

R. P. D. ANTONINVS

DIANA

PANORMITANVS:

CLERICVS REGVLARIS, DOCTOR

CELEBERRIMVS CORAM S. D. N. ALEXANDRO VII.

Episcoporum Examinator, & S. Officij Regni Siciliæ Consultor,

COORDINATVS;

SEV

OMNES RESOLVTIONES MORALES

EIVS IPSISSIMIS VERBIS AD PROPRIA LOCA, & materias fideliter dispositæ, ac distributæ.

Sed Titulis nouis, Notis Marginalibus, & Indicibus necessariis, clarâ luce, & clariori dispositione illustratus, ac in nouem Tomos digestus, nunc primùm prodit:

Per R. P. MARTINVM DE ALCOLEA, *Monachum Carthusiensem ex Regali Cænobio de Paulari.*

TOMVS NONVS.

LVGDVNI,

Sumptibus IOANNIS-ANTONII HVGVETAN, & GVILLIELMI BARBIER.

M. DC. LXVII.

CVM APPROBATIONIBVS ET PERMIS.

ADMONITIO BIBLIOPOLARVM AD LECTOREM.

BENEVOLE Lector, *Putauimus ad tuam ſatisfactionem vnum adhuc neceſſarium eſſe, ſcilicet notitiam ordinis nouæ Methodi Dianæ Coordinati. Scias igitur Primum Tractatum* De Immunit. Eccleſiæ, 1.*Partis Dianæ complectentem reſ.*136.*& 7.p. reſ.*36. *in hoc Tomo complectir.*, 144. *Secundum Tractatum* De Immunitate Eccleſiaſtica, 3.*p. Dianæ habentem r.*74.4.*p.r.*112.5.*p.r.*27.*& 7.p. r.*28. *in hoc tomo habere r.* 345. *Tertium Tractatum* De Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas, 6.*p. Dianæ continentem r.*11. *in hoc tomo continere r.* 20. *Quartum Tractatum* De Adoratione qua Summum Pontificem Catholici venerantur, 11.*p. Dianæ amplectentem r.*20. *in hoc tomo amplecti etiam r.* 20. *Quintum Tractatum* De Infallibilitate Decretorum Summi Pontificis extra Concilium, 11.*p. Dianæ claudentem r.* 26. *in hoc tomo claudere etiam r.* 26. *Sextum Tractatum* De Poteſtate Pontificis Eligendi ſibi Succeſſorem, 10.*p. Dianæ monſtrantem r.*4. *in hoc tomo monſtrare etiam r.*4. *Septimum Tractatum* De Poteſtate & Priuilegiis S.R.E. Cardinal. atque De Collocutionibus & Scriptionibus vetitis Conclauis tempore, 5.*p. Dianæ exhibentem r.*97. *in hoc tomo exhibere r.* 93. *Octauum Tractatum* De Familia laica Nuntiorũ Apoſtolicorum Apologetica diſceptatio. Quod idem intelligitur de Familia laica Epiſcoporum, 6.*p. Dianæ oſtendentem r.*10. *in hoc tom. oſtendere etiã r.*10. *Nonum Tractatum Hiſtorico-Theologicum* De Priſco more Eligendi Epiſcopos contra quoſdam Pſeudo-Sorboniſtas, 10.*p. Dianæ complectentem r.*8. *in hoc tomo complecti etiam r.* 8. *Decimum Tractatum Hiſtorico-Theologicum* De numero Electorũ Imperatoris non augendo, vel minuendo, inconſulto Summo Pontifice, 10.*p. Dianæ continentem r.*4. *in hoc tomo continere etiam r.*4. *Vndecimum Tractatum* De Iure Protectionis, ſeu Clientelæ, 10.*p. Dianæ amplectentem r.*5. *in hoc tomo amplecti etiam r.*5. *Duodecimum Tractatum* De Poteſtate Pontificis ornandi Principes laicos tit. Regio, 10.*p. Dianæ habentem r. vnic. in hoc tomo habere etiam r. vnic. Decimumtertium Tractatum addit.* 1. De Principum Chriſtianorum Fœderibus, 10.*p. Dianæ tenentem r.*9. *in hoc tomo tenere etiam r.*9. *Decimumquartum Tractatum* De libertate conſcientiæ, an poſſint illam Principes Chriſtiani inconſulto Pontifice hæreticis concedere, 10.*p. Dianæ claudentem r.* 5. *in hoc tomo claudere etiam r.*5. *Hæc omnia perpende, & Vale.*

SYLLABVS TRACTATVVM HVIVS TOMI NONI.

INDEX

INDEX
Tractatuum & Resolutionum huius Tomi noni.

Vltimus numerus paginam indicat.

TRACTATVS I.

De immunitate Ecclesiæ. Et in calce huius Tractatus agitur de eius consecratione, pollutione, atque reconciliatione. p. 1.

cum,

cum, & non simile servandum est. Ex part. 6. tract. 1. res. 23. ibid.

46. *An offendentes personas Cardinalium gaudeant Immunitate Ecclesiarum, maxime post Bullam Gregory XIV. Ex qua infertur, an offendentes quoscumque Consiliarios, licèt intimos Principum secularium gaudeant Ecclesiarum Immunitate?* Ex part. 5. tr. 2. res. 86. p. 32.

47. *An mandantes offendi Cardinales, si effectus non sequatur, incurrant in excommunicationem Bulla Cœna, & priventur Immunitate Ecclesiarum? Et notatur eum, qui offensionem nomine suo factam Cardinali ratam habet, Immunitate Ecclesiarum non gaudere, præter incursionem excommunicationis lata contra eum in Bulla Cœna.* Ex part. 5. tr. 2. res. 87. p. 33.

48. *An non revelantes læsa Maiestatis crimen in Cardinales perpetratum, gaudeant Immunitate Ecclesia? Idem dicendum est de non revelantibus crimen læsa Maiestatis in personam Principis.* Ex part. 5. tract. 2. res. 90. ibid.

49. *An receptatores, & defensores interficientium Cardinales incurrant in excommunicationem Bulla Cœna, & non gaudeant Immunitate Ecclesia? Sed difficultas est, an dicti receptatores, &c. incidant in censuram latam in* cap. Felices de pœnis in 6. *Et an licèt excusetur ab excommunicatione, qui Clericum turpiter inventum in continenti percuteret, id tamen non satis videtur in percutientem Cardinalem, Episcopum, & alios Prælatos expressos, &c.* Ex part. 5. tr. 2. res. 91. ibid.

50. *An reus criminis læsa Maiestatis humana debeat gaudere Ecclesiarum Immunitate? Et quid dicendum, si uxorem, filios, fratres Regis, Consiliarios, Proreges, &c. quis offendit? Et quid, quando coniuratio, conspiratio, machinatio, conventicula, seditiones, & similia, &c. non essent facta circa personam Principis, licet talia crimina reducerentur ad læsam Maiestatem? Et an sciens, non revelans crimen læsa Maiestatis in ipsam personam Principis gaudeat Immunitate?* Ex part. 6. tractatu 1. resolut. 18. p. 34.

51. *An committentes crimen læsa Maiestatis in Personam Principis Superiorem recognoscentis gaudeat hac Immunitate?* Ex part. 1. tr. 1. res. 6. p. 35.

52. *An rebellis, vel qui offendit statuas, vel Imagines Principi dicatas, gaudeat Immunitate? Et an cudentes falsam monetam, offendentes eum, qui habet salvum conductum, tractantes de faciendo Rege, ipso vivente, expoliantes Nuntios Regis, vel alicuius Principis, ut arcana Regni scirent; & similia perpetrantes gaudeant Immunitate? Et quid dicendum, si aliquis crimen læsa Maiestatis committeret, in personam Principis, si non est ei subditus ratione Originis aut domicilij? Et an vero, qui sciunt machinationem contra personam Principis, & non revelantes gaudeant Ecclesiarum Immunitate?* Ex par. 1. tract. 1. resol. 7. ibid.

53. *An gaudeat Immunitate Ecclesia coniurans seu machinans, ut tradat inimicis Regnum, Civitatem, &c.* Ex p. 4. tr. 1. res. 103. ibid.

54. *An si quis occidat Fiscalem Regium, vel Præsidem iustitia, gaudeat Immunitate Ecclesia? Et quid, si aliquis occidat Episcopum vel Cardinalem?* Ex part. 1. tr. 1. res. 20. p. 36.

55. *An Monetarij gaudeant* Immunitate? *Et an idem dicendum sit de tonsoribus Monetarum, quod de cudentibus?* Ex part. 6. tract. 1. res. 19. ibid.

56. *An fraudentes Regia tributa gaudeant Ecclesiarum Immunitate? Et an gaudeat Immunitate obligatus ad reddendum ratiocinia ratione alicuius administrationis, vel tutela? Idem est dicendum de Officiali Regio debitore ex causa Syndicatus?* Ex part. 6. tract. 1. res. 10. ibid.

57. *An fures debeant Immunitate Ecclesiarum gaudere, etiam in Ecclesia furantes Pyxidem SS. Eucharistia Sacramenti? Et an saltem ex consuetudine licitum sit extrahere fures simplices ab Ecclesia? Et an saltem fures, qui cum furto ad Ecclesiam confugiunt, & intra Ecclesiam illud contrectaverint, gaudeant eius Immunitate? Et notatur, quod reus non potest in Ecclesia spoliari à iudice laico re furata; quam secum traxit, sed recurrendum est ad iudicem Ecclesiasticum. Et an furantes, & alij delinquentes in Ecclesia capi possint ab Ecclesiasticis Ministris, etiam extra Ecclesiam? Et docetur consensu Clericorum in aliquam consuetudinem, quando adest libertatis præiudicium, nihil operari?* Ex part. 6. tractatu 1. resol. 9. p. 37.

58. *An publici latrones; & grassatores viarum gaudeant Immunitate? Et quid, si semel, vel bis in via publica, & cum violentia quis deprædetur? Et quid est dicendum de diurnis agrorum depopulatoribus, quia de diuturnis non est difficultas; & de captivantibus personas, & eas componentibus in quocumque loco an gaudeant dicta Immunitate?* Ex part. 6. tractatu. 1. resol. 15. p. 38.

59. *An qui commisit peccatum nefandi gaudeat Immunitate Ecclesiarum?* Ex parte 4. tractatu 1. resolut. 45. p. 39.

60. *An Mercator, qui fraudulenter decoxit, gaudeat Immunitate? Et an simplices debitores, qui sine causa criminis confugiunt ad Ecclesiam, gaudeant Immunitate? Idem dicendum est de debitore publico, exactore tributorum, & debitore ex causa administrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad ratiocinia publica, vel de officiali debitore ex causa Syndicatus.* Ex part. 1. tract. 1. res. 32. p. 40.

61. *An Decoctores, vulgo dicti* Falliti, *gaudeant Immunitate? Et an debitores fraudulenti ad Ecclesiam cum bonis confugientes non debeant ibi multo tempore tolerari, sed ab Ecclesia sint eiciendi?* Ex part. 6. tr. 1. res. 17. ibid.

62. *De quibusdam Epistolis Clem. VIII. circa debitores fugitivos, bannitos, fures, &c. circa Immunitatem Ecclesiarum, & existentes in Monasterijs.* Ex part. 3. tract. 1. res. 40. p. 41.

63. *An bannitus, si steterit in Ecclesia sua patria, intelligatur exilium fregisse? Ex quo deducitur, an Episcopi habeant territorium?* Ex part. 4. tract. 1. res. 92. ibid.

64. *An exules, seu banniti confugientes ad Ecclesiam gaudeant eius Immunitate, si non commiserint delicta in iure excepta? Et an non solùm capi, atque extrahi ab Ecclesia non possit bannitus, sed nec etiam possit occidi, non obstante quod ex forma statuti, aut ex alio capite possit impune occidi? Et an in tali casu occidens bannitum in Ecclesia incurrat in excommunicationem Gregorij XIV. contra extrahentes ab Ecclesia? Et cursim explanatur exulem nec humari quidem posse in Ecclesijs? à quibus arceatur exilij sententia. Et definitur, quod licèt Ecclesia dicatur esse in territorio Principis secularis, non tamen proprie dicitur esse de eius territorio.* Ex part. 6. tract. 1. res. 21. ibid.

65. *An frangentes carceres, & inde ad Ecclesias confugientes, gaudeant Immunitate? Et an carceratus à custode relaxatus sub fide, seu iuramento de reddendo, si non rediens, & ad Ecclesiam fugerit, gaudeat Immunitate, etiam si carceratio sit iusta? Idem dicendum est de damnato ad triremes, & inde ad Ecclesiam confugiente.* Ex part. 3. tract. 1. res. 37. p. 42.

Index Tractatuum,

promissi pretii, vel mercedis non fuit certa, & specifica? Et an sit assassinus, qui promisit dare sicario aliquam in uxorem? Et an mediator assassini gaudeat Immunitate? Ex part.6.tr.1.ref.11. p.52.

89. *An qui voluit occidere aliquem proditorie, & devenit ad actum proximum, sed casu non occidit, gaudeat Immunitate?* Ex p.1. tr.1.ref.4. ibid.

90. *An qui proditorie conatur aliquem occidere, si mors non sequatur, gaudeat Immunitate? Et quid dicendum de illo, qui veneno aliquem occiderit, cum quo nulla praecessit inimicitia, secus autem si inimicitia praecessit? Et quid de illo, qui sclopo à tergo, dormiente, vel per insidias inimicum occiderit, an gaudeat Immunitate? Et an gaudeat Immunitate, qui aliquem per insidias deduxit, ut ab alio occidatur, & ille deductus occisus est? Et explanatur, quodsit homicidium proditorium.* Ex part.6.tr.1.ref.12. p.53.

91. *Utrum, si quis veneno occideret aliquem, gaudeat Immunitate?* Ex part.1.tr.1.ref.36.p.54

92. *An qui in duello inimicum occiderunt, gaudeant Ecclesiae Immunitate?* Ex p.4.tr.1.ref.46.

93. *An occidens fœtum animatum cum aliqua potione, gaudeat Immunitate Ecclesiae? Et an concubinarius potionem concubinae, vel adulterae, tradendo ad effectum faciendi abortum fœtus animati gaudeat Immunitate?* Ex part.3. tr.1. ref.72. p.55.

94. *An qui procuravit abortum fœtus animati, sequuto effectu, gaudeat Immunitate?* Ex part.7.tr.5.ref.42.ibid.

95. *An testis, qui sua falsa depositione fuit causa, ut quis morti traderetur, fugiens è fracto carcere in Ecclesiam, Immunitate gaudeat? Et quid, si in dicto casu testis mediante pecunia corruptus falsum deposuerit, propter quam falsitatem reus condemnatus est ad mortem, nam talis in hoc casu dicetur assassinus, ideo an talis testis gaudeat Immunitate?* Ex part.1.tr.1. ref.19. ibid.

96. *An testis, qui pretio falsum deposuit; Unde innocens damnatus fuit ad mortem, gaudeat Immunitate? Idem dicendum est de iudice, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnavit. Et quid dicendum, si in suprà dicto casu testis falsum deponat sine pecunia mediante, an privetur Immunitate tanquam occidens aliquem proditorie?* Ex part.4. tract.1. ref.104. ibid.

97. *An qui proditorie vulneravit, si mors sequuta non fuerit, gaudeat Immunitate? Et an Mercatores decocti gaudeant Immunitate Ecclesiarum? Et an Apostatae à Religione gaudeant Immunitate Ecclesiae?* Ex part.4.tr.1. ref.83.p.56.

98. *An qui ex proposito, & sub specie amicitiae proditorie alapam alicui viro Nobili inferret, vel cum fustibus eum perecuteret, gaudeat Immunitate Ecclesiae? Et ex doctrina huius quaestionis cursim inferuntur alii casus, qui latius, & specialiter in hoc novo ordine suprà sunt in suis propriis Resolutionibus discussi, & ideo tantum quaeritur, an Symoniaci absque tamen errore in intellectu, nam isti essent Haeretici, gaudeant Immunitate Ecclesiae?* Ex part.1.tr.1.ref.31.ibid.

99. *An confugiens ad Ecclesiam gestando secum* sclopetones, seu archibusetos, *gaudeat Immunitate? Et quid dicendum, si alicubi consuetudo esset in contrarium? Et an furantes in Ecclesia res alienas, imo furantes etiam res sacras etiam in templo gaudeant dicta Immunitate? Et quid, si rem furto sublatam postea intra Ecclesiam contrectaverint? Et an satellites possint auferre arma prohibita ab illo, qui in Ecclesiam confugit, & se abscondit?* Ex part.1.tr.1.ref.17.ibid.

100. *An qui confugit ad Ecclesiam armatus, gaudeat eius Immunitate? Et an possit reus in Ecclesia spoliari armis prohibitis, vel bonis furatis per ministrum vel iudicem laicum?* Ex part.6.tr.1.ref.8.p.57.

101. *An ministri laica iurisdictionis possint in Ecclesia auferre reo arma prohibita? Et an satellites possint per vim auferre rem furtivam è manibus furum etiam in Ecclesia existentium, si tradere recusent? Et an satellites Curiae laicalis, quando reus est intra Ecclesiam, ne inde fugiat, possint brachio apprehensum tenere, donec licentia Episcopi veniat? Et an tali casu concedatur, quod Ecclesia obsideatur à satellitibus, ne reus liberè effugiat?* Ex part.1.tr.1.ref.8. p.58.

102. *An qui iam vicinus Ecclesiae cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, & ut se se de manibus illius eximat, vulnerat illum cum magna sanguinis effusione, gaudeat Immunitate?* Ex part.1. tract. 1. ref. 13. ibid.

103. *An qui cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam gaudeat eius Immunitate?* Ex part. 3.tr.1. ref.36. ibid.

104. *An qui detentus à birruariis adhuc intrat in Ecclesiam, gaudeat eius Immunitate?* Ex part.4.tr.1.ref.106. ibid.

105. *An qui comprehensus extra locum sacrum, si per illum tamen ad carcerem ducatur, vel ad supplicium, vel ad mortem trahatur per aliquam Ecclesiam, gaudeat Immunitate?* Ex part.1.tr.1.ref.30. p.59.

106. *An qui ab aliis violenter extractus fuit è manibus satellitum, si confugerit ad Ecclesiam, sit protegendus, ut eius Immunitate gaudeat? Et an si quis confugeret ad Ecclesiam, & secum ferret violenter satellites in illam, gaudeat utique eius Immunitate? Et deducitur, an sicut laicus tenetur restituere reum Ecclesiae spoliatae sit & Ecclesia tenetur Iudici laico reum extractum ab aliis è manibus satellitum restituere?* Ex part.6. tr.8. & Misc.3.ref.5. ibid.

107. *An extractus ab aliquibus violenter è manibus satellitum, si confugiat ad Ecclesiam, debeat gaudere eius Immunitate? Ex quo infertur omnes, qui ex publicis carceribus extracti fuerint violenter; si in Ecclesia reperti fuerint, gaudere eius Immunitate. Et notatur, an Hospites nostrae Religionis, & Novitii laici antequam annum Novitiatus incipiant, gaudeant privilegio Canonis? Et an Parentes castrando filios pro voce conservanda, peccent mortaliter? Et obiter etiam quaeritur, an Christianus fingens se Infidelem, & petens baptizari, ut certam pecuniarum summam accipiat, debeat abiurare?* Ex p.9. tr.8.& Misc.3.ref.43.p.60.

108. *An reus sit necessario restituendus Ecclesiae, à qua fuit violenter extractus, vel sufficiat restitutionem facere alteri Ecclesiae, vel Episcopo? Et an sicut Ecclesia spoliata reo est restituenda, sic etiam sit restituendus Regius Fiscus, si fuerit reo spoliatus, qui detinebatur à suis satellitibus? Et an fugiens è carceribus, vel è manibus familiae laicae ad Ecclesiam gaudeat Immunitate? Et quid dicendum de illo, qui vim faciendo traxisset secum birruarios ad Ecclesiam? Et an extrahentes reum è manibus satellitum, tam ipsi, quam reus, si ad Ecclesiam confugiant, gaudeant Immunitate?* Ex par.6.tr.1.ref.27. p.61.

109. *An homicida extractus violenter ab Ecclesia à parentibus occisi, si superveniat Curia saecularis, & capiatur, debeat adhuc gaudere Immunitate? Idem est, si metu iniustè illato, quod à iudice saeculari capiendus sis in Ecclesia, & fugias ab ea, adhuc non potes capi, quia tunc non diceris egredi, sed extrahi per violentiam.* Ex part.9. tract.7. & Misc.2. ref.6. p.64.

110. *An iudex, qui non mandavit extrahere reum ab Ecclesia, sed satellites, vel alii extraxerunt vi, vel dolo, teneatur restituere reum in Ecclesia, vel possit contra illum agere?* Ex part.1. tract.1. resolut.16. ibid.

111. *An reus amittat Immunitatem, qui deceptus fuit subdolis verbis, & fallaciis ad egrediendum ab Ecclesia, & index possit illum punire?* Ex part.1.tr.1.ref.26. p.65.

De Consecratione Ecclesiæ, atque de eius pollutione, & reconciliatione.

Baptismum moriatur, & sepeliatur in Ecclesia, illam polluat? Et supponitur, quod polluitur Ecclesia per sepulturam hominis Infidelis. Sed difficultas est, an Ecclesia violetur, si per Episcopum excommunicatum non toleratum consecretur, aut benedicatur? Et docetur Episcopum hereticum validè conserraro, seu benedicere Templa, dum Fidem Sanctæ Trinitatis teaet. Et aduertitur, quod Ecclesia non violatur, quamuis excommunicatus non toleratus celebret in ea; nec Altare, & paramenta sacra polluuntur per vsum talium excommunicatorum. Ex part. 11. tract.8. & Misc. 8. ref.22. p.85.

132. *Quanam quantitas sanguinis requiratur, vt Ecclesia maneat violata; & quanam quantitas seminis? Et supponitur, quod effusio sanguinis debet esse iniuriosa: ex quo deducitur, quod Ecclesia non polluitur, si quis occidat in sui defensionem, si casu sanguis effundatur in Ecclesia; aut phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus, dum vulnus curat in Ecclesia vel venam, aut tumorem incidit, effundat sanguinem inculpatè, &c. Et an sufficiat, vt sanguis effluat infrà Ecclesiam, si vulnus factum fuit extra Ecclesiam? Et quid è contra? Et an requiratur, quod Ecclesia denuncietur à iudice polluta? Et an ex pollutione seminis polluatur Ecclesia?* Ex part.11.tract.2.& Misc.2. ref.58. p.86.

133. *Quidam in Ecclesia rixando cum aliquo, pugno in naribus percussit, ex quibus magna sanguinis quantitas exiuit, petierunt à me, an Ecclesia remanserit polluta?* Ex part.6. tract.6. & Misc.1.ref.24. p.88.

134. *Quidam fuit occisus ante Ecclesiam, & cum adhuc calidus esset intra cancellatum, credens inimicus esse adhuc viuum, vulnus graue ei intulit, ex quo manauit copiosa sanguinis effusio, quæsitum fuit, an Ecclesia remaneat interdicta? Et an ex qualibet minima sanguinis effusione Ecclesia polluatur, vel necessaria sit magna effusio sanguinis iniuriosa, imò & enormis.* Ex part.6. tract.6.& Misc.1.ref.25. ibid.

135. *Quidam fuit in Ecclesia vulneratus, & persequens inimicum fugientem magnam copiam sanguinis extra Ecclesiam vulnus effudit, quæritur, an Ecclesia remaneat polluta?* Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. ref.47. p.89.

136. *Olim in Ecclesia Regularium fuit quidam sacculus arena ita acriter contusus, vt post tres dies extra Ecclesiam mortuus est, quæritur, an Ecclesia remanserit polluta? Et an Ecclesia violetur, si quis vino consecrando imm scuisset aliquod venenum, vt illius sumptione Sacerdos moreretur, qui eo sumpto domum rediens mortuus est?* Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. ref. 26. ibid.

137. *An Ecclesia non censeatur polluta per quamcumque delicti notitiam, nisi hoc fuerit per sententiam iudicis declaratum?* Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. ref.27. p.90.

138. *An Ecclesia, quæ stetit in campo per longum tempus absque tecto, & ianua, & plena multis spurcitiis, sit denuo ab Episcopo solemniter reconcilianda? Et explanatur, quod Ecclesiis semel consecratis non debeat iterum consecratio adhiberi, nisi ab igne exusta, aut sanguinis effusione, aut cuiusque seminis pollutione polluta fuerint.* Ex part.8. tract.7. & Misc. ref.93. ibid.

139. *An in Ecclesia polluta siquis celebret, remaneat consecrata? Et quid, si Sacerdos celebret mala fide. Et notatur Sacerdotem celebrantem in Ecclesia polluta ante reconciliationem non esse irregularem, nec incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ.* Ex p.6.tr.6.& Misc.1. ref.28. ibid.

140. *An in suprà dictis casibus, si Sacerdos celebret Missam in Ecclesia polluta, remaneat consecrata? Et an requiratur sententia iudicis declarantis locum sacrum esse violatum? Et rursus inde deducitur, quod si Sacerdos diceret Missam cum vestibus non benedictis, & in calice non consecrato, quod supradicta remanent consecrata, & benedicta.* Ex part.11. tract.2. & Misc.2.ref.59. p.91.

141 *Olim per effusionem humani sanguinis iniuriosam fuit violata quædam Ecclesia consecrata; quæsierunt, an simplex Sacerdos, de licentia Episcopi possit illam reconciliare? Et explanatur, quod hæc est differentia inter Ecclesiam benedictam, & consecratam, nam Ecclesia si sit benedicta tantum, potest reconciliari per simplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, si verò sit consecrata, debet reconciliari per Episcopum proprium, vel per alium Episcopum de eius licentia, & cum aqua à se, vel per alium Episcopum benedicta cum vino, & cinere.* Ex part.2. tr.15. & Misc.1.ref.6. ibid.

142. *An Regulares possint reconciliare eorum Ecclesias pollutas, & maximè si Episcopus distet per duas dietas? Et quid de aliis Sacerdotibus? Et docetur in hoc casu differentiam esse inter Ecclesiam consecratam, & benedictam tantum, & eius reconciliationem. Et explanatur Superiores Regulares ex priuilegio posse reconciliare Ecclesias consecratas.* Ex part.4.tract.4.& Misc.ref.91. p.92.

143. *An Superiores Regulares possint reconciliare eorum Ecclesias consecratas, si Episcopus distet per dietas, vel defunctus sit, aut Episcopatum renunciauerit, vel si depositus sit? Et an ex priuilegio possint Regulares solenniter benedicere suas Ecclesias, & Cæmeteria, si Episcopus nolit, aut negligat? Et docetur, quid intelligatur per duas dietas. Et explanatur, quod dieta alia est vulgaris, alia verò legalis.* Ex part.6.tr.6.& Misc.1. ref.22. ibid.

144. *De quibusdam opinionibus circa reconciliationem Ecclesiæ, si polluatur. Et pro praxi quæritur, an si homicidium, vel magna sanguinis effusio contingat in porta Ecclesiæ, Ecclesia polluatur? Et quid, si stans in ostio Ecclesiæ recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Ecclesiam, sanguinemque in ea non effundendo? Et notatur, quod excusatur à peccato Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta, quoties pollutio contigerit post cœptum Canonem; imo tenetur Missam prosequi. Idem est, si excommunicatus denunciatus ingrediatur Ecclesiam eodem tempore, & non vult egredi. Et tandem docetur posse celebrari in Ecclesia polluta ad dandum Viaticum moribundo, & si est Parochialis, licebit in ea Baptizare, & seruare Eucharistiam pro infirmis.* Ex part.11. tract.8. & Misc.8. ref.23. p.93.

Appendix ad cæteras alias Resolutiones & Quæstiones, quæ simul ad hunc Tractatum primum *de Immunitate Ecclesiæ huius tom.9.* pertinent.

AN *Ecclesia retineat suam consecrationem, quando paulatim reficitur, in qua pars noua consecrata additur? Et an Ecclesia amittat suam consecrationem, quando præcipua pars parietum simul corruunt?* Ex p.2. tr.14. ex ref.69. & in tract.15. ex ref.3. *Quæ nunc inuenientur* in tom.2. tr.1. de Celebrat. Missarum ref. 163. & 175.

An locus, vbi fuit destructum Templum gaudeat Immunitate? Ex p.11.tract.8. ex ref.9. *Quæ hic reperietur* in tom.4.tr.5. de Indulgentiis ref. 24.

An Ecclesia non polluatur sepeliendo excommunicatum, nisi sit ille vitandus? Et quid de Heretico non denunciato? Ex p.5. tract.9. ex ref.97.& 98.& in p.9.tr.8. ex ref.1. *Quæ hic sunt* in tom.5. tr.1. de Excommunicatione ref.70.71.& 72.

An Episcopus consecrans Ecclesiam in peccato mortali pec-

eet mortaliter? Ex part. 3. tract.6.ex ref.67. *Quæ nunc inuenietur* in tom.3.tr.3. de Episcopis ref.80.

An condemnatus, si obitum habeat Cardinalem, sit liberandus? Ex part.5. tr.2.ex ref.29. *Quæ hic reperiuntur* infra in hoc ipsomet tom.9 tract.7. de Cardinalibus ref.75.

An priuilegium Immunitatis Palatij Episcopalis habeat locum in Palatio Inquisitorum, & Prælatorum, qui habent iura Episcopalia, & territorium distinctum, vt sunt quidam Abbates? Et an Oratoria Religiosorum, quæ sunt in eorum Grangijs gaudeant Immunitate Ecclesiæ? Et an prædicta oratoria, si polluantur, non indigeant reconciliatione? Et an cætera omnia Oratoria priuata gaudeant suprà dicta Immunitate Ecclesiæ? Ex part.9. tract.1. ex ref. 48. 53. & 18. *Quæ hic sunt* in tom. 4. tract. 2. de Oratoriis priuatis ref. 10. 12. & 62.

Adducitur pulchrum, & curiosum dubium pro gaudenda Immunitate Ecclesiæ. Videlicet, quidam Miles in Exercitu commisit delictum, & aufugit ad Ecclesiam, vel Altare portatile Exercitus. Sed Generalis Dux Exercitus castra in alium locum diuerti iussit, vt ita reum capere, & plectere posset; sed vir doctus ex Societate Iesu, qui vices Episcopi in Exercitu quoad spiritualia exercens tradidit Aram Altaris reo, monens reum, ne eam à se remoueri permitteret, donec in alio loco Altare poneretur, & sic factum est, & Dux Generalis Exercitus non est ausus capere reum, vt pote Ecclesiæ Immunitate gaudentem, eo quod secum Aram deferret. Et cursim docetur Vicarium generalem Exercitus esse iudicem ad declarandum, quando Miles reus debeat gaudere Immunitate Ecclesiæ, si confugiat ad tentorium, in quo Missa celebratur, vel ad Ecclesiam Castri, Et an possit opugnari Ecclesia, quando est in Castellata, id est munita more Castri? Et an bona Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum possint in bello diripi, & deuastari? Et an tali priuilegio Immunitatis gaudeant omnia bona, quorumcumque sint, si in Ecclesia ad custodiam reponantur? Ex par.10. tract.15. ex ref.15. & in p.6. tract.4. ex ref.24. & 12. *Quæ nunc inuenientur* in tom.7.tr.7. de Bello ref.65. 4. & 26.

An iudex, qui simul duabus manibus extrahit duos homines vi è Templo contra Immunitatem Ecclesiæ; incurrat duas excommunicationes? Ex part.5.tr.9. ex ref. 59. *Quæ hic reperientur* in tom.5.tr.2. de censura ob percussionem Clerici ref.53.

Explanatur, quod in conflictu opinionum iudices eam amplecti debent, quæ fauet Ecclesiæ. Ex part.6. tr.2. ex ref.4. *Quæ hic est* infrà in hoc ipsomet tom.9.tr.8. de Familia Lucæ Nuntiorum ref. etiam 4.

An ludere in Ecclesia sit peccatum mortale? Ex p.7.tr.9. ex ref. 38. *Quæ nunc inuenietur* in tom.6.tr.4. de Ludores. 3.

Nota, quod in tom.1. tract. 7. de Circonstantiis *sunt aliquæ difficultates pro copula, pollutione, tactibus, & aspectibus habitis in Ecclesia, & pro aliis diuersis casibus factis in Ecclesia, & Oratoriis, quos ibidem reperies* à ref.82. vsque ad ref.89. inclosiue.

An Capitulum sede vacante possit dare licentiam, vt ædificentur Ecclesiæ? Ex part.8. tr.4.ex ref.38. *Quæ nunc inuenietur* in tom.3.tract.5. de Capitulo Sede vacante ref.41.

An in Regno Siciliæ possit Rex disponere ad libitum in quoscunque vsus voluerit de fructibus Ecclesiarum vacantium? Et an Reges, & Magistratus, vt executores Concilij possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum? Et discutitur differentia inter priuilegium concessum à Principibus laicis Ecclesiæ, & priuilegium ab Ecclesia Principibus laicis concessum; nam hoc reuocari potest, tanquam priuilegium concessum subdito; illud autem minime, quod est valde notandum. Etiamque docetur statutum esse contra libertatem Ecclesiarum, quando est contra libertatem vnius Ecclesiæ tantum. Et quæritur, an Principes statuentes, ne in eorum statu possint ædificari de nouo Monasteria, & Ecclesiæ sine earum licentia, derogent Immunitati Ecclesiæ? Et an Constantinus Imperator concesserit facultatem, vt Ecclesiæ per totum Orbem possint ædificari? Et an statuta, quibus cauetur, ne quis possessionem apprehendat alicuius Ecclesiæ sine facultate Principis, vel suorum Ministrorum, sit contra libertatem Ecclesiasticam? Et an iudex, & Minister Regius possit cognoscere causam, cum agitur, vt Petrus Clericus recuperet Ecclesiæ possessionem, à qua eiectus est per vim? Et an lex, siue statutum, quod aliquis adiens hæreditatem, non facto inuentario, teneatur vltra vires hæreditatis, comprehendat Ecclesias, & Monasteria? Et an Clericus possit conuenire laicum coram iudice Ecclesiastico pro rebus non solum Ecclesiæ, sed etiam pro fructibus? Ex part.7. tract.10. ex ref.1. & in p.4. tr.1. ex ref.75. & in p.3. tract.1. ex ref.8. & in p.4. tr.1. ex ref. 82. & in p.1. tr.2. ex ref.61. 62. 129.67. & 71. alias 60. 61. 128. 66. & 70. & in p.5. tr.1. ex ref.7. & in part.4. tr.1. ex ref.24. *Quæ hic sunt* infrà in hoc ipsomet tom.9. tr.2. de Immunitate Ecclesiastica ref.14. 50. 51. 196. 197.202.203.206.219.280. & 281.

Nota, quod infrà tractatus tertius de Statuto prohibente, ne bona immobilia alienentur in Ecclesias, & quod Ecclesia infra certum tempus teneatur alienare bona immobilia sibi relicta, plenus est quæstionibus super his difficultatibus ideo ibi require, quidquid occurrere potest circa hoc.

Similiter aduerte, quod in tom.6. tr.7. de Donationibus *sunt multæ Resolutiones pro donationibus factis Ecclesiæ, ideo si ita casus missus occurrerit, require illum ibi in sequentibus Resolutionibus hic assignandis, & non in aliis præcitati tractatus, videlicet* in ref. 55. 94. 95. 105.106.111.118.119.120.121.122. 123. 124. 131. 135. & 147.

An bona Clericorum, siue mobilia, siue immobilia, quæ ob ipsorum hæresim publicentur, applicari debeant Fisco Regio, vel Fisco Ecclesiæ? Ex part.4. tr.8. ex ref.43. *Quæ nunc inuenietur* in tom.5. tr.10. de Potestate Inquisitorum ref.128.

An per census solutionem Romana Ecclesia probetur exemptio à iurisdictione Episcoporum? Et docetur prohibitum esse, ne Prælati Ecclesiarum sibi commissarum bona immobilia, aut iura laicis, submittant, aut subiiciant, nec etiam ex ipsis in Patronos, vel Aduocatos Ecclesiarum perpetuo, vel ad tempus non modicum constituant. Ex part.10. tract 7. ex resolut.4. & 5. *Quæ hic sunt* infra in hoc ipsomet tom. 9. tr.11. de Iure protectionis ref. etiam 4. & 5.

Nota, quod in fine huius tom.9. *sunt aliquæ aliæ difficultates cursim decisæ, & aliquæ etiam aliæ latæ Decisiones Sacræ Rotæ Romanæ pro aliis diuersis casibus, & quæstionibus circa Immunitatem Ecclesiæ.*

An liceat iudicibus laicis in casibus exceptis reponere reos in carceribus sæcularibus nomine Episcopi, vt ibi tutius custodiantur? Ex quo infertur, quod non potest iudex laicus, qui extrahit reum in casibus exceptis, retinere illum in carceribus suis, dando tamen cautionem de immunitate, sed debet reipsa reum Ecclesiæ restituere. Et an Ministri, qui violenter extrahunt reum ab Ecclesia, si postea ex aliquo delicto ad eam confugiant, priuentur Immunitate? Et an in casibus non exceptis possit Prælatus dare licentiam extrahendi reos ab Ecclesia, & ex illius mandato possit iudex laicus delinquentem capere, & punire? Et notatur, quod quando iudex extrahit reum ab Ecclesia sine licentia Episcopi, licèt postea securitatem tribuat, & cautionem, & iuramentum, non esse corporaliter reum puniturum, non excusatur, si non

non restituat reum Ecclesia, quæ spoliata fuit. Et an iudex laicus extrahens reum ab Ecclesia teneatur ad restitutionem damnorum, quæ inde passus est? Et an extractus ab Ecclesia restituendus sit, etiam si post extractionem in carceribus v.g. iudicis sæcularis commiserit delictum pertinens ad forum sæculare? Et an reus, qui fuit extractus violenter ab Ecclesia, & deductus ad carceres laicales possit renunciare priuilegio Immunitatis? Et an Vicarius Capituli Sede vacante habeat facultatem, quam habet Episcopus in casibus Immunitatis & iudicare possit, an reus debeat gaudere Immunitate Ecclesiastica, nec ne? Et an hoc intelligatur, quando delictum commissum fuit in sua diœcesi, non autem in loco exempto, vel nullius Diocesis? Et an Episcopus, electus, & confirmatus, non autem consecratus possit cognoscere de causis Immunitatis? Et an testes examinati in processu informatiuo sint postea repetendi, citato Fisco Ecclesiastico, & ipso reo? Et an Ecclesia possit ab ea expellere reum, ipso inuito? Et an reo, & Ecclesiæ sint dilationes assignandæ? Et docetur in similibus casibus, & causis licere etiam reum constituere, & interrogare; & debet etiam fieri publicatio processus, & de delicto plenas probationes habere. Et an iudex Ecclesiasticus, quando est dubium inter Doctores, an Delictum gaudeat Immunitate, nec ne, possit contra reum iudicare, vt priuetur Immunitate? Et aduertitur, quod si Episcopi tradant reos Curiæ sæculari in casu, quo debent gaudere Immunitate, præter peccatum, & obligationem damnorum, si reus esset ad mortem damnatus, incurrerent irregularitatem. Ex p.6.tr.1. ex ref.32. & 30. *Quæ hic sunt* suprà in hoc ipsomet principali tr.1. de Immunitate Ecclesiæ ref.117.& 118.

TRACTATVS II.

De Immunitate Ecclesiastica p.94.

1. *AN Clerici sint iure humano, vel Diuino exempti à legibus, & iurisdictione Principum sæcularium? Et notatur, quod si Principes noluissent in hanc exemptionem consentire, Summum Pontificem, & Concilia habere potestatem eam inducendi.* Ex part.1. tr.2.ref.1. ibid.
2. *An exemptio Clericorum, dato & non concesso, quod non sit de iure Diuino, fuerit primario de iure Ciuili, & ortum habuerit ab Imperatoribus, vbi multa alia scitu digna circa suprà dicta inuenies? Et dato & non concesso &c. difficultas est, an possit contra exemptionem Clericorum consuetudo præualere? Idem dicendum est de præscriptione. Et satis late explanatur, quod exemptio Clericorum sit de iure diuino.* Ex p.5. tr.1. ref.21. p.95.
3. *An priuilegium exemptionis à iurisdictione temporali Clericis concessum fuerit, & inceperit tempore Constantini?* Ex p.1.tract.2. ref.127. aliàs 126. p.99.
4. *An Principes, vel Summus Pontifex possint reuocare hoc priuilegium Ecclesiasticæ Immunitatis, etiam stando in sententia asserentium hanc exemptionem non esse de iure diuino, sed tantum de iure humano?* Ex part.1. tr.2. ref.2. ibid.
5. *An Clerici possint tali exemptioni renunciare non solum quod ad negotia criminalia, sed etiam ciuilia? Et an hoc procedat, etiam si Clericus renunciaret tali priuilegio de licentia Episcopi?* Ex part.1. tract.2. resol. 3. ibid.
6. *An Bulla Cœnæ tollat casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant; & quid de priuilegio. Monarchiæ Regni Siciliæ?* Ex part.3.tr.1.ref.74.ibid.
7. *An per aliquod priuilegium sit in aliquibus Regnis supradictæ Ecclesiasticæ libertati derogatum? Et difficultas est, an supradicta priuilegia, si re vera existant, sint per Bullam Cœnæ reuocata?* Ex part.1. tr.2. ref.6. p.100.
8. *An consuetudo immemorialis probet extitisse priuilegium faciendi aliquid contra Immunitatem Ecclesiasticam? Et difficultas est, an consuetudo etiam fundata in priuilegio trahendi causas Ecclesiasticas ad laica Tribunalia sit reuocata per Bullam Cœnæ?* Ex part.4. tr.1. ref. 62.p.101.
9. *An per consuetudinem, maxime si sit immemorabilis, dicta Immunitas reuocari possit? Et an talis consuetudo in his valeat, aut operetur, eo quod singulis annis per Bullam Cœnæ reprobatur? Et an consuetudo turpis, & exprobrata, etiam immemorabilis non possit inducere priuilegium?* Ex p.1. tract.2. ref.4. ibid.
10. *An adsit tolerantia, & consensus tacitus Summi Pontificis cum dicta consuetudine; ita vt Principes aliquid licitè efficiant aduersus libertatem Ecclesiasticam?* Ex part.1. tract.2. ref.5. p.102.
11. *An consuetudo possit in aliquo casu particulari tribuere iurisdictionem iudici laico? Et an dictæ consuetudines excusentur per tolerantiam Papæ?* Ex par.4. tr.1. ref.1. ibid.
12. *An concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege sint priuilegium; & an sint reuocata per Bullam Cœnæ?* Ex part.1.tract.2.ref.96 aliàs 95. p.103.
13. *An concordata cum Summo Pontifice possint postea reuocari à Principe laico? Et quid è contra? Et an concordata inter Clericos, & sæculares, etiam in Concilio Prouinciali facta, nisi confirmentur authoritate Summi Pontificis, nihil operentur contra priuilegium Immunitatis?* Ex part.5. tract.1. ref.14. ibid.
14. *An in Regno Siciliæ possit Rex disponere ad libitum, in quoscumque vsus voluerit, de fructibus Ecclesiarum vacantium? Et quid est sentiendum de consuetudine circa hoc?* Ex part. 7. tract.10. & Misc. 1. ref.1. p.104.
15. *Quid sentiendum de aliquibus Constitutionibus Iustiniani Imperatoris, præsertim de Constitutione 3.5.6. 57. & 58.* Ex part.1. tractatu 1. resol.106. aliàs 105. p.108.
16. *Animaduertuntur aliqua in defensionem Immunitatis Ecclesiasticæ. Et inter diuersos casus discussos in textu huius Resolutionis, quæritur, an Episcopus habeat territorium in sua Diœcesi?* Ex part.7.tract.10.& Misc.1. ref.3. ibid.
17. *An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Christiano temporalem potestatem?* Ex part.1. tr.2. ref.122.aliàs 121. p.109.
18. *Quomodo sit intelligenda Extrauag.* Vnam sanctam *Bonifacij VIII.* Ex part.1.tract.2.ref.123.aliàs 122. p.110.
19. *An Summus Pontifex possit cognoscere, & iudex existere competens, vbi lis aliqua, vel discordia oritur inter duos Supremos Principes neminem in temporalibus recognoscentes?* Ex part.1. tr.3. ref. 124. aliàs 123. ibid.
20. *An Reges, & Principes recipiant suam potestatem immediate à Deo? Et quid de potestate Pontificis?* Ex part.1.tract.1.ref.126. aliàs 125.ibid.
21. *An Reges in aliquo casu sint iudices exemptorum?* Ex part 4. tract.1.ref.73.ibid.
22. *An sit licitum Principibus Christianis, & Magistratibus laicis discutere facultates, & potestates alicuius Nuntij, qui in illam Prouinciam à Pontifice mittitur?* Ex part.1. tract. 2. ref.68.aliàs 67. p.111.
23. *An liceat Principibus Legatos, & eorum famulos atrociora scelera perpetrantes, sine violatione iuris gentium condigna vltione punire? Et explanatur in hoc*

49. *An*

49. An Clerici dici possint, & sint re vera vassalli Principis? Et an Principes laici possint priuilegia personis Ecclesiasticis concessa auferre? Ex p.5.tr.1.res.19.p.127.

50. An Reges, vt executores Concilij Tridentini, possint compellere Clericos, vt illud obseruent? Et an Reges vt executores Concilij possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum? Ex p.4.tr.1.res.75.ibid.

51. An laici Magistratus possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum? Ex p. 3.tr.1.res.8.p.128.

52. An iudex laicus possit eiicere à Regno Clericum seditiosum, & perturbantem Rempublicam? Ex p.4.tr.1.res.81. ibid.

53. An persona Ecclesiastica, quæ commiserunt crimen læsæ Maiestatis, per Principes sæculares, & eorum iudices puniri possint? Ex p.1.tr.2.res.20.alias 19.p.129.

54. An Clericus, qui commisit crimen læsæ Maiestatis, sit puniendus à iudice sæculari? Ex p.3.tr.1.res.30.ibid.

55. An Clericus propter crimen læsæ Maiestatis sit degradandus, & curiæ sæculari tradendus? Ex p.3.tr.1.res.16. ibid.

56. An Ecclesiasticus vsurpans iurisdictionem sæcularem, aut alia Regalia possit à iudice laico bonis temporalibus priuari? Et late discutitur, quod Clerici in patrimonialibus eisdem priuilegiis, & exemptionibus gaudeant, & contra ea facientes incurrere in censuram Bullæ Cœnæ? Ex p.4.tr.1. res.77.ibid.

57. An Clerici in Sacris, vel Beneficiati, qui condigne non puniuntur in foro Ecclesiastico, possint à Rege priuari bonis ab ipso Rege obtentis? Ex p.4. tr.1.res.4.p.130.

58. An iudex laicus possit punire Clericum in defectu iustitiæ Ecclesiasticæ? Ex p 4.tr.1.res 80.ibid.

59. Quomodo sit explicandus textus in cap. filiis, & Nepotibus 12. quæst.7? Ex p. 1. tr.2. res. 15. alias 14. p.131.

60. An negligentia iudicis Ecclesiastici in administranda iustitia possit suppleri per iudicem sæcularem vel è contra? Et an iudex Ecclesiasticus possit censuris compellere iudicem sæcularem, vt suo munere fungatur? Ex p. 3. tr.1. res.25.ibid.

61. An iudex laicus possit punire Clericum pœna pecuniaria, quia reuerentiæ signa illi non exhibuerit? vel quia coram ipso deliquerit? Ex p.1.tr.2.res.16.alias 15.p.132.

62. An iudex sæcularis processum occulte Ecclesiasticum in causa criminali cum intentione postea processum præsentandi Prælato faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex p.1. tr.2. res.53.alias 52. ibid.

63. An iudex laicus incidat in censuram Bullæ Cœnæ si occulte processat Clericum animo præsentandi processum Summo Pontifici, vel iudici Ecclesiastico? Ex p.3.tr.1.res.52. ibid.

64. An iudex laicus ex consuetudine possit iudicare in criminalibus Clericos in Minoribus constitutos? Et quid etiam de constitutis in prima Tonsura? Et an in Hispania Clerici Minores non gaudeant exemptione gabellarum ex consuetudine? Et an Episcopi non possint publicare edictum, vt Clerici in Minoribus debeant assumere Sacros Ordines sub pœna priuationis habitus? Et an ita declarauerit Sacra Congregatio? Ex p.4.tr.1.res.10 ibid.

65. An iudex laicus possit punire Clericum assassinum notorium? Idem est dicendum de Clerico incorrigibili, aut sodomita notorio? Ex p.1.tr.2.res.52.alias 51.p.133.

66. An Clericus falsum testimonium dicens coram iudice laico ab eo puniri possit? Et an vero ad effectum repellendi Clericum à testimonio possit iudex laicus per viam exceptionis cognoscere de crimine Clerici? Ex p.1.tr.2.res.110. alias 109.ibid.

67. An laicus deponens falsum coram iudice Ecclesiastico possit ab eo puniri? Et quid è contra, si Clericus deponat falsum apud iudicē sæcularem? Ex p.3.tr.1.res.60.p.134.

68. An Princeps sæcularis possit punire Clericum delinquentem ratione officij, sibi ab ipsomet Principe concessi? Et explanatur, quod non solum persona Clericorum, sed eorum bona sint exempta à iurisdictione laicali? p.1. tr.2. res.19.alias 18 ibid.

69. An iudex laicus possit punire Clericum delinquentem in officio sæculari? Ex p.4.tr.1.res.39.ibid.

70. An Clericus possit se subiicere iurisdictioni Regali quoad bona patrimonialia? Ex p.3.tr.1.res.29.p.135.

71. An Clericus possit se subiicere iudici sæculari, vt arbitro? Et in dicto casu, si Clericus nolit stare sententiæ, an iudex laicus non possit illum per se cognoscere? Ex p. 1.tr.2. res. 107.alias 106.ibid.

72. An iudex laicus possit compellere Clericum ad restituendum depositum, quoties se obligauit restituere in tribunali iudicis sæcularis? Ex p.1.tr.2.res.22.alias 21.ibid.

73. An Clericus possit reconueniri coram iudice laico de re, quæ non habet connexitatem cum petitione? Et notatur in multis aliis casibus Clericum coram iudice laico reconueniri non posse. Etiamque docetur, licet quod Clericus possit à laico reconueniri, & teneatur stare sententiæ, nihilominus sequuta sententia, non poterit à laico iudice cogi ad soluendum. Ex p.4.tr.1.res.65.ibid.

74. An Clericus sit conueniendus in Curia sæculari pro debitis Regalibus? Ex p.4.tr.1.res.66.p.136.

75. An Clericus in feudalibus possit conueniri coram iudice laico? Ex p.3.tr.1.res.59.ibid.

76. An Clericus, si conueniatur pro euictione, conueniendus sit coram iudice Ecclesiastico? Ex p.3.tr.1.res.22.ibid.

77. An Clericus ab emptore interpellatus, teneatur eum defendere coram iudice sæculari? Ex p 4.tr.1.res.25.ibid.

78. An Clerici ex vi statuti laicalis possint conueniri pro iure congrui, vel laicos conuenire? Et an Clerici ligentur statuto laicorum de causis compromittendis inter affines, ita vt ipsi possint alios compellere, & compelli ad compromittendum? Et explanatur, quod statuta laicorum prosunt Clericis, licet eis non æque noceant; vnde Clerici possunt vti statutis & consuetudinibus laicorum, quatenus concernunt eorum fauorem, non autem è contra? Ex p.3. tr.1. res.43.p 137.

79. An iudex laicus possit iudicare causam Clericorum, qui hæredes sunt alicuius sæcularis, & causa ante eius mortem coram se incepta? Et an instantia capta contra Clericum coram iudice Ecclesiastico debeat continuari contra laicum hæredem Clerici coram eodem iudice? Ex p.1.tr.2.res.25. alias 24.ibid.

80. An Clericus succedens in bonis laici sit propter illa bona vocandus in iudicium coram iudice laico, ante quem iam causa incœpta erat? Et an Clericus, qui coram iudice laico recepit depositum, possit à iudice laico ad illud reddendum cogi? Et an Clericus citatus coram laico, si putans sua interesse compareat, teneatur stare sententiæ à iudice laico latæ? Et an laicus effectus Clericus in ciuilibus debeat respondere in iudicio, vbi prius citatus est? Ex p.3.tr.1.res.31.ibi.

81. An Ecclesiasticus hæres laici defuncti in sæculari iudicio conueniri possit? Et si Clericus succedens laico possidet rem specialiter hypotecatam, in ratione hypotecæ possit conueniri coram iudice sæculari? Ex.p.4.tr.1.res.21.p.138.

82. An iudex laicus possit facere realem executionem sententiæ à se latæ contra Clericum in casibus, in quibus sibi à iure cognitio permissa est? Et alia circa hoc inferuntur in corpore huius Resolutionis? Ex p.3.tr.1.res.4.ibid.

83. An iudex laicus possit exequi suam sententiam contra bona Clericorum in casibus, de quibus in iudicio sæculari actum est? Ex p.4.tr. .res.3.ibid.

84. An si adsit clausula de non alienando, possit fieri executio per sæcularem iudicem in prædio specialiter obligato à laico, & si Clericus illud possideat? Ex p.3.tr.1.res.49. p.139.

85. An iudex laicus possit citare Clericum creditorem in confectione alicuius inuentarij? Ex p.1.tr.2.res.21.alias 20. ibid.

Index Tractatuum,

113. *An iudex laicus possit in aliquibus casibus capere Clericum, & detinere in carceribus vltra viginti horas? Imo, neque eo tempore detinere eum possit, si breuiori illum iudici Ecclesiastico remittere posset? Et in casibus concessis, si laicus officialis capiens Clericum non praesentet statim suo iudici an incidat in excommunicationem, &c.* Ex part.4. tr.1. ref. 85. p.154.

114. *An iudex laicus, & eius minister possit capere personam Ecclesiasticam in flagranti crimine, & ducere illam sine iniuria ad suum Ecclesiasticum Superiorem?* Ex part.1. tract.2. ref.11. aliàs 10. ibid.

115. *Quid sentiendum, si non in flagranti crimine, sed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu, Clericus inuentus? An in tali casu Clericus comprehendi possit? Et an iudex saecularis iure defensionis suae, aut alterius innocentis, licite comprehendat Clericum non solum in actuali aggressione, & crimine patrando, praeueniendo illud, sed etiam in crimine patrato, ne fugiat, vt praesentetur suo Superiori? Et an iudices laici possint detinere Clericum in suis carceribus spatium 20. horarum? Imo, si cum possint incontinenti non tradant Clericum iudici Ecclesiastico, an incidant in excommunicationem?* Ex part.1. tract. 2. ref. 12. aliàs 11. ibid.

116. *An minister laicalis possit spoliare Clericum armis prohibitis & priuare absque metu excommunicationis, & maxime tempore noctis? Et an compelli possit à iudice Ecclesiastico arma illa restituere? Et an Clericus ferens arma possit resistere cum armis birruario volenti eum capere? Et an Clericus exercens prohibitam venationem, vel piscationem, possit spoliari à iudice saeculari, vel suis ministris auibus, vel canibus vel aliis instrumentis?* Ex part.1. tr.2. ref.10. aliàs 9. p.155.

117. *An minister laicus possit spoliare Clericum armis prohibitis? Et an iudex laicus possit spoliare Clericum exercentem venationem, aut piscationem prohibitam, auibus, vel canibus, aut aliis instrumentis? Et an minister laicalis possit tollere à Clericis vestes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis, vel auferre annonam à Clericis? Et an iudex Ecclesiasticus teneatur punire Clericos poenis statutis à lege laicorum?* Ex part. 3. tr.1. ref.28. ibid.

118. *An valida sit lex, quae permittit Magistratibus saecularibus, vt arma heris prohibitis Clericis capiant? Et in tali casu, an iudex saecularis possit damnare Clericum ad poenam pecuniariam à lege impositam?* Ex p.4. tr.1. ref.19. p.156.

119. *An ministris laicalis iurisdictionis liceat auferre Clericis arma prohibita?* Ex part.5. tract.1. ref. 4. ibid.

120. *An ad declinandum forum iudicis saecularis sufficiat possessio Clericatus? Et an Clericus, qui in re aliqua in Tridentino* sess.23. cap.6. *praescrita defecit, ob idque foro laicali subiicitur; non solum à iudice laico, sed à iudice Ecclesiastico possit puniri, atque iudicari? Et an prima Tonsura vnius testimonio probetur?* Ex part.3. tract.1. ref.48. p.157.

121. *An Clericus, qui aliquando dimittit habitum, & Tonsuram, amittat priuilegium fori, & iudex laicus possit illum punire? Et an vero requiratur trina monitio, vt Clericus incedens sine habitu, & Tonsura perdat priuilegium fori?* Ex part.1. tract.2. ref. 34. aliàs 33. ibid.

122. *An Clericus in Minoribus, vt gaudeat priuilegio fori opus sit, vt tempore delicti, vel saltem capturae reperiatur in Tonsura, & habitu? Et an si aliquis Clericus dimisisset habitum Clericalem, & illum reassumeret, etiam sine licentia Episcopi, gaudeat priuilegio fori, etiam si in Synodo hoc prohibitum esset fieri? Et an priuilegio fori gaudeat Clericus, incedens in habitu, & Tonsura, & per paucas vices in Choro & processionibus interfuit, quamuis de mandato Episcopi alicui Ecclesiae non inseruiat, vel beneficium Ecclesiasticum non habeat?* Ex part.4. tr.1. ref. 8. ibid.

123. *An Clericus gaudeat priuilegio fori, & sit à laica iurisdictione exemptus, si tantum deferat habitum, & non Tonsuram, vel è contra? Et an Clericus gaudeat priuilegio fori, si tempore capturae inueniatur sine vestibus Clericalibus, dum modo tempore delicti illas gestauerit?* Ex part.1. tr.2. ref.35. aliàs 32. p.158.

124. *An Clericus incedens in habitu, si emittat portare Tonsuram, perdat priuilegium fori?* Ex p.4. tr.1. ref.93. ibid.

125. *An Clericus, vt gaudeat priuilegio fori, debeat portare non solum pallium, sed etiam togam vsque ad talos?* Ex p.4. tr.1. ref.91. ibid.

126. *Clericus, qualem habitum deferre debeat, vt gaudeat priuilegio fori? Et si controuertatur, an habitus, cum quo inuentus est Clericus, sit Clericalis, an inquam, hanc habitus cognitionem ad Ecclesiasticum pertineat, & dum haec coram iudice Ecclesiastico pendent, debet iudex laicus supersedere, & aliter faciens Immunitatem Ecclesiasticam infringat?* Ex part. 3. tract. 2. ref.63. p.159.

127. *Vtrum iudex laicus possit in casu contingenti cognoscere de Clericatu, vel de habitu? Et an si Clericus captus incedat in habitu laicali, an tunc possit detineri per iudicem saecularem, donec iudex Ecclesiasticus ferat declarationem, & dum pendet talis cognitio, iudex saecularis debet supersedere à progressu in causa delicti? Et quid, si in dicto casu fama esset publica & notoria, quod ille esset Clericus, quamuis inuentus sit in habitu laicali, an in tali casu statim remittendus sit ad iudicem Ecclesiasticum, & ante cognitionem Clericatus sit ad iudicem Ecclesiasticum, & ante cognitionem Clericatus? Et quae autem vestes censenda sint Clericales in Clericis prima Tonsura, & initiatis minoribus Ordinibus?* Ex part.1. tr.2. ref.28. aliàs 27. ibid.

128. *An iudex laicus possit cognoscere de Clericatu, vel de habitu?* part. 3. tract. 1. resol. 15. ibid.

129. *An iudex laicus possit cognoscere, vtrum Clericus veste Clericali amictus sit, vt gaudeat priuilegio fori?* Ex part.3. tract.1. resol.10. p.160.

130. *An cognitio de habitu Clericali spectet ad iudicem laicum?* Ex p.4. tract. 1. ref. 5. ibid.

131. *An iudex laicus possit punire Clericum, qui assumpsit habitum Clericalem post delictum patratum intentione subtrahendi se à saeculari potestate? Et notatur in tali casu non posse iudicem laicum talem Clericum ordinatum in fraude punire quoad poenam corporalem, sed tantum quoad poenam pecuniariam, & confiscationem bonorum, quamuis hoc non careat difficultate, quia exempta persona non potest in rebus molestari.* Ex part.1. tr.2. ref.27. aliàs 26. ibid.

132. *An qui assumpsit habitum Clericalem post delictum animo subtrahendi se à laica potestate, gaudeat priuilegio fori? Et si quis dicat autem suscepisse habitum Clericalem ex vi voti, an ipsius iuramento standum sit?* Ex p.3. tract.1. ref.67. p.161.

133. *In Dioecesi N. volentes ad Ordines promoueri, prius adscribuntur Ecclesiae Cathedrali, & per annum gestant habitum Clericalem inseruiendo eidem Ecclesiae, prout faciunt Clerici iam ordinati, quaeritur, an in dicto anno gaudeant priuilegio fori? Et an omnes seruientes Ecclesiis gaudeant priuilegio fori, & maxime Scholares addiscentes, & seruientes Ecclesiae?* Ex p 6. tr.1. ref.36. ibid.

134. *An Clerici inseruientes, & vere adstricti alicui Ecclesiae, licet primam Tonsuram non habeant, gaudeant priuilegio fori? Et explanatur, quod quamuis Clerici, qui dicuntur Saluatici, non gaudeant priuilegio Canonis, neque exemptione gabellarum, tamen gaudent priuilegio fori.* Ex p.3. tr.1. ref.69. p.162.

135. An

Index Tractatuum,

202. *An*

202. *An Principes statuentes, ne in eorum statu possint ædificari de nouo Ecclesiæ, & Monasteria sine eorum licentia, derogent Immunitati Ecclesiasticæ? Et an Constantinus Imperator concesserit facultatem, vt Ecclesiæ per totum Orbem possint ædificari?* Ex part.1. tr.2. resol.62. aliàs 61. ibid.

203. *An edictum, seu statutum de non ædificandis Monasteriis, seu habendis ædibus Religiosorum sine licentia Principis, sit contra Immunitatem Ecclesiasticam?* Ex p.1.tract.2. resol.129. aliàs 128. ibid.

204. *An Principes possint statuere, ne beneficia Ecclesiastica exteris conferantur? Et infertur non esse liberum Magistratibus, & iudicibus sæcularibus literas Pontificias reiicere, quarum autoritate beneficia exteris conferuntur; & aliqua alia cursim explanantur, valdè notanda, & scitu digna? Et an possit Romanus Pontifex iuri Patronatus laicorum derogare, si velit?* Ex part.3. tract.1. resol.26. p.198.

205. *An statuta, in quibus cauetur, ne quis possessionem apprehendat alicuius Ecclesiæ, vel beneficij sine facultate Principis, vel suorum Ministrorum; sint contra libertatem Ecclesiasticam? Et ac hæc non procedant in Regibus, qui ex priuilegio Summi Pontificis habent collationem, &c. vt in eorum Regnis nullus externus beneficium possit obtinere?* Ex part.1.tr.2.resol.63. aliàs 62. ibid.

206. *An iudex, & Minister Regius possit cognoscere causam, cum agitur, v.g. Vt Petrus Clericus recuperet Ecclesiæ possessionem, à qua est eiectus per vim, vel retineat beneficij possessionem, in qua ab alio turbatur? Neque ob receptam consuetudinem hæc causa ad iudices sæculares pertinere potest, neque potest adduci tolerantia Pontificis?* Ex part.1.tract.2.resol.67. aliàs 66. ibid.

207. *An iudex laicus, possit cognoscere de causa possessoria beneficij, si agatur inter duos Clericos, vel quando reus est Clericus? Et an iudex laicus, si pro sua iurisdictione habeat opinionem probabilem, sed excommunicatur ab Episcopo, vel declaratur incidisse in excommunicationem latam à iure, stante probabilitate contraria, sit verè excommunicatus, & teneatur ei obedire? Et an in conflictu opinionum illa sequenda est, quæ fauet Ecclesiæ? Et quando est dubium, an statutum sit, vel non sit contra Immunitatem Ecclesiæ, an priùs consulendus sit Summus Pontifex? Et tandem docetur, quod quando est controuersia inter iudicem sæcularem, & Ecclesiasticum, an sua sit iurisdictio, iudex Ecclesiasticus tanquam dignior de hoc debet cognoscere.* Ex part.5. tr.1. resol.23.p.199.

208. *An si Princeps statuat, ne suis priuilegiis potiantur ij, qui subditi non sunt, fiat contra Immunitatem Ecclesiasticam, & Clerici illis non possint vti? Et deciditur, quod statutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea, quæ de iure communi sibi competunt, est contra libertatem Ecclesiasticam.* Ex part.1.tract.2.resol. 60. aliàs 59. p.200.

209. *Quædam Ciuitates habent priuilegium, vt qui ad eas confluant habitationis causa, non possint per quinquennium ab eorum creditoribus constringi, quæritur, an si Princeps in causa particulari statuat per publicam scripturam, ne aliqui debitores inter quos nominat quemdam Sacerdotem, possint dicto priuilegio frui, an inquam, hoc statutum sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Et supponitur primò de iure communi Clericos posse gaudere, & vti beneficio statutorum, & priuilegiorum alicui Vniuersitati, vel certo generi personarum concessorum. Secundo, quod statutum per quod tollitur Clericis ea, quæ de iure communi illis competunt, est contra libertatem Ecclesiæ. Et pro firmanda doctrina suprà dictæ difficultatis, aliæ etiam cursim valde notanda explanantur.* Ex part.1.tract.2. resol. 59. alias 58. ibid.

210. *An statutum, quando fundatur in publica vtilitate etiam si faciat mentionem de Clericis, sit inualidum, & lædat Immunitatem Ecclesiasticam? Et an statuta laicorum, etiam si sint Clericis fauorabilia, si de illis mentionem faciunt, sint nulla, & contra libertatem Ecclesiasticam?* Ex part.4.tract.1.resol.14.p.202.

211. *An statutum, si tollat Clericis ea, quæ tanquam ciuibus sibi competunt, sit contra libertatem Ecclesiasticam?* Ex part.4. tr.1. resol.15. ibid.

212. *An statuta prohibentia extractionem annonæ, videlicet vini, frumenti, bladæ, leguminum, & huiusmodi extra territorium, deferri, vt conseruetur abundantia in Ciuitate, comprehendant Clericos extrahentes huiusmodi bona, vel fructus à suis prædiis collectos?* Ex p.1. tr.2.resol.69.aliàs 68. p.203.

213. *An statuta prohibentia introduci in ciuitatem vinum recollectum, vel aliud extra territorium, comprehendant Clericos?* Ex part.1. tr. 2. resol.70. alias 69. ibid.

214. *An statutum, ne extrahatur, vel introducatur in ciuitatem vinum, frumentum, &c. comprehendat Clericos? Et doctrina huius Resolutionis est valde notanda, quia ex ea multi casus ex supradictis & sequentibus doctè, & latè inferuntur, & explanantur circa Immunitatem Ecclesiasticam. Et tandem quæritur, an Clerici peccent mortaliter, si leges Principum sæcularium non obseruent?* Ex part.6.tractato 8. & Misc.3. resolut.4. ibid.

215. *An Principes possint statuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua seruitia & obsequia; an ita statuentes incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ?* Ex part.1.tr.2.resol.54. aliàs 53.p.207.

216. *An statutum laicorum prohibens generaliter librorum impressionem absque eorum licentia, comprehendat Clericos? Et an Episcopi possint hoc statuere?* Ex p.4. tract. 1. resol. 60.ibid.

217. *An Pragmatica super Chartam, vulgo dictam* Papel sellado, *violet Immunitatem Ecclesiasticam? Et pro roboranda doctrina huius quæstionis aliquæ alia diuersa difficultates pro Immunitate Ecclesiastica discutiuntur.* Ex part.6. tract.8. & Misc.3.resol.1. p.208.

218. *An Principes, si per aliqua statuta disponant, de his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Ecclesiasticam, & sint excommunicati?* Ex part.1.tr. 2.resol.65. aliàs 64.p.210.

219. *An lex, siue statutum, quod aliquis adiens hæreditatem, non confecto inuentario, teneatur vltra vires hæreditatis, comprehendat Clericos? Et an idem, quod de Clericis dictum est, in supradicto casu dicendum sit de Ecclesia, vel Monasteriis?* Ex part.1. tr.2. resol.71. aliàs 70. p.211.

220. *An statutum, vt quis, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ possessurus est, Dominus sit, si non ingrediatur Religionem, sin verò amittat, an inquam, tale statutum sit illicitum, & contra Immunitatem Ecclesiasticam? Et an si legentur ducenta, si nubat, & centum si Religionem ingrediatur, debeant ducenta Religionem ingredienti?* Ex part.1. tract. 2. resolut. 125. ibid.

221. *An Princeps possit leges condere circa matrimonium? Et quid circa accessoria matrimonij? Et an circa alia accidentalia, vel accessoria possit ferre leges v.g. circa dotem, & lucrum dotis, vel donationes inter virum, & vxorem, & sponsalitiam largitatem, & similia?* Ex part.1.tr.2.resol.128. aliàs 127. p.212.

221. *An Principes laici possint statuere impedimenta dirimentia matrimonium? Et difficultas est, an si Princeps Christianus apponeret de facto aliquod impedimentum dirimens, non obstante hac reseruatione, factum*

quam extra pretium legale iustum dandum venditori, debeat ipse emptor tribuere pro bono, & necessitate publica, quaritur, an talis gabella sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part.1.tract.2.res.49.aliàs 48. p221.

246. *An Princeps, seu alius Superior laicus sine consensu Clerici possit imponere gabellas superius eius bona ex aliqua publica necessitate, vt pestis, &c.* Ex part.1.tr.2. res.41. aliàs 40. p.222.

247. *An in casu, in quo collecta, seu gabella iusta Clericis imponuntur, possint imponi inconsulto Romano Pontifice? Et an dicta gabella, si excedunt octauam partem valoris rei, sint iniusta?* Ex part.1. tr.2. res. 135. aliàs 132. ibid.

248. *De conditionibus, quas requirit* cap. Non minus, & cap. Aduersus de Immunitate Eccles *Vt Clerici possint collectari in omnibus vtilitatibus, vel necessitatibus.* Ex part.5. tract.1. res. 11. p.223.

249. *Quando laicorum facultas non sufficere censendum sit, ad hoc vt Clerici cum consensu Episcopi, & consulto Romano Pontifice contribuere in aliquibus casibus teneantur? Et supponitur Clericos non teneri ad tributa, qua imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut mures ciuitatis, & similia.* Ex part.1.tract.2. res.154. p.225.

250. *An clerici teneantur soluere gabellas, si Episcopus, & Clerus consenserunt, inconsulto Summo Pontifice? Et quid dicendum si Princeps impetret Bullam Summo Pontifice; an tunc necessarium sit seruare formam* Cap. Non minus de Immunitate re Eccles. Ex p.5. tr.1. resol. 15. ibid.

251. *An Ecclesiastici teneantur soluere gabellas positas pro primo introitu Regis in Ciuitatem?* Ex part.3. tract.1. res.11. p.226.

252. *Vtrum Clerici teneantur ad gabellam, qua imposita est pro manutenendo exercitum in partibus inimicorum, vt tutius confinia Regni conseruentur?* Ex p.1. tract. 2. res.79.alias 78. ibid.

253. *An Princeps laicus possit imponere gabellas super bona Ecclesiasticorum propter reparationem pontium, murorum, viarum, &c. Et an Clerici teneantur ad contributionem, vt opp.dum, quod Rex vendere parat, se redimat?* Ex part.1.tr.2. res.39. aliàs 39. ibid.

254. *An Clerici teneantur, & possint per iudices saculares cogi ad reparandam viam ante domus suas? Et quid, si graculi, aut vermes, vel locusta, seu bruchi nascantur in vineis, & messibus alicuius Clerici, vel pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & laicorum inundet?* Ex part.1.tr.2.resol.76.aliàs 75. p.227.

255. *An Principes possint imponere gabellas super bona patrimonialia Clericorum?* Ex p.1. tr.2. res.40. aliàs 39. ibid.

256. *An Clerici teneantur soluere vectigal in extractione frumenti, vini, & similium, qua ex bonis patrimonialibus collegerunt, vt alibi conducendo carius vendant? Et infertur illam esse negociationem Clericis prohibitam tantum, qua debitum tributi habeat annexum, in qua lucrum intenditur exemptione priùs facta: secus si lucrum non exemptione, sed aliunde proueniat. Et late explanatur Principes saculares non posse super bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere.* Ex part.5.tr.1. res.27. p.228.

257. *An Princeps possit imponere gabellas super bona Clericorum, siue patrimonialia sint, siue ipsis donata, aut empta quouis alio titulo quasita sint? Et an Clerici teneantur soluere gabellas impositas super bona laicorum ad ipsos postea aliquo titulo superuenientia?* Ex p.1.tr.2. res.43.aliàs 42. p.229.

258. *An Clerici teneantur soluere collectam certam, & inuariabilem impositam per statutum super aliqua bona, prius quam ad eos peruenissent? Et an pradia omnia sint obligata pro tributis Republica impositis?* Ex part.3. tract.1.res.17.p.230.

259. *An Princeps possit imponere, & exigere gabellas à Clericis in Minoribus constitutis? Et quid, si adsit consuetudo in contrarium? Et quid de Clericis prima Tonsura?* Ex part.1. tract.2.res.36.iliàs 35.ibid.

260. *An Princeps sacularis possit imponere, & exigere gabellas à Clericis non habentibus requisita Concily Tridentini, sess.23. c. 6. de quibus supradictum est?* Ex part.1. tr.1.res.37.aliàs 36. ibid.

261. *An Princeps possit imponere gabellas super bona Clericorum, qui habitum assumpserunt Clericalem sine intentione Clericandi, sed tantum in fraude collectarum?* Ex part.1. tract.2. res.44. aliàs 43.p.231.

262. *An Princeps possit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Iacobi, Alcantara, Calatraua, &c. & adhuc Nouitiis? Et ex doctrina huius quastionis infertur dictos Equites esse vere Religiosos, & posse confiteri cum Sacerdote non approbato ab Ordinario, sicut possunt aly Regulares, quod est valde notandum.* Ex part.1.tr.2. res.50. aliàs 59.ibid.

263. *An Princeps possit imponere gabellas super bona Nouitiorum? Et an gaudeant priuilegio Canonis, & fori?* Ex part.1. tr.2. res.38.aliàs 37. p.232.

264. *An Clericus, vel Religiosus conducens agros alienos teneatur soluere gabellam ex fructibus inde perceptis? Et an possint vti negociatione artificiosa, id est, qua res arte mutatur, & sic venditur, vt emere iumenta, vt nutrita, & meliorata vendant cum lucro, item oues emere, & nutrire, ex quibus vendant caseos, & agnos, vel quodcunque genus rei, quod nouerint sua arte meliorandum, &c.* Ex part. 6. tract. 7. & Misc.2. res.11. ibid.

265. *An Clericus negociator statim ante trinam monitionem teneatur soluere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo possit licite exigere?* Ex p.1.tr.2.res.47.aliàs 46. p.233.

266. *An Clericus negociator sine trina monitione tenentur soluere gabellam? Et an dictà, vel alia gabella à Clerico debita possit peti coram iudice laico? Et an post trinam monitionem Clericus negociator non perdat exemptionis Immunitatem quoad bona Ecclesiastica?* Ex p.3. tr.1.res.44. ibid.

267. *An Clericus negociator, si ter non fuerit monitus, amittat priuilegium non soluendi gabellas? Et explanatur, quod si Clericus in iudicio pulsaretur, plura allegare potest, qua eum à culpa releuarent, & pro excusatione Clericorum, qui forsitan negociarentur, & aliqua alia in calce huius Resolutionis circa hoc inuenientur.* Ex p.4. tract.1.res.28.ibid.

268. *An Superior laicus, quando Clerici tenentur soluere gabellas, possit illos ad soluendum compellere? Et ex doctrina huius difficultatis infertur, an iudex sacularis possit punire Clericum non in perso a quidem, sed in bonis, si falsum deposuerit coram eo* Ex part.1. tr.2. res.42.aliàs 41. p.234.

269. *An iudex possit exigere gabellas à Colonis partiariis Religiosorum? Et quid, si pradicti Coloni Religiosorum fructus collectos deferant deferant de loco ad locum, aut alienent? Et an Coloni, seu affictuarios pradiorum Ecclesiasticorum non teneantur soluere gabellam, vulgo dictam* Diuluxinri? Ex part.3.tr.1. res.19. ibid

270. *An Conseruatores Religiosorum possint procedere contra eorum debitores laicos? Et an his Conseruatoribus concedatur posse cognoscere de manifestis iniuriis, & violentiis factis aduersus Religiosos? an possint Regulares eligere Conseruatorem, qui defendat sua animalia, seu pecora damnum facientia in agris alienis; & an hac causa pertineat ad Conseruationem, & non ad iudicem sacularem?* Ex part.3. tract.1. res.20. p.235.

Sequentes Resolutiones huius tract. videntur mihi diuidi non posse, ideo

---

Sequitur Apologetica Disceptatio de omnimoda Clericorum exceptione eiusque origine contra Patrem Michaëlem Rabardeum.

Nunc vero sequuntur aliæ paucæ difficultates, quæ dispersæ latent in reliquis tomis, tract. & Resolutionibus huius totius operis, quæ simul pertinent ad istum *tract.2. huius tom.9. de Immunitate Ecclesiastica*, vt ita citius, & promptius reperiantur omnes difficultates, & quæstiones.

& hoc finito pro alio, & sic de singulis? Et an ex iure possint predicti munus Aduocati exercere, in propria causa, & Ecclesia & in causis viduarum, & pupillorum, & pro coniunctis, & amicis intimis, & si existunt in Curia Romana pro omnibus? Et quid in aliis tribunalibus Ecclesiasticis? Et an in casibus, in quibus interdictum est Clericis Aduocationis officium exercere, possint domi consulere, & conficere iuris allegationes in scriptis? Et an si quis exigat à personis Ecclesiasticis gabellas, quod prohibitum est iure antiquo sub pœna excommunicationis, vt constat ex cap. Quamquam de censibus, *tamen exigentes predictas gabellas non incurrant duas excommunicationes, sed vnam tantum contentam in Bulla Cœnæ?* Ex part. 10. tract.14. ex res.28. aliàs 26. & in tr.11. ex res 69. & in tr.13. ex res.14. *Quæ nunc inuenientur* in tom.6.tr.1. de Legibus res. 51.85. & 33.

Notatur, quod S. D. Vrbanus VIII. in Bulla incipiens Romanus Pontifex, *die 5. Iunij 1641. damnat omnia praiudicialia contra Immunitatem Ecclesiasticam, sub pratextu, quod Bulla Pontificia non fuerint publicata, vel vsu recepta.* Ex part.6.tr.6. ex res.39. *Quæ hic est* in tom.6.tr.1. de Legibus res.13.

An excusetur à peccato Pontifex, qui simulat, vel conniuet, quando Princeps sacularis vsurpat bona temporalia Ecclesia, si absque minori scandalo, & damno potest id impedire? Ex p.5. tr.7. ex res.78. 24. *Quæ hic reperietur* in tom.7. tr.5. de Scandalores...

Virum Episcopi, & Ecclesiastici teneantur vocati accedere ad Parlamentum, ita vt contra venientes possint expelli à Regno, tanquam inobedientes mandatis Regis? Et an in Parlamento huius Regni Sicilia opus sit, vt ad donatiuum contribuendum concurrat semper brachium Ecclesiasticum? Ex part.1. tr.3. ex res.23. & 27. *Quæ nunc inuenientur* in tom.7.tr.6. de Parlamento res.14. & 23.

Explanatur beneficium duorum ducatorum esse sufficiens ad gaudendum priuilegio fori. Et an qui suscipit Tonsuram, aut minores ordines animo non ascendendi ad alios Ordines, sed gaudendi, priuilegio fori, & exemptione gabellarum, peccet mortaliter? Et an in percepto gestandi Tonsuram Clericalem detur paruitas materia? Ex part.4. tract.4. ex res.51. & in p.8. tr.2. ex res.20. & in p.2.16. ex res.20. aliàs 22. *Quæ nunc inuenientur* in tom.2. tract.5. de Sacramento Ordinis res.49. 50. & 111.

An studiosi, seu Scholares Scholas non visitantes, & lectiones non audientes gaudeant Studiosorum priuilegiis, dum modo in Matricula sint adscripti? Ex p.8. tr.7. ex res.22. *Quæ hic reperietur* in tom.6. tr.1. de Legibus res.132.

An Familiares quorundam Abbatum, & Prælatorum intra Episcopalia, & territorium distinctum habentium gaudeant priuilegio fori? Et an familia Episcopi Regularis gaudeat priuilegio fori? Ex p.9. tr.1. ex res.48. & 47. *Quæ hic est* in tom.4.tr.2. de Oratoriis res.10. & 9.

An Clerici sodomitæ per Bullam Pij V. sint priuati priuilegiis Clericalibus, post declarationem criminis? Et an hoc extendatur ad patientes predictum crimen? Et an Clericus incorrigibilis amittat priuilegium fori? Et an Clerici exercentes Carnificium, Macellariorum, Tabernariorum officium, modo coniugati non sint, habitumque Clericalem retineant, priuilegio fori, quoad personas non priuentur? Et quid est sentiendum de Clerico coniugato non seruiente glorum Ecclesia, & de vxore, & filiis eius? Et an Fratres Tertij Ordinis D Francisci, & D. Dominici vitam in Communitate gerentes, & Habitum Religionis gestantes gaudeant priuilegio fori? Ex p.9. tr.4. ex res.41. 13. 6. & 11. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 5.tr.2. de Percussione Clerici res.14. 37. 43. & 52.

An Clericus, qui contrahit cum illa, quæ antea ab ipso corrupta est, gaudeat priuilegio Canonis, & fori? Ex p.8.tr.6. ex res.126. *Quæ hic reperietur* in tom.6. tr.7. de Donationibus res.60.

An Familia laica Nuntiorum gaudeat priuilegio fori? Et discutitur, an Pontifex in temperalibus habeat Dominium rectum, & ideo Summus Pontifex possit eximere laicos à potestate Principis sacularis, & per consequens familiam laicam Nuntiorum, & Episcoporum, & Ministros eorum? Quod idem dicendum est de Familia Cardinalium. Ex p.2.tr.2. à res.1. vsque ad res.10. inclusioe, *Quæ hic sunt infrà in hoc ipsomet* tom.9. tr.8. de Familia laica Nuntiorum res.1. & seqq. *Quæ sunt per totum pracitatum tractatum.*

An Regulares possint eligere iudices Conseruatores, Prælatos aliarum Religionum? Et an Moniales Turris Speculatorum Romæ existentium sint Religiosa, & gaudeant priuilegio fori, & exemptione gabellarum? Ex p.9. tr.9. ex res.26. & in p.8. tr.7. ex res. 88. *Quæ nunc inuenientur* in tom.7. tr.2. de Regularibus res. 227. & 350.

An mutus, surdus, & cæcus, vt persona miserabiles possint forum declinare? Ex p.5. tr.6. ex res.30. *Quæ hic reperietur* in tom.8.tr.9. de Mutis Surdis, & Cœcis, res.10.

An bona Ecclesia, & Ecclesiasticorum possint in bello diripi, & deuastari? Et an tali priuilegio Immunitatis gaudeant omnia bona quorumcumque sint, si in Ecclesia ad custodiam reponantur? Ex p.6.tr.4. ex res.12. *Quæ hic est* in tom.7.tr.7. de Bello res.26.

An quando in Regno desunt prouisio Proreges, & Ministri incurrant in excommunicationem Bulla Cana, si prohibeant extractionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam? Et an Ecclesia lasa in contractu cum laico possit petere restitutionem non solum coram iudice ipsius laici, sed etiam coram iudice Ecclesiastico? Ex p.3. tr.6. ex res.32. §.2. & 3. & in p.11. tr.5. ex res.31. *Quæ nunc inuenientur* in tom.6. tr.3. De Contractibus res.206. & 165.

An iudex sacularis possit cognoscere de nullitate relaxationis iuramenti ab Ecclesiastico iudice concessa? Ex p.11. tr.2. ex res.36. *Quæ hic reperietur* in tom.8. tr.4. de Voto, & Iuramento res.80.

Explanatur personas exemptas in odiosis, & onerosis non venire in appellatione Vniuersitatis, populi, & territorij, venire tamen in fauorabilibus, & hac distinctio adhibenda est quoad Clericos, qui cum sint pars Reipublica veniunt in appellatione populi in fauorabilibus, secus autem in odiosis. Ex p.4.tr.1. ex res.70. *Quæ hic est infrà in hoc ipsomet* tom.9.tr.3. de Statuto prohibente, &c. res.6.

An statuta laicorum includant testamentum ad pias causas. v. g. stante statuto, quod vxor sine consensu viri testamentum facere non possit, an valeat saltem ad pias causas? Et ad quem iudicem pertineat executio testamenti ad pias causas? Et quis sit iudex competens, siue agatur de publicando testamentum Clerici, siue laici? siue de causa pia, siue de non pia? Et an quilibet de populo possit agere, vt testamentum ad ipsas causas, & legata pia executioni mandentur? Ex p.7. tr.6. ex res.29. 32. & 33. aliàs 28. 31. & 32. *Quæ nunc inuenientur* in tom.6. tr.8. de Testamentis res.36. 39. & 40.

An iudices laici possint se intromittere in executione legati pij? Et an iudex laicus data negligentia haredum, & executorum, possit se intromittere in adimpletione non solum causarum prophanarum, sed etiam piarum? Et an executores bonorum Clericorum, & Episcoporum possint adire pro confectione inuentarij iudicem laicum? Ex p.4.tr.1. ex res.99. & in p.8.tr.5. ex res.55. & 64. *Quæ hic reperientur* in tom 6. tr. 9. de Executoribus

Testamen

Index Tractatuum,

TRACTATVS III.

De Statuto prohibente Alienationem bonorum stabilium in Ecclesias, & Ecclesiasticas personas. p.305.

TRACTATVS IV.

De Adoratione, qua Summum Pontificem Catholici venerantur. p.321.

visum est, sed etiam ratione nititur exemplo videlicet Episcoporum. Ex part. 11. tract. addit. 1. ref. etiam 4. p. 323.

5. *Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos a populis adoratos fuisse demonstratur. Et de differentia adorationis politicis, & sacra agitur.* Ex p. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 5. p. 324.

6. *Probatur etiam adoratio Pontificia ex more apud veteres, qui ad aliquid impetrandum pedibus obuolue-bantur, & præsertim filij supplices apud Patres ad eorum pedes procumbebant de offensis veniam petendo. Et notatur Summum Pontificem sæpius vocari Patrem communem.* Ex part. 11. tract. addit. 1. ref. etiam 6. p. 326.

7. *Aliqua loca sacræ Scripturæ afferuntur, in quibus adorationem Pontificiam indicatam fuisse demonstratur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 7. p. 326.

8. *An licitum sit præter genu flexionem, & pedum osculationem adorare Pontificem pectoris tunsione?* Ex p. 11. addit. 1. ref. etiam 8. p. 327.

9. *Probatur adorationem non solum osculatione pedum, Pontificibus præberi, sed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in Orationibus publicis audiuntur.* Ex part. 11. tract. addit. 1. ref. etiam 9. ibid.

10. *Quare Eminentissimi Cardinales ordinarie non genuflectione ad occursum Pontificis, nec eius pedes osculantur? Et de osculatione circa manus Pontificis aliqua curiosa obseruantur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 10. p. 328.

11. *Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis ad Latriam ne, vel ad Duliam? Et opinio Caramuelis affertur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 11. p. 329.

12. *Refertur circa eandem difficultatem opinio Tanneri.* Ex p. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 12. p. 330.

13. *Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet, quod Pontifex adoratur adoratione Hyperdulia.* Ex part. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 13. ibid.

14. *Opinio authoris, & aliorum adducitur, nempe adorationem Pontificis esse reducendam ad adorationem Dulia.* Ex part. 11. tr. addit. ref. etiam 14. p. 331.

15. *Breuis digressio de gestatione Pontifice super humeros, & cum Regno in capite, quod vulgo* Chamantus *appellatur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 15. p. 332.

16. *An si aliquis Pontifex, (quod Deus auertat,) esset impius, scandalosus, &c. sit adhuc modo, quo supra à fidelibus adorandus?* Ex part. 11. tr. addit. 1. ref. 16. p. 335.

17. *Respondetur ad argumenta Hæreticorum superius in Resolutione prima apposita, & adducitur ratio, quare D. Petrus respuit adorationem Cornely.* Ex part. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 17. p. 336.

18. *Quare Pontifex vocet se seruum seruorum Dei, contra Theodorum Reinglingh demonstratur.* Ex part. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 18. p. 337.

19. *Quare Summus Pontifex non solum calceamento Cruce signato, sed etiam coloris rubei vtatur?* Ex p. 11. tract. addit. 1. ref. etiam 19. p. 338.

20. *Respondetur ad scommata Ioannis Fabri qui Pontifices carpit portantes calceos Cruce signatos, & ostenditur humilitatis causa & ad honorem Crucis, ritum hunc à tempore S. Syluestri fuisse introductum.* Ex p. 11. tr. addit. 1. ref. etiam 20. ibid.

***

TRACTATVS V.

De Infallibilitate Decretorum Romani Pontificis extra Concilium. p. 340.

1. *AN Papa possit errare definiendo aliquid de Fide extra Concilium Generale? Et sententia affirmatiua aliquorum adducuntur.* Ex p. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 1. ibid.

2. *Opinio negatiua firmatur, nempe Decreta Pontificis esse infallibilia, etiam emanata extra Concilium.* Ex part. 11. tract. addit. 2. resolut. etiam 2. p. 341.

3. *Respondetur ad argumenta pro affirmatiua sententia ab aduersariis excogitata, ac superius posita.* Ex part. 11. tract. addit. 2. resolut. etiam 3. p. 342.

4. *Quænam censura Theologica inurenda sit hæc propositio. Decreta Papæ loquentis ex Cathedra extra Concilium non habent Infallibilitatem, & ideo posse errare?* Ex part. 11. tract. addit. 2. ref. etiam 4. p. 343.

5. *An Decreta Pontificis loquentes ex Cathedra sint infallibilia, etiam non adhibito consilio Cardinalium, vel Theologorum?* Ex p. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 5. p. 344.

6. *Ad confirmationem eorum, quæ pro nostra sententia superius adducta sunt, proponitur quæstio. An sit omnino de Fide v. g. hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem, & verum Petri Successorem?* Ex part. 11. tract. addit. 2. resolut. etiam 6. p. 346.

7. *Respondetur ad argumentum contrariæ sententiæ.* Ex p. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 7. p. 347.

8. *An stando in opinione, quod non sit de Fide hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem. An, inquam, eius Decreta circa res Fidei habeant Infallibilitatem?* Ex part. 11. tract. addit. 2. ref. etiam 8. p. 348.

9. *An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra habeant Infallibilitatem?* Ex p. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 9. p. 349.

10. *An Pontifex possit errare in assignandis censuris propositionum præter hæreticas?* Ex part. 11. tract. addit. 2. ref. etiam 10. p. 350.

11. *Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus assistat Pontifici, quando aliquid de Fide determinat.* Ex p. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 11. p. 352.

12. *Ad ornatum materiæ inquiritur. An Papa, vt persona priuata possit errare in Fide, & an de facto errauerit?* Ex part. 11. tr. addit. 2. ref. etiam. 11. p. 353.

13. *An Pontifex possit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium?* Ex part. 11. tract. addit. 2. resol. etiam 13. p. 354.

14. *Respondetur ad argumenta in contrarium adducta.* Ex p. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 14. p. 355.

15. *An in Canonizatione Sanctorum Papa possit errare?* Ex part. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 15. p. 356.

16. *Respondetur ad argumenta contraria.* Ex part. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 16. p. 357.

17. *An Papa possit errare in Beatificatione Sanctorum?* Ex part. 11. tract. addit. 2. resol. etiam 17. ibid.

18. *Qua certitudine tenendum est Papam non posse errare in Canonizatione Sanctorum? Et esse de Fide probatur.* Ex p. 11. tr. addit. 2. ref. etiam 18. p. 358.

19. *An eadem certitudo de Fide sit tenendum Papam non posse errare circa Beatificationem Sanctorum,*

TRACTATVS VI.

De Potestate Pontificis eligendi sibi Successorem. p.368.

TRACTATVS VII.

De Potestate, & Priuilegiis. S.R.E. Cardinal. Atque de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis. p.372.

12. *An*

12. *An Cardinalis iuste impeditus possit vices suas in creando Summo Pontifice alteri demandare? Et an absens possit constituere Procuratorem ad eligendum, & suffragium ferendum in scrutinio? Et an sit Cardinalibus id in iure concessum?* Ex p.5.tr.2.res.40. p.381.
13. *An Cardinales, si non expectent alios intra tempus definitum, quod est per spatium decem dierum, & eligatur Pontifex ex ipsorum omnium, vel duarum partium consensu, electio adhuc sit valida? Et quid, si Cardinales præsentes contra dixissent, an ipsis inuitis, electio consisteret?* Ex p. 5. tract. 2. resol. 75. ibid.
14. *An Cardinales, si ita distent à Romana Curia, vt omnino inter decem dies post mortem Pontificis accedere non possint, teneantur adhuc præsentes illos expectare?* Ex p.5. tr.2. res.76. ibid.
15. *An si Ecclesia vacaret tempore, quo Concilium Generale est congregatum, electio Summi Pontificis adhuc spectet ad Cardinales? Et quid sentiendum est de iure?* Ex p.5. tr.2. res.73. ibid.
16. *An Cardinales aliquando possint conuocare Concilium? Et notatur, quod non propterea huiusmodi Concilia imperfecta habenda sint tanquam Conuenticula, &c.* Ex p.5. tr.2. res.62. p.382.
17. *An Cardinales, qui Episcopi non sunt, habeant ius præsentiæ, & iudicis in Conciliis Generalibus? Et an Cardinales in Concilio præferendi sint Patriarchis, & Episcopis?* Ex part. 5. tract. 2. resolut. 3. ibid.
18. *An Cardinalis possit sine scrupulo tacere, quando in Consistorio aliquid non bene determinatur? Et quid, quando maior pars Collegij contrarium approbat? Et an doctrina huius Resolutionis intelligenda sit pro quocumque alio Collegio, Vniuersitate, & Communitate?* Ex part. 5. tract. 2. resolut. 49. ibid.
19. *Vtrum Cardinales teneantur impedire nominatum à Pontifice pro Episcopo, si alium digniorem arbitrentur?* Ex p.5. tr.2. res.21. p.383.
20. *An Eminentissimi Cardinales, reuelando ea, quæ in Consistorio tractantur, incidant in censuram Sanctissimo reseruatam? Et quid, si reuelent ea, quæ à Pontifice specialiter, & expressè sub silentio fuerint indicta? Et an supradicta censura sit vsu recepta? Et an in hanc excommunicationem non incidas, si ea, quæ tibi Cardinalis inique manifestauit, quæque à Pontifice secreto accepit, reueles? Et notatur, quod si aliquis casu, vel dolo audiret ea, quæ in Consistorio acta, vel dicta sunt, & aliis narret, non incideret in dictam censuram?* Ex p.9. tract. 8. & Misc.3. res.41. ibid.
21. *An vt maritus promoueatur ad Cardinalatum, opus sit, vt vxor ingrediatur Religionem, vel sufficiat, vt remaneat in sæculo cum voto Castitatis, siue in iuuenili, siue in senili ætate constituta sit? Et cursim infertur, quid dicendum sit in prædicto casu, vt maritus ad Sacros Ordines, vel ad Episcopatum promoueatur? Et an dignitas Cardinalatus statim per contractum matrimonij per verba de præsenti expiret?* Ex p.5.tr.2. res.39. p.384.
22. *An Cardinales in sua consecratione teneantur præstare iuramentum Romanæ Ecclesiæ?* Ex p.5. tr.2.res.95. ibid.
23. *An electus ad Cardinalatum priora beneficia amittat?* Ex p.5. tr.2. res.11. p.385.
24. *An Cardinales soluantur legibus, quæ prohibent duo, aut plura beneficia simul habere,* vt patet in cap. de multis, & Extrauag. de Præbendis? *Et an Cardinales habeant priuilegium, quod beneficia suorum familiarium non possint conferri per Papam sine consensu Cardinalis Patroni? Et an pari ratione Cardinalis Legati quamcumque amplissimam potestatem habens conferendi beneficia, non possit conferre vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis?* Ex part. 5. tractat. 2. resolut. 41. ibid.
25. *An Cardinales possint præsentari ad beneficia iuris Patronatus? Et quid de Episcopis circa hoc?* Ex p. 5. tr.2. res.15. ibid.
26. *An Cardinales possint succedere in feudis? Et an in tali casu admittantur ad seruiendum per substitutum?* Ex p.5. tr.2 res.70. ibid.
27. *An Cardinales eo ipso soluti sint à patria potestate in his, quæ ipsis sunt commoda, non autem vt amittant ius suorum hæredum? Et an filij familias testari non prohibeantur de bonis, quæ habebant, priusquam efficerentur Cardinales?* Ex part 5. tract. 2. resol. 32. p.386.
28. *An Cardinales, si sint in Patrimonialibus diuites, possint adhuc viuere de redditibus Ecclesiasticis?* Ex p.5. tr.2. res.28. ibid.
29. *An Cardinalibus egentibus teneatur Summus Pontifex subuenire? Et curiosum notabile adducitur de sanguinis emissione Cardinalium, id est, Cardinales ægritudine laborantes non posse sanguinis emissionem pati sine speciali licentia Papæ.* Ex part.5. tract.2. res.33. ibid.
30. *An Cardinales teneantur soluere decimas pro generali aliquo subsidio à Pontifice imposito? Et an Cardinalis pensionarius teneatur contribuere ad Papalem decimam pro rata pensionis?* Ex part.5. tract. 2. res. 68. ibid.
31. *An Cardinales comprehendantur in generali constitutione Pontificia imponente censuras, & pœnas? Et præter generales casus tandem quæritur, an Cardinales comprehendantur sub censura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros Hæreticorum, & comprehendantur in Paulina Ambitiosa?* Ex p.5.tr.2.res.16. p.387.
32. *An Cardinales includantur in sententia suspensionis, vel interdicti à Summo Pontifice imposita?* Ex p. 5. tr.2. res 46. ibid.
33. *An Cardinales comprehendantur in Regulis Cancellariæ, quæ odiosæ sunt?* Ex part. 5. tract. 2. resol. 17. ibid.
34. *An Regula octaua Cancellariæ excipiens Cardinales, excipiat Cardinales à Curia absentes, & quid de Cardinalibus Titularibus de Vrbe?* Ex part.5.tr.2. res.28. p.388.
35. *An Cardinales Episcopi excusentur à residentia, si Romæ Summo Pontifici assistant? Et an Cardinales possint à Curia discedere sine licentia Papæ?* Ex p. 5. tr.2. res.8. ibid.
36. *An priuilegia Episcopis concessa extendantur ad Cardinales?* Ex p.5. tr.2. res 48. p.389.
37. *An Cardinales in suis titulis gaudeant priuilegio Episcoporum ex Concilio Tridentino* sess. 24. cap. 6. de Reformat. Ex part. 5. tract. 2. res. 59. ibid.
38. *An Cardinales in suis titulis possint dispensare in voto?* Ex p.5. tr.2. res.58. ibid.
39. *An Cardinales possint in suis titulis excommunicare, suspendere, interdicere, & vti Pontificiis insignibus? Et an Vicarij Cardinalium possint etiam fulminare censuras, & reliqua facere, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis?* Ex part. 5. tractat. 2. resolut. 12. ibid.
40. *An Cardinales possint leges ferre in suis titulis ligantes in conscientia?* Ex p.5. tr.2. res.71. p.390.
41. *An Cardinales in suis titulis possint commutare vltimas voluntates, in quibus possunt Episcopi respectu*

Index Tractatuum,

& in appellatione Curialium Vrbis Romanæ? Ex p.5. tr.2. res.69.p.401.

69. *An credendum sit Cardinali testanti de re aliqua, etiam sine iuramento? Et notatur, quod assertioni Cardinalis confirmanti Statutum de speciali mandato Sedis Apostolicæ creditur. Et quid, si dicat factum esse à Papa viuæ vocis oraculo? Et Cardinali se esse Legatum dicenti creditur circa ordinariam potestatem, etiam si literas Legationis non exhibeat?* Ex p.5. tr.2. res.31. ibid.

70. *Quam fidem faciat Cardinalis deponens de facto proprio, vel ad fauorem sui familiaris?* Ex p.5. tr.2. res.93. ibid.

71. *A quo lites, & causæ inter Cardinales vertentes sint decidendæ?* Ex p.5. tr.2. res.23. p.402.

72. *An familiares Cardinalium in eorum causis sint testes idonei? Idem dicendum est de familiaribus Episcoporum.* Ex part.5. tractatu 2. resol.56. ibid.

73. *An in pari causa sententia sit deferenda in fauorem Cardinalium?* Ex part.5. tract. 2. resol. 78. ibid.

74. *Quot testes requirantur ad damnandum Cardinalem de crimine? Et quot testes, &c. quando Cardinalis est Episcopus, & quot quando sunt Presbyteri, & quot quando sunt Diaconi? Et an Cardinales possint conuinci, aut damnari de delictis commissis ante Cardinalatum? Et an Papa in puniendo, & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, vt simul cognoscat, & iudicet?* Ex part.5.tr.2. res.24. ibid.

75. *An condemnatus, si obuiam habeat Cardinalem, sit liberandus? Et docetur hoc procedere, quando Cardinalis casu, & non data opera in reum incidit, cui sine iuramento in hac re credendum sit.* Ex part. 5. tr.2. res.29. ibid.

76. *An si quis eiiciat Cardinales à terris, in quibus nati sunt, aut domicilium habent, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, si non exerceant Legationem aliquam? Et quid, si solis verbis comminatoriis quis eiiciat supradictos Cardinales, si ob minas acti relinquant loca? Idem dicendum est in prædictis casibus de iussa exequentibus, quia huiusmodi censetur vna persona cum mandante. Et an idem dicendum sit de Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Legatis Sedis Apostolicæ, & Nuntiis?* Ex p.5. tr.2. res.82. p.403.

77. *An si quis insultum faciat ad domum Cardinalis, vt ex hoc ei verecundiam tantum inferat, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?* Ex p.5. tract.2. res.18. ibid.

78. *An offendentes Cardinales incurrant in crimen læsæ Maiestatis, & quid, si contra illos tantum verba iniuriosa protulerint? Et an ipse Imperator offendens Cardinalem aliquo modo expresso sit reus læsæ Maiestatis? Et in textu huius Resolutionis adducuntur 37. pœnæ, quæ supradictis infliguntur, & quod offendentibus familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponitur pro qualitate culpæ.* Ex p.5. tr.2. res.80. ibid.

79. *An si quis percutiat Cardinalem percussione leuissima, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Et quid, si ictus solummodo vestes tetigit, aut eleuauit manum ad percutiendum Cardinalem, quamuis postea non percutiat?* Ex p.5.tr.2. ex res.92. p.404.

80. *An qui offensionem in Cardinalem, cum possit, non impedit, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Et an idem dicendum sit de illo qui sine vitæ periculo clamando poterat eiusmodi Prælatis opem ferre, & non clamauit, aut pecunia eos redimere, & non redemit?* Ex part.5. tract.2. resol. 88 ibid.

81. *An si quis tantum sciens aliquos contra Cardinalem conspirasse, & illos non denunciet, & patefaciat, incidat in excommunicationem? Et an illos teneatur reuelare, etiam si per fraternam correctionem speratur emendatio?* Ex part.5. tract.2. res.89. p.405.

82. *An Cardinales percutientes se ipsos incurrant in censuram Bullæ Cœnæ? Idem dicendum est de Clericis percutientibus se ipsos quoad censuram* cap. si quis, *&c.* Ex p.5.tr.2.res.84. ibid.

83. *An offendentes Clericos familiares Cardinalium eorum intuitu incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ?* Ex p.5.tr.2.res.83. p.406.

84. *An Cardinales Religiosi statim soluantur à voto paupertatis, & efficiantur Domini redditu um Ecclesiasticorum instar Cardinalium sæcularium, & ideo superuacanee consumpta, & in vsus illicitos, non teneantur restituere ab ipsis recipientes? Idem infertur de Religiosis Episcopis, Et an Cardinales Religiosi recuperent facultatem testandi, & dispensandi de rebus suis, quas ex professione Religionis amiserant?* Ex part. 5. tractatu 2. resol.64. ibid.

85. *An Cardinales Religiosi teneantur ad vota, quæ præter tria substantialia emittuntur in Religionibus iuxta eorum statuta?* Ex part.5. tract.2. res.65. ibid.

86. *An Cardinales Religiosi, si deponant habitum suæ Religionis, incurrant in excommunicationem? Idem infertur de Episcopis Religiosis.* Ex p.5. tr.2.res.66. p.407.

87. *An Cardinalis Religiosus possit esse compater in Baptismo, & Confirmatione? Idem dicendum est de Episcopis Religiosis.* Ex p.5. tr.2. res.67. ibid.

88. *An Cardinalis ex licentia Summi Pontificis possit testari de bonis perceptis Cardinalitij Galleri?* Ex p.5.tr.2.res.50. ibid.

89. *An Cardinales in testamentis gaudeant priuilegio Militum?* Ex part.5.tr.2. res.51. ibid.

90. *An Cardinales testantes ex facultate Pontificis teneantur adhibere formam iuris Ciuilis, aut Canonici?* Ex p.5.tr.2.res.52. p.408.

91. *An facultas concessa Cardinalibus testandi intelligatur pro prima vice?* Ex part.5. tract.2. resol. 53. ibid.

92. *An licentia concessa Cardinalibus testandi expiret mortuo Pontifice, qui illam concessit? Et an Pontifex possit concedere facultatem testandi non solùm in pios vsus, sed etiam in quoslibet, dummodo liciti sint, & honesti?* Ex part.5.tr.2.res.54. ibid.

93. *Notabilia quædam de Cardinalibus ex Sacræ Rotæ Decisionibus, in quibus fuse tractantur collecta.* Ex p.5.tr.2. res.97. p.409.

Prosequuntur omnes Resolutiones de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis. Ex duodecima parte R.P. Dianæ in eius secundo tractatu.

94. *AN Cardinales loquentes cum aliis existentibus extra Conclaue de rebus ad electionem pertinentibus incidant in censuram Papæ reseruatam? Et negatiue respondetur. Et notatur, quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla est pœna latæ sententia,*

tionis officij, ac vocis actiuæ & passiuæ obligare ad mortale. Ex part.12.tr.2.ref.16.p.420.

110. Vtrum Cardinales peccent mortaliter, cum pluribus ferculis in Conclaui vescuntur? Et explanatur hoc verbum Debent, quid importet. Ex part.12.tr.2. ref.17. p.422.

111. An Eminentissimi Cardinales in Feria sexta Parasceues possint deuenire ad scrutinium, non audito officio fieri solito in illa die, non obstante §. Similiter, Bullæ Gregorij XV. Et firmatur, quod Feria sexta Parasceues nemini licitum est sacrificare ob prohibitionem factam ab Innocentio I. Et deducitur, an Officium fieri solitum à Sacerdote, extracto Sacramento è sepulchro, sit verè Sacrificium, & Missa dici possit? Et an populus Christianus teneatur illud officium audire, si in die Parasceues incidat dies festus de præcepto? Et discutitur an consumptio Sacerdotis pertineat ad essentiam Sacrificij Missæ, vel sit tantum pars illius integralis? Et tandem quæritur, an Cardinales inciderent in excommunicationem, si aliis diebus omitterent solitam Missam, & procederent ad scrutinium? Ex part.12.tract.2. ref.18. ibid.

112. An Summus Pœnitentiarius possit absoluere ab excommunicatione lata à Pij IV. in §. Literas, &c. Et asseritur, quod si Pontifex in aliquo Iubilæo concederet absolutionem ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ, hæresim tamen non excludendo, videri vtique illam concedere. Ex part. 12. tract.2. ref.19. p.425.

113. An excommunicatio contracta ex fractione Bullæ Pij IV. & Gregorij XV. si sit occulta, possit absolui ab Episcopo vigore Concilij Tridentini sess.24.cap.6. de Reformat. Et quid virtute priuilegiorum Regularium, aut ex vi Bullæ Cruciatæ? Et docetur absolutionem ab hac censura impendi posse, dum Summus Pontifex de nouo creatus dicit aliquibus Conclauistis, do vobis facultatem, qua absolui possitis ab omnibus excommunicationibus contractis occasione Conclaui, seu Creationis Pontificis. Ex part.12.tract.2. ref.20. p.424.

114. Proponitur sententia affirmatiua, nempe Episcopos à dicta censura posse absoluere; & noua opinio circa intelligentiam Tridentini affertur, sed non approbatur. Et quæritur, quando vero ista excommunicatio dicenda sit occulta? Ex part.12.tr.2.ref.21. p.425.

115. Stante suprà dicta opinione Castri Palai, quæritur, quomodo possint Cardinales Episcopi, vel alij Episcopi absoluere à dicta censura Piana, & Gregoriana? Et difficultas est, quid operetur illa particula Concilij Tridentini in Diœcesi sua? Et concluditur non posse Episcopos vigore Concilij absoluere à censuris, & aliis casibus reseruatis extra suam Diœcesim. Et tandem quæritur, an vero possit Cardinalis Episcopus, vel alij Episcopi, si inciderit in censuras, de quibus est quæstio absolui à suo Confessario virtute Concilij Tridentini? Ex part.12.tr.2. ref.22. p.426.

116. Iudicium Authoris de supradictis sententiis Bonacinæ & Castri Palai. Ex part.12. tract.2. ref. 23. p.427.

117. An in aliquo casu possit Episcopus absoluere à censuris Bullarum Pij IV. & Gregorij XV. Et in §. 1. huius Resolutionis proponitur curiosus casus pro supradicta quæstione. Et affirmatur Episcopum posse absolute impeditos, siue ad tempus longum absoluere à censuris Pontifici reseruatis. Nec in tali casu impeditus Romanum Pontificem adire, tenetur mittere Procuratorem, nec scribere ad Sacram Pœnitentiariam. Ex quo sequitur, an impeditus adire Romanum Pontificem pro absolutione teneatur adire Legatum, aut alium habentem priuilegium absoluendi à casibus Papalibus, vel possit in tali casu absolui ab Episcopo? Et an supradicta procedunt etiam in casu hæresis? Sed explanatur, quod Bulla Cœnæ aufert ab Episcopis potestatem absoluendi circa hæresim illis collatam in Concilio Tridentino. Et tandem quæritur, an impeditus adire Pontificem possit à quocumque Confessario absolui à casibus Papalibus, etiam ab hæresi? Ex part.12.tr.2.ref.24. p.428.

118. Iudicium Authoris circa ea, quæ dicta sunt in superiori Resolutione. Et non approbatur impeditum Pontificem adire posse absolui ab Episcopo in casu hæresis. Et docetur, quod in concessione Iubilæi, etiam anni Sancti concedente facultatem absoluendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ, non comprehenditur casus hæresis. Et asseritur à fortiori impeditum adire Pontificem, & Episcopum non posse absolui præsertim ab hæresi à quocumque Sacerdote. Et quæritur, an stylus Curiæ obliget tantum in foro exteriori? Et tandem docetur ea, quæ inserta sunt in corpore iuris non censeri reuocata, nisi fiat de ipsis expressa mentio. Ex p.12.tr.2. ref.25. p.430.

119. An censura ex fractione Bullæ Pij IV. & Gregorij XV. possit à Regularibus hodie absolui? Et probatur, quod confirmatio priuilegiorum Regularium ex certa scientia, & sine clausulis restrictiuis operatur, vt priuilegia reuocata restituantur, & reualideatur. Et docetur, quod confirmatio facta vni Religioni valet pro omnibus aliis. Ex part.12. tr.2. ref. 26.p.432.

120. Infertur Corollarium in ordine ad Eminentissimos Cardinales Regulares. Et discutitur, an Episcopus Regularis amittat, nec possit vti Priuilegiis, quibus antea cum Religiosis vtebatur, quod idem erit de Religioso ad Cardinalatum assumpto? Ex p.12. tr.2. ref. 27. ibid.

121. Iudicium de supradictis opinionibus. Ex quibus sequeretur posse Regulares hodie absoluere à casibus Episcopis reseruatis, non obstantibus Decretis Clem. VIII. & Vrbani VIII. quod non approbatur. Et respondetur ad aliqua argumenta pro priuilegio Societatis Iesu concesso à Gregorio XIII. in Bulla, quæ incipit. Decet Romanum Pontificem. & adducitur Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Vrbani VIII. reuocans tale priuilegium, &c. Et arguitur, quod casus Papales occulti vigore Concilij Tridentini desinunt esse Papales, & efficiuntur Episcopales, ex quibus Regulares possint absoluere toties, quoties. Ex part.12. tr.2. ref.28. p.433.

122. An innodatus censura Pij IV. & Gregorij XV. possit absolui virtute Bullæ Cruciatæ? Et asseritur priuilegia Bullæ Cruciatæ nunquam censeri reuocata, etiam per Iubilæum anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ. Et additur Bullam prodesse Siculis, v. g. & Hispanis extra Siciliam, & Hispaniam existentibus, si alius pro ipsis Bullam suscipiat. Ex p.12. tr.2.ref.29. p.435.

123. An si aliquis tempore Conclauis irretitus censura Pij IV. & Greg. XV. possit ante obtentam absolutionem ad vitandum scandalum celebrare, & Eucharistiam sumere? Quod à fortiori idem dicendum est de Hæretico, qui non potest obtinere licentiam, vt ab hæresi absoluatur. Idem est etiam de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne se prodeat, & crimen eius fiat manifestum, celebrat. Et in supradictis casibus, si tales non possint excitari ad perfectam contritionem, an teneantur alia peccata, & etiam hæc reseruata confiteri, absoluente illum Confessor directè de aliis, & indirectè ad reseruatis?

Ex part.12. tract.2. resol.30. p.436.

124. *Magis firmatur, & declaratur doctrina superius adducta. Et adducitur aliquos negare etiam excommunicatum occultum posse extra mortis articulum communicare, etiam si vrgeat scandalum, infamia, &c. Sed difficultas est in eo casu, an possit etiam confiteri? Et explanatur, quod Sacerdos celebrans saltem post consecrationem, si recordetur excommunicationis, & non possit ab ea liberari, debet prosequi. Imo in dicto casu etiam ante consecrationem potest pergere, si timeatur graue damnum.* Ex part.12. tract.2. res. 31. p.436.

125. *An in casu supradicto Cardinalis, vel Conclauista censuratus possint ad vitandum scandalum confiteri aliqua peccata, non expressa fractione Bullæ Pij IV. & Greg. XV. vel teneantur confiteri inferiori omnia peccata, tam non reseruata, quam hanc censuram reseruatam? Et alius similis casus proponitur in textu, & à linea secunda huius Resolutionis.* Ex part.12. tract.2. res.32. p.438.

126. *An excommunicatio lata à Pio IV. & Greg. XV. possit absolui non solum, vt ipsi asserunt in articulo, sed in periculo mortis? Et explanatur, quod necessitas periculi mortis existimatur moraliter tanquam extrema. Et docetur omnibus parturientibus, aut proficiscentibus ad bellum posse tempore interdicti ministrari Eucharistiam, & absolui à quocumque Sacerdote, etiam non approbato ab omnibus casibus, censuris, &c.* Ex part.12. tract.2. resol. 33. p.439.

127. *An qui in periculo, vel articulo mortis fuit absolutus à censura incursa propter violationem Bullæ Pij IV. & Greg. XV. teneatur postea, si conualuerit, se præsentare coram Pontifice? Et noua opinio affertur, sed non approbatur. Et quid, si virtute Cruciatæ quis absolutus fuisset in supradicto casu? Et difficultas adhuc superest, si in supradicto primo casu postea conualuerit, intra quod tempus tenetur se præsentare coram Pontifice?* Ex part. 12. tr.2. res.34. ibid.

Apendix ad reliquas aliàs difficultates pertinentes simul ad hunc, *tract.7. de Potestate, & Priuilegiis S.R.E. Cardinal.* &c.

AN *Pontifex, si non licite saltem valide possit dispensare cum Cardinalibus, vt redditus Ecclesiasticos superfluos non expendant in vsus pios?* Ex p.10. tr.11. ex res. 35. *Quæ nunc inuenietur* in tom.4. tr.7. de Eleemosyna res.20.

An in Cardinalibus ea ætas requiratur, in eius electione, vt intra annum possint promoueri ad eum Ordinem, ad quem destinantur? Et an Declarationes Cardinalium sint decisiuæ? Et an Declarationes Illustrissimorum Cardinalium habeant vim legis, si non sint à Pontifice approbatæ, Ex part. 3. tract.16. ex resol.86. & in part.5. tract.1. ex res.96. & in part.1. tract.10. ex resol.29. *Quæ hic reperientur* in tom.6. tract.1. de Legibus res. 128. 22. & 21.

An legitimatus per subsequens matrimonium possit eligi in Cardinalem? Et an Cardinalis non expresse professus sit eligibilis in Generalem alicuius Religionis sine authoritate Pontificis? Et quidam Cardinalis, dum erat Religiosus multa vota emiserat, quæsierunt à me, an postea potuerit irritare illa Prælatus Religionis? Et an Decretum Cardinalium editum contra Religiosos accedens ad colloquendum cum Monialibus obliget ad mortale? Et an Declarationes Cardinalium approbatæ à Pontifice habeant vim legis? Et an Cardinales possint licite abesse à Congregatione & Capitulo? Ex part. 10. tract.9. ex res. vnica, & in part.9. tract. 9. ex res. 63. alias. 62. & in part.6. tract.7. ex res.26. & in part.1. tract.10. ex res.22. & in part.9. tract.6. ex res.48. aliàs 49. & in part.3. tract.2. ex res.6. *Quæ hic sunt* in tom. 7. tract.1. de Regularibus resolut. 287. 305. 344. & 215.

An Collegium Cardinalium, Sede vacante, gaudeat facultate Concilij Tridentini sess. 24. cap.6. de reformat. *quoad dispensandum, & absoluendum?* Ex part.7. tractatu 2. ex res.3. *Quæ nunc inuenietur* in tom.3. tract.5. de Capitulo Sede vacante res.20.

An Cardinalatus inducat obligationem recitandi Horas Canonicas? Et à quo tempore Cardinalatus inducat supradictam obligationem, an à die, in quo Cardinalis sumit Birretum, vel à die, in quo sumit Pileum rubrum? Et docetur, quod distributiones possunt dari propter laborem, & dispendi possunt à Cardinalibus ad libitum & testari de his, & tamen possunt obligari ad officium Diuinum. Ex part. 8. tractatu 7. ex resolut.1. *Quæ nunc inuenietur* in tom. 3. tractatu 6. de Horis Canonicis res.2.

Notatur, quod olim Cardinales Presbyteri simul cum Pontifice celebrare consueuerunt. Et quod hodie Cardinalis Diaconus ministrans Summo Pontifici communicat sub vtraque specie. Et quid de aliis Cardinalibus in Missa Papali? Et an Cardinalis sumens Eucharistiam è manu Pontificis in die Natiuitatis Domini possit antea, vel postea dicere saltem duas Missas? Et an singulo quoque anno Pontifex dispenset in ieiunio saltem tacitè cum Cardinali, qui celebrat coram eo in nocte Natiuitatis Domini vel an pro illa nocte in eius Capella Pontifex anticipet diem naturalem? Ex part.8. tractatu 1. ex resolut. 44. 24. 87. & 89. *Quæ hic reperientur* in tom.3. tract 1. de Potest. Pontificis res.48.49.54. & 55.

An Missa incæpta, superueniente aliquo Cardinali, possit iterum inchoari post dictum Euangelium, imo vsque ad oblationem exclusiue? Ex p.10. tr.12. ex resol.11. *Quæ hic est*, in tom. 2. tr.1. de Celebrat. Missarum res.95.

An mortuo Cardinali, vel absenti, possint adhuc eius familiares audire Missam in Oratorio priuato eius Palatij? Et an si quis Cardinalis maneret in domo Patris, vel fratris in habitatione separata, vulgo, Apartado, *seu* Quarto, *in quo Oratorium erexisset, an, inquam, si Pater, aut frater obtinuerit licentiam à S. D. N. erigendi in domo sua Oratorium, talis licentia esset inualida, stante clausula apponi solita?* Ex part. 9. tractatu 1. ex resolut. 40. & in part.11. tractatu 5. ex resolut.35. *Quæ nunc inuenientur* in tom.4. tract. 2. de Oratoriis priuatis res.7. & 30.

An Cardinales si sint Sacerdotes, & Regulares existentes, in Regnis Hispaniarum sumendo Bullam Ordinariam Cruciatæ possint comedere oua, & lacticinia in diebus Dominicis Quadragesimæ, & sumendo aliã Bullam extraordinariam lacticiniorum possint cum illa singulis diebus Quadragesimæ comedere oua, & lacticinia, demptis aliquibus diebus prout habetur in dicta Bulla? Ex part. 11. tr. 2. ex res.38. & in tract.8. ex res.14. *Quæ hic sunt* in tom.4. tract.3. de Bulla

Cruciatæ resolut. 164. & 7.

An Sede Apostolica vacante, possit à Collegio Cardinalium, vel ab illo, cui eorum nomine Ecclesia commendata est administratio, facultas consecrandi Episcopos committi? Et docetur Cardinales consecrari à Papa, vel alio de eius nomine. Et an expediat Eminentissimos Cardinales in Episcopos consecrare? Ex paet.12. tract. 1. ex resolut. 33. 35. & 67. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 4. tract.8. de Consecratione Episcoporum res. etiam 33.35. & 37.

Aduertitur, quod in Clementina 2. de Celebratione Missarum conceditur Clericis sæcularibus, & Religiosis commensalibus Cardinalium, vt possint se conformare illis in modo recitandi Officium, & non teneantur aliud dicere. Ex part. 11. tract.1. ex res.8. *Quæ hic reperietur* in tom.5. tr.6. de Horis Canonis res.106.

An Collegium, Cardinalium, Sede vacante, possit dare licentiam legendi libros Hæreticorum? Ex part. 4. tractatu 8. ex resolut. 99. *Quæ hic est* in tom.5. tractatu 10. de Inquisitoribus resolut.138.

An Cardinales includantur pœnis Bulla Gregorij XIII. de Datis, & Promissis? Ex paet.7.tract.4.ex res.7. *Quæ nunc inuenietur* in tom.5.tr.7. de Datis, & Promissis, &c. res.55.

An Cardinales possint eligi in executores testamenti tam ad pias causas, quam ad prophanas? Ex part.8. tract.5. ex resolut.7. *Quæ hic reperietur* in tom.6. tractatu 9. de Executoribus testamentorum resolut.9.

An sponsiones super electione Cardinalium sint licitæ? Ex part.7. tr.9. ex resol.67. *Quæ hic est* in tom.6. tract.4. de Sponsionibus res.73.

An sit prohibitum Cardinalibus nondum in Sacris præesse Exercitibus? Et quid, si sint in Sacris initiati? Et an quis possit impune occidere, vel vulnerare, & spoliare Cardinalem in bello militantem, ac proinde nullam incurrat pœnam aut excommunicationem, excepta irregularitate si occiderit illum, aut mutilauerit? Et an Pontifex ex iusta causa possit præbere licentiam, vt Cardinales præessent Exercitibus, sine qua, quando, & quo pacto irregularitatem incurrant Cardinales demonstratur? Ex part.10. tract.2. ex resol. 2. 3. & 6. *Quæ nunc inuenientur* in tom.7. tract.7. de Bello resol. 52. 53. & 57.

An Cardinalium domus, & Palatia gaudeant priuilegio Immunitatis? Et an offendentes personas Cardinalium gaudeant Immunitate Ecclesiarum, maxime post Bullam Gregorij XIV. Et an non reuelantes læsæ Maiestatis crimen in Cardinales perpetratum gaudeant Ecclesiæ Immunitate? Et an receptatores, & defensores interficientium Cardinales in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrant, & non gaudeant Immunitate Ecclesiæ? Et an mandantes offendi Cardinales, si effectus non sequatur, incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priuentur Immunitate Ecclesiarum? Et an occidentes Cardinalem gaudeant Ecclesiæ Immunitate? Et quid, si Galerum, seu Capellum à Pontifice non acceperint? Ex part.5. tractatu 2. ex resolut. 34. 86. 90. 91. & 87. & in part.1. ex resol. 20. *Quæ hic sunt suprà in hoc ipsomet* tom.9. tractatu 1. de Immunitate Ecclesiæ resol. 15. 46. 48. 49. 47. & 34.

An Cardinales, cum Stigmatibus, v. g. Imperatoris, Regis Hispaniæ, Galliæ, & c. appositis in eorum Palatiis demonstrent ipsos sub stricta protectione illorum Regum stare, vel tantum hoc faciant ad ostentandam animi propensionem in talem, & talem Regem, & prædicta Stigmata, & Insignia in suis Palatiis habeant? Ex part.10. tr.7. ex res.5. *Quæ hic est infra* in hoc tom.9. tr.11. de iure Protectionis res. etiam 5.

TRACTATVS VIII.

De Familia Laica Nuntiorum Apostolicorum Apologetica Disceptatio. Quod idem intelligitur de Familia Laica Episcoporum. pag.441.

1. *AN Familia laica Nuntij Apostolici gaudeat priuilegio fori? Idem dicendum est de familia laica Episcopi. Et pro negatiua sententia adducuntur septem diuersæ assertiones.* Ex part.6. tr.2.res.1. ibid.
2. *Proponuntur fundamenta affirmatiuæ sententiæ. Et docetur, quod quidquid potest Episcopus in sua Diœcesi respectu iurisdictionis, potest Legatus in sua Prouincia. Imo Legatus est suprà omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens. Et explanatur ex authoritate plurimorum Doctorum Familiam laicam Episcoporum gaudere priuilegio fori, & nullatenus posse à iudice sæculari iudicari tam in Ciuilibus, quam in criminalibus.* Ex part.6. tr. 2.res.etiam 2. ibid.
3. *Confirmatur ex aliis rationibus affirmatiua sententia. Et etiam in fauorem Familiæ laicæ Episcoporum. Ex quo infertur, quid est sentiendum de famulis Clericorum, & Scholasticorum, qui ad tempus seruiunt, & de priuilegio concesso Domino, marito pro illorum seruis, vxoribus, &c.* Ex part.6.tract.2. res. etiam 3. p.442.
4. *Ex Declarationibus Sacræ Congregationis approbatis à S. D. Vrbano VIII. etiam affirmatiua sententia confirmatur. Et hoc etiam non solum pro Familia laica Episcoporum Diœcesanorum, sed etiam pro Familia Episcopi Titularis. Et in §. vlt. huius Resolutionis deciditur, quod in conflictu opinionum iudices illam amplecti debent, quæ fauet Ecclesiæ. Et docetur, quod in dubiis opinionibus Summus Pontifex decernere potest, quæ sit verior, & sequenda.* Ex p.6. tr.2. res.4. p.443.
5. *Proponuntur responsiones ad argumenta, quæ adducit Moscosius, in quibus late explanatur Episcopos, etiam si in loco non habeant Dominium temporale, posse tamen tenere Familiam armatam, & proprios habere Ministros, & executores ad carcerandum, &c.* Ex part.6. tractatu 2. res. etiam 5. p.445.
6. *Responsio ad secundum argumentum. Vbi late etiam discutitur, quod non solum Familia laica Episcoporum, sed etiam Ministri Curiæ Episcopalis gaudent priuilegio fori in delictis extra officium commissis, sed etiam in communibus. Et tandem quæritur, an necessarium sit standum Declarationibus Cardinalium?* Ex part.6. tract.2. res. etiam 6. p.446.
7. *Responsio ad tertium argumentum. In quo etiam*

etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat Dominium directum, & ideo Summus Pontifex possit eximere laicos à potestate Principis sacularis, & per consequens Familiam laicam Episcopi, & Ministros eius curia. Et explanatur, quod non pauci eximuntur à iurisdictione ordinaria, & subduntur Superiori sui Officij, & non solum hoc concedebatur ipsis Officialibus, sed etiam eorum vxoribus, filiis, & matribus, & etiam seruis, & colonis. Et asseritur laicos posse prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, non solum de iure Canonico, sed de iure ciuili. Ex p.6.tr.2.res. etiam 7. p.447.

8. *Responsio ad quartum argumentum. Vbi aduertitur, quod Familia laica Episcopi ratione persona Episcopalis gaudeat priuilegio fori, quamuis non habeat requisita Concilij, id est Habitum & Tonsuram. Et additur, quod priuilegium clausum in corpore iuris nunquam censetur derogatum, nisi de illo specifica fiat mentio.* Ex part.6.tract.2. resolut. etiam 8. p.448.

9. *Responsio ad quintum, & sextum argumentum. Vbi confirmantur supradicta, & explanatur, quod quando inter iudicem sacularem, & Ecclesiasticum lis adest, ad quem spectet iurisdictio, tunc definitio ad iudicem Ecclesiasticum spectat?* Ex part.6.tract.2.res.etiam 9. p.449.

10. *Responsio ad septimum argumentum. Vbi confirmantur supradicta in prateritis Resolutionibus, & concluditur Familiam Laicam Nuntij Apostolici gaudere priuilegio fori, sicut gaudet Familia laica Episcopi. Et cursim explanatur, quod Palatia DD. Cardinalium vbique debent gaudere Immunitate, & quod Episcopi habent priuilegium, vt in suis adibus celebretur singulis diebus, sed tamen dum Roma morantur, hoc priuilegio vti non possunt.* Ex p.6. tract.2. res. etiam 10. ibid.

† *Nota, quod supra in hoc ipsomet* tom.9. tract.2. de Immunitate Ecclesiastica in resolut. 22. & 23. *aliquid inuenies pertinens ad istum* tract.8. de Familia laica Nuntiorum, & pro ipsismet Nuntiis. *& non sunt alia difficultates in hoc toto opere pro isto* tract.8.

TRACTATVS IX.

Historico-Theologicus de Prisco more eligendi Episcopos contra quosdam Pseudo-Sorbonistas. p.451.

1. *DE iure Diuino Electionem Episcoporum ad Summum Pontificem pertinere probatur.* Ex p.10. tr.1. res. etiam 1. ibid.
2. *De modo olim eligendi Episcopos.* Ex p.10. tr.1. res. 2. ibid.
3. *An populus in electione Episcoporum, olim aliquando habuerit ius eligendi, & suffragandi? Et secundum aliquos affirmatiue respondetur.* Ex part.10.tr.1. res. etiam 3. p.452.
4. *Opinio affirmatiua affertur, probans populum in electionibus Episcoporum non habuisse ius suffragandi, & eligendi, sed tantum postulandi, & testimonium ferendi.* Ex part.10.tract.1.res.etiam 4. p.453.
5. *An etiam Principes aliquando in electione Episcoporum partem habuerint? Et notatur tantum olim fuisse violentiam circa electionem Episcoporum vt Principes etiam nouos Episcopos instituere consueuerint in locis, in quibus antea non fuerunt, & etiam Abbatissas, & Abbates eligebant.* Ex par.10. tr.1.resol. etiam 5. p.454.
6. *Fuisse olim à Summis Pontificibus interdictum, ne populi, & Principes in electione Episcoporum se immiscerent, demonstratur.* Ex.part.10. tract.1. res. etiam 6. p.455.
7. *Circa superius dicta quoad Episcoporum electionem, authoris iudicium ex Sacris Canonibus desumptum breuiter exponitur. Et notatur, quod hodie solum in Germania Ecclesiis vetus consuetudo seruatur, in quibus Canonicorum Collegium Episcopum nominat, designat, & eligit, electus vero à Pontifice confirmatur. Et aduertitur, quod lex, & consuetudo antiqua in modum eligendi Episcopos, Romanorum Pontificum authoritate est abrogata, & ius nominandi, designandi, offerendi, & prasentandi Episcopos datum est multis Regibus, eorumdem Romanorum Pontificum nutu, & assensu.* Ex p.10. tr.1. res. etiam 7. p. 456.
8. *Breuis digressio contra responsum falso, vt puto, adscriptum aliquibus Doctoribus Sorbonistis, in qua describuntur sex diuersa tempora, in quibus concessa sunt diuersis personis, & statibus electiones Episcoporum, Abbatum, E Prioratum.* Ex p.10. tr.1. res. etiam 8. p.457.

† *An ex dispensatione Episcopus possit eligere sibi Successorem?* Ex part.19.tr.5. ex res.3. *Qua hic est suprà in* in tr.6. res. etiam 3.

TRACTATVS X.

Historico-Theologicus de Numero Electorum Imperatoris non augendo, vel minuendo inconsulto Summo Pontifice. p.459.

1. *AN absque assensu Summi Pontificis septem Germania Electoribus possit octauus addi? Ex quo infertur, an potestati eligendi Imperatorem sit largita septem Electoribus Germania à Summo Pontifice?* Ex part. 10. tract.2. resol. etiam 1. ibid.
2. *Opinio negatiua proponitur, & probatur tum ex iure Canonico, tum etiam authoritate Historicorum, & Diplomatum ipsorum Electorum septem Electores Germania potestatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepisse.* Ex part.10. tr.4. res. etiam 2. p.460.
3. *Confirmatur eadem opinio negatiua authoritate Theologorum, & Iurisconsultorum, & ipsorum Hareticorum.* Ex part.10.tract. 4. res. etiam 3. p.461.
4. *Respondetur ad argumenta; que pro affirmatiua sententia adduci possunt.* part.10.tract.4.res.etiam 4. p.463.

TRACTATVS XI.

De Iure Protectionis seu Clientelæ. p.463.

1. *AN subditus, irrequisito Domino, possit se subiicere alterius protectioni? Et sententia affirmatiua proponitur.* Ex part.10. tract. 7.resolut. etiam 1. ibid.
2. *Opinio negatiua authoris, & aliorum affertur asserentium esse licitum subditos, inconsulto Domino, protectorem aliquem sibi adsciscere. Sed deducitur, quod subditis in praiudicium Superiorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quippiam, ex quo ius praiudicium aliquod oriatur. Item nec Ciuitas, aut Populus quidem vniuersus facere aliquid, aut statuere potest in his, quæ tangunt ius Superioris in graue eius praiudicium. Nec inferior potest falcem imponere in ius, vel interesse Superioris.* Ex part.10.tr.7. res. etiam 2. p.464.
3. *Adduntur aliquæ limitationes supradictæ negatiuæ sententiæ.* Ex part.10.tr.7.res. etiam 3. p.465.
4. *Respondetur ad argumenta adducta pro affirmatiua sententia. Et quæritur, an pro solutione, quæ sit Romanæ Ecclesiæ probetur exemptio a iurisdictione Episcoporum?* Ex part.10.tr.7.res. etiam 5. p.466.
5. *An opinio superior obstet Eminentissimis Cardinalibus, vel Romanis Baronibus, qui cum stigmatibus Imperatoris, Regis Hispaniæ, Galliæ, &c. appositis, in eorum Palatiis, videntur profiteri stare se sub protectione dictorum Principum? Et quid, si in rigore hæc insignium appositio in Palatiis Cardinalium, & Baronum demonstret ipsos sub stricta protectione illorum Regum stare, & non tantum ad ostendendum animi propensionem in talem, vel talem Regem? Et docetur prohibitum esse, ne Prælati Ecclesiarum sibi commissarum bona immobilia, aut iura Laicis submittant, aut subiiciant, nec etiam ex ipsis in Patronos, vel Aduocatos perpetuo, vel ad tempus non modicum constituant.* Ex part.10. tract.7. res. etiam 5. ibid.

TRACTATVS XII.

De Potestate Pontificis ordinandi Principes Laicos titulo Regio. p.468.

AN Pontifices Principibus de Ecclesia bene meritis possit Titulum, & Insignia Regia concedere? Ex quo infertur, an Pontifices habeant potestatem indirectam in temporalibus? Ex p.10. tr.6. res. vnica. ibid.

TRACTATVS XIII.

De Principum Christianorum Fœderibus cum Turcis, & Hæreticis p.471.

1. *AN supposita iustitia belli, licitum sit Principibus Christianis inire fœdus cum Infidelibus, vel Hæreticis pro mutuo auxilio exhibendo? Et opinio affirmatiua proponitur.* Ex part.10. tr. addit. 2. res. etiam 1. ibid.
2. *Proponitur secunda opinio negatiua, videlicet non posse Principes Christianos inire fœdus cum Turcis, vel Hæreticis.* Ex part.10.tract.addit.2. res.etiam 2. p.472.
3. *Tertia opinio affertur concedens Principibus Christianis fœdera cum Turcis, vel Hæreticis in summa necessitate.* Ex p.10.tract.addit.2.res. etiam 3. ibid.
4. *Authoris, & Theologorum opinio firmatur, non posse ex sui natura non esse illicitum inire fœdera cum Turcis, & Hæreticis; tamen ratione circumstantiarum in praxi vix vnquam talia fœdera esse ineunda.* Ex part.10.tr.addit.2.res.etiam 4. p.473.
5. *Magis explicatur nostra sententia, & Doctorum authoritate fulcitur.* Ex p.10. tract. addit.2. res. etiam 5. p.474.
6. *An Principes ineundo fœdera cum Turcis, vel Hæreticis incidant in censuram Bullæ Cœnæ, vel saltem peccent mortaliter?* Ex p.10. tr.addit.2.res. etiam 6. p.475.
7. *An Summus Pontifex possit prohibere sub censuris Principibus Christianis, ne bellando si prædicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis contrahant? Idem est, si bono spirituali Ecclesiæ expediat Principes desistere ab aliquo bello.* Ex part.10.tr.addit.2. res. etiam 7. p.476
8. *An dicta in superioribus Resolutionibus obstent, ne possint licite Principes inire fœdera, vt vocant, Ciuilia cum Turcis, vel aliis Infidelibus circa Inducias, & Treugas, aut commerciorum causa, vel propter securitatem nauigantium, itinerantium, &c? Et an talia fœdera possint iniri à Principibus laicis, inconsulto Summo Pontifice? Et an Principes laici non possint inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis promittendo eis libertatem conscientiæ, vel exercitium falsæ sectæ, etiam in casibus vrgentissimis absque licentia Pontificis?* Ex part.10. tract. addit.2. res. etiam 8. p.477.
9. *An quæ in superiori Resolutione dicta sunt de fœderibus politicis cum Turcis, vel aliis Infidelibus, procedant etiam cum Hæreticis? Et deducitur Catholicos non peccare contra leges excommunicationis in eo nulla Ciuili cum Hæreticis, aut in mercatura, bello, aut in aliis negotiis politicis, maxime quando excommunicatio est generalis aduersus Hæreticos, vt est in Bulla Cœnæ, quamuis in ea excommunicentur nominatim quidam Hæretici. Et quid, si adest periculum peruersionis, scandalum, aut alia huiusmodi? Et notatur, quod vt Catholicus possit habitare in terris Hæreticorum, aliqua requiruntur. Et an cum Hæreticis damnatis in Tribunali S. Inquisitionis non sit illicitum communicare?* Ex part.10. tr. addit. 2. res. etiam 9. p 590.

TRACTATVS XIV.

De Libertate Conscientiæ. An possint illam Principes Christiani inconsulto Pontifice Hæreticis concedere. p.481.

1. *AN liceat Principibus concedere libertatem conscientiæ sine consensu Summi Pontificis? Et affirmatiua*

TRACTATVS

TRACTATVS PRIMVS
DE
IMMVNITATE
ECCLESIARVM.

Et in calce huius Tractatus agitur de earum consecratione, pollutione, atque reconciliatione.

Super Bullam Gregorij XIV.

OLIM inter me, & N. magna agitata fuit quæstio, an Bulla Gregor. XIV. *de Immunitate Ecclesiarum*, corrigeret ius commune, ita vt tantùm casus in illa exceptuati non gauderent immunitate? Iste prorsus negabat cum Petro Gambacurta, & paucis alijs. Ego mordicùs aiebam cum communi Theologorum, ac Iurisperitorum sententia: ideò tunc aduersùs hanc sententiam multa collegi, quæ modo in gratiam Confessariorum in hoc tractatu resolutoriè, & breuiter, more nostro, pertractabimus, examinando aliquas opiniones Gambacurtæ, Villadiego, & Bobadillæ.

RESOLVTIO PRIMA.

An Immunitas Ecclesiæ sit ex iure Diuino?

Et ex doctrina huius quæstionis infertur, quod sint reprobandæ consuetudines contra Immunitatem Ecclesiarum, cum sint non solum contra ius Canonicum, sed etiam contra ius Diuinum. Ex part. 4. tract. 1. Resol. 44.

Supr. hoc in Res. seq. signanter in §. Verùm Respondeo. & infra in Resolut. 116. §. Quartò immunitas.

§. 1. NEgatiuè respondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 50. num. 1.* Peguera *in pract. crimin. cap. 26. num. 1.* Gambacurta *de immunit. lib. 3. c. 15. num. 8.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 8. num. 21.* Couarr. *lib. 2. var. cap. 20. num. 2.* Fagundez *prac. 2. lib. 4. cap. 4. num. 59.* Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 3.* & alij penes ipsos, asserentes esse tantùm de iure positiuo, quia in lege Euangelica non inuenitur hæc immunitas concessa Ecclesiis: ergo dicendum est eam non esse iuris diuini, sed tantùm Canonici & positiui: vide etiam Decianum *lib. 6. c. 25. num. 2.* & Ambrosinum *de immunit. Eccles. cap. 1. n. 3.*

2. His tamen non obstantibus contrariam sententiam ego teneo, quam tuentur Cenedus *in quæst. canon. q. 42. à n. 6.* Addit. *ad Capellam Tholos. disp. 423. num. 5.* Tuschus *tom. 4. litt. I. conclus. 59. num. 1.* Ioannes Lupus *tract. de libertate Eccles. part. 2. quæst. 2.* Decius *in cap. Ecclesia sancta Maria, num. 14. & seq. de constit.* Rebuffus *tom. 2. super constitut. in tract. de immunit. in princip. num. 2.* Simon Rao *in respons. ad dub. super immunit. Eccles.* Gutierrez *practic. quæst. lib. 1. quæst. 1. num. 8.* Germonius *de sacr. immunit. lib. 3. c. 56. num. 43.* Marius Italia *de immunitate, lib. 1. cap. 2. per totum.* Pechius *tract. de Arest. cap. 6. num. 5.* Remigius de Gonni *tract. de immunitate Eccles. suppos. 2. num. 5.* Igneus *in l. 1. num. 26. ff. ad Syllan.* Cardinalis Tusch. *tom. 3. conclus. 8. num. 4.* & Farinacius *in append. de immunit. Eccles. cap. 1. num. 9.* vbi plures alios citat, & docet immunitatem Ecclesiarum non solùm esse de iure Ciuili & Canonico, sed etiam Diuino; & ad rationem in contrarium, & ad alias, quas adducit Couarruuias *vbi supra*, latè respondet Germonius & Cenedus *locis citatis*. Vnde ex hoc sequitur, reprobandas esse consuetudines contra immunitatem Ecclesiarum, cùm sint non solùm contra ius Canonicum, sed etiam contra ius Diuinum; & maximè hodie, cùm in specie, vt dictum est *suprà*, Gregorius XIV. illas reprobet & annullet; & ideo Simon Rao *vbi suprà in respons. ad dub. super immunit. Eccles. fol. mihi* 45. rectè has firmat conclusiones. Prima, quòd quando consuetudo est contra Ecclesiasticam libertatem, vt esset, si Curia sæcularis reos ab Ecclesia extrahere, & eius carceribus mancipare ex consuetudine prætenderet, non valet. Secunda, quòd talis consuetudo nulla temporis longinquitate defendi potest. Tertia, quòd supradicta consuetudo est irrationabilis, & sic non potest rationabiliter præscribi: vnde etiam si vera esset à parte rei talis consuetudo, nullius esset momenti, nam corruptela potius, quàm consuetudo dici deberet; quæ quidem omnia communiter defenduntur à Theologis & Canonistis, quos ego adduxi *in 1. part. tract. 2. resol. 3.* & tandem non desinam hic apponere verba Petri de Cenedo *in qq. can. quæst. 42.* vbi postquam probauit immunitatem Ecclesiarum esse de iure diuino, tandem sic *num. 11.* asserit. Quamuis à iure diuino non sit institota Ecclesiarum immunitas, canonicis sanctionibus, Pontificúmque & Conciliorum decretis stabilitam esse, satis docet Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 20.* quo quidem decreto renouatur obser-

Supr. in Res. quæ hic est infra Resol. 114. signanter in §. 2. & ex Res. seq. Vide §. Ex his. & aliam Res. 66. & vers. eius not.

Quæ hic infra in tr. 2. Res. 5. Sed videtur non facere ad rem, sed melius à Theologis & Canonistis hic citatis ibi in Res. 2.

Sup. in Ref. quæ hic est inf. Ref. 114. & pro consuetudine contenta in hoc texta infr. in Ref. 1. post seq. lege, §. Ex his & aliam Resol. 55. & vers. eius not.

ntantia immunitatis Ecclesiasticæ, & consuetudo, si qua est introducta contra talem immunitatem, prorsus est sublata & abolita; quod postea fecit Gregorius XIV. *in Bulla*, &c. Ita Cenedus & ego *suprà in hoc tract.* optimè Antonius de Ballis *in tract. var. lib.9.tit.42.n.12.in fine*, & *num.* 13. cum Cardinale Tuscho *tom.4.consil.59.num.19.*

RESOL. II.

Refelluntur aliqua argumenta à Sarpo adducta contra Ecclesiarum immunitatem, quam non habuisse originem ab Imperatoribus demonstratur.

Et quæritur, an violantes illam possint ab Episcopo absolui?

Et discutitur, an Iudices violantes illam incidant in Bullæ Cœnæ censuram?

Et an excommunicatio contra lædentes Immunitatem Ecclesiarum non sit lata ferenda, sed explanatur? Ex part.6. tract.1. Resol.34.

§.1. PRo coronide huius tractatus sciant Lectores in tota serie sui libri Sarpum impetere sacrorum templorum immunitatem, & illam contra iuris Regulas restringere, & ad nihilum redigere ex quatuor præcipue rationibus.

2. Primò: quia asserit, quòd ad bonum publicum interest, ne crimina, & præcipuè atrociora remaneant impunita. Secundò: quia Ecclesia non debet dare occasionem delinquendi. Tertiò: quia Deus & ipsa Ecclesia delicta abhorrent. Quartò: quia apud veteres nationes pauca erant Asyla, in quibus rei immunitate gaudebant; Ecclesiæ verò nostris temporibus sunt infinitæ.

3. Verùm ad primum respondeo, quod licet Reipublicæ intersit crimina impunita non remanere, publicè etiam & magis interest, quòd Ecclesiæ sint refugium ad ipsas confugientibus propter honorem & reuerentiam Deo debitam, & sic maius bonum non euitabitur. Neque inde sequitur crimina remanere impunita; quia pro delictis exceptuatis rei consignatur Curiæ sæculari: de aliis verò criminibus adhuc pœna delinquentibus imponitur, quamuis non sit mortis, aut membrorum abscissionis.

4. Ad secundum respondeo, Ecclesiam non dare occasionem delinquendi ex eo, quòd ad ipsam confugiant rei, (ex iusta enim causa hoc conceditur) sed vsurpari ab hominum malitia: vnde cum sit dispositio facta propter melius bonum, quod ipsa intendit, non debet ei prædicta occasio imputari.

5. Ad tertium respondeo, quòd licet Deus & Ecclesia delicta abhorreant; est tamen Deus peccatorum scelestissimorum misericordia & refugium: ac proinde licèt crimina detestentur, amplectitur tamen Ecclesia illos, qui ipsum Dei implorant auxilium.

6. Ad quartum respondeo, maiorem honorem & reuerentiam deberi Deo vero, quam Ioui, Dianæ, Herculi, &c. Adde quod licet hodie sint plura templa, quàm in illis temporibus fuerunt asyla; dictis asylis indistinctè propter omnia crimina eorum immunitate gaudebant, & ab omni pœna liberabantur; quod non accidit hodie in nostris templis: nam multi delinquentes ab ipsis extrahuntur, & qui gaudent immunitate, omnes pœnas non euadunt. Vnde apparet Sarpum ex suprà dictis argumentis templorum immunitatem restringere minimè debuisse.

7. Sed superest respondere ad id, quod ipse *fol.7. & sequent.* pro certo videtur supponere, nempe dictam immunitatem esse de iure positiuo, & primariò originem habuisse ab Imperatoribus: nam totis quingentis annis post Christum natum nullus extat Canon Ecclesiasticus, qui de hac immunitate decernat. & ideò Arcadius & Honorius primi de hac materia statuerunt; & postea alij Imperatores, & deinde Summi Pontifices: vnde *fol.19.* docuit etiam post inclinatum Occidentis Imperium vsque ad annum DCCCL. Ecclesiarum immunitatem nullibi, nisi Laïcorum Principum legibus fuisse innixam.

8. Verùm respondeo communiter Doctores asserere dictam immunitatem esse de iure diuino. Ita illi, quos ego ipse adduxi *in part. 4. tract. 1. resolut.44.* & plena manu adducit Chartarius *decis. crim. 46. num.34.* Sed dato & non concesso, quòd non sit de iure diuino; nego planè originem duxisse ab Imperatoribus: sed puto à Summis Pontificibus, quando templa ædificari cœperunt, fuisse eis hanc immunitatem concessam; licèt ipsi post multa tempora de dicta immunitate statuta & decreta fecissent. Quod probatur à casu simili, quoad immunitatem Clericorum, quæ dato & non concesso, quòd non sit de iure diuino; tamen certum est ipsos in primitiua Ecclesia iudicatos fuisse ab Episcopis, vt patet ex Diuo Paulo *Epist.1. cap.5.* ad Timotheum, ibi *Aduersùs Presbyterum noli accusationem recipere, nisi sub duobus vel tribus testibus*; & docet Valboa de Magrouejo *in lectionibus Salmaticensibus tom.2. super cap.2. de iudiciis, num.* 39. & Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. cap.13. num.10.* Et tamen hoc non obstante Pontifices post multa tempora cœperunt aliquid statuere circa prædictorum Clericorum immunitatem, vt ex sacris canonibus patet. Ergo, &c.

Quæ hic est Ref. antecedens, & infra in Resol. 116. §. Quanto Immunitas.

Sup. hoc infra in tr. 2. Ref.1. & in Ref. 2. à §. Non desinam, & latissimè à Resol. 316. vsque ad Ref.323. inclusiue.

9. Confirmatur hæc opinio. Primò ex text. *in cap. Pater 17. q. 4.* vbi Epiphanij Episcopi sententia contra Benenatum & Maurum, qui hominem de Ecclesia per vim extraxerant, laudatur; & subditur, hoc ne potestatibus quidem ac Principibus vnquam licuisse perpetrare. Sed nota quòd conditor huius Canonis fuit Gelasius primus; qui etiam primus inter omnes alios Pontifices cœpit de Ecclesiarum immunitate statuere, ante cuius tempora nullæ extabant Canonicæ de hac immunitate leges. Hoc supposito.

10. Quæro cui iuri fuit innixa Epiphanij sententia contra illos violatores immunitatis lata, vt Gelasium necesse fuerit illam approbare. Dices ex legibus Imperialibus, quas Sarpus adducit. Respondeo minimè; quia ibi Pontifex hanc violationem immunitatis vocat sacrilegium, quod ratione solius iuris ciuilis esse non poterat; ergo aliquid aliud assignandum est, vnde sacrilegij rationem haberet; aut tu ergo id assigna, aut mecum sentire te necesse est, nempe accepisse sacrilegij rationem: quia Summi Pontifices, vt dixi, eo ipso quòd sacra templa ædificata fuere, eis immunitatem concesserunt; & ideò rectè Gelasius violationem Ecclesiæ factam à Benenato & Mauro vocauit sacrilegium.

11. Deinde in dicto textu asserit Gelasius Pontifex, quòd Principibus sæculi nunquam licuit extrahere confugas de Ecclesia. Quæro, quonam iure fuerit prohibitum Principibus Laïcis extrahere reos ab Ecclesia. Dices ex Legibus Imperialibus, quas affert Sarpus. Respondeo minimè. Et ideò suppone Gelasium primum gessisse Pontificatum circa annum Domini 495. Leges autem Imperatoriæ à Sarpo adductæ fuerunt latæ ab Honorio & Theodosio octoginta ferè annos ante Gelasij Pontificatum, vt patet ex historiis. Quo supposito manifestè apparet verba Gelasij non posse referri ad ius ciuile: ait enim nunquam licuisse. Quòd si iure ciuili non licuit,

licuit, ſolùm per illos octoginta annos non licuit, qui intercellerunt ab Honorio ad Gelaſium: ergo dum dicit Gelaſius nunquam licuiſſe Principibus extrahere reos ab Eccleſia, dicendum eſt ſemper à primordio, quo templa erecta fuerunt à Summis Pontificibus hanc eis immunitatem largitam fuiſſe. Vnde principes. Laici delinquentes ab ipſis extrahere non poterant.

12. Nec obſtat huic textui Gelaſij Papæ Canon Concilij Arauſicani *cap.*4. qui refertur *in cap. eos qui, diſt.*87. & duos Canones Diui Auguſtini, qui habentur *in cap. miror & cap. reum* 17. *q.* 4. in quibus immunitas Eccleſiarum ſtatuitur: & ideò potuit Gelaſius dicere Beneuatum, & Maurum extrahendo reum ab Eccleſia commiſiſſe ſacrilegium, & non licuiſſe Principibus Laïcis delinquentes ab Eccleſiis extrahere. Nam reſpondeo hoc non obſtare; cùm enim pauciores anni intercesserint inter hoc Canones & Canonem Gelaſij quàm inter Gelaſium, & primum ius ciuile; adhuc minùs dici poſſe nunquam licuiſſe Principibus Laïcis reos extrahere. Adde quòd tempore Gelaſij Papæ Concilium Arauſicanum non erat confirmatum, neque inter Canones relatum. Ergo, &c.

13. Confirmantur ſupradicta. Quòd ſi immunitas Eccleſiarum originem habuiſſet eo modo, quo vult Sarpus *in cap.*1. ſequeretur per ſpatium multorum annorum ſacra templa Chriſtianorum immunitatem non habuiſſe; vnde fuiſſent priora conditionis, quàm fuerunt olim Aſyla Gentilium. Sequeretur etiam, quòd Pontifices hanc reuerentiam Eccleſiis & Deo debitam non dediſſent, & in hoc ſuperati & præuenti fuiſſent, ab Imperatoribus Laïcis: ſed hæc omnia videntur abſurda. Ergo, &c.

14. Neque obſtat id, quod adducit pro ſua firmanda ſententia Sarpus *in dicto cap.* 1. quòd anno 399. Concilium Generale Africanum miſit Epigonium & Vincentium Epiſcopos ad Honorium Cæſarem, qui ſimpliciter peterent, vt iis, qui ad Eccleſias Africanas confugerent, licèt delicta perpetraſſent, ab iis non extraherentur. Hoc, inquam, non obſtat: nam reſpondeo Patres illos Concilij id feciſſe non ex neceſſitate; ſed ex ſuaui Eccleſiæ prouidentia: & ad maiorem immunitatis obſeruantiam voluerunt authoritate Principis iuuari, vt notat Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*3. *cap.*8. *num.*13. feciſſe Patres in Concilio Toletano 12. *c.*10. quod etiam Sarpus pro ſe adducit, vbi ſic habetur. Pro his qui quolibet metu, vel terrore Eccleſiam appetunt, conſentiente pariter Glorioſiſſimo D. N. Ncringio Rege, hoc ſanctum Concilium definiuit, vt nullus audeat confugientes ad Eccleſiam, vel reſidentes inde vi extrahere. Sic *ibi.* Vnde Innocent. I I I. *in cap. inter alia, de immunitat. Eccleſ.* allegat pro hac materia ſtatuta Canonum, & vt ipſe loquitur, traditiones Regum. Famulantur igitur ſupradictæ leges Imperiales Decretia Summorum Pontificum; & contra Sarpum dicendum eſt eſſe leges ſubſidiarias, & non inſtitutorias: vt loquens de quibuſdam aliis legibus Imperialibus circa perſonas Eccleſiaſticas rectè docuit ſacra Rota in vna Albanenſi Gabellæ die 28. Iunij 1630. coram nunquam ſatis laudato Doctiſſimo Merlino, & docet Surd. *conſ.*396. *num.*14. *vol.*3. Alexander de Neuo *conſ.*50. *num.*2. Abbas *in cap. ſi quis num.*1. *de maiorit. & obedient.* & *ibidem* Felinus etiam *num.*1. cum aliis quos citat, & ſequitur Belletus *de fauor. Cler. perſon.* §.1 *num.* 26. *p.*1.

Sup. hoc infra in tr. 2. Reſ. 2. §.2. curſim prope finem, & magis late in Reſ. 323. §.2. & ſeqq. & in Reſol. 324. §. vlt. per totam.

15. Et tandem pro Coronide huius tractatus non deſinam hîc Lectores admonere, aliquos, qui typis ſcripta ſua mandarunt poſt editas reſolutiones meas, annumerare me inter Doctores aſſerentes: excommunicationem latam contra violantes immunitatem Eccleſiarum non eſſe Summo Pontifici reſeruatam, ſed poſſe ab illa Epiſcopos abſoluere: ſed Reſolutio vltima primæ meæ partis *tract.*1. *de immunit. Eccleſiaſt.* ſi attentè legatur, hoc non dixit: Ibi enim ego tantùm refero pugnantes ſententias in hac quæſtione & opinionem meam non profero, quam nunc promam.

Quæ hic eſt infra Reſ.5.

16. Dico igitur contra Caſtrum Palaum *tom.*2. *tract.*11. *diſp. vnic. punct.*12. *num.*7. ſupradictos iudices incurrere ipſo facto excommunicationem Bullæ Gregorij X I V. à qua abſolui ab Epiſcopis minimè poſſunt, ſed à ſolo Summo Pontifice. Et ita præter Doctores, quos in citata reſolutione congeſſi, tenent hanc ſententiam non benè me pro contraria adducens Ioan. Baptiſta Ciarlinius *in controuerſ. forenſib. cap.*10. *num.*38. Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. lib.*2. *cap.*3. *num.*167. & Maranta *in controuerſ. iur. part.*2. *reſponſ.* 36. *num.*14. vbi obſeruat in vna Neapolitana de Sanfeliciis in anno 1626. contra Curiam Archiepiſcopalem, quæ abſoluerat extractores, malè illos abſolutos fuiſſe S. Congregationem enunciaſſe. Vnde non grauabor hîc apponere per extenſum literam Cardinalis Galli ad Epiſcopum Liparen. tenoris ſequentis.

ILL. ET MR. MONSIG.
Come Fratello.

LA Sacra Congregatione hà veduto quanto V. S. hà ſcritto con la ſua delli 16. di Gennaro proſſimo paſſato. E quanto all' hortatoria mandatali dal Sig. Vice-Rè de Sicilia, per occaſione d'hauer eſſa ſcommunicato il Capitano & altri Sbirri di cotesta Città, ch' eſtraſſero vn delinquente dalla Chieſa, doue s'era ritirato. Se bene vide ch'in queſto ceſſa ogni moleſtia già che ella auuiſa eſſere ſtato conſegnato à lei il detto carcerato: non dimeno perche in detta Hortatoria è quella clauſula coſi pregiudiciale, nella quale ſi dichiara eſpreſſamente che gli Officiali & famigliari di V. S. che ſono Laici, non deuono godere dell' Immunità del foro nelli delitti communi; mà ſolo in quelli che commettono ſotto preteſto dell' officio: ne meno deuono godere de l'eſſentione delle gabelle, hanno queſti miei Ill. Signori ordinato, che ſi ſcriua, come s'è fatto, al Signore Vice-Rè, che reuochi la detta Hortatoria, del che è parſo bene fare conſapeuole à V. S. acciò auuiſi poi quanto ſeguirà: e trà tanto dourà ſpedire quanto prima la cauſa del Prigione conſegnatoli conforme à i termini della Bolla di Gregorio X I V. auuertendola però, ch' ella non doueua aſſoluere il detto Capitano & Sbirri dalle cenſure incorſe per la detta eſtrattione; perciò che queſto toccaua à queſta Santa Sede; però ſe n'aſtenera per l'auuenire, & Iddio la conſerui. Da Roma li 2. di Marzo 1611.

Di V. S.

Come Fratello

Il Cardinalle Gallo.

17. Hinc ſtantibus ſupradictis, & aliis multis declarationibus emanatis à Sacra Congregatione, quam, vt par eſt, venerari oportet; & ex rationibus à Maranta, vbi ſuprà, & aliis Doctoribus adductis, puto, vt diximus, non poſſe Epiſcopos abſoluere ab excommunicatione Gregoriana incurſa propter violationem immunitatis Eccleſiaſticæ: ſed in caſu

contingenti ad Summum Pontificem recurrendum esse existimo.

18. Nec desinam hîc adnotare non defuisse Doctores asserentes iudices violantes immunitatem Ecclesiarum incidere in censuras Bullæ Cœnæ; & ita docet ex Societate IESV Ioannes Baptista Scortia *in Bullar. Pontif. Epit.* 15 *x.theorem.*387. licèt contrarium ex Hugolino & Gratiano teneat Fontanella *tom.1.decis.*201.*num.*38.

19. Et nota etiam refellendum esse Zambellum *in Repertorio Moral. verb. Ecclesia quoad eius immunitatem, num.*23. docentem excommunicationem contra lædentes immunitatem Ecclesiarum non esse latam, sed ferendam: & ideò non sunt statim excommunicati: sed debent excommunicari. Verùm contrarium declarauit Clemens VIII. & Paulus V. Vide Castrum Palaum *tom.2.tract.11.disp.vnic.punct.*12. *num.* 3. & alios penes ipsum: quibus adde Larream *de immunit. part.4.num.*8.

20. Sed & tandem in gratiam curiosorum non desinam hîc difficilem proponere quæstionem, quam non ita diligenter Doctores pertractauerunt. Ideò quæro.

RESOL. III.

An Constitutio Greg. XIV. de Immunitate Ecclesiarum deroget iuri communi & consuetudinibus? Ex part.1.tract.1.Ref.1.

§.1. Negatiuè respondet Gambac. *lib.*5. *cap.*8. & *seq.* Zerola *in praxi Episcop.part.1.verb.Immunitas, num.*7. & aliqui Ministri laicalis iurisdictionis cum Guttierrez *pract.qq.lib.3.quæst.1. num.*36. vide etiam Layman. *in Theolog.mor.lib.4. tract.9. cap.2. num.* 2. & Venerum *in Exam. Episcop. lib.9 .cap.*37. *num.*32.

2. Sed prorsus hæc opinio est reiicienda. Probatur 1. Nam Pontifex, ista Bulla, cum particula taxatiua reduxit omnia ad vnicam formam, vt patet in illis verbis: *Ita ad vnam tantum formam reducimus, & moderamur.* Ergo reuocat ius commune, & consuetudines, diuersam aliam formam ab ista introducentes.

(Sup. hoc infra in Ref. 26. §. Sed hæc. & seq. Sed lege ca per totam, & alium §. eius annot.)

3. Ita expressè determinatum in literis arbitrij concessis per Sedem apostolicam anno 1605. Prælatis huius Regni, & præsertim Archiepiscopo Panormitano ibi: [Per la qual cosa fu mosso Greg. XIV. di fel.mem. à publicare la sua Constitutione, e dare certa forma, come s'hauesse à praticare la permissione, che veniua concessa da medesimi Canoni à Magistrati Laici nelli casi eccettuati.]

4. Hoc ipsum etiam determinauit Clem. VIII. in quodam Breui ad Archiepiscop. Panormit. tunc Didacum de Haëdo, datum Romæ 6. Febr. anno 1597. vbi asserit, aliquos delinquentes, qui per industriam, & insidias homicidium commiserant, debuisse gaudere immunitate Ecclesiæ, vigore Constitutionis Gregor. XIV. ergo dicta constitutio corrigit ius commune, quia tale delictum *ex cap.1.de homicidio*, non gaudet immunitate. Bullam autem Clementis VIII. inuenies per extensum apud M. Antonium Genuensem *in praxi,c.*76.*n.*2.& alios.

(Sup. contento in hoc §. infra in Refol.58.§.Sed tu.& in Refol.71.§.vlt. & in Ref.81. §.2. à lin.9. à verf. Et clarè. & in Refol.90.§.Sed ego. per totum, & signanter in fine.)

5. In dicta Constitutione Summus Pontifex plùries facit mentionem iuris communis: & quando voluit, quòd in aliquo casu illibatum permaneret, hoc expressit: vt patet, quando loquitur de Clericis, Monachis, Militibus, eorúmque priuilegiis.

6. Ponderanda sunt illa verba Constitutionis: *Quòd si quis, quacunque dignitate, & authoritate præditus, præmissorum* (nempe, indultorum per alios Pontifices concessorum) *aut alio quouis prætextu, quidquam præter, aut contra huius nostræ Constitutionis tenorem attentare præsumpserit; cum ipso facto censuras etiam incurrisse declaramus.* Ex quibus verbis clarè apparet, intentionem Pontificis non solùm fuisse, reuocare priuilegia Principibus concessa; sed etiam omnes consuetudines, & abusus, aliáque contraria omnia, præter, vel contra formam traditam in præsenti Constitutione, introducta; & ideò posuit illa verba: *Aut alio quouis prætextu*, post factam mentionem de priuilegiis.

7. Summus Pontifex promulgauit illam Constitutionem per modum legis vniuersalis, & statuit: ergo abstulit, & correxit ius commune.

8. In dicta Bulla Pontifex, reducendo omnia ad vnam formam, tollit facultatem aliter interpretandi: ergo. Cæteras rationes vide apud Doctores citandos.

9. Ex his omnibus apparet manifestè, Constitutionem Gregorianam reuocare, non solum priuilegia, sed etiam ius commune, & consuetudines. Et primò, quoad reuocationem consuetudinum, vide Marium Anton. Maceratens. *lib.2.resol.*14.*n.*5. Giurb. *cons.*50.*num.*14.& *cons.*70.*n.*9. Ambrosinum *tract. de immunit. Eccles.c.*14.*n.*3.& *seq.* Farin. *in Append.c.*22. *num.*359. *iunctis cum c.2.n.*14.& 15. Ioan. Franc. Leon. *in Thesauro eccles. part.1.num.*27. & nouissimè Martin. Bonacin. *tract. de legib. disp.3.q.7.§.6.n.*4. & ex nostra Religione P. Peregrinum *tract. de immunit. Eccles. c.*2. *à n.*16. *vsque ad* 21. Hi omnes aduersus Gambacurtam docent, Constitutionem Gregorij reuocare omnes consuetudines, quicquid in contrarium videatur docere Tannerus *in 2.2.disp.5.q.5.dub.1.n.17. in fin.*

(Sup. hoc infra in Ref. 57. §. Sed ao. & in Refol.116. per totam. & in Ref.119. §. 2. ad medii, à verf. nam inda. & infra in tr. 2. Ref.335. per totam, & signanter §.7.)

10. Et quòd reuocet, & corrigat ius cõmune, quod mordicus negat Gambacurta, docent etiam citati DD. & præter illos ex ipsamet Societate P. Filliucius *in quæst. moral. tom.1. tract.*15. *cap.*6.*num.*153. & P. Scortia *in Bulla Pont. epit.*152.*Theor.*385. ex nostra Religione P. Duardus *in Exposit. Bullæ Cœnæ, lib.* 2. *Can.*15.*quæst.*16.*num.*27. & P. Megala *in 3.part.lib.4. cap.2. q.1. n.*15. Cum Aponte *decis.*14.*in fine.* Idem asserit Villabob. *in sum.tom.2.tract.*39.*dub.*7. *num.*22. & 23. Capobl. *de Baronib. prag.*8. *part.2.n.*105. Genuens. *in praxi Archiepiscop.c.*17.*n.*11. Gratian. *in discept. forens. tom.2.c.*180.*num.*29. Card. Tusch. *tom.*3. *verb. Ecclesia, concl.*11. *n.*9. & ex nostris Regnicolis vir doctus, & pius Franc. del Castil. *in suis decis. tom.* 2. *decis.*156. *n.*32. Giurb. *cons.*20.*n.*3.4. & 5. *cons.*70. *n.*2. & 13. & *cons.*100.*num.*18. & *cons.*30.*num.*5. Ioan. Franc. Leo *in Thesauro eccles. part.1.cap.*15.*n.*27. Lazarius *tract. de Blasph.q.*5.*n.*20. Riccius *part.1. decis.* 140.*n.1.2.*& 5.*Collect.*1792. Homobonus *de Examine Eccles. part.2.tract.11.cap.12.q.26.suppos.*3. Rainer. *in Catal. cens. cap.9. excom.*31. vide etiam Confert. *in Priuil. Mendicant. tit.5.cap.6.* Ex quibus omnibus videant aliqui, me his diebus rectè consuluisse, Iudices laicos incurrere in excommunicationem Gregorianam, abstrahendo reos ab Ecclesia vigore cuiusdam assertæ consuetudinis. Et ex his etiam apparet à fortiori, non benè Gambacurt. virum alioquin doctissimum *lib.*5.*cap.*9.*num.*4. asserere, etiam ampliationes factas per Doctores, non esse per hanc Bullam reuocatas. Et quia ex istis principiis deducuntur resolutiones multorum casuum contra immunitatem sacrorum locorum, & mentem Pontificis; ideò illas breuiter tangendo, quæritur,

(His DD. adde alios adductos infra in Resol.25. §. 2. in fine, & in Resol. 58. §. Sed tu.)

RESOL. IV.

An ad incurrendam excommunicationem huius Bullæ sufficiat actus attentatus.

Et

Et an ad hoc non sufficiat sola cogitatio extrahendi, sed requiratur, quod sit deuentum ad aliquem actum exteriorem. Ex part. 1. tract. 1. Resol. 15.

Sup. hæc infra ex doctina Res. 110. §. ad fin. 12. lege vers. Deinde. §. 1. Negatiuè respondet Gambac. *lib. 8. cap. 13.* putat enim, quòd si aliquis attentaret extrahere per vim reum ab Ecclesia, & reuerà non extraheret, non incurreret in pœnas huius Constitutionis: quia talis actus non fuit completus, sed attentatus.

2. Sed tales in excommunicationem Bullæ dicendum est, omninò incidere: & ita docent Peregrin. *de immunit. Ecclesiæ, cap. 14. num. 7.* & Marius Italia *de immunit. Eccl. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 60.* & patet ex verbis Bullæ, ibi: *Quicquam præter, aut contra huius nostræ Constitutionis tenorem attentare præsumpserit, declaramus etiam.* Et gratis Gambacurta asserit, supradicta verba intelligenda esse de attentato cum effectu subsequuto. Vnde nostram sententiam docet etiam Fatinac. *in tract. de immunit. Eccles. cap. 20. num. 322. ex authoritate leg. 2.* cùm de his, qui ad Ecclesiam confugerunt, in illis verbis: *Si quisquam contra hanc legem venire tentauerit.* ex quibus manifestè apparet, quòd solo attentatu punitur. Et hoc ibidem notauit Gloss. *in verb. tentauerit.* & Megala *in 3. part. lib. 4. cap. 2. quæst. 1. num. 30. in fine.* Notandum est tamen cum Peregrin. & Farinac. non sufficere solam cogitationem extrahendi; sed requiritur, quòd fuerit deuentum ad aliquem actum exteriorem; vt etiam notant Ambrosin. *tract. de immunit. cap. 15. num. 6.* & alij.

RESOL. V.

An iudices, vel alij contrauenientes huic Constitutioni sine ab Episcopo absoluendi: Vel talis excommunicatio sit Summo Pontifici reseruata?

Et an hæc excommunicatio referuetur in Bulla Cœnæ, vel solum excommunicentur statuentes aliquid contra libertatem Ecclesiasticam. Ex part. 1. tract. 1. Resol. 41.

Sup. hoc supra in Ref. 2. 4. Et tandem. & seq. §. 1. Esse reseruatam Summo Pontifici, docet Italia *de immunit. Eccles. cap. 6. §. 4. num. 3.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæst. 16. num. 19.* Farinac. *de immunit. c. 20. num. 315.* vbi acriter inuehitur contra alter sentientes. Idem docet Filliucius *tom. 1. tract. 15. cap. 6. n. 155.* & nouissimè noster P. Peregrin. *de immunit. cap. 15. num. 16.* qui post multa sic asserit: [Pro conclusionis confirmatione addo, quòd cùm hoc dubium discuteretur in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ, fuit conclusum, censuras prædictas esse reseruatas Sedi Apostolicæ, nec posse Ordinarios regulariter ab illis absoluere. Et facto verbo Summo Pontifici Paulo V. annuit. Ita mihi retulit Reuerendiss. Coccina, Romanæ Rotæ Decanus, & ad præsens Regens Prætorij Sacræ Pœnitentiariæ.] Sic Peregrinus. Et ratio est: quia in quodam Decreto Clem. VIII. edito anno 1601. & 1602. hæc censura Summo Pontifici reseruatur. Secundò, est etiam reseruata in Bulla Cœnæ, in qua reseruatur absolutio excommunicationis latæ contra violantes libertatem Ecclesiasticam.

2. Sed hac opinione non obstante, contrarium sentiunt multi, & asserunt, posse Episcopos, supradictos criminosos absoluere: quia talis censura non est Summo Pontifici reseruata. Et ita docet Barbos. *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 51. cas. 3. n. 72.* cuius liber fuit impressus Romæ; & ita etiam docet Genuensis *c. 17. n. 4.* in Romana impressione apud Mascardum anno 1619. quem postea sequuti sunt noster P. Megala *in 3. part. lib. 4. c. 2. quæst. 1. n. 34.* Gratianus *in discept. tom. 3. c. 414. n. 12.* Raynetus *in catal. cens. c. 9. excomm. 31.* Homobon. *de Exam. Eccles. p. 2. tract. 11. c. 12. quæst. 26. suppos. 3.* Bellettus *in disquis. cler. tit. de fauore Cleric. reali, §. 4. num. 39.* Marius Antoninus *variar. resol. lib. 3. resol. 15.* Zipæus *in suo iure nouo Canon. lib. 3. tit. de immun. Eccl. n. 13.* Bonacina *de leg. disp. 3. quæst. 7. §. 6. n. 8.* Riccius *in praxi, p. 2. resol. 335. num. 1.* & tandem Graffius *tom. 1. lib. 3. cons. vnico, n. 29. in fine, de immun. Eccl.* cum aliis. Et respondent ad argumenta contraria. Ad primum asserunt decreta Clementis VIII. loqui de Confessariis, qui prætextu facultatum absoluebant, & non de Episcopis! imò in illis decretis referuntur, & corroboratur potestas Episcoporum: ergo. Item in dictis decretis tollitur priuilegium absoluendi ab excommunicatione incursa propter percussionem Clerici, & tamen Episcopi absoluunt à dicta excommunicatione: ergo patet, Clementem VIII. in illis decretis non fuisse loquutum de Episcopis, sed de priuatis Sacerdotibus, vt dictum est, qui virtute priuilegiorum absoluebant. Ad secundum respondent, in Bulla Cœnæ solùm excommunicari statuentes contra libertatem Ecclesiasticam; non verò omnes facientes contra Ecclesiasticam libertatem, & immunitatem. Et hæc circa præsentem Bullam satis dixisse sufficiat; monendo ministros laicalis iurisdictionis, vt in dubiis, semper pro Ecclesia teneant: præsertim, cùm in aliquo speciali, & atroci casu, possint consulere Summum Pontificem, & reum ab ipso petere, quomodo factum est hîc Panormi tempore Excellentissimi Marchionis Hieraci Præsidis, & Illustrissimi Hahedi Archiepiscopi. Sup. hæc supra in Res. 3. §. Hoc ipsum.

RESOL. VI.

Quenam Ecclesia tribuat confugientibus Immunitatem?

Et an Ecclesia non perfectè constructa, porticus Ecclesiæ, scala ipsius, Turris cymbalorum, Hortus, & similia, & omnis habitatio quo ad totam suam fabricam comunictam gaudeat Immunitate, quamuis sit polluta, vel interdicta, aut destructa, si adsit spes readificationis?

Et an domus Seminarij, Domus puellarum, & Orphanorum authoritate Episcopi fundata, Domus Clericorum in communi viuentium, & Oratoria Confraternitatum gaudeant supradicta Immunitate. Ex part. 6. tract. 1. Resol. 1.

§. 1. Sayrus *in dicto libro de Iure Asylorum, cap. 4. fol. 39.* sic ait: Ecclesiæ nomine statuunt vnanimiter Doctores omnes Oratoria non comprehendi, quanquam in eis aliquando res sacra fiat: vt eas quæ in priuatorum domibus, & in Collegiis Laicorum; quæ vulgò Confraternitates vocant, ædificantur. Nequicomitti debet, immò attenta cura animaduerti, quòd Episcopus Couarruuias *lib. 2. var. c. 20.* hac de re disserit, hisce videlicet temporibus occurrendum maximè esse eorum temeritati, qui Ecclesiarum immunitate confisi quodcumque delictum perpettare audent. Et ob id, in quibusdam ciuitatibus nolunt Ecclesiastici Præsules quamcumque Ecclesiam ius immunitatis obtinere, sed eas tantummodo, quæ continuis temporibus sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum habent. Ita ille.

2. Sed non est verum asserere ita absolutè Oratoria Confraternitatum non gaudere immunitate: nam si sunt affixa alicui Ecclesiæ, vel Monasterio, immunitate

immunitate gaudebant. Ita Peregrinus *de immunit. cap.4.num.68.* Adde quòd si auctoritate Episcopi erecta sunt, sunt loca sacra & religiosa; & ideo Episcopus habet ius illa visitandi. Et quando dicta oratoria habent cymbalum super tectum, & publicè pulsatur, est omnino præsumendum auctoritate Episcopi esse erecta; quia priuatis oratoriis hæc publica cymbali pulsatio non conceditur; ergo gaudebunt immunitate. Vide *cap. præsentibus, de priuileg.* Sanchez *de Matrimonio, lib.9. disput.15.num.39.* Mascardum *de probation.conclus.869. nnmer.1. & 2.* Decianum *lib.6.cap.25. num.16.* & alios.

5. Ad id verò, quod Sarpus ex Couarruuia asserit, illas Ecclesias debere priuilegio immunitatis gaudere, quæ retinent sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum; & ita obseruare aliquos Episcopos: assero hoc non esse verum; quia *in cap. Ecclesia, de immunitat. Eccles.* & in aliis textibus hoc non expostulatur. Et ratio concedendi hanc immunitatem non est continua Christi Sacramentalis præsentia; sed quòd talis locus destinatus sit auctoritate Episcopi ad diuina ibi celebranda. Et ita docet Peregrinus *de immunitat.cap.4.num.1.* Italia *lib.1.cap.4.§.3. num.5.* Farinacius *cap.17. num. 254.* Bonacina *disput. 3. quæst.7. punct.4.num.2.* Castrus Palaus *tom.2.tract.11.punct.6. num. 2.* Et hanc sententiam Episcopos in fauorem Ecclesiæ sequi debere omnis recta ratio expostulat; nec aliter ab ipsis puto fieri posse: nam restringere immunitatem Ecclesiarum quoad delicta, & quoad loca, non ad ipsos, sed ad summum Pontificem spectat: vnde consuetudinem, quam approbat Sarpus ex Couarruuia, reprobat Gambacurta vir quidem doctus, sed parum fauens immunitati Ecclesiarum *lib.3.cap.4. & 5.* vbi probat multitudinem Ecclesiarum non obesse Christianæ Reipublicæ ad impunitatem delictorum, & omnibus Ecclesiis hanc immunitatem competere docet.

4. Verùm ad confirmationem supradictorum. Nota primò contra Ambrosinum *de immunit.cap.10. n.2.vers. quod præcipuè.* Decianum *lib.6.cap.24.n.24.* Glossam *in cap. inter alia, de immunit. Eccles. vers. celebratur,* & *ibi* Zabarellam, & Butrium *num. 2. & 3.* & alios, vt Ecclesia gaudeat priuilegio immunitatis, non egere, vt in ea diuina celebrentur: sed eo ipso quòd auctoritate Episcopi fuerit constructa, immunitate gaudebit, quia talis locus est religiosus, & diuinis obsequiis dicatus: quòd autem in ipso diuina non celebrentur, est per accidens, & sufficit quòd celebrari possint. Ita Ludouicus Correa *in Relect. de immunitat. part.2. num.8.* Peregrinus *cap.4. num.7.* Raphaël de la Torre *tom.2. in 2.2. quæst.99. art. 3. disput.7. gradu 8.* Germonius *de Sacrament. lib. 3. cap. 16. num.23. & seq.* Bonacina *disp. 3. quæst.7. punct. 4. num.2.* & Farinacius *de immunit.cap.17.num.258.* qui optimè *num.261.* hanc opinionem extendit ad Ecclesiam non perfectè constructam: nam eo ipso quòd immunitate Episcopi cœpit construi, dicitur locus diuinis obsequiis dicatus, & immunitate gaudet. Nec admittenda est limitatio Italiæ *lib.1.cap.14. §.3. num. 15. & seq.* nempe hoc procedere quod Ecclesia continuò & perseueranter construitur; secus si constructio intermittatur: quia tunc, ait ipse, potiùs est locus desertus quàm domus orationis. Sed optimè obseruat Farinacius *de immunitat.cap.17. num. 261.* & Palaus *tom.2. tractat.11. disput.1. punct.6. num.4.* hanc rationem esse inefficacem, cùm ob cessationem ab ædificio deputatio Ecclesiæ ad diuina celebranda non tollatur.

Sup. hoc infra in §. 1. post seq. huius Ref.

5. Nota secundò, Ecclesiam pollutam & interdictam gaudere priuilegio immunitatis: quia ratione pollutionis non aufertur sanctitas loci; & Ecclesia non perdit esse sacram ob interdictum: & sicut Clericus interdictus retinet sua priuilegia, ergo à simili Ecclesia interdicta. Ita Suarez *de Relig.tom.1. lib.3.cap.9.num.6.* Azotius *part.1.lib.9.cap.8. quæst.4.* Bonacina *disput. 3.quæst.7.punct.4. num.3.* Ludouicus Correa *in Relect. de immunitat. part.2.num. 9.* Panormitanus *in cap.Ecclesia, num.8.de immunit.* Hostiensis *in summa, tit.de immunit.§.in quantum, vers. sed nunquid hoc priuilegium.* Marsilius *in l.vnica, C. de rapt. virg.num. 116.* Clarus *in pract.lib.5.quæst. 30. num.5.* Farinacius *cap.57. num. 29.* Tuschus *verb. Ecclesia, conclus.9. num. 9.* Layman *lib.4. tract.9.cap.3.num.2.* Fagundez *part. 2. lib.4. cap.4. num.62.* Raphaël de la Torre *tom.2. in 2.2. quæst. 99. art. 3. disp. 17. grad. 8.* Villalobos *in summa, tom.2. tract.30.diffic.5. num.1.* Vnde ego puto non esse admittendam limitationem Deciani *tom.2. lib.6. cap.25. num.20.* asserentis hanc sententiam non procedere quoad homines de populo, propter quorum delictum interdicta fuit Ecclesia; sed benè procedere quoad peregrinos. Sed tu contrarium absolutè quoad omnes tene cum Peregrino *de immunit.cap.4.num.14.* qui citat Tuschum.

Sup. hoc infra in Ref.8. §. Nota etiã.

6. Nec obstat aduersus supradicta *cap. Ecclesia, de immunit. Eccles.* vbi dicitur: in qua diuina officia celebrentur, sed in Ecclesia interdicta non possunt diuina officia celebrari: ergo &c. Nam respondetur, quòd vt Ecclesia gaudeat immunitate, non est opus, vt in ea diuina officia celebrentur actu; sed sufficit esse locum ad hoc destinatum. Vide Italiam *lib.1. cap. 4.§.3. num.8.* Peregrinum *cap.4. num.15.* Gambacurtam *lib.4.cap.2.num.6.*& alios penes ipsos; & nos etiam suprà probauimus.

Sup. hoc supra in 6. Verum. ad huius Ref.

7. Nota tertiò, Aliquos docuisse Ecclesiam destructam non gaudere immunitate, quia Ecclesia destructa, si iterum reædificetur, de nouo censetur facta, iuxta textum sic intelligendum *in l. si ita, §. vlt. in fin. ff. de legat. 1.* Ergo si de nouo erigitur, noua debet habere priuilegia; ac subinde vetera euanuerunt: & facit textus *in l. si is, qui quadraginta, §. quadam,* ibi, *qui & propriam formam, ff. ad leg. falcid.* Deinde non assignatur maior ratio, cur vasa sacra post fractionem amittant suam consecrationem, quàm Ecclesiæ post destructionem. Et tandem si ab Altari lapis amoueatur, iterum debet consecrari, vt docet *cap.in cap.1.de consecrat. Eccles. vel Altar.* Ergo, &c. Et ita hanc sententiam, si Ecclesia ita corruat, vt in ea celebrari nequeat, tenet Ludouicus Correa *in Relect. de immunit. Eccles. part. 2. num. 10.*

8. Verùm affirmatiuæ sententiæ ergo adhæreo, quia Ecclesia diruta ratione loci, in quo ædificata erat, non desinit esse sacra, vt patet ex *l. ede sacra, ff. de contrahend.empt.*& ex *l. in tantum, §. sacra, in fin. ff.de rer.diuis.* Quod tamen intellige, si auctoritate superioris destructa non sit, & si adsit spes reædificationis! Et ita tenet Farinacius *de immunitate, cap.17.num.260.* Scortia *in Bull.Pontif.Epit.152.theorem.385.* Sanchez *in opusc.tom.1. lib.6. cap.1. dub. 7. num.2.* Ambrosinus *de immunitat. c.10. num.3.* Palaus *tom.2.tract.11.disp.6. punct.6.num.7.* Bonacina *tom.2. disp. 3.quæst.7.punct.4. num.4.* Tuschus *tom.3.litera E, conclus.9.n.10.* Italia *de immunit.lib.1.cap.4.§.3.n.13.* & alij, quos ad satietatem adducit Carolus Maranta *pars.2. respons. 35. num. 2.* Vnde ego olim consului quosdam reos confugientes ad Ecclesiam dirutam, magnæ tamen deuotionis, & in qua ostia erant lignis, & aliquibus lapidibus penè clausa, gaudere eius immunitate: & adduxi pro mea sententia vt gratum Ministris Laicalibus, Petrum Gambacurtam *de immunit.lib.4.cap.2.num.11.* Patet igitur ex supradictis contra Sarpum omnes Ecclesias modo suprà explicato,

Sup. hoc in tom.4. tr 5. Ref.23. ante medium Vers. omnibus priuilegiis. & cursim in alia Ref. eius not.

plicato, etiam quæ oon retinent sanctissimum Eucharistiæ Sactamentum, gaudere Ecclesiarum immunitate.

Sup. hoc infra in Ref. 8. §. Et hæc. ad medium, & in Resolut. 10. 9. Sed quæro hic obiter, An Porticus Ecelesiæ gaudeat eius immunitate? & videtur negatiuè respondendum: quia illud quod Ecclesiæ conceditur, noo est in porticu concessum; quemadmodum etiam illud, quod in Ecclesia prohibetur, in porticu admittitur, iuxta textum *in cap. 1. de Decimis*, & *ibi* Abbas *num. 4.* Facit etiam, quòd appellatione domus porticus non continetur, vt tradit Bartolus *in l. cætera, §. hoc Senatus 2. ff. de legat. 1. num. 5.*

10. Sed his non obstantibus contrarium tenendum est ex textu expresso *in cap. si quis contumax 17. quæst. 4. ibi, vel de porticibus Ecclesiæ*: & ita tenent communiter Doctores, qui hoc priuilegium etiam

Sup. hoc infra in Ref. 72. &c. extendunt ad scalas ipsius Ecclesiæ, vt probat Sperellus *decis. 60. num. 14.* & alij plures penes ipsom; & me citato Nonarius *in summa Bullar. tit. de immunit. num. 56.* Vnde vt vno me expediam verbo, non solùm Ecclesia gaudet hoc priuilegio, quoad eius ambitum internum, sed etiam quoad totam suam fabricam, vel habitationem coniunctam, vt Turres cymbalorum, claustrum, hortos & similia.

Sup. hoc infra in Ref. 22. §. vlt. signanter ad medium.

11. Nec obstat dicere, quòd sanguinis, vel seminis effusio supradicta loca non cootaminat: quia ad effectum pollutionis, cùm sit pœnalis, solus internus ambitus Ecclesiæ spectaodus est: secus quoad priuilegium immunitatis, quod est fauorabile, & ideò latè interpretandum per Doctores, quos citat & sequitur Decianus *lib. 3. consil. 70. num. 19. & 22.* Sperellus *decis. 63. num. 10.* & plures alij.

Pro domo Seminarij magis latè infra in Resol. 22. §. 1. paulo post initium. 12. Et tandem nota, Domus Seminarij, Domus Puellarum, vel Orphanorum auctoritate Episcopi fundatas; Domos Clericorum in communi viuentium, vt sunt Religiosissimi Patres Oratorij D. Philippi Nerij gaudere etiam hac immunitate.

RESOL. VII.

An fines Ecclesiæ per aliquem circuitum gaudeant Immunitate?

Et an domus Clericorum iuncta Ecclesiæ, vel intra triginta, vel quadraginta passus constructa, gaudeat Immunitate?

Et an domus Ecclesiæ intra eius confines existens, non obstante, quod sit laicis locata, gaudeat Immunitate?

Et quod, si concessa sit tamen laicis in Emphyteusim, an gaudeat dicta Immunitate. Ex part. 6. tract. 1. Resol. 2.

§. 1. SIc respondet Sarpus *cap. 4. fol. 39.* De situ, qui adhæret Ecclesiæ quadraginta aut triginta passuum spatio, eiusdem immunitatem Ecclesiis iis, quæ sunt iotra ciuitatis, vel Castrorum mœnia, haud conuenire certissimum est. Hac enim de re Canon expresse statuit, & Doctores consentientes loquuntur, nec vlla potest exoriri dubitatio: immò verò oon desunt, qui id etiam extra Vrbes omninò negent, cùm dicunt eiusmodi ius vel nunquam vsu obtinuisse, vel certè consuetudini ei, quà fuit, derogatum esse. Causa verò cur in ciuitate concludant omnes spatium illud nollam prorsùs habere immunitatem, licèt aliquis existimet ob iustitiam fieri, cùm tot in ciuitatibus Ecclesiæ, adeóque frequentes, vt vniuersa ciuitas immunis esset, iostitiæque vis ipsa irrita, longè tamen alia videtur extitisse nonnullis, qui affirmant eam fuisse causam, quòd cùm alio Canone statutum sit, vt qui sacro in loco peccat, eum sacri cuiuslibet loci immunitate defendere se non posse: ideóque si quadraginta passuum spatium sacrum esset, qui facinos aliquod in eo perpetrarent, iidem nullibi ob Ecclesiarum frequentiam sese immunitate tueri possent. Sed quæcumque ea fuerit causa, parui refert; cùm illud exploratum omninò sit in ciuitatibus & Castris nullam huiuscemodi spatiis concedi immuoitatem. Ita Sarpus.

2. Sed hæc opinio de iure non est admittenda, cùm sit contra sacros Canones: nam *cap. sicut antiquitus 17. quæst. 4.* & *cap. definiuit*, & *cap. quisquis 17. quæst. 4.* indistinctè loquuntur de Ecclesiis. & dum lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, ex *l. de pretio, ff. de public. in rem act. & l. Præses, ff. de de offic. Præsid.* Deinde supradicti Canooes asserunt non solùm Ecclesiam matricem, sed etiam alias Ecclesias non matrices gaudere hac immonitate passuum: sed Ecclésia Matrix semper est intra muros & parietes ciuitatis, vel Terræ: ergo dum eadem intra loquuotur de vtrisque Ecclesiis, & Ecelesia Matrix semper sit iotra muros ciuitatis, sequitur quòd intelligant etiam de aliis Ecclesiis non matricibus, quæ suut intra muros ciuitatis, & tantò magis, quia, vt dictum est, nullam mentionem faciunt de muris & parietibus. Et ita hanc sententiam prorsùs tenendam esse docet Peregrinus *de immunit. cap. 4. num. 33.* Qui tamen optimè addit hanc sententiam limitandam esse in Ecclesiis, quæ soot intra ambitum murorum Castelli, in quo propter loci angustiam uon potest dicta opinio seruari: vt habetur in *cap. quisquis inuentus 17. quæst. 4.* quod etiam cum pluribus Doctoribus obseruat Farinacius *de immunit. cap. 17. num. 290.* Non est igitur de iure verum id, quod tanquam certum supponit Sarpus, hac immuoitate triginta passuum nou gaudere Ecclesias intra muros ciuitatis constructas: quod etiam præter Peregrinum refellit Farinacius *in praxi, quæst. 28. num. 12.* Ambrosinus *de immunitate, cap. 10. num. 4.* & Doctores communiter. Et Marius Italia *lib. 1. cap. 4. §. 6. num. 3.* dicit somniasse, qoi docuerunt Ecclesias constructas intra muros ciuitatis non gaudere passuum immunitate, & *num. 15.* asserit talem opinionem, quam immeritò Sarpus tanquam certam & communem supponit, esse ridiculosam & fabulosam.

3. Sed videamus modò, An sit verum id, quod pro certo asserit Sarpus, saltem ratione consuetudinis Ecclesias ampliùs non gaudere dicta triginta passuum immunitate. Et affirmatinam sententiam ex multis tenet Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 3.* vbi sic asserit. [Haze de aduertir que segun derecho esta concedida esta immunidad no solo a las Yglesias Matrix y trienta passos al derredor de las demas. Mas, dize Couarruuias, que ya por la costumbre ha cassado esto quanto a las Yglesias, que estan edificadas en las Cindades. Iulio Claro de la razon, porque antiquameote auia pocas Yglesias, y el dia de oy en cada calle ay su Yglesia, y assi uo ay donde poder prendere a los delinquentes, que a penas ay lugar que no este dentro de los trienta passos. Però si en alguna parte no se hallassa esta costumbre, deuese guardar el derecho.] Ita ille, qui licèt faciat pro Sarpo quoad consuetudinem: tamen docet apertissimè contra illum de iure communi Ecclesias non solùm extra ciuitates, sed etiam intra, gaudere triginta passuum immunitate: quod ipse Sarpus tam petulanter negaoit. Verùm dictam opinionem Villalobos quoad consuetudinem sequitur etiam Vulpellos *consil. 230. num. 4.* Nauarrus *in Manuali, cap. 25. num. 18.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 61.* Ambrosinus *de immunit. cap. 10. num. 4.* Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnica, punct. 6. n. 55.*

Suarez *de Relig. tom.1. lib.3. cap.9. num.9.* Layman *lib.4. tract.9. c.3. n.* 2. & Gauantus *in addit. ad Manual. Episc. vers. immunitas Ecclesiastica, num.1.*

4. At his non obstantibus, non esse verum hanc Ecclesiæ immunitatem quoad passus triginta vel quadraginta de consuetudine esse sublatam; & quatenus adesset, quòd seruanda non sit, docet Peregrinus *de immunitat. cap.4. num.33. in fine*, & ante illum Cardinalis Tuschus *vers. immunitas, conclus.* 59. vbi *num.1. & seq.* affirmat immunitatem Ecclesiarum esse de iure diuino, vt confugientes ad Ecclesias, & ad triginta, vel quadraginta passus destinatos non possint capi, vel extrahi aut offendi: & *num.* 18. *& seq.* probat Doctoribus testantibus de tali consuetudine non esse credendum, nisi intelligendi essent de Ecclesiis Castrorum. Et insuper addit tria valde notabilia circa hanc materiam.

5. Primum. Quod fortè admittenda esset hæc consuetudo, si Ecclesiæ non haberent hoc spatium: quia in quantum esset prope Ecclesias ædificatæ domus Laicorum, posset tolerari, quòd solùm extenditur istud spatium immunitatis ad loca libera, prout sunt plateolæ, & viæ, & ad domus contiguas quæ sunt Ecclesiæ infra spatium: & non est perdita iurisdictio Ecclesiastica in totum per ædificium aliquarum domorum prope Ecclesias: sed solùm pro illa parte, pro qua est factum tale ædificium.

6. Secundum. Hæc immunitas habet locum, etiamsi loca, quæ sunt infra triginta, vel quadraginta passus, sint loca non sacra: quia sufficit, quòd sint Ecclesiæ, & Deo loca dicata; & ideò non est verum, quòd immunitas quadraginta, vel triginta passuum sit concessa propter cœmeteria sacra; quia immò concessa est etiam Ecclesiis non consecratis, quibus non potest applicari cœmeterium sacrum. Vltra quod notissimum est, quòd immunitas passuum conceditur omnibus Ecclesiis, & tamen non omnes Ecclesiæ habent cœmeteria, sed solùm Ecclesiæ parochiales.

7. Tertium. Hæc immunitas concessa confugientibus ad Ecclesiam, habet locum etiamsi confugiant ad loca existentia infra triginta, vel quadraginta passus, ex *cap. quisquis, & cap. definiuit 17. quæst.4.* & ita obseruatur: quicquid dixerit in contrarium Ioannes de Vichis, qui credidit esse necessarium primò confugere ad Ecclesiam; & postea posse stare intra triginta vel quadraginta passus: sed reprobatur, & bene, per Remigium, quia confugiens ad loca immunitatis dicitur confugere ad Ecclesiam. Et hæc omnia docet Tuschus *vbi suprà:* vnde ex his tribus refellendus venit Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. d. sp. vnica, punct.6.*

8. Primò. Quatenus *num.* 13. asserit immunitatem triginta passuum competere Ecclesiis ædificatis extra ciuitatem.

9. Secundò. Quatenus *num.* 14. notat dictam immunitatem habere eos, qui iam ad Ecclesiam confugerunt, & ex illa progrediuntur per triginta, vel quadraginta passus.

10. Tertiò. Quatenus *num.* 15. testatur absolutè hoc priuilegium hodie amplius non procedere ratione consuetudinis.

11. Rectè etiam contra Oldradum *cons.* 55. dicendum est ex his cum Doctoribus, quos plena manu adducit & sequitur Chartarius *decis. criminal.* 46. *num.* 20. Domos Clericorum iunctas Ecclesiæ, vel intra triginta, vel quadraginta passus constructas gaudere immunitate Ecclesiæ. Et idem dicendum est à fortiori de domo ipsius Ecclesiæ coniuncta, vel existente intra dictos passus. Immò Chartarius *vbi suprà, num.*21. & alij, quos ego ipse citaui *in part.3.* *tract.1. resolut.* 71. cum Giurba *consil.10. post num.11.* & Villagut *de extens. leg. Titul. de extensione immunitatis Ecclesiarum, num.*86. etiam docet ædes supradictas; dummodò sint intra fines triginta vel quadraginta passuum, gaudere immunitate Ecclesiæ, non obstante, quòd fuerint Laicis locatæ. Et ita in facti contingentia accidisse Mediolani anno 1593. testatur Chartarius *loco citato:* nam restitutus fuit Ecclesiæ Reus captus in ædibus dictæ Ecclesiæ Laicis locatis. Vnde non est audiendus Naldus *in summa vers. Ecclesia, num.* 7. contrarium docens. Hæc autem omnia non procedunt in viis publicis, & Laicorum domibus; etiamsi sint proximæ Ecclesiis, cùm non pertineant ad Ecclesiam ipsam: igitur neque gaudebunt ipsius immunitate.

Sup. hoc in Res. not. 61.

Quæ hic est infra Res. 21.

12. Sed ex his oritur noua & difficilis quæstio, An domus Ecclesiæ intra eius confines existens, concessa tamen Laicis ad Emphyteusim, gaudeat immunitate. Et negatiuè respondet Ioannes Maria Nouarius *in summ. Bullar. tit. de immunitate, num.*25. vbi sic ait. Ad hoc autem propositum fuit à me quæsitum: si quædam domus, quæ existebat intus Venerabilem Ecclesiam Sanctæ Mariæ ad Capellam, verùm concessa ad Emphyteusim cuidam Laico, gauderet immunitate Ecclesiastica; ex quo ab ea fuerat extractus quidam reus. Et pro negatiua opinione respondi: nam licèt captus in domo Ecclesiæ gaudeat immunitate, si ipsi cohæreat: tamen debet esse in dominio directo & vtili, & non liuellaria, vel emphyteutica per sæculares possessa. Ita ille.

13. Sed pro affirmatiua sententia (attendas, quæso, amice Lector) posset quis dicere. Certum est per Canones domum Ecclesiæ sitam intra eius confines gaudere immunitate: sed dicta domus, licèt Laicis ad Emphyteusim concessa, est sita intra confines Ecclesiæ, & est domus ipsius Ecclesiæ: ergo eius immunitate gaudebit.

14. Dices cum Nouario, quòd dicta domus dicitur Ecclesiæ quoad dominium directum, non quoad dominium vtile: ergo non debet gaudere immunitate. Respondere quis potest, certum esse quòd loca sacra immunitate gaudent exceptis casibus in iure expressis, vt docet Bonacina *tom.2. disp.3. quæst.7. punct.4. num.7.* & alij communiter: sed casus de quo loquimur nullibi exceptus & expressus reperitur: ergo, &c. Confirmatur, quia omnia iura, quando tribuunt immunitatem domibus adhærentibus Ecclesiæ, vel sistentibus intra eius confines, absolutè loquuntur, & non distinguunt, si Ecclesia habeat in dictas domos dominium directum, vel vtile: ergo dicendum est absolutè gaudere immunitate; cùm lex generaliter loquens generaliter sit intelligenda, ex text. *in l. in fraudem. §. vltim. de testament. milit.* & docet Surdus *consil.* 271. *num.* 28. & alij: & cùm lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, ex textu *in l. Præses, de offic. Præsid.* vt docet idem Surdus *consil.*301. *num.*50. & alij: maximè cùm priuilegium immunitatis sit fauorabile, atque adeò potiùs ampliandum, quàm restringendum, vt firmant Decianus, & Farinacius se retractantes: ille *consil.* 80. *num.* 10. *&* 22. *lib.*2. hic *in Appendice de immunitate, cap.* 2. *num.* 21. quibus adde Ambrosinum *cap.* 10. *num.* 7.

15. Vel respondere quis posset magis ad hominem contra Nouarium, parui faciendam esse in casu, de quo loquimur, eius distinctionem de dominio directo & vtili: nam, vt obseruat sacra Rota in vna Romana domus Scapucij die 19. Ianuarij 1611. coram Domino meo Coccino Decano, connexitas, quam habent ista dominia inter se, non efficit, quin dominium vtile dicatur proprium Laici, non autem Ecclesiæ.

cleſiæ. Et ideò in vna Veneta Cenſurarum anno 1607. omnes Sacræ Rotæ Auditores *in Aſſertione Eccleſiaſtica libertatis, cap. vltimo, fol. 196. 197. & 198.* ſtatuerunt rem Eccleſiæ, conceſſam Laicis ad Emphyteuſim remanere Eccleſiaſticam ratione illius inſeparabilis connexitatis dominij vtilis & directi. Immò Berous *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. num. 13.* docet maiorem connexionem eſſe inter directum & vtile dominium, quam inter poſſeſſionem & proprietatem: quia poſſeſſio penes aliquem ſine proprietate conſiſtere poteſt, & vice verſa, vt patet ex *l. 1. ff. vti poſſidetis*, & maximè cùm poſſeſſio & proprietas nihil inter ſe commune habeant, ex *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſſ.* at dominium vtile non poteſt à dominio directo ſeparari.

16. Vnde ex hoc principio eadem Sacra Rota die 28. Maij 1631. coram Domino meo Merlino, ratione connexitatis dominij vtilis cum directo, ſtatuit cum multis Doctoribus bona Eccleſiæ cõceſſa Laicis ad Emphyteuſim gaudere priuilegio fori, nec poſſe collectari: ergo & in caſu noſtro domus Eccleſiæ conceſſæ ad Emphyteuſim debent etiam gaudere priuilegio immunitatis ipſius Eccleſiæ, cùm eis non obſtet Eccleſiam habere tantùm dominium directum, & non vtile; quia, vt dictum eſt ex Sacra Rota, dicta domus licèt ad Emphyteuſim Laicis cõceſſa, dici poteſt, & eſt verè domus Eccleſiæ; cuius quidem dominium vtile, licèt quantum ad vſum & adminiſtrationem pertineat ad Emphyteutam, quantum verò ad naturam & eſſentiam eſt Eccleſiæ, & ab ea recognoſcitur. Ita ex Campegio firmat Sacra Rota *in citata aſſertione Eccleſiaſtica libertatis.* Ergo, &c.

17. Adde quod omnes rationes, quas ego *ſuprà in part. 3. tract. 1. reſol. 71.* adduxi ad probandum, quòd domus Eccleſiæ ſita intra eius confines; etiamſi ſit locata laicis, gaudeat immunitate, procedunt etiam ſi dicta domus ſit conceſſa ad Emphyteuſim: locatio enim ab Emphyteuſi non differt niſi ſolo tempore, vt obſeruat Layman *lib. 3. tractat. 4. cap. 22. num. 1.* & Doctores communiter: & in vtroque contractu dominium vtile ſtat penes conductorem & Emphyteutam: ergo vt domus locata Laicis in probabiliori & communiori ſententia gaudet immunitate, ita etiã eadem Immunitate Eccleſiæ gaudere debet, ſi fuerit conceſſa in Emphyteuſim. Et hæc viris doctis maturanda relinquo, nolo enim eſſe huius ſententiæ primus Auctor.

Quæ hic eſt infra Reſ. 21.

RESOL. VIII.

An cœmeteria, Hoſpitalia, Monaſteria, & Grangia Religioſorum ſecundum illud, quod ſeptum eſt, gaudeant Eccleſiarum immunitate, quamuis cœmeteria ſint polluta, vel interdicta, atque ab Eccleſia ſeparata, & quid de eius oſtio, & porticu?

Et an delinquens, ſi capiatur per aliquam pallij partem, vel per pedem extra locum ſacrum exiſtentem, alium vero pedem, & caput in Eccleſiam habens gaudeat Immunitate?

Et quid de illo, qui manibus apprehendit ferrum, vel valuam Eccleſiæ? Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 6.

§. 1. SIc reſpondet Sarpus *cap. 4. fol. 42.* De cœmeteriis verò, Hoſpitalibus, & Conclauibus, vbi fratres dormiunt, nec verbum quidem lex vlla fecit. Canoniſtæ tantummodo, quos ignorantia ſæpè, aut ambitio tranſuerſos rapit, Eccleſiarum nomen amplificare, atque ad hæc etiam protrahere voluerunt, plurimis tamen conditionibus, iiſdémque adeò variis, ac inter ſe repugnantibus, vt vix duo conueniant. Ex eorum autem ſententiis conſuetudo diuerſa inducta eſt, prout illi plus minúſve auctoritatis habuerunt, & huiuſcemodi locorum, aut etiam delictorum numerus exhibere videbatur. Quò fit; vt ſicuti de iis locis nihil omninò legibus ſancitum eſt, ſed conſuetudine tantùm, atque interpretatione eorum immunitas introducta eſt: ita vbi eſt contraria conſuetudo, eadem à quocunque iudice ſeruari debeat citra vllam errandi formidinem. Hæc Sarpus parum modeſtè, & falsò & procaciter.

2. Et incipiendo quoad cœmeteria; aſſero contra Sarpum adeſſe textum expreſſum de eorum immunitate *in cap. final. de immunitate Eccleſ.* vt patet ex illis verbis, *vel earum cœmeteriis.* Et ibi adnotarunt Ancharanus, Ioannes Andreas, Turrecremata, Archidiaconus, Imola (vide Lector, quos homines ambitioſos vocauerit Sarpus) penes Farinacium *de immunit. cap. 17. num. 262.* Quibus ex Theologis adde Armillam *verb. Cœmeterium, numer. 1.* Villalobos *in ſumm. tom. 2. tractat. 39. difficult. 5. num. 6.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. numer. 2.* Caſtrum Palaum *tom. 2. tractat. 11. diſput. vnica, punct. 6. num. 16.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. n. 8.* Azorium *part. 2. lib. 9. cap. 8. quæſ. 6.* Perſicum *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 11. num. 97.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. numer. 6.* Diuum Antoninum *in ſumm. p. 3. tit. 12. in princip. ver. Et cœmeteria earum.* cum aliis. Ex Iuriſtis Valaſcum *tom. 1. conſult. 81. numer. 1.* Bobadillam *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 80.* Decianum *lib. 4. cap. 24. numer. 21.* Manticam *conſil. 60. numer. 8.* Ambroſinum *de immunitate, cap. 10. numer. 5.* Italia *lib. 1. cap. 4. §. 7. per totum.* Tuſchum *ver. Eccleſia concluſ. 10. numer. 3.* Germonium *de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 30.* Peregrinus *cap. 4. n. 58.* Ludouicum Correa *in Relect. immunit. part. 2. n. 12.* & alios penes ipſos.

Sup. hoc lege §. not. ſeq.

3. Et hæc opinio procedit non ſolùm quoad cœmeterium contiguum & coniunctum cum Eccleſia; ſed etiam quoad ſeparatum, vt contra Decianum *lib. 6. c. 24. numer. 20. & 30.* docuerunt Germonius, Italia, Nauarrus, & Villagut apud Farinacium *numer. 264.* quibus adde Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 6. n. 16.* & Bertachinum in Repertorio; *verb. Cœmeterium, n. 2.* quia eo ipſo quod fidelium ſepulturæ deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & auctoritate Epiſcopi ſacratum. Et quod dictum eſt de cœmeterio, dicendum eſt etiam de eius oſtio & porticu; vt inter cæteros obſeruat Correa *in Relect. de immunit. part. 2. num. 16.* & Peregrinus *cap. 2. numer. 55. & 56.* qui etiam in ſequentibus numeris docet cœmeterium benedictum non ab Epiſcopo, ſed à ſimplici ſacerdote, gaudere immunitate Eccleſiæ, & etiamſi à nemine benedictum fuerit, ſi aliquis Chriſtianus mortuus cum Eccleſiaſticis officiis cum licentia Epiſcopi, & voluntate Domini, ibi ſepultus ſit.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. vlt.

Sup. his ſupra in Reſ. 6. §. Sed quæro. hic obiter, & infra in Reſ. 10.

4. Nota etiam, quòd Peregrinus, *vbi ſuprà,* optimè addit, cœmeterium pollutum, vel interdictum gaudere etiam immunitate, ſicut ſuprà firmatum eſt de Eccleſia. Et ratio horum omnium erit, quia non ſolùm immunitas cœmeterij fundatur in conſuetudine, vt perperam voluit Sarpus: ſed de ea adeſt textus expreſſus in iure, vt viſum eſt ſuprà. Et licèt iura expreſſa non darent priuilegium cœmeteriis, nihilominus tamen quæ de Eccleſiis loquuntur, in cœmeteriis locum haberent, cùm Eccleſia & cœmeterium ex eadem cauſa æquiparentur, & eſt in conſequentia ipſius Eccleſiæ, iuxta ea quæ tradit Paulus de Caſtro *conſil. 441.* Et ideò quoad ſacrilegium, interdictum, & pollutionem, Eccleſia & cœmeterium pari paſſu procedunt, vt docet Tuſchus *de viſitat. lib. 1. cap. 12. n. 7. & 8.* cum aliis communiter.

Supra in Reſ. quæ hic ſupra eſt Reſol. 6. §. Nota ſecũdò.

5. Sed

5. Sed transeamus ad immunitatem hospitalium. Dico igitur, quòd si non fuerint priuata, sed publica & Episcopi auctoritate erecta, gaudebunt vtique Ecclesiarum immunitate, *ex cap. ad hæc, de relig. domib & cap. definiuit 17. quæst. 4. & ex leg. omnia priuilegia, Cod. de Episcop. & Cler.* vbi omnia priuilegia Ecclesiis concessa, hospitalibus conceduntur: nam cùm sit Episcopi auctoritate constructum hospitale, factus est locus religiosus, & ad prophanos vsus conuerti non debet: ergo, &c. Et ita hanc sententiã ex pluribus docet Farinacius *de immunitat. c. 17. num. 265.* quibus adde Raphaëlem de la Torre *tom. 2. n. 2. 2. quæst. 99. art. 3. grad. 8.* Sperellum *decis. 55. n. 19.* Scrotiam *in Bull. Pontif. Epit. 152. theorem. 385.* Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 2.* Ciarlinium *Disceptat. forens. cap. 116. num. 7.* Castrum Palaum *tom. 2. tract. 11. disput. vnic. punct. 6. num. 17.* Persicum *de offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 9. dub. 11. num. 97.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 9.* Sanchez *de Matrim. lib. 9. disput. 15. num. 17.* Megalium *in 3. p. lib. 4. consil. 2. quæst. 2. num. 37.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 60.* Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 2.* Layman *lib. 4. tract. 9. c. 3. num. 3.* Peregrinum *de immunitat. cap. 4. num. 69.* vbi ex Cardinale Tuscho obseruat hanc sententiam procedere, etiamsi in Hospitali ab Episcopo constructo sacrificium Missæ non celebretur: quod etiam docuit Paulus de Castro *consil. 458. lib. 2.*

6. Dicendum est igitur, quòd licèt in Hospitali non sit campanile, altare, neque Ecclesia, si ex aliis signis comprehendatur esse fundatum Episcopi auctoritate; vt si sit institutum sub nomine alicuius Sancti, & visitetur ab Episcopo gaudebit priuilegio immunitatis. Vide in casu contingenti Ciarlinium *in contron. forens. cap. 116. per totum.*

7. Et tandem idem dicendum est de Monasteriis Religiosorum, secundùm totum illud quod septum est, id est, claustrum dormitorium, hortus, domos familiarium, & animalium & similia: hæc enim pro locis sacris & religiosis habentur quoad priuilegium immunitatis, quia Ecclesiæ adhærent. Vide *cap. si quis contumax, cap. frater, cap. si quis in atrio, cap. minor. 17. q. 4. cap. 2. consuetud.* & habetur expresè *in leg. pareant, Cod. de his qui ad Eccl. confug.* in illis verbis. Quidquid fuerit intraiacens, siue in cellulis, siue in domibus, hortulis, balneis, atque porticibus confugas interioris templi iure tueantur. Et ideò hanc sententiam Doctores, quos citant & sequuntur Sanchez *de Matrim. lib. 9. disput. 15. num. 42.* & Farinacius *de immunit. cap. 17. num. 268.* quibus adde Bonacinam *tom. 2. disput. 3. quæst. 7. punct. 4. num. 10.* Palaum *tom. 2. tract. 11. disput. vnic. punct. 6. num. 18.* Ludouicum Correa *in Relect. de immunit. part. 2. n. 2. & sequent.* Raphaëlem de la Torre *tom. 2. in 2. 2. Diui Thomæ quæst. 99. art. 3. disput. 7. grad. 8.* & Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 6.* vbi sic ait. [Gozan d'esta immunidad todos los Monasterios pues no solo estan fundados con autoridad del Obispo, si no tambien del Papa, y entiendre si quanto à toda la clausora, huerta, cy atrio, y aun las granjas de los Religiosos por vna concession hecha à los Padres de Cistel.] Ita ille. Et hoc quod ipse asserit de Granciis, docet etiam Rodriquez *in Quæst. Regul. tom. 2. quæst. 75. artic. 2.* & Peregrinus *de immunit. c. 4. num. 58.* vbi firmat Grancias Religiosorum gaudere Ecclesiarum immunitate, & Granciæ sunt quædam paruæ domus Religiosorum, quæ sunt veluti hospitia ipsorum & membra Monasterij quæ sunt sub potestate & iurisdictione Prælati Monasterij, cuius sunt Granciæ. Et ideo refellendus venit Ægidius Trullench. *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. num. 6.*

Sup. his Granciis in tom. 4. tract. 2. Res. 18 §. Verum. ad medium, & in Res. 62. §. Vlt. & ad fulciendam hanc doctrinam lege hic infrà §. Vlt. Res. 21.

Vbi docet Grancias Religiosorum non gaudere immunitate; & amicissimus Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. num. 73.* asserens priuilegium immunitatis non extendi ad cellulas, domus, hortulos, balneos, ac septa Ecclesiæ, & Monasterij.

8. Vnde ex his omnibus valde miror, qua fronte Sarpus ausus sit dicere immunitatem Cœmeteriorum, Hospitalium, & Monasteriorum non esse in iure fundatam; sed ea arbitrio Canonistarum variam, vt via duo quoad ipsius conditiones conueniant: cùm visum sit sacros Canones de talium immunitate apertè loqui, & non solùm omnes Canonistas, sed etiam Legistas & Theologos quoad illam stabiliendam vnanimiter conuenire. Et ideò Georgius Ritthershusius *de iure Asylorum, cap. 12.* stomachatur in Sarpum asserentem leges nihil disposuisse de immunitate Cœmeteriorum, Hospitalium, &c.

9. Sed pro complemento huius materiæ, non desinam vnum hic adnotare: nempe delinquentem gaudere immunitate, si capiatur per aliquam pallij partem, quæ prominet extra tectum, aut valuas, aut extra alium locum immunem ex superiùs dictis. Et ideò Villalobus *in summa tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 4.* Sic ait. [Lo mismo es, quando el delinquente esta dentro de la Yglesia, y lo prenderon por la ropa, que estaua estendida azia fuera, que tan poco lo pueden sacar.] Ita ille. Vbi citat Couatruuiam, & Paz, & Bobadillam. Immò ego consului in facti contingentia incidisse in excommunicationem satellites, qui extraxerunt reum per pedem extra locum sacrum existentem; alium verò pedem & caput in Ecclesia iam habentem, & tunc in mei fauorem addnai Peregrinum *cap. 4. n. 61.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 12. num. 4.* & Bonacinam *tom. 2. disput. 3. quæst. 7. punct. 4. num. 20.* qui tamen secùs asserit dicendum de illo, qui ambobus pedibus in via publica existebat, & humeris solùm attingebat parietes Ecclesiæ, non autem si manibus apprehenderat ferrum, seu valuam Ecclesiæ, vt suprà dictum est. Sed ego contrarium consului in alio casu, dum quidam reus fugiens è manibus satellitum cecidit super liminare portæ Ecclesiæ, & cum humeris & capite eam tangeret, licèt tibias & pedes extra haberet, fuit per illos extractus extra Ecclesiam: tunc inquam consului talem reum fuisse restituendum: nam præcipuam corporis partem, vt caput & humores habebat in loco sacro, quando fuit captus, ergo eius immunitate gaudere debebat, & post hæc scripta inueni nostram sententiam docere Trullench. *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. num. 12.* Sed cùm actum sit de locis, quæ præstare possunt immunitatem, transeamus ad ea, quæ Sarpus docet de reis in dictis locis immunitate gaudentibus.

Suprà in Res. quæ hîc est infrà Res. 10. §. 1. & 3. & in Res. 11. & in alio §. eius primæ not.

RESOL. IX.

An campanile Ecclesiæ, etiam si sit ab ea disiunctum, gaudeat eius Immunitate?

Et an cœmeterium disiunctum ab Ecclesia gaudeat eius Immunitate?

Et docetur Oratoria priuata domorum non gaudere Immunitate. Ea part. 4. tract. 1. Resol. 108.

§. 1. AFfirmatiuè respondet nouissimè Antonius Nouarius *in summa Bullarum, tit. de immunit. Eccles. num. 26.* vbi sic ait. Sed quid dicendum de campanili Ecclesiæ? Prima facie dicerem quòd si esset adiunctum Ecclesiæ, nec pateretur diuisionem, gaudere eius immunitate. Imò quamuis esset diuisum ab Ecclesia, adhuc censeré gaudere debere immuni-

tate,

tate, cùm videamus palatiom Epiſcopi, licèt diuiſum ſit ab Eccleſia, gaudere dicta immunitate; & campanile habet plus ſpiritualitatis, quàm palatium Epiſcopale, dum ibi adſunt campanæ Oleo ſanctiſſimo conſecratæ, & exercentur opera pia, quando pulſantur in Dei honorem, & vulgò appellatur *Turris ſacra*. Ita ille.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, & ad exemplum palatij Epiſcopi reſpondeo quòd ad illud extenditur immonitas, non ratione loci, ſed ratione perſonæ & dignitatis Epiſcopalis, & ideo quamuis diſtet longiſſimè ab Eccleſia, gaudet immunitate, & quamuis in eo non adſit Oratorium, in quo ſacrificium Miſſæ celebretur, vt *ſuprà* ſatis probatum eſt. Ad id verò quod aſſeritur quòd in campanili exercentur opera pia quando pulſantur campanæ in Dei honorem; reſpondeo quòd non omnia loca in quo exercentur opera pia, gaudeot immunitate; nam in Oratoriis priuatis domorum celebrator ſacrificium Miſſæ, & in illis ſæculares cõfitentur, & Euchariſtiam accipiunt, & tamen, vt patet, non gaudent immunitate, vt determinauit ſacra Congregatio Epiſcop. *die* 17. *Nouembris* 1617. & Congregatio immunitatis *die* 9. *Decembris* 1631. Igitur ſolùm in vno caſu ſententiam Nouarij admitterem, videlicet quando campanile diſiunctum ab Eccleſia, eſſet tamen intra triginta paſſus. Moueor ad hanc opinionem tenendam ex ſimili caſu determinato à ſacra Congregatione immunitatis *die* 7. *Decembris* 1632. ſub his verbis, Immunitate gaudet arriga, ſiue campana Eccleſiæ, ab ea tamen diſtans, ſed intra triginta paſſus, quæ ſolummodo inſeruit pro ſeruitio Eccleſiæ.

Sup. in Reſolutionibus, quæ hic ſunt infra Reſ. 18. & 20. &c.

Sup. his Oratoriis in tom. 4. tr. 2. Reſ. 12. §. Verum. & in Reſ. 64. per totam.

3. Notandum eſt tamen hîc obiter contra Doctores quos citat Decianus *lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 28. *&* 30. Cœmeterium diſiunctum & ſeparatum ab Eccleſia, hoc non obſtante, gaudere eius immunitate, quia eo ipſo quòd ſepulturæ fidelium deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & auctoritati Epiſcopali ſacratum. Ita DD. quos citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.* 2. *diſp. vnica, de immunit. Eccleſ. punct.* 6. *num.* 16.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Et incipiendo. & ſignanter §. Et hæc.

RESOL. X.

An qui adhæſit oſtio clauſo Eccleſiæ, gaudeat eius Immunitate?

Idem dicendum eſt de tangentibus parietes Eccleſiæ.

Et quid dicendum, ſi aliquis confugiat ſupra tectum Eccleſiæ.

Idem dicendum eſt de tecto Palatij Epiſcopalis, domorum Canonicorum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum huiuſcemodi. Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 3.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sarpus *cap.* 4. *fol.* 41. vbi ſic ait: Hinc etiam conſtituitur, quòd ſolet ſæpius accidere. An ſcilicet Lictores poſſint eum, qui ad Eccleſiam confugerit, & clauſis iam oſtiis adhæſerit ab iiſdem diuellere. Cùm enim quæ Eccleſiæ in Ciuitatibus & Caſtris finitima ſunt, nihil habeant immunitatis, reliquum eſt, vt ea tantùm quæ interiùs ſunt, immunitate reos protegant. Quamobrem qui parietibus aut valuis, aut etiam tecto innititur, nulla defenditur ſacrarum ædium immunitate, nihilque intereſt inter parietes & oſtium clauſum, cùm pariter vtraque ſint extra Eccleſiam; imò propior eſt Aræ, proximus eidem paries, quàm Eccleſiæ ianua: quare ſi quando de oſtio facta ſit mentio, dum de Eccleſiarum immunitate agitur, de iis Eccleſiis tantùm ſermo eſt, quæ extra ciuitatis & Caſtrorum mœnia poſitæ immunitatem ad quadraginta paſſuum ſpatium porrigunt. Ita Sarpus.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 6. §. Sed quarto hic obiter. & in Reſ. 8. §. Et hæc, ad medium.

2. Sed iſte Auctor nimis audacter in hac quæſtione ſe opponit, vt infra videbimus, torrenti Doctorum; imò eius opinio eſt contra ius Canonicum & Ciuile, nam portas Eccleſiæ gaudere eius immunitate patet ex textu expreſſo *in cap. ſi quis contumax.* 17. *quæſt.* 4. vbi declarantur ſpatia immunitatis, & dicitur vſque ad extremas fores: nota verbum extrema. Quæ iura contra Sarpum abſolutè loquuntur de omnibus Eccleſiis, & non de illis, vt perperam vult ipſe, quæ extra muros ciuitatis ſunt extructæ. Adde quòd ſuprà iam ſatis eſt labefactata eius opinio diſtinguens inter Eccleſias extra vel intra mœnia ciuitatis extructas, & ideò affirmatiuam ſententiam docent communiter Doctores aſſerentes, quòd ſi quis ad Eccleſiam confugiat, eámque clauſam repetiens manu portas ipſas, ſeu portarum vectes apprehendat, immunitate gaudebit. Et ita tenet Ludouicus Cornea *in Relect. de immunitat. part.* 2. *n.* 16. Megalius *in* 3. *part. lib.* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 37. Decianus *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 17. Bobadilla *in Politic. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 81. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 2. Chartarius *deciſ. crimin.* 7. *num.* 1. *&* 11. Villabolos *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 5. *num.* 4. Suarez *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 3. *punct.* 3. *num.* 19. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſput. vnic. punct.* 6. *num.* 9. Nauarrus *in Manuali, cap.* 25. *num.* 17. *in fine*, Loccatellius *in Breuiar. de Tortura, inſpect.* 5. *numer.* 163. Farinacius *de immunitat. cap.* 17. *n.* 279. Igneus *in l.* 1. *num.* 17. *ff. ad Senatuſconſult. Sill.* cum aliis penes ipſos, quibus adde duos, non multum fauentes Eccleſiarum immunitati, videlicet Gambacurtam *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 9. & Couarruuiam *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 18. Et præter Canones adductos poteſt etiam pro tali ſententia aliquis rationem adducere, quia appellatione Eccleſiæ continetur etiam eius oſtium, ſicut appellatione domus oſtia etiam continentur, ex *l. ſi aquaductum, C. de contrahen. empt.* maximè in fauorabilibus, vt notat Vincentius de Franchis *deciſione* 402. *num.* 11. & Sperellus *deciſ.* 60. *num.* 38.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt etiam ſupra 7. §. 1. & 2.

3. Ad argumentum verò, quod adducit pro ſua opinione Sarpus, nempe non gaudere immunitate Eccleſiæ, ſi quis confugiat, & tangit eius parietes; ergo neque tangentes portam. Reſponderent aliqui eſſe diſparem rationem inter vtrumque caſum: ſed ego aſſero in vtroque caſu Eccleſiæ immunitate gaudere, & tangentem oſtia Eccleſiæ, & tangentem eius parietes; vt ego iam alibi ſatis probaui *in part.* 3. *tract.* 1. *reſolut.* 73. & videtur etiam me citato idem tenere Nouarius *in ſumm. Bullar. de immunitate, num.* 16. & nouiſſimè Trullench *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *dub.* 1. *num.* 4. docet partes parietum Eccleſiæ exteriores gaudere eius immunitate, quod etiam docet Scipio de Rubeis *in Aphor. Epiſcop. verſ. immunitas, num.* 3.

Quæ nunc hanc ſequentur & infra in Reſ. 22. §. Vlt.

4. Quod autem dictum eſt de oſtio Eccleſiæ, dicendum eſt etiam contra Sarpum de eius tecto: vnde Villalobos *vbi ſuprà num.* 5. ſic ait. [Gozara de la immunidad el que eſtà ſobra el texado de la Yglesia.] Idem docet Correa, Bonacina, & Palaus *locis citatis*, Suarez *num.* 8. Farinacius *num.* 182. Marius Italia *lib.* 1. *cap.* 4. §. 9. *n.* 24. *& ſeq.* Acugna *de Iubileo, cap.* 7. *dub.* 13. *num.* 20. *ad fin.* Perſicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 11. *num.* 98. Sperellus *deciſ.* 63. *num.* 9. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 63. Peregrinus *cap.* 4. *num.* 40. & alij penes ipſos. Et probatur hæc opinio validiſſimis quidem rationibus. Primò, quia domus nedum ex ſolo, ſed etiam ex ſuperficie conſtat

Sup. hoc prope finē Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 22. §. Vlt. curſim prope fin. & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 340. recitatiuè in fine.

ſtat

stat, vt patet ex *l. eum qui, in princip. & ibi glossa ff. de vsucapionib.* Secundò quia tectum cùm sit intra situm Ecclesiæ, dicitur esse in Ecclesia: nam ibi dicitur aliquis esse propriè, vbi pedes habet, licèt à tali corpore non circundetur: vnde corpus Christi est in cœlo, quia pedibus calcat superficiem connexam cœli, licèt à corpore cœlesti non circundetur, vt docet omnium Magister D. Thomas *in 3. p. q. 57. art. 4. ad 2.*

5. Dicendum est igitur existentem supra tectum Ecclesiæ, eius immunitate gaudere: quia verè est in Ecclesia, etsi ab Ecclesia non circundetur; & ideò verum est Ecclesiæ adhærere, & in Ecclesiæ situ existere. Quod idem & optimè asserit Sperellus *decis. 63. num. 9.* de tecto Palatij Episcopalis, domorum Canonicorum; & tu adde Monasteriorum, Hospitalium, & aliorum locorum huiusmodi immunitate gaudentium.

6. Sed aduersùs supradicta adest nõ infirmum argumentum: nam dicitur *in cap. proposuisti, de consecrat. Eccles.* & *cap. Ecclesiis, dist. 68.* quod Ecclesiæ polluuntur, si in eis sanguinis vel seminis effusio accidat: sed si supra tectum semen vel sanguis effundatur, Ecclesia non remanet polluta, vt docet Gloss. *in cap. vnico, verb. sanguis, de consecrat. Eccles.* & notant Doctores quos ad satietatem adducit Persicus *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 7. dub. 9. num. 86.* Ergo dicendum est, quòd stans super tectum Ecclesiæ, non dicitur stare in Ecclesia, alioquin Ecclesia per seminis, vel sanguinis effusionem pollueretur: ideò qui inuentus est super tectum Ecclesiæ, non debet eius immunitate gaudere.

7. Respondeo priuilegia esse amplianda, odia autem restringenda: & sic in casu simili, qui manibus apprehendit valuas ostij Monasterij Monialium, non dicitur reus violationis clausuræ: & tamen, vt dictum *suprà*, apprehendens manibus valuas Ecclesiæ, eius immunitate gaudebit: quia illa est materia pœnalis, ista fauorabilis; & ideò illa restringenda, hæc autem amplianda. Ita Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 63.* Bonacina *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 4. n. 20.*

RESOL. XI.

An fugiens à Birrorariis, si parietes Ecclesiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, gaudeat Immunitate?

Et an si quis confugiat supra tectum Ecclesiæ, gaudeat eius Immunitate? Ex part. 3. tract. 1. Res. 73.

Sup. hoc in Res. præterita, §. Ad argumentum. & infra in Res. 12. §. vlt. in principio.

§. 1. Negatiuè respondet Archidiaconus *in c. vnico, de reliq. & vener. Sanct. in 6.* quia appellatione Ecclesiæ non venit pars exterior muri Ecclesiæ, quæ viam publicam spectat. Secundò supradictus reus in tali casu non dicitur esse in Ecclesia, & ita hanc sententiam tenent mordicus ministri laicalis iurisdictionis.

2. Sed pro affirmatiua sententia aliqui has rationes adducunt. Primò, quia priuilegia immunitatis Ecclesiæ amplianda sunt. Secundò *in l. quæ religiosis, ff. de rei vendicatione*, habetur, quæ Religiosis adhærent, religiosa censentur; ergo quæ adhærent loco sacro, censentur sacra & consequẽter gaudent immunitate loci sacri. Tertiò accessorium sequitur naturam sui principalis, *c. si super gratia, de officio delegat. in 6.* Quartò priuilegium concessum Ecclesiæ, dicitur etiam concedi per triginta passus in circuitu eius, vt ex sacris Canonibus docent communiter Doctores, & nos *suprà* probauimus. Ergo multò magis hoc dicendum est in casu nostro de pariete, qui est annexus,

Sup. in Res. 1. & hic est infra 21.

& accessorius, & incorporatus ipsi Ecclesiæ, & ita hanc sententiam docet Episcopus Viciaquensis Aloysius Riccius *in praxi tom. 3. resol. 560. n. 8.* & Martinus Bonacina *de legibus tom. 2. disp. 3. q. 7. punct. 4. n. 5.* Vnde ex his à fortiori apparet, quòd si quis confugiat supra tectum Ecclesiæ, gaudebit vtique immunitate, vt notat Villalobo. *in sum. tom. 2. tract. 39. difficult. 5. n. 3.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. n. 63.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 8.* & alij scribentes super Bullam Gregorij X I V. vide etiam Bonacinam *tom. 3. in Bull. Cœn. disp. 2. q. 3. punct. 16. §. ... n. 19. & 20.*

Sup. hic in Res. præterita §. Quod autem. & in alia Res. & 4. eius nota

RESOL. XII.

An si quis à satellitibus fugiens intraret in cubiculum ægrotantis, vbi ad ipsum commu- nicandum Sacerdos cũ SS. Sacramento venisset, & ibi à dictis Birrorariis comprehensus fuisset, antequam Sacerdotem tangeret, an is, inquam, Immunitate gaudeat?

Et supponitur reum tangentem Sacerdotem, qui Eucharistiam defferret, gaudere Immunitate Ecclesiæ neque capi posse, & si capiatur, restituendum erit.

Et quid, si se commisceret inter illas personas, quæ per plateas asso- ciant Venerabile Eucharistiæ Sacramentum?

Et notatur, quod confugiens ad Sacerdotem portantem oleum sanctum infirmis, non gaudet Immunitate Ecclesiæ. Ex part. 1. tract. 1. Res. 28.

§. 1. Svppono contra Gloss. *in cap. quæsitum. 13. q. 2.* Couarr. *lib. 2. var. cap. 20. num. 6.* & Bonacinam *vbi infrà*, reum tangentem Sacerdotem, qui Eucharistiam defert gaudere immunitate Ecclesiæ, neque capi posse; & si capiatur, restituendum esse. Ita Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. n. 86.* qui *in Gloss. lit. G*, citat pro hac sententia triginta Doctores, quibus ego addo Raph. de la Torre *tom. 2. in 2. 2. q. 99. art. 3. disp. 7.* Ioan. de Heuia *in Curia Philip. p. 3. §. 12. num. 8.* Micandam *de ordine ind. tom. 1. quæst. 15. art. 5. concl. 2.* Tanner. *in 2. 2. disp. 5. q. 8. dub. 1. num. 14.* Megalam *in 3. p. lib. 4. c. 2. quæst. 1. num. 38.* Ceuallos *in tract. de cognitione per viam violen. p. 2. quæst. 42. per tot.* Petr. de Cenedo *in qq. canon. quæst. 42. n. 13.* Giraldum *in decis. p. 2. lib. 2. cap. 1. num. 32.* Rodriquez *in summ. tom. 1. c. 155. num. 1.* Ambrosinum *de immun. cap. 10. n. 9.* Gambacur. *de immun. lib. 4. c. 6. num. 4.* Syluester. *ver. immunitas, 3. n. 1.* Angelum *eodem ver. quæst. 18.* cum aliis. Et ratio est: quia hoc dignissimum Sacramentum potissima causa est, vt Ecclesiis hæc immunitas concessa sit: ergo multò magis debet ipsum eandem habere immunitatem. At præcipua ratio huius assertionis, est concors omnium Doctorum sententia.

2. Sed, cùm hæc omnia vera sint, difficultas est in nostro casu, in quo reus non potuit tangere Sacerdotem, sed solùm intrare in cubiculum, vbi Sacerdos cum SS. Sacramento extabat pro communicando infirmo. Sed ego, quidquid in contrarium asserat Bonacina *de leg. disp. 3. q. 7. §. 2. n. 11.* puto, dictum reum in illo cubiculo gaudere immunitate; & satellites illum comprehendendo, in censuras Bullæ incidere; & Iudicem debere illum Ecclesiæ restituere: nam locus, in quo actu est Corpus Christi, quamuis in transitu, vt erat in casu nostro, gaudet immunitate, & illam alteri præbet. Et docet P. Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. c. 9. n. 10. in fin.* Et non solùm in hoc casu, puto reum immunitate gaudere; sed etiam per plateas ciuitatis, quando fugiens à satellitibus, se immisceret inter illas personas, quæ associant Venerabile Sacramentum Eucharistiæ; etiamsi non

non tangeret Sacerdotem, vel hastam Baldachini. Quia omnes illæ personæ, vnà cum Sacerdote gestante SS. Sacramentum, repræsentant vnam Ecclesiam. Et ita iisdem verbis docet noster P. Peregr. *de immun. Eccl. c. 4. n. 19.* cum Mario Italia etiã *de immun. lib. 1. c. 4. §. 10. n. 8.* Quod est valdè notandum: nam talis casus potest de facili in praxi contingere. Notandum est verò, quòd confugiens ad Sacerdotem portantem Oleum sanctum infirmis, non gaudet Ecclesiæ immunitate, vt notat Riccius *p. 3. dec. 88. n. 5.*

RESOL. XIII.

An reus confugiens ad Reliquias Sanctorum, vel ad eorum Imagines, quæ per plures processionaliter circunferuntur, gaudeat Immunitate?

Et quid, si apprehendat Sacerdotem ambulantem. Ex part. 4. tract. 1. Resol. 48.

§. 1. Hic casus frequenter potest accidere, & de illo non inuenio qui tractent, solus nouissimè Ludou. Correa *in relect. ad c. inter alia, de immun. Eccl. part. 2. num. 25.* illum ponit, & affirmatiuam sententiam docet, quia, ait ille, ratio ob quam seruatur immunitas Ecclesiæ, est propter honorem & reuerentiam debitam Deo: atqui eadem reuerentia & honor consideratur in reliquiis Sanctorum, & eorum imaginibus, nec non B. Virginis, quando illis conceditur hæc immunitas. Ergo non est dubium illam habere. Minor probatur, quia honor & reuerentia præstita Sanctis pertinet ad Religionem cultúmque Dei. Deus enim in Sanctis suis honoratur & colitur; quemadmodum enim ipsi sunt propter Deum honorati, ita Deus honoratur & colitur in ipsis, honorantur namque Sancti tanquam chari & amici Dei. Vnde sicut honor qui domesticis, Consiliariis, filiis, amicis, ac ministris Principũ defertur, ita similiter honor exhibitus Sanctis, & Deo exhibetur. Probatur præterea ex Gambacurta *lib. 3. de immun. c. 4. n. 15.* vbi latè probat Ecclesiam fundatam sub nomine alicuius Sancti, vel B. Virginis parem habere immunitatem ac si dicata fuisset nomine Christi. Ita Correa, qui etiam quod dixit de reliquiis & imaginibus, dicendum putat de persona Sacerdotis, ita vt qui illam apprehenderit, immunis exeat; quia cùm Sacerdotes ministri sint Christi, & eius vicem in terris gerant, seruato illis honore, idem & Deo seruatur. Sed verum est dicere seruari honorem immunitatem præstando. Ergo eam habebunt. Deinde, quia si Ecclesia ex eo habet immunitatem quòd cultui diuino deputata est, & ad hoc vt in illa diuina Officia celebrentur, potiori iure Sacerdotes eamdem debent habere, si quidem non solùm Dei ministerio dicantur vt Ecclesiæ, sed ipsum Deum manibus suis tractant, & fiunt Dei sacrarium; ergo non est cur dicatur illos immunitatem præstare non posse, & hæc omnia dicta sunt secundum mentem Correæ *loco cit.* Nam, vt verum fatear, iura loquuntur tantùm de Ecclesiis, & Doctores tantùm de Sacerdote Eucharistiam deferente.

RESOL. XIV.

An Palatia Illustrissimorum Cardinalium gaudeant Immunitate. Ex part. 1. tract. 1. Resol. 37.

Sup. hoc in Ref. seq. & in aliis eius annot.

§. 1. Negatiuè respondet noster Duard. *commen. Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 15. num. 12.* putat enim, hoc priuilegium illis reuocatum fuisse à Greg. XIII. & Sixto V.

2. Sed contrariam sententiam amplectendam esse puto in locis extra vrbem Romæ: quia tale priuilegium non fuit illis simpliciter sublatum; sed tantùm pro vrbe Romana: & cùm causæ aliquæ non militent extra dictam vrbem, dicendum est, in aliis locis, vel saltem extra statum ecclesiasticum reos ad prædicta Palatia confugientes gaudere. Et ita docet ex nostris P. Peregrin. *de immun. Eccl. c. 4. n. 75. in fin.*

RESOL. XV.

An Cardinalium domus gaudeat priuilegio Immunitatis? Ex part. 5. tract. 2. Res. 34.

§. 1. Affirmatiuam sententiam sæpiùs docui, & nunc iterum doceo: & hanc sententiam, præter Doctores alibi à me relatos, tenet nouissimè, me citato, Barbosa *de iure Eccl. lib. 1. cap. 4. num. 80.* cui nunc addo Iacobatium *de Conciliis, lib. 1. fol. 38. col. 1. lit. A.* Tuschum *tom. 1. concl. 100. n. 53.* Cucchum *in inst. can. lib. 2. tit. 4. n. 91.* Sanch. *in opusc. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 7. n. 2.* Manfredum *tr. de Cardinal. decis. 147. & cap. 8. priuileg. 14.* vbi sic ait: Domus Cardinalis vbicumque fuerit, immunitate potitur Ecclesiæ, omnesque ibi confugientes tuti, & illæsi esse debent, neque iure vllo extrahi possunt, sicuti neque ab Ecclesia. Ita ille, & licèt Zecchius *de Repub. Christ. tit. 3. de Card. num. 9. priuileg. 9.* asserat hoc priuilegium sæpè à Pontificibus reuocari, hoc intelligendum in Vrbe, non autem extra.

Sup. hoc in Ref. prætersita, & in Ref. sed. §. Secundo Palatia. & infrà in Ref. 20. §. Vlt. & inferius in tract. 7. Ref. 10. §. Ad id. à lin. 6.

RESOL. XVI.

An Palatia Episcopi Titularis gaudeat Immunitate?

Et infertur Palatium Episcopi commorantis extra Diœcesim, & Palatia Cardinalium, vbi cumque ipsi extra Romam existant, gaudere priuilegio Immunitatis. Ex part. 6. tract. 1. Res. 5.

§. 1. Casus est curiosus & nouus, & ad illum negatiuè respondet Ciarlinius *controuers. forens. lib. 1. c. 10. num. 10.* vbi sic ait: Sentio Palatium Episcopi Titularis non gaudere immunitate, nisi sit positum in loco exempto: quia tale priuilegium conceditur Palatio Episcopali habita relatione ad Ecclesiam eius sponsam: ne domus sponsi sit minus priuilegiata, quam domus sponsæ. Ita elicitur *ex cap. id constituimus*, & Peregrino *in tract. de immunitat. c. 4. num. 69.* Propter quod si Episcopus extra suam Ecclesiam habeat Palatium, vbi Pontificalia exercere non potest, in eo non gaudet hac immunitate. Italia *cap. 4. §. 9. num. 19. & 20.* Peregrinus *cap. 4. num. 73.* in quibus concludi potest Palatium Episcopi Titularis non tribuere Ecclesiæ immunitatem. Hucusque Ciarlinius.

2. Sed pro affirmatiua sententia aliqua mihi occurrunt non infirma argumenta. Primo quia *in cap. id constituimus 17. quæst. 4.* absolutè dicitur domum Episcopi gaudere priuilegio immunitatis. Sed lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, vt patet *ex leg. de pretio, ff. de public. in rem action. ex leg. distinguemus, ff. de recept. arbitr. ex leg. preces, ff. de offic. Præsid.* & aliis vulgatis iuribus: Ergo dicendum est Palatium etiã Episcopi Titularis immunitate gaudere: cùm iura absolutè, & sine vlla distinctione loquantur. Et cùm priuilegium immunitatis sit fauorabile, non est restringendum: sed potiùs extendendum, vt docet Bonacina *tom. 1. disput. 3. q. 7. punct. 4. num. 5.* Gratianus *tom. 2. c. 340. num. 21.* Decianus *consil. 80.*

 num. 19.

num. 19. *&* 21. *lib.* 3. Ambrosinus *de immunitate, cap.* 10. *num.* 7. Gambacurta de *immunitate, lib.* 3. *capite* 4. *num.* 7. & alij quos citat, & sequitur Prosper Farinacius *in Appendice de immunitate, cap.* 2. *numero* 21.

3. Secundò Priuilegium immunitatis concessum Palatio Episcopi non est concessum habita relatione ad Ecclesiam vel oratorium in eo existens: nam vt ego docui *in part.* 1. *tract.* 1. *resol.* 27. & *part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 96. & me citato docet ipse Ciarlinius *cap.* 116. *num.* 14. Palatium Episcopi etiamsi sit remotum ab Ecclesia, & non habeat in se Capellam, adhuc gaudebit immunitate: sed tale priuilegium est concessum ratione personæ in reuerentiam, & decorem dignitatis Episcopalis, vt rectè obseruat Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disputat. vnic. punct.* 6. *num.* 22. & alij. Ergo hoc priuilegium debet etiam competere Episcopis Titularibus; cùm non minus eis debeatur honor ac reuerentia: nam licet Iacobatius *de Concilijs, lib.* 1. illos vocet Episcopos nulla tenentes, & nimis liberè dicat Melchior Canus *de locis Theologicis, lib.* 5. *cap.* 7. illos sine causa esse in Ecclesia Dei: tamen eorum necessitatem optimè explicat Petrus Bollus in œconomia Canonica *class.* 3. *cap.* 2. §. 4. Et dictos Episcopos dignitatem Episcopalem retinere habetur *in cap. legimus, verb. vbicumque distinct.* 93. & docet Cellotius *de Hierarchia, lib.* 4. *cap.* 18. §. 3. Gratianus *disceptat. forens. tom.* 2. *cap.* 29. *num.* 65. Menochius *de arbitrarijs quæstionibus, lib.* 2. *centur.* 1. *cas.* 68. *num.* 5. & alij. Vnde quidem manifestè patet, quod satis indecorum esset, si Satellites Laïci cubicula, & secretiores recessus Palatij Episcopi Titularis ad quærendos reos lustrare possent, Ergo, &c.

Quæ nunc hanc sequuntur, & in alijs earum annotationum.

4. Tertiò, & hoc, ni fallor, validissimum est argumentum. Sacra Congregatio immunitatis decreuit sæpiùs interrogata familiam Laïcam Episcopi Titularis gaudere priuilegio fori, vt patet in Epistola Cardinalis Bandini ad Episcopum Rhegiensem die 17. mensis Iunij anno 1628. & in Epistola Cardinalis G.sse ad Eminentissimum Cardinalem Columnam die 21. mensis Augusti anni 1638. & nouissimè ex litteris Auditoris Cameræ ex ordine Sanctissimi Domini Nostri Vrbani VIII. directis ad Comitem Nouellate in causa Archiepiscopi Rhodiensis impressis an. 1639. Romæ. Ergo Palatium Episcopi Titularis debet etiam priuilegio immunitatis gaudere. Probo consequentiam ex doctrina Petri Gambacurta Authoris parum fauentis Ecclesiarum immunitati. Is enim *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 7. docet ex eadem ratione, qua competit Episcopo priuilegium suæ familiæ, competere etiam priuilegium sui Palatij: sed familiam Laïcam Episcopi Titularis, certum est gaudere priuilegio fori; ergo etiam eius Palatium gaudere priuilegio immunitatis dicendum est: cùm hæc duo priuilegia familiæ & Palatij Episcopalis ex eodem motiuo & ratione, vt asserit Gambacurta, concessa sint: nempe propter dignitatem, & reuerentiam Episcopo debitam. Vnde si ex hoc sacra Congregatio declarauit familiam Laïcam Episcopi Titularis priuilegio fori gaudere; consequenter dicendum est etiam Palatium Episcopi Titularis immunitatis priuilegio frui: nam sicut indecens pro Episcopo, & indecorum esset eius familiam à Satellitibus capi, sic & eius Palatium à Lictoribus perquiri, atque reos ab ipso abstrahi.

Sup. hoc infra in tr. 2. Res. 184. & inferius in tr. 8. Res. 4. ad lin. 4. Vers. quam etiam.

5. Restat modò respondere ad argumenta Ciarlinij superius adducta. Et ad primum respondeo priuilegium concessum Palatio Episcopi esse concessum ratione eius personæ, & propter reuerentiam & decorem dignitatis Episcopalis. Nec ex Peregrino, nec ex textu *in cap. id constituimus* à Ciarlinio adductis deduci potest id: quod ipse perperam dicit, vt legentibus patebit: immò contrarium patet ex superiùs adductis in primo argumento pro firmanda nostra sententia. Et ideò Pater Suarez *de Religione, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 9. rectè obseruat fauorem priuilegij *in dict. cap. id constituimus* concessum Palatio Episcopi non esse limitandum sine fundamento in textu: sed in textu dicti cap. absolutè, & simpliciter dicitur Domum Episcopi gaudere immunitate: Ergo gratis à Ciarlinio limitatur quoad Episcopum Titularem.

6. Ad secundum argumentum. Quòd Palatium Episcopi commorantis extra suam Diœcesim non gaudet priuilegio immunitatis. Fateor aliquos Doctores ita sensisse. Sed hæc opinio non placet. Primò quia textus *in dicto cap. id constituimus* loquitur indistinctè de Domo Episcopi vt rectè obseruat Canisius *in lib.* 3. *Decretal. titul.* 49. Syluester *verb. immunitas* 3. *num.* 1. & alij. Ergo gratis dictus textus limitatur: & gratis ab aliquibus distinguitur inter domum Episcopi commorantis, vel non commorantis in propria Diœcesi: lex enim generaliter lata, est generaliter intelligenda, vt habetur *in l. in fraudem, §. vlt. de testament. milit. & in l.* 1. § *generaliter, de Aleat.*

Sup. hoc infra in Res. 20. signantes à §. 2.

7. Secundò Palatia Cardinalium, vbicunque ipsi extra Romam existant, gaudent priuilegio immunitatis, vt ego probaui *in part.* 1. *tract.* 1. *resol.* 37. & *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 34. & me citato tenet Barbosa *de iure Ecclesiastico, lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 71. Ergo dicendum est Palatia Episcoporum vbicunque commorantium, etiam immunitate gaudere. Probo consequentiam. Nam Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 6. *num.* 23. Latrea *de immunit. Ecclesiast. part.* 2. *num.* 19. & alij obseruant & docent Palatia Cardinalium gaudere immunitate ex similitudine quam habent cum palatiis ipsorum Episcoporum.

Quæ hic sunt Res. 15. & 20. §. Vlt. & inferiùs in tr. 8. Res. 10. §. Ad id. à lin. 6.

8. Tertiò cùm Sacra Congregatio decreuerit familiam Laïcam Episcopi Titularis gaudere priuilegio fori: id est concedendum familiæ Episcoporum extra Diœcesim commorantium: ergo etiam eorum Palatia, non obstante, quòd extra Diœcesim existant, priuilegio immunitatis gaudere dicendum erit, ex rationibus adductis in fauorem Domorum Episcoporum Titularium: & ex doctrina Gambacurtæ adducta in tertio argumento pro firmanda nostra sententia.

9. Quartò probatur hæc opinio respondendo ad argumenta, quæ pro contraria sententia adducunt Italia & Peregrinus. Et primò asserunt Palatium Episcopi extra Diœcesim commorantis non gaudere priuilegio immunitatis: quia Episcopus tenetur in sua Ecclesia residere. Secundò quia Episcopus in aliena Diœcesi non potest exercere Pontificalia, nec visam iurisdictionem. Respondeo ad primum argumentum, dato & non concesso, & ad summum procedere quoad Episcopos commorantes extra suam Diœcesim peccaminosè, & sine causa: secus autem si commorentur cum causa, puta per tres menses Concilij, vel ex aëris intemperie, vel ex alia dispensatione Pontificia, quando potest fieri: nam in his casibus Episcopus licitè à sua Diœcesi abest. Vnde cessat ratio, quam adducit Italia. Sed meliùs respondendum est absolutè, negando argumentum; dato enim quòd Episcopus absens à sua Diœcesi peccaret, non tamen ex hoc sequitur amittere priuilegium: peccatum enim non aufert ab eo dignitatem Episcopalē pro cuius reuerentia & honore, vt probatum est suprà, tale priuilegium largitum fuit.

10. Ad secundum argumentum quòd Episcopus extra suam Diœcesim non potest exercere iurisdictionem.

ctionem. Respondeo quòd non valet consequentia: Ergo eius Palatium non potest gaudere priuilegio immunitatis. Nam Cardinales extra Ecclesias Titulares non possunt exercere iurisdictionem, & tamen eorum Palatia, vbicumque ipsi existant, vt dictum est suprà, fruuntur immunitate. Vtrisque enim hoc priuilegium concessum fuit propter eorum dignitatem, quam vbique commorantes repræsentant. Ergo, &c.

Sup. in hac ipsamet Res. §. Secundo Palatia. & in aliis eius not.

11. Dicendum est itaque Palatia Episcoporum Titularium, vel extra Diœcesim existentium gaudere immunitate. Est tamen notandum, quòd cùm ipsi in tali casu non habeant Tribunal, neque iurisdictionem in actu, ad Ordinarios Ecclesiasticos, in quorum Diœcesi existunt, controuersias circa hæc priuilegia adducendas esse: & dicti Episcopi Diœcesani iudicabunt de delictis familiæ dictorum Episcoporum Titularium, & extra Diœcesim commorantium, & de reis in eorum domos confugientibus. Verùm his non obstantibus hæc omnia disputationis causa esse volo. Vnde illa Sacræ Congregationis immunitatis oraculo, humiliter maturanda relinquo.

RESOL. XVII.

An reus confugiens ad Palatium Episcopi, quod non sit intra confines, & quadraginta passus, sed longè ab Ecclesia distet, gaudeat Immunitate?

Et quid, si in illo non adsit Oratorium, in quo Diuinum celebretur Sacrificium?

Et notatur, quod hac immunitas extenditur alas cãlas de algunos Embaxadores de la Corte. Ex part. 1. tract. 1. Resol. 27.

Sup. hoc in Res. præterita §. Secundo priuilegium. & in Res. seq. in Res. 1. post seq. significanter in §. Tertio, quia. & in Res. 20. §. 1. & suprà in Res. 9. ex consequentia doctrinæ §. 1. & 2.

§. 1. NEgatiuè respondet Bobadill. *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. n. 85.* qui *in gloss. lit. C.* ex Couarruuia *lib. 2. var. c. 20. n. 5.* testatur de communi praxi & idem docet Ambrosin. *de immun. c. 10. n. 7.* & maximè non procederet, si in tali Palatio non adesset Oratorium, in quo diuinum celebretur Sacrificium. Et nouissimè docet hanc sententiam Martinus Bonacina *de leg. disp. 3. q. 7. §. 2. num. 8.* & Piasecius *in praxi Episc. part. 2. cap. 4. art. 8. num. 2.*

2. Sed contrariam opinionem amplexi sunt non ignobiles Authores, & inter illos noster P. Peregrinus *tract. de immun. cap. 4. num. 69.* vbi citat plures DD. quibus ego addo Megalam *in 2. p. lib. 4. cap. 2. quæst. 1. n. 36.* Franc. Leon. *in thes. fori eccles. p. 1. cap. 13. num. 14.* Gambacur. *de immun. lib. 4. cap. 3. num. 7.* Azorium *p. 2. lib. 9. cap. 8. quæst. 5.* Marinm Italiam *tract. de immun. lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 1. & seq.* Anastasium Germonium *de immun. sac. templ. lib. 3. cap. 16. num. 45. & seq.* Giurb. *cons. 10. num. 13.* & alios. Et ratio est: quia hæc immunitas concessa est ratione dignitatis personæ episcopalis, propter sanctitatem muneris, & dignitatis sicut tota familia Episcopi, licèt laïca, gaudet intuitu eius priuilegio fori. Itaque dicendum absolutè, Palatium Episcopi, siue cum Capella, siue sine Capella, siue intra quadraginta passus, siue extra, gaudere ea immunitate, qua gaudet sponsa eius, Ecclesia: vnde Doctores contrarium sentientes non sunt audiendi; quia, cùm causa immunitatis sit fauorabilis, non solùm delinquenti, sed etiam Ecclesiæ, minimè restringenda erit, sed potiùs amplianda: & licèt res dubia sit, sciunt iam omnes, quòd in dubiis pro reo, & in dubiis pro Ecclesia, per ea, quæ pulchrè notat Riccius *in Praxi, p. 2. resol. 42. num. 2.* Igitur nostra sententia omnino tenenda erit, & in praxi obseruanda. Notandum est etiam, quòd Villadiego *in Polit. cap. 3. num. 201.* extendit hanc immunitatem à las casas de algunos Embaxadores de la Corte.

RESOL. XVIII.

An Palatia Episcopi vltra quadraginta passus ab Ecclesia distantia gaudeant Immunitate, si non habeant Oratorium, in quo Missa celebretur?

Et an hac Immunitas extendatur ad Palatia Episcopi, ipso mortuo, vel absente, dummodo non fuissent alteri locata? Ex part. 4. tract. 1. Res. 96.

Quæ hic est Res. antecedens, & in Res. 1. post præteritam, cursim in §. Secundo priuilegium. & infra in Res. seq. §. Tertio quia. & in Res. 1. post seq. §. 1. & supra in Res. 9. ex consequentia doctrinæ §. 1. & 2.

§. 1. PRo negatiua sententia *in p. 1. tract. 1. resol. 27.* adduxi aliquos, quibus nunc addo Ambrosinum *de immunit. Eccles. cap. 10. n. 7.* & nouissimè Elisæum Danza *in pugna Doctorum cap. 2. de immunit. Eccles. num. 1.* vbi sic ait: Cauti debent esse Episcopi, qui in eorũ palatio Episcopali vltra quadraginta passus ab Ecclesia habeant Oratorium, siue Capellam, in qua Missa celebretur, hoc enim casu huiusmodi palatium Ecclesiæ immunitate gaudet, ita vt ad illud confugientes tuti sint. Ita ille.

2. Sed non esse discedendum à sententia affirmatiua *vbi suprà*, ego docui cum multis Doctoribus, & nunc iterum doceo cum Ludouico Correa *in relect. de immunit. Eccles. part. 2. quæst. 8. num. 19.* Belleto *in disquis. Cleric. part. 1. tit. de fauore Clericorum reali. §. 4. num. 35.* Alzedo *in praxi Episcop. part. 2. cap. 12. n. 77.* Gauanto *in enchir. Episc. ver. immunitas Ecclesiastica, num...* &, me citato, tenet etiam hanc sententiam Io. Domin. Tassonus *in pragmat. de Antifato, ver. 13. obseru. 3. num. 31.* & ratio est clara, quia iura & canones indistinctè domui Episcopi immunitatem concedunt, ergo non est restringenda ad palatia Oratorium habentia, quæ omnia Antonius Nouarius *in summa Bullarum, tit. de immunitate Eccles. num. 10.* & alij, extendunt ad palatia Episcopi, etiam ipso mortuo, vel absente, dummodo non fuissent alteri locata.

Sup. his etiam cursim in Res. seq. in fine §. Tertio quia. & in aliis eius not.

RESOL. XIX.

An Palatia Episcoporum gaudeant Ecclesiæ Immunitate?

Et quid dicendum, si Palatium Episcopi non habeat Oratorium pro celebratione Missæ?

Et an hoc priuilegio gaudeant Palatia Episcopi, etiam si Episcopus sit absens, vel mortuus?

Et an domus Episcopi, quando in Visitatione per suam Diœcesim transcurrit, gaudeat hac Immunitate? Ex part. 6. tr. 1. Res. 4.

§. 1. PRorsus negatiuam sententiam tenet Sarpus *cap. 4. fol. 41.* vbi ita asserit: Quod verò attinet ad Episcopi domum, non conueniunt inter se Doctores: multi namque ex eorum numero animaduertunt alio Canone statutum esse, vt Episcopus domum suam Ecclesiæ proximam & adhærentem habeat: quare necessariò intra quadraginta passuum spatium esse debet. Et pro certo constituunt, Episcopi domum, si longiùs ab Ecclesia distat, nullam omninò immunitatem obtinere: cùm verò quadraginta passuum spatium in ciuitatibus & Castris non habeat locum; consequens est, vt Episcopi domus nullam pariter immunitatem habere possit. Ita ille.

2. Sed hæc opinio est contra Sacros Canones: nam *in cap. id constituimus 17. quæst. 4.* apertè dicitur, quòd ab Ecclesiæ atriis, vel domo Episcopi reos abstrahere omninò non liceat: & hic Canon fuit desumptus ex Concilio Aurelianensi sub Hormisda Papa

celebrato anno 515. & absolutè loquitur: nec distinguit, si Palatium Episcopi situm sit intra spatium quadraginta passuum, necne. Ergo absolutè dicendum domos Episcoporum, in quocumque loco sitæ sint, gaudere Ecclesiarum immunitate.

3. Primò; quia, vt dictum est, expressè & sine vlla limitatione *in suprà citato cap. id constituimus*, conceditur domui Episcopali hoc priuilegium, igitur non est limitandum, cùm fauorabile sit & pium.

4. Secundò; quia si intra quadraginta passus deberet domus Episcopalis existere, vt hoc priuilegio gauderet, nulla ei specialis prærogatiua conceditur, quæ non concedatur cuilibet alteri domui Ecclesiæ, vel Canonicorum ibi existenti, vt suprà dictum est, cùm iis omnibus in probabilissima sententia hoc priuilegium concessum sit.

Supra quæ hic est Ref. 7. Signanter §. Rectè. & in Ref. 2. post seq.

5. Tertiò: quia tale priuilegium non conceditur, quia ipsa domus Episcopi deputata sit diuinis officiis; nulla enim talis est: neque quia Ecclesiæ adhæret, tanquam aliquid illius; aliàs cæteris domibus hoc esset priuilegium concedendum: sed conceditur in reuerentiam & decorem dignitatis Episcopalis, quæ est maxima dignitas in Ecclesia. Et ita tenent hanc sententiam Abbas, Archidiaconus, Ioannes Andreas, Zabarella, & alij, quos citat, & sequitur Farinacius *de immunit. cap.17. num. 273.* quibus adde Persicum *de offic. Sacerd. lib.1. cap.9. dub.11. num.97.* Fagundez *part.2. lib.4. cap.4. num.60.* Quæ quidem sententia procedit, etiamsi palatium Episcopi non habeat oratorium pro celebratione Missæ, vt inter alios obseruat Gambacurta *lib.4. cap.5. num.7.* & ex Archidiacono Farinacius *vbi suprà*, & alij penes me ipsum *in part.1. tract.1. resol.27.* & me citato Ciarlinus *controuers. Forens. cap.116. num. 14.* Giurba *consil. 10. num.13.* Quod euidenter patet ex rationibus superiùs adductis: & hoc priuilegio gaudere domum Episcopi; etiam si sit absens vel mortuus, optimè docet Italia *lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 4. & 13.* vbi ampliat etiam in domu Episcopi, quando in visitatione per suam Diœcesim transcurrit. Quod etiam docet & sequitur Farinacius *vbi suprà, num. 270.* quicquid malè in contrarium asserat Peregrinus *de immunitat. cap.4. num.79.*

Quæ hic est suprà Ref. 17. & in aliis eius not.

Sup. his in fine præcedentis Ref. & infrà in tract.7. Ref. 49. §. Tum à simili. & in tom. 4. tract. 2. Ref. 7. in tribus eius primis lin. & ad medium §. Vlt.

6. Restat modò respondere ad ea, quæ pro sua sententia adducit Sarpus; nempe à Sacris Canonibus impositum esse Episcopo habere domum proximam, & adhærentem Ecclesiæ. Respondeo primò his temporibus hoc non esse verum, vt patet in Cæremoniali Romano edito à Clemente VIII. *cap.2.* vbi supponitur Episcopum posse habere domum in loco distanti ab Ecclesia. Adde quia illa iura priscis temporibus fuerunt publicata, quando Clerici habitabant vnà cum ipsomet Episcopo: & ideò illa iura præcipiunt, quòd domus Episcopi non debet abesse ab Ecclesia maiori: sed quia nostris temporibus Clerici dispersim habitant quisque per se ipsum; ideò nihil refert, an domus Episcopi absit ab ipsa Ecclesia. Ita Italia *lib.1. cap.4. §.9. num.1.*

7. Vel etiam secundò respondeo hoc argumentum non conuincere: quia non quicquid fit contra ius, tollit immunitatem à iure concessam. Ita Bonacina *tom.2. disp.3. quæst.7. punct.4. num.11.* & Castrus Palaus *tom.2. tract. 11. disp. vnic. punct.6. num. 12. in fine.* Sed quia post hæc scripta quæstio incidit inter viros doctos, quid dicendum sit de Palatio Episcopi Titularis, & quid de Palatio Episcopi extra suam Diœcesim commorantis, non grauabor hic ea, quæ tunc meditatus sum apponere. Ideo quæro.

RESOL. XX.

An Palatia Episcoporum extra eorum Diœcesim gaudeant Immunitate?

Et an Palatia Cardinalium extra Vrbem existentium dicta Immunitate gaudeant?

Et an Palatia Episcoporum etiam sine capella, & distantia ab Ecclesia extra 40. passus, gaudeant Immunitate. Ex part.4. tract.1. Resol.40.

§.1. Satis firmatum est *in part. 1. tract.1. resol. 27.* palatia Episcoporum etiam sine Capella, & distantia ab Ecclesiis extra 40. passus, gaudere immunitate, quod etiam docet Acugna *in decret. Gratiani part.1. dist.87. cap.2. num.2.* Correa *relect. de immun. part.2. num.19.* & Alzedos *in prax. Episc. part.1. cap.12. num.77.* vt meliùs patebit *infrà*.

Quæ hic est supra Ref. 17. & in aliis eius not.

2. Sed difficultas est, an dicta immunitate gaudeant palatia Episcopi extra diœcesim? & negatiuè respondet Peregrinus *de immunit. cap.4. num.73.* Marius Italia *lib.3. cap.4. §.9. num.19.* & Antonius de Marinis *quotidian. resolut. cap.180. num.12* Ratio est, quia Episcopus extra suam diœcesim nullam habet authoritatem, nec Pontificalia exercere potest.

Sup. hoc suprà in Ref. 16. §. Ad secundum argumentum. quod Palatium.

3. Verùm contraria sententia potest suaderi, quia Concilium Aurelianense *in cap. id constituimus, 17. quæst.4.* indistinctè asserit palatium Episcopi gaudere immunitate, neque hoc coarctat in eius diœcesi; & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Adde quòd cùm agatur de re fauorabili; vt in simili casu notat Germonius *de sacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 49.* fauor extendi debet. Deinde, vt obseruat Gambacurta *lib. 4. cap. 3. num. 7.* hæc immunitas concessa est loco, ratione personæ Episcopalis, propter sanctitatem muneris, & dignitatis; & ideo, vt diximus, palatium Episcopi gaudet immunitate, etiam sine Capella, & etiam extra quadraginta passus Ecclesiæ. Ergo in quacumque parte fuerit Episcopus, ratione eius personæ, cuius intuitu concessum fuit hoc priuilegium, gaudere debet immunitate eius palatium. Nec valet argumentum Peregrini; nam licèt Episcopus in aliena diœcesi non possit exercere Pontificalia, attamen dignitas eius personæ, etiam in tali loco, magnam habet reuerentiam & authoritatem. Vnde Episcopus alium Episcopum in sua diœcesi debet valde honorare, & particularem reuerentiam exhibere, & in loco eminentiori, & in propria sede collocare, etiamsi qui suscipit, Cardinalis sit, & qui suscipitur, non: vt habetur *in cap. Episcopi 7. quæst.1.* & docet Mauricius Alzedus *in praxi Episcop. part.1. cap.6. num.11.* vbi citat Chassaneum, & Zerolam.

4. Sed his non obstantibus, an hæc opinio sit probabilis, aliis iudicandum relinquo; certum tamen apud me est, palatia Cardinalium extra Vrbem existentium dicta immunitate gaudere, vt tenet Antonius de Marinis *loco cit.* Marius Italius *lib. 1. cap. 4. §.9. num.22. & 23.* quicquid in contrarium asserat nouissimè Castrus Palaus *tom.2. disp. vnica de immun. Eccles. punct.6. num.23.*

Sup. hoc suprà in Ref. 14.15.&16. §. Secundo Palatia. & infrà in tr.8. Ref. 10. §. Ad id. alin.6.

RESOL. XXI.

An domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Ecclesiasticorum existentes prope triginta passus Ecclesiæ, gaudeant eius Immunitate, etiam si habitentur à laicis?

Et

Et notatur, quod nomine paſſus intelligitur menſura quinque pedum; pes autem amplectitur menſuram quindecim digitorum. Ex part. 3. tract. 1. Reſolut. 71.

Sup.contento in hac Reſ. ſuprà in Reſ. 7. §. Recte. & ſeqq.

§. 1. NEgatiuè reſpondent Peregrinus *de immun. c.4.n.27.* Farinac. *in appen. cap.* 16. *n.*260. & Marius Italia *lib.1.cap.4.§.6.n.6.* quia hæc conſuetudo eſt in contrarium, & ideo aſſerit Villalobos *in ſumma tom.2. tract.* 39. *difficul.* 5. *n.* 3. quòd licèt ſecundùm iura [Eſta concedida eſta immunidad no ſolo alas Igleſias ſino tambien quarenta paſſos rededor de la Igleſia Matriz, y treynta paſſos al alrededor de las demas, mas dize Couarruuias, que ya por la coſtumbre hà caſſado eſto quanto à las Igleſias que eſtan edificadas en las Ciudades, y que ſolo lo queda en las que eſtan edificadas dentro de los muros de los caſtillos.] Ita ille.

2. His tamen non obſtantibus aliqui affirmatiuè reſpondent ad propoſitum dubium, & aſſerunt ſupradictas domus gaudere immunitate, quamuis eas inhabitent laici, & ita hanc ſententiam tenet Decianus *in tract.crimin.lib.6.cap.*25. *num.*16. Ambroſinus *de immun. cap.*10. *n.*8. & nouiſſimè Bonacina *tom.*3. *diſp.*2.*q.*3.*punct.*16.§.4.*num.*7. quia immunitas eſt veluti accidens morale loco affixa, locatio autem eſt actio extrinſeca loco; tum quia ſequeretur in poteſtate locatoris eſſe auferre, vel concedere loco immunitatis priuilegium; tum quia immunitas conceſſa eſt loco ſacro, & exiſtentibus in tali loco: per accidens autem eſt, vt in tali loco habitet potius conductor, quàm dominus directus, vel vtilis, tum quia loca ſacra immunitate gaudent, exceptis caſibus expreſſis; hic autem caſus nullibi expreſſus, & exceptus reperitur; ergo, &c. & hæc omnia docet doctus Bonacina *vbi ſuprà*, qui etiam optimè notat, quòd nomine *paſſus* intelligitur menſura quinque pedum, pes autem complectitur menſuram quindecim digitorum, & hoc etiam notauit Farinacius *vbi ſuprà n.*286. & Tuſchus *tom.4.littera I. concl.*59.*n.*2. & alij; ad conſuetudinem verò quam in contrarium aſſerunt aliqui, reſpondeo Gregorium XIV. damnare ſupradictas conſuetudines; ergo, &c.

RESOL. XXII.

An Collegium de propaganda Fide, & ſimilia gaudeant Eccleſiæ Immunitate?

Et an Seminaria gaudeant priuilegio Immunitatis?

Et an rei confugientes ad Eccleſiam, & tangentes tantum eius parietes exteriores gaudeant Immunitate Eccleſiæ?

Idem eſt de tangentibus murum extrinſecum dictarum domorum, hortorum, Seminariorum, &c.

Et curſim docetur tectum Eccleſiæ, Monaſteriorum Immunitate gaudere.

Et an ſub nomine Grangiæ Religioſorum intelligatur Villa etiam illa cum Capella, in qua Religioſi recreationis cauſa, & gratia adeuntes, vel ibi commorantes celebrant, vnde reus confugiens ad dictam Capellam gaudeat Immunitate Eccleſiæ. Ex part. 10. tract. 15. & Miſc. 5. Reſol. 38.

Sup. hoc curſus & recitanter ſuprà in Reſ. 6. §. Vlt.

§. 1. INterrogatus de hoc caſu affirmatiuè reſpondi quia ſi Seminaria gaudent hoc priuilegio: ergo & hoc Collegium. Probo conſequentiam, quia ſi Seminarium eſt erectum auctoritate Epiſcopi, hoc eſt erectum auctoritate Papæ. Si in Seminariis exercentur opera pietatis, ſimiliter & in hoc, imò maiora: nam omnes in illo commorantes ſtudent ad propagandam catholicam Religionem in vniuerſo orbe. Adde, quòd in dicto Collegio adeſt Eccleſia cum ianua in platea publica, in qua commorantes in diebus feſtis canunt Miſſam ſolemnem; & Veſperas, Quòd autem ſeminaria gaudeant priuilegio Eccleſiæ tradit in terminis Guazzinus, *vbi infra, num.* 70. Sperellus, *tom.* 1. *deciſ.* 63. *num.* 9. Bonacina, *tom.*2. *d.* 3. *quaſt.* 7. *puncto* 4. *num.* 20. Riccius *in praxi, tom.* 3. *reſol.* 412. Nouarius *in praxi Elect. fori. ſect.* 1. *quaſt.*42. *num.*13. Leone *de Cenſuris Recollect.* 4. *verb. extrahentes, fol.* 319. *col.* 1. Pax Iordanus *in var. Elucubrat. tom.*2. *l.*11. *tit.* 3. *num.* 212. Trullench. *in Decal. tom.* 1. *l.* 1. *cap.* 11. *dub.* 1. *num.* 7. Peregrinus *de immunit. cap.* 4. *num.* 67. Genuenſis *in praxi Archiep. cap.* 17. *num.* 10. vbi teſtatur, quod fuit anno 1601. reſtitutus domui furni Seminarij Neapolitani, quidam homicida qui confugerat ad eam, & propriè ad furnum ſe contulerat ingrediens per ianuam magnam dictæ domus, quæ eſt à parte viæ publicæ, non à parte Seminarij, quia negari non poterat quin dicta domus eſſet Seminarij; & ſic loci pij. Sic ille.

2. Nota hic obiter me olim docuiſſe reos confugientes ad Eccleſiam tangentes tantum eius parietes exteriores gaudere immunitate, & præter Doctores à me alibi adductos hanc ſententiam me citato tenet Barboſa *in Votis, tom.* 2. *lib.* 3. *voto* 127. *num.* 42. Trullench. *in Decal. lib.*1. *cap.* 11. *dub.* 1. *num.* 4. Eſcobar Ieſuita *in Theol. Mor. tract.* 6. *exem.* 4. *cap.* 1. *num.* 34. Tomaſius *Decade* 4. *tract.*1. *de Immunit. Eccl. num.* 181. Ciarlinus, *tom.* 2. *cap.* 97. *num.* 2. & 23. & me citato Pellizzarius *in Man. Regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *ſect.* 1. *num.* 4. Leone *de Cenſ. Recollect.* 4. *verb. extrahentes fol.* 318. *col. circa finem.* Franciſcus Zipæus *de Iuriſdict. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 3. Iordanus *in Var. Elucubrat. tom.* 1. *lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 188. & nouiſſimè me citato Paulus Guazzius *in tract. de defenſione animarum, lib.* 2. *defenſ.*1. *cap.* 13. *num.* 71. vbi ſic ait; Quæres an muri extrinſeci dictarũ domorum, hortorum, Seminariorum, &c. gaudeant immunitate; Vnde qui ad eos confugeret tangendo, & toto corpore adhærendo, ſit immunis, & reſpondeo affirmatiuè: domus enim tota fabrica, tam extrinſecus, quàm intrinſecus dicitur; vnde adhærere domo dicitur qui muris eiuſdem, licet extrinſecus adhæret, ſicuti à ſimili dicitur de illo qui amplectitur muros extrinſecos Eccleſiæ. Ita ille. Et quidem id communiter aſſerunt Doctores, quod tectum Eccleſiæ Monaſteriorum immunitate gaudet, quia vna, & eadem res cenſetur cum tota domo, ergo ſi tectum, etiam muros dicendum eſt gaudere dicta immunitate: domus enim nedum ex ſolo, ſed ex ſuperficie etiam conſtat, vt dicit text. *in l. eum qui in princ.* & ibi *gloſſa, ff. de vſurpat.* Nota hic obiter, nouiſſimè Eminentiſſimum Cardinalem de Lugo, *in reſponſionibus mor. lib.* 3. *d.* 16. *per totum*, docere ad effectum gaudendi immunitate ſub nomine Grangiæ intelligi Villam etiam illam cum Capella in qua Religioſi recreationis gratia adeuntes, vel ibi commorantes celebrant. Vnde reus confugiens ad dictam Capellam gauderet immunitate. Et ſic teſtatur accidiſſe in praxi; Vide etiam Quintanaduenam *in Theol. Mor. tom.* 1. *in Repert. tract.* 1. *dub.* 7.

Sup. hoc ſupræ in Reſ. 10. §. Ad argumentum. & in Reſ. 11.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 6. §. Sed de his breuiter. poſt mediũ.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 10. §. Quod autem. & prope finẽ. Reſ. 11. & in tom. 7. tract. 1. Reſ. 340. recitanter in fine.

Ad fulciendam hanc doctrinam lege ſuprà ex Reſ. 8. §. Et tandem. poſt medium, & alias Reſ. eius autor.

RESOL. XXIII.

De aliquibus Ioannis Sancij opinionibus circa Immunitatem Eccleſiarum. Ex part. 1. tract. 1. Reſolut. 39.

 §. 1. Nouiſſimè

Supr. quatuor primis casib. huius textus, infra in Res. 24. 29. 77. & 106. & in aliis earum annotationum.

§.2. Nouissimè hic Authore didit suas *Selectas disputationes*, vbi *in disp.*44. *num.*52. docuit, posse Iudicem sequi has opiniones probabiles, & extrahere reum ab Ecclesia, in his casibus. Primò, si sit blasphemus. Secundò, si occidat Clericum. Tertiò, si è manibus satellitum eripiatur, & ad Ecclesiam confugiat. Quartò, si committat delictum in Ecclesia; nam in hoc casu putat non gaudere, etiam in aliis delictis, extra Ecclesiam peractis. Quintò, si exiret ab Ecclesia, committendi criminis causa; putat etiam non gaudere Ecclesiæ immunitate. Sed Confessarij caute legant hæc omnia: nam loquitur in terminis iuris communis, & in Hispania, vbi, vt *suprà* notauimus, Bulla Gregoriana non est vsu recepta; & ideò, quidquid sit de probabilitate dictorum casuum, stante supradicta Bulla, reus, *vt suprà*, immunitate Ecclesiarum gaudebit.

Sup. in Res. quæ hic est infra 60. §. Sed ego. & in alia Res. eius not.

RESOL. XXIV.

An qui commisit grauiad delicta extra homicidium, & mutilationem in Ecclesiis, vel cœmeteriis gaudeat hac Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Res. 2.

Sup. hoc in Res. præteritta, & in Res. seq. §. Vnde. prope finem, & in Res. 1. post seq. & signanter infra in Res. 28. per totã. & in fine Res. 32. Sed lege eã per totam.

§.1. Negatiuè respondet Gambacurta *lib.*5. *cap.* 18. & Villadiego *in Polit. cap.* 1. *num* 206. Tannerus *in* 2.2. *disp.*5. *q.*8. *dub.* 1. *num.* 16. & ante Bullam Gregorij, quod non miror, hoc etiam docuerat Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.*6. Raphaël de la Torre *in* 2.2. *tom.* 2. *q.* 99. *art.* 3. *disp.*7. Barbos. *in Collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *cap.* 10. *num.*4. Ioan. de Hevia *in Curia Philip. p.* 3. §. 12. *num.* 20. Grass. *tom.* 1. *lib.* 3. *cons. vnico, num.* 10. *&* 18. *de immunit. Eccles.* & Portel. *in dubiis regul. verb. Eccles. immunitas, num.* 15.

2. Sed contrariam sententiam, post dictam Bullam, amplectendam esse censeo: & ita, committentes in Ecclesiis stupra, sodomias, monetam falsam, & similia, gaudent immunitate Ecclesiæ, licèt tales delinquentes sint à Iudice ecclesiastico puniẽdi ratione loci delicti: seu consulto priùs Romano Pontifice, poterunt etiã tradi Curiæ sæculari, si delictũ esset atrocissimum. Ita docet P. Peregrinus *in tract. de immunit. Eccles. cap.*6. *num.* 23. Riccius *part.*5. *collect.* 1792. vbi asserit, per nostrã Bullam correctum esse *cap. fin. de immunit. Eccles.* Bonacina *de legibus, disp.* 3. *q.*7. §.4. *num.* 12. Farinac. *de immunit. Eccles. cap.* 16. *num.* 208. *&* 209. P. Megala *in* 3. *part. lib.*4. *cap.* 2. *q.* 1. *num.* 15. & nouissimè ex Societate IESV P. Scortia *in Bull. Pont. epit.* 153. *Theor.* 385. Vnde non est audiendus Reginald. *in prax. tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 16. *num.* 38. *in fine.* Et ratio est: quia, vt suprà diximus, priuatio immunitatis non est extendenda ad casus in Bulla non expressos; sed in dicta Bulla excipitur tantùm homicidium, & membrorum mutilatio, ergo non est trahenda ad alia, licèt enormia delicta. Hanc etiam sententiam docuit Iurisconsultus Gratianus *in discept. forens. tom.* 2. *c.* 380. *num.* 29. & alij communiter; quidquid in contrarium asserat Zipæus *in Iure nouo can. lib.* 3. *de immunit. Eccles. num.* 10.

Sup. in Res. quæ hic est sup. Res. 3.

RESOL. XXV.

An post Bullam Gregorij XIV. gaudeat quis Immunitate Ecclesiarum, si committat aliquod delictum enorme non exceptuatum in dicta Bulla?

Et in textu huius Resolutionis adducuntur aliqui diuersi casus pro praxi supradicta quæstionis. Ex part. 5. tr. 5. Res. 2.

Sup. hæc in Res. seq. & lege Resol. præteritam, & alias eius primæ not.

§.1. Negatiuam sententiam docet Cutellius *in leg. Martini, cap.* 17. *num.*5. vbi sic ait: Citra casus in Gregoriana contentos, semper in re graui, quæve crimiam haberet facinoris atrocitatem, existimem rescribendum esse Summo Pontifici, ne protectione Ecclesiæ releuentur, ac interim custodiendos supplices, nisi fortè atrociora essent expressis, ac iure communi excepta, tunc enim cum Gambacurta, & aliis quamplurimis negandam fore supplicibus immunitatem putarem, nam quæ Diana speciali tractatu aduersùs hæc comminiscitur, grauioribus Interpretibus increpatis, decreta illa vt pœnalia amplianda non esse, cùm maximè per illa ius commune corrigatur, ex iuris ignoratione procedit. Sic ille. Sed in his verbis Cutellius non solùm mihi, sed etiam sacræ Eminentissimorum Cardinaliũ Congregationi notam ignorantiæ inurit: nam Petrus Gambacurta, vir alioqui doctus, quia docuit hanc opinionem, quam contra me docet Cutellius, fuit à sacra Congregatione inter authores prohibitos annumeratus, vt patet ex Decreto tenoris seq. Decretum sacræ Congregationis Illustr. S. R. E. Cardin. à SS. D. N. Gregorio Papa XV. sanctáque Sede Apostolica libros omnes infra scriptos sacra Congregatione S. R. E. Cardin. ad Indicem deputatorum, vt damnatos, ac prohibitos omnibus, & singulis publicari censuit, sicuti præsenti Decreto eos penitus damnat, ac prohibet vbicumque, & quouis idiomate impressos, aut imprimendos, mandans singulis, & quibuscumque ordinariis pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis, ne eos aliquo modo in posterum vel imprimere, vel legere, vel apud se etiam retinere audeant; sed vt statim si quos illorum habuerint, Inquisitoribus, seu locorum Ordinatus à præsenti Decreti notitia exhibeant: libri autem sunt, videlicet *Achmetis Onirocritica cum Notis Nicolai Regaltij.* &c. *Petri Gambacurta Commentar. de immunitate in constitutionem Gregor. XIV libri octo,* &c. In quorum fidem manu & sigillo Illustris. & Reuer. Cardin. Barberini præsens Decretũ signatũ, & munitum fuit. Romæ sub die 17. Iulij 1633. *M. Card. Barberin.* locus sigilli. †. *Fr. Franciscus Magdalenus* Ord. Præd. Secret. Romæ ex Typographia Rom. Cam. Apost. M. DC. XXXIII. Videat modò Cutellius stante hoc Decreto, si contra me opiniones Gambacurtæ tutò defendere possit. Dicendum est igitur Bullam Gregor. XIV. de immunitate Ecclesiarum corrigere ius commune: vnde omnia alia delicta, licèt enormia in dicta Bulla non exceptuata gaudebunt dicta Immunitate, neque ego docui hanc sententiam ex ratione, quam adducit Cutellius, sed ex verbis luce meridiana clarioribus appositis à Summo Pontifice Gregorio in dicta Bulla, & ex alia Bulla Clem. VII. *die 6. Februar.* 1597. directa ad Archiepiscopum Panormitanum Didacum de Haëdo, & ex aliis rationibus à me adductis *in* 1. *part. tract.* 1. *resol.* 1. ad quas ne verbo quidem respondit Cutellius, & ideò nostram sententiam præter 18. Doctores, quos in dicta resolutione citaui, tenet etiam Elisæus Danza *in pugna Doctorum, tom.* 1. *tit. de immunit. Eccles. c.* 7. *num.* 15. Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccles. cap.* 3. *num.* 3. & Ioannes Anton. Nouarius *in summ. Bullar. tit. de immunit. Eccles. num.* 3.

Sup. hoc in Resol. not. seq.

Quæ hic est supra Res. 3. & signanter §. vlt. & infra in Resolut. 58. §. Sed ea, &c.

2. Vnde ex dictis patet decisio illius quæstionis, an Sodomita gaudeat immunitate Ecclesiastica? & negatiuam sententiam contra me docet Cutellius *vbi suprà*, & contrarium, quod ego assero, putat absurdum esse, ac oculis legentium deforme: sed more suo excedit in his verbis: Dico igitur nefandi crimen atrocissimum esse; tamen quia non est de exceptuatis in Bulla Gregoriana, gaudet Ecclesiæ immunitate;

&

Alibi in Res. quæ hic est infra 59. & in Res. 27. §. Quæsito quarto.

& ita hanc sententiam præter Doctores, quos alibi contra Reginaldum citaui, non solùm in terminis Bullæ Gregorianæ, sed etiam in terminis iuris communis, docet Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 10. num. 2.* Quia, ait ille, *in cap. inter alia, de immunitate Eccles.* quantumcumque grauia delicta perpetrauerit, non est reus ab Ecclesia arcendus, nisi in casibus duobus, ibi exceptis. Et sic Panormit. *ibi num.* 17. dicit decisionem illius capitis non esse extendendam ad alios casus. Idem Antonius Gomez *tom. 3. var. cap.* 10. *num.* 2. & Bossius *tit. de captura, n.* 32. dicitur conclusum esse in Senatu, quòd nec etiam pro crimine læsæ Maiestatis potest extrahi, & sic quantumuis crimen graue sit vltra ibi excepta, non est extrahendus: & Montalous *part. 1. tit. 21. lib. 4.* dicit, in nullis aliis casibus vltra ibi exceptos debere extrahi, quia immunitas, & fauor Ecclesiæ debet amplè intelligi; & Marianus Zozinus *tr. de citationibus, art. 17. num. 39.* dicit quòd secundùm Doctores, illi tres casus excepti non extenduntur ad similes, & Faber *§. fin. Instit. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, n. 2.* didit quòd iure Canonico omnes gaudent immunitate Ecclesiæ, exceptis casibus dicto capite inter alia positis. Huc vsque Sanchez, quem ego citaui *in part. 4. tract. 1. resol. 45.* cum Castro Palao, & aliis, quibus nunc addo Elisæum Danza *in pugna Doctorum, tom. 2. tit. de immunit. Eccles. c. 4. n. 10. & seq.* qui hanc sententiam non solùm in laico, sed etiam extendit in Clerico sodomita, & sequitur Ioannes Maria Nauarrus *in sum. Bullar. tit. de immun. Eccl. n. 4.* etiamsi crimen sodomiæ commissum esset in Ecclesia, quia in dicta Bulla Gregoriana excipiuntur tantùm crimen homicidij, & mutilationis, si committantur in Ecclesia: ergo, &c. Credit tamen Farinac *de immun. c. 6. n. 98.* quòd si huiusmodi Clericus deliqu[i]sset iuxta terminos constitutionis Pij V. quod indubitanter Papa, si fuisset requisitus, illam concederet, sicut potest & solet aliquando concedere in delictis grauioribus, licèt non exceptuatis in Bulla Gregorij XIV. vt per eundem Farinacium *ubi suprà num. 346. & seq. patet.*

Quæ hic est infr. Res. 59. & in alio §. eius annot.

Sup. hoc supra in Res. 23. & 24. & in aliis eius annotationum, & infra in Res. 28. per totam.

3. Notandum etiam est hic Cutellium *ad legem Federici, cap. 72. not. 81. num. 1.* contra me docere, infideles non gaudere immunitate Ecclesiarum, asseritque meam sententiam nullo fundamento posse tueri. Sed tu ne deferas videre me ipsum, non solùm in loco à Cutellio citato, sed etiam *in part. 4. tract. 5. resolut. 50.* vbi solida inuenies fundamenta pro hac stabilienda sententia, quam nouissimè cum 12. Doctoribus tenet etiam Barbosa *de iure Eccles. lib. 2. cap. 3. num. 44.* vbi testatur ita declarasse mense Februario anno 1631, sacram Congregationem Immunitatis, quam tanquam oraculum in his materiis iurisdictionalibus. SS. D. N. Vrbanus Papa VIII. toti Christianitati constituit. Ab hoc puro fonte, mi Cutelli, haurienda est aqua, & tu tamen sententias, quas ego ex sacris Cardinalium Congregationibus doceo, nunc vocas reprobas, modò ais procedere ex iuris ignoratione, nunc asseris nullo fundamento posse tueri. Terribilis quidem opinionum qualificator esses, si in nostro sacro Tribunali ob in illud benè merita, vt moris est, ad id munus admittereris.

Sup. hoc infra in Res. 43. 44. 45. & 69. §. Vlt. & in alio §. earum notationum,

4. Notandum est tamen hic obiter Barbosam *loco citato* inter authores, tenentes infideles non gaudere immunitate Ecclesiastica, me etiam annumerare, sed, vt visum est, ego contrarium docui, voluit credo, doctus & amicissimus vir me inter auctores affirmantes ponere, sed posuit inter negantes, quod non semel accidit ex extractione speculationis in componendo.

RESOL. XXVI.

An Immunitas Ecclesiarum neganda sit aliquibus reis, etiam si non commiserint delicta in iure exceptuata?

Et an Clerici gaudeant Immunitate Ecclesiarum vt laici?

Et an Sacerdos. v. g. indutus cotta, & stola extra Ecclesiam, præcedente cruce ad efferendum defunctum, vel Sacramentu Extremæ Vnctionis vel Eucharistiam ad infirmum, possit capi à satellitibus de licentia Episcopi? Ex part. 6. tract. 1. Res. 25.

Sup. hoc in Res. prætecita. & vide etiam Res. primam post præteritam, & alias eius primæ not.

§. 1. EX pluribus resolutionibus suprà positis clarè apparet Sarpum affirmatiuam tenere sententiam, & ideò *fol. 55.* sic tandem asserit. Multa retuli, quæ sigillatim solent frequenter accidere, vt ex iis generatim colligi possit sacrorum se locorum immunitate eos defendere non posse, qui quæuis alia grauia, atque enormia delicta commiserint: etenim aut iisdem, aut maioribus etiam de causis, quas suprà recensuimus, quodcumque aliud graue delictum complectuntur. Et ex Farinacio, & Nauarro, testatur Romæ immunitatem Ecclesiarum vsu receptam non esse, nisi in leuioribus delictis; quod à Pontifice permittitur: ne iustitia opprimatur, & publica quies & tranquillitas perturbetur. Et addit, quòd nemo sanæ mentis credere poterit Summos Pontifices id iuris cæteris Principibus concedere, quod publicæ conuenit tranquillitati, & ab ipsis in eorum ditione necessarium iudicatur. Quare tandem subdit Ecclesiarum immunitatem, cùm statuta fuerit ob delicta, quæ nullo consilio, sed impetu quodam fiunt, & ad refugium miserorum, non debere Ecclesias ipsas Latronum speluncas efficere, & eorum receptaculum, qui atrociora facinora perpetrauerint; ideóque satis superque esse, si iudices inferioris subsellij, qui leuiora delicta iudicant, eam obseruant; sed Maiores iudices in atrocioribus ea non teneri. Huc vsque Sarpus,

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, etiam in terminis iuris communis, vt nos suprà in discussis quæstionibus probauimus: & ratio est clara, quia *cap. inter alia,* priùs dicit. Quantumcumque grauia maleficia perpetrauerint; & postea addit in particulari duas illas exceptiones: nisi publicus Latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, &c. Ergo non licèt contra Sarpum ad alia omnia crimina æquè grauia illas extendere; aliàs non esset exceptio, sed destructio Regulæ. Cùm ergo ius commune in aliquibus locis cõstituat vniuersalem Regulam, & quasdam exceptiones addat; sequitur confirmare Regulam quoad omnia crimina non excepta, ex illo Axiomate communi, quòd exceptio firmat Regulam in contrarium quoad casus non exceptos, satis patet ex *l. nam quod liquidè, §. final. ff. de Procurat. legat.* & ex *l. quæsitum, §. denique, ff. de fund. instruct.* & ex *cap. demum 32. quæst. 7.* & notat Surdus *in consil. 430. num. 7. lib. 3.* Bartolus *in dict. l. quæsitum. §. denique, ff. de fund. instruct.* Romanus *singul. 337. num. 8.* Gratus *respons. 155. n. 6. lib. 2.* Giurba *cons. 110. n. 18.* Gratianus *disceptat. forens. cap. 598. n. 17. & 18.* & determinauit sacra Rota coram Ludouisio *decis. 259. num. 4.* & alij. Vnde à regula generali posita *in d. cap. inter alia,* non est discedendum: nam à regula non est discedendum, vbi exceptio minimè posita est; vt patet ex *l. præuaricationis, ibi*: quia neque lege aliqua de hac re actum est, neque Senatusconsulto *de præuaricat.* & docuit Sacra Rota penes Farinacium *part. 4. decis. 688. n. 3.* Caputaquens. *part. 2. decis... num. 2. & 3.* & ideò dicit Bartolus *in l. in*

fraudem, *§.honorum*, *ff.de testament. militari*, quem sequitur Monaldus *consil. 96. num. 3. volum.2.* quod exceptio, quæ à lege non fit, neque ab homine fieri debet. Cùm igitur ius commune constituat regulam generalem, quòd delinquentes pro quibuscumque delictis debeant gaudere Ecclesiarum immunitate, & excipiat aliquos casus, in non exceptuatis standum, est regulæ: quia qui habet regulam pro se, fundatam habet suam intentionem in casibus non exceptis, per gloss. *notab. in cap.1.de regul.iur. in 6.circa finem*, & ex gloss. *in l.omnis definitio, ff.de regul.iur.* Et ita hanc nostram sententiam in terminis iuris communis tradit Guttiertez *in part.quæst.lib.3.quæst.4.num.12.& 13.* Chartarius *decis.criminal.9.n.14.& 15.* Castrus Palaus *tom.2. tract.11.disp. vnic. punct.10. num.4.* Farinacius *de immunit.cap.22.num.353.* & alij penes ipsos.

3. Nec valet dicere in fauorem Sarpi, Decianum *lib.2.cap.28.n.20.* & alios docere, quòd ex identitate rationis constitutio pœnalis potest extendi ad alios casus similes. Nam respondeo, quòd hoc non procedit, vbi agitur de præiudicio causæ fauorabilis, prout est immunitas Ecclesiarum, & ita docet ex Alexandro, & Romano, Farinacius *de immunit.cap. vlt. n.355.* & post illum Castrus Palaus *loco citato*, & alij.

4. Sed hæc quæstio non habet difficultatem post constitutionem Gregorianam, vt patet primò ex illis verbis. Ita ad vnam tantùm formam reducimus, &c.

Sup.hoc supra in Resp. 3. per totam, & signanter §. Sed prorsus. & infra ex doctrina Resp.59.§.2. alin.4. Vers. Nam.

quia dicta dictio taxatiua, *tantùm*, de sui natura impedit extensionem ad non expressa, ex *l.properandum, §.1.C.de iudic.* & ex *l.si cum, exceptio, §. quod si homo, ff. quod met. caus.* Et quando adiecta est orationi affirmatiuæ, vt in dicta constitutione, affirmat illud quod ponit, & excludit ac negat omne illud, quod est extra modum & formam eius quod ponitur, ex *l. Iulianus, & l.non tantùm, ff. de petit. hæredit.* & ex *l. qui aliena, §.libertos, ff.de negot.gest.* vt obseruat Vmius *decis.380.num.51.lib.2.* Francus *decis.123.num.4.* Surdus *decis.192.num.10.* Seraphinus *decis.257.num.2.* & alij. Deinde aliquorum casuum exceptio in dicta constitutione efficitur per modum formæ, vt constat ex illis verbis. Ad vnam tantùm formam reducimus: sed certum est, quòd formæ nihil addi, vel minui potest, sed esse ad vnguem obseruandam, ex *l.1.§.opus nouum. ff.de nou.oper.nunciat.* Baldus *in l.quoties, C.de suis, & legitim.* cum aliis Doctoribus communiter. Ergo, &c.

5. Secundò probatur: quia in dicta Bulla apponitur, sublata eis & eorum cuilibet, &c. quæ quidem omnem prorsùs extraneam interpretationem & extensionem resecat atque repellit, vt notat Decios *consil.61.num.2.lib.1.* Aymon *consil.201. num.43.* Puteus *decis.50. num.5. lib.1.* Farinacius *consil. 76. num. 14.* Peregrinus *de immunitat.cap.14. num.44.* Et ideò ex supradictis rationibus, & multis aliis post constitutionem Gregorianam omnia crimina præter exceptuata in dicta Bulla, gaudere immunitate docent communiter Doctores, Maranta *in controuers.iur.part. 2.respons.36.num.29.* Giurba *consil.110.num.15.& consil.6.num.17.* Ambrosinus *de immunitat.cap.1. num.5. & 6.* Farinacius *cap.22.num.755.* Nouarius *in summa Bullarum, tit. de immunit.num.55.* Castrus Palaus *tom. 2.tract.13.disp.vnic.punct.50.num.6.* Chartarius *decis. crimin.46. num.3. & seq.* Sperellus *in decisionib. fori Ecclesiast. decis.22. num.8.* Peregrinus *de immunitat. cap.6.num.23.& seq.* Cæsar Loccatellius *in Breuiar.de Tortura, inspect.5. num.159.* Antonius de Mariois *in quæst.resolut. cap.170. num.10.* Ciarlinus *in controuers. forensib. cap. 4. num. 23.* Bonacina *tom. 2. disput. 3. quæst.7. punct.5. num. 5.* & alij penes ipsos. Ex qua communi doctrina patet corruere ea, quæ contra me nominatim docet Marius Cutellius *in suo Cod. Legum Siculorum, ad leges Martini Regis, cap.17.num.5.*

6. Restat igitur satis probatum contra Sarpum, reos pro quibuscumque delictis etiam enormibus, & atrocissimis gaudere Ecclesiarum immunitate, si non sint inter crimina à iure exceptuata, quæ quidem etiam non sunt vllo modo ad casus similes extendenda.

7. Nec obstat id., quod asserit Sarpus ex Farinacio, Nauarro, Romæ solùm in delictis leuioribus reos gaudere Ecclesiarum immunitate. nam hoc est falsum, spurcúmque mendacium. Et ideò adducam hîc ipsum Farinacium se retractantem, & contra Nauarrum insurgentem *in Appendice, de immun.cap. 2.num. 17.* vbi sic ait. Et in vrbe, quòd Ecclesiastica immunitas non habeat locum aduersùs iudices sæculares Papæ, testatus fuit Nauarrus *in Manuali, cap. 25.num.16.* Quod & idem testatus fui *quæst.26. num. 24.* quam testificationem typis mandaui, fidem Nauarri sequutus, & longè antequam Officialis in Vrbe extitissem: sed postquam locumtenentis Criminalis Sanctissimi D. N & successiuè, Procuratoris fiscalis generalis officiis functus fui, hanc corruptelam in Alma vrbe non vigere reipsa comperi: quia reos ad Ecclesiam propter grauia delicta confugientes officiales nunquam extrahunt, nisi de licentia Summi Pontificis: & ita ego sæpiùs expertus sum, & practicaui. Nec mirum est si Nauarrus in hoc allucinatus est, quia huiusmodi licentiæ per Summum Pontificem ore tenus officialibus conceduntur. Ita Farinacius. Et ideò cessat argumentum à simili, quod faciebat Sarpus, nempe quòd sicut ratione boni regiminis Pontifex in vrbe non obseruat iura circa immunitatem Ecclesiarum; sic etiam id concedere Principibus Laicis dicendum erit.

8. Sed dato & non concesso, quòd Pontifex in vrbe dictam immunitatem nisi pro leuioribus delictis obseruaret; non exinde inferri potest licere hoc etiam alios Principes efficere: nam speciali ratione id Papæ licitum esset propter Principis, qui legem tulit, præsentiam; qui propterea secundum contingentiam, & diuersitatem casuum potest ore tenus prouidere, concedere & non concedere immunitatem: quæ quidem ratio fundatur *in l. præsenti, C. de his ad Eccles. confug.* dum Imperator facta generali prohibitione, quòd nullus de Ecclesia extrahi, aut expelli possit, declarat hanc prohibitionem vbique seruandam, præterquam in Ciuitate Constantinopolitana, in qua ipse Imperator regebat; sed lex ista nulla fuit ex defectu potestatis. Igitur dicendum est omnino contra Sarpum in Vrbe Romana punctualiter obseruari constitutionem Gregorij X I V. circa immunitatem Ecclesiarum. Et tandem ad id, quod idem Sarpus hoc loco asserit, & alibi exaggerat; si enormia delicta gauderet immunitate, Ecclesias ipsas Latronum speluncas efficiendas esse, & eorum receptaculum, qui atrocia facinora perpetrauerint. Respondet Guttiertez *in pract.quæstionib.lib.4.quæst.3.n.9.* & adducit auctoritatem D. Chrysostomi defendentis Eutropium sæuissimum Tyrannum & deprædatorem, ac Christianorum persecutorem, qui ob manifestas eius rapinas ab Honorio & Arcadio Imperatoribus ad supplicium vltimum damnatus confugerat ad Ecclesiam: & ideò ne ab ipsa Ecclesia extraheretur, sic asserit. *Et maximè propter hoc tuendus est Eutropius, quòd scelestorum princeps fuit: in his enim oportet glorificari Deum, qui permisit in id necessitatis eum adduci, vt per ipsum & virtus, quæ inest Ecclesiæ, nosceretur. Ista enim vera sunt ornamenta altaris Ecclesiæ; ista sunt vera Christianæ pietatis insignia.* Et paulò post *Quid enim agendum est Christiane; auellendúsne quisquam ab Ecclesia, ad quam paulò post omnibus accedendum*

dendum

dendum est, offerendáque Dominica oratio, qua hoc potissimum orabimus. Et dimitte nobis debita nostr. ; sicut & nos dimittimu. debitoribus nostris. *Non ergo patiendum est, vt is qui in Ecclesiam sperauit, frustra sperauerit.* Huc vsque os aureum Chrysostomi. Qui quidem acriori stylo nunc in Sarpum insurgeret docentem, vt visum est, Ecclesiam leuiora tantùm delicta protegere debere. Et tamen etiam apud gentes, vt docet Tacitus *lib. 3. Annalium*, Capitalium criminum rei in Asylo tuti erant; & ad statuam Beli rei qoorumcunque criminum impunitatem inueniebant, vt obseruat D. Antonius *lib. 1. histor. tit. 1. c. 3. §. 7.* & alij.

9. Notandum est hîc obiter contra Abbatem & alios: Clericos gaudere immunitate Ecclesiarum, vt Laïcos. Ita ego ipse *in 3. part. tract. 1. resol. 35.* & latiùs infrà. Vnde ex his oritur pulchra quæstio. An Sacerdos, verbi gratia, indutus cotta & stola extra Ecclesiam præcedente Cruce ad efferendum defunctum, possit capi à Satellitibus de licentia Episcopi. Et negatiuam sententiam docet Cæsar Locatellius *in Breuiario de Tortura, inspect. 5. num. 164.* Et ita fuisse decisum coram eminentissimo Vicario Vrbis anno 1614. testatur in personam Parochi Sanctæ Dorotheæ trans Tyberim. Et ratio est, quia eadem reuerentia, quæ debetur Ecclesiæ, quæ domus Dei est, debetur multò magis Sacerdoti, dum in habitu Sacerdotali diuina ministrando, & Ecclesiastica officia exequendo Christũ Dominũ repræsentat, illiúsque vices gerit. Et hæc opinio Locatellij à fortiore procederet, si Sacerdos indutus cotta & stola deferret Sacramẽtum Extremæ Vnctionis vel Eucharistiã ad infirmũ. Et ideò his casib. Sacerdos interrogatus ab Episcopo de aliquo delicto, ex quo captus fuerat, non teneretur respondere, sed posset obiicere nullitatem capturæ.

Quæ hic est infra Res. 34. & in Res. 35.

RESOL. XXVII.

Enumerantur aliqua delicta, quæ contra opinionem Sarpi, gaudere debent Ecclesiarum Immunitate?

Notantur aliqui ex quatuordecim casibus qui in corpore huius Resolutionis explanantur, quia sæpius contingere possunt in praxi. Ex part. 6. tract. 1. Resol. 26.

§. 1. PRæter crimina, quæ contra Sarpum suprà satis firmauimus gaudere Ecclesiarum immunitate, noningratum Lectoribus fore existimaui hîc alia multa adducere. Et ideò,

2. Quæro primò, an filius occidens patrem, gaudeat immunitate. Negatiuè respondet Parisius *lib. 1. cons. 96.* & alij, quorum tamen resolutio secundùm aliquos non procedit in quouis parricidio, sed in insidioso & incauto: alioquin si simul Pater & filius digladiarentur, & vnus alterum in rixa occideret; non ex qualitate sola parricidij filius immunitatẽ amitteret, nullibi enim id iure cautum reperitur. Ita Barbosa *de iur. Eccles. lib. 3. c. 2. n. 95.* Sed si secundùm Barbosam sola qualitas parricidij non priuat reum immunitate Ecclesiarum; neque ego puto illa priuari, si occiderit Patrem insidiosè, & incautè: nam, vt suprà probatum est satis, homicidium insidiosum gaudet immunitate: secus autem, si inter Patrem & filium nulla intercessisset inimicitia: nam tunc esset homicidium proditorium, & non gauderet priuilegio immunitatis.

Sup. in Res. quæ hic est infra 90.

3. Quæro secundò, An suspensus, vel interdictus ab ingressu Ecclesiæ gaudeat eius immunitate. Negat Felinus *in cap. 2. de exceptionib. num. 6.* & adduxit textum *in cap. quia frustra, de vsur.* nam interdictus ingrediens Ecclesiam aduersùs eius prohibitionem delinquit, cuius aditus est illi interdictus: ergo frustra eius auxilium implorat. Secundò, suspensis & interdictis, si in his censuris moriantur, denegatur sepultura Ecclesiastica: ergo similiter dum viuunt, debet eisdem denegari aditus ad Ecclesiam. Sed contraria sententia est vera, quam tuetur Suarez *de Religione, tom. 1. lib. 3. cap. 10. num. 4.* Ambrosinus *de immunit. cap. 8. num. 12.* Farinacius *cap. 2. num. 44.* & alij. Quia censura interdicti non inducit priuationẽ huius priuilegij, nec priuat ab ingressu materialis Ecclesiæ, sed formalis: videlicet ab ingressu in ordine ad audienda diuina officia. Nec pro Felino facit textus, quem adducit, quia suspensus ab ingressu Ecclesiæ non delinquit contra Ecclesiam, quæ est notabilis decisio illius textus. Et ad secundum argumentum respondeo, in his quæ sunt iuris meri positiui, non attendi, nisi ad prohibitionem, ita vt si prohibeantur, non fiant, si non prohibeantur, conficiantur: atqui ideò suspensi & interdicti non sepeliuntur in Ecclesia, quia hoc ipsis prohibetur, & cùm non prohibeatur immunitate gaudere, rectè fit vt illa fruantur: ergo non possumus benè argumentari de vno casu ad alium.

4. Quæro tertiò, An excommunicatus declaratus gaudeat immunitate. Negat Felinus *vbi suprà*; quia sunt Ecclesiæ rebelles, & exclusi ab Ecclesia, & fidelium participatione: ergo erunt exclusi ab hoc priuilegio: & ita tenet Franciscus Molinus, quem citat Chartarius *decis. crimin. 95. n. 17.* Sed ibi meritò contrariam docet ipse sententiam. Primò, quia excommunicati nullo iure excluduntur ab hac immunitate, ergo eis competit. Secundò, quia non assignabitur maior ratio, quare Clerici excommunicati non perdant priuilegium Canonis, vel fori, quàm Laïci excommunicati perdant hanc immunitatem. Tertiò, quia Ecclesia interdicta non perdit hoc priuilegium, neque homo excommunicatus illud amittet. Quartò, quia excõmunicatus nullo iure excluditur ab hac immunitate. Ergo, &c. Et ita tenent Couarruuias *lib. 2. variar. cap. 20. num. 11.* Syluester *verb. immunitas 3. num. 2.* Nauarrus *in Manuali, cap. 25. n. 19.* Peregrinus *de immunit. cap. 12. n. 2.* & alij penes Chartarium *vbi suprà*, & penes me ipsum *in part. 1. tract. 1. resol. 34.* Ad argumentum verò in contrarium adductum fateor excommunicatum esse Ecclesiæ rebellem; sed Ecclesia maiorem ostendit pietatem, dum illum tuetur; Et in hac materia immunitatis non respicitur delictum sed loci sanctitas.

Sup. hoc in Res. not. seq. in §. VI. & ad lin. 3. §. 1. & hic infra in fine §. Quæro decimo tertio. huius Res. in fine.

Quæ hic est infra Res. 77. & in §§. & lin. annot. præteritæ.

5. Quæro quartò, An Sodomita gaudeat immunitate. Respondent negatiuè Doctores, quos ego citaui *in 5. part. tract. 1. resol. 2.* Sed ibi meritò affirmatiuam sententiam tenui. Nec te terreat decisio 155. Francisci del Castillo *part. 2.* in qua habetur in Curia nostra Archiepiscopali Panormitana fuisse declaratum quemdam, qui Sodomiam perpetrauit in dormitorio cuiusdam sui Monasterij, non gaudere eius immunitate: quia illa decisio fuit fundata in literis arbitrariis concessis à Pontifice illo Archiepiscopo: sed stando in terminis iuris dictam decisionem Castilli meritò nouissimè reprobat Carolus Maranta *in contron. iur. part. 2. respons. 36. n. 22. & seq.* vbi ex validissimis rationibus probat crimen pessimum, atque nefandum immunitate Ecclesiæ gaudere. Et ita ego olim consului quemdam, qui actum Sodomiticum in Ecclesia commiserat, non fuisse eius immunitate priuandum: solùm enim ab illa excluduntur accidentes, vel mutilantes membra: Ergo, &c. Vnde refellendus venit Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 9. num. 127.* Correa *in relect. de immunit. part. 3. num. 4.* & Phœbus *tomo 1. decis. 85. num. 7.* & alij multi penes ipsos.

Quæ hic est supra Res. 25. §. Vnde. & infra in Res. 59.

6. Quæro

Sup. contento in hoc §. infra in Ref. 61. & in Ref. 68. §. Vlt. ad medium, & in Ref 95. §. 1.

6. Quæro quintò, An frangentes carceres, & ad Ecclesiam confugientes gaudeant eius immunitate. Negat Petrus de Gregorio *in syntagmate iuris, lib. 33. cap. 22. num. 21. verb. Effractores Carcerum*, sed immeritò; & ideò affirmatiuam sententiam tenet Correa *in relect. de immunitat. part. 2. num. 13.* & me citato Nouarius *in Bullar. summa, tit. de immunitat. cap. 10. numer. 11.* Tuschus *verb. Ecclesia, conclus. 10. num. 30.* & alij. Sed difficultas est, si fide data custodi carceris redeundi, reus confugiat ad Ecclesiam. Et quidem si carcerario erat iuita, multi tenent reum non gaudere Ecclesiæ immunitate. Ita Decianus *lib. 6. cap. 28. num. 21.* Azorius *part. 2. lib. 9. cap. 9. verb. quid dicendum.* Et alij, quos affert Farinacius *de immunit. cap. 15. num. 199.* Sed ipse *ibi, num. 100.* contrarium docet: quod etiã nouissimè docet Suarez *de religione, tom. 1. lib. 3. c. 11. num. 20.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 58.* Et ratio est, quia fides data non tollit priuilegium immunitatis; & ex altera parte reus non commiserat crimen exceptuatum: ergo, &c. Neque approbo in tali casu doctrinam, quam docet Fagundez, & Suarez *locis citatis*: nempe posse in tali casu Episcopum dare facultatem iudici Laico extrahendi reum ab Ecclesia habita prius cautione de impunitate corporalis pœnæ; quia hæc traditio destrueret priuilegium concessum reo confugienti ad Ecclesiam. Ita Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 7. num. 13.*

Sup. hac fide data in Ref. 1. not. præterita.

Pro Sacrilego lege Resolutiones annot. seq. & infra ex Ref. 77. §. 2. prope finem.

7. Quæro sextò, An sacrilegus & periurus gaudeant immunitate. Mihi placet affirmatiua sententia, quam tuetur Peregrinus *de immunitat. cap. 12. num. 15.* Bonacina *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 5. num. 11.* & alij: licèt de sacrilego neget Boërius *decis. 109. num. 3.* Godofredus à Bauo *in praxi crimin. lib. 2. §. Sacrilegium, num. 23.* Guttiertez *in quæst. pract. lib. 3. num. 33.* & de periuro Igneus *in l. 1. num. 20. ff. ad Syllian.* quia ait ille, periurus æquiparatur homicidæ voluntario *in cap. fin. 22. quæst. 1.* Sed in iure ego non video exclusum ab immunitate homicidium voluntarium; sed proditorium: Ergo, &c. Et in illo textu æquiparatur periurium homicidio, quoad numerum annorum, quibus pœnitentiam agere debet periurus; sed non quoad immunitatem. Frigidè igitur Igneus pro sua sententia Canonem illum adduxit. Vide etiam Chartarium *decis. crimin. 7. num. 60.* vbi probat hodie omnes sacrilegos gaudere immunitate præter occidentes & mutilantes in Ecclesiis, & ex his etiam ego infero contra plures notoriè percutientes, imò & occidentes Clericos vel Religiosos, licet committant sacrilegium, non esse tamen ab immunitate Ecclesiarum excludendos. Ita Suarez *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 3.* Altherius *de censur. tom. 1. lib. 2. cap. 6.* & alij: quos plena manu citat Sperellus *decis. 22. num. 10.* & ante illum ego ipse *in part. 1. tract. 1. resol. 39. & in part. 4. tract. 1. resol. 68.*

Ref. 1. citata in hoc textu hic est supra Ref. 23. Secunda vero. hic est infra Ref. 78. Sed lege etiam alias Ref. eius annot.

8. Quæro septimò, An adulter gaudeat immunitate. Videtur negatiuè respondendum: nam in Authentica *de mandatis Principum, §. Deinde competens est, verb. homicidia autem, & §. Sed neque autem*, excipitur adulterium, vt non gaudeat Ecclesiæ immunitate: quod etiam fatetur Ancharanus *in cap. inter alia. de immunitat Eccles.* Sed contraria sententia prorsùs tenenda erit, quam tuentur Doctores communiter; quia non est crimen exceptuatum in iure Canonico: & in materia immunitatis, standum est iuri Canonico, & non Ciuili; quia immunitas ad honorem & reuerentiam rebus sacris exhibendum pertinet, vt patet ex *l. præsentis, C. de his qui ad Eccles. confug. ibi, vt honor Ecclesiarum conseruetur.* Sed rerum sacrarum honor & cura ad superiores Ecclesiasticos pertinet, & non ad sæculares: Ergo, &c. Maior iam liquet: Minor verò probatur ex textu. *num. cap. decernimus, de iudiciis,* & ex *Gloss. vltim.* quod totum probat assumptũ. *in p. sicut antiquitus 17. quæst. 4.* & ita docent Doctores, quos plena manu congerit Chartarius *decis. criminal. 46. numer. 84.* Guazzinus *tom. 1. defens. 1. cap. 29. num. 9.* Sperellus *decis. 59. numer. 32.* Ludouicus Correa *in relect. immunit. part. 4. num. 1.* asserentes in materia immunitatis Ecclesiarum attendendas esse leges Canonicas, & non Ciuiles: sed lex Ciuilis & non Canonica excludit adulterium ab immunitate Ecclesiæ; Ergo, &c.

Sup. hoc & sequentibus in hoc §. infra in Ref. 33. per totam, & in Ref. 45. §. Ad legem 2. & in Ref. 56. §. Nec Valet.

9. Quæro octauò, An blasphemia non hæreticalis priuilegio Ecclesiarum immunitatis poriatur. Negatiuè respondent aliqui; quia non par est vt, qui deliquit in caput Ecclesiæ Christum Iesum ab Ecclesia defendatur. Et ita docet Oldrad. *consil. 154.* Boërius *decis. 110.* Bardus *ad Clarum, quæst. 30. num. 15.* Decianus *lib. 6. cap. 26. num. 6.* Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num. 20.* & Martha *de iurisd. part. 2. cap. 51. num. 30.* Ludouicus Correa *in relect. de immunit. part. 3. num. 35.* Verùm non est discedendum ab affirmatiua sententia, quam tuetur Nauarrus *cap. 25. num. 20.* Nouarius *in summa Bullar. tit. de immunit. num. 4.* Farinacius *de immunit. cap. 13. num. 174.* Bonacina *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 5. num. 13.* Ambrosinus *de immunit. cap. 8. num. 11.* Peregrinus *cap. 12. num. 12.* & alij. Et ratio est, quia iura non excludunt, blasphemos ab immunitate, ergo standum est regulæ generali, quòd gaudeant. Nec valet argumentum pro contraria sententia adductum: nam respondeo non conuincere; alioquin dicendum esset, immunitatem Ecclesiæ nunquam prodesse, cùm omnia peccata sint contra Deum.

Sup. hoc infra in Ref. 29. & supra consim in Ref. 23.

10. Quærò nonò, An Simoniacus pro delicto Simoniæ confugiens ad Ecclesiam sit tutus. Negat Decianus *lib. 6. cap. 26 num. 5.* quia Simoniaci æquiparantur hæreticis, vt patet *in cap. Petrus, & cap. cum omnis 1. quæst. 1.* Sed affirmatiuè respondendum est; quia Simoniaci propriè & formaliter non sunt hæretici, sed sacrilegi: nisi fortè credant licitum esse spiritualia emere & vendere, nec excipiuntur à regula generali; ergo non debent priuari hac immunitate. Et ita tenet Farinacius *de immunitat. cap. 12. num. 177.* Peregrinus *cap. 12. num. 17.* Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3 num. 126.*

11. Quæro decimò, An Apostata à Religione, gaudeat eius immunitate. Negatiuè respondet Peregrinus *de immunit. cap. 12. num. 16.* quia, vt ipse probat *eod. cap. num. 2.* Clerici & personæ Ecclesiasticæ non gaudent Ecclesiarum immunitate; quod etiam tuetur Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 7. num. 17.* Sed hoc principium est falsum; & ita Sacra Congregatio Episcoporum in vna Tropiensi die 29. Ianuarij 1617. declarauit, quòd Clerici gaudere debent immunitate, qui post delicta patrata ad Ecclesias confugiunt extra casus in Bulla Gregorij XIV. comprehensos; cùm in hoc opinio Abbatis sit approbata. Ita Sacra Congregatio, & die 17. Augusti 1618. decreuit non posse Clericos ab Ecclesia extrahi, præterquam in casibus degradatione dignis; si secus fiat: restituantur. Et ita ex pluribus aliis tenet hanc sententiam Barbosa *vbi infra.* Vnde ad quæsitum respondeo contra Peregrinum, quòd Apostata à Religione non gaudebit immunitate in Ecclesiis eiusdem Religionis, à qua apostatauit, secus verò in aliis. Ita me citato Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. num. 45.* & etiam me citato Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 2. & 3.* Rebuffus *tom. 3. de immunit. Eccles. art. 1. gloss. 1. num. 24.* Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 26. num. 13. & 14.* Farinacius *de immunitat. cap. 13. num. 169.* & Italia *lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 17.* Et

Sup. hoc infra in Ref. 29. & 97. §. Vlt. & lege etiam Resolutiones not. seq.

pro

Quæ hic sunt infra Res. 34. & 96. Quæ hic est infra Res. 95. & in alio §. eius secundæ annot.

pro hac opinione faciunt ea, quæ ego scripsi *in part. 1. tract. 1. resol. 24. & 25.*

12. Quæro vndecimò, An falsus testis, qui causa fuit, vt aliquis ad mortem damnatus fuerit, gaudeat immunitate. Pro negatiua sententia *in part. 1. tract. 1. resol. 19.* adduxi Italiam: sed in tali casu consulendũ esse Summum Pontificem adnotasse docuisse Farinacium: nunc verò absolutè assero supradictum reum gaudere Ecclesiarum immunitate: quia talis non potest dici homicida proditorius, quia moraliter tantùm dicitur occidisse, & non physicè: at ab immunitate excluditur qui propriè, & non qui impropriè occidit, & ad priuationem immunitatis non sufficit æquiparatio, sed identitas: Ergo, &c. Et ita hanc sententiam tenet Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 10. n. 8.* & cum Bonacina ego suprà etiam docui. Vnde non est audiendus nouissimè Zambellus *in reper. Mor. ver. Ecclesia quoad eius immunitatem, n. 10.* contrarium docens.

13. Quæro duodecimò, An qui occidit, vel vulnerat aliquem actu, & re ipsa confitentem Sacerdoti gaudeat Ecclesiarum immunitate. Negatiuè respondet Barbosa *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 3. num. 98.* & post illum Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 3. num. 21.* nam qui in Sacramenti Confessionis vilipendium tantum admittunt facinus, Ecclesiam & Deum Sacramentorum Auctorem contemnunt & lædunt, & veluti impudici hæretici existimantur qui digni non sunt, vt ab Ecclesia recipiantur, ex *cap. final. de immunitat. Eccles.* Quòd si insidiosa & proditoria homicidia, & qui in Ecclesia occidunt, vel extra Ecclesiam spe ad eam confugiendi, immunitate priuantur: maiori hercle ratione, qui in dedecus tanti Sacramenti interimunt, & de sumentibus reliqua Sacramenta id ipsum censeo. Huc vsque Barbosa.

14. Sed si supradicti talia homicidia perpetrarent, quia malè sentiunt de Sacramentis: hi non gauderent immunitate, quia sunt hæretici; non autem vt homicidæ. Si autem non animo hæretico aliquem occideret, qui confessionem faceret, hic non gauderet immunitate; quia occideret in Ecclesia; secùs si vulneraret, vel si etiam vulneraret aliquem, qui Sacramentũ Ordinis vel chrisma reciperet; quia vulnerantes in Ecclesia gaudent eius immunitate: vel etiamsi occideret, vel vulneraret infirmum oleo sancto se vngentem: nam in his casibus contra Barbosam alioquin virum doctum & amicissimum puto supradictos reos gaudere Ecclesiarum immunitate, vel saltem in tali casu consulendum esse Summum Pontificem: quia hæc crimina, licèt sint grauissima, non tamen inueniuntur inter delicta exceptuata; ergo debent immunitate gaudere: nam clarum est reos non gaudere immunitate, nisi in casibus exceptis; vt patet ex *cap. inter alia, & cap. penult. & final. de immunit. Eccles.* & ex *cap. constituimus, & cap. sicut antiquitus 17. q. 4.* & ex *cap. raptoribus 36. quæst. 1. & ex Bulla Gregoriana*; vt nos satis probauimus: & docet nouissimè Charlatius *decis. crimin. 46. num. 19.* Ad id verò quòd Barbosa asserit homicidium proditorium, & factum sub spe Ecclesiæ, non gaudere immunitate, iam suprà satis superque à nobis refutatum est.

15. Quæro decimutertiò. An qui occidit aliquem in duello gaudeat immunitate. Negatiuè respondet Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. n. 101.* quia ex Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 19.* duellantes sunt excommunicati & priuantur sepultura. Sed hanc sententiam satis alibi refutaui *in part. 1. resol. 46.* & nunc etiam improbo; quia duellum non est inter casus exceptuatos à iure, qui non gaudent immunitate. Et si ratio, quam adducit Barbosa, esset admittenda, sequeretur excommunicatos non gaudere Ecclesiarum immunitate; quia priuati sunt Ecclesiastica sepultura: sed hoc non est verum; vt supra probatum est, & latè probat Ambrosinus *de immunit. cap. 8. n. 12.* & alij penes ipsum. Ergo, &c.

Quæ hic est infra Res. 92.

16. Quæro decimoquartò. An reus, qui priuatus est ob aliquod delictũ Ecclesiæ immunitate, possit ab illa extrahi propter alia etiam delicta, quæ gaudent immunitate. Et affirmatiuè respondet Ambrosinus *de immunitat. cap. 5. num. 10.* & Peregrinus *cap. 6. n. 20.* vbi sic ait. Ille qui semel deliquit in Ecclesias occidendo, vel mutilando membrum, si ante vel post aliud commiserit delictum extra Ecclesiam, non est tutus in Ecclesia: sed in ea potest capi etiam pro delictis commissis extra Ecclesiam. Et ratio est, quia ob iniuriam semel illatam dignus est generali priuatione illius immunitatis. Ita ille.

Sup. in hac ipsamet Res. 3. Quæro tertio. & in aliis eius annot.

17. At ego contrariam teneo cum Castro Palao *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 10. num. 12.* Bonacina *tom. 2. disput. 3. quæst. 7. punct. 6. num. 13.* & aliis. Quia concedo Peregrino tales reos dignos esse, vt immunitate priuentur; sed non apparet ex iure antiquo vel ex nouo Gregorianæ constitutionis esse de facto talem pœnam in illos statutam: ergo dicendum est pro illis stare Regulam generalem, vt debeant immunitate gaudere: quia iura antiqua, & maximè constitutio Gregoriana omnino vetuit extrahi ab Ecclesia delinquentes, nisi pro delictis exceptuatis; sublata facultate aliter interpretandi: vnde miror quidem Ambrosinum, & Peregrinum aliter sensisse.

R E S O L. XXVIII.

Quanam personarum conditio, & quodnam delicti genus loco sacro protegi, aut non protegi possunt? Ex part. 6. tract. 1. Res. 7.

§. 1. Generaliter ad hoc quæsitum sic primò *in cap. 5.* respondet Sarpus *fol. 43.* Est omnium certissima sententia, qui in loco sacro deliquerit, licèt leue delictum, nec atrox facinus fuerit, eum tamen sacro eodem loco non defendi: imò verò & ibidem, & quocunque alio sacro loco sisti à Lictoribus, & in carcerem trudi posse; cùm æquum nullo modo sit, vt Ecclesia eos tueatur, qui in ea peccantes iniurias eidem intulerunt, nec Ecclesiæ cæteræ defendant eiusmodi reum, cùm omnes vnum idémque sint ob earum in Christum Iesum coniunctionem. Quod ita clarum atque certum est, vt superuacaneum omninò fuerit pluribus confirmare. Ita ille.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto: dico igitur omnia crimina in Ecclesia commissa gaudere eius immunitate: nisi fuerit homicidium, membri mutilatio, cùm de istis delictis, iura tantùm loquantur, vt legentibus patebit *in cap. inter cætera, de immunit. Eccles.*

3. Neque obstat rationem decidendi dicti textus æquè in aliis delictis & casibus procedere: hoc etiam solùm probat iure in aliis idem constitui posse, non tamen probat de facto esse constitutum. Neque credendum est homicidium & vulnerationem exempli gratia tantùm apposita esse in dicto capite: sed verè apposita esse vt materiam integrè prohibitam. Adde quòd alia crimina in Ecclesia commissa sacrilegium continent, vt regulariter omnia crimina ibi commissa hanc qualitatem habent, ergo poterit delinquent à iudice Ecclesiastico puniri; vel si aliter placet, poterit impetrare à Pontifice, vt non obstante immunitate delinquentes tradantur iudici sæculari. Et ita hanc sententiam, maximè post Bullam Gregorij, XIV. tenent communiter Doctores, quos ego ipse

citaui

Quæ hic est supra Res. 24. & in alus eius primæ not.

citaui & sequutus sum *in part. 1. tract. 1. resol. 2.* Et stando in contraria sententia io terminis iuris communis, refellendus est etiam Sarpus, asserens esse intelligendum in quocunque delicto: nam quoad delicta leuia, reus committens illa in Ecclesia eius immunitate gaudebit. Et ideò Villalobos *in summa tom. 2. tract. 39. difficult. 5. numer. 6.* sic ait. [Ha se aduertir qoe para que el que commettio el delicto en la Yglesia, negoze de la immunidad; es necessariò que el delito se graue, que si es ligero, no si podran sacar della.] Ita ille, qui citat Panormitanum, & Suarez de Paz, qoibus adde Fagundez *part. 2. lib. 4. num. 58.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. num. 15.* Persicum *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 15. num. 108.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. c. 11. n. 6.* Couarruuiam *lib. 2. variar. cap. 20. num. 15.* Farinaceum *de Carceribus quæst. 28. n. 63.* Raphaelem de la Torre *tom. 2. in 2. 2. Diui Thomæ q. 99. art. 3. disput. 7. gradu* 8. Chartarium *decis. crimin. 74. n. 6.* Peregrinum *de immunit. cap. 6. num. 29.* cum Paulo Castrensi *lib. 2. consil. 459.* vbi testatur hanc opinionem esse communem, vt reuera est: & tamen Sarpus, vbi suprà, non veretur dicere contrariam sententiam certissimam.

His Doctoribus adde quos Author addit infra in Res. 100. in §. 2. ad medium.

4. Vnde ex his sequitur vulnerantem in Ecclesia, si ex tali vulnere mors non sequatur, non esse priuatum immunitate; quia vulnerare non est mutilare vel occidere: sed per *cap. final. de immunit.* & maximè Bullam Gregorij XIV. soli mutilanti vel vulneranti priuatio immunitatis est imposita: Ergo, &c. Et ita præter alios à me alibi citatos tenet Chartarius *decis. crimin. 74.* & Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disput. vnic. punct. 6. n. 10.* Vnde sacra Congregatio Episcoporum die 16. Nouembris 1618. teste Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib. 1. c. 3. n. 13.* declarauit inferentes sfrigia in faciem alicuius intra Ecclesiam, gaudere ipsius immunitate: non obstante quòd sit atrox & graue crimen, vt obseruat Menochius *de arbitr. iudic. cas. 263. n. 27.* Pacianus *cons. 92. n. 2.* & alij, infligere sfrigium, seu vulnus alicui in faciem.

Alibi in Res. quæ hic est infra 74. in fine & etiã in fine Res. 75.

5. Sed quid dicendum, si quis occiderit aliquem in Ecclesia, vel cœmeterio, in rixa orta per accidens, & maximè prouocatus, an gaudeat immunitate. Respondeo affirmatiuè; & ita decisum fuit Romæ hoc anno 1639. occasione cuiusdam homicidij facti in Ecclesia Sancti Ioannis Lateranensis. Et ita etiam docent Doctores, quos citaui *in part. 1. tract. 1. resol. 11.* & me citato Nouarius *in summ. Bullar. tit. de immunit. n. 58.* & Auctor casuum conscientiæ Bononiæ discussorum anno 1637. Mense Nouembri *cas. 2. fol. 94.* & Zambellus *in Repert. Mor. vers. Ecclesia quoad eius immunitatem, num. 13.* Quibus adde alios, quos citat & sequitur Sperellus *decis. 59. numer. 36.* vbi ait, hanc opinionem esse veram, etiam circunscripta constitutione Gregorij XIV. Igitur occidentes, vel mutilantes in Ecclesiis, vel cœmeteriis, non appensatè & ex proposito, sed de pura rixa, gaudebunt immunitate. Vnde refellendus prorsùs venit Barbosa *de iur. Pontif. lib. 2. cap. 3. n. 104.* per ea, quæ addicit Chartarius *dec. crim. 74. n. 12.*

Quæ hic est infra Res. 7. §. & in alia Res. & §. eius primæ unioi.

6. Oritur etiam ex his pulchra & practicabilis quæstio. An occidens, vel vulnerans aliquem in scalis, atrio, seu porticu, vel tecto Ecclesiæ, gaudeat eius immunitate. Et videtur negatiuè respondendum, quia supradicta loca comprehenduntur sub nomine Ecclesiæ, vt suprà visum est: & ideò ad illa confugientes, gaudent eius immunitate. Sed contrarium alibi docui, & nunc iterum doceo: quia nomen Ecclesiæ sumitur aliquando strictè, & quandoque largè; & ideò quando tractatur de pollutione Ecclesiæ, sumitur strictè: vnde Campanile & Atrium, & similia loca non veniunt nomine Ecclesiæ in dicto casu, quia non sunt principaliter Deo dicata, sed in quandam consequentiam. Et etiamsi sanguis humanus effundatur in dictis locis, non polluitur Ecclesia. Sed verò quando tractatur de priuilegio immunitatis, tunc supradicta loca veniunt nomine Ecclesiæ. Dicendum est igitur, quòd scala, porticus, tectum, &c. Ecclesiæ, in odiosis non includuntur sub eius nomine; secùs autem in fauorabilibus.

Sup. contentis in hoc vers. in Resolutionibus. not. seq. Alibi infra io Res. 72. & 71. §. Ex quibus. & supra in Res. 6. §. Sed his. à lin. 4. pro scalis Ecclesiæ.

7. Et idem dicendum est de Palatio Episcopi, domibus Canonicorum & Clericorum, & Monasteriis Religiosorum. Vnde ego olim in facti contingentia consului occidentem super tecta dictorum locorum immunitate Ecclesiæ gaudere. Et ita docet nouissimè Alexander Sperellus in suis doctis decisionibus fori Ecclesiastici *decis. 60 & 73.* Carolus Maranta *in controuers. iur part. 2. respons. 36. per tot.* Antonius de Marinis *variarum resolutionum, cap. 170. numer. 23.* Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. num. 64. 65. & 66.* cum aliis penes ipsos.

8. Et tandem hic obiter inquirendum est. An extrahens aliquem ab Ecclesia violenter, & illum extra Ecclesiam occidens vel mutilans gaudeat immunitate. Negatiuè respondet Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. num. 14.* Scortia *in Bull. Pontif. Epit. 152. theor. 385.* Peregrinus *de immunit. cap. 6. numer. 16.* vbi citat Abbatem, Syluestrum & Remigium de Gonni: quibus adde etiam Azorium *part. 2. lib. 9. cap. quæst. 14.* & Farinaceum *de immunitate, cap. 16. numer. 239.* Et ratio est, quia per talem extractionem violatur Ecclesia, & in ipsa datur causa occisionis.

Sup. hoc in Res. not. seq.

9. His tamen non obstantibus affirmatiuam sententiam tenet Bonacina *tom. 2. disput. 3. quæst. 7. punct. 6. §. 2. num. 4.* Quam ego olim consului, & mordicus contra aliquos Iurisconsultos, & Theologos tenui; & nunc iterũ teneo: pro qua *in part. 4. tract. 4. resol. 107.* adduxi Castrum Palaum *tom. 2. tra. 11. disp. vnic. punct. 9. num. 18.* Nec obstat ratio adducta pro sententia Barbosæ; Peregrini, & aliorum, quia illa causa mortis data in Ecclesia non fuit causa necessaria, cum liberè postea occisio facta est: ergo reus non est immunitate priuandus. Adde quod in Bulla excipitur homicidium & mutilatio in Ecclesia. Ergo.

Quæ hic est infra Res. 76. prope finem, a vers. qui tamen.

10. Vnum etiam valde notandum mihi accidit olim acerrimè altercari cum viris doctis, & præcipuè cum Ioanne Baptista de Blatchis iustitiæ Præsidi in Regno Siciliæ, viro integerrimo, quod non desinam hic adnotare, & fuit. An mandans aliquem occidere in Ecclesia, morte sequuta gaudeat immunitate: mandatarius fuit captus à Birruariis, & vocauit mandantem, qui in Ecclesiam aufugerat: & ideò tunc casus iste fuit agitatus. Et quòd non debeat gaudere docet Peregrinus *de immunitat. c. 6. n. 36.* vbi citat Decianum & Remigium de Gonni, quibus ego addo Suarem *tom. 1. lib. 3. cap. 11. n. 7.* Farinacium *de immunit. c. 16. n. 230.* Azorium *part. 2. lib. 9. quæst. 14.* & Italiam *lib. 1. c. 6. §. 3. n. 48.* quia sic mandans occidi in Ecclesia, verè committit crimen homicidij & sacrilegij. Ergo, &c.

Sup. hoc infra in Res. 73.

11. Sed mihi contraria sententia magis placet: quia illi casus non gaudent immunitate, qui expressi sunt in iure, præsertim in constitutione Gregoriana. Sed est expressum in iure, vt occidentes in Ecclesia non gaudeant immunitate, non autem mandantes occidere: neque sub nomine occidentis mandans etiam comprehenditur, nisi latè & extensa significatione, quod in pœnalibus faciendum negemus. Ergo propriè mandans occidere non dicitur occidere in Ecclesia, sed mandare homicidium; & sequitur non esse immunitate priuandum. Et ideò si censura fulminetur contra facientes aliquid, non ligat mandantes, nisi exprimatur.

12. Nec

12. Nec obstat dicere, quòd qui per alium facit, per se ipsum facere videtur: nam respondeo censeri per alium facere fictione iuris, non autem realiter; & pœna priuationis immunitatis in iure imposita est propter realem occisionem & mutilationem, vt patet in illis verbis. *Quive homicidia & mutilationem membrorum ipsis Ecclesiis, earumve cœmeteriis committere non vereotur.* Quæ quidem verba ex determinatione Pontificis omnem extraneam interpretationem reiiciunt, cùm ibi tollat facultatem aliter interpretandi, & extendendi casus in Bulla expressos ad non expressos. Ergo, &c. Et ita pro hac sententia tunc adduxi Bonacinam *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 6. §. 2. num.* 10. quem postea sequitur Castrus Palaus *tom. 2. tract.* 11. *disputat. vnic. punct. 4. num.* 17. *& seq.*

Sup. hoc infra in Ref. 73.

13. Sed quid dicendum, si existens in Ecclesia mandet occidere aliquem extra Ecclesiam. Et talem non gaudere immunitate docet ex Sylvestro Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap.* 11. *num.* 7. quia, ait ille, hic peccat grauiter in Ecclesia: & de illo dici potest debere puniri in eo, in quo deliquit. Idem etiam tenet Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. n.* 116. Ioannes Guttierez *in pract. quæstionib. lib. 3. quæst. 2. per totam.* Azorius *part. 2. lib. 9. cap. 9. quæs.* 14. & alij penes ipsos.

14. Verùm ego puto existentem in Ecclesia, si mandet occidi alium extra Ecclesiam, non esse priuandum immunitate: & ita docet Castrus Palaus & Bonacina *vbi suprà*, quibus adde Decianum *tom. 2. lib. 6. cap. 24. num.* 17. Farinacium *de immunitat. cap.* 16. *numer.* 231. Ambrosinum *cap. 5. num.* 9. Ioannem de Visehis *tract. de immunit. Ecclesiast. num.* 6. & Peregrinus *c. 6. num.* 3. Quia ille, mandans committi homicidium extra Ecclesiam, videtur habere reuerentiam Ecclesiæ, vt intra eam non committatur. Sed meliùs dico supradictum reum debere immunitate gaudere, quia in iure hic casus non est exceptuatus, & præsertim in Bulla Gregorij XIV. & licèt mandatum occidendi fuerit datum in Ecclesia, homicidium non fuit factum in Ecclesia: & Bulla excludit ab immunitate homicidia facta in Ecclesia physicè, & non moraliter. Ergo, &c. Vnde ex his refellendus venit Sarpus *fol.* 44. vbi docet non differre, an delictum totum in Ecclesia perpetratum sit; an quòd extra Ecclesiam initium habuerit, & in ipsa finem, vel etiam è contra.

RESOL. XXIX.

An blasphemantes Deum, & B. Virginem gaudeant Immunitate Ecclesiarum?

Et quid de Hæretico, vel de quocumque alio de hæresi suspecto? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 51.

Sup. hoc supra in Ref. 27. §. Quæro octauo. & cursim in Ref. 23.

§. 1. NEgatiuè respondet Ludouicus Correa *in relect. de immunit. Eccles. part. 3. num.* 35. Bobadilla *in polit. tract. 1. lib. 2. cap. 14. num.* 53. Boëtius *decis.* 110. Decianus *lib. 6. cap. 26. num. 5. & 6.* & nouissimè Marta *de iurisdict. part. 2. cap. 51. num. 30. & 31.*

2. Sed ego omnino affirmatiuam sententiam tenendam esse puto, non solùm in terminis Constitut. Gregorij XIV. sed etiam de iure communi; & ita docet Ambrosinus *de immun. Eccles. cap. 8. num.* 11. Peregrinus *cap. 12. num.* 12. Megalius *in 3. part. lib. 4. cap. 2. num.* 6. & Farinacius *in append. cap. 13. num.* 175. qui, & optimè limitant hanc sententiam, si blasphemia sit hæreticalis, tunc enim talis blasphemus Ecclesiæ immunitate non gaudebit; non quia blasphemus, sed quia hæreticus, quod de quocumque alio de hæresi suspecto omnino affirmandum est, si ad Ecclesiam confugiat, nam ab ea à ministris sancti Officij indifferenter abstrahi potest. Ratio verò, quare blasphemus gaudeat immunitate, est, quia inter delicta exceptuata in Constitutione Gregorij, & in sacris Canonibus, non adest delictum blasphemiæ: ergo, &c.

Sup. hoc latè, infra in Resol. 40. & 41.

RESOL. XXX.

An violantes Ecclesias frangentes fores vel comburentes eas, gaudeant Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Ref. 21.

§. 1. NOn gaudere respondet Villadieg. *in Polit. c. 3. n.* 213. Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. num.* 49. qui citat Remigium: & idem docet Faber *in leg. 1. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt.* Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt.

2. Sed contrarium docet Peregrin. *de immun. cap. 12. n.* 15. Et ratio est manifesta: nam Summus Pontifex in ista Bulla excipit aliquos casus cum dictione taxatiua, *tantùm* quæ dictio tollit extensionem ad non expressa: sed dicta Bulla excipit tantùm violantes Ecclesiam per homicidium, aut mutilationem membrorum: ergo non est extendenda ad alios violatores per quolibet delictum.

RESOL. XXXI.

An incendarij priuandi sint Ecclesiarum Immunitate?

Et qui comburit fores Ecclesiæ ad eam depredandam, an gaudeat dicta Immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Ref. 16.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Sarpus *c. 5. fol.* 50. vbi sic ait: Canon etiam eos excipit, qui nocturno tempore agros deuastant, licèt ex eo mors alicuius non sequeretur: qua de re sicut nemo ambigit; ita incendiarios ex eadem causa Doctores adiungunt. Ita ille.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, quia *in cap. inter alia, de immunit.* & in Bulla Gregoriana omnibus delinquentibus conceditur immunitas, nisi in casibus exceptis, vt obseruant Doctores, quos citat Ioannes Guttiertez *in pract. quæst. lib. 3. quæst. 1. num. 3. & quæst. 4. num.* 12. Germonius *de sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num.* 53. Azeuedus *lib. 1. tit. 2. l. 3. num.* 18. & alij penes ipsos: sed Incendiarij in dictis iuribus non excipiuntur; ergo dicendum est quod gaudeant immunitate.

3. Neque obstat hoc crimen simile esse depopulationi agrorum; quia cùm non sit idem, sed diuersum, exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. Et ita hanc sententiam tenet Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 10. num.* 9. Farinacius *de immunit. cap. 60. num.* 105. & Bonacina *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 6. §. 1. num.* 6. neque aliter tenendum esse puto, maximè post Bullam Gregorij: vnde valdè miror, quomodo contrarium docuerit Peregrinus *de immunit. cap. 12. num.* 6. Guallinus *tom. 1. defens. 1. cap. 38. num.* 44. & Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 56. & 57.*

4. Nec obstat dicere in fauorem Sarpi, & aliorum, quòd *in cap. pessimam 25. quæst.* 8. dum, postquam incendiarij & depopulatores agrorum æquè detestati fuerunt & interdicti, subsequuntur verba infra scripta. Hanc Regibus & Principibus faciendæ iustitiæ facultatem consultis Episcopis & Archiepiscopis non negamus: quæ quidem verba supponunt incendiarios, ad Ecclesiam confugisse: nam frustra daretur

Principibus sæcularibus facultas administrandæ iustitiæ, cùm id de se possint.

5. Respondeo ex supradicto textu non colligi incendiarios ad Ecclesiam confugisse: & de consilio Episcoporum Pontifex facit ibi mentionem, non quia ad Ecclesiam confugerint; sed vt cordatè Reges & Principes procederent in assignandis pœnis delinquentibus, cùm secundùm ius antiquum essent variæ. Ita Gloss. *ibi.* Adde quòd constitutio Gregoriana derogauit iuri communi, & omnia reduxit ad vnicam formam cum particulis taxatiuis, & clausulis prohibentibus.

Sup. hoc in Ref. præterita.

6. Vnde ex his ego olim consului comburentes fores Ecclesiæ ad eam prædandam, gaudere eius immunitate: & tunc adduxi Peregrinum *de immunit. cap.*12.*num.*15. quem postea inuenio sequi Nouarium *in summ. Bullar. tit. de immunit. num.*9. quia solùm violantes Ecclesiam per homicidium & mutilationem in ea commissam, excluduntur ab eius immunitate. Ergo omnes alij illa gaudebunt.

RESOL. XXXII.

An deflorantes Moniales, & raptores Virginum gaudeant Immunitate Ecclesiæ?

Et quid etiam, si reus deflorasset Monialem in ipsa Ecclesia Monasterij. Ex part. 4. tract. 1. Resol.43.

Sup. his in Resol. seq. per totam.

§.1. NEgatiuam sententiam docet Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immun. Eccles. part.*3. *num.*16. vbi sic ait: Ampliatur etiam resolutio hæc, vt procedat etiam in deflorante Monialem, vt non gaudeat immunitate, si ad Ecclesiam confugiat. Ita ille, & ante illum Barbosa *ad ordin. Lusitan. tom.*2. *lib.*2.*tit.*5. §.2.*num.*3.

2. Tamen ego contrariam sententiam teneo, stando etiam in iure communi: nam Correa ideo affirmatiuam sententiam tenet, quia putat raptores virginum non gaudere immunitate Ecclesiarum: vnde hoc ampliat ad deflorantes Monialem. Verùm raptores virginum gaudere Ecclesiæ immunitate ex iure Canonico, firmant Hostiensis, Archidiaconus, Bellamera, Abbas & omnes Canonistæ, & casuistæ, quos adducit & sequitur Peregrin. *de immunit. Eccles.cap.*12.*num.*14. Fagundez *part.*2.*lib.*4.*cap.*4.*n.*47. Layman *in Theol. moral. lib.*4. *tract.*9. *cap.*2. *num.*8. Farinacius *in append. de immun. cap.*6. *num.*88. Tuschus *ver. Ecclesia, concl.*11. *num.*35. & 36. Guttierrex *pract. qq. lib.*3.*quæst.*5. & alij.

3. Sed quidquid sit de iure communi, hodie stante constitutione Gregorij XIV. puto raptores virginum & deflorantes Moniales gaudere immunitate Ecclesiarum, quia supradicti casus non sunt inter exceptuatos à Pontifice *in dicta Bulla*, ergo gaudere immunitate. Et hæc opinio procedit, etiamsi reus deflorasset Monialem in ipsa Ecclesia monasterij. nam in Bulla exceptuatur tantùm homicidium, & mutilatio membrorum facta in Ecclesiis. Ergo alia delicta in illis perpetrata, licèt enormissima, gaudebunt eorum immunitate, vt satis ego ipse cum multis aliis firmaui *in part.*1. *tract.*1. *resolut.*2. quicquid asserat Portel, *in dub. regul. ver. Ecclesiæ immunitas, num.*15.

Quæ hic est supra Resol. 24. & in aliis eius annot.

RESOL. XXXIII.

Sup. difficultatibus huius tituli in Resol. præterita.

An raptores virginum sint excludendi ab Immunitate Ecclesiæ?

Et deducitur deflorantem Monialem gaudere priuilegio Immunitatis. Ex part.6. tract.1. Resol.14.

§.1. AFfirmatiuè respondet Sarpus *cap.*6.*fol.*49. sic asserens. Præter homicidas lex ciuilis raptores etiam Virginum ab Ecclesiarum immunitate excludit: delictum enim est, in quo necessariò insunt artes, vis, iniuria, non minùs Reipublicæ, quàm priuatæ familiæ, præcipuéque ipsi mulieri illata. Hæc ille.

Ad fulciendam doctrinam huius Res. lege supra ex Resol.27. §. Quære septimo. & infra ex Res. 45.§. Ad legem 1. & ex Res. 56.§. Nec Valet.

2. Sed negatiuam sententiam prorsùs tenendam esse puto ex ratione sæpè superius allata, nempe quia raptus huiusmodi Virginum, non est inter crimina exceptuata à Gregorio in sua Bulla. Verùm difficultas est, quid dicendum de iure communi? & etiam negatiuè respondendum esse puto; quia casus hic non inuenitur exceptus; immò *in cap. de raptoribus* 30. *quæst.*1. conceditur immunitas. Et ita hanc sententiam docet Guttierrex *in pract.quæst. lib.*3. *quæst.*5. *per. tot.* Germonius *de sacr. immunitat, lib.*3.*cap.*16. *num.*57. Bonacina *tom.* 3. *disput.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 5. *num.*8. Fagundez *part.*2. *lib.*4.*cap.*4.*num.*47. Farinacius mutans sententiam *de immunitat. cap.*6. *num.*88. Guallinus *tom.*1. *defens.*1. *cap.*37. *num.*72. Layman *lib.*4. *tract.*9. *cap.*3. *num.*9. Castrus Palaus *tom.*2. *tract.*11. *disp. vnic. punct.*10. *num.*5. Persicus *de offic. Sacerd. lib.*1. *cap.*9. *dub.* 11. *num.* 113. Azorius *p.*2. *lib.*9. *cap.* 9. *quæst.* 9. §. *quid verò*, & alij penes ipsos.

3. Vnde aduersùs Sarpum, qui pro sua sententia adducit legem ciuilem *Authent. de mandatis Principum*, §. *neque autem*, negantem Raptoribus Virginum immunitatem. Respondeo fuisse correctam per Canonicum, quod seruandum esse in materia immunitatis sine errore negari non potest. Et ideò Villalobos *in summa tr.*2. *tract.*39. *difficult.*7. *num.*15. sic asserit. [Quanto à los Raptores de las Virgines se hà de dezir, que de derecho ciuil no les vale la Yglesia, como consta de vn texto; mas esto esta corregido por el derecho Canonico, y assi el dia de oy les vale, como tienen Angelo y Syluestro, y dize Iuan Fabro, que appruena esto la costumbre, y refiere la Alexandro, que aconseja esto, y dize que es opinion comun, y lo mismo dize Henrico Boych, y dize Iulio Claro, que assi lo vio practicar muchas vezes.]

4. Nec valet aliud argumentum Sarpi, quòd hoc crimen sit perniciosum non solùm personæ, cui infertur iniuria; sed Reipublicæ: nam respondeo, quòd *in cap. inter alia, de immunit.* dicitur sic, quantumcumque grauia delicta perpetrauerit, non est reus ab Ecclesia educendus, nisi in casibus ibi expressis. Et sic Panormitanus *ibid.num.*17. dicit decisionem illius capitis non esse extendendam ad alios casus, quod etiam docuit Gomez *tom.*3. *var. cap.*10. *num.*2. & Bossius *tit. de captura, num.*32. cum aliis.

5. Dicendum est igitur ex identitate, vel maioritate rationis textum illum non esse extendendum ad alios casus. Primò, quia facienda non est extensio ex identitate rationis, quando talis extensio præiudicat causæ fauorabili, qualis est Ecclesiastica immunitas. Secundò quia si vltra casus exceptos liceret alios ob identitatem, vel maioritatem rationis excipere, regula assignata *in dicto cap. inter alia* destrueretur; quia nihil firmum & stabile esset constitutum: illud autem est absurdum. Tertiò quia pœnæ locum non habent, nisi in casibus expressis. Ergo, &c. Vnde ex his omnibus refellendus venit Raphaël de la Torre *tom.*2. *in* 2.2. *Diui Thomæ quæstio.* 99. *artic.* 3. *disputatio* 7. *gradu* 8. vbi sic ait. Quarta exceptio de Raptoribus Virginum ab aliquibus reprobatur, & ab aliquibus admittitur, vnusquisque in

in suo sensu abundet; non enim video clara iura Canonica hanc exceptionem firmantia. Ita ille. Sed pace viri docti, iura in hac re sunt clara, & ita communiter à veteribus, atque recentioribus Canonistis atque Theologis intelliguntur.

6. Nec valet dicere in fauorem Raphaëlis de la Torre Decretum *cap. de Raptoribus 36. quæst. 1. superius adducti*, non esse Concilij vniuersalis, sed Prouincialis, & ideò non ligare omnes: nam respondeo, quòd cùm ab Ecclesia sit receptum, ab omnibus seruari debet. Deinde per ius Canonicum Regula est constituta, vt delinquentes propter nullum crimen, quantumcumque graue sit, possint ab Ecclesia extrahi, nisi in casibus exceptis. Sed hic casus per ius Canonicum antiquum non excipitur, vt patet *in dicto cap. inter alia*, ergo gaudere debet immunitate: & iura sunt clara in eius fauorem.

7. Ad id verò, quòd pro probabilitate contrariæ sententiæ adducit Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 17.* nempe Raptores Virginum inclusos esse sub nomine publicorum Latronum *in dicto cap. inter alia*: iam ex superiùs dictis patet responsio. Adde quòd sit publicus Latro qui per cap. *inter alia*, gaudere non debet immunitate Ecclesiarum ex communi sententia Doctorum, vt supra visum est, debet sæpiùs in itineribus publicis cum armis & violentia furari; aliter non priuabitur immunitate: quo pacto Deus bone, semel rapiens Virginem includi potest sub nomine publici Latronis? non est igitur in hoc audiendus Suarez, qui etiam non debebat pro hac sententia consuetudinem in contrarium adducere: nam, vt suprà probatum est, non admittitur consuetudo contra immunitatem Ecclesiasticam.

Sup. hoc infra in Ref. 58. à lin. 7.

8. Notandum est hîc etiam obiter ex supradictis contra aliquos deflorantem Monialem gaudere priuilegio immunitatis. Vide me ipsum *in p. 4. tr. 1. ref. 43.*

Sup. in Ref. [quæ] hic est [in]fra 57. [qu]æ hic est [Re]s. antece[d]ens.

RESOL. XXXIV.

An Clerici gaudeant Immunitate Ecclesiarum, ita vt ad Ecclesiam confugientes pro criminibus non exceptis in Bulla, ab earumdem iudicibus Ecclesiasticis inuiti extrahi non possint ab ea? Ex part. 1. tract. 1. Ref. 24.

Supr. hoc in Ref. seq. & supr. in Ref. 26. §. vlt. [r]ursum in [pr]incipio.

§. 1. Difficilis est ista quæstio, & inter veteres, & recentiores Theologos, & Canonistas non parum agitata. Prima opinio asserit non gaudere. Ita Villadieg. *in polit. c. 3. num. 213.* Heuia *in Curia Phil. p. 3. §. 12. n. 17.* Abb. *in c. inter alia. num. 13. de immun. Eccl.* & alij Iurisperiti, quos citat Guttier. *pract. qq. lib. 3. q. 3. n. 1.* & Authores infrà citandi. Idem ex neotericis docet Bellet. *in disq. cler. p. 1. tit. 5. §. 15. n. 1.* Genuens. *in prax. cap. 17. num. 11.* Tanner. *in 2. 2. disp. 5. quæst. 8. dub. 1. n. 16.* Peregr. *de immun. c. 12. n. 3.* Megal. *in 3. p. lib. 4. cap. 2. n. 34.* Bonacina *de legib. disp. 3. p. 7. §. 3. n. 7.* Fagundez *de Precep. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 4. n. 52.* Suarez *de Relig. tom. 1 tract. 2. lib. 3. c. 10. n. 6.* Lopez *in instruct. p. 2. c. 285.* Azor. *p. 2. lib. 9. c. 9. q. 9.* Portel, *in dub. regul. ver. Eccl. immun. n. 13.* Homobon. *de Exam. Eccl. p. 2. tract. 11. c. 12. q. 26. suppos. 3.* & alij. Probatur hæc opinio: quia, vt ait Fagundez, cùm hæc immunitas nō sit de iure diuino, sed de iure canonico, & positiuo; ideò nō ligat Iudices Ecclesiasticos, vt patet ex praxi, & consuetudine. Abbas *vbi sup.* prosequitur ex fundamēto in confirmationē huius opinionis. Deinde argumentatur Peregrin. ex verbis Bullæ Gregorij: nam ibi solùm de laïcis Summus Pontifex facit mentionē: ergo excludit Clericos ab ista immunitate; & ita seruari per consuetudinē testatur. At his minimè obstantibus.

2. Secunda sententia docet Clericos gaudere hac immunitate. Et ita docet nouissimè Salgado *de protectione regia, tom. 2. p. 2. c. 4. num. 115.* & Roman. *cons. 226.* quod incipit: *Spectabilis Domine. & in cons. 234.* probat, non solùm Clericos de iure Canonico habere immunitatem; sed tenet, maiorem esse rationem, cur Clericus in Ecclesia capi nequeant, quàm laïcus. Idem docet Episcopus Diaz *in Pract. crim. cap. 123. in fine.* Iulius Clar. *in Pract. §. fine. q. 30. num. 16.* & Zerola *in Praxi Episc. part. 1. §. Immunitas Ecclesiastica. ver. 8.* Decian. *tom. 2. lib. 6. cap. 26. num. 1.* Ioan. Maria Monticellus *in sua Tract. crimin. regul. 12. n. 18.* Couarruuias *lib. 2. var. cap. 20. num. 16.* Et hanc sententiam, citans alios, veriorem, & communiorem putat Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 57. in Glossa, lit. P.* & nouissimè docet hanc sententiam Farinac. *tit. de carcer. quæst. 28. num. 7.* & in terminis nostræ Bullæ, Ambrosinus *de immunit. cap. 12. per totum.* Duardus *in Bulla Cœn. lib. 2. can. 15. quæst. 16. num. 13.* & magis amplè Petrus Cenedo *in suis quæstionibus Canonicis, quæst. 42. per totam.* vbi asserit, Iudices Ecclesiasticos, extrahendo Clericos ab Ecclesia sine licentia Summi Pontificis, in casibus non expressis, incurrere in pœnas, & censuras latas contra violantes immunitatem Ecclesiarum. Et probatur hæc sententia: quia iura Canonica, & ciuilia indistinctè loquuntur, & indefinitè, ac generaliter: ergo tam laïci, quam Clerici complectuntur ex authoritate *leg. de pretio. ff. de publicat.* Cæteras rationes adducit Ambrosin. & alij. Restat modò respondere ad argumenta in contrarium: sed, quia in his laboribus breuitati studeo; solutionem argumenti Fagundez inuenies apud Pet. Cened. *in Can. 42. n. 11.* Argumenta verò Abbatis satis soluta sunt à Decian. *vbi sup. tom. 2. lib. 6. cap. 26. n. 1.* & à Cardinali *in cap. inter alia. de immun. q. 6.* Ad argumentum verò Peregrini respondet Gambac. *de Immunit. lib. 4. c. 11. n. 8.* vbi probat, in Constitutione Greg. XIV. adesse mentionem de Clericis, & Ecclesiasticis.

RESOL. XXXV.

An Clerici confugientes ad Ecclesiam gaudeant Immunitate? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 35.

§. 1. Contra aliquos affirmatiuam sententiam docui *in tract. de immunit. Eccles. part. 1. ref. 24.* cum multis DD. quibus nunc addo Layman. *in Theolog. mor. lib. 4. tract. 9. c. 3. num. 13.* Barbosam *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 6. num. 14.* & Lotterium *de benef. tom. 1. lib. 2. quæst. 13. n. 113.* & ita determinatum fuisse à sacra Cardinalium Congregatione tam Concilij Tridentini interpretum, quàm Episcoporum, & Regularium inuenio; fuit enim Neocastri quidam Clericus in minoribus constitutus, qui in an. 1618. ob patratum tum homicidium ad Ecclesiam confugerat, & cùm fuerit à Vicario Generali inde extractus, fuit dubitatum, an hoc legitimè fecerit? Vicarius asserebat quòd sic, fultus authoritate Abbatis, & aliorum, sed Episcopus Petrus Franciscus Montorius de hac re sacram Cardinalium Congregationem consuluit, quæ sic consulta respondit per Illustrissimum Cardinalem Iustinianum.

Quæ hic est Ref. antecedens, & cursim in alio, §. eius annot.

2. [Molto Illustre, è Reuerendissimo Signore come fratello. Hò riceuuto vna lettera di V. S. delli xi. del passato, è per risposta gli dico che nella Congregatione del Concilio è stata seguitata l'opinione contro l'Abbate che Ecclesiastici godano l'Immunità delle Chiese, perche il priuilegio è dato alla Chiesa, è cosi sequita à tenere la Congregatione de Vescoui. Io poi sono al solito suo, è le prego ogni vero

conrentn, di Roma li 10. di Agosto 1618. come fratelln affectionatissimo il Cardinal Giustiniano.] Nun est igitur ampliùs de hac quæstione dubitandum.

RESOL. XXXVI.

An Religiosi gaudeant dicta Immunitate, ita vt eorum Superiores non possint extrahere illos ab Ecclesiis, & quid, si delinquant in propriis Monasteriis? Ex part.1.tract.1.Resol.25.

Quæ hic est sup. Res.34. & infra in Res. seq. in quatuor eius primis lin. & si placet lege supra ex Resol.27. §. Quarto decimo & Resol. & §. eius nor.

§.1. NEgat in specie Riccius *part.3.decis.172.n.6.* & ita fuisse decisum in Curia Archiepiscop. Neapolitana asserit: & ita docent etiam Doctores citati superiori quæstione in prima opinione, qui pro confirmanda eorum sententia sic argumentabantur: Si Clerici gaudere debent immunitate Ecclesiarum, sequitur, quòd Religiosi nunquam possent in carcerem detrudi à suis Prælatis, cùm semper sint in Monasterio, quod gaudet hac immunitate: sed hoc asserere est absurdum: ergo, neque Clerici, neque Religiosi immunitate Ecclesiarum gaudebunt. Et ita in particulari augebant Syluester *verb. Immunitas, 3. §.3. num.*2. Faguudez *de P. a. ept. Eccles. tract.2. lib.4. cap.4. n.52.* Suarez *de Relig. tom.1. tr.2. lib.3. c.10. n.6.* & noster Peregrinus *de immunit. c.12. n.3. dub.3. opin.2. arg.3.* cum aliis.

Sup. in Res. quæ hic est 34.

2. At hoc inconueniente non obstante, molti DD. vt *suprà* visum est in secunda opinione, docuerunt, Clericos, & per consequiens Religiosos, gaudere Ecclesiæ immunitate; & præcipuè inter illos Petrus Cenedo *in quæst. can. quæst.*42. & Petrus Gambac. *lib.4. cap.11. num.*10. vbi asserit: [Eadem est ratio de Clericis, ac Religiosis; & ideò licet illis, ad euadendas delictorum suorum iudiciales pœnas, ad Ecclesias, & Monasteria confugere; & sunt ab Ecclesia defendendi. Nec existimo satis esse consuetudinem, qua probetur, eos non solere ad Ecclesias confugere, vt propterea immunitate careant; sicut nil valeret, si probaretur idem de laïcis; non enim propterea quòd nullus laïcus per multos annos ad Ecclesiam confugit, ideò mihi non proderit, si voluero confugere. Sed probare necesse est consuetudinem, qua Clerici, seu Regulares, ad Ecclesiam confugientes, nunquam in ea ad immunitatem admissi sunt.] Ita Gambacurt. vbi addit, Regulares in vrbe ad mortem damnatos per Iudicem ab Apostolica Sede delegatum, si commisissent aliquod delictum, nō exceptum, posse ad Ecclesiam confugere, & eius immunitate gaudere. Hæc opinio mihi placet, & ita sentio cum supradictis citatis Doctoribus, Regulares gaudere, sicut Clericos, immunitate Ecclesiarum. Sed difficultas est, quando delinquunt in propriis Monasteriis. Idem dicendum videtur, stando in dicta opinione, quòd Clerici, & Regulares immunitate gaudeant. Et ita in terminis docet Gambac. *sup. n.*12. vbi ait: [Difficultas non leuis superest de Regularibus delinquentibus in propriis Ecclesiis, seu Monasteriis, de quibus valde dubium est, an teneantur lege *cap. fin. de immun. Eccles.* nisi textum illius cap. amplè intelligamus, vt delinquens in ipso loco immunitatis, careat priuilegio, quàm rarissimè Religiosi ad immunitatem admittentur; quia raro exeunt: sed cùm textus sit odiusus, vt latè ab immunitate excludens, & se restringat ad Ecclesias, & Cœmereria, ad quæ etiam se restringit constitutio Greg. X I V. probabile mihi est, in illis solis delictis grauibus, quæ in Ecclesiis, vel Cœmeteriis committuntur, ablatam esse illis immunitatem. Si quis verò hæc ipsa, seu alia grauia delicta committat in aliis immunibus locis, Monasteriis, Domibus, etiam non carebit immunitate; quoniam in dictis Canonibus non est expressum.] Ita ille, quæ omnia limitat *num.* 14. ad eos casus, in quibus Superior procederet contra Regulares in foru iudiciali ad vltrices pœnas Canonum; non autem quando procederet in foro paterno ad pœnitentias salutares.

3. Hæc opinio Gambacurtæ est probabilis, stando in rigore Canonum, & præcipuè in terminis nostræ Bullæ Greg. X I V. vbi, vt *suprà* diximus, excluduntur ab immunitate tantùm illi, qui membra mutilarent, vel occiderent in Ecclesiis, & ideò cōmittentes alia delicta enormia in Ecclesiis, vel Cœmeteriis, gaudebunt immunitate; sicut etiam gaudebunt immunitate committentes homicidia, & mutilationes membrorum, & alia delicta extra Ecclesias, & Cœmeteria in Monasteriis, & aliis locis, quæ præbent immunitatem Ecclesiasticam. Ea qua doctrina, Regularis, qui committeret quodlibet graue delictum in Monasterio, gaudebit vtique supradicta immunitate, & Superiores incurrerent in pœnas, & censuras violatæ immunitatis, si aduersùs talem criminosum, volentem gaudere hac immunitate, in iudicio procederent; & ipse in tali casu non teneretur ad interrogationes respondere. Hæc omnia, vt dixi, probabilia mihi videntur, stando in rigore Canonum, & Constitutionis Gregorianæ.

4. Sed contrarium tenendum videtur, ex recepta consuetudine à Summis Pontificibus approbata. Dixi, *approbata à Summis Pontificibus*: nam sola consuetudo, vt sæpiùs diximus, & doctè notat Cened. *q.2. n.*10. non præualet aduersùs hanc immunitatem; nisi Pontificum interueniat consensus, quem in nostro casu interuenire patet: nam Summi Pontifices quotidie ex appellatione causarum ad Sacram Cōgregationem, vel ad ipsos, de causis Regularium; vident eorum Superiores aduersùs illos processus formare, & sententiam ferre de delictis, intra Monasterium commissis; de quibus stante contraria opinione gauderent dicti Regulares criminosi Ecclesiæ immunitate; & tamen de hoc non reclamant, neque supradictos Superiores, tanquàm violatores immunitatis Ecclesiarum seuerè, vt deberent facere, puniunt; imò tales processus, & sententias confirmant. Ergo præbent illis, in huiusmodi casibus, iurisdictionem, non obstante aliquo canone, & Bulla Gregoriana contrarium determinante; & certè, si opinio Gambacurtæ in praxi fuisset admittenda, nullus Religiosus puniretur; & obseruantia, & disciplina regularis corrueret; & ideò nullu pacto admittendam esse puto.

RESOL. XXXVII.

Dum Quidam Religiosus effregit carcerē sui Monasterij, & confugit in alienam Ecclesiam, seu Monasterium, Quæritur, quid faciendum?
Et an cognitio pro dicta Immunitate in quocumque casu, & euentu semper pertineat ad Episcopum?
Et supponitur Religiosos gaudere Immunitate Ecclesia, siue proprij, siue alieni Monasterij.
Idem, quod dictum est de Religiosis, dicendum est de Monialibus, & puellis, quæ in earum Monasteriis educantur, quæ gaudent Immunitate in propria Ecclesia, & Monasteriis aliorum ordinum, sed non item intra suum Monasterium, sicuti omnes Religiosi gaudent dicta Immunitate. Ex part.10.tr.14.& Misc.4. Res.32. alias 30.

§.1. SVppono Religiosos gaudere Ecclesiarum Immunitate, vt me citato tenet Rosacull. in

Sup hoc quod hic supponitur in R. præter.

in Praxi Theol. Mor. tom.2. lib.3. in precept.1. Decalogi, capit.24. num.291. & me citato Bordonus *in Miscellaneis decis.*143. Ideò ad casum propositum respondeo, quod Superior Monasterij debet recurrere ad Episcopum, ad quem, vigore Bullæ Gregorij XIV. spectat hoc iudicium huius causæ, qui si Reus delicta excepttata non fecerit, debet declarare gaudere Immunitate, & Superiores debent illum recipere in Monasterio, nec amplius possunt de crimine patrato illum punire, stante quod ad Ecclesiam, vel aliud Monasterium aufugerit. Et quod hoc efficere debeat Episcopus tradit Bordonus *vbi supr.decis.*134. vbi sic ait: Religiosus Ordinis Minimorum, e.g. aufugit à proprio Monasterio ad alienum, e.g. Ordinis Capucinorum prætextu Immunitatis; nam, & Religiosos illa gaudere dictum fuit præcedenti Decisione; dubitatur, quis teneatur concedere extractionem, Vicarius Generalis, an Guardianus Capucinorum? Spectat ad Vicarium Generalem, quia cùm in isto casu procedendum sit, sicut in præcedenti, iuxtà nimirum formam Bullæ Gregorianæ, quæ modum extrahendi præscribit communem Laicis & personis Ecclesiasticis ex ibidem probatis, quorum nullus extrahi potest, nisi cognita causa per Vicarium, quod Reus non gaudet Immunitate, & licentia per eundem concessa extrahendi, cum interuentu personæ Ecclesiasticæ, clarè constat nulli alteri competere hoc ius. Quare Guardianus, quando sibi constiterit per Vicarium, illum Religiosum non gaudere Immunitate, debuit consignare illum interuenienti ea persona Ecclesiastica. Hucvsque Bordonus; qui posteà *decis.*145. subdit, hoc munus cognoscendi, an Reus gaudeat Immunitate Ecclesiæ seu Monasterij, ad quæ confugit, respectu cuiuscunque rei, siue sit Laicus, siuè Clericus, siuè Religiosus, ad effectum vt possit, vel non possit extrahi, ità spectat ad Episcopum, vel eius Vicarium Generalem, vt nullus alius in hoc casu cognitionis, & indè sequentis extractionis ius, & facultatem habeat, etiam Superior Regularis, vt apertè dicitur in Bulla Gregoriana illis verbis. Ad quos solos, id est ad Episcopum, & Vicarium, & non ad alios Episcopi inferiores, & si aliàs Ordinarij, aut Diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non possint. Res igitur est clara, dispositia in ea Bulla quoad cognitionem, & extractionem pertinere ad prædictos, & nollo modo ad Superiores Regulares, qui solùm requisiti, velint, nolint, tenentur consignare Vicario petenti Reum, qui confugit apud ipso. Ità Bordonus, qoi citat Gambacurtam, Cortea, & Barbosam.

2. Nota hîc etiam, id quod dictum est de Regularibus in ordine ad Monasteria, dicendum est de Monialibus, & Puellis, quæ in earum Monasteriis educantur: Vndè sic asserit Pellizzarius *tract. de Mon. cap.9. quæst.6. num.*11. Vt ingenuè fatear quod sentio in hoc, mihi non displicet sententia Bordoni, *resol.*1. *num.*18. sustinentis Religiosos gaudere Immunitate, tàm intrà proprias Ecclesias, quàm in Monasteriis aliorum Regularium, non autem intrà proprium Conuentum; idque ne aliàs impunita remaneant delicta Religiosorum; quod regulariter eueniret, cùm ij semper habitent in proprio monasterio. Et quidem quod gaudeant Immunitate in propria Ecclesia, immò & in Monasteriis aliorum Ordinum patet, tùm quia sic cessat absurdum modò adductum; tum quia Indultum Immunitatis concessum fuit locis Ecclesiasticis, vt debitus honor Dei in iis conseruetur, abstrahendo ab hoc, vel illo genere personarum: locus autem Ecclesiasticus iniuria afficitur, siue extrahatur Religiosus, siuè sæcularis. Vnde inferri potest etiam Moniales, & Puellas, quæ apud ipsas educantur, gaudere Immunitate in propria Ecclesia, non item intrà suum Monasterium. Ita ille.

RESOL. XXXVIII.

An Regularis occidens suum Generalem gaudeat Immunitate Ecclesiarum. Ex part. 7. tract.11. & Misc.2 Resol.37.

§.1. Nouissimè negatiuam sententiam docet Ioannes Antonius Nouarius *in summa Bullarum, part.2. tit. de Immunit. Eccles. num.67.* quia in Religione Generalis dicitur Princeps & habet merum & mixtum imperium, & omnem potestatem vtriusque fori & personæ. Ergo.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, nam vt optimè Castrus Palaus *tom.2. tractat.*11. *disp. vnica, punct.9. num.*43. Trullench *in Decal.tom.*1. *libro primo, cap.*11. *dub.*3. *numero* 24. in Bulla Gregoriana nomine Principis intelligitur, qui supremam habet iurisdictionem, nemini iure est subiectus, quia hic per antonomasiam dicitur Princeps, qualis est Pontifex, Imperator, Rex, & similes. Sed Generales Religionum non sunt tales, nam non solùm subiiciuntur Summo Pontifici, sed etiam in multis Casibus eorum Capitulis Generalibus. Ergo non includuntur in Bulla Gregoriana sub nomine Principis; Nec argumenta quæ adducit Nouarius sunt magni ponderis; nam multi Principes, Duces, Marchiones habent merum & mixtum imperium & omnem potestatem vtriusque fori, & tamen, quia verbi gratia subiiciuntur Regi Hispano, vel Gallo, si aliquis subditus illos occideret, non vtique, vt perperam vult Nouarius, priuabitur Ecclesiæ immunitate; quia supradicti non includuntur sub nomine Principis, cum sint Regi subiecti. Sic & in casu nostro Principis appellatione non veniunt Generales cùm & ipsi superiorem agnoscant; Ergo Regularis subditus, eos occidens, priuilegio immunitatis gaudebit.

RESOL. XXXIX.

An Apostata à Religione gaudeat Immunitate Ecclesia?

Non autem in Ecclesiis, & Monasteriis eiusdem Religionis, à qua apostatauit, sed in aliis. Ex part.1. tract.1. Res.23.

§.1. Negatiuè respondet Peregr. *de immun. c.*12. *n.* 16. Sed contrariam sententiam tenendam esse existimo. Dico igitur, dictum Apostatam gaudere immunitate: non autem in Ecclesiis, & Monasteriis eiusdē Religionis, à qua apostatauit; sed in aliis; vt dictum est. Et ita docet Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.*15. *quæst.*16, *num.*15. Bobadill. *in pol. tom.*1. *lib.*2. *cap.*14. *num.*57. qui citat Rebuff. & Decian. Et ita docet in terminis nostræ Bullæ, Farinac. *de immun. c.*13. *n.*169. & Italia *de immun. lib.*1. *cap.*3. §.1.*num.*17.*ver. Ex his ergo apparet.* Vbi testatur, quendam Apostatam à Religione fuisse restitutum Ecclesiæ, ex qua fuerat extractus.

Sup. hoc supra in Ref. 27.§. Quæro decimo, & lege alias Ref. citatus in fine dicti §. & infra ex Ref. 97. §. VIt.

RESOL. XL.

An qui vehementer suspectus est de heresi, gaudeat Immunitate Ecclesia? Ex part.1.tract.1.Ref.38.

Sup. hoc supra in Ref. 29. §. 2. ad medium.

§.1. CVm quadam limitatione affirmatiuè respondet Gambacurt. *lib.5.c.38.n.4.*

2. Sed omnes scribentes super dictam Bullam, absolutè negatiuam sententiam docent, vt noster P. Peregrin. *cap.8.num.8.* Marius Italia *lib.1. cap.5.§.6. num.59. & n.140.* & Ambros. *cap. 8. num.10.* Idem etiam docet Penna *in suis Annot.ad* 2.p. *Directory Inquis. schol. 9. §. qui autem.* Et post hæc scripta hanc sententiam inueni apud Farinac. *de immunit. Eccles. c.13.num.175.* vbi sic asserit: [Non solùm blasphemus hæreticalis, sed etiam quicumque alius de hæresi quouis modo suspectus, si ad Ecclesiam confugiat, ab ea à ministris sancti Officij indifferroter extrahitur. Et ratio est: qoia, cùm error hæresis consistat in intellectu, qui nisi per ipsiusmet rei confessionem declarari non potest, formalitásqoe hæresis ab hoc dependeat; vtique pro fidei orthodoxæ conseruatione, ne pestifera hæc lues latenter serpat, si rei huiosmodi ad Ecclesiam confugiant, ab ea extrahendi sunt, iuxtáque intentionis declarationem ad abiurationis gradum admittontur. Et ita in antiquissimo illius sacri Tribunalis stylo semper seruatum est, & seruatur in præsens.] Hæc Farinac. Vnde apparet, me his diebus respondisse contra opinionem Gambacurt. quæ omoinò reiicienda est.

Sup. hoc in Resol. & §. not. præteritæ.

RESOL. XLI.

An hereticus non solùm ob heresim, verum etiam ob alia delicta distincta ab heresi, careat Immunitate Ecclesiarum? Ex part.1.tract.1.Ref.29.

Supr. hoc in Ref. seq.

§.1. AFfirmatiuè respondet Gambacurt. *lib.7.c.3. num.6.* P.Peregrin. *de immunit.cap.8.n.13.* Bobadill. *tom.1.lib.2.cap.14.num.54.* Tanner *in 2. 2. disput.5. quæst.8. n.16.* si tamen de hæresi non fuisset ponitus. Et ratio est; quia est indignus tali fauore, & vt Ecclesia illom defendat. Verùm contrariam sententiam tenendam esse indico cum Portell. *in dubiis regul.ver.Ecclesia immunitas,num.10.* Azorio *p.2. lib.9.cap.9.quæst.9.* Syluestro *verb. immunitas, 3. q. 3.* Suarez *de Relig.tom.1.tract.2. lib.3. cap.10.n.13.* Bonacin. *de legib.disp.3.q.7.§.3.num.5.* & aliis. Et ratio est: quia non habemus fuodamentum ad excipiendam personam, vbi crimen non est exceptum. Vnde in illis locis, vbi Hæretici impunè habitate permittuntur, nec propter hæresim puniuntur; dicendum est, in criminibus non exceptis, gaudere, vt cæteri, immunitate Ecclesiarum. Vide circa præsentem quæstionem Farin. *de immunit.cap.13.num.170.*

RESOL. XLII.

An Hereticus quoad alia delicta gaudeat Ecclesiarum Immunitate?

Idem dicendum est de Schismaticis, Apostatis, & fautoribus Hereticorum,&c. Ex part.6.tr.1.Ref.24.

Sup. in Ref. quæ hic est infra 45. & in aliis eius primæ not.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap.5. fol.60.* vbi cùm intendat probare, vt supra visum est, infideles non gaudere Ecclesiarum immunitate; hoc probat exemplo Hæreticorum, & ideò sic asserit. Quodcunque verò de Iudæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cuiusvis sectæ fuerint. Id aotem facile probari porest ex Constitutione Ioannis XXII. quam superiùs retulimus, qui constituit Hæreticos Ecclesiarum immunitate defendi minimè posse: ex eo namque consequens est multò minùs infidelibus hoc licere. Etenim hæretici licèt prauas opiniones habeant, Baptismatis tamen charactere insigniti Christum Iesum aliqua saltem ratione venerantur, quem infideles auersantur, atque execrantur.

2. Sed hoc argumentum Sarpi à maiori ad minus, videlicet infideles esse excludendos ab immunitate Ecclesiarum; quia ab illa excluduntur hæretici; negandum est: nam hæretici secluso crimine hæresis, quoad alia delicta gaudent Ecclesiæ immunitate. Et ita ego docui *in part.1. tract.1. resol.29.* cum multis Doctoribus, quibus nunc adde Ludouicum Corream *relect. de immunit. part. 3. num.3.* Castrum Palaum *tom.2.tract.11.disp.vnic.punct.7.num.4.* Trullench *in Decalog.tom.1.lib.1.cap.11.dub.2.n.2.* Villalobos *in summa, tom.2.tract.39.diffic.7.n.20.* Farinacium *de immunit.cap.13. num.70.* & Marium Italiam *lib.1.cap.5.§.6.num.7.* Et ratio est, primò, quia non habemus fundamentum ad excipiendam personam, vbi crimen non est exceptum. Secundò excipitur in iure crimen hæresis, consequenter hæreticus tantùm ratione hæresis: verba enim formaliter accipienda sunt, & cùm immunitatis priuilegium sit fauorabile, restringi non debet absque fundamento & ratione. Tertiò immunitatem debet exercere Ecclesia erga omne genus personarum, cum instituta sit a Christo Domino, qui inimicos iobet diligere: aliter enim aliud iuberet, aliud autem exerceret. Deinde non videtur dicendom quoad hanc immunitatem Christianom esse melioris conditionis, quàm infidelem vel hæreticum; cum æqualitas sit seruanda erga omnes, vt ipsi agnoscant ingratitudinem suam. Quartò respectu aliorum delictorum crimen hæresis se habet per accidens; ergo non potest impedire immunitatem, quam reus obtinet, ne ob alia delicta ab Ecclesia extrahatur. Quintò iura prioantia Hæreticum immunitate, formaliter intelligenda sunt, videlicet vt priuent Hæreticum, quatenus hæreticus est, non quatenus homicida, &c. aliàs, qui delinqueret in Ecclesia, priuatus esset immunitate, non solùm quoad illud delictum, sed quoad alia quælibet, quod est cootra communem. Et tandem sextò hoc priuilegium immunitatis concessum est loco & non personis: Ergo, &c. Et hanc opinionem esse probabilem concedunt ipsimet aduersarij, vt Fagundez *part.2.lib.4.cap.4.n.49.* ergo est amplectenda: quia inter duas opiniones illa debet amplecti, quæ fauet Ecclesiæ; vt ego alibi satis probaui; & probat Gratianus *in disceptatione, cap.88. num.6.& cap.131.n.2.* Pacianus *respons.7.n.123.* Hondedeus *consil.3. num.24.lib.1.* & post illos Sperellus *decis.91.n.29.* Vnde ex his sequitur quid dicendum de Schismaticis, Apostatis, fautoribus Hæreticorum: isti enim sunt excludendi à priuilegio immunitatis, quando ipsorum crimina coniuncta essent cum hæresi; secùs autem si eorum delicta cum hæresi aot fauore hæresis coniuncta non sint.

Quæ hic est Ref. antecedens.

3. Nec valet dicere in fauorem opinionis Sarpi id quod asserit Peregrinus *de immunit.c.8.n.13.* & alij, nempe hæreticom esse indignum hoc beneficio & priuilegio, cum sit Ecclesiæ hostis & proditor. Nam respondeo hæreticum esse qoidem indignum hoc priuilegio; sed Ecclesia ex tertio argumento superiùs adducto ob ostensionem suæ pietatis illom ab hoc priuilegio non vult excludere.

Alibi infra in Ref. 115. §. vlt. & in Ref. 128. §. Sed ne. in fine. & inferius in tt. 2. Resol. 162. §. Ad priuilegium cursim in fine, & in Resol. 190. §. Sed respondeo. prope fine, & in Resol. 195. in fine, & in Resol. 201. & 207. §. Igitur. & in Ref. 214. §.1. post medium, & infra in tt. 3. Ref. 11. §.1. ad med. & inferius in tt. 8. Ref. 4. §. Sed silere. & in tom. 6. tract. 7. Ref. 119. §. Igitur post med.

RESOL.

RESOL. XLIII.

An Iudaus, Paganus, Sarracenus, & quilibet Infidelis gaudeat Immunitate Eccleſia? Ex part 1. tract. 1. Reſ. 22.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & in Reſ. præterita §. 1. & ſupra in Reſ. 25. §. penult. & infra in Reſ. 69. §. Vlt.

§. 1. REſpondeo affirmatiuè cum D. Antonino *p. 3. tit. 12. p. 5. §. 1. ver. His ergo exceptis.* Syluest. *in Summa, ver. immunit. 3. n. 2. verſ. ſecundum de Pagano.* & Azorio *p. 2. lib. 9. c. 9. q. 9.* Nec deſunt pro firmanda mea opinione docti Iuriſconſulti: nam ita docet Riccius *de iure perſon. lib. 2. c. 1. 2. per tot.* cum aliis, quos citat & ſequitur Barboſ. *in Collect. tom. 1. lib. 5. tit. 49. c. 6. n. 50.* Faber *in leg. 2. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, & in §. ſed & hoc. n. 3. Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, & Gloſſa, Hoſtienſis, Innoc. & Cardinalis apud Bobadill. *tom. 1. lib. 2. c. 14. n. 51.* qui probabilem vocat hanc opinionem: & abſolutè etiam tenet illam in terminis noſtræ Bullæ, Italia *de immun. lib. 1. c. 3. per tot.* Et ratio eſt: quia tale priuilegium non conceditur à Summo Pontifice intuitu perſonarum, ſed loci. Sed priuilegia locis conceſſa, ad quaſlibet perſonas ibi ſtantes extenduntur, vt notat Bartol. *in leg. cunctos populos*, & Bald. *in leg. ſi non ſpeciali. C. de teſtam.* Ergo, dum infideles tali priuilegio frui volunt, non eſt illis denegandum: quidquid in contrarium aſſerant Megala *in 3. p. lib. 4. c. 2. n. 3. & 16.* Doctores apud Farinac. *de imm. c. 6. n. 79.* qui *n. 83.* cum Pereg. *tr. de immun. c. 12. n. 1.* & Suar. *de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. c. 10. n. 11.* diſtinguit: ſi enim infidelis confugiens ad Eccleſiam, non petit Baptiſmum; putat, contra noſtram ſententiam, non gaudere; quia ſua infidelitate indignum ſe facit eius beneficio: ſed vt diximus, hoc priuilegium non conceditur ratione perſonarum, ſed locorum. Vel petit Baptiſmum verè, & realiter, & non ſimulando; & tunc aſſerit gaudere. Sed tu tene noſtram ſententiam, quam valdè miror vocari parum tutam à Gambac. *lib. 5. c. 7. n. 5.* cùm ſit probabilis, & tam magnos Theologos, & Iuriſperitos habeat patronos; & ex ipſamet Societate probabilem vocauit Fagund. *de Præcep. Eccl. lib. 4. c. 4. n. 49.* & Portell. *in dubiis regul. ver. Eccleſ. immun. n. 10.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. Vlt. & in Reſ. 1. poſt ſeq. etiam §. Vlt.

RESOL. XLIV.

An Infideles, Iudai, &c. gaudeant Immunitate Eccleſiarum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 50.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius primæ not.

§. 1. HIc caſus frequenter poteſt accidere, & negatiuam ſententiam tenet Megala, Peregrinus & alij, quos citaui *in part. 1. tract. 1. reſol. 22.* quibus nunc addo Layman *in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 3. n. 21.* Suarez de Paz *in praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 5. n. 106.* Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 51. num. 5.*

2. Sed ego *ibi*, & meritò, affirmatiuam ſententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Tiraquell. *de iure primogenitura, q. 66. n. 9.* Remigium *de immunit. fallent. 18. n. 3.* Felinum *in c. Iudai, de Iudais, n. 2.* Hippolytum *in l. vnic. C. de raptu virginum, n. 114.* nouiſſimè citat & ſequitur Ludou. Correa *ſelect. de immun. Eccl. part. 3. c. 3.* quia, ait ille, immunitas non delinquentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei reuerentiam & honorem conceſſa eſt: vnde qualiſcumque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum habet immunitas, dummodo tamen excipiantur excepti. Deinde peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam immunitas conceditur, qui quidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt; ac proinde licèt infideles ita ſe habeant, nequaquam ab Eccleſia ſunt extrahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticæ nocere non debeat. Ita Correa, quam quidem ſententiam non ſolùm in terminis Bullæ Gregorij XIV. veram eſſe exiſtimo, ſed etiam de iure communi, nam *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* neque in alio Canone, non reſtringitur immunitas ad Iudæos & Sarracenos: ergo, &c. Et hanc ſententiam etiam nouiſſimè tenet Gauantus *in enchir. Epiſc. verb. immunitas Eccleſiaſtica, n. 9.*

3. Notandum eſt hic, etiam ſtando in prima ſententia infideles confugientes ad Eccleſiam, ſi non ſimulatè petant Baptiſmum, gaudere immunitate. Verumtamen ſi infidelis poſt delictum commiſſum ad Eccleſiam confugiens Baptiſmum petat, cùm antea conuerſionis nulla ſigna dediſſet, præſumptio eſt contra illum, quòd ſimulatè, & ſolùm pœnæ vitandæ cauſa petat, ideóque niſi contrarium appareat, extrahi poteſt. Non tamen puto, quicquid aſſerant Caſtrus Palaus *in opere morali tom. 2. diſp. vnica, de immunitate Eccleſ. punct. 7. num. 8.* Megala *in 3. part. lib. 5. cap. 2.* & Marta *de iuriſdict. part. 3. cap. 51 num. 3.* præſumptionem hanc iuris eſſe, ac de iure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, quin potiùs dicendum ad Epiſcopum pertinere, vt in hoc caſu examinet voluntatem infidelis Baptiſmum petentis, & ſi iudicaris veram eſſe atque à Deo inſpiratam immunitatem, ipſi concedat, quominus à iudice laico extrahi poſſit. Et hæc omnia docet Layman *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 12.* & Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 11.* Verùm ego, vt dixi, abſolutè teneo, omnes infideles, etiamſi non petant Baptiſmum, confugientes ad Eccleſiam gaudere eius immunitate; ad textum verò *in l. 1. C. de his qui ad Eccleſiam confugiunt*, ex quo contraria ſententia firmant, reſpondeo cum Correa *loco citato*, eſſe textum iuris ciuilis, & Pontificio contrarium & ideo non eſſe obſeruandum. Quòd autem infideles non ſint ſubditi Eccleſiæ, ac proinde ab illa tutari non debeant, reſponderi, poteſt non debere attendi quòd, Iudæi, v.g. careant fide, vel illam habeant ad hoc, vt ipſi hac immunitate gaudeant, quia hoc priuilegium non conceditur intuitu perſonæ, ſed loci.

Sup. hoc prope finem præcedentis Reſ. & in Reſ. ſeq. §. Vlt.

RESOL. XLV.

An Iudai, & alij infideles, ſi confugiant ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate?

Et docetur, quod ſuper Immunitate Eccleſiaſtica ſaculares Principes nihil ſtatuere poſſint, vnde in materia Immunitatis ius Canonicum, & non Ciuile ſeruandum eſt. Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 23.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & in tertia §. 1. & ſupra in Reſ. 25. §. penult. & infra in Reſ. 69. §. Vlt.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tuetur Sarpus *cap. 5. fol. 58.* ita aſſerens. Iudæi ſuperſunt, qui vt delictorum pœnam, aut debitorum ſolutionem effugiant, ad Eccleſias confugere ſolent; quorum cauſa lex prima lata fuit ab Eccleſiarum immunitate. Hæc ſtatuit Iudæos, qui ſimulant ſe Chriſti lege velle contingi, vt ad Eccleſias confugientes euitare poſſint crimina, arceri debere. Quare Doctores omnes conſtituunt; ſi Iudæus ad Eccleſiam confugiens velit in Iudaïca perfidia permanere, eumdem nulla omnino immunitate vti poſſe. Nonnulli, pauci tamen exiſtimarunt, ſi Iudæus reus, aut debitor ad Eccleſiam confugeret eo nomine, vt Chriſtianus fieri vellet, non ficta aut ſimulata, ſed vera atque ſyncera intentione, ex animo, ac certa pietate, eo caſu ſacro baptiſmate

ptiſmate inſigniri: atqoe protegi debere. At quoniam credi nequit velle aliquem ex animo Chriſtianam fidem ſoſcipere, cumque à delictis & facinotibus initium ducete quæ Chriſtiana Religio omnino prohibet & auerſatur; ficti non poteſt, vt vulontas illa, qoæ tune ſolummodò ſeſe dat in omnium conſpectum, cùm iuſtitia hominem qoætit ſupplicio afficiendum, recta ſit & ſyncera, ſed ficta potiùs & ſimulara, quodcumque verò de Iudæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cuiuſvis ſectæ fuerint. Hucvſque Sarpus.

2. Sed falſum dicit: dum aſſetit omnes Doctores aſſetere Iudæum perſiſtentem in ſuo Iudaiſmo non eſſe ab Eccleſia protegendum: nam non ignobiles, nec pauci Doctores, com quibus ego adhæſi *in 4. part.tract.1.reſol.50.*& *in part.5.tract.1.reſol.2.* ex declaratione Sacræ Congregationis immunitatis contrarium aſſerunt, & Couar.*var.lib.2.c.20.n.11.* cum Ludouico Correa *in relect.de immunit. part.3. num.3.* obſeruat hanc ſententiam eſſe teceptam ftequentiori Authorum calculo, & eam probat nouiſſime Anton. Ricciollus *de iur.perſ.lib.2.cap.12.per tot.* Zambellus *in reper. Mor. verb. Eccleſia quoad ius immunitatem, num.* 2. & me citato Carolus Maranta *in controuerſ. iur.part.2.reſponſ.51.n.3.* Et tatio eſt manifeſta, quia *in cap.inter alia, cap.minor, cap.frater, cap.ſi quis inuentus, cap.ſi quis contumax, de immunit.* omnibus indiſtincte conceditor hoc priuilegium: quia non propter perſonas, ſed perſonis propter locum conceditur: ſed fideles capaces ſunt huius conceſſionis:ergo ſiue velint conuerti, ſiue renuant, hoc priuilegio gaudere debent. Adde quòd priuilegium immunitatis eſt fauorabile; ergo eſt largè interpretandum.

Prima Ref. hic citata nunc eſt antecedens. Secunda verò ſupra eſt Ref.25.

3. Ad *l.1. C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* quam pro ſua ſententia addncit Satpus. Reſpondeo legem illam Imperialem eſſe, & ſuper immunitate Eccleſiaſtica ſæculare. Principes nihil ſtatuere poſſunt, vt docet Alexander *lib.7.conſil.145.num.4.*Decianus *lib. 3.conſil.*80. *n.*27. Sperellus *deciſ.*59. *num.* 33. & alij. Vnde in materia immunitatis ius Canonicum & non ciuile ſeruandum eſt, vt tradit Germonins *de Sacr. immunit. lib.3. cap.16. n.21.* Tuſchos *verb. Eccleſiæ, concluſ.10.num.19.& verb.immunitas, concluſ.59.n.13.* Peguera *in pract.crim.in.cap.26. num.6.* & alij. Et ita ad hanc legem Cod.à Satpo adductam reſpondet Italia *de immunit.lib.1.c.5.§.3.n.1.*& Cottca *de immunit. part.3.n.3. in fin.* & ante illos Abbas *in cap.inter alia, de immunit. num.6.* cum pluribus aliis.

Ad fulciendam doctrinam huius §. lege ſupra c. Ref. 25.§.Quæſto ſeptimo. & Ref. 33. per totam & infra ex Ref. 56. §. Nec valet.

4. Nec valet dicere in fauorem Sarpi, quòd Iudæi careant fide,& ideò ſont indigni, qui hoc priuilegio gaudeant: nam, vt dictum eſt,reſpondeo qoòd immunitas non delinqoentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei seuerentiam conceſſa eſt. Vnde qualiſcumque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum habet immonitas dummodo excipiantur excepti. Et ideò peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam huiuſmodi immonitas conceditur; qui qoidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt: ac proinde licèt Iudæi & alij infideles ita ſe habeant, nequaquam ab Eccleſiam ſunt exttahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticæ nocere non debeat, iuxta *reg.delictum, de regul.iur.in 6.* Nec deſinam hic adnotare apud Gentes nullam in Aſylis babitam fuiſſe rationem Religionis; ita vt ij tantùm, qui eos Deos colerent, ad illorum Aſyla admitterentur, ſed cuiuſcumqoe teligionis rei eſſent, in qoouis Aſylo confugiendo, ad impunitatem admittebantur.

Sup. hoc in Ref. præcedenti.§.3 lt.& in alia eius not.

5. Ad id verò, quod Satpus aſſerit Iudæum, vel infidelem ad Eccleſiam confugientem, & Baptiſmom petentem non eſſe credendom, id recta & ſyncera intentione efficere. Reſpondeo quòd licèt qoando infidelis petit baptiſmum poſt commiſſum delictum, & fugam in Eccleſiam, ſit magna præſumptio aduerſùs eom, quòd ſimulatè petat: tamen non eſt abſolute, vt malè vult Sarpus, excludendus ab immunitate:ſed Eccleſia poteſt huiuſmodi hominem ad ſe confugientem, & petcotem baptiſmum protegere; donec examinet, an verè,an ſimulatè petat, & admittete probationem contra præſumptionem, quia iſta non eſt præſumptio iutis & de iure, aduerſùs quam probatio non admittitut, & ita tenet Soatez *in Religione, tom. 1.lib.3. cap.10. n.12.* Petegrinus *de immunit. cap.12. num.1.* Farinacius *cap. 6. num.* 84. & alij. Et ideò quando Eccleſia iudicauerit petitionem Baptiſmi non eſſe ſimulatam, ſed veram ex occaſione illius delicti, vel ex alio eapite à Deo inſpiratam, ſicut poteſt illum hominem baptizare, ita etiam poterit declarare, vt immunitate gaudeat. Sed ſupradicta procedont in illorum opinione, qui aſſerunt non eſſe excludendos ab immunitate infideles,ſi petant baptiſmum: verùm ego vt dixi, abſolutè puto Iudæum, vel alium infidelem confugientem ab Eccleſiam, etiamſi non petat baptiſmum, non eſſe immunitate priuandum.

RESOL. XLVI.

An offendentes perſonas Cardinalium gaudeant Immunitate Eccleſiarum,maximè poſt Bullam Greg.XIV. Ex quo infertur, an offendentes quoſcumque Conſiliarios, licèt intimos Principum ſæcularium gaudeant Eccleſiarum Immunitate? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 86.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Farinacius *in append.de immunit.cap.14.n.185.* quia Conſtitutio Greg. XIV. videtur reſtricta ad eos, qui fuerint rei læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis: offendentes autem Cardinales non dicuntur offendere perſonam Pontificis. ergo, &c. Et licèt Cardinales Principes poſſint noncupari, non tamen propriè Principes ſont, illi præſertim, qui Superiorem non habent, & de quibus propriè Bulla Pontificia loquitut, vt inter alios obſeruat nouiſſimè Caſtr. Palaus *tom.2.tract.11.diſp.vn.punct.9.num.43.*

2. Sed his non obſtantibus Gambacurta *de immun.lib.5.cap.44.n.5.* Marius Italia *lib.1.cap.5.n.16. & §.7.num.21.* cum noſtro Peregrino *cap.11. per totum*, docent talem reum minimè gaudete Eccleſiæ immonitate, non tantùm quia Cardinales ſont Conſiliarij Papæ, & faciunt vnum corpus cum ipſo, ex *cap.felicis, de pœnis, in 6.* ſed qoia ſunt Romanæ Eccleſiæ Principes, vnde & in iore Regibos æqoiparantur, & ideo maieſtatem habent, & qui eos lædit, maieſtatem lædit, lædit aotem eam in perſonam Principis, ergo caret immunitatis prioilegio, & includitur in verbis Bollæ Gregorianæ. Quæ doctrina minimè applicari poteſt quibuſcumque Conſiliariis, licèt intimis Principum ſecularium, nam illos offendens gaudebit vtique, vt alibi diximus, Eccleſiarum immunitate, & tradit Palaus *loco cit.* & nooiſſimè Marcellus Vulpe *in Praxi iudiciali, cap.3. num.15.* Verùm quia opinio Farinacij habet aliquam probabilitatem, quando caſus (qoem Deus auertat) in facti contingentia accideret, Epiſcopi, vel alij Prælati Eccleſiarum talem reum ad Eccleſiam confugientem ſecorè cuſtodiant, & illicò Summom Pontificem ne deſinant certificare, qui delinquentem brachio ſeculari tradendum eſſe iuſtè determinabit.

Alibi in Ref. quæ hic eſt infra 54. & in Ref. 50. §. Sed ceſſat. & in Ref. 51. & 108. in fine.

RESOL. XLVII.

An mandantes offendi Cardinales, si effectus non sequatur, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ & priuentur Immunitate Ecclesiarum?

Et notatur, eum, qui offensionem nomine suo factam Cardinali ratam habet, Immunitate Ecclesiarum non gaudere, præter incursionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœnæ. Ex part.5.tract.2.Res.87.

§.1. NOn priuari immunitate Ecclesiarum videtur respondendum, quia ex mandato mandans non obligatur nisi mandato executo, & §. *is qui exequitur, Instit.de mandat.*& ex *l.3.ff.eod.* quod magis confirmatur, quia mandans offendi Cardinalem non incidit in censuram Bullæ Cœnæ, si effectus sequutus non fuerit, vt docet Vgolinus *in Bulla Cœn. part.2.cap.11.ver. nec non ca mandantes*, §. 1. Alterius *de censt.tom.1.lib.5. disp.12. cap.6. col.*4. Graffius *lib.4.decis.part.1.cap.*18.*num.*117.Sayrus *de cens.lib.3. cap.*15.*num.*9. Soula *in Bulla Cœna, cap.*12.*disp.*63. *concl.*1. *num.*2. Barbosa *in Collect. Doct. tom.3.lib.5. tit.9.cap.5.num.*9.Bonacina *in Bulla Cœna,disp.1.q.12. punct.3.num.8.&* 9. cum aliis. ergo, &c. Vide etiam Scottiam *in Bulla Pont.epit.*109.*theorem.*297.*& epit.* 166.*theorem.*420.

2. Sed ego affirmatiuam sententiam tenendam esse puto, quam tuetur Peregrinus *tract.de immun. cap.*11.*num.*1. & ratio est, quia *in cap. felicis, de pœnis, in* 6. punitur etiam mandatum, vt obseruat Monachus *ibi num.*1.*in verbo mandauerit, & num.*2. Archidiac. *ibi num.* 11. *in eod.ver.mandauerit.* Io. Andreas *ibidem, ante num.* 1.*in verbo facientes.* Afflictus *in tit. quæ sint regalia.in verbo, & bona committentium n.*105. Gigas *de crimine læsæ Maiest.lib.1. rubr.qualiter,& à quibus crimen læsæ Maiestatis committatur q.*5. *n.*13.quos refert, & sequitur Farinacius *in sua pract. crimin.p.2.tom.2.tit.de crimine læsæ Maiest.q.*112.*n.*91.

3. Quod autem mandans effectu non sequuto nō incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, non est mirum, quia in dicta Bulla principaliter excommunicatur faciens, & secundariò mandans, & proinde non est mirum si mandans non excommunicetur nisi effectu sequnto per mandatarium; sed *in c.felicis*, ita principaliter excommunicatur mandans & punitur, sicut faciens, & ideo non est mirum si mandans immunitate Ecclesiastica non gaudeat etiam effectu non sequuto per mandatarium. Adde quod noster doctus & amicissimus P. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.2.can.*11.*q.*12. *num.*1.*&* 4.*& q.*14.*num.*2. satis probabiliter docet, ex vi Canonis Bullæ Cœnæ excommunicari mandantes, offendi Dominos Cardinales æquè principaliter, ac facientes, & ideo incidere in excommunicationem, etiam effectu non sequuto. Quod probatur ex dictione *nec non*, in textu posita. nam Romanus Pontifex post excommunicationem latam contra dicta crimina committentes, extendens illam ad mandantes, rata habentes, ac auxilium, consilium, fauorem præstantes, &c.sic ait. Nec non ea mandantes, vel rata habentes, &c. At dictio illa, *nec non*, cùm ex duabus negatiuis constet, proculdubio affirmat, & copulat æquè principaliter, vt habetur ex text. *in* §.*cùmque hoc, in proœm.Inst.*& nos suprà diximus *can.*2.*q.*6. Confirmatur, quoniam dictio illa, *nec non*, æquipollet copulæ, &, quæ quidem facit venire copulatum principaliter, non autem accessoriè, vt per Abb.*in c.sæpe n.*7. *de verb. sign.& in c.querelam n.*5.ac latè Iasonius cum aliis, quos allegat *in l.*1. *n.*5. *ff. de iust.& iur.* Nec mirum si ex solo mandato quis ligetur, quoniam hoc ipsum mandare est delictum consummatum, vt habetur ex Ioanne Andrea *in add.ad text. in c.* 1. *in ver. mandauerit, de hom.lib.*6. & hanc sententiam tenet glossa *in Clem.*1. *ver. mandauerit. de pœn.* Ergo etiamsi non sequatur effectus, mandans insequi & offendi Cardinales incurrit in excommunicationem Bullæ, & ita hanc sententiam præter Dnardum docet Sebastianus Acosta *in Bull.Crucıat.q.*65.Notandum est etiam hic cum Peregrino *vbi suprà num.* 2. eum, qui offensionem nomine suo factam Cardinali ratam habuit, immunitate Ecclesiarum non gaudere, præter incursionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœnæ, de qua vide citatos Doctores.

RESOL. XLVIII.

An non reuelantes læsæ Maiestatis crimen in Cardinales perpetratum, gaudeant Immunitate Ecclesiæ?

Idem dicendum est de non reuelantibus crimen læsæ Maiestatis in personam Principis. Ex part. 5. tract. 2. Resol.90.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Peregrinus *de immunit. Eccles.cap.*11.*num.*5. vbi sic ait. Limitatur primò, non procedere in eo, qui non reuelat coniurantes, vel conspirantes vel machinantes in personam Cardinalis, ante, vel post delictum commissum, & eorum fautores, receptatores. Nam licèt per non reuelationem incidat in crimen læsæ Maiestatis, vt patet ex Bulla Pij V. quæ incipit, *Infelicis seculi, vers. quicumque*, tamen non priuatur Ecclesiastica immunitate, quia crimen est omissionis, & non commissionis contra personam Principis, & in præsenti Constitut.Greg.XIV.excipiuntur ad hac immunitate delinquentes committendo (non autem omittendo) contra personam Principis, vt dictum est *suprà cap.*10.*num.*11. Ita Peregrinus.

2. Verùm hanc rationem, quam pro sua firmanda sententia adducit Peregrinus, non admittit Farinacius *in Append.de immun.Eccles.cap.*41.*n.*186.& Marius Italia *de immun. lib.*1. *cap.*5. §.7. *n.*52. asserentes læsæ Maiestatis crimen in personam Principis non reuelantes, si ad Ecclesiam confugiant, illius immunitate non gaudere; sed crimen læsæ Maiestatis in personam Principis cōmittit, qui offendit Cardinales, vt suprà probatum est, & docet ipsemet Peregrinus; ergo talem reum non reuelantem immunitate Ecclesiarum non gaudere dicendum erit. Vnde si casus acciderit, puto debere Episcopum statim Summum Pontificem certiorare, & delinquentem interim cautè custodire. Sup. hoc infra in Ref. 50. §. VI.

RESOL. XLIX.

An receptatores, & defensores interficientium Cardinales incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & non gaudeant Immunitate Ecclesiæ?

Sed difficultas est, an dicti receptatores, &c.incidant in censuram latam in cap. Felices de pœnis in 6?

Et an licèt excusetur ab excommunicatione, qui Clericum turpiter inuentum in continenti percuteret, id tamen non satis videtur in percutiente Cardinalem, Episcopum, & alios Prælatos expressos, &c? Ex part.5.tract.2.Res.91.

§.1. QVoad censuram Bullæ Cœnæ, qui post commissum crimen receptat, vel defendit tales reos, siue vt amicos, siue formaliter vt criminosos, non incidere in dictam excommunicationem; secus autem

autem si illos ante commissum crimen receptet, & defendat, tradit Sousa *in Bulla Cœnæ, cap.* 12. *disp.* 65. *num.* 3. & 4. Duardus *l.b.* 2. *concl.* 11. *q.* 17. *n.* 6. Filliocius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 9. *punct.* 6. *n.* 243. Alterius *de Cens. tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *c.* 6. Suarez *de Censuris disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 72. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 20. *n.* 314. & ratio est, quia post crimen patratum prædictos receptat, & defendit ad ipsum patrandum auxilium, consilium, vel fauorem non impendit, est enim hoc casu crimen iam perfectè commissum, nec in fieri perseuerat, ergo huiusmodi receptatores & defensores ex vi huius Canonis non excommunicantur. Probatur consequentia, quia postquam Summus Pontifex quas prohibet actiones numerauit, addit, *præstantes in eis auxilium*, &c. quæ verba non obscurè ostendunt in prædictis actionibus præstandum esse auxilium, atque adeò illud debere antecedere: qui autem post actiones iam factas receptant, non in illis, sed in re alia hoc loco non prohibita fauent, ad vitandum scilicet amicorum supplicium; quòd autem receptatores approbantes sic factum, non excommunicentur, ex disp. præced. patet. Cùm enim illorum nomine crimen commissum non sit, non dicitur ratum habere in ordine ad excommunicationem incurrendam.

2. Sed difficultas est, an dicti receptatores, vt suprà, incidant in censuram latam *in c. felicis, de pœnis in* 6. videtur etiam sub distinctione supradicta respondere Barbosa *in Collect. Doct. tom.* 3. *lib.* 5. *tit.* 9. *c.* 5. *num.* 14. qui citat Sousam *vbi supr.* nam Sousa negat quidem supradictos reos incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ recipientes post delictum commissum interfectorem Cardinalis, sed docet incurrere in excommunicationem latam *in d. c. felicis.* & ita etiam docet Bonacina *in Bulla Cœna, disp.* 1. *q.* 12. *p.* 3. *n.* 21.

3. Verùm an in tali casu receptatores interficientium Cardinales gaudeant immunitate Ecclesiarum, distinguit Peregrinus *de immun. cap.* 11. *n.* 4. nam vel receptio redundat in fauorem delicti commissi contra Cardinalem, vt quia receptio est facta, ne à satellitibus comprehendatur, vel ne à iudice puniatur, & in hoc casu non excusatur à pœna, nec immunitas Ecclesiastica ei suffragatur, vel receptatio non redundat in fauorem delicti, sed tantùm hospitij gratia facta est, & in hoc casu mitiori pœna puniri debet, & immunitatem Ecclesiasticam non amitteret, cui adde Megalium *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 9. *q.* 1. *n.* 3.

4. Sed hanc sententiam tunc probabilem esse putat Duardus *in Bulla Cœna, lib.* 2. *can.* 11. *q.* 11. *n.* 7. quando aliquis Cardinalis, vel ex dictis Prælatis turpiter inueniretur (quod absit) eo modo, quo exemplificat Vgolinus *loco citato*; secus autem si solus cum sola in loco suspecto comprehendatur, nam licèt excusaretur ab excommunicatione, qui Clericum sic inuentū incontinenti percuteret, iuxta sententiam Nauar. quam communē esse testatur ipse *in Manuali cap.* 27. *n.* 84. & Suarez *de cens. disp.* 22. *sect.* 1. *sub n.* 37. id tamen satis non videtur in percutiente aliquem ex enumeratis in hoc Canone, quoniam propter dignitatem personæ, & munus quo fungitur, non redditur adeò suspectus, sicut simplex Clericus, maximè si de huiusmodi genere criminis non sit aliàs diffamatus.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 2. Res. 16. 17. & 18. & in alijs earum annotationem pro hac quæst.

5. Verùm, his non obstantibus, ego teneo absolutè contrariam sententiam, nempe supradictos occidentes, vel percutientes Cardinales incurrere censuram Bullæ Cœnæ, & ita docet Alterius *de cens. tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *c.* 5. *dub.* 3. & Bonacina *de cens. disp.* 1. *q.* 12. *punct.* 3. *n.* 5. & ratio est, tum quia hic Canon absolutè excommunicat offendentes Cardinales, & alios Prælatos hic expressos absque exceptione causarum *in cap. si verò* 1. & 2. *de sent. excomm.* contentarum; ergo frustrà nos excipimus huiusmodi causas, verba enim generaliter prolata, generaliter intelligenda sunt iuxta propriam verborum significationem, etiam in materia pœnali, & odiosa *l. de pretio, ff. de public. in rem action.* & *cap. solitæ, in fine, de maior. & obed.* tum quia percutientes Clericum torpiter inuentum cum filia ligarentur excommunicatione Canonis *si quis suadente diabolo* 17. *q.* 4. nisi exciperetur *in c. si verò* 1. & 2. *de sent. excomm.* ergo etiam excommunicatione Bullæ ligatur percutiens Episcopum in huiusmodi crimine inuentum, cùm is nullibi exceptus reperiatur, & exceptio in vno casu non sit ad alium trahenda. Vnde ex his contra Peregrinum non audeo dicere supradictum reum gaudere immunitate Ecclesiastica; sed in casu occurrente puto consulendum esse ab Episcopo Summum Pontificem.

Sup. hoc infra in Res. 54. §. Vlt. post medium.

RESOL. L.

An Reus criminis læsæ Maiestatis humanæ debeat gaudere Ecclesiarum Immunitate?

Et quid dicendum, si vxorem, filios, fratres Regis, Consiliarios, Proreges, &c. quis offendit?

Et quid, quando coniuratio, conspiratio, machinatio, conuenticula, seditiones, & similia, &c. non essent facta circa personam Principis, licèt talia crimina reducerentur ad læsam Maiestatem?

Et an sciens, & non reuelans crimen læsæ Maiestatis in ipsam personam Principis gaudeat Immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Resol. 18.

§. 1. Negatiuè respondet Sarpus *c.* 5. *fol.* 51. vbi sic asserit. At præter hæc delicta, quæ priuatos respiciunt, perduellionis etiam rei à sacro loco defendi non possunt. Quod Doctores omnes vnanimes non sentire demiror: multi certè iidemque summi Iurisperiti probant, qui optima sanè de causa decernunt, maximam fore iniquitatem, si quò tot errata leuiora puniri possent, liceret reos ab Ecclesijs extrahere: ob maiora verò, imò si meotis acies intendatur, omnium maxima, dum Respublica læditur, & regimen optimum peruertitur, non liceret. Sic ait Sarpus.

Sup. hoc infra in Res. 52. & 53.

2. Verùm hæc quæstio potest tractari dupliciter, vel in terminis iuris communis, vel in terminis constitutionis Gregorianæ. Et in vtroque casu existimo reum læsæ Maiestatis humanæ modo quo infrà explicandum, gaudere Ecclesiarum immunitate. Et ita de iure commoni tenet Ioannes Guttierrez *in pract. quæst. lib.* 4. *q.* 4. *n.* 3. *iuncto n.* 9. & 17. vbi reprobat Bossium, & Clarum adductos à Sarpo. Idem tenet Villagut. *de extens. leg. cap. fin. num.* 5. Et post illos Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. pun.* 10. *num.* 42. Et ratio, est, quia *in can. inter alia, de immunit. Eccles.* conceditur immonitas omnibus delinquentibus, quantumcumque grauia crimina perpetrauerint: nisi in aliquibus casibus ibi exceptis: ergo de iure communi crimen læsæ Maiestatis debet gaudere immunitate, quia non excipitur in dicto textu.

3. Sed cessat hæc difficultas post conditionem Gregorianam, cùm in illa excludantur tantùm ab immunitate Rei læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis: secus autem dicendum est, quando coniuratio, conspiratio, machinatio, conuenticula, seditiones, vel similia non essent facta circa personam Principis; licèt talia crimina reducerentur ad læsam Maiestatem. Et ideò statuas, vel Principis imagines offendens, qui se Regem facit, cùm non sit; qui offendit eum, qui à Principe saluum habet conductum, qui rebellionem committit contra suum Principem,

Sup. hoc in Resolutionibus not. præteritæ.

Sup. hoc in Res. 46. cursim prope finem & infra in Res. 52. & 108. in fine.

Principem, contra statum, seu Prouinciam: qui occidit filios, vxorem & fratres Principis: item suos Proreges, Consiliarios, Oratores, & alia similia faciens, dicitur vtique crimina læsæ Maiestatis cõmittere; sed quia non sunt commissa in personam ipsius Principis, gaudebit vtique Ecclesiæ immunitate; & omnes scribentes post Bullam Gregorianam tenent, & præcipuè inter illos Alexander Peregrinus *de immunit. cap. 9. per totum*, & Bonacina *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 6. §. 6. num. 3.* nouissimè Doctus Franciscus Sylvius *in resolutionibus variis, verb. immunitas, fol. 108.* Nec desinam hîc pro curiosis adnotare, quòd apud Lacedæmonios Pausanias criminis læsæ Majestatis accusatus tutum ad Asylum Palladis Chalcicæ perfugium expertus est & impunitus euasit.

4. Ad rationem verò, quam pro sua sententia adducit Sarpus: nempe si pro minoribus criminibus rei extrahantur ab Ecclesia; quantò magis extrahendi erunt pro perduellionis crimine tam præiudiciali communi bono & Reipublicæ. Respondeo, quòd in materia immunitatis, de qua loquimur, ex identitate vel maioritate rationis nullum casum excipiendum esse præter exceptos in iure.

Sup. hoc supra in Res. 48. §. Vlt.

5. Notandum est hic obiter docere Bonacinam *tom. 2. disput. 3. quæst. 7. punct. 7. n. 11.* Scientem, & non reuelantem crimen læsæ Maiestatis in ipsam personam Principis gaudere immunitate; cùm dictio, *In*, apposita in Bulla Gregoriana importet actionem positiuam, non verò negatiuam, licèt contrarium asserat Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 7. num. 52.* & Farinacius *de immunitate, cap. 14. num. 186.* Sed sententia Bonacinæ mihi magis placet, quam etiam tuetur Peregrinus *de immunitate, cap. 10. num. 11.* & Ghilinus *in summa, verb. crimen læsæ Maiestatis, numer. 1. littera C.*

RESOL. LI.

An committentes crimen læsæ Maiestatis in personam Principis Superiorem recognoscentis gaudeant hac Immunitate? Ex part. 1. tr. 1. Res. 6.

Sup. hoc supra in Res. 46. cursim prope finem & in Res. 50. §. Sed cessat. ad medium. & infra in Res. 54. & 108. in fine.

§. 1. NOn gaudere respondet Gambacurta *lib. 5. cap. 44.* & ponit exemplum in Principibus nostræ Siciliæ, vt Princeps Buteræ, Petrapertiæ, Castri veterani: & hoc extendit etiam ad Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, & Barones vassallorum: & ita ex parte docet Megala *in 3. part. lib. 4. cap. 2. q. 1. num. 22.*

2. Sed tu contrarium tene cum Barbos. *in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 6. num. 10.* Peregrinus *in tract. de immunit. Eccles. cap. 9. n. 8.* & nouissimè cum Farinac. *de immunit. cap. 13. num. 187.* & Italia *de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 7. n. 29. & seq. & num. 36. ver. hoc autem.* Et ratio est: quia dato, quòd crimen læsæ Maiestatis committerent, illos offendendo, gauderent tamen Ecclesiæ immunitate: quia præsens Bulla Gregoriana intelligitur de offendentibus personam supremi Principis: nam, cùm versemur in materia odiosa, & pœnali, ita nomen Principis in Bulla accipiendum est.

RESOL. LII.

An rebellis, vel qui offendit statuas, vel imagines Principi dicatas, gaudeat Immunitate?

Et an cudentes falsam monetam; offendentes eum qui habet saluum conductum; tractantes de faciendo Rege, ipso viuente; expoliantes nuncios Regis, vel alicuius Principis, vt arcana Regis scirent; & similia perpetrantes gaudeant Immunitate?

Et quid dicendum, si aliquis, crimen læsæ Maiestatis committeret in personam Principis, si non est subditus ratione originis, aut domicilij?

Et an vero, qui sciunt machinationem contra personam Principis, & non reuelantes gaudeant Ecclesiarum Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Resol. 7.

Sup. hoc supra in Res. 50. & infra in Res. seq.

§. 1. VBi suprà *lib. 5. c. 44.* Gambacurta negat, & Villadiego *in Polit. c. 3. n. 207.* quia reus Maiestatis videtur: sed licèt talis crimen læsæ Maiestatis committat, attamen immunitate Ecclesiæ gaudebit: quia tale crimen non est in personam Principis, vt Constitutio Gregoriana requirit & ita docet Peregrin. *de immunit. cap. 10. n. 8.*

Sup. hic seqq. in Resolutionibus not. præteritæ, & pro parte monetæ falsæ infra in Res. 55.

2. Vnde notandum est hic, quod, licèt multis modis committatur crimen læsæ Maiestatis, hodie tamen per dictam Constitutionẽ Gregor. XIV. statutum est, reum criminis læsæ Maiestatis tunc non gaudere immunitate Ecclesiæ, si in personam Principis aliquid machinatus fuerit: ergo secus, si non in personam Principis: & ideò peregrin. *vbi suprà num. 9.* probat, gaudere hac immunitate Ecclesiæ offendentes, vt diximus, statuas vel imagines Principum; cudentes falsam monetam; offendentes eum, qui habet saluum conductum; tractantes de faciendo Rege, ipso viuente; expoliantes Nuncios Regis, vel alterius Principis, vt arcana Regni sciant; & similia perpetrantes: nam, licèt hi omnes in his delictis committant crimen læsæ Maiestatis; non tamen personam Principis offendunt. Et ita asserit Farinac. *de immunit. c. 13. n. 190.* cum Peregrin. *n. 13.* & Rebel. Delinquentes ergo contra statutum Principis, licèt crimen læsæ Maiestatis committant, gaudebunt tamen hac immunitate: nam per rebellionem licèt resistant, & non obediant suo Principi; non tamen offendunt personam Principis.

3. Notandum est etiam cum Megala *in 3. part. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 23.* Ambrosino *de immunitate, c. 9. n. 6.* Farinac. *vbi suprà num. 191.* quòd si aliquis crimen læsæ Maiestatis committeret in personam Principis, si non est ei subditus ratione originis, seu domicilij, hanc immunitatem non amitteret: quia talis non dicitur committere crimen læsæ Maiestatis, & est communis opinio, teste Rol. *lib. 1. cons. 4. num. 5.*

4. An verò, qui sciunt machinationem contra personam Principis, non reuelant, gaudeant immunitate Ecclesiarum; negatiuè respondet Farin. *de immunit. cap. 13. num. 186.* Sed contrariam sententiam docet Peregrin. *tract. de immunit. cap. 10. num. 11.* quia, licèt tale crimen puniri debeat pœna mortis; tamen immunitatem Ecclesiæ non amittit, quia crimen est omissionis, & non commissionis contra personam Principis: & in hac Constitutione Summus Pontifex punit delinquentes in committendo, & non in omittendo, contra personam Principis: nam illa dictio, *in*, posita in Bulla, denotat, *contra*, & per consequens actionem, & non omissionem.

RESOL. LIII.

An gaudeat Immunitate Ecclesiæ coniurans seu machinans, vt tradat inimicis Regnum, Ciuitatem, &c? Ex part. 4. tract. 1. Res. 103.

Sup. hoc in Res. præteritis, & supra in Res. 50.

§. 1. NEgatiuè respondet Gambacurta *de immunit. lib. 1. cap. 44. dub. 5.* quia talis est reus criminis læsæ maiestatis: ergo non debet gaudere immunitate.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo cum Peregrino

Peregrino *de immu.c.*10. *n.*7. Farinacio *in appen.c.*14. *num.*190. Mario Italia *de immunit. lib.*1. *cap.*5. §.7. *num.*45. & aliis; quia Gregor. XIV. in sua constitutione excipiendo crimen læsæ Maiestatis taxauit dictam exceptionem in personam ipsiusme. Principis, & paulo antè posuit dictionem taxatiuam *tantum*, quæ de sui natura est impedire extensionem ad non expressa. Et in dicta constitutione exceptio casuum fit per modum formæ. ergo nihil addi, vel minui potest, sed ad vnguem seruari. Ita Peregrinus *vbi supra*, & post hæc scripta inueni hanc sententiam docere etiam Martinum Bonacinam *in Decalog. disp.*3. *quæst.*7. *punct.*6. §.6. *num.*5. quia, ait ille, in tali casu delinquens non dicitur coniurare in personam Principis, nec facere actionem, in offensionem personæ, sed dignitatis, quæ tali personæ competit: ergo, &c. Et tandem hanc sententiam docet Castrus Palaus hoc anno Lugduni impressus *tom.* 2. *de reuerentia debita locis sacris, disp. vnica, punct.*9. *n.*42. *in fine.* Vide meipsum *in part.*1. *tract.*1. *resol.*7.

Quæ hic est Ref. antecedens.

RESOL. LIV.

An, siquis occidat Fiscalem Regium, vel Præsidem iustitiæ, gaudeat Immunitate Ecclesiæ?
Et quid, si aliquis occidat Episcopum, vel Cardinalem. Ex part.1. tract.1. Resol.20.

Quæ hic est supra 52. & pro diffic. tituli huius Ref. suprà in Ref. 46. prope finem & in Ref. 50. §. Sed admedum, & in Ref. 51. & infine Ref. 108.

§.1. HÆc opinio ex supradictis *in Ref.*7. resoluta est: sed in particulari illam posui; quia his diebus à quodam Iurisconsulto agitata fuit, qui dicebat, dictum reum committere, in facientem crimen læsæ Maiestatis; & ideò non gaudere immunitate Ecclesiæ.

2. Sed prorsus, vt ego illi satisfeci, contrarium dicendum est quia in Bulla excipitur tantùm crimen læsæ Maiestatis contra personam Principis: sed dictus criminosus commisit quidem crimen læsæ Maiestatis; sed non in personam Principis: ergo gaudebit Ecclesiæ immunitate. Et ita in terminis docet Bonacin. *de leg. disp.*3. *quæst.*7. *punct.*4. *num.*22. & Ambrosin. *de imm. cap.*9. *num.*7. cum Farinac. *de imm. cap.*13. *num.*192. qui *num.*185. aduertit, etiam occisores Cardinalium, & Episcoporum gaudere dicta immunitate, licèt in tali casu putet, reum à Iudice Ecclesiastico custodiendum esse, vt posteà Summus Pontifex informetur: sed absolutè occidentes Cardinales non gaudere docet Peregr. *de imm. cap.*9. *n.*5. etiamsi dicti Cardinales galerum, seu capellum à Pontifice, non acceperint.

Sup. hoc supra ex doctrina Ref. 49. §. Vlt.

RESOL. LV.

An Monetarij gaudeant Immunitate?
Et an idem dicendum sit de tonsoribus Monetarum, quod de cudentibus. Ex part.6. tract.1. Ref.19.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap.*5. *fol.*52. Neque verò, ait, sacris proteguntur locis, qui Monetarij vulgò dicuntur: tum quia perduellionis est species; tum etiam quia sunt publici fures, qui quoad in eis est, humanam societatem destruunt, cunctósque sine discrimine expilant. Hæc ille.

2. Videtur hîc Sarpus loqui absolutè tam de illis, qui cudunt falsam monetam, quàm de illis, qui bonam tondent: sed ego vtrosque immunitate gaudere existimo. Et licèt cudens falsam monetam, crimen læsæ Maiestatis dicatur committere, ex *l.*2. *C. de fals. monet.* ibi. *Cuius obnoxij Maiestatis crimen committunt*, & docet Decianus *lib.*7. *cap.*23. *num.*1. cum aliis quos refert Farinacius *quæst.*115. *num.*1. Tamen cudentes monetam falsam adhuc puto non esse priuandos priuilegio immunitatis, tam de iure communi, quam de iure nouo constitutionis Gregorianæ: quia in nullo Canone, antiquo excluduntur ab immunitate, & quia non committunt delictum in personam ipsam Principis, quod solum exclusum est in Bulla Gregoriana, & ita in terminis docet Peregrinus *de immunit. cap.*10. *num.*10. Ioannes Guttierez *in pract. quæst. lib.*4. *quæst.*4. *num.*10. & Villalobos *in summ. tom.*2. *tract.*39. *diffic.*7. *num.*19. vbi sic asserit. [Del que haze moneda falsa se ha da dezir, que aunque el delito es muy graue, le vale la Yglesia, porques no esta espresso en derecho lo contrario, y aunque se cuenta por crimen læsæ Maiestatis, es por extension y largo modo, y no propriamente.] Ita ille, & me citato Trullench *in Decalog. tom.*1. *lib.*1. *c.*11. *dub.*3. *num.*28.

Sup. hoc supra in Ref. 52. §. 2. cursim ad medium.

3. Et idem dicendum esse puto de Tonsoribus Monetarum, qui gaudebunt vtique hac immunitate, vt in specie docet Peregrinus *cap.*6. *num.*11. Marius Italia *lib.*1. *cap.*5. §.1. *num.* 15. Nouarius *in summa Bullar. tit. de immunit. num.*4. & Bonacina *tom.*2. *disp.*3. *quæst.*7. *punct.* 6. §.1. *n.*4. & me citato Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib.*2. *cap.*3. *num.* 122. qui testatur, quòd cùm in Ecclesia Sancti Antonij extra mœnia Ciuitatis Neapolis quidem Monetarij confugissent: tunc Prorex Paulo V. supplicauit, quatenus eius Nuncio mandaret, vt eosdem Monetarios ad Regiam Curiam consignare dignaretur. Et Sanctissimus sub die 19. Iulij 1619. mandauit dari litteras Nuncio vt cōstito sibi summariè & ex processibus Laicorum, quòd isti erant Monetarij, eos consignari mandet,

4. Vnde ex his patet responsio ad argumenta Sarpi. Dico igitur ad primum supradictos reos non esse propriè perduellionis reos; sed largo modo: & etiamsi essent verè & propriè, asserit Guttierrez etiam gaudere immunitate; cùm nullus Canon excludat ab illa reum læsæ Maiestatis humanæ, vt suprà probatum est. Quòd hi autem dici possent, vt perperam vult Sarpus, publici latrones, negandum est: quia clam & sine violentia furantur, & non in viis publicis: ergo non sunt publici latrones, atque immunitate gaudere debent: & ideò secundùm supradictam nostram sententiam fuisse iudicatum in crimine falsæ monetæ in Regali Cancellaria Pinciana testatur Guttierrez *loco citato*.

RESOL. LVI.

An fraudantes Regia tributa gaudeant Ecclesiarum Immunitate?
Et an gaudeat Immunitate obligatus ad reddendum ratiocinia ratione alicuius administrationis, & tutelæ?
Idem est dicendum de Officiali Regio debitore ex causa Syndicatus. Ex part. 6. tract.1. Ref.20.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap.*5. *fol.*52. vbi sic ait. Neque porro ij qui fraudant fiscum, & Reipublicæ pecunias in suos vsus conuertunt; sicuti lex Imperialis decreuit, Ecclesiarum immunitate muniuntur.

2. Verùm prorsùs affirmatiuæ sententiæ est adhærendum. Et ita docet Villalobos *in summa, tom.*2. *tract.*39. *difficult.*7. *num.*17. vbi sic ait. [Quanto à lo que deue tributos reales, segun que de derecho ciuil, non le vale la Yglesia; mas haze de dezir, que le vale attentò el derecho Canonico, come tiene Abad, Gregorio Lopez, y Bobadilla.] Quibus ego addo

addo Syluestrum *verb. immunitas 3. num.* 8. Angelum *eod. verb. num.* 15. Tabienam *num.* 8. Armillam *num.* 11. Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num.* 53. Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num.* 3. Ambrosinum *de immunit. cap. 13. n.* 2. Farinacium *cap. 3. num.* 61. Germonium *de sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num.* 110. Castrum Palaum *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 8. num.* 5.

Sup. contento in hoc §. supra in Ref. 27. §. Quarto sepumo. ad medium, & in Ref. 33. per totam, & in Ref. 45. §. Ad leg. 1.

3. Nec valet pro sententia Sarpi lex Imperialis, videlicet *Authent. de mandatis Principum, §. publicanorum*, quam ipse adducit: nam, vt in simili casu respondet Guttierez *in pract. quaest. lib. 4. quaest. 4. num.* 4. in materia immunitatis, quando ius ciuile discordat à iure Canonico, ius Canonicum seruandum erit etiam in foro Ciuili. Quod etiam docet ex pluribus Sperellus *decis. 52. num.* 32. Vnde omnes leges iuris Cæsarei sub Titul. *de sacro sanct. Eccles. & de Episcop. & Cleric.* hodie nullæ sunt ex iurisdictionis defectu: ergo Sarpus in nostro casu non debebat attendere quid diceret lex Imperialis; sed quid statueret ius Canonicum *in cap. inter alia, de immunit. Eccles.* vbi statuitur omnes delinquentes pro quocumque delicto gaudere Ecclesiarum immunitate: aliquibus delinquentibus exceptis, inter quos non numerantur fraudantes Regia tributa.

Sup. seqq. in hoc §. infra in Ref. 60 §. Vlt. in fine

4. Vnde ex supradictis à fortiori dicendum est gaudere immunitate obligatum ad reddendum ratiocinia ratione alicuius administrationis, vel tutelæ. Nec obstat textus *in cap. vxor 17. quaest.* 4. vbi quidam seruus nomine Fœlix obligatus ad ratiocinia confugit ad Ecclesiam, & Gelasius Papa mandat præstito iuramento impunitatis illum extrahere. Nam respondeo, quòd ille textus loquitur in seruo, & non in homine libero, vt aduertit Decianus *lib. 6. cap.* 28. *num.* 26. & alij. Et certum est seruos esse dominis reddendos præstito impunitatis iuramento. Et idem dicendum est de officiali Regiodebitore ex causa Syndicatus; vt obseruat Farinacius *de immunit. cap. 3. num.* 66. nam si confugiat ad Ecclesiam, eius immunitate gaudebit.

Sup. hoc late infra in Ref. 68. §. Ad secundum. & in Ref. 69.

R E S O L. LVII.

An fures debeant Immunitate Ecclesiarum gaudere, etiam in Ecclesia furantes Pixidem SS. Eucharistiæ Sacramenti?

Et an saltem ex consuetudine licitum sit extrahere fures simplices ab Ecclesia?

Et an saltem fures, qui cum furto ad Ecclesiam confugiunt, & intra Ecclesiam illud contrectauerint, gaudeant eius Immunitate?

Et notatur, quod reus non potest in Ecclesia spoliari à iudice laïco re furata, quam secum traxit, sed recurrendum est ad iudicem Ecclesiasticum.

Et an furantes, & alij delinquentes in Ecclesia capi possint ab Ecclesiasticis ministris, etiam extra Ecclesiam.

Et docetur consensum Clericorum in aliquam consuetudinem, quando adest libertatis praeiudicium, nihil operari? Ex part. 6. tract. 1. Ref. 9.

Ad elucidandam doctrinam huius Ref. lege Ref. seq.

§. 1. MInimè, respondet Sarpus *cap. 5. fol.* 44. sic enim ait. Fures etiam, qui aut in Ecclesia furtum, aut cum re ablata ad ipsam confugerint, ex eo quòd in Ecclesia peccant, ab eadem diuelli queunt.

Sup. hoc infra in Ref. 99. §. vlt. ad medium.

2. Sed affirmatiuam sententiam tenendam esse puto; etiamsi furtum commissum fuerit in Ecclesia; vel si Latro pluries furatus fuerit, & sit famosus, dummodo non sit publicus, quia Canones & constitutio Gregoriana excipiunt tantùm homicidia, & mutilationes factas in Ecclesiis. Et ita docet Farinacius *de immunit. cap. 6. num. 94. & seq.* Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11. disp. vnic. punct. 9. num.* 3. Chartarius *decis. crimin. 9. numer.* 7. Tuschus *de iur. Eccles. conclus.* 10. *numer.* 23. & Peregrinus *cap. 12. num.* 9. Sperellus *decis. 59. num.* 21. Ambrosinus *de immunit. cap. 5. num.* 6. Nouarius *in summ. Bull. tit. de immunit. num.* 4. & Riccius *p. 1. dec.* 110.

3. Sed non indigemus contra Sarpum auctoritate Doctorum; vbi adest expressa determinatio sacræ Congregationis immunitatis in vna Squillacensi 18. *Martij* 1632. vbi decretum est immunitate Ecclesiastica gaudere furantes in Ecclesia. Et nota, quòd reus non potest in Ecclesia spoliari à iudice Laïco re furata, quam secum traxerit: sed recurrendum est ad iudicem Ecclesiasticum, vt ego alibi adnotaui, & docet nouissimè Sperellus *decis. 49. num. 25. & 26.* cum aliis penes ipsum. Et suprà dicta doctrina est ita vera, vt Barbosa ex Farinacio *de iure Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. num.* 123. & Gauantus *addit. ad Man. Episc. ver. immunitas Ecclesiastica, n.* 8. dixerint furantes etiam in Ecclesia Pyxidem sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti gaudere eius immunitate: quia homicidia & mutilationes factæ in Ecclesia tantùm exceptuantur, non autem alia crimina: & in nostra materia casus excepti non extenduntur ex maioritate rationis. Et ideò omnes sacrilegos docet Chartarius *decisione criminal. 7. num.* 6. gaudere Ecclesiæ immunitate. Vnde refellendus venit Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 26. n.* 7. Castro *consil. 458. num. 1. lib.* 2. & alij apud Farinacium *de carcer. quaest. 28. num.* 47. asserentes furantes in Ecclesia non gaudere eius immunitate, & Naldus *in summa ver. Ecclesia, num.* 5. sentiens furantem Pyxidem non gaudere immunitate.

Alibi in Ref. quæ hic est infra 101. §. vlt. in principio, & in Ref. 100. §. Neque. cursim in fine. Et pro furantibus Pyxidem infra in Ref. 99. §. vlt. ad medium.

Sup. hoc infra in Ref. 99. §. vlt.

4. Sed an saltem ex consuetudine licitum sit extrahere fures simplices ab Ecclesia; ita vt eius immunitate non gaudeant. Affirmatiuè respondet Sarpus *fol.* 51. ita asserens. Quàm plurimis etiam locis, vbi furtum est maxima copia, consuetudo viget, vt eorum nemini, cuiusuis notæ aut conditionis existat, ad Ecclesiam confugere liceat: quæ tamen consuetudo ab Ecclesiasticis videtur inducta, qui fures perosi obstare noluerunt, quin etiam in ipsis Ecclesiis comprehenderentur. Quare quod est vsu iam receptum, omni contentione retinendum. Ita ille. Et ideò Villalobos *in summa tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num.* 2. sic ait. [Tampoco vale la Yglesia à los Ladrones simples, que cada dia los sacan della, y esto es por la costumbre, como dizen Couarruuias, Iulio Claro, y Paz, que de derecho bien les valera.] Hæc ille & alij.

Sup. hoc supra in Ref. 3. §. Ex his. & infra in Ref. 116. & in aliis earum annotationum.

5. Verùm ego non possum huic sententiæ adhærere: immunitas enim Ecclesiarum contraria consuetudine tolli non potest. Primò, quia populus nihil statuere potest super immunitate Ecclesiarum: ideò nec consuetudinem inducere valet. Secundò, quia talis consuetudo est irrationabilis. Tertiò, quia nec etiam introduci potest Pontifice ignorante. Quartò, quia nunquam talis asserta consuetudo in contradictorio iudicio obtenta fuit. Quæ omnia infrà latiùs à nobis probanda erunt: & probat indiuiduatim loquens de hac consuetudine extrahendi fures simplices ab Ecclesia omninò videndus Iulius Chartarius *decis. crimin. 46. n. 24. & seq.*

6. Vnde ex his non approbo consuetudinem quam alicubi, vigere testatur Sarpus, vbi suprà: nempè fures in furtis grauibus Ecclesiarum immunitate minimè gaudere: nec valet pro confirmatione dictæ consuetudinis simile statutum, quod ipse adducit factum in cuiusdam Principis statu; nam super immunitate

immunitate Ecclesiarum Principes saeculares nihil in eius praeiudicium statuere possunt; vt tradit in hoc casu de immunitate Ecclesiarum Farinacius *de immunitate, cap.6. numer.25.* & alij.

Sup. contento in hoc & seq. § infra ex Res. 117. lege doctrinam §. Quarto secundo. & §. Sed stante.

7. Sed non desinam hîc refellere doctrinam, quam suprà docuit Sarpus, quam doleo approbasse Suarez *de Relig.1 lib.3.cap.11.n.4.*& Raphaëlem de la Torre *tom.2.in 2.2.D.Thomæ,quæst.99.num.4.disp.7. grada* 8. asserentes supradictam consuetudinem extrahendi fures ab Ecclesia iustificandam esse: quia fuit introducta videntibus Clericis & Episcopis in odium delicti, ac perinde quasi renunciantibus tali immunitati quoad fures. Sed, vt dixi, displicet mihi viros Theologos & doctos hæc dixisse:nam prorsùs refellenda esse puto. Immunitas hæc enim concessa est locis sacris, & non personis, vt rectè obseruat Mastrillus *decis. 169. lib. 2.* Adde quòd quæ in honorem Dei sunt introducta,etiamsi quis inde fauor ad partes deriuetur, non possunt partes renunciare, vt docet Panormitanus *in cap.conquestus, de feriis post glossam, n.9.*& probatur claré per text. *in cap, si diligenti, de for. compet.* vbi Innocentius III. primùm probat leges dicentes pacto priuatorum non posse iuri publico derogari: deinde probat Clericum non posse renunciare priuilegio fori, quia hoc non est concessum fauore personæ particularis; sed fauore totius Collegij Clericalis, cui priuatorum pactio derogari non potest. Ergo etiam totus ordo Clericalis & Laïcalis non potest renunciare beneficio concesso in honorem Dei: cui non est illi integrum præiudicare. Et ideò Castrus Palaus *tom.2. tract.11.disp.vnic. punct.11. num.5.* sic ait. Hoc priuilegium non delinquentibus ob ipsos, sed ob reuerentiam loci sacri est concessum; quapropter renunciari à nullo potest; sicuti neque renunciari potest priuilegium fori Clericis concessum, quia non ipsis ob ipsos, sed ob dignitatem Clericalem conceditur. Ita Castrus Palaus.

Sup. hoc melius, & magis latè infra in tr.2. Res. 5.

8. Et tandem quæro à Sarpo; quo pacto Ecclesiastici potuerunt inducere hanc consuetudinem extrahendi fures ab Ecclesia;cùm sit consuetudo contra Canones non excipientes hoc crimen & ideò irrationabilis & reiicienda. Vnde insignis ille Canonista inclytæ Academiæ Salmaticensis Valboa de Mogrouejo *in cap.1.de sol.compet.numer.6.* rectè docuit,quòd consensus Clericorũ ni aliquam consuetudinem, quãdo adest libertatis Ecclesiasticæ præiudicium,nihil operatur: quod etiam docet nouissimè Sperellus *decis.37. numer.63.* Sed hoc accidit in casu, de quo iam loquimur. Ergo, &c.

Sup. hoc cum eodem Valboa infra in tr. 2. Resol. 2. §. Sed dicet ante mediũ Vers. hanc opinionem refellit. & si placet lege alias Res. annot. dicti §. ad medium.

9. Verùm pro Coronide huius resolutionis,quærendum est. An sententia Sarpi saltem admittenda sit in furibus, qui cum furto ad Ecclesiam confugiunt, & intra Ecclesiam illud contractauerint? Et contra Sarpum negatiuè respondendum est; quia illa contrectatio, seu vsus rei subreptæ non potest esse regulariter loquendo res magni momenti; & ideò cùm sit delictum leue, etiam in opinione Doctorum, qui admittunt extensionem quoad delicta exceptuata,non debent amittere priuilegium immunitatis.Adde quòd illa contrectatio est per accidens, cùm non deferatur in Ecclesia, vt iniuria ei inferatur. Ergo, &c. Et ita tenet Peregrinus *de immunitat. cap.12. numer. 10.* & alij communiter cum Bonacina *tom. 2. disputat. 3. quæst.7. punct.5. numer.7.* Vnde prorsùs reiicienda est in opinione omnium Doctorum sententia Sarpi, quam *suprà* retulimus: nempe fures gaudere immunitate Ecclesiarum.

Et pro contento in §. Verum pro. huius textus infra in Res. 09. §. vlt. prope finem.

10. Notandum est tamen hîc obiter furantem in Ecclesia, & alios in Ecclesia delinquentes capi posse ab Ecclesiasticis Ministris qui etiam extra Ecclesiam commiserunt sacrilegium, quod est crimen mixti fori. Ergo,&c. Ita Bonacina *loco cit.*& ne deseras videre *decis.3. & 4.* Alexandri Sperelli.

Sup. hoc infra in tr. 2. Res. 285.& 289.

RESOL. LVIII.

An publici latrones, & grassatores viarum gaudeant Immunitate?

Et quid, si semel, vel bis in via publica, & cum violentia quis deprædatur?

Et quid est dicendum de diurnis agrorum depopulatoribus, quia de diuturnis non est difficultas, & de captinantibus personas,& eas componentibus in quocumque loco, an gaudeant dicta Immunitate? Ex part.6. tract.1.Res.15.

§. 1. NEgatiuam sententiam absolutè & sine vlla distinctione docet Sarpus *fol.50.* Sed aduertant Lectores, quòd licet supradicti casus excipiantur in iure, & in constitutione Gregoriana; tamen habent multas limitationes, quas videbis. præcipuè penes citandos Doctores: sed hîc tantùm tangenda est pulchra quæstio. An qui semel, vel bis in via publica, & cum violentia deprædetur, priuetur immunitate. Et affirmatiuam sententiam docet Megaigs *in 3. part.lib.4. cap.2. quæst.1. numer. 10.* quia nomina verballa in vno solo actu verificantur *ex leg. Athletam, §.calumniata, ff. de his, qui notant.infam.* Et ita etiam tenet Marta *de iurisdiction. part.2.caput.55.numer.22.* qui testatur de praxi: & quamuis frequentia esset necessaria, putat Megalius duos actus sufficere, quia duo actus sufficiunt ad consuetudinem inducendam *ex gloss.in Authent.de testibus, §. quia verò multi, ex l.2.in fin. Cod. de Episcop. audient.* Grassius *de cas. reser.lib.1. capite 10. numer.14.* Floronus *part.2.cas.3. numer.10.* & alij.

Sup. hoc lege §. not. seq.

Sup. hoc quamuis recitantes lege supra §. Ad id. Res. 33.

Sup. hoc in tom.6. tr.2. Res. 13. & 14. & in alijs eorum notationum.

2. Sed hanc Megalij opinionem prorsùs refellendam esse puto à Tribunalibus Ecclesiasticis: non enim dicendus est publicus latro, qui publicè & cum violentia semel vel bis deprædatus est, vt exinde Ecclesiarum immunitate priuandus sit; quòd claré patet *ex leg. Capitalium, §. & vt generaliter, ff. de pæn.* & ideò mulier ex vnico actu fornicationis non dicitur publica meretrix; nec publicus vsurarius, qui semel tantùm commisit vsuram *ex text.in leg. quis sit fugitiuus, §.errorem, & in leg.sciendum,§.illud.ff.de adilit.* & docet Panormitanus *in cap.1. numer.24.de iudic.*& alij. Ergo,&c. Et ita hanc sententiam contra Megalium tenet tota caterua Canonistarum, vt loquitur Ignens *in l.3. §. subuertitur, numer.107. ff.ad Syllan.* quibus adde Pegueram *decis.40.numer.4.* Castrum Palaum *tom.2.tractat.11. disput. vnic. punct.6. numer.3.* Carolum Marantam *in controuers. iur. part. 2. respons. 46.numer.7.* Giurbam *consil.50.numer.27.* Barbosam *de iur.Ecclesiast.lib.2. cap.3.numer.84.* Mastrillum *de indulto, cap.37. num.7.* Ambrosinum *de immunit.c. 21. num. 4.* Peregrinum *cap. 6. num. 8.* Farinacium *cap. 10. num. 154.* Horatium Persium *consil.crim.33.num. 2.& 3.* Nouarium *in summ. Bullar. titul. de immunit. num.45.* qui etiam ex Suarez & Giurba *num. 46.* docet, Grassatores viarum, si sæpiùs tentauerint delicta,sed illa non perfecerint, non esse excludendos ab immunitate, quia delictum exceptuatum debet esse actu consummatum, vt amittat immunitatis priuilegium.

3. Aduertendum tamen est hîc obiter pro nostro Siciliæ Regno, quòd licèt vigore regiæ pragmaticæ, *sub Rubric. de furt. & rapin. titul.47.pragmat.1.* puniatur pœna mortis etiam, qui semel spoliasset viatores in via publica, vt ibi exponitur. Tamen

quoad

qooad priuilegium immunitatis Ecclesiarum nihil operatur dicta pragmatica; vt in specie casus nostri tradit Ambrosinus *de immunit. cap.3. num.6.* & Peregrinus *cap.6. num.9.* vnde caueant Episcopi Siciliæ à Mario Italia *lib.1. cap.5.§.1. num.20.& 40.* vbi videtur approbare etiam io ordine ad immonitatem Ecclesiarum supradictam Pragmaticam. Et aduersùs illum præter Doctores citatos insurgunt ipsimet Consiliarij Regij, vt Pegocra *decis.*410. & Mastrillus *de indult.cap.33.num.7.* Et ratio est, quia statuta Principis Laici non possunt tollere, neque aliquid determinare circa Ecclesiarum immunitatem: sed hoc ad summum Pontificem spectat.

4. Notandum est etiam hîc obiter contra Innocent. *in cap. inter alia*, & *ibi* Hostiensem *num.* 4. & Ioannem Andream *num.*6. & alios, non dici Latrones publicos & grassatores viarum, nisi qui deprædantur in viis publicis, & itineribus freqnentatis: at non sufficit, quòd per insidias furentur, etiamsi noo fuerint in loco publico. Et ratio est, quia textus expresse loquitur ibi. Itinera frequentata, & publicas stratas obsident: tum quia nomen, via, publicum iter denotat; & quia illa verba ad declarationem delicti fuerunt apposita, & ita docet Nouarius *in summa Bullar.tit. de immunitate*, *num.*47. Ambrosinus *cap.3. num.*5. Farinacius *cap.* 12. *num.*165. Vide etiam Mastrillum *de indul. cap.* 32. *num.*8. & Riccium *part.*4. *decis.*144.& alios penes ipsos.

5. Verùm publicis latronibus & grassatoribus viarum adiecit summus Pontifex agrorum depopulatores; circa quns nihil alind dignum adnotatione occurrit, nisi illud curiosum quidem & difficile, An stante constitutione Gregoriana diurnus agrorum depopulator gaudeat immunitate. Dixi, *diurnus*; quia de nocturno non est difficultas: & negatiuam sententiam docet Barbosa *de iur.Eccles.lib.2. cap.3. num.*87. quia verbum, *nocturnus*, appositum *in cap. inter alia*, *de immunit. Eccles.* fuit à Gregorio XIV. in sua Bulla ademptum, & absolutè excludit ab immunitate agrorum depopulatores. Et ita hanc sententiam tenet Farinacius *de immunit.cap.*11. *num.*261. Ambrosinus *de immunitate,cap.4.n.*5. Bonacina *tom.2.disput.3. quæst.7.punct.6.§.1. num.*5.& alij.

6. Sed his non obstantibus diurnos agrorum depopulatores gaudere Ecclesiarum immunitate, docet Castrus Palaus *tom.2. tract.11. disp.vnic. punct.9. num.*4. quia, ait ille, constitutio Gregoriana ad firmaodum ius commune, & reuocanda priuilegia illi contraria expedita fuit: ergo cùm solùm dixit, depopulatores agrorum, intelligenda est iuxta ius commune, qood solùm nocturnos excludit: tam si Pontifex intendebat depopulatores tam nocturnos, quàm diuroos comprehendere, debebat exprimere: quia ius commune oon debet censeri correctum, oisi claris verbis constet. Præterea hæc exclusio derogat immunitati,& constitutio est odiosa & pœnalis: ergo de solo nocturno, & non diurno debet intelligi. Ita Castrus Palaus.

7. Sed tu caue huic adhærere opinioni: nam licèt videtur fauere Ecclesiarum immunitati, maximè illam lædit; nam ex dictis rationibus, quas Palaus adducit, videtur confirmare sententiam Gambacurtæ, & aliorum aduersariorum asserentium constitutionem Gregorianam tollere tantùm priuilegia, sed non derogare iuri communi, quod quidem falsum esse dicendum est cum Chartario *decis. crimin.*95. *num.*4.& aliis Doctoribus, quos ego citaui *in part.* 1. *tract.*1. *resol.*1. & determinauit Sanctissimus Pontifex Clemens V I I I. in Breui ad Archiepiscopum Hahedum Panormitanum sub die 6. Februarij anno 1597. vt ego *suprà* obseruaui, & obseruat nouissimè Nouarius *in summa Bullar. tit. immun. n.*2. Vnde venit refellendus Peregrinus *de immunit. cap.2. num.*11. quatenus dicit constitutionem Gregorianam non corrigere ius commune.

Quæ hic est supra Ref.3. signanter §. Hoc. & in alio eius not.

8. Sed hîc obiter non est omittendus casus, qui frequenter solet accidere. An videlicet captiuaotes personas, & eas componeotes in quocumque loco, gaudeant immunitate Ecclesiarum: & negatiuè respondet Ioannes Maria Nouarius *in summa Bullar. tit. de immunitate*, *num.* 44. *in fine*, qui citat Mastrillum.

Et pro supra contentu in hoc textu infra in Ref. 71.§. Vlt. & in Ref. 81. alin.9. Vers. Et clare. & in Ref.90.§. Sed ego. per totum, signanter in fine.

9. Sed hæc opinio ita absolutè prolata mihi oon placet: nam tuoc puto supradictos non gaudere immuoitate; quando vt publici latrones in stratis ac viis publicis, vel io campis, siue vt grassatores etiam intra Vrbium vias huiusmodi personarum captiones & compositiones, vulgò *Ricati*, admiserint; & hoc pluries non semel tantum, aut iterum fecerint: secus autem si priuatim, ac secretò captiuarent persooas, vel missis aliquibus nunciis (vt olim pluries per multos menses Panormi accidit) aliquas composuerint personas etiam minis per nuncios vel litteras comminatis: nam vtique in tali casu ab immunitate non erunt excludendi; quia sic captiuantes, neque publici latrones, neque grassatores dici possunt; ergo gaudere debent immunitate. Et ideò hanc sententiam nominatim aduersùs Nouarium, tenet Carolus Maranta *in controuers. iur. par. 2. respons.* 46. *num.*10.*& seq.* Neque Mastrillus à Nouario adductus facit contra nostram sententiam; nam loquitur in terminis indulti à Rege concessi, & non in terminis constitutionis Gregorianæ, quæ excludit omnem extensionem de casu ad casum: & ego puto etiam in terminis iuris communis supradictos Reos Ecclesiarum immunitate gaudere.

R E S O L. LIX.

An qui commisit peccatum nefandi, gaudeat Immunitate Ecclesiarum? Ex part.4.tract.1.Res.45.

§.1. NEgatiuè respondet Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia*, *de immunit. Eccles. part.3. num.* 40. *quæst.*17. quia io grauissimis delictis, & in quibus includitur atrocitas & abominatio, Ecclesia noo debet patrocinari, & ideo alium alia peccata contra naturam immunitate non gaudebunt. Ita ille, qui citat Rodriquez *in qq. regul.tom.* 2. *quæst.* 51. *art.* 4. Auendagnum *de exequen. mandatis*, *part.* 1. *cap.*229. Phœbum *tom.*1. *decis.*81. *num.*7. Barbosam *ad ordin.tom.2.lib.2.§.1. num.*5. quibus adde Marium Italiam *de immunit.Eccles.lib.1.cap.5.§.3.*

Sup. hoc supra in Ref. 25.§.Vnde. & in Ref. 27.§.Quæro quarto.

2. Sed hæc opinio, stante Bulla Gregorij XIV. non est tenenda, quia in illa crimen nefandi non exceptuatur, & dictam constitutionem non esse ad alios casus extendendam, satis ex eius lectura patet. Nam, vt alibi probaui, Summus Pontifex in illa, dum excepit aliquos casus, apponit dictionem taxatiuam *tantùm*, cuius natura est impedire extensionem, vt notat inter alios Ambrosinus *de immunit. cap.*1. *num.*14. Peregrinus *cap.6. num.*24. & alij scribentes super dictam Bullam; & ideo committentes crimen nefandi gaudere immunitate Ecclesiarum, in terminis docet Farinacius *in appen. de immun. Ecclesiar. cap.* 6. *num.* 98. Castrus Palaus *in opere morali*, *tom.* 2. *disp. vnica*, *de immun. Eccles. punct.* 10. *num.* 6. & Marius Giurba *cons.* 100. *num.* 4. quod ego etiam puto, stando in iure communi, nam Canones absolutè asseront Ecclesiæ immunitate gaudere omnes ad eam confugientes pro quantum-

Alibi supra in Ref. 3.§. Sed proriùs. & in Ref. 26. § Sed hæc. & seq.

RESOL. XL.

An qui vehementer suspectus est de heresi, gaudeat Immunitate Ecclesia? Ex part.1.tract.1.Res.38.

Sup. hoc supra in Ref. 29. §. 2. ad medium.

§.1. CVm quadam limitatione affirmatiuè respondet Gambacurt. *lib.5.c.38.n.4.*

2. Sed omnes scribentes super dictam Bullam, absolutè negatiuam sententiam docent, vt noster P. Peregrin. *cap.8.num.*8. Marius Italia *lib.*1. *cap.*5.§.6. *num.*59. *& n.*140. & Ambros. *cap.* 8. *num.*10. Idem etiam docet Penna *in suis Annot.ad 2.p. Directory Inquis. schol.* 9. §. *qui autem.* Et post hæc scripta hanc sententiam inueni apud Farinac. *de immunit. Eccles. c.*13.*num.*175. vbi sic asserit: [Non solùm blasphemus hæreticalis, sed etiam quicumque alius de hæresi quouis modo suspectus, si ad Ecclesiam confugiat, ab ea à ministris sancti Officij indifferenter extrahitur. Et ratio est: quia, cùm error hæresis consistat in intellectu, qui nisi per ipsiusmet rei confessionem declarari non potest, formalitásque hæresis ab hoc dependeat; vtique pro fidei orthodoxæ conseruatione, ne pestifera hæc lues latenter serpat, si rei huiusmodi ad Ecclesiam confugiant, ab ea extrahendi sunt, iuxtáque intentionis declarationem ad abiurationis gradum admittuntur. Et ita in antiquissimo illius sacri Tribunalis stylo semper seruatum est, & seruatur in præsens.] Hæc Farinac. Vnde apparet, me his diebus respondisse contra opinionem Gambacurt. quæ omninò reiicienda est.

Sup. hoc in Resol. & §. not. præteritæ.

RESOL. XLI.

An hereticus non solùm ob heresim, verum etiam ob alia delicta distincta ab heresi, careat Immunitate Ecclesiarum? Ex part.1.tract.1.Res.29.

Supr. hoc in Ref. seq.

§.1. AFfirmatiuè respondet Gambacurt. *lib.7.c.3. num.6.* P.Peregrin. *de immunit.cap.*8.*n.*13. Bobadill. *tom.*1.*lib.*2.*cap.*14.*num.*54. Tanner *in* 2. 2. *disput.*5. *quæst.*8. *n.*16. si tamen de hæresi non fuisset punitus. Et ratio est: quia est indignus tali fauore, & vt Ecclesia illum defendat. Verùm contrariam sententiam tenendam esse iudico cum Portell. *in dubiis regul.ver.Ecclesia immunitas,num.*10. Axotio *p.2. lib.9.cap.9.quæst.9.* Syluestro *verb. immunitas*, 3.*q.*3. Suarez *de Relig.tom.*1.*tract.*2. *lib.*3. *cap.*10.*n.*13. Bonacin. *de legib.disp.*3.*q.*7.§.3.*num.* 5. & aliis. Et ratio est: quia non habemus fundamentum ad excipiendam personam, vbi crimen non est exceptum. Vnde in illis locis, vbi Hæretici impunè habitare permittuntur, nec propter hæresim puniuntur; dicendum est, in criminibus non exceptis, gaudere, vt cæteri, immunitate Ecclesiarum. Vide circa præsentem quæstionem Farin. *de immunit.cap.*13.*num.*170.

RESOL. XLII.

An Hereticus quoad alia delicta gaudeat Ecclesiarum Immunitate?

Idem dicendum est de Schismaticis, Apostatis, & fautoribus Hereticorum,&c. Ex part.6.tr.1.Ref.24.

Sup. in Ref. quæ hic est infra 45. & in aliis eius primæ not.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap.5. fol.60.* vbi cùm intendat probare, vt supra visum est, infideles non gaudere Ecclesiarum immunitate; hoc probat exemplo Hæreticorum, & ideò sic asserit. Quodcunque verò de Iudæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cuiusvis sectæ fuerint. Id autem facile probari potest ex Constitutione Ioannis XXII. quam superiùs retulimus, qui constituit Hæreticos Ecclesiarum immunitate defendi minimè posse: ex eo na uque consequens est multò minùs infidelibus hoc licere. Etenim hæretici licèt prauas opiniones habeant, Baptismatis tamen charactere insigniti Christum Iesum aliqua saltem ratione venerantur, quem infideles auersantur, atque execrantur.

2. Sed hoc argumentum Sarpi à maiori ad minus, videlicet infideles esse excludendos ab immunitate Ecclesiarum; quia ab illa excluduntur hæretici; negandum est: nam hæretici secluso crimine hæresis, quoad alia delicta gaudent Ecclesiæ immunitate. Et ita ego docui *in part.*1. *tract.*1. *resol.*29. cum multis Doctoribus, quibus nunc adde Ludouicum Corream *volect. de immunit. part.* 3. *num.*3. Castrum Palaum *tom.*2.*tract.*11.*disp.vnic.punct.*7.*num.*4. Trullench *in Decalog.tom.*1.*lib.*1.*cap.*11.*dub.*2.*n.*2. Villalobos *in summa, tom.*2.*tract.*39.*diffic.*7.*n.*20. Farinacium *de immunit.cap.*13. *num.*70. & Marium Italiam *lib.*1.*cap.*5.§.6.*num.*7. Et ratio est, primò, quia non habemus fundamentum ad excipiendam personam, vbi crimen non est exceptum. Secundò excipitur in iure crimen hæresis, consequenter hæreticus tantùm ratione hæresis: verba enim formaliter accipienda sunt, & cùm immunitatis priuilegium sit fauorabile, restringi non debet absque fundamento & ratione. Tertiò immunitatem debet exercere Ecclesia erga omne genus personarum, cum instituta sit a Christo Domino, qui inimicos iubet diligere: aliter enim aliud iuberet, aliud autem exerceret. Deinde non videtur dicendum quoad hanc immunitatem Christianum esse melioris conditionis, quàm infidelem vel hæreticum; cum æqualitas sit seruanda erga omnes, vt ipsi agnoscant ingratitudinem suam. Quartò respectu aliorum delictorum crimen hæresis se habet per accidens; ergo non potest impedire immunitatem, quam reus obtinet, ne ob alia delicta ab Ecclesia extrahatur. Quintò iura priuantia Hæreticum immunitate, formaliter intelligenda sunt, videlicet vt priuent Hæreticum, quatenus hæreticus est, non quatenus homicida, &c. alias, qui delinqueret in Ecclesia, priuatus esset immunitate, non solùm quoad illud delictum, sed quoad alia quælibet, quod est contra communem. Et tandem sextò hoc priuilegium immunitatis concessum est loco & non personis: Ergo, &c. Et hanc opinionem esse probabilem concedunt ipsimet aduersarij, vt Fagundez *part.*2.*lib.*4.*cap.*4.*n.*49. ergo est amplectenda: quia inter duas opiniones illa debet amplecti, quæ fauet Ecclesiæ; vt ego alibi satis probaui; & probat Gratianus *in disceptatione, cap.*88. *num.*6.*& cap.*131.*n.*2.Pacianus *respons.*7.*n.*123. Hondedeus *consil.*3. *num.*24.*lib.*1. & post illos Sperellus *decis.*91.*n.*29. Vnde ex his sequitur quid dicendum de Schismaticis, Apostatis, fautoribus Hæreticorum; isti enim sunt excludendi à priuilegio immunitatis, quando ipsorum crimina coniuncta essent cum hæresi; secùs autem si eorum delicta cum hæresi aut fauore hæresis coniuncta non sint.

Quæ hic est Ref. antecedens.

Alibi infra in Ref. 115. §. vlt. & in Ref. 128. §. Sed ne. in fine. & inferius in tr. 2. Resol. 162. §. Ad priuilegium. cursim in fine, & in Resol. 190. §. Sed respondeo. prope finē, & in Resol. 195. in fine, & in Resol. 201. & 207. §. Igitur. & in Ref. 214. §.1. post medium, & infra in tr. 3. Ref. 11. §.2. ad med. & inferius in tr. 8. Ref. 4. §. Sed silere. & in tom.6. tract.7. Ref. 119. §. Igitur post med.

3. Nec valet dicere in fauorem opinionis Sarpi id quod asserit Peregrinus *de immunit.c.*8.*n.*13. & alij, nempe hæreticum esse indignum hoc beneficio & priuilegio, cum sit Ecclesiæ hostis & proditor. Nam respondeo hæreticum esse quidem indignum hoc priuilegio; sed Ecclesia ex tertio argumento superiùs adducto ob ostensionem suæ pietatis illum ab hoc priuilegio non vult excludere.

RESOL.

RESOL. XLIII.

An Iudæus, Paganus, Sarracenus, & quilibet Infidelis gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Ex part 1. tract. 1. Reſ. 22.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & in Reſ. præterita §. 1. & ſupra in Reſ. 25. §. penult. & infra in Reſ. 69. §. Vlt.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè cum D. Antonino *p. 3. tit. 12. p. 3. §. 1. ver. His ergo exceptis.* Syluest. *in Summa, ver. immunit. 3. n. 2. verſ. ſecundum de Pagano.* & Antonin *p. 2. lib. 9. c. 9. q. 9.* Nec deſunt pro firmanda mea opinione docti Iuriſconſulti: nam ita docet Riccius *de iure perſon. lib. 2. c. 1. 2. per tot.* com aliis, quos citat & ſequitur Barboſ. *in Collect. tom. 1. lib. 5. tit. 49. c. 6. n. 50.* Faber *in leg. 2. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, & in §. ſed & hoc. n. 3. Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, & Gloſſa, Hoſtienſis, Innoc. & Cardinalis apud Bobadill. *tom. 1. lib. 2. c. 14. n. 51.* qoi probabilem vocat hanc opinioοem: & abſolutè etiam tenet illam in terminis noſtræ Bullæ, Italia *de immun. lib. 1. c. 3. per tot.* Et ratio eſt: quia tale priuilegium non conceditur à Summo Pontifice intuitu perſonarum, ſed loci. Sed priuilegia locis conceſſa, ad quaſlibet perſonas ibi ſtantes extenduntur, vt notat Bartol. *in leg. cunctos populos*, & Bald. *in leg. ſi non ſpeciali. C. de teſtam.* Ergo, dum infideles tali priuilegio frui volunt, non eſt illis denegandum: quidquid in contrarium aſſerant Megala *in 3. p. lib. 4. c. 2. n. 3. & 16.* Doctores apud Farinac. *de imm. c. 6. n. 79.* qui *n. 81.* cum Pereg. *tr. de immun. c. 12. n. 1.* & Suar. *de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. c. 10. n. 11.* diſtinguit: ſi enim infidelis confugiens ad Eccleſiam, non petit Baptiſmum, putat, contra noſtram ſententiam, non gaudere; quia ſua infidelitate indignum ſe facit eius beneficio: ſed vt diximus, hoc priuilegium non conceditur ratione perſonarum, ſed locorum. Vel petit Baptiſmum verè, & realiter, & non ſimulando, & tunc aſſerit gaudere. Sed ego teneo noſtram ſententiam, quam valdè miror vocari parum tutam à Gambac. *lib. 5. c. 7. n. 5.* cùm ſit probabilis, & tam magnos Theologos, & Iuriſperitos habeat patronos; & ex ipſamet Societate probabilem vocauit Fagund. *de Præcep. Eccl. lib. 4. c. 4. n. 49.* & Port. II. *in dubiis regul. ver. Eccleſ. immun. n. 10.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. Vlt. & in Reſ. 1. poſt ſeq. etiam §. Vlt.

RESOL. XLIV.

An Infideles, Iudæi, &c. gaudeant Immunitate Eccleſiarum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 50.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius primæ not.

§. 1. HIc caſus frequenter poteſt accidere, & negatiuam ſententiam tenet Megala, Peregrinus & alij, quos citaoi *in part. 1 tract. 1. reſol. 22.* quibus nunc addo Layman *in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 3. n. 21.* Suarez de Paz *in praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. n. 106.* Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 51. num. 5.*

2. Sed ego *ibi*, & meritò, affirmatiuam ſententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Tiraqoell. *de iure primogenituræ, q. 66. n. 9.* Remigium *de immunit. fallent. 18. n. 3.* Felinum *in c. Iudæi, de Iudæis, n. 2.* Hippolytum *in l. vnic. C. de raptu virginum, n. 114.* nouiſſimè citat & ſequitur Ludou. Cortea *relect. de immun. Eccl. part. 3. c. 3.* quia, ait ille, immunitas non delinquentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei reuerentiam & honorem conceſſa eſt: vnde qualiſcumque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum hab.t immunitas, dummodo tamen excipiantur excepti. Deinde peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam immunitas conceditur, qui quidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt; ac proinde licèt infideles ita ſe habeant, nequaquam ab Eccleſia ſunt extrahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticæ nocere non debeat. Ita Correa, quam qoidem ſententiam non ſolùm in terminis Bullæ Gregorij XIV. veram eſſe exiſtimo, ſed etiam de iure communi, nam *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* neque in alio Canone, non reſtringitur immunitas ad Iudæos & Sarracenos: ergo, &c. Et hanc ſententiam etiam nouiſſimè tenet Gauantus *in enchir. Epiſc. verb. immunitas Eccleſiaſtica, n. 9.*

Sup. hoc prope finem præcedentis Reſ. & in Reſ. ſeq. §. Vlt.

3. Notandum eſt hic, etiam ſtando in prima ſententia infideles confugientes ad Eccleſiam, ſi non ſimolatè petant Baptiſmum, gaudere immunitate. Veromtamen ſi infidelis poſt delictum commiſſum ad Eccleſiam confugiens Baptiſmum petat, cùm antea conuerſionis nulla ſigna dediſſet, præſumptio eſt contra illum, quòd ſimulatè, & ſolùm pœnæ vitandæ cauſa petat, ideóque niſi contrarium appareat, extrahi poteſt. Non tamen puto, quicquid aſſerant Caſtrus Palaus *in opere morali tom. 2. diſp. vnica, de immunitate Eccleſ. punct. 7. num. 8.* Megala *in 3. part. lib. 5. cap. 2.* & Marta *de iuriſdict. part. 3. cap. 51 num. 3.* præſumptionem hanc iuris eſſe, ac de iure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, quin potiùs dicendum ad Epiſcopum pertinere, vt in hoc caſu examinet voluntatem infidelis Baptiſmum petentis, & ſi iudicaris veram eſſe atque à Deo inſpiratam immunitatem, ipſi concedat, quominus à iudice laico extrahi poſſit. Et hæc omnia docet Layman *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 12.* & Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 11.* Verùm ego, vt dixi, abſolutè teneo, omnes infideles, etiamſi non petant Baptiſmum, confugientes ad Eccleſiam gaudere eius immunitate; ad textum verò *in l. 1. C. de his qui ad Eccleſiam confugiunt*, ex quo contraria ſententia firmant, reſpondeo cum Correa *loco citato*, eſſe textum iuris ciuilia, & Pontificio contrarium & ideo non eſſe obſeruandum. Quòd autem infideles non ſint ſubditi Eccleſiæ, ac proinde ab illa tutari non debeant, reſponderi, poteſt non debere attendi quòd, Iudæi, v.g. careant fide, vel illam habeant ad hoc, vt ipſi hac immunitate gaudeant, quia hoc priuilegiom non conceditur intuitu perſonæ, ſed loci.

RESOL. XLV.

An Iudæi, & alij infideles, ſi confugiant ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate?

Et docetur, quod ſuper Immunitate Eccleſiaſtica ſæculares Principes nihil ſtatuere poſſint, vnde in materia Immunitatis ius Canonicum, & non Ciuile ſeruandum eſt. Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 23.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & in tertia §. 1. & ſupra in Reſ. 25. §. penult. & infra in Reſ. 69. §. Vlt.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tuetur Sarpos *cap. 5. fol. 58.* ita aſſerens. Iudæi ſuperſunt, qui vt delictorum pœnam, aut debitorum ſolutionem effugiant, ad Eccleſias confugere ſolent; quorum cauſa lex prima lata fuit ab Eccleſiarum immunitate. Hæc ſtatuit Iudæos, qui ſimulant ſe Chriſti lege velle contingi, vt ad Eccleſias confugientes euitare poſſint crimina, arceri debere. Quare Doctores omnes conſtituunt; ſi Iudæus ad Eccleſiam confugiens velit in Iudaica perfidia permanere, eundem nulla omnino immunitate vti poſſe. Nonnulli, pauci tamen exiſtimarunt, ſi Iudæus reus, aut debitor ad Eccleſiam confugeret eo nomine, vt Chriſtianus fieri vellet, non ficta aut ſimolata, ſed vera atque ſyncera intentione, ex animo, ac certa pietate, eo caſo ſacro ba-

ptiſmate inſigniri: atque protegi debere. At quoniam credi nequit velle aliquem ex animo Chriſtianam fidem ſuſcipere, eumque à delictis & facinoribus initium ducere quæ Chriſtiana Religio omnino prohibet & auerſatur; fieri non poteſt, vt voluntas illa, quæ tunc ſolummodò ſeſe dat in omnium conſpectum, cùm iuſtitia hominem quærit ſupplicio afficiendum, recta ſit & ſyncera, ſed ficta potiùs & ſimulata; quodcomque verò de Iudæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cuiuſvis ſectæ fuerint. Hucvſque Sarpus.

2. Sed falſum dicit: dum aſſerit omnes Doctores aſſerere Iudæum perſiſtentem in ſuo Iudaïſmo non eſſe ab Eccleſia protegendum: nam non ignobiles, nec pauci Doctores, cum quibus ego adhæſi *in 4. part. tract. 1. reſol. 50. & in part. 5. tract. 1. reſol. 2.* ex declaratione Sacræ Congregationis immunitatis contrarium aſſerunt, & Couar. *var. lib. 2. c. 20. n. 11.* cum Ludouico Correa *in relect. de immunit. part. 3. num. 3.* obſeruat hanc ſententiam eſſe receptam frequentiori Authorum calculo, & eam probat nouiſſimè Anton. Ricciullus *de iur. perſ. lib. 2. cap. 12. per tot.* Zambellus *in reper. Mor. verb. Eccleſia quoad ius immunitatem, num. 2.* & me citato Carolus Maranta *in controuerſ. iur. part. 2. reſponſ. 51. n. 3.* Et ratio eſt manifeſta, quia *in cap. inter alia, cap. minor, cap. frater, cap. ſi quis inuenius, cap. ſi qui contumax, de immunit.* omnibus indiſtinctè conceditur hoc priuilegium: quia non propter perſonas, ſed perſonis propter locum conceditur: ſed fideles capaces ſunt huius conceſſionis: ergo ſiue velint conuerti, ſiue renuant, hoc priuilegio gaudere debent. Adde quòd priuilegium immunitatis eſt fauorabile; ergo eſt largè interpretandum.

Prima Ref. hic citata nunc eſt antecedens. Secunda verò ſupra eſt Ref. 25.

3. Ad *l. 1. C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* quam pro ſua ſententia adducit Sarpus. Reſpondeo legem illam Imperialem eſſe, & ſuper immunitate Eccleſiaſtica ſæculare, Principes nihil ſtatuere poſſunt, vt docet Alexander *lib. 7. conſil. 145. num. 4.* Decianus *lib. 3. conſil. 80. n. 27.* Sperellus *deciſ. 59. num. 33.* & alij. Vnde in materia immunitatis ius Canonicum & non ciuile ſeruandum eſt, vt tradit Germonius *de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. n. 21.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ. 10. num. 19. & verb. immunitas, concluſ. 59. n. 13.* Peguera *in pract. crimin. cap. 26. num. 6.* & alij. Et ita ad hanc legem Cod. à Sarpo adductam reſpondet Italia *de immunit. lib. 1. c. 3. §. 3. n. 1.* & Correa *de immunit. part. 3. n. 3. in fin.* & ante illos Abbas *in cap. inter alia, de immunit. num. 6.* cum pluribus aliis.

Ad fulciendam doctrinam huius §. lege ſupra ex Ref. 25. §. Quæro ſeptimo. & Ref. 33. per totam & infra ex Ref. 56. §. Nec valet.

4. Nec valet dicere in fauorem Sarpi, quòd Iudæi careant fide, & ideò ſunt indigni, qui hoc priuilegio gaudeant: nam, vt dictum eſt, reſpondeo quòd immunitas non delinquentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei reuerentiam conceſſa eſt. Vnde qualiſcumque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum habet immunitas dummodo excipiantur excepti. Et ideò peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam huiuſmodi immunitas conceditur; qui quidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt: ac proinde licèt Iudæi & alij infideles ita ſe habeant, nequaquam ab Eccleſiam ſunt extrahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticæ nocere non debeat, iuxta *reg. delictum, de regul. iur. in 6.* Nec deſinam hic adnotare apud Gentes nullam in Aſylis habitam fuiſſe rationem Religionis; ita vt ij tantùm, qui eos Deos colerent, ad illorum Aſyla admitterentur, ſed cuiuſcumque religionis rei eſſent, in quouis Aſylo confugiendo, ad impunitatem admittebantur.

Sup. hoc in Ref. prætermiſſa, §. 1. & in alia eius nor.

5. Ad id verò, quod Sarpus aſſerit Iudæum, vel infidelem ad Eccleſiam confugientem, & Baptiſmum petentem non eſſe credendum, id recta & ſyncera intentione efficere, Reſpondeo quòd licèt quando infidelis petit baptiſmum poſt commiſſum delictum, & fugam in Eccleſiam, ſit magna præſumptio aduerſùs eum, quòd ſimolatè petat.: tamen non eſt abſolutè, vt malè vult Sarpus, excludendus ab immunitate: ſed Eccleſia poteſt huiuſmodi hominem ad ſe confugientem, & petentem baptiſmum protegere; donec examinet, an verè, an ſimulatè petat, & admittere probationem contra præſumptionem, quia iſta non eſt præſumptio iuris & de iure, aduerſùs quam probatio non admittitur, & ita tenet Suarez *in Religione, tom. 1. lib. 3. cap. 10. n. 12.* Peregrinus *de immunit. cap. 12. num. 1.* Farinacius *cap. 6. num. 84.* & alij. Et ideò quando Eccleſia iudicauerit petitionem Baptiſmi non eſſe ſimulatam, ſed veram ex occaſione illius delicti, vel ex alio capite à Deo inſpiratam, ſicut poteſt illum hominem baptizare, ita etiam poterit declarare, vt immunitate gaudeat. Sed ſupradicta procedunt in illorum opinione, qui aſſerunt non eſſe excludendos ab immunitate infideles, ſi petant baptiſmum: verùm ego vt dixi, abſolutè puto Iudæum, vel alium infidelem confugientem ab Eccleſiam, etiamſi non petat baptiſmum, non eſſe immunitate priuandum.

RESOL. XLVI.

An offendentes perſonas Cardinalium gaudeant Immunitate Eccleſiarum, maximè poſt Bullam Greg. XIV. Ex quo infertur, an offendentes quoſcumque Conſiliarios, licèt intimos Principum ſæcularium gaudeant Eccleſiarum Immunitate? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 86.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Farinacius *in append. de immunit. cap. 14. n. 185.* quia Conſtitutio Greg. XIV. videtur reſtricta ad eos, qui fuerint rei læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis: offendentes autem Cardinales non dicuntur offendere perſonam Pontificis. ergo, &c. Et licèt Cardinales Principes poſſint nuncupari, non tamen propriè Principes ſunt, illi præſertim, qui Superiorem non habent, & de quibus propriè Bulla Pontificia loquitur, vt inter alios obſeruat nouiſſimè Caſtr. Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vn. punct. 9. num. 43.*

2. Sed his non obſtantibus Gambacurta *de immun. lib. 5. cap. 44. n. 5.* Marius Italia *lib. 1. cap. 5. n. 16. & §. 7. num. 21.* cum noſtro Peregrino *cap. 11. per totum*, docent talem reum minimè gaudere Eccleſiæ immunitate, non tantùm quia Cardinales ſunt Conſiliarij Papæ, & faciunt vnum corpus cum ipſo, ex *cap. felicis, de pœnis, in 6.* ſed quia ſunt Romanæ Eccleſiæ Principes, vnde & in iure Regibus æquiparantur, & ideo maieſtatem habent, & qui eos lædit, maieſtatem lædit, lædit autem eam in perſonam Principis, ergo caret immunitatis priuilegio, & includitur in verbis Bullæ Gregorianæ. Quæ doctrina minimè applicari poteſt quibuſcumque Conſiliariis, licèt intimis Principum ſecularium, nam illos offendens gaudebit vtrique, vt alibi diximus, Eccleſiarum immunitate, & tradit Palaus *loco cit.* & nouiſſimè Marcellus Vulpe *in Praxi iudiciali, cap. 3. num. 15.* Verùm quia opinio Farinacij habet aliquam probabilitatem, quando caſus (quem Deus auertat) in facti contingentia accideret, Epiſcopi, vel alij Prælati Eccleſiarum talem reum ad Eccleſiam confugientem ſecurè cuſtodiant, & illicò Summum Pontificem ne deſinant certificare, qui delinquentem brachio ſeculari tradendum eſſe iuſtè determinabit.

Alibi in Ref. quæ hic eſt infra 54. & in Ref. 50. §. Sed ceſſat. & in Ref. 51. & 108. in fine.

RESOL.

RESOL. XLVII.

An mandantes offendi Cardinales, si effectus non sequatur, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ & priuentur Immunitate Ecclesiarum?

Et notatur, eum, qui offensionem nomine suo factam Cardinali ratam habet, Immunitate Ecclesiarum non gaudere, præter incursionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœna. Ex part.5.tract.a.Res.87.

§.1. NOn priuari immunitate Ecclesiarum videtur respondendum, quia ex mandato mandans non obligatur nisi mandato executo, & §. *is qui exequitur, Instit.de mandat.*& ex *l.5.ff.eod.* quod magis confirmatur, quia mandans offendi Cardinalem non incidit in censuram Bullæ Cœnæ, si effectus sequutus non fuerit, vt docet Vgolinus *in Bulla Cœn. part.2.cap.11.ver. nec non ca mandantes*, §. 1. Alterius *de cens.tom.1.lib.5. disp.12.cap.6. col.4.* Graffius *lib.4.decis.part.1.cap.18.num.17.*Sayrus *de cens.lib.3. cap.15.num.9.* Soula *in Bulla Cœna, cap.12. disp.63. concl.1. num.2.* Barbosa *in Collect. Doct. tom.3.lib.5. tit.9.cap.5.num.9.*Bonacina *in Bulla Cœna,disp.1.q.12. punct.3.num.8.& 9.* cum aliis. ergo, &c. Vide etiam Scortiam *in Bulla Pont.epit.109.theorem.297.& epit. 166.theorem.420.*

2. Sed ego affirmatiuam sententiam tenendam esse puto, quam tuetur Peregrinus *tract.de immun. cap.11.num.1.* & ratio est, quia *in cap. felicis, de pœnis, in 6.* punitur etiam mandatum, vt obseruat Monachus *ibi num.1.in verbo mandauerit, & num.2.* Archidiac. *ibi num. 11. in eod.ver.mandauerit.* Io. Andreas *ibidem, ante num. 1.in verbo facientes.*Afflictus *in tit. quæ sint regalia.in verbo, & bona committentium n.105.* Gigas *de crimine læsæ Maiest.lib.1. rubr.qualiter,& à quibus crimen læsæ Maiestatis committatur q.5. n.13.*quos refert, & sequitur Farinacius *in sua pract. crimin.p.2.tom.2.tit.de crimine læsæ Maiest.q.112.n.91.*

3. Quòd autem mandans effectu non sequuto nō incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, non est mirum, quia in dicta Bulla principaliter excommunicatur faciens, & secundariò mandans, & proinde non est mirum si mandans non excommunicetur nisi effectu sequuto per mandatarium; sed *in c.felicis*, itæ principaliter excommunicatur mandans & punitur,sicut faciens, & ideo non est mirum si mandans immunitate Ecclesiastica non gaudeat etiam effectu non sequuto per mandatarium. Adde quod noster doctus & amicissimus P. Duardus *in Bulla Cœna lib.2.can.11.q.12. num.1.& 4.& q.14.num.2.* satis probabiliter docet, ex vi Canonis Bullæ Cœnæ excommunicari mandantes, offendi Dominos Cardinales æquè principaliter, ac facientes, & ideo incidere in excommunicationem, etiam effectu non sequuto. Quod probatur ex dictione *nec non*, in textu posita. nam Romanus Pontifex post excommunicationem latam contra dicta crimina committentes,extendens illam ad mandantes, rata habentes, ac auxilium, consilium, fauorem præstantes, &c.sic ait. Nec non ca mandantes, vel rata habentes,&c. At dictio illa, *nec non*, cùm ex duabus negatiuis constet, proculdubio affirmat, & copulat æquè principaliter, vt habetur ex text. *in §.cùmque hoc, in proœm.Inst.*& nos suprà diximus *can.2.q.6.* Confirmatur, quoniam dictio illa, *nec non*, æquipollet copulæ, &,quæ quidem facit venire copulatum principaliter,non autem accessoriè, vt per Abb.*in c.sæpe n.7. de verb. sign.& in c.querelam n.5.*ac latè Iasonius cum aliis,quos allegat *in l.1. n.5. ff. de iust.& iur.* Nec mirum si ex solo mandato quis ligetur, quoniam hoc ipsum mandare est delictum consummatum, vt habetur ex Ioanne Andrea *in add.ad text. in c. 1. in ver. mandauerit, de hom.lib.6.* & hanc sententiam tenet glossa *in Clem.1. ver. mandauerit. de pœn.* Ergo etiamsi non sequatur effectus, mandans insequi & offendi Cardinales incurrit in excommunicationem Bullæ, & ita hanc sententiam præter Duardum docet Sebastianus Acosta *in Bull.Cruciat.q.65.*Notandum est etiam hic cum Peregrino *vbi suprà num. 2.* eum, qui offensionem nomine suo factam Cardinali ratam habuit,immunitate Ecclesiarum non gaudere, præter incursionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœnæ, de qua vide citatos Doctores.

RESOL. XLVIII.

An non reuelantes læsæ Maiestatis crimen in Cardinales perpetratum, gaudeant Immunitate Ecclesiæ?

Idem dicendum est de non reuelantibus crimen læsæ Maiestatis in personam Principis. Ex part. 5. tract. 2. Resol.90.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Peregrinus *de immunit.Eccles.cap.11.num.5.* vbi sic ait. Limitatur primò, non procedere in eo, qui non reuelat coniurantes, vel conspirantes vel machinantes in personam Cardinalis, ante, vel post delictum commissum, & eorum fautores, receptatores. Nam licèt per non reuelationem incidat in crimen læsæ Maiestatis, vt patet ex Bulla Pij V. quæ incipit, *Infelicis seculi, vers. quicumque*, tamen non priuatur Ecclesiastica immunitate, quia crimen est omissionis, & non commissionis contra personam Principis, & in præsenti Constitut.Greg.X I V.excipiuntur ad hæc immunitate delinquentes committendo (non autem omittendo)contra personam Principis, vt dictum est *suprà cap.10.num.11.* Ita Peregrinus.

2. Verùm hanc rationem,quam pro sua firmanda sententia adducit Peregrinus, non admittit Farinacius *in Append.de immun.Eccles.cap.41.n.186.*& Marius Italia *de immun. lib.1. cap.5. §.7. n.52.* asserentes læsæ Maiestatis crimen in personam Principis non reuelantes, si ad Ecclesiam confugiant, illius immunitate non gaudere; sed crimen læsæ Maiestatis in personam Principis cōmittit,qui offendit Cardinales, vt suprà probatum est, & docet ipsemet Peregrinus; ergo talem reum non reuelantem immunitate Ecclesiarum non gaudere dicendum erit. Vnde si casus acciderit,puto debere Episcopum statim Summum Pontificem certiorare, & delinquentem interim cautè custodire. Sup. hoc infra in Res. 50. §. Vlt.

RESOL. XLIX.

An receptatores, & defensores interficientium Cardinales incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & non gaudeant Immunitate Ecclesiæ?

Sed difficultas est, an dicti receptatores, &c.incidant in censuram latam in cap. Felices de pœnis in 6?

Et an licèt excusetur ab excommunicatione, qui Clericum turpiter inuentum in continenti percusserit, id tamen non satis videtur in percutiente Cardinalem, Episcopum, & alios Prælatos expressos. &c? Ex part.5.tract.2.Res.91.

§.1. QVoad censuram Bullæ Cœnæ,qui post commissum crimen receptat, vel defendit tales reos, siue vt amicos, siue formaliter vt criminosos, non incidere in dictam excommunicationem; secus autem

autem si illos ante commissum crimen receptet, & defendat, tradit Sousa *in Bulla Cœna, cap.12.disp.65. num.3.& 4.* Duardus *lib.2.coml.11.q.17.n.6.* Filliucius *tom.1.tract.16.cap.9.punct.6. n.243.* Alterius *de Cens. tom.1.lib.5. disp.12. c.6.* Suarez *de Censuris disp. 21. sect.2.n.72.* Reginaldus *tom.1.lib.9.c.20.n.314.* & ratio est, quia post crimen patratum prædictos receptat, & defendit ad ipsum patrandum auxilium, consilium, vel fauorem non impendit, est enim hoc casu crimen iam perfectè commissum, nec in fieri perseuerat, ergo huiusmodi receptatores & defensores ex vi huius Canonis non excommunicantur. Probatur consequentia, quia postquam Summus Pontifex quas prohibet actiones numerauit, addit, *præstantes in eis auxilium*, &c. quæ verba non obscurè ostendunt in prædictis actionibus præstandum esse auxilium, atque adeò illud debere antecedere: qui autem post actiones iam factas receptant, non in illis, sed in re alia hoc loco non prohibita fauent, ad vitandum scilicet amicorum supplicium; quòd autem receptatores approbantes sic factum, non excommunicentur, ex disp.præced.patet. Cùm enim illorum nomine crimen commissum non sit, non dicitur ratum habere in ordine ad excommunicationem incurrendam.

2. Sed difficultas est, an dicti receptatores, vt suprà, incidant in censuram latam *in c.felicis, de pœnis in 6.* videtur etiam sub distinctione supradicta respondere Barbosa *in Collect. Doct. tom.3. lib.5.tit.9.c.5. num.14.* qui citat Sousam *vbi supr.* nam Sousa negat quidem supradictos reos incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ recipientes post delictum commissum interfectorem Cardinalis, sed docet incurrere in excommunicationem latam *in d.c. felicis.* & ita etiam docet Bonacina *in Bulla Cœna, disp.1. q.12.p.3. n.21.*

3. Verùm an in tali casu receptatores interficientium Cardinales gaudeant immunitate Ecclesiarum, distinguit Peregrinus *de immun.cap.11.n.4.* nam vel receptio redundat in fauorem delicti commissi contra Cardinalem, vt quia receptio est facta, ne à satellitibus comprehendatur, vel ne à iudice puniatur, & in hoc casu non excusatur à pœna, nec immunitas Ecclesiastica ei suffragatur, vel receptatio non redundat in fauorem delicti, sed tantùm hospitij gratia facta est, & in hoc casu miniori pœna puniri debet, & immunitatem Ecclesiasticam non amitteret, cui adde Megalium *in 3.p.lib.3.c.9.q.1.n.3.*

4. Sed hanc sententiam tunc probabilem esse putat Duardus *in Bulla Cœna, lib.2. can.11.q.11. n.7.* quando aliquis Cardinalis, vel ex dictis Prælatis turpiter inueniretur (quod absit) eo modo, quo exemplificat Vgolinus *loco citato*; secus autem si solus cum sola in loco suspecto comprehendatur, nam licèt excusaretur ab excommunicatione, qui Clericum sic inuentū incontinenti percuteret, iuxta sententiam Nauar. quam communē esse testatur ipse *in Manuali cap. 27. n.84.* & Suarez *de cens. disp.22.sect.1.sub n.37.* id tamen satis non videtur in percutiente aliquem ex enumeratis in hoc Canone, quoniam propter dignitatem personæ, & munus quo fungitur, non redditur adeò suspectus, sicut simplex Clericus, maximè si de huiusmodi genere criminis non sit aliàs diffamatus.

Sup. hoc in tom.5. tr.2. Ref. 16. 17. & 18. & in aliis earum annotationum pro hac quæst.

5. Verùm, his non obstantibus, ego teneo absolutè contrariam sententiam, nempe supradictos occidentes, vel percutientes Cardinales incurrere censuram Bullæ Cœnæ, & ita docet Alterius *de cens. tom.1.lib.5.disp.12.c.5.dub.3.* & Bonacina *de cens.disp. 1.q.12.punct.3.n.5.* & ratio est, tum quia hic Canon absolutè excommunicat offendentes Cardinales, & alios Prælatos hîc expressos absque exceptione causarum *in cap.si verò 1. & 2.de sent.excomm.* contentarum; ergo frustrà nos excipimus huiusmodi causas, verba enim generaliter prolata, generaliter intelligenda sunt iuxta propriam verborum significationem, etiam in materia pœnali, & odiosa *l.de pretio, ff.de public.in rem action. & cap.solita, in fine, de maior. & obed.* tum quia percutientes Clericum turpiter inuentum cum filia ligarentur excommunicatione Canonis *si quis suadente diabolo 17.q.4.* nisi exciperetur *in c.si verò 1.& 2.de sent. excomm.* ergo etiam excommunicatione Bullæ ligatur percutiens Episcopum in huiusmodi crimine inuentum, cùm is nullibi exceptus reperiatur, & exceptio in vno casu non sit ad alium trahenda. Vnde ex his contra Peregrinum non audeo dicere supradictum reum gaudere immunitate Ecclesiastica; sed in casu occurrente puto consulendum esse ab Episcopo Summum Pontificem.

Sup. hoc infra in Ref. 54. §. Vlt. post medium.

RESOL. L.

An Reus criminis læsæ Maiestatis humanæ debeat gaudere Ecclesiarum Immunitate?

Et quid dicendum, si vxorem, filios, fratres Regis, Consiliarios, Proreges, &c. quis offendit?

Et quid, quando coniuratio, conspiratio, machinatio, conuenticula, seditiones, & similia, &c. non essent facta circa personam Principis, licèt talia crimina reducerentur ad læsam Maiestatem?

Et an sciens, & non reuelans crimen læsæ Maiestatis in ipsam personam Principis gaudeat Immunitate? Ex part.6.tract.1. Ref.18.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *c.5.fol.51.* vbi sic asserit. At præter hæc delicta, quæ priuatos respiciunt, perduellionis etiam rei à sacro locu defendi non possunt. Quod Doctores omnes vnanimes non sentire demiror: multi certè iidemque summi Iurisperiti probant, qui optima sanè de causa decernunt, maximam fore iniquitatem, si quò tot erata leuiora puniri possent, liceret reos ab Ecclesiis extrahere: ob maiora verò, imò si mentis acies intendatur, omnium maxima, dum Respublica læditur, & regimen optimum peruertitur, non liceret. Sic ait Sarpus. Sup. hoc infra in Ref. 52. & 53.

2. Verùm hæc quæstio potest tractari dupliciter, vel in terminis iuris communis, vel in terminis constitutionis Gregorianæ. Et in vtroque casu existimo reum læsæ Maiestatis humanæ modo quo infrà explicandum, gaudere Ecclesiarum immunitate. Et ita de iure communi tenet Ioannes Guttierrez *in pract. quæst.lib.4.q.4. n.3.iuncto n.9.& 17.* vbi reprobat Bossium, & Clarum adductos à Sarpo. Idem tenet Villagut. *de extens.leg. cap.fin. num.5.* Et post illos Castrus Palaus *tom.2.tract.11.disp.vnic.pun.10. num.42.* Et ratio, est, quia *in can.inter alia, de immunit. Eccles.* conceditur immunitas omnibus delinquentibus, quantumcumque grauia crimina perpetrauerint: nisi in aliquibus casibus ibi exceptis: ergo de iure communi crimen læsæ Maiestatis debet gaudere immunitate, quia non excipitur in dicto textu.

3. Sed cessat hæc difficultas post constitutionem Gregorianam, cùm in illa excludantur tantùm ab immunitate Rei læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis: secus autem dicendum est, quando coniuratio, conspiratio, machinatio, conuenticula, seditiones, vel similia non essent facta circa personam Principis; licèt talia crimina reducerentur ad læsam Maiestatem. Et ideò statuas, vel Principis imagines offendens, qui se Regem facit, cùm non sit; qui offendit eum, qui à Principe saluum habet conductum, qui rebellionem committit contra suum Principem,

Sup. hoc in Resolutionibus not. præteritæ.

Sup. hoc in Re. 46. curſim prope finem & infra in Reſ. 52. & 108. in fine.

Principem, contra ſtatum, ſeu Prouinciam: qui occidit filios, vxorem & fratres Principis: item ſuos Proteges, Conſiliarios, Oratores, & alia ſimilia faciens, dicitur vtique crimina læſæ Maieſtatis cõmittere; ſed quia non ſunt commiſſa in perſonam ipſius Principis, gaudebit vtique Eccleſiæ immunitate; & omnes ſcribentes poſt Bullam Gregorianam tenent, & præcipuè inter illos Alexaoder Peregrinus *de immunit. cap. 9. per totum*, & Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 6. num. 3.* nouiſſimè Doctus Franciſcus Sylnius *in reſolutionibus variis, verb. immunitas, fol. 108.* Nec deſinam hic pro curioſis adnotare, quòd apud Lacedæmonios Pauſanias criminis læſæ Majeſtatis accuſatus tutum ad Aſylum Palladis Chalcicæ perfugium expertus eſt & impunitus euaſit.

4. Ad rationem verò, quam pro ſua ſententia adducit Sarpus: nempe ſi pro minoribus criminibus rei extrahantur ab Eccleſia; quantò magis extrahendi erunt pro perduellionis crimine tam præiudiciali communi bono & Reipublicæ. Reſpondeo, quòd in materia immunitatis, de qua loquimur, ex identitate vel maioritate rationis nullum caſum excipiendum eſſe præter exceptos in iure.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 45. §. Vlt.

5. Notandum eſt hic obiter docere Bonacinam *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 7. n. 11.* Scientem, & non reuelantem crimen læſæ Maieſtatis in ipſam perſonam Principis gaudere immunitate; cùm dictio, *In*, appoſita in Bulla Gregoriana importet actionem poſitiuam, non verò negatiuam, licèt contrarium aſſerat Marin s Italia *lib. 1. cap. 5. §. 7. num. 52.* & Farinacius *de immunitate, cap. 14. num. 186.* Sed ſententia Bonacinæ mihi magis placet, quam etiam tuetur Peregrinus *de immuntiate, cap. 10. num. 11.* & Ghilinus *in ſumma, verb. crimen læſæ Maieſtatis, numer. 1. littera C.*

R E S O L. LI.

An committentes crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principi Superiorem recognoſcentis gaudeant hac Immunitate? Ex part. 1. tr. 1. Reſ. 6.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 46. curſim prope finẽ, & in Reſ. 50. §. Sed ceſſat. ad medium, & infra in Reſ. 54. & 108. in fine.

§. 1. NOn gaudere reſpondet Gambacurta *lib. 5. cap. 44.* & ponit exemplum in Principibus noſtræ Siciliæ, vt Princeps Buteræ, Petrapertiæ, Caſtri veterani: & hoc extendit etiam ad Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, & Barones vaſſallorum: & ita ex parte docet Megala *in 3. part. lib. 4. cap. 2. q. 1. num. 22.*

2. Sed tu contrarium tene cum Barboſ. *in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 6. num. 10.* Peregrinus *in tract. de immunit. Eccleſ. cap. 9. n. 8.* & nouiſſimè cum Farinac. *de immunit. cap. 13. num. 187.* & Italia *de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 7. n. 29. & ſeq. & num. 36. ver. hoc autem.* Et ratio eſt: quia dato, quòd crimen læſæ Maieſtatis committerent, illos offendendo, gauderent tamen Eccleſiæ immunitate: quia præſens Bulla Gregoriana intelligitur de offendentibus perſonam ſupremi Principis: nam, cùm verſemur in materia odioſa, & pœnali, ita nomen Principis in Bulla accipiendum eſt.

R E S O L. LII.

An rebellis, vel qui offendit ſtatuas, vel imagines Principi dicatas, gaudeat Immunitate?

Et an cudentes falſam monetam; offendentes eum qui habet ſaluum conductum; tractantes de faciendo Rege, ipſo viuente; expoliantes nuncios Regis, vel alicuius Principis, vt arcana Regis ſcirent; & ſimilia perpetrantes gaudeant Immunitate?

Et quid dicendum, ſi aliquis, crimen læſæ Maieſtatis committeret in perſonam Principis, ſi non eſt ſubditus ratione originis, aut domicilij?

Et an vero, qui ſciunt machinationem contra perſonam Principis, & non reuelantes gaudeant Eccleſiarum Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 7.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 50. & infra in Reſ. ſeq.

§. 1. VBi ſuprà *lib. 5. c. 44.* Gambacurta negat, & Villadiego *in Polit c. 3. n. 207.* quia reus Maieſtatis videtur: ſed licèt talis crimen læſæ Maieſtatis committat, attamen immunitate Eccleſiæ gaudebit: quia tale crimen non eſt in perſonam Principis, vt Conſtitutio Gregoriana requirit & ita docet Peregrin. *de immunit. cap. 10. n. 8.*

Sup. his ſeqq. in Reſolutionibus not. præteritæ, & pro parte monetæ falſæ infra in Reſ. 55.

2. Vnde notandum eſt hic, quod, licèt multis modis committatur crimen læſæ Maieſtatis, hodie tamen per dictam Conſtitutionẽ Gregor. XIV. ſtatutum eſt, reum criminis læſæ Maieſtatis tunc non gaudere immunitate Eccleſiæ, ſi in perſonam Principis aliquid machinatus fuerit: ergo ſecùs, ſi non in perſonam Principis: & ideò peregrin. *vbi ſuprà num. 9.* probat, gaudere hac immunitate Eccleſiæ offendentes, vt diximus, ſtatus vel imagines Principum: cudentes falſam monetam; offendentes eum, qui habet ſaluum conductum; tractantes de faciendo Rege, ipſo viuente; expoliantes Nuncios Regis, vel alterius Principis, vt arcana Regni ſciant; & ſimilia perpetrantes: nam, licèt hi omnes in his delictis committant crimen læſæ Maieſtatis; non tamen perſonam Principis offendunt. Et ita aſſerit Farinac. *de immunit. c. 13. n. 190.* cum Peregrin. *n. 13.* & Rebel. Delinquentes ergo contra ſtatutum Principis, licèt crimen læſæ Maieſtatis committant, gaudebunt tamen hac immunitate: nam per rebellionem licèt reſiſtant, & non obediant ſuo Principi; non tamen offendunt perſonam Principis.

3. Notandum eſt etiam cum Megala *in 3. part. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 23.* Aubroſino *de immunitate, c. 9. n. 6.* Farinac. *vbi ſuprà num. 191.* quòd ſi aliquis crimen læſæ Maieſtatis committeret in perſonam Principis, ſi non eſt ei ſubditus ratione originis, ſeu domicilij; hanc immunitatem non amitteret: quia talis non dicitur committere crimen læſæ Maieſtatis, & eſt communis opinio, teſte Rol. *lib. 1. conſ. 4. num. 5.*

4. An verò, qui ſciunt machinationem contra perſonam Principis, non reuelant, gaudeant immunitate Eccleſiarum; negatiuè reſpondet Farin. *de immunit. cap. 13. num. 186.* Sed contrariam ſententiam docet Peregrin. *tract. de immunit. cap. 10. num. 11.* quia, licèt tale crimen puniri debeat pœna mortis; tamen immunitatem Eccleſiæ non amittit, quia crimen eſt omiſſionis, & non commiſſionis contra perſonam Principis: & in hac Conſtitutione Summus Pontifex punit delinquentes in committendo, & non in omittendo, contra perſonam Principis: nam illa dictio, *in*, poſita in Bulla, denotat, *contra*, & per conſequens actionem, & non omiſſionem.

R E S O L. LIII.

An gaudeat Immunitate Eccleſia coniurans ſeu machinans, vt tradat inimicis Regnum, Ciuitatem, &c? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 103.

Sup. hoc ſ Reſ. præteritæ, & ſupra in Reſ. 50.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Gambacurta *de immunit. lib. 1. cap. 44. dub. 5.* quia talis eſt reus criminis læſæ maieſtatis: ergo non debet gaudere immunitate.

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Peregrino

Peregrino *de immu.c.*10. *n.*7.Farinacio *in appen.c.*14. *num.*190. Mario Italia *de immunit. lib.*1. *cap.*5. §.7. *num.*45. & aliis; quia Gregor. XIV. in sua constitutione excipiendo crimen læsæ Maiestatis taxauit dictam exceptionem in personam ipsiusme. Principis, & paulo antè posuit dictionem taxatiuam *tantùm*, quæ de sui natura est impeditiua extensionem ad non expressa. Et in dicta constitutione exceptio casuum fit per modum formæ. ergo nihil addi, vel minui potest, sed ad vnguem seruari. Ita Peregrinus *vbi supra*, & post hæc scripta inueni hanc sententiam docere etiam Martinum Bonacinam *in Decalog. disp.*3. *quæst.*7. *punct.*6. §.6. *num.*5. quia, ait ille, in tali casu delinquens non dicitur coniurare in personam Principis, nec facere actionem, in offensionem personæ, sed dignitatis, quæ tali personæ competit: ergo, &c. Et tandem hanc sententiam docet Castrus Palaus hoc anno Lugduni impressos *tom.* 2. *de reuerentia debita locis sacris, disp. vnica, punct.*9.*n.*42. *in fine.* Vide meipsum *in part.*1. *tract.*1. *resol.*7.

Quæ hic est Res. antecedens.

RESOL. LIV.

An, si quis occidat Fiscalem Regium, vel Præsidem iustitiæ, gaudeat Immunitate Ecclesiæ?

Et quid, si aliquis occidat Episcopum, vel Cardinalem. Ex part.1.tract.1.Resol.20.

Quæ hic est supra 52. & pro diffic. titulo huius Res. suprà in Res. 46. & prope finem & in Res. 50. §. Sed admodum, & in Res. 51.& infine Res. 108.

§.1. HÆc opinio ex supradictis *in Res.*7. resoluta est: sed in particulari illam posui; quia his diebus à quodam Iurisconsulto agitata fuit, qui dicebat, dictum reum committere, in facientem crimen læsæ Maiestatis; & ideò non gaudere immunitate Ecclesiæ.

2. Sed prorsus, vt ego illi satisfeci, contrarium dicendum est quia in Bulla excipitur tantùm crimen læsæ Maiestatis contra personam Principis: sed dictus crimiosus committit quidem crimen læsæ Maiestatis; sed non in personam Principis: ergo gaudebit Ecclesiæ immunitate. Et ita in terminis docet Bonacin. *de leg. disp.*3. *quæst.*7. *punct.*4.*num.*22. & Ambrosin. *de imm. cap.*9. *num.*7. cum Farinac. *de imm. cap.*13. *num.*192. qui *num.*185. aduertit, etiam occisores Cardinalium, & Episcoporum gaudere dicta immunitate, licèt in tali casu putet, reum à Iudice Ecclesiastico custodiendum esse, vt posteà Summus Pontifex informetur: sed absolutè occidentes Cardinales non gaudere docet Peregr. *de imm.cap.*9.*n.*5. etiamsi dicti Cardinales galerum, seu capellum à Pontifice, non acceperint.

Sup. hoc supra ex doctrina Res. 49. §. Vlt.

RESOL. LV.

An Monetarij gaudeant Immunitate?

Et an idem dicendum sit de tonsoribus Monetarum, quod de cudentibus. Ex part.6.tract.1. Res.19.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap.*5.*fol.*52. Neque verò, ait, sacris proteguntur locis, qui Monetarij vulgò dicuntur: tum quia perduellionis est species; tum etiam quia sunt publici fures, qui quod in eis est, humanam societatem destruunt, cunctósque fine discrimine expilant. Hæc ille.

2. Videtur hìc Sarpus loqui absolutè tam de illis, qui cudunt falsam monetam, quàm de illis, qui bona nam tondent: sed ego vtrosque immunitate gaudere existimo. Et licèt cudens falsam monetam, crimen læsæ Maiestatis dicatur committere, ex *l.*2.*C. de fals. monet.* ibi. *Cuius obnoxij Maiestatis crimen committunt*, & docet Decianus *lib.*7. *cap.*23. *num.*1. cum aliis quos refert Farinacius *quæst.*115. *num.*1. Tamen cudentes monetam falsam adhuc puto non esse priuandos priuilegio immunitatis, tam de iure communi, quàm de iure nouo constitutionis Gregorianæ: quia in nullo Canone, antiquo excluduntur ab immunitate, & quia non committunt delictum in personam ipsam Principis, quod solum exclusum est in Bulla Gregoriana, & ita in terminis docet Peregrinus *de immunit. cap.*10. *num.*10. Ioannes Gutierez *in pract. quæst. lib.*4. *quæst.*4. *num.*10. & Villalobos *in summ. tom.*2. *tract.*39. *diffic.*7. *num.*19. vbi sic asserit. [Del que haze moneda falsa se ha da dezir, que aunque el delito es muy graue, le vale la Yglesia, porques no esta espresso en derecho lo contrario, y aunque se cuenta por crimen læsæ Maiestatis, es por extension y largo modo, y no propriamente.] Ita ille, & me citato Trullench *in Decalog. tom.*1. *lib.*1.*c.*11. *dub.*3.*num.*28.

Sup. hoc supra in Res. 52.§.2. cum sim ad medium.

3. Et idem dicendum esse puto de Tonsoribus Monetarum, qui gaudebunt vtique hac immunitate, vt in specie docet Peregrinus *cap.*6. *num.*11. Marius Italia *lib.*1. *cap.*5. §.1. *num.* 15. Nouarius *in sum ma Bullar. tit. de immunit. num.*4. & Bonacina *tom.*2. *disp.*3. *quæst.*7. *punct.* 6.§.1. *n.*4. & me citato Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib.*2. *cap.*3. *num.* 122. qui testatur, quòd cùm in Ecclesia Sancti Antonij extra mœnia Ciuitatis Neapolis quidem Monetarij confugissent: tunc Prorex Paulo V. supplicauit, quatenus eius Nuncio mandaret, vt eosdem Monetarios ad Regiam Curiam consignare dignaretur. Et Sanctissimus sub die 19.Iulij 1619.mandauit dari litteras Nuncio vt cōstito sibi summariè & ex processibus Laicorum, quòd isti erant Monetarij, eos consignari mandet,

4. Vnde ex his patet responsio ad argumenta Sarpi. Dico igitur ad primum supradictos reos non esse propriè perduellionis reos; sed largo modo: & etiamsi essent verè & propriè, asserit Gutierrez etiam gaudere immunitate; cùm nullus Canon excludat ab illa reum læsæ Maiestatis humanæ, vt suprà probatum est. Quòd hi autem dici possent, vt perperam vult Sarpus, publici latrones, negandum est: quia clam & sine violentia furantur, & non in viis publicis: ergo non sunt publici latrones, atque immunitate gaudere debent: & ideò secundùm supradictam nostram sententiam fuisse iudicatum in crimine falsæ monetæ in Regali Cancellaria Pinciana testatur Gutierrez *loco citato.*

RESOL. LVI.

An fraudantes Regia tributa gaudeant Ecclesiarum Immunitate?

Et an gaudeat Immunitate obligatus ad reddendum ratiocinia ratione alicuius administrationis, & tutelæ? Idem est dicendum de Officiali Regio debitore ex causa Syndicatus. Ex part. 6. tract.1.Res.20.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap.*5. *fol.*52. vbi sic ait. Neque porro ij qui fraudant fiscum, & Reipublicæ pecunias in suos vsus conuertunt; sicuti lex Imperialis decreuit, Ecclesiarum immunitate muniuntur.

2. Verùm prorsus affirmatiuæ sententiæ est adhærendum. Et ita docet Villalobos *in summa, tom.*2. *tract.*39. *difficult.*7. *num.*17. vbi sic ait. [Quanto à lo que deue tributos reales, segun que de derecho ciuil, non le vale la Yglesia; mas baze de dezir, que le vale attentò el derecho Canonico, come tiene Abad, Gregorio Lopez, y Bobadilla.] Quibus ego

addo

addo Syluestrum *verb.immunitas 3. num.*8. Angelum *eod.verb.num.*15. Tabienam *num.*8. Armillam *num.*11. Fagundez *part.2.lib.4.cap.4. num.*53. Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*3. *cap.*11. *num.*3. Ambrosinum *de immunit. cap.* 13. *n.*2. Farinacium *cap.*3. *num.*61. Germoniom *de sacr. immunit. lib.* 3. *cap* .16. *num.* 110. Castium Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 8. *num.* 5.

Sup. contento in hoc §. supra in Res. 27. §. Quæro septimo. ad medium, & in Res. 33. per totam, & in Res. 45. §. Ad leg. 1.

3. Nec valet pro sententia Sarpi lex Imperialis, videlicet *Authent. de mandatis Principum*, §. *publicanorum*, quam ipse addocit: nam, vt in simili casu respondet Guttierrez *in pract. quæst. lib.* 4. *quæst.* 4. *num.* 4. in materia immunitatis, quando ius ciuile discordat à iure Canonico, ius Canonicum seruandum erit etiam in foro Ciuili. Quod etiam docet ex pluribus Sperellus *decis.* 52. *num.* 32. Vnde omnes leges iuris Cæsarei sub Titul. *de sacro sanct. Eccles. & de Episcop. & Cleric.* hodie nollæ sunt ex iurisdictionis defectu: ergo Sarpus in nostro casu non debebat attendere quid diceret lex Imperialis; sed quid statueret ius Canonicum *in cap. inter alia, de immunit. Eccles.* vbi statuitur omnes delinquentes pro quocumque delicto gaudere Ecclesiarum immunitate? aliquibos delinquentibus exceptis, inter quos non numeraotur fraudantes Regia tributa.

Sup. seqq. in hoc §. infra in Res. 60. §. Vlt. in fine

4. Vnde ex supradictis à fortiori dicendum est gaudere immunitate obligatum ad reddendum ratiocinia ratione alicuius administrationis, vel tutelæ. Nec obstat textus *in cap. vxor* 17. *quæst.* 4. vbi quidam seruus nomine Fœlix obligatus ad ratiocinia confugit ad Ecclesiam, & Gelasius Papa mandat præstito iuramento impunitatis illum extrahere. Nam respondeo, quòd ille textus loquitur in seruo, & non in homine libero, vt aduertit Decianos *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 26. & alij. Et certum est seruos esse dominis reddendos præstito impunitatis iuramento. Et idem dicendum est de officiali Regiodebitore ex causa Syndicatus; vt obseruat Farinacius *de immunit. cap.* 3. *num.* 66. nam si confugiat ad Ecclesiam, eius immunitate gaudebit.

Sup. hoc late infra in Res. 68. §. Ad secundum. & in Res. 69.

R E S O L. LVII.

An fures debeant Immunitate Ecclesiarum gaudere, etiam in Ecclesia furantes Pixidem SS. Eucharistiæ Sacramenti?

Et an saltem ex consuetudine licitum sit extrahere fures simplices ab Ecclesia?

Et an saltem fures, qui cum furto ad Ecclesiam confugiunt, & intra Ecclesiam illud contrectauerint, gaudeant eius Immunitate?

Et notatur, quod reus non potest in Ecclesia spoliari à iudice laico re furata, quam secum traxit, sed recurrendum est ad iudicem Ecclesiasticum.

Et an furantes, & alij delinquentes in Ecclesia capi possint ab Ecclesiasticis ministris, etiam extra Ecclesiam.

Et docetur consensum Clericorum in aliquam consuetudinem, quando adest libertatis praeiudicium, nihil operari? Ex part. 6. tract. 1. Res. 9.

Ad elucidandam doctrinam huius Res. lege Res. seq.

§. 1. Minimè, respondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 44. sic enim ait. Fures etiam, qui aut in Ecclesia furtom, aut cum re ablata ad ipsam confugerunt, ex eo quòd in Ecclesia peccant, ab eadem diuelli queunt.

Sup. hoc infra in Res. 99. §. vlt. ad medium.

2. Sed affirmatiuam sententiam teoendam esse puto; etiamsi furtum commissom fuerit in Ecclesia; vel si Latro pluries furatus fuerit, & sit famosus, dummodo non sit publicus, qoia Cauones & constitutio Gregoriana excipiunt tantùm homicidia, & mutilationes factas in Ecclesiis. Et ita docet Farinacius *de immunit. cap.* 6. *num.* 94. *& seq.* Castius Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 9. *num.* 3. Chartarius *decis. crimin.* 9. *numer.* 7. Tuschus *de iur. Eccles. conclus.* 10. *numer.* 23. & Peregrinus *cap.* 12. *num.* 9. Sperellus *decis.* 59. *num.* 21. Ambrosinus *de immunit. cap.* 5. *num.* 6. Nouarius *in summ. Bull. tit. de immunit. num.* 4. & Riccius *p.* 1. *dec.* 110.

3. Sed non indigemus contra Sarpum auctoritate Doctorom; vbi adest expressa determinatio sacræ Congregationis immunitatis in vna Sqnillacensi 18. *Martij* 1632. vbi decretum est immunitate Ecclesiastica gaudere furantes in Ecclesia. Et nota, quòd reus non potest in Ecclesia spoliari à iudice Laïco re furata, quam secum traxerit: sed recurrendum est ad iudicem Ecclesiasticum, vt ego alibi adnotaui, & docet nouissimè Sperellos *decis.* 49. *num.* 25. *&* 26. cum aliis penes ipsom. Et suprà dicta doctrina est ita vera, vt Barbosa ex Farinacio *de iure Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 123. & Gauantus *addit. ad Man. Episc. ver. immunitas Ecclesiastica*, *n.* 8. dixerint furantes etiam in Ecclesia Pyxidem sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti gaudere eius immunitate: quia homicidia & mutilationes factæ in Ecclesia taotùm exceptuantur, non autem alia crimina: & in nostra materia casus excepti non extenduntur ex maioritate rationis. Et ideò omnes sacrilegos docet Chartarius *decisione criminal.* 7. *num.* 6. gaudere Ecclesiæ immunitate. Vnde refellendus venit Decianus *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 26. *n.* 7. Castro *consil.* 458. *num.* 1. *lib.* 2. & alij apud Farinacium *de carcer. quæst.* 28. *num.* 47. asserentes furantes in Ecclesia non gaudere eius immunitate, & Naldus *in summa ver. Ecclesia, num.* 5. sentiens furantem Pyxidem non gaudere immonitate.

Alibi in Res. quæ hic est infra 101. §. vlt. in principio, & in Res. 100. §. Neque. cursim in fine.

Et pro furantibus Pyxidem infra in Res. 99. §. vlt. ad medium.

Sup. hoc infra in Res. 99. §. vlt.

4. Sed an saltem ex consoetudine licitum sit extrahere fures simplices ab Ecclesia; ita vt eius immunitate non gaudeant. Affirmatiuè respondet Sarpus *fol.* 51. ita asserens. Quàm plurimis etiam locis, vbi furtum est maxima copia, consuetudo viget, vt eorum nemini, cuiusuis notæ aut conditionis existat, ad Ecclesiam confugere liceat: quæ tamen cousuetudo ab Ecclesiasticis videtur inducta, qui fures petosi obstare noluerunt, quin etiam in ipsis Ecclesiis comprehenderentur. Quare quod est vsu iam receptum, omni contentione retinendum. Ita ille. Et ideò Villalobos *in summa tom.* 2. *tract.* 39. *difficult.* 5. *num.* 2. sic ait. [Tampoco vale la Yglesia à los Ladrones simples, que cada dia los sacan della, y esto es por la costumbre, como dizen Couarruuias, Iulio Claro, y Paz, que de derecbo bien les valers.] Hæc ille & alij.

Sup. hoc supra in Res. 3. §. Ex his. & infra in Res. 116. & in alus earum annotationum.

5. Verùm ego non possum buic sententiæ adhærere: immunitas enim Ecclesiarum contraria consuetudine tolli non potest. Primò, qoia popolus nihil statuere potest super immunitate Ecclesiarum: ideò nec consuetudinem inducere valet. Secundò, quia talis consuetudo est irrationabilis. Tertiò, quia nec etiam introduci potest Pontifice ignorante. Quartò, quia nonquam talis asserta consuetudo in contradictorio iudicio obtenta fuit. Quæ omnia infrà latiùs à opbis probanda erunt: & probat indioiduatim loquens de hac consuetudine extrahendi fures simplices ab Ecclesia omninò videndus Iulius Chartarius *decis. crimin.* 46. *n.* 24. *& seq.*

6. Vnde ex his non approbo consoetudinem quam alicubi, vigere testatur Sarpus, vbi suprà: nempè fures in furtis granibus Ecclesiarum immunitate minimè gaudere: nec valet pro confirmatione dictæ consuetudinis simile statutum, quod ipse addocit factum in cuiusdam Principis stato; nam super

quoad priuilegium immunitatis Ecclesiarum nihil operatur dicta pragmatica; vt in specie casus nostri tradit Ambrosinus *de immunit. cap. 3. num. 6.* & Peregrinus *cap. 6. num. 9.* vnde caueant Episcopi Siciliæ à Mario Italia *lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 20. & 40.* vbi videtur approbaro etiam in ordine ad immunitatem Ecclesiarum supradictam Pragmaticam. Et aduersùs illum præter Doctores citatos insurgunt ipsimet Consiliarij Regij, vt Pegnera *decis.* 410. & Mastrillos *de indult. cap. 33. num. 7.* Et ratio est, quia statuta Principis Laici non possunt tollere, neque aliqoid determinare circa Ecclesiarum immunitatem: sed hoc ad summom Pontificem spectat.

4. Notandum est etiam hic obiter contra Innocent. *in cap. inter alia*, & *ibi* Hostiensem *num.* 4. & Ioannem Andream *num.* 6. & alios, non dici Latrones publicos & grassatores viarum, nisi qui deprædantur in viis publicis, & itineribus frequentatis: at non sufficit, quòd per insidias furentur, etiamsi non fuerint in loco publico. Et ratio est, qoia textus expressè loquitur ibi. Itinera frequentata, & publicas stratas obsident: tum quia nomen, via, publicum iter denotat; & quia illa verba ad declarationem delicti fuerunt apposita, & ita docet Nouarius *in summa Bullar. tit. de immunitate, num.* 47. Ambrosinus *cap.* 3. *num.* 5. Farinacius *cap.* 12. *num.* 165. Vide etiam Mastrillum *de indul. cap.* 32. *num.* 8. & Riccium *part.* 4. *decis.* 144. & alios penes ipsos.

5. Verùm publicis latronibus & grassatoribus viarum adiecit summus Pontifex agrorum depopulatores; circa quos nihil aliud dignum adnotatione occurrit, nisi illod curiosom qnidem & difficile, An stante constitutione Gregoriana diurnus agrorum depopulator gaudeat immunitate. Dixi, *diurnus*; quia de nocturno non est difficultas: & negatiuam sententiam docet Barbosa *de iur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 87. quia verbum, *nocturnus*, appositum *in cap. inter alia, de immunit. Eccles.* fuit à Gregorio XIV. in sua Bulla ademptum, & absolutè excludit ab immunitate agrorum depopulatores. Et ita tenet Farinacius *de immunit. cap.* 11. *num.* 261. Ambrosinus *de immunitate, cap.* 4. *n.* 5. Bonacina *tom.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 6. §. 1. *num.* 5. & alij.

6. Sed his non obstantibus diurnos agrorum depopulatores gaudere Ecclesiarum immunitate, docet Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 9. *num.* 4. quia, ait ille, constitutio Gregoriana ad firmaodum ius commune, & reuocanda priuilegia illi contraria expedita fuit: ergo cùm solùm dixit, depopulatores agrorum, intelligenda est iuxta ius commune, quod solùm nocturnos excludit: tam si Pontifex intendebat depopulatores tam nocturnos, quàm diurnos comprehendere, debebat exprimere: quia ius commune non debet censeri correctum, nisi claris verbis constet. Præterea hæc exclusio derogat immunitati, & constitutio est odiosa & pœnalis: ergo de solo nocturno, & non diurno debet intelligi. Ita Castrus Palaus.

7. Sed tu caue huic adhærere opinioni: oam licèt videtur fauere Ecclesiarum immunitati, maximè illam lædit; nam ex dictis rationibus, quas Palaos adducit, videtur confirmare sententiam Gambacurtæ, & aliorom aduersariorum asserentium constitutionem Gregorianam tollere tantùm priuilegia, sed non derogare iuri communi, quod quidem falsum esse dicendum est cum Chartario *decis. crimin.* 95. *num.* 4. & aliis Doctoribus, qoos ego citaui *in part.* 1. *tract.* 1. *resol.* 1. & determinauit Sanctissimus Pontifex Clemens V I I I. in Breui ad Archiepiscopom Hahedum Panormitanum sub die 6. Februarij anno 1597. vt ego *suprà* obseruaoi, & obseruat nouissimè Nouarius *in*

Quæ hic est supra Res. 3. signanter §. Hoc. & in alio eius

summa Bullar. tit. immun. n. 2. Vnde venit refellendus Peregrinus *de immunit. cap.* 2. *num.* 11. quatenus dicit constitutionem Gregorianam non corrigere ius commune.

Et pro supra contento in hoc textu infra in Res. 71. §. Vlt. & in Res. 81. alin. 9. Vers. Et clare. & in Res. 90. §. Sed ego. per totum, signanter in fine.

8. Sed hic obiter non est omittendus casus, qui frequenter solet accidere. An videlicet captiuantes personas, & eas componentes in quocumque loco, gaudeant immunitate Ecclesiarum: & negatiuè respondet Ioannes Maria Nouarius *in summa Bullar. tit. de immunitate, num.* 44. *in fine*, qui citat Mastrillum.

9. Sed hæc opinio ita absolutè prolata mihi non placet: nam tunc puto supradictos non gaudere immunitate; quando vt publici latrones in stratis ac viis publicis, vel io campis, siue vt grassatores etiam intra Vrbiom vias huiusmodi personarum captiones & compositiones, vulgò *Ricati*, admiserint; & hoc pluries non semel tantum, aot iterum fecerint: secus autem si priuatim, ac secretò captiuarent personas, vel missis aliqoibos nunciis (vt olim plnries per multos menses Panormi accidit) aliquas composuerint personas etiam minis per nuncios vel litteras comminatis: nam vtiqu in tali caso ab immunitate non erunt excludendi; quia sic captiuantes, neque publici latrones, neque grassatores dici possunt; ergo gaudere debent immunitate. Et ideò hanc sententiam nominatim aduersùs Nouariom, tenet Carolus Maranta *in controuers. iur. par.* 2. *respons.* 46. *num.* 10. *& seq.* Neque Mastrillus à Nouario adductus facit contra nostram sententiam; nam loquitur in terminis indulti à Rege concessi, & non in terminis constitutionis Gregorianæ, quæ excludit omnem extensionem de casu ad casum: & ego puto etiam in terminis iuris communis supradictos Reos Ecclesiarom immunitate gaudere.

R E S O L. LIX.

An qui commisit peccatum nefandi, gaudeat Immunitate Ecclesiarum? Ex part. 4. tract. 1. Res. 45.

§. 1. NEgatiuè respondet Ludouicus Correa *in select. ad cap. inter alia, de immunit. Eccles. part.* 3. *num.* 40. *quæst.* 17. qoia in grauissimis delictis, & in quibus includitur atrocitas & abominatio, Ecclesia non debet patrocinari, & ideo alium alia peccata contra naturam immunitate non gaudebunt. Ita ille, qui citat Rodriqnez *in qq. regul. tom.* 2. *quæst.* 51. *art.* 4. Auendagnom *de exequen. mandatis, part.* 2. *cap.* 229. Phœbum *tom.* 1. *decis.* 81. *num.* 7. Barbosam *ad ordin. tom.* 2. *lib.* 2. §. 1. *num.* 5. quibus adde Marium Italiam *de immunit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3.

Sup. hoc supra in Res. 25. §. Vnde. & in Res. 27. §. Quæro quarto.

2. Sed hæc opinio, stante Bulla Gregorij XIV. non est tenenda, quia in illa crimen nefandi non excepruatur, & dictam constitutionem non esse ad alios casos extendendam, satis ex eius lectura patet. Nam, vt alibi probaui, Summus Pontifex in illa, dum exepit aliquos casus, apponit dictionem taxatiuam *tantùm*, cuius natura est impedire extensionem, vt notat inter alios Ambrosinus *de immunit. cap.* 1. *num.* 14. Peregrinus *cap.* 6. *num.* 24. & alij scribentes super dictam Bullam; & ideo committentes crimen nefandi gaudere immunitate Ecclesiarom, in terminis docet Farinacius *in appen. de immun. Ecclesiar. cap.* 6. *num.* 98. Castrus Palaus *in opere morali, tom.* 2. *disp. vnica, de immun. Eccles. punct.* 1n. *num.* 6. & Marius Giorba *cons.* 100. *num.* 4. qood ego etiam puto, stando in iure communi, nam Canones absolutè asserunt Ecclesiæ immunitate gaudere omnes ad eam confugientes pro quantum-

Alibi supra in Res. 3. §. Sed prorsus. & in Res. 26. §. Sed hæc. & seq.

uis grauissimo, & attocissimo crimine : vt patet *in cap. inter alia, de immun. Eccles.* vbi expressè eauetur liberum hominem non esse violenter ab Ecclesia extrahendum, quantumcumque grauia maleficia perpetrauerit, *ibi* Hostiensis *num.*1. Ancharanus *num.* 2. *&* 6. & alij, cum Farinacio *vbi suprà nuncto num.* 85. Sed quidquid sit de iure communi, in terminis Bullæ Gregor. de hoc casu ampliùs non est dubitandum, quidquid dicat Marius Italia sine fundamento *vbi suprà*, & ideo hanc sententiam tenet nouissimè Sanchez *in opuc.tom.2.lib.6. cap.1. dub.*10. *num.*2. & ante illum Bonacina *in Decalogum disp.*3. *quæst.7.punct.*5. *num.*14.

RESOL. LX.

An Mercator, qui fraudulenter decoxit, gaudeat Immunitate?

Et an simplices debitores, qui sine causa criminis confugiunt ad Ecclesiam, gaudeant Immunitate?

Idem dicendum est de debitore publico, & exactore tributorum : & debitore ex causa administrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad ratiocinia publica, vel de efficiali debitore ex causa Syndicatus. Ex part.1.tr.1.Res.32.

§.1. NEgatiuè respondet Gambac. *lib.4.c.15. n.7.* in terminia nostræ Bullæ, & ita etiam docuerunt ex Theologis, Ioan.de la Cruz *in direct.conscient.p.1.prac.8.q.3.art.1.dub.1.concl.*1. Fagondez *de Precept. Eccl.tract.2.lib.4.cap.4. num.*53. Rodriguez *in sum.tom.7.c.*154. *num.*1. & ex Iurisperitis Bobadill. *tom.1.lib.2.c.14. num.67.&* 71. Villadiego *in Polit.c.*3. *num.* 216. Azeuedus *tom.3. lib.5.tit.20. leg.6. n.*2. Gutierrez *pract.qq.lib.1.q.1.per tot.*& alij : quia Pius V. in Constitutione edita anno 1570.eos furibus assimilauit, & in illos vltimam pœnā supplicij inflixit. Deinde asserunt multi, illos inclusos esse in nostra Bulla Gregoriana sub nomine publicorum latronum: & in hanc sententiam tandem inclinat Tanner. *in* 2. 2. *D. Thoma disp.* 5. *q.* 8. *dub.* 1. *num.* 17. & noster P. Peregrin. *de immun. cap.* 12. *num.4. in fine.*

Sup. hoc in Res. seq. & Infra in Res. 67. cursim in §. vlt. & in Res.97.§. penult.

2. Sed ergo his diebus in casu N. contrarium consulti : & ita posteà Romæ in Sacra Cardinalium Congregatione fuit decisum; nempe, decoctorem, etiam fraudulentum, immunitate gaudere. Et respondebam ad Doctores citatos pro Gambacurta, & Peregrino, ipsos non loqui in terminis Bullæ Gregorij XIV. quia in Hispania dicta Constitutio non est vsu recepta, vt notauit Portel.*in dub.regul.ver.Eccles.immunitas, num.* 9. Et ratio est : quia, vt sæpiùs diximus, in dicta Bulla non priuantur dicti decoctores immunitate : nam inter casus exceptos, casus decoctorum non inuenitur; & dicta Bulla non est extendenda ad alios casus ibi non expressos. Deinde, hoc apparet ex verbis Bullæ: nam ibi Pontifex reuocat omnia indulta, & priuilegia data Principibus, vt possint ad Ecclesiam confugientes extrahere, & præsertim fraudulentos decoctores. Vnde, cùm in ista narratiua talium decoctorum efficiatur mentio; de quibus posteà, quando Summus Pontifex disponit, ne verbum quidem de illis; apparet manifestè Pontificem voluisse huiusmodi decoctores gaudere: & ita in terminis huius Constitut. docet Farinac.*de immunit.cap.3. num.*64. retractans se de contraria opinione, quam docuerat anteà *in tract.de carcer.q.28. n.*33. Idem docet Gratian. *in discept. forens. tom.2.c.380. n.*29. Gironda *tract.de Priuil. c.23. num.* 1035. Ambrosin. *de immun. c.* 13. *num.* 4. Flauius Cherubinus *in Compend.Bull. tom.2. const.*118.*Pij V.* *schol.*2.cum aliis Iurisperitis: & ex Theologis Nauar. *in Man.c.25.n.*19.Duard.*in Bull.Cœn.lib.2.can.5.q.16. n.*6. Bonacin.*de leg.disp.3.q.7.§.4. n.*2. Fernandez *in Exam. Theol.mor.p.4.c.10.§.1.n.*10.& alij.Ad id verò, quod dicebatur in contrarium, quòd sub nomine publici latronis includitur decoctor, negatur; & vt dixi, ex verbis ipsius Bullæ contrarium apparet. Adde, quòd si dicta sententia esset vera, rarò in praxi occurreret : quia difficile admodum est, vt notat ipsemet Peregrinus, concurrere in aliquo decoctore ea, quæ necessaria sunt ad publicum latronem constituendum, & maximè actuum frequentia. Ex his apparet; quàm cautè legendi sunt aliqui Iurisperiti, & præsertim Hispani, asserentes, etiam simplices debitores, qui sine causa criminis confugiunt ad Ecclesiam, non gaudere illius immunitate. Et ita docet, citaos alios, Hieronym. Cæuall. *in tr. de cognit. per viam violentiæ,p.2.q.5.n.6.*nam hæc opinio est contra immunitatem Ecclesiæ, & Constitutionem Gregor. vt notauit Farinac. *vbi sup. tr.de imm. c.1. num.57.&* 62. vbi citat multos alios, quibus ego addo Graff.*tom.1.lib.3.cons.1.per tot. de immun. Eccles.* Portel.*in dub. reg.verb.Eccl.immunitas, n.*14.Peregr.*de immun.c.*12. *n.*10. Bonacina *de leg.disp.3.q.7.§.4.n.*2.Megal.*in 3.p. lib.4.c.2. q.2. n.*33. qui testatur de communi Doctorum sententia. Et hæc doctrina procedit, etiam stante statuto, quod debitor carcerari possit; & quòd sit suspectus de fuga : & etiam in debitore publico, vt est exactor tributorum. Idem dicendum est de debitore ex causa administrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad ratiocinia publica : vel de Officiali debitore ex causa syndicatus. Ita *suprà* citati DD.

Sup. hoc in Res. 23. in fine & infra in Res. 81. etiam in fine.

Sup. hoc, & seqq. supra in Res. 56.§. Vlt.

RESOL. LXI.

An decoctores vulgo dicti Falliti*, gaudeant Immunitate?*

Et an debitores fraudulenti ad Ecclesiam cum bonis confugientes non debeant ibi multo tempore tolerari, sed ab Ecclesia sint eiiciendi? Ex part.6.tr.1.Res.17.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap.5.fol.*50. Qui verò (ait) per fraudem decoxit, cumque sit ei soluendo creditores fraudat, vt iniostè ditari possit, immunitatis priuilegio non debet vti : quod re ipsa id publicorum Latronum sit species quædam, & eiusmodi etiam Pij V. constitutione declaratur. Sic ille.

2. Sed ego etiam contra alios affirmatiuā sententiam docui *in p. 1. tr.1. resol.*32.quam post constitutionem Gregorianam existimo certam : quia Decoctores tales nec ratione debiti, nec ratione delicti immunitate priuandi : non ratione debiti, aliàs omnes debitores essent exclusi à priuilegio immunitatis: non ratione delicti, quia hi non sunt depopulatores agrorum, & latrones publici, qui solùm sunt ab immunitate exclusi : & licet à summo Pontifice Pio V. publicis latronibus æquiparentur: non sequitur ex hoc quòd in priuatione immunitatis debent æquiparari, quia pœnæ non sunt extendendæ ad delicta similia, vt in specie de hac constitutione loquens, firmat Chartarius *decis. crimin.* 46. *num.* 72. Farinacius *tom.* 1. *consil.*76. *num.*13. Ambrosinus *de immunitate, cap.*1. *num.*14. Loccatellus *de tortura, inspect.*5. *num.* 158. & alij. Ergo, &c. Et ideò nostram sententiam præter Doctores à me *vbi supra* notatos tenet Castrus Palaus *tom.2.tract.*11. *disput. vnic. punct.*8. *num.*6. & Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 8. *numer.* 24.

Quæ hic est Res. antecedens, & infra in Res. 67. §.vlt. & in Res.97.§. penult.

3. Notandum

Sup. hoc in Res. seq.

3. Notandum est tamen hic obiter: quòd debitores fraudulenti ad Ecclesiam cum bonis confugiẽtes non debent ibi multo tempore tolerari; sed ab Ecclesia sunt eiiciendi. Ita sacra Congregatio Episcoporum in vna Barensi die 12. Martij anno 1600. Et eadem sacra Congregatio die 1. Decembris 1617. decreuit, quòd Decoctores res & bona in creditorum præiudicium ad Ecclesias transportare non debent; sed iudici sæculari consignanda sunt, vt illas & illa, cui de iure, adiudicet.

RESOL. LXII.

De quibusdam Epistolis Clem. VIII. circa debitores, fugitiuos, bannitos, fures, &c. circa Immunitatem Ecclesiarum, & existentes in Monasteriis. Ex part. 3. tract. 1. Res. 40.

Sup. hoc in Res. præterita §. Vlt. pro parte debitoris.

§. 1. HAs epistolas inuenies apud Farinacium, & Peregrinum *vbi infrà*, & circa illarum intelligentiam magna dissensio olim orta fuit inter Regulares cuiusdam Monasterij: dico igitur Marium Italiam *de immun. Eccl. lib. 1. c. 5. §. 8. num. 1. & seq.* docere Pontificem per dictas epistolas in casibus *ibidem* numeratis derogare constitutioni Gregorij XIV.

2. Sed hæc opinio est falsa, & illam refellunt Farinacius *de immun. c. 22. n. 250.* & Peregrinus *etiam de immun. c. 11. n. 14.* nam Summus Pontifex in dictis epistolis prohibuit tantùm Prælatis, ne illas personas facinorosas diu in eorum Ecclesiis, & Monasteriis detinerent, non autẽ quòd non gauderent immunitate; & ideo licèt supradictis reis receptaculũ prohibeatur, non autem priuantur ecclesiastica immunitate, si de facto receperunt; nam, vt dictum est, Clem. VIII. in dictis epistolis non excepit alios casus, vltra exceptuatos per Gregor. XIV.

3. Adde, & est valde notandum, quòd dictæ epistolæ missæ fuerunt ad Archiepiscopum Bononiensem, & Archiepisc. Neapolitanũ; ergo solùm ibi obligant; vnde etiamsi publicatæ sint in aliis locis, & Prouinciis, minimè obligabunt, quia non obligant vltra intentionem legislatoris; si enim Summus Pontifex habuisset intentionem per illas, omnes obligare, Romæ publicare fecisset. Vnde Prælati Ecclesiarum, qui data opera in suis Monasteriis detinent personas facinorosas, numeratas in dictis epistolis, puniri possunt tantùm Bononiæ, & Neapoli, secus autem in Sicilia, vel in aliis locis; & sic olim ego interrogatus respondi cum Peregrino *vbi suprà n. 12. & 20.* & aliis.

RESOL. LXIII.

An bannitus, si steterit in Ecclesia sua patriæ, intelligatur exilium fregisse?

Ex quo deducitur, an Episcopi habeant territorium? Ex part. 4. tract. 1. Res. 92.

Sup. hoc in Res. seq.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Io. Capiblanco *de officio Baronum tom. 2. pragm. 8. cap. 34. num. 4.* quia licèt Ecclesiæ sint exemptæ à iurisdictione temporali, & subiaceant Ecclesiasticis, tamen stant in territorio Principis sæcularis in quo fundatæ sunt, & inde est quod Doctores asserunt, Episcopum non habere territorium; cùm ergo locus stat in territorio, vbi exiliatus commorari non debet, ideo videtur, inquiri, posse de sententiæ inobseruantia.

2. Sed ego negatiuam sententiam tenendam esse puto, quam nouissimè tuetur Anton. de Marinis *quotid. resol. cap. 116. per totum*, lege illud, & non pigebit. Vnde ad rationes Capiblanco dico, Ecclesiam ratione situs verè dici in territorio ciuitatis vbi sita est, attamen quoad iuris effectus, & præcipuè ad ligandum ordine, aut statuto Principis territorij id, quod fit intus Ecclesiæ, vel in loco exempto, verè non dicitur de territorio; imò duo hæc æquiparari, esse in loco exempto, vel esse extra territorium, docent Legistæ *in l. fin. ff. de iurisdict. omnium iudicum.* Paulus de Castro *consil. 187.* Alexander *consil. 151. vol. 2.* Natta *consil. 643. per totum*, Rolandus *consil. 33. volum. 3.* & alij. Id verò quod asserit Capiblancus, Episcopum non habere territorium, negatur, quod *suprà* in hoc tractatu satis probatum est, & probat Barbosa *de officio & potestate Episcopi, part. 3. allegat. 107. num. 1.*

Sup. hoc in Res. seq. §. 2. in fine, & §. Ad doctrinam. & infra in Res. 115. §. Probatur. & in aliis eius not.

Sup. in Res. quæ hic est infra in tr. 2. Res. 302. & in §. Vlt. not. præteritæ & in aliis eius not.

RESOL. LXIV.

An exules, seu banniti confugientes ad Ecclesiam, gaudeant eius Immunitate, si non commiserint delicta in iure exceptuata?

Et an non solum capi, atque extrahi ab Ecclesia non possit bannitus, sed nec etiam possit occidi, non obstante quod ex forma statuti, aut ex alio capite possit impunè occidi?

Et an in tali casu occidens bannitum in Ecclesia incurrat in excommunicationem Greg. XIV. contra extrahentes ab Ecclesia?

Et cursim explanatur exulem nec humari quidem posse in Ecclesiis, à quibus arceatur exilij sententia.

Et discutitur, quod licèt Ecclesia dicatur esse in territorio Principis sæcularis, non tamen propriè dicitur esse de eius territorio? Ex part. 6. tract. 1. Resol. 21.

Sup. hoc in Res. præterita.

§. 1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap. 5. fol. 53.* sic asserens. Etiamsi exilij pœna ob leue delictũ iniuncta esset, æquum videri non potest, vt Ecclesia eos tueatur, qui iam exules sont, & hostes Reipublicæ: cùm nulla omnino lex Ciuilis, nulla Canonica sacrorum locorum immunitate defendat quos iudicum sententia damnauit; sed eos tantummodo, quos iustitia insequitur, antequam sententiam ferat. Exul verò iam damnatus est, & dedita opera & malitiosè sibi vetitos fines ingreditur. Immò præter id, cuius causa exilio mulctatus est, grauius etiam delictum consultò, cogitatò, malitiosáque temeritate committit; contumaciæ scilicet, atque voluntariæ, studiosæque perduellionis, quod omnium grauissimum atque atrocissimum facinus est. Huc etiam accedit, quòd in Ecclesia permanens in eadem peccatum committit, dũ in sacro loco interdicto sibi stare confidenter audet. Ita ille; qui etiam ex Bartolo postea sentit exulem ne humari quidem posse in Ecclesiis locisve sacris à quibus arceatur exilij sententia; vnde si sepultus fuerit extrahendum etiam censet.

2. Verùm affirmatiua sententia est tenenda. Dico igitur etiam capitaliter bannitos gaudere Ecclesiarum immunitate; dummodo delictum, quo sunt banniti, non sit de exceptuatis. Ita docet Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. num. 24.* Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. num. 130.* Ludouicus Correa *in relect. de immun. part. 3. num. 40.* Cocher *de iurisd. part. 4. quæst. 65. num. 2.* Peregrinus *de immunit. cap. 5. num. 11.* Iulius Clarus *in pract. §. fin. quæst. 30. n. 21.* Farinacius *quæst. 28. num. 47.* Castrus Palaus *tom. 2. tract. 11.*

*disp.vnic. punct.*7. *n.*9. Marius Antonius Maceratensis *var.resol.lib.*3.*resol.*15.*num.*9. Baiardus *ad Iulium Clarum, quæst.*30. *num.*28. Guallinus *tom.*1.*defens.*1. *cap.*38.*n.*55. Bonacina *tom.*2.*disp.*3.*q.*7.*punct.*5. *num.*15. Et ratio est, quia eo quòd delictum Bannitorum non sit de exceptuatis, non apparet ratio, cur sint excludendi ab immunitate; cùm stet regula generalis pro eis, nempe omnes delinquentes confugientes ad Ecclesiam non esse ab Altari auellendos, ex *cap.*2.*de immunit.* Ergo, &c. Adde quòd Bannitus in alieno Territorio extrahi non potest, vt inter alios notat Azeuedus *lib.*1.*tit.*2.*cap.*3. *num.*7. Sed Ecclesia est de territorio Episcopi, ergo, &c. Et ideò ego docui *in part.*4.*tract.*1.*resolut.*92. Bannitum, si steterit in Ecclesia suæ patriæ, non fregisse exilium.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in alio §. eius secundæ annot.

3. Restat modò respondere ad argumenta, quæ Sarpus adducit pro sua confirmanda sententia. Et quoad primum: nempe Ecclesiam reos defendere, antequam perueniant in manus iudicis, non autem post latam contra eos ab ipso sententiam. Respondeo hoc esse gratis dictum: nam iura non faciunt hanc nouam, & chimæricam Sarpi distinctionem; & lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, ex *l.Præses, ff.de offic. Præsid.* & notat Surdus *consil.*51. *num.* 7. & lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, ex *cap.in fraudem, §.vlt.de testam.militar.* & docet idem Surdus *consil.*27.*num.*28. & alij.

4. Deinde contra Sarpum assero; quòd quando Bannitus non vult obseruare sententiam, & pœnam contra illum latam à iudice, efficitur eo ipso delinquẽs & reus; ergo erit ab Ecclesia defendendus. Adde quòd sententia iudicis, & pœna in Bannitos lata non efficit, vt ipsi ampliùs non sint rei, & quòd possint ab Ecclesia defendi: & vt gratis hoc dicit Sarpus, ita gratis est ei negandum.

5. Ad secundum argumentum, quòd talis Bannitus meditatò committit crimen perduellionis, hoc gratis concedendo, Respondeo iam satis probatum esse tale crimen non esse inter exceptuata à iure: & illud ideò committentes non amittere priuilegium immunitatis.

6. Ad tertium argumentum. Quod Bannitus in Ecclesia permanens, in eadem committit peccatum. Respondeo solùm committentes in Ecclesia homicidium & mutilationem membrorum non gaudere eius immunitate: secùs autem committentes in alia etiam grauia delicta.

7. Ad doctrinam verò Bartoli à Sarpo adductam, quam etiam refert Lauorius *in var. elucubrat. tit.* 2.*c.*12.*n.* 74. Bannitum non esse sepeliendum in Ecclesiis locorum, de quibus arcetur. Respondeo, quòd non rectè argumentatur de priuatione sepulturæ ad priuilegium immunitatis: nam excommunicatus non potest in Ecclesia sepeliri, & tamen gaudet immunitate, vt infra probabitur. Item Iudæi & alij infideles non possunt in Ecclesia sepeliri; & tamen vt infrà videbimus, plures Classici Doctores tenent gaudere eius immunitate. Adde quòd illa sententia Bartoli est omninò neganda, & ideò à nullo Casuista, vel Theologo video illam approbatam, & ego prorsùs falsam esse puto; quia vt obseruat Castrus Palaus *tom.*2.*tractat.*11.*disput.vnic. punct.*11. *num.*6. & alij, Ecclesia est extra Territorium & iurisdictionem Principis Laïci; vel, vt alij asserunt: Licèt Ecclesia dicatur esse in territorio Principis sæcularis, non tamen propriè dicitur esse de eius territorio, vt docet Aymon *consil.*908. *numer.*6.*lib.*5. Chassanæus *in consuetud. Burgund.rub.*1. §.5. *num.* 117. Tuschus *verb. Ecclesia, conclus.*5. *num.*10. Farinacius *de immunitate, cap.* 22. *num.* 356. Sperellus *decis.*3. *num.* 11. & 16. Antonius de Marinis *quotidian. resol.c.* 116. *per totum.* Et alij. Ergo, &c.

Infra in Ref. quæ hic est supra 45. & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc in Ref. not. 1. huius Ref. & infra in Ref. 115. §. Probatur secundo. &c.

8. Notandum est, etiam hîc, vt non solùm non possit capi, atque extrahi ab Ecclesia Bannitus; sed nec etiã posse in ea occidi: non obstante quòd ex forma statuti, aut ex alio capite posset impunè occidi: nã taliter occidentes, licèt puniri non possint tanquã homicidæ, debent tamen seuerè puniri, vt violatores Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ immunitatis. Ita ex Remigio de Gonnis, Alexander Peregrinus *de immunit. c.* 5.11. Vide etiam Farinacium *quæst.*103. *num.*323.*de immunit. cap.*2. *num.*39. Sed an tali casu occidens Bannitum in Ecclesia incurrat in excommunicationẽ Gregorij XIV. contra extrahentes ab Ecclesia, vide Doctores affirmatiuam sententiam tenentes *vbi infrà, in resol. penult.*

Quæ hic est infra Ref. 128.

RESOL. LXV.

An frangentes carceres, & inde ad Ecclesias confugientes, gaudeant Immunitate?

Et an carceratus à custode relaxatus sub fide, seu iuramento de redeundo, si non rediens ad Ecclesiam confugerit, gaudeat Immunitate, etiamsi, carceratio sit iusta?

Idem dicendum est de damnato ad triremes, & inde ad Ecclesiam confugiente. Ex part. 3. tract. 1. Resol.37.

§.1. NEgatiuè respondent Petrus de Gregorio *in syntagm.iuris lib.*33.*c.*22. *num.*2. & alij. Sed quia hoc delictum non est in Bulla exceptuatum, affirmatiuam sententiam tenendam esse existimo, quam tuentur Doctores, quos citat, & sequitur Barbosa *in collect. tom.*1.*lib.*3.*tit.*49. *cap.*6. *num.*11. & ita dicendum esse puto contra Megalam *in* 3.*p.lib.*4.*cap.*2.*q.*1.*n.*33. de condemnato ad triremes, & inde ad Ecclesiam confugiente; nam, vt dixi *in tract.* 1. *de imm.p.*1.*resol.*40. supradictus reus gaudebit immunitate.

Sup. hoc supra in Ref. 27.§. Quarto quinto. & in aliis eius not.

2. Notandum est etiam hîc obiter, carceratum à custode relaxatum sub fide, seu iuramento de redeundo, si non rediens ad Ecclesiam confugerit, gaudere eius immunitate, etiamsi carceratio sit iusta; Ita Farinacius *de immu.c.*14.*n.*200. contra aliquos sentientes gaudere, quando carceratio esset iniusta; secus autem si iusta, & non adesset mortis periculum, sed tu absolutè tene affirmatiuam sententiam; quidquid in contrarium asserat Peregrinus *tr.de immun. cap.*3. *n.* 10. & alij penes ipsum.

Quæ nunc hanc sequetur, &c. Et pro contento in hoc §. Vlt. in Ref. præteritæ not. & in eodem §.

RESOL. LXVI.

An damnatus ad triremes in vita, vel ad tempus, si confugiat ad Ecclesiam, gaudeat eius Immunitate? Ex part.1.tract.1.Res.40.

§.1. NOn gaudere docet Villadieg.*in Polit. cap.*3. *n.*215. vbi asserit: [No vale la Yglesia al galeote, que esta condenado à seruicio de galeras.] Idem etiam docet Mattha *de iur. p.* 2. *c.* 1. *n.* 17. & alij.

Sup. hoc in Ref. præterita cursim in fine §. 1. & infra in duabus Ref. seqq.

2. Sed meritò contrariam sententiam docet ex nostris Regnicolis vir doctus Giurb. *in consiliis criminalib. consil.*30. *num.* 21. nam Ecclesia non tantùm à pœna infligenda reddit delinquentem, ad eam confugientem, securum; sed etiam à pœna imposita: & sic damnatum ad Castrum Milatij per septennium, ad Ecclesiam confugientem, gaudere eius immunitate, declarauit Curia Archiepis. Messanensis ann. 1619. in causa cuiusdam de Bartesio. Et anno 1618. in causa

cuiusdam

cuiuſdã Bonanoglia, qui ex triremibus Neapolitanis ad Eccleſiã confugerat, idem Archiep. Meſſanenſis ita etiam declarauit. Et hanc ſententiam in fauorem Eccleſiæ; omninò tenendam eſſe exiſtimo.

RESOL. LXVII.

An damnatus ad triremes fugiens ad Eccleſiam gaudeat eius Immunitate?

Idem dicendum eſt de condemnato ad verbera.

Et an ductus ad vltimum ſupplicium, licet ſeruus pœnæ efficiatur, ſi tamen ad Eccleſiam confugerit, illius gaudeat Immunitate?

Et an Mercatores doloſè fracti, vulgo qoe ſe hazen quebrados, *ſi ad Eccleſiam confugerint, an ſint ab illa extrahendi?* Ex part.4.tract.1.Reſ.47.

§.1. Contra Martam & Villadiego, qoibus nunc addo Megalium *in 3.part.lib.4.c.2. quæſt.1. n.33.* affirmatiuam ſententiam docui *in part.1.tract.1. reſol.*40. &, me citato, hanc etiam opinionem tenet Anton. de Marinis *quotid.reſol.c.*177.*num.*2. *&* 3. Aliqui verò, vt obſeruat idem de Marinis *num.*5. approbant hanc ſententiam diſtinguendo, vt ſi ille, qoi à triremibus aufugit, ſit loco depoſiti condemnatus, vel certam habet condemnationem, ſed eſt reclamatum, & pendet reclamatio, vel cõpleuit tempus, ſed detinetur, generalem expectando libertatem, & in ſuis caſibus gaudere debet immonitate, nec aliter extractio permittitur; ſi verò aufugiens certam habeat condemnationem, de qua non pendet appellatio, vel ſe pro delictis per eum patratis ſeruire concordauit, & adhuc tempus completum non eſt, eo caſo, ex qoo ſeruus pœnæ eſt effectus, debet complere, & iudex Eccleſiaſticus præſtat extractionem, & hanc ſententiam in praxi obſeruatam fuiſſe à multis Nontiis teſtatur Ioſeph Imperat. penes de Marinis *vbi ſuprà.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in Reſ. ſeq. & ſupra in Reſ.65. curſim in fine §.1.

2. Sed ego iterum puto abſolutè & ſine vlla diſtinctione omnes remiges confugientes ad Eccleſiam gaudere eius immonitate, & ita hanc ſententiam, præter Giorbam & Antonium de Marinis, tenet etiam nouiſſimè Pereira *de manu Regia part.2.cap.*50. *num.*17. Antonius Nouarius *in ſumma Bullar.tit de immun. Eccl. num.*27. & Ludouic. Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immun. Eccl.part.*3. *num.*9.*quæſt.*4. Quia aſſerit ipſe, ſi aliqua ratio eſſet, quare condemnatos ad triremes non gauderet immunitate Eccleſiæ ea foret, quia per talem condemnationẽ ſeruus pœnæ efficeretur, atque hodie per coodemnationem huiuſmodi, vel ad aliquod opus publicum, etiam in perpetuom, ſeruus pœnæ non efficitur, ioxta textum *in Authent.ſed hodie, C.de donat.inter vir.& vxor.* excepto caſu qooad mortem condemnatur, vt patet *in l.qui vltimo, ff.de pœnis.* Ergo, &c. Facit etiam, quia doctus ad vltimum ſupplicium, licèt ſeruus pœnæ efficiatur, ſi tamen ad Eccleſiam coofugerit, illius gaudebit immunitate, vt commoniter tradont D D. & hæc omnia docet Correus *vbi ſuprà*, qui optimè limitat hanc opinionem, vt procedat quando condemnatos non ſit ad remigandum propter crimen, ratione cuius immunitate priuaretur. Vnde ex his à fortiori patet condemnatum ad verbera gaudere priuilegio Eccleſiarum, vt docet Pereira & Correa *locis cit.* Igitur Epiſcopi inuigilent, ne remiges ad Eccleſiam effugientes tradant curiæ ſæculari, nam Eccleſiæ immunitate omnioo gaudere debent, quidquid aſſerat Megalios & alij *vbi ſuprà.* & ad rationes patet reſponſio, ex his, quæ notauit Correa *loc.cit.*

Sup. hoc in Reſ.ſeq.§.2. curſim ad medium.

3. Notandum eſt etiam hic obiter, Ludouic. Correa *loc.cit. num.*12. Nooarium *num.*28. Caſtrum Palaum *tom.2.diſp.vnica, de immunit. punct.*8.*num.*6. docere id quod ego olim docui, nempe Mercatores doloſè fractos, vulgò *que ſe azen quebrados*, ſi ad Eccleſiam confugerint, non eſſe ab illa extrahendos; quia tales neqoe in iure, neque in conſtitutiooe Gregoriana excipiuntor. Quidquid in contrarium aſſerat Pereira *de manu Regia part.*2. *cap.*50. *num.*16. Vide meipſom *part.1.tract.1.reſol.*32.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 60. & 61. & infrà in Reſ. 97. §. penult.

Quæ hîc eſt ſupra Reſ. 60.

RESOL. LXVIII.

An damnati ad triremes gaudeant Immunitate?

Et an reus è carcere confugiens ad Eccleſiam gaudeat eius Immunitate?

Et curſim infertur damnatum ad mortem, ſi cum ad ſupplicium deduceretur, & ſe eximens è manibus ſatellitum ad Eccleſiam confugeret, eius gaudere Immunitate? Ex part.6.tract.1.Reſ.22.

§.1. Negatiuè reſpondet Sarpus *cap.5.fol.*54. vbi ſic ait: Damnati verò ad Triremes ſi fugerint, non poſſunt pariter Eccleſiarum immunitate defendi, quominùs prehendantur, atqoe redeant ad pœnam: ob ea, quæ diximus, cùm iam damnati fuerint; Eccleſia verò non damnatos quidem: ſed eos tantummodo, qui iudicis ſententia nondum damnati ſint, tueri poſſit; tum etiam quia damnatis ad tranſtra pro publicis ſeruis habentur; & legibus atque Canooibus ſerui ad Eccleſiam coofugientes nõ poſſuo Domini imperium excutere; ſed ſolùm immunitatem aliquam iniuſtè vitare, & redire ad ſeruitia.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & in tertia curſim in fine §.1.

2. Sed cum multis Doctoribus meritò affirmatiuam ſententiam ego docui *in part.1.tract.1.reſol.*40. *&* *in part.4. tract.1.reſol.*47. qoibos adde Trulleoch *in Decal.tom.1.lib.1.cap.*11.*dub.*3. *num.*29. Reſtat igitur ſolùm reſpondere ad argumenta Sarpi, quæ pro ſua confirmanda ſententia adducit. Et ad primum, qood Eccleſia non defendit reos poſtquam iudicis ſententia damnati ſunt. Reſpondeo eſſe falſom, vt in ſuperiori reſolutione probatom eſt; & ex tali falſa doctrina ſequeretur reum lata ſeotentia, & damnatum ad mortem, ſi cùm ad ſopplicium duceretur, & ſe eximens è manibus Satellitum ad Eccleſiam confugeret, eius non gaudere immonitate. Sed hoc dicere eſt contra praxim, & Doctorom ſententiam, vt patet apud Corream *in relect.de immunit.part.*2.*num.*9. Guttierez *in queſtionib.pract.l.*4.*quæſt.*4.*num.*10. Decianum *lib.*6. *cap.*28. *num.*29. Tuſchum *verb. Eccleſia, concluſ.*10. *num.*22. Farinacium *de immun. cap.*15. *num.*197. Caſtrum Palaum *tom.*2.*tract.*11.*diſp.vnic.punct.*7.*num.*12. & alij. Ergo &c.

Quæ hîc ſunt præcedentes Reſ.

Quæ hîc eſt ſupra Reſ. 64.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Sed. curſim ad medium.

3. Ad ſecundum argumentum quod aſſerit dictos reos eſſe ſeruos publicos, & ſerui nequeunt confugiendo ad Eccleſiam à poteſtate Domioi ſe liberare, Reſpondeo eſſe diſparem rationem inter vtrumque caſom; nam ſeruus qui aufugit à domino, noo eſt reus alicoios criminis vt ſoppooo: & ideò ſi ad Eccleſiam confugiat, oon defenditur ab ea, cùm eius poſſeſſio & dominium ſit penes dominum; vt patet ex *cap.inter alia, §. ſi verò ſeruus, de immun.* & ex *l.præſenti, §.fin. C. de his qui ad Eccleſ. confug.* Sed hoc non accidit in caſu, de quo loquimur, cùm damnati ad Triremes ſint verè rei, vt patet; nec ſententia contra eos lata, & pœna illis inflicta facit, vt ipſi delinquentes non ſint: ergo ex *d.cap.inter alia, de immunit.* debent Eccleſiæ gaudere immuoitate.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſupra in Reſ.56. curſim in §. Vlt.

4. Neque dicendum eſt, quòd tales rei per ſenteotiam ſeroi pœnæ efficiaotur: nam vt obſeruat Ludouicus Correa *in relect. de immunit. part.*2. *num.*9.

hodie per condamnationem ad aliquod opus publicum etiam in perpetuum reus seruus pœnæ non efficitur, ex *Auth. sed hodie, C. de donation.* Ergo, &c.

5. Vnde ad confirmandam nostram sententiam contra Sarpum, adde iam hîc opinionem Mastrilli *de indulto, cap.42. num.5.* vbi docet, quòd fugientes à Triremibus, gaudent indulto, quando non fuissent damnati pro aliquo crimine excepto in ipso indulto: ergo quantò magis æquum est, vt gaudeant Ecclesiarum immunitate. Ex his igitur apparet refellendam esse sententiam quam nouissimè docet Iostus Oldelfob. *in pract. crim. tit.3. caut.17. num.7.* è carceribus vel aliter detentos, ad Ecclesiam confugientes, esse ab Ecclesia à iudicibus laicis abstrahendos. Et omnino reiiciendus est noster Naldus *in summa, verb. Reus, num.13.* asserens reum aufugientem à carceribus ad Ecclesiam non gaudere eius immunitate.

Sup. hoc supra in Ref. 27.§. Quæsto quinto, & in Ref. 65. & infrà in Ref. 95. §.1.

RESOL. LXIX.

An serui, si fugiant ad Ecclesiam propter sæuitiam Dominorum, gaudeant eius Immunitate?

Et an in aliquo casu Ecclesia possit compellere Dominum, seruum vendere?

Et quid dicendum de seruis infidelibus non solùm quo ad gaudendum Immunitate, sed etiam in ordine ad iudicem. Ex part.7. tract.7. Resol.60. alias 59.

Sup. hoc in Ref. prætерita cursim in 4. Ad secundum. & breuiter in alio §. eiusdem.

§.1. AD hoc dubiom respondet Innocent. III. *in cap. inter alia §. si verò seruus de immun. Ecclesiar.* vt in casu de quo loquimur, postquam de immunitate sua dominus eius Clericis iuramentum præstiterit, ad seruitiom domini sui reddere compellitur, etiam inuitus; alioqoin à domino poterit occupari. Idem habetur *leg. præsenti. §. fin. Cod. de his qui ad Ecclesiam confug.* Quæ decisio procedit, cùm delictum serui paruum, aut nullum fuit; tunc enim iuramento præstito videtur sufficiens securitas seruo dari, & periculum immoderatæ castigatioois tolli. At si delictum graue sit, regolariter iuramentum non sufficiet, sed securitatem aliam debet dare dominus; aliàs non obligabitor Prælatos Ecclesiasticus seruum tradere: sic tradit Glossa *in dicta leg. præsenti vers. aut propter delictum. & in authent. de mandatis principum in §. publicorum vers. vel propter maleficium,* & ploribus firmat Farinac, *in append. de immunit. cap.4. num. 76.* Franc. Suar. *lib.3. cap.10. num.2.* Gottierr. *pract. quæst. ciuil. quæst.1. num.1. & 18.* Azor. *2. part. lib.9. cap.9. quæst.9. in fine,* Anastas. Germ. *de sacrorum immunit. lib.3. cap.16. num.55.* & alij. Quòd si Dominus hanc securitatem noluerit, vel non potuerit concedere, credo compellendum esse dominom, seroum vendere, oeque debere illi tradi, ex *§. fin. instit. quibus alienare licet, vel non.* & Glossa *in dicta leg. præsenti & in authent. de mandatis,* & tradit Abbas *cap. inter alia, num.23.* Anton. de Butrio *num.17.* Decian. *lib.6. cap.26. num.9.* & alij relati à Farinac. *in append. de Immunitat. cap.4. num.69.* quibus etiam adde Peregrinum *de immunit. cap.5. num. 13.* & hæc procedunt de seruis fidelibos.

Sup. hoc in tom.7. tr.8. lege doctrinam Ref. 41.

2. Sed quid dicendum de seruis Infidelibus non solùm quò ad gaudendum Immunitate Ecclesiæ in ordine ad dominum, sed etiam in ordine ad Iudicem. Vide Peregrinum, *vbi suprà & cap.12. num.1.* cui adde Castrum Palaum *tom.2. tract. 11. disp. vnica, punct.7. num.5.* & Trulleoch *in Decalogum, tom.2. lib.5. cap.2. dub.6. num.2.* Sed de hac quæstione ego alibi.

Pro gaudēda Immunitate late suprà in Ref. 25. 43. 44. & 45. §. penult. & in alio §. earum notationum.

RESOL. LXX.

An qui deliquit prope Ecclesiam sub spe confugiendi ad eam gaudeat postea ipsius Ecclesiæ Immunitate. Ex part.1. tract.1. Resol.3.

§.1. NOn gaudere docet Gambacurta *lib.5. c.19.* & Villadiegu *in Polit. cap.3. num.206:* & post Constitutionem Gregorij, Farinac. *de immunit. cap.16. num.214.* Ambrosius *de immunitate Ecclesiæ, c.5. num.4.* non ex principio Gambacurtæ, sed, quia putauit, post dictam Bullam Gregorianam ita declarasse Clem. VIII. in vna Panormitana. Idem docet Taoncrus *in 2.2. disp.5. quæst.8. dub.1. num.17.* ex mente aliquorum Zanard. *in direct. Confess. part.1. de Sacram. Pœn. cap.18. cas.5.* Ioan. de Heuia *in Curia Philip. p.5. §.12. num.21.* Barbosa *in Collect. lib.3. tit.49. cap.10. num.5.* Sup. hoc in Ref. seq.

2. Sed contrarium docet Faguodez *de Præcep. Eccles. tract.2. lib.4. cap.8. num.45.* Ioan. de la Cruz *in direct. conf. part.1. precep.8. quæst 3. art.2. dub.1. concl.1.* Petegrin. *de immunit. cap.6. num.30.* & ante Bullam docuerat Suarez *tom.1. de Relig. tract.2. lib.3. cap.11. num.4.* Et ratio desumitur ex verbis Bullæ, quæ excludit ab immunitate homicidia, & mutilationes factas in Ecclesiis, & Cœmeteriis. Ergo, cùm distinctè dicit: *In Ecclesiis, & Cœmeteriis,* virtute ponitur exclusiua, extra Ecclesiam, & Cœmeterium. Et ita ante hanc Bullam Gregor. docuit Decian. *tom.2. lib.6. cap.28. num.5.* qui respondet ad omnia argumenta adducta in contrarium per Alciat. *de præsumpt. 33. num.2. & seq.* docuerat hoc etiam Tabiena, *verb. immunit. num.10.* Syluester *eodem verb. l.3. num.5.* Angelus *eodem verb. num.17.* & Armilla *eodem verb. num.12.* Vnde valdè miror, Gambacurtam relinquere Theologos doctissimos, sequi velle Iurisconsultorum vestigia: Restat modò respondere ad argumentum Ambrosini, Dico igitur, quòd resolutio Clem. VIII. in aliquo casu particolari non tollit legem vniuersalem: nam ex aliquibus circunstantiis particularibus, mouentibus animum suum, potuit ita in illo casu determinoare, quæ quidem non militant in vniuersali.

RESOL. LXXI.

An, qui deliquit prope Ecclesiam sub spe confugiendi ad eam, gaudeat eius Immunitate?

Idem dicendum est de illo, qui sub dicta spe occidit aliquem in scalis, porticu, & sacristia Ecclesiæ. Ex part.6. tract.1. Res.10.

§.1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap.5. fol.45.* vbi docet eos immunitatis priuilegio protegi minimè posse qui delicta commiserint ea spe atque consilio, vt sacro se loco tueantur. Siquidem Ecclesiarum auxilio vti debemus, vt peccatorum veniam consequamur, quæ iam admisimus: non vt noua facinora perpetrare tonc valeamus. Verùm enim verò cùm hominum mentes atque consilia siot ab oculis omniom remota, atque penitus abdita, non possumus nisi coniecturis decernere, an reus delictum admiserit, spe excitatus ad Ecclesiam confugiendi. Doctores verò dicunt, qui statim vt facinus perpetrauit, ad Ecclesiam fugit, eumdem eo consilio perpetrasse, vt cò confugeret statuendum esse. Et certè qui iam statutum, atque decretum habet, vt facinus committat, necessariò statuendum videtur eundem etiam cogitasse, non solùm quanam ratione illud possit admittere; sed multò magis quonam fugere

debeat,

debeat, vt se tueatur. Sicut etiam qui de improuiso in errorem incidit; sicut nunquam antea de facinore cogitauit: ita quoque affirmandum est ne de refugio quidem cogitasse. Quare quotiescunque consilium, atque deliberatio delictum præuenerit, & reus ad Ecclesiam confugerit, id consultò factum; ideoque loci sacri immunitate defendi non posse certissimi iuris est. Hucusque Sarpus.

Quæ hic est Res. antecedens.

2. Sed hanc sententiam maximè post constitutionem Gregorianam ego reprobaui *in part.1.tract.1. resol.3.* cum multis Doctoribus: quibus nunc addo Castrum Palaum *tom.2.tractat.11. disput.vnic.punct.9. numer.21.* Layman *lib.4. tractat.9.cap.3. numer.7.* & Bonacinam *tom.2.disputat.3.quæst.7.punct.6.§.2.n.12.* Quia qui tempore Iubilæi spe absolutionis virtute Iubilæi obtinendæ patrat delicta reseruata, vel annexam excommunicationem habentia, potest absolui, quandiu priuilegium absoluendi perseuerat. Ergo, &c. Secundò qui propriè Ecclesiam sine spe immunitatis patrat delicta, gaudet immunitate, si ad Ecclesiam confugiat: ergo eadem gaudere potest, etiamsi patret delicta spe immunitatis, summus enim Pontifex respexit delicti qualitatem, & iniuriam Ecclesiæ, non verò spem. Tertiò, quia in eo loco quis puniri debet, in quo deliquit; sed hic non deliquit in Ecclesia, sed extra; ergo puniri debet extra; ergo non debet priuari immunitate Ecclesiæ. Quartò, quia non est facienda extensio ad casus in Bulla non expressos, sed in Bulla exprimuntur solùm patrantes homicidia, vel mutilationes membrorum in Ecclesiis, vel earum cœmeteris: ergo, &c. Et ideo hanc sententiam etiam in terminis iuris communis docet P.Suar.*de Relig.tom.2.lib.3.c.11.n.9.* vbi sic ait: Couarruuias hanc exceptionem extendit ad eum qui deliquit propè Ecclesiam spe confugiendi ad illam, quando de tali spe per coniecturas constare potest: vult enim illũ non gaudere immunitate Ecclesiastica. Verùm hæc non videntur mihi sufficere ad extendendam prædictam, & quodammodo coarctantem immunitatem Ecclesiasticam: præsertim quia textus distincte loquitur de Ecclesia & cœmeteriis eius: ergo in virtute ponit exclusiuam, vt tantùm de illis locis loqui videatur. Item qui propè Ecclesiam peccat absque spe immunitatis, non priuatur illa, vt apertè Couaruuias supponit; sed peccare cum spe, vel sine illa non variat in præsenti effectum illius legis: vt ipse etiam fatetur: ergo neque in præsenti refert. Et hæc omnia docet Suarez.

3. Ex quibus corruunt ea, quæ suprà adducit Sarpus: & ideò nostram sententiam ex supradictis, & aliis rationibus firmat nouissimè Nouarius *in summa Bullar.tit. de immunitat. numer.5.* Alexander Sperellus *in decisionibus for. Ecclesiastic. decis.60. & 61.* vbi docet occidentem in scalis, porticu, & Sacristia Ecclesiæ, etiam sub spe ad illam confugiendi, immunitate gaudere; & me citato hanc sententiam amplectuntur alij quatuor Doctores recentiores, Ciarlinius *controuers.forens.cap.10.numer.95.* & Marcanta *in controuers.iur. part.2.respons.45.numer.10. & seq.* & nouissimè Trullench *in Decal.tom.1.lib.1.c.11. dub.3. numer.13.* & Zambellus *in Reper. Moral. ver. Ecclesia quoad eius immunitatem, numer.6.*

Sup. his in Res. seq. & supr. in Res. 28.§.Oritur. & in Res. 6. §. Sed his. alin.4.

4. Nec valet dicere cum Sarpo, quòd qui deliquit sub spe immunitatis, indignus est tali priuilegio, *ex cap.fin.de immunitat. & ex quando, de consecrat.distinct.4.& cap.illud, de Cler. excommunic.* aliàs Ecclesia Dei fieret spelonca latronum? eiusdem immunitas occasionem præberet perditis hominibus liberiùs viuendi, & delicta perpetrandi, contra textum *in cap. est iniusta 24. quæst.4.* Nam respondeo assumptum Sarpi non esse verum, neque immunitatis fiduciam *in dicto cap. fin.* apponi pro causa finali, sed in verbis narratiuis facti; ex quibus non desumitur dispositio, nec inducitur mysterium iuris. Adde & hoc est valde notandum, quòd indignus est immunitate sub spe peccans, si eius delictum & persona spectetur: vt immunitas non ipsi propter ipsum, sed ipsi propter sacrum locum concedatur, qui est omni priuilegio dignissimus. Neque inde fit fieri Ecclesiam speluncam & asylum latronum; tum quia ibi non perpetrantur delicta; tum quia ibi existentes corrigi & frænari à iudice Ecclesiastico possunt: tum denique quia, vt ego olim asserebam Excellentissimo Duci Alcalensi, non est Ecclesiæ imputandus abusus illuc confugientium: cùm ipsa solùm prætendat fauere miseris eos à pœna liberando, non autem fouere eorum malitiam & facinora.

5. Nec ad ea, quæ superiùs diximus, terreat, Amice Lector, Decretum Clementis VIII. ad Archiepiscopum Panormitanum, nam nihil facit aduersùs nostram sententiam, vt latè apparet per ea, quæ nouissimè adducit Ciarlinius *in controuers.forens.c.10. num.93. & sequent.* omninò videndus. In cuius Decreti intelligentia deceptus est nouissimè Danza *in Pugna Doctorum, tom.1. titul. de immunitate, cap.2. num.6.* Vnde ex supradictis venit refellendus Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib.2. cap.3. num.109.* vbi me citato pro sententia, quam suprà firmauimus, ipse adhuc tenet delinquentem spe confugiendi ad Ecclesiam eius non gaudere immunitate; quod etiam nouissimè docuit alter Lusitanus Fragoso *in Regim. Republ. Christ. part.1. lib.4. disp.11. §. 2. num.274.* Sed non bene.

Sup. hoc supra in Res. 58.§.Sed tu. ad med. & in aliis eius annotationum.

RESOL. LXXII.

Si quis homicidium commisit in scalis Ecclesiæ & postea inuentus est in Ecclesia; quæritur, an gaudeat Immunitate?

Idem dicendum est, si quis occiderit aliquem in atrio, seu porticu, & super tectum, vel ostium Ecclesiæ. Ex part.3.tract.1. Res.39.

§.1. Hic casus olim accidit, & de illo interrogatus affirmatiuam sententiam docui, quam tuetur Megala *in 3.part.cap.2.q.1. num.17.* Peregrin. *tract. de immunit. Eccles. cap.6.num.32.* & vir doctus Aloysius Riccius *part.3. decis.250. per tot.* quidquid in contrarium ante Bullam Gregorianam dixerit Angelus de Castro, & Decianus, quos citat & reprobat Peregrinus *vbi suprà*; & ratio est manifesta, in illis verbis Bullæ ibi, *Mutilantes, vel occidentes in Ecclesiis, seu Cœmeteriis.* Ergo qui mutilat, vel occidit extra Ecclesiam, vel Cœmeteria, gaudebit immunitate.

Sup. contento in hac Res. supra in Resolut. 28. §. Oritur. & pro parte scalæ & porticu Ecclesiæ, in Res. præterita, §. Ex quib. & in Res. 6. §. Sed his. alin.4.

2. Dicendum est igitur, quòd occidentes, vel mutilantes in aliis locis, qui hac immunitate gaudent, ab illa non excipiuntur, sicut excipiuntur occidentes, vel mutilantes in Ecclesiis, vel Cœmeteriis. Ex quibus patet, quòd si quis occideret aliquem in atrio, seu porticu, & super tectum, vel ostium Ecclesiæ, gauderet immunitate, si post delictum in aliqua Ecclesia se abscondat, quia sic aliquem occidens, non occidit in Ecclesia; sed in locis extra Ecclesiam, licèt, vt obseruat Villalobos *in summa tom.2. tract.39. diffic.3.* Fagundez *precept.2. lib.2. cap.4.* & alij communiter, eadem immunitate gaudeant.

RESOL.

RESOL. LXXIII.

An existens in Ecclesia mandans homicidium extra illam committi, vel existens extra Ecclesiam mandans intra illam homicidium committi, gaudeat hac Immunitate? Ex part.1.tract.1.Res.10.

Supra difficultatibus positis in titulo huius Res.supra in Res.28. à §. Vnũ. vsquè in finem.

§.1. MInimè gaudere respondet Gambac. *lib.5. n.25.* Ioann.de Heuia *in Curia Philip. p.3. §.12.num.23.* cum Duardo *in Bulla Cœna,lib.2.can.15. quæst.16.num.23.* & ante Bullam Gregorij Suarez *de Relig.tom.1.tract.2.lib.3.c.11.num.7.* Idem docet Portell. *in dubiis regul. verb. Ecclesia immunitas, num.15.* Sed, vt notat ipse ibid. Bulla Gregoriana in Portugallia non est vsu recepta.

2. Sed contrariam sententiam post Bullam Gregor. XIV. docent omnes scribentes. Ita Megala *in 3.part. lib.4.cap.1. quæst.1.num.13.* Farinac. *de immunit.Eccles.cap.16.num.231.* cum Martino Bonacina *de leg. disp.3.q.7. §.4.num.11.* & aliis. Et ratio est: quia tales non dicuntur verè, & propriè loquendo occidere; sed mandare occisionem: & cùm simus in pœnalibus, & in materia odiosa, vtpote libertati delinquentium, & immunitati Ecclesiasticæ contraria; verba Bullæ contra occidentem, non sunt extendenda ad mandantem occidere: sicut censura lata contra aliquid facientem, non est extendenda ad mandantem id facere; vt nos latè probauimus *in tract. de denunciationib.q.23.* & probat in casibus huius Bullæ, Homobon.*de Exam.Eccles.p.2.tract.11.c.5.q.5.rect.4.*

3. Nec valet dicere, quòd, qui per alium facit, per se ipsum facere videtur: nam respondeo, hoc axioma, vt benè aduertit Auil. *de cens.p.2.c.5.disp.3. dub.2.* & alij, intelligendum esse quoad culpam, non autem quoad pœnam; & omnia suprà dicta sunt intelligenda etiam, vt in titulo quæstionis diximus, de illo, qui existens extra Ecclesiam mandaret committi homicidium intra Ecclesiam: nam militat eadem ratio, licèt Peregrinus, quoad hoc, contrarium sentiat, *c.6.n.36.* Sed tu tene nostram sententiam.

RESOL. LXXIV.

An existens in Ecclesia, vel aliquo Monasterio, & ex fenestra pilam tormentariam iecit in alium extra Ecclesiam existentem, & illum occidit, gaudeat Immunitate?

Et è contra, an ille, qui existens extra Ecclesiam occideret existentem in Ecclesia, gaudeat eius Immunitate?

Et an gaudeat tamen Immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Ecclesia, etiam cum sanguinis effusione, sine tamen alicuius membri mutilatione? Ex part.1. tract.1.Res.9.

Sup. hoc infra in Res. cursim post mediũ. vers. qui etiam.& in Resol. 1. not. seq. in fin §.Secundo.quamuis ibi sit quæstio pro sacrilegio, & pollutione Ecclesiæ.

§.1. NOn gaudere affirmat Gambacur. *lib.5.c.24. num.21.* Villadiego *in Polit.cap.3.num.206.* Ioan. de Heuia *in Curia Philipp. part.3. §.12.num.25.* & in hoc socios multos habent: nam ita tenuerunt, ex nostris, P. Megala *in 3.part. lib.4. cap.2.q.1.n.12.* Graff. *tom.1. lib.3.cons.vnico, num.10. de immunit. Eccles.* Duard. *in Bulla Cœna, lib.2.can.15. quæst.16.n.23.* Farinac. *tract.de immunit. cap.16. num.223.* Portel. *in dubiis regul.verb.Ecclesia immunitas, num.12.* Ambrosinus *tract.de immunit.cap.5. num.8.* Et ratio est: quia tale homicidium commissum videtur in Ecclesia, cùm in illa initium habuerit.

2. Sed mihi placet opinio Bonacin. *tract.de legib. disp.3.quæst.7.§.4.n.8.* vbi asserit, supra dictum criminosum gaudere immunitate. Et ratio est: quia Gregorius in ista Constitutione ait, illos non gaudere immunitate, qui mutilant, & occidunt in Ecclesia: quæ quidem verba, vt patet, denotant actum completum, & perfectum in Ecclesia: ergo, cùm simus in materia odiosa, & in pœnalibus, nun sunt dicta verba extendenda ad homicidium inchoatum in Ecclesia. Et hoc patet manifestè à simili: nam, vt docet ipsemet Bonacina *de cens.disp.1.q.1.punct.11.n.11.* ille, qui, dum existit in Ecclesia, iacit sagittam, & occidit hominem existentem extra Ecclesiam, non incurrit censuram latam contra occidentem in Ecclesia; nam illa occisio facta fuit extra Ecclesiam, licèt in Ecclesia fuerit inchoata: ergo etiam verum est, quòd, secundùm sententiam Bonacinæ, dictus criminosus non potest capi à ministris ob sacrilegam vulnerationem in Ecclesia inchoatam.

Supr. hoc in tom.1. tr. 7. ex doctrina Res.90. §.2. ad medium. vers. Secus dicendum.

3. Notandum est verò, è contrà, quòd immunitate non gauderet ille, qui existens extra Ecclesiam, occideret existentem in Ecclesia: nam talis dicitur delictum occisionis commisisse in Ecclesia. Et in his casibus puto, non esse attendendum locum inchoauit, sed locum consummati delicti, vt *suprà* dixi: & ita docet Riccius *p.5.Collect.1792.* Portel. *loco cit.* Bonacin. *n.7.* Farin. *n.224.* Peregrin. *num.16.* Megala *num.13.* & alij; gauderet tamen hac immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Ecclesia, etiam cum sanguinis effusione; sine tamen alicuius membri mutilatione, vt docet Farinac. *vbi suprà, n.227.* & alij.

Supra hoc magis latè supr. in Res. 28. §. Vnde. & infra in fin.Res.seq.

RESOL. LXXV.

An qui in Ecclesia commisit homicidium, vel membrum mutilauit non deliberatè, sed accidentaliter, & ex calore iracundiæ, & prouocationis, gaudeat Immunitate?

Et quid, si vulnerauit aliquem in Ecclesia extra membrorum mutilationem, an gaudeat Immunitate? Ex part.1.tract.1.Res.11.

Sup. hoc in Res. seq. & supr. in Res. 28. §. Sed quid dicendum si quis. & in tom. 5. tr.5. Res. 89.§.Probari potest. & in tom.3. tr. 3. Res. 34. §. Probari potest.

§.1. NEgatiuè respondet Gambacur. *lib.4.c.23.* & ex nostris Peregrin. *de immunit.c.6.n.15.* qui adducit rationem ex verbis Bullæ, vbi Summus Pontifex indistinctè excipit membrorum mutilationes, homicidia in ipsis Ecclesiis, vel Cœmeteriis: ergo indistinctè debet intelligi, tam de illis, qui ex proposito & deliberatè, quam de illis, qui in rixa accidentaliter, & ex calore iracundiæ occidunt, vel mutilant.

2 At his minimè suffragantibus, contrarium sententiam docet Farinac. *tract.de immun. Eccles.c.16. n.240.* & ante Bullam id docuerat Guttier. *pract.qq. lib.3.q.1.n.35. & seq.* cum Sess. *decis.141.n.8.* & aliis. Et hoc maximè procederet, si tale homicidium fuisset in Ecclesia perpetratum; non solùm ex rixa subitanea, sed & ad alterius prouocationem; & multò magis ad se defendendum: nam in præfatis casibus occidens, vel mutilans non videtur habere animum irreuerentem offendendi, & violandi ipsam Ecclesiam. Vide Tabienam *vers. Immunitas, n.10.* Armillam *eod. verb.n.12.* Rosellam *eod.verb.n.2.* & alios. Notandum est tamen, vulnerantem in Ecclesia gaudere omninò immunitate; extra membrorum tamen mutilationem; & ita nouissimè in terminis nostræ Bullæ, docet Barbosa *in Collect.tom.1.lib.3.tit.4.c.10.n.10.*

Supr. hoc in fine Resol. præteritæ, & magis latè supr. in Res. 28.§.Vnde.

RESOL. LXXVI.

An qui ex subita rixa, & occasione occidit, vel mutilauit aliquem in Ecclesia, gaudeat eius Immunitate?

Et

Et an qui vi, dolo & fraude aliquem ex Ecclesia extraxerit, & extractum eum occidat, gaudeat Immunitate?

Et an existens in Ecclesia, & mutilans, vel occidens existentem extra Ecclesiam, gaudeat eius Immunitate? Ex part. 4. tract. 1. Res. 107.

§. 1. NEgatiuè respondet Castrus Palaus *tom. 2. disput. vnica, de immunit. Eccles. punct. 9. n.* 12. qui citat Suarez, Bonacinam, Nauarrum, Clarum, Germonium & alios, quia quis puniri debet in eo, in quo deliquit, & Pontifex in Bulla sine vlla distinctione asserit absolutè mutilantes & occidentes in Ecclesia, non gaudere eius immunitate. Verùm non desunt Doctores affirmatiuam sententiam docentes, quam ego docui *in part. 1. tract. 1. resolut.* 11. vide etiam Marium Italiam *de immunit. lib. 1. cap. 5. num. 14. & seq.* Cardinalem Tuschum *ver. Ecclesia, concl.* 11. *num.* 13. & 14. Azorium *part. 2. lib. 9. cap. 9. sub quæst. 9.* Vnde nouissimè, me citato, Antonius Nouarius *in summa Bullarum tit. de immunit. Ecclesia, num.* 58. docet quòd committens homicidium, vel membrum mutilans accidentaliter calore iracundiæ prouocatus, non autem deliberatè, gaudebit Ecclesiæ immunitate. Sic ille, qui etiam *num.* 51. tenet existentem in Ecclesia & mutilantem & occidentem existentem extra Ecclesiam, gaudere eius immunitate; quod à nobis alibi tactum est, licèt Castrus Palaus *vbi suprà num.* 14. contrarium doceat; qui tamen *num.* 18. rectiùs docet, quòd si vi, dolo, & fraude aliquem ex Ecclesia extraxeris, & extractum occidas, immunitate minimè priueris, quicquid in contrarium afferat Farinacius *in append. cap. 16. n.* 232. & Azorius *part. 2. lib. 9. cap. 9. quæst.* 14. quia licèt in Ecclesia dedisti causam occisionis, non dedisti tamen causam occisionis necessariam, cùm liberè postea occideris; ergo non es priuandus immunitate.

Quæ hic est Res. antecedens, & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc supra in Res. 74. &c.

Supra hoc magis latè supr. in Res. 28. §. Et cædem.

RESOL. LXXVII.

An occidens Clericum gaudeat Immunitate?

Et an qui commisit sacrilegium, vel sit excommunicatus gaudeat Ecclesiæ Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Res. 34.

Sup. hoc sup. in Res. 23. & 27. §. Quæro sexto. & infra in Resol. seq.

§. 1. NEgatiuè respondet Villal. *in Polit. cap. 3. num.* 212. Riccius *in Praxi, part. 2. resol.* 309. *per totam.* Primò, quia occidens est excommunicatus: ergo non gaudet immunitate. Secundò, quia hæc immunitas non conceditur committentibus crimen læsæ maiestatis: sed offendens Clericum, committit crimen læsæ maiestatis diuinæ: ergo. Tertiò, delinquentes in Ecclesia non fruuntur hac immunitate. Hanc sententiam docet etiam Bobadilla *tom. 1. lib. 2. cap. 14. num.* 47. qui citat Vasquium, Remigium, & Suarez de Paz. *in Praxi, tom. 1. cap. 3. §. 3. num.* 169. & tanquam probabilem illam admittit Ioan. Sancius *in suis practicis disputationibus, disp.* 44. *n.* 52.

2. Sed post Constitutionem Gregorianam contrarium tenendum est. Et ita docet Peregrin. *de immunit. Eccles. cap. 1. a. num.* 13. Cænall. *tract. de cognit. per viam violent. d. 2. q.* 101. Cum Farinac. *de immun. cap. 7. num.* 114. retractante se de contraria sententia, quam docuerat anteà *in tract. de carcer. q. 29. num.* 29. & Mario Italia *de immunit. lib. 1. cap. 2. §. vnico, num. 6. & cap. 6. §. 3. num.* 79. Et ratio est: quia inter homicidia excepta non ponuntur, nisi homicidia proditoria, aut per assassinium peracta: ergo verba Bullæ, vt sæpè dictum est, non sunt extendenda ad alia homicidia. Nec obstat, quòd Clericus repræsentat Ecclesiam, & illum offendens Ecclesiam offendit: ergo, nam respondetur, quòd Ecclesia diligit inimicos, & benefacit persequentibus illam. Nec etiam obstat, quòd qui committit sacrilegium, non gaudet immunitate, vt notat Guttier. *pract. qq. lib. 3. quæst. 1. num.* 33. & alij: sed occidens Clericum, sacrilegium committit: ergo, nam respondetur, sententiam Guttierrez, & aliorum, post Constitutionem Gregor. non esse sustinendam, quia in Bulla crimen sacrilegij non reperitur exceptum ergo debet gaudere: & ita docet Ambrosin. *de immunit. cap. 4. num.* 6. reprobans Decian. *tom. 1. lib. 6. c. 28. num.* 7. & Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 15. quæst. 16. num.* 27.

Supr. hoc in §. not. præcetitæ.

3. Ex quibus patet responsio ad argumenta Riccij superiùs posita. Ad primum, nego, excommunicatum non gaudere immunitate Ecclesiarum: quia talis casus non est exceptus in Bulla. Secundò, hoc priuilegium non est datum fauore personarum, sed propter reuerentiam sacrorum locorum. Tertiò excommunicatio non habet alios effectus, nisi quos iura declarauerunt: sed nullum ius statuit, vt excommunicatus immunitate non gaudeat: ergo. Et ita contra Felinum *in cap. 1. except. num.* 5. docent omnes Doctores, tam ante Bullam: quàm post Bullam Gregor. XIV. Ita Ioan. de la Cruz *in Direct. conscient. part. 1. precep. 8. quæst. 3. art. 1. dub. 1. conclus. 2.* Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num.* 3. Fagundez *de Precep. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 4. num.* 50. Altherius *de cens. tom. 1. lib. 2. cap. 6. col. 3. ver. Hoc idem sentiendum est.* Nauar. *cap. 25. num.* 20. Syluest. *verb. immunitas, 3. quæst.* 3. Angelus *eodem ver. num.* 11. Rosella etiam *verb. immunit. 2. num.* 7. Armilla *eod. verb. num.* 7. Ad secundum argumentum respondetur ex dictis, quòd in Constitutione Greg. non excipiuntur ab immunitate omnes delinquentes in crimine læsæ maiestatis; sed tantùm excipitur crimen læsæ maiestatis in personam Principis commissum. Ad tertium respondetur, ex dicta Bulla Greg. omnes delinquentes in Ecclesia gaudere immunitate, præter ibi committentes homicidia, & membrorum mutilationem, vt docet Riccius *p. 5. collect.* 1792. & communiter. Vnde patet, occidentem Clericum gaudere omninò Ecclesiæ immunitate: quod est valdè notandum: quia casus potest de facili in praxi contingere. Neque circa præsentem quæstionem admittenda est doctrina Petri Gambacurtæ, contra quem, & meritò, insurgit Giurb. *cons.* 70. *num.* 9.

Sup. hoc supra in Res. 27. § Quæro tertio. & ad lin. 3. 6. 1. huius R.

RESOL. LXXVIII.

An occidens, vel percutiens Clericum, aut Religiosum, & commisit sacrilegij crimen, gaudeat Immunitate Ecclesiarum? Ex part. 4. tract. 1. Res. 68.

Supr. hoc in Res. præterita, & in aliis eius primæ not.

§. 1. NOuissimè negatiuam sententiam docet Ludouicus Correa *in relect. de Immunit. Eccles. part. 3. num.* 37. quia, ait ille, crimen hoc grauissimum videtur, & Reipublicæ admodum perniciosum, ac similium, quia *in cap. inter alia, de immun. it. Eccles.* excipiuntur. Ergo etiam immunitas tale crimen facientibus denegabitur. Deinde, quia qui occidit vel percussit Clericum, commisit sacrilegium ex specie illius commissi in Ecclesia, vt pote personam sacram offendens; sed committens huiusmodi sacrilegium immunitate non gaudet: ergo, &c. Ita ille: ante illum Boërius *decis.* 309. *num.* 3.

2. Sed ego contrariam sententiam satis firmaui *in part. 1. tract. 1. resolut.* 34. quia neque per sacros Canones, neque per constitr. Gregorij excipitur hoc delictum; ergo gaudere debet immunitate: vnde, me citato,

Quæ hic est Res. antecedens, &c.

citato, nouissimè tenet etiam hanc opinionem Antonius de Marinis *quotid. resolut. cap.* 170. *num.* 14. & de hoc non est dubitandum, stando in terminis constit. Gregor. XIV. vide me ipsum *suprà*, vbi respondeo ad omnia argumenta contraria.

RESOL. LXXIX.

An si quis occidat aliquem Apensate, *& animo premeditato, sit priuandus Immunitate?*

Et quid dicendum, stando in terminis iuris communis? Ex part. 6. tract. 4. Resol. 13.

Sup. hoc inf. in Resol. 98. cursim prope finé, sed addito Peregrino.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Sarpus *c.* 5. *fol.* 48. vbi sic ait: Non adeò communis est omnium opinio, homicidas quoscunque, qui cogitatò facinus perpetrauerint sine insidiis, sed consultò; immunitate Ecclesiarum vti non posse. Est tamen multorum Doctorum sententia: quamobrem ob eorum & numerum & conditionem amplecti eam possumus absque vllo erroris timore. Ita ille.

2. Sed hoc non est verum stante constitutione Gregoriana, in qua septem tantùm casus excipiuntur, quibus tantummodo delinquentes ad Ecclesiam confugientes immunitate priuantur, inter quos non annumeratur homicidium consultò & deliberatè perpetratum; sed homicidium proditorium; sed qui occidit de industria, & animo pensato, non occidit proditoriè. Ergo, &c. Et ideò Caballus *tract. de homicidio, num.* 388. asserit frustrà de hac re disputandum; cùm extet Bulla Pontificia Gregorij ita disponentis. Et Tuschus *tom.* 3. *litera Eccl. conclus.* 11. *num.* 9. asserit, quòd iste casus, & multi alij similes erant controuersi inter Doctores iuris Canonici & Ciuilis: & quia istud ius dubium declaratum fuit per Gregorium IV. in dicta constitutione, omnino seruari debet; & illud vbique attendi debet, & amplius non est locus opinionibus Doctorum adhærere. Vide hanc opinionem latè comprobantem Chartarium *in decisionibus criminalibus*, *decis.* 95. *per tot.* Vnde prorsus refellendus est noster Naldus *in summa verb. Ecclesia, num.* 5. asserens homicidam ex proposito non gaudere immunitate.

3. Sed difficultas est. Quid dicendum stando in terminis iuris communis. Sarpus, vt visum est, & aliqui docent animo deliberato, & apostatè occidentem non gaudere Ecclesiæ immunitate. Et ita tenet Ludouicus Correa *in sua docta relectione de immunitat. Ecclesiast. part.* 2. *num.* 19. Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 27. Peguera *decis. crimin.* 54. *num.* 10. Ioseph. Ludouicus *decis. Lucens.* 16. *num.* 3. Franciscus Marcus *decis.* 268. *num.* 2. Vulpellus *tract. de immunit Eccles. part.* 1. *num.* 27. *& sequent.* Guttierrez *in practic. quæst. lib.* 1. *quæst.* 2. *num.* 17. Fachinus *in controuers. lib.* 9. *cap.* 93. *per totum.* Germonius *de sacrament. immunitat. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 59. Marta *de iurisdict. part.* 2. *cap.* 55. *num.* 4. *& sequent.* & Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 99. cum aliis penes ipsos. Et ratio est, quia *in cap.* 1. *de homicidio*, dicitur euellendum esse ab altari, & immunitate priuandum, qui per industriam occiderit & per insidias: Ergo occidentem per industriam, etsi non occiderit per insidias, non gaudebit immunitate quia copulatiua in qualibet illius parte debet verificari & quidem superflue apponeretur in dicto textu, verbum illud, per industriam: nam sufficiebat dicere per insidias, etenim qui occidit, per insidias, dicendum est occidere per industriam

4. Verùm his non obstantibus aliqui putant etiam in terminis iuris ante constitutionem Gregorianam occidentem animo deliberato non fuisse immunitate priuandum, nisi proditoriè occidisset. Ita tenet Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 13. Boërius *decis.* 109. *num.* 19. & alij, quos citat Farinacius *cons.* 76. *numer.* 17. quibus adde nouissimè Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 8. & Castrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 9. *numer.* 29. Quia, ait ille, in pœnis non est facienda extensio: neque immunitas Ecclesiastica minuenda: tum quia constitutio Gregoriana, quæ, vt diximus suprà ex Cardinale Tuscho, decidere intendebat apposuit verbum, proditoriè, vt sic insinuaret in illis verbis textus *per industriam & insidias*, idem esse significatum; vnus enim terminus alterius est declaratio: neque ibi est propositio copulatiua, sed simplex; facit enim hunc sensum: Qui per industriam insidiosam occiderit proximum, ab altari euellatur: quod manifestè constat, nam locus ille Exodi ex quo textus desumptus est, concedit locum refugij ei, qui proximo insidiatus non fuerit. Neque inde sit superfluere verbum illud, per industriam, quia apponitur ad maiorem subsequentis declarationem; tum quia idem inferri posset esse superfluum verbum per insidias, si omne homicidium per industriam ab immunitate exclusum; quia inde exclusum erat homicidium per insidias, quod esse non potest, nisi per industriam. Et ideò supremum Concilium Castellæ, quod Emporium doctorum hominum semper esse solet, hanc sententiam in facti contingentia determinasse testatur ex Paz Villalobos *in summa tom.* 2. *tractat.* 39. *difficult.* 7. *numer.* 12. vbi, [adesse opinionem; que vale la immunidad al que mata otro de proposito y deliberamente sin treyzon: y dize Paz, que lo vio practicar en vna sentencia que dio el Consejo en tiempo del Rey Don Felipe segundo en fauore de vn noble, que matò à otro en vn desafio, y se acogio à la Yglesia, y le sacaron, y mandò el Consejo boluerle a ella.]

5. Vnde ex his omnibus statuendum est contra Sarpum, non solùm qui occidit aliquem consultò, & cogitato gaudere immunitate Ecclesiarum, stante constitutione Gregorij XIV. Sed etiam secundum aliquos stante iure communi antiquo.

6. Ad statuta verò, quæ Sarpus adducit aliquorum Regnorum, respondeo nihil valere; Principes enim Laici nullam habent potestatem determinandi aliquid circa immunitatem Ecclesiarum; sed hoc spectat ad Summum Pontificem. Vnde refellendus venit Gambacurta *lib.* 3. *cap.* 13. *numer.* 11. vbi defendit *cap.* 71. ius Regni Siciliæ sub Rege Alphonso, in quo datur facultas Officialibus Laicis, vt extrahant reum ab Ecclesia, qui homicidium ex proposito commisit. Nec valet dicere cum ipso dictum Decretum fuisse factum in Parlamento, vbi adsunt Prælati totius Regni, nam Episcopi non possunt, neque augere, neque restringere immunitatem Ecclesiarum cum hoc ad summum tantummodo Pontificem spectet.

RESOL. LXXX.

An qui occidit inimicum ex præmeditata animi deliberatione, Apostadamente, vt vulgo dicitur, atque ex industria, non autem proditoriè, seu per insidias, gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Resolut. 33.

§. 1. Dixi, non proditoriè; neque per insidias, quia de hoc *suprà* diximus. Igitur ad casum propositum respondendo, dico, negatiuam sententiam docere 81. & 89. Sup. in Resolutionib. quę hic sunt infra Resol.

docere Gambacur. *lib.5.cap.4.num.19. & seq.* Probat hanc opinionem *ex cap.1.de homicidio*, & ex consuetudine multorum locorum.

2. Sed post nostram Constitutionem hæc opiniu est prorsus reprobanda, sicut illam reprobat Riccius *par.5.collect.1792.* Peregrinus *de immun. cap.7. n.15.* & alij: nam Summus Pontifex in ista Constitutione excipit tantùm homicidium proditorium, vbi nullus præcedebat rancor, sed potiùs simulabatur amicitia: ergo non est dicta exceptio extendenda ad homicidium non proditorium; dato, quòd deliberatè, & ex industria sit commissum, quia dicta Bulla non sustinet extensiones ad alios casus, ibi non expressos, cùm reducat omnia ad vnam formam, vt sæpè diximus, cum particula taxatiua, *tantùm*; & excipiendo aliquos casus, exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis. Ex quibus patet responsio ad argumenta Gambacurt. nam, vt probauimus *suprà q.1.* hæc Bulla Gregor. XIV. derogat ius commune, & consuetudines contra eius formam: ergo in nostro casu non valet argumentum *ex c.1. de homicidio*, neque ex consuetudine; stante derogatione iuris communis, & consuetudinum supradictæ Bullæ.

RESOL. LXXXI.

An qui occidit inimicum non proditoriè, sed per insidias, gaudeat Immunitate?

Et notatur, quod per homicidium proditorium intelligitur illud, vbi nullus cum occiso præcedebat rancor, sed potiùs simulabatur amicitia, unde non dicitur, proditor, qui occidit inimicum suum à tergo, vel è fenestra cum archibusiis. Ex part.1. tract.1. Res.5.

§.1. NEgatiuè respondet Gambacurt. *lib.5.cap.4. & 31.* & Villadieg. *in Polit.cap.3.num.*208. vbi docet, non obstante Constitutione Gregoriana, homicidium insidiosum non gaudere hac immunitate. Vide etiam Suarez *de Relig. tom.1. tract.2. lib.3. cap.11. num.10.* Fagund. *de Precept. Eccles. tract.1. lib.4. num.46.* & Portel. *in dubiis regularib.verb. Ecclesiæ immunitas, num.15.*

2. Sed isti scripserunt ante Bullam, & in loco, vbi non est recepta, & ideò omnes scribentes post dictam Bullam, contrarium docent. Ita tenet Peregrin. *in tract. de immun. cap.7.num.5. & 20.* Ambrosinus *de immun. cap.16. num.143.* & Bonacina *de legib. disp.3. q.7. §.4.num.24.* Et ratio est: quia est differentia inter homicidium proditoriè commissum, & non proditoriè: sed Bulla ex immunitate solùm excipit homicidium proditorium: ergo non excludit non proditorium. Et clarè hoc determinauit Clemens VIII. referente Cardinali Burghesio, & Platta: nam in quodam Breui Archiepiscopo Panormitano directo, vt *suprà* visum est, determinat quosdam occisores, qui ex insidiis inimicum occiderunt, gaudere immunitate Ecclesiastica, stante Bulla Gregor. XIV. quidquid in contrarium sentiat de mente Clem. VIII. Marius Italia *de immunit. lib.1. c.5.§.4. n.1.* qui, vt Farinacius benè obseruat, diuinat, & minimè audiendus est. Nota verò, quòd nos per homicidium proditorium intelligimus illud, vbi nullus cum occiso præcedebat rancor; sed potiùs simulabatur amicitia. Vnde contra Gambacurtam, Megalam *in 3. p. lib.4. c.2. quæst.1. n.18.* & Bobadillam *in Polit. tom.1.lib.2.c.14. n.38.* non dicitur proditor, qui occidit inimicum suum à tergo, vel ex fenestra cum archibusiis. Ita docet Bartol. *in leg. respiciendum. §. delinquunt, n.1. ff. de pœnis.* Et ita præter Ambrosinum, Farin. & Peregrin. docet in terminis huius Bullæ, Ricc. *part.5. collat.1792. & part.1. decis.168. num.1.* Genuens. *in praxi, cap.94.* & ita etiam ante dictam Bullam fuisse decisum in Regno Neapolitano testatur Vincent. de Franch. *in decis.713.* Cùm igitur immunitas Ecclesiæ sit fauorabilis propter reuerentiam sacrorum locorum, & exceptio sit odiosa, verbum, *proditoriè*, strictè interpretandum est, licèt nouissimè contrarium asserat Faguhdez *de Precept. Eccles. tract.2. lib.4. cap.4. num.46.* cum Portel. *in dubiis Regul. verb. Ecclesiæ immunitas, num.15.* Sed isti scripserunt in Hispania, vbi Bulla Gregor. non est vsu recepta.

Sup. in Res. quæ hic est supra Res.3. §. Hoc ipsum. & magis latè infra in Res. 90. §. Sed ego, per totum & signanter in fine, & in aliis eius annot.

Sup. his à tergo, vel ex fenestra infra in Res. 90. §. vlt. & in Res. 82. §. 1. ad medium.

Sup. hoc supra in fine Res. 23. & 60. §. Sed ego.

RESOL. LXXXII.

An qui occide, amicum reconciliatum, tanquam proditor, careat Immunitate. Ex part.1.tract.1.Res.35.

Sup diffic. huius tituli in Res. seq. §. 2. eum fin ad medium.

§.1. SVppono, inter inimicos non esse homicidium proditorium: nam tunc dicitur quis proditoriè occidere aliquem, quando inter illum, & occisum nullus præcedebat rancor; sed potiùs simulabatur amicitia, vt putà, quia insimul comedebant, vel simul erant in itinere. Et ita docet Ambros. *de immun.cap.6.num.1.* Peregr. etiam *de immun. c.7.n.2.* & alij. Et ideò, vt *suprà* diximus, etiam occidens inimicum retrò, non dicitur committere homicidium proditorium: qoia debebat præcauere ab inimico suo, vt ex doctrina Bartoli sequuntur scribentes omnes post Bullam Greg. licèt illos carpat, & irrideat, sed immeritò, Gambac. *lib.5. cap.28. num.3.*

Sup. in Res. quæ hic est antecedens §. 2. post medium.

2. Hoc supposito, respondeo, occidentem amicum reconciliatum gaudere immunitate: quia talis non dicitur proditor; & Bulla excipit tantùm homicidium proditorium. Et ita fuisse decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana testatur Riccius *p.1. decis.168. num.2.* vbi ait: [Cùm dubitaretur in Curia Archiepiscopali, si occidens amicum reconciliatum dicatur proditor; fuit communi omnium voto conclusum, minimè potuisse dici proditorem: amicus enim reconciliatus æquipollet inimico.] Ita ille; & adducit multas alias rationes, & DD. dicta. Adi illum, & non pigebit.

RESOL. LXXXIII.

An qui occidit inimicum, cui fideiussionem dederat de non offendendo, gaudeat Immunitate Ecclesiarum?

Et an iudex sæcularis teneatur delinquentem restituere Ecclesiæ ab illa cum licentia Episcopi abstractum, si constet postea reum non commisisse delictum in Bulla exceptuatum?

Idem dicendum est, si suasionibus, vel blanditiis reus fuit inductus, vt ab Ecclesia exiret.

Et an delinquens ab Ecclesia extractus, si à carceribus aufugit, & iterum captus est in loco non immuni, adhuc Ecclesiæ restituendus sit. Ex part.4. tract.1. Res.34.

§.1. NEgatiuè respondet Peregrinus *tract. de immun. Ecclesiast.cap.7. num.10.* quia proditoriè dicitur in tali casu occidisse, proditio enim nihil, aliud est quàm deceptio contra fidem. Ita ille, qui pro hanc sententia citat aliquos.

2. Sed ab affirmatiua sententia contra Peregrinum non est recedendum, quam tuetur nouissimè doctus Iurisconsultus amicus noster Anton. de Mari-

nis *resolut. quotid. cap.* 174. *num.* 3. quia propriè homicidium proditorium dicitur, cùm ab amico, nullo præcedente rancore, patratur, simul comedendo, vel deambulando. Sed in casu de quo loquimur, hoc non adest, imò contrarium, quia propter inimicitiam præcedentem præsumi debet odium adhuc durare: ergo, &c. & ideò asserit idem de Marinis, me citato, Occidens amicum reconciliatum non dicitur homicidium proditorium commisisse, quòd autem in nostro casu adsit fideiussio de non offendendo, nihil efficit, non enim ex illa dici potest proditoriè occidisse, quia adhuc stante fideiussione præsumi poterat odium durare, & suppono inter occisorem & occisum post dictam fideiussionem strictam amicitiam minimè extitisse, v. g. simul comedendo, alloquendo, commorando, &c. Ergo, &c.

Sup. hoc in in Ref. præterita.

3. Notandum est etiam hîc obiter cum dicto de Marinis *vbi suprà cap.* 175. *num.* 4. *& seq.* quòd iudex sæcularis tenetur delinquentem restituere Ecclesiæ, ab illa cum licentia Episcopi adstractum, si constat postea reum non commisisse delictum in Bulla exceptuatum, vt *infra* latiùs dicendum est. Et hoc etiam *in cap.* 78. docet, me citato, si suasionibus, vel blanditiis reus fuit inductus, vt ab Ecclesia exiret. nam in tali casu etiam Ecclesiæ restituendus erit. & *cap.* 80. tenet, quòd delinquens ab Ecclesia extractus, si à carceribus aufugit, & iterum captus est in loco non immuni, adhuc Ecclesiæ restituendus erit.

Sup. hoc cũ eodem Marino infra in Ref. 111.

Sup. his inf. Ref. 111.

RESOL. LXXXIV.

An qui proditoriè occidit Infidelem, gaudeat Immunitate?

Et an occidens Infidelem pretio conductus non sit assassinus, & gaudeat Immunitate Ecclesiæ? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 105.

Sup. hoc inf. Ref. 87. §. 2. & 3.

§. 1. NEgatiuè respondet Castrus Palaus *tom. 2. disput. vnica, de immunit. punct. 9. num.* 31. Peregrinus *de immunit. cap. 7. num.* 15. Farinacius *in append. cap. 8. num.* 20. & Marius Italia *lib. 1. cap. 3. §. 3. num. 7. & seq.* quia Gregor. XIV. in constitotione excipit proditorem proximum suum occidentem, sed proximi appellatione comprehunduntur omnes homines cuiuscunque fuerint conditionis, vel cultus, seu Religionis, vt latè probant supradicti Doctores ergo, &c.

2. Verùm his non obstantibus contrariam sententiam docet Ambrosinus *de immunitate, cap. 7. n.* 12. vbi sic ait. Infertur quòd etiamsi quis proditoriè occiderit infidelem, non propterea est priuandus immunitate ista, quia si assassinus debet gaudere ea, si assassinat infidelem, multo magis proditor, cum maius sit assassinium proditione. Ita Ambrosinus, quem sequitur Martinus Bonacina *in Decalogum disp. 3. q. 7. punct. 6. §. 3. num.* 6. qui ait. Ille infidelis, strictè loquendo, non videtur noster proximus, cùm nobiscum non communicet in fide, in Sacramentis, & in Ecclesia. Ergo non includitur in Bulla Gregor. & ideo hanc opinionem tanquam probabilem & fauorabilem immunitati Ecclesiæ in praxi amplectendam esse puto.

Sup. hoc ibidem.

3. Notandum est etiam hîc obiter, occidentem infidelem pretio conductum non esse assassinum, & gaudere immunitate Ecclesiæ. Ita Ambrosinus vt visum est cum Castro Palao *loco citato, num.* 35. & aliis penes ipsum, contra Farinacium *in append. cap.* 8. *numero* 120. Decianum *lib. 6. cap.* 28. *numero* 18. & alios.

RESOL. LXXXV.

An, qui conductus pecunia occidit inimicum mandantis, præsente ipso mandante, gaudeat Immunitate Ecclesiarum?

Et quid de mediatore assassini? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 109.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Hieronymus Gabriel *lib. 1. consil.* 170. & Castrus Palaus *tom. 2. disp. vnica, de immun. Eccles. punct. 9. n.* 36. quia tunc occisor; auxilium videtur præstare mandanti, ipséque mandans videtur ibi esse præcipuus occisor; cùm autem ab eo se debebat occisus præcauere, censetur illa occisio proditoriè facta, ac proinde nec digna immunitatis priuatione. Ita Castrus, & ego *in part. 1. tract. 1. resol.* 33.

Sup. hoc inf. in Ref. 28. §. vlt. cursim post mediũ, & in alio, §. eius annot.

2. Notandum est etiam hîc obiter, mediatorem, seu proxenetam assassinij gaudere immunitate Ecclesiarum, quia non dicitur verus assassinus. Ita nouissimè Ant. Nouar. *in summ. Bullar. tit. de immunit. Eccles. num.* 72. qui citat alterum Nouarium, Rouitum, & Gambacurt.

Quæ hîc est sup. Ref. 80. Et sup. contento in hoc §. vlt. in Resol. seq. & in alio eius not.

RESOL. LXXXVI.

An mediator assassini, gaudeat Immunitate Ecclesiarum? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 33.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Peregrinus *tr. de immunitate Ecclesiastica cap. 7. num.* 37. vbi sic ait. Præterea socij, & complices huius criminis assassinij, qui habuerint scientiam qualitatis assassinij, non gaudent immunitate. Ita ille, qui citat Caballum *in tract. de omni genere homicidij, num.* 412. & Tusch *tom. 3. lit. E. conclus. 10. n. 10. & conclus. 11. n. 7.* sed in hoc casu mediator huius criminis est complex & particeps: ergo, &c.

Supr. hoc in Ref. præterita. §. vlt. & in Ref. seq. §. etiam vlt.

2. Sed his non obstantibus, & meritò, affirmatiuam sententiam tenet Antonius de Marinis *in solut. quotidian. cap.* 171. *num.* 5. Gambacurta *de immunitate Eccles. lib. 5. cap. 34. num.* 14. Masullus *in addit. ad Capye. decis.* 111. Ratio est, quia Doctores *in cap. pro humanis, de homicid. in 6.* asserunt sub nomine assassinij non venire mediatorem, & sic fuisse decisum in sacro Concil. *anno* 1615. refert Rouitus *in pragm. 1. de assassinio, num.* 49. Sed in Bulla Gregor. excipiuntur, ne gaudeant immunitate Ecclesiarum tantùm assassini. ergo mediatores debent immunitate gaudere.

RESOL. LXXXVII.

An assassinus, gaudeat Immunitate, etiam homicidio non sequuto?

Et an in occisione Infidelis detur assassinus, vel necessarium sit, vt occisus sit Christianus.

Et notatur mandantem non dici assassinum.

Et an sit assassinus, qui promisit occidenti aliquod se ab eius patre pro ipso officium obtinere?

Et an dicatur assassinus, qui animo complacendi tantum alicui homini homicidium perpetrauit?

Et an non sit assassinus, qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum, vel si recepta pecunia aliquem interfecisset præsente ipso mandante: aut qui promissionem, vel oblationem pro homicidio non acceptauit; vel si accepit paruam quantitatem pecuniæ;

aut

aut quando promissio pretij, vel mercedis non fuit certa, & specifica?

Et an sit assassinus, qui promisit dare sicario aliquam in vxorem?

Et an mediator assassini gaudeat Immunitate. Ex part. 6. tract. 1. Resol. 11.

§. 1. NEgatiuè respondet Sarpus *cap. 5. fol. 45.* vbi ita asserit. Assassinorum nomine designantur hodie, quinque pacto, pretio, & mercede ad necandum hominem immittuntur: quod vsu ipso receptum est, non modò cùm homicidium perfectum fuit; sed etiam quando tentatum est, licèt minimè successerit. Sic ait ille.

2 Sed quoad priora verba, cùm sint absoluta videtur docere Sarpus etiam in occisione hominis infidelis adesse assassinium: & hanc opinionem licèt admittat Henricus Bocerus *tractat. de homicidio, lib. 1. cap. 3. num. 14.* Marius Italia, *lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 2. & 21.* Decianus *lib. 6. cap. 28. num. 18.* Peregrinus *cap. 7. num. 39.* Bonacina *tom. 2. disp. 3. quæst. 7. punct. 6. §. 5. num. 9.* Farinacius *cap. 8. num. 120.* & alij. Et ratio illorum est; quia infidelis est etiam proximus.

Sup. hoc supra in Ref. 84. §. Vlt.

3 Tamen ego contrariæ sententiæ adhæreo, quia textus *in cap. 1. de homicidio in 6.* expresse dicit, quempiam Christianum; ergo tacitè infidelem excludit. Neque obstat infidelem verè esse proximum; quia non pro cuiuslibet proximi occisione hæc assassinij pœna incurritur; sed pro occisione proximi Christiani. Et ita post antiquiores docet Couarrunias *variar. lib. 2. cap. 20. num. 10.* Iulius Clarus *in practic. §. Assassinium vers. benè verum est, & quæst. 85. vers. vbi agitur.* Ioannes Guttierez *practic. quæst. lib. 3. quæst. 7. num. 8.* & alij. Et post Gregorianam constitutionem Sebastianus Guazinus *defens. 1. cap. 38. num. 42.* omninò videndus, Castrus Palaus *tom. 1. tractat. 11. disputat. vnic. punct. 9. num. 35.* & Ambrosinus *de immunit. cap. 7. num. 12.* vbi citat Corneum *lib. 1. consil. 249. num. 21.* asserentem, quòd euasit quidam Prælatus, qui fuerat accusatus de crimine assassinatus; & non fuerat deductum in processu vel in libello, quòd ille qui fuerat assassinatus fuerit Christianus, & admonet Aduocatos, vt id probent. Et hanc sententiam docet etiam Nouarius *in conclusionibus noui iuris Pontificis conclusione 43. num. 22.* qui etiam *num. 25.* tenet, quòd in dubio occisus non censetur Christianus, nisi pro tali fuerit probatus; quod antea docuerat Pacianus *de probationibus, part. 2. cap. 14. num. 7.* Ambrosinus *de immunit. cap. 7. num. 12. & 13.* & alij. Verùm nouissimè Iustus. Oldesob. *in cautelis crimin. tit. 2. caus. 10. n. 7.* putat onus probandi occisum non esse Christianum, non ad fiscum, sed ad reum reiiciendum esse.

4. Sed deueniendo ad quæsitum dubitationis, an scilicet contra mandatarium, morte non sequuta intret pœna assassinij, ita vt non gaudeat reus immunitate. Fateor quidem sententiam Sarpi à pluribus doceri: & ita tenet Peregrinus *loco citat. num. 31.* Guttierrez *num. 59.* Bonacina *num. 6.* & alij. Et ratio est, quia in tali casu non stetit per reum, quin Christianum per assassinium occiderit, cùm deuenerit ad actum morti proximum: & in atrocissimis delictis punitur affectus etiam non sequuto effectu; & ideò cùm in tali casu assassinium puniatur pœna ordinaria, ideò reus non gaudebit Ecclesiæ immunitate, vt etiam obseruat Megalius *in 3. part. lib. 4. cap. 2. quæst. 1. num. 20.*

5. Verùm licèt ego huic sententiæ adhæserim *in par. 1. tract. 1. resolut. 18.* vnde me citato nouissimè illam tenet doctus P. Thesaurus *in pract. Ecclesiastic. de pœnis, part. 2. vers. Assassinium, cap. 1. fol. 164.* tamen re meliùs considerata modò affirmatiuam sententiam teneo, quia immunitas neganda non est nisi propriè committentibus crimen assassinij: sed qui accepta pecunia alium vulnerauit, si tamen non occidit, verè & propriè crimen assassinij non committit. Ergo, &c. Minor probatur, quia textus *in capite 1. de homicid. in 6.* vbi hoc crimen declarans solùm de mandante dicit puniendum esse iisdem pœnis, siue mors sequatur, siue non, & nihil de mandatario dicit. Ergo mandatarius, qui mortem non intulit, relinquitur in hac parte dispositioni iuris communis disponentis neminem ob vulnerationem non gaudere immunitate. Vnde ex his patet responsio ad ea, quæ posset quis adducere ex Mastrillo *de indulto, cap. 31. num. 14.* Adde contra Doctores, quos citat & sequitur Megalius *loco citato*, quòd etiam in crimine assassinij ordinaria pœna non intrat, morte non sequuta: etiamsi sit deuentum ad actum proximum, vt tradunt non contemnendi Doctores, quos citat Farinacius *quæst. 123. inspect. 4. num. 115.* Et in genere, quòd non puniatur pœna ordinaria affectus, seu conatus non sequuto delicto, tradiderunt etiam plures Doctores penes eundem Farinacium *quæst. 124. numer. 84.* Ergo cùm hæc opinio sit mitior, & fauorabilis immunitati Ecclesiarum, ego illam tenendam esse puto.

Quæ nunc hanc sequeretur. §. Non reticebo. & infra in tr.

7. Ref. 104. §. vlt. inter principium & medium, à vers. at in isto. Et pro Vulneratione contenta in hoc textu, si tamen non occidit, in §. 1. huius not. ante medium.

6. Dico igitur reum tentantem assassinium, etiamsi deuenerit ad actum proximum morti, si sequuta non fuerit, gaudere Ecclesiæ immunitate. Et ne auctore careat nostra sententia, scias illam docere Layman *lib. 4. tractat. 9. cap. 3. num. 9.* vbi sic ait: Assassinus dicitur, qui pretio conductus hominem incautè occidit: dummodo effectus, siue cædes re ipsa sequatur; nam solus conatus, siue aggressio, aut etiam vulneratio non videtur sufficiens. Ita ille: cui etiam adde Castrum Palaum *tom. 2. tract. 11. disput. vnic. punct. 9. num. 38.* qui *num. 39.* secùs asserit de mandante. Sed non desinam hìc pro curiosis etiam adnotare Henricum Bocerum nouissimè *in tract. de homicidio, lib. 1. cap. 3. num. 4.* docere mandantem non dici assassinum, sic enim ait. Non desunt qui assassinum appellant eum etiam, qui pecunia mediante aliquem occidi mandat, atque ita vtrumque locatorem, & conductorem, mandatorem, & mandatarium assassinum vocitant. Sed cùm hanc appellationem contextus *cap. 1. de homicidio in 6.* tribuat tantum ei qui ex mandato alterius cædem alicui molitur ac adfert, certè hoc nomen etiam mandatori cædis non temerè imponendum erit. Ita Bocerus; sed alij communiter contrarium sentiunt.

7 Notandum est etiam hìc propositionem, quam Sarpus supra posuit: nempe quod assassinorum nomine designantur, quicunque pacto, pretio aut mercede ad necandum hominem immittuntur, admittere plures limitationes, & ideò in multis casibus non esse veram.

8. Vnde primò limitatur, & non procedit in eo, qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum: qui assassinium committere non dicitur, nec qui pecuniam dedit, assassinus dici potest; sed potiùs instigator, vel inflammator, vt docet Grammaticus *consil. 52. num. 59.* Vulpellus *consil. 143. n. 10.* Hondedeus *cons. 87. num. 4. lib. 2.* & alij.

Sup. hoc supra in Ref. 85. & infrà in Ref. seq. §. vlt. post medium.

9. Secundò limitatur non procedere in eo, qui recepta pecunia aliquem interfecisset præsente ipso mandante: ita Bertazolus *consil. 143. num. 15. vol. 1.* Gabriel. *consil. 180. num. 11. lib.* & alij.

Sup. hoc in §. not. præteritæ, prope finem, Vers. Vel qui.

10. Tertiò limitatur non procedere in eo, qui promissionem vel oblationem pro homicidio non acceptauit; licèt postea sequutum fuerit: quia requiritur, vt interueniat conuentio ac contractus mutuæ voluntatis inter mandantem & mandatarium,

vt obseruat Grammaticus *vot. 11. num.19.* Riminaldus Iunior *consil.685. numer.12. volum. 6.* qui *sub numer. 14.* docet non sufficere illam præsumptionem, quòd præsumatur acceptasse promissionem sibi fauorabilem.

11. Quartò limitatur contra Castrum Palaum *tom.2. tract.11. disput. vnic. punct.9. num.34.* non procedere in eo, qui accepit paruam quantitatem pecuniæ, quæ animum mouere non potuit ad tale crimen perpetrandum. Ita Vulpellus *vbi suprà numer.9.* Ambrosinus *de immunitat. cap.7. num.9.* Gabriel. *consil.170. numer.21. lib.1.* Eugenius *consil.76. num.139.* Masollus *ad capiccium decis.155. num.4.*

12. Quintò limitatur non procedere, quando promissio pretij vel mercedis non fuerit certa & specifica; sed generalis & incerta: vt si dicas mandatario te nunquam defuturum in suis necessitatibus. Ita Vulpellus *loco citato, num.5.* Valdus *consil.385.* Vnde venit refellendus Iustus Osdefob. *in practic. criminal. titul.2. consil.10. num.9.* Vincentius de Franchis *decisione 170.* & Mastrillus *de indulto, cap.31. num.11.* asserentes fuisse iudicatum in sacro Concilio Neapolitano, ad constituendum assassinum sufficere promissionem generalem & incertæ rei. Sed nostra sententia est tenenda, & ita tenet Bursatus *consil.20. num.4. lib.1.* Bertazolus *consil.341. numer.38. volum.2.* Hondedeus *consil.93. num.66. lib.2.* Ruinus Iunior. *consil.685. num.12. lib.6.* & in terminis Bullæ Gregorianæ Peregrinus *de immunit. cap.7. num.40.* Ambrosinus *cap.7. num.9.* & Castrus Palaus *tom.2. tract.11. disput. vnic. punct.9. num.34.* Vide etiam Grammaticum *vot.11. num 9.* Corneum *consil.249. lib.1.* Eugenium *consil.76. num.138.* & ideò non est audiendus Villagut. *de extens. leg. tit. de crimine assassinij, num.8.*

13. Sed non desinam hîc apponere dubium non incuriosum, quod mihi in facti contingentia accidit, filius cuiusdam Baronis inimicitias capitales gerebat cum Titio; & de hoc loquens cum quodam eius vasallo, statim obtulit se illum occisurum, cum conditione, vt ab eius patre quoddam officium pro ipso obtineret: annuit adolescens, & homicidium factum fuit; tunc à me quæsierunt, an hoc fuerit assassinium. Et affirmatiue videtur respondendum cum Decian. *lib.9. cap.3. num.16. in fine*, vbi asserit, quòd si promisisset aliquis dare sicario aliquam in vxorem, committunt assassinium, quia talis promissio est pretio æstimabilis: & siccarius ex illa promissione homicidium perpetrauit. Ergo, &c.

14. Verùm tunc ego negatiuæ sententiæ adhæsi, & adduxi in mei fauorem Bossium *tit. de mandatis ad homicidium, num.35.* quem sequi videtur Farinacius *quæst.123. num.44.* asserentem in casu proposito promissionis, vxoris tale homicidium non esse assassinium, contra Decianum. Et ratio vtriusque casus est, quia executiones harum promissionum non sunt in potentia promittentis: ergo talis promissio reputatur ac si facta non fuisset, & de facto in casu de quo ego interrogatus fuit, accidit; nam homicidium fuit quidem commissum, sed pater ad instantiam filij noluit illud officium homicidiario conferre.

15. Nota etiam hîc obiter, quòd mediator assassinij gaudet immunitate Ecclesiarum; ita ego ipse contra Peregrinum & alios *in part.4. tract.1. resol.33.* Et quòd ille non dicitur assassinus, qui animo complacendi tantùm alicui homicidium perpetrauit. Ita contra Doctores, quos citat Giurba *consil.70. numer.27.* & Grassius *de affect. Cleric. effect.1. num.701.* docet Hondedeus *consil.93. num.68. lib.2.* Grilenzonius *consil.45. num.7.* Ambrosinus *de immunit. cap.7. num.9.* & alij.

Quæ hîc est supra Ref. 86. &c. Et pro animo cōplacēdi contentio in hoc textu in Ref. seq. §. vlt. cursim in fine.

RESOL. LXXXVIII.

An reus, qui attentauit occidere aliquem proditoriè, effectu, & morte non sequuta, gaudeat Immunitate?

Et quid de illo, qui tentauit assassinium, etiam non sequuto effectu?

Et notatur, quod vt quis tanquam assassinus non possit vti priuilegio Immunitatis opus est, vt interueniat mandatum ad occidendum, nam ex mandato ad vulnerandum tantum, etiam mediante pecunia non committitur assassinium.

Et an gaudeat Immunitate, qui ex mandato alterius, pecunia mediante, occidit communem inimicum; vel qui, præsente ipso mandante, occidit aliquem?

Et an sit assassinus, qui per preces, & alios respectus occidit aliquem? Ex part.1. tract.1. Res.18.

§.1. GAudere docet Bonacina *de legib. disp.3. q.7. §.5. n.16.* cum nostro Peregrino *de immunit. cap.7. n.13.* & alij: quia Constitutio Gregor. loquitur expressè de occidente: vnde requiritur actus consummatus cum effectu subsequuto. Et ita docet Farinac. *de immunit. cap.8. n.145.* retractans se de contraria opinione, quam docuerat anteà *in tit. de carcer. q.28. n.45.* licèt aliqui contrarium asserant cum Ioan. de Heuia *in Curia Philipp. 3. §.12. n.36.* & Nauarr. *in man. c.25. n.21.* Sed isti scripserunt ante Bullam Gregor. & post Bullam Tanner. *in.2.2. disp.5. q.8. dub.1. n.16.* Dicens eum, qui tentauit assassinium, non gaudere immunitate, etiam non sequuto effectu, dummodo deuentum sit ad actum aliquem proximum consummationi, nempe, insultus, vel vulnerum: ergo neque debet gaudere huiusmodi immunitate, qui attentauit homicidium proditorium. Respondeo, esse disparem rationem: nam in Bulla Summus Pontifex excipit occidentes proditoriè, & assassinos: sed sine morte subsequuta quis non potest dici occisor proditorius, sicuti potest dici assassinus: ergo. Sup. hoc in duabus sequentibus Ref. & infra lege doctrinam Ref. 97.

2. Non reticebo tamen Farin. *de immun. Eccl. c.8. n.135. in fin.* inclinare in sententiam asserentem, assassinium attentatum, non assequuta morte, gaudere immunitate; licèt contrarium asserat Peregr. *vbi supr. de immun. c.7. n.37.* Nota verò, quòd, vt quis, tanquam assassinus, non possit vti priuilegio immunitatis Ecclesiæ opus est, quòd interueniat mandatum ad occidendum: nam ex mandato ad vulnerandum tantùm, etiam mediante pecunia, non committitur assassinium. Ita Ricc. *in p.1. decis.112. n.1.* Ambrosin. *tr. de imm. c.7. n.11.* Bon. *de leg. disp.3. q.7. §.4. n.20.* & alij. Item gaudebit immunitate, qui ex mandato alterius, pecunia mediante, occidit communem inimicum; vel qui, præsente ipso mandante, occidit aliquem: nam in his casibus, quis ita occidens aliquem, non dicitur assassinus, vt ex multis affirmat Far. *de imm. c.8. n.132. & 133.* Notandum est etiam, non esse assassinum, illum, qui per preces, vel per alios respectus occidit aliquem; contra Villad. *in Polit. c.5. n.215.* quia in assassinio opus est, vt adsit pecunia, vel loco pecuniæ, aliqua res pretio æstimabilis.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Sed deueniendo. & seqq. &c.

Sup. hoc ibidē, §. verum licèt.

Sup. hoc supra in Ref. 85. & 87. §. Vnde. & seq.

Sup. hoc in Ref. præterita etiam in fine.

RESOL. LXXXIX.

An qui voluit occidere aliquem proditoriè & deuenit ad actum proximum, sed casu non occidit, gaudeat Immunitate? Ex part.1. tract.1. Ref.4.

§.1. NEgatinè respondet Gambacurta *lib.5. c.30. n.6.* Sed post Constitutionem Gregor. reiicienda est hæc opinio: nam in verbis dictæ Bullæ expressè Pontifex loquitur de occidēte proditoriè: vnde ex

Sup. hoc in Ref. præterita & in Ref. seq. & infra in Ref. 97.

ex vi verborum requirit actum consummatum cum effectu subsequuto, ad hoc, vt immunitatem amittat: & ita post dictam Bullam docet Peregrin. *de immunit. Eccles. cap. 7. num.* 12. Bonacina *de legib. disput.* 3. *quæst.* 7. §. 5. *num.* 16. & Farinac. *de immunit. cap.* 9. *num.* 145. & 146. vbi asserit, quòd hæc opinio hodie secundùm Bullam Gregor. omni difficultate caret in illis verbis: *Aut qui proditoriè proximum suum occiderit.* vbi clarè requiritur mors sequuta, & ideò se retractat à contraria sententia, quam docuerat *in tit. de carcer. quæst.* 28. *num.* 45.

RESOL. XC.

An qui proditoriè conatur aliquem occidere, si mors non sequatur, gaudeat Immunitate?
Et quid dicendum de illo, qui veneno aliquem occiderit, cum quo nulla præcessit inimicitia, secus autem si inimicitia præcessit?
Et quid de illo, qui sclopo à tergo, dormiente, vel per insidias inimicum occiderit, an gaudeat Immunitate?
Et an gaudeat Immunitate, qui aliquem per insidias deducit, vt ab alio occidatur, & ille deductus occisus est?
Et explanatur, quid sit homicidium proditorium? Ex part. 6. tr. 1. Res. 12.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res. & infra lege doctrinam Res. 97.

§. 1. AD hoc dubium negatiuè respondet Sarpus *cap. 5. fol.* 47. vbi sic ait. Is quoque qui insidiis & proditoriè hominem interimit, non potest à loco sacro defendi. Insidiæ verò vocantur quæcunque artes, quibus hominem ita aggrediuntur, vt incautus & incogitans opprimatur; siquemet defendendi ratio quomodolibet impediatur: qua de re cùm Canon *in cap. 1. de homicidio* clarè decernat, nullus est qui ambigat: quare qui venenum tribuerit, cùm homicidij genus insidiosum existat, immunitate Ecclesiarum vti non potest; & cuncta ferè homicidia, quæ consultò fiunt, qui rectè animaduerterit, insidiis quibusdam innexa reperiet: id verò non solùm in homicidio perfecto, sed etiam in tentato locum habebit. Hæc ille.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, maximè in terminis constitutionis Gregorianæ: ibi: *Aut qui pro proditoriè proximum suum occiderit*; in quibus clarè patet mortem sequutam requiri. Et licèt stando in iure communi Mastrillus *decis.* 293. *numer.* 10. Peguera *decis. criminal.* 49. *num.* 11. Nauarrus *in Manual. cap.* 21. *numer.* 21. & alij quos citat Farinacius *de immunitate, cap.* 9. *numer.* 14. dixerint vulnerantes proditoriè & per insidias animo occidendi, immunitate Ecclesiastica non gaudere; etiam quod vulnerati mors non sequatur.

3. Tamen contrarium dicendum est, vt firmant Doctores, quos ibi citat & sequitur Farinacius *numer.* 145. Quibos adde nouissimè Alexandrum Sperellum *in decisionibus fori Ecclesiastici decis.* 22. *num.* 4. & Ciarlinium *in controuersiis forensibus, cap.* 14. *numer.* 19. & Barbosam *de iur. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 3. *numer.* 90. Peregrinum *de immunitat. cap.* 17. *numer.* 13. & alios penes ipsos. Et ratio est quia *dicto cap.* 1. quod Sarpus pro se citat, loquitur de illo, qui occidit: vnde ex vi verborum respicit actum consummatum cum effectu subsequuto: non enim dicitur occidisse quantum ad homines, & quantum ad factum ipsum, qui tentauit occidere, sed frustrà.

4. Verùm instabis pro Sarpo, & dices *dicto cap.* 1. de homicidio, quod ipse citat, licèt solùm dixerit. Si quis per industriam & insidias occiderit proximum suum ab altari esse auellendum: huiusmodi tamen textus relationem habet ad locum Exodi, vbi in eius principio dicitur, *Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur*, &c. Et deinde subdit quasi hoc distinguens. *Qui autem non est insidiatus, sed Deus tradidit illum in manus eius, habebit locum, ad quem fugere possit: si autem per industriam*, &c. ab altari est auellendus. Quasi diceret Pontifex. Si quis in percussione hominis insidiis vsus non fuerit, locum habet refugij: at qui percusserit insidiosè volens occidere, vel non obstate, neque pro Sarpo facere quia *in dicto cap.* 1. solùm determinatur excludendum esse ab altari, hoc est Ecclesiæ immunitate priuandum, qui per industriam insidiosam aliquam occiderit: ergo non est extendendum ad vulnerantem insidiosè hac immunitate priuari, cùm ex nullo textu iuris Canonici hoc constet; & ideò hac de causa in textu illo non est inserta tota lex Exodi, sed solummodo vltima eius pars.

5. Nec, vt suprà dixi, aliter dicendum erit post constitutionem Gregorij XIV. vt etiam in terminis iuris communis: nam verba præteriti perfecti in dicta constitutione, *& in cap. 1. de homicidio*, apposita actum demonstrant perfectum & consummatum, vt patet *ex l. 1. §. hac verba, ff. quod quisque iuris*, & notat Alciatus *in l. verbum erit, n. 1. de verb. signific.* & Menochius *cons.* 97. *n.* 60. *lib.* 1. Ergo, &c.

6. Nota etiam, quòd in iure communi, Suarez *Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num.* 14. & alij etiam docent, tentantem aliquem occidere per insidias & proditoriè, si mors non fuerit secuta, gaudere immunitate Ecclesiarum: quia ius expressè loquitur de illo qui occidit; vnde ex vi verborum respicit actum consummatum, non enim dicitur occidisse quantum ad homines, & quantum ad factum ipsum, qui tentauit occidere, sed frustra. Et ideò hanc sententiam quia fauet Ecclesiæ immunitati, puto tenendam esse, etiam vt dixi stando in terminis iuris communis.

7. Sed quod asserit Sarpus, occidentem aliquem veneno, non gaudere immunitate; fateor esse communem opinionem: & ita docet Baldus *in l. nemo, Cod. de summ. Trinit.* Felinos *cap. 1. de homicidio. num.* 1. Decianus *tom. 2. lib. 6. cap. 28. num.* 19. Couarruuias *lib. 2. variar. resolut. capite* 20. *num.* 7. Mastrillus *de indulto, cap. 35. num.* 5. Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. capite* 11. *num.* 12. Megalius *in 3. part. lib. 4. cap. 2. quæst. 1. num.* 18. Gauantus *in addit. ad Man. Episc. ver. immunitas Ecclesiastica, num.* 10. Bucerus *tractat. de homicidio, lib. 1. cap. 4. num.* 95. Peregrinus *de immunitat. cap. 7. num.* 6. Bobadilla *tom. 1. lib. 2. capite.... num.* 74. Castrus Palaus *tom. 2. tract. 12. disput. vnic. punct. 9. num.* 26. Germonius *de Sacr. immunitat. lib. 4. cap. 16. num.* 63. Farinacius *de immunitat. cap. 9. num.* 142. Villalobos *in summa tom. 2. tractat. 36. difficult. 7. num.* 14. Castillo *decis.* 154. *num.* 2. Boërius *dec.* 109. *num.* 5. Ludouicus Correa *relect. de immunit. part. 2. num.* 19. Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num.* 26. & alij penes ipsos. Sed nos egemus testibus, vbi adest declaratio Sacræ Congregationis Concilij, quæ decreuit die 3. Decembris anno 1632. immunitate Ecclesiastica non gaudere, qui committunt homicidium veneno.

Sup. hoc in Res. seq.

8. Sed ego puto (attendas quæso Amice Lector) hanc declarationem Sacræ Congregationis Concilij intelligendam esse in casu, quo occiditur veneno aliquis, cum quo nulla præcessit inimicitia: quia tunc tale homicidium dicitur & cum ratione proditorium, cum interficiatur homo nihil tale præcauens, cùm nulla esset præcauendi causa: verùm cum quis veneno occidit inimicum, non militat hæc ratio; & ideò puto Ecclesiastica immunitate gaudere: nam tali casu homicidium dici non potest proditorium; quia proditorium tunc dicitur homicidium,

vbi nullus præcedebat rancor, sed potiùs simulabatur amicitia; vnum gerendum in corde & aliud in verbis: vt rectè obseruat Henricus Buccerus *tractat. de homicidio, lib. 1. capite 3. numer. 16.* & me citato Ciarlinius *in controuers. forens. lib. 1. cap. 116. numer. 31.* Bartolus *in l. recipiendum, §. delinquunt, numer. 1. ff. de pœnis.* Bardus *capite 1. quibus modis feudum amittatur, de vsibus feudorum.* Gerardus *in suis singularibus, singulari 14.* Angelus Aretinus *§. interdum, numer. 6. Institut. de hereditatibus quæ ab intestato deferuntur.* Lucas de Penna *in l. feninm, in fin. item nota mors productoris, de latoribus, lib. 10.* & alij quos citat amicissimus Giurba *consil. 20. numer. 13.* Ambrosinus *de immunitat. cap. 16. num. 3.* Peregrinus *cap. 7. num. 2.* Guazzinus *defens. 1. cap. 38. num. 40.* Afflict. *decis. 295. num. 68. & sequent.* Ergo in nostro casu occidens veneno inimicum, gaudebit immunitate, quia non dicitur illum occidere proditoriè: nam stante inimicitia habebat causam præcauendi, & poterat & debebat sibi præcauere. Quod confirmatur: nam si quis occidat inimicum dormiendo, non priuatur immunitate, vt docet Castrus Palaus *tom. 2. tractat. 11. disputat. vnic. punct. 9. num. 28.* & alij, quare ergo priuandus erit si occidat veneno, cùm in vtroque casu quis occidat hominem incautum. Et ideo maximè post constitutionem Gregorianam, quantumcumque per insidias inimicum occidas, gaudebis immunitate siue occidas veneno, siue dum dormit; siue cum sclopo è fenestra siue à tergo, &c. Quia non quæcunque insidiæ priuant immunitate; sed insidiæ, quæ proditionem constituunt: etenim constitutio Gregoriana solùm excludit ab immunitate occidentes proditoriè: sed stante inimicitia insidiæ non constituunt proditionem; nam inimicus semper habet fundamentum se præcauendi, atque adeò sibi imputare debet, si veneno, vel dormiendo, vel quocunque modo incautus occidatur: & ideò post constitutionem Gregorij, illud duntaxat dicitur homicidium proditorium, quod sub colore amicitiæ committitur; secus si ab inimico etiam cum quibuscunque insidiis. Et ita definiuit Clemens VIII. per Breue ad Archiepiscopum Panormitanum die sexta Februarij anno 1597. & docet Ambrosinus, Peregrinus, Farinacius, quos ego ipse citaui *in part. 1. tractat. 1. resolut. 5.* quibus nunc addo Castrum Palaum *vbi suprà*, Castillo *decis. 156. numer. 38. & sequent.* Gratianum *disceptat. forens. tom. 3. capite 78. numer. 4. & sequent.* Giurbam *consil. 20. numer. 13. & consil. 60. n. 4.* & alij penes ipsos.

Quæ hic est sup. Ref. 81. & ex Ref. 3. lege §. Hoc ipsum. & ex Ref. 58. §. Sed tu. & ex Ref. 91. §. vlt.

9. Ad auctoritatem verò Doctorum asserentium occidentem veneno non gaudere immunitate. Respondeo primò intelligendos esse in occidente non inimicum: vel secundò respondeo illos loqui in terminis iuris communis ante Gregorianam constitutionem: vel tertiò dicendum est, vbi adest ratio, relinquendos esse Doctores. Et ita nostram sententiam præter Doctores citatos inuenio etiam docuisse in terminis post hæc scripta visum Alexandrum Sperellum *decis. 23. per totam*, & Nouarium *in summa Bullar. tit. de immunitat. numer. 76.* vbi firmat, quòd licèt aliquem occidens veneno dicatur proditor, per tradita à Riccio *part. 2. decis. 26 a.* tamen asserit hoc intelligendum esse nulla existente inimicitia, & sic colore amicitiæ iuxta terminos definitionis homicidij proditorij, & in hoc casu, vt diximus, puto loquutam esse Sacram Congregationem. Et nota etiam hîc ex eodem Nouario *n. 80.* salutationes ordinarias non constituere effectum amicitiæ, vt si quis occidat aliquem, in tali casu dicendus sit proditor, cùm salutationes sint signa communia.

Sup. hoc sup. in Ref. 81. §. vlt. post medium &c.

10. Notandum est tamen hîc obiter, quod Peregrinus *de immunitat. cap. 7. numer. 9.* putat non gaudere Ecclesiarum immunitate, qui aliquem per insidias deducit, vt ab alio occidatur: & ille deductus est occisus. Sed, vt verum fatear, verba constitutionis Gregorianæ videntur loqui de illis, vt per seipsos homicidium proditoriè committunt: nam Pontifex sic asserit. Qui proditoriè occiderint; & ideò, qui aliquem per insidias deducit, vt ab illo occidatur, non priuabitur immunitate: & talis non propriè & physicè, sed moraliter occidit. Ergo, &c.

11. Notandum est etiam hîc obiter à fortiori occidenté inimicum à tergo cum sclopo gaudere immunitate: & ita ex sacra Congregatione Episcoporum in vna Mileuitana die 2. Augusti anno 1619. obseruat Barbosa *de iur. Eccles. lib. 2. capite 3. num. 62.* me citato. Vide etiam Nouarium *in summ. Bullar. titul. de immunitat. num. 79. & 82.*

RESOL. XCI.

Vtrùm, si quis veneno occideret aliquem, gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Ref. 36.

§. 1. NOn gaudere, docent ferè omnes Doctores: & ita tenet Homobonus *de exam. Eccl. p. 2. tract. 11. cap. 5. quæst. 5. resol. 4.* M gal. *in 3. part. lib. 4. cap. 1. quæst. 1. num. 18.* Peregrin. *de immun. cap. 7. n. 6.* Marius Italia *de immun. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 36.* Ioan. de la Cruz *in direct. conf. part. 1. precep. 9. quæst. 3. art. 2. dub. 1. concl. 1.* Graff. *tom. 1. lib. 3. cons. vnico de immun. Eccles. num. 16.* Villadieg. *in polit. cap. 3. num. 28.* & Bobadill. *in polit. tom. 2. cap. 14. num. 75.* vbi sic ait: [Duda es, si al que mata con veneno le valdra la Yglesia; y digo que no, pues el derecho tanto considerò las insidias, y traycion por indignas de la immunidad eclesiastica, y el que recibe el veneno, està seguro, y es mas prodicion matar con veneno, que con hierro, y assi aunque muchos Canonistas tuuieren lo contrario, però Boërio, Gigante, y Deciano tienen esta parte, y con mayores fundamentos, y yo lo mismo.]

Sup. hoc in Ref. præterita. §. Sed quod. & seqq.

2. His tamen non obstantibus Farinac. *de immun. c. 9. num. 142.* putat, in tali casu debere Episcopum consulere Summ. Pontif. & iuxta illius responsum se regulare, & exequi. Vide etiam Ioan. de Heuia *in Curia Philip. par. 3. §. 12. num. 6.* Barbos. *in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 9. num. 13.*

RESOL. XCII.

An qui in duello inimicum occiderunt, gaudeant Ecclesiæ Immunitate? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 46.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccles. part. 3. num. 19.* licèt mors non sequatur, & Marius Italia *de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 42. & 43.* qui hanc rationem adddcit, quia qui duellum permittunt, vel faciunt, dant causam vt loca, in quibus duellatur, interdicto supponantur, vt patet in quadam constit. Clementis VIII. Sed qui dat causam interdicendi Ecclesiam, eius immunitate non gaudet: ergo &c.

Sup. hoc sup. in Ref. 27. §. Quæro decimotertio.

2. Sed hæc opinio non est tenenda, stante Bulla Gregorij XIV. vbi excluduntur tantùm ab immunitate Ecclesiarum qui homicidia, vel membri mutilationem in Ecclesiis perpetrarunt, & videtur mihi impertinens velle duellantes cum mutilantibus & occidentibus in Ecclesiis comparare; & cùm, vt dictū est, tale crimen non excipiatur in Bulla, necessario

sequitur

ſequitur vt debeat gaudere Eccleſiæ immunitate, & ita hanc ſententiam docet Farinacius *in append. de immun. Eccleſ. cap. 7. num.* 117.

RESOL. XCIII.

An occidens fœtum animatum cum aliqua potione, gaudeat Immunitate Eccleſiæ?

Et an concubinarius potionem concubinæ, vel adulteræ tradendo ad effectum faciendi abortum fœtus animati gaudeat Immunitate. Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 72.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. 1. NEgatiuam ſententiam docet Peregrin. *de immun. Eccl. cap. 3. num.* 8. Farin. *in appen. cap.* 8. *num.* 138. & alij penes ipſos; & ratio eſt, quia talis occidit proditoriè illum, qui nullo pacto præuidit, nec præcauere potuit talem mortem.

2. Verùm ego contrariam ſententiam teneo cum Martino Bonacina *tom. 3. diſput. 2. q. 3. punct. 16. §. 8. num.* 8. quia ait ille huiuſmodi delinquens iuxta communem vſum loquendi non vocatur proditoriè occidere; is enim, dicitur proditoriè occidere qui per inſidias, ſeu dolum aliquem id non præuidentem occidit; infans autem non dicitur in hoc caſu per inſidias, & doloſè occidi, cùm ipſe nullius rationis capax ſit, nec dolus in ipſum committatur; dolus autem eſt frans ad aliquem decipiendum adhibita, infans autem decipi non videtur. ergo, &c. & ita hanc ſententiam tenet etiam Franciſcus Leo *in theſ. fori Eccl. p. 1. cap. 13. verſ. dubitari etiam poteſt;* ex his igitur dicendum eſt concubinarium potionem concubinæ, vel adulteræ tradendo gaudere Eccleſiæ immunitate.

RESOL. XCIV.

An qui procurauit abortum fœtus animati, ſequuto effectu, gaudeat Immunitate. Ex part. 7. tract. 5. Reſ. 42.

Docuit in Reſ. præterita. §. 1. AFfirmatiuam ſententiam contra Peregrinum, & Farinacium ego olim docui cum Bonac. & Leone, vnde me citato nouiſſimè P. Theſ. *in Praxi p. 1. cap. 1. num. 3.* ſic ait: Immunitatis Eccleſiaſticæ ius, ſeu ſacri aſyli, ipſo iure amittunt procurantes abortum fœtus animati, ſecundum aliquorum ſententiam, ex Bul. Greg. XIV. 7. incip. *Cum aliàs nonnulli*, vbi proditorum homicidium perpetrantes ſunt priuati tali refugio; ita Farin. *de immun. Eccl. cap.* 8. *num.* 138. Peregr. *de imm. Eccl. c. 3. n.* 8. quia dicunt occiſionem fœtus animati eſſe proditorium homicid. Alij negant, vt Franc. Leon. *Theſ. fori Eccl. p. 1. c.* 13. Bonaci. *de cenſ. part. diſp. 2. q.* .. *pu.* 16.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens. §. 8. *num.* 8. Diana *reſol.* 72. *tr.* 1. *tom.* 3. Sed admiſſa etiam priori ſententia, aduerte quòd illa pœna non ligat ante ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici declaratoriam, vt patet in eadem Bulla. Hucuſque P. Theſaurus: non eſt igitur recedendum ab affirmatiua ſententia.

RESOL. XCV.

An teſtis, qui ſua falſa depoſitione fuit cauſa, cur quis morti traderetur, fugiens effracto carcere in Eccleſiam, Immunitate gaudeat.

Et quid, ſi in dicto caſu mediante pecunia corruptus falſum depoſuerit, propter quam falſitatem reus condemnatus eſt ad mortem, nam talis in hoc caſu dicetur aſſaſſinus, ideo an talis teſtis gaudeat Immunitate. Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 19.

§. 1. DVas difficultates tangit hæc quæſtio. Prima, an rei, qui effracto carcere ad Eccleſiam confugiunt, gaudeant immunitate? Secunda, an teſtes falſi, vt *ſuprà*, tali etiam priuilegio fruantur? Ad primum reſpondeo affirmatiuè cum Ambroſin. *tr. de imm. cap. 10. num.* 11. Peregr. *de immu. cap.* 5. *num.* 9. & alijs, quidquid in contrarium afferat Gambac. *lib. 4. c. 18. n. 9. in fin.* vbi adeſt contra-cendo, tales reos non gaudere. Sed hoc falſum eſt: nam, vt *ſuprà* diximus, & notat in caſu ſimili Farinac. *de immun. cap. 6. num.* 95. Bulla Greg. XIV. derogat, & tollit omnes conſuetudines, & reducit omnia ad vnam formam, cum particula taxatiua, excludendo omnes alios caſus. Sup. hoc primo ſupra in Reſ. 27. §. Quarto in Reſ. 68. §. Vlt. ad medium, & in Reſ. 65.

2. Ad ſecundam dubitationem principalem reſpondet negatiuè Ital. *de imm. Eccl. lib. 1. cap. 5. §. 4.* & latiùs §. 5. *num. 145. & ſeq.* vbi docet, teſtem falſum, ob quem morti aliquis traditus fuit, non gaudere immunitate Eccleſiæ: qui talis dicetur proditorius homicida. Sed obſeruat optimè Farinac. *de imm. cap. 9. num.* 141. ſtante Bulla Greg. in hoc caſu, debere Epiſcopum conſulere Summum Pontificem, & iuxta illius reſponſum ſe regulare. Sed hanc doctrinam noſter Pereg. *vbi ſup. cap. 7. num.* 43. putat non procedere, ſi teſtis mediante pecunia corruptus, falſum depoſuerit, propter quam falſitatem reus eſt condemnatus ad mortem: nam talis in hoc caſu dicitur aſſaſſinus, & ideò non gaudebit immunitate. Limitatio igitur, & conſilium Farinacij procederet in caſu, quo teſtis depoſuiſſet falſum; non tamen pecunia mediante: & in tali caſu, ita faciendum ab Epiſcopo etiam ego exiſtimo. Sup. hoc ſecundò in Reſ. ſeq. §. Vlt. & ſuprà in Reſ. 27. Quarto Vndecimo. Sup. hoc teſte in Reſ. ſeq. à principio.

RESOL. XCVI.

An teſtis, qui pretio falſum depoſuit, vnde innocens damnatus fuit ad mortem, gaudeat Immunitate?

Idem dicendum eſt de iudice, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnauit.

Et quid dicendum, ſi in ſuprà dicto caſu teſtis falſum deponat ſine pecunia mediante; an priuetur Immunitate tanquam occidens aliquem proditoriè. Ex part. 4. tract. 1. Reſol. 104.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 5. num. 144. & ſeq.* quem citat & ſequitur Peregrinus *cap. 7. num.* 42. quia talis dicitur aſſaſſinus; cui enim competit definitio aſſaſſinij, competit etiam definitum. Et idem dicendum eſt de iudice, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnauit.

2. Verùm oppoſitam ſententiam obſeruat Martinus Bonacina *in Decalogum diſp. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 3. num.* 8. eſſe probabilem & fauorabilem immunitati Eccleſiæ. nam teſtis, ſeu iudex in tali caſu, propriè, & phyſicè loquendo, non occidit. ergo, & ideo ſi caſus aliquando acciderit, ſaltem ego puto conſulendum eſſe Summum Pontificem, licet olim *in part. 1. tract. 1. reſol.* 19. docuerim abſolutè talem reum non gaudere immunitate. Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

3. Sed quid ſi teſtis falſus deponat ſine pecunia mediante contra aliquem, & ob id morti à iudice adiudicetur, priuetúrque immunitate tanquam occidens aliquem proditoriè? Affirmatiuè reſpondet Italia *loco citato*. Farinacius *in append. c. 7. n.* 141. putat, dum caſus acciderit, conſulendum eſſe Summum Pontificem. Bonacina verò *in §. 1. n. 4.* & Peregrinus, aſſerunt ſupradictum non priuari immunitate, & ego hanc ſententiam amplectendam eſſe puto, vel ſaltem conſulendum eſſe Summum Pontificem. Sup. hoc in Reſ. præterita §. Ad ſecundum. & ſuprà in Reſ. 27. §. Quarto vndecimo.

E 4 RESOL.

RESOL. XCVII.

An qui proditoriè vulnerauit, ſi mors ſequuta non fuerit, gaudeat Immunitate?

Et an Mercatores decocti, gaudeant Immunitate Eccleſiarum?

Et an Apoſtata à Religione, gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Ex part.4.tract.1.Reſ.83.

Sup. hoc ne prætermittas legere ſupr. doctrinã Reſ. 88. 89. & 90.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet nouiſſimè Ludouicus Correa *in relect. de Immunitate Eccleſ.part.3.quæſt.6.num.*19. & Ioan.Dominicus Taſſonus *in pragmat. de antiſato. verſ.*13. *obſeru.*3. *num.*35. qui citat Fontanellam *de pact. nupt.tom.*1. *clauſul.* 4. *gloſſ.*14. *num.*117. aſſerentem dictum reum non gaudere immunitate, & in Bulla tale delictum comprehendi.

2. Sed affirmatiuam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, quam tuetur Peregrinus *de immunit. Eccleſ.cap.*7.*num.*13. Farinacius *in append. de immun. Eccleſ.cap.*9.*num.*146. retractans ſe *in quæſt.*28.*n.*45. Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ.*11.*num.*7. Italia *de immunitate Eccleſ. lib.*1. *cap.*5. §.4. *à num.*22. Villagut. *tract.de extenſ. leg.tit.de immunitate Eccleſ. à num.*54. *&* 58. Antonius Nouarius *in ſumma Bullarum tit.de immunit.Eccleſ.num.*75. & alij: quia conſtitutio Gregor. XIV. loquitur expreſsè de occidente proditoriè, ergo requirit actum conſummatum cum effectu ſubſequuto, ex *l.*1. §. *hac verba, ff. quod quiſque iuris.* & hanc opinionem non ſolùm in terminis Bullæ Gregorianæ, ſed etiam de iure communi veram eſſe puto, & ita docet Suarez *de Religione tom.*1. *lib.* 3. *cap.*11.*num.*14. Decianus *tom.*2.*lib.*6.*cap.*28.*num.*17. *&* *conſil.*80.*lib.*3. Germonius *de ſacra immunit. lib.*3. *cap.*16. *num.*60. Boërius *deciſ.*109. & alij. Vnde non eſt audiendus Couarruuias *lib.*2.*variar.cap.*20.*num.*7. Guttierrez *pract.quæſt.lib.*3. *quæſt.*7.*n.*55. & alij relati à Tuſcho *loco cit.num.*8.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter mercatores decoctos gaudere immunitate Eccleſiarum, vt ego oſtendi cum multis DD. *in* 1.*part. tract.*1. *reſolut.*32. quibus nunc addo Corream *vbi ſuprà quæſt.*12. *n.*12. & hanc ſententiam etiam docet, me citato, Dominicus Taſſonus *vbi ſuprà, num.*33.

Quæ hîc eſt ſup. Reſ.60. & in aliis eius primæ not.

4. Notandum eſt etiam contra Megalium *in* 3.*p, lib.*4.*cap.*2.*num.*6. Apoſtatas à Religione gaudere immunitate Eccleſiarum, eo modo, quo firmaui *in dict. tract.*1.*Reſ.*23.

Quæ hîc eſt ſup. Reſ.39. & in alio §. eius not.

RESOL. XCVIII.

An qui ex propoſito, & ſub ſpe amicitiæ proditoriè alapam alicui Viro Nobili inferret, vel cum fuſtibus eum percuteret, gaudeat Immunitate Eccleſiæ?

Et ex doctrina huius quæſtionis curſim inferuntur alij caſus, qui latius, & ſpecialiter in hoc nouo ordine ſupra ſunt in ſuis proprijs Reſolutionibus diſcuſſi; ideo tantum quæritur, an ſimoniaci, abſque tamen errore in intellectu, nam iſti eſſent Hæretici, gaudeant Immunitate? Ex part.1.tract.1.Reſ.32.

§.1. HOc dubium à nemine tactum notat Bobadill. *in Polit.tom.*1. *lib.*2, *cap.*14. *num.*44. & putat in tali caſu percutientem non gaudere Eccleſiæ immunitate. [Los palos, (hæc ſunt eius verba,) y el bofeton, ſe reputa en derecho por grauiſſima injuria, por lo qual ſe podria dezir, que el tal aleuoſo no gozaſſe de la immunidad eccleſiaſtica, vt aſſi ſe determinò en el Conſeio ſupremo, el año de ſetenta y ſeys.] Et poſt Bobadill. hanc ſententiam docet etiam Villadiego *in Politic.cap.*3.*num.*211.& Ioan.de Heuia *in Curia Philipp. p.*3.§.12.*n.*37.

2. Sed hæc opinio poſt Bullam Greg.XIV. non eſt tenenda: quia Summus Pontifex, vt *ſuprà* dictum eſt, in iſta Conſtitutione excipit aliquos caſus ab immunitate eccleſiaſtica: ſed exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, *ex l.Tribunus.* §.*vlt.ff.de militari teſtam.* vt notat Suar. *de leg. lib.*8. *cap.*19.*num.*6.*in fin.* ergo, cùm excipiatur tantùm in Bulla homicidium proditorium, non eſt extendenda hæc exceptio ad alapas, & fuſtes proditoriè alicui inflictos. Confirmatur: quia Summus Pontifex, vt excludat omnes alios caſus, in dicta Conſtitutione appoſuit dictionem taxatiuam, *tantùm* ibi: *Ita ad vnam tantùm formam reducimus.* quæ dictio de ſui natura impedit extenſionem ad non expreſſa, ex *l. properandum.* §.1. *C.de iud.* vt notat Dec. *lib.*1. *conſ.*54. *num.*1.& alij: ergo &c. Ex hac doctrina valdè notanda, vt contra Gambac.*q.*1. notauimus, pendet deciſio multorum caſuum. Et ideò raptores virginum gaudẽt immunitate hac: ita Fagundez *de Præcept. Eccleſ. tract.*2.*lib.*4.*num.*47. Item, ſimoniaci, abſque tamen errore in intellectu: nam ita eſſent Hæretici, & per conſequens exceptuati per Bullam. Item, blaſphemi, ſi blaſphemias hæreticales non proferant: ita Ambroſin.*de immun.cap.*8.*num.*12. Item, adulteri, contra Ancharanum *in cap.inter alia de immunit. Eccleſ.* Ita Suarez *de Relig.tom.*1.*tract.*2.*lib.*3.*cap.*8.*num.*11. Item, homicida, qui ex propoſito, & deliberatè, & data opera aliquem occidit: ita Peregrin. *c.*7.*num.*16. Item, capitaliter banniti: ita idem Peregrin. *cap.* 5. *num.*11. Item, tonſores monetarum: ita Marius Italia *de immunit.lib.*1.*cap.*5.§.1.*n.*15. Hi omnes, ſicut etiam multi alij, gaudent immunitate Eccleſiarum: quia ſupradicta crimina non ſunt in Conſtitutione Gregor. excepta; & dicta Bulla, quæ, vt diximus, reducit omnia ad vnicam formam cum particula taxatiua, non eſt extendenda ad alios caſus ſimiles.

Supr. in Reſ. quæ hîc eſt ſupra 3.

Sup. his ſeq. caſibus cum eiſdem DD. magis latè in ſuis proprijs & ſpecialibus Reſol. ſup. adductis.

Sup. hoc homicida ex propoſito ſupr. in Reſ. 79. addito vno tantum Doctore.

RESOL. XCIX.

An confugientes ad Eccleſiam, geſtando ſecum ſclopetones, *ſeu* archibuletos, *gaudeant Immunitate?*

Et quid dicendum, ſi alicubi conſuetudo eſſet in contrarium?

Et an furantes in Eccleſia res alienas; imò furantes etiam res ſacras, etiam in templo, gaudeant dicta Immunitate?

Et quid, ſi rem furto ſublatam poſtea intra Eccleſiam contrectauerint?

Et an ſatellites poſſint auferre arma prohibita ab illo, qui in Eccleſia confugit, & ſe abſcondit? Ex part.1. tract.1.Reſ.17.

§.1. NOn gaudere putauit Villadiego *in Polit.c.*2. *num.*244. Farinac.*tit.de carcer.q.*28.*num.*66. & ante illum Rebuff. *in conſtit. Gall.tom.*2.*tit. de immunit. Eccleſ.gloſſ.*1.*num.*28. & alij: quia delatio ſupradictorum armorum meretur capitalem pœnam, & vt delictum graue, non gaudet Eccleſiæ immunitate.

Supr. hoc in Reſ.ſeq.

2. Sed contrarium docet Peregr.*de immunit.c.*12. *n.*11. nam, licèt talis delinquat in Eccleſia, geſtando arma illa prohibita; tamen, vt *ſuprà* diximus gaudebit immunitate: quia ſolùm delicta homicidij, & & mutilationis membrorum excluduntur ab immunitate in Conſtitutione Greg. XIV. non autem alia grauia delicta, etiam in Eccleſia perpetrata. Putat tamen Gambac.*lib.*4.*cap.*17.*num.*13. *in fin.* quòd ſi alicubi

cubi consuetudo esset in contrarium, talis criminosus, non gauderet. Sed nos hanc limitationem non admittimus: nam, vt *suprà* contra ipsum probauimus, Constitutio Gregor. tollit omnem consuetudinem, & reducit omnia ad vnicam formam, cum particula taxatiua: & ita in simili casu cuiusdam assertæ consuetudinis, Peregrin. respondet *vbi suprà, n.*8. Ex supradictis infertur, furantes in Ecclesia res alienas, quos hodie vocamus, *Tagliaborsi*, imò furantes res sacras, etiam in templo; gaudere dicta immunitate: quidquid in contrarium dicat Decian. *tom.*2. *lib.* 6. *cap.*26. *num.*7. Bobadill. *in Polit. tom.*1. *lib.*2. *cap.*14. *num.* 48. & alij penes Farinac. *tract. de immunit. c.*16. *num.* 215. quos ipse meritò *in num.* 217. reprobat, & refellit: & hac etiam immunitate gauderet fur, si confugiens ad Ecclesiam, rem furto sublatam, postea intra Ecclesiam contrectauerit, eaque vsus fuerit, vt notat Farin. *num.*218. & Peregrin. *num.* 10. Et ratio potissima est, quam sæpius adduximus; nempe, ale delictum non esse per præsentem Constitutionem exceptum. Notandum est etiam contra Ioan. de Heuia *in Curia Philip. p.*3. §.12. *num.*26. & alios, arma prohibita non posse satellites auferre ab illo, qui in Ecclesia confugit, & se abscondit.

Sup. n. his primis dif. sic. seq. in hoc §. supra in Res. 57. §. 1. 2. & 3. & in §. Verum pro.

Sup. hoc notando, in Res. seq. §. Neque, ad medium, à vers. vnde. & in Res. 1. post seq.

RESOL. C.

An qui confugit ad Ecclesiam armatus, gaudeat eius Immunitate?

Et an possit reus in Ecclesia spoliari armis prohibitis, vel bonis furatis per ministrum, vel Iudicem laicum?

Ex part. 6. tract. 1. Res. 8.

Sup. hoc in Res. præterita.

§. 1. Negatiuè respondet Sarpus *c.5. fol.43.* vbi ita asserit. Hinc illud consequitur, vt eadem Ecclesiarum immunitas nullo modo protegat eum, qui vetita legibus arma in Ecclesiam detulerit, ea namque deferre peccatum est: qoique ea in Ecclesiam defert, in Ecclesia peccat; quò fit vt in ea à Lictoribus vinciri possit, & in quolibet etiam alio sacro loco. Sic ille.

2. Sed contrariam sententiam prorsùs tenendam esse puto: nam licèt armorum vsus etiam de iure communi prohibitus sit tam Laicis, quàm Clericis, ac tam intra, quàm extra Ecclesiam *ex leg.*1. *Cod. vt armorum vsus inscio Principe interdictus sit, lib.*11. & *ex c. Clerici arma, de vit. & honest. Cler.* & docet Corneus *cons.*20. *lib.*3. & alij. Tamen delatio armorum inspecto iure communi est leue delictum, vt notat Bartolus *in leg. leuia, ff. de accusation. num.*9. Decianus *lib.*8. *cap.*4. *num.*21. & alij, quos citat Farinacius *quæst.*28. *post num.* 66. Sed satis suprà firmatum est delinquentes in Ecclesia illius immunitatem consequi, maximè si delictum leue fuerit, quod in Ecclesia commiserunt: & tradunt Hostiensis & Panormitanus *in cap. fin.* idem Abbas *in cap. inter alia.* Henricus Boyehus *in cap. Ecclesiæ de immunit. Eccles.* & alij quos citat Farinacius *quæst.*28. *num.*63. Adde quòd licèt rei confugientes ad Ecclesiam armati ipsam offendant, non tamen ob quamlibet offensionem in Ecclesia factam, priuantur quis immunitate: sed solùm propter occisionem & mutilationem. Ergo deferentes arma in Ecclesia eius immunitate gaudebunt.

Sup. in Res. quæ hic est 28. signanter in §. Neque obstat. cum multis aliis DD.

3. Neque admitto id, quod ex Farinacio videtur de iure communi admittere Castrus Palaus *tom.*2. *tract.*11. *disput. vnic. punct.*9. *num.*10. Sed malè: priuationem immunitatis Ecclesiarum quoad armatos confugientes ad Ecclesiam sumendam esse ex capitali pœna, quæ infertur ferentibus supradicta arma prohibita; nam clarum est Principes Laicos nullam habere potestatem expressè statuendi, quænam crimina in Ecclesiis commissa, grauia indicentur, vt delinquens in Ecclesia illius immunitate priuetur, cùm huiusmodi declaratio ad summum Pontificem pertineat, vel ex natura & substantia illius delicti, aut ex iure communi desumenda sit. Quo pro certo supposito, vt negari non potest sine temeritate, sequitur clarè contra Palaum & alios ex grauitate pœnæ deferentibus arma prohibita lege Principis irrogatæ, non esse arguendam grauitatem delicti ad effectum, vt committens delictum illud asportandi arma prohibita in Ecclesia, inde eius immunitate non gaudeat; vt inuitus, vt docet Sarpus, auelli possit: ne quod vna via prohibetur, alia permittatur, contra vulgarem regulam tradit Bonifacius *in cap. cùm quid vna via, de regul. in 6. & gloss. in cap. tua, de procurat.* Ergo, &c. Et ideò nostram sententiam, nempè reos cum armis prohibitis confugientes ad Ecclesiam gaudere immunitate, tradit peregrinus *de immunitate, c.* 12. *num.*11. Ambrosinus *cap.*5. *num.*5. Gnaxinus *tom.* 1. *defens.* 1. *cap.*29. *num.*7. Sperellus *decisione* 59. *num.* 11. Chartarius *decis. crimin.* 74. *num.* 8. & *decis.* 46. *num.*15. & *seq.* & alij penes ipsos. Vnde sic confugiens ad Ecclesiam non potest à Ministris armis prohibitis spoliari: quicquid asserat Sanchez *in opuscul. tom.*2. *lib.*6. *cap.*1. *dub.*14. & Villalobos *in summa tom.* 2. *tract.*34. *difficult.*5. *num.*11. vbi se ait. [Tan poco vale al tiene armas prohibidas en la Yglesia quanto a las armas, que se las pueden quitar, porque teniendo armas prohibidas, comerese delito en la misma Yglesia.] ita ille. Et ante illum Doctores, quos ego citaui *in part.*1. *tract.*1. *resol.*8. Sed ibi & meritò contrariam sententiam tenui: & me citato tenent nouissimè Ciarlinius *controuers. forens. cap.*10. *num.*16. & Maraota *in controuers. iur. part.*2. *respons.*37. *n.*1. Zambell. *in Reper. Mor. ver. Ecclesia quo ad eius immunitatem, num.*9. Nouarius *in summ. Bullar. titul. de immunitat. num.*6. cum Castro Palao *tom.*2. *tractat.* 11. *disput. vnic. punct.*9. *num.*10. Et ratio est, quia *in cap.*1. *extra de immunitat. Eccles. & cap.*2. *eod. tit. in* 6. expressè prohibetur iudicibus Laicis aliquam iurisdictionem in Ecclesia exercere: cùm Ecclesia sit de territorio Episcopi, & extra territorium ius dicenti etiam à subditis non paretur *in* 6. *ex c.*2. *de constitution. & leg. vltim.* cum *gloss. ff. de iurisdict. omn. iudic.* Et ideò nostram sententiam contra Sarpum determinauit sacra Congregatio Episcoporum in vna Salernitana die 30. Septembris 1616. decernens immunitate Ecclesiarum gaudere eos qui cum armis prohibitis in Ecclesiam se recipiunt. Vnde ex his non est audiendus noster P. Naldus *in summa vers. Eccles. num.*1. asserens posse reum in Ecclesia expoliari armis vetitis, vel bonis furatis per iudicem laicū; quod malè etiam docet Sanch. *in opuscul. tom.*2. *lib.*6. *c.*1. *dub.*14.

Sup. hoc in Res. not. seq.

Quæ, nunc hanc sequentur, & in fine Res. præterita.

4. Restat modò respondere ad argumentum Sarpi; videlicet, quòd delatio armorum est à lege prohibita; & qui illa in Ecclesiam detulit, in illam peccat: ergo non debet eius immunitate gaudere. Respondeo, quòd ratio quare delinquentes in Ecclesia non gaudent eius immunitate, est propter irreuerentiam factam loco sacro: nam decisio textus *cap. fin. de immunit.* non respicit qualitatem delictorum; sed tantùm locum sacrum, in quo delicta committuntur; sed propter delationem armorum prohibitorum parua fit irreuerentia loco sacro; ergo licèt sit delictum in se illa deferre contra leges prohibentes, non est dicendum ita facientem delinquere in Ecclesiam, itaut perdat eius immunitatem: & dato quòd talis reus delinqueret in Ecclesia, delatio tamen armorum est leue delictum, vt docet Farinacius *q.* 28. *num.*66. Et licèt ipse asserat, quòd quando delatio armorum meretur

Sup. his bonis furatis in Res. seq. §. Vlt. in principio, & magis late supra in Res. 57. §. Sed non.

meretur

meretur pœnam capitalem , est graue delictum : tamen grauitas , vel lenitas huius delicti, vt suprà dixi, non est consideranda in casu nostro respectu pœnæ à lege impositæ ; sed respectu irreuerentiæ loco sacro factæ : ergo non erit talis delatio armorum delictum graue respectu Ecclesiæ. Adde quòd cùm hoc delictum non sit per Canones exceptum, debet gaudere Ecclesiastica immunitate , iuxta à nobis superiùs dicta.

RESOL. CI.

An ministri laicæ iurisdictionis possint in Ecclesia auferre reo arma prohibita?

Et an satellites possint per vim auferre rem furatam è manibus furum , etiam in Ecclesia existentem , si tradere recusent?

Et an satellites Curiæ laicalis, quando reus est intra Ecclesiam , ne inde fugiat , possint brachio apprehensum tenere , donec licentia Episcopi veniat?

Et an in tali casu concedatur, quod Ecclesia obsideatur, à satellitibus , ne reus liberè effugiat? Ex part. 1. tract.1. Resol.8.

Sup.hoc supra cursim in fine Res. 99.& magis latè in Res. 100. §. Neque ad medium. vers. Vnde.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Gambacurta *lib.4.c.10.n.11*.Villadiego *in Polit.cap.3.n.214*.& citat Couarr.*lib.2.var.c.20.n.12*.Idem ducuit nouissimè Ioann.de la Cruz *in direct.conscient.par.1.precept.8.q.3.a.1.dub.1.conclus.3*. Graff.*tom.1.lib.3.cons.vnico, n.19.de immunit.Eccles*.Suarez *de Relig.tom.1.tract.2.lib.3.c.12.sub n.3*.Fagundez *de Precept.Eccles.pract.2.lib.4.c.4.num.55*.& Laurentius Purrell.*in dubiis regularibus , verb. Ecclesia immunitas , num.15*.

2. Sed negatiuam sententiam , & meritò docet Farinac. *tract.de immunit. Eccles. c.16. num.* 248. vbi asserit , contrariam sententiam procedere de iure ciuili , non autem de iure canonico : nam *ex cap.1.extra de immunit. Eccles. & in cap.2. eodem titulo , in 6.* expressè prohibetur Iudicibus sæcularibus , aliquam iurisdictionem in Ecclesia exercere. Hanc sententiam ducuit P. Peregrin. *de immunit. Ecclesiæ , cap.13. n.5.* Et rationem aliam adducit : quia , sicut reus non potest extrahi per Iudicem laïcum ab Ecclesia, etiam in casibus exceptis, sine licentia Episcopi, vel eius Officialis , vt determinat Gregor.XIV. in hac Constitutione : ita quoque non potest Iudex laïcus illum armis expoliare in Ecclesia , absque licentia Episcopi, vel eius Officialis : nam accessorium sequitur naturam sui principalis.

Sup.hoc supra in Res. 57. §. Sed non. & in Res. 100. §. Neque cursim in fine.

3. Nec mihi placet opinio Gambacurt.*loco citato*, qui asserit, satellites posse per vim auferre rem furtiuam, è manibus furum , etiam in Ecclesia existentium , si tradere recusent , vt eam suo domino restituant : sed hoc,ex rationibus allatis, negat Peregrin. *ex loco citato , & cap. 12. num.* 8. Nec approbo aliam opinionem Gambacur. *vbi suprà num.* 14. 15. & 18. vbi asserit , posse satellites Curiæ , quando reus est intra Ecclesiam , ne inde fugiat , brachio apprehensum tenere , donec licentia Episcopi veniat : vel , si personæ ecclesiasticæ quærunt dimittere illum , non expectata licentia Episcopi , reum capere , & extrahere ab Ecclesia , ad Episcopum posteà ducere : non, inquam , approbo hanc opinionem , propter multa inconuenientia, quæ ex illa possunt procedere ex insolentia ministrorum laicalis iurisdictionis, & propter irreuerentiam ex talibus actionibus contra Ecclesiam prouenientem. Adde , quòd in casibus similibus , ad euitanda suprà dicta incommoda, & propter securitatem Iudicum sæcularium , concedunt DD. quòd Ecclesia obsideatur , à satellitibus , ne reus liberè fugiat ; vel , vt si extra fines Ecclesiæ exeat, capiatur : quia in tali casu nulla vis efficitur existenti in loco sacro ; vt efficeretur , si esset sequenda opinio Gambacurtæ: sed solus locus non sacer custoditur, vt si voluntariè illinc exeat criminosus, ibi teneatur, & vis inferatur, vbi licitè inferri potest. Et ita docet Peregrin.*loco cit. n.10*.qui citat Suarez , Ambrosinum , & Italiam , cui ego addo Farinac.*tract.de immunit. Eccles. cap.19. n.299*.& Megalam *in 3.part.lib.4.c.2.quæst.1. num.29*.

Sup. hoc infra in Res. 116. lege doctrinam §.Hinc obiter , & in alio §. eius not.

RESOL. CII.

An qui iam vicinus Ecclesiæ cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, & vt se se de manibus illius eximat, vulnerat illum cum magna sanguinis effusione, gaudeat Immunitate? Ex part.1.tract.1.Res.13.

§.1. NOn gaudere docet Gambacurt. *lib.6. c. 18. num.6*.cùm ratione grauis delicti in Ecclesia perpetrati immunitate priuetur: & idem docet Villadiego *in Polit.cap. 3. num.206*.

2. Sed *suprà* hanc opinionē reprobauimus Resol. 2.nam delicta , etiam grauia , & enormia in Ecclesia commissa , non excluduntur ab immunitate Ecclesiarum , extra homicidium , & mutilationem membrorum: & ideò in particulari ad propositum casum respondendo , assero supradictum criminosum gaudere immunitate : quia post Bullam Gregor. XIV.vt rectè notat Farinac.*tract. de immunit.Eccles.cap.16. n.227*. vulnerans in Ecclesia,etiam cum effusione sanguinis gaudet illius immunitate : quia in dicta Constitutione excipitur solùm vulnus cum mutilatione membri, quidquid in contrarium asserant aliqui : sed in dicto casu reus non mutilauit membrum aliquod : sed solùm satellitem grauiter vulnerauit, ergo gaudebit Ecclesiæ immunitate.

Quæ hic est supra Res. 24.& in alia eius not.

RESOL. CIII.

An qui cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, gaudeat eius Immunitate? Ex part. 3. tract.1. Resol.36.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docui *in tr. 1.de immun. resol.13*. sed aliqui Iurisconsulti insurrexerunt aduersùm me dicentes, supradictum reum non gaudere prorsus immunitate , quia Ecclesia non recipit eum liberum , sed captum ; ergo respondeo, quòd Canones loquuntur absolutè , nempe confugientes ad Ecclesiam debere immunitate gaudere , & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Et ita in terminis determinat hunc casum Matius Italia *de immun. Eccles. lib.1.c. 6. §.2. n.70*.& ita etiam fuisse determinatum his diebus elapsis in Curia Episcopali Agrigentina stante voto à me subscripto , & à RR. PP. Iosepho de Augustino, Francisco del Bene, & Francisco Bardi Societatis IESV, viris doctissimis, & amicissimis , vnde non sunt audiendi in hoc Peguera *dec.251*.Gamma *decis.141*.Ambrosinus *de immun.cap. 10. num.* 10. cum aliis Iurisconsultis penes ipsos.

Quæ hic est Res.antecedens, quamuis sit dissimilis in aliquo casu, vt patet Sed sup.dicti.tituli huius Res. signanter in Res. seq. & in aliis eius not.

RESOL. CIV.

An qui detentus à Birruariis adhuc intrat in Ecclesiam , gaudeat eius Immunitate? Ex part. 4. tract.1. Resol. 106.

§.1. Nega

§. 1. NEgatiuam sententiam docet nouissimè Antonius Nouarius *in summa Bullarum, tit. de immunitate Ecclesiast. num.* 14. vbi sic ait: Detentus à Birruariis, si ita detentus vim faciendo traxisset secum Birruarios intus Ecclesiam, non gaudebit immunitate, nisi liber, & solutus euasisset manus familiæ. Ita ille.

Alibi in Res. præterita & infra in Res. 106. §. Nec. à Vers. Vnde, & in Res. 108. §. Ad aliam.

2. Sed ego alibi bis affirmatiuam sententiam docui, cum Mario Italia, & Farinacio, & nunc iterum doceo cum Castro Palao *in opere morali tom. 2. de immunitate disp. vnica, punct. 7. num.* 11. vbi ita asserit. Infertur, si captus à ministris, ex eorum manibus in locum sacrum te recipias, immunitate gaudere; quod credo extendendum esse, etiam si per vim tecum ferres ministros iustitiæ, semper enim verum est Ecclesiam confugere, ac proinde illius debes immunitate gaudere. Sic ille.

RESOL. CV.

An comprehensus extra locum sacrum, si per illum tamen ad carcerem ducatur, vel ab supplicium, aut mortem trahatur per aliquam Ecclesiam, gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Res. 30.

Sup. hoc adifco casu sic infra in Res. 108. §. Confirmantur. ante medium, cursim à vers. Etsi non desunt.

§. 1. PRima opinio negat. Ita Bobadilla *in Politic. 1. lib. 2. c. 14. n. 61.* qui *in gloss. lit. A*, plusquàm viginti Doctores pro hac sententia adducit. Idem docet in casu simili Tanner. *in 2. 2. disp. 5. q. 8. dub. 1. n. 17.* Et ratio est: quia talis reus liber in Ecclesia non fuit ingressus: ergo immunitate non gaudebit.

2. Secunda opinio affirmat, quàm tuetur noster Megal. *cons. 46. per tot.* Nauarr. *in Manuali, cap. 25. n. 19.* Boër. *decis.* 100. Germon. *de immun. lib. 3. c. 16. n. 35.* & alij citati à Bobadilla *vbi sup. in glossa, lit. B.*

3. Tertia opinio distinguit: vel carceratus ducitur per Ecclesiam ex necessitate, quia ex alio loco transire non potest; & in hoc casu procederet prima opinio: vel voluntariè, & sine necessitate per Ecclesiam ductus fuit; & in hoc casu secunda opinio sequenda erit. Ita docet noster P. Peregr. *de immun. c. 5. n.* 8. Alteram distinctionem pro concordia dictarum opinionum affert etiam Farin. *de immun. c. 15. n. 205.*

4. Quid ego sentiam, dicam breuiter. Non obstantibus dictis distinctionibus, quas ingeniosas esse arbitror; puto cum Fagundez *de Precep. Eccles. tract. 2. lib. 4. c. 4. num.* 57. vtramque opinionem esse probabilem; priorem tamen in rigore iuris veriorem; posteriorem autem magis piam, & ideò in praxi amplectendam.

RESOL. CVI.

An qui ab aliis violenter extractus fuit à manibus satellitum, si confugerit ad Ecclesiam, sit protegendus, vt eius Immunitate gaudeat?

Et an si quis confugeret ab Ecclesiam, & secum ferret violenter satellites in illam, gaudeat vtique eius Immunitate?

Et deducitur, an sicut laicus tenetur restituere reum Ecclesia spoliata sic & Ecclesia tenetur iudici laico reum extractum ab aliis è manibus satellitum restituere? Ex part. 6. tract. 8. & Misc. 3. Resol. 5.

Sup. hoc in Res. seq. & in Res. 8. post seq. §. Sed hanc. & sup. in Res.

§. 1. SVpra *in tract. 1. de immunit. Ecclesiarum*, hanc quæstionem pertractaui, sed post illa scripta, & iam impressa peruenerunt ad manus meas Decisiones Morales nostri P. Pasqualigi, qui *decis. 486. per totam* inuehitur acriter contra me refellentem vbi supra opinionem negatiuam Nouarij, quam ipse mordicus tenet: quia reus quo Curia iniustè spoliatur, à reo per vim, potest illum repetere apud quoscumque sit, & non potest à quocumque impediri ne repetat; vnde Ecclesiam illum habens apud se tenetur restituere, alioquin faceret contra iustitiam, & foueret iniustam spoliationem, non secus ac qui haberet apud se rem furatam, & nollet restituere proprio domino foueret furtum. Ita ille.

13. cursim in vers. Tertio.

2. Sed prorsus hæc omnia reiicienda esse puto, nec discedo à sententia quam docui; nam eo ipso quod reus non est amplius in manibus Curiæ, etiam si fuerit extractus violenter ab aliis, habet ius confugiendi ad Ecclesiam, nam extractio illa violenta non potuit priuare illum iure suo, quod habet ad vitam libertatémque tenendam, quod apertè probatur, nam alioquin si adhuc in isto casu remaneret sub dominio Curiæ, teneretur minimè fugam arripere, sed iterum se capi permittere à satellitibus, quod ridiculum est dicere; ego in tali casu reus in sua libertate constitutus licitè, & iusto titulo ad Ecclesiam pro sua tuitione confugit. Si ergo licitè, vt patet, reus ad Ecclesiam confugit, tunc ipsa tenetur illum excipere & defendere, & sic faciendo non dicitur vt vult Pasqualigus detinere rem alienam, sed præbere suum patrocinium reo iam in pristina libertate reposito, & libero in ea intranti, quicquid extrahentes in extractione violenta peccauerint, quorum malitia non potest tollere quin reus sic extractus non efficiatur sui iuris vt probatum, est & quod liber non intret in Ecclesiã, & quod Ecclesia illum non teneatur defendere, & suum patrocinium probare. Itaque dicendum est in casu nostro extractionem rei ex brachiis Curiæ fuisse quidem iniustam, & peccaminosam ex parte extrahentium, sed non abstulisse reo in libertate posito ius se tuendi, & confugiendi ad Ecclesiam: nam si reus habet ius pro sua tuitione violenter se extrahendi è manibus Curiæ, & ad Ecclesiam confugere, quanto magis extractus ab aliis, & in sua libertate repositus. Et ideo Ecclesia in isto casu præbet tantum auxilium reo libero, & licitè ad eam confugienti, neque fouet vt vult Pasqualigus iniustam spoliationem factam iudici Laico; sicuti si carceratus exiens sub iuramento redeundi ad carcerem, confugiat ad Ecclesiam, gaudebit eius immunitate; & tamen in tali casu non dicitur Ecclesia fouere sacrilegium Rei, & damnum quod reus affert carcerario, sed tantùm tuetur ius quod habet reus confugiendi pro sua tuitione ad Ecclesiam. Et si opinio Nouarij, & Pasqualigi esset vera sequeretur, quod si v. g. aliquis Romæ eximeretur è manibus satellitum, & postea in Florentiam confugeret; sequeretur inquam quod Dux Florentiæ teneretur illum reddere iudici Romano spoliato & aliter faciendo detineret rem alienam & foueret spoliationem iniustum, quod quidẽ negandũ est, & patet ex praxi, nam in tali casu Dux Florentiæ sicut & Ecclesia in nostro casu, licitè defendit illum reum qui liber intrauit in suo territorio, nec potest iudex Romanus illum extrahere de territorio Florentiæ, nec Dux requisitus teneretur illũ reddere. Et ideo non desinam hîc apponere verba Lud. Correa *in relect. ad c. inter alias, de immun. Eccl. p. 3. n. 21.* vbi sic ait: licèt delinquens antea esset in manibus Curiæ, nihilominus tamen modò existit in Ecclesiæ territorio, cui fit præiudicium in suo priuilegio si ab illa extrahatur. Sic aliàs in alienum territorium fugiens, ab illo non erit extrahendus, quia aliena offenderetur iurisdictio. Ita Correa.

3. Nec valet dicere quòd in nostro casu reus non est in casu quòd possit protegi ab Ecclesia, quia non est liber moraliter, sed physicè, etenim super illum

Curia

Curia secularis adhuc retinet dominium morale, quia violenter extractus fuit. Nam respondeo, negando hoc dominium morale excogitatum à P. Pasqualigo, nam eo ipso quod reus non est amplius in brachiis Curiæ, efficitur absolutè sui iuris: & ideo si ipse ad Ecclesiam confugiat tanquam liber ab ipsa recipitur, & protegitur. Adde à fortiori contra opinionem Pasqualigi, quod Ecclesia pro suo priuilegio largiendo respicit tantùm ad ius quod habet reus ad ipsam pro sua tuitione confugiendi, neque tenetur respicere si reus sit sub dominio Curiæ, necne, sed si ad illam confugerit, statim est protegendus: nam Canones sine vlla distinctione conceduñt priuilegium confugientibus ad Ecclesiam, nec distinguunt si sint sub dominio Curiæ nec non. Vnde si quis confugeret ad Ecclesiam, & secum ferret violenter satellites in illam, gauderet vtique eius immunitate, vt præter Doctores vbi suprà à me citatos tenet nouissimè Ægidius Trullench *in Decalogum tom.1.lib.1.cap.11. dub.1. n. 11.* Et quidem Pater Pasqualigus rem gratam faceret Ministris Laïcis, si eorum causam defenderet in casu quo haberent dominium physicum in reum, nam hoc dominium morale metaphysicum est: & in praxi minimè admittendum, & omnino negandum. Igitur in omni euentu sibi imputet Curia secularis, quod non tutè, & securè reum in carcerem traduxerit. Et ad confirmationem supradictorum addenda est doctrina Ægidij Bossij insignis criminalistæ, *tit. de captura, n. 23.* vbi docet, reum captum antequam ducatur ad carcerem non intelligi ita perfectè captum vt sit in tuto sub dominio, & potestate iustitiæ. Ita ille. Ergo, &c.

Sup. hoc sup. in Res. 103. & 104. & infra in Res. 108. §. Ad alium.

4. Ad id verò quod Pasqualigus asserit iudicem Laïcum si capiat extractum ab alio ab Ecclesia teneri illum restituere Ecclesiæ spoliatæ: sic & Ecclesia tenebitur restituere iudici Laïco extractum ab aliis è manibus satellitum. Respondeo non procedere argumentum de casu priuilegiato ad non priuilegiatum, & de fauoribus ad odia, vnde optimè obseruat Castrus Palaus *tom.1.tract.11.disp.vnic.punct.11.* n.2. quod violenter extractus ab Ecclesia non amittit priuilegium eius immunitate gaudendi. Vel respondeo cum Bonacina *tom.2.disp.4.quæst.8.punct.9. num.10.* & aliis in Bulla Gregorij XIV. prohiberi alternatiuè per dictionem *vel*, has actiones, extrahere, capere, aut incarcerare: sed propositio alternatiua prohibetur adimpleta altera parte. Ergo licèt in nostro casu Ecclesia possit tueri reum extractum, quia habet ius ad illam confugiendi; at in casu quando reus fuit extractus ab Ecclesia, iudex Laïcus non potest illum capere vel incarcerare, quia hoc à Pontifice in Bolla ei prohibetur, & interdictum fuit. Ergo est dispar ratio inter vtrumque casum; vnde ex his omnibus patet responsio ad omnia argumenta P. Pasqualigi; & ideo secundum nostram sententiam olim in Hispania fuit decisum; nam cum in facti contingentia in vrbe Ciuitatensi quidam Monetarius fuisset vi & auxilio Monachorum extractus è manibus Curiæ secularis, & in Ecclesiam viciniorem confugisset, tunc per Episcopum conuocatis Theologis, & Canonistis decisum fuit supradictum reum Ecclesiæ immunitate non fuisse priuandum, & ita testatur Guttierrez *in QQ. pract. lib. 3. q. 4. n. 10.* qui fuit vnus ex vocatis & consultis à dicto Episcopo. Et tandem his omnibus adiungam, quod non obstantibus supradictis consulere volui de hoc casu doctissimos, & amantissimos Dominos meos Clementem Merlinum Sacræ Rotæ Decanum, & Franciscum Albici Sancti Officij Assessorem, qui ita nostræ sententiæ mordicus adhæserunt, vt omnino contrariam reiiciendam esse putauerint.

Sup. sequentibus in hoc §. infra in Res. 108. §. Verum pro coronide.

RESOL. CVII.

An extractus ab aliquibus violenter è manibus satellitum, si confugiat ad Ecclesiam, debeat gaudere eius Immunitate?

Ex quo infertur omnes, qui ex publicis carceribus extracti fuerint violenter, si in Ecclesia reperti fuerint, gaudere eius Immunitate.

Et obiter notatur, an Hospites nostræ Religionis, & Nouitij laici antequam annum Nouitiatus incipiant, gaudeant priuilegio Canonis?

Et an parentes castrando filios pro voce conseruanda peccent mortaliter?

Et obiter etiam quæritur, an Christianus fingens se infidelem, & petens baptizari, vt certam pecuniarum summam accipiat, debeat abiurare? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 45.

§. 1. Affirmatiuam sententiam olim docui, sed illam impugnauit Pasqualigus. Deinde Ego eam tutatus sum; sed ipse illam iterum nouissimè impugnat in suis Decis. Canon. *Cent. 1. quæst. 98.* Et licèt pro mea sententia starent omnes ferè Ministri huius Almæ Curiæ Romanæ, de hoc casu à me consulti; recurrere tamen volui ad Oraculum Sacræ Congregationis, quæ nostram sententiam Decreto firmauit tenoris sequentis. Quæritur an Titius, qui cùm ex mandato Iudicis Laïci ducebatur captus à satellitibus in carcerem, & illius parentes violenter è manibus eorundem satellitum extraxerant, statim ad Ecclesiam confugit, sit Iudici Laïco spoliato restituendus, an potius gaudere debeat Immunitate Ecclesiastica? Die 11. Februarij, 1648. Sacra Congregat. Eminentissimorum Cardinalium controuersiis Iurisdictionalibus Præpositorum, vnanimi Eminentissimorum Patrum consensu, censuit supradictum Titium gaudere debere priuilegio Immunitatis Ecclesiasticæ. Martius Cardinalis Ginettus. Franciscus Paluccius I.C. Secretarius. Locus Sigilli. Et hanc Declarationem penès me authenticam habeo. Vnde Episcopi caueant à Sententia Pasqualigi negatiua; nam alioquin Decretum Purpuratorum Patrum infringerent, à quibus seuerè punirentur; sed in facti contingentia Sacram Templorum Immunitatem intrepidè tueantur.

Docuit in Res. præterita & in Res. seq. §. Sed hanc. & sup. in Res. 23. cursim in vers. Tertio.

2. Ex his infertur, secluso Indulto generali, omnes illos, qui Panormi, & Neapoli in his nouissimis seditionibus extracti fuerunt ex publicis carceribus violenter à Populo, si in Ecclesia reperti fuerint, gaudere eius Immunitate, nec posse à Iudice Laïco sine incursione Censuræ inde extrahi.

3. Sed hîc obiter nota, quòd vbi suprà Pasqualigus *decis. 96.* contra me asserit, Hospites nostræ Religionis, & Nouitios Laïcos, antequam annum Nouitiatus incipiant, non gaudere priuilegio Canonis; sed hanc opinionem refellunt ferè omnes Patres nostræ Religionis, & præcipuè inter illos Alphonsus de Leone, *tractat. de Censur. Recollect. 5. num. 25.* & ex exteris nominatim contra Pasqualigum refellit nouissimè doctus Pater Bordonus *in Consiliis Regul. tom. 2. resolut. 54. num. 112.* nam, vt ipse ait, & satis Ego firmaui, supradicti sunt personæ Ecclesiasticæ, & experiuntur modum viuendi Religionis. Ergo. &c.

Sup. hoc infra in tr. 2. Res. 165. & cursim in aliis locis eius primæ not.

4. Deinde *in decis.* 100. impugnat nostram sententiam asserentem, Parentes castrando filios pro voce conseruanda, peccare mortaliter, quod ipse negat. Sed nostra sententia est communis inter Theologos, quos alibi adduxi, & præsertim eam docet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, qui vnus penès me instar multorum est, cui adde me citato Gesualdum *in Theol. mor. tom. 2. tract. 23. sess. 4.*
de

Sup. hoc in tom. 8. tr. 5. Res. 58. & 59. & in tō. 1. tr. 7. Res. 130. & in aliis earum notationū.

de Irregul. cap.1. num.21. & eruditissimum ac amicissimum Ioann. Baptistam Casalium de veteribus Sacr. Christ. Rit. cap.44.

Sup. hoc cum eodem Pasqualigo in tom.5. tract. 10. Res. 99.

5. Et tandem idem Pasqualigus ibidem decis.99. asserit contra me, Christianum fingens se infidelem, & petens baptizari, vt certam pecuniarum summam accipiat, non debere absoluere. Sed hæc opinio est contra stylum, & praxim nostræ Inquisitionis Hispaniæ, & scio ab omnibus Fidei Quæsitoribos non esse in facti contingentia admittendam. Itaque in difficultatibus supradictis coactus sum magis adhærere Declarationi Sacræ Congregationis, stylo, & Praxi Tribunalis Inquisitionis, ac communioribus Doctorum sententiis, quàm Patris Pasqualigi, licèt Viri amicissimi, opinionibus.

RESOL. CVIII.

An reus sit necessario restituendus Ecclesiæ, à qua fuit violenter extractus, vel sufficiat restitutionem facere alteri Ecclesiæ, vel Episcopo?

Et an sicut Ecclesia spoliata reo est restituenda, sic etiam sit restituendus Regius Fiscus, si fuerit reo spoliatus, qui detinebatur à suis satellitibus?

Et an fugiens è carceribus, vel è manibus familiæ laicæ ad Ecclesiam gaudeat Immunitate?

Et quid dicendum de illo, qui vim faciendo traxit secum Birruarios ad Ecclesiam?

Et an extrahentes reum è manibus satellitum, tam ipsi, quam reus, si ad Ecclesiam confugiant, gaudeant Immunitate. Ex part.6. tract.1. Resol.17.

§.1. **P**Rima opinio negat. Ita Castrus Palaus tom. 2. tract.11. disp. vnic. punct.11. num.13. vbi sic ait. Non est opus restituere reum eidem Ecclesiæ materiali; sed sufficit si illi, vel alteri, modò æquè tuta sit, & in illa æquè commodè securus habitare possit reus: quia hoc priuilegium vnicum est omnibos Ecclesiis; & iniuria vni facta omnibus fit: ac proinde satisfactione vni præstita omnibus præstatur. Ex alia parte reo, vt suppono, nullum inde aduenit detrimentum: ergo sufficienter hac restitutione satisfit. Ita Palaus, Qui etiam addit satisfacere iudicem Laicum, si reum Episcopo, vel eius vicario restituat, quia perinde est, ac si Ecclesiæ facta fuisset restitutio: quia Episcopus Ecclesiam repræsentat, vt patet ex cap. scire debes 7. quæst. 1. & hanc sententiam docet etiam Bonacina tom. 2. disp.3. q. 7. punct.3. num.14.

2. Secunda opinio affirmat; & docet quòd extractus ab Ecclesia contra formam Bullæ Gregorij XIV. eidem Ecclesiæ restituendus: nec sufficit restitutio alteri Ecclesiæ, vel Episcopo facta. Ita Barbosa de iur. Eccles. lib.2. cap.3. num.54. vbi notat ita declarasse Sacram Congregationem immunitatis, anno Domini 1632.

3. Tertia opinio distinguit. Aut reus petit se restitui ad Ecclesiam, ex qua fuit extractus; vel non: si non petit, procedit prima opinio, vt possit restitui alteri Ecclesiæ, vel Episcopo, aut eius vicario. Si autem petit, est restituendus propriæ Ecclesiæ, ea qua fuit extractus. Ita Farinacius tom. 2. consil. 168. num.49. in fine. Vnde malè adductus fuit pro sua sententia à Barbosa; nam, vt visum est, illam tenet distinguendo: & malè etiam adductus fuit à Castro Palao: nam in cap.2. num.48. de immunit. loquitur ex mente Genuensis.

4. Ego autem secundæ opinioni adhæreo propter declarationem Sacræ Congregationis immunitatis. Sed occasione huius quæstionis non desinam hîc apponere Consilium quod habui ab Eminentissimo bonæ memoriæ Cardinali Scalia tenoris sequentis.

CONSILIVM.

5. Illustrissimi & Reuerendissimi Domini Priuilegium, quo confugientes ad Ecclesias gaudent immunitate; adeò vt rei possint ab illis regulariter extrahi, nec in illis carcerari, nonnisi iuribus diuino & positiuo, tam Canonico, quàm Cæsareo, est locale, & non personale, diffluens tamen à loco in personas; vt benè probat post Romanum consil.137. & alios Mar. Ital. lib.1. de immunit. cap.2. Ecclesiisque proinde competit actio spolij pro extractis ab ipsis: & extrahentes à censuris pro violata immunitate contentis in cap. si quis cent. &c. quisquis 17.q.4. & cap.4. de immunit. Eccles. non debet absolui, nisi priùs & ante omnia restituerint Ecclesiis, quos extraxerunt, refectis damnis & interesse, vt obseruauit D. Augustinus in persona Bonifacij R. gis cap. miror, d. caus. & quæst. & dicunt Sylvester verb. immunitas 3. in fin. Ioan. de Vinchis immunitate, num. 651. Ambros. cap.15. num.7. Mat. Ital. lib. citato, cap.6. §.11. n.23. Capell, Tholos. decis.423. num.3. in addit. & Decian. lib.6. sui tract. criminal. cap.27. in princip. arg. cap. conquerente de restit. spoliat. & aliorum iurium. Sup. his damnis infra in Res. 117. §. Quæro tertio. & seqq.

6. Cum igitur (Illustrissimi Domini) rei principales extracti per violentiam ab æde Sacra D. Francisci, & post longam & crudelissimam carcerationem quindecim mensium in fortiis Laicalis Curiæ extrahentis detenti fuerint, tandem aliquando restitui Nuntio Neapolitano, apud quem nihilominus per alios tres menses carcerati, postmodum Romam se contulerint ad audiendum ordinem V. S. Congregationis, sunt ad eamdem Ecclesiam, vnde fuerant extracti, incolumes remittendi: vt secundùm prædicta iura, & Doctores, & iuata prædictas auctoritates Ecclesia spoliata in primis, & ante omnia restituatur.

7. Nec dicatur primò Ecclesiam restitutam fuisse, cùm carcerati restituti fuerunt Nuntio Apostolico Neapolitano, & hoc sufficere, vt decisum fuisse testatur Episcopus Montis Marani in Curia Archiepiscopali in sua praxi, cap.22. num.8. arg. cap. scire debes 7. quæst.4. cap.1. de restitut. in integr. Clement.1. de foro compet. cap. nouit. de iudic. cap. de catero, de Cleric. non resid. & fortiùs cap. si quis contum. 17. q.4. & ex notatis per Archidiaconum ibidem, quòd pœna pecuniaria, propter violatam immunitatem Ecclesiasticam fit soluenda Episcopo: ex quibus dicit Ioan. Andream concludere in cap. quamquam, de censib. sufficere, quando iniuria facta est Ecclesiæ, quòd satisfactio fiat Episcopo, referens etiam Marian. Socin. de visitat. lib. 11. in fin. asserere in vim c. exigit, de censib. in.6. restitutionem fieri posse similiter Episcopo; quia Episcopus repræsentat Ecclesiam, & est in Ecclesia sicut Ecclesia in Episcopo d.c. scire debes: ad effectum huius restitutionis debet reus relaxari in libertatem, & non solùm in libertatem, sed securus reduci ad locum tutum per extrahentes debet, vt in suam pristinam, & omnimodam libertatem & securitatem se recipiat, quemadmodù post Igneum in l.1. n.25. Hond. Silan. & alios quos citat, tenet Decianus de lib.6. c.29. aliàs 30. n.7. Quæ quidem regula an obseruata fuerit cum meis Clericis Aquilanis suppliciter Illustrissimorum DD. relinquitur pientissimæ discretioni; & iura in oppositum allegata non concludunt aliquid pro singularissima opinione contra certissimam veritatem.

8. Non primum, videlicet cap. scire debes 7. q.4. in quo dicitur Episcopum esse in Ecclesia, sicut

F Ecclesia

Ecclesia est in Episcopo : quia Glossa ibi datur Brocardica : & ipsius dispositio non potest accommodari Ecclesiæ materiali cuius est priuilegium immunitatis, vt suprà præmissum est, nemo enim dixerit Episcopum esse Ecclesiam materialem, ne cogatur ad mouendum risum auditori, & quæ disponuntur in iure circa reparationem, ornatum, reconciliationem & alia huius generis disponi circa personam Episcopi.

9. Non secundum, scilicet *cap.1.in integr.restit.* quod immo facit pro nobis : quia distinguit Episcopum ab Ecclesia, sicut distingitur minor à tutore; & sic Episcopus debet restituere extractum ab Ecclesia, vt illæta conseruet illius iura : sicut tutor debet conseruare illæsa iura minoris secundùm dispositionem cap.

10. Non tertium, scilicèt Clement. *de for. compet.* in qua disponitur iniuriam irrogatam Episcopo esse irrogatam Ecclesiæ : quia etsi verum sit, quòd iniuria irrogata Episcopo censeatur irrogata Ecclesiæ, cuius est caput; non tamen hinc benè inferretur aliquod ablatum, puta Calicem ab Ecclesia materiali & restitutum Episcopo non esse restituendum ab Episcopo dictæ Ecclesiæ, ea ratione quia iniuria fuit facta Episcopo, & sic homo extractus ab Ecclesia cum iniuria Episcopi, & Ecclesiæ restitutus Episcopo, debet postmodum restitui Ecclesiæ; cum restitutio sit in pristinum statum rei positio, *l.quod si minor.§. restitut.ff.de minor.*

11. Non quartum, videlicet *cap. nouit.de iudic.* quod præceptum correctionis, Dic Ecclesiæ, impletur, si dicatur Episcopo : quia etsi præceptum correctionis, Dic Ecclesiæ, impleatur, si dicatur Episcopo, qui est caput Ecclesiæ : non tamen inde sequitur, quòd Episcopus non debeat vlterius satisfacere Ecclesiæ, vel reducendo ouem errantem, vel eam tanquam morbidam ab illa expellendo, vt habeatur tanquam Ethnicus & Publicanus : & sic pari ratione restitutum sibi reum antea extractum ab Ecclesia, vel illum debet Ecclesiæ restituere, vel illum consignare Curiæ sæculari in exequutionem, *cap.final.de immunit.Eccles.* & Bullæ Gregorianæ.

12. Non quintum, scilicet *c.de cætero, de Cleric. non resid.* quòd qui seruit Ecclesiæ, seruit Episcopo: tum, quia dispositio huius cap. habet fallentiam respectu Ecclesiæ; seruitij, vt per Doctores in eo : tum quia si est bona hæc consequentia, qui seruit Episcopo seruit Ecclesiæ; ergo extractus restitutus Episcopo, est restitutus Ecclesiæ, sicut completo seruitio Episcopi debent Canonici remitti ad seruitium Ecclesiæ : sic extractus ab Ecclesia post ipsius restitutionem factam Episcopo liber debet remitti ad Ecclesiam, seruata forma sacrarum constitutionum : nisi exceptuata crimina commiserit, vt *suprà.*

13. Non sextum, videlicet *cap. si quis contumax* 17. *q.4.* quòd pœna pecuniaria propter Ecclesiæ violationem sit soluenda Episcopo: tum quia *in c. si quis,* in atrio eiusdem causæ & quæstionis statuitur oppositum, vt nempe quicquid soluendum est pro violata immunitate Altario illius Ecclesiæ, à qua aliquis fuit extractus debeat solui, tum quia Glossa *in d. c.si quis contumax*, conciliando dicit pecuniam esse soluendam Episcopo; si extractio fuit facta ab Ecclesia Cathedrali, quod non implicat in casu nostro, cùm extracti fuerint rei principales ab Ecclesia Conuentualium fratrum S. Francisci : tum fortius ad propositum, quia quicquid sit de pœna soluenda, restitutio extracti debet fieri illi Ecclesiæ, quæ fuit violata, cùm sit diuersa ratio restitutionis, & satisfactionis, argumento *cap.si Canonici, & de offic. ordinarij in 6.* in quo statuitur restitutio damnorum & interesse Canonicis, & pœna pro iniuria ipsi Ecclesiæ, quæ fuit frustrata diuinis officiis : restitutio enim pertinet ad iustitiam commutatiuam, & sic debet fieri illi, à quo res ablata est, vt Summistæ docent communiter *in verb. Restitutio :* atque ex hac distinctione ruunt authoritates in oppositum allegatorum Doctorum: pœna enim & satisfactio pro illicita exactione prædiorum ab Ecclesiasticis, vt *in l.d.cap. quamquam,* & in visitatione vt *in d.cap. exigit, de censibus*, applicanda benè est fisco Episcopali : quod autem fuit exactum, debet restitui personæ, vel loco grauato, sicut extractus Ecclesiæ violatæ : alias priuilegium immunitatis Ecclesiasticæ seruiret de vento.

14. Ad summum tamen præfata decisio dictæ Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ potest aliis rationibus sustineri ad hunc effectum tantùm, vt videlicet intelligatur Ecclesia restituta propter consignationem extracti factã Episcopo, ad hoc vt extrahens aliis adimpletis, ad quæ ipse tenetur, possit ab excommunicatione incursa absolui; non autem quòd facta dicta consignatione, reóque posito in Carceribus Episcopi, si delicta non commiserit exceptuata per Bullam Gregorianam : non sit restituendus loco sacro, vnde fuit abductus, eò magis, quod vt idem Auctor paulò ante fatetur *loco cit. n.6.* ex mente Bartoli, & Abbatis, Ecclesiæ spoliatæ competit interdictum de libero homine exhibendo pro restitutione hominis ab ea extracti : dictúmque interdictum licet personale est in rem conceptum, sicut cætera interdicta *l.1.§.penult.ff.de interdict.* Vnde si ita est, datur contra quoscumque detinentes, etiam quòd sint Episcopi, vel alij superiores Ecclesiastici, qui retinent carceratos extractos ab Ecclesiis ipsis restitutos, nisi delicta commiserint exceptuata.

15. Nec dicatur secundò ad effectum cognitionis, an dicti Clerici commiserint delicta exceptuata, retinendos esse carceratos in terminis Bullæ Gregorianæ : nam Respondeo primò dictos Clericos esse imputatos tantùm verbotenus à parte aduersa, & forsan per processus formatos à Laicis de homicidiis cum qualitate sacrilegij, quæ non sunt crimina exceptuata, neque de iure in corpore, neque per Bullam prædictam nominatim. Respondeo secundò cùm simus in materia spolij, probatio delictorum ad effectum impediendi restitutionẽ debet deduci incontinenti: alioquin non venit impedienda restitutio, ex his, quæ ita in terminis nostris tradit Remigius *in tract. de immun. Ecclesiarum, quæst.17.ad finem,* & Cardinalis Tuschus *in verb. Ecclesia, concl. vers. sicut si dubium sit.* Hæc tamen probatio incontinenti contra dictos Clericos deduci non potest, cùm aduersùs ipsos alij processus fabricati non fuerint, quàm laicorum, quorum acta non sunt attendenda contra Clericos tanquam nulla ex defectu iurisdictionis qua penitus carent, & cuius omnino sunt incapaces quoad illos, præsertim quòd ipsi de sua iurisdictione contendunt per Canonistas communiter *in cap. at si Clerici, de iudiciis*, & non possunt facere plenam probationem ad hunc effectum requisitam secundùm doctrinam Prosperi Farinacij *in consil. 76. num. 3.* & Ambrosij *cap.21. num.4.* Immò adeò incontinenti est deducenda probatio delictorum exceptuatorum ad effectum prædictum impediendi restitutionem extractorum ab Ecclesiis, vt nec sit dandus terminus fisco, ad probandum reum commisisse delicta exceptuata, etiamsi aliàs illis constiterit per confessionem ipsius extracti, vt benè probat cum aliis, quos citat Marius Italia *loco citato numer. 3.* ad hoc omnino videndus. Respondeo tertiò fortiùs & circa periculum instantiæ, & hæsitationis in contrarium Bullam Gregorianam concedere facultatem carcerandi laicos ab Ecclesiis extractos ad effe-

ctum

ctum cognitionis, au commiserint delicta exceptuata, cum expressa prohibitione facta Laicis officialibu. *vers. sicuti etiam prohibemus*, ne se ingerant in extractione, & carcctatione Clericorum ab & in Ecclesiis etiam sub prætextu criminum exceptuatorum, cum decreto irritante & clausula. Vnde retinere carceratos ad effectum cognoscendi, vel puniendi Clericos extractos à Laicis, vt præfertur, esset manifestè probare, & ratum habere factum contra dictam Bullam Gregorianam, in qua feruntur omnes censuræ, & pœnæ, quæ sunt contra violatores libertatis, iurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticæ inflictæ per sacros Canones, Concilia, & constitutiones prædecessorum Gregorij XIV. aduersùs facientes contra vel præter dispositionem suæ in contrarium allegatæ constitutionis.

16. Atque ex hac vltima responsione cessant omnes difficultates, & superest tantummodo supplicandum, provt genibus flexis supplicamus Clericos nostros post iniustissimas, diras, & longissimas carcerationes, & per ciuitates ignominiosissimas distractiones pro reparatione honoris, immunitatis, libertatis, & iurisdictionis Ecclesiasticæ apud insignem Ciuitatem in ianuis residentiæ Christi Vicarij ad pristinam libertatem restitui, iusto & misericordissimo iudicio, & imperio Vestrarum Illustrissimarum & Reuerendissimarum DD. Quas Deus, &c.

17. Dicendum est igitur ex supradictis reum esse à iudicibus Laicis restituendum Ecclesiæ, à qua fuit extractus.

18. Verùm pro Coronide huius resolutionis mihi videtur ex his non esse relinquendam curiosam & practicabilem quæstioné. An sicut Ecclesia, vt dictum est, spoliata reo est restituenda; sic etiam sit restituendus Regius Fiscus, si fuerit reo spoliatus, qui detinebatur à suis Satellitibus. Et affirmatiuam sententiam docet Ioannes Maria Nouariu. *in summa Bullar. tit. de immun. n. num.* 14. vbi sic ait: Ampliatur dundecimò in fugientibus è carceribus, vel è manibus famil æ: quod intelligas, quando ipse se eximeret; secus verò si fuisset ab aliis exemptus à manibus familiæ: provt accidit casus iste in Ciuitate Castellanatensi, vbi Vicariatus officiom gerebam, & fuit restitutus carceratus familiæ. Et ratio est, quia sicut Ecclesia, quæ fuit spoliata, habet interdictum de libero homine restituendo; ita etiam familia habet interdictum restitutionis: quia Ecclesia dicitur cultrix iustitiæ, vel semper fuisset detentus per Birruarios; nam non obstante quòd ita detentus vim faciendo traxisset secum Birruarios, intus Ecclesiam, non gaudebit immunitate nisi liber & solutus euasisset manus familiæ. Ita Nouarius. Qui pro sua opinione adducit Francum *decis.* 709. *num.* 3.

Sup. hoc supra in Ref. 106. §. Ad id.

19. Sed hanc sententiam protsùs esse reiiciendam existimo. Et ideò dicendum est extrahentes reum è manibus Satellitum, malè facere, & dignos esse maxima pœna: puto tamen tam ipsos, quàm reum, si in Ecclesiam confugiant gaudere eius immunitate, nec reum restituendum esse Curiæ sæculari. Et ratio est clara: nam in tali casu reus liber ingreditur in Ecclesiam, & verum est, quod ad eam confugiat: ergo eius immunitate non est priuandus; cùm omnia iura absolutè asserant reos confugientes ad Ecclesiam eius immunitate gaudere, vt patet ex *cap. inter alia, de immunitat. cap. definiuit* 17. *quæst.* 4. ex *l. x. C. de his, qui ad Eccles. confug.* vbi absolutè dicitur; Sancimus nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere. Cùm igitur supradicti Canones absolutè loquantur, & non distinguant, sequitur neque nos distinguere debere ex vulgatis testibus, quos adducit Surdus *consil.* 51. *num.* 7. & Iason *in l. non dubium,*

Sup. hoc in duabus præcedentibus Ref. & supra in Ref. 23. cursim in vers. Tertio.

num. 58. *ff. de legibus*, & alij communiter. Et tradit in simili casu Henricus Canisius Professor Sacrorum Canonum in inclita Academia Inglostadiensi *lib.* 3. *Decret. tit.* 12. *de immunit. Eccles. fol. mihi* 241.

20. Confirmantur supradicta: quia omnes, & ipse Nouarius asserunt reum, qui se ipsum exemit è manibus Satellitum, gaudere immunitate; ergo debet etiam gaudere, si exemptus fuit adiutorio alterius. Probo consequentiam, quia in vtroque casu reus, dum confugit ad Ecclesiam, liber & non captiuus ad eam confugit; ergo debet eius immunitate gaudere. Etsi non desint Auctores tam veteres, quàm recentiores non ignobiles, quos ego congessi *in part.* 1. *tract.* 1. *resol.* 30. & tenet nouissimè Canisius *loco citato*, asserentes reum, etiamsi captus & in manibus Curiæ intret in Ecclesiam, eius gaudere immunitate: ergo quantò magis reus, de quo loquimur, debet illa gaudere; qui liber, vt diximus, & non captiuus ad eam confugit. Adde quòd in Bulla Gregoriana nominatim excluduntur rei, qui ad Ecclesiam confugientes non possunt eius immunitate gaudere; inter quos non numerantur rei è Satellitum manibus extracti: ergo non sunt ab immunitate excludendi: quia, vt ipsemet Nouar. *num.* 47. fatetur, verba Bullæ non sunt amplianda, nec extendenda, neque limitanda, seu declaranda, sed intelligenda, provt sonant.

Quæ hîc est supra Resolut. 105.

21. Restat modo respondere ad argumentum, quod pro se adducit Nouarius: nempe quia sicut Ecclesia spoliata debet restitui; ita & Curia sæcularis. Et respondeo disparem esse rationem: nam in casu Ecclesiæ iudex sæcularis illam spoliauit, abstrahendo ab ipsa reum violenter, & ideò meritò est delinquens ei restituendus: sed in nostro casu non ipsa Ecclesia spoliauit Curiam sæcularem, sed alij: & ipsa recepit reum liberum & non captiuum: ergo nulla ei adest obligatio restituendi illum. Caueant igitur Episcopi ab hac Nouarij opinione; nam si illam in praxi deducerent, essent seuerè puniendi.

22. Ad alium verò casum, quem affert Nouarius. Respondeo primò disparem esse rationem cum isto, de quo locuti sumus: nam reus non confugit liber ad Ecclesiam, sed adhuc in brachiis Curiæ sæcularis. Vel respondeo secundò in hoc etiam casu reum gaudere immunitate; vt ego nominatim contra Nouarium cum multis Doctoribus probaui *in part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 106. *& in part.* 3. *tract.* 1 *resol.* 36. *& in part.* 1. *tract.* 1. *resol.* 13. Et nunc pro probabilitate dictæ sententiæ adducam auctoritatem Mariani Socini viri in legali literatora celeberrimi *tract. de citat. art.* 17. *in* 2. *membr.* vbi docet, Quod si familia capit aliquem extra domum, & captus trahens capientem ingressus fuerit domum, vel intra clausuram domus partem corporis immiserit, non debet inde inuitus extrahi: ita & reus, qui secum rapit Satellitem, & confugit ad Ecclesiam, debet eius immunitate gaudere. Cæteras verò rationes pro hac sententia videbis penes me ipsum in locis citatis. Et ita hanc sententiam post hæc scripta inueni docere Ghilinum *in summa ver. Ecclesia*, *num.* 2. & me citato Glianes *de censuris ver. extrahens*, *num.* 18. Trullench *in Decalog. tom.* 1. *c.* 11. *dub.* 1. *num.* 11. & Cæsarem Loccatellium *in Breuiario de Tortura, inspect.* 5. *num.* 162. vbi affirmant reum, qui ligatus cum Satellite fugit in Ecclesiam, debere eius immunitate gaudere.

Quæ omnes hîc sunt supra Ref. 102. 103. & 104. & in Ref. 106. §. Nec. à vers. Vnde.

Sup. hoc in Resolutionibus not. præteritæ.

23. Sed cùm satis probatum sit reum exemptum è manibus Satellitum, & ad Ecclesiam confugientem gaudere eius immunitate. Quæritur an eadem etiam gaudeant immunitate illi, qui exemerunt: maximè si reus ibat iam damnatus ad Triremes, vel exemerunt è carceribus. Et negatiuè quidem

responderet Sarpus, quia qui eximunt condemnatos è manibus familiæ sæcularis incidunt in crimen læsæ Maiestatis, *ex textu in leg. cu.usque, verb. item qui confessum, ff. ad leg. Iul. Maiest.* & docet Alexander *consil.35. num. 4. vol. 2.* Bursatus *consil. 216. num. 1. & 5. vol. 2.* Viuius *decis.92. num.4.* & alij, quos plena manu citat Mastrillus *in indulto, c.59. num.1. & 2.*

24. Verùm contrarium tenendum est, maxime in terminis Bullæ Gregorianæ, in qua solùm excluduntur ab immunitate Rei læsæ maiestatis tantùm in personam Principis. Vnde ex his etiamsi eximentes in ipso actu eximendi vulnerarent, immò occiderent Satellites Regios vel fiscum; si postea ad Ecclesiam confugerent, eius vtique immunitate gauderent: nam licèt occidentes Officiales Regios committant crimen perduellionis *ex leg.1. ff. ad leg. Iul. Maiest.* & notant Doctores, quos citat Farinacius *quæst. 112. num. 136.* Antonius de Amatis *decis.1. & 4.* cum aliis. Tamen, vt dictum est, solum crimen læsæ maiestatis in ipsam personam Principis excluditur ab immunitate. Ergo, &c.

Sup. hoc supra in Res. 54. sed lege etiam alias eius primæ not.

RESOL. CIX.

An extractus violenter ab Ecclesia à parentibus occisi, si superueniat curia sæcularis, & capiatur, debeat adhuc gaudere Immunitate?

Idem est, si metu iniustè illato, quod à iudice sæculari capiendus sit in Ecclesia, & fugis ab ea, adhuc non potes capi, quia tunc non diceris egredi, sed extrahi per violentiam. Ex part.9. tr.7. & Misc.2. Res.6.

§.1. NEgatiuè respondet nouissimè, nixus authoritate Patris Suarez, Regens Sanfelicius *tom.2. decis.276. n.5.* & distinguendum putat: nam, si Iudex misit alterum, qui, tanquàm priuatus amicus falsus, illum deciperet, vel inimicus vim inferret, tunc sine dubio non potest capere illum: quia actio principaliter est Iudicis, & ideò ipse tenetur Ecclesiæ restituere: si verò ipse nihil cogitando de priori iniuria, reum inuenit extra Ecclesiam; potest sine dubio illum capere, & contra illum procedere; quia extra locum sacrum illum inuenit, & ibi incipit exercere iurisdictionem suam, & ideò non violat immunitatem, neque ipse tenetur homines restituere Ecclesiæ; alter verò, qui illum extraxit, tenebitur restituere: quòd si iam non potest, est per accidens, & satisfacit, restituendo expensas, & damna, prout poterit.

2. Nec obstat id, quod dicitur, quòd persona extracta sit priuata libertate, & venit restituenda, tanquam res affecta, quæ ad quencunque transit, cum vitio transit: nam respondetur, nullo iure id esse fundatum, & iura adducta loquuntur in casu diuerso, quando, videlicet, cohæret vitium. Et ita loquitur textus in *l. Si abducta. C. de furt.* In casu nostro, etsi priuilegium prædictum competit personæ, attamen competit ratione loci, & donec est in loco: vnde, si sponte exierit ab Ecclesia, non gaudet immunitate. Remig. *in tract. de immunit. in princip.3. præsuppos. n.12. & seq. & fall.12.* Clar. *in §.fin. q.30. n.1. vers. Sed certè.* At cùm in Ecclesia nulla per familiam Curiæ sæcularis illata fuerit violentia; sed extra locum sacrum captus, in quo persona erat priuilegiata, sequitur, non esse restituendam. Nec à Iudice potest dici spoliata persona immunitate, cùm non adfuit consensus, & authoritas ipsius in extractione ab Ecclesia; sed eam familia ceperit, postquam ad locum non immunem traxerunt, & interdictum: vnde vis non competit contra illum, qui non spoliauit, cap. *Cum ad Sedem. de restit. spoliat.*

3. Sed contrariam sententiam prorsus sustinendam esse puto quam cum Peregrino, Megala, & Genuensi firmani *in part.1. tract. 1. resol. 26.* & nunc contra Sanfelicium mecum firmo cum Gregorio de Valentia *tom.3. disp.6. q.15. punct.1. ad resp. ad 2.* Bonac. *tom.2. disp.3. q.7. §.2. n.10.* & Castr. Pal. *tom.2. tr.11. disp. vnic. punct.11. n.2.* qui nominatim refellit Suarez. Ratio est: quia illa extractio est violenta: sed omnis extractio violenta, est nulla, & reo præiudicare non potest; aliàs facilè possent Iudices confugientes ad Ecclesiam capere, & punire, si per vim ab alijs extractos licitè capere, & punire possent: ergo. Dices: Iudex, qui non fuit particeps huius violentæ extractionis, dici non potest extrahere delinquentem à loco sacro, sed ex profano: ergo non violat immunitatem. Sed respondeo, Iudicem violare immunitatem: quia primam extractionem continuat: delinquens enim, etsi extra locum sacrum existat corporaliter, moraliter tamen reputandus est, ac si in loco sacro adesset: tum; quia extractio nulla fuit: tum, quia immunitatis priuilegium non amisit; siquidem Ecclesiæ est restituendus. At idem est, si, metu iniustè illato, quòd à Iudice sæculari capiendus sis, fugias ex Ecclesia, adhuc non potes capi: quia tunc non tam diceris egredi, quàm extrahi per violentiam. Sic pluribus comprobat Farinacius *in Append. de immun. c.2. n.55.* Et hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet etiam, me citato, Trullench *in Decal. tom.1. lib.1. c.11. dub.1. n.14.* Non est igitur recedendum ab affirmatiua sententia, quam contra Suarez communiter tenét omnes, vt visum est, qui post ipsum scripserunt.

Quæ nunc hanc sequetur. & infrà in Res. 112.

Sup. hoc lege doctrinam Res. not. præteritæ, & infra ex Res. 127. §. Ad id.

RESOL. CX.

An index, qui non mandauit extrahere reum ab Ecclesia, sed satellites, vel alij extraxerunt vi, vel dolo, teneatur restituere reum in Ecclesia, vel possit contra illum agere. Ex part.1. tract.1. Res.16.

1

§.1. IN tali casu posse aduersùs talem procedere, quia illum inuenit extra locum sacrum, putauit Suarez *de Relig. tom.1. tract.2. lib.13. cap.3. num.17.* & ideò illum non esse Ecclesiæ restituendum, nec pœnas violatæ immunitatis incurrere docet.

2. At ego semper contrariam sententiam tenui, quam posteà docuit noster Megala *in 3. p. lib.4. c.2. q.1. n.32.* Peregrin. *tract. de immunit. Ecclesiæ, c.20. n.324.* Et ratio est: quia talis reus est affectus pro restitutione Ecclesiæ, quæ fuit dolo, seu vi spoliata: ergo ad quencunque transierit, cum tali onere transit: sicut res furtiua transit ad omnes cum onere restitutionis, cui de iure competit, scilicet, domino suo. Adde, quòd in Bulla dicitur: *Extrahunt, capiunt, & incarcerant.* Vt igitur dicta verba operentur effectum suum, *iuxta cap. Pastoralis, de appellat.* sunt intelligenda, *capiunt, & incarcerant*, scilicet, extractum. Ita Peregrinus. Deinde Summus Pontifex in ista Bulla punit attentantes aliquid præter, vel contra eius formam: sed Iudex, qui, si non mandauit, tamen extractum non restituit; contra Bullam attentare dicitur: ergo illius pœnam incurrit. Sed, quia talis casus accidit in vrbe Neapolitana, & vt *suprà* diximus, fuit decisum: ponam verba Episcopi Genuens. *in praxi, c.17. n.5.* vbi sic ait: [Anno 1598. quidam assassinus interfecit quandam personam, & posteà confugit ad Ecclesiam, à qua fuit per vim extractus à consanguineis occisi, & aliquibus satellitibus Curiæ sæcularis, & eodem die coram Iudice sæculari confessus fuit commisisse dictum homicidium per assassinium. Fuerunt per Curiam Archiepiscopalem citati omnes Iudices M.C. Vicariæ, Aduocatus, & Procurator Fiscalis, & etiam

Sup. hoc in Res. præterita, & infra Res 112. & ne desertas videre etiam doctrinã Res. 111. & signanter §. Ad id. Res. 127.

Supra in Res. quæ nunc est infrà 113. & pro particula *attentare.* contenta in hoc textu lege suprà Res.4.

etiam Carcerarij, quatenus deberent reſtituere dictum extractum Eccleſiæ prædictæ, vel procurare eius reſtitutionem, & non impedire reſpectiuè ad finem, quòd ſi conſtiterit Curiæ Archiepiſcopali à dicto delinquẽte fuiſſe commiſſum delictum exceptũ in Bulla, poſſet eidem Curiæ ſæculari conſignari; qui nõ aliter procurauerunt; ſed poſt breue tempus laqueo ſuſpendi fecerunt: & ſic per Curiam Archiepiſcopalem fuerunt declarati excommunicati omnes prædicti Iudices, Fiſcales, Carcerarij, ſatellites, & conſanguinei occiſi, qui extraxerant dictum iuuenem à dicta Eccleſia.] Ita Genuenſis. Vnde apparet, omnes reos extractos ab Eccleſia vi, vel dolo per quaſcunque perſonas, eſſe à iudice laïco Eccleſiæ reſtituendos: & ſi aliter fecerint, in excommunicationem, & pœnas Bullæ Gregorianæ incident.

RESOL. CXI.

An reus amittat Immunitatem, qui deceptus fuit ſubdolis verbis, & fallaciis ad egrediendum ab Eccleſia, & iudex poſſit illum punire? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 26.

Sup. hoc ſup. in Reſ. 83. §. vlt. curſim ad medium, & lege doctrinam Reſ. præteritæ, & ſi placet etiã alias eius not.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Bonacin. *de leg. diſp.* 3. *q.* 7. §. 2. *n.* 10. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 6. *n.* 154. Duard. *in Bulla Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 16. *n.* 34. Fagundez *de Pracep. Eccl. tract.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 56. qui citat Suarez, & Nauarrum; quamobrem aſſerit: [Videant delinquentes, ne ſe falli ſinant: vbi primùm enim à loco ſacro ſponte egrediuntur, hanc immunitatem amittunt: Fallit tamen hoc, iuxta Syluest. *verb. immun.* 3. *n.* 34. niſi exeant ad requiſita naturæ, cui libenter adhæreo: indecens enim eſt: vt Eccleſia Dei: & locus ſacer, qui omni odorum ſuffimento olere debet, his immunditiis ſordeſcat.] Ita Fagundez.

2. Non reticebo tamen, contrarium docere Bobadill. *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 80. ibi. [Aunque por palabras blandas: ò enganoſas, ò promeſſa, &c.] Idem docet Villadiego *in Polit. cap.* 3. *num.* 222. & noſter P. Megal. *in* 3. *p. lib.* 4. *cap.* 2. *quaſt.* 1. *num.* 32. vbi aſſerit. Et prædicta produnt, etiamſi blandis verbis, vel fallaciis à miniſtris Iuſtitiæ, vel Iudice inductus delinquens ſponte exiret. Vnde hæc ſententia in fauorem Eccleſiæ amplectenda videtur, & illam etiam docet Maſtrill. heu quondam noſter! *lib.* 2. *decis.* 169. *num.* 12.

RESOL. CXII.

An iudex laïcus violet immunitatem Eccleſia, ſi carceret aliquem à perſonis priuatis per vim extractum ab Eccleſia?

Et notetur, quod priuata perſona, qua extraxit aliquem ab Eccleſia, afficitur cenſura. Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 102.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 109. & 110.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet Suarez *de Religione tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 17. & 19. *in fine.* quia talis iudex, vt ſuppono, non fuit particeps extractionis: ergo non incurrit pœnas.

2. Sed ego affirmatiuam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, quia illa extractio irrita fuit & nulla, ergo extractus illicitè, ne iuridicè potuit à iudice laico incarcerari, quamdiu per extractum non ſtetit, ne in loco ſacro reponeretur. Adde quòd Gregorius X I V. in ſua Conſtitutione interdixit illas actiones per particulam *vel*, quæ eſt alternatiua, ibi capere, extrahere, aut carcerare, & ita docet Bonacina *in Decalog. diſp.* 3. *quaſt.* 7. *punct.* 7. *num.* 10. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *quaſt.* 15. *punct.* 1. *ad* 2. & Genuenſ. *in praxi c.* 17. *num.* 6. vbi etiam rectè notat cum Peregrino *de immunitate cap.* 14. *num.* 10. & aliis contra Gambacurtam *lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 4. & 5. quòd priuata perſona quæ extrahit aliquem ab Eccleſia afficitur cenſura.

RESOL. CXIII.

An ſi conſtaret notoriè reum non gaudere Immunitate Eccleſia, poſſit illum iudex ſacularis extrahere ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi? Ex part. 1. tr. 1. Reſ. 14.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Gambacurt. *lib.* 6. *cap.* 14. & *lib.* 8. *cap.* 10. Villadiego *in Polit. cap.* 3. *num.* 238. & ante Bullam Gregor. probabiliter docuerat Suarez. *de Relig. tom.* 1. *tr.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq.

2. Sed hodie poſt Conſtitutionem Gregor. X I V. vt notat Filliucius *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 6. *num.* 154. & Durandus *in Bulla Cœna, lib.* 2. *can.* 15. *quaſt.* 16. *num.* 31. hæc opinio eſt prorſus refellenda, & non audaunt Iudices illam in praxi obſeruare, nam ſine dubio excommunicatione incurrerent, & contra ſacram immunitatem efficerent. Et ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, teſtatur Genuenſis *in praxi, cap.* 17. *num.* 5. & Riccius *p.* 5. *collect.* 1792. & idem docet Lazarius *tract. de Blaſphem. quaſt.* 5. *n.* 71. vbi ſic ait: [Forma huius Conſtitutionis ſeruanda eſt, etiamſi confugientem ad Eccleſiam, notorium ſit, commiſiſſe delictum exceptuatum in ea: adhuc enim Epiſcopus debet priùs cognoſcere, an hoc ſit verum; & poſteà conſignare reum Curiæ ſæculari: aliàs extrahentes incurrerent cenſura, & reus eſt Eccleſiæ reſtituendus.] Hoc etiam docet Farinac. *in Append. immunit. cap.* 22. *numer.* 359. Raynerius *in Catal. cenſur. capite.* 9. *excom.* 31. *notab.* 3. & nouiſſimè Franc. Zipæus *in ſua Anal. Iur. can. lib.* 3. *de immun. Eccleſ. n.* 12. cum noſtro P. Megala *in* 3. *part. lib.* 4. *c.* 2. *q.* 1 *num.* 31. vbi aſſerit, formam huius Conſtitutionis eſſe ſeruandam, licet notoriè conſtet reum commiſiſſe delictum in hac Extrauaganti exceptum. nam, etiam ſi notorium releuet ab onere probandi *cap. veſtra: de cohabit. Cler. & mul.* tamen non releuat, quando probatio requiritur pro forma. Hæc ille, & alij. Ex quibus conſtat, me his diebus elapſis quodam ſupremo Miniſtro Regio rectè opinionem Gambacurtæ reprobaſſe, illum à tali ſententia amouendo.

RESOL. CXIV.

An in caſibus exceptis liceat iudicibus ſacularibus ſine licentia Epiſcopi reos ab Eccleſia extrahere? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 42.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunitate Eccleſ. part.* 4. *num.* 10. Acugna *in Decret. Gratian. part.* 1. *diſt.* 87. *cap.* 6. *num.* 7. Iulius Clarus *lib.* 5. *quaſt.* 30. §. *fin. num.* 20. Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *n.* 18. Guido Papa *decis.* 121. *num.* 1. Boërius *decis.* 109. *n.* 2. Guilielmus de Benedictis *in repet. cap. Raynutius, ver. & vxorem, num.* 444. & alij teſtantes ita obſeruati in praxi. Sup. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq.

2. Sed hodie hæc ſententia non poteſt ſuſtineri ſtante Bulla Gregor. XIV. vt ego ipſe ſatis firmaui *in part.* 1. *tract.* 1. *reſolut.* 14. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Ambroſinum *de immunitate cap.* 11. *num.* 1. Simonem Rao *in reſponſ. ad dubia ſuper immunit. Eccleſ. fol. mihi* 27. vbi citat Auſterium, Vulpellum, Cynum & Syluestrum, & nouiſſimè Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

Peregrinum *de immunit.cap.14.num.6.* vbi sic ait. In casibus exceptis, si iudex, vel alius minister iustitiæ, absque licentia Episcopi, vel eius Officialis, & interuentu personæ Ecclesiasticæ à dicto Episcopo, vel eius officiali auctoritatem habente, per vim extrahat reum qui confugit ad Ecclesiam, graue sacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem, & pœnas contra sacrilegos prædictos statutas. Patet hæc conclusio ex præsenti constitutione Gregorij Papæ XIV. in illis verbis. Volumus dictáque auctoritate decernimus & declaramus, vt curia sæcularis eiúsque Iudices & Officiales ab Ecclesiis, Monasteriis, locísque sacris prædictis laïcum aliquem, vt præfertur, delinquentem, in nullo ex casibus supradictis (exceptis,) sine expressa licentia Episcopi, vel eius officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ ab eo authoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiamsi aliis Ordinarij sint, aut nullius diœcesis, aut Conseruatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem casu in loco exempto, & nullius diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios capere, extrahere, aut incarcerare, nisi eo casu, quo ipse Episcopus & dictæ personæ Ecclesiasticæ requisitæ illos in delictis (exceptis) superiùs expressis culpabiles tradere, aut capturæ & carcerationi interuenire & assistere recusauerint, túncque reuerentiæ Ecclesiæ & locis sacris debitæ memores prædictos delinquentes minori quo id fieri poterit cum scandalo & tumultu extrahere curent. Hodie tamen cessat per supradictam constitutionem Pontificiam. Ita Peregrinus, & ego.

RESOL. CXV.

An iudices laïci possint sine licentia Episcopi extrahere reos, qui commiserunt crimina exceptuata, quæ non gaudent Immunitate? Ex part.6.tract.1.Res.28.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Sarpus *cap.6. fol.61.* vbi sic ait. Vidimus hactenus, quibusnam sacris locis immunitas tributa fuerit; & quænam reorum conditio nequeat ab iis diuelli. Reliquum modò est, vt videamus; cùm reus aliquis ad Ecclesiam confugit, à qua iure abstrahi possit, quanam auctoritate id efficiendum fuerit. Quocirca communis est omnium opinio, Laïcum iudicem auctoritate, quæ nunc temporalis dicitur, absque Ecclesiasticis Præsulis venia, prehendendi ius tribuere, atque vt perficiatur mandare. Cuius sanè rei claræ admodum efficaces sunt causæ. Ecclesiarum namque immunitas non violatur, si per vim quispiam in ea comprehenditur, qui tamen eiusmodi defendi non potest immunitate: sed nemo in atrocioribus delictis ea passim vti potest; igitur à quocunque comprehendatur, Ecclesiarum immunitas illæsa est. Huc accedit prehendendi facultatem ab iis peti debere, qui negare possint: sed Ecclesiasticus eam negare nequit, quæ à lege tribuitur: quare ab ipso non est petenda. Ita ille.

2. Sed negatiuam sententiam sustinendam prorsùs esse puto, cui assistit ius commune, & constitutio Gregorij XIV. Probatur primò ex iure Canonico *in cap. frater 17. quæst.4.* vbi prohibetur potentioribus sæcularibus reum inuitum ab Ecclesia extrahere non captata Sacerdotis licentia: ergo, signum est Sacerdotis licentiam requiri. Item facit textus *in cap. definiuit 17. quæst.4.* in quo datur facultas reddendi Ecclesiæ extractum sine consensu Sacerdotis: vbi Archidiaconus & alij obseruant hoc procedere etiam ad publicum Latronem, & sic ad casus exceptos.

3. Probatur secundò ex iure ciuili per textum *in leg. pateant in fin.Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt*: vbi licèt Imperator extrahi posse statuerit confugientem in Ecclesiam cum armis, si monitus arma non deposuerit; adhuc fieri tamen non posse voluit Episcopo inconsulto: & reddit rationem, ne scilicet si multis passim hoc liceat, confusio generetur. Et licèt ibi Imperator requirat cum Episcopo etiam suorum iudicum iussionem; tamen ipse nihil in materia immunitatis contra sacros Canones potuit statuere. Sufficit nobis per dictum textum demonstrare, quod etiam de iure Ciuili Imperatores voluerunt confugientes ad Ecclesiam extrahi non posse inconsulto Episcopo. Vide etiam Authent. *Si quis.Cod.ad leg.Iul. de adulter, in §. final.* vbi statuitur, quòd si maritus inuenerit in Ecclesia hominem sibi de adulterio suspectum cum vxore sua loquentem: debet vtrumque defensori Ecclesiæ, aut aliis Clericis tradere, vt seruentur, donec sæcularis iudex, qui de hoc cognoscere debet, requirat Episcopum, vt illos ipsi tradat: quod etiam probatur ex Authent. *de mandat. Princip. §.Sed neque*, in illis verbis: *Auxiliabuntur autem tibi ad hoc etiam Deo amabiles Ecclesiarum defensores & OEconomi.* Et ratio est, quia captura reorum, vt patet, est actus iurisdictionis, qui in alieno territorio exerceri non potest, *ex leg.extra Territorium,ff.de iurisdict.& in cap.2.de constitut.in 6.* Ergo Iudex Laicus non potest exercere iurisdictionem in Ecclesia, quia non est de districtu Principis sæcularis, sed de Territorio iudicis Ecclesiastici, vt probat Cardinalis Tuschus *verb. Ecclesia conclus.5. num.10.* & Carolus de Graffis, *effect.1. num.617.* Farinacius *consil.214. n.3.lib.3.* & me citato Ciarlinius *controuers.forens.c.10. num.5.* & alij penes ipsos. Vnde hanc sententiam in terminis iuris communis tenent Doctores, quos citat & sequitur Farinacius *de immun.cap.vlt.num.356.* Caballus *in quæstionibus criminal.cap.194. num.12.* & Guallinus *tom.1.in defens.1.cap.31.num.3.* Rolandus à Valle *lib.1.consil.24.num.15.* & Ioannes VViggers *de instit. & iure tract.8.cap.6.dub.26.num.172.*

Sup. hoc supra in Res. 63. §.2. & in Res. 64. §.Ad doctrinam. & infra in Res. seq. lege §. Nec valet. & inferius in tr.2.& ex Resol.16. Vide §. Secundò.& ex Res. 102. §.1.2.& 3.

4. Sed hæc difficultas prorsùs cessat hodie stante constitutione Gregoriana; vbi clarè & expressè statuitur sæculares iudices non posse sine Episcopi licentia aliquem ab Ecclesia extrahere, etiam in ipsis casibus exceptuatis. Et ita ego cum multis Doctoribus satis firmaui *in part.1.tract.1.resolut.14.* vnde si in casibus exceptis iudex vel alius Minister absque licentia Episcopi, & interuentu personæ Ecclesiasticæ à dicto Episcopo, vel eius Officiali auctoritatem habentis, per vim extrahat reum in Ecclesia existentem, sacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem. Vide Doctores à me *in citata resolut.* congestos; quibus adde Chartarium *decis.crimin.46. num.87.* & Ciarlinium *in controu.forens.lib.1.cap.10. num.33.*

Quæ hic est prima post præteritam.

5. Vnde ex omnibus supradictis apparet cauendum esse Capitulo 75. Alphonsi Regis in Sicilia; dum vult, quòd aliqui delinquentes extrahi possint ab Ecclesia per iudices suos Officiales temporales in quibusdam casibus in prædicto Capitulo enumeratis.

6. Restat modò respondere ad argumenta, quæ pro sua confirmanda sententia Sarpus adducit. Et ad primum argumentum: quòd cùm tales delinquentes non gaudeant Ecclesiarum immunitate, illa nullo modo violatur, si in Ecclesia comprehendantur. Respondeo negando consequentiam: nam licèt crimina exceptuata non protegantur ab Ecclesia, non sequitur ex hoc delinquentes in ipsa comprehendi & inde

extrahi

extrahi poſſe ſine licentia Prælatorum Eccleſiaſticorum, vt & clariſſimè patet ex rationibus huculque ſuperiùs adductis.

7. Ad ſecundum argumentum, videlicet, quòd licentia petenda eſt ab illo, qui negare non poteſt: ſed iudex Eccleſiaſticus in noſtro caſu talem licentiam negare non poteſt. Ergo, &c. Reſpondeo, quòd talis licentia, licèt ab Eccleſiaſtico iudice negari non poſſit; tamen ab illo petenda eſt ex ratione, quam adducit Imperator *in leg. pateant, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* nempè, ne confuſio generetur, & irreuerentiam erga ſacroſanctas Eccleſias à Laicis Miniſtris in captura reorum.

8. Adde quòd etiam à Regularibus petenda eſt licentia ab Epiſcopo prædicandi in ſuis Eccleſiis; & tamen illam negare non poteſt Epiſcopus: & ideò ſufficit petita & non obtenta, vt vult Concilium Tridentinum. Ergo non eſt ſemper verum id quod Sarpus pro certo ſupponit, nempe licentiam non eſſe petendam ab illo, qui negare illam non poteſt. Vnde ex his omnibus refellendus venit Iuſtus. Oldeſob qui nouiſſimè *in pract. crimin. tit. 3. caut. 17. n. 3.* docet, hodie criminoſos non expectata Prælati licentia eſſe ab Eccleſia à iudicibus Laicis extrahendos, & contra Fagundez *in Decal. tom. 1. lib. 5. cap. 1. num. 22.* dicendum eſt aſſaſſinum non eſſe extrahendum à iudice Laico.

RESOL. CXVI.

An ſaltem ratione conſuetudinis iudices Laici poſſint extrahere reos ab Eccleſia in delictis exceptuatis, & excuſationem habere, ne obſeruent Bullam Greg. XIV. de Immunitate Eccleſiarum?

Et notatur eſſe reprobandam conſuetudinem, etiam in terminis iuris communis, in qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia, donec examinetur cauſa ab ordinario.

Et an Conſtitutio Gregoriana ſit vſu recepta, explanatur.

Et an vt conſuetudo præualeat, aduerſus canones, & leges Pontificias, opus ſit, vt introducta ſit cum ſcientia, & expreſſo conſenſu Summi Pontificis. Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 29.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Sarpus *c. 6. fol. 62.* vbi ex Epiſcopo Couarruuias affirmat hanc conſuetudinem toto terrarum orbe à Chriſtianis receptam eſſe, & *fol. 51.* approbat etiam aliam conſuetudinem vt ſuprà viſum eſt, extrahendi fures ab Eccleſia, & paſſim in tota ſerie huius libri approbat conſuetudines in materia immunitatis Eccleſiarum.

Sup. in Reſ. quæ hîc eſt 57.

2. Sed has conſuetudines prorsùs reprobandas eſſe exiſtimo. Et probatur noſtra opinio. Primò quia nulla conſuetudo valet, quæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet *ex cap. grauem, de ſentent. excommunicat.* aſſerunt etiam communiter Canoniſtæ *in cap. nouerint, de ſentent. excommunic. & in cap. Eccleſia Sancta Maria, de conſtitut.* Sed conſuetudo, de qua loquimur, vt obſeruat Peregrinus *de immunitat.* Ambroſinus *cap. 14. num. 2.* Bonacina *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 8. punct. 10. num. 4.* & alij, eſt conſuetudo contra immunitatem Eccleſiarum. Ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. not. prætericæ §. Sed an. & ſupra in Reſ. 3. §. Ex his. & infra in tract. 2. Reſ. 335. per totam, & ſignanter §. 7.

3. Secundò conſuetudo irrationabilis de iure non valet *ex cap. final. & ibi* Gloſſ. *in verb. irrationabilia, de conſtitut. in 6. & ex cap. fruſtrà cap. mala diſtinct. 8.* Sed conſuetudo, de qua loquimur, vt pote Sacris Canonibus contraria, eſt irrationabilis, vt patet *ex cap. cum venerabilis. cap. ad audientiam, de conſuetud.* Ergo, &c.

4. Tertiò conſuetudo ſtatuto æquiparatur *ex leg. de quibus, ff. de legibus ex cap. cum dilectus, de conſuetud.* & ideò non inducitur ſuper his, ſuper quibus populus expreſsè ſtatuere non poteſt, vt obſeruat Aymon *conſil. 134. num. 25.* & latiùs *de antiquitate temporum in 4. part. ſect. 1. num. 13.* Sed in materia immunitatis Eccleſiaſticæ, & Eccleſiarum non ſolùm popolus, ſed Principes Laici nihil ſancire poſſunt, vt habetur *in cap. ſolita, de maior. & obediend. & in cap. 1. de conſtit.* Ergo nec conſuetudinem introducere valent.

5. Quartò immunitas Eccleſiarum eſt de iure diuino, vt tradunt communiter Doctores, quos plena manu congerit Chartarius *in deciſ. criminal. 46. num. 34.* & ego ipſe *in part. 4. tractat. 1. reſolut. 44.* Ergo, &c. Et licèt daremus, quod negandum eſt, immunitatem Eccleſiarum eſſe de iure humano, quod per conſuetudinem derogari poteſt *ex cap. final. de conſuetud. cap. in iſtis, diſtinct. 4. c. placuit diſtinct. 12.* tamen non poteſt procedere, quando iùs prohibet conſuetudinem, ſupponendo eſſe iniquam: & hoc modo prohibet ius Canonicum conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, *ex cap. 1. & cap. ad noſtram, de conſuetud.* & docet Rota Romana *deciſ. 10. de conſuetud. in antiquis*: Ergo nulla prorsùs conſuetudo eſt amittenda contra Eccleſiarum immunitatem. Et ita docent communiter Doctores, & nouiſſimè omnino videndus Fagundez *in precept. Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 44. num. 20.*

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 1. & in Reſ. 2. §. Verùm reſpondeo.

6. Quintò ſupradictæ conſuetudines iam reprobatæ fuere à Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat.* quatenus innouat, & exactè præcipit ab omnibus obſeruari Sacros Canones, & Concilia generalia, necnon Apoſtolicas ſanctiones in fauorem libertatis Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum. Et dictum Concilium fuit confirmatum per Bullam Pij IV. in qua adeſt clauſula decreti irritantis, quæ tollit omnem conſuetudinem præteritam & futuram, vt infrà probatur.

7. Et tandem ſextò omnis difficultas ceſſat ſtante Gregoriana conſtitutione, in qua, vt ego cum multis Doctoribus probaui *in part. 1. tract. 1. reſol. 1.* tolluntur omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum: quia ibi adeſt clauſola, *ſublata*, &c. qua tollitur omnis facultas iudicandi, *in cap. ſi eo tempore, de elect. in 6.* Tum quia adeſt ibi decretum irritans, contra quod alligari non poteſt contrarius vſus, vt infrà videbitur: tum quia in dicta conſtitutione reducuntur omnia ad vnam formam, quæ de iure natura opus eſt, vt ſeruetur ad vnguem; tum quia conſuetudo derogans immunitati corruptela à Summo Pontifice vocatur. Tum denique quia expreſsè derogat cuilibet facultati, quomodocunque emanauerit à Sede Apoſtolica, contrarium iudicandi ſub qua tam ſtatutum, quàm lex & conſuetudo videntur comprehendi. Et in ſpecie, quoad caſum noſtrum ſtatuit iudices etiam in caſibus exceptuatis non poſſe auctoritate propria delinquentes ab Eccleſia extrahere.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 3. à §. Ex his, & in aliis eius annos.

8. Sed aduersùs ſupradicta inſtabat olim mecum differens quidam Miniſter Regius textum *in cap. 1. de conſtitut. in 6.* vbi Bonifacius VIII. decreuit, quòd Romanus Pontifex per conſtitutionem à ſe noniter editam non intelligitur in aliquo derogaſſe conſuetudinibus locorum & perſonarum, niſi expreſſam de iis fecerit mentionem. Sed in dicta conſtitutione Gregoriana nulla de conſuetudinibus particularibus habetur mentio; ergo, &c. Et ita pluſmè argumentatur Gambacurta *lib. 5. cap. 8. num. 8.*

9. Reſpondeo, quòd textus *in dicto cap. 1. de conſtitut.* non procedit, vbi per legem conſuetudini

contrariam ad ius commune primæuum reducimur: tunc enim consuetudo tollitur per legem contrariam, licèt de consuetudine in lege mentio facta non fuerit, vt docet Paulus de Castro *in l. de quibus, n.* 54. *ff. de legib.* & Chartarius *decis. crimin.* 46. *num.* 45. Sed per constitutionem Gregorianam post assertas consuetudines reducimur ad ius commune primæuum: ergo concludendum est consuetudinibus per illam sufficienter fuisse derogatum.

10. Dicendum est igitur contra Sarpum consuetudines contra Ecclesiarum immunitatem esse inualidas, & esse iam reprobatas à sacro Concil. Trident. & constitutione Gregorij XIV. Vnde extrahentes reos ab Ecclesia in casibus exceptis ratione consuetudinis non excusantur à pœnarum incursione.

11. Hinc obiter nota non esse approbandam etiam in terminis iuris communis illam consuetudinem, quam conatur defendere doctus & eruditus Ioannes Petrus Fontanella *decis.* 200. & 201. ex qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Ecclesia, donec examinetur causa ab Ordinario: nam hæc consuetudo tanquam irrationabilis, & contra sacros Canones, atque immunitatem Ecclesiasticam est reiicienda per textum expressum *in cap. definiuit* 17. *quæst.* 4. vbi cauetur, ne reis aliqua vis, aut nocibilitas, damnùmve inferatur, quin possint per triginta passus ab Ecclesia exire: ergo in dicto textu supponitur ibidem ligari non posse.

Sup. hoc in Ref. seq. §. Sed primus. & supra ex Ref. 101. lege doctrinam §. vlt. paulo post initium.

12. Nec valet dicere, dum causa examinatur, posse iudicem sæcularem suæ iurisdictionis terminos seruare indemnes: quia non est modus seruandi se indemnem exercere iurisdictionem, vbi non potest: nam reus, dum est in Ecclesia, vt satis suprà probatum est, dicitur esse extra territorium & iurisdictionem iudicis sæcularis: ergo ibi ligare non potest. Et ita docet Persicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 12. *num.* 118. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 55. & alij.

Sup. in Ref. præterita §. probatur. & in Ref. 64. §. 2. in fine, & §. Ad doctrinam. & in Ref. 63. §. 2. & infra in tr. 1. ex Ref. 16. lege doctrinam §. secundo. & ex Ref. 102. §. 1. 2. & 3.

13. Sed quia omnia superiùs stabilita procedunt maximè & sine vlla difficultate in terminis constitutionis Gregorianæ Sarpus *fol.* 67. respondet non esse vsu receptam, & consuetudine antiquatam esse. Sed quoad primum, respondeo, (& hoc est valde notandum, & ideò perpetuò tene menti,) quòd in dicta constitutione Summus Pontifex apposuit clausulam decreti irritantis: cuius ea virtus est, quòd probari non possit legem vel constitutionem tali clausula roboratam vsu non fuisse receptam. Et ita post Ancharanum, Archidiaconum, Geminianum, & alios firmat Caputaquensis *p.* 3. *dec.* 204. Et nouissimè sacra Rota in Maior. Indultorum die 11. Aprilis 1639. corā Domino meo Merlino, & in eadem causa die 16. Nouembris 104. corā Domino meo Peutingero. Quibus ego addo Chartarium *decis. crimin.* 74. *num.* 19. vbi pro hac sententia adducendo etiam Gabrielem, & Marchesanum sic respondet ad iudices Laicos Mediolanenses, qui in causa cuiusdam rei intendebant non esse seruandam dictam constitutionem Gregorianam, quia non erat Mediolani vsu recepta. Hanc etiam sententiam docet Bonacina *tom.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 8. *punct.* 10. *num.* 4. Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vn. cap. punct.* 10. *num.* 2. Farinacius *de immunit. cap.* 2. *num.* 5. Vnde videant illi, ad quos spectat, si non obseruando constitutionem supra dictam possint se legitimè tueri & defendere asserendo non esse vsu receptam.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 13. §. vlt. & in Ref. 55. §. vlt. sed lege eas per totas. & Resolutiones earum notationum. & infra §. Igitur. huius Ref. & inferius in tr. 2. Ref. 45. & 345. §. 2. & seqq. & in Ref. 335. §. 6. post medium. vers. quibus.

14. Et miror etiam quomodo Sarpus potuisset se tueri, quoad aliqua immunitatem Ecclesiarum lædentia ratione consuetudinis: quia dato & non concesso, quòd dicta consuetudo valeret contra ius, tamen nondum sufficienter præscripta esse potest ad eos excusandos: nam ab eo tempore, quo editum fuit Concilium Tridentinum vsque ad tempus: quo facta fuit constitutio Gregoriana, necdum elapsum erat tempus sufficiens ad legitimam consuetudinem inducendam; & idem dicendum de tempore constitutionis Gregorij XIV. vsque ad diem in qua Sarpus scripsit: nam vt communis fert sententia, vt consuetudo præscribat contra ius Ecclesiæ & Canones, opus est spatio quadraginta annorum, vt patet ex authent. *quas actiones, C. de sacro sanct. Eccles.* & ex multis sacris Canonibus, quos semper sequutum fuit venerandum sacræ Rotæ Auditorium, vt in vna Gerundensi Administrationis die 13. Maij 1630. coram Verospio; apud Guerilios Venetos *decis.* 375. *num.* 10. In vna Salernitana die 2. Iulij 1623. coram Cauallerio *decis.* 651. *num.* 5. In vna Caliguritana die 7. Maij 1574. coram Cæsare de Grassis *decis.* 11. *num.* 1. In Burbensi die 22. Maij 1613. coram Mançanedo apud posthumas Farinacij *tom.* 1. *decis.* 479. *n.* 12. in vna Illerdensi die 14. Nouembris 1611. & in vna Romana die 9. Decembris 1614. coram Coccino, penes posthumas Farinacij *tom.* 1. *decis.* 355. *n.* 2. & *tom.* 4. *decis.* 611. *n.* 3. In vna Veneta die 6. Martij 1389. coram Mantica *decis.* 31. *num.* 3. Et tandem in Giennensi die 13. Nouembris 1613. coram Buratto *part.* 1. *decis.* 19. *num.* 7. In quibus omnibus decisionibus sacra Rota canonizat communem opinionem Doctorum asserentium contra Canones & Ecclesiam non esse admittendam consuetudinem minoris temporis, quàm quadraginta annorum; Sed, vt dictum est à tempore Concilij Tridentini vsque ad constitutionem Gregorianam non influxerunt anni quadraginta; neque etiam à dicta constitutione vsque ad tempus in quo scripsit Sarpus: ergo nescio qua ratione potuerit ipse defendere consuetudines contra immunitatem Ecclesiarum, & contra ea, quæ circa dictam materiam disposita sunt in iure, vel in prædicta constitutione Gregorij XIV.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Ref. 2. §. Tertia. & §. Sed quod. & seq. & in Ref. 6. §. 1. & vlt. & in aliis earum notationū.

15. Sed ad labefactandā magis opinionem Sarpi & aliorum, qui supradictas consuetudines contra Ecclesiarum immunitatem conantur defendere, sub prætextu, quòd sint validæ, quia dicta immunitas est de iure positiuo, præter responsiones superiùs positas assero, quòd vt consuetudo præualeat aduersùs Canones, & leges Pontificias opus est, vt sit introducta cum scientia & expresso consensu Summi Pontificis; & præter Oldradom *consil.* 237. 244. & 254. Federicum de Senis *consil.* 17. Nattam *consil.* 574. & Doctores communiter *in c. cum non ignoras, de prebend.* & *cap. literas, de concess. prebend.* adducam in confirmationem huius doctrinæ Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ in vna Treuerensi Abbatiæ Sancti Maximini die 24. Ianuarij 1625. coram Domino meo Coccino Decano, vbi firmatur ad inducendam consuetudinem contra Canones requiri nedum scientiam, sed etiam expressum consensum Papæ. Et verba sacræ Rotæ ego adduxi in Apologia contra Salgadum quod etiam nouissimè docuit sacra Rota in Messan. Decanatus die 27. Maij 1641. coram Domino meo Dunozet, & in Maior. Indultorum die 11. Aprilis 1639. coram Domino meo Merlino, cuius magistralis Decisio omnino videnda est.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 10. §. Et ideo. sed lege eam per totam.

16. Qua doctrina supposita, nescio quo pacto consuetudines contra immunitatem Ecclesiarum possint defendi ab aliquibus Doctoribus, cum non fuerint introductæ cum scientia & expresso consensu Pontificis: imò contra dictas consuetudines Concilium Tridentinum, & constitutio Pontificia Gregorij inuehitur & illas reuocat, & Summi Pontifices quotidie aduersùs tales consuetudines, potiùs abusus reclamant, & in Bulla Cœnæ singulis annis impro-

probantur

bant & damnant. Ergo, &c.

17. Nec obstat dicere quòd tunc consuetudo contra immunitatem Ecclesiarum esset irrationabilis, & introducta aduersus sacros Canones, quando tolleret vniuersam Ecclesiarum immunitatem; secus in aliquo casu, vt accidit in consuetudinibus aliquorum Regnorum. Et ita argumentatur Couarruuias, quem more pecudum (displicet mihi de viris doctis sic loqui) sequuti sunt postea multi Iurisconsulti, vt Cenedus *in Canon. Quæstion.q.4. num.3.* Scia *de inhibit. c.8.§.3. n.136.146.147. & 155.* Pereira *de manu Regia part.2.cap.59.n.19.* Guttierrez *de Gabell. quæst.93. num.12.* Garsias *de nobilit. glos.9. num.44. & sequent.* Vallascus *tom.1.allegat.10.num.5.* Castillo, Soto maior *de Tertiis, cap.12. num.34.* Rodericus *de ann. reddit. lib.1.cap.17.num.58.62.& 63.* Villalobos *in compend. opin.verb. Clericus, num.80. in fin.* Farinacius *quæst.8. num.3.* Grassus *de effect.Cleric.effect.1. num.388.* Gratianus *in disceptat. forensib.tom.1.cap.40.n.39.* Giurba *consil.52. num.3.* Iulius Clarus *in §.fin. quæst.36. verb. Sed &.* Thomas Bozius *de iur.stat.cap.17.& quod Papa*, & alij.

18. Sed hæc doctrina est prorsùs refellenda, tanquam Sacris Canonibus contraria, vt patet per textum expressum *in cap. Clericus de iudiciis*: in quo à Summo Pontifice damnatur consuetudo particularis contra immunitatem Ecclesiasticam, & ex aliis iuribus, quæ ego adduxi *in part.4.tract.1.resol.21.* Et hanc sententiam nunc magis stabilire conabor.

Quæ hic est infra in tr.4. Res.2. à §. Sed dato. & ibi in Res.11.& in aliis eius primæ not.

19. Dico igitur damnandas esse omnes consuetudines contra immunitatem Ecclesiasticam, etiamsi non sint generales, ita vt tollerent omnem immunitatem: sed etiam sint particulares quoad vnum tantùm casum; & hoc non solùm ex auctoritate sacrorum Canonum, sed ex solidissimis rationibus: quia, vt suprà visum est, consuetudo non potest introducere id quod lex non potest statuere; quod etiam determinat Sacra Rota die 26. Nouembris 1594. coram Gypsio, & die 22. Martij 1613. coram Mançanedo penes posthumas Farinacij *tom.1. decis.20. n.5. & decis.479.num.3.* non enim plus auctoritatis potest habere, quam lex, vt patet ex iuribus, quæ adducit Sacra Rota die 30. Martij 1629. coram Vbaldo penes decisiones Venetas Guerrilij *decis.265. num.18.* Sed lex Laïca non solùm in generali, sed nec etiam in particulari aliquo casu potest statuere aliquid contra immunitatem Ecclesiasticam, vt de se patet, nec indiget probatione, ex defectu nempè iurisdictionis, vt inter alios docet Chartarius *decis.crimin.num.84.*

20. Quod confirmatur: nam valet argumentum de toto ad partem, vt obseruat Sacra Rota in vna Romana die 11. Maij anno 1609. coram Damasceno penes posthumas Farinacij *tom.1. decis. 223. num.1.* & patet *ex l.qua toto,ff.de rei vendic.* & ex Menochio *de præsumpt.lib.3. quæst.35. num.27.* Surdo *consil.435. numer.21.* Thoma à Romasettis *in floribus legum Regul.46.* maximè vbi datur eadem ratio, vt est in casu nostro. Idem Menochius *consil.72.num.5.* Surdus *consil.193. num.6.* Et alij. Si ergo consuetudo generalis contra libertatem Ecclesiasticam etiam secundùm Aduersarios est reprobanda; neque etiam particularis erit admittenda: vtraque enim est deformis, & irrationabilis; nam magis & minus non differunt specie, nec mutant substantiam rei, vt habetur *in l.vltim. ff. de fund. instruct. & in l.si is cui, ff.quemadmod. seruit. amittat.* & docet Surdus *consil.305. num.66. & consil. 368. num.13.* cum aliis: ergo, &c.

21. Et ita hanc nostram sententiam, nempè consuetudines etiam particulares, & quoad aliquem casum tantum contra immunitatem Ecclesiasticam esse reprobandas docet Baldellus *tom.1. lib.5.disp.39. num.7.* Bonacina *in Bull.Cœn.disput.1.quæst.20.punct.1. num.10.* Gasparus *in defens.iur. Pontif.disput.6. cap.4. num.23.* Ciarlinius *in controuers. forensib.lib.1. cap.31. num.17.* Mascardus *de interpretat. statuor. conclus. 1. num.131.* Sperellus *decis.37.num.47.* Tannerus *tom.3. disput.5.quæst.7.dub.1.num.16.* cum Suarez & Valboa, quos *vbi suprà* citaui: quibus etiam adde Duardum *in Bullam Cœnæ, lib.2.num.18. quæst.9. num.7.* Et ita hanc sententiam nominatim contra Couarruuiam nouissimè improbauit Sacra Rota Romana die 20. Iunij 1636. coram bon.mem. Coccino in causa Barcinonensis exemptionis.

22. Igitur reassumendo breuiter omnia suprà dicta assero (& qui habet aures audiendi audiat) omnes & quascunque consuetudines contra immunitatem Ecclesiæ, & Ecclesiasticarum personarum esse inualidas: quia sunt contra ius diuinum, vel saltem contra ius positiuum, aduersùs quod præualere non possunt; quia sunt irrationabiles, & ab ipso iure reprobatæ tanquam tales: & quia à Concilio Tridentino, & constitutione Gregoriana fuerant reuocatæ. Ergo nec excusari possunt ex tacita Summi Pontificis approbatione, nam reclamat singulis annis in Bulla Cœnæ, vt satis probabitur in Apologia contra Salgadum, vt docet nouissimè Franciscus Aranio *in part.2.D.Thomæ, quæst.97. disput.3. sect.5. diffic.4.* & post hæc scripta Sanctissimos D.N. Vrbanus VIII. edidit Bullam quæ incipit *Romanus Pontifex* dat. Romæ 5. Iunij 1641. vbi annullat & reprobat & declarat semper fuisse nullas & reprobas omnes consuetudines contra immunitatem Ecclesiarum.

Sup.hoc lege suprà §. Sed quia huius Res. & in tom. 6. tract. 1. Res.13.§.vlt. & Vide illam per totam, & Resolutiones eius primæ not. & infra in tr.2. ex Res. 335. Vide §.6. Deinde.post medium.

23. Vnde ex omnibus supradictis patet refellendum esse Barbosam *de iur. Eccles. lib.2.cap.3.num.82.* vbi asserit circa immunitatem Ecclesiasticam magnam habere vim consuetudinem: quapropter in multis casibus ad illam recurrendum esse; cùm in nullo casu, vt supra probatum est, possit consuetudo contra immunitatem Ecclesiarum præualere.

RESOL. CXVII.

An dum causa agitur, an reus gaudeat Immunitate, necne, possit iudex sæcularis illum ab Ecclesia extrahere, & in suis carceribus detinere?

Et quid est sentiendum de modo constituendi reos ligatos intra Ecclesiam?

Et in textu huius Resolutionis aliqui alij curiosi casus sæpius contingentes in praxi quæruntur, & explanantur, in quibus reus gaudet Ecclesia Immunitate.
Ex part.6. tract.1. Resol.32.

§.1. Affirmatiuè respondet Sarpus *c.6.fol.65.* vbi postquam dixisset aliquos asserere in tali casu reos esse custodiendos in compedibus intra Ecclesiam: aliquos verò dixisse vigilias custodiendas esse circa Ecclesiam: ipse tandem sic subdit. Prudentes iudices rectiùs iudicarunt reos ab Ecclesiis extrahere, saluo tamen iure restituendi sacro loco, quando ita expedire visum fuerit, eósque custodiæ tradere, donec prehensio probata sit, aut improbata, Ecclesiæ restituantur, prout iure conuenire visum fuerit. Sic ille.

2. Sed primus modus constituendi reos ligatos intra Ecclesiam, iam suprà satis à nobis reprobatus est contra Fontanellam. Secundum modum reprobat Sarpus ob reuerentiam debitam sacro loco (Timeo Danaos; & dona ferentes) sed non damnat Raphaël de la Torre *tom.2.in 2.2. quæst. 99. art.3. disput.7.* & Suarez *de Relig.tom.1. lib.3.cap.12. n.4.* & alij, quos citat & sequitur Castrus Palaus *tom.2. tract.13. disp. vnic.*

Supra in Res.quæ hic est antecedens §. Hinc obiter. & supra in Res. 101.§.vlt. à lin.6.à vers. Nec approbo.

vnic. punct. 11. *num.6.* Tertium modum, quem ipse approbat, ego prorsùs reprobo. Primò quia extrahens delinquentem sicut vult Sarpus, extraheret illum sine licentia Episcopi, quod suprà probatum est esse contra Sacros Canones, & Bullam Gregorianam. Secundò, quia Ecclesia habet regulam pro se, quòd quilibet cuiuscunque conditionis ad Ecclesiam confugiens sit in ea tutus. Tertiò, quia cùm reus sit iam intra Ecclesiam, dicitur ipsa Ecclesia in ipsius quasi possessione; & ideò in eadem possessione conseruanda, donec de veritate quæstionis appareat. Et ita docet Decianus *lib.6.cap.29. num.2.* Farinacius *de immunitat.cap.vltim. num.*370. & Peregrinus *cap.* 16. *n.*29. vbi sic ait: Decianus tuetur, quòd regulariter etiam de iure non sit reus consignandus Curiæ sæculari, vt ille detineatur in carceribus Laicis; sed tutus debeat permanere penes iudicem Ecclesiasticum. Sic ille. Et de hac quæstione non est dubitandum post constitutionem Gregorianam, vbi statutum est quòd delinquentes postquam ab Ecclesiis, locisve sacris, in casu quo Episcopi recusauerint extrahere, à sæculari extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Ecclesiasticæ reponantur; & inibi sub tuto & firmo carcere, opportunáque custodia illis data etiamsi opus fuerit, per Curiam sæcularem detineri debeant. Ita ille.

Sup. in Ref. quæ nunc est prima post præteritam, & in alus eius primæ not.

3. Sed hîc insurgit dubium. An liceat iudicibus Laicis in casibus exceptis reos reponere in carceribus sæcularibus nomine Episcopi, vt ibi tutiùs custodiãtur. Affirmatiuè respondet aliqui, quia in tali casu censentur reponi in Carceribus Curiæ Ecclesiasticæ, cùm ibi Episcopi nomine detineantur: sed hoc mihi non placet; cùm Bulla præscribat reum reponendum esse in Carceribus Ecclesiasticis, & postquam Episcopus declarauerit eum gaudere immunitate, non possit eũ à carceribus liberare, nisi consentiente Magistratu sæculari. Hinc à fortiori dicendum est non posse iudicem Laicum, qui extrahit reum in casibus exceptis, retinere illum in carceribus suis, dando tamen cautionem de immunitate; sed debet re ipsa reum Ecclesiæ restituere: ita Bonacina *tom.* 2. *disp.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 4. *n.*11. & alij asserentes hoc procedere etiam si reus sit extractus vellet cedere iuri suo.

Sup. hoc lege §penult. & vlt. huius Ref.

4. Sed hîc obiter quærenda sunt aliqua. Et primò inquiro. An Ministri, qui violenter extrahunt reum ab Ecclesia, si postea ex aliquo delicto ad eam confugiant, priuentur immunitate. Et affirmatiuè respondet Decianus *lib.6.cap.*25. *num.*9. Germonius *de Sacram. immunit. lib.*3. *cap.* 16. *num.* 104. & alij: quia non videtur concedendam esse immunitatem ei, qui noluit eam alteri concedere. Verùm ego contrarium sentio cum Castro Palao *tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.*10. *num.*10. & Farinacio *de immunit.cap.6.num.* 106. Quia concedo talem reum dignum esse, vt immunitate priuetur: sed non apparet ex vllo Canone esse de facto talem pœnam contra illum statutam: ergo pro illo stat regula generalis, vt ipse debeat immunitate gaudere.

Sup. hoc lege §§.annot. & seq.

5. Quæro secundò. An in casibus non exceptis possit Prælatus dare licentiam extrahendi reos ab Ecclesia: & ex illius mandato possit iudex Laicus delinquentem capere & punire. Et affirmatiuè respondet Correa *in relect.de immunit.par.*4. *n.*10. Suar.*tom.*1.*de Relig.*3.*c.*13.*n.*3. Syluest.*verb.immunitas* 3.*quæst.*4.*n.*4. Raphaël de la Torre *tom.2.in 2.2.quæst.99.art.3.disp.* 7.*gradu* 8. & Villolobos *in summ.tom.2.tr.59.difficult.* 8.*n.*3. vbi sic ait. [Tampoco seria pecado, quando los Rettores de la Iglesia diessen licentia iustamente para sacarle, y esto aunque res ce pesasse: La razon es, porque el priuilegio se concede principalmente à la Iglesia, y entonces seria iusta quando se entragressen dando primero seguridad de que no le castigarian con vida, ni en otra pena corporal; come se colige dal *cap. id constituimus* 17. *quæst.* 4.] Ita Villalobos. Et hanc sententiam post constitutionem Gregorianam, quod valde miror, tenet Peregrinus *de immunitat.c.*12.*num.*9.

6. Sed stante dicta Bulla Gregorij XIV. ego prorsùs teneo hoc Prælatis esse interdictum, nec posse reos iudici sæculari consignare extra casus expressos. Et ita docet Bonac.*tom.2.disp.3. q.7. punct.7.n.3.* cui ego addo Castrum Palaum *tom.2. tr.11.disp. vnic. punct.11.n.5.* quia, ait ille, in supradicta Bulla solùm in aliquibus casibus conceditur Prælatis hæc facultas consignandi reos iudicibus sæcularibus; ergo tacitè in aliis negatur, maximè cùm in dicta Bulla dicatur esse irritum & inane, quod contra actum fuerit. Ergo ne immunitas violetur in casibus non expressis, concurrere debet consensus rei, & consensus Ecclesiæ: nam contra Villalobos & alios vbi suprà, dicendum est, quòd licèt hoc priuilegium sit concessum Ecclesiæ, ordinatur tamen etiam & redundat in reos ad illam confugientes, vt non possint inuiti abstrahi. Et ideò sententiam Villalobos & aliorum caueant iudices Ecclesiastici in praxim deducere: nam etiam non desunt asserentes in tali casu Episcopum incurrere in excommunicationem, quia violat immunitatem in constitutione Gregoriana præscriptam, licet alij respondeant dictam excommunicationem impositam esse contra violantes immunitatem per extractionem, non autem contra Episcopos præbentes extrahendi facultatem.

Sup. hoc lege supra ex Ref. 57. doctrinam §. Sed non definam. & seq.

7. Et nota hîc obiter, quòd quando iudex extrahit reum ab Ecclesia sine licentia Episcopi, licet postea securitatem tribuat, & cautionem & iuramentum, non esse corporaliter reum puniturum, non excusatur, si non restituat reum Ecclesiæ, quæ spoliata fuit. Ita Suarez *de Relig.tom.1.lib.3.c.13.num.6.* & alij quos citat & sequitur Farinacius *cap.2.num.*50. quibus adde Villalobos *num.*4.

8. Quæro tertiò. An iudex Laicus extrahens reum ab Ecclesia, teneatur ad restitutionem damnorum, quæ inde passus est. Non teneri ad vllam restitutionem asserunt aliqui; quia in sententia D.Thomæ 22.*q.99.artic.2.ad* 3. in tali casu non committitur nisi solum sacrilegium, quia rem sacram violat: ergo non adest obligatio restitutionis, quæ consurgit ex violatione iustitiæ. Vide Decianum *lib.2.cap.28.num.6.* & alios, quos enumerat Ambrosinus *de immunitat.cap.* 15.*num.*8.

Sup. hoc supra in Ref. 108. §. Illustrissimo. & seqq.

9. Sed ibi ipse meritò sententiam tenet affirmatiuam quam etiã tuetur Suarez *de Relig.tom.1.lib.3.c.* 13. *num.*5. Valentia *tom.*3. *disp.* 15. *punct.*1. *quæst.*2. Villalobos *in summa tom.2.tract.39.difficult.*8. *num.*4. Layman *lib.4.tract.9.cap.*3. *num.*14. Scortia *in Bulla Pontif. Epitome* 152. *theorem.*385. Peregrinus *de immunit. cap.*15. *num.*26. Farinacius *cap.* 20. *num.* 321. Bonacina *tom.2. disput.3. quæst.7. punct.7. num.*3. Castrus Palaus *tom.2.tract.11.disput.vnic. punct.*11. *num.* 14. Probatur primò; quia illa extractio non solum est Ecclesiæ iniuriosa, sed etiam reo; nam ipse ius habet ne in Ecclesia capiatur; & si opus fuerit, per vim, & arma potest extrahenti resistere, vt tradit Farinacius *cap.2.num.*46. Italia *lib.1.cap.6.§.2. num.*45. Suarez *vbi suprà, num.*4. & alij: ergo iudex peccat contra iustitiam commutatiuam illum extrahendo; ergo ad restitutionem damnorum tenetur. Probatur secundò, quia iudex Laïcus capiens Clericum nõ solùm peccat peccato sacrilegij; sed etiam iniustitiæ, cùm in ipsum iurisdictionem non habeat: ergo etiam non solùm peccabit peccato sacrilegij, sed etiam iniustitiæ

iniuſtitiæ capiendo Laïcum in Eccleſia; quia in ipſum, dum exiſtit in Eccleſia, nullam iuriſdictionem habet.

10. Nec obſtat hoc priuilegium eſſe conceſſum loco & non perſonæ, vt ſæpiùs ſuprà dictum eſt: nam reſpondeo hoc priuilegium redundare etiam in homines ad ipſam Eccleſiam confugientes: & ideò conceſſum eſt quidem loco, ſed vt tuti ſint in eo exiſtentes.

11. Dicere autem, quòd nullus iudex hanc reſtitutionem facit, & difficile creditu eſt tam communem praxim continere tam graue errorem. Reſpondeo cum Suarez hic nos non tractare quid fiat, ſed quid fieri debeat: nulla enim conſuetudo præualere poteſt contra hoc ius, quod naturale eſt, ſuppoſita Eccleſiæ immunitate, cui etiam iudices per ſua facta derogare non poſſunt.

12. Reſtat modò reſpondere ad auctoritatem Sancti Magiſtri. Dico igitur primò D. Thomam in dicto loco ſolùm voluiſſe definire aliqua peccata ſacrilegij ſeparata ab omni alia malitia; & licet exemplum poſuerit in iudice extrahente delinquentem ab Eccleſia, illi inhærendum non eſſe, cùm ſolùm tranſeunter dixerit, & exemplorum non requiritur veritas. Vel ſecundò dicendum eſt & meliùs, quòd non obſtat S. Thomam dixiſſe, cùm iudex extrahit reum ab Eccleſia, ſolum illud peccatum habere malitiam ſacrilegij: quia poteſt explicari habere malitiam ſacrilegij per ſe ac primariò; conſecutiuè tamen habere malitiam iniuſtitiæ, quatenùs ſuppoſita immunitate competit ius delinquentibus ad Eccleſiam confugientibus, ne per vim ab ipſo extrahi poſſint. Et hæc dicta eſſe volo pro reuerentia Angelico Doctori debita.

13. Quæro quartò. An extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit, etiamſi poſt extractionem in carceribus, verbi gratia, iudicis Laïci commiſerint delictum pertinens ad forum ſæculare. Negatiuè reſpondet Gama *dec.*57. Sed ego puto contrariam ſententiã eſſe tenendam, quam tuetur Peregrinus *de immunit. cap.*15.*num.*25. Bonacina *tom.*2.*diſp.*3.*quaſt.*7.*punct.*4.*num.*13. Farinacius *cap.*2.*num.*49. & alij. Et ratio eſt, quia qui prior eſt tempore, potior eſt iure; & non eſt conueniens, vt Eccleſia propter iniuſtam iudicis Laïci extractionem detrimentum in ſua immunitate patiatur.

14. Sed hic non eſt omittenda curioſa & pulchra quæſtio. An reus, qui fuit extractus violenter ab Eccleſia, & deductus ad carceres Laïcales, poſſit renunciare priuilegio immunitatis. Et affirmatiuam ſententiam tenet Barboſa *de iure. Eccleſ. lib.*2. *cap.*3. *num.*58. quam in puncto iuris dicit eſſe veriorem; cùm non principaliter Eccleſiarum intuitu immunitatum iura conceſſa fuere; ſed potiùs perſonarum quærentium ſubterfugium Eccleſiarum: ergo dum reus vult renunciare huic priuilegio, ei licebit voluntariè ſe ſinendo capi in Eccleſia, vel dum eſt in carceribus; ſententiæ iudicis Laïci voluntariè ſe ſubmittendo, & renunciando iuri ſuo. Et rationem adducit, quia iura interdicunt tantùm vim fieri in templis, vt patet *in cap.* inter alia, *de immunit.* ibi. *Non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus, quæ quidem volenti non infertur*, quod etiam patet *ex cap. ad inſtituimus, c. definiuit. cap. reum* 17. *quaſt.*4. Et ideò Remigius de Gonnis *in tract. de immun. fallent.*11. *ad finem*, ſic aſſerit. Licèt fugiens ad Eccleſiam non debeat inuitus extrahi, tametſi voluntariè velit exire, poteſt extrahi etiam contradicentibus Miniſtris Eccleſiaſticis; cùm talis fugiens per hoc renunciet priuilegio quod licitum eſt. Sic ille apud Barboſam *loco citato*.

15. Sed hanc ſententiam puto omninò reiiciendam eſſe, quia, vt ſuprà obſeruauimus, & obſeruat Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*3. *cap.*136. *num.*11. & alij quos citat & ſequitur Peregrinus *de immun. cap.*15. *num.*12. iſtud immunitatis priuilegium principaliter & directè eſt Eccleſiis conceſſum; licet indirectè redundet in beneficium delinquentium contentorum in tali loco; ergo ab ipſis renunciari non poteſt: ſicuti renunciari non poteſt à Clericis priuilegium fori; quia non ipſis ob ipſos, ſed ob dignitatem Clericalem conceſſum eſt. Et ita hanc ſententiam in terminis tenet Farinacius *de immunit. cap.*19. *num.*304. vbi citat Italiam & Decianum: quibus ego addo Peregrinum *de immunit. cap.*15. *num.*22. Trullench *in Decal. tom.*1. *lib.*1. *cap.*1. *dub.*11. *num.*14. *& ſequent.* & Caſtrum Palaum *tom.*2. *tract.*11. *diſp. vnic. punct.*11. *n.*5. & Maſtrillum *lib.*2. *deciſ.*169. Igitur reus extractus ab Eccleſia violenter non poteſt in carceribus renunciare huic priuilegio: ſed reſtitutus à iudicibus Laïcis ad Eccleſiam, ex qua fuit extractus, poteſt poſtea, ſi vult voluntariè ab illa exire & tunc ſi à Miniſtris Laïcis capiatur, eius immunitate non gaudebit: vnde dum reus in Eccleſia exiſtit, licèt conſentiat ſe ligari, & extrahi à iudicibus Laïcis, huiuſmodi conſenſus & voluntas non excuſat extrahentes à cenſuris. Et ita intelligendus eſt Salgadus *tract. de Bull. Pontific. part.*1. *cap.*3. *num.*64. aliter omninò refellendus venit. Sup. in fine §. Sed hic inſurgit. huius Reſ.

RESOL. CXVIII.

An in dubio, an reus gaudeat Immunitate, ſpectet ad iudicem laicum definire controuerſiam?

Et in corpore huius Reſolutionis inueniuntur multa alia pulchra dubia neceſſaria, & caſus circa hoc contingentes in praxi. Ex part.6. tract.1. Reſ.30.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Sarpus *cap.* 6. *fol.*62. vbi ſic ait. Videndum modò eſt, quando dubitatio; An reus poſſit abſtrahi, necne: ad vtrum ſpectet definire. Communis eſt opinio ad ſæcularem ſolummodo iudicem pertinere omnem de medio tollere dubitationem; eumque pariter cognitorem huius rei & iudicem eſſe. Ratio manifeſtè conſtat: id enim fieri nequit certa cognitione eorum omnium, quæ acciderunt; atque delictum grauius vel leuius reddere, culpámque aut aliqua dignam excuſatione, aut enormem & atrocem facere poſſunt. Quare quæſtiones neceſſariò habendæ, & omnia diligenter euoluenda, & cognoſcenda ſunt. Longè alienum munus ab Eccleſiaſtico, cui res ſpirituales ſolummodo committuntur. Ita Sarpus.

2. Sed miror, qua fronte potuit hic Sarpus aſſerere hanc ſuam opinionem eſſe communem: nam negatiuam talem eſſe teſtantur Gutierrez *in pract. quaſt. lib.*1. *num.*5. & Axeuedus *lib.*1. *tit.*3. *lib.*3. *num.*20. & patet ex Doctoribus, quos attuli, & ſequutus ſum ego *in part.*4. *tractat.*1. *reſol.*49. quibus nunc ego addam Barboſam *de iur. Eccleſ. lib.*2. *cap.*3. *num.*155. *& ſequent.* Caſtrum Palaum *tom.*2. *tract.*11. *diſputat. vnic. punct.*13. *num.* 7. Rodriquez *in quaſtionibus Regular. tom.*2. *q.*51. *art.*3. Peregrinum *cap.*3. *num.*1. Guazzinum *tom.*1. *defenſ.*1. *cap.*31. *num.*3. Et probatur primò ex iure ciuili *in leg. pateãt, §. hoc verò, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug. & in l. præſenti, C. eod.* Probatur ſecundò ex iure Canonico in textibus expreſſis, vt *in cap. fin. de immun.* vbi Pontifex Archipresbytero Toletano, & Compoſtellano Eccleſiaſticis perſonis mandat, vt publicè nuncient committentes in Eccleſiis homicidia, & mutilationes membrorum non gaudere immunitate Eccleſiarum: ergo ad illos, & non ad ſæculares pertin.e Quæ nunc hanc ſequuntur.

tinet hoc declatare. Et *in cap.ad Episcopos* 17.*quæst*.4. Pontife præcipit Ecclesiatum violatores per Episcopos iudicari, vide etiam textum *in cap. metuentes, eadem cauſ. & quæſt.* Necnon *cap. ex parte, de verb. ſignific.* Probatur tertiò ex ratione, quia cauſa Eccleſiaſtica ab Eccleſiaſticis iudicibus tractari debet, per text. *in cap. Eccleſia Sancta Maria, de conſtitut.* Sed cauſa immunitatis, vt de ſe patet, eſt cauſa Eccleſiaſtica; ergo, &c. Confirmatur, quia agere de immunitate Eccleſiaſtica pertinet ad honorem & reuerentiam Dei; ſed huiuſmodi enta ad Eccleſiaſticos Superiores pertinet: ergo, &c. Et de hac ſententia poſt Bullam Gregorianam non eſt dubitandom; cùm in illa clarè determinetur hanc cognitionem ſpectare ad Epiſcopum: ſed ego puto etiam veram eſſe ſtando in iure communi.

3. Nec obſtat argumentum, quod in contrarium adducit Sarpus: nam iudex Eccleſiaſticus ſecundùm aliquos, quando iudicat; an reus debeat gaudere immunitate, necne; tenetur ſtare proceſſui facto à iudice Laico. Sed hanc opinionem ego reprobaui *in p.5. tract.1. reſol.9.* Et ideò reſpondeo ad argumentum, quòd iudex Eccleſiaſticus poteſt omnia facere, quæ pertinent & conducunt ad cognoſcendam eſſentiam criminis, de quo agitur: & huiuſmodi cauſæ cognitio non eſt munus alienum ab ipſo, vt perperam vult Sarpus, cùm hæc cauſa ſit ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, vt dictum eſt. Adde quòd in cauſis delictorum mixti fori, ad illa cognoſcenda & iudicanda faciunt ea omnia, quæ falsò Sarpus putat eſſe ab ipſo tam aliena. Ergo. &c.

Quæ hic eſt infra Ref. 124. & in aliis eius. annot.

4. Sed an in tali caſu ſufficiat de delicto conſtare per indicia & præſumptiones: an verò debeat id per concludentes probationes apparere, vide me ipſum *in p.5.tract.1.reſolut.9.& in 3.part.tractat.1.reſolut.*38. Sed hic obiter diſcutiendæ ſunt aliquæ difficultates. Et ideò,

Quæ hic ſunt infra in Ref. 124. & 122. & in aliis annot. primæ Ref. 2. huius not.

5. Quæro primò: An Vicarius Capituli ſede vacante habeat facultatem, quam habet Epiſcopus in caſu de quo loquimur, & indicare: an reus debeat gaudere immunitate Eccleſiaſtica, necne. Et negatiuam ſententiam docet Marius Italia *de immunit. lib.1. cap.6.§.1.num.*42. quod probat ex verbis Bullæ Gregorianæ, ibi: Ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, &c. Sed mihi magis placet opinio contraria; quando delictum commiſſum fuit in ſua Diœceſi, non autem in loco exempto, vel nullius Diœceſis, quod probatur. Quia *ex cap.vnic.de.maioris.& obed.ent. in 6.* Epiſcopali ſede vacante, poteſt Capitulum, ſeu is, ad quem Epiſcopalis iuriſdictio tunc temporis noſcitur pertinere, ea omnia facere, quæ poſſet Epiſcopus, ſi viueret. Ita textus: ſed facultas de qua loquimur, competit Epiſcopis iure ordinario, vt patet *ex cap.contumax* 17.*quæſt.*4. *& ex cap. quiſquis.* Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam tenet, & latius probat Peregrinus *de immunit.cap.3.num.33.& ſequent.*

6. Quæro ſecundò: An Epiſcopus electus & confirmatus; non autem conſecratus poſſit cognoſcere de cauſis, de quibus loquimur; & negatiuè reſpondet Italia *vbi ſuprà, lib.1.cap.6.§.1.n.*88. vbi adducit multos textus nihil ad rem facientes. Et ideò affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto; quam tuetur idem Peregrinus *vbi ſupra, num.*39. quia iſta cognitio eſt actus iuriſdictionis: ſed Epiſcopus electus & confirmatus eſt ſimpliciter & abſolutè Epiſcopus quoad actus iuriſdictionales per textum *in cap. tranſmiſſa, de elect.* & ideò Suarez *tom.5.diſput.41.ſect.n.7.* aſſerit Epiſcopum electum & confirmatum poſſe diſpenſare in irregularitatibus & cenſuris, in quibus poſſunt Epiſcopi vigore Concil. Trident. *ſeſſ.24.c.6. de reformat.* quia talis facultas eſt actus iuriſdictionis, & conſecratione non indiget. Ergo, &c.

7. Quæro tertiò: An teſtes examinati in proceſſu informatiuo ſint poſtea repetendi citato fiſco Eccleſiaſtico & ipſo reo. Negatiuè reſpõdet Guallinus *tom.1.defenſ.1.cap.31.numer.*19. vbi ſic ait. Epiſcopo conſtare debet de delicto commiſſo per confugionrem ad Eccleſiam plenè, & non per indicia, præſumptiones, & coniecturas. Quod intelligo plenè per teſtes deponentes ſuper delicto, & ipſomet proceſſo informatiuo, abſque eo quòd teſtes repetantur citata parte. Ita ille. Sed hæc ſententia eſt reprobanda; & ideò hoc negotium nequit terminari niſi parte citata & audita, vt probat ex multis Ciarlinius *controuerſ. forenſ.c.10.n.*150. Et praxis, vt repetantur teſtes, permultum reo vtilis eſſe poteſt; cùm teſtes repetiti ſæpè addant ſuo dicto, vel minuant, aut ſe declarent tali modo, vt quod priùs reo valde noxium erat, prodeſſe incipiat. Vnde cognitio delicti facienda ab Epiſcopo, ſi ſit ex exceptuatis, necne, debere fieri nõ ſolùm Eccleſia citata, ſed etiam citato reo, contra Ioannem Mariam Nouarium *in ſumm.Bullar.titul.de immunitat. numer.*46. & alios tradidit etiam Farinacius *tom.2.conſil.268. num.*48. & Bonacina *tom.2.diſputat.3.quæſt.7. num.* 10. quibus adde Peregrinum, & Palaum à me adductos *in 4.part.tr.1. reſolut.*112. quibus ego nunc libenter adhæreo, quia licèt hoc priuilegium ſit Eccleſiæ conceſſum, tamen redundat in beneficium reorum, exinde agitur de eorum præiudicio; & ideò Eccleſia non poteſt expellere reum ipſo inuito; vt tradit etiam Gambacurta *lib.4.cap.22.num.*16. & alij. Alias rationes videre poteris penes Peregrinum, & Palaum.

Quæ hic eſt infra Ref. 123. & in Ref. 125.§. Dixi autem. & §. Nec videatur.

8. Quæro quartò: An reo, & Eccleſiæ ſint dilationes aſſignandæ. Et negatiuè reſpondet Giurba *conſil.* 50. *num.* 5. Sed malè, vt obſeruat nominatim contra illum Ciarlinius *loco citato num.* 151. cui adde Caſtrum Palaum *tom.2.tr.11.diſp.vnic.punct.13.n.*14. vbi ſic ait. Epiſcopus debet delinquenti & Eccleſiæ dilationes concedere, quæ neceſſariæ viſæ fuerint, vt iura ſua defendant; quia hoc non tollitur, etſi eius iudicio, & arbitrio probatio delicti commiſſa ſit, eſt enim de iure naturali; aliàs non plenè erit probatum delictum. Sic ille. Et nota quòd Ciarlinius docet in ſimilibus cauſis licere etiam reum conſtituere & interrogare: debet etiam fieri publicatio proceſſus, & de delicto plenas probationes habere.

9. Quæro quintò: An appellatio prohibita reo per Bullam Gregorianam à ſententia de tradendo illum Curiæ ſæculari, cenſeatur etiam denegata fiſco vel Actori, ſi Epiſcopus pronunciet reum eſſe Eccleſiæ remittendum. De hac quæſtione nouiſſimè tractat me citato Ioannes Baptiſta Ciarlinius *controuerſ. forenſ.cap.116. num.*68. & aſſerit non bene intelligere, quam ſententiam ego teneo: ſed Sperellus *in deciſionibus forenſ. Eccleſiaſtic. deciſione* 65. *numer.* 2. *& ſequentibus*, aſſerit me affirmatiuam ſententiam tenere, vt re vera teneo. Et ideò me magis declarando,

Sup. hic infra in Ref. 121.§. vlt.& in Ref. 122. §. etiam vlt.

10. Dico circa præſentem quæſtionem, quòd ſententiæ affirmatiuæ adhæreo: quia quoties reo interdicitur appellatio, cenſetur & Fiſco & Actori prohibita, vt ſeruetur in iudicio æqualitas: quæ quidem ſeruanda non eſſet; potiùs ad rei, quàm ad fiſci fauorem deberet fieri. Et ita contra Gambacurtam *lib.6.cap.17.num.3.* & Bonacinam *tom.2.diſputat.3.quæſt.7.punct.6. num.*11. tenet Peregrinus *de immunit. cap.* 16. *num.*33. Ciarlinius, & Sperellus *locis citatis*, penes quem cæteras rationes videbis: qui *n.*7. obſeruat in ſimili caſu non ſolùm denegandam eſſe fiſco appellationem; ſed etiam recurſum, non ignarus, à Sacra Congregatione immunitatis die 6. Iunij 1619.

1619. Vicarium Licuensem monitum fuisse, vt in futurum se abstineat concedere terminum & recursum in causis violatæ immunitatis Ecclesiasticæ: quoad appellationem fisco denegandam, eamdem sacram Congregationem sub fine anni 1634. idem rescripsisse dicto Alexandro Sperello, ipso vbi supra testatur, addens postea cùm alloqueretur Sanctissimum Dominum nostrum Vrbanum Papam VIII. dictum Pontificem summum dixisse hanc sententiam esse verissimam, ac proinde in Codice Gambacuttæ Beatitudinis suæ iussu contrariam sententiam fuisse deletam.

11. Vnde licèt prohibita appellatione non censeatur prohibitus recursus, vt docet Minadous *decis.* 27. & alij quos citat & sequitur Mattha *de iurisdict. part.4. centur.*1. *cas.*56. *num.*7. Tamen hoc non procedit secundum Sperellum in terminis constitutionis Gregorianæ. Verùm Ciarlinius *loco citato, num.*69. tenet quòd dicta constitutio non tollit appellationem tam reo, quàm fisco, si constaret notoriè de iniusta sententia: quia clausula, appellatione remota, non prohibet appellationem à sententia notoriè iniqua, vt præter Doctores, quos ipse citat, tenet Scaccia *de appellat. lib.*3. *cap.*2. *q.*16. *limitat.*6. *num.*84. & Gloritius *in cap. super literis, de rescript. num.*333. Nota etiam quòd post hæc scripta peruenerunt ad manus meas consultationes Canonicæ Francisci Zipæi, vbi *lib.*3. *tit. de immunit. Eccles. cons.*3. docet, quod quando iudex Ecclesiasticus ex præparatoriis informationibus inaudito reo declarauit immunitate gaudere, posse eum appellare, probat ex ipsa constitutione Gregoriana. Adi illum, & non pigebit.

Sup. hoc inferius in tr. 7. Res. 67. lege eius doctrinam, & signanter in tom. 6. tr. 1. ex Res. 120. §. vlt.

12. Et tandem quæro sextò. An iudex Ecclesiasticus, quando est dubium inter Doctores, an delictum gaudeat immunitate, necne, possit contra reum iudicare, vt priuetur immunitate. Respondeo negatiuè, quia in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ: vt ego ipse probaui *in part.*1. *tractat.*2. *resolut.*65. *& in part.*5. *tractat.*1. *resolut.*23. Et ita in terminis loquentes de immunitate Ecclesiarum tenent cum multis Doctoribus Alexander Sperellus *decis.*60. *num.*13. & Carolus Maranta *part.* 2. *respons.*36. *num.*11. *& resp.*51. *num.*12. Farinacius *de immunit. cap.*8. *num.*123. *in fine.* Giurba *consil.*10. *n.*25. *in fin.* Et aduertant Episcopi, quòd si tradant reos Curiæ sæculari in casu quo debent gaudere immunitate, præter peccatum & obligationem damnorum; si reus esset ad mortem damnatus, incurrerent irregularitatem. Ita Nouarius *in summ. Bullar. tit. de immunit. num.*31. quia Episcopi nullam habent potestatem in casibus non exceptuatis: & ideò quando agitur de remittendo reo Curiæ sæculari aduertant quid faciunt. Sed quia, vt in hoc iuste & rectè procedant, multum interest, & fundamentum est cognitio delicti, & quænam probatio requiratur. Ideò quæro.

Quæ hic sunt infra in tr. 2. Resol. 202. & 207. & in aliis multis earū annotationum.

RESOL. CXIX.

An cognitio, vtrum reus gaudere debeat Immunitate Ecclesiarum, possit aliquando spectare ad iudicem sæcularem?

Et an cognitio loci an sit sacer, & religiosus ad gaudendum Immunitate, spectet ad iudicem laicum?

Et docetur ad iudicem Ecclesiasticum spectare cognitionem, si captus à satellitibus affirmat se fuisse captum in loco sacro, illis negantibus? Ex part. 4. tract. 1. Res. 49.

§. 1. Anastasius Germonius *de sacror. immunit. lib.*3. *c.*16. *num.*21. docet Petrum Bellugar. & Remigium Gonni asserere, hanc cognitionem esse mixti fori, & propterea ad vtrumque iudicem tam sæcularem, quàm Ecclesiasticum spectare ad diuersos effectus eo modo, quo ipsi explicant, quos nouissimè sequitur & citat Pereira *de manu Regia part.*2. *cap.*56. *n.*56. vide etiam Fagundez *prac.*2. *lib.*4. *cap.*4. *num.*57. Martam *de iurisd. part.*2. *cap.*1. *num.*10. Suarez de Paz *in praxi tom.*1. *part.*5. *cap.*3. *§.*3. *num.*8. Bobadillam *in polit. tom.*1. *lib.*2. *cap.*19. *num.*40.

Supr. hoc in Res. præterita. §. 1. & 2.

2. Sed hanc opinionem, & meritò, impugnat Farinacius *in append. de immun. Eccles. cap. vlt. n.*366. & contrariam de iure veram esse tenet. Correa *in relect. de immunit. Eccles. part.*4. *n.*2. & de illa hodie non est dubitandum, stante Bulla Gregorij XIV. In qua etiam apparet solùm iudicem Ecclesiasticum esse cōpetentem in hac materia, quòd etiam priùs patebat ex *cap. fin. de immun. Eccles.* & ex *cap. ad Episcopos* 17. *q.*4. *& cap. metuentes, eadem caus. & quæst.* & nouissimè hanc sententiam docet Lother. *de benef. tom.*1. *lib.*1. *q.*13. *n.*96. *& seq.* & Bonacina *vbi infrà*, & alij. Ratio est clara, quia causa immunitatis, vtpote Ecclesiastica ab Ecclesiasticis iudicibus debet tractari, neque aduersùs Vulpellum, & alios valet circa hoc consuetudo aliqua in contrarium (quod aduertant ministri laicalis iurisdictionis.) nam dicta constitutio Gregorij XIV. vt ego satis firmaui *in part.*1. *tract.*1. *resol.*8. & docet Cenedus *in qq. Canon. q.*42. *n.*12. & Bonacina *in Decalog. disp.*3. *q.*7. *punct.*10. *num.*2. tollit omnes consuetudines in cōtrarium: vnde hodie non sunt audiendi Doctores asserentes, quòd licèt in aliquibus casibus pro immunitate assistat ius Canonicum; contrarium tamen de consuetudine seruari testantur, & eam fore attendendam opinantur, quia, vt diximus, per constitutionem Gregorij omnes consuetudines penitus tolluntur. Vide Tusch. *verb. Immunitas, concl.*59. *n.*19. *vsque ad n.*25. & ideo stante dicta constitutione reprobandus est Correa *loc. cit. part.*1. *n.*18. vbi aduertit magnam habere vim consuetudinem circa immunitatem Ecclesiarum; quapropter multis in casibus ad illam iudices recurrunt. Ita ille; sed malè. nam hodie iudices in casibus contingentibus non ad aliam consuetudinem, nisi ad Bullam Gregorij XIV. recurrere debent, alioquin censuras minimè effugient. Nec facit quòd quandoque Episcopi & Pontifices dictis consuetudinibus non contradicant, nam asserit Pacianus *de probat. lib.*1. *c.*29. *num.*87. Laudensis *decis. Pisan.*36. *n.*265. *part.*1. & Farinacius *in append. cap.*1. *num.*15. illos non consentire sed simulare ad maiora mala vitanda. Vide *cap. iam dudum, de præbendis, & suprà resol.*1.

Quæ hic est supra Res. 3. §. Ex his. & in aliis eius primæ not.

3. Ex his infertur stante dicta constitutione contra Pereiram *loco cit. num.*16. cognitionem loci, an sit sacer & religiosus, ad gaudendum immunitate, non spectare ad iudicem laicum, sed priuatiuè ad Ecclesiasticum, ita tenet Marius Giurba *cons.*10. *num.*7. Bonacina *in Decal. disp.*3. *q.*7. *punct.*3. *num.*16. Peregrinus *de immun. cap.*13. *n.*18. Marta *de iurisd. part.*2. *cap.*50. *num.*4. & Raudensis *vol.*2. *consil.*17. *num.*12. & patet ex ratione & iuribus adductis, quibus adde *cap. ex parte, de verbor. signific.* vbi est casus de hoc, non tractatur an territorium Ecclesiæ sit violatum, & dicit quòd huius cognitio spectat ad iudicem Ecclesiasticum, imò Comitissa habens interesse appellat ad Archiepiscopum. Et, me citato, Antonius Nouarius *in summa Bullarum, tit. de immunit. num.*85. docet ad iudicem Ecclesiasticum spectare cognitionem, si captus à satellitibus affirmet se fuisse captum in loco sacro illis negantibus

Supr. hoc in Res. seq.

RESOL. CXX.

An ad iudicem laicum spectet cognitio, si captus à satellibus affirmet se fuisse captum in loco sacro, illis autem negantibus?

Et an, si reus captus à iudice laico dicit se esse clericum, huius rei cognitio spectet ad iudicem laicum? Ex part. 3.tract.1.Res.32.

Sup. hoc in Res. præterita cursim in fine.

§.1. NOn spectare ad iudicem laicum, sed ad Ecclesiasticum, docet Peregrinus *tract. de immun. Eccles. cap.*13.*num.*18.& Marius Italia *de immun. lib.*1.*cap.*6.§.2. *num.*100.*&* 101. quia ad iudicem ecclesiasticum spectat cognoscere principales causas immunitatis; ergo & alia ad easdem concernentia cognoscere debet, cùm accessorium naturam principalis sequatur, *cap. accessorium, de reg. iur. in* 6. Deinde *in cap. si iudex, de sent. excommun. in* 6. deciditur quòd si reus captus à iudice laico dicit se esse Clericum, huius rei cognitionem ad iudicẽ Ecclesiasticum spectare, vt nos latè sæpius suprà probauimus, quia de re Ecclesiastica, & spirituali tractatur. ergo, &c.

Sup. & sæpius in Resolutionibus quæ hic & at infra in tr. 2. Res. 127.& 128.

2. Nec valet dicere, quòd malefactor est in possessione iudicis laici, & melior est conditio possidentis, nam respondeo, quòd in casu dicti *cap. si iudex*, etiam reus erat in manibus iustitiæ laicalis, & tamen deciditur eius cognitionem ad iudicem Ecclesiasticum spectare, vti omnino in casu nostro etiam determinandum est.

3. Notandum est tamen hìc obiter quod Decianus *in tr. crim. tom.*2.*lib.*6.*cap.*29. *num.*10.ex multis DD. asserit, credendum non esse Birruariis in hoc casu, cùm agatur de graui præiudicio tertij; tamen prudens iudex Ecclesiasticus in tali casu considerabit circunstantias, quas notat Peregrinus *vbi sup. num.*16.

RESOL. CXXI.

An iudex sæcularis teneatur restituere reum Ecclesiæ, li èt fuerit extractus cum licentia Episcopi, si constet illum non commisisse delictum in Bulla Greg. XIV. excep tum?

Et an detur appellatio à sententia Episcopi declarantis reum non gaudere Immunitate?

Et, quid sit lata in fauorem rei? Ex part.4.tract.1. Res.17.

Sup. hoc cursim, & cum eodem Marino tantum, sup. in §. vlt. Res. 83.

§.1. HIc casus potest frequenter accidere, & apud paucos auctores agitatum inuenies, cui ego affirmatiuè prorsus respondeo; quia tali delinquenti verè debebatur immunitas, & per errorem, qui in huiusmodi imperfecta cognitione facilè interuenire potest, ab ea exclusus, traditus est curiæ sæculari. Constat autem postea iniustam à parte rei fuisse illam Episcopi sententiam, consequenter constat debitam esse illi immunitatem, ergo dum res integra est, & immunitas illi seruari potest, seruanda est; & ita hanc sententiam tenet etiam nouissimè Antonius de Marinis *resol. quotid. tom.*2.*cap.* 175. *num.*2. *& seq.* vbi multas alias adducit rationes pro hac firmanda sententia, adi illum, & non pigebit. Vnde hanc sentent am aliquibus ministris Regiis ego consului, quibus etiam adduxi Regentem Constantinum in supplicatione ad Paulum V. pro moderanda Bulla Gregor. XIV. vbi *n.*70. sic ait. Et idem dicendum quando extractio fieret cum licentia Episcopi æstimantis reũ ob qualitatem delicti extrahendum esse, nam si postea appareret, qualitatem illam non esse veram, reponẽdus erit delinquens ad Ecclesiã. Ita Regẽt Constãtius,

2. An verò detur appellatio à sententia Episcopi declarantis reum non gaudere, negat Guazzinus *de medio defens. reor. tom.*1.*defens.*1.*cap.*31. *num.*11.& Bonacina *de leg. disp.*3.*quest.*7. *punct.*7. *num.* 11. Secus si sit lata sententia in fauorem rei; sed etiam in tali casu appellationem non competere, tradit Peregrinus *de immunit. cap.*16. *num.*33. Verùm cum Bonacina consentit Farinacius *in append. cap.*27. *num.*372.

Sup. concernentis in hoc §. supra in Res. 118. §. Quæro quarto. & seq. & pro parte rei infra in §. Vlt. Res. seq.

RESOL. CXXII.

An Episcopo debeat certo constare de delicto in Bulla excepiuato, ante quam tradat reum Curiæ sæculari?

Et notatur, quod si sententia Episcopi lata sit in fauorem rei, quòd gaudeat Immunitate, index sæcularis non possit de tali sententia appellare? Ex par. 3. tract. 1. Res. 38.

§.1. HIc casus frequenter solet accidere, & negatiuam sententiam docent ministri laicalis iurisdictionis, asserunt enim sufficere tantùm coniecturas, & præsumptiones in tali casu; quia ad probandum id, quod in iudicio incidenter, & secundariò, & per modum causæ deducitur, quæuis probatio etiam leuis, & præsumptiua dicitur sufficiens. Et ita hanc sententiam in eorum fauorem docet ex nostris P. Peregrinus *tract. de immunit. Eccl. cap.* 3. *num.* 3. *& seq.*

Sup. hoc in Res. seq. §. vlt. & in Res. 1. post seq §. Notandum est. & in Res. 2. post seq. §. circa secundum. quoad hoc in tom. 3. tr. 16. ex Res. 72. lege doctrinam §. At his. & supra in Res. 118. §. Sed an.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo cum Bonacina *tr. de legib. disp.*3.*q.*7.§. 3.*&* 4. Farinac. *in appen. de immun. Eccles. cap.*22.*n.*373.*&* 374. Ambrosino *tract. de immun. Eccles.* 11. *n.*4.& Mario Italia *eodem tract. lib.*1.*c.*6.§.1.*n.*80.*& seq.* Primò, quia Pontifex in Bulla asserit, vt verè constet de delicto, sed quãdo delictum cognoscitur per coniecturas, & præsumptiones, non dicitur verè cognosci. ergo. Secundò quando lex requirit probationem, intelligenda est de vera, & non præsumptiua, nam si hoc vltimum requireret: illud exprimeret, vt patet *in cap. pro humanis, de homicidio, in* 6. *& in l. non omnes.* §. *à barbaris, ff. de re militari*. Cæteras rationes vide apud DD. citatos, & ita hanc sententiam ego consului his diebus in facti contingentia; nec aliter sentiendum est.

3. Notandum est etiam hìc obiter, quòd si sententia Episcopi lata sit in fauorem rei, quòd gaudeat immunitate, non potest iudex sæcularis de tali sententia appellare; & ita sentit Peregrinus *de immun. c.* 16. *n.*33. sed Farinacius *etiam de immunit. c.* 22. *n.*372. cum Gambacurta *de immun. lib.*6. *cap.*17. *num.*3. contrarium docet.

Sup. hoc in §. vlt. Res. præterita, ad medium vers. Secus. & supra in Res. 118. §. Quæro quinto. & seq.

RESOL. CXXIII.

An Episcopus, quando cognoscit, vtrum reus gaudeat, necne Immunitate Ecclesiæ, debeat illum citare?

Et an Episcopus non possit tradere Curiæ sæculari reum extractum ab Ecclesia ex præsumptionibus, & coniecturis probabilibus, sed requiratur concludens probatio de delicto in Bulla exceptuato?

Nec in tali casu Episcopus debeat stare processui facto à iudice laico? Ex part.4.tract.1.Res.112.

§.1. NEgatiuam sententiam docet Antonius Nouarius *in summa Bullarum, tit. de immunitate Eccles. n.*96. vbi testatur de praxi curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, & citat Merlinum *in controuersiis forensibus*.

Sup. hoc supra in Res. 118. §. Quæro tertio. & infra in Res. 125. §. Dixi autem. & §. Nec videtur.

2. Sed affirmatiuam sententiam tuetur noster Peregrinus *tract. de immunit. Eccles. cap.* 3. *à num.* 9. *vsque*

vsque ad num. 18. & mordicus sustinet hanc sententiam nouissimè Castrus Palaus *tom.2. disp. vnica*, *de immunitat. punct.13.num.11. & 12.* vbi respondet ad argumenta contraria, & ait praxim in contrarium, si alicubi extaret, abrogandam esse, vt pote iuri naturali contrariam.

3. Verùm quicquid sit de hoc, certum est, quòd si reus sponte compareat non citatus, petátque audiri pro sui iuris defensione, omnino audiendus est; & in hoc casu, quousque audiatur se potest opponere sententiæ Episcopi declarantis immunitatem illi non competere; agitur enim de graui eius præiudicio, de iure naturæ competit ei defensio. Ita Castrus & Peregrinus *loco citato*.

Supr. hoc in Res. præterita, & in aliis eius primæ not.

4. Notandum est etiam hîc obiter Episcopum non posse tradere curiæ sæculari reum extractum ab Ecclesia ex præsumptionibus & coniecturis probabilibus, sed concludentem probationem requiri de delicto in Bulla excepto. Ita DD. quos ego ipse citaui *in 3. part. tract.1. resolut.38.* quibus nunc addo Castrum Palaum *vbi suprà num.*8. qui etiam *num.*9. docet quòd in tali casu Episcopus non tenetur stare processui facto à iudice laico.

Sup. hoc vlt. latè in Res. seq. & in aliis eius primæ not.

RESOL. CXXIV.

An Episcopus stare debeat processui facto à iudice laico, si reus remittendus sit, vel ne?

Et an non sufficiant coniectura, indicia, & præsumptiones ad declarandum, vt reus commiserit delictum in Bulla exceptuatum, sed opus est Episcopo, vt certo constet de tali delicto?

Et docetur probationem sufficientem ad torturam super delicto sufficere etiam, vt declaretur ne quis gaudeat Immunitate Ecclesia. Ex part. 5. tract. 2. Resolut.9.

Supr. hoc in Res. seq. & in fine Resol. præcedentis, & supra Resol. 118. §. Nec obstat. & in §§. not. seq.

§.1. PRima opinio est affirmatiua, quam tuentur aliqui Ministri iurisdictionis laïcalis, quibus fauet Ginrba *cons.50. num.2.* Sed ego prorsus contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docent ferè omnes scribentes post Bullam Gregor. XIV. vt Ambrosinus *cap.11. num.12.* Peregrinus *cap.3. num.2.* Italia *lib.1. cap.6. §.1. num.79.* Bonacina *de legib. disput.3. quæst.7. §. 7. num.3.* Goazzinus *defen.1. cap.30. num.7. & 8.* Riccius *in praxi tom.2. resol.* 285. *num.3. & collect.*1792. Bellettus *in disquis. Cler. part.1. tit. de fauore Cler. reali. §. 4. num.*50. Vulpius *in praxi cap.3. numero* 22. Farinacius *cons.*168. *num.21. & in Append. de immunit. Eccles. cap.22. num.* 373. quibus omnibus adde nouissimè ex Societate IESV doctum Castrum Palaum *tom.2. tract.11. disput. vn. punct.13. num.9.* & probatur apertè ex verbis Bullæ Gregorianæ ibi: Curiæque seculari nec tradi, nec consignari possint, nisi cognito priùs per Episcopum, seu per deputatum ab eo, an ipsi verè crimina superiùs expressa commiserint. In quibus verbis cognitio istius articuli specialiter demandatur, vt patet, Episcopis, seu aliis ab ipsis deputatis. Sed quando delegatur cognitio alicuius articuli, vel causæ, censetur delegata potestas sumendi probationes super illo articulo, & causa, vt habetur *in cap. præterea, de offic. delegat.* & *ibi* glossa *ver. delegatus.* & habetur etiam *in l. vbi falsi*, & *ibi* glossa *ver. rationes, C. de falsis.* ergo Episcopi debent recipere probationes de prætenso delicto, & non stare processui exhibito per iudicem sæcularem, cùm agatur de proprio interesse. Deinde confirmatur ex communi doctrina, quæ docet, iudicem Ecclesiasticum non teneri stare processui facto per iudicem sæcularem, vt inter Iuristas tenet Iul. Clar. *in pract. crim. §. fin. q.36. num.*49. Grammaticus *cons.42. num.1.* & alij quia acta instructorij vnius iudicij in alio non probant, nisi inter eisdem personas, & in eisdem causis ex *cap. inter dilectos, §. in omnibus, de fide instrumenti.* ergo, &c.

2. Vnde hæc opinio à fortiori procedit, quod fatetur ipse Giurba *loco cit. num.4.* quando vrgeret aliqua suspicio contra testes examinatos à iudice laïco, vel dubius esset Episcopus, nam in hoc casu certum est illum non teneri stare processui iudicis laïci, sed maiorem diligentiam adhibere, faciendo examinare testes illos diligentiùs, vel alios pro informatione suæ conscientiæ, vt tradit etiam & testatur de praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ Ioan. Anton. Nouarius *in summ. Bullarum tit. de immunit. Eccles. num.*81. & ideò Castrus Palaus *vbi suprà* sic ait: Aduertendum est ab Episcopo an processus formatus à iudice sæculari sit formatus antequam reus ad Ecclesiam confugerit, & consequenter antequam de immunitate tractaretur, vel postquam reus ad Ecclesiam confugit, & causa immunitatis tractatur? si formatus est processus antecedenter, esto obligatus non sit Episcopus illi stare, ob rationes dictas, ac debet quàm breuissimè poterit testes illos apud se examinare, & reum iudici sæculari remittere, quia nulli apparet suspicio falsi in supradicto processu. At si postquam reus ad Ecclesiam confugit processus fuerit formatus, tunc suspicionem non leuem habet falsitatis, eo quòd in defensorem proprij iuris, & diminutionem Ecclesiasticæ iurisdictionis formatus fuerit. Ita ille & ante illum Farinacius *in append. de immunit. Eccles. cap.21. num.*375.

3. Nec facit contra nostram sententiam Breue Clement. VIII. directum ad Archiepiscopum Panormitanum *die 6. Febr.*1597. ibi, si tibi summariè, simpliciter, extraiudicialiter, & quantum pro tuæ conscientiæ informatione sufficere tibi videbitur. nam ex his verbis non sequitur, quòd Episcopus teneatur stare processui iudicis laici, neque ex dictis verbis (vt obseruat ex multis Doctoribus Nouarius *loco cit.*) tollitur substantia probationis, sed longinquitas temporis, cùm verba summariè, simpliciter, & de plano non excludant concludentem probationem, sed solùm modum probandi.

Supr. hoc in Res. seq. & §. Hæc strictio. vsque ad §. In hac materia. & §. Rationes. & seq. & §. Circa. & §. penult. & vlt.

4. Adde, & hæc, nì fallor, est vera responsio, quòd in illo casu plenè constabat de delicto, neque de hoc tunc vllum extabat dubium, sed tantùm difficultas erat, an illi gaudebant Ecclesiæ immunitate. Vnde tunc Clemens VIII. ne videretur approbare processum iudicis laici, dispensauit in illo casu particulari, vt Archiepisc. Panormitanus traderet aliquos reos ex illis Curiæ sæculari, cum tantùm summaria, simplici, & extraiudiciali informatione: vnde non sequitur quod ita faciendum sit in omnibus aliis casibus.

Sup. hoc in Res. præterita, §. vlt. & Res. 1. post præteritam, & infra in Resolut. seq. §. Circa secundum. & quo ad hoc in tom. 5. tr. 10. ex Res. 72. lege doctrinā. §. Ac hi.

5. Notandum est etiam hîc obiter ex dictis contra Gratianum *tom.3. c.596. num.*23. & paucos alios, quòd non sufficiunt coniecturæ, indicia, & præsumptiones ad declarandum, vt reus commiserit delictum exceptuatum in Bulla, sed opus est Episcopo vt certò constet de tali delicto, & ita ego cum multis Doctoribus docui *in 3. part. tract.1. resolut.*38. quibus nunc addo Riccium *collect.* 1792. Castillum *decis.*156. *num.* 5. Barbosam *de iure Eccles. lib.2. cap.3. num.*168. Ao ndasium *de exequend. mand. part. 1. c.22. n.9. & seq.* & Castr. Palaum *vbi sup. tom.2. tr.11. punct. 13. n.8.* quia Ecclesia habet ius tutandi omnes delinquentes ad se confugientes, nisi in casibus exceptis, ipsíque delinquentes ius habent ne vltra illos casus extrahantur, *cap. inter alia, cap. fin. de immunit. Eccles.*

cap.ficut antiquitus.17.quæst.4. ergo dum Prælato Ecclesiæ non constat esse casum exceptum, iniuste Ecclesiam & delinquentem iure suo priuat, at per præsumptiones & probabiles coniecturas non sufficienter constat. Tum, quia hæ præsumptiones non vincun præsumptionem ortam ex possessione immunitatis, & iure fundato, *l.fin.* & *ibi* Doctores, *ff.quod metus causa.* Abbas *cap.quia verisimile in 2. notab. de præsumpt.* Tum quia ad tollendum ab aliquo ius quæsitum, & hoc irreparabiliter, non sufficit coniectura, sed requiritur plena probatio. Bald. *in l. indicet num.2.C.de indiciis.* Speculator.*tit.de offic.omn.iud.§.fi. num.*18. Cæteras rationes pro hac firmanda sententia videbis penes Palaum *loco cit.* cui etiam adde Sanchez *in opusc.tom.2. lib.6. cap.1. dub.*11. *num.*2. hanc etiam sententiam absolutè docentem.

6. Non desinam tamen hîc adnotare Guarrinum *in defens. reorum tom. defens.1.c.31. num. 9.* Castillum *decis.156. num.9.* Riccium *in praxi tom.2. resol.450. num.3.* Regentem Constantium *in supplic.ad Paul.V. num.69.* Gamba *decis.179.* docere probationem sufficientem ad torturam super delicto sufficere, etiam vt declaretur, ne quis gaudeat Ecclesiæ immunitate. Vnde ex his patet Giurbam, virum alioqui Ecclesiasticæ immunitati benè affectum, *conf.50.num.*10. non benè dixisse Riccium nostram sententiam tenentem hallucinatum fuisse, nàm communiter DD. illam tuentur, & ideò aduersùs Giurbam nominatim illam tenet nouissimè Io.Anton. Nouarius *in sum. Bull. tit. de immun.Eccles.num.*88. & alij penes ipsum.

Sup. hoc in Ref. seq. §. Circa secundum. paulò post initium.

Episcopus cognoscens de delicto eius, qui ad Ecclesiam confugit, possit ex processu iudicis Laici probationes assumere; ne in ambiguo versemur, indagandus ante omnia est germanus Gregorianæ constitutionis sensus; cùm non ita dilucida sit, vt diuersas admittere nequeat interpretationes. Etenim in versiculo *sed vniuersis*, præcipitur Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis cæterisque Ecclesiarum Prælatis sæcularibus & Regularibus, vt quoties qui ad loca immunia confugerint, vt delicta excepta eorum iudicio commisisse videbuntur eos, si requisiti, fuerint sæculari iudici tradant. Postea prohibentur iudices Laici absque expressa licentia Episcopi, & interuentu personæ Ecclesiasticæ ab Ecclesiis delinquentes abducere, præterquam si requisiti consignare detrectauerint. Denique constitutio mandat abductos delinquentes in Carceribus Curiæ Ecclesiasticæ deponi, nec priùs tradi, quàm Episcopus cognouerit, an ipsi verè excepta crimina perpetrauerint, tuncque Episcopo mandante per iudicem Ecclesiasticum, omni appellatione remota consignari.

3. Hæc igitur constitutionis pars aliam atque aliam potest expositionem recipere: vna est, quòd duo in hac constitutione definiantur casus; quorum prior sit, cùm nulla inter Episcopos & iudices Laicos circa commissi criminis veritatem orta discrepantia, refugientes ex Ecclesiis per Episcopos abstrahuntur, & sæcularibus Magistratibus consignantur: hoc enim casu delicti probatio Episcopi iudicio committitur, vt in versic. *Sed vniuersis.* Posterior autem casus est cùm educendi licentiam, ipsique eductioni assistere Episcopis recusantibus, reos per se Laici extrahunt, tunc enim mitti statim ac extracti fuerint ad Episcopales carceres debent, nec inde abduci, tradique secularibus iudicibus, donec Episcopus cognouerit, verène maleficia excepta commiserint, quo cognito, quacunque appellatione reiecta consignandi sunt. Qui secundus casus deciditur in versicul. *Ne autem*, & in versicul, *Quódque delinquentes.*

IN TRACTATV I.

De Immunitate Ecclesiastica.

RESOL. IX. *pag.12. circa finem resol.* deleantur illa verba: *Et ita audiuit à fide digno, tenere sacram Congregationem immunitatis*, & addantur hæc in fine; Quibus etiam post hæc scripta visum adde Ioan. Baptist. Ciatlinium *controu. forens. cap.10. à num.61. vsque ad num.*107. vbi, me citato, firmat post Bullam Gregor. requiri probationem veram, & plenam de delictis in illa exceptuatis, & in facti contingentia, adi illum, & non pigebit, fusè enim & solidè quæstionem pertractat, & respondet ad Breue Clem.VIII. directum nostro Archiepiscopo Panorm.

RESOL. CXXV.

An Episcopus, vt ferat sententiam, si reus debeat, necne gaudere Immunitate Ecclesia, debeat stare processui facto à iudice laico?

Et an requiratur plena delicti probatio? Ex part.6. tr.1. Ref.31.

§.1. HIc casus frequenter accidit; & de illo ego disserui *in part.5. tract.1. resol.9.* Sed quia postea ab Eminentissimo heu quondam Domino meo Lælio Cardinali Biscia duo Consilia incertorum Auctorum habui circa præsentem quæstionem; in gratiam curiosorum, non grauabor hîc illa per extensum apponere, & iudicium meum ferre.

Quæ hic est Ref. antecedens, & supra in Ref. 123. §. vlt. & in Ref. 318. §. Nec obstat. & latè infrà à §. Quoad primum. huius Ref.

CONSILIVM PRIMVM.

2. Ad enodationem illius difficultatis: Vtrùm

4. Hæc autem expositio suadetur ex pluribus. Primò quia cùm in versicul. *Sed vniuersis* per facultatem, immò verò expressum præceptum Episcopis iniunctum tradendi in casibus suprà declaratis criminosos, esset res expedita, non erat, cur aliud subiungeretur, nisi quæstionis diuersitas, de qua in præsenti explicatione, id postulasset, fuisset enim frustra effundere verba contra Legislatoris morem, ac dignitatem, *cap. si Papa, §.1. de priuileg.in 6. l.1. in fin. ff.ad Municip.*

5. Et absolutæ, atque omninò separatæ orationes, contentæque in eis dispositiones inuicem extenderentur contra textum *in l.sed etsi per prætorem, §.hac clausula il 1. in fin. ff.ex quibus caus.maior.in l.coheredi, §.qui patrem, ff.de vulg. & pupillar.& in cap. cum dilecti, de donat.*

6. Secundò loquendi modus est valdè diuersus: nam in versicul. *Sed aduersis*, admodum simpliciter Episcoporum iudicio criminum inuestigatio committitur, de extractis ad carceres Episcopales deducendis nihil dicitur, & appellatio ab Episcoporum pronunciatione non tollitur, immò à signatura passim admittitur. At in versic. *Quodque delinquentes*, & maiori verborum pondere eis iniungitur, vt cognoscant, an verè scelera, de quibus accusantur, refugæ patrauerint, adducti in carceribus Ecclesiasticis reponi iubentur, & omnis prouocatio remouetur. Tanta autem in loquendi, & agendi ratione diuersitas casuum diuersitatem proculdubio demonstrat. *l.si idem*, & *ibi* Bart.Sal.Fulgos.Castren.& Alexand. *Cod.de codicill.*

7. Tertiò

7. Tert ò ptens aſſerti poteſt differentiæ ratio; cùm enim ab Officialibus Laïcis, inuitis Epiſcopis delinquentes extrahuntur æquiſſimum eſt, eis liquidioribus probationibus ſatisfiat: tum quia ex eorum repugnantia res magis dubia præſumitur: tum ipſorum nonnihil læſa videtur auctoritas. Cùmque poſt attentatam contradictionem: maiorémque habitam probationis lucem abſtrahendos refugas decreuerint, honeſtiſſime appellatio reiicitur: cum enim priùs diſſentient, & factis poſtea probationibus acquieuerint, præſumptio vehementiſſima contra confugientes exoritur. Ex rationis autem diuerſitate iuris & conſequenter facti diuerſitas infertur *l. vnic. §. hoc interdictum il 2. ff. de font. l. ſi poſtulauerit §. ratio. ff. ad leg. Iul. de adult. l. Illud. ff. ad leg. Aquil.* Et quod in vna clautula dicitur, ad aliam non trahitur, in qua non eadem locum habet ratio *l.* 1. vbi Doctores: *Cod. de lib. pret.* Roman. *conſil.* 112. *num.* 3. *& conſ.* 480. *num.* 7.

8. Quartò verſic. *Quòd delinquentes*, vbi Epiſcopus cognoſcere iubetur, an verè commiſſum fuerit exceptum crimen, ſequitur immediatè poſt verſic. *Nc autem*, vbi datur Laicis facultas extrahendi delinquentes, ſi Epiſcopi licentiam impertiri, atque aſſiſtere recuſent: ergo ad hunc caſum debet quod ibi dicitur referri tanquam ad proximum *l. ſi idem cum eodem §. vltim. iunct. gloſ. vlt. ff. de iuriſd. omn. iudic. & cum gloſſ. in verb. dotis ff. de legat. præſt.*

9. Hanc primam interpretationem ſoboleuiſſe videtur Farinacius, dum relata facultate conceſſa Laïcis extrahendi per ſe in caſu ſupradictn delinquentes, ſubdit ſic extractos in carceribus Eccleſiaſticis eſſe detinendos, donec Epiſcopus de criminum qualitate cognoſcat *in tractat. de carcerib. & carcerat. quæſt.* 28. *n.* 76. Sed certè nemo, quod ſciam, præter Illuſtriſſimum Dominum meum hoc perſpicaci, ingenioſóque modo locum iſtum expreſsè enucleauit: cuius ſola auctoritas apud me plurimùm valet, atque apud omnes valere ſummo iure debet.

10. Altera intelligentia eſt. Vt in verſicul. *Sed vniuerſis* explicentur crimina, quibus non datur immunitas: generatimque propterea ſtatuatur, vt qui eorum delictorum rei Epiſcoporum iudicio viſi fuerint, tradantur ſæcularibus Magiſtratibus; ſi tradi ſibi poſtulauerint. Verùm quia dubitari poterat de modo in tali traditione ſeruando, in ſequentibus particulis declaratur ne ſæculares eos ſua authoritate extrahant, niſi cùm Epiſcopi ipſos tradere recuſant: néve extractos ad alios, quàm Eccleſiaſticos carceres perducant, vbi detineantur, donec Epiſcopi cognouerint, an verè excepta crimina commiſerint, quo cognito: ſublata prorſus appellatione conſignentur. Ita ut hæc in Epiſcopali cuſtodia detentio, delictorum exactior cognitio, & appellationis remotio locum habeat, quomodocumque delinquentes ab Eccleſia abſtrahantur, ſiue Epiſcopi iuſſu, ſiue eo reclamante Laïcorum auctoritate ab huiuſmodi conſtitutione conceſſa.

11. Hanc ſecundam expoſitionem omnes amplecti tacitè videntur, dum prædictam caſuum diſtinctionem non faciunt, prout Gutierrez *pract. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 36. Farinacius *conſil.* 76. *lib.* 1. *& de immunitat. Eccleſ. num.* 373. *&* 374. Ambroſ. *tract. eod. cap.* 11. *num.* 1. *&* 2. Authores Conſil. impreſſi apud Farinacium *lib.* 2. *conſ.* 178. *dubiol.* 2. *&* 3. Et ſanè etiam rationibus poteſt hæc interpretatio probari.

12. Primò quia non poteſt reddi vera ratio, cur potiùs diſſentiente, quàm conſentiente Epiſcopo plenior probatio requiratur, cùm ſemper agatur de præiudicio non Epiſcopi, ſed Eccleſiæ cuius immunitas ſeruatur, vel læditur.

13. Secundò diſpoſitio verſic. *Sed vniuerſis*, intelligeretur de reis tantùm de conſenſu Epiſcopi extrahendis, ſequeretur, vt non Epiſcopi ſoli, ſed inferiores etiam Prælati, vt Abbates, & alij locorum Regularium Superiores, cæterique Prælati ſæcularium Eccleſiarum tradere poſſent Laïcis reos, qui ad Eccleſias confugiſſent: cum prædicti omnes ibi id facere nominatim iubeantur. Hoc autem eſſet contra omnium ſententiam, & probatiſſimam vbique conſuetudinem. Generale ergo præceptum quoad Epiſcopos intelligendum videtur, vt debitam licentiam non negent, & quoad alios, vt de facto non reclament.

14. Nec dici poſſe videtur Prælatis inferioribus tradendi Laïcis delinquentes facultatem propterea non competere, quòd eis eſt ſublata in ſequenti verſic. *Nc autem*. Quoniam ſi in verſic. *Sed vniuerſis* continetur caſus omninò ſeparatus à verſic. *Ne autem*, quod in hac parte, ſeu caſu diſponitur, ad ſuperiorem partem, ſeu caſum non pertinet, quod ſi quoad hoc pertinere dicatur, cur non etiam quoad reliqua.

15. Quicquid ſit de veriori huius loci explicatione non moror: neque enim aut hanc propugno, aut illam oppugno, ſed illa tantùm quæ mihi ſuppetunt, ampliſſimo viro atque humaniſſimo, beneficentiſſimóque Patrono humillimè conſideranda propono. Illud vtique mihi dici poſſe videtur, vt quocunque ſcilicet modo accipiatur dictus verſic. *Sed vniuerſis*, parum referat: quia plena & ibi criminis probatio requiritur, cùm ſit commiſſa Epiſcopis per verba *iudicio ſuo*, & videbuntur, quæ arbitrium boni viri præ ſe ferunt *l. fideicommiſſaria* 46. *§. Cæterùm ff. de fideicommiſſ. lib. l. fideicommiſſa* 11. *§. Si fideicommiſſum, ff. de legat.* 3. Bart. *Extrau. ad reprimendum verb. videbitur, in princip. & num.* 4. latè Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *q.* 8. *num.* 2. *&* 14.

16. Cùm quid autem boni viri arbitrio committitur, ſeruari debent omnes regulæ iuris. Bart. *dicto verb. videbitur, num.* 8. Alexand. *conſil.* 33. *lib.* 1. *num.* 3. Iaſon *in l. ſi ſic legatum, ff. de leg.* 1. *num.* 26. Multò igitur magis id obtinebit in criminalibus, vbi etiam liberum arbitrium eſt legibus ſubiectum, Iaſon *ibi numero.* 24. Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 3. *&* 4. *& quæſt.* 77. *numer.* 1. Farinacius *in fragment. part.* 1. *littera, A, num.* 244. Nullus autem, qui iuris regulas ſeruare voluerit, ex proceſſu iudicis Laïci probationes deſumet: tum quia aduerſarium agit, nimióque vt plurimum affectu pertrahitur; tum quia vniuerſæ illæ rationes repugnant, quæ conſiderantur à Farinac. *conſil.* 76. *lib.* 1. *n.* 1. *&* 2. *& conſil.* 168. *lib.* 2. *n.* 26. *cum ſeqq.*

17. Hæc ſtricto iure dici poſſe opinor, ſolis videlicet verbis conſtitutionis perpenſis: verùm quia poſt conſtitutionem prodiit Epiſtola quædam Clementis V I I I. ad Archiepiſcopum Panormitanum, qui Sedē Apoſtolicam de nonnullis dubiis circa probationes delictorum, in dicta conſtitutione exceptorum, conſuluerat, eam Epiſtolam tanquam legem ad declarationem Bullæ Gregorianæ editam arbitror eſſe ſeruandam. Quod enim Princeps per Epiſtolam ad priuatorum conſultationem ſtatuit, publici iuris vim obtinet *l.* 1. *ff. de conſt. Princip. §. Sed & quod Principi placuit, Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. gloſſ.* 1. *in cap. ex tua* 9. *de fil. presbyt.* Abbas *in cap. Paſtoralis* 4. *de except. num.* 1. *not.* 1. Felinus *in c.* 1. *de conſtit. num.* 17. Sup. hoc in Reſ. præterita §. Nec facit.

18. Mandauit autem Clemens; vt summariè, simpliciter, & extraiudicialiter, & quantum pro conscientiæ informatione sufficere videretur, delicti veritatem inquireret, provt habet Genuens. qui eam Epistolam ad verbum refert *in pract. Archiepisc. Neapolitan. cap. 94.* & Farinac. *consil. 168. lib. 2. addit. 1.* Pondero igitur Summum Pontificem contentum esse extraiudiciali probatione, quod insinuat non modò dicto illa *extraiudicialiter*, verùm etiam clausula, *quantum pro conscientia informatione*, &c. Cum enim quid alicuius conscientiæ committitur, iudicialis commissio non dicitur, sed conscientialis. Franc. *in cap. statutum 11. §. assessorem, de rescript. in 6. n. 6.* Baldus *in l. certum 5. Cod. vnde leg. num. 7. in fine.* Roman. *num. 23.* Et propterea cognitio non requiritur. Lap. *alleg. 60. aliàs 61. num. 4.* Est enim secundùm veritatem exequenda commissio, & satis est, si iure gentium sustinetur. Bald. *in l. Cod. de fidei commiss. num. 2.* Farinac. *in dicto §. assessorem, num. 6.* Ac sufficit qualitercumque inquirere, & probationem ipsi soli, cui est demandata, concludere. Franc. *ibi*, & Felin. *in cap. 1. de constit. num. 51. propè finem vers. si dicatur secundùm conscientiam.* Habérque is iure ordinario solum Deum cognitorem & iudicem, Gloss. *in verb. relinquatur in dicto §. assessorem.* Franc. *num. 6.* Abb. *in cap. super his 18. de accusat. num. 16. ad med. vers. Item si committitur conscientia.* Et dicit Mandosius posse sequi animi sui proprium motum sola naturali æquitate moderatum. *Addit. vltim. ad allegat. 15. Lapi.*

19. Cùm igitur ex vi dictarum clausularum possint Episcopi vel extraiudiciales probationes recipere, poterunt vtique etiam desumere ex processu iudicis Laici, quæ in Ecclesiastico foro instar extraiudicialium sunt. Et meritò quidem id facient, si ex personarum grauitate ac dignitate fides videatur testibus adhibenda. Aut si ex tempore exceptarum probationum videatur suspicio tolli: vt si exhibeatur processos, immunitatis controuersia nondum orta, confectos, cui multum tribui posse; secus autem processui post litem parato ex grauissimorum virorum sententia scripsit Farinacius *de immunit. Ecclesia. numer. 37.*

CONCILIVM SECVNDVM

20. In hac materia quomodo Episcopus se gerere debeat in cognoscendo, an ij, qui ad Ecclesias, vel alia loca sacra, vel immunia confugerunt, & inde seruata forma constitutionis Gregorianæ extracti, & ad carceres Episcopales traducti fuerunt, prætenduntúrque à fisco Laicali, seu aliàs perpetrasse crimen in eadem constitutione expressum, atque exclusiuum immunitatis, plura occurrunt dubia.

21. Primum. An iudex Ecclesiasticus, ad quem dicta cognitio spectat, teneatur stare processui fabricato à Curia sæculari. Secundum verò, quænam probatio requiratur in dicta cognitione.

Sup. hoc in Resolutionibus positis in annot. prima huius Res.

22. Quoad ad primum dubium, est non parua controuersia inter Doctores, qui post præfatam constitutionem scripserunt: sunt enim inter se dissentientes. Nam Farinacius *in consil. 76.* cum Falc. *ibi*, & penes eumdem *consil. 168.* consulentes, aliíque relati per Giurbam *consil. 50. & consil. 100.* tenuerunt, quòd iudex Ecclesiasticus non tenetur stare sæculari processui: ipse autem Giurba in dictis consilijs contrarium nititur probare.

Sup. hoc in Res. prætereà §. Nec facit.

23. Rationes tamen deductæ per ipsum Giurbam mihi non concludunt; quia ipse fundat se præcipuè in Breui Clementis VIII. registrato in Praxi Archiepiscopali Neapolitana *c. 94.* vbi Clemens in eo delicto Panormi perpetrato mandat Archiepiscopo, vt tradat delinquentes ibi nominatos Curiæ sæculari ab Ecclesia extractos, si etiam summariè, simpliciter, ac extraiudicialiter repererit commisisse crimina ibi expressa: dicitque Giurba se vidisse hanc suam sententiam receptam in Praxi ex dicto Breui. Istæ inquam rationes Giurbæ non concludunt: quia satis dignoscitur hoc ipsum Breue Pontificium fuisse datum in dicta causa Panormitana ex rationabilibus causis animum Papæ mouentibus, & cum clausulis derogatoriis ad constitutionem Gregorianam, & cæteras constitutiones: vnde est trahendum in exemplum ad alios casus.

24. Et dum subdit Giurba ita fuisse decisum à sacra Consulta, vt in additione ad dictum Consilium 168. penes Farinacium, quamuis hoc videatur colligi ex verbis dictæ additionis: dum non obstante præfato consilio 168. Farinacius scribit sacram Consultam resoluisse, quòd ibi delinquentes traderentur Curiæ seculari: tamen potest replicari primò, quòd ille ordo censetur emanasse a Principe, mediante sacra Consulta eum repræsentante. Secundò quòd ista declaratio fuit facta in crimine assassinij ita graui, vt habeat secum multa specialia, iuxta textum *in c. de homicid. lib. 6.* & tradita per Mascard. *concl. 137.* Tertiò, quod eadem declaratio simpliciter accepta videtur nõ posse de iure sustineri, vt infrà, cùm de cætero ista declaratio videatur facta per sacram Consultam, prout de iure, ex ordine Sanctissimi.

25. Nec mihi fit verisimilis consideratio Gambacurtæ relata per Giurbam, *vbi suprà*, quòd non præsumatur voluisse Pontificem anteuertere Curiam secularem per commissionem factam Episcopo in rebus spiritualibus occupato: siquidem cùm hæc cognitio super immunitate pertineat ad Episcopum, etiam ante constitutionem Gregorianam, quicquid alij dixerint, etiam in criminibus exceptis, vt per Gratum *disceptat. 596.* & per Giurbam *dicto consil. 100.* non potest iudex Laicos conqueri.

26. Prout non suffragatur assertio Giurbæ, quòd aliter causa protraheretur, cum longa carceratione rei, & damno etiam ipsius immunitatis, cùm Episcopus possit terminare causam remotis superuacaneis dilationibus, & habeat potestatem ex constitutione Gregoriana terminandi causam appellatione remota, & insuper ipsi reo magis expediat causam maturius discuti, fiscóque seculari nihil deperеat reo custodito in carcere.

27. Pariter mihi non satisfaciunt rationes adductæ per Farinacium *dicto consil. 76.* dum vult probare quod non sit standum processui sæculari: nam prima eius ratio, quòd regula sit Ecclesiasticum iudicem non debere stare processui sæculari ex Claro *in Prax. crim. q. 36. in fine*, & aliis per eum adductis: & quam rationem etiam adducit in Guaz. *in suo tract. pro reis, defens. 1. c. 30.* non concludit in terminis nostris: quia Clarus & alij prædicti loquuntur, quando agitur de processu facto à Iudice Laico contra Clericum, qui iudex est omninò incompetens, nullámque habet iurisdictionem in Clericum: vnde non mirum, si processus non valet, nec attendendus: & videmus, quòd etiam acta iudicis sæcularis aliàs per iudicem Ecclesiasticum obseruanda non attendantur, quando sunt inualida. Dec. *in cap. at si Clerici, num. 91. de iudiciis.*

28. Eodem modo alia ratio Farinacij, quòd cognitio spectat ad Episcopum, & consequenter etiam facultas assumendi probationes, & diffiniendi causam, non conuincit, quòd inde sequatur Episcopum non posse stare processui sæculari. Ad rationes verò propositas

positas in dicto consilio 168. penes Farinacium patebit responsio de infrà scriptis.

29. Quamobrem censerem standum esse processui sæculari, dummodo sit compilatus ante confugium ad Ecclesiam ipsius confugientis delinquentis, necnon contineat sententiam condemnatoriam ipsius Rei, vel saltem testes in eo examinati probantes delictum sint repetiti, vel aliàs habiti pro repetitis à reo. Mou.órque ex illa communi cooclusione, quòd acta facta coram iudice seculari probant coram Ecclesiastieo *text. in d.c. at si Clerici*, *num.*90. Et hinc sicut iudex sæcularis tenetur adiuuare Ecclesiasticum, ita & è contra cùm Ecclesiastica & ciuilis iurisdictio sint inuicem confœderatæ: & propterea etiam banditus à iudice sæculari, debet haberi etiam pro bandito ab Ecclesiastico, vt benè per Alciatum *in cap.*1. *n.* 121. *de offic. Ordin.*

30. Dixi autem de processu formato ante confugium ad Ecclesiam: quia si iudex sæcularis post confugium formaret, vel perficeret processum suum, videretur id facere, vti in causa propria, vel interesse habens vltra quod id attentaret pendente causa coram Episcopo, vt bene per Farinacium in hoc casu *dicto consil.* 79. *num.* 2. expressi etiam, quòd adsit condemnatio iudicis sæcularis, vel quòd testes sint repetiti parte citata, vel habiti pro repetitis, quia solus processus informatiuus non faceret fidem, cùm testes examinati parte non citata non probent, nec faciant iudicium, etiam in criminalibus. Farinac. *q.*72. *num.*87. & Guaz. *defens.* 24. *cap.*9.

Sup. hoc supra in Res. 118. §. Quarto tertio. & in Res. 123.

31. Nec videtur obstare, quòd asserunt idem Guaz. *dicta defens.* 1. *c.* 30. relatus per Giurbam *in citato cons.* 50. sufficere quòd testes deponant super crimine, licèt non sint repetiti: nam ratio Gallini, quòd in criminibus exceptis probent testes non citata parte, vltra quod Doctores per eum allegati loquuntur solùm in crimine Assassinij, & læsæ maiestatis humanæ, ista assertio patitur difficultatem, cùm multi alij teneant etiam in dictis criminibus requiri citationem, vt per Mascardum *dicta concl.* 137. Farinacium *q.*72. *vbi suprà*, & per eumdem Guallinum *defensione* 24. *cap.*9.

32. Stabit ergo conclusio mea sententia, quod videlicet possit stari processui sæculari. Nec mihi facessunt negotium rationes in contrarium adductæ penes Farinacium *in dicto consil.* 168. nempè quòd acta in sæculari iudicio, tunc probēt in Ecclesiastico, quando sunt inter easdem personas in eadem causa, & agitur ad eumdem finem, vt per Decium *in dicto cap. at si Clericus*, *num.*90. Nam consideratur, quod constitutio Gregoriana solùm requirit in cognitione, quòd verè fuerit admissum crimen exceptum; hoc autem apparet ex processu seculari. Nec Ecclesia constituit diuersum ius cum illa, quemadmodum tuetur confugientes ad se in criminibus non exceptis, ita & excludit facinorosos in delictis exceptis; & non vult, quòd immunitas patrocinetur in casibus non permissis, cùm aliàs id esset perniciosum. Menoch. *præsumptione* 10. *l.*5. Nec finis cognitionis super immunitate tollit fidem actis in Curia sæculari: cùm multi etiam velint non attendi diuersitatem causæ. Addentes ad Capellam Tholosanam *quæstione* 199.

33. Et vlterius hoc venit in consequentiam delicti excepti, & consequenter dicta acta probant Capell. Tholosan. *d. quæstione* 199. Et sicuti in crimine hæresis tenetur stare iudex sæcularis processui Ecclesiastico, ita & iudex Ecclesiasticus processui sæculari in crimine fori sæcularis. Decius *in dicto cap. at si Clerici*, *num.* 100. *de iudic.* Deinde in crimine mixti fori attenditur pœna maior ex latè traditis per Farinacium *in quæst.*4. *num.*8. Et Doctrina Angeli & Socin. relata *in dicto consil.* 168. quòd testes non faciant fidem coram alio iudice, cum ille debeat videre ipsos testes, eorúmque dicta præsens agnoscere, vltra quòd pariter difficultatem procedit quando coram alio iudice agitur ex illis testibus ad puniendum, vel absoluendum reum, vt in iis terminis præfati Doctores loquuntur, non verò, quando agitur simpliciter ad remittendum, prout in casu præsenti.

Sup. hoc in Res. præterita §. Notandum est. &c.

34. Circa secundum dubium est quoque contentio inter Doctores: nam permulti voluerunt requiri plenam probationem criminis excepti ad effectum tradendi Curiæ sæculari delinquentem. Alij autem voluerunt, quòd sufficiant indicia ad torturam, prout latè refert Giurba *in dictis consiliis* 50. *&* 100. quos in effectu sequitur ipse Giurba; & fuit opinio Senatus Lusitani, vt ibi penes Gamam *decis.* 171. *&* 182. Gratianus autem *disceptatione* 596. lato calamo defendit sufficere, quòd Episcopus etiam extraiudicialiter se informet: tum quia constitutio Gregoriana non ponit modum probandi: tum quia remittit traditionem Curiæ sæculari iudicio Episcopi, & ad verbum eius rationes refert Giurba *in dicto cons.* 100. fundans etiam se in dicto Breui Clementis VIII.

Sup. hoc ibidem §. Non desinam.

35. Sed ego arbitror non sufficere extraiudicialem informationem cùm constitutio Gregoriana requirat cognitionem per modum conditionis, quæ conditio non est *in l. ius alimentorum* per Grat. allegata, *ff. vbi pupillus educari debeat*: vltra quòd ibi Bartol. requirit iudicialem cognitionem, quando adest pars, & tractatur etiam de alimentis decernendis. Et verba posita in constitutione Gregoriana, vt tradat Episcopus Curiæ sæculari eos, qui iudicio suo videbuntur commisisse delicta ibi expressa denotant arbitrium boni viri. Latè Menoch. *quæst.*8. *de arbitr.* & consequenter tenetur Episcopus seruare ordinem iudiciarium: idem Menoch. *ibi quæst.* 13. *&* 29. *& consilio* 69. *num.*63. *&* 69. *in consil.* 1132. *n.*8. *lib.*11.

36. Et propterea videtur ex his requiri plenam probationem, & ex adductis *in dicto cons.* 168. & per Castill. *decis.* 166. Nihilominus opinarer ego, quòd si processus fisci sæcularis esset antiquus: vel Episcopus aliunde non posset habere veritatem, in casu dubio semper deberet consulere Sacram Congregationem, vt etiam arbitratur Guallinus *in defensione* 20. *sub num.* 20. Multa alia possent dici, sed ne tædio sim, omittenda esse duxi.

37. Vidisti, amice Lector, quæstionem propositam in principio huius resolutionis latè discussam in supradictis Consiliis. Ego verò contra secundum Consilium persisto in mea opinione, quæ communis est, vt patet *in citata resol.*9. *tract.*1. *mea quinta partis*, quòd videlicet Episcopus non tenetur stare processui facto à iudice Laico; & maximè si fuit factus, postquam reus commisit crimen, & ad Ecclesiam confugit. Displicet etiam mihi id quod in primo Consilio asseritur; nempè Epistolam Clementis VIII. tanquam legem ad declarationem Bullæ Gregorianæ editam fuisse: quod tanquam falsum esse reiiciendum ego notaui *in dicta resolut.* 9. & notat Ciarlinius *in controu. forens. tom.*1. *cap.*10. *à num.*92. Dicendum est igitur dictum decretum Clementis VIII. fuisse locale, pro ciuitate Panormitana, & pro illo casu: non enim Pontifex voluit in eo constituere legem generalem: quod apparet, quia dirigitur ad Archiepiscopum Panormitanum, vt ex inscriptione, quæ ait: Venerabili Fratri Archiepiscopo

Quæ hic est Res. antecedens, & in aliis eius primæ nos.

Sup. hoc ibidem §. Nec facit.

Panormi Clemens VIII. & solùm deseruit pro illo casu, pro quo fuit requisitus, vt colligitur ex illis verbis: *supplicando, vt quid in huiusmodi causa faciendum sit, tibi praescribere dignaremur*: idcò illud Decretum tanquam lex localis, & particularis non ligat extra com locum, & casum, vt ad rem dixit Farinac. *in append. de immunitate Ecclesi. cap. 22. numero 351.* latè Peregrin. *eod. tract. cap. 11. numero 10. 11. 12. & 17.* vbi dicitur etiam, quòd Pontifex, si voluisset facere legem generalem, eam fecisset publicare Romae in Campo Florae, vel in Basilica Sancti Petri, vt solet, quia publicatio est de essentia legis, licèt quòd placet Principi, etiam per Epistolam legis habeat vigorem, vt ad rem dixit Mir. Ital. *in dicto tract. lib. 1. cap. 5. §. 4. numero 6. versic. vnde si* tamen hoc procedit, si Princeps habuit animum condendi legem, & eam publicare fecerit, vt requirunt Farinaeus & Peregrinus *in locu*. Et praeterea esto etiam quòd illud Decretum Clementis VIII. generaliter obligaret, non tamen tollit Bullam Gregorianam requirentem veram probationem: nec efficit, quin necessaria non sit plena probatio: licèt enim dicat posse Episcopum se informare summariè & extraiudicialiter, & quantum pro suae conscientiae informatione sufficere videbitur, tamen haec verba solùm apta sunt ad tollendas iuris solemnitates, & apices: non autem immutant, quoad veras probationes, & ad decisoria iudicij: quin saltem ius gentium, vel naturae non sit seruandum, vt latè tradit Ofalcus *in decis. 1. numero 1. & numero 15.* & Farinacius *dicta quaest. 8. numero 84. in versiculo nihilominus, & quaest. 63. num. 13.* Matt. *clauf. 160. num. 10. part. 1.* nam iure naturae in ore duorum, vel trium stat omne verbum. *l. vbi numerum, ff. de testib. cap. si quis testes. §. vbi 1. quaestione 3.* Cephal. *consil. 651.* Mascardus *de probat. in praefat. quaestione 5. numero 117.* Farinacius *quaestione 63. numero 232.* Ideò Episcopus non potest suam quiescere conscientiam, nisi talem habeat probationem, quam omnia iura requirunt. Concludamos igitur veriorem, & magis communem esse opinionem, quae requirit plenam probationem delicti excepti, vel indubitata indicia, antequam reus foro saeculari tradatur, & immunitatis beneficio priuetur.

38. Recognosce omninò praedictum Cialinium, & nouissimè Ægidium Trullench *in Decalogum tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 6. numero 4. & 5.* vbi nobiscum docet Episcopum non posse statc processoi facta à Laica potestate, sed debere nouas probationes recipere, & quòd debeat plenè de delicto constare: nec sufficere, vt illud per coniecturas & praesumptiones cognouerit. Nec deseras videre me ipsum *loco citat. in part. 5. tract. 1. resol. 9.* Quae hic est Ref. antecedens.

RESOL. CXXVI.

An reus confugiens ad Ecclesiam possit per iudices Ecclesiasticos, vel laicos puniri poena exily, vel ad perpetuum carcerem?

Et an possint iudices supradictum reum condemnare ad triremes etiam in perpetuum, non tamen ad remigandum, vel vt seruiat ei, cui iniuriam intulit?

Et notatur, quod licet confugiens ad Ecclesiam impunitus dimitti non debet, tamen poenam ei infligendam, non iudex laicus, sed Ecclesiasticus debet imponere. Ex part. 1. tract. 1. Resol. 12.

§. 1. POsse, respondet Gambacurt. *lib. 4. cap. 33. & 35.* sed non est audiendus; & negatiuam in hac sententiam tenendam existimo cum Farinac. *tract. de immunit. Eccl. cap. 21. num. 333. & 336.* Idem docet Franc. Soarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 12. num. 6.* cum Mario Italia *de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 3. num. 1. & seq.* Innoc. & Hostiens. *in cap. inter alia. de immunit. Eccles.* Aucharan. & Zabarel. *in Clem. 1. de poen. & remiss.* & alus. Et ratio est: quia exilium, & carceratio est grauis poena, & inter corporales computatur, vt ait Suarez, & alij. Sup. contentiam in hac Ref. infra in Ref. seq.

2. Nota etiam, quòd dictus Gambac. *cap. 34. n. 9.* tenet, posse Iudices supradictum reum condemnare ad triremes, etiam in perpetuum, non tamen ad remigandum: & hoc etiam concedit in homine robusto, & laboribus assu to; etiamsi ex tali remigatione esset verberandus. Sed haec opinio, & aliae multae supradicti Authoris, circa immunitatem hanc, sunt reiiciendae; vt istam reiicit Pater Suarez, *vbi suprà*; asserens, talem reum non posse condemnari ad triremes, etiamsi ibi verberandus non esset, propter duram, & laboriosam seruitutem. Docet etiam Gambac. *vbi suprà cap. 32. num. 2. & seq. ex can. de raptorib. 36. q. 1.* posse Iudices dictos criminosos, de quibus loquimur, condemnare, vt seruiant ei, cui iniuriam intulerunt: sed contrarium, & rectè docet *ibidem* Suarez; & dispositionem illam in raptu virginum, specialem esse existimat, propter illius delicti atrocitatem: imò existimat, illum canonem non esse receptum, neque per se posse vniuersam Ecclesiam obligare: vnde patet contra Gambacurtam, quòd si dictus canon non est in vsu, quoad raptores virginum; quantò magis quoad alios delinquentes. Tandem notandum est, quòd, licet confugiens ad Ecclesiam impunitus dimitti non debeat; tamen poenam ei infligendam, non Iudex laicus, sed Ecclesiasticus debet imponere, vt notant Farin. *vbi supr. de imm. cap. 21. num. 339.* & alij. Sup. hoc ibidem, §. Sed hic.

RESOL. CXXVII.

An reus dum existit in Ecclesia possit à iudice saeculari damnari ad mortem, vel ad poenam corporalem, ad exilium, ad triremes, ad perpetuum carcerem, & sint ei alimenta praestanda?

Et explanatur, quod quamuis confugiens ad Ecclesiam ex illa egrediatur, eo tamen ipso, quod semel ad Ecclesiam confugerat, illius, gaudet Immunitate, ita vt de iure non possit ob illud delictum amplius corporaliter puniri seu condemnari.

Sed docetur reos ad Ecclesiam confugientes non debere eos impunitos dimitti; & explanatur, qua poena iudex Ecclesiasticus debeat reos gaudentes Ecclesiarum Immunitate punire. Ex part. 6. tract. 1. Ref. 33.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Sarpus *cap. 2. fol. 30.* Inter caetera Doctores affirmare an sint, Principes neque sententia damnate, neque habere quaestionem posse contra eos, qui ad Ecclesiam confugerunt; neque dum inibi permaneant, nec postquam ab ea discesserint: quódque risum magis ac stomachum moueat, statuerant Ecclesiam ipsam teneri ad alimenta scelestis hominibus praestanda, dum ad eam confugientes ibi resident. Sic ait ille.

2. Sed iste homo id quod statuerunt sacri Canones, asserit iniuste ausos esse affirmare Doctores. Dicendum est igitur, quòd reus, dum existit in Ecclesia, damnari nequit ad mortem, vel ad poenam corporalem, verbi gratia, ad exilium, ad triremes, ad verbera, ad perpetuum carcerem: nam istae poenae computantur

putantur inter pœnas corporales, vt ego firmaui *in part.1. tract.1. resolut.12.* & me citato docet Barbosa *de iur. Eccles.lib.2. cap.3.n.56.* Et ita definitum est *in cap.inter alia, de immunit.* in illis verbis. *Neque damnari debet ad mortem, vel ad pœnam* : & *in cap.id constituimus 17.quæst.4.* sic dicitur. De morte, debilitate, & omni pœnarum genere sint securi. Vnde stantibus supradictis claris & rotundis textibus meritò contra Sarpum: Dicendum est hanc sententiam tenuisse Doctores, Gloss. *in dicto cap. inter alia, verb. puniendus.* Hostiensis *n.1.* Ioannes Andreas *n.3.* Ancharanus *n.2.* Butrius *n.5.* Zabarella *n.4.* Ananias *n.3.* & alij, quos citat & sequitur Farinacius *de immunit.cap.21.n.335.* Quibus adde ex Neotericis Scortiam *in Bullar. Pontif. Epitome 152. Theorem.385.* Bonacinam *tom.2. disp.3. quæst.7. punct.3. n.8.* Peregrinum *de immunit. cap.13. num.13.* Persicum *de offic.Sacerd. lib.1.cap.9. dub.52. num.119.* Azorium *part.2.lib.9. cap.9.tit.12.* Fagundez *part.2.lib.4.cap.4.num.48.* Suarez *de Relig.tom.1. lib.3.cap.12.num.6. & sequent.* cum aliis.

Quæ hic est Res. antecedens.

3. Ad id verò, quòd Sarpus asserit aliquos Doctores asserere reum postquam ab Ecclesia discesserit, non posse à iudice Laico puniri. Fateor hanc sententiam docuisse non infimæ notæ scriptores, vt Oldradus *cons.154.in fine.* Syluest. *verb.immunitas, q.4.* Angelus *eodem verb. quæst.16.* Armilla *eod.verb. num.12.* Ioan.de Vischis *de immunitat.Eccles.num.54.* Decian. *consil.80. num. 9. lib. 3.* & Azorius *part. 2. lib.9. quæst.12.* vbi asserit, quòd quamuis confugiens ad Ecclesiam ex illa egrediatur, eo tamen ipso, quòd semel ad Ecclesiam confugerat, illius gaudet immunitate; ita vt de iure non possit ob illud delictum amplius corporaliter puniri, seu condemnari: quod etiam ex eiusdem Societatis Doctoribus tenet Fagundez *part.2. lib.4. cap.4. num.48.* Et hanc sententiam de iure esse veriorem tenet Persicus *de offic. Sacerd. lib.1.cap.9.dub.12.num.121.* quia hoc est priuilegium immunitatis.

Sup. hoc supra lege doctrinam Resol. 109. singulariter prope finem, à vers. At idē. & Res. eius annot.

4. Sed quicquid sit de veritate huius sententiæ, ego contra Sarpum illam tenendam esse puto, saltem in quatuor casibus. Primò quando reus fuit condemnatus à iudice Ecclesiastico, modo quo paulò ante diximus. Secundò quando delinquens extrahitur ab Ecclesia in casibus non exceptis, id est, in quibus gaudent delinquentes. Tertiò quando reus extrahitur ab Ecclesia in casibus exceptis licentia Episcopi. Quartò quando à Prælatis Ecclesiæ consignantur rei, qui confugerunt ad Ecclesias in casibus non exceptis, iudicibus Laicis cum cautione de delinquentis impunitate, quoad vitam, membra, & omnem corporalem pœnam, iuxta cap. *id constituimus, & cap. reum 17. quæst.4.* Sed hic vltimus casus post constitutionem Gregorianam videtur non intrare, quia vt obseruat Ambrosinus *de immunitat.c.11.n.6.* & alij, in dicta Bulla statuitur delinquentes Curiæ sæculari tradendos esse in casibus expressis in ea, in quibus poterunt etiam corporaliter puniri.

5. Et tandem ad id quod asserit Sarpus risum & nauseam mouere, sustentationem reis existentibus in Ecclesia ab ipsa Ecclesia exhibendam esse. Respondeo ipsum & similis farinæ homines de hac re risum & nauseam habere, qui omnes leges & canones irrident. Dico igitur, quòd tanta est commissario Ecclesiæ, vt reis in ipsa existentibus, non quidem omnibus, vt falsò Sarpus videtur supponere; sed iis, qui operas suas in ipsa exercere non possunt; vel iis qui non habent, vnde sustententur, sustentationem & necessaria alimenta subministret. Et ita habetur *in l. præsenti, §.sanè, C.de his qui ad Eccles.confug.* & docent DD. quos ad satietatem adducit Farinacius *de immunit. cap.19.num.296.* & Peregrinus *cap.13.num.12.*

6. Sed hîc obiter vnum valdè notandum adnotare non desinam: nempe iudices Ecclesiasticos non solùm posse imponere pœnas, quas suprà diximus, reis ad Ecclesiam confugientibus: sed etiam non debere eos impunitos dimittere, vt probat textus *in cap.inter alia, de immunit.* in illis verbis. Qui ad Ecclesiam confugit, legitimè puniendus sit de eo, quod iniquè fecit, &c. Et ideò malè faciunt Prælati, qui suprà dictos reos impunitos dimittunt, & contra iustitiam facere, & delinquere tradunt communiter Canonistæ *in dicto cap. inter alia.* Hostiensis *num. 1.* Ioannes Andreas *num.5.* Ancharanus *n.2.* Abbas *n.13.* Zabarella *n.3.* & alij, quos affert Farinacius *de immunit.c.21.num.329.* & Palaus *vbi suprà, n.9.* Et hoc (notat Lector) ipsimet rei procurare totis viribus deberent: nam reus, qui ex priuilegio immunitatis pœnam corporalem euasit, fuitque à iudice Ecclesiastico mulctatus, non potest de cætero pro eodem delicto criminaliter accusari, inquiri, aut iudicari: vt tradit Gloss. *in cap.reum 17.quæst.4.ver.vel ad mortem.* Et *ibi* Archidiaconus *n.3.* & Bellamera *num.1.* & alios, quos citat Castrus Palaus *tom.2. tract.11. disp. vnic. punct.11. n.10.* & Farinacius *de immun. cap.21. n.340.* Et ratio huius communis sententiæ est clara, quia si pœna imposita, & delicto sic iudicato ab Episcopo, iterum posteà reus posset iudicari & puniri à iudice Laico, priuilegium immunitatis Ecclesiæ parùm, aut nihil prodesset. Ergo, &c.

Sup. hoc in fine Resol. præcedentis.

7. Restat modò videre, qua pœna iudex Ecclesiasticus, debeat reos gaudentes Ecclesiarum immunitate punire. Et respondeo pœna pecuniaria, & ad damna & interesse passa per eum, in quem deliquit, vel si pecuniam non habet, aliqua pœna corporali, non multùm corporis afflictiua: quia tunc per se, sed quasi per accidens punitur: de quibus & aliis pœnis vide Farinacium *dicto cap.21. per totum*; Castrum Palaum *vbi suprà.* Suarez *de Relig.tom.1.lib.3.cap.12. num.6.* Marium Italiam *lib.1.cap.6.§.3.num.1. & seq.* Decianum *lib.6.cap.27.num.3.* Abbatem, Ancharanum, Butrium, Ananiam, Zabarellam *in cap. inter alia, de immunitat. Eccles.* & alios penes ipsos.

RESOL. CXXVIII.

An Iudex laicus iubens interfici reum in Ecclesia incurrat in excommunicationem Greg.XIV. tam ipse quàm eius ministri?

Et latè explanatur legem pœnalem ex identitate rationis extendendam esse ad alium casum, quando militat eadem ratio; & quia maximè in odiosis?

Et quæritur, an Templum Iudæorum fuerit priuilegio Immunitatis insignitum?

Et notatur, nempe Græcorum tantummodo vsum fuisse, vt Templis Immunitatem tribuerent; vel an apud omnes Gentes asila recepta fuerint? Ex part.1.tr.1. Res.35.

§.1. CAsus magis curiosus, quàm practicabilis alicui forsitan videbitur: sed sciat nostris ærumnosis temporibus sæpiùs in praxi accidisse, verùm vbi, ex dignis rationibus proferre nolo. Et pro sententia negatiua facit quòd dicta constitutio infligit excommunicationem in extrahentes reos ab Ecclesiis: ergo cùm sit pœna non est extendenda ad occidentes ex Glossa *in cap.in pœnis 49.de regul.iur.in 6. & ex cap. pœna, de pœnitent.distinct.1. & ex leg. interpretatione, ff.de pœna.* & docet Castrus *lib.1.de leg.pœnali,cap.7. document.3.* Latrea *decis. Granatens. com.2. decis.78. num. 16. & decis. 95. num. 7.* & Doctores communiter. Adde pro excusatione supradicti iudicis Laici

Sup. hoc supra in Res. 64.§.vlt.

doctrinam

doctrinam, quam docet Henriquez *in summ. lib. 4. cap. 17. num. 4. in fine*, asserens non violari Ecclesiam à iudice, qui emisso iaculo extra Ecclesiam existens perturbatorem Reipublicæ intra illam existentem occidit, quem capere non potest: & ratio est, quia actum debitum exercet, & sibi iure concessum: vnde vtitur iure suo.

2. His tamen non obstantibus affirmatiuæ sententiæ adhærendum esse puto: quam multis firmabo argumentis. Et primò probatur hæc opinio: quia legis mens magis est attendenda, quàm verba, vt patet *ex leg. scire. ff. de legibus. l. non aliter, ff. de legat. 3. l. nominis & rei §. verbum ex legibus ff. de verbor. significat.* & tenet Surdus *decis. 35. num. 14.* Ferrerius *in constit. Cathal. gloss. 4. n. 66.* vnde Bartholomæus Humada *in Scholio ad glossam Lopez leg. 57. titul. 5. part. 1. gloss. 2. num. 7.* docet ex Baldo *in dicta leg. scire*, quòd non solùm recedere debemus à verbis legis, & seruare mentem, vbi est expressa: sed etiam vbi mens, seu ratio non est expressa. Et ita etiam tenet Abbas *consil. 1. n. 7. volum. 1.* Bartolus *in leg. cum mulier. ff. solut. matrimon.* Iason *in leg. iuris gentium §. ait Prætor. num. 15. ff. de pactis*, & alij: nã sicut corpus humanũ regulatur ab ipsa anima, ita lex regulatur à sua ratione. Ratio enim ita se habet ad legẽ, sicut anima ad corpus, & sicut ducitur corpus ex dispositione animæ, ita lex ex dispositione rationis suæ, vt latè obseruat & probat Gutierrez *in pract. Quæstionib. lib. 3. q. 17. n. 83.* Sed cùm mens & ratio finalis constitutionis Gregorianæ in fulminatione dictæ censuræ alia non fuerit nisi reuerentia sacris templis debita, & consequenter indemnitas personarum ad ea confugientium, dicendum est in casu nostro, quòd licèt verba Bullæ dirigantur in extrahentes, interpretanda tamen sunt à fortiori, etiam contra occidentes, vt legis mens & intentio seruetur: nam certè maiorem irreuerentiam erga sacra templa, & maiorem offensionem circa personas ad ea confugientes præberet, qui reum in Ecclesia occideret, quàm si illum ex ea extraheret. Ergo, &c. Adde quòd cùm lex frequentioris vsus causa aliquid decernit, casum minùs frequentem non excludere, sed comprehendere tradunt Doctores *in leg. vnic. Cod. de raptor. virgin.* cum Glossa *ibi*, & *in l. verbo Dei, Cod. de his, qui ad Eccles. confug.* & Clementin. 1. *verb. præsidentes, de rescript.* Et in specie Valaschus *tom. 1 consil. 8. num. 2.* Peralta *in leg. Lucius la 1. num. 22. ff. de legat. 2.* Sanchez *de matrimonio, lib. 3. disput. 20. num. 3. & lib. 9. disputat. 14. num. 16.* cum aliis. Ergo cùm Summus Pontifex in dicta constitutione expresserit casum frequentiorem extrahentium reos ab Ecclesia, non ex hoc exclusit minùs frequentem, nempè occidentium reos in illa.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 4. Ref. 3. §. vlt. ad medium & in tom. 5. tr. 1. Ref. 87. §. Sed ego. ad medium, & in tom. 7. tr. 1. Ref. 3. §. Nec obstat. & melius in Ref. 308. §. 2. ad medium, & in tom. 6. tr. 1. Ref. 32. §. Sed instabis. prope finem, & hic infra in tr. 7. Resolut. 95. §. Probatur primo.

3. Probatur secundò. Quia licèt extensio legis non debeat fieri vltra verborum proprietatem naturalem, quàm similem: tamen extensio admittitur, quando lex, si non extenderetur remaneret elusoria, vt tradit Nauarrus *cap. 27. num. 51.* Couarruuias *variar. resolut. lib. 3. cap. 3. num. 9.* Felinus *in cap. translato, de constitut. num. 14.* Suarez *lib. 4. cap. 2. num. 7.* Mascardus *de probat. conclus. 596. num. 7.* Tiraquell. *in legib. connubialib. gloss. 5. num. 115.* Aluarus Valaschus *tom. 2. consultat. 159. num. 10.* & alij penes ipsos. Quod probatur ex Glossa *in Clement. 1. de sepult. in vers. sepelietur in fine.* Glossa *in cap. quamquam*, & Glossa finalis *de vsur. in 6.* extendens iisam constitutionem odiosam de Testamento ad Codicillos, & ad omnem vltimam voluntatem, vt non sit elusoria. Et confirmari potest *ex capite ciuitas, de excommunicat. in 6.* vbi interdictum Ciuitatis extenditur ad Suburbana, ne vilipendi valeat interdicti sententia. Sed in nostro casu, si constitutio Gregoriana, non extenderetur, remaneret elusoria, & deseruiret de vento: quia iudices Laici, & eorum Ministri ad effugiendam excommunicationem Pontifici reseruatam non extraherent reos, de quibus est quæstio, ab Ecclesia, sed illos in ea occiderent; quod esset legi fraudem facere; contra regulam leg. *contra legem 28. ff. de legib.* ibi, *in fraudem verò, legis, qui saluis verbis legis sententiam eius circumuenit*, & *ibi* Glossa, Albericus, Baldus, & & Fulgosius multis exemplis illustrant. Idem probatur in Regula, *certum 88. lib. 6.* ibi. *Certum est quòd is committit in legem, qui verba legis complectitur, & contra legis nititur voluntatem*, vbi Glossa, Dynus, & Peckæus, quibus adde Thomam Valaschum *tom. 1. allegat. 67. num. 41.* Ergo dicendum est sub nomine extrahentium, ne lex nostra elusoria remaneat, occidentes etiam inclusos esse. Facit ad confirmationem supradictorum altera Regula iuris, quòd non debet quis admitti alia via, quando alia probibetur illud facere *ex leg. oratio. ff. de sponsal. Regul. cùm quid 84. lib. 6.* vbi glossa aliquibus exemplis exornat, & post eam Dynus & Peckæus. Quibus addo Ioseph Sesse *decis. Aragon. 28. n. 11.* & alios, quos citat & sequitur doctissimus & amantissimus Dominus meus Larrea *in decis. Granaten. part. 2. decis. 67. num. 13.* Ergo, &c.

4. Probatur tertiò: Quia non pauci nec contemnendi, imò magni nominis Doctores asserunt etiam legem pœnalem extendendam esse ad alium casum, quando militat eadem ratio. Et ita per textum *in l. 2. versic. si curatores. ff. ad Tertull. & in cap. si postquam cum gloss. de elect. in 6.* docet Alphonsus Moditius *in §. lex est, Institut. de iure gent. dub. 54. num. 1.* Quia vbi est eadem ratio, & omnimoda similitudo, debet eadem iuris dispositio etiam in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extensio, sed quædam declaratio, vt notat Gloss. singularis *in cap. in verbo Italiæ de tempor. ordinand. lib. 6.* quam pro singulari commendat Panormitanus *in cap. nihil, column. antepenult. de elect. & in cap. finali column. 2. de rescript.* & Cynus *in lib. 1. Cod. de interdict.* vbi Baldus dicit *in secunda column. circa medium*, allegando illam glossam, quòd vbi est eadem ratio, ibi idem est casus formalis ex mente iuris, licèt non sit eadem materia, & *in leg. si quis seruo, Cod. de furtis, column. 2. versicul. dubitatur ego, in fine*, dicit, quòd constitutio pœnalis non dicitur extendi, vbi extenditur ex mente eiusdem constitutionis, iuxta doctrinam Gloss. *in cap. si postquam, de elect. lib. 6. vbi Glossa in verb. mente modicum vltra medium.* Idem firmat expressè Baldus *in l. illud, column. 2. circa medium versicul.* Item nota ex Glossa *Cod. de Sacrosanct. Eccles.* quòd licèt lex prohibeat extensionem; tamen fiet extensio de similibus ad similia, & hoc sentit *ibi* Glossa *in versic. alia causa, in princip.* & subdit Baldus, quòd illa dicuntur similia, in quibus est eadem ratio vel maior. *leg. non solùm §. qua priuilegium ff. de excusat. tutor.* Et tunc non dicitur fieri extensio propriè, sed hoc dicitur inesse de iure: allegatur Cynus *ibi* & Gloss. *in d. cap. 1.* Quæ omnia late confirmantur à Gutierrez *Practic. Quæstion. lib. 3. quæst. 17. num. 83.* vbi probat, quod in quacunque materia simus, vbi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipsa lex, *leg. illud ff. ad legem Aquiliam, leg. à Titio cum similibus ff. de verbor. obligat.* Mantic. *de coniect. vltimar. volunt. lib. 2. capite 11. n. 20.* Tiraquellus *caus. cessant. part. 1. numero 151.* Beccius *consil. 89. numero 12.* Decianus *consil. 76. numer. 10. lib. 2.* Mascardus *de probat. conclus. 1162. numer. 4. & prius conclusione 312. num. 9.* Adde Barbosam *consil. 10. n. 11. 12. & 19. lib. 2.* Hinc est, quod in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extensiua, sed comprehensiua. Roland. à

Sup. hoc latissime in tom. 6. tr. 1. Ref. 79. & in aliis eius annot. & hic infra in tr. 7. Resolut. 95. §. Probatur tertio. & in alijs eius not. & ne prætermittas legere. & §§. annot. seq.

Sup. in hoc tom. 2. tr. 1. Ref. 179. §. 2. & in tom. 3. tr. 4. Ref. 3. §. Vlt. ante medium. & ibi in tr. 6. Ref. 94. §. Secundo. cursim ad medium, & in tom. 7. tr. 1. Ref. 3. §. 1. per tot. & in Ref. 304. §. 2. ad medium. & in Ref. 313. §. Sed hæc. à lin. 5.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1.

Valle

Ref. 179. §. 2. ante medium, & in tom. 3. tract. 2. Ref. 47. §. Et hanc. ante mediū. à vers. Nec dicitur extensio. & in tom. 7. tract. 1. Ref. 1. §. Nec obstat primo. ad medium, à vers. Et in tali casu, & in Ref. 3. §. 6. prope finem, & in Ref. 304. §. Confirmatur. ex in Ref. 313. §. Sed hæc. à lin. 5. & hic infra in tract. 7. Ref. 95. §. Probatur tertio. ante mediū, à vers. Hinc est.

Valle *consil.* 27. *num.* 6. *cum sequentibus*, *lib.* 1. Eneiardus *vbi suprà versicul. Primo enim fallit*, & plures referens Doctores Molina *lib.* 1. *de Hispan. primogenit. cap.* 5. *num.* 12. Tiraquellus *dicta part.* 1. *Caussa cessante*, *num.* 136. *cum sequent.* Bec. *consil.* 62. *n.* 17. Et dicitur fieri interpretatio intellectiua, non verò extensiua. Baldu *in l. quamuis in princip. Cod. de fideicommiss.* Tiraquellus *vbi suprà*, *num.* 155. Decianus *dicto consil.* 43. *num.* 20. *lib.* 2. Et non dicitur lex extendi, sed includi ille casus sub eiusdem legis dispositione, latè Crauetta *de antiquit. temp.* 4. *part. princip. in princip. num.* 91. *cum sequentibus* & Parisius *consil.* 32. *num.* 20. *lib.* 2. Ergo cum ex supradictis pateat ex identitate rationis legem pœnalem esse extendendam; A fortiori dici potest censuram constitutionis Gregorianæ contra extrahentes, extendi posse, imò comprehendi occidentes. Sed dato, quòd contraria opinio esset probabilior, nempe legem pœnalem non esse ex identitate rationis extendendam: tamen certum est non procedere, quando lex pœnalis lata est in fauorem animarum, vt docet Sanchez *lib.* 3. *disp.* 1. *num.* 8. Hostiensis *cap. penultimo in fine*, *qui filij sint legitimi*, vbi Ioan. Andreas *num.* 5. Anton. *num.* 9. Ancharanus *num.* 5. Abbas *num.* 5. *&* 6. Henricus *num.* 10. Alexander de Neuo *num.* 7. Præpositus *num.* 3. Bartolus *Auth. Sacramenta puberum*, *num.* 19. *Cod. si aduersùs venditionem*, *vbi* Iason *num.* 72. Francus *cap. sciant cuncti*, *de election. in* 6. *num.* 6. addens quantumcunque lex correctoria sit. Castillo *leg.* 40. Tauri *num.* 14. Couarruuias 4. *decret. part.* 2. *cap.* 6. *initio*, *num.* 12. vbi alios refert. Perez *lib.* 5. *Ordin. titul.* 1. *lib.* 1. *fol.* 39. *column.* 1. Gratianus *regul.* 511. *num.* 6. Flaminius *de resignat. benefic. lib.* 11. *quæst.* 2. *num.* 17. Azeuedo *lib.* 5. *recopilat. titul.* 1. *lib.* 2. *num.* 4. Et idem dicendum est, quando lex pœnalis est in fauorem Ecclesiæ, vt docet Glossa *cap. sciant cuncti*, *verb. alios*, quam sequuntur Dominicus ibi *num.* 6. & Francus etiam *num.* 6. Et ideò ex Suarez Pater Lessius *lib.* 2. *cap.* 45. *dub.* 4. *num.* 22. docet, quòd excommunicatio *in cap. conquesti, de sentent. excommun.* contra infringentes & spoliantes Ecclesias est extendenda etiam contra comburentes, quia est lata in fauorem Ecclesiæ, licèt comburens non confringat propriè vel expoliet Ecclesiam. Sed constitutionem Gregorianam certum est latam esse in fauorem Ecclesiæ, & ad euitanda sacrilegia, quæ circa eius reuerentiam, & immunitatem Laici perpetrabant, vt patet ex verbis Bullæ, ibi, *in grauem locorum*, & *personarum contemptum*, *ipsius diuinæ Maiestatis offensam & scandalum*, &c. ergò licet sit pœnalis, extendendam esse dicendum est. Et ideò excommunicationem contra extrahentes ex identitate rationis occidentes comprehendere meritò putauimus.

5. Confirmantur supradicta asserendo constitutionem Gregorianam esse fauorabilem. Et ratio est, quia ex primario fine attendenda est dispositio, vt colligitur ex Gloss. *in cap. si propter*, *de rescript. in* 6. *vers. primi anni.* vbi illam constitutionem, reseruantem fructus vacaturæ Episcopo mortuo, appellat fauorabilem, quia principaliter edita est in fauorem Episcopi; vt debita persoluat, quamuis in eorum damnum, quibus obuenire debebant, redundet. Et tenet ibi Dominicus *num.* 9. Francus *num.* 6. idem tenet Gloss. *in cap. sciant cuncti*, *de elect. in* 6. *verb. alios*, & *ibi* Dominicus *in fine*. Francus *ibi in fine*. Bartolus *leg. qui exceptionem* 40. *in princip. num.* 2. *per illum textum* §. *de condict. in deb.* & *ibi* Albericus *num.* 3. Salicet. *num.* 1. idem Bart. *in leg. si quis nec causam*, *in princip. num.* 6. *ff. si cert. petat.* & *ibi* Paulus *num.* 4. Felin. *cap.* 4. *de sponsalib. num.* 14. *vers. aliud est*, *&* *cap. non dubium*, *num.* 2. *de sentent. excommunicat.* & dicit esse optimum textum ad hoc probandum *cap.* 2. §. *statuimus*, *de decim. in* 6. ibi, *cum non sit dicendum asperum*, *sed pium potiùs ac benignum.* Additio ad Panormitanum *cap. non dubium de sentent. excommunic. num.* 3. *verb. pœnali.* Syluest. *verb. interpretatio in fine.* Couarruuias cum aliis, quos refert, *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 5. Mandosius *regula* 10. *de Annali*, *quæst.* 3. *num.* 7. Flaminius *de resignat. beneficior. lib.* 12. *quæst.* 2. *num.* 23. *&* *sequent.* vbi alios refert. Itaque si principale intentum Legislatoris sit in fauorem alicuius disponere; licèt in odium & damnum alterius redundet, dispositio illa fauorabilis dicēda est. Sed præcipuum intentum Pontificis in nostra constitutione, vt patet, nec indiget probatione, fuit fauor Ecclesiæ & personarum ad eas confugientium: licèt ex hoc emanauit censura in extrahentes, fauorabilis tamen dispositio dicenda est, & non pœnalis, vt ex superiùs allatis probatum est. Vnde Alphonsus Moditius *in* §. *lex est*, *Instiut. de iur. gent. dub.* 21. *num.* 4. docuit excommunicationem dispositionis *in cap. si quis suadente* 17. *quæst.* 4. extendendam esse, quia licet contineat pœnam; tamen quia principalis intentio disponentis fuit fauor Clerici, fauorabilis, & non pœnalis existimanda est. Et ita etiam docet nouissimè Merolla *in disputat. Theolog. tom.* 3. *disputat.* 6. *cap.* 6. *dub.* 1. *num.* 14. addens vnum notabile pro casu nostro, nempe leges latas pro tuitione Ecclesiasticæ immunitatis, etiam si pœnas infligant, esse tamen fauorabiles, & inter priuilegia computari, sed constitutio Gregoriana licet censuram imponat, hoc facit pro munienda immunitate Ecclesiarum: ergo constitutio fauorabilis dicenda erit.

6. Restat modò respondere ad argumentum contra nostram sententiam in priuilegio oppositum: & patet responsio ex dictis. Hinc Naldus vbi infrà sic ait. Nec quicquàm facit ratio illa deducta ex proprietate verborum prædictæ Extrauagantis, capere nempe, vel carcerare, &c. quia respondetur ea omnia satis verificari formaliter; & iuxta mentem disponentis: ne scilicet delinquentes, & in Ecclesia se recipientes abducantur ab ea, protegente ipsos immunitate Ecclesiastica: & sic nec in bonis, nec in persona quicquam nocibilitatis perpeti debent, nec ex captura, nec ex percussione, aut alio corporali detrimento.

7. Nec dicatur non esse faciendam extensionem de casu ad casum in odiosis. Quia respondetur, quòd dispositio etiam odiosa, si ex ipsius ratione expressa extenderetur, non esset verè extendere, sed comprehendere tanquam genus species suas; sicut etiam illa dicitur continere species, & casus omnes, qui eiusmodi expressæ rationi conuenire possunt: & ita hæc erit interpretatio intellectiua, non extensiua. Hæc Naldus. Vel respondendum est legem pœnalem esse extendendam, quando lata est in fauorem Ecclesiæ, & ad euitanda peccata, vt lata est constitutio Gregoriana: immò cùm eius præcipuum intentum dirigatur in fauorem Ecclesiarum, & personarum ad eas confugientium: licèt ex hoc redundet pœna inflicta violatoribus: tamen adhuc dicenda est constitutio fauorabilis, & non pœnalis, & ideò extendenda. Remanet igitur satis euacuatum argumentum aduersariorum.

8. Ad authoritatem verò Henriquez asserentis non violari Ecclesiam à iudice, si occidat in ea malefactorem, quem capere non potest. Respondeo hanc doctrinam esse falsam, & improbabilem: & vt talem illam damnat & improbat nouissimè ex eadem Societate Iesu Stephanus Fagundez *in Decalogum*, *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 14. Concludo igitur ex supradictis

dictis iudices Laicos, & eorum Ministros occidentes reos in Ecclesia incurrere in excommunicationem constitutionis Gregorij XIV. Et ita ego ore tenus respondi Felici Tamburello nunc Episcopo Soræ; tunc verò Vicario Generali Eminentissimi Principis, & Domini mei Cardinalis Boncompagno.

9. Sed ne aliquis dicat me nimis esse pronum ad defendendam immunitatem Ecclesiasticam: sciat me non esse primum Auctorem huius sententiæ: sed illam ante me docuisse amicissimum Ioannem Mariam Noarium *tract. de elect. fori tom.2. part.2. quæst.14.* Nostrum Patrem Naldum *in Annotationibus Practicis ad ius Canonicum, fol.61.* & nouissimè Paulum Squillante *tractat. de obligat. Cleric. part.3. dub.14. num.90.* vbi testatur sic fuisse obseruatum in facti contingentia. Verùm cùm in conflictu opinionum illa sit amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ, vt tradit Ioannes Solorzanos *de Indiarum iure tom. 1. lib. 2. cap. 24. num.39.* & alij: quos ego citaui *in part.1. tract.2. resolut.65. & part.5. tractat.1. resolut.23.* hanc ideò nostram sententiam ab omnibus in fauorem Ecclesiæ amplectendam esse existimo.

Quæ hic fiunt infrà in tract. 2. Res. 101. & 107. & hic supra in Res. 118. §. vlt. & in alijs multis earum annotationum.

10. Et hæc dicta sufficiant pro præsenti tractatu de immunitate Ecclesiarum aduersùs Sarpum illam prorsùs labefactare conantem. Aduerte etiam hîc obiter eumdem Sarpum *cap. vltimo* docere Templum Iudæorum priuilegio immunitatis non fuisse insignitum: sed aduersùs illum insurgit Georgius Rittershusius, vtinam pius esset Author, de iure Asylorum *cap.12.* vbi etiam alium Sarpi errorem adnotat: nempè Græcorum tantummodò visum fuisse, vt templis immunitatem tribuerent, quod falsum putat: cùm apud omnes Gentes asyla recepta fuerint. Vnde apparet Sarpum Iudæorum, Gentium & Christianorum templis nimis infensum fuisse.

11. Sed quia Sacra Templa non solùm priuilegium conferunt reis ad se confugientibus, sed etiam aliquibus personis ad eorum seruitium deputatis, ideò in fine huius tractatus in gratiam studiosorum visum est mihi hîc apponere casum de quo his diebus interrogatus fui à viro docto & integerrimo Francisco Paulatio Sacrarum Congregationum Concilij & immunitatis Secretario dignissimo.

Hic casus inuenietur infrà in tr.2. in Res. 133.

RESOL. CXXIX.

An iudex laicus, inconsulto Episcopo, possit exhumare corpus defuncti occisi, vt constet de corpore delictum?

Ex quo deducitur, quod ad Episcopum spectat, cognoscere, si aliquis est, vel non est Clericus, sine vlla limitatione, an sequatur postea mors, vel non; & sine metu alicuius irregularitatis propter talem declarationem, si postea sequatur mors.

Et an Episcopus in primo supradicto casu concedens licentiam iudici laico corpus exhumandi nullam incurrat irregularitatem. Ex part.9. tract.7. & Misc.2. Res.64.

§.1. Affirmatiuè respondet Bobadilla *in Politica, tom.2. lib. 3. cap. 15. n.93.* vbi sic ait: [Y aun siendo necessario para el dicho efeto desenterrar al muerto de pocos dias, praticase hazerlo sin pedir licentia al Iuez Ecclesiastico: ni aun podria el tal Iuez Ecclesiastico darla: porque si dandola se venisse à aueriguar la culpa, prender, y dar pena de muerte al matador, no quedaria libre de irregulatidad: y assi lo he praticado, y lo aprouò el consejo en cierto caso, en que yo auia proueydo desenterrar vn muerto, por lo qual se librò vna muger de la muerte que se le imputaua auer dado à su marido, sobre lo qual se ocurrio al consejo por via de fuerça.] Ita ille, & post illum hanc sententiam docet etiam Emmanuel Themudo *in Decisionibus Archiepiscopalibus Vlyssiponensibus, tom.2. decis.131. num.6.* vbi testatur, ita practicari in Regno Lusitaniæ, & cum Bobadilla putat in tali casu, si Episcopus præberet licentiam, adesse periculum irregularitatis.

2. Sed hæc omnia respuenda sunt. Et quoad primum assero, Iudicem laicum absque licentia Episcopi, exhumando corpus defuncti occisi, frangere immunitatem Ecclesiasticam, & ideò posse excommunicari: quia Iudex laïcus nullam in Ecclesia potest exercere iurisdictionem, ex cap. *Decet, de immun. Eccles. in 6.* & ita in terminis præter Genuensem *vbi infrà*, docet Posseuinus *de officio Curati, cap.14. num.8.*

3. Ad periculum irregularitatis, quod adducit Bobadilla, & Themudo, assero; in tali casu Episcopum concedentem, vt debet, licentiam Iudici laïco corpus exhumandi, nullam incurrere irregularitatem: quia ad illam incurrendam requiritur, quòd actus, qui fit, sit causa proxima, directa in mortem, vel mutilationem, non causa remota. Nauar. *c.7. n.211.* Sotus *de iustit. & iure, lib.5. q.1. art.7.* & alij. Sed actus ostendendi cadauer occisi, est remotissimus, & suapte natura non directus in mortem, vel mutilationem: eo magis, quòd Episcopus nihil operatur; sed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationem; & non omnis causa, sine qua non dicitur principalis, vt latè tradit Nauarr. *in cons. 19. de homicid. cons.16. de Simon.* ergo, &c. Et omnia supradicta docet Genuensis *in Praxi, c.42. n.10.* & alij. Vnde testatur Genuensis in Curia Archiep. Neapolitana fuisse resolutum ex supradictis de causa proxima, vel remota, quòd posset concedi Curiæ sæculari copia sententiæ depositionis, sine degradationis verbalis, & renuntiationis Habitus clericalis cuiusdam Clerici, inquisiti de homicidio in Curia sæculari, allegantis, se esse Clericum ob prædictam depositionem, & renunciationem: siquidem, quòd aliquis sit, vel non sit Clericus, non est causa propinqua mortis. Facit text. in cap. *Si Iudex laicus, de sententia excommunicationis, in 6.* vbi ad Episcopum spectat cognoscere, si aliquis est, vel non est Clericus; sine aliqua limitatione, an sequatur, posteà mors, vel non.

Supr. hoc in tom. 5. tract. 5. Res. 11.

DE CONSECRATIONE ECCLESIÆ atque de eius pollutione, & reconciliatione.

RESOL. CXXX.

An si ex intentione renouandi Ecclesiam vnus paries post alterum successiuè destruatur, & ædificetur de nouo tota Ecclesia, amittat consecrationem. Ex part. 11. tract.3. & Misc.3. Res.21.

§.1. Affirmatiuè respondet Layman *lib.5. tract.5. cap.5. n.16.* vbi sic ait; Si minores partes parietum per temporum interualla corruant, & reficiantur; itaut nunquam maior parietum pars simul destructa sit, vtrumque nihilominus Ecclesia execrata censeri debeat: Ita affirmat Abbas *in tit. c. proposuisti num.8. de consecrat. Ecclesiæ*, saltem si tota Ecclesia per temporum interualla secundum partes suas deiecta, & nouiter ædificata sit, quia in veritate non est eadem Ecclesia, licet moraliter censeatur.

Sup. doctrina contenta in istis primis §§. huius Res. in tom. 2. tract. 1. dege Res. 175. per totà, & signanter §.2. in fine, vsque in finem præcitatæ Res.

2. Contrarium verò docet Gloss. *in cit. cap. de Fabrica*, vbi pro regula traditur, quod Ecclesia successiuè reparata, non est iterum consecranda. Idem docet Sylvester *verbo consecratio 2. quæstione 3.*

Ibidem

ibidem Tabiena *num.* 3. Suarez *part.* 3. *tom.* 3. *disput.* 91. *sect.* 4. *Casu* 6. Nau. *cap.* 87. *num.* 258. Sa *verb. Ecclesia num.* 18. Coninch. *quæst.* 83. *art.* 1. *num.* 335. Probatur primò: Quia moraliter censetur eadem Ecclesia, sicuti, & eadem nauis, licet subinde pro destructis tabulis nouarum accessio, & reparatio fiat. Hucusque Layman.

3. Verùm ergo sententiam Nauarri amplector cum Patre Dicastillo *de Sacrament. tom.* 1. *tractat.* 5. *disputat.* 4. *dub.* 7. *num.* 133. nec intentio operantis in hoc casu potest nocere, neque enim sufficit quod simul habeat intentionem destruendi omnes parietes, si de facto non simul omnes, aut maiorem partem destruat, nam quando destruitur vna pars, tantùm, & adiungitur Ecclesiæ antiquæ permanenti, illa adiunctione qua fit pars totius integræ Ecclesiæ, manet illa pars consecrata, itaut si quis vellet non vlterius progredi, consecratio maneret. Quod verò postea velit, vel non velit progredi ad diruendos alios parietes, omninò per accidens est; Vnde idem iudicium erit de secunda parte, quam postea diruit; atque etiam de reliquis, quæ successiuè diruuntur; itaut nunquam sit tota, vel maior pars Ecclesiæ deiecta.

4. Negandum ergo, est quod assumit Layman, in hac scilicet re, vt porè morali, multùm valere intentionem; nam quando moralis æstimatio sumitur ex re ipsa externa, non sufficit intentio, sed requiritur simul res ipsa seu effectus externus Physicus, ex quo resultet effectus moralis. Sic ad censuram, pœnamq; aut etiam irregularitatem incurrendam ex homicidio, aut ex percussione personæ Sacræ, quantumuis intentio operantis fuerit ea perpetrandi peccata, & coram Deo peccet; moralis tamen effectus irregularitatis, vel censuræ non resultat, nisi effectus ipse sequatur; imò in nostra etiam materia etiam si quis velit simul, verbi gratia, displosis tormentis totam, vel maiorem partem Ecclesiæ diruere; si tamen verè non diruat, sed vnam partem, eámque minorem, non erit Ecclesia execrata, non enim intentio diruendi execrat, sed dirutio ipsa. Pari ergo ratione etiamsi quis in animo habeat totam Ecclesiam diruere; si tamen illam non diruat totam simul, sed per partes Ecclesia non execrabitur; neque enim destructio Ecclesiæ etiam totius, illam execratur, sed simultanea destructio in facto esse, ita vt in aliqua duratione sit verum dicere; nunc tota Ecclesia, vel maior pars illius diruta est. Quod in eo casu dicere nunquam est verum. Ergo, &c.

5. Et ita hanc sententiam præter Dicastillum sustinet ex Suarez, & Barbosa, Pater Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 22. *punct.* 8. *num.* 15. vbi sic ait; Aliqui limitant hanc sententiam, ne procedat quando animo reparandi omnes, vel penè omnes parietes successiuè illorum destructio, & reparatio fit, quia censeri debet ea destructio in communi æstimatione, ac simul contigisset.

6. Sed verius censeo hanc limitationem admittendam non esse, Doctores enim absolutè docent, non indigere Ecclesiam noua consecratione si paulatim & successiuè reparatio illius fiat, neque vllam de hac intentione mentionem faciunt, & meritò, quia prædictæ rationes eodem modo procedunt, siue destructio & reparatio minoris partis ex intentione destruendi, & reparandi maiorem Ecclesiæ partem fiat, siue non. Etenim qood magis dignum trahat ad se minus dignum; itaut maior pars consecrata præexistens minorem partem aduenientem consecratam reddat, ex eo præcise pendet, quod minor pars non consecrata maiori consecratæ vniatur, non ex intentione, quod alia pars de nouo destruenda, & reparanda postmodum sit, talis enim destructio, & reparatio cum priori destructione: & reparatione, non est coniuncta. Item non impedit esse vnam Ecclesiam moraliter & non diuersam, quod à Principio intenderis illam integrè destruere, & reparare, si tamen successiuè, & interpollatè destruxeris, & reparaueris, sicuti non est diuersus populus, cuius personæ successiuè pereunt, & aliæ de nouo succedunt, tametsi Deus illas personas interimens intendat tandem omnes interimere, & nouas creare. Ita Palaus. Et hanc opinionem tenet etiam Cardinalis Lugo *de Sacrament. Euchar. disputat.* 20. *sect.* 12. *num.* 65.

7. Sed ipse *num.* 66. dubitat, quando rerera ex quatuor Ecclesiæ parietibus ferè duo corruerent; nam licet tunc maneat maior parietum pars, verè tamen non videtur manere Ecclesia, quis enim dicat, Ecclesiam esse duos parietes paulò plus absque tecto? Consecratio autem Ecclesiæ, non manet, nisi maneat Ecclesia: Sic enim Calix, vel Alba non manent benedicta, quando ita amittunt magna ex parte formam artificialem, vel non sint Calix, Alba, & cætera vt infra videbimus. Vnde si manicæ separentur ab Alba perditur benedictio: Suprà hoc in tom. 2. tr. 1. Res. 169. §. 1. ad medium, à vers. quia sicut Alba. minus autem retinent formam Ecclesiæ duo parietes absque tecto, quam Alba sine manicis. Sicut ergo vt Calix, vel vestis retineat benedictionem necesse est, vt possit vtrumque, licet ægrè deseruire ad suum vsum: Sic Ecclesia tamdiu retinebit consecrationem, quamdiu erit Ecclesia; & tamdiù erit Ecclesia, quamdiu licèt ægrè possit deseruire ad vsus Sacros, quod moraliter iudicandum erit.

8. Verùm contrariam sententiam ipse Lugo probabilem, & tutam in praxi esse existimat, quod etiam docet Pater Dicastill. *loco citato*, quibus ego adhæreo.

RESOL. CXXXI.

An infans filius fidelis recentissimè natus, si ante Baptismum moriatur, & sepeliatur in Ecclesia, illam polluat?

Et supponitur, quod polluitur Ecclesia per sepulturam hominis infidelis.

Sed difficultas est, an Ecclesia violetur, si per Episcopum excommunicatum non toleratum consecretur, aut benedicatur?

Et docetur Episcopum hæreticum valide consecrare, seu benedicere templa, dum fidem Sanctæ Trinitatis tenet.

Et aduertitur, quod Ecclesia non violatur, quamuis excommunicatus non toleratus celebret in ea; nec Altare, & paramenta sacra polluuntur per vsum talium excommunicatorum? Ex part. 11. tract. 8. & Misc. 8. Res. 22.

§. 1. CAsus alicubi accedit, & affirmatiuè respondet Cardinalis Lugo *de Sacrament. Euchar. disputat.* 20. *sect.* 2. *num.* 17. vbi sic ait: Quintò polluitur Ecclesia per sepulturam hominis infidelis, hoc est Pagani non baptizati, quo nomine comprehenditur infans etiam non baptizatus, quando seorsim sepelitur, non quando in vtero matris grauidæ, & iam mortuos sepelitur. Ita ille, cui adde eius germanum Fratrem Franciscum Lugo

de Sacram. tom. 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *quæst.* 11. *numer.* 72. Fagundez *de præcept. Eccles. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *numer.* 57. Coninch *de Sacram. quæst.* 83. *numer.* 233. *& alios.*

2. At negatiuam senteotiam inuenio docere Vgolinum *de potestat. Episcop.* 19. §. 5. vbi ita asserit: Tertiò excipiuntur filij fidelium, qui nati ante Baptismum mottui sunt; etsi enim per ipsos Ecclesia non polluatur, non tamen in iure cautum est, & gentiles propriè non dicuntur, in Ecclesia tamen sepeliri non debent, & ita consuetudine seruatur, Hanc etiam sententiam nouissimè cum aliqua formidine docet Episcopus Pax Iordanus *tract.* 1. *lib.* 5. *titul.* 12. *num.* 221. sic enim ait: Sublimita tertiò in filiis Christianorum, qui viam vniuersæ carnis ante susceptum Baptismum ingrediuntur, quoniam, & si in loco sacro non debeant sepeliri, prout neque de consuetudine sepeliuntur: attamen, quia iure cautum non est Ecclesiam ex illorum sepultura violari, nec propriè gentiles, & infideles dicuntur: ob id pollutio minimè censetur inducta. Credere tamen talium cadauera, si à cœteris discerni possint, debere exhumari: prout de aliis cadaueribos prohibitorum dicetur; nec absque aliquali ambiguitate huic limitationi subscribo. Ita ille.

3. At ego vt verum fatear non recederem ab affirmatiua sententia, nam video esse communem inter Doctores. Et ratio est, quia talis puer negatiuè saltem est infidelis, cùm non habeat fidem habitualem. Ergo sub nomine iofidelis censendus est comprehendi in iuribus Canonicis; vnde patet responsio ad argumentum Vgolini, & Iordani.

4. Sed difficultas magis existit, an Ecclesia violetur, si per Episcopum excommunicatum non toleratum consecretur, aut benedicatur? Et affirmatiuam sententiam docent plures Doctores, quos citat, & sequitur Pax Iordanus *vbi supra num.* 133. quibus adde Auilam *de censuris part.* 5. *disp.* 7. *dub.* 1. Nec videtur obstare quod Vgolinus adducit de altari, & paramentis sacris, vt non polluantur per vsum talium excommunicatorum, non multum vrget, eo quod simplex vsus non ita participat de mala qualitate excommunicati, sicut consecratio, & benedictio, prouenientes ex ore, & manibus illorum, cùm magna solemnitate, & circunstantiis.

5. Ad id verò, quod non habeatur in iure expressum de tali violatione, responderi poterit, virtualiter cautum censeri, ex maioritate rationis, de qua superius: nam de similibus ad similia rectè proceditur: *l. non possunt ff. de legibus* nulla autem certior, & facilior via aperiri potest ad informandum arbitrium iudicantis pro similibus cognoscendis, quàm rationis consideratio: vbi enim æqualis, aut maior ratio conuenit, poterit ad similia procedi, quoniam identitas rationis operatur, vt non tam extendere, quam enucleare legem videamur Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 2. *cent.* 1. *casu* 84. per totum, ex pluribus ab eo de more cumulatis.

6. Verùm licèt hæc opinio sit probabilis, & communior, ego adhæreo negatiuæ sententiæ, quam docet Suarez *de censuris tom.* 5. *disp.* 81. *sect.* 4. Coninch, & Cardinalis Lugo *vbi supra.* Fagundez *num.* 56. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 8. Dicastillus *de sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *dispu.* 4. *dub.* 7. *numer.* 224. Nam violatio supponit consecrationem: ergo non fit consecratione ipsa; sed vel validè, vel non validè consecrat qui consecrat; validè autem consecrari, nec debere conciliari docet idem Layman, dummodo minister, seu Episcopus fidem S. Trinitatis tenuerit, vt habetur *in cap. Ecclesiis, de consecratione, distin.* 1. vbi dicitur; Sicut infans à qualicumque Sacerdote *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, semel baptizatus, non debet iterum baptizari*: ita nec locus Deo dicatus iterum consecrandus est; nisi propter eas causas, quas superius nominauimus, si tamen fidem S. Trinitatis tenuerint, qui cum consecrauerunt.

7. Dicendum est igitur, Ecclesiam sic consecratam, aut benedictam, non solum validam retinere consecrationem, aut benedictionem, vt aduersarij fatentur, & significat *cap. Eccles. semel. de Consecratione, distin.* 1. vnde colligit Layman *supr. num.* 9. Hæreticum Episcopum validè consecrare, seu benedicere templa, dum fidem Sanctissimæ Trinitatis teneat, sed etiam non egere reconciliatione, quia verè non est polluta. Probatur, quia nullo iure decernitur talis violatio, nec in legibus pœnalibus valet argumentum a paritate rationis, cùm odia restringi debeant ad casum dumtaxat expressum. Sic omnes fateantur, Ecclesiam, non violari, quamuis excommunicatus non toleratus celebret in ea. Vnde patet responsio ad argumentum aduersariorum. Vide Franciscum Lugo *de Sacrament. lib.* 5. *cap.* 6. *part.* 10. *num.* 67. & Marchinum *de Sacram. ordin. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 11.

RESOL. CXXXII.

Quænam quantitas sanguinis requiratur, vt Ecclesia maneat violata; & quænam quantitas seminis?
Et supponitur, quod effusio sanguinis debet esse iniuriosa.
Ex quo deducitur, quod Ecclesia non polluitur, si quis occidat in sui defensionem, si casu sanguis effundatur in Ecclesia; aut si phreneticus alium vulneret; aut Chirurgus, dum vulnus curat in Ecclesia, vel venam, aut tumorem incidit, effundat sanguinem inculpatè, &c.
Et an sufficiat, vt sanguis effluat intra Ecclesiam, si vulnus factum fuit extra Ecclesiam?
Et quid è contra?
Et an requiratur, quod Ecclesia denuncietur à iudice polluta?
Et an ex pollutione seminis polluatur Ecclesia? Ex part. 11. tract. 2. & Misc. 2. Res. 58.

§. 1. SVppono quod modus, quo polluitur Ecclesia, est per effusionem sanguinis hominis viuentis, modò sit iniuriosa, & intra templum, aut locum sacrum fiat, vt Cœmeterium, & in magna quantitate: non enim sufficit, quod guttatim effundatur, vt statim dicemus *num.* 19. Ita docent communiter Doctores, Henriquez *lib.* 9. *de Missa cap.* 27. *num.* 5. Suar. *tom.* 3. *disp.* 81. *sect.* 4. §. *Secundò violatur.* Azor. *tom.* 1. *institut. moral. lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 13. §. *Quæres an si.* Sylu. *verbo Consecr.* 2. *num.* 5. *& verbo Interdictum* 4. *quæst.* 3. Palud. *in* 4. *quæstion.* 2, *art.* 3. Sotus *ibid. quæst.* 2. *art.* 3. *ad* 2. Nau. *cap.* 25. *num.* 75. *& cap.* 27. *num.* 256. Graphis *lib.* 2. *decis. aur. cap.* 48. *num.* 22. Patet ex *cap. Si Ecclesia de consecr. dist.* 1. vbi dicitur espresè oportere illam effusionem esse iniuriosam, ita tamen ab omnibus Doctoribus intelligitur. Vnde si non sit iniuriosa, id est, si à peccato mortali excusetur, quocumque modo excusetur, nec erit sacrilegium mortale, nec Ecclesia polluetur: vt si quis occidit in sui defensionem: si casu sanguis effundatur, aut phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus

Sup. hac difficultate, & effusione sanguinis hominis viuentis in Res. 1. annot. positæ in principio §. seq. Et pro particula, guttatim, posita ad lin. 5. huius textus in præcitata Res. §. vlt.

rurgus dum vulnus curat in Ecclesia, vel venam, aut tumorem incidit, effundat sanguinem inculpatè. Ita Henriquez, Soar. Sylu. Nauarr. citati, & communiter Doctores.

Sup. hoc infra in Res. 134. §. vlt. & in tom. 1. tr. 7. Res. 90. cursim in §. Secundo.

2. Hoc supposito, quæro quænam quantitas sanguinis inducat pollutionem Ecclesiæ? Respondent citati Doctores, debere esse notabilem. Ergo modica non sufficit, Concedunt hoc; sed quænam dicenda sit modica, explicant. Et hoc Layman *libro* 5. *tractat.* 5. *capite* 5. *numero* 7. Dicastillus *de Sacrament. tomo* 1. *tract.* 5. *disputatione* 4. *dub.* 7. *numero* 116. cum Glossa *vbi infra*, remittunt arbitrio Episcopi. Sed hoc est effugere difficultatem. Henricus Busembaum *in Medulla Theologia Moralis libro* 6. *tractat.* 2. *cap.* 4. *dub.* 4. ait, esse pauculas guttas, non explicat, quot guttæ. Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. disput.* 20. *sect.* 2. *num.* 52. putat vnam vel alteram guttam non esse quantitatem notabilem. Æligius Bassæu in Floribus Theologiæ Moralis extendit ad tres guttas. Nimis scrupulosè loquuntur hi Doctores, & Riccius teste Pace Iordano *tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 47. ausus est dicere, quod nisi quantitas sit adeò modica, vt vnam vel alteram guttam non excedat, inducat violationem, sed meritò aduersus supradictos Doctores insurgit Iordanus *vbi suprà*. Ego verò probabiliter puto cum Stephano Fagundez *de Precept. Eccles. prac.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *numer.* 14. non sufficere effusionem sanguinis quod guttatim effundatur, quia vt ait ipse *num.* 19. ad violationem Ecclesiæ non sufficere quamcumque effusionem iniuriosam sanguinis: sed requiri magnam effusionem, imò enormem, vt docet Sylu. *verbo Consecratio* 2. *num.* 5. §. *secundus*, & Nau. *cap.* 27. *numer.* 256. quia iura requirunt effusionem: effusio autem largitatem denotat. Præterea, Toletus etiam *libr.* 1. *summa*, *cap.* 32. *num.* 1 magnam copiam sanguinis requirit. Eandem requirunt etiam Soar. *tom.* 3. *in* 3. *par. disput.* 81. *sect.* 4. §. *secundò*. & Azor. *tom.* 1. *Inst. moral. lib.* 10. *capit.* 26. *quæst.* 13. & Pan. *in cap. Proposuisti*, *de consecr. dist.* 1. & Graphis *lib.* 2. *decis. aur. cap.* 48. *num.* 5. & est optimus textus *in cap. Reuertimini* 16. *quæst.* 1. & *in cap. cum illorum de sent. excom.* & Gloss. ibi, *verbo*, *effusio*. Nam vocabulum effusionis ex se copiosum sanguinis fluxum significat: quod est valdè notandum, ne dicamus, per quamcunque emissionem modici sanguinis pollui Ecclesiam. Ita Fagundez, qui etiam addit, quod nec etiam polluitur, si magna copia effundatur de naso, quia est organum sanguinis, vt optimè animaduertit Graphis *citatus num.* 25. & Sotus *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 2. *art.* 3. *conclus.* 8. ac proinde, quæ esset iniuriosa, & peccaminosa effusio respectu alterius partis, non esse respectu nasi, iuxta hos Doctores.

Sup. hoc in Res. 2. not. prætéritæ, & in eodem §. à vers. Tertio. & hic infra in Res. seq.

3. Quidquid in contrarium nominatim contra me asserit Franciscus Lugo *de Sacram. l.* 5. *c.* 6. *quæst.* 8. *num.* 51. qui etiam pro difficultate de qua actum est, sic ait; Notandum est primò, requiri sanguinis effusionem, quæ planè significat copiam effusi sanguinis, vnde, si parum sanguinis defluat, non violatur Ecclesia, vt docent communiter Doctores. Hæc autem quantitas proportionaliter sumi debet ad partem vnde fluit; sunt enim partes corporis ex quibus inflicto leui vulnere, vel ictu facilè defluit multum sanguinis: ex aliis autem etiam inflicto graui vulnere vix parum erumpit. Continget ergo sæpius, vt quantitas effusi sanguinis, quæ respectu alterius partis sofficeret ad constituendam mortalem culpam, & ad violandam Ecclesiam, quia supponeret graue vulnus, respectu nasi vel auriculæ non sufficiat, quia manat ex vulnere leui. Ita ille. Sed absolutè sententiam Fagundez vbi suprà probabilem puto.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 7. ex doctrina Res. 90. §. 2. ad medium, à vers. & quando. & pro parte in Res. not. seq.

4. Notat etiam cum Hurtado *de Sacrament. disput.* 4. *de Sacrificio Missa, difficult.* 3. qui ait non sufficere quod sanguis effluat intra Ecclesiam, si vulnus factum fuit extra, benè tamen si vulnus factum fuit in Ecclesia, quamuis sanguis non effluat intra Ecclesiam, sed extra, & quamuis sanguis non perueniat ad pauimentum Ecclesiæ.

Quæ hic est infra Res. 135. & lege etiam vers. not. præteritæ, & infra vide doctrinã Res. 136. & ex Res. 144. §. Hinc oritur.

5. Nota hic obiter, me olim insinuasse *in par.* 6. *tract.* 6. *resol.* 47. Si aliquis percussus in Ecclesia non fudit in illa sanguinem, sed extra, non violari Templum. Sed quia video hanc opinionem esse contra communem, nunc absolutè ab ipsa recedo. Quoniam Ecclesia non tam polluitur per ipsum contactum sanguinis decidentis in pauimentum, (vt aliqui putant) quam per actionem iniuriosam, qua causatur effusio, & omnis propria malitia formaliter continetur. Quare dum hæc tota ponatur in Ecclesia, quamuis sanguis colligatur in vase, vel percussus egrediatur ex Templo, priusquã sanguis effluat, polluetur Ecclesia. Contra verò, si quis percussus extra locum Sacrum ingrediatur illud, & in Ecclesia sanguinem mittat, non polluet illam. Non enim attendendum est, vbi sanguis effluat, nam illa censetur effusio materialis, sed vtrum percussio fiat in loco Sacro, nam ista censetur effusio formalis.

6. Sed magis difficultas extat, an quod dictum est de sanguinis effusione vt censeatur Ecclesia polluta, procedat etiam in alio casu, in quo polluitur ex seminis humani effusione peccaminosa, & affirmatiuè communiter tenent Auctores. Vnde Dicastillus *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 4. *dub.* 7. *num.* 118. sic ait; Violatur Ecclesia humani seminis effusione illicita mortaliter intra Ecclesiam facta, siue voluntaria pollutione, siue copula carnali. Requiritur etiam quod sit copiosa, vt nomen, *Effusio*, significat, & aliqui notant, sufficitque si effusio fiat intra Ecclesiam, quamuis non perueniat ad pauimentum. Requiritur etiam quod sit notoria; si enim non publicè constet non sufficit vt Ecclesia sit polluta etiam respectu eorum, qui fortè id sciunt, etiamsi sit qui patrauit delictum, qui non tenetur se manifestare. Non requiritur autem quod Ecclesia denuntietur à Iudice polluta. Neque simile de Censura locum habet, quidquid aliqui dicant. Scio Suarium indicare id esse probabile. Sed cum pollutio hæc Ecclesiæ non sit interdictum, vt ipse docet *tom. de censur. disput.* 37. *sect.* 1. *numer.* 28. non est cur ea denuntiatio requiratur, nec id est vsu receptum. Ita Dicastillus. Vide etiam Amicum *in Curs. Theolog. tom.* 7. *disput.* 33. *sect.* 12. *numero* 337. vbi docet, effusionem seminis debere esse in aliqua sufficienti quantitate, vt notat nomen *Effusio*, & Cardinalis Lugo *vbi supra numero.* 55. requirit etiam effusionem copiosam seminis non vnius, vel alterius guttæ, vt dixerat antea de sanguine.

Sup. hac notorietate in tom. 2. tr. 6. Res. 247. §. 2. prope finem & magis latè in §. colligitur secundo, & seq.

7. Sed vt verum fatear si consideremus iura, non videtur requiri vt semen in copia effundatur, Nam Canone, Ecclesiis, ita dicit Concilium Nicænum: Ecclesiis semel consecratis non debet iterum consecratio adhiberi, nisi ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiuscumque semine pollutæ fuerint *cap. verò*, *si Ecclesia*, ita ait Gregorius IX. Si Ecclesia non consecrata cuiuscumque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, &c. Ex qua loquendi diuersitatẽ videtur colligi ius non requirere effusionem seminis, seu copiam, vt Ecclesia ex eo capite polluatur videtúrque posse congruentia adferri, quod emissio cruoris in parua quantitate rarò sit mortalis, saltem non

ita facile supponi possit esse mortalis: voluntaria verò seminis emissio peccaminosa, est peccatum mortale, quamuis semen non effundatur in copia, & Ecclesia in suo foro non potest facile contrarium præsumere. Videtur ergo statuisse, vt Ecclesia non pollueretur propter sanguinis emissionem, nisi ea esset copiosa; pollueretur verò propter mortalem emissionem seminis licèt nō copiosam. Et ita obseruat Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. 2. num.* 155. verum posteà non audet à communi sententia recedere, à qua tamen inuenio recedere Patrem Iordanum *tom. 1. lib. 5. tit.... num.* 109. putat enim quod si actus ast completus emissionis seminis, siue multum, siue parum sit emissum sequitur violatio; & huic sententiæ ego libenter accedo. Vide dictum Iordanum. Et quidem quomodo possemus cognoscere veritatem & seminis quantitatem; & eadem est ratio de paruo, ac magno semine, dummodo actus luxuriæ sit consummatus.

8. Sed an ex pollutione in somnis polluatur Ecclesia, Sylucster, Tabiena, Nauarrus Henriquez, Finellus, quos sequitur Bonacina *de Matr. q. 4. punct. vlt. num.* 19. censent, Ecclesiam non pollui per pollutionem in somnis contingentem, quamuis indirectè voluntaria fuerit in causa. Rationem reddit Bonacina, quia non est libera, & per consequens non habet annexam irreuerentiam loci Sacri, propter quam Ecclesia polluta censeatur. Mihi videtur indirectè voluntarium satis habere libertatis ad mortale peccatum, si legem violet. Sic homicidium commissum in somniis, vel ebrietate, si fuit, voluntarium in causa, quamuis indirectè duntaxat, est mortale peccatum contra iustitiam; nam obligat non solùm ad non occidendum, sed etiam ad tollendam causam, vnde præuidetur homicidium secuturum. At castitas non obligat ad auertendam causam pollutionis in somnis euenturæ, quamuis illicitam in alio genere. Quare peccans mortaliter in nimio cibo, vel potu, non peccat contra castitatem, quamuis inde præuideat secuturam esse pollutionem in somnis præter intentionem, vt latè docent Vasquez 1. 2. *disput.* 115. *numer.* 9. Sanchez *de Matrim. lib. 9. disput. 45. num.* 17. Igitur ideò non violatur Ecclesia per talem pollutionem, quia non est mortale peccatum in genere luxuriæ. Et ita docet Franciscus Lugo *de Sacram. lib.* 5. *cap.* 6. *quæst.* 9. *num.* 58.

RESOL. CXXXIII.

Quidam in Ecclesia rixando cum aliquo, pugno in naribus percussit, ex quibus magna sanguinis quantitas exiuit; petierunt à me, an Ecclesia remanserit polluta? Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. Res. 24.

Sup. hoc in Res. præterita in fine §. 2. versita Fagundez. & seq. & in alio §. & vers. eius not.

§. 1. CAsus est practicabilis, & in facti contingentia mihi accidit: & affirmatiuè videbatur respondendum. Nam tunc violatur Ecclesia, quando percussio est peccaminosa & lethalis, & cum illa coniungitur copiosa sanguinis effusio: sed in nostro casu percussio fuit peccaminosa, & cum ingenti sanguinis effusione: Ergo, &c. ita hanc sententiam docet Syluius *in 3. part. quæst. 83. art. 3. post conclus. §. quæritur.* & Couinch etiam *in 3. part. q. 83. art. 3. dub. 1. n.... in fin.*

2. Sed ego tunc in facti contingentia negatiuam sententiam consului, & adduxi Grassium *in decis. aur. lib. 13. cap. 48. num.* 25. Emmanuelem Sà *verb. Ecclesia num.* 13. *in fine.* Fagundez *part. 1. lib. 3. cap.* 14. *num.* 7. & *part. 2. lib. 4. capite. 4. numer.* 18. qui citat etiam Sotum, quorum sententiæ inuenio nunc adhærere Marchinum *de Sacramen. Ordin. tract. 3. part. 8. cap. 11. numer.* 8. vbi sic ait. Tertiò excipitur effusio sanguinis etiam lethifera, seu grauis, & in magna quantitate, quæ de naso proflueret pugno, alapa, & similibus. Quia nasus est organum sanguinis facilè ab hac parte fluentis. Ita ille. Est ergò hæc sententia absolutè tenenda: & non quoad pueros tantùm rixantes in Ecclesia, vt tunc asserebat quidam Parochus nixus auctoritate Coninch *loco citato.*

RESOL. CXXXIV.

Quidam fuit occisus ante Ecclesiam, & cum adhuc calidus esset, intra eam illatus, credens inimicus esse adhuc viuum, vulnus graue ei intulit, ex quo manauit copiosa sanguinis effusio; quæsitum fuit, an Ecclesia remaneat interdicta?

Et an ex qualibet minima sanguinis effusione Ecclesia polluatur, vel necessaria sit magna effusio sanguinis iniuriosa, imo, & enormis? Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. Res. 25.

§. 1. DE hoc casu olim per litteras interrogatus fui. Et affirmatiuam sententiam docet Durandus *in Rationali diuinorum officiorum, lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 41. *in fine.* Ioannes Baccon *in 4. distinct. 10. quæst. 2. art.* 5. & Emmanuel Sà *verb. Ecclesia, num.* 13. vbi sic asserit. Polluitur Ecclesia effusione sanguinis per iniuriam, quæ sit peccatum mortale, factam etiam homine mortuo in Ecclesia ipsa existente. Sic ille.

Sup. hoc supra in Res. 132. in aliquibus eius §§. signanter lege primas lin. §. 1. & vide etiam §. Notat etiam.

2. Sed quia Ecclesiæ violatio est pœna, & ideò restringenda, ego negatiuæ sententiæ adhæreo: quia homo mortuus verè non est homo: & dum iura in violatione Ecclesiæ requirunt necessariò effusionem sanguinis, debet intelligi de principali analogato, id est, sanguinis hominis viui. Et ita hanc sententiam tenet Fagundez *part.... lib. 3. cap. 14. num.* 14. & 15. & Henriquez *lib. 9. cap. 27. num.* 5. vbi ait, Ecclesiam violari per effusionem sanguinis hominis viuentis, si modò iniuria sit intra Ecclesiam. Vide etiam Saytum *de censur. lib. 5. cap. 16. num.* 7.

3. Notandum, est etiam hîc obiter falsam esse opinionem Alphonsi de Castro *de lege pœnali lib.* 1. *cap. 7. art.* 2. asserentis ex qualibet minima sanguinis effusione Ecclesiam pollui; non verò si vna aut altera gutta effundatur: nam Ecclesia polluitur ex sanguinis effusione in abundantia; vide Gloss. *in cap. vnico, de consecrat. Eccles. in 6.* Abbatem *in cap. proposuit, numer. 3. de consecrat. Eccles.* Azorium *part. 1. lib. 10. cap. 26. quæs.* 13. Suarez *tom. 3. disp. 81. sect. 4. numer.* 2. Reginaldum *in praxi tom. 2. lib. 29. cap. 29. numer.* 181. Auilam *de censuris part. 5. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. cas.* 1. & alios penes ipsos, quibus adde Fagundez *part. 1. lib. 3. cap. 14. numer.* 19. vbi ita asserit. Notabis tamen ad violationem Ecclesiæ non sufficere quamcumque effusionem iniuriosam sanguinis; sed requiri magnam effusionem, imò enormen; quia iura requirunt effusionem, effusio autem largiter denotat. Et est optimus textus *in cap. reuertimini 16. quæst. 1. & in cap. cùm illarum, de senten. excommunicat.* & Gloss. *ibi verb. effusionem.* Nam vocabulum effusionis ex se copiosum sanguinis fluxum significat, quod est valde notandum: ne dicamus per quamcumque effusionem modici sanguinis pollui Ecclesiam. Ita Fagundez & ego.

Sup. contento in hoc §. lege doctrinam Res. annot. præteritæ in lin. 5. & signanter §. Hoc supposito & alterius §. eius not.

RESOL.

RESOL. CXXXV.

Quidam fuit in Ecclesia vulneratus, & persequens inimicum fugientem magnam copiam sanguinis extra Ecclesiam vulnus effudit; quæritur, an Ecclesia remaneat polluta? Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 47.

Ad elucidandam doctrinam huius Resol. lege Resol. hanc sequentem, & signanter supra ex Res. 132. §. Nota hic. & §. eius not. & infra ex Res. 144. vide §. Hinc oritur.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docent communiter Doctores, vt Emanuel Sà *verb. Ecclesia, n.* 13. Auila *de censuris part.* 5. *disp.* 7. *dub.* 1. *concl.* 2. *casu* 1. Ioannes Wigers *de Sacrament. in* 3. *part. D. Thomæ, quæst.* 83. *dub.* 15. *num.* 68. Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 29. *quæs.* 13. §. *quares. & part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. *quæs.* 1. *cas.* 2. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disput.* 81. *sect.* 4. *cas.* 1. Reginaldos *tom.* 2. *lib.* 29. *num.* 181. Toletos *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 7. Lugo *de Sacrament. Eucharist. disp.* 20. *sect.* 2. Sayrus *de censur. lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 5. & 8. Victoria *in summa de Eucharistia, quæst.* 99. Grassius *in decision. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. *num.* 23. Nauarrus *ex Manuali, cap.* 27. *num.* 256. & Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 16. vbi sic ait: Si vulnus mortiferum sit & graue, & intra Ecclesiam contingat, aut cœmeterium illius, locus sacer violabitur, etiam si sanguis intra eum non effluat, veluti si homo priùs egrediatur. Ita ille. Putant igitur hi Doctores, non esse de essentia pollutionis Ecclesiæ, vt in ea sanguis effundatur; sed satis esse, si percussio sit facta in Ecclesia, & de per se sit sanguinis effusio. Igitur si priùs homo egrediatur, & sanguis non cadat in terram; sed extra Ecclesiam postea effundatur; sufficit, vt illa remaneat polluta: quia per accidens est, vt in Ecclesia sangnis non effundatur, & ipsa effusio, quantum est ex parte actionis iniuriosæ grauis facta est. Ergo, &c.

2. Sed pro contraria sententia adest, ni fallor, non infirmum argumentum, pro quo suppono. Primò violationem Ecclesiæ esse pœnam: & ideò strictè interpretandam: vt obseruat Perficus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 2. *num.* 23. Vnde Fagundez *loco citato, num.* 13. asserit, quòd in huiusmodi casibus fauere Ecclesiis debeamus, vt potius non sint pollutæ nec violatæ, quàm pollutæ & violatæ sint. Suppono secundò Canones imponentes hanc pœnam asserere Ecclesias pollui per sanguinis effusionem. Et ideò *in cap. Ecclesiis* 68. *dist. & de consecrat. dist.* 1. dicitur non esse Ecclesias reconciliandas, nisi sanguinis effusione pollutæ fuerint, Et *in cap. si Ecclesia, de consecrat. Eccles.* dicitur, Ecclesiam non consecratam, sed solùm benedictam etiam sanguinis effusione pollui Et *in cap. vnico, de consecr. Eccles. in* 6. habetur. Si Ecclesiam pollui sanguinis effusione contingat, esse reconciliandam. Et Innocentius III. *in cap. tuarum de priuilegiis*, proposita sibi quæstioni, videlicet, cùm quidam percutiens Vicarium Sacerdotem ipsam Ecclesiam sanguinis effusione fœdasset, sic respondet, in ea donec reconciliata fuerit, officia non permittas celebrari diuina.

3. His suppositis sic argumentor. Ecclesia non violatur nisi per sanguinis effusionem: ergo violatio, vt pœna; non est extendenda ad nostrum casum; in quo nullus in Ecclesia effusus est sanguis. Confirmatur probabilitas supradictæ opinionis ex sententia superiùs relata, nempe Ecclesiam non remanere violatam propter homicidium, si mors extra illam sequatur, & ideò hic apponam verba Ioannis Præpositi *in* 3. *part. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 152. sic asserentis: Non violatur Ecclesia, si causa quidem data fit in ea, mors tamen extra illam sequatur: cùm eo casu neque homicidium sit dicendum in Ecclesia contingere; quare requiritur, vt & causa mortis sit in dicta Ecclesia data, & mors in ea sequatur: cùm vtrumque requiratur vt homicidium dicatur in Ecclesia contingere. Ita ille, & alij. Si ergo Canones asserentes Ecclesiam pollui propter homicidium, intelligendi sunt secundùm Præpositum, & alios, non solùm si causa homicidij fuerit data in Ecclesia, sed etiam si mors sequuta fuerit in Ecclesia. Ita dicendum est in casu nostro Canones asserentes Ecclesiam pollui propter sanguinis effusionem, intelligendos esse non solùm si causa, v.g. vulneratio de per se sanguinis effusiua si facta in Ecclesia; sed etiamsi ipsa sanguinis effusio sequuta fuerit in Ecclesia: nam sicut in primo casu si homicidium, cuius tamen causa data fuit in Ecclesia, extra Ecclesiam sequatur, non potest dici in Ecclesia contingere, ita & in nostro casu, si sanguis extra Ecclesiam effluere contigerit, idem dicendum erit. Vnde nescio qua ratione Præpositus tenuerit, vt *supra* visum est, ad polluendam Ecclesiam requiri, vt & causa mortis data sit in Ecclesia, & mors in ea sequatur: & postea contra id quod suprà diximus, teneat Ecclesiam violari, si quis intra eam graue vulnus accipiat, quamuis extra Ecclesiam cruorem emittat. Sed his non obstantibus. quia video affirmatiuam sententiam circa quæstionem propositam esse inter Doctores communem, non audeo ab ea recedere.

RESOL. CXXXVI.

Olim in Ecclesia Regularium fuit quidam sacculis arena ita acriter contusus, vt post tres dies extra Ecclesiam mortuus sit; quæritur, an Ecclesia remanserit polluta?

Et an Ecclesia violetur, si quis vino consecrando immiscuisset aliquod venenum, vt illius sumptione Sacerdos moreretur, qui eo sumpto domum rediens mortuus est? Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 26.

Ad magis roborandam doctrinam huius Res. lege præcedentem Res. & signanter sup. hoc in tom. 1. tr. 7. ex Res. 90. §. 2. inter medium, & finem, à vers. Quinimo. & hic infra ex Res. 144. vide §. Hinc oritur.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Marchinus *de Sacramento Ordinis, tract.* 3. *c.* 10. *num.* 7. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *c.* 5. *num.* 8. & Fagundez *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 13. Nam si Doctores asserunt sufficere mortiferam vulnerationem sine effusione sanguinis ad polluendam Ecclesiam, si in ipsa Ecclesia fiat, quamuis mors extra illam sequatur: cur non sufficiet etiam mortifera contusio in ipsa Ecclesia facta, etiamsi mors extra illam eueniat: cùm vtrobique causa ipsius mortis, & completa malitia illius, & peccatum ipsius homicidij in Ecclesia consummatum fuerit: nam posita est causa, mors quæ postea euenit, naturaliter euenit. Ergo, &c.

2. Sed negatiua sententia, quam ipse Marchinus & Fagundez probabilem vocat, tuetur etiam Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 152. & Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 81. *sect.* 4. *cas.* 1. vbi ait, Existimo necessarium esse, vt mors ipsa in Ecclesia contingat; quia aliàs reuera non fit homicidium in Ecclesia. Ita ille. Vnde Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *q.* 13. docuit, quòd si sanguis minimè fundatur, licèt ossa vel membra conterantur, aut frangantur; non idcircò polluitur Ecclesia; & hæc antea docuerat Panormitanus *in c. proposuisti, n.* 14. *de consecr. Eccles.* Et ratio huius sententiæ est, quia diximus suprà, pollutio Ecclesiæ est pœna, ergo restringenda erit: cùm igitur in casu nostro in Ecclesia non fuerit sanguinis effusio, neque mors in ea contigerit; reuera homicidium non committitur in Ecclesia: ergo quòd non remaneat polluta, dicendum est. Et in his casibus fauere Ecclesiæ debemus, vt potiùs non sint pollutæ, quàm pollutæ.

3. Vnde ex his aliqui approbant opinionem Patris Reginaldi in Praxi *tom. 2. lib. 29. c. 9. sect. 5. n. 18.* vbi docet Ecclesiam non violari, si quis vino consecrãdo immiscuisset aliquid veneni, vt illiusſum ptione Sacerdos moreretur, qui eo ſumpto domum rediens mortuus eſt, quia in hoc caſu non adeſt effuſio ſanguinis, & homicidium non poteſt ſimpliciter dici fuiſſe in Eccleſia commiſſum. Ergo, &c.

RESOL. CXXXVII.

An Eccleſia non cenſeatur polluta per quamcumque delicti notitiam, niſi hoc fuerit per ſententiam iudicis declaratum? Ex part. 6. tract. 6. & Miſc. 1. Reſ. 27.

Sup. hoc infra in Reſ. 140. §. Quo ad ſecundũ. & ſeq.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Suarez *tom. 3. in 3. part. diſp. 81. sect. 4. caſ. 3. dub. 2.* & Fagundez *par. 1. lib. 3. c. 14. n. 34.* qui tamen etiam cum Suarez affirmatiuam ſententiam probabilem putat, ſic enim aſſerit. Aliqui ſatis probabiliter aſſerunt nõ ſufficere quamcumque notitiam delicti, nec Eccleſiam cenſendam eſſe pollutam, donec Iudicis ſententia declaratum ſit Eccleſiam illam eſſe pollutam. Ratio eſt, quia illa pœna pollutionis Eccleſiæ eſt veluti quædam cenſura; & inſtar cenſuræ requirit ſententiam Iudicis: nullus enim excommunicatus vitari debet, donec per ſententiam Iudicis declaretur, ac denuncietur cenſuram incurriſſe. Quòd verò huiuſmodi pœna ſit inſtar cenſuræ, ſeu pœnæ interdicti ingreſſus Eccleſiæ, ac proinde inſtar pœnæ cenſuræ, docet Paludanus *in 4. diſt. 18. quaſt. 8. art. 4.* Syluester *verb. conſecratio, quaſt. 9. in fine, & verb. interdictum 4. quaſt. 3.* Huc vſque Fagundez & Sayrus etiam *lib. 5. de cenſuris, cap. 16. num. 1.* ait pollutionem, ſiue violationem Eccleſiæ eſſe ſimilem interdicto locali, & Auila *de cenſuris part. 5. diſp. 6. dub. 6. concl. 3. in fin.* aſſerit ad interdictum locale reduci quodammodo Eccleſiæ violationem: ſed poſt Concilium Conſtantienſe nemo tenetur interdictum ſeruare, donec per Iudicis ſententiam interdicti cenſura publicè denunciata fuerit. Ergo, &c.

RESOL. CXXXVIII.

An Eccleſia, quæ ſtetit in campo per longum tempus abſque tecto, & ianua, & plena multis ſpurcitiis, ſit denuo ab Epiſcopo ſolemniter reconcilianda. Et explanatur, quod Eccleſiis ſemel conſecratis, non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſque ſeminis pollutione pollutæ fuerint? Ex part. 8. tract. 7. & Miſc. Reſ. 93.

§. 1. AD hoc dubium ita reſpondet Stephanus Baunius *in Theolog. moral. part. 1. tract. 6. quaſt. 18.* An Eccleſia reconciliatione ſolemni, & Epiſcopali indigeat, quæ ab hæreticis poſſeſſa, tam Miniſtrorum mendaciis, concionibus, ac inuectiuis in Eccleſiam, quàm ſacrilega eorum, infamique cœna, ac ſepultura mortuorum infecta fuit? Idémque dicendum, ſi Eccleſia diu abſque tecto, & ianuis plena foret ſtramine, aliiſque ſpurcitiis, animalibus, & naturali hominum vſui, quaſi diuerſorij locus patuerit. Opinio eſt Durandi *loco citato*, malum non eſſe eam in tali caſu ſolemniter ab Epiſcopo reconciliari, cui ne ſubſcribam, facit Canon Concil. Nicæni, relatus à Gratian. *de conſecrat. diſtinct. 1.* his verbis: Eccleſiis ſemel conſecratis Deo, non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcumque ſemine pollutæ fuerint. Quare ſi eorum nihil ſit factum, nihil contra templorum reuerentiam ab hæreticis admiſſum, ſatis erit, ſi Epiſcopus, his eiectis, Altaria viſitet, & an ſint integra, fracta, vel polluta, tam oculis ipſe ſuis, quàm aliorum diligentia luſtret, luſtrata reconciliet, aſperſione aquæ benedictæ, benedictione ſimplici, aut reconciliari per Sacerdotem ſua authoritate, ac nomine curet. Ita Baunius.

RESOL. CXXXIX.

An in Eccleſia polluta ſiquis celebret, remaneat conſecrata?
Et quid, ſi Sacerdos, celebret mala fide?
Et notatur Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem non eſſe irregularem, nec incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ? Ex part. 6. tract. 6. & Miſc. 1. Reſ. 28.

§. 1. NEgatiuam ſententiam ita mordicus tenet Pater Ioannes de Lugo *in 3. part. tom. 2. de Sacram. Euchariſt. diſp. 20. sect. 4. n. 91.* vt nominatim contra me contrariam ſententiã exiſtimet falſam; credo nixus auctoritate Sayri *de cenſuris lib. 5. c. 16. n. 11.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in tom. 1. tr. 1. Reſ. 173. §. 2. ad medium, & in Reſ. 174. curſim ad medium, & in Reſ. 177. §. vlt. ad medium. verſ. idem etiam.

2. Sed nimis rigide amiciſſimus vir ſe geſſit in cenſura huius opinionis: non ſolùm non eſſe falſa, ſed probabiliſſima, & tuta in praxi: & ideò contra Lugum oppono ex eadem Societate præter Auilam, Emmanulem Sà *verb. Eccleſia num. 19.* Henriquez *lib. 9. cap. 27. num. 5. in Gloſſ. litera L. & num. 6. in Gloſſ. litera I. & P.* & nouiſſimè Patrem Perſicum *de offic. Sacerd. lib. 1. dub. 6. num. 61.* vbi poſtquam poſuiſſet circa præſentem quæſtionem primam ſententiam negatiuam, & ſecundam affirmatiuam: ſic ipſe poſtea aſſerit. Pro ſolutione præſentis dubij: Dico ſecundam ſententiam eſſe valde probabilem, & in praxi tutam: propter Doctorum auctoritatem, tum etiam quia præſentia corporis Chriſti, dum in Eccleſia Miſſa celebratur, reputanda eſt pro ſufficienti reconciliatione. Ita ille. Cui etiam adde præter alios à me alibi citatos Antonium Naldum *in ſumma verb. Eccleſia num. 24.* & Thomam Zerola *in Praxi Epiſcop. part. 1. verb. pollutio Eccleſiæ. not. 5.* An verò hæc opinio procedat, ſi Sacerdos celebret in Eccleſia mala fide; negat omninò Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 13.* Sed affirmat Emmanuel Sà correctus *vbi ſuprà verb. Eccleſia num. 19.* & alij.

Alibi in Reſolutionibus & ſs. noi. prætermiſſa. Et pro vltimo contento in hoc §. ex conſequentis Reſol. 1. not. 1. huius Reſ. in eius §. 2. ad medium, verſ. idem dicendum. & in Reſ. 4. dictæ annot. §. Nota ante mediũ, & verſ. At Bordonus.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem, non eſſe irregularem, vt perperam voluit Hoſtienſis *in cap. finali de conſecrat. Eccleſ.* & hoc expreſsè determinatur *in cap. is qui, de ſent. excommunicat. in 6.* Imò ego puto neque incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, per conſequens nec mediatè, nec immediatè ſit irregularis, etiamſi celebret in eodem loco. Ita Paludanus *in 4. diſtinct. 18. quaſt. 8. art. 3. concluſ. 5.* Emmanuel Sà *verb. Eccleſia num. 21.* Henriquez *lib. 9. cap. 27. num. 7. in Gloſſ. litera M.* Suarez *tom. 3. diſp. 81. sect. 4. §. penult.* Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 5. aſſert. 21.* Auila *de cenſur. part. 5. diſp. 7. dub. 3. concluſ. 3.* Fagundez *part.... lib. 3. cap. 14. num. 5.* & alij. Et ratio eſt, quia *cap. Epiſcoporum, de priuileg. in 6.* ſolùm loquitur de eo, qui celebrat, vel celebrare facit in locis interdictis: ergo non debet extendi ad celebrantem in Eccleſia polluta; nam locus pollutus, ſeu violatio propriè non eſt interdictus. Vnde non eſt audiendus Naldus *verb. Eccleſia num. 15.* Nauarrus *in Manual. cap. 25. num. 94.* Syluester *verb. conſecratio 2. quaſt. 9.* Graſſius *tom. 1. conſiliorum lib. 3. conſ. 2. num. 21. de conſecrat. Eccleſ.* & alij ſentientes celebrantem in

Eccleſia

Eccleſia polluta eſſe iure ipſo ſuſpenſum ab ingreſſu Eccleſiæ; & ſi poſt talem ſuſpenſionem celebret, vel actum ſui Ordinis exerceat, fieri irregularem.

RESOL. CXL.

An in ſupra dictis caſibus, ſi Sacerdos celebret Miſſam in Eccleſia polluta, remaneat conſecrata?

Et an requiratur ſententia iudicis declarantis locum ſacrum eſſe violatum?

Et curſiſſimè deducitur, quod ſi Sacerdos diceret Miſſam cum veſtibus non benedictis, & in calice conſecrato, quod ſupradicta remanent conſecrata, & benedicta. Ex part. 11. tract. 2. & Miſc. 2. Reſ. 59.

Supr. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius primæ not.

§. 1. QVò ad primum negatiuè nominatim contra me tenet Franciſcus Lugo *de Sacr. l. 5. cap. 5. quæſt. 12. num. 99.* vbi ſic ait; Sententiam affirmantem ego non auderem in praxi complecti, quia non reputo illam probabilem per locum intrinſecum. An verò per locum extrinſecum tot Authores reddant illam tutam in praxi, iudicent alij. Ita ille adhærens eius germano Cardinali Lugo à me alibi adducto.

2. Sed nouiſſimè præter alios à me adductos, affirmantem ſententiam tanquam probabilem admittit Dicaſtillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. diſputat. 4. dub. 7. num. 113.* vbi ſic aſſerit; Verum autem, ſi interim dum violatio Eccleſiæ durat, bona fide quis in ea ſacrificet, ſufficiat hoc vt non ſit neceſſaria alia reconciliatio, aut conſecratio, non omnes conſentiunt. Impugnat Layman, quia nullo Iure, aut ratione fultum vid tur; nam ſi celebratio Miſſæ eſſet inſtar reconciliationis, idem dicendum eſſet, ſi Sacerdos mala fide in Eccleſia polluta celebret; quod planè falſum eſt (inquit Layman). Verùm Sà expreſſe id concedit, & non putat planè falſum; ſed potius putat cum aliis, quorum nomina non refert, ſatis magnam eſſe reconciliationem, ſeu benedictionem, ipſam celebrationem. Itaque cum Auila ſaltem probabilem ſententiam puto. Vnde iuxta eam ſequetur, quod ſi Epiſcopus diſpenſet, vt in violata Eccleſia celebretur, etiam manebit reconciliata. Ita Dicaſtillus.

Supr. hoc in Reſ. præterita, §. 2. in fine, & in alio §. & verſ. eius not pro hac quæſt.

3. Vnde parum modeſtè præter morem ſuum hanc ſententiam falſam appellauit Amicus *in Curſ. Theologiæ diſputat. 33. ſect. 12. num. 345.* contra quem adduco me citato Patrem Tamburinum *de Sacrament. Miſſa lib. 1. cap. 1. §. 4. num. 5.* aſſerentem hanc opinionem eſſe probabilem, & reſpondet ad argumenta quæ contra me adducit Eminentiſſimus Cardinalis Lugo, & ex hic tenet etiam mecum probabiliter, quòd ſi Sacerdos diceret Miſſam cum veſtimentis non benedictis, & in Calice non conſecrato quòd ſupradicta remanerent conſecrata.

Sup. hoc ſupra in Ref. 137.

4. Quoad ſecundum, videlicet an poſt Concilium Conſtantienſe requiratur ad violationem publicam ſententia Iudicis declarans locum Sacrum eſſe violatum? Affirmatiuam ſententiam alibi probabilem exiſtimaui; Sed nominatim contra me inſurgit Franciſcus Lugo *vbi ſupra num. 92.* quia violatio loci Sacri non eſt interdictum propriè, nec intelligitur nomine interdicti, vel Cenſuræ, quod docuit etiam Suarez *num. 5. diſputat. 37. ſect. 1. num. 28.* Quare decretum Concilij Conſtantienſis ad Eccleſiæ pollutionem non extenditur. Et Cardinalis de Lugo teſtatur eſſe Romæ praxi receptum, vt Eccleſiæ reconcilientur, etiamſi violatio denuntiata non fuerit. Ego verò reor, eandem eſſe praxim aliarum Diœceſum. Vnde ſoluitur fundamentum contrarium, & certè verba Concilij Conſtantienſis aliter refert Suarez eo *tom. 5. diſput. 9. ſect. 2.* ac retulerat *tom. 3. diſp. 81. ſect. 4.* Videatur vtrobique. Hæc Lugo.

5. Et hanc ſententiam exiſtimo probabiliorem, non tamen nego affirmatiuam ſuam non habere probabilitatem, & ideò Martinus de San Ioſeph. *in Mon. Confeſſar. tom. 1. lib. 1. tractat. 15. de Euchar. num. 7.* ſic aſſeruit; [Tengo por muy probable ſentencia la que dize, que en eſtos caſos non baſta, para que quede la Igleſia poluta, que ſean publicos, ſino que ſe requiere de ma deſto, que por ſentencia de juez ſe declare, que por los tales delitos eſtà la Igleſia poluta; porque eſta pena es como cenſura, y de la miſma manera que en la cenſura ha de interuenir en ellas ſentencia de juez, como en el deſcomulgado, que no ſe ha de euitar, baſta que por ſentencia ſe ſepa, que incurrio en la deſcommunion, Peña *3. part. 4. quæſt. 64.* & ſatis probabile indicant Suarez *tom. 3. in 3. part. diſp. 81. ſect. 4.* Fagundez *Eccleſ. præcept. lib. 3. cap. 14. num. 34.* y lo confirmo, porque de ſimilibus ſimile eſt iudicium, quando eſt eadem ratio, *l. non poſſunt, & l. ſequenti. ff. de legib. §. rectè inſtit. mandati.*] Ita Martinus. Sed licèt hæc opinio, vt dixi ſpeculatiuè loquendo probabilis ſit, tamen Praxis, quæ eſt ſequenda eſt in contrarium.

RESOL. CXLI.

Olim per effuſionem humani ſanguinis iniurioſam fuit violata quædam Eccleſia conſecrata, quæſierunt, an ſimplex Sacerdos de licentia Epiſcopi poſſit illam reconciliare?

Et explanatur, quod hæc eſt differentia inter Eccleſiam benedictam, & conſecratam; nam Eccleſia, ſi ſit benedicta tantum, poteſt reconciliari per ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, ſi verò ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum, proprium, vel per alium Epiſcopum de eius licentia, & cum aqua à ſe, vel per alium Epiſcopum benedicta cum vino, & cinere. Ex part. 2. tract. 15. & Miſc. 1. Reſ. 6.

§. 1. REſpondi negatiuè; nam hæc eſt differentia inter Eccleſiam benedictam, & conſecratam; nam Eccleſia, ſi ſit benedicta, poteſt reconciliari per ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi; ſi verò ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum proprium, vel per alium Epiſcopum de eius licentia, & cum aqua à ſe, vel ab alio Epiſcopo benedicta cum vino, & cinere. Ita communiter Doctores. Auila *de cenſ. part.... diſp. 7. dub. 4.* Filliuc. *in ſuis quæſtionibus moral. tom. 1. tract. 5. cap. 4. num. 118.* Sayrus *de cenſuris, lib. 5. cap. 16. n. 31.* Graffius *deciſ. aur. part. 1. lib. 2. cap. 48. num. 10.* Henriquez *lib. 9. cap. 27. num. 6.* Nugnez *in 3. p. tom. 1. q. 63. art. 3. dub. 2.* & alij. Probatur hæc opinio ex *cap. aqua, de conſecrat. Eccleſ.* vbi dicitur, quòd conſuetudo Eccleſiæ Bracharenſis, vbi ſolebant Epiſcopi committere Sacerdotibus, reconciliare Eccleſiam, potiùs ſit dicenda corruptela.

Sup. contentis in hac Reſ. infra in Reſ. ſeq. §. 1. ad medium, & in Reſ. ſ. à principio, vſque ad verſ. Quod ſi. & infra in Reſol. 144. à principio, vſque ad §. Sed quid. vbi melius, & magis clarè quam in aliis §§. huius annot.

2. Non reticeam tamen, contrariam ſententiam extare apud Victoriam *in ſumm. Sacram. quæſt. 99.* & apud Emanuelem Sà poſt correctionem Magiſtri Sacri Palatij, *verb. Eccleſ. num. 20.* Et quod mirum eſt, nouiſſimè Franciſcus Syluius *in ſuis commentariis in 3. part. D. Thomæ, q. 83. art. 3.* docet etiam hanc ſententiam, & teſtatur de praxi, ait enim: Quibuſdam videtur; quod Eccleſia priùs conſecrata, ſic debeat reconciliari per Epiſcopum, vt hic vices ſuas nequeat

queat simplici Sacerdoti committere: contrarium tamen tradunt Victoria, & Sà, credimus esse in praxi, non contradicente, sed potius concedente Pontifice. Hæc ille. Quæ quidem sententia an sit probabilis, iudicent viri docti, videtur enim contra *cap. aqua, vbi suprà*, & consuetudo, & praxis, quam affert Sylvius, est in contrarium.

RESOL. CXLII.

An Regulares possint reconciliare eorum Ecclesias pollutas, & maximè si Episcopus distet per duas Dietas?

Et quid de aliis Sacerdotibus?

Et docetur in hoc casu differentiam esse inter Ecclesiam consecratam, & benedictam tantum, & eius reconciliationem.

Et explanatur Superiores Regulares ex priuilegio posse reconciliare Ecclesias consecratas. Ex part.4.tract.4. & Misc.Res.91.

Supr. hoc in Resolution. not.seq.

§.1. HIc casus frequenter potest accidere, & affirmatiuè respondendum est per ea quæ adducit Homobonus de Bonis *in exam. Eccles. part.3. tract.15.cap.8. quæst.27.resol.2.* Adde quòd Ecclesia si sit benedicta, potest reconciliari per quemcumque simplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, contra Toletum, vt habetur *in c.si Ecclesia, de consecr. Eccl.* iuncta glossa; nec requiritur ad hoc Episcopi licentia, vt patet ex ipso textu ibi, *proximus Invetur.* quod non diceretur si oporteret expectare licentiam Episcopi, & ita docet Avila *de censuris p.5. disput.7. dub.4.* qui citat D. Antonin. & Henriquez, quibus ego addo Tamburinum *de iure Abbatum, tom.1. disput.23.quæst.10. num.11.* Præpos. *in 3. part.quæst.83.art.3.dub.2.num.163.* Barbosam *de potest.Episc.part.2. alleg.28. num.57.* & post hæc scripta omnia supradicta inueni docere Laurentium Portel *in dubys Regul. part.1. ver. Ecclesia Fratrum, num.1.* vbi tenet Superiorem Regularium posse reconciliare suam Ecclesiam aqua tantùm à se benedicta, quod etiam conceditur de Sacerdote sæculari: secus autem dicendum, si Ecclesia fuerit consecrata, nunc enim, vt alibi dictum est, neque Regularem, neque alium Sacerdotem etiam de licentia Episcopi posse illam reconciliare testantur iura & Doctores. Vnde nescio qua ratione Episcopi possint interdicere Ecclesias Regularium non consecratas, si pollutæ fuerint ab eorum Superioribus reconciliatæ.

Supr. hoc in Res. præterita, & in Res. seq. & melius in Res. 1. post seq. per tot. pro vtroque.

Nec valet dicere cum aliquibus quòd Superiores Regulares tunc possunt reconciliare Ecclesias pollutas cum aqua ab Episcopo non benedicta, quando Episcopus distat per duas Dietas, secus autem minimè. Nam respondeo quòd si simplex Sacerdos, vt suprà visum est, potest reconciliare Ecclesias pollutas cum aqua ab Episcopo, sed à se ipso benedicta, quare non denegandum est Sacerdoti Regulari? Equidem non video disparitatem rationis.

Supr. hoc in Res.seq.§.1. à ver. Quod si. & in alio §. not. secundæ dicti §.1.

2. Notandum etiam quòd post hæc scripta inueni Antonium Nouatium *in sum.Bullar. tit.de pollutione Ecclesiarum, n.7.* docere Superiores Regulares ex priuilegio posse reconciliare Ecclesias consecratas, & citat Grassium *cons.2.de consecr. Eccles. n.18.* Sed hoc, vt dixi, multi negant.

Supra hoc magis latè in Res. seq. & in Res. 1. post seq. §. Sed quid. & seqq.

RESOL. CXLIII.

An Superiores Regulares possint reconciliare eorum Ecclesias consecratas, si Episcopus distet per duas Dietas, vel defunctus sit, aut Episcopatum renunciauerit, vel si depositus sit?

Et an ex priuilegio possint Regulares solemniter benedicere suas Ecclesias, & Cæmeteria, si Episcopus nolit, aut negligat?

Et docetur, quid intelligatur, per duas Dietas.

Et explanatur, quod Dieta alia est vulgaris, alia vero legalis. Ex part.6.tract.6.& Misc.1.Res.22.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Confectus, Vgolinus, Sayrus, Barbosa, Henriquez quos citat & sequitur Philibert. Marchin. *de Sacram. Ordin. tract.3.p.3.c.11.n.14.* vbi sic ait: Dico quartò Ecclesiæ reconciliationem habere locum solùm in Ecclesiis ab Episcopo consecratis: in benedictis verò licere cuilibet Sacerdoti post pollutionem eas rebenedicere & purificare aqua ab ipso benedicta. Quando autem Ecclesiæ sunt consecratæ, opus habent reconciliatione facta per Episcopum, qui non potest alteri etiam Vicario suo hanc facultatem delegare. Quòd si Ecclesia polluta sit Regularis, & Episcopus per duas Dietas longè abesset, tunc ex concessione Leonis X. facta Mendicantibus, possunt Superiores illius Ordinis, & reliqui communicantes in eorum priuilegiis prædictam Ecclesiam pollutam aqua per ipsos benedicta reconciliare. Quod ego semel feci Ticini in Ecclesia nostra Sanctæ Mariæ Coronatæ; & dum post factum moltos haberem Coriæ Episcopalis Aduersarios, visis & inspectis nostris priuilegiis, omnes siluerunt. Hoc vsque Marchinus, cui adde Megalium *in Prompt.tom.2. verb. Ecclesi.num.21. in fine.* Avilam *de censur.part.5.disput.7.dub.4.concl.3. in fin.* licèt aliqui, quod ego notaui *in 4.part.tractat.3. resol.92.* contrarium sentiant: sed supradicta opinio videtur mihi satis probabilis; & illam præter Doctores citatos tenet etiam Layman *lib.5. tract.5.c.5.n.12.* qui etiam docet ex priuilegio posse etiam Regulares solemniter benedicere suas Ecclesias, & Cæmeteria si Episcopi nolint, aut negligant.

Sup. contenta in hoc vers. Dico quarto. & seqq. Quàdo. in Res. præterita §. 1. & in Res. 1. post præteritam per tot. & infrà in Resol. seq. à §.vlt. vsque ad §. Sed quid. & pro Ecclesia Regulari in §.vlt. Res. præterita, & in Resol. seq. à §. Sed quid.

Quæ hic est Res. antecedens §.1. in fin.& infrà in Res. seq. Sed quid. circa fin. ad med. & §. Lo vltim. & seq.

2. Notandum est etiam hîc Regulares posse vti dicto priuilegio, non solùm quando Episcopus distat per duas Dietas, sed etiam quando defunctus est. Imò quocunque modo absit Episcopus, morte, renunciatione, depositione, &c. Ita Rodriquez *in Quæstionib. Regular. tom.2.q.19.art.3.* Et post illum Perficus *de offic. Sacerd.l.1.dub.13.num.121.*

3. Et pro casu occurrenti in gratiam Regularium si aliquis ex ipsis nesciat, quid intelligat Leo X. in dicto priuilegio, dum requirit vt Episcopus distet per duas Dietas. Respondeo Dietam significare iter diei quod vulgò dicimus vna giornata: & ideò duas Dietas significare iter duorum dierum. Sed difficultas est; quot milliaria Dieta, seu iter vnius diei contineat: nam vt docet Gloss. *in c.nonnulli, de rescript.* Dieta alia est vulgaris, & alia legalis: vulgaris metienda est secundum consuetudinem regionis; legalis verò viginti milliatia continet *ex lib.3.ff.de verb.signific.* Hoc supposito Perficus *vbi suprà de offic. Sacerd. lib.2. dub.13. num.174.* putat priuilegium Leonis intelligendum esse de Dietis vulgaribus. Verùm aliqui putant dictum priuilegium intelligendum esse de Dietis legalibus. Et ideò præter Henriquez *lib.9.de Missa, c.27.num.6. & in Gloss. lit. D.* cùm eius priuilegij Leonis X. meminisset, subdit *in ead. Glossa, lit. F,* Dieta continet viginti milliatia. Idem dicit *lib.13.c.51.n.5. in Gloss. litera D,* vbi citat Mandosium, quibus adde Rodriq. *in Quæstionib. Regular. tom.1. quæst.19 art.6. in fine.* Sed ego puto probabilius esse & securius in priuilegio Leonis per Dietas intelligendas esse vulgares, secundùm variorum Regnorum consuetudines: & credo quod in Sicilia Dieta contineat iter 30. milliarium.

RESOL.

RESOL. CXLIV.

De quibuſdam opinionibus circa reconciliationem Eccleſiæ, ſi polluatur.

Et pro praxi quæritur, an ſi homicidium, vel magna ſanguinis effuſio contingat in porta Eccleſiæ, Eccleſia polluatur?

Et quid, ſi ſtans in oſtio Eccleſiæ recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Eccleſiam, ſanguinemque in ea non effundendo?

Et notatur, quod excuſatur à peccato ſacerdos celebrans in Eccleſia polluta, quoties pollutio contigerit poſt cœptum canonem: imo, tenetur Miſſam proſequi.

Idem eſt, ſi excommunicatus denunciatus ingrediatur Eccleſiam, eodem tempore, & non vult egredi.

Et tandem docetur poſſe celebrari in Eccleſia polluta ad dandum Viaticum moribundo, & ſi eſt Parochialis, licebit in ea baptizare, & ſeruare Euchariſtiam pro infirmis. Ex part.11. tract.8. & Miſc.8. Reſ.23.

§.1. PAulus Piaſecius impreſſit per duas vices ſuam Praxim Epiſcopalem, in qua *p.1.cap.2. art.4.n.7.* ſic ait; Vbi etiam reconciliatio haberi non poſſet, poſſet ex permiſſione Epiſcopi lauari Eccleſia polluta aqua exorcizata, & celebrari interim donec reconcilietur per Epiſcopum, ſimiliter, & Eccleſia nondum conſecrata ſi polluatur, ſufficit quod reconcilietur modo prædicto per ſimplicem Sacerdotem *c. fin. de conſecration. Eccleſ. iun. gloſſ. Arm. loc. ſupr. citat. num.1.* Ita ille etiam in ſecunda editione, quam ipſe tradit fuiſſe correctam à cenſoribus Romanis.

2. Sed aduerſum illum nominatim, & meritò inſurgit Epiſcopus Iordanus *t.1. l.5. titul. 12. n.160.* ſic aſſerens: Piaſecius docet, quod vbi reconciliatio non poſſet haberi ſtatim ab Epiſcopo, debeat lauari Eccleſia cum aqua exorcizata, & interim celebrari in ea, donec reconcilietur per Epiſcopum *cap. fin. de conſecrat. Eccleſ.* ſic ille, qui nouum dat intellectum eidem *cap. fin.* nimirum, vt procedat etiam in Eccleſia conſecrata, donec Epiſcopus remaneat impeditus reconciliare: communis tamen ſchola *Can. & DD. ſupr. citat.* interpretandum illud de ſola Eccleſia non conſecrata, vt litera expreſsè loquitur: nec in his terminis crederem Piaſecium benè ſentire, ſed ſtandum eſſe cum communi. Sic ille.

Reprobauit in Reſ. quæ hic eſt ſuprà 141. ſignanter in §. 1. ſed lege eam pertotam, & ſi placet alias eius annot.

3. Vnde ego olim reprobaui Victoriam, Sà, & Syluium aſſerentes Epiſcopum poſſe committere reconciliationem Eccleſiæ conſecratæ ſimplici Sacerdoti, quod etiam reprobat me citato Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. diſp. 20. ſect. 12. num. 62.* & etiam me citato Franciſcus Lugo *de Sacr. lib.5. cap.5. quæſt.12. num.95.* cum aliis; & eſt textus clarus *in cap. Aqua de conſecrat. diſtinct.* vbi conſuetudo Bracharenſis Eccleſiæ, qua ſolebant Epiſcopi ſimilibus Sacerdotibus committere reconciliationem Eccleſiæ (ſcilicet conſecratæ) corruptela vocatur, & ratio redditur. Quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis exiſtunt, quæ tamen Ordinis Epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris gradus Clericus demandare. Conſonat Rituale Romanum dicens: Simplex Sacerdos tantùm ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ poteſt Eccleſiam ab Epiſcopo conſecratam reconciliare, & tunc vtatur ritu in Pontificali præſcripto, cum aqua per Epiſcopum ad hunc vſum benedicta.

4. Non nego tamen cum Diuo Thoma *in 3. p. quæſt.83. art. 3. ad 2.* Epiſcopum poſſe concedere facultatem, vt in Eccleſia violata celebretur ante reconciliationem. Nam *in cap. Miſſarum, & in cap. Hic ergo, de conſecrat. diſt.1.* ſimpliciter decernitur, fieri poſſe ſacrum, vbi iuſſerit, vel permiſerit Epiſcopus, qui ſubinde, ſicut poteſt concedere licentiam faciendi Sacrum in loco non Sacro, ſic etiam in templo violato; quamuis grauiorem cauſam ad hoc requirat Auila, quia magis repugnat iuri, ac reuerentiæ templorum, vt rectè perpendit Cardinalis de Lugo *num.63.* & ideò ſi diſtans Epiſcopus non poſſit ad reconciliandam Eccleſiam venire, de licentia Vicarij licebit in illa celebrare. Addit Cardinalis de Lugo *vbi ſuprà*, tantam eſſe poſſe neceſſitatem, & tam difficilem aditum ad Epiſcopum, & ad eius Vicarium, vt etiam ſine licentia ipſius celebrari poſſet in templo violato, quoniam Eccleſiaſticum præceptum non obligat cum tanto rigore. Ponit exemplum, ſi populus non habeat aliam Eccleſiam in qua poſſit die feſto Miſſam audire. Vide etiam Auerſam *de Sacram. Euchar. quæſt.11. ſect.14. §. Decimò tandem*, & me citato Garziam *vbi infrà num.48.*

5. Sed quid dicendum de reconciliatione Eccleſiæ conſecratæ Regularium poſſunt eorum Prælati illas reconciliare; Et affirmatiuè reſpondent Doctores, quos citat, & ſequitur Pater Franciſcus Lugo *vbi ſuprà cap.6. quæſt. 12. num.96.* ſic enim ait, Certum eſt poſſe Regulares ex priuilegio Pontificis templum, vel altare poſt conſecrationem pollutum, reconciliare cum aqua (cui vinum ſimul & cinis admiſcetur) per Epiſcopum benedicta, vel Prælatum Regularem, ſi diſtet Epiſcopus duabus dietis, ideſt quatuordecim leucis, vt teſtantur Henriquez *ſuprà* & Manuel *tom. 1. regular. q.19. art.2. & tom.2. Bullar. fol.168.* Ioan. de la Cruz *in Epitome lib.2. cap.5. dub. 6.* qui citant conceſſionem Leonis X. Bull.6. Videatur etiam noſtrum Compendium *verbo Eccleſia, n.2.* cuius priuilegium de reconciliatione Templi, ſeu Cœmeterij conſecrati capiunt Henriquez, & Auila ſupra, & merito. Nam Leo X. ibi relatus de tali reconciliatione locutus eſt. Conſonat Cardinalis de Lugo *diſp.20. num.61.* Hoc vſque Pater Lugo.

Sup. hoc & ſeqq. vſque ad §. Nota hic huius Reſ. in duabus præcedentibus Reſ.

Sup. his dictis in Reſolutionibus not. præteritis.

6. Sed ego adhæreo eius ſententiæ quoad Eccleſiam benedictam, ſed quoad conſecratam habeo difficultatem, nec parum facio in fauorem Regularium ſic aſſerendo; vnde ſentiant ipſi verba docti, & amiciſſimi Patris Hieronymi Garſiæ *in ſumma theol. moral.* vbi me citato & aliis Doctoribus *tr.3. diſficul.8. dub.2. punct.5. num.14.* ſic aſſerit. [Aduierto, que Peyrinis *tom. 1. ſuor. priuileg. conſtit. 1. Iuly I I. §.22.* con algunos Autores que alega, dize que pueden los Prelados de la Religion reconciliar las Igleſias violadas conſagradas, auida primero agua bendita de Obiſpo, lo miſmo dize, Antonius Nouatius *in Summ. Bullar. tit. de pollut. Eccleſiar. num.7.* Y cita à Graſis, pero eſto no lo aconſejaria yo. Y lo mueſtra ſentir aſſi Diana vbi ſupra. Tambien aduierto, que quando eſta cerca el Monaſterio del proprio Obiſpo, y ſe ofrece auer de bendecir, conſagrar, ò reconciliar alguna Igleſia, ſe le ha de pedir con reuerencia, y inſtancia tres vezes, que ſe digne venir à hazer aquellas acciones, y ſi lo reuſare ſin cauſa legitima, pueden llamar à otro Obiſpo que venga à hazerlo, el qual podra muy bien aunque ſea de otra Dioceſi, y eſto por priuilegio de Sixto IV. concedido à los Menores, el qual no eſtà reuocado por el Concilio Tridentino, como lo prueban ambos Rodriquez Manuel *tom.1. qq. regul. quæſt.28. art.1. & 2.* Hieronymus *reſolut.13. num.4.* Portell. *verb. Benedicere, num.4.* Miranda *quæſt.40. artic.5. & 6.* Bauny *quæſt.13.*

cirata

curata donde annadé, que si se escusare de venir, debent aquam ab eo supplicitet, & enixe, quam Gregorianam vocant, hoc est per eum benedictam, cinereque & vino permixtam petere, eaque Ecclesias suas quaslibet consecratas, respergere, porgare, & reconciliare. Pero contra toda esta doctrina, insurgit, nouissimè Diana *loco suprà citato*, diziendo, que no ay necessidad de pedir licencia para reconciliar las bendiras, ni que por dexarla de pedir pueden los Obispos castigar à los Religiosos, ni poner por ello entredicho en sus Iglesias, empore digare lo que quisiere, que baran mal los Regulares, estando cerca el Obispo, no darle noticia de la violencia quando sucedere, que esto pide la dignidal del Diocesano.

7. Lo vltimo aduierto, que si el proprio Obispo estuuiere loxos del Monasterio, negotio de dos jornadas, ò catorze leguas, y se offreciese auer de bendecir, ò reconciliar la Iglesia violada, no tiene que perdirle licencia el Prelado, sino ben decirla, y reconciliarla, y en esto conuengo con Diana, saluo si fuese consagrada, que entonces saltem le auia de pedir agua benedita por el, como queda dicho; esto consta del priuilegio de Leon X. concedido à los Menores. Ita Garzias.

Sup. hoc ibidem.

8. Non nego tamen opinionem Patris Lugo docere absolutè, contra Garsiam Patrem Marchinum *de sacram. ordin. par. 3. cap. 10. num. 14.* vbi sic ait: Quando autem Ecclesiæ sunt consecratæ, opus habent reconciliatione facta per Episcopum, qui non potest alteri etiam Vicario suo hanc facultatem delegare; quod sit munus ordinis Episcopalis. Quod si Ecclesia polluta sit Regularis, & Episcopus per duas Dietas longe abesset, tunc ex concessione Leonis X. facta mendicantibus, poterunt superiores illius ordinis, & reliqui communicantes in eorum priuilegiis, prædictam Ecclesiam pollutam aqua per ipsos benedicta reconciliare. Quod ego semel feci Ticini in Ecclesia nostra Sanctæ Mariæ Coronatæ, pollutæ per quoddam homicidium, & dum post factum multos haberem Curiæ Episcopalis aduersarios, visis, & inspectis nostris priuilegiis, omnes siluerunt. Ita Marchinus, qui citat Sayr. Rodriquez, Vgolinum, Barbosam, Henriquez, & alios.

9. Nota hic obiter cum eodem Marchino *n. 16.* quod si v.g. homicidium, vel magna sanguinis effusio contingat in porta Ecclesiæ; tunc consideca, an contigerit in primo limine, siue linea à parte interna portæ, vel in parte externa illius. Priori modo Ecclesiam pollutam fuisse declarabis. Posteriori minimè.

10. Hinc oritur dubium, an stans in ostio Ecclesiæ, si recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Ecclesiam, sanguinem in ea non effundendo, an, inquam, Ecclesia remaneret polluta? Interrogatus de hoc casu, affirmatiuè respondi, nam licèt effusio sanguinis fuerit extra Ecclesiam, tamen vulnus lethale receptum, & datum fuit in Ecclesia, quia qui stat in ostio Ecclesiæ, dicitur stare in Ecclesia; ergo Ecclesia remansit polluta: Nec obstat quod sanguis fuerit extra illam effusus; nam si aliquis fuerit lethaliter tantùm vulneratus in Ecclesia, & statim extra illam exiens, moreretur, etiamsi in Ecclesia non effuderit sanguinem, adhuc Ecclesia pollueretur, vt dicunt communiter Doctores; licèt ego olim contrarium sentiebam; sed hoc accidit in casu nostro. Ergo.

Sup. hoc supra lege latam doctrinam Ref. 135. 136. & ex Ref. 132. §. Nota hic. & in tom. 1. tract. 7. ex Ref. 90. §. 1. à medio vsque in finem.

11. Nota hic etiam, quod excusatur à peccato Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta, quoties pollutio contingeret post cœptum Canonem, imò tunc tenetur Missam prosequi, vt sacrificium perficiat: secus si ante Canonem Missæ violatio accideret, vel Ecclesiam ingrederetur excommunicatus nominatim declaratus per Iudicis sententiam; aut publicus Clerici percussor, qui non vult egredi; tunc celebrans deber à Missa desistere,

Sup. hoc melius in tom. 4. tract. 1. Ref. 136.

12. Deinde excusatur etiam Celebrans in Ecclesia polluta, si id faceret ad communicandum infirmum morti proximum: & quamuis in polluta Ecclesia Sacramenta ministrari non possint; si tamen Ecclesia sit Parochialis, licebit in ea baptizare, & seruare Eucharistiam pro communicandis infirmis. Vide Doctores citatos.

TRACTATVS SECVNDVS DE IMMVNITATE ECCLESIASTICA.

RESOLVTIO PRIMA.

An Clerici sint iure humano, vel Diuino exempti à legibus, & iurisdictione Principum sæcularium?

Et notatur, quod si Principes noluissent in hanc exemptionem consentire, Summum Pontificem, & Concilia habere potestatem eam inducendi. Ex part. 1. tract. 2. Resol. 1.

Sup. hoc in Ref. seq. 5.

§. 1. PRIMA sententia docet, dictam exemptionem esse de iure humano; sed multum consonam iuri diuino. Ita communiter Theologi; Salas *de legib. quæst. 96. tract. 14. disp. 14. sect. 11. n. 120.* Molin. *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 32. num. 6.* Salon. *tom. 2. in 2. q. 67. art. 1. concl. 4.* Lessius *lib. 2. cap. 33. dub. 4. num. 30.* Malderus *in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 7.* Victoria *relect. 1. de potest. Eccl.* Medin. *C. de rest. quæst. 15.* Scotus *in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 2. concl. 3. 4. & 5.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 17. num. 2.* Henriquez *lib. 10. cap. 15. num. 1.* Aragon. *in 2. 2. quæst. 62. art. 3.* Pereira *de manu regia, cap. 3. num. 3.* Ledesm. *in 4. p. 2. quæst. 20. art. 4. concl. 1.* Soul. *in Expos. Bull. Cæn. cap. 19. disp. 91.* & Doctores, quos citat

Non desilas nam tamen, & seqq. & supra in tract. 1. Ref. 2. 6. Verum ad medium, & seqq. & latissime hic infrà in Ref. 316. vsque ad 323. & præter hos DD. ibi in Ref. 320.

alij quam plurimi adducuntur. & in Ref. 321.

citat Bellett. *in difquif. cleric. p.1. tit.3. §.1. num.* 27. Garfias *de nobil.* Hifp. *Gloff.9. num.*18. Caftill. *contr. Iur. lib.2. cap.5. num.*29. Morl. *in empor. iur.p.1. tit.* 2. *quaft.*12. & alij; apud quos fequentes conclufiones inuenio. Prima: Ecclefiafticos in caufis Ecclefiafticis à poteftate laïca iure diuino effe exemptos. Vnde fequitur, non poffe Summum Pontificem caufas Ecclefiafticas fpirituales Principibus fæcularibus abfolutè fubmittere: nec in contrarium poteft allegari præfcriptio, cùm res hæc fit de iure diuino. Secunda conclufio: Summus Pontifex de iure diuino ab omni poteftate fæculari exemptus eft, & extra cafum hærefis, à nemine poteft deponi, & iudicari ordinaria poteftate. Tertia conclufio: Ecclefiaftici in temporalibus, tam quoad bona fua, quàm quoad perfonas, exempti funt à iurifdictione laïca iure humano poftulante id recta ratione, iuri diuino maximè congruente. Nullum enim fufficiens teftimonium adducitur pro illorum exemptione de iure diuino: fed, licèt tale ius diuinum naturale non præbeat illis talem exemptionem; dictat tamen, eam à Principibus effe concedendam, & à Romano Pontifice fieri poffe: vnde, quod ius diuinum ex multis rationibus faciendum effe dictabat, id poftea iure canonico, & ciuili factum eft, vt patet ex multis Iuribus. Et notandum eft, quòd fi Principes noluiffent in hanc exemptionem confentire, Summi Pontifices, & Concilia habeant authoritatem eam inducendi.

Sup. hoc in Ref. feq. in fine §. 2. & late infra in Ref. 129. per totam.

2. Secunda fententia fuftinet, Clericorum exemptionem effe de iure diuino, & humano. Ita docent communiter Canoniftæ, & quamplures Theologi, vt ex neotericis Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.*9. Layman *in Theol. mor. lib.4. tract.9. cap.8.n.1.* Sonia *in tract. cenfur. Pauli V. fol.25. & feq.* Azor. *p.1. lib.5. cap.12. quaft.1.* Bonac. *de contract. difp.10. quaft.2. punct.1. §.1. num.3.* Filliucius *tom.1. tract.16. c.11.n.316. & tom. 2. tract. 25. cap. vltim. num.* 427. Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. verf.15. q.18. concl.2.n.16.* Comitol. *in tract. Apolog. contra Venetos, c.5.* Pefantius *tract. de immun. Eccl. difp. 1. num. 5.* Altherius *de cenf. tom.1. difp.16. lib.5. c.2.* Homobon. *de Exam. Eccl. p.2. tract.11. cap.4. q.4.* Peregr. *de immun. Eccl. cap.16. n.37.* Vgolin. *in refponf. ad Iurifconf. Gymnaf. Patauin. cap.2.* Seruant. *in defenf. immun. Eccl. contra Venet. propof.5. fol.57. & feq.* Valenzuola *in Defenf. cenf. Pauli V. p.4. n.37.* & alij. Idem etiam docent ex Iuriftis Surd. *tom.2. conf.301. num.*52. Roland. à Val. *tom.2. conf.23. n.*18. Marius Antonin. *lib.1. refol.97. n.8.* Ricc. *p.2. dec.299. n.3.* Francifc. Leo *in Thef. fori Eccl. p.1. c.14. n.1.* Burfat. *tom.4. conf.397. n.10.* Martha *de iurifd. p.2. c.6. per totum.* Philipp. Maynardus *de priuileg. Eccl. contra Venetos, part.2. art.12.* Carol. de Graff. *de effect. cler. effect.1. num.2.* Colleg. Bononienf. *in refponf. pro libertate Eccl. contra Venetos, num.46.* Vigianius *de immun. Eccl. difp.4.* Germon. *de immun. facr. lib.3. cap.* 15. Francifc. Guttierr. *tract. de Gabell. quaft.92. num.9. & feq.* Beia *p.1. cap.26.* Cabedo *p.2. decif.83. num.10.* Ioan. Francifc. Fagn. *in tract. de inftit. cenf. Pauli V. p.1. fol.8. & p.4. fol.93.* Ioan. Beltran. *in propugn. libert. Ecclef. affer.1. §.7. n.13. &* 31. Et, vt dixi, communiter Canoniftæ, & alij, quos citat Bobadill. *in Polit. tom.1. lib.2. c.18. n.17. in Gloffa, littera B*, & Caftil Ramirez *in tract. de lege regia, §.27. num 9. in Gloffa, littera V.*

3. Hanc igitur fententiam tanquam probabiliorem amplectens, affero, priuilegium exemptionis Clericorum fuiffe à iure diuino immediatè conceffum, & à iure canonico poftea ftabilitum: & etiam feclufo iure diuino immediato, potuiffet exemptio Clericorum per ius canonicum, fine adminiculo iuris ciuilis, introduci: quod quidem ius ciuile poftea dictum priuilegium conceffit. Et primus omnium videtur hoc priuilegium Conftantinus acceptaffe. Rationes verò, quæ hæc omnia confirmant, videbis apud citatos Authores, & præfertim apud Suarez, & Duardum: Sed, fi quis primam opinionem vellet fequi, quæritur,

---

RESOL. II.

An exemptio clericorum, dato & non conceffo, quod non fit de iure diuino, fuerit primario de iure ciuili, & ortum habuerit ab Imperatoribus: vbi multa alia fcitu digna circa fuprà dicta inuenies.

Et dato, & non conceffo, &c. Difficultas eft, an poffit contra exemptionem Clericorum confuetudo praualere?

Idem dicendum eft de præfcriptione.

Et fatis late explanatur, quod exemptio Clericorum fit de iure Diuino. Ex part.5. tract.1. Ref.21.

§.1. AFfirmatiuam fententiam docet Michaël de Palatio *in 4. fent. dift.25. difp. 5. fol. mihi* 540. vbi fic ait. Conftantinus Clericos exemit, & fecit immunes à iurifdictione temporali; ergo antè non erant immunes. Et poterit iuuare fententiam hanc ex Nicephoro *lib.7. c.42.* vbi traditur immunitatem conceffiffe Conftantinum Epifcopis & Cleris, vt effent immunes à iurifdictione fua, & fuorum Officialium, *l. iuxta fanctionem, de Epifcop. & Cler.* & *c.43. eodem lib.* meminit idem Auctor caufam criminalem Cæciliani Epifcopi Carthaginenfis, quæ agitabatur coram Conftantino Imperatore, à fe ablegaffe, illámque commififfe Romano Pontifici decidendam cum aliis Epifcopis. Ita Palatius; & quod peius eft, vt alibi etiam adnotaui, Salgadus *de protect. Reg. tom.1. part.1. cap.1. pral.1. num.*51. & Ceuallos *de cognit. &c. in proœmio, c.5. num.*11. docent ante Iuftinianum non fuiffe diftinctionem fori inter laicos & Clericos, quam fententiam docuit etiam noftris temporibus Pfeudotheologus Paulus Seruita.

Sup. hoc late inferius in Ref. 324.

Alibi in Ref. 000 pateitæ, & feq.

2. Sed hæ opiniones prorfus non funt admittendæ, nam, dato, & non conceffo, quòd exemptio Clericorum non fuerit de iure diuino, dicendum eft Clericos fuiffe exemptos ex auctoritate Pontificia D. Petri ante omnem conceffionem Imperatoris Chriftianorum, vnde multi, etiam ex antiquioribus Pontificibus, Clericos à laicis iudicari, vel apud illos caufam mouere vetuerunt, etiam illis temporibus, quibus Imperatores infideles erant, vt patet ex *c. relatum* 11. *q.1.* & aliis. quod confirmatur ex Conc. Trid. *fefs.25. c.20. de reform.* quia nulla facta iuris mentione dicit Ecclefiæ, & Ecclefiafticarum perfonarum immunitatem diuina ordinatione, & Ecclefiafticis fanctionibus, effe conftitutam. In quibus verbis apertè fupponit immunitatem hanc non à iure ciuili, feu à conceffionibus Principum fæcularium duxiffe originem, aliàs propriam & immediatam huius immunitatis caufam tacuiffet, & in rigore aut falfa, aut nimis diminuta fuiffet doctrina. Et ita docet Suarez *contra Regem Angliæ lib.4. cap.11. num.7.* cui ego addo Valboam de Magroviejo *in lect. Salmat. tom.2. c.2. de iudiciis, n.36.* qui etiam obferuat effe manifeftum errorem dicentium priuilegium immunitatis Clericis à Iuftiniano conceffum, ita vt ante illum nunquam in Ecclefia diftinctio fori inter Clericos & laicos recepta fuerit; hic enim error apertè conuincitur à primo: nam multo ante Iuftinianum conftat conceffum, vt de Conftantino conftat ex adductis à Baronio *Anno Chrifti* 330. & de Valentiniano teftatur Ambrofius *lib.2. epift.13. &* 32. de Honorio conftat *in leg.41. de Epifcopo & Cler.* & ideo fuit fententia Concilij Aquilarenfis, quam refert

Sup. hoc in Ref. feq.

refert Ambros. *d. epist.* 13. August. *ep.* 53. & in Concilio Matisconensi II. *cap.* 9. exprese dicitur hanc immunitatem initium habuisse à tempore nascentis Ecclesiæ. Huc vsque Valboa, & ante illum Soula *in tract. de censura Pauli V. fol. mihi* 38. Confirmatur nostra opinio ex Card. Bellarm. contra Paulum Seruitam *fol. mihi* 7. vbi sic ait. [Io trouo nella scrittura tutto il contrario. (loquitur contra id, quod asserebat Paulus Seruita,) perche al tempo della primitiua Chiesa S. Paolo dimostra ch'il Vescouo haueua il suo Tribunale e giudicaua i suoi sudditi Ecclesiastici come si vede in quelle parole nel 5. cap. della 1. epist. à Timoteo Vescouo di Efeso.] Aduersùs Presbyterum noli accusationem recipere nisi sub duobus, vel tribus testibus, quæ quidem verba, vt obseruat etiam Valboa *vbi suprà num.* 39. supponunt iam tunc fuisse Episcopale tribunal, & Suarez *vbi suprà c.* 13. *num.* 10. rectè docet Paulum *loco cit.* non loqui de solis causis Ecclesiasticis, sed de querelis contra Clericos in causis criminalibus. nam in illis fit propriè accusatio, & cùm Paulus indefinitè & simpliciter loquatur, non est restringenda illius sententia ad crimina Ecclesiastica: de quocunque ergo crimine poterat, & debebat tunc Presbyter accusari in tribunali Ecclesiastico, licèt de facto tunc Clerici ab Imperatoribus communiter iudicabantur. Videat modò Cutellius, si rectè dicere potuit *in Cod. legum Sicul. fol.* 301. exemptionem Clericorum quoad personas & res fuisse introductam ex pietate Imperatorum, & an sit opinio probabilis, quòd ius Canonicum confirmauit exemptionem Clericorum, & non principaliter tribuit: nam ipse Cutellius hoc in dubio relinquit, vt patet ex verbis *in num.* 47. appositis ibi, *Aut verò respicimus*, &c. Ad Canones verò quos ipse Cutellius adducit in fauorem suæ opinionis, respondeo, quòd certò fatendum est Imperatores exemptionem Clericorum confirmasse, & acceptasse, vt patet ex his, quæ adducit Soarez *loco cit. cap.* 12. Id verò quod nos negamus, est quòd prima origo, vel principalis, fuerit concessio Imperatorum. nam, vt satis probatum est suprà, ante Imperatores Catholicos aderat in Ecclesia Dei dicta exemptio Clericorum. Vnde ex his apparet exemptionem Clericorum non sumpsisse originem à concessione Imperatorum, licèt postea Catholici Imperatores dictam exemptionem confirmauerint, & ideò Seruantius *in defensione immun. Eccl. fol. mihi* 18. rectè obseruat

Sup. hoc late infra in Ref. 323. §. 2. & in aliis eius not.

leges Imperatorum pro exemptione Clericorum non fuisse leges institutorias, sed subsidiarias, vt docuit etiam Rota coram Domino meo amantissimo Merlino *in vna Alban. die* 28. *Iunij* 1630. & Filotheus *in defens. Cens. Pauli V. fol. mihi* 19. confirmat hoc ex verbis Imperatorum. Quòd autem Summus Pontifex

Sup. hoc in Ref. præteritia recitanter infra §. 1. & late infra in Ref. 329.

potuisset eximere simpliciter Clericos propria auctoritate à subiectione temporalium Principum, latè probant Theologi & Canonistæ, & inter illos Bellarminus *tract. de potest. Sum. Pontificis*, contra Barclaium *cap.* 34. & illi etiam, qui exemptionem Clericorum parum fauere existimati sunt, vt Sotus *in 4. dist.* 25. *quæst.* 2. *art.* 2. *concl.* 6. vide etiam Baglionem *in Apolog. pro immun. Eccles. propos.* 12. & Seruantium *in defens. immun. Eccles. propos.* 5. *fol.* 51.

3. Restat igitur ex supradictis satis labefactata opinio Salgadi, Ceuallos, & aliorum asserentium à Iustiniano cœpisse exemptionem Clericorum, & simul id, quod asseruit Michaël de Palario, nempe Constantinum primum illam præbuisse, quod in specie damnat Anton. Bouius *in respons. ad consider. Pauli Seruita p.* 2. *fol.* 19. vbi postquam dixisset Constantinum fecisse Clericos immunes, sic addit. [Ma non pensi alcuno che qui habbia hauta la sua prima origine la libertà Ecclesiastica che auanti Constantino e i doi Concilij Romani celebrati al suo tempo, e di S. Siluestro gia n' haueuano fatto decreto nell' anno 296. San Marcellino en el. 283. S. Caio. Nel Concilio Africano del 257. celebrato al tempore di San Cipriano fu priuato dalli consueti suffragij Geminio Vittore, per che contra le leggi Ecclesiastiche gia prima fatte haueua instituitu tutore Gemino Faustino Pretè, e pure per le leggi Imperiali accio i pupilli non rimanessero senza tutore, ni vno era esente del carico delle tutele negli edili ne i Senatori, ne altri di qual si voglia dignita dal che si vede che sin d' all' hora quei Santi Vescoui non si stimauano soggeti alle leggi ciuili, ma doue bisognasse con contrarie leggi vi derogauano. E sin al tempo de gli Apostoli stessi San Clemente nella sua prima epistola fe e Decreto.] Ita Bouius. Vnde ex omnibus sopradictis clarè apparet, quàm cautè legendi sunt aliqui recentiores, dum de immunitate Ecclesiastica tractant.

4. Non desinam tamen pro coronide huius resolutionis hic aduocare quod ego *in p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 1. pro parte negatiua, quòd Clerici non sint exempti à laica potestate, de iure diuino adduxi plures Doctores. Verùm quia inuenio hæreticos nostri temporis, vt Henricum Arnisæum *in comment. polit. de subiectione & exempt. Clericorum, cap.* 3. *per totum.* Paulum Seruitam & alios huius farinæ homines, magnum festum facere, vt loquuntur Iurisconsulti, quòd aliqui ex Catholicis negatiuam hanc sententiam teneant, ideò nunc affirmatiuam stabilire conabor.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis eius primæ not.

5. Dico igitur diuino iure, seu Dei ordinatione Clericorum immunitatem in Ecclesiam inuectam esse. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranense sub Innoc. III. 46. sic ait. Nimis de iure diuino quidam laïci vsurpare conantur, cùm viros Ecclesiasticos nihil temporale obtinentes, eos ad præstandum sibi fidelitatis iuramenta compellunt. Concilium Lateranense sub Leone X. *sess.* 9. sic loquitur. Cùm à iure tam diuino, quàm humano laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, innouamus omnes & singulas constitutiones, &c. Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 20. *de reform.* sic habet: Ecclesiæ & personarum Ecclesiasticarum immunitas Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constituta est. Concilium Coloniense Prouinciale *p.* 9. *cap.* 20. Immunitas Ecclesiastica vetustissima res est, iure pariter diuino & humano introducta, quæ in duobus potissimè sita est, primum vt Clerici, eorúmque possessiones à vectigalibus & tributis aliísque muneribus laicis libera sint. Deinde ne rei criminis ad Ecclesiam confugientes, inde extrahantur. Hæc ibi. Sed his omnibus addendus est Bonifacius VIII. *in cap. quamquam, de cens.* Ecclesiæ, inquit, Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum, non solùm iure humano, quin imò & diuino à sæcularium personarum exactionibus sunt immunes, &c. In Can. *si Imperator d.* 96. Ioannes Papa VIII. expressè dicit Deum exemptionem dedisse Clericis à foro sæculari; sic enim ait: Non à legibus publicis, non à potestatibus sæculi, sed à Pontificibus & Sacerdotibus omnipotens Deus Christianæ Religionis Clericos & Sacerdotes voluit ordinari & discuti. Vbi gl. *in verb. discuti*, asserit. Ergo antequam esset aliqua constitutio, etiam Clerici non erant de iurisdictione sæculari, vnde omnes constitutiones, quæ emanarunt, quòd Clerici non sint iudicandi nisi ab Episcopis, non sunt, nisi iuris declaratio. Adest etiam Can. *Syluester* 11. *quæst.* 1. vbi Gelasius Papa, cùm sciret quosdam Clericos læsos fuisse quoad immunitatem, dicit hoc esse contra leges diuinas.

Sup. hoc infra in Ref. 217. eusim in §. Probatur secundo. & in Ref. 336. §. 2.

diuinas. Et Et tandem in Can. *relatum, eadem causa & quæstione*, Alexander Papa videns aliquos violare immunitatem Ecclesiasticam, asserit: Taliter præuaricantes præuaricati sunt in Deum, & non obedierunt præceptis eius.

6. Verùm negatiuæ sententiæ defensores variis responsionibus hæc refellere conantur. Nam Sotus respondet Bonifacij VIII. dictum intelligi debere in causis Ecclesiastici, vel certè quoad personas tantùm. Sed hæc responsio iisdem Bonifacij verbis reijcitur, qui disertè asserit Clericorum personas & bona a sæcularium Principum exactionibus vtroque iure libera esse. Couarruuias, Molina & alij asserunt *in supracitatis locis*, nomine iuris diuini ius Canonicum significari, quod lato quodam dicendi modo ius diuinum appellari solet, vt patet *in cap. cum de diuersis, de priuil. in 6.* At solutio hæc redarguitur tum ex Concil. Later. sub Leone X. tum ex Bonifacij VIII. constitutione, vbi cùm iure tam diuino, quàm humano libertas Ecclesiastica introducta esse dicatur, ius diuinum propriè ac strictè acceptum videtur, siquidem nunquam Canonicum appellatur, cùm ab humano distinguitur, vt in allegatis sanctionibus distingui perspicuè cernimus, est enim ius aliud diuinum, aliud humanum, diuinum aliud reuelatum positiuum, aliud naturale; humanum verò secernitur in Canonicum & ciuile, vnde cùm diuino humanum opponitur, sub illo Canonicum comprehendi non potest. Addo quòd cùm in Concil. Later. dicatur. Omni etiam id diuino iure prohibente, nulla causa est, cur diuinum strictè sumptum inde excludi debuerit, & ad Concil. Trident. vbi Ecclesiasticarum personarum libertas Dei ordinatione & canonicis sanctionibus asseueratur constituta, quomodo responsio Molinæ & Couarruuias aptari possit non video: Trident num enim non dixit immunitatem Ecclesiasticam esse iure diuino, sed ex Dei ordinatione, quasi tollere volens chimæricam interpretationem supradictorum, qui, vt dictum est, per ius diuinum intelligere volunt ius Canonicum, & dum Concilium dicat Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus, expressè loquitur de iure diuino, quatenus à iure Canonico distinctum est.

7. Non desinam etiam hîc adnotare Bellarminum, Sesse, Garziam, & alios, quos refert & sequitur Carlonalius *de iudiciis lib. 1. tit. 1. disput. 2. q. 6. sect. 1. n. 401.* docere Bonifacium VIII. nomine iuris diuini voluisse significare hanc exemptionem habere exemplum in Scriptura, eo quòd *Genes. 47.* cùm Ioseph tributariam faceret vniuersam terram Ægypti, liberos reliquit Sacerdotes. Sed neque ista solutio admitti potest, impropria enim admodum loquutio est aliquid esse ex diuino iure, quia aliquid simile legitur in Scriptura, quasi verò non possit. Scriptura narrare multa, quæ ex iure diuino ortum non habuerunt, sed ex hominum voluntate. Deinde cùm non in solo Bonifacio, sed in quatuor etiam Conciliis legatur rem hanc esse iuris diuini, non potest dici in illis omnibus locutionem esse impropriam, alioqui nihil firmum ex Scriptura & Conciliis deduceremus: nec dici potest, vt suprà obseruauimus, solùm agi de exemptione in causis omnino Ecclesiasticis, cùm verba Conciliorum aliud sonent.

8. Nec valet dicere, quòd vt aliquid asseratur esse ex iure diuino, colligi debet ex aliquo Scripturæ testimonio, sed in nullo Scripturæ loco inuenitur exemptio ex iure diuino. Non, inquam, hæc valet, nam fatemur nullum esse in Scriptura testimonium expressum pro immunitate Ecclesiastica in lege Gratiæ, sed inde non benè infertur, non esse ex iure diuino, quia bene possunt esse iuris diuini aliqua, quæ non sint in Scriptura, dummodo instituta sint à Christo Domino, & Apostolis tradita, vt per illorum manus ad nos vsque deuenerint. Eteoim quæ pertinent ad materias & formas Sacramentorum, iuris diuini sunt, nec tamen omnia habentur in Scriptura. Dico ergo ex prædictis Conciliis & auctoritate Bonifacij sufficienter colligi immunitatem Clericorum esse iuris diuini; vnde cùm in Scriptura non habeatur, creditur id esse à Christo Domino institutum, & per traditionem ad nos deuenisse. Et hæc omnia docet etiam Granadus *de Sacram. in 3. p. contr. 9. tr. 4. disp. 4. sect. 2. n. 16.* & ideo nostram sententiam, nempe exemptionem Clericorum quoad personas & bona esse de iure diuino determinat etiam sacra Rota Romana *decis. 10. in antiquis*, & nouissimè, vt patebit in fine huius tractatus, coram Domino meo Merlino, viro doctissimo, & nunquam satis laudato, *in vna Albensi Gabellæ, die 28. Iuny 1630.*

9. Sed dato, & non concesso, quod exemptio Clericorum non sit de iure diuino, sed positiuo, difficultas est, an possit contra illam consuetudo præualere? & in hoc scopulo multi naufragantur, aliqui enim Ministri laicalis iurisdictionis ideo constanter defendunt exemptionem Clericorum esse de iure positiuo, quia putant ex hoc contra dictam exemptionem præualere posse consuetudinem, quæ in aliquibus Regnis adesse asserunt; sed fœdè labuntur, vnde excusationem non habeant, ponam ea, quæ Doctores in puncto asserunt, & in eorum fauorem possèt quis dicere, quòd consuetudo ius positiuum abrogare potest, vt traditur *in cap. fin. de consu. & cap. 2. de probat.* ergo poterit ius positiuum Canonicum abrogare; nihil ergo refert quòd consuetudo sit contra sacros Canones hanc immunitatem statuentes, sicut potest in omnibus aliis materiis, dato quòd hæc immunitas sit de iure Canonico. Deinde sicut consuetudo est potens ad acquirendam iurisdictionem, vt patet *in cap. irrefragabili, de offic. ordin.* similiter potens erit ad illam amittendam.

Sup. hoc supra in tr. 1. Resol. 116. §. Nec obstat. & seqq. Sed lege eã per totã, & inf. lege doctrinam Resol. 11. & si vacas otio, vide etiam omnes Res. & §§. omniũ notationum dictarũ Resol. & repleueris doctrina pro contingentibus circa hoc.

10. Sed respondetur hoc argumentum non procedere quando ius Canonicum consuetudinem prohibet, supponendo illam esse iniquam, & hoc modo prohibet ius Canonicum consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam; vt decisum est *in cap. 1. de consuet. & in cap. ad nostram, eod. tit.* Et hac ratione leges omnes contrariæ Ecclesiasticæ immunitati tanquam iniquæ à iure Canonico reprobãtur, vt constat ex *toto tit. de immunit. Eccles.* & docuit Bartol. *in l. de quibus, num. 4. ff. de legib.* Idem ergo de consuetudine dicendum est, quæ legi æquiparatur, vt eodem argumento probant Butrius *in cap. cùm ex officiis, n. 3. de præscript.* Rochus *in cap. fin. de consuetud. n. 521.* multos alios referens. Nec dubium est quòd omnis consuetudo, quam lex Canonica, vt iniquam, reprobat, verè irrationabilis est; mirum ergo non erit, quòd legem Canonicam non vincat, siquidem vim consuetudinis cùm sit irrationabilis non habeat. Et hæc omnia docet Valbona *in lect. Salmat. c. 8. de iudic. n. 11.* Sed non desinam hîc etiam apponere verba nõ vnius Doctoris, sed totius inclyti Collegij Bonon. *in resp. pro libert. Eccl. 33. fol. mihi 39.* vbi sic ait. Ad prædicium exemptionis Clericalis & libertatis Ecclesiasticæ nihil operatur longissima consuetudo contraria, vel præscriptio immemorabilis, ex *c. Clerici*, & *ibi gl. in verb. consuetudine de iudiciis*, & ex *c. ad audientiam*, & *c. fin. de consu.* vbi glossa, declarans quæ sit consuetudo irrationabilis non præiudicans iuri positiuo, ait, esse per quam aliquid introducitur contra neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, seu libertatis, & extat optima decis. Rotæ *in antiquis 10.* quæ nobis seruiet pro omnibus quæ allegari possent. Ita venerandum illud Collegium.

Cui adde Euerardum *conf.42.num.38.* Rebuffum *conf.* 193.*num.*7. Germonium *in assert.liber. Eccl. cap.*4.§. 17. Vigianum *de immu.Eccl.disp.*2.*concl.* 4.Fagnanum *in respons. pro cens. Pauli V.p.*4. *fol. mihi* 115. & alios penes ipsos, quæ omnia confirmantur. Nam *in cap. nouerit, de sent.excomm.* excommunicantur, qui seruari fecerint consuetudines introductas contra libertatem Ecclesiæ, & omnes Potestates, Consules, Rectores, aut Consiliarij locorum, in quibus seruatæ fuerint, omnes qui secundùm illas præsumpserint iudicare, vel in publicam formam scribere iudicata. Et in Bulla Cœnæ *n.*15.excommunicantur, qui prætextu cuiusuis consuetudinis aliquid fecerint contra libertatem Ecclesiasticam, & *num.*19. ad hoc vt quis quomodolibet se interponat in causis criminalibus Ecclesiasticorum, dicitur requiri speciali, specifica & expressa licentia Sedis Apostolicæ, & denique in fine eiusdem Bullæ expressè dicitur, quòd in omnibus & singulis, quæ in illa fuerunt præmissa, nullatenus potest, aut debet in posterum præiudicari per quoscumque actus contrarios, tacitos, vel expressos, & neque etiam per patientiam & tolerantiam ipsius Papæ, quantocumque tempore continuatam, quæ verba clarissimè excludunt omnem contrariam consuetudinem, quæ possit induci etiam per patientiam & tolerantiam Papæ. Et certum est, quòd quando lex ab initio resistit alicui consuetudini inducendæ, eámque reprobat vt irrationabilem, & malam; non potest postea talis consuetudo ita inualescere, vt abroget legem, vt ex multis probat Baldell.*in disp.Theol.tom.*1.*lib.*5.*disp.*39.*num.*10. qui *num.*11. probat ex D.Thom.*in p.*2. *q.*97. *art.*3.*ad* 3.& aliis, quòd vt consuetudo quæ est lex non scripta, possit obtinere contra legem scriptam, vel debet esse inducta à multitudine, penes quam sit potestas condendi leges, & abrogandi, vel saltem debet esse permissa & tolerata à Principe talem potestatem habente. Sed certum est quòd laici non habent potestatem condendi leges contra ius Canonicum de immunitate, per consequens neque etiam possunt contra illud inducere consuetudinem. Neque Papa potest dici illam permittere, & tolerare, cùm quotannis in Bulla Cœnæ grauissimè illam damnet ac reprobet. ergo, &c. Hæc Baldellus.

11. Sed aduersarij in luce clara cæcutientes adhuc vrgent, & asserunt, quòd licèt respectu consuetudinis vniuersaliter exemptionem Clericalem abrogantis vera sint omnia supradicta, nam generalitas consuetudinis huius præ se fertet indecentiam, & irreuerentiam Ecclesiæ, adeò vt nec per legem scriptam talis derogatio immunitatis fieri possit. Nihilominus tamen non videtur vniuersaliter procedere de omni consuetudine particulari, quæ introduci potest in certis materiis, vel causis, vel personis, vel prouinciis, quo casu non semper erit, irrationabilis consuetudo. & ita docet Couarr. *in pract. cap.*31. *num.*5. vbi existimat in aliquibus casibus consuetudinem legitimè præscriptam posse restringere, aut limitare hanc Clericorum exemptionem, eo quòd putat esse de solo iure positiuo, quamuis fateatur id non procedere ex ea parte, qua dedecus esset ordini Ecclesiastico, & sic putat sustinendam esse consuetudinem Anglorum, apud quos Clerici coram sæculari iudice litigare cogebantur super realibus actionibus, quamuis eam reprobet in personalibus, de quo etiam Guillelm. Benedictus *in cap. Raynutius, de testam.ver. & vxorem, num.*322. Boëtius *decis.*69. *num.*20. Tiraquell. *lib.*1.*de Retract.* §. 32. *gloss.*1. *num.* 81. Garsias *de nobilit.Hisp.gloss.*9. *num.*44. & Iulius Clarus *lib.*5. *sentent.*§ *fin.quest.*56. *num.*3.

12. Verùm opinio hæc Couarruuias, & aliorum, non est admittenda, cùm expressè sit contra textum *in cap.Clericis, de iudic.* ibi, Clerici maximè in criminalibus causis in nullo casu possunt ab aliquo, quàm ab Ecclesiastico iudice condemnari, etiamsi consuetudo Regia habeat vt fures à iudicibus sæcularibus iudicentur, quæ quidem verba, vt patet apertè probant particularem consuetudinem non posse priuilegio Clericali ex parte derogare. Dicendum est igitur omnem consuetudinem, siue generalem, siue particularem, contrariam libertati Ecclesiasticæ esse iure reprobatam, & irrationabilem, adeò vt non possit immunitas hæc contraria consuetudine aliqua ex parte derogari: vt omnibus Decretis Canonicis, quæ loquuntur de particularibus consuetudinibus, easque omnino reprobant, & ita sæpè Pontifices & Concilia declararunt, vt præter citatum *cap.Clericis.* constat ex *cap.insolita, cap. placuit, cap. si Clericus,* cap. *si quis ex fratribus, cap. peruenit* 11. *quæst.* 5. & hæc omnia docet Valboa *vbi suprà*, & ante illum Suarez & alij penes me *in part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 1. & Azorium *tom.* 1. *lib.*5. *cap.* 12. *quæst.* 1. §. *sed dubitare posset.* Vnde non est admittendum quod docet Salgadus *tom.* 1. *part.* 1.*præl.*3. *num.*128. & Ioannes de Roa *in Apol. de iur. Princip. quæst.*2.*num.*62.*fol.*191.

Quæ hic est infra Ref. 11. & in omnibus Ref. not. prætetitæ.

13. Sed dicet aliquis interdum fieri posse, vt consuetudo non tantùm laicorum sit, sed etiam Clericorum, vt si non coactè, sed voluntariè laicorum consuetudinem obseruent, eorum adeundo iudicia, vel tributa soluendo, tunc enim consuetudo erit mixta, seu communis laicis & Clericis, quæ etiam in Ecclesiasticos vim habet. Vnde Couarr.*in pract.c.*31. fatetur eo casu consuetudinem, quantum est ex ea parte, posse Ecclesiasticæ libertati derogare, si aliàs sit rationabilis. Sed hanc sententiam *in part.*4.*tract.* 1.*resol.* 66. ego reprobaui. Sed scio quemdam Iurisconsultum aduersùs illam mussitasse, immeritò quidem, nam præter Suarez à me ibi adductum, hanc opinionem refellit Valboa *vbi suprà. & in cap.* 1. *de foro compet. num.* 6. quia, ait, ille consensus Clericorum in eo casu, quando adest Ecclesiasticæ libertatis præiudicium, nihil operabitur, est enim priuata quædam renunciatio priuilegij omnino inefficax; tum etiam, quoniam tali consensu Clericorum nonquam assistit expressus, aut tacitus consensus Pontificis, sine quo nulla potest esse consuetudo iuri Canonico derogans. Vnde quando dicimus consuetudinem Clericis, & laicis communem, Clericos etiam ligare, intelligendum est de consuetudine, quæ non præiudicat sacris Canonibus, quo casu saltem consensus tacitus Pontificis desideratur. At in specie nostra in consuetudine priuilegium Clericale abrogante expressus Pontificis consensus desideratur, ideóque in particularibus casibus laicis in Clericos iurisdictio à Pontifice concedi potest, consuetudine tamen nullo modo introduci. Adde quòd in hac materia non potest præsumi etiā tacitus consensus Pontificis, quia est tum valde odiosa Pontificibus, tum quia vix posset talis consensus tacitus sine maiori cognitione causæ prudenter & licitè dari: quoties autem consensus non esset prudens & honestus, in Principe non præsumitur. ergo, &c. Vnde ex his patet solutio ad ea, quæ docet Salgadus *tom.* 1. *part.* 1. *cap. præl.* 3. *numer,* 137.

Quæ hic est infra in Ref. 74.

Sup. hoc addito Sperellæ, supra in tr. 1. Ref. 57. §. Et tandē.

Sup. hoc infra in Ref. 13. §. vlt. & in Ref. 37 §. penult. & in Ref. 256. cursim in §. vlt. & in Ref. 295. & in tom. 4. tr. 6. R. 59. §. 2. à lin. 7.

14. Quod autem in præsenti resolutione dictum est de consuetudine, idem dicendum est de præscriptione, optimè de Beltran de Gueuara *in propugn. Eccl. liber. assert.*1.§.7.*n.*37. Vigianos *de immun. Eccles.disp.* 2.*con.*4. & alij. Sicut enim nulla consuetudine priuilegiū Clericale diminui potest, similiter nec præscriptione etiā immemoriali, est enim laicus huius pote-

Sup. hoc præscriptione infra ex doctrina Ref. 30.

statis

ſtatis incapax, nec poſſidere poteſt conſequenter, nec præſcribere, vt patet *cauſam de præſcript.* Verùm ex his omnibus ſatis remanent ſoluta ea, quæ docet Petrus de Vries *in Otio æſtiuo, p.1.n.98.* Adducere autem pro iuſtificatione dictarum cõſuetudinum & præſcriptionum tacitum conſenſum, approbationem & tolerantiam Papæ, eſt purum figmentum, vt benè firmat Rot. *deciſ. 16. de conſuetudine in antiq.* quæ reſpondet omnibus quæ in contrarium adduci poſſent, & hæc vna pro omnibus ſufficere deberet. Vide etiam Surdum *conſ. 301. n.57.* & Barboſam *de iure Eccl. lib.1. c.39. n.195.* & alios, quos adducit Bellettus *in diſquiſ. Cler. p.1. tit. de fauore cler. perſ. §.3. n.13.* Imò ego aſſero quòd Papa non conſentit, neque tolerat, ſed ſingulis annis in Bulla Cœnæ clamat & reprobat ſupradictas conſuetudines, vt docet & determinat ſacra Rota Romana coram Pegna *in vna Oſcen. Canon. die 1. Decembris* 1595.

Sup. hoc tolerantia infra in Reſ. 50. & 11. §. verum. & in Reſ. 30. curſim in §. vlt. & in Reſ. 37. §. Aduertium. ad medium, & in Reſ. 41. & curſim in fine Reſ. 139.

RESOL. III.

An priuilegium exemptionis à iuriſdictione temporali Clericis conceſſum fuerit, & inceperit tempore Conſtantini? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 127. alias 126.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. 2. ante medium verſ. vt do Conſtantino. ſed lege eam à principio.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Salgado *de protectione regia, tom.1. par.1. cap.1. Prel.1. num. 51.* Ceuallos *tr. de cognit. per viam violentiæ, in Proœmio, cap.5. num.11.* & alij penes ipſos.

2. Sed ſupradicti Auctores in hoc non ſunt audiendi: & ideo contrariam ſententiam docet Ioan. de Maderiaga *in tract. de Senatu, cap.39. §.2. fol. mihi. 367.* & Cardinalis Bellarminus *in Reſp. ad duos libellos cuiuſdam Theologi, fol. mihi* 8. Et probatur maniſeſtè ex authoritate Concilij Carthaginenſis III *can. 9.* vbi ſic habetur: [Item placuit, vt quiſquis Epiſcoporum, Preſbyterorum, ſeu Clericorum, ſi derelicto Eccleſiaſtico iudicio publicis iudiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione: in ciuili verò, perdat, quod euicit.] Ita illud Concilium, quòd fuit celebratum centum triginta annos antè Conſtantinum. Vnde apparet manifeſtè falſitas contrariæ ſententiæ. Vide etiam Concilium Chalcedonenſe *cap.9.* & Agathenſe *can.32.* Rectè igitur Bellarminus, *vt ſuprà,* ſic aſſerit: [Ecco quanto ſia falſo, che prima del tempo di Gioſtiniano non ci fuſſe diſtintione di foro; ma per che Giuſtiniano ſi vſurpò grande autorità in voler giudicare le cauſe de gli Ecleſiaſtici, però Menna Patriarca di Conſtantinopoli, domandò all'Imperatore, che al menò laſciaſſe alli Veſcoui la cognitione delle cauſe ciuili: è l'Imperatore lo conceſſe.] Ita ille. Vnde apparet, quàm cautè legendi ſunt aliqui Iuriſconſulti, quando loquuntur de immunitate, & poteſtate Eccleſiaſtica.

RESOL. IV.

An Principes, vel Summus Pontifex poſſint reuocare hoc priuilegium, Eccleſiaſticæ Immunitatis, etiam ſtando in ſententia aſſerentium hanc exemptionem non eſſe de iure diuino, ſed tantum de iure humano? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 2.

Sup. contentis in hac Reſ. infra in Reſ. 13. & pro parte in Reſ. 43. & 49. §. 2. in fine, & ſeq. & ex doctrina Reſ. 196. ſignanter in §. Igitur. & ſeq. & in Reſ. 197. & latè in Reſ. 325. à principio, & inferius in tr. 25. Reſ. 3. §. Nec obſtat. ante mediũ.

§.1. REſpondeo negatiuè, etiam ſtando in ſententia illorum aſſerentium, hanc exemptionem non eſſe de iure diuino, ſed tantùm de iure humano. Ita Molin. *de iuſt. tom.1. tract.2. diſp.31.* Leſſius *lib.2.*

cap.33. dub.4. num.35. Malderos *in 2.2. tract.5. cap.6. dub.4. in fin.* & nouiſſimè Ceuall. *tract. de cognitione per viam violentiæ, in Proœm. cap.6. per tot.* Salgad. *de protect. regia, tom. 1. part. 1. cap.1. prel.3. num.* 127. & alij. Quia populi, à quibus Principes habent authoritatem, conſenſerunt in hanc exemptionem: vnde non eſt in eorum poteſtate illam reuocare. Et quod ſemel conceſſum eſt, non poteſt ampliùs repeti. Secundò, quia Pontifices, & Concilia, quæ ſunt ſupra ipſos Principes, eam confirmarunt. Idem verò dicendum eſt de Summo Pontifice: non enim poteſt in vniuerſum huic iuri immunitatis renunciare: quia ipſe non eſt dominus abſolutus bonorum, & iurium ſuæ Sedis, & illorum, quæ à Principibus donata ſunt illi: quia principaliter ſunt donata Chriſto, & Pontifici, vt Vicario eius; & ideo non perſonæ, ſed Sedi data ſunt: & ſic ſolùm eſt diſpenſator fidelis, & prudens: vnde non poteſt ſuo arbitrio illa donare, vel alienare. Ita Ceuall. qui citat Iacobat. *de Concil. lib.1.* & Suarez. Vide etiam Grammatic. *deciſ.61. num. 10.* & Surdum *tom.3. conſ. 301. n.53.* & Vigianum *tra. de immun. Eccleſ. diſput.5. & 6.*

RESOL. V.

An Clerici poſſint tali exemptioni renunciare, non ſolum quoad negotia criminalia, ſed etiam ciuilia?
Et an hoc procedat, etiam ſi Clericus renunciaret tali priuilegio de licentia Epiſcopi? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 3.

§.1. REſpondeo negatiuè, cùm ſit ipſis omninò interdictum, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, *11. quæſt.1. can. inſolita. & can. placuit. extra, de foro compet.* & ita docent communiter Doctores, Vigian. *tract. de immun. Eccleſ. diſp.2. concl.3.* Fernandez *in exam. Theol. mor. p.2. cap.6. §.1. num.5.* Salonius *in 2.2. quæſt.67. art.1. contr.2.* Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.14. quæſt.8. num.2.* qui citat *c. ſi diligenti. & cap. ſignificaſti. de foro compet.* Peſantius *tract. de immun. Eccleſ. diſp.2.* qui citat *c. qualiter, & quando de iudiciis.* & ibi Butrig. *num.8.* Ioan. Andr. *num.11.* & Panormit. *n.7.* cum Anchar. *n.5.* & Imola *num.3.* Idem etiam docet Bonacina *de cenſ. diſp.2. q.4. punct.3. num.1.* qui citat Auilam, & Suarez. Vide etiam Ambroſinum *de immun. Eccl. c.16. num.12.* Sayrum *in claui regia, lib.2. c.7. n.10.* Alexand. *lib.2. conſ.8. n.3.* Grammatic. *deciſ. 61. num.14.* Roland. à Valle *tom.1. conſ.4. num.9.* Surd. *tom.1. conſ.2. num. 31. & tom.3. conſil. 397. conſ. 15.* Honded. *tom.1. conſ.3. num.21.* Grat. *tom.3. conſil.87. n.3.* cum aliis. Et hoc aduersùs Aufrerium *de poteſt. Iud. ſæcul. reg.2. num.20.* non ſolùm eſt verum, quoad negotia criminalia, ſed etiam ciuilia. Et ratio eſt: quia priuilegium exemptionis à laica poteſtate non eſt conceſſum ſingularibus perſonis, ſed ſtatui Clericorum: ſed nullus cedere poteſt priuilegio communitati conceſſo, vt patet *ex cap. ſi diligenti, de foro compet.* ergo. Quod etiam procedit, etiamſi Clericus renunciaret tali priuilegio de conſenſu Epiſcopi, vt notauit Farinac. *de inquiſ. quæ.8. num.13.* & alij penes Mattham *de iur. p.4. cent.2. caſ.152. n.8.* & D. Carol. de Graſſis *de effect. cler. ff.1. num.652.*

Quoad hoc infra lege doctrinam Reſ. 70. & 71. & ſup. hoc ſup. in tr. 1. Reſ. 57. §. Sed nõ deſinam. poſt medium, verſ. deinde probat.

RESOL. VI.

An Cœna Bullæ tollat caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, & quid de priuilegio Monarchiæ Regni Siciliæ? Ex part. 3. tract. 1. Reſolut.74.

Sup. hoc in Ref. seq. à §. 2. & infra in Ref. 8. §. vlt. & in Ref. 9. §. etiam vlt. & in Ref. 32. & ex doctrina Ref. 33. §. 1. à medio, & in Ref. 43. & in Ref. 92. §. Et ideo. prope finem. vers. vnde. lib. 2. & in Ref. 333. per totam, signanter §. 2.

§. 1. HOs casus priuilegiatos ponit Cassaneus *supra consuet. Burgun. rub. 1. tit. des iustices, & droits, §. 5. ver. 5. col. à graco n. 48. & seq.* & Bull. Cœnæ illos non tollere tenet Antonius Bouius *in resp. ad Paulum Seruitum pro censuris Pauli V. part. 4. arg.* 10. vbi sic asserit. [In Francia in Reha Priuilegij della Sede Apostolica, onde se procede solo ne delitti priuilegiati, non eccede in cosa alcuna i suoi Priuilegi, i quali se non l'auessero ecceduto i Signori Venetiani non sarebbe loro stata cosa alcuna.] Sic ille.

2. At contrariam sententiã docet P. Binsfeldius *in commen. de iniurijs, & damno dato, cap. 7. concl. 3.* vbi sic ait. Per Bullam Cœnæ Domini videntur etiam sublati casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, in quibus iudices sæculares in illo Regno se intromittunt etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos. Hæc Binsfeldius; sed vsum talium priuilegiorum Regis Galliarum non audet damnare Nauarrus, & alij quos adduxi *in tr. de immun. Eccles. resol. 6.* licèt *ibi* Sayrus, & alij damnandum esse existiment. Ego verò circa resolutionem huius casus de meo nihil dicam, & nihil ponam, solùm referre volui quid alij dixerunt; sicut etiam facio cum Martino Bonacina *in Bull. Cœna, tom. 3. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 24.* circa iudicium de Monarchia huius Regni Siciliæ, quam acriter impugnat Hieronymus Carena *in vita Pij V.* cum Cardinali Baronio *tom. 11. anno* 1097. Sed defendit Antonius Xibeca *in additionibus munu scriptis ad Marcum Antonium Columnam*, & nouissimè, vt fertur, Io. Bertran. Gueuara Archiepiscopus Compostellanus *in discurs. de origine, & vsu Monarchia Regni Sicilia lingua Hispanica conscriptis, & editis Vallisoleti 1605. apud Aloysium Sunchez.* vide etiam Henriquez *in sum. lib. 10. cap. 29. num. 3. & lib. 2. de Summi Pontificis claue cap. 10. §. 3.* Sebastianum Cæsarem *de Eccles. hierarch. part. 1. disp. 3. §. 1. num. 9.* Camillum Borrellum *de præstantia Regis Catholici cap. 50. per totum.* Goffredum *lib. 4. de rebus gestis Roberti Guisardi. cap. 29.* Fasellum *lib. 7. posterioris decadis cap. 1.* Ioannem Marianam *histor. Hispan. lib. 10. cap. 5.* Ferdinandum Matute *in responso pro impositione gubella contra Messanenses fol. 24.* Maurolicum *in hist. Sicil. lib. 3. art.* 98. Laurentium Ananiam *in fabrica Mundi tract. 1. fol. 129.* Antonium Costam *lib. 1. consil. 1. num. 75. &* 85. Cumiam *in pral. cap. si aliquem, num. 49. &* 52.

RESOL. VII.

An per aliquod priuilegium sit in aliquibus Regnis supra dicta Ecclesiastica libertati derogatum?

Et difficultas est, an supradicta priuilegia, si re vera existant, sint per Bullam Cœna reuocata? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 6.

Sup. hoc infra in Ref. 333.

§. 1. ALiqui respondent affirmatiuè, & ita asserit Bannez *in 2. 2. quæst. 67. art. 1. dub. 2. concl. 2.* Ioan. de la Cruz *in Direct. conscient. p. 1. pracep. 8. q. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3.* Pesantius *de immun. Eccl. disp. 3.* & alij. Reges Hispaniæ habent priuilegium à Summo Pontifice circa Tribunal, quod ipsi vocant, *de la fuerza.* Et Rex Franciæ, licèt laïcus, obtinet Canonicatus, & Beneficia confert in regno suo, ex priuilegio apostolico, vt notauit Carolus de Grassaliis *in Regal. Fran. lib. 2. iur. 1. fol. mihi 229. & iur. 2. fol. 237.* Et Rempublicam Venetorum, ea priuilegio Summi Pontificis, procedere posse in aliquibus causis contra Clericos, notauit Zanard. *in Direct. Confess. tom. 3. cap. 50.* & Decianus *tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 66.* cum Gigante.

Sup. his priuilegiis Regis Hispaniæ, & Franciæ, infra in Ref. 39. §. vlt. post medium, sed lege eam à principio.

2. Sed difficultas est, an supradicta priuilegia, si reuerà existant, sint per Bullam Cœnæ reuocata. Nam aliqui audent dicere, Reges habere aliqua priuilegia immemorabilia, ita vt cessterint in iura regia, & non possint ampliùs à Pontifice reuocari, vt notat Zipæus *in Anal. iur. can. lib. 2. de foro compet. num. 41. in fine.* Magis verò modestè loquitur Henriquez *lib. 10. cap. 15. num. 5. in Glossa lit. G,* quem tacito nomine sequitur Malderus *in 2. 2. tr. 5. cap. 6. dub. 7. in fin.* vbi asserit, Pontificem iura quædam spiritualia, quæ Rex quispiam contractu remuneratorio, aut immemorabili habet, reuocare non debere.

Sup. his priuilegiis in Ref. seq. signanter §. vlt. & in Ref. 1. post seq. §. vlt. & sup. in Ref. præterita, & infra in Ref. 12. & ex doctrina Ref. 13. §. 1. à medio, & in Ref. 43. & 91. §. Et ideo. prope finem. vers. vnde. lib. 2. & in Ref. 333. per totam, signantur §. 2.

3. At, posse Pontificem priuilegia, etiam remuneratoria, reuocare, non est dubitandum, vt ex multis probat Sousa *in Bull. Cœn. cap. 26. disp. 102. num. 2.* Difficultas, vt dicebam, existit, an sint per dictam Bullam reuocata. Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 258.* putat, si reuerà priuilegium aliquod a Romano Pontifice alicui Principi concessum sit, Bullam Cœnæ illud non reuocare, & ideò ita asserit: [Dixi, sub prætextu: quia, si verè priuilegium concessum sit à Sede apostolica, vt potest, iustè etiam excusari poterit: & tunc dicendum est, legem posteriorem vniuersalem non derogare priuilegio anteriori speciali. Atque ita Regem Hispaniarum, & Regem Galliarum habere aliqua priuilegia, testantur Bannez, & de Grassaliis: quod præsumi potest in Regibus, alioqui Catholicis, & piis.] ita ille. Et Pater Suarez *contra Regem Anglia. lib. 4. c. 24. n. 29. ex Cardinali Bellarmino*, non audet damnare vsum talium priuilegiorum: sed hoc apostolicæ Sedi remittit: quod anteà fecerat Nauarr. *in Manual. cap. 27. num.* 71. vt notat Vasquez *in part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 32.* Becanus *in Sum. Theol. p. 2. tract. 3. cap. 6. quæst. 11. numer. 2.* & Salas *de legib. disp. 14. sect. 9. numer.* 108.

4. Verùm contrariam sententiam docuit Sayrus *de cens. lib. 3. cap. 25. num. 10.* vbi ita loquitur: [Hinc patet, sine causa dubitasse Nauarrum, an Iudices Galliarum, qui cognoscere, & iudicare solent Clericos super quibusdam casibus, in censuram, Bullæ incidant: quia priuilegia ista per viam remunerationis concessa sunt, & sunt priuilegia immemorabilia. In qua re, si quidem dubitandum esset de Summi Pontificis intentione, recurrendum esse censerem ad iudicium Summi Pontificis. Quia tamen Legislatoris mens & intentio ex verbis eius colligenda est, non opus esse puto, vt quis pro huius rei, ac dubij solutione ad Summum Pontificem recurrat: quandoquidem his verbis Bullæ omnia huiusmodi priuilegia se reuocasse Summus Pontifex satis manifestè declarauit.] Ita ille, & respondet ad argumenta Nauarri. Idem postea etiam docuit noster Duardus *in Bull. Cœn. lib. 3. §. 5. q. 1. num. 1.* & Philipp. Maynardus *de priuileg. Eccles. p. 2. art. 18. num. 10.* vbi ita ait:] Prædicta priuilegia fuerunt posteà à Summis Pontificibus reuocata, & inter cæteras reuocationes illa est, quæ legitur in Bulla Cœnæ Domini, ibi *excommunicamus.*] Ita Maynardus: cui adde Vgolinum *in Respons. ad Iurisconsul. Gymnasii Patauini, cap. 7. fol. mihi* 93. vbi ita asserit: [Per Bullam Cœnæ Domini, quæ singulis annis in die Iouis sancti, præsentibus Principum Christianorum Nunciis publicatur; illa clausula, *non obstantibus,* &c. derogat omnibus priuilegiis contra libertatem Ecclesiasticam.] Idem etiam docet Martha *iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 7. num. 12.* Barbosa *in Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. cap. Eccl. S. Mariæ de constit. num. 25.* Patres Theologi Religionis seruorum *in defens. cens. Pauli V. cap. 9. num. 19. in fin.* & Ioan. Bertran. de Gueuera *in propugn. Eccles. liber. §. 7. num. 43. asser. 1.* & Malderus *in part. 2. quæst. 96. art. 4. fol. mihi 407. col. 1.*

RESOL.

RESOL. VIII.

An conſuetudo immemorialis probet extitiſſe priuilegium faciendi aliquid contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et difficultas eſt, an conſuetudo fundata in priuilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica Tribunalia, ſit reuocata per Bullam Cœnæ? Ex part.4.tract.1. Reſ. 62.

Sup.contentis in hac Reſ. in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 11. §.1.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia, in part.2. cap. 60. num.* 18 vbi ſic ait: Veniendo ad caſum propoſitum, non eſt dubium potuiſſe à Summo Pontifice concedi Regibus, vt de bis Clericorum cauſis cognoſcant in illo caſu particulari, quòd priuilegium extitiſſet immemorialis probat conſuetudo. Ita ille.

2. Sed ſi hæc opinio eſſet vera, omnes immemoriales conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, quas communiter improbant Doctores, eſſent admittendæ, quia probarent, vt docet Pereira, priuilegium; ſed hoc dicere eſt abſurdum, vt patet omnibus: ergo dicendum eſt vltra immemorialem vſum, requiri etiam famam priuilegij, vt tales conſuetudines excuſent ab incurſione cenſurarum, eo pacto quo docet P. Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 34. num.* 17. vbi contra opinionem Pereiræ ſic aſſerit. Quæri poteſt, an immemorialis conſuetudo ſit ſufficiens indicium, ſeu teſtimonium, quòd ex legitimo priuilegio incboata fuerit; videtur enim valde probabile ita eſſe præſumendum, quia immemorialis conſuetudo præſumitur honeſta, vt multi Iuriſperiti tradiderunt; quia cùm non poſſit probari mala, præſumitur bona. Nihilominus cenſeo ſolam, & nudam conſuetudinem, etiam immemorialem, non ſufficere in hac materia ad probandum priuilegium; tum, quia illa regula non procedit in conſuetudine reprobata per legem, tum etiam, quia valde odioſum eſt priuilegium hoc, & difficile, & rarò conceditur, & ideo niſi legitimè probetur, non præſumitur; ſolus ergo vſus quãtumuis antiquus, cùm in facto conſiſtat, non probat ſufficienter ius, ſeu priuilegium. Loquor autem de nuda & pura conſuetudine, quia ſi cum illa coniungatur conſtans fama & traditio æquè antiqua, ſeu immemorialis, quòd præceſſerit priuilegium, & talis traditio integrè probetur, videtur ſufficiens vt talis conſuetudo pro priuilegio reputetur. Ita Suarez, & ante illum Stephanus Aufrerius *tract. de poteſt. ſæculi in Eccleſ. concluſ. 4. fallent.* 12. *&* 13. & Burſatus *lib. 2. conſil. 44. num.* 12. licèt Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can.* 19. *quæſt.* 9. *num.* 15. doceat, quòd quando præſcriptio & conſuetudo à iure ſcripto reprobatur, vt, v.g. Clerici conueniantur coram iudice laico, &c. ſatis non eſt probatio priuilegij per famam.

Sup. hoc infra in Reſ. 11. ex doctrina §. 2. ante mediũ, à verſ. & ideo, & in Reſ. 14. §. 7. ad quartum, & in alio verſ. earum notationum.

3. Sed difficultas eſt, an conſuetudo etiam fundata in priuilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia, ſit reuocata per Bullam Cœnæ. Ad hoc dubium affirmatiuè reſpondet Bonacina *in Bull. Cœn. diſp. 2. quæſt.* 15. *punct.* 4. §. 3. *num.* 1. vbi ſic ait. Vel conſuetudo nititur priuilegio, vel nullo priuilegio fulcitur: ſi nullo priuilegio fulcitur, nullum ius confert, vt probatum eſt; ſi nititur priuilegio, adhuc non poteſt vtentibus ſuffragari; quando enim conſuetudo, licèt immemorabilis, fundetur in priuilegio, non plus operatur, quàm ipſum priuilegium, cùm vires ex eo accipiat, vt patet ex *lib. hoc iure. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana*, & ex *cap. ſuper quibuſdam. §. præterea, de verbor. ſignificat.* Cùm ergo priuilegium in hac Bulla ſublatum ſit, ſequitur iudices laicos, cauſas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahentes, vel illarum executionem impedientes, à peccato & à cenſura non excuſari titulo conſuetudinis. Ita Bonacina.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq. & in aliis eius tertiæ not. Quæ hic eſt poſita ad §. Sed difficultas.

4. Verùm hæc quæſtio pendet ex illa, quam tradidimus *in part. 1. tract. 2. reſolut.* 6. an ſcil. Bulla Cœnæ deroget priuilegiis, ſi reuera exiſtent, quando ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam? Et pro affirmatiua & negatiua ſententia multos Doctores adduxi, ideo quæſtio eſt difficillima, maximè, cùm reuocatio priuilegiorum in dicta Bulla generaliſſima ſit, vt legenti patet.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius tertiæ not.

RESOL. IX.

An per conſuetudinem, maxime ſi ſit immemorabilis, dicta Immunitas reuocari poſſit?
Et an talis conſuetudo nihil valeat, aut operetur, eo quod ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobetur?
Et an conſuetudo turpis, & exprobrata etiam immemorabilis non poſſit inducere priuilegium? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 4.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & infra in Reſ. 11. §. 1. & in Reſ. 43. & in aliis eius primæ not.

§.1. AFfirmatiuè reſpondendum videtur authoritate Couarr. *pract. qq. cap. 35. num.* 5. qui aſſerit, à Iudicibus regiis aliquas Clericorum cauſas ad ſua Tribunalia ſæpè tractari: & hoc rectè factum conatur defendere, & adducit conſuetudinem aliquorum Regnorum. Idem docet Garſias *de nobil. Hiſpan. gloſ. 9. num.* 48. Salgado *de protect. regia, tom. 1. p. 1. cap. 1. præl. 3. num.* 138. *& ſeq.* nam conſuetudo immemorabilis, legis, & priuilegij vicem obtinet, vt patet *ex cap. ſuper quibuſdam.* 26. *§. præterea. de verbor. ſignif.* & notat Ricc. *part. 4. deciſ. 89. num.* 4. cum Ioan. Narbon. *de appellat. à Vicar. part. 4. fundam. 4. num.* 4. vbi plura inuenies pro firmanda vi immemorabilis conſuetudinis: quæ omnia etiam notauit Ceuall. *tract. de cognit. per vim violentiæ, Gloſ. 4. numer. 1. & ſeq.* & Gonzal. *ad Reg. 8. Cancell. gloſſ.* 33. *num.* 4. Vide etiam Pereira *de manu regia, cap. 5. numer. 6. & ſeq.*

2. Sed, his non obſtantibus, contrariam ſententiam affirmandam eſſe puto, quam docent Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 1. verſ. ſed dubitari poſſet.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 10. num.* 1. Peſantius *tra. de immun. Eccleſiaſt. diſp.* 2. Filliucius *tom. 1. tract.* 16. *cap. 10. num.* 255. Duard. *in Bulla Cœn. cap. 14. diſp. 76. num. 5. & diſp. 75. num.* 2. Acoſta *in Bullam Cruciatæ, q.* 79. Alterius *de cenſuris, tom. 1. lib. 5. diſp. 16. cap. 2. fol. mihi* 686. Bellett. *in diſquiſ. cler. part. 1. tit. 3. §. 3. num.* 8. Duard. *iterum in Bull. Cœn. lib. 2. can. 14. quæſt. 9. num.* 8. Martha *de iuriſdict. part. 4. cent. 2. caſ.* 101. Surd. *tom. 3. conſ. 301. num.* 52. Comitol. *in tract. Apolog. contra Venetos, cap. 3. num.* 8. & alij communiter. Vide etiam Pereira *de manu regia, præl. 3. n. 10. &* 11. Et ratio eſt: quia laici, cùm ſint incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, nunquam poſſunt ſe tueri conſuetudine, etiam immemorabili, quæ nunquam legitima eſſe poteſt ad præſcribendum. Adde, quòd omnis conſuetudo contra Eccleſiaſticam libertatem reprobatur *in cap. nouerint. de ſentent. excomm. & in Authentic. de ſacroſ. Eccleſ.*

Sup. hoc in Reſ. 2. not. præteritæ §. 2. & in aliis eius annot.

3. Deinde talis conſuetudo nihil valet, aut operatur: quia ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobatur, vt notat Colleg. Bononienſ. *in reſpon. contra Venetos, num.* 59. Vigianius *tract. de liber. Eccleſ. diſput. 2. concl. 4. diſput. 3. concl.* 1. Vgolinus *in reſponſ. ad Iuriſconſ. Gymnaſii Patauini, cap.* 7. Ioan. Franc. Fagnan. *in tract. de iuſt. conſ. Pauli V. part. 4. fol.* 16. Tanner. *in 2. 2. diſp. 5. quæſt. 5. dub. 4. num.* 132. Bonacin. *vbi ſup.* & alij cum Franciſco Souſa *contra Venetos, fol. mihi* 72. & Martha *de iuriſ. p. 4. cen. 1. caſ. 7. num.* 12. Philiarchus *de*

officio Sacerd.tom.1.p.1.lib.3.cap.9.in fine. Vide etiam Tanner.*in part.2.D.Thom.disp.5.quæst.5.dub.4.n.132.* Et ideò Pat.Suar. *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.32.n.23.* sic asserit: [Ex dictis latis constat, nullam consuetudinem, etiamsi immemorabilis sit, vllo modo contra immunitatem Ecclesiasticam prævalere posse. Solùm obiici solent quædam particulares consuetudines aliquorum Regnorum, quæ, licèt sint contra immunitatem Ecclesiasticam, sine scrupulo à Magistratibus Laicis obseruantur. Ad illas verò possumus, vno verbo respondere, illas consuetudines, non ad ius, sed ad facta hominum pertinere, propter quæ veritatem negare non possumus, neque illorum rationem dare tenemur: sed ad illos hoc spectat, qui consuetudines illas obseruant.] Ita Suarez, qui c.34. *num.16.* notat consuetudinem turpem, & exprobratam, etiam immemorabilem, non posse inducere priuilegium. Ad authoritatem verò Couarruuiæ, qui sæpius in hoc tractatu citatur, respondeo cum Cardinali Bellarm. *in respons. ad quandam Epistolam in fauorem Venetorum* (ubi sic asserit *fol.mihi 7.* [E se il Couarruuia dice il contrario; noi habiamo à credere più alle Scritture, e à Santi Padri, che al Couarruuia, il quale in materia di giurisdittione si è mostro sempre troppo partiale.]Et Maderiaga *in tr.de Senatu, cap.39.§.2.fol.mihi 459.* loquens de quadam opinione Couarruuiæ, circa libertatem Ecclesiasticam; sic asserit: [Que cierto por mas, que diga Couarruuias, que lo escriuio siendo Oydor de Granada, y por ventura lo quisiera borrar siendo Obispo, *&c.*] Ex quibus apparet cautè legendum esse Couarruuiam in his materiis, vt notat etiam Suarez *de Relig.tom.1.lib.1.de diuino cultu, cap.38.num.16.* licèt alioquin virum doctissimum: & nouissimè etiam contra illum insurgit Tanner. *in part. 2. disputat. 5. quæst.7.dub.2.num.16. & in defens. Eccles. libert. lib.2. cap.16.*

Sup.hoc inf. in Resol.64. §.2. ad med.

Quo ad hoc in tom.6.tr. 2. legè doctrinā §. vlt. Res.5.38.

RESOL. X.

An adsit tolerantia, & consensus tacitus Summi Pontificis cum dicta consuetudine; ita vt Principes aliquid licitè efficiant, aduersus libertatem Ecclesiasticam? Ex part.1.tract.2.Res.5.

Supr. hoc in Resol. seq. §.Verum. & supra in Resol.1. prope fine & infra in Res. 30. §. vlt. & in Res.37.§.Ad secundum. & medium, & in Res.41.& 139.in fine.

§.1. **Q**Vicquid asserat Salgado *de protect. regia, tom.1.part.1.cap.1.prel.3.num.139.* & alij, negatiuè respondet Azorius *par.1.lib.5.cap.12.vers. quæri solet.* Filliu.*tom.1.tract.16.cap.10.n.256.* Pesantius *de immun.Eccl.disp.3.n.2.* Altherius *de censuris,tom.1.lib.5.disput.16.c.2.fol.mihi 686.* Acosta *in Bullam Cruciata, quæst.79.* & Doctores *in superiori resolut.* citati: quia talis consensus non potest præsupponi, cùm Summus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ excommunicet contrarium facientes,& tollit cum amplissimis clausulis omnes consuetudines. Vnde Episcopus Antuerpiensis Ioannes Malderus *in p.2.q.96.a.4 fol.mihi 407.col.* sic asserit: [Sanè, ne tolerantia Papæ in hac re allegari possit in defensionem consuetudinis, impedit vel ipsa Bulla Cœnæ quotannis repetita, quæ disertè resistit eiusmodi consuetudini, aut veriùs corruptelæ. Multò minùs prævalere potest via præscriptionis: quia nunquam nititur bona fide.] Ita ille. Idem docet Laymān *in Theol.mor.lib.4.tract.9.cap.10.num.1.* Viglanius *tract.de immun.Eccl.cap.2.conf.4.f.l.43.* vbi ita ait: [Cùm quotannis die Cœnæ, publicè excommunicet Magistratus, persuasissimum cuique esse debet, Summum Pontificem hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & consequenter, neque expressè, neque tacitè assentiri, *&c.*] Et hoc etiam docet Vgolinus *in resp. ad Iurisconf. Gymnasij Patauini, cap.7.fol.93.* Barbosa *in Collect.lib.1.Decret.tit.2.c.Ecclesia S. Mariæ,de constit.num.25.*& Ioan. Franc. Fagnanus *in tract.de instit.cens.V.p.4.fol.116.* Philiarchus *de offi.Sacer.p.1.lib.3.c.9.in fin.* Tannerus *in 1.2.disput.5.quæst.5.dub.4.num.132.*

2. Deinde in præsenti materia notanda est illa celebris doctrina, quam ex Theologis affert Suarez *de legib.lib.7.cap.13.num.12.* tolerantiam, sola supposita scientia, non indicare sufficienter consensum: quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, *iuxta cap.cum iam dudum. de praben.* Vnde ait Filliucius *vbi supr.tom.1.tract.16.c.10.num.256.* loquens in terminis nostri casus, [Simplex tolerantia, quando, scilicet Princeps non potest commodè prouidere, non satis est ad dispensandum, *ex cap.denique dist.4.*] Et Iurisconsultus Surd. *tom.3.cons.301.n.37.* asserit, in his casibus tolerantiam Papæ non esse approbatiuam, animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem; sed potiùs, vt scandalum vitetur.Et hoc posteà etiā docuit Collegium Bononiense *contra Venetos in respons. pro liber. Eccl.n.57.*

Supr. hoc & seqq. in hac Res. in §.1. non præteritæ. & infra in Resol.30. §.vlt.

3. Sed, his non obstantibus, non desunt Doctores excusantes aliquas consuetudines aduersùs libertatem Ecclesiasticam ex tacito consensu Pontificis: quia scit, & tolerat, vt Salgado *vbi sup. de protect.regia tom.1.p.1.cap.1.prel.3.num.148.* Lessius *lib.2.cap.33.dub.3.n.39.* Turrian.*in 2.2.tom.2.disp.14.dub.4.n.12.* Salas *de legib.q.96.tr.14.sect.11.n.121.* Vasq. *opusc.de rest.c.6.§.1.num.33.* Molina *de iust.tom.3.tract.2.disput.207.n.3.*& ipse Malder. *in 2.2.tract.5.cap.6.num.8.* Ergo non est verum, dicere absolutè, quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis consensus Pontificis: sed dicendum est, quòd stante publicatione Bullæ, quando adsit talis consensus Pontificis tacitus, & approbatiuus, colligendus erit prudenter; vt notat. Malderus *vbi sup.* cum Henriquez, ex rationibus,& coniecturis.Sed quia res est multùm dubia, & periculosa, videant Principes, & ministri laicalis iurisdictionis, quid faciant.

RESOL. XI.

An consuetudo possit in aliquo casu particulari tribuere iurisdictionem iudici laico?
Et an dicta consuetudines excusentur per tolerantiam Papæ? Ex part.4.tract.1.Res.1.

§.1. **A**Ffirmatiuè respondet Pereira *de manu Regia, part.2.cap.50.num.41.* vbi sic ait:Cùm agitur de iurisdictione Ecclesiastica in casu aliquo particulari tribuenda, iudici laico ex vsu & consuetudine acquiri potest; quare etiamsi in hac cognitione aliqua esset spiritualitatis quæstio, seu vmbra, rectè quidem ex tam antiquo vsu, & diuturna obseruantia eius definitionem laici acquirere potuissent. Ita ille, quod etiam docuerat *in 1.part.cap.5.num.4.*

Quo ad hoc in duabus præcedentibus Res. & sup. ex Res. 2. lege doctrinā.§.Sed dato. & seq. & signanter infra in Resol. 335. & in alia eius primæ not.

1. Sed hæc opinio, pace viri quidem docti, & inter præclara Lusitaniæ ingenia nemini secundi,mihi displicet, quia omnes consuetudines à DD.reprobatæ essent validæ,quia semper sunt circa particulares casus; & ideo hanc sententiam reprobat Bonacina *tom.3.disp.1.q.20.punct.3.n.10.* Castrus Palaus *in opere morali tom.2.disp.vnica,punct.12.num.2.& 3.*& Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.c.32.num.14.& seq.* Ratio est, quia iure, vt *Authentica cassa, C. de sacros. Eccles.cap.cum terra, de elect. cap.ad nostram,& cap. cum inter, de consuet.* non loquuntur de consuetudine abrogante totam immunitatem Clericorum, vel in

in tota materia eius, vel in omnibus criminibus, vel omnibus causis ciuilibus, vel alia simili magna parte exemptionis, quia nunquam tales consuetudines fuerunt in Regnis Catholicis à multis annis introductæ, vel etiam inueteratæ, neque hoc authores canonum ignorabant: loquuntur igitur de consuetudine particulari, vt apertè patet ex *cap. clerici, de iudic.* & ideo aliqui authores, quando volunt defendere aliquas consuetudines Regnorum, cum consuetudine adducunt famam priuilegij, vt facit Philippus Probus *in addit. ad Io. Monachum. in cap. si iudex laicus, de sent. excomm. in 6. num. 3.* & Carolus Degrassalius *in Regal. Fran. lib. 2. c. 17.* nam, vt rectè obseruat idem Suarez *vbi suprà cap. 34. num. 17.* si cum consuetudine coniungatur constans fama, & traditio, antiqua seu immemorabilis, quòd præcesserit priuilegium, & talis traditio integra probetur, videtur sufficiens vt talis consuetudo pro priuilegio reputetur: vnde ex his apparet, non esse admittendam doctrinam traditam ad Aluaro Velasco *in praxi de partit. cap. 35. num. 11.* vbi docet, consuetudinem immemorialem valere, etiamsi sit præiudicialis Ecclesiæ; sed de hac quæstione infrà etiam redibit sermo, vbi videbimus an iudex laicus ex consuetudine possit iudicare Clericos in minoribus? Et circa præsentem quæstionem ne prætermittas videre Alexandrum Pesantium *in 2. 2. D. Thomæ q. 62. art. 2. disput. 6.* & Petrum Binsfeldium *in comment. de iniurijs & damno dato, cap. 7. concl. 12. dub. 3.* vbi reprobat consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, etiamsi exemptio Clericorum non esset de iure diuino, sed tantùm humano.

Sup. hoc inf. in Ref. 14. §. 7. ad quartum. & supr. in Ref. 8. §. 2. paulo post initium, & prope fin. & inferius in tr. 3. Ref. 19. §. 2. ante med. à vers. & certè.

Infra in Resol. quæ hic est inf. 64.

3. Verùm an dictæ consuetudines excusentur per tolerantiam Papæ, traditum est *in part. 1. tract. 2. resol. 5.* nunc addam tantùm ea, quæ circa illud sentit Peregrinus *de immun. Eccles. c. 2. n. 34.* vbi postquam reprobaret ex sacris Canonibus omnes consuetudines contra immunitatē Ecclesiasticam, tandem sic asserit: Colligitur ex supradictis quòd excusari non possunt iudices & officiales curiæ sæcularis illa communi & vulgari excusatione, quòd Summus Pontifex vidit & tolerat, nec declarat illos nominatim excommunicatos, & per consequens tacitè videtur consentire, & iste tacitus consensus sufficiens sit ad excusandos illos à peccato & censuris. Nam decipiuntur, quia licèt nominatim non excommunicentur, non tamen per hoc sequitur quòd non sint excommunicati in Bulla Cœnæ Domini; & similiter decipiuntur dum præsupponunt subesse tacitum Romani Pontificis consensum, imò quotidie Summi Pontifices conqueruntur, cùm oratoribus Principum prohibent, pœnas constituunt, & quotannis in die Cœnæ Dom. publicam & solemnem sententiam ferunt cōtra magistratus, iudices, &c. sæculares, qui talia agunt contra immunitatem & libertatem Ecclesiæ & personarum Ecclesiasticarum, annullando omnes consuetudines & præscriptiones, seu corruptelas, & abusus supradictos. Ex qua publicatione sententiæ manifestè demonstrāt non adesse tolerantiam, quam ipsi præsupponunt. Ita Peregr. *vbi sup.* & Castrus Palans *in opere morali tom. 2. disp. vnic. de immun. Eccles. punct. 12. n. 3.* docet longè abesse Pontificem ab hoc consensu, cùm quotannis in Bulla Cœnæ abroget omnes consuetudines immunitati derogantes. Idem docet nouissimè Gabriel Lotherius *de re beneficiaria lib. 3. q. 33. num. 19.* Vnde P. Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 32. num. 11.* sic ait. Semper Apostolica Sedes per sententias, vel per expressa edicta consuetudinibus contra libertatem Ecclesiasticam resistit, & specialiter in Bulla Cœnæ singulis annis eas reuocat, vel potiùs irritas esse declarat. Ergo numquam potest præsumi tacitus consensus Pontificis. Nam licèt fortasse Pontifices non ignorent multa per consuetudinem fieri contra libertatem Ecclesiasticam, quæ non punit: sed quodammodo tolerat, non ideo est quia consentiant, sed quia sine periculo maioris mali non possunt efficaciùs resistere, & ideo non consentiunt, sed permittunt. Ita ille. Ex his igitur apparet semper & absolutè non esse verum dicere, quòd si Papa tolerat aliquam consuetudinē; ergo consentit in illam. Vide Duardum *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 19. q. 8. n. 25.* Bonacinam *loco cit. q. 15. punct. 4. §. 3. n. 3. in fine.* & Fagnanum *in respons. pro cens. Pauli V. fol. mihi* 119. cum Aponte *in respons. pro cens. Pauli V. fol. 11. & 45.* & Antonio Bouio *in respons. pro cens. Pauli V. part. 4. ad arg. 11. & 12. fol. 73.* & Collegio Bononiensi *in respons. pro liber. Eccles. n. 57.* Vnde dum Pereira *vbi sup. cap. 24. n. 32.* asserit, quòd idem operatur tolerantiam S. Pontificis, ad dispensatio, verum est si loquitur de tolerantia approbatiua; secus autem de permissiua. Vide Cochier *de libert. part. 2. cap. 3. num. 8.*

Quæ hic est Ref. antecedens, & in alijs eius not. 2.

Sup. hoc & seq. in hac Ref. in Ref. not. præteritæ, &c.

RESOL. XII.

An concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege sint priuilegium, & an sint reuocata per Bullam Cœnæ? Ex part. 1. tract. 2. Res. 96. & alias 95.

§. 1. DOctus Iurisconsultus Gabriel Pereira *in suo tract. de manu Regia, p. 1. tract. 6. num. 3. & 4.* partem tenet negatiuam: putat enim, ex concordatis non induci priuilegium, sed specialis contractus vltrò, citróque obligatorius: & impugnat Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 24. num. 22.* affirmatiuam sententiam docentem.

2. Sed Episcopus Antuerpiensis, Ioan. Malderus *in part. 2. D. Thomæ, quæst. 96. art. 4. fol. 407. col. 1.* sententiam Suarez, & meritò amplexus est. Dico igitur, tales concordias habere vim cuiusdam priuilegij. Vnde inferendum est, quòd, sicut priuilegium reuocatur ad libitum concedentis, ita pariter concordata. Ei ita etiam docet nouissimè Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 10. n. 3.*

3. An verò reuocata sit per Bullam Cœnæ, negatiuè respondet Pereira *vbi suprà, n. 13.* Sed sententiam affirmatiuam docet Azor. *in sum. tom. 1. lib. 5. c. 12. vers. ex dictis*, quam videtur probare Suarez *loc. cit. à n. 29.* Sed, cùm sit dictum, concordata concedi per modum priuilegij, asserendum est de dictis concordatis, id, quod diximus de priuilegiis *suprà in Res. 6.* vbi adduximus DD. partem negantem & affirmantem defendentes.

Quæ hic est supra Ref. 7. sed lege etiā alias eius notationū.

RESOL. XIII.

An concordata cum Summo Pontifice possint postea reuocari à Principe laico?

Et quid è contra?

Et an concordata inter Clericos, & sæculares etiam in Concilio Prouinciali facta, nisi confirmentur authoritate Pontificis, nihil operentur contra priuilegium Immunitatis? Ex part. 5. tract. 1. Res. 14.

§. 1. QVo ad hoc non est eadem ratio Principis laici, quæ est Papæ, quia ille, si quid priuilegij & fauoris facit Ecclesiæ per aliqua concordata, vel priuilegia, omnino id facit Superiori, & non subdito, & ideo manet irreuocabile per illius potestatem; sed Papa quicquid fauoris, aut priuilegij facit Principi laico, cùm semper faciat sibi subdito in spiritualibus, ideo semper remanet à se reuocabile, si

Sup. hoc supr. in Ref. 4. & latè infra in Ref. 325. & signanter §. 7.

ita postulet ratio boni spiritualis, & bonum regimen ipsius Ecclesiæ. Vnde Pontifex per nullum contractum potest à se abdicare supremam potestatem ad liberè disponendum de his omnibus, quæ faciunt ad bonam gubernationem Ecclesiæ, vt notat Felinus *in cap. nouit. de iudiciis, num.*8. & ideò omnis contractus & conuentio Papæ cum quolibet Principe semper intelligitur cum hac tacita conditione, dummodo id non vergat in præiudicium & damnum Ecclesiæ, quæ generalis doctrina speciali ratione locum habet in materia exemptionis, tum quia quicquid in ea remittitur ex parte Ecclesiæ ordinariè liberaliter siue compensatione conceditur, tum maximè, quia in hac exemptione magis est attendendum bonum commune status clericalis, quàm vlla conuentio cum temporali Principe facta, quia necesse est vt semper habeat illam conditionem tacitè inclusam, dummodo in præiudicium, aut vexationem, aut vilipendium status clericalis non cedat, aut sequatur aliquando ex concordia. Intercedente igitur simili causa poterit reuocari, sine illa verò non poterit saltem licitè, si tamen fiat, existimo factum tenere propter supremam spiritualem potestatem Pontificis, quæ in se minui non potest: quod etiam dicendum est de priuilegiis. Et ideò in Bulla Cœnæ de *anno* 1586. à Sixto V. fuerunt reuocata priuilegia omnia quibuscumque concessa, etiamsi Pontificali, Imperiali, Regali, aut quauis Ecclesiastica, aut mundana dignitate præfulgeant, & ex quacumque causa essent concessa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, &c. & magis in specie quoad violatores Ecclesiasticæ immunitatis idem ferè habetur de iure communi *in cap. Clericis*, §. *fin. de immunitat. Eccles. in* 6. vt notat *ibi* glossa *vers. Non obstantibus*, & quamuis Papa in concessione alicuius priuilegij expresse profiteatur quòd numquam sit illud reuocaturus, adhuc tamen potest illud reuocare, & censeri debet etiam reuocare de facto, quando in posteriori aliqua constitutione apponit clausulas derogatorias, vt expressè habetur *in cap.* 1. *de constitut. in* 6. & semper sibi reseruat maiorem potestatem ad reuocandum, quàm vnquam concedat per priuilegium, ex *cap. dudum*, §. *nos igitur, de præbend. in* 6. & hæc omnia docet Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4.*cap.*34.*n.*24. Badellus *in disput. Theolog. tom.*1.*lib.*5.*disput.*40.*num.*7. & 8. Alterius *de censur. disput.*11.*lib.*5.*cap.*5. *in fine*, & alij. Vnde est audiendus Rebuffus *in concordatis, tit. de collationibus*, qui in Præfatione quæstionem proponit *in* §. *insuper quæro*, an altera pars valeat derogari his concordatis? & respondet non posse, & tamen loquitur de concordatis inter Reges, & Pontifices.

Sup. his supra in Ref. 7 cursim in §. At posse. & infrà in Ref. 43. §. Vlt. & in Ref. 325. §. 7. & seq. & si places, lege alias Ref. & §§. positos in annot. §. 2. Ref. 1. huius annot.

2. Sed hæc doctrina, vt *suprà* diximus, non procedit ex parte Principum, licet sit vera ex parte Papæ, & ideò licet exemptio Clericorum esset de iure humano, quod ego nego; non potest tamen ampliùs reuocari ab Imperatoribus, quia, vt dictum est, & docet communis doctrina Canonistarum apud Felinum *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ num.*97.*de constit.* & *in cap. nouit. de indic. num.*6. & apud Azorium *tom.*1.*lib.*5.*cap.*13.*quæs.*5. Gueuaram *in propugnac. libert. Eccles. assert.*1.§.7.*num.*33. & 34. & Baldellum *vbi suprà, lib.*5.*disput.*35.*num.*17. priuilegia semel concessa Ecclesiis, vel ad pias causas, aut personis non subditis, non possunt ampliùs reuocari, quia eo ipso transeunt in ius alterius, in quem ampliùs non manet potestas, cùm non sit subditus concedenti, & tanto magis si sint concessa in remunerationem laborum, & sint data ob merita, vt certè contingit in casu præsenti de exemptione concessa Clericis.

Sup. hoc suprà in Ref. 4. & infrà in Ref. 43. in principio. & in fine, & in Ref. 49. per totam, & signanter §. Igitur. & seq. & in Ref. 196. & 197. §. 1. in fine, & seq. & in Ref. 325. &c.

3. Non desinam etiam hîc obiter adnotare concordata inter Ecclesiasticos, & sæculares, etiam in Concilio Prouinciali facta, nisi confirmentur auctoritate Summi Pontificis nihil operari contra priuilegium immunitatis: quod intelligitur quando per concordiam concederetur laicis aliqua iurisdictio in Clericos, nam si non conceditur iurisdictio, sed tantùm executio aliqua, vel nudum factum, valida erit talis concordia, vt eripere, v. g. arma Clericis noctu illa portantibus, vel comprehendere Clericum in graui delicto inuentum, &c. Ita Suarez, & Baldellus *locis citatis*, qui optimè aduertunt huiusmodi concordiam semper esse debere ab arbitrio Prælatorum Ecclesiasticorum dependentem, non enim possunt ius aliquod in iudicibus laicis transferre, & ideo semper erit integrum Prælatis prohibere laicis, non obstante concordia, ne tales actiones exequantur, etiam dicta concordata essent consuetudine firmata.

Sup. contentis in hoc §. suprà in Ref. 2. §. Sed dicer. & infrà in Ref. 37. §. penult. & in Ref. 256. cursim in §. vlt. & in Ref. 295. & 335. §. vlt. & in tom. 4. tract. 6. Ref. 59. §. 2. à lin. 7. & in tom. 6. tract. 2. Ref. 23. §. 1.

RESOL. XIV.

An in Regno Siciliæ possit Rex disponere ad libitum, in quoscumque vsus voluerit, de fructibus Ecclesiarum vacantium?

Et quid est sentiendum de consuetudine circa hoc. Ex part. 7. tract. 10. & Misc. 1. Ref. 1

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docuit Regens Dominus Petrus Corsetrus postea Episc. Cephaldulensis in quodam voto sub die 16. Febr. 1634. directo ad Excellentissimum Ducem Alcala. Vbi mordicus tenet Regem nostrũ de spoliis Ecclesiarum vacantium huius Regni Siciliæ, *Poterne, disponere à sua voluntà, come ne resta seruita, & hauerne facoltà libera & assoluta di farne quel che gli piace; atteso che, Quilibet est arbiter, & moderator rei suæ.* Ita ille, qui conatur hoc probare. Primò ex consensu Ministrorum Regiorum, qui hanc sententiam vt certam tenent. Secundò quia præsumitur Reges fundasse Ecclesias huius Regni cum tali conditione. Tertiò ex consuetudine. Quartò ex priuilegio. Quintò ex simili Regalia, quam habet Rex Franciæ. Et Sextò ex exemplis, in quibus Reges liberè disposuerunt de supradictis spoliis,

2. Sed hæc omnia prorsus refellenda esse puto, Et ideò ad primum argumentum assero plures Ministros Regios tam mortuos, quàm viuentes hanc sententiam acriter improbasse, & improbare: vt patet ex Epistola Regis inferius apponenda, & subscripta à dignissimis supremi Consilij Italiæ Regentibus. Ita ego testor sensisse Ioan. Baptist. de Blasehis M. C. Præsidem integerrimum, & Dominum Petr. de Blasis, D. Henricum Tortoreti, D. Garsiam Mastrilli Consiliarios Regios, omnes heu mihi olim addictissimos: Et ita mihi constat etiam sentire multos alios Ministros Regios viuentes, quorum nomina consultò hîc apponere nolo. Et sententiam Corsetti nouissimè improbat vt *infrà* patebit Ioan. Solorzanus supremi Consilij Indiarum meritissimus fiscus, & Franc. Salernus *in fine huius disceptationis* citandus testatur, quod concors sententia Regiorom Ministrorum semper fuit, Regem non posse ad libitum de fructibus Ecclesiarnm vacantium disponere.

3. Ad secundum Argumentum, quòd præsumitur Ecclesias fuisse fundatas cum tali conditione, gratis dicitur: nam in earum fundationibus, vt ex lectura patet, nec verbum quidem inuenitur de tali conditione apposita, quæ quidem de iure, vt notat Gloss. *in cap. generali de elect. in* 6. & *ibi* Ioann. Vanquel.

quel. in ipsa fundatione approbanda est: Adde quod in dubio præsumendum est bona Ecclesiæ concessa esse purè, absolutè, & pleno iure, sine vlla reseruatione, vt tradit Ioan. Cochier *de liber. Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 9. Vvamesius *tom.* .... *consil.* 174. *num.* 7. & alij. Ergo, &c.

4. Ad tertium Argumentum. Nego adesse consuetudinem, quòd Reges Siculi disponant de dictis spoliis ad libitum: quod in priscis Regibus euidenter probatur exemplo Guilielmi Regis, qui *in Constitutionibus Regni lib.* 1. *num.* 31. ordinat, & declarat spolia Ecclesiarum custodienda esse fideliter pro futuris Prælatis. Vnde Renatus Choppinus *de sacra Politia lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 11. sic ait. Non aliter vacantium Siciliæ Ecclesiæ sedium custodes, se professi sunt Reges prisci, ita vt qui condendis Episcopo fructibus annuis commissi fuerant dispensatores mandato Principis cogerentur, eiusve cutationis rationes nouo Antistiri reddere. Sic ille. Posteriores verò Reges inuenio non ad nouum Antistitem, sed in vsus pios distribuere spolia viduarum Ecclesiarum consueuisse.

5. Vnde patet non esse verum dicere adesse consuetudinem, vt Reges nostri disponant ad libitum in quoscumque vsus voluerint de spoliis vacantium Ecclesiarum; immò consuetudo est in contrarium, vt testatur ipse Rex, & supremum Italiæ Consilium in Epistola *infrà* apposita, & omnibus patet, nec indiget probatione: nam si talis adesset consuetudo, esset valde periculosa pro Regum conscientiis, per ea quæ adducit Sanch. *in Opusc.* 10. 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 50. *num.* 10. Et Mancinus *controu. iuris differ.* 5. *cap.* 13. *num.* 46. vbi probant prohibitionem disponendi de bonis Ecclesiast. in vsus non pios esse de iure diuino, & naturali, quod non potest derogare consuetudo. Et hoc etiam tenet Adamus Tanner. 1 2. 2. *D. Thoma disp.* 4. *q.* 6. *dub.* 8. *n.* 249. *cum sequent.* Molina *de iust. tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 147. *n.* 27. Maytana *in consult. de spoliis n.* 65. & alij pcoes ipsos. Vide etiam Henricum Canisium *in Com. ad l.* 3. *decr. tit.* 62. *cap.* 1. *fol.* 512. & *tit.* 27. *cap.* 1. *fol.* 195. damnant similem consuetudinem tanquam irrationabilem vt potè Ecclesiæ nociuam, & pauperibus. Vnde cum Henric. II. inter consuetudines auitas, quas obseruari volebat, vna esset quòd redditus Ecclesiarum vacantium ad ipsum pertinerent; quia talis consuetudo erat contra libertatem Ecclesiasticam, reprobata fuit à S. Thoma Cantuariensi, & ab Alex. III. vt patet apud Baronium *tom.* 12. *anno* 1164. & Richardum Bruneum *in Monomachia num.* 53. §. 13. Et ideo non grauabor hìc apponere carmina Vvilelm. Briti illius æui Poëtæ apud Laurentium Landmeter *de vetero clerico lib.* 2. *cap.* 29. & Choppinum *lib.* 1. *Monast. num.* 9. qui loquens de Henric. II. Rege Anglo sic cecinit;

(Sup. hoc infrà in §. 11. huius Res. & in aliis annot. positæ ad mediū præcitati §.)

Nam quoties Pastore carens Pralatica sedes
Ciuili Letho, naturalive vacasset,
Protinus Ecclesia bona cuncta vacantia ab ipso
Vsurpata suos conuertebantur in vsus.
Sicque Dei sponsam viduans, quantum ipse volebat,
Cogebat placido sibi demum nubere sponso.
Istaque causa fuit aliis specialior, ob quam
Ense trucidauit Thomam trux ille beatum,
Qui tam peruersos ritus abolere volebat.

6. Et ad confirmationem supradictorum etiam non grauabor hìc apponere verba Michaëlis Raussel asserentis consuetudinem aliquorum Regum Angliæ retinendi spolia Ecclesiarum pro suo ærario fuisse abusum. Sic enim ait in Historia Pontificiæ iurisdictionis *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 38. Henricus I. cùm mortuo Anselmo noui Pontificis cooptationem ad quinque annos distulisset, vt interea medios fructus lucrifaceret, callidè excusabatur hanc moram ideò se afferre; vt post exquisitam deliberationem aliquem tandem inueniret, qui Laufranchi & Anselmi virtutib. respondens tantæ dignitati sufficeret: Henric. deinde II. lege lata in Conuentu Clarendon. statuit vacantis Episcopatus, Archiep. Abbatiæ, & Prioratus redditus ad Regem spectares: verùm postea renocauit quicquid contra libertatem & iura Ecclesiæ statuerat; sed non obstante renocatione hunc abusum perdurasse testatum habemus, ex querelis Clerici Anglici 1306. Ita Raussel, vnde apparet: quòd licet Reges Angliæ intendissent habere Regaliam in Ecclesiis vacantibus, vt testatur Archidiaconus, & Butrius *in cap. generali de Elect. in* 6. tamen eis non licebat fructus dictarum Ecclesiarum sibi applicare, vt docet Martha *loc. cit. de iurisd. p.* 2. *cap.* 94. *n.* 19. & contrarium facientes abusum rectè cummisisse asserit Raussel, & ideò iram diuinam meruerunt. Vnde loquens de Gulielmo Rege idem Raussel, *vbi suprà* sic ait. Anglorum Reges quidam huiusmodi redditus successor reseruarunt; quidam fisco suo addixerunt; ac istorum præsertim fuit Guilielmus Rufus, qui ob hanc inuasionem creditur nutu diuino transfixus ab vno ex suis, dum venatur, sagitta, qua ille feram appetebat. Ita ille. Audiant hoc Reges, & contremiscant.

7. Ad quartum Argum. de Priuilegio quod affert ex Luca la Barbera *in libro vocato Capibreuio Ecclesiastico* posset aliquis respondere ex Cardin. Baronio *tom.* 11. anno 1097. huic Auctori nullam fidem adhibendam esse, & vt verum fatear apud Siculos cordatos talis Auctor magnam non habet auctoritatem. Adde quod qui adducit priuilegium eius literas docere, & proferre debet ex *cap.* 1. *de fide instrum.* & *ex cap. porro de priuil.* & *ibi* Abbas, Decius, & alij, quos citat & sequitur Petrus de Vries *ad Ritum M.C.V.* 235. *p.* 2. *n.* 263. & Barbosa *in Collectan. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 33. *cap.* 3. *num.* 5. & ita refellens aliqua Priuilegia Regibus, vt prætendebatur concessa docuit sac. Rota Romana *in Oscensi Canonicatus die* 1. *Decembr.* 1595. coram Pegna, & *in Assertione libertatis Ecclesiastica in causa Venetorum anno.* 1607. quib. adde Pesantium. *tract. de immunit. Ecclesiast. disp.* 18. *n.* 2. & nouissimè eruditum Ioann. Aut. de Saura *in voto Platonis de primis instantiis, & aliis recursibus* §. 1. *fol.* 48. *colum.* 2. cum Ziillesio *in Defensione Abbatia Sancti Maximini sect.* 2. §. 4. Et ideo Castaldus *tr. de Imper. q.* 100. *num.* 16. rectè docuit quod cum priuilegia in facto consistant, quantum de eis constabit cum eis tenendum erit, non enim præsumuntur.

(Sup. hoc suprà in Res. 8. ex doctrina §. 2. paulo post initiū, à Vers. Quæri potest. & in Res. 11. §. 2. ad medium à vers. & ideo & melius infrà in tract. 3. Res. 19. §. 2 ante medium, à vers. & certe qui priuilegium.)

8. Vnde Card. Tuschus *tom.* 5. *concl.* 342. *n.* 119. & alij asserunt non sufficere allegare priuilegium Summi Pontificis in genere, sed allegandum esse in specie; sed dictus Lucas nullum tenorem priuilegij adducit, neque diem & annum concessionis nec nomen Pontificis; ergo, &c. Nec valet dicere, quòd de priuilegio testatur etiam Ferdinandus cognomento Catholicus: Nam Regi testanti de aliqua re non creditur, quando agitur de præiudicio tertij, vt docet Franc. Ferrer. *in Constit. hac nostra obseruat.* 3. *n.* 4. Gaspar Kloxius *in tract. Nomicopolitico de Contribut. c.* 20. *n.* 441. & alij. Nec etiam tutè Catholico Regi nostro Martini Regis exempla proponi possunt, ex eo quod tunc idem Rex fauebat partibus Antipapæ Auenionensis. Et ego obseruo, quòd in Epistola Regis nunc feliciter regnantis inferius apponenda, supremum Italiæ Consilium nullam mentionem facit de supradicto priuilegio; sicut nec fecerunt Oratores Regis nostri, in memor. ad Pontificem contra Responsiones N. *cap.* 8. *num.* 157. & tamen ibi obseruant Regem Galliæ habere tale priuilegium.

9. Non

9. Non desinam hîc etiam adnotare, quod ex alio capite redditur hoc priuilegium suspectum: quia licet Molina *de Iust. tom. 1. tr. 2. disput. 148. n. 33.* Mancinus *in Contr. iur. Differt. 5. c. 13. n. 80.* & alij asserant ex graui & rationabili causa posse summum Pontificem concedere facultatem disponendi de bonis Ecclesiasticis ad vsus profanos; tamen, vt benè aduertit Sanch. *in Opusc. to. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 51. num. 9.* & Corduba *lib. 1. quæst. 18. ad 1. & 2.* hoc non procedit quando Pontifex concederet facultatem disponendi in notabili quantitate, ita vt esset valde onerosa Ecclesiæ, vel pauperum necessitatibus: quò omnia acciderent in Sicilia ex concessione asserti Priuilegij, vt patet, nec eget probatione; ergo dicendum videtur, creditu difficile esse tale priuilegium de disponendo ad libitum etiam in profanos vsus de bonis vacantium Ecclesiarum.

Supr. hoc in tom. 4. tr. 7. Resol. 29. in fin. & ex lata doctrina Resol. 20. signanter, §. vlt. & in Resol. 27. §. 2. à lin. 3. & in alijs eius not.

10. Ad quintum Argum. quod Rex possit expendere fructus vacantium Ecclesiarum in quoscumque vsus voluerit, ratione Regaliæ, quam etiam habet Rex Galliæ, Respondeo quod licet non desint vsq; ad hæc tempora qui temerè supradictas Regalias defendant, vnde nouissimè hoc anno 1641. Hieron. Florens. *in dub. 1. Decret. tit. 6. de electione & electi potestate fol. 213.* sic ausus est dicere. Eadem ratione defuncto Episcopo, vel Prælato Regalia vacantia, sicut reliqua feuda quoties vacant, nomine Regis occupantur, & donec à Rege nouus Prælatus sacramento præstito Regalia receperit interim fructus omnes suos Rex facit, fructus inquam omnes, & per consequens collationes etiam beneficiorum, quæ tempore mortis Episcopi, vel iure & facto, vel iure tantum, vel facto tantum vacant. Hoc quidem ius Regium cum sit antiquissimum simul cum Regno natum, huiusmodi collationes, præiudicium non patiuntur per recentiora, nec eis potest derogari per Decretales, statuta particularia Ecclesiarum, Pragmaticas, Concordata, Indulta, vel Mandata Apostolica. Ita ille cuius quidem verba censoria expurgatione Sacræ Congregationis Indicis, digna esse censeo; Et ideo aduersus supradictas Regalias acriter, & meritò insurgit ex Doctoribus Gallis Remundus Rufus *in Defens. contra Molineum edita Parisijs anno 1553. fol. mihi 370.* & inter Belgas Ioan. Kochier *in Vindicijs libertatis Ecclesiasticæ lib. 2. cap. 3.* & doctissimus Boëtius Epo. *in Hæreticis Quæstionibus lib. 1. per totum*, vbi *n. 141.* sic tandem exclamat. Dicimus igitur, ac alta voce pronunciamus nullam prorsus aliam Regalium defendendorum rationem fore iustam, præter solum, & vnicum solius Romani Pontificis, Ecclesiæ Catholicæ Capitis inter homines diuinitus constituti priuilegium; quo laici rerum talium secundum commune ius alioquin incapaces ex mera gratia benignitatéque summi Moderatoris Ecclesiastici redduntur earumdem capaces: sic Eponius. Hinc indiuidualiter pro casu nostro Martha *de iurisd. part. 2. cap. 40. num. 29.* & Azotius *part. 2. lib. 8. cap. 4. quæst. 2.* docent nullatenus competere Regibus ius super spolia vacantium Ecclesiarum. Vnde Regibus Galliæ ex concessione Apostolica spolia Ecclesiarum vacantium pertinere, ex Duareno, & Choppino notauerunt Oratores Regis nostri *in Replica, ad Responsiones N. cap. 8. num. 157.* vbi asserunt [Los espolios en Francia los gocan los Reges por concession Apostolica.] Sed quidquid sit de hoc, certum est Reges Francorum spolia Ecclesiarum vacantium non expendisse vnquam nec expendere nisi in pios vsus, vt testatur Raussel, Auctor Gallus *in Histor. Pont. iuris lib. 5. cap. 3. num. 15.* & tandem (attendas quæso amice lector) nullam Regaliam disponendi de bonis vacantium Ecclesiarum pro libito Regibus competere, & præsertim Regi Siculo, sed abusum esse, non ex alio ore probandum est, quam Friderici II. Imperatoris, & Siciliæ Regis. Is enim in quadam Bulla aurea, quam summariè adducit Spondanus *in Annalibus Ecclesiasticis to. 1. ann. 1213. num. 4.* & per extensum inuenies apud Baronium, *to. 11. an. 1097.* vbi sic asserit. *Illum quoque dimittimus, & reputamus abusum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium nostri consueuerunt antecessores committere pro motu propria voluntatis. Omnia nos spiritualia vobis, & aliarum Ecclesiarum Prælatis relinquimus liberè disponenda, vt quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo rectâ distributione reddantur.* Ita Fridericus in supr. citata Bulla data apud Egram per manus Bertholdi de Nise Regalis Aulæ Protonotarij, quarto Idus Iulij an. Domini 1213. quibus verbis vt liquidò patet, apertè fatetur se & alios Reges Siculos non potuisse de redditibus Ecclesiarum vacantium licitè disponere ad voluntatis libitum ratione Regaliæ, & si aliquando ab ipsis hoc factum fuit, per abusum factum fuisse asserere non veretur. Quid ad hæc respondebit supracitatus Minister Regius? Si Frideric. Imperator, & Rex Siciliæ hanc Regaliam liberè disponendi de fructibus viduarum Ecclesiarum sibi, & antecessoribus suis de iure minimè competere cognouit. Quo iure ipse ausus est Regibus Siculis illam tribuere. Negandum est igitur ratione Regaliæ competere Regib. fructus vacantium Ecclesiarum.

11. Ad sextum verò Argum. de exemplis adductis in contrarium, Respondeo aliqua & non pauca ex ipsis reduci posse ad opera pia. Et de illa assignatione pro Creditoribus Cardinalis Rudolphi, sola intercessio Summi Pontificis securum reddit Regem in conscientia. Ad alia verò dicendum est, illa non ad ius, sed ad factum pertinere, propter quod veritatem negare non possumus, neque illorum rationem dare tenemur, sed hoc ad illos spectare, qui consuluerunt Regibus nostris talia facere. Adde quòd, quid fieri debeat spectandum, sit & non quod factum est, vt patet ex *l. sed licet, ff. de offic. Præs.* & ex *cap. cum causam, de elect.* Ideo pro coronide huius resol. apponam verba P. de Soto *in inst. Sacerd. p. 2. sect. 3.* vbi sic ait: Constat ex decursu totius Ecclesiæ ab Apostolis ex ipso iure diuino bona omnium Ecclesiarum, cùm Christi sint, meritò etiam pauperum esse, nec vlla ratione, aut humana potestate fieri posse, vt licitè in alios vsus, quàm Ecclesiasticos, & pauperes expendi possint. Ita ille. Et Nauarr. Major, Sylu. Angel. Aluar. Pelagius, & alij, quos citat & sequitur Tanner. *in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 6. dub. 8. n. 249.* Verùm quia aliqui probabiliter, vt dictum est, sentiunt contrarium fieri posse, quando tamen ex iusta causa Summ. Pontifex priuilegium alicui concederet: cùm in nostro casu priuilegium sit dubium, & causa etiam dubia, & facultas disponendi nimis laxa, puto, vt dixi, Reges nostros minimè in conscientia securos esse, si expenderent redditus Ecclesiarum vacantium in quoscunque voluerint vsus.

Sup. contento in hoc & seqq. §§. in tom. 4. tr. 7. Ref. 27. & in alijs eius primæ not. & supra in hac ipsamet Ref. in §. 5. ad medium. & infra in §. vlt. à principio, vsque ad med.

12. Et tandem non desinam pro confirmatione supradictorum apponere hîc Epistolam Philippi IV. nunc feliciter regnantis, subscriptam à toto sacro Consilio, & directam ad Ducem Alcalensem tenoris sequentis. [Illustre Duque primo de mi Consejo de Estado, Virrey de Reyno de Napoles, y mi Lugarteniente, y Capitan General en el de Sicilia. Hase recebido la carta, que me escriuistes à 18. de Febrero deste anno con interuencion del Tribunal desse mi Real Patrimonio, en que me dais quenta que haueys differido las executorias de quatro cartas mias, dos de 6. y dos de 23. de Ortubro

pallado:

passado: por las quales mande, que sobre expolios y frutos de Iglesias vacantes se pagasen 35. Ducados à D. Mariano Valgarnera 600. à D. Pedro Testai, y a D. Ottauio Branciforte otros 35. porque quando tomastes à cambio los 1000. escudos vltimos, que se remetieron à Genoua fue prometido que los 500. se pagariam condineros de dichos expolios, y frutos di Iglesias vacantes, y que si se anduuiesse pagando à otros se perdetia el credito, que contanto trauajo se va conseruando, y que con differir el pagamento correrian intetesses y hauiendose visto lo que referis en dicha carta, y que mi consejo supremo de Italia me hà representado, que esta consignacion de los expolios, y fructos vacantes Ecclesiasticos esta destinada para limosnas, y obras pias, y que los Sennores, Reyes mis predecessores de glotiosa memoria mandaron que los dineros procedidos de expolios no entrassen en Thesoreria, si no que estuuiessen por quenta à parte y dellos se hà hecho siempre lismona à Monasterios, y otras obras pias en esse Reyno, y algunas vezes se ha dado para alguna obra pia muy forçosa, y de gran respeto, aunque sea fuera del, y assi mismo se han dado à las personas proueidas en Arçobispados, y obispados, y los demas beneficios para ayuda à sacar las Bulas de su Santitad de la dignidad ò beneficio, à que son presentados, y que yo no soy absoluto dueno, y Señor destos frutos vacantes, y expolios de los Prelados, porque siendo procedidos de cosas Ecclesiasticas, se han de conuertir en dichas obras pias, y no destinarse paras otros fines, como lo han obseruado los Señores Reyes mes ptedecessores, y yo lo he declarado en diuersas ocasiones, mandando tambien, que no se den libranças sobre expolios para pagat deuda, ni en consideracion de seruicios militares, in por via de pension à personas legas, y que no se admittant las compositiones, que los Prelados quieren hazer en vida para dispouer di dichos expolios, porque en la disposicion de dichos bienes se hà da atender à lo que viene à ser mas ptouechoso, y en beneficio de los pobres, y obras pias, y lo contrario sera dar ocasion de escandalo, y conuertirse los frutos Ecclesiasticos en otro fin de aquel paraque fueron destinados, y que la librança de 145. ducados, que poco tiempo hà mande dar en el expolio de la vacante del Arçobispado de Monreal para ayuda alla fabrica, y sustendo de la fundacion que desseo hazer en las casas, donde nuestro Señor fue tan offendido en esta Corte por las personas, que castigò il Santo Officio. Y assi mismo 45. Docados, que hè mandado, se remitan aqui cada eño hasta la quandidad necessaria para comprar capital de dos mil de renta para dicha obra, y otras librançis de mucha piedad, que de dado sobre esta consignaeion, no tendrian efeto, si passesse adelante lo qoe hauias prometido de pagar dichos 500. ducados, qùe se remetieron à Genoua con los dinetos procedidos de dichos expolios y frutos de Iglesias vacantes, y seria cosa de mucho escrupolo respecto de ser este dinero rentas Ecclesiasticas, y que yo sucedò en ella con la obligacion de Prelados y de mala consequentia para adelante, suplicandome el dicho mi consejo supremo de Italia mandasse que non se llegue à la caza de los expolios, y que en todo caso suplais esta cantidad de 500. ducados de qual quier dinero, y que si se tuuiesse sacado de dicha caxa sebelbiesse luego à ella sin permitir, que se llegue à esta consignacion, si no es para los efetos, a que esta destinada, por que con este medio de las limosnas se plaque Dios N. S. Y conceda à esta Corona prosperos successos. Os encargo, que para poder tomar la resolucion, que conuiene en cosa tan importante, me digais lo que se os ofrece en la materia, y el fundamento con que haueys aplicado esto à lo que dezis, no hauiendole hechonunca, y hauiendo en ello el escrupolo, que se apunta. De Madrid 20. d'Agosto 1633. Yo el Rey Carrera. R. Brancia. R. de Neapoli. R. Torrezilla, R.D. Iuicus Secretar.] Nota verò quòd stante supradicta epistola ex ordine Ducis Alcalensis memoratus minister Regius pro sua iustificatione edidit votum cum rationibus adductis soprà, quas sat à nobis labefactatas esse putamus.

13. Denique non reticeam, quòd post hæc scripta an. 1635. & à viuis amicissimis visa & approbata, edidit sua erudita consilia hoc an. 1640. Franc. Salern. qui *in lib. 1. consil.* 18. §. 1. *num.* 5. nostram sententiam mordicus tenet, docens Regem nostrum neque ex priuilegio, neque ex consuetudine posse expendere fructus Ecclesiarum vacantium pro libro in quoscumque vsus voluerit, sic itaque asserit. Omnino displicet cuiusdam Regij Ministri placitum volentis posse Dominum Regem ad libitom in quoscumque vsus etiam prophanos disponere de Clericorum spoliis, ac fructibus vacantium Ecclesiarum: hoc enim ius neque priuilegio, neque consuetudine quæri potest, vt liquido constat: Prohibitio enim disponendi de bonis Ecclesiasticis in prophanos vsus est de iure diuino, & naturali. Et quamuis nonnulli velint posse Papam ex graui causa eam liberam concedere facultatem, tamen intelligunt in parua, non autem in notabili quantitate. Quamobrem dum hic Regius Administer Regi fauere nititur, ei penitùs aduersatur. Deinde concors est, ac semper fuit omnium aliorum Ministorum senteotia, id ioris Regi minimè competere. Ita Salernus cui nouissimè addendus est eruditissimus, ac doctissimus Ioan. Salotz. Regius Consiliarius *de Indiarum iure tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 78. vbi sic ait. Etsi concedamus Regem nostrum iusto aliquo titulo, vel colore bonis Ecclesiarum vacantium potiri possè, adhuc tamen non videtur salua securitate conscientiæ ei consuli posse, quod liberè & absolutè pro arbitrio suo in quoslibet vsus expendere possit, cùm quoad illa in locum Prælati intret & subrogetur, cuius obligatio erat vt potè Ecclesiastica, & intuitu Ecclesiæ quæsita in pios vsus erogare. Hæc Solorzan. qui quidem de directo aduersatur supracitato Ministro Regio, quem nos meritò in hac disceptatione refellere conati sumus. Manet igitur inconcussa nostra sententia, non posse Regem ad libitum in quoscumque vsus voluerit, disponere de fructibus Ecclesiarum vacantium Regni Siciliæ. Et ideo Filliuc. *tom.* 3 *tract.* 43. *cap.* 7. *quæst.* 10. asserit quòd licèt de consoetudine in Hispania aliisque in locis spolia Summo Pontifici, non soluantur, reseruantur tamen vel successori, vel cedont Ecclesiæ. Vnde ex his meritò refellendus venit Isaacin Habert *de Consensu Hierarchia, & Monarchia lib.* 2. *fol.* 78. qui contra Regem nostrum acriter inuehitur falsò asserens, illum in Sicilia Ecclesiarum & Clericorum spolia expoliare, atque diripere, quod etiam dixit Sulpicius Mandrinios *in Chimera excisa c.* 4. *fol.* 89. Sed hi tanquam scriptores non bene affecti, non sunt audiendi: nam Reges nostros fructus Ecclesiarum vacantium in Sicilia semper in pios vsus expendisse & expendere apertè patet, nec aliter posse fieri puto.

Pro contentis in hoc, & seq. vers. in §. 11. huius Res. à medio vsque in fine, & in aliis eius not.

RESOL.

RESOL. XV.

Quid sentiendum de aliquibus Constitutionibus Iustiniani Imperatoris, præsertim de Constitutione 3.5.6. 57.& 58. Ex part.1.tract.2.Res.106.aliàs 105.

§.1. AD hoc dubium nouissimè respondet Tanner. *in 2.2.D.Thom. disput.1.quæst.4.dub.1. num.* 30. sic asserens: [Constitutiones Iustiniani de rebus Ecclesiasticis, quatenus quidem iustæ sunt, & & legitimæ, non sunt leges, aut sanctiones Ecclesiasticæ, noui quidpiam ordinantes, præscribentes, aut definientes circa fidem, disciplinámque Ecclesiasticam; Sed sunt meræ executiones Canonum, iam ante in Conciliis legitimè constitutorum, spectantes ad conseruationem, & securiorem eorumdem obseruationem.

2. Dixi tamen *quatenus iusta sunt*: quia negari non potest, Iustinianum nonnulla etiam liberiùs præter ius, suique sanxisse. In qua re quantùm, & sibi ipsi, & toti imperio nocuerit, non obscurè ostendit Baronius anno Christi 528. & anno. 546. vbi breuiter ait, eum, dum dogmatibus Ecclesiasticis perscrutandis, plusquàm decet Imperatori, curiosè vacaret; vniuersum pessundedisse Imperium.] Ita ille, & ante illum Azorius *tom.1.lib.5.c.20. Item leg.* Iniquis igitur Iustiniani, & aliorum Principum sæcularium legibus circa personas, & causas Ecclesiasticas sancitis, rectè communi iure derogatum esse constat. *ex causa 11.q.1.& cap.non minùs de immunit. Eccles. & cap.quanquam de censib.in 6.* cum Bulla Cœnæ.

RESOL. XVI.

Animaduertuntur aliqua in defensionem Immunitatis Ecclesiastica.

Et inter diuersos casus discussos in textu huius Resolutionis quaritur, an Episcopus habeat territorium in sua Diœcesi? Ex part.7.tract.10. & Misc.2.Res.3.

§.1. NOuissimè Acacius Rippol vir quidem doctus edidit Tractatum *de Regalibus, & in cap.11.n.1.& seq.* se defendit de aliquibus opinionibus in causis Clericorum, quas ego aduersùs illum olim notaueram, & adducit in sui defensionem Concordata inita cum Summo Pontifice. Rectè igitur ego dixi de iure illas opiniones non posse sustineri, quod verò in Catalonia deducantur in praxi, ratione Concordatorum, debebat Rippol hoc animaduertere: sed de ipsis me remitto veritati, nolo enim Regi meo aliquid iurisdictionis detrahere, sed moltò magis Summo Pontifici.

2. Verùm in defensionem Ecclesiasticæ immunitatis non deseram hîc adnotare aliqua, quæ dictus Rippol asserit non admittenda, & primo *in dicta c.11.num.14.* docet possessionem, & vsum antiquissimum probare concessionem priuilegiorum Apostolicorum. Hæc quidem doctrina non est admittenda, & est perniciosissima, nam Principes possent se tueri indicando Clericos, vel aliud faciendo contra Ecclesiasticam immunitatem, vt obseruat Marca *de concordia Sacerd. & Imper. lib.3.cap.9.num.6. & cap.10.num.2.* afferendo habere Pontificium priuilegium, & in eius probationem adducere professionem centenariam, vel immemorialem, etiam si nullæ exhibeantur Priuilegij tabulæ. Sed hoc dicere est absurdum, nam omnes consuetudines immemoriales contra Ecclesiasticam libertatem, damnatæ à Sacris Canonibus probarent Priuilegium Pontificium. Dico igitur cum Suarez *in Regem Angliæ lib.4. cap.34. num.17.* solam nudam consuetudinem etiam immemorialem non sufficere in hac materia ad probandum priuilegium. Tum quia illa regula non procedit in consuetudine reprobata per legem, vt Rochus Curtius, & alij tractantes de consuetudine tradiderunt; tum etiam quia valde odiosum est priuilegium hoc, & difficile, ac raró conceditur, & ideò nisi legitimè probetur, non præsumitur; solos ergo vsos quantumuis antiquus, cùm in facto consistat, non probat sufficienter ius, seu priuilegium. Et hanc sententiam ego satis improbaui ex multis aliis rationibus & Doctoribus *in disceptatione Apologetica de Retentione Bullarum* contra Salgadum *resol.*12.

3. Secundò *in d.c.11.n.38.* asserit Rippol Episcopos non habere territorium in sua Diœcesi, sed hæc doctrina non est admittenda. Dico igitur Episcopum habere territorium, ex text. *in termin. in c. omnes Basilica.* ibi, *in cuius territario*, &c. *quæst.*7. Hostiensis *in cap.cùm contingat*, vbi Innoc. & Io. Andreas *de foro compet.* Abbas *cap. cum ab Ecclesiarum, sub.n.10.vers.Vnum tum scias, de Off.ord.* Alexand. *in addit. ad Barb.in leg. pupillus.§. territorium, de verb. signif.* & quia habet imperium certo loco applicatum, *c.1.de Off.ord.* Bal.*leg.siue pars fi.C.de dila.* Berta *de Ep. in 3.p.4.libri n.3.* ideò cùm habeat ius terrendi certo loco, dicitur habere territorium *d. l.pupillus, §.territorium*; & propterea videmus, quod laici in Ecclesia delinquentes, tanquam in territorio Episcopi delinquentes, per Episcopum puniuntur, per Afflict.*in Const.Regni, in Const.incip. multa leg.sub.n.6.ad fin.* & propterea cessante ratione territorij, cessat ratio supra allegata; fit enim de territorio Episcopi laicus delinquens in delictis Ecclesiasticis *gloss. in Const. Item si nulla in verb.ab Eccl.C.de Episc.& Cleric.* Vnde etiam colligitur responsio ad text.*in c.postul.de foro compet.* qui consueuit principaliter allegari pro contraria parte, vbi probatur, quòd si Episcopus in cuius Diœcesi est commissum delictum, condemnauit, & priuauit Clericum beneficio, quod in alia Diœcesi habebat, non exequitur sententiam, sed Episcopus Diœcesis, in qua est situm beneficium; nam illud procedit, quia cum in alia Diœcesi nullam habeat potestatem, ratione territorij, prohibetur sibi talis executio, vt per Dec.*in cap.pastoralis, §. quoniam.n.3. de rescriptis.* Sed si contingat executionem fieri in sua Diœcesi cessat hæc prohibitio.

Sup. hoc infra in Res. 302.§.1.2.& 3. & supr. in tr.1. ex Res. 63. lege doctrinam §.2. & 3. & ex Res 64.§.1. in fin. §. Ad doctrinã, & ex Res. 115. §. Probatur. & ex Resol. 116.§. Non valet.

4. Confirmatur nostra sententia ex alio textu nempe ex *cap.fin.de const.in 6.* vbi Bonifacius VIII. dicit, quod statutum Episcopi contra fures non habet locum in his, qui commiserunt furtum extra eius Diœcesim, & reddit rationem, quia extra territorium ius dicenti impunè non paretur, ergo Episcopus habet Territorium, & ita notat ibi Gem.*in vlt. nos* omnis namq; iurisdictio ordinaria requirit Territorium, cui cohæreat, & sine eo non potest sustinere, ita Bald. *in leg.si quis ex consensu.n.9. in fine, C.de Episcopalis aud.* & communem opinionem, esse, dicit Boer.*d.*227.& probatur *in leg.fin.C.vbi, & apud quem.* est enim Territorium spatium terræ munitum iurisd. Bald. *in Rubr. quæ sint regalia*, Dec. *cons.*649. Boër.*vbi suprà num.*7.

5. Præterea hoc patet, quia Diœcesis idem in effectu significat, quo ad Iurisdictionem Ecclesiasticam, quod Territorium, quoad temporalem, Ioan. And.Gem. & Doctores *in cap.cum Episc.de offic.ord. in 6.* Sed qui habet Territorium, habet potestatem carcerandi suos subditos, quia Territorium sonat superioritatem coërcitionis Old.*cons.*176.& executio fit in subditos Territorij exequentis, *capite Rom.§. contrahentes, de foro compet. in 6.* & quod Diœcesis

idem

idem sit, quod territorium tenoit Angel. & Doctores *in Auth. quomodo Episcopos, §. non aliter.* Alber. in dictionario, verbo Diœcesis: Dicunt enim quod Diœcesis significat locum spiritualem, sicuti Territorium locum temporalem. Vnde ex his omnibus patet negandum esse Rippol Episcopos non habere Territorium.

Sup. hoc infra in ract. 3. Resol. 17. & in alio §. eius annot. 6. Tertiò, *in d. c.* 11. *n.* 24. tenet tunc aliquod statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam quando aufertur, quod Ecclesiæ acquisitum est, secus autem si ex iusta causa prohibetur aliquid acquirere; sed hæc doctrina est reijcienda, quia ex illa sequeretur validum esse statutum, quod bona v. g. stabilia non relinquantur Ecclesiis, quod omnino negandum est. Vnde opinionem Rippol esse prorsus reprobandam ego satis probani *in p.* 6. *tract.* 3. *resol.* 9. Ideò omnino me recognoscas.

7. Quartò, Idem Rippol. *in meo C. num.* 70. adducit textum qui est *c.* 141. 2. *p. caus.* 2. *q.* 7. ex cuius verbis, ait ille: satis euidenter apparet Summum Pontificem se correctioni Imperatoris subiicere; si igitur Sum. Pontifex de se hoc facit, quid mirandum quod Clericos in certis casibus permittat à Iudicibus sæcularibus iudicari? Ita ille, sed optarem hæc nunquam dixisse, nec talem textum adduxisse: Dicendum est igitur, Pontificem in illo textu subiecisse se Imperatori, tanquam Iudici arbitro, & quò ad vim directiuam, non actiuam, vt optimè obseruat Suarez *in Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 9. & Bellarminus *de Rom. Pontif. lib.* 2. *c.* 29. igitur non debebat Rippol. de illo textu tam magnum festum facere, nec argumentari de vi directiua ad coactiuam.

Sup. hoc infra in Resol. 36. 37. & 58. & lege etiã doctrinã Res. 59. 8. Item dictus Rippol. *in c.* 6. *n.* 37. defendens recursum Clericorum ad Iudicem sæcularem pro vi tollenda docet, Iudicem sæcularem posse supplere negligentiam Iudicis Ecclesiastici; sed hoc minimè est admittendum, vt expressè patet *in c. qualiter, & quando de Iudic.* Et ita ex eodem textu, probant gloss. & Panormit. *ibid. n.* 7. Glossa *in c. placuit el primielo*, 11. *quæst.* 1. Archidiaconus *in d. cap. filiis, vel nepotibus*, 16. *q.* 7. & ratio est: Nam Iudex sæcularis nullam habet iurisdictionem in Clericum reum, neque illam potest ab Imperatore accipere: ergo propter negligentiam Ecclesiastici illam habere non potest, cum illam non adquirat ex vi Iuris Diuini, Canonici, aut naturalis. Tum etiam nam Iudex laicus inferior est Ecclesiastico, & inferior superioris defectum supplere non potest, cùm ergo è conuerso Iudex Ecclesiasticus superior sit laico, rectè potest negligentiam laici supplere; erit ergo in eo casu remedium petendum à superiori prælato.

9. Nec obstat textus *in Auth. de sanctissimis Episcopis collatione* 9. *& nouella* 123. *§. si quis autem perniciaria*, vbi constituit Iustinianus, quod data negligentia Iudicis Ecclesiastici licitum est actori laico coram sæculari Iudice Clericum vocare, & idem *in nouella* 83. *authent. vt Clerici apud proprios Episcopos*, & refertur *in cap. si quis cum Clerico* 11. *quæst.* 2. fatemur tamen, quòd in hoc articulo nulla est habenda ratio decisionum Iustiniani, qui non potuit priuilegium Clericorum limitare.

Sup. hoc infra in Ref. 15. §. 1. & vlt. ad medium, & in Ref. 59. 10. Ad auctoritatem *cap. filiis* quod adducit in sui fauorem Rippol, respondeo dictum textum variè à Doctoribus interpretari. Primò interpretatur Gloss. *verbo, Regis*, suprà allegata locum habere quando Episcopus, propter potentiam Clerici dilapidantis eum non potest comprimere, & postulet à Rege, vt eum corrigat *argumento c. petimus.* 11. *q.* 1. sed communiter damnatur quia contrarium probat ipsa litera textus, nec Rex habet potestatem corrigendi, vt

sæpè repetitum est, & ita damnatur gloss. ab Archidiacono, & Bellamera, *ibi* Abbas, & communis *n.* 7. *in dic. qualiter, & quando* Secundò interpretatur gloss. deficiente Episcopo Clericum dilapidantem à Rege puniri posse *argumento cap. ex transmissa de foro comp.* sequitur Turrecremata *ibi*; sed errant à parte, quia Episcopi negligentia non sufficit ad tollendam laicorum incapacitatem, vt expressè definitum est *in dicto cap. qualiter, & quando, de iudiciis*, ex quo glossam improbant Archidiaconus, Bellamera *ibi*, Abbas, & communis, *num. septimo in dicto cap. qualiter, & quando.* Tertiò, Archidiaconus, & Abbas interpretantur Regis auribus denunciandam esse Sacerdotis culpam, non vt ipse Clericum comprimere possit, sed vt hortetur, & instet apud superiorem. Reiicitur tamen ex eo quòd eodem grado denunciatur ibi Regi si Metropolitanus negligens fuerit, quo denunciauerat Metropolitano si Episcopus negligeret, sed Metropolitano denunciatur, vt corrigat, ergo & Regi. Ideo quartò alij tentant textum intelligi, quando Rex fuisset patronus, vt constat ex eisdem; improbatur tamen, quia & diuinat, & quia verius quod licet Rex sit patronus, cognitionem non habet contra Clericos à se præsentatos ex nostro textu, & *capite sequenti.* Vnde vera est interpretatio textus *in dicto capite, filiis, vel nepotibus*, procedere iuxta antiqui temporis consuetudines, nouioribus à Pontificum Constitutionibus iam abrogatas, vt constat ex nostro textu, & apertiùs ex *Capite, at si Clerici, capite Clerici, & dicto capite qualiter, & quando*, ex quo correctum esse sentiunt Archidiaconus, & Bellamera *ibi*, affirmans Imola, & Abbas *d. num.* 7. *in d. cap. qualiter, & quando*, ita verissimum est. — Sup. hoc infra in Resol. 40. §. vlt. & in Res. 58. 59. & 60.

11. Nota verò quod idem Rippol, postea *in c.* 12. *n.* 98. contrariam sententiam docuit, (& ideo videtur se retractasse) asserendo nullo modo ob negligentiam Prælati posse habere recursum ad iudicem sæcularem.

12. Et tandem asserit Rippol. *in cap.* 27. *num.* 42. represalias posse iudici à iudice sæculari contra personas Ecclesiasticas; sed hæc sententia pugnat expressè cum textu *in c. & si pignorationes de iniur.* & illam meritò refellit cum multis Martha *de iurisf. p.* 4. *cent.* 1. *cas.* 41. *n.* 26. *& seq.* Vide etiam Sayr. *de cens. lib.* 3. *c.* 34. *n.* 22. *& sequ.* cũ aliis quos citat & sequitur Barbosa *in nouiss. edit. de offic. & potest. Episc. p.* 3. *Alleg.* 50. *n.* 218.

13. Et hæc adnotare volui, non quidem animo contradicendi Rippol, viro quidem docto, sed in defensionem Ecclesiasticæ immunitatis; & cæterum dictum tractatum satis vtilem, & eruditum existimo.

RESOL. XVII.

An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Christiano temporalem potestatem. Ex part. 1. tract. 2. Res. 122. alias 121.

§. 1. PRima sententia docet, Summum Pontificem in toto orbe Christiano iurisdictionem, & potestatem immediatè à Deo sibi commissam habere, habitu quidem, cùm eius vsum, & exercitium in sæculares transtulerit. Ita DD. quos citat Christophorus de Anguiano *vbi infrà num.* 15. Comitolus *in tract. Apologet. c.* 3. *per tot.* Pereira *vbi infrà, num.* 1. Martha *de iurisdict. part.* 1. *cap.* 18. *cum seq.* & hanc opinionem nouissimè ex Theologis docet Pesantius *in tr. de potest. Pontificis, disput.* 2. *& seq.* vbi probat hanc sententiam ex multis iuribus, & præcipuè per Extrauag. *Vnam sanctam.* Bonifacij VIII. Vid[illegible]

K præsentem

præſentem quæſtionem Valenzuelam *in defenſ. Monaſterij Pauli V. part.7.num.45. & ſeq.*

2. Sed mihi contraria ſententia probabilior videtur, quam tenent communiter Theologi, & plerique Iuriſconſulti. Dico igitur, quòd Summus Pontifex in terris Principum non habet iuriſdictionem directè quoad temporalia: ex vi tamen Pontificalis officij habet ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia, quando id expedierit ad quietem, & conſeruationem, ac Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale, ac ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem aſſequendam. Poteſt igitur Summus Pontifex indirectè, & minùs principaliter, exercere ſupremam poteſtatem in temporibus, quatenus id exigit, vt diximus, finis ſupernaturalis, & in ordine ad bonum ſpirituale. Et ita docet Bellarminus *contr.3. lib.5. cap.6.* Malderus *in 2.2. q.1. art.10. dub. 8.* Azorius *part.2. lib.11. c.5. q.6.* Suarez *de legibus, lib.3. c.22.* Tannerus *in part.2. diſp.4. q.4. dub.1. n.31.* Molin. *de iuſtit. tom.1. tract.2. diſp.29. concluſ.3.* Rebellius *part.2. lib.14. q.23. ſect.1. num.2. & 3. ſect.5. n.29.* Chriſtophorus Anguiano *tract. de leg. tom.1. lib.3. contr.17. num.29. & ſeq.* Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.1. art.6. num.1.* Salgado *de protectione regia, tom.1. part.1. cap.1. præl.1. n.55.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, in Prolog. n.9. in fine, & n.12.* Paramus *de origin. Inquiſ. lib.3. q.1. opin.4.* Syluius *in 2.2. q.66. art.1. quæritur, concluſ.2. & 3.* Pereir. *de man. regia, præl.1. n.4. & ſeq.* Barboſa *in collectan. tom.2. lib.4. tit.17. c.13. num.37.* Murla *in empor. iur. part.1. tit. de iuriſd. quæſt.4.* Sotus *in 4. diſt.25. q.2. a.1.* Turrecremata *in ſumma, lib.2. c.13.* & alij penes ipſos. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Bobadillam *in polit. tom.1. lib.2. cap.18. n.2. & ſeq.* Reſtat modò reſpondere ad argumentum ex Bonifacio Pontifice.

Sup. hoc infra in Reſ. 329. §.3. ante medium, à Verſ. conſequentia, & late infrà in tract. 13. Reſ. 7. 8. & 9. per totas, & in tract. 12. ex Reſ. vnica §. Sed diſplicet. & in tract. 8. Reſ. 7. in principio.

RESOL. XVIII.

Quomodo ſit intelligenda Extrauag. Vnam ſanctam *Bonifacij VIII.* Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 123. alias 122.

§. 1. RESPONDEO cum Chriſtophoro Anguian. *loco citato, in tract. de legib. lib.2. contr.17. n.64.* quòd mens Pontificis in ſupradicta Extrauagante nequaquam fuit, velle Reges & Principes Chriſtianos ſubiicere magis imperio Eccleſiæ, quàm anteà erant; ſed tantummodo demonſtraſſe, quòd vltra gladium ſpiritualem, eſt etiam in Eccleſia gladius temporalis, non actu, & directè exercendus; ſed habitu, & indirectè duntaxat, eo modo, quo *in ſuperiori reſol.* dictum eſt. Verùm, quia multi putabant, nec rectè, vtrumque gladium eſſe actu apud Romanum Pontificem, & imperium ab eodem haberi, idque tanquam veritatem catholicam definitum eſſe in dicta Extrauag. *Vnam ſanctam.* ideò Clemens V. ad tollendum illum rumorem ſtatuit in Extrauag. *Meruit.* Bonifacium VIII. in dicta Extrauag. *Vnam ſanctam.* non generaſſe præiudicium Regi, Regno, aut Regnicolis Franciæ; neque intendiſſe Bonifacium, neque mentis ſuæ fuiſſe, aliquod illis præiudicium inferre, nec illos magis ſubieciſſe, quam anteà eſſent ſubiecti; vt ita dicta Extrauag. *Meruit.* nihil noui continuerit, ſed magis declarauerit prædictam Extrauag. *Vnam ſanctam*, quæ ex tot Interpretum Commentariis aliqoantulum obſcura videbatur. Hæc Anguianus perdoctè, vt ſemper ſolet. Sed ex ſupradictis ſequitur deciſio ſubſequentis Reſolutionis.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. XIX.

An Summus Pontifex poſſit cognoſcere, & iudex exiſtere competens, vbi lis aliqua, & diſcordia oritur inter duos Supremos Principes neminem in temporalibus recognoſcentes. Ex part.1. tract.2. Reſ.124. alias 123.

§. 1. RESPONDEO, quòd ſi dum non conſentiunt in Iudicem aliquem, vel arbitrum, & ex tali diſcordia, ſeu lite, probabiliter timetur, vel fidei catholicæ, vel Eccleſiæ, ſeu boni ſpiritualis detrimentum, ex bello, ſeditione, vel perturbatione Reipublicæ; tunc poteſt, & debet Romanus Pontifex in ordine ad finem ſupernaturalem, & ad vitanda eiuſmodi incommoda, cognoſcere, & ſententiam ferre, cui tales Principes Chriſtiani ſtare tenentur. Et ita docet Molina *de iuſt. tom.1. tract.1. diſp.19.* qui citat Victoriam, Riccium, Durandum, & Turrecrematam. Idem docet Sotus *in 4. diſt.25. q.2. art.1. concl. 4.* & Anguianus *tr. de legibus, t.1. lib.2. contr.17. n.79.*

Quo ad hoc in tom. 7. tract. 7. lege doctrinam Reſ. 2. & alterius verſ. eius not.

Sed ad alia procedamus magis in praxi occurrentia.

RESOL. XX.

An Reges, & Principes recipiant ſuam poteſtatem immediate à Deo?

Et quid de Poteſtate Pontificis. Ex part.1. tract.2. Reſ. 126. alias 125.

§. 1. AFFIRMATIVAM ſententiam docet Ceuall. & aliqui Iuriſconſulti. Alij ſecùs ſentiunt. Sanè Pontificem ſuam poteſtatem accipere immediate à Deo, apud omnes conſtat.

2. Nec obſtat, quòd homines eligere Pontificem dicuntur: nam eligendo, ſeu nominando, nullam ipſi poteſtatem, vel authoritatem pontificiam electæ perſonæ tribuunt; ſed eam ſolummodo Deo veluti præſentant, & offerunt, à quo demum ſuam poteſtatem accipiat: eſt igitur electio iſta tantùm conditio ſine qua Deus poteſtatem Pontificis in hominem non transferret, non autem ratio, ſeu medium, quo electores ipſi eam poteſtatem electo tribuant.

RESOL. XXI.

An Reges in aliquo caſu ſint iudices exemptorum. Ex part.4. tract.1. Reſ.73.

§. 1. AFFIRMATIVAM ſententiam tenet Doctores, quos citant & ſequuntur Pereira *de manu Regia part.2. c.22. n.18.* Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2. cap.18. n.127.* & Cenedo *in Decretum collect.37. n.3.* aſſerentes quòd Clerici, imò & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ exemptæ ab Ordinariis locorum, quamuis ſint immediatè ſubiectæ Pontifici, ſi tamen non habeant ſuperiorem in Regno, qui eos puniat, ſi delinquant, poſſunt conueniri coram iudicibus laicis, eo pacto, quo tradit Thomas Mieres *in conſtit. Cathalon. collat.2. cap.11. in princ.* Vide etiam Michaëlem Rouſſel. *in hiſtor. Pontific. iuris. lib.4. cap.3. num.46.*

2. Sed hanc opinionem Camillus Borrellus *in addit. ad ſpeculum Bellug. rubr.11. §. videndum, in litt. G.* exiſtimat eſſe iniquam, nec ſeruari debere, & nouiſſimè reprobat Megalius *in 3. part. lib.3. cap.11. n.37.* illam vocando falſam, quia cùm generaliter omnes Eccleſiaſtici à laica iuriſdictione immunes ſint,

multo

multo magis hæc exemptio illis Ecclesiasticis erit concedenda, qui ex speciali priuilegio habent vt soli Papæ subdantur, etenim per hanc exemptionem generali priuilegio Clericorum non derogatur, sed illi hoc amplius additur, vt qui ex hoc priuilegio mónitus, soli Papæ subdatur, alioquin specialis fauor in odium illius retorqueretur, contra *l.quod fauore, C.quod de legib.* Ita ille.

RESOL. XXII.

An sit licitum Principibus Christianis, & Magistratibus laicis discutere facultates, & potestatem alicuius Nuntij, qui in illam Prouinciam à Pontifice mittitur? Ex part.1.tract.2.Res.68.aliàs 67.

§.1. NEgatiuè respondetur communiter contra Couarruu.*pract.qq.cap.34. num.4.* & Bobadill.*in Polit.tom.1.lib.2.c.18.n.207.* & ita docet Bonacina *de legibus, disput.10.quæst.2.punct.1.§.1.num.15.* Pesantius *de immunit.Eccles.disp.20.* Azorius *part.1.lib.5.c.14.q.6.* & alij.

2. Nec valent rationes, quas adducit Couarruu. quia ad summam tantùm probant, Nunciorum potestatem discuti debere per Iudices Ecclesiasticos, qui in illis Regnis reperiuntur, vt sunt Episcopi, Archiepiscopi, &c. Ex commissione verò Summi Pontificis debent Nuncij exhibere Regibus, seu Magistratibus, literas suarum legationum, vt eis innotescat legitima eorum legatio, & authoritas, vt colligitur *ex cap.nobilissimus.dist.97.*

RESOL. XXIII.

An liceat Principibus Legatos, & eorum famulos atrociora scelera perpetrantes, sine violatione iuris gentium condigna vltione punire?

Et explanatur in hoc casu differentia inter Legatos Principum sæcularium, & Nuntios, & Legatos Summi Pontificis. Ex part.6.tract.8.& Misc.3.Res.2.

§.1. NEgatiuam sententiam docent aliqui, quam conantur probare ratione & exemplis; quia vt obseruat Franciscus le Vayer Doctor Gallus *de legatione cap.4.* vnicuique notum est, Legatum siue inter suos, siue inter exteros ipsáque hostium tela, sacro sanctum inuiolabilémque esse, vt qui eum percusserit, pulsauerit, vel etiam verbo offenderit (quod etiam non solum de eius persona, sed de nota eius familia vniuersóque comitatu dictum velim) iuris gentium, omniáque societatis humanæ iura violasse videatur. Et ideo Vgo Grotius *de iure belli lib.2.c.18. num.4.* & Kirchnerus *lib.2. cap.2.* docent Legatum etiam contra Rempublicam molientem nefas esse puniri; & Romanos hoc olim fecisse ex multis exemplis comprobatur.

2. Sed ego contrariæ sententiæ prorsùs adhærendum esse puto. Assero igitur, quòd licèt Legari diuino & humano præsidio vallentur, vt asserit Tullus *oratione 3.in Verrem*, & obseruat Reinholdus *condit.de fide Politica lib.2.c.13.* Paulus Busius *de Republ.lib.3. c.6.n.1.* Alexander ab Alexandro *Genialium dierum lib.5.cap.3.* & ibi Tiraquellus *in Annotat.litter. T.* Tholosanus *de Republica lib.11. cap.10. num.14.* eorúmque ius sanctum, & inuiolatum iure gentium habitum sit, vt ex Theologis docet Bañuez *in 2.2. D.Thomæ quæst.57. artic.3.* & Araujo *in 1.2.q.92. disp.1. sect.6. difficult.3. n.15.* quòd quidem fere omnia, veterum monumenta testantur. Vnde *in leg.17.ff.de legationib.* sic habetur: Si quis Legatum pulsaret, contra ius gentium id commissum esse existimatur; quia sancti habentur Legati, id est, inuiolabiles, vt ait Glossa. Et ideo in signum securitatis olim probant sagmina, herbas, vt patet *in leg.8. §.1. de rer.diuis.* Tamen ex his non sequitur impunè atrocia crimina committere: neque Principes apud quos degunt, si velint, non posse illos debita animaduersione punire: aliter eorum immunitas & licentiam delinquendi aperiret, & patrocinium turpitudini pateret.

3. Si igitur Legati facinora atrociora commiserint, vtique Principes non tenentur illos liberos & impunitos dimittere: Sic Phileas Tarentius cum Romæ legatione fungeretur, ad obsides Tarentinos aditum sibi inuenit, & corruptis duobus æditiuis, custodia eduxit, & comes itineris factus cum ipsis vna aufugit, vnde ab itinere cum illis retractus & in comitium deductus virgis populo probãte cæsus & de saxo eiectus est. Ita Liuius *lib.15.* Sic Alexander Legatos Persicos iugulauit, quòd filias Aminthæ ad concubitum flagitassent. Ita Iustinus *lib.7.* Sic Marc.Anton. Augusti Legatum, quòd liberius cum Cleopatra egisset, verberibus nudum cædi iussit. Ita Wasetricus in oratione funebri Stephani Regis Poloniæ. Sic Basilius Moschouitarum Rex clauo Pileum capiti cuiusdam Legati affigi iussit, quòd rusticè caput texisset. Ita Sigismund.Barsius *in Hist.Moschonit.* Sic etiam ob iniurias verbales Alexander Seuerus Legatos Parthorum in Phrygiam relegauit. Ita Herodian. *lib.6.* Sic Stephanus Valachiæ Præfectus ex simili causa Legatos Fraccopi Tartarorum Principis ad necem damnauit. Ita Bodin.*de Republ.lib.5.c.6.n.619.* & passim plura occurrunt exempla, quæ congerit Kochier *de Legato, cap.42.* vbi inter alia apponit illud Oratoris Francisci I. Galliarum Regis, qui Mediolani propter homicidium capite plexus est. Et ideò Philippus II. Hispaniarum Rex in famulo Legati Venetorum capitis & fustigationis sententiam tulit, licèt eos postea liberauerit; scribens ad omnes Principes se nolle Legatos suos immunitate muneris sanctiores esse, quin Legibus eorum Regni conueniri, & condemnari possint, si quando facinus quodpiam ab Officio, aut mandato sibi imposito alienum commisissent. Ita Francis. Marselder *de Legato, lib.2. dissert.13.* Vnde rectè, quicquid garriant aliqui, Theodatus ad Oratores Bizantinos, teste Procopio *lib.1. de Bell.Goth.* respondit ius gentium tandiu Legatis seruandum esse, quoad ipsi iure Legationis abusi non fuerint: nam dignitas, & officium eos minimè tueri debet, qui illo abutuntur, vt habetur *in l.iudices, C.de dignitatib. & leg.quoties, eod.tit.* Et ideò eleganter Fab.*in Declamat.12.* sic ait. Sed Legatus fuisti? quid tamen ipsum? quid est aliud quàm rem tractare? Rem autem qui malè agit, vt arbitror lædit. An existimas hanc Legatis dari peccandi licentiam, vt quæcumque scelera in eo commiserint officio cum his omnibus hac vna lege decidant? ô nimiam inuidendam huius legationis conditionem, si tibi legem remisit! Ita ille.

4. Dicendum est itaque aliud esse Legatum violare? aliud Legatum, & eius famulos propter delicta punire: nam hoc vltimum secundum iura procedit; primum verò iniuriæ est. Non ergo vltimum, sed primum leges iuris gentium circa Legatos improbarunt. Et quidem ipse prius qui læsit gentium iura indignus est, vt ipsi seruetur iuris gentium fides; nam priuilegium amittit qui concessa sibi abutitur potestate, nec debet inde nasci occasio iniuriarum vnde iura nascuntur. Nec obstat quod Legatus non subsit ei ad quem est Legatus quodque personam Domini sui repræsentat, ideoque crimen Maiestatis non committit. Nam rectè respondet Besoldus vbi infrà *n.20.*

quod quis sortitur forum in loco delicti, & etiam hospes Peregrinus subditus eius est in cuius territorio versatur *ex leg. 3. ff. de offic. præf.* Et ideò plures opinantur hoc sancitum inueniri *in leg. non alias 24. ff. de iudiciis*, *& in leg. consensisse 2. eod. tit. lib. 2.* vbi Glossa ex textu docet, & obseruat. Quòd si Legati in Legatione ipsi vel eorum serui deliquerint, Romæ tenebuntur iudicium pati. Et licet aliqui contendant probare dictam leg. loqui tantum de Legatis Prouincialibus, tamen Albericum Gentilem *lib. 2. de Legato c. 10.* Reinbardum in Theatro Poliri eo *p. 2. c. 40. n. 4.* Christophorum Resoldum *in Dissertat. Polit. Iuridica de Legatu cap. 5. n. 19.* & Vayer *de Legat. c. 9.* dictam legem *non alias*, etiam ad Legatos, de quibus loquimur, extendisse obseruo. Sed ne careat nostra sententia auctoritate Doctorum, scias illam docere Adamum Contzen *in Polit. lib. 7. cap. 36. §. 5.* cuius verba hic apponere non grauabor: sic enim asserit. Mihi sanè non videtur ius Gentium Legato licentiam scelerum permittere, aut iniuria affectis defensionem auferre. Iudex Legati non est Princeps læsi? at nec Princeps Legati est Princeps læsi? Causa tamen est, cur meus Princeps Legatum puniat, non est causa, cur ad exterum Principem accusaturus ableget. Legatus in loco delicti iudicatur, ego nullo meo merito ad extera tribunalia cogi non debeo. Iuris naturalis est, vt latro, fur, incendiarius ab eo Principe puniatur, cuius subditos vexauit. Latrocinia, furta, adulteria ex iure gentium pœnas habent constitutas: nulla enim gens tam barbara est, quæ non illis criminibus vltionem lege irrogauit. Legatus igitur ex iure gentium pœnam meretur: ille verò, cuius domum expilauit, vxorē violauit, nullo iure cogi potest, vt malefactorē Bizantij, aut alibi accuset: nec enim itineris longitudo, nec sumptus, nec iudiciorum ratio illud permittit; iure meritò igitur Legatus iudicatur in loco, quo peccasse cognoscitur. Quòd si seditionem, tumultum, proditionem molitus sit, iam ius gentium prior ipse violauit, & iure punitur: stolidum enim esset ad suum Principem illum remittere, à quo facinorum non licentiam modò, sed etiam mandata habuit, quique præmia potius daturus est. Ius autem gentium Legationi innoxiæ tantummodò patrocinatur. Huc vsque Adamus Contzen: cuius sententiam ante illum docuerunt Arumæus *in decisionib. Academ. de iure publico vol. 2. discurs. 21. n. 48. & in Auream Bull. Discurs. 1. thes. 2.* Brunus *de Legato lib. 4. c. 4.* & Christianus *in Colleg. Polit. exercit. 11. n. 43.* quorum verba infrà referam. Idem etiam docent Reinhardus *vbi sup. in Theatro Polit. part. 2. c. 40. per totum*, Germonius *de Legato lib. 3. c. 3.* Paschalius *de Legato c. 74. & 75.* Kochier *de Legat. c. 42.* Farin. *q. 112. n. 174.* & Decianus *volum. 2. lib. 7. c. 5. n. 27.*

5. Atque ex his patet responsio ad ea, quæ pro contraria sententia superiùs adducta sunt. Et primò ad auctoritatem Vayer, nempè inuiolatum esse debere ius Legationis, non solùm humano præsidio munitū, sed etiam diuino vallatum. Respondeo concedendo Legatos & eorum famulos iure gentium minimè violandos esse. Vnde sic facientes in crimē læsæ maiestatis inciderent, vt ex pluribus probat Lusitanus Cabedo *p. 2. dec. 116. n. 2.* & hanc esse iustam causam indicendi bellum tradit Coninch *in 2. 2. disp. 31. dub. 2. n. 24.* & communiter Theologi. Vnde Dauid 2. *Regum* 10. ob violatos suos Legatos bellum intulit Ammonitis, & Legatorum iniuriæ fuerunt à Romanis bello Tarentino Illyrico, Corinthio, & Mithridatico vindicatæ. Non tamen sequitur ex his Legatus propter delicta perpetrata non posse puniri: hoc enim toto cœlo differt ab illo, cum punitio criminis alicuius Legati implicet vt dici possit eius violatio: nam ista lædit iustitiam, illa verò colit & exequitur. Nec aliter sensisse Vayer dicendum est: nam ipse postea *in c. 9.* loquens cum Legato, ne famulos seditiosos secum gerat, citatam *leg. non alias ff. de iudiciis* adducit: ex qua asserit famulos Legatorū, si deliquerint, dominio Principis teneri. Stant igitur Doctores Gall. pro nostra sententia.

6. De authoritate verò Grosij & Kirchneri nihil curandum est, cùm sit contra rationem & iure: & aduersùs illos ex eisdem castris Commilitones opponam, vt clauo clauum retundam. Audiamus igitur Dominicum Arumæom *in Discursib. Academic. de iure publico vol. 2. discursib. 21. n. 48.* vbi sic asserit. Ius autem non violandorum Legatorum tandiu seruandum est, quoad ius Legationis, honestatémque seruauerint. Hoc neglecto negligitur & illud, & per consequens non minus ob meritam causam, quàm huius muneris expertes plectendi erunt. Reatus siquidem omnem dignitatem excludit *leg. 1. Cod. vbi Senatores, vel Clarissimi.* Hinc suo merito Regum Oratores quandoque vltimo supplicio affecti indicantur. A ianua ergo aberrant illi, qui ab omni pœnæ metu, & supplicio Legatos eximunt, nec facile ob iniuriam illatam teneri volunt, vt ipsorum priuilegiis securitati & iuri gentium compedes iniiciant. Quasi verò huiusmodi licentiam ius gentium violandi extenderent in perniciem ciuium, tum ipsius Principis, ad quem fuere missi. Hucvsque Arumæus. Sed non desinam etiam hic apponere verba Christiani in Collegio Politico *Exercit. n. 43.* vbi postquam enumerasset Priuilegia, & Leges geotium asserentes Legatos inuiolatos esse debere, ita subdit. Verùm ne istis priuilegiis abutantur Legati, sedulò curare debent, vt modestiæ studeant, & intra limites se contineant: aliàs si sua culpa in periculū incurrant, frustrà immunitates prætenderent: istæ enim tantùm competunt illis, qui officio Legatorum probè defunguntur. Sic ille. Qui etiam paulò post *in q. 10.* mordicus firmat Legatum omninò puniri posse, si delictum commiserit, quod à iure gentium improbetur, vel puniatur. Et tandem ad exempla Romanorum, & aliorum quæ in contrarium adducta sunt. Respondeo Legatos illos facinorosos liberos fuisse dimissos, non ex defectu legitimæ potestatis, sed ex defectu voluntatis: vt rectè obseruant Christoph. Besold. *in Dissert. Polit. Iuridica de Legatis, c. 5. n. 19.* Reinhard. *in Theatro Polit. p. 2. c. 40. n. 10.* Arumæus *ad Auream Bullam, discurs. 1. concl. 1. & de iure publico, vol. 1. discurs. 29. conclus. 2.* Poterant igitur in rigore Romani, & alij sine violatione iuris gentium Legatos eorúmque famulos punire, noluerunt verò ex rationibus tunc eis benè visis. Non valet igitur hoc argumentum. Aliqui Principes noluerunt ipsi punire Legatos, vel eorum famulos delinquentes, ergo non poterant: quia aliquando licèt multa liceant, tamen non illa fieri quis vult, nec aliquando ratione circumstantiarum expedit.

7. Verùm omnia supradicta admittenda sunt in Legatis Principum sæcularium: nam Nuncij & Legati Summi Pontificis, non solùm ipsi, de quo nulla apud Catholicos oriri potest dubitatio: sed etiam eorum famuli laici per Sacros Canones, & per oracula Pontificia Pauli V. & Vrbani VIII. nunc feliciter regnantis à sæculari potestate ex alio capite exempti sunt. Vt ego satis firmaui suprà in Disceptatione Apologetica contra Moscosum. Vnde nescio quo pacto potuerit, teste Octauiano Maggio de Legato *lib. 1. c. 1.* quidam Rex Clementis V. Pontificis Maximi Legatum carceribus mancipare, qui erat ad eum missus, Christianum vt Regem ad arma in Turcas vocaret. Dicendum est igitur processisse de facto, & nō de iure. Nota tamen quòd post hæc scripta, & Romæ cum multis communicata, noster P. Pasqualigus edidit suas Decisiones Morales & *in Decis. 508.* per totam omnia supradicta

Vt in annot. seq.

Sup. in omnibus Ref. quæ hic sunt infra in tr. 6. per totum, vbi latissime, sed lege tantum Ref. 2. &c.

supradicta latè confirmat cum Doctoribus à me superius citatis, quibus nunc addo iterum Christophorum Besoldum *in Politica lib.1.cap.11. num.30.& de iure, Ordinibúsque ciuium Disser.2.cap.7.num.5.* Bechtium *de securitate, & saluo conductu Thesaur.* 181. 183. & Hotomannum *de Legato cap.4. num.3.* Paschalium *de Legato cap.74.& sequent.* Kirchnerum *de Legato lib. 2. cap. 1.* Keckermannum *disput. Pract. 33. problem.* 11.*& sequent.* & alios penes ipsos.

RESOL. XXIV.

Vtrum Episcopi, & Ecclesiastici tanquam inobedientes mandatis Regis, vel ex aliis delictis possint expelli à Regno?

Et an in dicto casu tam Principes, quam Consiliarij id consulentes incurrant in excommunicationem vndecimam Bullæ Cœnæ? Ex part. 1. tract.2. Res. 18. alias 17.

Sup. hoc infra Res. 26. §. vnde. & lege etiam doctrinam Res. 25. signanter 6.2. & Res. 52.& 326. §. & seqq. & in tom.7. tr. 6. Res.14.

§.1. AFfirmatiuè respondet Bobadilla *in polit. tom.1.lib. 2. cap.20. num.66.* vbi sic ait: [Es de aduertir, que esta obediencia à los Reales mandados liga, y comprende tambien a los Obispos, y Prelados, y otras personas Ecclesiasticas, quando se les manda comparecer, ò otras cosas permetidas por cuya contumacia, y transgression pueden los dichos Ecclesiasticos ser echados de los Reynos.] Idem docent Callistu Ramires *in tract. de lege regia*, §. 27.*n.* 12. Iuan. de Heuia *in Curia Philippica, part.* 1. §.5. *num.*35. Pereira *de manu regia, cap.*12. *num.*12. Humada *in leg.65.tit.5.part.1.in Glossa* 8.*fol.mihi* 17. *col.* 4. Ceuallos *tract.de cognit.per viam violentia, Glossa* 6. *num.*65. Azeuedus *tom.2.lib.4. tit.1. leg.4. num.*12. Cenedo *in quæstionibus canonicis, quæst.*45. *num.*24.& alios penes ipsos, & Bobabillam, *vbi suprà cap.*18. *num.*62.

2. Sed hanc sententiam, & meritò reprobat ex Iurisconsultis Hispanis vir doctus, & pius Valenzuela *in defens. monitor. Pauli V. part.* 4. *num.*101. & semper mihi summoperè displicuit: nam concedo supradictis Doctoribus, Ecclesiasticos esse adstrictos obedire mandatis Principum sæcularium, & seruare eorũ leges: quoniã partes sunt reipublicæ, eundémque communem Regem habent; sed vi directiua, ita vt non obediendo possint Principes illos punire. Ita Molina *tom.1.tract.2.disp.3.concl.6.* Becanus *in summ. Theolog. part.2. tract.3.c.1.sect.11. num.* 11. Vasquez *in p.2.tom.2.disp.167.toto cap.4.* præter illos, quos citat & sequitur Bonacina *tra.de legib.disp.1.q.1.punct. 6.n.29.*& alij communiter.

3. Nec valet dicere cum Olibano *de iure fisci, c. 9.num.* 28. Bobabilla, Ceuallo, Cenedo, & aliis, hoc esse verum, si Principes expellerent Ecclesiasticos à suis regnis per viam iurisdictionis contentiosæ, & iudicialis; sed ipsi hoc faciunt per viam iurisdictionis œconomicæ, & politicæ, sicut pater familias potest expellere, & de facto expellit famulum Clericum inobedientem, seu domum perturbantem. Respondeo, hanc distinctionem esse chimericam in casu nostro, exemplum, quod adducunt, non facit ad rem. Nam pater familias ipse constituit famulum Clericum ad seruiendum domui suæ; ideò potest ad placitum suum, illum non solùm inobedientem, & domum perturbantem; sed etiam obedientem, & pacificum expellere: neque illi facit iniuriam, cùm talis Clericus non habeat vllum ius commorandi in domo sua. Sed Clerici, Prælati, & Episcopi à Summo Pontifice constituuntur in regnis ad seruitium, & regimen Ecclesiarum: vnde, si in aliqua re delinquunt, non possunt illos Principes sæculares expellere; quia habent ius commorandi in eorum regnis, non solùm vt ciues; sed vt personæ constitutæ à Summo Pontifice ad seruitium, & gubernationem dictarum Ecclesiarum, ad quem spectat de omni iure illos, si in aliquo deliquerit, punire: & hac de causa dixit Bellettus *in disquis. cler. tit. de fauore Clericorum personali*, §.5. *num.3.p.1.* non posse Principem expellere Clericum, si aliquam Ecclesiam obtinuit à Papa in ipsius dominio, nisi de licentia ipsius Papæ. Et hæc opinio iam est determinata in Bulla Cœnæ.

4. Vnde Principes expellentes Episcopos à suis Diœcesibus, & Consiliarij id consulentes incurrunt in excommunicationem vndecimam supradictæ Bullæ, vt communiter obseruant Theologi, & præsertim ex nostra Religione Megala *in 3.p.lib.3.cap.11.n. 4.q.1.* Duardus *in Bulla Cœna, lib.2. canon.11. q.9.* ex Societate IESV Scortia *in Bull. Pon. Epit.c.66. Theor.* 420. Filliuc. *tom.1.tr.16.c.9.n.247.* Suarez *de censuris, disp.21.sect.2.n.70.* Reginald. *in praxi, tom.1. lib. 9.c. 20.n.313.* Henriquez *lib.14.c.12. n.6.& in Glossa littera V*, ex Dominicanorum familia doctissimus Sousa *in Bulla Cœna, c.12.in notat.ad text. n.33.& disp. 67.* Idem docet Altherius *de censuris, tom.1.disp.12.lib.5. c.4. §.quod verum est.* Gambacurt. *tract.de cas.reseru.c. 11.n.4.* Sayrus *de censuris, lib.3. c.15.n.8.* Bellettus *in disquis. cler.p.1.tit.3.§.2. num.26.* Cotiolanus *in Bulla Cœnæ, excomm.*11.& ante illos Nauarrus *in Manuali, c.27. n.67.* quem posteà sequutus est pius, & doctus Iurisconsultus Martha *de iurisd.p.2.c.34. n.24.* quicquid nimis audacter sentiat Pereira *vbi suprà*, & Salzedus *in Addit. ad pract. crim.* Diaz *c.102.* ita vt ex ipsis Iurisconsultis Hispanis non audeat talem sententiam consulere Ioseph Sesse *de inhibitionibus, c.8. §.4.n.103.& 104.*& periculosam vocat Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p.3.§.3.n.30.*

5. Nec valet dicere: Ergo Principes debent impunè in regnis suis relinquere Episcopos, & Clericos seditiosos, & perturbantes pacem, & rempublicam: nam respondeo, quòd in similibus casibus Episcopi, & Clerici possunt à Summo Pontifice, & à suis Iudicibus reprimi, ac puniri, id iustè poscentes Principes ad bonum publicum; quòd si tanta adesset necessitas, quòd clare, & euidenter periculum esset in mora; tunc, vt notat Molina *tom.1.tract.2.disp.31.concl.4.* Salas *de legib.tr.14. disp.14.sect.9. n.111.* Tannet. *in 2.2.disp.4.q.4.dub.1.n.30.* aduersùs Clericos, & Episcopos per modum iustæ defensionis, liceret Principi sæculari facere id, quod recta ratio ad impediendum damnum reipublicæ imminens, necessarium esse dictauerit. Et ideò Ceuallos mutans sententiam *vbi suprà tract.de cognit.per viam viol. p.2.q.77. num.9.*& Vgolinus *in Bulla Cœnæ, c.11.par.2.vers.aut. §.1. n.3. §.in fin.* docuit, tunc Principes sæculares posse Episcopos expellere à regno, & suis Diœcesibus, sine timore excommunicationis, quando id faciunt de licentia Romani Pontificis, vel quando graue scandalum, & periculum reipublicæ timetur: quod vt moraliter contingat, vix credi potest, Romanus Pontifex consuli non potest: quod, etiam loquens de Clerico docuit Salsedo *in pract.* Bernardi Diaz *cap.* 141. *lit.B.* Et ratio est: quia, quando non adest periculum in mora, non habet locum modus iustæ defensionis: nam conditio necessaria ad iustam defensionem est, vt efficiatur cum moderamine inculpatæ tutelæ: sed quando Princeps potest à Summo Pontifice, vel Prælato Ecclesiastico defensionem postulare, non inculpatè se defendit: ergo, &c. Vide Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.34.*& alios.

Sup. hoc periculo, & mora in Res. seqq. §. verum. & infra Res. 92. §. Ad id. & in Res. 110. prope finem, vers. quod casus.

Sup. hoc in Resolutionibus not. primæ huius Res.

RESOL. XXV.

An Episcopi, si non expelli à Regno, saltem transmitti possint ad Summum Pontificem pro animaduersione? Ex part.5.tract.1.Res.5.

§.1. NOuissimè ad hanc quæstionem ita respondet Cutellius *ad leg. Feder. cap.* 25. *not.* 25. *num.* 5. Si Episcopi ad Rempublicam euocati, nulla insta causa accedente, obedire recusent, vel si tumultus suscitarent, ac temporalem iurisdictionem ita læderent, vt pax publica Diœcesum turbaretur, muneribus laicis vsurpatis, nullæque hortationes, precésque proficerent, vt sua iurisdictione contenti essent, putarent in Regnis illis, vbi summus Pontifex longe absit, vel si magnum esset in mora damnum, vel denique in prouinciis, à quibus incolæ ne extra lares litigent, ac querimonias effundant, concessione Pontificia constitutum esset, atque immemoriali consuetudine probatum Episcopos, si eiici non possent, posse tamẽ Romano Pontifici (debito honore personarúmque decore seruato, cum epistolis causam excessúsque continen tibus) transmitti, vt à suo iudice plectantur. Per hoc enim Rex in eos ius non dicit, sed ius dicendi reum, vt sistat, remittit, quo omni iure licere nemo vnquam dubitauit. Moueor ad hæc firmanda ex text. *in cap. filiis, vel nepotibus* 16. *quæst.*6. quem textum licèt diuersè Doctores accipiant, vt est videre per Dianam *resolut.*14. *tract.*2. *de immun. Eccles.* tamen communiter à Canonistis & Theologis receptum est, vt licèt ex eo nullatenus iurisdictio Principi laïco tribuatur, ius tamen, quo possit apud Pontificem pro animaduersione Episcopi instare, ac ei reum offerre tribuitur. Huc vsque Cutellius.

Quæ hic est infra Res. 59. & in aliis eius primæ, & secundæ not.

2. Verùm hanc opinionem Cutellij prorsus non esse admittendam censeo, nam ex supradictis casibus, quos ipse affert, quis dicat ita Episcopum pacem turbare, vt Regnum periret, & Respublica corrueret, si à summo Pontifice, vt par est, expectanda esset responsio, ac ordinatio? Sunt chimæricæ inuentiones, non sumus in India, ita vt ad cõpescendam, si adesset, licentiam & delicta Episcoporum, tanta esset necessitas, vt periculum esset in mora, si pro ruina publica subleuanda, Pontificis resolutin expectaretur? Et licèt ego *in* 1. *part. tract.*2. *resol.*17. in aliquo casu aliquam iustam defensionem, multis tamen cum conditionibus Principibus laïcis concessis, tamen *ibidem resolut.*7. docui cum Salas, hos casus metaphysicos esse, & moraliter vix contingere posse. Vnde absolutè puto cum communi sententia Doctorum, non solùm *in d. resolut.* 17. sed etiam à fortiori *in part.*3. *tract.*1. *resolut.*27. Episcopos atque etiam alias personas Ecclesiasticas sine incursu censurarum Bullæ Cœnæ à iudicibus laïcis à Regnis minimè expelli posse, quicquid contra me nouissimè doceat Sotomaior de Tertiis *tom.*7. *cap.*41. *numer.*190. aduersùs quem strenuum Hispanum commilitonem oppono, multos alios relinquendo, & is est doctissimus & nunquam satis laudatus Præses Valenzuela *in defens. cens. Pauli. V. part.*4. *numer.*101.

Quæ hic est Res. antecedens.

Quæ hic est infra Res. 510. & in alio §. eius vlt. not.

Quæ nunc hanc sequeter signanter in §. Vnde. & in aliis eius not.

3. Sed dices, Cutellium post multa, tandem concedere Episcopos non posse expelli à Regno, docet verò tantùm posse transmitti ad summum Pontificem, vt à suo iudice plectantur. Verùm quis nun videt, hanc esse velatam Episcoporum expulsionem? Et quis tribuit iudicibus laïcis hanc auctoritatem? Si Doctores, quos ad satietatem citaui *in part.*1. *tract.*2. *resolut.*10. quibus nunc addo Castrum Palaum *tom.*2. *tract.*12. *disput. vn. punct.*6. *numer.*4. concedunt tantùm indici laico, si Clericus suspectus sit de fuga, aliàs minimè vt possit in flagranti crimine illũ sumere vt suo iudcii præsenter; imò aliqui absolutè hoc negant, vt docet Sousa *in Bulla Cœna, c.*16. *dispu.*85. *n.*5. & alij, quos in dicta resolutione adduxi. Deus bone! quo pacto iudices laicos posse sumére Episcopos in casibus supradictis, vt præsentent eos summo Pontifici? Dicendum est igitur Principes hoc facientes in censuras Bullæ Cœnæ incidere. Restat modò respondere ad argumentum Cutellij, & ad exemplum Episcopi Termularum respondeo processisse de facto, & non iure & non merentur audiri, qui iure fieri putant, quod solùm sit exemplo, & non quid factum sit, sed quid fieri debeat, est spectandum, *ex l. sed licèt* 12. *de offic. Præsid. & ex c. cum causam, de elect.* neque exempla nisi bona sequenda sunt, vt tradit Gellius *lib.*10. *Noct. Att. cap.*19. & ego scio Romæ hanc doctrinam penitus refelli tanquam contrariam Bullæ Cœnæ, & Concilio Tridentino. Ad argumentum verò, quod ipse pro sua sententia adducit, nempe *c. filiis, vel nepotibus* 16.*q.*6. respondeo in dicto textu vt legenti patet, Principi laico minimè tribui, vt possit Episcopum transmittere ad summum Pontificem pro animaduersione, sed tantùm in illo textu dicitur, vt apud dictum Pontificem instet, rogando videlicet: vt asserunt Doctores penes me in loco citato à Cutellio. Imò ego absolutè puto dictum *cap. filiis* esse per subsequentes Canones abrogatum, & ita docent Doctores, quos in dicto loco citaui, quibus nunc addo insignem Canonistam inclytæ Academiæ Salmaticensis Iacobum Sahagun de Villa Sante *in cap. decernimus, de iudiciis, numer.* 150. Vnde non possum non admirari hanc sententiam tam periculosam pro censurarum incursione, & tam scandalosam, si in facti contingentia accideret, fundasse Cutellium in supracitato textu, qui ad rem nihil dicit, & ad quem Doctores tam veteres, quàm recentiores responderunt, & ad quos ipse ne verbum quidem respondet.

Quæ hic est infra Res. 114. & in Res. 111.§.1. & seq. & in Res. 112. & ex doctrina Res. 115.§.2. ad medium.

Sup. hoc infra in Res. 39. & supra in Res.16.§. Ad authoritatem.

RESOL. XXVI.

An Principes habeant ius conuocandi Episcopos propter aliquod Reipublica negotium, vel bonum ipsarum Ecclesiarum?

Et an possint Reges expellere à Regno Episcopos inobedientes mandatis Regiis?

Idem est dicendum de Clericis, quamuis perturbantibus Republica pacem? Ex part.3.tract.1.Res.27.

§.1. REspondent aliqui affirmatiuè, nam Rex ratione sui muneris, & dignitatis est tutor, curator, custos, defensor, & index Ecclesiarum sui Regni; & propterea ius habet conuocandi Præsules, & cæteros Ecclesiasticos viros, vt communi Ecclesiarum saluti prospiciant.

2. Sed hanc sententiam, & meritò impugnat Azorius *p.*1. *lib.*5. *c.*14. *q. vlt.* Bonacina *de legibus disp.* 10. *q.*5. *punct.*1. §.1. *num.*14. & Alex. Pesantius *tract. de immun. Eccles. disp.*21. vbi sic asserit. Dico Reges, & Principes sæculares ratione sui muneris, & officij non habere ius conuocandi Episcopos, & eis præcipiendi vt hoc, vel illud faciant, quia de iure diuino sunt exempti à Principum sæcularium iurisdictione; possunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Episcopos, eósque vocare, vt ad se veniant, non tanquam Episcopos, sed tanquam Proceres, quia opus illis habeant, non tamen præcipiẽdo, & multò minùs sub minis, & pœnis. Ita ille. Nec obstat Reges ab aliquib. Iuriscõsultis vocari Patronos

Cathedralibus

in Cathedralibus Ecclesiis; nomen enim *Patroni* ab ipsis vsurpator pro defensoribus, & protectoribus Ecclesiarum; non tamen hic licet inferre ipsis potestatem authoritatiuè conuocandi Ecclesiasticos communicatam fuisse. Vide etiam nouissimè Bonacinam *tom. 3. disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 5. num. 15.*

3. Vnde ex his infertur, quàm malè asserant aliqui, posse Reges expellere à Regno Episcopos inobedientes mandatis Regiis; sed contra hanc sententiam nos fusiùs diximus *in tract. 1. p. 2. de immun. Eccles. resol. 17.* nunc tantùm adducam verba Ioannis de Heuia *in Curia Philippica, par. 3. §. 3. num. 30.* vbi sic ait. [Aunque parece que el Clerigo que turba la Republica y paz, puede ser echado del Reyno, por el Rey, y su Consejo por estar à su quenta el procurar esta paz, esto es peligroso, y no se aduiite segun Gregorio Lopez.] Sed hoc esse contra immunitatem Ecclesiasticam non solùm Theologi, sed etiam ipsimet Reges ore proprio confessi sunt.

Quæ hic est suprà Ref. 24. & in Ref. 25. §. Verùm. ad medium, & infrà in Ref. 52. & 326. §. 7. & seqq. & in tom. 7. tract. 6. Ref. 14.

4. Audiant igitur neoterici Iurisconsulti Concordatum Reginæ D. Eleonoræ, quod affert doctus Iurisconsultus Hispanus Ioannes Dionysius Portocarrero *in allegat. pro iurisdictione DD. Inquis. cum ministris Regiis folio mihi 61.* vbi sic asserit, Abyssus abyssum inuocat, [llegarom à declarar al Inquisidor por Banido, y mandarlo salir del Reyno, y occupar las temporalidades, como si por semejante procedimiento no se incurriessen en las penas, y censuras de la Bulla in Cœna Domini cap. 17. Ni podian ignorar la Concordia de la Señora Reyna Doña Leonora, donde se dize.] Super eo verò, quod conqueritur, quòd personæ Ecclesiasticæ eiiciantur, seu banniantur à Regno, concordatum est, *quòd illud si vnquam factum est, malè factum est cùm euidenter sit contra libertatem Ecclesiasticam*, & est concordatum, quòd Dominus Rex declaret, quòd in posterum numquam fiat.

Et pro contento in hoc §. Audeant igitur. infrà in Ref. 56. §. 2. prope finem, à vers. Et tandem. sed lege eam per totam.

5. Hæc sunt verba Concordiæ, in quibus amice lector audisti ex ore Regis, quòd eiicere Ecclesiasticos viros è Regno, est euidenter contra libertatem Ecclesiasticam; sed faxit Deus, vt non sint aliqui contrarium Regibus consulentes; at væ væ illis, vnde non est audiendus nouissimè Salgado *de protect. Reg. tom. 1. p. 2. cap. 2. è num. 273. vsque ad num. 280.*

RESOL. XXVII.

An Reges possint detinere Episcopos pro gubernatione alicuius Regni, seu consilij?

Et an dicti excusentur à residentia in dicto casu?

Et difficultas est, an hoc efficere possint Reges ex priuilegio aliquo à Romano Pontifice obtento?

Et an si supradicta priuilegia verè existant modo sint reuocata?

Et an in hoc non possit Summus Pontifex dispensare, si non adsit necessitas publica, & bonum commune; & an residentia Episcopi sit aliàs de iure diuino. Ex part. 3. tract. 1. Ref. 5.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Bobadilla *in pol. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99.* vbi sic asserit. [Si el Clerigo tomasse officio del Rey de Presidente, ô Consejero, ô Oydor ô en otra manera, lo qual es licito, y puede el Rey detener à los Eclesiasticos para ello, y se excusan por esta razon de no residir en las Iglesias.]

2. Sed propria authoritate id posse efficere Reges falsum est, nullam enim in dictos Ecclesiasticos iurisdictionem habent; difficultas est, an hoc efficere possint ex priuilegio aliquo à Romano Pontifice obtento? Affirmatiuè respondet Ioan. Selua *de benef. part. 4. quæst. 6.* Ceuallos *in communibus quæst. 585. num. 7.* Petrus Gregorius *de benef. cap. 7. num. 9.* Boërius *decis. 17.* Rebuffus *in Concordatis tit. de collat. §. 1. ver. residentia*, vbi docent Reges, ac Principes habere priuilegia à Sede Apostolica, vt Episcopi, & alij Clerici, qui illis inseruiunt in aliquo officio, seu seruitio, non teneantur residere & possint percipere fructus beneficiorum.

3. Verùm supradicta priuilegia, si verè extarent, esse modò reuocata, putat Garsias Doctor Hispanus *in tract. de benef. tom. 1. part. 3. cap. 2. num. 390.* sic asserens. Existentes in seruitio, aut officiis Regis, seu Principis non excusantur à residentia, nec possunt percipere fructus in absentia; nam in iure non est tale priuilegium, quidquid teneant aliqui; & si aliquod priuilegium fuit eis concessum, reuocatum est iam per Concilium Tridentinum, & Bullam Pij IV. Ita ille.

4. Sed quicquid sit de supradicta reuocatione, ego puto cum Sanctarello *var. resolut. part. 1. quæst. 3. num. 7.* talia priuilegia intelligenda esse, quando absque alicuius Episcopi præsentia Regnum, seu illud officium commodè non possit administrari; in tali enim casu, Papa potest dare licentiam Episcopo, vt propter bonum commune Regni absit à sua Ecclesia, & sic intelligendus est Rodriquez *in summ. tom. 1. cap. 275. num. 3.* Vnde aduertant Reges, & Episcopi, nam in hoc faxit Deus, vt sæpiùs non errent; quia si illa Regna, & officia per laicos possint aliàs æquè commodè administrari, tunc Reges, & Episcopi non possunt aliquo priuilegio ad hoc à Romano Pontifice concesso vti; nam in hoc casu Romanus Pontifex non potest dispensare, cùm non adsit necessitas publica, & bonum commune; & residentia aliàs sit de iure diuino, vt docet Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 153.* Azorius *tom. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 1.* Valentia *tom. 3. disput. 10. quæst. 39. punct. 5.* Comitolus *in respons. mor. lib. 1. quæst. 59.* Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ disp. 4. quæst. 6. dub. 7. num. 181.* Sanchez *de matr. lib. 8. disp. 6. num. 5.* ergo, &c.

Sup. hoc & seqq. in hoc §. late in tom. 3. tract. 3. Ref. 70.

Sup. hoc ibidem.

5. Ex his apparet quantum expediret Episcopis non acceptare officia in Regiis Tribunalibus, quia ratio de omnibus Deo reddenda est, & expediens esset valde Regibus Episcopos in his officiis minimè occupare, quia alij sufficientes inuenientur; sed claudam hanc resolutionem cum verbis Ioannis Sancij Doctoris Hispani *in suis selectis disput. 47. num. 26.* sic asserentis. Proh dolor! arbitrantur aliqui se Christi Vicarium agere posse, & Cæsaris, nimis distans esse pastorem ouium, & sedere iudicem causarum ciuilium, nullus ignorat, Neminem posse duobus dominis seruire Christus est testatus. Emittat Deus lucem Cæsari, vt velit excludere à suis Aulis Prætoriis, & Tribunalibus Ecclesiasticos; & tractent fabrilia fabri. Ita Sancius.

6. Vide etiam ex Iurisconsultis Hispanis doctum Barbosam *de potest. Epis. part. 3. allegat. 53. n. 17.* vbi sic ait: In Curia Regum, & aliorum sæcularium Principum fungentes munere, & officio Regij Præsidis, vel Confessarij, vel Consiliarij, aut Proregis non eximuntur à residentia suorum Episcopatuum, nisi ea sit hominum penuria, vt alij satis idonei minimè reperiantur, qui hæc præstent obsequia, nec in hoc Cæsaris facultas de qua *in Auth. quom. oport. Epis. collat. 1. & in Auth. de sanct. Epis. collat. 9.* aliquam vim habet. Ita Barbosa, & ego, vnde qui habent aures audiendi, audiant.

RESOL. XXVIII.

An Reges possint expellere Episcopum ab Episcopatu, si

simoniace electus est?
Et an ita facientes incurrant in censuram Bullæ Cœnæ? Ex part.4. tract.1. Res.76.

§.1. Affirmatiuè respondet Bobadilla *in polit. tom.1. lib. 2. cap. 18. num. 65.* vbi sic ait. [Podta el Rey cehat del obispado el obispo promonido por simonia, segun lo escriue y funda Chassaneo] *in catal. gloria mundi part.5. considerat. 24. numero 142.*

2. Sed hæc opinio est falsa, cùm tam respectu causæ, quæ spiritualis est, quàm respectu personæ, quæ Ecclesiastica est, illius cognitio spectet ad Summum Pontificem, & ideo Reges hanc Bobadillæ sententiam sequentes, certum est in censuras Bullæ Cœnæ incurrere, & ita docet Megalius *in 3. part. lib.3. cap.11. num.18.*

RESOL. XXIX.

An Episcopi feudatarij Regum debeant prius obedire Regi, quā Papæ, seu Metropolitano?
Et an Prælati feuda à Rege tenentes teneantur in bello opem ferre, & auxilium præstare secundum feudorum conditionem?
Et an Rex possit præcipere Episcopis, & Abbatibus sui Regni, vt cum ipso eant ad bellum. Ex part.3.tract.1. Res.6.

§.1. Affirmatiuè respondet Olibanus *de iure Fisci cap.10. num.6.* & Carolus Degrassalius *Regalium Franciæ lib.2.iur.13.* vbi ausi sunt dicere, quòd Episcopus feuda tenens à Rege, prius debet obedire Regi, quàm Papæ; sed isti Authores cautè legendi sunt, nam passim multa asserunt aduersùs Ecclesiasticam immunitatem.

2. Ideò contrariā sententiā docet Marta *de iurisdict. part.4.cent.1.cas.18.n.22.* qui etiam *n.23.* firmat idem dicendum esse, si Metropolitanus Episcopum vocaret; nam in tali casu Episcopus tenetur obedire magis suo Metropolitano, quàm Regi etiam directo domino feudi; quia maius vinculum est spirituale, quàm temporale, *c. solita, de maior. & obedient.* nec obstat iuramentum fidelitatis directo domino factum, quia semper intelligitur excepta authoritas sui Superioris.

3. Notandum est etiam dictum Degrassalium *vbi suprà in iure 14.* & Olibanum *de iure Fisci cap.8.n.2.* adnotare, quòd Prælati feuda à Rege tenentes, tenentur in bello opem ferre, & auxilium præstare secundùm feudorum conditionem.

4. Sed tu circa hanc quæstionem vide Mattam *vbi suprà num.26. & cas.12. num.18.* vide etiam Intrigliolum *de feudis quæst.50. num.24.* & Petrum de Gregorio *tract. de concess. feudi part.8. quæst. 2. vers. tertio limito.* Vnde ex his apparet falsam esse sententiam Mancelot. *in suo templo iudi. um lib.1. cap.2. de Rege, §.3. num.9.* in fine, asserentis, posse Regem præcipere Episcopis, & Abbatibus sui Regni, vt cum ipso eant ad bellum; quod antea docuerat etiam Petrus Antibolus *de muneribus part.3. n.97. tom.12. tractatuum fol.28. col.2.*

RESOL. XXX.

An collatio Episcopatuum, & aliorum beneficiorum possit à Principe laico præscriptione acquiri?
Et notatur, quod vt consuetudo excuset, & valeat, debet esse legitima, & præscripta. Ex part.3.tract.1. Res.65.

§.1. Negatiuè respondeo cum Cardinali Tuscho *tom.4. concl.452. num.28.* vbi sic ait, licèt ex priuilegio possit per Papam concedi collatio beneficiorum laico; non tamen potest consuetudine, neque præscriptione acquiri etiam per tempus immemorabile; quia laici sunt incapaces. Ita ille, cuius opinionem Probus *in addit. ad Ioannem Monachum cap.2. de præbend. num.7. & 8. in 6.* asserit esse communem, vide etiam Zabarellam *cons.57. sub num.2.* & Doctores quos citat, & sequitur Silua *de beneficiis part.2. quæst.43. num.16.* Sup. his supra in Res. 2.§. vlt. sed lege eam per totam.

2. Pro cuius sententiæ explicatione notandum est, quòd vt consuetudo excuset, & valeat, debet esse legitima, præscripta; consuetudo autem præscribi non potest, quoties subiectum est incapax illius rei, quæ per consuetudinem induci prætenditur, vt notat Panormitanus, & Felinus *in cap. causam, de præscript. & in cap.4. de consuetud.* Decianus *in tract. crim. tom.1.lib.4. cap.9. num.14.* & alij communiter; cùm ergo laici incapaces sint iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, ex *cap. causam, de præscript. & c. solita, de maior.& obedient.* sequitur ipsos non posse hanc iurisdictionem per consuetudinem acquirere; ex quibus clarè apparet non posse prætextu consuetudinis iudices laicos se tueri, & excusari, & ideò optimè Cardinalis Tuschus *vbi suprà tom.4. concl. 452. num.44.* asseruit omnes casus, qui pro vt attestantur Doctores ex consuetudine alicuius Regni, vel prouinciæ, sunt contra ius commune, & sic super eis non potest fieri fundamentum, nisi quia sic de facto seruatur: vnde talis consuetudo etiam immemorabilis, vel præscriptio immemorabilis, non valet. Ita ille, & ego.

3. Vt igitur Reges Episcopatus, & beneficia conferant, ad hoc requiritur priuilegium, nec suffragatur vlla consuetudo, aut præscriptio, etiamsi esset immemorabilis cum perpetua tolerantia Papæ; cùm enim versemur in his, quæ non sunt quæsibilia sine Principis concessione, tolerantiā de nihilo inseruit; hæc enim non est tolerantia, sed simplex conniuentia, seu patientia, quæ nusquam inducit dispensationem in his, quæ sunt contra iuris dispositionem, vt est text. *in cap. cum iam dudum, de præbendis, & ibi gloss.* ex siquidem conniuentia incidit ad euitanda duntaxat scandala, quæ possent committi in auferendo huiusmodi abusus, vt tradunt Doctores *in cap.2. de preben.* Quippe crimen publicum dissimulare dupliciter contingit, vno modo ipsum actum criminosum non prohibendo, cùm prohiberi possit, vt hæc Ecclesia Romana non sustinet, nec dissimulat, immo prohibet in canonibus suprà citatis; altero transgressorem talis prohibitionis non puniendo, & hoc modo Ecclesia dissimulat aliqua propter difficultatem correctionis, vt benè aduertit Turrecremata *in cap. singula, num.8. dist.89.* multa enim tolerantur, quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia non tolerarentur, vt dicit textus suprà allegatus *in cap. iamdudum, de preben.* & hæc omnia docet Lotherius *tom.1. de re beneficiaria, lib.1. quæst.6. num.39. & 41.* Hinc si Rex noster, vel alij Reges hodie conferunt Episcopatus, & alia beneficia, hoc ex priuilegio Romani Pontificis procedere dicendum videtur, vnde extante tali priuilegio non dicuntur, dicto modo loquendo, Reges conferre dicta beneficia, sed Papa mediante ministerio Regum, atque ita collatio non reputatur regia, aut alterius Principis, sed merè Apostolica, & ideo omnia supradicta firmauit Rota in vna Aquinensis Monasterij die 26. Ianuarij 1601. coram Illustrissimo Seraphino, & tenet Riccius *in praxi tom.4.res.137.* qui per extensum ponit dictam latæ Rotæ Romanæ decisionem, quam omnino vide.

Sup. hoc supra in Res. 2. prope finem, & in Res. 10. & 11. §. Verum.& infrà in Res 37.§. Ad tertium, cursim, sed cum alio Authore. & in Res.41 & 139.in fine.

Sup. hoc supra in Res. 7. §. 1. cursim ante medium.

RESOL.

RESOL. XXXI.

An Reges possint se intromittere, quando ab aliquo Episcopo non seruatur aliquod Decretum Concilij Tridentini. Ex part. 1. tract. 2. Res. 102. alias 101.

Quoad hoc lege infrà doctrinam Res. 50.

§. 1. AFfirmatiuè respondet, loquens de Rege Hispaniarum, Bobadill. *in polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 194.* & Ceuall. *tract. de cognit. per viam viol. p. 1. gloss. 6. n. 62. & p. 2. q. 3. n. 9. & q. 99. n. 16.* vbi sic asserit: [En nuestra España se pratica, que el Rey nuestro Señor, y su Real Consejo, sea Iuez competente, para que se guarde el Concilio Tridentino.]

2. Sed istam practicam non solùm Theologi, sed etiam Iurisconsulti minimè admittunt: vnde Pereira *in tract. de man. reg. p. 1. c. 8. n. 11.* sic ait: [Respuenda est illa praxis, quæ maximè inualuit pluribus sententiis Senatus corroborata, quòd ad regium Tribunal supplicare liceat, quoties aliquod Concilij Tridentini decretum ab Episcopo non obseruatur; quasi Reges sint Concilij Protectores: hoc enim repugnat ipsi Concil. *sess. 21. de reform. cap. 3.* nec his casibus violentia inest, cui occurri per sæcularem debeat.] Ita ille, & ego. Quando igitur Episcopus non obseruat aliquod Concilij Decretum, recurrendum est ad Archiepiscopum, & non ad Regem.

RESOL. XXXII.

An residentia Episcoporum pertineat ad Principes sæculares?

Ne item Episcopi Ecclesiarum bona dissipent, ne decimas fructuum præter quam consuetas exigant, & alia similia faciant, &c. Ex part. 3. tract. 1. Res. 42.

§. 1. AFfirmatiuè respondent aliqui, & sic asserit Ortiz *in summa cap. 6. n. 3.* [Pueden los Reyes hazer que los Obispos y curas residan.] Sed contrariam sententiam omnino tenendam esse puto cum Filliucio *tom. 2. tract. 28. part. 2. cap. 9. n. 136.* & Azorio *part. 2. lib. 11. cap. 7.* vbi sic ait. Si quæras an Regum sit prohibere, vel curare, ne Episcopi absint à suis Ecclesiis vltra tempus canonico iure constitutum, ne item Ecclesiarum bona dissipent, nec decimas fructuum, præterquam consuetas, exigant, &c. Respondeo hæc, & alia similia Regum non esse, quia laici in Clericos potestatem, & iurisdictionem non habent, & possunt monere Romanum Pontificem, vt curet disciplinam Ecclesiasticam ab Episcopis seruari. Sic Azorius, & Filliucius.

Pro decimis infrà in Res. 276. & in alio §. eius not.

RESOL. XXXIII.

An Principes, seu Ministri Regij faciendo literas hortatorias ad Episcopos, vt ab aliqua mala determinatione desistant, vt est in vsu in Regno Neapolitano, faciant contra libertatem Ecclesiasticam, & incidant in censuras Bullæ. Ex part. 1. tract. 2. Res. 55. alias 54.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Coriolanus *in Bull. Cæn. excomm. 16.* vbi sic habet: [Hortatoriæ hîc non comprehendantur; est autem hortatoria, litera amicabilis si Episcopus aliquid contra laicum impertinenter faciens ab Officialibus sæcularibus hortatur, vt desistat à faciendo talia.] idem etiam docet Megal. *in 3. p. lib. 3. cap. 19. n. 6.* quia verba exhortatoria solum consilium important, & necessitatem non inducunt; nisi tamen in his literis Princeps precatoriis verbis vteretur, & non tantùm exhortatoriis: nam in tali casu res esset multùm scrupulosa: nam preces Principum mandato æquiparantur.

RESOL. XXXIV.

An Ministri Regij possint detinere in Cancellariis Bullas Apostolicas ad examinandum, & executioni mandandum. Ex part. 1. tract. 2. Res. 13. alias 12.

§. 1. AFfirmatiuè respondent Iurisconsulti, & præcipuè Ceuallos *in tract. de cognitione per viam violentiæ, in Prolog. n. 157. glossa 6. n. 6. & Glossa 7. a. 33.* Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p. 1. §. 5. num. 5.* Sesse *de inhibitionibus inst. Arag. c. 8. §. 3. a. 83. & 88.* Cenedus *in quæst. canonicis, quæst. 45. n. 21. & sequ.* Flores de Mena, Couart. & alij: & ex Theologis hanc sententiam videtur approbare Malderus, Episcopus Antuerpiensis, *in 2. 2. q. 5. art. 10. dub. 8. in fine*, vbi sic ait: [Non videtur improbabile, quod Couarruuias *pract. qq. cap. 35.* accuratè tradidit, ex Papæ consensu, præscriptione, vsu immemorabili, & euidenti spiritualis regiminis vtilitate, Tribunalia regia in quibusdam regnis ritè ita practicare; vt sine sua permissione, & consensu nequeant quædam apostolica mandata executioni mandari.] Ita ille. Sed hæc magis absolutè docuit Rodriguez *in Addit. ad §. 9. Bul. Cruciatæ, fol. mihi 159.* sic asserens: [Duda se mas, si los Reys, Principes, y Oydores de los Consejos Reales, deteniendo las letres apostolicas, quedan descomulgados por la Bulla de la Cena: y respondo que no, porque el Iuez Eclesiastico no los tiene por descomulgados, ni su Santidad, haziendo lo que hazen de ordinario, los declara por tales, ni el pueblo Christiano los euita.] Hieronymus Llamas *in instruct. Confess. p. 1. cap. 7. §. 19.* sic ait: [Est aduertendum, quòd ab immemorabili Reges Hispaniæ examinant literas Apostolicas, sic gratiæ, sicut iustitiæ, cum omni reuerentia, & subiectione, solùm ne dolosæ, suspectæve sint, vel furtiuæ, & subreptitiæ: & hoc cedit in obsequium Apostolicæ Sedis: & si ij limites non excedantur, hoc non damnant Summi Pontifices, neque censuris vetant; secùs si malitiosè, & cautelosè id fiat, in fauorem vnius, & damnum alteriùs.] Et ex Iacobo de Graffis *in decis. p. 1. lib. 4. cap. 10. n. 120.* videtur adesse concordata inter Pontificem, & Regem nostrum super hoc: nam ita loquitur: [Consideratis, visisque literis de hac re à Papa Regi Philippo missis, & è contra, censeo non esse condemnandos, nec incurrere excommunicationem Regios Magistratus, expedientes Regium Exequatur, & illud impetrantes, donec aliter à Sede Apostolica decisum fuerit. Caueant autem ministri Regis, cuius mens sanctissima est, in non inferendo præiudicium sanctæ Sedi apostolicæ; neque diuexent negotiatores in non expediendo Regium Exequatur.] Ita Graffius. Vide etiam Henriquez *lib. 4. c. 12. a. 6. in Glossa, lit. Q.* & Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. c. 6. art. 2. dub. 2. concl. 1.*

Sup. hoc in Res. seq. & infrà in Res. 47. §. Igitur. ad medium, sed lege eam per totam, & alias eius secundæ annot. & ex Res. 90. §. Et ideo. in fine.

2. Sed his non obstantibus, communiter Theologi docent, nullo modo sustineri posse vsum retinendi, & examinandi literas apostolicas per laicam potestatem: vnde, quia Zerola *in praxi, p. 1. ver. Litera Apostolica*, affirmatiuam sententiam docebat in editione facta Lugduni; ex permissione Magistri Sacri Palatij, in loco citato fuerunt apposita in margine hæc verba: *Cautè lege: nam sunt hæc contra authoritatem Apostolicam, & iurisdictionem Ecclesiasticam.* Et ideò hanc secundam opinionem mordicùs tenet

Filliucius

Filliucius *tom.1. tract.16. c.8. num. 139.& seq.* Reginald.*tom.1.lib.9.c.22.n.358.* Azor. *part.1.lib.5.c.13.q.4.* Alcberius *de censuris,tom.1.disp.15.c.2.fol.mihi 664. col.2.* Bonacina *de leg.disp.2.q.20.punct.1.§.1.num.15.* Pesantius *tract.de immunit.Eccl.disp.17.num.3.* Duardus *in Bulla Cœna,lib.2.c.13.q.5.* Acosta *in Expos.Bull. Cruciat.q.96.per totam.* Sousa *in Expos.Bull. Cœn.c.15. disp.76.con.1.n.2.4.& 9.*& alij. Et probatur ex verbis Bullæ,ibi : *Capi,& retineri faciunt.* Et ibi : *Qui impediunt , & prohibent simpliciter, vel sine eorum beneplacito , & consensu , vel examinari , executione mandari.* Non tamen negant hi Doctores, litteras Apostolicas recognosci quidem posse , & discuti , cùm dubitatur de earum subreptione , aut falsitate ; sed hoc ad Ecclesiasticum Iudicem pertinet , & non ad sæcularem. Hæc igitur causa discuti debet apud Episcopos , Archiepiscopos , & Nuncios apostolicos , qui ad Prouincias , & Regna mittuntur; & non apud profanos Magistratus , qui iuris , & potestatis Ecclesiasticæ incapaces sunt. Sed circa præsentem quæstionem,vide omninò Acosta , *vbi suprà.*

RESOL. XXV.

An sit contra Immunitatem Ecclesiasticam recognoscere, & detinere Bullas Pontificias in Regiis Cancellariis? Ex part.5.tract.1.Res.12.

§.1. INter doctos Iurisconsultos Hispanos (ferax enim semper doctorum hominum Hispania) nouissimè floruit eruditus Ioannes del Castillo Sotomaior , qui *tom.7.de Tertiis , cap.41. num. 184.* circa præsentem quæstionem negatiuam sententiam docet, & nominatim contra me insurgit , nixus auctoritate aliquorum Canonum , videlicet *c. 2.5.20. & 27. de rescriptis.cap.si motu proprio , de præbend.& cap.fin.de filiis præsbyter.in 6.*

2. Sed his non obstantibus,ego contrariam sententiam docui *in 1.part.2. resolut.12.* Verùm quia,vt dixi , aduersùm me acriter colluctatur Sotomaior; ideò iterum defensionis causa affirmatiuam sententiam stabilire cogor. Dico igitur quòd potestas recognoscendi , & examinandi litteras Apostolicas, vtrùm sint veræ , aut falsæ , subreptitiæ , aut legitimæ , est pura & merè Ecclesiastica ex ipso obiecto. Et ideò in solas personas Ecclesiasticas cadit , id est, in Legatos , Nuncios , Patriarchas, Archiepiscopos, &c. non autem in laicos quoscumque. Et quemadmodum laici etiam Principes nõ possunt se intromittere vllo modo in iudicandis , aut disponendis aliis rebus Ecclesiasticis , *c.bene quidem, disp.96.& cap.decernimus , de iudiciis,*& specialiter in recognoscendis, aut exeminandis sententiis & censuris , sed illas tenentur statim acceptare , & exequi , & præbere Episcopis pro illarum executione etiam auxilium brachij sæcularis , vt patet ex Trident.*sess. 25. cap.5. de Regul.* Ita nec possunt se intromittere in recognoscendis literis Apostolicis , & cùm huiusmodi facultatis Ecclesiasticæ , qua laici sunt plenè incapaces, sequitur vt nulla, quamuis longissima , præscriptione possint illam præscribere , cùm præscriptio tribuat ius in subiecto capaci , non autem tribuat ipsam capacitatem si non inuenit.

Quæ hic est Res. antecedens , & in aliis eius not.

3. Sed dices, cùm cuilibet datum sit se defendere & illæsum seruare , & Rex ius habeat ex priuilegio à Pontifice concesso , vt nemini externo beneficium aut pensio Ecclesiastica concedatur , illísque compertum sit hoc ius sæpe subreptitiis literis derogari, iure ipso naturali videtur illis concessum posse hoc damnum , & iniuriam præcauere. Neque contra voluntatem Pontificis videntur procedere , sed potiùs se illi conformare ; non enim credendum est Pontificem velle subreptitias literas effectum habere. Et quidem si certò constaret de subreptione , clarum est nullam esse obligationem obediendi , nullúmque peccatum committi in impedienda illarum exequutione. Sed quia antequam per Regios Consiliarios examinetur , id non constat , licèt sæpe contingat subreptitias reperiri , ea de causa dubium non leue est , an ob defensionem proprij iuris Regij Consiliarij hanc examinationem possint præstare , non enim videtur esse locus defensioni , nisi priùs constet de iniuria. Item , vt docet Castrus Palaus *tom.2.tra. 12.dispur.vn. punct.8. num.* 10. vel illa iniuria est notoria ex se , vel solùm ex declaratione Regij Tribunalis , ex se notoria esse non potest , nam quousque literæ non examinentur , non potest constare de earum subreptione , & falsitate. Ex declaratione Regij Tribunalis constare non potest , tum , quia nemini datum est ius sibi dicere in causa propria; tum , quia illa declaratio est ab incompetenti iudice, nempe sæculari in materia Ecclesiastica ; tum, quia ad præmittendam hanc declarationem debebat iam de iniuria constare , cùm in hac declaratione iurisdictio Ecclesiastica vsurpetur. ergo , &c.

Sup. hoc infra in Res. 204.§.2. sed lege etiam §. 1. & alias Res. & §§. eius primæ not.

4. Hinc Pontifex in Bulla Cœnæ omnia maturo iudicio considerans , omnésque præuidens rationes , quæ pro contraria parte facere possunt , nihilominus illas omnes exprimens,illísque non obstantibus , vt videre est in eadem Bulla , maximè ad illa verba , *etiam prætextu violentiæ , seu , vt aiunt , ad nos informandos* , excommunicat omnes , & quascumque personas , quæ quocumque prætextu retardauerint in suis Cancellariis Bullas Apostolicas. Confirmãtur supradicta ex sequenti Pontificio diplomate , quod inuenies apud Azeuedum *tom.1.lib.3.tit.6.leg.37.*

5. Alexander Episcopus , seruus seruorum Dei. Ad per perpetuam rei memoriam. Inter curas multiplices , quæ nobis ex Apostolatus officio incumbere dignoscuntur , illam libenter amplectimur , per quam animarum periculis,& scandalis valeat obuiari pro vt in Domino conspicimus salubriter expedire. Cùm itaque, si sicut charissimus in Christo filius noster Ferdinandus Rex , & charissima in Christo filia nostra Elizabeth Regina Castellæ & Legionis & Aragonum Illustres,Nobis nuper per dilectum filium Nobilem virum Didacum Lupi de Haro Militem Regni Galiciæ Gubernatorem per eos ad Nos pro præstanda nobis obedientia Oratorem destinatum exponi fecerunt , quòd in prædictis Regnis,atque aliis dominiis , diuersæ personæ literas fictitias & simulatas Indulgentiarum ostendere non verentur, animas Christi fidelium multipliciter decipientes , & illudentes, vt sub falsis illusionibus huiusmodi à Christi fidelibus pecunias valeant extorquere , Nos attendentes præmissa esse mali exempli fomenta , ac volentes provt tenemur, huiusmodi scandalis , & periculis obuiare, authoritate Apostolica tenore præsentium omnes & singulas Indulgentias concessas , & concedendas in posterum suspendimus , & suspensas esse decernimus, donec per loci Ordinarium,in cuius ciuitate & Diœcesi pro tempore publicabuntur priùs, & deinde per Nostrum , & Sedis Apostolicæ prædictæ Nuncium in partibus illis tunc existentem , ac Capellanam Maiorem eorundem Regis & Reginæ consilio existentes per eos ad id deputandos benè & diligenter an sint veræ literæ Apostolicæ , visæ & inspectæ fuerint. Quòd si compertum fuerit per eos literas ipsas omni prorsus falsitatis carere suspicione, ac veras literas Apostolicas esse,tunc liberè per illos, ad quos iuxta earumdem literarum tenorem spectat,

possint

possint publicari,&c.Dat. Romæ apud S.Petrum anno Incarnat.1043.6.Kal. Augusti.

6. Vnde in legibus Recopilationum, teste Lara *in compen.Trium Gratiarum lib.2.fol.133.* sic habetur. [Mandamos que ningun persona de qualquier estado que sea no pueda publicar por escrito, ni por pregones, ni palabra, ni de otra manera Bulas, Graçias Indulgençias, Iubileos, ni otras facultades que tuelen ser conçedidas por los Pontifices à Iglesias, Monasterios, Hospidales, y otros Lugares, sinque primero conforma la Bula del Papa Alexandro se an examinadas por el Prelado de la Diocesir en donde se huuiere de hazer la publication y que no se puedan publicar, si no despues de ser examinadas por ordinario. Sean tambien examinadas, y approuadas por la persona, ò personas por Nos nombradas en esta Corte en virtu de la dicha Bulla de su Santidad.] Ita ibi. Patet igitur ex supradicta Bolla non posse Reges iure proprio, vt vult Sotomaior, & alij aduersarij, literas Apostolicas recognoscere, & sed si hoc facere volunt ad euitanda inconuenientia in suis Regnis, petere debent licentiam à Summo Pontifice, vt fecit Catholicus Ferdinandus Rex, cui Pontifex, vt visum est in dicta Bulla, & fatetur ipse Rex, concessit posse ipsum deputare personas ad examinandas, & recognoscendas literas Apostolicas Indulgentiarum.

7. Nec textus contra me à Sotomaiore adducti faciunt pro sua sententia. Nam fateor summum Pontificem velle sua rescripta, si veritati non nitantur, executioni mandari? sed non ex hoc sequitur illa à laicis examinari posse. Quamobrem si dubitetur de validitate literarum Apostolicarum, vel etiam de illarum inualiditate constet, laici iudices de hoc opponere possunt coram Ecclesiastico iudice, cuius est Apostolicas literas examinare, discutere, & recognoscere; vel etiam Summo Pontifici supplicationes exhibere, modò supplicationem coram Sede Apostolica legitimè prosequantur. Imò si detur casus vt aditus ad iudicem Ecclesiasticum non pateat, vel ipse nollet declarare subreptionem literarum, & periculum sit in mora grauis damni, si literæ Apostolicæ subreptitiæ executioni mandentur, posse Principem laicum illarum executionem impedire, & interim hac de re cum humilitate certiorem facere summum Pontificem, tradit Bonacina *in Bulla Cæn.disp.1. q.14. punct.2. num.20.* Praxim igitur, de qua loquimur, & defendit Sotomaior, dicendum est imponere maximum grauamen Bullis Pontificiis, dum non possunt in partibus dari executioni sine examine, & approbatione Cancellariæ, per quod summus Pontifex, vt patet expressè in Bulla Cœnæ, reputat Ecclesiasticæ iurisdictioni violentiam inferri, & ideò aduersùs contrauenientes censuras fulminat; etsi in Concilio Tridentino *sess.25. c.20.* Pontifex hortetur Reges ac Principes, ne permittant Ecclesiasticos à iudicibus sæcularibus in aliquo grauari. Iam autem maximè grauantur personæ Ecclesiasticæ, si processus citationum, ac causarum beneficialium à iudicibus laicis examinantur, cùm coram ipsis ex eo litare cogantur. ergo, &c.

8. Verùm post hæc scripta inueni omnia supradicta non solùm à cit. DD. sed etiam confirmata esse à Rutilio Benzonio *disp.2.de Interd. Pauli V.cap. 7.fol. 133.* qui nostram sententiam acriter docet, & quia codex rarus est, ponam hic per extensum eius verba; sic enim ait: [Non me fugit Couarruuiam *pract.qq.cap.10.& 36.* & Driedonem ab eo citatum, defendere nonnullas leges Principum sæcularium, statuentes in defensionem iurispatronatus Principum ne litteræ Apostolicæ executioni mandentur sine consensu eorum. Non enim hæ leges iustæ sunt, si fiant sine participatione, & nutu Papæ: nec locum habent, quando Papa expressè derogat iuri patronatus laicorum, hoc enim si velit facere, potest, nec iniustiam, vel vim laicis infert, cùm suo iure vtatur, licèt re ipsa Papa huiusmodi laicorum iuri patronatus rarò derogare intendat. Sic Pius V.expressè decreuit *in Bulla Cœnæ ann.1568.* Ratio autem cur nulla laica potestate etiam Regia literæ Apostolicæ impedire possint, est, quoniam potestas sæcularium Principum est ciuilis, & non spiritualis & Ecclesiastica, quæ cùm illi dominetur & præsit, ab ea, cùm sit inferior, nequaquam impediri, interpretari, vel discuti potest. Illud autem remedium tanquam licitum pro laicis adinuentum est, vt opponant de subreptione talium literarum apud iudicem Ecclesiasticum, vel etiam quando Papa expressè derogat iuripatronatus coram iudice competente Ecclesiastico, seruato tamen iuris ordine ad ipsum Romanum Pontificem reuerenter appellent, & libellos supplices ei offerant, ne literæ Pontificiæ exequantur, dummodo id faciant opera & ministerio iudicum Ecclesiasticorum, & postea verè appellationem iuxta mentem Pij V. prosequantur. An verò literæ Apostolicæ causas spirituales continentes possint à Principibus sæcularibus recognosci, & discuti, sint ne falsæ, vel subreptitiæ, quæri posset; & quicquid dicat Couarruuias *loco cit.* certissimè dicendum est, hanc recognitionem iure communi, tantùm ad iudices Ecclesiasticos pertinere, non autem ad laicos, nisi solo priuilegio Sedis Apostolicæ, cuius tenorem docere tenentur.] Hucusque Benzonius, & ideò Castr. Palaus *vbi suprà*, & alij, quos ego retuli *in part. 4. tract.1. resolu.9.* docent Regem nostrum ex Concordatis, & priuilegio Summi Pontificis Bollas eius examinare. Sed Sotomaior & aliqui iuniores Iurisconsulti asserunt hoc de iure Regibus competere, quod Theologi mordicus negant, & renera negandum est. Alij verò excusant examinationem literarum Apostolicarum ex tacito consensu, & præsumpta mente Summi Pontificis. Sed contra illos vide nouissime Blondum *de cons. disput.5. art. 26. num.3.* & omnes expositores Bullæ Cœnæ, asserentes Summum Pontificem in ea singulis annis reclamare, & tollere quamcumque patientiam, tolerantiam, & consensum circa præsentem casum.

Sup. hoc infra in Ref. 205. & in alia eius primæ not.

Quæ hic est infra Ref. 47.§. Igitur. à medio vsque in finem dictæ Ref.

RESOL. XXXVI.

An Ministri Regij possint cognoscere causas Ecclesiasticas per viam violentiæ, vt vulgo dicitur?

Et an si Religiosus per appellationem, vel alia intra ordinem potest vitare vim sibi iniustè illatam, incidat in censuras Bullæ Cœnæ, vel alterius, si ad iudices sæculares recurrat?

Et quid è contra, si non possit vitare vim, &c? Ex part. 1.tract.2.Ref.14.aliàs 13.

§.1. Affirmatiuè respondent Iurisperiti; & ita docet Salgado *in tract.de protect. regia, tom. 1.part.1.c.1.& seq.* Pereira *tract.de manu regia, part.1. c.4.& q.7.* Ceuallos *in tract.super hac materia edito, & præcipuè in gloss.6.n.56.* vbi tenet hanc cognitionē non fundari in priuilegio Pontificis, neque in eius tolerantia; sed in iure regali, cuius officium est vim tollere. Idem etiam docet Sgurà *in direct. Iudic. Ecclesi.part.2.c.3.n.51.& 53.* Callistus *in tract.de lege regia, §.20.n.83.* Auendañus *in c.Pratorum.part.1. c.1. num.13.* Azeuedus *tom.1.lib.1.l.2.tit.6. Recop.* Sesse *de inhibit.iust. Arag. cap. 8. §. 3. & part.2. decis. Epist. ad Regem.* Cenedus *in qq. canonicis, quæst. 45. per totam.*

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & sup. in Ref.16.§. Item. & infra longo doctrinam Ref.39.

totam. Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap.* 18. *num.* 139. Ioan. de Heuia *in Curia Philippica*, *part.* 1. §. 5. *numero*. 34. Grass. *de eff. Cler. eff.* 1. *numero*. 300. & alij.

2. Neque talem vsum & cognitionem audent improbare doctissimi Theologi, vt Rodriquez *in summa tom.* 1. *cap.* 155. *num.* 8. Ioan. Valerus *in differentiis vtriusque fori ver. peccatum, differ.* 3. *num.* 2. Ioan. de la Cruz *in Direct. conscient. part.* 1. *precep.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 3. *concl.* 3. & *de statu Relig. lib.* 1. *c.* 6. *art.* 2. *dub.* 2. *concl.* 3. Hieronymus Llamas *in Instruct. Confess. part.* 1. *c.* 7. §. 19. Henriquez *lib.* 14. *c.* 1 2. *num.* 6. & *lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 4. *in Gloss. lit. A*, & nouissimè Anguiano *tract. de legib. tom.* 1. *lib.* 2. *contr.* 17. *n.* 95. cum aliis. Et adducunt pro hac firmanda sententia *cap. Regum.* 23. *quæst.* 5. vbi habetur, quòd regium est, per vim oppressos à manibus violentorum, & calumniantium liberare, ac iniurias repellere, & *cap. filius, vel nepotibus.* 17. *quæst.* 7. Iudices verò hanc vim repellentes, asserunt, id non efficere per viam iurisdictionis, sed per viam iustæ defensionis.

3. Sed hanc opinionem explosam esse video communiter à Theologis; & ideò illam reprobant Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 30. Layman *in Theol. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *n.* 4. Azorius *part.* 1. *lib.* 5. *c.* 12. & 14. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 22. *num.* 341. Duardus *in Bull. Cæn. lib.* 2. *canon.* 14. *quæst.* 9. Bonacina *de legib. dis.* 10. *q.* 2. *pun.* 1. §. 1. *n.* 10. Altherius *de censuris*, *tom.* 1. *dis.* 5. *lib.* 5. *cap.* 3. *fol. mihi* 669. *col.* 2. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 8. & 10. Ioan. de Malderiaga *tract. de Senat. cap.* 39. Sayrus *de censuris, lib.* 3. *cap.* 18. *n.* 6. Coriolanus *in Bulla Cœna, excommunic.* 14. *fol. mihi* 927. Idem etiam docet nouissimè ex Hispanis Iurisconsultis doctus Barbos. *in collect. lib.* 1. *decret. tit.* 2. *Ecclesia S. Mariæ*, *de constitut. num.* 1. & alij. Et ratio est: quia Clericus coram Episcopo, & Episcopus coram Archiepiscopo conueniri debet, *ex cap. sacro de sent. excommunic.* & *c. ad reprimendum, de officio Ordinar.* Archiepiscopus conuenitur coram Primate *ex cap. antiqua. de priuileg.* Primas coram Romano Pontifice, vel coram Legato Summi Pontificis ad eam Prouinciam misso. Et ideò oppressus à Prælato inferiore potest recurrere ad superiorem, non verò adire laicale Tribunal; maximè, quia Canones interdicunt ab Ecclesiasticis Iudicibus ad laicos appellari, vt habetur *in cap. qualiter*, & *quando. de iudiciis.* & *cap. si quis Clericum.* & *cap. Clericum* 11. *q.* 1. Cæteras rationes videbis apud citatos Doctores.

4. Sed ego in controuersia tam graui, puto non esse recedendum ab hac sententia Theologorum, quamuis non videatur spernenda aliquorum obseruatio, qui putent, tunc aliquem, cui violentia infertur, posse adire Iudicem laicum, quando ad talem vim reprimendam, Iudex Ecclesiasticus non adesset; seu, si adesset, nollet reprimere. Et ita docent, non solùm Iurisconsulti, sed etiam doctissimi Theologi, & in primis Episcopus Antuerpiensis: Ioannes Malderus *in part.* 2. *quæst.* 96. *art.* 4. *fol. mihi* 407. qui etiam addit, posse in tali casu Iudicem laicum inspicere Acta ad eum finem, vt constet de iniuria facta in negatione appellationis: quia, qui potest defendere, potest etiam illa, sine quibus defensio fieri non potest. Adde, quòd inspectio Actorum per se non est actus iurisdictionis: nam arbitrantes ea inspicere possunt. Et ita hanc sententiam docent etiam Portell. *in addit. ad dubia regul. in fine Operis, verb. appellare, num.* 3. vbi sic asserit: [Religiosus, si per appellationem, vel alia intra ordinem, potest vitare vim sibi iniustè illatam, incurret censuras, si ad Iudices sæculares recurrat. Si verò neque sit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & Superior, ad quem posset recurrere, longè distet, ita vt non possit illum adire instante grauamine, vel etiam cœpto, & sic iniustè illato, arbitrio boni viri; tunc credo, posse Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem sæcularem, qualis est Rex, non tanquam appellantem ad Iudicem competentem; sed solùm, vt sibi succurrat in illo grauamine iniusto, tollendo vim sibi factam modo, quo licitè potest imperando, scilicet, vel suadendo Prælato, vt vel abstineat à vi iniusta, vel det locum appellationi, vel Iudices nouos assignet. Et per hoc Religiosus recurrens ad Principem sæcularem cum prædictis circumstantiis, nullam censuram Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret.] Ita Portel. cuius sententiam sequutus est etiam doctus Sousa ex Dominicanorum familia *in Bull. Cœna, c.* 15. *disp.* 78. *n.* 2. & *seq.* vbi probat, non Iudices laicos vim auferre, nisi priùs Ecclesiastici Iudices superiores ad eos, qui violentiam inferunt, succurrere requisiti nolint; quando tamen omni medio ordinario præmisso, non est alia via repellendi vim à Iudice Ecclesiastico factam, vel quando periculum est in mora, licitum est Iudici sæculari causam Ecclesiasticam ad se aduocare, & violentiam auferre.

Sup. hoc infra in Ref. 38. in fine.

5. Ex quibus apparet, vix, aut nunquam, moraliter occurrere casum iustæ defensionis in hac materia pro Iudice laico, vt rectè notauerũt Azorius, Bonacina, & alij. Et multò minùs, tam facile occurrere, vt quidam Iurisconsulti volunt. Deinde apparet, non rectè dici in hac materia ab aliquibus Iurisconsultis, quòd etiam tunc, quando adiri potest per eum, se grauatum existimat à Iudice Ecclesiastico, alius Iudex Ecclesiasticus superior, possit nihilominùs authoritatem suam interponere Iudex laicus, quasi in casu isto adhuc locus sit præuentioni. Restat modò respondere ad Canones, quos pro prima sententia afferebant Iurisconsulti: & hoc in sequẽti resolutione faciemus.

Quæ hic est infra Ref. 39. & in aliis eius not.

RESOL. XXXVII.

An sit licitum iudicibus sæcularibus per viam violentiæ cognoscere causas Ecclesiasticas?

Et an Summus Pontifex, & alij hanc praxim approbent, vel saltem ex consuetudine immemorabili, vel cominacta cum fama priuilegij?

Et notatur, quod si pro facto Prælati, & iudicis Ecclesiastici sit aliqua opinio probabilis inter doctores, qui cum licitè possit illam sequi, reuera tunc nullam vim, aut iniuriam faciat subdito, si illam sequatur, ac proinde non poterit recurrere tanquã vi oppressus ad iudicem sæcularem, etiam si opinio pro subdito sit probabilior? Ex patt. 5. tract. 1. Ref. 13.

§. 1. Angor actum agere, nam *in p.* 1. *tr.* 2. *ref.* 13. & *alibi* de hac quæstione egi; sed compellor hoc facere defensionis causâ, nam nouissimè contra me negatiuam sententiam docentem insurgit Castillo, Sotomaior *tom.* 7. *de Tertiis, c.* 41. *n.* 180. Sed docto Hispano recentiori præter alios DD. *vbi supr.* à me relatos alios non minùs doctos & neotericos Hispanos opponam, & hi sunt, me citato, Barbosa *de iure Eccles. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 185. & Castrus Palaus *tom.* 2. *disp. vnic. punct.* 12. *num.* 5. Nam ad veritatem sententiæ Sotomaioris, necessarium esset claram adesse violentiam, quod tamen non contingit; non enim iudices sæculares sciunt Prælatum violentiam facere subdito litiganti, negando appellationem, terminos approbatorios &c. quousque processum examinant, & acta cognoscunt. Ergo priùs vsurpant cognitionẽ causæ spiritualis, quàm illis de violentia constet. Ergo non titulo defensionis procedere possunt. Item, qui

Sup. hoc in Ref. præterita, & in Ref. seq. & supra in Ref. 16. §. Item. & infra lege doctinam Ref. 39.

qui titulo defenſionis procedit, facto ipſo violentiam repellit, non veritatis indignatione, quia defenſio non eſt iuriſdictionis actus in ſubditum, ſed exequutio iuris à natura conceſſi cuilibet homini, vt alterum defendat; ait iudices ſæculares cauſas ad ſe aduocando, non facto violentiam repellunt, ſi aliqua ineſt; ergo illis non licèt hoc modo Clericum defendere. Item, Eccleſiaſticis iudicibus non eſt conceſſum laicum querelantem de ſuo iudice ad iudicium vocare, quia nemini datum eſt, alienam iuriſdictionem vſurpare, & in alienis cauſis ſe immiſcere; ergo ſæcularibus iudicibus hoc datum eſſe non poteſt: minorem enim poteſtatem habent iudices ſæculares ad corrigendos defectos iudicum Eccleſiaſticorum; quàm è contra. Hæc omnia Caſtrus Palaus, quæ infra magis confirmabo.

2. Deinde iſtos appellantes, quos *oppreſſos* vocant aduerſarij, vel ſua poſſeſſione, v. g. ſpoliantur, vel turbantur in eadem. Primò caſu ordinarium habent remedium intra annum, vt ante omnem contentionem reſtituantur, *cap. 1. de reſtit. ſpol.* poſſeſſorium quoque remedium ordinarium competit, *l. 1. ff. de vi & vi arm.* Inſuper & ſecundo caſu, remedium quoque ordinarium competit, *§. retinenda, §. ſed interdicto, Inſtit. de interd.* ergo cùm ſiue vno, ſiue altero modo appellantes turbentur, remedia habeant ordinaria, quare iniquè concedendum eſt extraordinarium, quale eſt de quo loquimur, contra *l. in cauſe, ff. de minoribus*, ibi, *Non debet ei tribui extraordinarium.* Sed vrget Caſtillo, Sotomaior, & alij aduerſarij. Primò ſupradicta eſſe vera, quando iudices laici procederent iudicialiter, ſecus autem vt eſt in caſu noſtro, extraiudicialiter, & per modum tantùm nudæ defenſionis & protectionis oppreſſorum, prout ius commune hoc ex officio Regibus competere, tradit *cap. Regum. 23. q. 5.* & colligitur ex *cap. filiis, vel nepotibus 16. q. 7.*

3. Reſpondeo quòd vna via ſi prohibetur, altera permitti non debet, ſaltem dum ſimilis in vtraque parte reperitur ratio, ex *reg. cùm quid, de reg. iuris in 6.* ſed recurſus ad ſæcularia tribunalia prohibetur ex ſententia aduerſariorum, via iuriſdictionis ordinariæ; ergo etiam prohibetur per viam extraordinariæ cognitionis, & defenſionis, cùm ſimilis ratio in vtraque reperiatur. Et licèt aduerſarij aſſerant in tali cognitione nullum actum iuriſdictionis exerceri, hoc non eſt verum, quia quæ Princeps facit prætextu violentiæ, facit ex proprio officio, in ſententia eorum; quæ autem pertinent ad officium Principis, ſunt actus iuriſdictionis, in hoc enim diſtinguitur officium Principis ab officio perſonæ priuatæ: ergo, &c. Deinde iuriſdictio dicta eſt à iure dicẽdo, ex *l. 1. §. damu. ff. de ſuſpectis tut.* ſed iudices, ad quos in Hiſpania fit recurſus, ius dicunt; nam vident acta, proceſſus, & ferunt ſententiam, teſte Ceuallos *gloſſ. 6. §. 1.* & poſtquam cognouerunt appellantem non habuiſſe iuſtam appellandi cauſam, condemnant ipſum in expenſis & damnis alteri illatis, cogunt iudicem Eccleſiaſticum ad acceptandam appellationem, imò ipſum condemnant in expenſis, vt fatetur Ceuallos *gloſſ. 8. n. 11.* Seſſe *de inhibit. cap. 8. §. 3.* Guttierrez *in q. pract. lib. 2. q. 29.* & alij. Sed clarum eſt iſtos eſſe actus iudiciales, & iuriſdictionales, vt optimè obſeruat Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 37. num. 34.* & alij, ergo, &c. Ad *cap. Regum*, reſpondendum eſt illud procedere quoad laicos ſubditos, falſum enim eſt Principem cognoſcendo cauſas Eccleſiaſticorum per viam violentiæ, facere id, ad quod per dictum caput tenetur ex officio; nam ex officio tenetur ſolùm ſuſcipere & cognoſcere cauſas ſubditorum, non verò extraneorum; Eccleſiaſtici verò non ſunt ſubditi Principi laico, ſed Eccleſiaſtico, ex *cap. Eccleſia, de conſtit.* & contrarium faciendo facit contra proprium officium. Principis enim officium eſt quieti, & bono publico conſulere, & ſuum cuique tribuere; dum autem Princeps laicus in cauſis Eccleſiaſticis ſe ingerit, Eccleſiaſticam iuriſdictionem vſurpat, & Eccleſiæ libertatem violat: ergo contra proprium officium facit. Ad *cap. filiis, vel nepotibus*, reſpondent aliqui, quòd ſolùm ibi dicitur vt patronus Eccleſiæ, ſi viderit bona Eccleſiæ inferioribus Clericis defraudari, moneat Epiſcopum; ſi ab ipſo Epiſcopo, moneat Metropolitanum; ſi à Metropolitano, Regiis auribus intimare non differat, quod non debet intelligi, vt Rex iuriſdictione vtatur in Metropolitanum, ſed vt auctoritate ſua illum moneat, vel ſi non ſatis eſt, implorato Pontifice, illius authoritate illum cohibeat. Interim verò facto & potentia impediat ne Eccleſia in bonis ſuis damnum patiatur. Ita Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 34. n. 38.* & alij. Sed ego puto cum pluribus Doctoribus, quos alibi ad ſatietatem adduxi, dictum *cap. filiis, vel nepotibus*, fuiſſe poſtea per *cap. qualiter & quando, de iudiciis*, abrogatum. Vnde miror quare Sotomaior dixerit me non concludenter ſatisfeciſſe ad auctoritatem dicti textus.

Alibi in Reſ. quæ hîc eſt infrà 59. per totã, & ſignanter ſup. hoc in eius §. vlt.

4. Vrget ſecundò Sotomaior, & aduerſarij, quia iure naturæ & diuino licitum eſt vim vi repellere, & innocentem tueri, *l. vi vim. ff. de iuſt. & iure.* Ergo ſi iudex Eccleſiaſticus vim inferat, poterit ſæcularis iudex innocentem ad ſe confugientem tueri, eiúſque appellationem admittere. Reſpondeo cum gloſſa *in l. cit. vi vim*, licitum eſſe vim vi repellere, dum vis iniuſtè infertur ab aliquo priuato, non autem ab eo, cui ſubditi ſumus, vt patet ex *l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniur. & ex l. qui reſtituere, ff. de rei vendicat.* ſi igitur iudex non ſupremus vim inferat ſeruato iuris ordine, ad Superiorem appellatio interponatur. Si iudex ſupremus iniquè vexet, nullum ſupereſt remedium, niſi vt pœna æquo & patienti animo ſuffeœatur, vt faciunt laici oppreſſi à iudicibus ſuis. In quo caſu ſi laicus de ſuo iudice ſæcolari conqueratur, quòd illi inferat vim, negando appellationem vel quid ſimile, equidem non patienter ferret iudex ſæcularis, vt Eccleſiaſticus ſe intromittat, & auctoritatem ſuam interponat, acta cauſæ poſtulando ſub præcepto, vel cenſura ad examinandum, vel iudicandum, an iudex ſæcularis vim fecerit, necne? Neque ſæculares iudices illam vocabunt defenſionem in iudice Eccleſiaſtico, ſed ſuæ iuriſdictionis vſurpationem. Ergo eodem iure ipſi iudices ſæculares reſpectu Eccleſiaſticorum cenſeri debent, imò maiori, quia maiorem poteſtatem habet iudex Eccleſiaſticus ſupra laicum, quàm è conuerſo. Prælatus enim Eccleſiaſticus poteſt iudicare de peccatis omnium ſuarum ouium, iuxta *cap. nouit. de iudiciis, & cap. ex tenore, de foro comp. 1. & cap. ſi quis de potentibus 24. q. 3.* Et munus defendendi innocentes, de quo loquimur, magis incumbit Prælatis Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus Magiſtratibus, vt docet gloſſa *in d. cap. Regum*, & colligi poteſt ex multis decretis 87. *diſt.* Sed reſpondeo ſecundò ad argumentum quòd non eſt licitum vim vi repellere, niſi cum duplici conditione. Prima eſt vt certò conſtet de iniuria illata, nam ſi dubium ſit, præſumendum eſt in fauorem Superioris Eccleſiaſtici: tum, quia in facto Superioris non præſumitur delictum; tum, quia iudices laici, dum ipſis certò non conſtat de iniuria alteri illata à iudice Eccleſiaſtico periculo ſe exponunt inferendi iniuriam Superiori Eccleſiaſtico, ipſúmque priuandi iure, quod habet in ſibi ſubditum. Sed iſta conditio quaſi ſemper deeſt, nam iudices laici, dum in cauſis Eccleſiaſticis appellationem admittunt, ipſis certò non conſtat de iniu-

ria à iudice Ecclesiastico illata, quod ex ipso facto manifestè apparet, cùm appellationem admittant, séque interponant vt examinent, an vis inferatur, necne, ergo, &c. Secunda conditio, vt licitum sit vim vi repellere, est, vt seruetur moderamen inculpatæ tutelæ: moderamen autem inculpatæ tutelæ non seruatur dum laicus, aut Ecclesiasticus ad laicos iudices recurrit, & appellationem interponit: ergo, &c. Probo minorem primò, quia non seruatur moderamen inculpatæ tutelæ quoties inuasus habet aliam viam euadendi ab inuasione, & iniusta vexatione, absque maiori, vel æquali damno, quàm vim inferendo, vt patet in materia de homicidio patrato ad necessariam sui defensionem: sed in nostro casu inuaso competit alia ratio euadẽdi absque maiori, vel æquali damno; potest enim recursum ad Ecclesiasticum iudicem habere, & in defectu vnius Superioris Ecclesiastici alium adire, iuxta sacrorum Canonum dispositionem, vt etiam in foro sæculari, vsu & praxi litigantium receptum est. ergo, &c. Deinde licitum est vim vi repellere, quoties id fieri potest sine grauiori damno communi; sed in casu nostro etiamsi pars appellans molestias, expensas, &c. pateretur, vt supponit Sotomaior, grauius damnum commune sequitur adeundo sæculares iudices, nam Ecclesiastica iurisdictio violatur, & perturbatio in iudiciis sequitur, & sicut innocens non potest aggressorem occidere, quoties ex morte aggressoris graue damnum Reipublicæ sequitur; ita neque licitum erit sæculares iudices adire, quoties libertati Ecclesiasticæ graue damnum inde infertur; neque iudices laici possunt ex eadem ratione oppressum ad se ipsos recurrentem tueri. ergo, &c. Nec obstat dicere in tali casu libertatem Ecclesiasticam non lædi, cùm laici iudices actus iurisdictionales non exerceant, sed solius innocentis protectionem extraiudicialiter, & per viam extraordinariæ cognitionis suscipiant. Nam respondeo hoc verbis asseri, sed reipsa contrarium fieri, vt constat ex supradictis. Et reuera si in tali casu libertas Ecclesiastica non læderetur, Summus Pontifex, Collegium Cardinalium, aliíque Primates Ecclesiæ, & sacra Rota Romana, vt patebit in fine huius tractatus, non detestarentur hanc praxim tuendi innocentes vi oppressos, sed laudibus efferrent, commendarent, & approbarent. An autem summus Pontifex & alij hanc praxim approbent, consulant aduersarij Bullam Cœnæ, vel potiùs, quia ab ipsis eius verba aliter exponuntur, rogent Summum Pontificem, vt ipsos de sua mente certiores facere dignetur, vt violandæ libertatis Ecclesiasticæ periculum euitent.

5. Et tandem viget tertiò Sotomaior, & alij aduersarij, hanc praxim sustinendam esse. Primò ex consuetudine immemorabili, quæ licèt non possit tollere omnem exemptionem Clericorum, potest tamen in aliquo casu particulari, vt esset in casu nostro de tollenda vi. Secundò, quia est consuetudo coniuncta cum fama priuilegij, quæ vaga & incerta etiam sufficit. Tertiò, quia talis consuetudo est mixta laicorũ & Clericorum. Et tandẽ Summus Pontifex hanc praxim scit & tolerat; ergo tacitè cõsentit.

6. Respondeo ad primum, consuetudinẽ immemorialẽ etiã in casu particulari, non valere contra libertatem Ecclesiasticam, vt ego satis probaui *in part.* 4. *tr.* 1. *resol.* 1. *& infrà* in hoc tractatu latiùs probabo, & patet ex *c. Clericis, de iudiciis*, & aliis iuribus tam clarè, vt nescio quo pacto hæc opinio possit sustineri, cùm in dictis sacris Canonibus Summi Pontificis apertè damnent consuetudinem particularem circa aliquem tantùm casum, tendentem contra immunitatem Ecclesiasticam. Vide infrà *resol.* 21.

Quæ hîc est suprà Ref. 21.

7. Ad secundum respondeo cum Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 17. illam doctrinam non esse veram, sed tunc esse admittendam, quando cum consuetudine immemoriali coniungeretur constans, fama, & traditio æquè antiqua, & immemorialis, quam præcesserit priuilegium, & talis traditio integrè probaretur. Sed hoc non accidit in casu nostro. ergo, &c. quod apertè confirmatur, nam Ceuallos mordicus sustinet non adesse, neque adfuisse tale priuilegium.

Quæ hîc est suprà Ref. 2.

à §. Sed dato, & non concesso.

8. Ad tertium respondeo cum sapientissimo Valboa de Magroviejo *in cap.* 1. *de foro compet. n.* 6. tunc consuetudinem Clericorum & laicorum mixtam obligare Clericos, quando dicta consuetudo non præiudicat sacris Canonibus, vel ab ipsis non fuerit reprobata, quæ omnia accidunt in casu nostro. ergo, &c. Vide omnino *infrà in resol.* 21. *& in part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 21. *& in part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 66. vbi adduxi Suarez. Et tandem ad id, quod asseritur, adesse in hoc casu tolerantiam Pontificiam, & tacitum consensum, respondeo quòd esset videndum an talis tolerantia sit approbatiua, vel tantùm permissiua ad vitanda maiora mala & inconuenientia. Ita decisio Rotæ *in antiquis* 10. *de consuet.* & Surdus *cons.* 301. & alij penes me *in part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 1. quibus adde Chorier *in vind. libert. Eccles. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. asserunt in hoc casu Pontificem non solùm tacitè consentire, sed potiùs singulis annis apertè reclamare in Bulla Cœnæ, & quo pacto quis dici potest tacitè tolerare, si singulis annis expressè exclamat, vt *suprà* dictum est. ergo, &c. & hæc dicta sufficiant defensionis causa aduersùs ea, quæ contra me ex doctissimo Salgado edidit *vbi suprà*, non minus doctus Sotomaior. Vnde ex his patet etiam responsio ad ea quæ nouissimè adducit eruditissimus Torreblãca *in Pract. iur. spir. lib.* 15. *cap.* 10. *per totum.*

Sup. hoc infrà in Ref. 295. & in aliis eius annot.

Quæ hîc sunt Ref. 2. & 74. & in aliis earum annotationum.

Quæ hîc est suprà Ref. 11. & in aliis positis in annot. eius §. Verùm.

9. Non desinam tamen hîc adnotare cum Baldello *in disput. Theolog. tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 40. *num.* 13. & aliis, quòd si pro facto Prælati & iudicis Ecclesiastici sit aliqua opinio probabilis inter Doctores, quia cùm licitè possit illam sequi, teneri, tunc nullam vim, aut iniuriam facit subdito, si illam sequatur, ac proinde non poterit recurrere tanquam vi oppressus ad iudicem sæcularem, nec in tali casu poterit esse defensio, sed erit manifesta iniuria, & offensio, si repellatur ab illa sequenda. Et hæc opinio contra Salgadum procedit, etiamsi opinio pro subdito sit probabilior, nam vt alibi diximus probabiliter, potest iudex ferre sententiam secundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori, neque de hoc in syndicatu secundùm Sancium potest puniri. ergo, &c.

Sup. hoc in tom. 8. tract. 1. Ref. 23.

Alibi in tomo 8. tract. 1. Ref. 20. & 21. & in aliis earum primarũ annotationũ, & in aliis positis in annot. §. vlt. Ref. 1. huius not.

RESOL. XXXVIII.

An sit licitum pro vi tollenda recurrere ad Regia Tribunalia?

Et infertur incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Religiosum recurrentem ad Regem, Protegem, vel Gubernatorem, vt vim sibi illatam à suo Superiore tantum tollat. Ex part. 3. tract. 1. Ref. 53.

§. 1. De hac quæstione egi in alio tract. *de immun. Eccles. resol.* 13. & pro parte affirmatiue adduxi plures Doctores, quibus nunc addo Auilam *de censuris part.* 2. *cap.* 7. *disp.* 2. *dub.* 5. Morlam *in emporio iuris tit.* 2. *q.* 14. *n.* 4. Quintanam Dueñam *Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 14. Rodriquez *de annuis reddit. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 6. Paladorum *rer. quotidian. lib.* 3. *differ.* 9. §. 4. *n.* 24. Suarez de Pax. *in praxi t.* 2. *part.* 1. *c.* 6. *q.* 1. *n.* 34. Simancam *inst. Cathol. t.* 45. *n.* 35. Guttierez *tract. qq. lib.* 1. *q.* 20. *n.* 1. *& de iur. confir. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 26. Garsiam *de nobil. glossa* 1. *n.* 25. Couarruuiam *pract. qq. cap.* 35. *num.* 3.

Sup. hoc in duabus præcedentibus. Ref. & suprà in Ref. 16 §. Item. & lege infrà doctrinã Ref. seq.

Mexiam

Mexiam *in leg. Regia Toleti de los terminos in 2. fundam. part. 2. num.* 47. Valascum *cons.* 100. & hanc sententiam tenent etiam DD. Itali, vt Fuscus *de visit. lib. 2. cap.* 23. *num.* 5. & ex Dominicanorum familia Michaël Zanardus *in directorio Theol. par. 3. c. 31. fol. mihi* 197. vbi ait, Iudex Ecclesiasticus potest apud Principem laicum denunciari, si alicui etiam subdito violentiam inferat, in quo casu potest Princeps laicus reprimere vim cuicumque factam.

2. Sed his non obstantibus non est recedendum à negatiua sententia Theologorum, quos in dicta resol. adduxi, nec valet dicere, quòd licèt vim vi repellere, & competit Regibus liberare vi oppressos de manu calumniatoris. Ergo, &c. nam respondeo licitum esse vim vi repellere, quando vis est clara, & manifesta, nam si est dubia, semper pro Superiore præsumendum est. Ergo in casu nostro iniustam vim infert Prælato Ecclesiastico iudex laicus, priuando illum iure suo, quod habet in casu dubio. Quòd autem vis in nostro casu sit dubia, patet ex ipso facto, nam iudex sæcularis examinat, an facta sit vis, nec ne. Ergo non supponit certam, & euidentem violentiam; cæteras rationes videbis nouissimè apud Bonacinam *in expositione Bulla Cœna tom. 3. disp. 1. q. 15. punct.* 4. §. 4. qui respondet ad omnia argumenta, quæ adducit Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentia*, & Salgado *de protectione Regia*. Ex his infertur contra Portel, & Hieronymum Rodriquez *in compendio quæstionum regularium resol.* 10. *num.* 14. incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Religiosum recurrentem ad Regem, Protegem, vel Gubernatorem, vt vim sibi illatam à suo Superiore tantùm tollat, vt faciat iudex alius Superiores assignare pro sola vi tollenda.

Sup. hoc supra in Res. 36. §. penult. ad medium.

RESOL. XXXIX.

An aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium in causis violentia arcenda. Ex part. 3. tract. 1. Res. 64.

Sup. hoc supra in Res. 7. §. 1. cursim, ante mediú, sed lege etiam Jatā doctriná Res. 36. 37. & 38.

§. 1. HOc priuilegium habere Regem nostrum Hispaniarum docet Bannez *in 2. 2. q. 67. art.* 1. Iulius Clarus *lib. 5. §. vlt. q. 36. num.* 26. Menochius *de retinenda possessione remed. 3. num.* 354. & Cardinalis Bellarminus *in tract. de Summo Pontifice contra Berclaium cap. 35. col. 7. ver. addebat*, & Suarez *de immun. lib. 4. cap. 34. num.* 43.

2. Sed nouissimè Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentia gloss.* 6. asserit Regem Hispaniarum non habere tale priuilegium, sed ex alia ratione hoc efficere, ita pulchrè obseruat Bonacina *in Bull. Cœna tom. 3. disp. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. n.* 17. dum praxim tribunalis [de la fuerza] tueri, & à peccato, & censura excusare conatur, excusationis causam aufert, negando Regem Hispaniarum, vel ipsius ministros, ac magistratus hoc facere ex priuilegio, vel ex consuetudine priuilegio innixa. Ita Bonac. *vbi suprà n.* 3. asserit Principes priuilegium à Summo Pontifice habentes excusari ab excommunicatione Bullæ Cœnæ auocando causas spirituales ad sua tribunalia, *modò priuilegij formam seruent, & modò priuilegium reuocatum non sit*, iuxta ea quæ ipse inferiùs docet.

RESOL. XL.

An aduocatio causarum spiritualium ad laica Tribunalia vetita sit, sub censura Bulla Cœna, si causa aduocantur à iudicibus Sedis Apostolica?

Et quid dicendum, si iudices Ecclesiastici negligentes

sint in huiusmodi causis cognoscendis. Ex. part. 3. tr. 1. Res. 55.

§. 1. AFfirmatiuè respondent Alterius, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonacina *in Bull. Cœna tom. 3. disp. 1. q. 15. punct. 1. n.* 7. qui Bullâ vtitur his verbis: *ab auditoribus commissariis nostris, aliisque iudicibus Ecclesiasticis*; vbi notanda est illa particula, *aliis*, quæ est repetitiua, & relatiua similium, ex *cap. sedes, de rescript. & ex l. quidam relegatus, ff. de rebus dubiis.*

2. Sed ego contrariam sententiam teneo, & puto dictam auocationem vetitam esse etiamsi causæ spirituales auocentur ab aliis iudicibus Ecclesiasticis, & hanc sententiam tenent Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. n.* 250. Sousa *in Bull. Can. cap. 15. n.* 1. Durandus *can. 14. q. 7. n.* 1. & alij, & ad argumentum contrarium respondet illam particulam non semper esse repetitiuam similium, vt patet *in l. si fundum sub conditione, §. si libertus, ff. de legatis* 1.

3. Notandum est etiam hîc obiter contra Couarruuiam *pract. qq. cap.* 35. Menochium *de recuper. possess. remedio 3. n.* 356. Diaz *in pract. crim. cap.* 102. Ceuallos, & alios auocationem causarum spiritualium ad laica Tribunalia vetitam esse, etiamsi iudices Ecclesiastici negligentes sint in huiusmodi causis cognoscendis. vide Reginald *tom. 1. lib. 9. cap. 22. n.* 338. Martam *de iurisd. part. 4. cap.* 146. Duarenum *vbi sup. q. 8. n.* 1. & alios communiter, nec valet dicere quòd *in cap. filiis 16. q. 7. cap. si quis cum clerico 11. q. 1. cap. administratores, cap. Principes* 23. quo conceditur reclamatio ad Principem in causa Ecclesiastica; nam respondeo per illos textus posse Principem laicum admonere Ecclesiasticum de iniquè administrata iustitia, non autem posse auocare ad se causam Ecclesiasticam, vel dic, vt ego alibi adnotaui, illos canones abrogatos esse in Bulla Cœnæ, *& in cap. qualiter, de iudiciis.*

Sup. hoc infrà in Res. 59. & in aliis eius secundæ annot.

Alibi in Res. not. præteritæ & signanter in eius §. vlt.

RESOL. XLI.

Vtrum iudices laici aduocantes ad se causas Ecclesiasticas excusentur ex tolerantia Summi Pontificis. Ex part. 3. tract. 1. Res. 56.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Coriolanus *in Bull. Cœna ad finem*, & alij quos citat Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentia, glossa B. n.* 42.

2. Sed nouissimè contrariam sententiam docet Bonac. *in Bull. Cœn. tom. 3. disp. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. n.* 5. quia simplex tolerantia, saltem dum superior commodè obstare non potest, priuilegium non inducit, ex *cap. cùm iam dudum, de praben.* tum, quia nulla adest tolerantia, cùm Summi Pontifices in Bullis Cœnæ Domini excludant omnes prætextus. Vide Alterium *de cens. lib. 5. disp. 15. c. 2. col. 5. ver. animaduertit.* Duardum *in Bull. Cœn. can. 15. q. 13. n.* 11. Filliucium *tom. 3. tract. 16. cap. 10. n.* 256. & alios, quos ego alibi citaui *in tract. 1. de immun. Eccles.*

Sup. hoc supra in Res. 2. prope finem, & in Res. 10. & 11. §. Verú. & in Res. 30. §. vlt. & in Res. 37. §. Ad tertium. cursim ad medium, & infrà in Res. 139. breuiter in fine.

RESOL. XLII.

An appellationes, qua dicuntur tuitiua, rectè à iudicibus laicis in causis Ecclesiasticis concedantur. Ex part. 1. tract. 2. Res. 103. alias 102.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Humada *l. 3. gloss. 4. tit. 13. p.* 2. Azeuedus *lib. 1. recop. tit. 6. l.* 2. & latissimè Pereira *in tract. de man. reg. cap.* 22. *per tot.* cum multis aliis.

2. Sed, cùm hanc sententiam doceret etiam Viualdus *in prima editione Candelabri aurei, in explicatione Bullæ Cœnæ*, fuit dictum Candelabrum propter multa suspensum, & prohibitum, & posteà sine supradicta opinione, & multis aliis, denuò concessum, & typis excussum. Vnde apparet, supradictam sententiam Romæ non esse receptam: & illam reprobare videtur Concilium Tridentinum in istis verbis: [Nefas autem sit sæculari cuilibet Magistratui, prohibere Ecclesiastico Iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, sub prætextu, quòd contenta in præsenti decreto non sint obseruata, cùm non ad sæculares, sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat.] Ita Concilium *in sess. 25. c. 3. de reform.*

5. Quando verò, & quomodo concedantur supradictæ chartæ, vel Appellationes tuitiuæ, apparet ex illa Ordinatione regni Lusitaniæ, quam affert Pereir. *vbi suprà* sic asserens: [Iubemus, quòd quando aliqua proferetur sententia à Iudice Ecclesiastico contra Clericum, vel contra laïcum, qui sit suæ iurisdictionis, si ipse Clericus, vel laïcus appellauerit ad Romanam Curiam in eo casu, in quo appellare possunt, & antequam appellationis tempus finiatur, implorauerit chartam, ne pendente appellatione contra ipsum procedatur, & ne capiatur, vel ab illo pœnæ exigantur excommunicatis impositæ: Volumus, vt eorum cuilibet dicta charta tuitiua concedatur, qua per scripturam publicam doceant, quòd appellarunt, & suas appellationes prosequantur, quamuis nullatenus receptæ sint: ita enim ab antiquo fieri consueuit; vt tales chartæ tuitiuæ per Senatores Palatij expedirentur.] Sic habet Ordinatio Lusitana. Dicendum est tamen, dictas chartas, vt vocant, tuitiuas non esse concedendas, quia offendunt Ecclesiasticam libertatem: & in casu, in quo conceduntur supradictæ appellationes, potest Clericus, vel laicus oppressus recurrere pro remedio obtinendo ad Iudicem Ecclesiasticum competentem, vt Canones iubent; & non ad Iudices sæculares incompetentes, quod prohibent. Sed ad alia deueniamus.

RESOL. XLIII.

An priuilegium cognoscendi causas Ecclesiasticas concessum Principi laico reuocari possit, etiam si per consuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obseruatum fuerit?

Et an prædicta priuilegia, si fuerint concessa in remunerationem, & in vim contractus, non sint reuocanda sine iusta causa?

Et deducitur Imperatores, & alios Principes laicos non posse priuilegia Ecclesiæ concessa reuocare. Ex part. 3. tract. 1. Res. 57.

Sup. contentis in hac Res. suprà in Res. 4. 6. 7. 8. 9. 12. 13. & infrà in Res. 333. §. 2.

§. 1. Videtur prima facie respondendum, quòd non: nam Imperatores, aliique Principes laici non possunt priuilegia Ecclesiæ concessa reuocare, vt probat Panormitanus *in c. super, el. 2. de appellat. n. 4.* Suarez *de imm. lib. 4. c. 30.* & alij. Ergo neque Papa reuocare potest priuilegia Principibus concessa; par enim videtur ratio, vt æqualitas seruetur.

2. His tamen non obstantibus contrarium omnino asserendum est: dico igitur cum Bonacina *in Bull. Cœn. tom. 3. disp. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. n. 6.* priuilegium Principibus concessum à Papa reuocari posse, etiamsi per consuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam, obseruatum fuerit. Probatur primò, quia priuilegium subdito concessum, vt communis Doctorum fert opinio, reuocari potest. Sed priuilegium concessum Imperatori, vel Regi, est priuilegium subdito concessum, cùm Christus generaliter dixerit Petro, & consequenter eius successoribus, *Pasce oues meas.* Ergo, &c. Probatur secundò, quia huiusmodi priuilegia sunt odiosa, vt pote libertati Ecclesiasticæ contraria. Ergo strictè explicanda sunt, ita vt concessa censeantur illo modo, quo libertati minus præiudicent, & consequenter reuocari possunt. Adde quòd hæc censenda est iurisdictio delegata, quæ reuocari potest. Vide Suarez *de imm. lib. 4. c. 34. n. 27.* Tuschum *tom. 5. ver. libertas Ecclesiastica, concl. 342.* & alios.

3. Nota tamen supradicta priuilegia si fuerint concessa in remunerationem & in vim contractus, non esse reuocanda sine iusta causa; verùm iusta causa concurrente non solùm potest, sed etiam tenetur aliquando reuocare, & à fortiori hoc verum erit, si Pontifex aliquid aliud in compensationem concedat. Ad argumentum verò superiùs adductum patet responsio ex dictis, vel neganda est consequentia, & suppono omnia bona Ecclesiastica iure diuino libera, & immunia esse à potestate laica; cùm autem priuilegium Ecclesiæ concessum, ab eáque acceptatum inter bona Ecclesiæ connumeretur, sequitur Principem laicum non posse priuilegium Ecclesiæ concessum reuocare; alioquin potestatem haberet super bona Ecclesiastica. Priuilegium verò laicis concessum ab Ecclesia non fit liberum, & immune à potestate Ecclesiastica, & consequenter ab Ecclesia reuocari potest, vide etiã DD. quos citaui alibi *in tract. de imm. Eccles.*

Sup. his suprà in Res. 7 & 13. & infrà in Res. 325. §. 7. ad medium, &c.

Sup. hoc suprà in §. 1. huius Res. & in Res. not. seq.

Alibi in Res. quæ hîc est suprà 4.

RESOL. XLIV.

An iudex laicus consuetudinem inducens, vel alia introducta vtens contra libertatem Ecclesiasticam incidat in excommunicationem Bullæ cœnæ?

Et an dicti iudices sæculares incurrant in supradictã excommunicationem Bullæ Cœnæ, sciant seruare statutum contra libertatem Ecclesiasticam, & non impediant. Ex part. 3. tract. 1. Res. 58.

§. 1. Non incurrere in censuram Bullæ, sed in censuram latam *in cap. nouerit, de sent. excomm.* putat Suarez *de cens. disp. 21. sect. 2. n. 86.* Duardus *in Bull. Cœn. can. 15. q. 13. n. 4.* Reginald. *tom. 1. lib. 9. c. 23. n. 361.* Fillincius *tom. 1. tract. 16. c. 10. n. 268.* & alij, quia Bulla loquitur de statutis, & decretis, non autem de consuetudinibus. Ergo, &c.

2. Verùm non desunt Doctores asserentes iudices laicos in tali casu incidere in censuram Bullæ Cœnæ, & ita docet Saytus *de cens. lib. 3. c. 19. n. 10.* Sousa *c. 16. disp. 80. n. 6.* Corionalus, & alij, vnde videant ministri laicalis iurisdictionis, quid faciant.

Quãuis non plene sup. hoc, lege tamẽ infra ex Res. 326. doctrinam §. 5. Procedit. & signãter in fine dicti §. & alterius Res. eius not.

3. Nota etiam hîc obiter quòd Nauarrus *cap. 27. n. 119.* & Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 23. n. 364. sub finem, & n. 359. sub finem*, tenent quòd iudices laici incurrunt in excommunicationem Bullæ, si sciant seruari statutum contra libertatem Ecclesiasticam, & non impediant, licèt aliqui Doctores contrarium sentiant; quia censura lata ob positiuam actionem, non incurritur ob omissionem.

RESOL. XLV.

An iudex laicus excusetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipsius transgressores latæ prætextu, quod non sit in sua Prouincia acceptata?

Et an Episcopi satisfaciant publicando Bullam Cœnæ in ciuitate, in qua degunt, vel teneãtur etiam extra Vrbẽ in Ecclesiis suæ iurisdictionis publicare saltẽ per alios?

Et

Et an excafentur à dicta publicatione ob minas, & metum Principum? &c. Ex part. 3. tract. 1. Ref. 54.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Refolut. 13. §. Vnde. & ex doctrina Refol. 55. §. vlt. & fupra in tr. 1. Ref. 116. §. Sed quid. prope fin. & in §. Igitur. in fi. & latè infr. in Ref. 345. §. 2. & feq.

§. 1. AD hoc dubium negatiuè refpondet Martinus Bonacina *in Bull. Cœna, tom. 3. difput. 1. q. 15. punct. 4. §. 5. num. 2.* qui ait, etiamfi ab aliquibus Doctoribus concedatur legem non folùm fæcularem, verùm etiam Ecclefiafticam non obligare, vbi acceptata non eft; id tamen fallit vbi conftat fuperiorem velle independenter ab acceptatione obligare. Sed Summus Pontifex vult independenter ab acceptatione Bullæ obligare. Ergo, &c. Minor probatur, quia Summus Pontifex in Bulla excludit omnem prætextum, & prætenfionem; tum, quia à viris fide dignis accepi, nonnullos Pontifices de hac re interrogatos refpondiffe, contrariam fententiam, quæ in legibus Pontificiis acceptationem requirit, explodendam, & reiiciendam effe. Ergo Bulla Cœnæ independenter ab acceptatione obligat. Ita Bonacina, quidquid affetant DD. quos ego citaui, & reprobaui *in tract. de legib. refol. 1.* in fecunda editione.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 14. 15. & 16.

2. Nota tamen hic obiter, quòd licèt Alterius afferat Epifcopos fatisfacere publicando Bullam Cœnæ in ciuitate in qua degunt, attamen Bonacin. *vbi fuprà, quæft. 22. punct. 6. num. 8.* probabilius cenfet teneri etiam extra vrbem in Ecclefiis fuæ iurifdictioni fubditis, publicare faltem per alios, fi ita expedire iudicauerint. Excufantur tamen abfolutè à dicta publicatione, vt notat Sayrus *de cenf. lib. 3. cap. 25. n. 12.* ob minas, feu metum Principum, quod tamen intellige fi metus grauis fit, & non in odium fidei, feu Religionis incuffum.

RESOL. XLVI.

An Epifcopi poffint excommunicare Reges, & eorum Confiliarios?

Et quid de Inquifitoribus non folum in Sicilia, fed in aliis Regnis? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 9.

§. 1. AFfirmatiuè refpondet ex multis iuribus Altherius *de cenfuris, tom. 1. difp. 10. lib. 3. c. 3. fol. 57. col. 2.* Fagundez *precept. 2. lib. 1. cap. 3. num. 21.* licèt regulariter propter quandam reuerentiam id minimè ab Epifcopis efficiatur; fed optimè quidem & iuftiffimè excommunicarentur, fi fceleris pondus, & qualitas id poftularet.

2. Non reticeam tamen Auilam *de cenfuris p. 2. cap. 4. difput. vnica, dub. 4.* & Bonacinam *de cenfuris, difput. 1. punct. 4. num. 15.* docere de iure nouo, & priuilegio à Summo Pontifice obtento Reges, & Imperatores non poffe ab Epifcopis excommunicari, & nouiffimè docet etiam hanc fententiam Layman *in Theolog. mor. lib. 4. tract. 6. cap. 16. n. 4.* Barbofa *in collect. tom. 4. part. 1. Decreti diftinct. 96. cap. duo funt*, & alij penes ipfos.

3. Sed his non obftantibus difcedo ab opinione Caroli Degraffalij *lib. 2. Regalium Franciæ, iure 9.* & Ioannis Ferrant. *de iuribus Regni Franciæ, priuileg. 6.* Paponij *de iur. Franc. lib. 1. tit. 4. arreft. 9.* afferentium, fupradictum priuilegium effe extendendum ad Regios Officiarios, & Confiliarios, & hoc pacto actu exercitij iurifdictionis temporalis, nam puto Confiliarios Regios poffe ab Epifcopis excommunicari, quia tale priuilegium eft perfonale propter Regum, & Imperatorum reuerentiam: & ita nouiffimè docet Ioannes Dionyfius Portocarrero *in allegat. pro iurifd. Inquifitorum*, vbi *num. 52.* fic afferit. Non obftante [que fean Virrey, y miniftros Reales, y aunque lo fueran en mayor Tribunal, pueden fer ligados con cenfuras de qualquier Iuez Eclefiaftico, cuya iurifdicion turbaren, & aunque fea delegado, y femejantes perfonas no eften contenidas en fu delegacion.] Ita ille, qui pro hac fententia citat plures Doctores, & hanc poteftatem habere etiam Dominos Inquifitores, non eft dubitandum, vt probat fupradictus Portocarrero *num. 46. & 47.* & patet ex Concordatis cum Inquifitione huius Regni Siciliæ apud Paramum *de orig. Inquif. lib. 2. tit. 2. cap. 11. n. 24.* vbi fic afferit Rex. Item in memoratis cafibus, & caufis ciuilibus, criminalibus, & mixtis fpectantibus ad iurifdictionem officialium, & locum tenentium, atque familiarium fancti Officij, poffunt Inquifitores per cenfuras procedere aduersùs quafcunque perfonas iudices, & magiftratus, qui contraierint, ac perturbauerint illorum iurifdictionem [lo qual (ait Portocarrero) no es conceffion particular, echa en fauor de los Inquifitores de Sicilia, porque fi ellos no tuuieran facultad de fulminar cenfuras, no pudiera darfela fu Mageftad y affi es declaracion de que la tienen, y fiendolo, es general,] & folidè totum hoc probat, quod antea etiam docuerat Narbona *in 3. part. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloff. 22. per tot.* non eft igitur dubitandum poffe Epifcopos excommunicare miniftros Regios perturbantes eorum iurifdictionem.

Sup. hac poteftate & doctrina fequent. in to. 5. tr. 12. lege Refol. 13. & aliam Ref. & §. eius primæ not.

4. Vnde non eft audiendus nofter D. Francifcus Anton. Cofta, vir quidem doctus, in quodam confilio nuper feparatim impreffo, & dato Meffanæ die 26. Iulij 1619. contrarium docens, ex quadam Pragmatica nominata *la Cathalana*; In qua habetur quòd Epifcopi non procedant ad cenfuras contra officiarios Regios inconfulto Rege, feu Prorege: & aduertat lector quod dictum confilium *à n. 10. vfque ad n. 27.* reprobatur à nobis *in tr. 2. p. 1. de immunit. ecclef. refol. 13.* ea verò quæ adducit *à num. 28. vfque ad num. 34.* reprobantur *in refol. 13. & 67.* quæ adducit *n. 37. & 38.* refelluntur *in refol. 17.* & fciat author huius confilij, quòd in Regno Valentiæ Confiliarij Regij, vt patet ex Maderiaga *in tract. de Senatu, c. 39. §. 2.* noluerunt admittere cognitionem per viam violentiæ, & tamen ipfe in hoc ipfo Confilio tentat aperire ianuam vt admittatur in Regno Siciliæ: rectè igitur Anton. de Ballis *in expofit. dictæ Pragmaticæ, nuncupatæ la Cathalana*, afferuit fupradictam Pragmaticam effe contra libertatem Ecclefiafticam.

Supr. hoc in Ref. feq. & in alio §. eius fecundæ not.

Refolutiones citatæ in hoc textu hic funt fupra 36. 21. & 24.

RESOL. XLVII.

An poffit Princeps prohibere, vt inhibitoria, quæ ad Magiftratus Regios mittuntur, ab Ecclefiafticis promulgentur, priufquam ipfi offerantur, vt de eius facultate publicentur? Ex part. 4. tract. 1. Refolut. 9.

Ad fulciendam doctrinam huius Ref. lege fupra doctrinā Refol. 34. & 35. & fignāter funt fup. §§. not. feq.

§. 1. AFfirmatiuam fententiam docet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 65.* qui ait, *num. 5.* in executione talium literarum, quibus fæculares Magiftratus inhibentur, ineffe violentiam, & publicarum functionum perturbationem, fi iniuftè fiant, ratione cuius iuftiffimè tales inhibitoriæ ad ipfum Regem deferri debent, vt ipfe, qui pro communi vtilitate creatus extitit, fua manu Regia licentiam Ecclefiafticorum compefcat, vt fe intra fuos limites contineant. Ita ille. &, quod valde miror, Rodriquez *in addit. ad Bull. Cruciatæ §. 9. num. 87.* fic ait: [Puede el Principe fecular prohibir a los Obifpos, y fus Vicarios que no defcomulguen à fus vaffallos fin que primero mueftren la caufa que tienen para lo hazer.] Vnde vides, amice Lector, quomodo ex prætenfa

violentia conantur se ingerere iudices laici in causis Ecclesiasticis, quasi tales non haberent superiores competentes ad eorum licentiam compescendam, si adesset. Frustrà itaque per hus Sum. Pontifex constituit Mettapolitanos, & Nuncios in singulis Regnis, & ideo in casu occurrenti, Episcopi si vellent inbibere aliquos iudices, talis exequutio dependeret à Regio beneplacito.

2. Igitur contrariam sententiam in casu proposito tenendam esse puto, vt docui *in part. 3. tract.* 1. *resol.* 9. contra Antoninm Costam *consil.* 1. *per totum*, in simili casu loquentem de Pragmatica, nuncupata in hoc Regno Siciliæ *la Cathalana*, quam cum Antonio de Ballis firmaui esse contra immunitatem Ecclesiasticam, & ad rationem quam adducit Pereira, quòd literæ Poutificiæ non exequuntur sine Regio *Exequatur*, remitto me ad ea quæ dicit Acosta *in Bulla Cruciata, q.* 96. *per tot.* & dicunt DD. quos citaui *in part.* 1. *tr.* 2. *resol.* 12. Nostrum verò Sereniss. Regem hoc efficere ex priuilegio Pontificis tradit Bannez *in* 2.2. *q.* 67. *art.* 1. *dub.* 2. *conclus.* 5. & Castrus Palaus *in opere morali, tom.* 2. *disput. vnica, punct.* 9. *num.* 10. vel ex Concordatis cum eodem Sum. Pontifice, vt testatur Iacobus de Grassis *in decis. aur. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 120. addit tamen hæc verba. Caueant ministri Regis, cuius mens sanctissima est, in non inferendo præiudicium sanctæ Sedi Apostolicæ, neque diuezent negotiatores in non expediendo Regium *Exequatur*. Sic ille.

Quæ hic est Ref. antecedens, in §. vlt. & infra in Ref. seq. §. etiam vlt.

Quæ hic est sup. Ref. 34. & in aliis eius not. & & infra in Ref. 92. §. Et ideo in fin.

3. Notandum est tamen hîc obiter, quòd supposito tali priuilegio, vel dictis Concordatis de quibus testantur citati authores, Regium *Exequatur* conceditur tantùm inter rescripta priuata, vel obtenta inter partes, vel ad instantiam alicuius non autem in legibus generalibus, & statutis vniuersalibus, prout sunt Bullæ & Extrauagantes Pontificiæ, vt optimè obseruat Rao *in responsionib. ad dubia circa immunit. Ecclesiast. fol. mihi* 32. nam si dictæ Bullæ executoriis indigerent, vniuersalis Ecclesiæ regimen in præceps rueret, & hucusque, ait ille, nulla inuenitur Bulla & constitutio generalis Summi Pontificis, executoriis mandata: vnde apparet, quàm malè quidam asserebat Bullam Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum in hoc Regno Siciliæ non valere, quia in illa Regium *Exequatur* non inuenitur.

RESOL. XLVIII.

An laicus possit incidenter cognoscere nullitatem censurarum, & ordinare, vt saculares, & Ecclesiastici illas non obseruent; & quod tollantur Cedulones à portis Ecclesiarum?

Et docetur, quod si incidit quaestio spiritualis coram iudice saculari, remittere tenetur Ecclesiastico terminandam; neque potest pracipere, vt infra certum tempus illam expediat.

Et an Princeps laicus possit interdicere, seu inhibere Episcopis, seu eorum Vicariis, ne quemquam excommunicent, nisi prius excommunicationis causa ostendatur? Ex part. 4. tract. 1. Res. 98.

Sup. hoc inf. lege doctrinam, Resol. 296.

§. 1. GAbriel Pereira *de manu Regia c.* 7. *n.* 22. affirmatiuam sententiam tenet, quam postea acriter defendit & tutatur Franciscus Mirauete *in informat. lingua Hispanica conscripta, pro iurisdict. Regia art.* 10. *& seq.* quia iudex laicus incidenter potest cognoscere de validitate, vel nullitate spiritualium, quæ ex ipsis actis summariè, de plano, & sine altiori discussione potest colligi, & ideo iudex sæcularis cognoscere potest de quocumque articulo spirituali incidenti in causa principali, de qua ipse cognoscit quando res est notoria, & euidens. Igitur in casu posito iudex non cognoscit de nullitate censurarum principaliter, sed per modum causæ & incidenter, & pro hac sententia faciunt DD. quos citat Octauianus Cacheran. *in decis. Pedemont.* 116. vide etiam Barbosam *in l. Titia, num.* 34. *&* 52. *ff. resolut. matrim.* Sesse *de inhibit. cap.* 10. §. 1. *num.* 4. *& seq.* cum Ramirez *de lege Regia* §. 27. *à num.* 11.

2. Sed contrariam sententiam prorsus sustinendam esse puto, quia, vt rectè probat Abbas *in cap. Ecclesia S. Maria num.* 2. & *ibi* Decius *num.* 46. quos citat & sequitur Piasecios *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 4. *art.* 3. *num.* 16. iudex laicus non potest cognoscere caosam ad forum Ecclesiasticum spectantem, neque incidenter, vnde Innocent. Panormitanus, & Antonius de Butrio *in cap. tuam, de ordin. cognit* docent, quòd si incidit quæstio spiritualis coram sæculari iudice, remittere tenetur Ecclesiastico terminandam, neque potest præcipere vt infra certum tempus, illam expediat, vt cum multis firmat Genuensis *in praxi Archiepiscop. ca.* 77. *num.* 2. Igitur in causis spiritualibus etiam incidenter, nullatenus iudex sæcularis potest se intromittere; vide *cap. decernimus, cap. quanto, de iudic. cap. lator, cap. causam qua, qui fil. sint legit.* & glossam *in cap. si iudex laicus, de sentent. excommunic. in* 6. & ita hanc sententiam, nempe non posse iudicem sæcularem neque incidenter cognoscere de nullitate censurarum, docet Marta *de iurisdict. part.* 3. *cap.* 16. *num.* 4. *& seq.* Et ex Doctoribus Hispanis hanc etiam opinionem contra Mirauetem *vbi suprà* tuetur Matthias Beyerola *in allegat. pro iurisdictione sancti officij art.* 7. *num.* 136. *& sequent.* & Anton. Atrianus *in discu su iuridico pro iurisdictione sancti officij art.* 2. *num.* 148. *& seq.* vbi firmat & probat has conclusiones.

Sup. hoc inf. in Ref. 308. §. vlt. in fin.

3. Prima, [que los Iuezes seculares ni principaliter ni incidenter pueden conocer de la nulidad de las censuras, antes bien el querer pretender esso es cosa nefaria segun el Decreto del S. Concilio Tridentino *sess.* 25. *c.* 3. Secunda por essa razon los Iueçes seculares que mandan so color de nulidad que no se guarden algunas censuras fulminadas por los Iueçes Ecclesiasticos incurren en sententia de descomunion ipso iure, y en las censuras de la Bula *Cœna Domini*, vt patet ex *Clem. grauis*, vbi scribentes, *de sentent. excommunic. & in Bull. Cœn. excommun.* 16. Tertia los Iueçes seculares o otras qualesquiere personas legas que sin tener autoridad, como no la tienenso pretesto de nulidad de las censuras o de otro qualquiera mandan à los Prelados y Curas y otras personas Ecclesiasticas que no las publiquen, obedescan ni guarden, son y han de ser vistos menos preciarlas y por el consiguiente sentir mal dellas, y finalmente de primo ad vltimum se hazen sospechosos en la fe,] quæ omnia dictus Atrianus *vbi suprà* satis, vt dixi, firmat & probat. Vnde rectè hanc opinionem subscripsere Theologi & Iuristæ doctissimi Cæsaraugustæ *die* 3. *Ianuarij anno* 1614. in quodam voto manuscripto quod penes me habeo: non est igitur de hac opinione dubitandum, quicquid asserat Pereira & Mirauete *locis cit.* Vide etiam Morla *in empor. iuris p.* 1. *tit.* 2. *n.* 133. vbi firmat non posse iudicem laicum cognoscere de validitate, vel nullitate censurarum.

4. Ad id verò quod aduersarij asserunt, iudicem laicum in casu proposito cognoscere de nullitate censurarum, incidenter respondeo cum Morla *vbi suprà num.* 134. Ioanne de Vanchel *in cap. vt inquisitionis, conclus.* 4. *de heret. in* 6. iudicem laicum non posse neque incidenter cognoscere de negotio spirituali ratione incapacitatis, vt patet ex *cap. tuam, de ordin. cognit.*

&

& in cap.lator, & cap.causam quæ el 2. qui filij sunt legit. quod aliqui extendunt etiam, quando quæstio versatur circa factum, quia ex facto ius oritur, vt patet ex *l.si.ex plagis. §.in cliuo capitolino, ff. ad leg. Aquiliam.* & sic non potest dari quæstio facti, quin non sit iuris, cùm vna ab alia separari non possit vnde ratione connexitatis, etiam quæstio facti agitanda videtur coram Ecclesiastico, argumento *cap. quanto, de iudicijs*, vt in casu simili notauit Bartolus *in l.solent, num.13. de alim. & cibar. legat.* Vide Doctores quos refert Meneses *in l.1.C.de iur. & fact.ignorantia, num.57.* Romanus *in l.Titia, num.5 ff.solut. matrim.* & Fulgosius *consil.132.*

5. Nota etiam quòd post hæc scripta inueni nostram sententiam docere Io. Dionysium Portocarrero *in allegat pro iurisdict.S.Officij, num.97.* vbi sic ait. Postremò in profundo malorum deuentum est, [publicaron vn Edicto en que teniendo las censuras por nulas, y llamandolas assi, mandaron à todas las personas Eclesiasticas à quien tocaua su publicacion, que no las guarden ni publiquen, y poniendolo ellos en execucion no se quisie ron temer por excomulgados. este hecho ha sido calificado por los calificadores del Consejo declarandolo por injurioso, y escandaloso, y sospechoso, y que sapit errorem, y deuerse recorger el Edicto como tal, porque los Ministros Reales procedieron de hecho sin jurisdicion, pues siendo la materia de censuras meramente Ecclesiastico no pudieron conoçer de su valor personas seglares, y siendo los Iueçes seglares inferiores de los Ecclesiasticos no pueden conoçer del valor, de lo qua ellos haçen.] Ita Portocarrero, qui latè ex sacris Canonibus & rationibus hanc sententiam probat vnde de illa non est dubitandum, vt superiùs dictum est.

6. Ex his obiter aduerte esse reprobandam sententiam Corseti *tract.de potest.Reg. part.4.num.8.* Senatus Pedemont. *decis. 30.num.15.* & aliorum, assetentium posse Principem laicum interdicere, seu inhibere Episcopis & eorum Vicarius ne quemquam excommunicent, nisi prius excommunicationis causa ostendatur. Sed hæc opinio est contra Concil.Trident. *sess.25. cap.3.* ex quo etiam reprobatur Couarr. *pract.quæst.cap.35.num.4.* Sed de hac quæstione *suprà* satis dictum est.

Supr. hoc in Res. præterita, & in alia Resol. & §. eius secundæ not.

RESOL. XLIX.

An Clerici dici possint, & sint re vera Vassalli Principis?

Et an Principes laici possint priuilegia personis Ecclesiasticis concessa auferre? Et part.5. tract.9. Resolut.19.

Supra hoc quamuis recitanter inf. in Resol.92. §. Sed. ad med. vers. Et ideò. & in §. Et ideò. ad medium, & in Resol. 209. ex doctrina, §. Quarto. cursim in eius penult. lin.

§.1. HAnc quæstionem ad partes copiosè pertractat Aluarus Valasc.*to.1.consult.100.n.2.* vbi affirmatiuam sententiam tenet, quia vassallus est nomen generis comprehendens sub se suas species etiam qualificatas, & sic tam vassallos laicos, quàm Clericos; quia licèt Clericus vassallus sit vassallus qualificatus, non ideo desinit esse vassallus: sicut nomen Christianus tam comprehendit Christianos laicos, quàm Clericos. Deinde Clerici ita ciues sunt, laici, ex *l.assumptio, ff. ad municip.* & ex *l.ciues, C.de incolis*, ergo si ciues sunt, erunt & vassalli. Et tandem licèt Clerici sint exempti, non tamen reperiuntur in iure exempti, nisi in quatuor casibus. Primò quoad forum, *cap.placuit, cap.inolita 11.quæst.2.* Secundò, quoad capturam, ex *c.2.de foro compet.* Tertiò, quoad tributa, *cap.quamquam, de cens. in 6.* Quartò, quoad regimen, *cap. benè quidem, dist.96.* ergo quoad cætera manet vassallus. & hanc sententiam præter Valascum tenet etiam Rodriquez *in sum.tom.4. cap.168.num.1.* & Sousa *vbi infrà.*

2. Verùm his non obstantibus negatiuam sententiam docet Marta *de iurisd.p.4.cent.2.cas.188.* vbi sic ait Ecclesiastici nullo modo dici possunt vassalli Regis, nam si nihil recognoscant temporalium à Rege, licet sint ciues sicut laici, tamen à potestate Principum sæcularium sont exempti *cap. si Imperat. dist.96.cap.nimis, & ibi* Abbas *de iureiurand.* Ergo vt tales non possunt dici vassalli Regis. Si verò recognoscunt feuda, nec possunt dici vassalli, indecorum enim esset si Summus Pontifex, vel Imperator recognoscerent feuda ab alio Principe; vt illius vassalli dicerentur; sic de cæteris Ecclesiasticis, quia quatenus Deo sacrati sunt Principibus sæcularibus superiores, ac patres & magistri laicorum censentur, atque quibuscumque laicis præsunt, vt patet ex *c.quis dubitet, dist.96.cap.solitæ, de maior. & obed. & cap.si Imperator, dist.96.* ergo Principibus laicis subiecti esse non debent, *c.cùm inferior, de maior. & obed.* Hucusque Marta, qui alias pro hac sententia adducit rationes. Et si aliquis opinionem eius sequeretur, posset dicere multum ad praxim conducere. Nam Doctores quærunt, an Principes laici possint priuilegia personis Ecclesiasticis concessa auferre? & negatiuè respondent communiter, quia priuilegium concessum non subditis, (vt ego probaui *in p.4.tract.1.ref.82.* & docet Baldellus *tom.1. lib.5. disp.35.n.17.*) non potest ampliùs reuocari.

Quæ hic est inf.Res.196. signanter in §. Igitur. & seq. & in aliis eius not.

3. Sed ad hoc respondet Sousa *in Bulla Cœnæ, c.16.disp.84.n.9.* quòd licèt Ecclesiastici non sint subditi sæcularibus Principibus quoad iurisdictionem, sunt tamen eorum vassalli, quod sufficit, vt priuilegium eis concessum reuocari possit, si iusta causa adsit. Sic ille. Verùm fallitur per alias rationes, quas ego alibi adduxit, quibus aliquis posset addere authoritatem Martæ asserentis, vt visum est, Ecclesiasticos non esse vassallos Principis sæcularis.

Alibi supra in Res. 4. & in aliis eius not. & in Res.24.§.2.

4. Resol. XIX. *pag.22.in fin.resol.* vbi, *Ecclesiasticos non esse vassallos Principis sæcularis*, deleris iis quæ sequuntur, ponantur ista: Sed quidquid sit de hac opinione, nam Salas *de empt.dub.9.num.3.* & alij, asseront Clericos esse vassallos Regum, ego, vt dixi, ex aliis rationibus sententiam Sousæ reprobandam esse puto.

RESOL. L.

An Reges, vt executores Concilij Tridentini possint compellere Clericos, vt illud obseruent?

Et an Reges, vt executores Concilij possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum? Ex part. 4. tract.1.Res.75.

§.1. AFfirmatiuam sententiam his diebus quidam Iurisconsultus mordicus sustinebat, & adducebat Bobadillam *in Polit. tom.1. lib.2.c.18.n.194.* vbi sic ait. [Quando per los Prelados, o Clerigos se haçe ò intenta algo contra lo dispuesto por el Concilio Tridentino entonçes el supremo Consejo mandar librar prouision real para la execuçion obseruancia del, y acuerdome auer practicado esto algunas veçes en espeçial siendo corregidor en la ciudad de soria contra Don Iuan de Castilla Vicario della, queriendo empedir al Maestro Fray Antonio de Queuedo Prior de san Augustin, que no predicasse el dia de los Reyes en la Yglesia de N. Segnora la Mayor sobre que se causara escandalo, si yo no assi-

ſtiera à que ſe guardata: el decreto del Concilio, que manda, que en las fieſtas principales ſe predique y declate el ſanto Euangelio en las Yglefias, y aſſi ſe predica.] Ita Bobadilla, & poſt illum, quod va de mitot, Rodriquez *in ſumm.tom.2.c.66.num.*40. Sed hæc opinio mihi non placet, & illam alibi reprobaui: nam ſi Reges ſunt executores Concilij, id intelligendum eſt quoad laicos ſubditos, non autem quoad Eccleſiaſticos, in quos nullam habent, nec exercere poſſunt iuriſdictionem. Si igitur in aliquo caſu Concilium in eorum Regnis non obſeruetur à laicis, compellant obſeruari: ſi autem ab Eccleſiaſticis non obſeruetur, vt Reges Catholici & zelantes certiorent de hoc Epiſcopos, Archiepiſcopos, Nuntios & ſi opus erit ſcribant ad Summum Pontificem, ad hos enim ſpectat compellere Eccleſiaſticos, vt decteta Concilij obſeruent, & non ad Reges, de quorum iuriſdictione Eccleſiaſtici exempti ſunt; & ideo hanc ſententiam tenet Melchior Lotherius *de re benefic.tom.1. lib.1.quæſt.11. num.*81. aduersùs Ceuallos, qui aſſerebat Reges vt executores Concilij Tridentini poſſe compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum.

Alibi in Reſol. quæ hic eſt ſup. 31.

Supra hoc magis late in Reſ.ſeq.

RESOL. LI.

An laici Magiſtratus poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum? Ex part.3. tract.1. Reſolut.8.

Sup. hoc cũ eod. Ceuallos, & Lother. hic citatis, curſim in fine præcedẽtis Reſol.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Ceuallos *tractat. de cognit. per viam violentiæ part.* 2. *quæſt.*99.*num.*12. Bobadilla *in polit.tom.*1.*lib.*2.*cap.*18. *num.*135. vide etiam Pereira *de manu Regia cap.* 18. *num.*5. Degraſſalium *lib.*2.*Regalium Franciæ, iure* 6. & alios penes ipſos.

2. Sed negatiuam ſententiam omnino tenendam eſſe puto: quam nouiſſimè docet doctus Lotherius *tom.*1. *de benef. lib.*1. *quæſt.*11. *num.*81. nam concedo, quòd Eccleſiaſtici tenentur ad reparationem Eccleſiarum, ſed nego ad id poſſe illos compellere iudices laicos, nam in tali caſu ſi hoc efficerent, alienam exercerent iuriſdictionem. Et ita hanc ſententiam docet etiam Marta *de iuriſd. part.*2. *cap.*48. *num.*15. Ratiò verò, quam adducit Ceuallos, eſt (vt optimè notat Lotherius) nimis frigida, nempe Reges eſſe executores & protectores Concilij Tridentini, nam ex hoc non ſequitur poſſe exercere iuriſdictionem in Eccleſiaſticos exemptos.

RESOL. LII.

An Iudex laicus poſſit eijcere à Regno Clericum ſeditioſum, & perturbantem Rempublicam? Ex part.4. tract.1. Reſ.18.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 24. & in Reſo.25. §. Verum. & in Reſol.26. §. Vnde. & infra in Reſol. 326. §.7. & ſeqq. & in tom.7. tr.6. Reſ.14.

§ 1. AFfirmatiuè reſpondẽt Doctores quos citat & ſequitur Calliſt. Ramirez *tract. de lege Regia*, §.27.*num.*15.*in gloſſa litera G.* quibus adde Franciſcum Pradillam *in ſumma de todas las leges, part.*2. *cap.*8.*num.*4. & Bobadillam *in polit.tom.*1.*lib.*2.*cap.*18. *num.*112. vbi ſic ait. [Si algum Clerigo fueſſe ſedicioſo, y teboltoſo que turbaſſe la paz de la Republica, podriale el corregidot mandarle ſalir de la Iuriſdicion por algun tiempo, aunque fueſſe Clerigo de Miſſa y condenarle en las temporalidades.] Ita ille, & poſt illum Marius Giurba *conſil. crim.*48.*n.*16. & Anton. de Ballis *in tract.var.lib.*5.*pragm.*1.*tit.*10. *num.*44. vnde Fuſcbus *de viſitatione lib.*2.*c.*20.*n.*25. refert quòd Dux de Alcala Regni Neapolitani Prorex, quemdam Equitem ſancti Ioanis Hieroſolymitani, qui continuò erat ſeditioſus, & turbabat ciuitatem, conſtito de exceſſibus continuis, mandauit eiici à territorio Regio, ſub prætextu quòd Rex poſſit, vt quem velit, maneat in domo ſua. Et ideo Rodriquez *in additionibus ad Bull. Cruc.* §.9. *n.*84. ſic ait. [Quando vn Clerigo ordenado de ordenes ſacros turba la Republica y paz que ha de tener, en eſte caſo el Rey y ſu ſupremo Cõſejo à cuja cuenta eſta la conſeruacion deſta paz puede caſtigar al dicho Clerigo echandolo fueta del Reyno.] Ita ille. Sed aduersùs hanc ſententiam meritò inſurgit Megalius *in* 3.*part. lib.*3.*c.*11. *num.*34. *iuncto num.*14. quia Clerici, & Eccleſiaſtici omnes de iure diuino habent vt liberè poſſint in qualibet mundi parte habitare & Eccleſiaſtica officia exercere; dixit enim illis Dominus in perſonam Apoſtolorum Marc. 16. *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ*; & vſus Eccleſiæ habet, vt Eccleſiaſtici omnes, qui voto Religionis non ſont adſtricti, cum ſola licentia, & literis commendatitiis ſuorum Ordinatiorum liberè vtique incedant & inhabitent, & ad diuina celebranda, & Sacramenta miniſtranda admittantur, iuxta decretum ſacri Concil. Trident. *ſeſſ.*23. *cap.*16. *de reform.* ergo ſicut non poteſt maritus tanquam paterfamilias expellere è domo vxorem inobedientem, & pernicioſam, ex eo quòd ex matrimoniali vinculo habet illa ius cohabitandi vnà cum marito, ita nec poteſt Rex tamquam paterfamilias expellere è dominio ſuo Eccleſiaſticos inobedientes & pernicioſos, cùm de iure diuino babeant vt liberè poſſint vbilibet babitare.

2. Et præterea in clauſula Bullæ Cœnæ excommunicantur quomodolibet mulctantes perſonas Eccleſiaſticas, necnon executores & ſubexecutores huius banni; ergo ex quacumque cauſa hoc faciant, excommunicatione hac ligantur. Recurrendum eſt igitur à Regibus & Miniſtris eorum ad proprios iudices Eccleſiaſticorum eueniente caſo, & ab illis, qui in eo iuriſdictionem exercere poſſunt; ſunt Eccleſiaſtici in exilium eiiciendi, non quidem ſimpliciter, ſed cauſa cognita, quia aliàs iniuſtitiam committerent condemnando pœna exilij reum non auditum, & circa hoc vide optimam deciſionem Friderici Imperator. *in tit.*1.§. *ſi Clericus, de pace tenenda, in vſib. feud.* vbi determinat coram ſuo Epiſcopo conueniendum & adducendum eſſe Clericum pacis violatorem, & ab eodem puniendum Imò non excuſatem ab hac cenſura Prælatos illos, qui ad inſtantiam & requiſitionem Principum ſæcularium oretenus, & cauſa non cognita præciperent alicui Eccleſiaſtico, aut illum cogerent, vt è finibus ſuæ diœceſis diſcederet, quia talis eſt Principis voluntas & mens, nam cùm huiuſmodi præceptum, ſeu preces fiant ad inſtantiam Principis ſæcularis, ſunt quodammodo executores, maximè quia tunc hoc non faciunt tanquam Epiſcopi, ſed vt priuati, vnde & ipſi excommunicationem incurrerent, vt tenet expreſsè Marta *de iuriſd.part.*4.*centur.*2.*caſ.*140.*num.*8. & hæc omnia docet Megalios *loco citato.* Sed circa præſentem quæſtionem ne omittas videre me ipſum *in* 1.*part. tract.*2. *reſolut.*17. & 3 *part.tract.*1. *reſol.*27. Vnde non eſt audiendus nouiſſimè Franciſcus Miranete *in informat. pro iuriſdictione Regia art.*22. *fol.*69. vbi aſſerit Eccleſiaſticos turbatores pacis expelli poſſe à Regnis: nam in his caſibus recurrendum eſt ad eorum Superiores Eccleſiaſticos, vt ego ſatis firmaui *in locis citatis.*

Quæ hic ſunt Reſ.24. & 26. & in aliis earum primarũ notatiorum.

RESOL.

RESOL. LIII.

An persona Ecclesiastica, quæ commiserunt crimen læsæ Maiestatis, per Principes sæculares & eorum iudices puniri possint? Ex part.1.tract.2.Res.20.aliàs 19.

Sup. hoc in Res. seq. & infra in Res. 327. & in tom. 6. tr.9. Res. 74. §. Quem. ad medium, & §. Nec etiã.

§.1. AFfirmatiuè videtur respondendum ex Constitutione Regni Neapolis de Personis, qua cauetur, quòd si Clericus commiserit aliquod delictum, debet iudicari, & condemnari per suum Episcopum, & non per Iudicem sæcularem; excepto, si commiserit crimen proditionis contra Regem: & ibi Glossa dicit, si esset crimen læsæ Maiestatis. Deinde in multis partibus vi consuetudinis vigentis Clerici rebelles à Iudice sæculari puniuntur. Et hanc opinionem docet etiam nouissimè Callistus Ramirez *in tract. de lege regia*, §.27.*n.*11. qui in Glossa *litera D*, citat multos alios.

2. Sed hæc sententia non potest sustineri, & contrariam communiter docent Theologi, & Iurisperiti, vt Vigianus *tract. de immun. Eccl. disp.*2.*concl.*2. Bellettus *in disquis.cler.p.*1.*tit.*3.§.1.*num.*4. vbi pro hac sententia citat tredecim Doctores. Idem docet Pesantius *tract. de immunit. Eccles. disp.*13. Zanardus *in direct. Confess. tom.*3.*c.*50. Valenzuela *in defensione cens. Pauli V. part.*4.*n.*70. & ita nouissimè anno 1600. vt notauit Genuensis *in praxi*, *cap.*72. *per totum*, in casu quodam atrocissimæ rebellionis cuiusdam Religiosi, qui aliquas terras Regni Neapolitani in manus Turcarum tradere volebat, declarauit Clemens VIII. nam, cùm Fiscus allegaret, pro tali delicto quendam Clericum Neapolitanum olim fuisse decapitatum, dictum fuit male iudicatum. Et dicta causa fuit à dicto Summo Pontifice commissa Nuncio Neapolitano, dato adiuncto alio Consiliario Clerico; tamen, vt in illo iudicio interueniret, tanquam delegatus à Sede apostolica. Et ideò asserit Genuensis: [Hæc disputatio in hoc Regno finem accepit, vt cognitio talis criminis pertineat ad Ecclesiasticum, nisi causa delegetur à Summo Pontifice, quæ delegatio facta à Clemente VIII. demonstrauit, apud Iudices laicos, circa tale crimen, nullam extare iurisdictionẽ.] Vnde cautè legendus est Ramirez *vbi suprà*.

Sup. hoc infra in Res. 162. signanter §. His suppositis. sed lege eã per totam. & non pigebit.

3. Ad argumenta in contrarium respondeo, illam Constitutionem nullius fuisse roboris: quia Princeps laicus nullam habet iurisdictionẽ in Ecclesiasticos; & ideò non potest cõdere legem, quòd Clerici committentes crimen læsæ maiestatis iudicentur à Iudice laico. Ad consuetudinem verò allegatam respondeo, esse corruptelam, nec vis vlla præscriptionis, & longæ consuetudinis ius dare potest Iudici laico: quia in laicũ potestas Ecclesiastica cadere non potest; vt *suprà* probatum est. Ergo, &c. Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Cabed. *part.*2.*decis.*83.

Sup. in Resolutionibus quæ hic sunt 5.7. & 9.

RESOL. LIV.

An Clericus, qui commisit crimen læsæ Maiestatis sit puniendus à iudice sæculari absque præuia degradatione iudicis Ecclesiastici? Ex part.3.tract.1.Res.13.

§.1. AFfirmatiuè respondent aliqui Iurisconsulti, vnde Ioann. de Heuia *in Curia Philippica p.*3.§.2.*n.*13. sic asserit. [El Clerigo conspirando contra el Rey, ò contra el Reyno excitando tumultos, y mouiendo gente armada contra su persona, ò estado, puede ser castigado por el Iuez seglar, sin que proceda actual degradacion ni entrego hecho del por el Ecclesiastico, y assi se ha praticado en diuersos Reynos, como los afirma y dize Paris de Puteo, y lo trae Guillermo Benedicto, y dize ser comun proposito.] Ita Heuia.

Quæ hic est Res. antecedens, & late infra in Res. 327. & in tom. 6. tr.9. Res. 74. §. Quemadmodum. & §. Nec etiã.

2. ego hanc sententiam ex declaratione Clem. VIII. satis impugnaui *in tract.*1.*part.*1.*de immun. Eccl. resol.*19. vbi plures Doctores adduxi, quibus nunc addo Salzedum *in pract. crim. Bernard. Diaz c.*19.*litera B.* Azorium *p.*1.*lib.*5.*c.*13.*q.*8.*in fine.* Duardum *in Bull. Cœn. lib.*2.*can.*15.*q.*11.*n.*31. Maynard. *de priuileg. Eccl. part.*2.*art.*17.*num.*6. & Tamburinum *de iure Abbatum tom.*1.*disp.*15.*n.*16.

3. Sed non grauabor hîc apponere quod notat Antonius Bouius *in responsione contra N.p.*4.*arg.*10.*fol. mihi* 75. vbi sic ait. [Nel 1520. fù fatta in Spagna vna congiura contra l'Imperatore Carlo V. è la Regina sua madre nella quale erano molti Eclesiastici. L'Imperatore & la Regina mandorno fauori vna Pramatica in Bormez la quale riferisce il Molina Hisp. Primog. lib.4. cap.11. que si prodesse contra à i congiurati, ma le persona Ecclesiastice remisero à suoi Prelati, & al Papa. In Inghil terra riferisce il Cardinal Polo lib.3. de immunitate Ecclesiæ, che vn certo Sacerdote sollenò il Regno contro Henrico VII. onde nesegui guerra, è morte di migliaia di persone, è pure se ben castigò gli alteri complici, Consigno questo Sacerdote da castigare à suoi Giudici Eclesiastici. E se qualche Re per offesa Maiesta, ò sotto tal protesto ha posto mano ne Sacerdoti, è Prelati di santa Chiesa, ha fatto quello che non potea, è non douea, è gliene stato dato da Dio il castigo con infelice morte & estinsione della casa sua.] Ita Bouius.

RESOL. LV.

An Clericus propter crimen læsæ Maiestatis sit degradandus, & Curiæ sæculari tradendus? Ex part.3.tr.1.Res.16.

§.1. AD quæstionem propositam affirmatiuè respondet Ioannes de Heuia *in Curia Philippica p.*3.§.2.*n.*23. qui agit de casu nostro; in terminis vide etiam Romanum *consil.*36. Albertinum *in c.*1.*de heret. lib.*6.*q.*11.*&* 13. & DD. quos ego ipse citaui *in tr.*1.*p.*1.*de immun. Eccl. resolut.*129. asserentes propter grauitatem criminis, etiamsi in iure expressum non sit, Clericum tradendum esse curiæ sæculari, quamuis non proponatur incorrigibilis.

Quæ hic est infra Res. 162. signanter in §. Sed. & seq. & late in Res. 328. §. 5. & seq. & in tom. 3. tr.3. Res. 79. §. Verum, sed lege eam totam, & non pigebit.

2. Sed ibi contrariam sententiam tenui cum multis DD. quibus nunc addo Burbatium *lib.*3.*consil.*22. Curtium *consil.*154. & nouissimè ex neotericis in terminis casus nostri de crimine læsæ Maiestatis docet etiam hanc sententiam doctus Barbosa *in collectan. tom.*4.*p.*2.*causa* 22.*q.*5.*cap. si quis laicus*, *n.*2. vbi *n.*5. *&* 5. probat *supradictum c. si quis laicus*, non facere contra nos, neque etiam *cap. si quis sacerdotum* 11.*q.*1. & concludit mordicus clericum pro crimine læsæ Maiestatis minimè degradandum esse. Et hoc etiam docuerat antea Ignatius de Salzedo *in practic. crimin.* Bernardi Diaz *c.*19.*litera C.*

RESOL. LVI.

An Ecclesiasticus vsurpans iurisdictionem sæcularem, aut alia Regalia possit à iudice laico bonis temporalibus priuari?

Et late discutitur, quod Clerici in patrimonialibus eisdem priuilegiis, & exemptionibus gaudent, & contra ea facientes incurrere in censuram Bullæ Cœnæ? Ex part.4.tract.1.Res.77.

§.1. AFfirm

§.1. **A**Ffirmatiuam sententiam docet Bobadilla *in polit. tom.1.lib.2.cap.18.num.60.* vbi sic ait. [Si los Prelados ò sus Iuezes ò quales quier otros Eclesiasticos vsurpassen la Iurisdicion Real ò otras Regalias son auidos por estraños destos Regnos, y pierden las temporalidades, en lo qual por el buen gouerno y politicamente, y con consideracion tienen mano los Iuezes seglares.] Sic ille : & ante illum Garsias *de Hispan. nobilit. gloss.9. num.32.* Borrell. *de præstantia Regis Cathol.cap.71.num.45.* Peguera *in practic.crimin.cap.24.num.7.& seq.* Scile *de inhibit.cap.8. §.3.num.100.* Olibanus *de iure fisci cap.12. num.3.cum seq.* Baycetola *in allegat. pro iurisd. sancti officij, art.5. num.127.* Mirancte *in informat.pro iurisdict.Regia art. 12.* Et, quòd magis miror, Laurentius Osorius Canonicus Ecclesiæ Compostell. en su Piña de Rosas *lib.4.in præludio* §.2.& hanc sententiam docent etiam Doctores quos citat & sequitur Callistus Ramirez *tract. de lege Regia* §. 27. *num.15.in glossa litera F.* & Franciscus Pradilla *en summa de todas las leys, part.2. cap.8.num.48.*

Sup. hoc lege §. vlt. huius Ref. & alias multas eius not. & signantes sup. vide ex Ref. 26. §. Audiant.

2. Sed hæc Megalius *in 3.part.lib.3.cap.11.n.12.* præsumit fieri cum expressa Sedis Apostolicæ licentia, alioquin esset contra libertatem Ecclesiasticam, nam quamuis ex doctrina Innocentij *in cap.cùm olim, el 1.de restit.spoliat. & in cap.dilectus, de pœn.* competat Ordinario iurisdictio in extraneos impedientes suam iurisdictionem, per *cap.1.de offic.delegat.* tamen procedere hoc non potest, quod ad ordinarios iudices sæculares contra Prælatos Ecclesiasticos, cùm non liceat inferiori superiorem iudicare & punire. Ita ille, & ante illum docuit hanc sententiam Duardus *in Bulla Cœnæ lib.2.cap.17.quæst.5.* vbi probat cum Marta *iurisd. part.4. cas.101.* non esse licitum potestati sæculari, cuius iurisdictio vsurpatur ab Ecclesiasticis, eorum bona ac fructus sequestrare, aut, quod magis est, occupare, etiamsi bona sint ex patrimonialibus: nam Clerici in patrimonialibus eisdem priuilegiis & exemptionibus gaudent, quibus eorum patiuntur personæ. Vide etiam Bonacinam *in Bulla Cœn.disp.1.quæst.18.punct.3. num.12.* vbi docet, quòd iurisdictio sæcularis ab Ecclesiasticis vsurpata non confert ius laicis vsurpandi & occupandi bona Ecclesiasticorum ad seruandam æqualitatem in iudiciis; & ita hanc sententiam docuere aliqui Theologi & Iurisconsulti Hispani, subscripti in quodam voto, quod penes me habeo, sub die 30. Ianuar. an. 1614. Cæsaraugustæ, vbi probant non posse iudices laicos occupare temporalitates Ecclesiasticorum. Sic enim asserunt. [No pudo este Iuez occupar las temporalidades à los Ecclesiasticos, porque esta prohibido en la Bula] *in Cœna Domini*, ibi, *quive redditus & prouentus ad quascumque personas Ecclesiasticas pertinentes vsurpant. Vsurpare* autem idem est, quod occupare, vt docet Caietanus, & habetur *in Clement. 1.ver.vsurpare, y assi lo entiende* Vgulino *cap.17.* declarando estas palabras de la Bula Cœnæ. Item en la misma Bula se diçe, etiam quauis occasione, ne Romani Pontificis, seu aliorum ad id legitimam authoritatem & facultatem habentium expressa licentia sequestrant, &c. [Luego si este Iuez seglar no puede secrestar los bienes de los Eclesiasticos menos podia occuparlos, porque mas es ocupar, y vsurpar dichos bienes, que sequestrarles, y mas haziendolo con authoridad y persona publica, es cierto hauer incurrido en las penas de la Bula *in Cœna Domini.*] Ita, vt dixi, habetur in dicto responso subscripto à Magistro Ioanne de Aldouera y Monsalue, Magistro Philippo Hernandez, Ludouico Serra, Fratre Antonio Bielsa, Magistro Dominico de Altaba, Doctore Ioanne Pardos & Magistro Stephano Bertiz. Et tandem non desinam hìc apponere verba Ioannis Dionysij Portucarrero *in allegat. pro iurisdictione Domin. Inquisitorum n.96.fol. mihi 61.* sic asserentis. [Llegaron declarar al Inquisidor por banito y mandarlo salir del Reyno, y occupar las temporalidades, como si por semejante procedimiento no se incurriesse en las censuras de la Bola in Cœna Doimni.] Sic ille. Vide etiam Cochier *in vindic. libert. Eccles. part.1. cap.28. num.8.* & Martam *de iurisdict.cent.2.cas.101.*

Sup. hoc infra in Ref. 70. ad medium, & in Ref. 255. & ex Ref. 256. §. Restat. & in Ref. 257. & in tom. 6. tr. 9. Ref. 66. §. Deinde. & in tom. 7. tr. 6. Ref. 33. §. 2. in fine, & §. vlt. post medium, & hic infra in Ref. 232. §. 2.

Sup. hoc & seqq. in hoc §. supra ex Ref. 26. lege §. Audiant. & seq. sed vide eam per totam, & si placet alias eius primæ not.

3. Et tandem omnia supradicta confirmantur ex authoritate doctissimi Thomæ Sanchez *in opusc. tom. 1.lib.3.cap. vnic. dub.31. num.2.* vbi tanquam certum firmat iudicem sæcularem non solùm non posse procedere contra personam Clerici, sed nec etiam contra res Clerici, quia bona accessoria sunt personæ, quod etiam probauit *lib.2.cap.4.dub.55.num.2.& 31.* Cùm igitur laici non habent authoritatem in personas Clericorum, quomodo possunt illam habere in eorum bonis, occupando illa, cùm bona, vt dictum est, Clericorum gaudeant priuilegio personæ: vnde *in Clem. 1. de vita & honestate Clericorum*, habetur, quòd Clerici gaudent priuilegio clericali, non solùm in personis, sed etiam in rebus.

Sup. hoc in Ref. seq. circa prope finem. & infra in Ref. 61. etiam prope finē, & in Ref. 66. §. 2. à lin. 2. & in aliis multis eius annot.

RESOL. LVII.

An Clerici in Sacris, vel Beneficiati, qui condigne non puniuntur in foro Ecclesiastico, possint à Rege priuari bonis ab ipso Rege obtentis? Ex part.4.tr.1.Ref.4.

§.1. **A**Ffirmatiuè respondet Pereira *de manu Regia part.2. cap.48. num.3.&* non per viam iurisdictionis, sed per viam œconomicæ gubernationis, vt flagitiosus à se & à sua domo arceat, insurgens in hoc, in fauorē legis Canonicæ, flagitiosis hominibus non sufficienter punitis, illam pœnam addendo, quòd priuentur omnibus bonis, quæ ab ipso Principe habent: vnde sub tali conditione censentur talia bona concessa, sicque adueniente conditione sine vlla iniuria adimuntur.

2. Sed hæc opinio fundata in aliquo priuilegio Pontificio sustinetur, secus verò minimè; & ad authoritatem Suarez, quem pro se adducit Pereira, respondeo esse disparem rationem in feudo & in aliis criminibus. Deinde cùm certum sit, quòd ex concessione facta Ecclesiæ nihil concedenti censetur reseruatum, quod etiam procedit in dubio, vt docet Barbaria *in cap. verum, de foro compet. num. 69.* Felinus, Tuschus, & alij, quos citat Cochier *de libert. Eccles.part.1.cap.31. num.21.* quæro à Pereira, vnde pateat Reges dedisse bona Ecclesiis cum tali conditione? Dicendum est igitur quòd bona concessa Clericis efficiuntur statim Ecclesiastica, & gaudent eodem priuilegio, quo gaudet persona Clerici, vt habetur *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* & asserunt Doctores communiter. Vide Layman *in Theolog.moral.lib.4.tract.9.cap.6. num.8.* vbi probat, bona Clericorum ex titulo spirituali acquisita, esse prorsus immunia à iurisdictione sæculari. Vide etiam Io. Cochier *de libert.Eccles.part.1.cap.18.num.20.*

Sup. hoc in Ref. præcedenti §. vlt. & infra in Ref. 66. §. 2. à lin. 2. & in aliis multis eius primæ not.

RESOL. LVIII.

An iudex laicus possit punire Clericum in defectu iustitiæ Ecclesiasticæ? Ex part.4.tract.1.Ref.8o.

§.1. **A**Ffirmatiuam sententiam docet Bobadilla *in polit.tom.1.lib.2.cap.18. num.91.in fine.* vbi docet Clericum falsa testificantē coram iudice sæculari,

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & sup. in Ref. 16. §. Ad authori-

lari, vel falsam scripturam præsentantem, non posse puniri à iudice laico, nisi in defectum iustitiæ Ecclesiasticæ; & *num.93.* idem asserit in aliis casibus. Vide etiam Escobar *de ratiocin.cap.7.num.31.* Molla *in empor.iur.tit.2.quæst.14. num.4.& 5.* & alios, quos citat & sequitur Menochius *de retin.poss.remed.3.num.255.*

2. Sed hæc opinio est falsissima, quia numquam licitum est iudicibus sæcularibus negligentiam Ecclesiasticorum iudicum supplere, cùm inferiorem habeant iurisdictionem, & ipsis obsequendi maneat necessitas, non auctoritas imperandi, & hoc est expressè definitum *in cap.qualiter, & quando, de iudicijs*, vbi prohibetur omnino, ne ob defectum iustitiæ Clerici trahantur ad tribunalia sæcularium. Vide Martam *part.4.cent.2.cas.146.* & Canonistas communiter, necnon nouissimè Martinum Bonacinam *in Bull.Cœna disp.1.quæst.15. punct.4.§. num. 10.* Guazzinum *tract.de defens. reorum tom.1. defens. 1. cap. 28. num. 9.* Gratianum *in disceptat.forens.tom.2. cap.238. num.72. & seq.* Aluarez *de priuileg. pauperum, quæst. 50. num.11.* & Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 14.* nec obstat *cap. filius 16. quæst.7.* vbi dicitur quòd si Prælatus sit negligens, implorari posse Regem, nam, vt diximus *in 1.part.tr.2.resol.14.* dictum cap. fuit correctum per cap. *qualiter & quando*, vel in illo casu speciali dicitur adiri posse Regem, non tanquam iudicem, sed tanquam protectorem & defensorem, vt roget & moneat Prælatum, & interim bona tueatur, donec Pontifex consuli possit. Ita Bonacina & Suarez *vbi suprà*, & ne prætermittas videre meipsum *part.3.tract.1.resol.25.*

Quæ hic est inf. Ref. 60.

RESOL. LIX.

Quomodo sit explicandus textus in cap. filiis, & Nepotibus.17.q.7. Ex part.1. tract.2.Res.15. aliàs 14.

Sup. hoc sup. in Ref. 16. §. Ad authoritatem. & in Resol. 25. §. Et vlt. post med. & lege doctrinā Ref. 36. 37. & 40. signanter §. eius vlt.

§.1. EX intelligentia istius Canonis pendet resolutio quæstionum circa libertatem Ecclesiasticam; & contra illam, aliqui Iurisconsulti istum Canonem audacter, & temerariè adducunt, interpretantes, & putantes, per istum textum negligentiam Episcopi, seu alterius Prælati Ecclesiastici, suppleri posse per Iudicem sæcularem, vt malè sentit Olibanus *de iure fisci, cap.13.num.31.* cum Glossa, & aliis.

2. Ideò dictum *cap. filiis, vel nepotibus.* respondeo intelligendum esse in casibus, quibus iurispatronatus collatio, atque institutio ex priuilegio Summi Pontificis spectat ad Regem: & secundùm istum intellectum, qui congruentiùs videtur aptari posse illi literæ, primò adeundus esset Episcopus; deinde Rex in in subsidium. Extra hunc intellectum, credo nullo modo adeundum esse Regem, cùm non liceat apponere manus in messem alienam, & prætextu boni turbare iurisdictionem Ecclesiasticam, & sic incidere in excommunicationem. Ita Martha *de iurisdiction. part. 4.centur.2.casu 43.num.4.* & Duardus *in Bulla Cœna, lib.4.cons.14.quæst.8. n.8.* qui adducit alias duas interpretationes, nempe, ex vigore dicti capituli, tunc esse recurrendum ad Regem, pro reparatione Ecclesiæ iurispatronatus, cùm per Ecclesiasticum Iudicem ipsius Rector cogi non potest, vt *in cap. petimus.11.quæst.1. & cap. non licuit. disput.* 17. vel cùm Iudex Ecclesiasticus deest; ne propter distantiam ab vrbe Roma, Ecclesia ruat, pendente prouisione facienda per Romanum Pontificem.

Sup. contento in hoc, & seq. §. in Resol. prætermissa, & in aliis eius primis not.

3. Vel secundò respondetur, supradictum capitulum non esse intelligendum, quòd in defectu Ecclesiasticorum, Princeps sæcularis possit causas Ecclesiasticas ad se aduocare: sed, vt moneat Superiorem Ecclesiasticum de neglecta, vel iniquè administrata iustitia, vel vt faciat instantiam alteri Superiori, pro illius correctione. Ita Christophorus de Anguiano *in tract.de legib.tom.1.lib.2. contr.17. num.93.* Pesantius *tract. de immunit. Eccles.disp.2.n.1.* Alterius *de censuris, tom.1.disp.16.lib.5. cap.2.fol.mihi 686.col.2.* qui citat Butrium, Abbatem, Imolam, & Doctores infrà citandos.

Sup. hoc sup. in fine §. Respondeo Ref. 37.

4. Tertiò respondetur, & hæc est vera responsio, hoc ius fuisse sublatum, & abrogatum ab Innocentio III. *in cap.qualiter, & quando, de iudiciis.* Et ita docet Cotiolanus *in Bulla Cœn. excommun. 14. fol.926.* Filliucius *tom.1.tract.16.cap.10.num.263.* Bonacina *de legib. disputat.10. q.2.punct.1. §.1. num.12.* Salas *de legib.q.96.tract.14. disput.14. tract.19. num. 109.* Pesantius *de immunit Eccles.disputat.16.* Azorius *part.1.lib.5.cap.14.q.2.ad finem.* Duardus *in Bull.Cœn. lib.2.can.14.quæst.8.num.8.* Glossa, Ioan. Andreas, Abbas, & alij penes ipsos. Et per dictum *cap.qualiter, & quando.* etiam dicendum est cum Duardo, fuisse correctum, sublatum *cap. si quis cum clerico. & §. si quis autem pecuniaria.*

RESOL. LX.

An negligentia iudicis Ecclesiastici in administranda iustitia possit suppleri pro iudicem secularem, vel è contra?

Et an iudex Ecclesiasticus possit censuris compellere iudicem sacularem, vt suo munere fungatur? Ex part.3. tract.1.Res.25.

Sup. hoc in duab. præcedentibus Ref. & supra in Ref.16. §. Ad authoritatem. & in Ref. 40. §. vlt.

§.1. AFfirmatiuè respondent aliqui Iurisconsulti, vt Guliel. de Benedictis *in c. Raynutius, ver. & vxorem, dec.2.n.31.* Igneus *in l.necessarios §.nō alias, n.603.ff.ad Syllanianum.* Cassaneus *in consuet.Burgun. rubr.1.§.5.n.61.vers.vndecimò fallit*, & Olibanus *de iure fisci c.13.n.31.* qui citat Couarruuiā, & alios, & adducit pro hacc sententia *cap. filius, vel nepotibus 16.q.7.*

2. Hæc sententia est falsa, & prorsus reiicienda, & illam refellunt Pesantius *tract. de immun. Eccles. disp.16.* Bonacina *de legibus 10.q.2.punct.1.§.1. n.12.* Azorius *part.1.lib.5.c.4.q.2.* Tamburinus *de iure Abbatum tom.1.disp.15.q.19.n.22.* Layman *in theol.mor. lib.4.tract.9.c.4.n.4.* Anguianus *de legibus tom.1.lib.2. contr.17.n.84.85.& 86.* & alij penes ipsos. Dicendum est igitur, quòd etiam si Prælati fuerint negligentes in imponēdis clericis, & causis huiusmodi cognoscēdis, eorum negligentia non obstante non permittitur iudicibus laicis, causis ad Ecclesiam pertinentibus, posse iudicare; & ratio est, quia Clerici sunt exempti à laica potestate; *& in cap.qualiter, & quando, de iudiciis, c.si quis clericum, cap.placuit. Christianus. c.licet ex suscepto, & c.clericum 11.q.1.* decernitur, prohibetur ne defectu iustitiæ trahantur ad iudicium sæculare.

3. Sed è contrà, data negligentia iudicis sæcularis potest Ecclesiasticus procedere contra laicos in casibus in quibus aliàs non posset; Ecclesia enim in quolibet excessu notorio iudicare potest, quado iudex sæcularis est negligens, vt si requisitus non exigat iustitiā. Immo poterit iudex Ecclesiasticus censuris cōpellere iudicem sæcularem, vt suo munere fungatur; nam ad commune bonum spectat, & ad pacem fidelium, vt ad iudicem Ecclesiasticum possit haberi recursus, saltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur. Et ita docent Doctores quos sequitur, & citat ad satietatē Barbosa *in collectan.tom.1. lib.2.tit.2.c.10. num.2.* Restat modò respondere ad cap. *filiis, vel nepotibus*, de quo nos plura diximus *resol. 14. tract.1. de immun.* dico nunc breuiter, quòd solùm ibi statuitur,

Quæ hic est Ref. antecedens.

vt

vt Episcopo negligente, vel renuente, ad Regem causa deferatur, non vt ipse Rex causam iudicet, sed vt moneat reuerenter superiorem; vel dicendum est hoc ius fuisse sublatum ab Innocentio III. *in cap. qualiter, & quando de iudiciis.*

RESOL. LXI.

An iudex laicus possit punire Clericum pœna pecuniaria, quia reuerentiæ signa illi non exhibuerit, vel quia coram ipso deliquerit? Ex part. 1. tract. 2. Res. 26. alias 25.

§.1. AFfirmatiuè respondet Pereira *tract. de manu regia, p.1.c.7.n.42.* Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2.c.18.n.89.* vbi sic ait: [Si el Clerigo cometiesse delito, ò desacato contra los ministros de la iusticia seglar, ò en su presencia, podranle prender para remitirle, porque la jurisdicion real no queda ilusoria, y menospreciada, como quiera que ay algunos Clerigos poco corteses, y otros tan atreuidos, que se precian de no respetar à la iusticia seglar, y de passar delante del corregidor, ò de su teniente estando en el Tribunal, y fuera del sin hazerles cortesia: loqual hecho de malicia es bien refrenal cuerdamente con alguna multa, y pena pecuniaria.] Ita Bobadilla. Sed contra illum, & meritò insurgit noster Megala *in 3.p. lib.3.n.35. cap.12.* aduertendo, priorem casum Bobadillæ habere tantum locum, quando talis captura esset simpliciter necessaria ad propriam, vel aliorum defensionem: alterum verò casum habere contra se determinationes Bullæ Cœnæ. Et miror equidem, quomodo Bobadilla, & alij sint ita faciles ad condemnandos Clericos in bonis, & pecunia, quasi dicta bona non habeant priuilegium, quod habet Clerici persona, & tamen Canones statuunt, vt exempta persona Clerici non possit in rebus molestari, *cap. vnico, de Cleric. coniug. n.5.* qui reddit rationem, ne per vnam viam concedatur, quod per aliam denegatur: & ita docet Genuensis *in praxi, c.8.n.5.* Layman *in Theol. mor. lib.4. tract.9.c.4. num.13. & cap.5.n.1.* & Carolus de Grassis *de effect. Cleric. effect.1.num.13.* Sed ad alia transeamus.

Sup. hoc supra in Res. 56.§. vlt. & in Res. 47.§. vlt. & infra in Res. 66.§. 2. à lin. 2. & in aliis multis eius not.

RESOL. LXII.

An iudex sæcularis processans occulte Ecclesiasticum in causa criminali, cum intentione postea processum præsentandi Prælato, faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part.1. tract.2. Res.53. alias 52.

§.1. NEgatiuè respondet Grassius *in decis. p.1. lib.4. cap.18. num.135.* sed iste Author, vt *suprà* notauimus, multa docet, non admittenda in his materiis Ecclesiasticæ libertatis.

Sup. hoc in Res. seq. sed lege etiam doctrinam alterius Res. eius not.

2. Et ideò contrarium asserendum est, nempe, in excommunicationem incidere Iudicem sæcularem, qui secretò Ecclesiasticos processaret, etiamsi animum haberet præsentandi talem processum Summo Pontifici, vel alij Prælato. Et ita docent Fillucius *tom.1. tra. 16. cap.11. num. 312.* & Sousa *in Bulla Cœnæ, c.20. disp.95. concl.2.n.3.* qui *num.2.* hanc sententiam limitat dicendo: [Quando (hæc sunt eius verba) non est aditus ad Prælatum, qui iuridicè se informare possit de facto criminali alicuius Ecclesiastici, & in eo continuatur, & est periculum in mora; potest Iudex sæcularis informationem facere, vt Prælato præsentet; non verò in aliis casibus. Quando verò in aliquo facto criminali Ecclesiastici, & sæculares simul concurrerunt; eatenus Iudex sæcularis poterit circa Ecclesiasticos, testium dicta recipere, quatenus ad id procedendum, contra laicos necessarium fuerit; aliàs ab hac censura illum non excusarem: sed informationem talem verbaliter, vt Prælato denunciet, non verò iudicialiter accipere existimo non prohiberi hoc loco. [Ita Sousa, quæ sunt valdè notanda à Iudicibus laicis. Ad argumentum verò, quod adducit Grassius, respondetur, quòd, si licet capere informationē, propriè, & in rigore loquendo; non sit processare; est tamen quomodolibet in causis Ecclesiasticorum criminalibus se intromittere; quod est contra libertatem Ecclesiasticam, & sufficit ad incurrendam excommunicationem.

RESOL. LXIII.

An iudex laicus incidat in censuram Bullæ Cœnæ, si occulte processat Clericum, animo præsentandi processum Summo Pontifici, vel iudici Ecclesiastico? Ex part.3. tract.1. Res.52.

§.1. IN *tr.1. de immun. Eccles. resol.52.* pro negatiua sententia adduxi Grassium, cui nunc addo & Duardum *in Bull. Cœn. can.15. q.5. n.2.* quia absque citatione non dicitur quis processare, sed iudex laicus qui occultè processat clericū, illum nō citat. Ergo, &c.

Quæ hic est Res. antecedens, sed vide infra ex Res. 296. doctrinam §. vlt.

2. At his non obstantibus ego puto in dictam excommunicationem incidere iudicem sæcularem, qui secretò Ecclesiasticos processaret, etiamsi animum haberet talem processum Summo Pontifici, vel alij Prælato præsentandi. Et ita hanc sententiam docet nouissimè Bonacina *in Bull. Cœn. tom.3. disp.1. q.20. punct.1. n.7.* quia intentio præsentandi processum iudici Ecclesiastico non confert iurisdictionem ad informationem contra Ecclesiasticos accipiendam. Nota tamen quòd Riccius *in praxi tom.4. resol.460. n.5.* tenet primam opinionem, quando non esset aditus ad Prælatum, qui iuridicè se informare posset de facto criminalis alicuius Ecclesiastici, & in eo continuaret, & esset periculum in mora. Sed ego non puto recedendum esse à nostra sententia, quia tales casus sunt metaphysici, & moraliter vix possunt accidere.

RESOL. LXIV.

An iudex laicus ex consuetudine possit iudicare in criminalibus Clericos in Minoribus constitutos?
Et quid etiam de constitutis in prima Tonsura?
Et an in Hispania Clerici Minores non gaudeant exemptione gabellarum ex consuetudine?
Et an Episcopi non possint publicare edictum vt Clerici in Minoribus debeant assumere sacros ordines, sub pœna priuationis habitus?
Et an ita declarauerit Sacra Congregatio? Ex part.4. tract.1. Res.10.

Quamuis non satis clare sup. hac prima difficultate huius tituli, lege tamen supra doctrinā Res. 44. & infra Res. 326. §. 5. Procedit. & signanter in fine.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Pereira *de manu Regia part.2. cap.77. num.2.* vbi sic ait: Circa Clericos in minoribus potest iudex sæcularis iurisdictionem in criminalibus acquirere ex consuetudine. Ita ille, & hoc etiam docet *in c.26. num.10.*

Sup. hoc infra ex doctrina Res. 139. signanter prope finem.

2. Sed hæc opinio est contra sacros Canones, per quos apparet Clericos in minoribus, etiam in prima tonsura, constitutos, integrè & plenè gaudere priuilegio clericali, sicuti Clericos in Sacris constitutos, vt patet *in cap.2 de foro compet. & in cap. cùm non ab homine, de iudiciis,* ibi, *Clericos cuiuscumque Ordinis.* & iterum

Sup. hoc ibidem ante medium §. 2. not. prætereitæ.

iterum, *Clericos in quocunque Ordine constitutos*; & ratio est clara. nam priuilegium fori, in criminalibus etiam, vt est à iure diuino, ita gaudent Clerici in Sacris constituti, ac Clerici in minoribus vt probat Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.cap.10.per totum.* ergo sicuti iudex laicus ex consuetudine non potest in criminalibus cognoscere Clericos in Sacris, ita etiam non potest cognoscere Clericos in minoribus. Vnde idem Suarez *loco cit. cap.26.num.16.* licèt asserat in Hispania Clericos minores non gaudere exemptione gabellarum ex consuetudine; tamen addit, vt hoc licitum sit, oportet vt constet talem consuetudinem esse à Pontifice approbatam, alioquin illam reprobat: vnde si sola consuetudo, sine approbatione Summi Pontificis, non valet contra Clericos, quoad exemptionem gabellarum, quanto magis non valebit contra Pereiram quoad priuilegium fori in criminalibus; vnde *in cap. Clerici, de iudiciis* dicitur, cùm Canones generaliter tradant, vt de omni crimine Clericus debeat coram Ecclesiastico iudice conueniri, non debet in hac parte Canonibus ex aliqua consuetudine præiudicium generari & *in cap.cum terra, de electione*, damnatur quædam consuetudo, quia in grauamen & perniciem Ecclesiasticæ libertatis redundabat; & idem docet *cap. ad nostram, & cap.cum inter, de consuet.* vt notat *glossa vltima in dicto cap.Clerici, de iudiciis.* Vide etiam *Authent. Cassa, C. de sacrosanct.Eccles.* & ideo Honorius III. *in cap. nouerit, de sentent. excommunic.* excommunicat omnes, qui consuetudines introductas contra Ecclesiasticam libertatem seruari fecerint; & ita tenetur DD. quos citaui *in part.1. tract. 2. resol. 4.* quibus nunc addo Vigianum *de immun. Eccles. disp.4. conclus.4.* & Antonium Bonium *in respons. pro cens.Pauli V. part.5.ad argum.11.fol.79.* vbi sic ait. [In questa materia d'immunità Ecclesiastica i sacri Canoni hanno reprobata ogni contraria consuetudine, come il Lateranense alla sess.10.& tutti i sommi Pontefici nella Bolla Cœna Domini, e pereio non valere alcuna consuetudine contra la libertà Ecclesiastica dicono i Dottori con la Glosa sopra il *cap. Clerici, de iudiciis.* E Tiberio Deciano *lib.4.cap.9.num.10.& seq.* proua questa verità, e vi pone molte esstensioni, e tra l'altre che non vaglia tal consuetudine, anchor che il Papa l'hauesse saputo, & non hauesse detto cosa alcuna.] Ita ille, quæ quidem vltima verba sunt multum notanda: & hanc opinionem in terminis contra Pereiram circa Clericos minores firmat Io. Franciscus Fagnanus *in respons.pro cens.Pauli V.fol.117.&118.*ex Concil. Tridentino *cap.6. sess.23. iuncto cap.20. sess.25.*& ex aliis rationibus, & in terminis etiam contra Pereiram docet hanc sententiam Duardus *in Bull. Cœn. lib.2.can.19.quæst.8.n.1. & seq.* Notandum est etiam hic obiter, Episcopum non posse publicare edictum, vt Clerici in minoribus debeant assumere sacros Ordines sub pœna priuationis habitus. Ita declarauit sacra Congregatio *in vna Mazariensi die 14. Decembris 1630.* rectè Sellio *in select. Canon. cap.19.num.4.* & Barbosa *in Collect. Doctorum super Concil. Trident. sess.23. cap.7. num.4.*

Sup.hæc ibidē.§.2. paulo post initium, & signanter infrà in Ref. 159.& 160.

Quæ hîc est supra Ref.9. & in aliis eius primæ, & secundæ annot.

R E S O L. L X V.

An iudex laicus possit punire Clericum assassinum notorium.

Idem est dicendum de Clerico incorrigibili, aut sodomita notorio. Ex part.1. tract.2. Ref.52. aliàs 51.

Sup.hoc inf. in Ref. 328. §.3. Hæc

§.1. Affirmatiuè respondet Iacob. de Graff. *in suis decis. p.1. lib.4. c.18. n.15.* sed iste Au-

thor *in suis Commentariis super Bullam Cœn.*latas opiniones docet aduersùs Ecclesiasticam immunitatem. Et ideò contrariam sententiam docet Bonacina *de legibus disp.10.q.2.punct.1.§.4. n.8.* Ambrosinus *de immun.Eccles.c.17.n.10.* Duardus *in Bulla Cœn. lib. 2. can.15.q.11.n.63.* Martha *de iurisd.p.4.cent.2.cas.129. n.17.* Mastrillus *tom.3. decis.288.n.28.* Bellettus *in disquis. cler. p.1.tit.3.§.7.n.6.* Marius Antonius *lib.3. resol.2.n.9.* Salzedus *in pract. crim.* Diaz *c. 98. lit. B.* Ceuallos *tr. de cognit. per viam violen.p.2.q.102. n.6. & q.87.n.4.* Megala *in 3.p.lib.3.c.10.q.4.n.35.* & alij: quicquid in contrarium asserant aliqui Iurisperiti, vt noster D.Carolus de Grassis *de effect.Cler.eff.1.n.668.* & Petrus de Cenedo *in collect. 37. n.11.* & alij penes ipsos, quorum sententiam, sed immeritò, probabilem vocat Gambac. *de immun. Eccl.lib.7. c.14. n.13.* & illum sequitur Molina *tom.4.tract.3.disp.25.n.6.& disp.49.n.20.*

2. Dico igitur contra Grassium, & supradictos Iuristas; Clericum assassinij reum non subiici potestati sæculari, nisi post sententiam criminis declaratoriam, quam ferre debet Iudex Ecclesiasticus: & Iudicem sæcularem, aliter facientem, certum est in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrere. Et idem dicendum est de Clerico incorrigibili: nam non amittit priuilegium fori absque alia declaratione, & depositione; sed requiritur sententia Iudicis Ecclesiastici, qui illum brachio sæculari tradat. Et hoc habetur *in c.cum non ab homine, de iudiciis.* Et ita docet Suarez *de censuris, disp.22.sect.1.n.9.* Coninch *de Sacram. disp.14.dub.15.n.19.* Sayrus *de cens. lib.3.c.19. n.5.* & alij apud Ambrosinum *de immunit.c.17.n.28.* & habetur expressè in quadam Bulla Clemen. VIII. dat. Rom.18. Decembr. 1591.

Sup. hoc infrà in Ref. 328.§.4.Secundus. ad medium, vers. Sed magis. Sed lege cū à principio, & alias eius primæ an not.

3. Hoc etiam militat, & idem dicendum est, in Clerico sodomita notorio: quia illum non potest punire Iudex laicus, nisi præcedat declaratio Iudicis Ecclesiastici, quicquid in contrarium asserat Garsias *de nobil.gloss.9.n.19.* vbi cautè legendus est: nam in illa Glossa multas opiniones affert contra immunitatem Ecclesiasticam. Sed nostram sententiam tenet, & docet Duardus *in Bull. Cœn. lib.2.can.15. q.11.n.61.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, p.2. quæst. 97. n.4.* Martha *de iurisd. par.2.cap.16.num.4.* Bobadilla *in polit. tom.1.lib.2.c.18.n.59.* Megala *in 3. par. lib.3.c.11.n.11.* & iterum Ceuallos *vbi suprà, q.43. n.6.* vbi sic asserit: [Hoc vidimus in facti contingentia in quodam Clerico alienigena, qui in Matua Carpentana non solùm committebat agens, & patiens, illud nefandum sodomiæ crimen; sed etiam contrahebat matrimonia inter masculos, mutato ordine naturæ. Et licèt illud delictum fuerit grauissimum, & nunquam auditum; Clericus tamen ille, post degradationem, fuit traditus Curiæ sæculari.] Ita ille.

Sup.contento in hoc §. vlt. infrà ex doctrina Ref. 328. §. 1. & 2.

R E S O L. L X V I.

An Clericus falsum testimonium dicens coràm iudice Laico ab eo puniri possit?

Et an vero ad effectum repellendi Clericum à testimonio, possit iudex laicus per viam exemptionis cognoscere de crimine Clerici. Ex part.1. tract.2. Ref.110. aliàs 109.

Sup. hoc in Ref.seq.§.1. & infra in Ref.111.in fine, & in alio §. eiusd notationum.

§.1. Affirmatiuam sententiam docet, circa eius bona, non autem circa personā, Guillelmus Benedictus *in c. Raynutius, vers. & vxorem, decis.2.n. 142.* Chassaneus *in consuet. Burgundiæ, rubr. 1. §.5. n.81.* Francisc. Marc. *p.1. decis.215. n.1.* Lancellot. *de*

de attentat.p.2.cap.2.cap.15.n.97. & ex veteribus Angelus *in l. quoties, in fine, C. de iudiciis*, & Fericus de Senis *cons.*88.& alij, quos retulit Iulius Clar. *in pract. crim.q.* 38. *num.* 14. & Anguiano *vbi infrà, lib. 3. contr.22.num.7.*

Sup. his bonis in duabus Res. præteritæ adnot. & suprà in Res. 56. §. vlt. & in Res. 57. §. vlt. ad medium, & in Res. 61. prope finem, & infrà in Res. 68. §. vlt. & in Res. 70. & 97. §. 1. prope fine, & in Res. 111. §. 2. paulo post initium, & in Res. 131. §. vlt. & in Res. 268. §. Adde. & seq. & inferius in tr. 3. Res. 15. §. 2. post mediũ. vers. ideoque.

2. Sed absolutè dicendum est, neque in persona, neque in bonis, in tali casu posse Iudicem sæcularem Clericum punire: & ita docet Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violent. p. 2. q. 67.* Afflictus *decis.* 230. Guttierez *pract. qq. lib. 1. q. 24. vers. sic quæro.* Fachineus *lib. 9. controuers. cap.* 27. Salzedo *in pract. crim. Bernard. Diaz, cap.* 63. & ex nostris P. Duardus *in suis comment. in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 11. n.* 34. Nullus enim Clericus puniri potest à Iudice laïco *ex cap. si diligenti. de foro competenti, c. 1. de Clericis coniug. & ex authent. statuimus. C. de Episc. & Cler.*

3. An verò, ad effectum repellendi Clericum à testimonio, possit Iudex laïcus per viam exceptionis cognoscere de crimine Clerici, negat Hostiensis *in cap. verum. de foro compet.* & Ioann. Andr. *in cap. at si Clerici. in princ. n.* 21. sed affirmat Guttierr. *pract. q. 24. n. 2.* Iulius Clar. §. *vlt. q. 38. n.* 14. & alij, quos citat, & sequitur Christophor. Anguiano *in tract. de legib. tom. 1. lib. 3. contr. 28. num.* 11.

RESOL. LXVII.

An laicus deponens falsum coram iudice Ecclesiastico possit ab eo puniri?

Et quid è contra, si Clericus deponat falsum apud iudicem sæcularem? Ex part. 3. tract. 1. Res. 60.

Sup. hoc in Res. præterita, & infra in Res. 111. in fine, & in Res. 268. §. Vnde.

§. 1. Videtur prima facie quo ad primum negatiuè respondendum; quia si clericus deponat falsum coram iudice Ecclesiastico, non potest ab eo puniri, neque etiam in bonis, vt de communi testantur, Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentia part. 2. quæst. 74. num. 7.* Guttierrez *pract. qq. lib. 1. quæst.* 24. Cab do *decis.* 87. Fachineus *lib. 9. contr. c.* 27. Layman. *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 4. num. 9.* & alij. Si igitur iudex sæcularis non potest procedere contra clericum periurum, qui coram eo deposuit falsum, neque poterit Ecclesiasticus contra laicum; adde quòd testis falsus efficitur de iurisdictione illius iudicis, coram quo deposuit.

2. His tamen non obstantibus affirmatiua sententia vera est, quam tuetur Couar. *pract. qq. cap.* 12. *n.* 8. Afflictus *decis.* 219. Capella Tholosana *decis.* 379. Franchus *decis.* 149. & alij; ratio discriminis est, quia iudex Ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicum ratione periurij, & sic potest contra eum procedere; at verò iudex sæcularis non habet iurisdictionem contra clericum, qui coram eo testimonium falsum dixit, & per consequens non poterit eum punire, neque etiam in bonis, vt alibi contra aliquos Doctores Gallos diximus.

Alibi in tribus Res. not. præteritæ, & infrà in Res. seq. §. vlt. &c.

3. Sed vt clericus de falsa depositione facta coram laico possit puniri per suum iudicem competentem, extat pulchra quæstio apud Aloysium Riccium *part. 4. decis.* 81. *per totam*, lege illum, & non pigebit.

RESOL. LXVIII.

An Princeps sæcularis possit punire Clericum delinquentem, ratione Officij sibi ab ipsomet Principe concessi?

Et explanatur, quod non solum persona Clericorum, sed eorum bona sunt exempta à iurisdictione laicali. Ex part. 1. tract. 2. Res. 19. aliàs 18.

Sup. hoc infrà in Res. 171. §. 2. in fine, & in tom. 6. tr. 9. Res. 73. §. Sic etiam, & §. Nec obstat. Et sup. sequentibus à Vers. Quãdo algun. huius §. 1. in Res. seq. & in alio §. eius not. 1.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Borell. *de præst. Reg. cath. c. 71. n.* 34. Anguiano *de leg. lib. 2. contr. 21. n. 58. & 59.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 34. n.* 26. Layman. *in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. cap. 4. num.* 3. Cenedo *in collect. iur. can. p. 1. collect. 37. n.* 16. qui citat Doctores. Idem docet Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n.* 99. & Ceuallos *tr. de cogn. per viam violentiæ, part. 2. q. 65. n.* 14. vbi sic asserit: [Quando algun Ecclesiastico delinque en el oficio, que tomò como si es Medico, Boticario, ô Abogado, ò tutor, ô curador de algun menor, ô tiene oficio de su Magestad Præsidente de hazienda, ô Consejero, y delinque en el, ô vende el Clerigo con medidas falsas su marcaduria, y en otros caso semeiantes, porque entonces, ratione officij potest puniri in bonis, & Iudex sæcularis est competens. Ita Ceuallos, qui citat multos alios.

2. Sed contrarium asserendum est: & ita docent communiter Theologi, vt Megala *in 3. p. lib. 3. c. 11. num. 26. & 36.* Bonac. *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n.* 24. Ambrosin. *de immun. Eccl. c. 20. n.* 54. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 11. n.* 273. vbi sic ait: [Clericus trahi non potest ad forum sæculare etiam ratione officij sibi concessi à Principe sæculari, si in eo delinquat, nec etiam ratione cuiuscunque artificij, si quam artem exerceat, quæ Consules habeat, ac Primates, apud quos illius artificij iurisdictio resideat.] Ita ille. Et hanc sententiam docet etiam Erasmus Cochier *de iurisd. tom. 2. p. 3. q. vlt. n. 1. & 2.* Zanardus *in direct. Confess. tom. 3. c. 50. fol. 285. in fin.* D. Carolus de Grassis *de eff. Cler. eff. 1. n.* 82. asserens, in hoc regno ita fuisse obseruatum in causa cuiusdam Equitis Hierosolymitani, qui officium Capitaneatus exercuit in Ciuitate Calatagironis, & alia vice in Patrimonio.

Sup. hoc in duabus primis Res. annot. primæ huius Res. & in eisdem §§. Et sup. bonis contentis in lin. 2. huius §. vlt. suprà in Res. 66. & in multis aliis eius vlt. not.

3. Nec valet dicere, quod non punitur in persona, sed in bonis: quia respondeo, quòd non solùm personæ Clericorum, sed eorum bona sunt exempta à iurisdictione laïcali, & ideò idem Duardus *n.* 31. inuehitur in quosdam Iudices, qui puniunt Clericos pœna pecuniaria, & pro pœna corporali eos ad Episcopos remittunt: quia dicta bona Clericorum sequuntur priuilegium personæ, vt idem notauit *n.* 52. Genuensis *in praxi, c. 8. n.* 5. Sousa *in Bulla Cœna, c. 20. disp. 95. n.* 4. & ideò Abbas *in c. qualiter. de Iudiciis, n.* 8. ita asseruit: [Certum est, quòd si persona exempta est: ergo etiam res.] Vnde nostram sententiam docet Iurisconsultus Mattha *de iurisd. p. 4. cont. 2. cas.* 127. *n.* 5. Vide etiam Riccium *in praxi tom. 2. resol.* 413. *num.* 2. & Barbosam *in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. n.* 4. Francisc. Marc. *part. 3. decis. 479. num. 4. & 5.* Caballum *resol. crim. cas.* 64. & alios.

RESOL. LXIX.

An iudex laicus possit punire Clericum delinquentem in officio sæculari. Ex part. 4. tract. 1. Res. 39.

§. 1. Affirmatiuè respondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 48. num.* 4. vbi asserit, quòd Clericus delinquens in officio à Principe punitur. Idem docet Escobar *tract. de ratiocin. cap. 7. num.* 7. & alij, quos ego adduxi *in part. 1. tract. 2. resol.* 18.

Quæ hic est Res. antecedens, & infrà in Res. 11. §. 2. ad medium.

2. Sed ego ibi cum multis Doctoribus contrariam sententiam docui, quam nouissimè, me citato, tenet Paulus Squillante *de priuil. Cler. c. 7. dub. 3. n.* 87. & iterum Bonacina *in Bull. Cœn. disp. 1. quæst. 10. punct.* 5.

*punct.*5.*num.*17. vbi sic ait. Nota iudicem laicum vinculo excommunicationis irretiri, trahendo Clericum ad suum tribunal, etiamsi eum trahere intendat prætextu officiorum sæcularium, quæ Clericus exercet. Ratio est; tum, quia Bulla vniuersaliter loquitur, & solùm excipit casus in iure expressos: exceptio autem firmat regulam in casibus non exceptis; tum quia licèt Clericus nequeat officia sæcularia sine Superioris dispensatione suscipere: *cap. Sacerdos, ne Cleric. vel monach.* nihilominus priuilegium clericale retinet, & exemptus est à laica potestate, ex *cap. final. de vita & honestate Clericorum.* Quamobrem Clericus qui officium tutoris, vel curatoris, vel administratoris bonorum exercuit, & in eo deliquit, non potest in iudicium à laico ad reddendam rationem vocari; quamuis enim delinquat assumendo huiusmodi officium, non tamen amittit fori priuilegium. Ita Bonacina. Quod procedit, etiam si in tali casu Clericus puniretur a iudice sæculari pœna pecuniaria, vt præter alios nouissimè tenet Sanchez *in consiliis tom.*1.*lib.*3.*cap. vnico, dub.*21.*num.*11.

Sup. hoc supra in Res. 66. & in multis aliis eius vlt. not.

3. Notandum est etiam, quòd stando in prima sententia, illa limitanda venit, vt si ibi compilato processu apparuerit Clericus ipse debitor, & in officio deliquisse, sint iudicis sæcularis partes, non illum ad soluendum condemnare, sed simpliciter declarare quantitatem, in qua debitor apparet; qua declaratione facta adeundus est iudex Ecclesiasticus pro illius exequutione; & ita docet Antonius de Marinis *quotidian. resol. cap.*53. *num.* 15. nam, vt sæpiùs dictum & probatum est, exequutio sententiæ contra Clericum in casibus præmissis; non ad ipsum iudicem laicum, sed ad Ecclesiasticum spectat.

Sup. hoc infra in Res. 83. & in aliis eius annot.

RESOL. LXX.

An Clericus possit se subiicere iurisdictioni Regali quoad bona patrimonialia. Ex part. 3. tract. 1. Res. 29.

Sup. diffic. huius tituli in tom. 6. tr. 9. est lata doctrina Res. 66. §. Deinde, post medium.

§. 1. HOc cogitandum relinquit Azeuedus *recopil. lib.*4. *tit.*1. *leg.*11 *num.*16. Sed tu absolutè, & sine vlla hæsitatione negatiuam sententiam tene, nam bona patrimonialia clericorum gaudent priuilegio exemptionis, vt latè probat Barbosa *in collect. tom.*1 *lib.*3 *tit.*49.*c.*4. *n.*3. & Layman *in Theol. mor. lib.*4.*tract.*9.*c.*6.*n.*9. & ego *in tr. de Parlamento resol.*22. Sed Clerici non possunt exemptioni priuilegij renuntiare, vt ego ipse satis probaui *tr.*2.*p.*1. *de immun. Eccl. resol.*3. Ergo, &c.

Sup. hoc supra in Res. 56. paulo post initiū, & in aliis eius not. primæ & secundæ.

Quæ hic est supra Res. 5. &c.

RESOL. LXXI.

An Clericus possit se subiicere iudici sæculari, vt arbitro? Et in dicto casu, si Clericus nolit stare sententiæ, an iudex laicus non possit illum per se cogere. Ex part. 1. tract. 2. Res. 107. alias 106.

Sup. in Res. quæ hic est supra 5. &c.

§. 1. DIximus *suprà*, Clericos non posse exemptioni renunciare, vt à Iudice possit validè iudicari, etiam in ciuilibus, vt patet *ex cap.*41. *inolita.*11.*q.*1. *& cap. placuit.* 42. *ibidem, & cap. si diligenti.*12. *extrà, de foro compet.*

2. At, his non obstantibus, potest Clericus in ciuilibus se subiicere Iudici sæculari, vt arbitro. Sed in tali casu notandum est, quòd si dictus Clericus nolit stare sententiæ, non potest Iudex laïcus illum per se cogere. Et ita docet Lessius *lib.*2.*c.*29.*dub.*9. *n.*52. & nouissimè post illum Adamus Tanner. *n* 2. 2. *D. Tho. disp.*4. *quæst.* 4. *dub.* 1. *n.*26. & alij.

Sup. hoc infra in Res. 83. & in aliis eius not.

Tom. IX.

RESOL. LXXII.

An iudex laicus possit compellere Clericum ad restituendum depositum, quoties se obligauit restituere in tribunali iudicis sæcularis. Ex part. 1. tract. 2. Res. 22. aliàs 21.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docent non pauci Iurisconsulti, vt Gottiertez *de tutelis, p.* 3. *cap.*1.*n.*9. Ioann. de Heuia *in Curia Philippica, part.*1. §.5.*n.*23. Salgado *de protectione regia, tom.*2. *part.*4. *cap.*14.*n.*105. Bortellus *de præstan. Regis Cathol. c.*71. *n.*240. Mexia *in pragmatic. taxa panis, conclus.*5.*n.*35. cum aliis citatis à D. Carolo de Graffis *de effect. Cler. effect.*1 *num.*855. & nouissimè Bobadilla *in polit. tom.*1. *lib.*2.*c.*28.*n.*130. vbi sic ait: [Si el Clerigo fuesse depositario de alguna cosa de voluntad de la parte, ò por mandado del Iuez seglar, podra ser compelido por el à la restitucion del deposito, no por tela, y orden de ioyzio, ni por pena criminal, si no executiuamente por toma de bienes.] Ita ille.

Sup. hoc infrà in Res. 80. §. 1. cursim ad medium, & magis latè in Res. 82. §. 2. ad medium, & ex doctrina Res. 83. & in aliis eius not. & in tom. 6. tr. 9. Res. 74. §. Eodem modo. & §. Nec sustineri.

2. Sed hæc sententia non admittitur à sapientissimo Iurisconsulto Surdo *lib.*3.*cons.*396.*n.*33. Belletto *in disquis. p.*1. *tit.* 3.*n.*37. Bonacina *de legib. disp.*10. *quæst.*2. *punct.*1.§.1 *num.*26. Ambrosino *de immunit. Eccles. cap.*20.*num.*53. & à nostro P. Duardo *in Bulla Cœnæ, lib.*2.*canon.*15.*quæst.*11.*n.*36. vbi docet, Clericos deputatos depositarios, non posse per Iudices laïcos compelli ad restitutionem depositi, vel sequestri. Et Iurisconsulti, Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentiæ, p.*2.*quæst.*76.*num.*16. & Martha *de iurisd. p.*4. *cent.*2. *cas.*104. *n.*9. admittunt, sententiam contrariam Bobadillæ, & aliorum, quoad cognitionem, non autem quoad executionem; & ideò putant, posse Iudicem laïcum declarare, Clericum debere depositum restituere; sed non posse executionem huius sententiæ, ad restituendum depositum, contra Clericum exercere: sed hoc à Iudice Ecclesiastico faciendum esse affirmant.

Sup. hoc signanter in Res. 3. not. præterita, & in aliis eius not.

RESOL. LXXIII.

An Clericus possit reconueniri coram indice laico de re, quæ non habet connexitatem cum petitione.

Et notatur in multis aliis casibus Clericum coram iudice laico reconueniri non posse.

Etiamque docetur, licet quòd Clericus possit à laico reconueniri, & teneatur stare sententiæ, nihilominus sequuta sententia, non poterit à laico iudice cogi ad soluendum. Ex part. 4. tract. 1. Res. 65.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam defendere videtur Viuius *decis.* 49. *num.* 6. *tom.* 1. sed contrarium omnino tenendum est, per ea quæ asserunt Antonius Ripol *de iurisd. omn. iudic. cap.*1.*num.*125. & Antonius Thesaurus *lib.*1. *quæst. forens. quæst.*98. Vnde si Clericus petat à laico centum ex causa mutui, & ille reconueniat Clericum, & petat commodatum hoc casu cùm diuersæ sint causæ, diuidendæ erunt, & Clericus ratione reconuentionis erit ad iudicem Ecclesiasticum remittendus.

2. Notandum est hic obiter etiam in multis aliis casibus Clericum coram iudice laico reconueniri non posse, nempe si reconuentio oriatur ex causa criminali; etiamsi ciuiliter fuerit intentata, vel si reconuentio de re spirituali, vel connexa spirituali, vel propter quam Clericus possit incarcerari, vel si lis contra Clericum fuerit affectatè procurata

per laicum sub spe & intentione reconueniendi Clericum. Vide citatos Doctores.

3. Notandum est etiam secundò quòd licèt Clericus possit à laico reconueniri, tamen ista reconuentio debet fieri in principio litis, vel statim post contestationem litis, cùm enim causæ conuentionis & reconuentionis simul tractandæ sint, necesse est reconuentionem fieri ante litis contestationem, vel in ipsa cõtestatione, vel statim post litis contestationem. Ita Bonacina *vbi infrà*, cum multis aliis contra Carolum de Grassis *effect.1.num.763.* & alios.

Sup. hoc infrà in Ref. 53. & in aliis eius loc.

4. Notandum est etiam tertiò quòd licèt Clericus possit à laico reconueniri, & repeatur stare sententiæ, nihilominus secuta sententia non poterit à laico iudice cogi ad soluendum, quia coactio supponit iurisdictionem: iudex autem laicus non habet iurisdictionem in Clericum præcisa occasione reconuentionis: ergo, &c. & ita docet Bonacina *in Bull. Cœn. disp.1.q.16. sect.1.punct.4. §.6. n.8.* & alij penes ipsum, quibus adde Duardum *in Bull. Cœn. lib.2.can.15.q.11.n.66.*

RESOL. LXXIV.

An Clericus sit conueniendus in Curia sæculari pro debitis Regalibus. Ex part.4.tract.1.Ref.96.

Hæc Ref. citatur supra in Ref. 2. in §. Sed dices, ad lin. 12. & in Ref.37.in § Ad tertium. ad lin. 7. quamvis videatur non facere ad rem.

§.1. Affirmatiuè respondet Antonius Ripol *de iurisdict. omn. iudic.cap.1.n.17. & 182.* vbi sic ait: Clericus ratione solutionis census, qui Domino Regi est soluendus, conuenitur in curia sæculari, & non obstante quòd firmauerit ius in curia Ecclesiastica, solet declarari non esse locum firmæ iuris in dicta curia Ecclesiastica factæ, & non solùm Dominus Rex attrahit ad suum forum personas Ecclesiasticas quæ sibi soluunt annuas præstationes & debita, verùm etiam & arrendatores iurium Regiorum habent eamdem prorogatiuam trahendi personas Ecclesiasticas ad iudicium sæculare. Ita ille, & alij.

2. Sed ego inuenio apud sacros Canones simpliciter & absolutè Clericos etiam in causis ciuilibus exemptos esse à iudice sæculari in quocumque negotio, & ideò *in cap. nullus Clericus 11. quæst.1.* dicitur, Omne negotium Clericorum in Episcopi sui, &c. Ergo si Summus Pontifex asserit, quòd omne negotium Clerici agendum est coram Episcopo, agendum erit coram illo etiam negotium Clerici debitoris Regis; & in Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap.20.* sic habetur. Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, coram ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur; sed causa Clerici debitoris Regis pertinet ad forum Ecclesiasticum, cùm Clericus in ciuilibus gaudeat priuilegio fori, vt patet *in cap. nullus Episcopus*, ibi, *neque prætciuili causa*, &c. ergo dicta causa per Tridentinum cognoscenda erit coram locorum ordinariis. Deinde iura declarant causas in quibus Cleri pro ciuilibus possunt conueniri coram iudice sæculari, vt patet ex *cap. transmissa, & cap. verùm, de foro compet.* Sed inter dictas causas non inuenitur causa Clerici debitoris Regis: ergo, &c. At his non obstantibus asserunt aliqui bona regalia, quando conceduntur Clericis, sub hac conditione concessa censentur; nam talis conditio non est per se mala, & voluntariè potuit apponi, & ideo seruanda erit, ex *cap. verùm, de foro compet.* & ex *cap. verùm, de condit. appos.* & *ibi* Doctores, & quia hanc opinionem admittit Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 14. num. 13.* non audeo illam improbare.

RESOL. LXXV.

An Clericus in feudalibus possit conueniri coram iudice laico. Ex part.3. tract.1. Ref.59.

§.1. Affirmatiuè respondet Suarez *de immun.lib. 4. cap.14. n.12.* Duardus *in Bull. Cœn. can. 15.q.11.n.68.* D. Antoninus *part.3. tit.9. cap.2. §.3.* Surdus *lib.3. cons.396.* Marta *de iurisd. p.4. cas.89. num.5.* Ambrosinus *de immun.cap.20. num.56.* Baiardus in Clarum *lib. 4. §. feudum. quæst. 90. num. 8.* & alij, quia in tali casu non subiicitur iudicio domini feudi tanquam persona Ecclesiastica, sed tanquam Dux, Marchio, &c.

2. Sed hoc verum esse existimat Paulus Squillante *de priuileg. cler. cap.7. dub.14. num.105.* & alij penes ipsum, quando clericus pro feudo coram sæculari conuenitur intentando petitionem, & sic quando de proprietate sola agitur; secus autem si iudicio possessorio impetitur. nam tunc causa possessoris est agitanda coram Ecclesiastico iudice, licèt contrarium asserat Bonacina *in Bull. Cœna tom.3. disp.1. quæst.16. sect.1. punct.6. n.6.* & aliter iudicatum fuisse referat Ioannes Baptista del Thoro *in compen. decis. Neapol. ver. cler. fol.93.*

RESOL. LXXVI.

An Clericus, si conueniatur pro euictione, conueniendus sit coram iudice Ecclesiastico. Ex part.3. tract.5. Resol.22.

§.1. Ad hanc quæstionem sic respondeo cum Tamburino *de iure Abbatum tom.1.disp.15. q.19.n.25.* vbi sic asserit: Si Clericus, qui vendidit agrum, conueniatur pro euictione, debet conueniri coram iudice Ecclesiastico; si verò lis mota fuerit contra laicum, qui rem à Clerico emit, & Clericus sesistat defensioni emptoris, tunc non potest per Clericum causa trahi ad tribunal Ecclesiasticum; quia agitur contra laicum, non contra Clericum, qui iudicio suo nomine non assistit, sed nomine & pro defensione emptoris. Ita ille. Sup. hac lite in Ref. seq.

2. Sed præsentem quæstionem fusiùs tractant Ceuallos *de cognitione per viam violentia part.2.q.45.* & alij penes ipsum, quibus ego addo Molinam *de iust. tom.2. tract.2. disp.380.n.55.* Io. de Heuia *in Curia Philippica part.1. §.5.n.20.* Martam *de iurisdict. part.4.cent.1.cas.34.* Bobadillam *in polit. tom.1. lib.2. c.18.n.169.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana lib.3. c.5. §.1.* Caldas Pereira *de empt.c.35.num.84.* Giroudam *de gabellis part.4.§.1.n.15.* & alios.

RESOL. LXXVII.

An Clericus ab emptore interpellatus, tenentur eum defendere coram iudice sæculari. Ex part.4. tract.1. Ref.25.

§.1. Affirmatiuè respondet Aufrerius *ad Capellam Tholosanam decis.360. num.2.* Couarruuias *practic.qq. cap.8. num.3.* Fachinæus *lib.2. controuers. cap.37.* Gail. *lib.1.obseru.37. num.7.* & alij, quos citat & sequitur Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. part.2.quæst.23. n.14.* Nam in tali casu Clericus dum ad iudicium accedit vt emptorem defendat, reus necessarius numquam efficitur, ita vt comparere necesse habeat, cùm lis contra ipsum non instituatur, Sup. hoc in Ref. præterita.

&

& sententia ferenda sit contra reum principalem, & Clericus assistens laici propter proprium interesse non reus est propriè, licèt forum & partes rei sequi teneatur: ergo, &c.

2. Verùm contrariam sententiam docet Marta *de iurisdict. part.4. centur.1. cas.35. num.21.* & ita fuisse sæpissimè iudicatum obseruat Maranta *in speculo p.3. dist.15.num.78.* Capyeius *decisi* 97. *num.*7. Grammaticus *decis.* 21. & alij quos citat Squillante *de privileg.Cleric. cap.7. dub.3. num.*80. Dicendum est igitur Ecclesiasticos venditores laudatos in auctores & defensores debere remitti ad suum iudicem competentem; Clericus enim non potest consentire in laicum iudicem, vt patet *in cap.si diligenti, de foro compet.* & reuera in tali casu consentiret, nam citatur à iudice laico ad defensionem causæ, & vocatur & notificatur vt illam defendat, sub prætextu quòd tenetur ad euictionem, vnde necessitate coactus ad iudicium accedit; quæ omnia sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, & opinio contraria tunc esset admittenda, quando Clericus venditor denunciatus canonicè coram iudice Ecclesiastico de eius licentia vellet defendere emptorem coram iudice laico.

RESOL. LXXVIII.

An Clerici ex vi statuti laicalis possint conueniri pro iure congrui, vel laicos conuenire?

Et an Clerici ligentur statute laicorum de causis compromittendis inter affines, ita vt ipsi possint alios compellere, & compelli ad compromittendum?

Et explanatur, quod statuta laicorum prosunt Clericis, licèt eis non æquè noceant; vnde Clerici possunt vti statutis, & consuetudinibus laicorum quatenus concernunt eorum fauorem, non autem è contra. Ex p.3. tract.1.Res.43.

Sup.hoc inf. in Res.559. §.1.

§.1. ALiqui vtrumque affirmant, vide Giurbam *decis.25. num.*10. aliqui verò vtrumque negant, vide Riccium *part.3.decis.*180.*n.*3.

2. Sed mihi placet opinio sapientissimi Surdi *lib. 1.cons.2.num.*14. & aliorum asserentium, ius congrui, seu retractus non habere locum in clericis passiuè, sed actiuè tantùm & ideo possunt Clerici agere iure congrui contra laicos, non autem laici contra clericos; & ratio est, quia statuta laicorum prosunt clericis, licèt eis non æquè noceant, vnde clerici possunt vti statutis, & consuetudinibus laicorum, quatenus concernunt eorum fauorem, non autem è contra, vt optimè notat Bald.*lib.1.cons.3.* Cranet.*lib.3.cons.*441, *n.6.* & Molfes. *in consuet.Neapol.tom.1.part.2.quest.7. num.41.& tom.2. cons.23. num.7.* Franchus *decis.*285. *num.5.* Abbas *in cap.constitutus, num.4. de integ.restit.* Glossa *in cap.remit.vers.quicumque, de iudiciis.* Honded. *lib.2.cons.20.num.2.* Flaminius de Rubeis *lib.1.cons.2. n.26.& 27.* & alij.

Sup.hoc inf. in Res.208. §.vlt.in fine. & in Resol. 209. §. Sed his.in princ. & infr. in tr. 3.Res.6.§.2. ad medium, & signanter à vers. Hinc sentiunt.

3. Scio circa præsentem quæstionem Carol. de Grassis *de effect.cler.eff.num.*388. multos casus distinguere, sed tu absolutè nostram sententiam tene. Sicut etiam tenendam esse puto in alia simili quæstione, v. g. an Clerici ligentur statuto laicorum de causis compromittendis inter affines, ita vt ipsi possint alios compellere, & compelli ad compromittendum; nam respondeo clericos nequaquam ligari prædicto statuto passiuè, sed tantùm actiuè, & sic non posse cogi ad compromittendum; quamuis possint alios cogere, & ratio est, vt diximus, quia clerici gaudent priuilegiis laicorum statutariis pro se, non autem contra se; & ita hanc sententiam docent plures DD. quos citat, & sequitur dictus de Grassis *loco cit. num.*414.

quidquid in contrarium asserat Riccius *in collect. decis.part.5.collect.*171. Capyeius *decis.66.n.1.& 5.* Borellus *de compromis. §.1. gloss.3. num.*224. Thorus *in compend.decis.Neap.vers.clericus*, & alij.

RESOL. LXXIX.

An iudex laicus possit iudicare causam Clericorum, qui heredes sunt alicuius sæcularis, & causa ante eius mortem coram se incœpta?

Et an instantia cœpta contra Clericum coram iudice Ecclesiastico debeat continuari contra laicum heredem Clerici coram eodem iudice? Ex part.1.tract.2. Res.25. aliàs 24.

§.1. AFfirmatiuè communiter respondent, & tenent Doctores, quos citat, & sequitur D. Carol.de Grassis *de eff.cler.eff.n.*282. quibus ego addo Ioan. de Heuia *in Curia Philipp.p.1.§.num.*20. Castillo *part.1.decis.*2. Coriolanum *in Bull.Cœn.excommun. 16.fol.mihi* 945. Megalam *in 3.par.lib.3.cap.10.n.*59. Grassium *in decis.p.1. lib.4. c.18.n.*128. Rodriquez *in summ.nouissima, tom.1.c.216.n.*15. Ceuallos *tr.de cognit. per viam violentiæ, p.2.q.40.n.9.* qui citat plures Iurisconsultos, & Reginald.*tom.1.lib.9.c.23.n.*352. vbi sic ait: [Clericus, ratione hæreditatis, quam accipit à laïco, subiicitur foro sæculari: & ideò omnes lites, quæ inceptæ fuerint viuente laïco defuncto, ipse Clericus hæres coram eodem sæculari Iudice prosequi debet. Aliæ autem lites circa bona defuncti, vel actiones, venire debent ad Iudicem Ecclesiasticum.] Ita ille.

Sup. hoc in duabus Resol.seq.

2. Sed non desunt Doctores, qui contrariam sententiam docent, vt Bonac.*de leg.disp.10.q.2.p.1.§.1. num.*25. & Ambrosinus *de immun. Eccl.c.20.num.*45. qui asserunt; quòd Clericus hæres laïci non tenetur coram Iudice sæculari prosequi litem iam cœptam contra laïcum, cui successit, sed denuò erit super eadem re, vel actione, coram Ecclesiastico conueniendus. Et ratio est: quia militat eadem ratio emptionis, vel si lis sit incepta, vel non. Et sequeretur ex contraria sententia magnum inconueniens; nempe, quòd sequuta sententia condemnatoria contra Clericum hæredem laïci, ista sententia seruiret de vento, postquam exequi non posset, nisi per Iudicem Ecclesiasticum, qui, cùm non subiaceat eidem Principi, cui subest Iudex laïcus, non teneretur dictam sententiam exequi. Vide etiam M.Anton. *lib.1. resolut.49. num.2.* vbi probat ex multis, quòd instantia inchoata coram Iudice sæculari contra laïcum defunctum, cui successit hæres Clericus, non continuatur in Clericum, qui debet propterea, conueniri coram Ecclesiastico: & hæc sententia mihi placet. Notandum est etiam, quòd prima sententia limitatur à DD. citatis multipliciter, vt patet ex Grasso *vbi sup.n.290.& seq.* & secundùm illam instantia cœpta contra Clericum coram Iudice Ecclesiastico, debet continuari contra laïcum hæredem Clerici, coram eodem Iudice. Sic docet Riccius *p.4.decis.*118.*per totam.*

RESOL. LXXX.

An Clericus succedens in bonis laici, sit propter illa bona vocandus in iudicium coram iudice laico, ante quem iam causa incœpta erat?

Et an Clericus, qui coram iudice laico recepit depositum, possit à iudice laico ad illud reddendum cogi?

Et an Clericus citatus coram laico, si putans sua interesse comparent, teneatur stare sententia à iudice laico lata?

Et an laicus effectus Clericus in ciuilibus debeat respondere in iudicio, vbi prius citatus est? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 31.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docent Doctores, quos citaui *in tract. 1. part. 1. de immun. Eccles. resol.* 24. Sed alibi adduxi alios negatiuam opinionem docentes, quibus nunc addo Alther. *de cens. tom. 1. lib. 5. disp. 16. c. 1. col. 12. & seq. cas.* 3. Bonacina *in Bull. Cœn. tom. 3. disp. 1. q. 16. punct. 5. n.* 18. Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 19. n. 27.* vbi etiam *n.* 28. & 29. notat, quòd Clericus, qui coram iudice laico recepit depositum, non potest à laico iudice ad illud reddendum cogi, & Clericus citatus coram laico, si putans sua interesse comparcat, non tenetur stare sententiæ à iudice laico datæ. Et hæc omnia nouissimè me ipsum citans tenet Paulus Squillante *de priuileg. cler. c. 7. dub. 3. n.* 58. 75. & 82.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq.

Sup. hoc latè supra in Ref. 72. & infra in Resol. 82. §. 2. post mediū, &c.

2. Notandum est tamen hîc à fortiori, non esse tenendum opinionem Gab. Pereira *tract. de mann Regia in concordatis Regis Alfonsi III. art. 4. n.* 38. Barbosæ *in l. si quis posteaquam, ff. de iudiciis, n.* 103. & & aliorum asserentium de iure esse, vt laicus effectus clericus in ciuilibus respondeat in iudicio, vbi priùs citatus est. Sed tu tene contrariam sententiam cum Marta *de iurisd. cent. 1. cas. 34. n.* 14.

Sup. contentū in hoc §. vlt. infr. in Ref. 106.

RESOL. LXXXI.

An Ecclesiasticus hæres laici defuncti in sæculari iudicio conueniri possit?

Ecclesiasticus Clericus succedens laico possidet rem specialiter hypothecatam, an ratione hypothecæ possit conueniri coram iudice sæculari? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 21.

§.1. AFfirmatiuè respondet Pereira *de mann Regia, part. 2. cap. 30. num.* 6. quia Clericus hæres laici in proposito proponitur successor laici defuncti, cui nullum priuilegium competebat, cúmque successoris priuilegium non ad præterita trahi possit, sed ad ea quæ subsequuntur, inde fit quòd Clericus successor laici litem prosequi tenetur, vbi defunctus cui ipse successit, citatus proponitur.

2. Sed sententiam negatiuam tenendam esse puto cum Doctoribus, quos ego ipse citaui *in 1. part. tract. 2. resolut.* 24. cui nunc addo iterum Bonacinam *in Bulla Cœn. disputat. 1. quæst. 16. punct. 5. num.* 18. qui qui citat Felinum, Abbatem, Imolam & Rotam Rom. Idem docet Duardus *in Bull. Cœn. can. 15. n.* 3. Altherius *de cens. lib. 5. disput. 16 cap. 1. col. 12. & seq. cas.* 3. Belletus *part. 1. disquisit. Cleric. fol. 274. num.* 6. Molfesius *in consuet. Neapolit. part. 2. quæst.* 8. & cum multis aliis, me etiam citato, Paulus Squillante *de priuileg. Cleric. c. 7. num.* 58. qui optimam adducit rationem penes ipsum videndam, præter illam, quam ego in citata resolutione adduxi; cui nunc aliam addo, quia cùm Clericus non posset coram laico conueniri, si lis nondum inchoata fuisset, vt concedunt aduersarij: ergo neque conueniri poterit lite inchoata. Probo consequentiam, quia præuentio laici iudicis non tribuit ei potestatem, neque potest tribuere aduersùs Clericum, nec potest derogare potestati Ecclesiasticæ.

Quæ hic est sup. Ref. 79. & in Resol. 80.

3. Notandum est etiam hîc obiter à fortiori quòd si Clericus succedens laico, possidet rem specialiter hypothecatam, ratione hypothecæ non potest conueniri coram iudice sæculari. Ita docet Antonius de Ripol *de iurisdict. omn. indic. cap. 3. n.* 192.

Sup. hoc inf. in Ref. 84.

RESOL. LXXXII.

An iudex laicus possit facere realem executionem sententiæ à se lata, contra Clericum in casibus, in quibus sibi à iure cognitio permissa est?

Et alia circa hoc inferuntur in corpore huius Resolutionis. Ex part. 3. tract. 1. Ref. 4.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Salgado *de potest. Reg. tom. 2. part. 4. cap. 14. n.* 96. & alij penes ipsum, quia eodem modo, quo cognitio causæ pertinet ad sæcularem, ita etiam executio in temporalibus debet ad eum pertinere.

Sup. hoc in Ref. seq. & in aliis eius not.

2. At hæc sententia prorsus est reiicienda, & negatiuam sustinent DD. quos adduxi *in 1. tract. de immunit. resol.* 21. vnde bene aduertit Bellet. *in disquis. Cler. tit. de fauore Clericorum reali, §. 3. n.* 3. cum aliis, quòd si Clericus in causa reconuentionis condemnaretur à iudice sæculari, tunc executio sententiæ fiet, non per iudicem sæcularem, sed per iudicem Ecclesiasticum, & ideo contra Salgadum *vbi suprà, n.* 90. & 91. dato, & non concesso, quòd iudex sæcularis possit ordinare depositum, & sequestrum esse à Clerico per ipsum electo restituendum, tamen executionem supradictæ sententiæ esse à iudice Ecclesiastico faciendam omnino asserendum esse censeo, & docent communiter DD.

Quæ hic est sup. Ref. 72. & infra in Ref. seq. &c.

Sup. hoc latè in Resolutionibus not. præteritæ, & sup. in Ref. 80. §. 1. cursim ad mediū. & in tom. 6. tr. 9. Resol. 74. §. eodē modo. & §. Nec sustineri.

3. Ex his etiam apparet non esse audiendum Vrsillum *in add. ad dec.* 331. Afflict. & nostrum Giurbam virum amicissimum, & doctum asserentes rem litigiosam in Clericum lite pendente alienatam, posse ab eo auocari per iudicem sæcularem, & in eum directò fieri executionem sententiæ latæ ab eodem iudice. Et ita docet aduersùs dictos DD. Vincentius de Franchis *dec. 549. num.* 11. cum aliis.

4. Facit etiam pro doctrina præsentis resolutionis, id quod notat Genuensis *in praxi Archiep. cap.* 11. & Marta *de iurisd. part. 4. cent. 2. cas. 104. num. 9. & cas. 123. num. 4. & part. 1. cap. 50. num.* 34. vnde cautè circa supradicta legendus est noster Don Carolus de Grassis *de effect. cler. effect. 1. à num.* 791. Gulielmus de Benedictis *in cap. Raynutius, vers. & vxorem decis. 2. n.* 147. Trentacinqu. *qq. forens. lib. 1. q.* 79. cautè etiam legendus est Barbosa *in l. si quis posteaquam, ff. de iudiciis, num.* 165. vbi *ex l. quadam, de iurisdict. omn. iud.* docet quòd iudex, qui est competens ad condemnandum, est etiam competens ad exequendum. Sed tu tene nostram sententiam.

RESOL. LXXXIII.

An iudex laicus possit exequi suam sententiam contra bona Clericorum in casibus, de quibus in iudicio sæculari actum est? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 3.

§.1. HOc esse licitum de iure communi docet Pereira *de mann Regia part. 2. cap. 51. num.* 1. vbi sic ait: Si Clericus in iudicio sæculari contra se sententiam reportauerit mandato eiusdem iudicis sæcularis, in eius bonis fiat executio; quod de iure communi comprobatur. Sic ille.

2. Sed hoc de iure communi esse illicitum probaui *in part. 1. tract. 2. resol. 21. & part. 3. tract. 1. resol.* 4. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Bonacinam *in Bull. Cœnæ disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 4. §. 6. n.* 8. & Paulum Squillante *de priuileg. Clericor. cap. 7. dub. 3. num.* 74. vbi sic asserit. Est aduertendum, quòd licèt in casibus de iure permissis, & vbi viget consuetudo, reconueniatur Clericus apud iudicem laicum:

Ref. 1. citata in hoc textu hîc est sup. Ref. 72. in fi. Secunda verò hîc est antecedens, & supr. hoc supra in fin.

Ref. 69. & in Ref. 73. §. vlt. & in Ref. 80. §. 1. in fin. & inf. in Ref. 106. §. vlt.

laicum: attamen si Clericus reconuentus condemnetur ab ipso laico, non potest exequi, nec in rebus Clerici reconuenti, sed ad iudicem Ecclesiasticum pertinet exequutio ad instantiam iudicis laici. Ita ille, qui ex Genuensi notat, quòd in curi Archiepiscopali Neapolitana in casu prædicto seruatur, quòd visa sententia & processu iudicis sæcularis mandat curia exequutionem fieri contra Clericum, & ita hanc sententiam tenet Imola & Butrius *in cap. postulasti, de foro competent.* Marianus Socinus *in cap. 1. de mutuis pet.* &, me citato, nouissimè Antoni. de Marinis *resolut. quotidian. cap. 53. num. 15. & 16.* qui citat Lupum & Grassum.

RESOL. LXXXIV.

An si adsit clausula de non alienando, possit fieri executio per sæcularem iudicem in prædio specialiter obligato a laico, & si Clericus illud possideat? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 49.

Sup. hoc supra in Ref. 81. cursim in §. vlt.

§. 1. Affirmatiuè respondent docti Iurisconsulti Parladorus, & Auendanus, hic *de exequendis mandatis part. 1. cap. 1. num. 33.* ille *rer. quot. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 1. num. 11. in fine.*

2. Sed aduersùs Iurisconsultos Hispanos, alium Hispanum Iurisconsultum opponamus; is est Alfonsus de Villadiego *in politica* [En los lnbebos en lo executiuo *num.* 24. vbi sic ait. El censo que tuuiere esta clausula, tiene aparejada execucion derechamente contra el tercero posseydor de la cosa hypothecada, y assi se ha determinado muchas vezes en los tribunales Superiores, en tanto que aunque la cosa assi hypothecada posse à poder de algun clerigo, ò otra persona Ecclesiastica puede ser executada la cosa hypothecada; loqual se entiende, y ha lugar pidiendole la tal execucion ante el Iuez Ecclesiastico, y no ante el seglar, el qual no podia executar el tal contrato contra el clerigo; porque aunque la venta, y enagenacion en este caso contra el pacto fue nulla, però en efeto ya passò en el clerigo la possession de la cosa hypothecada, de laqual no puede el clerigo ser despajodo por el Iuez seglar, ni citarle como es necessario para la venta, y remate de los tales bienes, y assi se deue hazer, ò citar, y hazer las causas contrel deudor principal, y lo que à qui resueluo en esto, es el mal seguro, y lo que se pratica y deue guardar] in iudicando, & consulendo, & contraria opinio falsa est, & eam Romanæ Curiæ concessum numquam admisisse audio. Ita Villadiego, vnde pessimè olim quidam Iurisconsultos affirmatiuam sententiam sustinere volebat.

RESOL. LXXXV.

An index laicus possit etiam citare Clericum creditorem in confectione alicuius inuentarij. Ex part. 1 tract. 2. Ref. 21. aliàs 20.

Quamuis non plenè sup. hoc lege tamen in tom. 6. tr. 9. & Ref. 74. §. 1.

§. 1. Hic casus est practicabilis: quia in confectione inuentarij citandi sunt omnes creditores, legatarij, de quorum præiudicio agitur. Aliqui igitur respondent, posse Iudicem sæcularem in tali facto, per edictum vel specialiter citare Clericum creditorem, dum non expressè citetur ad comparendum, sed cum illa conditione, & qualitate: *Si sua putauerit interesse.* Et ratio èst: nam talis citatio non est vera, & simplex citatio; sed potiùs monitio, vt compareat, si voluerit; quæ de iure non supponit iurisdictionem, & superioritatem; & sic non arctat citatum ad necessariò comparendum. Et ita docent communiter Iurisconsulti, quos citat, & sequitur Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, p. 2. q. 78. n. 3. & seq.* Ioan. de Heuia *in Curia Philipp. part. 1. §. 5. n. 31.* Gironda *de gabellis, p. 4. §. 1. num. 18.* & alij.

2. Sed contrariam sententiam docet Duardus *in Bulla Cœnæ, lib. 2. canon. 15. q. 11. num. 50.* vbi sic asserit: [Ecclesiastici non possunt trahi ad Curias sæculares pro confectione inuentarij. Hinc hæres, cùm vult hæreditatem adire cum beneficio legis, & inuentarij, quamuis super illius confectione citandi sint omnes creditores, & legatarij; nihilominùs si Clerici sunt, non possunt citati per Iudicem sæcularem illius loci, vbi bona hæreditaria sunt, vel vbi hæres domicilium habet; sed debent moneri per Iudicem Ecclesiasticum: quia Clerici non possunt compelli ad comparendum coram Iudice laïco vigore generalis edicti: *Si sua putauerint interesse.* quoniam istæ citationes edictionales à iure communi sunt exorbitantes.] Ita Duardus: quod anteà docuerat Marthà *de iurisdict. part. 4. centur. 1. casu 38. n. 8.* Et idem docet Bonacina *de legibus, disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 27.* Ambrosinus *de immun. ecclesiast. cap. 22. num. 73.* & alij.

RESOL. LXXXVI.

An iudex laicus possit citare Clericum ad exhibenda iura sua coram eo, quando eius debitor petijt dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel si velit beneficium cessionis bonorum obtinere? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 23. aliàs 22.

§. 1. Hic casus frequenter in praxi potest accidere; & ideòdicam hìc, quid sentiunt Doctores. Affirmatiuam sententiam docet Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentiæ, p. 2. q. 72. n. 3.* Afflictus *decis. 280. num. 7.* & ex nostris regnicolis Mastrillus *decis. 79. num. 5.* cum aliis. Et ratio est: quia in tali casu Clericus non conuenitur, vt reus; sed prouocatur, vt actor, ad comparendum, & docendum de suo iure: neque in tali casu præiudicatur iurisdictioni Ecclesiasticæ; neque fit in damnum, & præiudicium Clerici, sed in eius vtilitatem: nam, si reliqui creditores recuperent sui debita, & ipse non compareat, ostendat sua debita, remanet sine debito, & tenetur posteà litigare contra cæteros creditores, intentando reuocatoriam coram Iudice laïco.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 9. Ref. 74. §. Et pari. & §. penult.

2. At, his non obstantibus, contrariam sententiam docet noster P. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2 can. 15. q. 11. n. 53.* vbi sic ait: [Debitor laïcus, petens admitti ad miserabile beneficium cessionis bonorum, vel ad remissionem partis suorum creditorum, non potest trahere Clericum ad forum sæculare: sed debet adire Iudicem Ecclesiasticum: nisi debitor detineretur in carceribus ad instantiam Clerici creditoris: nam tunc per viam reconuentionis potest petere contra Clericum admitti ab beneficium cessionis.] Ita Duardus. Et ita etiam anteà docuerat Martha *de iurisdict. p. 4. cen. 2. cas. 23. num. 9. & seq.*

RESOL. LXXXVII.

An iudex possit cogere Clericum, qui spoliauit laicum sua possessione, ad illam restituendam? Ex part. 4. t. 1. Ref. 74.

§. 1. Affirmatiuè respondet Bobadilla *in Politic. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 193.* vbi sic ait [Quan-

do algun Clerigo buuiesse despojado de su possesion algun lego podria el corregidor restituytle en ella por via de defensa estra iudicial citando generalmente à los interesados, y assi se guardo en el Reyno de Napoles.] Ita ille, & ante illum Maranta *in pract. part.4.dist.11.num.63.*

a. Sed contrariam opinionem tenendam esse puto, quam tuetur Paulus Squillante *de priuileg. Cleric. cap.7.dub.1.num.73.* Matth. de Afflictis *decis.85.* Carolus de Grassis *de effectibus Cleric. effect.1.n.1035.* quia Clericus, qui spoliauit, si est à possessione eiiciendus, debet expelli authoritate iudicis, & sic tanquam reus, debetque hoc fieri per iudicem Ecclesiasticum, qui est competens ipsius Clerici, & non per iudicem laicum.

RESOL. LXXXVIII.

An saculares Magistratus possint cogere Clericos, vt triticum vendant, si necessitas adsit? Ex part.1. tract.2.Res.9.aliàs 8.

Supr. hoc in Res. seq. Et lege alium §. eius primæ not.

§.1. AFfirmatiuè respondent Iurisconsulti, & quod magis miror, ex Theologis Ortiz *in summ. cap.4.num.9.* & Ioannes Salas *in tract. de empt. & vendit. dub.7. num.2.* vbi in fine asserit, quòd non oportet in tali casu recurrere ad Iudices Ecclesiasticos. Vide etiam Valerum *in differentiis vtriusque fori, verb. Clericus, differ.3.num.3.*

2. Sed contrariam sententiam, amplectendam esse prorsus iudico *ex cap. non minus, & cap. aduersùs, de immun. ecclesiast. cap. quanquam. de censib. in 6. & ex Bulla Cœnæ, can.12.* Ideò in tali casu puto recurrendum esse ad Superiorem Ecclesiasticum, nisi fames, aut necessitas vrgeant, & periculum sit in mora: nam in tali casu Iudex laicus poterit frumentum sequestrare, & ab horreis Clericorum extrahere, & vendere, non vi iurisdictionis, sed ob instans periculum de facto iuris. Vnde non est audiendus Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p.3.§.3.num.10.* & Bobadilla *in polit. tom.2.lib.3.c.3.n.13.* vbi sic asserit: [En estas ocasiones hize sacar el trigo sobrado, no solo de casa de seglares, pero de Canonigos, y Clerigos ricos, y aun de las Yglesias, y de los Obispos, que lo grangean y venden a precios, y por modos iniustos, como quiera, que pueden los Ecclesiasticos ser compelidos à vender el trigo, que les sobra, para la prouision de la Republica.]

3. At fallitur hic Author: nam, licèt Clerici ita facientes peccent, iuri naturali contrauenientes: quia tamen ad supradicta tenentur non vi coactiua, sed directiua; ideò per ministros Ecclesiasticos, & non laicos, ad id faciendum compellendi sunt: quia sæculares nullam potestatem habent in Clericos; neque publica necessitas, seu vtilitas iurisdictionem illis præbet: & ideò tempore penuriæ non possunt per illos compelli vendere frumenta, & alia ad victum necessaria, & non ad excedendum pretium legale dictarum rerum venalium: sed ad id compellendi sunt per Iudices Ecclesiasticos, nisi in casu; de quo suprà. Vide Duardum *in Bull. Cœn. lib.2.can.15.q.17.num.45.* Belletum *in disquis. cler. p.1.tit.5. §.2. num.9.* Madium *tract. de sacris Ordinibus, cap.14.num.38.* & ex nostris P.Molfesium *in summa, tom.1.tract.12.cap.5. num.85.* qui impugnat Salas, *vbi suprà*, & alios.

RESOL. LXXXIX.

An index laicus tempore carestia possit compellere Clericos, vt vendant frumenta, vel ad aliquid faciendum tempore pestis?

Et an possit Clericos coniugatos adstringere ad supradicta? Ex part.4.tract.1.Res.87.

§.1. AFfirmatiuè respondet Villadiego *in polit. cap.5. num.90.* vbi sic ait. [En tiempo de necesidad de pan podra el corregidor tornar el trigo que sobrare à las Iglesias, monasterios, y Obispos, y Clergios, aunque sea contra su volnntad pagando selo à la tassa.] Sic ille.

2. Sed ego hanc sententiam reprobaui *in part.1. tract.2. resol.8.* & nunc iterum reprobo cum Caballo *cent.1. cas.9. num.10.* Antonio de R pol *var. ar. resolut. cap.11. de empt. & vendit. num.91.* & Sebast. Guazzino *de defensione reorum tom.2. defens.20.c.9. num.10.* vbi post multa sic concludit. In omnem casum non possunt cogi personæ Ecclesiasticæ ad aliquid faciendum, vel non faciendum tempore carestiæ, vel pestis, per iudices laicos, sed per eorum iudices Ecclesiasticos, nec possunt puniri pœna comminata à laico, sed alia arbitraria. Ita Guazzinus. Ratio est clara, quia publica necessitas, quando periculum non est in mora, non potest dare iurisdictionem laico super Clericos & Ecclesiasticos. & ita *anno 1606.* vt notat Elisæus Danza *in pugna D.D. cap.3. de qualitate officialium, num.14.* tempore maximæ penuriæ in Regno Neapolitano iudices laici obtinuerunt licentiam à Nuncio Summi Pontificis compellendi Ecclesiasticos ad frumentum reuelandum, & vendendum. Quæ hic est Res. antecedens. & inf. in Res. 214. ex doctrina, §. Sed instabis aduersus hæc. & seq. Sed lege eā per tot. & in fin. §. dicendum est.

3. Vnde obiter non desinam hîc adnotare, capitaneos, qui mittuntur per Regnum à Proregibus pro reuelatione frumentorum, non posse neque Clericos coniugatos adstringere ad dictam reuelationem faciendam; sed hoc fieri debet à vicariis foraneis ex ordine Episcoporum: Vnde apponam hic per extensum epistolam Cardinalis Oroschi Archiepiscopi Panormitani, vbi sic ait. [Magnifico Signore Habbiamo visto la vostra risposta alla lettera che si decernio in questa Corte Arciuescouale, alla quale vi dicemo, che nostra intentione non è, ezimere, è liberare alli Clerici coniugati di quelle cose che si fanno per bene della Republica, come è questa del reuelo delli frumenti, ma quando alcuni di questi Clerici non fosse obediente, voi altri laici non potere constringerli per essere della Giurisdittione Ecclesiastica, laquale pretende à noi conseruarla iuxta la dispositione de sacri Canoni, è sono certo che il Signor Don Francesco de Prado sara contento che si conserui cosi la Giurisdittione Ecclesiastica in questa terra, come si conserua nelle altre terre della nostra diocese, & cosi comandai hieri, che si facessi vn altra lettera contra di noi altri più aggrauata. E cosi mi è parso hora scriuere al Reuerendo mio Vicario Foraneo dandoci commissione speciale, che possa constringere ad obseruare detto bando à detti Clerici coniugati; cosi circa il passato, come per l'auenire non peto per condennarli in la pena che haueranno incorso per il passato. Per la qual cosa non mancherete restituirli li frumenti, che hauete pigliato à detti Clerici; percioche com'ho detto non sete giudici competenti. N. S. vostre magnifiche persone guardi in suo santo seruitio. di Castronouo il di 6. di Nouembre 1560. Ad ogni ordine vostro.] F. Archiepiscopus Panormitanus. Atergo, [Al magnifico Signore Giouannoto Siscar Loco tenente di Capitanio in Caccamo.] Hanc epistolam originalem ego vidi, & legi in libro MSto Regiæ Monarchiæ post *fol.150.* qui conseruatur in Officio Regij Protonotarij; vbi etiam inuenies alias scripturas, in quibus dictus

dictus Archiepiſcopus officiales laicos pro hac re excommunicauit; & licèt ibi inueniatur litera Viceregia Ioannis de Vega ſub die 17. Septembris, 14. Indictionis, 1555. vbi aſſerit non ſolùm Clericos coniugatos, ſed etiam alios Eccleſiaſticos cogi poſſe ab officialibus laicis in tali caſu, tamen hoc eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, per ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt, & communiter aſſerunt DD. Et ideo præter Doctores citatos rectè docuit Philibertus Marchinus *de bello diuino*, ſeu *tract. de peſte*, *part. 4. cap. 2. num. 1. & ſeq.* cum Marta *de iuriſdict. part. 4. centur. 1. caſ. 74.* & alijs, Principes laicos tempore peſtis non poſſe Clericos coërcere ad obſeruanda eorum banna pro bono publico, & pro tuenda ſanitate edita, ſed debent Epiſcopum pro executione prædictorum rogare; & ita declarauit nouiſſimè ſacra Cardinal. Congregatio facto verbo cum Sanctiſſimo ſub die 21. Ianuarij 1631. Vnde Epiſcopi tempore peſtis, ſi rectè id iudicent bono publico expedire, vel omnem ſuam poteſtatem in Eccleſiaſticos quantum ad arcendam ab vrbe peſtem, & ad conſeruandam ſanitatem pertinet, ipſi magiſtratui ſæculari delegare debent; vel Eccleſiaſticam perſonam aſſeſſorem laicalibus ſanitati præſidentibus miſceat, qui iuriſdictionem in Clericos exercebit.

Sup. hoc in fra in Reſ. 246. & vide alias eius not.

RESOL. XC.

An Eccleſiaſtici ſint exempti à legibus ciuilibus, quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non pugnant?

Et ideo ſi Clerici vendant frumentum vltra pretium à Republica taxatum, an peccent mortaliter ſicut laici, & teneantur ad reſtitutionem?

Et in dicto caſu an poſſit per tranſgreſſionem index laicus eos punire? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 8.

Sup. prima diffic. huius tituli in duabus Reſ. ſeqq. & in alijs earum primarum notationū.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam mordicùs ſuſtinet M. Antonius Genuenſis *in praxi, cap. 74. per tot.* Sed communis Theologorum, & Iuriſperitorum ſententia contrariam docet; nempe, Clericos, neque iure diuino, neque humano eſſe exemptos alijs legibus ciuilibus, quæ non ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam: & ideò, ſi Clerici vendunt frumenta vltra pretium iuſtè à Republica ſtatutum, & peccant mortaliter, ſicut laici, & tenentur ad reſtitutionem, vt docet Sylueſter *ver. lex. q. 15.* Salonius *tom. 1. in 2. 2. q. 77. art. 1. contr. 10.* Angelus *eodem ver. n. 5.* Ledeſma *in ſumma, tom. 2. tract. 8. cap. 32. difficul. 4.* Molina *tom. 2. tract. 2. diſp. 31. num. 15.* Sotus *de iuſt. lib. 1. q. 7. art. 7. concl. 1.* & alij, quos citat, & ſequitur Salgado *de protect. regia, tom. 1. p. 1. c. 1. n. 64. prel. 1.* & Cenallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, in Prolog. n. 30.* Petrinus *de priuileg. Minimorum, tom. 1. conſt. Iuly II. §. 33. n. 151.* Et ideò tenentur obedire legibus Principum ſæcularium taxantibus pretia cenſuum, vt notat Auendaño *tract. de cenſ. Hiſp. c. 32. n. 10.* Laſſarte *de decim. vendit. c. 10. n. 3.* Mexia *in Prag. taxa panis, concl. 5. num. 39. in fine.* Salas *de empt. & vendit. dub. 9. num. 2. in fin.* & alij.

Sup. hoc mortali peccato infra in Reſ. 91. §. vlt. & in Reſ. 92. §. Et ideo. & in Reſ. 214. §. vlt. & in tom. 6. tr. 1. lege doctrinā Reſ. 51.

2. Sed difficultas eſt, an Clerici teneantur dictis legibus directè: nam affirmatiuè reſpondent Sotus, Victoria, Medina, & alij, quos citat, & ſequitur Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 8. n. 94. & 104.* Sed contraria ſententia videtur mihi probabilior cum Tannero *p. 2. diſp. 5. q. 6. dub. 2. num. 3.* Vaſquez *in p. 2. tom. 2. diſp. 167. c. 4.* Azorio *p. 1. lib. 5. c. 12. q. 3. & p. 2. lib. 9. cap. 7. q. 8. 9. & 15.* Pelant. *tr. de immun. Eccl. diſp. 4.* & aliis.

3. Dico igitur, Clericos non teneri directè legibus ſæcularibus; ſed ex ratione naturali dictante, ſeruandas eſſe leges ſæculares, propter conformitatem cum perſonis ſæcularibus eiuſdem Reipublicæ. Tenentur igitur Clerici ſeruare leges Principum ſæcularium, non vi coërcitiua, ſed vi directiua. Ita etiam docet Viglanius *tra. de imm. Eccl. diſp. 2. concl. 5.* & Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 2. dub. 31. n. 1.* Portel. *in dubiis regul. ver. lex, n. 2.* Fillincius *tom. 2. tract. 35. c. 4. n. 94.* Fauſtus *in ſpeculo Confeſſ. diſp. 6. q. 44. n. 3.* Barboſa *in Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. c. Eccleſ. S. Mariæ, de conſtit. n. 4.* Et ratio noſtræ ſententiæ eſt: quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipſum non habet iuriſdictionem, vt docet D. Thomas *in p. 2. q. 96. art. 5.* & conſtat *ex l. fin. ff. de iuriſdict. omnium Iudicum.* Sed Principes non habent in Clericos iuriſdictionem, vt determinat Innocentius III. *Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. & cap. placuit. 16. q. 7. & c. ſeculares de foro compet. in 6.* Ergo. Et hanc ſententiam etiam docuit Cardinalis Bellarminus *in reſponſione ad Epiſtolam incerti Authoris pro defenſione Venetorum, contra cenſuras Pauli V.* vbi *fol. 6.* ſic aſſerit: [E vero, che li Eccleſiaſtici hanno da oſſeruare quelle leggi ciuili, che non ſono contraria all'Eccleſiaſtiche, e ſono neceſſarie per il commercio, che hanno li Eccleſiaſtici con i ſeculari, tuttauia à queſta oſſeruanza delle leggi de Prencipi ſeculari ſono gli Eccleſiaſtici obligati, quanto alla direttione, non quanto alla forza, cioè vi rationis, non vi legis.] Ita ille.

Sup. hac vi infra in Reſ. 91. §. 1. poſt medium, & in Reſ. 92. §. Quod autē, & in Reſ. 94. §. Suppono. & in Reſ. 96. §. Sed hæc. & in Reſ. 98. §. vlt. ad medium, & in Reſ. 99. paulo poſt initium, & in Reſ. 214. §. Cum igitur. & in tom. 6. tr. 1. lege doctrinam Reſ. 51.

4. Sed notandum eſt primò, quòd etiam ſtando in prima opinione affirmatiua, quòd Clerici teneantur directè legibus ſæcularium, non ſequitur, quòd poſſit per tranſgreſſionem laicus illos punire, vt benè notat Salas, *vt ſup. num. 104. in fin.* & alij. Secundò, cum Vaſquez, *loco citato*, Iudicem Eccleſiaſticum non debere, quamuis poſſet, Clericis violantibus leges ciuiles, eandem pœnam infligere, quæ laicis ſtatuta eſt, etiam ſi cum eorum ſtatu illa pœna non pugnet. Et rationem adducit Salas *ſect. 10. num. 112. in fine:* quia decet cum Clericis mitiùs agere ob conſeruationem ſtatus Eccleſiaſtici: & ita vſu ſeruari videmus, etiam in pœnis ſtatutis pro violatione legum naturalium. Ex his omnibus apparet, quòd cautè legendus ſit Vincentius de Franco *p. 2. dec. 9.* aſſerens, Clericos non eſſe omninò exemptos à legibus ciuilibus, quatenus ſpectant ad tranquillitatem Reipublicæ, vt aduerſùs illum notauit Marius Antonius *lib. 1. reſolut. 97. num. 8.*

Sup. hoc infra in Reſ. 93. & 94. §. Suppono. in fine, & in Reſ. 96. recitanter in fine, & in Reſ. 100. §. vlt. & in Reſ. 117. §. etiam vlt.

RESOL. XCI.

An Clerici ſubiiciantur legibus Principum ſæcularium, quæ ſpectant ad Reipublicæ gubernationem, & pacem, nec cum ſacris Canonibus, & ſtatu Clericorum pugnant?

Et notatur Clericos non peccare mortaliter, ſi dictas leges Principum ſæcularium non obſeruant, ſecluſo ſcandalo. Ex part. 1. tract. 10. Reſ. 12.

§. 1. AD hanc quæſtionem reſpondet Lorca *in p. 2. tom. 2. tract. de legib. diſp. 25. memb. 4.* vbi ſic ait: [Eſt dubium, verùm Clerici obligentur legibus ciuilibus, ſola æquitate naturali, ratione conformitatis cum aliis hominibus; an ipſa vi, & efficacitate legum. Mihi apparet probabilius, obligari ſecundo modo: quoniam, licèt quoad alia exempti ſunt; quoad leges non videntur exempti: quare non ſolùm virtuti directiuæ, vt aliqui opinantur, ſed virtuti etiam coactiuæ ſubiiciuntur: quamuis hæc coactio, punitio, & executio legum fieri non debeat per Principes ſæculares; ſed per Principes Eccleſiaſticos: per eos autem compelli debent ad legum ciuilium obſeruationem.] Ita Lorca.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq. & omnibus aliis eius primæ not.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Quoad. & in aliis eorum annotationum.

2. Sed

2. Sed hæc sententia est singularis: ideò non tenenda. Sed dicendum est cum communi Theologorum sententia, vt nos firmauimus *in tract. de immunit. Eccles.* quòd Clerici legibus ciuilibus, respicientibus bonum commune, & non repugnantibus Ecclesiæ libertati, teneantur tantùm ex vi directiua; non autem ex vi legis: imò aliqui, & probabiliter, docent, Clericos non teneri directè legibus sæcularibus; sed ex ratione naturali dictante, seruandas esse leges sæculares propter conformitatem cum personis sæcularibus eiusdem Reipublicæ, quæ illis legibus directè subiiciuntur: sicut Princeps non obligatur directè suis legibus; sed indirectè: quia ratio naturalis dictat, vt oneribus, quæ subditis imponit, ipse quoque se subiiciat. Et hanc sententiam docet Layman *in Theol. mor. tract. 4. c. 13. n. 7.* Azorius *p. 1. lib. 5. cap. 12. quæst. 3. & part. 2. lib. 9. c. 7. q. 8. &* 15. & alij.

Sup. hoc peccato mortali in Ref. præterita à lin. 8. & Vers. & peccant mortaliter. & in aliis eius not.

3. Non reticebo tamen, quòd aliqui inferunt, secluso scandalo Clericos non peccare mortaliter, si dictas leges Principum sæcularium non obseruent: & ita docet Martinus Bonacina *tract. de legib. disp. 1. q. 1. punct. 6. n. 53.* vbi sic asserit: [Verùm Clerici grauiter peccent transgrediendo leges ciuiles, constat, ex supradictis non grauiter peccare, posito, quòd directè nõ teneantur legibus ciuilibus. [Idem docuit Ioan. de Salas *de legib. disp. 14. sect. 10. n. 11. in fin.* vbi ita ait: [Si verum esset, quòd Clerici non obligentur directè legibus ciuilibus, secluso scandalo; non peccarent mortaliter eas violando.] Ita ille, qui *suprà, sect. 8. n. 103.* sententiam istam asserentem, Clericos non directè, sed indirectè legibus sæcularibus teneri, tanquam probabilem admittit, & ad argumenta contraria respondet.

RESOL. XCII.

An Clerici subiiciantur vi directiua legibus Principum sæcularium?

Et notatur, quod secluso scandalo Ecclesiastici nõ peccant mortaliter dictas leges non obseruando. Ex part. 7. tr. 10. & Misc. 1. Res. 2.

Alibi in duabus præcedentibus Ref. & infra in Ref. 94. §. Suppono. & §. vlt. & in Ref. 96. §. Sed hæc. & in Ref. 95. §. vlt. ad medium, & in Ref. 99. paulo post initium, & in Ref. 101. §. Sed. & in Ref. 214. §. Et respondeo. & in tom. 6. tr. 1. lege doctrinã Ref. 51.

§. 1. ALibi hanc quæstionem cursim more meo pertractaui, sed fusiùs de illa nunc erit sermo, vt me defendam aduersus Petrum Gonzalez de Salzedo, qui nouissimè nominatim contra me inuehitur, & negatiuam sententiam tenet *in tr. de lege Politica, lib. 1. c. 4. n. 15. & seq.* nam, ait ille, congruum est, vt quatenus Ciues sunt Clerici illius Reipublicæ, coactiuè, & directè illis laicis legibus teneantur, sicut & exteri Ciues; & cùm aliæ leges non existant ad vitam dirigendam secundùm fœlicitatem politicam, teneantur his. Nec possunt ab hac obligatione separari à cæteris Laicis, cùm vnum corpus conficiant in illa Republica perfectum ex parte totius Communitatis, præcipuè cum lex Ecclesiastica non existat, nec possit disponens in materia ciuili: aliàs sine legibus existerent Clerici, quod nequaquam dicendum est, sed fatendum cum Suario *de leg. lib. 3. c. 34. n. 11.* quòd directè, & coactiuè his legibus Clerici adstringuntur. Ita Gonzales.

2. Sed, bona eius venia, falsò citat Suarez pro sententia sua, nam mordicus negatiuam tenet. Et ideo apponam hîc per extensum eius verba, vt videant lectores quo pacto potuit ipse asserere Suarez docere Clericos coactiuè, & directè legibus sæcularibus astringi. Suarez ergo in loco citato postquã aliqua arguměta pro sentētia Gonzalez adduxisset, sic postea asserit: sed hæc sententia non est simpliciter admittenda. Primò, quia multi Canones sine limitatione, & vniuersaliter dicunt, laicis super Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis nullam esse potestatem tributam. At potestas obligandi in conscientia per suas leges aliqua, & magna potestas est; ergo neque illa relicta est laicis Principibus in Ecclesiasticas personas. Secundò, quia si Rex posset sua lege directè, & ex vi suæ potestatis obligare Clericos suis legibus, eadem ratione posset earum transgressores punire, quod nullus concedet. Sequela probatur, quia teste Arist. potestas directa inefficax est sine coactiua, & ideò, vel est vna, & eadem vtrumque actum comprehendens tanquam finem, & medium, vel moraliter non separantur. Et confirmantur, quia saltem posset legislator ciuilis obligare iudicem Ecclesiasticum, vt Clericum suæ legis transgressorem puniat tali pœna eadem lege ciuili designata, quia hoc etiam potest reduci ad vim directiuam, vt pertinens ad bonum commune ciuitatis, & pacem ciuium: consequens autem admittendum non est, vt infrà dicam. Tertiò est moralis, & practica ratio, quia Princeps, & iudices temporales valde affectant, & extendunt iurisdictionem in Clericos, & ideo si dicantur habere propriam, & veram iurisdictionem in Clericos ad obligandos eos suis legibus, facilè illam extendent, vel ad coactionem aliquam transgressorum talium legum, vel ad plures leges, quàm statui Clericorum conueniat. Ergo non est verisimile Ecclesiam reliquisse, seu permisisse laicis similem in Clericos potestatem. Adde hæreticos, & schismaticos huius temporis in odium Pontificis, & status Ecclesiastici vehementer defendere, & exaggerare hanc potestatem temporalis Principis in Clericos, ideóque vt omnem occasionem illis auferamus, longiúsque ab eis discedamus, satius esse omnem Ecclesiasticarum personarum obligationem ad potestatem Ecclesiasticam reuocare. Et hæc omnia docet Suarez, *vbi suprà*, videantur modò Lectores, si sententiam Gonzalez, docuerit.

3. Dicendum est igitur Primò, Clericos non teneri directè seruare leges Ciuiles, sed indirectè ex ratione naturali dictante seruandas esse leges sæculares propter conformitatem cum personis sæcularibus eiusdem Reipublicæ. Probatur prima pars assertionis, ex inferius dicendis, quia nemo tenetur legibus eius, qui in ipsum non habet iurisdictionem.

4. Secunda pars assertionis probatur, nam posita lege ciuili obligante omnes de communitate, lege naturali ad eam seruandam obligari etiam personas Ecclesiasticas, tanquàm partes eiusdem communitatis, non secus ac dicendum, de legislatore cuius lege posita obligante omnes de communitate, lege naturali ad eandem seruandam obligari ipsummet legislatorem: cùm non minùs dissentaneum sit rationi, caput discrepare à suis membris, quàm membra à suo capite. Pari modo non minùs dissentaneum rationi est, vnam partem communitatis discrepare à reliquo corpore, quàm caput à membris, aut membra à capite: sed personæ Ecclesiasticæ sunt pars ciuilis eiusdem communitatis: ergo rationi dissonum est, posita lege obligante omnes, ipsos discrepare à reliquis, positam legem non seruando: Ergo virtute legis naturalis obligantur illam seruare. Ergo non directè, vt vult Gonzalez, sed indirectè modo explicato.

5. Vel meliùs dicendum est Secundò. Ideo Ecclesiasticas personas obligari ad seruandas leges ciuiles, quæ pro omnibus feruntur, nec sunt repugnantes Ecclesiasticæ immunitati, quia hæ ipsæ leges acceptantur, & approbantur, ab Ecclesiasticis Prælatis, quibus ipsæ personæ Ecclesiasticæ sunt subiectæ. Quo fit, vt eo ipso, quo talis lex sit per potestatem ciuilem sufficienter promulgata, & à tota, vel maiori parte

sæcularis

fæcularis Communitatis acceptuata, cenfeatur etiam acceptata, & approbata à Summo Pontifice pro omnibus perfonis Ecclefiafticis, quoad vim directiuam tantùm; ac proinde omnes perfonas Ecclefiafticas, quoad vim directiuam directè obligari ab huiufmodi lege, vt acceptata,& approbata à Summo Pontifice, fupremo fuperiore omnium Ecclefiafticorum. Hanc rationem affignat D cius *in capit. Ecclefia fancta Maria*, quam cum aliis fequitur Suarez *loco pranotato n.13.*

Sup. hac vi coactiua, fupra in Ref. 90. §. Dico igitur. & in Ref.91. §.1. post mediũ, & infra in Ref. 94. §. Suppono. & in Ref.96.§. Sed hæc. & in Ref.98.§. vlt. ad medium, & in Ref.99. paulo poft initium, & infra Ref.114. §. Cum igitur. & in tom.6. tr. 1. lege doctrinam Ref. 51.

6. Quod autem huiofmodi leges ciuiles in iure Canonico fint tantùm acceptatæ,& approbatæ quoad vim directiuam, non autem quoad vim coactiuam, conftat tum ex praxi vniuerfali Ecclefiæ, fecundùm quam nunquã perfonæ Ecclefiafticæ coguntur a Iudicibus ciuilibus, fed ab Ecclefiafticis ad pœnam pro legis tranfgreffione incurfam fubeundam. Tum quia id expreſsè teftantur Canones; dum Ecclefiafticas perfonas eximunt à foro, & tribunali fæculari. Tùm quia ipfa Ecclefiaftica poteftas id facere potuit, & ex alia parte valde conueniens, & expediens fuit, vt perfonæ Ecclefiafticæ, quoad vim coactiuam earundem legum eximerentur, & quoad eam tantùm fubiicerentur fuis propriis fuperioribus, vt & dignitas Ecclefiaftici feruaretur, & Ecclefiafticæ perfonæ meliùs à fuis fuperioribus, quam ab aliis iudicarentur.

7. Itaque ex fupradictis apparet, indirectè quidem,& non directè (vt vult Gonzalez) Clericos fubiici legibus Principum, quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipfum exercere iurifdictionem non poteft, vt docet D.Tho.*in p.2.q.96.art.5.*& conftat *ex l.fin.ff.de iurifd.omn.iud.* Sed Princeps politicus non habet in Clericos iurifdictionem, vt patet ex *c. Ecclefia Maria de conftit.* vbi Innocentius III. ait: Nos attendentes, quod laicis etiam religiofis fuper Ecclefiafticis perfonis & Ecclefiis nulla fit attributa facultas imperandi.Et Eugenius III.in Synodo Rhemenfi relata, *c.decernimus, de iud.* laicis Ecclefiaftica negotia tractare, maximè quæ fpiritualia funt,interdicitur *& c.placuit.16. q.7.* laicis ftatuendi in Ecclefia omnis aufertur facultas: & *in c.feculares,de for. comp. in 6.* Bonifac. VIII nullam fæcularibus iudicibus contra perfonas Ecclefiafticas iurifdictionem competere affirmat.Et Leo X.facro approbante Concilio Lateranenfi, *feff.9.* in Bulla incipiente *Superna difpofitionis arbitrio*, &c. de reformatione Curiæ, & aliorum differens fic ait. Et cum à iure tam diuino, quam humano laicis nulla poteftas in Ecclefiafticas perfonas attributa fit,&c.Et *auth.ftatuimus,C.de Epifc. & Cler.* inquit, Federicus Imperator, vt nullus Ecclefiafticam perfonam in criminali quæftione, vel ciuili trahere ad iudicium fæculare præfumat contra Conftitutiones imperiales, & Canonicas fanctiones. Et Honorius III. *cap.fuper fpecula de priuileg.* ait Ecclefiam fæcularium legum non refpicere famulatum, quæ æquitatis, & Iuftitiæ veftigia imitatur.

8. Adde quod forum fortiri, & ftatutis, feu legibus fori ligari, à pari procedunt, vt ait Decius,*c.Ecclefia fancta Maria, de Conftit.n.*18. & alij ab eo relati, & Syluest. & Aldobrandinus *in addit.ad Decium, verbo apparet.* Clerici autem non funt de foro Principum fæcularium: fed Ecclefiæ,*c.2.de foro compet.cap. cùm non ab homine, de Iudic.cap.Clericum, & cap.nullus*, 11.*q.*1.ergo eorum legibus non ligantur.

9. Sed vt videat Gonzalez, quantum cum ipfo liberales fumus,fciat non deeffe Doctores,afferentes, nullo modo Clericos effe fubiectos legibus Principũ;Et ita tenet Nauarr.*lib.1.Conf.de conft.Confil.3.n.*4. vbi loquens de lege ciuili prohibente extractionem equorum extra regnum: etiamfi, inquit, effet fauorabilis,non obligarét eos (nempe Clericos) attento quod loquitur per verba præceptiua, vel prohibitiua, quoniam etiam fecundùm receptiorem fententiam lex fæcularis, etiam fauorabilis, & generaliter loquens; non includit Clericos, fi prohibendo, vel præcipiendo loquatur, poft alios tradit Decius. Hæc Nauarrus.Eandem fententiam fequitur Azorius*lib.5. Moralium Inft.c.12.q.1.*vbi nemini, inquit, dubium eft, Clericos effe à ciuilibus Principum conftitutionibus exemptos, & liberos: quam fufiùs explicat *infra q.3.* Nec etiam deferam hic apponere verba fapientiff. Hulrici Hunnij, poftquam Lutheranifmum abiurauit, *in Encyclop.iuris p.1.tit.2.c.3. n.*15.fic afferentis: Exiftimo Clericos magiftratus fæcularis, cuius intra ditionem, ac territorium degunt, & commorantur, legibus non obligari, cum certiffimum, ac prorfus indubitatum fit, illos demum legibus magiftratus fæcularis obligari, qui ipfius fubfunt iurifdictioni. Andr. Gail.*lib.2. obfer. part. pract.*124. *n.*9. Io. Pet. Surd. *decif. Mantua.* 129. *n.* 16. Ludolph. Schraderus *in iur. feud. part.* 7. *cap.*5. *num.* 7. Daniel Mollerus *lib.1. femeft. cap.*29.Conftat verò plus fatis, Clericos non effe fæcularis magiftratus iurifdictioni fubiectos,fed non folùm per facros Canones, *c.fi diligenti,extra.de for.comp.*Sed etiã per leges & cõftitutiones Cæfareas eãdem exempto, effe, *Nouel.* 83. *in præfat.& cap.*1. Cui certè eft confequens, quod Clerici fæcularis magiftratus legibus penitus non obftringantur. Hucvfque Hunnius. Et ideo non defunt multi negantes Principem fecularem effe caput Clericorum etiam in politicis, & ciuilibus, nifi æquiuocè, vt oculus mortuus,de quo Arift.*4.meteor.cap.*12. *feu vlt.* ait non effe oculum propriè, fed æquiuocè, feu analogicè, quia iam non habet in illos iurifdictionem, vt antea, nec illi funt ei iam fubiecti, fed per clericatum à legibus eius foluti funt, vnde nec partes funt Reip. ciuiles. Et etiam aliqui mordicus putant, quod non videtur contra rationem effe in communitate aliquas perfonas priuilegiatas, quæ propter fingularia merita, & virtutes à lege communi exemptæ fint: ergo neque erit contra rationem, vt perfonæ Ecclefiafticæ fingulari priuilegio fundato in earum virtute, & meritis exemptæ fint à communi lege. Antecedens conftat:nam alioqui nullum poffet Princeps per fpeciale priuilegium à communi lege eximere.Confirm.nam recta ratio dictat,ad bonum commune promouendum præmianda effe merita, & virtutes virorum optimè de Rep.meritorum: Et ea maximè præmiantur per huiufmodi fpecialia priuilegia, & exemptiones à lege communi. Ergo tantùm abeft, vt aduerfetur rationi, vt potius fit rationi conforme, vt perfonæ Ecclefiafticæ, tanquam de Chriftiana Rep. optimè meritæ, ob continuã earum apud Deum pro fideli populo interceffionem,fint à communi lege,qua cæteri fæculares aftringuntur,exemptæ.Nec eft eadem ratio de legiflatore: nam cùm legiflator non habet fuperiorem fe, à quo iuridicè dirigi poffit, vti poffunt Ecclefiafticæ perfonæ per fuos proprios fuperiores; cúmque nemo in propria caufa poffit effe iudex fui, difficiliùs poterit legiflator fecum ipfe, quàm cum aliis,in lege difpenfare.

Sup.hoc infra in Ref. 198.§. 1. & in Ref. 209. §.Adde.& in Ref. 210. §. 2.ad mediũ, & in aliis §§. pofitis in annot. 2. Ref.2. huius not.

Sup.hoc fupra in Ref. 49. & in alio §. eius primæ not.

10. Et ideo ex his omnibus inferunt perfonas Ecclefiafticas non teneri fub peccato mortali leges ciuiles feruare,fecluſo fcandalo, & ita tanquã probabilem hanc fententiam docuit nouiffimè in Hifpania Pater Cafpenfis *in fuo curfu Theol.to.*1. *tr.*13. *de legib. difp.*4.*fect.*2.*n.*15.Sed ego puto non effe recedendum à noftra fententia, modò, vt fuprà explicata, quam quidem impugnauit,fed non expugnauit Gonzalez

Sup.hoc fupra in Ref. 90.ad lin.8. & verf. & peccant mortaliter. & in aliis eius annot.

in

in §.1.cui hunc titulum appoſuit. Defenditur hæc doctrina è Diana nouiſſimè contra hanc concluſionem ſcribente; nec ego, vt ipſe aſſerit *in meis reſol.p.5.tr.1 reſol.*19.docuit, vt legenribus patebit, Clericos non eſſe vaſſallos Principum temporalium, ſed tantùm *in d.reſol.*adduxi pugnantes ſentenrias, referendo Vaſcum, & Mattham; meam opinionem non aperui, vnde apertè ſubiunxi illa verba, *ſed quidquid ſit de hoc,* &c. Ergo malè Gonzalez docet, abſolutè me ſententiam Matthæ, qui docuit Clericos non eſſe vaſſallos Principum, etiam docuiſſe, ſed bona eius venia iſte Auctor ſæpius me citat pro ſententiis, quas non teneo; vnde *lib.2.c.7.n.*31.aſſerit me docere *in p.*1 *tr.*2. *reſol.* 6. priuilegia Regibus conceſſa Bullam Cœnæ non reuocare; ſed ego ibi, vt legentibus patebit, hoc non aſſero, ſed tantùm auctores pro vtraque ſententia adduco, & meam opinionem non promo. Item *lib.2.c.13.n.*43.aſſerit me immemorem mei approbare praxim retinendi literas Apoſtolicas *in p.1.tr.2.reſol.*1 a.ſed me in dicto loco talem praxim non approbare patet legentibus, & ſatis probaui *in diſcept. Apologet.de Retentione Bullarum,* contra Salgadum *reſol.*3. *in fin.*

Quæ hic eſt ſupra Ref. 49.

Quæ hic eſt ſupra Ref.7. in eius §. 2. & in aliis eius annot.

Quæ hic eſt ſupra Ref. 34. & in aliis eius annot.

11. Ad id verò quod Gonzalez, *vbi ſuprà.* 21. aſſerit, poſſe Iudices laicos Clericos in Rempubl.debacchantes, ſecundum leges, & earum pœnas coërcere, præſertim ſi Iudex Eccleſiaſticus deceſſit, & citat plures Doctores, & inter illos meipſum *in p.*1. *tr.*2.*reſol.*7.& 17.Reſp. quod debebat dicere me locis cit. obſeruaſſe cum Salas *de legib.tr.*14.*diſput.*14.*ſect.*9.*n.*111.dictos caſus eſſe metaphyſicos, & vix in praxi accidere poſſe; vnde Doctores à Gonzalez, & à me citati loquuntur, quando periculum eſſet in mora adeundi Summ.Pontif.vel alios ſuperiores Eccleſiaſt. & Clericorum libertas in manifeſtam cederet ſæcularis Reip.perniciem; tunc aſſerunt dicti Doctores, poſſe Principes laicos non auctoritatiuè & iuriſdictionaliter, ſed vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ per viam naturalis defenſionis Rempub. à Clericis tueri, & ſeruare indemnem. Malè igitur Gonzalez *vbi ſuprà* in his caſibus, vt dixi metaphyſicis, tribuit Iudicibus laicis ex vi legum auctoritatem coërcitiuam in Clericos, nam hoc nunquam dixerunt Doctores ab ipſo citati, & præſertim ego ipſe, iis enim caſibus non dicuntur Laici Clericos punire vi legum ciuilium, ſed per viam iuſtæ defenſionis impedire, ne quid agant contra leges, ſed, vt dixi, hi caſus vix moraliter accidere poſſunt. Et hæc dicta ſufficient in mei defenſionem aduerſus ea, quæ nominatim contra me nouiſſimè docuit ſupradictus Gonzalez, vir aliàs, ſatis quidē doctus, & eruditus.

Quæ hic ſunt Ref. 110. & 24. & lege ſupra ex Ref. 25.§. Verū.

RESOL. XCIII.

An ſi iudex Eccleſiaſticus non condemnet Clericum in pœnam legis laicalis, poſſit illum iudex laicus condemnare? Ex part.4.tract.1.Reſ.29.

§.1. AD hoc dubium reſpondet Ludouicus Mexia *in pragm. taxa panis concl.* 5.*n.*71.*& ſeq.*vbi ſic ait: Pœna pragmaticæ inferenda eſt quoad Clericos per iudices Eccleſiaſticos, & non à iudice laico, niſi quando iudex Eccleſiaſticus requiſitus dictam pœnā Clerico infligere recuſaret, aut negligens eſſet, plúſve debito differret, vel ſi leuem pœnam imponeret. nam tunc iudex ſæcularis poſſet ſe intromittere, & vſque ad debitam pragmaticæ pœnam ſupplere. Hæc Mexia.

2. Quæ quidem omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam. nam, vt ego docui *part.*1 *tract.*2. *reſolut.*7. ex Vaſquez & Salas, iudex Eccleſiaſticus non debet Clericis violantibus leges ciuiles eamdem pœnam infligere, quæ laicis ſtatuta eſt. Imò Surdus *conſil.*301. *num.* 38. docet in tali caſu iudicem Eccleſiaſticum non debere eos punire pœna temporali, ſi lex Eccleſiaſtica non acceſſit. Sed quidquid ſit de hoc, certum eſt Eccleſiaſticos mitiori pœna plectendos eſſe. Adde quòd negligentia, vel iniuſtitia iudicis Eccleſiaſtici non præbet authoritatem iudicibus laicis, vt poſſint exercere iuriſdictionem in Clericos, ſicuti facerent ſi illos damnarent ad pœnam legis laicalis, licèt eſſet lata propter publicam vtilitatem; ergo explodenda eſt ſupradicta opinio Mexiæ.

Quæ hic eſt ſupra Ref. 90. in eius §. vlt. & infra in Ref. ſeq. §. Suppono. prope finē. & in Ref. 96. recitanter in fine, & in Ref. 100. §. vlt. & in Ref. 107. §. etiam vlt.

RESOL. XCIV.

An Clerici poſſint vendere vinum adminutum, & de aliquibus ſtatutis quo ad hanc materiam contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.4. tract.1. Reſ.52.

§.1. REſpondeo ex communi ſententia DD. Clericos poſſe vendere per famulos ſuos vinum & ſimilia, tam ex patrimonialibus, quàm beneficialibus, non ſolùm in menſura magna, & vt dicitur, ad groſſum, ſed etiam ad menſuras minutas, neque ex hoc dicitur negotiari. Ita *gloſſa* 1.*in cap.negotiatorem*, 88. *diſt.* Abbas *in cap.*2.*n.*1.*de cleric. vel monach.* Gaminianus & Francbus *in cap. vnic. de vita & honeſt. Cler.in* 6. Bertachinus *tract. de gabellis part.*2.*q.*7. Roland.*vol.*4. *conſ.*71. *num.*9. & alij, quos affert & ſequitur Belletus *in diſquiſ. Cler. tit.* 1. §. 21. *num.* 15. Genuenſ. *in praxi Archiep. cap.*62. *num.* 7. Proſper de Auguſtino *in addit.ad ſum. Quaranta, ver. vectigal.* Squillante *de priuil.Cler.cap.*8. *num.*38. & Barboſa *part.*2. *allegat.* 13. Marta *part.*4.*caſ.*3.*num.*13. & alij. Difficultas eſt, an ſi aliquis iudex laicus ſtatueret vt venditores vini debeant præſtare fideiuſſionem ad ſoluendas pœnas, & in hoc caſu interrogatus includeret etiam venditores vini Clericorum, vel ſi præciperet venditores vini non poſſe illud vendere niſi in quarta domo diſtante ab Eccleſia, quæritur an hæc ſtatuta ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam? & affirmatiuam ſententiam teneo.

Sup. hoc infra in §. Reſtat modo deſcurrere, & in §. Reſtat modo reſpondere. huius Ref. & infra in Ref. ſeq. & in tom. 6. tr. 3. Ref. 182.

2. Verùm vt veritas elucescat, ſuppono primò quòd dicitur ſtatutum contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſiue indirectè, ſiue directè id fiat, ex *cap. ſtatutum, de haret. in* 6. ſiue expreſsè, ſiue tacitè, ex *cap. Clericis §. vos igitur, de immunit. Eccleſ. in* 6. & etiamſi non loquatur de perſonis Eccleſiaſticis; & ita docet Valenzuela *in defenſ.cenſ.Pauli V.part.*3.*n.*123. Maynardus *de priuileg. Eccleſ.art.*22. *num.*20. & 70. Mandellus *vol.* 2. *conſil.* 8. *num.* 3. Marta *de iuriſdict. part.*4.*cent.*1.*caſ.*62. *num.*9. Duardus *in Bull.Cœn.lib.*2.*can.*15.*quæſt.*19. *num.*2. Fagnanus *in tract.de validitate cenſ. Pauli V. part.*3. *fol.*59. Gueuara *in propugn. libert.Eccleſ.aſſert.*1.§.5.*num.*36. & Surdus *conſil.*301. *num.* 77. & alij.

Sup. hoc infra in Ref. 200. §. Et quinto.

3. Suppono ſecundò Clericos non eſſe exemptos à legibus ciuilibus quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non repugnant, vt ſunt leges circa pretia rerum, menſuras vendendi, & ſimilia, & ideo Villalobos *in ſumm. tom.*1.*tract.*2. *diffic.*31. *num.* 1.ſic ait.] Los Eccleſiaſticos todos eſtan obligados à las leyes ciuiles que perteneçen a buena gouernaçion y paz de la Republica come ſon la taſſa del trigo y otras coſas ſemeiantes. el fundamento deſta concluſion es que los tales tambien ſon veçinos como los demas y aunque ſean eſentos de la iuriſdicion nolo han, de ſer en las de mas coſas que les perteneçen como à miembro de la Republica, mas ha ſe de aduertir que

Sup. hoc quod hic ſupponitur vſque ad not.ſeq.ſup. in Ref. 90. 91.& 92. & in aliis poſitis in an not.1. huius vlt. Ref.92. & hic infra in §. vlt. huius Ref.

que los Ecclesiasticos no estan sujetos à las dichas leyes quoad vim coactiuam si no solo quoad vim directiuam, porque esta obligacion no nace de obediencia qua deuan a los seglares como à Superiores sino porque de derecho natural se deuen conformar con los demas pues son tambien miembros de la mesma Republica de lo qual se infiere que no estan obligados à las penas que las tales leyes les ponen, porque si las penas son ipso facto no les pueden obligar porque no son de Superior y se les ha de poner el Iuez, que no se les ha de poner el Iuez seglar que los Ecclesiasticos que delinquen contra las leyes seglares si no à su Iuez Ecclesiastico el qual no estarà obligado à poner la mesma pena de la ley sino que podra poner pena arbitraria qual conuenga y sele pareciere conueniente podra poner la mesma que la ley pone.] Ita ille, & ego ipse *part.1. tract.2. resol.7.* & me citato, nouissime Paulus Squillante *de priuileg. Cler. c.8. n.89.* & Doctores communiter, quos ego *in dicta resolut.* citaui: vbi cum Vasquez & Salas docui iudicem Ecclesiasticum non debere Clericis violantibus leges ciuiles eandem pœnam infligere, quæ Laicis statuta est. Imò Surdus *consil. 301. n.38.* qui citat Sotum, putat in tali casu iudicem Ecclesiasticum non debere eos punire pœna temporali, si lex Ecclesiastica non accessit. Vnde Nauarrus *c.33. n.88.* & alij asserunt quòd in his casibus benefaceret iudex Ecclesiasticus, si sæculares iudices suis edictis iuuaret, & tunc Ecclesiastici possint puniri pœna temporali.

Quæ hic est suprà Res. 90. in eius §. vlt. & in Resol. 93. & infra in Res. 96. recitanter in fine, & in Resol. 100 §. vlt. & in Res. 117. §. etiam vlt.

4. His suppositis, assero bannum emanatum esse contra immunitatem Ecclesiasticam; quod vnico argumento ita euidenter probo. Clerici licèt teneantur obseruare leges iustas laicorum, tamen non tenentur ad pœnas impositas contrauenientibus supradictis legibus: sed per dictum bannum indirectè Clerici coguntur soluere dictas pœnas, ergo bannum est contra immunitatem Ecclesiasticam. Maior propositio huius argumenti satis *suprà* probata est. Minor verò clarè patet, quia stante dicto banno venditores vini debent fideiussionem præbere ad soluendas pœnas, si ad illas damnandi sunt: ergo si Clerici vinum vendere volunt, numquam venditores laicos inuenient, si priùs non seruent eos indemnes de omnibus pœnis, quæ ex venditione dicti vini erunt soluendæ, & sic Clericus indirectè erit obnoxius solutioni pœnæ impositæ legi laicali, vel imponendæ à iudice laico, ad quam nullo iure tenebatur. Nec valet dicere quòd hoc procedit etiam cum laico domino vini; nam respondeo in hoc banno laicis non fieri iniuriam, neque iniustitiam, quia ipsi de iure in omni euentu tenentur ad pœnam impositam, vel imponendam à iudice laico; secus autem est, vt probauimus, in Clericis. Vnde apparet intentionem statuentium in hac ordinatione aliam non fuisse, quàm indirectè pœnam à Clericis exigere, quàm directè non poterant, cùm nisi cæcutientibus non pateat Clericos ex hoc banno minimè posse in posterum venditores vini inuenire, nisi velint pro dictis venditoribus Clerici ipsi in casibus contingentibus pœnas à iudice laico damnatas soluere, & ideò apertè apparet, vt dixi *suprà* dictum bannum indirectè lædere immunitatem Ecclesiasticam, licèt loquatur cum laicis. Sed statutum non attenditur cum quo loquatur, sed in quem sermonis effectus dirigatur. Vnde licèt aliquod statutum quoad verba non videretur infringere libertatem Ecclesiasticam, cùm præcipiat subditis, vt apparet in casu nostro; tamen quoad mentem est contra libertatem Ecclesiasticam faciendo fraudem de persona ad personam, vt optimè notat glossa *in cap. final. de immunitate Eccles. in 6. ver. libertatis*, & ibi Ioan. Andreas, Ancharanus &

Sup. sequentibus in hoc §. infrà in Res. 182. §. Dicendum est.

Geminianus *num.1.* & idem Ancharanus *consil.115. num.7.* Abbas *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constitut. num.27. & 31.* Alba *consil.8. num. 13. cum seq. & sub num.20.* & alij, quos citat & sequitur Vgolinus *in respons. ad Iurisconsult. Gymnasij Patauini cap.6. num.8.* Collegium Bononiense *in respons. pro libertate Eccles. num.14.* & Maynardus *de priuileg. Eccles. art.22. num.67.* & ideo asserunt P. Suarez quòd dum disponitur circa personas laicas, & ordinatur grauamen ad Clericos, statutum est contra libertatem Ecclesiasticam. Ita ille ad Regem Angliæ *lib. 4. cap.33. num.6.* sed hoc accidit in casu nostro: ergo, &c.

5. Secundò probatur, hoc statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam, quia quando per aliquod statutum laici non possunt habere liberam contractationem & commercium cum Clericis, libertas Ecclesiastica arctatur, & adstringitur. Nam Ecclesia habet liberam facultatem, vt laici possint liberè cum ea contrahere & commercium habere. Sed in nostro casu laici non liberè possunt contrahere cum Clericis, nam arctantur, vt si velint vinum eorum vendere, præstent priùs fideiussionem: ergo clarum est ex hoc capite statutum istud esse etiam contra libertatem Ecclesiasticam. Cùm igitur Clerici de iure communi possint contrahere liberè cum laicis quibuscumque, nec vendentes eorum vinum de iure communi tenentur aliquam fideiussionem soluere; ergo si statutum hoc addat, dicitur contra libertatem Ecclesiæ, cui datum est, vt contrahat cum quocumque, nec contrahens cum ea grauetur aliquo onere. Dicant ergo Clerici, Tolle statutum, & si venditores vini tenentur fideiussionem præstare, compelle eos ad præstandum; sin minus, ne ius nostrum auferas liberè contrahendi cum omnibus, sine aliquo onere, nostra enim interest habere venditores vini sine obligatione præstandi fideiussionem, quod euidenter patet: nam ex isto statuto Clerici, vt sæpiùs dictum est, non inuenient in posterum venditores vini, quis enim præstabit dictam fideiussionem?

Sup. hoc ibidem §. Confirmatur nostra opinio.

6. Dicendum igitur absolutè quòd onus, quod non potest imponi Clericis, non potest imponi contrahentibus cum eis, & hæc omnia supradicta docet Laderchius *consil.103. num.5. & 9.* Mandellus *consil.8. num. 16. 17. & 18.* Aponte *in respons. de cens. Pauli V. fol. mihi* 82. & alij penes ipsos, quæ valdè notanda sunt ad adducendam potissimam rationem: quare gabella imposita super emptore sit contra libertatem Ecclesiasticam, non tantùm eo, quia per onus gabellæ viliùs venderent Clericis res suas, sed quia, vt dictum est, de iure possunt contrahere cum laicis liberè, & sine aliqua conditione & onere, nec ementes ab eis tenentur soluere gabellam; ergo si statutum hoc addat, lædit libertatem Ecclesiæ cui competit contrahere cum quocumque, nec contrahens cum ea quicquam soluere; quod est valde notandum contra illos, qui putant gabellam positam super emptore non esse contra libertatem Ecclesiasticam quando pretium rei est impositum à lege, quod consistendo in indiuisibili non poterit à contrahentibus alterari, & sic Clerici non viliùs vendent res suas, quia dato, & non concesso, quòd ita euenit, dico adhuc gabellam esse contra libertatem Ecclesiasticam, quia oneratur laicus cum quo Ecclesia de iure sine vllo onere antea poterat contrahere, quod non parum ei expediebat & vtile erat; quod à fortiori in caso nostro accidit, nam, vt dictum est priùs, Clerici inueniebant venditores vini sine vlla difficultate, imò rogati, quia nullum onus erat eis impositum; nunc verò ex isto statuto manifestum est, quòd

non inuenient propter onus eis impositum de fideiussione præstanda: vide ergo, quæso, si ex hoc læditur libertas Ecclesiastica?

7. Restat modò discutere secundum punctum, nempe venditores vini non posse illud vendere, nisi in quarta domo ab Ecclesia distante; & hoc etiam esse contra libertatem Ecclesiasticam patet, quia statutum prohibens, vel præcipiens personis Ecclesiasticis id, quod eis nec diuino, nec humano iure præceptum, vel prohibitum est, erit contra libertatem Ecclesiasticam, vt docet Felinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit, num.72. & 73.* quem citat & sequitur Zechus *de republ. Eccles. tit. de Clericis, fol. mihi* 410. Laderchius *cons.*103. *num.*1. Annibaldos *in addit ad Mandellum, consil.*8. *lit. H.* Sousa *in Bull. Cœn. cap.*16. *disp.*74. *concl.*3. Sayrus *de censur. lib.*3. *cap.*19. *n.*9. *§. sic etiam.* Filliocius *tom.*1. *tract.*16. *cap.*10. *num.*270. *§. tertiò ea.* Reginaldus *tom.*1. *lib.*9. *c.*23. *n.*358. *§. tenendum est tertiò.* Doardus *in Bull. Cœn. lib.*2. *consil.*15. *q.*19. *num.*1. & alij. Sed de iure communi non est prohibitum Clericis vendere vinum in taberna posita in domibus Ecclesiæ, imò hoc facere eis concedunt, Geminianus & Franchus *in cap. vnic. de vita & honest. Cler. in* 6. Lambertinus *de iure patronat. lib.*2. *part... art.*26. *quæst.*9. *num.*4. Genuens. *in praxi Archiep. cap.* 62. *num.* 7. & Prospe Augustin. *in addit. ad sum. Quarante, ver. vectigal.* & tamen per hoc bannum arctantur vendere illud alio loco cum interesse. ergo hoc bannum erit contra libertatem Ecclesiasticam, quia cum eorum detrimento imponitur Clerici onus quod de iure eis non est impositum. Nec valet dicere quòd interesse Ecclesiasticorum in hoc seruando statuto erit modicum, nam respondeo quòd siue magna, siue modica sit læsio Ecclesiæ, non sustinetur. Ita Collegium Bononiense *in respons. pro libert. Eccles. num.* 40. Surdus *vol.*3. *consil.* 338. *num.* 20. & 27. Lupus *de libert. Eccles. part.*1. *quæst.*8. *num.*2. Adde quòd Bonacina *in Bulla Cœna disp.*1. *quæst.*16. *sect.*2. *punct.*2. *num.*11. asserit, statutum quo decernitur, vt Clerici etiam teneantur aliquam formam, vel aliud onus seruare, in contractu venditionis esse contra libertatem Ecclesiasticam. Sed hoc accidit in casu nostro, nam præscribitur Clericis forma vendendi eorum vinum, nempe in quarta domo distante ab Ecclesia, cum onere locandi dictam tabernam; ergo hoc bannum est contra libertatem Ecclesiasticam.

Sup. hoc infrà in Ref. 214. §. Hoc igitur. & in Ref. 217. §. Sed, his. post medium.

Sup. hoc infrà in §. Restat modo respondere. & in aliis eius not.

8. Deinde statutum quo Ecclesiastici efficiuntur peioris conditionis, quàm laici, est contra immunitatem Ecclesiasticam. Ita DD. citati, & Gueuara *in propugn. libert. Ecclesiast. assert.*1. *§.*5. *num.*42. Valenzuela *in defens. cens. Pauli V. part.*3. *num.*168. Riccius *in praxi tom.*3. *resolut.* 207. *num.*7. cum Megala *in* 3. *part. lib.*3. *cap.*10. *quæst.*1. *num.*51. & alij communiter. Sed ex hoc banno Ecclesiastici efficiuntur peioris conditionis, quàm laici; ergo. Probo minorem, quia Regularibus, v. g. ex hoc banno semper opus erit conducere tabernas alienas ad vendendum vinum, cùm præcipiatur in ipso banno vendi in quarta domo distante ab Ecclesia, quod laicis non accider, sed in propria domo sine conductione aliæ apothecæ suum vinum venale semper habebunt, cùm non habitent in Ecclesiis vt Regulares. Vnde manifestè apparet hoc bannum contra Regulares promulgatum fuisse, & in hoc esse peioris conditionis quàm laici. Deinde multum interest habere tabernam vini coniunctam cum propria domo, vt ipsimet laici confitentur, quod Beneficium Ecclesiastici ex hoc banno non habebunt, sed solùm laici, & tamen iura clamant esse magis Clericis fauendum, quàm laicis. *l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. funer.* ergo, &c.

Sup. hoc inf. in Ref. 200. §. Quarto quando & in Ref. 209. §. Tertio tunc. & lege etiam §. vlt. & aliam Ref. eius not.

9. Restat modò respondere ad aliqua argumenta, quæ aduersùs supradicta adduci possunt. Primò, quòd ista statuta dirigontur ad venditores vini laicos subiectos Principibus sæcularibus. Respondeo quòd cùm sit concessum Clericis vendere vinum non per se, sed per suos famulos, vt tradit Genuensis *in praxi Archiepisc. cap.*62. *num.* 7. Prosper de Augustin. *in addit. ad summ.* Quaranta *ver. vectigal.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap.*8. *num.* 38. & alij, quidquid disponitur circa tales, redundans in damnum Clericorum, est contra libertatem Ecclesiasticam, & censetur dispositum contra Clericos, vt patet apud Surdum *consil.*301. *num.*74. & alios DD. communiter. Vnde licèt hoc statutum cum laicis, loquatur, effectus sermonis dirigitur in Clericos, quod supra probauimus, & diximus esse contra immunitatem Ecclesiasticam, & tradunt etiam Patisius *consil.*27. *vol.*2. *num.*63. Riminaldus senior *consil.* 268. *num.* 32. *vol.*2. & Laderchius *consil.*103. *num.*9. Nam Clerici non inueniendo famulos propter onus fideiussionis præstandæ erunt astricti vel vinum non vendere, vel dictos famulos indemnes seruare. Vnde cùm laici directè pœnas à Clericis exigere prius minimè poterant, per hoc statutum indirectè illas exigent. Adde his omnibus, quòd, vt suprà satis probatum est: eo ipso quòd contrahentes cum Clericis grauentur aliquo onere, læditur libertas Ecclesiastica, sed hoc accidit in casu nostro: ergo, &c.

Sup. hoc supra in §. 1. & §. Restat modo discutere. huius Ref. & infra in Ref. seq. & in tom. 6. tr. 3. Ref. 182.

10. Secundò non valet dicere, quòd quando statutum non prohibet absolutè seruitium fieri Clericis, sed permittit cum certa forma & modo, vt est in casu nostro, non est contra libertatem Ecclesiasticam, vt docet Natta *lib.*2. *consil.*280. *num.*4. & ideo statutum vt custodes animalium soluant pœnam pro damno dato, ligat etiam custodes animalium Clericorum, vt docet Maccabrunus *consil.*18. *num.*17. Nam respondeo quòd opinio Nattæ non est amplectenda, & illam in specie reprobat Carolus de Grassis *de effectibus clericatus, effect.*2. *num.*359. qoia per indirectum lædit Clericos, vt apertè apparet in casu nostro. Adde quòd *suprà* satis probatum est, qoòd eo ipso quòd laici contrahentes cum Clericis grauantur aliquo onere, læditur Ecclesiastica immunitas, maximè quando tale onus redundat in damnum Clericorum, vt est in casu nostro: ergo, &c. Ad exemplum autem de custodibus animalium dico, quòd procedit, qoando dominus pascuorum, antequam intrassent animalia Clericorum, expressè prohibuisset custodes, nam tunc intrantes potest prohibitionem in specie tenerentur, per text. *in l. diuus. ff. de seruit. rustic. prædior.* secus autem si prohibuisset in genere per banni emanationem, vt efficitur in casu nostro: quoniam famuli & coloni Ecclesiæ non alligantur statutis, & edictis laicorum, siue specialiter, siue generaliter de illis disponant, & ita docet noster doctus P. Duardus *in Bulla Cœna lib.*2. *consil.*15. *q.*27. *num.*6. Matta *de iurisdict. part.*4. *cas.*8. *num.*14. Surdus *consil.*301. *n.*74. & alij.

11. Tertiò iam suprà probatum est, Ecclesiasticos, si non vi coactioa, saltem directiua, teneri seruare leges latas propter bonum commune: sed istud statutum tale est; ergo vi directiua obligabit Ecclesiasticos. Respondeo hanc doctrinam esse veram quando dicta statuta, seu leges editæ in bonum publicum, neque directè, neque indirectè lædunt libertatem Ecclesiasticam, vel aliqua iura Clericorum, quod nun accidit in casu nostro, vt *suprà* satis probatum est. Ita D. Franc. Aponte *in respons. de cens. Pauli V. fol. mihi* 75. Collegium Bononiense *in respons. pro libert. Ecclesiast.* contra Venetos *num.*24. Molina *de iustitia & iure tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 31. *numero* 15.

Suprà in §. Suppono. huius Ref. & in aliis annot. 1. præcitati §.

Squillante

Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 94.* & hæc dicta ſoſficiant circa hanc quæſtionem. Saluo ſemper, &c.

RESOL. XCV.

An ſi in aliqua terra Baronis vendãtur comeſtibilia tantum in eius taberna, vulgo dicta Zagato; *poſſint adhuc Clerici aperire tabernas, & vendere vinum, ninum, & alia recollecta in eorum prædiis?*

Et an poſſit Baro introducere in quadam terra de nouo à ſe ædificata tabernam dictam Zagato, *vaſſallis reclamantibus; & an ita facientes incurrant in cenſuram Canonis quinti Bullæ Cœnæ?*

Idem eſſe dicendum de Communitatibus, ſeu Vniuerſitatibus Ciuitatum, & locorum, &c. Ex part. 5. tract. 1. Reſol. 20.

Sup. hoc infrà in Reſ. 214. §. Vnde ex his infertur à fortiori.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docuerunt his diebus aliqui Iuriſconſulti, ſed immeritò, quia de iure, vt obſeruat Aponte *in reſponſ. ſup. cenſ. Veneta fol. mihi* 85. & alij communiter, Clerici poſſunt habere liberam contractationem cum laicis; & ideo in indiuiduo caſus noſtri poſſunt de iure aperire tabernas ad vendendas res ex ſuis prædiis collectas, vt ex Geminiano, & Franco, & aliis tradidi *in p. 4. tract. 1. reſol.* 52. ergo non obſtante quòd in dictis terris res vendantur per vnum tabernarium Baronis, poſſunt adhuc Clerici in eorum tabernis res ſuas vendere, quia Baro non poteſt eis arctare priuilegium quod de iure habent, alioquin incurreret in cenſuras Bullæ Cœnæ. Hinc cum multis Doctoribus ego *in p. 1. tr. 2. reſol. 68. & 69.* quibus nunc addo Beltranum de Gueuara *in propugnaculo immun. Eccleſ. §. 3. aſſert. 1. num.* 11. docui ſtatutum prohibens adduci vinum ad vendendum extra ciuitatem, vel ne in ciuitatem ad vendendum introducatur, non comprehendere Clericos, quia vbique ipſi poſſunt de iure res ſuas vendere. Adde quòd prohibitio, ne vendatur niſi in taberna Baronis, ſeu in zagato, non tendit ad vtilitatem publicam, & æquè concernentem Clericos ac laicos; ergo Clericos non poteſt comprehendere. Imò dicendum eſt ex Maſtrillo *de magiſtr. lib. 4. c. 18. n. 55.* & amiciſſimo Nouario *de grauam. vaſall. tom. 1. grauam. vaſall. tom. 1. grauam. 74.* Barones grauare vaſſallos, ſi faciunt penes vnam tabernam vendere vinum, oleum, carnem, &c. niſi tamen ex conſuetodine acquiſiuiſſent tale ius; quare, vt optimè obſeruat Nouarius *num. 3.* in principio huiuſmodi prohibitionum intenti ſtare debent vaſalli, nec ſufferre illas, ſed contradicere, & facere actus contrarios, vt ſe in poſſeſſione libertatis manu teneant, & Barones excludant, quia aliàs ſibi præiudicant, & dant ius ad fauorem Baronum ex eorum acquieſcentia. vnde ego olim reſpondi non potuiſſe quemdam Baronem introducere in quadam terra de nouo à ſe ædificata tabernam dictam *Zagato*; vaſſallis reclamantibus.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in alia Reſ. & §. eius primæ not.

Quæ hic ſunt infrà Reſ. 213. & 215. & in Reſ. 214. §. 2. & ſeqq.

2. Nec deſinam hîc adnotare non deeſſe Doctores abſolutè aſſerentes ſupradictos dominos, ſeu vniuerſitates, qui hoc faciunt in ſuis terris, incurrêre in cenſuras Canonis quinti Bullæ Cœnæ, quia hæc eſt ſpecies cuiuſdam vectigalis. Et ideo Gambarupta *de caſ. c. 5. in Bull. Cœn. n. 7.* ſic ait: Nec communitates, ſiue vniuerſitates ciuitatum, & locorum, quæ prohibent vendi panem, ſal, & huiuſmodi, niſi à Præpoſito illius Officij ab ipſis deputato, qui Præpoſitus ſoluit tale quid conuentum ipſis communitatibus; hæ communitates, inquam, non effugiunt hanc excommunicationem; quòd intellige de communitatibus non habentibus ius, ſeu priuilegium ſic faciendi. Ita ille. cui adde Cortolanum *in explicat. Bullæ Cœnæ, excom. 5.* Graffium *in deciſ. tom. 1. lib. 4. cap. 8. num. 79.* Duardum *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 5. q. 4. concl. 3. n. 6.* ex Butrio *in c. ſuper quibuſdam, de verb. ſignif. n. 15.* licèt contrarium docuerit Fillucius *tom. 1. tr. 16. c. 5. n. 110.* vbi ſic ait: Imponentes domos panis, vini, carnis, aliarúmque rerum venalium, hoc eſt domini terrarum, vel communitates conſtituentes determinatas domus & loca, in quibus ſolis ea vendantur, vnde venditores eiuſmodi multum lucrentur, non videntur comprehendi ſub hac cenſura; quia eiuſmodi impoſitio non reuocatur ad impoſitionem gabellarum, ſed potiùs monopolij. Sic Fillincius. Sed quicquid ſit de hoc, ex ſupradictis apparet dictas tabernas, ſeu zagata etiam in ordine ad laicos non bene olere, & de illis malè ſentire Doctores; quomodo igitur dici poteſt, poſſe præiudicare Clericis?

RESOL. XCVI.

An Clerico vendenti vinum, frumentum, &c. vltra taxam à Principe impoſitam, poſſit iuſtitia ſæcularis dicta victualia ei in pœnam tollere, vt à lege ſtatutum eſt?

Et an Clerici non teneantur ad pœnam, ad quã laici tenentur, ſi dicta victualia vendant vltra iuſtum pretium, etiam ſi Princeps expreſſerit, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici?

Et an dicti Clerici in prædictis caſibus poſſint puniri ab Epiſcopis mitiori tamen pœna. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 72. aliàs 71.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. num. 122.* vbi ſic aſſerit: [Si el Clerigo vendieſſe el trigo, ô el pan cozido, ô el vino, fruta, ô otros mantenimientos, à mas de la tazxa, y por ello ſegun la ley, ô ordenanza, lo tunieſſe perdido, podrà la Iuſticia ſeglar tomarſelo, por auer caydo en comiſo, y aplicarlo conforme a la ley.] Ita ille.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infrà in Reſ. 101. curſim in §. Sed.

2. Sed hæc opinio eſt prorſus eliminanda: nam verùm eſt, vt *ſuprà* diximus, quòd Clerici tenentur ſeruare legem taxantem pretia rerum. Et ita docet Salonius *tom. 2. in 2. 2. q. 77. art. 1. contr. 10.* Molina *tom. 1. tract. 1. diſp. 31. n. 13.* Sotus *de iuſt. lib. 1. q. 6. art. 7.* Nauar. *de Man. c. 23. n. 887.* & alij. Sed ad id non tenentur ex vi coactiua, ſed directiua: non tenentur ex vi legis, quatenus ciuilis eſt; nam non habet ius in Clericos; ſed, quia ex vi iuris naturalis tenentur vendere res ſuas, iuſto pretio. Sed iuſtum pretium eſt illud, quod taxatur à lege. Ergo, &c.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt ſuprà 90. & in aliis multis eius primæ, ſecundæ & tertiæ annot.

3. Ex his ſequitur contra Bobadillam, Clericos non teneri ad pœnam, ad quam laïci tenentur ſi dicta victualia venderent vltra iuſtum pretium. Sed audiamus Azorium *p. 1. lib. 5. c. 13. q. 4.* de hac re diſſerentem: [Clericus (ait) ſuum vinum vel frumentum cogitur iure naturali, non ciuili Principis lege, tantidem vendere; laïcus verò eodem pretio vendere, non ſolùm naturali, ſed etiam ciuili iure compellitur. Et hinc eſt, vt ſi Principis lege pœna ſit ſtatuta in eos, qui pluris venderent, eius pœnæ laïcus ſit reus, non Clericus. Quòd ſi Princeps expreſſerit, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici, qui pluris vendiderint; nihil valet ex ea parte lex quia pœnam ſtatuit in eos, à quibus eam exigere, & ſumere poteſt.] Ita Azorius.

Sup. hoc infrà in Reſ. ſeq. & in alia eius primæ not.

4. Idem docet Peſantius *tract. de immunit. diſp. 4. in fin.* Nec ego intelligere poſſum diſtinctionem Bobadillæ, inter res, quæ pluris venduntur, & ex ordinatione legis cadunt in commiſſum, & alias pœnas

à lege impositas : nam illa prior est etiam pœna à lege constituta, ad quam Clericus non tenetur ; nec Iudex laicus ex carentia iurisdictionis potest illam exigere : Ergo dicendum, quòd in tali casu Clerici sunt exempti, & liberi ab incursione dictarum pœnarum legis, quàm Princeps promulgauit ; verùm possunt puniri ab Episcopis ; mitiori tamen pœna, vt *suprà in alia Resolutione* notauimus.

Sup. in Res. quæ hic est etiam suprà 90. in eius §. vlt. & in aliis eius not.

RESOL. XCVII.

An index, laicus possit exigere pœnas impositas à lege, si Clerici illam transgrediantur & res vendita cecidissent in commissum?

Et notatur Clericos pro damno, & noxa data aliis animalibus non posse conueniri coram iudice sæculari, neque teneri ad pœnas impositas.

Et aduertitur ædilem non posse Clericum compellere, vt domum ruinosam destruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis, vbi ipsi degunt, pœnas pecuniarias extorquere. Ex part.4.tract.1.Res.8.

§.1. Affirmatiuam sententiam docent aliqui iuniores Iurisconsulti, vt alibi notauimus; quibus iterum addo Pereiram *de mana Regia part.* 2. *cap.*39. *num.*15. quando pœna imposita à lege, exigenda est de plano, quasi in commissum ciderit: vnde ait ille, Si Clericus frumentum, vel oleum publicè exposuit venditioni, excedens taxam præfinitam ab Ædilibus, si frumentum amissionem incurrit, ex statuto capi potest, quasi in commissum cecidisset. & hanc sententiam (quod vehementer doleo) tenet etiam Castrus Palaus *in opere morali tom.*1. *tract.*3. *disp.*1. *punct.*14. §.6. *num.*9. vbi ita asserit. Si pœna exigenda est de plano absque alia controuersia iudiciali, qualiter solent iudices exigere ob solam declarationem ministrorum, qui signati sunt ad has pœnas, seu contributiones exigendas, tunc licitè videtur posse sæculares iudices illam ab Ecclesiasticis exigere ; quod si soluere noluerint, poterunt ij ab illis aliqua in pignus accipere solutioni præstandæ, quia hæc non tam in pœnam violatæ legis accipiuntur, quàm in reparationem damni dati, seu in contributionem debitam. Ita Palaus. Sed magis amplè, & minus benè, loquitur in hac re Samuel Lublinus *in summula casuum conscient.ver. Bulla Cœn. cas.*17. vbi sic ait. Constituit Rex cum Senatoribus in suis Comitiis iustum pretium frumenti, simul obligans ad pœnam subditos, si maiori pretio præsumerent vendere ; interim Clericus contra hanc pragmaticam cariùs vendit, cuius bona iudex, vel magistratus ex officio sequestrat, numquid talis censuram incurret? Dicendum quòd leges taxantes pretium rebus, non solùm obligant sæculares, verùm etiam Clericus, quoties illas vendiderint: proinde licèt Clerici non sint subiecti legibus ciuilibus, subduntur tamen legi naturali & diuinæ : quæ præcipit ne res alio pretio, quàm iustè vendantur, ergo præfatus iudex frumentum Clerici sequestrans non incurrit censuram. Oppones, igitur per te Clerici transgressores legum ciuilium sunt puniendi. Respondeo in personis nequaquam puniendi, sed solùm in rebus & bonis temporalibus. Hæc Lublinus. Sed hæc omnia sunt directè contra immunitatem Ecclesiasticam, & contra opinionem Lublini, Theologo quidem indignam, oppono Theologorum omnium communem opinionem, & pro nunc contra illum satis sit adducere ex eadem illustri Dominicana familia Antonium Sousam *in Bull. Cœn. cap.* 20. *disp.*95. *num.*4. vbi probat, quòd sicut iudex laicus non potest in realibus Ecclesiasticus ad suum tribunal trahere ; ita neque etiam bona sequestrare. nam si persona Ecclesiastica est exempta; ergo & res eius. Vide me ipsum *in part.*1. *tract.*2. *resol.*41. Ad sententiam verò Castri Palai, quæ etiam est contra communem Theologorum, oppono ex eadem Societate Iesu P. Suarez *de legibus lib.*3.*cap.*34.*num.*17. vbi tenet, quòd maior coactio efficitur, quando absque alia controuersia iudiciali exigitur pœna imposita à lege, vt est in casu quem docet Palaus & Pereira, a quibus peto : Res illæ, quas malè vendunt Clerici, quo iure cadunt in commissum? certè non ex alio capite, quàm ex lege prohibente ; ergo etiam hæc est pœna, ad quam Clericus indubitatum est non teneri ; ergo, &c. Vide etiam meipsum *vbi suprà resol.*15.71. *&* 76.

Alibi in Resol. præterita signanter in §. Ex his. & seq.& infrà in Res. 101. cursim in §. Sed.

Quæ hîc est infra Res. 268. §. Vnde. & in aliis multis eius primæ not.

2. Nota etiam hîc obiter contra Pereiram *loc. cit. num.*8.9. *&* 11. Clericus pro damno & noxa data à suis animalibus non posse conueniri coram iudice sæculari, neque teneri ad pœnas impositas, vt patet ex dictis.

Quæ hic sût Res.100. 96.& 98. Sup hoc in Res. .02.& 103. & in vbo §. earû notationû.

3. Nota etiam secundò contra Pereiram *vbi suprà num.*17. ædilem non posse Clericum compellere, vt domum ruinosam destruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis vbi ipsi degunt, pœnas pecuniarias extorquere, nam hæc compulsio facienda est per iudicem Ecclesiasticum, vt nos *locis citatis* satis firmauimus, & docet Molina *de instit. tract.* 2. *disp.*672. *num.*5. numquam enim laici habent iurisdictionem ad cogendus Clericos, vt in casu simili notat Suarez contra Regem Angliæ *lib.*4. *cap.*26. *num.*6. & ita nouissimè hanc sententiam docet Thomas Sanchez *in opusc. tom.*1. *lib.*2. *cap.*4.*dub.*55.*n.*9. *&* 11.vbi in dictis & similibus casibus putat Clericus per iudicem Ecclesiasticum debere cogi.

Sup. hoc infra Res.254. §.1. paulo post initiû, & lege aliâ Res.eius primæ not. & etiam secûdæ.

RESOL. XCVIII.

An Clericus, qui falsa mensura triticum, & vinum, vel oleum vendidit, possit puniri à iudice sæculari. Ex part.1.tract.2.Res.77.aliàs 76.

§.1. Affirmatiuè respondet Chassaneus *consuet. Burgund. rubr.*1. §.5. *n.*90. Petrus Cenedo *in collect. iur. can.p.*1.*collect.*37.*num.*18. & Ludouicus Mexia *in prag. taxa panis, conclus.*5.*num.*29.cum aliis Iurisconsultis.

Sup. hoc in Res. seq. & infrà in Res. 101. §1. in fine, & seq.

2. Sed ex dictis contrarium prorsus asserendum est : nam, vt firmat Augustinus Vigianius *tract. de immun. Eccles.disp.*2.*conclus.*5. Vasquez *in p.*2.*tom.*2. *disp.* 167. *cap.* 4. *num.* 29. *&* 30. Salas *de legibus, disp.*14. *sect.*9. *num.* 106. Barbosa *in collect. tom.*1. *lib.*3. *decret. tit.*17. *cap. vt mensura de empt. & vendit. num.*3. qui citat Martham ; & alij Theologi communiter ; Clerici legum ciuilium violatores, minimè puniri possunt à politico Magistratu. Et licèt, vt *superiùs* diximus, teneantur obedire legibus ciuilibus in his rebus, quæ spectant ad regimen ciuitatis, & sacris Canonibus, ac clericali officio non repugnant : tamen ad hoc tenentur, non directè, sed indirectè ; non vi legis, sed vi rationis, & ideò non possunt à Iudice sæculari, si illas transgrediuntur, aliquo pacto puniri, sed ad Iudicem Ecclesiasticum recurrendum est. Vide etiam Filliucium *tom.*2. *tract.* 35. *cap.*9. *num.*94. & Bartholomæum à S. Faustu *in specul. Confess. disp.*6.*q.*44. *num.*3.

Superius in Res.quæ hic est suprà 90. & in omnibus aliis eius primæ, secundæ. & tertiæ annot.

RESOL. XCIX.

An Clerici, si fraudem efficiant quoad pondera, & mensuras, vel quo ad pretium rerum venialium possint puniri

puniri in mulctis pecuniariis impositis à lege per iudicem laicum?

Et an Principes laici authoritate propria non possint statuere, ne ad beneficia aduenæ assumantur; nec possint præcipere, vt possessio beneficij non apprehendatur sine eorum licentia, & consensu, aut Gubernatoris, vel Præsidis? Ex part. 5. tract. 1. Resol.6.

Sup. hoc in Ref. præterita, & infra in Ref. 101. §. 1. in fine, & seq.

§. 1. Affirmatiuam sententiam contra me docet Cutellius *ad leg. Iacobi, cap. 58. not. 71. in fin. & cap. 62. not. 75. numer. 3. & ad leg. Feder. capit. 116. 105. numer. 3.* Quia, ait ille, nullus forus, nullave exemptio in his: quæ communi bono constituta sunt ad societatem humanam incolumem seruandam, proficere debet, prout est cura, ne cibaria falsis mensuris, vel corrupta substantia venundentur, conuenit enim ei, qui in vniuersum his seruandis incumbit, exemptos quoque ad id compellat. Ita ille, ergo per Cutellium, Clerici tenentur seruare leges tendentes ad bonum publicum, etiam vi coactiua, & ideò, vt ipse loquitur, exempti dictas leges non seruantes per iudicem laicum, mulctis pecuniariis compelli possunt illas seruare. Sed hæc doctrina est contra communem Canonistarũ & Theologorũ sententiam, vt sanè probant ex multis *in 1. part. tract. 2. resolut. 8. & part. 4. tr. 1. resolut. 52.* quibus addo Bellettum *in disquis. Cler. part. 2. §. 50. numer. 7.* & me citato Squillantem *de Priuil. Cler. cap. 7. num. 94. & cap. 8. num. 39.* & Baldellum *tom. 1. lib. 1. disputat. 37. numer. 16.* Maldernm *in 2. part. quæst. 96. artic. 5.* Fagnanum *de cens. Pauli V. part. 3. fol. mihi 72.* Viggianum *de immun. Eccles. disputat. 2. concl. 5.* Maynardum *de Priuileg. Eccles. cap. 7. §. 6.* Sed audiamus Montesinum insignem Theologum Illustrissimæ Academiæ Complutensis, sic asserentem *in part. 2. D. Thom. disput. 13. quæst. 11. difficul. 4. num. 100. & 101.* Manet difficultas, an subiiciantur Clerici legibus sæcularibus, quæ spectant ad politicum regimen, quibus nulla iniuria irrogatur dignitati Clericorum? vt quibus taxantur pretia rerum venalium, aut quibus præcipitur vsus sericus, &c. Dico primò, Clerici subiiciuntur huiusmodi legibus sæcularibus. Dico secundò, non tamen subiiciuntur Clerici huiusmodi legibus, quantùm ad vim coactiuam. Sed potest hoc benè, & male intelligi. Nam si intelligatur ita, quòd Clerici transgressores istarum legum omninò sint impunes, falsum est, & absurdum: si autem intelligatur ita, quòd non debeant puniri per iudices sæculares, verum est, intentum in proposito: non enim decet quòd Clericus, aut Episcopus subiiciatur iudici sæculari; atque adeò si Clerici, aut Episcopi fint transgressores istarum legum, puniri debent, & licèt puniri possint pœna taxata per ipsam legem, tamen executio pœnæ non debet fieri per iudicem sæcularem, sed Ecclesiasticum. Ita Montesignus. Sed ego puto (licèt hæc dissensio non faciat pro opinione Cutellij) contra Montesinum, Clericos nòn incurrere pœnas lege ciuili statutas; & ita docet Vasqu. *in 2. part. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 29.* vbi sic asserit: Ecclesiastici verè non sunt subditi Principibus, eòm ab eis puniri minimè possint, ergo id, quod lege Principum præcipitur, non ratione obedientiæ & subiectionis; sed vt consonent toti Reipublicæ, facere debent; alioqui si obedire deberent tanquam inferiores, sequeretur eos etiam incurrere pœnas lege ipsa statutas. Impossibile enim videtur aliquem subditum esse alteri, & ei parere iure obedientiæ, nihilominus ab eo non posse propter transgressionem puniri. Etenim hac ratione diximus Principem debere suis leges seruare, non iure, obedientiæ, vt inferiores, sed tantùm vt reliquo cum corpore rectè conueniat. Porrò

Sup. hoc late supra in Ref. 90. §. Dico. & in aliis eius not.

Quæ hic sunt supra Ref. 90. & 94. & in Ref. 92. & in alus eius primæ not.

Clericos non incurrere pœnas lege ciuili statutas, Doctores ingenuè fatentur: ratio verò manifesta est. Nam Clerici, & exemptæ personæ sub Ecclesiæ iurisdictione, non autem sub iurisdictione Principis sæcularis constitutæ sunt ergo, &c. Ita Vasquez. Videat modò Cutellius vtrùm sua, an mea sit amplectenda sententia; & surdusnè sit ad ea, quæ docet Surdus *consil. 301. num. 31.* & Doctores citati, qui multas rationes pro hac opinione adducunt, quibus hanc adde, nã pœna licèt pecuniaria, tamen ex delicto oritur, vt patet *l. 1. ff. si quadrup.* ibi, Noxia autem est ipsum delictum, & *ex §. 1. Instit. de noxal. & ex l. Quintus. & seq. ff. ad leg. Aquil. & ex cap. si laserit, de iniur.* ergo si admittenda esset doctrina aduersariorum, sequeretur quòd Clericus posset in sæculari iudicio conueniri ciuiliter ex personali actione, quæ descendat ex delicto, quod dicere est absurdum. Et ideo meritò nouissimè docet Baldellus *in Theol. moral. lib. 5. disput. 39. num. 15.* quòd si possint laici punire Clericos pœna pecunia ita, verè Clerici essent sub potestate laicorum, & consequẽter possent puniri pœna corporali. Vide etiam Merollam *tom. 2. cap. 3. difficult. 2. num. 608.* Igitur ex his etiam apparet, non posse iudices laicos sumere à Clericis res venales, quæ contra legem ab ipsis venduntur, vel extrahuntur à ciuitate sub colore, quòd dictæ res eo ipso cadant in commissum, & ideò non benè Cutellius *ad l. Martini cap. 41. not. 42. num. 4.* dixit, quòd vbi pro apportandis rebus aliquid deperditur, exempti etiam Clericalis ordinis teneantur, quod si tenuerint, cogi in bonis à laico iudice possunt, nam hæc omnia habẽt rationem pœnæ, vt manifestè patet: ergo laici non possunt in Clericos illam pœnam infligere; & quæro à Cutellio, qua ratione res illæ cadant in commissum? certè non ex alio capite, nisi à lege prohibente. ergo ad id non tenentur Clerici, quia non tenentur, nec sunt obnoxij pœnis à lege laicali impositis; recognosce me ipsum *in part. 1. tract. 2. resol. 71.* Nec his omnibus obstat *cap. ex literis. de vita & honestate Clericorum*, quod adducit Cutellius in sui fauorem, namibi summus Pontifex, vt legenti patet, & asserunt omnes expositores, loquitur de Clerico negotiatore, qui subiacet iudici laico, vt ab eo puniri possit in rebus negotiationis: nõ est ergo casu ille extendendus ad alios casus, in quibus Clerici potestati sæculari minimè subiiciuntur.

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 114. §. Secundo inferrur. & in alis earum annotationum.

Quæ hic est supra Ref. 96. & in alis eius primæ annot.

2. Et hæc dicta sufficiant defensionis causa circa obiectiones, quas contra me edidit nouissimè Marius Cutellius *in suo Codice legum Sicularum*, nam ea, quæ asserit *in fine dicti libri cap. 67. not. 70. num. 9.* non indigent responsione. Ego enim fateor conuenire, vt beneficia exteris minimè conferantur, & hoc satis probaui *in 1. par. 3. de Parlamento resol. 6.* Sed ex hoc non sequitur quòd Principes laici authoritate propria possint statuere, ne ad beneficia aduenæ assumantur, & hoc nego in illa resolutione à Cutellio citata, & negat nouissimè Castrus Palaus *tom. 2. tract. 12. disput. vn. punct. 8. num. 9.* quia nemini à summo Pontifice, vel ab illo authoritatem habenti, datum est rebus spiritual bus disponere. Sed materia beneficiorum spiritualis, ergo, &c. Deinde ius præsentandi ad beneficia nullus laicus habere potest, nisi ei fuerit à Pontifice concessum; ergo multò minus habere poterit ius excludendi à Pontifice præsentatos, nisi à Pontifice hæc exclusio concedatur; & ideò ex Felino docet nouissimè Baldellus *tom. 1. lib. 5. disput. 36. numero. 14.* quòd Principes non possunt præcipere, vt possessio beneficij non apprehendatur sine eius licentia, & consensu, aut Gubernatoris, vel Præsidis.

Quæ nunc inueniuntur in tom. 7. tr. 6. Ref. 17. §. 1. Sed signatur sup. hoc infra in Ref. 204.

Sup. hoc infra in Ref. 204. & in alio §. eius primæ an. not.

RESOL. C.

An iudex laicus, siue eius minister inueniens Ecclesiasticos exportantes pecuniam, frumentum, & equos, &c. à Regno contra legem possit talia auferre sine fractione libertatis Ecclesiasticæ, & timore excommunicationis?

Et obseruatur Clericos etiam à iudicibus Ecclesiasticis non esse puniendos pœna legibus ciuilibus constituta, etiam si cum eorum statu non pugnet. Ex part.1.tr.2. Ref.16. aliàs 15.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. & infra in Ref. 117. §. Vnde. in fin. & in Resol. 214. §. Secundo infertur. & supra in Ref. 99. §. 1. inter medium, & finem, à vers. Igitur ex his.

§. 1. POsse in tali casu laicos ministros illas res auferre docet Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p.3.§.3.num.*11. Bobadilla *in Polit.tom.*1.*lib.*2.*c.*18. *num.*117. vbi sic ait: [Si algunos Prelados, ò Clerigos sacassen destos Reynos moneda, podran los corregidores tomarsela, y por la misma razon otras qualesquier cosas vedadas, assi por leys como por ordenanças, como seria tambien el pan, ò vino, ù otras virtuallas, que sacan suera de la giurisdicion, que se perden ipso facto, y caen en comisso bien assi como à los Clerigos se les toman, y quitan las armas por la pax, y quietitud comun, assi tambien estas cosas que son vedadas por il bien vniuersal de Clerigos, y legos.] Ita Bobadill. Sed contra illum meritò insurgit noster Megal.*in* 3.*p.lib.*3.*c.*11.*n.*36. Et ratio est: quia Clerici non possunt comprehendi sub tali statuto, & ordinatione, vt communiter docent DD. & præsertim Alter.*de censur.tom.*1.*disp.*16.*lib.*5.*in fin.* Bartholom. à S.Fausto *in speculo Confess.disp.*33.*q.*20. Valer.*in differentiis vtriusque fori, vers.Clericus, differ.*3.*n.*4. & Azor. *p.*3.*lib.*5. *c.*19.*q.*13. Nec valet dicere cum Bobadilla, hoc statutum respicere bonum commune, tam laïcorum, quàm Clericorum: nam respondetur cum Azorio, quòd licèt respiciat bonum commune; non tamen ex æquo respicit Clericos, & laicos: ideò exempti sunt Clerici, nec sub tali statuto possunt comprehendi. Ad casum verò similem, quem adducit de spoliatione armorum, respondeo, illam sententiam communiter non esse receptam. Adde, quòd est dispar ratio inter vtrunque casum: nam in casu armorum probabiliter timetur damnũ tertij, & perturbatio reipublicæ; & ita per modum defensionis, & non punitionis à iudice laico auferuntur: in hoc verò casu non timetur damnum innocentis; sed solùm sequitur bonum commune, ad quod, vt dictum est, Clerici non tenetur. Ergo, &c.

Sup. in Ref. quæ hic est supra 90. §. vltim. & in Ref. 93. §. 2. & in Resol. 94. §. Supposito. & in ref. 96. recitanter in fine, & infra in Resol. 117. §. vlt.

2. Deinde, vt *suprà* obseruatum est ex Vasquez *in p.*1.*tom.*2.*disp.*167.*c.*4. & Salas *de legib.disp.*14.*sect.*10. *n.*112. clericos, etiam à Iudicibus Ecclesiasticis non esse puniendos pœna legibus ciuilibus constituta, etiamsi com eorum statu non pugnet: nam lex ciuilis pœnam ordinariam assignans, non potuit clericos ad eam obligare: non enim habent laici potestatem, saltem coërcitiuam, & punitiuam, in ordine ad Clericos: & licèt Clerici teneantur vi directiua obedire statutis Principum iustis, & in bonum commune ordinatis; non tamen possunt puniri ex transgressione à Iudice laico, neque ad pœnam vllam ex vi talium statutorum tenentur. Ergo, &c.

RESOL. CI.

An Clerici transgressores legum possint puniri à iudice laico pœna pecuniaria à lege constituta?

Et an si Minister laicus auferret annonam, quia Clericus contra legem latam asportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Ecclesiasticam? Ex p.3.tr.1.Ref.41.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docent aliqui Iurisconsulti, vt Rebuff.*tom.*2.*constit.Gall.tit. de mercat.min.vend.in rubr. gloss.*13.*n.*1. & alij, quos citat, & sequitur Camillus Borell.*in sum.decis.tit.*43. *de foro compet.num.*34. & 35. quibus ego addo Villadiegum *in instit.Polit.cap.*5.§.20.*num.*66. vbi sic asserit, agens de iudice sæculari, [Puede quittar à los Clerigos las armas desensiuas, aunque sean las permetidas à los legos, sin que pueda ex Iuez Eclesiastico apremiar al segar que las buelua, y restituya y concurriendo con el traer armas alguna culpa, puede ser preso para remitirle à su Iuez, y aun condenarle en las penas pecuniarias, que disponen las leyes, & *in num.*86. sic ait, Y lo mismo si le hallare caçando ò pescando en lugar, ò tiempo vedado, quitandoles lo perros, y armandyos, y las armas, y condenarlos en las penas de la ley: y los perdigones que hallare en sus casas quitarselos, auerigando primero que los tengan para caçar, porque puede ser que los tenga para recreacion del canto. Et tandem *in n.* 90. ita ait: Y si vsasse de peso, ò medidas falsas en el trigo, ò mercadurias que vendiesse, puede ser castigado por el Iuez seglar en las penas pecuniarias.]

Sup. hoc & seq. vsque vers. Y si vsasse. huius § inf. in Resol. 116. per totã, & pro parte in Resol. 117. 118. & 119.

2. Sed hæc omnia sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, vt tenent DD. quos citani *in tract.*2.*p.*1. *resol.*7. 71. & 76. quibus nunc addo Tannerum *in p.*2. *D.Thoma, disp.*3.*quæst.*6.*dub.*2. *n.*26. Malderum etiam *in part.*2. *D.Thoma, q.*96.*art.*5.§. *de Ecclesiasticis.* Becanum *in summa Theol.tom.*1.*tract.*3.*cap.*6.*q.*11.*num.*2. & ratio est clara, quia infligere pœnam impositam à lege etiamsi sit pecuniaria, est actus iurisdictionis; sed laicus nullo pacto potest exercere iurisdictionem in Clericos. Ergo, &c.

Supr. hoc in Ref. vlt. not. seq. & in alia eius not. primæ.

Quæ hic sunt supra Ref. 90. 96. & 98. & in aliis earum primarũ annotationũ.

3. Hinc infertur contra Naldum *in summa ver. Clericus.num.*23. Menochium *tom.*8.*cons.*800.*num.*56. Salzedum *in addit. ad pract.crim.Diaz. c.*66. §.*quamuis ab hac*, & alios; quòd si minister laicus auferret annonam, quia Clericus contra legem latam asportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Ecclesiasticam; talis enim actio habet rationem pœnæ, & re vera pœna est, quam laicus in Clericum exemptum exercere minimè potest. Ergo, &c. vide me ipsum *in resol.*15. *tract.*2.*part.*1.*de immun.eccles.*

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis eius primæ not.

RESOL. CII.

An iudex laicus possit procedere contra animalia, & pecora Clericorum, & Religiosorum, quæ in alienis pascuis reperta fuerunt? Ex part.1.tract.2.Ref.81. aliàs 80.

§. 1. HAnc quæstionem tractans, inter multos, Gutt. *Pract.qq.lib.*1.*q.*4.*n.*2. & Ceual.*in tr.de cognit.per viam viol.p.*2.*q.*11.*n.*44. & distinguunt; nam aut Iudex sæcularis procedit contra personã Clericorum, & Religiosorum, pro executione pœnæ statuti, & ordinationis, vel contra ipsa pecora, quæ fuerunt reperta in pascuis alienis, & prohibitis. In primo casu non potest: secùs autem in secundo, quando, scilicet, procedit contra pecora. Et ita fuisse decisum in Regali Cancellaria Pinciana, & esse de stylo Curiarum sæcularium, testantur. Idem etiam docet Heuia *in Cur.Philipp.*3.§.17.*n.*13.

Sup. hoc in Ref. seq. & sup. in Ref. 97. cursim in §. Nota. & inf. in Ref. 270. §. vlt.

2. Sed ego circa præsentem distinctionem semper magnam habui difficultatem, & nouissimè illam improbat Barbosa *in collect. tom.*1.*lib.*1.*tit.*2.*c.*10.*n.*6. vbi sic ait: [Status laicorum, pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduersùs eos quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus,

vel in pastibus vetitis fuerunt inuenta, non ligant Clericos, & Ecclesiasticas personas: quia indictinctè sæcularibus prohibetur, Clericos distringere, aut condemnare, *c.2.de for.comp.* tum, quia causa, quamuis sua natura merè temporalis sit ratione personæ Clerici, contra quem mouetur, manet Ecclesiastica, quidquid contrarium resoluant aliqui. Idque suadere conantur ex eo: quia, quando onus impositum est rei potest sæcularis iubere, vt executio fiat in re, quæ in suo territorio, & iurisdictione est, non hàbito respectu, an persona, cuius res est pertineat ad suum forum, vel iurisdictionem. Confirmatur hæc ratio: quia hoc pacto persona Clerici non condemnatur à Iudice sæculari, nec eius statuto ligatur: quia in personam Clerici nulla dirigitur executio; sed onus reale rei impositum à Clerico exigitur, sicut aliud quodcunque tributum reale. Sed ratio hæc non conuincit, omninò oporteat sententiam ferri, & condemnationem pœnarum fieri in personam: quia animalia minimè sunt capacia, quòd conueniantur, vel condemnentur, *arg.cap.2.* vbi rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit. *hoc tit.c.mulier.vers. quæritur.15.q.5.*ibi: *Nec vllo modo capax legis sit.* Bonus text. *in l.1. post princ. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.* ergo fundamentum prædictum contrariæ opinionis secundùm iuris rigorem; stare non potest.] Ita Barbosa, licèt vt *suprà* diximus contrariam sententiam multi doceant.

RESOL. CIII.

An si animalia Clericorum inferant damnum, possint per iudicem sæcularem capi, & damnum factum exigi? Ex part. 4.tract.1.Res.72.

§.1. AFfirmatiuè respondet Pereira *de manu Regia part.2.cap.39.num.*8.9.*&* 11. vbi in tali casu docet contra Clericorum animalia plenam fidem facere ministros sæculares, quibus illud officium incumbit, & mordicus hanc sententiam tuentur vt plurimum Iurisconsulti.

Quæ hic est Res. antecedens, & supra in Res. 97. cursim in §. penult. & infra in Resolut. 270. §. vlt.

2. Sed ego in *1.part.tract.2.resolut.*80. multum de hac sententia dubitaui, & nunc illam absolutè reprobo cum Sanchez *in opusc. tom.2. lib.3. cap. vnic. dub. 31. num.2.* vbi mordicus docet negatiuam sententiam, quia iudex sæcularis non potest procedere neque contra personam Clerici, neque contra res Clerici, quia bona accessoria sunt personæ, & pro hac sententia citat Gregorium Lopez *part.7. tit.15. leg.24. verb. el ganado.* vbi dicit Clericos per suum iudicem Ecclesiasticum damnandos esse, quando eorum animalia damnificant; & Castillo *in leg.70.Tauri, num.*18. dicit, quòd Clerici in his casibus si contraueniant puniuntur pœnis statutis per iudicem Ecclesiasticum, & ideo ab hac sententia non puto recedendum.

RESOL. CIV.

An Notarius effectus Clericus sit puniendus à iudice laico pro falsitate, quando erat laicus?
Sed difficultas est, quid faciendum, si talis Clericus conficeret acta, & instrumenta? Ex part. 4. tract.1. Res.84.

§.1. NEgatiuè respondeo cum Mastril. *in dec.*159. quem citat & sequitur Guazzinus *de defens. reorum tom.1. defens.20. cap.9. num.1.* & Carolus de Grassis *de effectib. Cleric. effect.8. num.*15. vbi firmat fuisse decisum, Notarium effectum Clericum non posse cognosci à iudice laico pro falsitate commissa tempore, quod erat laicus; sed difficultas est, quid faciendum, si talis Clericus conficeret acta & instrumenta? Mastrillus *loc.cit.* respondet ei trinam monitionem faciendam esse vt abstineat; verùm de hoc, & meritò, dubitat Io. Dominicus Tassone *in pragmat. de antifato verb.9. obser.3. num.*12. quia Clerici sunt penitus exempti à iurisdictione laicali, ideo in tali casu contra Mastrillum dicendum esse puto, quòd iudex laicus requirere debet Episcopum, vt eum à tali exercitio prohibeat.

RESOL. CV.

An instrumentum incussari possit coram iudice laico contra debitorem, qui post obligationem Clericus effectus est? Ex part.4.tract.1.Res.23.

§.1. IN tali casu respondet Franchus *decis.*656. procedendum esse contra Clericum quoad bona, secus autem quoad personam. Ratio est, quia iudex sæcularis est competens in actione reali inter laicum actorem, & Clericum conuentum, & ita etiam tenet Fabius de Anna, *lib.2.consil.*140.*num.*2. qui citat Socinum, Surdum, & alios.

2. Verùm contrariam sententiam prorsus tenendam esse puto. Dico igitur, quòd si Clericus se obligasset per publicum instrumentum guarentigiatum tempore quo erat laicus, si postea efficiatur Clericus, pro exequutione ipsius instrumenti non potest conueniri coram iudice laico, sed conueniendus est coram Ecclesiastico, & ita ex multis docet Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effect. 1. n.*1251. Genuensis *in praxi c.16. num.2.* quibus adde nouissimè Antonium de Marinis *resolut. quotidianar. cap.*189. *num.*8. vbi testatur ita fuisse decisum in sacro Consilio Neapolitano *anno* 1625. & subdit hæc verba. Hæc decisio quamuis contra clientem, mihi, meliùs demum re considerata, admodum placuit, tanquam fauens Ecclesiæ libertati, iurique magis consona, & tuta, ita vt ampliùs ab ea non recederem; & licèt Doctores *suprà* per me relati oppositum firmauerint, nulla eis hac in re adhibenda fides, cùm eorum opinio nullo nitatur fundamento, ac proinde eam penitus abolendam esse arbitramur. Hæc ille.

RESOL. CVI.

An si quis effectus Clericus postquam lis contra eum coram iudice sæculari mota est, possit apponere declinatoriam pro remissione ad iudicem Ecclesiasticum? Ex part.4.tract.1.Resol.58.

§.1. NEgatiuam sententiam docet noster D. Carolus de Grassis *tract. de effect. Cleric. effect.1. n.*1239. vbi sic ait: Quando quis efficitur Clericus post ceptam causam coram iudice sæculari, non impedit quin causa priùs inchoata prosequatur coram eodem iudice, & citat pro hac sententia plures Doctores, quibus adde Surdum *decis.*110.*n.*3. Riccium *part.4.decis.*218.*n.*3. & Squillantem *de priuileg. Cler. cap.7.dub.3.n.*59. qui malè pro hac sententia me citat. Verùm contrariam opinionem, vt nimirum Clericus effectus post litem contra ipsum in foro sæculari motam statim à iudicis sæcularis iurisdictione eximatur, tam in causa ciuili, quàm in criminali, firmauit Genuensis *in praxi cap.*8. *num.*5. & nouissimè hanc sententiam docet etiam Antonius de Marinis *in quotidian.* Sup. hoc supra in Res. 80.§.vlt.

*tidian.resol.c.54. num.*8. & tationem adducunt; nam si confugiens ad Ecclesiam post delictum animo magistratum sæcularem frandendi, Ecclesiastica gaudet immunitate, quamuis sit laicus, & ad tempus in ea moretur, multo magis gaudere debet, qui personam eiu, per Ordinum susceptionem Deo consecrat, vt illi perpetuò famuletur.

Sup. contento in hoc §. latè supra in Ref. 81. & in aliis eius not.

2. Notandum est tamen, quòd si aliqui stare vellent in ptima opinione, illam multis modis limitat Catolus de Grassis *vbi suprà*, & Autouius de Matinis rectè asserit ptocedese, quousque lis pet seotentiã terminetur: vbi autem post senteotiæ prolationem de exeqoutione veoit tractandum, illis concernentia sunt ad Iudicem Ecclesiasticum remittenda, neque in hoc aliter sentiendum est.

RESOL. CVII.

An laicus relegatus per certum tempus, infra quod efficitur Clericus, & rumpit exilium, sit à iudice laico pro dicta fractura cognoscendus?

Et an siquis fuerit bannitus tempore, quo erat laicus, & banno durante efficitur Clericus, vtique liberetur à iurisdictione laicali? Ex part. 4. tractat. 1. Resolut. 22.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 2. cursim ante medium.

§. 1. NEgatiuè respondeo, sed boc ad iudicem Ecclesiasticom spectat, quia agitut de uouo delicto facto in statu, quo delinquens effectus est exemptus, & ita tenent Doctores, quos citat & sequitur Antonius de Marinis *res. quotidia.* 189. *n.* 2. Riccius *part. 3. decis.* 302. & Squillante *de priuil. Cleric. cap.* 7. *dub. 3. num.* 107. qui etiam addit quòd si quis fuerit bannitus tempote quo erat laicus, & banno durante efficitut Clericus, quòd vtique liberabitur à iurisdictione laicali. Vide Franchum *decisione* 209. & 384.

RESOL. CVIII.

An Clericus relegatus à iudice Ecclesiastico, si durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem, possit pro dicta fractura à iudice Ecclesiastico puniri, & duplicari pœna?

Et quid è contra?

Idem dicendum est, si Clericus committat delictum tempore Clericatus, & post delictum ducat vxorem? Ex part. 1. tract. 2. Res. 119. aliàs 118.

§. 1. HAnc quæstionem tangit breuiter doctus Iurisconsultus Barbosa *in Remiss. ad ordinat. Regn. Lusitan. lib. 5. tit.* 139. *num.* 153. & negatiuam sententiam tenuit Vincentius de Franchis *in decis.* 395.

Supr. hoc in Ref. prætenta.

2. Sed mihi sententia affirmatiua summoperè placet, in quam videtut inclinare Barbosa, & absolutè tenet Episcopus Genuensis *in praxi Archiepisc. Neapol. cap.* 8. *num.* 3. qui testatur de obseruantia illius Curiæ, & adducit multos canones, & rationes: qui etiam *in n.* 2. optimè etiam docuit, quòd Clericus, qui dom esset laicus, fuit relegatus à Iudice laico, & pendente relegatione, assumpsit clericatum non potest puniri à Iodice laico de fractura prædicta; sed ab Ecclesiastico puniendus est. Idem dicendum erit, si Clericus committat delictum tempore clericatus, & post delictum ducat vxorem: nam adhuc erit puniendus à Iudice Ecclesiastico. Hæc omnia Genuensis, & post illum Madius *in tract. de sacram. Ordin. cap.* 13. *num.* 44.

Sup. hoc vlt. latè infra in Ref. 147. §. 1. & 2. & in aliis eius primæ not.

RESOL. CIX.

An iudex laicus possit punire Clericos, qui sine habitu, & tonsura immiscent se in delictis grauissimis?

Et notatur, quod ad priuandum Clericum priuilegio fori, ad hoc vt dicatur se in enormitatibus immiscere, requiruntur aliqua, quæ in calce huius Resolutionis explanantur. Ex part. 2. tract. 2. Res. 24. aliàs 23.

Pro contentis in hac Ref. infra in Ref. 121. & in Ref. 162. §. His suppositis in fine, vsque ad §. Ad priuilegium. & signanter in Ref. 328. & supra in Resol. 65 §. 2. & in tom. 5. tr. 1. Ref. 6. ex lata eius doctrina signanter in §. Tertio.

§. 1. AFfirmatiuè tespondent aliqui Iutisconsulti: putant enim Clericum facinorosom, qui dimisso habitu clericali immiscet se enormitatibus, foti ptiuilegium amittere, & conueniri, & puniri posse pet Iudicem sæcularem. Ita inter multos docet Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p. 3. n.* 30. Riccius *in praxi, tom. 2. resol.* 172. *n.* 2. Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n.* 95. vbi sic ait: [Si el Clerigo, dexado el habito, y tonsura cletical por vn año, ò mas, cometiesse delitos enotmes, y crueles, como seriau homicidios, hurtos, sacrilegios, adulterios, falsos testimonios, ò violencias publicas, y se mezclasse en otras torpedades detestables, y perseuerasse en ellas viuiendo suelto; y dissolutamente, entonces el Clerigo: ora sea en ordenes menores constituido, ora en mayores, pierde el priuilegio de canon, y del fuero: y podrá el corregidor, sin encorrir en escomunication, y sin que proceda à mouestacion, secrestar le sus bienes, prenderle, y atormentale, y sin degradacion castigarle en pena de muerte.] Ita ille, qui *in Gloss. lit. B*, adducit plures Doctores ita sentientes, & præcipuè Alex. de Neuo, *cons.* 59. Verum est; quòd postea *in n.* 96. limitat hanc sententiam, quando delictum commissum adeò esset reipublicæ perniciosum, vt pium sit illud punire.

2. Sed hæc sententia, quoad Clericos in sacris constitutos, est prorsus exterminanda à Tribunalibus, & contra Bobadillam instant ferè omnes Doctores, & Theologi. Ideò dicendum est, supradictum Clericũ non posse à iudice sæculari puniri, nisi antea præcesserit trina monitio; aliàs à suo iudice Ecclesiastico est puniendus, etiamsi perpetrasset quomodolibet atrocissimum delictum. Et ita docet Ceuallos *tr. de cognitione per viam violentiæ, p. 1. q. 76. num. 6. & seq.* qui citat plurimos Iurisconsultos. Idem docet Belletus *in disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 7. num.* 3. & alij penes ipsum. Ex nostris hanc sententiam aduersùs Bobadillam defendit Megala *3. part. lib. 3. c. 11. quæst. 1. n.* 31. & 32. Ex Societate Iesu Filliucius *tom. 1. tr. 16. c. 11. num.* 314. cum aliis. Et ratio desumitur *ex cap. inaudientia. 25. de sent. excommun.* ibi, [Huiusmodi Clerici, si à Prælato tertiò commoniti militaria noluerint arma deponere, de priuilegio Clericorum subsidium aliquod habere non possint.] Et *in cap. fin. de vit. honest. Cler.* sic habetur: [Mandamus, quatenus, si tales tertiò à te commoniti, ab huiusmodi non resipuerint sed prætermissis diuinis officiis, negotiationibus institerint supradictis; cùm eo facto priuilegium abiiciant clericale.] Ex quibus clarè apparet, Clericum, ante trinam monitionem non esse priuandum priuilegio fori, nec Curiæ sæculari tradendum. Et hanc sententiam præter DD. citatos tenet amicus heu! quondam noster, D. Carolus de Grassis *de effect. cler. eff. 1. n.* 891. Martha. *de iurisd. p. 4. cent. 2. cas.* 135. Barbosa *in collect. tom. 1. lib. 5. tit. 39. c. 25. n.* 2. Ambrosinus *de immun. Ecc. c. 17. n.* 16. Bonac. *de legib. dist. 10. q. 2. p. 1. §. 4. n.* 6. & alij penes ipsos. Nec obstat *c. perpendimus, de sent. excomm.* nam ibi Summus Pontifex, vt communiter tenent Doctores, non agit de priuilegio fori, sed de priuilegio canonis, vt notat Conincħ *de Sacr. disp. 14. dub. 15. n.* 160. Bonacina, Ambrosinus, Barbosa,

Supr. hoc in Ref. 1. not. prætentæ, §. vlt. & in Ref. 2. §. Atqui & in Ref. 3. §. 4. paulo post initiũ, vers. Nam si. & in §. 8. & in §. vltim. notæ præcitæ.

Barbosa, & alij penes ipsos. Nec obstat etiam aduersùs nostram principalem conclusionem, quòd Decian. *lib. 2. cons. 8 2. num. 9.* afferat Bullam Pauli III. anno 1541. qua conceditur licentia Iudicibus sæcularibus, procedendi contra Clericos in atrocissimis delictis: nam respondeo cum Cenallos *tract. de cognitione per viam violentia. p. 2. q. 102. n. 4.* dictam Bullam non extare. Notandum est etiam, quòd ad priuandum Clericum priuilegio fori, ad hoc, vt dicatur se in enormitatibus immiscere, requiritur primò, vt incedat sine habitu, & tonsura. Secundò, non sufficit vnum delictum; sed plura requiruntur. Tertiò, necesse est, vt in enormitatibus comprehendatur: comprehensus autem dicitur, si in flagranti fuerit captus; vel si ipse, antequàm opponat de priuilegio clericali, delictum fateatur, seu de eo sit legitimè conuictus; vel, si crimen sit adeò notorium de facto, vt nullus sit inficiationi locus. Et ita docet doctus Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 9. cap. 1. num. 2. 3. & 4.* quæ sunt valdè notanda. Vide etiã eundē Barbosam *ibid. tit. 33. c. 27. per tot.* Sed de hac quæstione vide *infra in Resol. seqq.*

Infra in Resolutionibus quæ hic sunt, 131. 561. &c.

RESOL. CX.

An sint aliqui casus, in quibus Principes sæculares possint pœnis coercere Clericos?

Et an si Papa faceret aliqua mandata in destructionem Ecclesiæ, possit Princeps sæcularis facto, & vi resistere illis, & impedire executionem talium mandatorum? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 7.

Circa hoc lege doctrinam Res. seq. & aliarum eius annotationum, & in aliis multis Ref. huius tract. signãter vide Res. 24. & 25. & alios earum annotationum & ex Res. 92. Ad id.

§. 1. Affirmatiuè respondet ex Victoria, & Soto Antonius Fernandez *in exam. Theol. mor. p. 2. c. 6. §. 1. n. 4.* & Ludouicus Molina *de iust. & iure, tom. 1. tract. 2. disput. 31. num. 10.* vbi sic asserit: [Obseruant Victoria, & Sotus, si Clericorum libertas in manifestam cederet sæcularis reipublicæ perniciem, Clericis impunè vacantibus in laicorum cædes, Summique Pontifices admoniti adhibere, nollent remedium, posse equidem Principes sæculares suis subditis consulere, nihil immunitate, & priuilegio Clericorum impedienre. Ratio est: quoniam Respublica ciuilis est sibi ipsi sufficiens. Quocirca, quemadmodum propria authoritate potest se ipsam defendere, & seruare indemnem à quacunque Republica alia sæculari, sic etiam ab Ecclesiasticis. Meritò autem admonent, potestatem hanc esse apud Principem; non verò apud Indices, Magistratus, & idcircò nefas illis esse propria authoritate agere contra Ecclesiæ libertatem, aut Clericos capiendo, vel malefactores extrahendo de Ecclesiis, vel aliqua alia ratione leges transgrediendo; tametsi vim vi repellendo cū moderamine inculpatæ tutelæ suos ab Ecclesiasticis tutari, ac defendere possint.] Ita Molina, & Gulielmus Benedictus *in c. Raynutius. ver. vxorem, num. 454.* Aufrerius *de potest. sæcul. super Eccl. personas, reg. 2.* Nauarrus *in c. cum contingat, de rescript. remed. 1. ver. 1.* Simanchas *de cath. instit. cap. 42. num. 32.* Sed meritò aduertit Salas *de leg. quæst. 94. tract. 14. disp. 14. sect. 9. num. 111.* quòd casus isti sunt metaphysici, & moraliter contingere non possunt: quia Clerici, & Episcopi non habent tantam potestatem in Rempublicam: sicut & alios casus, quem ponit Victoria *in relect. de potest. Papa*, metaphysicus etiam videtur, vbi asserit, quòd si Papa faceret aliqua mandata in destructionem Ecclesiæ, posset Princeps sæcularis facto, & vi resistere illis, & impedire executionem talium mandatorum, Ita Victoria. Sed certè modum excessisse aliqua ex parte videtur, vt contra illum notauit Azor. *p. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. 5.*

Sup. hoc supra vide Res. 24. & 6. Verum. Res. 25. & ex Res. 92. §. Ad id.

RESOL. CXI.

An iudex sæcularis possit capere Ecclesiasticos, & Religiosos impedientes, & resistentes iurisdictioni laicali, nec non illos punire pœna pecuniaria? Ex part. 4. tr. 1. Res. 79.

§. 1. Affirmatiuè respondet Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 84.* vbi sic ait. [Si algun Clerigo ò Religioso impediesse la Iurisdicion seglar, ò la resistiesse, quitando a los ministros de Iustiçia que no prendan a alguno, o forçando para que suelten al preso en los dichos casos podra el corregidor y sus ministros prender a los Clerigos, o Religiosos para remitirlos a los Iuezes, y podra tambien mulctarlos en penas pecuniarias en sus bienes.] Ita ille, & post illum Villadiego *polit. cap. 5. num. 77.*

2. Sed quoad capturam existimat Megalius *in 3. part. lib. 3. cap. 21. num. 23.* hoc procedere quando aliàs laicam iurisdictionem defendere non possent, tunc enim hoc liceret ratione iustæ defensionis: sed extra hunc casum, illam nullo modo licitam esse putat, cùm prohibeatur expressè in Bulla Cœnæ; sed de hoc alibi à nobis actum est. Quoad punitionem verò nullo modo hoc procedere posse docet, nam quo iure laici possunt punire Clericos, etiamsi pœna sit pecuniaria, & in bonis, cùm eorum bona gaudeant, vt sæpiùs dictum est, priuilegio personæ. Et ita hanc sententiam docet Sanchez *in consil. tom. 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 21. num. 2.* vbi firmat iudicem sæcularem non posse procedere non solùm contra personam, sed nec etiam contra res Clerici, quia bona accessoria sunt personæ, vnde *dub. 21. num. 11.* damnat iudices laicos punientes Clericos delinquentes in officio sæculari pœna pecuniaria. Adde quòd similes pœnæ sæpiùs applicantur fisco saltem pro aliqua parte, & quando pœna pecuniaria est fisco applicanda, causa dicitur criminalis, iuxta glossam *in l. 3. ff. de sepul. viol.* & *ibi* Bartolus. Sed per Bullam Cœnæ nullo modo possunt laici causam criminalem Ecclesiasticorum cognoscere: ergo, &c. Ex his apparet, non esse audiendos aliquos Iurisconsultos asserentes in multis casibus Clericos à iudice laico posse puniri in bonis, & pœna pecuniaria. nam, vt sæpiùs dictum est, si persona Clerici est exempta, erunt exempta eius bona, & sicut importat iurisdictionem punire Clericos in persona, sic etiam importat iurisdictionem illos punire pœna pecuniaria. Vnde malè asseruit idem Bobadilla *vbi suprà num. 243.* Ecclesiasticum delinquentem in iudicio sæculari, ab eodem iudice puniri posse pœna pecuniaria, & in bonis, & ita optimè illum reprobat Megalius *loco cit. num. 38.*

Pro hac capitura in Res. seq. & infra in Res. 114. 115. & sup. in Res. 25. §. Sed dices.

Sæpius in Res. quæ hic est supra 68. §. vlt. & in aliis eius annot.

Sup. hoc fãculari pra in Res. 68. & 69. & lege alios §§. positos in annot. 5. Res. rbulus annot.

Sup. hoc supra in Res. 66. & 67. & infra Res. 168. §. Vnde

RESOL. CXII.

An in aliquo casu Clericus possit capi à ministro laici? Et notatur iudicem laicum non posse detinere Clericum, de quo supra, captum in suis carceribus per spatium viginti horarum, si breuiori tempore possint illum iudici Ecclesiastico remittere? Ex part. 8. tract. 1. Res. 22.

§. 1. Vt si v. g. in flagranti delicto fuerit inuentus, vel si probabiliter præsumatur ad delinquendum incedere, vel etiam post delictum commissum ad est præsentandi illum Prælato Ecclesiastico. Et affirmatiuè respondet Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. c. 34. n. 15.* Scaccia *de iudic. lib. 1. cap. 11. num. 9.*

Sup. hoc in Res. præcerita, & in aliis eius primæ annot.

num. 9. Farinacius *q.* 7. *n.* 122. Clarus *in pract. q.* 28. *n.* 9. & alij. Et hoc non titulo iurisdictionis, vt constat ex *cap. cùm non ab homine, de iudic. & cap. si verò, de sent. excomm. & cap. si Clericus, de foro compet.* Sed ex tacita voluntate Prælatorum, vel quia tunc à iure censetur cuilibet data talis potestas, ex *l. raptoris, C. de Episc. & Cler.*

2. Sed hæc doctrina ita absolutè prolata mihi non placet, sed illam approbo concurrentibus tribus conditionibus. Prima, vt præsumatur fuga, nisi Clericus tunc capiatur. Secunda, vt non potuerit à proprio Prælato impetrari mandatum. Tertia, vt statim iudici proprio remittatur, videlicet infra spatium viginti horarum, & ita docet Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *in disp. vnic. punct.* 6. *num.* 14. qui tamen existimat iudicem laicum non posse detinere Clericum de quo suprà, captum in suis carceribus per spatium viginti horarum, si breuiori tempore posset illum Ecclesiastico Prælato remittere, quia aliàs neque Superior Ecclesiasticus præsumitur consentire, neque sæcularis iudex causam habebit Clericum detinendi. ergo, &c.

Sup. hoc in Ref. not. seq.
Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. ad medium, & infra in Ref. 515. §. vlt. & in tom. 7. tr. 7. Ref. 19. §. Sed omnia. ante mediũ.

RESOL. CXIII.

An iudex laicus possit in aliquibus casibus capere Clericum, & detinere in carceribus vltra viginti horas?

Imo, neque eo tempore detinere eum possit, si breuiori illum iudici Ecclesiastico remittere posset?

Et in casibus concessis, si laicus officialis capiens Clericum non præsentet statim suo iudici, an incidat in excommunicationem, &c? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 85.

Sup. hoc infra in Ref. 515. §. 2. cursim in fine, & in aliis annot. vlt. dictæ Ref.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Villadiego *in polit. cas.* 5. *num.* 60. [Si fuesse el delicto tan graue, o escandaloso, que conuiniese dar cuenta al Consejo ò al Rey que entonçes es arbitrario el tiempo que el deue detener conforme a la calidad del negocio y circunstancias del.] Ita ille, & ante illum Garsias *de Hispan. nobilit. glos.* 9. *num.* 39.

2. Sed, vt verum fatear, res ista est periculosa, quia delictum graue & scandalosum non præbet authoritatem iudicibus laicis detinendi Clericos carceratos vltra tempus quo de iure in aliquibus tantùm casibus detinere possunt, & ideo Bellettus *in disquis. Cler. part.* 1. *tit.* 3. §. 11. *num.* 2. Laurentius Ofórius *en sa Pina de Rosas lib.* 4. §. 3. & Naldus *in summ. ver. Bulla Cœnæ num.* 58. & Guazzinus *de defensionibus reorum tom.* 1. *lib.* 1. *defens.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. notant, quòd laicus in casibus, in quibus potest capere Clericum, non potest ipsum in carceribus retinere vltra viginti horas, & ita etiam tradit glossa *in l. capite, & ibi* Bartolus, *de adult.* Panormitanus *in cap. cùm non ab homine, n.* 11. *de iudicijs.* & hanc esse communem opinionem testatur Farinacius *quæst.* 8. *num.* 118. Vnde Carolus de Grassis *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 557. & Scaccia *de iudic. Can. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 14. asserunt quòd in casibus concessis, si laicus officialis capiens Clericum non præsentet statim suo iudici, incidit in excommunicationem, & Campanili *in diuer. iur. can. rubr.* 4. *num.* 26. & Barbosa *in collecta. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 39. *cap.* 35. *num.* 5. *in fine*, docent laicos in casibus, quibus possunt capere Clericos, debere illos statim iudicibus Ecclesiasticis consignare, nec ad id faciendum concedunt spatium viginti horarum, ex rationibus, quas ipsi adducunt, vnde, vt dixi, negotium videtur periculosum; attendant ergo ministri laicalis iurisdictionis in casibus contingentibus quid faciant, & aduersùs illos vide omnino Guazzinum *vbi suprà*, & nouissimè doctum Castrum Palaum *in opere morali tom.* 2. *disp. vnica, punct.* 6. *num.* 14. vbi absolutè docet in casibus permissis non posse iudicem laicum detinere Clericum in suis carceribus vltra viginti horas, imò docet neque eo tempore detinere posse, si breuiori potest illum iudici Ecclesiastico remittere.

Sup. hoc siquis capit Clericum, & retinet ex iusta causa, qua pœna puniendus sit, lege infra in tr. 7. Ref. 64. §. 1. à lin. 5.
Sup. hoc ex sequentibus in hoc §. in Ref. not. 1. huius Ref. in eius §. vlt. & in Ref. præterita §. vlt. post medium, & in tom. 7. tr. 7. Ref. 19. §. Sed omnia. ante mediũ, à vers. Et quidem.

RESOL. CXIV.

An iudex laicus, & eius minister possit capere personam Ecclesiasticam in flagranti crimine, & ducere illam sine iniuria ad suum Ecclesiasticum Superiorem? Ex part. 1. tr. 2. Ref. 11. aliàs 10.

§. 1. Negatiuè respondet Megala *in p.* 3. *cap.* 11. *n.* 7. Marth. *de iurisdict. p.* 4. *cent.* 1. *cas.* 42. *n.* 17. & Soula *in Bulla Cœnæ, cap.* 16. *disp.* 82. *num.* 8. cum aliis. Et ratio est: quia non est textus in iure canonico, qui declaret, posse laicum Iudicem in hoc casu Clericum comprehendere, etiam vt ad Prælatum suum ducat, nisi de ipsius Prælati licentia, & in contrarium sunt iura absolutè prohibentia, ne Clericus à laico Iudice comprehendatur: ergo, &c.

Sup. hoc supra in Ref. 25. §. Sed dicet, & in Ref. 112. §. 1. & seq. & in Ref. 112. & infra in Ref. seq.

2. Sed non desunt Doctores, qui contrarium asserant: & hi sunt, Peregrinus *de immun. Eccl. cap.* 16. *num.* 37. Gomez *var. tom.* 3. *cap.* 4. *num.* 3. Auendaños *de exequ. mand. part.* 1. *cap.* 22. *num.* 2. Olibanus *de iure fisci, cap.* 14. *num.* 104. Borrellus *de præst. Regis Cathol. cap.* 71. *num.* 185. Duardus ex nostris *in Bulla Cœnæ, lib.* 9. *can.* 19. *q.* 7. *num.* 2. Cenedo *in qq. can. quæst.* 4. *num.* 14. Ortiz *in summ. cap.* 4. *num.* 9. Pereira *in tract. de manu regia, cap.* 10. *num.* 6. Salgado *de protect. regia, tom.* 2. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 13. Bonacina *de legib. disp.* 10. *quæst.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 12. Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommun.* 19. *fol. mihi* 955. Graffiis *in decis. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 152. Nauarrus *in Manual. cap.* 17. *num.* 83. Bellettus *in disquis. cler. part.* 1. *titul.* 3. §. 11. *num.* 1. qui pro hac sententia citat Felinum, Decium, Ioan. Andream, Baldum, Clarum, & alios. Vide etiam Homobonum *de Exam. Eccl. part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 4. *q.* 4. *suppos.* 3. & Piasetium *in praxi Epis. p.* 2. *cap.* 4. *art.* 5. *num.* 13.

3. At ego amplector hanc sententiam in casibus, & cum limitationibus, quas adducit Campanili *in diuers. iur. rubr.* 4. *num.* 26. & nouissimè Barbosa *in suis collectan. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 39. *c.* 35. *num.* 5. *in fin.*

RESOL. CXV.

Quid sentiendum, si non in flagranti crimine, sed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu Clericus inuentus sit, an in tali casu Clericus comprehendi possit?

Et an iudex sæcularis iure defensionis suæ, aut alterius innocentis, licitè comprehendat Clericum non solùm in actuali aggressione crimine patrando, præueniendo illud, sed etiam in crimine patrato, ne fugiat, vt præsentetur suo Superiori?

Et an iudices laici possint detinere Clericum in suis carceribus spatium 20. horarum?

Imo si cùm possint incontinenti non tradant Clericum iudici Ecclesiastico, an incidant in excommunicationem? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 12. aliàs 11.

§. 1. Non posse etiam in tali casu Clericum comprehendi, putat Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 7. Et ratio est validissima: quia in Bulla Cœnæ excom-

municantur

municantur Magiſtratus, & quomodolibet ſe interponentes circa capturam Clericorum, niſi hoc faciant cum expreſſa licentia Sedis apoſtolicæ: & cùm natura exceptionis ſit firmare regulam in omnibus alus caſibus non exceptis: ergo capientes Clericos ſine tali expreſſa licentia, ſupradicta cenſura inuoluuntur. Et dictam licentiam accedere dicas, quando fit cum licentia proprij Prælati, vt idem Megala docet.

2. Sed his non obſtantibus, multi Doctores contrariam ſententiam probant, vt Bellettus *in diſquiſ. cler. part. 1. tit. 2. §. 2. num. 37. & tit. 3. §. 11. num. 1.* Genuenſis *in praxi, cap. 27. num. 8.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 18. num. 50.* Et ex Theologis docet hoc etiam Souſa *in Bulla Cœn. cap. 16. diſp. 82. num. 9.* vbi ſic ait: [Non condemnatem comprehendentem Eccleſiaſticum noctu cum armis prohibitis, & præſertim mutato habitu; eò quòd Iudex in tali caſu vtilitati, ac tranquilitati Reipublicæ conſulit: plus enim poteſt Reſpublica, quàm quælibet particularis perſona: cùm ego particularis perſona poſſit in flagranti delicto defendere innocentem, poteſt illud idem & Reſpublica, etiam præuideodu, & anticipando tumultus, & occaſiones, quibus ipſa perturbari poteſt.] Ita Souſa, & ex eademmet Dominicanorum familia Pater Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p. 1. pracept. 8. q. 3. art. 1. dub. 3. concl. 3.* vbi ſic ſic aſſerit: [Iudex ſæcularis iure defenſionis ſuæ, aut alterius innocentis, licite comprehendit Clericum, non ſolùm in actuali aggreſſione, & crimine patrando, præueniendo illud; ſed etiam in crimine patrato, ne fugiat, vt præſentetur ſuo Superiori; dum non excedat in hoc, impingendo pugnum nolenti ſe capi, & duci quietè, aut offerenti fideiuſſionem præſentandi ſe ſuo Prælato, niſi immanitas delicti, aut alia iuſta cauſa petat illum debere capi.] Sic ille. Idem etiam docet Bannez *in 2. 2. q. 67. art. 1. dub. 2. concl. 5.* & Lorca *in part. 2. tom. 2. tr. de legib. diſp. 25. membr. 4.* Aduerte tamen cum Megala, *vbi ſup. num. 10.* qui tandem probabilem vocat ſententiam huius, & ſuperioris reſolutionis, non poſſe Iudices laicos detinere Clericum, in ſuis carceribus vltra ſpatium viginti horarum.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius not.

Sup. hoc, & ſeqq. in hac Reſ. ſupra in Reſ. 112. §. vlt. poſt medium, & in Reſ. 113. & in tom. 7. tr. 7. Reſ. 19. §. Sed omnia. ante medium, à verſ. Et quidem.

3. At his non obſtantibus, Campanili *in diuerſ. iur. rubr. 4. num. 27.* non admittit hoc ſpatium viginti horarum; ſed putat, ſtatim Clericum recto tramite ad Iudicem Eccleſiaſticum deducendum eſſe. Et fuſiùs probat hanc ſententiam nouiſſimè Barboſa *in ſuis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 2. num. 7.* vbi docet, Iudicem laicum in excommunicationem incurrere, ſi cùm poſſit, in continenti non tradat Clericum Iudici Eccleſiaſtico.

RESOL. CXVI.

An miniſter laicalis poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis, & priuare abſque metu excommunicationis, & maxime tempore noctis?

Et an compelli poſſit à iudice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere?

Et an Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis birruario volenti eum capere?

Et an Clericus exercens prohibitam venationem, vel piſcationem poſſit ſpoliari à iudice ſæculari, vel ſuis miniſtris auibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 10. aliàs 9.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 101. §. 3. in principio.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Couarruuias *tract. qq. cap. 33. num. 7.* Azeuedus *tom. 1. lib. 1. tit. 3. leg. 9.* Butrellus *de praſtat. Reg. Cath. cap. 71. n. 45.* Duenn. *Reg. 15.* Plaza *de delictis, l. 1. c. 8. n. 9.* Ant. Gomez *in leg. 45. Taur. n. 48.* Iul. Clar. *in pract. crim. q. 36. n. 26. & q. 82. ſtat. 6. n. 1.* Cenedo *in collect. iur. can. p. 1. collect. 38. num. 17.* Morla *in empor. iur. par. 1. tit. 1. q. 16. num. 17.* Bobadill. *in Polit. t. 1. lib. 2. cap. 18. n. 71.* Ludouicus Mexia *in prag. taxa panis, conſ. 5. num. 58.* Io. Heuia *in Curia Philippica, part. 3. §. 3. num. 9.* Vbi aſſerunt, Clericum arma prohibita portantem, à miniſtris laicæ iuriſdictionis armis his expoliari poſſe, & priuari, abſque metu excommunicationis; & maximè tempore noctis, vt vult Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentia, part. 2. q. 54. num. 17.* Nec compelli poſſe à Iudice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere, cùm ita ſe habeat conſuetudo, & tacita Eccleſiaſticorum permiſſio.

verſ. puede. & infra late in tribus Reſ. hanc ſequentib.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ, & in eodem §. & verſ. & in fine huius Reſ.

2. Sed, quod magis mirum, non deſunt præſtantiſſimi Theologi, qui hanc ſententiam defendunt, vt Rodriquez *in ſumm. tom. 2. cap. 237. num. 13.* Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 1. pracep. 8. q. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3.* Bannez *in 2. 2. q. 67. art. 1. dub. 2. concl. 5.* Graffiis *in deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 158.* Coriolanus *in Bull. Cœn. excommun. 20. fol. mihi 956.* Ortiz *in ſumm. cap. 4. num. 9. & cap. 7. num. 1.* Petrus Lorca *in part. 2. tract. de legib. diſp. 25. membr. 4. fol. mihi 486.* & Vaſquez etiam *in part. 2. tom. 2. diſp. 167. cap. 4. n. 31.* qui duo vltimi aſſerunt, in tali caſu miniſtros regios, auferendo arma Clericis, non inducere pœnam legis, ſed efficere, vt lex ſeruetur, & impedire tranſgreſſionem legis. At falluntur viri docti: nam, vt benè obſeruat, contra Vaſquez, Salas *de legib. quaſt. 96. tract. 14. diſp. 14. ſect. 9. num. 106.* non ſpectat ad Iudices ſæculares, propria authoritate efficere, vt leges ciuiles à Clericis obſeruentur, cùm nullam in eos iuriſdictionem habeant. Ideò puto omninò dicendum, minimè poſſe miniſtros laicalis iuriſdictionis, Clericos armis prohibitis ſpoliare: quia Clerici ad obſeruanda ſtatuta laicorum ſunt cogendi per Iudicem Eccleſiaſticum; vnde non poterunt per laicum armis ſpoliari: tantùm ad obuiandum delictum, poterunt duci ad Epiſcopum, vt inferiùs dicendum eſt; & in Epiſcopi poteſtate erit diſpenſare de armis. Et ita docent Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *in ſuis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 2. num. 6. & tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. num. 4.* quibus ego addo Madium *tract. de ſacris Ordinib. cap. 14. num. 21.* Bonacinam *de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. num. 2.* Duardum *in Bull. Cœna. lib. 2. can. 12. quaſt. 11. num. 91.* Belletum *in diſquiſ. cler. p. 1. tit. 2. §. 1. num. 38.* Mattham *de iur. part. 4. cent. 1. caſ. 7. num. 20.* Megalam *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 20.* Genuenſem *in praxi, cap. 74. num. 6.* & Riccium *part. 3. deciſ. 299. per totam,* vbi quærit, an Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis birruario laico, volenti eum capere: & reſpondet affirmatiuè:

3. Ex his ſequitur, eſſe reiiciendos, Villalobos *in ſumma. tom. 2. tract. 10. difficul. 16. num. 2.* Ledeſmam *in ſumma. tom. 2. tract. 8. cap. 9. concluſ. 33.* Salſedum *addit. ad Diaz. cap. 68.* Morlam *in empor. iur. part. 1. tit. 1. q. 16. num. 36. & ſeq.* Cened. *in collect. iur. part. 1. collect. 37. num. 19.* aſſerentes, Clericum exercentem prohibitam venationem, vel piſcationem, poſſe ſpoliari à Iudice ſæculari, vel ſuis miniſtris, auibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis. Vide etiam, circa præſentem quæſtionem, Anguianum *tract. de leg. lib. 2. contr. 15. num. 31.* qui ex parte nobiſcum ſentit, aſſerens nullo pacto eſſe ſuſtinendam ſententiam illorum DD. aſſerentium, arma Clericorum poſſe per ſæculares Iudices capientibus adiudicari.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 101. §. 1. verſ. Y lo meſmo. & infra in Reſ ſeq. §. Vnde.

RESOL. CXVII.

Sup. hoc in principio huius Reſ. & in aliis eius prima not.

An miniſter laicus poſſit ſpoliare Clericũ armis prohibitis?

Et

Et an iudex laicus possit spoliare Clericum exercentem venationem, aut piscationem prohibitam, auibus, vel canibus, aut aliis instrumentis?

Et an minister laicalis possit tollere à Clericis vestes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis, vel auferre annonam à Clericis?

Et an iudex Ecclesiasticus teneatur punire Clericos pœnis statutis à lege laicorum? Ex part. 3. tract. 1. Ref.28.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in Ref. seq. §.2. & in Ref. 1. post seq. & supra in Ref. 101. §. 1. cursim in principio. vers. Puede.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docent Naldus *in summa ver. Clericus, num.* 23. Caballus *centur.* 1 *.cas.* 9 *.num.* 13. Ignatius Saltedo *in tract. crim. cap.* 66. *§. quamuis ab hac opinione.* Villadiego *in polit.* §.20 *.n.* 66. vide etiam Peguera *decis.* 56. *num.* 14. 15. *&* 17. Afflict. *in prælud. const. Neapol. q.* 7 *.num.* 2. Pereira *tr. de manu Regia in Concordatis Ioannis* 1 *.art.* 15. *num.* 118. & alios quos citaui *in tr.* 1 *.part.* 1 *.de immun. resol.* 9. & citat doctus Rodericus Acugna Archiepiscopus Bracharensis *in commen. ad Decretum Gratiani part.* 1 *.dist.* 31 *.cap.* 8 *.num.* 2.

2. Sed ibi meritò contrariam sententiam tenui, & nunc teneo cum Suarez *in defens. fidei lib.* 4 *.q.* 34 *.n.* 14. etiamsi armorum vsus tanquam Reipublicæ perniciosus, ita prohibitus sit, vt neque domi retinere concessum sit, quidquid in hoc cum Vasquez dissentiat Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 7. &, ratio est, quia armorum spoliatio, & amissio violentiam continet, & rationem pœnæ habet, quam sæcularis iudex propria authoritate, & sine vlla expressa, aut tacita commissione in Clericos exercere non potest. Ergo, &c.

Sup. hoc in Ref. præterita §. vlt. in principio, & in alio vers. eius primæ not.

3. Vnde ex his infertur contra Ortiz *in summa cap.* 4. *num.* 9. Prosperum Rendellam *tr. de pascuis p.* 1 *.cap.* 13. Villadiegum *in polit. cap.* 5 *.§.* 20 *.num.* 84. *&* 86. Bobadillam *vbi suprà num.* 119. Azeuedum *recopil. lib.* 7. *tit.* 8. *leg.* 3. *in fine*, Ioann. de Heuia *in Curia Philippica part.* 3 *.§.* 3 *.num.* 11. & alios non posse iudicem laicum spoliare Clericum exercentem venationem, aut piscationem prohibitam auibus, vel canibus, vel aliis instrumentis; & ideo etiam non est audiendus Bobadilla *in polit. tom.* 1 *.lib.* 2 *.cap.* 18 *.num.* 121. vbi, sed malè, asserit, posse ministros laicalis iurisdictionis tollere à Clericis vestes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis; neque est audiendus Naldus *vbi suprà, in summa verb. Clericus, num.* 23. non bene asserens posse ministrum sæcularem auferre annonam à Clericis; nam hæc omnia habent rationem pœnæ, quam non potest laicus in Clericum exercere, vt ego ipse satis prabaui *in dicto tract.* 2 *.p.* 1. *de immun. Eccl. resol.* 15.

Quæ hic est supra Ref. 100. &c. Et pro contento in hoc §. vlt. ibidem, in eius §. vlt. & in aliis eius not.

4. Nota hîc obiter quòd Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 1 *.disp.* 15 *.q.* 19. *num.* 30. docet quòd iudex Ecclesiasticus non tenetur punire Clericos pœnis statutis à lege laicorum, quod etiam notauit Bonacina *de legibus q.* 2. *disp.* 10. *punct.* 1 *.§.* 1. *num.* 29. Ignatios Salzedus *in pract. crim. cap.* 56 *.§.* 4 *.minimè*, & nos alibi.

RESOL. CXVIII.

An valida sit lex, quæ permittit Magistratibus sæcularibus, vt arma horis prohibitis Clericis capiant?

Et in tali casu, an iudex sæcularis possit damnare Clericum ad pœnam pecuniariam à lege impositam? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 19.

§.1. AFfirmatiuè respondet Pereira *de manu Regia part.* 2 *.cap.* 43. *num.* 2. vbi sic ait: Receptissima est opinio posse legem sæcularem ita statuere, & vigore illius posse talia arma capi sine metu excómunicationis, quia omnibus armorum vsus prohibitus est, tam laicis, quàm Clericis: vnde fit, quòd cùm arma attento iure Canonico Clericis prohibeantur, rectè potest lex ciuilis adiuuando iuris Canonici prohibitionem pœnas addere. Facit deinde, quia hæc lex lata generaliter ob publicam vtilitatem Clericos illigat. Ita ille.

2. Sed ego hanc sententiam *in part.* 1 *.tract.* 2 *.resolut.* 9, satis reprobaui, & ad rationes Pereiræ respondeo quòd licèt lex lata generaliter ob publicam vtilitatem, liget etiam Clericos, hoc tamen intelligendum est via directiua, non coactiua, ita vt possit priuari authoritate propria armis; nec valet dicere, quòd arma non tollontur in pœnam transgressionis legis, sed potiùs ne Clericus prosequatur in legis violationem, nam hæc responsio admittenda foret, vt obseruat Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3 *.disp.* 1. *punct.* 14 *.§.* 6. *n.* 9. si Clerico postea redderentur arma, sed ipsa tolluntur & applicantur fisco Regio, vel birruariis. ergo in pœnam delicti commissi: vnde iam puniuntur Clerici à sæcularibus iudicibu. Et licèt arma portare prohibitum sit Clericis à iure Canonico, non tamen ex hoc sequitur posse illos ex hac legis transgressione à iudice laico puniri, sed ab Ecclesiastico; vnde ad euitanda scandala solent aliqui Episcopi, (quod approbat Bonacina *in Bull. Cœn. disp.* 1. *quæst.* 16 *.punct.* 5. *num.* 27.) dare facultatem birruariis laicis, vt si noctu inueniant Clericos cum armis prohibitis, illos capiant, & ad eos deducant, & sic euitantur scandala, & consulitur bono publico, sine tamen diminutione immunitatis Ecclesiasticæ. Nec valet dicere, quòd arma in tali casu cadont in commissum, nec capiuntur cum aliqua controuersia iudiciali. ergo, &c. Nam respondeo, hanc esse speculationem chimæricam, nam, vt supradictum est, semper hoc procedit ex pœna apposita in ipsa lege: sed Clerici non tenentur nisi condemnati à iudice Ecclesiastico ad pœnam impositam à lege, etiamsi sit lata in bonum publicum. ergo iniustè armis spoliantur à iudice laico.

Quæ hic est supra Ref. 116. & in Ref. 117. & infra in Ref. seq. & supra in Ref. 101. §. 1. cursim in principio. vers. Puede.

3. Hinc à fortiori explodenda est opinio Redini, quam in puncto iuris veriorem existimat Pereira, asserentis in tali casu iudicem sæcularem posse damnare Clericum ad pœnam pecuniariam impositam à lege: sed hæc opinio est contra communem, & sacros Canones, vt alibi probatum est; ergo, &c.

Alibi supra in Ref. 101. in fine §. 1. & §. seq. & in aliis positis in annot. dict. §. 2.

RESOL. CXIX.

An Ministris laicalis iurisdictionis liceat auferre Clericis arma prohibita? Ex part. 5. tract. 1. Resol. 4.

§.1. DE hac quæstione egi *in* 1 *.part. tract.* 2 *.resolut.* 9. *& part.* 3. *tract.* 1. *resol.* 28. *& part.* 4. *tr.* 1. *resolut.* 19. sed nouissimè Cutellius *ad leg. Federici cap.* 15 *.not.* 17. *num.* 2. contra me, negatiuam sententiam docentem, sic loquitur. Non possum eius doctrinæ non indignari hominis alioqui considerati, qui cùm Regis nostri vassallus sit, nullũ vsque hac omisit lapidem, quem aduersùs Regem non proiecerit, delitescentes opiniones in medium proferens. Ita ille.

Quæ omnes Ref. hic citatæ sunt proxime præteritæ, & in alio §. & vers. earum primarum annotationum.

2. Sed quid effaris, mi Cutelli? numquid ego sum ex progenie Semei, qui tulit lapides contra Dauid 2. *Reg.* 16. ergo Pater Suarez, Pater Azorius, Pater Castrus Palaus, Sebastianus Acosta, Iacobus Sahagun, Valboa de Magrovejo, Augustinus Barbosa, & alij docti Iurisconsulti, & Theologi Hispani, qui scripserunt contra Tribunal de la Fuerça & Regium exequatur, vel alias sententias tenuerunt in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, proiecerũt lapides in Regem?

si

si ita res esset; tu quidem, sicut Iudæi Stephanum iam lapidibus summum Pontificem obruisses. Verùm vt ad rem veniamos, dico, non posse laicos spoliare Clericum armis prohibitis, quia si id faciunt per vsum iurisdictionis, vel aliqualis punitionis, clarum est hoc esse illicitum; si verò per modum iustæ defensionis ad tollendam occasionem rixæ, vel periculum perturbationis ciuitatis, tunc non auferuntur in pœnam: ergo non erit licitum ex vi talis facti omninò spoliare Clericum armis, priuando illum dominio eorum, quia nullus apparet iustus titulus, quo id fieri possit. Igitur tantùm debent pro illa occasione auferri, vt postea ei, vel suo Superiori reddantur; & ideò dum huic argumento non satisfaciunt aduersarij, semper ego huic sententiæ adhæream. Alias verò rationes pro hac firmanda sententia adducit Marta *de iurisdiction. part.4. cens.1. cas.7.* qui respondet ad consuetudines aliquorum Regnorum, quas adducit Cutellius. Vide etiam Doctores à me *vbi suprà* citatos, qui plures sunt, nec perfunctoriè, vt vult Cutellius; de hac quæstione loquuntur. Adde quòd magis ratione, quam Doctorum multitudine nitendum sit. Et post hæc scripta inueni supradictam sententiam me citato, docere etiam doctum & amicissimum Augustinum Barbosam *de iure Eccles. lib.2.cap.4.num.140.* Merollam *tom.2.disput.4.c.3.difficult.2.n.608.* & Baldellum *tom.1.lib.5.disput.57.n.8.* vbi ex pluribus firmant Clericos nõ posse per laicos armis spoliari. Vnde ex his patet responsio ad ea quæ in fauorem contrariæ sententiæ adducit Ioannes de Boa *in Apol.de iur. Princip. quæst.2. num.70.* qui pro sua firmanda sententia, hanc etiam rationem adducit, videlicet quia prohibitio iudicis laici fertur super arma ipsa, quæ clericali tonsura non gaudent; potest dici res magis ridicula; sed iste Auctor meritò in nostro indice Hispano fuit inter Auctores prohibitos annumeratus.

RESOL. CXX.

An ad declinandum forum iudicis sæcularis sufficiat possessio Clericatus?

Et an Clericus, qui in re aliqua in Trid. sess.23.c.6. præscripta defecit, ab idque foro laicali subiicitur, non solum à iudice laico, sed etiam à iudice Ecclesiastico possit puniri, atque iudicari?

Et an prima Tonsura vnius testimonio probetur? Ex part.3.tract.1.Resol.48.

§.1. NEgatiuam sententiam mordicùs tenet Ignatius de Salzedo *in pract. Bernadi Diaz c.62. n.18.* & Carolus de Grassis *de effectibus cler. in præludiis, num.226.* cum aliis penes ipsum.

2. Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto cum Belletto *in disquis.cler.p.1.tit. de fauore cleric.person.§.14.n.13.* & Mascardo *de probat.vol.1. concl.302.n.14.* Boërio *decis.171.n.13.* Masullo *in addit.ad Capyc.dec.171.n.6.* Aufrerio *in addit.ad Capell. Tholas.decis.117.* & aliis; vnde miror, falsam hanc sententiam vocari à Salzedo, est enim probabilissima, & in praxi, vt ait Mascardus, obseruatur. Sed licèt stando in prima opinione possessio clericatus non probet clericatum, attamen operatur, vt transferat onus probandi contrarium in iudicem laicum vt ipsemet Carol. de Gras. *vbi supr.* ex multis adnotauit, quod est valde mente tenendum pro casibus occurrentibus.

3. Notandum est tamen hîc obiter vnum, de quo olim quidam Iurisconsultus nõ prudenter dubitabat nempe quòd Clericus, qui in re aliqua in Trid. *sess. 23.c.6.* præscripta deficit, ob idque foro laicali subiicitur, non solùm à iudice laico, sed à iudice Ecclesiastico potest puniri, atque iudicari. Et ita ex sacra Cardinalium Congregatione determinat Bonac. *de legib.disp.10.q.2.punct.1.§.4.n.19.*

4. Nota etiam hîc, quòd prima tonsura vnius testimonio probatur, secundum Petrum Rebuffum *tit. de forma literarum tonsura, num.24.* & Matthæum de Afflictis *in constit. Neapolit. tit.3.num.12.* licèt Couarruu. *pract.qq.cap.33.num.3.* cum aliis dissentiat.

RESOL. CXXI.

An Clericus, qui aliquando dimittit habitum, & Tonsuram, amittat priuilegium fori, & iudex laicus possit illum punire?

Et an verè requiratur trina monitio, vt Clericus incedens sine habitu, & Tonsura perdat priuilegium fori? Ex part.1.tract.2.Resol.34.alias 33.

§.1. REspondeo negatiuè; & vt amittat supradictum priuilegium, opus est tanta perseuerantia in dimissione habitus, vt publicè æstimetur, vt laicus. Ita Prosper de Augustino *in addit.ad summam Quar.vers.Habitus.cler.* Layman *in Theol.moral.lib.4. tr.9.c.6.n.2.asser.1.* Suarez *de cens.disp.22.sect.1.n.11.* Bonac. *de legib.disp.2.q.2.p.1.§.4.n.14.* vbi asserit Sacram Cardinalium Congregationem declarasse, Clericum, qui dimisso clericali habitu humicidium commiserat, & sine clericali habitu à laica potestate captus fuerat remittendum esse ad forum Ecclesiasticum quia non præsumitur dimisisse habitum animo illum deserendi; sed, vt commodiùs delictum perpetraret: quod est valde notandum: & hoc etiam notauit Capiblancus *in tract.de offic.Bar.prag.8.p.3.n.34.* Sup. hoc supra lege doctrinam Resol. 109. & infra in Res. seq. & in Res. 1. post seq. §.2. ad med. & in §. vlt. not. seq.

2. An verò requiratur trina monitio, vt Clericus incedens sine habitu, & tõsura perdat priuilegium fori. Respondeo, quòd de iure antiquo requirebatur, vt patet *ex c.finali.de vita, & honest. Cleric.* Sed hodie de iure nouo Concil. Tridentini non requiritur: nam dictum Concilium loquitur cum dictione, *nisi*, quæ excipit *iuxta leg. actiane. C. de act.* & Decium *in c. si pro debilitate. ff. de offic. de leg.* & ita docent Mar. Anton. *lib.3.res.48.n.7.* & Ricc. *p.4.decis.154.n.4.* qui testantur ita fuisse declaratum à Sacra Cardinalium Congregatione: & ita tenet Bellett. *in disquis.cler.part.1. tit.3.§.8.n.6.* & alij. Sup. hoc supra in Res. 109. §. Sed lege, paulo post initiũ, & infra in Res. 162. §. Ab his. & in Res. 328. §.4 paulo post initiũ. vers. Nam si. & in to.5. tr.1. Resolut. 6. §. Tertio.

RESOL. CXXII.

An Clericus in Minoribus, vt gaudeat priuilegio fori, opus est, vt tempore delicti, vel saltem captura reperiatur in Tonsura, & habitu?

Et an si aliquis Clericus dimisisset habitum Clericalem, & illum reassumeret, etiam sine licentia Episcopi, gaudeat priuilegio fori, etiam si in Synodo hoc prohibitum esset fieri?

Et an priuilegio fori gaudeat Clericus incedens in habitu & Tonsura, & per paucas vices in Choro, & Processionibus interfuit, quamuis de mandato Episcopi alicui Ecclesiæ non inseruiat, vel beneficium Ecclesiasticum non habeat? Ex part.4. tract.1. Resolut. 18.

§.1. PEreira *de manu Regia, part.2. cap.26. num.5.* aduersùs aliquos Doctores asserentes quòd necessarium sit vt tempore criminis commissi in habitu & tonsura delinquens incedat, quia ad gaudendum foro delicti tempus inspicitur, vt colligitur ex *l.1.ff.de pœn.* tamen ipse considerans quòd sæpe delicta

sine habitu & tonsura committuntur, & delinquentes reassumunt habitum vt foro gaudeant, putat vt sufficeret si tempore capturæ in tonsura & clericalibus vestibus induti reperiantur. Ita ille.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto. Dico igitur cum Paulo Squillante *de priuileg. Cleric. cap.7. dub.1. num.*10. quòd carens tonsura, vel habitu clericali tempore delicti, vel capturæ, non amittit priuilegium fori, si aliàs erat solitus deferre, & ita decisum fuisse in sacro Consilio Neapolitano testatur, quod etiam ante ipsum docuerat Regen. Tapia *in constit. Regni de personis, num.*57. Riccios *in praxi tom.1. resolut.*530. *n.6.* Grassus *de effect. Cleric. effect.1. num.*910. Gennensis *in praxi cap.*38. *num.6. in fine*, Aotonius de Marinis *resolut. quotid. cap.50. num.*3. & alij; & ego ipse hæc omnia docui *in part.1. tract.2. resolut.*33. vbi ex Bonanica & Capiblanco adduxi pro hac sententia declarationem Cardinalium. Vnde, vt dixi, Clericus etiamsi dimisso habitu delictum commiserit, & etiam sine habitu à iudice laico fuerit captus, si aliàs in tonsura & habitu incesserit, remittendus est ad iudicem Ecclesiasticum.

Quæ hic est Res. antecedens. Sed lege etiã alias eius notationum, & ex Res. seq. §.2. ad medium.

3. Notandum est hîc obiter quòd si aliquis Clericus dimisisset habitum clericalem, & illum reassumeret, etiam sine licentia Episcopi, gauderet priuilegio fori, etiamsi in Synodo hoc fieri prohibitum esset Clericis. Ita Squillante *de priuileg. Cler. c.6. dub.*3. *n.*59. Riccius *part.2. decis.* 167. & alij.

Sup. hoc infrà in Res. 148.

4. Nota secundò, quòd fori priuilegio gaudet Clericus incedens in habitu & tonsura descriptis in Catalogo Clericorum, qui in Synodo diœcesana obedientiam præstitit Ordinario, & per paucas vices in choro & processionibus interfuit, attentis circunstantiis, quamuis alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi non inseruiat, vel beneficium Ecclesiasticum non habeat. ita determinauit sacra Congregatio Concilij *in Nullius, die* 28. *Martij anno* 1628.

Sup. hoc infrà in Res. 135. §.2. & in Res. 138. §. etiam 2.

RESOL. CXXIII.

An Clericus gaudeat priuilegio fori, & sit à laica iurisdictione exemptus, si tantum deferat habitum, & non Tonsuram, vel è contra?

Et an Clericus gaudeat priuilegio fori si tempore captura inueniatur sine vestibus Clericalibus, dummodo tempore delicti illas gestauerit? Ex part.1. tract.2. Resol.33. aliàs 32.

Sup. hoc in Res. seq.

§.1. NEgatiuè respondent Bellettus *in disquis. cler. p.1. tit.3. §.8. n.7.* & Riccius *part. 4. decis.* 154. *n.*8. qui notant, ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem. Et ratio est: qoia Concilium Tridentinum loquitur copulatiuè; nempe, vt Clerici deferant habitum, & tonsuram, & alicui Ecclesiæ deseruiant.

2. Non reticebo tamen Marium Antoninum Maceratensem, Vicarium Generalem Cardinalis Borromæi, contrarium asserere *in suis variis resolutionibus, lib.3. resol.*48. *n.*5. vbi tenet, Clericum inuentum sine habitu, sed cum tonsura; vel cum habitu, & sine tonsura; gaudere priuilegio fori. Et Capiblancus *de offic. Bar. pag.8. cap.3. n.*28. putat, dimissionem tonsuræ non esse tantæ solemnitatis, si cætera concurrant: & citat Barbosam. Notandum est etiam contra Guttierrez *qq. canon. lib.1. cap.*12. *num.*9. Mexiam *in prag. taxæ panis, conclus.1. num.*31. & alios, Clericum gaudere priuilegio fori, si tempore capturæ inueniatur sine vestibos clericatus dummodo tempora delicti illas gestauerit. Et ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem anno 1586. notauit Marius Antoninus *vbi supr. lib. 3. resolut.* 48. *num.*7. & docet Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7. disp.*44. *num.*10. qui moltos alios citat. Et ratio est: quia ad gaudendum priuilegio fori, non attenditur, nisi tempus commissi delicti: parum ergo refert, si tempore capturæ Clericus sine habitu inuenjatur; si tamen tempore, quo commisit delictum, illum gestauerit.

Quo adhoc lege suprà doctrinam §.1. Res.121. & ex Res. 121. §.1. & 2. &c.

RESOL. CXXIV.

An Clericus incedens in habitu, si omittat portare Tonsuram, perdat priuilegia fori. Ex part. 4. tract. 1. Res.93.

§.1. AFfirmatiuè videtur respondendum ex Concil. Trident *sess.* 23. *cap. 6.* vbi statuitur, quòd vt priuilegio fori potiri possint Clerici in minoribus, debent deferre habitum & tonsuram, & ita docet Barbosa *de potestate Episcopi, part.2. alleg.*12. *num.*19. Riccius *tom.4. decis.*154. Bellettus *in disquis. Cleric. part.1. tit. de fauore Clericorum personali*, §.8. *n.*7. & alij penes Barbosam *loco citato*, quibus adde Gauantum *in enchirid. Episc. ver. fori priuilegium, n.*8.

Sup. hoc in Res. præterita.

2. Sed contrariam sententiam docet Marius Antoninus *variar. resolut. lib.3. resolut.* 48. *num.9. &* 10. Capiblancus *de officio Baronum tom. 1. pragmat.* 8. *part.3. num.*29. & Elisæus Danza *in pugna DD. cap.1. de Clericis, num.*15. vbi asserunt quòd dicti Clerici si neglexerint portare tonsuram, non admittunt priuilegium fori, quia tonsora non est tantæ solennitatis. Vide etiam Scacciam *de iudiciis tom.1. lib. 1. cap.* 11. *num.*9. & Farinacium *quæst.* 8. *num.*65. asserens in Clericis non coniugatis vt gaudeant priuilegio fori, sufficere alterum istorum, sc. vt deferant, habitum, vel deferant tonsuram. Et ad verba Concilij Tridentini respondet Marius Antoninus *vbi supra*, quòd licèt loquatur per copulam *&*, quæ requirit concursum copulatorum; tamen *in cap. si iudex, de sentent. excommunicatio in 6.* legitur copula *&*, circa dictam delationem, vt legitur in Concil. Trident. & tamen de iure communi sufficit delatio alterius, & & Concil. Trident. *in dicto loco* non videtur inducere correctionem iuris communis: ergo, &c. Vnde ego huius dubij resolutionem remitto ad sacram Congregationem.

RESOL. CXXV.

An Clericus, vt gaudeat priuilegio fori, debeat portare non solum pallium, sed etiam togam vsque ad talos? Ex part.4. tract.1. Res.91.

§.1. AFfirmatiuam sententiam tenebat in facti contingentia quidam Iurisconsultus, & adducebant Bullam Sixti V. & hoc etiam docet Mosconius *de maiest. milit. Ecclesia, lib.1. part.2. c.2.* Venerus *in exam. Episcop. lib.5. cap.5. n.*2. vbi asserunt tunicam Clericorum esse debere nigram & talarem, & hanc sententiam docet etiam Cæpolla *cons.* 11. *n.*30.

Sup. hoc in Res. seq. & cursim in fine Res. 1. post seq.

2. Sed ego tunc contrariam sententiam docui cum Ioanne Maria Nouario *in nouo iure Pontificio conclus.*117. *n.6.* vbi sic ait: Dicendum est Clericum in habitu & tonsura incedere, quando fert pallium talare, licèt toga non tangat genu, & consequenter debet priuilegio fori frui, tanquam satisfaciens dispositioni Concilij Tridentini *sess.*23. *c.6.* vbi cautum est Clericos in minoribus teneri deferre habitum & tonsuram. Ita ille. Vide etiam Antonium de

Ballis

Ballis *tract. var. lib.5. pragmat.1. tit.* 10. *num.* 53. & hanc ſententiam in terminis dictæ Bullæ Sixti V. quam ille Iuriſconſultus afferebat, tenet Garcias *de beneficiis tom.2.part.7.cap.1.n.*23.& alij penes ipſum, aſſerentes Clericis non eſſe neceſſarium portare duas veſtes longas, ſed quòd vna ſufficiet, vel tunica, vel pallium. Verùm circa præſentem quæſtionem communem doctrinam adducit Farinacius *quaſt.*8. *num.*69.& Scaccia *de iudiciis tom.1.lib.1.cap.*11.*n.*84.

RESOL. CXXVI.

Clericus qualem habitum deferre debeat, vt gaudeat priuilegio fori?

Et ſi controuertatur, an habitus, cum quo inuentus eſt Clericus, ſit Clericalis, an inquam, hanc habitus cognitionem ad Eccleſiaſticum pertineat; & dum hac coram iudice Eccleſiaſtico pendent, debeat iudex laicus ſuperſedere, & aliter faciens Immunitatem Eccleſiaſticam infringat. Ex part.3. tract.1.Reſ.63.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & breuiter infine Reſ. ſeq.

§.1. RESpondeo Clericos circa habitum ſe locorum conſuetudini accommodare, vt tradit Ambroſinus *de immun.cap.*23.*n.*13. ego verò abſolutè loquendo, illum priuilegio fori gaudere arbitror, qui eo vtitur veſtium genere, vt ſi à populo videatur, clericus iudicetur; ſi autem controuertatur, an habitus cum quo inuentus eſt clericus, ſit clericalis, hanc habitus cognitionem ad Eccleſiaſticum iudicem pertinere, quidquid aliqui aſſerant, & peſſimè, in praxi aliqui iudices, nixi authoritate Iulij Clari *lib.*5. *q.*36.*n.*11. & Maſcardi *concl.*961.*n.*4. & aduertat iudex laicus, quòd dum hæc coram iudice Eccleſiaſtico pendent, debet ſuperſedere, vt nos alibi etiam docuimus, & aliter faciens immunitatem Eccleſiaſticam infringit, licèt nonnulli apud Carolum de Graſſis *de effectibus clericatus, effect.*1.*n.*1257. *& ſeq.* oppoſitum ſentire videantur, ſed malè; quia fieri poteſt, vt in tali caſu iudex laicus exerceat iuriſdictionem in perſonam exemptam, & quia ſequeretur eluſoriam eſſe cognitionem iudicis Eccleſiaſtici, & hæc omnia docet, & probat Bonacina *in Bull.Cœna tom.*3. *diſp.*1.*q.*16. *ſect.*1. *punct.*6.*num.*30.31.*&* 32.cum aliis communiter.

Sup. hoc in Reſ ſeq. & in aliis eius primæ annot.

Alibi in Reſ. ſeq. §.vlt.ad lin.3.

RESOL. CXXVII.

Vtrum iudex laicus poſſit in caſu contingenti cognoſcere de Clericatu, vel habitu?

Et an ſi Clericus captus incedat in habitu laicali, an tunc poſſit detineri per iudicem ſæcularem, donec iudex Eccleſiaſticus ferat declarationem; & dum pendet talis cognitio, iudex ſæcularis debet ſuperſedere à progreſſu in cauſa delicti?

Et quid, ſi in dicto caſu fama eſſet publica, & notoria, quod ille eſſet Clericus, quamuis inuentus ſit in habitu laicali, an in tali caſu ſtatim remittendus ſit ad iudicem Eccleſiaſticum, & ante cognitionem Clericatus?

Et qua autem veſtes cenſenda ſint Clericales in Clericis prime Tonſura, & initiatis minoribus Ordinibus? Ex part.1. tract.2. Reſ.28. aliàs 27.

Suprà hoc quoad habitum in Reſ. præterita curſim ad lin. 6. & infrà in tribus Reſ.ſeqq. & quoad cognitionem de Clericatu in Reſ. ſeq.& ſuperius in tr. 1. Reſ.120.§.1. poſt mediū.

§.1. MVlti Regij ad Iudicem ſæcularem ſpectare hanc cognitionem contendunt: & ſi olim malè obſeruabatur in noſtra Sicilia, & hodie obſeruatur multis in locis. Et ita docet, Bottellus *de protect. Reg.Cathol. c.*76.*n.*308.Guido Papa *q.*138. Gratianus *diſceptat.forenſ.p.*2. *c.*190. *n.*30. & alij apud Ceuallos *tract.de cognit. per viam violentia, in Proœm.*6.8. *n.*39.

2. Sed abſolutè contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto *ex cap. ſi Iudex laicus, de ſenten.ex. comm. in* 6. Et ita docent communiter Doctores, Couarr.*pract. qq. c.*33. Zerola *in praxi Epiſc. p.*1. *verſ. Clericus, n.*3. Salzedus *in pract.crim.* Diaz *c.*62.*n.*14. Marius Antonius *lib.*3. *reſolut.* 48. Ioan. de la Cruz *in directo. conſcien. p.*2. *de Sacram. Ordinis, q.*5.*dub.*8. *concl.*1. Molina *de iuſtit. tom.*4. *tract.* 3. *diſp.* 49. *n.*6. *&* 11. Layman *in Theol. mor. lib.*4. *tract.*9. *cap.*7.*n.*6. Ceuallos *vbi ſupr. tract. de cognitione*, &c. *p.*2. *q.*44. *num.*1. Itaque coram Iudice Eccleſiaſtico de clericatu, & habitu habenda eſt diſcuſſio, & cognitio, citatis tamen Iudice, & Fiſco ſæcularis Curiæ: & poſtquàm Iudex Eccleſiaſticus, declarauit N. Clericum gaudere priuilegio fori, petenda eſt remiſſio cum intimatione dictæ declarationis *iuxta cap. Iudex. cit.* quæ quidem remiſſio à Iudice ſæculari debet fieri ſine Clerici dedecore, vt obſeruat Marius Antonius *vbi ſuprà n.*2. & infrà certum terminum, nempe, viginti horarum; aliàs ſæcularis Iudex dictum Clericum non remittens, vltra prædictum tempus *ex d. cap.Iudex* in excommunicationem incurreret.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.& ſuperius in tr. 1. Reſ.120.§.1. poſt mediū.

3. Nota verò, quòd ſi captus incedebat in habitu laïcali, tunc poteſt detineri per Iudicem ſæcularem, donec Iudex Eccleſiaſticus ferat declarationem: & dum pendet talis cognitio, Iudex ſæcularis debet ſuperſedere à progreſſu in caſu delicti. Nota etiam, quòd ſi Clericus fuerit comprehenſus in habitu laïcali, & fama eſſet publica, & notoria, quòd ille eſſet Clericus; vtique in tali caſu remittendus eſt ſtatim ad Iudicem Eccleſiaſticum, & ante cognitionem clericatus. Quomodo autem probetur clericatus, vide Bellettum *in diſquiſ.cler.p.*1 *tit.*3.§.14. *n.*10. Quæ autem veſtes cenſendæ ſint clericales, in Clericis primæ tonſuræ, & initiatis minoribus Ordinibus, vide Bonac. *de legib. diſp.* 10. *q.*2. *punct.*1. §.4. *n.*17. Couar. *pract. qq. cap.* 31. *num.* 7. & Iul. Clar. *lib.* 5. *ſent.*15.*vlt.q.*36.*n.*13. cum aliis. Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap.*23.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ, poſt mediū.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ.in principio.

RESOL. CXXVIII.

An iudex laicus poſſit cognoſcere de Clericatu, vel de habitu. Ex part.3. tract.1.Reſ.15.

Suprà hoc quoad habitū ſuprà in Reſ. 126.ad lin.6. verſ. an habitus. & in Reſol. 127.& inf.in duabus Reſ. ſeqq.& quoad cognitionem de Clericatu in Reſ.2.huius not.& ſuperius in tr. 1.Reſ. 120. §.1. curſim poſtmediū.

§.1. AFfirmatiuè mordicus reſpondent aliqui, & ita obſeruatur in Luſitania, teſte Valaſco *tom.1.alleg* 44. *n.*10. *&* 12. in Gallia, teſte Rebuffo *ad l. Gallia tom.*1. *tit. de literis obligat. art.* 11. *gloſſa* 3.*n.*15. in Hiſpania, teſte Couarruuia *pract. qq. c.*33. *n.*1. & in Regno Neapolitano, teſte Botrello *in ſum. omnium deciſ. tit.*44. *de cit. n.*425. & ratio eſt; quia huiuſmodi quæſtio facti eſt, & in facto conſiſtit, cuius cognitio ab omni iuris ſpiritualis cognitione remota eſt; & ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenent Salgado *de protect. Regia tom.*2.*p.*4.*c.*14. *n.*81.82. *&* 85. Pereira *tract. de manu regia in concordatis D. Ioan.*1. *art.*9.*n.*183. *& in concord.*1. *Regis D. Dinis art.*13.*n.*62. Rupelanus *lib.*4 *inſtit.forenſ.* Francus *deciſ.*329.*n.*9. & alij.

2. Sed ego *in tract.*1.*par.*1.*reſol.*27. *de immunitate Eccleſ.* contrariam ſententiam tenui, nec aliter tenendum eſt, & contrarium facientes in excommunicationem incurrunt; & hoc determinatum à Bonifacio VIII. *in cap.iudex, de ſentent.excom.in* 6.& hanc ſententiam tenent DD. quos citat, & ſequitur doctus Barboſa *vbi infrà n.*2. quibus ego addo Cenedum *in qq.Canon.q.*4.*n.*32. Bellettum *in diſquiſ. cler.part.*1 *tit. de fauore clericorum perſonali* §.14,*n.*4.D.Carolum de Graſſis *de effectibus Cleric. effect.*1.*n.*1162.Bobadillam

*in politic.tom.*1. *lib.*2.*c.*18. *n.*106. Mastrillum *p.*2. *decis.*113.*n.*16. Martam *de iurisdict.p.*2.*c.*31.*n.*16. Narbonam *in* 5. *part.recopil.lib.*4.*tit.*1.*l.*20.*gloss.*23. *n.*16. præter illos, quos adduxi *in d. resolut.*27.

Quæ hic est Res. antecedens.

3. Ad contrariam verò obseruantiam, & praxim illorum Regnorum, quam adducunt DD. citati; respondet Barbosa *in collect.t.*3.*lib.*5.*tit.*11.*c.*11. *n.*3. id tribuendum alicui speciali Summi Pontificis priuilegio, quod si adest, videant illi ad quos spectat.

RESOL. CXXIX.

An iudex laicus possit cognoscere, vtrum Clericus veste Clericali amictus sit, vt gaudeat priuilegio fori. Ex part.3. tract.1. Res.10.

Sup. hoc in Res. seq. & sup. in Res. 126. ad lin. 6. vers. an habitus. & in Res. 127. & 128.

§.1. ALiqui Iurisconsulti affirmatiuè respondent, & nouissimè inter illos ita fuisse iudicatum testatur Paponius *lib.*1. *tit.*5 *arrest.*4. vbi sic asserit. Iudex laicus cognoscere de proprietate tonsoræ non potest, & tamen cognoscere potest vtrùm vestes quibus Clericus vestitus reperitur, conuenientes sint, an aduersæ ius professioni; huiusmodi quippe cognitio sæcularis est, pro vt fuit iudicatum *arrest.*1384. Ita ille.

2. Sed hæc opinio est contra communem, vt docet Bellettus *disquis.cler. tit.*3.§.14.*n.*4. & nouissimè illam refellit Barbosa *in collecta.t.*3.*lib.*5. *tit.* 11.*c.*12. *n.*2. citans Farinacium *in praxi crim. q.*8.*n.*34. & patet ex *c. si iudex, de sentent. excomm. in* 6. sed de hac quæstione vide me ipsum *in resol.*27. *tr.*1.*part.*1. Nec valet dicere, quòd in aliquibus Regnis ita à iudicibus laicis obseruatur, nam respondetur forsitan id facere ex priuilegio Summi Pontificis.

RESOL. CXXX.

An cognitio de habitu Clericali spectet ad iudicem laicum? Ex part.4. tract.1. Res.5.

Sup. hoc supra in Res. 126. ad lin. 6.& vers.an habitus. & in Res. 128. & 129.

§.1. AFfirmatiuam sententiam præter DD. quos adduxi *in part.*1 *tr.*2.*resol.*27.& *p.*3.*tract.*1. *resol.*15. tenet nouissimè iterum Pereira *de manu Regia part.*2.*cap.*44.*num.*5. putant enim per *cap.si iudex, de sentent. excommunic. in* 6. non esse licitum laicis cognoscere quæstionem iuris circa Clericos; secus, quoad quæstionem facti, vt est cognitio de habitu clericali; & addit Pereira *de bigamia, de tonsura, & aliis conditionibus requisitis à Concil. Trident. sess.*23. *cap.*6. Vide etiam nouissimè Ioannem Honorium *in compend.iuris Canonici lib.*3.*tit.*1.*n.*15. qui etiam hanc sententiam tenet.

2. Sed ego *locis citatis* contrarium docui, & nunc iterum doceo, præter Doctores, quos *vbi suprà* citaui, tenet hanc opinionem Duardus *in Bull.Cœn.lib.*2. *can.*19. *quæst.*8. *num.*19. Molina *de iust. tract.*3. *disp.* 49. *num.*11. Gauantus *in enchiridio Episc.ver.fori priuilegium,n.*52. Sanchez *in opusc.tom.*2.*lib.*6.*c.*1.*dub.*1. *num.*16. Castrus Palaus *in opere morali tom.* 2. *disp. vnica, punct.*4.*num.*7. Melchior Lotherius *de re beneficiaria lib.*5.*quæst.*36. *n.*69. Scaccia *de iudiciis lib.* 1. *cap.*11. *num.*8. Menochius *de præsumption.lib.*6.*q.*76. *num.*341. Genuensis *in praxi c.*38.*n.*6.*in fine.* Ambrosinus *de immunit. Eccles.cap.*23.*num.*15. Bonacina *in Bull.Cœn.disp.*1.*quæst.*16.*sect.*1.*punct.*6.*num.*31. Rolandus à Valle *lib.*1.*cons.*4.*num.*33. Suarez de Paz *in praxi tom.*2.*pral.*2. *num.*9. Nauarrus *in cap. nouit, de iudic.notab.*66.*num.*44. Gratianus *in disceptation.forens. tom.*1.*c.*190.*n.*15. & alij penes ipsos. Nam si cognitio, an sit Clericus, per dictum *c. si iudex*, spectet ad iudicem Ecclesiasticum, non video cur cognitio de habitu non spectet ad eumdem, cùm vtraque cognitio tendat ad idem. Et licèt sit controuersia de facto, est tamen de quodam facto spirituali, scilicet Ordinis, ad ipsúmque pertinens. Item in iure Canonico statuitur Clericum fori priuilegio gaudere, si habitum & tonsuram deferat. Ergo ad iudicem Ecclesiasticum pertinet, & non ad sæcularem, decidere quis dicatur tonsuram & habitum deferre. Deinde ad Episcopum pertinet habitum à Clericis deferendum præscribere; ergo ad eumdem etiam spectat cognoscere an habitus sit clericalis. Vnde affirmatiuam sententiam falsam esse, & sacris Canonibus contrariam, docuit Paramus *in respons.*1.*pro iurisdict.sancti Officij,c.*4.*n.*2. & Franciscus *quæst.*8.*num.*34. & ideo nostram opinionem non solùm tenuit sacra Rota Romana *decis.*202. *de sent.excommun.in nouis*; sed illam determinauit sacra Eminentissimorum Cardinalium Congregatio *die* 11. *Iulij anno* 1595. Vnde nescio quomodo aduersarij affirmatiuam sententiam tueantur, cùm eorum opinio sit contra communem Doctorum opinionem, contra sacram Rotam Romanam, & contra sacram Congregationem Cardinalium.

RESOL. CXXXI.

An iudex laicus possit punire Clericum, qui assumpsit habitum Clericalem post delictum patratum, intentione subtrahendi se a sæculari potestate?

Et notatur in tali casu non posse iudicem laicum talem Clericum ordinatum in fraude punire quoad pœnam corporalem, sed tantum quoad pœnam pecuniariam, & confiscationem bonorum, quamuis hoc non careat difficultate, quia exempta persona non potest in rebus molestari. Ex part.1. tract.2. Res.27. alias 26.

§.1. AFfirmatiuam sententiam communiter docent Doctores, vt Molin. *de iust.tom.*4.*tr.*3. *disp.*49.*n.*21. & alij penes Ambrosinum *de immunit. Eccles.c.*19.*n.*5. Menochium *de præsumpt.lib.*6. *q.*76. *num.*35. Gutierez *pract.qq.lib.*1.*q.*5. Ceuallos *tract.de cognit.per viam violentiæ,part.*2.*q.*44.*n.*7.

Sup. hoc in Res. seq. & infrà ex doctrina Res. 164. §.1. & in alia Res. eius not.

2. Sed non reticebo, contrariam sententiam docere Bonacinam *de legib.disp.*10.*q.*2.*punct.*1. §.1. *n.*16. & Episcopũ Iseruiensem M. Anton. Genuensem *in praxi,c.*8.*n.*5. vbi sic ait: [Verior mihi semper visa fuit illa opinio, quod Iudex sæcularis non potest procedere, nec in causa criminali, nec in causa ciuili, contra laïcum conuentum, post à effectum Clericum: quoniam, si confugiens ad Ecclesiam post delictum animo fraudandi Curiam sæcularem, gaudet immunitate, quamuis remaneat laïcus, & ad tempus in ea moretur, multò magis gaudere debet, qui personam suam per Ordinis susceptionem Deo consecrat, vt illi perpetuò famuletur.] Ita ille: quod etiam probat *ex text. in l. qui cum vno.§.reus ff. de re militari.* vbi videtur casus expressus: nam reus capitalis criminis accusatus, si efficiatur miles, non remittitur; sed à Iudice militiæ iudicandus est: multò magis id procedere dicendum erit in effecto milite cœlesti. Facit etiam Concilium Tridentinum *cap.*4. *sess.* 25. *de reform.* dum prohibet Episcopis, ordinare illos, qui fraude, vt fugiant iudicium sæculare, Ordines suscipiunt: quæ quidem prohibitio frustrà fuisset facta, si fraus illos à laïca potestate non eximeret. Neque obstat, quòd si talis sententia esset vera, multi in perniciem reipublicæ, & eius fraudem, vt euitarent pœnam vltimi supplicij, ordinarentur: nam respondeo, quòd satis à sacris Canonibus fuit prouisum, & præcipuè à sacto Concilio Tridentino, vt Episcopi prædictos non ordinent, nisi subtiliter scrutando mores, & vitam: & in specie præcipit non ordinari eos, qui sæculare

lare iudicium fugiendi animo, & fraude, ordinati venerint.

3. Notandum est verò, quòd stando in prima sententia, DD. citati asserunt, non posse Iudicem laïcum talem Clericum ordinatum in fraudem punire quoad pœnam corporalem; sed tantùm ad pœnam pecuniariam; confiscationem bonorum. Ita Belletus *in disquis.cler.p.1.tit.3.§.4.num.3.* qui citat octodecim Doctores. Petrus Cenedo *in collect.iur.can.part.1.collect.3.num.13.* & alij penes ipsum. Molina *tract.3.disp.49.n.22.* & Bonacina *vbi suprà*. Sed hoc etiam displicet Genuensi loco citato: quia, vt *suprà* etiam sæpè dictum est, Canones determinant in specie, vt exempta persona Clerici, non possit in rebus molestari, ne per vnam viam concedatur, quod per aliam denegatur. Et ita habetur *in c.vnic.de cleric.coniug.in 6.* Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Layman *in Theol.mor.lib.4.tract.9.c.4.n.13.& seq.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.15.n.17.* refellentes quandam sententiam Conarr. & Iulij Clari.

Sup. in Ref. quæ hic est supra 66. & in cæteris alis eius annot. vlt.

RESOL. CXXXII.

An qui assumpsit habitum Clericalem post delictum animo subtrahendi se à laica potestate, gaudeat priuilegio fori?

Et si quis dicat autem suscepisse habitum Clericalem ex vi voti, an ipsius iuramento standum sit? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 67.

§. 1. DE hac quæstione olim mihi magna controuersia fuit cum quodam supremo ministro Regio, & affirmatiuam sententiam ipse docui *in tract. de immun.eccles.res.26.* & nunc iterum doceo: quia dici potest istum vti iure suo, assumendo statum clericalé, qui licèt illum assumpserit hac intentione, non videtur priuari ipso facto priuilegio clericali, licèt fortasse dignus sit, qui tali priuilegio priuetur, & ita hanc sententiam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.c.15.n.17.* & iterum Bonac. *in Bull.Cœn.tom.3.disp.1.q.16.sect.1.p.5.n.9.* quidquid etiam in contrarium asserant DD. quos citaui *in d.ref.* quibus nunc addo Zerolam *ver.Clericus n.6.* Iulium Clarum *q.36.n.38.* & eius additionatorem *ibid.lit.G.* & alios penes ipsos. Sed si aliquis vellet stare in opinione negatiua, dicendum est in negantem incumbere onus probandi statum clericalem assumptum fuisse per fraudem; quomodo autem id probetur, vide Mascardum *tom.2.concl.815.* Gabrielem *in comm. opin. tit. de præsumpt. concl.13.n.2.* Ambrosinum *de immun.cap.19.* Duardum *in Bull. Cœn.lib.2.can.15.q.11.* Martam *de iur. part.4.cas.176.* & alios penes ipsos.

Quæ hic est Res. antecedens, & in alio §. eius primæ annot.

2. Si autem quis dicat suscepisse habitum clericalem ex vi voti, an ipsius iuramento standum sit, negat Farinacius *tit.de Inquis.q.8.n.114.* & alij; sed affirmat Decianus, & alij penes Ambrosinum 12. quibus ego addo Hieronymum Rodriquez *in compen. qq.Regul.resol.101.n.9.*

RESOL. CXXXIII.

In Diœcesi, volentes ad Ordines promoueri prius adscribuntur Ecclesiæ Cathredali, & per annum gestant habitum Clericalem inseruiendo eidem Ecclesiæ, prout faciunt Clerici iam ordinati: quæritur, an in dicto anno gaudeant priuilegio fori?

Et an omnes seruientes Ecclesiis, gaudeant priuilegio fori, maxime Scholares addiscentes & seruientes Ecclesiæ? Ex part.6.tract.1.Resol.36.

§. 1. NEgatiuè respondet Bonacina *tom.2.disp.10.quæst.2.§.2.n.2.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.29.n.9.* Gambacurta *de immun.lib.7.cap.11.n.7.* Reginald. *tom.1.lib.9.c.23.n.354.* & alij. Probat Bonacina hanc sententiam. Primò, quia tales non gaudent priuilegio Canonis, ergo neque gaudere debent priuilegio fori. Secundò quia in Concilio Tridentino non solùm, vt quis gaudeat priuilegio fori, præscribitur ei delatio habitus, sed etiam tonsuræ. Tertiò quia supradicti non sunt personæ Ecclesiasticæ. Supr. hoc in Res. seq.

2. Verùm ego affirmatiuæ sententiæ tanquam magis Ecclesiæ fauorabili libenter adhæreo, quam tuetur Decianus, quem citant & sequuntur Ambrosinus *de immun.c.22.n.6.* & Farinac. *in Praxi Crim.q.8.n.5.* quibus ego addo Bellettum. *in disquisit.Cleric. titul.de fauore Cleric.personali §.2.n.2.* Barbosam *de iur. Eccles.lib.1.c.3.§.2.n.52.* & alios penes ipsos asserentes priuilegium fori extendendum esse ad seruientes Ecclesiis. Et probant hanc sententiam *ex c.2. de foro compet.* vbi sic habetur. Nullus iudicum neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum vllum, aut minores Ecclesiæ sine permissu Pontificis per se distringere, aut condemnare præsumat. Vbi glossa, per Minores Ecclesiæ intelligit seruientes deputatos ad eius obsequium.

3. Nec obstat dicere cum Gambacurta & Reginaldo vbi suprà, quòd text. *in dicto. cap.2.* intelligendus est de illis, qui sunt perpetuò adstricti seruitio Ecclesiæ: nam hoc gratis dicitur: cùm enim inseruientes Ecclesiæ priuilegio fori decorentur, non in gratiam propriæ personæ, sed in gratiam ipsius Ecclesiæ, vt patet *ex. dicto cap. de for. compet. & ex cap. Ecclesiarum seruos 12.quæst.1.* Sequitur, quòd qualitas perpetuitatis non possit esse considerabilis, vt siue illa inseruientes non debeant gaudere immunitatibus, pro tempore enim, quo inseruiunt famuli temporales, eodem modò inseruiunt respectu illius temporis, quo perpetui respectu perpetuitatis: neque enim perpetuitas imprimit characterem prout Clericatus, cuius ratione non possint perpetui conueniri coram iudice Laïco: sed ideò conueniri non possunt, quia Ecclesiæ inseruiunt, quæ qualitas seruitij ita cadit in temporario, prout in perpetuo. Cùm igitur seruire non importet necessariò actum perpetuum, cùm ad tempus quis possit inseruire; & respectu illius temporis eadem sit vtilitas Ecclesiæ, pro qua inductum fuit priuilegium, ratione serui temporarij, quæ est ratione serui perpetui. Ergo cùm vt Ecclesia seruitium consequatur, dum effectualiter famulus inseruit, non sit necesse, vt addictio sit perpetua, inconsequens pernecesse sequitur, quòd exemptio, quæ est concessa intuitu seruitij Ecclesiæ, non sit concessa intuitu perpetuitatis: & sic quòd perpetuitas, vel temporalitas non potest aliquid importare, vt ex ea concludatur exemptio. Et ita hanc sententiam Gambacurtæ & Reginaldi de seruis perpetuis & temporariis optimè refellit Hispania Narbona *in recopilat. part.3.lib.4. titul.1.leg.20.* Gloss.1. *num.27.* & alij.

4. Nec secundò obstat dicere cum Suarez *n.11.* textum *in dicto cap.2.* intelligendum esse de seruientibus Ecclesiæ non omninò Laïcis, sed habentibus saltem primam tonsuram; nam hoc etiam gratis dicitur. Et miror alioqtin virum doctissimum hæc dixisse; nam ante Concilium Tridentinum omnis Clericus etiam primæ tonsuræ sine seruitio Ecclesiæ gaudebat priuilegio fori, vt latè & doctè more suo probat Thomas Vallascus Lusitanus *tom.1.alleg.10.n.12. & 13.* Ergo nullum priuilegium haberent seruientes Ecclesiis virtute *dict.cap.2.de foro compet.* Sed vt vult

Suarez, Clerici esse deberent: nam Clerici etiam non deseruiendo Ecclesiæ tunc, vt dictum est, priuilegio fori gaudebant.

5. Dicendum est igitur absolutè seruientes Ecclesiis gaudere priuilegio fori, & maximè in casu nostro, cùm deseruiant in habitu Clericali; & in ordine vt ad Minores promoueantur. Vnde hanc sententiam videtur satis firmare Siculus noster Barbat. *in dicto c. 2. de foro compet. n. 29.* vbi sic ait. In Glossa quæritur, quid comprehendantur appellatione minorum Ecclesiæ, qui non possunt distringi, aut comdemnari à iudice Laico. Respondet, quòd sunt scholares, vel seruientes Ecclesiæ deputati ad eius obsequium: quia illi eodem priuilegio gaudere debent 12. *quæst. 2. cap. Ecclesiarum seruos*: habuit fortè respectum ad quasdam Ecclesias, maximè in Alemania, vbi sunt scholares addiscentes, & seruientes Ecclesiæ: simile habetur *in cap. 1. de celebrat. Missar.* Veniunt etiam seruientes ipsi Ecclesiæ, si ad obsequium eius deputati sunt. & sic non sufficit seruire Ecclesiæ, sed oportet deputatum esse ad eius obsequium. Vidi ego sæpenumero fornarium meum seruientem Ecclesiæ in Missa, vt propter hoc non gaudeat priuilegio Ecclesiæ, quia ad illud seruitium non est deputatus. Sed Vincentius videtur intelligere in iunioribus deputatis Ecclesiæ obsequio, vt adueniente ætate promoueantur ad Ordines. Hucvsque Barbatia, cuius vltima verba mirificè faciunt pro casu nostro, & ea quoque, quæ addit postea *num. 33.*

6. Restat modò respondere ad argumenta Bonacinæ in principio posita. Et ad primum, quòd isti Ecclesiæ seruientes non gaudent priuilegio Canonis; ergo neque gaudere debent priuilegio fori. Respondeo negando consequentiam: nam familia Laica Episcopi, vt iteratis vicibus declarauit Sacra Congregatio; & ego satis firmaui ex communi Doctorum sententia in Apologetica disceptatione contra Moscofum *resolut. 2.* gaudet priuilegio fori, & tamen non gaudet priuilegio Canonis. Valet quidem argumentum, vt obseruat Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 29. num. 7.* Layman *lib. 3. tract. 9. cap. 7. num. 1.* & me citato Ambrosius Machin. *vbi infra artic. 4. n. 37.* valet inquam, argumentum, gaudet quis priuilegio Canonis; ergo gaudebit priuilegio fori, sed non è conuerso.

(Quæ hic est infra in tr. 8. Resol. etiam 2. §. 1. post medium, à vers. An familia Episcopi. & seq. & in Resol. nor. seq. & aliis earum annotat.)

7. Ad secundum. Quòd ex Concilio Tridentino, vt quis gaudeat priuilegio fori, debet non solùm gestare habitum, sed tonsuram. Respondeo, quòd Concilium, vt legentibus patet, loquitur de priuilegio fori, quo debent gaudere Clerici, vt Clerici: non de priuilegio, quod aliis competit ex alio capite. Et ideò Concilium asserit. Nullus Clericus prima tonsura initiatus, &c. Vnde Stephanus Bauny Auctor parum fauens Ecclesiasticæ immunitati, licèt alioquin vir doctus & eruditus in Theolog. Moral. *tom. 1. tract. 11. quæst. 37.* & alij quos ad satieratem adduxi *in dict. disceptatione Apologetica, resolut. 8.* mordicùs hanc sententiam tenent.

(Quæ hic est infra in tr. 8. & in Resol. 5. & vers. antepost. præterita. & infra in esse Ref. 152. & in cæteris aliis eius primæ annot.)

8. Ad tertium argumentum, quòd dicti seruientes non sint personæ Ecclesiasticæ; & Respondeo hoc esse verum, sed non sequitur. Ergo non gaudent priuilegio fori: quia, vt dictum est, hoc priuilegium illis nó datur à sacris Canonibus intuitu personarum, sed ratione solius vtilitatis Ecclesiæ: sicut seruientes Episcopis non sunt personæ Ecclesiasticæ, & tamen gaudent priuilegio fori. Vnde non desinam hîc apponere verba Ambrosij Machin. *in allegat. pro iurisd. Ordinum militarium articul. 6. num. 58.* vbi sic ait. [Muy differente razon es de los Clerigos à los de la familia del Obispo que gozan del fuero, y no del Canon: porque el fundamento de gozarle no es el mismo; pues no se lesda como à personas Ecclesiasticas, si nn come à familiares del Obispos, à qui en el derecho le da.] Hæc ille; quæ indiuidualiter deseruiunt pro casu nostro; & pro responsione ad omnia argumenta Bonacinæ. Contra quem etiam facit casus vxoris Clerici coniugati, vt me citaro docet nouissimè Merolla *tom. 3. disputat. 6. cap. 3. num. 52.* & ego addo vxores Equitum Diui Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ; quas certum est non gaudere priuilegio Canonis, neque esse personas Ecclesiasticas, & tamen gaudent priuilegio fori: vt inter alios nouissimè solidè probat eruditus Franciscus de Amaia *in Cod. 10. titul. 39. num. 12. & seq.* Ergo idem dicendum est de seruientibus Ecclesiis, qui licèt non gaudeant priuilegio Canonis, neque sint personæ Ecclesiasticæ, non ex hoc sequitur contra Bonaciniam non posse gaudere priuilegio fori, & maximè in casu nostro, vbi tales incedunt cum habitu Clericali, & deseruiunt Ecclesiis intuitu suscipiendi ordines minores. Et ita stando in terminis iuris communis ego probabiliter sentio, saluo semper aliorum doctorum virorum meliori iudicio & Sacræ Congregationis immunitatis oraculo.

(Sup. conséq. in hoc vers. cum eisdem authoribus. & aliis infr. in Res. 156. §. Probatur primo, & in aliis eius annotat. & pro priuilegio Canonis meliùs in to. 5. tr. 2. Resol. 43. §. Sed an.)

RESOL. CXXXIV.

An Clerici inseruientes verè adstricti alicui Ecclesiæ, licet primam tonsuram non habeant gaudeant priuilegio fori?

Et explanatur, quod quamuis Clerici, qui dicuntur, Saluatici, *non gaudeant priuilegio Canonis, neque exemptione gabellarum, tamen gaudeant priuilegio fori.* Ex part. 3. tract. 1. Ref. 69.

§. 1. NEgatiuè respondet Bonac. *in Bull. Cœn. 3. disp. 1. q. 16. punct. 3. n. 7.* quia talis clericus non gaudet priuilegio canonis; ergo neque gaudet priuilegio fori, & hanc sententiam videtur innuere Reginald. *tom. 1. lib. 9. c. 23. n. 355.* cæteras rationes vide bis apud Bonacinam.

(Sup. hoc in Res. præcenta, & pro priuilegio Canonis lege §. noc. seq.)

2. Sed his non obstantibus non desunt Doctores post Concilium Tridentinum scribentes, qui asserunt dictos clericos priuilegio fori gaudere, & ita tenet Bellettus *in disquisit. cler. part. 1. tit. de fauore clericorum personal. §. 2. num. 2.* Ambrosinus *de immun. cap. 22. n. 6.* & Deciaaus *in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 2.* & ad argumentum quod adducit Bonacina *vbi suprà* posset aliquis respondere; quòd clerici, qui dicuntur *saluatici* non gaudent priuilegio canonis, neque exemptione gabellarum, & tamen gaudent priuilegio fori, vt declarauit sacra Cardinalium Congregatio 10. Kalendas Iunij 1632. cuius verba affert Paulus Squillante *de priuileg. cler. cap. 7. dub. 2. n. 4.* & Nouarius *de elect. fori q. 52. sub n. 13. sect. 2.* in vltima impressione Neapolitana, sed circa supradictos clericos saluaticos multas quæstiones suscitat nouissimè Aloysius Riccius *in praxi fori eccles. tom. 4. resol. 223. vsque ad resol. 231.* lege illum, & nun pigebit.

(Sup. hoc priuilegio Canonis in to. 5. tr. 2. Ref. 9. §. vlt.)

RESOL. CXXXV.

An Clericus incedens cum habitu, & Tonsura sed non deseruiens alicui Ecclesiæ, gaudeat priuilegio fori?

Et notatur, quod licentia Episcopi deseruiendi in certa Ecclesia sufficit, vt obtineatur exemtio; sed non sufficit seruitium in temporalibus, sed in spiritualibus; & sufficit, si seruitium præbeatur alteri Ecclesiæ, quam illi, in qua mandauit Episcopus, etiam si seruiat Cupella existenti

existenti in Ecclesia, quæ ab Episcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio esset assignata.

Et alia circa hoc in textu huius Resolutionis explanantur; & tandem quæritur obiter, an percutiens Clericum non deferentem habitum, & tonsuram incurrat in excommunicationem Canonis. Si quis, *&c.* Ex p.1. tr.2. Res.35. aliàs 34.

Supr. hoc in Res. seq. & inf. lege doctrinam Resol. 140. per totam, & signanter in fine.

§.1. AFfirmatiuè respondet Mar. Antonin. *lib.3. resolut.*48.*n.*14. Sed negatiuam sententiam docet Bonacina *de legib.disp.*10.*q.*2. *punct.*1.§.4.*n.*10. & 15. Ambrosinus *de immunit. Eccles. cap.*17.*num.*13. Menoch. *tom.*10. *cons.*912. *n.*27. & alij. Et ratio est; quia, vt *suprà* diximus, Concilium loquitur copulatiuè, videlicet, vt Clericus deferat habitum, & tonsuram, & alicui Ecclesiæ deseruiat.

Sup. hoc supra in Res. 112.§.vlt. & infra ex doctrina Res. 138. §.2.

2. Notandum est tamen, quod dicta licentia Episcopi deseruiendi in certa Ecclesia, sufficit, vt obtineatur ore tenus; nec sufficit, vt his, vel ter talis Clericus deseruiat: quia verba Concilij requirunt actum perseueratiuum. Verùm tamen est, quòd verba Concilij non sunt intelligenda ita literaliter, & rigidè, id est, pro omni tempore; sed pro maiori parte ipsius. Et ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem testatur Riccius *p.4.decis.*154.*n.*5. & Capiblanc. *in tract. de offic. Bar. pragm.*8.*p.*3.*n.*30. cum Gratiano *in discept. tom.*3. *c.*440. *n.*6. Vnde si aliquo impedimento fuerit dictum seruitium interpellatum, gaudebit vtique Clericus priuilegio fori: & sufficit, si ante mensem, quo perpetratum fuit delictum, inueniatur dictum seruitium præstitisse, licèt Concilium loquatur de præsenti, ibi: *Inseruit.* & ibi: *Versetur.* nam dicta verba intelligenda sunt moraliter. Et tandem nota, quòd supradicta verba intelligenda sunt de seruitio spiritnali; & non sufficit seruitium in temporalibus; & aliqui addunt, non sufficere seruitium, si præbeatur alteri Ecclesiæ, quàm illi, in qua mandauit Episcopus.

Supr. hoc in Res. seq. §.2. ad med. & prope finē, vers. Vnde.

3. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docet Capiblancus *vbi sup. num.*32. & Riccius *part.*4.*decis.*111.*num.*5. vbi ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem testantur. Et ita consuluisse nostrum doctissimum Aponte, notauit Prosper de Augustino *in addit. ad summam Quaranta, verb. habitum Clericorum*, quod asserit, etiam procedere, si dictus Clericus deseruiret Capellæ existenti in Ecclesia, quæ ab Episcopo Confraternitati laicorum, pro Oratorio esset assignata. Et ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem obseruat Riccius *p.4. decis.*154.*num.*2.

4. Sed hæc dicta sufficiant circa exemptionem Clericorom in minoribus à iurisdictione laicali, & intelligentiam verborum Concilij Tridentini, circa quæ hoc vnum addam; hîc Concilium loqui tantùm de priuilegio fori, & non Canonis: & ideò percutiens Clericum non deferentem habitum, & tonsuram, incurrit in excommunicationem Canonis, *Si quis.* Et ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, testatur Gonzales *in regul. Cancell. Gloss.*5. §.5.*n.*5. & docet Bellctus *in disquis. cleric. p.*1.*tit.*3.§.8. *n.*59. Vnde cautè legendi sunt Auend. *de exeq. mand. p.*1.*c.*22.*n.*12. & Menoch. *lib.6. de præsumpt.*76.*n.*12. asserentes, non incurrere in excommunicationem illum, qui percutit Clericum repertum in habitu laicali. Sed ad alias circa immunitatem Ecclesiasticam quæstiones deueniamus.

Supr. hoc in tom. 5. tr. 2. Res. 42. & in alijs eius primæ not.

RESOL. CXXXVI.

An Clericus in Minoribus amittat priuilegium fori, si non deseruiat Ecclesiæ ad certum ministerium, ex Episcopi mandato?

Et an sufficiat, quod Clericus inseruiat in Diuinis etiam alteri Ecclesiæ, quàm illi, cui fuit per Episcopum adscriptus?

Et quid, si deseruiat alicui Ecclesiæ, etiam si hoc non faciat de mandato Episcopi? Ex p.4.tr.1.Res.2.

§.1. AFfirmatiuè respondet Pereira *de manu Reg. part.*2.*cap.*26.*num.*7. vbi sic ait. An autem affixatio, vel deputatio facta in ipsismet chartis Ordinum, dum dicit, eúmque suæ parochiæ affiximus, sufficiat? dubitatum est in Senatu, & non sine fundamento; videtur enim quod casu requiratur specialis Episcopi affixatio ad certum ministerium in Ecclesia obeundum, non verò generalis, sicque indicauimus visa forma sacri Concilij. Sic ille.

2. Sed negatiua sententia vera est, vt praxis demonstrat, & ideo DD. quos ego citaui *in part.*1.*tr.*2. *resol.*34. asserunt absolutè, Clericos minores gaudere priuilegio fori, si deseruiunt alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi, nec vllam faciunt mentionem de affixatione speciali ad certum ministerium; quod manifestiùs apparet ex illa doctrina, quòd Clericus si deseruiat alicui Ecclesiæ, etiamsi hoc non faciat de mandato Episcopi, gaudet priuilegio fori, & ita tenet & obseruat determinasse sacram Cardinalium Congregationem *die* 29. *Iunij* 1628. Sellius *in select. can. cap.* 18.*num.*22. Idem etiam testatur Francisc. Capiblanc. *de offic. Baron. pragm.*8.*part.*3.*num.*32. Riccius *part.*4. *decis.*111.*n.*5. Marius Antonin. *var. resol. lib.*3.*resol.*48. Riciullus *de iure personarum, &c. lib.*7.*cap.*6. *num.*15. Quaranta *in summ. Bull. ver. habitus clericalis*, & Nouarius *in iure Pontificio tit. de foro compet. concl.*6. aliàs 92. *n.*5. vbi sic ait. Sufficit quòd Clericus inseruiat diuinis etiam alteri Ecclesiæ, quàm illi cui fuit per Episcopum adscriptus, vt declarauit sacra Cardinalium Congregatio, & decisum refert Riccius *in curia Archiep. Neapol.* inferens ex hoc hodie adscriptionem in Ecclesia de mandato Episcopi non esse necessariam, sed sufficere quòd realiter fiat seruitium, in diuinis; & meritò quidem, cùm ad id Concilium habuerit mentem, & ita obtinui in magna curia Vicariæ in fauorem Clerici Dominici Porr. qui fuit remissus ad curiam Archiepiscopalem, probato seruitio in diuinis, licèt non fuisset assignatum à suo Episcopo; hæc Nouarius, quæ à fortiori militant aduersùs sententiam Pereiræ. Vnde non est audiendus Barbosa *de potestate Episc. part.*2.*alleg.*12.*n.*14. Bonac. *in Bull. Cœn. disp.*1. *quæst.*16.*sect.*1.*punct.*6.*n.*34. & Carol. de Grassis *effect.* 1.*num.*1170. asserentes Clericum inseruientem alteri Ecclesiæ, quàm illi, cui Episcopus inseruire præcepit, non gaudere priuilegio fori; nam contrarium, vt dixi, declarauit sacra Cardinaliū Congregatio, quam, me etiam citato, adducit nouissimè Anton. de Marinis *quotidian. resolut. c.*58. *n.*12. & Paulus Squillante *de priuileg. cap.*7.*dub.*1.*n.*13. & ideo contra Pereiram non est ab hac sententia recedendum; quam denique mutans opinionem, etiam me citato, tenet Barbosa *de iure Pontificio lib.*1.*cap.*39.§.2.*n.*35.

Quæ hic est Res. antecedens, sed lege etiā aliā eius primæ annot.

Supr. hoc in Res. seq. §. vlt. in fine.

Supra hoc inferius in hac ipsamet Res. à vers. Vide. & in alia Resol. eius not.

Et pro adscriptione contenta in hoc textu in Res. seq. in principio §. vlt.

Sup. hoc supr. ante medium huius §. vers. Sufficit. & in Resol. præterita §.2. in fin. & seq.

RESOL. CXXXVII.

An Clericus deseruiens Ecclesiæ ex licentia obtenta vicario Episcopi, gaudeat priuilegio fori?

Et an adscriptio in Ecclesia hodie non sit necessaria de mandato Episcopi, sed sufficiat, quod realiter fiat seruitium in diuinis?

Ex quo infertur Clericum in Minoribus constitutum, & habitum, & tonsuram deferentem, & Ecclesiæ de-

seruientem non tamen de mandato Episcopi gaudere priuilegio fori. Ex p.9.tract.6. & Misc.1. Res.6.

§.1. NOua, curiosa, & practicabilis quæstio, & ad illam negatiuè respondet Regens Dnus Franciscus de Vico *in legib.& Pragmaticis Regni Sardinia, tom.1.tit.7.cap.13. num.*8. vbi sic ait: [Quæro, an licentia, de qua, *in d. cap. Nullus.* Concil. Trid. *sess.*23. ab alio, quàm Episcopo dari possit Clericis ad effectum studendi, vel inseruiendi alicui Ecclesiæ: & dic, quòd non, ex *infrà* notandis. Primò, quia ex eodem Concil. apparet, fuisse hanc cognitionem Episcopo delegatam, & consequenter, non potest in ea se intromittere illius Vicarius, ex notatis à Federico de Sen. *in cons.*130.*in fin.vers.Potest dici.*

2. Secundò, quia, quoties alicui aliquid committitur, debet per nominatum in commissione, & non per alium exequi. Ita Bald. *in cons.*123.*in fin.lib.*5. & cùm concessio huiusmodi licentiæ sit Episcopo commissa, non debet ab alio exequi ex doctrina Bald. *vbi suprà:* quod multò fortiùs procedit in casu præsenti, in quo videtur electa industria Episcopi, & non sui Vicarij, nec alterius ministri. Felinus *in cap.fin.§.Est autem.num.*4. tam maximè, quia sumus in executione facti. Berous *in cap.Quoniam.* Abbas *in fin.de offic.delegat.* in quo datur forma, quòd licentia sit Episcopi, quæ nullatenus omitti potest, per notata à Mascard. *verb.Electa persona industria, concl.*594.*num.*1.5.& 6. vt communiter DD.

3. Tandem, quia in dispositione *d. cap. Nullus.* fuit præcipuè habita ratio dignitatis Episcopalis: & vbicunque fundatur actus in nomine appellatiuo, in fauorem illius tantùm factus intelligitur, *l. Turpia. §.fin. & l.Seruus, §.fin.ff.de legat.*1. *l.Annua, §.Attia, ff.de annuis legat.* Signorol. *cons.*90.*col.*6.*post medium.* Crauet. vbi plures *in cons.*507.*num.*10. Vide Menoch. *de arbitrar. lib.* 4.*concl.*121.] Hucusque Regens de Vico, cuius sententiam ante ipsum docuerat Petrus de Vrries *in otio activo, part.*2.*num.*363. vbi ita asserit: & ad suprapositam resolutionem redeundo, illam ex superioribus ampliabis. Primò, vt, scilicet, procedat, etiamsi adscriptio ad Ecclesiam facta fuerit per Vicarium Episcopi: quoniam, nec adhuc eo casu censebitur adimpletum dictum requisitum. Et ratio est: quia, cùm textus *in d.cap.*6. Concil.Trident. inducat formam, vt *suprà* resolutum est, non dicetur adimpleta per æquipollens, id est, per mandatum, seu adscriptionem Vicarij, cùm sit certum in iure, quòd forma legis non potest per æquipollens adimpleri. Gloss. *verb.Tertiò.in Clement.*1.*de vit.& honest.Cleric.* Tiraquell. *de retract.ligaag.§.*1.*gloss.*21.*num.*11. Boër. *decis.*1. *num.* 44. cum aliis adductis per Medic. vt refertur *tom.*1.*reg.iur.lib.*1.*verb.Æquipollens non sufficit.* Ludouicus Molina *de Hispan.primogen.lib.*2.*c.*6.*n.*37. Ioan.Gutier. *in repet. l.Nemo potest.num.*114. *ff. de leg.*1. Guillelm. Benedict. *d. verb.in eodem testament. num.*73. Ouid.de Amic. *de iure emphyt.quæst.*1.*num.*2. Caball.Milleloq.375.*part.*1. Escobar *de ratiocin.c.*33. *num.*12. & sic adscriptio ad Ecclesiam, in supradicta specie, necessariò est facienda per ipsum Episcopum. Ita Vrries.

Supr. hoc in tom. 7. tr.2. ex Res. vnica §.1.

4. Sed ego affirmatiuam sententiam teneo: nam appellatione Episcopi venit Vicarius: & patet ex Concil.Trident. *sess.*24.*cap.*6.*de reform.* vbi, cùm voluit Vicarium excludere, expressit dicens: *Eis tantùm non eorum Vicariis, sit permissum.* Item, in eodem Trident. *sess.*25.*cap.*3.*de reform.* dicitur, solos Episcopos posse concedere litteras excommunicationis, pro rebus ablatis: & tamen id posse Vicarios generales, ac nomine Episcoporum comprehendi certum est. Et hanc opinionem tenent Suar. *tom.*5. *in* 3.*part.disp.*7. *sect.*3.*num.*10. Sanchez *lib.*3. *de matrim. disputat.*29. *num.*16. Henriquez *lib.*11. *cap.*5. *num.*5. Garzias *de benef.part.*5.*cap.*8.*num.*52. Stephan. Grat. *discept. forens.tom.*1. & alij.

5. Confirmantur supradicta à fortiori, ex doctrina Riccij *part.*4.*decis.*111.*num.*5. & aliorum asserentium, adscriptionem in Ecclesia hodie non esse necessariam de mandato Episcopi; sed sufficere, quòd realiter fiat seruitium in diuinis. Et ideò, teste Barbosa *in Concilium Tridentinum, sess.*23.*cap.*6.*num.*32. Sacra Congregatio declarauit *in vna Valentina*, 29.*Iunij* 1628. Clericum in minoribus constitutum Ecclesiæ deseruientem, non tamen ex mandato Episcopi, habitum, & tonsuram deferentem, gaudere priuilegio fori. Quod etiam, me citato, docet Garzia *in tract.*1.*difficult.*3.*punct.*1.*num.*10.

Sup. hac adscriptione in Res. præterita §. vlt. post medium.

Sup. hoc ibidem, in dicto §. paulo post init.

RESOL. CXXXVIII.

An Clerici Minores, vt gaudeant priuilegio fori debeant in Dominicis diebus cum superpelliceo Diuinis interesse? Ex p.4.tr.1.Res.88.

§.1. HÆc quæstio à nobis posita est per quandam pragmaticam huius Regni, quam citat & sequitur Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, cent.*1.*quæst.*65.*num.*29. in qua statuitur, vt Clerici volentes gaudere priuilegio clericali, debeant per Regnum perseueranter incedere cum clericali habitu & tonsura, atque diuinis officiis quibuslibet diebus Dominicis, & festiuis, horis congruis, cum superpelliceo personaliter interesse.

2. Sed quòd Clericos, vt gaudeat priuilegio fori, debeat seruire singulis diebus Dominicis, & festiuis, cum superpelliceo diuinis Officiis, falsum est. Nam Concil.Tridentinum *sess.*23.*cap.*6. statuens vt Clerici debeant deseruire alicui Ecclesiæ, non est intelligendum ita liberaliter & rigidè, id est, pro omni tempore, sed pro maiori parte ipsius, vt ex sacra Cardinalium Congregatione ego adnotaui *in* 1. *part.tract.*2.*resolut.*34. & docet Riccius *part.*4.*decis.*154.*num.*5. Gratianus *in discept.forens.tom.*3.*cap.*440. *num.* 6. Mastrillus *tom.*1. *decis.* 113. *num.*13. & alij. Nec obstat pragmatica huius Regni: nam aduersùs illam insurgit nouissimè Sebastianus Guazzinus *de defensionibus reorum, tom.*2. *defens.*20. *cap.*9. *num.*35. Vide etiam Alexandrum Trentacinquum *consil.* 12. *num.*75.*volum.*2. Tritum est enim Clericos non posse ligari pragmatica iudicis laici; & licèt Auton.de Ballis *in tract.variar.lib.*5.*pragm.*1.*tit.*10.*num.*5. asserat, quòd ista pragmatica tanquam coadiuuatiua dispositionis iuris communis, licèt sit facta à laico, sustineri potest; tamen quicquid sit de hac doctrina, assero dictam pragmaticam imponere onus Clericis, quod ius commune illis non imponit, vt probatum est: ergo non potest ligare Clericos, & ideo ex defectu iurisdictionis nullam esse dicendum est.

Quæ hic est supra Resol. 135. §. 2. paulo post initium. & in Res. 122. §.vlt.

RESOL. CXXXIX.

An Clerici in Minoribus obseruantes requisita Concilij Tridentini, gaudeant omnibus priuilegiis, quibus gaudent Clerici in sacris constituti?

Et docetur omnes consuetudines trahendi Clericos coram iudice laico etiam in ciuilibus esse reprobatas in Concil.Trident.& aliis iuribus. Ex p.4.tr.1.Res.20.

§.1. NEgatiuè respondet Pereira *de manu Regia, part.*2.*cap.*33.*num.*2. Vbi sic ait. Clerici in

minoribus

minoribus ſæculares reputantur in omnibus, niſi in cauſis criminalibus, in quibus ſuo gaudent foro, & ideo nihil mirum eſt vt compellantur incendiis occurrere perſonaliter ac cæteri laici: & *infrà in fine numeri*, ſic etiam ait. Circa Clericus in minoribus minus erit dubij, vt à Principe ſæculari compelli poſſint, cùm legibus ſæcularibus ſubſint, excepto caſu, quo foro gaudeant ad criminalia.

2. Sed ego neſcio quo pacto hæc dici poſſint, cùm Concilium Tridentinum *ſeſſ.23. c.6.* aſſerat abſolutè, & ſine vlla diſtinctione ſupradictos Clericos cum aliquibus requiſitis gaudere priuilegio fori; ergo etiam in ciuilibus. imò ſi non obſeruent dicta requiſita in Concilio poſita, gaudeant priuilegio Canonis, & ſecundùm veritatem & communiorem ſententiam exemptione gabellarum, quæ omnia ſatis à nobis probata ſunt *in part. 1. tract. 2. reſolut. 36.* & ideo hanc ſententiam vt certam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 26. num. 3.* & ex *cap. 1. de foro compet. & cap. cùm non ab homine, de iudicijs*; vnde *num. 5.* ſic aſſerit. Omnia quæ hactenus de generalitate exemptionis tam in criminalibus & ciuilibus iudiciis, quàm in legibus etiam ciuilibus & tributis diximus, ad omnes Clericos cuiuſcumque Ordinis in ſtatu clericali perſeuerantis, æqualiter applicanda ſunt, quia iura quoad hanc partem nihil inter eos diſcernunt. Ita ille. & ante illum Comitolus *in reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 54.* vbi loquens de Clerico primæ tonſuræ ſic ait: Priuilegia, quæ Clericus ex prima tonſura nanciſcitur, hæc ſunt. Primum, quòd in religioſam Domini ſortem cooptari certum eſt, atque ex laicis & profanis perſonas fieri ſacras. Secundum, quòd Sacerdotij, ſeu beneficij Eccleſiaſtici capaces euadunt. Tertium, quòd Eccleſiæ iuriſdictionis participes ſint, id eſt, poteſtatis excommunicandi, interdicendi, ſuſpendendi. Quartum, quòd in eos imperium, & ius Magiſtratus ſæcularis non habet, quod priuilegium dicitur fori. Quintum, quòd nemo iis violentas manus poteſt adferre, quin in cenſuram incidat excommunicationis. Sextum eſt priuilegium immunitatis ſuorum bonorum omnium, ſiue illa iure patrimonij, ſiue beneficij Eccleſiaſtici poſſideant. Hæc omnia Comitolus, & Doctores communiter, & ideo (vide, quæſo, ſi rectè dicat Pereira) Clericos in minoribus conſtitutos ſæculares reputari in omnibus: niſi in cauſis criminalibus, etſi iudices ſæculares poſſint illos compellere ſicut laicos ad occurrendum incendius, vel ad ſeparandum rixantes, vel ad delinquentes capiendum. Dicendum eſt igitur Clericos minores obſeruantes, requiſita Concilij Trident. gaudere omnibus priuilegiis quibus gaudeant Clerici in Sacris conſtituti. Sed ſi aliquis dicat quòd hæc opinio Pereiræ procedit ratione conſuetudinis, iam hoc *ſuprà* reprobatum eſt: vnde nunc addam tantùm Peregrinum *de immunitate Eccleſ. cap. 2. num. 24.* vbi docet omnes conſuetudines trahendi Clericos, etiam in ciuilibus, coram iudice laico, eſſe reprobatas à Concilio Tridentino, & aliis iuribus. Si autem cum dicta conſuetudine adſit conſenſus, & tolerantia approbatiua Summi Pontificis, videant illi, ad quos ſpectat; dixi *approbatiua* quia ſimplex tolerantia non ſufficit, per ea quæ *ſuprà* adduximus, & facit textus D. Thomæ *in 1. 2. quæſt. 97. art. 3. ad 3.* quem ſapienter ponderat Ludouicus Mièratius *in ſummam tom. 1. tract. de legibus diſp. 15. ſect. 11. in fin.*

Quæ hic eſt infra Reſ. 160. & in alijs eius not.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 64. §. 2. in principio.

Supra in Reſ. not. prætereà, & ſeq.

Supra in Reſ. quæ hic eſt etiam ſupra 11. & in alijs eius not.

RESOL. CXL.

An iudex laicus poſſit punire Clericos in Minoribus conſtitutos?

Et adducuntur, & explanantur omnia, quæ determinauit Concilium Trid. ſeſſ. 23. cap. 6. vt quis gaudeat priuilegio fori.

Et tandem quæritur, vtrum Clericus habens beneficium, ſed non deferens habitum, & Tonſuram, nec alicui Eccleſiæ deſeruiens, gaudeat priuilegio fori? Ex p. 1. tract. 2. Reſ. 29. aliàs 28.

§. 1. QVando tales Clerici ſubijciantur Iudicibus laicis, determinauit ſancta Synodus Tridentina, ita loquens *in ſeſſ. 23. cap. 6.* [Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, fori priuilegio gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum, & tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, ſeu vniuerſitate, de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiẽdos verſetur.] Ita Concilium: cuius verba nouiſſimè à Iuriſconſulto Hiſpano Torreblanca *lib. 3. de Magia, cap. 9. n. 40.* contra communem fuerunt expoſita, non de omnibus Clericis minorum Ordinum; ſed de his tantùm, qui ante decimumquartum ætatis annum verſantur, de quibus in præcedentibus verbis fit mentio; vel de incorrigibilibus, & facinoroſis, & qui ſe immiſcent ſæcularibus: nam ij diſpoſitioni cauſam dederunt. Sed, licèt hæc expoſitio ſit ingenioſa; eſt in contrarium communis DD. ſententia: & ideò circa prædicta verba, multa ſcitu digna, non ſolùm Theologi, ſed etiam Iuriſconſulti notarunt. Quorum libros quia forſitan multi non habent; in gratiam Confeſſariorum, ex induſtria, & non ſine labore, quæ in illis diſperſa hinc inde inueniuntur, hic ſimul colligere conabor, reſolutiuè, & breuiter more noſtro. Ideò

2. Quæritur primò, vtrùm Clericus habens beneficium, ſed non deferens habitum, & tonſuram, nec alicui Eccleſiæ deſeruiens, gaudeat priuilegio fori? Reſpondeo, quod Suarez *de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 11.* & Ambroſinus *de immunit. cap. 13.* videntur docere, quòd Clericus beneficiatus non gaudeat, niſi alicui Eccleſiæ deſeruiat. Sed hoc eſt contra mentem Concilij, nam in citatis verbis duos modus diſtinxit: vnum abſolutè, ſi Clericus primæ tonſuræ habeat beneficium: alium, ſi tonſuram, & habitum clericalem deferat, & alicui Eccleſiæ deſeruiat: & ſic verba Concilij alternatiuè procedunt. Et ita tenet Rodriquez *in ſumma, tom. 1. cap. 155. concl. 2.* Azeuedus *lib. 1. leg. 1. tit. 4. num. 9.* Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 120. in Gloſſa litera E*, noſter Franciſcus Aponte *lib. 1. conſ. 24.* Gutierr. *pract. qq. lib. 1. q. 7.* Marius Antonius *lib. 3. reſol. 58. num. 22.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, in Proœm. cap. 8. num. 14. & p. 2. q. 44. n. 3.* Bonacina *de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 10.* Hi omnes aſſerunt, vt Clericus gaudeat priuilegio fori, ſufficere, vt habeat tantùm beneficium, ſeruitium verò Eccleſiæ, vt *infrà* patebit, eſt neceſſarium in Clerico incedente cum habitu & tonſura. Vide Riccium *part. 4. deciſ. 357. num. 1.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

Infra in Reſ. quæ hic eſt ſupra 135. & in alia eius prima not.

RESOL. CXLI.

An Clericus in Minoribus, ſi habeat beneficium, & non deferat habitum, & Tonſuram, gaudeat priuilegio fori? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 89.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, centur. 1. quæſt. 65. num. 23.* vbi inuehitur contra Farinacium, & aſſerit hanc opinionẽ docere Conciliũ Tridentinũ *ſeſſ. 23.*

Sup. hoc in Reſ. prætereà tita §. Quæritur.

*sess.*23. *cap.*6. Sed omnino fallitur. nam affirmatiua sententia quam tenent communiter Doctores, fundatur in Concilio Tridentino, vbi ponit particulam, *aut*, quæ disiungit,sic enim afferit. Is fori priuilegio non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum, &c. Et ita hanc opinionem præter Farinaciom docet, vbe citato, Paulus Squillante *de priuileg.Cleric.cap.*7.*dub.*1. *num.* 23. Heuia *in curia Philippica part.*3.§.1.*num.*3.Bobadilla *in polit.tom.*1.*lib.*2.*cap.*18. *num.*102. Cenedus *in qq.canon.quæst.*4. *num.*29.Nouarios *in nouo iure Pontificio conclus.*117.*num.*6.& Salzedo *in pract. crim. Bernardi Diaz cap.*62. *num.*9.vbi sic ait.Si Clericus prima tonsura initiatus beneficium Ecclesiasticum obtinuerit, quamuis non deferat vestes clericales, gaudere debet priuilegio fori Ecclesiastici, vt constat ex Conoil.Tridentino. Sic ille. Vnde non est audiendus Burgius.

RESOL. CXLII.

An si dictus Clericus habeat tantum titulum & collationem beneficij, non autem possessionem, gaudeat priuilegio fori, & sit à iurisdictione laica exemptus?

Et an hoc etiam procedat in Clerico possidente beneficium, sed sine redditibus? Ex part.1. tract.2. Res.30. alias 29.

§.1. NEgatiuè respondet, ex Theologis Lopez *p.* 1.*cap.*286.& ex Iuristis Iulius Clarus *lib.*5. §.*fin.q.*36.*num.*21.& alij.

2. Sed contrarium asserendum est cum Anastas. Germonio *lib.*3.*cap.*15.*num.*59. Gigante *de pensionibus, cap.*94. *num.* 11.& ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem,notauit Parisio, *de resignat. benef.lib.*7.*q.*1. *num.*47. Et ratio est: quia per solam collationem, & titulum beneficij, etiam sine eius possessione, quis dicitur beneficium habere, vt docet Romanus *cons.* 350. Couar. *lib.* 3. *ver.cap.* 16. Vide etiam Bonacinam *de legibus, disp.*10.*q.*2.*punct.*1. §.4. *num.*12. vbi ex professo probat hanc sententiam:quæ quidem sententia procedit etiam in Clerico possidente quidem beneficium, sed sine redditibus; quia habet titulum beneficij: & hoc solùm requirit Conciliom hic; & beneficium sine redditibus assignatur in fauorem alterius: & Episcopi titulares faciunt omnia, quæ solent facere cæteri Episcopi: & tamen ex suis Episcopatibus nullos redditus percipiunt. Ergo, &c. Et ita docet noster D. Carolus de Grassis *de eff. cler.eff.*1.*num.*1224.

RESOL. CXLIII.

An Clericus, qui habet pensionem tantum super aliquo beneficio, gaudeat tanquam Beneficiatus priuilegio fori, ita vt exemptus sit à iurisdictione sæculari?

Et quid, si incedat in habitu, & Tonsura? Ex p.t.tract. 2.Res.31. alias 30.

§.1. NOn gaudere respondet Azeuedus *tom.* 1. *lib.* 1.*leg.* 1. *tit.* 4. *num.* 5. *Recopil.* Gonzales *ad reg.*8.*cancell.gloss.*5.§.5. *num.*7.& Carol. de Grassis *de effect.cler.eff.*1.*num.*1198.Bonacina *de leg.disp.*10.*q.*2.*punct.*1.*num.*11.Flaminius *de resignat.benef.lib.*1.*q.*11. *n.*70. & *lib.*2.*q.* 15.*n.*15.qui cum Gonzales afferit,ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, 19. Iunij, 1586.his verbis: *Cui reseruata fuit pensio, si non incedit in habitu, & tonsura, non gaudet priuilegio fori.*

2. Sed contrariam sententiam docet Suarez *contra Regem Angliæ,lib.*4.*cap.*26. *num.*9.Zerola *in praxi Episc.verb.Clericus,*§.2.*ver.ex hac doctrina.*Lassarte *de decim.vend. cap.*19. *num.*24. Rodriquez *in summa. tom.*1.*cap.*155. *num.*11.& Salzedus *in pract.crim.* Diaz *cap.*64. *num.*10. vbi ita consuluit in Academia Complutensi anno 1584.& ita iudicatum fuisse in Supremo Concilio Regis, testatur.Adde etiam, quòd Armandariz *in addit.ad Recop.leg.Nauar. lib.*2.*tract.*19. *de foro compet. num.*5.& 7. testatur, ita declarasse Sacram Cardinaliom Congregationem.

3. At Bellettus *in disquis. cler. part.*1. *tit.* 3. §.8. *num.*11. & alij conantur concordare supradictas sententias: asserunt enim, quòd prima opinio loquitur In casu, quo pensio non excedit summam sexaginta ducatorum auri de camera, vt in Bulla Sixti V. quæ incipit, *Pastoralis.* sub anno 1589. Marcus verò Antoninus Cucchus *lib.*5.*tit.*8.*num.*17.aliter concordat: dicit enim si Clericus habeat pensionem loco tituli beneficij, reputatur beneficiarius,& per consequens gaudebit priuilegio fori: secus autem, minimè gaudebit. Vide etiam Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, part.*2.*quæst.*62.*num.*31.

RESOL. CXLIV.

An Capellanus, cui capella in perpetuum,vel in titulum fuerit à Papa, vel Episcopo assignata, gaudeat priuilegio fori?

Et quid dicendum, si habeat capellaniam,vel beneficium, vulgariter dictum,seruitium Missarum?

Et quid, si clericus habeat Præstimonium, seu Fratransiam, si dictum Præstimonium possideat in titulum perpetuum, & aliquod spirituale annexum habeat? Ex part.1.tract.2.Res.32.alias 31.

§.1. REspondeo affirmatiuè: nam beneficium Ecclesiasticum, dicta Capellania iudicatur. Et ita docet Azorius *part.* 2. *lib.*10. *cap.*3.*q.*5. Nauar. *de Horis can.cap.*20.*num.*17.Salsedus *in pract.crim.* Diaz *cap.*66.*num.*12. & alij.Secùs autem, si habeat Capellaniam, seo beneficium vulgariter dictum, *seruitium Missarum*: quoniam tales Capellaniæ non dantur in titulum, nec in perpetuum, sed sunt amooibiles,nec veniunt appellatione beneficij, vt notauit Azeuedus *tom.*1.*lib.*1.*leg.*1.*tit.*4.*num.*7. *Recopil.* & alij.Et ita etiã gaudere priuilegio fori dicendum est, si Clericus habeat præstimonium,seu fratransiam: si dictum tamen præstimonium possideat in titulum perpetuum, & aliquod spirituale annexum habeat: nam cum istis conditionibus, præstimonia pro beneficiis habentur. Et ita probat Azeuedus *vbi supr.*Menochius *cons.*201. *num.*56.Parisius *de resignat.benef.lib.*1.*quæst.*14. *num.* 124. Gonzales *ad reg.*8. *Cancell. gloss.* 5. §. 2. *num.*11. Garsias *de benef.tom.*1.*part.*1.*cap.*2.*num.*117.Bonac.*de legibus,disp.*10.*q.*2.*punct.*1.§.4.*num.*11.& alij.

RESOL. CXLV.

An habens Coadiutoriam à Papa concessam gaudeat priuilegio fori?

Et quid de Clerico, qui beneficium obtinet, quod obtinere non poterat, puta, quia illegitimus, irregularis, vel si ordinatus est cum falsis Dimissoriis, vel sine illis?

Et quid, si ordinatus fuerit ante legitimam ætatem, vel per simoniam? Ex part. 5.tract.1.Res.62.

§.1. REspondeo affirmatiuè,quia talis dictam coadiutoriam habens beneficiatus appellatur,& ita

ita tenent Doctores quos citat, & sequitur Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat. 12. num. 4.*

2. Notandum est etiam hic obiter, quòd si clericus obtineat beneficium, quod non poterat obtinere, quia illegitimus, vel irregularis, & de facto reperitur in possessione beneficij, gaudet adhuc priuilegio fori, & ita fuisse decisum in M. C. Vicariæ Neapolitanæ testatur Francus *dec. 189.* & tenent DD. quos citat Ioan. Baptista de Thoro *in compen. decis. Neapol. ver. clericus, fol. 94.*

Sup. contento in hoc §. in Ref. seq.

3. Nota etiam, quòd licèt olim clericus in minoribus constitutus à non suo Episcopo sine literis dimissoriis, vel cum falsis, possit gaudere priuilegio fori, vt notant DD. quos citat Squillante *de priuil. cler. cap. 7. dub. 2. num. 29.* Hodie tamen per constitutionem Vrbani VIII. datam Romæ 11. Decembris 1624. taliter ordinatus minimè priuilegio fori gaudebit; ordinatum verò ante legitimam ætatem gaudere dicto priuilegio fori tradit Carol. de Grassis *de effect. cleric. effect. 1. num. 666.* sicut etiam ordinatum per simoniam.

RESOL. CXLVI.

An ordinatus ante legitimam ætatem, vel extra tempora, &c. gaudeat priuilegio fori?

Et quid de eo, qui ordinatus fuit sine dimissoriis, aut cum falsis?

Et quid est sentiendum de Clerico ordinato per symoniam, vel ab Episcopo impedito ordines faciendi v. g. excommunicato, suspenso, interdicto, &c. an gaudeat supradicto priuilegio fori? Ex part. 4. tract. 1. Res. 26.

Sup. contentis in hac Res. dempta vlt. diffic. ex duabus positis in §. vlt. huius Res. in Res. præterita §. vlt.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenent Bernardus Diaz, Rolandus & Chassaneus, quos citat Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num. 18.* quibus adde Vasquez *allegat. 45. num. 20.*

2. Sed contraria est vera, quam cum multis tuetur nouissimè Paulus Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 29.* quia talis est verè ordinatus, & ei impressus fuit character. Notandum est tamen quòd licèt hanc sententiam olim probabiliter docuerint de Clerico ordinato à non suo Episcopo sine literis dimissorialibus, vel cum falsis, multi DD. hodie tamen ex constit. S. D. N. Vrbani. VIII. *die 11. Decembris* 1624. taliter ordinati non gaudent priuilegio fori. Vnde affirmatiua sententia, quam Barbosa *de potestate Episc. part. 2. alleg. 8. num. 18.* & alij penes ipsum, probabilis erat ante dictum decretum Vrbani VIII. nunc verò non est admittenda.

3. Notandum est etiam hic obiter Clericum ordinatum per simoniam, vel ab Episcopo, qui erat impeditus Ordines conferre aliquo iuris impedimento, nempe excommunicationis, suspensionis, interdicti, &c. gaudere priuilegio fori.

RESOL. CXLVII.

An qui beneficium habens delinquit, & postea matrimonium contrahit, sit à iudice laico puniendus?

Idem est dicendum de Clerico coniugato, qui post commissum delictum tempore, quo omnia requisita habebat, vt fori priuilegio gauderet, effectus est bigamus inient aliud matrimonium? Ex part. 4. tract. 1. Res. 6.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 42. n. 8.* quia omne delictum de se temporale est, solúmque ratione personæ ad hoc, vel illud iudicium spectat: vnde cùm priuilegiũ personæ attendi debeat, quando iudicium incipit, ex *l. cum quædam puella. ff. de iurisd. omn. ind.* & ex *c. p. penult. de foro compet.* planè si eo tempore Clericus nullum habet priuilegium, nulla ratio est, ob quam ad iudicium Ecclesiasticum remitti debeat.

Quæ hic est infra Res. 166. & sup. ex doctrina Res. 108. prope finẽ, à vers. Idem dicendum. & lege etiã Res. nor. seq.

2. Sed ego contrariam sententiam doceo per ea, quæ adduxi *in 3. part. tract. 1. resol. 34.* & ita hanc sententiam docet etiam Baiardus *in addit ad Iul. Clar. quæst. 36. num. 46.* vbi sic ait. Si Clericus commisit delictum tempore quo erat Clericus, & postea vxorem duxit, debet puniri ab Episcopo, & non à iudice laico, vt iudicatum fuit per sacrum Consilium Neapolitanum. Ita ille. & ante illum Franchus *de decis. 417. num. 4. vol. 2.* apud quem videbis rationes fundantes nostram sententiam, & nouissimè hanc sententiam, me citato, docet etiam Squillante *de priuileg. cleric. c. 7. n. 10.* & *38.* vbi citat Gratianum *in discept. forens. cap. 224.* & Barbosam *de potest. Episc. part. 2. allegat. 12. n. 6.* quibus ego addo Sanchez *vbi infrà*, & Bonacinã *in Bull. Cœn. disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 3. n. 14.* & Gauantum *in enchir. Episc. ver. fori priuilegiũ, n. 31.*

Sup. hoc infra in Res. 149. & lege etiam doctrinam Res. & ver. annot. præteritæ.

3. Idem est de Clerico coniugato, qui post commissum delictũ tempore quo omnia requisita habebat vt fori priuilegio gauderet, effectus sit bigamus iniens aliud matrimonium. nam in tali casu gaudebit priuilegio fori, cùm in his casibus ad tempus commissi delicti spectetur. Vide Doctores citatos, & Riccium *p. 5. collect.* 1864. quibus nouissimè adde Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. num. 1.* quæ quidem omnia confirmantur ex declaratione sacræ Congregationis immunitatis *in Nullius Garopoli. die 9. Septembris* 1631. vbi determinatur, quòd fori priuilegio gaudet laicus pro tempore quo fuit Clericus.

RESOL. CXLVIII.

An Clericus coniugatus cum vnica & virgine vestes Clericales, & Tonsuram deponens, si postea illas reassumat, gaudeat priuilegio fori? Ex part. 1. tract. 2. Res. 80. alias 79.

Sup. hoc supra in Res. 122. §. penult.

§. 1. NEgatiuè respondent aliqui Iurisconsulti ex neotericis. Hoc etiam docet Auendaño *de exequend. mandatis Reg. lib. 1. c. 32. n. 15.*

2. Sed contrariam sententiam amplectendam omninò esse indico. Et ita docet M. Antonius Cucchus *in instit. lib. 3. tit. 9. n. 67.* vbi ita asserit: [Si Clericus coniugatus, qui clericales vestes induere non solebat, eas tandem cum tonsura assumpserit, priuilegio fori potietur.] Vide etiam Barbosam *in l. Titia. 35. num. 33. ff. de solut. matr.* Clarum *lib. 5. receptarum. §. fin. q. 36. num. 15.* & alios.

RESOL. CXLIX.

An Clericus solutus in Minoribus tempore delicti, si postea viduã ducat, ex bigamia amittat priuilegiũ fori?

Et an sit bigamus, ita vt amittat priuilegium fori, si quis fæminam prius à se cognitam ducat postea in vxorem? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 27.

Sup. hoc supra in Res. 147. §. vlt.

§. 1. DE hoc casu olim interrogatus fui, & negatiuam sententiam docui cum Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num. 17.* vbi sic asserit. Quid dicendum qoando bigamia contracta sit post delictũ, an inducat priuilegij amissionem: prout si quis erat solutus in minoribus tempore delicti, & postea viduam duxit, an obstet bigamia. Videtur quòd sic, quia tempore capturæ reperitur bigamus, & deuenit

xco

res ad casum, à quo non potuit incipere; obstat tamen, quòd habilitas personæ circa priuilegium, solùm consideratur tempore delicti commissi, illa enim post delictum non nocet: vnde is, tanquam Clericus solutus, remittetur, attento delicti tempore. Ita Pereira; cui adde Alexandrum *conf.149.n.9. lib.5.* & alios communiter.

Sup. hoc priuilegio fori In tom.6. tr.7. Resol.60. §. Confirmatur.

2. Notandum est tamen hìc non esse bigamum, ita vt amittat priuilegium fori, si quis fœminam priùs à se cognitam ducat postea in vxorem, quicquid aliqui asserant, quia talis non potest dici ducere virginem: sed tu ne recedas à nostra sententia, quia talis viri caro non est diuisa, nec potest censeri diuisa ratione vxoris, quæ alteri fuerit permixta, nec aduersùs hanc sententiam procedunt canones *curandum*, & *præcipimus*, *dist.* 24. quia possunt explicari quòd per virginem intelligatur non ab alio corrupta, & ea quæ fictione iuris in eo casu virgo reputatur; videri potest glossa *in cap.2.de bigamis, ver.diuisit.* Et ita hanc opinionem tenet Ioan.Præpositus *in 3.part. quæst.5.de irregular.dub.17.num.134.* Vnde si talis sumat Ordines minores, gaudebit priuilegio fori tanquam Clericus coniugatus, & non bigamus.

RESOL. CL.

An iudex laicus possit cognoscere, si Clericus sit bigamus? Ex part.4.tract.1.Res.71.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Pereira *in manu Regia, pare.2. cap.24. num. 3.* vbi sic ait. Si quæstio sit super bigamia, laicus iudex erit competens.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto ex *cap.si iudex laicus,de sentent.excommunicat.in 6.* & ita tenet Alexander *consil.149.volum.6.* Vnde Nicolaus Harpsfeldius *in historia Anglicana, sæcul.13. cap. 9.* notat, quòd inter alios abusus & iniustitias contra libertatem & immunitatem Ecclesiasticam, quæ tempore Eduardi Regis efficiebantur in illo Regno, vna hæc erat, quòd laici cognitionem bigamiæ ad se rapiebant. Ita ille. Vnde nostram sententiam aduersùs iudicem laicum docet nouissimè Gabriel Lotherius *de re beneficiaria,lib.3. quæst.36.n.73.* vnde non est audiendus Pereira, vir alioquin doctissimus.

RESOL. CLI.

An Minister laicalis iurisdictionis possit exercere iurisdictionem circa Clericos coniugatos non in criminalibus, sed in ciuilibus?

Et an Clericus negotiator, si ter non fuerit monitus non subiaceat statutis laicorum?

Et an omnis negotiatio, quæ aliis Clericis prohibita est, etiam coniugatis prohibita censeri debeat? Ex par.1. tract.2.Res.51. aliàs 50.

Sup. hoc in Res.seq.

§.1. AFfirmatiuè respondet Couarruuias *practic. qq.cap.31.num.7.* Barbosa *de potest. Episcop. part.2.allegat.12.num.25.* Cenedo *in qq. canonicis,q.4. num.18.& 19.* Guttierrez *pract.qq.lib.1.quæst.5.num.3.* Azeuedus *com.1.lib.1.leg.2.tit.4. Recop.* Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.disp.46.num.22.* Megala *in 3.part. lib.3.cap.10. num.40.* & Coriolan. *in Bulla Cœnæ, excommun.16.fol.mihi 945.* Layman *vbi infrà*, cum aliis. Probatur hoc ex *cap.vnico, de Cler.coniug.in 6.* vbi solùm conceditur Clericis coniugatis priuilegium Canonis, & fori, in cæteris autem minimè. Et licèt textus loquatur etiam de caussis ciuilibus, intelligendus est, quoad capturam personæ, non autem si merè ciuiliter contra bona sine carceratione agatur; vt fuit resolutum *in Capell.Tholosana, decis.184.* & apud Guidum Papam *decis.13.*

2. Sed mihi contraria sententia videtur probabilior. Dico igitur, Clericum coniugatum, si contraxit cum virgine, & tonsuram, & habitum clericalem gestet, & alicui Ecclesiæ deseruiat, gaudere priuilegio fori, non solùm in criminalibus, sed etiam in ciuilibus, & ante iudicem Ecclesiasticum esse conueniendum, vt patet *ex cap.2.de foro compet.* & *cap.vnic. de Cleric.coniug.* vbi habetur; neque ab ipsis sæcularibus Iudicibus eos debere personaliter, vel etiam pecunialiter nullatenus condemnari. Vbi pondera verbum illud, *nullatenus*, quod totum negat, & vniuersaliter iurisdictionem Iudicis sæcularis excludit. Et dato, quòd hic casus esset dubius in iure, potiùs pro iurisdictione Ecclesiastica iudicandum est, quàm pro iurisdictione laicali. Et ita docuit quidam regius, is est Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ, part.2. quæst.73. num.4.* aduersùs alios Iuristas. Et ex nostris docet etiam hanc sententiam Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.2.can.15.quæst.4.concl.3. num.12.* Riccius *in suis decisionib.par.4.decis.320.num.5.* & *collect.308.* & nouissimè ex Iuristis Martha *de iurisdict.p.1. centur.2. cas.159. num.5.* Vide etiam Zanardum *in director.Confess.part.1.de Sacr.Matrim.cap.23.quæst.24.* & alij apud Ceuallos. Notandum est etiam cum nostro D.Carolo de Grassis *de effect. Cler. eff.2. num.118.* & aliis, Clericum negotiatorem, si ter non fuerit monitus, non subiacere statutis laicorum: & Layman notauit, quòd omnis negotiatio, quæ aliis Clericis prohibita est, etiam coniugatis prohibita censeri debet. Ita ille *in Theol.moral.lib.4.tract.9. cap.8. num.5.* & Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.28. num.9.* cum aliis, quidquid in contrarium asserat Clar. *§.fin. q.30.n.12.*

Sup. hoc inf. in Res. 207. in fine, & in Res.257.§.2 post med. & in Res. 297. 298.& 328. §. 9. ante med. &c.

Sup. hoc latè infra in Res. 265.266. & 267.

RESOL. CLII.

An Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori etiam in ciuilibus?

Et Clericus coniugatus post dimissum habitum, & tonsuram, si pro delicto aliquo in curia laicali est citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, si deinde reassumpto habitu, & tonsura Ecclesiæ deseruiat, an possit à iudice laico propter delictum in carcerem coniici, aut personaliter adstringi?

Et quid, si Clericus coniugatus pro crimine capiatur, incedens sine habitu, & tonsura, & deinde è carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat? &c. Ex part.4.tract.1.Res.78.

§.1. NEgatiuam sententiam tenet nouissimè Pereira *de manu Regia part.2. cap.26. num.10.* & Ludouicus Correa *relect.de immunit.Eccles.part.2. num. 32.* vbi sic ait. Clerici coniugati, quantumuis adimpleant omnes conditiones, non sunt exempti à iudicio sæculari, in causis merè ciuilibus, nec obstat textus *in cap.vnico*, ibi, *aut ciuiliter ad iudicium sæculare*, vbi dicitur, quòd Clerici coniugati etiam in causis ciuilibus à iudicio sæculari eximuntur; nam reiecta multorum scribentium resolutione *in dict. cap. vnic.* respondeo verbum illud *ciuiliter* intelligi, ita vt Clerici huiusmodi eximantur à sæculari iudicio in causis criminalibus, quamuis ciuiliter motis. Ita ille, & alij, quos citat & sequitur Antonius de Ballis *in tract. var. lib.5. tit.10. num.18.* Elisæus Danza *in pugna Doctorum cap.vnic. de Clericis coniugatis, num.13.*

Capiblancus

Capiblancus *de officio Baronum tom.1. pragmat.* 8. *part.3.n.*52.

Quæ hic est Resol. anteceden.

2. Sed ego *in 1.part.tract.2.resol.*50.meritò affirmatiuam sententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Speculatorem *in tit. de compet. iudic. addit.* §.1. *num.*24. Francum *in cap.vnic. de coniugat. in* 6. Cœpollam *consil. crimin.*10. Mandosiom *in addit. ad Lapum, allegat.* 40. *&* 118. & Camillum Borellum *in speculo Principum rubr.*11. §. *videamus, in princ. litt. A.* quos citat & sequitur Riccius *part.3. decis.* 170. *num.* 1. & ita hanc affirmatiuam sententiam nouissimè, me citato, tenet etiam Paulus Squillante *de priuileg. Cleric. cap.7.dub.2.num.*27. & Antonius de Matinis *quotid resol. cap.* 58. *num.*2. ex Concil. Trident. *sess.*23. *cap.* 6. *de reformat.* & ex aliis iuribus, quæ ego ipse *vbi suprà* adduxi, & hanc opinionem tenet etiam Gauantus *in enchirid. Episc. ver. Clericus num.*84. quæ præsertim procedit in Regno Neapolitano, vt ipsemet testatur ex declaratione sacræ Congregationis 27. *Februarij* 1630.

3. Notandum est etiam hîc obiter, quòd sacra Cardinalium Congregatio censuit Clericum coniugatum qui post dimissum habitum & tonsuram clericalem pro debito aliquo in Curia laicali est citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, si deinde reassumpto habitu & tonsura (modò non in fraudem) Ecclesiæ inseruiat iuxta decretum Concilij *vbi suprà*, non posse à iudice laico propter id delictum in carcerem coniici, aut personaliter astringi, & ad hæc facit *cap. si iudex laicus, de sentent. excommun. in* 6. Et licèt Cabedo *part.*1. *decis.*58. *num.*8. doceat, quòd si Clericus coniugatus pro crimine capiatur, incedens sine habitu, & tonsura, & deinde è carcere fugiens, habitum & tonsuram reassumat, & in ea iterum capiatur, non gaudet priuilegio fori, *in c. ex parte, de priuileg.* tamen hæc opinio displicet Barbosæ *de potest. Episc. part.*2. *allegat.*12. *num.*29.

RESOL. CLIII.

An Græcus, qui post contractum matrimonium, initiatus est minoribus ordinibus, gaudeat priuilegio fori?

Et docetur Clericos in Minoribus coniugatos orientales, quos Græcos appellamus, gaudere priuilegio Canonis, & fori, etiam si Ecclesiæ non deseruiant. Ex part. 5. tract.1. Res.26.

§.1. CAsus hic ardenter his diebus fuit inter viros doctos agitatus, & videtur prima facie negatiuè respondendum. ex *c. cùm olim, de Cler. coniug.* in illis verbis, *iuxta ritum Græcorum vxorem duxerit, in minoribus Ordinibus constitutus.* & paulò infrà. *Quoniam Orientales in minoribus contrahunt.* & ideò glos. *in c. quæsitum, de pœn. & remis.* sic ait. *Presbyteri Græci, qui vtuntur matrimonio in minoribus Ordinibus contracto*, &c. vnde Ioan. Honorius *in comp.iur.Can.lib.* 3. *tit.*2. *num.* 6. ita asserit. In Orientali Ecclesia Clerici in minoribus constituti, contrahunt matrimonia, & in superioribus Ordinibus vtuntur matrimonio contracto. Hæc ille, cui adde Bellettum *in disquis. p.*1. *tit. de discipl. Cler.*§.9. *n.*4. & tandem in terminis Venerus *in exam. Episc. lib.*3. *c.* 32. *n.*3. ita ait. Quid priùs Clerici Græci sumont? Ordines, an vxores? Respondeo, priùs quatuor Ordines, & pòst vxores. Sed in casu de quo loquimur, reus priùs contraxit matrimonium, & postea Ordines minores accepit, ergo. Confirmatur hæc ratio authoritate Marcelli Vulpe *in praxi, cap.*40. *num.*10. asserentis, quòd laicus post contractum matrimonium cum vnica, & virgine non potest initiari prima Tonsura, & effici Clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio fori. At hoc accidit in casu nostro: ergo, &c.

2. Verùm ego affirmatiuæ sententiæ adhærendum esse puto, pro qua firmanda dico cum Azorio *part.*1. *lib.*5.*c.*11.*q.*7. & Baldello *in Theol. mor. lib.*5. *disp.*41. *n.*2. quòd post separationem Ecclesiæ Orientalis ab Occidentali, & post translatum Imperium à Græcis ad Germanos sub Leone III. communiter Clerici Orientales, & Græci non tenentur legibus Pontificiis, quæ de nouo emanant pro Ecclesiasticis, quia intentio Pontificis non se extendit ad illos, vt manifestè colligitur. nam cùm in pluribus discrepent à Latinis, nullus tamen ex Pontificibus eos reprehendit, & damnat, etiam quando sunt inter Latinos. Ex quibus Azorius, & Baldellus obseruant dictos Græcos etiam coniugatos, posse promoueri ad Ordines. ergo etiam ad minores, cùm loquantur absolutè, & sine vlla distinctione. Nec assignari potest ratio quare sit licitum Græcis initiari post coniugium sacris Ordinibus, & non minoribus, vt perperam voluit Venerus, & infrà magis patebit. Vnde Squillante *de priuileg. Cleric. cap.*8.*num.*11. & Quaranta *in summa Bull. verb. Græcorum ritus, in principio.* sic asserunt: Sacerdotes Græci vtuntur legitimo matrimonio contracto in laicali habitu, vel dum erant in minoribus: ergo Græci possunt Ordines minores suscipere, non solùm ante, sed etiam post matrimonium contractum; alioquin non dixisset Quaranta, & Squillante, quòd possunt vti matrimonio in habitu laicali contracto. Quod manifestè etiam probatur, quia minorem incompatibilitatem habent Ordines minores cum coniugio, quam Ordines sacri, cùm istis, vt patet, annexum sit castitatis votum. ergo si Græci post coniugium possunt sacros Ordines suscipere, vt docet Vasquez *in* 3. *part. tom.*3. *disp.*248. *num.*2. Faustus *Thes. relig. lib.*7. *quæst.*9. & alij communiter; à fortiori dicendum est minoribus etiam initiari posse; cui enim conceditur maius, & minus concedi videtur, ex *l. filius*, §. *fin. ff. de donat. l. Marcellus, ff. de donat. caus. mort. l. non debet, ff. de reg. iur.* & ex *cap. ex parte, de decimis*; vnde cui licèt quod est plus, licèt etiam quod est minus, ex *cap. licet, de regul. iur. in* 6. Et ideo Doctores, qui absolutè docuerunt Græcos post coniugium posse ascendere ad sacros, non limitarunt suam sententiam, nisi Ordines minores fuerint ab ipsis assumpti ante initum matrimonium; nec vlla ratio apparet quare talis limitatio apponenda foret, esset enim limitatio ridicula, & impertinens; nam assumptio Ordinum minorum ante coniugium, nullam ei tollit deformitatem, quo ad suscipiendos Ordines sacros, vt patet: & probatur in Clericis coniugatis Latinis, qui non obstante quòd sumpserint Ordines minores ante coniugium, non possunt tamen ad Sacros ascendere; quia vsus matrimonij etiam post minores Ordines suscepti est indecens cum sacris Ordinibus, & ideo à iure Latinis prohibitus; qui quidem cùm Græcis licitus sit, & permissus, sequitur sacros Ordines ipsos posse suscipere, non solùm si minores Ordines ante matrimonium sumpserint, sed etiam postea. Quod apertè confirmatur ex praxi, vt testantur fides subscriptæ ab eorum Archipresbyteris, in quibus apparet Græcos initiari minoribus Ordinibus & ante, & post susceptum matrimonium. Sed vsus est optimus interpres priuilegiorum, vt notat Salas loquens in quodam casu de Clericis Græcis *disp.*14. *sect.*5. *num.* 64. & patet ex *cap. cùm dilectus, de const. l. minima, ff. de legibus, & l. si de interpretatione, eodem tit.* ergo, &c. Dicendum est igitur reum, de quo loquimur, non esse priuilegio fori priuandum. Et ideo Paulus Squillante *de priuil. Cleric. cap.* 6. *num.* 20. loquens

Sup. hoc in tom. 5. tract. Resol. 86. §. Nec obstat dicere. ad mediū. vers. Quod confirmatur. & in aliis eius not.

indiuidualiter in puncto casus nostri, de Clerico Græco in minoribus, qui matrimonium contraxit in habitu laicali, docet gaudere priuilegio Canonis, sed qui gaudet priuilegio Canonis, gaudet priuilegio fori, vt tenet Suarez *contra Regem Angliæ*, *lib.4. c.29. n.7.* Laymann. *in Theol.mor.lib.4. tr.9. c.7.n.1.* & me citato, doctissimus Ambrosius Marchin. Archiepiscupus Calaguritanus *in resel. pro iurisd. Ordinum militarium, art.4. n.37.* ergo, &c. vide etiam Carolum de Grassis *effect.1.n.82.* & iterum Squillante *c.7.n.16.* asserentes ex Camillo de Curis, Clericos coniugatos Orientales, quos Græcos, appellamus, gaudere priuilegio fori, etiamsi Ecclesiæ non deseruiant, iuxta dispositionem Concilij Tridentini. Nec te terreat hoc vltimum; nam vt rectè obseruat Baldellus *vbi suprà* Græci non tenentur ad leges conditas in Conciliis generalibus pro Ecclesiasticis post factam separationem, vt est Concilium Tridentinum.

Et sup. hoc priuilegio canonis clerici Græci in minoribus in Ref. vlt. huius annot. & pro consequẽtia deducta in hoc textu cum eisdem DD. infrà in Ref. 163. §. Nota etiam. prope finẽ. &c. & pro priuilegio fori in to.5. tract.2. Ref. 43. §.1.& 2.

3. Restat modò respondere ad argumenta contraria superiùs adducta, & ad *cap. olim*, respondeo Græcos non posse vt matrimonio in sacris Ordinibus contracto, vt patet ex *canone 6. Trullano*, & obseruat Acugno *in Decretum Gratiani part.1. distinct.32.c.12. num.4.* Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7. disp.28. n.4.* Tannerus *tom.4. disp.7. quæst.4. dub.2.num.40.* Ochagauia *de sacram. Ordinis, tract. vnico, quæst. 10. n.4.* Pontius *de matrim. lib.7.cap.23. num.15.* Hurtado *de sacram. Ordinis, diffic.24. & 25.* Pelantius *in addit. ad 3. part. quæst.40. disp.3. concl.3.* Laymann. *lib. 3. tract.9.c.12.n.9.* Præpositus *in 3. p. D. Thomæ, de sacram. Ordinis quæst. vnica, dub.21. num. 209.* & alij communiter. Vnde dum in citato *cap. cum olim*, & penes glossam, Honorium, & Bellettũ, dicitur Orientales Clericos vti matrimonio in minoribus Ordinibus contracto, hoc, inquam, non dicitur, quia non possunt post initum matrimonium Ordines minores sumere, vt suprà satis probatum est, ex praxi, & authoritate Doctorum; sed quia matrimonio in minoribus Ordinibus inito, vti quidem possunt, & ad sacros Ordines ascendere, non autem matrimonio, vt dictum est, in sacris Ordinibus contracto; nec obstat auctoritas Veneri. nam ex supradictis satis labefactata remanet, & Abbas quem ipse pro se adducit, nihil de hac re loquitur, vt legenti patebit.

4. Ad doctrinam verò Marcelli Vulpe, respondeo ipsum loqui de Clerico Latino, & ideo est dispar ratio, Latinus enim cùm non possit coniugatus Ordines sacros suscipere, præsumitur minoribus Ordinibus initiari post coniugium in fraudem laicalis iurisdictionis, vt ei non subiiciatur, & ideo rectè à Summo Pontifice prohibetur non ordinari. quæ quidem præsumptio non militat in Clerico Græco, qui post initum matrimonium si sumat Ordines minores, potest quandocumque voluerit adhuc sacros Ordines recipere, & vti matrimonio contracto. Vel melius respondendum est vno verbo, ex doctrina Baldelli, Azorij, & aliorum, prohibitiones Pontificias quo ad Latinos, non extendi ad Græcos ex mente ipsorum Pontificum, non quia Græci non sint Romanæ Ecclesiæ subditi. Vnde ex his apparet nõ esse denegandũ priuilegiũ fori supradicto Clerico, de quo est quæstio.

RESOL. CLIV.

An vxor Clerici Græci, vel Latini in Minoribus cõstituti gaudeat priuilegio fori in casu, quo eius vir gaudet?

Et an suprà dicta vxor gaudeat priuilegio fori etiam mortuo viro, donec alteri nubat?

Et an vxores viduæ Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatranæ, &c. etiam gaudeant exemptione gabellarum? Ex part.3. tract.1. Ref.45.

§.1. NEgatiuè respondet Bonacina *de leg. disput.1. quæst.3. punct.8.§.2.n.9.* & ante illum Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7.disp.47.num.3.* cum aliis penes ipsum, putant enim hoc priuilegium esse personale ratione ordinum, sicut, & Religiosis ratione religionis.

Sup. duabus primis difficu. positis in titulo huius Ref. in Ref. seq. & in Ref. 2. post seq. §. 2. & inferius in tr.8. Ref. 7. ad medium, à vers. Et hæc. & ibi ex Ref.3. vide §. Nec valet. ante medium, à vers. Sic etiã. & in tom.5. tr.2. ex Ref. 43.§. Sed an. ad lin.10.

2. Sed mihi contraria sententia placet, quam tuentur Doctores, quos citat, & sequuntur Paulus Squillante *tract. de priuileg. cler. cap.7. dub.2.n.34.* Bellettus *in disquis. cler. part.1. tit. de fauore clericorum reali, §.1.n.24.* Carolus de Grassis *de effect. cler. effect. 1. num.155.* & ratio est; quia vxor ratione matrimonij sortitur forum viri, ex *l. cùm quædam, ff. de iurisdict. omnium iudic.* vnde in dispositione quæ est stricta, & concessa viro, censetur quoque vxori concedi, ex glossa *in cap. admonere, ver. parte 33. q.1.* & hanc sententiam probabilem esse concedit ipsemet Sanchez *vbi suprà*; & illam absolutè tenent, præter Doctores citatos, & Iurisconsultis Hispanis Auiles *in cap. prætorum, proœmio gloss.1.n.28.* & Perez *lib.1. tit.3. l.1. fol.57. §. vxor etiam Clerici.* vbi plus addit, nempe hoc priuilegio gaudere talem vxorem etiam mortuo viro, donec alteri nubat; quod etiam placuit Belletto *loco cit. n.25.* quia dum vidualis vita durat, censetur in priori matrimonio esse. vide *l. filij, §.1. ff. ad municip.* & Socinum seniorem *cons.12. num.28. vol.1.* & omnia supradicta videtur confirmare Barbosa *de potest. Episcop. par.2. alleg.13. num. 14.* vbi ex multis probat, vxores viduas Equitum D. Iacobi Alcantaræ etiam gaudere exemptione gabellarum, quod est valdè notandum.

Et pro hoc priuilegio vxoris mortuo viro in fine Resol. seq. & in Ref. 1. post seq. §. Probatur tertio. maximè in fine, & infrà in Ref. 157. & pro contento ad lin. 3. ante finem huius Ref. ibidem, & in Ref. 156. §. vlt.

RESOL. CLV.

An vxores Clericorum coniugatorum gaudeant priuilegio fori?

Et an non solum viuente viro, sed etiam mortuo, durante viduitate; ita vt vxor Clerici, quæ commisit homicidium viuo marito, vel durante viduitate, debeat conueniri coram Episcopo, non autem coram iudice sæculari. Ex part.4. tract.1. Ref.41.

§.1. COntra Bonacinam & Sanchez, quibus nunc addo Antonium de Marinis *quotidianarum resolut. cap.58. num.14.* Castrum Palaum *tom.2. disp. vnica, de immunit. Ecclesi. punct.2. num.10.* & Io. Andream *in cap. vnic. de Cleric. coniug. in 6.* docui affirmatiuam sententiam *in part.3. tr.1. resolut.45.* quam scio cuidam Iurisperito displicuisse, sed immeritò; & ideo iterum illam doceo. Vnde, præter Squillante, Bellettum & de Grassis *vbi suprà* citatos, tenet nouissimè hanc sententiam Lodouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de Immunitate Eccles. part.2. num. 33.* vbi sic ait. Probabile est quòd vxores Clericorum eodem gaudeant foro, & probatur nostra resolutio ex *glossa prima in cap. eos, 32. dist. & cap. 2. 11. quæst.1.* confirmat hæc iura Abbas *in cap. 2. de foro compet. num.9.* Felinus *ibidem num.5.* nec non iure ciuili, secundùm quod dicitur vxores sequi forum mariti; *in l. fin. C. de incolis*, vbi expressè hoc probatur. Ergo si vxores foro mariti adhærent, non est cur hoc deficiat in Clericorum vxoribus. Ita ille, & Sanchez, qui docuit contrariam sententiam, docet etiam hanc nostram *in opusc. tom.2. lib.6. cap.1. dub.3. n. 2.* vbi sic ait. Vxor Clerici coniugati gaudet etiam fori priuilegio, & hoc non tantùm viuo marito, sed etiam eo mortuo, durante viduitate; quare vxor Clerici, quæ homicidium commisit viuo marito, vel durante viduitate, debet conueniri coram Episcopo, non autem coram iudice sæculari. Ita Sanchez, qui citat

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis eius not. 1. pro hac quæst.

Sup. hoc in Ref. præterita post medium §. 2. à vers. vbi plus addit. & in Ref. seq. §. Probatur tertio. propre finẽ, & infrà in Ref. 157.

citat Hostiensem, Imolam, Panormitanum, Montaltum & alios.

RESOL. CLVI.

An vxores Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. gaudeant priuilegio fori?

Et an dictæ vxores gaudeant supradicto priuilegio fori etiam mortuo viro, donec alteri nubant?

Et quid dicendum est mortuo viro, si in viduitate permaneant, de exemptione gabellarum, quod idem dicendum est de vxore Clerici coniugati & Sacerdotis Græci?

Et an, si in dicto casu gabellas defraudent, non sit illis deneganda absolutio sacramentalis? Ex part.6. tr.8. Misc.3. Res. 6.

§.1. SVppone ex his quæ alibi sæpiùs firmani, dictos Equites vel esse verè Religiosos, vel saltem esse personas Ecclesiasticas, & ideo gaudere priuilegio fori; hoc supposito, quod negari non potest, ad positam quæstionem affirmatiuè respondeo, & ideo assero eorum vxores eodem fori priuilegio gaudere.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res. & in alijs earum primatũ notationũ pro hac quæst. & cum eodẽ Merolla, & Amaia tantũ hic citatis sup. in Res. 133. §. vlt. ad medium.

2. Probatur primo, quia vxor Clerici coniugati & Sacerdotis Græci gaudet priuilegio fori, secundum opinionem probabiliorem, vt me citato docet Merolla *tom.3. disp.6.c.3. n.53.* cum aliis 23. Doctoribus, quibus ego addo nouissimè Amaiam *in Codicem lib.*10. *tit.*39. *n.*10. & Fagund. *de inst. lib.*5.*c.*11. *num.*28. Ergo & eodem priuilegio gaudere debent vxores Equitum D. Iacobi, &c.

3. Secundò probatur *ex leg. vlt. lib.* 10. *Codicis tit.*39. in qua Imperatores Valentinus, Theodosius, & Arcadius sic asserunt. Mulieres honore maritorum erigimus & genere nobilitamus, & forum ex eorum persona statuimus. Sed cum ex habitu militari oriatur qualitas honorifica, sequitur & honore etiam affici eorum vxores, & forum ex viro sortiri etiamsi illud ius sit, personalissimum.

4. Probatur tertiò *ex leg. penultim.* vbi Glossa *Cod. de Fabric. lib.*11. vbi dicitur quod vxor Fabricensis gaudet eodem priuilegio fori, quo gaudet vir. Idem etiam probatur *ex leg. ne ad diuersa Cod. de silentiar. lib.* 12. vbi statuitur, quod vxor silentiarij gaudeat eodem priuilegio fori, quo silentiarius, & Glossa *ibi* allegat alia iura concordantia, & tamen silentiarij officium non poterat conuenire mulieribus, nam erat officium palatinum, agendo excubias in Palatio, & adstamen ad eius limina. Vnde non valet dicere quòd mulier cum non sit capax Ordinis militaris, non potest sortiri forum viri, nam sufficit quod sit capax honoris, quo fulget maritus, à quo accipit omnia, quæ ex illo honore proueniunt, vt visum est in vxore silentiarij. Et ideo priuilegiũ personale manumissoris ne in ius vocaretur, eius vxori communicatur *in l g.*1. *Cod. de in ius vocan.* & vxor Consulis, cuius officium personale erat, claritate mariti fruebatur, vt patet *in Anthent. de consult. c.*2. Rectè igitur ex dictis concludendum est vxores Equitum D. Iacobi, Alcantaræ & Calatrauæ gaudere priuilegio fori, & esse exemptos à iurisdictione iudicis sæcularis; & ideo ex supradictis, & aliis rationibus nostram sẽtẽtiam in terminis vt dici solet terminantibus tenet nouissimè nunquam satis laudatus Franciscus Amaya *in suis eruditis commentariis super Codicem lib.*10.*tit.*39.*n.*16. *& sequ.* Qui etiam rectè obseruat *num.* 24. priuilegium supradictum non deperdi mortuo marito, sed etiam in memoriam pristini matrimonij perdurare, si tales viduæ honestè vixerint; vnde aliqui, vt Perez *lib.*1. *tit.*3. *leg.*1.*folio* 57.*vers. vxor etiam Clerici*, Bullettus *in disquis. Cler. tit. de fauore Clericorum reali* §.1.*n.*24. *& sequ.* cum aliis, & ego alibi, docent vxores Clericorũ etiam mortuis viris gaudere priuilegio fori, donec alteri nubant, quia eum vidualis vita dura censetur in priori matrimonio esse *ex leg. fily* §. 1. *ff. ad municip.*

Sup. hoc in Res. seq. & in aliis eius primæ not.

Alibi in duabus præcedentibus Resol. & in vtraq; prope finem, & in Res. seq.

5. Sed quid dicendum de exemptione gabellarum, negatiuam sententiam docet nouissimè Ægidius Trullench *in Decalogum tom.*2.*lib.*7.*c.*12. *dub.*5. *num.*27. & alij, quia putat vxores dictorum Equitum non gaudere priuilegiis maritorum, cum dicta priuilegia sint personalia, sed hanc rationem suprà iam refutauimus, & latiùs refellit Amaya loco citato; ideo dicendum est, vt alibi adnotaui, vxores dictorum Equitum esse exemptas à solutione gabellarum etiam post mortem viri, dum alteri non nubant, & honestè vixerint, sicut idem dicendum est de vxore Clerici coniugati, & Sacerdotis Græci, & ita me citato tenet nouissimè Fagund. *de instit. & contract. lib.* 5. *cap.*11. *num.*8. Et omnia supradicta probabilia esse fatentur ipsimet aduersarij, vt Sanch. *de matrim.lib.*7. *disp.* 47. *num.* 2. qui postea se retractauit *in opusc. tom.*2. *lib.*6.*cap.*1.*dub.*3. *num.*2. & absolutè nostram sententiam docuit; vnde ex his sequitur non esse denegandam absolutionem viduæ, olim vxori Equitis D. Iacobi, aut Calatrauæ, seu Alcantaræ, si gabellas defraudet.

Alibi in Resol. quæ hîc est sup. 154. in fine, & infra lege Resol. seq.

RESOL. CLVII.

An vxor Clerici coniugati, vel Sacerdotis Græci, vel Equitis D. Iacobi, Alcantara, Calatrava, &c. durante viduitate, gaudeat priuilegio fori, & exemptione gabellarum?

Et explanatur, quod viduæ, & pupilli professorum, Doctorum, Medicorum, studiosorum, ipsisque inseruientium, Parentum, maritorúmque prædefunctorum, gaudent Immunitatis commoditate, id est priuilegio fori. Ex part.8. tract.7. & Misc. Res.23.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docui *in part.6.tr.* 8. *resol.*6. Scio hanc sententiam aliquibus Iurisconsultis non placuisse, quia forsitan est in fauorem immunitatis Ecclesiasticæ: nam alioqnin ipsi sunt acerrimi defensores, vt eorum vxores gaudeant suis priuilegiis. Respondeo igitur iterum ad casum propositum affirmatiuè, ex his quæ in citata resolutione docui, & per ea quæ docent duo sapientissimi viri, Hunnius, & Besoldus, inclytæ nationis Germanicæ ornamentum, qui diuinitus illustrati post Lutheranismum abiuratum ad fidem Catholicam & Romanam Ecclesiam redierunt. Sic itaque asserit Christophorus Besoldus *in dissertatione de Studiosis, Magistris, Licentiatis, & Doctoribus, cap.*2. Quamuis iisdem priuilegatis personis, immunitates tantùm concessæ censeantur, quoad viuunt, *l. Archiatros, in fin. C. de metall. lib.*12. Nihilominus tamen viduæ, & pupilli Professorum, Doctorum, & studiosorum, ipsisque inseruientium, parentum, maritorúmque prædefunctorum gaudent immunitatis commoditate, quod docet Cothm. *cons.* 15. & asserit quoque Hunnius *cap.*1. *quæst.*4. In genere enim, vidua priuilegium habet prædefuncti mariti. Et vidua dum est in viduitate, nomen vxorium, & dignitatem retinet præmortui viri. *l. fœmina. ff. de Senator. l. mulier. C. de dignit. lib.*12. adeò vt ex stupro in personam eius commisso, iniuria fieri etiam mortuo viro intelligatur, gloss. *in l. fideicommissum. C. de fideicommiss.* & *ibi* Bartolus notat, in spesie, eum qui offenditur ex adulterio,

Quæ hic est Res. antecedens §. Probatur tertio, ad medium, à vers. Rectè igitur. & vers. Qui etiam. & supra prope finem Res. 154. & Res. 155. etiam prope finem, & pro exemptione gabellarum, in Res. 1. huius not. §. vlt. & in fine Res. 2.

Et pro seruitoribus contentis in hoc textu, & famulis Doctorum, studiosorũ, &c. infrà ex doctrina Res. 161. à lin. 6. vsque in finem, & infrà in tr. 8. Res. 3. §. Probatur tertio. & pro Parentibus lege Res. 2. not. vlt. huius Res.

adulterio, matrimonio, durante viduitate, offendi itidem ex stupro, durante viduitate; ad quod est similis glossa *in l.sororem.C.de his quib.vt indign.* Facitque optimè id, quod dicitur, viduam stuprum committentem, amittere dotem, non secùs ac si adulterium committeret in vita mariti. Quod specialiter in argumentum ad hoc præsens nostrum scitum, adducit Petr. de Rauennen. *in tit.5.quib.mod.feud.amitt.*§.1.ac quoque Osac. Cacheranus *decis. Pedemont.*77.

2. Sicque non secus ac domino viuente, pudoris iura, vassallus in persona viduæ domini sui, sacra & illibata seruabit; & stupri reatum, ac pœnam, isto, non minùs, quàm adulterij in casu incurrit, commissique crimen, & pœnam haud euadit; cùm nempè eandem mortuo domino reuerentiam debeat persoluere, quàm viuo. Ardizo *cap.*83. faciunt tradita Anton. Boinini*j in tract. de caualcata & vassallorum seruitiis, part.*2.*cap.*5. §.1. licèt post alios dissentiat Gothofred. Antonius *disput. feud.*11. *thes.*5. *lit. B.*

3. Quò itidem confert, quòd Ioan. Baptista Asinius *tract. de execut.* §.1.*cap.*52.*n.pen. & vlt.* ex Guidone Papæ refert (vbi quærit, quid dicendum sit de viduis quondam vxoribus Consiliariorum Parlamenti & Auditorium Cameræ Computorum Delphinatus, & aliorum Nobilium; an in oneribus, & subsidiis Delphinatus contribuere teneantur?) Et tandem concludit, durante viduitate, cum plebeis, & alij ignobilibus contribuere eas non debere, nec cogi posse, dummodò in viduitate castè, & honestè viuant, per text. *in l.quæ adulterium, in fin.C. de adulter.* Et ita inquit fuisse consulium à Dominis illius Parlamenti, in Camera Consilij. Confirmátque hanc conclusionem Capyc. *decis.*129.*num.*8. & 9. & Roland. à Valle *cons.*86.*num.*8.*vol.*2.& *consil.*15.*num.*15. *vol.*3. qui inquit: Reginam Galliæ, dum est in viduitate, Reginam vocari, & vti ac frui omnibus priuilegiis, quibus Rex ipse, dum viuebat, vtebatur & fruebatur; per ea, quæ voluit Baldus *in l. voluntas. C. de fideicommiss.* & latè persequitur Tiraquell. *in tract. de legib. connub. leg.*15. *per tot.* & præsertim *num.*53. & *in tract. Cessante causa, part.*1. *num* 107. concludens, id etiam in priuilegiis exorbitantibus locum habere.

4. Ac licèt ex parte dissentiat Erasmus à Cochier *in tract. de iurisd. in exempt. q.* 29. non tamen hoc impedire sententiam nostram debet. Plerumque enim in fundationibus, vt & nostrate iam suprà allegata, non solùm Magistris & studiosis, sed & nominatim vxoribus, liberisque eorum, immunitates conceduntur. Cùm autem eæ, ex ipso priuilegio, in personis vxorum sint radicatæ, ideò non nisi cum illis, & quandiu non aliorum vxores nominari possunt, emoriuntur: vt & *in l. quoties. C. de priuil. scholar.* textum habemus expressum, quòd immunitates, priuilegia & prærogatiuæ, quæ personis priuilegiatis indultæ atque concessæ sunt, earundem quoque viduis simpliciter sint attribuendæ: ita, vt disputationi vlteriori, altercationisque non debeat esse locus. Nec dici potest, quemadmodum immunitas seruis, & famulis Doctorum data, domino morte sublato, vel ministerio finito, simul etiam expirat; ita hoc quoque de vxoribus, liberisque dicendum esse: nam manent liberi & viduæ, quasi in familia defuncti, ab eóque habent denominationem, & multis modis inter eos, demortuúmque vinculum durat. Absurdum enim est dicere; quòd nihil neque ad aliquod tempus posterorum res, ad parentes, aliosque pertineant, dicente Aristotele *lib.* 1. *Ethic. cap.* 11. Quod de seruis & famulis dici nequit. Hucusque Besoldus.

5. Sed audiamus Hulricum Hunnium *comment. in Auth.Habita.C.ne filius pro patre, de priuileg. studiosorum, cap.*1. *quæst.*6. vbi sic asserit. Tertium priuilegium Professoribus ac studiosis tributum, est priuilegium fori, vt nempè peculiares suos ac priuilegiatos iudices habeant, nec ad alium sub grauissima pœna trahi queant. Atqui vxor sequitur forum mariti *l.*19. *ff. de iurisdict. cap. exigere, extr. de iudic.* Igitur vxor scholaris, vel Professoris gaudet fori priuilegio sui mariti, hoc etiam docet Matthias Stephanus *de iurisdict. lib.*3. *part.*2. *cap.*10. *num.*29. & *seq.*

Sup. hoc priuilegio in tom.6. tr.2. ex lata doctrina Res. 131. in diuersis eius vers. signanter ad lin.6. §.1.& in fine §. Sed his. vers. Nono accedit. sed lege eam per tot. & non pigebit.

6. Non resistit *primo* quòd priuilegia sint personalia, personam non egrediantur, nec aliis communicentur, Resp. Nam cùm priuilegia mariti communicantur vxori, non potest dici ea egredi personam cui sunt concessa, cùm vxor sit vna persona cum marito; vt proinde in hoc casu priuilegium non extendatur extra personam priuilegiati, sed in ea persona pleniorem interpretationem accipiat, iuxta *l. pen. ff. de constit. Princip.*

7. Sed prolixiori refutatione hæc opinio non indigere videtur, cùm moribus, statutis & praxi omnium Academiarum hodie sit explosa, & satis refellitur ex *l.*2. §.8. *C. de Episc. & Cler.* vbi prærogatiuæ Clericorum tribuuntur eorum vxoribus & liberis: & *in l. Medicos. C. de Professor.* priuilegia Medicis tributa, dicuntur etiam ipsorum liberis & vxoribus competere. Idem igitur de priuilegiis Professorum, & studiosorum dicendum, quòd communicentur vxoribus, & liberis illorum. Hæc omnia Hunnius, qui postea firmat hæc priuilegia competere vxoribus post mortem viri, durante tantùm eorum viduitate, quia ait ipse *in l.*2. *fin.C. de Episcop. & Cleric.* sancit Constantinus Imperator, prærogatiuas Clericorum etiam coniugibus & liberis eorum competere, ita vt, à muneribus semper immunes perseuerent, quæ verba clarissimè significant, quòd etiam post mortem maritorum & patrum ab oneribus liberi permaneant, iisdémque gaudeant immunitatibus, quibus antea, cùm adhuc in viuis essent mariti. Idem ergo de Professorum & studiosorum, aliorúmque Academicorum viduis & liberis dicendum, quia à studioso ad Clericum bonum, & validum argumentum ducitur.

Pro his liberis in Res. seq. & in alia eius not. Sed ne deseras infrà in tr.8. ex Res.7. legere ad vers. Et hæc. medium vsque ad vers. Ergo. Et pro vxore ibi vnde ex Resol.3.§. Nec valet. ante medium, à vers. Sic etiã. & hic suprà lege doctrinam Res. 154.& aliarũ eius primæ annot.

8. Pro hac sententia insuper facit expressus textus *in l.*3. *C. de priuileg. scholar.* vbi non solùm scholaribus, sed eorum quoque vxoribus immunitates conceduntur, siue adhuc viuerent earum mariti, siue post mortem eorum in viduitate constitutæ sint.

9. Et quòd vidua honorem, dignitatem & forum, nec non domicilium priuilegiaque mariti retineat, satis perspicuè videtur euincere, *l.*8. *ff. de Senatoribus, l.*22.§. *vidua, ff. ad municipalem.* Ita Hunnius; qui doctè, vt solet, respondet ad omnia argumenta, quæ in contrarium adducuntur. Ex quibus omnibus apparet me rectè existimasse & docuisse *vbi suprà* vxores Clericorum & Sacerdotum Græcorum, & Equitum D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ, Monteiæ, &c. gaudere priuilegio fori & exemptione gabellarum, quia eorum mariti his priuilegiis fruebantur; licèt Eminentissimo Cardinali de Lugo *de Iust. tom.*2. *disp.*36. *sect.*7. *num.*14. hoc nimium videatur quoad vxores Equitum; sed tu ne deseras nostram sententiam.

10. Vide etiam ad confirmationem supradictorum Matthiam Stephanum *de iurisd. lib.*3. *part.*1. *c.*10.*n.*29. & *seq.* Baumeisterum *de iurisdict. d. lib.*2. *cap.*18.& *seq.* Peckium *de testam. coniug. lib.*4. *c.*35. *num.*6. quibus adde post hæc scripta visum Gasparem Clockium *in tract. Nouácopolitico, de contribut.c.*15. *à num.*32. *vsque ad n.*40.

RESOL.

RESOL. CLVIII.

An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori, ita vt iudex laicus illos non possit punire?
Et an etiam gaudeant exemptione gabellarum?
Et an doctrina huius Resolutionis intelligatur tantum de filiis legitimis, & viuente Patre? Ex part.3.tract.1. Res.7.

Sup. hoc in Res. præterita, §. Sed prolixiori.& in Res.seq.

§.1. GAudere priuilegio fori, nec illos iudices laicos posse punire, docet Doctissimus Iurisconsultus Decianus *in tract.crim.lib.4.c.9.n.49.* quia, ait ille, pater, & filius reputatur vna, & eadem persona, *l.fin. C.de impuber.* Et filius dicitur persona corporis patris, *l.cùm scimus,§.fin. Cod. de agric. & cens. lib.*10. ideo exclusa persona patris, censetur exclusa persona filij, & in existimatione communi pater, & filius reputantur pro vno capite,& sic sufficit; vt alter ipsorum registret bona: hæc omnia Decian.quem postea sequitur Carol.de Grassis *de effect.cler. effect.*1. *num.*189. & Ioan.Maria Nouarios *in quæstion. b.forensib.p.*1.*q.*98.*n.*2. & hanc sententiam post hæc scripta inuenio docere etiam Paulum Squillante *de Priuileg. cler.cap.*7.*dub.*2.*n.*35. qui etiam *c.*8.*dub.*1.*n.*13. docet filios Clericorum gaudere exemptione gabellarum: quæ omnia sunt valde notanda.

2. Sed aduerte hanc opinionem esse veram in filiis legitimis, & viuente patre; nam patre mortuo, etsi filij sint illegitimi, minimè priuilegio fori gaudebunt, & iudicem laicum illos punire posse dicendum est.

RESOL. CLIX.

An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori Ecclesiastici?
Et an Clerici ligentur statuto laicorum, edito super iure, quod vocant congrui?
Et an Clericus Emphyteuta sit conueniendus coram iudice laico ad solutionem laudemij, vel coram Ecclesiastico? Ea part.4.tract.1.Res.111.

Quæ hic est Res. antecedens, & in alio, §. eius not.

§.1. PRo affirmatiua sententia *in 3.part.tract.1. resol.*7. adduxi plures Doctores; sed scio hanc sententiam displicuisse cuidam ministro Regio, viro doctissimo & amicissimo; immeritò quidem, nam illam præter Doctores *vbi suprà* citatos tenet nouissimè Augustinus Barbosa *de iure Pontificio, lib.*1.*c.*39. §. 2. *num.* 62. vbi etiam testatur sacram Cardinalium Congregationem *die* 18. *Martij* 1631. nostram sententiam declarasse, nempe Clerici filium legitimum ante Clericatum susceptum gaudere priuilegio fori durante vita eius patris.

2. Notandum est etiam hîc obiter supradicto ministro Regio displicuisse aliam sententiam, quam docui *in dicta 3.p.tract.*1.*Resol.*43. nempe Clericos non ligari statuto laicorum edito super iure quod vocant congrui; sed ego illam iterum doceo, cùm ita decisum sit à sacra Rota *in Romana domo de Scapucijs* 29. *Januarij* 1611. coram Illustriss. Domino meo Coccino, viro doctissimo, & publico dono nato, quam decisionem affert Marchesanus *de commiss.part.*1.*cap.de commiss.appell.in possess.salu.§.*2.*decis.*8. Dicendum est igitur nullatenus laicum validè posse quidquam statuere circa vtile dominium emphyteutæ Ecclesiæ, quicquid in contrarium asserat Valascus *de iure emphyteut.quæst.*17.*n.*12.*&* 14. Gratianus *discept. forens. cap.*460.*n.*26. & alij.

Quæ hîc est sup.Res.98.

3. Et tandem nota etiam hîc contra Chassaneum *in consuet.Burgund.rubr.*11.*§.*1.*vers.lors, num.*9. quòd Clericus emphyteuta non est conueniendus coram iudice laico ad solutionem laudemij, sed coram Ecclesiastico. Ita Maurus Burgius *de laudemio part.*3.*inspect.*1.*n.*4. & Amadæus à Ponte *eod. tract.quæst.finali, num.*5.

RESOL. CLX.

An familia Clericorum gaudeat priuilegio fori?
Et an serui perpetui Clericorum, etiam si sint Mauri, Turcæ, & à Catholica Ecclesia alieni, gaudeant tamen hoc priuilegio fori? Ex part.3.tract.1.Res.47.

§.1. SI loquimur de seruis perpetuis, vt mancipiis, non dubito, quin gaudeant priuilegio fori, & ita docent Doctores, quos ad satietatem citant, & sequuntur Bellet.*in disquis.cler.part.*1 *tit.de fauore clericorum reali,§.*1.*n.*11. Carol.de Grassis *de effect.clericatus,effect.*1.*n.*149. & Menoch.*de arbitr.cent.vlt.casu* 562. *num.* 3. & ratio est, quia tales serui habentur tanquam pars patrimonij, & substantiæ dominorum.

Sub contento in hoc §. infra in §. vltim. huius Res. & in alia eius not.

2. Difficultas est de seruis clericorum temporalibus,& conductoriis; negant DD. citati, quibus adde Cened.*in qq.canon.q.*4.*n.*26. Iul.Clar.*in pract. crimin. lib.*5.*§.fin.c.*35.*n.*17. Octau.Vulp.*tract.de libert.Eccl. p.*3.*n.*24. Capyc.*decis.*12.*n.*2.*in fin.* Guttier.*pract.qq. lib.*1.*q.*4.*n.*2. Gratianum *decis.*233.*n.*3. Couarruuiam *pract.q.cap.*35.*n.*2. Borellum *in summa decis. tit.*43.*de foro compet.n.*143. & alios penes ipsos.

Sup. hoc in Res.seq. §.1. cursiro. in fi. & inferius in tr. 8. Res. 3.§.vlt.

3. Non desunt tamen contrarium sentientes, & præter 12. Doctores, quos citat Menochius *vbi supra de arbitr.cas.*562.*num.*7.nouissimè ex Iurisconsultis Hispanis docet hanc sententiam doctus Narbona *in 3. recopil. lib. 4. titul.*1. *leg.*20. *gloss.*1. *num.* 27. vbi sic ait. Licèt nonnulli affirment, id solum intelligendum esse in mancipiis, & famulis perpetuis Clericorum, & Ecclesiarum, secus tamen in famulis non perpetuis, sed temporalibus, conductitiis, vel mercenariis, annua, menstrua, vel diurna mercede seruientibus, ad quos non extendi priuilegium dominorum existimant. Id tamen non omnino tutum crederem, imò in puncto iuris verius existimarem, hos quamuis serui perpetui non sint, sed ad tempus pretio, aut mercede conducti, dominorum priuilegiis participes futuros; cùm famulis non propter ipsos, sed propter dominorum personas priuilegia concessa reperiantur. Quo fit, vt nulla discriminis ratio habeatur inter seruum perpetuum, vel temporalem, cùm negari non possit, quin respectu illius temporis, serui, aut famuli, vt quid accessorium ad dominos ipsorum habeantur; ita vt sine eis stare nequeant, qua ratione meritò ad eos priuilegia protrahi debent, ex *c.quanto, de priuilegiis, & c.licèt.eod. tit. in* 6. Ita Narbona, cuius sententia multo fortius erit vera, si clerici graui aliquo incommodo arbitrio iudicis metiendo afficiantur, eo quòd serui, aut famuli ipsorum; vel cæteri de familia, foro, vel alio priuilegio non fruantur, vt si seruitium, vel obsequium ab ipsis, qui domesticam curam, vel bonorum administrationem gerunt, præstandum impediri, cum dominorum damno, & detrimento contingat, & in hoc casu Narbonæ, & aliorum DD. affirmatiuam sententiam, tenet etiam Gratian.*discep.foren. to.*2.*c.*340.*n.*4.*&* 5. Paul.Squill.*de priuil.cler.c.*7.*dub.* 2.*n.*57.Menoch.*vbi sup.n.*12.& Carol.de Grass.*n.*150.

4. Notandum est etiam hic, quod serui clericorum perpetui, etiamsi sint Mauri, Turcæ, & à Catholica Ecclesia alieni, gaudent tamen hoc priuilegio

Sup. hoc supra in § 1. huius Re. & in Res.seq.

legio fori. Et ita docet Paramus *in defens. iurisdict. Sancti Officij, cap.14 num.47.* & Narbona *vbi suprà in 3.part.recopil.lib.4.t.1.leg.20.gloss.1.n.34.* vide etiam Crotum *lib.3.cons.363.n.19.* & Angelum *in l.vtimur, ff.de Sepulchro violato, & in l.1.ff.ad leg.Iuliam Maiestatis.*

RESOL. CLXI.

An serui Clericorum gaudeant priuilegio fori?
Et an doctrina huius quæstionis debeat etiam accipi de famulis professorum, & studiosorum, quotidianis, necessariis, perpetuis, & propriis; & quid de familia laica Episcoporum? Ex part.7.tract.7. Resolut.62. aliàs 61.

Sup. hoc in §.1. & vlt. præcedentis Res.

§.1. NOn loquor de seruis venditijs, nam de illis nullus sermo in hoc Tractatu, sed de perpetuis, & hos priuilegio fori gaudere docent Caranita *Ritu 46.n.27.* Menoch. *de Arbitr.cent.6.cas.562. n.3.* Thesaurus *decis.22.* & alij, quos citat Squillante *de Priuil.Cleric. cap.7.n.57.* & Carolus de Grassis *de effectib.Clericat. effect.1. n.149.* Vide etiam circa præsentem materiam Hulricum Hunnium, *in Comm.de Priuileg.studiosorum, cap.5. quæst.5.* vbi probat seruos gaudere priuilegio fori, quo gaudent scholares Domini; & ideo sic ait: Famulos atque ministros professorum ac studiosorum, quandiu in ministerio illorum sunt, iisdem, quibus Heri, gaudere Priuilegiis, certi videtur, & expediti esse iuris; Tum quia *in l.3.C.de scholar.lib.13.* expressè scholarium seruis idem tribuitur priuilegium, quod ipsis scholaribus: Tum quia quod vni conceditur Priuilegium id quoque cæteris concessum, & indultum intelligitur, sine quibus hic priuilegio suo commodè frui non potest, *arg.leg.2. ff. de iurisdict.* Atque studiosi & professores, quibus conceditur, vt securè ad ea loca proficiscantur, vbi studia litterarum exercentur, ibique sine iniuria habitent atque versentur, non possunt hoc frui beneficio, nisi idem quoque suæ familiæ, si quam habuerint, tribuatur: Igitur Imperator Fridericus, concedens professoribus & studiosis, vt securè, & tutò habitent, permittere quoque censetur, vt non soli, sed cum illis, quibus cum habitandum est, & sine quibus honestè vel commodè habitare non possunt, habitent: Tum quia Clericis tributa priuilegia concessa ad familiam quoque Clericorum extenduntur *leg.2. C.de Episcop.& Cleric.*

Sup.his sup. ex doctrina Res.157.§.1. cursim ad mediū. vers. Nihilominus. & melius inf. in tract.8. Res. 3.§. Probatur tertio.

Supr. hoc in Res.prætertia à §.2. vsque ad §.vltimum, & in alio §.posito in annot.dicti § 2.

2. Cæterum hoc ipsum hanc recipit interpretationem, quòd referri debeat ad eos famulos, & seruos, quos vsus sui causa circa se habent, eo in loco, vbi commoratur, *leg.203.de verb.signif.*

3. Hinc itaque constare videtur quòd priuilegiis professorum, & studiosorum omnibus immunitatibus gaudeant quoque eorundem famuli & serui, quos nempè sua in familia habent, quos etiam ad fori Priuilegium extendendum existimo, sic, vt non oppidano, sed academico magistratui subsint: Quanquam nonnullis in Academiis famuli studiosorum, nisi immatriculari priuilegio fori non gaudeant, quod in Gallia obseruari scribit Rebuffus, de iure communi secundùm prædicta secus esse opinor.

4. Deinde prædicta accipi debent de famulis professorum & studiosorum, quotidianis, necessariis, perpetuis & propriis, qui scilicet operam suam professoribus, & studiosis, ita addixerunt, vt ad eorum iussum adsint, iisque seruiant, & velut accessio illorum sint. Hucvsque Hunnius, cuius opinio non solùm deseruit pro præsenti quæstione, sed etiam pro familia laica Episcoporum.

Supra hac familia laica Episcoporū latè infr. in Res.182.&c.

RESOL. CLXII.

An Religiosus professus, qui miscuit se in criminibus enormibus, amiserit priuilegium fori, ita vt sine metu censurarum possit illum iudex laicus punire?
Et supponitur Religiosum professum nunquam perdere priuilegium fori, etiam si apostataret à Religione, habitúmque dimitteret, &c.
Et explanantur, quæ sunt necessaria, vt Religiosus, & Clericus perdant priuilegium fori.
Et an in dicto casu Religiosus à suo Superiore sit degradandus, & Curiæ sæculari, tradendus, quod idem dicendum est de Clerico? Ex part.1.tract.2.Res.130. aliàs 129.

§.1. SVppono primò, Religiosum professum nunquam perdere priuilegium fori, etiamsi apostataret, à Religione, habitúmque dimitteret, nisi in casibus, quibus illo priuilegio priuantur Clerici, in sacris constituti, propter delicta in aliquo canone expressa. Ita DD. communiter. Vide Layman *in Theolog.mor.lib.4.tract.9.c.7.n.5.* Aldrete *de religiosa disciplina tuenda, lib.1.c.3. per tot.*

2. Suppono secundo, professum Religionis approbatæ æqualem esse initiato Ordinibus sacris quoad priuilegium fori: est enim mancipatus seruitio Ecclesiæ, & Religionis, & addictus diuino obsequio, nec ampliùs ad sæcularem statum redire potest. Ita Nauar. *de priuilegiis cons.25. n. 7.* Rodriquez *tom.2. q.2.art.5.* Scaccia *de iudic.tom.1.cap.1. n.82.* Syluester *verb.excom.6. n.5.* & alij.

3. His suppositis, posset aliquis respondere dubitationem propositam, affirmatiue. Primò, ex authoritate *cap.perpendimus.de sent.excom.* Secundò, *ex c.1. de apost.* Tertio, *cap.ex parte, de priuileg.* Et ita docent Doctores, quos citat, & sequitur Farinacius *de inquisit.q.8.n.54.* & Iulius Clarus *in pract.crim.lib.5. q.26. n.23.* quibus ego addo Syluestrum *verb. excommunic. 6.n.7.* Caietanum *in summa, verb.excommunicat. c.11. not.7.* Coriolanum *in expos.Bull.Cœn. excom.19.cas.3.* Molinam *tom.4.tract.3.disp.49.n.21.* Reginald. *tom.2. lib.19.cap.vlt.sect.1.n.79.* Graffium *in decis.aur.part.1. lib.4.c.20.n.151.* Bobad. *in polit.tom.1.lib.2.c.18.n.95.* Hena *in Curia Philippica, part.3.§.3.n.30.* Scaccia *de iudic.tom.1.c.11.n.79.* & Riccium *in praxi, tom.1.res. 172.n.2.* vbi asserit, quòd in Regno vtriusque Siciliæ, ad instantiam Imperatoris Caroli V. Summus Pontifex Clemens VII. pro bono regimine concessit, ne absque trina monitione procedi possit contra Clericos incedentes sine habitu, & tonsura, ac se immiscentes sæuis, & enormibus.

Sup.hoc sup. in Res.53.& in to.5. tr.2. ex Res. 37. lege §. ad mediū. quia priuilegium fori est, indultum à iure diuino.

4. At his minimè suffragantibus, contrariam sententiam prorsus amplectendam esse existimo. Dico igitur, supradictum N. Religiosum gaudere priuilegio fori, eò quòd non fuerit monitus. Et ita in terminis casus nostri docet sapientissimus senex Nauar. *de priuilegiis, cons.25. per totum*, loquens de quodam Religioso professo, non autem sacris Ordinibus initiato, qui plurima, & enormissima delicta perpetrauerat. Idem etiam docent communiter Theologi, vt Ioan.de la Cruz *in direct.conscient.p.2.de Sacram.Ordin.dub.8.concl.4.* ex Societ. Iesu Comitol. *in respons. moral. lib.1. q.96.n.3.* Fillinc. *tom.1. tract.16. cap.13. n.314.* ex nostra Religione Megala *in 3.p. lib.3.c.11. num. 30. 31. & 32.* Franciscus Aponte *cons.24. n.4.* vbi ex Buttio, & aliis, sic asserit: [Sunt necessaria ad hoc, vt clericale priuilegium, quoad forum, perdatur, primò, quòd non incedat in habitu. Secundò, quòd immisceat se enormibus. Tertiò, quòd in aliis frequentauerit. Quartò, quòd in illis sit deprehensus. Quintò, quòd

Sup.contentis abhinc vsque ad §. Ad priuilegium. huius Res.supra in Res.129.per

tot. & in aliis eius primæ annot.

quòd sit monitus. Sextò, quòd post monitionem fuerit incorrigibilis.] Ita etiam docet Rodriquez *tom. 2. q. 2. art. 5.* Bonacin. *de legib. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 5.* Angelos *in verb. Clericus. 10. n. 1.* Tabiena *verb. excommunicatio, 5. n. 25.* vbi carpens Syluestrum, sic ait: [Quidam dicunt, quòd opinio, quæ dicit, quòd perdit priuilegium fori, est practicanda: sed, me degente Bononiæ, practicata est opinio contraria, toto approbante studio.] Nec desunt pro hac sententia doctissimi Iurisconsulti: nam præter Abbatem, Ioan. Andr. & alios, quos adducit Farinacius, *vbi suprà*, illam mordicùs tenet Cevallos *tract. de cognition. per viam violentiæ, part. 2. quæst. 75. per tot.* Anguiano *de legib. lib. 2. contr. n. 19. 21. & 24.* Albertinus *in cap. quanquam. de Hæret. quæst. 14. n. 11.* Alexander de Imola *lib. 1. cons. 8.* Salsedo *in annot. ad pract. crim. Bernadi Diaz, cap. 141.* Bellettus *in disquis. cler. p. 1. tit. 3. §. 7. n. 3.* Barbosa *in Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 39. c. 25. n. 2.* Ambrosinus *de immun. Eccl. c. 17. n. 16.* Fachineus *in controuer. lib. 9. c. 28.* Triuisanus *lib. 2. decis. 48. num. 117.* & alij penes ipsos. Vide etiam Zipeum *in nouo iure pontificio, lib. 2. tit. de foro compet. n. 36.* &, ratio est clara, & expressa habetur *in c. in audientiam. & in c. contingit. de sent. excom.* vbi Summus Pontifex determinat, quòd nõ præcedente trina monitione, Clericus non amittit priuilegium fori. Quæ doctrina est ita vera, vt Clericus etiam incorrigibilis non amittat priuilegium fori, nisi priùs ter fuerit monitus, vt ex multis probat Altherius *de censuris. disp. 1. lib. 2. c. 6. fol. mihi* 183. Vide etiam pro hac sententia Decretalem Bonifacij VIII. *Si Iudex laicus. de sent. excomm. in 6.*

Sup. hoc supra in Ref. 109. §. Sed hæc. & in Ref. 521. §. vlt. & infra in Ref. 328. §. 4. paulo post initiũ, vers. Nam si. & in §. 8. & in to. 5. tr. 1. ex lata doctrina Ref. 8. §. Tertio licet. & lege vers. vlt. annot. primæ huius Ref.

5. Nec faciunt pro contraria sententia Canones adducti: nam dicendum est, vt iura iuribus concordemus, Canones illos intelligendos esse, quando præcessit trina monitio, cùm alia iura clament, vt notatum est; Clericos non amittere priuilegium fori, nisi præcedente monitione. Ergo, &c. Et ita respondet noster Megala *vbi sup. in 3. p. lib. 3. c. 11. n. 31.* & Ambrosin. *de immun. c. 17. n. 16.* cum aliis. Vnde Albertinus *vbi sup. in c. quanquam. de Hæret. q. 14. num. 11.* Ioan. Lupus *tract. de libertate Eccles. p. 2. q. 9.* Altherius *de cens. tom. 1. disputat. 1. lib. 2. cap. 6. fol. 185. col. 1.* putant, in casu, *cap. perpendimus.* præcessisse monitionem. Nec valet dicere cum Vincentio de Franchis *decis. 463. num. 15.* & aliis, quòd in nostro casu idem operatur diuturnitas temporis, quàm trina monitio: nam respondetur, quòd iura non distinguunt, sed absolutè asserunt, necessariam esse monitionem. Et Doctores pro nostra sententia adducti loquuntur de Clericis in enormitatibus inueteratis: & ita intelligunt illa iura, prout realiter, & sine tali distinctione intelligenda sunt.

6. Vel posset aliquis respondere *ad cap. perpendimus.* quòd loquitur de priuilegio Canonis; & non fori: & ita præter DD. citatos respondet Coninch *de Sacr. disp. 14. dub. 15. n. 160.* & Suarez *vbi infrà, & de censuris, disp. 22. sect. 1. c. 13.* & patet ex contextu literæ: nam *in d. cap.* narratur, quendam Comitem curasse suspendi Presbyterum, qui abiecto habitu seditionem fecerat, dicitúrque illius Interfectores non mittendos quidem, pro absolutione ad Pontificem, quia, scilicet, non erant excommunicati) iniungendam tamen iis esse pœnitentiam; quia, scilicet, peccauerant vsurpando iurisdictionem in non subiectum. Si autem talis Sacerdos amisisset priuilegium fori, fuisset subiectus illi Comiti, & meritò suspensus, atque ita eius interfectores non peccassent. Vnde, vt diximus, clarè patet, quòd in hoc Canone Summus Pontifex loquitur de priuilegio Canonis, & non fori. Vel dicendum est cum Anguiano *tract. de legib. lib. 2. contr. 15. n. 29.* quòd in casu particulari *dicti c. perpendimus*, periculum erat in mora: quod non accidit in casu nostro. Ergo, &c.

7. *Ad cap. 1. de apostatis*, respondeo cum Suarez, *vbi infrà*, quòd loquitur de Clericis minoribus. Vel meliùs, dicendum est, quòd in hoc textu non dubitatur de iurisdictione Ecclesiastica; sed, an Clericus perdat priuilegium clericale sine vlla monitione. Et huic dubitationi respondet Pontifex: *Eum per censuram Ecclesiasticam non præcipimus liberari.* & sic non vult Pontifex ei succurrere, vt liberetur. Et assignat rationem: quia indignum est, eis ab Ecclesia subueniri, per quos constat in Ecclesia scandalum generari: & sic non dicitur in eo textu, an ij, qui talem Clericum comprehendunt; & manus violentas in eum iniiciunt, excommunicationem incurrant; sed, quòd non tales Clericos iuuare. Neque ex hoc benè sequitur, permitti Iudicibus sæcularibus facultatem eos apprehendendi, tanquam exutos omni priuilegio clericali. Ratio autem dubitandi erat: quia adhuc Clericus retinebat priuilegium clericale, ex eo, quia ter monitus non fuit. Et ita respondet ad verbum Cevallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, p. 2. q. 75. n. 15.* & ante illum Fachineus, *vbi supr. in contr. lib. 8. c. 29.* Vnde noster P. Megala asserit *in 3. p. lib. 3. c. 11. q. 1. n. 31. dictum c. 1. de Apostat.* non probare, Iudices laicos posse punire prædictos Clericos Apostatas; sed tantùm non præcipere Iudicibus Ecclesiasticis, vt per nouas censuras cogant Iudices sæculares, qui huiusmodi Clericos retinent, ad illos dimittendos. Vnde fit, vt in hoc casu possint Episcopi, si volunt cogere, laicos per censuram Ecclesiasticam, vt huiusmodi Clericos captos ad sua Tribunalia remittant; hoc tamen facere non tenentur. Sed quamuis Episcopi taceant, nullum, tamen ius laici acquirunt, ad puniendos prædictos Clericos, cùm ob hoc de illorum foro non efficiantur. Ita noster Megala.

8. *Ad c. ex parte. de priuilegiis*, multipliciter respondent Doctores apud Barbosam *in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 33. c. 27. n. 3.* Sed mihi placet responsio Patris Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 27. n. 24.* Butrij *d. c. ex parte*, Couarruuiæ, & aliorum, quòd *dictum c.* loquitur de Clericis minoribus, vt *cap. vnicum de vita, & honest. Cler. & clem. 1. eodem. tit.* vel dicendum est cum Abbate *in d. cap. perpendimus. n. 8.* Couar. *pract. qq. cap. 42. num. 2.* quia dictæ Constitutiones pœnales sint; ideò non debent ad alium casum extendi; & cùm sint casus particulares, non est trahenda illatio ad alios casus etiam maiores, vt rectè notat Altherius *de censuris, tom. 2. disp. 1. lib. 2. c. 6. fol. 184. col. 2. §. hoc autem, & fol. 184. col. 2. §. respondeo.* & Fachineus *vbi suprà, lib. 9. contr. cap. 28. in fine.*

9. Ad priuilegium verò Clem. VII. in contrarium adductum, respondeo, quòd firmat nostram sententiam: nam ex illo apparet, non posse sine monitionibus Principes Clericos facinorosos punire. Sed an dictum priuilegium sit verum, nescio, & an sit reuocatum per Bullam Cœnæ, remitto me ad Patres Theologos Religionis Seruorum *in defens. censur. Pauli V. c. 8. n. 18.* Ioan. Beltramum de Gueuara *in propugnat. Eccl. libertatis, §. 7. n. 53. asser. 1.* Sayrum *de censuris, lib. 3. c. 25. n. 10.* Duardum *in Bull. Cœn. lib. 3. §. 5. q. 1. n. 1.* Maynardum *de priuil. Eccl. p. 2. art. 18. num. 10.* Barbosam *in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 2. cap. 10. num. 25.* & alios. Adde, quòd, licèt tale priuilegium non esset reuocatum; tamen nihil operatur in casu nostro: nam hoc priuilegium, vt patet ex ipsius contextu apud Mártham *de iurisd. p. 2. c. 32. n. 38.* loquitur de Clericis minoribus; non autem de Religiosis professis, qui, vt supr. notauimus, æquiparantur initiatis sacris Ordinibus. Vnde ex his omnibus manifestè apparet, supradictum Religiosum gaudere priuilegio fori,

nec posse illum vllo pacto Iudicem laicum, sine incursu censurarum punire. Vnde ex ipsimet aduersariis Clarus, & Farinacius cum formidine, & cum protestatione correctionis Romanæ Ecclesiæ contrariam sententiam docent: & Caballus, licèt cum Farinacio, & aliis stet aduersùs nostram sententiam; tamen *vbi sup. cas.60.n.22.* tandem in hæc verba prorupit [Non caret (ait) dubitatione opinio per Franchis firmata, quòd tali priuilegio priuatus sit Clericus, quando plura commiserit delicta, in eis perseuerauerit: nam multi non modicæ authoritatis contrarium tenent, & adhùc monitionem necessariam dicunt vt ex *superiùs* allegatis apparet: & negari non potest, quin in dubiis amplectenda sit opinio, quæ fauet Religioni, & Ecclesiasticæ libertati.] Ita Caballus. Puto igitur, in casu occurrenti consulendum esse Summum Pontificem: & obsecro Dominos Iudices, vt legant doctissimum Patrem Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. c.29.n.24. & 25.*

Sup. hoc infra in Res. 201. & latè in cæteris eius Res. & §§. eius not.

10. Sed aliquis forsitan instabit dicendo, quòd saltem à superiori supradictus Religiosus sit degradandus, & Curiæ sæculari tradendus: nam propter homicidia, & alia crimina qualificata esse Clericos degradandos, & Curiæ sæculari tradendos docent plures Doctores, quos citat, & sequitur Farinacius *vbi supr.* quibus ego addo Aldrete *de disciplina religiosa tuenda, lib.4.c.15.n.4.* Molin. *de iust.tom.4.tr.3.disp. 49.n.18.* Aulam *de censuris, p.4.disput. vnica dub.3. concl.5.* Gambacurtam *de immun. Eccl.lib.7.c.14.n.12.* Delrium *in disq.mag.lib.5.sect.16.* Altherium *de censuris, tom.1.disput.11.lib.2.c.6.fol.186.col.1.* Villalobos *in summa, tom.1.tract.18.dub.12.* Ambrosinum *de immun.Eccl.c.17.n.40.* Bellettum *in disquis.cler.p.1.t.1.5. §.10.num.6.* Barbosam *de potest. Episc.p.3.allegat.110. num.13.* & alios.

Sup. hoc supra in Resol.55. & latè infra in Res.128.§.5. & seq. & in tom.3.tr.3. ex doctrina Res. 79. per tot. & signanter §. Verùm.

11. Respondeo, quòd aliqui docent Clericum non esse degradandum, nisi in casibus exceptis, videlicet, hæresis, falsi commissi in Literis apostolicis, & conspirationis in proprium Episcopum: & ita tenent Aretinus, Albertinus, & Decius, qui respondent ad omnia argumenta Abbatis; & alij penes Aldrete, & Farinacium locis citatis. Idem ex neotericis docuit Couarruu. *lib.1.var.c.10.n.7.* Fachineus *vbi sup. in contr. lib.8.c.30.* Sousa *in Bull.Cœn.c.16.disp. 82.n.2.* Iulius Clarus *in pract.crim.lib.5.q.36.num.16.* Modius *de sacris Ordinibus, c.32.n.7.* Alterius *de cens. tom.1.disput.2.c.2.§.7.* & alij. Vnde stante contrarietate dictarum opinionum, existimo, dictam degradationem minimè à Superiori regulari faciendam esse, nec dictum Religiosum Curiæ sæculari tradendum, nisi priùs consulto Romano Pontifice, vt volunt ipsimet aduersatij, Farinacius *vbi suprà de inquis. q.8.num.81.* & Felicianus Episcopus Scalensis, *tract. de cens.c.14.* & Albertinus *in c.quanquam. de Hæreticis, in 6.q.11.num.45.* sic asserit: [Episcopus debet consulere Summum Pontificem, quando delictum est enorme: quod est notandum contra multos miseros Episcopos, qui Clericum captum pro enormi delicto sine consultatione Papæ degradant: & tradunt Curiæ sæculari.] Sic ille: & ita Florentiæ consuluerunt Pontificem in casu Clerici banniti, apud Caballum *vbi sup. cas.60.n.23.* Papiæ in casu Clerici assassini, apud Maceratensem *var.lib.3.resol.2.* & Hispali in casu quorundam Religiosorum, qui suum prouincialem occiderunt, apud Bernar. Diaz *in pract.crim.c.97.* Vnde nõ assentior sententiæ Delrij *in disq.mag.lib.5.sect. 16.* Et hæc satis dixisse sit circa præsentem quæstionem, quam subcripserunt, manu propria, viri doctissimi ex Societate Iesv, P. Ioan Hieronymus Soptanis Præfectus studiorum in Romano Collegio: P. Gregorius Pogius, Pœnitentiarius Sanctiss. Dom. N. ad S. Petrum: ex nostra Religione P.D. Alexander Peregrinus, P.D. Thomas Felicionius, P.D. Marcellus Megala, & P.D. Thomas Afflicto.

RESOL. CLXIII.

An Nouitij in Religione Clericorum regularium, tempore hospitij, gaudeant priuilegio Canonis, & priuilegio fori?

Et an Nouitius cum licentia Patris Generalis acceptus in nostra Religione ante pubertatis annum, sit propriè Nouitius, ita vt gaudeat priuilegio Canonis, & fori?

Et an impuberes admissi ad Religionem ante annos pubertatis, gaudeat priuilegio Canonis, & per consequens etiam priuilegio fori?

Et an supradicti, Nouitij hospites gaudere etiam debeant priuilegio exemptionis gabellarum, si aliqua bona possideant?

Et an Clerici coniugati, & laici seruientes Episcopis, licet gaudeant priuilegio fori, non tamen gaudeant priuilegio gabellarum?

Et an illi, qui assumpto aliquo habitu Religioso adhibentur ad seruitia, & obsequia Monialium, & ad petendum pro ipsis eleemosynam, gaudeant priuilegio Canonis? Ex part.6.tract.8. & Misc.3.Resol.7.

§.1. Negatiuè respondet Pasqualigus *decision.424. num.1. & sequent.* quia tales non sunt Deo dicati, quia adhuc laici, & solùm habent externum habitum Religionis, & proinde vocantur hospites ad significandum nondum esse admissos ad formalem habitum Religionis, & eodem pacto se habent, ac si quilibet Laicus vestiret vestes, quibus vtuntur Religiosi. Ita ille.

Sup. hoc supra in tr. 1. Resol. 107. § Sed hic. & infra in Res. 163. cum sim in duab. vlt. eius lin. quia ibi sic pro Nouitiis in aliis Religionibus.

2. Sed libenter in viro amicissimo hanc sententiam non improbarem si ansam non præberet Episcopis, imò iudicibus Laicis in dictos nostros hospites iurisdictionem exercere, nam totum hoc sequeretur ex doctrina Pasqualigi, cùm asserat supradictos se habere tanquam Laicos, & ideò priuilegio Canonis non gaudere. Verùm hæc omnia reiicienda esse puto; dico igitur supradictos gaudere priuilegio fori, & illos verberantes incurrere in censuram Canonis, *si quis suadente.* Et ratio est, quia ex ipso quod aliquis receptus est in nostra Religione more solito, licèt sit intra tempus Hospitij, tamen mancipatus est obsequiis Religionis, & viuit sub obedientia Prælati, vestitus, eadem veste religiosa, vt cæteri, & facit omnes obseruantias regulares, & contrauenìendo in illis punitus, gaudétque omnibus priuilegiis Religionis, ita vt Superiores cum ipso tempore hospitij vtantur omnibus facultatibus, quibus vti solent cum aliis Nouitiis, & præsertim circa Sacramenta Ordinis, & Pœnitentiæ, vt patet ex praxi. Quis igitur ex his audeat negare supradictos hospites non esse personas Ecclesiasticas, & initiatos ad Religionem, & participare secundùm aliquem modum de statu Religionis, ita vt secundùm illam participationem sint Deo dicati, & dicantur largo modo Nouitij, & sub eorum nomine comprehendantur, ita vt si aliquis in eos manus iniiciat, incidat in censuram Canonis.

3. Probatur manifestè hæc opinio, nam vt docet Sanchez *in summa tom.2. lib.5.cap.4. num.24.* & Bonacina *disp.2.de excomm. quæst.4. punct.3. n.7.* Impuberes admissi ad Religionem ante annos pubertatis, & non sunt propriè Nouitij, nihilominus largo modo vocantur Nouitij, & gaudent priuilegio Canonis. Ergo etiam gaudere debent Hospites nostri, de quibus loquimur; & ideo indiuidualiter pro casu nostro

nostro P.Peregrinus *in constit.part.1.cap.5.litera R.§.6.* sic ait. Dubitari potest an Nouitius cum licentia Patris Generalis acceptatus in nostra Religione ante pubertatis annum sit propriè Nouitius, ita vt gaudeat priuilegio Canonis. Respondeo quòd largè dicitur Nouitius, tamen cum valeat ingressus, gaudebit etiam priuilegio Canonis concesso Nouitiis. Ita ille, qui, vt vides ex solo legitimo ingressu in nostram Religionem concedit impuberibus priuilegium Canonis. Ergo, &c.

4. Nota etiam quod post hæc scripta inueni supradictam sententiam docere etiam Ambrosium Marchinum Archiepiscopum Calaguritanum *in Resolutione pro Ordin. militaribus art.6. num.* 58. vbi sic ait. [Aunque el admitido a la Religion ante annos pubertatis no sea propriamente nouicio, goza del priuilegio del Canon concedido à los Nouicios; y se reputa por Ecclesiastico, y como parte imperfecta, y adhærente a la Religion por la misma razon ha de gozar del priuilegio del fuero.] Ita ille. Quæ quidem omnia à fortiori procedunt in nostris Nouitiis hospitibus. Ergo, &c. Adde quod, si secundùm Bordonum *in Consiliis Regulari, resol.28.n.19.* & Bonacinā *disp.2. de excomm.q.4.punct.3. num.*10. Illi qui assumpto aliquo habitu religioso adhibentur ad seruitia & obsequia Monialium, & ad petendam pro ipsis eleemosynam gaudent priuilegio Canonis; quantò magis eo gaudere debent Hospites nostræ Religionis, ex rationibus superius dictis. Dicendum est igitur illos non solùm gaudere priuilegio Canonis, sed etiam fori, quod probatur ex doctrina quam tenet P. Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. cap.29. num.7.* Layman *lib.4.tract.9.cap.7.num.1.* & me citato Marchinus *vbi suprà art.4.num.37.* asserentes, quod qui gaudet priuilegio Canonis, debet etiam gaudere priuilegio fori.

Sup. hoc cū eodem Bonac. pro priuilegio fori, infra in Ref. 176. §.1. in fine, & pro priuil. Canonis, quā- uis recitanter in tom. 5.tr. 2. Ref. 39.§. Notā- dum est. Et pro consequentia contenta in fine huius §. Nota cum eisdem DD. sup. in Ref. 153. §. Verum. prope finem.

5. Sed difficultas est, an supradicti Nouitij hospites gaudere etiam debeant priuilegio exemptionis gabellarum, si aliqua bona possiderent; & quidam vir doctus licèt mordicus mecum teneret supradictos gaudere, vt visum est, priuilegio fori, & Canonis, tamen quoad priuilegium exemptionis gabellarum, valdè dubitabat, quia aiebat ipse, bona supradictorum non pertinent vllo pacto ad Religionem. Sed si hæc ratio esset admittenda contra nostros Hospites, procederet etiam absolutè quoad omnes alios Nouitios; nam eorum bona non pertinent ad Religionem, cum sit penes ipsos eorum dominium, & ipsi illa vendunt, donant, &c. Sed cum hoc non obstante, communiter asserant Doctores, vt alibi sæpius satis probaui, & probat nouissimè Palaus *tom.3. tract.16. disp.1.punct.11.num.9.* & me citato, Trullench *in Decalog.tom.2.lib.7. cap.12.dub.5. num.26.* nempè Nouitios gaudere exemptione gabellarum, ita etiam gaudere nostros hospites dicendum est; qui largo modo etiam dicuntur Nouitij & sunt personæ Ecclesiasticæ. Ergo, vt tales cum gaudeant priuilegio fori, & Canonis, debent etiam gaudere priuilegio exemptionis gabellarum. Nec obstat dicere, quod ex diuersis non fit illatio, *leg. Papinianus, ff. de minor.* Et ideo Clerici coniugati, & Laïci seruientes Episcopis, licèt gaudeant priuilegio fori, non tamen gaudent priuilegio gabellarum. Nam respondeo cum Ambrosio Marchino *vbi suprà* quod quando fundamentum concedendi hæc priuilegia est idem, tunc benè valet illatio; sed in nostro casu fundamentum concedendi dictis hospitibus priuilegium est, quia sunt personæ Ecclesiasticæ, & comprehenduntur sub nomine Nouitiorum; ergo sequitur gaudere his tribus priuilegiis, fori, Canonis, & exemptionis gabellarum, quia sunt inter se connexa; nisi in casu quod iura illa diuiderent, & limitarent, vt in est casu Clericorum coniugatorum: & ad casum de familiaribus Laïcis Episcopi; respondeo priuilegium non esse idem; nam non conceditur eis quia sunt personæ Ecclesiasticæ, sed quia sunt familiares Episcopi, qui de iure habent familiam armatam, & exemptam. Ad argumentum verò quod Hospites retineant dominium suorum bonorum, respondeo quod hoc non impedit quin dicta bona sint bona personarum Ecclesiasticarum.

Alibi sæpius in Ref. quæ hic est infra Ref. 253. & in aliis eius primæ annot.

Sup. his trib. priuilegiis in Ref. not. præteritæ per totum.

RESOL. CLXIV.

An Nouitius ob delictum ab eo ante Religionis ingressum commissum, sit à iudice laico puniendus, etiam si hoc in fraudem fecerit?

Et an in hoc euentu ad summum possit prædictus Nouitius puniri à iudice sæculari in pecunia, & bonis, non autem in corpore? Ex part. 5.tract.1.Ref.33.

§.1. HAnc quæstionem ex Neotericis latè tractat Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouitiorum disp.12. per totam*, vbi *num.11.* sic asserit. In eo casu in quo ingressus in Religionem factus fuit cum fraude, licèt talis criminosus iuxta Sixti V. constitutionem omnibus habitibus Religionis spoliari, puniríque debeat à iudice sæculari, ac si Religionem ingressus non esset; attamen quia hanc constitutionem in hac parte moderatus fuit Clemens VIII. ingressus Religionis dicitur validior ad hoc, vt Nouitius priuilegio fori gaudeat instar clerici, qui statum clericalem cū fraude assumpsit. Et ideo quemadmodum hic clericus puniri nequit à iudice sæculari corporaliter, sed solùm in pecunia, & bonis, ita vt idem iudex sæcularis sit iudex tantùm causæ, non autem personæ, vt docēt communiter Iuristæ. Ita eodem prorsus modo Nouitius in hoc euentu ad summum puniri potest à iudice sæculari in pecunia, & bonis, non autem in corpore.

Sup. hoc in Ref. seq. lege doctrinā Ref. not. seq.

Pro Clerico sup in Ref. 131. & 132. & in fine Ref. not. præteritæ.

2. Dixi *ad summum*, quia est etiam satis probabile nequaquam posse puniri Nouitium in pecunia, & bonis à iudice sæculari, etiam si cum fraude veniat ad Religionem, pro vt latè doctéque probat Marta *de iurisd. part.4.cent.2. cas.121. à n.22. vsque ad finem*; qui in ingrediente Religionem non admittit præfatam distinctionem, an scilicet sit cum fraude ingressus, nec nè; sed sustinet cognosci iudicarique debere in omni euentu, per iudicem Ecclesiasticum. Ita etiam obseruari debet quidquid in contrarium doceat Bonac. *de legib. disp.10.q.2. punct.1.§.6.num.6.* qui citat Molin.

RESOL. CLXV.

An iudex laicus possit punire aliquem, qui post diffamationem, & inquisitionem homicidij ingressus est Religionem?

Et in prædicto casu, an talis Nouitius puniri possit tantum in pecunia, & bonis à iudice sæculari, non autem in corpore, etiam si cum fraude ingressus sit Religionem? Ex part.4.tract.1.Ref.95.

§.1. DE hoc casu controuersia mihi fuit cum quodam Iurisconsulto, qui in facti contingentia adducebat pro parte affirmatiua Bullam Sixti. V. & quòd delinquens in tali casu præsumatur habitum Religionis in fraudem suscepisse.

Sup. hoc in Ref. præterita, sed lege etiam doctrinam Ref. not. seq.

2. Verùm ego negatiuam sententiam teneo, quam in terminis docet Homobonus *in consult. moral, vol.1.*

vol.1.prec.8.parc.2.resp.190.& ante illum Bartholom. de Vecchis *in praxi nouit.disp.11.dub.12.num.11.* vbi rectè probat, in supradicto casu Nouitium ad summum puniri posse à iudice sæculari in pecunia & bonis, non autem in corpore, etiamsi cum fraude ingressus sit Religionem. Imò Marta *de iurisd. part.4. cent.2.cas.121.à num.22.* latè probat dictum Nouitium etiam neque in pecunia & bonis, posse puniri à iudice sæculari, quod ego alibi de Clerico satis probaui. Ad Bullam verò Sixti V. assero iam moderatam fuisse à Clemen.VIII. vt notant supracitati Doctores. Ergo, &c.

Alibi in Ref. quæ hic est sup.131. §. vlt. ad medium, & in aliis. ous annot.

RESOL. CLXVI.

An Nouitius, habitu Religionis dimisso, possit à iudice sæculari puniri ob delictum tempore Nouitiatus commissum?

Idem dicendum est de Religiosis emissis ex Societate Iesu, si vxorem ducant, vel liberi in sæculo maneant.

Et notatur non posse Nouitium cogi à Prælato Religionis ad luendam pœnam delicto suo condignam, etiam si re integra, id est ante captum iudicium discedere velit à Religione.

Et de delicto cuiusdam Clerici, qui statu Clericali dimisso, vxorem duxerat? Ex parc. 3.tract.1.Ref.34.

§.1. MOlina Theologus *de iust. tom. 4. tr.3. disp. 49.num. 24.* affirmatiuam sententiam docet, & idem dicendum esse de Religiosis emissis à Societate IESV testatur, sic enim ait. Quando eiusmodi verè Religiosi nostræ Societatis non professi delicta committerent, ob quæ digni essent pœna graui, iudicarenturque Societate indigni, integrum est superioribus iuxta nostræ Societatis priuilegia in meliorem eiusdem Societatis conseruationem eos à Societate dimittere, vota illis relaxando; & tunc iudices tribunalis sæcularis, ad quos pertinere inciperent, punire eos posse puto iuxta delicta,) dum erant Religiosi (commissa; ita Molina; & hanc sententiam de Nouitiis loquens tenet etiam Ioannes de Heuia *in Curia Philippica part.3.§.1.num.12.* qui citat Bobadillam, & nouissimè Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouitiorum disp.11.num.6.* sic asserens. Si è monasterio discedat Nouitius recusans ob delictum commissum iudicio Prælati se subiicere, puniri potest à iudice sæculari, quia in eo casu non habetur pro Religioso; quod intelligendum est dummodo Nouitius nullo ordine insignitus sit. Ita ille, & aliqui Iurisconsulti, quibus omnibus accedit nouissimè Peregrinus *in commen. ad nostras constit. part. 2. cap. 5. littera R. §.1.*

2. Sed tu prorsus negatiuam sententiam tene, quàm tuetur Bonacina *de legibus disp.10.q.2.punct.1. §.2. num.5.* qui citat Sayrum, Abbatem, Clarum, & alios. Et idem etiam docet nouissimè Paulus Layman *in Theol.mor.lib.4.tract.9. cap.8. num.3.* vbi sic ait. Ecclesiasticæ personæ, quæ statum mutabilem habent, quem fermè arbitratu suo abiicere possunt, eo depositio clericalibus priuilegiis spoliantur, vt Clerici in minoribus constituti, & Religionum nouitij, præterquam quòd ob crimina in statu Ecclesiastico commissa, post eius mutationem non à sæculari, sed Ecclesiastico magistratu conueniri, ac puniri debeant, quia tempus delicti inspiciendum est. Sic ille. Et ita in Concilio Neapolitano, teste Grammatico *decis.10. num.3.* decisum fuit circa delictum cuiusdam Clerici, qui statu clericali dimisso vxorem duxerat.

Sup. hic sup. in Ref. 147. §.1. & 2. & in alio eius primæ not. & lege eiusd. doctrinam Ref. eius secundæ annot.

5. Dicendum est igitur, Nouitium postquam religionem deserit non posse puniri à iudice laico propter delictum perpetratum tempore nouitiatus; & idem contra Molinam dicendum est de Religiosis emissis ex Societat. IESV, si vxorē ducant, vel liberi in sæculo maneant; nam illos non posse iudicari à potestate laica propter delicta in religione perpetrata existimo.

4. Notandum est etiam hîc obiter contra Suarez *de Religione tom.3.lib.5.cap.16.num.8.* non posse Nouitium cogi à Prælato religionis ad luendam pœnam delicto suo condignam, etiamsi re integra, id est, ante cœptum iudicium discedere vellet à Religione, & ita docet Bartholomæus de Vecchis *vbi suprà in praxi Nouit.disp.11.num.5.* & alij.

RESOL. CLXVII.

An Equites Nouitij D. Iacobi, Alcantara, Calatraue, S. Ioannis, &c. gaudeant priuilegio fori?

Et quid de ipsis Equitibus iam professis D.Iacobi, Alcantara, Calatraua, &c?

Et an idem dicendum sit de Militibus Montesæ, S. Stephani, & S. Lazari & secus autem dicendum sit de Equitibus aurei velleris, S.Michaelis, Annunciationis, B. Mariæ Virginis, & de Militibus Garreriorum, & illis vulgò dictis de la Banda, & de omnibus aliis absque Sedis Apostolicæ authoritate erectis?

Et quid de exemptione gabellarum supradictorum Equitum Nouitiorum? Ex part. 4.tract.1.Ref.36.

§.1. NEgatiuam sententiam docet noster Marius Giurba *in consiliis criminal.consil.77.num.21.* vbi asserit dictos Equites quamdiu professi non sunt, minimè priuilegio fori gaudere, quia non sunt verè Religiosi, & in hoc ponit differentiam inter Equites D. Ioannis, & hos; quia illi etiam nouitij gaudent priuilegio fori, hi autem minimè; & hanc sententiam ante illum docuerat Bobadilla *in polit. tom.1.lib. 2.cap.19.num.16.* Mastrillus *decis.290.num.166.* Villadiego *in polit.cap.5.§.20.num.112.& 114.* Cenedus *in quæst.Canon. quæst.4. num.40.* Rodriquez *in qq. regul. tom.2.quæst.62.art.14.* & alij. Sup. hoc in Ref. seq.

2. Sed hoc milites esse verè Religiosos, satis ego probaui *in part.1.tract.2.resol.49.* & ideo etiam docui nouitios dictarum Religionum gaudere priuilegio fori, & exemptione gabellarum, quam sententiam, etiam quoad nouitios, aduersùs Giurbam nominatim tenet Nouarius *in tract.nouissimo de tract. fori. sect. 2. quæst.66. n.29.* & Riccius *in praxi tom.4. resolut.181. num.2.* Idem docet Valenzuela *tom.1. consil.95. num. 53.* Didacus la Mota *de confirmatione Ordinis D.Iacobi lib.2.cap.2.§.8.num.28.* doctus Scipio Rouitus *consil.96.* Barbosa pater & filius, hic *tract. de potestate Episcopi part.2. allegat.12. num.45.* ille *in remission.ad ordinat. Lusitan.lib.2. tit.12.§.1. num.2.* vbi affirmat, ita iudicatum esse in Regio Senatu Portugalliæ, & sic etiam fuisse decisum in sacra Rota Romana, & in Congregatione Eminentissimorum Cardinalium testatur Riccius *vbi suprà.* Dicendum est igitur, Equites D.Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ gaudere priuilegio fori, non solùm emissa professione, sed etiam tempore nouitiatus.

Quæ hic est infra Ref. 162. à fin. §. & pro exemptione gabellarum in dicta Ref. in principio, & in fine, & in Ref. 171. in fine, & in Ref. 172. §. vlt. & in tom.7. tr. 3. Ref. 54. §. vlt.

3. Nota etiam quòd Riccius & Nouarius *loc.cit.* & alij id quod asserunt de Equitibus D.Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ dicendum affirmant, & meritò, de militibus Montesæ, sancti Stephani, sancti Lazari; secus autem dicendum est de Equitibus aurei Velleris, sancti Michaëlis, Annuntiationis B. Virginis, & de militibus Garreriorum, & de illis vulgò dictis *de la Banda*, & de omnibus aliis absque Sedis Apostolicæ authoritate erectis.

Sup. contenta in hoc §. in Ref. seq. §.1. à lin.10. & lege infra ex Ref.171. §. An vero. & seq. & Ref.172.

RESOL.

RESOL. CLXVIII.

An Nouitij D. Iacobi, Alcantara, Calatrauæ, & præsertim D. Ioannis gaudeant priuilegio fori?

Et ex doctrina huius quæstionis infertur, an Prælati Religiosorum ex iusta causa possint differre professionem Nouitij apti? Ex part. 5. tract. 1. Res. 18.

§. 1. His diebus in facti contingentia accidit casus hic de quo interrogatus fui, & negatiuam sententiam tenet Mastrillus *decis. 190. num. 166.* vbi sic ait. An miles huiusmodi Ordinum, qui adhuc professionem non fecerit, gaudeat priuilegio fori? Dic quod non, secundùm Socinum *in cap. proposuisti, de foro comp.* & Bossium *eod. tit. num. 144.* & ita aliàs vidimus practicatum in Regno. Ita ille. Cui adde Villadiego *in Polit. cap. 5. §. 20. num. 112. & 114.* Bobadillam *in Polit. tom. 2. lib. 2. cap. 19. num. 16. & seq.* Rodriq. *in qq. reg. tom. 2. q. 62. art. 14.* & Hieronymum Cenedo *de paupert. Religiosa, dub. 50. num. 20.* ibi, [Lo qual se entiende si delinquen despues de professos.]

Alibi in Resol. præterita.

2. Sed ego affirmatiuã sententiã prorsus tenendã esse puto, quam alibi docui, & me citato docet nouissimè Illustr. & amantiss. Dominus meus Ambrosius Marchin. Archiep. Calaguritanus *in resol. pro Nouitiis dictorum Ordinum*, vbi *in fine*, sic asserit. [De todo loqual constat que todos los Nouitios de todas las tres dichas Ordenes Militares sin differençia ni distinctiõ alguna en todos, y qualesquier delictos sint excepçiõ alguna dellos gozan del priuilegio del fuero, y lo mismo se ha de dezir de los de Montesa y de todas las demas Religiones militares, que tuuierẽ la misma forma de los tres votos, y constituçiones cõfirmadas por la Sede Apostolica.] Ita sapientissimus ille vir, cui adde videndum eruditum, & doctum Thomam Carleualium *de iudiciis, lib. 1. tit. 2. q. 6. sect. 3. à num. 239. vsque ad num. 445.* qui respondet ad ea, quæ asserit Bobadilla. Et ratio est, quia sicut Nouitij Religionum Regularium gaudent priuilegio fori ante emissam professionem, sic etiam Nouitij harum Religionum Militarium. nam, vt probat amicissimus & doctus Notarius *tom. 1. qq. forens. cap. 24.* valet argumentum de statu Regolarium ad statum & Religionem Religiosorum Militarium; & ita declarasse sacram Congregationem Cardinalium, testatur Riccius *in praxi, tom. 4. resol. 149. num. 3.* quæ quidem omnia procedunt, à fortiori in Nouitiis Religionis D. Ioannis. Vnde nescio quomodo aliqui ausi sunt sine timore censurarum Bullæ Cœnæ consulere potuisse Principem laicum quemdam Nouitium dictæ Religionis carcerasse, cùm supradicta Religio sit vt aliæ Religiones Regularium, & dissoluat matrimonium ratum, & non consummatum, & contrariũ asserere esset censura dignum: ergo, &c. Et ideo non est attendenda contraria consuetudo si adesset, etenim esset contra immunitatem Ecclesiasticam à sacris Canonibus, & Bulla Cœnæ singulis annis reprobata.

Sup. hoc in Res. præterita §. vlt. & lege etiam aliam Res. & §§. eius not.

3. Nec valet dicere, quòd supradicti Equites aliquando multos annos remanent in Nouitiatu. nam hoc non tollit eis priuilegium fori, vt probat Marchinus *vbi suprà.* adi illum, non pigebit, acutè enim & doctè, vt semper solet, materiam hanc pertractat. Et pro Regularibus obseruat ex Rodriquez & Sanchez. [que pueden los Superiores por iusta causa diferir la professiõn de los Nouitios aptos y assi confirmas de hombres doctissimos de la Vniuersidad de Salamanca se dilato en la Orden de San Francisco la professiõn de vn Nouitio hasta que cumplio los veynte annos, por que a quelle edad era necessaria para disponer de vnos bienes.] Ita ille, quod est valde notandum, & ego olim consului. Vnde ex his & per ea, quæ latè adducit Marchinus, & Carleualius, satis remanet confutata doctrina Petri de Vrriez *in Æstiuo otio part. 2. num. 109.* quem meritò inter auctores prohibitos annumerauit sacra Congregatio Indicis *in decreto edito die 4. Februarij 1627.*

Sup. hoc pro Regularibus in tom. 7. tr. 1. Res. 176. §. vlt. sed lege eã per tot.

RESOL. CLXIX.

An iudex laicus possit ciuiliter, seu criminaliter cognoscere causas aduersus Equites D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c?

Et an dicti Equites gaudeant priuilegio Canonis, & fori? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 73. aliàs 72.

§. 1. Affirmatiuè respondent, qui opinantur, dictos Equites non esse verè Religiosos, quorum sententiam *suprà* refutauimus.

2. Et ideò asserendum est supradictos esse verè Religiosos, & gaudere priuilegio fori, sicut gaudent cæteri Mendicantes: & eorum Iudices Conseruatores possunt excommunicationem fulminare aduersùs iudices laïcos qui illos cognoscere volunt. Et ita docet doctissimus Mora *de confir. ord. D. Iacobi, lib. 2. cap. 1. §. 9.* ex Bullis Pontificiis Alexandri III. & aliorum. Idem docuit Franciscus Molina, & Michaël Carranca, præstantissimi Theologi apud eundem Morã *lib. 2. c. 2. §. 32. num. 31. & 43.* Et nouissimè hanc sententiam amplexus est Ceuallos *tract. de cogn. per viam violentiæ, p. 2. q. 149. num. 23.* vbi ita plures fuisse iudicatum in Hispania, testatur. Mastrillus verò *tom. 3. decis. 280. n. 165.* adducit literam Regiam, datam die 10. Ianuarij, 1609. vbi statuitur, huiusmodi Milites in causis criminalibus, & mixtis gaudere priuilegio fori; causas verò ciuiles terminari debere iuxta stylum, & consuetudinem loci. Sed pro omnimoda exemptione fori, dictorum Militum, facit doctrina Layman *in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. cap. 7. num. 1.* & Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 29. num. 7.* asserentium, gaudentes priuilegio canonis, gaudere priuilegio fori. Sed dicti Milites D. Iacobi, Calatrauæ, &c. gaudent priuilegio canonis, vt ex multis notat Bonacina *de censuris, disp. 4. q. 4. punct. 1. n. 7.* Fillitucius *tom. 1. tract. 15. c. 1. q. 4. n. 14.* Marinus Antonnius *var. resol. lib. 1. cap. 112. cas. 63.* Carolus de Graffis *de effect. cler. eff. 9. num. 131.* Nauarrus *cons. 11. de Regular.* Giptius *de cas. reser. cap. 3. num. 15.* & alij. Ergo debent gaudere priuilegio fori; quia aliter in iure non est determinatum, vt de Clericis minoribus, qui gaudent priuilegio canonis, sed non fori, si conditiones Concilij Tridentini non obseruant.

Sup. in Res. quæ hic est infra 262. & in aliis multis eius not. positis ad lin. 5.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Res. 49. & 50.

RESOL. CLXX.

An Fratres D. Ioannis, qui portant mediam Crucem albam, gaudeant priuilegio fori, & gabellarum? Ex part. 5. tract. 1. Res. 51.

§. 1. Negatiuè respondet Bobadilla *in politica tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 233.* sic ait. [Los Confrayles de la orden de san Iuan de Rodas, que traen media Cruz blanca, ò vn Tao blanco, que son seglares, y viuen sin regla y con sus bienes y habito, y se casan, no gozan del priuilegio del fuero, y essencion de tributos.]

2. Non desinam tamen hìc adnotare, nouissimè Episcopum Vicequensem Aloysium Riccium *in praxi tom. 4. resol. 177. num. 3.* affirmatiuam sententiam docere,

cete, putat enim dictos Fratres remitti debere ad magnum Magistrum eorum ordinarium superiorem, cùm sufficiat, quòd militent sub dicta Religione, & ideò tanquam alij debent quoque fori priuilegio gaudere.

RESOL. CLXXI.

An Milites D. Ioannis gaudeant priuilegio fori?
Et si dicti Equites D. Ioannis exerceant officia sæcularia, & in illis delinquant, an possint puniri à iudice laico?
Et an verò idem dicendum sit de Equitibus S. Stephani, & S. Lazari?
Et quid de quibuslibet aliis Religionibus Militaribus tria vota emittentibus in manibus Prælati, & à sancta Sede Apostolica approbatis?
Et quid sentiendum est de exemptione gabellarum?

§. 1. Svperuacanea videtur hæc quæstio, & tamen non defuit Villadiego *in polit. cap. 5. num. 112.* qui hæc scripsit. [Es competente el Iuez seglar contra los caballeros de la orden militar de San Iuan en las causas ciuiles, y en las que delinquieren en officios seglares de Regidores, corregidores, y en los delitos graues.] Sic ille.

2. Sed immeritò quidem, nam extra controuersiam est quòd in omnibus delictis, licèt grauibus, & atrocibus, supradicti milites gaudent priuilegio fori, cùm sint verè Religiosi. Vnde Principes in dictos iurisdictionem exercentes contraueniunt Bullæ Cœnæ, & incurrunt in excommunicationem. Vide Barbosam *de potest. Episc. part. 2. allegat. 12. num. 45.* Paulum Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. num. 46.* & nouissimè Guazzinum *de defens. reorum tom. 1. defens. 1. cap. 2. num. 5.* Io Marium Nouarium *de elect. fori sect. 2. quæst. 69. per totam*, & ideo si dicti Equites D. Ioannis exerceant officia sæcularia, & in illis delinquant, non possunt puniri à iudice laico, vt probat Bellettus *in disquis. Cleric. part. 1. tit. 3. §. 1. num. 16.* Caballus *centur. 5. cas. 64.* Narbona *in recopilat. leg. Hispan. leg. 20. glossa 20. num. 34.* & ego ipse alibi.

Sup. hoc supra in Resol. 65. §. 2. in fine, &c.

Alibi ibidē.

Sup. hoc in Resol. seq.

3. An verò idem dicendum sit de Equitibus S. Stephani & S. Lazari, negatiuè respondet Elisæus Danza *in pugna DD. cap. 1. de qualitate officialium, num. 82.* vbi sic ait. Quod verò ad duorum Stephani & Lazari Equites, qui eorum priuilegiis non habent *Exequatur*, & sic in illis militiæ Iesu Christi in Lusitania; isti S. Stephani à Duce Florentiæ, & in eorum delictis isti milites Lusitaniæ S. Stephani, & S. Lazari à iudicibus sæcularibus cognoscuntur, & fori declinatoriam non opponunt. Sic ille.

4. Sed ego *in 3. part. tract. 1. resolut. 61.* docui supradictos Equites gaudere priuilegio fori, & adduxi multos Doctores, quibus nunc addo Nouarium *de electione fori, in editione nouissima, sect. 2. quæst. 69. n. 31.* Bonacinam *de cens. disp. 2. quæst. 4. punct. 3. num. 9.* & Ioannem Sanctum *in selectis, disp. 49. num. 13.* vbi sic ait. Verè Religiosos esse Equites Christi, & Auis in Lusitania, & Montesæ in Aragonia, & S. Stephani in magno Ducatu Florentiæ, probabiliter arbitror, cùm hi etiam milites professionem trium votorum in manibus Prælatorum emittant, non aliter ac milites S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, præter Equites S. Stephani, qui votum castitatis, obedientiæ, & charitatis emittunt, & non paupertatis, vt ex Bulla Pij IV. ad fundationem concessa *anno. 1560.* Cosmo de Medicis Florentiæ magno Duci constat, quam ego vidi. Et idem iudico de quibuslibet aliis Religionibus militaribus tria vota emittentibus in manibus Prælati, & à Sede Apostolica approbatis. Hæc Sancius. Vide Caballum *centur. 2. cas. 225.* & Viuianum *tract. de iurepatronat. part. 2. lib. 6. cap. 2. num. 19.* qui ponit Bullas exemptionis dictorum Equitum; vnde ex his apparet non esse audiendum Villadiego *in polit. cap. 5. num. 116. & 117.* asserentem priuilegia dictorum Equitum esse tantùm localia, nam cùm sint verè Religiosi, vt patet ex Bullis Pontificiis, eorum priuilegium est absolutum, & eo gaudere debent vt Religiosi in omnibus mundi partibus, vt de Equitibus D. Ioannis, D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, &c. dicendum etiam est. Vnde ex his rectè docuit Barbosa *de potest. Episcopi part. 2. allegat. 13. num. 14.* cum Nauarro supradictos milites sancti Stephani gaudere exemptione gabellarum.

Quæ nunc hanc sequuntur, & ut prætermis. legere alios §§. eius prima not.

Sup. hoc in Resol. seq. §. vlt. & in aliis eius annot.

RESOL. CLXXII.

An Milites S. Stephani, & S. Lazari gaudeant priuilegio fori?
Et an dicti Equites, etiam nouissimi gaudeant exemptione gabellarum? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 61.

§. 1. Carolus de Grassis *de effect. clericatus, effect. 1. n. 115.* testatur quòd in hoc Regno Siciliæ dicti milites non gaudent priuilegio fori, & idem procedere in Regno Neapolitano testatur Imbrianus *in tract. de Iudice, &c. part. vlt. num. 25.* quia non habent Regium *exequatur* in suis priuilegiis.

Sup. hoc in Resol. præsenti §. An verò, & seq. & vide doctrinam §. 167. & ex Resol. 168. §. Sed ego. à lin. 10.

2. Sed quidquid sit de hac praxi, ego puto dictos milites gaudere priuilegio fori, quia connumerantur inter personas Ecclesiasticas, & profitentur religionem approbatam à Summo Pontifice, & ita docet Bonacina *in Bull. Cœn. tom. 3. disp. 1. q. 16. punct. 3. num. 16.* Nauarrus *cons. 12. de regular.* Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat. 12. n. 45.* & nouissimè Aloysius Riccius *in praxi tom. 4. resol. 76. num. 3.* loquens de Religione sancti Lazari, asseruit esse veram religionem, & gaudere priuilegio canonis, & quòd Pius IV. confirmando anno 1565. priuilegia dictæ religionis, exemit ipsam in omnibus casibus, in quibus est exempta religio sancti Ioannis Hierosolymitani, & etiam Marius Antonius *lib. 2. de resolut. 112. cas. 63.* docet dictam religionem sancti Lazari esse veram religionem.

3. Notandum est tamen hic obiter dictos Equites etiam nouissimos gaudere exemptione gabellarum, sicut alibi diximus de nouitiis D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ; quidquid in contrarium asserant nostri Regnicolæ, Mastrillus *part. 3. decis. 290. num. 166.* & Giurba *in consiliis crim. cons. 77. num. 21.* sed nostram sententiam nouissimè tenet Riccius *vbi supra in praxi tom. 4. resol. 249. n. 2.* vbi citat Nouarium *tom. 1. qq. cap. 42.*

Sup. hoc quoad Equites professos in fine Ref. c. not. præsentis & pro Alibi posito in lin. 2. huius §. in tom. 7. tr. 3. Resol. 54. & pro Equitibus etiam Nouitiis supra in Resol. 167. §. Sed. &c.

RESOL. CLXXIII.

An Rectores Hospitalium gaudeant priuilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 66.

§. 1. Affirmatiuè respondent DD. quos citat Carolus de Grassis *de effectibus clericatus effect. 5. num. 118.* si promittunt in manibus Episcopi castè viuere, & portant aliquod signum super vestimentum; secus autem dicit Abbas *in cap. 2. num. 11. de foro competen.* si isti hospitalarij vtuntur coniugio, & habent, & retinent proprium, & sunt laici.

Sup. hoc infra in Resol. 177. cursim in fine.

2. At his non obstantibus Barbosa *de potest. Episcop. part. 2. alleg. 12. num. 40.* & Valascus *consil. 105. n. 1.* asserunt

asserunt simpliciter hospitalarios Prælati authoritate deputatos aliquod hospitale erectum authoritate Episcopi gaudere priuilegio fori. Sed de hoc dubio vide Decianum *in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 39.* Duardum *in Bull. Cœnæ lib. 2. can. 15. quæst. 9.* & alios.

RESOL. CLXXIV.

An Eremitæ gaudeant priuilegio fori?
Et quid de Eremitis profugis, qui non subsunt alicui Superiori Ecclesiastico. Ex part. 4. tract. 1. Res. 35.

§. 1. Respondeo affirmatiuè, si edito voto paupertatis, vel alia suscepta obligatione apud Prælatum Ecclesiasticum, vel Episcopum Ordini, vel Ecclesiæ alicui speciatim addicti sint: secus autem dicendum est de Eremitis profugis, qui non subsunt alicui superiori Ecclesiastico, & ita docet Antonius de Marinis *in resolut. quotid. cap. 114. num. 8.* Marta *de iurisdict. part. 4. cent. 2. cas. 213. num. 4. 5. & 6.* Squillante *de priuil. Cler. cap. 7. dub. 1. num. 44.* Layman. *in Theol. moral. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 4.* Barbosa *de potest. Episcopi par. 2. alleg. 12. num. 43.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæst. 6. num. 2.* Idem etiam docet Coninch *de Sacrament. disp. 14. dub. 15. n. 164.* & nouissimè Bonacina *in Bulla Cœnæ disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 3. num. 18.* vbi ex Duardo extendit priuilegium fori non solùm ad Eremitas, qui in communitate viuunt in aliqua Congregatione sub aliquo Prælato ex tacita, vel expressa Pontificis authoritate, quamuis non faciant professionem, sed etiam ad Eremitas, qui, vt *suprà* diximus, peculiarem viuendi modum tenent, habitum religiosum deferentes, alicui sacro loco ex obligatione seruientes, sub obedientia Episcopi, vel alterius Prælati, quidquid aliqui in contrarium asserant.

RESOL. CLXXV.

An Tertiariæ D. Francisci, seu Bizocche, vel Beatæ, vt vocant, gaudeant priuilegio fori, & possint consequi legatum pro Monachatu?
Et quid de priuilegio Canonis?
Et an viri Tertij Ordinis D. Francisci, & aliqui similes, si cum collegialiter viuant, seu claustralibus habitent, gaudeant priuilegio fori. Ex part. 1. tract. 2. Res. 85. alias 84.

Sup. hoc in Res. seq. §. vlt. in principio, & in tom. 7. tr. 1. Res. 251. §. vlt. post medium, à vers. Vide.

§. 1. Gaudere, si in communitatibus viuant, putauit Barbosa *de potest. Episc. p. 2. alleg. 12. n. 41.* & alij penes ipsum. Difficultas verò est, si non collegialiter viuant, sed in propriis domibus. Negatiuam sententiam docuit Carolus de Grassis *de eff. cler. eff. 1. num. 93.* & præter illos, quos ipse citat, mordicùs docet hanc sententiam Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, p. 2. q. 61.* vbi *n. 24.* asserit, quòd etiamsi collegialiter supradicti Fratres viuant, non gaudent priuilegio fori ex determinatione Leonis X. Ex sic non est ampliùs de hoc dubitandum, cùm causa sit iudicio Ecclesiæ decisa. Ita ille.

2. Sed fallitur: nam, vt benè notant Poncius, *vbi infrà*, & Ioan. Baptista Confettus *in collect. priuil. tit. 23. c. 14. in fine*, posteà supradictus Pontifex per aliam suam Constitutionem in specie illud Breue derogauit, & deinde Paulus IV. Gregor. XIII. & Sixtus V. in eorum literis, dictorum priuilegiorum confirmatoriis, eiusdem Concilij Lateran. Decretis derogarunt. Ergo non benè asserit Ceuallos, hanc sententiam esse ab Ecclesia decisam; & ideò multi contrariam opinionem tuentur, nempe, supradictas mulieres, quamuis possint contrahere matrimonium, tamen interim, donec religiosè viuant, gaudere priuilegio fori, & canonis, sicut Clerici in minoribus: & Nouitij possunt contrahere matrimonium: & tamen fori priuilegio gaudent. Et in fauorem dictarum mulierum tertij Ordinis D. Francisci, nouissimè ex Felino, & aliis docet Gratianus *in discep. tom. 3. cap. 413. num. 38.* & ex Theologis Rodriquez *in qq. regular. tom. 2. q. 65. art. 5.* — Sup. hoc priuilegio canonis in Res. 1. not. præterita, §. vlt. in principio.

3. Sed quid ego sentiam, dicam breuiter. Igitur, si viri huius Ordinis collegialiter viuant; & mulieres, si vitam virginalem simpliciter, expresséque vouerint, etiamsi habitent in propriis domibus, puto priuilegio fori gaudere. Et ita docet Basilius Poncius *de impen. matr. caus. 27. c. 19. §. 5.* Portell. *in dubiis regular. ver. Tertiarij, n. 7.* Piasecius *in praxi Episc. nouissima, p. 2. c. 3. art. 7. n. 11.* & Cherubinus *in compens. Bullar. tom. 1. const. 22. Leonis X. Schol. 2.* ex declaratione Illustriss. Cardinalium ita asserentium: [Sacra Congregatio Cardinalium Tridentini Interpretum consulta respondit, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, aliósque similes, ita demum Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum assumpserunt, priuilegiis potiri, & ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter viuant seu cum Claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cauetur Constitutione Concilij Lateranen. sub Leone X. quæ habetur *sess. 11. in fin.* Hoc autem voto mulierum, alia duo, scilicet, paupertatis, & obedientiæ nequaquam includi. Quinimò huiusmodi mulieres, si vitam virginalem, aut cælibem simpliciter, expresséque vouerint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsum habitantes, supradictis priuilegiis Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptionéque ab Ordinarij iurisdictione frui debere, quemadmodum idem Leo posteà declarauit. Constitutione edita die prima Martij, anno 1518. Quòd si Fratres, Sororésque tertij Ordinis, quid ampliùs prætendant vigore consuetudinis, posse ius suum prosequi in iudicio ordinario. Hier. Card. Pamphilius.] — Sup. hoc etiã cursim in tom. 5. tr. 1. Res. 52. ad fin. 5.

3. Ex his apparet, me his diebus probabiliter respondisse Gubernatoribus Montis Pietatis, supradictas mulieres Tertiarias, si habuerint requisita expressa in dicto responso Cardinalium, consequi posse legatum relictum pro Monachatu; licèt contrarium doceat noster Franciscus del Castillo *lib. 1. decis. 88. n. 2.* & Aloysius Riccius *part. 4. collect. 1051.* Et ratio nostræ sententiæ desumpta est *ex §. sed hoc præsenti. Authen. de sanct. Episc. coll. 9.* Nec obstat Bartolus *in leg. commedissimè ff. de lib. & posth.* quia loquitur de ingressu Monasterij; non autem de simplici Monachatu. Et ita fuisse decisum apud Rectores Orphanarum, & in Curia Archiepiscopali Panormitana, testatur Castillo; *vbi suprà*; licèt, vt diximus, ipse contrarium sentiat. Idem etiam fuisse decisum apud Rectores S. Barbaræ, & Montis Pietatis, mihi constat. Et ita etiam tenuit P. Ioseph Ragusa, Societatis IESV, in quodam Consilio in fauorem Monachatus dictarum mulierum. Vide etiam Sousam *in tract. de Tertiariis.* — Sup. his mulieribus in fine Resol. seq. & in tom. 7. tr. 1. Res. 352. & in alio §. eius not.

RESOL. CLXXVI.

An oblati viuentes in aliquo Monasterio gaudeant priuilegio fori?
Et an illi homines, qui assumpto habitu Religioso adhibentur

adhibentur ad seruitia, & obsequia Monialium ad petendas pro ipsis eleemosynas, gaudeant priuilegio fori?

Et an mulieres Tertiariæ, vulgo dictæ Bizocche, *gaudeant priuilegio fori, & exemptione gabellarum; & cum requisitis conditionibus possint consequi legatum relictum pro Monachatu, non obstante, quod viuant in propriis domibus.* Ex part.4.tract.1. Res.51.

§.1. AFfirmatiuè respondeo, & ita determinasse sacram Cardinalium Congregationem *die 26. Ianuar. anno* 1606. Testatur Marta *de iurisd.part. 4. cent.2. cas.*113. *num.*37. Idem etiam docet Duardus *in Bulla Cœn. lib.2. can.*15. *quæst.7.concl.*3. Squillante *de priuileg. Cleric. cap.*7. *dub.*1. *num.*43.Barbosa *de potestate Episcopi part.2. alleg.*12. *num.*39. Riccius *part.2. decis.*88. Grassis *de effect. Cleric. effect.*1. *num.*96. & alij, quos citat & sequitur Antonius de Marinis *resol. quotidian. cap.*114. *num.* 6. qui docet *num.*7. quòd hi vt gaudeant priuilegio fori, has conditiones debent habere. Prima, quòd alicui Religioni probatæ eorum personam per legitimam & expressam dedicationem obtulerint, & dicauerint. Secunda, quòd fiat oblatio, nulla bonorum reseruatione, aut eorum vsus fructus facta, ita vt in oblationis instanti omnia ad monasterium transferantur. Tertia, quòd in eorum domibus, & cum vxoribus non commorentur. Quarta, quòd perpetuò stent & seruiant Religioni. Quinta, quòd modo debito Religionis portent habitum à sæcularibus euidentiùs distinguentem. Ita ille. Obseruat etiam dictos oblatos quo ad delicta ante oblationem commissa gaudere priuilegio fori, si absque fraude se & sua monasterio obtulerint, quòd si fraus subsit, possunt à iudice laico puniri pœna pecuniaria; non autem corporali. Ita sacra Congregatio, teste Aldano *in compend. Canon. resol. tit.*10. *num.*15. Non desinam hic adnotare doctrinam Martini Bonacinæ *in Bulla Cœn. disp.*1. *quæst.*16. *sect.*1.*punct.*3.*num.*18. asserentis illos homines, qui assumpto habitu religioso adhibentur ad seruitia & obsequia Monialium, ad petendas pro ipsis eleemosynas gaudere priuilegio fori.

Sup. hoc supra in Res. 163. ex doctrina §. Nota. signanter ad medium.

2. Notandum est etiam obiter me satis firmasse *in part.*1. *tract.*2. *resolut.*84. mulieres tertiarias, vulgò dictæ *Bizocche*, cum conditionibus ibi expressis gaudere priuilegio fori, & exemptione gabellarum, & hanc sententiam docet nouissimè, me citato, Paulus Squillante *de priuileg. Cleric. cap.*7. *dub.*1. *num.* 42. & Antonius de Marinis *vbi suprà num.*11. & Nouarius *de electione fori, in editione nouissima, sect.*1.*q.*66. *num.*13. qui etiam *num.*16. me citato, firmat dictas tertiarios cum requisitis conditionibus, id est, si castam & cœlibem vitam agant, ex voto castitatis emisso in manu Superioris Religionis posse consequi legatum relictum pro Monachatu, non obstante quòd viuant in propriis domibus.

Quæ hic est Res. antecedēs, sed pro priuilegio fori tantùm, & non pro exemptione gabellarum, & in alio §. eius not.1. Sup. hoc in Res. præterita, §. vlt. & in tom.7. tr. 1. Res. 352. & in alio §. eius annot.

RESOL. CLXXVII.

An Confraternitates laicorum gaudeant priuilegio fori, ita vt Episcopo sint subiectæ?

Et quid, si in eis opera charitatis, & pietatis & exercitia spiritualia exerceant, quod idem dicendum est à fortiori de Hospitalibus?

Et an bona supra dictarum Confraternitatum possint alienari sine assensu Apostolico. Ex part.4. tract.1. Res.37.

§.1. NEgatiuam sententiam docet Aponte *vol.*1. *cons.*18. vbi probat confraternitates & Collegia, quæ per laicos reguntur, dici sæcularia, & licet denominentur sub nomine alicuius Sancti, vel Ecclesiæ, minimè dicuntur religiosa, & Episcopo subiecta. Idem docet Viuius *in addit. ad decision.* 517. *n.*40. & Gabriel *in suis commun. opin. concl.*1. Tamen quando in dictis confraternitatibus exercentur opera charitatis & pietatis, & exercitia spiritualia, puta, quia sunt ibi destinata aliqua bona in alimoniam pauperum, vel infirmorum, aut in redemptionem captiuorum, pauperúmque nuptias, & alia huiusmodi, existimo esse loca pia. Nec obstat quòd non fuerint erecta authoritate Episcopi, nam ex exercitio operum charitatis, & pietatis negari nequit, quin non debeant appellari pia, nec enim necesse est, quòd locus sit pius, sed sufficit quòd in eo opera pietatis exerceantur, quia in hoc priuilegium non datur loco, sed causæ, & ideo bona supradictarum confraternitatum non possunt alienari sine assensu Apostolico: vnde hanc affirmatiuam sententiam ex multis aliis rationibus docet Nouarius *tract. de elect. fori, sect.*2.*q.*56.*n.*8. Riccius *in praxi tom.*3. *resol.*142. Peregrinus *de immunit. cap.*4. *num.*64. & alij penes ipsos, asserentes dictas confraternitates esse loca pia. Vnde infert Nouarius *n.*13. quòd vbi tales confraternitates sunt adaptatæ ad pias exercendas causas, deberi restitutionem in integrum, etsi authoritate Episcoporum non sint fundata, sufficit enim vt in eius charitatis opera exerceantur. Vide etiam Barbosam *de potestate Episcopi, part.*3. *allegat.*71. *num.*38. quæ omnia à fortiori procedunt in Hospitalibus, licèt non fuerint erecta authoritate Episcopi, vt firmat idem Nouarius *n.*54. *per totum*, & alij penes ipsum.

Sup. hoc supra in Res. 373.

RESOL. CLXXVIII.

An iudex laicus possit dirimere controuersias ortas inter Confraternitates in aliqua processione. Ex part.5. tract.1. Res.70.

§.1. AFfirmatiuè respondet noster D. Carolus de Grassis *de effectibus clericatus eff.* 1. *n.* 613. vbi sic ait, quoad locum incedendi in processionibus, vt si debet incedere in quarto, vel in quinto loco, in talibus namque controuersiis est iudex Illustrissimus Senatus huius Vrbis, qui summariè, & absque visione scripturarum, solet causas istas terminare, & cognita differentia statim causam terminat: quando autem est differentia an aliquis sit bene, vel malè cancellatus à Societatibus, & confraternitatibus, vel sit recipiendus, vel non, vel an sit canonicè qui electus ad gubernium, & administrationem, tales, & similes controuersiæ dirimuntur per Archiepiscopum, vel suum Vicarium. Ita ille.

2. Sed obseruat Barbosa *de potest. Episc. part.*2. *alleg.*78. *n.*40. quòd quamuis hæc Caroli de Grassis sententia circa primum membrum videri possit tolerabilis, quando agitur de iudicio possessorio, tamen contra illud non est admittenda, sed potiùs dicendum est ad iudicem Ecclesiasticum dictas controuersias pertinere dirimere, quæ essent inter dictas laicorum confraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum, vel quid simile. Sic Barbosa.

RESOL. CLXXIX.

An sint exempti ab onere hospitandi Patres, & fratres Clericorum, dum vnà simul habitant?

Et notatur Magistratus sæculares non posse hospitari facere Milites in domibus Ecclesiasticarum personarum,

personarum, quamuis laicis locatis. Ex part. 4. tr. 1. Res. 32.

§. 1. CLericos cogi non posse ad hospitandum, patet ex *l. 1. C. de Episc. & Cler.* & *ibi* glossa cum DD. communiter. Sed difficultas est, an hoc priuilegium extendatur ad patres & fratres, & nepotes habitantes cum ipsis Clericis in indiuiso? Affirmatiuam sententiam docet Antonius de Marinis *resolut. quotid. cap. 167. num. 4.* si Clerici sint in Sacris constituti; secus autem si essent Clerici minores. Paulus verò Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 9. num. 4.* cum nostro Molfesio *in summ. tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 166.* putat hoc priuilegium laicos parentes Clericorum cum illis commorantes habere tantùm in ordine ad hospitandum, scilicet ne cogantur milites hospitari, ne Clericus inde sustineat incommoda; tenentur tamen contribuere in pecunia.

2. Verùm Riccius *part. 3. resol. 28. n. 1. & 2.* Carolus de Grassis *de effect. Cleric. effect. 3. num. 122.* & alij penes ipsum docent, immunitatem hospitandi concessam Clericis extendi ad patres, & fratres, si habitant in domo communi, quia priuilegium alicui concessum extenditur ad eius socios, & in specie quòd socius consequatur immunitatem ab oneribus concessam suo consocio, docet glossa *in l. fin. C. de muner.* & Surdus latè *consil. 302. num. 8.* vbi docet quòd immunitas concessa Doctoribus extenditur ad eius fratres; sed fratres, patres, &c. Clericorum cum ipsis in vna domo commorantes, etiamsi solùm soluerent pecuniam, vt voluit Molfesius & Squillante non gauderent in hoc casu priuilegio quo gaudent Clerici parentes; ergo, &c. Deinde Doctores absolutè & sine vlla distinctione asserunt, priuilegium non hospitandi concessum Clericis, extendi ad eorum patres, & fratres. ergo videtur non esse restringendum tantùm ad Clericos Sacris initiatos, & non ad Clericos in minoribus constitutos, neque dicendum est teneri contribuere in pecunia.

3. Notandum est etiam hîc obiter, sacram Congregationem Episc. & Regol. *in vna Nouariensi die 9. Iunij anno 1617.* declarasse, milites hospitari facere non posse magistratus sæculares in domibus Ecclesiasticarum personarum, quamuis laicis locatis, cùm per indirectum in bonorum Ecclesiasticorum præiudicium redundet.

RESOL. CLXXX.

An Episcopus possit cognoscere de delicto admisso à laico Officiali suo?

Et si aliquis iudex sæcularis vellet cognoscere delicta supradicti Officialis, an possit Episcopus illum excommunicationis nexu vincire?

Et an Carcerarij, Fiscales, Commissarij, Magistri, Notarij, lictores, &c. Episcopi, etiam si sint laici, gaudeant priuilegio fori. Ex part. 3. tract. 1. Res. 12.

Sup. hoc in Res. seq. §. vlt. & in Resol. 1. post seq. §. 2. ad lin. 6. & inferius in Res. 13. à §. 2. vsque ad §. vlt. & inferius in tr. 8. Res. 1. vers. secundo. & late in Res. 6. à lin. 3.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Paponius *de iure Franc. lib. 1. tit. 4. arest. 8.* vbi sic asserit, Iudex Ecclesiasticus de delicto admisso à Commentariensi suo, idest, eo qui carceribus eius præpositus est, eo quòd custodiam dimiserit, seu euadere siuerit aliquem, vel quòd delictum circa custodiam admiserit, non potest cognoscere, sed à iudice suo laico puniendus est. Idem iudicatum est de Procuratore officij iurisdictionis Ecclesiasticæ, de qua si laicus sit, iudex Ecclesiasticus nullam habet cognitionem, etsi de re agatur, quæ ad ipsum officium sui Procuratoris spectat; Episcopus enim ne laicorum officialium opera vtatur cauere debet, neque enim in eos agendo vllam iurisdictionem admittere sibi potest. & ita iudicatum fuisse bis in Curia Parisiensi testatur Paponius.

2. Sed hæc opinio refellitur ex multis rationibus, quas adducit Riccius *in praxi tom. 1. resol. 471. per totam*, vbi quærit, an Episcopus possit magistrum actorem laicum suæ Curiæ punire, & affirmatiuè respondere; dicendum est igitur Carcerarios, Fiscales, Commissarios, Magistros, Notarios, lictores, &c. etiamsi sint laici, gaudere priuilegio fori Ecclesiastici, & eorum omnia delicta Ecclesiasticum, non autem iudicem laicum cognoscere, & punire posse, & ita etiam docet Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. allegat. 107. n. 11. & sequen.* cum aliis Doctoribus communiter penes ipsum. Vnde si aliquis iudex sæcularis vellet cognoscere delicta supradictorum, posset Episcopus illũ excommunicationis nexu vincire. Rationes honorum omnium inuenies apud Barbosam & Riccium *vbi sup.*

Sup. his in Resolutionibus not. præteritæ.

Sup. hoc signanter in §. 1. & 2. Resol. seq.

RESOL. CLXXXI.

An Episcopi possint excommunicare iudices laicos, qui volunt cognoscere delicta suorum famulorum?

Et an Episcopi post Concilium Tridentinum possint tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licèt laica, an gaudeat eo priuilegio, sicut ipsi Clerici gaudent. Ex part. 1. tract. 2. Res. 98. alias 97.

§. 1. NEgatiuam sententiam docuit nouissimè Gabriel Pereira *in tract. de man. regia, p. 1. c. 19. n. 13.* vbi asserit, quòd, licèt de iure communi competeret Episcopis priuilegium pro tota familia; attamen ex iure nouo Concilij Tridentini *sess. 23. cap. 6.* contrarium tenendum esse affirmat, quia Concilium ibi statuit, priuilegium clericale neminem iuuare, nisi beneficium habeat, vel Ecclesiæ sit affixus, vel clericalem deferens habitum in ordine ad maiores ordines, in vniuersitate, vel Collegio degat.

Sup. hoc lege doctrinã Res. seq. & aliarum eius primæ not. & signanter in fine Res. præteritæ à vers. Vnde.

2. Sed miror, doctissimum Virum hæc cogitasse, & typis mandasse: nam Concilium loquitur de Clericis; non autem de aliis, qui ex alio capite, priuilegio fori, & Ecclesiastico gaudere possunt; & ideò post Concilium Tridentinum nostram sententiam, & meritò, docent Doctores, quos citat, & sequitur Bellet. *in disq. cler. p. 1. tit. de fauore cleric. reali*, §. 1. *n. 13. & seq.* Idem etiam docent Riccius *in praxi, p. 1. resol. 473. n. 2.* Marius Antoninus *var. lib. 3. resolut. 14. à n. 1.* Campanili *in diuers. iur. canon. rubr. 12. c. 13. n. 88.* & nouissimè Barbos. *de potest. Episc. p. 3. allegat. 107. n. 1. & seq.* Madius *in tract. de sacris Ordinib. c. 14. n. 46.* Leo *in Thes. fori Eccles. p. 1. cap. 11. n. 19.* Zerola *in praxi Episc. p. 1. verb. Episcopus, n. 11.*

3. Dicendum est igitur, etiam post Concilium Tridentinum, Episcopos posse tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licèt laïca, gaudebit eodem priuilegio fori; sicut ipsi Clerici gaudent. Vide Narbon. *in 3. part. recopil. lib. 4. tit. 1. l. 20. gloss. 22. n. 4.* Cened. *in q. can. 4. n. 26.* Gratianum *decis. Marchiæ 133. n. 1.* Martham *de iurisdict. p. 4. cas. 111. n. 3.* & alios communiter. Vnde apparet, sententiam Pereiræ pugnare cum omnibus recentioribus; non solùm Theologis, sed etiam Iurisconsultis.

Pro familia armata contenta in hoc §. lege doctrinam Resol. præteritæ, & seq. §. 2. à lin. 6. & Res. 1. post seq. à principio vsque ad §. vlt. & inferius in tr. 8. ex Res. 1. vers. Secundo. & late in Res. 6. à lin. 3. &c.

RESOL. CLXXXII.

An familia laica Episcoporum gaudeat priuilegio fori?

Et quid de Notariis, Fiscali, Actuariis, Scribis, &c. Curiæ Episcoporum in omnibus delictis etiam commissis extra Officium, an debeant gaudere priuilegio fori? Ex part. 4. tract. 1. Res. 30.

Sup. hoc lege doctrinã præcedentis Res. §. 1. & 2. & signanter in Res. seq. §. vlt. & sup. ex Res. 113. §. Restat. & seq. & inferius in tr. 8. Res. 2. §. 1. post medium, à verf. An familia. & in Res. 8. à lin. 6. & in aliis earum notationum.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam tenet ex veteribus Canonistis *in cap. fin. de offic. Archid.* Hustiens. *num.* 14. Io. Andreas *num.* 15. Butrius *num.* 2. & Panormitanus *in cap.* 2. *num.* 6. *de foro compet.* & alij quos citat Antonius de Marinis *resolut. quotidian. cap.* 117. *n.* 1. Mauritius Alzedus *in praxi Episc. part.* 1. *c.* 12. *num.* 77. & Barbosa *de potestate Episc. part.* 3. *allegat.* 107. *num.* 1. *&* 9. nec de hoc hodie potest dubitari, cùm ita declarauerit sacra Cardinalium Congregatio *die* 7. *Iunij anno* 1595. teste Gauanto *in enchirid. Episc. ver. familiaris Episcopi*, *num.* 2. & hanc sententiam nouissimè ex *dicto cap. fin. de offic. Archidiaconi*, tenet Hermannus Stamm. *de seruitute personali lib.* 2. *c.* 7. *n.* 6.

2. Cùm igitur hæc opinio firmata sit tot Doctorum anthoritate, aliqui ministri laicalis iurisdictionis inoenerunt quamdam distinctionem, & asserunt, quòd aut sunt familiares commensales, vel conductitij, & mercede seruientes Episcopis, qui domesticis seruitiis mancipantur, & istos putant gaudere priuilegio fori. Vel sunt Officiales qui inseruiunt Episcopo in eius curia & iurisdictione, & isti si sunt laici, gaudent tantùm in delictis perpetratis sub prætextu officij, secus autem in delictis communibus, sed hæc distinctio non est admittenda, quia officiales, & seruientes curiæ, sunt verè familiares, & de familia dicuntur. ergo debent gaudere priuilegio fori, quo gaudet familia Episcopi. Vnde *cap. fin. de offic. Archidiac.* in quo fundatur hæc exemptio, indistinctè & simpliciter absque distinctione personarum, & delictorum loquitur, vt legenti patet. Ergo officiales tamquam familiares absolutè, & sine vlla distinctione gaudebunt priuilegio fori; & ridiculum esset stabularium, seu cocum Episcopi gaudere in omnibus priuilegio fori, non autem eius Magistrum, Notarium, &c. & ideo contrariam sententiam esse contra sacros Canones testatur ex Paulo V. Cardinalis Gallus *in quadam epistola dat. Romæ die* 2. *Martij* 1611. vbi ioter alia sic habetur. [E perchè si è auuertito che in detta hortatoria è vna clausula nella quale si dichiara, che gli officiali è familiari del vescouo quando sono laici non deuono godere del priuilegio del foro Ecclesiastico ne i delitti communi ma solo in quelli che sono commessi sotto protesto dell' officio, ne meno deuono godere della essentione delle gabelle e datij regij, essendone trattato con il Signore, sua santità ha comandato che si scriua, che si riuochi detta clausula essendo manifestamente contraria alla dispositione de sacri canoni, e della raggione commune, e preguiditiale alla iurisdictione Ecclesiastica.] Sic ibi. Igitur omnes Notarios, Actuarios, scribas, &c. curiæ Episcoporum in omnibus delictis, etiam commissis extra officium, debent gaudere priuilegio fori, & ita tenent Riccius & Barbosa, quos citaui *in part.* 3. *tract.* 1. *resolut.* 12. quibus nunc addo Doctores, quos citat & sequitur Bonacina *in Bulla Cœn. disp.* 1. *quæst.* 16. *punct.* 3. *n.* 7. Squillante *de priuileg. Clericor. cap.* 7. *num.* 54. & Antonium de Marinis *resolut. quotidian. cap.* 117. *num.* 2. Alzedum *in praxi Episcop. part.* 1. *cap.* 12. *num.* 77. Gauantum *in enchirid. Episc. ver. forum Episcopale*, *num.* 31. & Gratianum *decis.* 233. *& disceptat. forens. lib.* 2. *cap.* 340. Sententiam verò Pereiræ, quòd familia laica Episcopi non gaudet priuilegio fori de iure nouo Concilij Trident. iam refutaui *in part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 97. licèt illam etiam teneat Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. part.* 2. *q.* 58. *n.* 10. sed, paree doctorum virorum, non est digna responsione.

Sup. his Officialibus in Resol. not. seq.

Quæ hîc est suprà Res. 1. post præteritam, & infrà in Res. seq. à principio vsque ad §. vlt. & inferius in tr. 8. Res. 1. §. Secundo. & late in Res. 6. & lege etiã ibi Res. 5. &c. & Resol. citat. in fine huius §. hîc est antecedens.

3. Notandum est etiam, quòd post hæc scripta inueni apud Sellium *in select. canon. c.* 18. *n.* 25. sacram Congregationem *in vna Sorana die* 25. *Aprilis* 1614. declarasse Batisellum Episcopi, cùm sit de illius familia armata, fori priuilegio gaudere; & *die* 15. *Aprilis* 1615. declarauit, illum non posse, nec de iure debere, per laicum iudicem captari. Et idem Sellius *num.* 26. eamdem S. Congregationem *die* 11. *Decembris* 1615. declarasse Fiscalem Episcopi tamquam ipsius familiarem fori priuilegio gaudere, & ad personalia ciuitatis munia non teneri, quod de Notario Episcopi idem S. Congregatio declarauit *die* 6. *Augusti* 1602.

RESOL. CLXXXIII.

An ministri Curiæ Episcoporum gaudeant priuilegio fori in delictis extra officium commissis?

Et explanatur laicos familiares Episcoporum gaudere priuilegio fori, quamuis non habeant requisita Concilij Trid. sess. 23. *c.* 6. Ex part. 5. tr. 1. Res. 1.

Sup. hoc in Resol. not. seq.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Cutellius *in Codice legum Sicularum Martini Regis post cap.* 21. *in concord. Inquis. cap.* 2. *num.* 10. *& sequem. & in Patrocinio Regiæ iurisd. n.* 201. vbi tamen pro affirmatiua adducit plures Doctores, omnes excusans, quare hanc tenuerint sententiam, & aliquos, quia videlicet erant Ecclesiastici viri. solùm in me, qui tamen Ecclesiasticus etiam sum, solùm inquam, in me, conuertit ferrum, in me acuit iram, & contra me solum inuehitur, hoc pulchro elogio condecorans: Pater Diana præcipitanter non solùm hanc, sed multas reprobas opiniones stabilire conatus est in hac iurisdictionali materia, quæ ignorantibus scandali, sapientibus risus occasionem præbent, ac in vniuersum in præiudicialibus Regiæ potestatis Ministrorum, quibus curæ hæc est non vulgari, somnolentiam, omissionem, ac conniuentiam demonstrant. Ita ille. Vidisti, Lector beneuole, modestiam hominis? Poteras, ô Cutelli, vtique me refellere, sed vrbanè, vt ego feci cum Gambacurta & Pereira, sed sine probris, sine indignatione. Quorsum hæc? Non enim ego adeò sum indocili ingenio & infrunitu, vt ad mutandam in melius sententiam, egeam plagis, & fustibus. Igitur per te somnolentiam, imò conniuentiam contra Regiam iurisdictionem demonstratunt non solùm Ministri huius Regni Siciliæ, sed etiam Regni Aragoniæ, vbi approbante Domino D. Ferdinando Borgia Prorege meritissimo, opera mea Cæsaraugustæ anno 1632. edita fuerunt, & directa Doctissimo & Illustrissimo D. Augustino de Villanoua, Iustitiæ. summo Præsidi. Per te etiam somnolenti fuerunt vigilantissimi, & sapientissimi Senatores supremi Consilij Castellæ, qui Madriti permiserunt opera mea nouissimè hoc anno 1637. typis mandari. Mira res, quòd tu solus pro tuitione Regiæ iurisdictionis oculatus sis Argus, cæteri autem cæcutientes talpæ. Sed reuera qua ratione Ministri Regis poterant libros meos typis non permittere mandari, si omnes sententias, quas pro libertate Ecclesiastica ego doceo, ante me Suarez, Azorius, Castrus Palaus, & alij plures Theologi & Iurisconsulti etiam Hispani docuerunt. Si ergo illis hoc permissum fuit, quare mihi denegandum erat? Ridicula simul, & iniusta res esset, originale intactum relinqui, & exemplar deleri. Danda est scriptoribus libertas, vt vnusquisque abundet in suo sensu, dummodo tamen opiniones probabiles doceat. Hinc si ego meis in operibus aliquam non attuli opinionem, quin priùs, vt dixi, à doctissimis Theologis, & Iurisperitis non fuerit validissimis rationibus corroborata, quo pacto, mi Cutelli,

Cutelli, potes aſſetete, ſententias meas fuiſſe præcipitanter dictatas? Quæ quidem etiamſi riſum, vt tu dicis, doctis hominibus præbuiſſent, vtique Reſolutiones meæ (vt aliquorum Codices, tractatus, & Deciſiones) quaſi quædam mulieres delicatæ in primo partu periiſſent, & cum tineis, blattis, fuliginibus, & puluere penes Librariorum armaria quietè commorarentur: ſed ad Dei gloriam, à quo omne bonum, labores huſce meos per ſpatium annorum nouem à quo primam lucem aſpexere, decies iterum lucem nouam aſpexiſſe vidimus. Etenim de illis in Italia, Gallia, Hannonia, & Hiſpania decem editiones vſque adhuc factas eſſe conſpicimus. Eſt ne hoc, mi Cutelli, riſum, vt aſſeris, an plauſum à doctis hominibus habere? Puteras igitur es his de paupere Patre Diana Siculo, & qui te in nihilo vnquam offendit, ſi non cum multis ſcriptoribus, atque etiam Iuriſconſultis aliquid boni ſentire, ſaltem cum ipſo, vt par erat, magis modeſtè te habere.

2. Sed omnia tibi condonando, ad rem veniamus. Dico igitur ad quæſtionem propoſitam in titulo huius Reſolutionis, affirmatiuè reſpondendum eſſe, cùm ita determinatum ſit à ſacra Congregatione, facto verbo cum Sanctiſſimo, vt apparet per Epiſtolam, quam per extenſum ponit Raus *in dubijs de immunitate Eccleſiaſt. fol. mihi* 94. & ego cum aliis Declarationibus dictæ ſacræ Congregationis addusi *in par.4.tract.1.reſol.*90. & præter Barboſam, Riccium, Gratianum, Gauantum, Squillantem, Marinum, Bonacinam & Alzedum quos, ibi citaui, tenet etiam affirmatiuam ſententiam Aponte *deciſ.*36. Aurelius Auguſtinus *in conſ.* quod ponit Barboſa *in iure Eccleſiaſtico lib.*1. *cap.*39. §. 14. *& ſequent.* Guazzinus *in defenſ. reorum tom.*1. *defenſ.*20. *capit.* 9. *num.*24. Martha *de iuriſd. part.*4.*cenſ.*20. *caſ.*3.*n.*2. Genuenſis *in praxi capit.*9.*num.*4. Maceratenſis *lib.*1.*reſolut.*75. es Doctoribus Hiſpanis Alphonſus Narbona *in recopilac.lib.*4.*tit.*1.*lib.*20.*gloſſ.*2 2.*num.*9. & ex noſtris Regnicolis Simeon Raus *loco citato*, vbi multos adducit caſus, in quibus magna Curia huius Regni remiſit Epiſcupis aliquos officiarios laicos proſequutos de criminibus extra officium commiſſis. Et Marius Giurba *conſil.*70. *num.*20. ponit etiam alium caſum, in quo officiarius laicus de crimine extra officium commiſſo à magna Regia Curia fuit Epiſcopo remiſſus, gaudendo immunitate Eccleſiæ; & tandem Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, cent.*1.*quaſt.*65. *num.*81. vbi etiam teſtatur ita ſeruari in M. C. V. Regni Neapolis. Et rectè quidem. nam iura quæ priuilegium fori tribuont Epiſcoporum familiaribus, indiſtinctè, abſolutè, & abſque vlla diſtinctione perſonarum, & delictorum loquuntur; vt patet ex test. *cap. fin. de offic. Archidiaconi*, vt notat Imula *in cap.*2. *de foro competen.* quem refert Capyc. *deciſ.*12.*ſub num.*2.*circa medium.* Sed dicti officiarij includuntur ſub familia Epiſcopi, vt probant latè ſuprà citati Doctores, & præſertim Raus.ergo, &c. Hoc non ſolùm es iure Canonico probatur, verùm etiam ex iure ciuili, in quo patet officiales gaudere priuilegio fori, cuius ſunt officiales, testus eſt *in l.in ſacris, C.de proximis ſacr.ſcrin.* vbi ſcrinia, ſcilicet Secretarij, vel Archiuarij, cæterique qui in ſcriniis militant, & in Epiſtolarum, Libellorum, ſacrarúmque Imperatoris diſpoſitionū memoriam ac cuſtodiam inſeruiunt, priuilegio fori Imperiales non ſolùm ipſimet, ſed eorum familiæ gaudent, ita vt non poſſunt cognoſci ab Ordinariis locorum, ſed conueniri debeant coram Magiſtro Officiorum ipſinſmet ſacri Palatij, his verbis: in ſacris ſcriniis militantes, & patentes, atque vxores, eorúmque liberos ex ſententia ſuæ Celſitudinis criminales & ciuiles intentiones agentium excipere iubemus, inſuper & colonos, ſeu adſcripititius & ſeruus eorum. Es quibus libet, quòd officiales ſcriniarij gaudent priuilegio, vt familiares ſacri Palatij. Et notandum primò quòd officiales ſunt verè familiares. Secundò quòd gaudent priuilegio fori in criminalibus & ciuilibus, abſque limitatione: non enim dicit textus, quòd gaudeant in delictis ſub prætextu officij, & non in delictis communibus, ſed indiſtinctè in omnibus cauſis; imò voluit Imperator quòd etiam ſubſtituti ſcrinio gauderent eodem priuilegio, vt estat in test. *ſupr.cit.C.de prox ſacr.ſcrin.* quantò magis familia & officiales Epiſcupi? confirmatur ſupradicta ſententia. nam ſi ſumenda eſſet interpretatio, quòd familiaris tunc tandem vtitur priuilegio fori, ſi deliquerit in officio, duplex ſequeretur inconueniens, quòd aliqui familiares, in quibus non poſſet cadere delictum, eo quia nullum habent officium, excluderentur à priuilegio fori, & quòd familiares viri nobiles minus eſſent priuilegiati, quàm mercenarij, & infimæ conditionis homines deputati ad certum ſeruitium, quòd non eſt admittendum, cùm ex fauore ſpeciali concedatur diſtinctè priuilegium fori familiaribus Epiſcupi, tam in cauſis ciuilibus, quam criminalibus. Deinde dum admittitur facultas in Epiſcupo cognoſcendi, & puniendi delicta ſuorum familiarium commiſſa in officio, prout competit ex eductis, non exinde excluditur conceſſio animaduertendi in familiares extra officium delinquentes: nam, dum officialis delinquit in officij ſui exercitio, non ſortitur forum ratione loci, in quo reperitur, ſed ratione officij, & iuriſdictionis, ita vt tunc non conſideretur vt homo vaſſallus, ſed vt officialis, vt docet Carauita *in dicta reſolut.*49.*num.*13. *&* 14. Hinc fit quoad alia crimina extra officium remanere in ſuo robore priuilegium, quod habet iudex Eccleſiaſticus, puniendi familiares. Et hæc omnia docet Narbona, qui optimè refellit rationes Vulpellij, & Auguſtinus, qui reſpondet etiam ad argumenta Antonij Theſauri. Et poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam docere etiam Malderum *in* 2. 2. *D.Thom. de Iuſt. & iure, tract.*6. *cap.*1. *dub.*8. *diſtinct.*6. *in fine.* Zipæum *in iure Pontific. lib.*2.*tit.de foro compet. num.*47. & Bellettum *in diſquiſ.Cler.part.*1.*tit.de fauore Cler. reali* 91.*num.*21. *&* 22. licèt ibi apponat particulam *præſertim*; ſed nihil obſtat. nam hæc dictio, vt optimè obſeruat Natta *tom.*3.*conſ.*590.*num.*4. Caſſiodorus *deciſ.*4.*num.*8. Cenedo *ſing.*83.*num.*2. & alij denotant idem iuris eſſe in caſu contrario. Et ideò Doctores viginti ſuſtinent noſtram ſententiam in terminis, vt dici ſolet terminantibus. Sed non egemos, Doctorum auctoritate, vbi adeſt clara & expreſſa declaratio ſacræ Congregationis, vt ſuprà notatum eſt, aſſerentis contrariam ſententiam, eſſe manifeſtè contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum, & iuris communis, & multo præiudicialem iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, cui quidem declarationi ſtandum eſt neceſſariò, cùm fuerit emanata facto verbo, cum Summo Pontifice Paulo V. & de eius ordine.

Quæ hic eſt Reſ. antecedent. in §. 2. & 3. & ſupra in Reſ. 180. §. 1. & 2. & in Reſ. 181. §. vlt. & inferius in tr. 8. reſ. 1. verſ. Secundò, & latè in Reſ. 6. à lin. 3.

Ideo non grauabor hìc apponere per extenſum litteras Eminentiſſimi Cardinalis Galli, tenoris ſequentis.

Illuſtre e molto Reuerendo Monſignor come fratello. E piacciuto à N. S. che V. S. difenda l'immunità Ecleſiaſtica circa li ſuoi officiali, non eſſendoci dubio, che quella competa alla famiglia del Veſcouo etiamdio laica, è che ſotto il detto nemo non ſi comprendano ancora gli officiali, maſſime quelli che ſono neceſſarij al gouerno del Tribunale,

si come sono Fiscali, Notari, Nuncij, Sbirri, custodi di carceri, è simili tanto più hauendo ancora la consuetudine per lei si com'ella auuisa, potrà adunque continuare seguendo di mano in mano quello che seguirà acciò secondo l'occorrenza se le passano ancora dar i remedij opportuni. per fine Iddio li il consoli. Da Roma li 16. d'Aprile 1611

Di V.S. come fratello il Cardinale GALLO.

Illustre e molto Reuerendo Monsignor come fratellos. La sacra Congregacione ha veduto quanto V. S. ha scritto con la sua delli 16. di Gennaro prossimo passato, e quanto all'Hortatoria mandatarli dal Sign. Viceré per occasione d'hauer'ella scommunicato al Capitano, & alti Sbirri di cotesta Città, ch'estrassero vn delinquente dalla Chiesa doue s'era ritirato, si bene vede ch'in questo cessa ogni molestia, già ch'ella auuisa essere stato consignato à lei il detto carcerato, non dimeno per ch'in detta Hortatoria, è quella clausola cosi pregiudiciale, nella quale si dichiara espressamente che gli officiali, è famigliari di V. S. che sono laici, non deuono godere dell'immunità del foro nelli delitti communi, ma solo in quelli, che, commettono sotto protesto dell' officio, hanno questi miei Illustrissimi Signori ordinato che si scriua, come s'è fatto al Sign. N. che renochi la detta Hortatoria, del che è parso bene far consapeuole à V. S. auisi poi, quanto seguira, e tratanto dourà spedire quanto prima la causa del priggione consignaroli, conforme à i termini della Bolla di Gregorio XIV. Da Roma li 2. di Marzo 1611.

Di V.S. come fratello in Cardinale GALLO.

Illustrissimo e Reuerendissimo Signor mio Osseruantissimo il Vescouo di Lipari ha mandato alla sacra Congregatione vna Hortatoria spedirali contra di V. S. Illustrissimo, ad instanza delli Deputati di quell'Isola, per hauere scommunicato il Capitano, è Sbirri, chi haueuano estrato vn delinquente dalla Chiesa di quell'Isola, è se bene auuisa esserli poi statò consignato il detto priggione, acciò possi cognoscere se deue godere, ò no dell'immunità Ecclesiastica, non dimeno per che s'è auuertito ch'in detta Hortatoria è vna clausola, nella quale si dichiara espressamente, che gli officiali, è famigliari del Vescouo, quando sono laici, non deuono godere del priuilegio del foro Ecclesiastico, ne i delitti communi; ma solo in quelli che sono commessi sotto protesto dell'officio: essendosene trattato con N. S. sua Sanrità ha comandato che si scriua à V. S. Illustrissima, che si contenti di reuocare la detta Hortatoria, non potendosi credere, che detta clausola vi sia stata posta di sua saputa, essendo manifestamente contraria alle dispositioni di sacri Canoni, è della ragione commune, è cosi pregiudiciale alla giurisditione Ecclesiastica, di cui si stima che la sua bontà, è pietà sacra sempre partialissima Protettrice, si degnerà perciò darci il remedio che bisogna, & io in tanto le bascio humilissimamente le mani. Di Roma li 2. di Marzo 1611.

Di V.S. Illustrissima seruitore il Cardinale GALLO.

3. Et hoc etiam antea sæpiùs sacra Congregatio declarauerat. nam 15. Aprilis 16 4. dum fuisset processum contra Capitaneum, vel Barisellum Episcopi Sorani per Viceducem ciuitatis Soræ, ordinauit de mandato Sanctissimi, attento quòd Barisellus esset de familia armata Episcopi, & ideo non potest de iure per laicum capturari, ordinauit, inquam, Auditori Cameræ, vt capturam, & acta nulla declararet. Rursus petente Episcopo Vasonensi, an Fiscalis, Iudex Camerarius deberent vti priuilegio fori, & immunitate ab oneribus personalibus? sacra Congregatio sub die Decembris 1614. respondit, officiales prædictos vti familiares Episcopi fori priuilegio gaudere, & ad personalia ciuitatis munia subeunda non teneri. Et tandem mandauit Episcopo Ortanensi die 6. Augusti 1602. ne suspenderet censuras latas contra Gubernatorem Lanciani, nisi priùs relaxato è carceribus eius Notario Regiis Hortatoriis, ac aliis quibuscumque non obstantibus.

4. Vnde ex supradictis apparet, quàm cautè sit legendus Caranita *ritu 45. numero.* 24. vbi docet Officiarios laicos Episcoporum non gaudere priuilegio fori, non solùm in delictis communibus, sed etiam in delictis commissis in officio. Sed nostra sententia absolutè tenenda est, quam præter Doctores citatos tenet post hæc scripta visus, Ioannes Baptista Ciarlinius *in contr. forens. c. 20. n. 34. & 35.*

5. Et tandem pro coronide huius resolutionis nota refellendam esse opinionem Curelli *in patrocin. reg. aur. cap. 1. num. 21.* asserentis laicos familiares Episcoporum non gaudere priuilegio fori, quia non habent requisita Concilij Tridentini *sess. 23. cap. 6.* Vide contra illum nouissimè eruditum Hispanum Torreblanca *in tract. spir. lib. 13. cap. 6. num. 56.* & Cenedum *in qq. can. quæst. 4. num. 26.* præter alios Doctores, quos citaui contra Ceuallos, & Percirum *in part. 1. tract. 2. resol. 97. & in part. 4. tr. 1. resolut. 30.* Quæ hic sunt Res. 181. & 182.

RESOL. CLXXXIV.

An familia laica Episcopi Titularis, vel aliorum Prælatorum habentium territorium, & iura Episcopalia cum potestate iurisdictionis, vt est in Sicilia Archimandrita Massanensis, gaudeat priuilegio fori?

Et in casu occurrenti an pro delicto punienda sit supra dicta familia Episcopi Titularis ab ordinario loci, & non ab ipso Episcopo Titulari? Ex part. 5. tract. 1. Ref. 25.

§. 1. NOn inuenies apud plures hæc dubia pertractata, & ideo quoad primum affirmatiuè respondendũ est; quia Episcopi titulares retinẽt Episcopalem dignitatem, vt patet. Sed in Episcopalis dignitatis priuilegium familia Episcopi gaudet priuilegio fori. ergo. & ita determinauit sacra Cõgregatio *sub die 7. Ianuarij 1627.* in verbis. Sacra Congregatio Cardinalium controuersiis iurisdictionalibus præpositorum, censuit familiares etiam Episcopi titularis gaudere debere priuilegio fori, ita tamen vt conueniri debeant, & sint puniendi ab Ordinario loci vbi degunt, non ab ipso Episcopo, seu Archiepiscopo titulari. *Octauius Cardinalis Bandinus.* Et hanc declarationem affert, & sequitur Ioannes Baptista Ciarlinius *contr. forens. cap. 20. num. 19.* vbi etiam testatur Serenissimum Ducem Mantuæ *sub die 6. Aprilis 1629.* remisisse ad Episcopum Regiensem familiarem Archiepiscopi titularis, qui tormentum bellicum contra quendam explosérat. Quoad secundum dubium, etiam affirmatiuam sententiam docet idem Ciarlinius *vbi suprà à num. 28. vsque ad num. 31.* quia cùm tales Prælati in sua Diœcesi plenam habeant Episcoporum iurisdictionem, ab illisque sola consecratione differant, & Diœcesani appella

Sup. hoc supra in tr. 1. Resolut. 16. §. Tertiò, & hoc. & infra in tr. 8. Res. 4. ad lin. 4. vers. Quam etiam.

appellatione comprehenduntur, & ipsi expediant, quæ propria Episcoporum sunt circa iurisdictionem, non videtur eis denegandum idem priuilegium, quod non fundatur in potestate Ordinis, sed potius dignitatis, vnde ipsi Ordinarij vocantur; quæ omnia à fortiori procedunt in nostro Archimandrita Messanensi. Vide dictum Ciarlinium, quæ omnia iuribus comprobat. Et hæc duo dubia præsentis resolutionis, deseruient pro Illustrissimo D. Didaco Richlens Carthaginensi Archiepiscopo, & Messanensi Archimandrita, maiorum honorum dignissimo. Ad ea verò, quæ Cutellius scripsit *in patrocinio Regiæ iur. part. 2. à num. 195. & seq.* esse contra declarationes sacræ Congregationis, patet *in resolut. 1. huius Tractatus.*

Quæ hic est Res. anteced.

RESOL. CLXXXV.

An familia Vicarij Episcopi, gaudeat priuilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Res. 46.

§. 1. Satis alibi firmatum est familiam Episcopi gaudere priuilegio fori; nunc videndum est, an hoc priuilegium extendatur ad familiam eius Vicarij; & affirmatiuè respondeo cum Ioan. Antonio de Nigris *in Clem. vnica, de vit. & honest. cler.* Squillante *de priuileg. cler. cap. 7. dub. 2. n. 45.* Nouario *de elect. fori, quæst. 36. sect. 2.* & Aloysio Riccio Episcopo Vici Equensis *in praxi tom. 1. resol. 471. n. 6.*

RESOL. CLXXXVI.

An iudices laici possint præscribere numerum satellitum Episcoporum, vulgo dictorum Alarij? Ex part. 4. tr. 1. Res. 100.

§. 1. Negatiuè respondeo, & ideo, teste Gauanto *in enchirid. Episc. ver. forum Episcopale, n. 36.* & Barbosa *de iure Pontificio l. b. 1. cap. 11. num. 75.* Sacra Cardinalium Congregatio *die 14. Aprilis anno 1615.* decreuit, quòd Episcopos potest habere tot satellites, quot voluerit. Vnde tempore Philippi Regis Franciæ, cùm ministri Regij contra Prælatos illius Regni instarent, quòd dicti Prælati magnam haberent multitudinem officialium, tunc Cardin. Petrus Bertrandus *in 2. Respons. ad articulos laicorum, num. 7.* sic respondet *fol. mihi 272.* Tam de ratione, quam de iure, & consuetudine quilibet Prælatus in quacumque parte suæ diœcesis potest habere officiales suos, & alias personas ad iurisdictionem Ecclesiasticam exercendam; quilibet enim dominus temporalis vbicumque in terra sua potest habere gentes, & iustitiarios suos, & eadem ratione & spiritualis iudex. Sed si tales Commissarij abusi fuerint in aliquo, seu etiam abutantur, parati erunt Prælati tales abusus corrigere, & apponere remedium opportunum; vel si alicubi sit talium commissariorum nimia multitudo, ipsi de sufficienti numero prouidebunt. Ita Bertrandus. Vnde ex his apparet non posse Principes laicos determinare numerum satellitum Episcoporum pro quacumque ciuitate, & si de illis esset nimia multitudo, instent & rogent Episcopos vt ipsi de sufficienti numero prouideant, qui quidem iustis petitionibus Principum debent acquiescere. Et ita post hæc scripta inueni hanc sententiam docere Venerum *in examine Episc. lib. 4. cap. 12. num. 5.* vbi sic ait: Si fuerit controuersia, vel querela inter iudicem sæcularem & Ecclesiasticum, propter multitudinem ministrorum, quis debet determinare numerum certum? Respondeo iudex Ecclesiasticus superior; nam iudex laicus, etiamsi sit Prorex, non potest cognoscere causam Ecclesiasticam Episcopi, vel Vicarij, aliàs incidit in excommunicationem latam à iure; bene tamen potest obseruare vt talis, numerus reformetur repræsentando damna & incommoda. Ita Venerus.

RESOL. CLXXXVII.

An offendentes cursorem, seu alium Ministrum Episcopi, non in executione officij, sed ex odio, & inimicitia priuata sint puniendi, ab Ecclesiastico, vel à iudice sæculari?

Et an saltem hic casus sit mixti fori?

Et in exemplum adducuntur alij diuersi casus pro praxi. Ex part. 6. tr. 8. & Misc. 3. Res. 3.

§. 1. Casus in facti contingentia nouissimè accidit, de quo magnam controuertiam scio extitisse, quid ego sentiam more meo breuiter exponam. Dico igitur, tale delictum priuatiuè ad Ecclesiasticum spectare posse suaderi, quia iurisdictioni Iudicis habentis personam subiectam, delinquens in illam, subiicitur, vnde parum refert si persona subiecta offendatur intuitu officij, vel ex odio priuato. Ergo, &c.

2. Sed ego de hoc casu interrogatus ab eruditissimo, & numquam satis laudato Domino meo Merlino Sacræ Rotæ Decano libenter eius voto mihi exhibito tunc adhæsi: & ideo assero hoc delictum vt suprà expositum, esse delictum mixti fori, ita vt si iudex Laicus præueniat, non posse iudicem Ecclesiasticum illum inhibere. Probatur hæc opinio reiiciendo argumenta superiùs posita. Et primò: Quia offendens vel iniurians Clericum, quem certum est esse personam subiectam Iudici Ecclesiastico, magis quam officialem Curiæ Episcopalis, tamen hoc non obstante potest puniri à Iudice Laico, si præueniat. Ergo à fortiori offendens Officialem Episcopi, licet sit persona Episcopo subiecta puniri potest à Iudice Laico, sicuti ve dictum est punitur offendentem Clericum.

3. Nec valet dicere antecedens esse falsum, nam Glossa *in Authent. Item nulla, Cod. de summa Trinit.* Maranta *in speculo part. 6. num. 141.* & alij asserunt, in tali casu punitionem offendentis Clericum, ad solum Iudicem Ecclesiasticum pertinere. Non inquam valet hoc dicere, nam bene perspecta generalitate textus *in cap. 1. de foro competen.* dicendum est tale crimen esse mixti fori, vt rectè obseruat inter alios Hispanus Valboa de Magrouejo in Lectionibus Salmaticensibus *super dict. cap. §. 4. num. 35.* Martha *de iurisdict. part. 2. cap. 27. num. 6.* & alij quos citat & sequitur Chartarius *Decis. 6. criminali num. 2.* Non est igitur admittendum argumentum contrarium: videlicet persona officialis Episcopi est ei subiecta, ergo illam offendens non potest puniri à Iudice Laico, sed subiicitur iurisdictioni Episcopi priuatiuè; nam Clericus est persona etiam Episcopo subiecta, & tamen, vt dictum est, si à Laico offendatur, potest Laicus à sæculari iudice puniri, si præueniat.

4. Probatur secundò nostra sententia, quia est dispar ratio quando quis offendit officialem Episcopi in executione sui officij, & quando hoc facit ex odio & priuata inimicitia; & ideo in primo casu cōcedo cognitionem talis delicti priuatiuè spectare ad Iudicem Ecclesiasticum, non autem in secundo casu. Adesse verò magnam differentiam inter

Q 4 vtrumque

vtrumque casum, confirmatur variis exemplis. Et primò, in offendente Consiliarium Principis, qui licèt incurrat in crimen læsæ maiestatis, vt tradit Rolandus *cons.*88. *num.*2. *lib.*2. Decianus *consil.*18. *num.*317. *vol.*1. Peregrinus *de Iure fisci lib.*4. *tit.*5. *n.* 27. & Doctores communiter *in leg. quisquis Cod. ad leg. Iul.* Tamen hoc intelligendum, est si intuitu & contemplatione Officij illum offendat; secus autem si hoc fiat ex odio, & inimicitia particulari, vt optimè obseruat Fabius de Anna *consil.*67. *num.*2. *volum.*1. Hondedeus *consil.*105. & 108. *lib.*1. Capicius *Decis.* 130. Sforza Oddus *consil.*88. & alij. Et ideo notat Vincentius de Franchis *Decis.*326. Caballus *resolution. crimin. cas.* 148. *num.*5. Ronitus *in Prag. de Exulibus num.*4. quod Indultum excipiens offensam factam in personam Officialis, locum sibi vendicat, si talis offensa proueniat intuitu, & contemplatione officij, non autem si facta fuerit ex odio & inimicitia priuata. Secundò offendens Ministros S. Officij non intuitu ipsius & in executione officij, sed ex odio particulari non includitur in pœnis Bullæ pij V. *Si de protegendis*, vt optimè docet Carena *in tract. de modo procedendi in S. Officio tit.*10. §.6. *num.*23. Et tandem tertiò Bulla Cœnæ non afficit eos qui ad Romanam Curiam veniunt, si illos offendant, non vt venientes ad Apostolicam Sedem, sed vt inimicos particulares. Ita Duardus *in Bull. Cœna lib.*2. *can.*9. *quest.*32. & alij communiter. Sic igitur in casu nostro necessariò constituenda est differentia inter casum, quando Minister Episcopi offenditur vt talis & intuitu, & executione officij, & quando offenditur vt persona particularis ex odio priuato; nam in isto casu læditur tantùm persona ipsius passi. In primò verò non solum læditur persona offensi, sed etiam iurisdictio personæ cuius ipse Minister est, & ordinem exercet. Ergo rectè priuatiuè in hoc secundo casu punitio delinquentis spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, cuius auctoritas, dignitas, & iurisdictio læsa remansit. Vnde hìc intrat Regula, quod turbans Iurisdictionem Iudicis, punitur ab illo iudice cuius iurisdictio turbata est, etiamsi alius esset iudex incompetens, quantò magis & in casu nostro. Ita Menochius *consil.*230. *num.*82. & *sequent. lib.*2. Eugenius *consil.*31. & alij. Ideo dicendum est non procedere argumenta contraria superiùs adducta quæ quidem admittimus in casu, quo iudex Ecclesiasticus inciperet iudicium contra offendentem suum officialem ex inimicitia priuata, nam vt dictum est tale delictum est mixti fori, vnde si iudex Ecclesiasticus præueniat, iudex Laicus non potest ampliùs se intromittere; pro quo mirificè facit Glossa, perpetuò menti tenenda, *in cap.*1. *de pœnis*, *in* 6. asserit, Episcopum posse punire inmiantes propriam familiam, etiam quod iurisdictionem non impediant, & in terminis huius casus iustè contra laicum processit Sperellus tanquam Episcopi Vicarius, vt patet in suis eruditis Decisionibus *decis.*86.

5. Scio virum doctum, & mihi amicissimum huic sententiæ non adhærere, mordicus asserentem in tali casu cognitionem talis criminis priuatiuè spectare ad iudicem Ecclesiasticum; sed vt dixi saluo meliori iudicio, ego puto esse casum mixti fori; neque in hoc existimo parum fauere Ecclesiasticæ libertati; nam Segura Dauolos *in Direct. Iudicum Eccles. part.*2. *cap.*6. *num.*10. docet quod iudex Ecclesiasticus est iudex competens, si iniuria illata sit eius familiæ, tanquam officialis, secus autem si illata fuerit tanquam priuatæ personæ; & Cartharius *Decis. Crimin.*96. *num.*30. & 33. & 34. asserit Laicos offendentes executores Curiæ Episcopalis etiam in exercitio officij posse puniri à iudice Laico si præueniat; vnde putat talem casum esse mixti fori contra Farinacium *cons.*134. *num.*3. Sed Segura prorsus est refellendus: & ego puto contra Chartarium cum Farinacio, & Domino meo Merlino cognitionem in hoc casu spectare priuatiue ad iudicem Ecclesiasticum, ex rationibus superiùs adductis.

RESOL. CLXXXVIII.

An Episcopi possint visitare Hospitalia, etiam si à Patrono in ipsius fundatione aliter cautum sit, & maximè consentiente ipso Episcopo?

Et quid in casu negligentiæ, si fundatur, aut testator alios executores non substituerit? Ex part.1. tract.2. Res.84. aliàs 83.

§.1 RESpondeo negatiuè; nam, licèt DD. communiter asserant, posse Episcopum visitare Hospitalia; esto, si testator prohibuisset, ne se Episcopus intromitteret, vt docet Duardus *in expos. Bull. Bull. Cœn. lib.*2. *can.*15. *q.*7. *n.*10. Vgol. *de potest. Episcop. cap.*24. §.1. *num.*3. Cochier *de potest. ordin. in exemptos, p.*4. *q.*53. Zerola *in praxi Episcop. p.*1. *vers. Hospit. n.*2. Martha *de iur. part.*4. *cent.*2. *cas.*88. *num.*14. & *cas.*113. *n.*31. Fuschus *de visit. lib.*2. *cap.*12. *num.*7. & 8. Vide etiam Riccium *part.*4. *decis.*209. *per totam*, cum multis aliis.

2. Tamen ista opinio est limitanda, vt non procedat, quando Episcopus in ipsa fundatione consensit, vt rectè obseruarunt doctissimi Iurisconsulti, Perez de Lara *de Anniuer. & Capellan. lib.*2. *c.*1. *num.*48. Guttierez *in repet. in l. nemo potest. ff. de legat.* 1. *n.*451. *iuncto cons.*1. *num.*1. & Gonzalez *sup.*8. *Reg. Cancell. gloss.*5. *n.*41. qui citat Rochum de Curte, Abbatem, Felinum, & Lambertinum.

3. Et ratio est: quia, licèt Episcopus non possit consentire in præiudicium, & derogationem iuris acquisiti Episcopatui; potest tamen iuri quærendo præiudicare. Et licèt supradicta limitatio non admittatur à Federico de Senis *consil.* 247. & aliis; attamen pòst Concilium Trident. *sess.*22. *cap.*8. & 9. meo iudicio non est dubitandum; nam, vt notat, *vbi suprà*, Gonzalez *num.*48. cùm Ecclesiæ, & loca pia fundari nequeant sine consensu Episcopi, præsupponendo Concilium validam fundationem; disponit, quòd clausula, & conditio, expressè apposita, quòd Ordinarius non se intromittat, est seruanda. Ergo Concilium intellexit, quòd si Episcopus in fundatione consentiat, non possit posteà locum pium visitare, & ita possit in iure quærendo Episcopatui præiudicare.

4. Sed, quidquid sit de hac quæstione, etiamsi Episcopus non consentiat, dummodo Fundator in fundatione Episcopum à visitatione excluserit, puto non posse Hospitale illud visitare. Et ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, vt notat Armend. *in addit. ad leg. Nauar. lib.*1. *tit.*6. *leg.*5. §.2. *num.*66. in hæc verba: [Si in fundatione Hospitalis sit dictum, quòd Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, non poterit illud visitare.] Stante dicta declaratione in vna Abulensi ita fuit decisum per Sacram Rotam Romanam, vt patet apud Farinacium *tom.*1. *part.*2. *decis.*33. Vide etiam Ricc. *in collect.* 1227. 1228. Et ita sentiunt DD. communiter, Azeuedus *tom.*2. *lib.*4. *tit.*1. *leg.*10. *num.*29. Mura *decis.*28. *n.*29. Carolus de Grassis *tract. de effect. cleric. effect.* 1. *n.*610. & Garzia *de benef. tom.*1. *part.*1. *cap.*2. *num.*98. & 104. vbi asserit, ita nouissimè declarasse S. D. N. Paulum V. die 7. Aprilis 1626. in causa Abulensi, pro Comite de Oropesa, contra Episcopum, vt in eius Breui sub annulo Piscatoris.

5. Vnde

5. Vnde per dictas declarationes apparet primò, reprobandam esse sententiam Zerolæ, qui *in praxi Episc. part.1. verb.Hospitale, num.3.* putauit Concilium Tridentium, *vbi suprà*, loqui tantùm in casu visionis computorum, non autem in casu visitationis: nam Congregatio Cardinalium extendit verba Concilij, non solùm ad visionem computorum, sed etiam ad visitationem.

6. Secundo, reprobatur etiam sententia Alexandri Monetæ, qui *in tract. de commut. vlt. volunt. cap.* 10. *conclus.7. num.*478. asseruit, quòd Concilium loquitur solùm de administratoribus fabricæ alicuius Ecclesiæ. Sed fallitur: nã illa verba Concilij *Nisi secus in institutione*, intelliguntur etiam habere locum in visitatione, & casu visionis computorum alicuius Hospitalis, vt aduertit Guttierrez *can.qq.lib.1.cap.*53.*n.*19. quem sequitur Rodriquez *in summ. tom.3. c.*198. *n.*3. & patet ex verbis declarationis Cardinalium, quæ *suprà* adduximus. Nec minùs fallitur hic Author, dum asserit, quod quando testator excludit Ordinarium à visitatione, intelligendum est, cùm agitur de immutanda principali dispositione defuncti, non autem præcisè exequenda. Sed hoc gratis dictum nam in casibus, in quibus fuerunt factæ dictæ declarationes clarum est, quod Episcopi non intendebant visitare ille Hospitalia ad immutandas Fundatorum, & testatorum voluntates; sed ad exequendas. Et hoc non obstante, responderunt Domini Cardinalc, absolutè, & sine vlla distinctione, quòd si in fundatione dictum sit, quòd ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, non potest illud visitare.

7. Tertiò exploditur Augustinus Barbosa *de potest. Episc.part.3.allegat.*75.*num.*9. qui docet, supradictas declarationes Cardinalium intelligendas esse de Hospitalibus, quæ à laïcis reguntur, quasi merè laïcalia, & in quibus piæ dispositiones non adsont; vel de loco pio, hospitalitatis causa priuatim instituto, intra ipsiusmet instituentis ædes intercluso, ita vt ab extra, si quod opus sit, spiritualitatis vocetur. Sed miror, Barbosam, aliàs virum doctum, sic leuiter in hac materia loqui: nam declarationes Cardinalium loquuntur de Hospitalibus omnibus in communi, & absolutè, & sine vlla distinctione, & in quibus piæ dispositiones adsunt, & erectæ sunt Capellæ, cum onere Missarum, vt patet in illa declaratione facta in causa Hospitalis de Holmedo ciuitatis Abulensis, & in multis aliis.

8. Quartò, non valet dicere, quòd declarationes Cardinalium loquuntur de Episcopo, qui vult visitare aliquod Hospitale, vt Episcopus; non autem, vt apostolicæ Sedis Delegatus, vigore Concilij Tridentini *sess.*23.*cap.*8. Et pro hac opinione faciunt ea, quæ adducit Marius Antonius *var.resolut.lib.1.resolut.* 66.*num.*4. Sed hæc responsio est ridicula: nam Cardinales fuerunt interrogati in ordine ad dictum Decretum Concilij; & ipsi de dicto Decreto loquentes responderunt. Et ratio, per quam adstricti fuerunt ad faciendas illas declarationes, nempe, vt seruetur forma in fundatione apposita; non solùm militat, si Episcopus velit visitare Hospitale, vt Episcopus; sed etiam, vt Delegatus apostolicus. Et ita in casibus occurrentibus, pro quibus emanarunt dictæ declarationes, Episcopi se abstinuerunt à visitatione Hospitalium, & aliorum locorum piorum, & in quorum fundatione cautum erat, ne Episcopi se intromitterent.

9. Et tandem pro complemento huius quæstionis, licèt Garzias, *vbi suprà, de benef. tom.5. cap.2. num.*98. cum aliis, asserat, dictas declarationes non esse intelligendas in casu negligentiæ, nam Fundator, seu testator, non potest prohibere, ne Episcopus se intromittat circa implementum, & executionem eorum, quæ ad pias causas relinquuntur, vt *ex cap.sua nobis.§.1.de testam.* probat Bobadilla *in polit.lib. 2.cap.* 17.*num.*102. Suarez *in praxi, tom.2. prel.2. num.*44. Sarmiento *lib.1.select.cap.*11.*à num.*14. Spino *in speculo testam.gloss.*28.*principali, num.*20. & alij: tamen quidquid sit de hac opinione, notandum est, quòd si esset amplectenda, limitanda foret, vt non procederet, quando in casu negligentiæ Fundator, seu testator, alios executores substituerit, vt rectè notant Aufrerius *in Apost.d. decis.*112.*Capella Tholosana*, & Alexander, *vbi suprà, de commut.vlt.volunt. cap.*10. *conclus.7.num.*475. cum Couarruuia *in cap.sua nobis, de testam.num.*2. & Matienzo *lib.5.tit.4.leg.7.gloss.2.n.*2. *fol.*120. *& leg.14.gloss.1. num.*45. *fol.*130. tunc enim excluditur Episcopus, donec substituti constituantur in negligentia. Et ita etiam docet Perez *de Anniuer. lib.2.cap.9.num.*16. Et hæc dicta sufficiant circa præsentem satis difficilem quæstionem.

10. Hoc vnum addam, & multùm notandum, quòd licèt Concilium Tridentinum *in sess.*22. annullet omnia priuilegia exemptionis, Hospitalibus concessa, in illis verbis *cap.8. Etiamsi exemptionum priuilegio sint munita.* tamen hæc verba intelligenda sunt de priuilegiis extrà, & non in ipsa fundatione concessis. Et ita declarauit Sacra Congregatio, exponens supradictum locum Concilij, in hæc verba: [Si loca pia, in eorum fundatione exempta facta fuissent ab Ordinario, per hoc decretum nihil est eis derogatum.] Hanc declarationem ego inueni in schedis meis, desumptam olim ex Farinacio.

RESOL. CLXXXIX.

An Episcopus possit visitare Hospitalia, & Confraternitates quoad decentiam Diuini cultus, etiam si existant sub protectione Regum?

Et explanatur, quod licet Episcopus non visitet Capellas particulares, & exemptas, tamen potest inquirere, an decenter ibi Sacra ministrentur? Ex part. 1.tr.2. Res.101.alias 100.

§.1. TAles Confraternitates, & Hospitalia nullo pacto in omnibus ab Episcopis visitari posse, docent ex Concilio Tridentino communiter Doctores, quos citat, & sequitur Barbosa *de potest.Episc. p.3. allegat.*75. *n.* 16. quibus ego addo Piasecium *in praxi Episcop.part.2.cap.6. art.5. num.*51. Azeuedum *tom.5. lib.8.tit.*14.*l.*13. *n.*9. & Vgolin. *de potest.Episc. cap.24.§.1.num.*3.

2. His tamen non obstantibus, posse Episcopos in dictis locis visitare diuinum cultum, & ornamenta, docuit Gabriel Pereira *in tract.de man.regia, part.* 2.*cap.*17. *num.*12. vbi sic asserit: [In his Confraternitatibus de Regum protectione possunt Prælati visitare decentiam diuini cultus, & ornamentorum *ex reg.cap.2.in fine, de custod.Euchar. & per totum titulum de Relig. & vener.Sanct.* Vnde Abbas *in c.vlt.de censib.* & plures, quos citat Parisius *cons.*34. inquiunt, quòd, licèt Episcopus non visitet Capellas particularea, & exemptas; tamen potest inquirere, an decenter ibi sacra ministrentur. Nec obstat Concil. Trident. *sess.* 22.*cap.*8. quia procedit circa opera, quæ illis in locis exercentur, & circa petendas rationes eorum, quæ ibi expenduntur; non autem de visitatione circa cultum diuinum, quæ ad Episcopum necessariò, & priuatiuè spectat: quia res spiritualis est, & Ecclesiastica, & debet intelligi, vt Ordinarij non visitent in his, quæ sub protectione Regum comprehenduntur;

num

non verò de diuinis, in quibus Reges iurisdictionem non habent : stylus tamen aliter obseruat. Viderint, qui aliter iudicant.] Ita Pereira.

RESOL. CXC.

An iurisdictio temporalis Archiepiscopi Montis Regalis sit à Rege Guilielmo I I. ita ei concessa, vt omnem Superioritatem à se abdicauerit, & possit ab illo exerceri per Gubernatorem Ecclesiasticum? Ex part.7. tract.10.& Misc.1.Ref.4.

§.1. SVppono concessionem iurisdictionis temporalis factum à Guilielmo II. Ecclesiæ Montis Regalis non esse feudalem, sed puram & liberam donationem, quod patet primò;quia in dicta concessione nulla inuenitur mentio de feudo, nec de aliquo seruitio, nec de vllo præstito iuramento fidelitatis. Ita Menoch. *cons.1.num.28.& 31. & cons.191. n.17. & 18.* & alij. Imò in d.priuilegio habentur hæc verba: *vt ea* (loquitur de rebus concessis) *omni futuro tempore in perpetuum liberè, & absque omni seruitio teneat & possideat.* Sic ibi. Adde quòd licèt in dubio omnis præsumptio sit capienda ad excludendam donationem, etiamsi actus redderetur nullus, ex *l. si non fortem, §. si falsò, ff. de cond.indeb.* & *ibi* Bart.Zosins in *l.1. Denique, num.13.ff.de verb. obligat.* Tamen ex quo facta fuit Ecclesiæ, magis præsumitur donatio libera, quàm concessio feudalis, vt docet Menoch. *vbi suprà*, Cephal.*cons.369. num. 73.* Roland. *lib.1. cons.85.num.18.* quibus adde duos doctiss. Neotericos Io.Baptistã Spadam *in cons.crimin.Farinacij tom.3.cons. 198. numero 28.* & Io. Kochier *in vindicijs libertatis Ecclesiasticæ par.1.cap.17.num.17.*

2. Secundò probatur hanc concessionem non esse datam in feudum ex illis verbis priuilegij, ibi, *Perpetuò concedimus.* Etenim hoc verbum importat puram, & liberam donationem, vt tradit Ioannes Solorzanos *de Indiarum iure libro tertio, capite primo, numero 44.* Cephalus *dicto consil.369.numero quinto,& sequent.* Rolandus *libro primo, consil. quinquagesimo, numero vigesimo quinto, & libro secundo, consil. 102. numero duodecimo,* & alij etiam quos citat & sequitur Spada *vbi suprà, numero vigesimo-sexto,* & Kochier *numero decimo octauo.* Probatur hoc etiam alijs verbis in dicta concessione appositis: vbi Rex asserit dictam concessionem ex sua liberalitate fecisse: quæ quidem verba etiam puram, & liberam donationem significant, vt obseruat Kochier *loco citato,capite decimo-septimo, numero vndecimo,& vigesimo-tertio,* cum Oldrado *consil.159.numero tertio,* Cephalo *consil. 369. numero quadragesimo-nono,* Bursatn *libro primo,consil. quadragesimo-quinto, numero secundo,* Iason *in leg. si consortem, §.libertus.num.octauo, de condit.indeb.& in leg.& hoc iure, quinquagesimo-quarto,ff.de iustit.& iur.* & alijs. Et hanc sententiam ex nostris Regnicolis docet Guilielmus de Perno *cons.quinto,* vbi ex pluribus probat concessionem Guilielmi II.factam Ecclesiæ Montis Regalis esse liberam donationem.

3. Hoc supposito (quod etiam *infrà* magis patebit) videlicet hanc concessionem iurisdictionis factam à Guilielmo Rege Abbati & Ecclesiæ Montis Regalis non esse infeudatam, sed esse puram,& liberam donationem: sequitur ipsum Regem Guilelmum voluisse à se abdicare,& de facto abdicasse omnem superioritatem, & altum dominium, & in Ecclesiam transtulisse. Et ita ex pluribus Doctoribus solidè probat doctus Ioannes Spada Fiscus Cameræ Apostolicæ, *vbi suprà, inter Consilia criminalia Farinacij tomo 3.cons.198. per totum,*& Ioannes Cochier *in vindicijs libertatis Ecclesiasticæ par.1. cap.20.per totum,* & alij penes ipsos. Nam non potest assignari solida differentia, cur Princeps laicus non possit,aut non abdicare velit à se iurisdictionem supremam, quando libere donar Ecclesiæ Romanæ: vt optimè præter Cochier & Spadam probat Mandellus *de Abba.libro primo, consil.62.num.15.& 16.& consil.64.n.83.* Nam ex parte donantis vtraque donatio fit à Principe laico, in cuius præiudicium facienda est interpretatio ex *leg.finali,de constit.Princip.* Cephalo *cons.369. numero 73.* & alijs infrà. Deinde quæ donantur Ecclesiæ inferiori, censentur donata esse Ecclesiæ Romanæ, vt probat Cochier *vbi suprà cap.16.num.sexto,* Spada *numero vndecimo,* & Mandellus *cons. 62.n. decimoquinto,* quia omnes Ecclesiæ sunt vna Ecclesia, & membra vniuersalis Ecclesiæ, *ex leg.penultima, §. vna verò,de summ.Trin.* Felmo *cap.quæ in Ecclesiarum, numero 74.de Constit.* Lapo *Allegat.92.* Tulcho *tom. 4.concl.40. numero octauo,* & ideo bona singularum Ecclesiarum censentur bona Ecclesiæ Romanæ, vt docet Spada *lo. citato,* Cùm ergo in bonis, quæ donantur liberè Ecclesiæ inferiori, militet eadem ratio, quæ militat in bonis donatis Ecclesiæ Romanæ, sequitur quòd in eis militare debeat eadem dispositio, vt nulla superioritas in eis reseruata sit. Cæteras rationes videbis penes Spadam, Cochier, & Mandellum *locis citatis,* & ideo hanc sententiam in terminis casus nostri docet Guilielmus de Pernn *dicto consil.quinto,* vbi loquens de hac donatione facta à Guilelmo I I. Ecclesiæ Montis Regalis, asserit de illa philosophandum esse, quemadmodum de donatione Constantini Imperat. facta Ecclesiæ Romanæ.

4. Sed aduersus supradicta dices primò, quòd in concessione iurisdictionis semper suprema superioris auctoritas censetur excepta, & reseruata, cùm inhæreat eius ossibus, vt tradit Tapia *ad rubr. ff. de Constit.Princ.cap.2.numero decimo-quinto,* Bobadilla *in Polit.libro secundo, capite decimo-sexto, num.83.* Salgado *tomo primo, parte prima, cap. secundo, num. 37.* Sotomaior *de Tertijs, tomo septimo, capite quadragesimo, num.decimo-sexto,* & alij. Vnde Peregrinus *tom. primo,cons.primo, num nono,* & Cacheranus *cons.tertio, num.sexto,* & alij penes ipsos negatiuam sententiam contra ea, quæ *suprà* docuimus, mordicus tenuerant asserentes in donatione facta Ecclesiæ inferiori, Principes laicos non abdicare à se supremam iurisdictionem, & altum dominium; sicut in donatione facta Ecclesiæ Romanæ; Et etiam quoad hanc ausus est negare Thomas Michaël *in Conclusionibus Teorico-Practicis de iurisdiction. Thes. 25. littera B.*

5. Sed respondeo distinguendo; nam vel donatio iurisdictionis conceditur personis laicis, & tunc dico veram esse doctrinam supradictam; quod Princeps semper censetur sibi reseruare supremam iurisdictionem: Vel concessio, seu donatio iurisdictionis efficitur Ecclesiæ etiam inferiori, & tunc Princeps censetur à se abdicare etiam altum dominium per ea quæ superiùs dicta sunt. Quibus nunc addo disparitatem rationis, quia in primo casu laici remanerent Acephali per tradita ab Abbate *in cap.non liceat,num. 16.de Præscription.*& *ibi* Felinus *num. decimo, & vndecimo,* quod non militat in donatione facta Ecclesiæ, non enim possunt remanere Acephalæ, cùm subsint suis superioribus Ecclesiasticis, & Sedi Apostolicæ, vt tradit Felinus *vbi suprà,* cui adde Cochier *cap.vigesimo, num.quarto,* & Spadam.*vbi suprà,num. decimo octauo,* & Mandellum *consil.62.num.decimo,& duodecimo, & num.35.& 36.* Et licèt contrariam sententiam, vt dixit,teneat Peregrinus, Cacheranus, & alij,

alij, aſſerentes ſupremam iuriſdictionem ſemper reſeruari in donatione facta Eccleſiæ inferiori; non ſunt tamen audiendi; quia pro dicta ſententia 13. Doctores tantùm adducuntur, ſed pro ſententia quam ego doceo Doctores 42. citat Ioannes Baptiſta Spada *in dicto conſil.* 98. quibus adde Ioannem Cochier *vbi ſuprà in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ, parte prima, capite vigeſimo*, vnde hanc ſententiam tanquam magis communem, & magis veram, & Eccleſiæ fauentem omnino amplectendam eſſe exiſtimo, ſatis enim firmat Martha *de iur. parte quarta, cen. 2. caſ.* 164. Barboſa *de iuriſdictione Eccleſiaſtica libro tertio, cap. decimo-tertio, numero trigeſimo-quinto*, Valenzuela *in Monitorio Pauli V. parte prima, numero quadrageſimo-tertio;* Belletus *in Diſquiſitione Clericorum, parte prima, titulo de Exemptione Clericorum à ſtatutis, §. quarto, numero tertio*, & alij, quos ego citaui *in parte prima, tractatu ſecundo, Reſolutione* 65. in diuerſis opinionibus illam ſequendam eſſe, quæ fauet Eccleſiæ, & eius iuriſdictioni, etiamſi contraria eſſet communis, vt docet Souſa *in Bulla Cœnæ, capite decimoquarto, diſputatione* 176. *numero quinto*, quantò magis procedere dicendum eſt in caſu noſtro ſupradictam doctrinam, cùm communis opinio ſtet pro Eccleſia.

Quæ hic eſt infra Reſ. 201. & ſup. in Reſ. 162. §. Ad priuilegium-cuſ-ſum in fin. & infra in Reſ. 195. in fine, & in Reſ. 207. §. Igitur. & in Reſ. 214. §. 1. poſt medium, & ſupra in tr. 1. in Reſ. 42. §. 2. prope fin. à verſ. Et hanc. & in Reſ. 118. §. vlt. & in Reſ. 128. § Sed ne. in fine, & infra in tr. 3. Reſ. 11. §. 1. ad medium, verſ. quod dotum eſt. & inferius in tr. 8. Reſ. 4. §. Sed ſilere. & in tom. 6. tr. 7. Reſ. 119. §. Igitur. ad medium.

6. Dices ſecundò. Quòd in priuilegio, de quo loquimur, non præbetur Abbati territorium cum mero & mixto imperio; ſed tantum efficitur Iuſtitiarius: ergo debet ſubeſſe magno Iuſtitiario, & à fortiori ipſi Regi; quod eſt argumentum adductum à Capicio *deciſ.* 47. *numero decimoquarto*. Sed reſpondeo, in verbis dicti priuilegij concedi territorium cum mero & mixto Imperio; non ſolùm quia Abbas creatur Iuſticiarius, ſed etiam quia in dicto priuilegio per liberam donationem, vt probatum eſt, conceduntur Eccleſiæ illæ, terræ, caſtra, & villæ: ergo territorium & iuriſdictio cum mero & mixto imperio conceduntur, vt cum Dyno firmat Perno *conſil. quinto*, quibus adde Bartolum *in leg. prima, §. cum vrbem de Offic. Præfect. Vrb. numero quinto & nono, & in leg. prima, numero decimo ſexto, de iuriſdictione omn. iudic. & in leg. ſi quando num. nono, Cod. de bon. vacan. libro decimo*, Oldradum *conſil.* 252. Lucam de Peña *in dicta leg. ſi quando num.* 14. *Cod. de bon. vacan. & in l. prima, num. decimo octauo, de priuil. Schol. lib. duodecimo*, Ancharanum *in cap. præterea de offic. deleg.* Felinum *in c. Rodulphus de Reſcript. & in cap. quod ſedes*, vbi Alciatus *num.* 85. *de offic. ordin.* Suarez *allegat.* 7. *num. octauo*, & alios quos adducit & ſequitur Ioann. Vincentius de Anna *allegat.* 52. *num primo, & ſequent.* Secundò additur cum omnibus tenimentis & pertinentiis; in quibus verbis, licet aliqui aſſerant quod etiam concedantur Regaliæ, vt docet Menochius *conſil.* 504. *n. quadrageſimo nono*, & Bruchman *ad Rubric. Quæ ſint Regalia, capite quinto, num.* 42. & 54. & alij. Tamen quicquid ſit de hoc certum eſt appellatione Pertinentiarum venire iuriſdictionem & imperium tam merum quàm mixtum, vt rectè probat. Henricus Bocerus *tractat. de iuriſdict. cap. octauo, num. vigeſimo-quarto*, VVeſember *part.* 2. *conſil.* 78. *num. ſeptimo*, Pariſius *conſil. nono, num. decimoſexto, & vigeſimo, vol. primo*. Tertiò adduntur etiam hæc verba. *Et quidquid eſt in Demanio, & Demanium quidem liberè.* Quæ quidem verba, vt obſeruat Gulielmus de Perno *dicto conſilio quinto*, important ea, quæ ſunt iuris Regij; & quæ ſunt appropriata ipſi Principi. Demania enim ſunt illa, quæ reſeruata ſunt & retenta per Principes in poteſtate, & ſub dominio non donata, ſeu conceſſa aliis. Vide dictum de Perno, qui fusè & doctè ad corroborandam noſtram ſententiam explicat ſupradicta verba Priuilegij Gulielmi ſecundi. Notandum eſt etiam hîc cum Spada *vbi ſuprà num. trigeſimotertio*, in difficultate, de qua loquimur, Doctores non conſiderare, an fuerit conceſſa Regalia; ſed ſolùm conſiderare, an fuerit facta libera donatio Caſtri, Terræ, &c. & tunc concludunt, quòd ſi donatio eſt facta etiam Eccleſiæ inferiori; quòd tunc Princeps Laicus cenſetur à ſe ſupremam iuriſdictionem abdicaſſe: ſed totum hoc accidit in caſu noſtro. Ergo, &c.

7. Adde, quòd ſi Rex Gulielmus Magno Iuſtitiario, vt volt Capicius *vbi infrà*, vel ſibi aliquam ſuperioritatem voluiſſet reſeruare; illam aut expreſsè reſeruaſſet; aut in feudum talem iuriſdictionem conceſſiſſet: quod cùm, vt docet Spada, *vbi ſupra, num. decimoquarto, & trigeſimoprimo*, non fecerit, dicendum eſt illam ſibi noluiſſe reſeruare, neque reſeruaſſe, ex *l. quicquid adſtringenda ff. de verb. oblig.* Vnde in dubio in ipſius præiudicium interpretatio facienda eſt, nam donationem factam Eccleſiæ à Principe Laico in eius præiudicium interpretandam eſſe tradit Kochier *cap.* 32. *num.* 3. cum Gratiano *in Diſceptation. tom. primo, capit.* 154. *num.* 35. Rolando *conſil. octauo, num. decimo octauo lib. primo*, Cephalo *conſil.* 369. *num.* 73. & aliis. Hinc VVameſius *conſil.* 154. *num. ſeptimo, de appellat.* Eraſmus Kochier *de iurid. tom. primo parte prima, quæſtione* 85. dixerunt quòd in dubio præſumendum eſt bona Eccleſiæ conceſſa eſſe purè, ſimpliciter & pleno iure, nulla etiam concedenti cognitione reſeruata: & ideò Felinus *in cap. ſolita de maior. & obed.* cum Ioann. Kochier *vbi ſuprà cap. trigeſimoprimo, num. vigeſimoſecundo*, tradunt in dubio cenſeri iuriſdictionem conceſſam Eccleſiæ totaliter. Sed nos ſumus in claris, vt patet ex verbis priuilegij *ſupra* conſideratis: vel ſaltem dato & non conceſſo, ſumus in dubio, vt patet ex ipſomet Capicio *loco citato*. Ergo, &c.

8. Verùm omnia ſupradicta non ſolùm probantur ex iure, vel, ratione priuilegij dicti Gulielmi I I. vt viſum eſt; ſed etiam ex legitima præſcriptione: iura enim Principi ſunt præſcriptibilia, vt docet Alberic. *in leg. imperium col. duodecima, Digeſt. de iurid. omn. iudic.* & Ioan. Kochier *cap. trigeſimo primo, num. quinto.* Vnde Sixtinus Regnerus *de Regal. lib. primo, capite quarto, num.* 136. *& ſequent.* ex multis firmat Regalia acquiri ex præſcriptione & conſuetudine; & præſcriptionem procedere contra Imperium docet ex Baldo Mandellus de Alba *conſ.* 64. *numero* 91. etiam de his, quæ ſunt reſeruata in ſignum ſuperioritatis, vel præeminentiæ: vbi adducit plures alios DD. qui loquuntur de præſcriptione non ſolùm cum titulo ſed etiam ſine titulo. Nec valet dicere, quòd ius ſupremi domini nullo tempore præſcribi poteſt ex *leg. competit*, vbi gloſſ. & Doct. & *Codice de præſcript.* & Iaſon. *conſ.* 113. *vol. primo*, cum Zazio *libro ſecundo, conſ. decimoſexto, num. duodecimo*, Roſſantaul. *de feud. capite quarto, concluſione decimaſexta, num. primo, in gloſſ. lit. A.* Baldo *in leg. imperium. ff. de iuriſd. omn. iudic.* & aliis. Nam reſpondeo contrariam ſententiam veriorem eſſe, quam docet Felinus poſt Abbatem *in cap. cum non liceat, num. decimo, de præſcript.* & fatentur ipſimet Aduerſarij, vt Catheranus *conſil. tertio, num. decimoſexto*, quibus etiam adde Doctores, quos citat, & ſequitur Sixtinus Regnerus *de Regal. libro primo, cap. quarto, n.* 143. Confirmantur ſupradicta etiã ex Doctoribus, quos citat & ſequitur Patamos *in reſponſione prima pro iuriſdictione Sancti officij in præfatione, num. octauo, & in reſponſione ſecunda, num.* 83. ſic aſſerens: [Quando non huuiera eſta immemorial nos baſtara la coſtumbre preſcripta por eſpacio di 30. ò 40. años y aun de diez; quia conſuetudo tribuit iuriſdictionem, merum & mixtum imperium.] Sic ille ex multis Doctoribus.

9. Nec

9. Nec valet etiam dicere, possessionem in corporalibus, cuiusmodi etiam sunt Regalia, non dari sine scientia Aduersarij, & per consequens præscriptionea, & consuetudines ex *leg.finali, ff. de seruit. leg.1.§.fi.ff.de seruitut. rustic.prædior.leg.si a te emero,ff. de seruitut. vind.* vt docet Menochius *de arbit. lib.2. cent.2.caf.*161.*num. quarte*, & in indiuiduo casua nostri ducet Cochier, *de vindic.libertatis Ecclesiastica, parte prima, cap.*26. *num.*31. Cui ego addo Alexandrum *consil.*16. *num.* 19. Oldradum *conf.* 254.*num.*4. Salicetum *in leg. vectigalia, num.* 5. *& 6. Cod.de non. vestigal.instit.non posse.* Abbatem *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, num. 67.de cauf. possess.& proprietat.* Soccinum *in capite cùm contingat, num.decimo-tertio,de foro competenti.* Non valet, inquam, hoc dicere:nam verius est præscriptiones & consuetudines validas esse sine scientia & patientia Aduersarij,cùm habeant vim specialis concessionis ac legis,ac titulum certum pariant,ex *leg.hoc iure,§.ductus aqua, ff.de aqu. quotid. & æstiu.*& ex *cap.1.de præscript.in 6.*& ex Doctoribus, quos citat & sequitur Sextinius Regnerus *de Regal. lib.*1. *cap.*4. *num.* 150. Sed in nostro casu non adest difficultas: nam non solùm adest scientia Principis, sed etiam approbatio. Etenim Philippus I I. per Epistolam datam Bruxellæ die decima-octaua Martij 1558. executioni mandatam Messanæ, anno 1559. die vigesima Aprilis, non solùm confirmat priuilegia Ecclesiæ Montis Regalis concessa, sed etiam consuetudines & vsus.

10. Igitur ex supradictis remanet satis probatum, iurisdictionem temporalem, quam exercent Domini Archiepiscopi Montis Regalis, non fuisse eis concessam in modum feudi, sed purè & simpliciter donatam, & in eis totaliter sine vlla reseruatione translatam, tanquam donationem factam Ecclesiæ. Vnde patet responsio ad ea, quæ nouissimè adducit Marius Cutellius *in C.l.Sicul.Iacobi Regis,cap.37.not. 50.num.3.*negans Archiepiscopos Montis Regalis, & Episcopos Pactenses pro iurisdictione temporali exercenda, posse constituere Gubernatores Laicos: non enim vt vult Cutellius,opus est, vt talis Gubernator sit subditus Regi: nam eo ipso quòd Rex Gulielmus dictam iurisdictionem modo quo suprà explicatum est, Ecclesiæ & Abbati transtulerit, & à se omnem superioritatem abdicauerit, sequitur posse Dominos Archiepiscopos illam vel per seipsos tantùm, vel per Gubernatorem Laicum, seu Ecclesiasticum exercere: vt de facto per curricula tot annorum fecerunt. Et ideo dicendum est illos non solùm vigore priuilegij, sed etiam hoc facere vigore immemorialis præscriptionis,& consuetudinis, vt certum est: quòd quidquid potest priuilegio concedi, potest etiam præscriptione adquiri, vt docet Iason *in leg. Imperium. ff.de iurisdictione omnium Iudicum*, Mandellus *conf.64.num.8.* & satis probatum est *vbi suprà in respons. ad tertium argumentum*, euidentisque iuris est, quòd consuetudo & priuilegium purificantur ex *cap.consequutus 9.quæst.3.cap.quia, distinct.64.*& docet Innocentius *in capite nouit. de iudic.& ibi* Gloss.*verb. consuetudinem*, cum Cochier *cap.26.num.27.* & aliis communiter.Vnde asseritur ab omnibus consuetudinem tribuere iurisdictionem non habenti, vt patet ex *l.Viros,Cod.de diuers.offic. lib.12.*& ex *cap. irrefragabili, §.excessus de offic.Ordin.cap.dilecti,de Arbitris, cap.Romana, de Appellation.in 6.capite cum quidam,de except.* & docent innumeri penes Portocarrero *in competen.iurisd.Sancti Officij,n.27.*Narbonam *in recop. lib.4.tit.1.leg.20.gloss.22.n.27.* Wames.*cent.1.conf.16. n.4.* Bobadill. *in Polit.to.1. lib.2.c.17. n.70.*& Martha *de iurisdict.part.4.centur.2.cas.101.num.3.* Igitur cùm clarè constet Dominos Archiepiscopos Montis Regalis ex curriculo tantorum annorum pro administranda iurisdictione temporali creasse Gubernatores Ecclesiasticos, dicendum est eia hoc competere non solùm vigore priuilegij, sed etiam ex legitima præscriptione,& consuetudine scita & approbata ab ipso Rege, *vt suprà* dictum est. Et licèt contraria opinio esset tenenda, nempe in concessione facta Ecclesiæ inferiori non censeri abdicatam supremam iurisdictionem, hoc ad summum, vt notat Aponte *decis.2. num.10.* & Mastrillus *de Magistr. tom.1. lib. 3. cap.8. num.30.& 34.*Suarez de Paz *in practica tom.2.part.5. cap.vnico,num.4.* Scaccia *de appell.lib.3.cap.2.quæst.8. num.96.*& alij; procederet quoad appellationem, non autem vt in Archiepiscopatu sit apponendus Gubernator Laicus, vt vult Cutellius. Et ideò Emin.Cosmus Cardinal. de Torres heu quondam amantissimus Dominus meus, cùm epistolam hortatoriam à M. R. C.olim accepisset, per aliam epistolam omnia a me superiùs dicta confirmauit: pluráque alia notatione digna addidit. Vnde visum est mihi in gratiam futurorum illam hîc per extensum apponere.

[Illustr. & Eccellent. Signor. Hò riceuuto vna lettera di V.E. e sua Regia Gran Corte sotto la data del primo del corrente, con la quale m'essorta, che per non pregiudicare alla giurisdittione reale mi voglia contentare id non far amministrare la giurisditione temporale di questa mia Chiesa da persona Ecclesiastica, ma Laica, conueneudo cosi al seruitio di S.M.In risposta della quale dico à V.E.che mi dispiace di non poter in cio conformarmi col senso suo come farò sempre in tutte quelle cose, che dipenderanno dalla mia volunta, e non saranno pregiudiciali alla giurisdittione di questa mia Chiesa, & à suoi priuileggi, come è la presente. Et accio che V.E. sia à pieno informata,sappia che Guilielmo I I.nominato il buono Rè di Sicilia, doppo di hauere fundata la Chiesa di Monreale, e dotata la di molti beni temporali, Città, Castelli, Terre, villaggi,gli diede multi priuileggi,essentioni,immunita,e tutte quella liberta, che dalla liberalita reale puo pascere,donandoli tutto quello, ch'è in Demanio,e seruitio del Rè, & il Demanio libero;& hauendoli transferito il mero e misto Imperio di d.Citta,Castelli,Terre & villaggi,non in feudo, ma in libero e diretto dominio, expressamēte volse,e dichiarò che l'Abbate di d.chiesa,non ostante che fosse persona Eclesiastica, e Regolare,e non subdito alla giurisdittione reale,amministrasse il detto mero misto Imperio, e che non fosse in modo alcuno vessato, e molestato da officiali Regij nell'amministratione di d. mero e misto imperio, come si legge nel priuileggio della donatione, che ne fece alla Beatissima Vergine: e commandò che da nessuno fossero sminuite, ò in deteriore condicione mutare le gratie, priuileggi, essentioni, immunita & libertà da lui concesse in fauore di d.Chiesa per le sequenti parole. *Nec aliquando alicui liceat de his, quæ auctoritate nostra sibi fuerint indulta, aliquid infringere, aut euacuare, vel in deteriorem ipsius Monastery conditionem sub aliqua specie commutare;sed suis semper submixa viribus, & libertate perseuerent,sicut apparuerint nostra liberalitate concessa.* E tutti li sudetti priuileggi sono stati Confermati dalli Re successori sino à Filippo II. de gloriosa memoria, il quale per vna sua lettera data in Bruxelles à 18. di Marzo del 1558.confirmò non solo li priuileggi concessi à detta Chiesa, ma ancora le consuetudini, & visi, de quali era in possesso detta Chiesa,e la su detta lettera fu causa cognita con la R. G. C. dal vicere Duca di Medina Cœli *l'anno* 1659. essecutoria in Messina à 20. d'Aprile 2.Indicti, & ad instanza e petitione delli medesimi Re, che li concessero, furono confirmati da Alessandro I I I, Lucio

Lucio III. Clemente III. e Paolo III. Sommi Pontefici e non Censure Ecclesiastiche commandata l'osseruanzadi essi, e le lettere Apostoliche di Sommi Pontefici sono state essecutoriate in quanto Regno dalli Ministri di S. M. in conformita de quali priuileggi l'Abbati & Arciu. scoui tanto per se stessi, quanto per mezzo de suoi Gouiern. Ecclesiastici, come secolari hanno sempre amministrato la Giurisdittione di questa mia Chiesa, e sono sempre stati in questa quiete, e specifica possessione come V. E. vedrà dalla qui acclusa fede, che le mando, senza che mai ci sia stato fatto intorno à cio difficulta alcuna, e l'istesso ò osseruato io insino al presente giorno: Onde mi giona sperare dalla rettitudine di V. E. che non permettra di tentare nouita tale in preiudicio delli priuileggi, immunita, & liberta di questa mia Chiesa, tanto più che in essa non vi puto essere cosa contraria alla Giurisdittione Reale, essendo la medesima Chiesa del Patronato die S. M. & essercitandouisi ogni giurisdittione per la sua real presentatione à V.E. che essendosi discussa molte volte l'istessa materia in altre patti, & in quanto Regno ancora sempre è stata risoluta à fauore de gli Ecclesiastici, come V.E. vedrà dall'acclusa copia di littera scritta al Vescouo di Patti; e come segui alcuni anni sono tra il Vescouo di Nouara, & il Gouiernere di Milano per le Terre dell'Isola d'Orta, che possiede quella Chiesa, & vltimamente nel Pontificato di Clemente VIII. trà il Vescouo di Ceneda, e la Republica di Venezia, che fece il medesimo tentatiuo. E cosi sepro che riconoscinte e considerate tutte le sopradite ragioni restarà V.E. seruita ordinare che si tenochi la detta lettera; di che per l'obligo che tengo d'assistere alia conseruatione delli priuileggi e libertà di questa Chiesa, ne supplico instantemente à V. E. e frà tanto per fine li baccio le mani. Monreale li 15. d'Agosto. 1637. Di V. E. Partialissiuo seruitore. Il Cardinale de Torres.]

§ 1. Epistola verò scripta ad Episcopum Pactensem; de qua testatur Eminentissimus Antistes, emanauit ab Eminentissimo Cardinali ab Auria; quum hoc Regnum feliciter vice Regis regeret. Et sic habet [Philippus &c. Consiliari deuote, Per vestre lettere delli 12. del passato mi è auuisato quello che per due nostre lettere v'hauemo essortato circa il deputare nell'officio di Gouernatore della Terra di Librizzi persona secolare, e che à questa S. Chiesa fu anticante concessa la sudetta & alter Terre del Conte Ruggero, e che hauendo tutti li vostri Predecessori amministrato per spatio di 500. anni indifferetemente in essa giustitia temporale tanto per se stessi, quanto per mezzo di loro Gouernatori, così Ecclesiastici, come secolari, hauete continuato à fare l'istesso voi ancora, come meglio per dettelettere si contiene, delli quali fattoni relatione per la R.G.C. prouidimo in dorso di quelle à 16. del presente, Respondeatur proni conuenit. In risposta delle quali vi diciamo, che possiate liberamente seguiere l'amministratione della giustitia di detta Terra tanto per voi steno, quanto per mezo di vostri Gouernatori così Ecclesiastici come secolari dell'istesso modo, che li vostri Predecessori hanno fatto, & voi hauete continuato à fare, che quando occorrerà cosa di difficoltà, vi esfortaremo. Datnm Panormi die 21. Iulij 1616. Il Cardin. Doria V.F.P. Vt. Zoppetta, V. Castilio, V. Mastrilli V. Sicomns F. P.] Vnde licèt Cntellius verè asserat fuisse scriptam Epistolam Hortatoriam Episcopo Pactensi anno 1616. ne in Terra Librizzij Gubernatorem Ecclesiasticum constitueret, debebat tamen addere, quòd M.R.C. postquam rationes in fauorem dicti Episcopi matnrè considerauit, postea ei rescripsit, vt patet ex suprà scripta Epistola, quòd liberè, sicut alij Episcopi Prædecessores fecerant, possit constituere in dicta Terra non solùm Laicum, sed etiam Ecclesiasticum Gubernatorem. Et ita ego sentio, Saluo semper, &c.

RESOL. CXCI.

An quando Clericus instituit haredem alium Clericum, vel laicus condidit testamentum ad pias causas, possit iudex Ecclesiasticus dicta testamenta publica. Ex patt. 1. tract. 2. Res. 100. aliàs 99.

§. 1. NEgatinè respondet Barbosa *in leg. Hares absens, ff. de iudiciis, num.* 189. & Peteira *in tract. de manu regia, p.* 1. *c.* 16. *n.* 18. vbi pro affirmatiua sententia, citat Molinam Theologum. — Sup. hoc in tom. 6. tr. 8. Res. 39. §. 2. prope finē, à vers. vbicumque igitur. vsque in finem dictæ Res.

2. Sed ego sententiam affirmatiuam, contra Pereiram cum Molina amplectendam esse puto, & illam cum Iurisconsultis neotericis docet Guttierrez *pract. qq. lib.* 2. *q.* 49. *num.* 5. 6. & 7. & Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p....* 5. *n.* 26. vbi sic asserit: [La insinuacion, y publicacion del testamento, ô donacion, en que el Clerigo instituye por heredeto, ô dona à otro Clerigo, aunque no sea para causas, ô instituye, ò done à ellas, y el inuentatio, que se hiziere, se ha de hazer ante el Iuez Eclesiastico, come, algando otros, lo trae Tello Hernandez, de que se sigue lo mismo se ha de dezir en esta successiion ab intestato.] Ita ille. Dicendum est igitur, in dictis casibus publicationem testamenti spectate etiam ad Iudicem Ecclesiasticum. — Sup. hoc inuentario lege doctrinā Res. seq. & alterius eius annot.

RESOL. CXCII.

An mortuo Episcopo inuentarium pro spolio possit fieri à iudice laico. Ex part. 4. tract. 1. Resol. 110.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Guttierrez *in pract. qq. lib.* 2. *quest.* 49. *num.* 3. Cabedo *decis.* 83. & Cenallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quest.* 78. *num.* 13. vbi sic ait. [De aqui se saca la practica de inuentariat los, corregidores la hazienda de los obispos, y. Arcobispos, y si esto se les impediere que se saque la ordinaria por via de fuerça del Consejo Real, adonde se manda alçar las censuras, y seremire la causa al Iuez legar, para effecto de pagar las deudas de criados y otras cosa tocantes al buen gouierno.] Sic ille. — Sup. hoc in tom. 6. tr. 9. Res. 66. & lege doctrinam prope finem Res. præteritæ. à vers. Y el inuētario, que se hiciere.

2. Sed tale Inuentarium à iudice Ecclesiastico faciendum esse existimo cum Marta *de iurisd. part.* 4. *cas.* 122. *num.* 15. & Franc. Marco *in Dolphin. decis.* 105. *part.* 1. Ratio est clara, quia tam mortui, quàm successores dictorum bonorum sunt personæ Ecclesiasticæ. nam in tali casu ex morte; v.g. alicuius Episcopi, vel ad dicta bona succedunt Episcopi eligendi, vel Ecclesia, vel Camera Apostolica, quæ quidem omnes sunt personæ prorsus exemptæ à iurisdictione laicorum. Ergo nescio quomodo in tali casu inuentarium supradictorum bonorum possit fieri à iudice laico, qui nullam habet in dictas personas, nec in eorum bona iurisdictionem. Et ita hanc sententiam post hæc scripta inueni docere nouissimè ex Doctoribus Hispanis Augustinum Barbosam *de iure Pontificio lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 88.

RESOL. CXCIII.

An iudex laicus possit cognoscere in casu haresis, si agatur de quastione facti?

Et an iudices laici non possint cognoscere de crimine Sortilegij, quando hæresim continet. Ex part. 3. tract. 1. Res. 2.

Sup. hoc in Ref. seq. & inf ex Ref. 316. lege doctrinã §. 6. paulo post initiũ, & in tom. 5. tr. 12. Ref. 3. in fine.

§. 1. AFfirmatinè respondet Gabriel Pereira *tract. de manu Regia in concordat. D. Ioannis* 1. *art. 1 n.* 175. Ceuallos *tractat. de cognit. per viam violentia, part. 2. q. 56. n. 39.* cum aliis.

2. Sed tu contrarium omninò tene, ex authoritate *cap. vt inquisitionis*, *§. prohibemus, de haret. lib. 6.* & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, & ita hanc sententiam docent Doctores veteres magni nominis, vt Felinus *in cap. cùm sit, n. 1. de foro compet en.* Alexander *in l. Titia, num. 13. ff. soluto matrimonio.* Idem etiam docet doctus Simancha *Instit. Cathol. 36. in principio*, & Decius *in cap. 2. num. 22. de iudic. in fine*, vide etiam *suprà in resol. 77.* Doctores quos citat, & sequitur Sanctarellus *in tract. de haresi, cap. 60. dub. 4. num.* 22. & nouissimè hanc sententiam docet Tuschus *tom. 4. vers. Iudex Ecclesiasticus, conclus. 446. n. 4.* & Barbosa *in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 18. num. 9.* qui citat alium Barbosam, vnde non est audiendus Pereira, & Ceuallos *vbi suprà*. Nota etiam hic obiter à fortiori contra Gregorium de Valentia *tom. 4. disput. 6. q. 13. punct. 4.* iudices laicos non posse cognoscere de crimine sortilegij, quando hæresim continet, & ita tenet Farinacius *de haresi, quæst.* 18. §. 4. *num.* 101. & ego *in tractat. de officio & potest. Inquisitorum.*

Quæ hîc est inf. Ref. 309. quamuis ibi nõ est appositus talis Sãctarellus.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 10. Ref. 103. & ibi in tr. 12. Ref. 10. §. 1.

RESOL. CXCIV.

An iudex laicus possit cognoscere de crimine hæresis? quando agitur de quæstione facti. Ex part. 4. tract. 1. Res. 58.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet nouissimè Seraph. Freitas *in 3. edit. de Confessar. solic. quæst. 5. num. 86.* quia quæstio facti criminis hæreseos non est magis spiritualis, quàm quæstio facti aliorum spiritualium, de quibus sæcularis cognoscit, prout est beneficialis causa & matrimonialis, & similes; de quibus multa exempla inuenies apud Pereiram *de manu Regia part. 2. cap. 50. num. 16. cap. 29. n. 4. cap. 63. num. 18. & 19. cap. 74. num. 4. cap. 43. num. 4. cap. 44. num. 14. & cap. 52. num. 41.* & confirmatur, quia cognitio de quæstione facti non est propriè cognitio de crimine.

2. Sed hanc opinionem ego reprobaui cum multis DD. *in part. 3. tract. 1. resol. 2.* & nunc iterum reprobo cum Barbosa *in l. Titia 55. ff. soluto matrim. num. 85. tom. 2.* & Monta de Iusal. *sect. 3. cap. 1. n. 34.* dico enim quòd licèt iudices sæculares de crimine hæresis olim poterant cognoscere, vt patet ex *§. si verò, in Authent de sanctiss. Episc. & ex l. 1. §. final. C. de summa Trinit. & l. quicumque. §. vlt. C. de haret.* Verùm hoc illis prohibetur iure Canonico sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda: vt patet *in cap. ex inquisitionis officio. §. prohibemus, de haret. in 6.* vbi sic habetur, Prohibemus quoque districtiùs Potestatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorúmque Officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine, cùm merè sit Ecclesiasticum, quoquo modo cognoscant & iudicent. In quibus verbis notandum est illud verbum *quoquo modo*, quod omnem speciem cognitionis excludit, est enim dictio generalis omnia comprehendens, vt patet *in l. 1. ver. quoquo modo, ff. de testam. milit.* iuncta glossa *ff. de fideicommiss.* & aduertit Ruinus *consil. 98. n. 11. vol. 2.* Rolandus *consil. 80. num. 37. vol. 3.* Cephalus *consil. 58. n. 17. vol. 1.* & alij, & ideo nouissimè Pereira *de manu Regia part. 2. c. 63. num. 24.* licèt pro affirmatiua sententia aliquas rationes adduceret, tandem asserit quòd si contingat iudices sæculares se in his casibus velle immiscere, possint à iudicibus Ecclesiasticis inhiberi, ne procedant, & ita dicendum est cum Barbosa *vbi suprà*, quòd de causa hæresis sæcularis cognoscere non potest, etiamsi quæstio ad solum factum pertineat.

Quæ hîc est Ref. antecedens, & in aliis eius primæ not.

RESOL. CXCV.

An iudex laicus possit punire Apostatas?

Et explanatur, quod in conflictu opinionum illa magis est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ. Ex part. 4. tract. 1. Res. 12.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 74. num. 3.* quando quæstio versatur circa factum simplex, an quis fuerit Apostata, & fidem omninò dimiserit, quia quæstio facti huius criminis non est magis spiritualis, quàm quælibet quæstio facti matrimonij, vel similium, de quibus iudex laicus cognoscit: ergo, &c.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Ref. 3. in fine.

2. Sed hæc opinio prorsus non est tenenda, nam Apostasia non est peccatum specie distinctum ab hæresi, vt docet Bannez *in 2. 2. quæst. 12. art. 1.* Valentia *tom. 3. disp. 1. quæst. 11. punct. 1.* Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 21. quæs. 3.* Caietanus *in 2. 2. quæst. 10. art. 1.* Castrus *lib. 1. de iusta hæretic. punit. c. 7.* Pegna *in direct. inquis. part. 2. comment. 74.* Becanus *in 2. 2. disp. 17. dub. 1.* & alij communiter. Sed iudex laicus non potest se ingerere ad cognoscendum de hæresi, etiamsi agatur de quæstione facti, vt ego probaui *in 3. part. tract. 1. resol. 2.* & dicam inferiùs. Ergo neque de quæstione facti Apostasiæ. Vnde apparet quàm latè in his materiis iurisdictionalibus procedant hodie quidam recentiores. nam non solùm conantur ingredi in aulis Episcoporum, sed etiam in secreto tribunali Inquisitorum.

Quæ nunc est prima Resol. post præteritam.

3. Notandum est hic obiter, ipsum Pereiram *num. 5. in fine*, asserere suam sententiam repugnare communi opinioni, sed illam sequi posse, quia Reges non tenentur sequi communes opiniones, sed probabilem. Verùm ego puto hanc sententiam non esse probabilem, cùm sit contra *cap. vt inquisitionis, §. prohibemus, de haret. in 6.* vbi absolutè in causa hæresis prohibetur laicis se ingerere, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; & ita docent Doctores quos citaui *in dicta resol.* Sed quoad electionem opinionum in casibus similibus, Reges obseruent consilium alterius senatoris, & non Pereiræ; is est doctus & pius Valenzuela *in defens. monitory Pauli V. part. 1. num. 45.* vbi docet, quòd in conflictu opinionum illa magis est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ.

Sup. hoc inf. in Ref. 201. & in multis aliis eius annot.

RESOL. CXCVI.

An Reges possint statuere, vt Familiares S. Inquisitionis non gaudeant priuilegio fori in aliquo delicto sine consensu DD. Inquisitorum?

Et ex doctrina huius quæstionis infertur differentia inter priuilegium concessum à Principibus laicis Ecclesiæ, & priuilegium concessum ab Ecclesia Principibus laicis; nam hoc reuocari potest tanquam priuilegium concessum subditis, illud autem minimè, quod est valde notandum.

Et ideo priuilegium cognoscendi causas Clericorum concessum

cessum

ceſſum Principibus reuocari poteſt, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit?

Et contra non poteſt Princeps condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum priuilegium continebat. Ex part.4. tract.1. Reſ.82.

§.1. RESpondeo negatiuè, quia iuriſdictio quam habent Inquiſitores in ſuos familiares, eſt Eccleſiaſtica, vel dato, & non conceſſo quòd ſit Regia, iam per vnionem & incorporationem cum Eccleſiaſtica iuriſdictione ipſa etiam Eccleſiaſtica effecta eſt. Deinde addunt aliqui quòd dicta exemptio etiamſi procederet à Rege, quia fuit data propter benemerita, & publicum bonum, nempe pro ſeruitiis, in quibus occupantur familiares pro officio ſanctæ Inquiſitionis, effecta eſt irreuocabilis: & ideo hanc ſententiam docet Io. Dionyſius Portocarrerus *in allegat. pro iuriſdictione S. Inquiſit. num.*44. & quia codex rarus eſt, & non facilè inuenitur, ponam eius verba. Sic itaque aſſerit. [En las concordias que ſe han tomado con la Inquiſiçion ſobre eſtas cauſas, ha ſido tan neceſſario el conſentimiento de los Señores Inquiſidores Generales, y de ſu Conſejo, que ſin el, no pudieron tener fuerça porque ſi las dichas eſençiones y Iuriſdiçiones proceden de la autoridad Apoſtolica, nadie puede diſponer ſobre ella] quacumque præditus poteſtate, cui obſequendi manet neceſſitas, non authoritas imperandi, ad notata *in cap. decernimus, de iudiciis, cap. Eccleſia ſancta Maria, de conſtit.* Seſſe *tom.2. deciſ. in epiſt. Reg.num.*52. [Mayormente que aunque las eſenciones fueran original, y principalmente concedidas por los Reyes hauiendolo ſido à perſonas benemeritas y en premio de ſu ocupacion en ſeruiçio del ſanto Officio y beneficio publico ſon irreuocables.] Baldus *in l. quæ ex relationibus, notabil.3. C. de leg.* Curt. iunior *conſil.* 144. *n.*4. Decius *conſil.*186. *num.*4. Romanus *conſil.* 436. *num.*14. Gonzales *in reg.*8. *Cancellar. gloſſ.* 18. *num.*23. [Y mucho mas ſiendo en fauor de la Ygleſia. Marta 4. *part. centur.1. caſ.*52. *n.*17. y otros. Sic Portocarrero. Vide etiam Narbonam *in 3. part. recopilat. lib.4. tit.1. leg.* 10. *gloſſ.*22. *num.*21. docentem etiam hanc ſententiam, necnon & Paramum *in reſponſ.2. pro iuriſdictione S. Officij, num.*149. & 154. qui probat hanc opinionem eſſe veram, non obſtante concordia anno 1581. vbi videtur, Regem ſibi reſeruaſſe poteſtatem hanc de qua loquimur.

Sup. doctrina contenta in hoc & ſeq. §. ſup. in Reſ.4.13. & 43. in principio & in fine, & in Reſol. 49. §.2. in fine, & ſeq. & infrà in Reſ. ſeq. & latè in Reſol. 325. à principio, & inferius in n.25. Reſol.3. §. Nec obſtat. ante medium.

2. Igitur dato, & non conceſſo, quòd iuriſdictio Inquiſitorum in familiares procedat ex facultate Regia; tamen cùm ſit priuilegium conceſſum non ſubdito, ampliùs non poteſt reuocari, per ea, quæ adducit Baſilius Pontius *de matrimonio lib.8. cap.*29. §.2. *num.*12. Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 37. *num.* 2. & alij communiter *in cap. nouit, de iudiciis.* Vnde infertur hanc eſſe differentiam inter priuilegium conceſſum à Principibus laicis Eccleſiæ, & priuilegium conceſſum ab Eccleſia Principibus laicis. nam hoc reuocari poteſt tamquam priuilegium conceſſum ſubdito, illud autem minimè. Hinc rectè Bonacina *in Bulla Cœna diſp.1. quæſt.* 15. *punct.* 4. §. 1. *num.* 6. & alij, docent priuilegium cognoſcendi cauſas Clericorum Principibus conceſſum reuocari poſſe, etiamſi per conſuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam obſeruatum fuerit; quia priuilegium ſubdito conceſſum reuocari poſſe, communis eſt Doctorum opinio. Sed priuilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum eſt ſubdito, etiamſi conceſſum ſit Imperatori, vel Regi, Papa enim eſt illis ſuperior, cùm Chriſtus generaliter dixerit Petro, & conſequenter eius ſucceſſoribus, *Paſce oues meas.* ergo, &c. Vide Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. c.34. n.27.* & Cardinal. Tuſchum *tom.5. ver. libertas Eccleſiaſtica, concl.*342.

3. Deinde confirmatur noſtra ſententia ex doctrina Azorij *part.1. lib.5. cap.* 13. *quæſt.* 5. Peſantij *tract. de immunit. Eccleſiaſt. diſp.* 9. Filliucij *tom.* 1. *tract.*16. *cap.*10. *num.*269. Alterij *de cenſuris tom.*1. *diſp.*16. *lib.*5. *cap.*6. & aliorum, quos ego ipſe adduxi *in part.1. tract.2. reſolut.*60. aſſerentes contra nonnullos, non poſſe Principem condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum priuilegium continebat, quia priuilegium conceſſum, poſtquam ratum habetur ab eo, in quem collatum eſt, tranſit in ius. ergo Princeps laicus potuit à principio priuilegium Clericis non concedere, ſed ſemel conceſſum non poteſt amplius reuocare, vt habetur ex Felino *cap. Eccleſia ſancta Maria, de conſtit. num.*124. Sed hæc omnia accidunt in caſu noſtro, quia hoc priuilegium conceſſum eſt Clericis & Tribunali Eccleſiaſtico ſanctiſſimæ Inquiſitionis ergo, &c.

Quæ nunc hanc ſequetur.

4. Facit etiam quòd ſupradictum priuilegium fuit conceſſum propter benemerita & ſeruitia facta Tribunali ſancti Officij ad bonum publicum; ergo eſt priuilegium remuneratorium, quod tranſiuit in vim contractus, & factum eſt irreuocabile, per ea, quæ tradit Bayetola *in allegat. pro iuriſdictione ſancti Officij art.5. num.*91. Cochier *de libertate Eccleſiaſtica part.1. cap.*30. *num.*10. Rolandus à Vallu *vol. 3. conſil.*13. *num.*30. Grammaticus *deciſ.*65. *n.*24. Oſaſcus *deciſ.* 139. *num.* 28. Surdus *conſil.* 140. *num.* 38. Aponte *conſil.*60. *num.*22. & alij communiter; ergo, &c.

Quo ad hoc inf. ex Reſ. 325. lege doctrinam §.3. & 4.

RESOL. CXCVII.

An ſi Princeps conderet ſtatutum abrogans aliud ſtatutum, quod Clericorum priuilegium continebat, peccet contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & aliter faciens incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et aduertitur ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, quando eſt contra libertatem vnius Eccleſiæ tantum? Ex part.1. tract.2. Reſ.61. aliàs 60.

§.1. NEgatiuam ſententiam docet Souſa *in Bulla Cœn. cap.*16. *diſp.*84. *concl.*6. *n.*6. Duardus etiam *in Bulla Cœn. lib.2. can.*15. *q.*27. *num.*16. Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.*17. *dub.*21. *num.*4. & alij, dummodo, vt *in alia Reſol. ſuprà* diximus, huiuſmodi priuilegium non fuerit confirmatum per Summum Pontificem: putant enim hi Doctores, priuilegia particularia huius, vel illius Eccleſiæ, Religionis, vel perſonæ, directè non pertinere ad immunitatem Eccleſiaſticam, & poſſe reuocari. Et ratio eſt: quia lex ad libitum ſtatuentis, præſertim quando ſponte facta eſt, & adeſt iuſta cauſa, reuocari poteſt. ergo & priuilegium Eccleſiæ conceſſum: nam, qui eſt cauſa iuris, poteſt etiam eſſe cauſa reuocationis illius; quod ſine iniuria tertij fit, cùm adeſt cauſa. Et cùm per reuocationem illius, quod priùs conceſſum fuerat, aliquid reducitur ad ius, quod priùs competebat antiquitùs, conqueri, non poteſt, qui ex tali reuocatione damnum patitur, vt docet Gloſſa *in leg. ſi vnus. §. pactus ne pereat. verb. quod in ſpeci: ff. de pactis.* Ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. præcedenti §. Deinde. Sed ad firmandā doctrinam huius Reſ. lege doctrinam omniū Reſ. & §§. annot. 1. dictæ Reſol. quæ eſt appoſita in §. Igitur. dictæ Reſ.

2. His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto, quam ex Theologis docet Azorius *par.1. lib.5. c.*13. *q.*5. Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommun.*15. *fol. mihi* 935. Peſantius *tract. de immunit. Eccleſ. diſput.* 9. & ex Iuriſperitis

Mattha *de iurisd. p.4. cent.1. caf.62. num.8.* Alterius *tom.1. disp.16.lib.5.cap.6.fol.703.col.2.* qui citat Felinum *in cap. Eccles. S. Maria, num.124.de constitut.*& copiosè noster D. Carolus de Graffis *de effect.cler.eff.2.n.14. & 23.* Filliucius *tom.1.tract.16.cap.10. n.269.* qui citat Sayrum, & Sylucstrum; & alij. Et ratio est: quia priuilegium concessum, postquàm ratum habetur ab eo, in quem collatum est, transit in ius: ergo laïcus potuit à principio priuilegium Clericis non concedere; sed semel concessum non poterit ampliùs reuocare, vt habetur ex Felino *in c. S. Maria.n.124. de constit.*

3. Deinde, priuilegium concessum alicui non subdito, reuocari non potest; vt habetur *in c. nouit.de iudiciis,* & notat Abbas *in c.inter alia.n.19.de immun. Eccles.* & alij. Sed Clerici non sunt subditi sæcularibus: Ergo priuilegium illis concessum, ampliùs auferri non potest, & aliter facientes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerent: quod in verbis Bullæ determinatum videtur, ibi: *Quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet præiudicatur.* Item semper indirectè per statutum, contra particularem Ecclesiam præiudicatur cæteris generaliter. Ergo, &c. Et ita, stante hac opinione, si erat statutum antiquum laïcorum, vt singulis annis, certo die cuiusdam mensis, cuidam Collegio Clericorum, vel Monasterio Regularium, erogarentur certæ eleemosynæ: sed deindè efficerent aliud statutum, ne in posterum ea eleemosyna præbeatur, secundùm hanc posteriorem sententiam, tale statutum esset contra libertatem Ecclesiasticam. Vide etiam circa præsentem quæstionē Genuensem *in pract. Eccl. triennario 17.q.480.n.2.* qui contra aliquos probat, statutum esse contra libertatem Ecclesiæ, quando est contra libertatem vnius Ecclesiæ tantùm.

RESOL. CXCVIII.

An statuta laicorum etiam fauorabilia Clericis sint valida?

Et an statuta, & leges Principum secularium etiam licita, & honesta, & propter commune bonum facta, & quæ priuilegia Ecclesia non læderent, adhuc non ligent Clericos?

Et notatur, quod quando Clerici, & Ecclesia in aliquo statuto non nominantur, possint cogi statuentes declarare, quod non comprehenduntur Ecclesia, & personæ Ecclesiastica. Ex part.3. tract.1.Ref.13.

Sup. hoc supra in Ref. 92.§.Sed vt. cursim in principio, & infrà in Ref. 209. §. Adde.& in Ref. 210. §.2. ad medium, & in Ref. 334. §.6. & inferius in tr. 3. Ref.15. §.1. & in alio §. eaciũ annotationum.

§.1. RESpondeo negatiuè ex defectu potestatis, & iurisdictionis, & habetur *in c. Ecclesia Sancta Maria, de constit.* & *ibi* Abbas *n.10.* & Felinus *n.80.* vide etiam Beroum *vol.1. consil.31. n.22. & 24.* Riminaldum seniorem *volum.2. consil.218. n.8.* Oddum *consil.44.n.13.* Menochium *vol.3. consil.291.n.25.* & alios penes ipsos. Si tamen aliqua lex Principis esset merè priuilegiata rerum Ecclesiasticarum, siue Clericorum, tunc valeret, etiam quòd laici nullam habeant superioritatem in spiritualibus, nam non subdito priuilegium concedi potest, dummodo tamen talis lex non contineat præceptum, vel necessitatem, quia etiam quòd Ecclesia esset fauorabilis, & priuilegiata, tamen propter præceptum, & necessitatem, quam imponeret clericis, non valeret, sed secus, si resolueretur in vim consilij, seu priuilegij. Vide Surdum *vol.1. consil.2.n.19. & vol.3. conf.301. n. 13. & 24.* Hondedeum *vol.1. consil.3. n.11. & vol.2. consil. 20. n.17.* & alios, quos ipsi citant.

Sup. hoc & contento in hoc §. penult. infrà in Ref. 210. §. 2. post mediũ à vers. Necessitas, &c.

2. Notandum est etiam hîc obiter, (& in hoc multi errant,) statuta, & leges Principum sæcularium etiam licita, & honesta, & propter commune bonum facta, & quæ priuilegia Ecclesiæ non læderent, adhuc non ligare Clericos, quia in statuente non sufficit iusta causa, sed requiritur iurisdictio; nam necessitas, seu bonum commune, vel iusta causa, nunquam tribuunt iurisdictionem laicis in Clericos. Vide Menochium *vol.3.consil.291.n.25.* Surdum *vol.1. consil.2.n.33. & vol.3. consil.301. n.11. & 28.* & alios penes ipsos.

Sup. contento in hoc §. vlt. in Ref. seq. & infrà in Ref. 222. §. Dicendũ. post mediũ. vers. Vnde.

3. Nota etiam quòd quando Clerici, & Ecclesia in aliquo statuto non nominantur, possunt cogi statuentes declarare, quòd non comprehendantur Ecclesia, & personæ Ecclesiasticæ, vt docet Ioannes Bertran. de Gueuara *in propugnaculo libert. Eccles. asser.2. §.2. num.63.* Anchatanus *num. 1.* Geminianus *num.4.* Francus *num.2.in c. finali de immunit.eccles.in 6.* D. Antoninus *part.3. tit.12.cap.3.§.5.* & alij quos citant, & sequuntur Maynardus *de priuileg. Eccles. part.1. art.22.num.31.* & Surdus *volum.3. consil.301. num.45.*

RESOL. CXCIX.

Quid facere debeat Episcopus, dum iudices laici edunt aliquod statutum contra libertatem Ecclesiasticam? Ex part.3. tract.1.Ref.68.

Sup. hoc in Ref. præterita §. vlt.& infrà in Ref. 222.§.Dicẽdum. post mediũ, vers. Vnde.

§.1. SI dubium sit an illud statutum libertati Ecclesiasticæ aduersetur, & damnum Ecclesiis, vel clericis, inferat, cogere potest conditorem ad declarandum expreſsè tali statuto clericos, & Ecclesias non comprehendi. Si verò perspicuè constet illud statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam, præcipere debet conditori, & ipsis ad quos pertinet, vt illud omnino tollant, & si hoc ipsi minimè efficere volunt, debet ipse authoritate sua tollere, & declarare huiusmodi statutum, legem, actum, pragmaticam, aut aliam ordinationem esse irritam, & inualidam. Vide Felinum *in cap. Ecclesia sancta Maria, num. 145. de constit.* Altherium *lib. 5. disp. 16. cap.6. dub.54.* Sayrum *de cens. lib.3. cap.34.n.17.* & alios.

RESOL. CC.

Quando statuta laicorum sint contra Immunitatem Ecclesiasticam?

Et pro praxi explanantur quinque casus præter alios iam discussos in aliis Resolutionibus in hoc ipsomet tractatu, & nouo Ordine. Ex part. 4. tract. 1. Resol.55.

Sup. hoc primo infrà in Ref. 208. §. vlt. post mediũ, & in Ref. 209. §. Sed hic & magis late in Ref. 212. & 214. §. Confirmantur. & in Resol. 222. §. 2. ante mediũ, & in Resol. 294. §. 2.

§.1. PRimò, quando Ecclesia & personæ Ecclesiasticæ prohibentur, aut impediuntur vti rebus, aut facultatibus à iure communi sibi concessis. Ita Felinus *in cap. Ecclesia S.Maria, de constit.num.121.* & *ibi* Imola, & Butrius, Alexander *lib.1.consil.121. & lib.2.consil.208.* Tuschus *tom.5.concl.342. num.13. 19. & 137.* & probatur ex *d.cap. Ecclesia S.Maria, 4. de priuileg. cap.fin. de immunit. Eccles.in 6.*

2. Secundò, quando diminuuntur, vel tolluntur priuilegia Ecclesiis, & Clericis concessa à Deo, Summis Pontificibus, aut aliis Principibus sæcularibus. Ita Cynus, & Salicetus *in Authent. cassa & irrita.* Baldus *in l.cunctos populos.* Imola *in cap.nouit, de iudiciis, num.2.* Abbas *n.2.* Alexander *lib.1.consil. 209.n.3.*

Sup hoc tertio infrà in Ref. 205. §. 1. ad mediũ.

3. Tertiò, quando Clerici & Ecclesiasticæ personæ efficiuntur timidiores. Ita Angelus de Perusio *in l.1.§.quæ onerãda, ff. quarum rerum,* & Bartolus *ibi*

cum

cum DD. *in cap. Ecclesia*, & Cardinalis Tuschus *tom.5 conclus.342.num.39.*

Sup. hoc supra in Ref. 94. §. Deinde. &c.

4. Quartò, quando Clerici efficerentur deterioris conditionis quàm laici. Ita Felinus *in dicto cap. Ecclesia, num.111.* Pechius *de amortizat. cap.6.* Zabarella *in cap. peruenit, de immunit. num.3.* & Probatur ex *cap. quanto, de priuileg.* & ex *cap. fin. de immunit. Eccles. in 6.*

Supr. hoc in ref. oot. præterite per tot. & signãter à medio §.1. & seq.

5. Et quintò, illa statuta sunt contra libertatem Ecclesiasticam, quæ sunt apta afferre Ecclesiis & Ecclesiasticis personis semper incommodum, vt notat Felinus *in d. cap. Ecclesia, num.69.* etiamsi indirectè noceant Ecclesiis, quamuis dispositio & statutum non disponat super illis, super quibus Ecclesia haberet specialia priuilegia, vt patet ex *cap. quanto 26. de priuilegiis*, & probat Felinus *vbi suprà, num.104.* & Tuschus *num.140.*

6. Sunt etiam præter prædicta, aliqua statuta contra immunitatem, de quibus *suprà* dictum est, vnde infertur cum Angelo de Perusio *consil.48.* Felino *in d. cap. Ecclesia, num.148.* Lapo *allegat.92.* & Pechio *de amortizat. c.6.* quàm periculosa sit hæc materia statutorum, ne lædant immunitatem Ecclesiasticam: vnde aduertant Confessarij, vt ab huiusmodi statutis ferendis pœnitentes detetreant.

RESOL. CCI.

Sup. hac prima diffic. huius tituli supr. in Ref. 162. §. Ad priuilegiũ. in fine, & in Ref. 190. §. Sed. prope fi. & in fine resol. 195. & infr. in Ref. 207. §. Igitur. & in Resol. 214. §. 1. post med. & supr. in tr. 1. Ref. 42. §. 2. prope fin. & in Ref. 118. §. vlt. & in Ref. 128. §. Sed ne. in §. & infr. in tr. 3. Resol 11. §. 1. ad med. & inferius intr. 8. Ref. 4. §. Sed silere. & in tom. 6. tr. 7. Ref. 110. §. Igitur.

Quando sumus in dubiis, an aliquod statutum sit contra Immunitatem Ecclesiasticam, an debeamus opinionem, quæ fauet Ecclesiæ, amplecti? Ex part.1. tract.2. Ref.66. alias 65.

§.1. RESpondeo affirmatiuè: quod est valde notandum; quia quotidianum. Et ratio est: quia in dubio tenenda est opinio, quæ fauet Ecclesiæ, vt patet *ex c. fin. de sent. & re iudicata, & ex l. sunt persona. ff. de relig. & sumpt. funer.* Idem docet ex veteribus Felinus *in c.1. n.104. de constit.* Iason *in l. filiusfam. §. Diui. n.82. & in repet. n.110. ff. de leg.1.* Decian. *lib.3. cons. 80. n.22.* Hondedeus *lib.1. cons.3. n.24.* nouissimè Bellett. *in disquis. cler. p.1. tit.6. §.4. n.13.* & Maynardus *de priuil. Eccl. contra Venetos, p.2. art.22. n.61.*

RESOL. CCII.

An Principes statuentes, ne in eorum statu possint ædificare de nouo Ecclesia, & Monasteria sine eorum licentia, derogent Immunitati Ecclesiasticæ?
Et an Constantinus Imperator concesserit facultatem, vt Ecclesia per totum Orbem possint ædificare? Ex p.1. tract.2. Ref.62. alias 61.

Supr. hoc in Ref. seq.

§.1. SEptem argumenta pro parte negatiua adducit Anton. Bonius *in respons. pro censuris Pauli V. contra Venetos*, quæ postea solide euertit, & impugnat, probans, tale statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam. Idem etiam docet Vgolin. *in respons. ad Iurisc. Gymnasij Patauini contra Venetos, c.6. §.1.2.3.4. & 5.* Collegium Bononiense *pro libert. Eccl. contra Venetos, n.43.* Philip. Maynard. *de priuileg. Eccl. contra Venetos, p.2. art.24. per totum.* Bellet. *in disq. cler. p.1. tit.6. §.1. num.10.* Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. q.19. n.68.* Aloysius *in praxi, tom.3. resolut.207. num.7.* Patres Theologi Religionis seruorum *in defens. cens. Pauli V.* Ioan. Franc. Fagnan. *in tr. de iust. cens. eiusdem Pauli V. p.2. fol.26.* Ferdinan. de Bastidia *in Antidoto contra Paulum Venetum, part.2. argum.10. & sequent.* Valenzuela *in defens. Monit. Pauli V. p.2. n.18. & seq.* Lupus *tract. de liber. Eccl. q.4. n.7.* & Paulus Comitol. *in tr. de apolog. contra Venetos cap.1. num.17.* qui hoc probat ex multis, & præcipuè *ex dist.1. de consecratione*, & in particulari *ex can. de locorum. Gelasij Papæ: ex can. Ecclesiæ, Nicolai Papæ: ex cap. nemo Concilij Aurelianensis: & ex decretalibus sub titulo, de Eccles. ædific. vel reparandis.* & maximè *ex Decret. finali.* & ex illa, quæ incipit, *Ad audientiam.* & ex illa Bonifacij VIII. quæ incipit, *Auctoritate de priuileg. in 6.* patet hoc etiam *ex auth. de Eccles. tit. per totam, & auth. vt null. fabric. orat. & hoc.* Et licèt à Valente, Theodosio, & Arcadio Imperatoribus fuerit prohibitum, Ecclesias ædificari sine Principis licentia, vt patet *ex l. nemo. C. de relig. & sumpt. funerum.* hoc tamen Imperatores illi effecerunt de facto, & propterea totum hoc fuit posteà reuocatum à Iustiniano *in leg. sancimus. §. siquidem C. de Episc. & Cleric. & in dicta authent. vt null. fabr. &c.*

2. Sed audiamus de hac re differentem Cardinalem Baronium *in sua Paranesi ad Rempublicam Venetam*, quæ tale statutum contra libertatem Ecclesiasticam fecerat, & propterea à Paulo V. excommunicata, vbi *fol.15.* sic asserit: Exagitamini insuper literis apostolicis per vos statutum, Ne quis Ecclesias, Monasteria, atque alias religiosas Domos Venetiis, & vbique locorum Domino vestro subiecto, sine vestra speciali licentia fundet, & erigat. Quàm autem contra ius, fásque id præsumpseritis, quæ dicturi sumus, vos commonebunt. Nam illa occidentalis Imperij culmina augustissima æquè, & robore militari potentia, simúlque doctrina rerum sacrarum conspicua, Carolus, & Ludouicus, cùm faterentur super Ecclesias nullum sibi vendicandum esse dominium, verè legitimi laudati sunt Imperatores, vt qui lege scripta professi sunt non tantum in Ecclesiarum constructione aliquod ius non esse concessum Imperatoribus; sed neque absque Episcopi licentia domi suæ Oratorij construendi habere aliquam facultatem. Quod probè cognitum, pragmatica sanctione ita delinquere voluere testatum his verbis. Placuit nobis, vt [sicut ab Episcopis, & reliquis Sacerdotibus, ac Dei seruis admoniti fuimus (ne Capellæ in nostro Palatio, vel alicubi sine permissu Episcopi, in cuius est parochia, fiant. Si igitur nec Capellam vnam, & in suo Palatio ædificandi absque licentia Episcopi, tanti Imperatores facultatem se habere testati sunt, quomodo ædificandi Ecclesias, & alia religiosa loca dandi licentia, vel negandi, vos ita vobis arrogatis authoritatem?] Ita Cardinalis Baronius, qui ex aliis exemplis probat, tale statutum infringere Ecclesiasticam libertatem.

3. His omnibus addendum est, quòd Constantinus Imperator concessit facultatem, vt Ecclesiæ per totum orbem possint ædificari, vt patet *in c. futuram. 12. q.1.* Ergo non possunt Principes, etiam aliàs absoluti, & imperio non subiecti, reuocare priuilegia ab imperio Ecclesiæ concessa: nam, vt notat Filliucius *tom.1. tr.16. c.10. n.170.* & alij penes Valenzuelam *vbi suprà in defens. Mon. Pauli V. p.2. n.36.* statuta quæ restringunt priuilegia concessa toti Ecclesiæ à Deo, Papa, vel Imperatore, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, sunt contra libertatem Ecclesiasticam. Quod etiam notauit Maynardus *de priuileg. Ecclesiæ, part.2. art.22. n.95. & art.23. n.24.*

RESOL. CCIII.

An editum, seu statutum de non ædificandis Monasteriis, seu habendis cœtibus Religiosorum sine licentia Principis, sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part.1. tract.2. Resol.129. aliàs 128.

Supr. hoc in Ref. præterita.

§. 1. POsset aliquis respondere, quòd non: quia per decretum hoc consulitur aliis Monasteriis, iam erectis, ne, scilicet, alimenta eis desint ob aliorum ædificationem, & multitudinem, & ne prætextu boni, & quæsito pietatis colore, perniciosæ societates ineantur.

2. Sed tale statutum esse contra Ecclesiasticam immunitatem, docent Doctores, vt Vgolinus *in Respons. ad Iurisconf. Gymnasij Patauini, cap. 6. §. 5. n. 2.* Valenxuola *in defens. cens. Pauli V. part. 2. per totum.* Collegium Bononiense *in respons. pro libert. Eccles. num. 23.* & alij: quia hoc est iurisdictionem Ecclesiasticam vsurpare: & ideò inter alias causas, ob quas licentia Prælatorum requiritur, dum Monasteria, & nouæ Religiones in Ciuitates introducuntur, hæc est, vt videant, ac perspiciant, vnde, & quomodo dicti Regulares sustentari possint: non enim permittitur eorum ædificatio, si non habent, vnde sustententur. Hæc omnia igitur spectat ad Ecclesiasticos, & non ad Principes laicos considerare. Vide *suprà in resol. 62.*

Quæ hic est Ref. antecedens.

RESOL. CCIV.

An Principes possint statuere, ne beneficia Ecclesiastica exteris conferantur.

Et infertur non esse liberum Magistratibus & iudicibus sæcularibus literas Pontificias reijcere, quarum authoritate beneficia exteris conferuntur; & aliqua alia cursim explanantur valde notanda, & scitu digna.

Et an possit Romanus Pontifex iuri Patronatus laicorum derogare, si velit? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 26.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. & supra in Ref. 99. §. vlt. & in tom. 7. tr. 6. ex Ref. 17. lege §. 1.

§. 1. REspondeo negatiuè cum Tamburino *de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. quæst. 19. num. 21.* & aliis, *vbi infra*; & si in Regno Portugalliæ, Castellæ, Nauarræ, Aragoniæ, & in Regno Franciæ exteri non admittuntur ad beneficia, totum hoc procedit ex consensu, & priuilegiis Summorum Pontificum multis Regibus concessis, vt notat Barbosa *in collect. tom. lib. 1. tit. 5. cap. 4. n. 7. & seq.* & Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 30. tract. 3. c. 11. n. 160.*

2. Ex his sequitur, vt optimè docet, & aduertit Alexander Pesant. *tract. de immunit. Eccles. disp. 17.* Bonacina *de legibus disputat. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. n. 13.* & Axorius *p. 1. lib. 5. c. 14. q. 3.* non esse liberum Magistratibus, & iudicibus sæcularibus literas Pontificias reiicere, quarum authoritate beneficia exteris conferantur, sed licitum erit opponere de subreptione talium literarum apud iudicem Ecclesiasticum. Immo si in literis exprimatur derogatio iurispatronatus, licitum est appellare ad Summum Pontificem, & supplices libellos offerre; & interim literarum Apostolicarum executionem impedire, modò id efficiant opera iudicum Ecclesiasticorū, & supplicationem coram Sede Apostolica legitimè prosequantur; nam sententia communis est posse Romanum Pontificem iuri patronatus laicorum derogare, si velit; ac proinde si velit, non inferre iniuriam, neque vim laicis, quia vtitur iure suo, & solùm id ius adimit laico, quod habuit ab Ecclesia non adempto sibi reuocandi iure. Vnde quando Papa, non obstante supplicatione, & appellatione Principum, expresiè iuri patronatus deroget, debent prophani iudices obedire, etiamsi Principes nollent, & non obstantibus eorum legibus.

Sup. hoc supra in Ref. 35. §. Sed dices.

RESOL. CCV.

An statuta, in quibus cauetur, ne quis possessionem apprehendat alicuius Ecclesia, vel beneficij sine facultate Principis, vel suorum Ministrorum, sint contra libertatem Ecclesiasticam?

Et an hæc non procedant in Regibus, qui ex priuilegio Summi Pontificis habent collationem, &c. vt in eorum Regnis nullus exterius beneficium possit obtinere? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 63. aliàs 62.

§. 1. REspondeo affirmatiuè cum Canonistis, & Theologis, qui communiter reprobant *cons. 25.* Angel. & Camillum *in diuers. iur. p. 2. c. 2. n. 137.* Ita docet ex veteribus Abbas *lib. 1. cons. 83.* Felinus *in c. Eccl. S. Mària. de const. num. 96.* & ex neotericis Vgolin. *Bull. Cœn. p. 2. cap. 13. ver. 4. Quive illa. num. 2.* Laderchius *cons. 103. num. 4.* Altherius *de censur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 5. fol. mihi 699. col. 1.* & Alexander Pesantius *tract. de immun. Eccl. disp. 10.* cum Azorio. Et ratio est: quia Ecclesia habet ius immittendi Clericos in possessionem beneficiorum & Clerici ex isto statuto redduntur timidiores, & laici in statuendo audaciores. Vnde notat Altherius *vbi suprà, cap. 6. fol. 704. col. 2.* quòd si possessio beneficij a Clerico legitimè capiatur, nec testes, nec Notarius, qui interfuerunt, incurrunt vllam pœnam dicti statuti: quia quando statutum inualidum est, pœna in eo apposita non ligat, *ex Auth. Cassan. C. de sacr. Eccles. & cap. noverit. de sent. excommun.* Imo ita statuentes sunt excommunicati.

Sup. hoc supra in Ref. 35. §. Verū. & in fine Ref. 99.

Sup. hoc supra in Ref. 200. §. Tertio quando.

2. Limitatur sopradicta sententia à Duardo *in Bull. Cœn. lib. 1. can. 15. q. 11. num. 59.* & Marth. *de iuris. p. 4. cent. 1. cas. 46. num. 8. & 24.* non procedere in Regibus, qui ex priuilegio Romani Pontificis habent collationem beneficiorum: vel priuilegium, vt in eorum Regnis nullus exterus beneficium possit obtinere, vt habet Rex noster.

Supr. hoc in Ref. præterita, §. 1. & lege etiā doctrinam Resol. & §§. eius annot.

RESOL. CCVI.

An iudex, & Minister Regius possint cognoscere causam, cum agitur, v. g. vt Petrus Clericus recuperet Ecclesia possessionem, à qua est eiectus per vim, vel retineat beneficij possessionem, in qua ab alio turbatur?

Neque ob receptam consuetudinem hac causa ad iudices sæculares pertinere potest, neque potest adduci tolerantia Pontificis? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 67. aliàs 66.

§. 1. QVicquid in contrarium asserant Doctores, quos refert Couarruias *practicarum quæstionum, cap. 35. num. 1.* negatiuè respondendum est. Et ita docet Pesant. *in tract. de immun. Eccles. disput. 15.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæst. 19. n. 47. & seq.* Axor. *part. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. 1.* Et ratio desumitur ex authoritate *element. 1. de caussam possess. & clement. 1. de sequest. poss.* vbi causa de beneficio, siue iure petitorio, siue possessorio, spiritualis censetur. Neque ob receptam consuetudinem, hanc causam ad Iudices laicos pertinere posse, contra Christophor. de Anguian. *in tract. de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 19. num. 30.* Couarruuiam, & Matthæum de Afflictis *decis. 24.* testantem de vsu Regni Neapolitani, notat Pesant. & Azor. quia per consuetudinem Iudex laicus non potest sibi vendicare ea, quæ sunt Ecclesiastici iuris, vt *suprà* satis probatum, & fusè probat Carolus de Grassis *de eff. cler. eff. 1. num. 372. vsque ad num. 387.* neque potest adduci tolerantia Sum. Pontificis: nam, quicquid aliqui asserant, quotannis in Bulla Cœnæ omnes istas consuetudines, tanquam corruptelas, damnare Sum. Pontifices apparet. Ergo, &c.

Sup. hoc in Ref. seq. & lege etiam alium §. eius primæ not.

RESOL.

RESOL. CCVII.

An index laicus possit cognoscere de causa possessoria beneficij, si agatur inter duos Clericos, vel quando reus est Clericus?

Et an index laicus, si pro sua iurisdictione habeat opinionem probabilem, sed excommunicatur ab Episcopo, vel declaratur incidisse in excommunicationem latam à iure, stante probabilitate contraria, sit vere excommunicatus, & teneatur ei obedire?

Et an in conflictu opinionum illa sequenda sit, quæ fauet Ecclesia?

Et quando est dubium, an, statutum sit, vel non sit contra Immunitatem Ecclesiæ an prius consulendus sit Summus Pontifex?

Et tandem docetur, quod quando est controuersia inter iudicem sæcularem, & Ecclesiasticum, an sua sit iurisdictio, index Ecclesiasticus tanquam dignior de hoc debet cognoscere? Ex part. 5. tract. 1. Resolut. 23.

Sup. hoc in Res. præteri-ta, & infra in Res. 330. §. 3. per totum.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Sesse *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 16. *& seq.* Bobadil. *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 153. Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 65. Turreblanca *de Magia*, *lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 2. Garsias *de Nobil. gloss.* 9. *num.* 48. Anend. *de exequ. mandat. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 32. Palaëx *tract. de maior. part.* 3. *quæst.* 11. *num.* 11. Valascus *consil.* 93. *num.* 3. Cabedus *part.* 2. *decis.* 31. *num.* 3. Mendez à Castro *in praxi Eccles. Lusit. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 14. Gaill. *lib.* 1. *obseru.* 28. *num.* 2. Mynsing. rus *cent.* 2. *obseru.* 67. Degrassalios *in Regal. Franc. lib.* 2. *iur.* 7. Goidus Papa *decis.* 85. *num.* 2. Thesaurus *decis.* 82. Afflictos *decis.* 24. Igocus *in l. necessarios*, §. *non aliàs*, *ff. ad SC. Syllan. num.* 466. *& sequent.* & alij penes Gottierr. *pract. qq. lib.* 2. *q.* 20. *& qq. Canon. lib.* 1. *c.* 34. *num.* 16. Probatur hæc opinin primò ex consoetudine & praxi plurimorom Regnorum. Secundò, quia possessio magis est facti, quàm iuris, *c. cùm nostris, de concess. preben.* Sed de facto engnoscit laicus, *c. decernimus, de sent. excomm. in* 6. ergo, &c. Tertiò addocuntur pro hac senteotia *c. vlt. de iudic. & c. perimus, eodem tit.* Et ideo *gloss.* 1. *in c. litteras, de iuram. calum. & ver. cum iuram. cap. cùm dilectus, de elect.* asserit causam possessionis beneficiariæ esse temporalem & profanam.

2. Sed his noo obstantibos contrariam sententiam tenendam esse poto: nam possessin beneficij causa est Ecclesiastica. Nam beneficium Ecclesiasticum nunquam sine Canonica institutione obtineri potest, *cap. ex frequentibus, de instit. cap.* 1. *de eo, qui mittitur in possessionem in* 6. ideò vt agens interdicto *Vnde vi*, de titulo docere debet, vt docent Doctores *in cap. in litteris, de restit. spoliat.* ergo &c. Deiode probatur hæc opinin irrefragabili argumento, nam ad redimendam in beneficio vexationem, vt ex pecunia non committatur simooia, & titulum, & possessionem habere necesse est, *cap. delictus el* 1. *de simonia.* quòd si titulum quis babeat, possessionem tamen litigiosam pecunia redemerit, simoniam vtiqoe committit, ve docet *gloss.* 1. *in cap. decimus, el* 3. 16. *q.* 7. Abb. *num.* 8. Ananias *in* 4. *in d. cap. dilecto.* Simonia tamen enmmittitur domtaxat in spiritualibus, & illis annexis, *cap. qui studet* 1. *quæst.* 1. *quia Clerici, de iure patron.* Ergo clarè apparet caosam possessinnis beneficiariæ propriè & porè Ecclesiasticam esse: vnde iodex laicus incapax est. Et hæc omnia docent duo lumina inclytæ Academiæ Salmaticensis, Valboa de Magiouejo, & Sahagun de Villa Sante *in cap. decernimus, de iudicijs*, ille *num.* 95. hic *num.* 184. Et hanc opininnem communiter docent Theologi, vt Azorius *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæs.* 1. Castr. Palaos *tom.* 2. *tract.* 12. *disp. vnic. p.* 7. *n.* 4. Baldell. *in disp. Theol. tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 39. *n.* 1. Pesantios *tr. de imm. un. Eccl. disp.* 15. qoibus ex Iorisconsultis adde etiã Martam *de iurisd. p.* 4. *cent.* 1. *cas.* 34. Marium Antooium *lib.* 1. *resol.* 91. Monetam *de decimis c.* 1. *num.* 11. Garsiam *de benef. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 50. Guttierez *can. qq. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 26. & alios penes ipsos. Vide etiam decisionem sacræ Rotæ Romanæ curam Peña *die* 1. *Decembris* 1595. in fine huius Tractatus appositam.

3. Restat modò respondete ad argumenta coottaria; & ad ptimum de consuetudinibus Regnorum respondeo approbandas esse, vt docet Castr. Palaus si aliquo speciali priuilegio à Sede Apostolica cõcesso muniantur, quod Regi Gallorum concessum esse à Leone X. *die* 17. *Nouembr.* 1513. testatur Boërios *decis.* 69. *n.* 13. Gnilielmus Benedictus *in c. Raynutius, var. & vxorem, decis.* 2. *num.* 89. *& seq.* cum Oiasco *decis.* 116. Ad secondum argomentum respondeo qoòd esto possessin sit in apprehensione, causa tamen apprehendi, ad ius & titulum pertinet; sed iudex laicus ioris directè incapax est, imò neque de facto cognoscit, nisi existente subiecto, & cùm his deficiat, cognoscere non poterit. Ad tertium argooientum respondeo qoòd *c. fin. de iudicijs*, non de dignitate Ecclesiastica, sed sæculari eiúsque iurisdictione tractat, & non inter Clericus, vt patet in illis verbis; *Tempus regiminis elabatur.* ergo non beneficij. Ad *cap. petimus*, respoodeo qoòd ibi non cognoscit laicus, sed Ecclesiasticus, qui aoxilium iudicis sæcularis implorat. Ad glossam respondeo communiter improbari ex rationibus allatis.

4. Non desinam tamen hîc adnotare, Valboam *vbi suprà* nostram sententiam, vt diximus, docere, in vera tamen & iudiciali cognitione, secus autem in extraordinaria, & extraiodiciali, qoæ fit per viam violentiæ; sed hanc ego etiam non admitto, per ea qoæ soperiùs in resolutione contra Sntum Maiorem dicta sont. Et nota qoòd Iacobus Sahagun de Villa-Sante *loc. cit. n.* 188. testatur in Regno Hispaniarum, vbi tot sont soprema Regis tribunalia de possessorio recoperandæ, vel retinendæ in beneficiis, Consiliarios causas noo admittere. Ita ille: quod an hodie obseruetur nescio.

5. Et tandem quærendom est hîc obiter, an iudex laicus si pro sua iorisdictione habet opinionem probabilem, sed exenmmunicetur ab Episcopo, vel declaretur incidisse io excommunicatinuem latam & inflictam à iure stante probabilitate contrariæ, sit verè excommunicatus, & teneatur illi obedire? & respondeo affirmatiuè cum Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 16. *diffic.* 11. *num.* 7. vbi sic ait. [Aduiertese que de todos estos casos para que se diga, que la censura es nula, ha de ser manifiesta su nulidad, que en duda se ha de presumir por el juez, que està en possession de mandar conforme aquella regla que dize: In dubio melior est conditin possidentis. Y si el Ioez pone cẽsora siguiendo opininn probable, ligarà, aunque segun otra sentencia sea nula, y no poede el sobdito hazer contra ella, aunque de opinion contraria, que no puede en este caso seguir su opinion, porque como la sentencia en realdad de verdad es valida, obliga, y su opinion no es practicamente verdadera.] Ita ille, qood est valde notandom à iudicibus laicis, qoi etiam vellem vnum valde ab ipsis coosiderari, videlicet calamitates, bella, fames, pestileotias, & alia id generis in Regnis euenire ex statotis contra libertatem Ecclesiasticam. Testis huiusce veritatis sit Basilius Imperator Nicephori Phocæ successor, qui contra eiusdem Nicephori

Sup. hoc cũ eodem Villalobos hic citato in to. 5. n. 1. Res. 30. signanter in fine, & in Res. 31. & in alia carum notat.

Batorum in hæc verba sancivit. Diuinitus constituta maiestas nostra, cùm & à Monachis, quorum testata pietas atque virtus est, & ab aliis multis cognouerit legem à Domino Nicephoro, qui ad imperium peruenit, de Ecclesiis Dei, Religiosisque omnibus latam, tum præsentium malorum, tum vniuersalis huius euersionis, atque confusionis causam & radicem extitisse. Nam ex quo lex illa robur habuit, nihil boni penitus in hodiernum vsque diem vitæ nostræ contigit, sed potiùs contrario nullum omnino genus calamitatis intermisit, statuit per auream, hanc Bullam, cui subscripsit, indicatam ab hoc præsenti die cessare debere, ac deinceps irritam, nulliúsque momenti manere, conditis ante illam legibus, tam de Ecclesiis, quàm de Religiosis domibus, vim robúrque suum obtinentibus. Hactenus Basilius Imperator, vt patet apud Bersamonen *in Nomocanone Phocij*, & Leunclauium *tom.1.lib.2.iur.Orient.*

6. Nec desinam hic apponere id quod notat Illustrissimus, & doctissimus Archiepiscopus Bracharensis Acugna *in Decret. Gratiani, cap. si gens Anglorum, n.5. dist.56* Barbosa *de iur. Eccles. lib.1.c.39.§.2. n.200.* Francisc. Longus *in Breuiar. Chronol. anno Domini* 704. Cochier *in vindiciis libert. Eccles. p.1.c.33. n.23.* & ante illos Cardin. Baron. *anno Christi* 701. nempe, olim Dum florentissimum Regnum Hispaniæ Mahometanis & Mauris tradidisse, non quia in fide (semper enim Hispani fideles) sed quia in iurisdictione à sancta Sede Apostolica defecerat. Vnde intelligant Principes (subdit Baronius) quàm male sibi, suisque Regnis consulant, qui Ecclesiæ iura tollere, vel imminuere conantur, quod ipsum repetit rursus aliis locis *anno* 1100. *n.*34. item 1104. *n.*14. & 1148. *n.*47. vbi ostendit Principes opprimendo Ecclesiasticam iurisdictionem Regnorum suorum interitum & amissionem accersere.

7. Igitur Principum Consiliarij si desiderant regna stabilire, & ab eis calamitates arcere, consulant Reges, vt imitentur Basilium, nihilque contra libertatem Ecclesiasticam constituant, sed si qua constituta sunt, abrogent omnino, & in conflictu opinionum illam sequantur, quæ magis fauet Ecclesiæ, vt tradunt Doctores, quos citaui *in p.1.tract.2.resol.*65. Imò Antonius Sousa *in Bull.Cœn.c.14.disp.76. num.5.* docuit, quòd opinio communis non est attendenda, quando altera contraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ. Vnde Sanchez *in opusc.tom.1.lib.2.cap.4. dub.15.n.31.* Baldellus *tom.1.lib.5.disp.39.n.1.* & Suarez *contra Regem Angliæ, cap.34.num.4.* docuerunt in hac materia obseruandum vt in fauorem Religionis, & consequenter in fauorem exemptionis amplietur potiùs, quàm restringatur Ecclesiastica immunitas. Et idem Iason *in l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de leg.1. num.* 82. asseruit, in dubiis opinionibus consulendo, & iudicando eam esse tenendam, quæ fauet Ecclesiæ, ex *cap. fin. de sent. & re iudic.* & ex *l.sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. funer.* & ita etiam docuit sacra Rota *in vna Veneta cens. anno* 1606. quam penes me impressam habeo, *fol.*25. Vel saltem quando, v.g. est dubium, an statutum sit, vel non sit contra immunitatem Ecclesiasticam, consulatur priùs Summus Pontifex, vt docet Bernardus Iustus *in defens. libert. Eccles. fol.*27. quod etiam docuit Carolus Imperator adductus à Granado *in cap. memoriam* 19. *dist.* in his verbis. Vsquequo per epistolam, aut per idoneos suæ partis Legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, vt potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, & quid in talibus sancta Romana lex statuit definire, & is corrigatur, & cæteris modus imponatur. Ecce quid faciendum sit in casibus dubiis, nempe ad Summum Pontificem recurrere. Et

Quæ hic est supra Resol. 201. & in Resol. 162. §. Ad priuilegiū in fin. & in Resol. 190. §. Sed. prope fin. & in fine Ref. 195. & infra in Ref. 214. §.1. post medium, & supra in tr. 1. Ref.42. §.2. prope finē, à vers. Et hāc. & in Resol. 218. §. vlt. & in Resol. 228. §. Sed me. in fin. & infra in tr.3. Ref.11. §.1. ad med. & inferius in tr.8. Ref. 4. § Sed silere. & in to. 6. tr.7. Ref. 219. §. Igitur, ad med.

clarum est, quòd quando adest controuersia inter iudicem laicum, & Ecclesiasticum, an sua sit iurisdictio, iudex Ecclesiasticus tanquam dignior de hoc debet cognoscere, vt ex Sanchez & aliis notaui *in part.4.tract.1.resol.64.* quibus nunc addo Narbonum *in recopil.leg.20.gloss.23.num.17.* Paramum *in respons. 1. pro iurisd. S.Officij, c.4. num.1.* & Lælium Baglione *in defens. lib. Eccles. part.2. propos.16. fol.53.* vbi sic ait: [Egli chiaro che quando fosse in dubio se la giurisdittione sia dell'Ecclesiastico ò del laico, che deue Ecclesiastico como quello che è più depuo cognoscere il fatto.] Sic ille.

Quæ hic est inf. Ref. 297. & in Resol. 298 & 287. §.1. ad med. & in Resol. 328. § 9. ante medium. vers. Et tandem. & aliis §§. earū notationum.

RESOL. CCVIII.

An si Princeps statuat, ne suis priuilegiis potiantur ij, qui subditi non sunt, fiat contra Immunitatem Ecclesiasticam, & Clerici illis non possint vti?

Et deciditur, quod statutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea quæ de iure communi sibi competunt, est contra libertatem Ecclesiasticam. Ex part.1.tract.2. Ref.60. aliàs 59.

§.1. NOn esse statutum contra immunitatem Ecclesiasticam putauit D. Carolus de Grassis *de effectib.cler.effect.1.n.26.* Azorius *p.1.lib.5.cap.13.* qui citat Bartolum, & Felinum *in cap. Ecclesia S.Mariæ.* & ideò Clericos huiusmodi priuilegio non gaudere. Et rationem adducit: quia Princeps in tali statuto nullam facit mentionem de Clericis; & ideò non est inualidum defectu iurisdictionis. Deinde, aliud est, beneficium, vel priuilegium non concedere; aliud verò derogare: nam hoc, quod est concedere, absque vlla iniuria alterius fit; adimere verò, tollere, aut ex parte minuere, sine iniuria, & damno minimè contingit. Ergo, &c.

2. Sed ego de hoc casu interrogatus à Sereniss. Principe Philiberto, respondi affirmatiuè, & adduxi nostrum P.Duard. qui *in Comment. in Bull. Cœn.lib.2. can.15.q.19.n.42.* contra Azorium in specie loquens, hanc sententiam docet. Et ratio est: quia, vt *in superiori Resol.* dictum est, statutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea, quæ de iure communi sibi competunt, est contra libertatem Ecclesiasticam, vt notat Fillliucius *tom.1.tract.16.c.10.q.8.n.271.* Riccius *in praxi tom.3.resol.207.num.8.* Mandellus de Alba *lib.1. cons.8.n.3.& 10.* cum aliis. Sed in nostro casu denegatur Clericis priuilegium, quod de iure communi illis competit. Ergo, &c. Probo minorem. Nam de iure communi Clerici possunt gaudere, & vti beneficio statutorum, & priuilegiorum alicui Vniuersitati, vel certo generi personarum concessorum, vt patet *ex c. consilis de restit.in integr.* vt notauit Duard. *vbi sup. n.*11. 14.31.33.40.& 41. Ergo, &c. Et ita secundùm hanc sententiam tunc fuit determinatum.

Quæ nunc hanc sequitur, §. Sed his. ad med.

Sup. hoc in ref. not. præteritæ. & in eodem §. in princ. & sup. in Resol. 78. §.2. ad med. & infr. in tr. 3. Ref. 6. §.2. ad med.

RESOL. CCIX.

Quædam ciuitates habere priuilegium, vt qui ad eos confluant habitationis causa, non possint per quinquennium ab eorum creditoribus constringi; quæritur, an si Princeps in causa particulari statuat per publicam scripturam, ne aliqui debitores, inter quos nominat quendam Sacerdotem, possint dicto priuilegio frui, an inquam, hoc statutum sit contra Immunitatem Ecclesiasticam?

Et supponitur primo de iure communi Clericos posse gaudere, & vti beneficio statutorum priuilegiorum alicui Vniuersitati, vel certo generi personarum.

Secundo

Secundo, quod ſtatutum, per quod tolluntur clericis ea, quæ de iure communi illis competunt, eſt contra libertatem, Eccleſia.

Et pro firmanda doctrina ſupra dicta difficultatis aliæ etiam curſim valde notanda explanantur? Ex part.1. tract.2. Reſol.59. aliàs 58.

§.1. DE hoc caſu intertogatus fui in cauſa Dominorum de N. & pro ſtatuto,& validitate actus, adſunt multa argomenta.

Primo: Quando Princeps ex iuſta cauſa reuocat priuilegiom Clericis, vel Eccleſiæ conceſſum, non facit coutra libertatem Eccleſiaſticam, dommodo non ſit receptum à Summo Pontifice? ſed hoc, imò minùs, accidit in caſu noſtro: ergo, &c.Minot patet. Maiot probatut ex authoritate Fulgoſij *in l. ſi quis Curialis C. de Epiſc. & Cler.*& aliorum Iuriſconſultorum: & ex Theologis mordicùs ſuſtinet hanc ſententiam Ioſeph Souſa *in Bull. Cœn. cap. 16. diſp.* 84. *concl.5. num. 6.* Et Decios *in conſ.*83. *num.4. & conſil.* 275. *num.3.* aſſetuit, valere Principis ſtatutum, pet qood Clericis, & Eccleſiæ denegantur beueficia, & ptioilegia aliorum ſtatutorum.

2. Secundò Princeps in caſu noſtro non reuocat, ſed declatar primam conceſſionem priuilegij non fuiſſe ad ſimilem euentum extenſam: nam, ſi docti, & ſimiles creditores inter quos adeſt Clericus, gaoderent; vergetet hoc in dettimentum Regis & Regni; & ideò talis caſus ex natura rei non intelligitut incluſos in prima conceſſione; qoia prioilegium generaliter inductum non iocludit caſum, poblicæ vtilitati contrariom, vt ex moltis notat doctus Mexia *in pragm.taxa panis. concl.4.num.*20. Azeuedus *lib.6.leg.1.tit.1.num.*25*-recopil.* & nouiſſimè Gitonda *in tract.de priuileg.q.70.r.*334.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 94.§. Deinde.& in Reſol. 200. §. Quarto quando.

3. Tertiò: Tone aliquod ſtatutum eſt cootra libertatem Eccleſiaſticam, quando Cletici ex illo efficiuntur detetioris conditionis, quàm laici, vt probat Riccius *in praxi, tom.3.reſol.*207. *num.*7. & Megala *in 3.part.lib.3.cap.*10.*quaſt.*1. *num.*51. & alij communiter. Sed in noſtro caſu Clericus non efficitur deteriotis conditionis, quàm laïcos: nam priuilegium vtrique negatut.Ergo,&c.

Sup. hoc in Ref. ſeq. & in aliis eius not. 1. & ſi placet, lege etiam Reſ. 2.& 3.notationis vlt.

4. Quartò: Statutum cohtra libertatem politici conuictus, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vr fert ſententia Caetani *in ſumm.cap.*31.& Nauarri *cap.*27. *num.* 11. Sed hoc ſtatutum Principis teſpicit tantùm libertatem politicam, oempe, perſooam dicti Clerici; non quatenos Clericus eſt; ſed vt perſona politica, & vaſſallos.Ergo noo eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

5. Sed his non obſtantibus, tunc ego, vt dixi, interrogatus de hoc caſu contrarium cenſoi: & conſulentes poſteà mihi dixerunt, ita etiam ſenſiſſe P. Ioſephum de Auguſtioo, Societatis IESV, virum mihi amiciſſimom, & doctiſſimom. Et primò, ſuppono, de iure communi Clericos poſſe gaudere; & vti beneficio ſtatutorum, & priuilegiorum alicui Vniuerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum, vt patet *ex cap. conſtitutus. de reſtit.in integr.* & notauit noſter P.Duardus *in Bulla Cœna,lib.2.can.*15. *quaſt.*19.*num.*11.13.31.33.40.*&* 41.Secundò notandum eſt quòd ſtatutum, per qood tolluntur Clericis ea, quæ de iure communi illis competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt docent Decius & Felinus i*n cap.Eccleſia S.Maria, de conſt.*hic *in num.*69. ille *in num.*8. Mandell. de Alba *lib.*1.*conſ.*8. *num.*3.*&* 10.*conſil.*164.*num.*13. & ex Theologis Filliucius *tom.* 1.*tr.*16.*cap.*10.*num.*271.& Megala *in 3.p.lib.3.c.*10.*q.* 1.*num.*56.cum aliis communiter.

Sup. hoc in Reſ. prætetita prope finé. à verſ. Nam de iure.& in aliis eius vlt.not. Et pro ſecundo notando contento ad medium huius §. ibidem.à lin.5. §.vlt.& ſup. in Reſ.200. §. 1. & magis late infra in Reſ. 211.&.214. §. Confirmantur, & ſeq. & in Reſ. 282.§. 21 à verſ. Supponendum. & in Reſ. 294 §. Sed hæc.

6. His verò ſuppoſitis, ſiè argomeotor: Statutum, quod aufert alicui Clerico ea,quæ de iure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam:ſed iu noſtro caſu denegatot Clerico priuilegium, quod ſibi de iure communi competit, vt *ſuprà* probatum eſt:ergo tale ſtatutum tutum erit contra libertatem Eccleſiaſticam. Nec valet dicere, quòd in noſtto caſo, etiam laïci non gaudent, vt appatet ex lectura ſtatuti: ergo neque debet gaudere Clericus; quia ceſſat ratio noſtri argumenti. Nam reſpondeo, quòd hoc eſſet verum, ſi Princeps per dictum actum, & ſtatutum generaliter denegatet in poſterum omnibos laicis tale priuilegiom; ſed cùm denegat tantùm aliqoibus, manet adhuc ius, & vrget ratio noſtræ atgumentationis.

7. Deinde; & hoc eſt maximum argumentum, Princeps in iſto actu vritur verbis imperatiuis, dicens, *mandauit, & mandat:* quod quidem verbum præſupponit iuriſdictionem: nam inducit præceptum, vt inter multos notat Salas *de legibus, diſp.* 10.*ſect.*9. *num.*35. Bonacina etiam *de legibus, diſp.*1. *q.*1.*punct.*7.§.4.*num.*7. Vaſquez, Sanchez, & alij penes ipſos. Sed Princeps non habet iuriſdictionem in Clericos. Ergo uullus erit actus, & contra Canonem 15. Bulla Cœnæ, vbi prohibetur Principibus, condere ſtatuta, & ordinationes ex quacunque cauſa contra Clericos.

Sup.hoc ſupra in Reſ. 92.§. Sed vt in priuilegio. & in Reſ. 195.§. 1.& infra in Reſ.ſeq.§.2. & in Reſ. 334.§. 6. & inferius in tr.3 Reſ.11. §. vlt. & in Reſ. 15.§.2.

8. Adde, quòd Princeps in iſta ordinatione facit ſpecificam mentionem de Clerico: ſed ſtatuta laicorum, etiam Clericis fauorabilia, ſi de illis mentionem faciant, ſunt nolla, & contra libertatem Eccleſiaſticam, vt ex communi ſententia Doctorum notat Alexauder *lib.*2.*conſil.*211. *num.*2.*&* 6. Surdus *lib.*2. *conſ.*301.*num.*13. Oddo *lib.*1.*conſ.*44. *num.*3. Cioffus *lib.*1.*conſ.*84.Plotus *conſ.*93.*num.*2. Caualcanus *lib.*3. *deciſ.* 33. *num.*16. Decius *in cap. qua Eccleſiarum. de conſtit. num.*38.& alij. Ergo nollom erit ſtatutum,de quo loquimor, ex defectu poteſtatis,qua caret Princeps in nomioando Clericom.

9. Reſtat modò reſpondere ad argomenta in principio poſita. Ad primum dico, doctrioam illam non procedere in caſu noſtro, vbi reuocatur Clerico priuilegiom, quod ei competit de iure communi, vt *ſuprà* probatum eſt; ſed procedere in caſo, qoo ſtatutum denegaret aliquibos Clericia beneficium proprium, vt,v.g.poſſet Princeps reuocare pet ſtatutum eleemoſynam ſingulis annis faciendam Eccleſiæ, vel Clericis, per alterum prios ſtatutum diſpoſitam.Sed quia hæc opioio, vt *infrà* videbimos,mihi uon placet, ideò reſpondetur ad argumentum, negando abſolutè illam ſententiam, vt de facto negauit Martha *de iuriſdict.p.4.cent.*1.*caſ.*52.*num.6.& ſeq.* & præter Doctores, quos ipſe citat, refellunt etiam hanc opinionem Alterius *de cenſuris,tom.1.lib.5.diſp.* 16.*dub.*1.Fabius de Anna *lib.*1.*conſ.*86.*num.*4.M.Antonius Genuenſis i*n Pract.Eccleſ.Tricen.*6. *q.*158.*n.*2. Azorius *p.*1.*lib.*5.*c.*13.*q.*5.cum aliis.

10. Ad ſecondum reſpondeo, Principem non declaraſſe; ſed ſtatuere, & otdinare, vtendo verbis præceptiois, & nominando Clericum in ſpecie,quæ omnia ſont contra libertatem Eccleſiaſticam, & Bullam Cœnæ Domini: ſecùs autem, ſi generaliter declararer ſimiles debitores non gaudere, nec fuiſſe incluſos in prioilegio cioitatis Agrigentinæ, non nominando Clericos.

11. Ad tertium reſpondetur, quòd in noſtro caſu Clericus efficitur deterioris conditionis, quàm laici, non quidem prænominati in tali ſtatuto, ſed alij.Et ratio eſt: quia iſte actus non teuocat generaliter priuileginm illius ciuitatis pro omnibus laicis, ſed pro aliquibus, vt dictum eſt: & ſicut multi laici ante hoc decretum pro ſimili cauſa (vt mihi aſſe-

ront

runt) vsi sunt tali priuilegio; sic & in posterum vtentor : quia, vt diximus, reuocatio talis priuilegij minime generica, sed specifica est. Deinde in hoc statuto maximè Clericus efficitur deterioris conditionis, quàm laicus : quia potest quidem Princeps ratione iurisdictionis in suis ordinationibus facere specificam mentionem de laicis ; non autem de Clericis, quod factum in isto statuto apparet : ergo, &c.

Sup. hoc infra in Ref. 216. Sed ne deferas hic supra legere §. Tertio nunc. huius Ref. & §§. eius annot.

12. Et tandem ad quartum respondetur, falsam esse illam sententiam Caietani, vt *suprà* probatum est: nam ex illa sequeretur, posse Principes statuere, ne Clerici quid emant, aut vendant; ne alterius operas conducant; ne apud aliquos faciant molere suum triticum, aut panem coquere ; ne transeant per pontem ; ne habitent in aliqua Ciuitate; & similia : quæ omnia absurdissima esse satis apparet. Ita Reginaldus *tom.1.lib.9.c.24.sect.2.num.358.* & alij.

RESOL. CCX.

An statutum, quando fundatur in publica vtilitate, etiam si faciat mentionem de Clericis, si inualidum, & lædat Immunitatem Ecclesiasticam?

Et an statuta laicorum, etiamsi sint Clericis fauorabilia, si de illis mentionem faciant, sint nulla, & contra libertatem Ecclesiasticam? Ex part.4. tract.1. Ref. 54.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Quarto. & supra in Resol. 198. signanter in §.2. & infra in tr. 3. Ref. 15. §. Sed ad tem. & seqq. vlt. not. huius Ref.

§.1. NEgatiuè respondet Pereira *de manu Regia par.2.cap.67.num.11.* vbi sic ait. Nec obstat quòd in hac lege de Ecclesiis mentio fit, quo casu censetur in eius odium, & succedit reg. *in cap. fin. de immun. Eccles. in 6.* quia vtique illud procedit in dubio, quando constat de publica vtilitate, & illa communis opinio, quæ habet legem ciuilem non valere facta mentione Clericorum, non procedit quando talis lex fundatur in ratione naturali, & quæ publicæ conueniat vtilitati. Ita ille. Et *cap.38.num.32.* ita etiam asserit. Dicendum est quòd laicorum statuta generalia, quæ gubernationem respiciunt, etiamsi Clericorum mentionem faciant, non ob id nulla sunt si rationabilia, & iuri non contraria existant, imò valent, & ipsos tanquam ciues ligant. Hæc ille. & idem asserit *in cap.39.num.6.*

2. Sed si hæc opinio esset vera, omnes Principes possent impunè in suis ordinationibus & legibus nominare Clericos. nam omnis lex publicatur ad bonum commune, & propter publicam vtilitatem, aliter lex esset iniusta, vnde affirmatiuam sententiam prorsus sustinendam esse puto, cum communi sententia Theologorum, Canonistarum & Iuristarum, per *cap. fin. de rebus Eccles. non alien.* & per *cap. Ecclesia sancta Maria, de constit.* & docet Doctores, quos citat & sequitur Bertran. de Gueuara *in propugn. lib. Eccles. assert.1. §.6. num. 55. & 58.* Surdus *consil.301. num. 11. & cons. 560. num. 51.* Aponte *in respons. pro cens. Ven. fol.71. & seq.* Maynardos *de priuileg. Eccles. part.2. art.22. num.46.* & hæc opinio est ita vera, vt

Sup. hoc in Ref. præterita §. Adde. & in cæteris eius not.

etiamsi statuta laicorum sint Clericis fauorabilia, si de illis mentionem faciunt, sunt nulla; & contra libertatem Ecclesiasticam, & ita tenet Surdus *vol. 2. consil. 301 num.13.* Caualcanus *lib.3.decis.33.num.16.* Plotus *consil.95.num.2.* Cioffus *lib.1.cons.81. num.84.* & alij communiter. Vide etiam Layman *in Theol. moral.lib.1.tract.4. cap.13. num.1.* Suarez *de legib.lib.3. cap.34.num.13.* & contra Regem Angliæ *lib.4.cap.16. num.7.* & alios penes ipsos. Vnde opinio Pereiræ est

Sup. hoc infra ex doctrina §. Verum, Ref.

contra communem, & prorsus non admittenda. Necessitas enim publica non tribuit iurisdictionem laico, vt statuat contra non subditos, vt probat Baldus *in l. cunctos populos, num.20. C. de summa Trinit.* Decius *in cap. Ecclesia sancta Maria, de const. num.7.* & Felinus *num. 18.* & alij : vnde si opinio Pereiræ esset vera, omnes leges contentæ in corpore iuris ligarent Clericos, nam omnes respiciont publicam vtilitatem ; vt optimè obseruat Fagnanus *in respons. pro censura Pauli V. fol. mihi 65.* Gueuara *vbi supra*, & alij communiter, cum Anastasio Germonio *in asser. liber. Eccles. cap.7. fol.81.* & Collegio Bononiensi *in respons. pro libert. Eccles. num.20.* & Bariola *consil.58.*

214. Sed lege eam per tot. & si placet etiam alias & §§. Omnium eius annotationum, & sup. ex Ref. 198. §. Notandum est. & infra ex Ref. 334. §. 6. & inferius in tr. 3. Ref. 15. §. Sed ad tem. & seqq.

RESOL. CCXI.

An statutum, si tollat Clericis ea, quæ tanquam ciuibus sibi competunt, sit contra libertatem Ecclesiasticam? Ex part.4. tr.1. Ref.15.

Sup. hoc supra in Ref. 200. §. 1. & in Ref. 208. §. vlt. ante medium, & in Ref. 209. §. Sed his. post mediū. & infra. in Ref. 214. §. Confirmatur. & seq. & in Ref. 282. §. 2. ante medium, à vers. Supponendum. & in Ref. 294. §. Sed hæc.

§.1. NEgatiuè respondet Pereira *de manu Regia, part.2.cap.67.num.15.* dummodo tale statutum non fuerit factum in odium Ecclesiasticorum; quare vbi odium non detur, sed sub ratione boni publici statuatur, licèt in aliquo minuetur ciuilis societas, vel libertas Clericorum, non ideo statutum desinet valere, cùm non libertati Ecclesiasticæ, sed ciuili obuiet. Ita ille, qui respondet ad *cap. finale, de immunit. Eccles. in 6.* asserens Pontificem illud statutum reprobasse ex præsumpto odio : secus autem, quando non ex praua intentione, sed propter publicam vtilitatem tale statutum promulgatum sit Ergo, &c.

2. Sed hæc opinio est contra libertatem Ecclesiasticam, tum quia Ecclesiastici ob huiusmodi statuta timidiores fiunt, tum quia libertas Ecclesiastica consistit in facultate faciendi quidquid fieri licet: Ecclesiastici autem non possunt quicquid eis fieri licet, dum magistratus huiusmodi statuta, vel decreta edunt : ergo, &c. Deinde licèt talia iura communia, ciuibus, non debeantur Clericis, quia Clerici sunt; debentur tamen ipsis vt ciuibus, etiamsi statum diuersum habeant à laicis : imò quia Clerici sunt, ideo illis uno & maiori titulo debetur, ne his communibus iuribus priuentur, quia propter statum clericalem non amittunt iura communia ciuium, & alioqui ratione status maiori honore & reuerentia digni sunt : ergo ad immunitatem naturali iure debitam Clericis pertinet vt his iuribus non priuentur. Adde quòd Summ. Pontifex *in Bull. Cœn.* absolutè loquitur de libertate Ecclesiastica, qua videlicet gaudent personæ Ecclesiasticæ, etiamsi versetur circa rem communem laicis & Ecclesiasticis, tum quia Summ. Pontifex consulere intendit Ecclesiasticis personis, ne à sæcularibus magistratibus vexentur : graue autem damnum Ecclesiastici paterentur, si laici eos impunè vexare possent in iis, quæ ad conuictum politicum spectant. ergo, &c. & hæc omnia docet Bonacina *in Bulla Cœnæ disp.1. quæst.16. sect.2. punct.2. n.4.* Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.cap.22. num. 19.* Catulus de Graffis *de effect. Cleric. effect. 2. quæst. 44. num. 358. & seq.* Duardus *in Bulla Cœn. can. 15. quæst. 19. num.83.* & alij penes ipsos & penes me alibi. Ad id verò quod asserit Pereira, nempe tale statutum esse contra immunitatem Ecclesiasticam, quando efficeretur ex odio. Respondeo cum docto Iurisconsulto Hispano Io. Bertran. de Gueuara *in propugn. libert. Eccles. assert.1. §.6. num.10. & 11.* quòd libertas & immunitas Ecclesiasticorum non dependet ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex priuilegiis, quæ illis absolutè competunt de iure diuino & humano ; & si opinio Pereiræ esset vera, omnes laici efficerent talia statuta, asserendo se illa non

Alibi in Resolutionib. & §§. not. præteritæ.

efficere

efficere ex odio. Non eſt igitur talis opinio admittenda, vnde præter Doctores citatos communiter illam refellunt omnes Canoniſtæ *in cap. final. de immun. Eccleſ. in 6.* Nec obſtat dicere cum Pereira *num.* 16. quòd *in dicto cap. fin.* continetur prohibitio abſoluta & generalis: ſecus autem in noſtro caſu, in quo prohibitio eſt particularis; nam reſpondeo cum Gueuara *vbi ſuprà num.* 33. eamdem eſſe rationem prohibitionis, & valere argumentum de toto ad partem, ex *l. quæ de tota. ff. de rei vindicat.* & plus & minus non differunt ſpecie, *l. final. ff. de fundo inſtructo.* Ad alíud verò argumentum Pereiræ, ſuper verbo *præſumuntur*, quod poſitum eſt *in dict. cap. final.* reſpondet idem Gueuara *à num. 67. vſque ad num. 76.* & Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part. 2. art. 22. num. 25.*

RESOL. CCXII.

An ſtatuta prohibentia extractionem annonæ, videlicet vini, frumenti, bladæ, leguminum, & huiuſmodi extra territorium, deferri, vt conſeruetur abundantia in Ciuitate, comprehendant Clericos extrahentes huiuſmodi bona, vel fructus à ſuis prædiis collectos? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 69. alias 68.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in Reſ. 1. poſt ſeq. §. 2. & ſeqq. & ſupra in Reſol. 95. §. 1. curſim ante medium.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent Menochius *tom. 8. conſ.* 800. *num.* 38. & ex Hiſpanis Mexia *in prag. taxa panis, concl.* 5. Auilez *in cap.* 17. *prætor. gloſ.* 1. *ver. buenas. num.* 12. Pereira *tract. de manu regia, p.* 1. *concordatis Regis Sebaſtiani concord.* 291. Cum aliis Iuriſperitis.

2. Sed contrarium omninò aſſerendum eſt, cum Azorio *part. 3. lib. 5. cap. 19. q. 13.* Bartholomæo à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ. diſp.* 33. *q.* 20. Belletto *diſquiſ. cler. p. 1. tit. 6. §. 3. num.* 1. Martha *de iuriſd. p. 4. cap.* 83. *num.* 1. Grammat. *deciſ.* 100. *num.* 15. Burſato *lib. 1. conſ.* 42. *num.* 28. Ioann. de Amico *conſ.* 18. *num.* 17. Baiardo *in addit. ad Iul. Clar. §. fin. q.* 82. *num.* 87. Rolando *lib. 4. conſ.* 61. *num.* 22. & aliis.

3. Nec valet dicere, quòd ad publicam, & communem vtilitatem ſpectat, vt ſupradicta extra territorium non extrahantur: nam reſpondetur, licèt ſit bonum commune; non tamen ex æquo reſpicit Clericos, vt laicos: & ideò Clerici ſunt exempti. Ad authoritatem Menochij reſpondeo, licèt ipſe doctiſſimus equidem Iuriſconſultus fuerit; tamen in illo conſilio cautè legendus eſt: nam multa dicit non ferenda contra libertatem Eccleſiaſticam. Vnde meritò Carol. de Graſſis *de eff. cler. eff. 2. num.* 420. ſic aſſeruit: [Cauendum eſt à conſilio 800. Menochi: nam in multis libris deletum eſt; quia eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.] Ita ille. Idem dicendum eſt de conſ. 100. eiuſdem Authoris, aduerſùs quæ ſcripſit tunc ſapientiſſimus Surdus *conſil.* 301. quod omninò videatur. Et etiam in hoc caſu cautè legendus Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num.* 117. quem *ſuprà* refutauimus.

RESOL. CCXIII.

An ſtatuta prohibentia introduci in Ciuitatem vinum recollectum, vel aliud extra territorium comprehendant Clericos? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 70. aliàs 69.

Sup. hoc in Reſ. præteritа, & in Reſ. ſeq. §. 2. & ſeqq. & ſupra in Reſol. 59. §. 1. curſim ante medium.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docuit Mexia *ſuper pragm. taxa panis, conſil.* 5. *num.* 17. Morla *in empor. iur. part. 1. tit. 1. q. 16. num.* 19. & alij.

2. Sed non ſunt audiendi: & ita contrarium docet Bellettus *in diſq. cler. p. 1. tit. 6. §. 3. n.* 3. Baldus *lib. 2. conſ.* 198. *verſ. non obſtat.* Martha *de iuriſd. p. 4. centur. 1. caſ. 2. num.* 10. & 13. Ripa *tract. de peſte, tit. de remed. ad conſer. vbertatem num.* 122. Grammaticus *deciſ.* 100. *num* 15. & 22. Ioan. de Amico *conſ.* 18. *in fin.* & Menochius *lib. 8. conſ.* 800. *num.* 30. cum aliis. Et ratio eſt: quia tale ſtatutum non reſpicit publicam vtilitatem, ſed priuatam, illorum ciuium, qui habent vineas, & prædia in territorio: ſed Clerici non tenentur, quando ſtatutum latum eſt propter publicam vtilitatem, ſi talis vtilitas non reſpiciat æquè prinicipaliter Clericos, vt laicos, ergo, multò magis non obligabit, ſi reſpiciat tantùm vtilitatem aliquorum, vt eſt in caſu, de quo loquimur. Vnde non approbo conſuetudinem huius vrbis, ſi adhuc tamen obſeruatur, in quam non poſſunt introire vina recollecta extra territorium, ſi Clericos comprehendat: nam, vt diximus, non includuntur, neque poſſunt includi in tali ſtatuto. Et etiam noſtram ſententiam præter Doctores citatos docet Burſatus *lib. 1. conſ.* 42. *num.* 18. & *conſ.* 93. *n.* 26. & Couar. *in cap. poſſeſſor. p. 2. §. 4. n.* 8. *de reg. iur. in 6.*

RESOL. CCXIV.

An ſtatutum, ne extrahatur, vel introducatur in Ciuitatem vinum, frumentum, &c. comprehendat Clericos?

Et doctrina huius Reſolutionis eſt valde notanda; quia ex ea multi caſus ex ſupra dictis, & ſequentibus doctè, & latè inferuntur, & explanantur circa Immunitatem Eccleſiaſticam.

Et tandem quæritur, an Clerici peccent mortaliter, ſi leges Principum ſæcularium non obſeruent? Ex part. 6. tract. 8. & Miſc. 3. Reſol. 4.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Ioannes Ruiz de Laguna vir quidem doctus, & ſupremi Conſilij Italiæ Fiſcus, in Allegatione lingua Hiſpana conſcripta, & edita Matriti die 16. Maij anno 1658. qui *in art. 2. num.* 52. nominatim contra me negatiuam ſententiam tenentem inuehitur. [Como, ait ille, en todas las demas coſas, que tocan a la iuriſdicion ſecular.] Sed in hoc puto me rectè geſſiſſe: nam in conflictu opinionum illa eſt amplectenda, quæ fauet Eccleſiæ, vt optimè obſeruant Doctores in ſuperioribus Diſceptationibus adductis, & docet nouiſſimè Caſpenſis in curſu Theologico *tr.* 11. *diſp. 4. ſect. 3. num.* 15. & ante illum omnino videndus Boëtius Epo. *in quæſtionibus Heroicis lib. 3. comm. in c. 4. non minus num.* 38. & 39.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 201. & 207. §. Igitur. & in multis aliis earum annotat.

2. Sed ad quæſitum deueniendo ipſe Laguna adhæret affirmatiuæ ſententiæ: quia hæc ſtatuta reſpiciunt vtilitatem & bonum publicum Ciuitatis; & Clerici ſunt pars populi, & veniunt appellatione Ciuium. Ergo, &c. Ego verò iterum opinionem negatiuam teneo, quam præter Doctores, quos citaui *p. 1. tract. 2. in reſolut.* 69. & 70. tenet etiam inter Neotericos Iuriconſultos Hiſpanos doctus Ioannes Beltran de Gueuara *in propugnaculo libertatis Eccleſiaſticæ, aſſert. 1. §. 3. num.* 11. Spetellus *deciſ.* 12. *n.* 45. Carpanus *ad ſtatuta Mediolanenſ. in Præludio num.* 183. Montanarus *in Pragmaticis, de Adminiſtratione Ciuitatis, num.* 86. & 87. Genuenſis *in praxi cap. 74. num.* 4. & nouiſſimè me citato Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. lib. 1. cap. 31. per totum.*

Quæ hic ſunt ſupra Ref. 212. & 213. & in alio §. earũ notat.

3. Verùm pro firmanda noſtra ſententia certum eſt ſtatuta Laicorum non comprehendere Clericos: quia in ipſis deficit vnum ex requiſitis ad ferendas leges validas quæ explicat S. Thomas 1. 2. q. 96. art. 4. quę refert & ſequitur Felinus *in cap. Eccleſia Sancta*

Maria

Maria num.39.de constitutionib. Videlicet, vt ordinetur ad bonum commune, quod feratur secundùm æqualitatem proportionis; & præcipuè quòd in Legislatore sit auctoritas: ita vt lex non excedat potestatem ferentis; nec immeritò, quoniam in vnoquoque actu ad illius validitatem necessaria est legitima potestas *cap. cùm super, de offic. de leg.l cùm te* vbi Baldus *num. 2. Cod.de donation. ante nupt.* Decius *consil.198. num. 3.* & potestatis defectus semper & indistinctè nullitatem producit. Abbas *in cap.final. num.3.de rebus Eccles.non alienan.* Decius *in cap.Ecclesia S.Maria num 89.& 90.de constitut.* Babaria *consil.14.num.2.lib.1.* Socinus *consilio 56.num.1.lib.1.* Surdus *consil.2.num.33.lib.1.& consil.301.num.15.& 16.lib.3.* Quæ tamen potestas in Ecclesias & Ecclesiasticas personas Laicis non est attributa *cap.benè quidem 96.distinct. cap.Laicis 16. quæst.7.cap. Ecclesia Sancta Maria, de constit. cap.cum Laicis, de rebus Eccles.non alien.* vt vbi notat Hostiensis *num.10.* Panormit. *n.3.*& Franciscus Cardinalis Zabarella *in capite perpendimus num.13. vers. hu attentis, de sentent, excommuni.*& Barbatia *in rubr. de reb.Eccles.non alienan.* Socinus *consil.14. num.1.& consil.71.num.10.& num.23.lib.4.* Iacobus Mandellus *lib.1.consil.8.n.8.* Et cùm statuere sit actus iurisdictionis, Bartolus *in leg.omnes populi num.3 ff.de iust.& iur.* vbi Iason *num. 22.*& Romanus *consil.218. num. 2.*& alij. Ergo, &c.

Sup. hoc supra in Res. 210. §. 2. post mediũ. vers. Necessitas. & infra in Res.334. §.6.

4. Vnde ex his inferunt Doctores, quòd quando statutum est generale prohibens alienationem immobilium indistinctè in non subditos, nulla facta mentione de Ecclesia, vel Ecclesiasticis personis; in quibus terminis licèt respectu Laicorum sit validum iuxta communem opinionem, de qua testatur Albericus *tract.de stat. part.2. quæst.2. num.10.* & Curtius senior *consil. 27. num.8.* & Iason *in dicto §. Divi in 2. lectura num.106.*& ibi Ripa *num.74.* nihilominus tale statutum generale non comprehendit Ecclesias, neque Ecclesiasticas personas ex defectu potestatis & voluntatis; quæ à potestate regulatur; & si eas statuentes intenderent comprehendere, esset omninò invalidum, iuxta veriorem, magisque receptam sententiam, quam profitentur Canonistæ *in cap.final.de immunitat.Eccles.lib.6.* vbi Ioannes Andreas *num.1.& sequent. vers. vidi dubitari*, & Anebaranus *num. 1.* & Geminianus *num. 1.& 3.*& Franchus *num.2.* Antonius de Butrio *in cap. tua nuper, per illum textum num.3. & 4.de decim.* Panormitanus *in cap.à nobis il primo, 4.& 5.*& ibi Marianus Socinus *num.7. de sentent.excommunic.* & ibi Panormitan. *in cap.relatum il primo num.5.de testam.* Felinus *in cap. Ecclesia S.Mariæ, quæst.9.num.89.vbi de communi, de constitut.* Quam sententiam professus olim Oldradus, quem refert & sequitur Bartolus *in dicta leg. filius familias, §. Divi num.11.& 12. ff.delegat.1.*& Crotus *num.80.*& Ripa *num. 81. vers. secunda conclusio*: vbi affirmauit hanc esse commu em opinionem tam Legistarum, quàm Canonistarum. Iason *in dicto §. Divi in prima lectura, num.72.* vbi dicit eam tenere Albericum, Angelum, Florianum, Imolam, Raphaëlem, & Alexandrum; & sic neminem scribentium discrepare à sententia Bartoli. Et idem Iason ibidem *num. 82.* addit indicando & consulendo tenendam esse Bartoli sententiam, quam etiam tenetur & communem asserit Ruinus *à num.92. vsque ad num. 95.* Crotus *num. 80.* Ripa *num.81.* Marianus Socinus *num.166.*& idem videtur sentire Ambrosius de Opizonibus dicens sanctius esse tenere hanc partem. Idem Bartolus *in leg. finat 18.Cod.de sacro sanct.Eccles.* Ioannes Baptista de Sancto Seuerino, *in leg.omnes populi, num.98.vers.ex prædictis ff.de iustit.& iur.* Ioannes de Platea *in leg. in his num.1.ver.nota Cod.de præd.& reb.nauicular.lib.11.* Albericus de Rosate *tract.de statut. part. 2. quæst. 2.n. 5.& 7.& sequentib.* Cassanæus *in consuetud.Burgund. Rub.9. §.10. num. 49.* Bertacchinus *de Episcop. part 4.lib.4.quæst.45. num.147.* Iulius Clarus *in pract. criminal. quæst.82.§. statutum.5. num.2. vers. Sed quæro.* Fabianus de Monte, *tract.de empt.& vendit. quæst. 3.præcip.num.45.vers. Sed non valeret.* Petrus Iacobus *in pract.in Rubr.de successione Regni Franciæ fol.77.pag. 2. col.1. in principio, vers. ad primum dico.* Angelus *consil.48. num.5.* Paulus de Castro *consil.89.n.1.lib.2.* Curtius senior *consil.62. num.7. vers.non obstat statutum Mediolani.* Idem *consilio 72. num.13.vers.secundò respondeo.* Marianus Socinus *consil.76. num.30.lib.3.* dicens in dubio non esse recedendum ab opinione Bartoli & communi. Hippolytus Riminaldus *consilio 15.num.85.lib.1.* latè Mandellus *consil.8.lib.1.* Euerardus *consil.30.num.16.& consil.239.num.18.& 19.* Plotus *consil.19.num.11.& 12.* dicens etiam communem. Lapus *allegat.92.* Abbas *consil.27.num.1.lib.1.* Cardinalis *consil. 66. num.2.* Calderinus *inter consilia Ancharani consil.12.* idem Ancharanus *consil.155.* Antonius de Butrio *consil.40.* Natalis *cons.4. num.6.* attestans quoque de communi, *tit.de constitut.lib.1.* Surdus *consil.301. num.12.& sequen. & num.70. lib.3.* & alij penes ipsos, quibus etiam adde Doctores quos nouissimè citat & sequitur Ciriacus *in controuers. forens.lib.3.contr.530.num.58.*

Sup. hoc infra in tr. 3. Res.6. & in aliis eius primæ annot.

5. Huius autem sententiæ firma & constans ratio est; quia dispositio statuti generalis non trahitur ad ea, quæ non possunt fieri in specie. Ioannes Monachus *in cap. vt animarum, num. 2. vers. & est ratio, de constitut.lib.6.* Crotus *in dicto §. Divi n.80.* quoniam generalis dispositio non comprehendit quæ specialiter non venirent. *leg. obligatione generali, ff. de pignor.* nec sub generalitate verborum venit illicitum *leg. si pater. ff. de his quæ in fraud. credit. cap, veniens, de iureiuran.* nec venit iniustum. *cap. super quibusdam in fin. de verbor. signification.* Vnde Baldus *in cap. cùm venissent num.6.* de eo, qui mittur in possessionem, affirmauit statutum laicorum siue actiuum, siue passiuum non includere Clericos: quia si generaliter disposuit, non faciens mentionem expressam de Clericis, debet intelligi secundùm ius: si verò eos exprimit, & si verbis eos comprehendat, non potest tamen re ipsa: idem Baldus *consilio 300. num. 4. lib.1.* cariùs loquutus concludit statutum generale Laicorum non comprehendere Clericos, tam ex defectu potestatis quàm voluntatis: quia cùm hoc sit impossibile statuentibus, non debet ad id eorum voluntas extendi; cùm impossibilium nulla sit dispositio. *leg. confessionibus ff. de interrogat. actionib.* tum quia nemo videtur manum imponere ad sibi illicita, & impossibilia *leg.miles.§.ream,* vbi Angelus *ff. ad leg. Iuliam de Adulter.* & Ancharanus *in Repetitione cap.1. num.29.de constitut.* tum quia in dubio non præsumitur voluisse in sua dispositione comprehendere ea, de quibus expressè disponere non potest. *leg. Lucius §. vltim. ff. ad Municipal. cap. à nobis il primo, de sent. excomm.*

6. Cùm igitur ex omnibus supradictis satis probatum sit statuta Laicorum non comprehendere Clericos quoad vim coactiuam: vt nouissimè in specie determinauit Sacra Rota in Romana Donationis die 23.Iunij 1634. coram bon.mem. Coccino, id circò male senserunt aliqui posse Ministros Laicos tempore penuriæ compellere Clericos ad vendendum frumentum: sed hoc debet fieri, nisi periculum sit in mora ab Episcopis: necessitas enim publica non præbet auctoritatem Laicis supra Clericos. Difficultas igitur est, si Clerici comprehendantur in his statutis, saltem quod vim directiuam.

Sup. hoc supra in Res. 90. §. Dico igitur. & in multis aliis eius not. quæ sunt in septem primis Res. not. seq. in diuersis earum §§.

7. Et

Sup. hoc ſupra in Reſ. 90. 91. 92. & 94. §. Suppono. & §. vlt. & in Reſol. 96. §. vlt. & in Reſol. 98. §. 2. & in Reſol. 99. paulo poſt initiũ. & in Reſ. 101. §. Sed. & cum eis DD. hic citatis in Reſ. 217. §. Reſtat modo. & in to. 6. tr. 1. lege doctrinam Reſ. 51.

7. Et reſpondeo negatiuè in caſu ſtatuti de quo loquimur: nam tunc ſtatuta lata propter bonum publicum & publicam neceſſitatem ligant Clericos quoad vim directiuam: quando neque directè, neque indirectè lædunt immunitatem Eccleſiaſticam. Aliter enim omnes Clerici quoad vim directiuam tenerentur ad omnes leges Iuſtiniani, & aliorum: nam ſemper leges pro communi bono, & publica neceſſitate editæ ſunt, & ſine hoc non eſſent leges iuſtæ. Et ita docet Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 8. *num.* 92. *&* 93. Baldellus *lib.* 5. *diſp.* 33. *n.* 14. Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 2. *n.* 12. Aponte *in reſponſ. ſuper Cenſuras Pauli V. fol.* 15. Collegium Bononienſe *in Reſponſ. pro libert. Eccleſiaſt. num.* 24. Molina *de iuſtit. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 31. *num.* 15. Squillante *de priuileg. Clericorum cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 94. & alij aſſerentes Eccleſiaſticos teneri ex vi directiua ad ſeruandas leges Principum ſæcularium; quoties Eccleſiaſticæ libertati aliquo modo non repugnant, neque ſunt præiudiciales eorum immunitati. Vnde hæc propoſitio à multis Iuriſtis acclamata: Clerici tenentur obſeruare leges propter bonum commune latas; non eſt vera abſolutè intellecta; ſed intelligenda eſt, quando non violant eorum immunitatem.

8. Hoc igitur ſuppoſito ſic argumentor. Leges latæ propter bonum publicum obligant Clericos quoad vim directiuam; quando immunitatem Eccleſiaſticam non frangunt: ſed ſtatuta, ne extrahatur, vel introducatur annona in Ciuitate, lædunt immunitatem Eccleſiaſticam; ergo quoad vim directiuam in illis non comprehenduntur Clerici. Probo minorem, videlicet, hæc ſtatuta frangere immunitatem Clericorum. Nam ſtatutum prohibens, vel præcipiens Clericis id quod eis nec diuino, nec humano iure prohibitum, vel præceptum eſt, violat immunitatem Eccleſiaſticam, vt docet Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 16. *diſp.* 84. *concl.* 3. Alderanus Maſcardus *de Interpret. ſtatut. concluſ.* 1. *n.* 88. Filliucius *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 10. *n.* 270. §. *Tertiò ea.* Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 23. *num.* 358. §. *tenendum eſt tertiò.* Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 19. *num.* 1. Laderchius *conſil.* 103. *num.* 1. Annibaldus *in Addit. ad Mandellum lib.* 1. *conſil.* 8. *lit. H.* Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 9. §. *Sic etiam.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 2. *n.* 51. & alij.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 94. §. Reſtat modo diſcutere. in principio, & inf. in Reſ. 217. §. Sed his.

9. Sed neque de iure diuino, neque humano prohibetur Clericis vendere res ſuas vbicumque voluerint; imò hoc eſt eis conceſſum, iura enim concedunt cuilibet licere vendere & emere; nec illis impedimentum præſtari poſſe, vt ex Sacra Rota notat Nouarius *de Grauaminib. vaſſall. tom.* 1. *grauam.* 62. *n.* 2. *& ex text. in leg. libertas negociationis ff. de Iurepatron.* & ex aliis iuribus & Doctoribus, quos affert & ſequitur Montanarus *in Pragmat. de Adminiſtr. Ciuit. n.* 87. *&* 88. Menochius *conſil.* 626. *n.* 14. *vol.* 7. Sperellus *deciſ.* 12. *num.* 40. *& deciſ.* 13. *num.* 6. Ergo ſtatutum prohibens Clericis extrahere vel introducere venditionis cauſa res ſuas, immunitatem Eccleſiaſticam lædere dicendum eſt: prohibet enim illis, vt dictum eſt, id quod à nullo iure prohibitum habent, imò conceſſum, niſi in peculiari & raro vſu, vt infrà videbimus.

10. Confirmantur ſupradicta ex auctoritate aliorum Doctorum aſſerentium ſtatuta Laïcorum, quæ tollunt Clericis id quod de iure communi eis competit, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; vt patet *ex text. in cap. fin. de immun. Eccleſ. lib.* 6. Vbi Bonifacius VIII. in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ eſſe declarauit ſtatuta Laïcorum prohibentia ſubditis ſuis; ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quicquam vendant aut emant aliquid ab eiſdem. Cùm enim iſti contractus emptionis & venditionis liciti ſint de iure communi, & vnicuique permiſſi, ſicut etiam permiſſum eſt vt homines alia obſequia mutuò ſibi exhibeant, grauiter læditur Eccleſiaſtica libertas, cùm iſta perſonis Eccleſiaſticis interdicuntur. Et tantò grauius eſt grauamen, & præiudicium Ordini Clericali illatum, quanto difficiliùs tolluntur, quæ iure communi competunt, quam quæ iure ſpeciali. *Anth. de non alienan. reb. Eccleſ.* §. *quia non veriſimile. leg. eius milites,* §. *militia miſſus ff. de milit. teſtament.* Qua ratione motus hanc ſententiam tenuit Felinus *in dicto cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, n.* 69. *verſ. tertia fuit opinio, de conſtit.* vbi Decius *n.* 7. *verſ. ſecundò quando auferuntur ea,* poſt Antonium de Buttio, conſultò dixit, magis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam ea, quæ tollunt iuris communis beneficium, quam quæ priuilegium auferunt. Baldus *conſil.* 300. *incip. ſtatuto cauetur, n.* 4. *lib.* 1. Socinus *conſil.* 56. *num.* 2. *lib.* 1. Alciatus *conſil.* 30. *incip. verbis ſtatuti, n.* 6. *lib.* 2. & alios pro hac ſententia allegat Couarruuias *in Regul. poſſeſſ. part.* 2. §. 4. *n.* 8. *verſ. Ex qua conſtitutione,* vbi expendit textum *in dicto cap. fin. de immun. Eccleſ. lib.* 6. Euerardus *conſil.* 239. *incip. Vltra longè latéque deducta n.* 18. Matthæus Afflictus *in conſtitut. Neapol. Rubr.* 21. *de ſucceſſ. in feud. n.* 4. Iaſon. *in l. filius familias* §. *Diui, in prima lectura, num.* 74. *ff. de legat.* 1. Petrus Peckius *tract. de Amortizatione, c.* 6. *num.* 1. Grammaticus *deciſ.* 100. *num.* 13. Seraphinus *tract. de priuileg. iuram. priuil.* 77. *num.* 23. Iacobus Mandellus *conſil.* 8. *num.* 3. quorum doctrina Sacris Romanorum Pontificum Conſtitutionibus eſt conformis: nam Cœleſtinus III. *in cap. cùm terra, de elect.* in perniciem & grauamen Eccleſiaſticæ libertatis eſſe dixit Electionem contra ordinem & diſpoſitionem iuris communis celebratam. Similiter Alexander IV. *in cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. in* 6. grauiter arguit Magiſtratus ſæculares, qui libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam lædere ac minuere molientes, Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas coarctare nitebantur, vt ratione bonorum, quæ acquiſiuerant, tributa perſoluerent, vel bona acquiſita extra manum ſuam ponerent. Iſta enim expreſsè ſunt contra Iuris communis regulas & receptas diſpoſitiones. Quamobrem ſic ſtatuentes ipſo iure ſunt excommunicati, *dicto cap. final. de immun. Eccleſ. lib.* 6. vt notant communiter Canoniſtæ, Ioannes Andreas *n.* 3. Auebaranus *n.* 1. Philipus Francus *ante n.* 1. & Geminianus *n.* 4. quam excommunicationis ſententiam contra talia ſtatuta edentes iam antea tulerat Honorius IV. *in cap. nouerit.* §. *item excommunicamus, & in cap. grauem, de ſent. excommunicat.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 200. §. 1. & in Reſol. 208. §. vlt. ante medium, & in Reſol. 209. §. Sed his. poſt medium, & magis late in Reſ. 211. & infra in Reſol. 252. §. 2. ante mediũ, à verſ. Supponendum. & in Reſol. 294. §. Sed hæc.

11. Hanc etiam ſententiam nempe ſtatuta, quæ tollunt Clericis id quod eis competit de iure communi, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, docet etiam Riminaldus, Alexander, Maluaſia, & Hondedeus: quos citat & ſequitur Philippus Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.* 1. *art.* 1. *n.* 24. quibus ego addo Chartarium *deciſ.* 46. *n.* 38. *& deciſ.* 54. *n.* 28. Caſtillum Sotomaiorem *tom.* 3. *de tertiis, cap.* 9. *n.* 6. Badellum *lib.* 5. *q.* 36. *n.* 21. Kochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ, part.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. Et nouiſſimè hoc determinauit Sacra Rota Romana in vna Salmonenſi die 7. menſis Iunij anno 1627. coram Duran. *deciſ.* 91. *num.* 10. *&* 11. *tom.* 1. Et magis nouiſſimè in Hydruntina pecuniaria die 26. Iunij 1641. coram Domino meo Merlino, viro eruditiſſimo, & nunquam ſatis laudato.

Sup. hoc in Reſolutionibus not. præteritæ.

12. Hoc igitur ſuppoſito ſic argumentor. Statuta, quæ Clericis auferunt aliquid, quod eis de iure

communi conceditur, lædunt immunitatem: sed statuta, de quibus loquimur, tollunt Clericis id quod eis competit de iure communi; vt patet ex iuribus, quæ affert Nouarius *vbi suprà*, & Fabianus de Monte *tract. de Empt. q. 3. princip. num.* 1. Molfes. *in summa tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 5. *n.* 47. & 119. & alij. Vnde Menochiu. *consil.* 626. *num.* 14. *vol.* 7. & Sperellus *decis.* 12. *n.* 41. asserunt de iure communi licitam esse transportationem rei propriæ ad omnia loca: & idem Sperellus *num.* 45. & Carpanus *ad statut. Mediolanens. in Prælud. num.* 583. hoc exemplificant, si denegaretur introductio v. g. vini nati extra territorium: quod non minùs competit de iure communi, quam ipsa extractio. Et quidem libertas Ecclesiastica hoc Clericis præbet, vt habeant facultatem faciendi, quod eis placet, nisi lege prohibeatur; vt *ex leg. libertas ff. de stat. homin.* & docet in terminis Cochier *de libert. Ecclesiast. part.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. Cattieus *in Allegatione pro Ecclesia*, *fol.* 218. §. *tertiò probatur.* Sperellus *decis.* 12. *num.* 42. & Bonacina *in Bullam Cœnæ disp.* 1. *quæst.* 16. *sect.* 2. *punct.* 2. *num.* 4. & Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 23. *num.* 358. Ergo supradicta statuta esse contra libertatem Ecclesiasticam omninò dicendum erit.

13. Sed instabis aduersùs hæc: quia ex doctrina superiùs adducta sequeretur Clericos, neque vi directiua teneri non extrahere frumentum tempore necessitatis, quando in Ciuitate adesset magna penuria, & sic de aliis rebus concernentibus annonam. Respondeo, quòd statuta respicientia extractionem vel introductionem annonæ aliquando concernunt tantùm aliquorum vtilitatem, vt v. g. Statutum alicuius Ciuitatis, ne introducatur vinum ab exteris: respicit enim vtilitatem dominorum vinearum in eius territorio existentium: & in hoc casu minimè dubitandum est Clericos in illo minimè inclusos esse; vt ego vbi suprà adnotaui, & notat etiam in specie Alexander Sperellus *decis.* 13. *num.* 10. Aliquando verò respiciunt publicam vtilitatem non solum in ordine ad abundantiam; sed in ordine ad necessitatem & penuriam annonæ: & tunc docet Decianus *lib.* 3. *consil.* 51. *num.* 31. tale statutum Clericos ligare; quando illa necessitas & penuria aliter euitari non potest, nisi etiam Ecclesiastici concurrant. Vnde in tali casu docet Matta *p.* 4. *art.* 1. *casu* 1. *num.* 48. *iuncto casu* 2. *num.* 5. & 10. Ciarlinius *in controuers. forensib. lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 10. & alij; quòd Clerici tenetur obseruare illa statuta in subsidium *ex text. in cap. non minus, de immunit. Eccles. & cap.* 1. *eod. tit. in* 6. cum Doctoribus communiter. Sed quid in tali casu faciendum sit, & quo iure tunc teneantur Ecclesiastici seruare statutum, & non extrahere annonam, docent ex Iurisconsultis Surdus *consil.* 301. & Sperellus *decis.* 13. egregiè disserentes contra Menochium *consil.* 800. & Gabrielem *consil.* 37.

Sup. in Resolutionibus positis in textu §. Sed ad quæsitũ. huius Res.

14. Dicendum est igitur, quòd tempore penuriæ Clerici non vi edicti Magistratus Laïci, sed vi rationis naturalis, & ex debito charitatis abstinere tenentur ab extractione frumenti, cæterorúmque victualium, tanquam pars Reipublicæ, quæ in tali necessitate cum toto concordare debet: & in hoc sensu intelligendi sunt Doctores asserentes Clericos vi directiua sub prohibitione legum sæcularium comprehendi. Vide Vasquez *in part.* 2. *tom.* 2. *disp.* 167. *cap.* 4. *num.* 24. & alios. Et ideò ad prospiciendum bono commun consulo Episcopis tempore penuriæ, alteriúsve necessitatis coadiuuare suis edictis Principum sæcularium proclamata, vt notat suprà Surdus *n.* 39. Sperellus *decis.* 12. *num.* 58. Quod quidem fecit Sanctus Carolus Borromæus prohibens ne oriza seminatur, & pluries ordinauit Sacra Congregatio: & ita signanter rescripsit Nuncio Neapolitano sub die 3. Septembris 1591. & 13. Augusti 1593. Et Episcopo Parmensi de anno 1599. Vide ea, quæ ego ipse adnotaui *in part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 87.

Quæ hîc est sup. Res. 89. & in alia Res. eius annot.

15. Vnde ex his infertur à fortiori, quòd, si in aliqua ciuitate adesset statutum, vt aliqui tantùm vendant frumentum, vinum, &c. Et hoc quia ex dicto Monopolio Ciuitas lucraretur magnam pecuniarum summam, largiendam postea ad manutentionem alicuius Hospitalis, vel Monasterij Monialium, aut ad subleuandas ipsius Ciuitatis necessitates, vel redditus conseruandos. Ex his inquam infertur hoc statuto non obstante posse Clericos aperire tabernas, & vendere suum vinum, frumentum, &c. Et ratio est clara, quia, vt in terminis casus nostri obseruat Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quæst.* 13. Faustus *de contract. disp.* 33. *quæst.* 20. & alij; publica vtilitas, quæ ex hoc statuto intenditur, non respicit Clericos principaliter, sed solùm secundariò, vt sunt membra Communitatis: secus autem esset, si illa summa pecuniarum expenderetur à Ciuitate pro opere aliquo æquè primario in vtilitatem Laicorum & Clericorum faciendo. Et ideò contra Lagunam, *vbi suprà art.* 1. *num.* 11. dicendum est Clericos non teneri contribuere ad reparationem fontium, pontium, &c. teneri autem ad reparationem aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & Laicorum inundet, cum debitis tamen requisitis; de quibus in facti contingentia vide me ipsum *in part.* 1. *tract.* 3. *resolut.* 22. Et miror Lagunam pro sua firmanda sententia adducere *leg. ad instructiones Cod. de sacrosanct. Eccles.* cùm talis lex non solùm fuerit correcta per Pontifices *in cap. non minus, & cap. aduersùs, de immunit. Eccles.* Sed etiam per Imperatores, vt patet *in Authent. item nulla Communitas Cod. de Episcop. & Cleric.* Vnde ex omnibus supradictis corruunt ea, quæ in toto *art.* 1. dictæ Allegationis conatus est stabilire Laguna.

Sup. hoc supra ex doctrina Resol. 95.

Quæ nunc inuenietur in tom. 7. n. 6. Res. 33. & infrà in Res. 249. §. 1. & in Res. 253. & 254. in fine, & lege etiã doctrinã Res. 336. & 337. &c.

16. Dicere autem cum ipso dicta statuta non infringere libertatem Ecclesiasticam: quia non efficiuntur animo eam præiudicandi; sed propter bonum commune. Respondeo hoc prorsùs non esse admittendum ex his quæ ego adduxi *in tract.* 2. *resolut.* 83. & nouissimè adducit Baldellus *lib.* 5. *disp.* 36. *n.* 13. & antea Suarez *contra Regem Angliæ lib.* 4. *c.* 33. *num.* 12. Læsio enim immunitatis non pendet ex bono vel malo animo statuentium: & sic si index Laicus ex praua intentione nocendi Ecclesiasticis legem ferret, si illa per se loquendo non esset apta illis nocere; non læderet immunitatem, neque incurreret censuras. Igitur attendendum est ad ipsam legem & statutum; an directè vel indirectè libertatem Ecclesiasticam infringat.

Quæ hîc est inf. Res. 240. §. 1. ad medium, & in Res. 241. §. 1. etiã ad medium.

17. Et tandem pro Coronide huius resolutionis; si aliquis dicat cum Laguna *art.* 2. *n.* 45. nostram sententiam saltem non esse admittendam, quando Clericus introduceret in locum aliquem, vinum, frumentum, &c. vt ibi cariùs vendat: nam in tali casu adesset negociatio Clericis prohibita, vt docet Grassus ab ipso citatus. Respondeo in tali casu minimè adesse negociationem, vt nominatim contra Grassum meritò docent Sperellus *decis.* 94. *num.* 8. & *sequent.* cum Bonacina *tom.* 3. *in Bull. Cœn. disp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. *n.* 6. Et ego satis firmaui *in part.* 5. *tract.* 1. *resol.* 27. cum Sousa *in Bull. Cœn. cap.* 19. *disp.* 92. *conclus.* 1. *num.* 4. & aliis. Et ratio est; quia, vt notat Pereira *de Manu Regia part.* 2. *cap.* 24. *num.* 34. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 64. *num.* 21. Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *disp. vnic. punct.* 9. *num.* 16. Tannerus *tom.* 3. *disp.* 4. *quæst.* 7. *dub.* 2. *num.* 69. Turrianus *tom.* 2. *in* 2. 2. *disp.* 59. *dub.* 2. *num.* 1. & alij: non

Quæ hîc est infrà Resol. 256. & lege etiã doctrinam alterũ Resol. eius primæ, & secundæ annot.

omnis

omnis negociatio lucratiua est interdicta Clericis;sed illa tantùm: quando res ipsa non melioratı cariori pretio vendenda est, quàm empta fuit. Ex quo patet falsitas opinionis Caroli de Grassis: nam Clericus fructus suos, vt alibi cariùs vendautur, asportans, nou dicitur negociator; & ideò ad gabellam minimè tenetur. Vide omnino Mareabrunum *consil.*18. *n.*241. *& sequ.* & nouissimè Fagundez *de instit. lib.* 5. *cap.*37. *num.*13.

Et pro hac melioratione infrà in Ref.256. §. Et ad magis. &c. & pro Alibi contento in hoc textu ibidem, in principio, &c.

18. Ex supradictis verò duo Corollaria valde à iudicibus Laicis notanda sunt. Et primò malè illos facere, dum vexant famulos, colonos, vel Ministros alios Clericorum, qui de eorum mandato in Ciuitate vinum, frumentum, vel aliquid aliud introducunt vel extrahunt: hoc enim indirectè est contra libertatem & immunitatem Ecclesiasticam: & ita in terminis docet Ciarliuius *in controuers. forensib. lib.*1. *c.*31. *in fin.* & Sperellus *decis.*12. *num.*61. *& decis.* 4. *num.*7. qui testatur ita passim respondere Sacram Congregationem immunitatis. Et ratio est clara; quia operarij ad nihil tenentur, quando obediunt mandato conductoris in re, quæ de sui natura non sapit delictum, *ex Gloss. in leg. in rem* §. *signum ff. de rei vendic.* quam sequuntur omnes teste Decio *in leg. velle*; & ibi Cagnolus *num.*11. *de regul. iur.* Deinde in tali casu ministri Clericorum nullum ius habet in re; & ideò iudicium non substantiatur in eis,sed in Clericis, quorum negotium gerebant. Ergo causa pertinet ad forum Ecclesiasticum, per ea quæ adducit Sperellus locis citatis: adi illum & non pigebit.

19. Secundò infertur ex supradictis malè etiam facere iudices Laicos auferentes annonam Clericorum, quæ extrahitur vel introducitur in Ciuitate contra eorum proclamata: vt ego sæpius firmaui, & præcipuè contra Cutellium *in par.*5. *tract.*1. *resolut.*6. & docet etiam Sperellus, *vbi supra decis.*12. *num.*59. nam talis retentio habet rationem pœnæ, ergo illam contra Clericos nullo pacto iudices Laici infligere possunt. Deindè sicut Laici nullam habent iurisdictionem in personas Clericorum; ita neque in eorum bona: bona enim sequuntur personam. Et ideò ego olim respondi Ædilem Ciuitatis non potuisse vinum, quod Clericus recollectum ex eius prædio per alium in taberna vendebat, quia malum erat, in via publica vertere: sed in tali casu debebat ad iudicem Ecclesiasticum recurrere, & interim Laico venditori ordinare, ne vinum illud venale haberet.

Quæ hîc est sup. Ref.99. §. 1. inter medium & finē, à vers. Igitur. & signanter in Ref. 100. & 101. §. vlt.& in Ref. 117. §. Vnde cursum in fine.

20. Atque hæc defensionis causa dicta esse volo circa ea, quæ contra me in sua Allegatione adnotauit Laguna: vnde ex his omnibus etiam refellendus venit nouissimè Baptista Fragoso *in Regimine Christiana Reipublica part.*1. *lib.*7. *disp.*19. *n.*48. vbi tenet posse Decuriones Ciuitatum edere statuta in quibus probibetur, ne in oppida vinum forense inferatur, vel ex oppido ne extrahatur, asseritque, in dictis statutis Clericos comprehendi, quod omnino negandum est, vt ex supradictis apparet.

21. Et tandem pro coronide huius Resolutionis in gratiam coriosorum non desinam hîc obiter adnotare, nouissimè Franciscum Caspensem Doctorem Hispanum docere Clericos transgredientes leges ciuiles non peccare mortaliter, sic enim asserit in cursu Theologico *tom.*1. *tract.*13. *de legibus disp.*4. *section.*2. *num.*15. An verò Clerici peccent mortaliter, si leges Principum sæcularium non obseruent; probabile est non peccare mortaliter, quia Clerici non tenentur directè legibus ciuilibus, quia nullus est directè subditus legibus illius, qui non babet iurisdictionem in ipsum, Princeps autem Laicus non habet iurisdictionem in Clericos: Ergo secluso scandalo mortaliter non peccant. Ita ille, qui pro hac sententia citat Bonacinam & Salas, quos ego adduxeram *in part.* 1. *tract.*10. *resol.*12. Verùm alij Doctores tenent Clericos legibus ciuilibus teneri eadem obligatione ac tenentur Laici, exclusa tamen correctione: quia non appatet vnde minuatur eis obligatio si semel ponamus legibus illis astringi. Vide Castrum Palaum *tom.* 1. *tract.*3. *disput.*1. *punct.* 24. §. 6. *num.* 2. Ioannem Præpositum *in part.*2. *D. Thomæ quæst.*95. *disp.*4. *dub.*3. *num.*7. & alios.

Sup. hoc sup. in Ref. 90. §. 1. ad medium, & in Resol.91. §. vlt.& in Resol. 92. §. Et ideo. &c.

RESOL. CCXV.

An Principes possint statuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua seruitia & obsequia, an ita statuentes incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Ex part.1. tract.2. Ref.54. aliàs 55.

§.1. ITa facientes non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putauit Caietanus *in summa, verb. excommunicatio, c.*31. Nauarrus *in Manuali, c.*27. *num.*119. Et hanc sententiam nouissime probabilem vocat Filliucius *tom.*1. *tr.*16. *c.*10. *n.*271. & illam absolutè etiam docet Pereira *de manu regia, prælud.*3. *n.*7. & Anguiano *in tract. de legibus, tom.*1. *lib.*2. *contr.*15. *num.*39. *& seq.*

Sup. hoc est eisdē Caietano & Reginaldo pro affirmatiua, & negatiua sententia hic appositis supra in Ref. 209 §. vlt. & lege hic §. Tertio. & alias Resol. eius annot.

2. Sed ego falsam existimo. Dico igitur, Principes ita statuentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidere: quia tale statutum est contra libertatem Ecclesiasticam, vt habetur *in c. eos, de immun. Eccles. in 6.* his verbis: [In eos, qui temporale dominium obtinentes suis subditis, ne Prælatis, aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis quidquam vendant, molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, aliquando interdicunt, cùm talia in derogationem libertatis Ecclesiasticæ præsumantur, eo ipso excommunicationis sententiam decernimus.] Ita textus. Et ita docent communiter omnes Theologi, vt Suarez *de censuris, disp.*21. *sect.*2. *n.*93. Reginaldus *tom.*1. *lib.*9. *c.*24. *n.*358. Gambacutta *tract. de cas. reseru. c.*10. *n.*10. Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommun.* 15. *fol. mihi* 937. Filliucius *vbi sup.* & alij.

3. Nec valet dicere, quòd talia statuta sint potiùs contra libertatem politici conuictus, quàm contra Ecclesiasticam libertatem: nam respondetur primò: Saltem indirectè supradicta statuta sunt contra immunitatem Ecclesiasticam: sed in Bulla excommunicantur etiam, qui indirectè aliquid statuunt contra dictam libertatem: ergo, &c. Secundo: Durius est, & incommodiùs vexantur Clerici in his, quæ pertinent ad politicum conuictum, quàm in aliis, quæ pertinent ad Ecclesiam, vt Ecclesia est: ergo, &c. Tertiò: Est contra libertatem Ecclesiasticam denegate Clericis ea, quæ de iure communi illis competunt: sed iure communi quilibet alteri obsequia prædicta præstare potest: ergo, &c. Et ideò nostra sententia omninò tenenda est.

RESOL. CCXVI.

An statutum laicorum prohibens generaliter librorum impressionem absque eorum licentia comprehendat Clericos?

Et an Episcopi possint hoc statuere. Ex part.4. tract.1. Resol.60.

§.1. VIdetur affirmatiuè respondendum, quia Episcopi ordinant, ne quis libros imprimere

 andeat

audeat sine illorum licentia qua sanè ordinatione non solùm sæculares, sed etiam Regulares exempti comprehenduntur. Ergo & Princeps sæcularis poterit idem statuere, obligando non solùm laicos, sed etiam Clericos exemptos, vt conseruetur æqualitas, iuxta textum *in l. fin. C. de fruct. & lit. expens.*

2. At his non obstantibus Aloysius Bariola *consil. 34. per totum*, contrariam sententiam tenet, quia statutum vires acquirit à potestate statuentium, ex *l. final. ff. de iurisd. omn. iudic. & cap. à nobis, de sentent. excommunic.* Sed sæculares supra Ecclesiasticos nullam habent facultatem, ex *cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* ergo, &c. Deinde si Clericus in summam D. Thom. vel in Bullam Cœnæ librum imprimere vellet, si Potestas sæcularis velit in vim sui statuti facultatem illum imprimendi concedere, id aliud non erit, quàm in causis spiritualibus & Ecclesiasticis ad ipsos forum non modò indirectè, sed directè trahere. Sed hoc est contra Canonem 15. Bullæ Cœnæ. ergo, &c.

3. Ad argumentum verò respondetur Episcopos posse in statuere ad finem spiritualem Clericos & sæculares propriæ diœcesis ligando, ex Concilio Lateranensi *sess.* 10. tum ex Triden. *sess.* 4. tum ex Bullis Apostolicis & decretis Cardinalium, vnde non est attendenda ratio inæqualitatis. Adde quòd in tali casu Episcopi habent potestatem ligandi laicos, non autem è contra laici ligandi Clericos, etiamsi tale statutum feratur ob bonum publicum, quia vtilitas publica non confert iurisdictionem Principi laico in personas Ecclesiasticas. Et hæc omnia docet Bariola *vbi suprà* qui respondet ad alia argumenta contraria, & adducit pro hac firmanda sententia, multas alias rationes: tu adi illum, & non pigebit.

RESOL. CCXVII.

An Pragmatica super Chartam, vulgo dictam Papel sellado, *violet Immunitatem Ecclesiasticam?*

Et pro roboranda doctrina huius quæstionis aliqua alia diuersa difficultates pro Immunitate Ecclesiastica discutiuntur. Ex part. 6. tract. 8. & Misc. 3. Resol. 1.

§. 1. DE hoc casu consultus fui anno 1638. ab Excellentissimo Principe Paternionis tunc in Regno Siciliæ Prorege meritissimo, & ei responsum dedi taxationem supradicti papyri signati, nomine tantùm Regaliam, sed reuera Gabellam existimandam esse. Vnde, ad subleuandas Regis vrgentes necessitates, in Parlamento, seu Comitiis Regni imponendam necessarium dixi, exclusis tamen ab eius solutione Ecclesiasticis; sed pro negatiua sententia aliqua adduci possunt argumenta, quæ hic ex propria penu, Doctorum auctoritate stabilire conabor, vt veritas nostræ sententiæ, postea magis elucescat.

2. Probatur igitur primò opinio negatiua; quia Clerici sunt ciues, & pars Reipublicæ, vt habetur *in cap. cum nullus, de temporibus ordinand.* & docet Bart. *in leg. 1. ad municip.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 2. difficult. 31. num. 1.* & alij. Ergo sunt adstricti seruari leges latas pro bono publico, vt probat Castillo Sotomaior *de tertiis, tom. 7. cap. 8. num. 21.* & alij, sed talis est lex, de qua loquimur: nam Papyrum signatum efficitur ad conseruandam legalitatem Scripturarum, & ad falsitates euitandas. Ergo, &c.

3. Secundò, quia impressio Regij sigilli super Chartam est Regalia: ergo in casu nostro charta signata effecta est res propria Regis: vnde potest illam vendere, & eius pretium taxare. Et sicut Clerici, vt notat Auendaño *de cens. cap. 32. num. 10.* Lassetre *de Decima, cap. 10. num. 3.* Mexia *in Pragmat. Tax. Pan. concl. 5. n. 39.* Salas *de empt. dub. 9. n. 2.* & alij communiter, tenentur soluere pretium tritici veonalium à Principe taxatarum: ita tenebuntur soluere pretium dictæ chartæ signatæ, quam tanquam propriam Princeps vendit cum Regio sigillo.

4. Tertiò, certum est, quòd ex iusta causa Rex potest alteri concedere venditionem aliquarum mercium, vt tradit Azorius *tom. 3. l. 8. cap. 28.* Filliucius *tom. 2. tract. 35. cap. 8. num. 223.* Molfesius *in summa tom. 2. tract. 12. cap. 5. num. 113.* & alij communiter: ergo dicendum est posse priuatiuè reseruare sibi venditionem papyri signati, pet ea, quæ adducit Molina *de iustit. tom. 2. tract. 2. disp. 345. num. 3.* Et ideo in Hispania multæ merces dicuntur vulgo *Estancadas*, & pertinent ad Regem, vt sal, piper, chartæ pictæ, &c. Vnde non desinam hic apponere verba Aristotelis *lib. 1. Politic. cap. 11.* sic asserentis. Quare, & nonnullæ Ciuitates hanc sibi viam ad pecuniam parandam, cùm eius indigent, muniunt: assequuntur enim, vt singularem rerum venalium vendendarum facultatem, solæ habeant. Ita ille. Hinc Gasparus Klockius *tract. Nomico-politico, de contribut. cap. 1. num. 17.* & Christophorus Besoldus *in discurs. Politic. de Ærario. cap. 4. num. 15.* obseruant, quòd Rex Galliæ non patitur, quemquam Regni sui salem vendere: sic & in casu nostro, vt dictum est, potuit Rex priuatiuè sibi reseruare venditionem chartæ signatæ.

5. Quartò, Clerici in aliquibus locis soluunt ius tractæ ex rebus, quas extrahunt extra Regnum ratione Regaliæ, quæ competit Regi ex Portu, vt docet Carolus de Grassis *de effect. Cleric. effect. 2. num. 294.* Ergo & in casu nostro soluenda erit quantitas taxæ pro papyro signato, tanquam fructus ex Regalia prouenient.

6. Sed his minimè suffragantibus, puto supradictam Pragmaticam Papyri signati, si comprehendat, Clericos, infringere libertatem Ecclesiasticam. Quod patet primò ex verbis Bullæ Cœnæ, in qua Pontifices *in Canon.* 15. dant pro infectis, & anathematizant omnes ordinationes & constitutiones: vnde libertas Ecclesiastica directè, vel indirectè, vel alio quouis modo restringitur: sed in casu, de quo loquimur, saltem indirectè libertas Ecclesiastica læditur & restringitur. Ergo, &c. Probo minorem: nam libertas Ecclesiastica hoc Clericis præbet, vt habeant facultatem faciendi quod eis placet, nisi illicitum sit, vt patet *ex leg. libertas, ff. de statu hominum.* & docet Cochier *de libert. Ecclesiast. p. 2. c. 15. n. 6.* Gattiens *in allegat. pro Ecclesia, fol. 208. §. Tertio probatur.* Spetellus *decis.* 12. *n.* 42. Bonacina *in Bullam Cœnæ, disp. 1. quæst. 16. sect. 2. punct. 2. num. 14.* Reginald. *tom. 1. lib. 9. cap. 23. num. 358.* & alij. Sed per pragmaticam, de qua loquitur, Papyri signati, Clerici non possunt ampliùs facere id, quod prius liberè eis facere permissum erat; nam non possunt ampliùs in iudicio vti chartis Papyraceis, & alia instrumenta efficere, nisi Papyrus sit regio sigillo signata: ergo clarè apparet dictam Pragmaticam esse contra libertatem Ecclesiasticam, cùm illam lædat, ac restringat: etenim Clerici per illam non possunt deinde illud facere, quod antea impunè, & licitè faciebant. Confirmatur supradicta; nam ordinationes, Pragmaticæ, & statuta prohibentes vel præcipientes Clericis id quod eis, nec diuino nec humano iure prohibitum, vel præceptum est, violant immunitatem Ecclesiasticam, vt docet Felinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit. num.* Sup. hoc sup. in Res. 94. §. Restat.

modo discutere, & in Resol. 2. 4. §. Hoc igitur.

num.72. & 73. Quem citat & sequitur Humada in scholio ad Gregorium Lopez leg.3.titul.2.part.1.gloss.6. num. 3. fol.28. col.4. Z:cchius de Republ.Christ.tit. de Clericis fol. mihi 410. Sousa in Bull. Cœnæ, cap. 16. dispnt.84.concl.3. Alderanus Mascardus de interpret. statut. concl.1. num.88. Filliuc. tom.1. tract.16.cap.10. num.270.§. tertiò ea. Reginaldus tom.1. lib.9. cap.23. n.358.§.tenendum est tertio. Duardus in Bull. Cœn.lib.2. can.15.quæst.19.num.1. Laderchius consil.103.n.1. Annibaldus in additionib. ad Mandellum lib.1. consil.8. litter.H. Sayrus de censur.lib.3. can.19. num.9. §. Sic etiam. Bonacina in Bull. Cœn.dispnt.1.quæst.16. sect.2. punct.2.num.51.& alij. Sed nullo iure prohibitum est Clericis, ne instrumenta conficiant, neque in iudicio vtantur alia charta, quam vsque adhuc omnes liberè, licitè, & impunè vsi sunt: ergo hanc Pragmaticam prohibentem ne Clerici vtantur alia charta in iudiciis, quam signata sigillo Regis esse contra immunitatem Ecclesiasticam dicendum est, cùm prohibeat Clericis id quod eis nec diuino, nec humano iure prohibitum est.

7. Probatur secundò. Non solùm de iure humano, sed etiam de iure diuino Clericos esse exemptos à solutione Gabellarum ex multis iuribus & Doctoribus firmauit nouissimè Sacra Rota in Albanensi Gabellæ, die 28. Iunij 1630. coram Domino meo Merlino, nunc meritissimo Decano, & in Barchinouensi exemptionis die 28. Iunij 1636. coram bon. mem. Coccino; & ego satis probaui in part.5.tract.1.

Quæ hic est supra Res.2. & infra in Resol.336. §.11.

resolut.21. Sed ex sumptione Papyri signati Clerici soluerent gabellam: ergo necessariò sequitur supradictam Pragmaticam dictum Papyrum statuentem violare libertatem Ecclesiasticam. Minor argumenti, in quo adest difficultas examinanda erit: nam aduersarij putant, vt supra dictum est, hanc non esse gabellam, sed Regaliam, quæ etiam Clericos includit. Sed hoc purum figmentum esse puto, & chimericam speculationé vt docent: nam Klochius in tract. Nomico-Politico de contribution. cap.3.n.188. Cabedo part.2.decis.42.num.4. & alij, etiam Gabellæ dicuntur Regaliæ, sub quo Regaliarum nomine comprehenduntur etiam Angariæ, & Parangariæ, vt obseruat Sixtinus de Regal. lib.2. cap.13. Cuiacius in leg. vlt. Cod. de Fabricens. lib.11. Hotomanus in Lexico feudali ver. Angaria. Godelinus de iure nouissimo lib.5.cap.3. Lidemanus in exercitat.feudal.cap.3.num.57. Alfarus de officio fiscalis Gloss.20.§.12.num.471. Et tamen, vt certum est, non ex hoc sequitur Clericos ad illas teneri. Adde quod multæ aliæ exactiones prouenientes ex Regaliis impositis, dicuntur etiam gabellæ à Doctoribus. Et ideo licèt salinæ sint de Regalibus, tamen redditus ex ipsis fisco prouenietes inter vectigalia ab Vlpiano numerantur in leg. inter publica §. vltim. ff. de verbor. signification. vt notat Bulengerus de Imperator. Rom. lib.9. cap.21. Iacobus Bonitius in tract. de ærario lib.5.cap.4. Christophorus Besoldus in discur. Polit. de ærario cap.4. num.13. Gasparus Klochius tract. Nomico-Politico de contribut. cap.1. num.116. Bodinus de Republica lib.1. cap.10. num. 170. Vnde Titus Liuius lib. Decad.3. de Bello Persico. sic asseruit, Vectigal etiam nouum ex salaria annona statuerunt. Item Piscariæ de Regalibus, vt tradit Decius consil.199.num.1. Cabedo part.2.decisione.54. Sixtinus de Regalibus lib.2. cap.18.num.12. & tamen eorum redditus vectigalia vocantur à Buceto de Regalibus cap.3. num.141. Alberico Gentili in Commentar. ad tit. de verb. significat. leg. inter publica fol.49. & Dominico Arumæo in discurs. Academ. vol.2. discurs. 15.n.65. qui notat in dicta leg. inter publica. vectigalia piscatia ab Vlpiano vocari. Item Rippatica sunt de Regalibus, vt tradit Bucerus, vbi suprà num.154. & Arumæus num.93. qui tamen eorum prouentus vectigalia vocat: quod etiam fecit Mastrillus de Magistrat. lib.3. cap.10. num.291. Et tandem licèt Portus connumerentur inter Regalia, tamen eorum prouentus, qui ad Regem spectant, gabellæ nominantur, vt loquitur Arumæus vbi suprà volum.1. discurs.30. cap.3. num.44. & alij, quos citat, & sequitur nouissimè Solorzanus de Indiarum iure tom.2. lib.1.cap.1.num.52.& sequent. cui etiam adde Alfarum de officio fiscalis, Glossa 20.§.2.num.16.& 18. & clariùs §.8. num.114. & patet in dicta leg. inter publica §. final. ff. de verbor. significat. vbi Prouentus ex Portu inter fisci vectigalia apponuntur: & dicitur vectigal Portus, & alio nomine Portorium, de quo fit intentio in leg.3. Cod. de vectigal. & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum lib.13. & ideo Portorium & vectigal idem sunt, vt patet in leg. cùm & plures. § vehiculum. ff. locati. Et Tullius in orat. pro Manilio. sic habet: Neque ex Portu, neque ex Decumis, neque ex scriptura vectigal conseruari potest. Vnde infrà in responsione ad quartum argumentum probabitur ius Tractæ, quod soluitur ex extractione aliquarum mercium ex Portu, esse gabellam, & ad illam Clericos non teneri, nisi merces negociationis causa extraherent. Vnde ad confirmationé supradictorum Althusius in Politica c.12.n.16. docuit quod omne id ex quo censum fiscus accipit vectigal dicitur, vt ait ille vectigal portus salinarum, metallorum, piscariorum. &c. quod idem docuit Arumæus de iure publico vol.2. discurs.20.n.6. & Besoldus Politico iuridica de iurib. Maiestatis, c.7.n.8. & Henning. Arnisæus de iur. Maiestatis, lib.3.cap.5.n.3.4. & seq.

8. Sed hæc omnia magis verificantur in charta signata de qua loquimur; quæ quidem nomine Regaliam, sed reuera gabellam esse apertè patet; quia eius taxatio est tam magna, & immoderata, cùm soluantur pro vnica charta aliquando sex Tareni, vt meritò nomen pretij non mereatur: ergo clarè apparet rationem tributi: sicut antiquitus extabat vectigal Chartiacum, ex quo soluebant duos folles Officialibus pto chartis, vt ex Zonara obseruat Bulengerus de Imperat. Roman. lib.9.c.79. follis autem, id est obolus, vt vertit Isaacus Casaubonus exercit.16. ad Baronium, erat genus quoddam pecuniæ. Nec valet dicere, quòd sicut Princeps potest valori naturali, & intrinseco monetæ alium maiorem extrinsecum addere, & sibi applicare pro publica necessitate subleuanda: ita & in casu nostro licèt pretium Papyri signati sit excedens, & improportionatum, potuit Rex illud augere pressus tam vrgentibus bellorum necessitatibus. Non valet, inquam hoc dicere: nam respondeo, quod si in casu nostro argumentum pretij Papyri signati sumitur, vt asserunt aduersarij, eo pacto quo Princeps accipit argumentum extrinsecum monetæ: ergo reuera gabellam esse dicendum est. Probo consequentiam, nam Princeps, vt obseruat Cabedo part.2.decis.45.n.7. Sixtinus de Regal. lib.2.cap.8.n.5. & sequent. Ioannes Kitzolius tract. de re monetaria clas.5.quæst.1.n.34.& alij, tunc potest augere vel minuere valorem monetæ, quando adest necessitas publica, cui populus tenetur subuenire, & marsupium Principis euacuatum est: & tunc argmentum monetæ habere rationem gabellæ tradit Mariana de instit. Reg. lib.3.cap.8. Basilius Pontius variarum disputationum Relect.1. de augmento monetæ part.1. propos.4. fol.514. col.1. & fol.516. col.1. & ideo Bornitius tract. de ærario, lib.6.cap.6. mutationem monetæ apposuit sub Titulo de Vectigalibus extraordinariis. Sed

certum est Clericos non teneri ad onera, & tributa pro sublenandis necessitatibus publicis, nisi cum certis conditionibus dispositis a Concilio Lateranensi, quæ habentur *in cap. non minus, & cap. aduersus, de immunit. Eccles.* de quibus ego ipse multa differui *in part. 4. tract. 1. resol.* 11. Ergo, &c. Confirmantur supradicta ex eo quòd Paulus Layman *in Theol. Moral. lib. 3. tract. 3. part. 1. c. 5. n. 7.* & alij, loquentes de mutatione monetarum ob publicam necessitatem, supponunt non solum talem mutationem esse gabellam; sed addunt non habere requisita iusti tributi, & continere in se multa inconuenientia: Ergo ex supradictis apparet parum conferre argumentum de augmento pretij monetæ ad augmentum pretij papyri signati; imò nostram sententiam potius confirmare videtur.

Quæ hic est infra Resol. 248. & in Res. 337. in princ.

9. Et tandem probatur tertiò, nostra sententia, quod est valdè notandum, quia Pragmatica, de qua loquimur, non videtur lata propter bonum publicum ad euitandas falsitates instrumentorum, vt ab aduersariis supponitur: ergo Clerici non tenentur illam obseruare. Probo antecedens: nam non obstante supradicta Pragmatica hodie instrumenta possunt falsificati, vt antea: nam soluto pretio chartæ bullatæ, sigillum illud Regium non efficit, vt aliquis, si velit, non possit illa charta signata aliquod instrumentum Notarij, vel aliquod mandatum iudicis cum falsa subscriptione efficere: & certum est, quod non relinquet hoc facere, quia tenetur soluere pretium chartæ signatæ: ergo manifestè apparet, quòd hæc charta signata deseruit tantùm ad exigendum eius pretium pro soluendis necessitatibus Regis, non autem ad conseruandam legalitatem scripturarum, & ad falsitates euitandas: nam Respublica hodie manet subiecta etiam fraudibus, vt priùs ante chartam signatam subiecta erat. Vnde ex his patet reuera gabellam esse, & ideò ad illam soluendam Clericos non teneri.

10. Restat modò respondere ad argumenta contraria: ex quorum solutione magis firmabitur nostra opinio. Respondeo igitur ad primum argumentum, tunc leges, & statuta propter bonum publicum ligare Clericos: quando neque directè, neque indirectè Ecclesiasticam immunitatem lædunt, vt docet Salas *de legib. disp. 14. sect. 8. n. 92. & 93.* Baldellus *lib. 5. disput. 33. num.* 54. Bonacina *in Bullam Cœnæ, disput. 1. quæst. 16. sect. 2. punct. 2. num.* 12. Aponte *in Responsione super censuras Pauli V. fol.* 15. Collegium Bononiense *in Respons. pro libertate Ecclesiastica, num.* 2. Molina *de iustit. tom. 1. tract. 2. disput. 35. num.* 15. Squillante *de Priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num.* 94. & alij: sed in nostro casu dictam Pragmaticam lædere immunitatem Ecclesiasticam suprà satis iam probatum est. Ergo, &c.

Sup. hoc cũ eisdem authoribus hic citatis suprà in Res. 214. §. Et respondeo. & in alijs eius not.

11. Ad secundum argumentum patet responsio ex dictis: nam taxatio chartæ signatæ, de qua loquimur, est ita in ratione pretij excessiua, vt limites iustitiæ omninò excedat: & ideò potiùs onus gabellæ dicendum, quàm pretium rei. Nec valet dicere cum Petro Nauarra *lib. 3. c. 1. n.* 331. & Antonio Fabro *de varijs numm. debit. solut. c. 1. n.* 62. quòd sicut impressio signi publici valorem monetæ intrinsecum auget: ita & in nostro casu sigillum Regium augeat pretium Papyri signati: nam respondeo cum Layman *lib. 3. tract. 3. part. 5. c. 5. n.* 4. Ioanne Kitzolio *tract. de iure monet. clas. 5. quæst. 1. num.* 37. & alij penes ipsum publicum signum in moneta augere eius valorem tantùm in modico, sed in casu nostro sigillum Regium valorem chartæ signatæ vnius grani auget vsque ad Tarenos sex: ergo tale augmentum iniustum esse necessariò dicendum erit. Et si dicas iustificari, quia sumitur propter publicas necessitates subleuandas. Respondeo, ideò nomen tributi, seu oneris, vel exactionis subterfugere non posse; ergo, illud soluere Clerici non tenentur.

12. Ad tertium argumentum, quod rex potest aliquando vel ipse facere, vel aliis concedere monopolium circa aliquas merces. Respondeo primò aliquos hæc monopolia absolutè tanquam illicitè damnare. Ita Caietanus *in 2. 2. quæst. 77. art.* 1. Sotus *de iustit. lib. 6. quæst. 3. artic.* 2. Syluester *verb. emptio, q.* 28. Conradus *de contractib. disput. 51. propè finem.* Rebellius *part. 2. lib. 9. quæst. 7. num.* 5. Layman *lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 7. num.* 42. & alij. Respondeo secundò. Monopolia magis probabiliter aliquos concedere, si iustum pretium vendendis mercibus imponatur, vt tenent Ioannes Wigers *de iustit. in 2. 2. tract. 5. cap. 5. dub. 11. num.* 63. Bonacina *de contractibus, disputat. 3. quæst. 2. punct. 5. n.* 9. & alij: sed hoc tamen non admittunt in mercibus vsu frequentibus, vt est in casu nostro: & maximè ego addo, quando ex illis onus imponeretur Clericis cum violatione Ecclesiasticæ immunitatis, vt accidit ex charta signata. Ergo, &c. Adde quòd non benè affertur ab Aduersariis exemplum chartarum pictarum, piperis, &c. quia has merces nemo cogitur emere, vt obseruat Lessius *lib. 2. cap. 21. dub. 1. n.* 149. Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 25. cap. 22. num.* 327. & alij: & ideo nemo grauatur ex earum pretio, nisi qui sponte vult: quod quidem non accidit in casu papyri signati, cuius emptio, omnibus tam necessaria est. Ergo, &c.

Sup. hoc in tom. 6. n. 3. Resol. 85. §. vlt.

13. Ad quartum argumentum. Quod in aliquibus locis Clerici soluunt ius tractæ, quando extrahunt à portu aliquas merces. Respondeo talem consuetudinem improbandam, esse sicut illam improbat Ciarlinius *in controuersiis forensib. cap. 31. n. 15. & 16.* nominatim refellens Carolum de Grassis, quia Clerici non tenentur, vt dictum est supra, soluere gabellas. Et licèt portus sint de Regalibus, tamen id quod imponitur ratione extractionis alicuius mercis à portu gabellam esse, suprà etiam probatum est: & ideo illam Clerici soluere non tenentur, vt præter Ciarlinium docet etiam Sousa *in Bullam Cœnæ, cap. 19. disput. 92. conclus. 1. num.* 4. & Laurentius Orosius *in su Pina de Rosas lib. 4. cap. 2. fol. mihi* 380. & alij. Ergo, &c.

14. Nota tamen quòd post hac scripta peruenerunt ad manus meas erudita Commentaria Sapientissimi Patris Magistri Araujo ex inclita Religione Dominicana Doctoris Hispani, & Sacræ Theologiæ Professoris in celebri Academia Salmaticensi, qui *in 1. 2. D. Thomæ, quæst. 97. disput. 3. sect.* 5. latè, & solidè, vt solet, probat nostram sententiam firmans ex multis aliis rationibus Pragmaticam vulgò dictam, *Papel sellado*, esse contra immunitatem Ecclesiasticam, adi illum, & non pigebit.

RESOL. CCXVIII.

An Principes, si per aliqua statuta disponant de his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Ecclesiasticam, & sint excommunicati?
Ex part. 5. tract. 2. Res. 65. aliàs 64.

§. 1. Hic casus agitatus, & discussus fuit tempore Excellentiss. Proregis D. Francisci de Castro, & tunc respondi cum Felino *in cap. Eccles. S. Mariæ de constit. n.* 112. & alios, distinguendo: Vel in simili statuto Princeps disponit de his, quæ spectant ad Clerum, vel cultum diuinum, aut ad animarum salutem, putà de numero Missarũ, de candelis, de eleemosyna Clericorũ, & de eorũ numero, vel Religiosorum,

qui

qui debent comitari funus, , & similibus. Et in hoc casu Sede statutum esset contra libertatem Ecclesiasticam. Sed, si Princeps in statuto prohiberet abusus circa pompam funeris, vt de vestibus lugubribus, de pannis nigri coloris, ne cubicula pareutur pannis nigris, & de aliis externis solemnitatibus, quæ nullam habent relationem ad cultum diuinum, & ex quibus nihil vtilitatis minuitur Ecclesiis, aut Clericis, neque aliquid detrimenti patitur cultus diuinus, vel, Ecclesia; tunc eiusmodi statutum esset validum, nec aliquid contra immunitatem Ecclesiasticam contineret. Et ita ex neotericis docet Altetius *de cens. tom.1. disp. 16. lib.5.c.6. fol.704. col.2.* Reginaldus *in praxi, tom.1. lib.6. cap.23. num.*360. Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. q.19. n.7.* Megala *in 3. q. lib.3. c.10. q.3. n.54.* Carol. de Grassis *de eff. cler. eff.2. n.467.* Matth. *de iurisd. p.4. cent. 1. cas.54.* Naldus *in summ. verb. statutum, n.2.* & alij.

2. Ex his apparet, non esse admittendam sententiam Caietani *in summ. verb. excomm. c.31.* Nauarr. *in man. c.27. n.120.* Grassij *in decis. p.1. lib.4. c.18. n.135.* Soniæ *in Bull. Cœn. cap.16. dist.94. concl.2. n.3.* Layman *in Theol. mor. lib.4. tract.9. c.9. n.3.* asserentium, posse Principes in suis statutis, Clericis moderari sumptus ceræ, & candelarum: nam, si intelligunt de cera, & candelis, quæ in Ecclesiis, & apud funus comitantes remanent, hoc statutum esset inualidum: quia ex illo impediretur eleemosyna, & minueretur aliqua vtilitas Ecclesiæ, & Clericis, seu Religioni. Et ita docent Doctores citati, quibus adde doctissimum Tabienam *verb. excomm. G. cas.20. n.5. fol. mihi* 672. qui notat, tale statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam: nam indirectè prohibet liberam facultatem dandi eleemosynam Clericis, & Ecclesiis.

3. Vnde non benè dixerunt Sousa, & Graffius, *vbi suprà*, quòd numerus candelarum ordinetur ad pompam, & temporalem honorem defuncti: nam, vt benè notat Tabiena, dictæ candelæ, quæ remanent apud Ecclesiam, & Clericos, non solùm deseruiunt ad honorem defuncti, sed etiam ad eleemosynam Ecclesiæ, & Clericorum, seu Religiosorum.

4. Idem, quod diximus de cereis, & candelis, dicendum est de culcitris, quæ apponuntur super corpus defuncti: quidquid in contrarium asserant Duardus, & Martha: nam de illis nihil potest statuere Princeps laicus, cùm remaneant apud Ecclesiam; & ex illis postea aliquando, efficiuntur paramenta pro ornamento altarium, vel vestes sacerdotales, vel saltem remanent pro eius ornamento: nam, vt hîc, & in ciuitate Neapolitana vidimus, in diebus festiuis Ecclesiæ integræ de illis ornantur, & sic non dubito, dictas culcitras non solùm deseruire pro honore temporali defunctorum; sed etiam pro eleemosyna Ecclesiarum, vbi defunctus sepelitur. Et ita Syluester *verb. imm.5. n.10. vers. stat. q.2. ver.8.* ait prædicta statuta esse licita laicis, quatenus disponunt in his, quæ non applicantur. Ecclesiis: sed dictæ culcitræ, de quibus loquimur, Ecclesiis applicantur: ergo &c. Ita etiā Paludanus *in 4. dist.18. q.3. art.3.* vbi sic asserit: [Videtur esse contra Ecclesiasticam libertatem, statuendo, quòd super mortuum non sit, nisi talis pannus, vel tot cerei, & huiusmodi: quia liberæ Ecclesiæ etiam liberas oblationes habere debent.] An verò, quod dictum est de culcitris, dicendum sit de extructione sepulturæ, negant Duardus, & Martha: sed affirmat D. Carol. de Grassis *de effect. cler. eff.2. n.483.* vnde tempore, vt dixi, Excellentiss. Comitis de Lemos, Proregis meritissimi huius Regnis, nihil circa hoc innouatum est. Scio, Fillinc. *tom.1. tr.16. c.10. n.273.* vocare opinionem Caietani probabilem, licèt ipse nostram sententiam teneat; tamen in praxi talem opinionem admittendam esse minimè existimo. Sed ad alia deueniamus.

RESOL. CCXIX.

An lex seu statutum, quod aliquis adiens hereditatē non confecto inuentario, teneatur vltra vires hæreditatis, comprehendat Clericos.

Et an idem, quod de Clericis dictum est in supradicto casu, dicendum sit de Ecclesia, vel Monasterijs? Ex part.1. tract.2. Res.71. alias.70.

§.1. AFfirmatiuè respondent aliqui; etiamsi Clericus fuisset institutus hæres amore Dei. Ita Morla *in empor. iur. tit.1. q.16. num.11.* & alij quos citat, & sequitur Carolus de Grassis *de effect. cler. eff.2. num.252.*

2. Sed ego contrariam sententiam amplectendam esse puto, quam docet noster P. Duardus *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. q.17. num.8.* vbi sic ait: [Ecclesiastici hæredes instituti, non conficientes inuentarium, non tenentur vltra vires hæreditatis in solidum omnibus creditoribus hæreditariis iuxta text. *in l. si te bonis, & l. fin. 15. cùm igitur. C. de iur. delib.* & citat Ioan. Andream. Idem etiam ex neotericis docet Martha *de iuris. p.4. cent.1. cas.75. num.5.* qui *num.12.* optimam rationem adducit pro hac sententia; nempe talem legem non comprehendere Clericos ex defectu iurisdictionis. Adi illum, & non pigebit: Notandum est tamen, quòd etiam stando in prima opinione, illa non procederet, cùm Ecclesia, vel Monasterium instituitur hæres; nam licèt non confecerint inuentarium, non propterea tenentur vltra vires hæreditatis. Ita de Grassis *vbi supr. n.253.* & Morla *n.12. in fin.* Abbas, & Felinus *in c. S. Mariæ, de constit.* hic *num.66.* ille *num.13.* cum aliis.

RESOL. CCXX.

An statutum, vt quis, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ possessurus est, Dominus sit, si non ingrediatur Religionem, si vero amittat, an inquam, tale statutum sit illicitum, & contra Immunitatem Ecclesiasticam?

Et an si legentur ducenta, si nubat, & centum, si Religionem ingrediatur, debeantur ducenta Religionem ingredienti? Ex p.1. tr.2. Res.125. alias 124.

§.1. NEgatiuè respondet Bartolus *in leg. final. C. de pactis, n.6.* Sed contrariam sententiam meritò docet Dec. *in c. in præsentia de probat. n.52.* & nouissimè Basilius Pontius *de matrim. lib.3. c.8. n.25.* vbi sic asserit: [Statutum, quo decerneretur, vt ia, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ possessurus est, dominus sit, si in sæculari conuictu permaneat: eorundem autem non liberum dominium nanciscatur si religionem ingrediatur; nequaquam licitum est: libertati enim Ecclesiasticæ aduersari videtur: ac proinde tenentur eius Authores excommunicatione, quæ est in Bulla Cœnæ.] Ita Pontius. — Sup. hoc in Resol. not. seq.

2. Ex quibus inferendum est, non esse admittendas illas conditiones, quas aliqui in eorum testamentis apponunt, videlicet, *Do, leg. si Relig. non ingred. sed in sæculo perm.* Quidquid in contrarium asserat Sanchez *de matr. tom.1. lib.1. disput.34. n.11.* quem meritò Pontius *vbi sup. n.20.* solidè, vt semper solet, impugnat. Et ego etiam puto contra eundem Sanchez *n.12.* Molinam *tom.1. tract.2. disp.207. à n.13.* & alios, si legentur ducenta, si nubat; centum verò, si Religionem ingrediatur; deberi ducenta religionem ingredienti. Ita Lessius *lib.2. c.18. dub.15.* Comitolus *in Resp. mor. lib.7. q.7.* & alij. Sed de hac quæstione nos fusiùs alibi. — Supr. hoc in tom.6. tr.8. Res.42. — Alibi in Resol. quæ hic sunt in tom. 6. tr.8. Res. 41. §. Sexto. & in Res. 44. §. vlt.

RESOL. CCXXI.

An Princeps possit leges condere circa matrimonium?
Et quid circa accessoria matrimonij?
Et an circa alia accidentalia, vel accessoria possit ferre leges, v.g. circa dotem, & lucrum dotis, vel donationem inter virum, & vxorem, & sponsalitiam largitatem, & similia? Ex part.1. tract.2. Resolut.128. aliàs 127.

§.1. POsse quidem, quantùm ex se est, attamen eam potestatem sibi reseruasse Pontifices, putat Sanchez *tom.2.lib.7.disp.3.num.2.*

Sup. hoc in Resol. seq. §. Verum. & latè in aliis Resol. eius not.

2. At contrariam sententiam docet Basilius Pontius *de matrimon.lib.7.cap.2.num.3.* nempe, ex se non posse Principes legem aliquam constituere circa matrimonia: quòd enim materia huius Sacramenti contractus sit, non satis est, vt possit Princeps sæcularis leges condere ad substantiam matrimonij directè, vel indirectè pertinentes; cùm ex eo, quòd ea materia per Christum sacra facta est, iam extra iurisdictionem, & potestatem sæcularem sit.

Sup. hoc cũ eodem Pontio infra in Resol. 226. post med. & in Ref. 340. §. 4. ante med.

3. Ex his infert idem Pontius *num.4.* neque circa accessoria matrimonij posse Principem sæcularem, ex defectu potestatis, legem ferre, si eo accessorio impeditur principale; posset tamen circa alia accidentalia, vel accessoria, quæ non pertinent ad eius substantiam, neque ex se impediunt principale, vt, verbi gratia, ferre leges circa dotem, & lucrum dotis, vel donationes inter virum, & vxorem, & & sponsalitiam largitatem, & similia. Vide etiam Riccium *part.decis.*178. & Bellettum *in disquis.par.*1. *tit.de exemptione Clericorum à statutis sæcularium*, §.4. *n.*43. & 44. vbi latè disserunt, an Principes possint statuere aliquid contra matrimonij libertatem: Sed de hoc *suprà* etiam satis dictum est.

Supra in tribus Resol. primis post. seq.

RESOL. CCXXII.

An Principes laici possint statuere impedimenta dirimentia matrimonium?
Et difficultas est, an si Princeps Christianus apponeret de facto aliquod impedimentum dirimens, non obstante hac reseruatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum esset?
Et an sola consuetudine possit introduci impedimentum dirimens? Ex part.5.tract.1. Ref.16.

§.1. AD hanc quæstionem respondet nouissimè Cælestinus *in compen. Theol. moral. tract.*2. *c.*31.*n.*1. vbi sic ait: Principes fideles si præcise eorem potestas spectetur, possunt ex iusta causa statuere impedimenta matrimonium dirimentia respectu suorum subditorum tam fidelium, quàm infidelium in tertis suis degentium. Ita D.Thom. *in* 4. *distinct.*34. *quæst.*1.*art.*1. *ad* 4. Et Becanus *de Sacrament. cap.*49. *q.*3. vbi tamen rectè notat hanc potestatem impediri posse à Pontifice respectu subditorum fidelium, non autem infidelium, quia Pontifex reseruauit sibi causas matrimoniales, vt patet ex *gloss.fin.cap.si quis ingenuus* 2. *quæst.*2. Quia verò statutum hoc est positiuum humanum, & potuit à primæua sua publicatione non recipi in aliquibus Prouinciis & Regnis, vel si receptum fuit, potuit per non vsum abrogari. Hinc fit vt si in aliquo Regno & Prouincia edicto cautum esset, ne quis contraheret matrimonium parentibus renitentibus, vel etiam ipsomet Principe, sub pœna nullitatis matrimonij, edictum huiusmodi seruandum esset. Et si quis contra formam in illo contentam celebraret matrimonialem contractum, irritus, cassus, & nullus omnino foret, prædicti statuti virtute, modò tamen sit longo vsu confirmatum, & ab immemorabili tempore ad abrogandam legem aliquam Ecclesiasticam requisito ac sufficienti receptum. Ita Cælestin. *loco cit.*

2. Verùm ego sentio, vt alibi cursim adnotaui cum Basilio Pontio *de matrim.lib.6.cap.*1. & 2. Principem sæcularem ex vi suæ iurisdictionis & officij non posse statuere impedimenta dirimentia, quia matrimonium, quamuis ex se contractus quidam sit subiectus etiam Principi sæculari, tamen per Christi institutionem eleuatum est ad rationem Sacramenti, itaque res sacra est. ergo non subditur ex eo tempore, potestati Principis sæcularis, etiam fidelis; quòd enim materia huius Sacramenti contractus sit, non satis est vt possit Princeps sæcularis leges condere, cùm ex quo ea materia per Christum sacra facta est, iam extra eius iurisdictionem & potestatem sit; sicut licèt homo ante ordinationem sit materia subiecta iurisdictioni sæculari, & similiter bona & prædia, tamen post ordinationem, vel postquam donatione sacra, vel Ecclesiastica facta sunt, extrahuntur à dominio sæcularis Principis: & nullam neque in personas, neque in bona iurisdictionem habet. Sic ergo & in nostro casu dicendum est, postquam matrimonio accessit ratio Sacramenti. Et ita præter Pontium hanc sententiam docet Couarruuias, & alij, quos citat & sequitur Doctissimus & amicissimus Pater Gaspar Hurtadus *de matrimon. disputat.*12. *difficult.*12. *num.*7. Dicendum est igitur, quia contractus matrimonij in baptizatis ex institutione Christi desinit esse ciuilis & sæcularis vtpotè factus sacer, & Sacramentum: ergo desinit esse subditus potestati ciuili, seu sæculari, quam solum habet Princeps sæcularis.

Alibi in Resol. præcenta §. 1. & 2. & infra in Ref. 340. & 342.

3. Notandum est tamen quòd licèt Coninck *de de Sacram.disput.*30.*dub.*1. Filliucius *tom.*1. *tract.*10. *cap.*1.*num.*4. Tannerus *tom.*4. *disp.*38. *quæst.*4. *dub.*1. *num.*16. & 17. Gamachæus *in* 3.*part. D.Thom. de sacram.matrim.* Ochagauia *de Sacram.tract.*3.*de matrimon.quæst.*32.*num.*3. Kellisonius *in* 3.*part.tom.*2.*q.*50. *art.vnic.dub.vnic.* Turrianus *in sum.p.*2.*c.*109. *dub.*5. *concl.*1. Syluius *in* 3.*p. q.*50.*art.vnic. concl.*6. Ludouicus de San Iuan *de sacram.matr. quæst.*6.*art.*1. *dub.*1. *conclus.*2. Laymann. *lib.*5.*tract.*10.*part.*3. *cap.*1.*q.*1. Sanchez *de matrim.tom.*2. *lib.*7. *disp.*3. Mercerus *de Sacram.in supplem.q.*50.*vers.quæritur secundò.* Bonacina *de matrim.*3 *punct.*1.*num.*5. Rebellius *part.*2.*lib.*3. *q.*1. Cornejo *in* 3.*p.tract.*6.*de imped.matrim.disput.*7. *dub.*3. Villalob. *in sum.tom.*1.*tract.*4.*diffic.*1.*n.*3. & 4. cum aliis, doceant Principes ex natura suæ potestatis, vt *suprà* dixit Cælestinus, & Becanus, posse quidem impedimenta matrimonij apponere, tamen asserunt vsum huius potestatis eis interdictum fuisse ab Ecclesia, & Summis Pontificibus reseruatum. Ratio verò quare Ecclesia hoc sibi reseruari potuerit, ex eo ostendi potest, quia Respublica temporalis est quodammodo subiecta Reipublicæ spirituali, & potestas temporalis spirituali potestati, in his saltem, quæ cum spiritualibus coniuncta sunt, & ad finem spiritualem, seu supernaturalem ordinantur. Ergo potestas spiritualis potest ex iustis causis moderari potestatem sæcularem circa res prædictas.

4. Sed difficultas est, an si Princeps Christianus de facto apponeret aliquod impedimentum dirimens, non obstante hac reseruatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum esset, quamuis ipse peccaret faciendo contra reseruationem ab Ecclesia factam. Et videtur quòd sic, quia per talem reseruationem non videtur ab eo ablata

ablata potestas, sed solùm vsus illius. Verùm respondendum est negatiuè, quia taliter est interdictus huiusmodi Principibus sæcularibus huiusmodi vsus, vt ab eis in contrarium facta iure irrita, & nulla sint. Neque in hac audiendus est Petrus Sotus *lect. 4. de matrim.* oppositum docens vt in specie tenet Cornejo *vbi suprà.*

5. Vnde displicet mihi id, quod nostris temporibus circa præsentem quæstionem docuit Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thom. q. 7. de imped. matrim. dub. 1. num. 1. circa finem.* vbi sic ait: Princeps sæcularis iuxta quosdam potest impedimenta matrimonij constituere respectu fidelium sibi subiectorum, cùm Ecclesia non videatur posse restringere eius potestatem, quippe qui non sit Ecclesiæ subiectus. Ita ille, qui reprobando hanc sententiam, videtur tanquam probabilem admittere opinionem Petri Soto, quam omnes Doctores citati tanqoam falsam & improbabilem refellunt, & maximè illi, qui mecum sentiunt, Principes laicos etiam ex vi suæ iurisdictionis non posse fidelibus subditis impedimenta matrimonij apponere, quod non solùm docuere recentiores citati, sed etiam veteres, vt D. Bonauentura *in 4. dist. 42. art. 2. quæst. 2.* Richardus *art. 2. quæst. 2.* & Paludanus *quæst. 1. art. 2.* Et hæc olim Romæ *ann* 1634. adnotaueram, cùm ibi inter viros doctos, occasione cuiusdam matrimonij magni Dynastæ quæstio hæc ardenter agitaretur. An verò sola consuetudine possit introduci impedimentum dirimens, agit Cornejo *in 3. p. tract. 6. de imped. matrim. disp. 7. dub. 4. per totum,* alij DD. superiùs à me citati.

Pro hac sententia Præpositi lege infra ex Resol. 340. §. 13.

Sup. hoc ibidem. §. 14.

RESOL. CCXXIII.

An valeat statutum, in quo cauetur, vt filia, vel filius possit contrahere sine consensu Patris, alias cadat ab hæreditate?

Et ex doctrina huius Resolutionis aliqua alia circa hoc inferuntur, & explanantur valde notanda, & menti tenenda.

Et etiam quæritur, an statutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius Ciuitatis infringat Ecclesiasticam libertatem?

Et an Pater incurrat excommunicationem Concilii, si iniustè impediat matrimonium filiorum?

Et an Testator possit disponere, vt sua filia nubat de consilio alicuius? Ex part. 1. tract. 2. Res. 75. aliàs 74.

Sup. hoc infra in Res. 224. & 226. prope finē. & in Res. 343. §. 33. ante mediū. §. 12.

§. 1. ALiqui affirmatiuam sententiam docuerunt: & ita ex Soto docet Ledesma *in sum. tom. 2. in Addit. ad Matr. com. 7. concl. 5. fol. mihi* 57. vbi defendit legem quandam Hispaniæ ita decernentem, vbi sic ait: [Esta sentencia tiene el Padre Maëstro Soto, y otros Dottores. La razō es, porque el casarse sin la voluntad de los padres, es contra la ley natural, y es pecado, que pertutba la paz de la Republica, como se vee la experiencia. Luego instamente las leyes pueden castigar el tal pecado.] Ita ille. Et idem ex neotericis tradit Cancer *p. 1. cap. 24. num. 4. & p. 3. cap. 11. num. 4.* & testatur, in Senatu Regio Cathaloniæ ita fuisse iudicatum, 1. Octobr. 1605. Vide etiam Menchac. *tract. de success. creat.* §. 10. *num.* 628. & Lup. *in repet. cap. per verba. not. 3. §. 3. num. 9. de donat. inter vir. & vxor.*

Sup. hoc in Res. 1. not. præteritæ.

2. Sed meritò aduersùs dictam legem insurgunt etiam Doctores Hispani, vt Couarru. *super. 4. decr. p. 2. cap. 3. §. 8. n. 5. 6. & 7.* & nouissimè Fraociscus Molinus *de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. num.* 14. Veracruz *in Specul. coniug. p. 3. art. 20. concl. 3. rat. 2.* Corduba *in tr. cas. conscien. q.* 171. Nauarrus *in Manuali, cap. 14. num. 15.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 16. num. 6.* Guttierrez *pract. quæst. lib. 2. quæst. 1. num. 2.* Matienzo *in leg. 1. tit. 1. glos. 4. num. 2. lib. 5.* & alij penes ipsos. Et ratio est: quia disponit de spiritualibus; & ideò est contra libertatem Ecclesiasticam: & ita etiam Ludou. Mor. *cons. 97. num.* 8. vbi multos adducit. Martin. Vran. *lib. 1. cons. 4. num.* 34. Rausner. *lib. 1. cons.* 10. & alij. Vnde statutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius ciuitatis, infringit Ecclesiasticam libertatem, & non est validum. Ita Ludou. Mor. *cons. 96. n. 9.* & alij. Vide Carolū de Grassis *de effect. cler. eff. 2. n. 81. & sequ.* & nouissimè Belletum *in disquis. cler. par.... tit. 6. §. 4. num.* 43. vbi sic ait. [Neque vim legum habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu, etsi Principes eas tulerint ad honestatē persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad coniugalem contractum; non tamē habēt vim, cùm id specter ad Summ. Pontificem: laici etenim nihil possunt statuere, quod matrimonij liberum consensum impediat, etiam circa accidentia ipsi matrimonio.]. Ita ille, qui adducit nouem Doctores pro hac sententia: vnde de illa non est dubitandum, vt ex aliis iuribus, & rationibus probat Martha *de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 80. num. 5.* vbi *num.* 11. notat, hoc procedere, si in statuto requiritur consensus de necessitate; secùs autem si de consilio: quia si testator potest disponere, vt eius filia nubat de consilio alicuius: ergo & id porterit induci per statutum.

Sup. hoc infra in Res. 225.

3. Notandum est etiam, quòd in Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 9.* sic habetur: [Præcipit Synodus omnibus, cuiuscunque gradus, dignitatis, & conditionis existant, sob anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quouis modo, directè, vel indirectè, subditos suos, vel quoscunque alios cogāt, quominùs liberè matrimonia cōtrahant.] Ex qo bus verbis videant ministri laici, ne statuendo aliquid circa matrimonia, incurrant in dictam excommunicationem: in quam minimè incurrerent Reges, & Imperatores, si talia statuta efficerent, quia oportet illos exprimere, vt alibi expressit Concilium *sess.... cap. 11. de reform.* & in Bulla Cœnæ, vt notat Henriquez *lib. 11. cap. 6. num. 6. in Glossa, lit. G:* & Guttierrez *tract. de matr. cap. 79. num.* 12. Neque etiam talem excommunicationem incurreret pater; si iniustè impediret matrimonia filiorum: quidquid in contrarium asserat Martha *vbi sup. de iurisp. 4. cent. 1. cas. 71. num.* 23. Et ita docet Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 4. disp. 22. num.* 8. Nauarrus *in Sum. cap. 27. num.* 150. Molina *tract. 2. disp.* 176. Henriquez, & Guttierrez, *vbi suprà,* cum aliis. Ex his omnibus apparet, patrem non debere, neque posse in foro conscientiæ exhæredare filiam, etiam stantibus his legibus, si nupserit contra eius voluntatem; nec posse Confessarium absoluere patrem in articulo mortis, nisi priùs reuocet testamentum, vbi eam exhæredauit.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. Res. 58. §. Notandum est. in fine.

4. Post hæc scripta inuenio Ioan. Valerum *in suis differentiis vtriusque fori, verb. matrimonium, differ. 1.* hanc quæstionem tractare, & nobiscum sentire. Vnde miror, Rebellium *p. 2. lib. 2. p. 14. sect. vlt.* 29. contrarium docere: quia tales leges tantùm per accidens derogant libertati Ecclesiasticæ: ergo non sunt iniustæ, & inualidæ, vt docet Caietanus *in sum. verb. excomm. cas. 31. & 37.* Nauarr. *cap. 21. num.* 120.

5. Sed hanc sententiam Nauarri, & Caietani *suprà* refutauimus: ergo non est audiendus Rebellius. Ad illud verò, quod asserit Ledesma, quòd dictæ leges sunt latæ propter bonum commune, vt conseruetur pax, & concordia inter ciues; respondeo, quòd vtilitas publica, & bonum statuere aliquid in detrimentum

mentum libertatis Ecclesiasticæ, vt notant communiter Doctores, tam Theologi, quàm Iurisconsulti: sed hoc accideret in casu nostro: ergo, &c.

RESOL. CCXXIV.

An Princeps sæcularis possit ferre aliquam legem aduersus filios contra iustam parentum voluntatem nubentes? Ex part.1. tract.2.Ref.105.alias 104.

Sup. hoc in Res. præterita, & infra in fine Res. 226.& 343. §. 3. ante medium, & signanter.§. 12.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docent non pauci Iurisconsulti; & inter Theologos illam docet Molina *de iust.tom.1.tract.2.disp.176.a num.24.* & Rebell.*de obligat.iustit.part.2.quæst.14.sect.3.* quos nouissimè sequitur Pontius *de Sacr.matr.lib.1.cap.1.§.3.num.29.*& ex Iuristis neotericis Cancer.*lib.3.var.cap.11.n.4.* & Anguiano *in tract.de legib.tom.1.lib.2.contr.13.num.15.& 30.*

2. Sed meritò supradictã sententiã non admittit Bellet. *in disquis.cler.p.1.tit.de exemptionib.cleric. à statut.sæcul.§.5.n.43.* Doctores, quibus ego addo ex Theologis Sanchez *de matr. tom.1.lib.4.disp.25.num.2.* & Vasquez *in 3.p. tom.4. disp.4.de matr. cap.2. num.24.* Dicendum est igitur, supradictas leges esse contra immunitatem Ecclesiasticam: &, licèt filij non benè agant, si nubant sine parentum licentia, attamen non est ferenda lex, quæ eos exhæredari à parentibus permittat, si velint: & hoc etiamsi supradicti filij indignè nuberent, vt obseruat Sanch.*num.*3. Vide citatos Doctores. Et ratio est: ius canonicum omnimodam in matrimonio libertatem poscit: & ideò reijcit pœnam in sponsalibus positam, *cap. gemma de sponsalib.* Sed propter pœnam exhæredationis, vel aliam valdè minuitur dicta libertas. Ergo dictæ leges erunt contra ius canonicum, & sunt ab illo correctæ. Et ideò Valerus *in diff.vtriusque fori, verb.matr.diff.1.num.1.& seq.* supradictas leges, tanquam improbas, in foro conscientiæ damnat, & reprobat, sicut etiam damnarunt Doctores, quos citat Molinus *de ritu nupt. lib.2.diff.7.num.*57. Nec obstat contra supradicta, lex quædam, quæ obseruatur in Regno Cathaloniæ: nam hoc pertinet ad factum; & in Regno illo leges conduntur in Comitiis generalibus, non solùm à laicis, sed etiam ab Episcopis, & aliis Ecclesiasticis. Ergo, vt ait Molinus *vbi suprà*, iustificantur supradictæ leges ex scientia, & tolerantia Romani Pontificis. Sed de hac scientia, & tolerantia dictum est *suprà*: ad alia igitur procedamus.

Sup.hoc supra in Ref. præterita in fine §.1.

RESOL. CCXXV.

An statutum disponens mulierem extra territorium nubentem cum sua familia priuandam fore hæreditate, & si ei sit quæsita, sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part.1.tract.2.Ref.57.alias 56.

Sup.hoc supra in Ref. 223.§.1.ante medium, vers. vnde statutum.

§.1. SI in hoc Siciliæ Regno tale statutum adesset, non pauci illud frangerent. Sed ad rem. Multi hoc statutum valere opinati sunt: & ita docet Baldus *in leg.si matre.C.de suis,& legit.hær.*idem Baldus *lib.1. cons.357.& in cap.consului.num.6.de offic.deleg.* Socinus, & Iason *in l.1.§. veteres. ff.de acquir.possess.* Alexander *lib.2.cons.251.num.1.* Ruinus *lib.3. cons.49.*& alij. Et ratio est: quia huiusmodi statuta facta sunt in bonum Reipublicæ, ad eam replendam liberis, & vt etiam plures sint in ea, qui gabellas soluant, & onera sustineant. Sed contrariam sententiam omninò amplectendam esse puto: quia matrimonia libera esse debent ab omni coactione, *ex leg.Titia ff.de verborum oblig.* Vnde & in terminis huius quæstionis non valere similia statuta, etiamsi colorem quendam publicæ vtilitatis præseferant, docet Panormitanus *in cap.1.de sponf.* Decius post Felinum *in cap. Ecclesia S. Mariæ num.36.de constit.* & hanc opinionem communem esse testatur Gabriel *lib.2. cons.12. num.9.* & illam nouissimè docuit Molina *de ritu nuptiarum, lib. 2.differ.7. num.26.* & post illum Barbosa *in collectan. tom.2.lib.4.tit.1.cap.1.num.1.*

RESOL. CCXXVI.

An Princeps laicus possit imponere pœnas, ne matrimonia inter consanguineos contrahantur, & illas exigere, etiam impetrata à Pontifice dispensatione?

Et an circa accessorium matrimonij possit Princeps sæcularis leges ferre, aut pœnas imponere matrimonium contrahentibus sine parentum consensu?

Et infertur, quod iudices laici possunt pœnas imponere contra non obseruantes dies festos; Verum si Episcopus dederit licentiam alicui laborandi in die festo, non possunt propterea iudices laici illum punire, vt transgressorem Festorum, stante dicta licentia Episcopi? Ex part.5.tract.1. Resol.17.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Cutellius *in Cod.leg. Sicul.ad legem Federic.cap.83. not. 88.num.2.*

2. Sed hæc opinio mihi non placet, vt patet ex Decreto Concil.Tridentini, *sess.24.c.9.de reform.matrimon.* in quo sub anathemate interdicitur Principibus sæcularibus ne directè, vel indirectè matrimonij libertatem impediant. Sed quis non videt quòd per supradictas pœnas impeditur matrimonij libertas, nam contrahentes non valentes ex paupertate soluere pœnas à iudice laico impositas, & per Cutellium adhuc obligantes, etiam post obtentam dispensationem à Pontifice, vtique retraherentur ab ineundo matrimonio, ergo, &c. Deinde matrimonium initum post obtentam dispensationem à Pontifice inter consanguineos est licitum; quomodo igitur potest puniri per iudicem laicum, cùm enim pœna non est danda sine culpa. Confirmantur hæc omnia ex doctrina, quam affert Barbosa *in Collectan. Doctor. ad Concil. Trid.sess.25.de Regul.cap.12. num.11.* vbi docet quòd iudices laici possunt pœnas imponere contra non obseruantes dies festos; verùm si Episcopus dederit licentiam alicui laboranti in die festo, non possunt propterea dicti iudices laici illum punire, vt transgressorem festorum, stante licentia obtenta ab Episcopo, & ita ait fuisse decisum à sacra Congregatione *die 9. Nouembris* 1619. Facit etiam pro hac sententia doctrina Basilij Pontij *de matrimon.lib.6. cap.2. num.4.* vbi docet, neque circa accessorium matrimonij posse Principem sæcularem, ex defectu potestatis leges ferre, si eo accessorio impeditur principale, & licèt postea Pontius addat leges laicorum, quæ pœnis constitutis adiuuant prohibitiones Ecclesiasticas circa matrimonium esse validas, tamen hoc intelligendum est, vt diximus, si adhuc persistant Ecclesiasticæ prohibitiones, sed in casu, de quo ampliùs non adest prohibitio Ecclesiastica, ergo, &c. Et ideò ex his docet Bellettus *in disquis. Cler. part.1. tit. de exempt. Cler. à statu sæculari, §. 4. num.47.* quòd vim legum non habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu, nam etsi Princeps eas tulerit ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad coniugalem contractum, non tamen habent

Sup.hoc infra in Ref. 312.

Sup. hoc cũ eodem Pontio supra in Ref. 221.§. vlt. & infra in Ref.340. §.4.

Sup.hoc supra in Ref. 223.& 224. & infra in Ref.341. §. 3. & 12.

tamen babent vim, cùm id spectet ad Summum Pontificem: laici enim, vt dictum est, nihil possunt statuere quod matrimonij liberum consensum impediat, etiam circa accidentia ipsi matrimonio.

RESOL. CCXXVII.

An laicus sit iudex competens, quando agitur de possessorio matrimonij? Ex part. 1. tract. 2. Res. 56. aliàs 55.

Sup. hoc infra in Resol. 179. §. Quarto possessoriū. & in Res. 354. latè per tot. & signāter §. vlt.

§. 1. AGitur de possessorio, v.g. inter virum, & vxorem; & vir innititur possessione aduersùs mulierem, quæ propria authoritate diuertit, vel è contra: quæritur, an Iudex laicus sit competens in hoc casu? Affirmatiuam sententiā ex neotericis Iurisconsultis docet Thesaurus *decis.* 117. & ita fuisse decisum in Senatu Pedemontano testatur. Sed malè, & contra iurisdictionem Ecclesiasticam: nam matrimonialis possessoria admixtam habet causam spiritualitatis simul, & titulum: & Iudex laicus certum est; quòd potest cognoscere de possessoriis rerum Ecclesiasticarum, quando per titulum iustificari debent: vnde possessorij causa mixtam habens causam spiritualitatis, ad solos Iudices Ecclesiasticos pertinet. Et ita in terminis hæc omnia probat nouissimè Franciscus Molinus *tract. de ritu nupt. lib. 2. differ. 10. num. 19. & seq.* Adi illum, & non pigebit.

RESOL. CCXXVIII.

An iudex Ecclesiasticus sit competens in causis sponsalium?

Et quid, si iuramento firmata sint, vel an saltem sint mixti fori? Ex part. 1. tract. 2. Res. 131. aliàs 130.

Sup. hoc infra in Res. 341. per tot.

§. 1. REspondeo affirmatiuè. Ita docet Marius Antonius Maceratensis *lib. 1. resol. 79. num.* 8. Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 31. cap. 36. num.* 268. Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 69. num.* 19. Vnde secundùm Marinm Antoninum, *vbi suprà*, non sunt audiendi, Glossa *in cap. non est. in ver. vxores*, & ibi Abbas *num. 3. & 6. de sponsal.* Couarruuias *de spon. part. 2. cap. 7. num.* 3. & alij asserentes, Iudicem sæcularem posse compellere partes, ad obseruanda sponsalia: sed Sanchez *loc. cit. disp. 29. n.* 9. docet, Iudicem vtriusque fori competentem esse ad sponsaliorum coactionem, dummodo de ipsorum valore nihil agatur: Quo casu, solus Iudex Ecclesiasticus est competens. Sed, dum sponsalia certa sunt, potest Iudex sæcularis, vt dictum est, ad ea compellere, licèt iuramento firmata sint. Vide Abbatem *in cap. ex literis. el. 2. de sponsal. n.* 4. Rosellam *ver. sponsalia, num.* 3. Brunellum *de sponsal. concl. 16. num.* 6. & alios.

RESOL. CCXXIX.

Ad quem iudicem spectat spiritualem, vel sæcularem, pendente lite super matrimonio, vel in sponsalitiis, sequestrare puellam, causa explorandi, voluntatem? Ex part. 1. tract. 2. Res. 132. aliàs 131.

Sup. hoc in Res. seq. ex eius doctrina, à §. quo ad secundū. vsque in finem dictæ

§. 1. AD Iudicem tantùm Ecclesiasticum, hoc spectare, tradont communiter Doctores *ex cap. cùm locum. de spons.* Et ita hanc sentiam docet Genuensis *in prax. cap.* 14. Ragucius *in lucerna Parochorum, de matr. q. 96. &* 128. Vide etiam Guttierrez *de matr. cap.* 37. & ideò cùm ad Episcopum spectet, iudicare de libertate consensus puellæ, poterit etiam iudicare de loco tuto, per quem peruenitur ad dictam libertatem consensus, ex regula *l. ad rem mobilem. l. ad legatum ff. de procur.* vnde non valebit, laico Iudici se offerre velle tradere puellam in loco, vbi vult ipse Iudex Ecclesiasticus. Et si interuenerit casus, vt ad tollendam suspicioné coactionis necesse sit extra ciuitatem puellā extrahi; tunc equidem ipsa sponsa ex authoritate Iudicis Ecclesiastici adducetur. Casus autem esse potest, si timeatur præsentia Principis, vel alicuius potentis; & ita in facti contingentia euenisse Mediolani testatur Ricciusin *praxi, tom. 1. resol. 216. num.* 3. & notarunt etiam Genuensis *vbi sup. cap. 14. num.* 4. & Ragucius *q. 128. num.* 2.

Res. & infra in Res. 341 per tot.

RESOL. CCXXX.

De sequestrando Nouitio à Religione, vel puella pendente lite matrimonij, vt eorum voluntas cognoscatur.

Et docetur potestatem sæcularem non posse cogere Religionem ad ita exponendum Nouitium, depositandumvè, nisi illi ex parte Religionis vis fieret manifesta, & extrahunt hunc casum iudices sæculares, si id tentarēt, grauissime peccarent, & excommunicationem Trid. sess. 25. c. 18. de Regular. ipso facto imposita incurrerēt.

Et quid est dicendum, si id ex authoritate Ecclesiastica Summi Pontificis, vel Nuntij Apostolici fiat?

Et quid de secundo casu, an iudex sæcularis possit se intromittere, & sequestrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias, &c? Ex part. 11. tract. 3. & Misc. 3. Resol. 20.

§. 1. QVoad primom assero cum Fagundez *in Decalog. tom. 2. lib. 3. cap. 31. num.* 11. dupliciter posse extrahi nouitium à Religione.

2. Primò à potestate publica ad instantiam consanguineorum, vel parentum, & tunc deponitur, seu depositatur nouitius in aliqua Religiosorum domo, vel sæcularis magnæ virtutis, & confidentiæ, vt examinetur de voluntate, & vocatione, ad quod examen Nouitius non accedit spontè, & voluntariè, sed ex imperio potestatis publicæ; voluntariè enim, & sponte ipse poterit Religionem deserere, si voluerit: ad id enim nouitiatus tempus statutum est, vt videat an sibi Religio conueniat? & vt Religio experimentum faciat an ille sibi sit vtilis. In hoc ergo examine duo sunt communiter recepta.

3. Verùm est, Potestatem sæcularem oon posse cogere Religionem ad ita exponendum nouitium, depositandumve, nisi illi ex parte Religionis vis fieret manifesta, & verò si extra hunc casum ministri sæculares id tentarent, grauissimè peccarent, & vim inferrent Religioni vsurpando iurisdictionem Ecclesiasticam, impediendoque iniustè nouitium, vel exponendo illum sine causa iusta, & legitima periculo, perdendi Religionem, & excommunicationem Concilij Tridentini *Sess. 25. cap. 18. de Regularibus* ipso facto impositam iis, qui sine iusta caosa personam aliquam retrahunt à Religione incurrent, si fuerit fœmina, non masculina ipsa persona, quæ extrahitur, vel tali periculo exponitur, de qua te supra egimus, *num.* 7.

4. Alterum est quando id fit ex auctoritate Ecclesiastica Summi Pontificis vel Nuntij Apostolici, & tunc vt licitè fiat, debere dari, & præcedere sufficientem causam ab ipso prius examinatam, & approbatam, v. g. si ei prius constet ingressum non fuisse legitimum ex aliquo defectu, vel nouitium fuisse deceptum, aut leuiter motum; probatio verò huius causæ incumbit parentibus nouitij, vel aliis, qui illius egressum requirunt, vnde si fiat sine causa

causa iusta, vel sine sufficienti examine causæ, erit illa depositio, & extractio illicita, & peccaminosa, quia fieret moralis violentia Religioni, & quia exponeretur nouitius graui periculo Religionis deserendæ, vt optimè notat Rebellius 1.*part.lib.*5. *quæst.* 15.*in fine*, & Molina *tom.* 4. *tract.*4. *disput.* 51. *conclus.*1.§. *secunda verò pars*, non tamen incurretur excommunicatio in Concilio Tridentino imposita ipso facto iis, qui quouis modo sine iusta causa impediunt Religionis ingressum, nisi persona, quæ sic impeditur, sit fœmina, quia Concilium loquitur dumtaxat de impedientibus fœminas, quæ excommunicatio, cùm sit pœna, non est extendenda ad personas masculinas, *vt num.* 7. *diximus*; imò affirmat Rebellius allegatus, & optimè, teneri Prælatos Religionis ex officio, prædictos nouitios in eo casu defendere, quantùm licitè poterint caueant igitur ex dictis, iudices laicos non se intromittere in tali caso, nisi vis illata nouitio sit manifesta, & iudices Ecclesiastici non ad simplicem querelam parentum, sed causa sufficienti examinata prius, & probata, nouitios extrahant in loco tertio pro eorum voluntate cognoscenda.

5. Quoad secundum punctum, sic asserit Genuensis *in praxi Archiepiscop.* Romæ impressa anno 1609. apud Iacobum Mascardum *cap.* 15. Sed an iudex sæcularis possit se intromittere, & sequestrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias? Et veritas est, quòd si matrimonium est iam contractum, & mouetur quæstio super eo ex aliqua causa, cùm quæstio sit merè spiritualis, non potest iudex laicus aliquo modo se intromittere *d. cap. tuam*, & sic procedit *cap. cum locum*, si verò non est contractum matrimonium, nec pendet lis coram Ecclesiastico, poterit iudex laicus ex officio sequestrare puellam, ne illi inferatur violentia, cùm Reipublicæ intersit scandala, & violentias tollere. Textus *est in l. prima C.de nupt.vbi notab.* Bald. Benè verum est, quod postquam iudex laicus sequestrauerit puellam, poterit etiam Episcopus, ad quem spectat concedere licentiam contrahendi, ponere eam in alio loco, & explorare eius voluntatem: Nam ad ipsum præcipuè pertinet prouidere, ne matrimonia sint coacta, vt supra dixi, & aliàs non cōcedere licentiā contrahendi.

Sup. hoc in Ref. præterita & lege doctrinam alterius Resol. eius annot.

Verùm ego obseruo, quod supradicta verba non inueniuntur impressa in vltima editione dictæ praxis directa ad Cardinalem Bisciam, & edita Romæ apud eumdem Mascardum anno 1630.

6. Vnde ex his apparet, primam sententiam Genuensis non placuisse postea censoribus Romanis, & quidem hanc potestatem in tali casu, non solùm Episcopo, sed etiam iudici laico competere, tradit Emanuel Themudo *in decisionibus Olysiponensibus tom.* 2.*decis.*238.*num.*1. vbi sic ait: Hæc causa deducta fuit in iudicium, Vicarius Generalis dubitare cæpit, quid in causa agere deberet, cui respondi præ nimia inter me, & ipsum amicitia, quod quando timetur persuasio ad contrahendum, ipsam sequestrari posse puellam in domo tuta, & honesta etiam ex officio, quinimò etiam iudex sæcularis orphanorum, & multò melius Rex in hoc casu potest manus apponere, vt in effectu vulnerata iam causa euenit, & bona inuentariata; qui citat Couarruuiam, Azeuedum, Auendañum, Riccium & alios.

7. Omninò tamen certum est, quod pendente lite super matrimonio, videlicet super electione viri inter concurrentes in vnam puellam, nè illi inferatur violentia, & eius consensus sit liber.

8. Itaque quod in tali casu potest Episcopus puellā sequestrare ad finem explorandi voluntatem, & locus tutus in hoc proposito decreto iudicis assignatus, poterit esse, vel Monasterium, vel domus paterna cum matre, & patre, fratre, & aliis sororibus nubilibus, & cùm hi aderint, non erit reponenda in Monasterio, vt tradit decisum per Rotam Grassis in vna de diuortiis, sed si timeatur iniusta persuasio per dictos consanguineos, non erit ibi reponenda, vt in vna Romana decisum fuit coram Blanchetto 1565. Sed in hoc multum valebit Officium Iudicis, vt eam non reponat in loco suspecto.

9. Etsi interuenerit casus, vt ad tollendam suspectionem coactionis, necesse sit extra Oppidum, vel Ciuitatem puellam extrahi, si tutè id fieri potest, tunc communibus expensis, scilicet sponsi, & sponsæ, ipsa sponsa adducetur. Casus autem posset esse, si timeatur præsentia Principis, vel alicuius Potentis.

Et ita præter Doctores citatos tenet Ragucius *in Lucerna Parochi de matrimonio quæst.* 128. Et in casu contingenti iudex Ecclesiasticus ne deferat videru Guttierrez *de matrim. c.*27. & secundum eius doctrinam se gerere.

RESOL. CCXXXI.

An de causa dotis principaliter, & non incidēter intētata possit iudex Ecclesiasticus inter laicos cognoscere? Et quid, quando dos in testamento relicta est puellæ pauperi? Ex part 1. tract. 2. Ref. 117. aliàs 116.

§. 1. DOctores pro negatiua, & affirmatiua sententia vsque ad satietatem adducit Cenedo *in canonicis quæstionibus, q.* 37. *per totam*, & Cenallos *tract. de cognit. per viam violent. p.* 2. *q.* 13. *per tot.* Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, p.* 1. §. 1. *num.* 9. & ipsi negatiuam sententiam sequuntur, quam veriorem existimat nouissimè Augustinus Barbosa *in suis collect. tom.* 1 *lib.* 3. *tit.* 21. *cap.* 5. *num.* 3. & Christophorus de Anguiano *in tr. de legib. tom.* 1 *lib.* 2. *contr.* 13. *num.* 17.

2. Sed, quidquid sit de hoc certum est, quòd quando dos in testamento relicta est puellæ pauperi, tunc non Iudex sæcularis; sed Iudex Ecclesiasticus erit competens contra laicum, etiam principaliter, & ad instantiam partis. Et ita docet Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 10. *in fine*, & *in Glossa littera C.* Guttierrez *practic. qq. lib.* 1. *q.* 44. *num.* 10. & *lib.* 3. *q.* 19. *num.* 30. Cenedo *num.* 7. Cenallos *n.* 4. *vbi suprà*, & alij.

RESOL. CCXXXII.

An Principes, seu ministri laici possint statuere irritando aliqua iuramenta, quæ in certis contractibus apponuntur, vt super matrimonio, decimis, & similibus? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 74. alias 73.

§. 1. AFfirmatiuè videtur respondendum: & ita in Lusitania *iure regio noua Recopil. l.* 4. *tit.* 73. irritantur omnia iuramenta, quæ in contractibus, & promissionibus apponuntur. Sed negatiua sententia prorsus sustinenda est: quia lex lata à Principe sæculari nihil potest circa iuramentum, cùm negotium merè spirituale sit, vt *suprà*, de matrimonio, decimis, & similibus. Et præter Doctores, quos citat, & sequitur Carolus de Grassis *de effect. cler. eff.* 2. *num.* 81. docent hanc sententiam Duardus *in Bull. Com. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 19. *num.* 56. & pius, & doctus Iurisconsultus Martha *de iurisd. p.* 4. *centur.* 1. *cas.* 71. *num.* 18. qui contrariam sententiam falsam vocat: & reuerà est: & multos alios citat, quidquid sit de illa lege Lusitaniæ, quam conatur defendere Fagundez *de Præcep. Eccles. tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. vbi putat,

Quoad hoc in Ref. 100. seq. & infra in Ref. 280. §. Cōfirmatur. & magis latè in Ref. 282. §. 1. & §. Sed restat. & seqq. & in fine alterius Ref. earum annotat.

Regea

Reges illam legem conſtituiſſe, ex priuilegio Summi Pontificis, quod licèt modò non extet, ſufficit extare illos famam tempore immemorabili per effectum, & vſum priuilegij probatam. Dicendum eſt igitur, quòd quoties ſtatutum facit mentionem de iuramento, etiamſi hoc efficeret propter bonum finem, & bonum commune; eſt contra iuriſdictionem Eccleſiaſticam. Vnde, ſi ſtatutum præciperet, ne minores, & mulieres poſſint contrahere, non ſeruata certa ſolemnitate, & contractus aliter factus ſit nullus, præſumptus, & ſimulatus, atque præſumendum minores dolo inductos ad contrahendum, etiamſi iurauerint; non valet: quia diſponit de iuramento per indirectum, imò & de directo, cùm faciat expreſſam mentionem de iuramento. Poſſet tamen dictum ſtatutum ſuſtineri, concurrentibus duobus, de quibus Martha *vbi* Infrà in Reſ. *ſuprà n.*18. Sed de hac quæſtione vide *infrà.* quæ hic eſt 235.

RESOL. CCXXXIII.

An princeps ſæcularis poſſit relaxare obligationem iuramenti præſtiti?

Et an ſaltem, ſi non poſſit proprie iuramenta relaxare, poſſit tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui iuratur, concedere poteſt. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 115. aliàs 114.

Sup. hoc inf. in Reſ. 235. ante mediũ, ſed lege eã à principio. §. 1. AFfirmatinè reſpondent aliqui, quos refert Couarruuias *in relect. de iuram. p.* 1. §. 3. *n.* 10. & ex recentioribus Theologis docet etiam hanc ſententiam Molina *de iuſt. tom.* 1. *tr.* 2. *diſp.* 249. *verſ. dixi deinde.* & cum aliqua formidine Raphaël de la Torre *in* 2. 2. *tom.* 2. *q.* 89. *a.* 9. *dub.* 5. Vide etiam Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 3. *cap.* 11. *num.* 10.

2. Sed contrariam ſententiam omninò affirmandam eſſe cenſeo: & ita docet Ledeſma *in ſumm. tom.* 2. *tr.* 11. *c.* 4. *dub.* 3. vbi ſic aſſerit: [El Principe ſeglar non tiene anthoridad para relaxar los ieramentos de ſus ſubditos, ni para quitar ſu effetto. Eſta concluſion es comun entre los Theologos. La razon es porque el juramento pertenece derechamente à la virtud de la Religion, y ſu vinculo és coſa eſpiritual, y en orden à las coſas eſpirituales no tienen authoridad los Principes ſeglares.] Hanc ſententiam etiam tenuit Barboſa *in l.* 1. *p.* 1. *n.* 77. *ff. ſolut. matr.* & Ioan. Guttierr. *in auth. Sacram. pub. n.* 46. *C. ſi aduerſ. vendit.* Azeuedus *in Recopil. tom.* 1. *lib.* 5. *leg.* 11. *n.* 3. & alij.

3. Verùm eſt, quod aliqui notant, quòd licèt Princeps ſæcularis non poſſit propriè iuramenta relaxare; poteſt tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui iuratur, concedere poteſt. Et ita docet Sanchez *in ſumm. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 22. *n.* 15.

RESOL. CCXXXIV.

An iudex ſæcularis poſſit cogere laicos ad condonandam obligationem iuramenti metu, aut iniuria extorti?

Et an quando iudex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam iudex Eccleſiaſticus. Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 116. aliàs 115.

§. 1. DVbius manet Felinus *cap. cùm ſit generale. n.* 7. *de foro compet.* an poſſit Iudex laïcus: ſed affirmatiuam ſententiam docet Azorius *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 9. *q.* 6. *in fin.* Auendaño *in cap. prætorum p.* 2. *c.* 27. *n.* 15. Molina Theologus *de iuſt. tom.* 2. *tr.* 2. *diſp.* 149. *verſ. aliud accipe.* Afflictus *deciſ. Neapol.* 263. *n.* 3. Gutierrez *authent. Sacram. puberum n.* 160. *C. ſi aduerſùs vendit.* & alij.

2. Verùm hæc opinio limitanda eſt: nam, quando conſtat de recipientis turpitudine, tenentur ipſum relaxare, ſi verò dubium adeſt, ſolus Iudex Eccleſiaſticus erit competens, non autem laïcus. Ita Tabiena *verb. iurare. q.* 20. *num.* 21. Afflictus & Molina *vbi ſuprà.* Abbas *in c.* 2. *de iureiur. n.* 3. & *ibidem.* Alexander de Nouo *n.* 3. cum aliis. Et quando res, circa quam præſtitum eſt iuramentum, aliuquin pertinet ad forum ſæculare: nam, ſi ad ipſum non ſpectat, non poteſt Iudex laïcus de tali iuramento cognoſcere, ex Molina *loco citato.*

3. Notandum eſt etiam, quòd quando Iudex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam Iudex Eccleſiaſticus: & ideò iurans poteſt relinquendo Iudicem laïcum, adire Iudicem Eccleſiaſticum, vt compellat creditorem remittere huiuſmodi iuramentum. Ita habetur *in cap.* 2. *de iureiur.* & ita docet ibi Abbas *n.* 3. Alexander de Nouo *n.* 8. & Couarr. *var. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 5. Sed alia tranſeamus.

RESOL. CCXXXV.

An Principes ſæculares non tantum poſſint reſiſtere iuramento, ita vt prohibeant, ne fiat, ſed etiam poſſint impedire effectum illius, ita vt ſi fiat, nullatenus ſequatur obligatio?

Et quid circa hoc in Regno Cathaloniæ, & de ordinatione Luſitana prohibente apponi iuramentum in vllo contractu?

Et an non ſolum iudex laicus ad obſeruatione iuramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti, laicos ſuos compellere poteſt, ſed etiam iudex Eccleſiaſticus, ita vt in tali caſu materia iuramenti ſit mixta?

Et an illæ leges irritantes contractum ſolum propter adiectionem iuramenti ſint ſaltem indirectæ contra libertatem Eccleſiaſticam. Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 114. aliàs 113.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docent nouiſſimè Pereira *de manu regia, cap.* 19. *per tot.* & alij penes ipſum, quibus ego addo ex Theologis Molinam *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 147. *n.* 13. Sanchez *in ſumma, tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 22. *n.* 10. & 11. Vaſquez *de teſtam. cap.* 3. *dub.* 2. Pontium *de matrim. lib.* 12. *c.* 8. §. 5. *n.* 39. & Layman *in Theol. moral. lib.* 4. *tr.* 3. *c.* 11. *n.* 9. Sed aduersùs Theologos pugnant in hac quæſtione præſtantiſſimi Iuriſconſulti, vt Martha *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 62. & nouiſſimè Molinus *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 19. *n.* 60. qui excuſat huiuſmodi ſtatutum in Regno Cathaloniæ; quia leges municipales in illo Regno conduntur in Comitiis generalibus, non ſolùm ex laïcis, ſed ab Eccleſiaſticis. Et Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. Iuramentum. differen.* 9. reprobat quandam ordinationem Luſitanam, prohibentem apponi iuramentum in vllo contractu, eò quòd fuerit lata non fauore publico, nec in bonum publicum; ſed fauore tantùm regio, & fauore eius iuriſdictionis; ne videlicet, ratione iuramenti, contrahentes traherentur ad forum Eccleſiaſticum, *iuxta cap. nouit. de iudiciis.* Et dato, & non conceſſo, quòd opinio contraria eſſet vera; tamen, vt benè obſeruant Alexander *lib.* 1. *conſ.* 59. *num.* 9. Couarruuias *in cap. quamuis pactum, p.* 2. §. 1. *num.* 8. Barboſa *in leg.* 1. §. 1. *num.* 70. & 71. *ff. ſolut. matr.* Parladorius *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 4. Valerus *vbi ſuprà* & alij, poſſunt Principes reſiſtere iuramento, & prohibere, ne fiat; non tamen poſſunt ita impedire, vt ſi iuramentum efficiatur, nulla ſequatur obligatio: ideò in tali caſu contra Sanchez, & alios, iuramentum eſt obſeruandum, donec relaxet Epiſcopus. Et ita hanc ſententiam ex Theologis docet P. Suarez *de Relig. tom.* 2. Sup. hoc ſuprà in Reſ. 233.

tract.5. lib.2. cap.38.n.15. vbi sic asserit : [Ad leges aliquorom Regnorum respondetur, in illis nullum esse verbum de irritatione iuramenti : nam talis irritatio, etiamsi directè fieri posset, non posse fieri per legem ciuilem, cùm sit extra forum eios. Solùm ergo irritantur ibi contractus ciuiles, quando iuramentum eis additur. Et tunc, licèt ex contractibus non nascatur obligatio ratione illarum legum, iuramentom per se obligabit ad id, de quo factum est, quodque sine peccato fieri potest : hoc enim non potest impedire lex ciuilis, stante tali conditione, vt illis iuramentis reuerà stat, non obstantibus illis legibus: nam, si iuramentum est de non contraueniendo illis contractibus, quantumuis nullis, licitè seruari potest: seruandum ergo est. Non carent tamen difficultate illæ leges, irritantes contractum solùm propter adiectionem iuramenti : nam videntur, saltem indirectè, esse contra libertatem Ecclesiasticam, licèt lex Castellæ expresse id neget & in ea dicatur, ita post diligentem inquisitionem iudicatum esse. Sed hoc examinare, ad rem præsentem non spectat.] Ita Suarez. Ex quibus verbis apparet, quòd vir doctissimus valdè dubitauit de supradictis legibus, an sint contra Ecclesiasticam immunitatem : ideò Principes ex illis abstineant : nam efficerent contra libertatem Ecclesiæ, vt nos *suprà in Resol.63.* diximus, & nunc dicemos. Non reticebo tamen, pro coronide hoios Resolotionis, Layman *in Theol. moral.lib.4.tract.3.c.11.n.10.* adnotare, quòd non solùm Iudex laïcus, ad obseruationem iuramenti super contractu, vel simili negotio interpositi, laïcos suos compellere potest, sed etiam Iudex Ecclesiasticus, sicuti habetur *in cap. vlt. de foro compet. in 6.* vbi Doctores adnotant, quòd iuramentum non mutat forum, sed addit forum foro. Sensus est, si contractus, v.g. iuramento confirmatus sit, potest quidem iurans ratione contractus politici, coram sæculari Iudice conueniri, vt is totam litem definiat: sed potest etiam conueniri coram Iudice Ecclesiastico, ratione interpositi iuramenti, cuius obligatio per se ad forum Ecclesiasticum spectat : quare in tali casu materia iuramenti mixta est.

Sup. hoc supra in Res. 232. & infra in Res. 280. §. Confirmatur. & magis late in Res. 282. §. 1. & §. Sed restat. & in fine alterius Res. earum annotationũ & inferius in tr. 8. Res. 5. vers. Tertio. & in Res. 7. prope finem à Vers. Ad id.

RESOL. CCXXXVI.

An iudex Ecclesiasticus sit competens non solum quoad relaxationem iuramenti, sed etiam ad effectum agendi, vt præstita relaxatione annullet, & rescindat ipsum contractum?

Et quid, si causa agatur cum heredibus iurantis. Ex part.1. tract.2. Res.120. aliàs 119.

§.1. NEgatiuam sententiam docet Guttierrez *de iurament. confirmat. p.3. cap.12.n.6.* Decios, Couarruuias, & alii penes ipsum.

2. Sed affirmatiuam opinionem amplectendam esse existimo ; & præter Doctores, quos citat, & sequitur Suarez de Paz *in praxi, tom.1. prælud.2. num.39.* tenet etiam hanc sententiam ex Hispanis Iurisconsultis Ioann. de Heuia *in Curia Philippica.part.1.§.5.n.16.* vbi sic ait : [Quando se pide esta relaxacion, ad effectum agendi, se puede pedir juntamente con ella en que se pide la nulidad, y recision del contrato jurado ante el Ecclesiastico, y conocerse por el della, aunque sea entre legos, y contra ellos, porque por razon del juramento es su Iuez, y assi la causa del contrato jurado, aunque sea contra legos, est mixti fori de entrambos fueros Ecclesiastico, y seglar, tratandose con el lego jurante, que hizo el juramento, mas no si se trata con sus herederos, ò successores que entonces ; siendo legos no puede conocer della el Ecclesiastico, porque no passo à ellos, quanto à esto, y el perjuro el juramento, aunque si quanto à la confirmacion del contrato, y fuerça, que por el sele dio.] Ita ille, & ante illum Antonius Gomez *tom.2. var.c.12.n.22.*

RESOL. CCXXXVII.

An Principes imponentes gabellas, licèt iustas super bona Ecclesiasticorum, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel tantum incurrant in aliam excommunicationem Papalem, à qua, satisfacta parte, per Bullam Cruciatæ absolui possint. Ex part.1. tract.2. Res.48. aliàs 47.

§.1. NEgatiuam sententiam docet Graffios *in decis.p.1.lib.4.c.18.n.84.* Filliucios *tom.1.tr.16. c.5.n.105.* Villalobos *in summ.tom.1. tract.17.dub.20. n.18.* Alterios *tom.1. disp.6. lib.5.c.4.fol. mihi* 507. Sousa *in Bulla Cœnæ, c.6. disp.41. concl.3.n.3.* & Salonius *tom.2. in 2.2. q.78. art.5. contr.2.* vbi ait:[Qui iustas, & quas à sæcularibus exigere possunt, à Clericis gabellas exigunt, non incidunt in Bullam Cœnæ; sed in aliam tantùm excommunicationem Papalem, qua percutiontur *in cap.quanquam*, & aliis, à qua, satisfacta parte per Bullam Cruciatæ absolui possunt.]Ita Salonius. Et hoc priùs docuerat Nauarros *in Manuali, c.27.n.61.* cùm enim semel Bulla Cœnæ excommunicet eos, qui nouas gabellas, ad id potestatem non habentes, imponunt, vt patet ex *clausula* S. & posteà *clausula* 17. excommunicet omnes, qui gabellas imponunt, aut exigunt impositas à personis Ecclesiasticis, aut ex eorum, vel Ecclesiarum bonis ; putat ipsa Nauarrus priori non excommunicari eos, qui Ecclesiasticos grauant gabellis, modò illæ licitæ sint respectu laïcorum ; posteriori verò non excommunicari eos, qui eas exigunt ratione bonorum patrimonialium à Clericis ; cùm restringatur censura ad redditus Ecclesiasticos.

2. Sed in hoc posteriori fallitur bonus senex: nam imponentes gabellas super bona patrimonialia Clericorum, excommunicantur *in illo canone* 17. Bullæ, vt *supra* probatom est. Quoad excommunicationem verò canonis S. probabiliter opinatur cum Doctoribus *suprà* citatis, licèt contrariam sententiam probabiliorem esse putem, cum nostro Megala *in 3.p. lib.3.c.4. n.14.* Suarez, Gabriele, D. Antonino, Angelo, Tabiena, apud Filliucium, *vbi suprà*, & Duard. *in Bull. Cœn. lib.2.can.5.q.6.n.15.* vbi ex multis probat, Principes imponentes gabellas, licèt iustas, super bona Ecclesiasticorum, incurrere in censuram Canonis S. Bullæ Cœnæ. Et ratio est : quia excommunicatio in illo Canone fertur contra eos, qui imponunt gabellas, nisi in casibus à iure permissis : sed ius non permittit imponere gabellas super bona Clericorum: ergo illas imponentes incurrunt in hanc censuram. Cæteras verò rationes videbis apud Duardum. Sed, quia circa præsentem immunitatem Ecclesiasticorum à gabellis multa notauimus in quodam occurrenti casu, de quo consultus fui ab Illustriss. Senatu huius Verbis Panormi ideò, in gratiam Confessariorum, non pigebit hîc ponere ea, quæ tunc hinc inde pro indaganda veritate collegi.

Sup. in Res. quæ hic est infra 257.

RESOL. CCXXXVIII.

An aliqua Ciuitas, vel Princeps possint exigere tributa à Clericis, quia per consuetudinem immemorabilem ita semper factum est. Ex part.1.tr.2.Res.97. aliàs 96.

§.1. Affirma

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. Affirmatiuam sententiam docet Gabriel Pereira *in tract. de man. regia, p.1. c.10. n.a.* Vide etiam Paulum de Castro *in cons.423.*

2. Sed hæc sententia prorsus est abiicienda: nam, vt in casu simili docet noster doctissimus P. Megala *in cens.72. n.4.* Bulla Cœnæ Domini non solùm tolit quascunque consuetudines, etiam immemorabiles; sed etiam continet clausulam irritantem, quæ destruit, & inficit titulum, & possessionem. Et ita citans alios DD. asserit Megala, decreuisse Romanam Rotam, die 10. Decembris, 1598.

RESOL. CCXXXIX.

An Principes laici consuetudine possint acquirere ius collectandi Ecclesiasticos?

Et an colore talis prætextus liberentur à censura excommunicationis, & restitutionis debitæ. Ex part.4.tr.1. Ref.101.

§. 1. Respondetur quòd secundùm opinionem communem Canonistarum & Iurisperitorum, si bona Clericorum & Ecclesiæ iure diuino exempta sunt, & hæc libertas eodem iure inducta sit, consuetudo non potest eam tollere, quia in ea, quæ sunt iuris diuini, consuetudo suam non exercet vim. Si autem hæc exemptio non est iuris diuini, sed positiui, adhuc respondendum est consuetudinem non valere, & iniustam esse, qua vsurpatur potestas à laicis collectandi & grauandi Clericos, & quo diuturnior, eo est damnabilior. Nam consuetudo cui lex resistit eam improbando, non valet. Felinus *in cap. accedentes, de prescript. post col.4. fallent.3.* qui etiam alios allegat. Panormitanus *in cap. cùm ex officij, eodem titulo.* Franciscus Balbus *de præscript.in 5. part. quintæ principalis, quæst.9. prope finem.* Nec mirum, cùm hæc consuetudo dicatur irrationabilis, quam iura improbant, per multa iura allegata à glossa *in cap. fin. de consuet.* & *ibidem.* Doctores. Sed vtrumque ius improbat consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, & eam non valere vult, quæ Ecclesiis, eorúmque ministris inducit grauamen, *cap.1. de consuet.* arg. *cap. quamquam, de consuet. in 6. & cap.1. de iure iurand. eodem lib. & cap. & si pignorationes, de iniuriis, ibid. & in Authent. Cassa, C. de sacrosanct. Ecclesiis.* Cassa & irrita (ait) esse denuntiari per totam Italiam præcipir omnia statuta, & consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, &c. & de cætero similia attenta ipso iure nulla esse decernit. Hæc ibi. Vnde Doctores communiter concludunt, statuta & consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam non valere, & nullius esse roboris. His accedit, quod Nauarrus *in manuali cap.27.num.72.* declarat, quòd censuræ Bullæ Cœnæ includunt omnes, etiam Imperatores, & Reges, & vniuersitates, & quòd nulla consuetudo, etiam immemorabilis, nec præscriptio qualibet longissima contra eas prodest. Non ergo sæculares titulo consuetudinis possunt inducere exactiones, & grauamina contra Ecclesias, & Clericos, nec colore talis prætextus liberantur à censura excommunicationis, & restitutionis debito. Quare mirandum, quòd aliquando nasuti, & qui gloriantur de aliquali scientia, velint sua facta in his excusare prætextu consuetudinis, quam rectiùs corruptelam, & abusum nominarent, & verendum iure, vt etiam Nauarrus *cap. 17. num. 203.* obseruat, ne Deus omnipotens in dies magis magísque iratus Consultores Principum de prædictis Canonibus parum curantes, & Principes nimium illis credentes grauissimè tandem castiget. Et hæc omnia supradicta docet doctus Binsfeldius *in comment. de iniuriis & damno dato, cap.7. concl. 12. dub.3.* Vide me ipsum *part.1. tract.2. resol.96.*

Vnde ex his apparet quàm malè & contra sacros Canones loquutum fuisse circa præsentem quæstionem Nicodemum de Florentia *in speculo Confessar. cap.73.* Quæ hic est Ref. antecedens.

RESOL. CCXL.

An quædam doctrina Syluestri de gabella soluenda à Clericis super carne, vino, &c. sit vera?

Et an laici possint aperire tabernas in quibus sine onere vectigalis confluere possint Clerici? Ex part.1.tract.2. Ref.83. aliàs 82.

§. 1. In *verb. immunitas, p...num.22.* Syluester sic asserit: [Posito, quòd propter debita, aut aliud, Consules gabellam ponant super carne, aut vino, & huiusmodi, quam Ecclesiæ soluunt indirectè, cùm emant cariùs; distinguendum est: nam, si eam ponunt propter abusum, & excessum eorum, scilicet, quem fecerunt; sic non licitè ponunt, sed soluant de suo; si verò ponunt propter communem vtilitatem, tam Clericorum, quàm laicorum; sic licet eis. Si verò propter vtilitatem laicorum principaliter; Clericorum verò indirectè, & à remotis, putà quia ciuium prosperitas in Ecclesiam, & Ecclesiasticarum personarum vtilitatem redundat; iterum distinguitur: nam, aut faciunt animo extorquendi pecunias ab Ecclesiasticis, quas extorquere alio modo non possunt; & sic non licet: aut non faciunt eo animo; quia, etsi non essent Ecclesiasticæ personæ, adhuc eam imponerent; & sic licet eis.] Ita ille: & ante illum Angelus *in verb. immunitas. n. 42.* Idem docet Henriquez *lib.10. c.15. n.5. & in Glossa, lit. O.* Paulus de Castro *cons.432. lib. 2.* Octauianus Vulpellius *de libert. eccles. p.2.num.51.* Lopez *in instruct. p.1. cap.40.* Vide etiam Malderum *in 2.2. tract.5.c.6. dub.11. in fine.* Sup. hoc in Ref. seq. & infrà in Ref. 244. Sup. hoc suprà in Ref. 214. §. Dicere autem. & in Resol. 1. not. præteritæ. §. 1. ad medium.

2. Sed falluntur equidem, & cautè legendi sunt: nam, vt *suprà* probatum est, Ecclesiastici non tenentur soluere gabellam, quæ principaliter concernit laicorum vtilitatem, & secundariò Clericorum. Et ridiculum est dicere, quod dicti Authores asserunt, Clericos tunc non teneri ad solutionem dictæ gabellæ, quando extorquetur ex animo accipiendi dictas pecunias ab Ecclesiasticis, quas extorquere alio modo laici non possent; secùs autem, si non eo animo: nam respondetur, exemptionem Clericorum non dependere ex bono, vel malo animo imponentium gabellas; sed ex priuilegio, quod ex iure diuino, & humano habent non soluendi illas: & si talis opinio esset vera, semper laici imponerent gabellas absque illo malo animo; & sic Clerici semper illas soluerent. Dicendum est igitur Clericos exemptos esse à dicto onere gabellarum super carne, vino, serico, &c.

3. Et ideò Rodriquez *in summ. tom.2. c.74.n.14.* ita ait: [Ni desto se pueden quexar los Clerigos, pues pueden comprar estas cosas en sus carnicerias, y tauernillas, y oficinas, particularmente deputadas para ellos, donde comodamente las pueden tener. Verdad es, que donde comodamente las no pueden auer estas oficinas particulares, tenia por muy sospechosas las dichas imposiciones respecto de los Ecclesiasticos.] Sic ille. Et absolutè, tanquam falsam, hanc opinionem Angeli, & Syluestri refellit ex nostris P. Megala *in p.2. lib.2. c.16.q.9.n.106.* & Guttierez *in tract. de gabellis, q.92. num.60.* Sed, an in dicto casu possint laici aperire tabernas, in quibus sine onere vectigalis Sup. hoc in Ref. 2. not. seq. §. vlt. ad medium.

galis confluere possint Clerici, respondent Rodriquez, & Henriquez, *vbi suprà* affirmatiuè; quibus etiam adde Ledesin. *in summ. tom.2. tract. 7. cap. 2. concl.*27. Sed hoc difficultate non caret. Vide *suprà resol.*44.

Quæ hic est inf. Res. 243. Sed magis ad rem in Res. 244.

RESOL. CCXLI.

An tributum sit iniustum, eo quod indirectè grauentur Clerici, v.g. super carnibus, pane, vino, oleo, &c. Ex part.4. tract.4. & Misc. Res.174.

Sup. hoc in Res. præterita, & inf. in Res. 244.

§.1. NEgatiuè respondet Sanchez *in opusc. tom.1. lib.2. c.4.dub.55.n.*40.vbi sic ait. Impositionem factam sæcularibus arietes vendentibus in macello, quod vocant *Bustro*, quòd scil. ex singulorum arietum pretio duos soluant argenteos, non esse illicitam, licèt inde resultet quòd Ecclesiastici cariùs emant. Probatur, quia non est iniustum tributum, eo quòd indirectè grauentur Clerici, nam ex alcauala: & vectigalibus, i. *pasajes*, quæ mercatores ex mercibus soluunt, quas ab vno loco in alium transuehunt, & vendunt, sequitur, quòd Clericis cariùs stent merces illæ, & non ob id sunt iniusta vectigalia illa. Insuper hanc sententiam tenent aliqui Doctores qui proponunt hunc casum, an possit imponi tributum super carnibus, vino, &c. indistinctè sine exceptione Ecclesiasticorum & obiiciunt videri non esse licitum, quia inde indirectè grauantur Clerici, cùm hæc cariùs emant, & posita hac obiectione, respondent, quòd si faciunt animo iniuriandi Clericis, & extorquendi pecunias, quas alio modo extorquere nequeunt, est illicitum; si verò non hoc animo, quia licèt non essent Clerici, adhuc imponerent, nec imponunt magis super his, quæ sæpiùs emuntur à Clericis, est licitum, nec possunt conqueri Clerici. Sic respondent Syluester *ver. immunitas* 1.*quæst.*6. *in in fine*. Lopez *part.*1.*instruct.cap.*190. Astensis *lib.*6. *summ. tit.*30. Angelus *ver. immunitas*, *num.*42. At in hoc casu constat non malo animo iniuriandi Clero impositum esse tributum, quia licèt non essent Clerici, imposuissent, & non magis imposuerunt in his quæ sæpiùs emuntur à Clericis, & sic tenuerunt docti recentiores Magistri. Ita Sanchez.

Sup. hoc in Res. 1. not. præteritæ §. 1. post medium, & suprà in Res. 214. Dicere autem.

2. Sed hæc doctrina stante Bulla Cœnæ ibi directè, vel indirectè mihi non placet, & Doctores quos pro sua firmanda sententia adducit Sanchez, ego reprobaui *in* 1. *part. tract.*2. *resolut.*82.

Quæ hic est Res. antecedens.

RESOL. CCXLII.

An emens victualia pro filio Clerico, vel Capellano sua familia, teneatur soluere gabellas?

Et additur, quod in tali casu Patres possunt donationem facere filiis de tota illa summa, quam expensuri sunt pro illis, & postea eorum nomine illam expendere in eorum seruitium. Ex part.4. tract.4. & Misc. Resol.175.

§.1. AFfirmatiuè respondet Thom. Sanchez *in opusc. tom.*1. *lib.*2. *cap.*4.*dub.*54.*num.*2.quia dominium eorum, quæ consumuntur, non est Clerici, sed patris, vel domini sæcularis; sicut Clericus, qui sustentat plures famulos sæculares, non tenetur soluere gabellam pro parte, quam famuli consumunt, sic docti recentiores. Ita Sanchez.

2. Sed contrariam sententiam prorsus tenendam esse puto, & ita communiter obseruatur, & præsertim in nostro Regno Siciliæ, vbi supradicti sunt immunes à gabellis pro victualiis emptis in sustentationem Clericorum, quia Clericus est ab omni exactione immunis pro ea parte, quam ipse consumit, nec valet dicere cum Sanchez, quòd dominium eorum, quæ consumuntur, non est Clerici, nam respondeo quòd sufficit, quòd illa victualia emantur pro Clericis, eaque ipsi consument, & ita sentiunt plures Magistri Societatis Iesu, & aliarum Religionum de hoc casu à me consulti. Adde quòd in tali casu patres possunt donationem facere filiis de tota illa summa quam expensuri sunt pro illis, & postea eorum nomine illam in eorum seruitium expendere, & sic cessaret ratio Sanchez.

RESOL. CCXLIII.

An licitè Senatus Panormitanus, & alia Respublica exigant gabellas ab Ecclesiasticis cum animo restituendi eas in fine anni. Ex part.1.tract.2.Res.45. aliàs 44.

§.1. AD hanc quæstionem negatiuè respondent viri docti, Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 18.*q.*15.*n.*3. & Alterius *de cens. tom.*1. *disp.*19. *lib.*5. *cap.*3. *fol. mihi* 734. vbi sic asserit: [Notandum est, non excusari ab hac censura, qui exigunt, vel mandant exigi huiusmodi gabellas à Clericis, animo restituendi in fine anni; quamuis profiteantur hunc modum seruare, causa euitandi fraudes publicanorum exigentium gabellas. Et ratio est: quia cogunt anteà ad soluendum: & hoc est magnum onus, & incommodum Clericis.] Ita Alterius. Quocircà addit Duardus; [Qui supradicto animo hæc onera à Clericis exigunt, si volunt effugere huius censuræ vinculum, in fine anni curent ipsis Clericis restituere aliquid plus, suprà id, quod exegerunt in recompensationem dicti incommodi, & interesse.]

2. At, his non obstantibus, puto, sine vllo scrupulo nostram Ciuitatem hanc consuetudinem obseruare; nempe in fine anni pro vectigalibus soluere Clericis, vt vulgò dicitur, *lo scasciato*: quia totum hoc factum fuit, & efficitur ex concordatis factis cum Episcopis, consentientibus, & volentibus ipsis Clericis; non autem renunciantibus priuilegio, sed sustinentibus eius effectum; differri in tempus, quod proximè sit magis opportunum, sine vllo onere, & interesse.

RESOL. CCXLIV.

An si Princeps, vel aliqua Respublica propter aliquam iustam causam augeri tantillum pretium carnis, vini, olei, &c. vt illud plus conuertatur in illam causam, non quidem in grauamen Clericorum faciens principaliter, sed generaliter in grauamen omnium, incurrat in excommunicationem Bullæ, si talem gabellam à Clericis exigant; vel in tali casu an aperienda sit alia taberna in quam sine tributo confluere possint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. iusto pretio. Ex part.1. tract.2.Resol.46. aliàs 45.

§.1. NEgatiuè respondendum videtur ex Angelo *verb.immunitas, num.*42. & ex Syluestro *eodem verb.*1. *quæst.*6. *num.*22. quem sequitur Coriolanus *in Bulla Cœnæ*, *excommunic.* 18. *fol. mihi* 949. Lopez *in instruct. p.*2. *cap.* 40. *fol. mihi* 127. & facit Henriquez *lib.* 5. *cap.* 15. *numero* 5. quem posteà sequutus est Malderus *in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.*6. *dub.*11. *in fin.* vbi sic ait: [Est licita contributio à laïcis imposita, quando in valdè modico grauat Clerum,

Sup. hoc suprà in Res. 240. & 241.

Clerum, & ipse Clerus sine magna molestia eximi non potest, vtpotè si grauamen vino sit impositum, quod ex communi laicis taberna accipere velit] Et ita etiam hanc sententiam ex Iurisperitis tenet Paulus de Castr. *lib.2. cons.*323. Vide etiam Rosellam *verb.ped aguum, num.*17. Richardum *quodlibeto* 2.*q.*30. & Astensem *in summ.lib.*2.*tit.*30.*art.*4.

2. Sed his non obstantibus, contrariam prorsus sententiam amplectendam esse puto. Dico igitur, talem impositionem, quoad Clericos, esse illicitam, & taliter facientes incidere in excommunicationem: quia in Bulla Cœnæ non solùm excommunicantur, qui directè imponunt gabellas Clericis; sed etiam indirectè. Nec valet dicere, quòd talis gabella non sit posita principaliter in grauamen Clericorum; sed generaliter in grauamen omnium: nam ita secundariò indirectè Ecclesiastici grauantur, quos indirectè, vt diximus, per Bullam grauare prohibitum est. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud nostrum Megalam, qui doctè, vt semper solet, hanc sententiam instituit, & defendit *in part.*2.*lib.*2.*c.*17. *quæst.*6. *num.*107. & idem docet Alterius *tom.*1.*disp.* 19.*lib.*5.*cap.*6.*fol.mihi.*740.*col.*2.

3. Neque obstat, quòd dicta gabella sit posita ex iusta causa. v.g. ob communem Clericorum & laicorum vtilitatem: nam respondetur, hoc efficiendum esse cum consensu Clericorum, vt *suprà* probatum est. Hinc ipsemet Henriquex *loco citato, in Glossa, littera P*, voluit aliam tabernam aperiendam esse, in quam absque tributo confluere possint Clerici ad emendum vinum, oleum &c. iusto pretio. Sed hoc etiam non caret difficultate: nam Clerici sunt liberi, vt possint emere victualia in omnibus locis, absque onere alicuius gabellæ: ergo non sunt coarctandi, vt emant in tali loco.

Supr. in Ref. quæ hic est infrà 246. &c.

Et pro taberna contenta in hoc textu supra in fine Ref. 240.

RESOL. CCXLV.

An si Princeps laicus, iustè statuendo pretium legitimum vini, vult postea super emptore laico gabellam, quam extra pretium legale iustum dandum venditori, debeat ipse emptor tribuere pro bono, & necessitate publica, quæritur, an talis gabella sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex p.1.t.2.Res.49.alias 48.

§.1. PRo parte negatiua arguitur primò: tunc impositio gabellæ est contra immunitatem Ecclesiasticam, quando directè, vel indirectè læditur ipsa Ecclesia: sed in nostro casu Ecclesia non læditur, neque per indirectum: ergo, &c. Probatur minor: nam tunc Ecclesia dicitur læsa indirectè, quando emptores rerum Ecclesiasticarum nimis grauarentur, & magis quàm emptores laicorum: sed hoc non accidit in casu nostro: ergo, &c. Et ita in specie docet Freder. de Senis *cons.*111.*num.*10. & Felinus *in c. Eccles. S. Mariæ, de constit. num.*99.

2. Dices: Læditur indirectè Ecclesia in hoc casu: quia, propter onus gabellæ, sentiet in vendendo vinum suum, aliquod damnum? Respondeo, hoc non posse facilè euenire: nam, ideò Princeps ponit pretium legale vino; quod quidem pretium consistit in indiuisibili mathematico, neque potest alterari ab ementibus, & sic Ecclesia semper habebit iustum pretium rerum suarum: & si aliquod damnum forsitan in hoc adueniret, esset per accidens, & secundariò, quod est considerabile. Et ita in terminis docet Menochius *de arbit.lib.*2.*cent.*6.*cas.*562. *n.*46. Valascus *de iur.emphyt.q.*17.*n.*5.& Molina *de iust. tom.*3.*tr.*2.*disp.* 663.*n.*5.*in fine*, vbi sic asserit: [Exemptio Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum, solùm est, vt ipsi non soluant tributum ex suis rebus? non verò, vt alij non soluant tributum ex rebus., quæ emptione, aut permutatione ad ipsos sunt peruenturæ; esto per accidens sequatur, quòd cariùs, ob ea tributa ad ipsos perueniant.] Hæc Molina. Ita etiam Henriquex *in summa, lib.*10. *c.*15.*n.*6.*in Glossa, littera V*, & Rodriquez *in summ. tom.*4.*c.*166.*n.*7. & hæc sunt eius verba: [Los seglares vendiendo à los Ecclesiasticos, ò Regulares algo, obligacion tienen de pagar alcauala, aunque por esto los dichos Ecclesiasticos, y Regulares las dichas cosas, por mas alto precio compren, ni por esto es quebrantada su immunitad Ecclesiastica.] Et hanc doctrinam docuerat Mexia *in prag.taxa panis, concl.*5.*n.*39. & Lassarte *de decim.vendit.c.*19.*n.*10. vide etiam Rodriquez *qq.regul.tom.*3.*q.*74.*art.*7.

3. Secundò arguitur: Gabella reuerà non est pars pretij, sed tantùm nomine, vt obseruant Megala *in p.*2.*lib.*2. *cap.*17.*q.*6.*n.*108. Aluarus Valascus *tom.*1.*consil.*70.*num.*14. Palador *rer.quot.lib.*1.*c.*3.§.1. *num.*21.*in fine*. Gratian.*in discept.tom.*2.*c.*258.*num.*41. Castillo *lib.*2.*decis.*127.*num.*12. Comitolus *in respons. mor.lib.*4.*q.*39.*n.*3.& alij. Ergo potest separari à pretio. Nec venditor iustè ex ista separatione conqueri potest nam, cùm gabella non sit pars pretij; ad illum non potest pertinere, & sine gabella iam ipse obtinet iustum pretium rei suæ. Ergo, &c. Et, vt rectè notant Felicianus *de cens.lib.*2.*c.*1.*n.*14. Azeuedus *tom.*6.*lib.*.. *tit.*17.*leg.*1.*n.*81. Auendañus *de cens.Hispan.c.*28.*n.*4. vbi ex onere gabellæ, adiecto emptioni, & venditioni, nihil commodi actu percipiunt emptor, aut venditor, id non habetur loco pretij: nam tunc onus gabellæ, pars pretij esse dicitur, quando inest rei, vel quando aliquid commodi ex eo peruenit ad emptorem, vel venditorem. Vide etiam Guttierrez *de gabellis, q.*67.

4. Tertiò, argumentantur pro ista sententia, ex authoritate Doctorum, qui illam tuentur, & sunt Boërius *decis.*213. *n.*16. Bursatus *lib.*1. *cons.*42. *n.*14. Alexander *de iure fisci, lib.*1. *resol.*5.*n.*7. Purpuratus *cons.*489.*n.*7.&.8. Tiraquellus *de retract. consanguin.* §.1.*gloss.*13.*n.*12. & alij quam plures. Hi omnes asserunt, gabellam impositam super emptore rerum Ecclesiasticarum esse licitam.

5. At, his non obstantibus, non desunt Doctores pro contraria sententia, asserentes, talem gabellam esse iniustam, & contra Ecclesiasticam immunitatem. Et ita docet Gratianus *in disceptat.forens. tom.*2.*c.*290.*per totum*. Menochius *lib.*2.*cons.*136. Laderchius *cons.*105. *à num.*8. *vsque ad n.*15. Riccius *in praxi, tom.*2.*resol.*187.*num.*2.& *resol.*283.*per tot.* Surdus *cons.*305.*num.*80. Homobonus *de exam.Eccl. p.*2. *tract.*9.*c.*1.*q.*1.& Zerola *in praxi Episc.p.*1. *verb. gabellam, quæst.*4. vbi probat, talem gabellam indirectè latam esse contra Clericos: ait enim: [In quibusdam locis Regni, ratione velaminis alicuius Vniuersitatis, laici imponunt gabellam super serico, vel vino, vel aliquo huiusmodi, & volunt, vt soluantur duo carleni, vel quid simile pro libra, vel dolio, & quia vident, se non posse astringere personas Ecclesiasticas vendentes, statuunt, vt soluant ementes: & non vident, quòd indirectè ista gabella cadit super personas Ecclesiasticas; etsi dicant, non Clericos, sed ementes soluere: nam propter onus gabellæ soluendum, viliùs emunt.] Ita ille.

6. Secundò ita argumentatur Laderchius, *vbi sup.* Ementes à Clericis de iure communi non tenentur soluere gabellas: ergo, si statutum hoc addat, dicitur contra libertatem Ecclesiasticam. Probatur consequentia: nam illud statutum, quod coarctat Clericos, & adimit id, quod communi iure eis permissum est, dicitur violare libertatem Ecclesiasticam: at Clerici

secundùm ius ciuile, & canonicum possunt liberè contrahere cum laicis quibuscumque, nec illi tenentur soluere gabellam: ergo, si statutum hoc addat, vt dixi, erit contra Ecclesiasticam libertatem. Et sic subdit Laderchius: [Dicat Ecclesia: Tolle statutum, & si emptores tenentur ad gabellam, compelle: sin minùs, ne mihi ius meum auferas, interest enim mea habere emptores immunes.]

7. Tertiò, lex, & Magistratus, seu communis prudentum existimatio, in impositione iusti pretij alicuius rei, multas circunstantias, tam intrinsecas, quàm extrinsecas considerat, & præcipuè onus gabellæ, inter illas, respicit. Ita Lessius *lib.2.c.33.dub.8.n.68.* & sic, ait Molina *tom.3.tract.2.disp.678. num.6.* tota latitudo pretij franci, & alcaualæ, est pretium iustum rei: ergo gabella est pars pretij, vt ipsemet Molina asserit etiam *in disp.668.n.3. in fin.* Malder. *in 2.2.tract.5.c.6.dub.5. in fin.* Bonac. *de contract.disp.2. q.9.punct.1.n.4.* Vasquez *opusc.de restit. c.6.§.2.dub.9. n.52.* Torrian. *tom.2.in 2.2.disp.46.dub.8.n.9.* qui citat Molinam in alio loco *suprà* non adducto. Molfes. *in summa tom.2.tract.12.cap.22.n.123.* Lassarte *de decim.vendit.c.15.n.19.* Paul.de Castr. *cons.433.n.2.* & alij. Cùm igitur gabella sit pars pretij, semper inuoluitur in pretio, nec potest ab illo separari: ergo iustum pretium alicuius rei dicitur, tam pretium francum, quàm ipsa gabella. Vnde, licèt Clerici non soluant vectigal ratione rei vendendæ debitum; possunt tamen rem illam vendere pretio ordinario, & non minore; quia in ipso inuoluitur gabella, vt apparet ex Lessio, *vbi supr.lib.2.c.33.dub.8.n.68.*

8. Hæ sunt contrariæ sententiæ super positam quæstionem, quas conatur concordare Bellet. *in disquis.cler.part.1.tit.de exemptionib.Clericor.* §.8.*num.2.* cum illa celebri distinctione Baldi *consil. 31.* quem post. à amplexi sont Roland.à Valle *lib.4. consil.61. n.18.* Riminald.*lib.6.cons.724.num.49. & 59.* Surdus *cons.127. n 66.* & alij. Aut onus gabellæ est annexum contractui, vt si, v. g. ponatur statutum, quòd soluantur duo solidi pro quolibet dolio vini, quod emitur, vel venditur; hæc gabella immediatè respicit contractum, vt esset in casu nostro, & lædit emptorem, & venditorem immunem: nam propter onus gabellæ, vel cariùs, vel viliùs emet, seu vendet. Aut onus gabellæ adiicitur actui separato ab ipso contractu, vt si statutum dicat, quòd qui vult exportare dolium vini in ciuitate, soluat gabellam; tunc hæc gabellæ solutio non respicit immediatè contractum ipsum, sed actum exportationis, qui nil commune habet cum ipsa Ecclesia, seu immuni. Hac supposita distinctione ait Bellettus, primam sententiam negatiuam *suprà* positam, esse amplectendam, quando onus gabellæ adiicitur actui separato ab ipso contractu: secundam verò sententiam affirmatiuam esse veram, quando onus gabellæ est annexum ipsi contractui. Et hæc olim, circa præsentem quæstionem in casu proposito, vt dixi, à Senatu Panormitano collegeram, pro subleuando labore Theologorum, qui consulendi erant: & quia res visa est difficilis, & periculosa, Senatus nun posuit dictam gabellam.

RESOL. CCXLVI.

An Princeps, seu alius Superior laicus sine consensu Clerici possit imponere gabellas super eius bona ex aliqua publica necessitate, vt pestis? &c. Ex part. 1. tract.2.Res.41. aliàs 40.

Sup. hoc infra in Res.

§.1. HÆc quæstio fuit discussa anno præterito, quando Illustr. Senatus Panormitanus imposuit aliqua vectigalia pro expensis factis, tempore morbi contagiosi, qui ciuitatem hanc miserrimè afflixit. Et respondi negatiuè: quia obligatio totius populi non sufficit ad obligandum Clerum: & cùm ageretur de vtilitate vtrorumque, necesse erat vtrorumque interuenire consensum. Et ita in terminis resoluit hunc casum Rodriq. *in summa, tom.2.c.75.n.13.* Petr.Ledesma *in summa, tom.2.tract.7.c.2.concl.27.fol. mihi 205.* Ioan.de la Cruz *in direct. conscient. part.1. precept.7.q.7.art.3.dub.1.concl.1. fol.98.* Azorius *p.3. lib.5.cap.19.q.11.* & Lopez *in instruct.part.2.cap.40.* agens de peste grassante olim Hispali. Idem docet Syluester *verb.immunitas,q.2.* Aterius *de censur.tom.1. disp.16.lib.5.c.6.dub.15.* Salonius *tom.2. in 2.2.q.78. art.5.contr.1.* Bellettus *in disquis.cleric.part.1.tit.5.§.2. n.6.* & alij penes ipsos: vbi asserunt, quòd quando necessitas publica concernit de directo, & principaliter æquè vtilitatem Ecclesiasticorum, & laicorum, tunc debent Ecclesiastici contribuere, non tamen ad deliberationem solius populi; sed oportet, quòd Clerus, & populus simul conueniant, & deliberent: quia, quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Et si in tali casu Clerus, sine legitima causa, nollet consentire; possent laici implorare auxilium Superioris Ecclesiastici, vt compelleret Clericos.

253. & in alijs eius primæ not. & signâter supra in Res. 89. §. vlt. prope finē. Sed aduerte. quid in isto casu sit faciendum, infra in Res. 248. ex doctrina §. eius penult. post medium, & in Res. 336. per tot. & Res. 337.

2. Sed notandum est, quòd in hoc casu non habet locum dispositio *c.aduersùs.* de consultatione Romani Pontificis: nam contributio in isto casu non fit solùm propter vtilitatem publicam; sed ob priuatam vtilitatem Clericorum: & *d.c.aduersùs.* tractat in casu, vbi agitur de vtilitate publica. Et ita docet Tab. *verb. excommunicatio,5.cas.18.n.4.* Syluester *verb. immunitas,q.5.n.20.* Angel. *eod.verb. n.37.* Layman *in Theolog.mor. lib.4. tract.9. c.6.n.7.* Molina *de instit.tom.3. disp.672.n.5.conclus.3.* Megala *in part.3. lib.2.cap.17. q.6.n.121. & cons.72. num.18.* Ledesma, Rodriquez, Lopez, & Ioan.de la Cruz, *vbi suprà.* Et secundùm hæc, quæ dicta sunt, intelligendus est Bobadill. *in Polit.tom.1.lib.2.c.18.n.291.* vbi ait: [En la sisa, ò repartimiento, que se hecha para guadar el pueblo de peste, en lo qual por se para cosa commun assi à Clerigos, como à legos, deuen contribuir los Eclesiasticos.] Et idem docet Garsias *de nobilit. Hispan. Gloss.9.num.53.* cum aliis, quorum opinio admittenda est, præcedentibus iis, quæ *suprà* narrata sunt: nam solus populus, vel Princeps, sine conuocatione, & consensu Cleri, hoc minimè efficere potest, vt *suprà* probauimus.

Sup. hoc in Res. seq. & in Resol. 1. post seq. §. Verum. inter princip. & med. & infra in Res. 250. & 337. & in tom. 7. tr. 6. Res. 33. §. Sed hæc.

RESOL. CCXLVII.

An in casu, quo collecta, seu gabella iusta Clericis imponuntur, possint imponi, inconsulto Romano Pontifice? Et an dicta gabella, si excedant octauam partem valoris rei, sint iniusta? Ex p.1.tr.2.Res.133.aliàs 132.

§.1. DE primo dubio huius quæstionis egi *suprà in resol.41.* & cum aliquibus DD. sententiam affirmatiuam tenui, quibus nunc addo Hippol. de Marsiliis *in pract.§.aggredior,n.63.* Guilielm.Benedict. *in relect.cap.Raynutius. verb. & vxorem, decis.4. n 470.* Gratian. *in discept.forens.tom.2. c.390.num.19.* Caroc. *de locat.p.4.de collectis, n.37.* & alios adductos per Decian. *vol.2. cons.51.n.61.* Hi omnes asserunt, in tali casu sufficere consensum Episcopi cum interuentu Clerici: quia nunc necessitas æquè primariò respicit vtilitatem laicorum, & Clericorum.

Quæ hic est Res. antecedens in eius §. Sed. & in alijs eius not.

2. Non reticebo tamen, quòd aliqui hanc opinionem intelligendam esse existimant, quando tanta adesset necessitas, quòd sine periculo, aut scandalo ad

Sup. contento in hoc §. in Res. seq.

Summum

§. verum. ante med. & infra in Res. 337. §. 6. & in tom. 7. tr. 6. Res. 33. § Sed hæc.

Summum Pontificem recurri non possit: quia in tali casu sufficient Episcopi, & Clericorum consensus; aliter minimò. Et ita tenent decem Doctores, quos citat, & sequitor nouissimè doctus Narbona *in 3. p. recopil. lib. 2. tit. 4. leg. 57. glossa vnica, n. 24.* quibus ego addo Peirinum *in priuileg. Minimor. to. 1. Constit. 2. Iulij 2. §. 33. n. 141.* Vide etiam Medin. *de rest. q. 15.* Gig. *de pens. q. 90. in fine.* Guttierrez *qq. pract. lib. 2. q. 3. per tot.* Azeuedum *in l. 11. tit. 3. lib. 1. n. 7.* Lopez *part. 1. tit. 6. l. 34. ver. son tenedos.* Auilez *in c. 23. Pratorum, Glossa, de Ordin. n. 7.* & alios.

3. Quoad secundum dobium, respondeo, aliquos dubitasse de iostitia gabellæ, quando excedit octauam partem valoris rei, ex authoritate *l. ex præstatione. C. de vectigalibus.* Et ita videtur docere Regens Corsettus, vir doctissimus, *in propugnaculo vectigalis serici, fol. mihi* 21.

4. Sed Iacobus de Graffis *in suis decis. part. 1. 2. cap. 126. n. 37.* non obstante dicta lege, docet hodie non posse dari certam regulam, nec assignari certum terminum, quando gabella sit excessiua: & ideò totum remittit arbitrio boni viri, attenta necessitate, causa, tempore, & loco. Ita Graffius. Ego verò puto absolutè, si gabella ex aliis circumstantiis sit iusta, non obstare sopradictam legem: quia leges posito *sub tit. de vectig.* obligant tantùm in Regnis nunc subditis Imperatori. Ita Suarez *de legib. lib. 5. cap. 16. n. 3. & 8.* Vide etiam Megalam *in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 5. num. 71.* & alios. Sed quicquid sit de hoc,

5. Existimo, sopradictam legem esse per contrariam consuetudinem abrogatam: & ita in casu *l. vniuersi. sub eodem tit. de vectigal.* docuit Azorius *p. 5. lib. 5. c. 21.* non esse consuetudinem damnandam, vbicunque ea extiterit, soluendi collectas, vel gabellas, etiam ex rebus, ad vsus proprios necessariis: quia non sunt istæ gabellæ prohibitæ iure natorali, sed solùm ciuili, quod potest consuetudine abrogari. Sed totum hoc accidit in casu nostro. Ergo. Vide etiam Malder. *in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 3. in fine.* Layman *in Theol. mor. lib. 3. tract. 3. sect. 5. p. 1. cap. 3. num. 3.* Faustum *in specul. Confess. disput. 33. q. 22. n. 5.* Tannerus *in 2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 12. n. 345.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 1. precept. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 3. q. 5. n. 6.* Graff. *decis. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 82.* & alios. Et ita ex multis aliis iuribus, & rationibus, à P. Alexandro Neuola, & P. Cæsare Bosco, Societatis IESV, viris doctissimis, & amicissimis, cum aliis præstantissimis Iurisconsultis, etiam me præsente, & consulente, fuerunt ad instantiam Illustriss. Senatus huius Vrbis, approbatæ multæ gabellæ, quæ in hac nostra Cioitate excedunt in magna summa, octauam partem valoris rei.

RESOL. CCXLVIII.

De conditionibus, quas requirit Cap. Noo minus, & Cap. Aduersus de Immunitate Eccles. *vt Clerici possint collectari in communibus vtilitatibus, vel necessitatibus?* Ex part. 3. tract. 1. Res. 11.

Sup. hoc supra in Res. 217. §. Sed hæc omnia. prope finè, & infra in Res. 337. in princ.

§. 1. CAsus est practicabilis, & de illo in specie tractat sacra Rota Romana *in vna Brundusina Gabella die 13. February* 1604. *coram Pegna*, cuius magistralem decisionem nouissimè impressam inoenies apud posthumas Farinacij *tom. 2. decis. 42.* in quam in facti contingentia omoinò videbis. Ego verò in hac resolutione circa præsentem casum non incuriosas pertractabo difficultates. Cùm igitur Clerici vt possint collectari, requiratur inter alias conditiones, vt facultates laicorom oon sufficiant, vt adsit consensus Episcopi & Clerici, & vt præcedat licentia Pontificis.

Sup. hoc in Res. duarum annot. seqq. & infra in Res. 250. & 337. & in tom. 7. tr. 6. Resol. 33. §. Sed hæc.

2. Quæro primò, an in tali caso ioconsulto Sommo Pontifice sufficiat validitatem actus consensus Episcopi & Cleri? & affirmatiuam sententiam tenet Suarez *lib. 4. de immun. cap. 25. num. 17.* vbi sic ait: Existimo si Episcopus & Clerus consentiant inconsulto Summo Pontifice, licèt faciant, & puniri possint, nihilominùs factum tenere, quia *in cap. aduersus*, non additur verbum irritans consensum eorum, & alioqui habebant iure ordinario potestatem ad illum consensum præstandum. Ita ille, & post illum Bonacina *in Bulla Cœna, disput. 1. q. 19. punct. 3. §. 3. n. 16.* Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 13. quæst. 8.* ibi, *vel saltem Episcopi.*

3. Verùm ego contrariæ sententia adhæreo. Dico igitor quòd si Pontifex consuli potest, non posse absque illius consensu Clericos ad tributa, vel alias exactiones obligari, quia, vt patet *in cap. adsus*, ad hanc obligationem inducendam requiritor Pontificis consensus, propter imprudentiam quorumdam; ergo si non adsit talis consensus, cessat cooditio necessaria ad obligationem, & consequenter ipsa obligatio, & non seruata forma concessionis corruit actus; vnde non erat necessarium decretum irritans. Et ita hanc opinionem docet Castr. Palaos *tom. 2. tract. 12. disp. vn. punct. 9. num. 7.* & Marchinus *de peste, part. 4. cap. 4. n. 14.* & nota hîc consensum Pontificis esse reqoirendum, etiam quando necessitas, vel vtilitas publica concernit æquè principaliter Clericos ac laicos, non obstantibus quæ dixi *in part. 1. tract. 2. resol. 40.* nam sunt intelligenda in casu, quo periculum esset in mora, secus aotem si Summus Pontifex consoli potest, ego ipse notaui *in d. tract. 2. resol. 132.* & nunc me ipsum magis declaro. Sed Doctores pro vtraque sententia præter à me citatos *vbi suprà* multos alios adducit Marchinus *de peste, p. 4. c. 4.* & Castillo *de Tertiis, tom. 7. c. 9. à n. 32. cum sequent.* vbi tamen concludunt esse petendam licentiam à Summo Pontifice, quod etiam ante ipsos latè adnotaoerat Guttierrez *de Gabellis quæst. 92.* per totam omnino videndam, & ita determinauit sacra Rota Romana *in vna Leodiensis Gabella die 19. Martij* 1604. coram Attebatens. & habetur *in decis. nouis.* Farinacij *tom. 1. decis. 72. num. 2.* & ideò ciuitas Florentina *anno* 1600. teste Marta *de iurisdict. part. 4. cent. 1. cas. 1. num. 52.* impetraoit à Clement. VIII. Bullam pro imponenda collecta Clericis ad reparandum flumen Arni, cùm penè omnia Clericorum bona erant prope dictum flumen, & anno 1634. nostra ciuitas Panormitaoa pro expensis factis tempore pestis, impetrauit à sanctissimo D.N. Vrbano VIII. Bullam datam Romæ *die 26. Augusti*, cuius vigore Clerici fuerunt inclusi per aliquot annos in collecta posita soper vino in introitu portæ ciuitatis. Similo etiam Breue concessit idem Vrbanus VIII. pro Docatu Mediolanensi *die* 10. *Maij* 1624. & ante illum pro Etruria Gregor. XV. *die 23. Febr.* 1622. Vnde, vt dixi, non existimo admittendam esse in praxi contrariam sententiam asserentem in tali caso, quando videlicet collecta imponenda proximè & immediatò concernit etiam Clericos, non esse reqoirendum consensum Pontificis, nisi, vt dixi, periculom esset in mora, nam tunc clarum est Episcopi & Cleri consensom sofficere, tunc enim adest Summi Pontificis præsumpta voluntas, Verùm aduertant Prioeipes laici, & simul Episcopi, quòd hæc necessitas, vt imponatur gabella inconsulto Pootifice, potest contingere in exactione, quæ ad vnom actum, vel ad breue tempus fit, nam si longiori tempore sit duraturū, licèt, vt dictum est, in casu necessitatis possit inchoari inconsulto

Quæ hic est supra Resol. 146. §. Sed &c.

Quæ hic est Res. antecedens, etiam pro mora contenta in hoc textu, in eius §. 2. & infra in Res. 337. §. 6.

Sup. hoc & sequentib. in hoc §. infra ad literam, in Res. 250. §. vlt. in princip. & in Res. 337. §. 6. ante medium,

Pontifice, vt longiori tamen tempore protrahatur, necessariò consulendus erit. Igitur potest contingere ad imponendum tributum non posse consensum Pontificis postulari, stante vrgente necessitate, & ad illius commutationem, cùm id fieri potest, omninò consulendus est. Ita Suarez, & Castrus Palaus *vbi suprà.*

4. Quæro secundò, quando dicitur, vt Collecta Clericis imponatur, necessarium esse consensum Episcopi & Cleri, quid sub nomine *Cleri* intelligatur? & solum Capitulum intelligi tenet Suarez *de Immunitat. lib. 4. cap. 26. num.* 16. & Castrus Palaus *tom. 2. tract.* 12. *disputat. vnic. punct. 9. numero* 8. quia Capitulum sub nomine *Cleri* sæpiùs intelligitur, & regulariter à toto Clero commissa est potestas Capitulo Ecclesiæ Cathedralis decidendi negotia, quæ ad totum Clerum pertinent. Sed sub nomine *Cleri* non esse intelligendum solum Capitulum, sed Clerum totius Diœcesis, vel saltem alia Capitula eiusdem Vrbis, si in illa adsunt, & Vicarios foraneos, tradiderunt Barbosa *in Collect. ad ius Canon. tom. 2. lib. 3. tit.* 49. *n.* 7. Bellettus *in disquis. Cler. part. 1. tit. de exempt. Cler. & eorum bon.* §. 2. *num.* 5. Megala *in part. 2. lib. 2. cap. 17. q. 6. n.* 124. Bonacina *in Bulla Cœn. disp. 1. q. 19. punct. 3. §. 3. n.* 16. & Marchinus *de Peste, part. 4. cap. 4. n.* 11. vbi sic ait: Nomine *Cleri* non solùm intelligitur Episcopus cum Capitulo suæ Cathedralis, vt explicat Suar. sed etiam vocanda essent alia Capitula eiusdem Vrbis, & ex Diœcesi saltem Vicarij foranei, & ita in facti contingentia ann. 1624. practicatum fuit Nouariæ, & Mediolani, dum Ecclesiastici ad munitiones vrbis Nouariæ, & aliorum locorum Mediolanensis Ducatus ea Decreto Vrban. V I I I. cogerentur. Ita Marchinus, vnde in facti contingentia puto non esse amplectendam sententiam Suarez, maximè quia contra illam stat Sacra Rota Romana *vbi supr.* apud posthumas Farinacij *tom. 2. decis. 42. num.* 7. vbi sic asserit: Quartò requiritur quòd ad onus huiusmodi imponendum vocetur, & consentiat Clerus, nec sufficeret Episcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, *cap. cum omnes, de const. & cap. quod omnes, de reg. iur. in 6.* & probatur *in cap. aduersus.* ibi: *Verùm si quando fortè Episcopus simul cum Clericis.* Hæc sacra Rota. Vnde apparet, quàm cautè in his materiis sit procedendum.

Sup. hoc in Res. seq. & in tom. 7. tr. 6. Res. 33. §. Sed hæc. 5. Quæro tertiò, quando censeantur facultates laicorum non sufficere, vt Clerici possint collectari? Castrus Palaus *tom. 2. tract. 12. disput. vnic. punct. 9. n.* 9. docet, tunc censeri laicorum facultates non suppetere, quoties non suppetunt facultates communes ciuitatis. Si enim de singulorum ciuium facultatibus hoc intelligendum esset, rarò, vel nunquam Clerici obligati essent ad collectas; tum, quia rarò facultates ciuium ita exhaustæ sunt, vt ad hæc opera necessaria non suppetant? tum, quia ferè erit impossibile Prælatis Ecclesiasticis inuestigare an facultates singulorum laicorum sufficiant; dicendum ergo est facultates communes esse attendendas. Ita Palaus.

6. Sed in his verbis nimis laxè in fauorem laicorum loquitur vir doctus, ideò puto in similibus casibus, & ad facultates communes, & ad singulares attendendum esse, quod euidenter probo ea Bulla Vrbani V I I I. concessa pro Ducatu Mediolanensi, quam per extensum ponit Marchinus *de Peste, part. 4. cap. 4. post num.* 28. vbi Pontifex sic loquitur: Cùm autem sicut eadem expositio subiungebat in muniendis ciuitatibus, & locis prædictis ingenti pecuniarum vi opus, ærariúmque ipsius Philippi Regis valde exhaustum & attritum sit, ex munitionéque huiusmodi totius status, ac tam Cleri, quàm populi securitati prospiciatur, communitatum verò ac Vniuersitatum & hominum eiusdem status propter eorum inopiam ad totam impensam necessariam supportandam facultates non suppetant, nisi Clerus & Ecclesiastici quoque eò aliquid conferant, &c. In quibus verbis clarè apparet non solùm facultates communes, sed etiam particulares attendendas esse, & ideò Pontifex post illa verba, *communitatum, & vniuersitatum*, subiunxit, *& hominum eiusdem status*, &c. Et ideò Marta *de iurisd. p. 1. cent. 1. cas. 1. n.* 49. asserit tunc Clericos teneri ad collectas in publicis necessitatibus, quando facultates Communitatis, & laicorum non sufficiunt. Nec Suarez, quem sequitur Marchinus *vbi suprà, num.* 10. ita absolutè vt Palaus loquutus est, nam voluit tunc facultates laicorum non sufficere, quando moraliter constet communia bona non sufficere, & singulos non posse sine magno grauamine suis solis sumptibus tale opus perficere. Et si opinio Castri Palai esset admittenda, ferè semper Clerici tenerentur soluere collectas, nam ciuitates nunquam in communi ita diuites sunt, vt ex communibus redditibus publicæ necessitati, vel vtilitati prouidere possint. Adde, quòd ex opinione Castri Palai priuilegium Clericorum remanet irritum, nam etiam laici, quando bona ciuitatis sufficiunt, non tenentur ad collectas, vt docet Megala *in p. 2. lib. 2. cap. 17. q. 6. n.* 123. ergo pari passu procederent laici ac Clerici in soluendis collectis, & eiusdem essent conditionis; sed hoc dicere, vt patet, est absurdum. ergo. Dicendum est igitur cum Megala *vbi sup.* tunc facultates laicorum non sufficere, vt Clerici in subsidium ad collectas teneantur, quando laici per gabellam imponendam cogerentur se eis priuare, quæ quotannis illis necessaria essent ad viuendum secundùm conuenientiam sui status.

7. Sed notandum est hîc aliquos docere excussionem hanc bonorum, si laicorum suppetant facultates, esse faciendam tantùm in communibus necessitatibus, & vtilitatibus, quæ principaliter ipsos laicos respiciunt, & remotè, & per consequentiam: secus autem quando collectæ imponuntur pro necessitatibus æquè respicientibus Clericos ac laicos, nam in hoc casu Clerici non minùs, quàm laici pro reparatione damni imminentis contribuere tenentur, & ita in specie notauit Ancharanus *in d. c. non minùs.* Menochius *cons.* 800. *n.* 9. Ceuallos *tom. 4. com. contra com. q.* 899. *nu.* 162. *& seq.* & alij penes ipsos. Non desunt tamen Doctores contrarium sentientes, nempe etiam in casibus, in quibus collecta poneretur pro necessitate æquè respiciente Clericos ac laicos, adhuc priùs excussionem faciendam esse, si laicorum suppetant facultates, ita vt si eis damnum sufficienter reparari possit, ad bona Ecclesiarum & Clericorum non recurratur; sin verò aliter se habet, ad bona Clericorum pro collectis deueniendum erit, & ita tenet Sousa *in Bull. Cœn. cap. 19. disp. 92. nu.* 2. Gratian. *in discept. forens. tom. 2. cap. 390. num.* 19. Marta *de Iurisd. part. 4. cent. 1. cas.* 1. & alij & ego, vt verum fatear, video Summos Pontifices huic sententiæ adhærere, nam Vrban. V I I I. concessit in Bulla supra cit. Clericos Panormitanos posse collectari pro expensis factis tempore pestis in subsidium, supposito videlicet quòd facultates laicorum non suppeterent, vt ei narratum fuit, & ideò postea subiunxit loquendo cum Archiep. Panormitano hæc verba: *Iniungimus vt constito tibi de narratis*, &c. Hoc etiam patet in Bulla Clement. V I I I. concessa Florentinis pro necessitate concernente æquè principaliter Clericos ac laicos, nempe pro reparatione fluminis Arni deuastantis possessiones tam Clericorum, quàm laicorum, & tamen Sum. Pontifex *in dicta Bulla* concedit

Sup. hoc supra lege doctrinam Res. 146. & Res. eius primæ not.

Sup. hoc infra in Res. 264. lege §. vlt. prope fin. & supra

ex Resol. 214. §. Vnde ex his. prope fine, Vers. teneri autem.

cedit Ecclesias, Ecalesiasticos teneri in subsidium, & propterea mandauit Nuntio Florentino, vt discussis prius bonis laicorum, si non sufficerent, condemnaret prædictos Ecclesiasticos ad contribuendum, teste Sousa & Marta *vbi suprà*.

Sup. hoc latè infra in Res. 337. §. Et ideo. & seqq. & infra in Res. 250. §. 2. cursim in fine.

3. Notandum est etiam hîc obiter, Dominos Episcopos nô debere statim licentia Pontificum executioni mandare, nisi visis videndis, nam in dictis licentiis & Bullis Pontificiis ponuntur hæc, aut similia verba, *stantib. præmissis. Consc. to tibi de narratis*, &c. quæ quidem, aut similia verba, vt aduertit Marchinus *vbi suprà de peste, part. 4. c. 4. num. 20.* videntur requirere aliquam cognitionem iudicialem narratorum, & cùm in dictis Bullis dicatur *vocato Clero*, &c. ex dictis verbis videtur etiam dicendum, vt obseruat id Marchinus, non solùm habendam esse narratorum iudicialem cegnotionem, sed etiam habendam esse audita parte, nempe Clero, & aliis, de quorum interesse agitur. Et nota etiam quòd exactio contributionis in dictis casibus per Ecclesiasticos persoluenda, per personas similiter Ecclesiasticas tantùm ab Episcopis deputandas efficienda erit, vt habetur in Bulla Vrbani VIII. concessa pro Ducatu Mediolanensi, ibi, *Volumus autem*, &c. quod etiam patet ex his, quæ adducit Guttiertez *de Gabellis quæst. 92. num. 65.*

RESOL. CCXLIX.

Quando laicorum facultates non sufficere censendum sit, ad hoc vt Cleri cum consensu Episcopi, & consulto Romano Pontifice contribuere in aliquibus casibus teneantur?

Et supponitur Clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros Ciuitatis, & similia. Ex part. 1. tract. 2. Res. 134. alias 133.

Supra. hoc, quod hic supponitur infra in Resol. 253. & in aliis eius primæ not. Et pro contento à vers. Hoc supposito. huius §. in Res. prætertim §. Quæro tertio. & in tom 7. tr. 6. Res. 33. §. Sed hæc.

§. 1. HAnc quæstionem non inuenies apud multos Authores: ideo supponendum est, Clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros ciuitatis, & similia, ad communem vsum ciuium, & etiam Clericorum necessaria; nisi in subsidiom, nempe, quando deficerent facultates laicorum. Hoc supposito, Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 25. num. 15.* putat, verba illa, *Vbi laicorum non suppetunt facultates*, quæ habentur *in cap. non minùs, & in cap. aduersùs, de imm.* intelligenda esse, non de facultatibus singulorum ciuium, sed de facultatibus communibus Reipublicæ. Et ita etiam docet. Narbona *in 3. p. Recopil. lib. 3. tit. 4. l. 57. Glossa vnica, num. 21.*

2. Sed Megala *in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 6. n. 123.* magis amplè in fauorem Clericorum de hac re loquitur: sic enim asserit: [Tunc facultates laicorum non sufficere censendum est, quando côsiderata proportione inter necessitatem, vel vtilitatem: pro qua gabella imponitur, & ciuium facultates, quæ ad soluendam gabellam non sufficiunt; nisi ciues cogantur se eis priuare, quæ quotannis illis necessaria sunt ad viuendum secundùm conuenientiam sui status, quem, vt Reipublicæ subueniant, minuere nô tenentur: ac ideò eorû tunc facultates ad soluendas gabellas nô sufficere censendum erit. Et de facultatibus particularium ciuium loquor: nam, si ciuitas in communi diues est, vt ex communibus redditibus communi necessitati, vel vtilitati, commodè prouidere possit; tunc nec ab ipsis sæcularibus gabellæ exigendæ sunt, nisi ex consuetudine legitimè præscripta hoc introductum esset.] Ita Megala, ex cuius sententia sequitur, quàm rarò Clerici teneantur, pro supradictis gabellis contribuere: nam difficulter potest accidere casus, in quo bona propria omnium, & singulorum ciuium, ad huiusmodi opera efficienda non sufficiant.

RESOL. CCL.

An Clerici teneantur soluere gabellas, si Episcopus, & Clerus consenserunt, inconsulto Summo Pontifice?

Et quid dicendum, si Princeps impetret Bullam à Summo Pontifice; an tunc necessarium sit seruare formam Cap. Non minus de Immunitate Eccles. Ex part. 5. tract. 1. Resol. 15.

§. 1. SVppono per ea, quæ alibi notaui, Clericos teneri ad collectas positas pro communibus necessitatibus, concurrentibus aliquibus conditionibus, & præsertim si adsit consensus Episcopi & Cleri, & consulatur Summus Pontifex: sed difficultas est an inconsulto Summo Pontifice sufficiat Episcopi & Cleri consensus? Et affirmatiuam sententiam tenet Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 2. cap. 25. num. 17.* vbi sic ait: Existimo si Episcopus & Clerus consentiant inconsulto Summo Pontifice, licèt malefaciant & puniri possint, nihilominus factum teneri, quia *in cap. aduersùs*, non additur verbum irritans consensum eorum, & alioqui habebant iure ordinario potestatem ad illum consensum præstandum. Ita ille.

Alibi in Resol. quæ hic est sup. 248. & in alijs eius primæ not. Et pro diffic. contenta à lin. 5. huius textus, sup. in Res 246. §. vlt. & in Res. 247. à §. 1. & in Res. 248. §. Quæro primo. & infra in Res. 337. & in tom. 7. tr. 6. Res. 33. §. Sed hæc. Et pro contento in hoc §. Verum contraria. infra in Resol. 337. §. Et ideo. & seqq. & in alio §. eius not.

2. Verùm contraria opinio mihi placet. Dico igitur quòd si Summus Pontifex consuli potest, non posse absque illius consensu Clericos ad tributa, vel alias exactiones obligari, quia, vt patet *in cap. aduersùs*, ad hanc obligationem inducendam requiritur Pontificis consensus propter imprudentiam quorundam. Ergo si non adsit talis consensus, conditio necessaria ad obligationem, & consequenter ipsa obligatio, & ideò non erat necessariam decretum irritans. Et docet Castrus Palau. *tom. 2. tract. 12. disput. vnic. punct. 9. num. 7.* qui etiam *num. 8.* rectè notat consensum Episcopi & Cleri in tali casu ita requiri, vt vnum sine altero non sufficiat, quia vtriusque iudicium æquanimiter expostulatur *in cap. non minus.* ibi, *Nisi Episcopus & Clerus tantam necessitatem, vel vtilitatem aspexerint*, &c. & *in cap. aduersus.* ibi, *Verùm si quando Episcopus simul cum Clericis tantam necessitatem, vel vtilitatem perspexerint*, &c. Nota tamen nostram sententiam veram esse in casu, quo Summus Pontifex consuli potest; nam si periculû esset in mora, vnde id fieri non possit, clarum est Episcopi & Cleri consensum sufficere, quia tunc adest Summi Pontificis præsumpta voluntas. Sed quid dicendum si Princeps impetret Bullam à Summo Pontifice, an necessarium sit seruare formam dicti *cap. non minus, de immun. Eccles.* vide Valboam de Magroviejo in his quæ scripsit ad Regem nomine Decani, & Capituli Ecclesiæ Salmaticensis *concl. 12. num. 147. & seq.* vbi affirmatiuæ sententiæ adhæret.

Sup. hoc supra ad literam in Res. 248. §. Versi. prope fine, & infra in Res. 337. §. 6. ante medium.

3. Verùm aduertant Principes laici & Episcopi, quòd hæc necessitas, vt imponatur gabella inconsulto Summo Pontifice, potest contingere in exactione, quæ ad vnum actum, vel ad breue tempus fit; nam si longiori tempore sit duratura, licèt, vt dictum est, in casu necessitatis possit inchoari inconsulto Summo Pontifice, vt longiori tamen tempore protrahatur necessariò, consulendus erit. Igitur potest contingere ad imponendum tributum non posse consensum Pontificis postulari stante vigente necessitate, & ad illius continuationem, cùm id fieri potest, omnino

omnino consulendus est. Ita Suarez, & Castrus Palaus *vbi suprà*. Et ad omnia supradicta stabilienda non desinam hic apponere verba Concilij Lateranensis sub Leone X. *anno* 1514. *sess.* 9. *sub finem*, §. *& cùm à iure tam diuino*&c. vbi sic habetur. Innouamus omnes Apostolicas sanctiones in fauorem libertatis Ecclesiasticæ contra eius violatores quomodolibet editas, & cùm in Lateranensi pariter ac Conciliis generalibus sub excommunicationis pœna prohibitum fuerit, ne Reges, Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ, aliique Potentatus quicumque Regnis, Prouinciis, ac terris quoquomodo præsidentes, collectas, decimas, & alia huiusmodi onera Clericis, Prælatis, & aliis quibuscumque personis Ecclesiasticis imponant, exigántque, néve à sponte etiam dantibus, & consentientibus recipiant, atque in præmissis auxilium fauorem, vel consilium palàm, vel occultè præstantes in excommunicationis latæ sententiæ pœnam eo ipso incidant. Et ipsæ quoque Respublicæ, ac communitates & vniuersitates circa hoc quomodolibet delinquentes Ecclesiastico eo ipso subiiciantur interdicto. Prælati etiam præmissis absque expressa Romani Pontificis licentia vltrò consentientes, excommunicationis & depositionis pœnam ipso facto incurrant, statuimus & ordinamus, vt de cætero talia præsumentes, & si (vt præfertur) qualificati fuerint, vltra supradictas pœnas, quas contrauaniendo ipso facto incurrere volumus, innouamus quòd ad omnes actus legitimos inhabiles, & intestabiles habeantur. Hæc in dicto Concilio Lateranensi, quæ vtinam aliqui consideratent, & vt pat ast timerent. Sed circa materiam præsentis resolutionis, vide infrà in Magistrali decisione Rotæ coram Peña *in vna Brundusina Gabella, die* 13. *February*. 1604.

Decisio hæc est infra in fine huius tom. 9.

RESOL. CCLI.

An Ecclesiastici teneantur soluere gabellas impositas pro primo introitu Regis in Ciuitatem? Ex part. 3. tract. 1. Resf. 11.

§. 1. Affirmatiuè respondet nouissimè Paponius *lib.* 5. *tit.* 11. *arest.* 15. vbi sic asserit. Iudicatum fuit in Curia Parisiensi mense Aprilis 1595. aduersùs Clerum Trecensem, qui depulsus fuit ab oppositione facta aduersùs adscriptionem collationis impensarum factarum ab incolis prædictæ ciuitatis Trecensis, cùm Rex Henricus IV. eam primùm solemniter ingrederetur anno 1595. decretúmque fuit Ecclesiasticos cogendos capti pignoribus, seu bonis temporalibus ipsorum. Ita ille, & Remigius de Gon. *tract. de charitatiuo subsidio* q. 59. *num.* 13.

2. Sed contrariam sententiam omnino amplectendam esse puto, cum communi consensu Theologorum, & ita docet in terminis Azotius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *q.* 11. & ex Iurisconsultis noster D. Carolus de Grassi. *de effect. cler. eff.* 3. *num.* 264. Aloarez *in speculo Pont. cap.* 35. Aloysius de Leo *in l. placet n.* 1. *C. de sacr. Eccles.* qui omnes afferunt text. dictæ leg *placet*, esse correctum per Autheo. *item nulla communitas, eod. tit.* & ratio est, quia licèt supradicta gabella sit imposita propter publicam necessitatem, tamen dicta necessitas publica solis laicis est communis, & tantùm indirectè, ac remotè, ad clericos quoque pertinet, in quo casu ipsi non tenentur ad contributiones, vt satis probatum est *suprà in tr. de immunitate Ecclesiastica part.* 1. *in resol.* 40. & docet inter multos Lessius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 24. *&* 25.

Quæ hic est supra Resf. 246. & in aliis eius primæ not.

RESOL. CCLII.

Vtrum Clerici teneantur ad gabellam, quæ imposita est pro manutenendo exercitum in partibus inimicorum, vt tutius confinia Regni conseruentur? Ex part. 1. tract. 2. Resf. 97. aliàs 78.

§. 1. Affirmatiuè respondet Henriquez *lib.* 10. *cap.* 15. *dum.* 5. *in glossa, litt. Q*, vbi sic asserit: [Anno 1590. consulti Salmanticenses Iurisperiti, Moya, Solis Didacus, Henriquez, Sahagum, Bernal, & ex Theologis Magister Gueuara, Bannez, & plerique alij, admittunt, iustè compelli Clerum per Episcopum, contribuere pro ingenti pecunia, quam Regna, & Senatores vrbis promiserant Regi pro adiuuandis Catholicis contra Hæreticos Gallos, & vt tutiùs conseruarétur confinia Hispaniæ.] Ita Henriquez.

Sup. hoc infra in Ref. 336. per tot. sed lege etiā alias Ref. eius primæ not.

2. Sed contrariam sententiam docet Carolus de Grassis *de eff. cler. eff.* 3. *num.* 243. vbi putat, quòd tunc Clerici tenentur contribuere, quando vtilitas, siue necessitas principaliter, & immediatè, & non mediatè, & in remotis, tangit illos, vt ait ipse, quando Princeps vellet imponere gabellam, seu collectam pro manutenendo exercitum, & faciendo bellum in partibus inimicis, ne inimicus accederet ad suas ciuitates; licèt ex isto actu ciuitas, cui imponitur gabella, consequatur vtilitatem; scilicet, quòd propter tale bellum hostes non possunt molestare ciuitatem. Ita illc. Et hæc opinio contra Henriquez est omninò tenenda, vt nos *suprà* etiam firmauimus.

RESOL. CCLIII.

An Princeps laicus possit imponere gabellas super bona Ecclesiasticorum propter reparationem pontium, murorum, viarum, &c.?

Et an Clerici teneantur ad contributionem, vt oppidum, quod Rex vendere parat, se redimat? Ex part. 1. tr. 2. Resf. 39. aliàs 38.

§. 1. Affirmatiuè respondent aliqui Iurisconsulti ex authoritate leg. *Ad instructiones itinerum, pontiúmque, etiam diuinas domus, & venerabiles Ecclesias, libenter adscribimus*. Et præter Iuristas, quos adducit Borrellus *de præst. Reg. Cathol. cap.* 62. *num.* 48. Salgado *de protectione regia, part.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. & nos adduximus *in tract. de Parlament.* docet hanc sententiam ex Theologis Viualdus *in Candelabro aureo super Bullam Cœn. casu* 18. *num.* 3. & Henriquez *in summa, lib.* 10. *cap.* 15. *num.* 5. vbi *in Gloss. lit. L*, asserit, ius ciuile in hoc non esse correctum; sed declarare ius canonicum, & mentem Pontificis.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 6. Ref. 31. & sup. in Ref. 214. §. Vide ex his post medium. & in Ref. 246. & infra in Resol. 336. & lege etiā doctrinam Ref. not. seq.

2. Sed hæc opinio exploditur communiter à Theologis, quos citaui dicto tract. quibus nunc addo Homobonum *de exam. Eccl. p.* 2. *tract.* 11. *cap.* 6. *quæst.* 9. *suppos.* 2. Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 6. *n.* 6. Ioann. de la Crux *in director. conscient. part.* 1. *præcept.* 7. *q.* 7. *art.* 3. *dub.* 1. *conclus.* 1. Augustinum Barbosam *in suis consiliis post Flores director. Inquis. cons.* 2. Salonium *tom.* 2. *in* 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 5. *contr.* 5. Sousam *in Bull. Cœn. cap.* 19. *disp.* 92. *num.* 6. Belletum *in disquisit. cleric. part.* 1. *tit.* 5. §. 2. *num.* 1 2. Portel. *in addit. ad dubia regularia, verb. tributum, num.* 5. *&* 8. Alterium *de cens. tom.* 1. *disp.* 19. *lib.* 6. *cap.* 6. *dub.* 8.

3. Ad Argumentum verò desumptum ex leg. *Ad instructiones*, respondeo cum Lessio *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3.

*dub.*3.*num.*25. cùm ſit contra immunitatem Eccleſiaſiarum, vim non habere, & fuiſſe correctam à iure canonico, vt notat Gloſſa *in cap.generaliter.verſ.Nonarum. & verſ. Collationibus.* 6. q. 1. Et contrarium etiam poſteà docuiſſe ipſos Imperatores in iure nunc ciuili, *ex authent. item nulla communit.v. C. de Epiſc. & Cler.* tenet Azorius *part.*3.*lib.*5.*cap.*19.*quæſt.*10. & Portel. *in addit. ad dubia regularia, verb. Tributum. n.* 11. qui citat textum *in leg. placet. de ſacroſ. Eccleſ. & leg.*2.*C.de Epiſc.& Cler.*

4. Sed, quidquid ſit de hoc, in ordine ad ius ciuile, certum eſt ex iure canonico, Clericos non teneri ad dictas contributiones vt apparet *in cap. non minùs. & in cap. aduerſùs. de immunit. Eccleſ. & ex canone Bullæ Cœnæ.* Ex his omnibus apparet, cautè legendum eſſe Henriquez, *vbi ſuprà*, qui etiam *in Gloſſa, littera L*, aſſerit per ſententiam Senatus Regij declaratum eſſe, teneri Clerum ad contributionem, vt oppidum, quod Rex vendere parabat, ſe redimat: quod etiam poſteà docuit Bobadilla *in polit.tom.*1.*lib.*2.*cap.*18.*num.*286.

Sup. hoc in Reſ. vlt not. præteritæ, & ſignanter infra in Reſ. 337. §. vlt.

5. Sed hæc ſententia mihi diſplicet: nam id bonum non æquè principaliter, primariò, ac directè concernit Clericos, ſed laicos: & ideò Clerici non tenentur ad contributionem ſupradictam; quia, vt obſeruant contra ſententiam Henriquez, & aliquorum Iuriſconſultorum, omnes Theologi, & ex ipſamet Societate Leſſius, Molina, & alij à me citati *in tract. de Parlam.* quando bonum commune, & publicum non tangit principaliter Clericos, ſed ſecundariò, vt eſt in caſu ſupradicto. Et in reparatione viarum, turrium, murorum, &c. Clerici non tenentur contribuere, licèt contrarium docuerit Henriquez, & ideò non ſequendus, vt *ſuprà* probatum eſt.

RESOL. CCLIV.

An Clerici teneantur, & poſſint per iudices ſæculares cogi ad reparandam viam ante domos ſuas?

Et quid, ſi graculi, aut vermes, vel locuſtæ, ſeu bruchi naſcantur in vineis, & meſſibus alicuius Clerici, vel pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet? Ex part 1.tract.2. Reſ.76. aliàs 75.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Petrus de Ceuedo *in collect.iuris can.p.*1.*collect.*37.*num.*4. Humada *in l.*54.*tit.*6.*p.*1.*gloſſ.*2.*num.*18. Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 32.*gl. vnica*, *num.*80. Ludouicus Mexia *in pract.taxæ panis*, *concl.*5.*num.*70. vbi ait, Clericos, Eccleſiaſticáſque perſonas cogi poſſe per ſæcularem poteſtatem reparare viam ante domum, & itineris pertinentia ſua mandare facere ſuis expenſis; quod eſt notandum in praxi, circa ordinationes Hiſpalenſes. [Para que no echen agua ſuzia por la calles, ni otras immundicias.] Et ad mandata Præfecti vrbis Hiſpalenſis pro mundandis per vicinos viarum ſuis pertinentiis, vt ab his munditiis Clerici etiam non excuſentur, nec à pœna, & mulcta effundentium amurcam per vias publicas, quod iam vidi practicari. Ita ille, & alij Iuriſconſulti.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 97. §. vlt & infra ex doctrina Reſ. 336.

2. Sed hæc omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, vt in caſu ſimili aduerſùs Henriquez *lib.*10.*cap.*15.§.7. *in Gloſſa, lit. C*, rectè notauit Viualdus *in candelabro ſuper Bull.Cœn.caſ.*18.*num.*9. Et ita aſſerit Ludouicus Molina *de iuſtit. tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 261.*num.*6. Si vicini omnes contribuant ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante ianuas ipſorum; tunc etiam Eccleſiaſtici, qui ibi habent domum, tenentur ſimiliter contribuere. Sed in tali euentu non poſſunt ſæculares per ſe ipſos compellere Eccleſiaſticos, vt contribuant, ſi Eccleſiaſtici renuant; ſed id efficere debent per Epiſcopum, aut per alium legitimum Iudicem Eccleſiaſticum. Idem etiam docet Layman *in Theol.moral.lib.*4.*tract.*9.*cap.*6. *num.*7. Falſum eſt etiam, quòd tenentur ad pœnam effundentium amurcam, & ſimilia per vias publicas: nam Clerici non ſubduntur pœnis impoſitis à ſæculari poteſtate, ex defectu iuriſdictionis. Et horum omnium ratio iam *ſuprà* ſæpiùs explanata eſt.

3. Nec etiam mihi placet doctrina illa, quam adducit dictus Mexia *loco cit. num.* 44. nempe, quòd ſi graculi, aut vermes, vel locuſtæ, ſeu bruchi naſcuntur in vineis, & meſſibus alicuius Clerici, per ſtatutum cogi poteſt cum aliis, in quorum vineis, & meſſibus reperiuntur huiuſmodi animalia, vt ſuis expenſis ea capiat, & occidat: quo in caſu, quantumcunque priuilegiati, ne & alij inficiarentur, poſſunt cogi etiam de facto, vt ſuis expenſis id faciant: & ita ſe vidiſſe practicari teſtatur: non, inquam, hæc doctrina mihi placet, & illam reprobat Molina, *vbi ſuprà*: nam in tali caſu Eccleſiaſtici, licèt teneantur, debent tamen ad id compelli per Iudicem Eccleſiaſticum, & non per ſæculares. Et exempla quæ adducit Mexia ad confirmandam ſententiam, non faciunt ad rem: quia in illis caſibus adeſt neceſſitas, nec aliter fieri poteſt, neque tempus concedit adire Eccleſiaſticum ſuperiorem. Ergo, &c. Et ita etiã docet in ſimilibus caſibus Ioan. Salas *de legib.diſp.*13.*ſect.*9.*& ſect.* 11.*num.*114. vbi ſic ait: [Quando contributio facienda eſt æquè primariò in vtilitatem Clericorum, ac laicorum, v.g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundar; non poteſt tamen tunc per ſe poteſtas laica Clericos recuſantes compellere; ſed per Eccleſiaſticam. Quòd ſi id commodè fieri non poſſet, putant quidam, non eſſe omnino improbandam realem executionem: quia in tali caſu præſumi poteſt ratihabitio, ſeu tacita licentia Summi Pontificis. Sed tutius cenſet Leſſius, & ego omninò neceſſarium, vt hæc expreſsè ad tales caſus per Principes petatur.] Hæc Salas.

Sup. hoc ſupra lege ea Reſ. 248. §. penult. in fine. & aliũ §. & verſ. eius annot.

RESOL. CCLV.

An Principes poſſint imponere gabellas ſuper bona patrimonialia Clericorum? Ex p. 1.tr. 2.Reſ.40.alias 39.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet ex Iuriſconſultis neotericis Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.*2.*cap.*18.*num.*160. qui *in Gloſſa, litera F*, citat pro hac ſententia quamplurimos Iuriſtas, & cum limitatione, vt hoc non intelligatur, quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinati ſunt.

2. Sed communi calculo Theologorum, hæc doctrina, tanquam ſacris Canonibus contraria, meritò exploſa eſt: & illam reprobant Homobonus *de exam.Eccleſ.part.*2.*tract.*11.*cap.* 6.*quæſt.*9. Riccius *part.*2.*deciſ.*299. *num.*3. Syluester *verb. immunitas*, 1. *n.*6. Duardus *in Bulla Cœn.lib.*2.*can.*18.*q.*5.*n.*4. Laymã *in Theo.mor.lib.*4.*tr.*9.*c.*6.*n.*9. Leſſius *lib.*2.*c.*33.*dub.*3. *n.*19. Azorius *p.*3.*lib.*5.*c.*19.*q.*7. Reginaldus *tom.*1.*lib.*9.*c.*25.*n.*379. Filliucius *tom.*1.*tr.*16.*c.*11.*n.*297. Molina *tom.*3.*tr.*2.*diſp.*671.*n.*2. Molfeſius *in ſumma*, *tom.*2.*tr.*12.*c.*22.*n.*166. Alterius *de cenſ.tom.*2.*diſp.*19.*lib.*5.*c.*6.*dub.*2. Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4.*c.*24. & 25. Coriolanus *in Bul.Cœn.excom.*18. Proſper de Auguſtino *in addit.ad ſumm.Quarata, verb.vectigal.* Megala *in p.*2.*lib.*2.*c.*17.*q.*6.*n.*14. Salonius *tom.*2.*in* 2.2.*q.*78.*art.*

Sup. hoc ſupra Reſ. 56. §. Sed hoc. inter principiũ, & medium: & in Reſ. 70. & ſignanter infra in Reſ. ſeq. §. Reſtat. & in Reſ. 1. poſt ſeq. & in tom. 7. tr. 6. Reſ. 33. §. 1. in fine, & §. vlt. poſt medium. & in tom. 6. tr. 9. Reſ. 66. §. Denique. per tot. & hic ſupra in Reſ. 232. ſignanter in §. 2.

5.contr.

5.*contr.*2.*num.*2.Sayrus *de censur.lib.*3.*cap.*22. *num.*9. Bartholom.à S.Fausto *in spec.Confess.disput.*33.*quaest.*13.*num.*2.Bellett.*in disquis.cler.part.*1.*tit.*5.§.5.*num.*1. & Authores veteres penes ipsos.

3. Probatur hæc sententia *ex cap.*1.*de immunitat. Eccles. cap. quanquam.de cens.in* 6. & præcipue *ex canon. Bulla Cœna*, in illis verbis: *Imponentes decimas, &c.personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bonis.* Vbi dictio illa *eorum*, contradistinguitur contra alteram dictionem sequentem *Ecclesiarum*: & ideò non nisi de bonis patrimonialibus, & propriis Clericorum, & aliis, quæ ad Ecclesiam non pertinent, intelligi potest.

RESOL. CCLVI.

An Clerici teneantur soluere vectigal in extractione frumenti, vini, & similium, quæ ex bonis patrimonialibus collegerunt, vt alibi conducendo carius vendant?

Et infertur illam esse negociationem Clericis prohibitam tantum, quæ debitum tributi habeat annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta, secus si lucrum non ex emptione, sed aliunde proueniat.

Et late explanatur Principes sæculares non posse super bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere? Ex part.5.tract.1.Res.27.

Sup.hoc supra in Res. 56. §. Sed hæc. & in Res. 70. & 214. §. Et tandem. 10. & signanter in fine,& in Res.215. & in aliis eius not. & infra in Res. seq. §.1.2.& 3.

§.1. AFfirmatiuè respondet Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus,effect.* 3.*num.*178.vbi sic ait: Ampliatur ista fallentia, vt procedat in Clerico, qui vellet fructus recollectos in propriis prædiis,vel Ecclesiasticis aliunde exportare causa lucri faciendi, & vt cariùs ibi illos vendat; quia etiam isto casu tenetur soluere vectigal, vti negotiator. Sic ille. Potest etiam hæc opinio probari ex doctrina Melchioris Phœbi *tom.*1. *decis.*19. *num.* 4. Palatij *in rep. cap. per vestras* §.39.*num.*11.*extrà de donat.* Azeuedi *lib.*2.*tit.*1.*l.*2.*num.* 37. & aliorum quos citat, & sequitur Ramirez *in legem regiam*, §.36. *num.*6. *in gloss. littera I.* asserentium Clericos quoad bona patrimonialia reputari vt laicos. Et ideo in specie Bobadilla *in Polit.tom.*1.*lib.*2.*cap.*18. *num.*260. & Doctores, quos citat in glossa *littera F*, docent Principes sæculares posse super bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere, quod etiam docuit Nauar. *in Manual. cap.*27. *num.*118.

2. Sed his non obstantibus opinionem supradictam Caroli de Grassis omnino refellendam esse puto; & ideo in casu, de quo loquimur, Clericum non teneri aliquid soluere, docuit ex Dominicanorum familia doctus Antonius Sousa *in Bulla Cœna,cap.*19. *disp.*92.*conf.*1.*num.*4.vbi sic ait: Negotiatio lucratiua dicenda non est in casu quo Ecclesiasticus bona sua mittit ad locum, vbi plus valent. Vnde ex sacharo, & aliis, in quibus Rex Episcopis, & Clericis vltramarinis stipendium soluit, tributum exigi non licèt, quando illa venditionis causa ad hoc regnum asportantur: quia, propriè loquendo, hoc non est negotiari. Ita ille. Et nominatim contra Carolum de Grassis hanc sententiam docuit etiam nouissimè Martinus Bonacina *tom.* 3. *in Bulla Cœna, disp.*1. *quaest.* 19. *punct.*3.§.3.*num.*6. vbi sic habet: Ille non dicitur negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex suo agro colligit, vendit, siue in eodem loco vendat, siue aliò transferenda curet, vbi cariùs vendere possit; nullus enim negotiari censetur vendendo res ex propriis bonis, Ecclesiasticis, vel patrimonialibus collectas. Hæc Bonacina. Et tandem hanc sententiam docere Laurentium Osorium *en su Pinna de rosas, lib.*4.*cap.*2.*fol.mihi* 380.patet ex his verbis: [Quando el Clerigo negocia con sus bienes, no pierde el priuilegio, aunque los lleue al puerto, ò à otra parte à vender por via de negociacion, de los quales no deue alcauala, ni se la deuen pedir, sopena de caer en la censura de la Iglesia.] Ita ille.

3. Et ad magis labefactandam opinionem Caroli de Grassis supponendum est, præsertim cum Ceuallos *tract.de cognit.per viam violentia*, *part.*2.*quaest.*64. *num.*21.& Pereira *de manu regia*, *part.*2. *cap.*24. *num.*34. Auctoribus non bene affectis erga Clericos, & immunitatem Ecclesiasticam, non omnem negotiationem lucratiuam esse interdictam Clericis, sed illam tantùm, quando res ipsa non meliorata cariori pretio vendenda est, quàm empta fuit. Et ita etiã docet Molina *de iustitia*, *tom.*2.*tract.*2.*disp.*342. Lessius *lib.*2. *cap.*21.*dub.*1. *num.*4.*& seq.* Bellettus *in disquis.part.*1.*de disciplina Clericali*, §.21. *num.*7.*& seq.* Alterius *de cens. tom.*1. *disput.* 19. *lib.*5. *cap.*6. *dub.*7. Duardus *in Bullam Cœna.lib.*2. *can.*28.*q.*8. *num.*14.*& seq.* Malderus *de instit.tract.*5.*cap.*2. *dub.*4. Syluius *in* 2.2.*D. Thomæ*, *quaest.*77 *art.*4.*conclus.*4. *ad* 6. Tannerus *tom.*3.*disp.*4.*q.*7.*dub.*2. *num.*69. Turrianus *in* 2.2. *tom.*2.*disp.*59.*dub.*2.*num.*1.*& seq.* Rebellius *part.*2.*lib.*9.*quaest. vltima,sect.*1.*&* 2. Riccius *in praxi, tom.*1.*resol.*317.Marta *de iurisdict.p.*4.*cas.*3. *n.*9.*&* 10.Faustus *in speculo Confess.disp.*33. *q.*17.Barbosa *in Collect.in ius Canon.tom.*2.*lib.*3.*tit.*50.*cap.*6. *num.*3. Et tandem Castrus Palaus *tom.*2.*tract.*22.*disp.vnica.punct.*9.*num.*16. sic asserit. Respondeo illam esse negotiationem Clericis prohibitam, & quæ debitum tributi habet annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione priùs facta; secus si lucrum non ex emptione formaliter, sed aliunde proueniat, & sic negotiator non es, si vendas vinum, triticum, oleum ex redditibus tui beneficij, aut ex possessionibus tuis patrimonialibus collecta, quia illi non sunt fructus emptionis, sed tuarum possessionum. Ita Palaus.

Sup. hac negotiatione lucratiua, & meliorata supra in Resol. 214. §. Et tandẽ.1. per tot. & infra in Resol.264.§.2. & in tom.6. tr. 3. Resol. 187. §.1.à lin. 5. & in §. 2. prope finem vers. Et tandem. & in Res. 188.§. Item illa mutatio. & pro negotiatione lucratiua, sed re non meliorata, eadẽ in Res. 1. & 2. huius not. & melius cũ multis DD. in Res. 4.§. Respondeo. ante mediũ, à Vers. Quia illa tantum. & in tom.6. tr. 3. Res. 179.

4. Ex quibus satis apparet falsitas opinionis Caroli de Grassis: nam Clericus fructus recollectos ex suis bonis, vt cariùs vendantur, alibi asportans, non dicitur, vt ipse perperam supponit, negotiator. Ergo non tenetur soluere gabellam, & aliter facientem clarum est violare libertatem Ecclesiasticam, & in censuras Bullæ Cœnæ incidere.

5. Nec valet dicere id quod exigitur in casu, de quo loquimur, à Clericis non esse gabellam, sed regaliam debitam Regi; portus enim, vt patet, annumerantur inter Regum regalia. Respondeo, quòd licèt portus sit Regis regalia, non sequitur ex hoc quòd in illo exigitur, non esse gabellam; & ideo gabella à D D. nominatur. Poteram hoc probare ex verbis Sixtini Regneri *de Regalibus lib.*2. *cap.*5 *num.*10. Henninhi Arnisæi *de iure Maiestatis lib.*5. *cap.*5. *num.*3. Dominici Ammæi *de iure publico vol.*3. *discur.*15. *num.*58. Sed quia sunt Auctores damnati, non merentur hunc honorem; ideo apponam hîc tantùm verba Montani *de Regalibus*, *verb. Portus num.*2. vbi sic ait: Hoc vectigal portus duplex est, alterum vocatur anchoragij, alterum verò ius exituræ, quod soluitur ex his, quæ extrahuntur à portu causa mercimonij. Sic ille. Vnde *in l.inter publica*, §. *finali*, *ff. de vera signific.* prouentus ex portu inter fisci vectigalia numerantur, & dicitur vectigal portus, & alio nomine, Portorium, de quo fit mentio *in l.*3.*C.de vectigal.* & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum *lib.*13.& M. Tullius *in orat. pro Manilio*, sic asserit: Neque ex portu, neque ex decumis, neque ex scriptura vectigal conseruari potest. Et Symmachus *lib.*5.*Epistolarum* vocat quadragesimæ, quinquagesimæque portorium,

vel vectigal; & ideò portorium, & vectigal idem sunt, vt patet ex *l. cùm in plures, §. vehiculum, ff. de locat.* vbi vectigal quod in transitu alicuius pontis sumitur, nominatur portorium. Et tandem doctissimus, & amicissimus Regens de Napoli *in allegat. contra Messan.* prouentum soluendum ex extractione serici e portu Messanæ vectigal vocauit, vt patet *in titulo dictæ allegationis, & intus fol.* 21. 24. 28. & 29. Cùm igitur ex dictis, vt satis probatum est, portorium, siue vt vulgò dicitur, extractio, seu ius tractarum sit gabella, sequitur necessariò Clericos ad illam non teneri. ergo, &c.

6. Restat modò respondere ad ea, quæ suprà in fauorem opinionis Caroli de Grassis adducta sunt. Dico igitur quòd glossa *in cap. similiter 16. q. 1.* tenet bona patrimonialia Clericorum gaudere eodem priuilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum; & licèt aliqui hoc admittant in casibus tantùm à iure expressis; certum, & inconcussum tamen est, quòd sicut non possunt collectari res Ecclesiæ, ita nec bona Clericorum patrimonalia, vt egò ipse aduersùs politicum Bobadillam docui cum 19. Auctoribus, *in part. 1. tract. 2. resolut. 39.* quibus nunc addo Gregorium Lopez, Rouitum, & Constantium, quos citat, & sequitur Antonius de Marinis *quotidian. resolut. cap. 37. num. 9.* Idem docet Marta *de Iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 49. num. 9.* Et penes ipsum Ioan. Antonius de Nigris, Archidiaconus, Baldus, Afflictus, Geminianus, & Buonius. Et tandem hanc sententiam tenet etiam Imola, Riminaldus iunior, & Rapa, quos citat, & sequitur Tamburinus *de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. quæst. 20. n. 3.* Barbosa *de iure Eccles. lib. 1. c. 39. §. 5. n. 6.* Baldellus *lib. 5. disputat. 34. num. 2.* Ciarlinius *contr. for. cap. 31. num. 7.* Guilenzonius *cons. 5.* Castillo, Sotomaior *de Tertiis tom. 7. cap. 7. num. 18.* Castrus Palaus *tom. 2. tract. 12. disput. vnica punct. 9. num. 2.* me citato, Paulus Squillante *de priuileg. Cler. cap. 8. num. 34.* Vnde nouissimè hanc sententiam canonizauit sacra Rota Romana *in vna Albanensis gabellæ die 28. Iunij* 1630. coram Merlino, vbi sic habetur: Bona patrimonialia Clericorum etiam laïcalia sunt immunia ab omnibus laïcalibus ob dignitatem personarum, quæ dignitas personæ influit immunitatem in ipsa bona; illa enim adhærent personæ Clerici, nec persona dici potest plenè, & perfectè exempta, nisi etiam illius bona exempta sint. Ita Abbas, Decius Felinus, & alij Canonistæ cõmuniter *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ.* Baldus *in l. 2. C. de Episc. & Cler.* & alios refert, & sequitur Suarez *lib. 4. c. 25. n. 4. & seq.* Hucvsque sacra Rota, cuius decisionem penes me impressam habeo ex munere dicti Illustrissimi Merlini domini mei amantissimi, & admirabilis eruditionis viri. Cùm igitur hæc opinio sit communis inter Theologos, Canonistas, & Iuristas, nescio, quo pacto aliqui his diebus contrariam ausi sint adducere, sine timore censurarum Bullæ Cœnæ, vt inter alios, obseruat Riccius *in praxi tom. 4. resolut. 93. num. 2.* Et ad auctoritatem Nauarri respondeo vt obseruat Faustus *in specul. Confess. disput. 33. quæst. 13. num. 2.* esse sibi contrarium, nam *in cap. 17. num. 202.* ait, eos qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere censuras Bullæ Cœnæ, etsi id, quod vehunt important, vel asportant, si de eorum patrimoniis. Vnde ex his omnibus patet Clericos esse exemptos à solutione vectigalis, quod soluitur pro extractione frumenti, vini, &c. inter Regnum Siciliæ, neque aliter sentiendum esse puto.

Quæ hìc est Res. antecedens & lege alias Resol. eius not. & infrà in Res. seq.

7. Sed aduersùs supradicta, dicet aliquis obstare consuetudinem in hoc Regno, de quo testatur Carolus de Grassis *effect. 2. num. 294.* asserens, ab illo non posse extrahi blada, ac cætera comestibilia sine licentia Proregis, & solutione dritti, seu extractionis, licèt tales res fuissent productæ, & recollectæ in prædiis Ecclesiasticis, & Clericorum; & Clericos contrauenientes tali statuto asserit non posse puniri per Principes sæculares, sed per suos superiores. ergo si Clerici per extractionem suorum bonorum extra Regnum soluunt gabellam, seu ius tractæ, dicendum est etiam eamdem gabellam soluendam esse in extractione intra Regnum, contra id quod superiùs firmatum est, nam in vtroque casu militat eadem ratio, vt patet, & ideo debet esse eadem iuris dispositio, ex *l. illud. ff. ad leg. Aquil.* ex *l. illud, C. de sacros. Eccles. l. si postulauerit. §. x. ff. ad leg. Iul. de adult.* & aliis iuribus.

8. Respondeo, quòd consuetudo etiam immemorabilis, quæ præiudicat aliquo modo libertati Ecclesiasticæ, non valet, nec admitti debet, etiamsi sit consuetudo mixta laicorum, & Clericorum, quia Clerici etiam volentes non possunt se submittere iurisdictioni laicali, vnde non est vis facienda in tali practica. Et ita in terminis, vt dici solet, terminantibus nominatim contra Grassum, & contra consuetudinem huius Regni, firmat & docet hanc sententiam Ioannes Baptista Ciarlinius *in controuers. forens. c. 31. n. 15. & 16.*

Sup. hac mixta consuetudine infrà in Res. 295. & in aliis eius not.

RESOL. CCLVII.

An Princeps possit imponere gabellas super bona Clericorum, siue patrimonialia sint, siue ipsis donata, aut empta, aut quouis alio titulo quæsita sint?

Et an Clerici teneantur soluere gabellas impositas super bona laicorum ad ipsos postea aliquo titulo superuenientia. Ex part. 1. tr. 2. Res. 43. aliàs 42.

§. 1. Hic casus punitur maximè pro Regno Neapolitano vbi de iure eius municipali Clerici non gaudent immunitate collectarum in bonis donatis, vt notat, nec improbat Riccius *part. 4. collect.* 901.

2. Sed non posse Principes hoc efficere, docet noster P. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 8. q. 6. n. 1. & seq.* & patet ex verbis Bullæ, ibi: *Imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bonis.* Ex quibus verbis bona Clericorum eximuntur ab oneribus huiusmodi: & cùm textus Bullæ generaliter loquatur de bonis Ecclesiasticorum, non debemus illum restringere; sed generaliter, vt loquitur, intelligere de quibuscunque eorum bonis, siue patrimonialia sint, siue donata, siue empta, aut quouis alio titulo quæsita. Et ita etiam hanc sententiam docet Barbosa *in suis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 4. n. 4.* Filliucius *tom. 1. tr. 16. c. 11. n. 298.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 25. n. 377.* Althetius *tom. 1. disp. 19. lib. 5. c. 2. fol. mihi 307. col. 2.* Lessius *lib. 2. c. 3. dub. 3. num. 19.* & alij, qui non solùm docent, vt *suprà* probatum est, bona patrimonialia Clericorum esse exempta sed etiam alia, alio quouis titulo quæsita.

Sup. hoc supra lege doctrinã Res. 237.

Sup. in Res. quæ hic est 255. & in aliis eius not.

3. Ex his igitur apparet, censura Canonis 17. Bullæ Cœnæ innodari omnes illos, qui imponunt collectas, decimas, tributũ, siue gabellam cuiuscunque generis super omnia Clericorum bona, siue sint patrimonialia, siue acquisita ex testamento, donatione, emptione, aut quouis alio titulo: & ideò consuetudo Regni Neapolitani videtur improbanda.

4. Non reticebo tamen, aliquos Doctores illam approbare, vt Coriolanũ *in Bull. Cœna, excomm. 18. fol. mihi 951.* & Prosperũ de Augustino *in addit. ad summã Quaranta, verb. vectigal. fol mihi 632.* Sed an probabiliter, videant viri docti, & iudicent. Duardus *vbi suprà num. 12.* talem consuetudinem improbat, &

& allerit, quòd si in Regno Neapolitano non adest priuilegium Pontificis id concedentis, illam consuetudinem, seu Constitutionem imponendi gabellas super bona Clericorum donata, esse contra libertatem Ecclesiasticam, & nullam prorsus retinere firmitatem. Sed, an Clericus teneatur soluere gabellas impositas super bona laicorum, ad ipsum posteà aliquo titulo, de quibus *suprà*, peruenientia? respondeo distinguendo: vel illa bona habebant annexam aliquam gabellam, vel collectam certam perpetuam, & inuariabilem nimirum, vt ex ea quotannis soluatur certa pensio in perpetuum: vel illa bona erant solùm obligata ad Collectas, obligatione indeterminata, & variabili ad tempus, nimirum, ad soluendas collectas pro varietate temporum, & necessitatum occurrentium. In primo casu tenentur Clerici soluere supradicta onera: in secundo minimè. Et ita docet Filliucius *tom.1. tr.16.c.11.n.294.* Azorius *p.3.lib.5. c.19. q.8.* Duardus *in Bull. Cœna, lib.2.can.18.q.6.n.6.* Megala *in part.2.lib.2.c.17.q.6. n.98. & 103.* Alterius *tom.1. disp.19. lib.5.c.6.fol.mihi* 739. Prosper de Augustino *in add t. ad Summam Quaranta, verb. vectigal.* Sousa *in Bulla Cœna, c.19. disp.92. n.5.* Molfesius *in summ. tom.2.tract.12.c.22.n.167. & 168.* Turrianus *tom.2. in 2.2.disp.44.dub.4.n.13.* Molina *tom.3.tr.2.disp.672.* & alij. Vide etiam Layman *in Theolog. mor.lib.4.tr.9. c.6.n.5.* Malderum *in 2.2. tr.5. c.6. dub.9.* & Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.c.20.*

Sup. hoc in Ref. seq. & in tom.6.tr. 9.Ref.66.§. Accedit.

RESOL. CCLVIII.

An Clerici teneantur soluere collectam certam & inuariabilem impositam per statutum super aliqua bona, priúsquam ad eos peruenissent?
Et an prædia omnia sint obligata pro tributis Republicæ impositis? Ex part.3.tract.1.Ref.17.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Barbosa *in collect. tom.1.lib.3.tit.49.c.4.n.5.* & ego ipse cum multis aliis *in tr.1.part.1. de immunit. Ecclesiast. resol.42.* nunc autem existimo contrariam sententiam esse etiam probabilem, quam tuentur DD. quos citat, & sequitur D. Carolus de Grassis *de effectibus clericatus, §.3. à n.162. vsque ad n.176.* quibus ego addo doctissimum Iurisconsultũ Hispanum Ioannẽ Bertrã. de Gueuara *in propugnaculo liber. Eccles. assert.* 1.§.6.*n.*27. vbi sic asserit. Non potest sustineri opinio Bartoli etiam si onus impositũ sit inuariabile, & certum & in certa quãtitate; quia collecta est onus, quod personis imponitur secundùm quantitatem possessionum & rerum, ita quòd collectæ sint onera mixta, ex *l. rescripto, §. finali, de muner. & honor.* & ita collecta quantum ad obligationem est onus personale, & quantum ad quantitatem est reale; ac proinde quando imponitur onus à statuto super rebus certum & inuariabile, id censetur fieri in fraudem Ecclesiasticorum, & ita est eadem ratio, ac si esset onus variabile, & incertum, quicquid contradicant alij distinguendo, an onera certa & firma, & inuariabilia sint, an verò incerta, & variabilia.

Quæ hic est Ref. antecedens. §. vlt. paulo post initium. & in tom 6. tr. 9. Ref.66.§. Accedit.

2. Nec enim hæc distinctio admittenda est, quando per statutum onus soluendum imponitur in futurum, aliter si fiat per specialem contractum Principis, vel contrahentium. Ita Gueuara, & ante illum Cardinalis Albanus *in tract. de immunit. Eccles.* qui omnino videndus est, & habetur *in tom.13. tractatuum part.2.* Hoc etiam docet Alexander Pesantius *tract. de immunit. Eccles. disp.7.* vbi sic ait. Quando onera sunt perpetua, & certa, & rebus imposita, maior est difficultas; sed si generalitati sacrorum Canonum standum sit, idem dicendum est, quod de secundo casu, & ego vt tutas reddam Principum, & Magistratuum sæcularium conscientias, non possem, tuta conscientia, aliud suadere, quàm vt cum talia onera imponenda, vel imposita iam exigenda sunt, non aliter fiat, quàm consulto, & concedente Romano Pontifice. Sic Pesantius, quæ omnia intelligenda sunt, vt notat Grassis *vbi suprà*, etiam si bona patrimonialia clerici repetiantur in extimo descripta, nam non transeunt in clericos cum onere suo, licèt tale onus esset reale, perpetuum & durabile.

3. Ex his patet refellendum esse Ioannem Driedonem *de libertate Christiana lib.2.cap.3.* asserentem, quòd prædia omnia sunt obligata pro tributis Reipublicæ impositis, & imponendis, & cum hoc onere transire in Ecclesiam; sed hæc opinio est falsa, & Theologo indigna.

RESOL. CCLIX.

An Princeps possit imponere, & exigere gabellas à Clericis in Minoribus constitutis?
Et quid, si adsit consuetudo in contrarium?
Et quid de Clericis primæ Tonsuræ? Ex part.1. tract.2. Ref.36. aliàs 35.

§.1. DE Clericis primæ tonsuræ affirmatiuè respondet Angles *in 4. tom.1. de restit. vectig. diffic.5.* Lassarte *de decim. vendit.c.19.n.21.* Guttierr. *pract.qq.lib.1.q.8.* Ledesma *in summa, tom.2.tract.17. c.2. concl.27.* & Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p.1. præcep.7. art.3. conclus.1.*

Sup. hoc supra in Ref. 64.§.2.paulo post initium, & in Ref.139.§. 2. etiã paulo post initium. & inf. lege doctrinã Ref. seq.

2. Sed stando in iure communi, contrariam sententiam prorsus amplectendam esse puto: nam omnes Clerici, etiam primæ tonsuræ, gaudent exemptione gabellarum; vt notat Molina *tom.3. tract.2. disp.270. num.5.* Malderus Lessius, & alij, *vbi infrà*: & colligitur *ex c. fin. de vita, & honest. Cler. ex c. quanquam. de censibus, & ex l. Presbyteros. C. de Episc. & Cler.* Dixi, stando in iure communi: nam in aliquibus Regnis, Clerici in minoribus constituti, si actu beneficium non habent, non sunt exempti ab onere gabellarum, vt notant Aragon. *in 2.2.q.62.art.3.* Bobadilla *in Polit. tom.1.lib.2.c.18.n.263. & 283.* Ioan. de Heuia *in tr. de commerc.lib.1.c.14.n.9.* Flores de Mena *lib.2.q.21.n.199.* Felicianus *de cens. lib.2. c.vlt. n.13.* Gironda *de gabellis, p.7. n.7.* Rodriquez *in summa, tom.1.c.75.concl.15.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. part.1. præcept.7. q.7. art.3. dub.1. concl.1.* & alij penes ipsos. Et hoc stante consuetudine, à Romano Pontifice scita, & approbata, vt obseruant Vasquez *opus. de restit. c.6. §.1. n.33.* Lessius *lib.2.c.33. dub.5. num.39.* Malderus *in 2.2. tract.5. cap.6. dub.8.* Molina *tom.3. tr.2. disp.270. n.5.* Turrianus *in 2.2. to.2. disp.44. dub.4. n.12.* Salas *de legibus, q.96. tr.14. disp.14. sect.11. n.121.*

3. Sed hanc consuetudinem, & Doctorum opinionem refellit ex Theologis Hispanis Garsias *de beneficiis, tom.1. part.2. cap.3. à n.1. vsque ad* 10. & ex nostris P. Megala *in par.2.lib.2.c.17.q.6.n.101.* Quicquid igitur sit de hoc, certum est talem consuetudinem non extare in hoc Regno Siciliæ: & ideò Clericos minores etiam primæ tonsuræ, gaudere exemptione gabellarum: & qui vectigalia ab illis exigerent, vel imponerent, in excommunicationem Bullæ Cœnæ inciderent.

RESOL. CCLX.

An Princeps sæcularis possit imponere, & exigere gabellas

gabellas à Clericis non habentibus requisita Concilij Trid. sess. 23. *c.* 6. *de quibus supradictum est*: Ex part. 1. tract. 2. Ref. 37. alias 36.

Sup. hoc supra in Ref. 64. §. 2. paulo post initium, & in Ref. 139. §. 2. circa paulo post initium, & lege etiam doctrinam Resol. 259.

§. 1. ETiam seclusa consuetudine in contrarium, de qua in superiori resolutione, affirmatiuam sententiam docent non ignobiles Authores, vt Homobon. *de exam. Eccles. p.* 1. *tr.* 7. *c.* 29. *q.* 120. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *n.* 3. Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *c.* 27. *n.* 14. Azorius *p.* 3. *lib.* 5. *c.* 19. *q.* 6. Fillincius *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 11. *n.* 298. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 25. *n.* 376. Coriolanus *in Expos. Bull. Cœn. excomm.* 18. *fol. mihi* 949. Altherius *de censur. tom.* 1. *disp.* 19. *lib.* 5. *cap.* 6. *dub.* 10. Barbosa *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *cap.* 7. *num.* 7. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, in proœm. c.* 7. *n.* 22. vbi sic asserit: [Clericus, si non obseruet requisita Concilij Tridentini, non potest dici exemptus à tributis, nisi sit iurisdictioni Ecclesiæ subiectus: & sic, cùm Clerici in minoribus non gaudeant priuilegio fori ex defectu dictarum conditionum, consequenter non gaudent immunitate à tributis, & gabellis.] Ita ille. Et secundùm hanc opinionem, vt Clericus sit exemptus a gabellis, debet incidere, non solùm in habitu, & tonsura; sed etiam deseruire alicui Ecclesiæ, de mandato Episcupi: nam has conditiones requirit Concilium Tridentinum, vt *suprà* satis explicatum est. Et ita etiam docet noster P. Molfes. *in summa, tom.* 1. *tract.* 6. *c.* 10. *n.* 65. *& tom.* 2. *tr.* 12. *c.* 22. *n.* 162. Hæc opinio est probabilis cum Graff. *part.* 1. *lib.* 2. *c.* 125. *n.* 21.

2. Sed non minùs probabilem, contrariam esse sentio, quam sæpiùs in praxi consului: nam dicti Clerici de iure communi sunt exempti à solutione gabellarum. Nec obstat ius nouum Concilij Tridentini: nam loquitur tantùm de priuilegio fori, & tantùm restringit illius hoc priuilegium: immunitas verò à tributis non dependet à priuilegio fori, & potest habere rationem omninò diuersam: nam & laïcis quibusdam sine priuilegio fori conceditur. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Lessius *lib.* 2. *c.* 33. *dub.* 5. *n.* 38. Molina *tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 270. *n.* 5. Malderus *in* 2. 2. *tract.* 5. *c.* 6. *dub.* 8. Garsias *de beneficiis, tom.* 1. *cap.* 3. *part.* 2. *num.* 5. *in fine.* Et ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, apparet apud Comitolum *in respons. moral. lib.* 6. *quæst.* 20. vbi habetur epistola tenoris sequentis, directa ad eundem Comitolum.

3. [Molto Reuerendo Padre, sono stati altre volte considerati, & risoluti nella Congregatione del Concilio i dubij, che mi scriue la R. V. Quanto al primo, è stato deciso, che chi non hà beneficio, ò non camina coo habito, è tonsura, senza altera monitione, viene escluso del priuilegio del foro. Quanto al secundo, la Congregacione hà seutito, ch'i Chierici, che mancando nelle cose contenute *en el* 6. *sess.* 23. non godono il priuilegio del foro, non per quæsto s'intendono priuati del priuilegio *del can. si quis suadente Diabolo.* Da questa ne segue la risolutione al terzo quesito. Perche non togliendo in Concilio (notentur hæc verba) se non il priuilegio del foro, tutti quell' altri priuilegij che competono à Chierici, rimangono nella dispositione della raggione commune. Con che imaginandomi, &c. Di Roma il di 21. di Agosto, 1581. Di V.R. come fratello amoreuolissimo, Antonio Cardinale Caraffa.]

4. Ex his apparet, supradictos Clericos gaudere immunitate gabellarum, quia, vt diximus, & docuit Sacra Congregatio, hoc testante supradicto Cardinali, Concilium tollit Clericis priuilegium fori; non autem alia priuilegia, quæ illis competunt de iure communi, & diligenter enumerat idem Comitolus *lib.* 1. *q.* 54. *n.* 2. Et post hæc scripta inueni, hanc opinionem docere etiam Iurisconsultum Hispanum Torreblancam *in defensione, lib. de Magia, c.* 6. *n.* 96. vbi sic asserit: [El Clerigo de corona *exemptus est ab exactionibus, & contributionibus, tam realibus, quàm personalibus tributorum, petitorum, gabellarum, & munerum temporalium.* Porce cerca desto el Concilio Tridentino, nò tratò nada. y assi, lo dexo à la disposicion del derecho comun, en que està mandado, que goze de todos los priuilegios de los Clerigos, y assi lo resolue nouissimamente la Congregacion de los Señores Cardenales disputados por la Sede apostolica para la interpretacion del Concilio *in dicta sess.* 23. *c.* 6.] Ita Torreblanca, vnde de hoc non est ampliùs dubitandum à scrupulosis.

RESOL. CCLXI.

An Princeps possit imponere gabellas super bona Clericorum, qui habitum Clericalem assumpserunt, sine intentione Clericandi, sed tantum in fraudem collectarum. Ex part. 1. tract. 2. Ref. 44. aliàs 43.

§. 1. VIdetur respondendum affirmatiuè, & dictos Principes, ita facientes, non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putaunt Coriolanus *in expos. dictæ Bullæ, excomm.* 18. *fol. mihi* 950. & Prosper de Augustino *in addit. ad summam Quaranta, verb. vectigal.* ex authoritate *legis, qui sub prætextu, C. de sacrosanct. Eccles.*

2. Sed meritò noster P. Duardus *in Bulla Cœn. lib.* 2. *can.* 18. *q.* 7. *n.* 2. contrarium docet; nempe, Clericos incedentes cum habitu, & tonsura, & diuinis deseruientes, etiamsi habitum ipsum assumpserint in fraudem gabellarum, gaudere dicta exemptione. Et ratio est: quia supradicti Clerici, etiamsi non habeant animum permanendi in clericatu, hic, & nunc verè Clerici sunt: ergo gaudent exemptione gabellarum; & ideò illas ab illis exigentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerent. Quæ ita vera esse existimo, vt putem contra Duard. *n.* 5. eos etiamsi Ecclesiæ alicui non deseruirent, adhuc gaudere gabellarum exemptione: nam, vt *suprà* probatum est; vt Clerici sint immunes à soluendis gabellis, non est necessarium, vt habeant conditiones requisitas à Concilio Tridentino: nam Concilium in illo loco loquitur tantùm de priuilegio fori, & nihil tangit de aliis Clericorum priuilegiis. Ergo, &c.

Sup. in Ref. quæ hic est antecedens.

RESOL. CCLXII.

An Princeps possit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Iacobi, Alcantara, Calatraua, &c. & adhuc Nouitiis?

Et ex doctrina huius quæstionis infertur dictos Equites esse vere Religiosos, & posse confiteri cum Sacerdote non approbato ab Ordinario, sicut possunt alij Regulares, quod est valde notandum. Ex part. 1. tr. 2. Ref. 50. aliàs 49.

Sup. prima diffic. huius tituli sup. in Ref. 167. §. Sed hæc. & in fine. Ref. 171. & in Ref. 172. §. vlt. & in to. 7. tr. 3. Ref. 54. §. vlt.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Bobadilla *in polit. to.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 264. nam putat, dictus Equites esse tantùm immunes à gabellis, quoad bona cômendarum. Ita etiam sentiunt alij Iurisperiti, & Theologi, qui tenent, dictos Equites non esse verè Religiosos, vt præter Doctores, quos citat Sanchez, *vbi infrà*, docent Ioan. de la Cruz *de stat. Relig. lib.* 1. *c.* 2. *dub.* 3. *conclus.* 2. Petrus de Ledesma *in summa, tom.* 2. *tract.* 10. *c.* 8. *dub.* 2. *conclus.* 2. Emmanuel Sà *verb. Religio, n.* 41.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 3. Ref. 54. §. 1. & ibi in tr. 1. Ref. 99. §. 2. & in aliis eius noc. & cursim.

In Ref.100. & hic supra Resol. 167. breuiter in §.1.& in Resol.169.cum sim in principio, & in tom.5.n.7. Resol 34.§. Adde.& in Ref.35.§.1. prope finē, & in Resol. 36.§. Nec valet. inter mediū & finē.verf.Respondeo, & in aliis eius not.

Burgos de Paz *consil.*17.*n.*2. & 3. Natta *lib.*3. *consil.* 508. & 509. Graffius *tom.*1. *lib.*3. *consil.*11. *de Regul.* Valentia *tom.*3. *disp.*10.*q.*4. *punct.*12. Moneta *de commer. iudic.c.*10.*n.*389. Molfesius *in summa*, *tom.*1. *tract.*6. *c.*2.*n.*30 & alij.

2. Sed contrariam sententiam amplectendam esse puto; nempe, hos Equites esse verè Religiosos. Ita Sanchez *in summa*, *tom.*1. *lib.*4. *c.*16. *n.*11. vbi citat pro hac sententia octo Doctores, quibus ego addo alios, quos citat Garsias *de benef.to.*1.*par.*1.*c.*4.*n.*15.& Hieronymum de Cenedo *tract. de pauper.relig. dub.*60.*n.* 12.*& seq.* & Basilium Poncium *in tract. de impedim. matr. causa* 27.*q.*2.§.4.vbi sic asserit: [Dictos Equites esse verè, & substantialiter Religiosos, adeò certum existimo, vt oppositum iudicium nimis licentiosè dictum, ne dicam grauius, cùm pleno ore litteræ pontificiæ illos appellent Religiosos,& etiam cum castitate coniugali, vera Religio constare possit; eò quòd, sicut in paupertate latitudo est: ita etiam in castitate, quæ est materia voti.] Ita Pontius cum aliis Theologis, quorum vota circa præsentem quæstionem adducit Mota *de confirm. ordin. D. Iacobi, lib.*2.*c.*2. §.29. *per totum*, vbi *n.*4. Michaël de Catranca probans, dictos Equites esse verè Religiosos, sic ait: [Confirmase tambien por la practica deste Reyno de Valentia, donde vemos, que son exemptos de sisas, y impossiciones, que non pagan los Ecclesiasticos, y Regulares, y los seglares las pagan, y estos Caualleros de Santiago, Calatraua, Alcantar, y Montesa, come he dicho, no los pagan.] Ita ille. Et doctissimus Sancius *in suis practicis disputationibus* tenet, dictos Equites esse verè Religiosos; & docet, illos posse confiteri cum Sacerdote sæculari non approbato ab Ordinario; sicut possunt alij Regulares. Sic ille *in disp.*49.*n.*11.*&* 13. quod est valdè notandum, quia nouum. Et Flores de Mena *lib.*2.*q.*41.*n.*205 docet etiam, dictos Equites non esse collectandos, & esse immunes à gabellis: quia, dato, & non concesso, quòd non sint verè Religiosi, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, & largo modo Religiosi. Vnde ex his, me consulente, in causa D. Aloysij Mastrantoni: & D. Ioannis de Gioeni Illustriss. Senatus Panormitanus concessit exemptionem gabellarum supradictis Equitibus, qui erant adhuc Nouitij.

Suprà hoc, quod hic docetur, in tom.7. tr.1. Resol.87.in fine, & in Ref.99.§.2. & in Resol. 100. & in tom.1. tr.3. Resol.22.§. Quoad fecundum. & feqq. & in tom.2. tr.2. Ref.22.§.2. ante mediū, & in tom.3. tr.1.Ref.39. §. vlt. & in Ref.79.§.Ex quibus, ante medium, verf.Et tandem.

RESOL. CCLXIII.

An Princeps possit imponere gabellas super bona Nouitiorum?

Et an dicti Nouitij gaudeant priuilegio Canonis, & fori. Ex part.1.tract.2.Ref.38. alias 37.

Sup. hoc lege doctrinā præcedentis Ref. signanter in fine,& sup. ex Ref. 163.§. Sed difficultas. & ex Resol. 167.§. Sed hos. à lin.2. & aliarum Resol. & §§. eius not.

§.1. AFfirmatiuè videtur respondendum ex Molfesio *in summa*, *tom.*2.*tract.*12.*c.*22. *n.*162. vbi docet, Regulares professores esse exemptos à gabellis: ergo videtur excludere Nouitios: quia non sunt Regulares professi. Sed non credo, virum doctum, & pium hanc sententiam docere sed sub nomine Regularium professorum, Nouitios etiam includit: nam in fauorabilibus, sub nomine Religiosorum includuntur. Igitur soli Parladorius *rer. quotidianar. lib.*1. *cap.*13.§.1.*n.*21. *in* 2. *edit.* & Ignatius Lassarte, Doctor, Hispanus docuerunt hanc affirmatiuam sententiam *in tract. de decim. vendit. cap.*19.*num.*50. *fol. mihi* 189.

2. Sed aduersùs illos, & meritò insurgit Molina *tom.* 3. *tract.*2. *disp.*671.*n.*2. Maldetus *in* 2.2. *tr.*1. *c.*6. *dub.*8. Turrianus *in* 2.2. *tom.*2. *disp.*44. *dub.*4. *n.*12. Bartholomæus à S. Fausto *in speculo Confess.disput.*33. *quæst.*14.*num.*2. & nouissimè Barbosa *in collect. tom.*1. *lib.*3.*tit.*49. *cap.*7.*num.*11. Sanchez *in summa*, *tom.*2. *lib.*6. *cap.*10. *n.*16. Et probatur hæc opinio duplici ratione: quia Nouitij verè sunt de familia Monasterij,& pars communitatis istius Religionis, quæ exempta est. Deinde, receptissimus vsus habet, vt tributum mere personale Nouitius non soluat: quia verè persona eius habetur Ecclesiastica. Itaque meritò, qui agnoscitur pro Ecclesiastico, etiam in patrimonialibus bonis, instar reliquorum Ecclesiasticorum exemptus habendus erit. Et ita hanc sententiam non solùm Theologi omnes sequuntur, sed etiam peritissimi Iurisconsulti, vt Graff.*de effectibus cleric.effect.* 3.*num.*131. qui citat Abbatem, Bartolum, Ripam, & alios. Idem etiam docuit Flores de Mena *in suis variis qq. lib.*2. *quæst.*21. §.4. *num.*198.*fol. mihi* 270. & anteà docuerat Bertachinus *tract. de gabellis*, *part.*7. *principali*, *num.*56. Nec valet dicere cum Lassarte, *vbi suprà*, quòd Nouitius non sit verè Religiosus,& transire possit ad sæculum: quia etiam Acolytus ad sæculum, relicto officio Ecclesiastico, transire potest; & tamen gaudet exemptione gabellarum. Sufficit igitur, vt Nouitius in Religionem sit admissus: quia, vt diximus, pars est communitatis Religionis, quæ verè est communitas personarum Ecclesiasticarum, estque is Nouitius in via, vt perfectè, & indissolubiliter vniatur eidem communitati, ac proinde eo ipso reputatur persona Ecclesiastica, & gaudet priuilegio canonis, & fori, & exemptione gabellarum.

Sup. his in Ref. 2. not. præteritæ,& pro parte in alio §. eius annot.

RESOL. CCLXIV.

An Clericus, vel Religiosus conducens agros alienos teneatur soluere gabellam ex fructibus inde perceptis?

Et an possint vti negotiatione artificiosa, idest, qua res arte mutatur, & sic venditur; vt emere iumenta, vel nutrita, & meliorata vendant cum lucro; item oues emere, & nutrire, ex quibus vendant caseos, & agnos, vel quodcumque genus rei, quod nouerint sua arte meliorandum, &c. Ex part.6.tr.7.& Misc.2. Ref.11.

Sup. hoc in tom.6 tr.1. Ref. 187. §. 2. paulo post initium & paulo ante finē, & lege doctrinam §.nor.feq.& aliarum eius annot. & et illis applica doctrinā pro ista quæst. vel eam distingue. Et pro contento in hoc §. vlt. sup. in Ref.2.56. §. Et ad maius, & cum distinctione in omnibus aliis eius annot.

§.1. AFfirmatiuè respondet Bonacina *tom.*2. *disp.* 2. *de restitut. q.*9. *punct.*2. *n.*4. vbi sic ait: Clerici non tenentur ad soluenda vectigalia emendo vinum, & panem ad sui vel familiæ sustentationem. Idem dicendum si vendant fructus perceptos ex propriis agris: secus si eos percepit ex alieno agro, quem conduxit, & coluit per operarios, vt fructus inde perceptos venderet: hoc enim est genus negotiationis vetitum Clericis. Ita Bonacina, qui citat Lessium, & Molinam, cum Quaranta.

2. Sed non desinam hîc adnotare contrariam sententiam tanquam probabilem admittere Ægidium Trullench *in Decalogum*, *tom* 2.*lib.*7.*c.*12.*dub.*5.*n.*14. quia in rigore talis Clericus non potest dici negotiator: & ideò idem Trullench *loco cit.*,*c.*20.*dub.*19.*n.*8. sic ait. Nota Clericis tantùm prohiberi negotiationē propriè dictam, quæ dicitur lucratiua. Vnde possunt vti negotiatione artificiosa, id est, qua res arte mutatur, & sic venditur: quia hoc potiùs est artificium, quàm negotiatio. Vnde licèt Clerico emere iumenta, vt nutrita & meliorata vendat cum lucro, seclusô tamen scandalo. Item oues emere ac nutrire, ex quibus vendat caseos, agnos, &c. Denique poterit Clericus emere quodcumque genus rei, quod nouerit sua arte meliorandum, vt illam in melius mutatam carius, & cum lucro vendat. Item & agrum conducere, & per operarios colere; & fructus vendere: hoc namque non est negotiatio. Ita Trulleoch. Sed videtur non esse discedendum à prima sententia, quam nouissimè tenet Ioannes Wiggers *de iustitia & iure in* 2.2.*tract.*5.*c.*5. *dub.*2.

dub.2.n.7. quia licèt, vt ait ille, hoc non sit propriè negotiari, tamen expressè est Clericis interdictum, vt patet *ex caus.21.quæst.3.can.1.& 3.*

RESOL. CCLXV.

An Clericus negotiator statim ante trinam monitionem teneatur soluere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo possit licite exigere? Ex part.1. tract.2. Res.47.alias 46.

Sup. hoc in duabus Res. seqq. & sup. in Res.151. cursim in fine.

§.1. AFfirmatiuè respondent communiter. Ita Malder. *in 2.2.tract.5.cap.6. dub.9.* Portel. *in dubiis Regul.verb.tributum,n.5.* Ioan.de Heuia *tract. de commerc. lib.1. cap.14.n.10.* Prosper de Angustino *in addit.ad summ.Quaranta, verb.vectigal.* Turrianus *tom.2.in 2.2.disp.44.dub.4.n.12.* & alij.

2. Non desunt tamen Doctores contrarium sentientes, videlicet, quòd Clerici negotiatores non teneantur soluere gabellas, nisi ter priùs fuerint moniti, vt desistant à negotiatione. Ita docet Lopez *instruct.p.2.cap.21.* Sousa *in Bull.Cœn.c.19.disp.92.n.3. in fin.* Rodriq. *in summ. tom.2.cap.75.n.11.* & Petrus de Ledesma *in summ.tom.1.tract.17.c.1.conclus.17.* vbi sic asserit: [Aduertiese, que los Ecclesiasticos, que tratan, y negocian, no estan obligados à pagarlos, antes que les amonesten tres vezes, que no se an negociantes, y tratantes.] Et probat hanc sententiam ex anthoritate *c.ex literis de vita, & honestate Cleric.* Et ita etiam docet Molfesius *in summ.tom.2.tr.12.c.22. n.173.* Lessius *lib.2.c.33.dub.3.n.23.* Ioan.de la Cruz *in direct.consc.part.1.pracep.7.q.7.art.3.dub.1. concl.1.* & Reginaldus, *tom.1.lib.9.c.25.n.379.in fine.*

3. Aliqui verò concordant supradictas sententias, & asserunt, vtramque esse veram, nempe, Clericum statim ex causa negotiationis amittere priuilegium exemptionis, & hac immunitate non esse priuatum, nisi post trinam monitionem: nam, quantùm ad ipsas res, quas defert occasione negotiationis, eo ipso caret exemptione, absque vlla monitione, pro quibus si exigitur gabella, & pedagium, nulla incurritur excommunicatio: & sic procedit prima opinio *superiùs* posita. Quantùm verò ad alia omnia bona sua, & personam, non amittit simpliciter priuilegium immunitatis, nisi post tertiam monitionem, si desistere nolit: & ita procedit secunda opinio.

4. Hanc sententiam, cum tali distinctione, docet Altherius *de consc.tom.1.disput.19. lib.5. cap.6.q.3.fol. mihi 743.col.1.* Molina *tom.1. disput.147. concl.5.* & Duardus *in Bulla Cœna.lib.2.can.18.q.8.num.9.* Et circa præsentem quæstionem vide etiam Cevallos *tract. de cognit. per viam violentia, part.2. quæst.64. per totam.* Guttierrez *de gabellis, lib.7. quæst.94. per tot.* & Martha *de iurisdict.part.4. cent.1.cas.3. num.2. & seq.* cum aliis.

RESOL. CCLXVI.

An Clericus negotiator sine trina monitione teneatur soluere gabellam?
Et an dicta, vel alia gabella à Clerico debita possit peti coram iudice laico?
Et an post trinam monitionem Clericus negotiator, non perdat exemptionis Immunitatem quoad bona Ecclesiastica? Ex part.3.tract.1.Res.44.

Prima Res. citata in hoc textu hîc est antecedens;

§.1. AD vtramque quæstionem negatiuè respondi *in part.1.tract.2. resol.46. & 41.* & nunc iterùm respondeo; & ita præter DD. *ibi* citatos Iulius Ferrettus *de gabellis num.572.* Bertachinus *de gabellis part.3.n.2.* Comitolus *lib.5. q.53.n.3.* Io. Franciscus Suarez *in enchiridio casuum consc.lib 4.ver.tributum.§. clericus non tenetur.* Parladoru. *lib.1.rerum quotidian. cap.3.* & Ignatius de Salzedo *in pract.crim.c.55.* apertè docent clericum non teneri gabellam ex commerciis, & rebus de quibus negotiantur soluere, nisi ter monitus non desistat à negotiatione.

Secunda vero est infra 268. & in Resol. 267. & suprà in Resol. 151. cursim in fine.

2. Quòd autem dicta gabella, quando illam, vel aliam clericus tenetur soluere, non sit petenda coram iudice laico, sed Ecclesiastico, docent Baldus *in l.de his, C.de Episc.& Cler.* Abbas *in cap. qualiter, de iudiciis in fine.* Rolandus à Valle *vol.4. cons. 71.n.25.* & alij, quos citat, & sequitur Salzedus *vbi suprà;* quibus ego addo nouissimè Paulum Squillante *de priuilegiis cler.c.8. dub.1.n.33.* qui citat Bertachinum, Nattam, Catolum de Grassis, Surdum Molfesium & me ipsum; quidquid in contrarium asserant Salgado, Mexia, & Lassarte, quos adduxi *in dicta res.41.* quibus nunc addo Tiraquel. *lib.1.de retr.c.32. gloss.1.n.81.* Aufrerium *in Clem.1.de offic.ordin.fallen 4.reg.2.* & Guliel.de Benedictis *in cap Raynutius,ver. & vxor.nomine Adelasiam n.323.de testam.* Sed tu absolutè tene, quòd gabellas à Clerico debita, petenda sit coram iudice Ecclesiastico.

Quæ hic est infra Resol. 268.

3. Post hæc scripta inueni Cevallos *tr. de cognit. per viam violentia part.1.q.64. num.7.* & Guttierrez *de gabellis lib.7.q 94.* docere etiam gabellam per negotiationem debitam à Clerico, peti posse coram iudice sæculari, & in tali casu iudicem sæcularem posse procedere contra bona clerici; sed his non obstantibus, ne discedas ab opinione negatiua, & vide omnino dictam meam *res l.41.*

4. Notandum est tamen hîc obiter contra Rosellam *ver. excommunicat. 2.n.3.* & Angelum *ver.clericus num.3.* & alios, vt perdat clericus negotiator immunitatem gabellarum requiri, tres monitiones, & non sufficere vnam, quæ instar trium sit, & ita docent Doctores, quos citat, & sequitur doctus Acugna Archiepiscopus Bracharens. *in Decretum Gratiani part.1.dist.88.cap.2.num.6.*

5. Nota etiam contra Layman *in Theol.mor.lib.4. tract.9. cap.8. num.9.* quòd etiam post trinam monitionem clericus negociator non perdit exemptionis immunitatem, quoad bona Ecclesiastica, & ita docet Comitolus *lib.1. quæst.53. num.4.* Acugna *vbi suprà num.7.* & Doctus Barbosa *in collect. tom.1.lib.3. tit.1.cap.16.num.4.*

RESOL. CCLXVII.

An Clericus negotiator, si ter non fuerit monitus, amittat priuilegium non soluendi gabellas?
Et explanatur, quod si Clericus in iudicio pulsaretur, plura allegare posset, quæ eum à culpa releuarent; & pro excusatione Clericorum, qui forsitan negotiarentur, & aliqua alia in calce huius Resolutionis circa hoc inuenientur? Ex part.4.tract.1.Res.28.

Bis in duabus præcedentib. Res. & supra in Resol. 151. breuiter in fine.

§.1. NEgatiuam sententiam bis docuit, quam aliqui Iurisconsulti nimis laxam existimarunt; sed immeritò, cùm sit probabilissima, & præter Doctores, quos alibi ad satietatem adduxi, adducam nunc non Theologum, sed Iuristam in his materiis circa Clericos non parum rigidum, is est Gabriel Pereira *de manu Regia part.2. cap.24. num.35.* vbi sic ait: illud omittendum non est quòd vt has pœnas incurrant Clerici negotiatores, requiritur quòd ter moniti sint. Ita ille. Vbi pro hac sententia citat Decianum, Grassium, Bossium, Capycium, Rodoa-

num, Imolam & alios, quibus ego addo nouissimè Homobonum de Bonis *in consultat. cas. conscient.p.2. resp.*111. vbi sic ait. Quidquid si de peccato, restitutionis obligationi obnoxius non est Clericus negotiator, nec vectigalia soluere tenetur, antequam ter ab Episcopo sit admonitus, cùm ante admonitionem immunitatis priuilegium non amittat. Sic ille, & alij penes ipsum.

2. Non desinam etiam hîc adnotare id quod idem Pereira *num.36.* adducit pro excusatione Clericorum qui forsitan negotiarentur, sic enim ait: Si Clericus in iudicio pulsaretur, plura allegare potest, quæ eum à culpa releuarent, veluti negotiari potuisse ob reditus redditus, quibus familiam alere non poterat, vel quòd ex industria propria (rebus melioratis, vel immutatis) lucra negotiationis sibi prouenerunt; insuper se habere patrimonialia, quorum separatio fieri debet. Item quòd maiorem partem bonorum negotiationi non exposuit; vel si omnia bona, hæc tamen non per se, sed per amicos & interpositas personas negotiationi exposuit; & ideo in his casibus docet Pereira Clericum minimè dici posse negotiatorem, vt priuilegio non gaudeat; sed aliqua ex his nimis laxa sunt.

RESOL. CCLXVIII.

An Superior laicus, quando Clerici tenentur soluere gabellas, possit illos ad soluendum compellere?
Et ex doctrina huius difficultatis infertur, an index sæcular: possit punire Clericum non in persona, quidem, sed in bonis, si falsum deposuerit coram eo? Ex p.1. tract.2.Ref.42.alias 41.

Sup. hoc supra in Resol. 266. §. Quod.

§.1. AFfirmatiuè respondet Salgado, *vbi infrà.* Mexia *in pragm.tax.panis,concl.*5.*n.*13.Lasarte *de gabellis, c.*19.*n.*84. & alij cum Coriolan. *in Bull.Cœn.excomm.*16.*fol.mihi* 495. vbi ait, posse Clericos coram Iudice sæculari conueniri in censibus, & tributis: nam videntur potiùs res eorum, tanquam affectatæ, conueniri, quam personæ. Aliqui Iurisconsulti admittunt etiam hanc sententiam, dummodo Iudex laicus procedat contra bona, & non personam Clerici.

2. Sed contrariam sententiam, & meritò docet Anguiano *in tract.de legib.tom.*1.*contr.*15.*num.*14.*& seq.* Bartholomæus à S. Fausto *in speculo Confess.disp.* 33.*q.*21. vbi docet, quòd, quando Clerici nolunt soluere collectam, seu aliam contributionem, quam tenentur soluere, Iudices Ecclesiastici debent illos ad soluendum compellere, & non sæculares. Nec valet dicere, quòd adest consuetudo in contrarium: quia dicta consuetudo est corruptela, & reprobata per Canones. Et licet in tali casu Iudex laicus non exerceat iurisdictionem in personam Clerici, sed solùm in rem temporalem eius:tamen,quando onus est personale; quod soluitur ex rebus, est ratione personæ: vnde, sicut persona Clerici est priuilegiata, ita etiam & res Clerici priuilegiata erit: quia onus imponitur ratione personæ.

3. Adde, quòd, vt sæpius *suprà* dictum est, ego non possum intelligere hanc distinctionem Iurisconsultorum, quam affert Ramirez *in tract. de lege regia,§.*17.*num.*12. & alij penes ipsum *in Glossa, lit. F,* cum Salgado *de protect.regia, part.*4.*cap.*14.*n.*100. *col.*2.nempe,non posse Iudices laicos punire Clericos in persona, sed posse in eorum bonis: nam eo ipso, quòd persona Clerici exempta est à laicali iurisdictione,exempta sunt etiam eius bona:nam, vt bene notat Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*24.*n.*11. bona

Sup. hoc supra in Ref. 66.§.Sed. & in Ref.67.§. His. in fine, & in Resol.

semper adhærent personæ ipsius Clerici; & ideò tunc dicitur persona perfectè, & integrè exempta, quando etiam eius bona exempta sunt. Neque facit ad rem, quòd bona Clericorum sint temporalia, & quòd respiciunt Clericum, non vt Clericum; sed vt Dominum temporalem, vel ciuem: quia ille non tantùm exemptus est, vt Clericus; sed etiam vt ciuis, & simpliciter eius persona & consequenter etiam ea, quæ illi accessoria sunt. Ita Suarez, Et *in cap. vnico, de Cleric.coniug.in* 6. statuitur, quòd persona Clerici non possit in rebus molestari, ne per vnam viam concedatur, quod per aliam denegatur.

68.§. vlt. & in Ref. 69. §.2. eodem in fine, & in Ref.211. §.2. parte post initiũ, & in Ref. 131. & in aliis earum annot.

4. Vnde non sunt audiendi, Angelus *in l.quoties in fin.C.de iudiciis.*Federicus de Senis *conf.*83.Lancellot.*de attent.p.*2.*cap.*15.*n.*97.Aufrerius *de repet.clem.*1. *de officio Ord.n.*81. Guillelmus de Benedictis *in c.Raynutius.verb.& vxorem.decis.*2.*n.*142.Cassaneus *de consuet. Burgund.rubr.*1.§.5.*n.*82. Francisc. Marcus *decis.* 215.*n.*1.*par.*2. asserentes, posse Iudicem sæcularem punire Clericum, non in persona quidem, sed in bonis, si falsum deposuerit coram eo: licet aliqui Doctores Iurista existiment, in tali casu supradictum Clericum non solùm in bonis, sed etiam in persona à Iudice laico puniri posse.

Sup. hoc figuratus in duabus primis Resol. annot. præteritis & sup. in fine. Resol. 211.

5. Sed hæc opinio est falsa; & illam reprobant ex ipsismet Iurisconsultis Afflictus *decis.*130. Farinac. *tit.de Inquis.q.*8.*num.*26. Fachineus *lib.*9. *controuers.c.* 15. Surdus *conf.*396.*num.*17. Decianus *in tract. crim. lib.*4.*c.*9.*n.*22. & nouissimè Martha *de iurisd.p.*4.*cent.* 2.*cas.*138.*n.*9.*in fin.* cum aliis.

RESOL. CCLXIX.

An index laicus possit exigere gabellas à colonis partiarys Religiosorum?
Et quid, si prædicti coloni Religiosorum fructus collectos deferant de loco ad locum, aut alienent?
Et an coloni,seu affictuarios prædiorum Ecclesiasticorum non teneantur soluere gabellam vulgo dictam Diluuiti? Ex part.3.tract.1.Ref.19.

§.1. AFfirmatiuè non pauci respondent, sed mihi placet opinio Abbatis *lib.*1.*consil.*9.*n.*2. *vers.ad secund.& in c.ex parte il* 1.*n.*4.*&* 5. *de decimis.* & aliorum quos adducit Menochius *lib.*2. *de arbitr. cas.*561.*n.*46.& ita hanc sententiam docet nouissimè Tamburinus *de Abbat.tom.*1.*disp.*15.*q.*21.*n.*9. vbi sic asserit. Notandum quòd priuilegia hæc exemptionis à gabellis, daciis, &c. cùm sint realia, transeunt ad colonos eorumdem Regularium,quia eorum bona & prædia priuilegiata sunt,& exempta ab onere soluendi gabellas, & similia. Ita ille.

2. Idem etiam docet ex neotericis Peirinus *super priuil. Minim.tom.*1.*constit.*2. *Iuly II.* §.33.*n.* 142. Et hoc patet ex Bulla Pij V. in qua Summus Pôtifex eximit Fratres,Monachos, Moniales, ac alias Regulares personas,eorúmque Monasteria,Cœnobia, Cõuẽtus, Ecclesias, Capellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, possessiones, prædia, agros, & bona,nec non laboratores,colonos, arrendatarios, affictuarios,ac gestores, suorum negotiorum ab omnibus exactionibus, tam vrbanis quam rusticis, nec non datiis, gabellis, pedagiis,vectigalibus, collectis,impositionibus,oneribus ordinariis,& extraordinariis,ac tam realibus,quàm personalibus, & mixtis, etiam subsidio triennali, & augmento,ac focularibus,equorum taxis,militúmque hospitiis, &c. tam impositis, quam imponendis. Et hoc maximè procederet,quando colonus à principio fuisset pactitatus cum Ecclesia, quòd vellet etiam immunitatem consequi pro parte sibi compe-
tente,

tente, vt docet Marcabrun. *conf.*18.*n.*39.& Menoch. *vbi supra de arbitr.lib.*2.*cas.*562.*n.*56. & alij.

3. Illud tamen in hac quæstione concedi potest dictos colonos Religiosorum teneri soluere gabellam ex fructibus collectis, si eosdem deferant de loco ad locum, aut alienent; tunc enim sunt bona laicorum, & non pertinent, neque indirectè ad Ecclesiasticos. Ita Fillruc.*tom.*1.*tr.*16.*c.*11.*n.*302.

4. Notandum est etiam hic obiter à fortiori eo-lonos seu affictatores prædiorum Ecclesiasticorum nō teneri soluere gabellam vulgò dictā di luxinti; quia quando dicti gabelloti taxant, & pretiant dictam gabellam, fructus non est separatus à solo Ecclesiastico immoni à gabella; ergo. & ideo Carolus de Grassis *de eff. cleric. clericatus,eff.*3.*n.*90. sic asserit:In facti contingentia in hac vrbe Panormi fuit decisum pro emptoribus fructuū pendentium cuiusdam viridarij Religionis Melitensis contra gabellotos, qui prætendebant tius gabellæ ab ipsis emptoribus,& hoc quia fructus non erant separati à solo tempore venditionis.Ita ille.

RESOL. CCLXX.

An Conseruatores Religiosorum possint procedere contra eorum debitores laicos?

Et an his Conseruatoribus concedatur posse cognoscere de manifestis iniurijs, & violentijs factis aduersus Religiosos?

Et an possint Regulares eligere Conseruatorem, qui defendat sua animalia, seu pecora damnum facientia in agris alienis, & an hæc causa pertineat ad Conseruatorem, & non ad iudicem sæcularem? Ex part. 3. tract.1.Res.20.

§.1. NEgatiuè respondent Ceuall. *tract. de cognit. per viam violentiæ, part.*2. *quæst.*20. *num.*16. Gutierrez *qq.practic.lib.*3.*q.*9. *num.*8. Cabedo *diuers. lib.*3.*cap.*18.*n.*4. Fusch. *de visit.lib.*2.*c.*23.*n.*5. & alij, quia exactio debiti requirit strepitum, & figuram iudicij, & sic non potest hæc causa agitari coram iudicibus Conseruatoribus, quia non possunt habere tribunal erectum, secundùm decisionem Concilij Tridentini, & sic nullo modo possunt cognoscere de causis ciuilibus; nisi aliter fuerit in literis conseruatorijs definitum. Hæc Ceuallos, qui contrariam sententiam falsam putat.

2. Sed contrariam sententiam docet Portel *in dubijs Regul. ver. Conseruatores, num.*7. Rodriquez *qq.Can.tom.*1.*quæst.*65 *artic.*12. Guido Papæ *quæst.*18. *num.*3. & Ioannes de la Cruz *de statu Relig.lib.*2.*cap.* 10.*dub.*5.*conclus.*2. vbi sic asserit: Conseruator Religiosorum potest procedere contra debitores ex causa ciuili, etiam laicos. Patet primò, quia in *cap. fin.de offic.deleg.* conceditur his Conseruatoribus posse cognoscere de manifestis iniurijs, & violentijs, vbi iniuria non tantùm sumitur pro contumelia, vel conuicio (quicquid dicat Gutierrez) sed pro omni quod fit contra ius, & infert damnum monasterio. Ita ille, qui multas alias adducit rationes. Et ideo nouissimè hanc etiam sententiam docet doctus Hieronymus Rodriquez *in compend. qq.Regular.resol.*33. *num.*12.& 22.

Quoad hoc lege sup.doctrinā §.penult. Resol. 97.& Resol. 101.& 102. 3. Notandum est etiam hic obiter posse Regulares eligere conseruatorem, qui defendat sua animalia, seu pecora damnum facientia in agris alienis, & hæc causa pertinet ad conseruatorem, & non ad iudicem sæcularem. Ita Pottel.*vbi sup. num.*9.& Rodriquez *art.*14.

RESOL. CCLXXI.

An index laicus possit iudicare in causa decimarum, vel sit causa mixti fori? Ex patt.1. tract.2.Res.90. aliàs 89.

§.1. DE hac quæstione,& sequentibus tractat Ceuall.*de cogn.per viam viol.p.*2.*q.*25.*per tot.*

2. Sed, quia in aliquibus mihi displicet, ideò assero, quòd quæstio iutis circa decimas pertinet ad solum Iudicem Ecclesiasticum,vt si, v.g.ad quandam Ecclesiam pertineat ius decimarum, & sitne aliquis priuilegiatus, quo titulo percipiantur, item de modo decimandi, de tempore,&c. Si autem quæstio sit facti, Iudex etiam laicus competens erit, & est mixti fori, vt si, v. g. talis percepit, vel soluit, seu etiam percipiat, vel soluat decimas, ad effectum quoque,vt is, de quo non dubitat, an iure soluere debeat decimas, eas soluere Ecclesiæ, eiúsque exactori cogatur; vel,quia agatur contra tertium detentorem fructuum decimandorum: item, si agatur de restitutione illarum, quando furto auferuntur, aut venduntur,aut in alios vsus temporales conuertuntur, &c. Et ita docet Fagund. *Præcep.*5.*lib.*3.*cap.*5.*num.*1.& 2. & alij penes ipsum, quibus ego addo Monetam *de decim.c.*8 *q.*1. *n.*1.& 5. Gutierr.*de iuram.confirm.p.*1.*c.*2.*n.*35. Germon.*de sacr.immun.lib.*3.*c.*19.*n.*84.& 99. & alios.

3. Non reticebo tamen,contrarium sentire Homobon. *de Exam. Eccl.part.*2 *tract.*8. *cap.*8.*q.*24. & Azor. *part.*1.*lib.*7.*cap.* 36.*quæst.*5. vbi docent, etiam quando quæstio est facti, solum Ecclesiasticum esse Iudicem competentem circa decimas, ex Bal.Fulgos. Cap.Gem.Fachin. & alijs,qui asserunt, causam spiritualium, cùm etiam quæstio est facti, Ecclesiastici Iudicis esse. Sed circa præsentem quæstionem, & alias sequentes de decimis, vide omninò Tannerum *in* 2.2.*disp.*5.*q.*3.*dub.*2.*n.*40.

RESOL. CCLXXII.

An index laicus possit simul cum Iudice Ecclesiastico causam decimarum cognoscere saltem titulo compromissi?

Et quid quando de possessorio decimandi agitur, an index Ecclesiasticus, vel laicus debeat cognoscere? Ex patt.1.tract.2.Res.93. aliàs 92.

§.1. NEgatiuè respondendum est: & ita docet Bonacina *tract.de legib.disp. vlt.q.*5.*punct.*6. *num.*1.& alij penes ipsum.

2. An verò de possessorio decimandi Iudex Ecclesiasticus,vel laicus cognoscat,vide Doctores, quos citat Barb. *in collect. tom.*1.*lib.*3.*tit.*30.*c.*25.*n.*3. Mihi verò placet opinio affirmatiua,hoc ad Iudicem Ecclesiasticum pertinere ex pacto, quo docet Moneta *de decim.c.*8.*q.*1.*n.*10.& *seq.* Sup.hoc in-fra lege doctrinā Ref. 276. aliàs Vers. eius

RESOL. CCLXXIII.

An laicus conductor decimarum sit conueniendus coram iudice laico, vel sit causa mixti? Ex patt.1.tract.2. Res.94. aliàs 93.

§1. AFfirmatiuè respondet Couarruuias *practic. qq.c.*35. *num.*2. & Gutierrez etiam *pract. qq.lib.*3.*q.*26.*n.*10. Sed Germonius *de sacror. immun. lib.*3.*c.*19.*n.*97. docet, non solùm Iudicem laicum, sed Ecclesiasticum in tali casu cognoscere posse.

V 4 2.Mihi

2. Mihi ve ò magis placet opinio Azorij *part.1. lib.7.c.36.q.6.* asserentis, hanc causam solùm coram Iudice Ecclesiastico tractandam esse: quia ortum habet ex iure decimarum quod ius ecclesiasticum, ac spirituale est; non autem ciuile, & profanum: sententiam tamen Germonij: quam etiam sequitur Monet. *de decimis, q.8.c.1.n.17.* est probabilis: opinionem verò Couarruuiæ minimè sequendam esse existimo.

RESOL. CCLXXIV.

An quando decimæ sunt sæcularibus in feudum data, cognitio pertineat ad iudicem sæcularem?

Et an hæc cognitio decimarum sit causa mixti fori, ita vt non solum iudex laicus, sed etiam Ecclesiasticus possit causam definire? Ex part.1. tract. 2. Res.91. aliàs 90.

Sup. hoc in Res. seq. & infra in Res. 279. §. Tertia causa.

§.1. AFfirmatiuè respondet Couarruuias *practic. qq.cap.35. num.2.* Rebuffus *tract. de decimis quæst.10.num.39.* & alij penes ipsos.

2. Sed meritò supradictam sententiam refellit Azorius *p.1.lib.7.cap.26.quæst.3.* Fagundez *Præcept.5. lib.3.cap.5.n.5.* & alij penes ipsos. Et ratio est: quia feudum ipsum adhuc ex iure decimarum oritur, quod est Ecclesiasticum: neque priuilegium percipiendi decimas extendi debet ad cognitionem causæ, nisi id exprimatur. Ad authoritate verò Couarruuiæ, & Rebuff. respondeo cum Suarez *de relig. tom.1. lib.1. de diuino cultu, c.36.n.16.* illos, & alios, quos ipsi referunt, esse cautè legendos: quia plus, quàm oportet, inclinant in fauorem sæcularium Principum.

3 Notandum est tamen cum Moneta *de decimis, c.8.q.1.n.15. circa finem*, quòd si opinio Couarruuiæ, & aliorum esset vera; tamen adhuc posset non solùm laicus, sed etiam Iudex Ecclesiasticus decimarum causam definire: quia non censetur Summus Pontifex, aut Ecclesia, ius decimandi laicis concedentes, eiusdem iuris cognitionem, aliàs sibi de iure competentem, nisi aliud in contrarium appareat, à se in dubio abdicare voluisse. Esset igitur in tali casu cognitio decimarum, causa mixti fori: quod ego non approbo: quia, vt diximus, tali cognitio spectat solùm ad Iudicem Ecclesiasticum, modo, quo *suprà*.

RESOL. CCLXXV.

An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus, vel alijs sæcularibus collatæ, earum exactio, & lites pertineant ad iudicem Ecclesiasticum?

Et quid circa hoc in alijs quatuor casibus in fine huius Resolutionis decisis? Ex part.3.tr.1.Res.50.

§.1. AD iudicem laicum spectari tenuerunt Ioannes Rupel. *lib.1. forens. instit. c.25.* Guilielm. de Benedict. *ad cap. Raynutius, de testam. verb. si absque.* Cassaneus *in cons. Burgund. §.6.n.350.* & Couarr. *pract. qq.c.35.num.2.*

Quæ hic est Res. antecedens, & infra in Resol. 279. cursim in §. Tertia causa.

2. Sed hanc sententiam ego impugnaui *in alio tract. de immun. eccl. resol.91.* & nunc iterum impugno; quia licèt decimæ sint in feudum datæ, nihilominus ipsum feudum ex iure decimarum oritur, sed ius decimarum Ecclesiasticum est. Ergo &c. Concedo tamẽ prædictis Doctoribus, quòd si decimæ authoritate Romani Pontificis in Principes trãslatæ sunt contractu permutationis; videlicet qua ipsi Principes eas re alia, vel maioris æstimationis, vel pretij, & vtilitatis vel æqualis compensant, in hoc, inquam, casu, causa decimarum spectat ad iudicem laicum; quia ratione permutationis legitimæ factæ Principi debentur decimæ, & Ecclesia suum ius integrum retinet in re, cum qua decimam permutauit, & separat, in quam fuit decima subrogata. Et hæc omnia docet Raphaël de la Torre *in 2. 2. D.Thomæ, tom.2.q.87. disp.8.n.4.* vbi etiam *n.5.* negat causam decimarum spectare ad iudicem laicum in his casibus. Primò, quando laici coguntur à clericis soluere decimam contra præscriptionem, vel consuetudinem, cuius initium non extat. Secundò, quando quæstio est facti, non iuris, puta an Petrus soluerit decimas debitas, vel non; sit ne soluenda potius à Petro, quàm à Paulo, etiam quando agitur contra quempiam propter decimas furto sublatas, vel retentas. Tertiò, quando laicus conductor decimæ iuit cum clerico pactum, vt coram ciuili iudice conueniri possit. Quartò, quando causa agitur contra laicos fures de fructibus decimæ soluendis, reddendisve, non de ipso decimarum iure seruando, & & tuendo. Et in his etiam casibus causarum decimarum contra Couarruuiam spectare ad iudicem Ecclesiasticum tenet etiam nouissimè Adamus Tannerus *in 2.2. D.Thom. disp.5.q.3.dub.2.n.40.*

Sup. hoc primo in Res. seq. & in alia eius annot.

RESOL. CCLXXVI.

An iudex laicus possit cognoscere de causis decimarum, si Clerici illas petant à laicis, qui præscriptione, & consuetudine immemorabili eas nunquam soliti sunt persoluere? Ex part.1. tract.2. Res.92. alias 91.

§.1. ALiqui affirmatiuè respondent, vnde asserunt, in tali casu licitè ipsos laicos causam istius litis ad forum sæculare deducere: & ita docet Couarr. *pract. qq. cap.35. num.2. var. resolut. lib.1.c.16. num.19.* & alij.

Sup. hoc in Res. præcenta §. Sed ad med. cursim in vers. Primo. & supra in Res. 32. circa breuiter post med. & ex Resol. 272. §.1.

2. Sed negatiuam sententiam prorsus affirmandam esse censeo cum Fagundez *Præcept.5. lib.2. cap.5. num.8.* Azorio *part.1. lib.7. cap.36. quæst.4.* & alijs. Quòd si aliqui Principes sententiam Couarruuiæ in praxi obseruant, dicendum est, illos hoc efficere ex aliquo priuilegio Summorum Pontificum. Sed an reuerà ita sit, ipsi videant.

RESOL. CCLXXVII.

An colonus laicus Religiosorum pro sua portione colonica teneatur soluere decimas?

Et quid dicendum est de priuilegio exemptionis decimarum concesso Societati IESV à Gregor. XIII. de quo gaudet nostra Religio?

Et aduertitur, quod si in aliqua Prouincia Moniales, Regulares, & eorum coloni soluant decimas, hoc forsitan eueniet, quia Episcopi obtinuerunt aliquod Breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum secus minime tenentur? Ex part.5. tract.1. Resol.23.

§.1. SVprà dictum est de gabellis, nunc dicemus de decimis. Affirmatiuam sententiam notat Tamburinus *de iure Abbatum, tom.1. disp.15. quæst.18. num.32.* docere Rotam in vna Placentina 17. Decembris 1584. coram Blanchetto, quam decisionem refert, & sequitur Seraphinus *decis.127.n.2.* Idem dictum est ab eadem Rota in vna Pampilonen. 15. Decembris 1615. coram Coccino. Et ratio est, quia priuilegia exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia. Ergo non transeunt ad colonos, vel arrendatarios.

Supr. in Res. quæ hic est 269. Sed pro prima diffic. tituli huius Res. signanter in tom. 7. tr.1. Res. 230.

2. Sed contrariam sententiam ego teneo cum docto

docto Iuriſconſulto Menochio *lib. 1. conſ. 276. num. 8.* & multis aliis penes ipſum, quia dicta priuilegia cenſentur realia, & non perſonalia. Ergo tranſeunt ad colonos. Probatur maior, quia priuilegium conceſſum Eccleſiæ, ciuitati, & aliis perſonis quæ nunquam moriuntur, reale cenſetur, vt docet Gloſſa *in l. forma §. quamquam, ff. de cenſibus*, & alij. Ergo. Et ita nouiſſimè docet etiam hanc ſententiam Peirinus *in priuil. Minim. tom. 1. conſtit. 2. Iulij II. §. 31. num. 123.* vbi ſic aſſerit. Nota quòd non ſolùm domus, & prædia noſtra ſunt exempta à ſolutione decimarum, ſed etiam coloni, qui conducunt agros noſtros, ſiue conducant ad medietatem fructuum, & dicuntur coloni partiarij, ſiue vt quotannis certam partem nobis tribuant in omnem euentum, & reliquum ſibi acquirant; nam priuilegium eſt reale, & priuilegium reale iure communi tranſit ad colonos. Ita ille, & alij penes ipſum.

3. Vide etiam Henriquez *lib. 7. cap. 27. num. 8. & in gloſſ. lit. H.* vbi ponit eximiũ priuilegium de exemptione decimarum conceſſum Societati IESV à Gregor. III. quo etiam gaudet noſtra Religio, & addit, quòd hæc cauſa fuit pluries agitata, apud Eccleſiaſtica Tribunalia Romæ, & in Hiſpania, & ſemper pronuntiatum fuit in fauorem Regularium, & colonorum. Aduertat tamen lector, quòd ſi in aliqua Prouincia Moniales, Regulares, & eorum coloni ſoluunt decimas, hoc forſitan eueniet, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum. Vide Portel *in dubijs Regular. ver. Decima, num. 3.* & Fagund. *part. 5. lib. 2. cap. 4. num. 3.* Vnde praxis vnius Regni non eſt extendenda ad alia Regna; remanet igitur ſatis firmatum colonos partiarios Religioſorum non teneri ſoluere decimas, vt ſuprà dictum eſt de gabellis.

RESOL. CCLXXVIII.

Vtrum Emphyteuta Eccleſia teneatur ad tributa?

Et an doctrina de Emphyteuta non procedat in cenſuario, neque circa Emphyteutam redimibilem? Ex p. 3. tract. 1. Reſ. 24.

Sup. hoc emphyteuta in Reſ. ſeq. conſim in §. Quinta.

§. 1. EGimus ſuprà de colonis, nunc dicendum eſt de emphyteuta. Sententiam affirmatiuam docent Auendagnus *de exequ. man. lib. 2. cap. 14. num. 33.* Dalaſcu *de iure emphyt. q. 17. num. 11. & ſeq.* Catocius *de locato, q. 25. num. 34. 35. & 43.* Rolandus *lib. 4. conſ. 61. num. 14. & 15.* & alij. Et ratio eſt, quia cùm emphyteuta ſit ſæcularis, & obnoxius gabellis, & collectis, tenetur eas ſoluere, etiam pro re emphyteutica Eccleſiæ; nam mutata perſona mutatur qualitas rei.

2. Sed contrariam ſententiam ego exiſtimo probabilem eſſe, ex traditis per DD. quos citat, & ſequitur ex Iuriſconſultis neotericis Hiſpanus doctus Felicianus de Solis *tract. de cenſ. tom. 2. in addit. lib. 1. in præfat. n. 1. & ſeq.* vbi aſſerit ita ſæpiùs deciſũ fuiſſe Compluti pro Collegio D. Ildefonſi, & pro Monialibus ſanctæ Claræ; & ita ait Rectorem Academiæ excommunicationis mucrone emphyteutica Collegij bona defendere, ac liberare à quacunque impoſitione, idque vidi frequentiſſimè obſeruatum, vt ait idem Felicianus *ibid. num. 3. in fine.* Vide etiam circa præſentem quæſtionem conſilium ſecundum poſitum *in tom. 12. tractatuum, fol. 99. col. 3.*

3. Sed hæc doctrina de emphyteuta nõ procedit in cenſuario, neque circa emphyteutã redimibilem, ſi enim Eccleſia, vel perſona priuilegiata domum, agrum, vel vineam concederet in cenſum emphyteuticum redimibilem, debitor cenſus, prædijque poſſeſſor non gauderet priuilegio; quoniam in hac forma conuentionis nullum dominium remaneret pene. Eccleſiam, vel perſonam priuilegiatam, ſed ſolum ius recipiendi penſionem annuam. Et ita docet Felicianus *vbi ſuprà, & tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 5. & 15.*

RESOL. CCLXXIX.

An iudex Eccleſiaſticus ſit competens ad cognoſcendum laicum pro re, quam in Emphyteuſin tenet ab Eccleſia?

Et apponuntur quinque concluſiones pro Immunitate Eccleſiaſtica, quæ in quadam Deciſione Sacræ Rotæ Romanæ ex ſacris Canonibus, & Doctoribus firmantur.

Et tandem quæritur, an iudex laicus non ſit competens ad cognoſcendum Clericũ pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, ſed in tali caſu adeundum ſit ad iudicem Eccleſiaſticum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 56.

§. 1. DE hac re alibi dictum eſt, & affirmatiuam ſententiam docui, quam nouiſſimè tenuit ſacra Rota Rom. *die 28. Maij 1631.* coram Illuſtriſſimo Doctiſſimo Merlino, Domino meo amantiſſimo, cuius deciſionem ponit per extenſum Antonius de Marinis *quotid. reſol. cap. 207. num. 4. & ſeq.* & quia in dicta deciſ. firmantur multæ concluſiones pro immunitate Eccleſiaſtica ex ſacris Canonibus & Doctoribus, non grauabor illas hîc apponere.

Alibi in Reſol. quæ hic eſt infra 281. §. vlt. ante mediũ, verſ. Igitur. & in Reſ. 280. §. vnde Sacra.

2. Prima, licèt iuſpatronatus laicorum non ſit propriè ſpirituale, attamen quia eſt annexum ſpiritualitati, ideo ſuper illo iudicat ſolùm iudex Eccleſiaſticus.

3. Secunda, poſſeſſio rei ſpiritualis licèt ſit merè temporalis & laicalis, attamen etiam de poſſeſſione ſolùm cognoſcit iudex Eccleſiaſticus, quemadmodum de ipſa proprietate, non autem laicus, cùm qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat.

4. Tertia, cauſa decimarum licèt in feudum datarum ſæcularibus diſcutienda eſt coram iudice Eccleſiaſtico; licèt enim dominium huiuſmodi decimarum, ſcilicet fructuum illorũ, omnino ſpectet ad laicos, & feudum cenſeatur ſæculare, tamen quia oritur & dependet à iure ſpirituali & Eccleſiaſtico, non poteſt iudex laicus de illis cognoſcere.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 274. & 275.

5. Quarta, poſſeſſorium matrimonij quamuis agatur inter perſonas merè laicas, tamen quia habet admixtam cauſam & titulum ſpiritualitatis, definiendum eſt à iudice Eccleſiaſtico,

Sup. hoc ſupra in Reſ. 227. & latè in Reſ. eius not.

6. Quinta, ratione connexitatis dominij vtilis cum directo emphyteutas Eccleſiæ non teneri ad collectas & onera realia per ſtatuta laicorum ſuper rebus & bonis impoſita, cenſuerunt grauiſſimi authores, & hæc omnia, vt dixi, firmantur in dicta deciſ. ſacræ Rotæ ex iure & authoritate Doctorum, quam in caſibus occurrentibus omnino videndam eſſe puto.

Sup. hoc in Reſ. præterita.

7. Notandum eſt etiam hîc obiter cum D. Antonio de Marinis *vbi ſuprà cap. 206. per totum*, iudicem laicum non eſſe competentem ad cogendum Clericum pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, ſed in tali caſu adeundum eſſe iudicem Eccleſiaſticum, omninò dicendum eſt.

RESOL.

RESOL. CCLXXX.

An Clericus possit conuenire laicum coram iudice Ecclesiastico pro rebus non solum Ecclesiæ, sed etiam pro fructibus?

Et discutitur quomodo, & quando actor debeat sequi forum rei.

Et queritur, an possit fieri statutum, vt reus sequatur forum actoris?

Et an Emphyteuta Ecclesiæ possit conueniri coram Episcopo pro solutione pensionis?

Et an laicus possit conueniri coram Episcopo, vt soluat laudemium?

Et an in contractibus, quibus laici conducunt redditus Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, apponi possit iuramentum? Ex part.5.tract.1.Ref.7.

Sup. hoc in Ref.nou.seq.

§.1. VIdetur negatiuè respondendum, quia actor sequi debet forum rei, ex *leg.in criminali, C.de iur.omn.ind.*& ex aliis pluribus deductis ab vtroque Barbosa, Augustino, & Simeone, hoc in locis communibus *lit.A, num.*29. illo in Axiomatibus iuris *axiom.*10.*n.*1. Sed pro rebus Ecclesiæ & Ecclesiasticorum laicum reum, conueniendum esse coram Ecclesiastico docet Osascus *decis.*37.*n.*7.& Valboa in *lect.Salmat.ad text.cap.si Clericus laicum,num.*9.vbi sic ait:Communiter obtinuit sententia inter iuris Pontificij interpretes,quòd hoc priuilegium habeat Ecclesia, cùm agitur de rebus Ecclesiæ, aut Clerici, siue actione personali, siue reali aduersùs laicum, poterit illum conuenire, siue coram sæculari, siue coram Ecclesiastico, vbi voluerit, ita in electione actoris sit, quem voluerit eligere iudicem; si verò actione merè personali agatur,v.g.ex locato ad mercedem, in qua rei Ecclesiæ restitutio non veniatur, tunc coram sæculari conueniendus est laicus.Et ideò Ioan. de Heuia *in Curia Philippica part.*1.§.5.*num.*10. sic asserit: [Perteneçen al fuero Ecclesiastico las causas que se tratan sobre bienes y cosas de Iglesias,aunque sea contra legos reus.] Hæc ille.

Sup. hoc in Ref. seq.& in Resol. 1. post seq. §. Confirmatur. & in tom.6. tr.3. Ref.165.§. Et tandem. & seqq.

2. Verùm ego puto Clericum posse conuenire laicum coram iudice Ecclesiastico, non solùm pro rebus Ecclesiæ, sed etiam pro fructibus, & ita docet Innocent.& Abbas *in d.cap.si Clericus laicum, de foro compet.* vbi firmant Clericum posse conuenire laicum coram iudice Ecclesiæ,vel suis siue agat actione reali, siue personali, veluti ex legato, vel locato, mouentur ex eo, quòd etsi fructus præbendæ non sint quid spirituale, vt rectè notat Felinus *in cap.causam de præscript.*cùm tamen à re Ecclesiæ dependeant, idem de illis iudicatur, quod de re Ecclesiæ, *cap. si annum, de indic. lib.*6.& ibidem Franc. & Ancharanus *cap. Episcopi* 17.*quest.*1.*in cap. quia nos, de testamentis*, vbi Episcopus non potest testari de fructibus ex agris Ecclesiæ perceptis, & sic dicunt nostri text. regulam euidenter succedere, & facit text.*in cap.postulasti, de homicidio.* Hanc etiam sententiam docet Bellettus *in disquisit.Cler.part.*1.*tit.de fauore Cler.reali.* §.5.*num.*2. *& sequent.*Maceraten.*lib.*1.*resol.*49.*n.*9. Gabriel *consil.*37.*num.*10.Vulpius *in praxi fori Eccles. cap.*27. *num.*5. Gratianus *tom.*12.*cap.*238. *num.*17. & alij penes ipsos, multas rationes adducentes pro hac firmanda sententia. Sed non desinam hîc apponere verba Antonij Rippol *var.resol. cap.*1.*de iurisd. omn. ind.num.* 236. sic asserentis: Non solùm ipsi Clerici habent priuilegium trahendi ad suum forum Ecclesiasticum suos censualistas & reddituarios, verùm etiam & arrendatores prædictorum fructuum, quia arrendatores fructuum Ecclesiasticorum habent idem priuilegium, & ita fuit declaratum per Illustrem & Adm.Reuerendissimum Episcopum & Cancellarium Cassador. *die* 17.*Martij* 1567. in causa contentionis ortæ inter Curiam Ecclesiasticam Barcinone, & sæcularem Regentis Vicariam eiusdem in causa in Curia Ecclesiastica cœpta ad instantiam Ioan. Benedicti Gatell, mercatores arrendatoris fructuum, & emolumentorum Sacristiæ Maioris Sedis Barcinone contra Gabrielem Besora Ortelanum super solutione decimæ cuiusdam peciæ terræ, quam dictus Besora conductam babebat à Iacobo Ginabreda, & recusando dictus Besora soluere, firmauit ius dicto Gatell, tamquam arrendatori in Curia Regentis Vicariæ Barcinone, & firmata contentione inter dictas Curias,fuit cum dicta sententia declaratum non esse locum firmæ iuris factæ in Curia sæculari, sed dictam caussam in Curia Ecclesiastica tractandam. Similis contentio fuit per eundem declarata *die* 16. *Februar.* 1570.

3. Confirmatur nostra sententia contra aduersarios ex legibus Regni Castellæ *lib.*4.*noua collect.tit.*1. *leg.*11.*&* 12. in quibus sancitum est vt in obligationibus & contractibus non apponatur iuramentum, ne contrahentes super re mere prophana,ratione iuramenti se submitterent iudici Ecclesiastico, tamen, vt obseruat Molina *de iust.tom.*1. *tract.*2. *disp.*149. *num.*15.in dictis legibus permittitur, vt in contractibus, quibus laici conducunt redditus Ecclesiarum,& Ecclesiasticorum, apponi possit iuramentum, & ideò apponam hîc verba Ioannis de Heuia *in Curia Philippica part.*1.§.5.*num.*33. vbi sic ait: [Por derecho real esta prohibido al lego renunciar el fuero secular suyo,ni someterse al Eclesiastico en causas mere profanas,y à los escriuanos hazer semejãtes sumissiones, porque por ellas se somete à el, y defrauda la iurisdiçion secular,y por lo mismo se prohibe à ellos en las dichas causas mere profana shazer cõtractos jurados, aunque lo vno y el otro se puede hazer sobre rentas, y bienes de Iglesias, Monasterios, Prelados, y Clerigos por razon de ellas.] Sic ille.

Sup. hoc infra in Resol. 283. §. 1.& seq. & in alias eius primæ annot. & in fine §. eius secundæ annot.

Sup. hoc in Ref. not. præteritæ.§. Et tandem.

4. Vnde Sacra Rota Romana *die* 28.*Maij* 1631. coram Illustrissimo & amantissimo Domino meo Merlino determinauit emphyteutam Ecclesiæ posse conueniri coram Episcopo pro solutione pensionis, quam decisionem affert, & sequitur amicissimus Antonius de Marinis *quotid.resol. cap.*207. *num.*4. Hinc docuit Burgius *tract. de Laudemio part.*3. *inspect.* 1. *n.*6. *& seq.* quòd laicus potest conueniri coram Episcopo, vt soluat laudemium. Et tandem ad omnia supradicta stabilienda ponam hîc per extensum rescriptum Alphonsi Regis datum in ciuitate Gaietæ *die* 24.*Augusti anno* 1436.tenoris sequentis.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. ad medium, & in Ref. præterita §.1.

5. [Alphonsus, &c. Vicereges, &c.Nobilibus eiusdem Regni Siciliæ, Magistro Iustitiario, & iudicibus Magnæ Regiæ Curiæ,necnon Capitaneo,Prætori, iudicibus iuratis, cæterisque Officialibus vrbis Panormi, ad quos præsentes peruenerint, aut pertineant quomodolibet infrascripta præsentibus, & futuris Regiis Consiliariis, familiaribus dilectis salutem. Cùm Serenissimus Dominus noster Rex prædictus ad supplicationem suæ Maiestati porrectam per Reuerendissimum in Christo Patrem N.de Tudischis Archiepiscopum Panormitanum prouiderit, & mandauit sub hac forma: Alphonsus Dei gratia,&c.Nobilibus, Viceregi, Magistro Iustitiario, iudicibus Magnæ nostræ Curiæ Regni Siciliæ vltra Pharum, necnon Prætori Capitaneo, iudicibus iuratis, & Officialibus quibuscumque felicis vrbis Panormi Regni eiusdem, ad quos præsentes peruenerint, seu quomodolibet spectare noscantur, eorúmque Officialium loca tenentibus, præsentibus & futuris, Consiliariis,familiaribus,& fidelibus nostris dilectis salu-

rem

tem & dilect. Nuper Nostræ Maiestati porrecta supplicatio per Reuerendissimum Consiliarium & Oratorem Nostrum N. de Tudischis Archiepiscopum Panormitanum continebat: Cùm de iure communi fuerit & sit, quòd sæculares personæ obligatæ Ecclesiis, Clericis, & spiritualibus personis ratione bonorum eo sũ, possint coram iudicibus spiritualibus conueniri, & per aliquos Officiales nostros in vrbe prædicti hunc iure contrauentum sit, nolendo, neque permittendo, vt hi qui sunt præmissa ratione Ecclesiis, Clericis, & spiritualibus personis, & signantur iurisdictioni Archiepiscopatus iam dicti obligati pro iuribus & bonis suis consentire, vt per Officiales prædicti Reuerendi Archiepiscopi constringatur, nō aduertentes ad spirituales censuras, & alias pœnas, quæ contra violatores libertatis Ecclesiasticæ, seu contra turbatores, ne causæ de iure antiqua consuetudine ad forum Ecclesiasticũ pertinent, introducantur à iure prædictæ dignoscũtur, dignaremur supes præmissis de nostræ Maiestatis auxilio eidē subuenire. Nos itaque attendētes præmissas supplicationes fore & esse iustas, & rationi consonas, licèt aliàs vobis scripserimus, & tradidissemus in mandatis, quòd in iurisdictionem præfati Reuerendi Archiepiscopi tam quoad sæcularis cuiuscumque conditionis, quàm ad Ecclesiasticas personas nullo modo vos intromittere deberetis, vobis tamen de certa nostra scientia, & expressè ad abundantiorem cautelam dicimus, & præcipiendo mandamus, quatenus visis præsentibus, omnes, & quascumque personas obligatas, & obnoxias Ecclesiis, Clericis, & personis spiritualibus ratione bonorum suorum, & iurium prædictorum per speciales Officiales ipsius Reuerendi Archiepiscopi compelli, & constringi iustitia mediante sinatis, & permittatis, & non contraueniatis, seu aliquem venire permittatis, si nobis seruire cupitis, cùm sic iustitia exigente exigendum duximus. Nos enim eidem Archiepiscopo & eius Curiæ ad abundantiorem cautelam, cuique vestrûm, contradictione non obstante, damnus, & concedimus plenam potestatem per iuris remedia contra prædictos & alios, qui de iure, vel antiqua consuetudine in foro Ecclesiastico respondere tenentur, procedendi, cognoscendi, & decidendi, ac definita per eos debitæ exequutioni mandandi iubemus. Datum in ciuitate Gaietæ 24. die Augusti anno à Natiuitate Domini MCCCCXXXVI. *Rex Alphonsus*. Ea propter vobis & vestrûm cuilibet dicimus, & mandamus de nostra certa scientia, & expressè, quatenus Regiam prouisionem præinsertam iuxta sui seriem, & tenorem eidem Reuerendo Panormitano Archiepiscopo, eiúsque spiritualibus Officialibus, & Curiæ teneatis firmiter, & obseruetis ac teneri, & inuiolabiliter obseruari faciatis, per quos decet, dubio & contradictione quibuscumque remotis. Datum in vrbe Panormi die 5. Octobr. anno à Natiu. Domini MCCCCXXXXVI. *Rogerius de Paruta. Baptista de Platamone.* Domini Viceteges mandarunt mihi Bened. de Pisano. Ex Regia Cancellaria Regni Siciliæ extracta est præsens copia, fol. 69. & ex Regio Officio Protonotarij fol. 14.]

6. Igitur ex omnibus supradictis apparet non solùm ex sacris Canonibus, & doctorum censensu, sed etiam ex ore ipsius Regis, sæculares obligatos Ecclesiis, Clericis, & spiritualibus personis ratione bonorum eorum coram iudicibus Ecclesiasticis conueniri posse & debere; & ideò quia Ministri Regij de hoc Abbatem Panormitanum tunc nostrum Archiepiscopum contra ius inquietabant, Alphonsus Rex in illo per supradictum Decretum inuehitur, in quo id quod de iure Ecclesiasticis competebat, præcepit vt eis inuiolabiliter seruetur. Et ideò tanti Regis vestigiis inhærendo, habent in hoc casu & similibus Principes laici præclarum exemplum Ecclesiasticam libertatem, vt par est tuendi. Vnde ex supradictis hactenus deductis infertur nostram opinionem procedere contra Valboam & Ofascum *vbi suprà*, etiamsi agatur actione ex locato ad mercedem, nam si laicus potest conueniri coram Ecclesiastico, siue actione reali, siue personali vt ex legato, & locato, *vt suprà* ex Innocent. & Abbate probatum est. Idem dicendum est si agatur ex locato ad mercedem, quia actio ex locato ad mercedem est personalis, vt tradit Felinus *in cap. si Clericus laicum, de foro compet. num.* 4. & ita hanc sententiam docet Belletus *in disquis. Cler. part.* 1. *tit. de fauore Cleric. reali* §. 5. *num.* 10.

7. Restat modò respondere ad argumentum contrarium nempe actorem sequi debere forum rei, ad quod posset aliquis respondere, illam regulam pati exceptionem. Sed aliter respondit Valboa *in lect. Salmantic. ad text. in cap. si Clericus laicum, de foro compet. num.* 6. existimat enim quòd inter duo iuris principia ferè contraria medium rectè à Pontifice electum est, constitutum. Alterum est actorem sequi forum rei; alterum verò Clerici bona patrimonialia fori priuilegio gaudere medium ergo est, quando laicus probabiliter negare potest rem esse Ecclesiæ, vel Clerici, tunc enim cognitio pertinet ad sæcularem, seruata illa regula, quòd actor forum rei sequi tenetur, id enim denotat text. *cap. si Clericus*, ibi, *Res propria esse asseuerat*; asseuerare enim est constanter, & vero similiter affirmare, vt notatur *in l. quod asseuerat. C. de probationibus*. sic Anton. & Cardinalis *num.* 9. Imola & Abbas *num.* 13. Alexan. de Neuo, & Felinus *in principio*. Ofascus *l.* 2. *ff. si in ius vocatus*. Abbas *lib.* 1. *var. cap.* 4 *num.* 3. Menochius *de re recuper. rem.* 5. *num.* 21. prudens ergo iudex arbitrabitur, an laici negatio probabilis sit, vel non, nam si res verosimiliter temporalis est, pertinebit ad laici iudicis cognitionem; si verò Ecclesiastica, ad Ecclesiasticum, si procedit text. *d. cap. si Clericus laicum*, cuius praxis propriè obseruatur in specie text. *in cap. final. de iudicijs*. Cùm enim ibidem laici à Religiosis conuenirentur super quodam officio sæculari, quod laici ad se pertinere asserebant coram iudice sæculari, proposita fui conuentio à Monasterio, quoniam cùm laici probabiliter negassent ex eo, quòd officium illud sæculare esset, debuit Monasterium forum rei, sequi, ex textu nostro, & hæc omnia docet Valboa *loco citato*. Vnde Rippol *in var. resolut. cap.* 1. *de iurisd. omn. iud. num.* 238. Ex his aduertit Aduocato, qui tuetur causam in Curia Ecclesiastica, quòd curet ante omnia iustificare laicum solitum esse soluere Clerico id, quod petitur, quia cùm ratione possessionis competat iurisdictio iudici Ecclesiastico in laicum, debet qualitas hæc tribuens iurisdictionem, probari ante omnia, & de ea constare. Ita Rippol. Ex quibus omnibus patet responsio ad argumentum pro negatiua sententia adductum.

8. Non desinam tamen hic in gratiam curiosorum libertatis Ecclesiasticæ obseruare potuisse Ecclesiam priuilegium, quod Clericis reis competit, extendere ad Clericos actores, non solùm in casu, de quo superiùs loquuti sumus, sed etiam in omnibus aliis, ita, vt non tenerentur sequi forum rei prouocati laici, sed illum trahesent ad forum Ecclesiasticum; & ideò in facti contingentia frequentes Pontifices solent concedere rescripta, & priuilegia Clericis, vt in quacumque causa, etiam agendo contra laicum, ad forum Ecclesiæ illum venire compellant. Vnde (& hoc à nemine obseruatum video) prorsus sefellenda venit, seu potiùs delenda glossa *in cap. si Clericus laicum, de foro compet. ver. de consuet.* Nec in contrarium posset

posset quis adducere Bartolum *in l.1 ff. de iurisd.omn. iud.* vbi proponit quæstionem, an fieri possit statutum, vt reus sequatur forum actoris? & respondet, Principem pro subditis posse tale statutum facere, non tamen posse pro subditis alienæ iurisdictionis; ergo cùm laicus in temporalibus non sit subditus iurisdictionis Ecclesiasticæ, non poterit Pontifex illum compellere, quando reus est, vt veniat ad iudicem Ecclesiasticum. Sed respondetur quòd hæc Bartoli doctrina retorqueri potest pro nostra sententia: si enim princeps laicus potest inter subditos priuilegium dare, vt reus forum actoris sequatur, poterit etiam Pontifex idem priuilegium Clericis concedere respectu aliorum fidelium, neque obstat quòd fideles laici non sint directè in temporalibus Pontifici subditi, nam sufficit quòd subdantur indirectè, supposito quòd spiritualis potestas sufficit ad disponendū circa temporalia, quando id exigit finis spiritualis, & ideò quoties Pontifex huiusmodi priuilegia specialiter aliquibus concedit, non vsurpat iurisdictionē temporalem, sed sua potestate superiori vtitur, neque etiam reus cogitur comparere coram iudice alieno, sed ab vno iudice in alium transfertur causa per Pontificem habentem legitimam potestatem. Et hæc omnia docet, & probat inter doctos Iurisconsultos Hispanos, doctiss. Valboa de Magrouicio *in lection. Salmat. tom. 2. ad text. cap.2. de iudicijs, à num. 50. vsque ad num.55.*

RESOL. CCLXXXI.

An laicus ratione fructuum Præbendæ sibi locatæ, debeat conueniri coram iudice Ecclesiastico?

Et an pro bonis, & fructibus Ecclesiæ possit laicus conueniri coram iudice Ecclesiastico? Ex part.4.tract.1. Res.24.

§.1. AFfirmatiuè respondet Marta *de iurisdict. part.2.cap.30.num.5.* vbi sic ait. Laicus ratione fructuum præbendæ sibi locatæ conueniri debet coram iudice Ecclesiastico, nec potest remissionem petere ad iudicem sæcularem, ex Abbate *in cap. si Clericus laicum, 1. not. col. 4. de foro competent.* vbi habetur quòd Clericus potest conuenire laicum pro rebus Ecclesiæ coram iudice Ecclesiastico, & pro rebus suis, siue agat actione reali, siue personali. Ita Marta.

Sup. hoc in Res. præterita & in Res. seq. §. Confirmatur. ante medium à vers. Adde. & in tom.6. tr.3. Resol. 165. lege doctrinam §. Et tandem.

2. Et ex personali actione agi posse in iudicio Ecclesiæ contra laicum, docet Valascus *de iure emphyt. quæst. 39. num.14.* licèt contrarium sentiat Guttierrez *practic.qq.lib.3. quæst.26.num.10.* qui tamen concedit, tunc hoc seruari posse quando probetur sic de consuetudine esse illius loci.

3. Non reticeam tamen Hostiensem & Innocentium *in cap.cùm sit generale, de foro competent.* & *ibi* Butrium *num.9.* Marianum Socinum *num.15.* Felinum *num.4.* docere, quòd Ecclesia laicum ad suum forum trahere nequit, nisi quando proposuerit qualitates furti, vel violentiæ: sed tu cogita, si hæc doctrina valeat circa casum propositum. nam dum Ecclesiæ non soluitur pensio tempore statuto, contra legem contractus, adest iniusta & violenta occupatio, & succedit doctrina Innocentij & aliorum. Igitur quando, emphyteuta pensiones denegat, & non soluit, Ecclesiam priuat iure suo, eique violentiam facit. Ergo coram iudice Ecclesiastico conueniri potest, & debet. Et pro confirmatione supradictorum omnino vide Maceratensem *variar.resolut. lib.1. resol.48.per totam,* vbi ex multis probat, quòd pro bonis, & fructibus Ecclesiæ potest laicus conueniri coram iudice Ecclesiastico, & præsertim si contrahentes laici renuntiassent fori priuilegio, & iudici Ecclesiastico se submisissent, quod prohibere non potest Princeps sæcularis, & si hoc prohiberet per aliquam constitutionem, talis constitutio non valeret, vti contra iurisdictionem, & libertatem Ecclesiasticam, vt rectè obseruat Maceratensis *vbi suprà num 24.* quicquid in contrarium afferat Osascus *decis.78.num.19.* & al.j.

Sup. hoc in Res. 1. not. præterita. § vnde Sacra. & supra in Res. 279. §. 1. & in §. Res. 3. an not. præteritæ.

Sup. hoc in Res. præterita §. Confirmatur. & in Res. seq. §. 1. & seq. & in alijs casi annotat.

RESOL. CCLXXXII.

An ne laici conductores bonorum Ecclesiasticorū possint conueniri coram iudice Ecclesiastico, licitum sit condere Pragmaticam prohibentem laicis prorogationem iurisdictionis alieno?

Et an dictæ leges prohibeant iuramentum apponi in contractibus, ne ratione ipsius prorogetur iurisdictio Ecclesiastica, sit etiam contra Immunitatem Ecclesiasticam, & illos statuentes incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et notatur, quod de iure communi competit Episcopis ratione iuramenti conuenire laicos in Curia Ecclesiastica.

Et supponitur, quod statuta laicorum, quæ tollunt Clericis illa, quæ de iure communi illis competit, esse contra libertatem Ecclesiasticam, & aliqua alia supponuntur, & explanantur, & tandem quæritur, an Clerici possint conuenire laicos coram iudice Ecclesiastico pro rebus Ecclesiæ, vel suis; siue agatur actione reali, siue personali; siue ex legato, siue ex locato? Ex part.5.tract.1.Res.8.

§.1. VIdetur affirmatiuè respondendum, & ideò in Regno Portugalliæ & Castellæ adsunt leges, in quibus prohibetur. vt in contractibus non apponatur iuramentum, nè ratione ipsius prorogetur iurisdictio iudicis Ecclesiastici: quas leges defendunt Ioseph.Sesse *de inhib cap.9.§.3.* Pereira *de manu Regia part.2.cap.35 num 2.* Petrus Barbosa *in l.1 art. 3.num. 139.ff.de iudicijs.* Osascus *decis.32. num.7. & decis.78.n.19.* Gama *decis.247. num.2.* Cabedo *tom.1. decis.32. n.3.* Carauallus *de iudicijs lib.1.tit.5. n.1121.* Guilielmus Bened. *in cap. Raynutius ver. & vxorem, decis.2. num.53.de testam.* & alij penes ipsos quibus adde Molinam *de inst. tom.1. tract.2. disput.149. num. 15.* Rebellium *part.2.lib.16.q.2.num.9.* & Valboa de Magrouicio *in prælect. Salmat. tom.1. cap. 3. de iudiciis num. 163.* Et hanc sententiam in terminis docet Angulanus *de legibus lib. 3. controu. 22. per totam.*

Sup. hoc supra in Res. 280.§.Confirmatur. & in fine Res. 81.& in Resol. 235. post mediū. lege à vers. Non caret. & alias Res. & §§. eius not.

2. Sed his non obstantibus, ego *in 4.part.tract. 1.resolut. 24.* contrariam sententiam docui cum Martiu Antonino *var. lib.1. resolut.48. num. 24.* Verùm quia ibi more meo breuiter, & resolutoriè hanc tetigi quæstionem, visum est mihi per extensum illa probare. Dico igitur præter Maceratensem citatum, hanc sententiam docere Bellettum *in disquis. Cleric.tit.de fauore Cler.person.§.2. num 26.* vbi docet laicum posse prorogare iurisdictionem in Episcopum, neque ab eius Superiore posse inhiberi. Idem tenet Marta *part.4.cent.1.cas.92. num.2.* quibus adde Riccium *part. 2. decis. 211. num.5.* & Genuensem *in praxi Episc. cap.12. num. 2.* prædictum statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam, & illud ferentes incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ; & vt hæc opinio etiam rationibus fulciatur. Supponendum est primò statuta laicorum, quæ tollunt Clericis id, quod competit de iure communi, esse contra libertatem Ecclesiasticam, vt patet ex *cap. cùm.*

Quæ hic est Res. antecedens in fine.

Sup. hoc late supra in Res. 100 §. 1. & in Res. 208. §. vlt.

ante mediū. & in Ref. 209. §. Sed his post medium, & magis late in Ref. 211. & 214. §. Confirmatur. & seq. & infra in Ref. 294. §. Sed haec.

cum terra, de elect. & *ibi* Imola & Butrius, & docent etiam *in cap. Ecclesia S. Mariæ*. Decius *num.* 3. & Felinus *n.* 69. *de constit.* Hanc etiam sententiam docet Alexander, Rimmaldus, Malvasia, Oddus, & Hondedeus, quos citat, & sequitur Philippus Maynardus *de privil. Eccles. p.* 1. *art.* 1. *n.* 24. quibus ego addo Castillum Sotomaiorem *tom.* 3. *de Tertiis, cap.* 9. *n.* 6. Aponte *in resp. pro censura Veneta, fol. mihi* 71. Laderchium *cons.* 103. *num.* 8. Germonium *de liberi. Eccles. cap.* 5. §. 5. Mandellum *vol.* 1. *cons.* 164. *n.* 13. Faguanum *in responsi. pro validitate censura Pauli V. part.* 3. *fol. mihi* 58. Tortium *in Apolog. pro libert. Eccles. fol. mihi* 23. Valenzuelam *in defens. monit. part.* 1. *n.* 55. Beltran de Guevara *in propugn. libert. Eccles. assert.* 1. §. 5. *n.* 25. Collegium Bononiense *in resp. pro libert. Eccles. n* 17. & alij penes ipsos, quibus omnibus adde sacram Rotam Romanam *in una Corrigiensi die* 16. *Februar. anno* 1589. *coram Gipsio, & in una Massafrensi die* 21. *Iunij anno* 1591. *coram Pamphilio, & in una Crypta ferrata die* 16. *Ianuarij* 1604. *coram Millino*, & tandem novissimè *in una Veneta censur.* quam penes me impressam habeo, *fol.* 4.

3. Supponendum Secundò, laicos posse prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, vt patet ex *l. si quis ex consensu, & l. Episcopale, C. de Episc. audien.* & docent communiter Iurisconsulti, (nam ex industria nolo Theologum vllum citare) vt Calderinus, Federicus de Senis, Wamesius, Tuschus & alij, quos citat, & sequitur Ioannes à Chokier *in vindiciis libertatis Ecclesiasticæ part.* 1. *c.* 66. *n.* 5. & 10. quibus ego addo Baldum, Iacobinum, Lapum, Masuilum, Viuium, & Capycium, quos citat & sequitur Carolus de Graffis *de effect. Cler. effect.* 1. *n.* 75. quibus etiam adde Narbonam *lib.* 2. *tit.* 4. *leg.* 59. *gloss.* 1. *n.* 9. Madium *de sacram. Ord. cap.* 13. *n.* 23. Boërium *decis.* 69. *n.* 5. Nattam *tom.* 2. *cons.* 413. *n.* 4. & Neuarrum *de exil. foris sect.* 3. *q.* 13. *num.* 25. Imò ego addo cum Petro Barbosa *vbi suprà* ex Menochio *vol.* 4. *cons.* 322. *num.* 20. non solùm ex iure ciuili, vt visum est *in d. l. si quis, & l. Episcopale*, laicum posse prorogare iurisdictionem Ecclesiasticam, sed etiam ex iure Canonico in text. *cap. significasti, de foro compet.* Nam cùm ibi Pontifex proponat regulam, quod quilibet potest prorogare iurisdictionem alterius iudicis, & ab hac regula excipiat Clericum, qui non potest prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, sequitur hoc fieri posse à laico.

4. His suppositis, sequitur negatiuam sententiam quam *suprà* docuimus probari irrefragabili argumento. Nam statutum, quod tollit Clericis id, quod eis ius commune concedit, est contra libertatem Ecclesiasticam, vt patet in primo supposito; sed Clericis de iure ciuili & Canonico competit vt laici possint eorum iurisdictionem prorogare, vt visum est in secundo supposito: ergo necessariò sequitur statutum laicis hoc prohibens esse contra libertatem Ecclesiasticam, quod procedit etiamsi in illa re, quæ de iuro competit Clericis, participarent, vt est in casu nostro, etiam laici. Ita optimè obseruat & docet Ioannes Beltran de Gueuara *in prepugn. liber. Eccles. assert.* 1. §. 6. *num.* 61. & alij.

Sup. hoc suprà in Ref. 94. §. Secùdo probatur.

5. Confirmatur nostra opinio ex his, quæ docent Aponte *in responsi. super censura Veneta, fol.* 85. & Laderchius *cons.* 103. quòd Ecclesia habet facultatē hanc, vt laici possint liberè cum ea contrahere, & quoties arctatur eis hæc libertas, est contra immunitatem Ecclesiasticam: sed per statutum, de quo loquimur, imponitur aliquod onus laicis, quod priùs non habebant, & eis arctatur libertas, vnde non possint liberè vt priùs cum Ecclesia contrahere, protogando videlicet eius iurisdictionem: ergo tale statutum erit invalidum, & contra libertatem Ecclesiasticam. Adde quòd secundùm Innocent. & Abbatem *in cap. si Clericus, de foro competent.* & Gratianum *in discept. forens. tom.* 2. *cap.* 238. *num.* 17. possunt Clerici conueniri laicos coram Ecclesiastico pro rebus Ecclesiæ, vel suis, siue agatur actione reali, siue personali, vel ex legato, vel locato, & patet etiam ex *cap. si annum, de iudiciis in* 6. & ibi Ancharanus, Francus, Philippus, & Archidiaconus cum gloss. *verb. dependentibus*, quibus adde *cap. Episcopum,* 17. *q.* 1. & *glossam c. quia nos, de testam.* & facit text. *in c. postulasti, de homicidio*, & ego suprà satis probaui. Si igitur in his casibus & similibus laici non possent prorogare per statutum hoc eis prohibens iurisdictionem iudicum Ecclesiasticorum, tolleretur vtique eis id, quod habent ex iure communi; ergo tale statutum esset contra libertatem Ecclesiasticam.

Sup. hoc in Ref. not. seq.

Suprà in duabus præcedentibus. Ref. 6. & in tom. 6. Ref. 165. §. Et tandem. & seqq.

6. Sed restat modò respondere ad argumentum desumptum ex legibus Hispaniarum prohibentibus apponi iuramenta in contractibus, ne prorogetur iurisdictio Episcoporum. Dico igitur quòd dictæ leges non admittunt aliqui Theologi, quia iuramentum directè pertinet ad virtutem Religionis, & eius vinculum est res spiritualis excedens potestatem sæcularem, & ideò circa illud non possunt vllo modo Principes laici disponere, vt ego ipse probaui *in* 1. *part. tract.* 2. *resolut.* 73. cum Marta & Duardo.

Quæ hic est sup. in Ref. 232. & in aliis positis in annot. huius Ref. & vlt. Ref. not. seq.

7. Adde, & hoc est valde notandum, quòd de iure communi competit etiam Episcopis ratione iuramenti conuenire laicos in Curia Ecclesiastica, vt patet ex *cap. nouit, de iudiciis, & cap. fin. de foro competent. in* 6. & docet Rippol. *de iur. omn. iudic. cap.* 1. *num.* 266. & alij communiter: ergo si Principis laici statutum prohiberet iuramenta in aliquo contractu præstare, vtique auferret iudicibus Ecclesiasticis illam auctoritatem, quam Canones ex contractibus iuratis eis tribuerunt. Esset igitur tale statutum saltem indirectè contra libertatem Ecclesiasticam. Vnde ex his corruetet speculatio, quam apponunt Doctores in principio huius resolutionis citati, pro defensione legum Castellæ, & ideò dictas leges inter Iurisconsultos Hispanos doctissimus Sabagun de Villasante *in cap. decernimus, de iudiciis, num.* 127. ex D. Thom. nullas esse docet tanquam Ecclesiæ potestati contrarias. Et ita etiam docet Marta *de iurisd. part.* 4. *cent.* 1. *cas.* 72. Marescottus *lib.* 1. *var. cap.* 62. *à num.* 10. & Seraphinus *de iuram. priuileg.* 76. *num.* 18.

Sup. hoc suprà in Ref. 235. prope finem, & in aliis eius vlt. not.

8. Hinc circa præsentem quæstionem inueio doctissimi Suarez ingenium ita hæsitasse, vt dubius remanserit, & ideò *de Relig. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 15. sic asserit: Non carent difficultate leges illæ irritantes contractum solùm propter adiectionem iuramenti, nam videntur saltem indirectè esse contra libertatem Ecclesiasticam, licèt lex Castellæ expressè id neget. Ita Suarez. Nec valet dicere cum Valboa, Sesse, & aliis, hoc principes non efficere ad æmulationem iurisdictionis Ecclesiasticæ, sed ad suam iurisdictionem tuendam, nam in omnibus statutis contra libertatem Ecclesiasticam hac responsione possent laici se tueri, quod absurdissimum esse nemo negabit. Vnde Fagundez *præc.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. & Aluarez Valascus *tom.* 1. *cons.* 99. *num.* 3. putauit dictas leges in regnis Hispaniarum fuisse latas ex priuilegio summi Pontificis, quod cùm non adsit in casu nostro, apparet non posse Pragmaticam, de qua loquimur, publicari. Sed dato quòd Principes possint aliqua statuere circa iuramenta in contractibus apponenda, non desinam tamen hic adnotare ea, quæ docet Bonacina *in Bulla Cœnæ, disput.* 1. *quæst.* 26. *sect.* 2. *punct.* 2. *num.* 26. vbi postquam firmasset posse Principes ad euitanda periuria, quæ passim fiunt statuere, ne

iuramenta in celebratione contractuum adhibeantur, hoc tamen limitandum censet, modò id fiat sine præiudicio libertatis Ecclesiasticæ. Quamobrem si Princeps prohibeat iuramentum contractui apponi, ne causæ temporales prætextu vitandi periuria ad forum Ecclesiasticum deducantur, à culpa non excusatur, quia libertatem Ecclesiasticam saltem indirectè offendit. Ita Bonacina, cui consentit etiam Molina *tom. 2. tract. 2. disput. 271. num. 13. in fine.* Vnde apparet ex his quam periculosa res sit publicatio similium statutorum.

Sup. contento in hoc §. sup. in Res. 280. §. Confirmatur. ad medium. & in aliis not. 2. huius Res.

9. Et tandem aduertendum est, quòd dictæ leges, quæ pro iustificatione præsentis Pragmaticæ adducuntur, non faciunt ad rem, imò contra dictam Pragmaticam adduci possunt. Nam dictæ leges licèt prohibeant iuramentum apponi in contractibus, ne ratione ipsius prorogetur iurisdictio Ecclesiastica; tamen, vt aduertit Ioannes de Hevia *in Curia Philippica part. 1. §. 5. num. 33.* Azeuedus *in recopil. lib. 4. tit. 1. l. 11. in fine.* Gutierrez *in Authent. Sacramenta puber. C. si aduersus venditionem n. 157.* & Molina Theologus *de Iust. tom. 1. tr. 2. disput. 149. n. 15.* permittunt vt in contractibus, quibus laici conducunt redditus Ecclesiarum & Ecclesiasticorum, apponi posse iuramentum. Et ideò ex dictis legibus concedit Valboa *in lection. Salmat. ad text. c. 1. & 2. de foro compet. n. 10.* posse conductores decimarum apud iudicem Ecclesiasticum conueniri, quoties in contractibus conductionis iurisdictioni Ecclesiæ se submiserunt, quod ante docuerat Couarr. *pract. q. c. 35. n. 2.* & docet Castr. Palaus *tom. 2. tr. 10. punct. 15. n. 9.* Fagundez *precept. 5. lib. 3. c. 5. n. 11.* & ex Doctoribus Italis Gratianus *tom. 2. c. 238. n. 18.* Vnde cùm Doctores in principio huius resolutionis citati, & supradictæ leges loquantur de contrahentibus super re merè profana, non possunt in exemplum adduci, vt liceat edere Pragmaticam, ex qua amplius laïci conductores rerum Ecclesiasticarum non possint prorogare iurisdictionem Ecclesiasticam Episcopi.

10. Dicendum est igitur dictam Pragmaticam nullam esse, tanquam Ecclesiæ libertati contrariam, illámque statuentes incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ; nec sufficit quòd publicetur sine aliqua mentione Ecclesiasticorum, nam non est considerandum cum quo quis loquatur, sed in quem voluntatis dirigatur intentio, *ex l. cum pater, §. donationis ff. de legatis 3.* Et ideò licèt taliter statuentes quoad verba non videantur infringere libertatem Ecclesiasticam, faciendo tamen fraudem, quantùm ad mentem Ecclesiæ libertatem violant, ac proinde censendi sunt, ac si expressè Ecclesiam nominarent, & ita semper docuit sacra Rota Romana, & signanter *in vna Massafrensi coram Pamphilio die 21. Iunij 1591. & in vna Crypta Ferrata coram Millino die 16. Ianuar. anno 1604.* & docent communiter Doctores, quos ego ad satietatem adduxi *4. part. tr. 1. resol. 52. vers. his suppositis,* quibus addo Velascum *tom. 1. cons. 99. n. 2.* Vnde in tali casu statuentes posse cogi per censuras ad declarandum eorum edictum, neque Ecclesiam, neque Clericos ligare determinauit sacra Congregatio *Immun. die 7. Decembr. ann. 1632.* & sacra Rota Romana *in vna Veneta censur. anno 1606. fol. mihi 6.* & docent Geminianus *in c. final. de immun. Eccles. in 6. n. 4.* & Francus *n. 2.* Felinus *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ n. 81. de constitut.* Ancharan. *cons. 155.* Hieronymus Gabriel *vol. 2. cons. 37. n. 3.* & alij.

Sup. hoc in Res. not. seq. §. His suppositis. ad medium. à Vers. Sed statutum.

Quæ hic est suprà Res. 94. §. His suppositis. ad medium. Et pro sequenti in hoc §. à vers. Vnde in tali casu. supra in Res. 198. §. vlt. & in Res. 199.

11. Sed cùm his temporibus videam tam amarè ferre laïcos ad tribunal Episcopum trahi, visum est mihi pro illis hîc adnotare, quantum detulerit Episcopali foro Carolus ille verè Magnus, vt patet ex eius constitutione, quam ex *cap. nouis, de iudiciis,* & aliis refert Card. Baronius *tom. 9. Annal. anno Christi 801.* his verbis: Quicumque litem habens, siue possessor, siue petitor fuerit, vel in initio litis, vel decursis temporum curriculis, si iudicium elegerit sacrosanctæ legis Antistitis, illico sine aliqua dubitatione, etiamsi alia pars refragetur, ad Episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur. Omnes itaque causæ, quæ vel Prætorio iure, vel ciuili tractantur, Episcoporum sententiis terminatæ, perpetuo stabilitatis iure firmentur. Nec liceat vlteriùs tractari negotium, quòd Episcoporum sententiis deciderit, &c. Hæc audiant, & erubescant illi (inquit Baronius) qui his penitus aduersarias leges statuunt, & contraria edita proponunt, timoribus exagitantes populos, nouis adinuentionibus inhibentes quacumque occasione prætensa via indirecta procurant, ne laïci ipsi attingant limen Ecclesiastici fori. Timeo, timeo, inquit, istis, ne quando si ista facere perseuerant (quod absit) Deus tandem vindex exurgens virga furoris ferrea secundùm illud Dauidicum, tamquam vas figuli confringat eos, vnde & ob imminens quod adstat periculum æquè cum eodem ipso ex alto corde vociferor, *Nunc Reges intelligite, & erudimini qui iudicatis terram?* & exemplo discite Caroli Magni regna & Imperia propagare, atque firmiter stabilire. Huc vsque Baronius. Igitur olim Episcopis dabatur iurisdictio, quæ eis de iure non competebat, nunc verò faxit Deus, quòd ab eis non tollatur iurisdictio, quæ eis de iure competit, vt exclamat Baronius.

RESOL. CCLXXXIII.

An iudex Ecclesiasticus sit iudex competens quando agitur de dando Tutore Clerico minori, aut mente capto?

Et notatur, quod si Clericus minor litigat tanquam actor coram iudice sæculari, possit idem iudex sæcularis dare ei curatorem ad litem.

Et an inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit, pertineat ad iudicem laïcum illud facere. Ex part. 1. tract. 2. Res. 95. aliàs 94.

§. 1. NEgatiuè respondet Aufrerius *in Clem. 1. de officio ord. reg. 4. fallen. 25.* quia datio tutoris, seu curatoris, respicit patrimonium Clerici: sed Iudex laïcus potest se intromittere in bona patrimonialia Clerici: ergo, &c.

2. Sed iste Author est cautè legendus: nam multa asserit non fauorabilia, & absurda contra immunitatem Ecclesiasticam. Dico igitur, dandum esse tutorem, vel curatorem Clerico minori per Iudicem Ecclesiasticum: & idem dicendum est de Clerico mente capto. Et ita in terminis docet Georgius de Cabedo *part. 1. decis. 80. n. 2.* Anguianus *de legibus, tom. 1. lib. 2. contr. 23. n. 69.* & Bellettus *in disq. cler. p. 1. tit. de fauore Clericorum personali, §. 6. n. 15.* qui notant, quòd si Clericus minor litigat tanquam actor coram Iudice sæculari, potest idem Iudex sæcularis dare ei curatorem ad litem: quia dictus curator datur rebus, & non personæ. Notandū est etiam, quod idem Cabedo *in sequenti decis. 81.* obseruat, quoad inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit ad Iudicem laïcum pupillorum pertinere illud facere, quæ quidem sunt valdè adnotanda, quia multùm quotidiana.

RESOL. CCLXXXIV.

An iudex Ecclesiasticus possit acquirere iurisdictionem in laicos ex consuetudine, vel præscriptione, & non è conuerso?

Et

Et an valeat consuetudo, vt laicus possit indistinctè coram Ecclesiastico conueniri. Ex part. 4. tract. 1. Resol. 53.

§. 1. AFfirmatiuè respondeo per ea, quæ adducunt communiter Doctores *in cap. cùm contingat, de foro compet. cap. licèt ex suscepto, eodem tit. & l. 3. C. de emancip. liber.* Idem etiam docet Cardinalis Tuschus *tom. 5. conclus. 545. num. 9.* Iason & Zasius *in l. more. ff. de iurisdict. omn. iudic.* & Mynsingerus *consil. 17.* asserentes merum & mixtum imperium præscribi posse, adeò vt iudex Ecclesiasticus iurisdictionem sæcularem facilè præscribere possit, licèt non è conuerso, ex *cap. significauerunt*, vbi Aretinus *in 2. notab.* & Felinus *num. 3. de iudic.* eiusmodique iurisdictio per præscriptionem acquisita non cumulatiuè, sed priuatiuè censetur adepta, perinde atque si contracta esset acquisita, cùm præscriptio æquiparetur pacto, siue contractui. & hæc omnia docet Ioannes Cochier *in vindiciis libertatis Ecclesiastica part. 1. cap. 30. num. 7. & cap. 26. num. 1. & 2.* vbi etiam *num. 2.* docet valere consuetudinem; vt laicus possit indistinctè coram Ecclesiastico conueniri, ex *cap. si Clericus laicum, cap. licèt ex suscepto, de foro compet.* Franchus *in cap. si duobus §. denique, num. 3. de appellat.* & aliis. Nec aduersùs supradicta admittenda est limitatio aliorum asserentium tunc esse vera, quando datur scientia Principis, adeò vt non sufficiat scientia officialium, vt tradit Castaldus *tract. de imper. quæst. 54. num. 20.* Capycius *decis. 57.* Petra *de fideicommiss. quæst. 12. num. 198.* Decius *consil. 307. num. 9.* & alij. nam respondetur id verum esse respectu subditorum, & vassallorum, qui aduersùs superiorem præscribere non possunt, non autem respectu Ecclesiasticorum, per ea, quæ adducit Abbas, Felinus, & alij, *in cap. cum nobis, de præscript. & in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi.* & ita docet idem Cochier *vbi suprà c. 3. n. 3.*

RESOL. CCLXXXV.

An iudex Ecclesiasticus possit cognoscere inter laicos de alimentis filio spurio debitis, vel an cognitio huius causa sit misti fori?

Et notatur, an sub nomine alimentorum veniant cibaria, vestes, potus, habitatio, medicina, lectus, & alia huiusmodi, sine quibus vita transgredi non potest?

Sed difficultas est, an alimenta præstanda sint filio spurio, attentis, & consideratis diuitiis paternis, & eius qualitate, & dignitate?

Id etiam, quod dictum est de Parentibus circa filios, dicendum est de filiis circa Parentes. Ex part. 1. tract. 2. Res. 86. aliàs 85.

§. 1. NEgatiuam sententiam docuit Cenallos *tract. de cogn. per viam violentia, p. 2. q. 53. n. 5.* qui citat Thesaurum *decis. 221. n. 4.*

2. Sed contrariam sententiam prorsus amplectendam esse puto: nam cognitionem huius causæ esse mixti fori, docuit ex Theologis Societatis IESVS, nouissimè Sanctarellus *var. resol. part. 1. q. 34. n. 2.* qui citat Laram, & Barbosam, quibus ego addo Surdum *de alimentis, tit. 8. priuil. 6. n. 6.* & à fortiori Couarruuiam *de sponsal. p. 2. c. 9. §. 6. n. 6.* Molinam *de primog. lib. 2. c. 15. n. 76.* Aretinum *cons. 48. n. 5.* & alios. Vide etiam Bellettum *in disquis. cler. p. 1. tit. de fauore Clericorum reali, §. 5. n. 69.* Igitur in electione filij spurij erit, petere alimenta coram Iudice Ecclesiastico, vel laico: vnde reiecta manet opinio Cenalli, Thesauri, & aliorum.

3. Notandum est tamen pro Iudice Ecclesiastico in præsenti casu, quòd sub nomine alimentorum veniunt cibaria, vestes, potus, habitatio, medicinæ, lectus, & alia huiusmodi, sine quibus vita transigi non potest, vt ex pluribus notauit supradictus Sanctarellus, *vbi suprà q. 37. per totam.*

4. Sed difficultas est, an alimenta præstanda sint filio spurio, attentis, & consideratis diuitiis paternis & eius qualitate, & dignitate? Negatiuam sententiam docet Lara, Palatius, Gamma, Rebellius, & alij apud Barbosam *in collect. tom. 3. lib. 4. tit. 7. c. 5. n. 12.*

5. Sed ipse meritò affirmatiuam sententiam tenet: & ita docet Frãcus *decis. 283. n. 18. & 19.* Molina *de iust. tr. 2. disp. 168.* Lessius *lib. 2. c. 19. n. 67.* cum aliis apud Barbosam quibus adde Sanctarellum *loco citato, var. resol. p. 1. q. 31. num. 20.* Azorium *part. 2. lib. 2. c. 3. q. 2.* & nostrum Megalam *in p. 2. lib. 2. cap. 2. q. 2. n. 4.* qui vt semper solet, doctè hanc quæstionem pertractat. Id verò, quod diximus de parentibus circa filios, dicendum est de filiis circa parentes, vt notant decem Doctores apud Barbosam *vbi suprà n. 9.* qui *n. 11.* cum multis aliis limitat supradicta si spurij de sua arte, vel operibus, aut aliunde commodè viuere possunt. Et ita ex Theologis docuit etiam Henriq. *lib. 11. c. 19. n. 2. & in Glossa, lit. N.* vbi alios citat.

RESOL. CCLXXXVI.

An iudex Ecclesiasticus possit cognoscere laicum simul delinquentem cum Clerico. Ex part. 3. tract. 1. Res. 1.

§. 1. NEgatiuam sententiam docent Ceuallos *tr. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. q. 69. n. 7.* Guttierrez *pract. qq. lib. 1. quæst. 6.* Mexia *super Pragm. taxa panis, conclus. 5. n. 74.* Bonacina *tom. 3. in Bull. Cœn. disput. 2. q. 16. punct. 5. n. 20.* Franc. *decis. 113. n. 7.* Conat. *pract. qq. lib. 1. c. 3.* Molina *de iust. & iure, tom. 4. tract. 3. disput. 49. n. 24.* Villadiego *in Politic. c. 5. §. 20. n. 45.* probant hanc opinionem Bonacin. & Molin. *ex l. si quis vxori, ff. de furtis.*

(Sup. hoc in Ref. seq. & sup. in Resol. 187. per tot. quamuis eius doctrina in aliquo distet ab ista signanter in eius §. Nec valet,)

2. Sed affirmatiuam sententiam docent Doctores, quos citat & sequitur Marta *de iurisd. part. 4. cent. 2. cas. 119. n. 1 art. 17. n. 10.* Duardum *in Bull. Cœn. can. 17. q. 11. num. 48.* Bellettum *in disquis. Cleric. part. 1. tit. de fauore Clericorum personali, §. 16. n. 1.* Ambrosinum *tract. de immun. Eccl. c. 10. n. 9.* & nouissimè Tamburinum *de iure Abbatum, tom. 1. disp. 15. q. 19. n. 31.* & Layman *in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 10.* vbi sic asserit, si plures simul delinquant, omnes ab eodem iudice iudicandos esse; quare cùm Ecclesiasticus iudex dignior sit laico, ad ipsum pertinebit in hoc casu reum iudicare. Ita ille. Et dato quòd commodè vterque iudex suum iurisdictionarium punire posset, tamen absurditas non remouetur, quæ de facili dari potest, si diuersæ, & forsitan contrariæ sententiæ ferantur, ita vt Ecclesiasticus puniret Clericum, laicus verò absolueret, cùm tamen tam laicus, quàm Clericus de eodem delicto inquirerent, & probationes æquales contra omnes adsint; alias verò rationes videbis apud citatos DD. vide etiam Ludouicus *decis. Lucen. 26. num. 18. p. 1.* & Decianum *lib. 4. cap. 9. num. 44.*

3. Restat modò respondere ad argumentum Molinæ & aliorum. Dico igitur non obstare *l. si vxori*, nam, vt benè obseruat Ambrosinus, cùm vxor de furto non teneatur pro rebus subtractis viro, si alius, qui ei opem præstitit in furando, hanc immunitatem haberet, vtique impunitus euaderet, & ideo non mirum, si priuilegio vxoris non gaudeat. Et ita secundùm nostram sententiam fuisse determinatum

anno 1591. per Sacram Cardinalium Congregationem testatur Scaccia in casu cuiusdam Clerici, & laici, qui erant inquisiti de violentia illata cuidam mulieri, nam omnes fuerant remissi ad iudicem Ecclesiasticum.

cia *loco cit.* quòd licèt aduersùs nostram sententiam videatur facere Bulla Pij I V. *die* 26. *Maij ann.* 1565. tamen dicta Bulla fuit correcta, & redacta ad terminos iuris communis & sacri Concil. Trident. per aliam Bullam Pij V. *die* 20. *Iunij anno* 1566.

RESOL. CCLXXXVII.

An si laicus delinquat simul cum Clerico, possit puniri à iudice Ecclesiastico, maximè si præueniat? Ex p.4. tract.1.Res.7.

§.1. NEgatiuè respondet Pereira *de manu Regia part.*2. *cap.*41. *num.*3. & alij penes ipsum, quibus ego addo, præter Doctores quos citaui *in* 3. *part.tract.*1.*resol.*1. Vrsillum *in addit.ad Afflictum decis.*223. *num.*7. Aymonem *consil.*232. *lib.* 2. Rupelium *in forens.instit. lib.* 3. *cap.* 11. Olascum *decis.Pedemon.* 103. *num.*10. & facit pro hac sententia textus *in l.si quis vxori, ff. de furtis*, vbi in delictis socius criminis non gaudet priuilegio socij. Et ita hanc opinionem tenet nouissimè Nouarius *de elect. fori, sect.* 3.*quæst.*1. *num.*28.& alij penes ipsum, quibus etiam adde Thomam Sanchez *in opusc.tom.*1.*lib.*3.*cap.vnico, dub.*30. *num.*5. & Castrum Palaum *tom.*2. *disp. vnica, punct.*6.*num.*11.

Quæ hic est Res.antecedens.& lege doctrinam alterius Resol.& §.eius annot.

2. Sed ego in dicta resol. contrarium docui, & nunc iterum doceo cum docto Iurisconsulto Ioan. Francisco Fagnano *in respons.pro cens.Pauli V.part.*3. *fol.mihi* 85. maximè in casu, quo iudex Ecclesiasticus præueniret in captura, & ita in specie tenet Farinacius *q.*8. *num.*151.*in fin.* & Baiardus *in addit.ad Clarum quæst.*36.*num.*50.vbi sic ait. Licèt vsu magis receptum esse videatur, quòd laicus cum Clerico insimul delinquens possit à sæculari iudice puniri, non tamen à Doctoribus hanc opinionem tenentibus negatur, quin possit etiam à iudice Ecclesiastico, si in captura præueniat. Ita ille. Et quia in dicta resolutione adduxi Scacciam testantem hanc sententiam affirmatiuam fuisse determinatam à sacra Cardinalium Congregatione, & non citaui locum, visum est modò illum adducere. Tenet igitur Scaccia hanc sententiam *in lib.*1.*de iudic. causarum*, &c. *cap.*11. *num.*24. vbi postquam adduxit Doctores negatiuam sententiam docentes, & testantes de consuetudine, ipse tamen sic asserit. Tamen quicquid isti dixerint, ego vidi istam opinionem seruari ex decreto sacræ Congregationis, quæ de anno præterito 1591. die 10. Decembris rescripsit Domino Pompeio de Amatis, tunc temporis Commissario ciuitatis Tusculanæ, vt tam Clericus, quàm laicos inquisitos de violentia illata cuidam mulieri remitteret ad iudicem Ecclesiasticum. Sic ille. Et meritò quidem, nam magis dignum trahit ad se minus dignum, vt patet *in cap. per tuas, de arbitr. cap. quante, de iudic. & in l. si communem, ff. quemadmodum seruit. amit. & in l. eum, qui ædis, ff. de vsu cap.* & quia causæ continentia diuidenda non est, ex *l. nulli, C. de iudic.* & ex *cap.*1. *de caus.possess. & proprietat.* Et hanc sententiam tenet etiam Marianus Socinus *in cap.*2. *num.*30.*de mutuis petition. & consil.* 12. *num.* 19. *vol.*1. & vidisse in practica ita fuisse obtentum testatur Bartholomæus Socinus *in l.cùm senatus, num.* 11.*ff.de rebus dub.*& sequitur Felinus *in cap.*1. *num.*6.*de præsumpt.* Parisius *consil.*154. *num.* 1. *vol.* 4. Riminaldus iunior *in l.imperium, num.* 83. *de iurisdict. omnium indic. & consil.* 202. *num.*12. & 39. *vol.* 2. *consil.* 261. *num.* 43. *vol.* 3. Cardinalis Albanus *consil.*13.*num.*6.& alijs Vnde non est audiendus M. Anton. Cucchus *in instit.maior. lib.*3.*tit.*9. *num.*16. & notandum est etiam hic obiter cum Scac-

Sup.hoc supra in Res. 151. §. vlt. ad mediũ.& in fine Res. 207.& infra in Res. 297. 298.& 328. §. 9. ante medium. vers.Et tandem. & inferius in tr. 8. Res. 9. §. vlt.post medium, vers. Non est igitur.

RESOL. CCLXXXVIII.

An sæcularis delinquens in Ecclesia possit à iudice Ecclesiastico puniri, quia is, qui in Ecclesia delinquit, sacrilegium commisit quod est crimen misti fori? Ex part.4.tract.1.Res.67.

§.1. NEgatiuè respondet nouissimè Antonius Ripol *de iurisdict.omn. iud. cap.*1. *num.*170. vbi sic ait. Si iudex Ecclesiasticus habet iurisdictionem & territorium in rebus sæcularium, poterit cognoscere de delictis commissis intra Ecclesiam per sæculares: si autem talem iurisdictionem non habet, non poterit, quia ad dominum habentem omnem iurisdictionem & imperium in oppido, pertinet cognitio & punitio delinquentis intra Ecclesiam. Ita ille, qui citat Olibanum *de iure fisci cap.* 11. *à num.*7.

2. Sed his non obstantibus, etiamsi delictum in Ecclesia commissum non sit Ecclesiasticum, sed sæculare, & à laicis patratum, adhuc existimo ratione loci, in quo est commissum, sortiri naturam mixti fori, & ideo in tali casu puto sæcularem iudicem & Ecclesiasticum procedere posse, datur enim locus præuentioni: vnde is delinquentem punire potest, qui in captura præuenit. Ratio est, quia is, qui in Ecclesia delinquit, sacrilegium committit, quod est crimen mixti fori: ergo, &c. & sic patet responsio ad rationem quam Ripol adducebat; & ita hanc sententiam docet Farinacius *in append. de immunit. Eccles. cap.*16.*num.*236.& alij penes ipsum.

Sup. hoc in Res. seq. & supra in tr. 1. Res. 57. §. vlt.

RESOL. CCLXXXIX.

An iudex Ecclesiasticus possit punire laicum, qui crimen sacrilegij commisit?

Et an hæc causa sit misti fori, & detur locus præuentioni?

Et an hoc etiam conueniat non solum in rebus Ecclesiæ, sed etiam in rebus Clericorum, ita vt laici eorum inuasores coram iudice Ecclesiastico debeant conueniri?

Et an laicus coram iudice Ecclesiastico possit conueniri, si verba iniuriosa aduersus Clericum emisit? Ex p.1. tract.2.Res.82.alias 81.

§.1. HAnc quæstionem pertractat nouissimè Ceuallos *in tract.de cognit. per viam violentiæ, part.*2.*q.*59.*per totum*, & alij penes ipsum, asserentes aliqua, quæ mihi minimè placent.

Sup. hoc in Res. præterita.& supra in tr.1. Res. 57.§.vlt.

2. Ideò absolutè assero cum Barbosa *in suis collect. tom.*2.*lib.*5.*tit.*23.*c.*2.*n.*9.& aliis, sacrilegium esse mixti fori: ita vt non minùs, sed æque principaliter de eo aduersùs laicum cognoscere posset Ecclesiasticus Iudex, atque sæcularis, & inter eos locus sit præuentioni, *iuxta cap.de foro comp.& in c.cùm sit generale, de pœnis, in* 6. Vnde idem Barbosa *n.*54. asserit, tenendam esse sententiam eorum, qui docent esse mixti fori, & ad Ecclesiasticum Iudicem trahi posse, nõ solùm inuasores rerum Ecclesiasticarum, quando per vim eas occupant; verùm etiam omnes alios, qui in negotiis cũ Ecclesia gestis, eius rebus præiudicant quoquo modo, per fraudem, scilicet, vel aliter contra iustitiam. Quod confirmatur ex alia communi resolutione.

Sup.hoc supra in tr.1. Res. 57. §. vlt. & lege etiam doctrinã Res. 1. not. præteritæ.

Doctorum

Doctorum asserentium, Ecclesiam læsam in contractu, de cuius nullitate, vel exceptione agitur per in integrum restitutionem, laicos coram Ecclesiastico Iudice posse conuenire. Notandum est etiam, quòd supradicta sententia non solùm procedit in rebus Ecclesiæ, sed etiam in rebus Clericorum; ita vt laici earum inuasores, coram Ecclesiastico Iudice conueniri, & coërceri valeant: quicquid in contrarium asserant Barbosius, Decianus, Pereira, & alij, putantes minimè res Clericorum potiri priuilegio rerum Ecclesiasticarum, neque propter violentiam eis illatam; posse laicos trahi ad Ecclesiasticum Iudicem: quæ sunt omnia notanda, vt obseruat doctè Barbosa *loco citato*.

3. Et pro fine huius Resol. obseruandum est, etiam malè Ceuallos *vbi supra num.* 17. docere, laicum non posse conueniri coram iudice Ecclesiastico, si verba iniuriosa aduersùs Clericum emisit: nam contrarium docent DD. & inter Hispanos ipsos Ioan. de Heuia *in Curia Philip. part. 3. §. 2. num. 6.* vbi sic asserit: [Conose tambien el Iuez Ecclesiastico contra legos, que injurian à los Clerigos, y personas Ecclesiasticas, aunque tambien lo puede hazer el seglar.]

RESOL. CCXC.

An iudex Ecclesiasticus possit punire adulterum, vel hoc crimen sit mixti fori? Ex part. 4. tract. 1. Resolut. 16.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. Negatiuam sententiam tenet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 56. num. 11.* quia crimen adulterij sæculare est, ratione materiæ & personarum? Absurdum ergo videtur asserere quòd ad punitionem criminis sæcularis Ecclesia cognoscere possit, aliàs enim illud idem de furto & homicidio deberet admitti, quo nihil absurdius dici potest; nam Ecclesia in adulterio & similibus solùm ad correctionem se intromittere debet, propter peccatum rationе spiritualis finis, non verò vt vindicet, quia punitio subditi ad sæculares magistratus spectat. Ita ille.

2. Sed hæc opinio est contra communem opinionem Doctorum, & præcipuè Canonistarum *in cap. gaudemus, de diuortiis.* Couarruuiæ *part. 2. cap. 7. §. 7. num. vlt.* Abbatis *in cap. tua, num. 6. de procurat. & in cap. cùm sit, de foro competent. num. 24.* Layman *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 2. n. 5.* & aliorum asserentium adulterium esse crimen mixti fori, tum quia per adulterium peccatur contra matrimonium, quod est vnum de Sacramentis Ecclesiæ, & sic aliquo modo peccatur contra Ecclesiam. Quæ ratio est cur etiam sacrilegia in Ecclesiastico foro puniantur, quin imò adulterium continet in se sacrilegium, vt asserit Imperator *in l. quamuis, C. de adulterijs.* ergo, &c. & ideo præter Doctores citatos hanc sententiam docet Belletus *in disquis. Cleric. part. 1. tit. de fauore Clericorum reali, §. 5. n. 63.* vbi citat Felinum, Archidiaconum, Clarum, & alios.

RESOL. CCXCI.

Quando iudex laicus, & Ecclesiasticus possint cognoscere de crimine adulterij?

Et an de adulterio ad pœnam sanguinis imponendam solus iudex sæcularis sit competens, & quo ad alias pœnas sit causa mixti fori, & ideo detur locus præuentioni?

Idem dicendum est, si de diuortio, & amissione dotis agatur, vel an in causa diuortij solus iudex Ecclesiasticus sit competens?

Et an, si de sola separatione coniugum ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, solus iudex Ecclesiasticus sit competens?

Et quid, quando quæstio mota est de alimentis præstandis adulteræ à viro separatæ? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 87. alias 86.

Sup. hoc in Ref. præterita. §. 1. De hac quæstione agunt Ioan. de Heuia *in Curia Philippica, quæst. 3. §. 2. num. 20.* Couar. *de sponsal. part. 2. cap. 7. §. num. 12.* Pereira *in l. si curatorem, vers. læsis num. 12.* Suarez de Paz *in praxi, tom. 2. præl. 2. num. 32.* Miranda *in ord. iudic. tom. 1. quæst. 1. art. 5. concl. 7.* Martha *de iurisdict. part. 2. cap. 19.* Vincentius de Franchis *decis. 312.* Ceuallos *de cognit. per viam violentiæ, part. 2. quæst. 8.* Riccius *part. 5. collect. 2076.* Farin. *in praxi crim. p. 3. q. 99. n. 112. & p. 5. q. 141. n. 42.* Azor. *p. 2. lib. 3. c. 53. q. 2.* & alij.

2. Dico igitur, quòd de adulterio ad pœnam sanguinis imponendam, solus Iudex sæcularis est competens; quoad alias verò pœnas est mixti fori, & ideò datur locus præuentioni. In causa verò diuortij, Iudex Ecclesiasticus solus est competens, ad cognoscendum de adulterio. Ita DD. citati, quibus adde Germonium *de sacror. immun. lib. 3. c. 12. n. 58.* & Miranda *de ordine iudiciali, q. 1. art. 5. concl. 6.* Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 10. disp. 8. num. 15.* vbi refellit Decium *in cons. 212. n. 2.* & alios, asserentes, quòd si simul agatur de diuortio, & amissione dotis, talis cognitio est mixti fori.

3. Imò, etsi de sola coniugum separatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, solus Iudex Ecclesiasticus est competens: quidquid in contrarium asserat Rupellatus *forens. instit. Galliæ, lib. 1. c. 25.* Et si quando ageretur de diuortio coram Iudice Ecclesiastico, quæstio alimentorum, & dotis amittendæ, tanquam ei accessoriæ, pertinet ad eundem, secùs autem, dum causa principalis verteretur de dote: nam talem cognitionem pertinere ad solum Iudicem laicum, existimandum esse puto.

4. Ex his autem infert Sanchez *n. 17.* quòd quæstione mota de alimentis præstandis adulteræ à viro separatæ coram Iudice sæculari, viróque excipienti de sufficienti causa diuortij, debet sæcularis Iudex liti supersedere, donec Ecclesiasticus diuortij quæstionem dirimat. Ita ille, & alij; quæ omnia pro praxi sunt valdè adnotanda. Sed circa prædicta, & multa alia, in ordine ad præsentem materiam, vide Barbos. *de potest. Episc. p. 3. allegat. 84. per tot.*

RESOL. CCXCII.

An iudex Ecclesiasticus possit punire laicos concubinarios?

Et an concubinatus sit crimen mixti fori? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 88. alias 87.

§. 1. Respondeo affirmatiuè, vt clarè patet ex Concil. Trident. *sess. 24. c. 8.* Aduertendum est tamen, quòd dictum Concilium non tollit alias pœnas à iure communi vel statutis synodalibus, contra concubinarios inflictas, nec alium modum procedendi contra eosdem, nisi velit Ordinarius eos excommunicare: quia tunc forma *d. c. 8.* seruanda est. Et ita fuisse decisum à Sacra Cardinalium Congregatione testatur Armendariz *in Recopil. leg. Nauarr. lib. 5. tit. 3. leg. vnic. de adulter. n. 9.* & post illum Barbos. *in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 35. cap. 1. n. 3.* qui *n. 4.* doctè, vt semper solet.

2. Ex his infert, posse Episcopum in prima admonitione

monitione, pœna pecuniaria concubinarium punire, quia vt tenuit eadem Sacra Congregatio, trina monitio tunc necessaria est inter concubinarios, quando contra eos vult ferri sententiam excommunicationis; non verò si pœnis pecuniariis, vel aliis puniri illos velit Episcopus; quia in tali casu non requiritur solemnitas, de qua loquitur Concilium *in illo cap.*8. & ita nouissimè docuit etiam Pereira *tract. de manu regia, p.*1.*cap.*8.*num.*24. licet contrarium, sed non benè, videatur docere Riccius *in praxi, p.*1.*resol.* 319.*n.*3. contra quendam Episcopum huius regni: sed posteà se retractauit, & nostram sententiam docuit *in suis decisionibus, p.*4.*decis.*43.*n.*9. Notandum est tamen, quòd concubinatus est etiam crimen mixti fori. Ita Azor. *p.*2.*lib.*3.*c.*53.*q.*2. & alij.

Sup. hoc notando latè in Res. seq.

RESOL. CCXCIII.

An concubinatus sit delictum mixti fori, ita vt si praeueniatur, possit puniri à iudice laico?

Ex quo infertur, an Ministri laici possint prohibere, ne ministri Curiæ Episcopalis visitent loca, & domos meretricum? Ex part. 5. tract. 1. Res. 10.

Sup. hoc cũ Azorio tantum hic citato cursim in fine præcedentis Res.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Azor. *tom.*2. *lib.*3.*c.*53.*qu.*2. Venerus *in exam. Episcop. lib.* 3.*c.*27.*num.*66. Bellettus *in disquis. Cleric. tit. de fautore Clericorum reali*, §.4.*n.*52. Bobadilla *in Polit. tom.* 1.*lib.*2.*cap.*17.*n.*53. & alij. & ratio esse potest, quia, vt obseruat Valboa de Magroviejo *in c. cùm sit generale, de foro compet. num.*18. delictum quod prohibet lex Canonica & ciuilis, est mixti fori, sed tale est delictum concubinatus. ergo, &c. Pro hac opinione à Belletto citatur etiam Farinacius & Clarus, sed pro illa non faciunt. Verùm alij contrariam sententiam tenent, quam tuetur Abbas *in c. cùm sit gener. de foro compet.* vbi refert Goffredum Doctorem antiquum sic tenuisse. Idem docet Marcellus Vulpe *in Praxi fori Eccl. c.*41.*n.*51. Bermondus *in tit. de pub. concub. ver. penitus arcere. fol. mihi* 304. Anton. Cucchus *in Instit. lib.*2.*tit.*6.*num.*101. Io. Honorius *in Decretal. lib* 5.*tit.* 16. & Marcellus Megalius *in Promptuario ver. causa spiritualis, n.*10.*& ver. concub. n.*10. vbi sic ait: Concubinariorum etiam laicorum punitio ad solos iudices Ecclesiasticos pertinet, quia concubinatus Cæsareis legibus nullis pœnis plectitur, vt post Doctores, quos citat & sequitur Emanuel Suarez *in Thesaur. recept. sent. lit. C. ver. Concub. n.*166. Sic ille. Vnde patet responsio ad arg. pro contraria sententia adductum, & ideò non desinam hîc apponere verba Iulij Clari *in Pract. lib.*4. §. *fornicatio num.*6. vbi sic asserit: In primis quæro, numquid concubinatus sit à iure prohibitus? Resp. hæc quæstio de iure Canonico nullam habet difficultatem, nam omnis coitus, præter matrimonialem, est prohibitus in foro conscientiæ secundùm Canones, vt tenet glos. *in Clem. vt nostrum, in ver. non est, de heret.* quam sequuntur omnes, vt dicitur Caccialup. *in repet. legum, l. si qua illustris, num.* 30. *in fine, C. ad SC. Orfician.* Sed de iure ciuili magna fuit altercatio inter scribentes, nam aliqui tenuerunt, quòd iure ciuili coitus cum concubina non sit improbatus, & hanc opinionem dicit esse communem Alexand. *in l. ex facto*, §. *si quis rogatus, num.*13.*ff. ad SC. Treb.* quem refert Io. Garc. *in rub. C. de secund. nupt. in* 28 *pœna. ver. ex qua conclus. & in l.*1. *in textualibus, num.*37. *eodem tit.* & Bermon. *in concub. fol.* 391.*n.*2. Socin. *in l. cùm aute, post n.*65. *vers. mag. tamen, ff. de cond. & demonst.* Contrariam autem sententiam, scilicet quòd imò concubinatus sit hodie reprobatus etiam à iure ciuili, dicit communiter teneri Alexand. sibi contrarius, *consilio* 59. *numero tertio, in fin. lib.*4. Felin. *in cap. cum sit generale, numero decimo tertio, de foro compet.* Ripa *in leg. fin. numero trigesimo octauo, in fine, Cod. de reuoc. donat.* Didacus *suprà* 4. *Decret. in prima parte, capite tertio, fol.* 5. prout illum refert Nonnius de los Corregidores *folio* 223. *numero primo, in fine.* Ego certè suspicor in puncto iuris veriorem esse opinionem, quòd concubinatus non sit de iure ciuili prohibitus, atque ita videmus seruari de consuetudine, quæ est optima legum interpres, quia iudices sæculares regulariter hoc crimen non puniunt, nisi quatenus requisiti ab Ecclesiasticis brachium suum impartiuntur, vt dici *infrà hoc eodem libro*, §. *fin. quæstione trigesima septima, versic. quæro etiam*, Propterea ego ab hac sententia in iudicando non recederem. Huc vsque Iul. Clarus. Videant igitur aliqui, si sine ratione possent Episcopi asserere, delictum concubinatus ad solos illos spectare. Vide etiam obseruationes doctrinales Concilij Tridentini inuentas in Bibliotheca Card. Bellarmini *sessione vigesima quarta, de Reformat. matrimon. capite octauo, littera A.* Sed quicquid sit de hoc, ex his tamen infertur esse refellendum Pereiram *de manu regia, tom.* 2. *cap.*34. *num.*11. vbi sic ait: Mente tenendum est, quòd concubinarij sæculares in duobus tantùm casibus ordinariè & præcedente accusatione possunt puniri. Primus est quando concubinarius ter monitus insurdescit in peccato, & excommunicatus per annum persistit, ex *capite rursus*, 11.*quæst.*3. *capite cum contumacia, de heret. lib.* 6. Secundus est, quando concubinæ pariter ter monitæ non resipiscunt, atque his duobus casibus rectè Prælati criminales processus contra laicos instituunt, in aliis verò minimè. Sic ille.

2. Sed hæc prorsus sunt reiicienda ex declarationibus sacræ Congregationis, vt videre est in supradicto loco Concilij Trident. Cardin. Bellarm. vbi vna declaratio sic ait: ita admonitio contra concubinarios requiritur, quando sunt excommunicandi, sed si iudex vult eos mulctare pecuniis, non requiruntur hæ solemnitates, & vbi est consuetudo in matrimonio procedendi, poterit illam seruare. Altera verò declaratio ita asserit: Iudices sæculares non possunt inhibere iudici Ecclesiastico, vt seruet formam trinarum admonitionum. Et *die* 23. *Iunij* 1629. sic etiam statuit. Episcopus potest contra concubinarios nullis præcedentibus monitionibus procedere, quando non procedit ad censuras. Et ideo contra Lusitanum duos alios doctissimos Lusitanos apponam Augustinum Barbosam, & Thomam Valascum, hic *in alleg. tom.*1. *alleg.*34. *num.*11. *&* 12. *in collect. Doct. ad Concil. Trident. sess.*24. *de Reform. matr. cap.*8. *num.*4. *&* 5. asserentes trinam monitionem tunc esse necessariam inter concubinarios, quando in eos vult ferri sententiam excommunicationis: si verò pœnis pecuniariis, vel aliis multari eos velit Episcopus, non requiri istam solemnitatem. Vnde potest Episcopus in prima admonitione pœna pecuniaria concubinarium punire. Et ita testantur fuisse decisum Portogalliæ in supremo Regij Palatij Senatu, cùm hoc altercaretur inter Officialem Episcopi Portugallensis, & iudicem Reginæ coronæ Senatus eiusdem ciuitatis: & ideò hanc sententiam præter Barbosam, & Valascum, docet etiam Venerus *in exam. Episc. lib.*4.*c.*27.*n.*68. Ita Bellettus *in disquis. Cler. p.*2. §.5.*n.*5. & Scipio de Rubeis *in Aphor. Episc. ver. concubinarius n.*4. vbi ita ait: Iudex Ecclesiasticus in concubinarios potest aliis pœnis, & viis, quàm in

Trident.

Trident. *cap.8.ſeſſ.24. de reform.matrim.* ſtatutis procedere, nam per illud decretum non tolluntur aliæ pœnæ à iure communi, vel ſtatutis ſynodalibus contra concubinarios ſtatutæ. Ita ille, qui etiam teſtatur, ita declaraſſe, vt viſum eſt ſuprà, ſacram Congreg. Concilij. Non eſt igitur audiendus Zerola *in praxi Epiſcop.1. verb.Concubinarij, §.ad primum videtur.* Grilenzonius *conſ.79.num.2.* & Riccius *in praxi tom.1.reſol.319.* Poteſt enim, vt dictum eſt, Epiſcopus damnare laicum concubinarium in pecunia, exilio, recluſione, vel aliis pœnis, ſine quo præcedat trina monitio. Vnde in Synodo Diœc.III.Emin.Domini mei Card. ab Auria, me etiam interueniente tanquam examinatore ſynodali, *part.5.c.2.n.8.* poſt aliqua ſic ſtatutum fuit: Quamobrem hoc ſynodali decreto ſtatuitur, vt nemini cuiuſcumque ſtatus, dignitatis, & conditionis fuerit, nullo obtentu, nec vllo vnquam tempore liceat in propria, vel aliena domo concubinas alere, aut retinere, qui ſecus fecerint, annuo carcere, & vnciis xxv.mulctentur. quæ pecunia in pios vſus Archiepiſcopi iudicio conferetur: quòd ſi contigerit huiuſmodi homines excommunicatione feriendos eſſe, id vtique fiet iuxta formam à ſancta Tridentina Synodo præfinitam. Hæc ibi. Vnde ex ſupradictis manifeſtè apparet, non poſſe Miniſtros laicos prohibere ne Miniſtri Curiæ Epiſcopalis viſitent loca, & domos meretricum: nam licèt concubinatus non ſit delictum merè Eccleſiaſticum, vt volunt aliqui, ſaltem eſt delictum mixti fori, ergo neceſſariò ſequitur poſſe Miniſtros Eccleſiaſticos meretricum domus inuiſere.

RESOL. CCXCIV.

An index laicus poſſit ſtatuere, ne concubinæ teneantur pro furtis ab ipſis concubinis factis, etiam ſi hoc extendat ad concubinas Clericorum?

Et infertur, quod lex, vel ſtatutum, ſi tollat Clericis id, quod de iure communi eis competit, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.4. tract.2. Reſolut.11.

§.1. Affirmatiuè reſpondet Pereira *de manu Regia part.2.cap.75.n.1.* Ratio eſt, quia talis lex deteſtati intendit concubinatum, illúmque à ſua Republica penitus exterminare, vnde hac prohibitione deterriti concubinarij reſipiſcant, licèt per accidens ſit vt exinde concubinæ furandi licentiam arripiant impunè, quod lex non intendit, nec legi tribuendum eſt peccatum, quod ſubditus ex ſua malitia occaſione legis aliàs iuſtè accipit ex ſe ipſa. Et hæc lex eſt communis tam laicis, quàm Clericis: ergo, &c. Ita Pereira *loc.cit.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 200. §. 1. & in Reſ. 208. §.vlt.ad medium, & in Reſ. 209. §. Sed his. poſt med. & in Reſ. 211. & 214. §. Confirmantur.& ſeq. & in Reſ. 282. §.1. ante med. à verſ. Supponendum.

2. Sed hæc opinio mihi non placet. nam, vt docet Bertran. de Guenara *in propugn. Eccleſ.aſſer.1. §.5.n.25.* Aponte *in reſpon.pro cenſ.Pauli V.fol.mihi 71.* doctus & nunquam ſatis laudatus Præſes Valenzuela *in defenſ. monitorij Pauli V. part.1. num.55.* Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.1. art.1. num.24.* Butrius *in capite cùm terra, de elect. num.6.* Felinus *in capite Eccleſia S.Mariæ num.69.* Imola *num.11.* Decius *n.3. de conſtit.* & alij penes ipſos, lex, ſeu ſtatutum ſi tollat Clericis id, quod de iure communi eis competebat, eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam: ſed de iure communi competit omnibus actio furti, quæ per hanc legem Clericis denegatur: ergo, &c. Nec valet dicere cum Pereira, quòd iſta lex etiam hanc actionem furti denegat laicis, & quòd fertur propter bonum commune. nam ſi hoc axioma eſſet verum, omnes leges comprehenderent Clericos, quia feruntur propter publicam vtilitatem, & ſunt generales: ſed publica vtilitas non confert iuriſdictionem laicis vt poſſint ſtatuere aliquid præiudiciale Eccleſiaſticis, vt patet ex ſacris Canonibus, & communi DD.ſententia, & tradit Surdus *vol.3.conſil.302. & volum.1. conſilio ſecundo.* Angelus *verb.immunitas, numero trigeſimo ſeptimo,* Martha *part.4. centur.1. caſ.1.* & alij.

RESOL. CCXCV.

An conſuetudines laicorum & Clericorum mixta, ſint valida, etiam ſi ſint contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part.4.tract.1.Reſ.69.

§.1. Videtur affirmatiuè reſpondendum, per ea, quæ adducunt Collegium Bononienſe *in reſponſ.pro libert. Eccleſ.num.28.* Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.2. art.22. num.88.* Surdus *conſil.2.vol.1.* Tiraquellus *de vtraque retract. lignag. §. 1. gloſſ.8. num.173.* qui hoc pacto defendunt quandam conſuetudinem vt monaſteria non ſuccedant, de qua conſuetudine teſtatur Peregrinum *in tractatu variar. libro ſexto, numero ſeptuageſimo ſeptimo.* Guilielmus de Benedictis *in capite Raynutius, verb. & vxorem, ducenteſimo vigeſimo quinto, de teſtament.* Boërius *deciſ.754. num.8.* Rebuffus *conſil.173. num.11. & 12.* & hoc etiam ſeruari Ferrariæ teſtatur Riminaldus *conſil.85.num.38.*

Sup. hoc ſupra in Reſ.2. § Sed dicta & ſignanter ad med.& in reſ.13. §.vlt. & in reſ.37. §. penult. & in Reſ. 256. curſim in §. vlt. & infra in Reſ. 335. §. vlt. & in tom. 6. tr.2. Reſ.23. §.1. à princ.& in tom. 4. tr. 6. Reſ.59. §.2. à lin.6.

2. Sed P. Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 32. num. 19.* docet quòd cùm dicitur conſuetudo mixta, poſſe operari in rebus, vel perſonis Eccleſiaſticis, intelligendum eſt de conſuetudine, quæ non præiudicat ſacris Canonibus; vel ſi præiudicat, in illam Pontifex conſentiat, ſaltem tacitè, vnde res eſt periculoſa, & ideo vbi vigent tales conſuetudines, videant illi, ad quos ſpectat an habeant ſupradictas conditiones.

RESOL. CCXCVI.

An index Eccleſiaſticus poſſit incidenter cognoſcere de rebus temporalibus, ſeu prophanis, & è contra indices laici de rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis? Ex part.1.tract.2.Reſ.111. aliàs 110.

§.1. Difficilis eſt iſta quæſtio, & non ſemel in praxi occurrens ad quam Chriſtophorus de Anguiano *in tract.de legib.tom.1.lib.21.contr.22.n.21. & 25.* duabus concluſionibus reſpondet, quarum prior ſic habet:

Sup. hoc ſupra lege doctrinam Reſol.48.

[Laici Magiſtratus de rebus eccleſiaſticis omnimodo prohibentur cognoſcere, & ſuper eis, neque principaliter, neque incidenter iudicare poſſunt.

2. Secunda concluſio: Prælati, ſiue Iudices Eccleſiaſtici, licèt non magis poſſint cognoſcere de cauſis profanis inter ſæculares, quàm laici, reſpectu cauſarum Eccleſiaſticarum; nihilominùs tamen, quia ſolummodò incompetentes ſunt, non incapaces erga tales cauſas, ſi eas contingat incidere, rectè poterunt per incidentiam ſæcularem iuriſdictionem in laicos exercere. [Ita ille. Ratio igitur, quare laïcus non poteſt, etiam incidenter, cognoſcere cauſam Eccleſiaſticam, eſt; quia non ſolùm circa illam eſt Iudex incompetens, ſed etiam incapax; eccleſiaſticus verò poteſt incidenter de cauſa profana cognoſcere;

quia est quidem Index incompetens, sed non incapax.

Sup. hac summaria cognitione, lege sup. doctrinam Res. 62. & 63.

3. Et hæc omnia intelligenda sunt circa Iudices, laicos, vt non possint cognoscere causam Ecclesiasticam, non solùm ordinariam cognitionem exercendo; sed etiam neque summariè. Et ratio est quia, quotiescunque Iudex aliqui prohibitus est, vel incompetens in negotio ordinario, seu plenario, pariter etiam prohibitus censeri debet in summaria cognitione, iuxta duas Clementinas, si rectè intelligantur; vnam incipientem, *Sæpè de verb. signific.* alteram verò secundam in ordine *sub tit. de Iud.* Et ita docet, ex multis aliis rationibus, supracitatus Angniano, vir nunquam satis laudatus, quidquid in contrarium asserant Menochius *de retinen. possess. rem. 3. n. 336.* & Guttierrex *canonicar. qq. lib. 1. cap. 34. num. 46.* inferentes ex eorum sententia vnum absurdum, scilicet, posse Iudicem laicum, in causa summaria super possessorio, v. g. si ageretur de concedenda restitutione ei, qui suo beneficio spoliatus fuit, incidenter cognoscere de titulo beneficij, tanquàm de re necessaria ad definiendum super restitutione: quæ omnia ex supradictis neganda sunt.

RESOL. CCXCVII.

An Ecclesiasticus sit index, quando agitur quæstio, cuius iurisdictio sit? Ex part. 4. tract. 1. Res. 64.

Sup. hoc in Res. seq. & sup. in Res. 151. §. vlt. ad medium, & in fine Res. 207. & in Res. 287. §. 2. post med. & infra in Res. 328. §. 9. ante med. vers. Et tandem. & inferius in tr. 8. Res. 9. §. vlt. post med. à Vers. Non est.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè cum Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 52. n. 2. & dub. 55. n. 31.* Gutierrex *practic. quæst. lib 1. quæst. 6. n. 2.* & Io. Francisco Fagnano *in respons. pro censuris Pauli V. part. 4. fol. 121.* vbi sic ait. Horum omnium articulorum definitionem non ad sæcularem iudicem, sed ad Ecclesiasticum spectat, nam vbi quæstio incidit cuius sit iurisdictio, iudex maior cognoscit, vt patet *in cap. si index, de sentem. excommunic. in 6.* & docet Ripa *in cap. decernimus, post n. 4. de iudic.* Alexander *consil. 8. col. 3. lib. 1.* Felinus & Decius *in cap. pastoralis, in princ. de rescript.* Couarruuias, qui testatur ita in Hispania seruari, *cap. 33. practic. quæst. num. 1.* & alij.

RESOL. CCXCVIII.

Cum tam pro iudice Ecclesiastico, quam pro iudice laico sint rationes probabiles circa eorum iurisdictionem, an definienda sit quæstio per iudicem Ecclesiasticum?

Et explanatur, quod quando duo iudices sunt ordinarij, vel delegati, & pro vtroque sunt rationes probabiles circa eorum iurisdictionem, an eligere debeant arbitros?

Et quid, si vnus sit iudex ordinarius, & alius delegatus? Ex part. 7. tract. 10. & Misc. 1. Res. 5.

Sup. hoc in Res. præterita, & in cæteris aliis eius not.

§. 1. IN tali casu (attendas quæso) eligendos esse iudices Arbitros tenuit Gabriel Vasquez *in Apologia Manuscripta pro iurisdict. Ecclesiast. disputat. 2. cap. quinto*, de qua mentionem facit Ioann. Antonius Saura *in Voto Platonis, de Primis instantiis, fol. 54.* & Petrus Gonzalez *de lege Politica lib. primo capite septimo, §. primo, numero 10. & lib. 2. c. 3 num. 54.* Et quia ego illam penes me habeo, ponam hic per extensum eius verba; sic itaque asserit. Quòd si vsurpatio iurisdictionis manifestè iniusta non esset, eo quòd ex vtraque parte essent rationes probabiles, quæ vtramque etiam probabilem redderent; existimo contentionem de vsurpata iurisdictione inter iudicem Ecclesiasticum, & sæcularem, *à neutro illorum contra alterum aut sententia probata, aut vi aliqua dirimendam esse;* vt etiam *in prima secunda disputatione 64. capite quarto*, fusè probaui, litem vtriusque probabilem inter supremos Principes, à neutro illorum contra alium, aut sententia prolata; aut armis dirimi posse: est eadem omninò ratio. Etenim cum iudex Ecclesiasticus sæculari; & sæcularis Ecclesiastico per se subiectus non sit, etiamsi vnus in alterum sententiam proferret, alter ad obediendum ei nullo prorsus iure teneretur; ac proinde, neque vi aliqua ad patendum sententiæ adigi, aut tanquam inobediens puniti posset. Ius autem defensionis, quo iniuriam ab altero illatam vnicuique vi etiam propulsare concessum est, in eo casu locum non haberet: nam iudex; qui ductus probabili opinione vsurparet sibi aliquam iurisdictionem contra alterum, nullam illi faceret iniuriam. Porrò ratione contrariarũ opinionum hoc bellum non esse iustum, nec posse ex vtraque parte geri, vberiùs, *loco citato* demonstrauimus. Quocirca, quemadmodum cum Reges probabilius suiùm rationibus inter se contendunt de re aliqua, nullus eorum per se vllo modo talem contentionem sententia, aut armis dirimere potest; sed alterius iudicio vterque stare debet: ita etiam iudices Ecclesiastici, & sæculares in casu dicto alterius iudicio litem dirimere debent, & illius iudicio litem acquiescere facere. Est tamen discrimen, quòd cùm Reges probabiliter solum contendunt inter se de Regno alio, aut de statu in Regno alterius alicuius Regis per se, & ex natura rei stare debent iudicio Regni, de quo contendunt; aut iudicio Regis, in cuius Regno status ille, de quo inter eos est controuersia, positus est: ac proinde si vnus Rex contra alium contendat de statu, qui est in Regno illius, iudicio eius parere debet: ad arbitros autem iudices non nisi in eo casu, in quo iusta esset suspicio de Regno, aut Rege, quorum iudicio directè, & per se lis dirimenda erat, confugiendum est, vt ibidem diximus: *at verò iudex sæcularis, & Ecclesiasticus probabiliter de iurisdictione aliqua inter se contendentes, arbitros iudices necessarios eligere debent; cùm nullus alias iure constitutus sit, ad quem litem huiusmodi dirimere pertineat, vt manifestè patet.* Hucvsque P. Vasquez; sed lapsus est vir doctissimus, vnde eius sententia prorsus est reiicienda.

2. Dicendum est igitur in dissensione inter iudicem Ecclesiasticum, & sæcularem circa iurisdictionem ad quem ipsorum pertineat, definitionem spectare ad iudicem Ecclesiasticum. Primò, quia materia talis iudicij Ecclesiastica est. Secundò ob maiorem iudicis dignitatem, & auctoritatem. Tertiò, quia ita definitur *in c. si index laicus, de sentent. excommun. in 6.* Et ita communiter tenent Doctores, teste 1. Couarr. *in Pract. qq. cap. 33. n. 1.* vt.

2. Felinus,
3. Decius,
4. Ripa,
5. Alexander,
6. Gutierrex,
7. Fagnanus penes meipsum *in parte 4. tract. 1. res. 64.* quibus nunc addo.
8. Narbonam, *in Recop. l. 20. Gl. 27. num. 17.*
9. Paramum, *in Respons. prima pro iurisdict. S. Officij, cap. 4. num. 1.*
10. Lælium Baglione, *in Defens. liber. Eccles. parte 2. propos. 16. fol. 53.*
11. Belletum, *in Disquis. Cler. part. 1. tit. de fauor. Cler. pers. §. 14. num. 3.*
12. Martham, *de Iurisdiction. parte quarta, Cent. 2. casu 145. num. 10.*

Quæ hic est Resol. antecedens, & in omnibus aliis eius annot.

13. Sperellum

13. Sperellum, *Decis.24.num.* 59.
14. Decianum, *tract.crimin.tomo secundo, libro 6.capite 36.num.*12.
15. Olachum, *Decis.*103.*num.*4.
16. Lancellotum, *de Attentat. part. secunda, capite* 20. *in Pract....num.*78.
17. Carolum de Grassis, *de Effect.Cler.Effect.*1.*num.*1261.*& seq.*
18. Bonacinam, *tomo secundo, disputatione* 10.*quæst.*2.*pun.*1.§.4.*n.*9.
19. Layman, *libro quarto, tractatu nono, capite septimo, numero* 6.
20. Barbosam, *de iur. Ecclesiast. libro primo, capite* 39.§.4.*num.*13.
21. Bossium, *in Practica Crimin.titulo de foro compet. num.*153.
22. Mascardam, *de Probat.concl.*689.*num.*7.*& seq.*
23. Iasonem, *in l.ex quacumque, num.*19.*ff.si quis in ius vocatur.*

Sed audiamus verba aliquorum Doctorum.

24. Suarez, *contra Regem Angliæ lib.*4.*cap.*34.*num.*2. In casu autem dubio, An talis persona pro Ecclesiastica habenda sit, necne; vel an gaudeat priuilegio Clericali ad quem iudicem, laicum vel Ecclesiasticum talis causæ recognitio pertineat, tractant Iurisperiti. Vera resolutio est, pertinere ad Iudicem Ecclesiasticum, quia materia illius iudicij, Ecclesiastica est.

25. Ioannes Dicastillus, *de iust.& iur.lib.*2.*tom.*1.*disp.*4.*dub.* 19. *num.*367. oborta dissensione inter Ecclesiasticum & sæcularem Iudicem, circa iurisdictionem ad quem ipsorum pertineat definitio; pertinet ad Ecclesiasticum iudicem ob maiorem eius auctoritatem.

26. Sanchez *in Opusc.tom.*1.*lib.*2.*cap.*4.*dub.*55. *n.*31. Vbi contingit quæstio inter Iudicem Ecclesiasticum sæcularem de iurisdictione; Iudex Ecclesiasticus propter suam maiorem auctoritatem cognoscit an sua sit iurisdictio.

3. Et tandem non deseram hîc apponere verba doctissimi Iurisconsulti Hieronymi Portoles *in scholiis ad Molinum, tomo primo post* 9.*Clericus, titulo de la Competencia de iurisdicione, fol.* 1. *num. nono*, vbi sic ait: Quarta conclusio sit, vbi competentia super iurisdictione vertitur inter Iudicem Ecclesiasticum, & sæcularem; Iudex Ecclesiasticus, tanquam maior, & tanquam is, qui maiori dignitate præfulget, cognoscere debet, an sua sit iurisdictio, & an in ea causa Iudex competens existat, nec arbitros eligere tenetur. Ita Portoles, qui citat etiam pro hac sententia Butrium, Angelum, & Soccinum, & asserit esse communem inter Doctores, quibus omnibus etiam adde Tannerum *in Defens. libert. Eccles. lib.* 2. *cap.*8.

4. Nec valet dicere, quòd quando duo Iudices ordinarij, vel delegati contendunt de iurisdictione, Arbitros eligere debent, vt tradit Angel.*in leg.secunda*, Castrensis *num.octauo*, Iason, *num.vigesimo-septimo.* Soccinus *num.trigesimo-primo, Dig.si quis in ius vocatus non ierit.* Butr.*in capite cæterùm, num.nono, de iudiciis*, & Doctores infrà citandi. Non inquam valet hoc dicere, imò facit pro casu nostro, nam dicti Iudices pares dignitate sunt, nec alter alterum compellere potest, cùm par in parem non habeat imperium, ex *capite Innotuit de elect.* & docet Bocerus, *Tractatu de Iurisdictione, capite tertio, num. sexagesimo.* Quando igitur inter ipsos oritur competentia circa iurisdictionem Arbitros eligere tenentur. Sed Iudex Laicus, & Iudex Ecclesiasticus non sunt pares, sed Ecclesiasticus est maior Iudice laico; vt tradit Suarez contra Regem Angliæ *libro quarto, capite decimo-quinto, num.vigesimo, & vigesimo-primo.* Ergo, vt dignior, ipse solus cognoscit, an sua sit iurisdictio, nec potest compelli ad eligendum Arbitros, vt perperam voluit. Vasquez. Quod confirmatur; nam quando sunt duo Iudices, vnus ordinarius, & alter delegatus, & oritur inter illos competentia iurisdictionis, asserunt Doctores, Arbitros esse eligendus, quia cùm delegatus maior sit ordinario, vt patet ex *capite Sanè, de offic.deleg.* ipse delegatus cognoscere debet, an iurisdictio sua sit, nec Arbitros eligere tenetur; vt inter alios docet Innocentius *in capite Pastoralis, num. septimo*, Bellamera, *num. primo, quæstione secunda*, Felinus, *num. quarto*, Decius, *num.sexto & septimo, de Rescript.* Sic & in casu de quo loquimur, cùm Iudex Ecclesiasticus, vt patet, sit dignior Iudice laico, non possit compelli, vt Arbitros eligat, sed tanquam maior, ipse pronunciabit, an sua sit iurisdictio.

5. Nec supradictis obstat, quòd Carolus primus Rex Aragoniæ 1528. constituerit, quòd quando inter iudicem Ecclesiasticum & Laicum oriretur difficultas in Regno Aragoniæ, tunc vterque Arbitros eligere deberet, & in casu discordiæ, Cancellarius intra aliquos dies rem determinaret, exclusa omni appellatione. Non inquam, hæc obstant. Primò, quia, vt aliqui respondent, illud statutum fuit factum cum consensu Prælatorum Regni; sed hoc mihi non placet, nam Ecclesiastici, & Prælati non possunt aliquid statuere in diminutionem Ecclesiasticæ libertatis, & contra ius commune, vt de se patet. Secundò potest dici, quod tale statutum in Regno Aragoniæ forsitan factum fuerit ex consensu approbatiuo Pontificis, vel ex eius priuilegio, sin autem res non caret difficultate, maximè quod in dicto statuto à sententia Cancellarij non datur recursus, neque appellatio; Et tamen certum est, quòd per aliquod statutum, appellatio ad Papam tolli nequit, vt docet Baldus *volumine tertio, consil.*86. Barbatia *volumine* 3.*consil.*44. Abbas *cùm sit Romana, num.*14.*& c.Pastoralis de appellat.* Gozadinus *consil.*101.*num.*15.*&*19. Rolandus *volum.* 1.*cons.*29.*num.*5.

6. Sed quidquid sit de tali statuto; quod cùm sit ius municipale illius Regni, nostræ non officit sententiæ; dicendum est ex hactenus adductis patere responsionem ad argumentum adductum pro contraria sententia à Patre Vasquez, nempe sicuti inter supremos Principes, quando adest aliqua controuersia à neutro illorum contra alium sententia proferri potest, sed eligendi sunt iudices arbitri: sic & in nostro casu, cùm Iudex sæcularis per se, Ecclesiastico non sit subiectus: Ergo vnus in alterum sententiam ferre nō potest. Respondeo, quidquid sit de doctrina, quoad supremos Principes inter se litigantes; nam multi discrepant à sententia Vasquez; assero non bene in casu de quo loquimur ab ipso eam afferri, nam illi Principes sunt absoluti, neque vnus alteri subest in illa causa: sed in nostro casu dicendum est contra Vasquez, iudicem laicum esse subditum iudici Ecclesiastico, & eius iudicio, & sententiæ acquiescere debere. Quod apertè probatur; nam, vt optime obseruat Suarez, & Farinacius, *vbi suprà*, materia immunitatis Ecclesiasticæ est spiritualis; Ergo necessariò sequitur, iudicem sæcularem in hac lite, ratione materiæ subditum esse iudici Ecclesiastico, ad quem de materia spirituali, ex iure determinare spectat: Vnde miror quomodo potuerit dicere Pater Vasquez in nostro casu nullum Iudicem à iure constitutum fuisse: nam vt diximus, cùm materia immunitatis sit Ecclesiastica, de iure, Iudex Ecclesiasticus intrat ad eam cognoscendam, & determinendam. Adde quod in hoc casu contra Vasquez habemus in specie iudicem

in

Sup. hoc in Ref. seq.

§.1. NOn posse excepto, casu hæresis, putauit nouissimè Salgado *de protectione regia, tom. 2.p.cap.4 num.36.& seq.* cum Anguiano *tract. de legibus, lib. 3.contr.30 per totam* & Bobadilla *in polit.tom. 1.lib. 2. cap. 17. num.* 167. Iulio Claro *in pract. crim. q.47.num.*8.& aliis penes Barbosam *de potest. Episcop. p.3.allegat* 107. *num.* 8. qui asserunt Episcopos non posse procedere contra laicos aliis pœnis, quàm censuris Ecclesiasticis.

2. Sed hanc sententiam optimè refellit Barbosa *loco citato*, & ex Theologis Azotius *p.2.lib.3.cap.*53. *q.*3.& alii communiter. Notandum est etiam, contradictum Bobadillam, *vbi supr.n.*187. in tali casu, dictos criminosos, non in regiis carceribus, sed in Ecclesiasticis reponendos esse, vt tradit Segura *in direct. Iudic.p.2.cap.*13.*n.*44.& alij.

RESOL. CCCII.

An Episcopi possint capere laicos per propriam familiam sine inuocatione brachij sæcularis?

Et an possit Episcopus habere familiã armatam, fiscum, carcerem, & proprios executores, &c. & ideo quod Episcopus habeat pro territorio totam suam Dioecesim?

Ex part.4.tract.1.Res.17.

Sup. hoc in Ref. præterita.

§.1. NEgatiuè respondet Pereira *de manu regia part.2.cap.56. num.1. & 5.& decis.*117.quia iudex Ecclesiasticus non habet territorium, ex Cyno & Baldo *in l. Episcopale, num.2.C.de Episc.aud.* Vnde quando Ecclesiasticus de causis laicorum criminalibus, vel ciuilibus cognoscit, debet requirere iudicem territorij rei, vt illum capiat, ne videatur extra suum territorium ius dicere, cùm hoc sibi nec lege aliqua canonica, nec ciuili concessum reperiatur, imò contrarium *in dicta l. Episcopale*, & suadetur ex *cap. quoniam, de offic. ordin.* vbi auxilium implorandum statuitur, nec aliud probat textus *in cap. cùm sit generale, de foro compet.* & licèt decidat sacrilegos puniendos, non tamen decidit per quem capi debeant, quia hoc à iure petendum est; quare ex hoc textu nullum efficax deducitur argumentum. Ita Pereira.

Sup. hoc supra in Ref. 16.§.Secundo. & lege sup. in tr.1. ex Ref. 63. doctrinã §. 2.& 3.& ex Ref.64.§ 2. in fine,& ex Ref. 115. §. Probatur. & ex Ref.116. §.Nec valet.

2. Sed aduersùs illum affirmatiuam sententiam tenendam esse puto. Dico igitur Episcopum habere territorium, & in eo vti posse iurisdictione contentiosa, tenendo familiam armatam, fiscum & carcerem, vt probat textus *in cap. omnes basilicæ* 16.*quæst.*7. vbi cùm dicitur Ecclesias esse in potestate eius Episcopi, in cuius territorio positæ, patet Episcopum habere territorium; patet hoc etiam *in cap. vt animarum, de constit.in 6.* & ideo hanc sententiam docet Io.Andreas *in cap. cùm contingat, de foro compet.num.* 3. & Fraochus *in cap. final. eodem tit. num.*13. Glossa *in cap. contra idolorum* 26. *quæst.*5. Felinus *in cap. cùm sit generale, num.* 20.*de foro compet.* Marius Antun. *var. resolut.lib.3.resolut.*14. *num.*1.*& seq.* Campanili *in diuers.iur.Canon.rubr.*12.*cap.*13.*num.*87.*& seq.* Bellettus *disquis. Cleric. part.1. tit. de fauore Cleric. reali.* §. 1. *num.* 8. Pegna *in direct. inquis.part.* 3.*comment.*116. Franciscus Leo *in thes. fori Eccles.part.1.cap.9.à n.*19. *& part.*2.*cap* 16.*num.*16.& alij penes ipsos.

3. Deinde diœcesis & territorium sunt idem, vt tradit Panormitanus *consil.* 81.*num.*7. *lib.*1. & Alexander *consil.*248. & iurisdictio ordinaria subsistere non potest sine territorio, vt tradit Boërius *decis.*127. & ideo territorio adhærere, docuerunt Bartolus & Angelus *in l. fin. C. vbi & apud quem*, Parisius *vol.*4. *consil.*16.*num.*21.

4. Cùm igitur Episcopi iurisdictionem habeant cum territorio, sequitur habere fiscum, carcerem, & familiam armatam, per quam capere possit delinquentes; nam concessa iurisdictione omnia licent, quæ ad illam tuendam & exercendam sunt necessaria, ex *l.1.ff.de iurisdict. omnium iudic.* & per ea quæ adducit Erasmus à Cochier *de iurisd. ordin. part.* 2. *quæst.* 111. *num.*18.*&* 19.

Sup. hoc infra in tr. 8. Ref.4. & in alio vers. eius primæ not. & pro filio in tom. 3.tr. 4.Ref. 1.§. 2. ad medium. vers. firmantes etiam.

5. Et omnia supradicta probantur ex sacris Canonibus, vt ex *cap. Episcopus, de officio ordin.in 6.* & ex *cap. Clericos, de sentent. excommunic. eodem lib.* in quibus conceditur Episcopis carcer; ergo debet habere custodes & carcerum familiam, vt est textus *in Clem.*1.§.*sanè, de hæretic.* vnde & ministros, qui reos capiant, & ad carceres ducant, quod clarè apparet *in cap. contra idolorum*, & *ibi* glossa 26. *quæst.*5. *& in cap. attendendum*; 16.*quæst.*4.*& in cap.* 2.*de adult.* in quibus iuribus Episcopus potest laicos capere, & corporaliter carcerare. Nec potest dici esse speciale in casibus dictorum iurium, quia non potest reddi ratio specialitatis, nec valet dicere quòd *in dicto cap. attendendum*, non exprimuntur laici, quia dum loquitur de sacrilegis, indefinitè loquitur, etiam de laicis si fuerint sacrilegi, qui possunt animaduerti ab Ecclesiastico iudice. Et tandem in Concil. Trident. *sess.*25.*de reform.cap.*3. tribuitur Episcopis iurisdictio contra quoscumque etiam laicos per mulctas pecuniarias, seu per captionem pignorum, personalémque districtionem per suos proprios, aut alienos executores faciendam. In quibus verbis duo notanda sunt, primò quòd Episcopus potest tenere familiam armatam, & proprios executores. Secundò quòd prædicta familia non solùm deseruiet contra Clericos, verùm etiam contra laicos.

6. Nec valet dicere, quòd Episcopi habent censuras, & possunt vti brachio sæculari, quia hæc concessio non est eis tributa in diminutionem iurisdictionis Ecclesiasticæ, sed in maiorem fauorem, scilicet vt non solùm suos habeat proprios executores, verùm etiam, si opus fuerit, omnes ministros curiæ sæcularis, qui reseruire tenentur curiæ Ecclesiasticæ, vt patet *in cap. Princeps.* 23. *quæst.*5.*cap.*1.*& cap. quoniam, extrà de officio iudic. ordin.* absurdum enim esset iudicium habere, & posse præcipere, sed executores mandatorum, & præceptorum à curia sæculari mendicare. Adde quòd inuocatio brachij sæcularis est iuris remedium extraordinarium, & subsidiarium, quo non debet vti Episcopus, nisi in subsidium experto iam ordinario, ex glossa *in ver. remedijs, Clem.* 2. *de relig. dom.* & ad hoc est textus *in cap.*1.*de statu regular.& in cap.* 2. *de Cleric. excomm. ministr.* & hoc firmant DD. *in cap. cùm non ab homine, de iudic.* Hostiensis, Ancharanus, Zabarella, Felinus, Decius & alij.

7. Probatur etiam hæc opinio à Francisco Leone *in thesauro fori Eccles. part.*1. *cap* 9. *num.*19. & aliis, vnico & euidenti argumento, quia cùm plura crimina sint mixti fori, per glossam *in cap. cùm sit generale, de foro compet.* Vnde in his delictis datur locus præuentioni, per *l. si quis postea*, & *ibi* Doctores, *ff. de iudic.* in qua præuentione non consideratur solùm sola inquisitio & citatio verbalis, vt notat Bossius *tit. de foro compet. num.* 130. sed etiam attenditur, quis præuenerit in citatione reali, adeò quòd iudex capturæ præuenisse dicatur, cùm realis verbali præponderet. Si Episcopis non liceret ad hunc effectum familiam armatam habere, proculdubio esset aperta via fraudibus in iis, quæ sunt mixti fori exercendi iurisdictionem Ecclesiasticam, quia iudex laicus, si sciret causam capturæ, semper curaret ipse præcurrere & capere vt præueniret, & sic numquam daretur locus præuentioni iudicis Ecclesiastici, cùm ipse numquam personaliter

personaliter capere posset, & ideo requirentibus officialibus Ecclesiasticis familiam armatam à magistratibus sæcularibus contra laicos, vel curarent scire causam capturæ, de illa cognoscer , aut fingere possent præuentionem: ergo, &c. Vnde satis manet firmata nostra sententia aduersùs Pereiram & alios, quos citaui & reprobaui ego ipse *in part. 1. tract. 2. resol. 88.*

Quæ hic est Res. antecedens.

RESOL. CCCIII.

An semel punitus in foro Ecclesiæ possit iterum pro eadem culpa a iudice sæculari puniri etiam ad excessum pœnæ?

Et quid è conuerso, si delictum est mixti fori, an insufficienter à iudice sæculari punitum, possit iterum à iudice Ecclesiastico puniri? Ex part. 1. tract. 2. Res. 108. aliàs 107.

Sup. hoc in §. 1. Res. seq.

Affirmatiuam sententiam docent multi Iurisconsulti, quos citat, & sequitur Cenedo *in canoni is qq. q. 39. num. 25.* & Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 64. in Glossa lit. D.* & in casu simili Pereira *tract. de manu regia, part. 2. cap. 10. num. 12.* Medius *in tract. de sacris Ord. cap. 15. num. 6.* & ex Theologis Adamus Tannerus *in 2. 2. disp. 4. q. 4. dub. 4. num. 93.* & Miranda *in lib. de ordine iudic. tom. 1. q. 1. a. 7. conclus. 4.* Guttierrez *canon. qq. lib. 1. cap. 12. n. 15.* cum aliis, ex authoritate *cap. felicis. §. per hoc de pœnis, in 6.* Et hanc sententiam, cum aliqua limitatione, tenet etiam Sigismundus Scaccia *de iudic. caus. lib. 1. cap. 12. num. 61.* & Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 6.*

2. Sed contrariam sententiam prorsus amplectendam esse iudico, quam nouissimè ex multis Doctoribus, & validissimis rationibus probat Iurisconsultus Christophorus de Anguiano *in suo tract. de legib. lib. 3. contr. 32. num. 7. & seq.* quia similis ratio est in Iudice Ecclesiastico, circa causas mixti fori, quæ adest in quolibet Iudice, qui speciali ratione iudicat de subdito alterius territorij: sed accusatus in foro delicti non potest recusari in foro domicilij, quamuis diuersa sit pœna, vt manifestum est, & probat textus *in l. Senatus, ff. de accusat.* Ergo laicus, semel accusatus de crimine mixti fori in iudicio Ecclesiastico, non poterit iterum accusari in foro sæculari. Alias rationes adducit hic Autor, quas penes ipsum inuenies, qui etiā respondet ad omnia argumēta contrariæ sentētiæ.

3. Notandum est tamen, quòd Auctores primæ sententiæ, vt Tannerus, qui citat etiam Delrium, asserunt è conuerso, quòd si delictum sit mixti fori, & insufficienter sit à Iudice sæculari punitum, potest iterum à Iudice Ecclesiastico puniri.

RESOL. CCCIV.

An in criminibus misti fori, quis in Ecclesiastico punitus mitiori pœna, possit in foro sæculari pro excessu pœnæ puniri? Ex part. 4. tract. 1. Res. 61.

Sup. hoc in Res. præterita.

§. 1. Affirmatiuam sententiam nouissimè tenet iterum Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 56. num. 47.* vbi sic ait, Non prætermittam dubium esse, an crimen mixti fori semel in vno foro punitū, possit in altero foro pro excessu pœnæ puniri? Et posse dicit eleganter Abbas post Io. Andream *in cap. tua, de procurat.* vbi Alciatus *num. 34* & alij. Obstat tamen *cap. 2. de except. in 6.* vbi data præuentione, videtur iterum antiquam causam suscitari non posse, nisi dicas regulam dictam procedere, quando æqualis est pœna in vtroque foro, propter regulam *l. cùm quæritur, ff. de except. rei iudic.* quia si maior est pœna, cessat dicti cap. ratio. Ita ille.

2. Sed aduersùs doctum Lusitanum alium non minus doctum opponam, & is est Seraphinus Freitas *in nouis addit. ad tract. de Confessar. solicitan. quæst. 3. num. 48.* vbi sic ait. Verius est etiam in causa mixti fori punitum mitiori pœna ab Ecclesiastico non posse iterum in sæculari puniri ad integrandam pœnamve diuersam, & vice versa, iuxta *cap. vlt. de except. in 6.* vbi sententia iudicis Ecclesiastici sub censuris in foro sæculari obseruari iubetur, tenet glossa *ver. adijcimus, in cap. felicis, de pœnis in 6.* quam ibi sequuntur Dominicus & Perusinus *n. 3.* Hostien. & Anton. *in cap. tua, de procurat.* Imola & Anania *num. 6.* Berous *num. 23. in cap. de his, de accusat.* Bartolus *in l. senatus, ff. de accusat.* & est opinio communis Canonistarum ex Abbate *in d. cap. tua,* pro quibus facit regula *d. cap. de his, & d. l. senatus,* quam praxis approbat, & textus *in d. cap. vlt.* Sic videmus in reis nefandi criminis, quod mixti fori est inter sæcularem, & Inquisitorem in Lusitania & in Aragonie, quidquid contrarium teneat altera opinio ex Couarruuia & aliorum, quibus non fauent *dict. cap. felicis, cap. 2. de maledicis. l. placet. C. de sacrosanct. Eccles.* quia vltra quòd in suis speciebus procedant, non decidunt reum semel punitum in vno iudicio competente posse ab alio maioribus pœnis puniri, vt bene Aretinus *in d. cap. de his,* Berous *num. 13.* quidquid repugnet Gomez *tom. 3. cap. 1. num. 40. conclus. 4.* Tunc autem potest quis ad diuersa fora trahi super eodem crimine, quando ob varios respectus crimen est vtriusque fori, vt docet Felinus *num. 13.* & ab eo citati *in cap. de his, de accusat.* & Nauarrus *in cap. nouit, notab. 6. n. 70.* & posterior opinio Couarruuiæ & aliorum in hunc sensum accipi & defendi potest, & forsitan hoc intendit quando punitio tendit ad diuersa, quæ diuersitas consistit in diuersis pœnis, tribunalibus, aut iudicibus, sed in diuersis respectibus, & hæc omnia docet Freitas *loc. cit.* & hanc sententiam ego ipse etiam alibi docui *in part. 1. tract. 2. resol. 107.* vnde immeritò hanc opinionem improbabilem vocauit his diebus quidam Iurisconsultus, cùm probabilissimam esse omnino dicendum sit.

Quæ hic est Res. antecedens.

RESOL. CCCV.

Coram quo facienda sit appellatio, quando causa fuit decisa per duos iudices, vnum laicum, & alium Ecclesiasticum? Ex part. 4. tr. 1. Res. 54.

§. 1. Respondeo faciendam esse coram indice Ecclesiastico, quia dignior trahit ad se minus dignum, & cùm in dicta appellatione agatur de actu ipsorum iudicum arbitrorum, quorum iudex non potest esse laicus, dicendum est appellationem interponendam esse coram Ecclesiastico, & ita docet Felinus *in cap. 1. de præscript. num. 6.* Ambrosinus *de immunit. cap. 20. num. 6.* Bonacina *in Bulla Cœn. disp. 1. quæst. 16. punct. 5. num. 20.* quidquid in contrarium asserat Couarr. *lib. 2. variar. cap. 22.*

RESOL. CCCVI.

An si vidua, pupilli, vel alia persona pauperes fuerint oppressa, tunc etiam nulla data negligentia iudicis sæcularis, possit aduersarios suos ad iudicem Ecclesiasticum trahere, & in illo foro conuenire? Ex part. 1. tract. 2. Res. 118. aliàs 117.

§. 1. Negatiuam

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. NEgatiuam sententiam sustinet Couarruuias *practic. quaestionum cap.6. num.3.* & ita mordicus, vt affirmatiuam sententiam ridiculam appellet.

2. Verùm ego non ridiculam, sed veram existimo, & Couarruuiae opinionem falsam puto, vt etiam illam nouissimè existimat Angnian. *in tract. de legib. tom.1. lib.3. contr. 22.n.48.* & alij penes ipsum, ex multis iuribus, quae affert, & praecipuè *per cap. ex parte, de foro compet.* vbi causa viduae Regiouae bonis suis spoliatae, in foro Ecclesiastico fuit agitata. Vide etiam textum *in cap. super quibusdam. §. vlt. de verb. signific. & in cap. significantib. de officio delegati.* quibus iuribus minime satisfacit Couarruuias, nec quisquam poterit satisfacere, quia indistinctè probent, atque conuincant, etiam non data Iudicum saecularium negligentia, posse personas habitu, & actu miserabiles, aduersarios suos ad forum Ecclesiasticum trahere. Scio praxim in contrarium esse: sed ego loquor, quid sentiendum de iure: ius autem, vt visum est, nostram sententiam aptè docet. Ergo, &c. Vide etiam Tanner. *in 2.2. disputat. 4. quaest. 4. dub. 1. num.31.*

Sup. hoc pro motiua surdis, & caecis in tom.8. Ref.10.

RESOL. CCCVII.

Vtrum pauper, & miserabiles personae possint laicum coram iudice Ecclesiastico conuenire?

Et notatur, quod si pupillus, vel vidua essent diuites, non gaudent priuilegio trahendi laicos ad tribunal Ecclesiasticum. Ea part.4. tract.1. Res.90.

Sup. hoc in Ref. praeterita. & pro miserabilibus mutis, surdis, & caecis in to. 8. o.9. Ref. 10.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam omnino tenendam esse puto, ea textu expresso *in cap. super quibusdam, de verbor. significat.* ibi, *Item viduis, pupillis, orphanis, & miserabilibus personis tenearis in iudicio Ecclesiastico respondere*, &c. Idem probatur ex Panormit. no & Botrio *in cap. per vestras, de donatione inter virum & vxorem*, facit etiam textus *in cap. si quis de potentibus 21. cap. si quis Romipetas 23. cap. illi qui 25. in ordine, 24. quaest.3.* & ita docent scribentes *in cap. significantibus, de offic. & potestate iudic. delegat. & in cap. ex tenore, de foro competent.* & hanc tuentur sententiam Palacius Rubeos *in repet. cap. per vestras. §.1. num.5.* & alij, quos citat & sequitur nouissimè Gabriel Aluarez *tract. de priuileg. paupert. quaest.52. num.13.* quibus adde Scacciam *de iudiciis tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 17.* Cenedum *in quaest. canonic. quaest.14. num.4.* Vnde pro sibi relictis alimentis posse pauperem aduersarium laicum ad iudicem Ecclesiasticum trahere, docet Bartolus, Imola, Geminianus, & alij, quos adducit Petrus Surdus *de aliment. tit.8. priuileg.9. num.2.* & in quauis alia causa idem dicendum est, cùm miserabilibus ac pauperibus, absque alicuius causae praefinitione concessum sit priuilegium *in dicto cap. super quibusdam*, aliisque iuribus relatis. Vnde immeritò quidam Iurisconsultus nolebat olim hanc sententiam admittere, & inconuenientius ipse asserebat; nam multae causae laicorum ad Ecclesiastica tribunalia, stante hac opinione, differri possunt; sed, vt dixi, immeritò hoc asserebat. nam, vt visum est, sacri Canones haec determinant, & concedunt, quibus omnino standum esse nemo Catholicus ambiget.

2. Notandum est tamen pro intelligentia *dicti cap. super quibusdam*, quòd si pupillus, vel vidua essent diuites, non gaudent priuilegio trahendi laicos ad tribunal Ecclesiasticum. Ita Doctores citati.

RESOL. CCCVIII.

An index Ecclesiasticus possit praecipere iudici saeculari sub poena excommunicationis, quod supersedeat in executione contractus donec decidatur, an sit vsurarius, nec ne?

Et an iudex Ecclesiasticus, ad quem aliqua causa spiritualis remittitur, possit opponere exceptionem illam, & praefigere tempus & terminum peremptorium, intra quem probare teneatur, & quid è conuerso, &c. Ex part.3. tract.1. Resol.18.

§. 1. NEgatiuè respondet Ceuallos *in tract. de cognitione per viam violentiae part.2. q.96. n.12.* Angelus *in l.4. §. condemnatum ff. de re iudicata*, Imola & Ripa *ibidem*, & Rodericus Suarez *in l. post rem iudicatam. ver. circa iudicem, n.15.16. & 17. ff. de re iudicata*, & Barbatius *vol.2. consil.45. n.10.* docentes, quòd licèt exceptio vsurae sapiat spiritualitatem, tamen non potest opponi ad impediendam executionem instrumenti.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo ex *c. lator, qui filij sint legitimi.* & ideò pendente causa natalium coram Ecclesiastico non potest saecularis iudex in causa principali haereditatis procedere, vt rectè notat Corasius *miscellan. lib.2. c.5.* & alij. Vnde in terminis nostram sententiam tenent DD. quos citat, & sequitur Guttierez *de iuram. confirm. part.1. c.2. à n.11.* vbi sic asserit. His non obstantibus videtur non esse veram Angeli opinionem & sequacium, & potius tenendam esse contrariam, imò quòd iudex saecularis supradicto casu, constito sibi de litis pendentia vertentis coram Ecclesiastico super causam vsurariam eiusdem contractus, quem exequitur, maximè si à iudice Ecclesiastico inhibeatur, ne vlterius procedat super exequutionem sub poena excommunicationis, quousque decidatur causa vsuraria, teneatur obedire, & debeat supersedere in executione, quia cùm exceptio haec sit praeiudicialis executioni, omnino non debet super ea amplius procedi, quia aliàs iudicium Ecclesiasticum redderetur illusorium. Ita Gutierrez, & ante illum Alexander *in l.4. §. condemnatum, n.17. de re iudicata*, quidquid in contrarium afferat Ceuallos *vbi suprà.* cuius sententiam omnino refellendam esse puto, si iudex Ecclesiasticus praeuenirer in cognitione vsurae illius contractus, vt optimè notat Marta *de iurisdict. part. 2. cap.45. num. 15. & 20.* cum aliis.

3. Notandum est etiam hîc obiter cum Barbosa *in collect. tom.2. lib.4. tit.17. c.5. n.4. & 5.* & aliis penes ipsum, quòd iudex Ecclesiasticus, ad quem aliqua causa spiritualis remittitur, potest opponere exceptionem illam, & praefigere terminû, peremptorium, intra quem probare teneatur; non potest tamen è conuerso, iudex saecularis, qui, v.g. de causa principali haereditatis cognoscit, praefigere partibus terminum, intra quem causa incidens spiritualis terminetur coram Ecclesiastico ad quem remittit, quia iudici Ecclesiastico, qui in spiritualibus superior est, legem imponere non potest. Sup. hoc è contrario sup. pra in Ref. 48. § Sed contrariam, ad medium cursim in vers. neque potest.

RESOL. CCCIX.

An iudex laicus possit cognoscere crimen vsurae? siue de iure, siue de facto quaeratur, vel sit crimen misti fori? Ex part.1. tract.2. Ref.78. aliàs 77.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Tannerus *in 2.2. disp. 4. q.4. dub.1. num.35.* Salas *tract. de empt. dub.45.* Sup. hoc in Ref. seq.

Y

dub.45. n.1. & 2. cum Emmanuele Sà *verb. vsura, n.* 15.& nouissimè Ioannes de Heuia *in suo labyrin.commer.lib.2.c.1.n.37.* vbi sic asserit:[Del delitto de la vsura non solo puede conocer el Iuez Ecclesiastico, sino tambien el seglar, por ser mixti fori. Y procedere no solo en quanto a la question del hecho, si se cometio, ò no, la vsura, sinon tambien en quanto à la question del derechn, si el contrato es vsurariò, ò no.] Idem etiam docuit *in Curia Philippica, p.3.§.9. n.27.* & ante illum Rodericus *de ann. reddit.lib.3.q.3. n.122.* cum multis aliis Iuriscon ultis.

2. Sed meritò contrariam sententiam tenuit Salonius *in 2.2. tom.2. q.78. art.3. contr. vlt.* vbi ita ait: [Verior, & cōmunior DD. tam Theologorum, quàm Canonistarum sententia docet, vbi fuerit apertum, contractum aliquem vsurarium esse, huiusmodi delictum esse mixti fori, ita vt sit locus præuentioni; posséque huius delicti reum, vbi non vertitur in dubium, illum commisisse vsuram, tam ex mandato Iudicis Ecclesiastici, quàm sæcularis, compelli ad restitutionem vsurarum, si quas acceperit, & ratione illius delicti puniri. Vbi res verò dubia fuerit, & anceps, vtrumque pertinet ad Ecclesiasticum Iudicem; & declarare, an contractus ille in iudicium Ecclesiæ tanquam suspectus de vsura vocatus vsurarius sit, & reū, si in labem iniquitatis vsurariæ inciderit, ad restitutionem compellere, & punire. Quæ omnia communi vsu Tribunalium Ecclesiastici, & sæcularis obseruantur.] Ita Salonius, cuius sententiam amplexi sunt etiā Layman *in Theol. mor.lib.4.tr...c.2.n.8.& 9.* Azorius *p.2.lib.3.c.53.q.2.* Ragucius *in lucerna Parochorum, tit. de Restit. q.219.* Michaël de Palatio *lib.4. contract. c. vlt.* Cardinalis Tuschus *tom.8.§.vsura, concl.357.n.19.* Clarus *§.fin.q.57.* Reginaldus *in praxi, tom.2.lib.23. c.9. sect.1.n.93.in fine,* & Bonacina *de contr.disp.3.q.3. punct.vlt.n.2.* Martha *de iurisdict.p.2.c.7.n.11.* ita asserens. [Alia causa est, cur vsura dicatur crimen Ecclesiasticum; nempe, quòd, licèt dum de punitione agitur, & quæstio est facti, pertinet potius ad laicū, quàm ad Ecclesiasticum Iudicem, quando tamen quæstio est iuris, hoc est, quando inquiritur, num contractus sit vsurarius, propriè pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum de ea cognoscere.] Ita ille. Et hanc sententiam docuit etiam ex Panormitano Syluest. *ver. vsura, 9. in princ.* Scaccia *tr. de commer. §.7. gloss.5. num.81.* vbi ita ait:[Conclude ex horum omnium casuum distinctione, & resolutione, quod cognitio, an contractus sit vsurarius, pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum, & non ad sæcularem, vt notauit Card. Turrecremata *in c. quid dicam, sub n.5.verb. ad tertium.14. q.4.*] Ita Scaccia. Vide etiam Bobadillam *in Polit. tom.1.lib.2.c.17.n.40.*

RESOL. CCCX.

Ad quod forum pertineat crimen vsurarium?
Et an hac causa sit misti fori. Ex part. 9. tract. 9. & Misc.4. Resol.13.

Sup. hoc in Res. præterita.

§.1. AD hoc dubium sic respondet nouissimè Pater Wadiogus *tract. de Contract.disp.14.§.1.* Postquam Romani Pontifices tam multa constituissent contra vsurarios, opinati sunt plerique Canonistæ, hoc crimen esse fori Ecclesiastici, & non sæcularis. Sed Couarruuias *lib.3. var. cap.3.* efficaciter probat hoc crimen ex natura sua esse mere sæculare, sicut est homicidium, furtum, & similia. Addit autem propter rationem *dub. præcod.* deductam, Ecclesiam prudenter ad se traxisse, quando Principes sæculares videbantur existimare vsuras moderatas esse licitas, sed postquam omnes vbique Principes Christiani suis legibus vetuerant vsuras sub seuera pœna cessare causam prohibendi Principibus huius criminis cognitionem, siue faciendi illud fori Ecclesiastici. Canonistas autem, qui senserunt esse fori Ecclesiastici, ad illud tempus respexisse, quo non erant prohibitæ serio à Regibus, & supremis Principibus, nec punitæ vsuræ à Republica, & ideò ex natura rei spectat cognitio criminis vsurarum ad Laicum Iudicem. Couarruuias suprà, Syluester *verb. vsura 9.* Molina *disputatione 333.* Probatur, quia est crimen merè sæculare sicut homicidium, fraus, aut iniustitia commissa in venditionibus, & contractib. nec est ratio, cur Laicus, qui potest cognoscere, an Titius iniustè agat non reddendo pretium, aut vendendo carius; non possit cognoscere an iniustè pactus sit de Auctario reddendo vltra sortem, quia vtrumque est iure naturæ vetitum, & neutrum est spirituale, vel spirituali annexum. Secundò, est penè generalis praxis, vt vsuræ à Principibus sæcularibus, & cognoscantur, & castigentur illis pœnis, quas in suis legibus designarent. In Bohemia, & in Germania obseruaui, quoad Pœnas non spirituales, non se immiscere huic cognitioni Ecclesiasticos iudices inter Laicos. Et Gailius *lib.2. obseruat.4. 5. & 7.* in Imperio id seruari animaduertit. Et Ioannes Baptista Lupus *in tractatu de vsur. ad finem*, dicit opinionem verissimam, & in praxi receptam, maximè Florentiæ. De Ciuitatibus multis Italiæ testis est Menocbius *de arbitrio iudicis casu 398. num. 44.* & alij de aliis locis. Tertiò Principes sæculares, quando crimini non merè spirituali constituerunt pœnam suo fisco præsertim applicandam) vt factum est in prohibitione vsurarum) non permittunt ad Iudices Ecclesiasticos deuolui causam. Vnde tandem concludo, quando non agitur de pœnis Ecclesiasticis incurrendis, Iudicem Laicum hic se interponere: quando verò controuersia est de sepultura Ecclesiastica, & similibus, quæ ad solam Ecclesiam spectant, iudicem Laicum non se debere interponere. Hucusque Wadingus.

2. Sed hæc opinio est prorsus reiicienda, & de directo pugnat contra Ecclesiasticam immunitatem. Dico igitur, quòd licèt crimen vsurarum pertinere ad solùm iudicium Ecclesiasticum asserat Glossa *in Summ.11. quæst.1.* & Glossa 1. *de offic.ordin.* & Glossa *in Clement.2. verb. Vsura, de iudic.* Secundùm quam Laicus non est iudex competens, nec dissentit Iul. *§.vlt.q.37.n.2.vers. Quæro igitur:* præsertim quando est Quæstio iuris super vsura, puta quando requiritur sit ne contractus vsorarius, licèt quando vsuræ repetuntur, credat laicum esse Iudicem competentem, iuxta Bald. *in l. Quoties, circa fin.Cod.de iudic.* quamuis absolutè Bald. ubi parum constans dicat *in dict. l. Quoties, col.2.versic. Tu dic*, esse hoc crimen vsuræ merè Ecclesiasticum, & *in consilio 443. in fine, vol.3.* Bartol. *in l. Titia, n.7.ff. solut. matrim.* Corn. *cons. 227.* viso processu, *vol.3.* Laurent. de Rodulph *tract. de vsuris, quæst.114.* & secundum hanc partem non potest iudex Laicus de hoc crimine inquirere, secundum Ioan. Andr. *in cap. Peccatum.col.8.& 9. de regul. iur.lib.6.* Bald. *in l. Improbum, versic. Credo glossam verum dicere, Cod.ex quib.caus.infam.irrogetur.* Tamen ego puto his non obstantibus esse crimen mixti fori, quando agitur de quæstione facti; si verò agatur de quæstione iuris, pertinere ad solùm iudicem Ecclesiasticum. Et ita docet contra Couarruuiam nominatim Ioseph Vela *in c.1. de offic. ordin. part.1. num.71.* Michaël Agia *de exhibendis auxiliis; fundam.17.* Fragoso *de Repub. Christ. tom. 1. lib. 2. disput. 4. §. 21.* Valboa *in cap. cum sit generale success. leg. de foro compet.*

competit. §. 3. Marrha *de success. leg. par. 2. c. 7.* Ansaldus *de iur. par. 2. tit. 9. c. 12.* & alij communiter; vnde reprobandus est, vt dixi, Wadingus loco citato. Sicut reprobandi sunt etiam, vt optimè aduertit Vela vbi supra, aliqui asserentes crimen, vsurarum esse mixti fori in ordine ad Iudicem Laicum, etiamsi agatur de quæstione iuris.

3. Nota tamen, quòd quando dicitur crimen vsurarum cum agitur de quæstione iuris, pertinere ad Ecclesiasticum, intelligendum esse de iure obscuro, & opinionibus obruto, argumento textus, & quod ibi Glossa, & Doctores notant, *in cap. cum dilectus. 8. de consuetudine*, non verò de iure claro, quo videlicet apertè fuerit contractus, vt vsurarius damnatus, nam cum id ius euitari nequeat, ex regula *l. ornamentorum 37. alias 39. ff. de auro, & argento legato*; in hoc sanè casu etiam sæcularis iudex mixtam cum Ecclesiastico iurisdictionem habet ad cognoscendum, & iudicandum de contractu secundum illud Ius, circa cuius intellectum nihil noui videtur agere, sed ipsum per se certum, ac exploratum detegere, argumento legis hæredes palam *21. ff. de testamentis, l. adeo 7. §. Videtur. ff. de acquirendo rerum domino.* Id quod sæcularibus iudicibus prohibitum non est, vt probat Peguera *decis. 30. crimin. num. 23.* Et ita ex multis docet Vela, & Agia locis citatis. Sed ego de hoc alibi. Alibi in Res. præterita.

RESOL. CCCXI.

An Principes sæculares possint ex iusta causa dare Iudæis positiuam licentiam exercendi vsuras absque Pontificis authoritate. Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. Res. 14.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Nauarrus, *consil. 33. & 34.* de Vsuris, & nouissimè Pater Wadingus *tract. de Contr. disp. 5. dub. 13. num. 1.* Probatur ratione, quam affert Nauarrus suprà, permittere vsuras non est intrinsecè malum; alioquin Romanus Pontifex, nec in suo Statu posset eas permittere, nec aliis dare facultatem permittendi: ergo tantum obstat prohibitio Ecclesiæ, vel quòd sit contra Canonem. Sed ad Canones benè respondet Campegius, *quæst. 49. in tract. de Dote*, & breuiter dici potest Canones non obligare Principes supremos cum magno Reipublicæ incommodo. Si ergo Princeps aduertat magnam esse in suo Regno necessitatem mutui, illudque non posse aliter haberi, quàm permissione vsurarum, potest quantum iudicauerit necessarium hac in parte permittere, sicuti tolerat meretrices ad conseruandam matronarum, & Virginum castitatem: nec in hac re potest per Ecclesiam impediri, vt diximus *disputat. 3. dub. 4. §. 2. numero 6.* cùm de fide hæreticis seruanda egimus. Secundò est illa Praxis generalis per totum penè Orbem. De Italia testatur Campegius suprà, de toto Imperio Romano res est certissima, quia vbique pene Iudæi tolerantur cum exercitio vsurarum. In Polonia sunt eorummulta millia: in ditionibus Regis Hispaniæ in quibus non sunt Iudæi, Christianus aliquis à Principe Supremo accipit potestatem fœnebrem mensam habendi publicè. In Belgio obseruaui, quòd quamprimum erigitur in aliqua Ciuitate Mons pietatis, cogatur Vsurarius abire; quia non est Reipublicæ necessarius, cum mutuationi Mons sufficiat. Ita Wadingus.

Super hoc, sterius in n. 15. Res. 1. ad medium, & in Res. 5. ante medium.

2. Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo. Vnde additio ad dictum *Consil. 33.* Nauarri meritò contra illum insurgit, & asserit negatiuam sententiam esse communem, quam cum dicta Additione tenet Malderus *in 2. 2. D. Thom. a. tract. 5. cap. 3. dub. 24. conclus. 7.* Cardinalis de Lugo, *tom. 2. de Iust. disput. 25. sect. 11. num. 219. & 220.* Wigers *de Iust. tract. 5. cap. 6. dub. 23. num. 111.* vbi sic ait: Si in aliquibus locis indicetur valdè necessarium propter multorum graues indigentias, vnde maiora mala timeantur, permittere vsuras; & vsurarij, qui fœnus exercere parati sunt, non velint tamen mutuare, nisi permittatur ipsis actio contra mutuatarios, qui negarent soluere vsuras permissas, ac nisi his negetur actio ad repetendas solutas, vnde Magistratus quasi necessitetur ad faciendam eiusmodi permissionem vsurariis, vt possit succurrere necessitatibus subditorum, & auertere grauiora pericula à Communitate: non foret contra Ius naturæ, Magistratus, iuxta sua promissa, tunc concederet Vsurariis actionem, & vrget mutuatarios ad solutionem, & non concederet eis actionem repetendi. Quamuis interim vsurariis talia permittere, & actionem concedere, & sic compellere mutuatarios, videatur fore contra Ius Canonicum. Quòd autem non sit contra Ius naturæ, probatur; quia Pontifex, vt testatur Nauarrus *consil. 33.* de Vsuris, cogit Christianos in statu Ecclesiastico Romæ, Anconæ, & Auenione ad soluendũ Iudæis vsuras permissas: ergo ex rationabilibus causis cócedere actionem vsurariis ad exigendas vsuras permissas, siue de quibus conuentum est, & ad illas soluendas compellere, non debet censeri esse contra Ius naturæ: neque enim dicendum, quòd ibi in illo facto erret & peccet contra Ius naturæ. Quare neque Princeps sæcularis sic faciendo peccabit contra Ius naturæ: quamuis, vt id licitè faciat, verius sit, quòd debeat accedere Pontificis dispensatio propter Ius Canonicum. Ita ille; cui adde, præter Doctores citatos, Sylvestrum *verb. vsura. 9. quæst. 22.* & omninò videndum Marquardum de Sosannis, *in tract. de Iudæis, part. 1. cap. 11. num. 11.* vbi plures Iurisconsultos pro hac sententia adducit.

RESOL. CCCXII.

An iudex sæcularis possit punire laicum sub prætextu eius prohibitionis, etiam si habeat licentiam ab Episcopo in diebus festis laborandi. Ex part. 4. tract. 1. Resol. 94.

§. 1. Negatiuè respondendum est, & ita declarauit sacra Cardinalium Congregatio sub his verbis. Cùm Officiales Curiæ sæcularis Mutinæ prætendant, neminem posse in diebus festis vacare operibus seruilibus, etiam de licentia Episcopi, nisi eorum quoque licentiam obtineat, & laborantes absque eorum licentia, incidere in pœnas ab eis, contra non obseruantes dies festos, statutas. Episcopus petit vt declaretur, ad quem spectet huiusmodi licentiam concedere; & ad si ipse præuia necessitatis approbatione aliquibus illam concesserit, possint prædicti Officiales eos punire? Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trid. interpretum censuit huiusmodi licentiam concedendi iuxta sacrorum Canonum præscriptum, ad Episcopos tantùm pertinere, non autem ad ministros sæculares, atque eos, qui diebus festis præuia Episcopi licentia operibus seruilibus vacauerint, nequaquam posse à iudicibus laicis quoquomodo multari, aut puniri, Robertus Cardin. Vbaldinus. & hanc declarationem adducit Megalius *consil. 97. n. 2.* & Homobonus de Bonis *in exam. Eccles. part. 3. tr. 15. c. 7. q. 17. resol. 3.* qui alios Doctores adducit pro hac firmanda sententia, quam iterum docuit nouissimè Sup. hoc iuprà in Res. 116. ad medium.

nouissimè *in consult. cas. conscient. vol.1. part.2. prac. 3. respons.32.*

RESOL. CCCXIII.

An princeps laicus possit legitimare filium Clerici, si ipse filius sit Clericus?
Et quid si filius Clerici sit laicus? Ex part.1. tract.2. Ref.112. aliàs 111.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Conarr. 2. *p. de sponsal.cap.*8.§.8. *num.*19. qui citat ad propositum Ioan.Andream, & Lambertioum. Et ratio est: quia possunt laici Clericis priuilegia concedere *ex cap. nouit. de iudiciis.* Ergo priuilegium legitimationis potest Princeps sæcularis Clerico communicare: & licèt Clerici, sæcolari iurisdictioni subiecti non sint, & Princeps in illos potestatem non habeat; tamen supradicta legitimatio in effectu non tam respicit ipsius Clerici legitimandi personam, quàm bona ipsa, quæ supponuntur sita intra territorium Principis legitimantis.

2. At, his non obstantibus, contrariam sententiam amplectendam esse existimo, cum Basilio Poncio *de matr. lib.*11. *cap.*6. *n.*9. & Anguiano *tract. de legib.tom.*1.*lib.*2.*contr.*23.*num.*65. qoia supradicta legitimatio est actus iurisdictionis: sed Clericos à sæculari potestate exemptos esse ea se patet; ergo, &c. Adde, quòd non solùm personæ, sed etiam bona Clericorum sunt exempta: ergo non potest Princeps sæcularis, etiam ex hoc capite, Clericum legitimare. Vnde patet responsio ad argumenta contrariæ sententiæ. Ad primum respondetur, quòd procederet, si in tali legitimatione ageretur tantùm de vtilitate Clerici, & non de eius præiudicio, vt est in caso nostro, per iurisdictionem incompetentem in illum exercendam, &c. Et nostra opinio est admodum vera, vt aliqui doceant, etiamsi filius Clerici sit laicus, non posse Principem sæcularem illum legitimare. Et ita fuisse decisum anno 1562. in Sena o Parisiensi, testatur Petr. de Gregor. *lib* 10. *Syntag. cap.*4. Vnde Azorius *tom.*2.*lib.*2.*c.*15.*q.vlt.* asserit, tutius esse ab vtroque Principe legitimationem postulare.

RESOL. CCCXIV.

An Prælati Summo Pontifice inferiores delegare possint indistinctè laicis causas Ecclesiasticas?
Et supponitur posse Summum Pontificem, si viderit expedire, iurisdictionem spiritualem laicis exercendam committere ad tractandas causas non solum ciuiles, & criminales, sed etiam spirituales. Ex part.1. tract.2. Ref.113. aliàs 112.

§.1. CLarum est, posse Summum Pontificem, si viderit expedire, iurisdictionem spiritualem laicis exercendam committere, ad tractandas causas, non solùm ciuiles & criminales; sed etiam spirituales, vt tradunt Nauarrus *in Manual. cap.*27.*n.*6. Aufrerius *de potest. secul. reg.*4. *fallent.*3.& alij.

2. Difficultas consistit, an idem dicendum sit de Episcopis. Et distinguendo communiter respondent: nam, vel causæ spectantes ad Ecclesiasticam iurisdictionem sunt causæ merè ciuiles, & pecuniariæ, vel sunt spirituales: primas causas Episcopus potest laicis delegare, secundas minimè. Et hæc opinio in praxi communiter obseruatur, & obseruanda est, licet de iure nouissimè Anguianus *in tract. de legib. tom.*1. *lib.*2.*contr.*25.*n.*4.solide & perdoctè, vt semper solet, contrarium doceat.

Sup.contento in hoc §. 1. in tom.6. tr. 1. ex doctrina Ref. 20 § Verùm. post mediũ. lege vers. sicut & potest de potentia absoluta. & in tom. 3. tr.1. ex doctrina Ref 75. signanter §. Notandum. Et pro contento in §. Difficultas. huius Ref. ibidem §.Et hoc.

RESOL. CCCXV.

An Legatus natus possit exercere iurisdictionem in Regulares exemptos. Ex part.1.tract.2.Ref.17.aliàs 16.

§.1. REspondeo negatiuè: nam Legatus à latere potest talem iurisdictionem exercere in exemptos, Et ita docet Gloss. *in cap.*1. *de off. Legati, in verb.vniuersos.* & ibi noster Abbas, Paoormitanus *num.*8. qui hanc sententiam probat *ex cap. si Abbatem. de elect. in*6. *& ex cap.*1.*de verb. significat.* Et ita docet etiam Villadiego *in tract. de legato, q.*8.*n.*20. & ex neotericis tenet etiam hanc sententiam Erasmus de Cochier *in tr.de iurisdict. in exemptos, part.*2. *q.*2.*per totam,& q.*50.*n.*6.*& part.*4 *q.*26.*n.*2.cum aliis. Quinam verò sint Legati nati, vide Henriquez *lib.* 10. *c.*28.*n.*3. Gambacurtam *de immunitat. Eccles.lib.* 10.*c.*8.*n.*19. & alios.

Sequentes Resolutiones visum est mihi diuidi non posse: Ideo sequitur

APOLOGETICA DISCEPTATIO, DE OMNIMODA CLERICORVM EXEMPTIONE

Eiúsque origine contra Patrem Michaëlem Rabardeum.

RESOL. CCCXVI.

Summatim exponitur, quid sentiat P. Rabardeus circa Immunitatem Ecclesiasticam. Ex part.7.tract.1. Resol.1.

§.1. ANNO præterito 1641. in lucem emissus fuit libellus sic inscriptus. MICHAELIS RABARDEI *Optatus Gallus, de cauendo Schismate,* &c. *benigna manu sectus.* Hic Auctor *in sect.*2.per totam ex professo pertractat materiam Immunitatis personarum, & bonorum Ecclesiasticorum. Et docet Primò; Immunitatem circa personas Ecclesiasticorum esse de iure positiuo Imperatorum, & ex eorum benignitate, & priuilegio concessam. Secundò; non esse concessam ab Imperatoribus absolutè, & plenè, sed tantùm in quibusdam causis, & casibus. Tertiò; posse

poſſe Principes illam modificare, & reſtringere. Quartò ? Eccleſiaſticos eſſe ſubditos dominationi, & legibus Principum; ſeclusis quibuſdam cauſis, & caſibus, in quibus ex eorum priuilegio exempti ſunt. Quintò ? Delicta pro quibus Clerici ad forum ſæculare protrahi poſſunt, eſſe illa, quorum coërcitio, & punitio ſpectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conſeruandam, proindéque legibus publicis, & certis pœnis adiuncti ſunt prohibita, ſiue communia ſint & mixta, ſiue priuilegiata lege ciuili, nouo quaſi priuilegio, contra libertatem, Clericis datam conualeſcente. Sextò; In dictis criminibus, non ſolùm Clericos, ſed etiam Epiſcopos ipſo facto priuatos eſſe priuilegio Clericali, & fori, neque aliam ſententiam depoſitionis, ſeu degradationis eſſe neceſſariam, & præſertim Patricidas, Falſarios, viarum prædatores, & ſimiles, ſtatim, poſſe iudicari, & damnari à Magiſtratibus Laicis. Septimò, Pontifices non potuiſſe eximere Clericos à iuriſdictione Principum ſæcularium ipſis non conſentientibus. Octauò; conſuetudinem licèt non poſſit tollere totam Immunitatem Eccleſiaſticorum, poſſe tamen in quibuſdam caſibus, illam reſtringere, & limitare.

2. Et hæc omnia Pater Rabardeus *in dicta ſect*.2. probat ex Iure ciuili; vnde ſic ait, *n*.1.*in fine*. Multæ ſunt leges Imperiales in Codice Iuſtinianeo, ſeu Authenticis, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & nouiſſimè in Codice Ordinationum, ſub nomine Ludouici X I I I. Regis in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & reſtringuntur Priuilegia venerabilium Clericorum, & ſanctarum Eccleſiarum; vnde comprobatur opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, & Regum acquiſitis. Ita ille. Et poſtea, *num*.6. adducit multas alias leges Imperatorias ad ſuam opinionem comprobandam. Quam etiam confirmat, *num*.7.*& ſequ*. multis exemplis: vt Salomonis 3. *Reg*.2. qui Abiathar Sacerdotem propter crimen Maieſtati regiæ contrarium, non ſolùm exilio mulctauit, ſed etiam morte mulctare potuiſſe oſtendit; vnde ſubdit: Illis temporibus ſacerdotes etiam maiores, in iis, quæ pertinent ad Ciuile regimen non fuiſſe liberos à poteſtate, ſeu iuriſdictione Regum, & Principum temporalium. Probat hoc etiam adducens aliud exemplum de Ioa Rege Iuda 2.*Paral*.24. & ex aliis exemplis Chriſtianorum Imperatorum. Et hæc eſt opinio Rabardei quoad exemptionem Eccleſiaſticorum, circa perſonas; quam à fortiori poſtea *in ſect*.3.*per totam*, tenet, quoad eorum bona, aſſerit enim: Eccleſiaſticos in bonis eſſe exemptos ex Priuilegio Imperatorum, & hanc exemptionem non fuiſſe omnimodam, & abſolutam. Probat hoc ex quibuſdam legibus Imperialibus; vt ex *leg. Neminem, Cod. de ſacroſ. Eccl.* & ex *leg. ad inſtructionem eod. tit.* & ex aliis iuribus, Quod etiam confirmat ex exemplis ſacræ Scripturæ. Sed cùm hæc omnia lædant & penitus euertant Eccleſiaſticam Immunitatem; ideo viſum eſt mihi pro eius tuitione, ex principiis Theologicis, & Iure Pontificio, illa ſigillatim, & fundamentaliter impugnare, reſpondendo ad omnia argumenta Rabardei, qui etiam *in ſect*. 5. *& in Defenſione Legum Connubialium*, firmat, poſſe Principes conſtituere impedimenta dirimentia Matrimonium, quod omnino reprobandum eſſe ſatis etiam firmabo ex communi ſententia Doctorum, & præſertim illuſtrium ſacræ Theologiæ Profeſſorum, præclariſſimi Mulæi Sorbonici.

3. Proteſtor tamen, me, in hac Diſceptatione, ſententiam, ſeu *ſomnium Optati Galli de Schiſmate Eccleſiæ Gall.* minimè approbare; neque contra Concordata, ſeu Priuilegia aliquorum Principum (ſi re vera extent, & reuocata non ſint) inſurgere: ſed tantùm opiniones Patris Rabardei refellere, quatenus multa docet contra Eccleſiaſticam Immunitatem, dum probat eſſe licita, vel de Iure communi, vel de conſuetudine. Et quidem debebat P. Rabardeus inhærere veſtigiis ſapientiſſimorum virorum ſuæ Societatis, Suarez, Azorij, Layman. Comitoli, Tanneri, Dicaſtilli, & Baldelli, qui *in Theol. Mor. lib*.5.*diſput*.33.*num*.3. optimè, ſic ait. Cum Hæretici, & Schiſmatici in odium Pontificis, & ſtatus Eccleſiaſtici maximè impugnent exemptionem Clericorum à poteſtate Laicorum; & ipſi Principes, & Iudices Laici maximè illam extenuent, optimum, & rationabiliſſimum eſt, vt contraria ratione. Theologus, quantùm poteſt, illam defendat, & tueatur. Ita ille. Sed ſanum eius conſilium minimè à P. Rabardeo amplexatum fuiſſe, ſatis *infrà* patebit; Vnde ex induſtria, ſemper cum Scriptoribus Societatis, conabor illum impugnare; vt videant Lectores, opiniones P. Rabardei, aduerſari directè, ſententiis communiter receptis, inter Doctores ſuæ præſtantiſſimæ Religionis. Et vt verum fatear, quæſtio hæc de exemptione Clericorum gratis, & voluntariè ab ipſo videtur ſuſcepta, cùm ad refellendum Optatum Gallum minimè neceſſaria eſſet, vt patet ex libro in ſimili materia compoſito à doctiſſimo Iſaacio Haberto, *de Conſenſu Monarchiæ, & Hierarchiæ*, cui adde Sulpicium Mandrinium in ſua Chimera exciſa.

RESOL. CCCXVII.

An Immunitas Eccleſiaſtica ſit de iure diuino? Et affirmatiue aduerſus P. Rabardeum probatur ex locis Sacræ Scripturæ? Ex p.4.tract.1.Reſ.2.

§.1. IMmunitatem Eccleſiaſticam eſſe de Iure humano tenet Rabardeus, *ſect*.2. *fol*.16. *& ſequ*. Primò, ex auctoritate Couarruuias *lib*. 1. *var.cap*.31. Innocentij Papæ *c*.1.*de maior.& obedient*. & D.Thomæ, *leg*.1 *ad Rom.cap*.13. Petri de Ferraria, Molinei Alciati, & Medinæ. Secundò, probat ſuam ſententiam ex aliquibus legibus Imperatorum in quibus exemptio Clericis donatur. Ergo, infert Rabardeus, exemptio Clericorum eſt de iure humano; videlicet ex benignitate & largitate Principum ſæcularium.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 1. & 2. §. Non deſinam. & ſuperius in tr. 1. Reſ. 2. §. Verum. & ſeqq. & hic infra in quinq. Reſ. hanc ſeq.

2. Sed prorſus dicendum eſſe puto, immunitatem Eccleſiaſticam, quoad perſonas, & bona, eſſe de iure Diuino. Probatur ex *cap*.47.*Geneſ.* vbi Ioſeph cùm totam Ægypti terram Regi obligaſſet, & tributariam, ſiue vectigalem feciſſet, Sacerdotum terram excepit, quam voluit eſſe liberam. Et 1. *Eſdræ*. Excepti ſunt Sacerdotes & Leuitæ à lege ſoluendi tributa Regi Perſarum. Dominus etiam Leuitas, Templi Miniſterio dedicatos, à reliquis tribubus ſequeſtrauit, & Aaroni, atque filiis eius ſubiecit; ſicut legimus *in cap*.3. *Numer*. Quòd locutus eſt Dominus ad Moyſen. verſ.10. *Dabis dono Leuitas Aaron, filiis eius, quibus traditi ſunt à filiis Iſrael. Aaron autem, & filios eius conſtitues ſuper cultum Sacerdotij.* Et infra Num.45. *Eruntque Leuitæ mei Ego Dominus.* Et c.8. Numeror. *Statuéſque Leuitas in conſpectu Aaron, & filiorum eius, & conſecrabis oblatos Domino; ac ſeparabis de medio filiorum Iſrael, vt ſint mei: & poſtea ingredientur Tabernaculũ fœderis, vt ſeruiãt mihi; ſicque purificabis, & conſecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono dati ſunt mihi à filiis Iſrael.* Ex quibus locis ſatis manifeſtè colligitur: Leuitas non alteri, quàm Aaroni, & ſucceſſoribus eius Sacerdotibus ſubiectos fuiſſe. Bona autem, & poſſeſſiones Sacerdotum, ac Leuitarum fuiſſe ab exactionibus immunes; Colligitur ex *c*.30.*Exod.*

verſ.

*verſ.*11.*iunĉto cap.*1.*verſ.*47.*Num.* Quibus locis significatum, Leuitas, & à tributo, & à militia immunes fuiſſe. Item ex *cap.*18.*Num.* vbi habetur, à reliquis Tribubus Iſrael, decimas pendendas fuiſſe Sacerdotibus, atque Leuitis. Ipſos quoque Leuitas ſecundas decimas, ſiue decimas decimatum Aaroni, & Sacerdotibus eius ſoluiſſe ſicuti explicat Ioſephus *lib.*4. *antiquit.cap.*4. Denique, idem colligitur ex *eod.c.*18. *Numer.*20. *iunĉto cap.*35. quibus ſignificatur Aaroni, & filiis eius, atque Leuitis non fuiſſe partem aſſignatam in diuiſione terræ promiſſionis, ſicuti reliquis Tribubus; ſed poſtea ex Tribubus, pro ſingularum facultate, fuiſſe vibes, & poſſeſſiones deſignatas pro Tribu Leuitica, vt hæc eſſet quaſi pars, & poſſeſſio, à filiis Iſraël Deo oblata & Miniſtris eius.

3. Item exemptionem à tributis, Chriſtus, *Matth.*17. imprimis ſibi tanquam filio naturali Regis omnium Regum Terrenorum, tùm verò etiam ſecundùm quandam participationem B. Petro competere ſignificauit. Reges Terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum à filiis ſuis, an ab alienis? At ille (Petrus) dixit, ab alienis. Dixit illis Ieſus. Ergo liberi ſunt fil.j: vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare &c. Ex quo facto D.ſcipuli reliqui collegerunt, B. Petrum ipſis omnibus à Chriſto prælatum fuiſſe: ſicuti S.Hieron. *ibi*, & S. Chryſoſt. *hom.*59.*in Matth.* Origenes *in Cap.*18. *Matth. hom.*5. annotauerunt: Tametſi vero Chriſtus hoc loco priuilegium exemptionis præcipuæ B. Petro, tanquam V cario ſuo communicauerit; debet tamen idem reliquis Eccleſiaſticis perſonis accommodari, quatenus eæ Chriſti, ac Dei ſeruitio peculiariter dedicatæ, è familia eius eſſe cenſentur, à ſæcularium poteſtatum Iuriſdictione, atque Imperio immunes. Et tandem *in Pſalm.*114. dicitur *Nolite tangere Chriſtos meos*, hoc eſt vnctos meos; At Clerici tales ſunt Ergo &c.

4. Sed ad hæc loca Sacræ Scripturæ non deſinunt Aduerſarij reſpondere, ac parum ſolidè, vt videri poteſt apud Auguſtinum Vigiaum *de Eccleſ. Immun. diſputat.*4. *Concl.*2. Bozzium *de Iure ſtatus lib.*4. *cap.* 3. *& ſeq.* & Azorium *tom.*1. *lib.*5. *cap.*12. *quæſtion.*1. Qui omnes aduerſariorum reſponſiones ſatis conuellunt: ſed ipſi adhuc vrgent aſſerendo, quod tantum abeſt quòd ex ſacris Scripturis noſtra opinio poſſit probari: vt in his contrarium appareat, nempè Clericos eſſe Principibus Laicis ſubiectos Et ſic D. Paulus *Act.* 25. cùm videret cauſam ſuam ab iis, qui de genere erant Sacerdotali, inique tractari, ad Cæſaris Tribunal prouocauit, dixitque ſe ab eo iudicari oportere. Deinde ipſe D. Paulus *ad Romano.*13. dixit. *Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſubdita ſit*, & hoc vtique propter Dei ordinationem, vbi Gloſſa. *Omnis anima, nullus excipitur, nec excluditur.* Additque Chryſoſtomus. *Omnis homo, ſint ſit Euangeliſta, ſiue Propheta, ſiue Apoſtolus, ſiue quis tandem ſit.* Cum paulò ante dixiſſet. *Iſta imperantur omnibus, & Sacerdotibus, & Monachis, non ſolùm ſæcularibus.* Ergo ex his Scripturæ locis apparet Eccleſiaſticos, vt & Laicos omnes ſubditos fuiſſe Principibus ſæcularibus.

5. Verùm hæc parum obſtant, & ſunt argumenta deſumpta ex penu Marſiliano, quæ etiam adducit Henningus Arniſæus damnatæ memoriæ Auctor *de exempt. cler. cap.* 5. *num.*3. Igitur ad factum D. Pauli ad Cæſarem appellantis: Reſpondeo; Quòd cùm prædicaret Paulus in Hieruſalem, & ad inſtantiam Iudæorum Tribunus iuſſiſſet, eum verberari: vt *in Act. Apoſt.cap.*22. Aſtanti Centurioni, dicit Paulus, vt ſe adiuuaret, hominem Romanum, & indemnatum licet vobis flagellare: ideſt, de nullo reatu ordine iudiciario conuictum: vt exponit Card. Turrecrem. *in cap.ſi in adiutorium, num.*6.*diſt.*10. Et cùm poſtea Feſtus ad inſtantiam Iudæorum vellet tranſmittere Paulum vinctum Hieroſolymma, vbi Iudæi vel etiam in via eum occidere volebant, dixit Paulus, *ad Tribunal Cæſaris ſto, & ad Cæſarem appello*: vt *in Actib. Apoſtol.cap.*25. Ex iſtis tamen non probatur, Clericos eſſe ſubiectos iuriſdictioni temporali, ex eo, quòd Paulus vſus fuerit lege Imperiali, quòd vt Ciuis Romanus, non condemnatus, non poſſet flagellari; ſed potiùs probatur pro obſequio veritatis, & defenſionis licitum eſſe Clerico in Eccleſiaſticis negotiis, vti legibus, & iudicio Principum, licet eis non ligetur. Eſt text. *in terminis in cap. ſi adiutorium*: vbi Card. Turrecrem.*num.*3. verſ. *Sed ſecundo modo*, & *num.*5. 10.*diſtinct.* Et idem *ibi* tenet Gemini verſ.*oppono quod exemplum.* Auguſt.Triumphus *de poteſt.Eccleſiaſt.q.*6. *art.*8.*verſ.ad primum.* Ergo.

6. Reſpondeo ſecundo, Quod quamuis D. Paulus exemptus fuerit à iuriſdictione Cæſaris; nihilominus tamen coactum fuiſſe Cæſarem appellare, cùm neque illius, neque D.Petri, alteriúſve Eccleſiaſtici exemptio nota eſſet, ac propterea, & fidei Chriſtianæ, & propriæ cauſæ malè conſuluiſſet Paulus, ſi Cæſaris Tribunal recuſaſſet. Et ideò nouiſſimè doctus Pater Franciſcus del Caſtillo *in* 3.*ſentent. tom.*2. *diſputat.*16.*de poteſtate Papa, quæſt.*12.*num.*7. aſſeruit, quòd D. Paulus voluit indicare Iudice Laico de facto, & non de iure quod etiam docet Gretſerus *in controuerſ. pro Bellarmino, tom.*2. *lib* 2. *cap.*29. & Remundus Rufus doctor Gallus *in defenſ. contra Molinæum fol.* 589. Neque hæc reſponſio infert iniuriam D.Paulo, perinde ac ſi illius animi magnitudini contraria ſit, non magis quàm inferatur iniuria Chriſto, cùm dicitur eum ad vitandum ſcandalum iuſſiſſe, vt pro ſe, & Petro, tributum ſolueretur, non fuit autem minore animo, aut conſilio Chriſtus quàm fuerit D. Paulus, neque minore libertate cum populis, & cum Principibus locutus fuit Chriſtus, quàm locutus fuerit D. Paulus. Ergo, &c. Vnde ex his refellendus venit nouiſſimè Petrus Gonzalez, *de lege Politica, lib.*1.*cap.*3.*num.*20.

7. Ad auctoritatem verò D. Pauli aſſerentis, *ad Rom.*13. *Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſubdita ſit.* Cardinalis Bellarminus *in reſponſ.ad duos libellos, fol.*8. ſic aſſerit [L'autorità di S.Paolo al *cap.*13. della Epiſtola alli Romani, parla della poteſtà in vniuerſale, & inſegna, che è Diuina ordinatione, che il ſuddito obediſca al Superiore, ma non inſegna che il Principe ſecolare babbia le tali, ò le tali perſone per ſuddite, per ragione diuina immediatamente. Et è veriſſimo, che ogni poteſtà è da Dio, ma alcuna è da Dio immediatamente, come fù quella di Moisè, e di Aron, & hoggi è quella del Papa: alcuna è da Dio mediante la ſucceſſione, ò elettione, ò altro titolo humano. Et à quel Teſtimonio di S.Gio Chryſoſtomo, ſopra S. Paolo, riſpondo che quel Santo, non dice, che li Sacerdoti, e Monachi ſono obligati per l'autorità di S. Paolo obedire à Principi ſecolari: ma alli ſuoi Superiori, qualunque ſi ſiano. Se bene anco è vero che li Eccleſiaſtici hanno da oſſeruare quelle leggi Ciuili, che non ſono contrarie alle Eccleſiaſtiche, & ſono neceſſarie per il commercio, che hanno li Eccleſiaſtici con i Laici: perche, come ſcriue Papa Nicolò all'Imperatore, nel corſo delle coſe temporali la Chieſa ſi ſerue delle legge Imperiali, tuttauia à queſta oſſeruanza delle leggi de' Principi ſecolari, ſono li Eccleſiaſtici obligati quanto alla direttione, non quanto alla forza; cioè, vi rationis, non vi legis.] Ita Bellarminus.

8. Sed de interpretatione horum verborum D. Pauli

Pauli, videndus est omnino egregiè illa pertractans Paulus Comitolus *in respons. mor. lib. 1. quæst. 93. n. 25.* Bellarminus *disput. de immunit. Eccles. fol. 52.* Gretserus ad Theologos Venetos, *lib. 3. consider. 4.* Barberius *in confutatione* Magistri Fulgentij, *part. 4. num. 32. & 33.* Seruantius *in defens. immunit. Eccles. propos. 5. ad 8. argum.* & Ambros. Vignatus *de Eccles. immunit. disput. 4. ad 6. argum.* vbi probant textum D. Pauli non esse solùm intelligendum de Principibus Laicis, quòd perperam nonnulli senserunt.

9. Verum, aliqui, dato, & non concesso, quòd in sacris Scripturis clarè non appareret Clericos esse exemptos à Laicali iurisdictione, adhuc putant dicendum esse eorum exemptionem de iure diuino emanasse. Probant hoc, nam multa tam de verbis, quàm de factis Domini, fuerunt omissa ab Euangelistis; vt *Ioan. cap. 20.* Quæ postea ab Apostolis verbo, vel facto expressa sunt: *cap. cùm Marthæ. §. Sanè, de celebrat. Miss.* Et Paul. *ad Thessal. 2. c. 2.* inquit: *Tenete traditiones, quas accepistis, siue per sermonem, siue per Epistolam nostram*: Et multa etiam fuerunt omissa ab Apostolis, quæ reliquerunt exequenda, & ordinanda suis successoribus. Cardin. Turrect. *in cap. cùm ad verum, n. 4. vers. ad quintum respondetur 96. dist.* Aluar. *de planctu Ecclesiæ, lib. 1. cap. 59. col. 8. vers. Sed licèt Christus.* Ideò cùm Summi Pontifices successores Petri hoc expresserint, eis credendum est, etiamsi in aliquo loco veteris, vel noui Testamenti non legeretur.

10. Cùm igitur Pontifices, & Concilia dixerint, hanc exemptionem esse de iure Diuino, vt infrà satis probabimus, eorum determinationi necessariò, acquiescendum erit. Itaque ex his concludunt, quòd etiamsi nullus ex sacris Scripturis locus proferri posset, in quo Diuinum ius, de quo agimus, scriptum esset, non propterea sequeretur, probari non posse, Clericos Diuino iure exemptos esse; quia ex traditione omnium sæculorum, & Conciliorum determinatione, hanc exemptionem de iure Diuino processisse, probari, posse contendunt. Et ita docet Bernardus Iostus *in defens. libert. Eccl. fol. 31. & 32.* Angelus Sermatinus *in confutat. 2. tractatuum, propos. 1. fol. 16.* Duardus *in Bulla Cœnæ, lib. 2. can. 5. quæst. 18. num. 5 1. & 52.* Ioan. Petrazzan. *in resp. ad libell. Theol. innominat. propos. 5. §. 8.* Ioan. Filoteus *in resp. ad Epist. Theolog. innom. fol. 38.* Iulius Roffus, *in resp. ad M. Antonium Cappellum, part. 3. cap. 16.* & omninò videndus ex dignissima Religione Dominicana Gregorius Seruantius *in defens. immun. Eccles. propos. 5. fol. 58.* Quibus adde ex Societate Granadum *in 3. part. contr. 9. tract. 4. disputat. 4. sect. 1. num. 16.* quem omnino Pat. Rabardeus recognoscat, cùm sit doctissimus suæ Religionis Theologus; & solidè nostram confirmet sententiam.

RESOL. CCCXVIII.

Probatur nostra sententia ex locis Conciliorum, & Sacrorum Canonum. Ex part. 7. tract. 1. Res. 3.

§. 1. IVs Diuinum Ecclesiasticæ immunitatis apertè inuenitur expressum in Conciliis generalibus, & sacris Canonibus. Etenim in Synodo Romana quarta sub Symmacho Papa, *Can. 3.* ita dicitur; Canendum ne exempla temaneant præsumendi quibuslibet Laicis, quamuis Religiosis, vel Potentibus, in quacunque Ciuitate quolibet modo aliquid decernere de Ecclesiasticis facultatibus, quarum solis Sacerdotibus disponendi indiscussè à Deo commissa cura docetur, vt habetur *tom. 2. Concil. edition. noua*, Bonifacius Papa VIII. *in cap. quanquam de censibus*, expressè asserit, Ecclesias, Ecclesiasticásque personas ac res ipsarum, non solùm iure humano, quinimò & Diuino, à sæcularium personarum exactionibus esse immunes. Et Ioannes Papa VIII. *in Can si Imperator 96. dist.* Non à legibus publicis inquit, non à potestatibus sæculi, sed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Christianæ Religionis Clericos & Sacerdotes, voluit ordinari, & discuti, recipique de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre. In generali Concilio Lateranensi sub Innocentio III. *cap. 43.* dicitur; Nimis de iure Diuino eos Laicos vsurpare, qui viros Ecclesiasticos, nihil temporale detinentes ab eis ad præstandum sibi fidelitatis iuramenta compellunt. In Concilio generali Lateranensi sub Leone X. *sess. 9.* dicitur. Cum à iure tam Diuino, quam humano Laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, innouamus omnes, & singulas constitutiones, fel. rec. Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit; *Felicis*: & Clem. V. quæ incipit, *Si quis suadente.* Necnon quascunque alias Apostolicas sanctiones, in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, & contra eius violatores quomodolibet editas, &c. In Concilio Coloniensi, *part. 9. cap. 20.* dicitur immunitas Ecclesiastica, vetustissima res est, iure pariter Diuino, & humano introducta, &c. In Concil. Trid. *sess. 25. cap. 20. de reformat.* dicitur; Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitas, Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constituta, &c.

2. Item Clemens Romanus synchronus Apostolorum, *Epist. 1. de iudiciis Ecclesiasticis* ex D. Petri Apostoli traditione, asserit; Diuinis legibus repugnare, vt maiores à minoribus iudicentur. Dionysius Areopagita. *Epist. 8. ad Demophilum Monachum*, clarè asserit, Ordinem à Deo constitutum peruerti, si quis inferior, Sacerdotem iudicare præsumat. Episcopi Regni Galliæ in Epistola, quã è Castro Catiliaco ad tuendam Ecclesiæ libertatem, scripserunt ad Ludouicum Regem, Priuilegia Ecclesiis concessa diuinitus constituta asserunt. Et tandem audiant Principes, si Constantinus Magnus Imperator, nostræ sententiæ adhæserit, is enim in Concilio Nicæno; vt habetur *in cap. continua 11. quæst. 1.* Et obseruat Ruffinus *lib. 10. Hist. Eccles. cap. 2.* Ita Episcopus allocutus est: Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideò nos à vobis rectè iudicamur. Vos autem non potestis ab hominibus iudicari; propter quòd Dei solius inter vos expectare iudicium, & vestra iurgia quæcunque sunt ad illud Diuinum reseruetur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis Dij, & conueniens non est, vt homo iudicet Deos; Ita Constantinus. Rectè igitur Gelasius Papa *in cap. Sylvester. 11. quæst. 1.* cùm videret immunitatem Ecclesiasticam læsam fuisse in personis aliquorum Clericorum, dixit, hoc factum fuisse contra leges Diuinas, & publicas. Et Eugenius Pontifex scribens ad Franciscum Foscari Ducem Venetiarum dixit, omnia Diuina, & humana iura disponere, Ministros, & Sacerdotes Dei ab oneribus, & exactionibus immunes esse debere, sicut fuerunt apud Patres veteris legis. Ita in Epistola, quam penes me impressam habeo. Dicamus itaque cum D. Gregorio *in 7. Psalm. Pænitent. Psalm. 5. vers. 9.* Quod, Ecclesiam Saluator noster voluit esse liberam. Ergo, non sub Principibus sæcularibus: vt vult Rabardeus.

3. Verùm aduersarij cùm maximè premantur supradictis auctoritatibus se contorquent, & eas, vt ita dicam, ad torturam trahunt; asserunt enim: Cùm Pontifices, & Concilia dicunt Ecclesiasticam exemptionem esse iuris Diuini, id intelligendum esse dumtaxat

taxat de causis spiritualibus. Sed hæc responsio adductis testimoniis accommodari nullo modo potest. Nam Symmachus Papa, loquitur expresse de Ecclesiasticis facultatibus; Bonifacius Papa, de exactionibus Ciuilibus; Ioannes Papa, vniuersim loquitur de Iudiciis Clericorum; Concilium Lateranense sub Innocentio III. de iurisdictione in Ciuilibus; Concilium Lateranense, sub Leone X. vniuersim de omni potestate Laicorum; Concilium Coloniense, vt ex adiunctis manifestum est, speciatim de immunitate à tributis,& iurisdictione Principum; Concilium Tridentinum tum vniuersim itidem de Ecclesiastica immunitate loquitur; tum speciatim de illis eius partibus, quas frequentius à Principum sæcularium Ministris violari contingit; vt ex textu patet. Eodem modo loquuntur cæteri, quos adduximus.

4. Secundò respondent aliqui, esse iuris Diuini,mediatè, & remotè. Quod ego sic intelligo, non ipsam exemptionem actualem, esse iuris Diuini, sed potestatem eam constituendi, quam habet Summus Pontifex, vtique immediatè à Deo. Sed hæc responsio repugnat verbis Canonum, qui ipsam exemptionem,non potestatem eximendi tantùm, Diuini iuris esse docent. Peculiariter notentur hic verba Concilij Tridentini, à quo immunitas hæc (vtique actualis) Dei ordinatione,& Canonicis sanctionibus constituta dicitur. Et si actualis exemptio non est iuris Diuini,quomodo Pontifex Symmachus ait; solis Sacerdotibus à Deo commissam potestatem disponendi de Ecclesiasticis facultatibus? Quomodo Concilium Lateranense sub Leone X. pronunciat,nec iure humano, nec iure Diuino, vllam Laicis potestatem esse tributam in Ecclesiasticas personas? Nam si hæc exemptio fuit primùm constituta à Pontifice, certè Laici ante hanc constitutionem habebant potestatem in Ecclesiasticos.

5. Tertiò, respondent aliqui, per ius Diuinum intelligi ius Canonicum. Sed & hæc responsio primùm non seruat proprietatem verbi, iuris Diuini; constat enim, ius Canonicum propriè non esse ius Diuinum. Deinde non potest plerisque testimoniis accommodari, vtpotè quæ hac vocula, *ius Diuinum*, non vtuntur. Peculiariter autem repugnat Concilio Tridentino,quòd vel ob hanc ipsam fortasse caosam, abstinens ab eadem vocula, diait, immunitatem Ecclesiasticam, Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam esse. Vbi vides, Dei ordinationem à Canonibus & Constitutionibus Ecclesiæ apertè distinctam: Et ideò rectè sacra Rota *in Albanen.Gabellæ die* 28. *Iunij* 1630. *coram Merlino* obseruauit in dictis verbis Concilij, delusam temenere callidam aliquorum interpretationem, qui, vt diximus, putarunt verba, de quibus *in cap. Quanquam*, ibi de iure Diuino, & humano, intelligi posse de iure positiuo, scilicet Canonico, & Ciuili. Quocirca etiam dici non potest, eatenus solùm hanc exemptionem esse Diuini iuris, quatenus à Deo per Ecclesiam est constituta; hoc enim nihil aliud est dicere, quàm Ecclesiam, potestate diuinitus accepta, immunitatem hanc sanxisse; cùm tamen, vt etiam supra diximus, Canones, & Patres plus dicant.

6. Aut, si sensus sit huius dicti, Ecclesiam necessitate quadam Diuini præcepti compulsam, hanc exemptionem constituisse, idipsum est, quod maximè volumus, nempe ab ipso Deo immediatè præceptum esse datum, de Ecclesiastica immunitate sancienda; seu quod idem, Deum per se ipsum, prius etiam, quàm ab Ecclesia hac de re vllus Canon esset constitutus, voluisse, vt Ecclesiastici essent exempti.

7. Addo tamen, etsi id quod hæc nobis responsio largitur, respuendum minimè sit, tamen iis ipsis argumentis, quibus hoc dictum probari potest, æquè etiam probari, Ecclesiasticos fuisse re ipsa ab ipso Deo exemptos: cùm præsertim Canones adeò disertè dicant, nullam vnquam Laicis in personas, & res Ecclesiasticas fuisse concessam potestatem, quod hæc sententia proprietatem verborum retinendo, tueri non potest, quandiu concedit, fuisse tempus, (nempe ante constitutos Canones) quo Ecclesiastici fuerint Laicis subiecti. Quocirca sic argumentor. Aut suppetebant ex ipsa rei natura vrgentes causæ, cur Deus vellet Ecclesiasticos, ita esse exemptos; aut non! Si suppetebant,ergo eo ipso turpe erat Clericos à Laicis iudicari,&c. Nec vlla ratio erat, cur non statim ipsa Dei voluntate essent efficaciter exempti. Si non suppetebant, vnde probatur ergo, Deum immediatè suo præcepto voluisse,vt Ecclesia Clericos eximeret? Vnde ex his venit refellendus Author damnatæ memoriæ Henningus Arnisæus *de exempt. Cler. cap.3.num.4.*

RESOL. CCCXIX.

Probatur nostra sententia rationibus. Ea part.7.tract.1. Res.4.

§.1. Rationes pro firmanda nostra sententia contra Rabardeum non ea alio adducam, quam ex Stephano Baunio Doctore Gallo, & Societatis, *in Theolog.mor.part.1.tract.13.quæst.36.* ad quem P. Rabardeum remitto; Et quidem indignum ac turpe esset,vt, qui homines spirituales,& sacri,iudicium dare debent in sæculares, atque eos errantes coërcere, ij à sæcularibus, hoc est Parentes à filiis iudicarentur, & punirentur: quo nihil à recta ratione, & diuina lege cogitari potest disiunctius. Tum, si Apostolus *1.Corinth.cap.6.* acriter obiurgauit primos Euangelicæ Ecclesiæ Christianos, quòd apud Ethnicos iudices causas disceptarent, cùm possent sibi è cœtu fidelium deligere, à quibus illæ cognoscerentur; qua ratione tulisset Apostolus, vt sacrorum Ministrorum causa, nō apud sacros Iudices,sed profanos agerentur.

2. Quod confirmatur ea *cap. duo sunt, dist.96.* ex quo apparet, Sacerdotem, ex vi sui status esse superiorem Laico, sed ea natura rei inferior, debet honorem superiori; Ergo, & Laicus Clerico. Contra hunc autem honorem Clericis debitum sit si in iudicium sæculare vocentur, & ex natura rei id redundat in vilipendium, & ignominiam Ecclesiasticæ dignitatis, & præbet occasionem vulgari populo contemnendi Clerum; Ergo, ex talium personarum statu ex natura rei, sequitur talis exemptio. Quam rationem optimè declarant, & confirmant verba Concilij Gallicani Matisconensis *c.9.* vbi improbans violentias sæcularium iudicum contra Clericos, rationem hanc subdit. Nefas est enim, vt illius manibus Episcopus, aut iussione de Ecclesia trahatur, pro quo semper Deum exorat & cui inuocato nomine Domini ad salutionem corporis, animæque, Eucharistiam sæpè porrexit. Ponderandum est enim quod ad probandum id esse nefas, non positiuam legem, sed dignitatem Sacerdotalem, & rationem in illa fundatam adducit. Secundò, confirmatur, quia contra rationem est, vt inferior iudicet superiorem; *capite cùm inferior, & capite solitæ de maiorit. & obedient.* Et ideò nulla consuetudine introduci potest, vt inferior acquirat iurisdictionem in superiorem, vt Doctores colligunt ex *cap.inferior distinct.21.* Et, ergo, naturali rationi contrarium, vt Laicus inferior, Sacerdotem se superiorem iudicet. Quod rectè confirmant verba Gregorij VII. *lib. 8. epist. 21.* quæ retulit Gratian. *dist.96.*

dist. 96. *cap.* 9. ait enim. Quis dubitet, Sacerdotes Christi Regum, & Principum, omniumque fidelium Patres, & Magistros censeri. Nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur, si filius Patrem, Discipulus Magistrum sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suæ potestati subiicere; à quo credit, non solùm in Terra, sed etiam in Cœlis se ligari posse, & solui? Hucvsque D. Gregorius, Ergo, &c.

3. Vnde rectè asseruit Adamus Tannerus, *in defens. Eccles. libert. lib.* 1. *cap.* 18. Quòd si spiritualis & Ecclesiastica potestas ex ipso fine, actibus, & obiectis suis, adeoque omni modo est superior, & excellentior potestate Ciuili, quod nisi nemo hæreticus negabit; debet ergo, si id verum est, eiusmodi Ecclesiasticæ potestatis vsus, & executio, à potestate Ciuili eiusque vsu non impediri; impediretur autem, imò penitus eneruaretur omnis propemodum vsus & executio Ecclesiasticæ potestatis, si huius Ministri essent subditi potestati Ciuili. Ergo, Ecclesiasticæ potestatis administratores, ex ipsa rei natura quasi vendicant sibi hanc exemptionem à foro, & potestate Ciuili, seu sæculari; adeóque iure quodam naturali, non humano tantùm, sunt ab eadem potestate exempti.

4. In hac argumentatione solius probatione minoris opus est, qua diximus, vsum, & executionem Ecclesiasticæ potestatis, magno opere eneruatum iri, si eius administri subiiciantur potestati sæculari. Quod ita nunc breuiter probatur. Nam actus præcipui Ecclesiasticæ potestatis sunt, doctrinam salutarem proponere, vitia arguere, virtutum officia commendare, & si opus sit, imperare; Item peccantes corrigere, contumaces plectere, absoluere pœnitentes, obstinatos ligare. Hæc autem efficaciter, cum dignitate, & authoritate, præstari non possent, erga Laicos, si Ecclesiæ Ministri ipsis Laicis subderentur; tum quia aut ob timorem Laicæ potestatis, sæpius ab Ecclesiasticis, aut omitterentur penitus, aut non nisi languidè præstarentur. Aut quia etiam pro viribus præstita, facile à Lacis contemnerentur, seu velut à subditis facta, seu scandalo in aduersam trahente partem. Quòd facile credet, qui & ipsam corruptam hominis naturam, & mores temporum perpendit.

5. Atque hoc est, quòd Constantinus Imperator indicauit, cùm diceret apud Ruffinum lib. 1. Hist. cap. 2. *Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit, de nobis quoque iudicandi, & ideò nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari.* Hoc etiam est, quòd eidem Constantino tantam erga Sacerdotes, & Episcopos obseruantiam ingenerauit, vt diceret apud Theodoretum lib. 1. cap. 11. *Sacerdotum vitia non sunt populo aperienda, ne inde illa causa offendiculi arrepta, licenter peccare aggrediatur.* Quin etiam eum hoc quoque adiecisse memorant; *Si suis oculis Episcopum alienæ vxori stuprum inferre fortè videret, facinus illud nefandum suo paludamento se obtecturum, ne facinoris aspectus eos, qui idipsum cernerent, vlla ex parte læderet.* Ita Constantinus. Penitus igitur à ratione alienum esse quis non videt vt ouis Pastorem, filios Patrem, maior minorem esto culpabilis sit, iudicet, & puniat. Ergo, &c.

RESOL. CCCXX.

Probatur nostra sententia ex Doctorum authoritate. Ex p. 7. tract. 1. Res. 5.

§. 1. Assero igitur nostram sententiam, vt rectè obseruat Cabedo, *part.* 2. *decis.* 83. *num.* 10. esse communem inter Theologos, & Canonistas. Et ideò illam tenent præter Doctores à me citatos *in part.* 1 *tract.* 2. *resol.* 1. Stephanus Vveims *ad constitut. per Concil. Trident innouatas constit.* 9. *num.* 7. Ludouicus Paramus *in confutat. decret. venet. cap.* 2. *art.* 4. *num.* 5. Stephanus Barberius, contra Magistrum Fulgentium, *part.* 4. *num.* 1. *& seq.* Angelus Sermarinu *in confutat.* 2. *tractatuum propos.* 1. Alciatus *in cap. cùm non ab homine, de iudiciis.* Syluester, *ver. Clericus, num.* 5. *& ver. immunit.* 1. *quæst.* 4. Angelus, *ver. Clericus, num.* 14. *& ver. immunitas, num.* 33. *ver.* 11. Tabiena, *ver. Clericus, num.* 5. Driedonus, *de liber. Christ. lib.* 1. *cap.* 9. Ioannes Bacconius *in* 4. *quæst.* 11. *prol. art.* 4. Almainus *tract. de potest. Eccles. cap.* 8. Torreblanca *in pract. iur. spir. lib.* 15. *cap.* 2. *à num.* 1. Guttierres *in leg. nemo potest. de legat.* 1. *à num.* 106. Farinacius, *tom.* 1. *quæst.* 8. *à num.* 1. Donspergerus *de except. adult. part.* 1. *sect.* 2. *cap.* 5. *num.* 160. Gloritius, *respons.* 13. *num.* 4. Correa *de immunit. Eccles. part.* 2. *num.* 40. Grikenzonius, *consil.* 53. *num.* 16. Ambrosinus, *de immunit. cap.* 16. *num.* 4. Squillante, *de Priuileg. Cler. cap.* 8. *num.* 1. Hieronymus Rodriquez, *in compen. qq. regul. resol* 63. *num.* 2. Larrea, *in allegat. Fiscal. part.* 1. *alleg.* 27. *num.* 25. Glossa *in cap. si Imperator in verb. & discut.* 96. *distinct. & in cap. quamquam, in verb. ipsarum. de censibus, in* 6. Idem probat Innnc. *in cap.* 2. *sub num.* 1. vbi Hostien. *num.* 5. Bald. *num.* 3. Anchat. *sub num.* 3. *vers. quæris ipse.* Cardinal. Zabarel. *sub num.* 1. *vers. quæro.* quia hîc dicitur. *Anton. de Butr. num.* 9. Abb. *num.* 1. vbi hanc opinionem sibi magis placere attestatur. Imol. *num.* 5. & Felin. *num.* 1. *&* 2. *de maiori. & obedien.* Oldra *in consil.* 83. *an Episcopus, sub num.* 5. Bald. *in Auth. statuimus in princ.* inquit, istam esse ipsam veritatem. *C. de Episcop. & Cler.* Cardin. Zabarel. veriorem dicit *in repet. cap. perpendimus, sub num.* 5. *vers. sed Priuilegium immunitatis.* Et *vers. Ego autem dico verius, sub num.* 6. *vers. Secundam partem de sentent. excommunic.* Marian. Socin. *in cap. nouerit. sub num.* 4 *de sentent. excommunic.* Geminian. *in cap. suscipitis, vers. nota vltimò* 10. *distinct.* Romanus, *in sing.* 419. *quid est contra. & in l. si verò §. de viro in* 7. *fallen. num.* 19. *vers. ad idem rectè inducitur. ff. solut. matrimon.* Abb. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, num.* 6. Felin. *num.* 6. *& ibi dec. sub num.* 5. *vers & ista libertas de constitut.* eandem opinionem tenet Card. Turrecrem. *in cap. si Imperator. num.* 1. *vers. in oppositum est.* 96. *distinct.* Petrus à Monte Venetus, & Episcop. Brixien. *de Primatu Papæ, & Maiestate Imperatoris*, *q.* 1. *n.* 1. *cum seq.* Ioan. Ecchius *in Enchirid. locorum communium contra Lutherum, sub rub. de immunit. & diuitiis Ecclesiæ, vers nolite tangere cum* 2. *seq.* Alex. *consil.* 8. *videtur super primo, num.* 1. *vol.* 1. Dec. *in cap. cùm non ab homine, num.* 2. *de iudiciis.* Ias. *in l. est receptum, num.* 3. *ff. de iurisdict. omniũ iudic* Hieronym. Gigas *de crim. lesæ Maiestat. libr.* 1. *sub reb. quis de crimine lesæ Maiestat. cognosce. possit, n.* 15. Vantius *de nullit. sub reb. de nullita. ex defec. iurisdict. num.* 101. Villalob. *in suis communib. opinion.* communem dicit *in verb. Clericus, num.* 96. Berttan. *in consil.* 182. *pro feliciori, num.* 1. *in* 2. *part. vol.* 1. Alphon. Aluarez *in thesaur. Christian. Religion. cap.* 35. *de immunitat. Ecclesiast. n.* 1. Marc. Ant. Cucch. *in institut. Canon. lib.* 3. *tit.* 9. *de Priuileg. Clericor. num.* 11. Stephan. Costa *in repetitio. cap. si iudex Laicus. num.* 9. *in fin. & num.* 11. *in fi. sentent. excommun. in* 6. Natta, *cons.* 495. *de duobus, num.* 13. *cum plur seq vol.* 3. Arnal. Alberti, *in repet. cap.* Quoniam *quæst.* 11. *sub num.* 78. *cum seq.* Et *quæst.* 15. *num.* 6. *de Hæret. in* 6. Grammat. *in decis.* 29. Rolan. *in consil.* 4. *in causa Inquisitionis, n.* 7. *vol.* 1. *& in cons.* 12. *prima etenim, num.* 44. *volum.* 2. Nauarr. *in relectio. cap. nouit. in* 6. *nota, sub num.* 6. *de iudiciis.* Parisius, *de resign. benef. lib.* 8. *q.* 9. *num.* 3. *cum* 3. *sequent.* Camillus Borellus *ad Petrum Bellugam*

Quæ hic est sup. Res. et à 1. & in aliis eius primæ not.

Bellugam de Speculo Principum.§. videndum rub.12.sub num.12.vers. probemus. Viuius *in suis communibus opinio.in verb.Clerici à potestate,* communem inquit Clar. *in fin.quæst.36.in princ.* Decian.*in tract.crim.lib.4.cap. 9.num.1.& sub num.4.ante fin.* Riminald. Iun.*in repetitio.cap.quæ in Ecclesiarum, sub num.54.de constitutio.* Surdus *in consil. 301. cui primum, num.16.52. cum 4. sequent.* vbi etiam reprobat Molinam dissentiétem *volum.3.* Cardin.Tuschus *in conclus.385.in verb.Clericus, num. 45. volum. 1.* vbi considerat, illud præceptum, *Nolite tangere Christos meos*, esse præceptum negatiuum, quod obligat semper, & ad semper. Cardin. Turrecrem. *in cap.si peccauerit, numero 13.2. quæst.1.* Ant.Burgos, *in cap.quæ in Ecclesiarum, num.196.de constitutio.* Et tandem, exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, determinauit Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ, vt patet *in decis.20.in antiquis tit.de consuet.* Et non ssimè *in vna Albanensi Canonicatus, die 23. Ianuary* 1633. coram doctissimo bon.mem. Merlioo Decano, cuius Magistralem decisionem inueni, inter illas appositas *in fine mea 5.part.*

Decisio hæc inuenietur infra in fine huius tom. 9.

2. Nec desunt Theologi recentiores, pro nostra firmanda sententia, & alios ex industria relinquendo, adducam tantum contra P. Rabardeum Theologos suæ nunquam satis laudatæ Religionis; Itaque immunitaté Ecclesiasticam esse de iure Diuino tradunt Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 8. & seq.* Azorius *part.1.lib.5.cap.12.* Layman.*lib.4.tract.9.c.8. num.1.* Bellarminus meliùs sapiens *de exempt.Clericorum, cap.1.* Stephanus Bauny, *vbi infrà*, nouissime me citato Eminentissimus non solùm dignitate, sed etiam doctrina Cardinalis de Lugo, *de iustit. & iure tom.2. disput.36.sect.7. num.10.* Item me citato Dicastillus, *de iustit.lib.2.tract.1.disput 5. dub.8. num.138.* Granadus *in 3.part.D. Thomæ, contr.9.tract.4.disput.4. sect.2.num.36.* Filliucius *tom.1. tract.16 cap.11.n.316. & tom.2.tract.25. cap.vlt. num.427.* Comitulus *in respon.mor. lib.1. quæst.93.* Gretserus *contra Theologos Venetos, lib.3. considerat.1. & seq.* Ferdinandus Bastidia *in Antidoto contra Paulum Venetum, part.2.num.59. & seq.* Quibus omnibus adde omnino videndum Adamum Tannerum *in Apolog.de immun.Eccles.lib.1.cap. 17.* vbi ita mordicus firmat nostram sententiam, vt contrariam improbabilem putet. Imò Angelus Maria Sermarinus *in confutat.2. tractatuum propos.5.fol.133.* tanquam suspectam damnat, & ad minus temerariam esse docet Ioannes Pedrezzanus *ad libellum Italicum, propos.5.§.8.fol.85.*

3. Sed quidquid sit de his censuris, quorum iudicium esto penes Sanctam Sedem, solum P.Rabardei in mentem veniat, exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, olim tenuisse Senatum Parisiensem, vt testatur Fagnanus *in respon.pro censuris Pauli V.fol.8.* Laurentius Ortiz *in tract.de politia, & immunitat.Eccles.part.1.fol.163.* & ex scriptoribus Gallis tenet sententiam hanc Rebuffus *in Concor.Rubrica vltima, de Protect.* Aufretius *in Clem.1.de Offic.Ordin.quæst.1.fol. 82.* Ioannes de Terra Rubea *in Opere contra Rebelles, tract. 3. art. 5. conclus. 18.* & nouissimè ex Societate IESV Stephanus Baunius *in Theolog.mor.part.1.tract. 11. quæst.36.* & *part.2. tract.6. disp.7. de Bulla Cœna, quæst.1.cap.3.num.15.* & *tract.1.quæst.4.§.Dico secundò.*

RESOL. CCCXXI.

Respondetur ad argumenta P.Rabardei? Ex part.7.tr.1. Res.6.

§.1. PAter Rabardeus in fauorem suæ sententiæ nempe immunitatem Ecclesiasticam esse de iure humano adducit Couarruuiam; sed iste Doctor cautè legendus est in materiis iurisdictionalibus, & ideò Tannerus *in defens.libert. Eccles.lib.2.cap. 16.* sic ait. Couarruuiam in his quæ ad doctrinam de libertate Ecclesiastica pertinent nonnunquam liberius locutum, & minus ad sacros Canones fuisse attentū. Quod etiam obseruauit Cardinalis Bellarminus, *in Respons. ad Epistolam cuiusdam Theologi*, vbi ita asserit. [Et se il Cuuarruuia dice il contrario, noi habbiamo a credere più alle scritture, & à Santi Padri, che al Couarruuia, il quale in materia di iurisdittione, si è mostro sempre troppo partiale.[Vide etiam alios Doctores quos etiam citaui *in part.1.tract.2.resol.4.* & quos me tamen non citato adducit P. Delbene *in tract.de Comitiis dub. 27.sect.3. num. 4.* cui quidem Auctori multum debeo, nam *in dicto tract.* omnibus meis opinionibus quas in materia Parlamentorum, & defensionis immunitatis Ecclesiasticæ olim docueram cum Doctoribus à me aduocatis perpetuò adhæret.

Quæ hic est sup. Res. 9. signanter prope fin. à vers. At authoritaté. pro assensu. sed pro doctrina huius Res. lege supra Res.1. & alias eius primæ not.

2. Ad auctoritatem verò Innocentij Papæ respondeo, nihil obstare, vt rectè notat Bellarminus *de exempt.Cleric.cap.1.in fine*, vbi sic ait: His addi potest Innocentius IV. Pontifex, quamuis, non vt Pontifex, sed vt Doctor particularis de hac re scripserit. In commentario enim ad *c.2.de maioritat.& obedien.* posteaquam docuerat, Clericos exemptos fuisse à potestate Laicorum per Summum Pontificem, Imperatore consentiente, addit, hanc non esse plenam exemptionem, & ideò dicendum esse, Clericos ab ipso Deo fuisse exemptos. Hoc testimonium Innocentij ea de causa addendum putaui, quoniam Couarruuias, *in lib.pract.quæst.cap.31.* Scribit prædictum Pontificem in loco à nobis citato affirmasse, exemptionem Clericorum non esse iuris Diuini, quod falsum esse verba citata palam ostendunt, & ante nos in hanc eandem sententiam Innocentium allegauit Panormitanus, *in cap. Nimis, de iure iurando.* Ita Bellarminus, cui etiam adde Tannerum *in Apolog. de immun.Eccles.lib.1.cap.17.* & Fagnanum *de iustitia Censurarum Pauli V. fol. 8.* asserit Innocentium esse allegandum pro nostra sententia, quod etiam obseruat Duardus *in Bull. Cœna, lib.2. Can.15. quæst.18. num.6.* Azorius *part.1.lib.5.cap.12.quæst.1.* Michaël de Molino *in Reper.For.Reg.Aragon.litera C.ver.Clericus, num. 84.* male igitur P.Rabardeus pro sua sententia Innocentium adducit.

3. Ad auctoritatem D. Thomæ quam etiam Rabardeus in sui fauorem adducit, assero, neque obstare, vt rectè obseruauit Tannerus loco citato; nam Sanctus Doctor *lect.1. c.13.ad Rom.* de tributo Principibus præstando, agens, sic asserit. Ab hoc tamen debito liberi sunt Clerici ex priuilegio Principum; quod quidem æquitatem naturalem habet. Vnde etiam apud Gentiles liberi erant à Tributis, illi, qui vacabant rebus diuinis, &c. Etenim S.Thomas præterquam quod ex instituto de hac re non agit, asserit quidem, eiusmodi immunitatem à Tributis concessam esse Priuilegiis Principum; quod verissimum est: sed non negat, eam etiam iure Diuino, & naturali deberi; imò verò id apertè indicat *ibidem* iis verbis, quod æquitatem naturalem habet, &c. Et ita etiam respondet ad auctoritatem D.Thomæ Philippus Maynardus *de priuil. Eccles. part.2.art.15. num.16.* Angelus Sermarinus *in confutatione duorum tractatuum propos. 1. fol.31.* & Ioannes Antonius Bonius *in respons. ad considerat. Pauli Seruitæ, part.4. argum.1.* Imò addit D. Thomam *lib.3.de Regim. Principum, cap.10.* asserere exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, quod etiam ex dicto loco D.Thomæ confirmat Stephanus Barberius *in confutat.contra M.Fulgentium part.4.n.8.*

4. Ad

4. Ad auctoritatem Ferrariensis & Molinei, respondeo potuisse quidem P. Rabardeum illos non adducere, quis enim nescit fuisse parum pios, imò iuratos Hostes in Ecclesiasticam Hierachiam, & eius libertatem, eorúmque opera in Indice Librorum prohibitorum apposita. Contra Petrum de Ferrara videat P. Rabardeus quid asserat Rebuffus *in Concordat. Rubrica de Protectione, §. nec obstat*, vbi vocat eū adulatorem Imperatoris, & mendacem. Contra verò Carolum Molineum, videat Bullam Clem. VIII. editam contra eius Opera die 21. Augusti 1602. in qua eorum lectio sub excommunicatione latæ sententiæ, ac etiam suspicionis hæresis interdicitur; & in censura dictorum Operum eodem anno edita præcipitur in quibuscumque libris, vbi eius nomen citatum inuenitur, delendum esse; facit tamen Deus, verum fuisse id quod testatur Raynaudus de Monitoriis, paulò ante eius mortem, ab erroribus resipuisse.

5. Ad auctoritatem Alciati, respondeo ipsum *in cap. cum non ab homine, num. 2. de iudiciis* docere exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, vnde pro nostra sententia illum adducit Bursatus *vol. 1. cons. 42. num. 2.* Torreblanca *in pract. iur. spir. lib. 15. cap. 2. num. 18.* Sermarinus *in confut. 2. tractatuum, propos. 1.* & alij. Et ideò videat P. Rabardeus quomodo pro sua sententia potuerit illum referre. Ad auctoritatem Medinæ, respondeo, ipsum non bene percepisse originem Ecclesiasticæ immunitatis, & ideò inter alia non veretur asserere ante tempore Iustiniani exemptionem Clericorum non adfuisse, quod etiam docuit Pseudotheologus Paulus Seruita. Sed hoc esse manifestum errorem, non solùm contra Concilia generalia, sed etiam leges Imperatorum rectè obseruauit Valboa *in lectio. Salmatic. tom. 2. ac cap. 1. de indiciis, num. 36.* Pedrazzanus *in respons. ad Theolog. innominat. propos. 1. §. 10.* & alij, vt *in seq. resol.* patebit. Scio alios Doctores, non citatos à P. Rabardeo, eius docere sententiam, licet sine illationibus ab ipso tam malè deductis, verùm contraria sententia communis est, vt suprà apparet.

RESOL. CCCXXII.

Expenditur locus D. Gregorij à P. Rabardeo adductus? Ex part. 7. tr. 1. Res. 7.

§. 1. NOn desinam tamen etiam hic adnotare non bene pro sua firmanda sententia P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Gregorij Papæ, sic enim *fol. 17.* asserit: Gregorius Papa primus Mauritium Imperatorem admonet; sic illum debere Sacerdotibus dominari, vt debitam illis reuerentiam impendat; quibus verbis comprobatur Sacerdotes in Ciuilibus subiectos esse dominationi, & iurisdictioni Principum sæcularium, nisi aliqua bus ipsorum gratia, seu priuilegio liberentur. Ita P. Rabardeus. Sed hæc dicta verba D. Gregorij, quæ inuenies in *Epist. 31. lib. 4.* subiectionem, vt perperam vult Rabardeus importarent, sequeretur etiam Pontifices Imperatoribus subiectos fuisse; nam vt obseruat Card. Bellarminus *lib. 2. de Romano Pontif. cap. 28.* in dictis verbis, de se ipso, Gregorius loquitur, & inter eos se numerat, quibus affirmat Imperatorem dominari: At hoc asserere impium est, vt hæreticè ex suprascitatis verbis D. Gregorij malè intellectis firmare, Caluinus, *lib. 4. Instit. cap. 11. §. 12.* & nostris temporibus M. Antonius Capellus ante suum reditum à schismate ad vnitatē Romanæ Eccl. sæ; Ergo firmiter negandū est cum Bellarmino contra Patrem Rabardeum, D. Gregorium in illis verbis ad Mauritium Imperatorem scripsisse, iurisdictionem nullam in Ecclesiasticos per se ex natura rei designare nam si D. Gregorius asserit Imperatorem debere, reuerentiam Sacerdotibus exhibere, hoc certè, ait Bellarminus, inferioris est, non superioris. Igitur recognoscat Pater Rabardeus ex sua Societate eruditissimum Gretserum *in Controuersiis, pro defensione Bellarmini, tom. 2. lib. 8. cap. 28.* vbi docet D. Gregorium illa verba ad Mauritium scripsisse ex humilitate, non autem ita humiliter sine causa, tunc cum Imperatore loquutum fuisse: quia, ait Gretserus) eo tempore Imperator Dominium temporale in Vrbem Romanam obtinebat, & Gregorius eius ope & amicitia vehementer indigebat; vt ram ipse, quam Ecclesiastici, & bona temporalia Ecclesiæ suæ, & populus Romanus à Longobardorum gladiis, & furore defenderentur, & necessitate ac violentia cogente, potest is qui alteri subiectus non est, eum appellare suum Dominum, & se profiteri seruum, idque maioris mali effugiendi intuitu; quod à S. Gregorio factum est, qui Romanam Ecclesiam in summum discrimen coniecisset, si ius suum & Ecclesiasticorum prosequi, nec à Christiana humilitate rebus afflictis remedium postulare voluisset; nam illo tempore Mauritius Imperator nimis tyrannicè Romanam dinexabat Ecclesiam. Itaque si dicta verba Gregorij subiectionem designarent; debebat P. Rabardeus asserere, Pontificem necessitate ita exigente subiecisse se & Sacerdotes Imperatori de facto, & non de iure; sicut Christus se subiecit Pilato, ne si ius suum strictè prosequi vellet, Ecclesiæ nauicula in maiores scopulos impelleret ac illideret. Et tandem ne deserat P. Rabardeus videre celeberrimum Cardinalem Baronium *tom. 8. anno* 593. qui contra Nouatores adducentes verba Gregorij quasi subiicientis, vt ipsi cum P. Rabardeo malè putant, Imperatori Sacerdotium, defendit Sanctum Pontificem, & quare sic loquutus fuerit demonstrat, & adducit locum eiusdem Gregorij *Psalm. 4. Pænit.* in quo similiter asseuerat non habendum esse Mauritium inter Imperatores dum aduersùm Dei Sacerdotes regiam potestatem exercet, & ideò comparauit illum cum Nerone, & Diocletiano; igitur secundum D. Gregorium, Sacerdotes subdebantur Mauritio Imperatori, quemadmodum ait Baronius Christus Redemptor noster fatebatur se subditum potestati Pilati, & sicut itidē dixit iis qui ipsum neci tradere satagebant. Quæ omnia post Baronium obseruauit etiam Iacobus Gretserus *contra Theologos Venetos lib. 3. consid. 1.* Videat modò P. Rabardeus an deberit ex mente D. Gregorij *loco citato* asserere Sacerdotes & Clericos subiectos fuisse dominationi & iurisdictioni Regum, & summorum Principum sæcularium.

RESOL. CCCXXIII.

Explicantur leges Imperatoriæ, quas P. Rabardeus adducit, & quod non sint institutoriæ, sed subsidiariæ, & declaratiuæ, discutitur? Ex part. 7. tract. 1. Res. 8.

§. 1. ET tandem ad auctoritatem legum Imperatorum, quas affert P. Rabardeus, respondeo, quòd ipse non bene ex ipsis infert, immunitatem Ecclesiasticam esse de iure humano; nam non rectè argumentatur, Imperatores concesserunt aliqua Priuilegia Clericis pro eorum exemptione. Ergo talis exemptio est de iure humano; Nam neganda est talis consequentia. Vnde cùm Pseudotheologus Paulus Seruita anno 1606. hoc ipsissimum argumentum, quod affert Pater Rabardeus adduxisset, sic asserendo.

[Si

[Si trouano molte leggi, nelle quali si stabilisce la libertà Ecclesiastica, fatte da gl'Imperatori antichi, non può dunque dubitarsi, che questa essentione sia de iure Diuino, ma de iure humano, fondato in dette leggi.] Audiat modò, P. Rabardeus, quo pacto Ferdinandus de Bastidia Theologus suæ Religionis, respondeat, in Antiduto ad Paulum Venetum, *part. 3. argum. 57.* [Conquesto argumento potrebbe prouar fra Paolo, che non è de iure Diuino, il credere Iddio Trino, & Vno, ma de iure humano. Perche si trouano leggi, che prohibiscono à i secolari il non giudicare de i delitti de'Chierici, stà anco registrato nel Codice vn titolo intiero, de summa Trinitate, & fide Catholicâ, & vn altro, de Episcopis & Clericis, nel quale si tratta del rispetto donuto à Vesconi, & molt'altre cose, che sono de iure Diuino. Molte leggi sono ne i Digesti, circa la soggettione de i Vassalli al Principe loro: ma non però di quei s'inferisce, che l'obligo che anno i Vassalli secolari d'obedire al Principe loro, non sia de iure Diuino ma humano fondato in dette leggi. Prohibiscono le leggi humane l'adulterio, il furto, mà non per ciò la prohibitione di questi peccati è solo de iure humano, perche molte volte è necessario li facciano leggi humane, che obligano all'osseruanza di cose, che sono de iure Diuino. L'esentione de'Chierici ancorche fosse di iure Diuino, à puel tempoi secolari non glie la haucrebbeno lasciato godere, prima che gli Imperatori non l'hauessero stabilita con le loro leggi, e così fù necessario farle più d'vna volta. Non deue ciò parer merauiglia, per che non erano in quel tiempo le cose della fede, e giurisdittione Ecclesiastica, così stimate, e practicate come adesso: e non dimeno vediamo, che acciò si conserui huggi dì à gli Ecclesiastici tale esentione, sono necessarie leggi, e Dio voglia, che bastino, Hieri si celebrò vn Concilio Tridentino, e definì, che questa esentione, è ordinatione Diuina: & pure non basta, perche pretendono violarla in N. Che merauiglia è dunque, che bisognassero leggi d'Imperatori anticamente, acciò si guardasse ne'loro stati! Si che conchiudu esser cosa ridicula il pretendere di prouare, che vna cosa non è de iure Diuino perche le leggi humane, la stabiliscano, & trattano di essa. Et è questo modo l'argomento di fra Paolo cauato da dette leggi per prouar, che l'esentione de Sacerdoti non è de iure Diuino, non hà spezia d'appatenza, ne più forza per il suo intento, che vn filo ben sottile di tela di ragno.] Hucvsque Bastidia.

Sup. hoc cursim, sed cum Decisione Rotæ Romanæ, sup. in Ref. 2. prope fi nem. & infra in fine §. 1. post seq. huius Ref. & in Ref. hanc seq. & supertus in tr. 1. Ref. 2. § Neque obstat id. prope finẽ.

2. Dicendum est igitur contra P. Rabardeum, leges Imperatorias, quas ipse adducit non fuisse institutorias sed subsidiarias, & declaratinas, & ita optime obseruat, & docet etiam ex sua Societate P. Geerserus *ad Theologos Venetos, lib. 2. consider.* 8. vbi in indiuiduo respondens ad argumentum Rabardei ita asserit. Nil noui legibus suis Constantinus, & alij Imperatores sanxerunt; sed quod Ecclesiasticis iure Diuino concessum erat, legibus latis declararunt, & de integro auctoritate etiam Imperiali stabilierunt. Hæc ille. Cui adde Seruantium *in defens. libert. Eccles. propos. 5. ad 9. argum.* Bouium *in respons. ad Paulum Seruitam part. 4. ad* 8. *argum.* & Martinum Magerum *de Aduocatia armata, cap. 17. num. 190.* Surdum, *consil. 396. num. 19. vol. 3.* Bellettum *in disquis. Cler. part. 1. tit. de fauore Cler. personali. §. 1. num.* 25. vbi citat Abbatem, Felinum, Barbatium, & Alexandrum de Neuo.

3. Vnde Philippus Maynardus *de priuil. Eccles. part. 2. art. 12. num. 13.* sic ait: Licet Imperator prohibuerit, Clericum trahi coram iudice Laico, non tamen dicitur constituisse nouum Priuilegium, sed dicitur recessisse ab errore veterum legum, quia nunquam à principio Clerici fuerunt sub iurisdictione Laicali, vt inquit Bald. *in Auth. statuimus, in princip, C. de Episc. & Cler.* Alexand. *in consil. 8. videtur super primo, num. 1. volum. 1.* Bertran. *in consil. 182. prima etenim, num. 36. volumine 2.*

4. Quinimò etiam, quòd Papa exemerit Clericos à potestate iudicis Laici, tamen illius exemptiones, & prohibitiones sunt potius declaratoriæ, quàm de nouo promulgatoriæ, cùm & antea, à tali subiectione fuerint immunes, vt inquit Gloss. *in cap. si Imperator. in verb. & discut. 96. distinct.* Cardin. Alb. *de potestate Papæ in 3. part. num. 51.* Felin. *in cap. 2. num. 1. de maiorit. & obedient.* Villalob. *in suis communibus opinion. in verb. Clericus, num. 69.* Stephan. Affl. *in Clem. vt Clericorum, num. 59. de offic. ordin.* Arnal. Albert. *in repet. cap. quoniam contra, quæst. 11. sub num. 79. de Heret.* Roland. *consil in 4. causa Inquisitionis, n. 7. volum. 1.* Riminald. Iun. *in cap. Qua in Ecclesiarum, sub num. 54. ante fin. de constit.* Illustriss. Cardin. Tuschus, *in conclus. 385. in verb. Clerici, num. 2. vol. 1.* Si ergo Papa, & Imperator, non dederunt ius & priuilegium nouum Clericis, non potest argui ex legibus ab eis promulgatis, quod fuerit priuilegium nouum, & ideo quod Clerici sint de iure humano exempti à iurisdictione Laicorum; Ita Maynardus. Malè itaque, vt diximus infert Rabardeus, Imperatores concesserunt Clericis Priuilegia, quoad eorum exemptionem circa personas, & bona. Ergo eorum exemptio est de iure humano; nam hanc consequentiam non esse admittendam præter Doctores citatos tenet ex Societate Pater Conutolus *in respons. mor. lib. 1. quæst. 93.* omnino videndus. Patet igitur ex omnibus, in superioribus resolutionibus firmatis, immunitatem Ecclesiasticam esse de iure Diuino. Et leges Imperatorias, quas P. Rabardeus adducit, propriè non fuisse concessiuas, & institutorias, sed subsidiarias, executiuas, & adiutorias; vt præter Doctores citatos, & nouissimè determinauit Oraculum Sacræ Rotæ Rom. *in Albensi Gabella, die 28. Iunij* 1630. coram heu quondam Domino meo Merlino Decan. *& in seq. resolut.* etiam probabitur.

Sup. his sup. in §. 1. huius Ref. & in aliis eius annotat.

5. Vnde claudam probationem huius opinionis auctoritate Christophori Besoldi, qui ex hæretico factus Catholicus, in Synopsi Politicæ Doctrinæ editionis Ingolstadiensis, *lib. 1. cap. 2. num.* 8. sic asserit. Hucque pertinent illæ quæstiones, An Politicus Magistratus punire possit Clericos, & Religiosos grauiorum præsertim criminum reos; Et affirmatiuam sententiam aliqui tuentur; Sed magis est, vt dicamus exemptionem Clericorum iuris esse Diuini, vnde & Ecclesiam, eiusque personas, in, non verò, de Territorio esse, nec ideo à Magistratu Ciuili puniri posse. Ita Besoldus, se retractans de opinione, quam, dum esset hæreticus, *in Dissertatione Politico-Iuridica, de Maiestate in gener. sect. 2. cap. 3. num. 1.* cum impio Mulineo, & Arnisæo, docuerat, nempe exemptionem Clericorum non esse de iure Diuino, sed humano, ex Priuilegiis Principum.

RESOL. CCCXXIV.

Dato, & non concesso, quod Immunitas Ecclesiastica non sit de iure diuino, quæritur, an primariè ortum habuerit à iure positiuo Imperatorum?

Et explanantur leges Imperatorum largientes Immunitatem Clericis non esse institutorias, & concessorias, sed declaratiuas, subsidiarias, adiutrices, & executiuas? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 9. aliàs 7.

§. 1. Satis

§.1. SAtis *suprà* probatum eſt, exemptionem Clericorum, eſſe de iure Diuino; ſed quia, nolo in hoc, tam acriter inſurgere contra P. Rabardeum; concedendo, ex hypotheſi, hanc ſententiam non eſſe veram; Difficultas eſt, an dicta exemptio, primario originem traxerit, à Priuilegiis Imperatorum, & affirmatiuè reſpondet Rabardeus, *ſect.2. per totam*, & *num.2.fol.*18. vbi ſic ait. Multæ ſunt leges Imperiales in Codice Iuſtinianeo, & inter Nouellas in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & reſtringuntur Priuilegia Clericorum, & Eccleſiarum, vnde comprobatur illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum & Principum acquiſitis. Ita ille. Et per totam dictam ſectionem ſecundam.

Sup. hoc ſuprà in Reſ.2.

2. Sed prorſus hæc opinio eſt reiicienda. Primò, quia dato, & non concesso immunitatem Eccleſiaſticam non eſſe de iure Diuino, tamen Concilia, & Pontifices primario ante omnes leges Imperatorias illam instituerunt; quod apertè probatur. Nam ego obſeruo, anno 387. Valentinianum, & Theodoſium leges condidiſſe circa exemptionem Clericorum, vt patet ex *cap. continuas*.11. *quaſt*.1. Poſtea, anno 453. Martianum *in leg. cum Clericus, de Epiſc. & Cler.* Leonem & Anthemium, anno 466. *in leg. Omnes, Cod. de Epiſcop. & Cler.* Iuſtinianum, anno 530. *Multis in locis in Authent. & conſtitut.* 79.83.123. & tandem Carolum Magnum, anno 800. vt patet *in lib.6. Capitular. c.*105. Sed ante hos omnes Imperatores Summi Pontifices, & Concilia iam decreuerant exemptionem Eccleſiaſticorum à foro Laicali. Ergo, dictam exemptionem à Pontificibus primariò, & non à Principibus Laicis proceſſiſſe dicendum neceſſariò apparet. Minorem propoſitionem latiùs probabo. Aſſero igitur, Anno 813. In Concilio Moguntino *cap.* 4. ſic haberi; De Clericis adeuntibus Imperatorem hoc placet omnibus modis obſeruare, quòd de eis in ſacris Canonibus conſtitutum eſt. Anno 640. In Concilio Toletano IV. *cap.*46. legitur, Id conſtituit Sacrum Concilium, vt omnes Clerici pro officio Religionis ab omni publica indictione, atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo ſeruiant; nulláque præpediti neceſſitate ab Eccleſiaſticis Officiis retrahantur. Anno 614. In Concilio Antiſiodorenſi, *cap.*35. Non licèt Presbytero aut Diacono, vel cuiquam Clericorum de qualibet cauſa Clericum ſuum ad Iudicem ſæcularem trahere Anno 589. In Concilio Toletano III. *cap.*13. Inolita præſumptio vſque adeò illicitis auſibus aditum patefecit, vt Clerici Conclericos ſuos, relicto Pontifice ſuo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde ſtatuimus, vt hoc de cætero non præſumant. Si quis hoc præſumpſerit facere, & cauſam perdat, & à communione efficiatur extraneus. Anno 576. In Concilio Matiſconenſi 1. *cap.*7. Nullus Clericus de qualibet cauſa extra diſcuſſionem Epiſcopi ſui à ſæculari Iudice iniuriam patiatur. Et *cap.*8. Nullus Clericus ad Iudicem ſæcularem quemcunque alium Fratrem de Clericis accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocunque loco præſumat. Sed omne negotium Clericorum, aut in Epiſcopi ſui, aut in Presbyteri, aut Archidiaconi præſentia finiatur Anno 537. In Concilio Aurelianenſi III. *cap.*31. Clericus cuiuslibet gradus, ſine Pontificis ſui permiſſu, nullum ad ſæculare iudicium præſumat attrahere; Neque Laico, inconſulto Sacerdote, Clericum in ſæculare iudicium liceat exhibere. Anno 517. In Concilio Epaunenſi, *cap.*11. Clerici, ſine ordinatione ſui Epiſcopi, adire, vel interpellare publicum iudicium non præſumant. Anno 506. In Concilio Agathenſi, *cap.*32. Clericus nec quemquam præſumat apud ſæcularem Iudicem, Epiſcopo non permittente pulſare. Sed, ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, nec proponat, nec audeat Criminale negotium in iudicio ſæculari proponere. Si quis verò ſæcularium per calumniam, Eccleſiam, aut Clerum fatigare tentauerit, & conuictus fuerit, ab Eccleſiæ liminibus, & à Catholicorum communione (niſi digne pœnituerit) coërceatur. Anno 502. In Concilio Romano IV. ſub Symmacho Papa, *cap.*3. Non licèt Laico ſtatuendi in Eccleſia, præter Papam Romanum, habere aliquam poteſtatem, cui obſequendi manet neceſſitas: non auctoritas imperandi. Anno 483. In Concilio Chalcedonenſi: *Act.*15. *cap.*9. Si quis Clericus aduersùs Clericum habet negotium, non deſerat proprium Epiſcopum, & ad ſæcularia percurrat iudicia. Si quis verò contra hæc fecerit, Canonum ſubiaceat correctionibus. Anno 460. In Concilio Venetico, *cap.*9. Clerico niſi ex permiſſu Epiſcopi ſui, ſeruorum ſuorum ſæcularia adire Iudicia non liceat. Anno 410. In Concilio Mileuitano, *cap.*19. Placuit, vt quicunque ab Imperatore cognitionem Iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur. Anno 397. In Concilio Carthaginenſi III. *cap.*9. Item placuit, quiſquis Epiſcoporum, Preſbyterorum, & Diaconorum, ſeu Clericorum, cùm in Eccleſia ei crimen fuerit intentatum, vel Ciuilis cauſa commota, ſi derelicto Eccleſiaſtico Iudicio, publicis iudiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat. Anno 340. In Concilio Antiocheno, *cap.*12. Si quis à proprio Epiſcopo depoſitus, Presbyter, vel Diaconus, aut etiamſi in Synodo quilibet Epiſcopus fuerit exauctoratus; moleſtiam Imperialibus auribus inferre non præſumat; ſed ad maiorem Epiſcoporum Synodum ſe ſe conuertat. Anno 325. In Concilio Romano III. ſub Syluestro Papa, *cap.* 16. Si quis Clericus in Curiam introierit, anathema ſuſcipiat, nunquam rediens ad matrem Eccleſiam.

3. Sed audiamus poſt Concilia Summos Pontifices. Adrianus I. anno 772. apud Gratianum XI. *quaſt.*1. ſic ait: Clericus, ſiue Laicus ſi crimine, aut lite pulſatus fuerit, non alibi quàm in foro ſuo prouocatus audiatur. Idem aſſeruit Gregorius Magnus anno 590. *lib.3. Epiſt.*56. *lib.4. Epiſtol.*75. *lib.5. Epiſt.*25. *lib. 9. Epiſt.*32. *& lib.*11. *Epiſt.*5. Idem dicit anno 555. Pelagius I. vt habetur *in cap. Experientia* 11.*q.*1. Idem Gelaſius I. anno 492. *in Epiſtol. ad Anaſtaſium Imperatorem.* Idem Leo I. anno 440. *in Epiſtol.* 96. *ad Epiſcopos Thraciæ.* Bonifacius I. anno 420. *in Epiſtola ad Honorium Auguſtum.* Et tandem, anno 296. Marcellinus *in Epiſt.*2. ſic ait Clericum cuiuſlibet Ordinis, abſque Pontificis ſui permiſſu, nullus præſumat ad ſæculare iudicium attrahere, nec Laico quemlibet Clericum liceat accuſare. Caius *in Epiſtola ad Felicem*, anno 283. Nemo vnquam Epiſcopum apud Iudices ſæculares, aut alios Clericos accuſare præſumat.

4. Itaque ex his omnibus apparet ante latas leges Imperiales Summos Pontifices inſtituiſſe exemptionem Clericorum à Laicali iuriſdictione, non ſolùm ante Carolum Magnum, ſed etiam ante Iuſtinianum, Theodoſium, & Conſtantinum, quòd etiam magis patebit ex auctoritate Concilij Romani I. *cap.* 4. vbi ſic habetur; Nulli omnino Clerico liceat cauſam quamlibet in publico examinare, nec vllum Clericum ante Iudicem Laicum ſtare. Sic ibi. Quod Concilium celebratum fuit anno 320. & anno 68. Clemens Romanus *in Epiſt.* ſic aſſeruit. Si qui ex fratribus negotia habent inter ſe; inter cognitores ſæculi non iudicentur, ſed apud Presbyteros Eccleſiæ quicquid illud eſt dirimatur. Ita ille.

5. Sed audiat P. Rabardeus Paulum Comitolum

acutissimum Societatis Theologum *in respons. mor. lib.1.quæst.93.* sic asserentem : Grauiter errauit Scotus *in 4. sentent. distinct.13.q.2.* qui, Priuilegium exemptionis à foro Laico in causa sanguinis, ait, Ecclesiæ datum esse à Constantino. Ex Epistolis namque decretalibus primorum Pontificum Romanorum, eorumdémque Martyrum, qui multos annos, Christianos Imperatores præcucurrerunt, planissimum fit, Clericorum causas à Laicorum Tribunalibus seclusas esse : nec vnquam licuisse, nisi apud Episcopos Ecclesiasticósque Iudices, eas actitari, ac iudicari. Hoc primùm sanxit B. Petrus, primus Christi Vicarius, vt auctor est Clemens Romanus in sua 1. Epistola decretali. Hoc reliqui Apostoli statuerunt: hoc Anacletus, qui anno octogesimo post Christum natum : hoc Alexander 1. qui anno 109. Pontificatum gessit : hoc Gaius : hoc Marcellinus, hoc Gelasius: hoc alij multi ante tempora Christianorum Imperatorum decreuerunt. Quin etiam D. Petrus, eodem Clemente teste tulit, vt cuilibet oppresso Christiano ius liberum esset ad Sacerdotum iudicium prouocandi : nec cuiquam fas esset, eorum, repudiare sententiam; quòd ipsum postea in sua prima decretali iussit, confirmauitque Anacletus. Atque has leges inter Christianos valere voluerunt; quo tempore in eos ab Ethnicis Imperatoribus, & Regibus crudeliter fæuiebatur. Hucvsque Comitolus; Et ex eadem Societate Stephanus Fagundez, *in Decal. sem.2.lib.8.c.43.n.18.* apertè docuit exemptionem Clericorum si dicatur esse de iure positiuo introductam esse à iure Pontificio, & non per leges Imperiales. Et Fragosus, *part.1. lib.2. disput.4.n.308.* asserit Clericos exemptos esse Pontificio Priuilegio.

6. Meritò igitur Valboa de Magronejo *in lect. Salmat. tom.2. ad cap.2. de iudicijs, num.35.* Maynardus *de Priuileg. Eccles. part.2. art.12. num.12. & 63.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.11. num.7.* & alij, obseruarunt antiquiores Pontifices, etiam tempore infidelium Imperatorum prohibuisse Clericos à Laicis iudicari, vt patet ex *cap. relatum 11. quæst.1.* Ergo clarè apparet contra Rabardeum hanc exemptionem, si non ex iure Diuino, saltem primariò ex iure Pontificio, & non Imperatorio originem traxisse. Vnde Petrus de Vrries Doctor parum fauens Ecclesiæ immunitati *ad Ritum 235. M.C.R.V. part.1. præl.2. num.53.* sic ait. In summa igitur, certum est, Clericos in spiritualibus, temporalibus, & prophanis exemptos esse à iurisdictione sæculari; huiusmodi autem exemptionem, quoad causas temporales, & prophanas fuisse à iure Pontificio introductam, communis opinio est. Ita ille. Hinc optimè notauit Riminaldus Iunior, *in cap. quæ in Ecclesiarum, sub num.54. de constit.* in primæuo statu Ecclesiæ, Clericos non fuisse suppositos, iurisdictioni Laicorum.

7. Et tandem confirmantur supradicta ex his quæ fusiùs adducit Raymundus Rufus Doctor Gallus *in Apol. contra Molineum edita Parisijs 1553. fol. 587. & seqq.* vbi probat Clericos in primitiua Ecclesia antequam Imperatores essent Christiani semper ab Episcopis iudicatos fuisse, quod probat & apertè patet ex verbis D. Pauli, Epist. 1. ad Timoth. *cap.5.* *Aduersùs Presbyteros accusationem noli recipere, nisi sub duobus, vel tribus testibus.* Vbi Ioannes Lorinus, *in Commentarijs*, sic ait: Præscribit hîc Timotheo Episcopo, quomodo se gerere debeat in diiudicandis causis forensibus, vnde patet Episcopos tunc fuisse Iudices. Et Adamus Tannerus *in Defens. libert. Eccles. lib.1. cap.14.* ita asserit. Ipsemet Apostolus, non alium Sacerdotum, quàm Episcopum fuisse Iudicem apertè indicat, cùm ad Timotheum Episcopum scribens, *Epist.1. cap.5.* ait. *Aduersùs Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus vel tribus.* Vbi quæstionem de Iudice Sacerdotum, velut liquidam supponens, de forma solummodò ipsius iudicij tradenda solicitus est, nempe vt Episcopus talis, & tantus, non nisi sub duobus, aut tribus testibus contra Presbyterum procedere ausit. Ita Tannerus; Cui consonat Iacobus Gretserus *in Considerationibus contra Theologos Venetos, lib.2. Consf. 8. in fine*; vbi insurgens contra fratrem Capellum, qui asseruerat, in primitiua Ecclesia non fuisse distinctionem fori Ciuilis, & Ecclesiastici; quod etiam ante docuerat terra illa pestis Ecclesiæ Marsilius de Padua *in suo Defensore pacis, part.1.* Et nouissimè huius farinæ homines Conradus Rittershusius *in Differ. iuris Ciuilis, & Canonici, lib.7.c.2.* & alij, insurgens inquam Gretserus contra hanc opinionem, sic ait; Tempore primitiuæ Ecclesiæ demonstrat Sanctus Paulus, quòd Episcopus habeat suum Tribunal, & iudices suos subiectos Ecclesiasticos, vt ex verbis, *cap. 5. Epist. 1. ad Timoth. Episcopum Ephesinum* apparet; *Aduersùs Presbyterum*, &c.

8. Idem etiam ex dictis D. Pauli, docet Suarez contra Regem Angliæ, *lib. 4. cap. 13. num. 10.* Quibus omnibus adde Valboam de Magrouejo, *in lect. Salmat. tom.2. ad cap.2. de iudicijs num.39.* vbi ita loquitur : Etiam tempore Apostolorum Priuilegium hoc in vsu fuit, vt deducitur ex Paulo 1. *ad Tim.5.* ibi; *Aduersùs Presbyterum accusationem ne recipias, nisi sub duobus, vel tribus testibus.* Quæ verba supponunt, tunc fuisse Episcopale Tribunal : cœpit ergo Ecclesia eo tempore, eo modo, quo potuit Clericos à sæcularium iurisdictione eripere; Hæc Valboa. Clarè itaque ex dictis verbis D. Pauli contra P. Rabardeum dicendum est, exemptionem Clericorum non sumpsisse originem à concessione Imperatorum Christianorum, vel processisse, vt reor à iure Diuino vel institutam fuisse à D. Petro; vt tradit Comitolus, *lib. 1. Quæst. 93.* ex auctoritate sibi tradita à Christo Domino in illis verbis : Pasce oues meas, Ex quibus ex pacto, vt *infrà* videbitur poterat Clericos eximere à potestate sæculari. Nec valet dicere, quòd tunc Principes erant Ethnici : Ergo tunc Ecclesia non poterat in illos vllam iurisdictionem exercere; nam respondeo cum Suarez, *lib.4.c.11. num.16.* etiam tempore Imperatorum infidelium potuisse, & posse nunc Ecclesiam eximere Ecclesiasticos ab eorum iurisdictione.

9. Dicendum est igitur, vt *suprà* probauimus; leges Imperatorum largientes immunitatem Clericia, non esse institutorias, & concessorias, sed declaratiuas, subsidiarias, executiuas, vt rectè obseruat Glossa, perpetuò menti tenenda, *in cap. si Imperator, dist.96.* Teste Nauarro, *in c. Nouit. de Iudicijs notab.6. num.30.* Quod confirmatur ex Nouella 111. Valentiani, apposita in Codice Theodosiano, in qua Imperator perenni sanctione decernit, quòd omnibus pro lege sit, quidquid sanxerit Apostolicæ Sedis auctoritas. Quæ quidem constitutio certum est, vt non eo sensu sit accipienda, vt rectè obseruat Marca *de libert. Eccles. Gallicanæ, lib.1. cap.8. num.4.* ac si tunc primùm legis ferendæ authoritas Pontifici esset concessa, cum tantùm eo rescripto fota sit, & confirmata; Hinc Ioannes Turrecremata *in Summa Eccles. lib.2. cap.42.* loquens de quadam lege Constantini, sic ait. Ad probationem dicimus, quòd Constantinus non instituit legem illam de præeminentia Apostolicæ Sedis, & obedientia ei ab omnibus danda, quasi ius ex auctoritate de nouo concedendo : quoniam antequam Constantinus esset, Romanus Pontifex primatum habuit in Ecclesia Dei ex collatione Christi facta B. Petro, sicut superius est ostensum. Sed bene

Sup. in Ref. præterita à §. Secundo. & in alijs eius not.

Constantinus

Constantinus fidei feruore, & Ecclesiæ Romanæ amore reuerentiali incensus Diuinam ordinationem de primato Romani Pontificis, & de obedientia ab omnibus fidelibus illi præstanda executus est promolgando illam, vt nullus per ignorantiam se excusaret, & præcipiendo illam obseruari, vt nullus malitia se Romani Pontificis obedientiæ sobiicere recusaret: ita quòd magis fuit promulgator, siue executor Diuinæ ordinationis, quàm conditor nouæ legis. Ita Turrecrem. Sic & in casu nostro; Licèt in multis legibus Imperatorum statuatur, quòd Clerici sint exempti à iurisdictione sæculari, nõ sequitur ex hoc, vt perperam infert P. Rabardeus, talem exemptionem illos concessisse, sed tantùm fotam ab illis, & confirmatam fuisse. Non erant igitur illæ leges concessoriæ, sed subsidiariæ, adiutrices, & declaratiuæ, vt optimè de omnibus legibus Imperatoriis, quo ad exemptionem Clericorum, docuimus *suprà* cum multis Doctoribus, & sacra Rota, quibus ad Comitolum *in tract. Apologet. cap. 5. membr. 3. fol. 144.* & Bernardum Iustum *in Defens. libert. Eccles. fol.* 30. Ergo frustra citatas leges à P. Rabardeo pro sua firmanda sententia adductas fuisse, dicendum est, vt latiùs *infrà* etiam probabo. Ad id verò quòd asserit *fol.* 29. & 30. non esse credibile, Ecclesiasticum Iudicem priuasse olim Laicum Magistratum sua dignitate propter violatam Ecclesiasticam: videat lector Thomam Bozium *de iure status lib. 5. cap. 1. circa finem*, vbi exemplum memorabile contra Rabardeum inueniet.

Sup. in Ref. not. præteritæ.

RESOL. CCCXXV.

An si Immunitas Ecclesiastica esset primario ex concessione Imperatorum, possint Principes adhuc illam restringere, & limitare?

Et notatur, quod licèt Principes non possint amplius tollere, vel limitare priuilegium concessum Ecclesiasticis circa eorum exemptionem; tamen Summi Pontifices possunt tollere, seu limitare priuilegium aliquod si extaret, concessum Principibus iudicandi Clericos etiam per concordata.

Et deciditur, quod priuilegium concessum Ecclesiis est remuneratorium, & ideo non potest reuocari etiam propter ingratitudinem; etiamque cum hoc priuilegium sit concessum non subditis, transit in contractum, & ideo non est reuocabile. Ex part. 7. tract. 1. Res. 10. aliàs 8.

§. 1. AFfirmatiuè videtur respondendum ex verbis sæpiùs adductis à P. Rabardeo, vbi suprà, *in sect. 2. num. 2. fol.* 18. sic asserente. Multæ sunt leges Imperiales *in Cod.* Iustiniano, & inter Nouellas, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & nouissimè in Codice Ordinationum sub nomine Ludouici XIII. Regis, in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & restringuntur Priuilegia Venerabilium Clericorum, & Sanctarum Ecclesiarum. Vnde comprobatur etiam illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum, & Summorum Principum acquisitis; Ita ille.

2. Verùm explodenda est, hæc opinio: Nam dato, & non concesso, quòd primariò Principes concesserint Clericorum exemptionem, tamen hoc Priuilegium esset irreuocabile: tum quia non est illis concessum, sed toti Ecclesiæ, & quod semel Ecclesiæ concessum est, vt optimè docet Salonius *in 2. 2. q. 67. art. 1. contr. 1. concl. 5.* & alij, etiam ex consensu sæcularium non potest reuocari ab ipsis, habet enim Ecclesia ius acquisitum, & possessorium; sicut hæreditates, redditus, & bona temporalia Ecclesiæ concessa donatione Regum collata sunt, at postquam semel ipsi concessa sunt, habet in illa Ecclesia ius acquisitum, nec à Principibus repeti, aut reuocari possunt.

Sup. hoc suprà in Ref. 4. & in Ref. 13 §. Sed hæc. & in Ref. 41. in principio. & in fine & in Resol. 49. §. Verùm prope finem, & seq. & in Ref. 196. §. Igitur. & ex doctrina Re. 197. & inferius in tr. 15. in Ref. 3. cursim in §. Nec obstat. Et pro contento in §. 3. & 4. huius Res. lege suprà doctrinã § vlt. Res. 196.

3. Secundò, quia hoc priuilegium est remuneratorium, concessum Ecclesiis, ad remunerandа beneficia spiritualia, quæ Regna ab ipsis percipiunt, & ideò non potest reuocari, etiam propter ingratitudinem, vt docet Olascus, *Decisione Pedemontana* 139. *n.* 28. Tiraquellus *in lege, si vnquam verbo, Donatione largitus. n. 13. C. de reuocandis donationibus.* cum latè adductis à Rolando de Valle *consil. 5. num. 12.* & *consil. 98. lib. 1.* & *consil. 76. n. 15. lib. 2.* & *consil. 13. n. 61. lib. 3.* & à Carole Tapia *in final. de constitution. Principum 2. part. cap. 7. num. 42.* Quibus adde Acacium *de Priuileg. Iur. Ciuilis, lib. 3. cap. 8. num. 1.* Klocchium, *in tractat. Nomicopolitico, de contribut. c. 16. sect. 1. n. 180.* Molium, *tr. de Homagio tit. 9. n. 110.* & ex Theologis Sanchez, Suarez, Pontium, quos citat & sequitur Castrus Palaus, *tom. 1. tr. 3. disp. 4. punct. 31. §. 2. n. 4.* Adde quòd tale Priuilegium principaliter fuit concessum ad Dei honorem, & Orbis Christianus à quo Principes habent auctoritatem consensit in hanc exemptionem, vnde non est in Principum potestate illam reuocare, seu minuere, vel limitare, vt rectè obseruat ex multis Sanchez, *in opusc. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 55. n. 2.*

4. Tertiò respondetur, quòd cum hoc Priuilegium sit concessum non subditis, transit in contractum, & ideò non est reuocabile, iuxta regulam legis. *Sicut ab initio C. de actionibus, & obligationibus.* Et tradunt Doctores *in dicta l. final. C. de legibus, è constitutionibus Principum.* Et in terminis de Priuilegiis concessis Ecclesiis per Imperatores, & Principes, quod non sint reuocabilia, tradit Gloss. in Regula; Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum. *De regulis iuris in 6. in principio, verbo, decet concessum versiculo, ex hac regula.* Et est communiter approbata, ibi, per omnes Canonistas, & Legistas, *in dicta l. final.* Et ita ex Innoc. *n. 6.* notat Abbas *in cap. Nouit. num. 23.* & Felin. *num. 9. de iudic.* Abbas *in cap. suggestum, num. 6. de Decim.* Imol. *in cap. final. num. 35. de solut.* Lapp. *allegat. 100. num. 4. Roman. Consil. 147. num. 5. Abbas, cons. 32.* & *45. lib. 1.* Cardin. *Consil. 147. num. 5.* Paul. Castrens. *Cons. 156.* Barbat. *Consil. 2. lib. 4. Dec. Consil. 407. num. 18.* Gozadin. *Cons. 5. num. 11.* Purpur. *Consil. 580. num. 27.* Rip. *respons. 12. num. 11. de diuers. rescript.* Afflict. *Decis. 361. num. 9.* Roderic. Suar. *allegat. 28. num. 14.* Rimen. Sen. *Consil. 462. num. 1.* Alex. *Consil. 101. num. 4.* Lofferd. *Cons. 38. num. 27.* Alfons. Montal. *super ll. fori, l. 8. tit. 12. lib. 3. verb. No puede toller. col. 3. vers.* item *not. Quod Priuilegium* Boss. *in de Princip. num. 15.* quibus omnibus adde Peckium, *tractat. de iure sistendi, cap. 12. num. 5.* Et notat quòd quando Princeps non potest reuocare Priuilegium, neque potest illud minuere; vt patet ex *leg. quod de bonis. §. finali. ff. ad l. falcid.* & ex *leg. si optio ff. qui, & à quibus de pactis*, vtrumque enim tollere, & minuere pendet ab eadem potestate, vt ex Surdo *consil. 419. post num. 45.* docet Maulios, *tract. de Homagio, tit. 9. num. 113.*

5. Nec obstat, Imperatores sæpiùs talia Priuilegia reuocasse, vt constat ex Gratiano, *in cap. Omnes §. hac si quis 11. quæst. 1. l. si quis Curialis, C. de Episcopis & Clericis, l. neminem, C. de sacrosanctis Ecclesiis, auth. quas actiones, C. eodem, & ex l. 19. C. de Episcopis, & Clericis, in C. Theodosiano.* Respondet enim Felinus, *in c. Ecclesia de constitutionibus*, quòd in dictis iuribus narratur factum, non tamen dicitur iure factum fuisse, & ita ad text. *in d. l. si quis Curialis*, respondetur etiam

quòd licèt ibi proponatur Imperatorem quoddã Priuilegium Ecclesiasticum reuocasse, illud tamen de iure reuocare non potuit, & id etiam respondendum est ad alias leges antiquas: quoniam Imperatores in principio non satis cognoscebant vim Ecclesiasticæ immunitatis. Et ita docet Valbua *in cap. de foro compet num.*11. Sed quia debitor sum P. Rabardeo, vt adducam semper aliquem ex sua Societate, audiat igitur P. Suarez *contra Regem Angliæ, libr.4.cap.30.num.*12. vbi sic ait. Non solùm non potest hoc priuilegium fori, per potestatem Ciuilem integrè reuocari, verùm etiam, neque ex parte diminui, vel limitari, aut restringi; Imò, nec restrictè declarari cum legis auctoritate potest virtute solius Ciuilis potestatis. Hoc totum sequitur euidenter ex rationibus, & discursibus factis, quia circa bona, & iura Ecclesiastica, nulla est Laicis tributa potestas; Ergo similiter circa priuilegium Ecclesiasticum, vel iurisdictionem semel in Ecclesiam translatam, nihil potest sæcularis potestas Ergo nec diminuere, nec restringere, nec legem aliquam, quæ in præiudicium illius cedat, ferre potest. Et similiter potest hìc illud principium applicari, quòd nullus etiam si sit Rex supremus, potest minuere vel aliquid disponere de Priuilegiis, vel iuribus alterius Regis, vel cuiuscunque personæ non subditæ, à quocunque, vel quocunque iusto titulo illa habuerit, ac possideat; Ergo maiori ratione, non possunt Principes temporales circa priuilegium fori aliquid disponere, quod in illius præiudicium cedat. Talis autem est cuiuscunque legis editio, priuilegij concessio, iurisdictionis delegatio, seu commissio, aut executionis iussio, quibus Ecclesiastica libertas minuatur, aut restringatur, & ideò omnes huiusmodi actiones, vel dispositiones, non solùm illicitæ, sed etiam irritæ sunt, & inanes, quia sine legitima potestate fiunt. Et ideò, vt tales declarantur, in Authentica Cassa, *C. de Sacro sanct. Eccles.* & *c. Nouerit, & cap. Grauem de sentent. excommunicat.* & aliis multis, sub titulis *de immunit. Ecclesiar. de foro comp. & de iudiciis.* Hucvsque P. Suarez, qui pro hac sententia citat Sotum, Molinam, Medinam, & Palatium, etiamsi aliàs existimauerint exemptionem Clericorum ex donatione Principum incepisse; Quibus adde etiam ex Societate Amicum *tom.5. de iust. disp.9. sect.5. num.*140. Gasparem Hurtado *de iust. & iure, disp.*14. *difficult.*13. Salas *de legib. disput.*14. *sect.*11. *num.*121. Cardinalem de Lugo *de iust. tom.*1. *disp.*36. *sect.*7. *num.*101. Lessium, *lib.2. cap.*33. *dub.*4. *num.*35. Azorium *part.1. lib.5. cap.*13. *quæst.*5. & Baldellum *in Theolog. moral. lib.5. disput.*35. *num.*17. vide etiam Abbatem, *in cap. super eo.2. num.4. de appellat.* & Felinum, *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num.97. de constit. & in cap. Nouit. de iudiciis, num.6.*

6. Hinc displicet mihi quod asserit eruditus Torreblanca *in pract. iur. spirit. lib.*15. *cap.*2. *num.*14. Quòd si exemptio Clericorum duxisset ex donatione Imperatorum, ab ipsis posset remoueri, quia omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem potest remoueri. Sed hæc regula, tantùm habet locum in his quæ pendent in fieri, & conseruari à causa; at in casu nostro exemptio licèt fuisset concessa à Principibus Laicis, postquam data fuit, & acceptata ab Ecclesia non amplius pendet ab eorum voluntate, quia ad altiorem ordinem rerum euecta est. Accedit quòd effectus ille per potentiorem voluntatem confirmatus est, & ideò per solam sæcularis Principis voluntatem amplius reuocari, neque limitari potest, absque consensu Pontificis; Malè igitur dixit Torreblanca, quòd si immunitas Ecclesiasticorum originem habuisset à Principibus Laicis; illam possent limitare, & remouere; vnde in hoc cautè legendus est, licèt ipse optimè nobiscum sentiat exemptionem Clericorum esse de iure Diuino.

7. Notandum est tamen hìc, quòd licèt, vt probatum est, Principes non possint ampliùs tollere vel limitare priuilegium concessum Ecclesiasticis circa eorum exemptionem; tamen Summi Pontifices possent tollere, seu limitare priuilegium aliquod, si extaret concessum Principibus iudicandi Clericos etiam per concordata, vt ex multis probaui *in part.5. tract.1. resolut.*14. Quibus nunc addo Guinipatum *de iur. Pon. defens. quæst.5. cap.2. num.6.* & Bonacinam, *de legibus disp.1. quæst.3. punct.8. §.3. num.*10. vbi firmant, Papam, qui alicui Regi priuilegium concesserat per concordiam, aut alia occasione, posse huiusmodi priuilegium licitè, & validè reuocare, iusta existente reuocandi causa, si verò non adest legitima causa reuocandi, validè quidem reuocat; sed non licitè; Quòd validè reuocat, patet quia semper gaudet Pontificia authoritate, quam immediatè à Christo obtinet, nec illam à se abdicare potest; Et ratio est, quia est maxima differentia inter Papam, & Principem sæcularem, cui Priuilegium per contractum, vel concordiam concessum fuit, quòd Princeps retrocedere non potest à concordatis, Pontifice dissentiente, cùm teneatur stare contractui: at Papa validè, & licitè retrocedit, dummodo tamen iusta, & honesta subsit causa retrocedendi, ex supra tacta ratione, quia videlicet auctoritatem à Christo obtinuit, séque illa priuare non potuit; Et tandem afferam hìc verba P. Dicastilli *de iust. & iure, lib.2. tract.1. disput.4. dub.18. num.*327. & 329. vbi sic ait. Laicus iudex potest iudicare, & punire Clericos ex priuilegio Papæ, est enim hæc potestas delegabilis. Hoc autem priuilegium, à Summo Pontifice concessum, non est irreuocabile, quinimmò reuocari potest, & expedit: Et quidem quòd possit, probatur. Primò, quia res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur. Secundò, quia iudicium cessat prohibente, illo, qui iudicandi facultatem concesserat, *cap. suggestum, de Decimis.* Tertiò, quia quamuis priuilegium concessum non subdito, aut per modum contractus, nisi subsistente causa iusta, reuocari non possit, si tamen priuilegium nimium præiudicium, vel afferre incipiat, vel immineat considerabile periculum afferendi, aut priuilegiatus, illo abutatur, aut priuilegium sit ex his, quæ iurisdictionem concernunt, reuocari potest. Ita Dicastillus. Et hoc vltimum est valdè notandum, quòd Papa possit reuocare priuilegia iurisdictionalia, & ita ex multis docet Grammaticus, *decis.46. num.*2. Has, & alias causas ex quibus licitè possunt Pontifices reuocare priuilegia Principibus concessa, enumerat etiam Adam Tanocrus *in defens. Eccles. libert. lib.2. cap.*17. omnino videndus.

Quæ hic est sup. Res.13. & in alia res. eius primæ not. & si vacat otio lege alias Resol. & §§. eius secundæ & tertiæ annot. & doctrina repleueris.

Sup. his supra in Res. 43. §. Nota. & aliis eius primæ not. & in tom.6. tr.1. Res.54. cursim in §. Vnde ex his.

8. Denique, pro coronide huius Resolutionis, non desinam etiam adnotare omnia supradicta docere P. Suarez contra Regem Angliæ, *lib.4. cap.*34. *num.*24. cuius verba, hìc per extensum non grauabor apponere, sic itaque asserit. Per nullum contractum potest Pontifex à se abdicare supremam potestatem spiritualem, quam habet, ad disponendum ea, quæ ad conuenientem Ecclesiæ gubernationem pertinent, & ideò licèt sine causa non possit à concordata recedere, si tamen postea mutatis rebus, vel melius perspectis concordatam Ecclesiæ nociuam, aut non conuenientem esse intellexerit, potest, reuocando illam ab ea recedere, compensando alteri parti damnum, si quod forasse ratione pacti præcedentis patiatur. Sic enim Rex temporalis, potest priuilegium subdito suo concessum, etiamsi in vim pacti transierit, reuocare dummodo, & ad commune bonum Regni expediat, & subdito restituat, vel recompenset, quod ille in

Suprà hoc in Res. not. præsenti.

pacto

pacto præcedente ea parte sua contulerat; vt in materia de priuilegiis, latiùs traditum est. Quæ generalis doctrina speciali ratione locum habet in hac materia exemptionis, tum quia, vt dicebam, quidquid in ea remittitur ex parte Ecclesiæ, ordinariè liberaliter sine compensatione conceditur; tum maximè, quia in exemptione magis est attendendum bonum commune status Clericalis, quàm vlla conuentio cum temporali Principe facta, quia necesse est, vt semper habeat illam conditionem tacitè inclusam, dummodò in præiudicium, aut vexationem, vel vilipendium status Clericalis non cedat, aut aliquando sequatur ex concordia. Intercedente ergo simili causa poterit reuocari, sine illa verò non poterit, saltem licitè: si tamen fiat, existimo factum tenere propter supremam spiritualem potestatem Papæ quæ in se minui non potest. Hucvsque P. Suarez.

9. Si igitur, vt satis probatum est Principes non possunt modificare, restringere, aut limitare immunitatem Ecclesiasticam, etiamsi originem ea eorum largitate habuisset, frustra, & malè P. Rabardeus adducit leges Iustiniani, & aliorum talem immunitatem restringentes, & modificantes; Nam illas esse nullas, & inualidas, ex supradictis manifestè patet. Et ita Bellarminus *in respons. ad duos libellos fol.* 55. asserit hanc doctrinam P. Rabardei esse falsam, & reprobatam etiam ab Auctoribus, qui docuerunt immunitatem Ecclesiasticam esse de iure positiuo Imperatorum; vt patet ex Lessio, Molina, & aliis communiter; quibus adde nouissimè P. Gonzalez *de lege Politica, lib. 3. cap. 3. num.* 12. Vnde claudam hanc resolutionem verbis Io. Antonij de Saura *in voto Platonis, de examine Propositionum, cap.* 9. vbi sic ait. Principibus licere reuocari prærogatiuas, immunitatis, & priuilegia Ecclesiæ concessa, si damnum aliquod ex continuatione, & conseruatione eorundem priuilegiorum sæculari politiæ contingat, doctrina est perniciosissima. Ita ille, & ergo. Et nota idem esse limitare, ac tollere, vt supra ex Maulio probatum est.

RESOL. CCCXXVI.

An Immunitas Ecclesiastica extendatur ad omnia delicta? Ea part. 7. tract. 1. Ref. 11. aliàs 9.

Quod hoc lege duas primas Ref. hanc sequẽtes, signãter secundam, & alias earum annotationum.

§. 1. NEgatiuè respondet Rabardeus, *sect. 1. num.* 2. & 3. *fol.* 16. ibi: in quibusdam causis fuisse concessam. Et *fol.* 19. Nisi illi in quibusdam casibus, & causis. Imò *fol.* 18. asserit, Clericos naturali, aut communi iure gentium in his quæ pertinent ad commodum, & tranquillam Regnorum gubernationem subditos esse Regibus, & Principibus. sæcularibus, quorum tamen gratia, seu priuilegio ex æquitate, & pietate, quò libertiùs Deo seruiant à tributorum pensitatione, & aliis quibusdam communibus oneribus liberati sunt; inter quæ cõnumeratur exemptio à foro Iudicum, & Magistratum sæcularium, pro quibusdam causis Ciuilibus, & leuioribus delictis. Ita Rabardeus. Vnde *fol.* 28. asserit; Clericos Parricidas, Falsarios, & aliis grauibus criminibus infamatos, à Iudicibus Laicis, absque degradatione, puniri.

2. Sed hæc sententia pugnat directè contra Sacros Canones, & Concilia generalia; vt patet apertè *in cap. cùm non ab homine, de Iudiciis*, ibi: *siue in furto, siue in homicidio, siue in periurio, siue in alio crimine*, &c. Et *in cap.* At si Clerici *eod. tit.* priùs absolutè dicitur, Clericos non solùm non posse pro crimine à iudice sæculari condemnari, verùm etiam acta coram tali iudice, etiamsi in eis Clericus conuictus sit, vel confessus, nihil ei nocere. Et ex illo textu, cum §. sequenti. constat, tam maiora, quàm minora Clericorum ad Ecclesiasticum iudicem pertinere. Et *in cap. Clerici*, dicitur, Sacros Canones imitari leges generaliter statuentes, vt de omni crimine Clericus debeat coram Ecclesiastico iudice conuinci. Denique in communi iure nulla talis exceptio inuenitur, neque etiam consuetudine introduci potest, quæ legis vim habet, vt expresse dicitur *in dicto cap. Clerici*. Ergo non potest talis exceptio cum fundamento affirmari.

3. Hanc etiam sententiam probant sacra Concilia, & præcipuè Lateranense sub Leone X. dum ait: Laicis nullam in Ecclesiasticas personas, potestatem attributam esse, idque iure tam Diuino, quàm humano. Ita ibi. Si nulla Laicis: Ergo neque Imperatoribus, & Regibus, si nulla: ergo integrè, & perfectè Clerici exempti sunt. In Concilio Antisiodorensi, c. 35. sic habetur. Non licet Presbytero, aut Diacono, vel cuicumque Clericorum, de qualibet causa Conclericum suum ad iudicem sæcularem trahere. Si ergo Concilia determinant in qualibet causa Clericus esse exemptos à foro sæculari, quomodo Rabardeus potest asserere Clericos esse liberos à foro Iudicum, & Magistratuũ sæcularium pro quibusdam causis ciuilibus, & leuioribus delictis, non autem in delictis, vt ipse loquitur, *num. 4. in fine fol.* 26. quorum coërcitio, & punitio spectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conseruandam, proindéque legibus publicis, & certis pœnis adiunctis sint prohibita, siue communia sint, siue mixta, siue priuilegiata, lege ciuili, nouo quasi priuilegio contra libertatem Clericis datam conualescente; quæ omnia apertè pugnant contra sacros Canones, vt visum est, & sacra Concilia asserentia exemptionem Clericorum esse integram, & absolutam à foro iudicum sæcularium. Quod etiam confirmatur contra Patrem Rabardeum ex Conciliis Gallicanis, vt patet in Concilio Turonensi, *cap.* 41. & in Concilio Matisconensi 1. *c.* 7. in quibus Patres concedunt facultatem Iudicibus Laicis, vt possint iudicare aliqua delicta enormia Clericorum, licet postea Concilium Matisconensi II. hanc facultatem reuocauerit. Ergo ex dictis Conciliis Gallicanis apparet, cõtra Patrem Rabardeum, iudices Laicos non posse Clericos punire, etiamsi eorum delicta essent enormia; Quod Reges Hispaniarum declararunt, & confirmarunt in suis legibus, vt patet *in 1. p. leg. 61. tit.* 6.

4. Probatur hæc opinio ratione, Nam si de Clericis posset Iudex Laicus in aliquibus criminibus cognoscere, vel esset propter eorum leuitatem, vel grauitatem: non primum; Nam leuiora peccata faciliùs possunt per Ecclesiasticum Iudicem puniri, grauiora verò Clericorũ eò magis à Laicis tractanda non sunt, imò neque cognosci si fieri posset, & possunt sufficienter per iudices Ecclesiasticos puniri.

5. Procedit ergo regula adeo generaliter, vt neque etiam per modum reconuentionis Clericus in criminalibus vocari possit ad iudicium sæculare; idque denotant verba Text. *in dicto cap.* Qualiter, & quando de iudiciis in illis verbis. Omnino prohibemus. Quæ omnem omnino casum comprehendunt. Et hanc sententiam tenet Valboa de Mogrouiejo, *in lectionib. Salmaticensibus. tom. 2. ad cap. 2. de iudiciis, num. 61. & seq.* Et ante illum Gretser. *in Considerationib. contra Theologos Venetos, lib. 3. Consider.* 12. Discatillus, *lib. 2. de iust. tr. 1. disp. 4. dub. 9. n.* 151. Thomas Vallascus, *in Allegat. tom. 1. Allegat. 15. num.* 4. plures Doctores adducens Gambacurta, *de immun. l. b 7. cap. 14. n.* 2. Bonacina *tom. 2. disput. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. n.* 5. Maynardus *de Priuil. Eccles. part. 2. art. 17. num.* 5. Farinacius *in Praxi, quæst* 8. *n.* 29. Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. c. 15. n.* 9. Chartarius *in decisionib. criminal. decis.* 66. *num.* 16.

*num.*61. & alij communiter, firmantes regulam generalem, nempe Clericum non posse puniti à iudice Laico pro quocumque grauissimo crimine, & acerbissimo. Vnde sciat P. Rabardeus, anno 1631. quendam Ministrum Regium, cùm allegationem Granatæ Typis excussisset, defendens consuetudinem iudicandi Clericos in quibusdam delictis enormibus, à propria dignitate deiectum, sanctæ Inquisitionis censuram subiisse; vt testatur Torreblanca *in Practicab. lib. iur. spir. lib.* 15. *cap.* 4. *num.* 7.

Suprà hac consuetudine suprà in Resolut. 44. & 64.

6. Restat modò respondere ad argumenta Rabardei, quæ in sententiæ suæ confirmationem adducit; Et dum ait. Ex Panormitano in multis casibus Clericos priuatos esse priuilegio fori. Concedo. Quia Canones id specialiter permittunt cum circumstantiis necessariis, & in dictis sacris Canonibus expressis. Sed nescio quomodo ex hoc possit inferre Rabardeus Principes posse iurisdictionem in Clericos exercere in aliis delictis, quæ ipse ex legibus Imperatorum enumerat, licet enormissima sint; cum in sacris Canonibus minimè talia delicta inueniantur excepta. Sed in trutina appẽdamus dictas leges Imperatorias, quas Rabardeus in scenam producit: Et primò *in fol.* 30. ex Codice Theodosiano, & Iustiniano adducit legem, ex qua apparet, quod iudices Laici in Clericos hæreticos, & apostatas animaduertere possunt; sed hoc est falsum: Nam Clerici hæretici, & apostatæ, & ratione delicti, vt pote spiritualis, sunt omninò exempti à foro laicali. Vnde notandum est, quod licet olim Imperatores, circa hæresim, leges condiderint; vt patet ex §. *Si verò crimen, in Authen. de sanctissimis Episcopis*; Et ex *l.* 1. §. *fin. C. de summa Trinit.* Et *l. Quicumque, §. vltimo, C. de Hereticis.* Verùm hoc illis prohibetur iure Canonico sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ; vt patet ex *cap. Vt inquisitionis Officium, §. Prohibemus de Heret. in* 6. vbi dicitur: Prohibemus quoque districtiùs, potestatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorúmque Officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine, cùm merè sit Ecclesiasticum, quoquomodo cognoscant, vel iudicent. Idem patet ex Constitutione Iulij Tertij; licet à diuersis apud Pennam inter literas Apostolicas, vbi excommunicatio reseruatur Papæ; Et asserunt etiam Simanchas, *Cathol. instit. tit.* 36. *num.* 1. Castr. *lib.* 1. *de iusta Heret. punit. cap.* 23. Clarus *in pract. crim. §. Heresis, n.* 4. Soccia *tract. de indic. causarum, cap.* 15. *n.* 2. & non solùm illis interdicitur cognoscere de crimine Hæresis principaliter, sed etiam incidenter ex *dicto cap. vt Inquisitionis officium, §. prohibemus, verb. Quoquomodo.* Paris *lib.* 4. *consil.* 2. *num.* 107. Nec Principes sæculares de crimine Hæresis possunt aliquid statuere ex Parisio *num.* 104. Bossio, *tit. de Hereticis, num.* 13. & 14. & patet ex *cap. statutum Ciuitatis. cap. Accusatus, §. Sacerdotes de Heretic. in* 6. & *cap. vlt. de immun. Eccles.* & *cap. Nouerit, de sent. excomm.* & *cap. vt Inquisitionis, in princ. de Heret. in* 6. & *cap. Que in Ecclesiarum, de constitutionibus.* cùm crimen Hæresis sit merè Ecclesiasticum; Et ideò Principes sæculares nihil de illo possunt statuere, sed pertinet ad iudices Ecclesiasticos. Frustra igitur P. Rabardeus, *fol.* 24. adducit Authenticam, *vt Clerici*, Iustiniani Imperatoris, vt patet ex dictis neque spectat ad Præsides Prouinciæ. Non tamen propterea negamus, quòd Principes sæculares non possint aliis pœnis etiam punire Hæreticos laicos, præter eas, quæ iure Canonico imponuntur, dummodo non sint illis contrariæ: Nam posse alias pœnas imponere, affirmant Penna, *in Director. Inquis. p.* 3. *q.* 86. *comm.* 135 Decian. *in tract. crim. lib.* 5. *cap.* 25. *n.* 2. Et si hoc vltimum vellet tantùm Rabardeus, libenter illi concederem. Vnde Cæsar Carena *in praxi S. Officij, part.* 2. *tit.* 3. §. 4. *num.* 3. fatetur, Imperatores contra Hæreticos, & Apostatas varias, legibus suis, pœnas constituisse; sed addit: Leges illas latas fuisse ab Imperatoribus, non vti iudicibus, sed vti protectoribus Ecclesiæ. Vide Castrum Palaum, *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 8. *punct.* 14. *n.* 3. Et ne deserat P. Rabard. iure cognoscere Andream Duuallium, *tract. de Rom. Pont. p.* 3. *q.* 2. vbi explicat, quo iure Imperatores olim in Hæreticos animaduertissent.

Quoad hoc lege supra doctrinam Res. 193. & 194. & in tom. 5. tr. 12. Res. 3. in fine.

7. Adducit, secundò, Rabardeus *ibidem* Leges Arcadij, & Honorij, in quibus ipsi propter aliqua crimina mandant Cæsario, & Eutichiano, vt Clericos reos ex ciuitatibus pellant extortes. Sed hoc Principibus non esse licitum, ego sæpiùs firmaui, vt patet *in p.* 1. *tract.* 2. *res.* 18. & *part.* 5. *tract.* 1. *res.* 5. Verùm hic non grauabor apponere auctoritatem scriptoris Galli ex Societate; Audiat igitur Rabardeus, quid sentiat Stephanus Baunius, *in Theol. mor. part.* 1. *tract.* 11. *q.* 37. *dub.* 11. vbi sic ait: Dico laico Principi, permissum non esse delinquentes Clericos exilio plectere, aut emissione è Regno. Ratio est, quòd pœna exilij imponenda sit à superiore delinquenti, non ab alio, cùm enim Principi discessionem è Regno imperanti, reum obsequi oporteat, nec obsequia nostra alteri sint, quam superiori debita, consequens est, in eo potestatem, ac iurisdictionem exigi, qui eiectum ciuem ex vrbe, ob peccata, ableget in exilium. Sed ea carent in Clericos Laici; ergo, &c.

Quę hic sūt sup. Res. 14. & 25. & in Res. 26. §. Vnde. & in Res. 52. & in tom. 7. tr. 6. Res. 14.

8. Deinde quàm indecorum est, ac turpe, vt qui homines iudicium dare debent, in sæculares, ij ab illis, hoc est parentes, à filiis iudicentur, ac puniantur? quo quid potest esse à recta ratione disiunctius? accideret id vero si Principi laico, aut eius Magistratui fas esset capitis pœna, aut exilij animaduertere in Clericos. Maneat ergo, quod in conclusione positum, ac auctoritate præstantissimorum hominum firmatum, Clericos sacros esse; vt in vita, & fortunis, sic in domo solóque patrio, lædi non posse sine crimine, quare nec ad illud commutandum exilio cogi posse. Obiicies, debent Clerici, vt ciues, parere Principi in re iusta, quæque ad commune bonum pertinet: ergo, & puniri pœna ab eo contra delinquentes posita, si quid eos admittere contigerit, quo eius bono, commodísque aduersetur. Neganda est consequentia, causa est; quoad primum Princeps potestate sit præditus sufficienti, & idonea, non ad alterum, eo quod sint Clerici ab eius potestate coërcitiua, exempti per Pontificum priuilegia, Alexandri III. *in cap. & si Clerici,* 4. & Luc. III. *in cap. Clerici* 8. *de iudiciis.* Obiicies secundò. Si expelli Regno Clerici nequeunt à Principe, per viam iurisdictionis contentiosæ, & iudicialis, (vt aiunt) quid impedit hunc in eos animaduertere, vt solent patres in filios, Domini in seruos, at in iure Dominorum est; ac patrum, filios, ac seruos, quamlibet Clericos exturbare domo, si pacem eius, ac tranquillitatem violant, aut quidpiam aliud simile peccent, quo eorum in se iustam offensionem subeant: Ergo & Principi similiter licebit; Clericos immorigeros, aut peccati conuictos, Regno extrudere, ad exulandum cogere. Maior est neganda, quod enim Clerici, qui operas suas locant alteri, ab eo possint mannumitti, filij à patre paterna domo excludi, causa est hæc; inter plurimas nō vltima, quod ius non habeant commorandi Clericus apud Dominum, qui sibi eum ad rerum suarum curam delegit, filius apud patrem, nisi quandiu, & quanto tempore eis erit placitum, quod in Episcopis, & Clericis non habet locum, respectu Principum, cùm enim ab eis, eorúmque opera, non adhibeantur in Ecclesia ad eius ministeria, sed à Papa, qui eos Beneficiis, ac Animarū Curæ præficit, ius habent ea retinendi, ac in iis commorandi,

morandi, si volent, dum viuent; Quare à Principibus iis exui, aut ab eis expelli non possunt, vtpote constituti à Papa ad eorum regimen, cuius voluntati aduersari illi, nec possunt, nec debent. Hucvsque Pater Baunius.

9. Notandum est tamen hîc obiter pro sententia P. Rabardei non facere Doctores aliquos Hispanos, asserentes, in Hispania esse in praxi expulsionem Clericorum, & Episcoporum turbantium iurisdictionem Regiam; Nam Doctores Hispani asserunt, Principes hoc efficere non posse authoritatiuè, & per viam iurisdictionis contentiosæ, vt perperam vult P. Rabardeus, sed defensiuè, per viam iurisdictionis œconomiæ, licet ego cum Baunio, & aliis hanc distinctionem chimericam existimem, quidquid nouissimè nominatim contra me asserant Petrus Gonzalez, *de lege Politica, lib. 1. c. 10.* & Dominus meus Larrea *in Allegat. fiscal. part. 1. allegat. 64. n. 16.* & parum modestè Salgadus *de retent. Bull. part. 1. cap. 3. §. 7. num. 68.* quibus adde Solorzanum *de Indiarum iure, tom. 2. lib. 3. cap. 27. num. 34. & seq.* Quorum sententia nostris temporibus reprobata fuit in causa D. Antonij Nuseo Episcopi Algarensis; Et ideò sacra Cardinalium Congregatio ad id specialiter deputata per sanctissimum D. N. Vrbanum VIII. die 9. Aprilis 1641. & die 1. Octobris eodem anno, declarauit ministros Regios Regni Sardiniæ violasse libertatem Ecclesiasticam, & in censuras incidisse, occupando temporalitates dicti Episcopi, & illum è Regno expellendo. Vnde postea, anno 1642. die 11. Iunij sacra Congregatio Indicis in decreto particulari publicauit, & apposuit inter Authores prohibitos Ioan. Lopez de Babylo, qui ex principiis, & rationibus adductis, *vbi suprà* à Petro Gonzales, & aliis Doctoribus Hispaniæ, conatus est defendere in quadam allegatione Ministros Regni Sardiniæ potuisse expellere è Regno, occupare temporalitates supradicti Episcopi. Videat modò P. Rabardeus, à fortiori, si poterat, vel debebat docere, Principibus Laicis competere iurisdictionem, & auctoritatem expellendi Episcopos, & Ecclesiasticos è Regnis, in quibusdam delictis.

Sup. hoc in Resol. & §. not. præcepitæ.

Sup. hoc supra in Ref. 52. paulo post initiũ. à lin. 10. & in Resol. 26. §. Audiant.

RESOL. CCCXXVII.

An Clericus propter crimen læsæ Maiestatis subiiciatur sæculari Magistratui?

Et an si Clericus feudum à sæculari teneret, possit ratione delicti etiam criminis læsæ Maiestatis personaliter distringi?

Et quid de Clericis perduellionibus? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 12. aliàs 10.

Sup. hoc in Resolutionib. not. seq.

§. 1. Affirmatiuè respondet Rabard. *sect. 2. num 8. fol. 42.* vbi sic ait: Ludouicus XIII. erga Sanctam Sedem obseruantiam peroommodè nuper ostendit, accidit enim, quòd cùm nonnulli Episcopi Franciæ, de machinata contra Regem, & communem Regni tranquillitatem rebellione accusati fuissent; Rex qui Maiorum suorum exemplo, poterat illos pro crimine læsæ Maiestatis, lege regia in ius vocare, literas à Sanctissimo Dom. N. Vrbano Papa VIII. postulauit ad alios sapientissimos Episcopos datas, quòd mallet ab his, quàm à Magistratibus, & iudicibus Laicis, sua auctoritate hanc causam examinari, & iudicari. Et *num. 6. fol. 34.* sic ait. Cùm agitur de crimine læsæ Maiestatis Rex decernit quoscumque, nullo excepto cuiuscumque status, qualitatis, conditionis, vel dignitatis existant, qui nouerint alios quidpiam conspirare, machinari, vel attentare contra Regem, Reginas, aut filios Regum; contra statum, & publicam quietem; debere hoc deferre quamprimùm ad Regem, vel Magistratus Regios in principiis, in quibus existunt, alioquin illos vt Principes & primos auctores criminis esse puniendos; quod de vltimo mortis supplicio debet intelligi. Iudex verò Ecclesiasticus non potest hanc pœnam iudicio suo decernere aduersùs Clericos huius criminis auctores vel conscios; Itaque restat hanc causam apud Regios Magistratus diiudicandam. Ita Rabardeus.

2. Sed Resolutionem huius quæstionis, aliqui putant pendere ex illa, An Clericus rebellis in suum Principem dicatur committere crimen læsæ Maiestatis.

3. Sed vt verum fatear, difficultas hæc videtur mihi impertinens ad nostrum quæsitum; nam etiam dato, quòd Clericus dicatur committere crimen læsæ Maiestatis, adhuc tamen dicendum est, non ex hoc subiici iurisdictioni Principis laici, vt per illum ratione talis delicti puniri possit, vt perperam voluit Rabardeus: quia nullus textus in iure Canonico apparet ex quo Principibus laicis tribuatur in hoc crimine, contra Clericos aliqua iurisdictio, sed vt *suprà* satis probatum est & paret ex *cap. cùm non ab homine de iudiciis, & aliis iuribus*, Clericus Principis laici iurisdictioni, & punitioni minimè subiectus est etiam pro quocumque acerbissimo, & enormissimo crimine. Ergo neque in crimine læsæ Maiestatis. Et ita hanc sententiam firmat ex multis Farinacius *quæst. 8. num. 28. & seq.* Bernardus Iustus *in Defens. libert. Eccles. fol. 30.* Martinus Magerus *de Aduocatia armata cap. 17. num. 186. & 187.* Castaldus *de Imperatore quæst. 101. num. 10.* Solorzanus *de Indiarum iure tom. 2. lib. 3. cap. 27. num. 10.* Valenzuela *contra Venetos part. 4. à num. 101.* Torreblanca *in Pract. iur. Eccles. lib. 15. cap. 4. num. 2.* Thomas Michaël *in Conclusionibus Theorico-Practicis, de iurisdict. concl. 95. littera B.* Stephanus Barberius *in confutationibus contra M. Fulgentium, part. 4. num. 65. & 66.* Maynardus, *de priuileg. Eccles. part. 2. art. 17 num. 6.* Martha *de iuris. part. 4. Centur. 2. cas. 133. per totum* Beltran. de Gueuara *in Propugnaculo immun. Eccl. asser. 1. §. 7. num. 6.* & alij penes ipsos, quibus adde Doctores, quos citaui *in p. 1. tr. 2. Ref. 19.* sed audiat Rabardeus, virum doctum ex sua Societate, & is est P. Bastidia *in Antid. contra Paul. Venet. p. 2. n. 58.* Nam cùm iste Pseudotheologus argumentaretur. [Nel delitto di lesæ Maestà, i Principi castigano sempre i Chierici; dunque non sono i Chierici esenti, de iure Diuino] sic respondet Bastidia. [Non penso risponder à questo argomento con citar à fra Paolo vna moltitudine de Canonisti, che trattando in termine, tal questione, resoluono li contrario; & con grauissimi fundamenti prouano, che ne anche in tal sorte di delitti possono i Principi castigar i Chierici. Bastarebbe per confonderlo, e prouar la falsita di questa sua vniuersale propositione, ridurre à memoria l'attioni del Rè Filippo secundo, del quale sappiamo tutti, che dimandò special breue da sua santità per castigar gli Ecclesiastici participanti nella ribellione di Portogallo. Et nell'attione tanto publica in Spagna del Pasticciero di Magistral, che volse fingersi il Re Sebastiano, non permise sua Maestà, che si procedesse contro le persone Ecclesiastiche, che vi tennero mano, da altro Giudice, che Ecclesiastico, eletto per quest'effetto dal Nunzio di sua Santità. Et nella ribellione, che gl'anni addietro si scorerse in Catanzaro, non procedette il Guidice secolare contro gl'Ecclesiastici complici della congiura, perche volle sua Maestà Cattollica imitar in questo, come fa nell'altre cose l'essempio di suo Padre. Onde Fra Paolo presuppone il falso, mentre dice

Quæ hic est Ref. 53. & in Ref. 54. & in tom. 6. tr. 9. Resolut. 74. §. Quemadmodum. & §. Nec etiã. & vide etiã doctrinam præcedentis Ref.

che in questi casi, sempre i Principi hanno proceduro contra gl' Ecclesiastici di propria autorità senza aspettar concessione, e facoltà del Papa.] Ita ille. Cui adde ex eadem Societat. doctum P. Dicastillo, *de iust. lib. 2. tract. 1. disp. 4. dub. 9. num* 151. vbi sic ait. Non potest iudicialiter, & auctoritatiuè interrogari, examinari, iudicari, vel puniri Clericus à laica potestate, Magistratu, Prætore, Principe, Rege, &c. quantumuis grauia sint, & enormia delicta, vt hæresis, proditio patriæ, Blasphemia, falsæ monetæ cusio, &c. De his enim examinare, iudicare, & punire, supponit potestatem in reum Clericum, quam sæculares non habent erga exemptum à sua potestate, interim dum manet exemptus. Sic Dicastillus.

4. Nec deseram hîc apponere alia exempla, quæ adducit Horatius Capponius *ad Rempublicam Venetam part. 2. cap. 7.* Et quia Codex difficillimè inuenitur, ponam hîc per extensum eius verba, quæ, vt spero, Lectoribus grat. ssima erunt, non autem P. R. bardeo; Sic autem ass. rit: [Hauerete potuto sentire, ò poste trete chiariti dal vostro Colonello Pier Conte, com'egli condusse il Vescouo che è hoggi di Nepi, mandato à Rangia da Clemente VIII. per Commissario contro quella Republica, perche haueua fatto morir vn frate per ecc. ssi enormi, & duePreti, i quali pretendeua Rei di lesa Maestà, & non ostante che detta Republica pretenda asse..., & suprema, & più antica, & che per prouar d'hauerne hauuta giurisdittione allegasse anch'essa molte di queste medesime ragioni; con tutto ciò hauerete anche potuto sapere, che oltre all'hauer lasciato, che il Commissario Apostolico disoterrasse i Cadaueri per riconoscergli, & per più d'vn Mes. fabricasse il Processo contro di essa, & hauer mandato Ambasciatore a Roma, doue furon lungamente disputate le pretensioni, che diedero in scrittura, finalmente si ridusse detta Republica con molta generosità, à mandar nuoui Ambasciatori, à supplicar di assoluttione e l'ottenne, & adempì le penitenze impost. gli. Si come ancora haurà sentito il vostro Senato, & lo potrete facilmente riscontrar dal vostro Ambasciatore il Corte Cesarea come sendoui capitato l'anno passato l'Arciuescouo di Terdòin Grecia, & forse per tirar auanti alcuni machinamenti, che quella Maestà pretendeua, che egli contro li stati suoi hauesse orditi in Moscouia, & hauendolo però fatto imprigionare, e facendone doglienza il Nunzio per parte di N. Signore, finalmente S. Maestà lo consegnò, al detto Nunzio, come suo Giudice, quantunque fusse egli Greco, & scismatico. Et se direte, che detta Maestà l'ha fatto per non contrauenire al solito giuramento Imperiale, vi porrò replicare, e non negherete, che come Rè di Beomia, & d'Vngheria, non hauesse potuto pretender la medesima autorità da Iddio, che pretende la vostra Republica. Ma non dourà il vostro Senato rimouersi a pretender maggior auctorità da Iddio, che non habbia questo sì gran Rè Cattolico ne'suoi Regni di Spagna ? & pur vi haurà dato auuiso quel vostro Ambasciatore, come à gli Ecclesiastici complici in questi presenti sì graui eccessi contro la Maestà sua, del Presidente Ramirez di Prato, & del Segretario Franchezza, sono di già stati dati Giudici Ecclesiastici dallo stesso Cardinale Mellino, come Nunzio Apostolico. Et potrete ancor hauer saputo, ò riscontrar da'medesimi vostri Ambasciatori, come quando quel Calaurese già carcerato in Venezia, & per che si fingeua il Rè di Portogallo, fù dappoi condotto prigione da Italia in Siuiglia, nella cui Diocesi fattosi il Processo, & trouatiui complici alcuni Ecclesiastici Portoghesi, il Cardinale Ginnasio all'hora Nunzio in Spagna, deputò loro per Giudice vn Dottor, & Canonico di Siuiglia, il quale finalmente giudicò, che si douesser dare al braccio secolare; si come quel Canonico d'Euora nobilissimo, ritenuto prigione più in Castel S. Angelo per la medesima causa, fù rimesso da Papa Clemente medesimo Nunzio Ginnasio. Et che il medesimo Cardinal Ginnasio, come Nunzio, & ad instanza del medesimo Re, castigò altri Religiosi, che haueuan trattato contro sua Maestà. Et querelandosi vn Alcalde, che insieme con altri della Corte del Rè, alcuni Monaci dell'Ordine di S. Benedetto in Sahagon hauesser fatto loro grand'oltraggio, il medesimo Cardinale ad istanza del Consiglio Reale, ne commesse la causa ad vn Canonico d'Auila suo succollettore, la cui sentenza ingiusta, perche anche priuaua il Monasterio di sue giurisdittioni, lo stesso Cardinale nell'instanza dell'appellazione venne à riuocare, & assoluere i Monaci. Et circa dieci anni sono in tepo della glor. mem. di Filippo II. Essendosi vn Diego di Spinola, che era stato Pasticiero figurato, & finto il Rè di Portogallo, & fomentato per tale ad vn fra Michele Agostiano, famoso letterato, & che era stato tre volte Prouinciale di Portogallo, il quale tratiò anche di maritarlo con Donn' Anna figliuola di D. Gio: d'Austria, della quale egli era Confessore; il Patriaca Gaetano all'hora Nunzio in Spagna, commesse la contro al frate, al Licentiato Vares, ch'è hora Maestro di Scola di Salamanca, dal quale giustificatosi il delitto fù consegnato poi alla Corte secolare, & insieme col Pasticciero appiccato. Et potrete pur encora da vostri Ambasciatori alla Corte di Sauoia hauer saputo, come quel valoroso Principe, hauendo, pochi anni sono, fatto carcerare il passato Vescouo di Vercelli per cagioni, le quali quell'Altezza pretendeua molto graui, non ostante che allegasse d'hauerlo fatto con intentione di consegnarlo, si come auuenne poi, à Pape Clemente, perche ne ordinasse quanto richiedesse la giustitia: Nondimeno restando capace quel Principe d'esser però caduto in Censure, consomma pietà, & magnanimità Christiana, ne dimandò, & ottenne l'assoluttione. Et non si sà che Henrico III. per la morte data al Cardinale di Guisa, ben che pretendesse per cagion di lesa Maestà, mandò il Vescouo d'Humans à Papa Sisto, per scusarsi, & domandar l'assolutione della scomunica incorsa, & ne mandò anche poi procura speciale, & essendosi finalmente i suoi Ambasciatori ridotti à scriuere che per poter otteneria, & nostrar vera penitenza, bisognaua che S. Maestà liberasse di prigione il Cardinale di Barbone, e l'Arciuescouo di Lione, ò che almeno li consegnasse al Cardinal Morosino Legato Apostolico per douer conoscer la causa loro; Hauerete saputo ancora, e ci è quà la relatione mandata à quel Pontifice, fermata da tanti Principi, & altri gran Personaggi, i quali si trouorno presenti alla morte, che poco doppo seguì di quel Rè, che detta Maestà domandaua perdono al detto Pontefice di quei falli soi.] Hucvsque Capponius Episcopus Carpentoractensis.

5. Manet igitur inconcussum violare Principes immunitatem Ecclesiasticam, si Clericos propter crimen læsæ Maiestatis puniant; Et hanc sententiam præter Doctores citatos tenet ex Scriptoribus Gallis Ioannes de Terra Rubea, *contra rebelles suorum Regum, tract. 3. art. 5. Conclus.* 17. vbi docet, Quod quamuis personæ Ecclesiasticæ committerent crimen læsæ Maiestatis contra Principes, non tamen puniendæ essent per eos. Quòd si aliqui fecerunt, teste Iulio Claro *lib. 5. §. læsæ Maiestatis, num.* 7. & Bossio, *tit. de crimin. læsæ Maiestatis, num.* 87. processerunt de facto, & non de iure: Contra quos insurgit nouissimè Farinacius *quæst. 8. num. 31.* Adducere autem,

vt facit P. Rabard. pro firmanda contraria sententia, leges aliquorum Regnorum, per quas procedunt contra Clericos rebelles, hoc est adducere inconueniens Principes enim laici nihil possunt statuere contra libertatem Ecclesiasticam, & licet, dato, & non concesso, quod immunitas Clericorum non esset à iure Diuino, sed processisset ex eorum priuilegiis, amplius ipsi non potuerunt, nec possunt circa dictam immunitatem aliquid innouare, nec illam moderare, aut restringere, vt supra probatum est. Vnde Cabedo, *part. 2. decis. 83. num. 2.* docuit? Quod leges Principum sæcularium in quibus crimen læsæ Maiestatis punitur, non possunt comprehendere, nec ligare Clericos, iuxta notata *in cap. Ecclesia Sancta Maria, de constit. & cap. fin. de reb. Eccles. non alien.* Hinc rectè Martha, *de iurisd. part. 4. Centur. 2. cas. 133. num. 28.* sic asserit. Licet in Regno Neapolis sit Constitutio, quæ incipit: De personis, per quam disponitur, quod semper Clericus delinquens in quocunque delicto, debeat agnosci, & iudicari per suum Episcopum, excepto si commiserit crimen proditionis contra Regem, vel aliud magnum crimen; quia tunc debet iudicari per Iudices sæculares ipsius Regis: Tamen illa Constitutio est contra omnia iura; Primò ex defectu iurisdictionis, contra *cap. Ecclesia Sancta Maria de constit.* Item contra Authen. *Statuimus, C. de Episc. & Cler.* per quam Auth. Andr. ibi, expressè tenet Constitutionem non valere: Et scribit Bald. *in cap. si Clericus de pace tenenda.* Denique quia conuentum fuit inter Carolum I. & Ecclesiam Romanam in inuestitura Regni, quod Rex nullam habeat iurisdictionem in Clericos, nisi ratione feudi: vt testatur Andreas, in suo Repertorio posito post Constitutiones Regni: *in ver. Clericus si fuerit criminaliter.* Et Afflict. *in d. Constitut. de personis, num. 2. in fin.* Et licet Clerus, *in d. §. Læsa Maiestatis, ver. Hinc infertur, in fin.* Et *in §. finali quæst. 36. vers. Quære nunquid.* dicat, quod in hoc casu Principes sæculares de facto seruant contrarium: Tamen adsunt remedia Ecclesiastica, & Episcopi, nisi fuerint negligentes, poterunt eis vti, monendo, declarando excommunicatos, & tandem subiiciendo loca interdicto, & possunt etiam feudis priuari, si qua tenent ab Ecclesia, *de Auth. Statuimus, & cap. Grauem, de sent. excommun.* Et si propter negligentiam Episcopi fuerint per Iudicem laicum puniti, credo, quod Episcopus etiam inciderit in eandem excommunicationem. Ita Martha; vnde prorsus corruit opinio Rabardei. Et caueant Principes illam in praxim deducere, sed in facti contingentia imitentur Christianissimum Regem Ludouicum XIII. Galliæ Regem, qui ad Sedem Apostolicam recursum habuit, vt patet *ex Bulla Vrbani VIII. data in Arce Gandulphi die 8. Octobris 1682.*

6. Notandum est etiam hîc obiter, omnia supradicta ita esse vera, quod neque Clericus, si feudum à sæculari teneret, posset ratione delicti, etiam criminis læsæ Maiestatis, personaliter distringi, cùm Dominus ratione delicti, non habeat in Clericum Vassallum personalem districtionem, Abb. *in d. cap. Verum, num. 17. 23. & 24.* vbi post Io. Andr. dicit hanc opinionem esse veriorem, & tutiorem, Et *ibidem* Barbat. *de fol. compet.* Bald. *in cap. Delictis, num. 10. de appella.* DD. *in Clem. 1. de Offic. Ordin. & in Clem. Pastoralis, de re iudic.* Ioan. Andr. *in cap. vnic.* vbi etiam Gemin. *de Cler. coniug. in 6.* Nec vbi Clericus Vassallus priuandus venit propter proditionem factam, seu læsam Maiestatem potest Dominus feudi, seu Iudex sæcularis cognoscere directè, neque indirectè, neque in consequentiam, puta ciuiliter de crimine ad priuationem feudi procedendo, sed solùm Iudex Ordinarius Ecclesiasticus ipsius Clerici, hoc facere poterit. Innoc. *in cap. non minus, num. 4. de immun. Eccles* & *in d. cap. Verùm.* vbi post eum dicit Abb. *num. 17.* & Hostien. *num. 2.* Soccin. Sen. *in cap. in transmissa, in quæst. 1. & 3. principalis membri de for. comp. & cons. 12. n. 12. & 23. vol. 1.* Hostiens. *in tit. de feud. §. fin.* Roland. *d. consil. 4. num. 35. volum. 1.* Bero. *consil. 82. num. 11. & 12 vol. 1.* Clar. *in §. fin. quæst. 36. num. 23.* Menoch. *de recuperand. poss. remed. num. 422. & 477.* Surd. *consil. 338. num. 23. volumin. 3.* Roderic. *quæst. regular. tom. 2. quæst. 62. art. 10.* Azor. *institut. moral. part. 3. lib. 10. cap. 19. quæst. 9. & 10.* Et in euentu quo à sententia per huiusmodi iudicem Ecclesiasticum lata appellaretur, non ad Iudicem Laicum feudalem, sed ad Iudicem Ecclesiasticum Superiorem; Bero. *d. consil. 82. num. 13.* Quæ omnia adnotat Bellettus, *in disquis. Cler. part. 1. tit. 3. §. 1. num. 11.*

7. Igitur ex omnibus supradictis clarè patet, malè P. Rabardeum Principibus laicis iurisdictionem præbuisse in Clericos perduellionea: Quod cum ipso perperam fecerunt Hæretici nostri temporis, vt Hunnius *in Resolut. ad Trentlerum, vol. 2. disput. 32. Thes. 1. quæst. 5.* & Besoldus *in Polit. lib. 1. cap. 2. num. 19. & seq.* antequam Lutheranismum abiurassent; Quibus adde Paurmeisterum *de iurisdict. lib. 2. cap. 9. num. 102.* Scipionem Gentilem *de Iurisdict. lib. 2. cap. 14.* Ioachinum Stephanom *de iurisdict. lib. 4. cap. 2.* Theunerum *in Disser. de crimine læsæ Maiestatis, Thes. 6.* Paræum, *in Commen. ad Epist. D. Pauli ad Romanos cap. 13. dub. 1. & 2.* Harpprechtum, *Commen. ad Instit. Iustin. tom. 4. tit. de publicis iudic. §. 3. n. 18.* Anonymum Iurisconsultum Westphaliæ, *in Dissertat. Iuridico-Politica, de iure Principatus, conclus. 49.* Vintherum *in Dissertat. Politico-Iuridica de Republica, Concl. 97.* Bocerum *de crim. læsæ Maiestatis cap. 1. num. 16.* Et alios eiusdem farinæ homines; Videat P. Rabard. cum quibus commilitonibus pugnet aduersùs ferè omnes Theologos, Canonistas & Iuristas, & contra Doctores suæ dignissimæ, & doctissimæ Religionis.

Sup. hoc quoad Episcopos infra in Res. 332. §. 5.

RESOL. CCCXXVIII.

An Clerici in grauissimis delictis, & criminibus priuentur omni priuilegio fori ante aliam sententiam depositionis, vel degradationis iudicis Ecclesiastici?

Et an Clericus incorrigibilis amittat priuilegium fori ante iudicis Ecclesiastici declarationem?

Difficultas tamen est, an Clericus pro enormissimo crimine sit degradandus, & curiæ sæculari tradendus absque eo, quod non sit incorrigibilis?

Et quid de Clerico etiam in Sacris constituto, qui demissis Tonsura & vestibus Clericalibus variis, & enormibus delictis se immiscuit?

Et an Clericus assassinus non possit à iudice laico puniri, nec subiici eius iurisdictioni, nisi prius constet de qualitate assassini, & præcesserit sententia declaratoria iudicis Ecclesiastici?

Et in §. nono huius Resolutionis explanatur, quod quando noscitur inter iudicem Ecclesiasticum, & sæcularem dissensio, ad quem ipsorum iurisdictio pertineat, definitio pertinet ad Ecclesiasticum? Ex part. 7. tr. 1. Res. 13. al. à 12.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Rabardeus *sect. 2. num. 5. fol. 27.* vbi sic ait: Hanc sententiam approbat vir doctissimus in iure benè peritus Nicolaus Boërius, *in Decisionibus Burdegalensibus*, vbi ex sensu aliorum Doctorum, probat, Clericos in mul-

Sup. hoc in Res. not. seq. per tot. & lege supra doctrinam Res. 109.

tis

& aliarum Ref. & §§. eius annotationum, & ad fulciendã doctrinam huius Ref. vide duas præcedẽ Ref. & infrà ad medium § 4. huius Ref.

tis casibus priuatos esse priuilegio fori, sicque posse à Magistratibus laïcis puniri, quod sæpiùs factum narrat in Curia Parisiensi, & Burdegalensi, & hoc in Episcopis quoque obseruari posse admonet, & probat ex Decreto Pontificio; Quæ fuit etiam sententia Francisci Curtij, in suis Consiliis, & Glossatoris, *in cap. prim. de homicidio in 6.* Nam cùm Innocentius Papa IV. sacri approbatione Concilij Generalis Lugdunensis constituat, vt quicunque Princeps, Prælatus, seu quæuis alia Ecclesiastica persona, sæcularis siue, quempiam Christianorum per assassinos occidi fecerit, vel etiam mandauerit (quamquam mors sequuta non fuerit) excommunicationis, & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententiam ipso facto; & tunc postquam constiterit probabilibus argumentis, aliquem scelus commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis aduersùs eum sententia requiratur. Ex hac sententia, & Decreto Pontificio, Panormitanus, Boërius, & alij Doctores quos citant, sapientissimè colligunt, pro hoc, & aliis similibus grauissimis criminibus damnabilibus, & damnosis, vt loquitur Innocentius Papa III. Clericos omnes etiam Episcopos, vel alia quauis dignitate Prælationis insignes, ipso facto priuatos esse priuilegio Clericali, & fori, neque aliam sententiam depositionis, seu degradationis, esse necessariam, præsertim in casu proposito de cæde Christiani hominis, per Assassinos procurata, vt comprehendantur, iudicentur, & damnentur à Magistratibus laicis. Ita Rabardeus. Et *paulò infrà* asserit: Clericos Parricidas, viarum Prædatores, falsarios, & aliis grauibus criminibus infamatos à Iudicibus Laicis, etiam ante præuiam degradationem ab Episcopo factam, vltimo Capitis supplicio, posse damnari.

2. Sed omnia hæc sunt directè contra Sacros Canones, & Ecclesiasticam libertatem. Dico igitur contra Rabardeum, quòd Clericus ante degradationem Priuilegium Clericale non amittit. Vt ergò Iudex sæcularis propter quodcumque etiam atrocissimum crimen possit de Clerico cognoscere, necesse est Clericum priùs degradatum esse, vt in specie notant ex Societate IESV Brunnus *in Theolog. mor. part. 2. tr. 6. disput. 7. de Bulla Cœnæ. quæst. 1. cap. 3. num* 19. Et Dicastillus *de instit. lib. 2. tract. 1. disp. 4. dub. 9. num.* 152. Quibus adde Valboam de Magrouejo *in Lectionibus Salmat. tom. 2. ad c. 4. de Iudiciis, num.* 57. Farinacium, *quæst. 8. num. 74.* qui citat Scacciam, Decianum, Couarruuiam, & alios. Idem docet Ludouicus Paramus, *in Confutat. Decret. Venet. c. 4. art. 4. num.* 17. Bonacina *tom. 2. disput. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. num.* 5. Torreblanca, *in Pract. cap. Iuris spiritual., lib. 15. cap. 4. num.* 55. Gambarcurta, *de immun. lib. 7. cap. 15. num.* 2. Magerus *de Aduocatia armata, cap. 17. num.* 518. & Guazzinus, *defens. 39. cap. 1. num.* 10. Et hanc sententiam tenent etiam ipsimet Hæretici; Et ideò Conradus Rittershusius *in Nouellas Iustiniani, part. 1. cap. 6. num.* 76. sic ait: Semper Censura Ecclesiasticæ degradationis præcedere debet in Clerico, vt possit à sæculari Magistratu debita pœna affici; ratio est, ne si absque degradatione punirentur ipsa quodammodo Religio violata existimaretur. Ita Rittershusius, cui adde Thomam Michaelem *de iurisdict. conclus.* 5. vbi ita asserit. In Clericos Curiæ sæcularis nullorum criminum prætextu iurisdictio est, nisi ab Ecclesiastico Iudice priùs degradati, & illi traditi fuerint. Ita ille, licèt hæreticus. Nec aliter sine errore manifesto dici potest: nam hoc clarè in multis locis statuerunt Summi Pontifices, vt habetur *in cap. Cùm non ab homine, de iudic. cap. Nouimus, de verb. signific. cap. de falsariorum de crim. fals. & cap. ad abolendam, de Hæreticis.*

3. Hæc tamen regula Generalis limitatur in duobus casibus, in quibus Iudex sæcularis, absque alia solenni degradatione in Criminalibus potest de Clerico cognoscere, quasi verè per Ecclesiasticum Iudicem brachio sæculari traditus sit: Primus casus est in crimine assassinij propter quod iure Pontificio constitutum est Clericum etiam in sacris, absque vlla degradatione posse per iudicem sæcularem puniri; Textus est celebris, *in c. 1. de homicidio, lib. 6.* vbi probatur Clericum Assassinum ipso facto, absque alia sententia depositum esse, & ab Ecclesiastico Priuilegio exclusum; Ad cuius Textus explicationem sciendum est Assassinos dici, qui conducti pretio homines occidunt; vt ibidem explicant Vanquelius, Imola, & Ancharanus, qui communiter constitutionem illam intelligunt in omnibus, qui quemcumque Christianum occidi iubent per homicidas pecunia conductos, etiam si Christiani sint: sequuntur Bartolus, *in l. non solum. §. si mandato, num. 24. ff. de iniuriis.* Et *in l. Cicero ff. de Pœnis.* Baldus, & Salicetus; *in l. non ideò minus. C. de accusationibus.* Angelus, *in l. qui sepulchra. C. de sepulchro violato.* Hippolitus, *in l. vnic. num.* 113. *C. de Raptu Virginum*, Quorum sententia consuetudine, & communis & recepta est, vt copiosè notat Mascardus, *de Probationibus, tom. 1. conclus.* 137. 138.

Sup. hoc crimine assassinij supra in Ref. 65.

4. Secundus casus est, in quo Clericus etiam in sacris constitutus, absque alia degradatione puniri poterit per Iudicem sæcularem, videlicet, quando verè incorrigibilis est; Textus est *in cap. Cum non ab homine, de iudiciis*, iuxta communem interpretationem, quam probãt Imola, Cardinalis, & Ioannes Andreas, quorum opinionem vti receptam sequitur Couarruuias in Practicis, *cap. 32. num.* 2. Ad hoc enim, quòd Clericus incorrigibilis censeatur, multa desiderantur, quæ referuntur *in d. cap. Cùm non ab homine*; Nam si præcesserit post depositionis sententiam trina monitio, iustissimè Clericis incorrigibilis, & contumax priuilegium fori amittit, etiam degradatione non sequuta. Non desinam tamen adnotare Castrum Palaum, *tom. 2. tract. 12. disp. vnica, punct. 6. num.* 8. ex Farinacio docere degradationem non esse necessariam in Clerico minori incorrigibili, secus autem in Clerico constituto in sacris: Sed magis difficultas est, an Clericus incorrigibilis amittat priuilegium fori, ante Iudicis declarationem. Affirmant communiter Doctores, quos citat, & sequitur Petrus de Vries *ad Ritum* 235. *M.R.V. part. 2. num.* 167. Quibus ego addo Scacciam, *tom. 1. lib. 1. cap. 11. num.* 55. & Farinacium *quæst. 8. num.* 51. sed mihi magis placet opinio Valboæ, de Magrouejo *in lection Salmat. tom. 2. ad c. 2. de iudiciis, num.* 124. Suarez, *de Cens. disp. 22. sect. 1. num.* 9. Castri Palai, *tom. 2. tr. 12. disput. vnica. punct. 6. num.* 8. Coninch. *de Sacram. disp. 14. dub. 15. num.* 59. Dicastilli, *de Iust. & iure, lib. 2. tract. 1. disp. 4. dub. 19. num.* 554. & aliorum asserentium necessariam esse declarationem Iudicis Ecclesiastici super incorrigibilitate Clerici; Tum quia hæc incorrigibilitas priuat Clericum priuilegio, & sæculari Iudici subdit: sed nullus afficitur pœna, etiam ipso iure lata nisi delictum declaretur. Ergo. Tum etiam, quia hæc incorrigibilitas tribuit iurisdictionem, sed qualitas tribuens iurisdictionẽ probanda priùs est. Ergo. Adde quod Iudices Ecclesiastici tardò procedunt contra Clericos delinquentes per viam incorrigibilitatis obseruando formam *dicti cap. cùm non ab homine.* nec integrè perficiunt eius solemnitates, vt sæculari Iudici pateat aditus procedendi contra illum, absque alia declaratione.

Sup. hoc supra in Ref. 162. late à §. At hic, in fine vsque ad §. penult. & in alia not. 2. dicti §.

Sup. hac incorribilitate sup. in Ref. 65 §. Dico, ad medium, & in alia not. 2. huius Ref.

5. Sed vt satis probatum est, licèt Iudex Laicus non possit punire Clericos, exceptis casibus, de quibus *suprà* ante sententiam degradationis, quicquid asserat

Sup. hoc supra in Ref. 55. & in Resol. 162. §. Sed. & in tom. 3. n. 3. ex hac doctrina Ref. 79. signanter in §. Verùm.

serat Rabardeus; Difficultas tamen est, an Clericus pro enormissimo crimine sit degradandus, & Curiæ sæculari tradendus, absque eo quòd non sit incorrigibilis. Aliqui Doctores affirmatiuæ sententiæ adhærent, quorum nomina inuenies apud Iulium Chartar. *decis. Crimin.* 66. *n.* 1. & Farinac. *q.* 8. *n.* 80. Verùm ego puto non esse recedendum à negatiua sententia, quam efficaciter probat Decius *in cap. Cùm non ab homine*; præsupponendum primum dictum dispositionis dicti Canonis loqui in omni crimine, licet atrocissimo; vt illa verba demonstrant, & probatur per pronomen. *Quibuscumque*, ibi positum, quod ampliat, & extendit generalitatem dispositionis. *l. Qui autem. §. fin. ff. de constit. pec. vers. Quibuscunque verbis, cap. Quia plerisque, de Offic. ordinar. lib.* 6. & latè scribunt Decian. *resp.* 35. *num.* 23. *vol.* 3. Pronomen, *Quibuscumque*, comprehendere omnem significationem verbi, cui adiicitur, etiamsi sit improprissima. Bald. *in l.* 1. *quæst.* 34. *ff. de rerum diuis.* Decius, *consil.* 599. *n.* 2. & dicit Batt. *in leg. Generali. §. Vxori. ff. de vsufruct. leg.* Quod verba, Quicunque, & similia operantur, & ampliant significatum verbi, cui adiunguntur, vt etiam extendatur ad latissimum significatum; cuius doctrinam commendat Cardinal. Alex. *in cap. si Romanorum, dist.* 19. & Alexand. atque Aretin. *in l.* 1. *de legat.* 1. dicunt verba generalia, & vniuersalia recipere restrictionem ab aliis iuribus, aliter sicut generaliter loquuntur, ita generaliter intelligenda sunt. Ex pronomine igitur, quibuscumque, ibi posito, constat comprehendi sub eius dispositione omne delictum, quantumcunque atrocissimum. Deinde text. dicit, deponendum esse à Iudice Ecclesiastico. Deinde subdit, quòd si depositus incorrigibilis fuerit, &c. Quæ verba secundum Dec. referenda sunt ad præcedentia, vt not. *in l. Iulianus, ff. de hæred. instit.* Ergo & ipsa incorrigibilitas consideranda est in quolibet crimine quantumcunque atrocissimo. Hanc Decij inductionem sequutus est Berous *ibid. num.* 181. dicens: Bene scinisse Pontificem multa esse delictorum genera grauia, & grauissima, vt omnia comprehenderet, vsum fuisse illis verbis vniuersalibus. Altera potest esse illius text. inductio ad hanc opinionem comprobandam; Nam cùm dixerit, si depositus, incorrigibilis fuerit, & in profundum malorum veniens, contempserit: Subdit, ne possit esse plurimorum perditio, per sæcularem comprimendus est potestatem, ita quòd ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. Dictio, ita quòd, habet vim taxationis. Alex. *in l. legata inutiliter, de legat.* 1. Ruin. *in consil.* 1. *num.* 12. *vol.* 4. Hippolyt. Rinald. *in consil.* 482. *num.* 78. & regulariter proferri debet ad declarandum, & limitandum. Gabriel. *in consil.* 111. *n.* 24. *volum.* 1. & dicuntur addere modum, & speciem rei dispositæ; *l. cùm tale.* & *l. Titio, in princ.* & *§. Titio, ff. de condit. & demonstrat.* Fassol. *in decis. Rota antiquioribus, causa* 11. *dub.* 31. *num.* 2. & sicut exilij pœna non est mors, ita verba illa, vel alia legitima pœna inferatur, debent intelligi circa mortem, & sic similis. Gloss. *in l. si fugitiui. C. de seru. fugit.* Decian. *respons.* 55. *num.* 7. *vol.* 3. Sed pœna Exilij vel similis à Iudice Laico imponi non debet pro delicto atrocissimo; Ergo concludendum est, illas irrogandas esse solùm ratione incorrigibilitatis; non igitur sola depositio, sed mixta cum incorrigibilitate, sunt causa tradendi Clericum criminosum, iurisdictioni Laicorum. Secundò confirmatur ex text. *in cap. de liguribus* 23. *quæst.* 5. vbi Romanus Pontifex contra Rebelles Sedis Apostolicæ, & Schismaticos cessante incorrigibilitate, pœnam tantùm excommunicationis imponit; Et tamen, Rebelles Sedis Apostolicæ incurrunt crimen Læsæ Maiestatis, vt est Gloss. Bartol. *in tit. qui sint Rebelles, in verb. rebellando.* Tertiò corroboratur ex text. *in cap. Tua, de pœn.* vbi Innoc. III. rescripsit, Clericos in Latrocinijs, vel aliis magnis sceleribus deprehensos à suis Ordinibus degradandos, & in arctis Monasteriis, ad pœnitentiam peragendam detrudendos fore. Quartò probatur ex text. Quem adhuc à nemine in hanc sententiam expensum legi *in Clem.* 1. *in princ. de pœn.* vbi Clemens V. aduersus eos, qui ceperint, banniuerint, percusserintve, aut interfecerint Episcopum multas, grauésque pœnas constituit: Nec tamen statuit Clericum huius Sacrilegij reum, esse degradandum, Curiæque sæculari tradendum, quamuis crimen hoc grauissimum iudicetur.

6. Neque huic textui repugnat text. *in cap. si quis Sacerdotum,* 11. *quæst.* 1. vbi statutum est, quòd si quis Sacerdotum, reliquorumve Clericorum Episcopo suo inobediens fuerit, aut ei parauerit insidias, contumeliámve, aut calumniam, vel conuicia intulerit, & conuinci possit, depositus, Curiæ sæculari tradatur. Quoniam text. ille intelligitur habere locum, quando Clericus est incorrigibilis, ex sententia. Glos. *in d. cap. si quis Sacerdotum, in verb. mox. in cap. si qui fuit, in verb. vituperatores.* 2. *quæst.* 7. *in cap. Nouimus, in verb. tradatur, de verb. signific. & in d. cap. Cum non ab homine, de iudic.* Et hanc sententiam docent Doctores, quos citat, & sequitur Chartarius, *dicta Decis. crimin.* 66. *num.* 48. Fachineus *Contr. Iuris lib.* 9. *cap.* 29. *per totum.* Martha de iuris. *part.* 4. *Contr.* 2. *cas.* 130. *num.* 4. & sequitur Scaccia *de iudiciis* &c. *lib.* 1. *c.* 11. *num.* 60. *& seq.* & alij; Quibus adde Tobiam Pauneister auctorem damnatum, & nimis infensum Ecclesiasticæ immunitati *lib.* 2. *de iurisdict. c.* 9. *n.* 101. vbi sic ait, Clericus in delictis quantumuis atrocissimis non potest deponi, ac degradari, nisi sit incorrigibilis. Ita ille. Igitur in delictis atrocissimis Clericorum, & non exceptuatis, de quibus *suprà* dictum est, caueant Episcopi illos degradare, & Curiæ sæculari tradere, sed in casu contingenti consulant summum Pontificem, vt optimè obseruat Episcopus Scalensis *tract. de irregularitate cap.* 14. Farinacius, *quæst.* 8. *num.* 81. & alij: vide me ipsum *in part.* 1. *tractat.* 2. *Resol.* 129.

7. Ex his patet non esse admittendam sententiam aliquorum asserentium, quòd Clericus etiam in sacris constitutus, qui dimissis tonsura, & vestibus clericalibus, variis, & enormibus delictis se immiscuit, ipso iure priuilegio clericali etiam fori destitutus est, ita vt absque aliqua degradatione poterit per Iudicem sæcularem puniri, quod procedit quando adeò huiusmodi criminibus deditus est, vt scelerum minister censeatur; adeò vt hoc in casu trina monitio non desideretur, quæ aliàs iure communi necessaria est: Ita Glossa *in cap. ex parte de priuilegiis.* Hostiensis. Et Butrius *in cap. Perpendimus*, per illum text. *de sententia excommunicationis.* Aufrerius, *in Clementina* 1. *de Officio Ordinarij, regula* 1. *fallã.* 19. & exponendo text. *in cap. fin. de vita, & honestate Clericorum*, vbi Clerici negotiatores amittunt priuilegium Clericale; text. *in cap.* 1. *de Apostatis.* Quam sententiam in praxi receptã testantur relati à Couarruuia, *vbi suprà* & *in cap. vnico, lib.* 6. *de vita, & honestate*, vbi Clerici scurræ omne priuilegium Clericale amittunt, & à Iudice sæculari puniendi sunt.

Quæ hic est supra Ref. 162. §. Sed.

8. Sed non immeritò à multis hæc nimis seuera iudicatur opinio, quod Clericus, ex eo quod dimissis vestibus, & tonsura se multis inuoluat criminibus, absque aliqua monitione priuetur fori priuilegio; Et ita Anchatanus, *in cap.* 1. *de Apostatis*, scribit illius Canonis decisionem seruandam esse, vt huiusmodi Clericus solum amittat Canonis priuilegium, non fori, iuxta mentem Panormitani, & Cardinalis, *in dict. cap. Perpendimus*; Ita Alex. *consil.* 8. *lib.* 1. *num.* 2. Socinus,

Sup. hoc supra in Ref. 109. per tot. & in aliis eius secunda not.

Socinus, *consil.* 12. *lib.* 1. Syluester, *in summ. verb. Cler.* 3. §. 9. Neque obstat dict. *cap. vnico, de vita, & honestate Clericorum, lib.* 6. nam cùm illa constitutio sit pœnalis ad alios casus non debet extendi, iuxta vulgares Iuris regulas. Et hanc sententiam ego teneo, quam tenet etiam nouissimè ex Societate IESV Dicastillus, *lib.* 2. *de iust. tract.* 1. *disp.* 4. *dub.* 9. *num.* 154. cui adde Torreblancam, *in pract. iur. spir. lib.* 15. *cap.* 4. *num.* 18. *& sequ.* Valboam de Magrouejo *in lect. Salmat. tom.* 2. *ad cap.* 9. *de iudiciis, num.* 3. & alios quos citat & sequitur Chartarius, *decis. crim.* 58. *num.* 10. Et dato, & non concesso, quod contraria opinio esset tenenda, tamen necessarium esset, vt per sententiam Iudicis Ecclesiastici notum esset Clericum enormibus se immiscere, & sine habitu, & tonsura incedere, aut cum habitu, & tonsura incedentem monitum ter esse, ne enormia committat, aliàs Iudex sæcularis iudicare, & punire illum non poterit. Quia qualitas tribuens iurisdictionem prius probanda est, *l.* 2. §. *sed si dubitet.* & *l. si quis aliena, ff. de iud.* Et tradit Abbas, *cap. si Clericus Laicus, de foro comp.* Quæ probatio non à Iudice sæculari (qui nullam ante probationem iurisdictionem habet) sed ab Ecclesiastico, cui Clericus subiicitur, facienda est. Præterea quia absque degradatione (excepto vno vel altero casu) nullus Clericus à Iudice sæculari punitur, sed degradatio fieri non potest, nisi præcedat criminis sufficiens probatio, & declaratoria sententia illius. Ergo antequam Iudex sæcularis iudicet, & puniat Clericum enormia committentem, debet à Iudice Ecclesiastico sic esse declaratum. Et ideò sæcularis Magistratus, si sententiam ferat contra Clericum non expectata Iudicis Ecclesiastici declaratione, contempsisse turbasséque dicitur illius iurisdictionem; quò fit, vt sententiam excommunicationis ratione violatæ iurisdictionis incurrisse iure optimo dici possit, *cap. Quoniam.* & *cap. fin. de immun. Eccles. l.* 6. & ita in specie Collegium Paduanum egregiè respondit *in consil.* 1. *post num.* 11. *vers. Adhuc dicendum videtur, & n. seqq. inter consil. crim. diuers. in magnis, tom.* 1. vbi hac ratione consuluit, non solum Prætorem, qui quendam Clericum iussu Concilij Iudicum Quadraginta Reipublicæ Venetæ, non præcedente declaratione Episcopi, suspendi fecerat, verùm etiam eius Ministros excommunicationis sententiam incurrisse. Videas Chartarium *vbi supr.* & Castrum Palaum, *tom.* 2. *tract.* 12. *disput. vnica, punct.* 6. *num.* 5. Igitur ex omnibus supradictis apparet contra P. Rabardeum, Clericos facinorosos in delictis quomodocumque grauissimis, exceptis illis de quibus *superius* dictum est, non posse ante degradationem à Iudicibus laicis puniri.

9. Non desinam tamen hîc etiam adnotare quod licet P. Rabardeo concedamus Clericum Assassinum, non esse degradandum, tamen doctrina eius est nimis trunca, & manca; Nam dicendum est Assassinum non posse à iudice laico puniri, nec subiici eius iurisdictioni, nisi priùs constet de qualitate Assassinij, & præcesserit sententia declaratoria Iudicis Ecclesiastici: vnde rectè docuit Cardinalis Albanus, *consil.* 13. & Farinacius, *quæst.* 8. *num.* 85. Quod non potest Clericus vti Assassinus à Iudice laico puniri, nisi postquam vti Assassinus fuerit ab Ecclesiastico Iudice bannitus, diffidatus, & condemnatus: Nam qualitas, quæ iurisdictionem defert, ante omnia discuti, & probari debet, tum quia sic decernitur, *in c. si Iudex, de sentent. excom. ... in* 6. Tum quia aliquem exemptum esse, est res spiritualis, res autem spiritualis ad Iudicem Ecclesiasticum spectat: Et tandem quando nascitur inter Iudicem Ecclesiasticum, & sæcularem dissensio, ad quem ipsorum Iurisdictio pertineat, definitio pertinet ad Ecclesiasticum, ob maiorem ipsius auctoritatem, *cap. si iudex cit.* Ergo, &c. Et hanc sententiam tenet ex Societate me citato P. Thesaurus *in praxi de pœnis, part.* 2. *verb. Assassinium, cap.* 1. *num.* 7. P. Dicastillus *lib.* 2. *de iust. & iure, tract.* 1. *disput.* 4. *dub.* 20. *num.* 366. Molina *tom.* 4. *tract.* 3. *disput.* 49. Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *disput. vnica, punct.* 6. *num.* 3. Idem docet Barberius *in Confutat. Magistri Fulgentij, part.* 4. *num.* 52. Barbosa *de potest. Episcop. part.* 3. *Allegat.* 110. *n.* 13. Ioannes Andreas *in cap.* 1. vbi etiam Geminianus *de homicidio in* 6. Alexander *consil.* 166. *n.* 5. *vol.* 7. Rolandus à Valle *volum.* 1. *consil.* 24. *num.* 62. Scaccia, *de iudic. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 70. & alij, quos citat, & sequitur Bellett. *in disquis. Cler. part.* 1. *tit.* 3. §. 7. *num.* 6. & patet ex Bulla Clement. VIII. quæ incipit. *Æqua, & circunspecta*, data Romæ die 18. Decembr. anno 1595. Et licet Clarus, & Capycius apud Mattham, *de iurisd. part.* 4. *Cent.* 2. *cas.* 129. *n.* 17. asserant contrarium obseruari apud suos, tamen, vt optimè obseruant, idem Mattha, Scaccia *de iudiciis lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 70. Farinacius, *quæst.* 8. *num.* 86. & alij; hæc obseruantia non potuit præiudicium afferre ordini Ecclesiastico, aliter esset contra libertatem Ecclesiæ. Vnde refellendus venit Petrus de Vrries *ad Rit.* 235. *M.R.V. p.* 2. *n.* 182.

Sup. hoc supra in Ref. 151. §. vlt. ad med. & in Ref. 207. prope fin. & in Ref. 187. §. 2. post medium, & in Ref. 297. & 298. & infrius in tr. 8. Resol. 9. §. vlt. post med. à vers. Non est ignur.

10. Nec obstat, quòd Iudex laicus procedat contra Clericum assassinum, absque degradatione, qua ratione motus fuit Decian. *in cons.* 82. *volumine.* 2. ad probandum hanc declaratoriam Iudicis Ecclesiastici non requiri. Quia vtrumque potest stare, & iudicem laicum procedere contra Clericum Assassinum absq; degradatione, ex indulto Papæ, ad notata per Gloss. *in cap. laicis,* 17. *quæst.* 7. *& Cardin. in cap. Perpendimus, num.* 6. & 7. *de sentent. excom.* Quæ degradatio in cæteris delictis atrocioribus per Clerum patratis requiritur, cum Iudici sæculari puniendus traditur; Atque ipsum Iudicem sæcularem non posse procedere ad executionem dictæ pœnæ, nisi priùs facta declaratione per Ecclesiasticum, aliàs sequeretur, quòd Clericus ex sola imputatione Assassinij amitteret priuilegium Clericatus, quod non reperitur dispositum, & est contra omnes iuris regulas, debet enim plenè de eo constare, vt Assassinij pœnæ exequi possint, vt dixi Et ideò contra Grammaticam, & Capycium, quibus sed immeritò adhæret Farinac. *quæst.* 8. *num.* 86. dicendum est cum Matta *vbi suprà num.* 21. Guazzino *defen.* 29. *cap.* 1. *num.* 10. & aliis penes ipsos, de qualitate Assassinij Clericorum non posse cognoscere Iudicem Laicum, etiam quando delictum Assassinij esset notorium: Dicendum est igitur, absolutè, declarationem assassinij pertinere ad Iudicem Ecclesiasticum; vnde, si sæcularis Iudex præuenisset aliquo modo, posset Iudex Ecclesiasticus, vti remediis Ecclesiasticis, & illum censuris cogere ad desistendum. Et tandem claudam hanc Resolutionem verbis sapientissimi Christophori Besoldi; qui priùs hæreticus, sed postea Catholicus factus, in synopsi Doctrinæ Politicæ editionis Ingolstadiensis, *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 9. ait: Clericos à Magistratu Ciuili puniri non posse, nisi degradatos, eique à Clericis traditos. Malè itaque P. Rabardeus docuit Clericos grauibus criminibus infamatos, etiam ante præuiam degradationem ab Episcopo factam posse à Iudicibus Laicis supplicio damnari: Quòd non solùm improbant Sacri Canones vt suprà probatum est, sed etiam Iustinianus Imperator *in Nouella* 83. vt optimè obseruant inter alios Bellarminus, *in Respons. ad Epistolam cuiusdam Theolog. fol.* 12.

RESOL. CCCXXIX.

An Summi Pontifices potuerint exemptionem Clericorum concedere, inuitis Principibus laicis? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 14. aliàs 12.

§. 1. Negatiuè.

Sup. hoc supra in Resol. 1. §. 1. recentiter in fine, & in Resol. 2. §. 2. in fine.

§. 1. NEgatiuè respondet Rabardeus *sect.* 2. *num.* 3. *fol.* 22. vbi sic ait. Minùs acute meo iudicio considerarunt illi Doctores, qui ex his absolutè probant iure Pontificio simpliciter absque permissu, vel consensu Regum, & Summorum Principum sæcularium, hanc libertatem à foro, & iudicio sæcularium Magistratuum Clericis datam, & stabilitam fuisse. Inter quos Dominicus Sotus audet dicere. Quamuis Clerici, neque in suis personis, neque in suis bonis essent iure Diuino liberi, quod priùs probauerat, nihilominus Papam potuisse, inconsultis Principibus, & debuisse illos ab eorum exactionibus, & foro excipere, cui quidem exemptioni Principes contrauenire nequeant. Ita ille.

2. Sed hanc opinionem, prorsus reprobandam esse existimo, tanquam contrariam, & aduersantem auctoritati, & potestati Pontificiæ à Christo Domino D. Petro, & eius successoribus traditæ; & angor, P. Rabardeum illam docuisse, quam non ausi sunt docere, ipsimet scriptores laici, parum fauentes immunitati Ecclesiasticæ, vt Pereira, Salgadus, Ceuallos Vrries, Gonzalez, & alij. Sed solùm hanc sententiam docuerunt nostris temporibus cum Patre Rabardeo, illa tetra pestis Ecclesiæ Pseudo-Theologus Paulus Seruita, & damnatæ memoriæ Auctor Henningus Arnisæus, *in Comment. Polit. de Exempt. Clericorũ. disp.* 3. *n.* 8. Dico igitur potuisse summos Pontifices, inuitis Principibus exemptionem Clericis conferre, eiusque obseruantiam Principibus sæcularibus præcipere; & ad consentiendum eos cogere. Probatur primò, ex illis Decretis, quibus obseruantia huius immunitatis sub censuris ipsis etiam Principibus temporalibus præcipitur; vt constat ex *c. vlt. de rebus Eccles. non alienand.* & *cap. Quamquam de censib. in* 6. & *ferè toto titulo de immunit. Ecclesiarum, in decretalibus* & *sexto* & ex Bulla Cœnæ Domini tot annis, a tot Pontificibus repetita; Nam in ea per varios articulos & latis grauissimis censuris etiam contra Principes, & Reges temporales hanc libertatem Ecclesiasticam defendunt.

3. Probatur Secundò, ex potestate data Petro ad gubernandam Ecclesiam, & ad ligandum, & soluendum in omnibus, quæ ad bonum Religionis Christianæ, & conueniens Ecclesiæ regimen necessariæ fuerint. Nam hæc exemptio per se loquendo, & quasi ex natura rei, est valdè necessaria Religioni Christianæ, vt res Ecclesiasticæ, & Diuinus cultus debita veneratione tractentur: ergo propter hunc finem data est Petro, & Pontifici potestas ad soluendum, seu eximendum Clericos à potestate Ciuili, & ad ligandum ipsam potestatem Ciuilem, vt personis Ecclesiasticis hanc immunitatem custodiat. Consequentia hæc euidens est ex dictis alibi de potestate Pontificis circa Temporalia in ordine ad spiritualem finem, ibi enim ostensum est hanc potestatem esse Diuinam, & supernaturalem, ac subinde per se sufficientem, vt in sua materia efficaciter operari possit non expectato subditorum consensu, etiam si sint, Temporales Principes, sed illos ad consentiendum obligando, & si necessarium fuerit, cogendo. Et quidem negare hanc potestatem Summi Pontificis indirectam in Temporalibus est opinio digna grauissima Censura. Vide me ipsum *in part.* 5. *tract.* 2. *resolut.* 525. vbi plures Doctores adduco, quibus nunc addo D. Thomam, *lib.* 3. *de Regim. Princip.* & *in* 2. 2. *quæst.* 10. D. Bonauenturam, *lib. de Hier. Eccles. part.* 2. *cap.* 5. Alexandrum de Ales, 3. *part. quæst.* 40. *mem.* 5. & *part.* 4. *quæst.* 10. Vgonem de Sancto Victore, *lib.* 2. *de Sacram. part.* 2. *cap.* 4. Waldensem, *lib.* 2. *Doctrinæ Fidei, art.* 3. *cap.* 7. Driedonem *lib.* 2. *de liber. Christ. c.* 1. Henricum de Gandauo *Quodlibeto* 6. *quæst.* 23. Caietanum *in Apoleg. cap.* 13. Sanderum, *libr.* 2. *cap.* 4. Cordubam, *lib.* 1. *quæst.* 57. & omnino videndum Durandum, celebrem Galliæ Doctorem, *in lib. de Origine seditionis, quæst.* 3. *ad argum.* Itaque omnes Doctores Catholici conueniunt quidem in hoc, quod Summus Pontifex habeat in temporalibus, secundariam, & indirectam potestatem. Antecedens autem, satis declaratum, & probatum relinquitur ex præcedentibus. Nam si hæc exemptio est propriè, & completè de iure Diuino positiuo, vel naturali, clarum est posse, & debere Pontificem cogere Christianos Principes ad illud ius obseruandum. Si verò ad minimum est hæc immunitas valde propinqua iuri naturali, & valde consentanea iuri Diuino, & consensioni omnium gentium, vt omnes Doctores sine dissensione fatentur, & præcipuè ex Societate I E S V Lessius, Molina, Baldellus, Castrus Palaus, & alij vbi supra. Ergo negari non potest, quin hæc exemptio ex natura rei sit ita necessaria Religioni, & Cultui Diuino, vt sine illa conuenienter administrari non possit.

Alibi in Resol. 1. 5. & 6. sec. seq.

Quæ hic est sup. Resol. 17. & inferius in tr. 13. Resol. 7. 8. & 9. per totas, & in tr. 12. ex Resol. Vnica 3 sed displicet. & in tr. 1. Resol. 7. in principio.

4. Probatur tertiò, Ecclesia per se loquendo, maius vtique, & euidentius ius habet eximendi fideles à dominio Principis Christiani, quàm à dominio Principis Ethnici, sed Ecclesia ius habet certis de causis fideles à dominio Principis etiam Ethnici eximendi. Ergo multò maius ius habet eximendi eosdẽ à dominio, & iurisdictione Principis Christiani, si pares causæ suppetant. Consequentia patet. Prior propositio est euidens, Quia sine dubio cæteris paribus, quisque faciliùs aliquid statuere potest circa personam sibi subiectam, quàm non subiectam, Principes autem Christiani, hoc ipso quod Christiani, sunt filij Ecclesiæ, adeòque subiecti spirituali potestati Ecclesiæ, cùm Principes infideles eidem subditi non sint, vt patet ex illo S. Pauli, 1. *Corinth.* 5. Quid mihi de his, qui foris sunt iudicare? Minor probatur ex S. Thoma *in* 2. 2. *q.* 10. *art.* 10. vbi docet; hoc ipso quidem dumtaxat, quòd subditi alicuius Principis Ethnici, ad finem conuertantur, non liberari, vel absolui à potestate, & dominio eiusdem Ethnici Principis, attamen Ecclesiam habere ius eiusmodi subditos conuersos ad finem eximendi ab eiusdem Principis potestate. Potest tamen, inquit, iustè per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ, authoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel prælationis tolli, quia Infideles meritò suæ Infidelitatis merentur potestatem amittere suprà fideles, qui transferuntur in filios Dei, Quæ ratio non ita intelligenda est, quasi Ecclesia per modum pœnæ Ethnicis Principibus, qui alioqui in temporalibus Ecclesiæ subiecti non sunt, eiusmodi diminutionem irrogare possit: hoc enim est contra communem, & certam eiusdem S. Thomæ sententiam, *ibidem art.* 8. traditam, quæ statuit, Infideles, qui fidem nunquam susceperunt, non posse solùm ob Infidelitatem ab Ecclesia, Principibúsve Christianis puniri, vel ad fidem vllatenus cogi; sed sensus est, ex ipsa natura rei, Infidelitatem Principis temporalis, non bene cum subiectione eorum subditorum, qui ad fidem conuertuntur, cohærere; ac proinde cùm ratio non sit, cur fides potestati Infidelis Domini cedere debeat, hanc potiùs per Ecclesiam posse, quoad eiusmodi subditos eneruari.

5. Rationes verò, cur potestas infidelis Domini in subditos fideles, non bene cum eorundem subditorum fide cohæreat, iam superius attulerat S. Thomas his verbis: Illi, qui subiiciuntur aliorum iurisdictioni, immutari possunt ab eis, quibus subsunt, vt sequantur eorum imperium, nisi illi, qui subsunt, fuerint magnæ virtutis. Secunda, quia, infideles, inquit S. Doctor, contemnunt fidem, si fidelium defectus cognoscant. Nonne hæ rationes rectè applicatæ, æquè pugnant, quo minus res & personæ Ecclesiasticæ

absque discrimine laicæ potestati sæcularium Principum subiiciantur? Ita planè videtur. Primò enim cederet talis subiectio in periculum Ecclesiasticæ disciplinæ, & in detrimentum Religionis. Facilè enim Principes si quid fortè contra fidem, & bonos mores machinarentur, Ecclesiasticos quoque ipsos in commercium suæ improbitatis adducerent, si iis aliqui de iure subiicerentur. Secundò, si ab oneribus, & temporali iurisdictione exempti non essent, quam facile foret laicis, præsertim si vt sæpè accidit, male erga Clericos essent affecti, qualibet occasione captata, eos ad iudicia, & negotia sæcularia pertrahere, in iisque pro libito agitatos à spiritualium rerum cura & studio auocare, contra mandatum S. Pauli probibentis, ne quis militans Deo implicet se negotiis sæcularibus. Certè vel ob hanc etiam causam prohibuit Iustinianus, ne Clerici in Ciuilibus essent iudicio sæculari subiecti. Ergo, &c.

6. Et ideo hanc sententiam docent etiam illi qui negant cum Rabardeo exemptionem Clericorum procedere à iure Diuino. Itaque Victoria, *relect. 1. de potest. Ecclesiæ, num. 5.* hanc quintam conclusionem statuit: Dato quod personæ Ecclesiasticæ non exemptæ essent iure Diuino, aut Cæsareo, Summus Pontifex potuit eas eximere à potestate Ciuili. Idque *ibidem*, ipse egregiè probat. Nam hoc est conueniens, inquit, imo videtur necessarium ad administrationem rerum spiritualium, quod personæ Ecclesiasticæ sint exemptæ à iudicio Ciuili. Et vt supra dictum est, Respublica Ecclesiastica est perfecta, & sufficiens: Ergo in ea est potestas ad ferendas leges conuenientes administrationi Ecclesiæ: Ergo si exemptio Clericorum est conueniens, potest ferre leges de tali exemptione. Quod autem sit necessaria talis exemptio, patet. Cætera, quæ fusius à Victoria adducta sunt omitto.

7. Idem etiam docet Couarruuias, quem pro sua sententia adduxerat Rabardeus; Vnde Angelos Setmarinus *in confut. 2. tractatuum, propos. 5. fol. 125.* sic ait: Couarruuias etsi semper Regiæ potestatis fuerit propugnator, in hac tamen re, licèt dicat exemptionem Clericorum non esse de iure Diuino, verumtamen docet, Papam potuisse, ac debuisse eximere personas, & bona Clericorum è Regia potestate, quod probat latissimè per Canones, Leges Ciuiles, & Doctores.

8. Sotum verò iam Rabardeus adducit, quibus adde Innocentium à Rabardeo, in fauorem suæ sententiæ allatum: Nam *in cap. 2. de maior. & obedient.* proponens quæstionem, quis exemit Clericos, prius dicit, quod Papa, consentiente Imperatore, postea, quod exempti sint à Deo; & tandem ait, vel dic, quod Papa, etiam sine consensu Imperatoris eos potuit eximere à iurisdictione Imperatoris per suas constitutiones, quia cùm Clerici spirituales sint, & ex toto corpus suum, & animam dederint in seruitium & sortem Christi, per consequens Papæ iudicio & constitutionibus subsunt. Eadem est communis sententia Canonistarum, *in cap. Ecclesia Sancta Maria, de constit. & in cap. 2. de maiorit. & obed.* & idem tenet Aluarus Pelagius, *lib. 1. de Planct. Eccles. c. 44. in fine* referens, & ad literam sequens sententiam Innocentij. Idem Driedo, *lib. 1. de libert. Christian. cap. 9.*

9. Idem etiam docet Lessius *lib. 2. cap. 33. dub. 2.* Baldellus *in Theolog. mor. tom. 1. lib. 5. disp. 35. num. 19.* Molina *de iust. tom. 1. tract. 2. disput. 31.* Valentia, *tom. 3. disput. 9. quæst. 5. punct. 4.* Castrus Palaus, *tom. 2. tract. 12. disp. unica, punct. 1. num. 5.* Salas, *de Legibus, disp. 14. sect. 11. num. 121.* omnes ex Societate, quibus adde Bannez *in 2. 2. q. 67. art. 1. conclus. 3.* Salonium *ibid. contr. 1. conclus. 5.* & hi tenent exemptionem Clericorum non esse de iure Diuino, & tamen contra Rabardeum asserunt, potuisse summus Pontifices illam instituere, inuitis Principibus: Quod etiam docet præter citatos ex Societate P. Dicastillo, *lib. 2. de iust. tract. 20. disp. 4. dub. 6. num. 110.* Bellarminus *contra Barclaium, cap. 34.* Henriquez, *lib. 7. cap. 24.* Azorius, *part. 3. lib. 5. cap. 19. quæst. 1.* & nouissimè Eminentissimus & amantissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo *de iust. & iure tom. 1. disp. 36. sect. 7. num. 101.* Tannerus *in Apol. de immun. Eccles. lib. 1. cap. 19.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 11. num. 5. & sequ.* Comitolus *in resp. mor. lib. 1. q. 93.* Idem tenet Valboa de Magronejo *in lection. Salmat. tom. 2. ad cap. 2. de iudiciis num. 34. & in c. 1. de foro comp. num. 6.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tom. 1. disp. 15. quæst. 20. n. 7.* Beltranus, *de Guenara, in Propugnaculo libert. Eccles. Asser. 1. §. 7. num. 35.* Philippus Maynardus, *de Priuil. Eccles. part. 2. art. 16. per totum.* Adolphus Sculkenius *in Apolog. pro Cardin. Bellarmino, c. 5. n. 71.* Gregorius Seruantius, *in defens. immun. Eccles. propos. 5. fol. 50.* Petrus Gonzalez *de lege Politica. lib. 1. cap. 3. num. 8.* Petrus de Vries, *ad Ritum 235. M. R. V. part. 1. prael. 2. num. 53. & 54.* Alphonsus de Leone, *de Off. & potest. Confessar. Recollect. 11. num. 704.* Germonius, *de Sacr. immun. lib. 3. cap. 15. n. 37.* Nauarr. *in cap. Nouit. de iudiciis notab. 6.* Ioannes Pedrezzanus, *in Respons. ad Venetas propos. 4. §. 11.* Fagnanus, *de iust. const. Pauli V. part. 1. fol. 11.* Germonius, *in Assert. liber. Eccles. c. 4. §. 14.* Lælius Baglione, *in Apolog. contra Paulũ Venetum, propos. 12.* & alij penes ipsos. Vnde miror valde, quomodo P. Rabardeus potuerit contrariam sententiam tenere, & illis vti verbis, quæ bilem mouent, quod Sotus ausus sit affirmatiuam docere. Et ideò, vt *suprà* notaui, ipsimet Scriptores laici hanc potestatem Summo Pontifici tribuerunt, quod tamen tam audacter negat P. Rabardeus, ex cuius doctrina sequeretur S. Pontifices in ordine ad bonum Ecclesiæ non habere potestatem indirectam in temporalibus. Vnde sententiam P. Rabardei, in puncto refellunt, ex Doctoribus Gallis, Aufrerius, *de Offic. ordinar quæst. 1. num. 1. fol. 81. & n. 4. fol. 83.* & Rebuffus, *in Rubrica de protect. concordat. §. Nec obstat;* asserentes, quod etiam si de iure Diuino Clerici non essent exempti, tamen per Papam potuissent eximi, etiam sine consensu Principum.

RESOL. CCCXXX.

Respondetur ad exemplum Salomonis cum Abiathar Sacerdote, quod affert P. Rabardeus. Ex part. 7. tr. 1. Res. 15. alias 13.

§. 1. AD suam comprobandam sententiam, nempè quòd exemptio Clericorum non sit de iure Diuino, sed humano, & quòd Principes laici in grauioribus delictis possint punire Clericos, adducit P. Rabard. *l. 2. num. 7. fol. 36.* exemplum Salomonis, & ita asserit. Notissimum est illud Salomonis Regis sapientissimi factum, & iudicium, qui priusquam deprauatum fuisset cor illius in amorem alienigenarum fœminarum, sed in principio regni sui, statim post obitum Dauidis Patris sui, Abiathar Sacerdotẽ eiusdem Dauidis ab officio, & gradu suo depositum, quasi exulem misit in domum suam in Anatboth, pro conspiratione, viuente Dauide, priùs facta cum Adonia: Et quidem vir mortis es, hoc est morte dignus (inquit Rex) quia pariter pro simili, vel eodem crimine Ioab Princeps exercitus Dauidis, & ipse Adonias frater Salomonis occisi fuerunt; sed hodie te non interficiã, quia portasti arcam Domini coram Dauid patre meo, & sustinuisti laborem in omnibus, in quibus laborauit

mihi pater meus. Eiecit ergo Salomon Abiathar, ve non esset Sacerdos Domini Ex qua obiurgatione Salomonis aduersus eundem Abiathar, manifestum fit, Salomonem Regem, qui admirabilem sapientiam à Deo acceperat, vere & rectè censuisse se posse iuste, non solum exilio, quod præstitit, sed etiam mortis supplicio animaduertere aduersus Abiathar Sacerdotem Domini, & sic delictum eius, quod crimen fuit Maiestatis Regiæ contrarium, castigare; illi tamen vitam donauit pro famulatu, & fideli seruitio quondã ab eo Dauidi patri ipsius, in magnis necessitatibus suis, præstito. Vnde constat illis temporibus Sacerdotes etiam maiores, in iis quæ pertinent ad Ciuile regimen, non fuisse liberos à potestate, seu iurisdictione Regum, & Principum Temporalium. Ita Rabardeus.

2. Sed displicet mihi P. Rabardeum hoc factum Salomonis pro sua confirmanda sententia adduxisse; Nam hoc exemplo Clericos subditos esse sæculari Magistratui conatus est demonstrare Hussus hæreticus, libro contra occultos Aduersarios, qui cùm verè docerent etiam veteres Testamenti Sacerdotes, quantumuis scelestatos non fuisse per sæculatem Magistratum punitos; Hussus his verbis respondet: Verè iste Aduersarius, assumit vniuersalem negatiuam, ad quam probandam requiritur, vt totum in memoria retineret, & reuolueret Testamentum; sed quia non reuoluit, ideò datur sibi instantia, id. ft de Mathan Sacerdote, quem propter Idolatriam interfecit Populus, ante Aras Baal 2. *Paralipom.* 23. Item Salomon Rex à Deo constitutus, & sapientissimus deposuit Summum Pontificem à Sacerdotio, & expulit eum, vt patet 3. *Reg.* 2. Hæc Hussus. & *libro de bonis temporalibus auferendis*, sic ait. Rex Salomon Sapientissimus secundum sapientiam à Deo sibi datam, exercuit suam iurisdictionem in Sacerdotem, deponendo eum de Sacerdotio, & imponendo loco sui Sadoch Sacerdotem; hoc autem fuit maius quàm auferre temporalia, si ergo in lege Christi Episcopus similiter contra Regni hæredem excederet, volens aliquem in Regem præficere, cui non haberet Rex, vel hæres, potestatem auferendi temporalia à ab ipso taliter delinquente. Ita Hussus.

3. Sed aduersus illum, & P. Rabardeum dicendum est factum hoc Salomonis non probare Principes posse exercere iurisdictionem in Personas Ecclesiasticas. Nam primò respondetur cum Francisco à S. Clara *in Apologia Episcoporum*, *cap.* 7, *fol.* 313. vbi sic ait: Ad illud factum Salomonis in depositione Abiathar, non aliud fecit, quàm quod Reges nunc practicant, qui iudicant de Possessorio in beneficialibus, praxim etiam huius vidi in Flandria sub Rege Catholico: Occurrebat quidem casus in Anglia sub Alexandro III. circa legitimationem nonnullorum puerorum; cui etiam annexa fuit alia Quæstio de legitima fundorum possessione, &c. Summus Pont. distinguebat inter hos duos casus, finalem decisionem prioris commisit Episcopo Londinensi, & Wigorniensi ad alium sic respondit. Nos attendentes quòd ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere, mandamus quatenus Regi possessionum iudicium relinquentes de causa principali cognoscatis, &c. Sic est in rebus huius qualitatis, fieri debet distinctio, & separatio causarum Ciuilium à Spiritualibus, ius possessionis est quid ciuile, licèt personæ possidentes sint Ecclesiasticæ, primum Principes, & Reges sibi vendicant, secundum ad Ecclesiam pertinet, sic Salomon solùm declarabat quod ius possessionis ad antiquos hæredes alterius familiæ pertinebat, & hoc speciali Dei mandato, nec aliter summouit Abiathar ab Officio, & subrogauit illi Sadoch. Huc vsque S. Clara. Sed eius responsio mihi non placet, per ea, quæ ego docui *in part.* 5. *tr.* 1. *resol.* 23. vbi ex multis rationibus, & Doctoribus firmaui Iudices Laicos non posse iudicare de possessorio in beneficialibus: Ideò. Quæ hic est supra Resol. 207. sed lege eã aliã Resol. eius primæ not.

4. Respondetur secundò cum Bozzio, *de temporali Ecclesiæ Monarchia lib.* 5. *cap.* 16. Theologis Religionis seruorum *in Defens. Cens. P. auli V. cap.* 8. *ad* 3. *argum.* Gregorio Scruantio *in Defens. immunit. Propos.* 5. *fol.* 62. Paulo Donato, *in tract. de modo eligendi Ministros Ecclef. cap.* 6. Turrecrem. *in Summa Eccles. lib.* 2. *cap.* 99. Sermatino, *in Confutat.* 2. *tractatuum*, *Proposit. fol.* 122. Gomitolo *in tractat. Apolog. cap.* 5. *mem.* 3. *num.* 21. Duardo *in Bullam Cœnæ*, *lib.* 2. *Can.* 15. *q.* 18. *num.* 31. Gretsero *in Confiderationibus contra Theologos Venetos*, *lib.* 2 *Conf.* 1. Puccono *de Regular. Aristocratia tom.* 2. *cap.* 12. *num.* 55. Maynardo, *de Priuileg. Ecclef. part.* 2. *concl.* 2. Belletto *in Disquif. Cler. part.* 1. *tit.* 3. §. 11. *num.* 30. Bellarmino *lib.* 2. *de Rom. Pont. cap.* 29. & aliis, Salomonem non vt Regem, sed vt Prophetam, & Diuinæ iustitiæ executorem, deposuisse Abiathar Sacerdotem altero substituto: Nam in sacro textu dicitur Salomonem amouisse Abiathar, vt impleretur sermo Domini; sed vt huius responsionis vis percipiatur: animaduerto 1. *Reg. cap.* 2. Deum prædixisse multa mala, quæ euentura erant domui summi Sacerdotis Heli. Primum filios eius Ophni, & Phinees eadem die moritutos esse; *Hoc autem erit ibi signum, quod venturum est duobus filiis Ophni, & Phinees: In die vno morientur ambo.* Quod paulò pòst euenit viuente Heli; Etenim Arcam Dei ferentes in bello occisi sunt, ibidem, cap. 4. *Et Area Dei capta est, duo quoque filij Heli mortui sunt Ophni, & Phinees.* Alterum; plerosque ex eius domo, cùm peruenissent ad virilem ætatem casuros esse; *Et pars magna domus tuæ morietur, cùm ad virilem ætatem venerit*: quòd completum est, eùm Saul occidendos iussit coram se octuaginta quinque Sacerdotes, & tunc omnes incolæ Ciuitatis Nobe occisi sunt. ibidem, cap. 22. *Conuersusque Doeg Idumæus irruit in Sacerdotes, & trucidauit in die illa octoginta quinque viros vestitos Ephod lineo. Nobe autem Ciuitatem Sacerdotum percussit in ore gladij, viros, & mulieres*, &c. Tertium, Domum eius Summo Sacerdotio priuandam; *Præcidam brachium tuum, & brachium domus Patris tui, vt non sit senex in domo tua*, idest Summus Sacerdos. Quòd euenit, cum Abiathar Sacerdotij dignitate à Salomone priuatus fuit: post ipsum enim nullus fuit Sacerdos in domo Heli. Quæ cum ita sint; quis non agnoscit ea, quæ semel, aut iterum Diuina voluntate sic annuente commissa sunt, in legem deducenda non esse? Ergo, &c.

5. Respondetur tertiò, demus, (quòd tamen probari non potest) Salomonem in submouendo Sacerdote, vsum esse potestate regia; quid quæso hinc efficitur contra nos? Nihil sanè, nisi priùs constet, legitimè ea vsum esse. Hoc autem nec in Scripturis sacris disertè exprimitur, nec ex iis euidenter deduci potest. Aliud enim est, factum alicuius recenseri, aliud probari, seu commendari. Legimus quidem in Scriptura, Raziam gladio, & præcipitio se ipsum occidisse. Legimus à Saule Sacerdotes Domini; ab Abimelech septuaginta fratres; ab Athalia, semen regium; ab aliis alios interfectos esse. At non legimus, hæc omnia iuste, & legitimè contigisse. Idem dico de Salomone, legimus ab eo depositum esse Abiathar Sacerdotem. At non legimus, rectè & legitimè id factum esse; Vel ergo probandum est à P. Rabardeo factum esse legitimè, vel nihil concludit. Videat P. Rabardeus ex sua Religione Martinum Becanum in

in *Manuali contr.lib.5.cap.19.num.39. & sequ.* neque enim quicquid faciunt Principes, iure faciunt, vt obseruat Acacius *de Priuilegiis, lib.3.c.6. num.19.* Vnde ex omnibus supradictis, refellenda veniunt ea, quæ docet oouissimè Petrus Gonzalez,*de lege Politica,lib.1.cap.10.num.54.& seqq.* & Solorzanus *de Indiarum iure tom.2.lib.3.cap.27.n.45.& sequ.*

RESOL. CCCXXXI.

Refellitur aliud exemplum Ioas Regis. Ex part.7.tract.1. Ref.16.aliàs 14.

§.1. AD exemplum Ioas Regis cum Leuitis,quod etiam affert Rabardeus. Respondeo hoc exemplum cum facto Salomonis,de quo diximus adduxisse etiam Pseudo-theologum Paolum Seruitam, qui docens posse Principes Laicos punire Sacerdotes. Sic argumentatur. [Nella vecchia legge i Rè hanno comandato, giudicato, e punito li Sacerdoti, non solo i Rè cattiui, e mediocri, ma i Rè Sanctissimi, e Pijssimi; Dauid, Salomone,Ioas,Ezechia,e Iosia.] Ita ille. Videat P. Rabardeus à quibus viris argumenta pro sua sententia mutuetur. Sed Bouius *in responf. ad dictum Paulum Seruitam, part.2.argum.60.* sic ait. [Se come apporta i Rè,cosi notasse le attioni loco,nelle quali fonda il suo argomento,saprei à che rispondere. Ma Dauid, & Ezechia iò non ritrouo, che habbiano punito, ò giudicato alcun Sacerdote, onde da' fatto loro possa argomentare simile Potestà ne Principi della nuoua legge. Iosia, nel 4. de' Rè à cap.23. vecise molti Sacerdoti, ma Sacerdoti de gl' Idoli, & non del verò Dio, & non sò vedere, à che proposito s'instuca Iosia, & questo suo fatto, se non fusse forsi (il che non credo) stata tanto grande l'inauertenza di quest'huomo, che dicendo il Testo, Sacerdotes excelsorum, hauesse inteso i supremi Sacerdoti del Tempio di Dio. Salomone depose Abiathar Sacerdote, che haueua cospirato con Adonia.Et à questo risponde in Turrecremata, che ciò feco Salomone per speciale riuelatione, e commissione di Dio: & lo accennano le parole del Testo che sono questa: *Eiecit, igitur, Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini,& impleretur sermo Domini,quem locutus est super domum Heli in Silo,* Mà chi potrà tollerare l'ardire di quest huomo,che ponga Ioas trà gli Rè Santissimi, & Pijssimi, & in lui alleghi esempio di giudicio legitimamente essercitato contra i Sacerdoti? Questo Rè è descritto nella Scritura per empio Idolatra, & crudelissimo Tiranno, il quale fece vecidere Zacharia figlio di Ioiada Sacerdote, per che della sua Idolatria lo riprese; & questo fatto fù conosciuto tanto iniquo, che in vendetta di questo fù da suoi proprij serui veciso nel letto, & priuato della sepoltura Regia.] Ita ille. Cui adde Stephanum Valentinum, *libr. de potestate Romani Pontificis, c.11.*

2. Sed factum Ioas Regis nihil contra nos obstat; & illud defendit Dominicus Pucronius, *de Regular. Aristocr.tom.2.c.12.num.57.* vbi sic ait:Factum Ioas Regis perperam est oppositum nobis; etenim cùm res esset de negligentia Leuitarum circa præceptum Mosis, pius Rex Pontificem monuit,vt quod suum erat ipse illos cogeret ad implendum debitum; sic namque legitur: *Vocauitque Rex Ioiadam Principem, & dixit ei. Quare tibi non fuit cura,vt cogeres Leuitas* (non ergo Regis erat coactina in ipsos potestas) *inferre de Iuda, & de Ierusalem pecuniam, quæ constituta est à Moyse seruo Domini* (neque enim Rex ipse sui executionem curabat præcepti)*vt inferret eam omnis multitudo filiorum Israël in Tabernaculum testimonij?* 2. *Paralip.24.* Quis prohibeat, immò quis non commendet laicos Dominos, quibus curæ sit sacræ rei progressus,& qui satagant hunc proueherè? Sed aliud est,vt *cap.præcedenti* attigimus,sacrorum sibi assumere. Præsulatum: aliud supioa incuria eadem prorsus negligere, & nolle incumbere, vt Diuinus cultus in Republica per deputatos viros diligenter seruetur. Ioas in negotio illo pecuniarum propria authoritate solus nihil disposuit, eomite vlus est semper Summo Pontifice Ioiada; vt refertur eodem Paralip. *Et congregata est infinita pecunia,quam dederunt Rex,& Ioiada his qui præerant operibus domus Domini.* Et rursus. *Cumque complessent omnia opera detulerunt coram Rege, & Ioiada reliquam partem pecuniæ,* Immò 3. *Reg.12.* Solus Ioiada(dicitur)gazophylacium vnum talis, &c. Ecce quomodo Rex Pontifici dumtaxat institerit, & destiterit, vt recolligeretur pecunia, in templi reparationem insumenda. Ita Pucronus. Vnde idemmet Rabardeus fatetur *fol. 35.* Ioas Regem approbante Ioiada Pontifice rapinam sacrilegam Leuitarum repressisse; si ergo cum approbatione Pontificis hoc fecit nullam in eos iure regio iurisdictionem exercuit; ad quid ergo P. Rabardeus hoc exemplum adducit?

3. Adde quod etiamsi concederemus in lege veteri Reges in Sacerdotem iurisdictionem exercuisse, non sequeretur, vt rectè obseruat Duuallius *tract.de Summo Pontif. part.3. quæst.* 2. Nostros Sacerdotes subiectos esse Principibus. Nam maxima est differentia inter Sacerdotes antiquæ legis,& nouæ legis: sacerdotium enim veteris legis erat carnale, & succedebat, & continuabatur per carnalem propagationem, quamuis esset ordinatum ad Diuinum cultum, & figuram spiritualis sacerdotij noui testamenti, ideò ex illa parte in qua carnale erat, & terrenum,poterat esse subiectum regali potestati & in veteri testamento summa potestas erat terrena; & terrena erat promissio, sed in nouo testamento est spirituale sacerdotium,& promissio spiritualium;vnde meritò Sacerdotes nouæ legis non sunt Regibus suppositi, vt firmat Card.Turrecrem. *in summa de Ecclesia,lib.2.c.96.ver. vsque ad quartam,de sacerdotio.* Aluar. *de planctu Ecclesiæ lib.1.capite 39. vers.ad id, quod obijcitur quartò;*& alij, Ergo, &c.

RESOL. CCCXXXII.

Reiicitur argumentum P. Rabardei desumptum authoritate Boerij, & Curtij, & ex cap.1. de Homicidio in 6.

Et deciditur, quod neque Clerici, neque Episcopi in grauissimis criminibus priuantur priuilegio fori?

Imo, quod neque propter crimen perduellionis, neque propter hæresim Episcopus possit ab Inquisitoribus citari, vel puniri, sed hæc causa Papæ reseruatur. Ex part.7. tract.1.Ref.17. aliàs 15.

§.1. REstat etiam respondere ad argumentum Patris Rabardei deductum ex auctoritate Boërij, & Curtij, quos pro se adducit; Et respondeo ipsum debuisse potiùs adhærere communi sententiæ Theologorum,& Iurisconsultorum, quàm Boërio,& Curtio, quos clarè patet nimis infensos fuisse in suis operibus Ecclesiasticæ libertati, & immunitati; Vnde graui correctione,& censura digni sunt: Et ideo non deferam hic apponere pro curiosis verba Ioannis Antonij Saura *in voto Platonis de examine Propositionum, cap.9.* vbi sic ait:Grauiter coërceri debet licentia opinantium in his materijs, quando receptas Ecclesiæ consuetudines, aut leges torquent & inuertunt cum damno

damno libertatis, & potestatis Ecclesiastirae callidis, & subtilibus rationibus illam infringentes. Propterea index Concilij Tridentini prohibuit Guilielmi Okami Dialogos, & opus nonaginta dierum, & Antonium de Rosellis, ex quorum latibulis, veluti ex equo Troiano, prodiere quaecumque subtiliter excogitata sunt ad illudendum, & eludendum immunitates, & iurisdictiones Ecclesiae. Ne hoc armarium contra exemptiones Ecclesiasticas, è fidelium manibus elaberetur, iterum excusae sunt illae Okami doctrinae sub alio nomine, & titulo, idest: *Somnij Viridarij auctore Achilino Philoteo.* Aliàs: *Viridarij Somnium de potestate Papae, & Principum saecularium.* Aliàs: *Dialogus inter Clericum, & militem.* Supplantauit, & praecipitauit opus hoc plures Iurisconsultos. Nam ex eo multa expressè desumpsere, Stephanus Aufrerius, Nicolaus Boërius, Ioannes Neuizanis, Benedictus Curtius, Franciscus Duarenus, Iacobus Cuiacius, Petrus Faber, Petrus Pitheus, Franciscus Hothomanus, Guilielmus Ranchinus, & innumeri. Alij suppresso nomine, & opere, eius clausulas, opinionésque suis voluminibus inseruerunt, vt Socinus *consil.* 164. & *consil.* 120. Fulgosius *consil.* 61. Franciscus de Curte, *cons.* 73. Aymo Crauetta, *cons.* 241. *num.* 20. Hucvsque Santa. Non debebat igitur P. Rabardeus ex turbidis Boërij, & Curtij lacunis aquas haurire, sed ex puris fontibus Sacrorum Canonum, & Doctorum, ac piorum Theologorum, & Iurisconsultorum, praesertim suae Religionis.

2. Ad textum verò *cap. 1. de homicidio, in 6.* quem pro sua firmanda sententia profert P. Rabard. *fol.* 27. Respondeo, quod loquitur tantum de crimine Assassinij. Ergo malè ab ipso extenditur ad alia crimina, licet grauissima, vt sine praeuia degradatione Iudicis Ecclesiastici, possint à Iudice Laico puniri; Lex enim poenalis & correctoria loquens in vno casu, non est extendenda ad similes, etiam si subsit eadem ratio, vt ex multis probat Barbosa *Axiomate* 197. *num.* 6. & in materia odiosa, vtpote contra libertatem Ecclesiasticam non est facienda extensio, vt optimè obseruat Bonacina, *tom. 2. disput. 10. quaest. 2. punct. 1. §. 4. n. 5.* Et licet aliqui Doctores penes Farinacium, *quaest.* 8. *n.* 81. senserint in grauissimis delictis Clericos nulla expectata incorrigibilitate Curiae saeculari tradendos esse, attamen non asserunt, vt perperam vult P. Rabardeus, ipso facto esse priuatos priuilegio Clericali, neque necessariam non esse praeuiam degradationem: & ideo eorum opinio si esset admittenda, procederet praeuia Iudicis Ecclesiastici degradatione, imo prius obtenta Summi Pontificis licentia, vt optimè obseruat Farinacius, *loco citato*, & ex multis exemplis latè probat Felicianus Episcopus Scalensis, *tract. de depos. & degradat. cap. 14. per tot.* vbi testatur Parisiis anno 1530. cum consensu Clem. VII. pro homicidio qualificato fuisse prius degradatum quendam Sacerdotem ab Episcopo Ciuitatis Domino Francisco Poncher, & postea Curiae saeculari traditum; Ergo contra P. Rabardeum inconcussa firmanda est conclusio, in delictis grauissimis Clericos ipso facto non amittere priuilegium fori, nec posse puniri à Iudice Laico absque praeuia degradatione Iudicis Ecclesiastici obtenta prius licentia à Sede Apostolica, vt Florentiae in casu Clerici banniti factum fuit, teste Caballo *cas.* 60. *n.* 23. Hispali in casu N. N. qui suum Prouincialem occiderunt, teste Bernardo Diaz, *in Pract. crimin. c.* 97. Imò Papiae, *in casu Clerici Assassini*, teste Antonino Materanensi, *variar. lib. 3. resol.* 2.

Sup. hac lege poenali, & eius extensione, latissime in tom. 6. n. 1. Res. 79. & in multis alijs eius annot.

3. Et tandem ex omnibus supradictis à fortiori apparet quàm acriter contra P. Rabardeum sit insurgendum asserentem *in fol.* 27. non solum Clericos, sed etiam Episcopos in grauissimis criminibus ipso facto esse priuatos priuilegio Clericali, & fori absque praeuia depositione, vel degradatione.

4. Sed haec opinio est contra leges Imperatorum, vt patet *in leg. 1. C. Cod Theodos. de Episc. iudic.* & habetur *in cap. Continua 11. quaest 1.* Est contra sacros Canones, vt patet *in cap. si quis Episcop. criminaliter 6. quaest. 4. cap. Accusatus, cap. Quamuis, & cap. Multum stupeo 3. quaest. 6. c. 2. de translat. Episcop. cap. vt debitus, de appellat. & c. Maiores de Baptis.* Et tandem est contra decreta Conciliorum, vt patet ex Concilio Venetico in Gallia celebrato, *cap.* 9. In Concilio Trident. *sess. 24. cap. 5. de Reformat.* determinatur omnes causas Criminales grauiores contra Episcopos à solo Papa cognoscendas, & terminandas esse.

5. Hoc supposito, respondeat mihi P. Rabardeus, quaenam crimina grauissima damnabilia, & damnosa, vt ipse loquitur, magis esse possunt, quam crimina laesae Maiestatis humanae, & diuinae? Et tamen Episcopus propter crimen perduellionis, non solum condemnari, sed minimè citari potest ad personaliter comparendum per quoscunque Iudices Ordinarios, aut Delegatos, etiam Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, nisi de expressa ac speciali commissione Papae signata, vt habetur in Const. 10. Pij IV. apposita *in tom. 2. Bull.* quae incipit. *In suprema militantis Eccles.* de anno 1560. Et notat optimè Gonzalez *in Regul.* 8. *Cancellar. Gloss.* 41. *num.* 5. & post illum Erasmus à Cochier *de iurisd. Ordin. in exemptos, part. 1. quaest.* 41. Imo nec propter haeresim Episcopus potest ab Inquisitoribus citari, vel puniri, sed etiam haec causa Papae reseruatur, vt statuit Pius IV. *in dict. Bull.* & Trident. *vbi suprà.* & docet Molina, *de iustit. tract. 5. disput.* 28. *num.* 19. Acugna, *tract. de Confes. sollicit. quaest. 12. n. 6. & sequ.* Sanchez de Matrim. *lib. 8. disput. 2. num.* 11. Farinacius *de Haeresi quaest.* 186. *num.* 113. Pegna *in Direct. part. 3. com.* 76. Simancha *de Cathol. instit. cap.* 25. *num.* 7. & alij.

Suprà hoc quoad Clericos sup. in Res. 327. §. vlt.

Sup. hoc in tom. 5. tt. 10. Res. 11. & ibi in tract. 2. Res. 95.

6. Quae omnia ita vera sunt, vt hodie, neque Concilium Prouinciale possit formare processum in causis criminalibus atrocioribus contra Episcopum ad effectum transmittendi illum ad S. Pontificem, vt refert Riccius, *in Praxi part. 5. Resol.* 491. & *in Decis. Cur. Archiep. Neapol. part. 4. decis.* 142. Videat modo ex his P. Rabardeus quo pacto potuerit asserere Iudices laicos posse Episcopos punire in grauioribus delictis, etiam ante praeuiam degradationem.

7. Confirmantur supradicta ex priuilegio fori, Episcopis magis quàm aliis Clericis, Imo & Sacerdotibus competente, quia in Episcopis considerari potest potestas Ordinis, in qua Apostolis aequales sunt, & Superiores Sacerdotibus; Et ideo ex hoc Titulo aliqua maior ratio in ordine ad Priuilegium fori in ipsis consideratur, quàm in aliis Clericis, & Sacerdotibus, nempe ex munere pastorali.

8. Dicendum est igitur post Apostolos habuisse Episcopos à Christo Domino priuilegium fori saecularis; & rectè quidem, Nam cùm Episcopi sint Patres Principum saecularium, & simpliciter illis superiores, indignum quidem erat, & indecens ab eis Iudicari, & puniri. Et haec omnia docet Valboa de Magrouejo *in lectionib. Salmaticens. tom. 2. ad cap. 1. de iudiciis*, & Suarez, *contra Regem Angliae, lib. 4. c. 30. num.* 6.

9. Consideret modo ex his P. Rabardeus, si Episcopi ex quocumque grauissimo crimine sint iudicio, & punitioni Laicorum subiiciendi; Quod non solùm de Episcopis, sed etiam de Clericis, vt suprà probatum est negandum esse puto, hi enim in quibuscumque grauissimis criminibus sunt à Iudice saeculari exempti; Nam crimen Assassinij, *in cap. 1. de homicidio in 6.* est exemptum à Pontifice in particulari., vt no-

tant communiter Doctores; vnde non includitur in Regula generali, prohibente Iudicibus laicis punire, & iudicare Clericos in quibuſcumque enormiſſimis criminibus. Ergo malè P. Rabardeus iuriſdictionem quam Pootifex concedit Iudicibus laicis, ſpecialiter in Clericos committentes crimen Aſſaſſinij ipſe extendit ad alia crimina licèt grauiſſima, hoc enim ſine manifeſto errore dici non poteſt; & aduerſus Patrem Rabardeum alium Doctorem non adducam, niſi Stephanum Baunium ſcriptorem Gallum, & ex Societate *in Theol.mor.part.2.diſput.3.tract.6.de Bulla Cœn. quæſt.1.cap.3 num.19.* vbi poteſtatem adimit Magiſtratibus laicis iudicandi Cle cos, niſi in crimine Aſſaſſinij ſpecialiter eis conceſſi.

RESOL. CCCXXXIII.

Impugnatur argumentum P. Rabardei ex caſibus priuilegiatis Galliæ.

Et an dicta priuilegia Pontificia Regibus Galliæ, Hiſpaniæ, vel alijs Principibus conceſſa, iudicandi Clericos in aliquibus delictis, ſint modo per Bullam Cœnæ reuocata? Ex p.7.tr.1.Reſ.18.alias 16.

§.1. ALiud argumentum affert P. Rabard. *fol.*29. pro ſua firmanda ſententia deſumptum ex vſu Regni Galliæ, in quo Magiſtratus ſæcularea iudicant Clericos in quibuſdam delictis. Reſpondeo, quòd licèt talis vſus acriter improbetur ex Italis à Felino, *in cap.2.num.1.de Maior.& Obedien.* Mattha *part.4. Caſ.*134. *num.*4. Belletto *in Diſquiſ. Clerical. part.1.tit.2.§.3.num.*1. Surdo, *Conſ.*301. *num.*54. Deciano, *lib.4. cap.9. num.*10. ex Hiſpanis Torreblanca *in Practicab.ſpir.lib.15.cap.4. num.*4. ex Germanis ab Andrea Mageto *de Aduocat.armata cap.*17. *num.*189. Et ex ipſiſmet Gallis à Guidone Papa, *quæſt.77.num.*3. & à Petro Iacobo, *in tit.de condit.ex lege Inſtit, de Action.§.Quadruplici,col.2.verſ.hodie in multis.* Licèt inquam talis vſus iudicandi Clericos in Gallia improbetur à ſupradictis Doctoribus, tamen iuſtificarunt, & licitum eſſe, aſſerunt aliqui, ex Priuilegio Pontificio: Ergo ex hoc apparet, Clericos eſſe de iure Diuino exemptos à poteſtate ſæculari, & gaudere Priuilegio fori etiam in delictis grauiſſimis, contra Rabardeum; Vnde non grauabor hic apponere verba Ferdinandi de Baſtidia Societatis IESV *in Antidoto ad Conſiderationes Pauli Veneti, part.1.num.*83. cùm enim Paulus Seruita, ſic argumentaretur. [In Francia ſi diſtinguono i delitti comuni, è priuilegiati, e quei ſoli, ſi rimettono à gli Eccleſiaſtici, e queſti ſono giudicati da ſecolari, dunque i Chierici non ſono eſenti per ius Diuino.] Ad hoc argumentum, ſic reſpondet Baſtidia Societatis Theologos. [Il contrario mi pare, che ſecondo la legge di buona Logica doueua fra Paolo inferire: per che, ſe de'delitti, che in Francia chiamano priuilegiati, tocca à Giudici ſecolari il giudicare, è ſegno, che ciò fanno per Priuilegio, che però ſono chiamati priuilegiati. E ſe i Giudici ſecolari giodicano queſti delitti per Priuilegio, và per terra l'argomento di fra Paolo, perche l'eſſer à ſecolari neceſſario il Priuilegio per giudicare i delitti de gli Eccleſiaſtici, euidentemente noſtra, che queſti non ſono ſogetti à ſecolari per ius Diuino. Non sò ſe ſi poſſa replicare à queſta ragione, poi che ſarebbe vn ſpropoſito grande, dire, che queſti delitti, ſi chiamano priuilegiati, per che il Priuilegio dato da Principi à gli Eccleſiaſtici non ſi ſtende ad eſſi: eſſendo che per queſta cauſa dourebbono più toſto chiamarſi delitti non priuilegiati, già che ſi procede in oſſi contra i Chierici, come ſe non haueſſero Priuilegio alcuno. Queſto tutto ſi fonda nel nome di delitto priuilegiato, ma'la realtà è, che il Re Chriſtianiſſimo hà molti Priuilegi dalla Sede Apoſtolica, en el concordato, cha chiamano in Francia, ſono molte coſe; dalle quali non può fra Paolo argomentare, mentre non moſtrerà vn ſimile accordo.] Ita ille; Cui adde Fagnanum *de iuſtitia Cenſurarum Pauli V. part.4.fol.*105. Torrium *in Apologia ad Gallo francum, fol.*46. Thomam Vallaſcum *in Allegat. tom.1. Allegat.15.num.*7. Stephanum Barberium, *in confutatione contra Fulgentium Seruitam, part.4.n.*64. & Io. Antonium Bouium *in Reſponſione contra Paulum Seruitam, part.4. ad argument.*10. Qui citat Clarum, Ripam, Salzedum, & alios; Quibus etiam addendi ſunt ex Societate IESV Tannerum, *in defenſ.Eccleſ.liber. lib.2.cap.*18. Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.34. num.*29. & Bellarminum, *tract. de poteſt. Pontificis, cap.*35. vbi ſic ait: Addebat Barclaius, eſſe quædam delicta grauia, quæ priuilegiata dicuntur in Gallia, Summis Principibus reſeruata. Sed hoc argumentum in ipſum Auctorem retorqueri poteſt: Illa enim non dicuntur priuilegiata, quia Princeps ipſe ſibi reſeruauerit, quando Priuilegium exemptionis Clericis conceſſit, vt Barclaius exiſtimat: Sed dicuntur prioilegiata, quia Priuilegio Sedis Apoſtolicæ indultum eſt Regibus Francorum, vt ea delicta cognoſcere poſſint; Ita Bellarminus; & ex Doctoribus Gallis Andreas Duuallius *de Romano Pontifice, part.3. quæſt.*3. Vnde corruunt ea, quæ docuit hæreticus Arniſæus, *de exempt.Cleric.c.5.num.*12.

[Sup. hoc ſupra in Reſ. 7. in princ.]

2. Sed an dicta Priuilegia Pontificia Regibus Galliæ, Hiſpaniæ, vel aliis Principibus conceſſa iudicandi Clericos in aliquibus delictis, ſint modò per Bullam Cœnæ reuocata; Affirmat Bellettus, *in diſquiſit.Cler.part.1.tit.3.§.3.num.*1. cui etiam adde Petrum Binsfeldium *in Comment.de Iniuriis, & damno dato, cap.7.concl.*13. Vaſquez *in Apologia Manuſcripta pro immun. Eccleſ.diſput.1.cap.*2. Io. Antonium Santa *in voto Platonis de Primis Inſtantiis, fol.*48.§.1. & alios quos ego adduxi *in p.1.tract.2.reſ.*6.

[Sup. hoc ſupra in Reſ. 6. & in Reſ. 7. §. 2. & in Reſ. 8. §. vlt. & in Reſolut. 9. §. vlt. & in Reſ. 12. & 13. ex doctrina §. 2. à medio, & in Reſ. 43. & 92. §. Et ideo. prop. finem, Verſ. Vnde lib. 2. & in Reſ. 325. §. 7. & ſeq.]

3. Verùm vſum talium Priuilegiorum Regis Galliæ, non audet damnare Nauarrus cum Bellarmino, & Suarez *locis citatis*, & non eſſe reuocata neceſſariò ſupponunt Baſtidia, Fagnanus, Bouius, Tortius, & Valaſcus, & Barberios *locis citatis*, Quibus adde Thomam del Bene qui *in tr.de Parlam.* cum Doctoribus à me citatis *in dicta reſol.*6. me tamen non citato vt ſui moris eſt hanc ſententiam tenet. Vide etiam Bannez, *in 2.2. quæſt.61. art.1. dub.2. concl.*6. Azorium, *part.1.lib.5.cap.14. quæſt.*4. Caſtrum Palaum *tom.2.tract.12.diſputat.vnica, punct.9.num.*10. Io. de la Cruz, *in direct.conſcient.part.1.præcep.8.quæſt.3.art.1. concl.*3. Peſantium *tract.de immun.Eccleſ.diſp.*3. Tannerum, *in defenſ. libert.Eccleſ. lib.2.cap.*18. Et magis elatè Malderum. *in part.2. D. Thomæ, quæſt.9. artic.4. fol.*407. & Filliucium *tom.1.tract.16.cap.11.num.*258. Stephanum Baunium *in Theolog.Mor.part.1.tract.11. quæſt.31. circa finem*, & Petrum de Marca *de lib.Eccleſ.Gallicanæ, tom.1.libr.3.cap.*10. Sed nouiſſimè idem Baunius *in part.2.tract.6.diſp.7.de Bulla Cœnæ, quæſt.1. cap.2.num.*14. Magis cautè de his Priuilegiis loquitur, & an ſint reuocata, Sapientioribus definiendum relinquit. Et vt verum fatear, me torquent verba appoſita in Bulla Cœnæ, adeò ſunt generalia; Sed nolo iudicium meum proferre; pro nunc tantùm aſſero, vtramque ſententiam habere pro ſe defenſores, vt notauit etiam Baldellus *lib.5. diſp.40. num.*11. Vnde eius reſolutionem Sanctæ Sedi remitto, vt fecit Bellarminus & Suarez.

4. Dicendum eſt igitur contra Rabardeum, ex omnibus ſupradictis Clericos eſſe exemptos à iuriſdi-

ctione

ctione Principum in omnibus delictis, etiam atrocioribus, nisi priuilegium Principes habeant à Summis Pontificibus, reuera concessum, & non reuocatum, iudicandi aliqua Clericorum delicta; & licèt in Sacris Canonibus cum certis circunstantiis inueniantur aliqua delicta exceptuata, in quibus Clerici amittunt Priuilegium fori, non rectè ex hoc infert Rabardeus, Principes babere iurisdictionem in Clericos, quo ad aliqua delicta; Nam vt rectè obseruat Scotús *in 4.distinct.13.quæst.2.* Bastidia *in Antid. contra Paulum Venetum, part. 2.num.66.* Gregorius Seruantius *in defens.immunit.Eccles.propos.1.fol.22.* & alij: In dictis casibus Iudices Ecclesiastici sunt illi, qui exercent iurisdictionem in Clericos & sententiam ferunt: Iudices verò Laici sunt tantum executores pœnæ: Ergo, &c. Et dato quòd in dictis casibus Laici Clericos iudicarent, hoc efficiunt ex potestate Pontificis eis concessa, & tanquam Iudices Delegati; vt docet Gretserus *contra Theologos Venctos lib.2. consid.13.* Thomas Vallascus *in Allegat. var.tom.1.Alleg.15.num.29.* Decianus, *tom.1.lib.4.cap.9.num.66.* Stephanus Barberius *in confutat.contra M.Fulgentium, part.4.num.71.&.72.* Theologi Religionis Seruitarum, *contra Paulum Venetum*, cap.8. Ergo.

5. Malè igitur ex his omnibus apparet Rabardeum *in citata sect.1. num.4.* aliquas distinctiones adduxisse inter delicta Clericorum, & aliqua posse à Iudicibus Laicis iudicari, alia non; Nam vt suprà obseruatum est Clerici in omnibus delictis gaudent Priuilegio Pontificio eis concesso. Fatemur quidem Iustinianum *Nouella* 83. cum Rabardeo, quoad delicta Clericorum distinctione vsum esse: nam quando crimina Ecclesiastica sunt, vt error in fide, sacrilegia & similia: Tunc, ait, Clericum non posse nisi ad forum Ecclesiasticum deferri; Quando verò crimina Ciuilia sunt, de his statuit iudicium, etiam in personis Clericorum ad sæculares Iudices pertinere; id tamen procedere denotat, si prius ab Episcopo Sacerdotali Dignitate spoliatus sit, & *ibid.* supponit Glossa sententiam condemnatoriam Episcopi præcedere debere; fatetur tamen absolutoriam sententiam à Iudice sæculari proferri posse. Postea verò idem Iustinianus *in auth.de Sanctissimis Episcopis, cap.21.* hoc limitauit, fecitque hæc crimina Clericorum mixti fori, vt locus esset præuentioni, & antea statutum fuerat ab Imperatore Valente, *in l.23.de Episcopis, & Clericis in Codice Theodosiano.*

6. Sed hæ omnes leges, non solùm reuocatæ sunt per Constitutionem Friderici, vt *in dict. Authentica statuimus*, aduertit Glossa, sed etiam per alia multa Decreta Canonica, imò à principio fuerunt inualida, quasi contra ius Diuinum, & ius Canonicum, & etiam contra antiquorum Imperatorum concessiones, vt constat ex Constantino, *in l.7. Cod. de Episcopis, & Clericis.* Vnde Ascanius Tortius *in Apolog. pro libert. Eccles.ad Gallo-francum. fol.40.* acriter inuehitur in dictam Iustiniani Nouellam, quam P. Rabardeus adducit, & illam esse nullam, & inualidam signanter obseruat, & docet ex Societate Layman, *lib.4. tract.9. cap.3. num.2.*

RESOL. CCCXXXIV.

Expenduntur exempla Christianorum Principum à P. Rabardeo adducta, & eorum leges. Ex part.7. tr.1. Res.19. aliàs 17.

§.1. AD alia verò exempla Imperatorum, quæ Rabardeus *fol.38.& seq.* refert, vt demonstret illos iurisdictionem exercuisse in personas Ecclesiasticas; Respondeo, supponendo cum Suarez, *lib.4. cap.11.num.17.* Episcopos, tempore Constantini, & aliorum Imperatorum, aliquando elegisse ipsos voluntariè in Iudices Arbitros, quia tunc non erat eis prohibitum; & ita intelligenda sunt verba illa Constantini, quæ refert Eusebius *in eius vita, lib.2.cap.66.* Méque, & communem vestræ mutuæ dissensionis Arbitrum, tanquam pacis moderatorem, non sine causa adhibeo. Quæ verba superioritatem minimè inducunt, vt rectè obseruat Iulius Roffus, *in Respons. ad M.A.Capellum, cap.20.* Sed id Imperator efficiebat ipsis Episcopis consentientibus. Et ideò idem Suarez *vbi suprà, cap.14.num.21.* notat aliquando Imperatores Prælatos iudicasse ipsis petentibus, & consentientibus, vt dissidia inter illos orta facilius componerentur.

2. Ad factum verò Constantini adductum à Rabardeo, *fol.38.& 39.* circa Cecilianum minimè approbandum esse censeo; Quia omnia ab eo gesta fuerunt tanquam à Iudice incompetente; & miror P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Augustini; vnde non deseram hic apponere verba Iulij Roffi, *in Respons. ad M. A. Capellum, c.131.* vbi sic ait: [Santo Agostino non approua il giuditio di Constantino nella causa di Ceciliano, come fatto da Giudice competente, ma come contenente sentenza giusta, e conforma à quello, che ricbiedeua la ragione; e rinfaccia à Donatisti, che hauendo essi eletto per Giudice l'Imperatore, da lui erano stati condemnati.] Ita ille. Cui adde Cardinalem Bellarminum *contra duos libellos Pauli Seruita, fol.24.* & ante illum Paulum Donatum, *in tract.de modo eligendi Ministros Ecclesiæ, cap.6.* Vnde Cardinalis Baronius, tom.3.anno.313. asseruit Constantinum inuitum Iudices contra Cecilianum dedisse, & cùm ipse adhuc in fide rudis esset Iudiciorum Ecclesiasticorum ordinem ignorasse. Hinc piissimus Imperator teste Augustino *Epist.162.* à SS. Episcopis veniam petere voluit, quod in Ceciliani causa se interposuerit ex Donatistarum importunis precibus; Videat modo P. Rabardeus si hoc factum Constantini adducere debebat.

3. Ad exempla verò Theodosij, quæ affert P. Rabardeus, respondeo: Ea omnia Theodosium fecisse vel de facto, vel ex authoritate Celestini Papæ, ideò Iulius Roffus, *vbi suprà cap.21.* sic ait. [Se Theodosio, Valentiniano, nel Concilio Ephesino, nelle loro lettere mostrano più autorità di quella che loro conuenga, ó è vsurpatrione, de facto, come in alcune altre cose fecero, ò ne haueano il Consenso di Celestino Papa.]. Ita ille. Et quidem, Pater Rabardeus, poterat nó adducere exempla Theodosij Iunioris per ea quæ adducit ex sua Societate Gretserus *contra Theologos Venctos lib.2.consid.5.* & etiam optimè obseruat And. Duuallius, de Romano Pontifice, *par.4.quæst.2.* dictus Imperator, in Concilio Ephesino 2. in plerisque deliquit contra Summi Pontificis voluntatem, & contra rectam rationem. Et factum Nestorij à P. Rabardeo adductum nihil quidem mouet: nam antequam in exilium Theodosius illum mitteret, iam priùs à Concilio depositum, & damnatum fuisse certum est, vt in ipsis Actis Concilij habetur, & patet ex Socrate *in Hist.Eccles.lib.7.cap.33.* & ex Theodoreto *in Epist.1. ad Sporandum.* Vnde nouissimè Ioannes Horatius Scoglius, *in Hist. Eccles.lib.5.art.431.* asserit, Theodosium Imperatorem animaduertendo in Nestorium Decreta Concilij Ephesini executioni demandasse. Adde quòd malè Pater Rabardeus ex facto aliquo particulari Imperatorum infert Ecclesiasticos fuisse illis subiectos; & miror quod etiam pro se non adduxerit factum Iustiniani, qui, vt narrat Liberatus in Breuiario, *cap.23.* iudicauit Paulum Episcopum Alexandrinum

xandrinum de crimine homicidij coram ipsum accusatum; poterat etiam adducere plura alia exempla, de quibus conqueritur Nicolaus I. *in Epist. 2. ad Michaelem Imperatorem*, vt habetur *tom. 3. Conciliorum*: Igitur omnia exempla superiùs à P. Rabardeo adducta, & alia similia, quæ adduci possunt, dicendum est processisse S. Pontificibus consentientibus, vt optimè obseruat Iacobus Gretserus, *in confut. contra Theologos Venetos lib. 2. consid. 8. consid. 13. consid. 5.* omnino videndus. Vel dicendum est cum Suarez, *lib. 4. cap. 30, num. 115.* & Bouio, *in Respons. ad Paulum Seruitam, p. 4. ad 8. argum.* narrari aliqua facta Imperatorum contrà immunitatem Ecclesiasticam, non tamen ostendi iure esse facta, non igitur in illis debebat P. Rabardeus se fundare.

4. Ad leges verò Imperatorias, quas refert, & in quibus fundat suam opinionem P. Rabardeus, *num. 2. fol. 18.* ex Codice, & Nouellis Iustiniani, & *n. 6. fol. 30.* ex Theodosio, & aliis aduersus Clericos multa statuentibus. Respondeo cum Valboa de Magronejo *in Lection. Salmaticens. tom. 2. ad cap. 1. de Iudiciis num. 45.* Iustiniani leges, nullius esse momenti, cùm nullam habuerit potestatem condendi leges ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinentes; Imò Iustinianus nondum satis perspectam habuit vim, & originem Ecclesiasticæ libertatis, & ideò multa circa illam per errorem, & sine legitima potestate disposuit. Vnde Dominicus Ansossius, *de Sacrar. Reliquiar. cultu §. 2. num. 41.* sic ait. Non immeritò dixit extra dentes Iulius Clarus, *in §. Emphiteusis, quæst. 28. num. 6.* ab omnibus Doctoribus, nemine discrepante, concludi; quibus, & ipse adstipulatur totus titulus Codicis *de Sacr. Eccles. & de Episc. & Cler.* vbi Iustinianus disponit circa personas, & res Ecclesiasticas esse nullas, tanquam ab Imperatore nullam in his potestatem habente. Ita ille. Cui adde Iulium Rossum, *in resp. ad M. A. Capellum, part. 2. cap. 38.* Moditium *in §. Lex est, dub. 22. num. 2.* Adamum Tannerum *in Apol. de immun. Eccles. lib. 1. cap. 13.* Bellarmin. *in tract. de potest. Pontificis, contra Barclaium, cap. 34.* Seruant. *in defens. immun. Eccles. propos. 1. fol. 18.* Gratian. *in discept. foren. tom. 1. cap. 164. num. 12.* Gretserum, *contra Theol. Venetos, lib. 2. consid. 13.* Fagnan. *de Iust. cens. Pauli V. part. 4. fol. 16.* & Beltran. de Gueuara, *in propugn. liber. Eccles. Asser. 1. §. 7. n. 24.* docentes, quòd si quæ leges à Iustiniano, & aliis Imperatoribus editæ sunt, quæ libertati Ecclesiasticæ præiudicant, fuisse, & esse nullius valoris, & processisse de facto in iniuriam Ecclesiæ.

5. Dicendum est igitur, quòd non valet dicere Imperatores leges condiderunt de rebus & personis Ecclesiasticis, Ergo, &c. Nam respondeo negando consequentiam. Et ideò quod leges ff. & Cod. & Auth. non possint expressè arctare Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, & eorum Ministros, cùm Imperator super illis ius statuendi non habeat, nisi Papa eas approbauerit, firmat Cabde. *in cons. 2. stat. Perusino, sub n. 3. vers. ratio, quia lege de cens.* Ioan. Andr. *in c. non minus.* vbi Abb. *sub num. 18. vers. Vnde apertissimè. de immunit. Eccles.* Archid. *in cap. Quo iure, num. 18. dist. 8.* & idem Abb. *in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 14. & 15.* vbi Felin. *sub num. 40. versic. recipit autem prædicta, & ibi* Anton de Burg. *n. 194. cum seq. de const.* Bero. *in cons. 31. Consultatio hæc, n. 22. vol. 1.*

6. Quinimò etiam leges, vel statuta expressè super personis, & bonis Ecclesiasticis facta à Principibus Laicis non valent, nisi à Summo Pontifice sint confirmata, etiamsi tales leges; & statuta tenderent ad commodum Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum ex defectu potestatis, & iurisdictionis in Imperatore, sive statuente: ex text. *in cap. Ecclesia Sancta Maria; de constitut.* Io. Andr. *in c. Non minus* vbi Abb. *sub num. 20. de immunit. Eccles.* idem Felin. *num. 80. prima est, de const.* Bero. *in cons. 31. Consultatio hæc, num. 22.* & de communi attestatur, *num. 24. vol. 1.* Riminald. Sen. *cons. 218. Quia in facto, num. 8. vol. 2.* Becc. *cons. 3. tam doctè, num. 60.* Odd. *cons. 44. præsupponitur. num. 13.* Menoch. loquens in terminis alterius legis Venetæ, *in cons. 291. cum singul. num. 25. vol. 3.* Surd. *in cons. 2. dubium est, num. 15. vol. 1. & cons. 301. cui primum, num. 14. & 24. vol. 3.* Card. Tuschus, *in concl. 12. in verb. Ecclesia, num. 18. & in concl. 13. num. 29. vol. 3.*

Sup. contento in hoc §. supr. in Ref. 198. §. 1. & 2. & in aliis eius primæ & secundæ annot.

Imò etiamsi ex causa licita, & honesta, leges, & statuta Principum Laicorum facta fuissent, & Priuilegia Ecclesiæ non læderent, adhuc non ligant Clericos, & Ecclesiam. Hostien. *in cap. Quæ in Ecclesiarum, num. 11.* vbi Abb. antiquus, *num. 1.* Cardin. Zabarel. *sub num. 7. de constit.* Menoch. *in d. consil. 291. num. 25. vol. 3.* Surd. *in d. cons. 2. num. 33. vol. 1. & consil. 301. n. 11. & 28. vol. 1.* vbi reddunt rationem, quia non sufficit iusta causa; sed potestas etiam in statuente requiritur. Frustra igitur à P. Rabardeo afferuntur leges Iustiniani, & aliorum Imperatorum, quia, vt nullæ, & inualidæ reprobandæ sunt, & ideò nullius roboris esse necessariò fatendum erit. Et ita ex Doctoribus Societatis præter Gretserum, Tannerum, & Bellarminum *suprà* citatos, tenet etiam Laym. *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 2.* asserens leges Iustinianeas in Codice, & Nouellis esse nullas, & inualidas ex defectu iurisdictionis.

Sup. hoc ibidem.

7. Vel secundò contra Rabardeum dicunt aliqui, quòd Constantinopolitani Imperatores, tametsi leges, edita publica, quoad res & personas Ecclesiasticas aliquando euulgabant, non tamen pro suo arbitrio de Ecclesiæ statu ordinarunt, sed ex Pontificis, & Episcoporum auctoritate, atque sententia, quòd ex factis Constantini, Theodosij, Marciani, Iustiniani, & aliorum Imperatorum constat, vt rectè obseruarunt Stephanus Valentin. *lib. de potestate coactiua Romani Pontificis, cap. 11. in fine.* & Hurtadus de Mendoza, *de Fide, vol. 1. disp. 34. sect. 9. §. 100.* Et ne deserat P. Rabardeus, videre omnino Cardinalem Baronium, *tom. 7. anno* 528. quibus etiam adde Dominicum Ansossum *de Sacris Reliquiis, §. 2. num. 38.* & Iulium Rossum, *in Respons. ad M. A. Capellum part. 2. cap. 38.*

8. Et quia P. Rabardeus sæpiùs citat pro sua firmanda sententia leges Capitularij Caroli Magni, respondet Ioan. Beltran. de Gueuara, *in propugn. Immun. Eccl. part. 2. Asser. 1. num. 25.* dictas leges, seclusa approbatione Summi Pontificis, fuisse, & esse inualidas. Et ideò optimè Andreas Duuallius, *tract. de potestate Pontif. part. 3. quæst. 2.* obseruat fuisse latas cum authoritate, & consensu Sedis Apostolicæ. Vnde asserit Gretser. *contra Theologos Venetos, lib. 2. consid. 11.* Leges Caroli Magni, & aliorum Regum, qui in volumine Francicarum Legum extant nihil contra Ecclesiasticam immunitatem continere, quia non nisi assentientibus, & adiuuantibus Episcopis, latæ, & rogatæ sunt; & videat P. Rabardeus, *c. 33. & 34. lib. 5.* dicti Capitularij, vbi Carolus Sacerdotum iudicium ad Leonem Pontificem remittit, & *lib. 7. cap. 205.* Iudicio Episcoporum definienda relinquit; vt notauit Baronius *tom. 9. anno* 806. & Tanner. *in defens. immun. Eccl. lib. 1. c. 9.* non ergo faciunt pro sententia P. Rabardei leges Capitularij ab ipso aduocatæ. Vide etiam Barberium, contra M. Fulgentium, *p. 2. n. 39. & 70. & p. 3. n. 19.* Concludendum est igitur absolutè, contra P. Rabardeum, leges Imperatorum ab ipso adductas, seclusa approbatione Ecclesiasticorum, & SS. Pontificum, esse, & fuisse nullas, & inualidas; & ita statuit Oraculum Sacræ Rotæ Rom. *in vna Oscien sis Canon. die 1. Decembris 1595. coram Pegna.*

9. Vnde

9. Vnde apparet, quàm futile & ruinoſum fuerit fundamentum, ſuper quo extruxit ſuum ædificium P. Rabardeus, nempe ſuper leges editas ab Imperatoribus Iuſtiniano, Theodoſio, & aliis, ex quarum auctoritate etiam Hæretici noſtri temporis tribuerunt Principibus Laicis iuriſdictionem in Clericos, vt perperam docent Chriſtianus Kiebenthal *in Collegio Politico, exercit.* 13. *q.* 3. Conradus Ritterſuſius, *in Nouell. Iuſtin. part.* 1. *c.* 3. *num.* 12. Ioannes Althuſius, *in Politica, cap.* 28. *num.* 28 Theodorus Reinfingk, *tract. de Regim. ſæculari, & Eccleſiaſtico, lib.* 1. *claſ.* 2. *c.* 6. *num.* 16. Henricus Hœnonius, *in diſp. Polit. diſp.* 3. *num.* 43. Reinardus Koning, *in Theatro Politico, part.* 2. *cap.* 9. *num.* 3. *& ſeq.* Henningus Arniſæus, *de iure Maieſtat. lib.* 2. *cap* 6. *num.* 11. Thomas Michaël, *de iuriſdict. concl.* 10. *littera B.* Fincfeſtkaus, *de iure Patronatus cap.* 4. *num.* 108. & antequam Lutheraniſmum abiuraſſent, Goldaſtus, & Beſoldus, ille paſſim *in omnibus ſuis operibus*; hic *in Diſſertatione Politico-Iuridica, de Maieſtate. ſect.* 2. *cap.* 1. *num.* 6. Non bene igitur P. Rabardeus ex auctoritate Legum aliquorum Imperatorum ſuam ſtabilire ſententiam conatus eſt.

RESOL. CCCXXXV.

An conſuetudo poſſit tribuere iuriſdictionem iudicibus laicis in Clericos, ſaltem in aliquibus caſibus? Ex part. 7. tract. 1. Reſ. 20. aliàs 18.

Sup. hoc ſupra lege doctrinam Reſol. 11. & ſi placet, alias eas annotat. & in tom. 4. tr. 6. Reſ. 4.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Rabardeus, *ſect.* 2. *n.* 7. *fol.* 17. 33. *&* 41. vbi ſic ait: Hanc etiam conſuetudinem validam reputat, & probat Couarruuias, in practicis Quæſtion. Quòd cùm immunitas & exemptio Clericorum à iuriſdictione Magiſtratuum, & Iudicum Laicorum, ſit tantùm iuris humani, & poſitiui: licèt non poſſit integre auferri, vel ita reſtringi, & limitari, vt inde maxima Clericis, & Ordini Eccleſiaſtico iniuria fiat, grauiſſimúmque immineat præiudicium, ex eo quod Miniſtri Dei paſſim ad forum ſæculare trahantur inuiti; opinatur tamen, aliquot in caſibus, poſſe per conſuetudinem legitimè præſcriptam exemptionem iſtam reſtringi, ac limitari, quæ procedat, & firmetur tacito conſenſu Clericorum ſimul, & Laicorum. Ita ille.

2. Sed prorſus dicendum eſt Laicos in vim cuiuſcumque conſuetudinis poteſtatem in Clericos habere non poſſe. Probatur primò ex Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. Ibi enim Concilium attendens Laicis in Clericos, & perſonas, ac bona Eccleſiaſtica tributam facultatem non eſſe, atque tam Apoſtolicæ Sedis honori, quàm perſonarum Eccleſiaſticarum quieto, & proſpero ſtatui temeritate eorum, qui ſibi tribuunt, quæ ſui iuris non ſunt, non ſine damnanda pernicie derogari, innouatis omnibus, & ſingulis conſtitutionibus, quæ contra efficientes ſtatuta Eccleſiaſticæ libertati obnoxia, atque ad ea auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes hactenus emanauerant, his demum verbis rem totam perſtringit. Et cùm ea nedum iuri contraria, ſed etiam Eccleſiaſticæ libertati opprobroſa ſint quamplurimùm, & aduerſa; vt de officio nobis credito dignam Deo poſſimus reddere rationem, affectibus, & monitis paternis Imperatorem, Reges, Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & quoſcumque alios alterius cuiuſcumque nobilitatis, præeminentiæ, potentiæ, ſeu poteſtatis, excellentiæ, vel dignitatis exiſtentes attentè hortamur in Domino, eiſdem in virtute ſanctæ obedientiæ mandantes, vt ipſi conſtitutiones prædictas obſeruent, & faciant à ſuis ſubiectis inuiolabiliter obſeruari. Quacumque conſuetudine contraria non obſtante; ſi diuinam offenſam, Sedis Apoſtolicæ debitam vitare voluerint vltionem.

3. Secundò, ex Lucio III. Romano Pontifice *ad Strigonenſem Archiepiſcopum, cap. Clerici, de iud.* cuius verba hæc ſunt. Cum Imperator dicat, quòd leges non dedignantur ſacros Canones imitari, in quibus generaliter traditur, vt de omni crimine Clericus debeat coram Eccleſiaſtico Iudice conueniri; non debet in hac parte Canonibus ex aliqua conſuetudine præiudicium generari. Vbi rectè aduertunt Panorm. *num.* 6. & Dec. *num.* 58. Quòd de cauſis criminalibus dicitur, ex Doctorum ſententia, etiam in Ciuilibus habere locum.

4. Præterea ex Honorio III. ad Epiſcopum Bononienſem, qui anathemati ſubiicit, quicumque huiuſmodi conſuetudinem ſeruari curauerint, *cap. Noueris, de ſentent. excomm.* Excommunicamus, inquit, omnes hæreticos, vtriuſque ſexus, quocumque nomine cenſeantur, fautores, & receptatores eorum; necnon, & qui de cætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem; niſi ea de capitularibus ſuis infra duos menſes poſt huiuſmodi publicationem ſententiæ fecerint amoueri.

5. Quartò ex Bulla, quæ die Cœnæ Domini ſingulis annis legi conſueuit, qua cantum eſt non obſtante conſuetudines etiam immemoriales, ac præſcriptiones quantumcunque longiſſimas; Quæ vna, ſi aliud non haberemus, ſatis eſſet ad inſtitutum probandum; quis enim non videt tot Summos Pontifices ea mente fuiſſe, vt nefariam omnem conſuetudinem abolerent.

6. Quintò ex *cap. Qualiter, & Quando, de Iud.* vbi Innocentius III. omnino prohibet, ne Clerici trahantur à laicis ad ſæculare iudicium: quo modo loquendi ſublata eſt inferioribus facultas omnis diſpenſandi, ſiue per ſtatutum, ſiue per conſuetudinem. Præp. *in cap. Si quis cum Clerico.* 11. *quæſt.* 5. Felin. *in eod. cap. Qualiter, prope fin.* Alex. *conſ.* 8. *ſub num.* 1.

7. Poſtremò cùm talis conſuetudo ſit contra id, quod ex iure, vel priuilegio Clericis datum eſt, ſiue à Deo, ſiue à Summis Pontificibus, & Imperatoribus, vt *ſuprà* oſtendimus, etiam erit contra Eccleſiaſticam libertatem: notat hoc ſpeciatim Sald. *in cap. Clerici, in C. de iur.* Butr. *num.* 11. Panorm. *n.* 6. Bart. & Bald. *in Conſtitut. Frider. caſſa, & irrita. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & colligitur ea doctrina Innocent. *in d. cap. Noueris, de ſent. excommun.* quem omnes ibi ſequuntur. Ex his perſpicuum eſt laicos vi cuiuſque conſuetudinis nullam in Clericos poteſtatem habere poſſe.

8. Nec valet quod afferri ſolet, conſuetudinem ſcilicet longiſſimi temporis decurſu firmatam Priuilegij vim habere, & ei æquiparari. *l. hoc iure. ver. ductus aqua ff. de aqua quotidiana & æſtiua*: nam in duobus caſibus plus priuilegium poſſe, quàm conſuetudinem, etiam tandiu continuatam, vt initij memoria non extet, tradunt Doctores. Vnus eſt; vbi aliquis non eſt capax poteſtatis, & iuris, Io. Andr. & Dominic. *in cap.* 2. *de præb. in* 6. Innoc. *c. de Apoſtaſia.* Ant. *in repetit. capit. peruenit, de Cenſibus.* Abb. *in cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignif.* & *in cap. Nouit, de iud.* & *in c. Quantò, de conſuet.* Bal. *in l. ſi ſolemnib*. *C. de fide inſtrum.* & *in cap. cùm contingat, de foro comp.* Fel. *in cap. Dilecto, de præben.* Alter caſus, cùm à iure ſcripto improbatur conſuetudo, *cap. cùm ſatis, de offic. Archid.* Io Andr. *in cap.* 1. *de Clerico ægrotante, in* 6. Quare cùm ea apertè damnetur vt viſum eſt, non poterit in

huiuſmodi

huiusmodi re locum priuilegij obtinere.

9. Verùm obijcitur. Summus Pontifex scit alicubi vigere huiusmodi consuetudinem & tolerat; ergo tacitè illi assentit: Quare saltem in hoc casu Magistratus, & Iudices Ciuiles, possunt Clericorum causas iure cognoscere, & definire. Respondeo negatione antecedentis; Primùm; quia certum non est scire summos Pontifices quæcumque à Magistratibus laicis in toto Christiano orbe agantur.

10. Deinde, quia cùm resciuerint, de his iniuriis sæpissimè cum Principibus conquesti sunt, & quotidie reclamant, prohibent, ac sententias ferunt in laicos, qui hanc sibi iurisdictionem vsurpant. Præterea, cùm quotannis die Cœnæ Domini publicè excommunicent, & anathematizent Magistratus, & Iudices sæculares, qui ad sua Tribunalia personas Ecclesiasticas trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè quouis quæsito colore; necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie, ex quauis causa, & quæsito colore, ac etiam prætextu cuiuius consuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo restringitur, seu Romanæ sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur; persuasissimum cuique esse debet summos Pontifices hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & consequenter neque expressè, nec tacitè assentiri.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Res. 13. in fine, sed lege eam per tot. & alias eius secundæ not.

Quibus omnibus adde Bullam S.D.N. Vrbani VIII. editam sub die 5. Iunij, anno 1641. & publicatam die 14. Augusti eiusdem anni, super præseruatione iurium sedis Apostolicæ à quibuscumque præiudicialibus, vt optimè obseruauit nouissimè amicissimus, & doctus Antonius Lælius *in obserua. ad tractat. de Indiarum iure Ioannis Solorzani, fol. 73.* in qua Bulla Pontifex reprobat quascunque consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, etiam cum fama priuilegij. Et hæc omnia satis etiam à nobis probata sunt, *in Apologetica disceptatione contra Salgadum, Resol. 14.* Ex quibus corruunt ea quæ nouissimè docuit Stephanus Bauuius, *in mor. Theol. part. 1. tract. 11. q. 31.*

11. Verùm instabit Rabardeus ex auctoritate Couarruuias hanc doctrinam procedere, quando cõsuetudo tolleret integrè exemptionem Clericorum, secus autem, si in aliquibus tantum casibus; sed si hæc opinio esset admittenda, corrueret prorsus immunitas Ecclesiastica. Nam in nullo Regno consuetudo tolleret integram Clericorum immunitatem. Poterat igitur Rabardeus, imò debuerat relinquere Couarruuiam Iurisconsultum, & adhærere Theologis præsertim suæ Societatis, Suarez, Tannerio, Baldello, Filliucio, & aliis, quos citaui *in Apolog. discept. de de immun. Eccles. contra Petrum Sarpum, in part. 6. tract. 1. resol. 29.* & in alia contra Salgadum *vbi suprà:*

Quæ hic est superius in tr. 2. Resol. 116. & in aliis eius secundæ not.

Quibus nouissimè addendus est Stephanus Fagundez *in Decalogum tom. 2. lib. 8. cap. 43. num. 20. & 21.* & Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 1.* vbi indiuidualiter impugnant Couarruuiam, quem etiam nominatim refellit Sacra Rota, *in causa Barchinonensis exemptionis die 20. Iunij 1636.* coram heu quondam Domino meo Coccino, cuius Decisionem inuenies *in fine mea 6. Partis.*

Quam inuenies in fine tom. 8. & ibi est decisio prima.

12. Dicendum est igitur contra P. Rabardeum, omnem consuetudinem, siue generalem, siue particularem contrariam libertati Ecclesiasticæ esse irrationabilem, & in iure reprobatam, ac subinde non posse Priuilegio immunitatis aliqua ex parte derogare. Hæc est sententia communiter recepta à Theologis, & Iurisperitis in locis allegatis, & apertè colligitur ex Decretis Sacrorum Conciliorum, & Canonum. Non enim loquuntur de consuetudine abrogante totam immunitatem Clericorum vel in tota materia eius, vel in omnibus criminibus, vel omnibus causis Ciuilibus, vel alia simili magna parte exemptionis, quia nunquam tales consuetudines fuerunt in Regnis Catholicis à multis annis introductæ, vel etiam intentatæ, neque hoc Authores Canonum ignorabant. Loquuntur ergo de particularibus, vt attentè legenti Textus ipsos constabit. Et specialiter notari potest lectio integra *cap. Clerici de iudiciis,* sic enim habet: *Clerici maximè in Criminalibus causis in nullo casu possunt in aliquo, quàm ab Ecclesiastico Iudice condemnari, etiam si consuetudo Regia habeat, vt fratres à Iudicibus sæcularibus iudicentur.* Vbi constat particularem consuetudinem non potuisse vniuersali Priuilegio ex parte derogare; eadem autem est ratio de aliis similibus, quia etiam in illa particulari consuetudine posset ratio aliqua honestatis considerari. Et hoc maximè confirmant variæ prohibitiones, quæ in Bulla Cœnæ quotannis fiunt omnium ferè actuũ, per quos huiusmodi particulares consuetudines introduci possunt, & renouantur iura tales actus, & consuetudines reprobantia. Et Bulla nouissima Vrbani VIII. paulò ante citata, in qua reprobantur omnes consuetudines contra Ecclesiasticam immunitatem. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis penes me ipsum *in citata Apologia contra Petrum Sarpum;* Vnde ex his omnibus nouissimè refellendus venit Petrus Gonzalez de Salcedo *lib. 1. de lege Politica, cap. 7. §. 1. num. 150.* & cautè legendus Dumspergerus *de exempt. Adulter. part. 1. sect. 2. cap. 5. num. 77.* asserens Laicos constitutos in possessione iudicandi Clericos tuendos, & conseruandos esse; Nam vt dictum est, & docet Rebuffus Doctor Gallus *in Concor. Rubrica vltima de protect. §. Tertiò infertur.* Nulla immemorialis consuetudo valet, vt Clerici coram iudicibus sæcularibus conueniantur.

13. Nec obstat dicere cum P. Rabardeo saltem consuetudinem mixtam ex Clericis, & Laicis, posse in aliquo casu particulari immunitatem tollere, vel restringere; Nam hoc etiam est falsum, & negandum; Quia consensus Clericorum nihil potest ibi operari, nam est quædam priuata renunciatio Priuilegij, quæ vt diximus, nulla est, & nullius efficaciæ, ideòque ad introducendam consuetudinem valere non potest, vt rectè notauit Felinus, cum Paulo de Castro *consil. 159.* Secundò, quia tali consensui Clericorum nunquam assistit voluntas expressa, vel tacita Pontificis, sine qua non potest voluntas Clericorum, quantocumque tempore operetur iuri Pontificio derogare; ergo neque illa consuetudo mista, potest habere hunc effectũ. Antecedens quoad vtrãque partem in Superioribus declaratum, & probatum est. Consequentia verò est euidens, quia id, quod additur ex parte Clericorum illi consuetudini mistæ, nullum valorem, vel efficaciam eidem addere potest. Quocirca cùm dicitur consuetudo mista posse operari in rebus vel personis Ecclesiasticis, intelligendum est de consuetudine, quæ non præiudicat Sacris Canonibus vel si præiudicat in illam Pontifex consentit, saltem tacitè, in præsenti autem materia necessarius esset expressus consensus, vt *suprà* dixi. Tum quia ipsi Pontifices ita voluerunt, & declararunt, tum etiã quia in hac materia non potest præsumi tacitus consensus, quia & est valdè odiosa Pontificibus, & quia vix posset talis consensus tacitus sine maiori cognitione causæ prudenter, & licitè dari, quoties autem consensus non esset prudens, & honestus in Principe, non præsumitur.

Sup. hoc ipsa in Res. 2. § Sed distinct. & signãter ad medium, & in Res. 13. §. vlt. & in Resol. 37. cursim in §. penult. & in Res. 156. breuiter. in §. vlt. & in Res. 295. & in tom. 6. tr. 2. Res. 13. §. 1. à principio, & in tom. 4. tr. 6. Res. 59. §. 2. à lin. 7.

tur, Ergo, &c. Et ita banc sententiam in terminis tenent ex Societate IESV Fagundez *in Decalogum, tom.2.lib.8. cap. 43. num.23.* vbi sic ait. Cætera verò adducta à Couarruuia ad confirmandam suam opinionem, qua tenet per consuetudinem legitimè præscriptam introductam ex tacito consensu Clericorum, posse ea aliqua parte tolli exemptionem illorum, dummodò tamen ex huiusmodi consuetudine, maxima Clericis, & Ordini Ecclesiastico iniuria non fiat, & inferatur damnum paci, & tranquillitati Ministrorum Dei, non egent aliqua responsione, quia non loquuntur de consuetudine reprobata per leges. Ita ille. Idem etiam docet Suarez contra Regem Angliæ, *lib.4. cap.32. num.19.* Et Valboa de Magrouejo, *in cap. Quot Clericos....... de foro compet. num.6. & sequ.* vnde refellendus venit Petrus de Vrries, *ad Ritum 233. M.C.V. part.1. num.99.* Sed ipse meritò à Sacr. Congreg. Indicis fuit inter Auctores prohibitos annumeratus. Et hæc dicta sufficiant contra ea quæ docuit Pater Rabardeus, quoad exemptionem Clericorum circa personas: Nunc aliqua explicanda sunt quoad exemptionem circa bona.

RESOL. CCCXXXVI.

An Clerici teneantur ad subsidium patriæ, & ad onera communia?

Et explanatur exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxisse à iure Diuino, vel saltem ex iure Pontificio ante Constitutiones, & leges Imperatorias? Ex part.7.tr.1.Res.21.aliàs 19.

Sup. hoc supra in Ref. 246. & 249. recitantur in §.1. & in Ref. 251. 252. 253. 254. & in aliis earum annotat. & infra in Ref. seq. lege eius §. vlt. & si placet etiã à principio dictæ Ref.

§. 1. AFfirmatiuè respondet P. Rabardeus, *sect.3. num.4. fol.56.* vbi sic ait. Recogitet Aduersarius, nos in altera sectione probasse, exemptionem, & priuilegia Clerici ad muneribus publicis, & Ciuilibus, pro bonorum suorum maximè temporalium possessione ab Imperatoribus, Regibus, & Summis Principibus data fuisse; Quæ sic intelligenda sunt, vt iustitiam aliorum non impediant, vt generaliter de quibuscumque priuilegiis significauit Cælestinus Papa III. multòque minùs, quando iure naturali, quòd rectæ rationis iudicio definitur, contraria esse viderentur. In quorum interpretatione mens, & prudens intentio concedentis semper est ex æquitate consideranda. Manifestum autem videtur Reges, aut Principes, nunquam voluisse, neque debuisse tam plenam, & integram libertatem Clericis in suis Regnis impertiri, vt se, ac successores suos priuarent iure naturali, vel gentium ipsis conueniente, petendi ab his aliquod subsidium in magna Regni, & Reipublicæ necessitate, quo illam aduersùs ingruentes hostes defenderent. Et paulò pòst *fol.57.* sic asserit. Perpendat rescriptum Theodosij iunioris, & Valentiniani piissimorum Imperatorum, quod sine noxa, vel suspicione schismatis Iustinianus in suo Codice, sciente, neque contradicente Summo Pontifice, inferendum commendauit. Nam in illo neminem ab angariis, vel perangariis, seu quolibet munere excusari præcipiunt, cùm ad felicissimam, inquiunt expeditionem numinis nostri omnium Prouincialium per loca, qua iter arripimus, debeant solita nobis ministeria exhiberi; licet ad sacrosanctas Ecclesias possessiones pertineant. Et tandem *fol.59.* Honorius & Theodosius iunior voluerunt. Ad instructionem itinerum, pontiúmque etiam diuinas domos, & venerabiles Ecclesias obligari. Gratianus, Valentinianus, & Theodosius Senior A.A.A. Ad portus, & Aquæductus, & murorum instaurationem, siue extructionem omnes certatim, facta operarum collatione, instare debere constituerunt, nec aliquam ab huiusmodi consortio dignitatis priuilegiis excusari. Quòd etiam nunc obseruandum censent multi Doctores Theologi, & in vtroque iure periti, quos citat, & sequitur, Pater Henriquez *in Summa Theologiæ Moralis*, vbi etiam refert Reuerendissimum Patrem Dominicum Bannez, illustris Ordinis Sancti Dominici Theologum insignem, & multos alios A. D. 1590. dixisse iustè per Episcopos compulsos fuisse Clericos & Sacerdotes Hispanos (de consensu, vel permissione Summi Pontificis nulla fit mentio) vt contribuerent pro ingenti pecuniæ summa, quam Regna, Senatores promiserant Philippo II. Hispaniarum Regi, pro adiuuandis Catholicis aduersùs hæreticos Gallos & vt sic tutiùs, atque firmiùs confinia Hispaniæ conseruarentur. Hæc omnia P. Rabardeus.

2. Sed ego puto exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxisse à iure Diuino, & sufficiat hic pro mille Doctoribus adducere Oraculum Sacr. Rotæ Romanæ, *in vna Barchinonen. exemptionis die 22. Iunij 1636.* coram Coccino, & antea in illa celebri decisione *Albensis Gabellæ die 28. Iunij 1630.* coram Merlino, in qua latè ex auctoritate Sacræ Scripturæ, Sacrorum Canonum, & Conciliorum, & ex communi sententia Canonistarum, & Theologorum, probatur, bona Clericorum iure Diuino esse exempta ab oneribus Principum laicorum; Quam opinionem nouissimè docet ex Societate IESV doctus, Pater Dicastillus *de Iust. & iure, lib. 2. tract. 10. disp. 4. dub. 6. num. 209.* & alij adducti *suprà in Resol.5.*

Sup. hoc supra in Ref. 2. à §. Dico igitur. vsque ad §. Sed dato. & in Ref. 217. cursim in §. Probatur secundo.

Quæ hic est supra Ref. 320.

3. Verùm dato & non concesso hanc immunitatem originem non traxisse à iure Diuino, existimo contrà Patrem Rabardeum extitisse in Ecclesia Dei saltem ex iure Pontificio ante Constitutiones, & leges Imperatorias. Nam in Codice Iustinianeo, & Theodosiano non inuenitur lex concedens hoc Priuilegium Clericis ante Constitutionem Friderici, vt obseruat Suarez: Et tamen certum est ante tempora Friderici adfuisse in Ecclesia Dei hanc exemptionem, vt manifestè patet ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. quod ferè centum annis præcessit, & ex alio Lateranensi sub Innocentio III. postea celebrato, *cap. non minus & cap. aduersus de immunit. Eccles.* Atque ex eisdem Decretis colligitur, hoc ius non fuisse in illis inchoatum, sed antiquius esse, & in illis Conciliis sub grauioribus Censuris, & Declarationibus fuisse confirmatum. Vnde licèt fortè non inueniatur antiquius Decretum expressè, & in specie hanc exemptionem bonorum Ecclesiasticorum stabiliens, ex hoc ipso probabiliter coniectamus, non tam iure Pontificio scripto, traditione, & præceptis Prælatorum fuisse obseruatam in Ecclesia hanc immunitatem ex quo inceperunt Pontifices expeditam & liberam habere suam potestatem Ecclesiastica bona administrandi, idest, postquam impedimentum Ethnicorum Imperatorum sublatum fuit. Ergo &c. Et ita hanc sententiam docet Pater Suarez *contra Regem Angliæ lib.4. cap.21. num.9.* cui adde Valboam de Magrouejo *in lectionibus Salmaticensibus, tom.2. ad cap.2. de iudiciis num. 112.* Et Cardinalem Baronium *anno Christi 587. à num.15.* Ergo contra Patrem Rabardeum dicendum est, etiam si exemptio bonorum Ecclesiasticorum non fuisset à iure Diuino, non processisse primario ex benignitate, & priuilegio Imperatorum, sed ex Constitutione Pontificum.

4. Nec supradictis obstat, cap. *si tributum 11. quæst.1.* vbi sic habetur. Si Tributum petit Imperator non negamus, agri Ecclesiæ soluunt Tributum: & *in c. Tributum 23. quæst.8.* De exterioribus, quæ palam

cunctis

cunctis apparet Ecclesia Tributum reddit. Et verbum, reddit, denotat debitum Iustitiæ. Non inquam hæc obstant, nam ad *cap. Tributum* 11. *quæst.* 1. omissis variis Glossarum explicationibus, rectè respondet Baronius, *vbi suprà* dicens, verba illa dicta fuisse ab Ambrosio permittendo potiùs, quàm approbando, factum asserendo, non verò ius confitendo. Eo enim tempore, cùm puer esset Valentinianus, Mater eius Iustina gubernabat, quæ cùm esset Arriana Tributum aliquod ab Ecclesiis exegit, & prudenter censuit Ambrosius illi resistendum non esse ad vitanda mala, & pericula imminentia, vt longiori sermone ipse Ambrosius ibidem declarat, concludens his verbis, *Imperatori non dono, sed non nego.* Potuit enim Ambrosius faciliùs tolerare Tributorum exactionem, quàm vsurpationem bonorum Ecclesiæ, & eodem modo intelligendus est Text. *in cap. Conuenior.* 23. *quæst.* 8.

5. Ad Textum verò *in dicto cap. Tributum* 23. *quæst.* 8. refertur Cardinalis Albanus in tractatu, de immunitate Ecclesiastica, eodem modo dicens. Vrbanum, de facto fuisse loquutum, non de iure asserens persoluendũ esse tributum ab Ecclesia spontè ad maiora mala vitanda, nõ tamen ex debito Iustitiæ: idque probat ex illis verbis, pro pace, & quiete; Hæc tamen interpretatio non placet: nam ex verbis Textus apertè colligitur Vrbanum non dixisse Tributum esse soluendum ad vitanda maiora mala, sed potiùs soluendum esse Imperatoribus propter officium, & obligationem, quam habent tuendi Ecclesiam; quare alij Textum illum intelligunt, de solis bonis, quæ ad Ecclesiam peruenerunt cum onere Tributi, quòd etiam est improbabile; Nam Textus expressè loquitur de vero Tributo, quod Imperatori soluitur, ratione publici muneris, quod Ecclesia nunquam soluere debuit. Quare Textum *in dicto cap. Tributum*, relatum esse à Gratiano ad Vrbanum Papam, coniectamus ergo fuisse Vrbani I. quamuis non constet, quis fuerit ille Vrbanus. Credimus enim, Vrbanum Primum, loquutum fuisse iuxta morem illius temporis, quando Imperatores erant Gentiles, & Idololatræ, & Ecclesia nondum sibi libertatem ab huiusmodi Tributis vindicauerat. Sed aliam explanationem huius Textus ne deseras videre apud Carolum Episcopum Nouariensem, *in cap. Conuenior.* 23. *quæst.* 8. *n.* 6. penes Gatticum *in allegat. pro Eccles. fol.* 173.

6. Verùm etiam dato, & non concesso, hanc exemptionem bonorum Ecclesiasticorum primario ab Imperatoribus largitam fuisse, immeritò dixit Pater Rabardeus, Principes plenam, & integram non concessisse, sed pro successoribus reseruasse potestatem petendi subsidia in magna Regni & Reipublicæ necessitate. Sed hoc negandum est; nam vt obseruat Kochier *in vindiciis libert. Eccles. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 9. Wamesius, *tom.* 1. *Cons.* 174. *num.* 7. & alij, in dubio concessio facta Ecclesiæ censetur facta purè, & absolutè, & pleno iure sine vlla reseruatione. Deinde vt ex Henriquez, *lib.* 10. *cap.* 15. obseruat Ioannes Wiggers, *in* 2. 2. *Diui Thomæ, de iust. & iure, tract.* 7. *c.* 2. *dub.* 6. *num.* 22. Etiamsi Principes quando concesserunt hanc immunitatem Clericis, excepissent cæteros casus, quibus voluissent Clericos contribuere, tamen exceptionem illam non valituram contra illimitatam exemptionem constitutam per Canones: & sequitur ex eodem hoc fundamento quod Principes sæculares, etsi vellent, non possint tamen nunc Clericos subiicere oneribus soluendi Vectigalia, & Tributa, quandoquidem per altiorem potestatem iam existunt exempti. Iura autem Canonica integram, & illimitatam hanc exemptionem Clericis concessisse, nisi in quibusdam casibus in illis expressis; patet *ex cap. Non minus, & cap. Aduersus, de immunit. Eccles. cap. Quanquam, de censibus, in* 6. *cap. Tributum, & cap. Secundum* 23. *quæst.* 8. *cap. Benè quidem distinct.* 96. *cap. Eccles. de constit. cap.* 1. *& cap. Clericis, de immunit. Eccles. in* 6. *Clementina præsenti, de censibus, cap. Nouerint, de sentent. excommunic.* Quibus adde Concilium Romanum III. sub Symmacho Papa; vbi sic habetur. A Laicis quamuis Religiosis nulla de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur vnquam attributa facultas. Ergo, &c. Recognosce Sanchez, *tom.* 1. *opusc. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *num.* 2.

7. Restat modò respondere ad leges Theodosij, & Honorij, quas pro sua firmanda sententia adduxit P. Rabardeus, & *ad leg. ad instructionem*, & alias. Respondeo cum Doctoribus, quos citat, & sequitur sapientissimus Sahagun de Villa-Sante, *in cap. Decernimus, de iudiciis, num.* 25. *&* 27. fuisse abrogatas, per leges subsequentes, tam Canonicas, quàm Imperiales, imò à principio nulla, fuisse; vt etiam probat Ortiz, *Politic. Eccles. part.* 3. *fol.* 320.

8. Idem etiam docent ex Societate IESV P. Layman, *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 6. Dicastillus, *de Iust. & iure lib.* 2. *tract.* 20. *disp.* 4. *dub.* 3. *num.* 99. Molina, *tom.* 3. *tract.* 2. *disput.* 672. *num.* 4. Salas, *de Legibus, disput.* 14. *sect.* 11. *num.* 115. Lessius, *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 25. Sed audiat Rabardeus P. Baldellum, virum doctum etiam ex sua Societate, *in Theolog. mor. lib.* 5. *disput.* 34. *num.* 10 sic asserentem: Patum facit ex Iure Ciuili lex, *ad instructionem, C. de Sacrosan. Eccles.* vbi dicitur, quòd ad instructionem itinerum, & pontium, etiam venerabiles Domus, seu Ecclesiæ tenentur: & lex, *ad portus, C. de oper. publ.* vbi dicitur ab ædificatione, & reparatione murorum, neminem esse excusandum priuilegio dignitatis. Et *lex*, *Neminem, C. Sacros. Eccles.* quòd Ecclesiæ non sunt immunes à muneribus debitis propter aduentum Principis. Nam contra est Panormitan. *in c. Non minus, n.* 16. *de immun. Ecclesia, & consil.* 3. *n.* 2. *cit.* vbi etiam citat Ioan. Andr. *in idem cap. Non minus.* Quia hæc, & similia, non potuerunt Imperatores statuere in præiudicium Ecclesiæ, & absolutè nullius sunt roboris, cùm fuerint sæpiùs correcta per Ius Canonicum, *c. Non minus, & cap. Aduersus, de immun. Eccles.* Et sæpiùs alibi; vt etiam notat Sylu. *verb. immunitas*, §. 16. imò & per Ius ipsum Ciuile. *Authent. Item, nulla communitas, C. de Episc. & Cler.* vt notat Bartol. *apud Panorm. cons.* 3. *n.* 2. *cit.* Siquidem ibi generaliter prohibetur, ne quis audeat ab Ecclesiis exigere Collectas, Exactiones, Angarias, vel Perangarias. Ita Baldellus.

9. Et tandem non deseram hic apponere verba Maximiliani Faust. *de Ærario, Claus.* 17. *consil.* 44. vbi sic ait: Priuilegia porrò immunitatis ab omnibus oneribus, Talliis, exactionibus, imò à refectionibus itinerum, viarum, murorum concessa sunt Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis, vt docuimus antea, ex iure Diuino, & Pontificio, per *cap. Non minus, c. Aduersus, de immun. Eccles.* 1. *cap. Quanquam, c. Clericis. eod. tit. in* 6. *Clem. fin. eodem tit. & alibi.* Atque etiam tractatur nominatim *in d. cap. Non minus, de exemptione, à contributione fossatorum, & aliorum communium negotiorum Republic.* Quare & illa *l. ad instructionẽ*, & similes, quæ volunt contribuere debere bona Ecclesiæ, ad murorũ, & itinerum refectionem, ad traductionẽ exercitus, angarias, & similia non sordidi, vt dicunt munera, sunt abrogatæ; tum quia, vt sæpe dixi, Reges, Imperatores, & alij Principes, non possunt imponere legem Ecclesiasticis personis, aut rebus, *cap. Eccles. S. Mariæ, cap. Quæ in Ecclesiam, de constit.* Tum etiam, quia per Nouellam Friderici postremam, expressè hoc videtur prohibitum, vt contra libertatem, & priuilegia Ecclesiæ. *Auth. Item nulla communitas, C. de Episc. & Cler.* Et ita nominatim se respondisse, & consuluisse, & iuxta

consilium

consilium suum iudicatum fuisse, tradit Panormit. *ad cap. Non minus, num. 17. & 18. de immun. Eccles. & consilio 3. volum. 2. incipiente. Super casu contra legem ad instructiones.* Neque aliter consulti tutò posse ait, cùm summa sit ratio, quæ pro Religione facit, *l. sunt personæ de religio. & sumpt. funer. P.* Sed & non recipi dictam *l. Ad instructionem*, Gloss. *ibi* notat & Gloss. *ad Can. generaliter, §. Nouarum* 10. *q.* 1. Ioann. Andr. Panorm. *ad d. cap. Non minus.* Hucvsque Faust. Frustra igitur Pattem Rabardeum pro sua firmanda sententiam Imperatorias leges adducere dicendum est, quia à principio fuerunt nullæ, & postea à summis Pontificibus reuocatæ, imò & per leges Imperatorias, vt patet ex *Auth. Item nulla communitas*, vt in specie obseruat Carolus Episcopus Nouariensis, *in cap. Conuenior*, 23. *q.* 8. *num.* 15. apud Gatticum, *in Allogat. pro Eccles. fol.* 184. vbi probat dictam Constitutionem Imperatorum sustulisse *l. ad instructiones leg. Iubemus, leg. Neminē, Cod. de Sacrosanct. Eccles.* & si quæ sunt similes; quod etiam docet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, *tom. 2. de Inst. disp. 36. sect. 8. n.* 124.

RESOL. CCCXXXVII.

Pro prima diffic. huius tituli sup. in Ref. 246. §. vlt. & in Resol. 247. §. 1. & 2. & in Ref. 248. §. 2. & 3. & in Ref. 250. §. 1. & 2. & in alio §. earū notationū. Sup. in Ref. præsenti.

An in aliquo casu teneantur Clerici ferre subsidium pro communi, & mista Reipublica vtilitate, inconsulto Summo Pontifice?

Nec tenentur Clerici ad solutionem gabella imposita pro Physico, & Chirurgo, & Ludi-Magistro, &c. Ex p. 7. tract. 1. Res. 22. aliàs 20.

§. 1. RESpondeo, quòd licèt Clerici sint exempti, vt suprà probatum est, ab oneribus, & vectigalibus laicorum, tamen non ita austerè, & amarè propositionem hanc accipiendam esse existimo, vt Ecclesia aliquando Reipublicæ necessitatibus succurrere, obligata non sit, certis concurrentibus conditionibus quas magistraliter ex sacris Canonibus, & Doctoribus explicat sacra Rota, in nunquam satis laudata decisione Brundusinæ Gabellæ, die 13. Februarij anno 1604. coram Pegna, & de quibus ego ipse, *in parte 5. tract. primo, Resol.* 11. Igitur quando Laicorum non sufficiunt facultates ad succurrendum communi, & publicæ necessitati, potest etiam aliqua contributio imponi Ecclesiasticis. Ad hoc tamen olim requirebatur consensus Episcopi, & Clerici, vt patet, ex *cap. Non minùs, de immunit. Eccles.* Nunc verò necessarius est consensus Summi Pontificis, vt patet, ex Bulla Cœnæ: & olim etiam patebat per Concilium Lateranense sub Innocentio III. Vnde non sunt admittenda exempla, quæ Rabardeus, *vbi suprà fol.* 60. adducit; asserens in Hispania tempore Philippi II. pro adiuuandis Catholicis aduersus Hæreticos, Gallos, Clericos sine permissione & consilio summi Pontificis impulsos fuisse ad contribuendum subsidium Laicis, & *fol.* 66. & 67. adducit aliqua exempla, etiam ab Hispanis petita. Hoc inquam non est admittendum, quia legibus, & non exemplis est iudicandum Imòque ad Hispanos, ego inuenio Sahagum de Villasante, *in cap. Decernimus de Iudiciis, num.* 36. & 38. contrarium, contra Rabardeum, docere: Sic enim ait: Apparet apertè toto errare Cœlo opinantes in his causis non esse necessariam Pontificis consultationem: Quo iure, cum in Hispania Regibus Catholicis, ergo eorum Ærario in comprimendis Hæreticis, & eorum, & Turcarum incursionibus resistendis pene exhausto Ecclesia in subsidium consultat. Non aliter tamen Rex Catholicus subsidio potitur, quàm si à Pontifice, quarta, & Decima concedatur vulgo subsidio, si escusad o. Ita Sahagum.

Quæ hic est supra Ref. 248. per totam, & lege omnes alias eius annot.

2. Quòd manifestè etiam apparet ex Comitiis Generalibus celebratis anno 1538. in quibus Prælati Hispaniarum licèt consenserint dandum esse subsidium petitum à Carolo V. Imperatore, tamen teste Aria Montalto, in responso iuris de contributione Ecclesiasticorum, *num.* 192. sequentem apposuerunt conditionem. [y porque para esto es menester licencia, y mandado de su santidad suplican à su Magestad mande tratar el despacho que para la seguridad de sus consciencias se requiere, y an si son contentos en el medio de la dicha sisa,] Videat modò Pater Rabardeus, si Prælati Hispaniarum, & Reges Hispaniæ, præbeant, & accipiant subsidium inconsulto Summo Pontifice, & sine eius licentia.

Et ideò non desinam etiam hîc apponere verba doctissimi Valboæ de Migrouejo in scriptura ad Regem nomine Decani & Capituli Ecclesiæ Salmanticensis, *Concl.* 12. *num.* 147. vbi sic ait [y no se hà de dezir que la consulta de estado Ecclesiastico no es necessaria, auiendo concession Apostolica: porque lo vno, y lo otro menester. la concession paraque se pueda imponer el tributo; la consulta del Clero, paraque el impetrante la tenga con segura consciencia, vt expressè probat Textus, in d. cap. Pontifex consulatur, cuius interest communibus vtilitatibus prouidere: no mas de porque por lo menos consultado el Clero, està Westa Magestad seguro de que la gracia de su santidad no es ganada surrepticiament y esto es lo que Westra Megestad deuue hazer en consciencia, si quiere valerse de las rentas Ecclesiasticas: tuntar el estado Ecclesiastico, conferirlo con el, y vistas las necessidadas, y otras circunstancias, que el dicho estado vea, como meior podra soccorrer, à Westra Magestad, y despues de todo esto, acudir à su santidad: pero si se haze al reues, que sin que al estado Ecclesiastico sepa, ni entienda nada gana Westra Breue del Papa no dexa segura su consciencia, ni puede con seguridad vsar del dicho Breue, como luego diremos. Nè sin preceder estas formas iuridicas, podra Westra Magestad proceder à la execucion destos arbitrio en las rentas Ecclesiasticas: porque ha de ser consentiente Clero, & consulto Papa.] Ita Valboa. Vnde satis remanet contra P. Rabardeum probatum Reges nostros Hispaniarum nunquam subsidiam ex bonis Ecclesiasticorum petere, & accipere, nisi consentientibus Ecclesiasticis, & obtenta S. Pontificis licentia; per ea quæ latè disserit Panormitanus, *libr. 2. consil.* 3. & Guttierrez, *pract. qq. lib.* 1, *quæst.* 3. & alij penes ipsos,

Sup. hoc supra in Ref. 248. §. vlt. ad medium, & in Resol. 250. §. 2. in fine.

3. Hinc pro Regno Siciliæ præter consensum Ecclesiasticorum Rex noster obtinuit licentiam à S.PP.N. Vrbano VIII. die 16. Augusti 1634. imponendi Gabellam Clericis pro expensis factis tempore Pestis in Ciuitate Panormitana: Et aliam similiter licentiam obtinuit ab eodem Pontifice pro statu Mediolanensi, die 10. Maij 1624. Et contra P. Rabardeum Maximilianus Faust. *de Ærario Clan.* 17. *consil.* 4. refert multa alia exempla, & præcipuè Maximiliani I. & Caroli V. Imperatorum petentium licentiam ab Alexandro VI. & Paulo III. obtinendi subsidium ab Ecclesiasticis pro Bello contra Turcas, & Hæreticos; prout fecit Emanuel Rex Lusitaniæ, Leoni X. pro Bello contra Mauritanos. Idem testatur de Duce Ferrariæ Alciatas *consil.* 165. *num.* 12. de Duce Florentiæ Martha *de iurisd. part.* 4 *Cent.* 2. *cas.* 1. *n.* 12. & *Republica Veneta*, Bombus, *lib.* 5. *Histor.*

4. Nec obstat supradictis, Clausulam de consulendo S. Pontifice, vt etiam obseruat Rabardeus, *fol.* 62. appositam fuisse propter imprudentiam quorundam, qui nimium liberales, & promptiores existerent in his subsidiis, de Ærario Ecclesiastico conferendis.

ferendis. Ergo, quando necessitas est vera, & notoria, non erit opus consultatione Pontificia. Non inquam obstat hoc dicere: Nam obseruat Suarez, *lib.4.cap.26. num.18.* quòd licèt conditio hæc in præsumptione fundaretur, vt indicant illa verba: Propter imprudentiam quorundam; & ideo vbi fuerit euidens Iustitia, & ratio contributionis, & consensus sit debitus secundùm prudentiam, non obligare legem illam, quò ad hanc conditionem. Quia præsumptio cedit veritati, & consequenter cessat etiam lex in præsumptione fundata. Respondendum est, ait Suarez, negando assumptum, quia illa lex reuera non supponit rem præsumptam in qua fundetur, sed solùm morale periculum, & occasionem frequentis mali, & nocumenti. Hoc autem satis est, vt lex vniuersaliter feratur & obliget etiam in particulari casu, licet in eo negatiuè cesset finis, seu ratio legis. Ergo, &c. Sed melius dici potest rationem Textus *in d.c. Non minus*, vt consulatur Sum. Pontifex desumendam esse ex illis verbis. Cuius interest communibus vtilitatibus prouidere, &c. Quia Pontifex est Pater communis totius Orbis Ergo, &c.

Nec etiam obstat ex *d.cap. Non minùs*, colligi prohibitionem esse cùm pro necessitatibus merè Laicorum imponuntur onera, vt patet *ibi*: Isti verò onera sua, &c. & *ibi*, Quælibet sibi arbitrentur agenda, &c. Secus igitur vbi onus venit imponendum pro communi necessitate Clericorum, & Laicorum. Tunc enim d.cap. *Non minùs*, & d. cap. *Aduersus*, non habent locum. Ita Pet. de Anchar. *in d.cap. Non minùs, in fine. & in cap.1. num.5. extr. de immun. Eccles. in 6.* sensit, & placet Andr. Barb. *in d.consil.1. col.20. & 33. vel.3.*

5. Confirmatur, quia Summus Pontifex *in d.cap. Non minùs*, discertè ait. Quocirca sub Anathematis districtione fieri de cætero talia prohibemus, &c. Talia. inquit, hoc est, vniuersa Laicorum onera imponi Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis, easque ad extremam inopiam redigi, fieri prohibemus. Quod & Lucæ de Penna *in d.l.2. col.2. in princ. Cod. de quibus muner.* rectè visum est. Ergo quando onera sunt mixta, & respiciunt Laicos, & Clericos, non est recurrendũ pro licentia ad Pontificem. Sed hæc omnia sunt falsa, & *cap. Non minùs & cap. aduersus* loquuntur de communi necessitate, & nouissimè Bulla Cœnæ absolutè, & sine vlla distinctione asserit Clericos non teneri ad vllas contributiones, nisi obtenta licentia Summi Pontificis; & Censuras fulminat. Ergo: Et quidem vt rectè obseruat Ortiz *de Politia immun. Eccles. part. 3. fol.322.* Maximilianus Faust. *de Ærario class.17. Cons.42.* & alij, cùm immunitas toti Clero, & in fauorem ordinis fuerit concessa, à singularibus Clericis, etiam in sui præiudicium, renunciari non potest, ex *c. si diligenti de foro compet.* Ergo requiritur necessariò consensus Pontificius. Et ita in terminis de casu in quo Clerici tenerentur præbere subsidium Regi pro necessitate Belli, docet Sanchez *in opusc. tom.1. lib.2. cap.4. dub.56. n.36.* esse necessarium, vt priùs obtineatur licentia Pontificis; quod etiam docet Fragosus, Maynardus, Tamburinus, & alij, *vbi infrà*; quibus adde ex Doctoribus Gallis Stephanum Bauoium *in Theol. mor. part.1. tract.11. quæst.33.* & ideò Antonius Borrinius *in tract. de Caualcata, seu seruitiis Vassallorum part.3. capite 6.* obseruat, quòd tempore Belli Serenissimus Dux Sabaudiæ Carolus Emanuel, habuit ab Ecclesiasticis subsidia certo modo ad id adhibito ex Breui & mandato particulari Summi Pontificis.

6. Concedo tamen Patri & Rabardeo hanc consultationem Summi Pontificis non esse necessariam, quando periculum esset in mora; vt in casibus, ait Fragosus *de Regim. Reipub. part.1. lib.2. disp.4. n. 334.* Baunius *vbi suprà*. Maynardus, *de priuileg. Eccles. part. 2. articulo 23. n.30. & 31.* & Tamburinus, *de iure Abbatum tom.1. disp.15. quæst.20. num.5.* inopinati & improuisi belli, vel incursionis hostium, qui præuideri nequeunt, & quia celeritatem expostulant, & non patiuntur moram; concedo, inquam, in tali casu posse subsidium peti à Clericis, & Episcopis sine consultatione Pontificia. Sed hæc doctrina limitanda est, quòd non fecit Pater Rabardeus, si necessitas non contingat in exactione, quæ ad vnum actum, vel ad breue tempus sit, cùm enim longiori tempore sit duratura, licet in casu necessitatis possit inchoari, inconsulto Summo Pontifice, consulendus postea venit, vt longiori tempore protrahatur, quia potest, quò ad hanc partem lex impleri. Et ita doctrinam Patris Rabardei optimè limitauit Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.26. n.18.* & Castrus Palaus, *tom.2. tract. 12. disp. vnica punct.9. num.7.* & Eminentissimus Cardinalis de Lugo. *de iust. tom.2 disp.36. sect.8. num.117.* Et ideò ex his patet, quàm difficulter possit accidere casus, in quo consultatio Summi Pontificis pro subsidio Clericorum obtinendo, non sit necessaria, vel communiter antea vel saltem posteà. Pressi igitur Principes bellorum necessitatibus ad Summum recurrant Pontificem, nec audeant sine ipsius facultate tributa Ecclesiis imponere: vnde eis adducam verba incomparabilis viri Cardinalis Baronij *tom.4. anno 387.* vbi sic ait. *Vides non nisi Apostatas atque hæreticos Imperatores exegisse ab agris Ecclesiæ censum, hac ex parte Pharaone Ægypti Rege deteriores. Cum alioqui Catholici Principes in ditãdis Ecclesiis redditibus munificentissimi semper extiterint. Qui si quando necessitate ingruentium bellorum pressi indiguerint accipere ab Ecclesiis id perquam submisso animo à Romano Pontifice expetere consueuerunt, & ab illo paterna charitatis affectu pro facultate præstari, cuius rei innumera sunt exempla.* Ita Baronius.

7. Nec etiam desinam hîc apponere ea, quæ cum Rege Hispano loquens, olim docuit sapientissimus Valboa de Magrouejo nomine Decani, & Capituli Ecclesiæ Salmanticensis, *concl.12. num.136. & seq.* [Todos los Principes Christianos (ait) en los mayores aprietos, y trabajos siempre han tenido por vnico remedio acudir à Dios, haziendole ricas promessas, y enriqueciendo con ellas sus templos, y ministros: y assi lo han hecho siempre los Reyes de Castilla, y no parece conuiente, que en tiempo que se auia Vuestra Maestad de desnudar para dar à Dios, y aplacar su yra, se trate de quitarle lo que es ya suyo, y se tome por remedio de la necessidad lo que siempre ha sido ruyna, y destruycion de los Reynos. Y comunmente los trabajos del Rey D. Alonso el Sablo todos los antiguos Historiadores atribuien à las Tertias que tomò. Gauuino *en los Anales de Francia, lib.1. en la vida de Lotario*, dize, que apretado con los gastos de la guerra, trato con los Obispos, y de su consentimento, que le diessen las tercias de sus rentas Ecclesiasticas, y solo el Arçobispo de Tours selo contradixo, amenaçandole, que si no desistia de à quella demanda, Dios le quitaria el Reyno, y este temor le hizo desistir de su proposito. *De Carlos hijo de Pipino, que murio el anno de 741. refiere Gaguino, lib.3. que estando muy gastado con las guerras de Infideles el, y toda la Nobleça de Francia, cõsintiẽdo los Obispos, tomo de los diezmes para pagar la gente haziendo solemne iuramẽte de boluerlo à pagar, si Dios le diesse vida, y con todo esto dixo San Eutherio Obispo Aurelianense, que vna noche auia visto el alma de Carlos en el Infierno por este Sacrilegio.* y lo refiere Antonino, *2. part. t.14. c.2. §.3.* y el mismo Gaguino *lib.6. en la vida del Rey Luys*, que llamaron el Gordo, que murio el anno de 1137. refiere, que porfiando este

Rey

§. Verùm, ante mediũ à vers. nam sunt intelligenda.

Sup. hoc in Res. vlt. not. præteritæ, & in eodem §. prope finẽ, & suprà in Res. 250. §. vlt. in principio.

Sup. hoc suprà in Res. 247. §. 2. & in Res. 248.

Rey en aproucecharse de las rentas Ecclesiasticas, le dixo San Bernardo, que esta profica le costaria la vida de su hijo: y assi fue, que se le matò vn Caballo de vna cayda, que dio con el en el campo. Aun Polibio dize que despues que Pompeio mostro poca reocrencia à los Templos, no le succedio nada bien: pues meior la ha de temer Westra Maestad: *pues es comun opinion de los historiadores de Espanna, que al primer subsidio, que Carlos V. pidio à las Iglesias, se lo perdio vna requissimà armada, que venia de las Indias: y quando lapidio Philippo II. se le perdieron las Galeras en la Herradura, y quando vendio con Breue de Gregorio XIII. los lugares de la Iglesia, se le perdio la Goleta: y desto tenemos mil exemplos. y quiça, oy se han perdido las Naos de la Flota, y no parecen los Galeones, per otro tanto.* [Hucvsque Valboa.

8. Nec desinam hic adnotare quod Sancius I. Aragonum Rex (vt obseruat Hieronymus Zurita, *lib.1. Annalium c.23.* & Stephanus Valentinus, *lib. de potest. summi Pontif. cap.2.*) qoamuis auctoritate Alexandri II. & Gregorij VII. Ecclesiæ redditus in publica Bulla consumpsisset, illis præsertim temporibus vbi pro aris & focis contra Mauros pugnabatur, veritus fortasse ne Christus Ecclesiæ caput, regia licentia offenderetur anno 1081. Ante altare Diui Vincentij in oppido Rode, publicam pœnitentiam egit, quòd decimas, & Ecclesiæ redditus in dictos visus transtulisset.

9. Et tandem non desinam hîc obiter etiam obseruare, non benè Rabardeum cum Henriquez sentire Clerum teneri ad contributionem, vt oppidum, quod Rex vendere volebat, se redimeret, dando Regi hanc pecuniæ summam, pro qua oppidum alteri Principi, vel Domino vendere cogitabat; Quia talis redemptio, tam vtilis, & commoda videbatur Clericis, quam aliis Ciuibus Laicis. Quia hoc est falsum: talis enim necessitas, licèt sit publica, tamen non tangit Clericos principaliter, sed solùm secundariò, vt sunt membra Communitatis, alioquin nimis angustũ, & prope nullum esset in oneribus publicis priuilegiũ Clericorum: igitur quando necessitas est publica, solis tamen Laicis est communis, licèt indirectè, ac remotè ad Clericos quoque pertineat. Ita Lessiu, *lib.2. cap.33. dub.3. n.25.* Azorius, *part.3. lib.5. c.19. q.11* Recognosce meipsum refellentem Henriquez, *n.1. part. tract.2. Resol.38.* Vnde à fortiori non assentior P. Bannio *in Theol. mor. part.1. tract.11. quæst.33.* asserenti Clericos teneri contribuere ad apparatũ, & pompam, qua Reges in vrbem inuehontur; Ita Sanchez, *in opusc. tom.1. lib.2. cap.4. dub.55. num.23.* & me citato Trullench *in Decal. tom.2. lib.7. cap.12. dub.5. num.24.* Neque Menocbio *cons.800. num.26.* & Gaspari Klockio. *Tract. Nomicopolitico, de contribut. c.12. num.227.* asserentibus Clericos teneri ad impensas Academiæ publicæ Principis sæcularis. Et ideò Sacra Congregatio Episcoporum die 2. Augusti 1619. declarauit Clericos non teneri ad solutionem Gabellæ impositæ pro Physico, Chirurgo, & Ludimagistro.

Quæ hîc est, sup. Resol. 243. §. Sed quidquid.

Sup. his in Res. præterita per totã & si placet lege doctrinam aliatũ Res. eius primæ annot.

RESOL. CCCXXXVIII.

An Decretum Bonifacij VIII. in cap. Clericis de Immunitate Eccles. in 6. *hodie persistat?*

Sed difficultas est de Regibus Galliæ stante priuilegio Bonifacij VIII. concesso Philippo pulchro, vt non expectato Episcoporum consensu, possint, vrgente necessitate, imponere onera Ecclesiasticis, & an tale priuilegium sit in vsu. Ex part.7. tract.1. Resol.13. aliàs 21.

§.1. NEgatiuam sententiam docet P. Rabardeus, *sect.3. n.5. fol.61.* asserens, dictam Constitutionem Bonifacij fuisse postea abrogatam à Benedicto XI. *in Extrauag. quod olim, de immun. Eccles.* & postea à Clemente V. *in Clem. Quoniam, eodem tit.* Et ita reuera est, licèt Benedictus restrinxerit solùm Constitutionem Bonifacij, ad exigentes tantùm. Sed Clemens illam prorsus reuocauit, non solùm quoad Clericos sponte soluentes, sed etiam quoad Principes exigentes, vt obseruat Glossa, *in d. cap. Clericis.*

2. Sed hæc opinio Rabardei non est admittenda; nam licèt Benedictus, & Clemens Pontifices reuocauerint, vt dictom est Decretum Bonifacij, tamen Leo V. in Concilio Lateranensi illud renouauit, anno 1521. *sess.9. sub finem, §. Et cùm à iure tam Diuino*, &c. vbi hæc verba habentur: Innouamus omnes Apostolicas Sanctiones in fauorem libertatis Ecclesiasticæ contra eius violatores quomodolibet editas; & cùm in Lateranensi, pariter ac Conciliis generalibus sub excommunicationis pœna prohibitum fuerit, ne Reges, & Principes, Duces, Comites, Barones, Reipublicæ, & alij Potentatus quicumque Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, ac Terris quoquomodo Præsidentes, Collectas, Decimas, & alia huiusmodi onera Clericis, Prælatis, & aliis quibuscumque personis Ecclesiasticis imponant, exigántque, néve à sponte etiam dantibus, & consentientibus recipiant: atque in præmissis auxilium, fauorem, vel consiliũ, palam, vel occultè præstantes, in excommunicationis latæ sententiæ pœnam eo ipso incidant: & ipsæ quoque Reipublicæ, ac Communitates, & Vniuersitates circa hoc quomodolibet delinquentes, Ecclesiastico eo ipso subijciantur interdicto: Prælati etiam præmissis absque expressa Romani Pontificis licentia vltrò consentientes excommunicationis, & depositionis pœnam ipso facto incurrant, statuimus, & ordinamus, vt de cætero talia præsumentes, etsi (vt præfertur) qualificati fuerint, vltra supradictas pœnas, quas contraueniendo ipso facto incurrere volumus, innouamus, quòd ad omnes actus legitimos, inhabiles, & intestabiles habeantur. Hæc ibi. Et singulis annis idem efficitur in Bulla Cœnæ.

3. Audiat igitur P. Rabardeus acutissimum suæ Religionis Theologum, & reconditæ eruditionis virum P. Comitolum, *in respons. mor. lib.1. q.95.* sic asserentem: Egenti Ciuitati, vel Principi à Clerico subueniri æquissimum est: verùm id non assentiente Romano Pontifice, fieri non debere planum est ex interpretatione Innocentij, Ostiensis, Ioann. Andr. *in cap. Non minus, de immun. suarum explanationum num.9.* & Panormitani *in idem c. num.4.* & Butrij *in cap. Peruenit, eodem tit. n.6.* & Ancharani *in cap. Qui nonnulli, de immun. lib.6. num.5.* qui hanc, ait, Canonistarum esse sententiam: Quod ipsum seueris legibus ab Romanis Pontificibus sancitum est, ab Innocentio III. *in cap. Aduersus, de immun.* cùm is præesset Lateranensi generali Concilio, à Bonifacio VIII. *in cap. Clericis, de immun. lib.6.* à Benedicto XI. *in Extrauag. quod olim, de immun.* à Clemente V. *in Concilio generali Viennensi, cap.1. eod. tit.* à Leone X. *in Concilio generali Lateranensi, sess.9. in Constitutione, cuius est Initium, Supernæ dispositionis*, ab aliis Romanis Pontificibus, *in Bulla Cœnæ, Canon.18.*

4. Et quamuis Bonifacij VIII. Constitutio reuocata fuerit à Clemente V. *in Concilio Viennensi*, nihilominus à Leone X. *in Concilio generali Lateranensi, sess.9.* restituta fuit: in quo Concilio cunctæ Bonifacij VIII. Constitutiones ad libertatem Ecclesiasticam pertinentes renouantur: & quod in sua Decretali sanciuit Bonifacius, eisdem verbis, & sententiis sancinit

Leo X. Et quidquid Concilium Lateranense nouissimum de libertate Ecclesiastica decretauit, confirmant, atque innouant cum omnibus Censuris posteriores Pontifices in Bulla Cœnæ, *Can.* 18. vt illud item planum fit; Bonifacij Decretum quemadmodum etiam Cardinalis Toletus testis est *in sua summa, in tract. de casibus in Bulla Cœna reseruatis, excommunicatione* 9. Atque hi omnes Superiores Pontifices excommunicatione latæ sententiæ Romano Pontifici reseruata animaduertunt in eos omnes, qui præstationem, solutionémve aliquam imponunt Ecclesiasticis personis, sine Romani Pontificis assensu; etiamsi recipiant à sponte dantibus. Sed tamen non credit Toletus censura irretiri eos, qui sponte soluunt, quos tamen irretiebat Bonifacius. In hac enim parte, neque in Bulla Cœnæ, neque in Concilio Lateranensi apparet innouatum esse. Ergo, &c. Vide etiam eundem Comitolum, *lib.* 4. *q.* 36. *n.* 4.

5. Et hanc sententiam præter Comitolum tenet ex eadem Societate Stephanus Baunius, *in Theolog. mor. tractat.* 11. *q.* 37. *§. Dico tertiò.* Idem tenet etiam Bellettus, *in Disquis. Cler. parte* 1. *tit.* 5. *§.* 2. *num.* 11. vbi docet in Bulla Cœnæ renouatum esse Decretum Bonifacij VIII. Idem etiam docet Tamburinus *de iure Abbatum, tom.* 1. *disputat.* 15. *quæst.* 21. *num.* 25. Et omnino videndus Marchinus *de Peste, part.* 4. *cap.* 3. *num.* 33. *& seqq.* cum Carolo Episcopo Nauariensi *in cap. Conuenior.* 23. *quæst.* 8. *n.* 14. apud Gatticum *in allegat. pro Eccles. fol.* 183. Et quod magis notandum est Episcopus Alexander Sperellus vir amicissimus in suis doctis Decisionibus Fori Ecclesiastici. *decis.* 37. *n.* 83. testatur ita sensisse Sacram Congregationem immunitatis, id etiam approbante Sanctissimo Domino Nostro. Non obstante, igitur quod Benedictus XI. & Clemens V. reuocauerint olim Bonifacianam Constitutionem, hodie tamen, vt probatum est, Clerici non possunt subsidium ferre, nec Reges illud accipere, nisi ex licentia Summi Pontificis, quia Leo X. & Bulla Cœnæ, Bonifacij Decretum denuò approbarunt & renouarunt. Ergo, &c.

6. Sed hæc omnia licèt procedant, quò ad alios Principes, difficultas est de Regibus Galliæ, stante Priuilegio Bonifacij VIII. concesso Philippo Pulchro, vt non expectato Episcoporū consensu, possint, vrgente necessitate imponere onera Ecclesiasticis; Negant Rabardens, Habert, Mandrinius, Guilielmus de Benedictis, Tholosanus, Feraldus Doctores Galli, qui faciunt adhuc mentionem de vsu talis Priuilegij; De quo etiam testantur Doctores Hispani, Sanchez *in opuscul. tom.* 1. *libr.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *num.* 30. & Mexia *in Pragm. Taxa panis, conclus.* 5. *num.* 64. quibus adde Maximilianum Faust. *de Ærario Class.* 17. *consil.* 44. Sed vsum talis Priuilegij nominatim acriter impugnat nouissimè Ioannes Arias Maldonatus *in suo Iuris Responso de Contributione Ecclesiasticorum vrgente necessitate, n.* 111. & ante illum Chassaneus Doctor Gallus omnino videndus, *in Consuet. Burgun. titul. de Iustitiis,* §. 4. *n.* 34. *&* 35. *fol.* 134. & 135. nimis dubitauit de vsu talis Priuilegij, & *n.* 28. obseruat, quòd anno 1522. Ecclesia Gallicana hoc opposuit Francisco I. Ecclesiis Regni Tributum imponente. Vnde videtur res satis scrupulosa maximè propter Concilium Lateranense, & Bullam Cœnæ; *Sed ego nolo iudicium meum preferre, & Apostolicæ Sedis determinationem remitto, vt suprà feci de aliis Priuilegiis Regibus concessis.* Sufficiat tantum mihi in hac Resolutione probasse contra P. Rabardeum *capite Clericis de immunitate Ecclesiastica*, non obstante reuocatione Martini, Quinti, & Benedicti vndecimi hodie adhuc persistere, & obligare, ita vt secluso aliquo Priuilegio verè concesso, & non reuocato, non possint Principes exigere subsidia & onera ab Ecclesiasticis, inconsulto Summo Pontifice.

RESOL. CCCXXXIX.

An Principes possint prohibere, ne Annatæ ex suis Regnis Summo Pontifici soluantur, sine eorum consensu?

Ex part. 7. tract. 1. Res. 24. aliàs 22.

§. 1. Affirmatiuè respondet P. Rabardeus *sect.* 4. *num.* 7. *fol.* 91. Quia (ait ille) cum sub Regis protectione constituta sint omnia bona temporalia subditorum suorum, etiam Ecclesiarum, & Clericorum, necessum est illum consentire Exactionibus, vel Tributis præter Ius commune iam in suo Regno ab antiquo tempore receptum, imponendis. Commentator Pragmaticæ Sanctionis refert ex Annalibus nostris Sanctum Ludouicum IX. Franciæ Regem, & alios Reges maximè Catholicos vetuisse huiusmodi Annatas, & alias exactiones de Beneficiis, in suo Regno exigendas. Ita Rabardeus.

2. Sed ego puto, secluso tamen aliquo Priuilegio Regibus à S. Pontifice concesso, quod reuocatum non sit, contrarium omnino dicendum esse; Nam aliqui docent Annatas Summo Pontifici deberi, Diuino iure, aut saltem, ex iure Diuino scripto originem traxisse, vt ex Echiu, & Ferdinando Cordubensi obseruat Azorius, *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 12. *quæst.* 1. & alij. Si ergo solutio Annatarum competit Pontificibus de iure Diuino, quomodo in illis soluendis possint se Principes sæculares immiscere?

3. Deinde, si Annatæ Pontificibus, non debentur iure Diuino, debentur tamen illis ad eorum, & Curiæ sustentationem; Potest quidem Pontifex decimas, fructuum etiam, quæ aliis debentur Laicis concedere, *cap. A nobis de decis. cap. Adrianus L XIII. cap. In Synodo XVI. quæst.* 1. sicut plerisque concessit. Potest Statuto, Consuetudine, aut Priuilegio induci, vt primi Anni fructus, & quandoque duorum, aut trium, fabricæ, Episcopo, aut ad alium quempiam vsum reseruentur, idque præcipuè Rom. Pontificis auctoritate. *Si propter tua debita, de rescript. libr.* 6. *& in Extrauagan. Ioan. XXII.* Quæ incipit: *Suscepti*: & non poterunt medij fructus primi Anni Summo Sacerdoti reseruari? Poterit Pater corripere filium sibi alimenta negantem, & ad ea præstanda compellere. *l. Qui filios. Cod. Quæ res pigno. oblig. pos. & l.* 1. *&* 11. *Cod. de Patr. qui fil. distr. ipsos et iam vendendo.* Et non poterit spiritualis Pater, cui non minùs obsequij debemus, quàm carnali, quorum partem fructuum Ecclesiasticorum pro suis necessitatibus reseruare.

4. Quòd si quis diceret; non tenentur filij Patribus thesaurizare, sed Pater filiis, *secunda Corinth. c.* 12. nec etiam necessitatis tempore. Habet Ecclesia Romana propriam Diœcesim, cuius Sacerdotes suo tenentur Episcopo subuenire: habet Ecclesia amplum temporale Dominium: huius subditi suo subueniant Domino: non grauentur alij, qui suis Dominis, & suis Episcopis prouidere tenentur? ne multiplici prægrauentur onere. Respondebimus, non teneri filios Patribus thesaurizare; teneri tamen Patri subuenire, cùm eget. sic Roman. Pontifici omnium Parenti, & Pastori: pro qua subuentione adinuentæ sunt Annatæ.

5. Quòd verò Romanus Pontifex propriam habet Diœcesim: habet quidem propriam, quæ scilicet alterius non sit sed non propriam, quæ Romanis finibus coarctetur. Cùm enim sit vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, vniuersus orbis sua est Diœcesis. *Per principalem, cap. Cuncta per Mundum* 9. *quæst.* 3. nec minore

onere

onere grauantur Eccleſiæ ſubditi, quòd aliis teneantur ſubuenire Principibus. Quando quidem, & præter Annatas, quæ cum aliis communes ſunt; ad ea tenentur Pontifici vectigalia, quæ & alij ſuis Principibus contribuunt. Confirmantur ſupradicta, quod licet Dominium Bonorum Monaſteriorum, ſeu Eccleſiarum ſit penes eorum Communitates excipimus Cappucinos, & Minores de obſeruantia, vt tradit Gaſparus Hurtado, *de Iuſtit.& iure, diſp.5.difficul.*59. Petrus à S.Ioſepho, *in Idea Theol.Moral.lib.4.cap.9. Reſol.*3. Caietan.*in* 2.2.*quæſt.*43. *num.*105.*art.*8.*col. de redditib.cap.*23.& alij;tamen dicendum eſt,vt rectè obſeruat Trullench, *in Decalogum tom.*2.*lib.*7.*cap.*2. *dub.*5.*num.*1.Non eſſe ita abſolutum,& independens, ſicut ſæcolarium. Et ideò S. Pontifex, cùm ſit Adminiſtrator omnium Bonorum Eccleſiaſticorum, poteſt ex aliqua iuſta cauſa dicta Bona ab illis tollere,& alibi donare, relictis ad victum neceſſariis, vt docent communiter Doctores, Trullench, *vbi ſupra*; Dicaſtillus, *de Iuſtit. & iure, libro* 2. *tractat.*2. *diſput.*1. *dub.*8. *num.*100. Leſſius, *lib.*2.*cap.*4. *dub.*5.*num.*19. & 20. Molina, *tom.*1.*tract.*2.*diſput.*29.*concl.*2. Caietanus, *loco cit.* & alij. Itaque potuit Pontifex Annatas ad ſui, & Curiæ ſuſtentationem ex bonis Eccleſiaſticorum conſtituere, & exigere, nec vllo pacto poſſunt Reges in his ſe immiſcere, cum Dominium,ſeu potiùs Adminiſtratio bonorum Eccleſiaſticorum ad Summum Pontificem pertineat; qui ex hac ratione; ſi poteſt ex iuſta cauſa interdum bona Eccleſiaſtica Principibus Laicis concedere, vt tradit Trullench, *in Decalog.tom.*2.*libro* 7.*cap.*2.*dub.*6.*num.* 12. Et ideò Regibus Hiſpaniæ, & Galliæ Decimas conceſſit, vt obſeruat Caſtillo Sotomaior *de Tertiis, cap.*10.*num.*6. & Valboa de Magrouejo *lect. Salmat. tom.*1. *ad cap. Cauſam de præſcriptione num.*12. & 53. Quantò magis ſibi ipſi poterit Pontifex bonorum Eccleſiaſticorum fructus applicare. Itaque dicendum eſt, quòd quando Annatarum exactio videtur Principibus nimium Regnis ſuis oneroſa,tunc eius exactionem nec debent, nec poſſunt prohibere, ſed ad Summum Pontificem, pro moderatione dictæ Annatæ humiliter recurrant.

6. Ad exemplum verò quòd P. Rabardeus adducit de S. Ludouico IV. Rege Gallo, non reſpondebo, niſi verbis Bellarmini, dignitate, doctrina, & ſanctitate Eminentiſſimi, *in Apologia contra Regem Angliæ, cap.*6. vbi ſic ait. Addit poſtea Sanctum Ludouicum Regem publica Pragmatica,ſanctione omnes Curiæ Papalis exactiones intra Regnum ſuum prohibuiſſe; & citat ad marginem, ex areſtis Senatus Pariſienſis. Ego verò legi quidem apud Nicolaum Gallum inter alias Sancti Ludouici Ordinationes, hæc verba: Item exactiones, & onera grauiſſima per Curiam Romanam Eccleſiæ Regni noſtri impoſita, vel impoſitas, quibus Regnum noſtrum miſerabiliter depauperatum exiſtit, ſiue etiam imponendas,aut imponenda, leuari, aut colligi nullatenus volumus, niſi pro rationabili, pia, & vrgentiſſima ineuitabili neceſſitate: & de ſpontaneo expreſſo Conſenſu noſtro, & ipſarum Eccleſiarum Regni noſtri. Et fortaſſe hæc eadem verba habentur in areſto Senatus Pariſienſis, quòd mihi notum non eſt. Cæterum legi Pragmaticam Sanctionem eiuſdem Sancti Ludouici; quæ habetur ad finem Tomi Sexti Bibliothecæ Sanctorum Patrum editæ Pariſiis; anno 1589. vbi habentur eædem Ordinationes, demptis verbis ſupraſcriptis,quæ videntur poſtea addita in odium Eccleſiæ Romanæ.

7. Legi etiam ſimiles ordinationes, tum apud Paulum Æmilium,tum apud Robertum Guagninum, in vita Sancti Ludouici, & verba illa à Nicolao recitata non reperio: Sed contra potiùs legi apud eoſdem Auctores Sanctum Ludouicum Romanæ Eccleſiæ Pontificibus Innocentio IV. Alexandro IV. Vrbano IV. & Clementi IV. quorum temporibus vixit, fuiſſe addictum & obedientem. Nam Innocentio IV. in Concilio Lugdunenſi excommunicanti, & deponenti Imperatorem Fridericum, aſſerit Sanctus Ludouicus, atque, vt verbis Æmilij vtar: *Se vireſque Regni ſui,ac Conſilium Sacroſanctæ poteſtati tuendæ paratum eſſe profeſſus,Innocentij cauſæ dignitatẽ, robúrque addidit.* Et infrà. *Interea Francus* (Sanctus Ludouicus) *auctoritate nominis Franci tegens Pontificem, ſacram inſuper militiam, in barbaram Religionem profeſſus erat.* Denique in vita Sancti Ludouici, quæ extat apud Laurentium Surium, à Confeſſario eius, vt creditur ſcripta, inter alia monita, quæ Sanctus moriens filio ſuo, Regnique hæredi dedit; hæc verba habentur: *Semper ſis addictus, & deuotus Romanæ Eccleſiæ,eius Pontifici,haud ſecus,atque ſpirituali Patri te morigerum præbeas.* Hucuſque Bellarminus.

8. Et licèt Martinus V. in Concilio Conſtantienſi, *ſeſſ.*43. aſſerat ſe nullatenus Annatas in aliquo Regno impoſiturum, niſi de conſilio Prælatorum eiuſdem regni: Neſcio quomodo P. Rabardeus *fol.*93. poſſit hoc Decretum extendere ad Principes laicos; qui ſub nomine Epiſcoporum nec debent, neque poſſunt includi, & cùm talis conceſſio ſit quædam ſpecies priuilegij, ſequitur non eſſe extendendum de perſona ad perſonam, ſecundum regulam Iuris.

9. Nec deſinam hîc obiter adnotare P. Rabardeum, *fol.*77. & 91. ſentire Annatas ortum habuiſſe tempore Ioannis XXII.& Reges Franciæ primum id iuris ſummo Pontifici conceſſiſſe. Ita ille. Sed contrarium docet Thomas Campegius Epiſcopus Feltrenſis *in opuſcul.de Annatarum inſtitutione,& earum defenſione, fol.*170.vbi ſic ait: Annatarum inſtitutionem,ſi ad ius Diuinum referre nolumus, vt ſint Decimæ Decimarum ſummo Sacerdotis debitæ, eam tamen non adeò nouam aſſerimus, vt Ioanni XXII. quod plerique faciunt, tribuamus; quando quidem illarum inſtitutionem Viennen. Concilium receperit, quod habitum fuit anno MCCCXI. & Oſtien.ac Ioan. Andreas, qui Ioann.XXII. tempora præceſſere,de his mentionem fecerunt. Defenſionem autem Annatarum contra Duarenum, quem ſequuntur eiuſdem farinæ homines Tobias Paurmeſter, *de iuriſd. lib.*2. *cap.*3.*num.*37.& *ſeqq.*& Theodorus Reinkingk,*de regim.ſecul. & Eccleſ.lib.*3.*Claſſ.*5.*c.*8.*num.*25. inuenies apud Filliuc.*tom.*5.*tract.*45.*c.*6.*n.*54.

RESOL. CCCXL.

An Principes laici quoad ſuos ſubditos poſſint inducere impedimenta dirimentia matrimonium?

Et latè diſcutitur, quomodo intelligenda ſit illa quæſtio, an authoritas vnius Doctoris viri docti, & pij faciat opinionem probabilem?

Et aſſeritur ſingularem vnius Doctoris ſententiam,ſi ſuſtineat valorem matrimonij,eſſe præferendam communi opinioni. Ex part.7.tract.1.Reſ.25.aliàs 23.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet P. Rabard. *ſect.*5. *per totam.* Probat hoc *in num.*2.Quia Matrimonium eſt contractus verè Ciuilis, non minus quàm alij;& conſequenter ſimiliter poteſtati politicæ ſubiectus eſt. Sicut igitur ſupradicti ex iuſta cauſa poſſunt aliquos(v.g. prodigos, & pupillos) reddere inhabiles ad illos contractus, ita etiam ad hunc: quia eadem eſt planè ratio. Sup. hoc ſupra in Reſ. 222. & in alijs eius primæ not. & infra lege doctrinam Reſ.348.

Nec refert, quod Matrimonium sit Sacramentum: quia ideò non desinit esse verè contractus Ciuilis, & hac ratione subditus potestati politicæ. Quare & si potestas politica directè nihil possit statuere circa Sacramenta: potest tamen indirectè, impediendo valorem contractus, quem Matrimonium essentialiter inuoluit. Sicut & si lex Ecclesiastica non possit directè impedire potestatem Ordinis: potest tamen id facere indirectè, subtrahendo nimirum Sacerdoti iurisdictionem ad absolutionem necessariam. Imò nec potestas Ecclesiastica potest alia ratione irritare hoc Sacramentum, quàm irritando indirectè contractum. Ergo, &c.

2. Deinde probat P. Rabardeus suam sententiam, *num.3. & 4.* ex aliquibus Legibus Honorij, Theodosij iunioris, Valeriani, Galeni, & aliorum Imperatorum, apertè declarantium, nuptias contra aliquarum Legum suarum præscriptum celebratas, non esse firmas & validas, neque postea continuatione, vel temporis longitudine conualescere.

3. Sed omnino negatiuam sententiam contra P. Rabardeum tenendam esse existimo; Dico igitur, postquam ad rationem Sacramenti eleuatus est contractus Matrimonij, solius Ecclesiastici iuris est impedimenta constituere. Et quidem in Ecclesia esse potestatem constituendi impedimenta, definitum est in Concilio Tridentino, *sess.24.cap.4.* Si quis dixerit Ecclesiam non posse constituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errare, anathema sit. Et ante Tridentinum in Concilio prouinciali Senonensi, sub Clemente VII. *in decretis fidei, c.17.* inter errores damnatos refertur iste: Ecclesia non potuit illegitimare aliquas personas, sic quod non possint contrahere Matrimonium. Constat etiam ex perpetuo vsu Ecclesiæ, quæ toties impedimenta constituit.

4. Quod autem inter Christianos ea potestas resideat tantum penes Ecclesiam constat in primis. Quia causa Matrimonij, quoad ea, quæ necessariò respiciunt rationem contractus, aut ex illa proximè sequuntur, Ecclesiastica est, *cap. tuam, de ordine cognitionum*; ibi, vtpote, quæ ad forum Ecclesiasticum pertinet, & diffinitur à Concilio Tridentino, *sess.24.cap.12.* Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit. De quo latè Bellarminus, *lib.1. de Matrim. cap.32.* & ex antiquis, Paludanus, *in 4. distinct.26. quæst.3. art.3.* Tum etiam quia apud Christianos ratio matrimonij à ratione Sacramenti, quoad iudicia, inseparabilis est. Quare ad illud forum spectat contractus iste, ad quod spectat de Sacramentorum rebus, & doctrina cognitio. Dixi ea quæ necessariò respiciunt, aut sequuntur ex ista ratione Sacramenti, aut contractus, veluti firmitas illius personarum legitimatio, prolis conditio legitima, vel illegitima, & diuortium. Nam causa dotis, & hæreditatis, & aliæ huiusmodi sæculares sua ratione sunt, & sæculari iudicio relinquuntur. Sunt enim isti contractui extrinsecæ, licet aliquando incidenter ab Ecclesia etiam decerni soleant. Sequitur ex his non posse Principes sæculares fideles legem aliquam statuere ad substantiam Matrimonij directè, vel indirectè pertinentem, quæ vim habeat nisi ab Ecclesia tacitè, vel expressè probetur, ex defectu potestatis. Et ratio est, Quia Matrimonium quamuis ex se contractus quidem sit subiectus etiam Principi sæculari, attamen per Christi institutionem eleuatum est ad rationem Sacramenti, itaque res sacra est. Ergo non subditur ex eo tempore potestati Principis sæcularis etiam fidelis. Quòd enim materia huius Sacramenti contractus sit, non satis est, vt possit Princeps sæcularis leges condere cùm ex quo ea materia per Christum sacra facta est, iam extra eius iurisdictionem, & potestatem sit. Sicut licet homo ante ordinationem sit materia subiecta iurisdictioni sæculari, & similiter bona alia, & prædia: attamen post ordinationem, vel postquam donatione, sacra, vt Ecclesiastica facta sunt, extrahuntur à dominio sæcularis Principis, & nullam neque in personas, neque in bona iurisdictionem habet. Sic ergo, & in nostro casu dicendum est, postquam Matrimonio accessit ratio Sacramenti. Ergo, &c.

Sup. hoc supra in Res. 221.§.vlt.& in Res.226. post med. vers. neque necessariâ.

5. Et hæc omnia docet ex Societate IESV Vasquez, *in 3. part. tom.4. disp.3. de Matrim. cap.5. num.67.* & Hurtadus, *de Sacram. Matrim. disput.12. difficult.1. num.7.* Quibus adde Pontium, *de Matrim. lib.6. cap.1. num.9. & cap.2. num.3.* & Auersam, *de Sacram Ordinis, & Matrim. quæst.9. sect.2.* asserentes ex institutione ipsa Sacramenti Matrimonij fuisse hanc potestatem Principibus sublatam.

6. Sed, dato, & non concesso, quòd Principes sæculares ex genere, natura suæ potestatis impedimenta Matrimonij fidelibus sibi subditis possint imponere, vt docuerunt plures Doctores, quos *infrà* adducam; tamen hoc non obstante asserunt vsum huius potestatis ab Ecclesia fuisse eis interdictum: vt patet ex perpetua eius praxi, & habetur ex *cap. tuam, de ordine cognit.* vbi dicitur, causas matrimoniales ad solius Ecclesiæ forum pertinere; imò ad solos Episcopos, & non ad inferiores Prælatos, vt patet *in cap. Accedentibus, de excess. Prælat.* Et confirmatur hoc ex celebri Textu, *in cap.1. de sponsal.* vbi quidam Francigena, fœminam Saxonem duxerat, & causatus non esse suam, quòd aduersus Francorum legem inierit Matrimonium, & proinde fuerit nullum, transiit ad alias nuptias, & tamen ibi Pontifex decidit priùs Matrimonium, non obstante ea lege, fuisse validum, quia explanans hunc textum asserit Auersa, *de Sacram. matrimonij, quæst.9. sect.3.* Lex illa erat Principis Laici, qui in hac re nullam habebat potestatem. Quod etiam notarunt Doctores, quos citat, & sequitur Martha, *de Iurisd. part.4. Cent.1. cas.70. num.3.* Idem probatur ex *cap. Ephemium 2. quæst.3.* vbi habetur non effici infames ex lege Ciuili transeuntes ad secundas nuptias, cùm ait textus ibi ex D. Gregorio *lib.4. epist.50.* Matrimonia hodie negantur iure poli, & non fori. Et ideò Valentia, *tom.4. disp.10. quæst.5. punct.1.* sic ait: Non solùm Ecclesiastica auctoritas, sed etiam Politica, seu Ciuilis posset Matrimonio impedimenta apponere, quatenus est contractus quidam ordinatus ad bonum etiam commune Reipublicæ Ciuilis, vt bene docet Diuus Thomas, *in 4. distinct.34. quæst.1. art.1. ad quartum.* Et Ruardus Tapper, *in suis Controuersiis, art.10.* Et accuratiùs probat Franciscus Victoria, *in Relect. de matrim. part.2. sect.1.* Nam etiam in Magistratu politico, oportet auctoritatem esse tantam, vt possit propter Ciuile bonum Reipub. varias ordinationes, in contractibus, qui ad id bonum ordinantur requirere; sicut facile deduci potest ex probatione prima nostræ assertionis, applicando illam quoque ad Magistratum ciuilem. Nihilominus tamen quia contractus Matrimonij propter annexam rationem Sacramenti, & finem spiritualem, quem in Republica Christiana respicit, magis est, spiritualis, quàm politicus; Ecclesiastica auctoritas limitauit in hoc genere, auctoritatem Magistratus Ciuilis, tanquam superior illa; ita vt nulla lex Ciuilis de impedimentis Matrimonij lata, vllum habeat robur, nisi per Ecclesiasticam etiam legem idem statuatur, vt rectè docet D. Thomas, *in 4. distinct.42. quæst.2. art.2. ad 4.* Et latiùs ostendit Victoria *loco citato* post Paludanum *in 4. dist. 26. quæst.3. art.3. conclus.2.* qui ad id confirmandum citat *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, extra, de constit.* vbi sanè generatim

generatim habetur, vt nullum statutum Laïcorum in rebus Ecclesiasticis sit vllius firmitatis, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum. Causa autem matrimonialis simpliciter & absolutè est, Ecclesiastica, propter rationem dictam. Hucvique Valentia, & Doctores *infrà* citandi.

7. Et licèt ex supradictis testibus non appareat, (vt aliqui volunt, quod ego nego) potestatem inducendi impedimenta matrimonialia Ecclesiam sibi reseruasse, præsupponitur tamen ex traditione Ecclesiæ, & vsu perpetuo. Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1. decidit clandestina Matrimonia non esse irrita, quandiu Ecclesia, illa irrita non fecerit; non ergo Principes, vt rectè obseruat Zipæus *in Consult. Canon. lib. 3. tit. de spons. & matrim. Cons.* 16. Igitur dicendum est firmiter non esse integrum hodie Principi sæculari fideli disponere aliquid circa Matrimonia subditorum impedienda, vel dissoluenda; quoniam Pontifices sibi hanc potestatem reseruarunt; & meritò quidem: nam cùm Matrimonij contractus hodie limites naturæ excedat, & ad esse supernaturale Sacramenti eleuatus sit: dedecet vt tanti Sacramenti dispositio ad Principes sæculares pertineat. Vnde vel ex sui natura, vel ex reseruatione Ecclesiæ, inconcussum remanet, vt non possint Principes fideles constituere impedimenta Matrimonij dirimentia. Et ita firmauit communis schola Theologorum, & Canonistarum.

8. Atque ideò docent hanc sententiam 28. Doctores, quos citat Sanchez *lib. 7. disput. 3. num. 1. & 3.* inter quos est D. Thomas: vnde miror quo pacto P. Rabardeus in aliquibus locis, vt *fol.* 103. possit illum ad suam sententiam firmandam adducere, cùm directè illam sanctus Doctor refellat, vt patebit *infrà* ex eius verbis, sed supradictis, Authoribus à Sanchez adductis, Ego addo,

29. Sanchez ipsum.
30. Auersam, *de Sacramento Matrimonij, qu. 9. sect. 2.*
31. Pontium, *de matrim. lib. 6. cap. 1. & cap. 2.*
32. Vasquez, *in 3. part. tom. 4. disput. 3. de matrim. c. 1. & in part. 2. tom. 2. disput. 163. cap. 1. n. 2.*
33. Valentiam, *tom. 4. disp. 10 q. 5. punct. 1.*
34. Hurtadum, *de Sacr. matrim. disp. 12. diff. 12.*
35. Coninch, *de Sacram. disp. 30. dub. 1. n. 6.*
36. Filliucium, *tom. 1. tract. 10. cap. 1. n 4.*
37. Tannerum, *tom. 4. disp. 38. quæst. 4. dub. 1. num. 16. & 17.*
38. Ochagauiam, *de Sacram. Matrim. tract. quæst. 31. num. 3.*
39. Salas, *de Legibus, disp. 9. sect. 5. num. 50.*
40. Chamerotam, *de Sacr. tract. 12. cap. 5. dub. 1.*
41. Kellisonium, *in 3. part. tom. 2. quæst. 50. art. vnico, dub. vnic.*
42. Turrianum, *in summa, part. 2. cap. 109. dub. 5. conclusione* 1.
43. Fragosum, *de Regim. Reipub. tom. 1. part. 1. lib. 2. disp. 4. num. 299.*
44. Iulium Chartarium, *Decis. 36 num. 12.*
45. Siluium, *in 3. part. quæst. 50. art. vnic. concl. 6.*
46. Ludouicum de S. Iuan, *de Sacram. Matrim. q. 6. art. . dub. 1.*
47. Io. Baptistam Ciarlinium, *lib. 1. controu. cap. 104. num. 28.*
48. Layman, *lib. 5. tract. 10 part. 4. cap. 1. quæst. 1.*
49. Mercerum, *de Sacram. in supplem. quæst. 50. ver. quæritur* 2.
50. Bonacinam, *de Matrim. q. 3. punct. 1. n. 5.*
51. Cornejo, *in 3. part. tract. 6 de impedim. Matrim. disp. 7. dub. 3.*
52. Villalobos, *in summa, tom. 1. tract. 14. difficult. 11. num. 3. & 4.*
53. Becanum, *de Sacram. cap. 49. quæst. 3.*
54. Ioannem Machadum, *de perfecto Confess. tom. 1. lib. 3. part. 1. tract. 5. docum. 1. num. 4.*
55. Wigers, *in 3. part. D. Thomæ, q. 50. art. vnic.*
56. Zipæum, *in Consultationib. Canonicis, lib. 3. tit. de spons. Cons.* 2.
57. Estium, *in 4. sent. dist. 34. §. 1.*
58. Moure, *in exam. Theol. Mor. part. 3. cap. 17.*
59. & 60. *§. 1. num. 3. Quibus omnibus adde* Bossium *de Matrim. cap. 1. §. 37. num. 96. & cap. 11. §. 14. n. 209.* & Caspensem in cursu Theolog. *tom. 2. tract. 26. disput. 9. sect. 1, num. 4.*

Et ex Doctoribus Gallis.

61. Baunium, *in Theol. Mor. part. 1. tract. 12. quæst. vlt. asser. 3.*
62. Petrum à sancto Ioseph, *in Idea Theol. Sacram. cap. 38. resol. 8.*
63. Ioannem Petit, *in parte Sacramentali sua Theologia vniuersalis, tract. 8. lect. 3.* cuius verba non grauabor hic apponere, sic itaque asserit: Authoritas politica, & ciuilis, potest etiam talia impedimenta Matrimonio apponere, quatenus est contractus quidem ordinatus ad bonum etiam commune Reipublicæ ciuilis: sicut enim ex iusta causa potest aliquos (verbi gratia, prodigos, & pupillos) reddere inhabiles ad alios contractus, ita etiam ad hunc; quia eadem planè est ratio. Nec refert, quòd Matrimonium sit Sacramentum, quia ideò non desinit verè esse contractus ciuilis, & hac ratione subditus potestati politicæ. Attamen quia contractus Matrimonij propter annexam rationem Sacramenti, magis est censendus spiritualis, quàm politicus, Ecclesiastica authoritas limitauit & restrinxit in hoc genere auctoritatem Magistratus ciuilis; ita vt nulla lex ciuilis de impedimentis matrimonij lata, & promulgata vllum habeat robur, nisi per Ecclesiasticam legem idem statuatur. Ita Petit. Et hi tres vltimi DD. vt dixi, sunt Galli, & eorum Codices fuerunt approbati à doctissimis Theologis Facultatis Parisiensis, inter quos inuenio dignissimum Pereyret.

9. Sed piaculum existimarem si non adducerem contra P. Rabardeum, alium Doctorem Gallum, & sapientissimum Theologum, ac lumen clarissimum inclyti huius Musæi Sorbonici; & is est Philippus Gamacheus, qui omnia à nobis superiùs dicta, doctè, & solidè confirmat; & ideò sic ait, *in summa Theol. tom. 3. de Sacram. Matrim. cap.* 15. Possunt Reges & Principes laici simpliciter, absolutè loquendo, præscribere Christianis sibi subiectis quædam impedimenta Matrimonij, prout opus fuerit ad bonum Communitatis, & ad Regni tranquillitatem, quia contractus Matrimonij est etiam politicus. *Non tamen possunt ista impedimenta irritum facere Matrimonium, positis rebus, vt sunt post Ecclesia prohibitionem, ac definitionem, nisi prius eadem impedimenta fuerint ad eundem finem recepta per Ecclesiam, similique Ecclesiastica lege cõfirmata.* Probatúrque *c. Eccl. sanctæ Mariæ, de Constit.* vbi definitur statuta Laicorum in rebus ad Ecclesiæ iudicium spectantibus nullius esse firmitatis nisi prius ab Ecclesia approbata fuerint. Etenim Matrimonium inter Christianos est formaliter, & essentialiter aliquid Ecclesiasticum propter adiunctam, & inseparabilem rationem sacramenti; Ita vt non sit verum Matrimonium, quin simul sit verum sacramentum, atque de Sacramentis agere est solius Ecclesiæ, pessimè etiam cessit Principibus, quando sacris se immiscere voluerunt.

10. Probatur rursus assertio exemplo Christi, qui licèt noluisset. *Luc.* 12. ferre iudicium de hæreditate inter fratres; tamen, *Matth.* 15. & *Marc.* 10. interroga-

tus de causa Diuortij, & Repudij, non iam remisit Quæstionem ad Iudices Politicos, sed eam soluit ex tempore; nec solùm soluit, sed nouam insuper legem condidit, ac Repudium abrogauit. D. quoque Paulus 1. *ad Cor.* 7. eamdem Ecclesiæ authoritatem circa Matrimonia euidenter declarat. *His qui Matrimonio iuncti sunt præcipio, non ego, sed Dominus*: ac paulo post. *Ceteris ego dico, non Dominus*, Ac proinde *nequeunt laici Principes impedimenta statuere hodie, quibus dirimantur Matrimonia Christianorum, cùm nempè Ecclesia solemnibus Decretis id reseruarit; & Christus hanc ei dederit reseruandi Potestatem, sed solùm proprio iure statuere possunt de matrimoniis quatenùs opus fuerit ad statum Politicum, & seruandam inter subditos tranquillit. exempli causa: de dotibus, de iure successionis, de mutua donatione inter coniuges, de spuriis, & illegitimis; Possunt etiam statuere, ne Matrimonium contrahatur absque consensu Parentum; & ante hanc, vel illam ætatem, & per pactum clandestinum &c. Talesque eorum leges verè obligant in conscientia quando nihil admiscetur contrà rectam rationem, aut definitionem Ecclesiæ; sed interim non habent vim dirimendi, ita vt Matrimonia reddantur inualida, nisi Ecclesiæ approbatio, & auctoritas accesserit.* Hucusque Philippus Gamacheus.

Sup. his casibus in Ref. not. præterita.

11. Videat modò Pater Rabardeus, quid sentiant præstantissimi Professores Sorbonici de sua opinione, & videat quo pacto se possit opponere torrenti Doctorum, & omnibus suæ Societatis Scriptoribus. Sed ipse asserit pro se habere auctoritatem Petri de Soto, & authoritatem vnius Doctoris viri docti & pij, facere opinionem, probabilem, vt docet Castrus Palaus, *tom.* 1. *disput.* 2. *punct.* 1. *num.* 12. Merolla *tom.* 1. *disput.* 3. *c. p.* 4. *dub.* 1. *num.* 4. Filliucius *tom.* 2. *tractat.* 21. *cap.* 4. *num.* 134. Nicolaus Moscicensis *in Tyrocinio S. Artis Pœnitentiariæ, part.* 3. *cap.* 2. Leone *de potest. confess. Recollec.* 2. *n.* 30. Villalobos *in Summa, tom.* 1. *tract.* 1. *dif.* 7. *num.* 3. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *in Summa, tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 7. & Petrus à S. Iosepho *in Idea Morali*, *lib.* 1. *cap.* 3. *Resol.* 4. Respondeo; quod tunc authoritas viri docti, & pij facit opinionem probabilem, quando casus est nouus, numquam ab aliis disputatus, secus in casu à multis aliis ventilato & pluribus rationibus, ac Doctoribus munito, tunc enim non est acquiescendum vnius Doctoris dicto, obstantibus aliis multis, & rationibus, & sic est intelligendus D. Thomas, cùm dixit; posse aliquem acquiescere dicto solius Magistri in casu scilicet nunquam aliàs ventilato: cuius noui casus ipse Magister resolutionem colligit ex dictis ab aliis. Ita docet Portel. *in dubiis Regularium*, verbo, *Opinio eligenda, num.* 4.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 5. Ref. 14. & in tom. 5. tr. 9. Ref. 1. §. 2. ad lin. 5. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante med. à vers. Sed cum authoritas. & in tom. 3. tr. 6. Ref. 88. §. Videtur. in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, ver. Respondeo.

12. Vel respondeo secundò, & meliùs quòd licèt aliqui asserant dictum vnius Doctoris facere opinionem probabilem contrà communem: Hoc tamen procedit, vt rectè obseruat Nauarrus, *in Manuali, cap.* 27. *num.* 285. Angelus Maria Sermatinus *in confutatione* 2. *tractatum*, *Propos.* 5. *fol.* 133. & alij; Quando ratio, quam ipse adducit est manifesta, & ideo ab aliis soluta non fuerit sufficienter, procedit itaque quando Doctor ex noua aliqua, & manifesta ratione ab ipso excogitata soluerit argumenta, & fundamenta sententiæ communis, & quando postea Doctores non responderunt ad rationes ab ipso adductas contrà sententiam communem; quòd non accidit in casu nostro: Nam neque Soto confutauit, neque potuit confutare rationes, & principia sententiæ communis, quam nos *suprà* docuimus; & omnes Doctores, qui post illum scripserunt acriter suam opinionem insectati sunt, & sua principia, & argumenta penitus conuulserunt. Ergo non potest opinio vnius Soti aliquam in se retinere probabilitatem. Vnde non deseram hîc apponere verba Ioannis Saura *in voto Platonis Prælud.* 9. sic asserentis: Insignis alicuius Theologi auctoritas probabile facit argumentum, quod intelligendum est de sententia negatiuè singularis Doctoris, cui cæteri non contradicunt, nec assentiuntur, qui de ea non egerunt, si autem sit singularis contrariè, quam cæteri omnes reiiciunt, parum probabilitatis affert ex vi solius Auctoritatis, nisi efficaci fulciatur ratione. Ita ille, adde nouissimè Ioannem Caramuelem, non solùm Moralis, & Scholasticæ Theologiæ sed etiam politioris literaturæ ornatissimum, *in Regulam D. Benedicti, disp.* 9. *num.* 55. vbi asserit: Quòd licèt Auctor magnæ famæ faciat opinionem probabilem, etiamsi sit contrà omnes; fallit hoc tamen, dum posteri contrarium sentiunt, nam publicata eius ratione nimis debilem indicauerunt; nam tunc opinio illa censenda est improbabilis.

13. Et ideo dixit Martinus Bresserus, *de conscientia, lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 30. & 31. tunc opinionem vnius Doctoris aduersùs communem, tanquam probabilem admittendam esse, quando ab aliis non reiiciatur, præsertim à recentioribus, qui omnia eius argumenta supponuntur examinasse: sed hoc accidit in quæstione de qua loquimur, nam omnes recentiores rationes Soti expenderunt, & eius opinionem, & rationes improbarunt, vt fecit Basilius Pontius, *de Matrim. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 6. & alij, *vbi suprà*. Ergo non potest opinio Soti esse probabilis, cùm ab aliis, qui post ipsum scripserunt, reiiciatur. Itaque axioma illud quod opinionem probabilem reddit, vnius pij, & docti auctoritas limitanda est, dummodo ab aliis communiter, qui postea scripserunt, non refellatur. Nota tamen hic quod P. Rabardeus pro sua firmanda sententia adducit Ioannem Præpositum *in* 3. *part. quæst.* 7. *dub.* 1. sed malè, nam hic Auctor nobiscum sentit, vt patet etiam *in quæst.* 3. *dub.* 5. *num.* 57. solus igitur Petrus de Soto sentit cum P. Rabardeo.

Sup. hoc lege supra §. vlt. Resolut. 122.

14. Dicendum est igitur ex mea sententia cum Vasquez, Pontio, Hurtado, & aliis etiam spectata sui natura, & quantum in se est, Principes Christianos non posse impedimenta Matrimonij constituere, vel saltem secundùm aliorum opinionem, hoc eis prohibitum fuisse ab Ecclesia; Quod ita verum esse puto, vt existimem probabiliter contra Sanchez & Coninch. *locis cit.* fideles subiectos Principibus Ethnicis non astringi impedimentis Matrimonij dirimentibus, iuxta ritum, ac leges eorum ciuiles. Cùm non excedat potestatem indirectam Ecclesiæ, omnes vbique terrarum degentes Christianos eximere legibus ciuilibus, & subiicere Ecclesiasticis, quòd attinet ad Matrimonij validitatem, aut inualiditatem; quippe cùm plurimum propter Sacramenti dignitatem intersit in hac re vniformitatem inter omnes Christianos existere. Et hanc sententiam tenent ex Societate Tannerus *de Matrim. Thes.* 137. & Layman, *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 1. *num.* 3.

Sup. hoc in Resol. & §. not. præterita.

Et tandem non deseram hîc Lectoribus in mentem adducere, doctrinam plurimorum, quos citat & sequitur Villalobos *in Summa*, *tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 7. *num.* 3. Castrus Palaus *tom.* 1. *disp.* 1. *punct.* 1. *n.* 12. Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *disp.* 18. *n.* 2. Sperellus *decis.* 94. *num.* 24. Menoch. *de præsump. lib.* 2. *præsum.* 71. *num.* 30. Bossius *de Matrimonio, cap.* 3. *num.* 233. Barbosa *in collectan. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 47. *num.* 8. & Molinus *de Ritu nuptiarum lib.* 1. *compar.* 17. *num.* 15. asserentes, singularem vnius Doctoris sententiam, si sustineat valorem Matrimonij, esse præferendam communi opinioni. Et tamen P. Rabardeus (mira res) cum communiter Doct. asserant matrimonium contractum in casu de quo loquimur esse validum; & solùm id Petrus

Sup. hoc late in tom. 2. tr. 6. Resol. 135. & in aliis eius not. & in tom. 8. tr. 2. Ref. 14. §. vlt. &c.

Sotus

Sotus neget, vt suprà visum est, hoc non obstante ipse vult relinquere opinionem communem DD. & sequi sententiam vnius Petri de Soto, valorem matrimonij impugnantis, & destruentis.

RESOL. CCCXLI.

Expenditur contra P. Rabardeum locus Concilij Tridentini de cognitione causarum matrimonialium? Ex p.7. tract.1.Res.26.aliàs 24.

Sup. hoc supra in Ref. 227. 228. 229.& 279. §.Quarto.

§.1. CAusas Matrimoniales esse per Episcopos decidendas, breuiter tactum est *in superiori Resolutione*,& apertè,patet *in cap.1.33.q. 2.cap. Multorum.35.quæst.6.cap.1.& cap.non debet de consanguin. & affin.cap. Auditis,de præscript. cap. Accedentibus,de Excess.Prælat.cap. Prælatum.cap. Lator,qui filij sint legitimi,cap.tuam,de ordin.cognit.cap.Commissum.cap.Requisiuit. cap.ex literis,de sponsal.* Et tandem in Concilio Tridentino,*sess.24.can.vlt.*sic habetur. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit.

2. Sed hoc Decretum Concilij P. Rabardeus, *fol.112.& seqq.* asserit intelligendum esse contra Hæreticos docentes causas matrimoniales ad Iudices Ecclesiasticos non spectare, quia negant matrimonium esse rem sacram; non autem ex illo deducendum esse Iudices Laicos non posse recognoscere causas matrimoniales, quarum intelligentia pendet ex Legibus, edictis,& ordinationibus Regiis latis circa Matrimonium, quatenus est contractus Ciuilis.

3. Sed hæc opinio prorsus est reiicienda, nam plures Hæretici etiam concedunt causas matrimoniales esse tractandas coram Iudicibus Ecclesiasticis, quatenùs Matrimonium est res sacra;asserunt tamen, quod hoc non obstante, quatenus Matrimonium est contractus, eius causæ simul pertinent etiam ad Iudices Laicos, quod quidem est falsum. Et ideò Ioannes Harpprechtus *in Iustiniani institut. tom.1. tit.de Patria Potestate*, §.230. *num.*28. sic ait. Cum itaque ex modò delibatis appareat hunc matrimonialem contractum suo respectu quasi mixtum esse, (quatenùs enim ad societatem humanam spectat,Ciuilis est; vt & reliqua hominum inter se commercia,quatenùs verò Deus expresè dicitur interuenire, & coniuges copulare,quatenùs item conscientiæ casus concernit; omninò Diuinus est, & Ecclesiasticus) optimo sanè consilio in rebus publicis præclatè constitutis, receptum, sancitúmque arbitror, debere Consistoria in quibus de causis Matrimonialibus statuitur, constare partim ex personis Ecclesiasticis, partim Politicis. Quemadmodum & in hoc inclyto Ducatu Vvitembergico laudabiliter, prudentérque cautum est, vt causis Matrimonialib. diiudicandis,ac decidendis duo Theologi,duo item Iurisconsulti, & insuper tres alij Cõsiliarij Politici adhibeantur.Ita perperã Hæreticus ille cui adde eiusdem farinæ homines Frider.Mindanũ *de Process.lib.1.cap.10.n.2.&* 3.Sigis.Fichelaud.*tract. de Iure Patron. cap.4. num.*16. & alios penes ipsum. Ergo Concilium Tridentinum dicendum est contra Hæreticos determinasse absolutè, & sine vlla distinctione, vt patet, causas matrimoniales pertinere ad Iudices Ecclesiasticos, non solùm, quatenùs Matrimonium est Sacramentum, sed quatenus est etiam contractus Ciuilis; quia vt *suprà* satis probatum est ex Gamacheo, & aliis Doctoribus Sorbonicis cum communi sententia omnium Theologorum, Canonistarum, & Iurisconsultorum, licèt Matrimonium, quatenus est contractus naturalis ad Ciuilem Potestatem spectet, tamen propter eleuationem ad esse sacramentale in rem sacram transiuit; ergo eius causæ non possunt aliquo pacto etiam pertinere ad Iudices Laicos, sed absolutè, & sine vlla distinctione apud Iudicem Ecclesiasticum determinandæ sunt: vt firmauit Concilium Tridentinum, & docent communiter Doctores. Vnde more suo Hæreticus Harpprechtus, *vbi suprà, num.* 63. inuehitur in Summos Pontifices, qui causas Matrimoniales, ad solos Iudices Ecclesiasticos transtulerint,non obstante quòd Matrimonium sit contractus Ciuilis.

Sup. in Ref. præterita.

4. Confirmantur supradicta contra P. Rabardeum: Nam quod vna via denegatur,altera permitti non debet ex *leg nec per se.C.de hered.instit.*& docent Doctores, quos citat, & sequitur amantissimus Dominus meus Lartea, *in decis. Granat.part.* 2. *decis.67. num.*13.Ergo dicendum est Principes Laicos, quoad substantialia Matrimonij nihil decernere posse,etiam considerando Matrimonium vt contractum Ciuilem, ne eis vna via permittatur, quod altera denegatur; alioquin futilis esset prohibitio Canonum, & Concilij Tridentini; quòd Laici nullam habeant iurisdictionem in causis Matrimonialibus, quia ipsi semper responderent, in causis Matrimonialibus pertinentibus etiam ad substantiam Matrimonij se immiscere, non quatenus Matrimonium est Sacramentum, sed quatenus est contractus Ciuilis, vt fieri posse malè prætendunt Hæretici.Ergo,&c.

5. Hinc Doctores communiter asserunt Quæstiones iuris, & circa substantiália Matrimonij, priuatiuè spectare ad Iudicem Ecclesiasticum; Quòd fatentur etiã illi, qui infensi sunt Pontificiæ auctoritati,& Ecclesiasticæ immunitati,vt Theodorus Reinkingk,*tractat.de Reg. sæcul. & Eccles. libr.* 3. *Class.*1. *cap.*10.*num.*20.*& sequ.*Thomas Michaël, *in conclusionibus Theorice - Practicis, de iurisdictione concl.*41. & Henricus Bocerus,*tract.de iurisdictione,cap.*3.*num.*44. Sed vt fatetur ipse Bocerus,*num.*45.*&* 51.Farinacius *in Praxi Crim.quæst.*8. *num.*150. Præpositus,*in* 3.*part. quæst.*3. *dub.*5. *num.*28. Zipæus *in iure nouo Pontificio, lib.*2.*tit. de foro competen. num.*9. & alij communiter. Quæstiones de impedimentis Matrimonij & de eius validitate, vel inualiditate, & si fuerit legitimè vel illegitimè contracta, sunt Quæstiones iuris, & non facti,quia spectant ad substantiam, & essentiam Matrimonij.Ergo necessariò eorum cognitionem priuatiue ad Iudices Ecclesiasticos spectare dicendum est, quicquid asserat Pater Rabardeus; vnde rectè Bocerus *vbi suprà num.* 47. absolute asseruit, omnem de Matrimonio,vel contrahendo, vel distrahendo Quæstionem ad Ecclesiasticum pertinere Iudicem.

6. Et ideò licèt aliqui Doctores asserant causam meram possessoriam beneficiorum, decimarum,oblationum, &c. tanquam aliquid sæculare, & quid facti, posse cognosci a Iudice laico, quod ego nego, hoc tamen non audent dicere de possessorio Matrimonij: vnde apponam hîc verba Barbosæ *de Potest. Episc.part.*3. *Allegat.*84.*n.*14. vbi sic ait.Non obstat argumentatio nostrorum, qua parificant causam possessoriam matrimonialem cum cæteris possessoriis beneficiorum, vel aliarum rerum Ecclesiæ, quia ratione spiritualitatis propter Sacramentũ excedit cætera omnia spiritualia,beneficia,decimas oblationes, & his similia,de quibus vbi de possessione mera agitur, affirmant ferè omnes Iudices laicos cognoscere posse, vnde non rectè argumentum de his ad matrimoniales causas deducitur. Ita ille. Qui plores adducit Doctores pro hac firmanda sententia, quam nouissimè canonizauit Oraculum Sacræ Rotæ, coram bon. quondam amicissimo Merlino Decano *in Rauennat. Emphyteusis, die* 28. *Maij* 1631. Dicendum est igitur contra P.Rabardeum causas Matrimoniales, de quibus

Sup. hoc in Ref.1.& vlt. annot. primæ huius Ref.

bus loquuntur pertinere ad Episcopos, & Iudices Ecclesiasticos absolutè, & sine vlla distinctione.

RESOL. CCCXLII.

Respondetur ad alia argumenta P. Rabardei? Ex part.7. tract.1.Ref.27. alias 25.

Sup. in Ref. 340. & in alijs eius primæ annot. §.1. PRobat P. Rabardeus, vt visum est *suprà* suam sententiam, quòd possint Principes impedimenta dirimentia constituere, quia Matrimonium per se, tanquam contractus Ciuilis, ita dependere debebat à legibus sæcularium Principum, sicut alij humani contractus, & actus spectantes ad humanum commercium: poterant ergo sæculares Principes condere leges, & statuere certas conditiones, & constituere certa impedimenta circa Matrimonium contrahendum: impedimenta inquam etiam dirimentia, ita vt Matrimonium cum iis contractum esset nullum, & irritum.

2. Sed huic argumento ex supradictis patet responsio, nam contractus Matrimonij eò ipso quò secundum Christi institutionem factus fuit sacer, à sæculari foro exemptus fuit; sicut ædes, vasa, vestes, hoc ipso à fidelibus ad pium vsum, siue Ministerium sacrum oblata, & ab Ecclesiæ Prælato acceptata, & dedicata sunt, à sæcularium potestatum dispositione, iurisdictione, & exactione eximuntur: Et sicut etiam accidit in ipsis Clericis. Igitur ex hoc quòd contractus Matrimonij alioqui Ciuilis, facta est res taliter sacra, vt habeat veram Sacramenti rationem, dici debet translatum fuisse in solius Ecclesiæ potestatem, ad quam spectat de Sacramentorum dispositione, & administratione decernere. Et pontificia reseruatione hoc Principibus interdictum fuisse ex Superioribus dictis iam constat. Ideò dicendum est quò ad Matrimonium etiam quatenus est contractus non posse legem ciuilem statuere aliquid circa eius substantialia, vel minuentia eius libertatem: repugnat enim, ac resistit ius Canonicum ad quod pertinet principaliter de Matrimonio disponere, cùm dignius quod in ipso est sit esse Sacramentum, & per consequens rem spiritualem, ac sic trahit ad se minùs dignum, scilicet esse contractum.

3. Ex his etiam patet responsio ad aliud argumentum P. Rabardei desumptum ex multis legibus Imperatorum Arcadij, Honorij, Theodosij, & aliorum, in quibus Matrimonia contra eorum leges inita, irrita esse declararunt. Nam dicendum est, nullas Ciuilium Magistratuum leges, circa contractum Matrimonij, validas esse, nisi probentur ab Ecclesia. Constat ex *capite cum secundum Apostolum, de secundis nuptiis*, vbi ea lex Cæsarum, quæ infamiam irrogat viduis nubentibus intra annum luctus, abrogatur. In iis, inquit, sæculares leges non dedignantur Ecclesiasticas imitari; & *cap. Quadam lex 35 quæst.2.* reiicitur à Gregorio primo lex Honorij, & Iustiniani Imperatorum, quæ decernebat valida Matrimonia inter Consobrinos cuiusmodi multa alia reperies in iure Ciuili; Quæ postea fuerunt correcta à iure Canonico, vt sigillatim obseruat Conradus Rittershusius, *in Differentiis Iuris Ciuilis, & Cano.libro 11. cap.1. & sequ.* & Emeticus à Rosback, *de comparat. Iur.Ciuilis, & Canonici, tit.4.num.7. & seq.* Licèt vt hostes Romanæ Ecclesiæ in Summos Pontifices insurgant, dictum ius Ciuile corrigentes.

4. Rectè igitur ex his omnibus Basilius Pontius, *de Matrim.lib.6.cap.2.num.1.* & Auctores supracitati docuerunt quamlibet legem latam à sæculari Principe circa essentialia Matrimonij, etiamsi non reprobetur ab Ecclesia nullam esse, & tunc censendam validam, quando ab ipsa approbetur; & ideo Fagnanus *de Iust. Monit. Pauli V. fol.57.* rectè obseruauit leges appositas ad Imperatoribus in Corpore Digestorum circa Matrimonij valorem esse inualidas, & non seruandas. Vnde, quia P. Rabardeus maximè se fundat in legibus Imperatorum, appositis in Codice, statuentibus, circa nullitatem Matrimonij, quas, & similes, ab aliis Principibus factas, firmas, & validas esse omnino putat, nec egere, vt à summis Pontificibus approbentur, vt asserit præsertim *in fol. 263.* Ideò non deseram hic per extensum apponere verba aliquorum Doctorum: & in primis agmen ducat omnium Magister D.Thomas, vnde nescio quomodo aduersùs tantum virum possit se opponere P. Rabardeus; sic enim ait *in 4.dist.42.quæst.2. art.2. ad 4.* Prohibitio legis humanæ; non sufficeret ad impedimentum Matrimonij, *nisi interueniret auctoritas Ecclesiæ, quæ idem etiam interdicit.*

D.Bonauentura etiam *in 4.distinct. 42.quæst.2.ad 2.* Ad illud quod obiicitur, quòd Matrimonium regitur iure Poli, & non fori, iam patet responsio; *quia Ecclesia tale impedimentum sua constitutione, & approbatione fecit esse validum, alioquin non posset impedire.*

Paludanus *in 4.dist.42.quæst.1.art.2.concl.7.* Sciendum quòd cognatio & affinitas legalis impedit, & dirimit Matrimonium *non quia sic est de iure Ciuili, sed quia approbatum est de iure Canonico.*

Glossa finali, *in cap. si quis ingenuus 29.quæst.2.* dicit lex, quòd si filia Senatoris contrahit cum liberto, non tenet Matrimonium, *leg. filiam ff. de senat.* Sed *illud secundum leges non tenet, sed secundum Canones tenet*, quia Matrimonia iure Poli reguntur.

Syluester *ver. Matrimonium 80. quæst. 8. dicto 1.* Cognatio legalis, est quædam proximitas proueniens ex adoptione, intellige perfecta, quæ est atrogatio & imperfecta, quæ est simplex adoptio. *Intellige etiam, quod vigorem habet ista cognatio ab institutione Ecclesiæ, & non à lege Ciuili solum quæ non sufficeret.*

Tabiena *ver. Impedimentum 6.num.1.* Legibus humanis prohibitum est inter tales Matrimonium contrahi, & talis prohibitio est per Ecclesiam approbata, & *inde habet quòd legalis cognatio Matrimonium impedit.*

Dominicus Sotus, *in 4.distinct.42.quæst.2. art.2.ad 2.* Etsi cognatio hæc iure gentium, & Ciuili sit introducta, *quod tamen sit Matrimonij impedimentum Ecclesiastica auctoritas facit.*

Petrus de Ledesma, *de Matrimonio, quæst.50.art.1. dub.1. concl.2.* Quamuis olim per ius Cæsareum, aut plura fuerint, aut pauciora impedimenta Matrimonij, nunc per ius Canonicum omnia reuocata sont nisi quæ constituuntur per illud; *& si quid vellent Reges de eis diffinire, nihil facerent, quoniam restricta est illorum Potestas.*

Couarruuias, *in 4. Decret. 2. part.cap.6.§.10. n.16.* Illud autem planum est solum Romanum Pontificem posse statuere circa Matrimonia contrahenda, vel prohibenda, neque id ad sæculares Iudices pertinere. Text. *in cap. tuam, de ord. cognit. cap.1. de sponsf. cap. fide rapto.* Abb. & Felin. *in d.cap.1.* idem Abb. *in cap. primo, de cognat.late*, Felin. *in cap. Ecclesia, de constit.n.72.* Vinc.Hercula, *in quæst.3. glossa optima, in cap.1. in fine 30.quæst.3.* dicens, inter turorem, & pupillam contractum Matrimonium validum esse, etiam si lex Ciuilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc Matrimonium vetitum non sit: quam Gl. notabilem esse existimat Alex. *in l.si filius à parte ff. de lib. & Posth.§.fi.* Hinc etiam constat à Laicis etiam summis Principibus non posse lege prohiberi Matrimonium cum alienigenis

alienigenis, vel cum certo hominum genere & hoc ipsum passim nostrates fatentur, qui leges Ciuiles aliquot Matrimonia prohibentes, improbas refellunt. Nec in hoc libet latius insistere, cùm id lippis, ac tonsoribus, vt aiunt, notum sit. Sed quod Couarruuias ait, ita clarum esse, vt pateat lippis, & tonsoribus, nunc P. Rabardeus obscurissimum conatur facere, & contrarium audet defendere.

RESOL. CCCXLIII.

Confirmantur superius dicta, & matrimonium contractum inter filios familias sine consensu Parentum, non obstantibus prohibitionibus Principum, validum esse contra P. Rabardeum probatur.

Et quæritur, an Principes possint statuere sub pœna exhæredationis, ne filij contrahant, inuitis Parentibus?

Ex part. 7. tr. 1. Res. 28. aliàs 26.

§. 1. Dicta, & similia Matrimonia esse nulla si contrahantur cum impedimento dirimente apposito per leges Principis laici, defendit Pater Rabardeus, *vbi suprà sect. 5. per totam*, & præsertim, *n. 7. & seq.* Quia ipse putat posse illos hoc statuere; sed *supra* iam satis hanc doctrinam reprobatam esse existimo, nunc tamen aduersus illum indiuidualiter pro his casibus adducam aliquos Doctores, & primus sit Pater Stephanus Baunius, qui non obstantibus legibus Henrici II. & Henrici III. Regum Franciæ annullantibus Matrimonia sine consensu Parentum inita; sic asserit *in Theolog. moral. part. 1. tract. 12. quæst. vlt. Asser. 3. fol. 747.* Valere vt ante est dictum a filiis sine Parentum consensu coniugium, habent Beia, *part. 1. cas. 18.* contra Scriptores quosdam Gallos, qui cùm viderent consensum Parentum, vt diximus antea ab Henrico II. lege publicata anno 1556. ab Henrico item III. alia promulgata anno 1585. ad valorem Matrimonij filiorum exigi, censuere, cùm hic deficit, Matrimonium quoque deficere, eique vim nullam esse.

Sup. in Res. quæ hic est 340.

2. Hanc nostram assertionem probant Romani Pontifices, ratióque ipsa: In primis 27. *causa 2. can. sufficiat*, sufficiat, inquit Nicolaus, *ad consult. Bulgarorum, cap. 3.* secundum leges, solus eorum consensus, de quorum coniunctionibus agitur. Lucius autem eius nominis III. *in tit. de raptoribus, cap. cùm causa 6.* ait: Raptorem dici non posse, qui habuit mulieris assensum, & postea prius eam desponsauit, quàm cognouit, licet parentes reclamarent. His testimoniis addenda ratio.

3. Prima quòd in his, quæ sunt naturalia, homo hominis potestati non sit obnoxius, cùm in his pari omnes vtantur iure, pari omnes fruantur libertate, solique Deo pareant: sed Matrimonium est de his, quæ ad naturam pertinent, in qua tam liber est filius, quam pater, cùm se ipso postea futurus sit Genitor: igitur non tenentur liberi parentibus obedire in contrahendo Matrimonio. Secunda, potest filius non modò inscio, sed etiam reclamante patre, Deo se, per votum solemne Religionis dedere, consecrare, addicere: ergo, & dare fœminæ per coniugium. Probatur consequentia respectu obedientiæ patri debitæ, plus est vouere Deo Religionem, quàm vxorem ducere, cùm Religio magis à potestate parentis, eiúsque obsequio subducat filium, quàm Matrimonium; sed potest primum sine patris consensu, Ergo, & secundum. Minor probatur: in his quæ sunt proprij iuris, & quibus vnus alteri non subest, obligare se quilibet potest independenter ab alio, sed filius in electione status, sui est iuris, nam vbi attigit annum 14. in his quæ ad propriam personam spectant, non pendet ab alio, se ergo tunc potest pro libito obligare Deo in Religione, ergo & eodem iure patre irrequisito, astringere se fœminæ in Matrimonio, vt fecere Tobias iunior, & Esau, quod cuique etiam permissum esse, habetur *in Trid. sess. 24. cap. 1.*

Sup. hoc supra in Res. 223. 224. & 226 cursim in fine. & aliquid in Res. not. seq. in eius §. 3.

4. Et verò si parentum consensus esset necessarius, sequeretur, eos filiis coniuges dare posse sibi parum gratas, & sæpe etiam exosas, ac graues, quæ ei sui odium imprimerent veriùs quàm amorem, nec à fœdis amoribus abstraherent, aut fornicandi periculo, cùm ad eam accessus non sit facilis, quæ non diligitur. Hæc dicit P. Baunius, qui postea, etiam addit: Probabile est nō modò iure Canonico, sed nec Ciuili consensum patris ad Matrimonij validitatem esse necessarium: ita Soarius *part. 2. de Sponsal* Guibertus Costanus, *in suis Memorialibus*, Probatur, si naturalis ratio, patris consensum in nuptiis exposceret, nulla esset inter filium in potestate patris adhuc positum, & emancipatum differentia, sed depositum in vno, valeret in alio quoque, cùm lex naturalis mutationem nesciat, & ideò iure Ciuili abrogari nequit, aut tolli, nec proinde emancipatione; id autem asserere, quid est aliud quàm rationi, experientiæque vim facere? Ad argumentum allatum in initio, dicendum est primò, leges Ciuiles, quæ sunt Canonicis contrariæ, seruandas non esse. Secundò, eas contrario vsu Galliæ, abrogatas esse, imò nec videri, receptas vnquam fuisse. Tertiò, cùm laudabile sit, ac honestum, Reipublicæ autem maximè fructuosum, filios, filiásque de nuptiis contrahendis sine parentum consensu consilia non capere, Reges optimos, illa sua lege hoc duntaxat voluisse, vt Matrimonium parentibus insciis contractum ratum nō esset quoad impunitatem. Hucvsque P. Baunius *loco citato*, quem relictis aliis, adduxi per extensum, cùm sit Doctor Gallus, & ex Societate; cui addendus est Petrus à S. Ioseph. etiam Doctor Gallus *in Idea Theol. Sacram. capite 38. resol. 8.*

5. Nec obstat supradictis id quod obseruat Pater Rabardeus, *fol. 235.* ex D. Basilio, & aliis Patribus, qui videntur approbare leges Imperatorias annullantes Matrimonium filiorum familiæ sine parentum consensu initum; nam certum est temporu D. Basilij non fuisse Canonem, aut Decretum Ecclesiasticum, quo Coniugia filiorum familias facta sine voluntate, aut consensu patris, nulla, & inualida declararentur. Ergo infert P. Rabardeus, necessum est dicere S. Basilium censuisse leges Imperiales hoc ipsum prohibentes satis efficaces fuisse, vt irrita, & nulla declararentur.

6. Sed respondeo primò cum Bossio *tract. de contract. Matrim. cap. 11. §. 6. num. 66.* & Ioanne Præposito *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 3. de Sacram. Matrim. dub. 3. num. 32.* ex Patribus solùm ostendi decenter requiri consensum parentum; & talia Matrimonia esse prohibita, non inualida: Et hoc pacto etiam exponit leges Imperatorias adductas à P. Rabardeo, Angelus Bossius, *vbi suprà num. 65. in fine*, ex Pontio, & Couarruuias; asserit enim huiusmodi leges, & constitutiones exigentes consensum parentum ad Matrimonium filiorum familias intelligi de honestate, non quod velint Matrimonium sine parentum consensu, contractum, esse nullum; quod etiam dicendum est de quibusdam sacris Canonibus, vt sunt, *cap. Non omnis, cap. Honorantur, cap. fin. 32. quæst. 2. cap. Nostrates, cap. Aliter. 30. quæst. 5.* Et si qui alij sunt; dicendum inquā est hos Canones, SS. Patres, licèt videantur postulare consensum parentum ad filiorum familias, maximè fœminarum Matrimonium, loquutos tamen fuisse, & intelligendos esse, non quoad necessitatem

tatem, & valorem Matrimonij, sed quoad honestatem. Et sic Textus *in cap. de desponsal. impub.* & si quæ alia sunt iura innuentia filios debere adimplere sponsalia à parentibus promissa exponenda sunt, non de præcepti, sed honestatis debito: & ita hunc Textum exponit Glossa, & *ibi* Ioan. Andr. *num.*8. Zabarella, *num.*1. Præpositus, *num.*4. Abbas, *num.*7. Ancharanus, *num.*4. Butrius, *num.*4. Boich. *n.*4. & Alexander de Neuo, *num.*13.

Sup. hoc latè in tom.2. tr.6. Ref. 58. & lege doctrinam alterius Ref. eius primæ annot.

7. Confirmantur hæc omnia: nam vt suprà tetigimus, Matrimonium est contractus iuris naturalis: seu originem habens à iure naturali nobis innato, *leg.*1. & *Instit. de iur. natur. in princip.* quibus in textibus disponitur Matrimonium esse de iure naturali; naturale enim est inquit Iustinianus *cit. loco Instit.* quod natura omnia animantia docuit, nam ius istud non humani generis tantùm proprium est, sed omnium animalium quæ in cælo, quæ in terra, quæ in mari nascuntur. Hinc descendit maris atque fœminæ coniunctio, quam nos Matrimonium appellamus. Sed iure Diuino in his quæ sunt iuris naturæ, homo homini non tenetur obedire, sed soli Deo, vt docet omnium magister Diuus Thomas *in* 2.2. *quæst.* 104. *art.*5. *in corpore*, vbi exéplificat in his quæ ad naturam corporis pertinent, scilicet ad corporis sustentationem, & generationem; Ergo concludit D. Thomas, nec serui Dominis, nec filij parentibus; & à fortiori dico ego contra P. Rabardeum, nec vasalli Principibus, circa Matrimonium contrahendum subiiciuntur. Igitur Sancti Patres, vt dictum est, si aliquando videntur approbare leges Ciuiles ad contrahenda matrimonia exigentes parentum consensum, intelligendi sunt de debito congruentiæ, & honestatis, non necessitatis.

8. Vel respondeo secundò ad P. Rabardeum, non esse ita certum primis Ecclesiæ temporibus matrimonia filiorum familiæ, sine consensu parentum inita, valida fuisse; imò aliqui asserunt fuisse nulla, vt patet ex Euaristi Decreto, *in cap. Aliter.* 30. *quæst.*5. Quod latè probat Basilius Pontius, *de Matrim. lib.* 2. *cap.*1. *num.*5. qui etiam, *num.*12. obseruat: & etiam cum ipso docet Auersa, *de Sacram. Matrim. sect.* 9. *quæst.*3. Sanchez, *lib.*7. *disput.*1. *num.*9. & alij. Episcopos olim in suis Ecclesiis impedimenta Matrimonij dirimentia constituisse, prout expedire iudicabant. Ergo non valet argumentũ P. Rabardei, quòd D. Basilius approbauit legem Iustinianeam, quia forsitan tunc per Episcopos illud impedimentum in matrimonio filiorum familiæ erat impositum. Sed postea, vt visum est Pontifices hoc abrogasse dicendum est. Et quidem optime, nam vt verum fatear, durissimum videtur per legem Ecclesiasticam vniuersim irritari matrimonia sine parentum consensu inita, ex rationibus, quas adducit Ioannes Præpositus, *in* 3. *part. D. Thomæ*, *quæst.*3. *de Sacram. Matrim. dub.*3. *num.*28. omnino videndus; quantò magis id dicendum videtur de lege politica, & laica.

9. Vnde ex his omnibus refellendus venit damnatæ memoriæ auctor Conradus Rittershusius, *in differentiis iuris Ciuilis, & Canonici, lib.*1. *cap.*3. Wrmiserus *in controuers. iur. lib.*1. *tit.* 10. *contr.*5. Georgius Accacius, *de priuil. Parentum*, & *liberorum*, *priuil.*6. *cap.*6. & *seq.* Christianus Kiebenthal, *in Collegio Politico exercit.*2. *quæst.*14. Harpprechtus, *in Instit. Iustin. tomo* 2. *tit. de Nuptiis in princip. à num.* 46. *vsque ad num.*147. Gentilis, *lib.*4. *de Nuptiis, cap.*8. Hilligerus, *in Donellum enucleatum, tomo* 1. *lib.*13. *cap.* 20. *lit.* Q. Cortusius, *lib.*1. *Miscellan. cap.*17. *num.*6. & *seq.* Bocerus, *class.*1. *disput.*9. *thes.*8. Arnisæus, *de iure Connub. c.*3. *sect.* 10. & antequam Lutheranismum abiurassent Besoldus, *Discur. de Nuptiis, cap.*9. *num.*1. & Hunnius, *lib.*1. *var. Resol. iur. Ciuilis, tract.*3. *quæst.*18. cum aliis eiusdem farinæ hominibus asserentibus pro validitate matrimonij, parentum consensum, non obstante Concilio Tridentino, esse necessarium: Quam doctrinam damnandam esse, ex communi Gallorum Theologorum sententia testatur nouissimè eruditus Isaacius Habert, *de consensu Hierarchiæ, & Monarchiæ, lib.*6. *fol.*5. a. vbi etiam testatur in Gallia, nunquã ex edictis Regis fuisse prohibitum matrimonium absque consensu parentum initum, sub pœna nullitatis, contra id quod asserit P. Rabardeus, *in sect.*5. *n.*8. *in fine, fol.*124.

10. Neque etiam ferendus est P. Rabardeus dum audet dicere *folio* 122. Decretum Concilij Tridentini, *sess.*24. *cap.*1. *de Reformat.* circa validitatem Matrimonij filiorum familias, absque Parentum ad mores tantùm, & ideò dictum Decretum non obligare nisi fuerit vsu receptum. Sed prorsus cauendum est ab hac Doctrina: nam ea quæ Concilia Generalia determinant circa validitatem, vel nullitatem alicuius Sacramenti illa non ad mores, sed ad doctrinam, & veritatem pertinere omninò dicendum est, ac propterea statim omnes obligare, neque ab acceptatione vlla populorum dependere, quicquid de aliis legibus Pontificis sentiant aliqui. Et quidem, quo pacto hoc Decretum Concilij potest pertinere ad mores, & non potiùs ad veritatem, & doctrinam ?contra Caluini errore, *lib.*4. *Institut. cap.*19. §. 37. Rittershusij & aliorum Hæreticorum, *vbi suprà*, asserentium ad valorem Matrimonij consensus Parentum requiri; Quorum sententia ex hoc Decreto Concilij reprobata venit, vt in specie notat Bellarminus, *libr.*1. *de Matrim. cap.* 19. Ioan. Præpositus, *in* 3. *parte quæst.*3. *de Matrim. dub.* 3. *num.* 24. & 26. & alij communiter.

11. Sed hîc cursim tangenda est illa Quæstio; An Principes possint statuere sub pœna exhæredationis ne filij contrahant in nuptiis Parentibus. Affirmat P. Rabardeus, *folio* 123. & ante illũ Sotus *in* 4. *distinct.* 92. *q.*1. *artic.*4. *ad* 4. Molina *de Iustit. tom.*1. *tractat.*2. *disput.*176. Salonius *in* 2. 2. *quæst.*62. *in Preludio*, *q.*5. *art.*5. Rubellius, *libr.*2. *quæst.*14. *sect. vltim.* Pontius, *de Matrim. lib.*2. *cap.*1. §. 3. loquentes de quibusdam Hispaniæ legibus tribuentibus Parentibus facultatem exhæredandi filios, absque eorum consensu nubentes, & hanc sententiam etiam docet Stephanus Binnius, *in Theol. Mor. part.*1. *tract.* 12. *quæst. vlt. asser.*3. *fol.*746. loquens de legibus Galliæ, & modicus illam tenet Acacius. *tract. de Priuilegiis Parentum, Priuileg.*6. *cap.*1. *num.*5. & *seqq.*

Sup. hoc supra in Ref. 223.224. & 226. in fine. & aliquid in Ref. not. præcedente.

12. Sed Doctores quos citat & sequitur Sanchez, *de Matrim. tom.*1. *lib.*4. *disput* 25. *num.*2. negatiuæ sententiæ adhærent, quam communem esse testatur ipse Molina, *vbi suprà*, & nouissimè illam tenet me citato Ioannes Machado *de Perfecto Confess. tom.*2. *lib.*6. *part.* 7. *tractat.* 6. *docum.* 19. *num.* 6. Raphaël Auersa *de Sacram. Matr. quæst.*3. *sect.*.... Quibus adde sapientissimum Vasquez, *disput.*4. *de Matrim. num.*24. Bonacinam, *tom.*2. *disputat.*6. *quæst. vnica, punct.*6. §. 3. *n.*5. & *sequ.* Trullench, *in Decalogum, tom.*1. *libr....c.... dub.* 3. *num.*16. Asserunt igitur hi Doctores, tales leges Hispanas, & alias alibi extantes, attento iure Canonico non valere, esséque ex illo correctas, vel corrigendas. Vnde ego hanc sententiam negatiuam prorsus teneo, quia Matrimonia debent esse libera, & ideo vinculo pœnæ impediri non posse, neque constringi existimo, ex *cap. Gemma de spons.* & docet Cyriacus, *contr.*343. *num.* 12. *part.* 2. Giouagnonus, *consil* 17. .a.3. & 4. *libr.*1. & Surdus, *de Alimen. tit.*1. *quæst.*6. *n.*7. De iure autem Canonico non requiritur cõsensus Patris ad nuptias filij, *c. vlt.* vbi Gloss. 32. *q.*2. *cap.*13.

*cap.*13.cauſa,vbi Gloſſ.*de rapt.& Doctores in cap.*1.*de ſponſ.* quibus adde Guttierrez *in pract.qq.lib.*2.*quaſt.*1. *num.*30. Turchum *concl.*133.*num.*48. Menochium *de Arbitr.lib.*2. *caſ.*45 *num.*8. Surdum, & Cyriacum, *vbi ſuprà.* Hinc nullæ, & inualidæ erunt leges Principum ſæcularium prohibentes quòd Puella, ſeu Puer, nequeat Matrimonium contrahere ſine conſenſu Patris,ſub certa pœna, & præſertim exhæredationis, quia ius Canonicum requirit plenam libertatem ad contrahendas nuptias, ob id irritat pœnam ſponſalibus adiectam ab eo, qui reſilierit à ſponſalibus,cùm autem metus exhæredationis libertatem Matrimonij minuat, dicendum eſt ius Ciuile correctum fuiſſe à iure Canonico, ex quo hodie non poteſt filia exhæredari, ſi inuitis Parentibus nubat,& ideò præter Doctores citatos tenent hanc ſententiam Filliuc. *tom.*1. *tract.*10.*part.*1.*cap.*4.*num.*132. Henriquez,*lib.*11.*c.*6. *num.*2. Ciarlinius,*Contr.Forenſ.tom.*1.*cap.*104.*num.*28. Molfeſius,*in Conſult.Neapolit.tom.*1.*conſil.*12.*num.*37. Couarruuias *in Epith de ſponſ. p.*1. *cap.*3.§.8.*n.*6. Maſtrillu. *deciſ.*163.*n.*10. *& ſeq.* Mantica *de coniect. vlt. volunt. libr.*11.*tit.*18.*num.*17. Martha *de iuriſ. part.*4. *caſ.*70.*num.*3.*& ſeq.* Alderanus Maſcard. *de interpret. ſtat.concl.*1. *num.*174. *& ſeq.* Gratianus, *diſcept.* 633. *num* 19.*& ſeq.* Vnde in caſu contingenti, vt aduertit Ciarlinius, *vbi ſuprà, num.*32.33.*&* 35. Iudex Eccleſiaſticus debet ſe intromittere no pœna à Principe Laico impoſita à partibus exigatur,& inhibere Iudici Laico, ne hoc permittat: Et ita ſentiunt Abbas, *in cap.*1.*num.*9.& Felinus, *num.*13. *de ſponſ.* & Martha, *d.caſ.*70.*num.*24. Ad rationes verò in fauorem ſententiæ P.Rabardei, optimè reſpondet Sanchez, *tom.*1. *lib.*4. *diſput.* 15.*n.*4. & alij locis citatis. Nolo tamen contra illam nimis acriter inſurgere, nam omni probabilitate deſtitutam eſſe,aliqui non exiſtimant.

RESOL. CCCXLIV.

Probatur contra P.Rabardeum matrimonia inter Raptores, & matrimonia conſanguineorum Principum ſine eorum conſenſu contracta eſſe valida. Ex p.7.tract.1. Reſ.29. aliàs 27.

§.1. POſſe Principes imponere impedimentum dirimens, ne Raptores inter ſe contrahant, tenet P.Rabardeus,*ſect.*3. & aſſerit,poſſe Principes æquius, & ſalubrius exiſtimare circa tale Matrimonium, id quod antiquo tempore determinauit lex Iuſtiniani Imperatoris,*in Cod.de Rapt.nupt.* Sed mirum eſt,quòd ſecundùm Rabardeum apud Principes plus valere poſſit lex Imperatoria,quam Concilia, & leges Pontificiæ. Sed ipſis neceſſarium eſt, vt legem Iuſtinianeam reſpuant, & Sacros Canones ſequantur, cùm vt ſuprà probatum eſt, lex Iuſtiniani fuerit à Summis Pontificibus correcta.

2. Sciendum eſt igitur, à primis Eccleſiæ temporibus vſque ad Tridentinum, vt plurimum obſeruata lege,Raptum non alia ratione fuiſſe impedimentum Eccleſiaſticum, niſi quatenus, vel quandiu conſenſus raptæ deerat. Cumque conſenſus iure naturali ad Matrimonium requiratur, exinde efficitur, non alia ratione diremiſſe Matrimonium, niſi quia vis illata, ac conſenſus coactus dirimit Matrimonium. Atque adeò iure naturali dirempta Matrimonia per Raptum; ſi enim Puella etiam in poteſtate Raptoris conſiſtens, & quandocumque conſentiret, tenebat Matrimonium. Id conſtat ex *Apoſtolorum, Can.*66. quo non aliam permittitur ducere,niſi Raptam etiam ſi pauper ſit; Et colligitur ex Aurelianenſi, 1.*Can.*4. vbi indicatur Matrimonium cum Raptore valere, ſi Puella Raptori conſenſerit, quamuis reſtitui Patri iubeatur, & Raptor ille addici in ſeruitutem,aut pretio ſe redimere. Idem colligo ex Concilio Meldenſi *cap.*64.quibus inſinuatur valere Matrimonium etiam in poteſtate Raptorum, & *cap.*65. vbi præcipitur,vt ſi qui Raptores nondum nupſiſſent Raptis tempore illius Conſtitutionis, ſeparentur, & Patri filiæ reſtituerentur primùm, & poſtea nuberent de conſenſu partium. Idem indicat Nicolaus 1.*Epiſt.*30. Innocent. II. idem apertiſſimè ſtatuit.*cap.fin. de Raptoribus.* Id quod vſque ad Tridentinum pro lege vniuerſali fuit. Quòd quidem poſtea vt patet ex *ſeſſ.*24.*cap.*6. ſic decernit. Irritum eſſe Matrimonium,quamdiu Rapta in poteſtate Raptoris fuerit, ſecus tamen ſi ab eo ſeparata, & in loco tuto, ac libero conſtituta, ei nubere voluit.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. Reſ. 152. & 253. per totũ, & ſignãter §. vlt.

3. Videat modò P. Rabardeus, ſi Principes debeant & poſſint relinquere determinationes Pontificum & Conciliorum, & ſequi legem Iuſtinianeam ab ipſis correctam. Vnde pro hoc impedimento Raptus, & ſimilibus audiat Rabardeus præter Doctores vbi ſuprà citatos, quid aſſerat doctus, & eruditus Franciſc. Zipæus *in ſuis Conſiderationib.Canonicis*, omnia à nobis ſuperius dicta confirmans; ſic itaque aſſerit, *lib.*3.*tit.de ſponſ.& Matr.conſ.*11. Matrimonia hodie reguntur iure Poli, non iure fori, nec irrita fiunt quæcumque Eccleſia irrita non facit; nec Principum Chriſtianorum eſt ſtatuere impedimenta Matrimonia Chriſtianorum dirimentia, cùm fuerit ab Eccleſia hæc auctoritas interciſa, & ſibi reſeruata. Vnde quamuis *in l.vnic.C.de Rapt. virg.* improbatum eſſet Matrimonium Raptæ,cum Raptore;tamen *d.c.fin.*10. *de Rapt.* id eſt permiſſum: multiſque aliis per leges Ciuiles nuptias contrahere fuit vetitum,per Canones fuit permiſſum.v.g.*l.*16.33.47.*D.de rit. nupt. C.de interd. Matrimonio inter Pupillam,& Tutorem,ſeu Curatorem, liberoſque eorum.C.ſi quacumque præditus poteſtate,vel ad eum pertinentes ad ſuppoſitarum iuriſdictioni ſua aſpirare tentauerint nuptias.* Et per *l.*67.*D. de iure dot. l.*7. *de agnoſ. libert.* contractum inter liberum, & ancillam Matrimonium pro nullo habetur: cui & conſormis citatur vetus lex Salica, *in libro Legum Salicarum, tit.* 14. §.11. ne inter liberas, ſeruileſque perſonas Matrimonia ineantur. Quæ tamen Eccleſia abrogauit omnia & in contrarium etiam ſeruorum Coniugia rata eſſe declarauit *d. cap.*1. *de coniug. ſeruor.*

4. Iure meritóque ex eo argumento quo vtitur Vrbanus III. & Innoc. III. *in cap.penult. & vlt.* to. *de ſecund. nupt.* quod in Quæſtionibus Matrimoniales ſæculares leges non dedignentur Sacros Canones imitari, iiſque cedere: vt propter authoritatem D. Pauli ſoluta à lege viri in Domino nubat, cui voluerit: conceſſa ergo ab Apoſtolo rectè vtitur poteſtate, quiſquis Matrimonium contrahit, quod nulla Apoſtolica Decreta interdicunt: ſi per illius licentiam, & authoritatem, etiam infamia legalis nubentis intra annum luctus abolerur. *d. cap. penult.& vltim.* Sic *& in cap. Quòd ſuper his X. de conſanguinit.* non obſtante conſuetudine canon ſeruatur vetans coniunctiones ibi narratas: & refert Synodus Romana ſub Zacharia *cap.*15. Quomodo Germaniæ Archiepiſcopi, & Reges Prouinciæ petierint Apoſtolica præcepta, qualiter eis liceat Coniugia copulare & Cabilonenſis ſub Carolo,*cap.*28. de affinitate,inquit,propinquitatum,& in quibus gradibus Matrimonia coniungenda ſint, ad Canones recurramus: idémque de reliquis impedimentorum generibus eſt iudicium. Hucvſque Zipæus.

5. Vnde eadem ratio procedit, ſi Principes ferent legem ſtatuentem Matrimonia ſuorum Conſanguineorum,

guineorum, valdè non contrahi sine eorum consensu: ad quam sententiam labefactandam sic ex Concilio Tridentino argumentor. In *sess.* 24. sic habetur. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit. Ergo illicitè Principes conderent leges quoad substantiam matrimonij, vt v.g. Principes Regij sanguinis nulliter sine eorum consensu contrahere possint, nam mitterem falcem in messem alienam. Secundò *in sess.* 24. *cap.* 9. sic habetur: Cùm maximè nefarium sit matrimonij libertatem violare, præcipit sancta Synodus omnibus cuiuscumque gradus, & conditionis existant sub anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quouis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscumque alios cogant, quominùs liberè matrimonium contrahant. Ergo iniustè Principes per sua statuta coarctant voluntatem, ne eorum Consanguinei possint contrahere sine eorum licentia, & consensu. Tertiò, *in sess.* 24. *cap.* 1. sic habetur: Damnandi sunt proue de facto sancta Synodus damnat, qui falsò affirmant matrimonia à filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, & parentes ea ratione irritare posse. Ergo quomodo non erunt valida matrimonia Consanguineorum Principum sine eorum consensu inita, & quo pacto Principes possunt illa prohibere?

6. Et ideò Franciscus Zipæus, *vbi suprà*, sic ait: Quoad regiam autem, principalémque potestatem, ea, vt omnes subditos complectitur, ita multò magis sanguinis regij sobolem; sed vt in illis ad matrimonij nullitatem non pertinet, ita nec in hac eò extenditur ea Concil. Trident. *cap.* 9. *sess.* 24. *de Reform. & c. nullus*, 36. *quæst.* 6. Ita Zipæus, qui postea latè confirmat hanc sententiam multis rationibus, & exemplis, & ad exempla contraria adducta à P. Rabardeo eruditè respondet, ideo omnino illum videbis.

7. Et tandem confirmantur supradicta, quia suppono Principes sanguinis Regij esse minus subiectos Regi, quàm filios parentibus, & seruos Dominis, in his quæ iuris naturalis sunt, quales secundum omnes censentur contractus Matrimoniales; sed contractus Matrimoniales seruorum, & filiorum, non ita pendere à voluntate parentum, & Dominorum, vt si contra, vel sine eorum cõsensu fiant, inualidi habeantur, iam supra firmis rationibus negatum est, iuxta determinationes sacrorum Canonum, & Conciliorum generalium: Ergo, &c. Cùm igitur nemo possit disponere, nisi de quibus dominium habet, Pater autem dominium libertatis filiorum non habet, nec Dominus seruorum, & multo magis Rex libertatis Principum sanguinis Regij in his, quæ ad statum vitæ pertinent, efficitur, vt nec Principes, possint decernere conditiones dirimentes contractus Ciuiles matrimoniales dictorum Principum: alioquin cùm parentes, & Domini multo plus iuris habeant in filios, & in seruos, à fortiori possent, & ipsi statuere conditiones dirimentes contractus Ciuiles matrimoniales filiorum & seruorum, quo nihil insanius. Ergo, &c.

8. Et licèt matrimonium vt sacramentum supponat contractum ciuilem esse validum; non tamen ob id Principes directè iurisdictionem super illum habent: non enim omnia ciuilia indiscriminatim subiciuntur Principibus; imò causæ Ciuiles Religiosorum de iure Diuino, Ecclesiastico, & Imperiali Episcopis, non Principibus subduntur; quantò minus ciuilis contractus matrimonij, maximè postea quàm à Saluatore ad incomparabilem maiorem spiritualitatem sacramentalem euectus est: porrò Ciuile aliquando idem est, quod non sacrum; & hoc pacto contractus matrimonij, vt contra sacramentum distinguitur, Ciuilis dici potest: aliquando Ciuile dicitur solum, quod ex legibus Ciuilibus introductum, & dependens est; & hoc pacto contractus matrimonij non Ciuilis, sed naturalis iure dicendus est; quoniam non ex legibus Ciuilibus, sed ex lege naturæ soli Deo subiectæ, prodiit. Princeps igitur potest in omnia Ciuilia suorum subditorum legalia, seu ex legibus Ciuilibus introducta, non autem in omnia Ciuilia absolutè; imò Ciuilia Religiosorum Episcopis omni iure seruantur; à fortiori Ciuilia matrimonialia, euecta ad altissimam spiritualitatem sacramentalem, multò magis reseruabuntur Deo matrimonij, & sacramentorum omnium institutori, & eius Vicario in terris Pontifici Summo: ob id in contractum matrimonialem, nec quoad Ciuilitatem tam sacramentatam, nec quoad sacramentalitatem ipsam quidpiam potest Princeps, aut suo assensu firmare, aut suo dissensu inualidare. Iterum igitur ex omnibus supradictis statuenda est conclusio contra P. Rabardeum, Principes Christianos ea genere, & natura suæ potestatis, non posse leges condere, annullantes subditorum matrimonia, vel saltem hoc esse eis prohibitum ab Ecclesia, cùm talem potestatem sibi reseruauerit.

9. Non desinam tamen hîc obiter animaduertere, quod aduersus omnia supradicta, & in fauorem P. Rabardei, non obstat consuetudo Regni Franciæ, quæ fertur non permittere Principibus sanguinis matrimonia inire absque Regis assensu, non inquam talis consuetudo obstat, quia Antistites illius Regni, de hac difficultate consulti, talem consuetudinem non damnarunt, stante quod esset approbata ab Ecclesia, vt patet ex Salerno viro docto, & amicissimo post hæc scripta viso *in discep. de hac, mater* §. 1. licèt ipse postea neget, adesse circa talem consuetudinem, Ecclesiæ approbationem; *sed quia ego nolo nunc hanc difficultatem pertractare.* Ideo solùm assero talem consuetudinem Regni Galliæ, supposito quod esset ab Ecclesia approbata P. Rabardeo non fauere, nam ipse contendit probare Principes à parte rei, & ex sui natura seclusa omni approbatione Pontificia, posse etiam nunc impedimenta matrimonij dirimentia constituere, quod falsum esse, ego constanter affirmo. Ergo, &c.

10. Verùm quia aduersus superius dicta in defensionem immunitatis Ecclesiæ plures se tuentur asserentes leges alias Pontificias, quoad dictam materiam non fuisse in aliquibus Regnis promulgatas, nec vsu receptas; plus etiam fauere videtur P. Rabardeus *fol.* 116. ex auctoritate Pratiani, quem *infrà* nos explicabimus: ideo visum est mihi pro coronide huius Disceptationis hanc materiam breuiter enucleare: nam de illa copiosam meditor tractationem.

RESOL. CCCXLV.

De publicatione, acceptatione, & contrario vsu legum Pontificiarum, præsertim in materia Immunitatis Ecclesiasticæ?

Et quæritur, an iudices laici trahentes ad sua Tribunalia personas Ecclesiasticas extra casus à iure permissos, possint in nostro Sacro Tribunali à Fidei Quæsitoribus examinari, & puniri?

Et quid de scriptoribus id fieri posse docentibus? Ex p. 7. tract. 1. Resol. 30. aliàs 28.

§. 1. Dico primò, Cõstitutiones Pontificiæ, vt omnes obligent sufficit vt tantùm publicentur Romæ, & non in singulis Diœcesibus, nisi Pontifex aliud significet, quia ex natura rei, talis publicatio sufficit, vt per se patet. Et quamuis Pontifices hactenus voluerint vt Ius Imperatorium locum habeat in iudiciis

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Res. 10. 12. 13. §. 1. vsque ad lin. 7. & in fine Resol. 14. & in tom.

tr. 1. Resol. 271. ad lim. 9. & in 6. Nec obstā. & recitatiue in alio §. etiam annotat.

iudiciis causarum, vbi nihil de iure Canonico statutum est, tamen circa modum promolgandi suas leges nihil tale statuerunt. Igitur Pontifex non tenetur seruare modum publicationis Iuris Ciuilis in suis Decretis, quia legibus non arctatur, neque Aothenticam, vt factæ nouæ constitutiones, &c. inueniturse acceptasse: Ergo quoties suam Constitutionem Romæ promulgat, neque mandat alibi publicari; sed illa promulgatione contentus est, intendit omnes Christi fideles obligare: Ergo de facto obligabuntur, quia adest quidquid necessarium est ad legem. Quod confirmatur; quia plura Decreta Iuris Canonici, Decreti, Decretalium, Sixti, Clementinarũ, Extrauagantium, Concilij Tridentini, non suot in multis Prouinciis promulgatæ. Item Bullæ Cœnæ, Romæ tantum solet publicari, & tamen arctat omnes Christi fideles. Regulæ item Cancellariæ Romæ publicantur, & secundum illas causæ ex toto orbe deciduntur, quod iustum non esset, si illæ leges non obligarent. Ergo non est necessaria publicatio, in qualibet prouincia inducenda: Accidit, quod quando Pontifices nolunt leges suas vbique obligare, nisi in singulis Prouinciis publicentur, solent id exprimere, vt patet ex Concilio Tridentino, *sess. 24. cap. 1. de Reform.* & ex *c. Cùm infirmitas, de pœn. & remiss.* & ex multis Constitutionibus Sixti V. Ergo quando non exprimunt vbique obligant, licèt aliqui ab earum obseruantia excusentur, qui inuincibiliter eas ignorant: Item è contrario interdum extendunt tempus, pro quo volunt differri obligationem legis etiam post publicationem, sic Pius IV. voluit, vt Decreta Concilij Tridentini non obligarent, nisi post tres menses à publicatione: Ergo supponunt Pontifices promulgationem Romæ factam sufficere, quia si aliæ particulares spectandæ essent, illa temporis dilatio necessaria non esset. Et hanc sententiam tenent Doctores *in sequenti Assertione* citandi; quibus adde Azorium, *tomo 2. lib. 5. c. 3. q. 3.* Salas, *de legib., disput. 12. sect. 2. num. 10.* Suarez, *lib. 4. cap. 15. num. 3.* Pontium, *de Matrim. lib. 5. cap. 7. num. 2.* Filliucium, *tom. 2. tract. 21. cap. 11. num. 397.* & Pesantium, *in part. 2. D. Thomæ, quæst. 108. art. 4. disput. 5.* qui addit, quòd aliàs Principes sæculares impedire possent, ne Bullæ Pontificiæ, in suis Regnis promulgarentur.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 10. 12. & 13. &c. in prima ante medium §. His,

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 5. & in aliis eius annot. & hic sup. in Ref. 45. & lege etiam alias Ref. & §§. eius primæ annot,

2. Dico secundò, Constitutiones Pontificiæ, vt obligent, non pendent ab acceptione populi. Probatur, quia Summus Pontifex non accepit potestatem à populo, sed immediatè à Deo: Ergo non requiritur acceptatio, & consensus populi ex eo capite, Quòd populus Pontifici contulerit huiusmodi potestatem condendi leges dependenter à sua acceptatione. Neque solidè dici potest eam collatã fuisse à Christo sub hac conditione, quia potestas D. Petro collata nõ est hac in parte restricta. Nec ex natura rei requiritur hæc acceptatio, quia vt les vim suã obtineat, sufficit vt participet totam essentiam, & rationẽ legis, sed ad essentiã legis non requiritur consensus populi: Ergo. Probo minorem; nam ea, quæ ad legis essentiam pertinent quantum est ea parte causæ efficientiæ proueniunt ex Legislatore. Probatur secundò, Quia vis obligatiua legis effectiuè prouenit ab eo, qui legem condit; sed subditi non condunt legem; Ergo. Deinde *ad Roman. 13.* dicitur: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; Ergo non est ius legem acceptare, vel respuere, quia non consistit cum tali subiectione, vt populus possit non acceptare legem. Confirmatur, lege legitimè promulgata, potest Legislator etiam grauibus pœnis, v. g. populum Censuris adigere ad obseruationem legis: Ergo consensus eius quò legem accepret, non est necessarius vt lex vim suam obtineat. Probo consequentiam. nam si ex rei natura id requireretur, iniustè punirentur illi, qui legem non admitterent. Et tandem Christus *Matth. 16.* promisit Petro eiúsque successoribus Claues Regni Cœlorum, ita addens: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cœlis: neque hanc, aut similem restrictionem apposuit, si populus leges tuas acceptare voluerit; sed & *Lucæ. 10.* generaliter dixit Apostolis: Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit. Et Apostolicum, & naturale præceptum est, quod *ad Hebr. 13.* sic exprimitor; Obedite præpositis vestris, & subiacete eis; in quibus verbis, neque dicitur, neque subintelligitur, Obedite, si vultis leges, & mandata eorum acceptare; Ergo leges, & Constitutiones præsertim Pontificiæ absolute obligant subditos ad eis obtemperandam, independenter ab eorum acceptatione.

3. Nec obstat id quod asserit Gratianus, *cap. In istis, distinct. 4.* Leges instituuntur cùm promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur: nam respondeo, dicta verba pro nostra sententia facere, si enim leges instituuntur, cùm promulgantur, non est opus acceptatione, vt vim obligandi habeant; nec facit quidquam quod dicitur, firmantur leges cùm moribus vtentium approbantur, quoniam ex eo non sequitor, leges non habere vim ante acceptationem, sed solùm ostenditur habere tunc suam vim fortiùs radicatam ac firmatam. Et ideò omnia superius dicta docet magis communis opinio Doctorum, *in 1. 2. Diui Thomæ*, vt Araujo, *quæst. 97. disput. 3. sect. 2. diff. 3.* Syluios, *qu. 96 art. 4. queritur 4.* Hackerus, *q. 90. disp. 3.* Puteanus, *q. 95. art. 3. dub. vn. concl. 2* Granadus, *contr. 7. tr. 3. par. 1. disp. 7. n. 3.* Vasquez, *disp. 156. cap. 5. n. 36.* Malderus, *q. 90. art. 3. dub. 2.* Lorca *tom. 2. disp. 20.* Tannerus, *disp. 5. quæst. 5. dub. 3.* Præpositus, *quæst. 95. dub. 9. num. 29.* Montesinus, *tomo 2. disp. 20. quæst. 4. diff. 3. num. 96.* Pesant. *quæst. 108. art. 4. disp. 5.* Auersa, *quæst. 95. sec. 4.* Fragolos, *de reg. reip. p. 1. lib. 1. disp. 3. num. 258.* Petr. à S. Ioseph, *in Idea Theol. mor. lib. 1. cap. 1. resol. 5.* Petr. Gonzal. *de leg. Polit. lib. 2. cap. 5. num. 29. & lib. 1. cap. 7. §. 1. num. 128.* Duard. *in Bul. Cœn. lib. 3. §. 1. quæst. 1. n. 16.* Molfes. *in sum. tom. 1. tract. 9. cap. 8. num. 38.* Filliuc. *tom. 2. tract. 21. cap. 11. num. 397.* Saytus, *in claui reg. lib. 3. cap. 5. num. 7.* Villalob. *in sum. to. 1. tract. 2. dub. 12. num. 5.* Suarex, *de leg. lib. 4. cap. 15. num 2.* Salas, *disp. 12. sect. 2. num. 10.* Azor. *par. 1. lib. 5. cap. 5. quæst. 3.* Ghetius, *in thes. anim. to. 3. & ver. lex. cap. 1. quæst. 3.* & alij penes ipsos; quibus adde nouissimè me citato Caspensem, *in curs. Theol. tract. 13. disp. 1. sect. 4. num. 53.* & etiam me citato Machadum, *de perf. Confess. tom. 1. lib. 3. par. 4. tra. 3. 3. docum. 2. num. 4.* & quod penes me instar omnium est oraculum S. Rotæ Rom. *in magist. decis. Maioric. indult. die 11. April.* 1639. coram Merlino Decano. Et *in Messanen. Decanatus die 27. May* 1641. coram Reuerendiss. Dunozet Decano. In quibus Decisionib. statuitur, Leges Pontific. obligare independenter à populi acceptatione. Quod ideo verum existimat Amicus *tom. 5. disp. 1. sect. 5. num. 75.* vt contrariam sententiam probabilem esse non putet.

4. Dico tertiò; dato, quod opinio contraria esset probabilis, nempe Constitutiones Pontif. quoad obligationem pendere ab acceptatione popoli, tamen non procederet, quando Pontifex in lege contrarium expressisset: nam in tali casu, nec deest potestas, nec voluntas: ergo renuente populo leges Pontif. obligabunt, & idem dicendum de eorum publicatione, & de contrario vsu: nam licet aduersus leges Pontif. possit allegari non vsus, & contraria obseruantia, tamen quando S. Pont. suam voluntatem aliter declarasset, nõ tolleretur lex per nõ vsum. Ita Molfesius, *in sum. 1. tr. 9. c. 8. n. 51.* Ioan. Præpos. *in par. 2. D. Thom.*

q.95.disp.1.dub.9.n.29. Castrus Palaus, *tom.1. tract.3. disp.1.punct.12.n.1.* Tanner.*in Apol.de immun.Eccles. lib.2.cap.15.*& alij, *vbi suprà.*

5. Dico quartò, Dicere S. Pontificem non posse condere legem aliquam independenter à populo, vel à contrario vsu, est propositio contra fidem. Ita Suarez, *de leg.lib.4.c.16.n.2.* quem sequitur Villalobos, *t.1.tr.2.diffic.16.n.1.* vbi sic ait:[Para que la ley obligue no es necessario que el pueblo la reciua con el vso, esta conclusion es muy cierta, porque de otra manera fuera ser superior el pueblo al Principe, y hablando de la Leyes del Papa es de fe y consta por las palabras de Christo: Quodcumque ligaueris; & Pasce oues meas; las quales dixo sin condicion ninguna de si el pueblo las acceptasse, ò nò.] sic ille. Vnde Adamus Tanner. *in Apol. de immun. Eccles. lib.2.cap.15.* asserunt hanc propositionem à Doctore Catholic. negari non posse. Et ideo communiter asserunt DD. tanquam certum, posse Pontificem obligare fideles ad obseruantiam Legis à se latæ, quamuis populus contradicat. Ita ex Castro, Valentia, Vasquez, Salas,& aliis, docet Palaus, *tom.1.tr.3. disp.1.punct.13.n.1.* & Ioannes Propositus, *in part.2. q.95.disp.1.dub.9.n.29.* Quibus adde Caspensem, *in Cursu Theologico, tr.13.disp.1.sect.5.num.62.* Hinc qui asserunt Leges Pontificias non obligare, nisi acceptentur à populo, hoc dicunt, supponendo Pontifices suas leges ferre cum hac conditione; non quia absolutè promulgare leges non possint independenter à populo; ex Nauarro, Driedone, & aliis docet Stephanus Baunius,*Theol.Moralis t.2.disp.3.tr.2.q.19.*

6. Dico quintò,Leges,Canones, & aliæ Constitutiones Pontificiæ in materia immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ,quoad personas,bona, & loca fuerunt latæ à Summis Pontificibus independenter ab acceptatione populi,& ab vsu contrario;Ergo in omni opinione Doctorum dici non potest, quòd non obligabunt nisi acceptentur, vel si vsu receptæ fuerint, posse postea per contrariam consuetudinem abrogari. Consequentia patet, & si quis illam negaret, esset S.Officio denunciandus: nam teneret S.Pontificem non posse ferre leges, nisi dependenter à populo,contra id quod firmauimus *suprà in Assert.3. & 4.* Restat igitur vt probemus maiorem propositionem, quam docet Molfesius *in summa tom.1.tr.9. c.8. n.51.* Bonacina, *tom.3.disp.1.quæst.15. punct.4.§.1. n.2.* latè Adamus Tannerus, *in Apol. de immun. Eccles.lib.2.c. 15.*& alij.Et probatur manifestè; Primò,quia ait Bonacina *loco citato*,in Bulla Cœnæ excluduntur omnes prætensiones,& prætextus. Secundò, quia, vt docet idem Bonacina, *tom.2.disp.1.quæst.1. punct.4. num.29.* tunc Legislator dicitur ferre legem independenter à populo,quando in lege apponit clausulam, & decretum irritans:nam per illud eneruatur omnis non vsus, vel contrarius vsus, vt docuit sæpius sacra Rota, & signanter *in citata Decisione Domini Merlini,*& *in alia Treuerensis Abbatiæ S. Maximi,die* 20. *Nouemb.*1624. coram Coccino,& patet ex *cap. Quod super his,de consanguin.& affin.* & *c.Super eo,de cognat. spir.*& tenent communiter Doctores, quos plena manu,& ad satietatem adducit Remigius Scophra, *in solution.quæstion. Moralium,quæst.32.art.2.*& omnino videndus in casu nostro Chartarius, *decis.46.num.79.decis.47.n.19.* & *decis.93.num.21.*Quibus omnibus adde nouissimè doctum,& amicissimum Dominum meum Larrea, *in allegat.Fiscal parte 1.allegat.12.num.13.*sed in Bulla Cœnæ Pontifices apposuerunt clausulam, decretum irritans; Ergo. Tertiò, quia non solùm in Bullæ Cœnæ, sed in aliis sacris Canonibus omnes consuetudines contra libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam tanquam corruptelæ damnantur, & præuaricationes, vt patet *in cap.vltimo de consuetud. cap. Clerici, de Iudiciis, cap.Quanquam,de Cens. in 6. cap. Nouerit, de sentent. excommun. cap.3.disp.8.*Ergo clarè apparet vim huiusmodi Legum in arbitrio acceptantium à Summis Pontificibus minimè constitutam fuisse. Quartò, probatur ex perpetua, & vigente praxi Ecclesiæ Romanæ, quæ apertè ostendit Leges ad Ecclesiasticam libertatem pertinentes nunquam ferri si, & quatenus à populo acceptentur,sed absoluta auctoritate,& voluntate independenter: Nam summi Pontifices, quando aliquid contra Ecclesiæ libertatem attentatur à Principibus Laicis, vel eorum Ministris, vt notissimum est conqueruntur, & conclamant, atque singulis quibusque annis damnant, & improbant, fulminando Bullam Cœnæ. Vnde ex his, vt clariùs hæc veritas elucescat nouissime aliorum Pontificum vestigiis inhærendo Sanctissimus Dominus Noster Vrbanus VIII. feliciter regnans, in Bulla, *Romanus*, &c. data sub die 5. Iunij 1641. & publicata, die 14. Augusti eodem annos verbis rotundis, vt qui habet aures audiendi audiat, damnauit, & improbauit omnia præiudicialia facta, & facienda contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, *etiam sub prætextu quòd Bulla, seu Constitutiones Pontificiæ non fuerint publicatæ, vel vsu receptæ, aut contrario vsu, etiam decennali, & quantumlibet longissimo, vt prætenditur, abrogatæ.* Quid apertius dici potest? Et ideò, nescio quomodo sub hoc prætextu amplius se tueri possint infringentes in aliquo immunitatem Ecclesiasticam: nam de potestate Pontificis, credo quòd Catholici non dubitent, de voluntate verò, iam modò *in dicta Bulla Pontificia* apertè constat. Ergo.

7. Et tandem pro coronide huius disceptationis non deseram hîc dubium apponere: An scilicet Iudices Laici trahentes, ad sua Tribunalia Personas Ecclesiasticas extra casus à iure permissos possint in nostro Sacro Tribunali à Fidei Quæsitoribus examinari, & puniri; &,quid de scriptoribus, id à laicis fieri posse, docentibus. Solùm referam sententiam Doctorum, quos his diebus congessi, rogatus à doctissimo, & amicissimo Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Assessore Francisco de Albicys maioribus honoribus dignissimo. Et affirmatiuam sententiam tenet Bartholomæus Salonius *in 2. 2. D. Thomæ, quæst.67. art.1. contr.1. concl.3.* vbi sic ait. Principes, vel Iudices, qui contra iura Canonica, & Ciuilia trahunt Ecclesiasticos ad sua Tribunalia sunt suspecti de hæresi Lutherana, potestque contra eos iustè Officium Sanctæ Inquisitionis procedere. Patet, qui conuenit cum Hæreticis in factis, in quibus illi protestantur suas hæreses, est vehementer suspectus de illa hæresi, vt qui comedit sine vlla infirmitate carnes die veneris est suspectus de hæresi Lutherana, & qui communicaret sub vtraque specie esset maximè suspectus de hæresi Boëmorum, quia talia facta protestantur illas hæreses. Sed Hæretici negantes iurisdictionem, & immunitatem Ecclesiasticam docent à Iudice sæculari esse iudicandos:Ergo Iudex sæcularis si ita facit manifestè conuenit cum Hæreticis in facto, quo protestantur ipsi suas hæreses, & esset de simili hæresi maximè suspectus,& ab Inquisitoribus examinandus.Ita Salonius. Et ante illum celeberrimæ famæ Theologus Dominus Bannez,etiam *in 2.2.q.67.art.1.concl.4.* sic asserens:Ex dictis sequitur suspectos esse meritò de hæresi Lutherana sæculares Iudices,qui Clericos contra sua priuilegia comprehendunt, vel ad sua Tribunalia trahunt. Probatur, quia facto ipso confirmant, quòd error

Lutheranus

Lutheranus aſſerit, ſcilicet Clericos ſubditos eſſe Principibus ſæcularibus? Quemadmodum, ſi quis imaginem conculcaret, vehementer eſſet ſuſpectus de hæreſi Lutherana, quæ aſſerit, Imagines non eſſe colendas. Hæc Bannez. Vnde ex his Iulianus Thomaſius Sacræ Rotæ Auditor apud Bellamerum, *conſ. 30. num. 55. ver. Imo quodammodo*; docuit inquiri poſſe contra Iudicem ſæcularem violantem iuriſdictionem Eccleſiæ tanquam contra ſuſpectum de Fide. Et poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam docere etiam Beltranum de Gueuara *in propugnat. libert. Eccl. aſſert.* 2. §. 2. *num.* 21. cum Bozio *de iur. nat.* & *diuino libert. Eccleſ. lib.* 5. *c.* 15. Et Sacræ Rotæ Auditores *pro cauſa Veneta, anno* 1606. *in Aſſertione libertatis Eccleſiaſticæ, circa finem*, hæc verba pronunciarunt. Animaduertere debent Doctores cuiuſcumque notæ ſint, & qualitatis, dum contra Sacros Canones (eos ſæpe prauè interpretando, & detorquendo) Eccleſiaſticæ detrahunt immunitati, & libertati; ſuſpectos ſe reddere, quòd male de ea ſentiant, & tacitè vel expreſsè cum illis conſentiant, quos iam Eccleſia propterea meritò condemnauit. Ita ibi nominatim ſubſcripti omnes Rotæ Auditores. Hinc obſeruat Franciſcus Torreblanca, vt *ſuprà* notauimus *in Practica bilib. iur. ſpiritualis lib.* 15. *c.* 4. *n.* 7. quòd anno 1632. cùm Granatæ quidam Miniſter laicus Allegationem Typis euulgaſſet contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, & in qua defendebat quandam conſuetudinem trahendi Clericos in quibuſdam criminibus ad ſæcularia tribunalia fuiſſe a propria dignitate detruſum, & ſancti Officij Cenſuram ſubiiſſe. Et hæc eſt ſententia Doctorum circa propoſitum dubium, quorum opinio quando in Praxi ſit deducenda, remittendum videtur prudenti arbitrio DD. Inquiſitorum, qui matura diſcuſſione conſiderabunt, qualitates perſonarum, circumſtantias temporum, frequentiam delicti, rationes contrarias, &c. Imo ego puto ab eis nihil prorſus agendum, niſi prius conſulta Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis; & in Regni Hiſpaniarum, noſtro ſummo Fidei Quæſitore.

Nota Lector, quòd nouiſſimè Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis, aliqua ſuperiùs à me contra Patrem Rabardeum tantùm doctrinaliter impugnata, & inſuper plura alia, variis Cenſuris Theologicis meritò qualificauit, & damnauit; & ſuper eius librum nigrum Theta impoſuit; vt patet ex Decreto dictæ Sacræ Congregationis emanato feria quarta die 18. Martij 1643. & in locis publicis affixo die 29. Aprilis eiuſdem Anni.

TRACTATVS TERTIVS, SEV APOLOGETICA DISCEPTATIO DE STATVTO PROHIBENTE ALIENATIONEM BONORVM STABILIVM IN ECCLESIAS, & Eccleſiaſticas perſonas.

RESOLVTIO PRIMA.

An ſtatutum mandans bona Eccleſiæ relicta infra certum tempus vendi ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 64. aliàs 63.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in alijs eius not.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Hoſtienſis *in cap. fin. num.* 11. *ver. in mortuariis, de rebus Eccl. non alien.* Archidiaconus *in c. Romana, n.* 13. *ver. non tamen quoad alienat. de appell.* & ex neotericis Surdus *lib.* 1. *conſ.* 2. *n.* 20. *& ſeq.* & Philippus Maynardus *de priui. Eccl. p.* 2. *art.* 22. *n.* 44.

RESOL. II.

An ſtatutum, quod infra tantum tempus Eccleſia teneatur vendere res ſibi relictas, ſit validum? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 3.

§. 1. HOc ſtatutũ edidit olim Federicus Rex, quod & ſimilia contra me conatur defendere Cutellius, *ad leg. dicti Federici, cap.* 24. *not.* 26. *per totam, & cap.* 85. *num.* 90. tenet omnia ſtatuta Federici eſſe conformia ſacris Canonibus, & per conſequens ſupradictum, de quo loquimur.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & infra in Reſ. 14. & 18. Sed pro iſta materia lege fere omnes Reſ. huius tract. & ſignanter vide doctrinam §. 1. 2. & 3. Reſ. huius annot.

2. Sed dicendum omninò ſtatutum hoc Federici eſſe contra ſacros Canones, & ſuper illud debebat quidem Cutellius nigrum præfigere Theta & notis non illuſtrare, ſed tantùm aduertere eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; exemplo Eminentiſſimi Iuriſconſulti Matthæi de Afflicto, qui in Commentariis conſtitutionum Regni Neapolitani, cùm ventum eſſet ad conſtitutionem ſimilem, quam ibi etiam Federicus ſtatuerat *lib.* 3. *conſtit.* 26. *num.* 12. ſic aſſerit: Hæc conſtitutio nihil valet, quia Imperator non potuit contra libertatem Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum prohibere, quòd non relinquatur res ſtabiles Eccleſiæ inter viuos; dicit poſtea: Nolo hîc ſeruare ordinem meum in colligendis notabilibus, quia iſta conſtitutio

tota est correcta per cap. Regis Caroli II. quod incipit, *Item statuimus*, & demum dicit: & sic non seruatur ista constitutio, quod Ecclesia debet vendere intra annum: ita Afflictus, & post illum Anton. Bouius *in respons. ad Paul. Seruitam, part.3. argument.10.fol.44.* vbi sic ait, [La lege ch'in Sicilia statui Federico, fu reuocata da Carlo II. per esser contra la libertà Ecclesiastica,] & Theologi Religionis Seruorum *in defens. censur. Pauli V. cap.7. num.27. fol.142.* sic asserunt. [Federico fece tal lege in Sicilia, ma como ingiusta fu reuocata dal Re Carolo II.] & idem obseruant etiam Fagnanus *de iustitia monitorij Pauli V. fol.82.* & Aponte *in respons. pro censura Veneta, fol.104.* Et tandem doctus Hispanus Ioannes Beltran de Gueuara *in Prop. libert. Eccles. §.6. assert.1. num.20.* sic ait.: Nec etiam obstat alia lex Regni Siciliæ, quæ alienationes rerum stabilium fieri prohibet in Ecclesiis. nam ea lex reuocata fuit à Carolo II. vt constat ex *lib.const. ex cap. vtr. Siciliæ in cap. Caroli II. incip. Item statuimus quòd possessiones*, satisque esse arbitratus est, si bona immobilia cum onere suo ad Ecclesiam transirent, iuxta *l.pen. C. de exactor. tribut.lib.10.* & iuxta doctrinam Bartoli *l.rescripto, §.1. num.5.de mun. & honor.* & omnes hæ constitutiones à Federico II. & Carolo IV. tanquam contra libertatem Ecclesiasticam reuocatæ fuerunt, vt constat *in authent. Cassa & irrita, C. de sacros. Eccles.* & habetur copiosiùs *in tom.3. Concil. ad fin. Constantiensis Concil.* & tradit Ioan. Imberius Rupell. *foren. inst.lib.4.c.6.* Petrus Pechius *de amortizat.c.6.n.1.* Ita Gueuara. Videat modò Cutellius si in Notis huius statuti Federici debebat de nouo suscitare opinionem de immobilibus Ecclesiæ non relinquendis, quam contra Paulum Seruitam Paul. V. *in Decreto edito 17. Aug.1606.* damnauit, cum communi sententia Legistarum, Canonistarum, & Theologorum. Non possunt igitur, vt perperam loquitur Cutellius, hæc statuta iustitiam præ se ferre. Nec dici potest illa esse inualida, quando prohiberent alienationem omnium bonorum in Ecclesiam, non autem tantùm bonorum immobilium: hoc, inquam, dicere est chimæricum & falsum. Nam Paulus V. Canones, & Doctores, & ipse Rex Carolus II. quando damnarunt hæc statuta, vt patet, non illa damnarunt, quia prohibebant alienationem generalem omnium bonorum, sed tantùm particularem immobilium in Ecclesiam. ergo.

3. Ad id verò quòd Cutellius asserit pro tuendis supradictis statutis, nempe interdictum esse Leuitis, & Sacerdotibus possidere immobilia, adducens aliqua Scripturæ loca. Respondeo, quòd ideò dicitur in Scriptura Leuitas aliquid non possidere, quia omnia titulo eleemosynæ habebant, non autem, vt alij, per sortem; sed non sequitur ex hoc non habuisse, nec possedisse bona immobilia, vt latè probat nouissimè contra Lutherum, & Spalatensem, doctus Nicolaus le Maistre, Socius Sorbonicus *de sacro Patrimonio, lib.1.c.10.per tot.* & patet ex *cap.25. Leuit.* in quo dicitur, Leuitas habere ædes, quæ in vrbibus sunt, & cùm cæteræ domus redimi non possunt, nisi exacto Iubilæo, Leuitarum domus quouis tempore redemptioni patebant. Ædes Leuitarum quæ in vrbibus sunt, semper possunt redimi, si redemptæ non fuerint in Iubilæo reuertentur ad dominos, quia domus vrbium Leuitarum sunt pro possessionibus inter filios Israël. Cùm ergo Leuitæ domus & vrbes alienare possent, cum emendi vendendique libertatem obtinerent, signum est eos vrbes possedisse, atque obtinuisse, non tantùm ratione vsusfructus, sed etiam titulo dominij. Et ideò si Leuitæ & Sacerdotes bona immobilia non possiderent, Ieremias *cap.32.* in Anathoth vrbe Sacerdotali, agrum non emisset, vt rectè obseruat Sancius in Ezech. *cap.44. vers.28. num.59.* Vide etiam eruditum Becanum *in Analogia veteris Ecclesiæ cap.7. qu.6. num.3.* vbi ex 40. ciuitatibus obseruat 13. datas esse Sacerdotibus, reliquas Leuitis. Vnde *num.17.* sic ait: Ex dictis colligi potest, quàm diuites fuerint Sacerdotes in veteri Testamento præ aliis omnibus. Nam primò accipiebant decimas à 12. tribubus Israël. Vbi notandum est præter tribum Leui fuisse duodecim tribus filiorum Israël, nempe tribum Ruben, Simeon, Iuda, Zabulon, Issachar, Dan, Gad, Aser, Nephthali, Ephraim, Manasse, Beniamin. Igitur singulæ hæ tribus diuidebant sua bona in decem partes, & vnam dabant tribui Leui, reliquis nouem sibi reseruatis, quo fit vt tribus Leui multò fuerit ditior, quàm cæteræ. Nam singulæ cæterarum habebant tantùm nouem partes, tribus autem Leui duodecim. Præter has decimas. quæ communes erant omnibus in tribu Leui, Sacerdotes iterum accipiebant decimas decimarum à Leuitis, & sic non solùm erant ditiores, quàm homines aliarum tribuum, sed etiam quàm Leuitæ. Deinde accedebant primitiæ, primogenita, oblationes, quæ si omnia computentur, in magnum thesaurum excrescere necesse erat redditus, & possessiones Sacerdotum. Hucvsque Becanus. Videat modò Cutellius, si hodie Ecclesiastici sint ditiores laicis, vt olim erant Sacerdotes & Leuitæ. Et posthæc scripta inueni hanc sententiam de Leuitis docere etiam Valenzuelam *in defens. cens. Paul. V. part.3. num.97.*

4. Sed deueniendo in specie ad particulare statutum positum in titulo huius resolutionis, dico esse contra libertatem Ecclesiasticam, & ideò constitutionem dicti Federici, in qua etiam tale statutum continebatur, totam postea Carolus II. vt visum est, reuocauit. Vnde *vbi suprà* Afflictus dixit: Non seruatur ista constitutio quòd Ecclesia debet vendere intra annum. Pro qua veritate confirmanda satis erit adducere determinationē sacræ Rotæ Romanæ, quæ in vna Veneta censurarum, quam penes me impressam habeo *fol.21.* sic habet: Quod verò attinet ad illum articulum particularem, vt Ecclesia intra certum tempus, verbi gratia, vnius vel duorum, vel duodecim annorum bona immobilia vendere laicis teneatur, illum expressè condemnauit Alexander IV. *in cap.1.§.fin.de immunitate Ecclesiastica lib.6.* in hæc verba: Nec etiam liceat illud ipsas Ecclesias, vel personas ad distrahendum, vel alienandum, aut extra manum suam ponendam, iam acquisita, vel quæ deinceps acquirent, aliquatenus coarctare. Hæc ibi. Et ideò non valere statutum laicorum contrarium disponens, notauerunt *ibidem* Geminianus *num.5. vers. Nota quòd laici.* Francus *num.5.* Decius *in capite Ecclesia S. Mariæ, numer.193. vers.8. non valet statutum, de const.* & Baldus *in Authent. hoc ius porrect. num.18. vers. Et propterea non valet, Cod. de sacrosanct. Eccles.* vbi agit contra statutum Senarum quo cauebatur vt Hospitale S. Mariæ teneretur vendere possessiones. Idem tenuit Hostiensis *in cap. cum laicis, numer.5. sup. verbo de alienatione, de rebus Eccles. non alienand.* Archidiac. *in cap. Romana, num. 13. in verbo consuetudine, de appellat.lib.6.* Huc vsque sacra Rota. vbi paulò post *fol.24.* hæc addit: Cùm in hac materia sacrorum Conciliorum, & Romanorum Pontificum diuina responsa, quæ clara sunt, seruari debeant, non oportet admodùm sollicitè quærere, cur aliqui iuris ciuilis potissimùm Interpretes contrarium consuluerint, & anxiè laborare, vt eorum responsis singulariter respondeatur, cùm notum sit eos sæpè vel lucri cupiditate, vel studio adulandi Principibus laicis, vel sacrarum Canonum imperitia, sic in transuersum

ſum actos, vt in luce clara ſponte cæcutire voluerint. Sed hoc non obſtante reſpondet poſtea ad omnes rationes, vide etiam Theologos Relig. Seruorum *in defenſ. cenſ. Pauli V. cap.7. fol.*110. vbi hoc ſtatutum Federici eſſe contra ſacros Canones demonſtrant; quod etiam docuit Bernardus Giuſti *in defenſ. libert. Eccleſ. fol.*19. plures adducens Doctores. quibus adde Maynardum *de priuileg. Eccleſ. part.*1. *art.* 22. *num.*44. & Suidum *volum.*1. *conſ.*2. *num.*20. Remanet igitur ſatis firmata noſtra ſententia, nempe ſtatutum hoc Federici eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam. Ad id verò, quòd Cutellius aſſerit, compeſcendam eſſe nimiam cupiditatem Eccleſiaſticorum, in acquirendis ſuperfluis: vnde etiam ad dictas lege. Federici *cap.*3.*not.*4.*num.*4. putat in Comitiis generalibus dictis Parlamento exemptis modum in quærendo adhibendum eſſe, ne futuris in æuis quæſitorum parte aliqua eos priuare opus ſit, néve nimiæ pietatis ſtudio poſteris, vt impij videantur, materiam relinquant, & quod fuit ad leuandam neceſſitatem ſtatutum propter copiam, in cauſam æxus conuertatur. Ita ille. Ad id, inquam, reſpondendum eſt eo modo quo reſponderunt Theologi Religionis Seruorum ad Paulum Seruitam exaggerantem hæc omnia, quæ Cutellius nunc exaggerat, ſic enim aſſerunt *in defenſ.cenſ.Pauli V.c.*7.*fol.*107. [Ne giuſta è la querela che tutto al fine paſſerà nella Chieſa. Poiche molte coſe ſono, le quali non ci paſſano ne paſſeranno giamai. Vi ſono i feudi, e i fedicommiſſi che gl'vni e gl'altri rimangono perpetuamente nelle famiglie, Vi ſono i beni de i Principi, i quali ſi ritengono per mantenimento del Principato. Oltre à ciò vi ſono, e vi ſaranno ſempre (mercè della malicia umana) huomini auari, dalle cui mani ſcarſe non è pericolo ch'eſca vn denaro, no che i beni ſtabili. Vi ſono prodighi e diſſipatori, i quali diſpenſano le facoltà in prenderſi piaceri, poco ricordeuoli delle Chieſe e Monaſterij, e altri vi ſono ch'attendono alle pompe, è grandezze, & à ſpendere il loro in ogni altra coſa fuor che in honor di Dio e delle Chieſe. Il mondo ſempre hebbe & haurà ſi fatta gente. Per il che non è pericolo che la Chieſa di tutti i beni s'impadioniſca giamai. S'aggiunque appreſſo che la viciſſitudine de i tempi tal'hora apporta che per qualche accidente quello che è della Chieſa ſia dal ſecolo vſurpato. Quante coſe hoggidì ſono godute etiamdio da Principi, le quali erano prima della Chieſa? Nò ſi ſcende al particolare, perche non è intendimento d'offendere, ma di defendere. Ma come ſi può meglio dimonſtrare la debolezza de queſta raggione (ch'è l'Achille de i laici) quanto conſiderare tanti ſecoli andati da che la Chieſa ſà acquiſti? Hà già tanti en tanti centinaia d'anni che ſi laſciano facoltà alla Chieſa? non già com'à tempi d'hoggi vn poco di fendo di cenſo, di legati, ma le città, & i ſtati intieri, nondimeno ſi veggono e Cittadini, e Principi e Nobili, & ignobili in tanto numero poſſedere ampliſſime ricchezze, abondantiſſimi beni, e mantenerſi nelle grandezze, e ſplendidezze loro. Non s'è ancora veduto il mondo rouinare, ne tanti diſordini, e diſorbitanze che ſi dicono.] Ita ſupradicti Theologi. Vide etiam Vgolinum *in reſp. ad Iuriſconſ. Pat. cap.*6. *num.*3. *& ſequ.* Torrinm *in Apol. pro libert. Eccleſ. fol. mihi.*26. Iulinm Boſſum *in reſponſ. ad M. Antonium Capellum, part.*4.*cap.*6.*fol.*164. Bernardum Iuſtum *in defenſ.lib, Eccl.fol, mihi.* 7. & tandem Collegium Bononienſe *in conſil.pro lib.Eccleſ.num.*31.*&*.32. vbi ſic ait, Vtilitas publica ne laici nimis onerentur collectis, præferri nō debet priuatæ Clericorum, nam vt bona apud Eccleſiaſticos maneant, reſpicit publicam vtilitatem, maximè ſi ad Eccleſias, quæ vtilitas præfertur publicæ profanæ, & Clerici ſi non grauantur collectis, quibus tamen quandoque grauantur, ſaltem grauantur pluribus aliis oneribus Eccleſiaſticis directis ad bonum ſpiritale laicorum, & quo magis diuitiæ creſcunt, magis etiam creſcit eleemoſynarum onus & cura multiplicandi numerum Religioſorum. Ita venerandum illud Iuriſconſultorum Collegium, cui adde Vigianum *de immunitate Eccleſiaſt. diſputation.* 3. *folio* 53. ita aſſerentem: Sed quoniam laici falsò queri ſolent de Eccleſiaſticis, quaſi de profuſiſſimis, vt dicunt, ſimplicium largitionibus, Eccleſiarum cenſus nimirum creuerint. Audiant quæſo Concilij Pariſienſis ſub Ludouico & Lothario Imperatore celebrati verè aurea verba, quæ ſi quiſque ſecum animo reuoluens diligenter perpenderet, ceſſarent profectò tam iniuſtæ, tam indignæ querelæ. Ita enim *lib.*1. *cap.*18. traditum eſt. Ceſſet ergo ambitio, quæ dicere ſolet, nimis rerum habere Eccleſiam Chriſti, & perpendat, quia quantæcomque ſint res Eccleſiæ, ſi eo modo, quo diſpenſandæ ſunt, diſpenſentur, nimiæ non ſunt. & paulò pòſt: Mira namque res, ambitio mundialis ſatis non habet, & Eccleſia Chriſti nimiùm habet? Hucvſque Vigianus ex ſacro illo Concilio. Sed ſciat Cutellius hodie ferè omnes exemptos non ſolùm ſuperflua, ſed etiam neque neceſſaria habere. Audiat quæſo Paulum Comitolum virum doctum ex Societate I E S V *in Apol.pro monitorio Pauli V. cap.*3.*num.*6. [Tanto lontano e dal vero che alle perſone ſacre è Religioſe auantzi la robba, quanto il contrario è conteſtatiſſimo con euidente calcolo è ſenzata eſperienza. Il calcolo è tale. Facciaſi vn cumulo di tutti i beni della chieſa, e ſi ripartano in parti vguali, & in tante quante ſono le perſone che di quelle denono viuere, ti dico ch'à moltiſſime & à moltiſſime perſona mancheria il neceſſario vitto e veſtito. Oltre che in queſto calcolo non vi potrà eſſere forma alcuna di giuſtitia diſtributiua, perche tanto toccherà all' infimo Chierico, com à gran Prelati, à quali per ogni riſpetto maggiorata ſi de ech'à quelli che non ſono di ſimil grado. L'eſperienza ſenzata è che leuata vna ò due Religioni meno numeroſe come à dire à la Benedittina, e la Certoſina, tutti non hanno da viuere, che per queſto è ſtata poco à poco introdotta la proprietà in tante Congregationi de Regolari coſi d'huomini, comedi donne, perche in commune non haueuano, ne hanno da mantenerſi. E di queſto diſordine caggione ſono i ſecolari, che con le loro entrate non danno vitto ne veſtito commune, ſe bene in parte potrebbono eſſere ſolleuate molte Congregationi di Regolari conquel ch' alcuni altri di chieſa hanno di ſouerchio. Mà con tutto ciò moltiſſimi Religioſi e Religioſe reſterebbono in biſogno per laſciar indietro innumerabili Preti e chierici ſparſi per le Prouincie della Chriſtianità, i quali neſſuna parte haurebbono di ditto ſolleuamento. Da queſti ſenzata proua ogn' vno vedrà quanto falſo ſia ciò che Fra Paolo dice nel libro delle conſiderationi, che gli Eccleſiaſtici hanno venticinque volte tanto di quanto ſi dourebbono contentare.] Ita Comitolus, cui etiam adde Laurentium Ortiz *de immunitate Eccleſ.part.*3.*conſid.*4.*fol.*313. Ex his igitur apparet ſupradictum ſtatutum, de quo in hac Reſolutione locuti ſumus, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam: debebat igitur Cutellius talia ſtatuta refellere, & deteſtari doctrinam Signoroli, & aliorum, quam adducit, iam à communi ſchola Canoniſtarum & Theologorum acriter reprobatam, neque debebat timere ruinam Regnorum ex

legatis & eleemosynis, quas laici Ecclesiasticis relinquunt.

RESOL. III.

An sit licita lex prohibens, ne bona vulgo dicta Realengo, *transferantur in Ecclesias, vulgo à* Manomorta, *sine licentia Regis?* Ex part. 1. tract. 2. Ref. 104. alias 103.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & in alijs earum notat.

§. 1. HÆc lex posita est in quibusdam Regnis, illam defendit nouissimè Olibanus *in tract. de iure fisci, cap. 7. n. 32.* quia ait ipse: [Omnia bona Regni à principio sunt de Realengo, & sunt Regis, & ipse potuit legem in eis ponere, ne sine licentia sua transirent in Ecclesiam]

2. Sed dictam legẽ esse contra immunitatẽ Ecclesiasticam, docent non solùm Theologi; sed inter Hispanos Iurisconsultos doctus Ioann. Valerus *in suis differentiis vtriusque fori, verb. Bona, different. 3. per totam*, Adi illum, & non pigebit. Vide etiam *supra.*

Sup. in Ref. quæ hic sunt 1. & 7.

RESOL. IV.

An leges Amortizationis *sint contra Immunitatem Ecclesiasticam?* Ex part. 3. tract. 1. Ref. 14.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq. & infra in Ref. 9. cursim in §. vlt. & late in Resol. 18. §. Ad exemplum Regni Galliæ. & in Resol. 19. & vide etiã doctrinam Ref. 8.

§. 1. DE hac quæstione egi *in tract. 1. resol. 103.* & non placuit opinio mea aliquibus Iurisconsultis, qui adducebant Arnolfum Ruzeom, Petrum Pechium, Carolum Degrassalium, & Chopinum, defendentes legem Amortizationis extantem apud Gallos, qua bona stabilia prohibentur alienari in manom mortuam absque Principis licentia, & certa peconia soluta.

2. Sed ego iterom puto supradictam legem esse contra immunitatem Ecclesiasticam, & pro hac sententia, nunc non adducam Theologos, sed Iurisconsultos, & inter illos Ioannem Beitran. de Guenata, qoi fuit Visitator Generalis pro Rege nostro in Regno Neapolitano, & postea Præses Sopremi Consilij Italiæ, & Archiepiscopos Compostellanus; is igitur vir doctissimus *in propugnaculo libert. Eccles. asser. 1. §. 6. num. 21.* sic asserit, Amortizationis leges, de quibus in primo argomento contrario, nil obstant; eas enim nonoulli (& malè) defendere conantor, eo quòd agant bonis de qnærendis, nõ de quæsitis. Alij asserũt, & deteriùs, vt est Belluga *rubr. 13. §. veniamus, n. 30. & 31.* quia à principio omnia fuerunt Regis, & meritò Rex in traditione rei propriæ potuit apponere legem amortizationis; sed hoc non potest sustineri, quia Princeps non fuit dominus omnium bonorum sui Regni, sed quoad protectionem, & iurisdictionem, vt *in l. bene à Zenone*, vbi Glossa recepta, *C. de quadr. præscr.* nam Princeps à popolo potestatem habet. *§. sed quod Principi placuit, de iure nat.* Alij (& meliùs) vt *ibi* per Bellugam *n. 37.* dicont quòd hæ leges amortizationis sunt mixtæ laicorum & Clericorum latæ in comitiis curiatis omnium statuunt. Alij (& rectiùs) vt Pechios, id totum tribuunt scientiæ, & patientiæ Pontificum. Ita Guenata, qoi etiam subdit *in num. 22.* qoòd lex amoortizatioois lata à Ioanne II. in Regno Castellæ, fuit postea reuocata à Catbolico, & sapientissimo Rege Philippo II.

3. Et ex his patet respoosio ad rationem Olibani, qoem adduximus *in dicta resolut. 103.* pro contraria sententia. Dicendum est igitur cum Valenzuola *in defens. cens. part. 3. n. 202.* quòd si in aliquo Regno viget lex, amortizationis, illam licitè obseruari, quia adest priuilegium Summi Pontificis, vel eius tolerantia, secus autem erit contra immunitatem Ecclesiasticam.

RESOL. V.

An leges Amortizationis *sint contra Immunitatem Ecclesiasticam?* Ex part. 4. tract. 5. Ref. 57.

§. 1. DE hac materia tractatum est *in p. 1. tract. 2. resol. 103. & in 3. p. tract. 1. resol. 14* vbi damnaui supradictas leges; in quibus bona stabilia prohibentur alienari in manum mortuam absque Principis licentia & certa pecunia soluta.

Quæ hic sunt proximè præteritæ, & in alijs positis in annotat. præcedentis Ref.

2. Sed quia cum quodam Iorisconsulto olim mihi fuit magna controuersia super hac quæstione, præter Doctores quos *in dictis locis* adduxi, nunc alios adducam. Et ideo Theologi Religionis Seruorum *in defens. censurar. Pauli V. capite 7. ad argument. 8.* sic asseront. [Il costume dell'amortizatione dounque si vsi è corruttela, e perciò non può sernire per raggione, e per proua.] Io. Franciscus. Fagnanus *in respons. pro cens. Pauli V. fol. mihi 82.* amortizationem Ecclesiasticæ libertati aduersam esse, nullóque iure defendi, aot sustineri posse arbitror: Et nouissimè hanc opinionem tenet Io. Cochier *in vindicijs libertatis Eccles. part. 1. cap. 11. per tot.* vbi *n. 6.* obseruat Carolum II. Siciliæ Regem similem legem reuocasse, satisqoe esse arbitratos est, si bona immobilia cum onere soo ad Ecclesiam transirent; & ratio nostræ sententiæ est, quia Constantinus Magnos liberum cuique decedenti fecerit arbitrium Ecclesiis, quæ velit relinquendi, vt patet ex *l. 1. C. de sacros. Eccles.* vide etiam *cap. 1. & cap. fin. de immunit. Eccles. in 6.* Bartolum, Alexandrum, Ruinum, Iasonem & alios *in l. 1. de sacros. Eccles.* cæteras rationes adducit Cochier *loc. cit.*

3. Dicendom est igitur quòd libertas Ecclesiastica violatur ob necessitatem petendæ amortizationis, quod verum esse puto stando in iore communi; secos autem si hoc efficeretur in aliquo Regno ex priuilegio Summi Pontificis, vel ex tolerantia approbatiua, qoæ quidem si adsint, videbunt illi ad quos spectat.

RESOL. VI.

An statutum prohibens alienationem bonorum in non subditos sit contra Immunitatem Ecclesiasticam?

Et explanatur personas exemptas in odiosis, & onerosis non venire in appellatione vniuersitatis, populi, & territorij: venire tamen in fauorabilibus; & hac distinctio adhibenda est quoad Clericos, qui cum sint pars Republicæ, veniunt in appellatione populi in fauorabilibus, secus autem in odiosis? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 70.

§. 1. VIdetur negatiuè respondendum, quia hoc statutum, ne liceat alienare in non subditos, non censetor inferre non subditis iniuriam, cùm à Iurisperitis communiter validum iudicetur; ergo nec personæ Ecclesiasticæ exemptæ sibi illatam iniuriam nec prohibitione conqueri possunt, cùm exempti exteris æquiparentur, ex Io. Andrea *in c. 2. d. constit. in 6.*

Sup. hoc late in duabus Ref. seqq. & supra lege doctrinam Resol. 4. & aliarum Ref. & §§. eius annot. & superius in n. 2. Vide ex Resol. 114. §. Vnde ex his.

2. His tamen non obstantibus, tale statutum non comprehendere Clericos, & si comprehendat esse contra immunitatem Ecclesiasticam dicendum est,

est, quia personæ Ecclesiasticæ magis exemptæ sunt à potestate Principis sæcularis, quàm alienigenæ sæculares, nam hi consentiendo possunt prorogare iurisdictionem iudicis laici, ex *l.1. C. de iurisdict. omn. iudic.* illæ autem minimè, vt patet *in cap. si diligenti, de foro compet.* Ergo magis læduntur si lege laica obligentur, quàm alienigenæ. Deinde magnum est discrimen inter exemptos etiam in territorio, vel diœcesi existentes, & alios existentes extra territorium, vel diœcesim. nam illi etsi non sint de diœcesi, sunt tamen in diœcesi; hi tamen neque sunt in diœcesi, neque de diœcesi, quod etiam eodem modo dicendum est quoad territorium, vt patet ex Felino *in cap. graue, num.2 de officio ordin.* Hinc sentiunt Doctores personas exemptas in odiosis & onerosis non venire appellatione vniuersitatis, populi, & territorij, venire tamen in fauorabilibus, vt docet Felinus & Paulus de Castro *in cap. Rodulphus, n.34. de rescript.* Eademque distinctio adhibenda est quoad Clericos, qui cùm sint pars reipublicæ, ex *l.1. §. huius studij, ff. de iust. & iur.* veniunt appellatione populi in fauorabilibus, secus autem in odiosis, vt notat Abbas *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ*, & Felinus *ibidem num.74.* Decius *n.10. de constit.* Meritò igitur asseruit Riminaldus *consil.11. num.101. vol.1.* in hac materia fallax esse argumentum de exteris ad Clericos: vnde ex his omnibus patet responsio ad argumentum pro negatiua sententia adductum, & hæc omnia docet Ioannes Franciscus Fagnanus *in respons. pro censuris Pauli V. part.3. fol.75.* & Philippus Maynardus *de priuileg. Eccles. part. 2. art. 22. num.21. & seq.* cum alijs penes ipsum.

(Sup. hoc supra in to. 2. Res. 78. §. 2. ad medium. vers. Vnde Clerici. & in alijs eius not.)

3. Notandum est etiam hic obiter quòd licèt Princeps possit suis subditis prohibere immobilium alienationem, ex *l. si in emptione, §. omnium, ff. de contrahend. empt.* & ex *l. de pollicitationibus, in fine, ff. de pollicitat.* tamen talis prohibitio non procedit in præiudicium Clericorum, & Ecclesiarum, tunc enim non valebit, ex *cap. fin. de immunitate Eccles. in 6.* Vide Collegium Bononiense *in respons. pro libertate Ecclesiast. num.14.* Vgolinum *in respons. ad Iurisconsult. Gymnasij Patauini, cap.6. num.8. & seq.* cum Maynardo *loco citato, num. 67.* Nam licèt dictum statutum quoad verba non videatur infringere Ecclesiasticam libertatem, cùm præcipiat subditis; tamen quoad mentem est contra libertatem Ecclesiasticam, faciendo fraudem de persona ad personam, per ea quæ adducit Surdus *volum.3. consil.301. num.76.*

RESOL. VII.

An sit contra libertatem Ecclesiasticam condere statutum, vt immobilia non alienentur in extraneos, prohibendo expressè, vt non alienentur in personas Ecclesiasticas?

Et notatur in tali casu posse Episcopos cogere statuentes, vt declarent illud statutum non deberi extendi ab Clericos? Ex p.1. tract.2. Res.58. aliàs 57.

(Sup. hoc in Ref. seq. & in Res. præterita, & lege etiam alias Res. & §§. eius prime not.)

§.1. Negatiuè respondent aliqui, vt Molina, quod valdè miror, *de iust. tom.1. tract.2. disp.140. num.18.* & alij quamplures Iurisconsulti, quos affert, & sequitur nouissimè Christophor. de Anguiano *in tract. de legib. tom.1. lib.2. contr.15. num.33. & seq.* & tales statuentes non incurrere in excommunicationem Bullæ putauit Iocobus de Graffeis *in suis decis. part.1. lib.4. cap.18. num.33.* vbi hæc verba asserit: [in statuto cauetur, quòd nullus subditus potestati Mediolani possit alienare rem immobilem in non subditum, nisi soluat tantùm pro libra, expressè prohibendo, ne possit alienare in personam Ecclesiasticam; dico, quòd tale statutum est iuridicum, & non improbandum, nec censendum contra libertatem Ecclesiæ: quia est conditum fauore publici, & communis boni, & subditorum, vt eis salua immobilia, & territoria conseruentur.] Ita ille.

2. Sed talis opinio est contra communem, & veram sententiam omnium Theologorum, & Iurisconsultorum, quam inter alios docet Comitolus *in tract. Apolog. cap.1. n.18. fol. mihi.16.* Bonus *in respons. ad M. Paulum, par.3. fol. mihi.33.* Colleg. Bonon. *in respons. pro libert. Ecclesiastica. num.18. & seq.* Vgolinus *in respons. ad Iurisc. Gymnasij Patauini, cap.6. §.1. & seq.* Vigilanius *tract. de immun. Eccles. disp.3. conc.2.* Barbosa *in coll. ad lib.1. Decret. tit.2. cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. num.29. tom.1.* Franc. Fagnan. *in tract. de iust. cens. Pauli V. Pauli V. part.3. fol.42.* Genuensis *in pract. Eccl. tricenario 13. q.370. num.5.* Duardus *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. q.19. num.83.* Fillincius *tom.1 tr.16 c.10. num.272.* Reginaldus *in praxi, tom.1. lib.9. c.23. n.359.* Suar. *contra Regem Angliæ.* Martha *de iurisdict. part.4. cent.1. casu.6. num.16.* Bellettus *in disquis. cler. part.1. tit.4. §.4. num.1. & 4.* vbi citat quamplures Doctores. Surdus *lib.3. cons. 301. num. 67.* Maynardus *de priuileg. Eccl. contra Venetos, part.2. art.12. num.67. & seq.* & alij.

3. Et ratio est, quia tale statutum prohibet Ecclesiasticis, quod nec naturali, nec diuino iure prohibitum est: imò, id humano iure concessum est, vt patet ex *leg. generali, & leg. iubemus. de sacros. Eccl.* vbi conceditur; vt Ecclesiasticis liberè legari, & donati possint à laicis eorum bona, tam inter viuos, quàm inter mortuos. Et hoc facere prohibentes damnantur expressè *in cap. eos. de immun. Eccles. in 6.* Et hoc maxime procederet, si statutum expressè prohiberet, ne fiat alienatio in Ecclesias, vt ex multis notat Bellett. *vbi sup. num.4.* Et etiamsi talis mentio Ecclesiasticorum non adesset, sed tantùm laici, & subditi nominarentur; adhuc tale statutum Clericos non comprehenderet, nec illis præiudicaret: nam, vt bene notat Maynardus *vbi sup. num.68.* licèt dictum statutum, quoad verba, non videretur infringere Ecclesiasticam libertatem, cùm præcipiat subditis; tamen quoad mentem, est contra libertatem Ecclesiasticam, faciendo fraudem de persona ad personam. Et in similibus non tantùm inspicitur, cum quo statuens loquatur; sed in quem effectum sermo conferatur.

4. Adde, quòd nulla dispositio generalis comprehendit casus, vel personas in specie priuilegiatas; & sub generali dispositione non comprehenditur id, quod in specie disponi non potest, *ex leg. Lucius, §. pen. ad municip.* Vnde vt *supra* dixi, valdè miror, Graffium, virum Ecclesiasticum, doctum, & pium, contrarium dixisse. Et ideò, speciatim loquendo de illo statuto Mediolanensis, obseruat Maynardus *vbi supr.* cum Menoch. *lib.9. cons.878. num.10. in fin.* Senatum Mediolanensem consueuisse seruare, vt illud statutum Clericos non comprehendat.

(Sup. in §. 1. huius Res.)

5. Notandum est verò, quòd, licèt Coriolan. *in exposit. Bull. Cœna, excomm.15. fol. mihi 958.* asserat, statutum, quòd non alienentur bona immobilia in extraneos, non esse contra libertatem Ecclesiasticam; tamen docet, in tali casu posse Episcopos cogere ita statuentes, vt declarent, illud statutum non debere extendi ad Clericos. Vide Surdum *lib.3. cons.301. n.45.*

(Sup. hoc infra in Res. 11. §. vnde. & in 14. §. Philippus Francus.)

RESOL. VIII.

An valeat statutum sæculare, quod cauetur, ne bona immobilia transferantur in Ecclesiasticas personas sine Regia facultate? Ex part.4. tr.1. Res.13.

§.1. Affirma

Sup. hoc in duab. præcedentibus Resol. & in aliis earum primarum annotat.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 67. num. 9. & seq.* ratione publicæ vtilitatis, cùm oporteat bona illa retineri & conseruari pro defensione Reipublicæ, & pro subeundis tributis, quæ Ecclesiasticis personis nequeunt imponi. Deinde hoc pactum dominus directus in cōcessione emphyteusis licitè apponere potest. ergo & Respublica, & tandem, quia in tali statuto tollitur Clericis solùm id, quod tanquam ciuibus illis competit; ergo non erit contra libertatem Ecclesiasticam, quæ solùm versatur in his, quæ Clericis, vel Ecclesiis competunt, quatenus tales sunt, non autem quatenus ciues.

2. Verùm mihi displicet his temporibus hanc opinionem typtis mandatam fuisse à viro tam docto, vt reuera Pereira est, cùm fuerit reprobata à SS. Domino nostro Paulo V. & Paulus Seruita cum rationibus adductis à Pereira simile statutum impositum defendebat, vt patet apud Iulium Rosso *in respons. ad M. Anton. Capellam part. 4. cap. 1. & seq.* Valenzuelam *in defens. cens. Pauli V. part. 3.* Bertran. de Gueuara *in propugn. libert. Eccles. assert. 1. §. 6.* Theologos Religionis Seruitæ *in defen. cens. Pauli V. c. 7.* Maynardum *de priuileg. cler. p. 2 art. 52. n. 52.* Antonium Bouium *in respons. ad Paulum Seruitam part. 3.* Fagnanum *de iust. cens. Pauli V. part. 3.* Anastasium Germonium *in assert. immunit. Eccles. cap. 7.* Vgolinum *in respon. ad Iurisconsf. Gymnasii Patauini cap. 6.* respondentes ad argumenta, quæ Paulus Seruita, & nouissimè Pereira pro tali statuto adducunt; & cùm Paulus Seruita adduceret pro defensione huius sententiæ statutum Regni Portugalliæ, de quo loquitur Pereira, supradicti authores respondent statutum Portugalliæ iustificati ex priuilegio Pontificis, & Concordatis; & tamen Pereira, his non obstantibus, vult illud defendere in terminis iuris communis, quod minimè admittendum est, cùm sit apertè contra immunitatem Ecclesiasticam.

3. Sed non grauabor hîc apponere verba aliquorum Doctorum ex supradictis, & ideo Antonius Bouius *vbi suprà ad argum. 10. fol. mihi 42.* sic asserit. [In Portugallo vi sono simili leggi, ma fatte di concordia co'l Clero e di consenso del Papa. Vegasi Francesco Celio nel trattato de immunitate Ecclesiastica nel fine, che riferisce trà l'altre leggi che hauea fatto Alfonso III. ancora questa, e racconta che perciò ne fù scommunicato de Honorio III. e tutto il Regno interdetto, sin che poi non fu assoluto e si fecero d'accordo con questi Ecclesiastici alcuni articoli che furono dal Papa approbati, e dice questo Autore d'hauer egli stesso veduto le Belle Apostoliche, e dice il luogo doue si conseruano.] Iulius Rosso *loc. cit. ad argum. 27.* sic ait. [In Francia se fu fatta tal legge, fu fatta consentimento della santa Sede si come anche ne Regni di Portugallo.] Fagnanus *vbi suprà fol. mihi 81.* sic ait. Legem verò Regni Lusitaniæ cum sanct. memor. Clemens IV. compertum habuisset, ad Regem protinus literas dedit, vt correctione non expectata eam reuocaret Imò Franciscus Cœlius *tract. de immun. Eccles.* scriptum reliquit, Regem Alphonsum similem in dicto Regno legem condidisse, ac propterea ab Honorio III. fuisse excommunicatum, ac Regnum interdictum, postéaque ipsum absolutum initis cum Clero conuentionibus, quas ait fuisse postea à Summo Pontifice approbatas, séque Apostolicum eius vidisse diploma. Ita Fagnanus, & Anastasius Germonius *in assert. libert. Eccles. cap. 7. fol. mihi 73.* cum Collegio Bononiensi *in respons. pro libertat. Eccles. num. 39.* Igitur in Pontificio diplomate debebat Pereira legem illam Lusitanam fundare, & non in iure communi; fundamenta vero nostræ sententiæ videbis apud citatos Doctores, qui ex sacris Canonibus, & apertis rationibus illam acerrimè defendunt; nec aliter potest sustineri. Vide omnes Canonistas *in cap. fin. de immunit. Eccles. in 6.* Dicendum est igitur, tale statutum esse contra immunitatem Ecclesiasticam, quia in illo sunt nominatim Clerici & Ecclesiæ, vt *in seq. resol.* videbimus; tum etiam, quia si non essent nominati, disponeret super pertinentibus ad iurisdictionem Ecclesiasticam, ac etiam, quia forma non potest impleri sine magna difficultate, ideo præter citatos Doctores, & præcipue Maynardum *de priuil. Eccles. par. 2. art. 22. num. 61. & seq.* Collegium Bononiense *in respon. pro libert. Eccles. num. 13. & 14.* Aponte *in respons. pro cens. Veneta fol. 85. & seq. 93. vsque ad 98.* hanc sententiam reprobat Zabarella, quem citat & sequitur Corneus *vol. 3. cons. 64. num. 4.* Lapus *allegat. 92. num. 7.* & *ibi* Mandosius Felinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit. num. 86.* Syluester *ver. immunitas 2. num. 5.* Laderchius *cons. 103. num. 1. 2. & seq.* cum aliis communiter. Igitur dum superioris licentia requiritur, ab eo omnis pendet contractatio, & sic nullo modo libera; ergo est contra libertatem Ecclesiæ. (Quæ hic est sup. in tra. Res. 10.)

RESOL. IX.

An statutum, seu lex prohibens ne bona stabilia alienentur in Ecclesias, & personas Ecclesiasticas sit licitum? Ex part. 6. tract. 3. Res. 1.

§. 1. CVm pars quinta mearum Resolutionum Moralium ex editione Lugdunensi penes Laurentium Durand hoc anno 1639. iterum post quatuor menses excussa fuisset Venetiis apud Franciscum Babam, post Resolutionem tertiam Tractatus primi fuit ab Auctore Anonymo apposita quædam Additio, in qua contra me insurgens ad propositam quæstionem affirmatiuè respondet, nixus auctoritate Riccardi de Saliceto, Barbatij, Baldi, Molinæ, & aliorum.

2. Posset hæc opinio probari. Primò, quia similia statuta conceduntur intuitu boni communis & ob publicam vtilitatem: ergo comprehendunt etiam Clericos, qui illa seruare tenentur; vt ex multis tradit Castillo, Sotomaior *de Certis, tom. 7. cap. 8. num. 25.* & Moscoso *in allegat. pro ciuitate Panorm. art. 1. num. 13.* (Sup. hoc late infra in Res. 15.)

3. Secundò, quia sicut ex pacto, & ex testamento possunt conuenire priuati pro eorum interesse, ne bona in Ecclesias alienentur, ex *l. fin. C de pact. inter empt. & vendit.* Ita & Princeps pro iure sui vniuersalis dominij, & interesse Reipublicæ idem poterit constituere: nam de pacto ad statutum valet argumentum, ex *l. fin. C. de fideiuss.* (Sup. hoc infra in Res. 16. §. 1. & 2.)

4. Tertiò, quia validum est statutum, quod ingrediens Monasterium non succedat, teste Bartolo *in l. final. num. 6. C. de pactis.* (Sup. hoc in Resol. not. præteritæ §. Ad tertiū. & seqq.)

5. Quartò, quia aliud est statuere super bona Ecclesiis acquisita, aliud super bonis acquirendis, seu non acquisitis: super quibus licitum est Principibus statuere, ex Baldo *in c. quæ in Ecclesiarum, num. 8. de constitut.* & aliis. (Sup. hoc quarto infra in Res. 17. &c.)

6. Quintò, quia ex frequenti translatione bonorum in Ecclesias ita minuuntur vires Reipublicæ, vt in breui timendum sit, ne tuendo imperio sufficiant. (Sup. hoc quinto infra in Res. 18. §. 1. 2. & 3.)

7. Sextò, & in hoc argumento maximè se fundat noster Lucifugus Additionator: quia ita seruatur in Regno Galliæ, vbi Clerici non possunt acquirere bona immobilia absque amortizatione, & dispensatione (Sup. contentis in hoc §. Sexto. in Res. not. præteritæ à §. Ad sextū.)

vſque in §- ſatione Principis. Idem in Regno Portugalliæ. Idem
ncm Reſ. & in Dominio Venero; cum hac tamen moderatione,
infra in Reſ. vt infra biennium bona donata, vel teſtamento reli-
19. cta teneantur Eccleſiaſtici ponere extra manum, & alienare. Et tandem obſeruat idem ſeruari in Brabantia, & Germania.

RESOL. X.

Proponuntur fundamenta pro negatiua ſententia.

Et deducitur, an dictum ſtatutum ſit contra ſacros Canones, & illud promulgantes, & obſeruantes ſint violatores libertatis Eccleſiaſtica, & incidant in cenſuram Bulla Cœna? Ex part. 6. tr. 3. Reſ. 2.

Sup. hoc infra in Reſ. 12. §. 1. ad medium.

§. 1. SEd his minimè ſuffragantibus dictum ſtatutum eſſe contra Sacros Canones; & illud promulgantes, & obſeruatores eſſe violarores libertatis Eccleſiaſticæ, & in cenſuras Cœnæ incidere omninò dicendum eſt. Probatur primò, quia ſtatutum prohibens Eccleſiis, & piis cauſis, perſoniſque Eccleſiaſticis, id quòd eis competit ex priuilegio dato, vel à Romanis Pontiſicibus, vel ab Imperatoribus, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: ſed ſtatutum de quo loquimur eſt tale; ergo, &c. Maior patet ex communi Doctorum ſententia; ita docet Hoſtienſis *in cap. final. de reb. Eccleſ. non alienand.* Innocentius *in cap. nouerit, num. 2. verſ. his igitur, de ſentent. excommunicat.* & *ibi* Ioan. Andreas *num. 2.* Panormitanus *in cap. Eccleſia Sancta Maria. de conſtitut. num. 23.* & *ibi* Felinus *num. 69.* Decius *num. 6. num. 6.* Bartolus *in l. filius familias, § Diui il 2. num. 12. ff. de legat. 1. & in l. cunctos populos, n. 29. C. de ſumma Trinitat.* Baldus *in l. priuilegia, num. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Lucas de Penna *in l. 21. num. 5. C. de nauib. non excuſ. lib. 11.* Cagnolus *in l. final. C. de pactis, num. 186.* Bertrandus *lib. 1. conſil. 50. num. 2.* Ioannes Lupus *tract. de libert. Eccleſ. part. 2. quaſt. 10. num. 12. & 16.* Lapus *alleg. 92. num. 2. in fin.* Grammaticus *deciſ. 100. num. 13.* & alij.

2. Quod autem hoc ſtatutum (vt in minore argumenti ſupponitur) tollat priuilegium conceſſum Eccleſiæ & Clericis à Deo, à iure Canonico & Ciuili, probatur. Et iure quidem diuino: quia Deus) cuius intuitu donatur Eccleſiis, & qui rerum omnium verus eſt & proprius Dominus, ex *l. adeò, §. cùm quis, ff. de acquirend. rer. domin.* & apud quem eſt verum dominium ſuper omnem Creaturam, cùm ſit creator omnium, vt explicat Petrus Cardinalis Bertrandus *tract. de origin. iuriſdict. quaſt. 4. n. 13*) omnia in vſum hominum conceſſit, *l. in pecudum, ff. de vſur. l. 2. ff. de ſtat. homin.* idem Bertrandus *pracitato loco, num. 17. verſ. & ſic reſeruato*; tùm ab hac Dei liberali conceſſione Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ non reperiantur exceptæ, neceſſe eſt fateri, eas hoc quoque Dei beneficio ex diuina conceſſione & largitione prouenniente vti debere.

3. Iure etiam Canonico particulariter Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ priuilegiatæ reperiuntur, *cap. futuram Eccleſiam, & cap. videntes 12. quaſt. 1.* vbi Vrbanus Papa idoneam rationem reddit; cur oportuerit Eccleſiis prædia donare, & ſemel donata inuiolabiliter retinere: qoia videlicet plus vtilitatis conferri poterat fidelibus, ſi hæreditates & agros, quoa priùs vendebant, traderent ipſis Eccleſiis habendos, vt ex fructibus eorum fidelibus prouideretur, quàm ſi ſolum pretium conſignarent.

4. De iure ciuili exploratum eſt, licere vnicuique relinquere Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis quantum bonorum etiam immobilium optauerit *l. 1. & l. generali, & l. iubemus la 2. & l. fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quod adeò verum eſt, vt frequentia ſint antiquitatis exempla: vnde conſtat inuitari ſolitos fideles ad dandum Eccleſiis, & Principes ſæculares latis legibus conſtituiſſe, vt collata æterna firmitate roborarentur: nam omiſſis cæteris *lib. 3. Legum VViſigothorum, tit. 1. l. 1.* ſic conſtitutum extat. Quæcumque res Sanctis Dei Baſilicis, aut per Principum, aut per quorumlibet fidelium cognationes collatæ reperiuntur, votiuè ac potentialiter pro certo cenſemus, vt in earum iure, irreuocabili modo, legum æternitate firmentur. Hæc ibi. Ergo cum hoc ſtatutum probibeatur Clericis, id quod eis de iure diuino, Canonico, & Ciuili competit, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam dicendum eſt.

RESOL. XI.

Fundamentum ſecundum.

Et infertur poſſe iudices Eccleſiaſticos cogere laicos ita ſtatuentes, vt declarent, quod in huiuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia.

Et docetur, quod ſtatuta laicorum quamuis fauorabilia non ligant Clericos, neque Eccleſiam? Ex part. 6. tract. 3. Reſ. 3.

§. 1. PRobatur ſecundò. Quia communis Doctorum opinio eſt, quòd ſtatutum Laicorũ prohibens alienationẽ bonorũ in forenſes & non ſubditos, non cõprehendat Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas; & quatenus comprehenderet non valeat, quia eſſet contra Eccleſiaſticam libertatem: ita quòd ex defectu voluntatis Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ nnn comprehendantur in ſtatuto; quia non præſumatur ſtatuentes voluiſſe in generali diſpoſitione comprehendere perſonas, de quibus etiamſi voluiſſent, in ſpecie diſponere non potuiſſent: & quatenus etiam illas comprehendiſſent, ſtatutum non valeat ex defectu poteſtatis; ita tenuit Oldradus in quadam ſua diſputatione, quam refert & ſequitur Bartolus *in l. filius familias, §. Diui, num. 12.* vbi Angelus *num. 4.* Floria *de Sancto Petro, num. 11. cum ſeq.* Fulgoſius *ſub num. 6. verſ. quid autem ſi ſtatutum.* Alexander *n. 11. & 12.* & Iaſon dicit magis communem *num. 72. cum ſeq.* vbi licèt poſtea dicat contrariam opinionem veriorem, & diſputando defendi poſſe, tamen *num. 82.* ait: quòd durum & difficile eſſet obtinere contra opinionem Bartoli; ac propterea opinionem Bartoli conſulendo & iudicando eſſe tenendam; quæ eſt magis communis & fauet Eccleſiæ: & idem dicit *in Repetit. dicti §. Diui, num. 107. & 110.* Ripa communem dicit *num. 81.* Claud. Seyſſel *num. 27.* Ferdinandus Loazes *num. 82.* & latiùs Socinus iunior, vbi atteſtatur de communi *num. 166. cum ſeq.* & Ioan. Crotus *num. 88. ff. de legat. 1.* Et ratio eſt, quia Principes Laici poſſunt condere leges de his, quæ ſunt eorum iuriſdictionis; non autem poſſunt terminos eorum iuriſdictionis excedere: & probatur ex *cap. ſi Imperator 96. diſtinct.* dum loquendo de Imperatore inquit, ſi eſt Catholicus & filius Eccleſiæ, & non Præſol: & ſubdit; habet priuilegia ſuæ poteſtatis, quæ in adminiſtrandis legibus Eccleſiaſticis diuinitus conſequutus eſt: poſtea ſubiungit; & eius beneficiis non ingratus contra diſpoſitionem cœleſtis ordinis nihil vſurpet. Quòd ergo Principes Laici poſſint legẽ condere, procedit dummodo non tangãt Clericos & Eccleſias, ac eorum bona; & non lædant immunitatem Eccleſiaſticam per ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt, & latè tradit Surdus *in conſil. 301. Cui primum, verſ. vt non monet, vol. 3.* aliàs ſi vellent ligare Clericos, & Eccleſiaſticas

Sup. hoc latiſſime ſup. in tr. 1. Reſ. 42. §. 2. prope finẽ. & verſ. Et hãc. & in Reſol. 118. §. vlt. & in Reſ. 128. §. Sed nec. in fine, & in tr. 2. Reſol. 162. §. Ad priuilegium curſim in fine, & in Reſ. 190. §. Reſpõdeo. prope finẽ. & in Reſ. 195. in fine, & in Reſ. 201. & 207. §. Igitur. & in Reſ. 214. §. 1. poſt medium, & his

inferius in tr.8. Ref. 4. §.Sed filere. & in tom.6. tr. 7. Ref. 219.§. Igitur. ad medium.

ſticas perſonas, non eſſet iuſta lex, ſed diceretur iniuſta, & non valeret; & omnia ſupradicta magis fuſius à me probata ſunt in Apologia contra Lagunam.

2. Nec obſtat dicere, quòd Princeps probibet in ſupradicto ſtatuto alienationem bonorum ſuis ſubditis, quibus poteſt hoc prohibere, vt patet ex *l.ſi in emptionem, §.communium,ff.de contrahend.empt.* & ex *l.de pollicitat.in fin.ff.de pollicit.not.l.ſi ita quis,§.ea lege,ff.de verbor. obligat.* Nam reſpondetur, quòd licèt dictum ſtatutum quoad verba non videretur infringere Eccleſiaſticam libertatem, cùm præcipiat ſubditis: tamen quoad mentē eſt contra libertatē Eccleſiaſticam faciendo fraudem de perſona ad perſonā: ita Gloſſ.*in.c.finali,de immun. Eccl in 6.verb.libertatis,* vbi Ioan. Andreas, Ancharanus *ſub num.*1. & Geminianus *num.*1. Collegium Bononienſe inter Conſilia Ancharani *conſil.*13.*Super dubio,in med.* Ancharanus *conſil.*155.optimis rationibus *ſub num.*7. Angelus *in l. filius familias, §.Diui, num.*4. vbi Floria *num.*22.*ff.de legat.*1. Ancharanus *in repetit. cap. Canonum ſtatuta, ſub num.*175. *verſ. præterea iſte, de conſtitut.* Abbas *in repetit. cap. Eccleſia Sancta Maria, num.* 27.*&* 31.*de conſtitut.* Socius ſenior *in conſil.* 56. *viſo decreto, n.*2. *in fin.vol.*1.*& in conſil.*14. *circa dubia,num.*1.*verſ.nam ad hoc reſpondeo, vol.*4.Albanus *conſil.*8.*Pro reſolut.n.*13.*verſ.Sed his non obſtantibus,cum ſed.& ſub num.*20. Rimiuald.iunior *in conſil.*15.*in præſenti cauſa,num.*92. *vol.*1.Surdus *conſil.*301. *Cui primum, n.*76. *vol.*3. Et Laicorum ſtatuta ſicut non poſſunt directè, ita nec etiam indirectè afficere perſonam Clerici & Eccleſias, propter defectum poteſtatis; non inſpicitur enim cum quo quis loquatur; ſed in quem effectus ſermonis conferatur. Gaſpar. de Calde inter conſilia Ancharani *conſil.*12.*ſuper caſu, num.*3.*& in repetit. c. Canonum ſtatuta, num.*175. *verſ. præterea iſte,de conſtitut. & in cap. final.ſub. num.*1.*in* 3.*notab. de immunit. Eccleſ.in* 6. Abbas *in Repetit.cap. Eccleſia Sancta Mariæ,num.*31.*verſ. item licet verba ſtatuti,de conſtit.*Pariſius *in conſil.*27.*Notula, num.*63.*vol.*2.Riminaldus ſenior *in conſil.* 267. *Viſa facti narratione, num.*32. *cum ſeq volum.*2. Laderch. *conſil.*103. *Vt queſt. num.*9. Et quòd ſtatutum Laicorum nec directè, nec indirectè poſſit præiudicare Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis, & non valeat, probaui ſuprà auctoritate multorum, quibus addo Felinum *in cap.Eccleſia Sancta Maria,de conſtit. num.*89. *verſ.quibus non obſtantibus*, vbi dicit communem,& Surdum *in conſ.*301.*Cui primum, n.*77. *vol.*3. ſic habere.

Sup.hoc ſupra in Ref. 7. curſim §. vlt. & infra in Ref.14.§. Philippus Francus. ad medium.

3. Vnde ex ſupradictis inferunt Doctores poſſe iudices Eccleſiaſticos cogere Laicos ita ſtatuentes, vt declarent, quòd in huiuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia. Et ita docet ex Theologis Paludanus *in* 4.*diſt.*18.*queſt.*3.*art.*3. *caſ.*14. Ledeſma *in* 2.*p.*4.*quæſt.*26.*art.*2.§.23.D. Antoninus *part.* 3.*tit.*24. *cap.*18. Toletus *in ſumma, lib.*1. *cap.*27.*verſ. aduerte ſimiliter.* Sayrus *in Claui Regia, lib.*3. *cap.* 34. *num.*17. Ex Canoniſtis Ioan. Andreas *in cap.eos qui, de immunit.Eccleſ. in* 6.*num.*4.Ancharanus *num.* 1.*& conſil.*135. *num.*9.*in fine.* Geminianus *num.*4. Francus *num.*2.*& in cap.Eccleſia Sancta Maria,de conſtitut.*vbi Felinus *num.*75.86.*&* 197.Butrius *in cap.*1.*de conſuetud.& conſil.*40.*num.* 2.Cardinalis *in cap.perpendimus, de ſentent.excommunic.num* 13.*& conſil.*144.*num.*2.vbi allegat textum *in cap ſtatutum, de hæret in* 6.Ex Summiſtis Aſtenſis *part.* 2. *lib.*7. *tit.*2. *caſ.*43. Syluester *verb. excommunicatio* 9. *num.*50. Angelus *eod. verb.*7. *caſ.* 26. *num.* 1. Roſella *eod. verb.* 23. *num.* 3. & alij.

Sup. hoc infra in Ref. 15. §. 2. in principio, & in aliis eius not.

4. Quæ quidem omnia ſupradicta ita vera ſunt, vt ſtatuta Laicorum, quamuis fauorabilia, non ligent Clericos, neque Eccleſias; niſi à Papa fuerint expreſsè approbata: vt patet ex *cap. Eccleſia Sancta Mariæ,de conſtit.* vbi communiter notant Canoniſtæ *in cap.cum veniſſent, de eo, qui mittitur in poſſeſſionem, num.*6. Mitheſilanus *ſingul.*110. Matthæus de Afflictis *tract.de iur.Prothomiſ.num.*8. Ioannes Neuizanus *conſil.*39.*num.*5.& alij. Ergo, &c.

RESOL. XII.

Fundamentum tertium.

Et curſim docetur, quod ita ſtatuentes ſunt ipſo iure excommunicati? Ex part.6.tract.5.Ref.4.

§.1. PRobatur tertiò in terminis, vt dici ſolet, terminantibus: quia ſtatutum expreſsè diſponens, quòd non poſſit vendi, donari, vel relinqui Eccleſiis, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt patet ex *cap.final.de immunit. Eccleſ.in* 6. Et ſtatuentes ſunt ipſo iure excommunicati, vt firmat *ibi* Ancharanus *num.*1.*verſ.præterea ſi expreſsè.*Geminianus *n.*4. Abbas *in cap. Eccleſia Sancta Maria, num.* 22. & *ibi* Imola *num.*11.Riminaldus *vol.*1. *conſil.*15. *num.*87.& alij.

Sup.hoc ſupra in Ref. 10. §. 1. in principio.

2. Nec obſtat dicere, quòd textus *in d.cap. final.* præſumat ſolùm eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam propter illa verba: *cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur*; quia cùm lex ſeu canon præſumat in fraudem factam prohibitionem, & ſuper præſumpto diſponat, dicitur & eſt præſumptio iuris & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium; vt *in cap.is qui fidem.* vbi gloſſ.*in verb.contra præſumptionem, de ſponſalibus.* Baldus *in l. fine poſſidentis, num.*6.*C.de probationib.*Romanus *in conſil.*350.*in caſu propoſitæ conſultationis, num.*58.*in fin.* Alexander *in conſil.*91.*in cauſa inter Antonium,num.*9.*vol.*6. Felinus *in cap.quanto, num.*3.*de præſumpt.* Alciatus *de præſumpt.in præludiis,in* 2.*part.num.*5.*&* 6.Gabriel.*in conſil.*31.*in ſpecie propoſita, num.*22.*vol.*1.& alij.

3. Neque etiam obſtat, quòd aliqui aſſerunt, dictum ſtatutum non auferre in totum & generaliter facultatem acquirendi: ſed in certo caſu, nempe reſpectu bonorum ſtabilium, & vt prohibitio de non acquirendo ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, neceſſe eſt, quòd ſit generalis, & quòd de Clericis & Eccleſiis fiat expreſsè, & ita conantur effugere difficultatem textus *in cap.final.de immunit.Eccleſ.lib.*6. Et hoc aſſumptum probant exemplis adductis à Doctoribus, quod augetur per ſtatutum legitimorum filiorum, quod tunc non poteſt Eccleſiæ relinqui in præiudicium legitimæ auctæ filiorum ex Federico *conſil.* 85.Loazes §.*Diui.* Abbas *conſil,*63.*lib.*1. Francus *deciſ.* 411. *num.*4. Et in prohibitione ne arma vendantur non ſubditis; & in exemplo, ne eiſdem prædia in confinio poſita vendantur, & in alio exemplo, de domo alicuius particularis deſtinata ad vſum publicum, quòd non vendantur non ſubdito.

Circa iſtud argumentum aduertendum eſt quòd eius maior propoſitio eſt falſa, & eam reprehendunt Felinus *in d. cap. Eccleſia, n.* 118. & Franch. *in cap.final.col.*2.*in fin.*

4. Secundò, quòd ſit falſa probatur: nam cùm iura præcipiant libertatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam eſſe intactam, & immunem; nihil refert, lædantur in toto vel in parte; cùm eadem ſit ratio prohibitionis, & valeat argumentum de toto quoad partem *l.quæ de toto, ff.de rei vendicat.* & rurſus quia plus & minùs non differunt ſpecie *l.final.ff. de fund. inſtruct.* nauis parua, aut magna non ſunt diuerſæ ſpeciei, & quando lex conſtituit certum pretium rei, etiamſi læſio contingat in parte, vel in toto, nihil refert, vt docet Baldus *l.*2.*C.de reſcind.vendit.*

5. Tertiò

5. Tertiò, quia ita deficit iurisdictio, quando statutum disponit & prohibet in casu certo: sicut quando prohibet generaliter, vtroque casu læditur iurisdictio Ecclesiastica.

6. Denique contra hanc opinionem expendo textum *in c. quia in Ecclesiarum*; vbi statutum Laicorũ non erat generale; nec in totum prohibebat acquisitionem fieri in Ecclesiam; sed tantùm quoad dominium vtile terrarum Emphyteuticarum Ecclesiæ & Clericorum; & in certo & raro casu, quando dominus vtilis pateretur paupertatem. Secundò per textum *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, vbi statutum Laicorum non prohibet generaliter; sed in casu particulari, videlicet, quando res esset litigiosa, & tamẽ non cõprehendit Ecclesiam. Tertiò, e. *c. quanto, de priuileg* vbi prohibitio non erat generalis, nec prohibebat, quòd Ecclesia posset acquirere; sed tantùm in casu speciali, puta ex furnis & molendinis: & tamen reprobatur illa prohibitio. Quintò expenditur decisio Bonifacij V I I I. *d. cap. finali, de immunit. Eccles. lib. 6.* ibi, *quicunque vendant aut emant*, vbi vtitur disiunctiua ibi, *vendant aut emant*: ad cuius veritatem sufficit, quòd vna pars sit vera, *l. si heredi plures, ff. de condition. institution.* ibi, *si disiunctiũ*, & *in l. cùm pupillus* 78. §. *disiunctiuo modo ff. de conditionib. & demonstrat*, ibi, *alteram defecisse non oberit*. Ergo, &c.

RESOL. XIII.

Fundamentum quartum. Ex part. 6. tract. 3. Res. 5.

§. 1. PRobatur quartò ex auctoritate Pontificum & Conciliorum. Nam Innocentius Papa I I I. Cardinensi. & Sidonensi. Episcopis, & Archidiacono Dauliensi. mandauit, vt constitutionem Henrici Constantinopolitani Imperatoris, vt nullus posset de suis possessionibus in vita, vel vltimo testamento aliquid Ecclesiis elargiri, friuolam & inanem, & nullo modo seruandam decernerent.

2. Idem Innocentius I I I. quarto nonas Decembris Pontificatus sui anno 14. Regibus ordinauit, vt suos Officiales compescerent, qui postposito zelo Dei Laicos in ægritudine laborantes præpediebant, ne de terris, vel suis hæreditatibus aliquid in eleemosynam alicui largirentur.

3. Gregorius Papa I X. ad Episcopum Burgensem, & Decanum Calaguritanum litteras dedit, quibus mandabat, vt Regem Castellæ diligentius monerent, & inducere procurarent, vt reuocaret statuta & præcepta quædam, quibus cum magno detrimento Ecclesiæ Calaguritanæ ordinauerat, ne quis de cætero donare aut vendere præsumeret aliquas possessiones Ecclesiæ Cathedrali, aut Monasteriis, aut aliis eiusdem Diœcesis piis locis.

4. Alexander Papa huius nominis Quartus, cùm intellexisset nonnullos Magistratus temporalẽ iurisdictionem exercentes, prætextu bonorum Ecclesiis acquisitorum, eisdem Ecclesiis imponere collectas, & tallias, & compellere, nisi soluerent, vt bona sic quæsita extra manum suam ponerent: & insuper de legatis, quæ Ecclesiis & piis locis relinquebantur, certam quantitatem vel portionem deducere, per generalem constitutionem mandauit, vt ista omnia grauamina tollerentur; & iudices sæculares, nisi desisterent, pœna excommunicationis plecterentur. Hæc Alexandri constitutio recensetur *in cap. 5. de immunit. Eccles. lib. 6.*

5. Clemens I V. vbi similia statuta vigere intellexit constanter reuocari curauit: nam ad Regem Portugalliæ anno sui Pontificatus quarto litteras scripsit, quibus requirebat, & affectu paterno rogabat, ne correctionis necessitatem expectaret: sed protinus per seipsum, quod erat sibi decentius, praetensas quasdam consuetudines reuocaret, quibus Episcopis & personis Ecclesiasticis prohibebatur, ne aliquas possessiones emerent, etiamsi Emphyteuticæ non forent, vel feudales.

6. Martinus Papa I V. statutum Reginorum contra Ecclesiasticam libertatem, ne quis personis Ecclesiasticis vel Ecclesiis vendere posset aliquid vel donasse, inualidum fuisse, & non tamen Clerum ad illud obseruandum declarauit, & per censuras excommunicationis & interdicti, & pœnam feudorum priuationis Reginos compulit, vt statutum illud de suis chartulariis prorsus abraderent.

7. Concilia generalia ex omnium Prouinciarum & Regnorum Catholicorum Episcopis & Prælatis congregata, hoc ipsum decretum in specie damnauerunt, & omissis cæteris, Concilium generale Lateranense sub Innocentio III. Romæ habitum anno 1215. *c. 44. relatum in c. cùm Laicis, de rebus Eccles. non alienand.* per censuram Ecclesiasticam Principes Laicos admonendos decreuit, vt ab huiusmodi præsumptionibus abstinerent, & similia statuta inualida esse decreuit: nã verba illa Concilij (non solùm de alienatione feudorum, & aliarum possessionum Ecclesiasticarum.) Hostiensis *in d. c. cùm Laicis, n. 5 super verb. de alienatione*, interpretatur de alienatione facienda infra annum & diem: tales enim constitutiones, seu potiùs destitutiones, iam tunc Principes Laici edere præsumebant, quas Generale Concilium damnauit.

8. Concilium Constantiense, cùm eundem articulum de Ecclesiastica libertate tractaret, statutum, hoc, de quo agitur, tenuit in hæc verba, & pariter cõdemnauit: vt pote quòd nulla bona temporalia in vim & potestatem Ecclesiasticam transferantur. Hactenus Concilium. In confirmatione constitutionum Federici I I. & Caroli I V. quæ habetur in fine Concilij Constantiensis *pag. 923. tom. 3.* Conciliorum generalium ex editione Coloniensi, anno 1567.

9. Concilium generale Lateranense sub Leone X. *sess. 10. in princip.* in litteris incipient. *Regimini vniuersalis Ecclesiæ*; quas sacro approbante Concilio Leo X. publicauit, constitutiones pro libertate Ecclesiastica, & contra eius violatores confirmauit, & in specie hoc statutum his verbis condemnasse videtur: aut aliàs de illis pro illorum libitũ voluntatis disponendum, & fundaac bona Ecclesiastica in Emphyteusim concedendum, aut aliàs vendendum temerè compellente. Hactenus Concilium.

10. Concilium denique Tridentinum *sess. 25. de Ref. c. 20.* in quo omnes Sacros Canones, & omnia Concilia generalia, & alias Apostolicas sanctiones in fauorem Ecclesiasticarum personarum, & contra eius violatores editas innouauit, & exactè ab omnibus obseruari debere mandauit, hoc ipsum decretum proculdubio etiam reprobauit. Ergo, &c.

RESOL. XIV.

Fundamentum quintum, Ex part. 6. tract. 3. Res. 6.

§. 1. PRobatur quintò ex auctoritate Doctorum asserentium statuta Laicorum non ligare Clericos, & esse inualida, si faciunt mentionẽ de Clericis & Ecclesiis, vt est istud, de quo loquitur, prohibens alienationẽ stabiliũ in illos, & ita docet Albericus *in de statut. part. 2. q. 2. n. 10. & multis seqq.* vbi *num. 60.* affirmat

affirmat leges & statuta Laicorum prohibentia alienationes bonorum in non subditos, non ligare Clericos, cùm leges etiam ad fauorem Ecclesiarum conditæ, non sumant robur, nisi fuerint per Ecclesiam approbatæ.

Paulus de Castro *consil.*89.incip. *Posset quis dicere, lib.*2.*n.*1. vbi dicit tale statutum non valere tanquam factum contra Ecclesiasticam libertatem.

Alexander *consil.*210. *n.*1. *& consil.* 211. *n.*3. *vol.* 2.

Antonius de Butrio *consil.*40.incip. *Statuto Ciuitatis*, vbi nullam dubitationem habere dicit, quòd Ecclesia non ligatur statutis Laicorum, neque in genere, neque in specie, & consequenter non valere illud, de quo ibi agebat Butrius, quo populus cauerat, vt de piis legatis, duo solidi pro libra soluerentur.

Curtius senior *consil.*62. incip. *Primo aspectu, vers. non obstat statutum Mediolani.* Idem Curtius *consil.*72. incip. *Magnifice vir, n.*13.*vers. secundò respondeo*, vbi sine hæsitatione affirmat non valere statutum contra ius commune in præiudicium Ecclesiarum, nec comprehendere Monasteria, nec personas Ecclesiasticas, & allegata iura & Doctores.

Bartholomæus Socinus *consil.*14.incip. *Circa dubia data, num.*1 *lib.*4. vbi ait communem esse opinionem Canonistarum contra Bartolum; quòd statutum Laïcorum non ligat Clericos contrahentes; seu contractus Clericorum; quia lex inferioris à Principe quantumcumque etiam fauorabilis, non ligat actus Clericorum *cap. Ecclesia Sancta Maria, de constitut.*

Idem Socinus *consil.*71.incip. *Circa præsentē consultationem, eod. lib.*4.*n.*10.*vers. tamen vt dicit*: vbi pariter affirmat statutum quantumcumque generaliter loquens, licèt bonum & honestum videatur, non includere Clericos, quia defecit auctoritas in statuente, *cap. final. de rebus Eccles. non alienand.*

Marianus Socinus *consil.* 76. incip. *Stant. pluribus instrumentis*, *n.*30. *lib.*3. vbi hanc vocat communem opinionem contra Signorolum de Homodeis *consil.* 21. *& in cap. nouerit, n.*17. *de sentent. excomm.*

Maluasia *consil.* 80. *n.* 26.

Ioannes Neuizanus *consil.* 39. incip. *Quod non possit cogi*, *num.* 10. licèt in aliquibus casibus contradicat.

Ripa *consil.*2.*c.*2.*n.*5 *lib.* 2.

Rolandus à Valle *consil.*22.incip. *Quod magnificus Dominus*, *n.*19.*vers.*7. *& vlt.*

Vulpius *consil.* 23.*n.*16.*vol.*2.

Petrus Ancharanus *consil.*155.incip. *Optimis rationibus.*

Gaspar Calderinus *consil.*12. *inter consilia Ancharani*, incip. *Super casu prædicto*, vbi *n.*3. verè dixit, illa statuta Laïcorum non valere, quæ directè, vel indirectè tendunt in præiudicium Ecclesiasticæ libertatis.

Nicolaus Euerardus *consil.*30.incip. *In materia quæstionis, n.*26. *& multis seqq. vsque ad finem*, vbi loquitur de quadam constitutione Philippina.

Idem *consil.*42.incip. *Visis & benè discussis.*

Idem *consil.*239.incip. *Vltra longè, latéque deducta*, vbi *n.*17. loquitur de constitutione Philippina, & affirmat Monasterium posse acquirere & retinere bona etiam feudalia ex titulo emptionis, aut donationis, & successionis, & *n.*18. addit Principem Laïcum non posse hoc Ecclesiis tollere sine metu excommunicationis.

Menochius *consil.*878.*n.*10.*vo.*9.

Iacobus Mandellus *consil.*8. incip. *Pro resolutione*, vbi latissimè.

Iacobus Vngarellus *in addit. ad summam Angelicam, verb. excommunicatio* 7.*cas.*36. *lit. F.*

Iason *consil.* 161. incip. *Circa primum articulum, num.*15. *lib.*2.

Bossius *in Praxi criminal. tit. de Principe, n.*339. *& tit. de pœnis*, *n.*43.

Angelus de Vbaldis *consil.*48. incip. *Quidam Franciscus*, *num.*3.

Ioannes Baptista Leo *in thesaur. for. Eccles. part.*1. *c.*14.*n.*38. *&* 39.

Ioannes Petrus Surdus *consil.*301. incip. *Cui primum, n.*12. *& seq. & n.*78. *& seq.*

Riminaldus senior *consil.*246. *n.*28. *vol.*2.

Ioan. Baptista Plotus *consil.*19.incip. *Casus super quo, n.*11. *&* 12. *& seq.* vbi *n.*12. *in fine*, dicit, hanc esse communem opinionem.

Hondedeus *consil.* 3.*n.*15. *&* 22. *vol.* 1.

Baldus *consil.*132.incip. *Casus quidam vocatus, lib.*3. vbi affirmat, quòd stante statuto, quòd quis non posset alienare rem immobilem in personam, quæ non soluit collectas, si quis legauerit alicui Monasterio, seu pio loco rem immobilem solitam soluere collectas, Monasterium seu pium locum non comprehendi sub tali statuto.

Idem censuit idem Baldus *in l. final. n.*17. *C. de sacros. Eccles. verb. extra glossam*, vbi quasi reuocando sententiam, quam alibi asseruerat affirmauit, quòd licèt aliàs dixerit, illud statutum non valere, non tamen includit Ecclesiam, & subdit istam esse veritatem.

Hippolytus Riminaldus *consil.*15.*incip. In præsenti causa, n.*85. *vers. quibus tamen*, vbi ait, hæc decreta prohibentia alienationem bonorum immobilium in non subditos, non includere Clericos, nec Ecclesias.

Eandem sententiam profitentur communis Iuris Ciuilis interpretes *in l. filius familias, §. Diui, ff. de legat.* 1. vbi Bartolus *n.*12. *vers. secundum dubium est*, censuit contra libertatem Ecclesiæ esse statutum prohibens alienationem bonorum immobilium fieri in Ecclesias, vel Monasteria.

Idem Bartolus sibi consentiens eamdem sententiam amplexus fuit *in l. final. n.*18. *ex hoc. concludo, C. de sacros. Ecclesiis, & in l.*.. *C. de contrahend. empt. & in l. final. C. de exactoribus, lib.*10.

Bartolus *præcitato loco, in d. §. Diui, n.*11. huius sententiæ auctorem dixit Oldradum, qui eam quæstionem disputauit.

Angelus de Perusio *in d. l. filius fam. ff. de legat.* 1. *§. Diuus Seuerus, l.* 2. *n.*4. Bartolum, & Oldradum sequutus idem statutum, quòd res non possit alienari in Clericum reprobauit, affirmans hodie id esse decisum per casum *in cap. vlt. de immunit. Eccles. lib.*6.

Et Iason *in d. §. Diui, in prima lectura, n.*72. *vers. tu aduerte*, affirmauit Bartoli decisionē esse communem, quia pro ea est textus formalis *in cap. final. de immun. Eccles. lib.*6. Idem Iason *ibid. n.*82. *&* 83. pronunciauit eam sententiam esse magis communem.

Ioannes etiam Crottus *in d. §. Diui, n.*80. *vers. secūda sit conclusio.* Similiter dixit hanc esse communem opinionem per textum *in cap. fin. de reb. Eccles. non alienand. lib.*6.

Ioannes Franciscus Ripa *in eodem §. Diui, n.*81. *vers. secunda conclusio*, eamdem sententiam dixit esse communem Legistarum *ibi*, & Canonistarum *in c. Ecclesia Sancta Maria, de constitut.* vbique conformiter profitentium, statutum prohibens alienationem in personas non subiectas, non valere in præiudicium Ecclesiarum, nec Monasteriorum.

Cum supradictis asseruntur assentire plures alij *in d. §. Diui*, quibus præterea accedunt.

Iulius Clarus *in practica Criminali, q.*82. *§. statutum* 5.*n.*2. *vers. Sed quæro*, qui eamdem opinionem vocat communem.

Horatius Carpanus *in Capitul. Mediolanens. incip. Coll egiis*

*Collegiis Non.conſtit.tit.de pœnis ſuper verb. huic domino non ſubditum,n.*150.*verſ.non miliu.pariter,& verſ.tamen communis eſt in contrarium*,eamdem opinionem agnoſcit eſſe communem.

Ioannes de Platea *in l.bis,n.*1.*verſ.nota ex principio, C.de prædiis & rebus Nauicular.lib.*11.cuius verba ſunt: non autem valeret ſtatutum, quòd non poſſit vendi Eccleſiis.

Idem *in l.*1.*n.*2.*circa finem,verſ. & per hanc legem, C.non licet habitatoribus Metrocomiæ,eod.lib.*11.

Gabriel Sayran *ad Mathesilanum,ſingul.*110.*n.*33.

Fabianus de Monte *tract.de emption.& vend.*3.*part. princip.num.*45.*verſ.ſed non valeret*: vbi concludendo contra Signorolum de Homodeis,tenet ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, per textum expreſſum,*in cap. finali, de rebus Eccleſ.non alienand. lib.*6.

Rimualdus iunior *conſil.*15.*n.*65.*vol.*1.

Ioannes Iacobus de Canibus *tr.de Repreſſaliis,p.*2.*num.*10.vbi dicit:Tamen non ſunt licita, in quantum prohibent alienationem & venditionem perſonis Eccleſiaſticis : quia hoc eſſet per indirectum diminuere eorum priuilegia, & ideò non valent.

Michaël Craſſus *in ſuis communibus,lib.*2.*verb.ſtatutum, quæſt.*12.

Hippolytus Bonacoſſa *in communibus opinionibus criminalibus,in verb.ſtatutum,§. ſtatutum prohibens rem immobilem.* Dixit ſtatutum non valere, & hanc eſſe communem opinionem.

Rimin'aldus ſenior *conſil.*246. *num.*28. *& ſeq. volum.*2.

Andreas Tiraquellus *ad leges Connubiales, gloſſ.*8. *ſuper verb.de ſon Mary,n.*172.

Michaël Graſſos *lib.*2.*commun.opinion.in verb.ſtatutum, q.*12.

Ioannes Bertachinus *tract.de Epiſcopis,part.*4.*lib.*4. *quæſt.*45. *num.* 147. *verſic. quæro etiam an prohibitus alienare*; vbi dicit ſe in ardua quæſtione ita conſuluiſſe.

D.Antoninus *in ſumma,part.*3.*tit.*24.*c.*18.

Tabiena *in ſumma, verb. excommun.* 5.*caſ.*20. *n.*5. *ad* 4. *argumentum.*

Burſatus *conſil.*93.*n.*23.*lib.*1.

Ioannes Andreas *n.*1.*verſ.vidi dubitari, & num.*2. *cum ſeq.*

Summa Roſella *verb.excomm.*33.*n.*3.

Archidiaconus *in cap. Romana, de appellat.lib.*6. *in verb.conſuetudine.* vbi ait non valere conſuetudinem, vel ſtatutum; quòd Eccleſia ſibi rem in teſtamento relictam teneatur alienare intra annum, vel aliud ſimile:pro quo allegat Canones *in cap. quæ in Eccleſiarum,de conſtit.& in cap.cum Laicis,de rebus Eccleſ.non alienand.* & conſequenter perperam pro contraria ſententia Archidiaconum allegauit Lucas de Penna *in l.iubemus,n.*4.*C. de nauib. non excuſ. lib.*11. & Petrus Peckius *tr.de amortizatione bonorum,c.*6. *verſ. aduerto tamen, circa finem.*

Petrus de Ancharano *quæſt.*1.*verſ.quæro*,poſt Ioannem Andream *& verſ. præterea ſi expreſsè hoc ſtatuiſſet.*

Et *ibid.*Geminianus *n.* 3.*verſ. Sed pone.*

Philippus Francus *ibid.n.*2.qui licèt propter conſilium Federici de Senis 76.quod incipit.*Talis caſus eſt. Statuto*, tantiſper dubitare videatur : nihilominus tamen poſtea *verſ.cogita tamen*,non recedit à ſupradicta ſententia Ioan. Andreæ; quinimò ſtatim *in verſ. & vltra etiam*,addit Francus, poſſe iudices Eccleſiaſticos cogere ſtatuentes ad declarandum prædicta ſtatuta generaliter prohibentia alienationem io non ſubditum, non comprehendere contractus cum Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis celebrandos.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 7.§.vlt.& in Reſ. 11. §. Vnde.

Felinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. q.*9. *n.*89. *verſ. & ita eſt*, hanc dicit communem eſſe opinionem.

Panormitanus *conſil.* 83. incip. *Præſens dubium, lib.*1. Idem *in cap. relatum il primo num.*5. *verſ. item non valet ſtatutum Laicorum, de teſtament.& in cap. à nobis, not ib.* 3.*num.*5.*verſ.idem dicendum eſt,de ſentent. excommunic.*

Cardinalis Zabarella *conſil.*66. incipient. *In dubio præmiſſo, num.* 2.

Ioannes Monachus *in cap.vt animarum, n.*3. & *ibi* Probus *n.*6.*de conſtitut.in* 6.

Syluester *verb.excommunicatio,§.*9.*n.*30.

Comitolus,Bouius,Collegium Bononienſe, Vgolinus, Vigianius,Barboſa,Fagnanus,Genuenſis, Duardus, Filliucius, Reginaldus, Martha, & Bellettus; quos citaui *in part.*1. *tract.*2.*reſol.*57.quibus omnibus adde Campegium *in opuſc.de officio Principis in Eccleſia, n.*31.

Videant modo Lectores,qua fronte auſus ſit dicere noſter Additionator, ſuam ſententiam docere ſaniorem Iuriſconſultorum cateruam.

Vnde ex ſuprà dictis, & infrà dicendis magis firmata remanent ea, quæ ego adnotaui contra Cutellium *in part.*5. *tr.*1.*reſol.*3.

Quæ hic eſt ſuprà Reſ.2. & lege etiã alias Reſol. eius primæ not.

RESOL. XV.

Proponuntur reſponſiones ad argumenta contraria.

Et deducitur, quod lex ciuilis, licet in bonum publicum ſtatuatur, non debet de Eccleſia, & de Clericis diſponere, etiam ſi diſpoſitio fauorabilis ſit.

Et infertur, quod bona Clericorum gaudent priuilegio Immunitatis.

Et quod Magiſtratus Regij non poſſunt punire Epiſcopos, & Clericos in temporalibus? Ex part.6. tract.3. Reſ.7.

§.1. RESTAT modò reſpondere ad argumenta pro ſententia Anonymi in principio adducta:ex quibus magis firmata remanebit noſtra ſententia. Ad primum igitur argumentum, quòd tale ſtatutum tendit, & eſt conditum fauore boni publici, & ad vtilitatem Reipublicæ.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 9. §. Poſſet.

2. Reſpondeo,quòd lex Ciuilis licèt in bonum publicum ſtatuat,non debet de Eccleſia & de Clericis expreſsè diſponere; etiamſi diſpoſitio fauorabilis ſit, vt habetur *in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſt.& in cap.cum Laicis,de reb.Eccleſ.non alien.*& ibi Butrius,& Abbas cum Imola *in cap.Clericis,de for.compet.*Maximè ſi Clericis & Eccleſiis aliquid prohibeat : nam ex forma ipſius prohibitionis colligitur intentio diſponentis, idque fieri in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ, vt obſeruat Cardinalis *in cap.perpendimus, de ſent.excommun.n.*13. Felinus *in d.cap. Eccleſia, n.*15. Et quia lex non poteſt inducere inhabilitatẽ in Eccleſiam & Clerum non ſibi ſubditos, vt *in l.*1.*§.final.de tutor.& curator.* vbi eis tantùm permittitur, qui ſunt eiuſdem Prouinciæ, & ibi domicilium habent, & *in l.pupillorum,eod.tit.* & docent Baldus, & Bartolus *in l.cunctos pupillos*,dum agunt de ſtatuto,quòd ne minor triginta annis poſſit obligari, quia non comprehendit minorem forenſem contrahentem in loco ſtatuti ſuper bonis ibi ſitis:nam bona ſequuntur perſonam; ideóque Clericorum bona gaudent priuilegio immunitatis, vt tradit gloſſ. *verſ.perſonis. in d.cap.Eccleſia*, cum adductis à Mandello, *conſil.*285.*n.*5. nam,vt inquit Abbas *in d.cap. Eccleſiâ*, ſi bona Clericorum & Eccleſiarum ſubiicerentur legibus ſæcularibus,eorum

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 11. §.vlt. & ſuperius in tr. 2.Reſ.92 §. Sed. curſim in principio, & in Reſ. 198. & 209. §. Adde.& in Reſol.210. §.2. ad medium, & in Reſol. 334.§ 6.

Sup. hoc ſuprà in tr.2. Reſ.66. §.2. à lin.2. & in multis aliis eius annot.

ratione per indirectum Clerici subiicerentur foro sæculari, & ad eum traherentur. Quod etiam præter Abbatem docuit Felinus *num.* 10. & Decius *num.* 38. etiamsi Laici in rebus Ecclesiasticis haberent vtile dominium, vt *in c. quæ in Ecclesiarum, de constitut.* cum adductis à Tiraquello *de retractu lignagier*, §. 1. *gloss.* 13. *num.* 3. & 8. & hæc omnia docet Bertrao de Gueuara *in propugnac. de immun. Eccles. assert.* 1. §. 6. *num.* 56.

Sup. hoc in aliquibus Ref. ex assignatis in annot. præterita huius Ref.

3. Vnde ex his nunquam potuit intelligere doctrinam Bobadillæ, & aliquorum recentiorum asserentium, posse Regios Magistratus punire Episcopos & Clericos, vt ipsi asserunt, in temporalitatibus: nam cùm, vt dictum est, bona sequantur personam, nescio quo pacto possint temporalitates Ecclesiasticorũ tollere, nisi exercendo in eos iurisdictionem contra Sacros Canones & Concilia. Vide omnino Surdum *consil.* 301. *n.* 65. Et cùm ius mulctandi connexum sit & complicatum cum iurisdictione, vt firmauit Sacra Rota in decisionibus collectis à Paulo Rubeo in Burgensi Iuris præsidendi die 9. Decembris 1633. coram doctissimo Domino meo Merlino *decis.* 753. *n.* 8. & *seq.* sequitur, quòd si iudices Laici possent mulctare Clericos in temporalitatibus, haberent in illos iurisdictionem: sed hoc dicere est absurdum. Ergo, &c.

Sup. hac publica vtilitate sup. in tract. 1. Ref. 130. & in aliis eius primæ annot. & supra placet lege eiã doctrinã §§. eius vlt. annot. quia melius ad rem contentam in hoc §.

4. Sed ad rem nostram redeundo, dicendum est, publicam vtilitatem non operari validitatem statuti, de quo loquimur; cùm non concurrat potestas in statuente: & ideò quãquam statutum esset bonum, & æquum, & publicæ vtilitati faueret, cessante tamen potestate non est validum, ex Baldo sibi contrario *in l. cunctos populos, C. de summa Trinit. n.* 50. & in proposito Felinus *in d. cap. Ecclesia, n.* 89. & expressè Crottus *in §. Dixi, n.* 80. dixit, quòd licèt statutum emanauerit ad publicam vtilitatem; non tamen propterea debet Ecclesiasticas personas comprehendere, cùm super eas Laici nullam habeant iurisdictionem: quod etiam notauit Ruinus *n.* 92. & alij communiter contra Signorolum.

5. Dicendum est igitur, quod publica vtilitas, & publicum bonum non præbet iurisdictionem Laicis, vt possint statuere circa Ecclesias, & Ecclesiasticas personas; vt patet ex *cap. benè quidem, dist.* 96. *c. quæ in Ecclesiarum, cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut. cap. at si Clerici, c. Cleric. cap. qualiter, de iudic. cap.* 2. *de for. compet. cap. continua* 11. *q.* 1. *cap. non minus, cap. aduersus, de immun. Eccles. cap. quanquam, de censur. in* 6. *cap. Clericus, c. final. de immun. Eccles. in* 6. & *in Extrauag.* 1. *eod. tit.* Non est ergo bona consequentia. Necessitas publica exigit, vt ita statuerio Principes contra Clericos statuere potest: nam, vt dictum est, necessitas non tribuit iurisdictionem. Et cùm semper sit necessaria causa publica in condenda lege, ampliaret potestatem & iurisdictionem Legislatoris contra non subditos; quod nullo modo est dicendum, vnde iniusta erit lex, etiamsi habeat æquitatem, si modo deficiat potestas Legislatoris: vt his, qui iura profitentur, notum est, & vt inquit Suarez *de censur. disp.* 4. *sect.* 6. *n.* 5. quòd lex iniqua & nulla est, quando deficit iurisdictio; quia actus sine potentia esse non potest, etiamsi materia sit æqua, erit tamen lex iniqua ratione vsurpatæ iurisdictionis: vtilitas namque, siue necessitas in alienatione rei Ecclesiasticæ, vel minoris, non tribuit iurisdictionem tutori vel administratori; sed decreto legitimi iudicis opus est, vt *in l.* 1. *ff. de rebus eorum, & in l. magis puto, §. ne passim, & §. si es alienum. eod. tit.* & in alienatione rei Ecclesiasticæ, tradit Gloss. *in summa* 12. *q.* 2. & habetur *in cap. sine exceptione, cadem caus. & quæst. & in cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prælat.* cum adductis à Tiraquello *de legib. criminalibus, gloss.* 8. *num.* 57. Rodoanus *de reb. Eccles. non alien. quæst.* 20. *num.* 19. Et ita huic argumento respondet Ioannes Crottus *in repetit. §. Dixi, num.* 80. quòd necessitas publica non tribuit iurisdictionem Laicis ad statuendum, & Felinus *d. cap. Ecclesia, n.* 11. idem prorsus asseuerat.

6. Ad id verò, quod asseritur Clericos teneri ad obseruationem statutorum ex publica vtilitate & communi bono. Respondeo hoc esse verum, quando non læduntur immunitatem Ecclesiasticam: vt ego satis probaui pluribus in locis, sed statutum, de quo loquimur, tale est. Ergo, &c.

RESOL. XVI.

Responsio ad secundum, & tertium argumentum. Ex p. 6. tract. 3. Ref. 8.

§. 1. AD secundum argumentum, quòd sicut ex pacto & ex testamento possunt conuenire priuati pro eorum interesse, ne bona in Ecclesias alienentur. Ita & Princeps per statutum pro bono & interesse Reipublicæ. — Sup. hoc supra in Ref. 9. §. Secundo quia, & in §. Tertio quia. & in tom. 5. tr. 10 ex cõsequẽ in latæ doctrinæ Ref. 147. si ganter in §. vlt. paulo post initiũ.

2. Respondeo primò argumentum de pacto ad statutum non procedere, quando militat diuersa ratio. Felinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ. sub n.* 89. *vers. nec semper procedit argumentum, de constitut.* Euerardus *in locus Legalibus, in loco à pacto ad legem & statutum, n.* 6. *vers. hoc tamen dixi.* Surdus *in consil.* 2. *n.* 8. *volum.* 1. Sed in re propria quilibet est moderator & arbiter *l. in re mandata, C. mandati*: nec domini rerum propriarum reperiuntur prohibiri, quò minùs possint disponere, quòd eorum bona non transeant in Ecclesiam: immò disponentes de rebus suis in Ecclesiam, possunt omne onus reale apponere, *cap. verum, de condit. apposit.* Et cùm non reperiatur expressè contrarium dispositum, illi stari debet, Gloss. *in d. cap. verum, in verb. debeat reuocari, in fin.* Sed secus est in Principe, qui vult prohibere bona à subditis non vendi, vel donari, aut Ecclesiæ relinqui, ex expressè enim reperitur Ecclesia priuilegiata, vt quilibet ei donare possit. *l. illud, C. de sacrof. Eccles.* sicut etiam, quòd ei relinqui possit. *l.* 1. *C. eod.* quòd ei & Clericis vendi possit. *l. final. C. de sacrosanct. Eccles.* cum alijs suprà adductis: quin immò expressè prohibitum est fieri statuta contraria prædictis priuilegiis. *cap. fin. de immun. Eccles. in* 6. meritò de vno casu ad alium argui non potest.

3. Secundò responderi pactum esse voluntarium, & de rebus paciscentis tantùm procedit; sed statutum esse necessarium & generale quoad bona immobilia omnium: vnde quia per statutum saltem per indirectum impeditur alienatio efficaciùs, quàm per pactum, ideò argumentum de pacto ad statutum non valet. Ripa *in l. filius familias, §. Diui, sub num.* 82. *vers. nam pactum, ff. de legat.* 1.

4. Ad tertium argumentum: quòd validum est statutum disponens Monasterium ingredientem non succedere. Respondeo contrariam opinionem contra Bartolum esse communem, quam sequitur Iason *in l. final. C. de pactis, n.* 25. Decius *n.* 28. Cagnolus *n.* 105. Paulus de Castro *in l. si quis ad quod, n.* 8. *ff. de iurisdict. omn. iudic.* Ripa *in l. exacto, §. si quis rogatus, n.* 39. *ff. ad Trebellianũ.* Paserius *consil.* 30. & 31. & ita determinauit Sacra Rota in vna Assisiensi bonorum die 31. Maij 1606. coram Marcomontio. Non est igitur verùm valida esse statuta, quòd bona ingredientium non transeant in Monasterium, quia respondetur statuta prædicta non valere, quando per ea ingrediens Religionem inhabilitatur ad successionem. Abbas *in repetit. cap. Ecclesia Sancta Maria, n.* 35. *vers. statutum* — Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ §. Tertio.

circa

circa iam ingreſſum, de conſtitutionibus.

4. Sed pro dilucidatione veritatis ad indiuidua deueniendo. Pone, quòd ſtatutum excludat fœminas à ſucceſſione ab inteſtato ſtantibus maſculis: quæritur an excludat filias Moniales, & diſtinguitur; Aut ſtatutum generaliter modo, quo ſuprà loquitur, & perſona, de cuius ſucceſſione tractatur, non erit religioſa tempore conditi ſtatuti, & tunc cùm tranſeat in Monaſterium cùm illa impotentia ſuccedendi, ligatur tali ſtatuto etiam facta Monacha, cùm per ingreſſum non efficiatur deterioris conditionis. Socinus ſenior *conſil.* 81. *in præſenti conſult. n.* 5. *vol.* 1. *& in conſil.* 230. *Viſo teſtam. ſub num.* 8. *verſ. tertiò, & vlt. vol.* 2. Ruinus *conſil.* 45. *Præſuppoſita donatione, num.* 15. *vol.* 1. Socinus iunior dixit magis veram & communem *in conſil.* 25. *pro vera, num.* 11. *vol.* 3. Pariſius atteſtatur de communi & in iudicando & conſulendo ab ea non eſſe recedendum, *in conſil.* 40 *ſi ius commune, num.* 16. *&* 24. *vol.* 3. Laurent. de Palatiis.... *quòd ſtantibus maſculis, ſub num.* 100. *verſ. ſi verò ſtatut.* Hondedeus *conſil.* 11. *verſ. ſtatutum Caſſianum, n.* 37. poſt infinitos ab eo relatos *vol.* 2.

5. Aut ſtatutum non loquitur generaliter, ſed ſpecificè, vt putar, quia excludat mulieres Religioſas: & tale ſtatutum non valet, ſiue loquatur de ingreſſa, ſiue de ingrediente. Ancharanus *in conſil.* 108. *in paucis verbis, num.* 1. *&* 2. Abbas *in cap. quòd Cleric. n.* 40. *de for. compet.* Felinus poſt alios *in c. in præſentiarum, num.* 38. *de probat. in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.* 78. vbi Decius dicit magis communem *num.* 49. *de conſtit.* idem Abbas *in conſil.* 111. *in cauſa Catharina, ſub n.* 4. *verſ. venio nunc ad ſecundam, volum.* 2. Alexander *in conſil.* 138. *Viſo themate, num.* 13. dicit magis communem *volum.* 2. Socinus ſenior teſtatur de communi *in conſil.* 81. *in præſenti conſultatione, num.* 5. *verſ. circa primum caſum, volum.* 1. & de magis communi *in conſil.* 241. *circa primam difficultatem, ſub num.* 2. *verſ. ſecunda eſt, volum.* 2. Mathei. *ſingul.* 144. *nota mirabile.* Biron.... *quòd ſtantibus maſculis, art.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 35. Ruinus *in conſil.* 204. *Pulchra eſt, num.* 10. *volum.* 1. Ancharanus iunior. *in quæſt familia* 20. *teſtatur. num.* 6. *part.* 2. Rolandus *in conſil.* 35. *Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Princeps, num.* 26. *vol.* 3. Si ergo ſtatuta ex aduerſo allegata ſunt generalia, includunt etiam Moniales, cum ipſæ ingreſſæ ſint Monaſterium cum illa impotentia ſuccedendi, nec efficiantur deterioris conditionis per ingreſſum: ſi verò ſtatuta ſint ſpecifica, non valent.

RESOL. XVII.

Reſponſio ad quartum argumentum. Ex part. 6. tract. 3. Reſol. 9.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 9. §. Quarto quia. & ſuperius in tr. 2. Reſ. 16. §. Tertio.

§. 1. AD quartum argumentum, quòd aliud ſit ſtatuere ſuper bona Eccleſiis acquiſita, aliud ſuper bonis quærendis, ſuper quæ licitum eſt Principi condere ſtatuta.

2. Reſpondeo primò, Sacros Canones de hac materia abſolutè, & ſine vlla diſtinctione loqui, videlicet, tam reſpectu bonorum acquiſitorum, quàm acquirendorum, vt patet *in c. benè quid.* 96. *diſt. & in c. Eccl. S. Mariæ, de conſtitut. & in c. de rebus Eccl. non alienand.* Et in ſpecie, quòd iſta diſtinctio de bonis Eccleſiis acquiſitis, vel acquirendis non ſubſiſtat; probatur ex textu *in cap. ea enim.* 10. *quæſt.* 2. *deſumptus ex l. iubemus, §.* 1. *verſ. ea enim, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quem ponderat Cardinalis Albanus *tract. de immunit. num.* 12. & Mandellus *conſil.* 8. *num.* 28. approbantes prædictam diſtinctionem, aſſerendo immunitatem Eccleſiaſticam fuiſſe conceſſam pro bonis acquiſitis & acquirendis.

3. Reſpondeo ſecundò, prædictam diſtinctionem apertè pugnare cum definitione Eccleſiæ *in c.* 1. *de immun. Eccl. in* 6. vbi Alexander V. prohibet Laicis tallias, collectas, ſeu exactiones quaſcumque Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis imponere, vel exigere ab eiſdē pro bonis quibuſcumque hactenus acquiſitis, vel imposterum acquirendis. Et ratio huius deciſionis eſt, quia priuilegia, quocumque titulo Eccleſiis conceſſa, non ſolùm competunt pro bonis tunc acquiſitis; ſed etiam extenduntur ad ea, quæ poſtea ad Eccleſiam peruentura ſunt, vt patet *in d. l. iubemus, §.* 1. *C. de ſacroſanct. Eccl. & c. eam enim* 10. *q.* 10. & id operatur fauor animæ, & priuilegium piæ cauſæ.

4. Nec valet dicere, quòd Prælatus in acquirendis poſſit Eccleſiæ præiudicare, vt tenet Federicus de Senis *conſil.* 9. & videtur communis opinio, vt dicit Iaſon *in l. leg. n.* 15. *&.* 16 *ff. de leg.* 1. Nam reſpondetur, non eſſe veram hanc concluſionem, quòd Prælatus in acquirendis poſſit Eccleſiæ præiudicare: cùm Baldus ipſe contrariam tenuerit opinionem *in l. contra iuris,* r. §. 1. *ff. de pact.* & Ancharanus *in c. vt ſuper, n.* 6. vbi Imola *n.* 16. *de reb. Eccl. non alien.* & alij, quos refert Alexander *in l. leg. circa finem, n.* 2. *verſ. & iſta eſt, ff. de legat.* 1. vbi hanc opinionem vocat magis communem.

Sed quicquid ſit de hoc, certum eſt in noſtro caſu recurrendum non eſſe ad iſtas controuerſas opiniones; cùm ſit clarè determinatum *in d. c.* 1. §. *fin. de immun. Eccl. in* 6. vt ſuprà viſum eſt.

5. Nec etiam obſtat, quòd Baldus *conſil.* 11. *n.* 3. *inter conſil. Ancharani,* & Mandoſius *in addit. ad Lupum, allegat.* 42. *in verb. ſic ſtatuere,* & alij tenuerint; quòd per ſtatutum Laïcorum præiudicari poſſit Eccleſiæ, ſeu perſonis Eccleſiaſticis in quærendis bonis, ſi Laici id non faciant malo animo: quoniam reſpondetur conſiderari debere affectum, non animum; nam cuius finis malus eſt eius præordinatio præſumitur doloſa: & ſic etiam præſumptiuè includitur malus animus, vt notat Crauetta *conſ.* 15. *n.* 4. per text. *in l. ſi quis adulteris, C. de adulter.* Vnde ſtatuendo circa acquirenda, & ordinando ne Eccleſia acquirere poſſit contra textum *in d. c.* 1. *de imm. Eccl.* malus animus, & mala intentio, & dolus præſumitur in ſtatuente. Ergo, &c.

RESOL. XVIII.

Reſponſio ad quintum, & ſextum argumentum! Ex p. 6. tract. 3. Reſol. 10.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 9. §. Quinto quia.

§. 1. AD quintum argumentum. Quòd ex frequētia honorum ſtabilium in perſonas Eccleſiaſticas, Laïci in dies penitus depauperantur, & vires Reipublicæ ita in dies minuuntur vt breui timendum ſit ne tuendo imperio ſufficiant; quod in detrimentum non ſolum Laïcorum, verùm etiam Eccleſiaſticorum, qui ſub eorum defenſione & tutela tranquilli diuino cultui inſeruiunt, vergeret.

2. Reſpondeo primò, quòd ego in hoc argumento agnoſco Huſſium: teterrimam illam peſtem Eccleſiæ: nam in libro de ablatione bonorum temporalium à Clericis, ſic ait. Cùm quotidie poſſeſſiones accreſcunt Clero, & decreſcunt Baronibus, Militibus, & aliis ſæcularibus, poteſt euenire de facili, quòd tota poſſeſſio ad Clericos Regni Bohemiæ deuoluatur, & pluſquam quarta pars Regni ad Clericos deuolu-

ta est. Ita ille. Vidisti à quo penu mutuatum sit supradictum argumentum, & ex quibus lacunis aquas hauriant aduersarij? Respondeo secundò quòd non adest periculum, vt propter alienationem bonorum stabilium in Ecclesias, Respublicæ in illo statu deueniant: quod patet ab experientia tantorum annorum. Et si principes ratione adducta in argumento in hoc se grauatos sentiant, recurrant; vt rectè obseruat Hostiensis *in c. cum Laicus, n. 10. de reb. Eccles. non alien.* & alij, recurrant inquam, ad Summum Pontificem, & non de facto leges condant contra immunitatem Ecclesiasticam. Sed aduersarij non tantùm ad pecunias, vt benè docet Iacobus Gretserus *in considerationibus ad Theologos Venetos, l. 3. consil. fol. 331.* oculos nimis politice reflectere, sed ad altiora oculos attollere deberent, & pro certo statuere, licet fisco aliquid decedat, per hoc quòd bona immobilia Deo & Ecclesiæ dedicantur & consecrantur; aliud tamen longè præstantius, & ad propulsandos hostes multò efficacius accedere, nimirum cœlestem opem, diuinúmque subsidium semper proclive & promptum. Quis Christianus abnuat Deum nequaquam pati, vt libertas Laïcorum in Ecclesias immensam suam beneficentiam superet, dum cultus eius propagatur & amplificatur, neque enim frustrà se coli sinit Deus.

3. Sed non desinam hic adnotare id quod eruditè obseruat Adamus Tannerus *in defens. libert. Eccles. lib. 1. cap. 15. fol. 151.* hanc quantumcumque bonorum Ecclesiasticorum copiam ab aduersariis amplificatam multum abesse ab ea bonorum parte, quam in Ciuitate optimè constituta Aristoteles voluit diuino cultui esse addictam: ita enim scribit *lib. 7. polit. cap. 10.* Præterea in sacrificiis cultúque Deorum sumptus communes esse totius Ciuitatis Est igitur necessarium in duas partes regionem diuidere, aliam publicam, aliam priuatorum. Vtraque illarum partium rursùs diuidenda est: illius namque partis, quam publicam debere esse diximus, vna pars Deorum cultui deputanda est, altera verò ad comessationem impensam. Rursùs verò priuati pars vna ad proprias necessitates est deputanda? altera verò ad Ciuitatem. Sic Aristoteles. In quibus verbis apparet, vt notat Tannerus quartam partem soli destinari cultui sacro; & nihilominus Sacerdotibus vt priuatis suam partem relinqui. Verùm pro responsione supradicti argumenti, ne deferas etiam recognoscere me ipsum *in cit. resol. 3. tr. 1. part. 5.*

Quæ hic est supra Res. 2.

4. Ad sextum argumentum ex auctoritate Doctorum & ab exemplis; in quo maximè se fundat Anonymus Additionator. Respondeo quòd Signorolus communiter ab omnibus Iurisconsultis, Canonistis, atque Theologis reprobatur, vt *suprà* satis visum est. Adde quod ipse agit de statuto generali disponente, nulla facta mentione specifica de Clericis & Ecclesiis; licet etiam in casu statutum ex se inualidum sit; & id ò opinionem supradicti Signoroli; in fauorem statuti Mediolanensis ipse Senatus non sequitur, vt ex Carpano obseruat Menochius *consil. 878. num. 10. in fine, volum. 9.* Baldum verò esse sibi contrarium patet ex *consil. 132. lib. 3.* Immo *in l. finali, Cod. de sacro sanct. Ecclesiis*, cantant palinodiam de doctrina, quam docuit *in cap. quæ Ecclesiarum, num. 8. de constitutionibus, & in capite Clericus, num. 2. de iudicis.* De Barbatia dicam id, quod affert Rodericus Suarez *in l. tit. 1. De la gananicas del Marido, y de la Muger, lib. 3. fori, num. 44.* vbi consulit iudicibus, vt non ante oculos, immò post tergus semper opiniones eius relinquant: vanæ enim sunt cogitationes hominis, volens singularia demonstrari vitio inconstantiæ & inanis gloriæ, profert in sua lectura infinita, quæ conscientiæ & famæ suæ consultius fuerat illa tacuisse. Ita ille. Et Felinus *in cap. cæterum. num. 11. de rescrip.* asserit Barbatiam desiderio impugnandi communes opiniones delirasse. Adde quòd tanquam varius & inconstans pro hac sententia non est allegandus: nam *in c. cùm Laicus, de reb. Eccles. non alienand. num. 9. &* 10. asserit ponderandum illum textum destruentem dictum Baldi *in capite, quæ in Eccles. de const. & in capite, Cleric. de iudic.* vbi dixit valere statutum Laïcorum disponens, quòd in Clericum non possit alienari res immobilis, quia contra Baldum videtur hic casus. Ita *ibi* Barbatia. De Patre Molina, non potest negari virum fuisse doctissimum, sed Surdus *consil. 301. n. 56.* asserit aliquando fuisse hallucinatum, dum sæcularibus Principibus vult gratus fieri. Ita ille. Sed quid immoramur respondendo particulariter ad aliquos paucos Doctores, quod Anonymus affert, cùm communis opinio sit in contrarium, & nulla sit auctoritas Doctorum, vbi adsunt in contrarium Sacri Canones, & determinationes Summorũ Pontificum.

Sup. in Res. quæ hic est 9. §. Sexto. & lege doctrinam Resolut. annot. 1. post seq.

5. Ad exempla verò, quæ ipse adducit. Respondeo non esse exemplis iudicandum; sed videndum quid de iure tenendum sit: verùm ad omnia, quæ Anonymus affert, sigillatim respondeo. Et ad primum, quòd in Dominio Veneto hoc statutum sit in viridi obseruantia, cum hac tamen conditione, quòd quoad bona donata, vel testamento relicta; teneatur Ecclesia infra biennium exponere extra manum. Respondeo quòd supradicta conditio, vt infra biennium teneatur Ecclesia ponere extra manum immobilia sibi relicta, non iustificat hoc statutum, vt docet Speculator *tit. de locato, §. nunc aliqua, num. 142. vers. centesimo decimosexto, in fin.* Archidiaconus *in cap. Romana, verb. consuetudine, de appellat. in 6.* vbi affirmat non valere consuetudinem, vel statutum, quòd Ecclesia sibi rem ex testamento relictam, teneatur alienare intra annum, vel aliud simile: pro quo allegat Canones *in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. & in cap. cùm Laicus, de reb. Eccles. non alienand.* Quinimmò hanc conditionem damnauit Alexand. IV. tanquam contra libertatem Ecclesiasticam *in cap. 1. de immun. Eccles. in 6.* clarissimis verbis: quos ego adduxi *in dicta resol. 5.* cui Anonymus additionem apposuit: quod expresse esse contra libertatem Ecclesiasticam notauerunt etiam Ioannes Andreas *in cap. final. num. 2. de immun. Eccles. in 6.* Abbas *in c. relatum, num. 5. de testament.* Ancharanus *consil. 61. num. 2. & consil. 155. num. 6.* cum aliis communiter. Ergo, &c.

Sup. hoc in §. not. seq.

6. Ad exemplum Regni Galliæ, in quo adest ius amortizationis; Respondeo, quòd Petrus Iacobus Doctor Gallus *in Practica, tit. de successione Regni Franciæ, fol. 76. pag. 2. col. 4. in vetusta impressione, vel fol. 120. pag. 2. col. 4. in recentiori editione Lugdunensi, anno 1535. vers. non igitur credant*, inuehitur in Reges & Consiliarios, qui hoc amortizationis genus Clericis & Ecclesiis contra sacros Canones imponere audent, & Reges in dictam amortizationem consentientes asserit teneri eam restituere, & damna resarcire in foro conscientia, in foro ciuili, & in foro Ecclesiastico, & obligari ad iudicandum contra se, vel ad constituendum aliquem iudicem, cui se subiiciant. Addit Doctores Iuris Canonici, & Ciuilis, & Magistros in Theologia debiliter loqui, & in scholis, & alibi conniuentibus oculis pertransire, & Consiliarios Regios expalliare timentes displicere Regi; si dicant veritatem. Respondet etiam rationibus & argumentis, quibus ius amortizationis defenditur,

Sup. hoc supra in Res. 9. §. Vlt. & in Res. 4. & 5. & leg. etiã aliam Res. eatum annot. & infra Vide doctrinam Res. sequent.

docétque

docetque eſſe fallacia & periculis plena, & expreſsè contra ſacros Canones; & propterea Confeſſores & Religioſos debere conſulere Regibus, ne irritent Deum contra ſe in adinuentionibus ſuis. Hæc omnia Petrus Iacobus. Cæterum quia quid fuerit de tali conſuetudine, & an obſeruata fuerit in Regno Galliæ, certum eſt his temporibus conſuetudine iſta non grauari amplius ſtatum Eccleſiaſticum per conſtitutiones Henrici II. Caroli IX. Henrici III. & Henrici IV. vetantes, ne Clerus bona recens quæſita extra manum ſuam ponat, aut pro illis amortizandis quidquam ſoluere compellatur: Et parlamenta illius Regni approbant acquiſitiones rerum ſtabilium per Clerum factas. Vide Annæum Robertum *lib.2. rerum iudicatarum, cap.21.* Adde quòd aliqui defendunt legem Amortizationis in Gallia ex ratione particulari, quam videbis apud Torrium *in Apologia pro libertate Eccleſiaſtica, ad Gallum Francum, fol.* 14. Antonium Bouium *in reſponſ. ad conſiderationes Pauli Seruitæ, part.3. ad quartum argumentum, fol.*44. Paponium *lib.5. capite 5. num.5.* & alios. Quæ quidem ratio non procedit communiter in aliis Regnis. Ergo, &c. Sed quia ſuprà audiuimus Gallum contra ius amortizationis loquentem, audiamus & Hiſpanum: Et is erit Ioannes Beltran de Gueuara *in propugnac. libert. Eccleſiaſt. aſſert.*1. §.6. *num.*22. vbi ſic ait. Fuit & aliquando apud nos in Regno Caſtellæ lex amortizationis à Rege Ioanne II. lata Pintiæ anno 1442. ſcripta in libro ordinationum Regum Catholicorum *l.7. tit.9. lib.5. Ordinat. Veter. Reg. Cathol.* vbi cautum erat, ne quis alienaret bona immobilia in exemptos à Regia iuriſdictione: Quòd ſi alienauerit rem immobilem, quinta pars valoris rei Regi daretur, quam impoſuit ſuper ipſis rebus; ita vt cum hoc onere tranſeant ad quoſcunque, iuxta doctrinam Bartoli *in l. reſcripto, §.1. de mun.* Quæ lex meritò à Catholico, & à ſapientiſſimo Rege, ac Domino Noſtro Philippo II. (cuius animam in pace apud Deum requieſcere credimus) non fuit recopilata in noua recollectione Legum noſtrarum eius iuſſu edita; immò fuit inde ſublata, ac proinde correcta, iuxta proœmium illius collectionis; in qua habemus aliam legem, quæ eſt *l.3. tit.3. lib.*1. quæ prohibeat leges fieri contra libertatem Eccleſiaſticam. Ita Gueuara. Vide me ipſum *in part.4. tract.1. reſol.*57. vbi multos alios Doctores adduco aſſerentes leges Amortizationis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quibus adde Adamum Tannerum *in defenſ. Eccleſ. libert. lib.2. c.17. fol.*435.

Quæ hic eſt ſup. Reſ.5.

RESOL. XIX.

Continuatur reſponſio ad ſextum argumentum. Ex part.6. tract.5. Reſol.11.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 9. §. vlt. & in Reſ.18. lege à §. Ad ſextum. Vſque in finem dictæ Reſ. & ſupra vide doctrinam Reſol.4. & Reſ. eius annot.

§.1. AD exemplum verò Regni Portugalliæ, in quo Anonymus aſſerit ſimilem legem adeſſe prohibentem bona ſtabilia in Eccleſias alienari poſſe. Reſpondeo, vt conſtat ex Regeſtis Innocentij II. Honorij III. Innocentij IV. Clementis IV. Gregorij X. Martini IV. & Nicolai IV. Reges Portugalliæ Sanctius, & Alphonſus III. & Dionyſius quaſdam prauas conſuetudines & leges contra Eccleſiaſticam libertatem in eo Regno introductas moniti ſunt abolere. Sed quia hoc facere diſtulerant, Alphonſus, & Dionyſius excommunicati fuerunt, & Regnum interdicto ſuppoſitum. Et tandem Rex Dionyſius precibus Prælatorum Regni Portugalliæ à Nicolao Papa IV. fuit abſolutus, cùm a Gregorio X. fuiſſet excommunicatus; ad quem effectum fuit habitum publicum conſiſtorium, in quo Regis Dionyſij Oratores præſtiterunt iuramentum in animam Regis de parendo mandatis Eccleſiæ, vt patet ex literis Nicolai IV. datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem X. Calendas Aprilis Pontificatus ſui 11. id eſt, anno Domini 1290. Omnes quoque Portugallenſes fuerant à vinculo, quo tenebantur abſoluti.

2. Scio aliquos Doctores hanc legem in dicto Regno Portugalliæ adhuc iuſtificare ex priuilegio & concordato obtento à Summo Pontifice: quod ſi re vera extet, videant illi ad quos ſpectat: nam Doctiſſimus & Amantiſſimus Dominus meus Franciſcus Albici ſancti Officij Aſſeſſor in quodam reſponſo firmat tale priuilegium ſeu concordatum non extare & certè qui priuilegium ſe dicit habere, tenetur illud in authentica forma demonſtrare, vt patet ex *cap.1. de fid. inſtrument.* & ex *cap. porro, de priuileg. ibi* Abbas, Decius & alij, quo citat & ſequitur Barboſa *in collect. tom.2. lib.5. tit.33. c.3. n.5.* Rota Romana in vna Oſcenſi Canonicatus die 1. Decembris anno 1595. coram Pegna, & docet nouiſſimè Ioannes Antonius de Sacra in voto Platonis de primis inſtantiis, & aliis recurſibus §.1. *fol.*48. *col.*2. quibus adde Peſantium *tract. de immun. Eccleſ. diſp.3. n.2.* vbi ſic aſſerit: Dico eſſe videndum, an vere is habeat priuilegium, qui dicitur habere; & ipſius eſſe illud oſtendere; quando fiat inſtantia; item fueritne vnquam derogatum. Ita ille.

Sup. hoc ſupra in tr.2. Reſ.14. §.7. ad quartum. à lin.6. verſ. Adde. quod qui in aliis verſ. eius not.

3. Non deſinam tamen hîc adnotare, quòd etiam ſuppoſita iuſtitia dictæ legis in Regno Portugalliæ adhuc aliqui aſſerunt licitum eſſe inſtituere Capellas & Oratoria, & Anniuerſaria Miſſarum in Eccleſiis Regularium; vnde Anaſtaſius Germonius *in aſſertione libertatis Eccleſiaſticæ, cap.7. fol.*75. ſic aſſerit. Hac quoque lege minùs obſtante aliud Religioſis adinuentum eſt remedium, quo immobilia qualiacumque ſint, ipſis acquiri poſſint impunè. Viſu etenim receptum eſt, vnicuique priuato licere in Eccleſiis Regularium Oratoria ſeu Capellas inſtituere, vel certum Miſſarum anno quolibet recitandarum numerum, pro quibus verè poteſt bona ſtabilia relinquere; & hoc titulo à Regularibus & Monaſteriis iuſtè acquiruntur, & retinentur: quia cum aliter fieret, experientia compertum eſt huiuſmodi obligatione paruo temporis interuallo euanuiſſe in maximum piarum mentium detrimentum. Ita Germonius *loco citato.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 9. §. vlt. in fine.

4. Ad exemplum Regis Odoardi, qui etiam condidit legem, ne immobilia Eccleſiis relinquerentur in Regno Angliæ. Reſpondeo cum Ferdinando de Baſtidia in Antidoto ad conſiderationem Pauli Seruitæ *in reſponſ. ad arg.47. fol.*125. ſtante iniquitate huius Regis, ipſoſmet Anglos in regno ſeditionem excitaſſe cum periculo Regis, quis tandem dictam legem ſuſtulit: & quia Codex Baſtidiæ rarus eſt, ponam hîc eius verba. [La legge che fece Odoardo, lo poſe in eſtremo pericolo della ſua rouina: per che queſto Eceſſo cagionò ne ſubditi vna manifeſta Rebellione, onde fù forzato a ſuo mal grado rinouaſſe la legge fatta.] Vnde apparet ipſoſmet Laicos cognouiſſe iniuſtitiam talis legis, quæ iram Dei contra Regnum excitare poterat. Vnde Theologi Seruitæ *in defenſ. cenſ. Paul. V. c.7. fol.*142. ſic aſſerunt. [Odoardo Rè d'Inghilterra fece tale legge ma non poteua farla, perciò malamente là fece.] Idem etiam docet Antonius Bouius *in reſpon. ad conſiderationes Pauli Seru. p.3. ad 10. argumentum, fol.*42.

Sup.hoc eut. ſim ibidem, in lin.vlt.

5. Ad exemplum de quibuſdam ſtatutis Germaniæ quòd affertur ex Gail. Reſpondeo dictum Gail dixiſſe prius eſſe communem opinionem, vt hæc ſtatuta non afficiant Clericos; poſtea ſubdit in Germania obſeruari contrarium. Itaque ſi communis opinio habetur pro veritate iuris, iuxta notata *in cap. innitarus, de conſtit.* Ergo, quod in contrarium ſeruatur, eſt de facto; quod allegare eſt allegare inconnenientia, de quibus conqoeritur Papa *in cap. Clericis, de immun. Eccleſ. in 6.* dicens: quòd nonnulli Eccleſiarum Prælati, & Eccleſiaſticæ perſonæ trepidantes, vbi trepidandum non eſt, tranſitoriam pacem quærentes, plus timentes majeſtatem temporalem offendere, quàm æternam, abuſibus præiudicantibos libertati Eccleſiaſticæ non tam temerariè, quàm improuidè acquieſcunt.

6. Sed ad dicta exempla Germaniæ & Saxoniæ, quæ adducit Anonymus, Reſpondeo cum Antonio Bonio *in reſponſ. ad conſiderat. Pauli Seruita, part. 3. ad 10. argumentum, fol. 42. & 46.* vbi ſic ait. [Di Carlo Magno non hò mai letto, che in Saſſonia vi foſſe tale legge mà ſe la fece, s'hà da tenere per fermo la faceſſe di conſenſo de Voſconi; eſſendo eha eſſo non promulgaua maneo le leggi Ciuili ſenza il Conſiglio de Veſconi, come ſe può vedere nelle Prefattioni delle ſue Capitolari. Et ſe in alcun ſtato de Germani vi furo no ſimili leggi, furono riuouate da Federico II. & da Carlo IV. Imperatori, ed in ſpecie queſta, di cui trattiamo. E fù ſtatuito che ſe l'auuenire alcuno la tornaſſe à fare, fuſſero ipſo iure nulle. E queſte conſtitutioni Imperiali ſono reſcritte, e confermate dal Concilio Conſtantienſe. Ne gli altri Regni di Spagna, non è vero che vi ſia ſimile legge. E vero che Ferdinando terzo fece vna ſimile legge contro le Monache di San Domenico de Madrid: mà non ſi toſto fù ammonito del Papa Gregorio IX. con vn ſuo Breue, che la riuocò, come riferiſce Ferdinando del Caſtillo nell'hiſtoria del Domenicano *lib. 1. c. 41.* Similmente è vero, che i Procuratori delli Regni di Spagna hanno procurato, & con Carlo V. è con Filippo II. che ſi prouedeſſe di fare queſta legge, allegando molte raggioni e danni, ed inconuenienti: però non ſi ſono mai queſti Religioſiſſimi Principi arrogato di porter la fare, ne preſo ardire di farla, fu loro fatta inſtanza di queſta legge nelle Corti fatte in Valladolid nell'anno 1523. alla petitione 45. E nelle Corti di Segouia nell'anno 1592. alla petitione 61. e nelle Corti di Madrid nell'anno 1534. alla petitione 9. In quelle de Valladolid nell'anno 1548. petitione 126. E finalmente in quella di Madrid 1579. che finirono l'anno 1582. nella petitione 18. Con tanta inſtanza moleſtati & importunati queſti Principi, non però mai fecero tale legge, ne diſſero di poter la fare: mà ſempre riſpoſero, che hauerebbero procurato col Papa, che comandaſſe ſi faceſſe, & la confermaſſe.] Huc vſque Bouius.

Sed qoid moror in refellendis exemplis, quæ Anonymus in ſua additione contra noſtram ſententiam adducit; cùm non quod factum ſit, ſed quid fieri debeat ſpectandum ſit. *ex leg. ſed licet, ff. de offic. Præſid. & ex cap. cùm cauſam, de elect.* neque exempla niſi bona ſequenda ſunt, vt tradit Aulus Gellius *lib. 10. Noctium Atticarum, cap. 19.*

Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem quam defenſionis cauſa coactus ſum fuſius explicare & quia cum in prima impreſſione dictæ 5. partis fuerit appoſita Additio ſimpliciter ſine adiuramento reuiſoris; aliqui putauerunt me ſententiam mutaſſe, & illius fuiſſe Auctorem, & non noſtrum Anonymum cui in mentem reducam verba Diui Hieronymus *Epiſtol. 2. ad Nepotianum*, ſimilem legem, quam ipſe defendit, deteſtantis, & ſic aſſerentis. *Sacerdotes Idolorum, auriga & ſcorta hæreditates c. ſolis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur.* Ita ille.

RESOL. XX.

An ſtatutum, ſiue lex inualidans donationem omnium bonorum factam à Patre filio Clerico, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 3.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Azeuedus *tom. 3. lib. 5. titul. 10. l. 11. num. 18. recopil.* & Mattienzo etiam *in l. 11. tit. 10. lib. 5. gloſſ. 5. num. 3.* & Vaſquez *opuſc. de reſtit. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 34.* vbi ſic aſſerit. Notandum quòd *lib. 11. titul. 10. lib. 5. recopil.* efficitur nulla ipſo iure donatio facta à parentibus omnium bonorum alicui filio exempto vtpote Clerico, quia præſomitur, quòd fiat in fraudem tributi Regij, & exiſtimo in conſcientia eſſe nullam donationem, nec id eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. Ita Vaſquez.

2. Sed multi contrariam ſententiam docent per ea, quæ adduximus *infra in reſolut. 14.* & putant non poſſe legem Ciuilem hanc præſumptionem inducere, vt alienatio facta in Eccleſiam, fieri videatur in fraudem Fiſci, vel tributorum, & ob id eſſe validam docent; & ego puto contra Vaſquez, etiamſi opinio negatiua eſſet ſequenda, talem donationem ſi non fieret in fraudem tributorum eſſe validam, non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro externo, & ideo Iuriſconſultus Flores de Mena *var. qq. lib. 2. queſt. 21. §. 2. num. 73.* ſic aſſeruit. Si abſque vlla fraude, & in caſibus à iure permiſſis aliquis feciſſet donationem omnium bonorum, vel maioris partis, & hoc probaretur, quòd tunc etiam deberet liberari; nam illa lex non impedit homini libero liberam adminiſtrationem rerum ſuarum modo licito, & in caſibus à iure permiſſis, nec irritat ipſo iure dictam donationem, ſed ſolùm præſomit fraudulentam, & eam annullat ipſo iure ad effectum procedendi, & non ad alium. Quod amplius apparet, quia lex illa dat licentiam donatori allegandi de ſuo iure; ad quid ergo ſeruiret illa licentia, ſi donatio ſemper, & quacumque via eſſet nulla, quia tali exiſtenti, quidquid allegaſſet, vel ab illo, vel ab ipſius bonis poſſet Fiſcus ſua tributa exigere. Vnde apertè concludendum eſt præſumptionem in illa lege, non eſſe iuris, & de iure; quia poteſt probari contrarium, ſed ſolùm iuris, ac proinde eſſe nullitatem præſomptam, & reuocabilem comperta veritate, & non veram. Ita ille. Notandum eſt etiam quòd dicta præſumptio non procedit ex ſola donatione, niſi cum donatione alia ſuſpicio, & indicium appareret.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 4.

TRACTATVS

TRACTATVS QVARTVS
DE
ADORATIONE,
QVA SVMMVM PONTIFICEM
Catholici venerantur.

RESOLVTIO PRIMA.

An sit licita adoratio, quam Christi fideles Summo Pontifici prabent?

Et negatiua sententia Hareticorum affertur? Ex p.11. tract.addit.1.Ref.etiam 1.

Responsiones ad argumenta Hæreticorū posita in toto textu huius Ref. inuenies infra à Ref. 17. vsque ad Resol. 20. huius tractatus.

§.1. HÆRETICI hostes infensi Romani Pontificis prorsùs variis scommatibus, & dicteriis adorationē Pontificiam impetunt, ac lacerāt;& ideò Theodorus Reinhingh.*in tr. de regim. secul & Ecclesiast. lib.1.claus.2.c.4.n.55.* sic ait: Pontifices se profitentur seruos seruorum verbotenus, re ipsa tamen volunt esse domini dominantiom, & habere ius Regis Regum, Iason *in l.rescripta,C.de prec.imper.offer.* vndè Iacob. Fab.*in praf. instit.* Ergo Papa in verbis se dicit seruum seruorum, de facto tamen se adorari permittit, An non hoc est, humilitatis vestes, in superbiæ, & ambitionis stolam conuertere? Hinc pertinet, quod verissimè simul, ac vetustissimè dixit Cornel. Agrip. omnium admirabilium admirationem hoc vincit, quòd nostri Sacerdotes iisdem mediis se Cœlum posse ascendere putant, quibus olim Lucifer Cœlo decidit, vt refert Meisner *de regim. Eccles. concl.* 143. Gregorium Magnum primum se seruum seruorum Dei appellasse, & Constantinopolitano Patriarchæ vniuersalis Episcopi titulum decreto abrogasse, Quæ verò huius assumpti tituli causa me latet: id tamen ex historia sacra occurrit, quod Noe describens filium suum Cham maledicendo imprecatur, quòd futurus sit seruos seruorum fratribus suis *Genes.9.v.25.* Hæc ille virulenter contra Pontificem euomuit, & alij eiusdem farinæ homines probant hanc sententiam. Primò exemplo D. Petri; nam vt scribit S.Lucas *Act.* 10. Factum est cùm introisset Petrus, obuius ei venit Cornelius, & procidens ad pedes eius adorauit; sed statim Petrus hanc adorationem recusauit; subditenim ibi S.Lucas: Petrus autem eleuauit eum, dicens: surge,& ego ipse homo sum: Ergo asserunt hæretici, ex hoc facto apparet damnandam esse Pontificum exorbitantiam,qui honorem, quem sibi D. Petrus admittere recusauit, ipsi ab omnibus ad se accedentes exigunt, & requirunt. Hinc notant Historici superbiam Heliogabali; vndè Lamprid.*in Alex.Imper.*ait: Ipse se adorare vetuit,cùm eam cæpisset Heliogabalus more Persarum, & Eutrop.*l.9. de Diocl.* Adorari se iussit, cùm autem eum cuncti salutarent. Rectè itaque Paulus, & Barnabas à Lycaonibus recusarunt adorari. *Act.* 10. Et Angelus non permisit Ioanni, vt ad suos pedes procumberet, quia eius fuisse conseruum asserebat, *Apoc.* 10. & Mardocheus noluit genuflectere Aman, *Esther.5.& 13.*& tamen Pontifex, qui seruus seruorum nominatur, egregium adorationis cultum non solùm non respicit, sed etiam exigit, & admittit. Hæc,& alia similia euoment hæterici contra Rom. Pontifices more solito: Et maximè conuiciis afficiunt morem illum Pontificis, qui cùm à fidelibus genuflexis adoratur, porrigit eis pedem Cruce signatum, vnde nebulones exclamant, Imperatores, & Reges portant Crucem super eorum capita, & diademata; Pontifex verò Romanus portat illam in pedibus, & ideò Papirius Masson.*l.9.de Episc.Vrbis.* adducit verba Iocobi Fabri super institutā Iostiniani sic asserētis; Papa in verbis se dicit seruū seruorū se nominando; de facto tamen se adorari permittit, quod Angelus in Apocalypsi refugit. Videtur autem id dicere quasi damnans consuetudinem, moremque eorum, qui dimississimè procumbunt ad pedes Pontificios, vt signum Crucis in superficie serici calcei intextum deosculentur: qui mos an sit antiquissimus nescio; nondum enim omnia legi sed hoc scio, consuetudinem illam Cisalpinis populis minus probari, quàm Italicæ genti, ad huius generis obsequia, & demissiones natæ, illamque constitutionem Imperatorum Theodosij, & Valentiniani, quam Eudoxio Præfecto prætorio scribunt, non erit, opinor, superuacuum, atque inutile huic loco intexere *ex lib.2.codicis Iustinian.* seu Pontifices volent ea teneri, seu nolent; paria enim sunt in calceo Crucem gestare, atque humi eam pingere. Cùm sit nobis cura diligens per omnia superni Numinis Religionem tueri, signum Saluatoris Christi nemini licere vel in solo,vel in silice, vel in marboribus humi positis insculpere, vel pingere, sed quocumque reperitur, tolli, grauissima pœna mulctando eos, qui contrarium statutis nostris tentauerint, specialiter imperamus. Dat.12.Kal.Iun. Herio, & Aradabri Coss.Hæc Papirius, quæ quidem valdè miror, Catholicum scriptorem dixisse, & illa acriter non impugnasse.

RESOL. II.

Ad supradictos errores repellendos supponitur, quenam sit adoratio,quomodo distinguatur; & actus, per quos exercetur, explicantur? Ex part.11.tract.1.addit.2. Ref. etiam 2.

§.1. SEd ad ipsos repellēdos suppono ea,quæ doctè, vt semper solet,obseruat Lessius *de inst.lib.2. cap.38.*

cap.38.dub.1.num.4. vbi sic ait: Adoratio propriè nihil est aliud, quàm honor externo corporis gestu exhibitus, vt genuflectione, capitis apertione, inclinatione, osculo manus, & pedum, corporis in terram prostratione, &c. his enim, & similibus modis alios honoramus, testamur enim nostram submissionem, & alterius excellentiam. Itaque adoratio propriè consistit in externo illo gestu, quatenus est signum internæ æstimationis, reuerentiæ, & submissionis erga alterum, & consequenter illius quoque excellentiæ.

2. Notandum est etiam, omnem externam adorationem secundùm se esse diaphoram, & posse tam creaturis, quàm Deo exhiberi, nam genuflexio, & totius corporis in terram prostratio (quæ summæ videntur adorationes) etiam hominibus exhiberi solent: vt scripturis patet *Genes.* 43. *&* 50. 3. *Reg.* 1.4. *Reg.*4. *Actor.*10. Itaque à sola intentione pendet, quòd per hæc, ista, vel illa honoris species deferatur; si enim externa illa submissionis nota intendas te alteri submittere tanquam Deo, & testari eius diuinitatem, erit cultus latriæ; si vt amico Dei, erit dulæ si vt viro sapienti, potenti, erit obseruantia politica. Vndè idem actus externus, quatenus successiuè potest procedere à diuersa intentione, & accipi vt signum diuersæ excellentiæ in honorans, & diuersæ existimationis reuerentiæ, & submissionis in honorante, potest successiuè esse actus latriæ, duliæ, & obseruantiæ politicæ.

3. Dicendum est itaque quòd nomen adorationis commune est cultui exhibito Deo, Angelis, & hominibus, vt ex Scriptura sacra constat, *Deuter.n.6.* *&* *Math.* 4. Nomen adorationis pro cultu tantùm Deo exhibitum vsurpatur: At *Gen.* 19. applicatur ad Angelorum cultum; vidit enim Loth duos Angelos, surrexit, & iuit obuiam iis, adorauitque pronus in terram. Sed 3 *Reg.*3. *& alibi*, sæpè accipitur adoratio pro reuerentia hominibus facta.

4. Definitur adoratio in genere, vt sit submissio, & recognitio excellentiæ personæ adoratæ ex affectu illam sic recognoscendi, sic omnes DD. *ex Damasc. or.*1. *de imag. propè ab initio*, *& orat.* Potest ergo hæc adoratio Deo, & creaturis fieri, quia in Deo, & creaturis excellentia reperitur adoratione digna. Si adoratio fiat Deo, erit submissio Deo tanquam supremo Principi, & infinitè perfecto, ex affectu illum sic recognoscendi. At si adoratio homini, vel Angelo fiat, erit submissio proueniens ex recognitione creatæ excellentiæ. Qua propter cum creata excellentia, & increata omninò diuersæ sint, adoratio creatæ excellentiæ, & increatæ omninò differunt. Vndè sancti ad eam distinctionem variis nominibus vtuntur, & adorationem Dei vocant latriam, & adorationem Sanctorum duliam; eam verò, quæ B. Virgini fit, hyperduliam, quia intra latitudinem creatæ excellentiæ omnium est excellentissima.

5. Non est etiam, quòd præter supradictam distinctionem adorationis, alia est communis distinctio adorationis absolutæ, & respectiuæ. Adoratio absoluta est illa, qua quis alteri se submittit ob excellentiam illius, quæ adoratio soli creaturæ rationali, & intellectuali conuenire potest, quia sola illa capax est virtutis, sanctitatis, dominij, &c. quæ sunt qualitates constituentes obiectum dignum adoratione, solaque illa intelligere submissionem potest. Respectiua adoratio est, quæ fit alteri non propter excellentiam in illo residentem, sed propter respectum, quem habet ad aliud, & ratione cuius indicatur honore dignus: hæc igitur rebus inanimatis conuenire potest, quia non sistit in illis, sed transit, & refertur ad personas, ad quas illæ res inanimatæ respiciunt, vt contingit in adoratione Imaginum; sic Suarez *tom.*1. *part.disp.* 51 *sect.*2. *in fin.* Azor. 1. *part.l.*9. *cap.*5. *quæst.*4. Bonic. *tom.*2. *disp.*3. *de ador. punct.*1. *in fin.* Vasquez *de ador. disp.*3. *cap.*3. *in princ.* Et hæc omnia docent Suar. *in* 3. *part.tom.*1. *disp.*51 *sect.*2. *tom.*2. Castrus Palaus *tra.*8. *disp.*1. *pu* *ct.*1. Vasquez *de ador. disp.*3. *cap.*3. Becan. *de iust.c.*84. & communiter Theologi, Baldellus *to.*2. *l.*3. *disp.*2. Malder. *de iust. tract.*10. *cap.*5. *dub.*3. Vvig. *de iust. tract.*3. *cap.*3. *dub.*1.

RESOL. III.

Contra Hæreticos Summum Pontificem semper in Ecclesia fuisse adoratum genuflexione, pedum osculatione, &c. demonstratur? Ex part. 11. tract. addit. 1. Res. etiam 3.

§. 1. His suppositis assero contra Hæreticos, licitè Summum Pontificem genuflectione, & osculatione pedum in Ecclesia semper adoratum fuisse propter excellentiam eius dignitatis: adoratio enim eo modo vt *suprà* diximus, non solùm Deo, sed etiam creaturis viuentibus competit: Quod Christi fideles intendunt facere, quando pedes Rom. Pontificis osculantur; vndè Magist. Raphaël de la Torr. insignis Theologus Dominicanus *in* 2.2. *D. Tho. tom.* 2. *quæst.*84. *art.*5. *disp.*5. *num.* 26. sic ait: Ex omnibus dictis in hoc discursu colligimus, osculari quempiam ad adorationem pertinere: similiter esse adorandi genus osculari sanctorum ossa, ac reliquias, vestes sacras, calices, Sacerdotum manus, Summi Pontificis pedes, & ad adorationem Religiosam pertinuisse olim, & modò etiam in Ecclesia Christi obseruari. Ita ille.

2. Adducā aliqua exempla, quæ contra hæreticos hunc morem adorandi Pontificem genibus flexis, eiusque pedes osculando, semper in Ecclesia apud fideles extitisse manifestè demonstrant. Et primò apud Surium *tom.*5. *die* 3. *Maij* habetur: Ostium aperiens Quirinus (sic verbatim acta ferunt) Sanctum vidit Alexandrum; itaque procidens ad pedes eius: Et *infra*: Fecit ita Quirinus, & osculatus pedes S. Alexandri dixit, &c.

3. Secundò Baronius *sub anno Christi* 294. hæc asserit: Rediens verò Claudius domum, cùm haec omnia Præpedignæ vxori nuntiasset, illa cum diù ante de fide Christiana sectanda consilium iniisset, sed viri impietate perterrita destitisset, audita viri tanta facta à Deo mutatione, repentè ad Caium Papam se contulit, ad pedesque procidens, eosque ex more (vt acta habent) exosculata, æquè se fidem recipi postulauit. Aderat cum eo & Susanna, quæ eam amanter suscepit. Vbi potissimùm verba illa perpendi debent, *eosque ex more exosculata*. Ex his siquidem fit perspectum, constantem iam olim antea fuisse morem eorum, qui ad Romani Pontificis præsentiam accedebant, aliquid gratiæ petituri, acclines, & pronos eiusdem assolui pedibus, eosque cum osculis venerari.

4. Tertiò probatur *ex epist. Oriental. Episcopor. ad Symmach. Papam ann.*512. directa pro ipsorum in gratiam Apostolicæ Sedis susceptione. In hac enim sic venerandi, ac supplices, ipsum ad Symmachum Papam eloquuntur: Festina in auxilium nostrum, sciens sanctissime (sicut in principio dictum est) quia non opus habent sani medico, sed malè habentes. Quòd si parua existeret ægritudo, nos forsitan ad spiritualem nostrum medium curreremus, quatenus & passiones

nes bonorum medicorum, idest gloriosorum Christi discipulorum, vestrorumque Doctorum, & sancta adoraremus tua vestigia, & præuaricationis medicinã, & delicti remissionem de tuo sancto ore susciperemus.

5. Quartò, Anastasius Bibliothecarius *in elect. Leonis IV.* quæ facta est anno 847. eundem ei cultum ex antiquo more fuisse exhibitum non modò à Clero, sed & à sacris proceribus, qui iam adfuerunt. Tunc omnes pergentes (inquit) cum gaudio multaque auiditatis lætitia ad Ecclesiam, in qua degebat beatorum quatuor Coronatorum, cum eodem, inuitumque exinde abstrahentes cum hymnis, laudibusque præcipuis ad Lateran. Patriarchium perduxerunt, qui morem conseruantes antiquum omnis (eius) osculati sunt pedes.

6. Et tandem non deseram hîc apponere ea quæ narrat Paulus Æmilius *in sua hist. de gestis Franc.* loquens de Pipino Rege, & Stephano III. Papa; sic enim inquit: Pontifici in Galliam venienti, officij causa amplissimus, ac nobilissimus quisque ad primos fines occurrere Principes comitatus Carolo adolescentulo, cui sua virtus, felicitasque magni postea nomen indidit. Et Pipinus tertium à Carisiaco oppido obuiam progressus, pedes, vt ferunt, exosculatus, coërcere non potuit, quin in equo salientem ipse pedibus ad frænum prosecutus, in regiam deduceret.

Et Alcuinus, vt vult Canisius *tom.6. antiqua lectionis*, in quodam poëmate loquens de Carolo Magno, sic cecinit:

Extemplo properans Carolus veneratur,
Adorat Pontificem, &c.

7. Quintò, patet exemplo Philippi Regis cum filio Ludouico; sic enim refert Sugerius *in lib. de vita eiusdem Ludou. cognomento Grossi*; occurrit itaque ei ibidem Rex Philippus, & Dominus Ludouicus granter, & votiuè amore Dei maiestatem regiam pedibus eius incurnantes; quemadmodum consueuerunt ad sepulchrum piscatoris Petri Reges submisso diademate inclinari; quos Dominus Papa manu erigens tanquam deuotissimos Apostolorum filios ante se residere fecit. De Ludouico verò Rege sic asserit Sugerius: Vt autem vsque S. Benedictum super Ligerim descendit, Dominus Rex cum Regina, & filiis occurrens, nobilem, & diademate sæpius coronatum verticem, tanquam ad sepulcrum Petri inclinans, pedibus eius procumbit, catholicum affectum, & deuoti seruitij affectum ei, & Ecclesiæ promittit. Cuius exemplo & Rex Angliæ Henricus ei Carnotum occurrens, deuotissimè pedibus eius prostratus, votiuam sui, suorumque in terra sua susceptionem, & obedientiæ filialis promittit plenitudinem, &c.

Et ne in aliena vitula arare videar, hæc, & alia plura exempla inuenies apud eruditissimum Andream Saussay Gallum *in append. de oscul. ped. Summi Pont. art.3. per tot.* post suam Encyclopediam Episcopalem impressam.

8. Quod ante ipsum hoc etiam variis exemplis firmauerat Ioseph Steph. Episc. Vastensis Hispan. *in lib. de oscul. ped. Rom. Pontif. cap.17. per tot.* Et omnia ab ipsis *superius* dicta paucis complectens sic asserit Cornel. à Lapide *Isai. cap* 49. *vers.* 49. Iustinus Imperator veniente Io. Pontifice Constantinopolim, cum tota vrbe illi obuiam processit, & ad pedes eius procubuit, detrahensque sibi insignia Augustalia, procidensque suppliciter petiit, vt illis rursum ipsum adornaret. Iustinianus Imper. Niceæ ad Constantini Pontif. pedes procubuit, eosque est osculatus. Idem fecit Carolus Magn. Romæ anno Christi 774. & eius auus Pipinus Steph. II. Pont. venienti in Franciam anno Christi 754. Idem fecit Ludou, Pius Caroli filius Sergio II. Pontif. anno Christi 844. Ita ille, cui etiam adde Thom. Boz. *de signis Eccles. tom. 2. signo* 86.

9. Et tandem ad confirmationem supradictorum non deseram hîc apponere verba Innoc. III. qui *lib. 2. myster. Missæ cap.* 27. cum hanc osculandi pedum consuetudinem huius facti exemplo, & imitatione deduxisset, ita ait: Subdiaconus, vel Diaconus non manus, sed pedes Romani Pontificis osculatur, vt Summo Pontifici summam exhibeat reuerentiam, & cum illius ostendat esse Vicarium, cuius pedes osculatur mulier illa, quæ erat in ciuitate peccatrix; Adorandum est enim scabellum pedum eius, quoniam sanctum est, cuius pedes tenentes mulieres resurgentem à mortuis adorauerunt: Et *l. myster. Missæ cap.* 30. aliam haud fere dissimilem huius rei causam adduxit his verbis: Quod autem Subdiaconus cum Acolytho ad Episcopum accedit, illud insinuat, quòd Ioannes cum audisset in vinculis opera Christi, duos ex discipulis suis misit. Quia verò dextera Domini facit virtutem, ideò Subdiaconus osculatur dexteram; quia verò per visa miracula cognouit hunc esse, de quo Magister prædixerat, qui post me venit ante me factus est, cuius non sum dignus corrigiam calceamenti soluere, pronus ad pedes calceamentum Romani Pontificis osculatur.

10. Hanc verò consuetudinem vetustissimam fuisse ex ordine Romano ante Gelasium Papam conscripto, & edito, apertè, & palam confirmari potest. Nam in ordine processionis ita constituitur: Diaconus osculans pedes Pontificis, petitaque benedictione venit ante Altare. In ordine verò qualiter Missa celebratur: deindè Diaconus osculatur pedes Pontificis, & tacitè dicit Pontifex, Dominus sit in corde tuo. Et in ordine, quia in aliis Ecclesiis seruari debet, ita habetur: Accedit Archidiaconus, & genuflexo ante Episcopum, tegat vestimenta eius, præbens se ad pedem reuertatur, & paulò post accedat Diaconus, & adorato altari genuflectens ante Episcopum, accipiat benedictionem, & præbens se ad pedes eius, & adhibente manũ Episcopo, eam osculatur; ita quòd in aliis Ecclesiis Diaconus se promptum ad pedem Episcopi osculandum præbeat necesse est, cum tantùm manum osculari debeat, in Ecclesia verò Romana, vbi Apostolica viget auctoritas, pedem venerari oportet: Et tamen claudam hanc resolutionem cum verbis Io. Lorini *in Act. Apost. cap. 10. v. 25.* sic asserentis: Exploratissimum est, hunc osculi pedum Pontificis honorem, Pontifici detulisse ex Imperatoribus Iustinum seniorem, Iustinianum II. Federicum I. (& ad si osculum pedũ non est ante admissus, quam officio fungi more maiorum compelleretur, Constantini præsertim Magni exemplo) & posteriores deinceps omnes, vt omittantur Reges Pipinus, Carolus Magnus, & tam multi alij, sed & inter priuilegia Romani Pontificis Gregorius VII. sanctitate conspicuus nono loco illud recensuit, quòd solius Papæ pedes omnes Principes deosculentur.

11. Iam inde etiam ferè ab Innocentij III. tempore, communi Principum omnium vsu litteræ præscriptæ ad Pontificem in salutatione, pedum exosculationem continent. Trita est quoque illa adiurandi, & obsecrandi venerabilem personam formula; *per vestigia tua.* Habent ita acta perantiqua Susannæ Martyris, Præpedignam Caij Pontificij de more pedes osculatam. Hæc omnia Lorinus.

RESOL. IV.

Supradicta adoratio Pontificis non solum perpetuo vsu, vt visum est, sed etiam ratione nititur, exemplo videlicet

delicet Episcoporum? Ex part.11.tract.addit.1.Res. etiam 4.

§.1. PRobatur euidenter, nam subditi tenentur genuflectere coram Episcopo, vt habetur *in caremoniali Episc.l. 1. cap.2.* ibi: Et sibi occurrentes subditos, qui genuflectere debent, *in lib.2.cap.*8. Et facit, quòd principibus excelsis hæc genuflexionis reuerentia tribuitur, Io. de Platea *in l. Decur. cap. de silent.l.*11. Io. de Montaigne *de auth.concil. par.tra.de ord.consist.Regu num.*48. Laudensis *de Princip.b.q.*173. Cassaneus *in catal. part.5.cons.* 33. Lancellot. *in templo l.2.c.1.§.3.& §.1.* Aniles *in c.prætor.* Gloss. *Acada vno de vos salud y gracia num.*2. Quòd Episcopus sit Princeps sæcularis, & temporalis, Agia *de exhib. auxil. fundam.*19. & quod excelsus sit, & habeat excelsum honoris fastigium Rodeanus *de simon. cap.*18. *num.*4. Ergo coram eo genuflectere debent tam Principes, quàm subditi, & magnam ei exhibere reuerentiam, vt consulit Io. Cephal. *to. 1. consil. 1. num.* 35.

2. Hinc olim Christi fideles pedes Episcoporũ deosculabantur, vt factum fuit S. Epiphanio, teste D. Hieron.*ep.*61.*ad Pammach.* vbi sic loquitur. Nonne cùm ad eum (Epiphanium) omnis ætatis, & sexus turba confluerent, offerens paruulos pedes deosculans, fimbrias vellens; cumque non posset promouere gradum, se in vno loco vix fluctus vndantis populi sustineret, &c. Sic etiam ad pedes S. Martini procidisse Imperatorem Valentinianum Fortunatus *lib.3. in eiusdem S. Confess. vita* his versibus meminit:

Hinc celer exiliit rapiens se Cæs..., & ardens

Martini genua amplectens, pedibusque volutans: & infra:

Imperiale caput, Sancti ad vestigia subdens.

Leo Castrus *in Isai.c. 49. v.*23. In vetustissimo (ait) codice Ordinis S.Benedicti reperi, olim Reges Hispaniæ, cùm audirent Episcoporum Synodum, procumbere solitos toto corpore ad terram ante ipsos Episcopos, terram osculari, neque prius attollere se humo, quam è suis illi sedibus surgerent, & Reges eorum pedibus circumfusos brachiis attollerent, & in sella regia pro dignitate collocarent.

3. De Francis habet Clotharium Regem, qui ad pedes Sancti Lupi Senonensis Episcopi supplex accidit.

4. De Longobardis ab Aribone IV. Episcopo Frighingensi scriptum est, Regem Longobardorum è Regia sella descendisse, & ad pedes Corbiniani Episcopi se aduoluisse.

5. Hinc S.August.*ser.*18.*de verb. Apost.* ad Ecclesiam, ait: Curris, Episcopum videre desideras, ad eius pedes volutaris. Et S. Ambrosius *lib. de dignit. Sacerd.cap.*2. Regum, ait, colla, & Principum submittuntur genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dexteris, orationibus eorum se credunt communiri.

6. Hinc Suidas sic inducit Leontium alloquentem Eusebiam Constantij Imperatoris vxorem, rogantem vt se viseret. Si me, inquit, vis ad te venire, seruato mihi reuerentiam Episcopis conuenientem, vt ingrediar quidem ego, tu autem mox è celso tuo solio descendens, cum pudore mihi occurras, deindè sedeam quidem ego, tu autem stes reuerenter, nec sedeas donec signo iubeam: Si his parere vis, visam te, sin minus, scito te non obtenturam, vt nos honorem Episcopis debitum prodamus, & in diuinum Sacerdotum ius simus iniurij. Hæc ille ad hæreticam Imperatricem.

7. Et hanc adorationem largitam fuisse dictis Antistitibus non solùm obtentu sanctitatis, sed etiam ratione dignitatis probat Andreas Sausay *vbi sub.cap.* 4. & patet ex his, quæ adducit Ioseph.Steph.*loc.cit.* 12.*per.tot.* Et ideò ratione eorum ministerij, & gradus, hanc venerationem Episcopis deberi docent Theologi, vt Tanner. Less. Baldell. & alij, *vbi sup.* Ergo vt optimè obseruat Io. Lorin. *in Act. Apostol.ca.* 10.*v.*25. Ex Bzouio, & Card. Baron. à fortiori, & à minori ad maius dicendum est Summo Pont. competere, qui à Leone *ser.2.de sua assump.* vocatur primus omnium Episcoporum, & ab Arnob. *in psal.* 138. Episcopus Episcoporum, & à Sixto I. *epist.*2. & Victor. I. *epist.*1. Episcopus Ecclesiæ vniuersalis.

8. Quod magis confirmatur, nam si talis cultus in rigore etiam Sacerdotibus competere potest, vt tradit Vasq. *in 3.part.tom.1.disp.98.cap.1.num.*5. Suarez *d.52.sect.3.§.Respondetur*, & alij: Vnde Tertull. *lib.de pœnit. cap.*2. dixit: Plerumque ieiuniis preces alere, immiscere, lacrymari, & mugire dies, noctésque ad Dominum, Presbyteris aduolui, & charis Dei adgeniculari: cuius ritus etiam Epistola S.Dionysij *ad Demophilum* mentionem facit.

9. Si inquam licitè tali ritu Sacerdotes possunt venerari, quantò magis dicendum est contra hæreticos ritè, & licitè hodie à fidelibus venerari Pontificẽ, quem suo *ser. de Cathedra S. Petri* vocat Sacerdotem magnum; & Fagund. *l.4. cap.*3. Sacerdotem primum inter Christianos Sacerdotes. Vnde ex his agnosce, amice lector, frontem, & impudentiam hæreticorum, qui non verentur auferre Summo Pontifici, quod Episcopis, imò Presbyteris concedere deberent. Obserua tamen quòd licet *superiùs* dicta de Episcopis, & Sacerdotibus sint vera, hodie tamen communiter non practicatur, ex reuerentia (vt credo) Summi Pontificis, cui semper ritus genuflectendi, & osculandi pedes inuiolabiliter à Christi fidelibus obseruatur. Claudam hanc resolutionẽ auctoritate Iosephi Hebr. qui *l.*11.*antiq. cap.*8. refert, Alexandrum Magnum adorasse Iaddum Pontificem Iudæorum; ergo quantò magis contra hæreticos dicendum est, licitè, & meritò adorare fideles Summum Pontificem successorem Petri, qui longè distat, & excellentior est Pontifice veteris testamenti, vt ex multis probat eruditus Martinus Becanus *l.3.opusc. 7. de Pontifice veteris testam.cap.*9.

RESOL. V.

Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuisse demonstratur.

Et de differentia adorationis politicæ, & sacræ agitur.

Ex part.11.tract.addit.1.Res. etiam 5.

§.1. ESse duplicem adorationem, politicam; & sacram tradunt Theologi, vt Baldell. *tom.2. lib.3.disp.12.num.*9. Vasq. *in 3.part.to.1.disp.98.cap.1. num. 3. cum seq.* & Lessius *de iust. l. 2. cap.46. dub.3. num.*18. vbi sic ait: Obseruantia politica est, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert: talis est qua coluntur Principes.

2. Hac adoratione fuerunt olim Imperatores, & Reges venerati, & sic 3.*Reg.cap.*1. dicitur: Inclinauit se Bersabee, & adorauit Regem: & *ibid* Cumque introisset Natan in conspectu Regis, & adorasset eum pronus in terram. Vide *cap.4.l.4.Reg. & cap.*10. *Act.* & cum Regibus Persarum nemo loqui poterat, nisi prostratus in terram vestigia pedum regiorum exoscularetur, teste Xenophonte *lib.* 8. & Plutarcho *in Alcib.*

3. Hîc etiam mos fuit apud Romanos; de Caio, Othone,

Othone, Caligula, Nerone, Adriano, Antonino probat Io. Lorinus *in act. Apost. c. 10. v. 24.* Et licet antiqm Scriptores videantur hanc Principum adorationem damnare, tamen interpretandi sunt, illam non damnare absolutè, sed in aliquo casu, v. g. ratione adulationis subditorum, vel superbiæ Principum. Vndè ex hoc dixit Martialis *l. 10.*

Ad P rthos procul ite pileatos,
Et turpes, humilesque supplicesque,
Pictorum sola basiate Regum.

Agnosce subditorum adorantium fœdam adulationem. Vis videre factum insolens Principis adorati? audi Dionem *lib. penult.* Primum Cæsaris (Caligula) *se adorari instituit vt Deum*: quod & de Diocletiano referunt Aurelius Vict. *part. 2. num. 39.* & Cassiod. *num. 1040.* Vide Rhodin. *ant. lect. lib. 21. cap. 33.* Igitur adoratio Principum politica, vt sic, non est damnanda, & in specie circa Imperatores, & Reges ex sacra scriptura approbat Ioan. Wigers *de iust. tr. 8. cap. 7. num. 3.* & alij. Vnde Ioseph Augustinus, *vbi sup. cap. 1.* sic ait: Mos igitur communi populorum consensione, omnium quoque ætate comprobatus, tyrannidis nota condemnari non potest: cùm illum dux natura defendat: Quod longa exemplorum serie, & grauissimorum hominum fide, & auctoritate perspicitur. Et tandem posteà sic concludit; ergo quia non vider hanc consuetudinem populorum consensione comprobatam, quasi naturæ auctoritate defendi? Quis non sentit tantum aduersus Principes fuisse hominum propensionem, vt nisi illos tanquam publicos parentes summo studio venerarentur, aliquid de eorum summa dignitate detrahi, aut imminui existimarent? Quamobrem licèt aliquis Imperatoria maiestate insolenter abusus, temerè se Deum iactauerit, aut incredibili armatus audacia, osculum pedum tamquam diuinum honorem sibi arrogauerit: eius quidem improbitas, & dementia culpanda est, non tamen improbanda populi consuetudo, quæ cum omnium consensione, & auctoritate recipitur, quasi naturæ vocibus comprobatur, vt vix ab ea homines audeant recedere.

4. Si itaque olim adoratio politica largiebatur Imperatoribus, & Regibus, quantò magis vt observat Ioann. Lorinus *in Act. Apost. vers. 24.* contra Ioann. Cuspinianum dicendum est largiendam esse adorationem sacram summo Pontifici, qui vt caput Ecclesiæ, & Prochristus est super omnes Imperatores, & Reges; Vndè Ladislaus Rex Vngariæ *orat. ad Nicol. V.* apud Cochacam *l. 11. hist. Hussitarum*; & Petr. Dam. *opusc. 23. cap. 1.* vocant Pontificem Regem Regum, & Imperatorum Principem. Quod etiam dixit Episcopus Patare *apud Liberatum in Breuiar. cap. 22.* vocando Pontificem plusquam omnes Reges, qui meritò hoc recognoscentes, vt supra visum est, ad eius pedes procumbunt, & osculantur, & reuerenter adorant, & alia honoris, & venerationis signa demonstrant, vt patet in pluribus exemplis: sed duo tantùm hic adducam.

5. Primum ponit Anastas. *in vita Steph. IV.* vbi sic ait: Furaldus Abbas, & Rothardus dux directi à prefato Pipino excellentissimo Francorum Rege, petierunt eumdem Sanctiss. Pontificem ad suum progredi Regem. Quem & magno honore cum omnibus, qui cum eo erant ad eum deduxerunt. Audiens verò idem Rex eiusdem Beatiss. Pontificis aduentum, nimis festinanter in eius aduenit occursum vna cum coniuge, filiis etiam, & primatibus, & ferè ad centum millia; filium suum nomine Carolum in occursum ipsius coangelici Papæ direxit, cum aliquibus ex suis optimatibus. Ipseque in palatio suo, in loco, qui vocatur *Ponticone*, ad ferè trium millium spatium descendens de equo, cum magna humilitate terræ prostratus vnà cum sua coniuge, filiis, & optimatibus eumdem Sanctiss. Papam suscepit. Cui & vice stratoris vsque ad aliquantum locum iuxta eius sellarem properauit. Ita ille.

6. Alterum exemplum adducam ex Genebr. *in Chronograph. l. 4. sub anno* 1180. qui sic affatur: Ad eius pedes (ait) procubuit Federicus Imperator petens absolutionem excommunicationis. Ferunt Ludouicum Francorum, & Henricum II. Angliæ Reges pedites ei inseruisse stratoris officio, ac læua, dextraque frenum equi ipsius tenentes, eum per Tosiacum vrbem magna cum pompa deduxisse. Cuius pudere eos non debuit; nam & magnus ille Constantinus longè potentior, & sanctior prius id honoris Siluestro Christi Vicario exhibuit. Hæc Genebr.

Vnde ex his Antonius Ongaro vates non infimæ notæ, & quem Roma in sinu suo per multos annos dulciter canentem audiuit, loquens de Clem. VIII. Pontifice hæc scripsit.

In trono angusto, oue suo merto il pone,
Etiam fortuna, il grant Clemente hor siede,
Indi dà leggi all'vniuerso, e vede
Sotto le piante sue scettri, e corone.

RESOL. VI.

Probatur etiam adoratio Pontificia ex more apud Veteres, qui ad aliquid impetrandum pedibus obuoluebantur, & præsertim filij supplices apud Patres ad eorum pedes procumbebant, de offensis veniam petendo.

Et notatur Summum Pontificem sæpius vocari Patrem communem? Ex part. 11. tract. addit. 1. Resol. etiam 6.

§. 1. PRius dictum confirmatur ex verbis Apulei *lib. 6. met.* non multò post princ. Tunc Psyche pedes eius aduoluta, & vberi fletu rigans, Deæ vestigia, humumque verrens crinibus suis multiiugis precibus editis veniam postulabat. Et huc quoque respicit illud Ciceronis *in or. ad pop. & Equites Rom.* antequam iret in exilium: Oro atque obsecro, quibus sigillatim sæpè supplex ad pedes iacui, vt eum, qui singuli stratum, atque obsessum subleuatis. Et apud Curtium *lib. 3.* Mater, & vxor Darij pronolutæ ad pedes Alexandri, orant, vt sibi liceat patrio ritu Darium sepelire, quem rebantur in acie cecidisse. Cæs. *lib. 2. bell. ciu.* de Massiliensibus loquens: Vniuersi, ait, se ad pedes proiiciant, orant, &c.

2. Et hunc morem maximè filios erga patres effecisse, apud veteres pater, ad quem respexit Plin. *lib. 9. ep. 21.* vbi sic ait: Libertus tuus, cui succensere te dixeras, venit ad me, aduolutusque pedibus meis, tanquam tuis hæsit; fleuit multum, multumque rogauit, multum etiam tacuit, in summa fecit mibi fidem pœnitentiæ. Sed magis clariùs Sidonius Apollin. *lib. 4. ep. 25.* Deus bone, inquit, quàm lætus orietur tibi dies mibi nuncius, animus, illi, cum paternis pedibus affusus, ex illo ore læso, ore terribili: conuitium expectans osculum excepit: Quod contigit in filio prodigo Euang. *Luc. 15.*

3. Notandum verò Summum Pontificem sæpiùs vocari pattem communem: Ita vocauit illum Petrus

Petrus Cluniacensis *l.4. ep.24.* Acta S. Lutgardis *lib. 2.* cum de morte Innocent. I I I. Michael Paleologus *epist. ad Greg. X.*

4. Vnde eadem proportione modò Rom. Ciuitas per Pontificem dici potest Mater communis, aut patria communis, quo olim nomine dictam ratione imperij politici constat ex multis Symmachi locis, quæ Iuretus notauit ad *l.5. ep. 74.* Vnam esse eunctarum gentium in toto orbe patriam, dixit Plin. *l.3. cap. 5.* Totius orbis ciuitatem vnicam vocat Sidonius *l. 8. ep.6.* Negatque Cassiodorus eam vlli posse dici alienam. Quia scilicet communis erat omnium patria, humanumque genus communi nomine fouit matris, non Dominæ ritu, vt Claudianus cecinit *lib. 3. de laud. Stilic.* Ad eum ergo modum proportionaliter nunc Romana Vrbs per Pontificem communis patria, & ipse Pontifex communis Pater meritò denominatur. Et ideò hoc speciali elogio D. Augustinus *epist. 162.* vocauit Melchiadem Papam patrem Christianæ plebis.

5. Itaque ex his suppositis optimè infert pius, & eruditus Andreas Saussay *cap.4.* Quid mirum, si ad Sedis Apostolicæ Pontificem accedens Christiani eius ad pedes aduoluantur, eosque præ filiali reuerentia colant, amplectantur, osculentur? maximè cùm eius vices teneat, qui suo loco Petrum inter homines esse voluit, cùm suas ei iussit pascere oues: sic enim ait Ambrosius in vltimum Lucæ: Ipsum sui erga eas amoris Vicarium constituit; cui etiam cùm dederit claues Regni Cælorum, animas ligandi, & absoluendi Pontificium tradiderit: iure meritòque omnes, qui se peccatorum norunt nexibus obstrictos, caput inclinant, genua flectunt, sacris affusuntur vestigiis, eaque deuotis lambunt osculis, veniam vt quàm supplices petunt, ab ipso cœlesti dispensatore valeant promereri. Ita ille.

6. Quòd adeò humaniter hoc patris officium Pontifices Romani tanquam patres communes erga fideles eorum filios exercent, vt occasione Iubilæi anni Sancti Ioseph Stephanus *vbi suprà cap. 11. in fin.* ita testatur: Vidi vno die Gregor. X I I I. Pontificem Maximum decem millia hominum ad pedum oscula benignissime admisisse, tanta animi lenitate, vt ab omnibus præ gaudio vim maximam lacrymarum excuteret. Hæc Stephanus.

RESOL. VII.

Aliqua loca Sacræ Scripturæ afferuntur in quibus adorationem Pontificiam indicatam fuisse demonstratur? Ea part. 11. tract. addit. 1. Resolu. etiam 7.

§.1. NOn solùm, vt visum est, adoratio Pontificia nititur consuetudine, & rationibus, sed etiam testimonio sacrorum oraculorum, & in primis nobilis est locus ille Isaiæ Prophetæ *cap. 49. v.25.* sic enim ait: Et erunt Reges nutritij tui, & Reginæ nutrices tuæ, vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Et scies, quia ego Dominus, super quo non confundentur qui expectant eum; quæ verba explanans Corn. à Lapide doctus Scholiastes sacræ Scripturæ ita asserit: In verbo *lingent*, est hyperbole, & suxesis, significans summam demissionem, & venerationem. Lingent ergo, idest osculabuntur, tum vt supplices, tum vt à te victi, sic *Psal.71.* dicitur; coram illo procident Æthiopes, & inimici eius terram lingent. Ita videmus Reges osculari pedes Ecclesiæ in Pontifice, qui Ecclesiæ est caput. Ne ergo fremant ad hoc osculum hæretici, cùm Isaias idipsum hic prædixerit, de eoque tam Regibus, quàm Ecclesiæ sit congratulatus. Sicut enim qui Viceregem valdè colit, & honorat, Regem ipsum valdè colit, & honorat: Sic qui Pontificem colit, Christum colit, quia Pontificatum, quasi sui Vicarium, summumque in Ecclesia Magistratum instituit. Ea aduerso qui Pontificem spernit, Christum, Christique ordinationem spernit: ipse enim dixit: Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit. Prædicit gloriam Ecclesiæ, quam habitura erat sub Constantino, & deinceps; Nam ante eum fuit in continua persecutione. Vndè mirum non est hunc honorem non habuisse, nec admisisse S. Petrum, Paulum, aliosque Apostolos, vti preperam obiectat Caluinus. Hucvsque Corn. à Lapide.

2. Est etiam alter locus eiusdem Prophetæ Isaiæ *cap. 60. v. 14.* Et venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt, & adorabunt vestigia pedum tuorum: quæ verba verificata esse in B. Siluestro Pontifice Otho Frisingensis *l.4.* in prologo testatur his verbis, Vt cognosceamus non fortuitis casibus, sed Dei profundissimis, ac iustissimis iudiciis id factum; vide pridie latitantem, ad quemlibet infimæ conditionis virum, fugientem, in breui tantæ auctoritatis fieri, vt Regibus imperet, & Regibus iudicet. Vide tantæ à sæculo venerationis haberi, vt veniant curui, vestigiaque pedum eius in solio sedentis adorent orbis domini. Ita Otho, cui adde magis genericè loquentem Corn. à Lapide, qui expendens supradictum locum Isaiæ sic affatur; patet hoc impleri in Rom. Pontifice, qui est caput Ecclesiæ. Frustra ergo indignantur hæretici ad oscula pedum Papæ, cùm ea prædixerit, & promiserit Isaias. Ita Reges Visigothorum, Francorum, Anglorum, Normannorum, Longobardorum, Germanorum, & aliarum gentium, qui sæpiùs veaatunt Ecclesiam, & Pontificem, Romam venerunt, vt ibi adorarent vestigia pedum eius, qui se seruum seruorum Dei vocat, cumque sit caput, pedum sibi nomen assumpsit, humillimorum scilicet seruum se professus. Hæc Cornelius.

3. Et tandem alium locum sacræ Scripturæ pro adoratione Pontificia adducit eruditus Io. Lorius, nempè verba *Psal. 59. 10.* In Idumæam extendam calceamentum meum, vbi sic ait: Nec ineptè calceamenti extensio in Idumæam denotare possit supplicem exosculationem pedum Christi, & Vicarij eius Summi Pont. Ita ille, qui etiam in Acta Apost. *cap. 10. v. 25.* sic asserit, Petrum in quolibet Rom. Pontifice agnoscentes; immò & Christum ipsum, cuius vices in terris gerit, ad illius pedes exosculandos proni aduoluimur: & meritò vsurpamus illud de ipso, quod est in Deuteronomio: *In dextera illius ignea lex: dilexit populos: omnes Sancti in manu illius sunt, & qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius.*

4. Et hoc ante Lorinum inuenio obseruatum à *Iosepho Stephano vbi sup. cap. 10.* sic asserente: Cùm Romanus Pontifex omnes homines Christi auctoritate perfunctus, legem Dei vt Magister, & Legislator edoceat controuersiasque omnes vt Iudex dissoluat, status excellentia omnibus præsit; In fide, & Religione aberrantes fratres instituat, atque confirmet: meritò ad eios pedes exosculandos accedimus, vt religionis, & fidei disciplina

disciplina imbuamur. Quod ea *Deuteronomio cap.* 33. satis liquidò constare arbitror. In dextera eius ignea lex, dilexit populos, omnes Sancti in manu illius sunt, & qui appropinquant pedibus eius accipit de doctrina illius. Lex ignea Evangelium dicitur, quod cùm Dominus cuulgaret, magnum pietatis incendium excitatum est, nulla Imperatorum probitate restinctum. Ardens quoque charitatis lumen effulsit, quod in hanc Vrbem, eiusque Pastorem omnium ora, animosque convertit, cùm ab eo sit Christianæ Religionis exordium, pietatis fundamentum, & tandem fides per vniuersum orbem. Vrbi subi- ctum nuncietur. Quamobrem meritò ad Pontificis nostri pedes prouoluimur, non tam vt hoc humili pietatis voto, eius summam dignitatem, atque excellentiam indicemus, quàm quòd etiam dum eius pedibus obuoluimur, certissimis fidei, & religionis instrumentis imbuamur. Hæc Stephanus.

Nec deseram hic adnotare, Andream de Saussay *loc. citat. cap.* 4. illa verba Ioannis *Apocal.* 3. Ecce dabo illos, vt veniant, & adorent ante pedes tuos, & scient, quia ego dilexi te, de adoratione Pontificia explicare.

RESOL. VIII.

An licitum sit præter genu flexionem, & pedum osculationem adorare Pontificem pectoris tunsione? Ex patt. 11. tract. addit. 1. Res. etiam 8.

§. 1. CVm quidam Concivis meus ex nostra Religione, vir satis pius prima vice vidisset Summum Pontificem super humeros gestari cum Thiara in capite, tanta deuotione, & reuerentia erga illum affectus fuit, vt cœperit iteratis vicibus pectus suum obtundere. Tunc dubitaui, an ex conducto sic adorare Pontificem esset licitum, & in rigore, ac speculatiuè loquendo, adhæsi sententiæ affirmatiuæ, Nam, vt observat Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D. Thoma q.* 84. *art.* 2. *disp.* 5 *num.* 1. & alij, ex placito, & intentione signa adorationis pendent, & certum eorum numerum designare impossibile est, tamen ipse aliqua signa externa particularia adducit, & inter illa tunsionem pectoris apponit, *vbi sup. num.* 27. Fuit itaque pectoris tunsio cæremonia Iudæorum, vt constat *Luca* 18. de Publicano percutiente pectus suum, & dicente: Deus propitius esto mihi peccatori: & *Luca* 23. Aliqui, qui astiterunt crucifixioni in die Parasceues, reuertebantur percutientes pectora sua. Et exemplo Publicani à Christo laudati, postea Christiani hoc ritu in suis precationibus vsi sunt, cuius meminit Tertull. *lib.* 7. *aduersus Marcionem cap.* 18. Cyprianus *de oratione Dominica de Publicano*, inquit, percutiebat pectus, & peccata intus inclusa, quasi ea excluderus. Greg. Nazianz. *orat.* 15. *in plagam grandinis*: & D. Hieronymus *in vita Hilarionis* ait: Pectus pugnis percutiebat, quasi cogitationes cæde manus posset excludere, & idem Hieronymus grandi silice solebat ferire pectus. D. Augustinus *enarrat.* 2. *in Psalm.* 31. *& super Psalm.* 146. Tu dirige cor tuum, non potes; frange, ille dirigat; quomodo camen franges? quomodo tamen conteres confitendo, puniendo peccata tua: quid aliud significat pectorum tunsio, nisi fortè putamus ossa nostra peccasse aliquid cædimus, & tundimus pectus? sed significamus nos cor conterere, vt à Domino dirigatur. Maximus Taurinensis Episcopus *hom.* 13. *de Quadragesima*: Rectè contundes manibus pectus: si omnem inde furorem malignæ voluntatis excusseris. Nicolaus Primus *in responsis ad consulta Bulgarorum cap.* 54. Hinc etiam pectus percutimus, significantes videlicet, quod nequiter egimus displicere nobis, ac ideò antequam Deus feriat, id nos in nobis ipsis ferire, & antequam vltio extrema veniat. Ita Torre.

2. Cùm ergo pectoris tunsio (vt Raphaël de la Torre ex *superius* dictis asserit) sit modus adorationis externus, non video cur aliquis adorando Pontificem genuflexione, & pedum adoratione, non possit etiam adhibere tunsionem pectoris, est enim signum agnoscentis peccata, ac petentis eorum remissionem, quæ quidem à nemine magis, quàm à Summo Pontifice petenda videtur, cui Christus in persona Petri dixit: Quemcumque solueris super terram, erit solutus & in Cœlis.

Verùm quia hic modus adorandi Pontificem non est in vsu, & forsitan admirationem astantibus induceret, ideò ab illa videtur abstinendum.

RESOL. IX.

Probatur adorationem non solum osculatione pedum, Pontificibus præberi, sed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in orationibus publicis audiuntur. Ex patt. 11. tract. addit. 1. Resolut. etiam 9.

§. 1. INclinationem, & aperitionem capitis esse actum externum obseruantiæ, & adorationis siue politicæ, siue sacræ tradit Lessius *de iust. lib.* 2. *capite* 37. *dub.* 1. *numero* 5. Ionnes Wigers *tract.* 8. *cap.* 3. *dub.* 1. *num.* 2. & Adamus Tannerus *tom.* 3. *disputat.* 5. *quæst.* 2. *dub.* 1. *num.* 13. vbi sic ait: Scriptura in pluribus locis indicat adorationem, quandoque sine procumbentis gesto sola genuum, aut capitis inflexione, etiam à stantibus fusse peractam; *Genes.* 24. *v.* 26. Seruus Abrahæ inclinauit se, & adorauit Dominum. *Genes.* 33. Ancillæ Iacob; & filij earum incuruati sunt. Accessit quoque Lia cum pueris suis, & cùm similiter adorassent, extremi Ioseph, & Rachel adorauerunt. *Genes.* 37. *v.* 7. Putabam nos ligare manipulos in agro, & quasi consurgere manipulum meum, & stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. *Exod.* 12. *vers.* 27. Incuruatus populus adorauit; 3. *Reg.* 1. *v.* 17. Inclinauit se Bethsabee, & adorauit Regem.

2. Et hunc adorationis modum refert etiam D. Thomas in 2. 2. *quæstione* 84. *art.* 2. *ad* 2. eumdemque tradit Benedictus Pererius *in Genesim capite* 33. *numero* 2. addens etiam istum, qui ad præcedentem reuocari potest, & fiebat per incuruationem corporis, inclinando scilicet caput cum modica corporis demissione. Et vtrique adstipulatur præsens inter homines consuetudo. Et ideo *in Concilio Moguntino* §. 2. & refert Vasquez *in* 3. *part. tom.* 1. *disp.* 8. *capite* 10. *numero* 127. sic habetur: Et codicem oculis perlustrans, cum quis ad venerabile, & tremendum nomen Iesu deuenerit, caput aperit, inclinatur. Et tandem hunc modum adorandi etiam apud veteres extitisse obseruo in Alexandro ab Alexandro *l.* 2. *c.* 19. vbi sic ait: Apud exteros verò Cyro Persarum Regi adorandi cultum primùm delatum comperimus, cui proximum

Dijs immortalibus honorem decreuere. Quod moa Indi, & posteri Reges exequi magno studio curauerunt: Id, quod Octauius Augustus, & Alexander Seuerus præcipue detestati sunt; Nam si quis inter salutandum flexisset caput, aut assentaretur blandus, foras detrudi, atque exigi iussere. Ita ille. Et ante illum Suetonius, & Lampridius in viris dictorum Imperatorum, ex quibus verbis clarè apparet, inclinationem capitis ad adorationem pertinere: & erectio capitis apud veteres quidem Romanos, Europæosque nostrates, honoris, seu reuerentiæ nota est, vt videre est apud Lipsium *in amphitheatro cap. 19. & 20. & l. 1. Electorum cap. 23.*

3. His suppositis, assero (quod probauimus) adorationem sacram, quæ reducitur ad Duliam, pertinere ad viuentes ratione alicuius dignitatis, aut ministerij, quæ inueniri maiora non possunt, quàm in Summo Pontifice; cùm sit Prochristus, & Propetrus in terra, & ideò etiam inclinatione capitis quando auditur in Missa, vel in orationibus publicis ab omnibus humiliter veneratur, & adoratur vndè in rubricis Missalis sic dicitur *cap. 5. n. 1. de orat.* Cùm nominatur Iesus, caput versùs Crucem inclinatur: quod etiam facit cùm nominatur in epistola. Et similiter vbicumque nominatur nomen Beatæ Mariæ, vel Sanctorum, de quibus dicitur Missa, vel fit commemoratio: Item in oratione pro Papa quando nominatur, semper caput inclinat. Hæc ibi.

4. Itaque sicut per adorationem latriæ adoratur inclinando caput nomen Iesu, & Hyperduliæ nomen Beatæ Virginis, sic & per adorationem Duliæ possunt adorari inclinatione capitis nomina Sanctorum existentium in Cœlo; sicut adorantur quando nominantur in Missa, sic & etiam nomina hominum viuentium ratione excellentis dignitatis, vt Summi Pontificatus; nam vt *superiùs* probatum est, & probat signanter D. Thomas *in 2. 2. quæst. 84. art. 1.* ex mente D. Augustini to. *de Ciuitate cap. 4.* Adorationem etiam solere exhiberi licitè quibusdam excellentibus creaturis. *Genes.* 18. Abraham adorauit Angelos. 3. *Reg.* 3. Nathan Propheta adorauit Dauid; & alibi sæpè fit mentio talis adorationis ex parte obiecti, id est ex parte excellentiæ rei adoratæ in adorationem, qua veneramur Deum, & pertinet ad latriam, & adorationem, qua veneramur creaturas excellentes, & pertinet ad duliam.

5. Si itaque vt etiam notat Castrus Palaus *tom. 2. tract. 8. disp. 3.* Fundamentum adorationis est dignitas personæ, quænam maior dignitas in orbe existit dignitate Summi Pontificis? Ergo ritè, & licitè per apertionem, & inclinationem capitis eius nomen adoratur.

6. Probatur nostra opinio auctoritate Aristotelis *lib. 1. elenchorum cap. 1.* quia, inquit, fieri non potest, vt res ipsas referentes, disputemus, nominibus vtimur pro ipsis rebus, tanquam signis; & quod accidit in nominibus, in rebus quoque arbitramur accidere: quemadmodum ij, qui calculis supputant, &c. Si ergo nomina substituimus loco rerum, & accipimus pro ipsis rebus, & tanquam vicaria rerum; etiam nomina Pontificum substituimus, & accipimus pro Pontificibus, & ideo illa adoratio, quæ potest adhiberi personis significatis per nomina, potest extendi ad ipsa nomina tanquam ad signa vicaria personarum. Et quamuis sæpè in scriptura per figuram metonymiam, nomini tribuantur quæ conueniunt rei, aut personæ significatæ per nomen; vt quando dicitur *Actorum* 4. Non est aliud nomen datum sub cœlo, in quo nos oporteat saluos fieri; & *ad Rom.* 10. Quicunque inuocauerit nomen Domini saluus erit: & *Ioann.* 1. Dedit potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius: vt bene notat Vasqu. *disp. 108. cap. 11. cit. num. 107. pag. 784.* hoc ipsum tamen clarè ostendit id, quod contendimus, tantam esse coniunctionem nominis cum re, & persona significata, vt sumatur pro illa ipsa, & pro illa substituatur; ac proinde quod adoratio, & cultus latriæ, quæ debetur personæ, possit deriuari, & extendi ratione illius etiam ad nomen.

7. Et licèt de nominibus Christi, & Dei neget Sotus *l. 2. de iustitia q. 4. art. 2. in fin. pag. 124.* & Corduben. *l. 1. quæst. 5. dub. 1. §. Idem obiectum pag. 71. & dub. 4. in respons. ad primam confirmationem 7. argumenti pag. 83. col. 2.* quod sint adoranda, sicut adorantur Imagines; quia solùm implicitè, & confusè repræsentant Christum, & Deum, & solùm ad placitum, & ex nostra institutione ducunt nos in illorum memoriam: non autem quòd habeant vllam veram attributionem, aut pertinentiam ad res ipsas significatas; & quod auditis, & lectis huiusmodi nominibus caput aperiamus, aut genuflectamus, non est quia adoremus ipsa nomina, sed solùm quia adoramus ipsas personas significatas, & rememoratas per nomina. Sed oppositum aliqui asserunt, & tenendum putant; Probatur, quia licèt res inanimata non sit adoranda secundùm se, cùm in se non habeat excellentiam, ob quam adoratur, tamen si spectetur vt subrogata in locum rei adorandæ, potest adorari: sicut adoratur exemplar cum prototypo: tum quia si quis nominibus sacris inferat ignominiam, peccat contra Religionem: ergo ex præcepto Religionis nominibus sacris tribuendus est honor: ergo nomina sacra adoranda sunt. Et hæc omnia latè probat ex Suarez, Vasquez, & aliis Pater Baldelli *in theol. mor. tom. 2. l. 3. disp. 8. n. 5.* loquens de adoratione nominis Christi, & Beatæ Virginis, quæ quidem procedunt seruata proportione, & eo modo, quo fieri potest in adoratione nominis Pontificum.

RESOL. X.

Quare Eminentissimi Cardinales ordinarie non genuflectunt ad occursum Pontificis, nec eius pedes osculantur?

Et de osculatione circa manus Pontificis aliqua curiosa obseruantur. Ex part. 11. tract. addit. 1. Resol. 30. etiam 10.

§. 1. AD difficultatem sic respondet Ioseph Stephanus in sæpiùs *citato l. de osculatione pedum Romani Pontificis c. 19.* vbi sic ait: Hæc tamen exempla veterem Ecclesiæ disciplinam à nobis copiosè demonstratam minimè euertunt, aut infirmant; cùm perfecti viri, qui virtutibus plurimùm pollent, vel Ecclesiæ gubernationi insistunt, & inuigilant, non semper ad pedes iacere, sed quandoque ad Christi caput accedere dicantur à Beato Cyrillo Alexandrino in *lib. 1. in Leuiticum* his ferè verbis: Ex tribus fœminis, quæ Christum contigerunt triplex Ecclesiæ status deducitur, nam quæ fimbriam vestimenti tremebunda tetigerat, incipientium: quæ caput Christi vnguento perunxerat, perfectorum statum expressit. Et fortassè non absurdè Cardinalium consuetudo multis ab hinc annis constantissimè seruata, ex hoc sanctissimi Patris testimonio defendi potest. Qui post vnam, vel

alteram pedum osculationem, quam Pontifici Maximo in eos electione deferunt tantùm, deindè manus, vel os inter Missarum solemnia, cùm ad ea celebranda conueniunt, osculantur. Eminverò in his amplissimis Patribus perfectorum status consistit, fides nostra stabilitur, & totius Ecclesiæ fundamenta firmantur, cùm super eos totius orbis cura sit posita. Ne igitur absurdum esset, eos, in quibus Pontificale ostium, cælestisque ianua obuoluitur, semper supplicum more iacere, aut humiliationem pedum deferre (quòd ab incipientibus, & Cathecumenis fieri solitum in Ecclesia docet Origenes *in cap.* 15. *Matthei*, & Augustinus *de fide*, *& symbolo*) meritò Patres relicta pedum osculatione, caput Pontifici demittere, inclinare ceruices, corpus reuerentiæ causa inflectere, atque incuruare sunt soliti, vt illud oraculum firmissimum foret, sub quo eurantur qui portant orbem. Hucusque Episcopus Vestanus.

2. Et post illum Ioannes Lorinus *in Acta Apostolorum c.* 10. *v.* 25. sic asserit: Hoc tempore Cardinales, ac moris retrò annis post vnam, aut alteram pedum Pontificis osculationem in ipsius electione, deferunt ei manos tantùm, vel os inter Missarum solemnia, cùm ad osculum admittuntur; sunt enim Pontificis, ac Ecclesiæ totius primarij Consiliarij, ac veluti cardines, super quos Deus posuit orbé. Ita ille.

3. Sed hic notandum est, quòd licèt Domini Cardinales non adorant ita sæpius Pontificem genuflexione, & pedum osculatione; adorant tamen illum osculo manus, vt ante Missam in Capella Papali semper ab ipsis efficitur, vt *supra* notatum est. Probatur, osculum manus adorationem significat, vt eruditè probat sapientissimus Magister Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tomo* 2. *quæstione* 84. *disputatione* 5. *artic.* 2. *num.* 22. vbi sic ait: Super est, vt de reuerentiæ, & adorationis osculo, quod præsentis instituti est, oonnihil dicamus; aduertentes osculis ab antiquissimis temporibus solere significari effectum, & recognitionem submissionis, reuerentiæ, aut gratitudinis: quòd ad adorationem externam pertinere, ex definitione à nobis allata de adoratione clarum est: fuisseque in vsu vetustissimo, & ferè com ipsa natura ortum hoiusce modi adorandi modum testantur sacri authores, & prophani: Cicero *orat.* 5. *contra Verrem* ait: Agrigenti, qood oppidom est in Sicilia, æneum fuisse Herculis simulachrom, quod os, atque mentum detrita haberet, propter frequentiam scilicet eorum, qui eò venerationis gratia osculaturi accederent. Et Prudentius cùm cultus, & adorationis rationem describeret, quo antiqui Solem prosequebantur, inter cætera dixit: Eos, eqois quoque, qui Solis currum traherent pedes fuisse osculatos. Et de manuum osculatione molta statim. Nunc autem adorandi modum per oscula, frequentiorem fuisse apud Hebræos, patet ex moltis sacræ Scripturæ locis, *Esther* 5. Regina osculando summitatem sceptri Regis Assueri Regem adorauit. Et Sonamitis similiter apprehendit pedes Elisæi, nimirom os osculatura in reuerentiæ signum, *quarto Regum* 4. Et Rex Nabuchodonosor perterritus sapientia Danielis cecidit in faciem suam, osculaturus, nempè eius pedes; *Danielis* 2. Eandem adorationem præstitisse Alexandrom Iaddo Sacerdoti Magno Hebræorum narrat Iosephus *lib.* 21. *cap.* 18. *& Luc.* 7. *de Magdalena*, *&* 8. *de Iairo*, *Actorum* 10. *de Cornelio*. Denique oscula ad Religionem, & adorationem, maximè apud Hebræos pertinere, vel ex eo colligere licet, quod verbum osculandi Hebræorum Nasak, ad adorationem refertur sæpissimè, *Psal.* 2. vbi vulgata habet: Apprehendite disciplinam, ponitur verbum præfatum Nasak, quo promiscuè vtuntur Hebræi pro osculari, & adorare. Hieronymus vertit: Adorate purè; quam versionem defendit in Apologia contra Ruffinum. *Septuaginta*, & alij: Osculamini filium, in quo fit allusio ad veterem adorandi modum per oscula, vt Hieronymus adnotauit: & *Osee* 13. vbi nos legimos: Vitolos adorant. Pagninus, Regia, Tigorina legunt: Osculantor vitolos: & Hieronymus ait, sic vertisse Aquilam: & *Genes.* 41. illud, quod Pharao de Iosepho dixit: Ad tui oris imperium cunctus populus obedier: legit Regia: Soper os tuum osculabitur omnis populus. Hoc oempè signo, te illorum esse Dominum ostendentes: Ecce non solùm apud Hebræos, verùm apud Ægyptios, qui se omnium antiquissimos iactabant, mos erat osculis submissionem, ac reuerentiam erga aliquem profiteri, quod ad adorationem pertinere certò certiùs est. Præcipuè autem hoiusce modi adorationis modus in osculo manuum exercebator, vt patet 3. *Reg.* 19. *Iob* 31. & Apoleio *Apolog.* 1. *lib.* 4. *de asino aureo*; *Minutio in Octau.& ex Plinio citandis.* Hæc omnia Magister Torre.

4. Quæ quidem satis ostendunt, Eminentissimos Cardinales dum ad osculum manos Pontificis admituntur, signo illo exteriori, (vt alij genuflexione, & pedum osculatione) oempè osculo manus, Summum Pontificem venerari, ac adorare; Vide Ioannem Wigers *de iust. tract.* 8. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 1. qoi etiam docet, manus exosculationem esse signom adorationis.

RESOL. XI.

Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis ad Latriámne, vel ad Duliam?

Et opinio Caramuelis asseritur. Ex part. 11. tract. addit. Res. etiam 11.

§. 1. SAtis itaque *superiùs* probatum est ex orationibus, & perpetuo vsu Ecclesiæ, licitè Pontificem à Christi fidelibus adorari, nunc videndum est, ad quam adorationem reducenda sit adoratio Pontificis, & ad hoc dobium sic nouissimè respondet doctissimos, & amicissimos Abbas Ioaones Caramuel *de Hierarchia Ecclesiastica libro* 1. *disputatione* 60. *num.* 680. vbi sic ait: Si Deus solos est adorandus, quomodo Sommus Pontifex adorari præcipitur? & si iste adorari debet, aut potest, cessat lex illa, quæ creatoras adorari interdicit.

2. Respondeo, adorationem esse duplicem, Latriæ, & Duliæ: illámque Deo deberi, istam verò dicere reuerentiam, & cultum, qui hominibus competere qoeat. Addo vtramque deberi Pontifici Summo, sed diuersimodè considerato. Potest enim considerari vt quòd; potest vt quo, & consideratur priori modo, quando vt persona; & posteriori, quando vt imago vmbra; quando vt Prochristus; quando vt Pro Deus, hoc est Christi Vicarius. Profectò Duliæ cultum nemo Patri Optimo Maximo negare audebit, qoi sciat in tabulis diuinis legem esse, qoæ parentes honorari præcipiat. Hic cultus debetur Pontifici considerato vt quòd, quatenos enim homo est, est homo sacer, homo summus, & cæteris vniuersis prælatus. Atsi consideretur vt quo, vt Vicarius Christi, vt via ad terminum, vbi

vbi cesset errandi periculum, Latriæ cultum requiret, eo sensu, quo cæteræ imagines Christi, cultum inquam, qui non terminetur ad lapides, ad ligna, non ad carnem, aut sanguinem, sed ad Christum. Doctrina est clara; & ne obtorqueri queat ab inuido posui illa verba, vbi cesset errandi periculum: si enim scandalum aut proprium, aut alienum, aut aliqua iniuria Deo, aut sinistra aliqua explicatio huius cultus præuideretur, deberet omninò intermitti. Ne ergo in re magni momenti erremus, hæc subiungo: Est ob oculos Christi sanguis (hoc est totus Christus) in aureo Calice. Actum latriæ religio postulat, & elicio. Quem ergo adoro? Calicemne? Si Calicem, aurum adoro, quòd non est Deus: ergo non sum Theolatra, sed Chrysolatra, adeoque Idololatra. Debeo igitur adorare vt quòd, & tamquam latriæ terminum Christum, qui continetur à calice: non Calicem, qui continet Christum; nam ille solus, & non iste est Deus. At cùm dico esse Christum in Calice, Calicem considero vt quo, Christum vt quòd; illum vt medium, istum vt finem; illum vt viam, istum vt terminum, & adorabundus per Calicem ad Christum venio. Hoc sensu adorantur imagines, nam Deus est, quod imago docet, sed non Deus ipsa. Et quia multæ sunt remotæ, & aliæ proximæ, ideò multæ remotiùs, & aliæ proximiùs coluntur. Creaturæ remotissimæ imagines Creatoris sunt, & cùm illum in eis adoro, ad eius notitiam ab illis, & per illas conducor, illum adoro vt quod, istas vt quo. Deindè de Patris, & Spiritus Sancti pingimus hieroglyphica, & symbola: non enim imagines possumus; quæ enim purè spiritualia, corporeis coloribus nequeunt imaginari. Christus vt Deus, & homo est; eiusque imagine, quia propriùs Deum repræsentant, propriùs coli dicuntur. Deindè Crux est signum visibile, & nomen Iesu signum audibile, quo Christus proximè repræsentatur, & coram eis iubetur, vt omne genu flectatur, Cœlestium, terrestrium, & Infernorum; sed cui? ligno, an aëri? neutri; Cruces enim plerumque fiunt è ligno, voces semper ex aëre, & interim non ligno, non aëri Cœlitum, aut Terricolarum, aut Dæmonum genua flectuntur, sed ipsi Christo. Iubet Apostolus nomen Iesu adorari, & orationem subiungit, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria Dei Patris; non enim hæret in signis, & symbolis, sed per hæc (ligna, & voces) ad Deum venit. Et quia inter alias imagines Prorex est Regis imago intelligibilis, cultu, quo cæteræ materiales Regis ex digniore motiuo honorari debebit. Ergo idem dici debebit Pro Christo; quo enim sensu est intelligibilis imago Christi, eo debebit coli sicut cæteræ imagines. Hucvsque Caramuel.

RESOL. XII.

Refertur circa eamdem difficultatem opinio Tanneri. Ex part. 11. tract. addit. 1. Resol. etiam 12.

§. 1. INclita Religio Societatis Iesu ferè semper fuit & erit doctorum virorum ferax, ac inter eius præstantissimos Theologos floruit Adamus Tannerus ratione Germanus; Is itaque difficultatem præsentem pertractans, sic asserit *tom. 3. disput. 5. quæst. 2. dub. 2. num. 60.* Sanctorum cultus sacer in genere quintuplex distingui potest. Declaratur assertio. Primus enim ille est, quo coluntur solùm impropriè; eò quod Deus in illis colatur, velut in sua creatura, & imagine: qui vtique latriæ cultus est. Et tametsi hic cultus, vt in aliis rebus creatis per se, & ex sua natura non est illicitus, moraliter tamen, & regulariter erga sanctos non est adhibendus, vt speciatim de B. Virgine dictum *assert. praeced.*

2. Secundus cultus, quo coluntur ipsi, velut templa, serui, filij, amici, & domestici Dei ob excellentiam Dei increatam; qui cultus respectiuus est, & ex veriori sententia, quamuis vera, & perfecta latria non sit, sed ea multò inferior, ad ipsam Religionis virtutem pertinet, vt docet etiam Lessius *lib. 2. capite 36. dub. 2. numer. 15.* & dictum *in simili assert. 5.* quidquid Vasquez *lib. 1. de adorat. num. 166.* neget, eum cultum ad virtutem Religionis pertinere.

3. Tertius cultus est, quo coluntur ob intrinsecam, & absolutam excellentiam gratiæ, & donorum spiritualium: qui cultus propriè ad duliæ virtutum pertinet, à Religione distinctam, iuxtà communionem, quia habet rationem colendi diuersam à latria.

4. Quartus quo coluntur velut capaces eiusmodi donorum, & ad ea diuinitus destinati: quæ dignitas sanctis cum impiis communis est: & erga hos, quàm illos maiori ratione vsurpabilis: cùm in illis inueniatur excellentior ratio colendi, non autem in impiis. Atque hic cultus habitu à priori non differt: cùm primaria ratio colendi sit eadem.

5. Quintus cultus est, quo coluntur ob officia, seu munera sacra, quæ iuxta diuinam ordinationem in Ecclesia obeunt: vt Sacerdotis, Episcopi, Vicarij Christi, &c.

6. Et in his rursum distinctione videtur opus. Nam vti Legatus Regis (quod rectè notauit Bellarminus *lib. 2. de cult. imag. cap. 26.*) dupliciter coli solet; Primò quidem perindè ac si Rex ipse esset, honore planè regio; quod tunc præcipuè vsu venit, cùm Legatus sui Regis nomine matrimonium contrahit, aut possessionem accipit? Deinde iuxta propriam dignitatem Legati à regia veluti deriuatam, cultu quodam inferiori: ita in proposito, Vicarius Christi duplici potest honore coli. Primò per simplicem mentis apprehensionem, agnoscendo quodammodo in illo Christum, cuius personam, & munus sustinet: & hoc modo eodem cultu, quo Christus, & homo colitur, adorari posset: ita quidem vt talis cultus propriè, ac per se ad Christum, per accidens verò solum, & relatiuè ad Vicarium tenderet: quod tamen honoris genus existimo consuetum non esse: secundò iuxta propriam dignitatem Vicarij à Christi dignitate, quam vt homo, & supremus Ecclesiæ moderator habet deriuatam, honore quodam inferiori: quem ipsum tamen ad eum habitum pertinere censeo, quo Christus idem, vt homo colitur, vt paulò antea *num. 50.* in dictum. Hæc omnia asserit Tannerus *loco citato.*

RESOL. XIII.

Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet, quod Pontifex, adoratur adoratione Hyperduliæ. Ex part. 11. tract. addit. 1. Resol. etiam 13.

§. 1. HYperduliam ad Beatissimam Virginem pertinere tradunt communiter Doctores, & quidem si consideretur in Beatissima Virgine excellentia intrinseca, quam habet ex maternitate, & ex gratia, & sanctitate, qua maximè præstat aliis omnibus tam Angelis, quàm hominibus, verissimè

mè asserit Sanctus Thomas 3. *part. quæstion.*25. *dub.* 5. *&* 2.2. *quæst.* 103. *art.* 4. *ad* 2. quòd illi debetur hyperdulia, idest dulia, & seruitus eminentior, quàm communiter debeatur aliis Sanctis, vel (si licet ita loqui) superseruitus: quia enim nulli puræ creaturæ per se, & intrinsecè potest deberi latria, & excellentia intrinseca Virginis per maternitatem, & sanctitatem ita in se est aliquid creatum, vt tamen singulariter excellat omnibus aliis excellentiis creatis: ita illi non est exhibendus cultus superior ad omnes alios, qui possunt exhiberi puris creaturis, & hic est cultus hyperduliæ. Et quamuis hoc nomen apud veteres Patres non sit vsitatum; rectè tamen illud excogitarunt Scholastici ad significandam hanc eminentiam cultus, vt notat Vasquez *tom.* 1. *in* 3. *parte, disputation.* 99. *sect.* 1. *num.* 2. Nec de vocabulis est laborandum, quando constat de rebus ipsis significatis per vocabula, vt notat S. Augustinus *libr. de Genesi ad lit. cap.* 4. & apud Suarez *in defens. fidei lib.* 2. *capite* 7. *num.* 4.

2. Et quamuis communiter apud fideles hæ duæ excellentiæ maternitatis, & sanctitatis, quæ sunt in Virgine, quodammodò confundantur, & dum illam communiter concipiunt, & adorant vt Dei Matrem, simul concipiant, & adorent vt absolutè sanctissimam, & gloriosissimam supra omnes alios, & maternitatem intelligant non quasi præcisè, & solùm formaliter pro ipsa relatione, & fundamento illius proxima; quod est genuisse: sed simul cum aliis, quæ continet quasi virtute, & in radice, & actualiter ex illa manet, & est eminentissima sanctitas; si tamen ab inuicem distinguantur diuersæ rationis, erit hyperdulia, vel superseruitus, aut eminens dulia, quæ debetur vnicuique per se; vt enim benè explicat Suarez *tom.* 2. *in* 3. *part. disputat.* 22. *sect.* 3. §. *Tertio*; hyperdulia ratione solius gratiæ, & sanctitatis erit eiusdem speciei cùm dulia, quæ communiter tribuitur Sanctis. Et sicut gratia, & sanctitas Virginis est eiusdem speciei cum gratia, & sanctitate Sanctorum, & solùm differt secundùm excessum, & eminentiam gradus: ita & cultus, & veneratio, quæ vtrisque debetur ratione illius; siquidem excellentia, quæ solùm attenditur secundùm quantitatem graduum non diuersificat speciem, vt notat S. Thomas *in* 3. *distinct.* 9. *quæst.* 2. *art.* 2. *ad* 4. Et quemadmodùm cultus Virginis absolutè, & simpliciter, & respectu omnium, & quasi protonomasticè appellatur hyperdulia; quia Virgo simpliciter eminet omnibus in sanctitate, ita & cultus vnius Sancti potest dici hyperdulia secundùm quid, & in ordine solùm ab aliquem alium, cui supereminet in excellentia gratiæ; vt verbi gratia si comparetur cultus S. Ioannis Baptistæ, aut S. Petri cum cultu infantuli, qui sit mortuus cum solo Baptismo, & solùm habeat gratiam baptismalem, & gloriam illi correspondentem, vt subdit *ibid.* Suarius.

3. Et qua ratione omnis cultus Sanctorum potest absolutè appellari hyperdulia, si comparetur cum dulia communiter dicta, prout est seruitus, ex qua seruus quicumque exhibet reuerentiam suo Domino, vt patet ex S. Thoma 2.2. *quæst.* 103. *art.* 4. Vnde & Palud. *in* 3. *dist.* 9. *quæst.* 2. *art.* 1. cultum Sanctorum quorumcumque absolutè appellat hyperduliam, & ipse S. Thomas *artic.* 4. *cit. ad* 2. hyperduliam ait esse omnem illam, qua exhibetur homini reuerentia propter affinitatem, & coniunctionem ad Deum qualem certè habent omnes Sancti per gratiam, & gloriam; eadem ratione cultus vnius Sancti maioris potest appellari hyperdulia, si comparetur cum cultu alterius Sancti minoris: & hæc eadem eminentia sanctitatis, quæ est in vno supra alium, non solùm postulat ex parte nostri maiorem existimationem de vno, quàm de alio, & voluntatem exhibendi illi maiorem honorem, prout res, & occasio tulerit, sed etiam postulat maiorem appretiationem ex eodem Suario *ibidem*, & ex illa prælationem vnius ad alium, si forte vterque non possit simul coli, & honorari pro dignitate. Et hoc modo etiam Ecclesia secundùm ritus sacrorum officiorum Sanctos aliquos solùm honorat officio simplici, & alios semiduplici, aut duplici, primæ classis, & maiore, &c. vt de Apostolis, Euangelistis, & Doctoribus statuitur à Bonifacio VIII. *cap. vnico, de Relig. & venerat. Sanctorum in* 6. & si plures occurrant, aut occurrant eodem die, vnum alter præfert, & vnum transfert ad vnum, aut plures dies, non autem alterum. Cætera autem ad Hyperduliam propriè cognoscendam, videbis etiam apud citatos Doctores, quibus adde Baldellum *in theol. mor. tom.* 2. *lib.* 3. *disputat.* 10. *num.* 12. *cum sequ.*

4. His suppositis, assero, Patrem Raynaudum *in suo Monastico Pontificio subnotat.* 3. *fruct.* 1. reducere cultum Pontificium ad hyperduliam? sic enim asserit: Porrò spectata tam sublimi Pontificis dignitate, quæ est venerationis Pontifici debitæ fundamentum, addendum est non qualemcumque cultum ei esse impendendum, sed supra communem ordinem cultus Religiosi Sanctis tributi; itavt cùm Sanctis exhibeatur cultus duliæ, spectata sola eorum sanctitate, Pontifici tamen debeatur cultus hyperduliæ: Nam eius coniunctio cum Christo quoad fundamentum reuerentiæ est longè altior, quidquid sit de sanctitate personali. Sicut Beata Virgo, quia habet excellentiam specie diuersam ab ea, quæ fundatur in gratia, nempè maternitatem, colitur adoratione superiore, quàm sit ea, quæ fundatur in sola gratia sanctificante, vt rectè statuit Suarez *t.* 2. 3. *part. disput.* 22. *sect.* 3. qui anceps est, an cultus ille sit Religionis strictè sumptæ, à qua oritur Dei, & Christi adoratio, an verò oriatur à speciali habitu, ob specialem Virginis dignitatem cultui prædicti fundatricem. Quod secundum circa B. virginem, mihi placet, & ob paritatem rationis idem statuo in re præsenti circa cultum impensum Vicario Christi. Hucusque Raynaudus.

RESOL. XIV.

Opinio authoris, & aliorum adducitur, nempe adorationem Pontificie reducendam esse ad adorationem Duliæ? Ex part. 11. tract. addit. 1. Resolut. etiam 14.

§. 1. OMnes opiniones *superius* allatas existimo satis probabiles, sed ego magis adhæreo opinioni Doctorum asserentium adorationem Pontificiam esse ad adorationem Duliæ reducendam. Et ita tenet Lessius *de iust. lib.* 2. *capite* 26. *dubitat.* 3. *num.* 18. *cum sequ.* vbi sic ait: Multæ sunt obseruantiæ species, sicut & multæ dignitatum, & excellentiarum; Illæ tamen magis interna æstimatione, & affectu reuerentiæ distinguuntur, quam opere externo, vt patet ex dictis *capite.* 36. *dub.* 2. Idem enim opus externum, vt procedit à diuerso affectu interno, & ad testandam diuersam excellentiam ordinatur, & diuersæ speciei moralis, & diuersæ virtutis.

2. Primò igitur diuidi potest obseruantia in politicam, & religiosam; politica est, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert: talis est qua coluntur Principes, Magistratus, & alij dignitate sæculari conspicui; item magistri à discipulis, domini à seruis, patroni à clientibus.

3. Religiosa est, quæ ob dignitatem, vel perfectionem cum Religione coniunctam, vel diuinum numen respicientem cultum exhibet; vt quando quis honoratur vt Sacerdos, vt Propheta, vt Sanctus, vt Beatus. Dicitur Religiosa, non quia actus eius est à virtute Religionis, sed quia ipsi Religioni affinis, & cum ea coniunctus.

4. Hæc rursùs duplex est: alia enim est naturalis, qualis fuisset in statu nudæ naturæ, & modò esse potest vbi Sacerdotium, & cultus diuinus sola ratione naturali vel constat, vel æstimatur. Alia supernaturalis, quæ ob ministerium supernaturale, vel ob aliquam excellentiam supernaturalem cultum defert; talis est, qua honorantur Sacerdotes, Episcopi, Pontifices, & alij Ecclesiæ Ministri, & Religiosi: si tamen eorum dignitas apprehendatur, & æstimetur, vt oportet. Cùm enim hæc non sit politica, sed supernaturalis, & ad Deum specialem ordinem habet, necesse etiam est, vt æstimatio interna affectus reuerentiæ, animique submissio sit alterius rationis, quàm in cultu politico; & consequenter exterous quoque cultus, quo hanc submissionem nostram, & illorum excellentiam testamur, induit alterius virtutis rationem; signum enim accipit speciem ex ordine ad rem signatam. Multùm ergo falluntur hæretici, cùm putant homines in hac vita non posse, nisi cultu politico coli; etsi externa nota submissionis politico cultui, accommodetur.

5. Supernaturalis obseruantia diuiditur in duliam, & hyperduliam. Dulia dicitur, quæ cultum exhibet Beatis ob sanctitatem, vel beatitudinis statum; eamdem puto etiam extendi ad viatores, quando ob sanctitatem, vel dignitatem supernaturalem honorantur; sanctitas enim huius vitæ, & futuræ, est eiusdem ordinis, etsi ibi sit perfectior. Hactenus Lessius, qui vt vidisti, adorationem, qua Summum Pontificem venerantur, ad adorationem Duliæ reducit, quia non solùm Beatis in Cœlo, sed etiam viatoribus adhuc in terra exhiberi potest.

6. Sed audiamus Patrem Nicolaum Baldellum *in theol.mor. tom.2. lib.3. disput.117. num.9.* ita loquentem, & nostram sententiam confirmantem: Rectè (ait) potest dici, quòd hic habitus se extendit ad cultum Sanctorum non modò post mortem, & dum regnant in Cœlo, sed etiam dum viuunt, & sunt in humanis; est enim etiam sanctitas in hac vita eiusdem rationis cum sanctitate in alia, eiúsque cultus, & veneratio simul proficiscitur ex eodem dictamine fidei, & ex eodem affectu Religionis, & pietatis.

7. Et propter has rationes, quòd se extendat hæc eadem virtus, etiam ad cultum, qui aliquibus exhibetur specialiter propter aliqua dona, aut potestates, aut prærogatiuas supernaturales; vt, quando honoratur, v. g. Summus Pontifex, quia est Vicarius Christi, vel aliquis alius, quia est Sacerdos, vel Propheta, vel Euangelicus, & Apostolicus Prædicator, &c. exhibentur enim sine dubio hi omnes honores ex sola fide, & ex affectu Religionis; & ideò ad illos bene potest se extendere virtus duliæ, cùm hic etiam cultus non sit solùm ciuilis, sed Religiosus, & sacer. Et quemadmodùm res sacræ, quæ ordinantur aliquo modo ad Eucharistiam, & ad Christum, adorantur ex eadem virtute latriæ, ex qua adoratur ipsa Eucharistia, & Christus; ita & Sacerdotes, & Prædicatores, & Prophetæ in quantùm sunt Ministri, & instrumenta sanctitatis, rectè possunt adorari dulia. Ita Baldellus. Et ideo nostram sententiam sequitur Anton. Mazaronius *tract. de adorat. & oscul.pedum Pontificu cap.1.* vbi testatur de communi sententia Doctorum asserentium, adorationem Pontificiam pertinere ad duliam. Dico igitur latriam, & hyperduliam ad Deum, & Beatam Virginem spectare; duliam verò non solùm Sanctis in Cœlo existentibus, sed etiam viatoribus adhibetur; & hoc non solùm propter eminentem sanctitatem, sed etiam propter dignitatem, gradum, ministerium, vt quidem efficitur in Summo Pontifice.

RESOL. XV.

Breuis digressio de gestatione Pontificis super humeros, & cum Regno in capite, quod vulgo Chamarrus *appellatur.* Ex part. 11. tractat. addit. 1. Resolut. etiam 15.

§. 1. PRæsertim Pontificem reuerenter adoramus, cùm in quibusdam diebus solemnioribus procedit ad Capellam gestatus super humeros cum thiara in capite; de quibus in gratiam Lectorum hîc pauca perattingam; & de leuatione super humeros, assero de hoc more agere Barbosam *de iur. Eccles.lib.1. cap.2. num.90.* & ex illo Machadus *de perfect. Confess. tom.2. libro 4. part.7. tractat. 4. docum. 18. num.3.* vbi sic ait: [Es tambien priuilegio del Pontifice, aunque no de Derecho, sino de costumbre, y deuocion de los fieles, que sea lleuado publicamente, y con solennidad en ombros dellos: i que todos grandes i pequeños sin exceptuar se los Emperadores, Reynes, y Monarcas del mundo en reconocimiento de su grandeza, y suma podestad le besen los pies de rodillas, protestando con esta humilde, y piadosa accion la obediencia, y sugecion, que todos deuen à la sede Apostolica y sus Pontifices.

2. Vnde ex his Ioseph Stephanus *in tractatulo de hac materia* ad Antonium Cardinalium Caraffam, post multa sic asserit: Constat igitur Pontificem Maximum à sellariis, (idest lecticariis hominibus) per Vrbem insellari (idest in sella curuli insigni) delatum fuisse, & ab ea descendentem obuiis manibus (vt ait ordo Romanus) exceptum. Quod multorum Pontificum exemplis apertè demonstrari potest. Nam Stephanus II. vt refert Platina, & Franciscus Ioannettus *capite 90.* humeris in Basilicam Constantinianam, & inde Lateranam delatus est; & Hadrianus II. in Lateranensem Ecclesiam à Clero, & proceribus deportatus, vt habetur *dist.63.c....* Cùm Hadrianus II. ad Romanum Pontificatum ab Ecclesia Dei genitricis Dominæ nostræ, quæ dicitur ad Præsepe traheretur ad Lateranense Patriarchium: certatim à Clero, & proceribus, & plebe deportatus est.

3. Leo etiam VIII. cùm Summus, & vniuersalis Papa Romanæ Ecclesiæ tertiò fuisset acclamatus ad Lateranense Palatium secundùm consuetudinem cum laudibus ducitur, vt ait Luitprandus *lib. 6. cap.11.* Et certo tempore in Ecclesia sancti Petri ad summum Sacerdotium facta consecratione

attollitur

attollitur Gregorius IX. auróque circumtectus ad Lateranum ducitur.

4. Quod planè cuiquam mirum videri non debet, cùm ab Isaia hæc Pontificum celebris gestatio prædicta iam fuerit *cap.* 49. & afferent filios tuos in vlnis, & filias super humeros portabunt; ea quidem causa, quia in magno pretio à mundi Principibus futuri erant Ecclesiæ Præsides, nec aliquod honoris, studij, officijque genus ab illis prætermissum, quòd Ecclesiæ magistratibus consonum videretur. Accedit huc, ideò Pontificem in altum deferri oportere, vt populum, ouésque Christi sibi creditas circumspicere, eisque fausta precatione benedicere, & populi rursum illum in sublimi loco præsidentem commode spectare, & ex vultu pastorem possent agnoscere: vt inde protestationem fidei conciperent maximam, quoties aspicerent Christi Vicarium, & Petri, in eo quasi throno gloriæ successorem. Hucusque Stephanus.

5 Et quidem hic mos apud veteres extitisse patet ex Herodiano *lib.* 7. ita asserente: Erat puer quidam infans ex Gordiani filiis natus, nomen aui referens, hunc submissis quibusdam, afferri ad se iusserunt, qui cùm domi ludibundum offendissent, impositum in humeros per mediam ferebant multitudinem, plebi ostentantes, ac nepotulum Gordiani dictirantes, vocantésque eum nominatim, populo acclamante, & conspergente puerum frondibus. Hinc Cornelius Tacitus *lib.*7. asseruit: Impositúsque scuto more gentis, & sustinentium humeris vibratus, Dux eligitur; de cuius quidem more, lege Pithocum *lib.* 2. *aduersariorum capit.*6. & Principes olim se collari, & gestari humeris, patet *in Othone apud Sueton.in eius vita capit.* 6. & quidem pietatem Christianorum, & maiestatem Pontificis, quando egreditur ad celebrandum in magnis festiuitatibus inuenio graphice descriptam in illis versibus Virgilij *lib.*4 *Georg.*

Illum admirantur, & omnes
Circumstant fremitu denso, stipantque frequentes,
Et sæpe attollunt humeris———

6. Quoad gestationem verò Regni in capite, quod Pontifex in illis diebus gerit, libet huc adducere verba Patris Raynaudi *in Onomastico Pontificio subnotat. 3.fruct.*1.ita eruditè loquentis; Eam verò tanquam luculentum Hieroglyphicum exprimit Pontificia tyara, seu mitra, ac Regnum. Ita vocant textum è tribus coronis, quarum quæ media est, cumulat eam, quæ imo loco ponitur; sicut ipsa media cumulatur à tertia, & summa.. Iulius Bullengerus *l.de vestimentis sacris cap.*4. ex Innocentio III. mithram, & Regnum, seu coronam discriminat; sed Paschasius *l.9.de coronis,cap.*14.duo illa in Pontificio Regno necti docet, & multus est in exquirendis variis rationibus structi è triplici corona ornamenti: quod diffusè quoque prosequutus est Antonius Mazzaronius *tract.de tribus coronis Pontificis Maximi*, *cap.* 3. Ratio triplicia illius coronæ Pontificiæ, quam profert Vvolfangus Lazius *l.* 2. *comment. Reip. Rom.cap.* 3. minimè omnium placet. Ait, triplicem esse Romani Pontificis coronam, quia sub Patriarchatu suo habet Italiam, Illirycum, & Africam. Hæc ratio est insufficientissima. Nam Romanus Pontifex est Patriarcha Oecumenicus, nec illis dumtaxat tribus Prouinciis summo spirituali iure præest, sed tribus vniuersi orbis partibus; vt proindè debuerit Lazius rationem potiùs petere ex subiectis Pontifici tribus, hoc est omnibus planè Christianis. Quod si rationem habere placeat illius distributionis regionum, qua indulsit aliis Patriarchiis immediatam rectionem quarundam regionum saluis sibi semper excubiis, quas ei potestas Petri inabdicabiliter committit; ne sic quidem ad ternarium Prouinciarum arctanda est immediata eius rectiò. Nam Patriarchatui Romano subsunt multò plures Prouinciæ, quam tres enumeratæ, vt Germania, & totius Septentrio, Gallia, Britannia maior, maior Hispania, quarum regionum quælibet potentior est, quàm Italia. Itaque Pontifex non iam ternas, sed septenas, vel octonas, aut etiam plures gestare coronas deberet, si Lazij ratio esset idonea. Probabiliora sunt quæ Cæsar Costa *l.*1.*variar. ambiguitatum cap.* 1. in hanc rem profert, ex tripartito Christi Regno, Vicariæ Romani Pontificis præfecturæ spirituali obnoxio, tribus tituli Crucis idiomatibus expresso, vt Sanctus Chrysostomus *in cap.* 19. *Ioann.* philosophatur. Item ex triplici corona Pontificibus debita, quarum vnam habeant vt Summi Sacerdotes aliam ex Constantini Magni donatione, tertiam ex munere Clodouei Regis Francorum, vt Anastasius *in Hormisda* memorat. Mazzaronius *cap. Illo* 3. huc aduocat mulierem Ægyptiam tribus regiis coronis decoram, vt exhibetur fuisse filiam, vxorem, ac matrem Regis, quod refert ex Pierio *lib.*41.*hierogl.V.* Annulus, aptátque ad Ecclesiam Vicarij Christi filiam, & sponsam, ac matrem. Addit etiam tres coronas Lunæ Reginæ ex Ludouico Cœlio *lib.*1.*cap.*19. Subtiliùs, & accuratiùs philosophatus est in hanc rem Carolus Paschalius *dicto cap.* 14. Sed mihi appositè philosophaturus videbor, si dixero, triforme hoc culmen Pontifici competere, vt præcelsæ eius maiestatis, ad cœlestia, terrena, & inferna pertinentis, hieroglyphicum luculentum. Nam & in terris arbiter pro Christo sedet: & quidquid resoluit in terris arbitrio, erit solutum super Cœli radium: & pro animabus reatus temporarij reliquatricibus ignes emendatarios sustinentibus, litrum ex Christi fisco sibi commisso potest annumerare. Quid quod vel ipsa sola in superstites fideles potestas, tam protensa, vt nullum non comprehendat; tam fundata, vt nulla vi, nullis portarum Inferi motibus disijci vnquam potuerit; tam nobilis, vt quod nulla alia magnorum, qui sunt in terra iurisdictio habet, sola sit supernaturalis, omnibus denique eximiæ, & præcellentissimæ Monarchiæ prærogatiuis conspicua, triformi illo coronarum texto, perfectam fidelium omnium sub huius spiritualis potestatis iura subiectionem insinuante, meritissimo expressa est? Et hæc omnia docet Raynaudus *vbi suprà.*

7. De hac corona mentionem facit Innocentius III. *serm.* 3. *de coronatione Pontificis*, Ecclesia sponsa non nupsi vacua (loquitur de se ipso) sed dotem mihi tribuit absque pretio pretiosam spiritualium plenitudinem, & multitudinem vtrorumque. In signum spiritualium contulit mihi mitram (loquitur enim de se Innocentius Papa) in signum temporalium, dedit mihi coronam, mitram pro Sacerdotio, coronam pro Regno illius me constituens in Vicarium, qui habet in vestimento, & fœmore suo scriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.

Sed agè nunc de Mitra, & Regia Corona aliquid dicamus, vt quantum Ecclesiasticis moribus hæc ornamenta accommodata videantur, breuiter explicemus.

8. Mitra igitur apud Suidam capitis redimiculum dicit; *& l.*28.*ff. de auro, & argent. legat.* vt explicat Brissonius. Apud Eusebium *lib.*2. *cap.*1. siue lamina nominatur, qua Iacobus frater Domini ornatus est quamprimùm ab Apostolis in Episcopũ Hierosolymitanum fuit consecratus. Quod planè ornamenti genus licèt ab Aaron, & eius filiis originem duxerit, posteà tamen in Ecclesiam translatum est, vt eo omnes

nes omnium fere nationum Episcopi vterentur. Polycrates Ephesinus laminam gestauit, vt ait Eusebius *lib.3.cap.31.* cum Ephesi sacerdotio fungeretur. Alij quoque Pontifices omnia ferè Sacerdotum veterum ornamenta, talarem tunicam, stolam, seu cœlestem gloriæ coronam, hoc est mitram apud Eusebium *lib.10.cap.4.* gestabant, vt ornationes, & insigniores apparerent, & de iis plura Amalarius, Rabbanus, & alij grauissimi authores docuerunt.

9. Sed hæc quidem, quæ de mitra dicuntur, multorum hominum consensione recepta, ac comprobata sunt: quæ verò de Regno, seu Regii corona explicari debent, nonnullis sunt tenebris inuoluta, quæ pro ingenij tenuitate, dissoluam.

10. Sed non desferunt alij edicere, hoc ornamenti genus à Constantino Magno originem duxisse, vt ex actis B. Siluestri colligitur. Quam sententiam omnes Pontifices amplectuntur, vt Leo IX. *epist. aduersus præsumptionem Michaëlis cap.13.* & Innocentius III. *serm.1.de B.Siluestro* confirmauit: Constantinus recedens Byzantium coronam capitis sui voluit B. Siluestro conferre, sed ipse pro reuerentia clericalis coronæ, vel vtilitatis causa noluit eam portare. Verumtamen pro diademate Regio, vtitur aurifrigio, circulari: & paulò post, Romanus itaque Pontifex in signum Imperij vtitur Regno, & in signum Pontificij vtitur mitra; sed mitra semper, & vbique vtitur, quia Pontificalis auctoritatis est prior, & dignior, & diffusior, quàm Imperialis.

11. Et hanc sententiam tenet Iosephus Stephanus *in lib. de coronat. Romani Pontificis*, qui pluta etiam circa hanc materiam adducit: Hoc vnum ego addam, ad hunc morem alludisse Ioannem *in Apoc.* 14.*v.*14. dum ait: Et ecce super nubem candidam sedentem similem Filio hominis, habentem in capite suo coronam auream, quæ quidem verba Cornelius à Lapide exponens, obseruat, Aureolum per hunc Angelum accepisse Stephanum Papam: sed magis genetice dixit Isaias *cap.*61.*ver.*10. Gaudens gaudebo in Domino; & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimentis salutis & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona; Summus enim Pontifex sponsus Ecclesiæ vocatur à Concilio Generali Lugdunensi, adducto *in cap. vbi periculum, de elect.in 6.& ibidem cap. Quoniam, de immunitate.* Turrecremata *lib.2.summa Ecclesia à cap.27.vsque ad 31.cum aliis*, ergo meritò dicendum est, quod de illo asserit Propheta corona decoratum fuisse. Vndè Cornelius à Lapide exponens locum supradictum Isaiæ, nostram sententiam confirmare videtur; sic enim ait. Porrò alludit ad vestes, & ornatum Pontificis *Exod.*28.qui mitras erat, vti & apud Christianos est. Ita Cornelius.

12. Sed hîc obiter detestanda veniunt verba insani Hotomanni contra Bullam Sixti V. *cap.*2.sic debacchantis, vocare Romanum Pontificem sponsum Ecclesiæ, esse blasphemiam qua nulla vnquam ex Erebo prodierit capitalior, aut detestabilior, cùm id sit Pontificem statuere procum Reginæ, & Regi Regum cornua appingere. Ita ille. O lingua præscindenda! ô manus detruncanda! sic hæreticus. Nonnè Christus est Caput Ecclesiæ verè quidem: nam de ipso dixit Paulus: Et ipse est caput corporis Ecclesiæ; & tamen Pontifex dicitur etiam Ecclesiæ caput, vt vocauit illum Concilium Chalcedonense *epist. ad Sanctum Leonem*, & exponit Gabriel *lect.3. in can. à littera F. vsque ad litteram G.* Quare ergo non possumus vocare & Christum, & Pontificem sponsum Ecclesiæ decoratum quidem corona. Itaque quando illum sic vocamus, neque Reginæ procum, neque Christo riualem inducimus, qui Christum & vnum, & solum primatum Ecclesiæ sponsum nouimus, cuius non Patris semine cœlesti satos, & in spem æternæ hæreditatis ab eo solo obuenturæ, progenitos gratulamur. Sicut tamen alios suos titulos Christus, qua est erga genus nostrum benignitate, cum plerisque puris hominibus communes esse voluit, ac nominatim, qua erga Romanum Pontificem Vicarium suum gratia, pleroſque titulorum sibi principaliter propriorum, illi communicare dignatus est) vocatur enim Christo ipso auctore pastor ouibus, & Ecclesiæ caput, vtique visibile, ac Christo per omnia subordinatum) ita vt de sponsi Ecclesiæ titulo eidem Pontifici attributo philosophamur citra Christi iniuriam, imò cum summo eius honore, & summæ erga nos prudentiæ suspectione.

13. Itaque contra Hotomannum, & alioshæreticos, rectè vocatur Pontifex sponsus Ecclesiæ, & corona decoratus, vt dixit *suprà* Isaias, ac non solùm vna, sed tribus, vt portat in sua sacra thiara; sed quare tribus? Audisti antea ingeniosam expositionem Raynaudi, audi & aliam Iosephi Stephani *vbi suprà*. Meritò ait, triplicem coronam capiti aptauit Pontifex Maximus, vt se aliis Regibus gloria, auctoritate, ac rebus gestis superiorem ostenderet. Ita ille.

14. Hinc modestè docendum est, loquutum fuisse Symmachum Papam *in Apologet.ad Anastasium Imperatorem*, dum dixit: Conferamus honorem Imperatoris cum honore Pontificis; inter quos tantùm distat, quantùm quòd ille curam rerum humanarum gerit, iste diuinarum. Tu Imperator, à Pontifice baptismum accipis, Sacramenta sumis, orationem poscis, benedictionem speras, pœnitentiam rogas. Postremò tu humana administras, ille tibi diuina dispensat. Itaque vt non dicam superior, certè æqualis honor est. Nec te putes mundi pompa præcellere, quia quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Modestè dixi loquutum fuisse Symmachum; nam non æquari tantùm, sed longè anteferri oportuit spirituale Imperium supremum, cuicumque temporali. Et idcò P. Bernardus loquens cum Eugenio *lib.2. de consider.cap.*1. dicit: Parem super terram non habes. Et Michaël Imperator apud *Sangallensem lib.1.de rebus Caroli Magni cap.*28. Ille Papa Regnum habet per se, & nostro præstantius. Et quidem principatus inferior, qualis in vnoquoque Episcopo cernitur, vt tradit Rodericus Episcopus Zamatensis *lib.2. specul. vita humana cap.*1. Chrysostomus *lib.3.de Sacerdot.in initio, & homil.5.de verbis Isaiæ*: Vidi Dominum in initio. Clemens Romanus *lib.2. constit. cap.*34. & alij, improportionabiliter, & inadæquabiliter superat Imperium quodcumque terrenum. Ideóque nusquam legimus eo honore affectos Imperatores, quo affectum legimus supremum spiritualem Principem, Romanum Pontificem, vt reuenientium ab eius conspectu, & dignatorum beata eius præsentia, pedibus figantur oscula, & vestium partes rapiantur, ac pro reliquiis asseruentur. Quod facere Æthiopias, suis Roma reuenientibus, scribit *ad Eugenium Papam anno.*1441. Nicodemus Abbas Vicarius Patriarchæ Æthiopici, apud Iacobum Narcarbum, ex quo Sanctus *lib.6.Monach.num.*1122.

15. Meritò igitur Pontifex tribus coronis ornatur, vt obseruat Stephanus *vbi suprà*, stante, & auctoritate super omnes Reges, vndè Damianus vocauit illum Regem Regum, & Principem Imperatorum, & quia eius verba sunt pulchra, ponam illa per extensum; respondet enim ad quæsitum, quare Pontifices celeri morte defunguntur, itavt non attingant dies Petri, sic itaque ait *opusc.*23.*cap.*1. Videtur nobis, quia idcircò hoc cœlestis iudicij ordo disponit,

vt

vt humano generi metum mortis incutiat, & quam despicienda sit temporis vitæ gloria, in ipso principatu euidenter ostendas, quatenus dum præcipuus hominum, tam angusti temporis compendio moritur; tremefactus quisque ad præstolandum sui obitus custodiam prouocetur; dum cacumen, aut verticem suum tam facilè corruisse considerat, flatu concussa formidinis, in suis vndique ramusculis contremiscat. Addit postea Damianus, Deum id potius assequi morte Pontificis, quàm morte Regum, & Imperatorum: Quia (ait ille) cùm vnus omni mundo Papa præsideat, Reges autem plurimos sua cuiusque Regni meta concludat, quilibet Imperator ad Papæ vestigia corruit, tanquam Rex Regum, & princeps Imperatorum, cunctos in carne viuentes honore, ac dignitate præcellit. Vndè quolibet Rege defuncto, administratione eius, Regnum tantummodo, cui præerat, destituitur. Cùm verò Sedis Apostolicæ Pontifex moritur, vniuersus tanquam communi Patre mundus orbatur: Quid enim Africa de Regibus Asiæ, aut quid Æthiopia de Principibus senti Hesperiæ? Nam siue moriantur, siue viuant qui procul à se remoti sunt, vtrumque indifferenter ignorant. Papa verò quia solus est omnium Ecclesiarum vniuersalis Episcopus, cùm luce priuatur, mors eius per ampla terrarum Regna diffunditur. Et sicut Sol, quia solus lucet, si eclypsim fortè sustineat, præstò necesse est, vt tenebras totus vbique mondus incurrat, sic Papa cùm ex hac vita recedit, illicò quia vnus in mundo est, longinqua Regnorum spatia mortis eius fama percutrit, & consequens est, vt quos tam sublimis, singularique personæ casu obturbat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis visceribus expauescant. Hæc omnia eloquens Damianus, ex quibus apparet amplitudine Romani Pontificis, & quomodo (vt visum est) à Damiano vocetur Rex Regum, & Princeps Imperatorum; non est igitur mirum, si ipsi vna tantùm, Summus verò Pontifex tribus coronis decoretur; & adoratione ab ipsismet Regibus, & Imperatoribus, & vniuerso orbe humiliter veneretur, *vt superius* satis probatum est.

RESOL. XVI.

An si aliquis Pontifex, (quod Deus auertat,) esset impius, scandalosus, &c. sit adhuc modo, quo supra, à fidelibus adorandus? Ex part. 11. tract. addit. 1. Res. etiam 16.

§. 1. Satis igitur ex *superius dictis* firmatum remanet ex vsu perpetuo Ecclesiæ, & ex rationibus, ritè à Christi fidelibus Pontifici adorationem exhibitam ad Duliam pertinere; quam quidem adhibendam esse etiam Pontificibus (quod Deus auertat) malis, & scandalosis, omnino tenendum est. Nam dicta adoratio præbetur Pótifici ratione ministerij, & dignitatis, sed dignitas Pontificia manet adhuc in Pontifice impio, & scandaloso. Ergo ratione illius ministerij, & dignitatis adorandus etiam venit. Et ideò Ioannes Caramuel *vbi suprà de Hierar. Eccles. lib. 1. disp. 60. num. 580.* postquàm declarauit quomodo adoratio competat Pontifici, subdit postea, talem adorationem non impedire fragilitatem humanæ naturæ, & imperfectiones personales (nam & Summi Pontifices homines sunt, nec omnes à sinceritate laudantur) si enim è ligno putrido, & vermium dentibus terebrato formes crucem: imò (quod sine horrore vix pronunciem) si è Caini, aut Iudæ, aut cuiuscumque alius hominis damnati cineribus liquorem conficias quo, Crucem † præsentem efformes, non obstante, indignitate materiæ, adorabo istam crucem, non secus ac Eucharistiam, quam Hæreticus proiecit in stercora; quoniam à materia præscindit mea deuotio, figuram respicit, & illam adorat vt quo, & per figuram tanquam per viam progrediens, ad Christum peruenit, quem adorat vt quod. Ergo imago intelligibilius est Christi Summus Pontifex, & licèt (quod Deus auertat) non sit bonus, eum dignus. Ita Caramuel; cui adde Theophilum Raynaud. *in Onomast. Pontif. subsect. 3. fruct. 6.* Ex quibus sequitur, quòd nullus Pontifex potest deponi à Papatu propter quæcumque crimina horrenda, & scandalosa; secluso delicto hæresis; & ita tradit Iacobus Granado *in 2. 2. D. Th. controu. 1. tr. 7. disp. 2. sect. 4. n. 20.* & communiter schola Theologorum. Scio Turrecrematam *l. 4. part. 2. cap. 37.* adducere sententiam cuiusdam Marsilij, asserentis, quòd si Papa sit incorrigibilis deponi etiã posse propter alia crimina præter hæresim, quam etiam sententiam videtur insinuare Glossa *cap. Si Papa. 40. dist.* & tenent hæretici nostri temporis, quos refert Bellarminus *l. 2. cap. 26.*

2. Certissima tamen est conclusio, & absque errore negari non potest, quòd Papa propter nullum aliud crimẽ præter hæresim possit deponi, quod præter Doctores *cit.* doctè, vt semper solet, firmat Magister Io. de S. Th. *in 2. 2. D. Th. disp. 8. art. 3. fol. 736.* & apertè colligitur ista conclusio *ex cap. Si Papa, 40. dist. c. Oues, 2. q. 7.* vbi dicitur Papam à nemine iudicari, nisi sit deuius à fide, & Patres Concilij Sinuessensis clara voce dixerunt Marcellino: Tu teipsum iudica (quia viderunt illum resipuisse) quia prima sedes à nemine iudicatur. Et *in Concilio Rom. sub Siluestro* dicitur: Papa nec à Regibus, nec ab Ecclesia, nec à toto Clero, neque à populo iudicatur. Et idem docuit Nicolaus Papa *in epist. ad Michaëlem Imperatorem*; idemque habetur *in Concil. Rom. sub Sixto III. & in epist. Concil. Calcedonensis ad Martianum, & Valentinum Imperatores; & in epist. eiusdem Concilij ad Leonem Papam, quæ habetur actione tertia*, damnatur Dioscorus, eò quòd in quodam conciliabulo voluerit ferre sententiam contra ipsum Leonem Papam, cùm Papa à nemine debeat iudicari.

3. Et ratione probatur hæc opinio, quia Romanus Pontifex est caput Ecclesiæ, ergo non potest iudicari à tota Ecclesia, quia est inferior; neque à iure, quia auctor illius est æqualis: nec denique ab Imperatore (vt dicunt hæretici nostri temporis) quando quidem sæcularis potestas etiam si Imperatoris sit, inferior multò est, quàm spiritualis, quæ residet ita Papa, vnde *in Concil. Mileuit. can. 19.* prohibentur causæ Clericorum deferri ad Reges, vel Imperatores, vel ad iudices sæculares, quare Constantinus Magnus *in Concil. Nicen.*) vt refert Ruffinus *l. 10. cap. 12.*) noluit audire, neque iudicare causas Episcoporum; & Basilius Imperator *in or. quam habuit in fine VIII. Synodi* apertè hanc veritatem est confessus.

4. Nec obstat dicere cum hæreticis, multa adesse exempla, in quibus Iudices sæculares causas cognouerunt Ecclesiasticorum. Imò cum Pilatus dixisset Christo, nescis quia potestatem habeo, &c. Christus respondit *Io. 19.* Non haberes potestatem aduersùs me vllam, nisi tibi datum esset desuper: Et Paulus *Act. 22.* dixit: Ad tribunal Cæsaris sto, ibi oportet me iudicari; Cæsarem appello; ergo si Pilatus respectu Christi habuit potestatem, & Cæsar respectu Pauli, multò magis iudices sæculares respectu Summi Pontificis. Respondetur ad primum exemplum, Pilatum fuisse iudicem de facto, non tamen de iure resp. ctu Christi, nam sicut Christus patienter voluit sustinere mortem, & crucifigi, ita voluit similiter ab homine iudicari, sicut *Matth. 17.* voluit soluere tributum

tributum Cæsari, quod de iure non debebat: Illa autem verba, quæ Christus dixit Pilato: Nisi tibi datum esset desuper, permissiuè intelligenda sunt secundùm Chrysostomum, & Cyrillum *in hunc locum.* Qua etiam ratione eodem capite intelliguntur illa verba Christi: Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Vbi non de potestate iurisdictionis, sed permissionis est sermo.

5. Ad secundum respondeo, quòd Paulus iudicari voluit à Iudice Cæsaris non de iure, sed de facto; vnde Rom. Pontifices non sunt de iure subditi Imperatoribus, licèt de facto missi sint plures in exilium, vt Liberius à Constantino, Siluerius à Theodora, imò & depositi fuerint. Hæc omnia docet Franeis. del Castill. *in 3. sent. to. 2. disp. 26. q. 12.* qui posteà *n. 9.* contra se obiicit, quod in alis communitatibus prouisum est remedium contra Principes criminosos, & incorrigibiles, vt deponantur; ergo idem etiam potest fieri in Ecclesia respectu Romani Pontificis; aliàs Christus non sufficienter prouidisset suæ Ecclesiæ. Respondetur esse diuersam rationem, quoniam Principes aliarum Communitatum recipiunt potestatem, & iurisdictionem ab ipsis, & ita propter tyrannidem, &c. possunt ab eisdem deponi. At verò Romanus Pontifex non ab Ecclesia, sed à Christo accipit potestatem, & ita ab illa deponi nequit, nisi in casu hæresis, quem ipsum ius Diuinum ostendit, dum dixit, hæreticum hominem deuita. Ad id autem, quod dicitur, quòd Christus non sufficienter prouidisset suæ Ecclesiæ. Respondet Montesinus cum Caier. *cap. 27. ad 5.* & cum D. Th. *in 4. dist. 19. q. 2. art. 3. quæst. 3. ad 2.* quòd Romanus Pontifex immediatè est sub prouidentia Dei, ad quem pertinet, aut non permittere, quòd cadat in prædicta crimina, vel qòd si cadat corrigatur, aut si non, qòd tollatur è medio. Ad Ecclesiam autem pertinet Deum orare, vt hæc præstet, & suos monere filios, vt agant pœnitentiam suorum peccatorum, propter quæ solus Deus permitteret regnare malos Prælatos. Hucusque, Castillo

6. Et ideò rectè nouissimè Eminentissimi Domini mei Cardinales *in Sacra Congreg. Indicis* imposuerunt nigrum theta super decisiones Vlisiponenses Emanuelis Themudo Lusitani, nam *in par. 1. decis. 71. num. 14.* asserebat cum Decio *cons. 151. num. 6.* Pontificem posse accusari, aut iudicari in crimine scandaloso, & licèt dictus Themudo posteà se correxit in quibusdam foliis impressis, & directis ad Eminentiss. Dominum meum Cardinalem Cocchinum, quos penes me habeo; tamen in ipsis dicit aliqua, quæ etiam censura, & correctione indigent.

RESOL. XVII.

Respondetur ad argumenta Hæreticorum superius in Resolutione prima apposita, & adducitur ratio, quare D. Petrus respuit adorationem Cornelij? Ex part. 11. tract. addit. 1. Res. etiam 17.

§. 1. Svperest modò respondere ad argomenta, quæ contra licitam adorationem, qua Catholici Sommos Pontifices venerantur, petulanter hæretici adducunt. Et primò asserunt, quòd *Act.* 10. D. Petrus respuit adorari à Cornelio, & tamen hodie Pontifices honorem, qoem Petrus recusauit cum magna exorbitantia non verentur admittere. Respondeo, hoc Petrum effecisse, quia Cornelius aliud aliquid diuinum de illo cogitabat, vt obseruat D. Hier. *l. contra Vigilant.* & ideò ne erraret, noloit eius adorationē admittere; quod patet ex ipsis verbis, ait enim Lucas: Petrus verò eleuauit eum, dicens, & ego ipse homo sum. Vnde ex sacræ scripturæ contextu poterant hæretici obseruare, priùs Cornelium occurrisse, deindè stratum ad pedes, tum ab Apostolo subleuatum, vt illi ex animo errorem eriperet, quo sibi persuaserat Petrum Deum esse. Ergo ipsi ruenti ad pedes non obstitit Petrus, sed per errorem, honorem, qui Deo debetur, sibi deferenti obstitit, ac erexit humo, dicens: Surge, ne feceris, & ego ipse homo sum.

2. Eodem pacto respondendum est ad alia exempla in contrarium adducta; vndè Castrus Palaus *to. 2. tr. 8. disp. 2. num. 2.* sic ait: Quod si vrgeas hanc inferiorem adorationem noluisse sanctos viros aliis præstare, nec sibi permittere, vt constat ex *Esther. 3. 13.* vbi Mardochæus noluit genuflectere Aman; & Petrus prohibuit Cornelium sibi adorare volentem *Act.* 10. & Paulus, & Barnabas recusarunt à Lycaonibus adorati *Act.* 10. & quidam Angelus prohibuit Ioannem, ne Angelum adoraret. Ergo sibi conuenientem non esse hominibus, & Angelis adorationem. Facilis est horum solutio. Mardochæus enim noluit genuflectere Aman, ne videretur homini, honorem Deo debitum deferre; erat enim mos Iudæis, nullum alium præter Deum continuò honorare genuflexione, vt tradit Azor. *l. 9. cap. 10. quæst. 3.* Aman ergo non semel, aut iterum postulabat hunc honorem, sed continuò: noluit ergo Mardochæus sic continuò honorare, ne scandalum præberet, & ne diuinum cultum ad hominem transferre videretur. Petrus verò ex modestia honorem alioquin sibi conuenientem recusauit. Paulus item, & Barnabas adorationem illam recusarunt; quia Lycaones tanquam Ethnici, & Gentiles, adorationem Deo debitam illis præstare volebant. Angelus autem adorationem Ioannis recusauit, tum ex vrbanitate, tum vt indicaret, quanti ab Angelis humana natura post Verbi assumptionem æstimabatur: & præcipuè quanti Sacerdotes Apostoli, & Deo charissimi æstimari debeant. Hucusque Palaus; cui adde Tannerum *tom. 4. disp. 5. quæst. 2. dub. 1. num.* 20. Pereiram *in Genes. tom. 3. cap. 17. num.* 7. Io. Lorinum *in Act. Apost. cap. 20. v. 2.* Alanum Copum *Dial. 3. cap.* 7. Valentiam *tom. 3. disp. 6. quæst. 11. punct. 5.* & ante omnes omnium Magistrum D. Th. *in 2. 2. q. 84. ad 1.* vbi ita asserit; Secundùm quæ creaturæ excellenti debetur, Nathan adorauit Dauid, secundùm autem reuerentiam, quæ debetur Deo, Mardochæus noluit adorare Aman timens ne honorem Dei transferret ad hominem, vt dicitur *Esther.* 13. Et similiter secundùm reuerentiam debitam creaturæ excellenti, Abraham adorauit Angelos, & etiam Iosue, vt legitur *Iosue* 5. quamuis possit intelligi, quòd adorauerint adoratione latriæ Deum, qui in persona Angeli apparebat, & loquebatur. Secundùm autem reuerentiam, quæ debetur Deo, prohibitus est Ioannes Angelum adorare, *Apoc. vlt.* tum ad ostendendam dignitatem hominis, quam adeptus est per Christum, vt Angelis æquetur; vndè ibi subditur: Conseruus tuus sum, & fratrum tuorum etiam ad excludendam idololatriæ occasionem; vndè subditur: Deum adora. Ita D. Th. quibus adde ex SS. Patribus D. Anastasium *ser. 3. contra Arianos*, & D. August. *l. 2. contra Faustum cap.* 21.

3. Rectè itaque exemplo Cornelij Centurionis, Pontifices vt successores D. Petri adoramus, & ideò Cornelius à Lapide explanans locum *Apoc. cap.* 10. *v.* 25. sic asserit, Exemplo Cornelij fideles adorant Pontificem eúmque genuflexi osculo pedis venerantur, quod notent hæretici. Ita ille, &c.

RESOL.

RESOL. XVIII.

Quare Pontifex vocat se seruum seruorum Dei contra Theodorum Reinghingh, demonstratur: Ex part. tr. tr. addit. 1. Res. etiam 18.

§. 1. S*Vperiùs in resol. 1.* adduximus Theodorum Reinghingh contra dictum titulum impetentem, quod etiam fecit Leonardus Waramundus *lib. pro causa Coloniensi*, vbi loquens de Gregorio XIII. qui in quodam Breui vocabatur seruus seruorum Dei, sic impiè asserit: Gregorius ius illud diuinum abdicat, cùm se se nominat seruum seruorum Dei; nam ista appellatione spiritus Dei numquam in scripturis vsus esset, nisi vt maledictissimam abiectionem demonstraret, cùm apud Mosen, inquit: Maledictus Chanaam, seruus seruorum erit fratribus suis. Ita ille.

2. Sed quis est, qui absque offensione audiat Waramundum tam insulsè, ne dicam malignè, ac liuidè iam ratiocinantem? sic scilicet virum in disserendi facultate peritissimum (talem enim se non semel profitetur) palam est, argumentari. Chanaam seruus seruorum fratribus suis maledictus est: Gregorius ergo seruus seruorum Dei maledictus est: Pulchra nimirùm collectio, & Waramundo digna. At certè mirum est, cur illi in mentem non venerit, quam intersit inter seruum seruorum fratribus Chanaam, & seruum seruorum Dei. Illud (vt sacra testatur historia) in delicti pœnam impij filij posteritati imprecatus est Noëmus, maledictissimam, vti ait, abiectionem demonstrans, hoc autem tanquam augustissimum elogium, atque illustrissimum stemma, vsurparunt sancti viri, habuerunt Apostoli; quinimò Saluator ipse noster ceu clarissimo apposito, illo insigniri non recusauit. Sed deseramus Waramundum Caluinistam, & respondeamus ad Theodorum Lutheranum.

3. Dico igitur hunc titulum esse antiquissimum, audi Damasum I. qui quidem ante annum ducentesimum vicesimum suprà millesimum *in epist. ad Steph. Archiep.* & tria Africana Concilia, illo vsus est, Damasus (inquit) seruus seruorum Dei, atque per gratiam eius Episcopus Sanctæ Catholicæ Vrbis Romæ. D. Augustinus eiusdem ferè sæculi scriptor, ad Vitalem Carthaginensem, Augustinus, ait, seruus seruorum Dei, idem ad Probam viduam Augustinus Episcopus seruus Christi., seruorúmque Christi famulus Probæ in Domino Dominorum salutem, &c. B. Fulgentius Afer Ruspens. Episcopus, qui sub Anastasio vixit, ad Gallam de statu viduali, Dominæ verò illustri, & in Christi timore venerabili filiæ Gallæ seruorum Christi famulus. Idem ad Probam, ad Venantiam, ad Eugippium Abbatem, ad Theodorum Senatorem hoc titulo perpetuò vtitur; Paulinus Aquilensis Præsul aduersùs Felicem Vrgelitanum, & Eliphandum Toletan. Scribens: Quapropter (ait) ego Paulinus licèt indignus peccator, omniúmque seruorum Domini vltimus seruus. Demùm post hoc Gregorius ille verè Magnus huius nominis primus ad reprimendam (vt auctor est Ioan. Diac.) Cyriaci, & Ioan. Constantinop. insolentiam, insigne istud cognomen maximè habuit peculiare, illud deinceps reliqui Romani Pontifices frequentiùs vsurparunt. Nec enim vt ex Damaso docuimus, ab ipso Gregor. I. titulus iste incepit primùm, estque verissimum quod Euseb. Emiss. (si modò is Eusebius censendus sit) ducentis quinquaginta annis antiquior Gregorio, sic ait *in homil. Dom. xxj. post Pentec.* Romanus Episcopus Episcoporum omnium maximus, seruus seruorum Dei in suis epistolis se esse scribit; sed & Bonifacius Episcop. & vltimo loco domesticus testis accedat, qui Gregor. II. & III. Pontificibus in Germania vestra verbum salutis prædicauit, & gentem illam sedentem adhuc in tenebris illuminauit, ad Zacchariam Rom. Pontificem scribens seruum seruorum Dei se vocat. Hæc itaque nobilissima appellatio, quæ & rationibus, & exemplis comprobata, est hactenus, ita iam Roman. Pontificibus vsu venit, vt continua, diutináque consuetudine, ac stylo firmata, inter solemnia Bullarum Apostolicarum verba meritò annumeretur. Si enim Pontificium rescriptum illa careat falsitatis suspicionem minimè declinabit, vt verè docent omnes Canonici iuris Interpretes: tam est peculiare, & proprium Pontifici Romano Maximo, & summo, seruum seruorum Dei appellari.

4. Verùm ad confirmationem supradictorum non deseram hic apponere verba doctissimi, & amicissimi P. Theophili Raynaudi *in suo Onomast. Pontificio lit. S, ver. Seruus seruorum Dei*, qui ita asserit: Arrogantiam Ioannis Ieiunatoris Constantinopolitani Patriarchæ, qui superbum nomen Patriarchæ, Oecumenici, siue vniuersalis assumpserat, modestæ insigni specimine contundere volens S. Gregorius, vt scribit Io. Diaconus *lib. 2. de vita capite 1.* & Anonym. apud Henricum Casistum *tom. 6. antiquæ lect.* necnon Aluarus Pelagius *l. 2. de planctu Ecclesiæ capite* 13. Itemque Archidiaconus, & Io. Andreas *ad proœm. 6. Decretal.* & Io. de Anania *ad proœm. 1. Decretal....* ac Genebrardus *in Chronico anno* 604. aliique passim *de antiqu. Eccles.* dimisso eo splendido titulo, quem vsurpare iure poterat, in sensu non excludente particulares Episcopos, cœpit vsurpare titulum serui seruorum Dei. Imitatione fortè Damasi, qui se ita inscripserat, rescribens Stephano Carthaginensi, & tribus Conciliis Africanis. Exemplo Sanctiss. Gregorij omnes deinceps Pontifices adhibuerunt eum titulum non iam obiter vt Damasus fecerat imitatione ab aliis non expressus, sed tanta constantia, vt rescriptum, quod eo titulo careat, habeatur adulterinum, vt scripsit Io. de Anania *ad proœm. l. 1. Decretal.* Et quamquam ab eodem S. Gregorio informatus S. Augustinus Angliæ Apostolus, inscribebat se ipse quoque seruorum Dei, vt eius acta, id quod etiam sæpè facit Desiderius Caturcensis *in epist.* & eumdem sibi titulum adscribit Diedericus Aletensis *ep. 31. inter Gerberti epist.* nec non S. Io. Eleemosinarius *in suo testam.* & S. August. *in inscript. epist.* 121. quorum vestigiis institisse videtur S. Bonifacius *epist. ad Fidrad. Abb.* constátque omnes reipsa posse, ac debere præferre quod continetur hoc titulo. Tamen vsus inualuit, vt in actu signato nemo seruorum Dei seruum appellet, præter Rom. Pontificem, qui, vt ait Gerso *lect. 3. de vita spirit.* non ficta humilitate, sed metaphysica, & morali, ac theologica veritate seruum se omnium nominat. Consentaneè ad Origenem *hom. 6. in Isai.* & S. Hieron. *in epitaph. Nepotiani*, qui docent, Episcopos ad seruiendum, non ad dominandum assumi, quod maximè valet de Episcopo Episcoporum. Explodendus verò est Castaldus *lib. de Imperat. quæst.* 43. *in fine*, vbi cum Io. Fabro ait: Papam per iocum se vocare seruum seruorum Dei. Hoc falsò dicitur, nam ex animo, & verè S. Gregorius eum loquendi modum induxit, & vsurpant successores. Sicque impletum videmus quod Christus prædixerat; Qui se exaltat humiliabitur. Vndè scitè Glossa *cap. quoties 1. quæst. 7.*

Roma tibi quondam suberant Domini Dominorum;
Seruorum serui, nunc tibi sunt Domini.

Hæc omnia Raynaudus, & ante ipsum Georgius Polacchus *in Comment. ad Bullam Vrbani VIII. de Iubilæo anni sancti sect.* 3. & Gonzalez Ponce de Leon contra Waramundum *cap. 2. per tot.*

5. Vide etiam ad ornatum tituli, quo Summi Pontifices vtuntur, ea, quæ eruditè obseruat Michaël Muclerus *de Monarchia Eccles. tom. 1. par. 2. l. 1. cap. 9. per tot.* Vndè ex his patet, quàm immeritò contra dictum titulum, & Summos Pontifices eo vtentes Theodotus, & Watamundus, & alij hæretici consurrexerint.

RESOL. XIX.

Quare Summus Pontifex non solùm calceamento Cruce signato, sed etiam colore rubeo vtatur. Ex part. 11. tract. addit. 1. Res. etiam 19.

§. 1. Obseruat Augustinus Barbosa *de iure Eccles. lib. 1. cap. 2. num. 90.* quòd Pontifex semper, & vbique laneis, & candidis vestibus vtatur, iuxta illud *Eccles. 9.* Omni tempore vestimenta tua sint candida: & ego obseruo pro casu nostro, Sacerdotes, veteres vsos fuisse calceamentis candidis: & ideò Appian. *l. 5. de bell. civ.* de M. Antonio ita scribit: Calceamenta candida, qualia Atheniensium, & Alexandrinorum Sacerdotes (quos Phæcasios appellant) deferre consueuerunt, sibi assumpsit. Et de huiusmodi Sacerdotibus, & calceorum ab illis denominatorum meminit Seneca *l. 7. de benef. cap.* 21. Pythagoricus, inquit, quidam emit à Sutore Phæcasia: & Iuuenal. *sat.* 3.

Præcasianorum vetera ornamenta Deorum.

Quare igitur Pontifex cùm aliàs, vt plurimum, candidis vestimentis, tamen calceamentis vtatur coloris rubei?

2. Respondeo, quòd S. Leo IX. *epist. 1. quæ est ad Michaelem, & Leonem*, demonstrat Pontificatum Romanum esse Regale Sacerdotium, etiam spectata terrena dominatione; ideòque notat Pontificem à Constantino Magno donatum insignibus Imperialibus; & *cap. 38.* (successores S. Petri iam in tertiis retinere specialem dignitatem terreni, cælestisque Regni) monetque Græcos, ne inuideant. Inter ea porrò Regiæ potestatis insignia, quæ à Constantino collata Rom. Pontifici prodit S. Leo, calceos purpureos disertè recenset Balsamon. Erant enim calcei purpurei nota cultus principalis, iuxta ea, quæ habet Basilius Imper. *in capitibus ad Leonem filium cap.* 63. & iuxta illud Coripp. *lib.* 2.

Purpureo suræ resonant fulgente cothurno,
Cruraque puniceis induxit regia vinclis
Parthica Campano dederant quæ tergora fuco,
Qui solet edomitos victor calcare Tyrannos
Romanus Princeps, & barbara colla domare,
Sanguineis prælata rosis, laudata rubore,
Lectaque pro sacris tactu mollissima plantis,
Augustis solis hoc cultus competit vti,
Sub quorum est pedibus Regum cruor.

3. Procopium Imperio inhiantè, ad calceos vsque purpuratum exhibet Ammian. *lib.* 26. Rubra talaria cum pyramide margaritis distincta, in cuius summitate lapis purpureus refulgebat, fuisse Regum insignia ait Gregor. Logotheta *in Chron. Constantinop. pag.* 41. & 422. Patriarcha Constantinop. referente Curopalate *in histor. Isaaci Comneni*, purpureos calceos sibi deberi inde confirmabat, quod inter Sacerdotium, & Regnum nihil interesse diceret, vel admodum parum. Alia dabit Balduinus *lib. de calceo c.* 10. Debetur ergo multo magis Romano Pontifici; inter cuius Pontificium, & quodcumque Regnum tantùm distat, quantùm inter humana, & supernaturalia. Vel ex hoc ergo antiquo cultu Pontificis Romani, apparet eum meritò accenseri Regibus. Quamquam pie, & sapienter Pontifices calceis illis Regalibus crucem adiunxerunt. Et hæc omnia, vt semper solet, eruditè obseruat Pater Theophilus Raynaudus *in Onomastico Pontificio littera R. ver. Rex.*

4. Sed ego in calceamentis rubeis Pontificis, mysticam significationem agnosco, volunt itaque Pontifices in illis demonstrare Christi fidelibus ad eorum genua procumbentibus, & pedes osculantibus, volunt, inquam, eis demonstrare se esse redemptos purpureo Christi cruore, & tunc adorare Pontificem caput visibile Ecclesiæ; quam Christus acquisiuit sanguine suo, vt ait Lucas *Act.* 20. & ad cuius imperium, de quo *in superiori resol.* diximus calceamentum esse symbolum, & figuram, Christum per crucem peruenisse, vt asserit D. Paulus *ad Philipp. cp.* 2.

5. Vnde ex his, vt dixi, meritò Pontifices fidelibus eos adorantibus præberent ad osculandum pedem calceo signo crucis, & simul rubeo colore ornatum. Hinc appositè, & eleganter pro casu nostro Episcopus Ioseph Steph. exponit de calceamentis Papæ verba illa *Psal.* 67. Vt intingatur pes tuus in sanguine, accipe eius verba *cap.* 18. Quare omnia (ait) cum à passione Christi habeant firmitatem, non abs Pontifices vt hanc mysticam intelligentiam significare viderentur, crucem pedibus impresserunt; iuxta illud *Psal.* Vt intingatur pes tuus in sanguine lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Tunc enim pedes sanguine tinguntur, cùm cruce Christi decorantur; tunc linguæ canum ipsomet sanguine imbuuntur, cùm hæretici, more canum vestigij summi Sacerdotis obuoluti pedes lambunt, & sandalijs impressam crucem osculantur.

6. Qui mos vsque adeò verus, & firmus est habitus, vt nusquam Romanum Pontificem depictum, aut marmore expressum, aut ære ductum videas, quin etiam præter infulam, & Sacerdotij ornamenta, crucem pedibus appictam cernas: vt ex imaginibus venerandæ vetustatis, quæ in Basilicis Laurentiana, & Vaticana multis abhinc annis depictæ sunt, constat. Ita ille. Cuius verba ideò notanda sunt, quia Petrus Molineus Caluinista *in libro*, quem inscripsit *de Monarchia temporali Romani Pontificis* Loudini edito, hanc regulam constituit; Non excedere annos sexcentos, vel ad minus quingentos mera est nouitas, cùm de Ecclesia, vel doctrina, vel disciplina agitur. Intendit enim perfidus hæreticus omnia ea, quæ à Romanis Pontificibus præsertim recentioribus intra hoc tempus peracta, vel determinata sunt destruere, & eorum auctoritatem minuere, ac tollere. Sed in nostro casu omnia etiam tempore Sancti Siluestri, & aliorum veterum Pontificum obseruabantur, vt *suprà* obseruatum est.

RESOL. XX.

Respondetur ad scommata Ioannis Fabri, qui Pontifices carpit portantes calceos Cruce signatos; & ostenditur humilitatis causa, & ad honorem Crucis ritum hoc à tempore S. Syluestri fuisse introductum. Ex part. 11. tract. addit. 1. Res. etiam 20.

§. 1. Agnosce, ait S. August. *in Psal.* 54. v. 1. gloriam crucis ipsius; iam in fronte Regum crux illa fixa est, cui inimici insultauerunt. Et tamen (obgarrit Faber cum pluribus Hæreticis) illam Pontifex deiicit ad pedes, & fœdo ritu calceis infigit.

Dico

Dico igitur morem istum à S. Siluestro Papa incepisse, & postea illum secuti sunt alij Pontifices, vt ex vetustis imaginibus apertissimè probat Angelus Rocca *in obseruationibus super imagines S. Gregorij, & parentum eius*, à Ioanne Diacono conscriptas, & post illum Benedictus Balduinus *lib. de calceo c.*27. quibus adde Andream de Saussay *de deosculat. pedum Pontif. c.*2. *per tot.* vbi firmat, signum crucis sandaliis, seu calceamentis Pontificum Romanorum priscò ex more insertum fuisse. Vnde *Caremoniali Rom. lib.* 1. *cap.* sic habetur: Inducitur electus (scilicet Pontifex) Papali habitu, tuga scilicet linea, caligis rubeis, & sandaliis rubeis antea cruce signatis: Nec aduersus hunc morem obiiciant hæretici cum Fabro Imperatorum exempla crucem gerentium in manu pro sceptro, in capite pro corona. Ab his enim pietate Papa se vinci non patitur; à quo potiùs quanto honore crux habenda esset edocerentur. Nihil magis siquidem in ornatu Pontificis est, quod effulgeat. Crux ei pro baculo est, ac virga pastorali. Crucem in tiaræ suæ fastigio pro exquisitiori gemma præfert. Hanc pallio Papali ante, & retrò, ac circumquaque acu intextam gestat super humores, super pectus; pendulámque aliam habet, quæ à sinu suo super cor defluit. A capite igitur ad pedes vsque cruce insignitus est: ac virga pastorali. Crucem in tiaræ suæ fastigio pro exquisitiori gemma præfert. Hanc pallio Papali ante, & retrò, ac circumquaque acu intextam gestat super humeros, super pectus; pendulámque aliam habet, quæ à sinu suo semper cor defluit. A capite igitur ad pedes vsque cruce insignitus est. hócque ornatu totus eius decoratur apparatus, vt sic cum Apostolo gentium illuminatore palam profiteatur, se tantummodò gloriari in cruce Domini sui, *Gal.* 14.

2. Quam etiam sandaliis, seu calceamentis fixerunt, vt Christi fideles eorum genibus aduoluti; & ad eorum prostrati pedes, deosculentur non tam eorum pedes, quam Christi triumphale signum adorent, & D. Petri simul pro ipsius Domini clarificatione Crucifixi sacra vestigia clauis confixa venerentur. Itaque cùm primùm Pontifices agnosceret, vniuersos passim Christianos pietatis, & honoris ergo ad suorum pedum oscula proruere, vt se honorem illum, ad Christi Domini gloriam transferrent, Crucem, quæ præcipuum est gloriæ eius monumentum, calceis suis adtexi curauerunt. Sic enim factum, vt Christiani homines, cùm honorem, quem Pontifici per pedum eius oscula habentes ibant delatum, cruce in ipsius calceis perspecta in Christum præsertim referrent; atque adeò ipsum ore contingere, impressísque labiis suauiari viderentur.

3. Hæc ratio, qua maximè Summarum Pontificum humilitas, atque Religio commendatur, ab Angelo Rocca, & Benedicto Balduino fuit antehac obseruata: sed hoc cum discrimine: quòd Balduinus, vt à se perfectam illam assignat: Rocca se à Iosepho Stephano, cuius etiam profert ipsa verba, apertè mutuum profitetur. Quæ cùm verissima, ac efficacissima sit, euadit vtique consectaneum, quàm antiquus sit ritus deosculandi pedes Romani Pontificis. Si enim ideò crux posita fuit sacris eius calceis, vt quæ oscula eis à fidelibus reuerentiæ causa infigebantur, ad Christum, cum toto honore, qui ex pio hoc obsequio dimanabat, velut ad authorem Pontificiæ dignitatis, ac primarium Religionis obiectum, & summum, ac æternum Pontificem in Papa ipsius Vicario repræsentatum, Christiani intelligerent à se (vt ab ipso Papa) referenda esse: Et hæc omnia docet Andreas Saussay *vbi suprà, capite* 5. & Stephanus *capite* 18. Vnde ex hac cæremonia Pontificum humilitas commendari debet, qui cùm omnes populos communi voto, vt diximus, ad suos pedes adorandos propensos agnoscerent, Cruci Christi osculationem potiùs, quam sibi ipsis tantum honorem deferri maluerunt, vt omnes Christianos benignè ad oscula pedum exciperent.

4. Itaque vt expressam Christi imaginem referrent, vt Saluatoris passionem in hominum memoriam redigerent, Crucem sandaliis affixerunt, vt Christiani homines eos honores, quos debitos, & necessarios Pontifici deferebant, cruce perspecta alacrius exhiberent.

5. Itaque ritum, quem Pontifices obseruant vtendi calceis cruce signatis contra Fabrum, & alios Nouatores, humilitatis causa à Summis Pontificibus introductum fuisse dicendum est.

6. Sed non erit extra rem mysticas significationes adducere, quare Pontifices calceamenta crucis signo adornent. Suppono igitur, veteres aliquando gemmis, & margaritis calceos ornasse, vnde Plinius *lib.* 9. *cap.*35. Neque enim (inquit) gestare margaritas, nisi calcent, ac per vniones etiam ambulent, satis est. Hinc puellæ Sionitides Regiam sacræ sponsæ dignitatem ex calceamentorum ornatu adstruunt *Cantic.*7. *cap.*.. Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis. Et ideò *Is.*3. *vers.*18. asseritur: In die illa auferet Dominus ornamenta calceamentorum.

7. Verùm magis pro casu nostro obseruo, olim Imperatores cùm a populis adorabantur, calceamenta gemmis ornare, vt solebant, obseruant Alexander ab Alex. *Gen. dier. lib.*5. *cap.*18. Eutropius *lib.*1. *de gestis Roman.* 10. *cap.* 19. Lampridius *in Chronic.* Cassiodorus *in Consulibus Rom.* Euseb. *in vita Eliogabali, & in vita Alexandri Seueri*, cum Seneca *lib.* 2. *de benef. cap.*12. verum hodie Pontifices non gemmis, & margaritis vt Imperatores faciebant, sed pretioso Crucis signo plusquam gemmis, & margaritis à Christianis æstimando, calceamenta sua adornant.

8. Aliam mysticam interpretationem adducam, Lectoribus (vt reor) non ingratam; suppone igitur calceamenta esse Regum typum, & symbolum dominij, & Imperij. Probant hoc Hieronymus Pradus, & Cornelius à Lapide in illis verbis *Ezech.*16. *verb.* 10. Calceaui te hyacinthis; vndè Dauid Idumæam subiugaturus, dixit *Psalm.*59.10. In Idumæam extendam calceamentum meum: & *Psalm.*107. Secundùm *lectionem Nebisens.* Super Reges terræ proiiciam calceamentum meum; & ideò Io. Lorinus explanans ista verba, sic ait: Extensio, aut immissio, aut proiectio calceamenti, siue super colla hominum, siue super eorum regionem, denotat subigere, ac in potestatem redigere, subiugare, possessionem inire. Ita ille. Clarè igitur apparet calceamentum esse typum Regni, & Imperij; Quod magis confirmatur ex verbis. *Ezech.* 24. Corona tua circumligata sit, & calceamenta erunt in pedibus tuis. Quàm mira copulatio est ista calceamentorum cum corona! quia, vt diximus, calceamenta figura sunt imperij, & Regni.

9. Hoc supposito, ecce mysterium, quare Pontifex gestet in pede signum crucis, cum Christus peruenisset ad Regnum Ecclesiæ mediante cruce, vt ipsamet canit: Regnauit à ligno Deus; Vndè hoc *Isa. c.*9. *ver.*6. prædixit in illis verbis: Et factus est principatus super humerum eius; secundùm expositionem communem Patrum, quos affert hic Leo Castrus, & sentiunt ipsi Hebræi, teste Galatinon

lib. 9. cap. 19. Sequitur ex his rectè Pontificem in calceamentis, quæ, vt dictum est symbolum sunt Imperij, signum crucis infigere, ad demonstrandum, Regnum Ecclesiæ, de quo ipse est visibile caput, mediante cruce prius per Christum obtentum fuisse, & postea mediante cruce per D. Petrum, ad ipsum Pontificem eorum Vicarium, & successorem peruenisse.

10. Et ego quidem, (dum genuflexi ante Pontificis pedes cruce signatos existimus) cogito ipsum nobis asserere, Vultis, ne pedes vestri commoueantur? *Psalm.37.* Vultis, vt pedes vestri dirigantur in viam pacis? *Luc. 1.* Vultis pedes vestros perficere in semitis Domini? *Psal.16.* Vultis, vt ipse Dominus custodiat Introitum, & exitum pedum vestrorum *Psal.120.* Amplectimini crucem, tribulationes videlicet, & mortificationes; quia hæ sunt via Regia, quæ ducit ad Cælum; & postea dum eius calceamentum ornatum cruce actu osculamur; cogito Pontificem nobis dicere: Non habemus hic ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus, Paulus *ad Hebr.13.* Si vultis super hanc ciuitatem calceamentum extendere (vt locutus est Dauid *vbi suprà*, id est dominium, & possessionem illius habere) amplectimini crucem exemplo Saluatoris, de quo dicitur, quod oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam. *Luc.24.* Regnum enim cœlorum vim patitur. *Matth. 11.* Et ideò per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei. *Act.14.* Itaque ex his mysticis interpretationibus patet appositè Pontificem calceos cruce signatos gestare.

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem tractatum, quæ omnia Sanctissimo D. N. humiliter corrigenda submitto; præmissa priùs Adoratione Pontificia; ideò procumbens, & pronus in terra eius pedes osculando, in detestationem omnium hæreticorum, ingenti animi submissione ipsum venerabundùs, adoro.

TRACTATVS QVINTVS
DE
INFALLIBILITATE
DECRETORVM ROMANI
Pontificis extra Concilium.

RESOLVTIO PRIMA.

An Papa possit errare definiendo aliquid de Fide extra Concilium Generale?

Et sententia affirmatiua aliquorum adducitur. Ex p.11. tract. addit. 2. Resol. etiam 1.

§.1. SAPIENTISSIMVS Dominus noster Innocentius X. nunc feliciter regnans nouissimè promulgauit Constitutionem quamdam datam Romæ pridie Kalendas Iunij 1653. contra Cornelium Iansenium Episcopum Iprensem, & quosdam alios Iansenistas, in qua ad instantiam plurimorum Galliæ Episcoporum petentiũ declarationẽ quinque propositionum, illas declarauit, & damnauit tanquam hæreticas, vt videre est in dicta Bulla posita *in fine tomi* 5. nostrorũ operũ. Sed eruditissimus Petrus de Marca Archiepiscopus Tolosanus testatus est mihi per epistolã datam Parisiis die 19. Iulij 1653. aliquos Iãsenistas occasione dictæ Bullæ ausos fuisse asserere, Pontificẽ extra Conciliũ non posse determinare aliquid circa fidẽ, quod etiã ausi sunt dicere tẽpore fel. mem. Vrbani VIII. vt patet apud doctissimum Caramuelem *in Theologia fundamentali fundam.4.n.169.* Propositio ardenti cautherio inurenda. Vnde ego ad compescendam eorum audaciam, temeritatem, illam in hoc Tractatu labefactare conabor, infallibilitatem Romani Pontificis extra Concilium secundùm Catholicam veritatem stabiliendo. Hoc enim debeo Apostolorum Principi Petro patrono, ac intercessori meo, qui in suo successore adhuc regnat, & loquitur; nec non Sanctæ Sedi Apostolicæ, ac Sanctissimo D. N. Innocentio, quorum humillimus, ac indignus minister existo.

2. Itaque ad propositam quæstionem, respondeo, olim quosdam docuisse, quòd quamuis Romanus Pontifex cum Concilio Generali errare non possit in definiendo, tamen si seorsum definiat, possit errare; & hanc sententiam tenet Adrianus *in 4. sententiarum in materia de Sacram. Confirmat. art. 3. ad secundum principale.* Castro *lib.1. contra hæreses capite 2. & latius capite 8.* Gerson. *tractatu de potest. Eccles.* Almainus *in 3.dist.24.quæst.5.dub.6.* & alij.

Sup. contento in hoc §. infrà in Resol. seq. per totam. Sed lege etiã Resol. huius tractatus.

3. Probatur hæc opinio, primò, quia non legitur in Euangelio, quòd concessum sit hoc priuilegium Petro, aut eius successoribus, sicut legitur, concessum fuisse toti Ecclesiæ, quæ repræsentatur per Concilium Generale *Ioan.14.* Alium Paraclytum dabo vobis, vt maneat vobiscum in æternum, & ita Ecclesia dicitur columna veritatis. Vnde *Actor.15.* cùm orta esset controuersia de legalibus, non ad Petrum, sed ad Concilium Apostolorum simul cum Petro delata est, vt definiretur.

Sup. hoc primò contento in hoc §. infrà in Resol. 3. in §.1. responsionem inuenies.

4. Probatur secundò, quoniam ad definiendum aliquid de fide debet præcedere sufficiens diligentia, quam certum est fieri in Concilio Generali, sed non ita certum, quòd fiat à solo Papa seorsum. Deinde aliàs frustra congregaretur Concilium Generale ad definiendum aliquid de fide. Vnde *in Epistola Concilij Africani ad Celestinum Papam* dicitur maioris roboris esse, quæ à multis, quàm quæ ab vno

Sup. contento in hoc §. solutionem inuenies in Resol. not. præterita in §. Ad secundum, & seq.

Episcopo

Episcopo decernuntur. Deinde etiamsi Papa non possit errare dum definit aliquid, quod sit de fide, & de necessitate ab omnibus explicite credendum, tamen si definiat aliquid, quod non est ex necessitate ab omnibus credendum, non videtur inconueniens, quod quantum ad hoc possit errare.

Sup. contento in hoc §. respondetur ibidem, in §. Ad tertium, & sequent.

5. Probatur tertiò, qui repugnat definitioni Romani Pontificis, non est hæreticus. ergo signum est non esse eius iudicio adhærendum tanquam certo, & infallibili. Antecedens probatur *ex B. Cypriano*, qui acriter repugnauit Stephano Pontifici definienti, quod ab hæreticis baptizati, non essent rebaptizandi. Imò S. August. *lib. 2 de Baptismo cap. 7. & seq.* clarè docet varias ea de re fuisse tum sententias Catholicorum, & quidem sine crimine, quandiu nulla extabat Concilij vniuersalis definitio.

Suprà hoc quarto responsioné inuenies ibidem, in §. Ad quintum.

6. Probatur quartò, Pontifex si hæreticus sit, potest velle Ecclesiam errore maculare, & ad hanc maculam imponendam definitione vti. Ergo eius definitio non est infallibilis veritatis. Et confirmo, si hoc tempore, quo Pontifex occulta hæresi infectus sit, suboriretur aliqua dubitatio de rebus ad fidem pertinentibus, quid obstare potest, quominus tunc Pontifex errorem firmet, & pro veritate credendum fidelibus proponat? Poterit ergo Pontifex errare.

Suprà hoc quinto Conclusioné reperies ibidem in §. Ad quintum.

7. Et tandem probatur quintò, quia plura sunt scripta Doctorum à Pontifice approbata, quæ tamen non sunt omninò vera. Ergo Pontifex errare potest. Antecedens probatur *ex cap. Sancta Romana 15. dist.* vbi à Gelasio Papa approbantur scripta Cypriani, Chrysostomi, Gregorij Nazianzeni, Basilij, & Ambrosij: atque in his scriptis plura quæ veritatem non attingunt, continentur. Nam cùm illis temporibus non erat de omnibus elucidata veritas, & ex alia parte non erant scriptores Canonici; meritò potuerunt errare, vt rectè expendit Cano *lib. 7. de locis cap. 3. conclus. 2.*

RESOL. II.

Opinio negatiua firmatur, nempe Decreta Pontificis esse infallibilia, etiam emanata extra Concilium. Ex part. 11. tract. addit. 2. Ref. etiam. 2.

Quoad hoc in tom. 3. tr. 1. ex doctrina Ref. 97. signanter à §. Dices. & seqq.

§. 1. VErùm his non obstantibus negatiuam sententiam à Catholicis tenendam esse existimo, & illam tuetur D. Thomas 2. 2. q. 8. *art. 10. & infra q. 11. art. 2. ad 3. & 4. contra gent. c. 79. & in opusc. 1. contra errores Græcor. cap. 33. & à cap. 65. vsque ad 70.* tenent expositores D. Thomæ, Bannez, & Aragonus *ad istum art.* 10. Valentia §. 40. & 45. Bellarm. *lib. 4. cap. 3. tract. 2. de authoritate Papæ cap.* 9. Turrecremata *lib. 2. cap.* 109. Osius *lib. 2. contra Brenum cap.* 18. Driedo *lib. 4. de dogmatibus cap. 3. part. 3.* Waldensis *lib. 2. fidei cap. 47. & 48.* Echius *tractatu de primatu Petri.* Soto *in apolog. pro sua confes. fidei cap.* 83. Victoria *relectione de potestate Ecclesiæ.* Rhophensis *art. 28. contra Lutherum.* Arriaga *in cursu Theol. tom. 5. disput. 9. sect. 4. num.* 22. Amicus *in cursu Theolog. tom. 4. disput. 7. 23.* Caramuel *in Theolog. fundamentali, fundam. 8. num.* 169. Suarez, Malderus, Wigers, Castillo, Tannerus, Granadus, Canus, Frangosus, Stapletonius, *vbi infra*; quibus adde Turrianum *in 2. 2. disputat. 16. dub. 1.* Poncium *in cursu Theolog. disputat. 28. quæst. 2. conclusione 9. num.* 13. Siluium *in controuers. libro 4. quæst. 2. artic.* 8. & nouissimè Brunum Chassaing *de priuileg. Regul. part. 1. tract. 1. cap. 1. propos. 2.* cum Andrea Duuallio *tract. de Romano Pontifice par. 2. quæst. 1.* asserentes, quod Pontifex dum definit aliquid de fide, etiamsi seorsum, & sine Concilio definiat, errare non potest. Ista conclusio videtur mihi definita à Leone X. *in Bulla contra articulos Lutheri*, vbi inter alios articulos ipsius damnat. 28. in quo dicebat, Papam errare posse in definiendo, &c. eumdem errorem tenuit Petrus Oxomensis damnatus *in Concil. Complut. confirmat. per Sixtum IV.* denique *in disp. de Concil.* dictum est multos errores hæreticorum, quos Ecclesia damnat condemnatos esse per sententiam Romanorum Pontificum extra Concilium, qualis est error Pelagianorum, Priscillianistarum, &c.

2. Probatur ista nostra conclusio potissimè ex verbis Christi ad Petrum *Luc.* 22. Ego rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Quibus verbis duo priuilegia data sunt Petro, & eius successoribus propter orationem Christi. Primum, vt non deficiat fides Petri: Secundum, vt confirmet fratres in fide, quorum vtrumque, aut quodlibet seorsum non posset præstare Petrus, aut Romanus Pontifex eius successor, si posset errare in definiendo, &c. quia tunc iam deficeret fides Petri in Ecclesia, & non posset confirmare fratres in fide.

3. Deindè probatur manifestè, eo quod Concilia Prouincialia, eo ipso quod à Papa approbentur, censentur esse infallibilis veritatis, vt ostenditur *ex Mileuitano, & Arausicano, & aliis*; ergo etiam sine Prouinciali Concilio erit infallibilis regula. Patet; nam si semel Generale, quod videtur repræsentare totam Ecclesiam non requiritur, certè nec Prouinciale; quia hoc non habet vllam infallibilitatem, ergo: Adde, quod si in Ecclesia est talis infallibilitas, debet esse in eius capite: quale Pontifex; nam cùm frequentes sæpè fuerint difficultates circa fidem, non expediebat vllo modo eas à sola tota Ecclesia simul iuncta posse decidi: ea enim conuocatio in tot occasionibus moraliter esset impossibilis, ergo debuit esse vna persona, quæ sine difficultate saltem per litteras conueniri posset: qualis est Summus Pontifex, qui alioquin supremam in totam Ecclesiam habet iurisdictionem.

4. Hinc Eugenius III. *in canonizatione Sancti Henrici*, quæ habetur *in Bullario tom. 1.* supponens ordinariè canonizationem solere fieri in Concilio addit hæc: Auctoritate tamen Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ omnium Conciliorum firmamentum est ad eam canonizationem, &c. Vbi ponderandum à Pontifice doceri duo: primum Concilia non habere firmitatem, nisi quam accipiunt à Pontifice Romano; Vndè infertur, ea ante approbationem Pontificis non esse de fide. Secundò pondero, ipsum Pontificem *ibid.* sentire eam auctoritatem, quæ Conciliis dat firmitatem, posse extra Concilia totam suam firmitatem habere: vndè intulit, se etiam extra Concilium posse ad canonizationem procedere.

5. Et tandem, omnia *superiùs* confirmantur, quia plurimi Pontifices varios errores absque vllo Generali Concilio condemnarunt, quorum condemnatio à tota Ecclesia acceptata fuit, vt patet ex primis trecentis annis, in quibus nulla vmquam Concilia Generalia propter ingruentes persecutiones coacta leguntur, cùm tamen multæ in fide quæstiones toto hoc tempore feliciter sopitæ, & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones. Nec dicant aduersarij hos errores pro hæresibus habitos non fuisse, donec his Pontificum definitionibus Conciliorum Generalium calculus accederet; falsum enim est omnibus quotquot fuerunt

erroribus à Sede Apostolica damnatis, & qui iam pro hæresibus in Ecclesia haberentur, semper accessisse Concilij cuiusdam Generalis condemnationem: Quod enim quæso, Concilium Generale Pelagianos damnauit, vt ipsi pro hæreticis in Ecclesia haberentur, certe, vt ex Prospero præmonuimus post decreta Concilij Africani à Zosimo Papa approbata, statim toto orbe pro hæreticis habiti sunt ipsi Pelagiani, quod etiam Nouatianos condemnauit, qui iam tempore Cypriani inter hæreticos censebantur, & Nycenum Concilium omnium Oecumenicorum primum centum viginti quinque annis ex Baronio *tom.* 2. *&* 3. præcesserunt. Cherintus iam Apostolorum tempore, & paulò post, Appelliani, Valentiniani, Marcionistæ, tanquam hæretici in Ecclesia denigrati sunt, & contra eorum hæreses Irenæus, & Tertullianus, & alij calamum acuerunt, quod quæso, Concilium Generale tunc celebratum fuit, vt ipsi pro hæreticis per totam Ecclesiam haberentur.

6. Itaque dicendum est, quòd non expediebat Ecclesiæ, propter quam hæc potestas data est Pontifici, vt illa daretur quasi alligata, & dependens à Concilio Generali: ergo verisimile non est ita fuisse datam; ac subinde poterit Pontifex sine tali Concilio veritatem definire sine periculo erroris. Antecedens ostenditur primò, quia difficillimum est Concilium Generale congregare, & ordinariè fieri non potest sine magno labore & dispendio Ecclesiæ, & aliquando potest esse moraliter impossibile, propter persecutiones, bella, vel alia impedimenta. Aliundè verò potest sæpè instare necessitas damnandi nouam insurgentem hæresim, vel declarandi veritatem aliquam necessariam, quæ ad dubium reuocatur: ergo oportuit Summum Pontificem habere hâc potestatem independentem à Concilio Generali. Secundò, quia ita erat vtilius ad maiorem Ecclesiæ vnitatem; quia nisi caput Ecclesiæ haberet in omnibus superiorem potestatem, facilè possent oriri schismata. Tertiò, numquam legimus, hanc potestatem datam esse Pontifici dependenter à Concilio, sed potiùs è conuerso datam esse Concilio dependenter à Papa; vnde ratione illius habet infallibilitatem;& ideò ante confirmationem eius non habet dictam auctoritatem;Ergo Pontifex per se habet illam; vndè de facto solent Concilia Generalia illius sequi iudicium, vt videre licet *in Ephesino primo*, *&* *Calcedonensi*, *&* *in Nyceno secundo*. Et videri etiam potest Innocent. I. *epist.* 26. & Gregorius *lib.4.epist.*32.& Gelasius *in epist.ad Faustum*.

7. Vnde ex *superiùs dictis* Andreas Duuallius Professor Sorbonicus *tract.de Pontifice part.*2.*quæst.*1. sic ait: Absolutè certum est Summum Pontificem neque in fide, neque in moribus ex cathedra decernendis errare posse, statimque à sua canonica electione infallibilitatis priuilegio à Christo donari. Laudabilis in Academia Parisiensi viget consuetudo, qua Baccalaurei de quæstionibus Theologicis solemniter responsuri, protestationes præmittunt, se nolle quidquam contra decreta Sanctæ Matris Ecclesiæ, necnon Sanctæ Sedis Apostolicæ, & Romanæ, asserere aut defendere, & si quid in æstu disputationis aduersùs eiusmodi decreta illis exciderit, vel ignorantiæ, vel immemoriæ, vel linguæ præcipitio attribuendum velle. Ita ille. Cui adde alium Doctorem Gallum Ioannem de Ieck *in tract.de auctor.Pont.lib.*2. *per totum*: contra Simonem Vigorium asserentem infallibilitatem non competere Pontifici, nisi à Concilio Generali.

RESOL. III.

Respondetur ad argumenta pro affirmatiua sententia ab aduersarys excogitata, ac superius posita. Ex part.11. tract.addit.2.Resol.etiam 3.

§.1. S*Vpra in res.*1. aliqua argumenta adduximus, quæ sententiam affirmatiuam videbantur stabilire. Ideò ad primum respondeo, quòd in Euangelio, sicuti toti Ecclesiæ promissa est assistentia Spiritus Sancti, *Ioann.*14. sic Petro, & eius successoribus, *Luca.*22. & ita sicut tota Ecclesia errare non potest, sic nec Petri successor in definiendo. Ad id autem, quod dicitur *ex Actor.*15. dico, quòd licèt solus Petrus auctoritate ordinaria posset definire quæstionem de legalibus. Imò solus Paulus, aut Iacobus iurisdictione delegata, vt optimè vidit Bellarminus *lib.4.cap.*17. ad secundum tamen placuit eum definire in Concilio, vbi de illa re fuit facta magna inquisitio. Quæ hic est etiam supra Resol.1. in eius §. Probatur hæc.

2. Ad secundum argumentum respondetur primò non esse timendum, quòd Papa definiat aliquid siue in Concilio, siue extra Concilium absque sufficienti diligentia, quoniam qui promisit Petro, & successoribus eius assistentiam Spiritus Sancti, ad definiendum, promisit media, idest inquisitionem veritatis, & quod faciet illam diligentiam, quæ sufficiat, sicut si promitteret Deus vbertatem segetum, promitteret etiam curam Agricolarum circa cultum terræ. Secundò, non est alligatus Romanus Pontifex, vt faciat istam sufficientem diligentiam in Concilio, vel extra Concilium, quia vtroque modo potest consulere viros doctos, & inquirere antequam definiat. Sup. hoc in Res. præcedentis Res. in eius §. Probatur secundo.

3. Ad id autem, quod dicebatur in argumento, si hoc ita est, frustra est congregare Concilia. Respondetur negando consequentiam, quoniam cùm ad definiendum aliquid debeat præcedere inquisitio, & consultatio, optimè fit in Concilio per diligentiam Patrum, qui ibi sunt congregati. Et declaratur magis, quia id, quod definitur tanquam de fide inquiritur in scriptura, & in traditionibus, &c. optimè autem in Concilio fit ista inquisitio per Patres totius Ecclesiæ. Accedit ad hoc, quòd hac ratione Patres si aliquando dissentiunt, melius vniuntur, & vnusquisque illorum cognoscit quid in sua Diœcesi debeat proponere credendum suis subditis.

4. Ad tertium argumentum respondeo negando antecedens: Ad eius probationem respondetur, Stephanum quidem Pontificem tum verbis, tum scriptis instituisse, vt antiqua Ecclesiæ consuetudo de non rebaptizandis iis, qui ab hæreticis baptizati fuerant, inuiolabiliter seruaretur; imò etiam hoc ipsum præcedisse, quemadmodum liquet *ex epistola Cypriani* 74. *qua est ad Pompeium*: numquam tamen definiuit velut rem fide tenendam. Et propterea, quamuis Cyprianus non sine culpa repugnauerit Stephano Papæ, eiusque præcepto non obedierit, eum tamen immunem fuisse ab hæresi diximus 2. 2. *quest.* 11.*art.*2. partim quia non erat pertinax, vt potè paratus acquiescere definitioni Ecclesiæ; vndè numquam se ab aliis, qui contra sentiebant, separauit; partim quia nihil adhuc erat ab Ecclesia determinatum ac definitum, sed consuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc sola opponebatur inducere volentibus nouitatem, vt Augustin.*lib.*2.*de baptismo*,*c.*9. Si autem extitisset aliqua definitio, non sola consuetudine fuisset opposita, sed ipsa definitio fuisset allegata Sup. hoc ibidem §. Probatur tertio.

5. Neque

5. Neque his obstat, quòd) ipso Cypriano teste *dicta epist.*74.) Stephanus Papa censeret excommunicandos esse eos, qui docerent rebaptizandos illos, qui fuerant baptizati ab hæreticis: quia nunquam illos excommunicauit; neque vel eos à sua, vel seipsum ab eorum communione separauit, sed in eadem semper vnitate Ecclesiæ ipsos habuit, ac cum eis permansit.

6. Ad confirmationem respondetur: Propterea fuisse diuersas sine peccato sententias Catholicorum tempore Cypriani, quia Summus Pontifex Stephanus non voluit rem veluti ad fidei dogma pertinentem, determinare sine Concilio Generali, sed tantùm voluit, ac præcepit antiquam consuetudinem seruari.

Sup.hoc ibidem §. Probatur quarto. 7. Ad quartum argumentum de Pontifice in hæresim lapso, respondeo; si eius hæresis Ecclesiæ manifesta est, facilè liberabitur ab illo, quia tunc non agnoscit illum vt pastorem, sed vt lupum ouile volentem destruere. At si hæresis non sit in Ecclesia nota, sed fortè sub aliqua controuersia versetur, ipseque ex malitia, vel ignorantia vellet Ecclesiam inficere, nequaquam posset, quia antequam id præstaret, Deus illum è vita eriperet, aut alia via impediret definitionem, aut tandem faceret, vt verum pronunciaret: Quæ omnia necessariò sequuntur via ordinaria ex promissione facta Ecclesiæ, non defuturum in ea spiritum veritatis.

Sup.hoc ibidem §. Et tandem. 8. Ad quintum argumentum de approbatione Pontificia scriptorum Basilij, Chrysostomi, Nazianzeni, &c. Respondeo Pontificem non approbasse omnia illorum dicta vera esse, & tanquam vera esse habenda; quia non erant Canonici scriptores, sed declarauit eos penè scripsisse; hoc est bona intentione, & zelo, qua cum intentione stare optimè potest per ignorantiam non attigisse aliquando veritatem. Et hæc omnia docet Castillo, Syluius, Castrus Palaus, & alij, *vbi infra*. Remanet igitur satis firmata nostra sententia ex rationibus pro ea adductis, & ex solutionibus ad argumenta aduersariorum.

RESOL. IV.

Quænam censura Theologica inurenda sit hac propositio? Decreta Papa loquentis ex Cathedra extra Concilium non habent Infallibilitatem, & ideo posse errare. Ex part.11.tr.addit.2. Ref.etiam 4.

§.1. IAm satis *supra* probatum est, Pontifices etiam extra concilium Generale posse determinare aliquid de fide, & hoc infallibiliter; nunc videndum est contraria sententia Almaini, Gersonis, & aliorum, qua censura sit inurenda; & in hoc est difficultas inter Catholicos; vndè ego diligenter, & cum ingenti labore aliorum sententias à me collectas in proscenium adducam. Dico igitur primò, sententiam, quam *superius* impugnauimus vocari solùm improbabilem a duobus Doctoribus Louaniensibus Maldero *in* 2.2. *D.Thomæ quæst.*10. *art.*1.& à Ioanne Wigers etiam *in* 2.2. *quæst.*10.*art.*1.*tract.de Pontifice dub.*5. *num.*177.vbi sic ait: Pontificis iudicium in quæstionibus fidei determinandis, non tantùm cum Concilio Generali, sed etiam quandocumque ex cathedra loquitur, & Ecclesiam totam docet cum obligatione ad ita credendum, & docendum, est prorsus certum, & infallibile. Est hæc assertio non tantùm contra hæreticos, sed etiam contra Catholicos nonnullos, vt contra Gersonem, & Almainum *de potestate Ecclesiæ*, contra Alphonsum à Castro *libro* 1. *cap.*2. *& quarto aduersus hæreses*. Adrianum *in* 4. *quæst. de confirmatione ad secundum principale circa finem*. Tenetur communiter ab aliis Catholicis, ita vt opposita sententia habeatur improbabilis. Ita Wigers. Sed ego admiror modestiam horum Doctorum, & puto eorum censuram censurandam esse.

2. Dico secundò, aliquos asserere, supradictam sententiam esse temerariam? Ita Stapletonios *contr.* 3.*quæst.*4. alij verò potant esse erroneam, Franciscus del Castillo *lib.*3.*sentent.tom.*2.*dispu.*16.*qu.*6.*n.*4. Aragonius *in* 2.2. *D.Thomæ tract.de Pontifice quæst.*1. *art.*10. Fragosus *de Republ. tom.*2. *lib.*1. *disput.*5.§.3. *num.*25. & alij. Bellarminus verò *de Romano Pontifice lib.*4.*cap.*3. & Tannerus *tom.*3. *disp.*1.*quæst.*4. *dub.*6.*num.*250. addunt esse hæresi proximam. Vide etiam Granadum *in* 2.2.*contr.*1.*tract.*7.*disp.*6.*sect.*2. *num.*8. qui citat Melchiorem Canum.

3. Sed ego puto nostram sententiam esse de fide, & contrariam hæreticam, & ita docet piissimus, & sapientissimus Pater Suarez *de fide disputat.*5.*sect.*8. *num.*4. & Pitigianus *in* 3.*sentent.tom.*2.*disp.*25.*quæst.* 2.*art.*4.*conclus.*2. Quibus adde Gregorium de Valentia *tom.*3.*quæst.*1.*punct.*7. §.4. vbi dicit contrarium sentientes errare in fide grauissimè; & Bannez *in* 2.2.*quæst.*1.*art.*10.*dub.*2. asserit, tanquam Apostolicam traditionem esse tenendam. Et nostram sententiam ad fidem pertinere cum Suarez, & aliis, ex valido fundamento probat, & tenet etiam Amicus *in cur. Theolog. tom.*4.*disput.*7. *quæst.*1.*num.*33. sic itaque asserit: Quotiescumque in aliqua propositione expressè reuelata continetur alia implicitè, non solùm expressè reuelata, sed etiam implicitè contenta pertinet ad eandem fidem, non quidem vt deducta, sed vt explicita. Atqui in hac propositione expressè reuelata: Petrus etiam extra Concilium Generale definiens res fidei habet infallibilem auctoritatem à Christo, virtute continetur hæc: Quis legitimus Petri Successor etiã extra Concilium Generale res fidei definiens habet infallibilem auctoritatem: ergo etiam hæc, non vt educta, sed vt explicata pertinebit ad eandem fidem, ad quam pertinet maior expressè reuelata; Maior propositio expressè habetur in sacris oraculis, in quibus omnes promissiones à Christo factæ Petro, vt Rectori, & Pastori vniuersalis Ecclesiæ factæ non sunt singulari, & indiuiduæ personæ ipsius. Minor euidenter deducitur ex fine, propter quem talem authoritatem Christus contulit Petro, vt eam nimirum perpetuaret in Ecclesia, in cuius emolumentum illam Petro contulit. Ita Amicus.

4. Et quidem veritas Catholica nostræ sententiæ præter rationes *superius* adductas, etiam patet ex consensu, & traditione Ecclesiæ; nam in primis, vt dicebam, Pontifices à principio hanc potestatem in se agnouerunt, & illa vsi sunt, & non est verisimile illam vsurpasse; tum propter eorum multitudinem, & magnam sanctitatem; tum propter consensionem, & obedientiam Ecclesiæ. Deindè ipsamet Concilia Generalia approbata hanc in Pontifice potestatem recognoscunt, vt patet ex Concilio Viennensi *in Clement. vnica de summa Trinit.* & ex Concilio Florent. *sess.*25. *in fine*, & ex Lateranensi sub Leone X. qui articulum 24. Lutheri hanc veritatem negantis, tanquam hæreticum damnauit.

5. Item, vt *supra* diximus, Concilia Prouincialia à Pontificibus confirmata recipiuntur ab Ecclesia tanquam regula fidei infallibilis, vt patet *ex Con-*

cilio Mileuitano, *& Arausicano*, *& ex multis Toletanis*, *& Carthaginensibus*, *& præcipuè de Romanis, seu Lateranensibus*, de quibus ita sentiunt omnes Catholici Doctores: Ergo signum est, Pontificem sine Concilio Generali posse aliquid de fide constituere, & consequenter sine Concilio Prouinciali; nam est eadem, vel maior ratio, quia potest alio modo sufficientem diligentiam adhibere.

6. Et confirmatur, quia Concilia Generalia quantumcumque sint numerosa, si sine Romano Pontifice celebrentur, possunt in rebus fidei errare; immo & in illis errasse inueniuntur; Ergo illorum authoritas non requiritur, vt Pontifex possit infallibiliter definire res fidei; infallibilitas enim iudicij non est in Concilio Episcoporum, vel in cœtu consiliariorum, sed in eo, cui Christus dixit: Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et posteà: Pasce oues meas, hoc est in Petro, Petrique successore legitimo. Hinc enim est, quòd Canones Conciliorum quantumcumque Generalium non habentur rati, & firmi, nisi Summi Pontificis auctoritate fuerint confirmati. Sacrosancta Romana Ecclesia ius, & auctoritatem sacris Canonibus impertitur; sed non eis alligatur, vt legitur 25. *quæst*. 1. *cap. Ideò*, §. *Si ergo*, communia Concilia (ait Paschalis *cap. Significasti*, *tit. de elect.*) per Romani Pontificis auctoritatem, & facta sunt, & robur acceperunt. Hinc quoque est, quod laudabilis, & antiqua habet consuetudo, vt Patres in Conciliis congregati, decretorum suorum confirmationem petant à Romano Pontifice.

7. Ergo, hoc supposito, sic argumentor: Definitiones enim Conciliorum non sunt habendæ tamquam de fide, nisi priùs confirmentur à Papa; ergo si Papa potest errare in suis definitionibus, sequitur definitiones Conciliorum etiam confirmatorum non esse de fide, consequens est hæreticum, ergo & antecedens.

8. Vndè ex his omnibus nouissimè doctissimus Caramuel firmuet nostram sententiam tenet cum professoribus Salmanticensibus ab ipso consultis de censura contrariæ sententiæ; sic itaque asserit *in Theologia fundamentali fundam*. 4. *num*. 169. *fol*. 81. Quæcumque a Pontifice ex cathedra sunt definita, credendaque toti orbi Christiano proposita, dicuntur definita ab Ecclesia.

9. Sed quid est loqui Pontificem ex cathedra? An idem, quod loqui in Generali Synodo? An ne extra Generale Concilium habet definiendi articulos fidei potestatem? Negabant Louanij nonnulli, qui censebantur docti, vt meliore colore reiicerent Vrbani VIII. Bullam, quæ doctrinam Cornelij Iansenij condemnabat. Consului Salmanticenses meos, & recepi singularum positionum censuras; sed quia quæ in Iansenio carpuntur, multæ sunt, nec omnes huc spectantes, ponam vnam, quæ poterit nostro intento prodesse.

10. Quæstio erat: An Summus Pontifex extra Concilium sit magister Ecclesiæ? An possit condemnare aliquam propositionem, vel aliam, vt fidei dogma tradere, quam Salmanticenses sic resoluunt.

11. Dico tam constans esse inter Catholicos hæc omnia posse Pontificem Romanum extra Concilium; eumque Ecclesiæ vniuersalem Doctorem, & Magistrum Ecclesiæ esse, vt certa fide id tenendum dicat Suarez *de fide disp*. 5. *sect*. 8. *num*. 4. Idque communis fidelium Doctorum consensus probat, dum ea omnia quæ à Pontificibus extra Concilium Ecclesiæ credenda proponuntur, certa fide credenda fidelibus proponant, & prædicent.

Fr. Alphonsus Perez.

Subscripsit Salmanticæ in S. Bernadi Collegio die 20. Maij, anno 1642.

Fr. Angelus Manrique.

Et eodem loco, die, mense, & anno.

Fr. Petrus Ouiedo.

Et in veræ Crucis Collegio, Ordinis B. Virginis Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum Ciuitatis Salmaticensis die 21. Maij, anno 1642.

Fr. Petrus Merino.

Et in eodem Collegio veræ Crucis postridiè.

Fr. Gaspar de los Reyes.

Et in Salmaticensi Conuentu S. Augustini die 22. eiusdem mensis subscripserent.

Fr. Ioannes de Auilar.

Fr. Gaspar de Ouiedo.

Et in eadem Vniuersitate in Conuentu Sanctissimæ Trinitatis die 24. Maij eodem anno.

Fr. Antonius de Ledesma.

Fr. Ioseph Romanus.

Et ibidem in Collegio Societatis Iesu die 26. eiusdem mensis eamdem resolutionem sua subscriptione firmarunt.

Idelphonsus del Cano.

Martinus de Esparza.

Et ex Doctoribus sæcularibus consultus fuit, subscripsitque etiam Salmaticæ die 18. Mensis Iunij eodem anno 1642.

Magister. Don Ioann. Ioaniz de Echalaz.

Et hæc omnia inuenies apud Caramuel. *vbi suprà*. Dicendum est igitur cum Suarez, & aliis supradictis Theologis certa fide tenendum, posse Pontificem extra Concilium determinare aliquid ab Ecclesia credendum, & ideò contrarium asserere esse hæreticum, vel ad minus, vt alij volunt, erroneum, & hæresi proximum; Sicque stando in nostra sententia sequeretur, Almainum, Aliacensem, & Gersonem, & alios fuisse hæreticos.

12. Sed respondeo negando consequentiam nam ipsi suam sententiam non defenderunt cum pertinacia, quæ hæresim constituit, & hæreticam facit; Nota tamen in re Pontificia Aliacensem, Gersonium, & Almainum non esse tantæ authoritatis; quia tempore schismatum floruerunt, & scripserunt: duo priores, quando tres se pro Pontificibus gerebant, postremus verò, nempè Almainus tempore Iulij II. & Conciliabuli Turonensis, quo Gallia sub Ludouico XII. à Sede Apostolica defecerat.

RESOL. V.

An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra sint Infallibilia, etiam non adhibito consilio Cardinalium, vel Theologorum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Resolut. etiam 5.

§. 1. Difficilis, & curiosa quæstio, & cum Pontificem etiam extra Concilium determinando aliquid ex cathedra non posse errare latè iam ostensum sit nunc pro curiosis inquiro, si data hypothesi, vel per possibile, vel per impossibile, si ex cathedra determinaret aliquid, non adhibito consilio Cardinalium, vel Theologorum decreta illa sint infallibilia. Suprà hac quæst. lege infra in n. 7. doctrinam Ref. 5.

2. Et negatiuam sententiam tenet ex inclyta Dominicanorum familia Magister Grauina *in controuersiis tom*. 2. *part*. 2. *art*. 9. *fol*. 144. & Episcopus Araujo *in* 2. 2. *D. Thomæ quæst*. 1. *de Pontifice art*. 10. *dubitat*. 5. *num*. 14. Propter tria, tum quia præceptum est

est nō temerè audendi ad causas grauiores, scilicet fidei, ac Religionis Christianæ definiendas; si autem eas sine prævia cōsultatione definiendi infallibiliter haberet Pontifex auctoritatē, non temerè auderet sine illa: ergo, tum etiam quia Deus secundùm ordinatiam legē dat finē, & media necessaria ad finē, dat quoque formam dependentem à propriis dispositionibus; sed istæ præviæ consultationes sunt media, ac dispositiones ad veritatem definiendam secundùm ordinariam legem, qua Deus voluit Ecclesiam gubernari; ergo eo modo Pontificibus potestatem definiendi dependenter ab illis. Tum denique quoniam Summi Pontifices, etsi sint successores Petri in authoritate pastorali docendi, aut definiendi, non tamen in modo habendi illam, quia non sunt Apostoli, vel Ministri accipientes reuelationes immediatè à Deo, sed mediantibus studio, labore, ac Doctorum, & regularum fidei consultatione; igitur sine illis non aderit infallibilis reuelatio veri.

3. Et hanc sententiam tenet etiam Pater Bordonus *in trib'm. cap. 5. quæst. 25. num.* 110. vbi sic ait: An Papæ de facto procedenti ad definiendum controuersiam fidei sine cōsultatione credendum sit, & definitū pro fide habendū? Respōdetur negatiuè, quia non procedit vt Papa, & vt Iudex supremus, sed potius tanquā persona priuata, seu vt Doctor suam proferens sententiam; ergo eius sententia, cùm sit priuati hominis & non Legislatoris, non obligat ad credendum ex præcepto fidei. Confirmatur, quia huic sententiæ potest subesse falsum; cùm non nitatur assistentia Spiritus Sancti, qui Summo Pontifici tunc assistit, quando procedit legitimè cum debitis circumstantiis. Ita ille.

4. Sed hoc dubium pertractat, & ad illud respondet Granado *in* 2.2. *D. Thomæ contr.* 1. *tr.* 7. *disputat.* 2. *sect.* 2. *num.* 13. sic asserens: Obiicies, vt Pontifex non decipiatur in iis, quæ definit, oportet consulat viros doctos, & mature se gerat in tanto negotio, sed potest sine consilio, & matura consideratione aliquid definire; ergo potest etiam errare. Respondet Valentia §. 40. *obiect.* 6. siue Pontifex consulat viros doctos, & prudenter se gerat, siue non, errare non posse, quia ad Dei prouidentiam spectat non permittere, vt in definitione decipiatur, licèt ipse peccare possit, eò quòd debitam diligentiam nō adhibeat. Sed mihi hæc solutio displicet, primò, quia si verum esset, Pontificem rectè definire, quamvis diligentiam non adhiberet, non peccaret, nec imprudenter se gereret nullum consulendo; nam prædictum consilium solùm requiritur ad indagandam veritatem, & ne subrepat error ob immaturam definitionem; si autem sine illa errare non posset, nulli periculo se exponeret Pontifex, ac proindè non peccaret, neminem consulendo. Secundò quia Diuina prouidentia suauiter omnia disponit ac proindè licet assistat Pontifici, vt non decipiatur, assistentia tamen accommodata est humano definiendi modo; non ergo excludit: sed postulat potiùs consilium & debitam diligentiam. Meliùs ergo Canus *lib.* 5. *cap.* 5. *ad* 2. & Bannez *in breui Comment. dub.* 2. *ad* 3. respondent, in eo ipso, quod Deus assistat Pontifici, ne decipiatur, assistere etiam, vt debitam diligentiam adhibeat, & ex certitudine illius primi inferri certitudinem istius secundi. Et si roget aliquis: An ista propositio conditionata veritatem habeat: si Pontifex aliquid definiret absque debito examine, posset errare: Ego sanè eam absolutè non concederem, sed cum hypothesis sit impossibilis, dicerem ex illa inferri vtrumque contradictorium, scilicet posse errare, & non posse errare; sicut enim si quis roget, an si homo esset equus, esset irrationalis, respondendum foret vtrumque inferri ex illa hypothesi impossibili, scilicet esse irrationalem, quia id est essentia equi; & non esse irrationalem, quia id est contra naturam hominis; Ita in proposito si Pontifex per impossibile definiret, non adhibita diligentia, errare posset, quum immaturè definit; & non posset, quia Deus illi semper assistit. Hucusque Granadus, cui adde Amicum *in cursu Theol. tom.* 5. *disp.* 7. *sect.* 1. *numer.* 30.

5. Verum sententiam affirmatiuam Gregorij de Valentia admittunt aliqui, tanquam probabilem, & illam sequitur, & sustinet Ioannes Wigers *in* 2.2. *D. Thomæ tract. de Pontifice quæst.* 1. *art.* 10. *numer.* 189. vbi post multa concludit, quod licet si contingeret Pontificem ex Cathedra determinare quæstionem aliquam per se solum; non idcircò illa definitio habenda esset temeraria, aut imprudens; sed potiùs præsupponendum, quòd non requireret ampliorem indaginem, vel quòd peculiari instructione, & instinctu Spiritus Sancti Pontifex sic sapienter processerit, & rem definierit. Ita ille.

6. Idem docet Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *disput.* 1. *punct.* 5. §. 2. *num.* 12. vbi sic ait: Argumentum adductum, quo probabatur Pontificem errare posse in propositione fidei, desumptum erat ex diligentia, & inquisitione, quam facere Pontifex videtur obligatus in rebus fidei definiendis; cui argumento dupliciter respondemus; Primò, affirmando non esse necessariam hanc diligentiam, vt Pontifex certò, & infallibiliter definiat; sed solum esse necessarium, vt prudenter, & absque peccato ad definiendum procedat; sicuti ad dispensationem concedendam debet causam inuestigare; non quia necessaria talis inuestigatio sit ad dispensationis valorem: sed quia est necessaria ad rectum, & conuenientem illius iurisdictionis vsum, sic in præsenti: Quare si de facto ad definitionem procederet Pontifex, omissa debita diligentia, dicendum est definiturum infallibiliter veritatem. Sic Valent. 2.2. *disput.* 2. *quæst.* 1. *punc.* 7. *quæst.* 6. §. *hoc accedit pag.* 235. Quod videtur probari ex promissione facta Petro, eiusque successoribus, ne eius fides deficiat, cùm talis promissio non limitata, nec conditionata fuerit si diligentiam adhiberet

7. At dicit Bannes 2.2. *quæst.* 1. *art.* 10. §. *ad.* 4. *pag.* 115. Si tota certitudo, & infallibilitas pendet ex assistentia Diuini Spiritus, neque ad hanc assistentiam habendam prærequiritur humana inquisitio, cur hæc expostulatur? Neque enim dici potest temerariè, & imprudenter Pontifex procedere, cum illam omittit, siquidem non omittit aliqua, ex qua recta, & infallibilis definitio pendeat. Adde omittendo hanc diligentiam humanam, videtur magis fidere in diuina assistentia, & fidelibus denotare non humano ingenio, sed diuino instinctu veritates fidei inuestigandas esse. Ergo vel est necessaria ad definiendum, vel nullo modo requiritur; sed facilè respondetur præcipi à Deo hanc humanam diligentiam adhiberi, quia vult, vt homines faciant quantum est in se ad veritatem inuestigandam, hoc enim ad rectum Ecclesiæ regimen videtur pertinere. Cùm enim Pontifex non noua fidei dogmata Ecclesiæ debeat proponere; sed iam Ecclesiæ proposita, abscondita tamen in lucem producere, debet pro subiecta materia diligentiam adhibere, quodque præstitit D. Petrus, cùm cessationem Circumcisionis, & aliarum cæremoniarum definiuit *Act.* 15. Quando autem aliquis defectus intercedit in tali diligentia adhibenda, illa non obstante protegit Deus suam Ecclesiam, & ab errore liberat impediendo Pontificem, ne definiat, vel si definiat, vt verum pronunciet. Ita Castrus Palaus.

8. Et hanc sententiam docet Franciscus del Castillo *in lib.* 3. *sent. tom.* 2. *disput.* 16. *sect.* 6. *n.* 21. Si per impossibile

impossibile asserit Papa siue in Concilio, siue extra Concilium definiret, non facta sufficienti diligentia, peccaret quidem, & temere ageret, tamen non erraret in definiendo propter manutenentiam Dei, & assistentiã Spiritus Sancti. Itaque quamuis præcedens inquisitio requiratur, vt conditio, tamẽ ratio formalis ad nõ errandum in definiendo est assistentia Spiritus Sancti, qui non est alligatus conditioni prætatæ. Sic ille. Cui etiam adde Ludouicum Caspensem *in cur. Theolog. tom. 2. tract. 15. disput. 2. sect. 7. num.* 68. de facto (asserit) Pontifex ad definitionem procedat, omissa hac debita diligentia, adfinict infallibiliter veritatem, hoc enim non obstante protegit Deus suam Ecclesiam, & ab errore liberat, impediendo Pontificem ne definiat, vel si definiat, vt verum pronuntiet, sic enim promissum fuit Petro, eiusque successoribus, ne eius fide deficiat, quæ promissio non videtur conditionata, si diligentiam adhibeat. Hæc Caspensis.

9. Et hanc sententiam tanquam probabilem admittit etiam Adamus Tannerus *tom. 3. disp. 1. qu. 4. dub. 6. num.* 158. qui benè notat, vt dogmata à Pontificibus statuta sint certò, & de fide vera, vnum è duobus, certissimum quoque necesse est, nempè vel Deum non permissurum veros Pontifices temerè aliquid definire, vt volunt Canus, Bannez, & Granad. *supra*; vel id permittit, cum certissime manutenturum Pontifices, ne errent, vt tradit Valentia, & alij à nobis citati.

10. Itaque cùm hominum iudicia sint varia, & quod aliqui sufficere dicunt, alij sufficiens esse autument; si Deus infallibilitatem articulorum fidei ab Ecclesia decernendorum, dependenter à sufficienti examine, & consultatione promisisset, prædictum finem non consequeretur; si quidem si Deus non se obligauit ad impediendũ temerarias definitiones, vel si eas permisisset ad manutenendum Pontifices, ne errarent, quilibet dubitare posset, an in hac, vel illa determinatione Pontifex præmisso sufficienti examine processisset: quare vt prædicta dubitatio penitus tollatur, & articuli fidei prorsùs indubitatæ veritatis sint, dicendum est, vel Deum nullatenus permissurum præfatas determinationes; vel si permittit, non passurum vt in eis deflectatur à veritate.

Et tandem hanc etiam opinionem nouissimè latè confirmat Pater Ambrosius de Pinalosa *in suo eruditis Vindicijs Deiparæ Virginis disp.* 12. *cap.* 1. §. 1. *num. 6. cum seqq.* vbi validissimis rationibus illam roborat, & respondet ad argumenta contraria.

11. Claudam hanc resolutionem cum verbis doctissimis Patris Suarez *de fide disp. 5. sect. 8. n.* 11. sic asserentis: In secundo argumento postulatur, quam diligentiam debeat Pontifex adhibere ad definiendum, quando Concilium Generale non congregat? Ad quod breuiter respondeo, aliquam sine dubio esse necessariam, quia Deus non vult, vt homines temerè iudicent, vel gubernent: quanta verò futura sit, nullo iure, saltem Diuino definitum est, sed prudentiæ ipsius Pontificis relinquitur. Solet autem quæri, quid sit futurum, si Pontifex sine præmissa diligentia definiat? Aliqui dicunt, posse tunc Pontificem errare, & Ecclesiam posse tunc non assentiri, sed hoc periculosum est; quia Ecclesiæ non poterit constare, an Pontifex adhibuerit sufficientem diligentiam, nec ne; vel relinquetur singulorum arbitrio, vt iudicent, an diligentia sufficiens fuerit; & ideò meliùs, vt existimo, respondetur, non admittendo casum; nam Spiritus Sanctus, qui regit Ecclesiam, non permittet Pontificem tam imprudenter definire, & ideò quoties absolutè definit, credendum est, sufficientem diligentiam præmisisse. Ita Suarez, & ego.

12. Sed quia hæc opinio vsque adhuc in Ecclesia ex Diuina prouidentia à Pontificibus, nec practicata fuit, nec practicabitur; ideò ad aliam quæstionem transeamus. Lege post hæc scripta visum Patrem Paludanum *in Apologia constitut. Vrbani VIII.* contra Iansenium *cap. 11. per totum.*

RESOL. VI.

Ad confirmationem eorum, quæ pro nostra sententia superius adducta sunt proponitur quæstio: An sit omnino de Fide, v.g. hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem, & verum Petri successorem? Ex p. 11. tract. addit. 2. Res. etiam 6.

§. 1. Hæc quæstio est quidem necessaria pro confirmanda nostra sententia, quòd decreta Pontificis extra Concilium sint infallibilia; nam aliquis posset sic arguere, non est de fide hunc Pontificem esse verum Pontificem: ergo numquam eius determinationes erunt de fide. Probatur antecedens, quia non est de fide, neque aliter omninò certissimò constat ipsum verè esse baptizatum, adeòque nec an capax sit dignitatis Episcopalis; sequela probatur; quando enim dubitare possumus de antecedente, etiam de consequente possumus dubitare.

2. Itaque cùm saltem non sit de fide hunc Pontificem electum verum esse Petri successorem; siquidem non est de fide certum esse baptizatum, aut nullum in eius electione defectum substantialem habitum esse, Ergo non poterat esse de fide certum errare non posse, quia impotentia errandi annexa est (vt dixit) verò Christi Vicario, non simulato Et confirmari potest exemplo Eucharistiæ; licet enim de fide sit in Hostia rite consecrata adesse Corpus Christi; non tamen de fide est in hac numero Hostia adesse, quia non est de fide consecrantem esse Sacerdotem baptizatum, habentemque intentionem consecrandi, solum enim id creditur morali certitudine. Ergo similiter esto verum sit, & de fide certum, verum Christi Vicarium, & Petri successorem errare non posse in rebus fidei proponendis, at non videtur esse de fide certum, hunc numero errare non posse, quia non videtur esse de fide certum, esse verum Pontificem.

3. Sed respondendo ad quæsitum immediatè: Prima opinio asserit, non esse de fide, Innocentium, v. g. Decimum verè feliciter regnantem esse verum Pontificem; & ita tenet Bannes *in 2. 2. D. Thomæ quæst. 1. art. 10. dub. 2. ad 2.* vbi affirmat hanc propositionem. Hic Pontifex numero est verus Papa, esse solùm certam certitudine morali, cui speculatiuè potest subesse falsum. Probant primò, quia non est de fide nunc electum in Pontificem esse baptizatum. Ergo neque esse verum Pontificem. Secundò potest definire res fidei, & vniuersalem Ecclesiam regere, quin sit verus Pontifex; sufficit enim, si vt talis existimetur, & reputetur; si enim Prætori incapaci confert Respublica iurisdictionem, quando vt legitimus existimatur, ne ex actibus nullis grauia inconuenientia sequantur. Quare idem non dicemus in Pontifice incapaci, qui vt legitimus reputatur, conferre illi Christum omnem iurisdictionem, & auctoritatem, sicuti si verè Pontifex esset. Idem tenet Caietanus *in 2. 2. quæst. 1. art. 3. ad* 4. Castrus *aduersus hæreses lib. 1. cap. 9.* & plures alij.

4. Sed affirmatiuæ sententiæ egò adhæreo, pro qua suppono Summum Pontificem posse considerari, quando eligitur, & adoratur illegitimè, vel cum suspicione

suspicione illegitimitatis: in hoc sensu non est quæstio, quia dum est probabile fundamentum de illegitimitate Pontificis, non potest fide Diuina credi eum esse successorem Petri, quia fides diuina non potest exerceri, quando est locus hæsitationi prudenti, vt sæpius ostendi! probabile autem fundamentum occasionem præbet hæsitationi prudenti: Quapropter non quiescit Ecclesia, antequam cruto omni dubitandi fundamento, tollantur schismatum occasiones.

5. Alio modo consideratur Pontifex, quando tam legitimè eligitur, & adoratur, vt tota Ecclesia illum suscipiat, vt nunc Dominus noster Innocentius X. sine vllo controuersiæ vestigio tenet Christianæ Reipublicæ clauum, clauesque Petri: est igitur quæstio vtrum credendum sit fide Diuina Innocentium X. & alios Pontifices pacificè susceptos esse legitimos successores Petri; Et vt dixi, puto credendum esse fide diuina omnes, & singulos eiusmodi Pontifices esse legitimos successores Petri. Hæc conclusio non inuenietur expressa in authoribus antiquis, quia fortè de illa nunquam dubitauerunt, eam supponentes.

6. Illam tamen tenent ex Neotericis Cardinalis Lugo *de fide disp.5.sect.13.§.5. num.316.* Suarez *de fide disp.5.sect.8. num.12.* Ouiedo *de fide contr.4. punct.7.num.86.* Hurtado de Mendoza *de fide disp.37.sect.3. cum seq.* Arriaga *in cur.Theol.to.5.disp.7.sect.8.num.50. cum seq.* Tannerus *to.3. disp.1. q.1. dub.5. num.146.* Castrus Palaus *t.1.tr.4.disp.1.punct.5.§.2. num.9.cum seqq.* Amicus *in cur.Theol.to.3.disp.6.sect.5. num.152.* Gerund.*de Episcopo, to.2.l.5.disp.3.num.56.* Comitolus *resp.l.1.q.99.* Valentia *tom.3. disp.1.q.1.punct.7.in qu.5.§.39.* omnes ex Societate Iesu, qui intrepidè hanc sententiam pro Summis Pontificibus sustinent, Quibus adde Syluium *in controuersiis fidei lib.4.quæst.2.art.8.* Pueronum *de Reg. Aristocratia tom.2. cap.8. per tot.* Verricelli *in qq.mor.tr.8.q.24.num.7.* Poncium *in cur.Theol.disp.28.q.1.concl.9. num.14.* & ex Dominicanorum familia sapientissimum Ioannem de Sancto Thoma *in 2.2.q.1. disp.8.art.2.per tot.* Adrianum, & Petrum de Walenburch *in examine princip. fidei p.1. contr.7. num.50.* Ioannem Poncium *in cur. Theol. disp.18.q.1.concl.9. num.13.& 14.* Bordonum *in sacro tribunali cap.5.q.6.num.16.* Bonacinam *de cens.disp.1. q.2.punct.1.num.9.*

7. Et huic sententiæ magnum robur cedit Clemens VIII qui teste Puente Hurtado, *vbi sup.* carcerauit nonnullos Doctores, qui tunc oppositum censuerunt, eosque iubens adire Romam, rationem reddituros illius sententiæ.

8. Probatur hæc opinio primò, quia *in Bulla Martini V. apud Concilium Constantiense* disponitur, vt hæretici ad Ecclesiam redeuntes credant Papam canonicè electum, qui pro tempore fuerit (expresso eius nomine) esse successorem Petri; &c. Ergo supponit Concilium nunc determinatè de moderno, v.g. Innocentio X. expresso eius nomine debere credi esse Petri successorem; Secundò, quia multa Concilia determinatè agnouerunt pro tali eum, qui tunc præerat; non est autem maior ratio de vno, quàm de altero. Tertiò, quia si non constat de fide fuisse verum Papam Pium IV. neque constabit Concilium Tridentinum esse validum, quia à Papa Concilium accipit totam suam vim. Id autem est fere hæreticum.

9. Et tandem quia alioquin quidquid de Iudice controuersiarum in Ecclesia, vt certum de fide creditur, esset planè ridiculum; quomodo enim debeo credere de fide dari Iudicem talem, si non possum ex fide dicere quis ille sit? Ad quid enim, quæsò, deseruiret pro praxi talis assensus de eius quasi vaga Iudicis existentia? Sanè non tenemur ex fide adire Papam in eis controuersiis: quia quilibet diceret, fides solùm docet me teneri adire Iudicem controuersiarum; at non dicit mihi, illum esse Ioannem Baptistam Pamphilium, seu Innocentium X. Ergo non teneor ex fide illum adire, aut decidenti credere.

10. Deindè probatur, quia omnis propositio de fide potest inferri ex duplici præmissa de fide, vel vt aliis placet, altera de fide, altera contenta lumine naturali; sed ista propositio Papa definiens non potest errare, est certa de fide. Ergo potest inferri ex duplici præmissa modo dicto; quod tamen nulla ratione fieri potest, vt patebit discurrenti, nisi propositio ista sit de fide.

11. Hic Pontifex definiens est verus Papa; nam in quocumque syllogismo inferatur conclusio illa, Papa definiens non potest errare, debet assumi, vt minor, hic Pontifex definiens est verus Papa, quæ cùm non sit nota lumine naturali, necessariò debet esse de fide, aliàs conclusio non esset de fide.

12. Huic argumento respondet Bannes *loco cit.* non requiri, vt conclusio aliqua de fide inferatur, vtramque præmissam de fide esse, vel vnam de fide, & alteram euidentem; sed sufficere vnam esse de fide, & alteram moraliter certam; quia tunc conclusio non sequitur ex illa propositione moraliter certa, tanquam ex causa, sed tanquam ex conditione, sine qua non, siue vt applicante. Et exemplo Prædicatoris illustrat, qui si ritè tibi proponat doctrinam Euangelicam, teneris fide diuina veritatibus propositis assentiri: cùm tamen non sit fide diuina certum, hunc Prædicatorem esse infallibilis veritatis.

13. Sed hæc solutio facillimo negotio præcluditur, argumento ducto ab inconuenienti: si enim vera esset, sequeretur hanc propositionem esse de fide: sub hac numero Hostia consecrata est Corpus Christi, quia reuera infertur per euidentem consequentiam ex vna de fide; qualis est ista: In omni Hostia debitè consecrata est Corpus Christi, & insuper infertur tanquam ex conditione, & vt applicante ex altera certa moraliter, scilicet hæc Hostia est debitè consecrata; ergo sub hac Hostia est Corpus Christi, erit propositio de fide? Idem argumentum formari potest de his propositionibus. Hic paruulus baptizatus recipit gratiam; Iste, qui ordinatur est Sacerdos, & de aliis similibus, quas compertum est apud omnes nō esse de fide; cùm possit illis subesse falsum ex defectu intētionis baptizantis, ordinantis, & cōsecrantis. Neque exemplum de Prædicatore obstat, quia licèt Prædicator aliis in rebus non sit infallibilis veritatis: at pro vt hic, & nunc prædicat, credere debes infallibilis veritatis esse; siquidem obligaris eius dictis fide diuina assentiri.

14. Et ita nostra sententia videtur esse sententia Augustini *t.6.in epist.contra potest. Donat. & t.2. epist.115.* Irenæi *l.3.cap.3.* Basilij, Ambrosij, Hieronymi, quos refert Bannez 2.2. q. 1. *art.10.de authorit. Papa ad 5.* Fauent sacra Concilia; nam VI. Synodus nominatim respicit Agathonem, confitendo illum verum Pontificem, Concilium Chalcedonense Leonem, Concilium Mileuitanum Innocent.III. ac tandem *in cap. de libellis dist. 20.* approbantur tanquam veri, & legitimi Pontifices Siluerius, Sozimus, Innocentius, & alij.

RESOL. VII.

Respondetur ad argumentum contrariæ sententiæ? Ex part.11.tractat.addit.2.Res.etiam 7.

§.1. Ad

§. 1. AD argumentum, quod neque ex Scriptura, neque ex traditione, neque ex definitione constare potest hunc esse legitimum Pontificem; ergo non est de fide eum esse talem.

2. Et ad illud, quod docet Bannez *vbi sup.* non esse de fide hunc hominem esse baptizatum: non enim constat de voluntate baptizantis, neque est de fide eum esse legitimè Sacerdotem, quia non constat ex fide de voluntate conferentis, aut recipientis Ordines, ergo non potest constare ex fide eum esse Pontificem.

3. Respondetur negando antecedens; constat enim hunc esse legitimum Pontificem ex illis Scripturæ testimoniis, quibus solet Petri confirmari primatus; quia illa est promissio vniuersalis, qua immediatè continentur omnes legitimi successores Petri, quos Deus sigillatim vidit, & de illis loquutus est; & qui nobis noscendi erant per euidentiam moralem ex legitima illorum electione, & acceptatione pacifica. Quemadmodum quando Deus reuelauit omnem hominem conceptum iri in peccato originali, loquutus est Deus immediatè de Petro, & Paulo, quos Deus clare cognouit, & à nobis erant cognoscendi per euidentiam physicam ortam ex sensibus, & quemadmodum cognito Petro, & cognita vniuersali reuelatione de conceptione omnis hominis in peccato, video ex sola apprehensione terminorum Deum loqui de Petro, & Paulo; Ita visa promissione vniuersali Dei de omnibus successoribus Petri, & visa euidenter legitima electione, & approbatione Pontificis; video hunc esse legitimum successorem Petri, & de ipso loquutum esse Christum.

4. Respondetur secundò distinguendo antecedens; si enim intelligatur de reuelatione, qua hæc propositio, Innocentius X. est verus Pontifex illis terminis fuerit reuelata; verum est, sed consequentia non est bona: potest enim aliquid esse fidei, quod etsi non sit in se, vel in suis terminis expresè reuelatum, habetur tamen, & cognoscitur ex reuelatione, sicut hæc propositio: Petrus, Paulus, Ioannes, & alij singulares homines, qui modò via generationis ordinaria nascuntur, concepti sunt in peccato originali, & sunt mortis necessitati obnoxij, fide certa est, quamuis non sit in illis terminis reuelata, eò quòd sit reuelata in sua vniuersali, ex qua per inductionem quamdam deducitur nimirum in hac, omnes in Adam peccauerunt; Item in illis; Per peccatum mors, quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem? statutum est hominibus semel mori.

5. Similiter autem est in proposito: nam prædicta propositio, de qua nunc disseritur, licèt expresè reuelata non fuerit in suis terminis, est tamen reuelata in sua vniuersali, qua continetur, & ex qua per quamdam inductionem deducitur, nimirum in ista, omnes Petri successores in Romana Sede, sunt Vicarij Christi, & veri Pontifices Summi. Ex hac enim inductione quamdam consequitur, & hunc, & illum singularem hominem, qui ab Ecclesia Catholica est electus, receptus, & assumptus in Summum Pontificem (eiusmodi hodie est Innocentius X.) verè esse Summum Pontificem.

6. Ad argumentum Bannesij respondeo, licet illa propositio: hic homo, qui dicitur Innocentius X. est homo virilis sexus, vel est baptizatus, considerata secundùm se, non sit certa, prout tamen substat diuinæ reuelationi absolutè, certa est; itavt iuxtà hanc considerationem nec possit, nec potuerit esse falsa, quæ responsio in B. Thoma fundatur, quatenus 2.2. *quæst.* 1. *artic.* 3. *ad* 2. scribit, quòd Deum non incarnari secundùm se consideratum fuit possibile, etiam post tempus Abrahæ, sed secundùm quod cadit sub præscientia Diuina, habet quamdem necessitatem infallibilitatis, vt *in prima* dictum est (scilicet 1. *part. quæst.* 14. *artic.* 13. & 15.) & hoc modo cadit sub fide: Vnde prout cadit sub fide non potest esse falsum. Loquimur namque de hac propositione: Innocentius X. est legitimus Pontifex, prout cadit sub diuinam præscientiam, & reuelationem: dicimusque quod sic spectata, sit ex fide certa. Vndè quòd ipse sit sexus virilis, ac etiam quod ritè baptizatus fuerit, omninò certi sumus, & quidem ex fide propter reuelationem, ex qua cognoscimus, quòd ipse sit Summus Pontifex. Quia enim fide Catholica credimus eum, quem Ecclesia recipit, & habet pro Summo Pontifice (qui modò non alius est, nisi Innocentius X) esse verum Christi Vicarium, & legitimum Pontificem Summum; necessaria consecutione sequitur, quòd sit masculus, quòd baptizatus, quoque id omne habeat, sine quo pōtificia nequit consistere. Prouidentiæ enim Diuinæ est, quæ nec vult nec potest Ecclesiam fallere, vt Christi Vicarius, quem suo gregi vult esse præpositum, nulla re careat, quam necessariò exposcit potestas, quam gerit, & munus, quod debet exequi.

7. Itaque dicendum est spectare ad specialem prouidentiam Dei in Ecclesiam non permittere eligi, & admitti pacificè eum, qui non possit esse legitimè Pontifex. Quare ex euidenti cognitione legitimæ electionis, & acceptionis pacificæ colligimus certò eum hominem nullo carere ex requisitis ad Pontificatum, eique Deum contulisse Pontificium Sancti Petri. Itaque ex applicatione per se nota deducimus actum fidei, quo credimus illi successori Petri collatam ipsius Petri potestatem quemadmodum ex euidenti cognitione Petri colligimus eius conceptionem in peccato. Quæ afferuntur de priuato Sacerdote non vrgent: quia non promisit Deus eam specialem prouidentiam in hos casus priuatos, quia res est leuioris momenti, & quæ absque præiudicio fidei potest contingere, secùs autē electio Pseudi-Pontificis.

8. Ad id verò, quod dicitur, quòd qui recederet à moderno Summo Pontifice, esset quidem schismaticus, & non hæreticus; ergo non est de fide, quòd ipse sit Summus Pontifex, quia recedere ab aliquo dogmate ad fidem pertinente est hæresis, & non solùm schisma.

9. Respondeo, quòd licet schisma, & hæresis differant ratione formali, non est necesse, vt omnes schismaticus sit hæreticus, ne quidem is, qui à Summi Pontificis obedientia recedit: si qui tamen recederet cum errore intellectus, quo non crederet eum, quem Ecclesia pro Summo Pontifice recepit, ac retinet, esse Summum Pontificem, verè esset hæreticus, posito quòd supradicta propositio certò, & manifestè pertineret ad fidem.

Et omnia *superiùs* dicta docent Hurtadus de Mendoxa, Syluius, Arriaga, & alij Doctores, *vbi supra*, pro nostra sententia adducti contra Bannez, Caietanum, & alios.

Alia argumenta, quæ contra nostra sententiam adduci possunt, inuenies soluta penès citatos Authores, & ex *superiùs* adductis, patet etiam solutio ad argumenta in contrarium adducta à Caramuele *in sua senera disputandi methodo part.* 2. *fol.* 59.

RESOL. VIII.

An stando in opinione, quod non sit de Fide hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem, an inquam, eius Decreta circa res Fidei, haberent Infallibilitatem? Ex part. 11. tract. addit. 2. Res. etiam 8.

§. 1. Respondeo,

§. 1. RESpondeo, quòd stando etiam in opinione illorum Doctorum, asserentium non esse de fide hunc Pontificem esse verè Pontificem, non ex hoc sequeretur decreta ab ipso facta non esse infallibilia. Ita præter Bannez *vbi suprà*, tenet Malderus Episcopus Antuerpiensis, & olim professor publicus in Inclyta Academia Louaniensi *in 2. 2. D. Thomæ quæst. 1. art. 10. disp. 5. in fine*, vbi sic ait: Vt enim sit fidei id, qood Papa determinat, non requiritur, vt sit fidei Diuinæ, hunc qui determinat, esse verum Pontificem, sed sufficit hoc esse certissimum. Est autem certissimum eum, quem vniuersa Ecclesia pro Pontifice recipit esse verum Pontificem. Hoc enim ad prouidentiam Dei pertinet impedire, ne in eiusmodi iudicio fallatur Ecclesia. Frustrà ergo noui homines blasphemi quidam Apostatæ dubium mouent de legitima electione Pontificum huius æui, quos sibi aduersos experti sunt. Ab Ecclesia Catholica recepti extra huius calumniæ aleam sunt; sufficere autem, quòd omninò certum sit, etiamsi non fuerit fidei: probo: Quia certitudo fidei pendet ex veracitate Dei id dicentis, quod creditur; Papa autem non facit nouos articulos fidei, sed solùm proponit, Deum aliquando hoc, aut illud dixisse. Dictum autem est *suprà* in illis, quæ concurrunt ad propositionem, & credibilitatem fidei, non esse exigendam certitudinem per omnia æqualem certitudini fidei, sed sufficere credibilitatem fieri euidentem per eiusmodi argumenta, quo fallere quidem non possint, non tamen fide Diuina credantur. Hoc enim sufficit non solùm ad infallibilitatem fidei, sed etiam obligationem; itavt non credens, hæreseos, aut infidelitatis peccatum incurrat. Ita Malderus.

2. Hoc etiam docet Episcopus Araujo Dominicanus, & in celebertima Academia Salmanticensi Theologiæ Professor *in 2. 2. Diui Thomæ quæst. 7. dub. 2. num. 4.* vbi format contra se hoc argumentum: Per fidem assentimur veritatibus definitis à Summo Pontifice, in quantum ab illo sint definitæ. ergo: Si de eius potestate non haberemus certitudinem fidei, nec illam haberemus de veritatibus ab illo definitis: siquidem nequit esse maior certitudo de definito, quàm de definiente, cùm illa innitatur huic.

3. Sed posteà respondemus ad hoc argumentum, sic ait: Ex eo quòd fides, & certitudo Diuina, quæ habetur de veritatibus definitis à Summo Pontifice, vt à capite Ecclesiæ non innititur illi, vt rationi formali, & regulæ principali, nisi dumtaxat, vt instrumento, per quod prima veritas, quæ est regula principalis, & ratio formalis obiecti fidei, loquitur, & reuelat, vel vt conditioni, & regulæ quoad nos, sine qua Diuina reuelatio de huiusmodi veritatibus definitis nobis non communicaretur, nec applicaretur: quemadmodum autem potest in naturalibus, & artificialibus effectus perfectione, & nobilitate excedere instrumentum, atque conditionem: Ita & in nostro casu potest certitudo veritatum definitarum excedere instrumentum, & conditionem quoad certitudinem, quæ de ipsis habetur. qua ratione etiam in intellectualibus, in quo genere sunt assensus conclusionis scientificæ præstantior est dispositione syllogistica in modo, & figura, à qua tamen per se, vt à conditione dependet. Igitur quamuis de veritate, & electione legitima capitis definientis tantùm habeatur certitudo theologica, optimè potest de rebus definitis haberi formalis certitudo Diuinæ fidei, ac proindè ex hoc capite non conuincitur eamdem, vel æqualem de veritate capitis in singulari, atque de veritate rei ab ipso definitæ fore habendam certitudinem. Hucvsque Araujo. Et vt scriptoribus Dominicanis Auctores Iesuitas adiungamus, hanc sententiam ex Bellarmino docet Ouiedo *de fide contr. 4. pun. 7. num. 87.* Fr. Ioannes Poncius *in cur. theol. disp. 28. q. 1. concl. 9. num. 13.*

4. Itaque dicendum est, quòd res proposita esset fide diuina certa, esto proponens non sit diuina, sed humana dumtaxat fide certus, constat primò exemplis; nam primò quod hoc sit legitimum Concilium à legitimo capite congregatum, sola fide humana constat; non enim nobis immediatè applicatur per ipsam Pontificis definitionem, sed id tantùm habetur per testimonium Ecclesiæ, quæ illud acceptet, vt legitimum Concilium, quod testimonium non excedit fidem humanam; & tamen fide diuina tenemur credere, quæ de orthodoxa fide hoc Concilium docet.

5. Secundò, quòd hæc scriptura sit declarata vt canonica, nobis non constat immediatè testimonio Pontificis definientis, & declarantis hanc esse canonicam scripturam, sed solo testimonio hominum qui illam vt talem acceptant: cùm tamen fide diuina teneamur credere, illam esse canonicam, & quidquid in ea continetur esse à Deo reuelatum.

6. Tertiò tenemur fide diuina credere Christianæ Religionis mysteria esse vera, & à Deo reuelata, cùm tamen signa, quibus illa nobis proponuntur, vt euidenter credibilia, quòd sint à Deo reuelata, non credamus fide Diuina, sed humana. Ergo pari modo possumus fide diuina credere, quæ hic Pontifex nobis credenda proponit, esto eadem fide diuina non credamus ipsum esse verum Pontificem.

7. Cùm igitur Pontifex solùm se habeat vt proponens res fidei, ad hoc, vt res ab ipso propositæ sint fide diuina credendæ necessum non est, vt ipse etiam fide Diuina credatur, quòd sit verus Pontifex, sed sufficit, si tantùm credatur fide humana, quia nimirùm cum iis signis Pontificiæ authoritatis rem credendam proponit, vt moraliter sit certum quòd ipse sit verus Pontifex; nam tunc res proposita credenda est fide diuina, & tamen ipse credi potest fide tantùm humana.

8. Nam possum fide diuina esse certus, quòd hoc sit legitimum Concilium, quòd hæc sit canonica scriptura, quòd hæc sit Apostolica traditio, etiamsi eadem fide diuina non sim certus quòd proponens sit legitimus Pontifex, sed sufficit si tantùm sim certus fide humana.

Et hæc doctrina est valdè notanda, quia apud paucos authores inuenies.

RESOL. IX.

An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathreda habeant Infallibilitatem? Ex part. 11. tract. addit. 2. Resol. etiam 9.

§. 1. LIbet mihi respondere cum verbis Iacobi Granadi *in 1. 2. Diui Thomæ contr. 1. tract. 7. disp. 2. sect. 1. num. 3.* vbi docet duo consideranda esse in decreto Pontificis, etiam quando se gerit, vt caput Ecclesiæ. Vnum est potissimum negotium quod definitur, seu res ipsa, quam explicandam, & decernendam assumit: Alterum est ratio aut authoritas ad illius rei confirmationem obiter adducta, seu aliquid, quod obiter ex propria sententia asseuerat. Et quidem in hoc secundo non repugnat errare Pontificē, quia cùm non sit id, de quo agitur, & quod contendit proponere Ecclesiæ, non est vndè sufficienter probetur illi assistere Spiritum Sanctum, ne in eiusmodi

negotiis decipiatur. Vnde Nicolaus Papa *in cap. à quodam Iudæo, de consecrat. dist.4.* cùm potissimùm interrogaretur, an Baptismus à Iudæo collatus esset validus, rectéque respondisset affirmanter, obiter dixit Baptismum in nomine Christi collatum valere, quod tamen falsum est, nam sine Trinitatis innocatione verus baptismus conferri non potest; Immò numquam collatus est, vt in materia de baptismo latè probabitur.

2. Sed Doctori Hispano Gallum adiungamus; sic itaque asserit Ioannes Bagotius *in Apologetico fidei tom.1. lib.4. cap.2. num.7.* Quarta, & vltima conditio est, vt secundùm mensuram mysteria, seu secreta Dei reuelata dispenset, & definiat, quantum videlicet exigit necessitas fidei, & controuersia de qua agitur. De hac Melchior Canus citatus *lib.6.cap.8.* monet in decretis, definitionibusque Ecclesiæ duo distingui oportere. Aliud continet conclusiones, aliud continet probationes conclusionum, atque in illis conclusionibus, Iudicem controuersiarum errare non posse. Mea ratio est, qui in probationibus non tam sustinet personam Iudicis, quàm Doctoris consilium dantis, aut disceptantis, vt est autem disceptator non habet illam infallibilitatem, quam habet, quatenus est Iudex, vt ostendam posteà. Hinc diligenter animaduertendum est quid in Conciliis definiatur, & sub qua verborum forma, an vt doctrina in Ecclesia recepta, an verò vt ipsius fidei doctrina. Illius rei exemplum Canus *libro 5. cap.6.* affert ex Tridentino *sess. 13. can. 11.* in quo anathematizatur, qui dixerit solam fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum. At posteà statuit, atque declarat Sancta Synodus necessariò præmittendam esse confessionem Sacramentalem illis, quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, & eo ipso excommunicat, si quis contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit. Cùm autem tunc Synodo interfuerit Melchior Canus, testatur non fuisse Concilij mentem, eodem modo vtramque illam partem definire: nec tanquam doctrinam fidei propositam esse istam confessionis Sacramentalis necessitatem. Et *in capite 7. eiusdem sessionis*, de hac eadem necessitate loquens Synodus, ait: Ecclesiasticam consuetudinem declarare, eam, qua dicitur, vt probet seipsum homo, probationem necessariam esse ad hanc Sacramentalem concessionem, quam scripturæ interpretationem non ita de fide esse asserit, sicut *cap.1. eiusdem sessionis* transsubstantiationem colligit ex verbis, quibus Sanctissimum Sacramentum conficitur; ait enim ea verba hanc propriam, & apertissimam significationem præseferre, secundum quam à Patribus intellecta sunt. Hucvsque Bagotius. Rectè itaque ex Bellarmino ait Amicus *in cur. Theol. tom.7.disp.13.sect.2.n.24.* non omnia, quæ habentur in Concil. & sacris Canon.pertinere ad fidem, sed tantum ea, quæ directè definiuntur, non autem ea, quæ obiter afferuntur ad meliùs explicandum rem definitam.

3. Vndè ex his Canus *lib.5. cap.1. §. Illud idem damus.* Granadus *vbi sup.* Valentia *tom.3.disp.1.punct. 7. §.39.* & alij asserunt non omnia, quæ sunt in decretalibus, esse de fide; & ideò Bagotius, *vbi suprà sect.1.* sic ait: Si nonnulli Pontifices, vt inter cæteros Innocentius III. à nonnullis aut personis, aut Ecclesiis priuatis interrogatus de plerisque quæstionibus respondit, quid sentiret, existimandum non est eas omnes responsiones esse fidei decisiones, vt notauit Melchior Canus *tom.5. de locis theol. cap.5.* vbi ait, non statim dogma fidei credendum esse, quidquid iuris Canonici volumine continetur, & pleraque in decretalibus epistolis haberi, quæ fide Catholicæ decreta non sunt, atque nominatim quæ responsa dantur ad priuatas personas, aut Ecclesias non esse necessariò existimanda dogmata fidei. Hæc enim cùm non vnam, aut aliquas Ecclesias particulares, sed totam Ecclesiam Catholicam spectent, omnes fideles ex æquo obligant, & quæ de eis decreta fiunt verbis eiusmodi concipi oportet, vt ad totam Ecclesiam dirigantur. Caue tamen existimes hæc Summorum Pontificum responsa Theologo minoris ponderis haberi posse, cùm enim Summus Pontifex in iis doctrinam Ecclesiæ Catholicæ communem, aut certè in Romana vulgò, & communiter receptam tradere se, & docere dicat, sitque authoritatis singularis Romana Ecclesia, reliquarum mater, & traditionum antiquarum custos fidelissima, vt dictum est *superius*, temerarius sanè is erit qui tantam authoritatem neglexerit. Hæc ita ille.

4. Sed licet hæc doctrina vera sit, puto tamen cum Turriano *in 2.2. D. Thomæ disp.16. dub.2.* falsam esse sententiam Medinæ, qui admittit declarationes Pontificum in decretalibus posse esse falsas in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque adeò cogitur fateri posse aliquid reuerà inhonestum vt honestum proponere toti Ecclesiæ; nimirum verum est, Caietanum, Sotum, & Medinam viros doctos, & pios ita sensisse de potestate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent. Nec minùs deceptus est Canus, qui vt *infra* dicam, putauit posse Pontificem errare in approbatione Religionis.

RESOL. X.

An Pontifex possit errare in assignandis censuris propositionum præter hæreticas? Ex part.1.tr.addit.1.Res. etiam 10.

§.1. Svppono solere aliquando Pontifices, & Ecclesiam non solùm propositionem, vel assertionem aliquam reprobare, aut prohibere, sed etiam censuræ gradum determinare, dicendo illam esse hæreticam, vel erroneam, vel piarum aurium offensiuam, &c. in quo casu quærunt aliqui: An Ecclesiæ iudicium circa gradum censuræ certum sit, & infallibile. Et quidem non est dubium quando Ecclesia determinat & declarat aliquam propositionem esse hæreticam; nam tunc implicitè declarat contradictoriam esse de fide; non potest autem Ecclesia aberrare, proponendo nobis aliquid, vt de fide, quod non sit reuerà de fide, alioquin tota nostra fides, nutaret, quæ fundatur supra fundamentum Apostolorum, & Ecclesiæ, quæ est columna, & firmamentum veritatis.

De aliis autem censuris potest esse maior difficultas.

2. Hoc supposito, quæro, videlicet: An quando Pontifex definit aliquam propositionem esse temerariam, erroneam, scandalosam,&c. sit hæreticum pertinaciter negare illam esse talem: An verò solum sit temerarium, erroneum, & scandalosum, &c.

3. Aliqui affirmant esse hæreticum id negare, quia Pontifici reuelatur id quod definit ac proinde qui pertinaciter negat quid Pontifex definit, negat obiectum reuelatum, & in hæresim incidit.

4. Sed ad propositam quæstionem sic respondet Turrianus *in 2.2. tom.1. disput. 55. dub. 5.* Constat sæpè Pontificem Summum damnare aliquam propositionem, vt hæreticam, aut tanquam erroneam, vel temerariam aliquando declarat propositionem esse

esse de fide, interdum opinionem esse probabilem: Vocamus ergo in quæstionem, an in his censuris assignandis possit Ecclesia errare; constat autem ex dictis *ad q.1.* Pontificem non posse errare in definitionibus fidei, quærimus ergo, an possit errare assignans alias censuras.

5. Mihi sanè valdè certum est, Pontificem non posse errare in his censuris; nam certum est in definiendis fidei veritatibus non posse errare, vt dixi: assignare verò has censuras pertinet ad veritates fidei; ergo nullo modo admittendum est posse errare. Et explicatur, quia cùm declarat aliquam propositionem esse erroneam, planè definitio pertinet proximè ad fidei veritates, quia propositio erronea est contraria conclusioni deductæ euidenter ex principiis fidei: ergo non posset Pontifex errare in hac censura, nisi errans aliquo modo circa fidei veritatis, & idem iudicium est, si declaret aliquam propositionem esse proximam errori, vel sapientem hæresim.

6. Deinde in aliis censuris, propositionum, quæ non ita proxime videntur pertinere ad doctrinam fidei, vt cum dicitur aliqua propositio temeraria, etiam dicendum est errare non posse Pontificem, quia pertinet ad doctrinam, & veritatem rerum Religionis Christianæ, quòd si hoc posset errare, non esset omninò certa definitio circa veritatem fidei, quia posset contingere, vt damnaret aliquam propositionem vt temerariam, quæ esset magis consentanea principiis fidei, quam contraria, quod nullo modo est admittendum, & ita existimo esse errorem asserere in his censuris posse Pontificem errare. Ita Turrianus.

7. Et quidem Coninch *de actib. supernat. disp.*8. *dub.*8. *num.*135. docet eum, qui negat prædictas censuras asserere aliquid; ex quo per euidentem consequentiam deducitur hæresis, & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de fide disp.*20. *n.*109. asserit, tale assertum fore erroneum, & errori proximum, quod anteà dixerat Bannes *in* 2. 2. *D. Tho. q.*10. *art.*2.

8. Verùm Malderus *in* 2.2. *D. Tho. q.*11. *art.*2. *membr.*5. distinguendum putat; dicit enim reuelatum quidem esse à Deo Ecclesiam non posse errare in definitionibus circa doctrinam, adeoque qui hoc negaret cum pertinacia, fore hæreticum; si autem ipse affirmaret propositionem, quam Ecclesia censuit esse temerariam non esse temerariam sed veram; nisi simul dicat Ecclesiam errare in huiusmodi censura, non erit hæreticus, sed incurret in errorem hæresi proximum. Si enim hæc propositio non sit temeraria, sequitur aliquid contra fidem, nimirùm, Ecclesiam errare in definitionibus circa doctrinam. Itaque distinguendum est: Vel enim qui negat hanc propositionem esse temerariam, solùm intendit dicere, eam esse veram, & sic non erit hæreticus; etiamsi nouerit Ecclesiam determinasse, quòd sit temeraria: potest enim fieri, vt non nisi probabile putet Ecclesiam in talibus non posse errare, aut vt nouerit quidem Ecclesiam hoc damnasse tanquam temerarium, & credat quidquid vt temerarium damnat Ecclesia esse reuerà tale; sed non pertractet illa simul ad concludendum hoc esse verè temerarium, vel intendit sustinere pertinaciter Ecclesiam errare in censura istius propositionis, & erit hæreticus.

9. Et hanc Malderi sententiam docet etiam Pater Ouiedo *de fide contr.*4. *punct.*9. *num.*124. asserit enim posse pertinaciter negare censuram ab Ecclesia illatam, quin iudicet Ecclesiam posse errare, ac proindè ex hoc capite fore hæreticum, qui illam negaret non præcisè, quia negaret censuram, quia hanc non definit Pontifex vt reuelatam; sed quia negaret specialem assistentiam Spiritus Sancti, vi cuius Pontifici numquam errare permittet, & contra hanc assistentiam assereret, Pontificem de facto errasse.

10. Et sic intelligendus est Cardinalis Lugo, & Coninch, *vbi suprà.* Itaque secundum Ouiedo dicendum est, Pontificem definientem propositionem aliquam esse erroneam, non inniti immediatè reuelationi, quia illi sit reuelatum, talem propositionem esse erroneam (idem intellige de quacumque alia censura) quia Ecclesia, quando damnat hanc propositionem, vt erroneam, aut temerariam, non intendit definire censuram vt reuelatam, sed constituere propositionem in determinato certitudinis gradu, quem explicat, dum oppositum esse erroneum, aut temerarium declarat; vnde censura quasi secundario imponitur; & id, quod primariò definitur, est, doctrina illa cuius opposita inuritur censura circa, quam nullam recepit reuelationem Pontifex, aliàs eam de fide sua definitione constitueret, & oppositam hæresis censura notaret, & non solùm erroris, aut temeritatis, vt facit in propositionibus, de quibus modò agimus.

11. Sed his suppositis, quid dicendum de aliqua censura, qua Pontifex iudicat aliquam propositionem esse probabilem, vt olim definiuit Clemens *Clementina vnic. de summ. Trinit.* in qua approbat vt probabiliorem opinionem asserentium in baptismo infundi paruulis habitus virtutum theologicarum, de qua materia alibi diximus; & legi potest P. Vasquez 1.2. *disp.*86. difficultas autem est, an possit Pontifex in hoc errare.

12. Dico quòd Turrianus *in* 2.2.*to.*1.*disp.*55.*dub.*5. existimat Pontificem in hac censura assignanda non posse errare, posset enim hoc vergere in detrimentum fidei, quia opinionem, quam Pontifex approbat vt probabilem, vel probabiliorem tota Ecclesia debet, vt talem amplecti, & ex illa ad alia discurrere; vndè posset contingere circa res fidei grauis error.

13. Restat verò explicare: An possit Pontifex opinionem falsam approbare, vt probabiliorem. Quæstionis causa est, quia absolute loquendo non repugnat aliquam opinionem esse probabiliorem, & reipsa esse falsam: Ergo poterit Pontifex verissimè decernere aliquam opinionem esse probabiliorem, & non errare etiam si aliàs opinio illa sit falsa.

14. Nihilominus existimo non posse Pontificem errare circa veritatem propositionis, quam declarat esse probabiliorem; loquitur enim semper in materia, quæ possit ad mores, vel fidem pertinere, licèt res non sit de fide, nam si in hoc posset Pontifex errare, magnum detrimentum posset sequi in Ecclesia; omnes enim amplecterentur, & defenderent eam opinionem, & putarent veram, & eius probabilitas in dies cresceret, ac proinde tota Ecclesia falleretur, quod nulla ratione admittendum est. Vide Turrianum, *vbi sup.*

15. Verùm circa præsentem difficultatem, & omnia *superiùs* dicta, ne deseras etiam videre scientia, & dignitate Eminentissimum Dominum meum Ioannem de Lugo, *vbi suprà de fide disp.*20. *sect.*3. *num.*115. *cum seq.* vbi latè, & doctè, vt semper solet, totam materiam pertractat, cui etiam adde Ferdinandum de Salazar *de concept. cap.*43.§.1. & 4. Sed ad confirmationem omnium supradictorum faciunt ea, quæ obseruat Pater Paludanus *in Apol. constit. Vrban. capite* 10. *per tot.* Vide *ipsum*, & non pigebit.

RESOL. XI.

Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus assistat Pontifici, quando aliquid de Fide determinat. Ex part. 11. tract. addit. 2. Resol. etiam 11.

§. 1. Difficultas est: An Pontifex quatenùs gaudens authoritate diuina, & quatenus Spiritu Sancto regitur, constituat obiectum formale fidei, quia per eam nobis loquitur Deus, sicut per Prophetas loqnutus est, & ita quando Ecclesia aliquid definit, illud possemus credere fide Diuina independenter ab alia reuelatione præexistente, quia Ecclesiam definire hunc articulum, sit Deum reuelare talem articulum per suam Ecclesiam, tanquam per organum Spiritus Sancti, vel an definio Ecclesiæ, cùm aliquid proponit fide Diuina credendum, illud supponat iam reuelatum, ita vt Ecclesia, seu Pontifex definiens tantùm sit infallibilis regula, applicans obiectum iam reuelatum; non tamen sit instrumentum, seu organum, medio quo Deus loquatur, aut reuelet, quod antea reuelatum non erat.

Et primum modum defendit Suarez *de fide disp.* 3. *sect.* 11. *num.* 8. Puente Hurtadus *de fide vol.* 1. *disp.* 37. §. 18. *cum sequent.* Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *disp.* 23. *dub.* 5. & alij. Secundum verò modum approbant, & defendunt Molina 1. *part.* 1. *art.* 2. *disp.* 1. & 2. Valentia *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 6. *responsione ad tertium.* Gaspar Hurtadus *disp.* 2. *diff.* 4. *vers. ad Inductionem in fine.* Tannerus *quæst.* 1. *dub.* 7. *in fine.* Milderus 2. 2. *quæst.* 1. *in commentario articulorum* 6. 7. 8. 9. Lorca *disp.* 28. *num.* 8. & 15. Pro eadem sententia refert Valentia, Waldensem, Canum, & Alphonsum de Castro.

2. Et hæc opinio mihi magis placet; dico igitur, quòd quando Pontifex definit aliquid pro tota Ecclesia, Deus illi non reuelat immediatè obiecta definienda, quod fieri posse non repugnat, & docent Authores citati; sed tantùm illi assistit, ne erret in definitionibus tradendis aliis ad regimen Ecclesiæ spectantibus, quod sine noua reuelatione Pontifici facta fieri potest. Et ita hanc sententiam docet etiam Arriaga *in Cur. Theolog. tom.* 5. *disp.* 9. *sect.* 5. *num.* 30. Tannerus *tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 1. *dub.* 7. *n.* 217.

3. Vndè circa præsentem quæstionem libet mihi ea, quæ Franciscus Ouiedo dixit, hîc apponere, sic itaque asserit *de fide controuers.* 5. *punct.* 1. *num.* 127. Statuimus Pontificem non accipere nouam reuelationem, cùm aliquid definit, nec Deum illi loqui, nec fidelibus medio illo. Ex alia parte asserimus, quod catholicè necessariò tenendum est, Pontificem non posse errare, & illi Spiritum Sanctum specialiter assistere in rebus fidei definiendis; Videndum modò est, quæ sit hæc Spiritus Sancti assistentia, ratione cuius Pontificis definitiones non possint errori subiacere. Pater Tannerus *quæst.* 1. *dub.* 7. *num.* 217. asserit hanc Spiritus Sancti assistentiam ne Pontifex, aut Ecclesia erret in rebus fidei proponendis per se non requirere positiuam inspirationem, seu loqutionem Diuinam ipsi Ecclesiæ factam, sed contentam esse quouis auxilio Dei, etiam merè negatiuo; quo fiet, vt Ecclesia in his rebus non possit errare. Coninch *disp.* 9. *dub.* 5. *num.* 61. explicat differentiam, quæ est inter Ecclesiam proponentem fidei mysteria, & scripturam, qua Deus loquitur, & reuelat eadem mysteria apto quodam exemplo. Supponatur (inquit) Superiorem alicuius Religionis in illius constitutionibus, & instituto versatissimum habere duos subditos, quorum quilibet suarum constitutionum commentariolum scribit, ita tamen, vt vnus id faciat iussu, & nomine Superioris, & sub nomine Superioris in lucem detur, quia multa, quæ nouit subditum ignorare suggerat, aut etiam dictet, in aliis eum illuminet, clariùs ea ipsi explicando, & in omnibus ei assistat, itaut nec in minimo eum errare permittat: alter verò subditus suum commentariolum proprio nomine scribat, Superiori tamen semper ei assistente, ne in illo erret prouidente, ac quædam ei occulta explicante, Commentarij in eo conueniunt, quòd vterque ob authoritatem illius Superioris credatur omni errore vacare, differunt tamen ex eo quòd si error aliquis deprehenderetur in commentario nomine Superioris scripto, & edito, error iste Superiori tanquam authori imputaretur; si verò similis error in alio commentario deprehenderetur, non Superiori, sed subdito tanquam Authori imputaretur, & Superiori, tanquam non rectè dirigenti & gubernanti subditum, seu tanquam permittenti errorem, quem propter specialem curam erga subditum tenebatur vitare. Rem vno verbu accipe: Scriptura Canonicus scriptor non loquitur proprio nomine, sed nomine Dei; se enim habet scriptor Canonicus, sicuti amanuensis, qui alicuius Doctoris studia ab ipso audita characteribus, exprimit in charta; ea enim scripta non dicuntur amanuensis, sed Doctoris, qui ea dictauit; Ecclesia autem suo nomine scribit, aut loquitur, Deo tamen auscultante, qui nihil ab ea scribi permittet, quod verum non sit, & multa illi obscura inspirat, non vt ea nomine Dei profetar, sed illis à Deo instituta, ipsa nomine suo fidelibus proponat. Neque ea, quæ Deus Ecclesiæ inspirat, sunt per modum loquutionis, aut reuelationis Dei loquentis, sed tantùm immitendo cogitationes, quibus Pontifex, aut Generale Concilium veritatem deprehendit, quam proprio nomine fidelibus proponit, ea tamen ratione, vt si id, quod proponit verum esse à Deo non cognosceretur, nullo modo permitteret ab Ecclesia proponi.

4. Concludo ergo assistentiam Spiritus Sancti respectu Ecclesiæ includere vt benè Tannerus auxilium extrinsecum, quo non permittit Deus aliquid non verum ab ipsa proponi, & concursum denegat ad definiendum obiectum falsum, quòd per se sufficeret, ne Ecclesia erraret. Addo tamen, quia nulla Ecclesia proponit obscura, & valdè difficilia, quæ nulla industria humana possent comparari, vt horum notitiam habeat, eam inspirare mediis illustrationibus, & sanctis cogitationibus, quibus intellectus Pontificis veritates assequatur, suprà quas potest cadere definitio.

5. Nec obstat dicere, quòd in definitionibus Ecclesiæ Pontifex, & Patres Concilij scribunt, visum est Spiritui Sancto, & nobis: Ergo Spiritus Sanctus loquitur per Ecclesiam tanquam per instrumentum, cui immediatè reuelat ea, quæ Pontifices, & Concilia definiunt, tanquam de fide reuelata fuisse immediatè à Deo, non ipsi Pontifici definienti, sed Apostolis, aut Canonicis scriptoribus. Et ideò de his optimè dicitur visa fuisse Spiritui Sancto, quia ab illo immediatè fuere reuelata; Reliqua autem, quæ definiuntur, non vt actu fidei certa, sed alia certitudine huic proxima possunt etiam dici Spiritui Sancto visa, quia Spiritus Sanctus ea permittit ab Ecclesia definiri, nullo modo id permissurus, si vera non essent.

Et circa præsentem quæstionem vide etiam Magistrum Grauinam *in controuersiis fidei tom.* 4. *q.* 2. *artic.* 13. *per tot fol.* 151.

RESOL.

RESOL. XII.

Ad ornatum materiæ inquiritur : An Papa, vt perſona priuata, poſſit errare in Fide, & de facto errauerit? Ex part.11.tract. addit.2. Reſ.etiam.12.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Melchior Canus *l.6.cap.vltimo ad* 11. Turrecremata *lib.2.c.*112.*ad* 7. & *lib.4.part.*1.*cap.*16. Caietan.*tr.*1. & 2. *de authoritate Papæ.* Valent.§.41.*in Argumentis.* Bannez *dub.*2. *de anthoritate Papæ, concluſ.*1. quibus adde Caſtrum Palaum *tom.*1. *tract.*4. *diſp.*1.*punct.*5.§.2.*n.*6. Turrianum *in* 2.2.*diſput.*16.*dub.*1.Franciſcum del Caſtillo *in lib.*3.*ſentent.tom.*2. *diſput.*16.*quæſt.*10. *num.*3. quod intelligit non ſolùm de errore inuincibili, ſed etiam culpabili : Colligitur *ex cap.Si Papa,* 40.*diſtinct.* vbi dicitur, Papam à nemine iudicari,niſi ſit deuius à fide. Idem docuit Innocentius *ſerm.*7. *de conſecratione Romani Pontificis.* Colligitur *ex V I. & V I I. Synodo Generali*, vbi damnatur Honorius Papa tanquam hæreticus. Quamuis enim dicat Bellarminus V I. Synodum iudicaſſe ſecundùm allegata, & probata, & erraſſe in eo, quod pendet ex facto, tamen ad minùs colligitur veram eſſe doctrinam noſtræ concluſionis, quòd Papa poſſit errare vt perſona priuata.

2. Efficaciùs fit hoc argumentum de Liberio Papa, qui depoſitus fuit propter hæreſim; nam quamuis aliqui dicant, ipſum ſolum defeciſſe exteriùs, & non erraſſe interiùs in fide, tamen ad minùs colligitur quòd Eccleſia ſenſerit ipſum in fide errare potuiſſe.

3. Et ratione probatur, non magis eſt Pontifex confirmatus in fide, vt perſona priuata, quàm in ſpe, & charitate; ergo ſicut poteſt amittere ſpem, & charitatem, ita poteſt amittere vt perſona priuata fidem. Neque obſtat ſi dicas, quod Chriſtus dixit Petro : Non deficiet fides tua. Reſpondetur enim, quòd loquitur illi tanquam ad perſonam publicam, quæ vt talis habere queat ſucceſſorem, non vt perſonam priuatam, quia in hoc ſucceſſorem habere nequit, ergo illud : Non deficiet fides tua, non intelligitur de Romano Pontifice, vt perſona priuata; immò ex hoc fit argumentum pro noſtra ſententia; quam ex multis exemplis probat Palaus, *vbi ſuprà,* ex quibus conſtat, plures Pontifices in hæreſim lapſos eſſe, vt de Victore V. Marcellino Liberio, Honorio, Anaſtaſio I I. & aliis tradunt *ſupra* relati Doctores; nam de Victore tradit Euſebius *lib.*5. *hiſtor. Eccleſ.cap.penul.* fuiſſe hæreticum. Idem conſtat de Marcellino thus offerente Idolis. Neque dici poteſt non dereliquiſſe fidem; vndè non conſtat mente non conſenſiſſe. De Liberio id affirmat Hieronymus *in chronicis*, de Anaſtaſio refert Gratianus *cap. Anaſtaſius* 19. *diſtinct.* De honorio verò conſtat *ex epiſtola Adriani relata in V I I I. Synodo act.*7. *& ex epiſtola Agathonis relata in V I. Synodo act.*4.

4. His tamen non obſtantibus, ego etiam puto cum Ioanne Wigers *in* 2.2.*D.Thom.tract.de Pont.q.*1. *art.*10.*dub.*6.*num.*32.quod piè, ac probabiliter credi poteſt,non poſſe Romanum Pontificem,etiam vt priuatam perſonam fieri abſolutè hæreticum.

5. Probatur primò, quia hoc videtur Diuinæ prouidentiæ, quæ attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter, magis conſentaneum, vt quem conſtituit ad Eccleſiam ſuam in ſana doctrina erudiendam, & confirmandam, ſic quoque ei aſſiſtat, & dirigat, vt numquam permitteret illum pertinaci aſſenſu mentis adhærere doctrinæ alienæ, & damnatæ, quia violentum eſt aliter animo ſentire in tantis negotiis, & aliter voce alios ex authoritate docere.

6. Probatur ſecundò, quia hactenus non eſt quiſquam Pontificum repertus,de quo manifeſtè,& certè conſtet, quòd in hæreſim ipſe prolapſus fuerit.

7. Deindè ſequeretur alioquin, quòd Summus Pontifex poſſet hæreſim definire,quod prorsùs negandum eſt, poſſet enim definire conformiter ſuo priuato iudicio; cùm non ſit putandum Spiritum Sanctum per immediatam reuelationem illi aſſiſtere.

8. Et ita hanc ſententiam præter Wigers tenet Pighius *l.*4.*Eccleſ Hierar.c.*8.Bellarm.*de Pont.l.*4.*c.*6. qui limitat,dicens,quòd circa ea,quæ ſemel ſunt definita ab Eccleſia tanquam de fide Papa errare non poſſit, & non poteſt eſſe pertinax,aut hæreticus;circa ea verò, quæ nondum ſunt definita fatetur,quòd errare poſſit; vndè *c.*14. dicit erraſſe *Io.*22. dicendo,animas iuſtorum non videre Deum vſque in diem iudicij:Sed poſt hæc ſcripta inueni Magiſtrum Grauinam *in controu.tom.*4.*p.*2.*art.*5.*fol.*112. hanc ſententiam admittere tanquam piam, & probabilem, & poſteà aſſerit, quòd ſi ſpectetur perſona Pontificis phyſicè prolabi poteſt in errorem; ſin autem moraliter, probabile eſt non poſſe deficere ex ſuaui Dei prouidentia.

9. Et probat hoc pacto, quòd potentia phyſica diſtinguitur à morali : Phyſica enim eſt, quæ ſecundùm vires ſuas præcisè ſumpta, poteſt in actum exire, quamuis non exeat, moralis non ſolùm dicit, quod poteſt quis facere, ſuppoſitis difficultatibus occurrere ſolitis,non omninò impedientibus, ſed maximè retardantibus, quæ cùm occurrunt, conſtituunt potentiam moralem,quæ ex ipſo euentu accipit complementum,vel iterum illud etiam dicimus fieri poſſe ſimpliciter, quod ex potentia aliqua, vel aliquo iure poſſumus,vel illud eſſe non poſſe,quod conuenienter fieri non poteſt? ſi ergo ſpectetur potentia phyſica intellectus Papæ, vt ſingularis perſona poteſt errare in fide, moraliter verò,impotentiam moralem habet ex adiunctis impedimentis, & ex ipſo euentu, impotentia apparet, quia ex experientia, vt oſtendetur, nullus ſedit Pontifex in Cathedra, qui de errore accuſatus, vel de hæreſi denotatus ſit.

10. Itaque ſpectata natura potentiæ phyſicæ,intellectus Pontificis, &c. poteſt in hæreſim labi, tamen ex impediente Deo, ob decorem Eccleſiæ, vt dictum eſt,& ex euentu probatum,numquam factum eſt, neque fiet, vt vllus hæretica labe pollutus in Cathedra Petri ſedeat,vel vnquam ſit ſeſſurus. Vel etiam ſi abſolutè ex conditione humanæ naturæ id fieri poſſe, non ſit ſimpliciter impoſſibile, nullo modò fieri poſſe dicendum eſt, vt id contingat quod conuenienter, & decenter non fiet, vt explicatum eſt.

11. Vndè patet, potuiſſe Melchiorem Canum *lib.*6.*de locis c.*8.hanc ſententiam non reprehendere, immò potiùs tanquam probabilem admittere,quia redundat in honorem Sedis Apoſtolicæ ex præſeruatione cuiuſcumque erroris in ſedente in illa Sede, vbi ſicut poſuit infallibilitatẽ in officio,vt decenſerat,voluit extendere indefectibilitatis donum ad perſonas.

12. Rectè itaque dixit Theodot.*in epiſt.ad Renatum Presbyterum*,qui id ſentire videtur;ſic ergo dicit: Tenet enim ſancta iſta Sedes gubernacula regendarum cuncti Orbis Eccleſiarum, cùm propter alia, tum quia ſemper hæretici fœtoris expers manſit, nec vllus vnquam, qui contrarium ſentiret in ea ſedit, quin potiùs Apoſtolicam gratiam puram cuſtodiuit, quare quæ ab iſto veſtro Tribunali proficiſcentur, qualiacumque erunt iudicij veſtri integritate confiſi amplectemur.

13. Diligenter perpendenda verba Theodoreti, duo enim dicit : Sedem Apoſtolicam fuiſſe ſemper

expertem hæretici fœtoris, & nullum in ea sedentem contrarium sensisse. Vbi clara est distinctio Sedis, quod pertinet ad officium, à sedente, quod pertinet ad personam, & tam officium, quàm persona ab erroris periculo eximuntur, ex quo duplici funiculo ad eiusmodi Tribunalis fiducialiter recurrit Theodoretus, vbi incorruptum iudicium exercetur, nedum ex parte officij, sed & in officio constituti, idest nedum ex prædictæ Sedis Apostolicæ, sed sedentis in eadem.

14. Et licèt illud priuilegium non errandi, etiam personale fuit in Petro, quod certa fide asserendum est necessariò; ad successores verò secundùm quandam decentiam transmissum, non improbabiliter dicitur.

15. Ad exempla verò, Honorij, Liberij, & aliorum Pontificum allata à Castro Palao, & aliis pro contraria sententia, optimè, & sigillatim respondet Francisc. Syluius *in Controuersiis fidei lib.4.q.2.art.12.* Magister Granina etiam *controu. tom.4. part.2. art.5. vbi à fol.114. vsque ad fol.140.* liberat omnes Pontifices, quos aliqui in hæresim, vt personas priuatas lapsos esse tradiderunt; adi supradictos Authores, & non pigebit.

16. Sed quidquid sit de hac quæstione, certum est inter Catholicos, Summum Pontificem loquentem ex Cathedra, etiam extra Concilium non posse errare in determinationibus fidei, & asserere contrarium, non solùm esset erroneum, sed etiam hæreticum, vt satis probatum est in hoc tractatu.

APPENDIX AD Superiorem Tractatum,

De Infallibilitate Decretorum Summi Pontificis circa mores.

RESOL. XIII.

An Pontifex possit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium? Ex part.11.tract.addit.2.Resol. etiam 53.

§.1. DIXIMVS *supra* Summi Pontificis auctoritatem esse quidem infallibilem in dubiis fidei quæstionibus definiendis. At verò superest difficultas, an pariter etiam sit infallibilis in decretis morum, & Authores adducti *in resol.1.* vt Almainus, Gerson. & alij negatiuè respondent, vel quia talis error non videtur damnosus Ecclesiæ: siquidem Ecclesia non peccat illum amplectendo. Deindè Petro, & eius successoribus promissa est firmitas fidei, morum autem honestas non videtur promissa. Ergo in hac poterit esse error; secùs in rebus fidei.

2. Confirmatur, quia Alexander III. cùm tractaret de testamentis, decernit non esse vera testamenta, nisi ad tres testes restricta, cùm celebrantur, & aliàs facta rescindenda, cùm tamen contrarium apud multas Catholicas nationes seruetur, vt septem vallari testibus ea opus sit, vt valeant.

3. Sed & Innocentius I. *epist.22.ad Rufum*, qui viduas in vxores acceperunt, statuit non debere fieri Sacerdotes, & hanc ordinationem præceptum vocat Diuinæ legi subnixum: at illud non fuit, nisi præceptum cæremoniale. Ergo, &c. Gregorius quoque I. decreuit *epist.ad Aug.Cantuar.* & Greg.III. *ad Bonif.Epis.* docuit, si mulier ob infirmitatem debitum reddere noluerit, licere viro alteram ducere, & habetur *in cap.Laudabilem, de conuers.infidel.*

4. Verùm his non obstantibus, dicendum est de fide esse non posse, Pontificem statuere aliquid ab vniuersali Ecclesia obseruandum, quod legi diuinæ, vel naturali contrarium sit. Probo primò, quia de fide est Pontificem errare non posse in pascendis ouibus; sed oues non solùm doctrina fidei, sed morum institutis pascuntur. Ergo de fide est in his institutis errare non posse. Secundò de fide est in Ecclesia deficere non posse spiritum veritatis; sed si Pontifex obseruandum præciperet legi diuinæ contrarium, iam spiritus veritatis in Ecclesia deficeret. Ergo. Tertiò, de fide est, Pontificem in rebus fidei non posse errorem docere, sed ex eo, quòd præciperet aliquid obseruandum contrarium legi diuinæ, errorem doceret, quia doceret credere hoc esse obseruandum, quòd est error in fide. Ergo.

5. Itaque dicendum est, quòd si posset Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad salutem, necessariis errare, posset tota Ecclesia in negotio salutis errare: nequit autem tota Ecclesia in negotio salutis errare. Ergo nequit Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad salutem necessariis errare. Minor clara est, alioquin non verificaretur illa promissio Christi: Et portæ Inferi non præualebunt aduersus eam. Nam siue errare posset falsitate doctrinæ, siue malitia, & iniquitate morum, verè contra eam præualere possent Inferorum portæ: sequela probatur, nam ex præcepto Christi tenetur tota Ecclesia obedire Summo Pontifici præcipienti, vel prohibenti ad salutem necessaria. Igitur si posset Summus Pontifex in huiusmodi præceptis errare, tota Ecclesia errare posset. Confirmatur, si posset Summus Pontifex in præcipiendis rebus ad salutem necessariis errare, posset etiam errare in rebus ad fidem spectantibus; nam eadem scriptura sacra docet, vitia esse turpia, & vitanda; virtutes contra honestas, & amplectendas: Si autem Summus Pontifex aut vitium aliquod præciperet, aut virtutem prohiberet, contra ipsam diuinam scripturam doceret; vitium esse honestum, & amplectendum; virtutem contra esse turpem, & vitandam, cùm non possit vitium præcipere, nisi sub ratione boni, & honesti; nec virtutem prohibere, nisi sub ratione mali, & turpis.

6. Quod si lex, & constitutio pro vna Prouincia, vel Diœcesi feratur; etsi aliqui Doctores sentiant errare posse Pontificem, quia tunc munus Pontificis gerere non videtur; eò quòd vniuersalem Ecclesiam non astringat: at credo de fide esse, nec tunc posse. Sic docet Bannez 2.2.*quæst.1 art.10.dub.6.concl.4.* Et ratio videtur manifesta, primò, quia Pontifex, quatenus supremus est Pastor, legem statuit obligantem aliquam prouinciam; quia secundùm hanc rationem non solùm regimen totius Ecclesiæ illi commissum est; sed etiam cuiuslibet Prouinciæ. Si ergo respectu totius Ecclesiæ errare non potest, quia illius est suprema regula veritatis, cùm etiam respectu cuiuslibet Prouinciæ, sit eadem regula, efficitur sanè errare nullo modo posse. Secundò, si admittas errare posse Pontificem in statutis specialibus præcipiendo inquam; obseruari ab aliqua Prouincia, quæ contraria sunt legi diuinæ, seu naturali; videris admittere errare posse circa totam Ecclesiam; nam Ecclesia vniuersalis sufficiens habet fundamentum ad credendum sic ordinatum, & præceptum bonum esse, & seruandum ab illa Prouincia, sed tale iudicium erroneum est. Ergo cogitur ex errore speciali

Pontificis

Pontificis Ecclesia vniuersalis errare, quod non est dicendum.

7. Non nihil difficultatis esse posset de legibus, aut decretis morum, quæ sunt de rebus aliàs indifferentibus, quæ scilicet neque sunt iuris naturæ, aut iuris diuini. Sed respondetur, quòd neque in his legibus errare possit, vt si præcipiat ieiunium in aduentu, aut communionem Eucharistiæ in tribus anni temporibus; in his enim errare nequit, siquidem Ecclesia tenetur obedire tanquam suo pastori, & quia non præcepit rem inhonestam, aut prohibet rem bonam; vndè eo ipso quod statuit eiusmodi legem, siue de re, quæ prius erat sub consilio, vt in exemplis adductis; siue de alia re quouis alio modo indifferenti, nihil aliud facit, quàm constituere in materia virtutis actum, quem præcipit.

8. Neque obstat, quòd vnus Romanus Pontifex ex eiusmodi legibus possit mutare, quas alios statuit, respondetur; Ita est, tamen neuter errauit, sed pro diuersitate temporum lex, quam modò Pontifex iudicat esse conuenientem, posteà poterit iudicare non conuenientem, & ita poterit mutare.

Et hæc omnia docent Canus *lib. 5. de locis Theologicis, cap. 5. quæst. postrema, conclus.* 1. Bannez 2. 2. q. 1. *ar.* 10. *in breuioribus comment. dub.* 6. Bellarm. *lib. 4. de Romano Pontifice, cap.* 5. Valentia *de obiecto fidei disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 7. §. 40. Malderus *dub.* 6. Suarez *disp.* 5. *sect.* 8. Turrianus *disput.* 16. *dub.* 2. Sylnius *lib. 4. de controu. q.* 2. *art.* 13. & recentiores omnes.

9. Vnde nostra conclusio, nempè Papam non posse errare definiendo aliquid circa mores fuit definita à Martino V. *in Concilio Generali Constantiensi in Bulla, quæ incipit: Inter cunctas Pastoralis curæ, quæ habetur post vltimam sessionem Concilij*, vbi post damnatos errores Wicleffi, & Ioannis Huss. præcipit, omnes de hæresi suspectos interrogari inter alios articulos vtrum credant, quòd illud, quod sacrum Concilium Constantiense, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, approbauit, & approbat in fauorem fidei, & salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum, & tenendum; & quod condemnauit, & condemnat esse fidei, & bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum, & asserendum. *Et infra*: Item vtrum credant, quod consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tantùm ab Ecclesia vniuersali obseruata, & per sacrum Concilium Constantiæ approbata, sit seruanda, sic quod non liceat eam reprobare pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum tanquam hæretici, vel sapientes hæresim sint arcendi, & puniendi: Quæ consuetudo, vt patet, ad mores tantùm spectat. Ergo, &c.

Vide etiam D. Antoninum *part. tit.* 12. *cap.* 8. §. 2. vbi ait: Pontificem in præcipiendo errare non posse, esse de fide.

RESOL. XIV.

Respondetur ad argumenta in contrarium adducta. Ex part. 11. tract. addit. 2. Res. etiam 14.

§. 1. AD argumenta verò *in principio superioris resolutionis* in contrarium proposita, respondeo, quòd licèt concedamus, Ecclesiam obediendo iis legibus, & praxis institutis non peccaturam; at negari non potest pernicioso errore maculari, à quo Christus Dominus voluit Ecclesiam liberare, cum promisit eius fidem non defuturam; tum cum Petro, & eius successoribus impetrauit oues suas pascere salubri doctrina, & rectis morum institutis.

2. Ad auctoritatem verò Alexandri III. respondetur, non dixisse Pontificem esse alienum à Diuina lege condere ea testamenta pluribus, quam tribus vallata testibus: Vel dicendum non omnibus eam legem demandasse, sed suæ temporalitati subiectis vassallis, vt potiùs sit lex municipalis, quàm derogatio ciuilium legum. Vel si vniuersaliter lata sit pro omnibus, intelligatur de testamentis ad pias causas.

3. Ad auctoritatem Innocentij noluit Pontifex Ecclesiasticam legem probare quasi è cæremoniale lege Moysi necessario dependentem, sed quantum ad moralitatem quandam, & decentiam, vel quantum ad figuram, vt seruaretur illud in noua lege, quod in suo prototypo præcesserat in veteri lege.

4. Ad auctoritatem Cœlestini: illa sententia non reperitur in decreto Cœlestini, & si id dixit, ex sua priuata sententia id dixit, non enim de hac quæstione, sed de alia interrogabatur Cœlestinus, & Innocentius III. id significare videtur, dum dicit: illi visum esse sic sentire, non deficit sic determinasse. Nec obstat dicere, quod sæpè contingit, vt quod vnus Pontifex statuit obseruandum, subsequens abroget: ergo vel præcedens errat, vel subsequens.

5. Nam respondeo, negando consequentiam, quia id, quod nunc est salutare populo, potest alio tempore propter diuersas circumstantias desinere esse expediens sicut lex, vt Gentiles recenter ad Christianam Religionem conuersi abstinerent à sanguine, & suffocato. *Act.* 15. Erat pro tempore illo conueniens, ne alioquin Gentiles horrori essent Iudæis, sicque impediretur adunatio Iudæorum, & Gentilium in vnum populum Christianum; postquam verò cessauit ista ratio, lex illa fuit abrogata.

6. Nota verò hîc obiter cum Suarez *de fide disput.* 5. *sect.* 8. *num.* 7. Wigers *in* 2. 2. *D. Thomæ tract. de Pontif. quæst.* 1. *art.* 10. *num.* 192. Quod licet certum sit, vt probauimus, Pontificem non posse errare in præceptis, seu rebus moralibus, quas tradit, vel approbat pro vniuersa Ecclesia. Hoc intelligendum quantum ad substantiam, seu quantum ad honestatem morum: Nam quoad circumstantias, vel multiplicandi præcepta, vel rigorem, aut nimias pœnas, non est inconueniens, aliquando committere aliquem humanum defectum, quia hoc non est contra Ecclesiæ sanctitatem: approbare autem turpia pro honestis, vel è conuerso damnare honesta tamquam iniqua, repugnat veritati, & sanctitati Ecclesiæ; & ideò in his etiam non potest errare Pontifex.

7. Deindè etiam obseruat cum Dicastillo *vbi sup. n.* 8. circa nostram conclusionem principalem, non comprehendi sub illa lege, quas statuunt Romani Pontifices ad ciuile regimen in terris, sibi quantum ad temporalia subiectis, v. gr. leges taxantes pretia rerum venalium. Similiter non comprehenduntur sub eadem conclusione iudicia Romanorum Pontificum, quæ pendent ex facto, v. gr. quod iste Episcopus sit deponendus, & alius sit restituendus. Vnde est, quod in his vtrisque duobus præsumendum est pro capite.

8. Itaque dicendum est, Pontificem posse errare in his, quæ sunt facti, seu in iudicio rerum gestarum, quia iudicium illud pendet ex hominum testimoniis, quæ sunt incerta. Vnde quando aliquis vxore vna occultè duct', etiam publicè ducit, & Pontifex iubet, vt illa priore relicta, huic secundæ adhæreat, eique debitum coniugale reddat: Vel quando quis vnicam quidem duxit, sed cum qua est occultum impedimentum iure naturæ dirimens, & Iudex præcipit, vt eam habeat pro legitima coniuge; ipse errat

errore facti, quamuis non errore iuris, aut fidei, quo proinde pertinet rescriptum Innocentij *cap. a nobis 2. tit. de sent. excommunicationis.*: Iudicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, innititur, iudicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit & falli, propter quod contingit interdum, vt qui ligatus, & qui liber est apud Deum; Ecclesiastica sit sententia innodatus, similitérque rescriptum Alexandri III. *cap. Si quando, tit. de rescriptis*; vbi Pontifex dicens: Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes: Ita subjicit qualitatem negotij, pro quo scribitur; diligenter considerans, aut mandatum nostrum reuerenter adhibeas, aut per litteras tuas quare adimplere non possis rationabilem causam prætendas, quia patienter sustinuimus, si non feceris, quòd praua nobis fuerat insinuatione suggestum.

9. At in his, quæ sunt per se bona, vel per se mala, vel quæ concernunt mores ad salutem necessarios, nequaquam errare potest Pontifex, illa vt Pontifex præscribendo alicui Ecclesiæ, vel Congregationi, quia talis error est perniciosus, & præiudicaret fidei. Et de his salua fide, non est dubitandum.

10. Verùm non desinam etiam hic adnotare, quod adhuc Melchior Canus *lib.5.cap.5.§. Sed an sit hæreticum*, non audet hæresis notam inurere asserentibus, posse errare Ecclesiam in aliqua mala consuetudine circa rem, quæ non sit ad salutem necessaria quia non propterea erraret in fide.

11. Sed aduersùs illum meritò insurgit Iacobus Granadus *in 2.2.D. Thomæ controu.1.tract.7.disputat. 2. sect.2. num.11.* & ad omnium supradictorum confirmationem, dico, quòd in determinationibus Pontificum duo considerari possunt.

12. Primò ipsam substantiam, seu materiam præcepti secundùm se, vt nempe illicitum non sit, quod præcipitur, neque ad salutem necessarium, quod prohibetur. Et in hac re ex omnium Catholicorum sententia errare non magis potest Pontifex, quàm si eam formaliter definiret. Tenetur enim non minus tota Ecclesia talibus præceptis se conformare saltem cum de iniquitate præcepti aperte non constat; quàm si aliquid propriè definiret.

13. Secundò considerari possunt in einsmodi præceptis circumstantiæ non rei præceptæ, sed ipsius præcepti, videlicet tempus, modus, quo præceptum fertur, &c. Et in his indefinitè loquendo communiter omnes fatentur, Pontificem aliquando per imprudentiam errare posse, non commodo videlicet tempore, & modo rem alioqui per se bonam præcipiendo, aut nimis multis legibus, & excommunicationibus, ac censuris Ecclesiam onerando, vt in specie notauit etiam Bannez *hic q.1. art.10. dub.8. post conclus.* quemquam in particulari, & vbi res dubia est, non est ouium pastorem iudicare, sed simpliciter obtemperare. De qua re plura Castro *lib.5. de iust.hæreticorum punit.c.6.* & Bellarm.*lib.4.de Pont.cap.5.*

RESOL. XV.

An in Canonizatione Sanctorum Papa possit errare? Ex part. 11.tract.addit.2. Resol.etiam 15.

§ 1. Videtur affirmatiuè respondendum: Primò, quia quicumque innititur medio fallibili, potest errare: sed Pontifex in canonizatione Sanctorum innititur medio fallibili, vt potè testimoniis hominum: Ergo in illa potest errare.

2. Confirmatur quia Ecclesia non proponit nouum articulum fidelibus credendum, qui Apostolis, canonicisque scripturis propositus non sit; sed nullibi est propositum, Augustinum, Franciscum, Dominicum, Ignatium in Cælis esse: Ergo cùm Ecclesia id ipsum proponit, non proponit tanquam fidei articulum, sed tamquam veritatem omninò certam moraliter, & cui fides humana meritò adhiberi debeat.

3. Probatur secundò, quia ex August.no dicitur, multa corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna: & conformiter *cap. Audiuimus, de reliquiis, & vener. Sanct.* Pontifex dicit quemdam in ebrietate occisum pro Sancto coli. Et *in Martyrol. Vsuardi.21. Iunij* cum Sanctis numeratur Eusebius Cæsariensis, quem tamen constat fuisse Arianum, & quem S. Hieronymus *l.2.aduersus Rufin.c.4.* vocat Arianorum Principem.

4. Verùm omninò tenendum est, Papam non posse errare in canonizatione Sanctorum: Probatur; nam si posset Pontifex in hoc errare, posset tota Ecclesia errare; nam tota Ecclesia tenetur obedire Pontifici in huiusmodi decreto seruando; igitur si posset in hoc Pontifex errare, tota Ecclesia errare posset. Hoc autem est contra illam promissionem à Christo Ecclesiæ factam *Ioannis 16.* Cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

5. Confirmantur supradicta, quia quando Pontifex aliquem Sanctum Canonizat, interdum sic loquitur, authoritate Domini nostri Iesu Christi, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, ac nostra, Catharinam Senensem in cælestem Ierusalem fuisse receptam; & æternæ gloriæ corona donatam, de fratrum nostrorum consilio declaramus, eamque tanquam sanctam publicè, priuatéque colendam esse decernimus, & definimus, vt Pius II. *in Bull.Canon. S. Catharinæ Senens.* interdum sic: Auctoritate, &c. decernimus, & definimus bonæ memoriæ Franciscum de Paula eiusdem Ord. Minimorum institutorem in cælesti Ierusalem inter Beatorum choros iam receptum, æternæque gloriæ condonatum fuisse, &c. vt Leo X. *in Bull.38.* Aliàs hoc modo, decreuimus, ac definiuimus bonæ mem. Hiacynthum Polonum Ord. Fratrum Prædicatorum sanctum esse, vt Clemens VIII. *in Bull.17.* aut sic Beatam Franciscam Romanam, &c. sanctam esse definiuimus vt Paulus V. *in Bul. 45. aliàs 28.* quo modo idem Pontifex *in Bull.67. alias 43.* de Carolo Borromæo, loquitur, Sanctum esse definiuimus. Non videtur autem, quod Summi Pontifices talibus formulis absolutam definitionem in re totam Ecclesiam concernente continentibus vterentur, nisi existimarent, se omninò certos esse, ac per consequens nullum subesse erroris periculum.

6. Deindè probatur ab inconuenienti, quia si esset falsum iudicium Papæ in canonizandis Sanctis, defraudarentur ipsi canonizati à fructu suffragiorum, & sacrificiorum Ecclesiæ; nam vt ait Augustinus *de verbis Apostoli*: & refertur *cap. Cum Marthe, §.3. de celebrat. Missarum*, iniuriam facit Martyri, qui orat pro martyre, quia eodem modo iniuriam facit Sancto canonizato, qui orat pro illo. Similiter defraudentur fideles, qui inuocant Sanctos canonizatos, quod si animæ illorum essent in inferno, peterent maledictionem pro benedictione.

7. Et tandem non licet dubitare, quòd Sanctus canonizatus sit inuocandus, & honorandus à fidelibus; ergo neque licet dubitare, quòd eius anima sit beata, consequentia patet, quia si publicè inuocatur, & honoratur Sanctus, eius anima beata est, neque enim animæ damnatorum honorantur. Antecedens verò probatur primò ex Augustino *epistola 118.*

In

in solemnitate, inquit, insaniæ est dubitare de eo, quod facit Ecclesia. Sed Ecclesia inuocat, & honorat Sanctum canonizatum, ergo, &c. Bernardus *epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses*, loquens *de festiuitate Sanctorum*, ait: Ego quod accepi ab Ecclesia, id teneo. Denique ratione probatur Romanus Pontifex pastor vniuersalis Ecclesiæ præcipit inuocare, & honorare Sanctum canonizatum: Ergo non licet dubitare, quòd sit honorandus, & inuocandus.

RESOL. XVI.

Respondetur ad argumenta contraria? Ex tract. addit. 2. Res. etiam 16.

§. 1. AD argumenta verò *in principio superioris resolutionis* adducta, ad primum respondeo, illud benè concludere de homine priuato, priuatam solùm, naturalemque notitiam habente: Ita namque illud Apostoli accipiendum est: Quis hominum scit, quæ sunt hominis; nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Verum sicut in ea sententia non excluditur Deus; dicitur enim, quis hominum scit? Ita nec amici eius excludi debent, quibus ipse secreta sua reuelat, quando, & quibus vult: Iuxta quod *eodem capite 2. ad Corinth.* ait Apostolus: Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum. Quoniam ergo Pontifex in canonizatione Sanctorum non procedit secundùm solam naturalem notitiam, sed attendit diuina testimonia, quæ sunt, vita sancta, mores, & miracula per eorum merita, vel inuocationē facta, ac insuper particulariter à Spiritu Sancto dirigitur; vndè B. Thomas *quodlib. 9. artic. 16.* respondet, quòd Pontifex potest certificari de statu alicuius per inquisitionem vitæ, & attestationem miraculorum, & præcipuè per instinctum Spiritus Sancti, qui omnia scrutatur, etiam profunda Dei; Ideò Pontifex non potest in isto errare.

2. Itaque argumentum non procedit, si Pontifex non præseruaretur ab errore: Diuina autem Prouidentia præseruat Pontificem, ne in Sanctorum canonizatione per infallibile testimonium hominum fallatur. Et quamuis fieri possit, vt non omnia, quæ de vita alicuius narrantur, vera sint, aut certa; vnde & contingit correctionem in historiis fieri, certum tamen est ea vera esse, quæ ad canonizationem sufficiunt? Ideoque ipsa canonizatio vera est, ac certa.

3. Vndè dicendum est, asserentem Pontificem in canonizatione Sanctorum posse errare, non esse tanquam hæreticum absolutè damnandum: quia non affirmat aliquid, quod contrarium sit his, quæ Ecclesia recipit tanquam de fide certa absque vlla controuersia Doctorum. Videmus namque Canum, Bannes, & alios *in principio* relatos sentire de fide non esse, Pontificem errare non posse. Ergo Ecclesia non defendit tanquam de fide certum sine vlla controuersia. Quocirca ea maiori probabilitate, & certitudine, quam existimamus de fide esse Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non posse, ea affirmandum est, hæreticum esse qui negatet.

4. Et quidem credendum est, Pontificem in canonizatione Sanctorum vti testimonio humano, non vt motiuo credendi, sed vt conditione explicante testimonium diuinum in sacris scripturis vniuersaliter reuelatum de omnibus, qui in gratia Dei moriuntur. Adde huiusmodi testimonium esse publicum, cui ex speciali prouidentia Deus assistere tenetur, ne si illud falsum sit, tota Ecclesia errare possit. Confirmatur, nam etiam in hac, vel illa scriptura canonica proponenda, in hac, vel illa traditione Apostolica declaranda, vtitur Pontifex, vt conditione explicante, publico testimonio humano Ecclesiæ.

5. Ad secundum argumentum non obest, quod ex Augustino solet obiici: Multa corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in infernis: Etenim Bellarminus dicit se in Augustino non potuisse talia verba inuenire, habent prætetea facilem explicationem, vel vt de corporibus, quæ fortè per errorem sunt supposita loco corporum veri Sancti, vel de corporibus Principum, & Magnatum aliquorum, quæ splendidissimis sepulchris habētur in veneratione, & tamen multorum ex illis animæ sunt in Inferno: vel fortè de eis, quæ apud multos habent nomen sanctitatis: Hussium enim Hussitæ colunt, vt Martyrem, Lutherum sui venerantur vt Sanctum, &c. vel certè inter Catholicos aliqui in hoc, aut illo priuato loco censentur Sancti, qui reuerà non fuere, sed peccatores; ad quorum canonizationem nunquam Deus Papam permittet accedere.

6. Itaque negandum eam sententiam in Augustino reperiri. Quamquam non negemus impios posse sepulchris honorari, aut aliquos posse particulariter ab aliquibus tanquam Sanctos coli, qui Sancti non sint, sicut contingit erga illum, de quo loquebatur Pontifex *in cap. Audiuimus*, qui sine Rom. Pontificis consensu colebatur; neque negamus, quin tales possint in Martyrologiū intrudi, sicut intrusus fuit Eusebius Cæsariensis pro Eusebio Samosateno, vt docet Baronius *ad 21. Iunij*, quomodo, & quemdam Marcum Arethusium Arianum *in Græcorum Menol.* fuisse intrusum idem ostendit *29. Martij*. Sed negamus aliquem eiusmodi posse toti Ecclesiæ Sanctum proponi, & canonizari ab eo, cuius est, Sanctos canonizare, idest à Romano Pontifice.

RESOL. XVII.

An Papa possit errare in Beatificationem Sanctorum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Res. etiam 17.

§. 1. SVppono, quod differt canonizatio à beatificatione, quod canonizatio est per modum definitionis, & vltimæ sententiæ à Pontifice latæ de sanctitate, & gloria canonizati toti Ecclesiæ propositi. Beatificatio verò est indulgentia, seu concessio Pontificis facta alicui Prouinciæ, vel Religioni, vt possit aliquis defunctus Beatus appellari, eique cultus aliquis exhiberi, quæ beatificatio solet esse via ad canonizationem. Colligitur hoc discrimen ex forma ipsa, qua Pontifices vtuntur in Bullis canonizationis, & beatificationis. Nam in Bullis canonizationis vtuntur verbis: Definimus, decernimus, mandamus, vt apparet in Bulla Sancti Francisci de Paula, quæ à Surio refertur *in eius vita; & in Bulla Sanctæ Theresiæ edita à Greg. XV.* Theresiam inquit, virginem de Abula, de cuius vitæ sanctitate, fidei sinceritate, & miraculorum excellentia planè constabat, & constat, ac sanctum esse definimus, decernimus, & adscribimus, illamque vniuersos Christi fideles tanquam veram sanctam honorare, & venerari mandauimus, & mandamus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia in eius honorem Ecclesiæ, & altaria, in quibus sacrificia Deo offerantur, ædificari, & consecrari, & singulis annis die 5. Octobris, quoad Cælestem gloriam translata est, eius officium, vt de sancta Virgine ad præscriptum Romani Breuiarij celebrari possit.

2. In Bulla verò beatificationis vti solent verbis: Concedimus, indulgemus, &c. vt constat *ex Bulla*

Bulla beatificationis B. Francisci Borgiæ Societatis Iesu, edita ab Vrbano VIII. Non inquit, supplicationibus inclinati de Cardinalium sacris ritibus præpositorum consilio, vt Dei seruus Franciscus Borgia Beatus nuncupari, déque eo ab omnibus dictæ Societatis Iesu Religiosis vbique existentibus, necnon in ditionibus familiæ illorum de Borgia ab omnibus Sacerdotibus tam sæcularibus, quam Regularibus Kalendis Octobris, ipso nempè die sui obitus, Missa celebrari, ac Officium de communi Confessorum non Pontificum recitari, iuxta rubricas Missalis, & Breuiarij Romani respectiuè, liberè, & licitè valeant Apostolica authoritate tenore præsentium perpetuò concedimus, & indulgemus.

3. Hoc supposito, alicui videbitur, Pontificem in beatificatione Sanctorum errare posse, etiamsi in canonizatione liber ab errore sit; quia ex hoc errore non sequitur, vniuersalem Ecclesiam errare, siquidem non proponitur vniuersali Sanctus ille colendus.

4. Sed contrarium omninò tenendum est, quia etsi non proponatur talis beatificatus colendus toti Ecclesiæ, proponitur tamen alicui Regno, vel ordini. In his autem, vel similibus decretis, etsi non respiciant vniuersalem Dei Ecclesiam, non potest esse error, etsi respiciatur sola vna prouincia, vel Regnum, vel Religio; vndè etiamsi probetur noua Religio à Sede Apostolica, nec in his error accidet, & ab omnibus id indubiè tenendum est.

5. Confirmatur, quia talis propositio facta particulari Ordini, vel Regno, est res etiam pertinens ad Religionem, & cultum. Ergo nullus interuenire potest error, sicut nec in decretis morum. Tandem à simili; nam ex errore in canonizando, sequuntur magna incommoda, qui sequerentur etiamsi non esset infallibilis, & certa ipsa beatificatio. Accedit, quòd Pontif. x non potest errare perniciosè condendo aliquam legem; etiamsi illam ferat pro particulari Ecclesia, vt rectè monstrat noster Bannes *in hoc casu.* 2.2.q.1.ar.3.dub.6.

6. Deinde ad talem declarationem Pontifex vtitur graui examine, ne se Deus permittat errare. Secundò, quia etiam implicitè videtur definire, seu saltem supponere, eum esse in Cœlo. Tertiò, quia licet Diuinum officium, sacrúmque non concedatur omnibus pro tali Beato; tamen omnibus iam in Ecclesia licet se illius precibus etiam publicè commendare, eúmque Beatum vocare, & pro tali reputare, non est autem credibile, Deum permittsurum in re iam graui, totam errare Ecclesiam: Ergò omninò certum debet esse, Papam non posse in beatificatione errare.

7. Deindè Doctores loquentes de canonizatione, & affirmantes, Pontificem errare non posse, nihil de beatificatione scripserunt: ergo signum erat sub canonizatione voluisse beatificationem comprehendere. Secundò, Pontifex beatificans Sanctum aliquo Missæ sacrificio, hoc est, concedens, vt aliquod Missæ sacrificium in illius honorem celebretur, toti Ecclesiæ venerandum proponit, quia nomine totius Ecclesiæ sacrificium offertur: Ipsáque tota Ecclesia medio illo Ministro, & sacrificio ab illo oblato sanctum illum veneratur: sed in his, quæ pertinent ad cultum vniuersalis Ecclesiæ, errare non potest Pontifex. Ergo & ex his patet solutio rationis dubitandi. Negamus enim non sequi vniuersalem Ecclesiam errare, si erret Pontifex in beatificatione. Nam licèt à Pontifice non proponatur venerandus per vniuersalis Ecclesiæ ministros; proponitur tamen venerandus ab vniuersali Ecclesia per speciales aliquos ministros, & hoc sufficit, vt Ecclesia ipsa errare dicatur.

8. Dicendum est itaque, Pontificem non posse in huiusmodi beatificatione errare, sic nimirùm, vt illum declaret esse beatum, atque vt talem honorandum, qui Beatus non sit, quoniam etsi beatificatio solùm sit particularis canonizatio, & cultus in ea permissus restringatur, continet tamen declarationem beatitudinis, & gloriæ eius, qui beatificatur. Quòd autem eiusmodi declaratio possit esse falsa, magnum esset inconueniens, quia hoc cederet in vilipendium Ecclesiæ, & in contemptum potestatis Summi Pontificis.

9. Adde, quòd si posset fieri, quòd is non sit Beatus, quem Pontifex Beatum declararat; dum vult eum honorare, ipsum beatificando, noceret illi; impediret enim, ne pro illo fierent suffragia, & consequenter ne à pœnis purgatorij citò liberaretur. Sicut enim iniuria est pro Martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendari, vt loquitur Augusti. *serm. 17. de verbis Apostoli*: Ità pro aliis, quos cum Christo regnare tenet Ecclesia; nemo prudenter orabit, vt à pœnis purgatorij liberentur, iuxtà Innocentium III. *cap. Cum Marthæ, tit. de celebratione Missarum.*

RESOL. XVIII.

Qua certitudine tenendum est Papam non posse errare in Canonizatione Sanctorum?

Et esse de Fide probatur? Ex part. 1. tractat. addit. 2. Res. etiam 18.

§. 1. Respondeo, quòd aliquorum sententia fuit, posse Pontificem quoad canonizationem errare; & multò magis quoad beatificationem. Est Caietani *to. 1. opusc. tr. 15. de indulgentiis. ad Iulium Medicem cap. 8. ad vlt.* Melchioris Cani *lib. 5. cap. 5. qu. 5.*

2. Hæc opinio prorsùs est reprobanda; vndè meritò P. Arriaga *in curs. Theol. to. 5. disp. 9. sect. 5. n. 31.* miratus est valdè Caietan. qui non solùm negat esse de fide, Papam non posse errare, sed absolutè docet, eum posse errare: Sed hanc doctrinam censet hoc tempore ad minimum esse erroneam, & temerariam.

3. Explosa itaque hac opinione, alia docet Pontificem neque in canonizatione, neque in beatificatione errare posse; id tamen diuina fide certum non esse. Ita Bannes 2.2. *in breuioribus in comment. dub. 7. conclus.* 2. Malderus *dub. 6. proposit.* 4. Suarez *disp. 5. sect. vlt. num.* 8.

4. Quibus adde doctissimum Magistrum Ioannem de S. Thoma *in 2. 2. D. Thomæ disp. 9. art. 2. fol. 767.* & ex Societate Iesu Granadum *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1. tract. 7. disp. 3. sect. 3. num.* 24. & Franciscum del Castillo *in lib. 5. sent. tom. 2. disp. 16. quæst. 8. num.* 25. qui tamen *num.* 23. asseruerat temerarium, impium, scandalosum, atque quodammodò sapit hæresim, negare esse beatam animam Sancti canonizati.

5. Et probat singula; nam quòd sit temerarium, est manifestum, quia est contra torrentem omnium fidelium in materia graui; quia omnes verbo, & opere fatentur sanctitatem, & beatitudinem animæ illios, qui à Romano Pont fice est canonizatus. Quòd sit impium, patet, quia est contra Religionem, & cultum Sancti canonizati. Quòd sit scandalosum, probatur; nam quis non scandalizabitur audiens Wicleph dicentem animas Beati Augustini, Benedicti, & Bernardi esse damnatas, propter quod ipse, & sententia (quantum ad hoc, non vt hæretica, sed vt offensiua piarum aurium, sicut & aliæ ipsius propositiones)

fitiones) damnatur *in Concil. Constantiensi sess.* 8. Quòd sit suspectus de hæresi apparet; nam quodammodò illam sapit sententia, quæ negat hanc beatitudinem, quia videtur negare vel authoritatem in Papa ad Sanctos canonizandos, vel quòd Sancti non sunt digni tali honore.

6. Sed mihi magis placet opinio aliorum asserentium esse de fide, Pontificem errare non posse in canonizatione Sanctorum, & ita tenet Valentia *tom.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 7. §. 40. Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *disp.* 17. *dub.* 6. Castrus Palus *tom.* 1. *tr.* 4. *disput.* 1. *punct.* 5. §. 4. *num.* 2. Verricelli *in quæst. moral. tract.* 8. *quæst.* 25. *num.* 8. Amicus *in cursu Theologiæ, vbi infrà num.* 13. Arriaga *tom.* 5. *disp.* 9. *sect.* 5. *num.* 28. & alij, firmantes, Papam in canonizationibus non solùm errare non posse, sed id esse de fide.

7. Rationes verò pro hac sententia videbis apud Authores citatos, qui etiam respondent ad omnia argumenta, quæ in contrarium possent adduci. Verùm circa præsentem difficultatem ne deseras recognoscere doctissimum Magistrum Grauinam *in controuersiis tom.* 4. *par.* 2. *fol.* 362.

RESOL. XIX.

An eadem certitudine de Fide sit tenendum Papam non posse errare circa beatificationem Sanctorum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Res. etiam 19.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenet Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 5. *punct.* 5. §. 5. *num.* 4. Megalius *verb. Canonizatio, num.* 1. & ex ipsis nouissime Pater Verricelli *in qq. moral. tract.* 8. *quæst.* 25. *n.* 3. Itaque dicendum videtur de fide esse Pontificem non posse errare in canonizatione, neque in beatificatione. Probant, quia ex errore vtriusque eadem sequerentur absurda, & incommoda, & ad vtrumque actum præcedit inquisitio vitæ, & sanctitatis, & miraculorum beatificandi, vel canonizandi. Quòd autem sit maior, vel minor, non videtur inferre in vno actu maiorem certitudinem, quàm in alio, si quidem vtraque inquisitio debet esse prudens, & grauis.

2. Secundò, quia sicut pertinet ad Religionem, quòd aliquis proponatur colendus toti Ecclesiæ vt Sanctus. Et circa materiam Religionis non potest Pontifex errare, ita quòd proponatur certæ Prouinciæ, aut Religioni, est res pertinens ad Religionem, & ita oportet, vt non possit errare, sicut neque circa decreta morum. Et hanc docuerunt non pauci viri docti in Italia, & Hispania.

3. Verùm licèt hæc opinio sit satis probabilis, tamen ego magis adhæreo negatiuæ sententiæ, quam tuetur Amicus *in cur. Theol. to.* 4. *disp.* 7. *sect.* 4. *num.* 98. vbi sic ait: Non est de fide Pontificem errare non posse in beatificatione, prout beatificatio condistinguitur à canonizatione: est tamen ita certum, vt oppositum sit ad minimum temerarium, scandalosum, & errori proximum. Prior pars facilè probatur. Etenim si esset de fide, beatificatum esse in Cœlis, in eo canonizando Pontifex non vlteriùs procederet, maiorem diligentiam, nouúmque examen instituendo de sanctitate canonizandi: quia quod est fide certum, non eget vlteriori certitudine. Atqui Pontifex post beatificationem, si ad canonizationem procedat, non est contentus priori examine, & diligentia pro beatificatione facta, sed instituit nouum examen, nouamque diligentiam, idque non ad externã dumtaxat solemnitatem, & pompam, sed ad maiorem certitudinem de sanctitate canonizandi habendam, vt praxis, & stylus curiæ docet.

4. Posterior pars constat, quia cùm beatificatio sit potissimum medium ad canonizationem; est enim via ad illam, vt Pontifices in Bullis beatificationis declarant, temerarium esse, & errori proximum negare beatificatum esse in Cœlis. Nam licèt illum Pontifex non definiat, eum tamen colendum proponit alicui Prouinciæ, vel Religioni, quousque ad eius canonizationem veniatur.

5. Obiicies. Omnes honores, & cultus, qui exhibentur canonizatis, exhiberi possunt Beatificatis, ergo eadem certitudine certũ est, Beatificatum esse in Cœlis, ac canonizatum. Respondeo primò negando consequentiam canonizatis exhibentur vt debiti, & à Pontifice authoritate Apostolica definiti: Beatificatis verò solùm vt permissa. Respondeo secundò negando antecedens; nam canonizatis in eorum cultum, & honorem erigi possunt templa, ab omnibus sacrum offerri, & officium recitari, Beatificatis verò nec Templa erigi possunt, nec ab omnibus sacrum offerri, & officium recitari, nisi dumtaxat ab iis, quibus in Bulla expressè conceditur. Solùm enim Beatificatis erigi possunt altaria, & quidem ab iis tantùm, quibus conceditur posse sacrum offerri; non autem ab aliis, quibus non permittitur sacrum offerri. Prætereà sacrum & officium de canonizato potest cum octaua celebrari, non autem de beatificato, nisi de expressa licentia Pontificis. Idem dicendum de sacro votiuo; cùm non possint alij honores, & cultus Beatificatis exhiberi, quam qui in Bulla ipsa Beatificationis exprimuntur. Nam hoc ipso, quod tales honores, & cultus restringuntur ad certam Religionem, certúmque locum, censentur etiam restringi ad certum genus honoris, & cultus, nempe ad illud; quod in Bulla exprimitur. Licet autem Beatificatis altaria erigi ab iis, quibus conceditur in ipsorum honorem sacrum offerri, quia hic honor est intrinsecè connexus cum ipso cultu sacrificij, cùm nequeat nisi in altari sacrificium offerri. Eadem est ratio de imagine cum radiis pingenda, vel sculpenda etiam publicè. Hucusque Pater Amicus.

6. Hanc etiam sententiam docet Arriaga *in cursu Theo. to.* 5. *disp.* 9. *sect.* 6. & supponit, quòd Beatificatio prout de facto, & in vsu, est quædam licentia data per Bullam à Summo Pontifice, vt aliqua persona in aliqua determinata Prouincia, Episcopatu, aut Religione coli possit, vt existens in Cœlo: conceditur autem ea præmisso diligenti examine vitæ, & miraculorum, aut audita sententia Cardinalium Congregationis rituum, imò etiam Auditorum, seu Iuristarum Rotæ. Vndè has differentias inter eam, & canonizationem obseruo.

7. Prima, & principalis, quòd non vtitur Pontifex verbo vllo directè declarante, aut definiente talem Sanctum esse in gloria: solùm dat licentiam vt colatur: estò ibi implicitè videatur supponere omninò illum in gloria esse, quia non possunt tales honores exhiberi nisi homini Beato, seu Deo fruenti.

8. Secunda differentia est, quod Beatificatio non est vltimum iudicium Ecclesiæ in causa sanctitatis talis personæ: sed proceditur deindè ad nouum examen, testes, miracula &c. antequam ad canonizationem veniatur, quæ est iudicium vltimum, post quod nihil ampliùs discutitur.

9. Tertia differentia est, quòd Beatificatio esse solet limitata, vt dixi, ad vnam prouinciam, &c. at canonizatio extendit se ad totam omninò Ecclesiam, vt omnes de eo celebrare, &c. recitare etiam Diuinum Officium possint; nam licèt teneantur ex Bulla Pij V. orare iuxta Breuiarij Rubricas; si tamen

quis

quis velit ex deuotione duo Officia orare, poterit sine dubio de eo Sancto: at neque hoc modo licet omnibus de solùm Beatificato orare.

10. Quarta differentia, quæ tamen videtur esse accidentaria: est maior solemnitas canonizationis præ Beatificatione: hæc enim sine vlla planè fit, illa verò cum maxima pompa, & cum consensu vniuersali Cardinalium, & Prælatorum, præmissis precibus, & quæsito à Cardinalibus omnibus, aliisque consensu. Hæ sunt differentiæ inter Beatificationem, canonizationemque; ex quibus breuiter, & solidè deducitur, quid sit dicendum quoad infallibilitatem Beatificationis.

11. His suppositis ab Arriaga, posteà sic asserit: Non videtur esse de fide, Papam non posse errare in Beatificatione. Hæc est valdè communis inter recentiores, qui de beatificatione egerunt: & suadetur meo iudicio ferè euidenter ex secunda differentia *supra* posita: etenim si fide certum esset Beatificatum esse in Cœlo, gratis, imò in iniuria certitudinis fidei inquireretur: deindè in vitam eius, & noua testimonia exigerentur ad probandum eum esse in Cœlo sicut si fierent iam ad declarandum sanctum Petrum esse Beatum: ergo supponitur res adhuc non esse omninò certa certitudine fidei. Item secundò probatur ex prima differentia, quia cùm Pontifex non vtatur in Beatificatione vllo verbo denotante definitionem (ex quo maximè *superius* argumentati sumus pro certitudine canonizationis) cessare videtur præcipuum argumentum eius infallibilitatis de fide. Tertiò ex tertia differentia suadetur; nam cùm non permittatur cultus eius Sancti pro vniuersali Ecclesia, sed solùm pro vna aliqua Prouincia, nec sit de fide, vnam, aut alteram Prouinciam, aut Religionem errare non posse: ideò etiam non desumitur indè tam efficax argumentum pro ea certitudine, quàm pro canonizatione. Quartò denique idem probo ex quarta differentia, quia illa ipsa maior solemnitas preces illæ communes, assensus ille quasi totius Ecclesiæ, qui in canonizatione requiritur, est quædam dispositio ad hoc, vt Deus Papam errare non permittat: estque quasi generalis Ecclesiæ consensus, perinde ac si in Concilio in vniuersali cum Papæ approbatione decideretur veritas aliqua. Hæc autem omnia cessant in Beatificatione: ergo cessat vnum ex maximis fundamentis pro hac certitudine fidei. Et hæc omnia docet Arriaga *vbi suprà*.

12. Et tandem huic sententiæ adhæret Turrianus *in 2.2.to.5. disp.17.dub.6.* qui tamen optimè, & verè obseruat, in quo omnes conueniunt esse temerarium, & scandalosum, & impium asserere Pontificem posse errare in Beatificatione Sanctorum. Temerarium quidem, quia sentiret contra communem sensum non solùm Doctorum, sed etiam omnium fidelium. Item sine idoneo argumento iudicaret Pontificem errare in re tam graui, & ad quam semper præcedunt tot diligentiæ, & inquisitiones prudentes.

13. Deindè in hac materia esset scandalosum, ex qua potest oriri aliquod scandalum in animas fidelium, vt dicemus *suo loco ad quæstionem primam.* Et certè non posset non poni obstaculum pietati fidelium, si audirent aliquem dicentem, Pontificem errasse in beatificatione alicuius Sancti.

14. Impium autem dicitur, quia est contra Christianam Religionem, & cultum Sanctis debitum. Et ideò S. Thomas *quodlibeto illo 6.art.vltimo*, dixit, piè credendum esse, Pontificem non errare in Sanctorum canonizatione Deindè sicut Bannez, & alij dicunt, sapere hæresim asserere Pontificem errare posse in canonizatione, quia videtur velle negare potestatem canonizandi: ita qui diceret Pontificem posse errare in Beatificatione, esset suspectus de hæresi, quia videretur velle negare potestatem esse in Pontifice ad beatificandum hominem aliquem. Ita Turrianus, & ego.

RESOL. XX.

An præcisè ex vi solius Beatificationis, quod anima Beatificati sit in gloria, remaneat tantum intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis? Ex p.11. tract.addit.2.Res.etiam 20.

§.1. Affirmatiuam sententiam (attendas quæsò amice Lector) contra Turrianum sustinet nouissimè doctissimus Magister Ioan.de S. Th. *in* 2.2. *D.Thom.disp.9.art.2.fol.*770.vbi sic ait: Tortes tenet, quòd esset impium, scandalosum, & temerarium dicere, quòd Pontifex posset errare in beatificatione, aut quòd anima Beatificati non esset in gloria, esse tamen magis temerarium, & magis scandalosum id affirmare de canonizato, ita solùm certitudo canonizati, & beatificati differunt penès magis, & minus intra eamdem speciem.

2. Nihilominus supposita sententia *sup.*probata, quòd beatificatio non sit iudicium de sanctitate alicuius, sed solùm permissio vt possit publicè coli, & venerari. Existimo Pontificem practicè errare non posse in tali beatificatione; ita quòd esset temerarius, & scandalosus, qui talem celebrationem negaret, aut talem cultum non esse exhibendum. Speculatiuè autem circa veritatem Sanctitatis talis personæ existimo quod ex vi solius beatificationis, id non excedit latitudinem certitudinis moralis, & probabilitatis maximæ, ita quòd oppositum non esset censura dignum. Et dico ex vi beatificationis præcisè, quia ex alio capite, v.g. si accedat assensus totius Ecclesiæ, aut maioris partis fidelium, multitudo miraculorum facta in confirmationem eius sanctitatis, & hoc longo tempore sit continuatum, ex hac parte fiet longè certius, & qui negaret sanctitatem talis personæ cum his circumstantiis esset censura temeritatis dignus.

3. Ratio, quæ me præcipuè mouet, ea est, quia vt Ecclesia publicè celebret festum de aliquo tanquam de Sancto, sufficit probabilitas & moralis certitudo de sanctitate eius, non verò requiritur iudicium, & sententia canonica, vt patet manifestè in celebratione festi Conceptionis Beatæ Virginis, quod Ecclesia celebrat: & tamen ipsamet Ecclesia præcipit, ne possit vlla censura notari opinio asserens fuisse conceptam in peccato originali: ergo vt Ecclesia habeat iudicium practicum certum de celebratione alicuius Sancti, non requiritur, quòd habeat etiam iudicium speculatiuum certum de sanctitate, sed sufficit moralis certitudo, aut opinio. Item etiam videmus, quòd in materia Religionis sæpè vtitur Ecclesia solùm opinione probabili, vt patet in dispensatione voti solemnis, & in dispensatione matrimonij rati non consummati: sicut autem votum pertinet ad virtutem Religionis, ita etiam veneratio Sanctorum (vt *sup.* declarauimus) ergo permissio, seu dispensatio, vt aliquis veneretur pro Sancto, non requirit maiorem certitudinem, quàm moralem de eius sanctitate.

4. Ad hæc D.Thomas *3.p.q.27.art.2.ad* 2. ex eo quòd Ecclesia Rom. suo tempore toleraret celebrationem festi Conceptionis, dicit eam consuetudinem non esse totaliter reprobandam, nec aliquid amplius infert ex tolerantia talis celebrationis; sed beatificatio est concessio celebrationis de aliquo Sancto cum tolerantia

lerantia Sedis Apostolicæ: ergo ex vi præcisè beatificationis non infertur, nisi quòd talis consuetudo non sit reprobanda, non verò quòd sit omninò certum, quòd persona beatificata sit in gloria, taliter quòd oppositum sit censurabile. Et denique veneratio, quæ exhibetur beatificatis aliquando fuit permissa fieri ab Episcopis in Ecclesia, & tunc certum est, quòd ad venerationem exhibendam alicui sufficiebat moralis certitudo; nam Episcopi non poterant definire de fide, aut certum reddere, quòd illi essent in gloria: ergo de se talis beatificatio non petit nisi moralem certitudinem de alicuius gloria; imò, in rigore loquendo, permissio celebrandi de aliquo potest stare cum certitudine, quòd non sit adhuc in gloria, dummodò constet esse Sanctum, sicut permittit Ecclesia, quòd celebretur de Elia in Ordine Carmelitarum, quem tamen constat nondum esse beatum. Aliud est ergo celebrationem de aliquo permittere, aliud iudicare, & habere pro infallibili, quòd sit in gloria. Hucusque Ioannes de S. Thoma.

5. Sed ego prorsùs puto non esse discedendum à sententia Turriani, qui absque vlla distinctione loquitur, sicut loquuti sunt Doctores, qui post illum scripserunt, & ideò eius sententiam docet etiam Franciscus Del Castillo Ordinis S. Francisci ex Regulari Obseruantia *in l. 3. sent. tom. 2. disp. 16. quæst. 8. num. 33.* sic asserens: Sed inquires qua censura dignus sit, qui negaret animam Sancti beatificati esse beatam, Respondetur cum Montesino, quòd etiam id negare esse impium, & temerarium; nam intra idem genus propositionis damnabilis, potest vna esse magis temeraria, quam alia, & magis piatum aurium offensiua; sic magis impium, & temerarium esset negare beatitudinem animæ Sancti canonizati; sed non ideò desineret esse temerarium, & impium hanc negare animæ beatificati. Ita ille. Cui adde sapientissimum Patrem Rodericum Arriaga *in curs. Theolog. tom. 5. disp. 9. sect. 6. num. 55.* Franciscum Syluium *in contrau. lib. 4. quæst. 2. art. 15.* & Patrem Amicum *in curs. Theol. tom. 5. disp. 7. sect. 4. num. 99.* vbi sic ait: Cùm Beatificatio sit potissimum medium ad canonizationem; est enim via ad illam; vt Pontifices in Bullis beatificationis declarant; temerarium esset, & errori proximum negare beatificatum esse in Cœlis; nam licèt illum Pontifex non definiant, cum tamen colendum proponit alicui Prouinciæ, vel Religioni quousque ad eius canonizationem veniatur. Ita ille Cui etiam adde nostrum doctum Patrem Vericelli *in qq. moral. tr. 8. q. 25. n. 3.* adhærentem Turriano, & probantem sanctitatem Beatificati non remanere intra latitudinem certitudinis moralis, & hoc negare esset temerarium, scandalosum, &c.

6. Itaque dicendum est cum Arriaga, quòd Pontifex videtur implicitè definire, vel saltem supponere beatum esse in Cœlo. Et ideò omnes Catholici, eo ipso quod aliquis sit beatificatus, nullatenus de illius sanctitate dubitant, licèt hæc sanctitas talis personæ beatificatæ non sit certa de fide, sicut etiam non pertinet secundùm aliquos directè ad fidem, quod sit beata anima Sancti canonizati, tamen hoc negare esset magis impium, & temerarium, quam si negaretur de anima beatificati. Vnde Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 9. dub. 5. n. 5.* sic asseruit: Est impium, temerarium, & scandalosum negare Sanctum beatificatum esse in gloria, & similiter negare Sanctum canonizatum esse in gloria, sed hoc magis temerarium, magis scandalosum, & magis impium propter maiorem diligentiam inquisitiones, & probationes, quæ fiunt ante canonizationem, quàm sit diligentia, inquisitio, & probatio, quæ fiunt ante beatificatio-

nem. Vndè fit quando aliquis semel beatificatur à Summo Pontifice, nullus in toto orbe terrarum potest sine temeritate dubitare de gloria illius Sancti. Ita ille. Qui *n. 3.* rectè obseruat quod per canonizationem, & beatificationem cognoscitur hominem defunctum esse in gloria, per canonizationem quidem in forma declaratiua, & pronunciatiua, per beatificationem in forma indultiua, & concessiua.

7. Ex quibus omnibus appatet contra Ioan. de S. Thoma ex vi beatificationis sanctitaté beatificati non remanere, vt ipse putat intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis; vndè contra ipsum contrarium asserere dicendum est esse censura dignum.

8. Restat modò respondere ad argumentum de festiuitate Conceptionis B. Virginis, quod adducit à S. Tho. Dico igitur in isto casu Pontifices apertè, & clatis verbis in suis Bullis relinquere certitudinem illius festiuitatis intra limites probabilitatis. Sed in nostro casu, vt probant Doctores à nobis citati, contrarium apparet; nam per decreta beatificationis, saltem implicitè, & inchoatiuè determinatur sanctitas personæ beatificatæ. Ergo contra Io. à S. Thoma dicendum est sanctitatem, & gloriam beatificati non remanere intra latitudinem probabilitatis, ac certitudinis moralis; vndè sequitur neminem etiam ex vi tantum beatificationis posse dubitare de gloria, & sanctitate eius, quem Pontifex beatificauit.

RESOL. XXI.

Dubium incidens: An posito, quod Pontifex concedit aliquibus determinatis personis, & sub determinato aliquo ritu venerari Sanctum Beatificatum, possint alij omnes licitè vti tali concessione?

Et an liceat transferre diem S. Beatificati, qui designatur pro celebratione? Ex part. 11. tract. addit. 2. Resol. etiam 21.

§. 1. Affirmatiuam sententiam nominatim contra me docet doctus Pater Thomas Tamburinus *opusc. de sacrific. Missæ lib. 2. cap. 6. §. 8. num. 15.* quia, ait ille, cùm vna Missa eiusdem sit valoris, & dignitatis ac aliæ quælibet, statim atque Pontifex declarat talem Beatum dignum esse vna Missa, quæ dicatur ab vna determinata persona, declarat illum esse dignum omnibus cæteris Missis à quocumque, & quomodocumque celebrandis: Si igitur remanet sic dignus declaratus, non est vndè quilibet Sacerdos impediatur illum per suas Missas venerari, nec veneratur sine Sedis Apostolicæ authoritate; hæc enim id interecedit per illam declarationem, qua dignus Missa declaratus est Beatus. Hinc infert posse quemlibet eius imaginem adorare, adorandam in Altari constituere, publicis processionibus circumferre (adde & eius collectam) seu commemorationem facere in Missa, infra annum. Ratio est, quia hi cultus longè inferiores sunt Missa; quare si hunc Pontifex concedit, concedit & illos. Ita Tamburinus, qui citat Fagundez à me alibi adductum, quibus nunc addo Quintanadueñam *tom. 1. tr. 6. singul. 5. n. 2. cum seq.*

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. Res. 80. 81. & 82. & in tom. 3. tr. 6. Resol. 91. à §. 4.

2. Verùm ego non recedo à sententia negatiua, quam olim docui, & præter Granadum, Turrianum, Gauantum à me alibi adductos, nostram sententiam sustinet Pater Amicus *in curs. Theol. tom. 5. disp. 7. sect. 4. num. 100.* vbi sic ait: Canonizatis in eorum cultum, & honorem erigi possunt templa, ab omnibus sacrum offerri, & officium recitari: Beatificatis verò nec templa erigi possunt, nec ab omnibus

Alibi in nulla alia Res. aut loco pro hac quæst. author præcitatum hic Fagundez adduxit.

sacrum

sacrum offerri, & officium recitari, nisi dumtaxat ab iis, quibus in Bulla expressè conceditur. Solùm enim beatificatis erigi possunt altaria, & quidem ab iis tantùm, quibus conceditur posse sacrum offerri, non autem ab aliis, quibus non permittitur sacrum offerri. Prætetea sacrum, & Officium de canonizato potest cum octaua celebrari, non autem de Beatificato, nisi de expressa licentia Pontificis. Idem dicendum de sacro votiuo, cùm non possint alij honores, & cultus Beatificatis exhiberi, quàm qui in Bulla beatificationis exprimuntur. Nam hoc ipso, quòd tales honores, & cultus restringuntur ad certam Religionem, certúmque locum, censentur etiam restringi ad certum genus honoris, & cultus, nempè ad illud, quod in Bulla exprimitur. Licèt autem Beatificatis Altaria erigi ab iis, quibus conceditur, in ipsorum honorem sacrum offerri, quia hic honor est intrinsecè connexus cum ipso cultu sacrificij. Eadem est ratio de Imagine cum radiis pingenda, vel sculpenda etiam publicè. Ita Amicus. Et etiam contra Tamburinum *de commemoratione in Missa* idem sentit Pelliaaarius *in man. Regul. to. 2. tr. 8. c. a n. 1 a6.* & contra Palaum nominatim insurgit doctus Pater Antonius de Escobar *in Theolog. moral. edit. vlt. tr. 1. exam. 12. c. 4. n. 42.* Vide etiam & me citato, Trullench *in Decal. tom. 2. lib. 1. c. 9. dub. 5. n. 9. &* 11.

Sup. hoc & contento in vers. seq. Idem. huius textus in to. 3. tr. 3. Ref. 90. §. 2. post medium à vers. Nota etiam. & ibi in tr. 6. Ref. 91. § Sed quæritur. & cursim in aliis eius annot.

3. Sed audiamus Mag. Ioan. de S. Th. *in 2. 2. D. Th. disp. 9. art. 1. fol. 772.* sic asserentem: An Beatificato possint omnes deferre cultum Religionis saltem in eo, in quo non prohibetur per litteras Beatificationis, licèt expressè non concedatur? Supponimus in concessione beatificationis aliquándo cum restrictione concedi licentiam huiusmodi, vel cum restrictione loci, vt scilicet in tali Ecclesia, vel tali Religione, aut prouincia celebretur: vel cum restrictione temporis, vt scilicet tali die, aut diebus celebrari possit, vel cum restrictione personarum, vt scilicet a talibus personis possit celebrari: vel cum restrictione cultus, vt scilicet talis cultus possit exhiberi, & non amplius. Et loquimur de culto publico, qualis est, qui Beatificatis defertur. Supponimus etiam nullam esse difficultatem, si restrictio fiat cum expressa prohibitione, vt si concedatur licentia celebrandi de aliqua tali die, aut à talibus personis, cum prohibitione, ne alio die, aut ab aliis personis id fiat: Sed solùm procedit difficultas, quando conceditur facultas cum aliqua restrictione, v. g. celebrandi tali die, vel à talibus personis, & nihil prohibetur circa alias personas, vel alios dies.

4. Dico ergo, quòd in tali casu solùm licèt eo modo, & illo cultu publicè venerati talem Sanctum, sicut à Pontifice conceditur: reliqua verò etsi ibi expressè non prohibeantur, non possunt licitè eis exhiberi. Et fundamentum sumitur ex prohibitione iuris communis facta Alexandro III. *in cap. Audiuimus sæpè citat.* quòd non liceat sine authoritate Rom. Pontificis aliquem venerari pro Sancto: ergo in eo ad quod talis authoritas non se extendit, sed restringitur, non licèt venerationem exhibere, quia quidquid amplius fit, sine authoritate Romani Pontificis fit.

5. Nec obstat, quòd facta Beatificatione supponitur talem hominem esse in gloria, & sic potest ei deferri cultus.

6. Non, inquam, obstat, quia cultus publicus non solùm requirit, quòd homo sit in gloria, sed etiam iudicium, aut licentiam Ecclesiæ, quæ quoad hoc est restricta.

7. Vndè sequitur, quòd si restrictio sit circa diem, vt si concedatur à Pontifice, quod certo die possit celebrari de aliquo Sancto, non potest facta celebratione alio die, etiam per modum deuotionis, & Missæ votiuæ de eo celebrari. Et præter fundamentum positum extat responsio Sacræ Congregationis Cardinalium, qui cōsulti, an liceret Missam votiuam de Sancto non cannnizato celebrare? Respondit, non licere: Missa autem votiua celebratur extra proprium diem.

8. Sequitur prætereà, quòd si conceditur beatificatio pro Religiosis certæ Religionis, aut pro hominibus certæ Prouinciæ, vt quòd Sacerdotes talis Religionis possint de illo Sancto celebrare, nullis aliis Sacerdotibus id licet. Vndè nec etiam ad cantandum solemniter Missam potest alius Sacerdos subrogari, quia in tali licentia standum est præcisè verbis concessionis, sine qua non licèt deferre illum cultum publicum alicui personæ ea prohibitione iuris communis, quæ solùm intelligitur quantum sonat licentia, & concessio, & non amplius. Si autem concedatur restrictio ex parte loci, sed non ex parte personarum, vt quod tali die in Ecclesia tali liceat celebrare Missam de tali Sancto, videtur quod omnes Sacerdotes possint ibi celebrare, cùm sit licentia sine restrictione personarum, & vbi ius non restringit, nos restringere non debemus, præsertim in fauorabilibus. Hucusque Ioannes de S. Thoma.

9. Sed in posterum sententiam Castri Palai, Tamburini, & aliorum non posse amplius sustineri patet ex decreto SS. D. N. Innoc. X. nunc feliciter regnantis; nā cùm in Sacra Congregat. Rituū delatæ essent supradictæ sententiæ exponentes Breuia Pontificia pro culto Beatificatorum concessa violenter, & contra ipsorum verba, & mentem Sacræ Congregationis SS. D. N. vt dixi, condidit decretum tenoris sequentis:

Sacrorum Rituum Congregatio die 5. Octobr. 1652. censuit, & declarauit, si Sanctissimo Domino Nostro placuerit, non potuisse, nec posse tam sæculares, quàm Regulares, cuiuscumque Ordinis, & Instituti, etiam Societatis Iesu, excedere limites verbales Indultorum Sedis Apostolicæ, super Beatificationibus præsertim in celebratione Missarum, & Officij cum octauis, nisi hoc expressè Sedes Apostolica eis indulserit; Et facta relatione per me Cardinalem Cornelium Episcopum Albanensem, die 16. Decembris 1652. Sanctitas sua approbauit, & sic, vt præmittitur seruari mandauit.

F. Episcopus Albanens. Card. Cornelius.

Loco † sigilli.

Bernadinus Roccius Sacr. Rit. Congr. Secr.
Romæ ex Typograph. R. Cam. Apost. 1652.

Itaque ex verbis supradicti Decreti corruunt ea omnia, quæ Tamburinus, Palaus, & aliqui recentiores circa dubia *superiùs* posita scripserunt.

10. Sed oritur difficultas, an liceat transferre diem Sancti Beatificati, qui designatur pro celebratione, vel si ex ignorantia, aut negligentia omittatur celebratio illa die, possit alio die celebrari. Et aliqui censent id non licere, quia cum ista facultas supposita prohibitione iuris communis sit quasi dispensatio, & priuilegium; Priuilegium autem sit stricti iuris, non operatur vltra formam suæ concessionis: quare si designat diem, in quo possit celebrari, transacto illo die cessat permissio, & licentia celebrandi.

11. Verùm oppositum probabile videtur Ioanni de S. Thom. *vbi sup.* quia concessio celebrandi illo die, si aliud non explicatur intelligenda est iuxta communes rubricas, quòd celebretur tali die, si non sit impedimētum, aliàs transferri possit; præsertim quia intentio concessionis primò, & per se hoc videtur respicere, quòd

quòd solùm vno die celebretur; siquidē Congregatio quando censet non licere Missam votiuam celebrare de Sancto non canonizato, supponit proprium diem semper illum manere, ita quòd celebrato die proprio, seu festiuitate propria per modum voti, aut deuotionis non liceat celebrare. Circa ipsum autem diem proprium quòd possit, vel non possit transferre, nihil decreuit: Vndè cùm fauores sint ampliandi, celebratio diei proprij non est intelligenda ita restrictè, quòd debeat esse propria secundùm computum mensis, quasi mathematicè, sed propria secundùm modum celebrationis Ecclesiæ, quòd impedito die censetur adhuc proprius dies esse illa, in quam primò transferri potest. Tutius tamen esset in hac parte consulere Congregationem, quia res est magni momenti, & exposita periculo, ne celebretur tali die in quo non licet sine authoritate Papæ. Ita Ioannes a S. Thoma, qui si modò scripsisset post dictum decretum Innocentij X. credo, quòd non tutius, sed necessariò dixisset recurrendum esse ad Summ. Pontificem. Obseruat etiam idem Ioan. de S. Th. *loc.cit.* quòd ex vsu, & praxi communi videmus aliqua specialia signa cultus publici exhiberi Beatificatis, quorum non fit expressa mentio in decreto beatificationis; nam solent deferri eorum imagines, aut reliquiæ in solemni processione, & in Templo, aut altari collocari, & cum lumine pingi, &c. Quare ista damnanda non sunt, etsi in decreto non exprimantur, quia videntur quasi connexa cum celebratione Missæ, recitatione Officij, si enim in eorum honorem sacrificium, & officium Deo offertur, per se est connexum, quod in templo, & in Altari, vbi tale sacrificium, & Officium, dicitur, speciali signo honoris eius imago collocetur, in cuius honorem talis publicus cultus exhibetur. Hæc ille. Quæ quidem vt verum fatear, etiam difficultatem haberent, stantibus verbis supradicti decreti. Non deseram tamen hîc adnotare aliquos pressius supradicto decreto, quod quidem satis viget, asserere vel non fuisse legitimè promulgatum, vel non fuisse vsu receptum, vel non tollere praxim, & consuetudines communiter in aliqua prouincia receptas; sed ego has responsiones suis authoribus libenter relinquo; Ipsi videant, & de illis rationem reddant, si fortè vocentur à Sacra Congregatione: Mihi verò bonum erit Romanis oraculis reuerenter, vt facio, adhærere.

RESOL. XXII.

An si quis esset delatus in S. Officio, quod dixisset Papam posse errare in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum, sit ei imponenda abiuratio de formali?

Et aduertitur esse magnum discrimen inter hanc propositionem: non est de Fide Vrbanum VIII. non esse verum Pontificem; & illam, Vrbanus VIII. non est verus Pontifex?

Et notatur, quod est puniendus in Tribunali S. Inquisitionis, siquis diceret, quod Beatus Franciscus de Borgia, & B. Caietanus non sunt in cælo, secus si diceret: ego non teneor credere B. Borgiam, & B. Caietaneum esse in gloria?

Et quid, si diceret, ego non teneor credere B. Ignatium, vel alium quemlibet Sanctum Canonizatum esse in gloria? Ex part.11.tr.addit.a.Ref.etiam 22.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum, quia abiuratio de formali iniungitur, vt patet asserenti propositionem contra fidem, sed est de fide, vt probatum est, Papam non posse errare in canonizatione Sanctorum; ergo contrarium asserens de formali abiurare debet. Respondeo hac doctrinam procedere, quando omninò certum est propositionem illam esse de fide. Sed in proposito nostro casu, non est ita certa, vt de illa non sit controuersia inter Doctores, & aliqui contrarium sentiant.

2. Ergo supradictus reus, licèt possit ab Inquisitore puniri, non est tamen ei imponenda abiuratio de formali, sed tantùm de vehementi, quia stante diuersitate opinionum, non est absolutè hæreticus, sed suspectus de hæresi.

3. Et ita docet Castrus Palaus *to.1.tr.4.disp.1.punct.5.§.4.n.3.* vbi sic ait: Concedo affirmantem posse errare Pontificem in canonizatione Sanctorum, non esse tanquam hæreticum absolute damnandum; quia non affirmat aliquid, quod contrarium sit his, quæ Ecclesia recipit, tanquam de fide certa absque vlla controuersia Doctorum. Videmus namque Canum, Bannes, & alios *in principio* relatos sentire de fide non esse, Pontificem errare non posse. Ergo Ecclesia non defendit tanquam de fide certum sine vlla controuersia quocirca ea maiori probabilitate, & certitudine, qua existimamus de fide esse, Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non posse, ea affirmandum est hæreticum esse, qui negaret.

4. Et ideò Iacobus Granado *in 2. 2. D. Thoma contr.1.tr.7.disp.23.sect.3.n.24.* dicit, qui negat, Pontificem non posse errare in canonizatione Sanctorum dignus esset quidem, quòd tanquam de fide aliquantulum suspectus puniretur.

5. Notent Domini Inquisitores, & eorum Consultores, quòd non dixit esse puniendum tanquam hæreticum, sed tanquam de hæresi suspectum. Ergo non erit ei imponenda abiuratio de formali, sed de vehementi.

6. Rectè itaque dixit Franciscus del Castillo *in 4. sent.to.2.disp.16.q.8.par.4.n.24.* asserentem, Papá posse errare in canonizatione Sanctorum, quod non solùm grauiter peccat contra Religionem, sed quodammodò contra virtutem fidei, & ideò puniendus venit à fidei censoribus, qui non solùm puniunt hæreticos, sed etiā assertores propositionum damnabilium, qualis est temeraria, scandalosa, sapiens hæresim, &c. Ita ille.

7. Et hæc omnia applicanda sunt in omni alio casu simili quoad præsentem materiam.

Sed aduerte cum Castro Palao *vbi sup.§.2.n.11.* esse magnum discrimen inter hanc propositionem: Non est de fide Vrbanum VIII. esse verum Pontificem, & illam: Vrbanus VIII. non est verus Pōtifex; nam affirmare hanc secundam propositionem, scilicet Vrbanus VIII. non est verus Pontifex, est propositio in primis temeraria, vt potè sine vllo prorsùs fundamento asserta, & communi fidelium consensui repugnans. Est etiam scandalosa quippè quæ ansam præbet schismaticis ad præseruandum in separatione ab hoc capite Ecclesiæ Romanæ; & hæretici etiam ad deridendum fideles, quòd venerentur tanquam verum caput, quod verè est fictè caput; immò & Catholicis, vt non assentiantur definitis ab hoc Pontifice, siquidem non est verus Pontifex: ac tandem affirmans supradictam propositionem erit suspectus de hæresi, & tanquam hæreticus puniri deberet: vt benè notauit Bannes *in 2.2.q.1. art.10. dub.2. §. Nihilominus.* Quia negans hunc esse Pontificem post vniuersalem Ecclesiæ acceptationem, videtur planè negare in Ecclesia esse potestatem eligendi verum Pontificem, legitimumque successurem Petri: Quare dicendum esse reor adeò certum esse Vrbanum VIII. v.g. esse verum Papam, vt etiamsi id non esset de fide, multò certiùs esset, quàm est in hac Hostia consecrata esse Corpus Christi, quia moraliter loquendo faciliùs potuit

interuenire defectus in consecratione Hostiæ propter Sacerdotis obliuionem, malitiam, seu defectum intentionis, vel potestatis, quam in eo, quod Ecclesia vniuersalis acceperet hunc pro vero Pontifice, cùm tamen non sit. Illa tamen propositio, quod scilicet de fide sit hunc Pontificem esse verum Pontificem, mihi certissima est: non tamen audeo contrariam aliqua graui nota inurere, siquidem tot, tam grauésque Doctores illam defensarunt. Hucusque Palaus.

8. Nota etiam hic obiter, quòd esset puniendus in nostro sacro Tribunali, si quis diceret Beatus Franciscus Borgia, vel Beatus Caietanus non sunt in Cœlo; nam sic dicendo positiuè, dissentirent à sensu Pontificis: secùs autem si diceret. Ego non teneor credere, Beatum Borgiam, & Beatum Caietanum esse in gloria, quia ad hoc credendum non adstringitur per Bullam Beatificationis.

9. Non autem hoc esset admittendum, si diceret: Ergo non teneor credere, Sanctum Ignatium esse in gloria, nam ad id credendum adstringitur per Bullam canonizationis, tamquam vltimum iudicium suæ Sanctitatis.

10. Et hæc omnia docet Adamus Tannerus *tom. 3. disp. 1. q. 4. dub. 7. n. 292.* vbi sic ait: Canonizatio differt à beatificatione, non solùm quòd hæc aliquando permittat cultum talis Sancti solùm alicui parti Ecclesiæ, puta certæ Religioni, aut Episcopatui, sed etiam quia hæc vniuersim solùm permittit, vt talis habeatur Sanctus, non autem planè obligat, vt is pro Sancto habeatur, & colatur. Ita ille. Quod est valdè notandum, & docet etiam Castrus Palaus *to. 1. tr. 4. disp. 1. punct. 5. §. 5. num. 8. in fine*, & Ægidius Trullench *in Decalogum tom. 1. lib. 1. c. 9. dub. 6. n. 10.*

RESOL. XXIII.

An Papa possit errare in approbatione Religionum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Resol. etiam 23.

§. 1. MElchior Canus *lib. 5. de locis cap. 5.* ait, quod Ordines Religiosos probare, vel refellere non pertinet ad ea, in quibus Summus Pontifex errare nequit: idque confirmat:

2. Primò ex Concilio Lateranensi, vbi Innocentius III. *cap. Ne nimia, tit. de Religiosis domibus*, aduertit nimiam Religionum multitudinem valdè Ecclesiæ Christi incommodare.

3. Secundò, quia Gregorius X. *in Conc. Lugdunensi* (quod refertur *in l. 3. tit. 17.*) ait, quòd importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorsit, & quosdam Ordines etiam per Sedem Apostolicam probatos abolet.

4. Tertiò, quia Cælestinus V. approbauit Ordinem, Fratricellorum, quem Ioannes XXII. reprobat *in suis extrauag. tit. 7.* Sed & quosdam alios Religionum Ordines à Pontificibus extinctos fuisse, non est dubium.

5. Petrus verò de Aragon. *§. vlt. de potestate Papa* limitat hanc sententiam, dum ait, Papam non posse errare in approbatione Regulæ, aut legum alicuius Religionis, quantum ad substantiam, benè tamen quantum ad circumstantias, iudicando scilicet, quòd hic, & nunc sit conueniens aliquam Regulam approbare, cùm tamen hic, & nunc id non fuerit conueniens, limitat deindè Bannez, quod licèt non possit errare quantum ad approbationem Regulæ, benè tamen quantum ad multitudinem Religionum, approbando scilicet plures, quàm conueniens sit, & probat *dub. 8. conclus. 5.* ex Innocentio III. *in Concilio Lateranensi* refertur *cap. vlt. de Religiosis domibus*, & ex Gregorio X. *cap. vlt. eodem tit. in 6.* qui damnant multitudinem Religionum in Ecclesia, quoniam multitudo parit confusionem.

6. Sed his non obstantibus, firmandum est, Pontificem non posse errare in approbatione Religionum; vndè meritò contra Canum insurgit ex Dominicanorum familia Io. de S. Thoma *in 2. 2. D. Thomæ disp. 9. art. 3. fol. 777. col. 1.* Probatur conclusio, quia in decretis morum Romanus Pontifex non potest errare, vt patet *ex dictis*; sed in approbatione alicuius Regulæ specialis non approbat aliquam legem improbam, aut aliquod statutum iniquum, contrarium legi naturali, aut Diuinæ, sed potiùs conforme obseruationi Consiliorum Euangelij. Ergo, &c.

7. Dicendum est itaque, quòd approbatio Religionum est magna pars materiæ, moralis; oportet enim, vt Ecclesia habeat securitatem, & certitudinem non tantùm in præceptis, sed etiam in consiliis, & in via perfectionis. Item quia approbate Religionem, est quasi canonizare tale institutum, vt sanctum: ergo ad prouidentiam Spiritus Sancti spectat, vt in hoc non permittat errare Ecclesiam, quam specialiter regit. Erraret autem Ecclesia, si Pontifex posset errare: Ergo credendum non est, id accidere posse.

8. Verùm difficultas est: An secundùm leges prudentiæ errare possit Pontifex approbando aliquam Religionem, cuius institutum, licèt malum non sit, neque contrarium perfectioni Euangelicæ, est tamen minus conueniens Ecclesiæ, vel quia nimis durum, vel laxum sit; vel quia ex illo sequitur confusio aliqua in Ecclesia, & feruoris spiritualis in aliis Religionibus diminutio.

9. Et affirmatiuam sententiam tenet Bannez *in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8. concl. 5.* Mouetur primò, quia Innocentius III. *in c. vlt. de Religiosis*; & Gregorius X. *in c. 1. eodem tit. in 6.* prohibent firmiter nouarum Religionum institutionem, ne nimia Religionum diuersitas grauem in Ecclesia Dei confusionem inducat. Sentit ergo Pontifex tunc temporis non esse conuenientes nouam Religionem instituere. Ergo si de facto illam approbaret, rem incóuenientem Ecclesiæ videretur facere. Secundò sæpè approbatas Religiones Pontifex refotmauit, vel dissoluit. Ergo sensit Ecclesiæ Dei non conuenire, vt existerent; nam ideò dissoluit, quia non iudicantur conuenientes. Ergo ante dissolutionem inconuenientes erāt: Sed non obstante hac inconuenientia approbantur, & Pontifex obligabat vniuersam Ecclesiam ad rem, quæ illi aliquo modo inconueniens est; quia ex alio capite habet conuenientiam. Tertiò negari non potest posse Pontificem leges rerum agendarum, & quæ necessariæ non sunt ad salutem; ita multiplicate, vt earum multiplicatione rectæ Ecclesiæ gubernationi inconueniens sit. Ergo similiter poterit Religiones ita multiplicare, vt earum multiplicatio confusionem inducat, & regimini Ecclesiæ præiudicet.

Et ita hanc sententiam præter Bannez tenet etiam Palaus *t. 2. tr. 4. disp. 5. pun. 5. 6. n. 4.* Suarez *de fide disp. 5. sect. 8. n. 9.* Arriaga *in curs. Theol. to. 5. d. 9. sect. 6. n. 36.* Tannerus *to. 3. disp. 5. q. 4. dub. 7. n. 285.* Syluius *in controu. l. 4. q. 2. art. 16.*

10. Sed aliqui absolutè tenent cum Francisco del Castillo *in 4. sent. to. 2. disp. 16. q. 9. n. 9.* Valētia *to. 3. d. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 41.* & aliis, quòd neque errare potest Papa approbando Religionem, quantum ad circumstantias, taliter, vt approbet, quòd hic, & nunc est inconueniens, neq; oppositum dicere, vacat temeritate. Hanc conclusionem tenuit Doctor Montesinos *in*

in manuscriptis; & probatur primò ratione generali, quia semper præsumendum est pro capite, quando non apparet manifestus error: cùm ergo constet ex secunda conclusione, Papam non posse errare in approbatione alicuius Religionis, statuendo aliquid cōtrarium iuri naturali, aut diuino, consequens est, quòd neq; possit dici ipsum errare quantum ad hoc, quod est approbare, quòd hîc, & nunc est disconueniens.

11. Secundò specialiter probatur de Romano Pontifice, quia habet assistentiam Spiritus Sancti in his, quæ pertinent ad regimen vniuersalis Ecclesiæ, sed approbatio Religionum etiam quantum ad circumstantias, & quantum ad modum pertinet ad regimen vniuersalis Ecclesiæ. Ergo, &c.

12. Vndè ex his sequitur neque dici debere Romanum Pontificem errare in approbatione Religionum, quantum ad multitudinem. Sic teneo contra Bannez, vbi Montesinus *vbi supra* dicit, quod audacter nimis id affirmatur, & probat argumento, quo vtitur Bannez pro sua sententia, quia si Romani Pontifices *supra* relati decreuerunt, deinceps nullam fundari Religionem sine authoritate Sedis Apostolicæ, quoniam erant tunc temporis multi Religiosi, taliter quod multitudo pareret confusionem: Ergo dicendum est, quod Papa approbante non possit esse hoc inconueniens in Ecclesia, vt sint tam multæ Religiones approbatæ, quod multitudo pariat confusionem. Vndè non est timendum, quod Papa in approbandis Religionibus imprudenter se gerat, sicut neque in condendis legibus, quæ ad vniuersalem pertinent Ecclesiam.

13. Nota tamen, quòd licèt opinio Bannez, Syluij, & aliorum sit satis probabilis, verum tamen ipsimet existimant non posse dici de facto, vel errasse Pontificem imprudenter aliquam Religionem approbando, vel aliquam earum, quæ per ipsum approbatæ sunt, esse inutilem absque magna temeritate; cùm temerarium sit de eo, quod Pontifex palam probat, diuersum ferre iudicium, cumque Pastoris præsertim Summi sententia suspicienda sit, non sinistrè interpretanda.

RESOL. XXIV.

Respondetur ad argumenta contraria adducta à Melchiore Cano. Ex part. 1 r. tr. addit. 2. Res. etiam 24.

§. 1. Fateor, Melchiorem Canum ex inclyto Ordine Dominicano fuisse virum sapientissimum, & acutissimi ingenij, sed circa præsentem difficultatem meritò ab omnibus Theologis reijcitur, vndè aduersùs illum Arriaga *in cursu theol. to. 5. disp. 9. sect. 6. n. 36.* sic ait: Vehementer miror, Canum admisisse in approbando Ordinem Religiosum, errorem cadere posse in Pontificem, per quod sanè, & suæ propriæ Religioni vehementer nocuit; si enim indè potuit ipse aliusve dubitare, an Pontifex errasset in Sancti Francisci Ordinis, v.g. approbatione; potuere eodem modo, & alij dubitare, an non in confirmatione Ordinis Sancti Dominici erratum fuisset. Non ergo debemus vllo modo talem veritatem in dubium vertere. Ita ille.

2. Vndè ad argumenta Cani *sup.* adducta respondent Castillo, Syluius, & alij *vbi sup.* Dico igitur cum ipsis ad primum ex auctoritate Innoc. III. non haberi, quòd ipse aduerterit nimiam Religionum ab Ecclesia, seu ab eius capite approbatarum multitudinem Ecclesiæ incommodare, quia prohibet quidem, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat, idq; ne nimia Religionum diuersitas grauem in Ecclesiam Dei confusionem inducat; sed ista probibitio sic intelligi debet, vt nullus inueniat nouam Religionem, quam sine approbatione Pontificis inducat, & executioni mandet: Alioqnin contra istam prohibitionem fecissent Sancti, Franciscus de Paula, Ignatius de Loiola, & alij, qui post Innocentij III. tempora nouas Religiones à Sede Apostolica probatas, & confirmatas induxerunt, id, quod nemo orthodoxus dicere audebit.

3. Ad secundum respondetur, Gregorium manifestè loqui de multiplicatione Religionum à Sede Apostolica non probatarum, quando dicit, quod importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorsit.

4. Quod autem attinet ad id quod sumitur quosdam Ordines etiam per Sedem Apostolicam probatos, fuisse posteà abolitos, seu extinctos: Respondetur id traditæ doctrinæ nihil penitus obstare. Successu enim temporis, vel ob malitiam inhabitantium, vel propter circumstantiam temporum, vel propter aliquid huiusmodi, contingit, quod Religiones, quæ ab initio erant Ecclesiæ vtiles, fiant inutiles, ideoque mereantur extingui. Et propterea quando in simili casu successor Pontifex extinguit Ordinem à Prædecessore probatum, non arguit illum prædecessorem errasse, sed tantùm variatas esse circumstantias, ob quod id, quod antea prudenter fuit approbatum, posteà etiam prudenter aboleatur.

5. Et ex his responsio ad tertium haberi potest. Quibus tamen addendum videtur non liquere, quod Cœlestinus V. approbauerit Ordinem, & statum Fratricellorum. Prætendebant quidem ipsi se ab eo priuilegium, & approbationem habere; sed prætendebant solùm, non autem probabant. Bonifacius autem VIII. ei succedens ex certis, & rationabilibus causis omnia à Cœlestino concessa, quæ per ipsum Bonifacium non contingeret approbari, viribus penitus vacuauit: istud autem priuilegium non inuenitur per Bonifacium approbatum, vt dicitur *Extrauag. Io. 22. tit. 7.* Et hinc est, quod Ioannes statum illum non admiserit, præsertim cùm deprehenderit ipsos habere errores, quos Cœlestino Pontificatum regente occultauerant: Error autem personarum non facit statum, in quo versantur esse malum, & si meritò possit esse causa statum alioquin ex se bonum extinguendi.

6. Itaque ad ea, quæ dicit Canus respondendum est nos non negare Religionem approbatam ab vno Romano Pontifice posse extingui authoritate alterius immò & eiusdem pro diuersis temporibus; nam quòd hic, & nunc prudenter iudicatur conueniens pro alio tempore, potest etiam prudenter iudicari disconueniens, ex quo capite oritur mutatio legum, quæ sunt de iure positiuo; quod iudicium diuersum potest oriri ex inuria, aut malitia Religiosorum Religionis aliàs approbatæ, aut ex eo, quod aliquid agant, vel tollant Religiosi de sua regula, ratione cuius reddantur leges minus vtiles, aut fortè contrariæ ad obseruationem status perfectionis, vel denique ex nimietate peccatorum ipsorum Religiosorum.

7. Vndè ex his non pugnat, quo minùs aliquæ Religiones, alioqui, & ex se, & pro eo etiam tempore, quo approbatæ fuerant, Ecclesiæ vtiles, successu temporis, vel ob malitiam inhabitantium in ea, vel propter circumstantias temporum, & statum Ecclesiæ mutatum, inutiles fieri, ac proindè etiam abrogari possint, quod enim legibus, id etiam Religionibus quoad hoc accidere potest, vt omnes fatentur: Idque solùm probant exempla, quæ Canus *loco citato* affert, quamuis fortè non omnia sufficienti auctoritate, ac fide nitantur.

RESOL. XXV.

Qua certitudine credendum est Papam, non posse errare in approbatione Religionum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Res. etiam 25.

§. 1. RESpondeo hanc conclusionem esse de fide; Ita docet Amicus *in curs. theol. tom. 4. disp. 7. sect. 7. 3. n. 79.* Franciscus del Castillo *in 3. sent. tom. 2. disp. 16. quæst. 9. n. 8. in fine.* Castrus Palaus *tom. 1. tract. 4. disput. 1. punct. 5. §. 6. num. 6*, vbi sic ait: Cùm Pontifex Religionem aliquam approbat, approbat vitæ aliquod institutum sub voto paupertatis, castitatis, & obedientiæ, tanquam aptissimum, & Euangelio nimis conforme ad salutem consequendam, hoc autem institutum, & continet finem aliquem ad diuinam gloriam, & saltem æternam pertinentem, & insuper media aliqua, quibus hic finis obtineri potest: Dicendum ergo existimo de fide esse, non posse Pontificem in approbatione huius finis, & mediorum, quæ sibi proponuntur, errare; itaut approbet tanquam consentaneum Euangelicæ perfectioni quod verè consentaneum non sit. Ita ille.

2. Vndè ex omnibus *superius* dictis sequitur, Pontificem non potuisse errare in approbando institutum nostræ Religionis Clericorum Regularium Theatinorum viuendi absque redditibus, nec petendi directè, vel indirectè eleemosynas, sed ex spontè oblatis viuere, & qui contrarium diceret, seuera censura dignus esset ex rationibus *superius* adductis.

3. Ex quibus infert etiam Pater Amicus, *vbi sup. n. 83.* ad fidem pertinere, quod Gregorius XIII. *in Bulla: Quanto fructuosius, edita anno* 1582. *Calendis Febr.* declarauit esse verè, & propriè Religiosos, eos, qui in ipsa Societate admissi biennio probationis peracto, tria vota simplicia emittunt, non minùs, quam si in Professorum numerum adscripti essent.

4. Quam doctrinam sequuntur multi docti Theologi. Et ratio est, quoniam hoc spectat ad substantiam nostræ Religionis; spectat enim ad peculiarem quemdam gradum nostræ Religionis constantem ex scholasticis approbatis, qui in nostra Religione substantialis est Quare sicut non potuit Pontifex in reliquis gradibus eiusdem Religionis approbandis errare; ita neque in hoc, cum ex omnibus gradibus constet substantialis perfectio nostræ Religionis. Ita Amicus; quod etiam docuit ea eadem Religione Pater Turrianus *in 2. 2. D. Thomæ disp. 16. dub. 2.* Sed circa præsentem quæstionem ne deseras videre Ioannem de Sancto Thoma *in 2. 2. disp. 9. art. 2. fol. 773.* vbi firmat Pontificem errare non posse in approbatione alicuius Religionis, & qui oppositum diceret ad minus tanquam temerarius, & scandalosus, & errori proximus haberetur, & respondet posteà ad argumenta Caietani, & Soti.

RESOL. XXVI.

An Pontifex possit errare approbando, vel reprobando aliquod contractum, & agitur de Monte pietatis?

Idem potest quæri de aliquo actu, an sit Simoniacus, vel non?

Et etiam quæritur, an Pontifex habeat infallibile iudicium de propositionum philosophicarum probabilitate? Ex part. 11. tract. addit. 2. Res. etiam 26.

§. 1. IDem potest quæri de aliquo actu: An sit peccatum simoniæ, vel non & quidem Caietanus *tomo 2. opusculorum tract. 6.* Sotus *6. de iust. quæst. 5. artic. 6.* agentes de Monte pietatis, putarunt definitionem Leonis decimi *in Concilio Lateranensi* §. 10. qua definit, eum montem non esse vsurarium, ad fidem non pertinere, quia existimant naturas contractuum potiùs esse explicandas a Philosophis moralibus, & licèt de quadam definitione in specie loquantur, sed videntur supponere vniuersalem doctrinam: si enim in explicanda natura vnius contractus vsurarij errare potest, poterit in aliis, omnesque similes definitiones poterunt in dubium reuocari.

2. Sed omninò contrariam sententiam tenent communiter Theologi; & ideò Malderus *in 2. 2. Diui Thomæ, quæst. 1. artic. 10. disputat. 6. propos. 5.* sic asserit: Non potest Pontifex errare, quando toti Ecclesiæ ex Cathedra declarat aliquem contractum esse licitum, aut illicitum, & vsurarium. Hoc enim sanctitas Ecclesiæ postulat, vt non profiteatur bonum, malum, aut malum, bonum: profiteretur autem, si caput eius ita præscriberet. Ita ille.

3. Et quidem id spectat ad authoritatem Pontificis, quia cum sit Summus Pastor, habere debuit infallibilem potestatem salubriter pascendi oues Christi; valdè autem diminuta foret eius potestas, si non se extenderet ad huiusmodi leges declarandas. Nec refert, quod earum delaratio proximè pendeat ex natura talium legum, & ex philosophia morali, non desinit, quatenus veritates philosophicæ sunt, sed quatenùs sunt præcepta morum, ad salutem necessaria, ad quæ definienda habere debet infallibilem assistentiam Spiritus Sancti, ne definiat, & declaret, quod contrarium est saluti hominum. Confirmatur; nam etiam Clemens V. *in Concil. Viennensi* declarauit, animam rationalem esse veram corporis formam, quæ veritas proximè ex philosophia pendet, quia tamen dirigitur ad doctrinam fidei, potuit, & de facto fuit à Pontifice authenticè definita, adeò vt hæreticus sit censendus, qui contrarium docet, atque ex his solum manet fundamentum Soti.

4. Vide etiam Turrianum *tom. 1. disp. 16. dub. 1.* Bellarmin. *lib. 4. c. 10.* Bannez *in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 6.* Vndè Pater Molina *lib. 2. de iust. disp. 325.* agens de citata definitione Leonis, meritò reprehendit doctrinam Soti, & Caietani, & ferè videtur sensus Ecclesiæ; recipit enim Ecclesia has definitiones tanquam omninò certas, & indubitatæ veritatis. Et ratio huius doctrinæ esse debet, quia esset contra sanctitatem Ecclesiæ, si Pontifex posset iniustum natura sua contractum proponere vt rem iustam, quæ res cum ad mores pertineat, magni momenti est, neque esset à Christo sufficienter prouisum, si Ecclesiæ caput hoc modo errare posset, quod non est vllo modo concedendum, & certè cum veritas istarum rerum valde sit necessaria, necessarium etiam fuit, vt in earum declaratione Pontifex errare non posset

5. Vide etiam Verricelli *in quæst. moral. tom. 1. tractat. 8. quæst. 25. num. 9.* asserentem, quòd Mons Pietatis à Leone X. licitus declaratus, de fide est, quòd sit iustus. Ita rectè Nauarrus *comment. de vsuris num. 59.* Sotum, & Caietanum grauiter reprehendit immodestiæ, & irreuerentiæ erga Sedem Apostolicam & Concilia Generalia, displicet mihi, viros tam doctos sugillare, sed necessarium est in re tam graui. Et quidem contra Caietanum, & Sotum insurgit ex Dominicanorum familia Magister Ioannes de S. Thoma *in 2. 2. q. 1. disp. 9. art. 3. fol. 777.* vir quidem sapientissimus.

6. Dico igitur contra supradictos omninò certum esse montes Pietatis, & laudabiles, & ab omni labe vsuræ immunes esse. Probatur authoritate Concilij Generalis Lateranensis sub Leone X. *sess. 10.*

vbi

vbi Pontifex, re mature discussa, & collatis vtriusque partis rationibus, tandem sacro Concilio approbante definit montes in quibus pro ministrorum impensis, & sola montium indemnitate aliquid moderatum vltra sortem accipitur esse laudabiles, & meritorios, & Concil. Trident. *sess. 22. cap. 11.* & sæpè ante inter pia loca Montes pietatis numerat, & Doctores communiter consentiunt. Sotus *resp. Caiet.* qui Concilio interfuit, scripsisse post Concilium contra Montes; & tamen à nullo fuisse reprehensum. Deindè asserere originalem Bullam habere aliquam limitationem, quam non habet decretum, quod circumfertur: Sed Sotus errat grauiter. Primò enim non scripsit Caietan. post Concilium, sed septemdecim annis ante hanc definitionem, vt patet legenti, & Acta Concilij &, finem opusculi Caietani. Secundò non interfuit tanquam Cardinalis, sed tanquam Magister Ordinis, postea enim factus est Cardinalis. Tertiò, hanc, quam citamus definitionem, approbauit Caietanus, quia suffragium rogatus annuit; cum enim singuli fuissent nominatim interrogati, nemo contradixit præter Archiepiscopum Tranensem 4. *in isto opusc.* non agit de definitione facta à Concilio (quæ, vt dixi 17. annis post illud opusculum est edita) sed Bulla aliqua Pontificis alicuius præcedentis, quæ continebat approbationem montium. Vndè Sotus non subsistit. Insistendum ergo est definitioni generalis Concilij (quæ etiam ad montes postea erigendos extenditur) vt ibi declarat Pontifex: fundamentum est, quod habeat ius seruandi se indemnem; atqui moderatum illud, quod datur, est ad indemnitatem montium, & ad compensandas obligationes, & contra, quæ subeunt mutantes in gratiam communitatis.

7. Dices cum Caietano, & Soto *locis supra citatis*, pignus datur in vtilitatem solius mutantis, & securitatem debiti acquirendi suo tempore: ergo illi soli incumbit cura illud custodiendi. Ergo iniustum est exigere à pauperibus pro hoc labore salarium, sicut quando alicui do commodato ab ipsius solius vtilitatem, commodatarius debet facere sumptus, qui sunt necessarij ad conseruandam rem commodatam, non verò commodator. Respondetur primò falsum assumi, quia secundùm iura creditor habet actionem contrariam pignoratitiam contra debitorem ad recuperandum omnes sumptus necessarios, quos fecit in conseruando pignore, *l. si necessarias ff. de pigneratit. act.* Immò etiam & vtiles *l. impensæ ff. de verb. signific.* Vndè si pignori des mihi equum, debes soluere expensas factas non in alimenta equi, sed etiam in famulum, qui custodit equum, vt habet Barthol. *in l. Interdum ff. qui potiores in pignore.* Ergo stando in iure communi, debentur præfectis montium omnes expensæ necessariæ, & vtiles factæ in conseruatione pignorũ, & per consequens famuli, quibus illa cura incumbit debent alia mutuataris.

8. Obseruandum verò est cum Turriano *loc. cit.* eodem modo, ac de vsurario contractu loquendum esse, cùm Pontifex declarat aliquam conuentionem esse simoniacam, & de vitio simoniæ in specie loquitur Bannez *sup.* & planè sentiunt Doctores, qui docent Pontificem non posse proponere toti Ecclesiæ, vt honestum aliquid, quod reuera peccatum est, quod maximè decet sanctitatem Ecclesiæ Et idem iudicium est, quando Pontifex declarat ex aliquo peccato non oriri obligationem restituendi, sicut de simonia mentali docuit Gregorius *cap. fin. de simonia*, vt multi putant; & ideò falsò Bartholomæus Medina *in summ. l. 2. §. 21. cap. 14.* dixit, Pontificem ibi secutum esse opinionem probabilem, sed contrariam esse probabiliorem, nempè mentalem simoniam obligare ad restitutionem. Sup. hoc in tom. 5. tract. 7. Res. 22. §. vlt. & in Res. 13 per totam & in aliis eius secundæ not.

9. Falsa est igitur sententia Medinæ, qui admittit declarationes Pontificum in decretalibus posse esse falsas in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque adeò cogitur fateri posse aliquid reuerà inhonestum, vt honestum proponere toti Ecclesiæ, mirum verò est Caietanum, Sotum, & Medinam viros doctos, & pios ita sentire de potestate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent.

10. Nec obstat contra *superius* dicta authoritas Melchioris Cani *l. 5. c. 5.* vbi docet, posse Pontificem in iudicio circa personas priuatas, & Ecclesias particulares errare præcipiendo, vel prohibendo aliquid, quod rationi, & Euangelio contrarium est, & adhibet exemplum de illo, qui occultè vna vxore habita, alteram publicè ducit, in quo casu præcipit Ecclesia, vt priore relicta, posteriorem accipiat. Nec inquam, hæc obstant; nam respondeo cum Amico *vbi sup.* ad exemplum adductum, vel negandum est posse Pontificem in tali casu, si constet de legitimo matrimonio cum priori vxore, cogere virum, vt relicta priori, posteriorem accipiat: vel certè declarat tunc Pontifex prius matrimonium, præsertim vbi Concilium Tridentinum receptum est, non fuisse validum defectu publicitatis in contractu matrimoniali requisitæ, Quanquam posset in hoc Pontifex errare, cum pendeat ex facto, an nimirum prius matrimonium fuerit validum, Licèt semper in huiusmodi casibus standum sit iudicio Pontificis.

11. Sed hic obiter quæro, an Pontifex habeat infallibile iudicium de propositionum philosophicarum probabilitate? Respondeo, non videtur de talibus Pontificem debere iudicare, nisi interfit fidei eiusmodi propositionem probabilem haberi: quomodo Clemens V. *in Concilio Viennensi* definiuit erroneum esse, si quis dixerit animam rationalem non esse formam corporis humani per se, & essentialem, & Leo X. *in Concilio Lateranensi* præcipit philosophis, vt pro posse Christianam fidem contra philosophorum argumenta adstruant. Vbi acta habent, Caietanum interrogatum respondisse, sibi eam partem Bullæ non placere. qua præcipitur philosophis, vt publicè suadendo doceant veritatem fidei. Verùm rectè poterat statui, vt saltem contraria philosophorum argumenta soluendo; quæ omnia solubilia sunt philosophiæ Professores propugnent dogmata fidei, Et hæc omnia docet Malderus *in 2. 2. D. Thomæ q. 1. art. 10. disp. 6. prop. 6.*

An clausis oculis standum sit Decretis Pontificiis? Ex part. 11. tract. 1. Res. 15. *Quæ nunc inuenietur* in tom. 6. tract. 1. Res. 27.

TRACTATVS SEXTVS
DE
POTESTATE PONTIFICIS
Eligendi sibi Successorem.

RESOLVTIO PRIMA.

An Pontifex possit sibi eligere successorem?
Et affirmatiua sententia proponitur. Ex par.10.tract.5. Res.etiam.1.

§.1. POSSE Pontificem, absolutè loquendo, & in rigore eligere sibi Successorem, docuit hac nostra tempestate ingeniorum Phœnix Gabriel Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp.144. cap. 3. num.26.* vbi sic ait. Postremò de electione Summi Pontificis Romani dicamus; de qua, cùm certum sit, ab ipsis Summis Pontificibus esse modum electionis præscriptum,& Cardinalibus commissum, manifestè consequitur hoc ius primariè in ipso Summo Pontifice esse, vt ipse eligere sibi possit successorem: sicut Petrus elegit sibi Clementem, teste Ioanne III. in Epistola vnica, quæ est ad Germaniæ & Galliæ Episcopos, capite primo. Nam, si non posset Summus Pontifex Successorem sibi eligere, neque etiam sua lege positiua aliis præscribere posset modum electionis, sicut reuera præscripsit, & Cardinalibus tribuit. Contra verò, qui potestatem à Deo habet præscribendi modum electionis aliis, & eum immutandi, prout expedire iudicauerit; cur etiam non habebit Successorem sibi eligendi? Et quidem Beatum Petrum elegisse Clementem, vt sibi succederet, negare non possumus: cùm id expressè testetur Ioann. 3. in prædicta epistola; nam Linus,& Cletus non successerunt Petro in Romano Pontificatu; sed ipso viuente absolutè ordinati sunt Episcopi, hoc est sine vlla Ecclesia, vt Petri Coadiutores essent; sicut *disp.241.cap.1.* diximus. Et idem *Ioannes III.* scribit: nullum autem fundamentum habemus, vt asseramus, hoc fuisse Petro ex peculiari priuilegio concessum, vt sibi successorem posset eligere. Scio quidem viros peritos aliquos oppositam sententiam sequutos fuisse, vt Antonium & Panormitanum *in cod. Licet de electione*: eò quòd effectus huius electionis referatur ad tempus, quo iam non est Papa, & ideo videatur nulla; cùm tunc iam non sit Papa, cuius authoritate id fieri debet; id, quod etiam docuit Syluester in Summa, *verbo excommunicatione 9.num.2.* Verùm hæc ratio mihi non probatur; nam sicut Pontifex tribuit aliis facultatem, vt post mortem suam successorem eligere possint; cur etiam ipse in vita sua non posset ipsum ita designare, vt ius successionis haberet? Præterea hanc potestatem potuisse illi Deum tribuere, nemo dubitare potest: cumque legamus, Petrum elegisse Clementem sibi Successorem; dubitare etiam non debemus, aliis etiam Pontificibus hanc potestatem reipsa Deum tribuisse. Cæterum, quamuis dicamus, iure diuino hanc potestatem eligendi Pontifici Romano concessam fuisse; non proinde asserimus hunc esse magis conuenientem modum electionis, aut semper Pontificem eo vti posse sine peccato: nam potestas a Deo ita concessa est, vt si hoc modo electio magis expedire iudicetur, fiat; sin minus, aliis committatur, & præscribatur modus illius; & hic modus vt plurimum magis conueniens est. Huc vsque Vasquez.

2. Sed post Iesuitam, Dominicanum loquentem audiamus, & is erit sapientissimus Magister Victoria *in Relect. vndecim. de potestate Eccl.q.2.prop.10.n.2.3.* B. Petrus (ait) potuit eligere & designare sibi Successorem; qui defuncto Petro, sine alia electione esset Summus Pontifex. Hæc propositio non recipitur à Theologis recentioribus, quòd sint Pontificiæ dignitati aliquanto infestiores, quàm deceret aliquos pij, & Christiani Scriptores. Sed probatur primò ex facto Petri, qui (si fides habenda est narratoribus) Clementem viuens ipse Pontificem nominauit; vt habetur 8.*q.1.cap.si Petrus*; ex authoritate Ioannis scilicet Tertij, qui fuit temporibus Iustiniani.

3. Item probatur manifesto, & inuito argumento: nam, vt probatum suprà est, poterat ferre legem de electione Successoris; sed potuisset ferre legem, vt viuens Pontifex eligeret Successorem; imò illa lex videtur futura conuenientissima ad tollenda Schismata,& ambitiones: sicut apud Romanos durante adhuc Magistratu Consulum designabantur futuri Consules, quare ergo non ita potuit fieri de Summo Pontifice? Item potuit ferre legem, vt Episcopus viuens nominaret sibi Successorem; quare non potuit de Summo Pontifice? Sequitur consequenter, quod tantundem potuit facere quilibet Successor Petri. Patet, quia habuit eandem potestatem. Hæc Magister Victoria.

4. Probari potest hæc opinio: nam ad Papam spectat definire modum, quo sibi succedatur; Sed vnus eorum est, vt antecessor Successorem nominet; qui neque includit repugnantiam, nec apertam præsefert indecentiam: ergo &c. Confirmatur; quoniam Papa statuere valet, vt eo viuente eligatur Successor eo modo, quo Imperator eligitur. Valet præterea hanc nominandi Pontificis prærogatiuam vni personæ concedere; vt Ostiensi Episcopo, vt eligat sibi successorem. *c.petit.7.q.1.& 8.q.1.* non semel ergo & ipse idem poterit efficere; cur enim non sibi tribuat quod aliis potest; Denique ostendimus Petrum id egisse; neque constat permotum fuisse singulari priuilegio, aut reuelatione; fecit ergo ex ordinaria potestate.

5. Nec obstat dicere cum Cardinali Turrecremata, vt infrà, Petrum non elegisse Clementem, qui sibi succederet, sed solùm nominasse illum, vt postea eligeretur, & ita reuera Clemens non fuit secundus Pontifex à Petro, sed Linus & Cletus, vt patet ex Can. Missæ, & ex Iren. *lib.3.cap.3.* non fuit ergo Clemens à Petro electus.

6. Respondeo,

6. Reſpondeo, opinionem Turrecrematæ non eſſe admittendam; cùm ſit contra Tertulianum *de præſcriptionibus*, Hieronymum *lib.*1. in Iouinianum, *& in cap.*52. Iſaiæ, Ruffinum *in præfatione Relectionum, & in inuectiua contra Hieronymum*; Ioannem III. Papam *in epiſt. ad Epiſc. Germaniæ*; Anacletum, *ep.*1. Damaſum *in vita Petri, & contra cap. ſi Petrus, &c. vnde* 8. *q.*1. Vide ex Scholaſticis Pitigianum *in* 3. *ſentent. tom.*2. *diſp.*25. *q.*2. *art.*3. *concl.*2. Itaque dicendum eſt, vel Clementem fuiſſe quidem à Petro electum; ſed ſtatim verò poſt mortem ipſius Petri renunciaſſe, ac noluiſſe ſuccedere: quod videtur ſentire Epiphanius *ſerm.*27. & docet Bellarm. *de Rom. Pontif. l.*2. *cap.*5. & Baron. *tom.*1. *ann.*60. *à num.*35. vel dicendum de facto Clementem ſucceſſiſſe Petro. Ita Patres citati.

7. Linus ergo extitit coadiutor Petri eo viuente, Romanamque Eccleſiam gubernabat eo abſente ipſoque ante Petrum defuncto, Cletus in eodem munere ſuffectus eſt; tandem verò mortuo Petro, Clementis eius Succeſſoris Cletus itidem, quamdiu vixit Coadiutor fuit, ob idque hi duo inter Epiſcopos Romanos numerantur. Vide Turrianum *l.* 4. *contra Cent. cap.*10. & Suarez *vbi infrà num.*8. & ita hanc affirmatiuam ſententiam præter Vaſquez, & Victoriam adductos recentioribus firmat Andr. Duuall. *de poteſtate Pontificis part.*3. *quæſt.*6. Martinus Bonac. *tract. de electione Pontificis quæſt.*6. *punct.*4. *propoſ.*2. *num.*3.5.8. & alij.

RESOL. II.

Opinio negatiua aſſertur, videlicet non poſſe Papam ſibi Succeſſorem conſtituere? Ex part. 10. tract. 5. Reſ. etiam 2.

§. 1. HIs tamen non obſtantibus ſecunda opinio negat Pontificem poſſe ſibi eligere Succeſſorem. Et illam tenet Cardinalis Iacobatius *de Concil. lib.*5. *art.*22. *num.*2. *& l.*8. *art.*18. Cardinalis Albanus *lib. de Cardinalatu, q.*32. Cardinalis Turrecremata *in Summa Eccl. l.*2. *cap.*51. Card. Caietanus *tom.*1. *opuſc. tr.*3. *in Apolog. de comparatione authoritatis Papæ cum authoritate Concilij part.*2. *cap.*22. & alij quos citat, & ſequitur Reuerendiſs. P.M. Vincentius Candidus Sacri Palatij Magiſter digniſſimus, *in peculiari diſquiſitione de hac q. impreſſa in fine tom.*2. *ſuorum operum fol.* 342. Idem docet Pater Cnmitolus *in Reſp. moral. lib. quæſt.*98. Azorius *in Summa tom.*2. *lib.*4. *cap.*5. *q.*3. Turrianus *in* 2.2. *tom.*2. *diſp.*15. *dub.*3. Michaël Tarrade *in amplitudine beneficiaria diſp.*1. *& diſp.*5. *q.*2. *num.*18. Villadiego *de Card. q.*5. *num.*19. Mancinus *in diſq. cent.*2. *cap.*177. Acugna *in Decretum Gratiani p.*1. *diſt.* 79. *cap.*10. *num.*1. Laudenſis *de Card. q.*20. *&* 39. Lanorius *Var. tom.*1. *tit.*4. *cap.*43. *num.*33. *Armacanus lib.* 1. *cap.*15. *&* 19. Paludanus *de Rep. Eccl. cap.*7. Tiraquellus *de Iure conſt. part.*3. *limit.*2. *num.*4. Alphonſ. Mendoza *in QQ. Quodlibeticis q.*4. Rodulphus Cupers *tract. de Eccleſia, art.* 2. *num.* 23. *fol.* 151. & alij.

2. Probatur hæc opinio à Caietano ex illa propoſitione Ariſtotelis *de ſomno & vigilia*, dicentis: *Eius eſt potentia, cuius eſt actus*; ſed electionis Papæ actus, ſimpliciter & abſolute nō eſt Papæ: ergo poteſtas electiua Papæ nō conuenit formaliter Papæ. Maior patet ex Ariſtotele. Minor probatur: electio Papæ eſt actus factiuus, quantum ex ſe, tunc Papæ: quod eſt dicere, quod per actum electionis pro illo tempore, quo eligitur Papa, efficitur Papa ille, qui eligitur: ergo repugnat ei, quòd præſupponat pro tunc Papam. Patet conſequentia, quia quod fit, non eſt; ſi enim eſſet, non fieret. Tunc vltra; ergo elector præſupponitur ſecundum naturam rei electioni, & eſt ſimul tempore cum electione. Tunc vltra: Ergo actus electionis Papæ non eſt Papæ; quia electio Papæ eſt actus Electoris Papæ.

3. Deinde Turrecremata alias addit rationes; tranſlato nempe ſacerdotio legali, oportuiſſe formam etiam aſſumendæ perſonæ ad Sacerdotium transferri. In Sacerdotio legali vim habebat ſucceſſio originis & carnis; debebant enim Sacerdotes eſſe ſtirpe Aaron *Exod. cap.*28. Decuit ergo, inquit, Turrecremata, vt huiuſmodi forma, tranſlato Sacerdotio, transferretur in aliam; vt iam non per carnis originem, ſed per electionem aſſumptio fieret perſonæ ad Pontificatum. Hæc eſt illius prima ratio.

4. Sumit ſecundam ex ſpiritualitate Sacerdotij Euangelici, cuius ſummus Principatus non carni, ſed vitæ & ſpiritui debetur. Tertiam ex vniuerſitate Sacerdotij, quod ad omnes tribus, & nationes pertinere poteſt, ac pertinet. Quartam ex qualitate vitæ, & ſanctimonia, quæ requiritur in maximo Sacerdote; quæ ſanctitas minus periclitatur, difficiliuſque perit, ſi Sacerdotium ſummum non origine, ſed electione mandetur. Quintam ex periculo fortuito, quod accidere poſſet, ſi ſucceſſione originis Pontifex eligeretur. Sextam ex vtilitate populi Chriſtiani, cui Pontifex maximus præficitur. Septimam ex ratione naturali: quia nullus videtur iuſtè præeſſe multitudini, niſi ex eius conſenſu; ita à Chriſto, ait, Eccleſiæ poteſtatem permiſſam eſſe ſibi creandi Pontifices. Vnde ſubiungit Turrecremata, de iure naturali, & quaſi diuino videtur eſſe, quòd Papa non faciat ſibi ſucceſſorem, nec poſt mortem, nec poſt reſignationem. Et paulo poſt; ſic ergo patet, quod tam iuri diuino, quam naturali conſonum videtur, quod ex electione, cùm hodie ſunt Cardinales, vt *in cap. In nomine Domini diſt.* 23. *&* 79. *cap.*1.) fiat Papa, ſiue aſſumatur ſummus Pontifex.

5. Et hanc vltimam rationem nimis approbat Azorius *loco citato*, vbi ſic ait. Exiſtimo dicendum, id quidem iure diuino, & Chriſti inſtitutione non eſſe interdictum; nuſquam enim id in Sacris litteris legimus vetitum, aut improbatum: nec enim arbitror, tantummodo ius Cannnicum prohibere, quominus Romanus Pontifex Succeſſorem nominet & creet, nam ſi id ſolummodo ius Canonicum prohiberet; poſſent illud Romani Pontifices abrogare: ſed ipſo iure naturali videtur eſſe cautum, ne id vlla ratione fiat; nam eo ipſo, quo Chriſtus Petrum ſuum Vicarium creauit, & voluit in eadem poteſtate Romanum Pontificem ſuccedere: liberum Eccleſiæ reliquit, vt hoc, aut alio modo Pontifex eligeretur. Hac tamen libera poteſtate à Chriſto relicta, conſequitur vt ipſa naturalis ratio præcipiat, ne Romanus Pontifex Succeſſorem eligat; cùm illa dictet, innomera penes mala in Eccleſiam oritura, ſi Papa id fecerit.

6. Quare, etiam ſi aliquis Romanus Pontifex ſibi Succeſſorem creaſſet; nihil ſanè feciſſe: nam poſt eius obitum Eccleſia nequaquam permiſiſſet: Generalis enim totius Reip. Chriſtianæ pax, & tranquillitas perturbaretur; ac proinde alium in demortui Pontificis locum Eccleſia ſubrogaret, teſte Gomez. *q.*1. *in regula de Infir. reſig.* Hæc Azorius. Et hanc ſententiam eſſe communem inter Doctores teſtatur Panormitanus *in capite licet de vitanda, de elect. num.*2. Sic aſſerens: Non tamen Papa poteſt eligere ſibi ſucceſſorem, vt notat Gloſſ. *in cap. Apoſtolica* §. *His omnibus* 8. *quæſt.*1. & ſequitur Ioan. Andr. hîc & Archid. *in cap. tranſitus diſt.* 79. & tenetur hoc dictum communiter

muniter per Doctores. Et est ratio, quia effectus huiusmodi electionis refertur ad tempus, in quo non est futurus Papa *leg. qui de iurid. omn. iud.* Hæc ille.

RESOL. III.

Sententia media inter affirmatiuam, & negatiuam sententiam superius adductam proponitur.

Et cursim infertur, an ex dispensatione possit Episcopus Successorem sibi eligere?

Et an possit Pontifex adhuc viuens renunciare Papatum, & alium Papam loco sui eligere, id est, existens Papa an possit alium designare?

Et aduertitur non posse Papam prius renunciare Papatui, & deinde alium eligere? Ex part. 10. tr. 5. Res. etiam 3.

§. 1. Vidisti, amice Lector, circa præsentem quæst. inter se pugnantes sententias; nunc tertiam opinionem mediam inter supradictas afferam, & est Patris Suar. *de fide, spe & charit. disp.* 10. *sect.* 5. *num.* 16. vbi admittendo supradictas opiniones tanquam probabiles, tamen addit: Ego nec simpliciter concederem dictam potestatem Pontifici, nec negarem simpliciter: potest ergo Papa ordinare modum electionis, iustum tamen, & vtilem Ecclesiæ, quique non sit in destructionem eius, sed in ædificationem: quare si tentaret prædictum eligendi modum, tanquam ordinarium præscribere, valeret is minimè, neque esset obseruandus: quia planè vergeret in perniciem Ecclesiæ, vnde apertam contineret iniustitiam: attamen si in tali casu, vrgente aperta Ecclesiæ necessitate, id faceret, iustè faceret, legitimaque Potestate vteretur, vt arbitror. Et rationes pro Victoria factæ probant. Ita Suarez.

2. Sed magis latè hanc sententiã probat doctissimus Pater Franciscus Amicus *in cursu Theol. tom.* 4. *disp.* 6. *sect.* 6. *num.* 204. *& sequ.* vbi firmat, quod posset Sum. Pontif. sibi successorem post mortem designare, isque sic designatus, validè electus foret; modo, talis electio apertam non contineat iniustitiam: quod tunc esset, vt declarat Glossa *in c. si transitus dist.* 79. quando Pontifex hoc faceret, quasi ex testamento dignitatis suæ hæredem substitueret. Nam tunc inualida esset electio, tanquam vsurpati iuris non sui; cùm Pontifex hanc potestatem non habeat vt hæreditariam cum iure de illa disponẽdi quomodocunque, sed in vtilitatem dumtaxat, & emolumentum Ecclesiæ.

3. Assertionem sic explicatam, probat, primò ex præcit. *cap. si transitus*; in quo videtur supponi, posse Pontificem futurum Successorem nominare: sic n. habet: Si transitus Papæ inopinatus euenerit, vt de sui electione successoris, ante decernere non possit &c. nam etsi hoc caput nonnulli explicent de electione successoris, non quem ipse Pont. immediatè, & per seipsum designet, sed mediantibus Electoribus, cum quibus ante mortem de futuro successore ab ipsis eligendo deliberet, nulla tamen ratio cogit ad illud sic intelligendum. Præterea si potest illum per Electores à se designatos eligere; cur non posset ipsemet illum eligere? cùm sit supra Electores qui potestatem eligendi habent ab ipso Papa, qui electores pro futuro Pontifice determinare potest.

4. Dices, ideò non posse præsentem Papam, futurum eligere; quia mortuo eligente non amplius obligat eius electio quæ in vita eligentis non habuit effectum.

5. Sed contra; nam vnde constat mortuo Papa eligente, eius electionem non ampliùs obligare? Potuit enim Christus hanc potestatem suo Vicario concedere; & aliunde non constat illam ei non concessisse.

6. Probatur igitur Assertio secunda ipso facto Petri, qui viuens successorem sibi elegit Clementem; vt ipsemet & Clemens testatur *Ep.* 1. *ad Iacob. Fratrem Domini, circa initium*; & Ioannes III. *in Ep. vnica ad Germania & Gallia Episcopus*, & habetur *cap. si Petrus* 8. *quæst.* 1. vbi dicitur, Petrum Pontificiam potestatem tradidisse successori suo. Quo modo eligendi, aliqui apud Suarez *disp.* 10. *sect.* 4. *n.* 8. vsos fuisse, putant, Linum & Cletum.

7. Dices, aut Clemens electus fuit à Petro peculiari instinctu Spiritus S. qui modus non est in exemplum trahendus; vel certè electus fuit à Petro non immediatè, sed mediantibus Electoribus, quos Petrus ipse constituit: sicut dicitur Pontifex eligere futurum Papam per Electores à se constitutos. Sed contra primò, nam vnde constat, hoc Petrum fecisse peculiari instinctu Spiritus S. & non ex ordinaria potestate sibi à Christo communicata? Contra secundò, Quoniam (vt rectè notat Caietan. *tom.* 1. *opusc. tr.* 3. *in Apol. de comparatione authoritatis Papæ cum authoritate Concily part.* 2. *cap.* 22. *ad* 5.) talis explicatio est contra textum, in quo legitur, Tradente sibi Petro; non autem ordinante.

8. Probatur tertia Assertio posita, quia nullum extat ius diuinum oppositum prohibens; humanum autem positiuum non sufficit, cùm Pontifex plenam potestatem habeat suprà omne ius humanum positiuum; & suam potestatem habeat non ab Ecclesia, sed à Deo.

9. Dices: Hoc ius diuinum colligi ex duobus capitibus *Episc.* 8. *quæst.* 1. in quibus statuitur, non licere Episcopo successorem sibi eligere. Sed contrà; nam manifestè ibi agitur de iure Ecclesiast. quod fuit in Antiocheno Concilio determinatum. Et constat, quia ex dispensatione Papæ potest Episcopus Successorem sibi eligere; vt notat ibi Glossa; & expressè habetur *cap. petisti.* 9. *quæst.* 1. vbi Pontifex Zacharias concedit Archiepiscopo Moguntino, vt sibi successorem post mortem eligat.

10. Nec obstat dicere cum Doctoribus negatiuæ sententiæ, quòd non fuit expediens, vt talis potestas concederetur Pontifici ob multa incommoda, quæ ex tali electione nasci possent. Vnde efficax Argumentum sumunt ex eo, quòd nullus Pontifex hactenus tali modo vsus sit. Nam ratio tantùm probat, huiusmodi electionem irritam fore in casu in quo apertam contineret iniustitiam. Alias n. in maximum bonum Ecclesiæ interdum cederet, si præsens Pontifex, præuidens futura schismata ex futuri Pontificis electione, ipsemet successorem designaret. Cæterùm, quòd nullus Pontifex hactenus hoc modo eligendi vsus sit; id fortè accidit, vel propter probabilitatem contrariæ sententiæ; propter quam meritò nullus voluit futuri Pontificis electionẽ dubio exponere: multa n. speculatiuè iudicantur vera; quæ tamen, vt redigantur in praxim, non semper censentur tuta: tùm ne detetur occasio, vt Pontifices hoc iure vterentur vt proprio & hæreditario; qui esset pessimus potestatis abusus.

11. Addit etiam *Amicus*, quòd posset Pontifex adhuc viuens renunciare Papatui, & alium Papam loco sui eligere. Hæc assertio sequitur ex præcedente: nam si potest Pontifex, naturali morte Papatu defunctus, ipse successorem sibi eligere, cur non poterit adhuc viuens, renunciato Papatu, alium in Sedem Petri designare? Nam quod possit sponte Papatum renunciare, maximè accedente consensu Ecclesiæ, ab omnibus

omnibus conceditur: atque peculiari statuto definiuit Celestinus V. qui & ipse Papatui renunciauit: *vt de renunt. cap.* 1. refert Bonifacius VIII. qui tunc temporis erat vnus è Cardinalibus, vt ipsemet testatur. Quod autem ipse eligere possit Papam, probatur; quia modus eligendi Papam est de iure positiuo, pendens à potestate Romani Pontificis; ergo posset hunc modum statuere, ac seruare.

12. Aduertendum tamen est, non posse Papam prius renunciare Papatui, & deinde alium eligere: quia, renunciato Papatu, non haberet amplius potestatem mutandi modū præscriptum ab alio Papa. Sed existens Papa potest alium designare; per quam designationem simul & alter eligeretur, & ipse desineret esse Papa: vt electio vnius, esset renunciatio & depositio alterius; vt nec simul tempore essent duo Summi Pont. nec daretur tempus, in quo nullus esset in tali casu Pontifex; sed quando vnus desineret, alter inciperet.

13. Neque huic nostræ assertioni obstat, quod, cùm Celestinus III. graui morbo laborans renunciare vellet Papatui, & Cardinalem Ioan. de S. Paulo, tit. S. Priscæ, sui ipsius loco eligi cuperet; Cardinales noluerint, asserentes inauditum esse in Ecclesia Dei, vt summus Pontifex se ipsum deponat: nam hoc, factum non est ante Celestinum V. ante quem nullum præcesserat exemplum, quod sum. Pont. se ipsum sponte è Papatu deponeret. Hucusque Pater Amicus, vbi supra.

RESOL. IV.

Authoris sententia, & de supradictis opinionibus iudicium breuiter profertur.

Et docetur Pontificem Adiutorem cum futura successione adsciscere non posse? Ex part. 10. tract. 5. Res. etiam 4.

§. 1. ET hæ sunt opiniones Doctorum, circa præsentem quæst. Quid ego sentiam, dicam breuiter. Ideo assero, quòd secundæ sententiæ negatiuæ libenter adhæreo, non solùm propter rationes, quas in sui fauorem adducunt communiter DD. sed primò propter relationem Consistorialem, quam DD. citati non obseruant, & de qua mentionem faciunt Ioan. Bapt. Casal. *de veterib. sacris Christianor. ritib. cap.* 79. *in fine*, & Andr. Victorel. *in addit. ad Ciac. in vit. Papæ Py IV.* his verb. Anno 1565. die 18. Cardinales in Consistorio alloquens, ætatem suam senio confectam in occasum quasi præcipitem ferri, narrans; adiecit, scire se, quæri à Iurisconsultis, an Romanus Pontifex sibi successorem deligere queat: & sub Paulo IV. agitatam quæst. An idem Pontifex adiutorem cum futura successione adsciscere possit? Et quamuis nonnulli, Decius in primis, id affirment; eam tamen sententiam Pius, vt falsam, reuciendam censuit: volebatque declarare, & si opus fuisset, statuere Pontificem, Cardinalibus etiam assentientibus, id facere non posse. Maior Cardinalium numerus decretum faciendum, iudicauit. Gambara dixit, declaratum olim à Pont. in Consistorio, & decreto firmatum, hoc à Pont. effici non posse: quare, aiebat, videndum, quibus verbis constitutio facienda. Pius, auditis sententiis, decretum inutile non futurū asseruit; sicque declaratur, Pontificem non posse successorem adiutoremvè cum futura successione sibi eligere. Hæc ibi.

2. Secundo moueor ad negatiuam sententiam magis tenendam; quia, cùm Bonifacius II. tentauerit ordinare sibi successorem, Vigilium Diaconum; facta tamen iterum Synodo, ipsemet Bonifacius Papa reùm se confessus est Maiestatis: quod sibi successorem constituisset; & decretum sua subscriptione munitum, in præsentia omnium Sacerdotum, & Cleri, & Senatus, incendio consumpsit; vt refert Card. Baron. *tom.* 7. *ann.* 531. vbi inter alia hæc dicit: Sed & quam Deo ipsi displicuerit illud, manifestum est; cùm, ad aliorum exemplum, eundem Bonifacium citò ex hac vita substraxit. Hæc Card. Baron. & Gonz. de Illescas *in hist. Pontific. in vita eiusdem Bonifacij.*

3. Quæ omnia magis firmantur ex verbis S. Syluerij Pontificis & Mart. in epist. quæ habetur *tom.* 2. *Conc. ad Vigil.* qui, factione Belisarij, eundem S. Syluerium Sede expulerat, & in illam fuerat intrusus; dum sic ait; Quia contra iura Canonica temporibus sanctæ memoriæ Bonifacij Papæ ipso viuente, designari conabaris, nisi tibi amplissimi Senatus obuiasset Iustitia; tunc prouidentia Pastorali, ac Pontificali authoritate tua execranda iam debuerant auspicia detruncari: sed dum paruum vulnus in te neglectum est; insanabile creuit apostema. Hæc S. Martyr.

4. His tamen nón obstantibus, displicet mihi id, quod asserit Paulus Grylandus Dominicanus *in decisionib. fidei Cathol. vers. Papa num.* 17. Nempe esse propositionem temerariam, asserere, Pontificem posse sibi eligere Successorem. Nam, vt verum fatear, hic Author aliquando nimia audacter se gerit in censurandis opinionibus, & debebat considerare istam propositionem, quam vt temerariam damnat, docuisse ornamentum suæ Religionis, Magistrum Victoriā, & sapientissimum Vasquez, præter multos alios viros doctos. Et licèt Pius IV. in cit. decret. Consistoriali vocet hanc opinionem, falsam; tamen aliquis posset dicere de illo non constare authenticè, & declarationem illam Pontificis in lucem non prodiisse: ideo, non obstante, quod ego firmiter teneam, non posse Pontificem Successorem sibi eligere; tamen puto sententiam affirmatiuam Magistri Victoriæ non posse aliqua censura inuri: donec aliter ab Apostolica Sede determinatum fuerit; & Pater Suar. *vbi sup.* probabilem illam vocat: & à fortiori idem dicendum erit de ipsius sententia, & Patris Amici, licet mihi non placeat; & ideò illam impugnat ex eadem Societate Turrian. *in* 2. 2. *D. Thom. to.* 1. *disp.* 15. *dub.* 3. non n. ille casus peculiaris necessitatis potest moraliter contingere; & iden non fuit necessaria talis potestas. Concludendum est igitur absolutè, Pont. non posse sibi eligere Success.

5. Nota verò, quod post hæc scripta inueni sententiam affirmatiuam, quam suprà impugnauimus, docere etiam Martin. Ledes. ex inclyto Ordine Dominicano; præstantissimum Theologum, *qui in* 2. *Quarti*, *q.* 10. *art.* 4. *concl.* 10. *fol. mihi* 312. *col.* 4 sic ait: Beatus Petrus potuit eligere, & designare sibi Successorem, qui defuncto Petro sine alia electione esset summus Pontifex. Hæc conclusio non recipitur ab aliqualib. Theologis recentioribus, cò quod sint Pontificiæ Dignitati aliquantum infensiores, quàm deceret, alioqui, pij & Christiani Scriptores, qui si fides adhibenda est vera narrantibus, Clementem ipse viuens in Pontificem nominauit, vt habetur 8. *quæst.* 1. *c.* Si Petrus ex authoritate Ioan. I I. qui fuit temporibus Iustiniani. Præterea poterat forte legem de electione Successionis: ergo potu. sset ferre legem, quod viuens Pontifex eligeret Successorem, immò illa lex videtur futura conuenientissima ad tollendum Schismata, & ambitiones: sicut apud Romanos, durante adhuc Magistratu consulum, designabantur futuri Consules: ergo ita potuit fieri de sum-

mo

mo Pontifice. Præterea potuit ferre legem, quod Episcopus quicunque viuens nominaret sibi Successorem, quare non posset etiam de summo Pontifice; vnde sequitur, quod idem potuit facere quilibet Successor Petri, cum quilibet successor habeat eandem potestatem, quam Petrus habuit. Ita Ledes. qui, vt vides, Victoriæ verba ad verbum transcripsit. Sed eius argumenta superius reiecta sunt: Et vt verum fatear, parum modeste dixit, Authores qui nostrã sententiam tenent, esse Pontificiæ dignitatis infensos; nam tales essent, plures Doctores ex sua Religione, & præsertim R. Magister Candidus, qui vt dixi, mordicus nostræ sententiæ adhæsit. Non est igitur vllo pacto circa præsentem quæst. ab opinione negatiua recedendum.

In tract. 5. De Potestate Papæ eligendi sibi successorem, in fine Resol. quartæ, hæc apponantur.

§. 1. VErùm post hæc iam impressa inueni circa præsentem difficultatem nouissimè Patrem Arriagam *in Cur. Theol. tom. 5. disp. 7. sect. 7. num. 47.* hæc asserere. Dicò secundò, valdè probabile esse, posse Papam designare sibi Successorem, nam id Petrum fecisse designando Clementem est ferè communis sensus: esto multi dicant, Clementem renunciasse, & non nisi post Linum, & Cletum, successisse. Pater tamen Suarez probabilius putat, hos duos non veros Papas, sed Coadiutores Petri fuisse. Quidquid verò de eo facto sit, certè cum Papa possit designare Electores, Imò id vni personæ committere, nec aliunde constat, negatam ei esse potestatem designandi Successorem, non est cur ei non concedatur: quia quodammodo plus est committere vni alteri eam designationem, quàm immediatè per se præstare: nam ipse censetur melius personas noscere, & magis pronitus Eccl. sit habiturus etiam præsumitur maiorem considerationem in designanda persona, quàm haberet alter Elector ab ipso designatus. Dices primò Fieret inde quasi hæreditarius Papatus. Respondeo: eodem modo fieri posse, si designet vnum tantum Electorem, quia ille potest esse Nepos, aut sanguineus, & potest se ipsum nominare, vel alium consanguineum, & tamen certum est posse, si velit, vni tantùm dare eam vim electiuam. Respondeo secundò, Deum, qui curam habet suæ Ecclesiæ suauiter posse id impedire mille modis. Ob hanc tamen obiectionem putat P. Suarez, vniuersaliter Papam non habere eam potestatem, sed solùm in aliquibus casibus. Ego tamen censeo, vel vniuersaliter ei negandum, vel vniuersaliter concedendum. Quod etiam docet P. Torres *suprà*; nam si semel licitè, & validè potest, quando datur aliqua vrgens ratio, certè validè etiam faciet, esto illicitè, licèt non detur talis ratio: quia similes potestates non solent à Deo concedi cum ea restrictione, vt solùm quando est iusta causa valeant: vt patet in potestate Sacerdotis ad consecrandum validè, in potestate ipsius Papæ ad constituendos Episcopos: potest enim etiam indignissimos validè eligere, ordinare, &c. Et denique si ex natura rei, eo quod ipsa tota Ecclesia sit tradita, sequatur ea vis eligendi, semper eam habebit; si verò inde non sequitur, non est fundamentum, vt dicamus in hoc, vel illo casu, non verò in omnibus, eam habere. Hæc omnia Pater Arriaga.

TRACTATVS SEPTIMVS
DE
POTESTATE, ET PRIVILEGIIS
S. R. E. CARDINALIVM, ATQVE DE Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis.

RESOLVTIO PRIMA.

An Dignitas Cardinalium sit prima post Pontificatum? Vbi plura de eorum præstantia enumerantur? Ex p. 5. tract. 2. Res. 1.

ELLVM aggredior, sine tamen sanguine, cum quodam neoterico Hispano, viro aliquin doctoi, & iis est Mauritius Alzedo *in sua praxi Episc. siue de excellentia Episcopatus, part. 1. c. 8. n. 33.* vbi docet, quòd Episcopatus est prima dignitas post Papatum, & in Ecclesia secundum locum obtinet, quia in primo loco est Papatus, & in secundo Episcopatus. Ita ille. Vnde *num. 36.* infert, quòd si alioqui Episcopi commensales continui fuerint alicuius Cardinalis, non potest dici quòd eius familiares sint, quia ea maiores sunt, quod est singulare contra Episcopos commensales Cardinalium, qui dicunt *el Cardenal mi Sennor.* Ita ille.

2. Probari potest hæc sententia, quia apud sacros Canones passim legitur nullum in Ecclesia Dei maiorem Episcopali ordine reperiri, vt notatur *in cap. quoties 1. quæst. 8. & in cap. antiqua, de priuil.* & constat ex Dionysio *lib. 5. de Eccles. Hierarch.* ob idque Romanus Pontifex se Episcopum appellet, iuxta glossam *ver. Episcopus, in Proœmio.* ibi. *Episcopusque fratres;* cæteros verò filios nominet. *cap. quàm graui, prima distinct.* Deinde quod in Concilio Carthagin. IV. & in Conciliis Romani Episcopi præcedebant Cardinales in Sede Concilij, & actibus plurimis: constat autem ex ordine sedendi maioritatem dignitatis ostendi, iuxta textum *in cap. vlt. dist. 93.* Vide etiam *cap. ante omnia, & ibi* glossam, *40. dist.* Confirmatur hæc opinio ab Alzedo ex *epist. 19. D. Aug.* vbi sic ait:

Quæ

Quamquam enim secundùm honorum vocabula,quæ iam Ecclesiæ vsus obtinuit, Episcopatus presbyterio maior sit, tamen in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est. Ex quibus verbis apparet quòd licet Augustinus Hieronymum venerabatur, id non erat, quia maior esset in dignitate, sed in sanctitate.

3. Verùm his non obstantibus, dicendum est, quòd Cardinalitia dignitate nulli maior est in Ecclesia Dei post Pontificatum maximum. Nam si gradus Cardinalatus spectes, non datur propinquior ipsi Papæ, cùm sint Cardinales membra, & pars corporis illius: dicitur enim Cardinalis specialis filius Ecclesiæ Catholicæ, *cap. Felicis, §. vlt. de pœn. in. 6.* cum ipso Summo Pontifice vnum corpus mysticum Cardinales conficiunt, quamuis enim Papa quatenus repræsentat Christum, cuius vices gerit, sit caput vniuersalis Ecclesiæ, & singuli fideles membra in genere: est tamen speciale caput Cardinalium, & ipsi eius membra specialia respectu aliorum: quod corpus sic adeò est compactum, vt Papa, qui est caput, nullatenus ab his exigat iuramentum obedientiæ & fidelitatis, cùm sint sibi inuiscerati. Ita Hostien. in *cap. antiqua, sub num.5. vers. Sed quæ potest esse ratio, extrà de priuileg.* quem sequitur Præpositus *in d. can. quamquam, sub n.13. vers.3. patet, 2.q.7.* iurant enim dumtaxat se honorem & auctoritatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ipsiúsque Papæ conseruaturos, auctores, & promotores vt latè Paleo *ns part.1. quæst.5. vers. quod eo magis*, adeò quòd inter Papam & Cardinales non simplex vnitas, verùm etiam quædam identitas consistit, vt optimè considerat Ioan. Andreas *in cap. requisisti, n.12. ad fin.vers. imò & quasi, de testam.* Iacobatius *de Concil. d.lib.1.sub n.172.vers. ad quod est.* Rodericus Zamoren.Episc. *in specul. vitæ humanæ part.2. cap.8.* vbi quòd propterea quicquid fauet, vel nocet Sedi Apostolicæ, continuò fauere, vel nocere intelligatur singulis Cardinalibus, & è contra: quod etiam sentit Præpositus *in praallegat. Can. quamquam, num.7.* Dico igitur ex dictis quòd sicut Presbyter Ordinis potestate est Archidiacono superior, iurisdictione tamen, administratione, & honoris dignitate solet esse inferior, & Presbyter, qui est Episcopus electus, & confirmatus, nondum tamen consecratus, est Presbytero iurisdictione superior, quamuis Ordinis potestate par sit: ita etiam Cardinalis est Episcopo administratione superior, sed inferior Ordinis potestate. Et ita hanc sententiam docet Vasquez *in 3. part. tom.3. disput.262.cap.5.* Bellarmin. *tom.1. lib.1. de Clericis cap.16.§.Quantum ad 3.* Augustinus de Ancona *in summa de Ecclesiæ potestate quæst.101. art.2.*Sanchez *in opusc.tom.2.lib.7.c.1. dub.10. num.8.* Moneta *de iud. confert. cap.5. num.37.* Hermosilla *in addit. ad Lopez gloss.2. prol. P.V.num. 49.* Roussel. *in Histor.Pont. iurisd. lib.2. cap.10.n.17.* Ludouicus à Cruce *in Bulla Cruc.disp.1.cap.2.dub.12. num.15.* Lotherius *de Beneficiis tom.1. lib.1. quæst.8. num.57.* Palatius *in 4. sent. dist.24. disput.2.* Azorius *tom.2. lib.4. cap.1. quæst.9.* Sebastianus Cæsar *de Eccles. Hierarch. disp.1. §. 3. per totum.* Fernandez *in exam. Theol. moral. part.3.cap.11.num.6.§.4.* Landensis *tract. de Cardinal.quæst.61.* Cephalus *lib.1. consil. num.50.* Manfredus *de Cardinal.cap.6.* Tuschus *tom.1. concl.100 num.1.* Platus *de Cardinal.lib.cap.3.* Lancellotus *in Templo lib.2. cap.2. de Cardinalib.§.3.* & alij communiter. Vnde apparet esse reiiciendum Decianum *de probat. lib.2. cap 26.num.141.* vbi docet.Cardinales præferri aliis Patriarchis, exceptis Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Ierosolymitano, hoc enim est falsum, nam etiam his præferuntur, vt ipsimet hæretici concedunt, & ita docet Wolfius apud Dominicum Arumæum *in discurs.Academ.de iure publ.vol.2.disc.30.thesi 5. lit.C.*

Sup. hoc infra mero infra in Ref. 22.& in Resol.25.paulo post initium. Vers. Tamen.

Sup. hoc in Resolutionibus not. præteritæ & inf. in Ref. 17.§.Verùm. eusdem in fine,& in Resol. 19. ad medium,vers. Illam Cardinales,& in Ref.35.paulo post initium. Vers. Hinc.

4. Restat modò respondere ad argumenta contraria. Dico igitur Canones in contrarium adductos intelligendos esse quoad potestatem Ordinis, & in hoc Episcopus est maior Cardinali, non autem quod dignitatem & iurisdictionem & regimen Ecclesiæ vniuersalis, quam Cardinales cum summo Pontifice regunt, illiúsque negotia tractant; vnde quia ille, qui maioribus præest negotiis, de iure dignior reputatur, iuxta textum *in cap. per singulas 2. in ordine 9. quæst.3. Authent. de defens. ciuitatum, §. Nos igitur,* ideò absolutè Doctores dicunt Cardinalatus dignitatem Episcopali maiorem esse. Ad authoritatem quam affert Alzedus Diui Augustini, dico quòd illam pro hanc sententia adduxerat Caluinus *lib. 4. Institut. c.7. §.30.* Sed non facit ad rem. Nam respondetur Episcopatum quidem presbyterio maiorem esse, & ita Presbyterum Cardinalem ratione presbyterij non esse præferendum Episcopo, sed ideo tantùm, quia Cardinalis Romanus est, & Cardinalis Romanus non Cardinali, ratione dicta, dignior est, quare & inter ipsos Romanos Cardinales Episcopus Cardinalis præcedit Presbyterum, & Presbyter Cardinalis Diaconum. Deinde ait Vasquez *c.6.n.37.* Hieronymum non fuisse Presbyterum Cardinalem Romanum. Sed prima ratio amplectenda est.

5. Ad secundum argumentum respondeo verum quidem esse olim Episcopos præcessisse Cardinales in Conciliis, tamen ordinem hunc fuisse mutatum, Cardinalésque cœpisse præcedere Episcopos etiam in Sede Concilij, & Episcopatum gradum esse ad Cardinalatum, constat ex Concilio Nicæno, Ephesino, Chalcedonensi VI. VII. & VIII. Synodo Generali, vbi Presbyteri Cardinales sederunt ante Episcopos, Idque etiam obtinuit vsus in Conciliis, cuius rei duplex ratio & origo assignatur à Bellarmino *dicto loco.* Vna quòd ad solos Cardinales deuoluta sit electio Summi Pontificis, cùm antea ad omnes pertineret; altera verò & magis propria quòd cùm antea Cardinales neque soli, neque primarij essent Consiliarij Pontificis, primis enim sexcentis, vel octingentis annis Pontifices ad indicanda grauiora negotia cogebant Concilia Nationalia Episcoporum Italiæ, in quibus aderant non solùm Cardinales, sed etiã Episcopis anteponerentur, cùm tunc Episcopi æquè, vel magis adiuuarent Pontificẽ in regenda Ecclesia, quàm Cardinales. Verùm quia supradicta quoad amplitudinem Cardinalitiæ dignitatis mirifice confirmantur, ex Epistola Eugenij Papæ IV. visum est mihi hic illam per extensum apponere; sic enim asserit.

6. Eugenius Episcopus, seruus seruorum Dei, Venerabili viro magno Henrico Archiepiscopo Cantuariensi,&c. Non mediocri dolore afficimur, cùm inter fratres nostros Episcopos, seu alios Ecclesiasticos dissidij aliquid exortum esse percipimus, tum propter malum, quod inde in populis exemplum prouenit, tum quia contemptus & detractionis præbetur occasio. Proinde non parum audisse displicuit dissensionem illam quam cum dilecto filio nostro Ioanne Sanctæ Balbinæ Presbytero Cardinali nuper tua fraternitas habuit, cum noua & insolita res ipsa sit, quæ nunc attentatur. In primis autem admiramur satis cùm per 14. annos, & ampliùs cum dilecto filio nostro Henrico titulo Sancti Eusebij Presbytero Cardinali in sedendo, & in ferendis votis sine altercatione vixeris, & nullam super hoc secum prorsus habueris disceptationem, quid causæ sit, quòd nunc primum in contentionem venias cum ipso Ioanne Cardinali eadem prædito dignitate. Nec quidem generis Regij erga ipsum Henricum ratio prætendi

Sup.sequentibus in hac Epistola inf. in Ref.17.

prætendi potest, quoniam & antequam Cardinalatus ipsam foret dignitatem adeptus dumtaxat existens Vintoniensis Episcopus, & voce & loco tibi cedebat, postea autem quàm in Cardinalem per felicis recordationis Martinum prædecessorem nostrum assumptus est, iure tibi & aliis antepositus fuit, & nunc anteponitur. Quòd si sola Cardinalatus dignitas hanc in alio prælationem operata est, cur in isto itidem non efficiet? cum tamen ipse Archiepiscopus, ille Episcopalem obtineat dignitatem, & illius Ecclesia tuæ sit suffraganea, istius verò nullo iure subiecta. Illud autem de te nobis placuit ac laudamus, quòd in tuæ protestationis fine sub his verbis addidisti, quòd scilicet per præmissa aut aliquid per te factum, aut dictum, & habitum, seu faciendum, dicendum, vel habendum, non intendis sacrosanctam Romanam Ecclesiam Matrem tuam, seu iuramentum suum eidem præstitum, aut venerabilem cœtum eiusdem Ecclesiæ Cardinalium, aliquémve eorum in aliquo offendere, aut eisdem, aut alicui honori, priuilegio, prærogatiuæ, seu dignitati, præeminentiæ, aut alicui alteri iuri eorum in aliquo derogare, seu iuramento tuo in aliquo contraire, sed quod eandem sacrosanctam Romanam Ecclesiam cum honoribus suis omnibus, priuilegiis, prærogatiuis, dignitatibus, præeminentiis, gratiis, & aliis iuribus suis qui usquumque cũ omni reuerẽtia, tenebis ac defendes, & aliis manuteneri ac defendi procurabis. Per hoc planè innuere videris, si hoc sit Romanæ Ecclesiæ Cardinalium ius, vt reliquos antecedant Ecclesiæ gradus; quòd nolis in lite mota persistere, imò Apostolicæ Sedis stare iudicio, cuius inter alia priuilegia, quæ manutenere, & defendere protestaris, hoc etiam est vt de quibuscumque ambiguis quæstionibus, quæ in Dei Ecclesia accidunt, valeat iudicare, & sua authoritate finem imponere, quamquam longè fuisset decentius ante motam controuersiam Sedem Apostolicam consuluisse. Quantum autem hæc Cardinalatus dignitas sit sublimis, & aliis excellentior, & ita hactenus in Ecclesia reputata, si eius officium ac sanctorum Patrum statuta & consuetudines tam apud hanc Sedem, quàm Generalia Concilia semper obseruatam sciueris diligenter scrutari, facile tibi innotescet. Quippe etsi huius dignitatis nomen, quod modò in vsu est, ab initio primitiuæ Ecclesiæ non ita expressum fuit, officium, tamen ipsum à Beato Petro eiúsque successoribus institutum euidenter inuenies. Imò, vt inquit Innocentius III. ex veteri Testamento iussu Dei traxit originem, asserit enim id, quod *Deuter*. 17. dicitur, vt pro difficultate & ambiguitate iudicij accedatur ad Sacerdotes Leuitici generis, & iudicem, qui fuerit illo tempore, & obediatur ipsorum iudicio, qui præsunt loco, quem Dominus elegerit, de Summo Pontifice intelligendum esse, & Fratribus eius, id est, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, qui ei iure Leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt. Itaque & ab exordio Ecclesiæ, sicut & hodie Summis Pontificibus in regenda, gubernandaque vniuersali Ecclesia assistebat, & vt ex Concilio Stephani Papæ colligitur, dicentis: Oportebat vt hæc sacrosancta Domina nostra Romana Ecclesia, iuxta quod à Beato Petro eiusque successoribus institutum est ritè ordinaretur, & in Apostolatus culmine vnus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis consecraretur, &c. datur manifestè intelligi hos Fratres nostros, qui inter Cardinales locantur, tempore B. Petri extitisse. In confinio autem Nicæni Concilij Beatus Syluester (qui cœpit Ecclesiam regere anno Incarnationis Dominicæ c c x x x. vel circiter) in Synodo generali congregationis præsidens, hos coadiutores suos nuncupauit Cardinales, & magno admodum priuilegio insigniuit, quale nullus Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Canonibus habere reperitur, vt videlicet sine plurima testium multitudine damnati non debeant. Nec sine mysterio triplex ordo in Fratrum nostrorum Collegio à sanctis nostris prædecessoribus institutus est. Nam cùm Summus Pontifex vices Dei gerat in terris, decuit quemadmodum Moysi præceptum fuit, vt omnia ad exemplum faceret, sicut ei ostensum erat in monte, quòd ad instar illius cœlestis Hierarchiæ in hac nostra Ecclesia tres constituerentur ordines assistentium Papæ, qui purgantium, illuminantium, & proficientium fungerentur officio, veluti sunt Diaconi, Presbyteri, & Episcopi Cardinales; decuit etiam cùm Summus Pontifex Christi repræsentet personam, vt quemadmodum Christo conuersanti in terris assistebant Apostoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apostolicum repræsentans coram Papa assisteret, reliqui verò Episcopi vbique diffusè Apostolos repræsentent ad prædicandum per Orbem missos. Ipsos præterea Cardinales pro honoris ac dignitatis eminentia partem sui corporis Summi Pontifices appellant. Ex quo sine vlla dubitatione ostenditur post caput Ecclesiæ, quod est Papa, contigua sui corporis membra, qui sunt Fratres eius Cardinales, præ cæteris Ecclesiæ membris ac partibus honorari debere, adeò quidem vt sacris Canonibus sancitum sit eos, qui in Cardinalem iniecerint manus violentas, aut fugârint; aut insecuti fuerint, seu ad hoc dederint consilium, vel fauorem, criminis læsæ Maiestatis reos maximis, & multiplicibus pœnis esse plectendos, si ipsi Apostolici throni violauerint Maiestatem, quod in ipsos, qui Patriarchas, Archiepiscopos, vel Episcopos offenderint, statutum minimè reperitur, vt euidenter hinc liqueat tanto ampliorem censari dignitatem, quanto plures, seuerioréque illam offendentibus infliguntur pœnæ. Sunt etiam & in signum præeminentiæ ipsis Fratribus nostris præ aliis Ecclesiæ Prælatis, & similiter cùm Legati de nostro Latere destinantur, præ aliis Legatis multa ac magna per Canones attributa priuilegia, quæ tibi nota esse non dubitamus. Hinc etiam constat cur à Latere Apostolico mitti eis solis, & non aliis appropriatur Legatis. Sed & ille nouissimus Constantinus Imperator animaduertens ad quàm magnum ac publicum vniuersalis Ecclesiæ officium ipsi Fratres nostri vocati essent, sic inquit. Volumus etiam deinde sui ordinis Reuerendissimos Clericos sanctæ Romanæ Ecclesiæ seruientes singulos habere illud sanctum culmen potentiæ & excellentiæ, cuius sanctissimus noster Senatus videtur gloria adornari in Patritios Consules fieri, quos certè Patritios Consules secundùm leges, vt in summa dignitate constitutos Imperator Patres sibi elegit, & loco Patrum à se honorari affirmat. Quòd verò hæc dignitas tanto honore præfulgeat, nec tuæ fraternitati, nec cuipiam alteri molestum esse debet, quoniam, vt sancta attestantur Patres omnes Patriarchales, Archiepiscopales, Episcopales, Cathedrales, aliásque dignitates Romana fundauit Ecclesia, sicútque licuit vni Ecclesiæ amplam, alij ampliorem, & alij amplissimam, pro vt expedire iudicauit, tradidit potestatem, omnes enim tanquam vnius arboris rami ab vna eadémque radice, & vt diuersi aquarum riuuli ab eodem fonte prodierunt, licèt vnus alio copiosior, atque vberior. Itaque si iustis ex causis, & Spiritus sancti instinctu (quo hanc Sedem regi credendum est) Romana Ecclesia Venerabilium Cardinalium cœtum ad cœlestis Hierarchiæ similitudinem conditum, & tanquã sui corporis partem his priuilegiis, & honoribus illustrare decreuit,

decreuit, nec tua Eccleſia, cui per Apoſtolicam Sedem præfectus es, nec quiſquam alius Eccleſiæ gradus ab eodem ſimiliter Apoſtolico throno originaliter inſtitutus (quæ omnia de ipſorum Fratrum noſtrorum conſilio acta ſunt) vllam ſuccenſendi, aut conquerendi cauſam habet, ne illud adducamus Euangelicum verbum: Amice non facio tibi iniuriam, numquid mihi non licèt de meo facere, quod volo, & ſicut tu vis vt priuilegiis Eccleſiæ tuæ ab hac Sede conceſſis aliæ deferant Eccleſiæ inferiores, ita eadem ratione par eſt, vt ab eadem Sede huic cœtui inſtituto tu ſimiliter deferas, & reuerentiam præſtes. Multum etiam monere te debet diuturna per Chriſtianum populum vbique ſeruata conſuetudo, quæ etiamſi cætera deeſſent, ex quo tam vetuſta eſt, vt eius initij memoria non extet in contrarium pro conſtituto iure habenda foret, præſertim quando ſciente & approbante Summo Pontifice, non quidem vno, ſed tot, quot vnquam habuit Eccleſia, id actum eſſe dignoſcitur, in omnibus enim nationibus ac Regnis, & in Anglia, vt memorauimus, hactenus huiuſmodi præeminentiæ Cardinalibus delatus eſt honor, qui quidem non tam ipſis, quàm nobis (cùm noſtra ſint membra) attribui cenſendus eſt. Nec minus his Eccleſiæ Romanæ conſuetudo, (quæ caput, magiſter & magiſtra eſt reliquarum Eccleſiarum) id ipſum tibi perſuadeat, qua ſemper nullo vnquam contradicente in cunctis actibus quibuſcumque Prælatis præhonorati ſunt. Idem in antiquis generalibus Conciliis, præſertim in duobus Lugdunenſibus, in vno præſidente Innocentio IV. in altero Gregorio X. (quorum adhuc extant acta) vſitatum fuit (de quibus etiam apud Regnum Angliæ non pauci adhuc ſuperſunt teſtes) obſeruatum eſſe palàm eſt, abſentibus etiam Summis Pontificibus. Idem, & nunc nobis præſidentibus in hoc ſacro OEcumenico ſeruatur Florentino Concilio. His quoque illud accedat, quòd in ſententiis & decretis tam huius ſanctæ Sedis, quàm generalium Conciliorum, cùm de dignitatibus nominatim fit mentio, illa clauſula adiici ſolet, Non obſtante ſi Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, ſeu alia quacumque præfulgeat dignitate, per quod ex ordine nominandi, quæ ſit maior, luculenter apparet. Nec cauſetur quiſpiam, quòd Ordo Epiſcopalis presbyterio maior ſit, quoniam in eiuſmodi prælationibus officium ac dignitas, ſiue iuriſdictio præponderat Ordini. quemadmodum iure cautum eſt, vt Archidiaconus non Presbyter ſuæ iuriſdictionis obtentu Archipresbytero præferatur, ſimili modo Diaconus, vel Subdiaconus, aliuſve Clericus noſter, aut alicuius Metropolitani Vicarius, ſeu locum tenens in Synodo, & alibi alios quocumque ordine maiores etiam Epiſcopos antecedit, propter illius iuriſdictionem, quam exercet, & perſonam, quam repræſentat. Sic & electus ad Eccleſiam Cathedralem, & confirmatus, quamquam nondum conſecratus, ratione iuriſdictionis cunctis in ſua diœceſi præeminet. Quis ergo iam dubitare eum, qui talia iura, & Canones condidit, & talem aliis tribuit poteſtatem, poſſe eamdem cùm vult & maiorem ſuis membris tribuere? Si quis fortè obiecerit prioris dignitatis potiùs eſſe rationem habendam, quàm Cardinalatus de nouo collati, cùm in regiis tractatibus ac Parlamentis, quilibet vt ſuæ Eccleſiæ Prælatus, non vt Cardinalis interſit. Huic obiectioni euidens reſpondet ratio, nam cùm perſonæ ſint Eccleſiaſticæ, ſicut ſtatuta, ac priuilegia ſuarum Eccleſiarum in his actibus ſeruant, multo magis Romanæ Eccleſiæ, cui vinculo obedientiæ aſtricti ſunt, priuilegia, & ſtatuta ſeruare tenentur, quibus nec ipſæ perſonæ Eccleſiaſticæ, nec alij quicumque tamquam inferiores derogare quomodolibet poſſunt. Cùm igitur viri Eccleſiaſtici ad actus publicos, vel priuatos vocantur, cum ſuis qualitatibus, ac prærogatiuis ab Eccleſia inſtitutis admitti debent. Nam & contra honeſtatem publicam, & vniuerſalis Eccleſiaſticæ diſciplinæ vergeret, ſi in quouis actu Diaconus Presbyterum, vel Presbyter Epiſcopum, aut Epiſcopus Patriarcham præcederet. Præterea in Canonibus ſcriptum eſt, vnumquemque in Collegio, vel Capitulo iuxta ſuæ receptionis tempus honorandum eſſe, & quòd ſi poſteà aliquis admittatur Presbyter, cæteris tempore anterioribus præponatur, qui Presbyteri non ſunt. quod ſi in Ordine maiori ſit, hoc etiam multo ampliùs in dignitate, ſeu iuriſdictione, quæ in his actibus maior eſt Ordine, ſeruandum eſt, vt ſuprà de Archidiacono, & Archipresbytero dictum eſt. Quod ſi in pòſt receptis locum habet, eadem ratione in iis, qui priùs, ſi qua de nouo eis obueniat dignitas. Hoc enim rationi conſentaneum eſt, vt dignius minùs dignum ad ſe trahat, & res à potentiori & nobiliori denominetur. Quod in ipſis Cardinalibus euidenter ſeruatur, qui licèt certarum Eccleſiarum, dum ad Cardinalatum aſſumuntur, Epiſcopi ſint, nihilominus eos non Epiſcopos, ſed Presbyteros S. Rom. Eccleſiæ Cardinales Sedes Apoſtolica appellat. Quinimo ſi eis ſuas priores Eccleſias in titulo dimittat, non ampliùs ſub nomine Eccleſiarum, ſed tituli Cardinalatus ſcribit, quaſi ad maiorem dignitatem, & iuriſdictionem aſſumpſerit, alioquin non aſcendiſſe, ſed deſcendiſſe, non honorari, ſed dehonorari viderentur. Quis etiam non videat Cardinalatus dignitatem Archiepiſcopali eſſe maiorem dignitate? quia cùm illa priuatæ vnius patriæ præſit vtilitati, iſta publicæ totius populi Chriſtiani, illa vnam dumtaxat regit Eccleſiam; iſta cum Sede Apoſtolica vniuerſas, & cùm à nemine, niſi ſolo Papa iudicentur Cardinales, ipſi & Patriarchas, Archiepiſcopos, & reliquos Eccleſiæ gradus cum Summo Pontifice iudicant; quorum officio nomen ipſum conſonat optimè. Nam ſicut ſuper cardinem voluitur oſtium domus, ita ſuper hos Sedes Apoſtolica (totius Eccleſiæ oſtium) quieſcit & ſuſtentatur. Nullum denique pro tua intentione proponis Eccleſiæ Romanæ priuilegium, quis enim alius huic tuæ poſitiuo, & vniuerſalis Eccleſiæ obſeruantiæ atque Apoſtolicæ conceſſioni (præſertim quæ Apoſtolici throni membrorúmque eius præeminentiam concernit) contrarium priuilegium dandi vllam omnino habet facultatem? Neque etiam conſuetudine vlla tuam cauſam tueris, quamquam ſi qua prætenderetur præter Apoſtolicæ Sedis conſenſum, & approbationem inefficax prorſus cenſenda eſſet (vt proximè de priuilegio dictum eſt) atque irrationabilis, quia per eam dignitas confunderetur ſuperiorum Magiſtratuum, turbationémque pareret in quolibet Reipublicæ ſtatu. Nam iuxta Canones vniuerſos non poſſet alia ratione ſubſiſtere, niſi cam huiuſmodi magnus differentiæ ordo ſeruaret Eccleſiaſticus, quia confunderetur ordo, ſi cuique ſua dignitas non ſeruaretur. Quamuis, vt prædictum eſt, ex frequentibus actibus 40. annorum ſpatio vſitatis contraria potiùs in Regno Angliæ conſuetudo firmata ſit. Hortamur itaque te Venerabilis Frater, & volumus vt prædictis rationibus noſtris, ac Prædeceſſorum noſtrorum ordinationi, atque Eccleſiæ vniuerſalis obſeruantiæ penitus acquieſcas, ſicut pro tua prudentia & deuotione, quam ad Romanā Eccleſiam, & Nos, ſemper habuiſti, te facturū ſperamus. In reliquis verò ſiue tuam Eccleſiam, ſiue perſonā concernentibus, quæ nec rationi, aut honeſtati derogent pro magna, qua te omni tempore complexi ſumus, ac complectimur charitate, nos ſemper propitios experieris. Datum Florentiæ, &c.

 RESOL.

RESOL. II.

An Cardinalatus sit Ordo, & Papa possit illum extinguere?

Ex quo etiam infertur, an Pontifex possit extinguere Patriarchas, & Archiepiscopos?

Et an Cardinalatus sit de iure Diuino, vel tantum de iure Pontificio institutus? Ex part. 5. tr. 2. Res. 2.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 8. ex Res. 4. lege §. 1.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Fernandez *in exam Theolog. moral. part. 3. c. 11. §. 4. num. 6.* Ledesma *in 2 part. 4. q. 22. art. 6.* Sotus in *4. dist. 24. q. 2. art. 4.* Sanchez *in opusc. tr. 2. lib. 7. c. 1. dub. 10. n. 2.* Palatius *in 4. dist. 24. q. 2.* & alij asserentes Cardinalatum non esse Ordinem, nec Sacramentum, quia nullo modo ordinatur ad Eucharistiam, nec confert gratiam, & ideo Cardinalatus, vt inter alios docet Baldellus *tom. 1. lib. 5. disput. 7. num. 11.* Suarez *de legibus lib. 4. cap. 6. num. 5.* Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 1. quæst. 3.* Bonacina *tract. de elect. Summi Pontificis, disput. 1. quæst. 1. punct. 1. §. 3.* non est iure diuino, sed iure Pontificio institutus, quia non habetur locus in sacris literis, vbi sit institutus, nec habetur traditio de hoc. Vnde inferunt Palacius, & Sanchez, posse Pontificem extinguere Cardinales, sicut etiam potest extinguere Patriarchas, & Archiepiscopos, quia potest in iure humano dispensare, & ita etiam docet Moneta *de commutat. vlt. volunt. cap. 12. num. 78.* Barbatius *cons. 1. num. 14.* & Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 1. quæst. 3.*

Quamuis non plenè sup. hoc lege tamen §. not. præcent. & si placet vide eius Res. per totum.

2. Non desinam tamen hic adnotare Matthiam Vgonium *de Conciliis, fol. 59. col. 3. §. 4.* Botellum *in summa omnium decisionum tit. 5. num. 8.* Manfredum *tract. de Cardinal. quæst. 105.* Lancellottum *in templo ind. lib. 2. cap. 2. §. 1.* Villadiego *de Cardinal. quæst. 1.* Iacobatium *de Concil. lib. 1. art. 12.* Ojeda *de beneficiis in præfat. n. 5.* Turrecrematam *lib. 1. de Ecclesia c. 80. n. 1.* Augustinum Triumphum *tract. de potest. Ecclesiæ quæst. 102.* D. Antoninum *part. 3. tit. 21. cap. 1. & 2.* Laudensem *tract. de Cardinal. quæst. 1. num. 7.* & Albanum fusè *tract. de Cardinal. quæst. 5.* docere Cardinalatum esse de iure diuino. Et hanc opinionem colligunt ex *c. per venerabilem, qui filij sint legitimi §. rationibus.* vbi Pontifex ait suos Fratres, quos sic vocat ipsos Cardinales, in Leuitici generis Sacerdotibus fuisse adumbratos: & deducitur etiam ex *c. fundamenta, de elect. in 6. §. decet. 1.* Deinde, quia Cardinales videntur 72. Christi Domini discipulis successisse, qui fuere duodecim Apostolorum adiutores, sicut Cardinales sunt Romano Pontifici à consilijs. Accedit quod dicitur 1. Regum 2. *Domini sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem.* Eugen. IV. *in epist. ad Episc. Cantuar. vbi suprà cit.* ait Apostolos Christo Domino assidentes figuram retulisse Cardinalium, qui Romano Pontifici adstāt. Apostolos verò in totum terrarum orbem missos ad Euangelium annuntiandum, typum & similitudinem tenuisse Episcoporum, qui sunt per Prouincias distributi. Et ita ex his non posse Summum Pontificem extinguere cœtum Cardinalium, docuit ex neotericis Cnechus *in instit. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 52.* Lancellottus *in templo ind. lib. 2. c. 2. de Cardinal. §. 3. n. 27.* Manfredus *de Cardin. decis. 112.* Iodochus Lorichius *in Thesaur. Theol. ver. Cardinalis §. 10.* vbi sic ait: Cardinalatus ordinem Summus Pontifex non potest extinguere, quoniam iuris diuini est, præfiguratus in Sacerdotibus Leuitici generis, ad quos simul & iudicem difficilia, atque ambigua iudicia referebantur, *Deuter. 17.* & summa Ecclesiæ necessitas ita expostulat, vt in præcedentibus declaratum est: & si quoque nomen & splendor dignitatis ab eis auferri possint, tamen officij ipsorum potestas ab Ecclesia nullatenus excludi debet, ac potest. Vt enim Deus olim Moysi iunxit septuaginta viros, eisque de spiritu ipsius dedit, vt sustentarent cum eo onus populi, ne ipse solus grauaretur; ita Summo Pontifici ad sustentandum onus vniuersalis Ecclesiæ necessarij sunt Cardinales, id est, viri sapientes, seu alio nomine vocentur. Ita Lorichius. Et hæc sunt placita Doctorum circa præsentem quæstionem, licèt prima sententia sit communiter recepta, & tenenda.

RESOL. III.

An Pontifex possit ardua Ecclesiæ sine consilio Cardinalium definire? Ex part. 5. tract. 2. Resol. 4.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Archidiaconus *in cap. sicut quidam 25. q. 1. & in c. cum redemptor 12. q. 2.* Cardinalis *in cons. 150. & in c. perpendimus, de sent. excom. & in c. licèt, de elect.* Monachus & Dominicus *in c. super eo, de heret. in 6.* & hanc opinionem esse potiorem dixit Ripa *rubrica de constitut. n. 20.* & quàm plures alij, quos refert Laudensis *de Cardinal. q. 45.* & Albanus *de Cardinal. q. 39.* & Barbatia *vol. 4. cons. 40.* asserit Collegium Cardinalium quasi possessionem habere, ne sine eorum consensu ardua negotia expediat Summus Pontifex, cuiusmodi sunt creare Cardinales, Episcopos transferre, generalem legem promulgare, feuda magna concedere, Legatum à latere mittere, bellum indicere, alienare res pretiosas Ecclesiæ, & similia. Probant hanc opinionem ex *c. per venerabilem, vers. rationibus, qui filij sint legitimi.* vbi Romanus Pontifex videtur asserere Cardinales insimul esse coniudices cum Romano Pontifice; quemadmodum in Deut. Sacerdotes Leuitici erant cum supremo iudice, atque ita eumdem Pontificem sine illis Ecclesiæ negotia expedire non posse. Deinde, quia videntur Cardinales hodie Apostolorum vice fungi, quos parem potestatem cum Petro habuisse probat text. *in c. in nouo,* ibi, *pari consortio, 21. distinct.* ac subinde etiam illos quoque cum Pontifice circa Ecclesiæ negotia habere potestatem. Tandémque afferunt aliqua de hac re exempla, nempe Benedictum XI. suspendisse statuta, quæ Bonifacius sine Cardinalibus Marchianis confirmauerat.

Sup. hoc supra in tr. 5. lege doctrinam Res. 5. & si placet lege ibi aliquas anteriores & posteriores Res. & non pigebit.

2. Sed his non obstantibus contrariæ sententiæ communiter adhærent Doctores, nempe Romanum summúmque Pontificem Ecclesiæ negotia sine Cardinalium consilio expedire posse, neque ad hoc de necessitate astringi; cùm supremam & vniuersalem super omnes solus à Christo Domino acceperit potestatem, *Ioan. 21.* ipséque solus illius plenitudinem habeat, & exerceat, vt probat eleganter text. *in c. multum 2. quæst. 6. cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiss.* cum mille alijs vulgaribus, quæ quidem potestatis plenitudo maxima ex parte offenderetur, si non posset ardua sine Cardinalibus tractare & definire. Accedit quòd iura passim proclamant, maiora Ecclesiæ negotia ad Sedem Apostolicam esse referenda, *cap. rogamus, cap. quoties 24. quæst. 1. cap. dudum 3. quæst. 4. cap. maiores, de Baptismo.* Hanc autem Sedem Apostolicam solùm tenere Romanum Pontificem, probat text. *in cap. hæc est fides 24. quæst. 1.* Vide Paulum de Castro *in l. 1. n. 5. ff. de legibus.* Panormitanum *in c. 2. n. 3. de Cler. non resident.* & doctum Iurisconsultum Valenzuela *in Mon. Pauli V. part. 6. num. 97. & 98.* cum Morla *in empor. iur. part. 1. tit. 1. q. 3. n. 13.* qui latè hanc discutit quæstionem.

3. Verùm licèt hæc opinio sit tenenda, fatendum

tamen

tamen necessariò erit, conuenientissimum esse Pontificem in arduis negotijs Cardinalium consilium adhibere, atque ita ad hoc de honestate adstringi, ita enim loquitur text. *in c.fundamenta, §. decet. de elect. lib.6.* Dum inquit, *Decet Romanum Pontificum per Fratres suos S. R. E. Cardinales libera habere consilia;* constat etiam Petrum duas claues accepisse, vt per alteram potestas, per alteram verò decentia indicaretur, vt habetur *in sum.20.dist.* Et ideo Malderus *in p.2.q.95.art.1.fol.379.* sic ait. Papa in rigore non dependet à Cardinalibus in legibus ferendis, habet tamen hoc ex Dei assistentia, vt temerè non proponat leges vniuersales, fidem, aut mores concernentes, Ecclesiæ vniuersali, sed quia media ordinaria maximè adhibenda sunt, vt sine iudicio, & consilio nihil fiat, secundùm monitionem Sapientis *Eccl.32. & 33.* congruit vt Cardinales in consilium adhibeat tanquam consultores, non tanquam legum collatores. Ita ille. Vide etiam doctissimum Valenzuelam *de Monitorio Paul.V.part.6.num.97.& seq.* Vide etiam Manfredum *de Card. dist.237.* & Paleottum *de sacro Consist.part.1.quæst.3.*

RESOL. IV.

De qua natione assumendi sint Cardinales? Ex part.5. tract.2.Res.18.

§.1. ELigendi sunt ex omni natione, vt tradit Sixtus V. *in constit. Postquam, an.1586.* Moscōnius *de maiest.milit. Eccl.lib.1.part.1.c.5.* Mandosius *cons. 5.n.22.* Laudensis *in decis.Pisanus decis.55.num.188.* Barbosa *de iure Pontif.lib.1.cap.3.n.13.* Roussel. *in hist. Pont. iur. lib.2.cap.10.n.20.* & ideo Cucchus *in instit. can. lib.2.tit.4.n.11x.* sic ait. Cardinales ex omni lingua & natione eligi æquum & vsitatum est & vnaquæque natio suum habeat in Curia Patrem tutelarem, qui cùm possit desideria sua & negotia conferre, & ab eo præsidium præsentius sumere, veluti linguæ, & morum, & negotiorum perito. Ita ille.

2. Non desinam tamen hîc apponere dictum Hispani in fauorem Italorum, & is est Ioannes Garzias *de Nobilitate Hispan. gloss.48.§.3.n.54.* vbi ex D. Anton. docet quod Cardinales conuenientiùs assumuntur de terris Ecclesiæ, quia sunt liberiores in ferendis suffragijs & sententiis. Ita ille, & ante illum Iacobatius, quem affert. Cherubinus *in compen.Bullar. tom.2.Bull.51.Sixti V.in schol.1.*

RESOL. V.

De qua ætate debeant esse Cardinales?

Et an quispiam in Diaconum Cardinalem, assumi non possit, nisi saltem in 22. suæ ætatis anno fuerit constitutus?

Et cursim explanatur, de qua etiam ætate debeant esse Episcopi? Ex part.5.tract.2.Res.19.

Sup.contento in hoc §.1. in tom.6. tract.1. Res.118.§. Sed cum. & in tom.4. tr.8. Res.49.§.1.

§.1. EX *c.cùm in cunctis, de elect.* nullos potest esse Episcopus ante trigesimum ætatis suæ annum qui debet esse completus, licèt glossa *ver.compl.in c.vn. de ætate & qual.in 6.* asserat ad Episcopatum promoueri posse qui trigesimum ingressus est annum, sed hoc hodie non est admittendum, ex Bulla Greg. XIV. *in sua constit.publ.die 15.May 1591.* ibi, Annum trigesimum expleuisse. Ita Amend. *in addit. ad recopil. leg. Nauarr.lib.1. tit.2.leg.1. n.18.* Gottierrez *in Canon.q. lib.1.q.26.n.39.* Lessius *lib.2.c.34.dub.20.n.163.* Viuianus *in praxi iur patron.part.2.lib.6.c.7.n.4.* & alij.

2. Hanc igitur ætatem requiri etiam in eis qui ad Cardinalatum assumendi sunt, tenet Manfredus *de Cardinal.decis.244.* Henriquez *lib.14.capit.9. prope finem, & lib.10. cap.19. num.3.* Azorius *tom.2. lib.6.cap.6.quæst.14.* & Campanili *in diuer. iur.canon. rubr.7.cap.6.num.47.* & Cardinalis Paleottus *de sacro Consist.part.4.q.1.* qui optimè notat hoc procedere in Cardinalibus Presbyteris, nam de Diaconis ita Sixtus V. sanciuit *const.50.§.6.* Neque posthac quispiam in Diaconum Cardinalem assumi posset, nisi saltem in 22. suæ ætatis anno fuerit constitutus, ita vt omnino intra annum ad sacrum Diaconatus Ordinem valeat & debeat promoueri, alioquin si anno elapso ad ipsum Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipso tam in Consistorialibus, & omnibus aliis actibus, & negotiis Cardinalitiis, quàm etiam iuxta constit. fel. rec. Pij Papæ IV. Præd. nostri super reformatione Conclauis, editam in elect. Summi Pontificis, voce actiua & passiua omnino careat, ac priuatus existat. Sup.contento in hoc §. in Resol. 1. non præcise.

3. Nota tamen quòd superiùs dicta procedunt de iure ordinario, nam potest Summus Pontifex minores ætate creare Cardinales; vt sæpe fieri videmus, & latè comprobat Paleottus *de sacro Consist.p.3.q.4.* & ex Platina obseruat Mosconius *de maiest.milit. Eccles.lib.1.part.1.cap.6.* Greg. XI. minorem 10. annis fuisse ad Cardinalatum assumptum, & Henriquez *lib.10.cap.17.num.4.* obseruat quòd solet Papa nouiter electus suum Cardinalatum conferre cognato, quamuis adolescenti, & quibusdam ob insignem nobilitatem & indolem, de quibus spes est, quòd multum sua auctoritate proficient Ecclesiæ.

RESOL. VI.

De numero Cardinalium, & an expediat semper esse completum? Ex part.5.tract.2.Res.22.

§.1. TEmpore Pontiani Pontificis extitisse 236. Cardinales, testantur scriptores, & inter illos Laudensis *de Cardinal.q.2.* Campanili *in diuer. iur.can.rubr.7.cap.6.n.48.* Sed hodie per constit. Sixti V. numerus Cardinalium ad 70. redactus est. Quam tamen constitutionem, vt rectè obseruat Paleottus *de sacr.Consist.p.4.q.1.* verbis negantibus vbi de numero agit, sapienter admodum idem Pontifex concepit, vt scilicet ostenderet non solum numerum septuagenarium non esse transiliendum, sed nec etiam semper æquandum, vbi pauciores possunt ad numera omnia sufficere, cùm, vt aiunt Iurisconsulti, non quidquid iudicis committitur potestati, illud etiam subiicitur necessitati. Ita ille. Rationem verò quare Sixtus V. voluit Cardinales esse tantum 70. & non ampliùs, videbis apud Illephonsum de Lata *in compen.vita hominis, cap.29.num.20.*

RESOL. VII.

An Cardinales, mortuo Pontifice, possint leges condere, & alia iurisdictionalia facere?

Et Sede vacante Apostolica, an tunc non sit prohibitum Sacro Collegio Cardinalium dare Reuerendas? Ex part.5.tract.2.Res.9.

§.1. AFfirmatiuam sententiam tenet Henriquez *lib.14.c.18.n.2.in fine.* Manfredus *de Card. decis.6.* Archidiaconus *in cap. cùm constitueret.50.dist. in fine.* Albanus *de Cardin.quæst.42.in fine.* Bartolus *in l.vbi absunt.num.3. de tut.& curat.* & alij. Ea ratione

moti, quia iurisdictio Pontificis eo mortuo remanet in Collegio Cardinalium; mortuo enim Prælato vniuersa iurisdictio residet penes Collegium, *cap. his qui, de maior. & obed. & cap. cum olim, eodem tit.* & Ecclesia, vel Sedes Apostolica, numquam moritur, *can. lib.* 1.2.q.2.*cap. si gratiosa, de rescript. in 6.* etiamsi vnus tantùm Cardinalis de Collegio remaneret, *can. si fortè* 61.*dist. c. gratum, de postul.* cùm semper retineat caput Ecclesiæ generale, & proprium, qui est Christus, *cap.* 1. & 2. *dist.* 22.

2. Verùm contraria sententia clarè determinatur *in Clem. Ne Romani, de elect.* ibi: Irritum aut inane decernentes quicquid potestatis, aut iurisdictionis ad Romanum Pontificem, dum viuit, pertinentis, cœtus ipse duxerit exercendum. Solumque ibi excipiuntur quæ *in cap. vbi periculum, de elect. in 6.* Cardinalibus conceduntur, ibi autem nihil eis conceditur nisi quæ ad electionem Pontificis, & ad defensionem Ecclesiæ, & quæ ad obuiandum imminentibus periculis spectant. De reliquis verò potiùs ibi dicitur, quòd se nequaquam de aliquo negotio intromittant. Et ita hanc sententiam tenet Panormitanus *in cap. cum te, n.* 12. & *seq. de re iudic.* & *ibi* Felinus *num.* 11. & Anton. de Butr. & Imola *in c. translato, de const.* Sebast. Medic. *de leg. part.* 1. *quæst.* 10. Suarez *lib.* 4. *de leg. c.* 6. *n.* 5. Salas *eodem tract. disput.* 8. *sect.* 8. & ex neotericis vide Monetam *de commut. vlt. volunt. c.* 5. *quæst.* 8. *num.* 188. Baldellum *tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 7. *num.* 10. Sebastianum Cæsarem *in Relect. de Eccles. Hierarch. part.* 1. *disput.* 2. §. 6. *num.* 1. Merollam *tom.* 2. *disput.* 4. *c.* 4. *dub.* 4. *n.* 18. Azorium *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *qu.* 1. Laudensem *de Cardinal. quæst.* 74. Campanili *in diuers. iur. can. rubr.* 7. *cap.* 6. *à num.* 76. Vide etiam præter dictam Clementinam aliam constitutionem Pij V. quæ incipit, *In eligendis.* Datum Romæ Idibus Octobris anno 1562.

3. Nota tamen quòd licèt hæc opinio sit amplectenda, tamen ex dicta Clement. apparet dominos Cardinales mortuo Pontifice posse. Primò quòd vbi immineret periculum euidens amissionis alicuius loci, vel iurisdictionis Ecclesiæ, aut rei similis, Collegium consentientibus omnibus Cardinalibus præsentibus, aut saltem duabus illorum tertiis partibus per suffragia possit illi occurrere, & facere quascumque prouisiones, & ordinationes necessarias. Secundò, quòd pro coërcendis flagitiis, sceleribus, & seditionibus, ac seruanda quiete, & obedientia possit imponere pœnas, tam corporales & temporales, quàm etiam spirituales veluti anathematis, & similes. Tertiò, quòd ad eundem finem possit confirmare, mutare, & de nouo eligere, & creare quoscumque officiales etiam Gubernatorem Vrbis, tam vltra Pontem, quàm citra, & alios Ministros pro regimine status Ecclesiæ. Quartò, quòd possit etiam deputare administratores vt faciliùs expediantur ea, quæ imminent pro electione. Quintò vt possit etiam iudicare Papam intrusum, dum ipsi vacant electioni legitimæ, quia hoc concernit negotium ipsius electionis, & ab alio iudicari non potest. Idem dicendum est de aliis casibus similibus, quia nemo Pontificis in dictis constitutionibus fuit non denegare necessaria, signanter ea, quæ possunt retardare negotium electionis, & hæc omnia obseruat etiam Iulius Lauorius *in variis elucubrat. tit.* 3. *cap.* 3. *num.* 27. & *seq.*

4. Notandum est etiam hic obiter quòd Sede Apostolica vacante, tunc sacro Collegio Cardinalium non videtur prohibitum dare Reuerendas, quia Tridentinum *sess.* 7. *cap.* 10. non videtur illos Sedis vacantis iurisdictionem limitare. Ita ex Maiolo & Salzedo docet Sanchez *in opusc.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 20. *num.* 39.

RESOL. VIII.

An Cardinales debeant eligere ad Pontificatum vnum ex Sacro Collegio?

Et an si Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio sit valida? Ex part. 5. tract. 2. Res. 63.

§. 1. Negatiuam sententiam videtur docere Campanili *in diuer. iur. Canon. rubr.* 7. *c.* 6. *num.* 71. & D. Antoninus *in summa tom.* 3. *tit.* 21. *capit.* 2. §. 7. Castellinus *de elect. capit.* 10. Petrus Nauarra *de rest. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 170. & docet Sotus *de iust. lib.* 3. *q.* 6. *art.* 1. *ad* 4. *argum.* vbi sic ait. Cardinales in Pontificis electione ob summam Vicarij Christi dignitatem tanctiori fide perstringuntur optimum eligere, quapropter rumorem illum numquam persuadere mihi potui, videlicet statutum illis esse, non posse deligere nisi ex suo gremio, & tandem ab ipsis Dominis Cardinalibus audiui falsum esse. Enimuerò quos actiuas voces ad ipsum sacrum Senatum Ecclesia retuleri t, decentissima ratio persuasit 23. *dist. can. in nomine Domini*, & *c. licet, extra de elect.* & *cap. vbi periculum, eo lib.* 6. videlicet ne tantus Episcoporum cœtus à remotissimis regionibus Romam ad eligendum cogeretur, attamen cùm tanti referat optimum Episcoporum orbis ad summam Sedem euehere, quod intra paucos Vrbis passiua electio coërceatur, licèt sit credibile inter eos numquam desore dignum, certè sinceritas Euangelica non permittit. Vnde *in eo cap. in nomine Domini*, si in Romana Ecclesia non inueniatur idoneus, ex alia sumi iubetur. Ita Sotus.

2. Sed meritò aduersus illum insurgit Salon. *in* 2.2. *D. Thom. quæst.* 63. *art.* 2. *contr.* 2. *concl.* 1. & primò quo ad primum eius dictum non esse verum patet, quia *in cap. in nomine Domini*, non dicitur vt eligatur aliquis extra gremium Cardinalium, nisi quando inter illos nullus est dignus, tunc enim etiamsi nullum esset decretum, non liceret eligere ex Cardinalibus, cùm indigni electio omni iure prohibita sit ad quodcumque beneficium, quanto magis ad supremum? Alterum verò dictum Soti, electionem actiuam conuenire Cardinalibus, non de iure, sed de facto, quia ita expedit, correctione etiam indiget. nam *c. licet, de elect.* supponit hoc ius illis conuenire, quo supposito statuitur electiones aliorum Prælatorum Ecclesiæ validas esse, modò fiant à maiori parte Capituli; electionem verò Papæ debere fieri à duabus partibus Cardinalium qui ad illam conuenerint, & *in cap. vbi pericul. eod. tit.* præsupposito etiam eodem iure Cardinalium agitur de conclaui, io quo manent reclusi Cardinales tempore electionis, & de aliis ad id negotij pertinentibus. Et tandem ad illud dictum Soti, quod pertinet ad nostram quæstionem, quòd etiamsi reperiatur dignus Pontificatu inter Cardinales, nihilominus ad tam sublimem dignitatem quærendum esse dignissimum ex tota Ecclesia, respondeo contrarium tenendum esse. Primò, quia quicumque ex Cardinalibus dignis, quorum multi reperiuntur in illo sacro Collegio, licèt extra ipsos daretur alius sanctior & doctior, est quouis externo doctior & vtilior Ecclesiæ. Primò, quia ex his, quæ vidit, egit & expertus est in Romana Curia, & in isto Collegio, & Conciliis Pontificum prædecessorum nouit negotia Romanæ Curiæ, & Ecclesiæ gubernationem melius quàm quiuis alter. Secundò, quia electus vnus ex ipsis statim admouet manum operi, & gubernationi fidelium, electus autem externus est conuocandus à longè, expectandóque illius consensum, & aduentum vacaret multo tempore Sedes B. Petri, quod,

experientia

experientia teste, est maximum incommodum, semper enim ex diuturnis vacantibus multa sequuta sunt damna Romæ, & in Italia, imò & in tota Ecclesia, quo fit dignum inter ipsos esse vtiliorem quouis externo. Et hæc omnia aduersùs Sotum docet Aragon *loco citato*, cui adde Suarez *de fide disput.*10. *sect.*5. *num.*19. vbi sic ait. Sed quæret aliquis, an electus debeat necessariò esse de numero Cardinalium? constat quidem id non fuisse pernecessarium, attamen vsus Ecclesiæ ita habet ac fieri oportet, vt dixit Stephanus Papa cum Concilio *in cap. oportebat, & cap. nullus d.*79. Cui adde Hieronymum Manfredum *de Cardinal. decis.*299. vbi sic ait. Cardinales potiùs debent eligere vnum de Collegio in Papam, quàm alium extra, dummodo idoneus ibi reperiatur, & hoc licitum est facere, etiamsi extrà magis idoneus reperiretur. Ita ille. Et tandem non desinam hîc apponere verba Henrici Villalobos *in summ. tom.* 2. *tract.*8. *diffic.*3. *num.*18. vbi sic ait. [De la elecion del Papa en lo que toca a la voz actiua, solamente la tienen los Cardenales, mas quanto à la voz passiua, dize Soto que no solo pertenece à los Cardenales, sino à qualquiera del gremio de la Iglesia, y que assi selo oyò dezir à ellos, y que pro esso se dize en vn texto, que si entre los Cardenales no huuiesse digno, se busque de fuera. Salon y otros dizen, que ha de ser del gremio de los Cardenales lo qual tengo pro mas cierto: y estando en esto responde al argumento, que conuiene à la Iglesia, que los dign s del Collegio de los Cardenales se prefieran à otros mas digno., por la experiencia que tienen de las cosas, que han visto y tratado, y como estàn presentes, luego ponen mano a la obra lo qual es mas conueniente, que traer vn estraño de lexos e instruyrle. Mayormente que siempre en aquel Collegio se hallan varones muy cabales, y de grandes prendas para esto.] Vide etiam Bursatum *vol.*2. *cons.*126. *n.*6. Mosconium *de maiest. milit. Eccles.lib.*1.*c.*3. Azorium *tom.*2.*lib.*4.*c.*5. *quæst.*6. Lauorium *in var. elucubrat. tit.*4.*c.*2. *num.*9. Gundissaluum *de. potest. Eccles. num.* 31. Barbosam *in Decret. Gratiani part.*1. *dist.*79.*cap. oporteat*, *num.*1. & *ibi.* Aeugnam.

3. Sed si aliquis curiosus inquirat, an si Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio esset valida? Respondeo affirmatiue cum Suarez *loco citato*, vbi sic ait. Crediderim si aliquis extra Collegium Cardinalium legitimè eligeretur, electionem fore ratam & firmam, quia non video quo iure ita reuocata sit electio passiua ad personas Cardinalium, vt aliàs nulla sit habenda. Ita ille & ideo si eligeretur in Papam aliquis extra gremium, electionem fore validam docet Aeugna, Barbosa, Lauorius, & Azorius *locis citatis*, quibus adde Laudensem *de Cardinal. quæst.*75. & Doctores quos citat Cenedus *ad Decretum collect.*18. *num.*1. & Bonacina *tract. de elect. Summ. Pontif. disp.*1. §. *vnico, num.*19.

Non desinam tamen hîc adnotare Lancellot. *in templo iudicum, lib.*2.*cap.*1.*de Pont.*§.2.*q.*4.*n.*4. docere electionem factam extra gremium Cardinalium esse inualidam post Decretum Stephani III. *in d. cap. oporteat.* Vnde apparet omninò esse reiiciendam opinionem Soti, quam suprà adduximus.

RESOL. IX.

Pro difficultatibus contentis in hoc titulo lege Res. per totas not. seq.

An Cardinales possint relinquere dignitatem & eligere dignum, quando pars sufficiens ad electionem vult illum in Papam eligere?

Et quid, si iurassent eligere digniorem?

Et quid est dicendum in supra dicto casu, an peccet Cardinalis dignus, si acceptet Papatum, cognoscens in electione prætermissum esse digniorem, quod idem dicendum est de Beneficiarijs, &c? Ex part.5. tract.2. Res.85.

§.1. Casus potest frequenter accidere, & videtur negatiuè respondendum, quia, vt latè probat Castellinus *tract. de elect. c.*10. Cardinales tenentur in conscientia eligere digniorem in Papam ex gremio tamen sacri Collegij, vt supra dictum est.

2. Sed in casu proposito ego puto Cardinales posse sine vllo scrupulo conscientiæ eligere dignum, prætermisso digniori, per ea, quæ adducit Villalobos *in sum. tom.*2. *tract.*8. *diffic.* 3. *num.*8. vbi sic ait. [Porque si la mayor parte de los Electores està ya resuelta de eligir al menos digno, de tal suerte, que moralmente hablando ha de salir con la elecion, podrà menor parte conformarse con la mayor eligiendo al menos digno, como dize Bañez, que como en este caso es impossible eligirse el mas digno, no ay obligacion à votar por el, y conuiene à la communidad, que las eleciones se hagan pacificamente, porque el electo gouernarà mejor con esso, que si lo eligiessen menos, y esto es verdad, aunque jurassen los Electores de eligir el mas digno, lo que se ha de entender, supuesto que lo pueden eligir.] Sic ille. & ante illum Io. Valerus *in differ. vtriusque fori ver. electio differ.*1.*num.*1. Riccius *part.*3.*decis.*214.*num.*3. Ioann. de la Cruz *in direct. conscien. part.*1. *præcept.*7. *q.*7.*art.*2.*dub.*9.*concl.*2. Syluius *in* 2.2.*q.*63.*art.*2.*quæritur* 4.*concl.*3. & alij.

Sup. in Res quæ hic est antecedens, & in tom.7. tract.1. lege doctrinam Res.218. & Resol. 255 eius annot.

3. Verùm quid dicendum, an peccet Cardinalis dignus si acceptet Papatum cognoscens in electione prætermissum esse digniorem? & affirmatiuam sententiam, loquens de Beneficiariis, docet Petrus Nauarra *de rest.lib.*2. *cap.*2.*num.*63. cuius opinionem probabilissimàm putat Tanne us *in* 2. 2. *D. Thomæ disput.*4.*c.*8.*dub.*2.*n.*15. quia dignior habet iustitiam distributiuam ad beneficium, quam non habet minùs dignus, & ita communicaret peccato eligentium. ergo, &c. Verùm his non obstantibus ego puto nullum peccatum admittere Cardinalem dignum si Papatum acceptet, prætermisso digniori, & ita tenet Sotus *de Iust.lib.*3.*q.*6.*art.*2.*post* 9.*concl.* & Turrianus *to.*2.*in* 2.2.*D.Th.disp.*22.*dub.*3.*n.*8. Vbi docent minùs dignum, etiamsi sibi & electoribus notum sit, digniorem in electione esse prætermissum, posse iuste præbendam acceptare, quia dignus ratione electionis cõparat ius ad proprietatem, & possessionem sumendam præbendæ: ergo facta electione vtitur iure suo acceptans illam. Nec valet dicere, iste minùs idoneus non potest petere præbendam in prædicto euentu, vt diximus, ergo non poterit electionem acceptare, vtrumque enim videtur contra iustitiam, & vtriusque videtur eadem ratio. Respondeo consecutionẽ esse inefficacem, quia non sunt res eodem modo se habentes, nam post electionem minùs idoneus habet ius ad comparandam proprietatem, & possessionem præbendæ, & ita acceptans electionem vtitur iure suo, quod non posset esse verum si faceret contra iustitiam, quod maximè obseruandum est, ergo, &c. quæ omnia militant etiam in casu, de quo loquimur.

Sup. his Res. beneficiarijs, & pro tota doctrina huius Res. signãter pro contento in hoc §. in tom.3. tr. 3. Res. 107. §. Nota secundo. & seq. Sed lege eam per totam

RESOL. X.

An si duo Cardinales remanerent in Conclaui, possint adhuc eligere Summum Pontificem?

Et quid, si remaneret vnus tantùm?

Et an tunc dictus Cardinalis solus possit eligere se ipsum? Ex part. 5. tract. 2. Res. 72.

Suprà contento in hac Res. tom. 6. tract. 1. lege doctrinam Resol. 138. per totam.

§. 1. CAsus magis est curiosus, quàm practicabilis, lege tamen illum, & non pigebit. Negatiuam sententiam docet Castrus Palaus *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 23. num. 20.* vbi sic ait. Aduertit Bonacina, si omnes Cardinales, vno excepto, è conclaui decedant, posse ab eo, qui remansit, Pontificem eligi, quia omnes alij reputari debent ac si è vita discessissent. Probabilius credo non posse, sed reputandum est, ac si in conclaui nunquam fuissent Cardinales congregati, sanctque *cap. vbi periculum, & Clem. ne Romani*, quæ semper loquuntur de numero plurali, imò de Collegio & cœtu, qui non videtur esse vnus, neque duo, sed ad minus tres, *l. Neratius, ff. de verbor. significat.*

2. Verùm mihi magis placet sententia Bonacinæ, quam docet *tract. de legib. disp. 1 q. 1. punct. 3. n. 28.* Dico igitur remanere facultatem eligendi Summum Pontificem, etiamsi tantùm duo Cardinales remanerent in Consistorio, reliquis mortuis, vel absentibus, ex *cap. Adrianus & c. non licet, §. his, dist. 63. & c. Abbatem, cum duobus seqq. 18. quæst. 2.* quo casu vnus potest eligere alium, ex Sylu. *excomm. 9. n. 2.* Ioan. de Anan. *in cap. fin de appell.* Imò etiamsi vnus remaneat, ad illum spectabit electio. glos. *in Clem. ne Romani, de elect.* Laudē. *de Cardin. q. 14.* Panuin. *de offic. Cap. Sede vacant. prel. 5. n. 8.* vbi dicit quòd solus Cardinalis in conclaui clausus remaniens, cæteris exeuntibus, vel negligentibus, Papam eligere potest. Manfred. *decis. 296.* ius enim & nomen vniuersitatis in vno seruatur, *l. sicut*, vbi Bartol. *§. in Decurionibus, ff. quod cuiusque vniuers.* Alban. *q. 23.* Nec obstat textus *in l. Neratius, ff de verb. sign.* glos. *in c. 1. de elect. & c. licet eodem.* quia etsi Collegium in vno considerari nequeat, tamen in vno virtualiter retineri potest. *d. l. sicut, & l. si optie. ff. de opt. leg.* glos. *in d. l. Neratius,* Abb. *cons. 15. & cons. 38. vol. 2.* An autem dictus Cardinalis solus possit eligere se ipsum, negat Abbas *in c. gratum, de post. prælat.* tamen *in c. licet, fin. de elect. in 6.* dat remedium quo possit se ipsum eligere, vt scil. totius sacri Collegij nomine alteri eligendi potestatem demandet, qui veluti compromissarius ipsum eligat, Albanus autem *q. 24.* dicit opinionem Abbatis procedere quando ipse solus remansisset, cæteris exeuntibus, vel absentibus, non autem mortuis. Et hæc omnia docet etiam Salas *de legib. tr. 14. disp. 8. sect. 8. n. 4.* Cuechus *instit. Canon. lib. 2. tit. 4. n. 36. & 37.* & Iul. Lauorius *in var. elucubrat. tit. 4. c. 6. n. 26.* Vndè remanet satis firmata opinio Bonacinæ contra Castrum Palaum, quam nouissimè post hæc scripta docet etiam Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 7. n. 13. & seq.* Vide etiam Castellinum *tract. de elect. c. 5. n. 86.*

Sup. hoc lege doctrinā §. 1. prope finem, à vers. Et hæc omnia. Res. not. præteritæ.

RESOL. XI.

An Cardinales in electione Pontificis habeant vocem etiam si insignia Cardinalitia eis tradita non sint?

Et an Canonicus habeat vocem in electione, ante quam in Choro possessionem nactus fuerit?

Neque simile est de Episcopo, qui ante consecrationem à multis prohibetur, quia consecratio alium Ordinem, de nouo Episcopo confert.

Et an offendentes, & interficientes Cardinales, qui nondum capellum habuere, incidant in censuram Bullæ Cœnæ? Ex part. 5. tracta. Res. 74.

Quoad hoc lege doctrinam Resol. seq. not. signanter §. penult. & vlt.

§. 1. ALiqui negant, eo quòd suffragium non sit proprietatis, sed possessionis fructus. ergo Cardinalis nondum possessionem assecutus in Comitiis suffragium non habet, & proinde Cardinalis dignitatem quidem per electionem adeptus, nondum tamen insignia, ad ideirco possessionem nactus suffragium habere non potest: alij tamen affirmant, quia ex ipso quòd est à Romano Pontifice electus & & creatus, omnem potestatem administrandi Ecclesiam nanciscitur, si aliud iuris impedimentum non obstet. Deinde id colligunt à simili. nam Abbas etiamsi sacratus non sit, & nomen Abbatis habet & Ecclesiam administrat, & pastorali baculo, annulo mitra, & aliis Pontificiis insignibus vtitur, & hæc omnia docet Azorius *tom. 2. lib. 4. c. 2. q. 7.* & ante illum Albanus *de Cardinal. q. 17.* quorum opinio potest confirmari ex illo, quod de Canonico Doctores resoluunt. Innocent. Buttius, Abbas, & alij, *in cap. transmissam de elect.* nempe habere vocem in electione antequam in Choro possessionem nactus fuerit. Neque simile est de Episcopo, qui ante consecrationem à multis prohibetur; consecratio enim alium ordinem de nouo Episcopo confert, non ita verò insignia Cardinali aliquid adducunt. Neque tandem aliquid facit pallij similitudo, ante cuius traditionem Archiepiscopus denominari non potest, iuxta text. *in cap. nisi, de authoritate & vsu pallij*, quia, vt idemmet textus inquit, in pallio Pontificalis officij plenitudo cum Archiepiscopalis nominis appellatione confertur, quod non ita in traditione insignium contingit, & ita hanc opinionem tenet etiam Sebastianus Cæsar *in Relect. de Eccl. Hierarch. part. 1. disp. 2. §. 4. num. 7.*

2. Sed hodie cessat hæc quæstio, nam Pius V. *die 26. Ianuar.* 1571. quodam particulari decreto, vt obseruat Lauorius *in variis elucubrat. tit. 3. cap. 3. n. 16.* statuit Cardinales in electione Summi Pontificis, etiamsi galerus & insignia tradita non sint, neque apertum os sit, posse adhuc vocem in electione Summi Pontificis habere, & verba Decreti sunt hæc. Pius Papa V. &c. Quia aliquando dubitatum fuit, vtrùm Cardinales, quibus os clausum esset, si antequam illud eis aperiretur, Sedis vacatio eueniret, vtrùm, inquam, in Summi Pontificis electione votum haberent, sanctitas sua exquisitis R R. DD. sententiis de eorum assensu & consensu decreuit, quòd cùm potissima Cardinalis facultas in Romano Pontifice eligendo consistat, quæ sanè ipsis propter insignium, & ceremoniarum defectum auferri non debet, ob eam causam sanctitatem suam statuere, vt postquam aliquis S. R. E. Cardinalis creatus fuerit, honorémque acceperit, & consensum suum dederit, is statim vocem & ius eligendi Romanum Pontificem habeat, & consequatur, etiamsi Cardinalatus galerus nondum illi traditus sit, neque os clausum, aut si clausum fuerit, nondum tamen apertum sit. Videri enim potest huiusmodi claudendi oris [illegible]um ad præcipuā Cardinalium facultatem, quæ circa Summi Pontificis electionem versatur, non pertinere, sed ceremoniam quamdam esse ea de causa introductam, vt Cardinales antequam in Consistoriis & Congregationibus suffragium ferant de modestia, quæ ab ipsis in his, & aliis actibus adhiberi debet, quodammodo admoneatur, &c. *sub die 26. Ianuar.* 1571. Et tandem idem statuit Gregor. XV. *in Bulla de Ceremoniali, Idus Martij.* 1621.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 6. ex lata doctrina Res. 2. §. vlt. sed lege eam per totam.

3. Vnde ex his infertur offendentes & interficientes Cardinales, qui nondum capellum habuêre, incidere in censuram Bullæ Cœnæ, quia quando aliquis in Cardinalem nominatur, & assentit, verè Cardinalis efficitur, nam capellum accidentarium est, & ita docet Sousa *in Bulla Cœnæ, cap. 12. disput. 60. concl. 1.* Bonacina *in Bulla Cœna, disput. 1. quæst. 12. punct. 2*

Sup. contento in hoc §. in tom. 4. tr. 9. Res. 107. alias 5

punct. 2. num. 3. Duardus lib. 2. canon. 11. quaest. 6. num. 1. Vgolinus cap. 11. §. 1. num. 1. Fillnucius tom. 1. tract. 16. cap. 9. num. 259. Sfortia in Bull. Pontif. epitome 166. theorem. 420. Megala in 3. part. lib. 2. cap. 9. q. 1. num. 10. & alij.

RESOL. XII.

An Cardinalis iustè impeditus possit vices suas in creando Summo Pontifice alteri demandare?

Et an absens possit constituere Procuratorem ad eligendum, & suffragium ferendum in scrutinio?

Et an sit Cardinalibus id iure concessum? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 40.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Manfredus *de Card. decis.* 280. vbi sic ait: Cardinalis iusto detentus impedimento vices suas alteri in electione Papae demandare potest. Ita ille. Probari potest haec opinio ex *cap. si quis iusto, de elect. in* 6. Paleotus *de sacro Consist. part. 5. quaest.* 7. notat absentem posse constituere Procuratorem ad eligendum, & suffragium ferendum in scrutinio, & citat Mandagotum *de elect. Prelat. cap.* 10. 11. *&* 12.

2. Verùm negatiuam sententiam docet ex Ancharano & Philippo Franco Azorius *tom. 2. lib. 4. c. 2. quaest.* 9. & Megalius *in promptuar. ver. Cardinalis, num.* 19. quia non est Cardinalibus id iure concessum.

RESOL. XIII.

An Cardinales si non expectent alios intra tempus definitum, quod est per spatium decem dierum, & eligatur Pontifex ex ipsorum omnium, vel duarum partium consensu, electio adhuc sit valida?

Et quid, si Cardinales praesentes contradixissent; an ipsis inuitis electio consisteret? Ex part. 5. tr. 2. Ref. 75.

§. 1. SVppono; Cardinales praesentes debent per spatium decem dierum absentes expectare pro electione Summi Pontificis. Difficultas est, an si illum eligant infra dictum tempus, electio sit nulla? & talem electionem non valere respondet Albanus *de Card. q.* 14. quia cùm tempus certum lex praescribit, ad substantiam spectare dicitur, *ex authent. quae supplicat. C. de precib. In per offerend.* sed hoc in electione statutum est. ergo, &c.

2. Sed talem electionem vim habere magis probabiliter tradit Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 2. q. 5.* & Lauorius *in var. elucubr. tit. 4. cap. 7. num.* 4. quibus ego adhaereo, nam glossa *in cap. vbi periculum, de elect. in* 6. sentit eam electionem ratam esse & firmam, quia in eo cap. generatim dicitur nihil excipi, aut opponi posse, si Pontifex eligatur suffragiis duarum partium Cardinalium. Item, quia si illi Cardinales praesentes quoque fuissent, & contradixissent, nihilominus ipsis inuitis electio consisteret. Nec diuersum ab his Philippus & Archidiac. docuerunt, putant enim ad substantiam electionis solùm requiri vt Pontifex à duabus partibus Cardinalium eligatur, caetera verò ad accidentia electionis attinere, nempe locum & tempus. ergo, &c.

RESOL. XIV.

An Cardinales, si ita distent à Romana Curia, vt omnino inter decem dies post mortem Pontificis accedere non possint, teneantur adhuc praesentes illos expectare? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 76.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Manfredus *de Card. decis.* 266. vbi sic ait: Cardinales qui intra decem dies accedere non possunt, expectandi sunt. Ita ille, qui citat glossam, Francum, Baldum, Iasonem, Albanum, & Iacobatium.

2. Sed contraria sententia mihi placet, quam tuetur Albanus *de Cardin. q.* 13. Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 2. quaest.* 5. quibus ego addo Iulium Lauorium *in var. elucubr. tit. 4. cap. 7. num.* 11. quia *in cap. vbi periculum, de elect. in* 6. decem dierum spatio praefigitur. ergo, &c.

RESOL. XV.

An si Ecclesia vacaret tempore, quo Concilium Generale est congregatum, electio Summi Pontificis adhuc spectet ad Cardinales?

Et quid sentiendum est de iure? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 73.

§. 1. HIc casus accidit tempore Concilij Constantiensis, & res ex consensu communi ad concordiam redacta fuit; sed quid sentiendum de iure? Hanc quaestionem latè tractat Albanus *de Cardin. quaest.* 35. in qua aliqui volunt, ad Cardinales spectare electionem, si Sedes vacat per obitum, vel renunciationem; si verò vacet, vel quia Pontifex ab ipsa Sede sit depositus, vel eius electio irrita, & nulla ab ipso Concilio declarata sit, putant eiusdem Concilij esse eligere nouum Pontificem, tum quia cùm Concilium habeat potestatem Pontificem haereticum deprehensum deponendi, quod est plus, *cap. si Papa, dist.* 40. multo magis debet illi concedi eligere quod est minus, ex *rei reg. cui licet, de reg. iur. in* 6. *& in l. non debet, ff. eodem tit.* & potestas conferendi videtur concessa illi, cui concessa est auferendi, *l. nemo qui condemnare, ff. de reg. iuris,* tum quia electio Rom. Pontif. ad Cardinales redacta est, habito respectu ad difficultatem congregandi Concilium statim post obitum Summi Pontificis, quod cessat, dum Sedes vacat congregato Concilio. Vide Cucchum *in instit. Canon. lib. 2. tit. 4. num.* 30.

2. Verùm alij tradunt ius eligendi Pontificem in nullo casu pertinere ad Concilium, nam vbi iura non distinguunt, nec nos distinguere debemus, neque Concilium potest hanc facultatem Cardinalibus auferre, quia non à Concilio, sed à Sum. Pontifice acceperunt, licèt Concilio approbante, vt patet *in cap. licet, & in cap. vbi periculum, de elect. in* 6. ergo sola Concilij authoritate potestas iure nequit auferri, nisi Romani quoque Pontificis consensus accesserit, & haec opinio mihi magis placet cum Albano *vbi suprà,* & Azorio *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quaest.* 13. cum hac tamen limitatione, vt eam potestatem Cardinalibus possit Concilium adimere, si iusta alioqui causa subsit, vt si è munere & officio esset ob crimen haeresis Pontifex deiectus, & Cardinales essent criminis participes, aut alia de causa suspecti, aut verisimiliter crederetur offensionem orituram, aut schisma, vel magnam Ecclesiasticae pacis perturbationem; tunc enim ob Ecclesiae communem salutem, iure posse ad tempus, non in perpetuum Cardinalibus ea potestas auferri, alioqui maximè.

3. Obijcies, Generale Concilium potuit id iuris Cardinalibus concedere; ergo & auferre. Respondeo potuisse quidem, sed non sine iusta causa, quae quidem alicuius ponderis, & momenti esse videatur.

RESOL

RESOL. XVI.

An Cardinales aliquando possint conuocare Concilium? Et notatur, quod non propterea huiusmodi Concilia imperfecta habenda sint tanquam Conuenticula? &c. Ex part.5.tract.2.Res.62.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Manfredus *de Cardinalibus, part.1. cap.13.* Didacus ab Alaua Episcopus Abulensis *de Concilijs, part. 2.cap... n.4.* qui ponit casus, in quib. Cardinales possint Concilium congregare. Idem etiam docet Cocchus *in inst. Canon.lib.2.tit.4. num.45.& tit.3. num.13.* Iacobatius *lib.1.de Concil.à num.1. vsque ad 48.* cum Albano *de Cardin.quæst.42.priuileg.14.* vbi sic ait: Orto schismate, vel alio casu eueniente, in quo Concilium conuocari debeat, si Papa in eo congregando negligens comperiatur, tunc ista conuocandi Concilij facultas ad Cardinales pertineret, vt pote ad maiores vniuersitatis, iuxta *l.1. cum ibi notatis, ff. de alb. scrib.* ipsi enim cæteris omnibus dicuntur esse maiores, & post Summum Pastorem suprema dignitate funguntur. Ita ille, qui citat Ioannem Andream, Imolam, Romanum, Abbatem, & Decium.

2. Verùm mihi placet ad hoc dubium respondere cum doctissimo Antonio Peres, insigni Theologo Salmaticensi, ex Ordine D.Benedicti *in Pentateucho fidei, tract.de Concilijs, cap.8.* Dico igitur aliud esse loqui de Concil. generalib. prout sic abstrahendo ab illegitimis, & legitimis, perfectis & imperfectis, aliud verò de legitimis, & perfectis. Quibus præmissis respondendum est, quòd si loquamur de Concilijs primo modo sumptis, certum est posse alios à Pontifice rectè, & ritè Concilium congregare; secus verò si loquamur de illis in secundo sensu. Priorem partem huius decisionis probo, quia extrema necessitas maximè totius communitatis potior est omni positiuo iure. Secundam verò partem probo ex eo, quòd Concilij generalis legitimatio est propria Summi Pontifici, etiam in casu, quo de Pótificis incapacitate in Concilio ipso agendum est, vt patet ex *c. Concilia, dist.17.* Ibi enim refertur quòd cùm Symmachus Papa diffamatus esset de quibusdã criminibus, & Theodorus Rex Romam venié, Concilium congregaret, vt examinarentur ea, quæ Pontifici obiiciebãtur, tunc Episcopi ad Concilium vocati, postquam in vno cógregati fuere surgentes inclamarunt, opus esse authoritate ipsius Symmachi iudicandi ad hoc, vt ille Conuentus Synodus fieret, hoc est, legitimus & perfectus.

3. Est tamen notandum quòd non propterea huiusmodi Concilia imperfecta habenda sunt tanquam conuenticula, quia licèt sint imperfecta, eo quòd carent prærogatiuis & priuilegiis; quibus gaudent Concilia legitima ad certò & infallibiliter definiendas res fidei, & ad alia huiusmodi, de quibus Pighius. Ipsi tamen ratione sui muneris & instituti Conuentus venerabiles sunt, vt pote iure congregati ad subueniendum extremæ necessitati Ecclesiæ, circa quam est authoritas defendendi seipsam, & prouidendi sibi de capite. Vnde quamuis sine illo non possit statuere de multis, potest sibi prouidere & eligere caput, cum quo de illis statuat; & hæc omnia docet *vbi suprà* Perez, qui citat Caietanum & Bellarminum. Igitur possunt Cardinales Concilium congregare in sensu explicato à Perez *loco citat.* vide etiam Ioannem Wigers *in 2.2.D.Thomæ, quæst.1.art.10.dub.1.num.38.*

RESOL. XVII.

An Cardinales, qui Episcopi non sunt, habeant ius præsentiæ, & iudicij in Concilijs Generalibus? Et an Cardinales in Concilio præferendi sint Patriarchis, & Episcopis? Ex part.5.tract.2.Res.3.

§.1. VIdetur negatiuè respondendum, quia Cardinales tantùm sunt præfecti illis Ecclesiis singularibus, quarum titulis insigniuntur; sed hoc non sufficit ad tale ius, vt patet in Parochis & Archidiaconis: ergo. Adde quòd Cardinales si non sunt Episcopi, nullam habent iurisdictionem. Sup. contentis in hac Res. lege supra in Res.1. Epistolam positam in §.Eugenius.

2. Verùm nouissime ex communi Doctorum sententia affirmatiuam sententiam ducet Didacus ab Alua *de Concilijs part.1.cap.6.num.2.fol.33.* Malderus *in 2.2.D.Thom.quæst.1.art.10.dub.4.§.4.* Duuallius *de potest. Rom. Pont.part.4. quæst.3.* Suarez *de fide disp.11. sect.2. num.17.* & Perez, ornamentum Benedictinæ familiæ, *in pentateucho fidei tract. 3. de Concilijs dub.3.cap.8.num.81.* Primò quoniam Cardinales tanquam Senatores & Consules atque Vrbis Patritij habentur, & nuncupantur. Secundò, quia habent iurisdictionem Episcopalem in suis titulis. Tertiò, quia, vt Turrecremata ostendit, non minùs quàm Episcopi Apostolorum loco succedunt, quia sicut Apostoli adstiterunt Christo, adeò vt illis dixerit: Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis; ita Cardinales assistunt Summo Ecclesiæ Pontifici in omnibus Ecclesiæ arduis. Quartò, quia assistunt illi tanquam particulares Assessores, Consiliarij, atque cooperatores, iuxta verba Bonifacij VIII. Quintò, quia sunt pars corporis Papæ, & specialia membra illius, & partes, Papatus causa. Sextò, quia, vt dicit Hostiensis, & Ioannes Andreas, maior est coniunctio, imò identitatis vnio inter Cardinales & Papam, quàm inter se ipsum, & vniuersos alios etiam Episcopos. Sup. hoc in Res. not. præteritæ. §. verum ante medium vers. adeo quod. & infra in Res. 22. 29. & 35.

3. Restat modò respondere ad argumentum contrarium. Dico igitur authoritatem Cardinalium non solùm Ecclesiam Titularem, vel vnam Diœcesi, sed vniuersam Ecclesiam respicere, vt benè probat Lotherius *de Benef.tom.1.lib.1. quæst.8. num.49.* & ratio est, quia habent consulere non solùm Romanæ, sed etiam vniuersali Ecclesiæ. Propter quod aptantur Cardinalibus illa verba: Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos Orbem; Cardinales enim eo dicti sunt, qui sicut ostium intra cardines vertitur, ita Ecclesiæ regimen Concilijs Cardinalium, & reputantur vt Dei munere introducti in Ecclesia, vt portent onera eius, tanquam Summi Pontificis robustissima membra. Item aptari solet illud: Pro patribus tuis nati sunt tibi filij (id est, Cardinales, propter Apostolos) constitues eos Principes super omnem terram, de quibus Turrecremata, qui etiam adducit ad idem testimonium D. Bernard. qui de Cardinalibus loquens ad Eugenium III. inquit: Hi quoque qui tibi assistunt seniores populi Orbis iudices. Propter quod Cardinales non solùm vocem habent decisiuam vt Episcopi, sed præferuntur Episcopis, vt videri potest apud Concilium Lateranense, ibi enim ante Episcopos subscripserunt Cardinales.

4. Notandum est tamen hîc contra Garziam *de nobilitate gloss.48.§.2.num.54.* Cardinales in Concilio præferendos esse Patriarchis, ex rationibus, quas adducit Eugenius IV. *in epist.superiùs posita.* Superius in Res.1 §.Eugenius

RESOL. XVIII.

An Cardinales possint sine scrupulo tacere, quando in Consistorio aliquid non bene determinatur?
Et quid, quando maior pars Collegij contrarium approbat?

Et

Et an doctrina huius Resolutionis intelligenda sit pro quocumque alio Collegio, Vniuersitate, & Communitate? Ex part. 5. tract. 2. Res. 49.

Quamuis non plene sup. contento in hac Res. lege tamen in tom. 7. tr. 6. doctrinam Res. fol. 25. 26. 28. & 29. & ibi in tr. 1. ex Res. 215. §. 1. & si gnanter hic infra in Res. 506. alin. 7. vers. Los electores. & vide alias quatuor lin. alterius §. eius not. vbi inuenies quidquid occurrere potest etiã pro isto casu.

§. 1. DE hac quæstione latè disputat Albanus *de Cardin. quæst. 10. per totam*, vbi ex multis rationibus probat Cardinales semper, & quocumque casu veritatem profiteri debere, eósque citra peccatum, quod pro veritate sentiunt, tacere non posse, quia qui de Collegio sunt, in his quæ ad vniuersale commodum pertinent, ex vi officij sui tacere non possunt. arg. *cap. 1. de his quæ fiunt à maiori part. Cap.* Verùm si is, qui loqui tenetur, fileat in sui præiudicium consentire censetur. *l. de ætate*; *§. qui tacuit, ff. de interrogat. & reg. qui tacet, de reg. iur. in 6.* & ita hac ratione motus dixit Abbas post Innoc. *in d. cap. 1.* vbi quemlibet de Collegio ad liberè loquendum cogi docuerunt, & totis viribus resistere, si quidquam aduersùs honorem, vel Capituli vtilitatem pertractaretur, aliter eum grauiter errare, & licèt de Collegio simplici loquatur, idem tamen, & multo etiam magis de hoc sacro Senatu respondendum est, cùm longè maioris ponderis sit aliis Collegiis inferioribus, quia minus peccatum & minor pœna, est in maiore ait gl. *in cap. 2. in ver. Sacerdotale. de offic. deleg. in 6.* & prædicta quæ per Innoc. & Abb. *in d. cap. 1.* tradita sunt, sequutus est Abbas etiam *in cap. continebatur eodem tit. in c. dilectus el. 2. de simonia, in cap. vestra, de locat. & in c. in causis, de elect.*

2. Nec valet dicere quòd quando maior collegij pars contrarium approbat, vana futura esset oratio, nam respondeo eum omnino confidere debere se inuictam veritatem profitentem alio quoque in suam sententiã adducturum, arg. *l. si in tres, ff. de arbitr.* Veritas enim omnia vincit, *cap. consuetudo 8. distinct.* & labium veritatis firmum erit in perpetuum, *Prou. 12.* transsumptiue *in cap. qui ambulat. 5. q. 5.* & semper veritati locum esse ait Iurisconsult. *in l. fin. ff. de probat.* qui autem veritati innititur, ei Deus, qui est ipsa veritas, auxilio est. Ita Alban. *vbi suprà.*

3. Verùm mihi placet ad præsentem quæstionem cum Azorio *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 17.* distinguendo respondere. nam illud, quod proponitur in Consistorio, aut certò & euidenter est contra commune Ecclesiæ bonum, & tunc tuta conscientia tacere veritatem Cardinalis non potest, quamuis sibi odium pariat; aut res dubia est, & tunc si maiori Cardinalium parti contraria sententia placuisset, & nihil profuturam suam sententiã Cardinalis certò, aut manifestò, aut saltẽ bona fide intelligat, tuta conscientia cõtrariæ maioris partis sentẽtiæ adhærere potest, tunc enim non videtur errare, & in odium aliorum incideret, aut imprudens haberetur. Item suo suffragio nihil prorsus Cardinalis efficeret, & in dubiis prudenter aliorum consilium sequimur.

RESOL. XIX.

Vtrum Cardinales teneantur impedire nominatum à Pontifice pro Episcopo, si alium digniorem arbitrentur? Ex part. 5. tract. 2. Res. 21.

§. 1. CAsus potest sæpiùs in praxi accidere, & ad illum Paleottus *de sacro Consist. part. 4. q. 1.* respondet, ad Cardinalium auctoritatem & officium non pertinere propriè aliquem ad Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ Consiliarios non vlteriùs obligari, quàm vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur, fidele præstent responsum, per *cap. fundamenta, §. decet, de elect. in 6.* Itaque cùm Pontifex in Episcoporũ promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium, si propositum Episcopali dignitate dignum arbitrentur. Ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata respondere, illúmque approbare, si ita credant. Immo & Cardinales omnes totam respondendi, ferendique suffragij sui rationem colligere posse, addit ex testimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisitio committitur de promouendis qualitatibus. Et ita hanc sententiam præter Paleottum docet etiam Campanili *in diuer. iur. can. rubr. 7. capite 6. num. 72.*

RESOL. XX.

An Eminentissimi Cardinales reuelando ea, quæ in Consistorio tractantur, incidant in censuram Sanctissimo reseruatam?

Et quid, si reuelent ea, quæ à Pontifice specialiter, & expressè sub silentio fuerint indicta?

Et an suprà dicta censura sit vsu recepta?

Et an in hanc excommunicationem non incidas, si ea, quæ tibi Cardinalis iniquè manifestauit, quæque à Pontifice secretò accepit, reueles?

Et notatur, quod si aliquis casu, vel dolo audierit ea, quæ in Consistorio acta, vel dicta sunt, & aliis narret, non incideret in dictam censuram? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Res. 41.

§. 1. SVppono in Concilio Lateranensi referri Bullam Leonis X. in hæc verba: Statuimus, ne quis Cardinalium vota in Consistorio data, & quæcunque ibi gesta, aut dicta, quæ in odium, aut in præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint, scripto, aut verbo, vel quouis alio modo reuelet sub pœna periurij, & inobedientiæ; & quotiescumque à nobis & Romano Pontifice pro tempore existente specialiter, & expressè vltra præmissa indictum fuerit super aliqua re silentium, si quis contra fecerit vltra pœnas, excommunicationem latæ sententiæ incurrat.

2. Hoc supposito circa prædictam Censuram, duas difficultates inuenio. Prima est, an Cardinales reuelantes aliquid de actis secreto in Consistorio, si non existat præceptum Papæ, vt non reuelentur, incurrant adhuc in dictam Censuram? Et negatiuè respondet Pater Victorianus Premoli ex Societate in Catalogo excommunicationem *cap. 1. num. 2.* Leone vbi infrà, & Bonacina *tom. 2. disput. 2. q. 7. punct. 2.* neque enim Pontifex videtur excommunicationẽ apposuisse aliis quàm iis, quibus ipse silentium indixit: nam reuelatores eorum, quæ in Consistorio dicta, vel gesta sunt periurij, & inobedientiæ reos esse decernit. Verum affirmatiuam sententiam tenent Filliucius *tom. 1. tract. 15. cap. 9. num. 200.* & Castrus Palaus *tom. 6. disp. 3. punct. 28. num. 4.* asserentes, supradictam Censuram Cardinales comprehendere siue reuelauerint, quæ à Pontifice sub secreto specialiter, & expressè acceperint, siue quæ in Consistorio dicta, vel gesta sunt, quæ reuelata in odium, præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint. Quia sub eadem clausula continentur; & quæ Cardinales reuelent in Consistorio acta, & quæ à Pontifice specialiter, & expressè sub silentio fuerint indicta. Quod verò ob reuelationem eorum, quæ in Consistorio dicta, vel gesta sunt, quæque reuelata in alicuius præiudicium cedere possint, excommunicationem Cardinales incurrant; inde mihi persuadeo, quia illa clausula generalis: Si quis contra fecerit, refertur ad ea omnia, quæ

in

in antecedenti statuta sunt. At in clausula antecedenti statutũ est, ne quis Cardinalium reuelet vota in Consistorio data, & quæcunque ibi gesta, vel dicta, quæ in odium, præiudicium, aut scandalum alicuius redundare reuelata possint. Ergo hæc reuelantes in Excõmunicationem incidunt. Sed Ego vtramque sententiam probabilem esse puto.

3. Secunda difficultas est, an sopradicta Censura sit vsu recepta? Et negatiuè respondendum videtur ex celebri doctrina Patris Suarez *de Censur. disput. 21. sect. 6. num. 8. & 9.* vbi loquens de quadam Censura in dicto Concilio Lateranensi imposita, sic asserit: Mihi est valdè dubium, an hæc Lex, & excommunicatio vsu, consuetudine recepta sit; quod de omnibus Excommunicationibus illius Concilij affirmat Caietanus, *verb. Excommunicatio, in fine, post cap. 81.* & Bartholomæus Carranza *in Summa Conciliorum in fine illius Concilij*, & Nauarrus, *cap. 27. num. 110.* & ideò alias excommunicationes, quæ in eo feruntur, prætermitto. Ita Suarez; cui adde in terminis, vt dici solet, terminantibus, Leonem *de Censur. Recollect. 4. littera C. ver. Cardinales 3.* & Victorianum Premoli vbi supra. Sed quando est dubium, an Censura sit vsu recepta, illam non obligare, satis firmaui cum Azorio, Rebellio, Palan, & aliis, *in part. 4. tract. 3. resol. 14.* & firmat nouissimè me citato doctus, & amicissimus Caramuël *in Theol. mor. lib. 3. num. 1347.* Ergo. Verùm nolo io te tam graui nimis indulgere; ideo tu cogita; imò assero Castrum Palaum vbi supra, docere dictam Censuram esse vsu receptam.

Quæ hic est in tom. 6. tr. 1. Ref. 41. & in Ref. 40. & 39. §. Ergo, prope finẽ. in tom. 1. tr. 3. Ref. 20. §. Quæ quidẽ. & in tom. 5. tr. 3. Ref. 37. §. Posset hæc.

4. Poto tamen cum dicto Palao te in hanc excommunicationem non incidere, si ea, quæ tibi Cardinalis iniquè manifestauit, quæque ipse à Pontifice secreto accepit, reueles. Tum, quia Cardinalis non es, quos tantum hæc Constitutio comprehendit. Tùm quia non reuelas ea, quorum silentium tibi indictum sit à Pontifice, tametsi aliis indictum fuerit. In præsenti autem Constitutione videtur requisitum, vt reuelatio secreti ab eo fiat, cui secretum à Pontifice commissum est, quia hæc est propria secreti iodicti violatio in contemptum indicentis cedens.

5. Nota etiam hic, quòd si aliquis, vel casu, vel dolo audiret ea, quæ in Consistorio dicta, vel acta sunt, & aliis narraret postea, non incideret in dictam Censuram: quia lata est tantùm contra Cardinales, aut contra eos, quibus à Pontifice secretum commissum fuerit.

RESOL. XXI.

An vt maritus promoueatur ad Cardinalatum, opus sit, vt vxor ingrediatur Religionem, vel sufficiat, vt remaneat in sæculo cum voto castitatis, siue in iuuenili, siue in senili ætate constituta sit?

Et cursim infertur, quid dicendum sit in prædicto casu, vt maritus ad sacros Ordines, vel ad Episcopatum promoueatur?

Et an Dignitas Cardinalatus statim per contractum matrimonij per verba de præsenti expiret? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 39.

Sup. hoc, quoad Cardinalatum in tom. 2. tr. 5. Ref. 116. §. vlt. in fin.

§. 1. Casus est curiosus, & de illo ego olim interrogatus fui à magno quodam Dynasta vxorato, & affirmatiuam sententiam ex Anania docet Manfredus *de Cardinal. decis. 213.* vbi sic ait. Cardinalis non potest esse vxoratus nisi vxor Religionem profiteretur. Sic ille, & post illum Maiolus *de irreg. lib. 1. cap. 34. num. 2.* & in hanc sententiam inclinat Ioan. Andreas *in cap. sanè, de conuer. coniugat.* & *ibi* Abbas *num. 3.* Cardinalis *in fine*, & Acharanus *in fine.* & ratio est, quia, vt habetur ex *d. cap. sanè*, & docent communiter Iurisperiti, & Theologi, vt maritus promoueatur ad Episcopum, necessaria est professio vxoris in Religionem: ergo, & idem dicendum est, vt quis promoueatur ad Cardinalatum, quia, vt dictum est sæpius suprà, in suis titulis habent iurisdictionem Episcopalem.

Sup. hoc quoad Episcopatum in Ref. ... principio dicti §. vlt.

2. Sed vt aliquis vxoratus ad Cardinalatum promoueatur, ego existimo cum Sanchez *de matrim. 2. tom. 2. lib. 7. dub. 41. num. 4.* non amplius desiderari, quàm ad Ordines à viro assumendos, quia, vt verum fatear, non inuenio textum aliquem specialem in hoc casu differentem, & decidentem, neque rationes in contrarium conuincunt; sufficeret igitur vt vxor Cardinalis remaneret in sæculo cum voto castitatis, siue vetula, siue iuuenis esset, nam hoc tantùm sufficit de iure, vt vir ad sacros Ordines promoueatur, teste sapientissimo Basilio Pontio *de matrim. lib. 7. cap. 25. num. 7.* vbi sic ait. Denique dixerint neque antiquo: neque nouo iure requisitum fuisse, vt vxores eorum, qui ad alios sacros Ordines, præter Episcopatum, promouebantur, Religionem profiterentur, sed tantùm vt continentiam in sæculo vouerent, siue in senili, siue in iuuenili ætate essent constitutæ, nam textus *in d. c. sanè*, solùm agit de his, qui Episcopi ordinabantur; textus etiam Alex. III. *in d. cap. coniugatus, de conuers. coniugat.* in quo de aliis ordinatis agitur, solùm exigit vt continentiam profiteantur. ibi, *nisi ab vxore continentiam profitente fuerit absolutus*, quo verbo glossa ibi intelligit simplex castitatis votum. Vnde in eo discriminantur vxores eorum, qui ad Religionem transeunt, quòd isti profiteri Religionem compelluntur, nisi senes sint. *cap. cùm sis, de conuers. coniug.* At eorum, qui ad Ordines assumuntur, minimè discriminantur etiam vxores eorum, qui ad Episcopatum euehuntur, & qui ad alios Ordines, ascendunt, quòd illæ profiteri Religionem, istæ continentiam tantùm vouere cogantur, idque forte sic constitutum est ob maiorem reuerentiam statui Episcopali debitam. Ita Pontius, de rigore iuris loquendo.

Sup. hoc, quoad ordines sacros tantum in Ref. not. 1. huius Ref. magis latè à principio

3. Notandum est tamen hîc obiter quòd dignitas Cardinalatus statim per contractum matrimonij per verba de præsenti expirat, tanquam dignitas Clericatui annexa. Ita Ricciullus *de iure personarum*, &c. *lib. 7. cap. 1. n. 16.* qui obseruat hoc ætate nostra contigisse.

RESOL. XXII.

An Cardinales in sua consecratione teneantur præstare incrementum Romanæ Ecclesiæ? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 95.

§. 1. Qvamuis omnes Prælati in sua consecratione teneantur Summo Pontifici iurare fidelitatem; Cardinales tamen ad tale iuramentum fidelitatis præstandum non tenentur. Nam licèt Pontifex sit caput totius Ecclesiæ, est tamen, specialiori quadam ratione Cardinalium caput, & Cardinales eius membra specialia respectu aliorum, dicuntur enim quasi ipsi Pontifici inuiscerati & quasi vnum corpus adeò vnitum, vt si Pontifex ab illis fidelitatis iuramentum peteret, quodammodo à se ipso petere videretur, contra decisionem textus *in cap. final. de instit.* & ita docet Valboa de Magrooiejo *in lectionibus Salmaticensibus, tom. 2. cap. 4. de iure iuran. num. 4.* & communiter Doctores.

Sup. hoc cũ multis DD. supra in Ref. 1. §. Verum, paulo post initiũ. vers. Nullatenus ab his. & in alia Ref. eius not. & infra in Ref. 19. ad medium. vers. Nam Cardinales. & in aliis earum notationum.

RESOL. XXIII.

An electus ad Cardinalatum priora beneficia amittat? Ex part. 5. tr. 2. Ref. 11.

Sup. contentis in hac Resol. lege de Card. seq.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Albanus *de Cardinalibus*, q. 42. *priuileg.* 20. Laudensis *de Cardin.* q. 42. Lotichius *in Thesaur. ver. Cardinalis*, §. 7. Bertachin. *de Episc. part.* 1. *lib.* 2. q. 21. & Azorius *part.* 2. *lib.* 4. c. 3. q. 5. quorum tamen resolutionem intelligi in beneficiis inferioribus non curatis, nec habentibus dignitatem. Puteus *decis.* 438. aliàs 428. *lib.* 2. Sed hac de re extat Consistoriale Decretum incip. *Sanctissimus, sub die 16. Martij* 1588. inter constit. Sixti V. 79. *in Bullario nouo*, *tom.* 2. *pag.* 627. in quo sic habetur. Sanctissimus Dominus noster Papa Sixtus V. decreuit, quòd per promotionem ad Cardinalatum vacant omnes Ecclesiæ, & omnia beneficia cuiuscumque nominis, & tituli sint, nisi fuerit data retentio, quæ concessa intelligatur & data ad Patriarchales, Metropolitanas, & Cathedrales Ecclesias, & ad Monasteria etiam commendata, & ad Prioratus, & ad cætera omnia beneficia, quæ videntur conuenire dignitati Cardinalatus. Ad alia verò quæ videntur repugnare dignitati, & gradui Cardinalatus, puta Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Decanatus, Canonicatus, & similia beneficia non extendantur, cùm obtinentes huiusmodi beneficia teneantur residere in choro, & habere debeant locum post Episcopum Cardinalis dignitati non conuenientem. Vide Parisium *de resignat. benef. lib.* 3. q. 1. n. 66.

RESOL. XXIV.

An Cardinales soluantur legibus, quæ prohibent duo, aut plura beneficia simul habere, vt patet in cap. De multa, & Extrauag. de Præbendis?

Et an Cardinales habeant priuilegium, quod beneficia suorum familiarium non possint conferri per Papam sine consensu Cardinalis Patroni?

Et an pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque amplissimam potestatem habens conferendi beneficia, non possit conferre vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis? Ex part. 5. tr. 2. Ref. 41.

Sup. contentis in hoc, & seq. §. lege præcedentem Ref.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Abbas *in cap. bona memoria, de postulat. in cap. ex gestis, de Cler. non residen. & in cap. Ecclesia vestra. de elect.* cum multis aliis. Sed affirmatiuam sententiam docet Hostiensis *in cap. Ecclesia vestra, de electione*, & alij quos citat & sequitur Barbatia *de Cardinal. quæst.* 12. *num.* 6. cui adde Hieronymum Manfred. *de Cardinal. decis.* 208. & Martinum Laudensem *de Cardinal.* q. 42. & ratio est, quia regimini Ecclesiæ vniuersalis inuigilant, & consequenter cuiuscumque particularis Ecclesiæ dicuntur deseruire. Secundò Cardinales, vt suprà dictum est ex *cap. felicis, de pœnis in* 6. sunt pars corporis Papæ: ergo iura prohibentia aliquem habere duas dignitates, non comprehendunt Cardinales: quod inter consueuit enim Papa in constitutione sua, quando vult comprehendere Cardinales, facere expressam mentionem de illis, Venerandis Patribus, *cap.* 1. *de schismat. lib.* 6. Tertiò facit. Ad eum casum non adaptatur constitutio, ad quem casum non adaptantur verba sua, *l. quod constitutum, ff. de testament. milit. cap. indemnitatibus*, §. *sed cum eas, de elect. lib.* 6. cum simil. Sed verba cap. *de multa, de preben. & dicti cap. dubium*, & illius Extrauagant. *Execrabilis*, non adaptantur ad Cardinales; ergo non habent locum in eis, per supradicta, ergo minimè debemus extendere illa iura ad Cardinales, *l. nominis & rei*, §. *verbum ex legibus, ff. de verb. signif. l. si seruum*, §. *non dixit Prætor, ff. de acquir. hæred.*

Sup. in Rec. sol. 1. §. Verum, antemedium, à vers. ad eo quod inter Papam, & tu alis eius not.

2. Sed si quis stare velit in prima opinione, dicendum est cum Azorio *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. q. 4. & aliis, quòd in Cardinalibus iusta subest causa, Romani Pontificis Indulgentiæ ab huiusmodi legibus soluti plura Ecclesiastica beneficia consequantur. nam, vt habetur *in Extrauagant. Execrabilis, de preb.* inter Extrauagantes Ioan. XXII. Cardinalibus conceditur, vt plura beneficia simul habeant. Item, *in cap. multa, de preben.* dicitur iusta causa, est ad plura beneficia possidentia, si quis sit doctrina, fama, industria, & prudentia clarus, cuius opera & diligentia maximè vtilis esse credatur; Ecclesia enim talibus viris indigere videtur, & ob id eis multa concedi posse constat, quæ cæteris meritò denegantur, insinuat lex *in cap. cum ex eo, de elect. in* 6. Nam idcirco egregiis, strenuisque militibus, & ducibus maiora stipendia & præmia tribuuntur, præsertim cùm ob splendorem & excellentiam personarum à rigore legum recedi possit, *l. ad bestias, ff. de pœnis*, & Cardinales honoris, amplitudinis, & dignitatis authoritate præstent. ergo, &c. Et hanc sententiam docet etiam Sebastianus Cæsar *de Eccles. Hierarch. part.* 1. *disp.* 2. §. 5. *num.* 12. vbi docet Cardinales plura beneficia incompatibilia posse facilè ex dispensatione obtinere.

3. Notandum est etiam hic obiter, Cardinales habere priuilegium, quòd beneficia suorum familiarium non possunt conferri per Papam sine consensu Cardinalis Patroni. Ita Ægidius Bellen. *consil.* 19. *n.* 2. *vers.* 5. vbi subdit quòd pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque amplissimam potestatem habens conferendi beneficia non confert vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis. Ita Cardinalis Tusch. *tom.* 1. *lit. C. concl.* 100. *n.* 41. & post illum Barbosa *de iure Eccles. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 84.

RESOL. XXV.

An Cardinales possint præsentari ad beneficia iuris Patronatus?

Et quid de Episcopis circa hoc? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 15.

§. 1. REspondeo quòd licèt Episcopi non possint præsentari ad beneficia iurispatronatus, nisi priùs habeant super hoc dispensationem, vt vult Abbas *in cap. Ecclesia vestra, de elect. n.* 3. tamen Lambertinus *p.* 1. *lib.* 2. *q.* 7. *art.* 16. & Viuianus *in praxi iurispatron. lib.* 6. *c.* 10. *n.* 38. concludunt, Cardinales posse præsentari ad beneficia iurispatronatus.

RESOL. XXVI.

An Cardinales possint succedere in feudis?

Et an in tali casu admittantur ad seruiendum substitutum? Ex part. 5. tr. 2. Ref. 70.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenet Barbatia *de Cardinal. quæst.* 5. *num.* 13. Intrigliolus *de feudis cent.* 2. *art.* 1. *num.* 161. & 162. Riminald. iunior *lib.* 5. *consil.* 5 27. *num.* 44. Masullus *in addit. ad Capycium, decis.* 70. *n.* 5. Menochius *lib.* 3. *consil.* 202. *n.* 140. & *lib.* 2. *cons.* 181. *n.* 71. & alij penes ipsos, quia in iure Cardinales in materia feudorum non reperiuntur priuilegiati.

2. Verùm alij putant Cardinales poſſe in feudo ſuccedere provt alij laici nullum habentes impedimentom, qoia tanta dignitas non debet eis detrimentum, ſed potiùs incrementom afferre, & ideo Cardinales in tali caſu admittunt ad ſeruiendum per ſobſtitutum, & ita docet Iaſon *lib.4.conſ.119.& lib.1.conſ.13.* Anna *ſing.70.* Syluanus *conſ.3.n.54.* Marta *de iuriſd.part.4. cent.1.caſ.97.n.5.* Ducñas *reg. 103. fallent. 14.* Pancirolus *conſ.111.num.2.* & alij, quibus omnibus adde Anaſtaſiom Germooiom *de ſacra immun. lib.3. cap.6. num.66.* & Zechium *de republ. Chriſt.tit. 3. de Cardinal. num.9. priuil. 11.* aſſeront Cardinales ſuccedere in feudis paternis, ſeu auitis. Vide etiam deciſionem Rotæ coram Eminentiſſimo & doctiſſimo Voroſpio *die 14. Ianuarij 1616.* apud Farinacium *tom.2. deciſ.703. num.6.*

REOL. XXVII.

An Cardinales eo ipſo ſoluti ſint à patria poteſtate in his, quæ ipſis ſunt commoda, non autem vt amittant ius ſuorum heredum?

Et an filij Familias teſtari non prohibeantur de bonis, qua habebant, prius quam efficerentur Cardinales? Ex part.5.tr.2.Reſ.32.

§.1. RESponndeo affirmatiuè cum Lancellotto *in Templo iud.lib.1.c.2.de Cardin.§.3.n.26.* Couarr. *cap.quia nos, n.5. de teſtam.* Landenſi *de Cardin. part.2.q.80.* Manfredo *de Cardin.c.8.priuil.8.* Albano *de Cardin.q.42. priuil.27.* Germonio *tr.de indul.Card. §. quod tu Romanam, n.3.* Molina *de inſt.tom.1. tract.2. diſp.229.n.8.* Azorio *tom.2. lib.4.c.3. q.20. priuil.11.* & Zechio *de Republ. Chriſtiana tit.3.de Cardin. n.9. priuileg.8.* vbi ſic ait. Cardinales liberantur à patria poteſtate in his, quæ ipſis ſunt commoda, non ita tamen vt omittant ius ſuorum hæredum. Ita ille. Et reuera ſi hoc priuilegio gaudent qoi à coofilio ſunt Imperatori, aut Regi, qoanto magis illo gaudere debent, qui à conſilio ſunt Summo Pontifici, & ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet etiam Cucchos *in inſtit.can.lib.2.tit.4.n.87.* vbi ſic ait. Fruuntur quoque hoc priuilegio Cardinales quòd abſoluũtur à patria poteſtate, non tamen vt iura ſuorum hæredum amittant, ſed hactenus dumtaxat, quatenus ipſis futurum eſt commodo; hinc etiam filij familias teſtari non prohibentur de bonis, qoæ habebant priùs, quàm efficerentur Cardinales, vel quæ ad eos peruenerint à coniunctis ſanguine.

RESOL. XXVIII.

An Cardinales, ſi ſint in Patrimonialibus diuites, poſſint adhuc viuere de redditibus Eccleſiaſticis? Ex p.5. tr.2. Reſ.38.

§.1. RESpondeo affirmatiuè cum Manfredo *Cardinal. deciſ.183.* vbi ſic ait. Cardinales poſſunt viuere de redditibus Cardinalatus, & conſeruare patrimonium proprium, etiam quòd eſſet amplum, & poſſunt in victu vti pluribus ferculis. Ita ille, & ante illum hanc quæſtionem fusè pertractauit Barbatia *de Cardinal. quaſt.6. per totam.* vbi pro negatiua ſententia adducit plures textus. Sed tandem poſt multa *n.16.* affirmatiuæ adhæret, vbi *n.18.* aſſerit quòd Cardinales honorabilius debent veſtire familiam ſuam, quàm faciant alij Prælati inferiores, eſt enim eorum dignitas ampliſſima, vt viſum eſt in prima reſol. huius tractatus. Vnde rectè Germonius *de ſacra immun. li.3.c.6.n.71.* aſſeroit, mirum non videri, ſi ad tantam dignitatis amplitudinem, grauitatem, & autoritatem retinendam vario & ſumptuoſo ornato in veſtibus, familia & ædibus vti eos oporteat.

RESOL. XXIX.

An Cardinalibus egentibus teneatur Summus Pontifex ſubuenire?

Et curioſum notabile adducitur de ſanguinis emiſſione Cardinalium ideſt, Cardinales ægritudine laborantes non poſſe ſanguinis emiſſione pati ſine ſpeciali licentia Papæ. Ex part.5.tr.2.Reſ.33.

§.1. RESpondeo affirmatiuè cum Azorio *to.2.lib.4. c.2. q.20.* Albano *de Cardin.q.42.* Manfredo *de Cardinal.deciſ.146.* Lotichio *in Theſau.ver.Cardin. §.7.* Bagno *de Eccl.dignit.tr.11.fol.183.* Lancelloto *in Templo indic.lib.2.c.3.§.2.n.21.* Martino Laudenſi *de Card.q.6.* & aliis communiter, caput enim membris ſois indigentibus ſuccurrit. Vnde, vt obſeruat Cucchus *in inſtit. Can. lib.2. tit.4. n. 132.* non defuerunt qui opinati ſunt Cardinalibus indigentibus fiſci Apoſtolici redditus communicandos eſſe. Et ita tenet Dominicus *in c.vbi periculum, de elect.in 6.* & Laudenſis *de Card.q.27.* Et reuera ſi D. Paulus *ad Epheſ.5.* ait; *Nemo carnem ſuam odio habet, ſed magis nutrit, & fouet eam,* vt etiam habetor *in c. non æſtimemus 15.q.2.* ſequitur quòd Pontifices egenis Cardinalibus non ſubuenientes, contra dictum D. Pauli, carnem ſuam odio habent, neque nutriunt, & fouent eam, quod apertè probatur. Nam Cardinales dicuntur inuiſcerati Papæ, & dicuntur pars corporis Papæ, & vna perſona com illo, vt habetur *in cap. felicis. de pœnis in 6.* & docet Barbatia *tr.de Cardin.q.12.n.6.* Manfredus *de Cardin.c.8.* Iacobatios *de Concilijs, lib.1.fol.89. col.1. lit. A,* Tuſchus *tem.1. concl.100. n.13.* Turrecremata *lib.1. de Eccleſ.c.81.* Romanus *conſ.498.n.7.* Villadiego *de Cardin.q.2.n.11.* & alij communiter ex qua cauſa ego puto, quod eſt valde notandum, Cardinales ægritudine laborantes, non poſſe ſanguinis miſſionem pati, ſine ſpeciali licentia Papæ, vbi poſſet commodè haberi: vt ex Hoſtienſi docet Perez *in Pentateucho fidei, tr.3.dub.3.cap.8.n.81.* Villadiego *de Cardin.q.5.n.13.* Garzias *de nobilit. Hiſp.gl.48.§.3. n.47.* Moſconios *de maieſtate militan. Eccl.lib.1.p.1.c.5.* Iacobatios *vbi ſuprà, fol.34.col.1. lit. A,* & Manfredus *de Card. deciſ.180.* Et reuera ſi dignitas Cardioalium tanta eſt, vt explicaui *in reſolut. 1.* & in tota ſerie huius tractatus, & ſit æqualis in omnibus, neſcio qoa ratione vnus debeat abundare, & plures penuriam pati.

Sup. hoc ſupra in Ref. 1.§.Verùm. ante medi. verſ. Adeò quod. & in Ref. 17. in fine §. Verùm. & in Reſol. 22. & infrà in Reſ. 35. paulo poſt initiũ, Verſ. Hinc eſt.

RESOL. XXX.

An Cardinales teneantur ſoluere decimas pro generali aliquo ſubſidio à Pontifice impoſito?

Et an Cardinalis penſionariis teneatur contribuere ad Papalem decimam pro rata penſionis? Ex part. 5. tract.2.Reſ.68.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Bellon. *tr. de ſubſidio charit. quaſt.66.* vbi contra Romanum *conſ.493.* probat quòd quando ſubſidium imponitur pro expeditione contra infideles, tenentur Cardinales ſoluere decimas, qoia diſpoſitio faoorabilis comprehendit etiam Cardinales, ſed nullus maior fauor eſt, quàm fidei, vt patet ex *cap.2. de conuerſ. infidel.* ergo.

2. Sed

2. Sed negatiuam sententiam Rotoani, quam ego teneo, docet etiam Manfredus *de Cardin. decis.171.* Lancellottus *in templ. iud.lib.2. cap.3. de Cardin.* §.2. *n.*20.& Gigas *de pension.q.*59.*n.*10. vbi tuetur Cardinalem Pensionarium non teneri contribuere ad Papalem decimam pro rata pensionis; & ratio est, quia in generali const. non comprehenduntur, vt suprà probatum est, Cardinales, nisi de iis fiat specialis mentio, & ad argumentum superiùs adductum respondet Moneta *de decimis cap.9. quæst.3. num.*110. vbi hanc negatiuam sententiam tenet. Vide etiam Bellettom *in disquis. part.1. tit. de Clerico debitore*, §.11. *numero* 25.

Supra in Resol. quæ hæc est 24.& fignanter infra in tribus Ref. hanc seq.

RESOL. XXXI.

An Cardinales comprehendantur in generali Constitutione Pontificia imponente censuras, & pœnas?

Et præter generales casus tandem quæritur, an Cardinales comprehendantur sub censura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros Hæreticorum; & comprehendantur in Paulina Ambitiosa? Ex part. 5. tr.2. Ref.16.

§.1. QVæstio est solennis, prima sententia affirmat. Ita Paulus de Castro *in l. fin. in princ. ff.de verbor.significat.* Vgolinus *de censib.u tab.cap.*17. §.6.*num.*10. & Bonacina *de legibus disp.1.q.1.punct.6. num.*34.

2. Secunda opinio negat. Ita Ioannes Andreas Monachus, & Geminianus *in cap.1. de schism.in* 6. vbi Summus Pontifex volens in illa pœnali constitutione Cardinales includere, illos expressit. Idem etiam docet Barbatius *vol.1.cons.23.num.7.& tr.de Cardinal. part.1.q.7.* Iason *vol.4.cons.*186. Laudensis *de Cardinal.q.*62. Iacobatius *de Conciliis lib.1.art.*12. Licirietus *de primogen.lib.1. q.34.n.*32. Mandosius *regul.19. de infirmis q.*2. Rebuffus *in Concord. rubrica de collat.* §. *si verò, ver. Cardinalatus.* Romanus *cons.*458. Albanos *de Card.q.*42. Oldradus *cons.*293. Anastatius Germonius *de sacr. immun.lib.3.cap.6.n.*56. Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. Hierarch. part.1.disp.2.*§.5. *n.*2. vbi sic ait. Cardinales non comprehenduntur in sententia excommunicationis generaliter promulgata, siue in quauis alia dispositione pœnali, nisi de ea fiat expressa mentio, per textum *in cap. quia periculosum, de sententia excommun. in* 6. Ita ille.

3. Tertia opinio distinguit vel factum quod prohibetur lege pœnali, ac odiosa, ex natura sua est malum, vel aliàs non est in se malum. In primo casu constitutio pœnalis includit etiam Cardinales, in secundo minimè. Ita ex Iasone, & Gigas *de pens.q.5. n.7.* & ex Felino & Monacho docet Sanctarellus *var. resol. tom.1. q.2. num.*18. quod idem docet quando lex lata est in fauorem animarum, tunc enim est fauorabilis, non odiosa; vel lata est ad tollendas fraudes, & sic Cardinales, ait ille, comprehenderentur in generalibus constitutionibus de residentia, & comprehenduntur *in cap. si quis suadente diabolo*, quamuis in eo non inueniatur expressa mentio de Cardinalibus, & comprehenduntur etiam, vt obseruat Parisios *de resignat. lib.12.q.4.num.10. in cap. de multa, de præbend. & dignit.* Vnde Gambarus *de legato lib.4.à num.*144. *vsque ad num.*147. docuit Cardinales ligari legibus generalibus, nisi in certis casibus, quòd etiam nouissimè docet Scortia *in Bulla Pontific. epit.41. theorem.*114.

4. Nota tamen lector, quòd si opinio secunda est probabilis, multi casus in fauorem Dominorum Cardinalium resolui possunt, maximè quo ad censuras, & ideò præter Sebastianum Cæsarem *vbi suprà* asserunt Germonius *de sacr. immun.lib.3. cap.6.n* 56. Zechius *de Repnbl. Christ.3. de Cardinal.num.9.priuileg.*11. Manfredus *de Cardinal. decis.* 191. Albanus *de Cardinal.quæst.*42. Laudensis *de Cardinal.quæst.*62. Iacobatius *de Concil. lib.1. art.12. lit.B.* Cucchus *in instit. Canon. lib.2. tit.4.num.*77. Licirietus *de primogen.lib.1. art.12. n.*32. & alij. Cardinales non comprehendi sub censuris quæ imponuntur trangressoribus Pontificiarum constitutionum, nisi de illis fiat expressa mentio. Vnde, e.g. cogita si comprehendantur Cardinales sub censura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticorum. Agit de hac quæst. Merolla *to.1.disp.1.c.2.coroll.7.diffic.11. n.*147. & affirmatiuam sententiam tanquam probabiliorem docet, ideò secundùm Merollam opinio negatiua est probabilis, quia secundùm aliquos lex illa est pœnalis & odiosa, & non prohibet aliquid iure naturali damnatum ergo non comprehendit Cardinales, ex doctrina superiùs allata, sed communiter contrariam sententiam tenent. vnde Filliocius *tom.3. tr.44. c.3. n.*79. docet Cardinales esse comprehensos in Paulina *Ambitiosa, de rebus Ecclesiæ non alienandis*, licet in illa non explicentur & circa præsentem quæstionem præter Doctores citatos ne deseras videre Azorium *tom. 1. lib.5. cap.11. quæst.5.* Lotthetium *de benef. tom. 1. lib.1. quæst.8. num.*85. Albanum *de Cardinal. q.42. priuileg.*13. & nouissimè Baldellum *in disput. Theolog. tom.1. lib.5. disp.42.n.4.& seq.* qui omninò videndus est.

RESOL. XXXII.

Ac Cardinales includantur in sententia suspensionis, vel interdicti à Summo Pontifice imposita? Ex part. 5. tract.2. Ref.46.

§.1. REspondeo negatiuè, ex *c. quia periculosum, de sententia excom. in* 6. qui quidem textus licèt loquatur de Episcopis tantùm, Doctores illum extendunt etiam ad Cardinales non Episcopos, quia in sua Ecclesia sunt dignitate Episcopi, & ita ex Auila & Sayto docet Hurtadus *de Sacram. tr. de suspens. diffic.9.n.*23. quibus adde Cornejo *in 3.part. tr.5. de suspens.disp.3.dub.1.q.*2. Albanum *de Cardinal. q.42. priuileg.*31. & Azorium *tom.2. lib.4.c.3.q.*20. Henriquez *lib.13. cap.34.*§.2.*in glossa lit.X*, Bagnum *de dignitate S.R.E. tract.11. fol.*183. & Bellettom *in disq. Cler. part.1.de discipl. Cler.* §.2. *num.*48.

Sup. hoc inf. in Ref. 36. cursim ante medium.

RESOL. XXXIII.

An Cardinales comprehendantur in Regulis Cancellariæ, quæ odiosa sunt? Ex part.5. tr.2. Ref.17.

§.1. NEgatiuam sententiam aliqui tenent, asserentes in regulis Cancellariæ, quæ odiosæ sunt, non censeri inclusos Cardinales, nisi de illis fiat specialis mentio. Ita Abb. *in c.1. de excess. Prel. in principio*, Ancharan. *cons.295.n.*5. Gomez *in Proœmio reg. Cancell.q.*4. Mandosius *regul.19.de infir.q.1. num.4.in fine.* Romanus *cons.*498. *num.*1. Gigas *de pension.q.9. n.*7. Zechius *de Repnbl.Christ.tit.3.de Cardin.priu.*11. Manfredus *de Cardin.decis.*184. Barbatius *de Cardin. q.*6. Cucchus *in instit.can.lib.2.tit.4.num.*73. & Azorius *to.1.lib.5.c.11.q.*5. Siue, ait ille, hoc fit, quia Cardinales cum Pontifice cæteros omnes iudicant, siue quia Pontifex non creditur eos velle comprehendere

generali sua constitutione, nisi cùm id exprimit. Vide etiam Ferretum *vol.2. cons.315.num.7.* & Puteum *lib.1. decis.95. num.1.*

2. Sed hæc opinio ita absolutè prolata ab aliquibus non admittitur, ita ex multis Scortia *in Bulla Pontif. epit.41. theorem.114.* & in multis casibus inclusos esse Cardinales in regulis Cancellariæ, tradit Gonzalez *in reg.8. Cancell. gl.24. num.15. & seq.* & Lottherius *de benef.tom.1.lib.1.q.8.n.88.* quibus adde Pilliucium *tom.3.tr.44.c.3.n.79.* vbi docet Cardinales teneri regulis Cancellariæ, illis nimirum, quibus agitur de vitanda fraude.

RESOL. XXXIV.

An Regula octaua Cancellariæ excipiens Cardinales, excipiat Cardinales à Curia absentes; & quid de Cardinalibus Titularibus ab vrbe? Ex part.5. tr.2. Res.28.

§.1. Respondeo Gonzales *in dicta regula glossa 24. à n.21.* excipere omnes Cardinales ordinarios collatores etiam à Curia absentes, exceptis illis sex Cardinalibus Titularibus de Vrbe, quorum Cardinalatibus Episcopatus annexos est. Nam horum beneficia si vacent, in absentia Sedi Apostolicæ reseruantur, per *reg.7. Cancell.*

2. Sed Castrus Palaus *tom.2. tr.13. disp.2. punct.22. §.4.n.9.* fatetur quidem per *reg.7.Cancell.* horum beneficia sic vacantia in absentia reseruari. Sed hoc non obstat quominus hæc regula 8. quæ est de mensibus, nullum Cardinalem comprehenderit, stat enim optimè, quòd nullus Cardinalis sit comprehensus in reseruatione mensium, & quòd aliqui Cardinales sint comprehensi in reseruatione facta pro beneficiis vacantibus tempore, quo à Curia fuerint absentes. ergo, &c. Et huic sententiæ consentit etiam Garzias *de benefic. part.5.cap.1. à num.638.* Et ego libenter adhæreo.

RESOL. XXXV.

An Cardinales Episcopi excusentur à residentia, si Romæ Summo Pontifici assistant?

Et an Cardinales possint à Curia discedere sine licentia Papæ? Ex part.5.tract.2. Resol.8.

§.1. Affirmatiuam sententiam tenet Villadiego *de origine Cardinal.quæst.5.num.11.& 12.* Gonzalez *in regul.8. Cancellar.glossa 24.num.128.* Parisius *de benef. lib.3. q.1.n.74.* & alij, quos citat & sequitur Hieronymus Gigas *in tr.de residen.Episc.cap.17.n.30.* vbi sic ait. Quartus casus quo Episcopus iustè excusatur non residens; si ad Cardinalatus apicem promoueatur, sunt enim Domini Cardinales astricti curæ vniuersalis Ecclesiæ. Innocent. *in cap. bonæ memoriæ, de postulat.* & *ibi* Abb. tenentur namque assistere Pontifici consulendo in rebus agendis tangentibus totam Christianam Rempublicam, vt patet *in cap. per venerabilem, qui filij sint legit. & in cap. fundamenta, de elect. in 6.* Hinc est quòd Cardinales dicuntur pars corporis Papæ, vt *in cap. decreto 2. q.6.* & dixit Hostiensis *in cap. antiqua, de priuileg.* & *ibid.* Anton. de Butr. quòd licèt Episcopi iurent fidelitatem Papæ, vt *in cap.ego enim,de iureiuran.* Tamen Cardinales tanquam viscera & pars corporis Papæ non præstant huiusmodi iuramentum, debent tamen se præ cæteris astrictos reputare ad seruandam fidelitatem ipsi Summo Pontifici. Hoc tamen procedit in Cardinalibus, Presbyteris & Diaconis; sed Cardinales Episcopis iurant vt Episcopi, vt cæteri faciunt Episcopi, non tamen tanquam Cardinales; secundùm Hostiensem, & Ioannem Andream, *in d. cap. antiqua.* & habetur per Martinum de Laud. *in suo tr. de Cardinal. in 4.q.* & non præstatur iuramentum Cardinalibus in signum singularis confidentiæ, quam de ipsis habet Papa, nam sicuti cardine ostium regitur. *Prou.25.* ita consilio & assensu Dominorum Cardinalium Papa regit, disponit, & ordinat vniuersalem Ecclesiam, vt inquit Cardin. *in cap. quamquam, colum.2.v.2. quod sicut 2.q.8.* de quibus Bernardus *in lib. de consolat. ad Eugenium Papam,* inquit. Hi quoque, qui tibi continuò assistunt, seniores populi Orbis iudices, &c. Abbas *in cap.2.1.col.* inquit, quòd Cardinales sunt pars corporis Papæ, quibuscum Papa totum Orbem iudicat, allegato text. *in d. cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi.* Facit, quia Cardinales non possunt à Curia discedere sine licentia Papæ, vt dicunt Ioannes Andreas, & Doctor. *in cap. vestra el 2. de elect.* subdendo quòd Cardinales habent alas ligatas vt à Curia sine Papæ licentia non discedant, quod etiam dixit Martinus de Laud. *in tract. suo de Cardin. quæst.43.* Hinc est quòd percipiunt fructus suorum beneficiorum etiam in absentia, *cap. cùm dilectus, de Cler.non resident.* vt latè per Oldr. *consil.46.* vbi dixit quòd ius commune habet illos pro residentibus, ex quo Romanæ Ecclesiæ seruiunt, quæ omnium Ecclesiarum mater est, & aliarum Ecclesiarum solicitudinem gerit, præallegato *cap. bonæ el 1. de postulat. Prælat.* de quo per Martin. de Laud. *in d. tract. suo quæst.68.* Huc vsque Gigas *vbi suprà*, cuius sententiam præter Doctores citatos ab ipso tenent etiam noster Siculus Barbatia *tr. de Cardin. q.vlt.* & ex neotericis hanc sententiam mordicus tenet Augustinus Germonius *tr.de Cardin.§.tibi quoad vixeris, n.10.* cuius verba hîc transcribere non desinam. itaque sic ait: Cardinales apud Papam residentes, hoc est in Romana Curia, excusantur à residentia suorum beneficiorum, quod an hodie verum sit, non immeritò dubitari posset ex eo quòd Trident. *sess.23. cap 1. de reformat.* decreuit omnes Episcopos, Archiepiscopos & Patriarchas in sua Ecclesia, vel diœcesi residere debere, etiamsi S. R. E. Cardinales sint; puto tamen verius si agant in Romana Curia, & à Summo Pontifice inde discedere non iubentur, perinde esse ac si residerent, quia tacita illa Papæ approbatio videtur dispensatio. Nam idem ipsum Concilium *d. cap.1.* dicit ex iustis causis eosdem à residentia abesse posse, si legitimæ absentiæ causas Romanus Pontifex, aut Metropolitanus, vel eo absente, suffraganeus Episcopus antiquior residens in scriptis approbauerit. At si Episcopos iustus iustis de causis cum licentia potest abesse, multò magis Cardinalis, qui cùm Romæ commoratur, licentiam à Pontifice maximo videtur habere, ac præsens in sua Ecclesia intelligitur, imò singulis Ecclesiis videtur deseruire; vt ait Innocent.III. *in d. cap. bona, de postulat. Prælat. & in c. cùm dilectus, de Clerit. non resid.* Oldrad. *cons.48. per totum.* Philipp. Prob. *ad cap.vnic.n.8. de maior.& obed. lib.6.* quinimò Leo IV. *in Synodo Romana 67. Episcoporum*, teste Anastasio Bibliothecario *in eius vita*, vt in veteribus codicibus legitur. Tertius ait *in cap. 2. eodem tit. de Cler. non residen.* quemdam Anastasium Presbyterum Cardinalem tituli S. Marcelli fuisse depositum, quòd titulum suum per spatium quinque annorum deseruisset, hoc est, fuisset absens, & non resedisset in Curia in suo titulo, nec astitisset Papæ, vt asserunt Io. Andreas *in addit. ad Specul. tit. de legat.* & Oldrad. *d. consil.48.*

Sup. hoc suprà in Res.1. §. Verùm, & in aliis eius secūdæ not.

2. Sed hæc sententia, quamuis multorum auctorum

thorum

thorum iudicio firmata sit, tamen hodie per Trident. & Bullam S.D.N. Vrbani VIII. sustineri non potest, & ita hanc opinionem tenet Salonius *in 2. 2. tom.1. quæst.63.art.2. concl.2.ver.ex his.* Sotus *de iust. lib.10.quæst.3.art.5.* Caietanus *in 2.2. quæst.85.art.5.* Valent. *tom.3. disputat.10.quæst.3. punct.5.* Gonzalez *in reg.8.Cancell.glos 24.num.158.* Azorius *tom.2.lib.7. cap.4.quæst.7.* Eman. Sà *ver.residentia num.1.* & fusè probat hanc sententiam amicissimus Sanctarellus *var. resol. tom.5.q.2.per totam,* qui *num.5.* optimè excludit à residentia Cardinales illos sex, qui habent Episcopatus Vrbi proximos.

RESOL. XXXVI.

An priuilegia Episcopis concessa extendantur ad Cardinales? Ex part.5.tract.2.Res.48.

Sup. in Res. quæ nunc est. 32. & pro eligendo Confessario infra in Res.47. &c. & pro generali interdicto, & suspensione cũ multis aliis DD. in Res. 1. huius not. & infra in Resol.49. §. Antequam, &c.

§.1. FErè semper extendenda sunt, & sic suprà dictum est Cardinales gaudere priuilegiis Episcoporum, *in cap. quia periculosum, de sentent. excommunic. in 6. & in capite fin. de pœnit.& remiss.* & ideo possunt eligere sibi confessarium, neque includuntur in generarali interdicto, vel suspensione, & sic non desinam hic apponere verba Pauli Layman *in Theolog.morali, lib.1. tract.5. part.3. cap.2. num.1.* vbi sic ait. Attenta praxi Ecclesiæ, priuilegia Episcopis propter status dignitatem concessa, ad Cardinales fermè extendi solent, propter maiorem eorum dignitatem. Ita ille, & ego: & ideo Manfredus *de Cardin.decis.124.* docet Cardinales habere illa sex priuilegia Episcoporum, de quibus per glossam *in c.finali de priuileg.in 6.*

RESOL. XXXVII.

An Cardinales in suis titulis gaudeant priuilegio Episcoporum ex Concilio Tridentino sess.24.cap.6.de Reformatione? Ex part.5.tract.2.Res.59.

Sup. hoc infra in Resol. 49. & in to. par.3.Res.5. signanter in §. vlt. & in tom. 4.tr.5. Res. 105 in fine à Vers. & præsentim &c.

§.1. NEgatiuè videtur respondendum, quia illæ dispensationes, quas ibi Concilium concedit Episcopis, conceduntur illis contemplatione plenæ ac propriæ Diœcesis, per ea, quæ adducit de Episcopos titulari, Sanchez *in sum. tom.1 lib.2. cap. 11. num.3.* & alij. & in Concilio traditur Episcopis hæc facultas respectu subditorum in propria Diœcesi tantùm, vt ex contextu apparet.

2. Verùm liceat mihi in gratiam Dominorum Cardinalium pro affirmatiua sententia hîc tantùm, vt alij iudicent, rationem aliquam proponere, & hæc erit quia Prælati Episcopo inferiores habentes quasi Diœcesim etiam intra fines Diœcesis Episcopi, atque adeò iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt dispensare, & absoluere suos subditos in casibus à dicto Concilio *sess.24. cap.6.* Episcopis concessis sub contemplatione Diœcesis, & ita docet Sanchez *in sum.tom.1.lib.4. cap.38.num.19.& de matrim.tom.3.lib.8.disp.2.num.12.* Henriquez *lib.14.cap. 18.num.2.& l.6.c.16.n.12.* Rodriquez *in qq.regul.tom. 2.q.61.art.9.* & alij. Si hæc ergo potestas conceditur supradictis Prælatis Episcopo inferioribus, quia habent quasi iurisdictionem Episcopo, quare est deneganda Cardinalibus, qui eandem potestatem habere suprà satis probatum est. Vnde in suis Ecclesiis excommunicant, dant licentiam assistendi matrimonio, benedictionem solemnem exercere, & similia; & ideo hanc sententiam ex supradicta ratione in fauorem Cardinalium defendi, posse, tradit Moneta *de commun. vlt. volunt. c. ap.5. quæst.13.concl.1.n. 453.* licèt ipse ibi contrariam teneat

RESOL. XXXVIII.

An Cardinales in suis titulis possint dispensare in voto? Ex part.5.tract.2.Res.58.

§.1. SEclusa consuetudine non posse Cardinales in suis titulis dispensare in voto, docet Suarez *de Relig.tom.2.lib.6.c.10.n.10.* & Sanchez *in sum.tom. lib.4.cap.38.n.2.* quia non habent in dictis titulis ius Episcopale.

2. Verùm mihi placet contraria sententia, quam tuetur Moneta *de commun. vlt. volunt. cap.5. quæst.13. concl.1.n.452.* quia, vt dictum est, Cardinales in suis titulis habent & exercent iura Episcopalia, ex *c.his, quæ, de maior.& obed.* & nos suprà in multis resolutionibus vsque ad satietatem probauimus, & docet ipsemet Suarez *de legibus.lib.4.cap.5.n.4.* & Sanchez *de matrim.tom.1.lib.3.disp.28.num.7.* vnde ex ipsis nutat fundamentum, ex quo moti sunt ad tenendum Cardinales non habere hanc authoritatem in suis Ecclesiis titularibus. Quòd autem dispensatio in voto sit actus iurisdictionis spiritualis, nec ex se Pontifici reseruatæ, constat ex eodem Sanchez *in summ.tom.1. lib.4.cap.38.n.6.* & Suarez *vbi suprà de Relig. cap.10. num.1.* quibus adde Lessium *lib.2. cap.40. dub.12.* & alios, ergo, &c.

Sup. in Res. quæ nunc hanc sequetur, & in multis aliis

RESOL. XXXIX.

An Cardinales possint in suis titulis excommunicare, suspendere, interdicere, & vti Pontificiis insignibus?

Et an Vicarij Cardinalium possint etiam fulminare censuras, & reliqua facere quæ sunt iurisdictionis Episcopalis? Ex part.4.tract.2.Res.1x.

§.1. REspondeo affirmatiuè, nam, vt patet ex *c. his quæ, de maior.& obed.* vbi Felinus, Abbas, & Butrius, Cardinales, inquiunt, habere iurisdictionem Episcopalem in Ecclesiis, quarum sunt Titulares, & ita etiam docet Panormitanus *de potest.Cap. Sed vac.prælud.6.num.9.* Imola *ad Clem.ne Romani, n.23. de elect.* Monachus *in c.vn.de maior.& obed.in 6.* & ibi Probus *num.6.* Romanus *cons.798.* Albanus *tract. de Cardinal.q.46.* Merolla *tom.1.disput.1.c.3. difficult.52. num.125.* Sebast. Cæsar. *relect.de Eccl. Hierarch.p.1. disput.2.§.5.num.2.* Rubeus *in Aphorism. Episc. ver. Cardin.num.2.* Laudensis *de Cardinal.quæst.60.* Flaminius *de resignat.benef.lib.7.quæst.12.n.107.* Iacobatius *de Concil. lib.1.art.x.* Leo *in foro Eccl. part.2.c.1.n.71.* Azorius *tom.2. lib.4.cap.1.quæst.8.* Vnde ex his sequitur vt notat Germonius *in tract. de Indulg. Cardinal. §. tam ratione, num.18.* ex Dominico & Barbosa, vbi infrà ex Abbate, Cardinales posse irrogare pœnas excommunicationis, suspensionis, & interdicti. & ex hac ratione, vt notat Laudensis *de Card. q.19.& 12.* Megalius *in Promptuar.ver. Cardin.n.7.* Lorichius *in Thesaur.ver. Cardin.§.7.c.3.q.2.* Moneta *de consern. c.5.num.34.* & Barbosa *in collect.in Cod.tom.1.lib.1.tit. 33.cap.11.n.3.* possunt Pontificiis insignibus vti, & benedicendi solemnem ritum more Episcoporum exercere, etiamsi Episcopi non sint. Et nota etiam ex supradictis, vicarios Cardinalium posse etiam fulminare censuras, & reliqua facere, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis. Ita Romanus *cons.498.n.11.* & Sbrozzius *de Vicar.lib.1.q.3.num.23.*

RESOL. XL.

An Cardinales possint leges ferre in suis titulis ligantes in conscientia? Ex part. 5. tract. 2. Res. 41.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. ex doctissima doctrina R. 1. 18. §. gnanter in §. penult.

§. 1. AFfirmatiuè respondeo, quia in illis habent iurisdictionem Episcopalem, ergo. & ita docet Gordonus *tom. 1. lib. 2. q. 10. c. 2. §. 4. num. 7.* Castrus Palaus *tom 1. tract. 3. disp. 1. punct. 23. n. 12.* Suarez *lib. 4. c. 5. n. 4.* Salas *disp. 8. sect. 8. n. 45.* Acugna in *Decretum Gratiani p. 1. dist. 2. cap. 1. n. 4.* Granadus *in p. 2. contr. 7. tract. 3. sect. 2. n. 13.* Merolla *tom. 2. disp. 4. cap. 4. dub. 4. num. 18.* & alij.

RESOL. XLI.

An Cardinales in suis titulis possint commutare vltimas voluntates, in quibus possunt Episcopi respectu suorum subditorum? Ex part. 5. tract. 2. Res. 57.

§. 1. REspondeo affirmatiuè ex principio sæpiùs adducto, quia Cardinales de iure habent in suis titulis iurisdictionem Episcopalem, & præter iura, & Doctores sæpiùs citatos tenet Grilenzonius *cons. 63. num. 1. & seq.* Sbrozzius *de Vicar. Episcop. lib. 1. quæst. 3. num. 27. & seq.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 28. num. 7.* Gonzales *ad reg. 8. Cancell. glossa 13. num. 20.* Imola *in Clement. ne Romani, de elect.* & alij. Sed commutatio vltimarum voluntatum ad iurisdictionem pertinet, vt per se patet, atque adcò id ex iis est, quæ de lege diœcesana sunt, neque ex iis, quæ à iure diœcesano tantùm, vel sub commemoratione Diœcesis Episcopis conceduntur. ergo, &c. Adde quòd Cardinales in suis titulis Presbyteralibus vel Diaconalibus, possunt dici habere quamdam Diœcesim, licèt modicam, positam intra fines Romanæ Diœcesis propriæ Romani Pontificis, vt est Episcopus Lateranensis, habent enim plerasque Capellas sibi subiectas intra certos fines ac limites substitutas, & hæc omnia docet Moneta *de commut. vlt. vol. c. 5. q. 13. concl. 1. num. 452.*

RESOL. XLII.

An Cardinales in suis titulis possint derogare fideicommissis ad eas Ecclesias pertinentibus? Ex part. 5. tr. 2. Res. 61.

§. 1. REspondeo affirmatiuè, quia, vt dictum est, Cardinales in suis titulis etiam Presbyteralibus, & Diaconalibus, habent iurisdictionem Episcopalem de iure communi, & notat Lorichius *in thesaur. ver. Cardinalis, §. 7.* ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet in terminis Moneta *de commutat. vlt. volunt. cap. 9. concl. 22. num. 634.*

RESOL. XLIII.

Quamnam potestatem habeant Cardinales in suis titulis, quæ sunt Monasteria Regularium? Ex part. 5. tract. 2. Res. 60.

§. 1. HOc dubium non à pluribus tangitur, & de illo tractat Mandosius *ad reg. 7. Cancell. q. 2. n. 10.* vbi obseruat quòd cùm aliqui ex titulis Cardinalium sint Monasteria, pro vt sunt tituli sanctæ Crucis in Ierusalem, S. Eusebij, S. Petri ad Vincula, & alij similes, satis dubitabile videtur decidere, quam potestatem in his titulis ac Monachis Cardinales habeant; quòdque ipsum decebat titularem S. Eusebij Cælestinorum non habere iurisdictionem super eius Monachos, alioqui essent plura capita, videlicet Pater Abbas generalis, & Cardinalis titularis, quorum vterque in solidum & principaliter haberet iurisdictionem, quod non est dicendum. Ita Mandosius.

2. Sed obserua cum Moneta *de commut. vlt. vol. cap. 5. q. 13. n. 441.* quòd forte istæ Ecclesiæ nunc Regulares in constitutione titulorum fuerunt sæculares; cùm autem Cardinales hanc iurisdictionem in iure fundatam habeant, *c. his quæ, de maior. & obed.* erit fauorabilis, & latè interpretanda, iuxta tradita per Cassiodorum *decis. 8. n. 6. de præb.* Caputaquensis *p. 2. dec. 88. n. 6.* & alios relatos à Gonzales *in reg. 8. Cancel. §. 6. proœm. n. 27. & 42.* ergo, &c.

RESOL. XLIV.

An Cardinales Monasteria Monialium ingredi valeant?

Et an hoc priuilegium intelligendum sit de Cardinalibus Protectoribus solum?

Et an hoc post Bullam Greg. XIII. possit amplecti? Ex part. 5. tract. 2. Res. 20.

§. 1. AD hoc dubium ita respondet Campanili in *diuer. iur. canon. rubr. 12. cap. 16. num. 39.* Nullum reperi Decretum, aut Canonem de Cardinalibus loquentem in hac specie, sed tantùm in regula Monialium S. Claræ reperi ita scriptum. Si quis de S. R. Ecclesiæ Cardinalibus ad aliquod Monasterium huiusmodi Religionis aliquando venerit; & intra clausulam ingredi voluerit, cum reuerentia quidem est suscipiendus; rogandus tamen, vt cum paucis sociis ingrediatur: quæ verba refert præfatus Collector *in eodem loco, ver. sic octauus casus,* & subdit alia verba, inquiens: Illud secundùm aliquos est intelligendum de Cardinalibus Protectoribus solùm. Nihilominus verior videtur altera sententia, vt de omnibus explicetur, ac verba faciere intelligatur, ex quibus idipsum fortassè dicendum esset respectu aliorum Monasteriorum alterius cuiusque Ordinis. Ita Campanili. Sed post Bullam Gregorij XIII. hæc opinio non potest amplecti, nam expressè in illa prohibetur, ne Cardinales ingredi valeant Monialium Monasteria, nisi in casibus necessariis.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 1. Res. 91. §. Ad argumentum circum propè finem.

RESOL. XLV.

An Cardinales possint exigere à suis Ecclesiis titularibus Charitatiuum subsidium? Ex part. 5. tractat. 2. Res. 55.

§. 1. VIdetur negatiuè respondendum, quia charitatiuum subsidium solis Episcopis debetur, ex *cap. conquerente, de offic. ordin.* & ex *cap. cum Apostolus, §. probabimus, de cens.* est enim de lege Diœcesana, & ideo quia Papa est Episcopus totius Orbis & Diœcesanus ab vniuerso terrarum Orbe, potest charitatiuum subsidium exigere.

2. Sed posse Cardinales ab Ecclesiis titularibus sibi subiectis charitatiuum subsidium quærere, affirmat ex Chassanæo Remigius de Gonny *tr. de charitatiuo subsidio, q. 21.* & ex Bellen. Marcellus Megalius *in p. 2. lib. 2. cap. 15. quæst. 9. num. 13.* & Scipio de Rubeis

in

in Aphor. Episc. ver. charitatiuum subsidium, *n*.9. quia, vt sæpius dictum est, Cardinales in suis Ecclesiis titularibus Episcopalia iura habent, vt docet Butrius, Imola & Abbas *in cap. his, quæ, de maior. & obedient.* Ioan. Andreas *in cap. dilecto, de officio Archid.* Geminianus *in cap. vnic. de maior. & obed. in* 6. Suarez *de legibus*, *lib*.4.*cap*.5.*num*.4. & Mandos. *ad reg*.1.*Cancellar. quæst*.2.*num*.10 ergo, &c.

RESOL. XLVI.

An Cardinales possint concedere Indulgentias?
Et an potestas Indulgentiarum in Cardinalibus potius sit de consuetudine, quàm de iure, cum pro ea nullus extet Canon? Ex part. 5. tract. 2. Res. 6.

§. 1. RESpondeo Cardinales posse concedere Indulgentias centum dierum. Ita Præpositus *in* 3. *part. qu*. 14. *de Indulg. dub*. 4. *n*. 38. Gamachæus *in summ. Theol. tom*. 2. *disp. de Indulg. c*. 8. Sotus *in* 4. *dist*. 21. *q*. 1. *art*. 4. Corduben. *de Indulg. q*. 10. Paludanus *in* 4. *dist*. 20. *q*. 4. *art*. 3. & alij.

2. Notandum est tamen quod Nauarrus *notab*. 21. affirmat potestatem Indulgentiarum in Cardinalibus potiùs esse de consuetudine, quàm de iure, cùm pro ea nullus extet Canon. hæc tamen opinio aliquibus non probatur; nam consuetudo non sufficit ad hoc, vt aliquis habeat ius ad conferendas Indulgentias; cùm enim ex se sint odiosæ, & ius commune de disciplina Ecclesiastica vulnerent, & eneruent, præter hanc consuetudinem debet adhuc intercedere titulus, seu auctoritas tacita, vel expressa Superioris, quæ quidem censetur adesse, cùm propter dignitatem ipsorum Cardinalium, quibus Pontifex priuilegia, quæ communiter aliis inferioribus, concessa sunt, non vult denegare, tum quia videt Summus Pontifex ipsos Cardinales conferre Indulgentias, & hoc videndo tacens censetur annuere, & in hoc priuilegium Cardinalium consentire. Ex quo sequitur quòd si ipse hanc consuetudinem ignoraret, aut agnitam improbaret, nulla Cardinalibus per hanc consuetudinem potestas conferendi Indulgentias acquireretur; sed tamen cùm numquam improbauerit, argumento est præter consuetudinem sufficientem titulum ad ipsas Indulgentias habere. & ita hæc omnia docet Andreas Duuallius *in part*. 2. *D. Thomæ tract. de Indulgent. quæst. vn. art*. 9. *concl*. 4. Sed ego puto sententiam Nauarri esse satis probabilem per ea, quæ adducit Villalobos *in summa tom*. 1. *tract*. 26. *difficult*. 5. *num*. 10. vbi probat consuetudinem posse introducere potestatem conferendi Indulgentias; vnde ex vtroque capite, & ex consuetudine, & ex tacito consensu Summi Pontificis puto Dominos Cardinales posse Indulgentias centum dierum concedere.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 5. Res. 42.

RESOL. XLVII.

An Cardinales possint eligere sibi Confessarium?
Et an etiam suæ familiæ possint prouidere de Confessario?
Et an omnes, qui sunt de Cardinalium familia, possint de eorum licentia Confessarium sibi eligere?
Et an hoc etiam procedat, vbicumque Cardinales inueniantur?
Et an contrarium dicendum sit circa hoc vltimum de familia Episcoporum extra propriam Diœcesim? Ex part. 5. tract. 2. Res. 10.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè, vel ex *c. fin. de pœnit. & remiss.* vt asserunt aliqui, & ego cum illis, vel ex consuetudine vt volunt alij. Ita docet Ochagauia *de Sacram. tract*. 2. *de confess. sacrament. q*. 36. *num*. 15. Vasquez *in* 3. *part. tom*. 4. *quæst*. 93. *art*. 1. *dub*. 4. *num*. 2. Ludouicus à Cruce *in Bulla Cruc. disput*. 1. *c*. 2. *dub*. 22. *num*. 11. *& seq.* Reginaldus *tom*. 1. *lib*. 1. *cap*. 5. *sect*. 1. *num*. 32. Suarez *tom*. 4. *disp*. 27. *sect*. 2. *n*. 6. & Præpositus *in* 3. *part. q*. 8. *de approbat. Minist. dub*. 7. *num*. 53. vbi sic ait. Ex consuetudine possunt Confessarium eligere Cardinales, qui & suæ familiæ possunt prouidere de Confessario, cùm sint quasi Pastores suorum domesticorum, quod etiam docuit Turrianus *de pœnitent. disp*. 23. *dub*. 3. Fillucius *tom*. 1. *tract*. 7. *cap*. 7. *num*. 197. Henriquez *lib*. 6. *cap*. 15. *num*. 3. Comitolus *lib*. 1. *quæst*. 101. *num*. 4. Laudensis *de Cardinal. quæst*. 19. Manfredus *de Cardin. decis*. 118. Albanus *de Cardinal. quæst*. 41. Sotus *in* 4. *distinct*. 18. *quæst*. 4. *art*. 2. Toletus *lib*. 3. *cap*. 13. *num*. 9. Bossius *de Iubilæo sect*. 4. *cas*. 2. §. 4. *n*. 111. & alij.

Suprà hoc cursim supra in Res. 36. & infra in Res. 49. §. Antequam. & in tom. 1. tract. 3. Res. 23. §. Quarto secundo: & cursim in alio §. eiusd. not. & in to. 3. tr. 1. Res. 38. §. Tertius casus. & in tom. 4. tr. 8. Res. 105. lege eius doctrinam per totam, & signanter §. Sed à lin. 1. Vers. Sed quid.

2. Notandum est tamen quòd Scipio de Ruheis *in Aphorism. Episcop. ver Cardinalis*, *num*. 5. & Azor. *tom*. 2. *lib*. 4. *c*. 3. *q*. 16. tenent hoc habuisse locum antè Conc. Trid. nunc verò docent, quòd Cardinales, qui nec sunt Episcopi, nec Legati, confiteri debent vni ex approbatis ab Episcopo proprio Confessariis, quia si approbatus non est, non reputatur idoneus ad audiendas confessiones. Ita ille. Sed doctores superiùs citati post Concilium supradictam auctoritatem, quàm impugnat Azorius, Cardinalibus tribuerunt: & Antonius Naldus *in summa ver. Cardinalis*, *num*. 8. nominatim contra dictum Azorium tenet sententiam in fauorem Cardinalium, sic enim ait: Certum est Cardinales esse quasi proprios Sacerdotes suæ familiæ, & per se, vel per alios posse munus hoc parochiæ in illam exercere, & per consequens eandem familiam non subiici parochiali locorum, in quibus iidem Cardinales inhabitant quoad Sacramenta ab illis suscipienda. Ipsi autem Cardinales sicut ratione dignitatis & officij coniunctissimi sunt Summo Pontifici, ita illum solum habent vti proprium Sacerdotem, atque ita pro libito eligant sibi Confessarium, ad text. *in cap. fin. de pœnit. & remiss.* pro vt nunc eis ex consuetudine iam competere ex Soto tradit Azorius *vbi suprà*, *qu*. 16. & supponit Nauarr. *cons*. 9. *num*. 3. *de statu Monach.* & quamuis Azorius asserat in hoc contrariam sacræ Congregationis declarationem, tamen cùm de ipsa legitimè non constet, non esset dubitandum de prædicta consuetudine diuturna, nam si possunt ipsi hanc facultatem supradictæ familiæ, vt suprà, concedere, non erit ambigendum posse & erga se ipsos vti eadem auctoritate. Ita Naldus. Vnde nouissimè Adamus Tannerus *tom*. 4. *disp*. 6. *q*. 9. *dub*. 3. *num*. 58. sic ait. Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium designatus, & electus, facultatem habet, tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium ac commensalium confessiones audiendas. Hæc ille. & tandem Ludouicus de San Iuan *quæst*. 6. *art*. 2. *de sacram. Pœnit. diffic*. 5. *concl*. 2. sic ait. [Todos los Cardinales tienen licencia tacita del Papa para eligir Confessor para si, y para sus familiares, y yo lo sè por esperiencia, pues fue Confessor del Señor Cardinal Doria, y de otros Cardinales, sin mas autoridad que solo su nombramiento.] Ita ille.

Sup. hoc in Res. 3. not. præteritæ, in eodem §. in fine, & in Resol. 4. in eodem §.

3. Notandum est etiam omnes qui sunt de Cardinalium familia, posse de eorum licentia Confessarium sibi eligere. Ita tenent Doctores citati, quoniam commensales Cardinalium vbicumque Cardinales reperiantur, sunt de consuetudine subiecti eisdem Cardinalibus tanquam Ordinariis suæ familiæ curam habentibus; ergo de ipsorum licentia possunt sibi eligere Confessorem. Et ideo ex praxi Curiæ Romanæ patet, quòd cùm cuncti fideles sub præcepto teneãtur in

Sup. hoc in tom. 2. tract. 3. Res. 23. §. Imp. & seqq. in tom. 3. tr. 1. Res. 38. §. Tertius casus in fine.

propriis Parochiis Eucharistiam sumere, tamen in priuatis, & domesticis Oratoriis Cardinalium, eorum familia, & commensales ab ipsis, vel ab aliis de eorum mandato sacra reficiuntur communione. Nec valet dicere quòd familia & commensales Episcoporum non possunt extra propriam diœcesim confiteri, nisi Episcopo diœcesis vbi commorantur, vel Parocho, vel alteri de ipsorum licentia. ergo idem dicendum est de familia Cardinalium, Non, inquam, valet hoc dicere, negatur enim consequentia, nam in hoc Episcopi non gaudent Cardinalium priuilegio. qui enim sunt de familia laica Episcoporum extra Diœcesim, subduntur in foro pœnitentiali Episcopo loci vbi commorantur, vt docet Paludanus *in 4. dist.17. quæst.3. art.3. concl.4.* Sed hoc non est dicendum de familiis Cardinalium, nam eisdem vbicumque degant, subduntur tanquam suis Ordinariis, & ita docet Ludouicus à Cruz *in Bull. Cruc. dispu.1. cap.2.dub.22.num.17. & seq.*

RESOL. XLVIII.

An Cardinales gaudeant priuilegio in itinere celebrandi, vel sibi facere celebrare ante auroram, & post meridiem.

Et supponitur Episcopos hoc gaudere priuilegio? Ex part.5.tract.2.Res.77.

Sup. contentis in hac Ref. mag. late, in Ref. seq. & lege eam per totam & non pigebit, significanter. §. Hoc Cardinalibus, & seqq.

§.1. Episcopos gaudere hoc priuilegio docet Coninck *de Sacram. q.83.art.2.dub.4.num.217.* Azorius *tom.1.lib.10.cap.25.q.5.* Emanuel Sà *ver. Missa n.27.* Miranda *in Man. Prælat.tom.1.q.40.art. 10.concl.1.* Barbosa *de offic. Episc. part.2.allg.23.n.5.* & alij. Si ergo Episcopi gaudent hoc priuilegio, quanto magis Cardinales gaudere debent? & ideo illos hoc frui priuilegio in specie, notat Sotus *in 4. sent.dist.13.q.2.art.2.ante finem*, & nouissimè Mauritius Alzedo *de præst. Episc.part.2.cap.13.num.13.* vbi sic ait. Cardinales S. R. E. gaudent priuilegio celebrandi ante auroram, vel post meridiem. Ita ille.

RESOL. XLIX.

Quibus priuilegiis gaudeant Cardinales quoad celebrationem Missæ in suis Capellis?

Et hæc dissertatio in quatuor diuiditur quæstiunculas, quibus vniuersa complectitur tractatio.

Et supponitur priuilegiis, quibus Episcopi diuersis in rebus fruuntur, potiri etiam Cardinales, & etiam amplioribus? Ex part.6. tract.8. & Misc.3. Resolut.40.

§.1. Casus est curiosus & practicabilis, sed quia circa illum dignum his diebus me fecit cuiusdam dissertationis à se compositæ Eminentissimus Princeps, & amantissimus Dominus meus FRANCISCVS MARIA CARDINALIS BRANCATIVS, vir non solum in legali scientia, sed etiam in Morali, & Scholastica Theologia peritissimus, ideo in gratiam studiosorum illam per extensum apponere non grauabor, audiant igitur Cardinalem sic loquentem.

2. Dubitanti aliquando mihi, quibusnam fruamur priuilegiis, vel quid nobis ex Pontificum Indulgentia in nostris domesticis Capellis, quidve in iis ipsis, nostris Capellanis liceat, visum fuit per opportunum totam hanc dissertationem in quatuor diuidere quæstiunculas, quibus vniuersa complectatur tractatio, vt in posterum quæ licita forent non ignorarem.

3. Prima, An Capellani Cardinalium possint in Capella Palatij ante Auroram, & post Meridiem tam pro dominorum suorum seruitio, quam familiæ seorsim, celebrare, & quanam hora nostri vsualis horologij.

4. Secunda, An vnica tantùm, vel plures Missæ à diuersis Capellanis in eadem Capella celebrari possint.

5. Tertia, An si Cardinalis sit absens, & extra Vrbem in qua degit, durante eius absentia, possint nihilominus iidem Capellani in eodem Palatij sacello sacrificium offerre.

6. Quarta, An exteri, & non domestici Cardinalium familiares, si sacris intersint in Capella prædicta diebus festis, præcepto satisfaciant.

7. Antequam tamen singulas dissoluam quæstiones, præmittendum esse censui primò, Priuilegiis, quibus Episcopi diuersis in rebus fruuntur, potiri etiã Cardinales, iisque sex præsertim, de quibus meminit Gloss. *in cap. fin. de priuileg. in 6. in verbo Indulgemus.* Manfred. *in tractat. de Cardin. decis.214.* Villadieg. *de orig. Cardin. quæst.13. numer.63.* Barbat. *de præst. Card. quæst.3 part.1. num.6.* Iacobat. *de Concil. lib.1. fol.36. col.2.* Layman *Theol. Mor. lib.1. tract.5. p.3.cap.2. num.1.* Dian. *p.5. tract. de potest. & priuil. Card. res.48.*

Sup. hoc supra in Ref. 36.37.47.& 48.

8. Imò in nostra hac materia, non solùm iisdem, ac Episcopi gaudent priuilegiis, sed etiam amplioribus, cum maiores sint Episcopis in administratione. Concil. Later. *sess.9. de Cardinal.* latè Turrecrem. *in summ.lib.1.cap.81.* Villadieg. *de orig. Card.q.11.* Barbat. *de præst. Cardinal. quæst.1.num.52.* Manfred. *d. tractat. decis.114.* Alben. *de Card. quæst.7.*

Quæ hic est supra Ref. 36.

9. Vnde etiam post Concilij Tridentini decretum de celebr. Missarum, possunt Cardinales ex Pontificis priuilegio extra locum sacrum celebrare, super altari tamen portatili, quod aliis etiam Episcopis videtur interdictum ex multorum Doctorum opinione Nauar. *in Manual. Lat.cap.25.numer.82.* Rodriquez *in summ. part.1. cap.242. numer.14.* ibi, ni el Papa lo concede à los Obispos, excepto à los Cardinales.].

Sup. hoc in tom.4. tr.2. Ref. 4. 5. & 6.

10. Et id, quod indultum olim fuit Sacerdotibus in Concilio Tiburien. & habetur *in Can. Concedimus, de consecrat. dist.1.* quod si deesset in itinere Ecclesia, possent in altari portatili sacrificium offerre, & deinde soli Episcopis reseruatum, vt in itinere hoc valeant facere: & ampliatum est etiam ante lucem. Gloss. *in d.c.fin. de priuil. verb. Indulgemus.* quam sequuntur Nauar. Palud. & Sot. *dist.3. quæst.2.* quos refert, & amplectitur Henriquez *in sum. lib. 9. cap.14. litt.P.* Suarez *loco infra cit. ver.3. exceptio.* Azor. *tom.1. lib.10.c.25.quæs.5.* Sà *in Aphor. verb. Missa, n.27.* Coninck *de Sacr.q.83.art.2.dub.4.num.217.* Barbos. post alios *de offic. Episcopi, part.2.alleg.23.n.5.*

11. Hoc Cardinalibus licet, etiamsi non iter faciant, & ante lucem, vt concludit idem Henriquez *loc. cit.* ex Palud. & Sot. *in 4.dist.13.quæst.3.art.2.* Scort. *de sacrif. Missæ, lib.2.cap.15. num.4.* Alzed. *de præst. Episcop. part. 1. cap. 13. num. 13.* & post hos Diana *dict. part.5. resolut.77.* (hi postremi indistinctè loquentes in itinere vel extra) Syluestr. *in summ. verb. Missa 1. numer.6.* ex eodem Palud. vbi ait, Cardinalibus Papam in hoc dispensare, quod celebrent ante Auroram.

Quæ hic est Ref. antecedens.

12. Et animaduertendum, hoc Cardinalium priuilegium, vt optimè docet Valer. *de differ. vtr. for. diffic.2. in ver Missa*, esse mixtum personale scilicet & locale, cum ratione personæ illorum, quilibet locus priuilegium consequatur, quod infra sæpius nobis repetendum erit.

In Altari portatili si ab alijs Card. celebrare faciat. in tom.4.n.1. Res. 5. & 6.

13. Secundò, præmittendum est, idem esse quoad eos, qui huiusmodi fruuntur priuilegiis (celebrandi videlicet ante Auroram, & post Meridiem, & in Altari portatili) si ipsimet celebrent, ac si ab alijs celebrari faciant, *text. in d. cap. fin. de priuileg. in 6.* & omnes DD. supra adducti id testantur, & supponunt, addo Diaz *in prax. crimin. can. cap. 47. num. 3.* Rodriq. *in summ. in cap. 243.* Suar. *loc. mox cit. vers. tertia exceptio.* Nald. *in summ. verb. Missa, num. 29.* & communis est DD. sententia, quæ concludit posse Episcopos, & per consequens Cardinales cum suis Capellanis in hoc dispensare, quod in priuatis Oratoriis celebrent, vt olim poterant *ex sexta Synod.* & habent *in can. Clericos, de consecrat. dist. 1.*

14. His præmissis, ad primam quæstionem affirmatiuè respondeo, posse, scilicet Cardinalium Capellanos pro eorum seruitio ante Auroram in domestico sacello celebrare; hoc tamen ex priuilegio.

Sed. hoc. & seqq. vsque ad §. Hæcque. huius Res. in tom. 2. n. 1. Res. 101. §. 1. & 2. & in Res. 103. §. sed his. ålin. 7. & in Res. 107. prope finem. vers. Et adducit.

15. Etenim iure communi, & regulariter, præcisisque priuilegiis (quicquid sit de prisca illa consuetudine, de qua Baron. meminit *in tom. 2. Annal. ad ann. 154. num. 2.* in sacris vigiliis consuetum fuisse noctu sacrificium offerri) initium Auroræ terminus est, ante quem licet Missam celebrare, D. Thom. *in 3. quæst. 83. art. 2. ad 4.* Suar. *in 3. part. tom. 3. quæst. 83. art. 2. sect. 4.* Scort. *de sacrif. Missa, in d. cap. 15. num. 3.* Fr. Ioannes à Cruz *de stat. Relig. lib. 2. cap. 5. dub. 6.* Bonac. *de Sacr. Euch. tom. 1. disput. 4. quæst. vlt. punct. 9. num. 5.* & innumeri, quos colligit Bachos. *in collect. Concil. sess. 22. in decret. de obseruant. & euitand. in celebr. Miss. num. 29.*

16. Vt autem clariùs elucescat responsio, videndum est primò pro iis, qui nullo vtuntur priuilegio, quid importet initium hoc Auroræ: deinde videbimus quid priuilegium secum afferat prærogatiuæ, quando scilicet priuilegium scriptum non apparet, vt in casu nostro; cùm enim illud extat illius verbis inhærendum est, vt dicimus de regularibus, quibus hoc est indultum. S. Thomas igitur *dict. quæst. 83. art. 2. ad 4.* constituit Auroræ initium inter mediam noctem, & Solis ortum, quando scilicet substantia Solis super terram apparet, & incipere Auroram, quando claritas radiorum Solis, non Sol in cælo conspicitur, tunc enim quodammodo dicitur ortus, & signatè Auroræ initium dici per horam, & quartam horæ partem ante Solis manifestationem, affirmat Scot. *in 4. dist. 13. quæst. 2. artic. 2.* Gabr. *in lect. 14. in Canones*, ita vt omnibus non Priuilegiatis liceat tunc celebrare. Scort. *loc. citat. cap. 15. num. 3.* Rosel. *in verb. Missa, num. 2.* Azor. *d. lib. 10. cap. 15. q. 5.* Rodrig. *tom. 1. quæst. 43. art. 3.* & alij communiter.

17. Adeo quod exemp. gr. de mense Ianuar. à principio, vsque ad medietatem illius, iuxta communem Poli altitudinem Italicam plus, minúsve à gradu 39. ad 43. (quæ altitudo comprehendit omnem ferè Italiam, vltra nonnulla alia loca) incipere possunt hora 12. & dimidia, & deinde vsque ad finem horæ 12.

18. Ampliant tamen hoc tempus non pro priuilegiatis vnius scilicet horæ cum quadrante ad horam cum dimidia, grauissimi Theologi, & primo Suar. *loco cit. vers. secundo, inquiri potest.* vt occurrat scrupulis, ait non esse insistendum super illo quadrante, horæ scilicet cum quadrante, vt supra dictum fuerat, cum in re morali non sit procedendum per Mathematicam mensuram, sed licite posse per sesquihoram ante Solis ortum. Secundò, alij, quod possit Missa inchoari per dimidium horæ ante crepusculum, hoc est ante Auroræ initium, ita vt finis Missæ incidat in initium Auroræ vel crepusculi, Palud. apud eundem Suar. & Victor. *in summ. num. 97.* Layman. *tract. 5. de sacrif. Missa, cap. 4. num. 2.* & Suar. *loc. cit. vers. tertia exceptio* consulit hoc esse in praxi seruandum.

19. Cumque crepusculum, vt not. etiam Bonac. *loc. cit. de Sacram. Euch. tom. 1. disp. 4. quæst. vlt. punct. 9. num. 5.* dicatur tempus vnius horæ cum dimidia ante Solis ortum, toto pene anno, Martio ac Iunio Mensibus exceptis ex communi Theologorum & Astronomorum sententia, ex hac probabilissima tutaque opinione sequitur, quod quilibet Sacerdos possit per duas ferè horas ante Solis ortum Missam inchoare ex eod. Suar. *vers. exceptio.* Hieron. Rodrig. *in comp. quæst. Regul. resol. 25. de celebr. Miss.* & alijs supra cit.

20. Hæcque pro non priuilegiatis. Quid igitur pro iis qui priuilegiis fruuntur; sed non sunt in corpore Iuris clausa, vel in Bullis, aut concessionibus, vt est quoad Cardinales, quorum priuilegia sunt apud DD. & vsum & traditiones, & quod est amplius sumuntur ex scientia Summorum Pontificum, & eorum tolerantia & dispensatione, vt Syluester *loco citat. in summ. in verb. Missa 2. num. 6.*

Quoad hoc, si placet lege doctrinã Res. & §§. not. seq.

21. Dico quod cum priuilegium consistat in anticipatione temporis ad totum tempus, in quo præciso priuilegio, quis celebrare valeat, vt optimè aduertit Suar. *loc. cit. ver. tertia exceptio*, & Rodriqu. 2. *in sum. ver. Missa. cap. 243. num. 1.* & cæteri. Sic ratiocinandum generaliter erit, vt semper Missam terminare valeant per duas horas ante Solis ortum, vt priuilegium aliquid addat priuilegiatis. Vnde Scortia *loc. cit. num. 4.* in specie de Cardinalibus loquens, affirmat eos posse per duas horas cum quadrante ante Solis ortum sacrificium terminare, & sic addit quartam horæ partem ratione priuilegij.

22. Et, si nostra priuilegia saltem interpretatiuè de voluntate Summ. Pontif. metiri velimus ex priuilegiis Regularibus S. Domini, & S. Franc. concessis, possemus, hoc facere (vt ipsi possent) per tres horas ante Solis ortum, vt de prædictis Regularibus affirmat Suar. *loc. cit.* & Mirand. *in Manuali Prælat. q. 40. art. 10. concl. 2. part. 1.* Hieron Rodriq. *loc. cit. in comp. quæst. regul.*

Sup. hoc in tom. 2. n. 1. Res. 100. §. vlt. & in Resol. 101. §. Ex his. & in Res. 103. & ibi in n. 2. Res. 47. §. vlt. prope finem, à vers. vnde.

23. Et saltem ex supra deductis certum est, quod si simplex Sacerdos, præciso priuilegio Missam inchoare potest per mediam horam ante initium crepusculi, & Auroræ, (tempus illi concessum de iure) & hoc quia sufficit, quod Missa desinat circa initium Auroræ, idem dicendum sit de Cardinalibus, eorúmque Capellanis, qui poterunt incipere per dimidium horæ ante tempus concessum, ex DD. sententia, hoc est duarum horarum cum quadrante, & sic per duas horas cum tribus quadrantibus, vt Missæ sacrificium terminari contingat per duas horas cum quadrante ante Solis ortum, cum sacrificium communiter spatio semihoræ perfici soleat.

24. Superest nunc in eadem quæstiuncula quæsitum soluere, an hoc idem fieri à Capellanis possit in iisdem Capellis pro familiæ Cardinalis commoditate, vt exemp. gr. pars familiæ discessura sit ab Vrbe præcorrendo dominum, velitque Missam audire, an licitè hoc possit ante Auroram?

25. Pro affirmatiua probabile existimo, fundamentum est quia vt supra ostendimus, priuilegium hoc est mistum, & sic licèt non adsit persona Cardinalis, competit nihilominus loco, respectu familiarium. Accedit; quia Episcopus, & sic Cardinalis potest dispensare cum suo Capellano, vt Missas iuxta eorum priuilegium celebret; vt supra cum Suar. & communi opinione DD. firmauimus, vnde cum licentia Cardinalis saltem hoc facere licitè poterunt.

26. Neque

26. Neque obstat, quod cum Cardinalis non assistat per se Missæ, videtur cessare priuilegium sibi concessum: nam hoc est falsum non solùm respectu Cardinalium, sed cuiuscunque, etenim ij, qui gratiam obtinent à S.D.N. in proprijs Palatijs celebrare faciendi, in sacellis ad hoc ab Ordinario visitatis, certè licèt ipsi non assistant (vt exempl. gr. si dominus infirmatur, vel nequeat sacrificio interesse) potest nihilominus familia præcepto satisfacere, & Missam audire, quia priuilegium ad hoc videtur, ex rationabili concedentis coniecturata mente se extendi, & ita vsus interpretatus est, & Confessarij docti, & timoratæ conscientiæ hoc admittunt: nam priuilegium dicitur commune domino, & familiaribus, & sic etiam videmus celebrari in Capellis Cardinalium & Episcoporum, licèt ipsi non intersint, si aliqua vel infirmitate, vel impedimento detineantur, neque hucusque audiui aliquem pium, & sapientem virum condemnare, vel cogere familiarem Cardinalis, vt in similibus casibus Missam in Ecclesia auscultet iterum, vt satisfaciat: ergo sicut potest familia priuati vti priuilegio concesso domino suo, illo etiam non interessente, ita etiam familia Cardinalis priuilegio Cardinali concesso etiam illo absente, & in simili, quod familia Cardinalis fruatur eodem priuilegio quo Cardinalis quoad non residentiam in beneficiis curatis, latè Alban. *de Cardin. priuil. 6.* & ante ipsum Landen. *de Card. quæst.* 13. *num.* 63. & Barbat. *de præst. Card. q.* 6. Basil. *num.* 18. quod familia Cardinalium debeat splendidioribus vti vestibus, quàm familia Episcopi, quia radiis dominorum corruscat, *text. in l. habitatio. versic. secundùm dignitatem, ff. de vsu. tr. in poss. mut.*

Sup. hoc infra in Ref. 61.

27. Posset etiam in medium deduci alia ratio, nam Capellanus Cardinali pari iure cum ipso censetur quoad officia diuina, & sibi conformari potest, vt firmat Villad. *de Card. orig. num.* 63. *quæst.* 13 *fol.* 59. *in tract. tom.* 13. *part.* 2. & Clem. 2. *de celebr. Miss.* vbi DD. Alzed. *in tract. cap.* 5. *num.* 118. At certum est, quod Missa est pars officij diuini, Gloss. *in Clem.* 1. *de celebr. Missar. verb. Canonicas, ex Clem. vnic. de reliq. & venerat. Sanct. circa finem*, Ferr. *de Hor. Canon. num.* 26. ergo non tantùm in ritu celebrandi, sed quoad tempus se Capellani Cardinalibus conformare valebunt.

Quamuis non plene sup. hoc lege tamen in tom. 3. tr. 6. doctrinam Ref. 65. 99. 100. & 101. & melius ad rem & doctrinam huius §. in Ref. 106. §. Ratio. ad medium.

28. Tandem ratiocinatione hoc idem comprobari posset. Nam Cardinalis respectu suæ familiæ dicitur Pastor & Episcopus, Turrian. *de pœnit. disput.* 23. *dub.* 3. Præposit. *in* 3 *part. D. Thom. quæst.* 8. *de approb. minist. dub.* 7. *num.* 53. & ante hos Landen. *de priuil. Card. quæst.* 17 *& in alio tr. de eodem q.* 13. Alban. *de Card. quæst.* 41. *priu.* 15. Nald. *in sum. ver. Card. num.* 8. refert dici Ordinarium suorum commensalium. Sot. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 4. *art.* 2. *vers. Cardin. verò.* Azor. *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *vers.* 16. *quæritur*, Suar. *in* 3. *part. tom.* 4. *disp.* 25. *sect.* 2 *in exemptionibus, num.* 12. vbi ait Cardinales esse proprios Sacerdotes, & Parochos suæ familiæ, & erga illam posse per se, vel per alios hoc munus exercere. Tanner. *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 9. *dub.* 3. *num.* 58. Diana post cæteros *d. p.* 5. *res.* 10. & colligitur ex Concil. Later. sub Leone X. *sess.* 9. *de Card.* ibi, Ordinamus, vt quilibet Cardinal. se domus, ac familiæ suæ optimum Rectorem, perfectumque ostendat esse. Et sic in Capella Cardinalium domestici eius satisfaciunt præcepto, *cap. omnis vtriusque sexus*, nec aliam agnoscunt Ecclesiam Parochialem. Si ergo propriæ familiæ cura est apud Cardinalem, & per alium illam, quoad animarum salutem dirigere potest, ad ipsum spectabit, & ipse poterit licentiam dare vt Missæ satisfaciant familiares; & Capellanis vt celebrent ante Auroram iuxta priuilegium quod habet, suis etiam communicabile, vt suprà probatum est. His tamen non obstantibus si ego sacrificio Missæ non adessem non permitterem Capellanum meum in Sacello ante auroram celebrare; solùm igitur Cardinale Missam audiente id licitum esse puto.

29. De priuilegio autem postmeridiano, vt ita dicam, (& sic tota remanebit dilucidata controuersia) videtur etiam Cardinalibus concessum, & eorum Capellanis, vt post meridiem celebrare, & celebrari facere valeant sicut communis opinio testatur, posse Episcopum in casu particulari dispensare cum suo Capellano, vel alio Sacerdote. Filliuc. *tom.* 3. *tract.* 1. *cap.* 4. *num.* 113. Vnde Alzed. *de præst. Episc. loc. cit. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 12. ait S.R.E. Cardinales gaudere priuilegio celebrandi ante Auroram & post meridiem, ex Sot. *in* 4. & prius diximus ex Syluestro. Imò plerique DD. quos sequitur Hieronym. Roderic. *in d. comp. q. regul.* tenent, præciso etiam omni priuilegio, posse Missam inchoari infra horam post Meridiem ex aliqua causa, & Henriq. *in summ. d. lib.* 9. *cap.* 24. *n.* 6. dicit posse ex causa per horam, circiter post Meridiem celebrari.

Sup. hoc late in tom. 1. tr. 1. Ref. 103. §. 1. & 10 Ref. 104. 105. 106. 107. 108. & 146. §. Ex his. & in tom. 3. tr. 6. Ref. 64. §. 4. ad medium. vers. Et tamen.

30. Ad secundam quæstionem, An plures Missæ in eadem Capella Palatij Cardinalis per domesticos Capellanos celebrari licitè possint eadem die?

31. Censeo etiam affirmatiuè respondendum, & primò ex doctrina suprà firmata, quod Capellæ Cardinalium sint adinstar publicæ Ecclesiæ, & parochialis respectu Dominorum & familiæ, vnde & non egent quod visitentur ab Ordinariis, vel in Vrbe à Domino Vices gerente, sed sunt eo ipso approbatæ; gaudent insuper ex consueta sanctissimi Pontificis largitione, indulgentiis, quibus stationales Ecclesiæ in Quadragesima, pro familiaribus, sunt speciali nota dignæ, vnde in Concil. Lateran. *suprà alleg. d. sess.* 9. *de Card.* ita habetur: sint omnes vigiles Missarúmque celebrationi intenti, habeántque Capellas suas in loco honesto, prout facere consueuerunt. Vnde concludendum videtur, quod hac in Ecclesia possunt ibidem pro commoditate Cardinalis ac plures celebrari Missæ.

32. Secundò, à simili, videmus enim in priuilegio concesso Societati IESV, quod in eorum priuato Oratorio valeant celebrare etiam absque alia Ordinarij licentia & approbatione, quod iidemmet Patres, vt scimus, docti, & satis timoratæ conscientiæ interpretati sunt illud, non tantùm pro vnica Missa in die, sed pro multis, etiam ab exteris Sacerdotibus id fieri posse rectè permittunt apud Suar. *d. tom.* 3. *disp.* 81. *sect.* 3. *in fine.* Scort. *de sacrif. Miss. lib. cap.* 13. 2. *n.* 3. & hoc, vt aduertit Suar. *loc. cit.* quia est priuilegium, personis, & loco concessum, sicut etiam firmiorimus nos nostrum esse priuilegium mixtum, & loco, & personæ indultum: vnde idem dicendum est de nostris Capellanis.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Ref. 11. §. 1. in fine. & in Ref. 12. §. Notat. & ibi in tr. 8. Ref. 81. paulo post initiũ à vers. Tertio quia. & hic infra lege §. vlt. huius Ref.

33. Tertiò, quia non est maior ratio, cur vnicus tantùm Capellanus eadem die ibidem sacrificium offerre possit, & non alij domestici; cum hoc à iure non reperiatur prohibitum: vnde expressè limitatum videtur in licentiis, quæ à Roman. Pontif. cæteris conceduntur, vt scilicet vnica tantùm Missa in eorum Oratoriis dici possit in die. Cum igitur nostrum Priuilegium hanc non habeat restrictionem, aut interpretationem, meritò non videntur prohibitæ plures Missæ.

34. Imò ego existimarem valdè decere, vt Capellani Cardinalium frequenter in eodem sacello sacris operentur plures, cum enim pro Ecclesia parochiali familiæ deseruiant, congruum videtur, vt & domestici variis distenti curis & muneribus, in diuersis horis sacrificio adesse valerent, nec tanta fraudarentur

spirituali

ſpirituali conſolatione, & vtilitate.

Sup. hoc pro Epiſcopo hoc negatur in tom. 4.tr. 2. Reſ. 6. §. vlt. & ex conſequentis pro Cardinalibus ſignanter in §. vlt. Reſ. 8.

35. Ad tertiam quæſtionem, An dum Cardinalis abeſt; durante nihilominus eius abſentia poſſit in Capella celebrari à Capellanis?

Reſpondeo, iam ſuprà firmatum fuiſſe, quòd quando Cardinalis non eſt in Capella, ſed vel ægrotat, vel ſacris nequit intereſſe; adhuc celebrari in illa valeat à ſolitis Sacerdotibus. Addu nunc, quòd etiamſi Cardinalis ab Vrbe, vbi moratur, ſit abſens, non relinquit tamen domicilium, ſed Palatium adhuc retinet, & eſt reuerſus, quod etiam tali caſu poſſint eius Capellani qui remanſerunt, pro commoditate familiæ, vel etiam pro ſui deuotione celebrare.

36. Tum ex fondamento ſupraiacto, quòd Capella ſit velut Eccleſia Parochialis familiæ, vnde ſemper debet illi patere etiamſi Cardinalis extra Vrbem verſetur, nulla enim maior ratio eſt cur poſſit celebrari ſi adſit in Vrbe, & non interſit Capellæ, quàm quando ſacrificio non interſit, eo quia abſens ſit ab Vrbe.

Sup. duabus primis diffic. huius §. ſupra in tr. 1 Reſ. 18. in fine, & in Reſ. 19. §. Tertio. in fine, & in tom. 4. tr. 2. Reſ. 7. in tribus eius primis lin. & in §. vlt. ad medium.

37. Tum à ſimili, ſatis probatum enim eſt apud DD. quod Palatium Epiſcopi, & ſic Cardinalis etiamſi ab alio ſit abſens, & extra Vrbem, dummodo alteri non locetur, gaudet eadem Eccleſiaſtica immunitate, ac quando adeſſet Dominus. Marius Ital. *de immunitat. lib.1. cap. 4.§. 9. num.* 4. qui addit etiamſi Epiſcopus mortuus eſſet, & ibi. loquitur expreſsè de Palatio Cardinalium, quem ſequitur Barboſ. *in collect. Decreti. tom. 4. in cap. id. conſtituimus* 17. *quæſt. 4. num.* 1. Nouar. *in ſummo. Bullar. de immunit. Eccleſ. num.* 10. & ratio, quia cùm ſit in eandem Dominus reuerſurus, non ceſſat dici Domus Epiſcopi vel Cardinalis, & ſic etiam Capella non debet ſua amittere priuilegia, quæ cùm ſint mixta, propria etiam Capellæ dici poterunt. Accedat regula quod dicitur habitare in domo, qui pro æquali parte habitat. Gloſſ. *in cap. dilectus il. 2. de reſcript. verb. domicilium*, & forum, nam licèt fructus, & obuentiones, quæ Cardinalibus præſentibus ratione pilei debentur, habeantur, loco diſtributionum quotidianarum, quas niſi præſentes percipere nequeant, vt notat Anaſt. Germon. *de indult. Card. §. tibi quoad vixeris, num.* 22. & 23. Nihilominus ſi per ſex menſes integros & vltra non abfuerint à Curia, illas lucrantur, hac tantùm ratione, quia non videntur abeſſe cito reuerſuri. Hinc etiam eſt, quod licèt Cardinalis conſenſus non requiratur in prouiſione beneficij vacantis per obitum ſui familiaris, ſi longo tempore abſens, à curia ſit, hoc tamen fallit ſi abſentia eſt modici temporis. Gomeſ. *in reg. de impetr. benef. vacat. per obit. quæſt.* 17. *num.* 8. idem ergo erit dicendum in caſu noſtro. An autem in his terminis poſſint Capellani priuilegio frui celebrandi ante Auroram, pro nunc placet mihi non affirmare.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq. in fine, ex doctrina eius §. Secus autem.

38. Ad quartam tandem quæſtionem. An exteri, & Cardinalium non domeſtici præcepto ſatisfaciant, ſi Miſſæ interfuerunt in Capella Palatij?

39. Equidem puto ſimiliter affirmatiuè reſpondendum: exemp. gr. ſi reperiantur aliqui in Palatio Cardinalis illum aſſociaturi, eique obſequium præſtituri, vulgo, *Per Cortegiare*, in Capellam, vel alias functiones ituro, bene præcepto ſatisfacere.

40. Tum quia, vt ſupra diximus, Capella Cardinalis eſt ad inſtar Eccleſiæ, in qua omnes admittuntur, vt ſacris interſint.

41. Tum quia hoc non reperitur prohibitum; vnde cùm non ſit de natura prohibitorum & malorum, quia mala; videtur conceſſum *l.1. ff. de procur. l. quod non §. quod cu. ff. quib. cauſ. maior. cap.1. de proc. in* 6. & conceſſum intelligitur quod expreſsè non prohibetur *in cap.2. de tranſlat. Epiſcoporum*, vbi Gloſſ. *verb. non inuenitur. cap. ſi non licèt* 23. *q.* 5.

42. Tum quia non vidi à doctis, & timoratis Confeſſariis pœnitentes obligari ad Miſſam iterum audiendam in Eccleſia ſi dixerint audiuiſſe in Capella Cardinalis, vt præcepto ſatisfaciant.

43. Tum & quartò, quia quando Pontifex id prohibere voluit hoc expreſſit, vt in licentiis pro priuatis Oratoriis, in quibus apertè cauetur vt tantùm pro domeſticis, deſeruiant, nec exteri poſſint præcepto ſatisfacere ſi ſacris ibi interſint, vt notat Quaranta *in Bull. in ver. Miſſa*, in quibus etiam vetatur ne in certis ſolemnioribus feſtiuitatibus liceat Miſſas in ipſis Oratoriis auſcultare, quod eſt deſumptum, vt obiter hoc dicam à Concilio Agathen. & habetur *in cap. ſi quis etiam, de conſecrat. diſt.* 1. quem ornatè ponderat diſertus Nicol. le Maiſtre *in ſuo tract. de patrim. ſacro, lib.2. cap.5.* quod tamen non reperitur Cardinalibus prohibitum, vt nec præceptum illud ex extremis iniunctum. Vnde apparet quod totum debetur prærogatiuæ Eminentiſſimæ dignitatis, cuius nulla maior in terris eſt poſt Pontif. Max. in Eccleſiaſtica Hierarchia, Eugenius IV. in ſua Bulla, *Non mediocri. Bull. tom.1. & poſt Zabar. & Prob. ad Monachum. Loter. notat. de re benef. lib.1. quæſt.8. numer.* 33. *& ſeq.* & ſic non videtur quod nequeant hoc facere exteri, qui in dictis ædibus reperiuntur, vel quod ſit hoc Cardinalibus interdictum. Neque dici poteſt, quod fiat ignorante Pontifice, cum omnes prius Cardinales fuerint, hócque viderint & probarint, nec damnarint poſtea Pontifices effecti.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Reſ. 42.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Reſ. 27.

44. Quod autem poſſimus vti argumento in hoc caſu à non expreſſa prohibitione, videri videlicet approbatum, hac ratiocinatione roborari poteſt: etenim præceptum Eccleſiæ de Miſſam audiendo in feſtis de præcepto ex conſuetudine vniuerſali, & habetur *ex dicto c. ſi quis etiam, & can. Omnes fideles & can. Miſſas, de conſecrat. diſt.1. & cap. conqueſtus, de fer.* & in actis Martyrum Africæ apud Baron. anno 303. *n.* 48. Lex Eccleſiæ de celebrando Dominico (Dominicum enim Miſſam dici ibi clarè patet, *num.* 84. non autem templum, licèt pro templo aliquando ſumatur) nō arctat audientes, vt in tali vel tali loco illā audiant, vt Azor. aduertit *loco infra citat.* & Molfeſ. *in ſumm. p. 1. tract. 3. cap.* 17. *numer.* 32. Sed ſimpliciter vbi celebratur, aut in Parochiali, aut in Eccleſia Regularium, aut in Oratorio priuato, dummodo ſit locus ſacer, ad id deſtinatus peculiariter. Suar. *in 3. part. tom. 3. quæſt.* 83. *diſputat.* 81. *art. 3. ſect. 3. ex can. nullus, de conſecrat. diſt.* 1. & hoc regulariter, nam de licentia Epiſcopi etiam extra locum ſacrum, vt *ibi* Suar. latè *verſ. ſecundò obſeruandum*, licèt in ſolis Parochiis hoc licebat, Fileſac. *de orig. Paræciarum, cap.6. in ſuis variis opuſculis.* Azor. *in 1. part. lib.7. cap.6. verſ. quarto quæritur.* Barboſ. *de paroch. part.1. cap.11. num.* 18. & 19. Tolet. *in ſumm. lib.* 16. *cap.7. num.* 1.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Reſ. 42. per totum, & ſignanter §. Secus. Sed lege eam à priuilegio. pro oratoriis alicuius Magnatis

45. Vnde text. *in cap.2. de paroch. ex Concil. Nannetcn.* (de quo incertum, eſt quonam tempore fuerit celebratum) aut contraria conſuetudine abrogatus eſt, vt tenuerunt Angel. Roſſell. Syluest. Armill. Nauar. quos Azor. refert *loc. citat. verſ. quintò quæritur, & verſ. octauò quæritur*, vbi firmat ſatisfacere præcepto qui audit Miſſam in quocumque Oratorio ſiue publico, ſiue priuata auctoritate fabricato, dummodò hoc non fiat ex contemptu Parochi proprij, Portel. *in dub. regul. in verb. Miſſa, in addit. n.5.* Molfeſ. *loc. cit. cap.17. num.* 32. & videmus olim Presbyteros ordinatos pro Eccleſiis villicis, vt ita dicam, ſcilicet quæ in Villis erant, & non erant Parochiæ, nam apud Græcos Canones ἐγχώριοι vocantur, ſiue ἐπιχώριοι, & Presbyteri huiuſmodi in Concilio Ancyrano dicuntur ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι.

Sup. hoc late in Reſ. not. præterita.

46. Aut

46. Aut certè non comprehendit, vt censeo, Cardinalium Capellas ex supra probata doctrina, nam desumitur ex Concil. Nannetén. quod Prouinciale est, neque de Episcoporum Capellis ibi fit mentio: si ergo poterit quis celebrare in dicta Capella licitè quibuslibet diebus, idem erit dicendum respectu audientium, quod possint licitè audire, & etiam exteri; cùm eadem sit ratio celebrantis, ac Missam audientis quoad hoc.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Res. 42. §. Secus.

47. Hinc in Sacr. Congregatione Concilij die 22. Septembris 1640. fuit resolutum quòd interessentes sacrificio Missæ in priuato Episcopi sacello, satisfaciant præcepto Ecclesiastico tam in Diœcesi, quàm extra: ergo idem, & eò fortiùs dicendum ea suprà ponderatis de Cardinalium Capellis.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 2. Res. 12. §. Notat. & in alijs eius not. & hic sup. ad medium §. Secundo à simili. huius Res.

48. Quid autem è conuerso, An exteri Sacerdotes possint in Capellis Cardinalium celebrare, etiamsi non sit pro seruitio Cardinalis? Et censeo posse, sicut diximus de priuilegio Iesuitarum, ita interpretato quoad exteros Sacerdotes. Hucvsque Cardinalis Brancatius, sub quo INCLITO NOMINE tanquam Genio Tutelari, feliciter huic sextæ Parti finem impono.

RESOL. L.

An Cardinales possint assistere in suis Ecclesiis, & dare licentiam assistendi matrimonio? Ea part. 5. tr. 2. Res. 35.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. Res. 90. §. 1. ad medium. a vers. Deinde censetur.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè, & ita docet in terminis Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disput. 28. num. 7.* & Basilius Puntius *de matrimonio lib. 5. cap. 10. num. 6.* quia, vt dictum est, in suis Ecclesiis habent Cardinales iurisdictionem quasi Episcopalem, text. *in cap. his, de maior. & obedien.* & ibidem Abbas, Felinus, Butrius, quibus adde Imolam *in Clem. ne Romani, de elect.* vide etiam Zechium *de Republ. Christiana, tit. 3. de Cardinal. num. 9. post. 11. priuileg.* & ideo Rubens *in Aphor. Episc. ver. Cardinales, num. 2.* sic ait. Cardinales in suis titulis habent iurisdictionem quasi Episcopalem, & dant licentiam vt in eis coram Sacerdote non Parocho à suis subditis matrimonium contrahatur. Ita ille, & ego.

RESOL. LI.

An Cardinales possint conferre primam Tonsuram, & minores Ordines in suis titulis?

Et an Cardinales Presbyteri Tonsuram, ceterosque ordines suis familiaribus conferre possint, quia per Concilium Trid. sess. 23. cap. 10. videtur derogari hanc difficultatem? Ea part. 5. tract. 2. Res. 5.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Res. 68. §. 2. ad fin. 2. & in Res. 71. prope fine. vers. quia modo.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Anastasius Germonius *in tract. de indul. Cardin. §. tam ratione, n. 29.* vbi firmat Cardinales in suis Titulis posse exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, non ea, quæ sunt Ordinis.

2. Sed affirmatiuam sententiam tenet Ioseph *de Sacram. part. 2. disput. 8. sect. 1. assert. 3.* Victoria *in summa de sacram. Ord. num. 234.* Lancellottus *in Templo iud. lib. 2. cap. 3. num. 17.* Maiolus *de irregular. lib. 4. cap. 20. num. 8.* Laudensis *de Cardinal. quæst. 20.* Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 3. punct. 2.* Hurtadus *de sacram. Ord. difficult. 18.* Iacobatius *de Conciliis lib. 1. art. 12.* Zechius *de Republ. Eccl. cit. de Cardin. num. 9.* Ioan. Baptista de Fabris *in man. Ord. de sacram. in comm. cap. 7.* Bartholomæus Ledesma *de Ordin. dub. 11.* Palacius *in 4. distinct. 24. q. 1.* D. Antoninus *3. part. tit. 14. cap. 16. §. 6.* Paludanus *in 4. dist. 24. q. 3. num. 12.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. q. vn. punct. 4. num. 3.* Piasecius *in praxi part. 1. cap. 1. art. 1. num. 6.* Tabiena *verb. Abbas q. 5.* Syluester *ver. Ordo 3. q. 2.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disput. 243. cap. 4. num. 33.* Binsfeldius *in Enchir. part. 1. disp. 16. §. 9.* & Socus in *4. dist. 25. q. 1. art. ad secundum argumentum.* & hoc ex consuetudine, quæ licèt dare non possit ad hoc iurisdictionem, est tamen signum eam habere à Papa.

3. Notandum est tamen ex Ledesma, Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num. 21.* docere per Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 10.* derogari facultatem, quam habebant Cardinales conferendi primam Tonsuram, quia expressè reuocat consuetudinem etiam immemorialem. Verùm ego inuenio Doctores post Conc. Trident. asserere Cardinales, Presbyteros, Tonsuram cæterósque Ordines suis familiaribus conferre posse, & ita docet præter Doctores citatos Parisius *de resignat. benefic. lib. 4. q. 2. n. 88.* Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 3. q. 2.* Sebast. Cæsar. *in relect. de Eccles. Hierarch. part. 1. disput. 2. §. 5. num. 2.* Campanils *in diuer. iur. Can. rubr. 6. cap. 2. num. 11.* Henriquez *lib. 10. cap. 27. num. 3.* Fornarius *de sacram. Ordin. cap. 5.* Granadus *de Sacram. in 3. part. contr. 9. tract. 2. disput. 2. num. 1.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 1. disp. 11. q. 4.* Moneta *de indic. conseru. cap. 5. num. 35.* Mratius *tom. 3. tract. de sacram. Ord. disput. 8. sect. 1. num. 8.* Hieronymus Llamas *in summa. 3. cap. 3. §. 3.* Alzedus *in praxi Episcop. part. 2. cap. 5. num. 9.* Toschus *lit. C. concl. 100. num. 50.* Lorichius *in Thesaur. ver. Cardinalis, §. 7.* Cucchus *in institut. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 66.* Pintos *de Ordin. q. 6. art. 1. num. 46.* Barbosa *in Concil. Trident. sess. 23. cap. 9. num. 3. & de potestate Episc. part. 2. allegat. 5. num. 19.* vbi testatur ita sensisse Rotam *in vna Cremon. 3. Decembris* 1572. vnde non est audiendus Sanchez, & Germonius.

RESOL. LII.

An Cardinales habeant ius conferendi beneficia in suis titularibus Ecclesiis?

Et idem dicendum est de Canonicatibus, & Prebendis, quæ ab ipso titulo dependent?

Et an Cardinales possint absoluere à iuramento in suis titulis? Ex part. 5. tract. 2. Res. 13.

§. 1. REspondeo affirmatiuè, quod intellige quando sunt in Vrbe, nam in eorum absentia solus Papa confert, & ita docet Ioannes Chokier. *in comment. regul. 1. Cancell. num. 23. ver. Secunda reseruatio.* Barbosa *Collectan. in Cod. tom. 1. lib. 1. tit. 33. cap. 11. num. 3.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. glos. 13. num. 20.* Grilenzonius *cons. 63. per totum.* & Germonius *tr. de indulg. Cardinal. §. tam ratione. num. 14.* vbi sic ait. Licèt tituli in Vrbe sint, & eorum beneficia iure ordinario ad Pontificis Maximi, veluti ad proprij Episcopi collationem, & prouisionem spectent; verum tamen Pontifices ipsi, vt ostenderent Cardinales sibi verè filios, & fratres esse, & vt eos suorum titulorum studiosos per residentiam magis allicerent, pleniorem eisdem dederant conferendi facultatem, *cap. his quæ. de maior. & obed.* Ita Germonius, vbi *num. 16.* ex Belliuzonio *in tract. de Charit. subs. qu. 3.* dicit Cardinales maius ius habere in Ecclesiis titularibus, quàm Ecclesias matrices in Capellis non subiectis, possunt enim omnia beneficia, Canonicatus, & præbendas, quæ ab ipso titulo dependent, Cardinales conferre. Vide etiam Albanum *tr. de Cardinal. q. 46.* Sed an Cardinales possint absoluere à iuramento in suis

suis titulis, vide Camillum Billotta *tract. de Absol. iur.lib.2.c.7.* & Merollam *to.1.disp.1.cap.3.difficult.5. num.225.*

RESOL. LIII.

An Cardinales in Ecclesiis sibi concessis possint conferre beneficia, & exercere iurisdictionem ante cœptam possessionem, & ostensionem litterarum? Ex part.5.tr.2. Res.47.

§.1. Videtur negatiuè respondendū, & ideo Episcopus non potest absque litterarum ostēsione possessionem consequi, vt docet Parisius *de resignat. lib.8.q.5.n.33.* Azorius *p.2.l.b.3.c.29.q.9.c.28.q.9.* & alij, nam quamuis iure communi, vbiquis erit canonica institutione confirmatus, habeat ea quæ sunt iurisdictionis, dignitatis, & de lege Diœcesana, *cap. transmissam, c. nosti, c. qualiter, de elect. c.inter corporalia, de translat. Episc.* & statim ac sunt propositi in Consistorio Sanctitatis suæ, dicantur electi, nominati, designati, præsentati, instituti, ac confirmati; nihilominus per *Extrauag. iniuncta, de elect.* inter communes, si velint prædicta exercere, debent obtinere prædictas literas, aliàs possessionem Episcopatus consequi non possunt.

2. His tamen non obstantibus dict. Extrauag. *iniuncta*, non habet locum in Cardinalibus Episcopis, qui ante possessionem adeptam, & ostensionem literarum iurisdictionem exercere possunt, vt obseruat Lenorius *in var. elucubr.tit.4.c.25.n.10.* Gonzales *in reg.8. Cancell. gl.24.n.7.* Barbosa *de potest. Episc. part.3.allegat.111.n.35.* Bellencinus *de charitate subsi. q.60.n.16.* & alij.

RESOL. LIV.

An Cardinalis ad Episcopatum assumptus, si nondum possessionem fuerit adeptus, possit adhuc beneficia conferre?

Et an Cardinales possint conferre beneficia commendata, siue ad tempus, siue ad vitam dissoluta commenda; & idem dicendum est de vnitis, dissolutis vnioni bus? Ex part.5.tr.2.Res.45.

§.1. Negatiuè respondet Archidiaconus *in c. eum, qui, de prabend. in 6.* Dynus *ad reg.1. n.17. de regulis iuris in 6.* Ripa *cons.11.* Rebuffus *in praxi benefic. tit. de simonia, in resignat.n.44.* & alij. Ait enim Dynus canonicam institutionem appellari illam, in qua omnia substantialia concurrunt, videlicet institutio, seu collatio, inuestitura, seu collationis confirmatio, & missio in possessionem. Per institutionem verbalem tribuitur ius proprietatis, per inuestituram declaratur, & confirmatur illius iuris collatio, vt *cap. adhæc, §. in quadam, & c. vt nostrum, de offic. Archid. & c. cum ex iniuncto, de haret.* & per inductionem in possessionem tribuitur ius possessionis, vel quasi, & ius administrationis, *d. cap. ad hac, & cap. vt nostrum*, ibi, *ponere Abbates, & Abbatissas in Sede*, ergo, &c.

2. Verùm ego affirmatiuæ opinioni adhæreo, quam docet Germonius *de Indulg. §. nec non,n.8.* vbi post multa concludit possessionis apprehensionem esse vtique necessariam quoad solemnitatem, vt possit prouisus ostendere se esse in possessione, sicque illatam molestiam repellere, inferendámve præcauere; non sequi tamen quin ante adeptam possessionem possit administrare & exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, dummodo tertio non præiudicet. Sed sic est, vt notat Innoc. Hostiensis, Abbas *in c. transmissi, de elect.* cum Oldrado *cons.191.* quòd statim ac quis est electus Episcopus, & confirmatus, potest exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, vti est beneficiorum collatio etiam extra Diœcesim, etsi nondum in eam se contulerit, sic Ecclesia dicitur vacare vsque ad confirmationem gl. *ad Clem.1.ver.collatio, vt lite pendent.* & ibi not. Imola. *num.20. vers. iuxta prædicta.* Felin. *ad cap. cum Bertoldus, col.2. num.3. vers. dixit etiam, de re iudic.* Paum. *de offic. & potest. Cap. Sed vac. pralud.7. num.16. in fine.* Franc. *ad c. quamuis.§.1.num.1. de elect. lib.6.* Rota *decis.6. vers. hoc etiam, de elect. in nouis. decis.182. diuers. p.2.* quæ cùm luce clariora sint, videtur dicendum non opus esse possessionis apprehensione vt Cardinalis virtute indulti conferat, etiamsi eam & naturaliter & corporaliter nondum cœperit, vt ait Innocent. *in c. cum super, ibid. n.17. de caus. possess. & propriet.* sequitur Abbas, cui adstipulantur Gemm. & Paris. *ad cap. eum qui, de prebend. lib.6.* & ita hanc sententiam ex neotericis, præter Germonium tenet etiam Massobrius *in praxi habendi concurs. pralud.16. dub.6. num.3.* quando Episcopus Cardinalis fuerit confirmatus, & quando possessio talis Episcopatus fuerit vacua. nam si fuerit ab aliquo occupata, putat prius possessorem expellendum esse iusta sententia.

3. Notandum etiam hîc obiter Cardinales posse conferre beneficia commendata siue ad tempus, siue ad vitam dissoluta commenda, & idem de vnitis dissolutis vnionibus. Ita Germonius *loco cit.§.qua extra, n.18.* & Massobrius *dub.15.*

RESOL. LV.

An Cardinalis Episcopus possit prouidere beneficia reseruata vacantia tempore sui Antecessoris non Cardinalis?

Et quid è conuerso, vacante beneficio in mense aliàs reseruato tempore, quo Cardinalis erat Episcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit prouisum, an possit dictum beneficium ab Episcopo non Cardinali successore prouideri? Ex p.5.tr.2. Res.27.

§.1. Respondeo vel habet indultum, vel non habet, si non habet, non potest, quia tale beneficium à puncto vacationis fuit Sedi Apostolicæ reseruatum: sed si Cardinalis habet indultum solitum ad conferenda beneficia, illud beneficium conferre poterit, dummodo indultum extendatur ad beneficia etiam vacantia, aliàs minimè. Ita Garzias *de benefic. part.5.c.1.n.635.* Massobrius *in praxi haben. concur. pralud.16.dub.3.* Gonzales *in reg.8. Cancellar.gl.24.à n.108.* & Castrus Palaus *tom.3.tr.13.disp.2. punct.22. §.4.n.7.* qui tamen *n.8.* contra Gonzales putat è conuerso vacante beneficio in mense aliàs reseruato, tempore quo Cardinalis erat Episcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit prouisum, posse dictum beneficium ab Episcopo non Cardinali successore prouideri, non obstante *reg.2.Cancell.* Sed sententiam Gonzales tenet Massobrius *vbi supra dub. 4.* vnde puto vtramque sententiam probabilem esse.

RESOL. LVI.

An beneficia simultanea collationis Episcopis, & Capitulo vacanti in mense Apostolico, à Cardinali simul cum Capitulo prouideri debeant, & quid in beneficiis aliàs reseruatis?

Et notatur Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reseruata, & in aliud substituendi posse substitutum dicta beneficia conferre, sicut potest Cardinalis. Ex part.5. tract.2. Res.26.

§.1. QVoad primum, respondeo à Cardinali simul cum Capitulo prouidenda esse. Ita Gonzales *ad Reg.8. Cancell.gloss.24.à n.52.* qui *n.61.* dubitat an idem dicendum sit in beneficiis simultaneæ collationis aliàs reseruatis, ad quorum prouisionem Cardinalis Episcopus indultum à Pontifice obtinet, & affirmatiuè respondet, quia indultum non ampliat facultatem conferendi, sed solùm remouet obstaculum reseruationis, qua remota Cardinalis iure ordinario prouidet; sed in prouisione ordinaria Capitulum concurrit, vt suppono, ergo supposito hoc indulto concurrere debet.

2. Verùm mihi contraria sententia magis placet, quam tuetur Garzias *de benef.p.5. c.1. n.628.* scilicet solum Cardinalem virtute indulti beneficia aliàs reseruata prouidere posse, & non Capitulum, quia virtute indulti non cessat reseruatio, esto in ea dispensetur. Reseruatio namque horum beneficiorum est lex omnes Cardinales astringés, à cuius legis obligatione Cardinales priuilegiati eximuntur: eximuntur, inquam, vi priuilegij manente reseruatione, sicuti cùm tempore interdicti conceditur tibi potestas audiendi Sacrum ob priuilegium Bullæ, priuilegium inquam, Bullæ non tollit interdictum, sed illo manente tibi facultatem concedit Sacrum audiendi, ac si interdictum non esset, sic in hoc indulto prouidendi beneficia reseruata; perseuerante enim reseruatione concedit indultum Cardinalibus facultatem prouidendi beneficia ac si reseruatio non esset. Ex quo fit Cardinales non iure ordinario, sed virtute indulti, vt à Sede Apostolica delegatos hæc beneficia prouidere. ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet etiam Castr. Palaus *tom.2. tr.13.disp.2.punct.22.* §.4. *n.4.* Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Massobrium *in praxi habendi concur. pral.26. dub.55.*

3. Notandum est etiam hic obiter Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reseruata, & in alium substituendi, posse substitutum dicta beneficia conferre, sicut potest Cardinalis. Ita Rota Romana coram R.P.D. Vbaldo *in vna Vlissipon.20. Iunij* 1614. apud posthumas Farinacij *tom.1.decis.595. num.1.*

RESOL. LVII.

An Cardinalis possit in curia conferre sine concursu Parrochialem Ecclesiam, quæ vacauit in sua Diœcesi? Ex part.5.tr.2.Res.42.

§.1. REspondeo posse, dummodo ille, qui confertur, fuerit examinatus ab examinatoribus deputatis a Papa, vel eius Vicario. Dispositionem verò sacri Concilij Trid. *c.18.de reform.sess.14.* ibi. *etiamsi ipsa Parochialis reseruata*, &c. etiam vigore Indulti S.R.E. Cardinal. putat habere locum circa Indulta extraordinaria duntaxat, vel nisi Indulta sint extraordinaria, nimirum circa ea beneficia, quorum collationes spectant ad Cardinales ratione alicuius Abbatiæ, vel dignitatis, quas possident in aliena Diœcesi, non autem circa Indulta ordinaria. & ita docet Germonius *tract. de Indul. enr.§.quibusuis, n.9.* & post illum Massobrius *in praxi habendi concurs. requis.7. dub.42.* qui pro hac firmanda sententia adducunt multas rationes.

RESOL. LVIII.

An Vicarius Cardinalis habens facultatem conferendi beneficia possit illa conferre extra Diœcesim, quia de Cardinalibus non est difficultas? Ex p.5 tr.2.Res.43.

§.1. DE Cardinalibus non est difficultas, quia Ordinarius potest extra territorium exercere ea, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, & causæ cognitionem non requirunt, ex *l.2. ff. de officio Proconf. & Legat.* & ex gl. *in cap. nonit, de officio Legat.* & latè Iason *in l.extra territorium, ff.de iuridict.* extra territorium, seu Diœcesin posse conferre beneficia. Est igitur quæstio, si Cardinalis Vicario generali suo dederit facultatem conferendi beneficia, an possit idē Vicarius conferre extra Diœcesim? & posse multa Germonius *tract.de Indulg.§.tibi, num.85.* in affirmatiuam sententiam transit.

2. Verùm Massobrius *in praxi habendi concurs. pral.26.dub.5. num 6.* distinguendum putat, ait enim, aut Cardinalis qui habet indultum, reperitur in Rom. Cur. aut etiam est absens à Curia, & Diœcesi, sed cum licentia Papæ, & sic poterit eius Vicarius etiam extra Diœcesim conferre. Aut est absens sine licentia, & tunc nequaquam poterit Vicarius conferre, ex prædictis, quia Cardinalis non potuisset id ei dare, nemo enim dat quod non habet *cum Daibertum 1. q.7.* facit. *c.nemo 79.de reg.iur.in 6.*

RESOL. LIX.

An Cardinales possint conferre beneficia Episcopatuum à se resignatorum, etiam post præconizationem resignatarij, si nondum tamen fuerit adeptus possessionem? Ex part.5.tract.2.Res.44.

§.1. AFfirmatiuam sententiam docet Germonius *de Indulg. Cardin.§.nec non quarumcumque, num.22.* nam qui resignauit Episcopatum in fauorem alicuius, est adhuc eius dominus; vt possit conferre beneficia tum ratione indolti, tum potestate ordinaria, quia adhuc in possessione est; & quamquam dicatur per resignationem esse priuatum, intelligi tamen debet de possessione iuris, quā perdit, nō tamen possessione naturali, cui potest incumbere, donec sciat præfatā rationē habuisse effectum, vt censet Innocent. *ad cap.qui in dubiis, de rer. permut.* & captam esse possessionem. Vnde Gomezius *ad reg.de publ.quæst.15.* scribit eandem regulam non habere locum nisi tribus concurrentibus, videlicet quòd resignatio non fuerit publicata, possessio petita, & quòd resignans decesserit in possessione, & Puteus *decis.337.num.2.lib.3.* ait, quòd tunc resignatarius dicitur ciuiliter & naturaliter possidere, quando est apprehensa possessio, & *in decis.158.num.3.eodem lib.3.* quòd cum fit resignatio in fauorem certæ personæ ante apprehensionem, seu acquisitionem, resignans dicitur etiam possidere, & titulum coloratum habere. Hæc Germonius, cuius sententiam sequitur etiam Massobrius *in praxi habendi concurs.pral.25.dub.6.num.6.*

RESOL. LX.

An Cardinales possint recipere resignationes beneficiorum existentium in suis titulis?

Et an hoc extendatur ad Cardinales habentes Archiepiscopatum, Abbatias, vel Prioratus in Commendam, ex dispensatione?

Et

Et an Cardinales renunciantes Episcopatui retineant facultatem conferendi beneficia in mensibus P. pe ex eius indulto? Ex part.5.tr.2.Ref.14.

§.1. HAnc quæstionem doctè pertractat Flaminius Parisius *de resignat.benef.lib.7.q.1.a.per totam*, vbi *n.8.* docet Cardinales posse recipere resignationes beneficiorum existentium in suo titulo, quia possunt conferre, vt dictum est *suprà*, illa beneficia,& possunt destituere beneficiatos,quod ius competit eis ratione titulorum, vt etiam tradit Mandosius *in reg.7. Cancell.q.1. n.5.* vbi plures alios allegat. & hanc etiam opinionem docet Barbosa *Collect. in Cod.tom.1.lib.1.tit.33.c.11.n.3.* Et hanc opinionem Parisius *vbi suprà n.22.*extendit ad Cardinales habentes Archiepiscopatum, Episcopatum, Abbatias, vel Prioratus in commendam ex dispensatione Papæ:possunt enim recipere resignationes beneficiorum ratione Archiepiscopatus, Episcopatus, &c. nam si possunt conferre beneficia vacantia ratione Archiepiscopatus, Episcopatus, &c. poterunt etiam resignationes recipere.

2. Nota hic etiam Cardinales renunciantes Episcopa ui retinere facultatem conferendi beneficia in mensibus Papæ, & eius indulto, vt docet Parisius *num.23.* qui etiam *num.27.* rectè notat, Cardinales qui habent indulta in Episcopatibus renunciatis etiamsi resignatio beneficij fuerit facta coram Episcopo in mensibus, in quibus ipsi habebant potestatem conferendi, posse etiam ad illos spectare beneficium resignatum in manibus Episcopi conferre, & ratio est clara, quia si renunciatio fiat coram Episcopo in mensibus Papæ reseruatis, collatio, hoc non obstante, spectat ad Papam, & non ad Episcopum recipientem ipsam resignationem; ergo etiam in casu nostro debet spectare ad Cardinales, qui per indultum loco Papæ successerunt. Et ita etiam tenuit in causa inter Cardinalem Vrbini, & Archiepiscopum consulendo, Gabriel. *lib.1.conf.187.*

RESOL. LXI.

An familiares Cardinalium in absentia gaudeant fructibus suorum beneficiorum? Ex par.5.tt.2.Ref.79.

Sup. hoc suprà in Ref. 49. §. Nec obstat. prope finē,vers. quo ad non residentiā.

§.1. REspondeo affirmatiuè cum Cuccho *in Instit. Can. lib.2. tit.4.n.69.* vbi sic ait. Cardinales possunt suorom beneficiorum fructus, etiam dum ab eis absunt, in Curia Romana existentes percipere, quia Romanæ Ecclesiæ, quæ cæterarum omnium est mater, deseruientes, aliis quoque Ecclesiis seruire videntur, & in suis beneficiis residere, quod etiam de familiaribus eorum traditum est, cùm & ipsi eadem ratione, eisdem priuilegiis perfui debeant. Ita ille,& ante illum Laudens. *tract. de Cardin. q.69.* vbi citat pro hac sententia Ioannem Andream, & Butrium *c. cum dilectus, de Cler.non resid.* & hanc etiam sententiam docet Albanus *de Cardinalibus q.42.priuileg. 6.* & alij penes ipsum.

RESOL. LXII.

An Cardinales, quando Patroni sunt discordes, possint prouidere Ecclesiis iuris Patronatus? Ex part.5.tr.2. Resol.94

§.1. VIdetur negatiuè respondendum, quia hoc, vt obseruat Lessius *lib.2.c.34. dub.6. n.27.* & alij communiter, competit Episcopis, ea *cap. si verò, &c. quoniam in quibusdam, de iure patron.* Sed ex hac ratione probatur posse Cardinales hoc efficere, quia, vt sæpius suprà probatum est satis, Cardinales in suis titulis habent plenum ius Episopale. Vnde Cardinalis *in Clem. ne Roman.§.verum,q.3.* dicit, quòd tituli Cardinalium æquiparantur Ecclesiis Episcopalibus, & sic habent iura Episcopalia, *c. conquerente de officio Ordinary*,& consequenter possunt conferre beneficia suis titulis subiecta, vt suprà dictum est; & ideo ad casum propositum affirmatiuam sententiam ex rationibus adductis tenet Vinc. Grilenzon.*cons.63.n.9.*asserens quòd quando patroni discordant in præsentando, sicut Episcopi, ita & Cardinales prouident Ecclesiis.

Sæpius suprà in Resolutionib. quæ hic sunt suprà 38. 39. 40.41. & in aliis.

Sup. in Resolutionibus,quæ hic sunt 52. 53. & 54.& aliquid in Ref. 55. 56. & 57.

RESOL. LXIII.

An Cardinales in Ecclesiis titularibus possint cognoscere causas Clericorum præsertim criminales?
Et quid est dicendum, si Clericus aliquis sit depositione dignus; an Cardinalis debet sententiam ferre, actum tamen degradationis Episcopo committere? Ex p.5. tr.2.Ref.7.

§.1. NEgatiuam sententiam docet Mandosius *in regul.7.Cancell.q.2.n.7.* vbi testatur Cardinales in Ecclesiis suorum Titulorum non tantùm iurisdictionem habere vt possint causas ciuiles & criminales cognoscere, ac iudicare, nisi priuilegiis Pontificiis id faciant.

2. Sed alij affirmatiuam sententiam tenent ex his, quæ asserit Lotherius *de benef.tom.1.lib.1.quæst.8.num. 50.*& Grilenzonius *conf.63.per totum.* Layman.*in Theolog.moral.lib.1. tract.4.c.7.§.7.n.28.* vbi ex Abbate & aliis firmant Cardinales in suis Titulis habere iurisdictionem Ecclesiasticam, & alia exercere, quæ Episcopalis iurisdictionis sunt, & Probus ad Ioannem Monachum *in cap. 1.num.2.de maior. & obedien.* testatur Papam sibi hoc dixisse. Verùm inuenio hanc quæstionem in terminis tractate Anastasium Germoinum *tract. de Indult. Card. §. tam ratione, num. 34.* vbi tenet Cardinalem non Episcopum de causa criminali posse cognoscere, & si Clericus erit depositione dignus, sententiam ferre, actum tamen degradationis Episcopo committere debere, cùm hoc sit Ordinis. Et ideo Rota coram Aldobrandino dixit, Cardinales quoad iurisdictionem alia habere intra Episcopalia, *part.1. decis.233.n.19.* in Decis. diuersorum Auditorum.

RESOL. LXIV.

An Cardinales possint habere priuatum carcerem ad suos familiares coercendos?
Et an familiares Cardinalium ex consuetudine remittantur ad ipsos Cardinales, & ipsi Domini Cardinales sint eorum iudices competentes, ita vt Vicarius Papa dictos familiares non iudicat, sed eos remittit suo Cardinali?
Et an Cardinales possint habere familiam armatam?
Et an, qui alium capit ex iusta causa, possit illum detinere spatium 20. horarum, & ipsum captum iudici præsentare?
Et quid, si illum detinet ex iniusta causa, qua pœna puniri debetur? Ex part. 5. tract. 2. Resolut.25.

§.1. LIbet hnic dubio respondere eū verbis insignis Criminalistæ Iul. Clari *in praxi lib.5.§.final. quest.66.*

q.66.*num.*52.vbi sic ait. Priuatum carcerem exercens punitur pœna capitis, vt est text.*in l.1. C.de priuatis carcer.* & aduerte, quia ille, qui capit aliquem, & detinet ex iniusta causa, punitur pœna priuati carceris, etiamsi illum detineat minori spatio 20.horarum. Ille verò qui alium capit ex iusta causa, potest illum detinere spatio 20.horarum, & ipsum captum iudici præsentare, & ita concludunt omnes Doctores, vt dicit Cauens. *super 56.ritu Magna Curia,num.*2.Scias tamen quòd dispositio illius legis non habet locum in Cardinalibus S.R.E. nam hodie quilibet Cardinalis habet priuatum carcerem ad puniendos domesticos, & familiares suos. Et ita vsum obtinuisse testatur Manfredus *in tr. de Card. cap.*8. *priuileg.*19. Ita ille, & post illum Tuschus *tom.*1.*concl.*100. *num.*52. Cucchus *vbi infra num.*92.cui adde Zecbium *de Rep. Christiana tit.*3.*de Cardin. num.*9. & ideo Barbosa *de iure Eccles lib.*1.*cap.*4. *num.*85. asserit Cardinales habere facultatem iudicandi priuatiuè quoad alios eorum familiares, & ita etiam docet Carolus de Grassis *in tr.de effect.Cler.effect.*1.*n.*151.vbi sic ait.Familiares Cardinaliū ex consuetudine remittuntur ad ipsos Cardinales, & ipsi Domini Cardinales sunt eorum iudices competentes.Ita ille. Et tandem Pereyra *de manu Regia tom.*1.*c.*10.*n.*13. & Carleualius,vir quidem doctus,*de iudicijs,lib.*1 *tit.*1.*disp.*2. *q.*6.*sect.*6.*n.*509.Vnde, vt docet Albanus *de Card. quest.* 42. *priuileg.* 15. & Laudens. *de Card. quæst.* 17. Barbatia *de Card. q.*11.Gratianus *in disceptat.tom.*2. *cap.*341. *n.*16. Bagnus *de dignitatibus S.R.E. tr.*11.*fol.*183.Cucchus *in instit. can. lib.*2. *tit.*4. *num.* 114. Manfredus *de Card. decis.*140. Vicarius Papæ dictos familiares non iudicat, sed eos remittit suo Cardinali, & ideo non est audiendus Bonacina *tom.*3.*disp.*1. *q.*16.*punct.*3. *n.*7.& Seacera *de iud.caus.&c. tom.*1. *lib.*5. *cap.*11. *num.*22. qui hanc obseruantiam negant. Nota etiam hîc obiter cum Iacobatio *de concilijs lib.* 1. *fol.* 38. *col.*1. *lit. B.* posse Cardinales habere familiam armatam.

Sup. hoc & comento in vers. seq. Ille vero, huius Res. supra in tr. 2. lege doctrinam Res. 213. & sequentes §. 21 & vide etiam alias Res. 5. §1. eius ad 10. tur. manifi.

Sup. hoc infra in tr. 8. Res. 10. §. Adeo. ad medium. à vers. Item magis.

RESOL. LXV.

An Cardinales, si sint iudices recusari possint?

Et quid, si sit iudex delegatus, & etiam Legatus à latere?

Et quid est dicendum, si sint iudices alterius Cardinalis? Ex part. 5.tract.2.Res.30.

§.1. AFfirmatiuè respondet,ex iusta causa,etiamsi sit iudex delegatus. Ita Rolandus à Valle *lib.*3.*cons.*19. *num.*17. vbi hoc etiam docet in Cardinali Legato à Latere. Parisius *lib.*1. *cons.*31. *num.* 98. Iacobus Lauer. *de iudice suspecto cap.*2.*num.*13.& 14. & Mandosius *in praxi commis.in* 8.*formula, ver. Auditoris Cameræ*, ita testatur. Et hanc sententiam,præter Doctores citatos, docet etiam Glorisius *respons.* 51. *num.*3. Zechius *de Republ. Christ. tit.*3.*de Cardin. num.*9.*priuileg.*4.Laudensis *de Cardinal. q.*50. & Barbatia *part.*2.*quæst.*3.

2. Verùm non desunt Doctores asserentes Cardinales non posse vt suspectos recusari, & ita tenet Præpositus *in cap.postremo,n.*8.*ver.& ideo cùm de Cardinalibus, extra de appellat.* post Innocentium, Ioannem Andream,& Hostiensem *locis ibi per eum relatis, & ibi* etiam Francus *n.* 15. & hanc sententiam docet etiam Decianus *de probat. lib.*2.*cap.*33.*num.*15. & ex neotericis Guassinus *in defen.*1.*c.*19.*n.*102.vbi sic ait. Cardinales non dantur suspecti, nisi essent iudices alterius Cardinalis.Sic ille.Vide etiam Scacciam *de appellat.q.*16.*limit.*1.*num.*17.

3. Sed si esset tenenda prima opinio, dicendum erit, quòd magna requiritur causa ad recusandum Cardinalem.Ita Manfredus *de Cardinalibus decis.*151. & potentior, quam in aliis. Ita Albanus *de Cardina. lib.q.*42. Nam, vt obseruat ex *cap.nouit, de appellat.* Decius, & ex *cap.ad petitionem, de accusat.* Hostiensis & Butrius, & ex ipsis, Moneta *de indic. confirm. cap.*9.*num.*21.Cardinales non ita facile recusari possunt. Vide etiam Lancellotum *in Templo iudic. lib.*2. *c.*2. *de Cardinalibus* §.3. *n.*16.& Zossonem *in Pragm. & Antifato ver.*2.*obseru.*2.*n.*114.

RESOL. LXVI.

An liceat à sententia Cardinalium appellare?

Et quid à sententia vnius Cardinalis?

Et an à sententia Regis, & Præsidis, vel Præfecti non detur appellatio? Ex part. 5. tract.2.Res.36.

§.1. ASserunt communiter Doctores, non posse appellari à sententiis totius cœtus Cardinalium, secus autem à sententia vnius Cardinalis, nam ab illa datur appellatio. Ita docet Albanus *de Cardin.qu* 42 *priuileg.*3.Iacobatius *de Concil.lib.*1.*fol.* 38.*col.*2. *lit. B.* Manfredus *de Cardinalib. in decis.*30. Iuttigliolus *singul.* 530. *num.*5. Laudensis *de Cardin. quæst.* 66. & 67. Azorius *tom.*2. *lib.* 2. *lib.* 4. *cap.*4. *quæst.* 20. Zechius *de Republ. Eccles. tit.* 3. *de Cardinal. num.* 9. *priuileg.*4. & Lorichius *in Thesau.ver. Cardinalis*, §. 7. *priuil.* 10. Cucchus *in inst. canon. lib.*2.*tit.*4. *num.*61.& 62.& Ceuallos *de cognit.part.*2. *quæst.*131.

2. Sed non desinam hîc adnotare pro dignitate Dominorum Cardinalium,quòd aliquis posset dicere neque à sententia vnius Cardinalis dari appellationē, per textum iuncta glossa *in l.*1. *ff. de officio Prætoris*, vbi textus ait, à sententia Præfecti appellari non licere, & subiungit glossa Cardinalem Præfecto æquiparari.ergo illa glossa sic ad textum relata hanc quæstionem in fauorem Cardinalium determinat, & tenera si Rugiuellus *tract.de appellat.*§.2.*cap.*2.*num.*35. Farinacius *qu.* 101. *limit.* 54. *numer.* 72. Rolandus à Valle *lib.* 1. *cons.* 94. *num.*1. & alij communiter asserunt, quòd à Præfecti prætorio sententia non appellatur,quare appellandum est à sententia Cardinalium, qui Præfecto prætorio æquiparantur, vt docet Alex. *in rubr. de appellat.nu.* 39. *ver. sed quid de Cardinalibus.*

3. Imò si à sententia Regis non appellatur, vt obseruat Corsetus *de præst.Regis p.*3 *q.*22. *n.*18.Farinacius *vbi suprà*, & alij, neque à sententia Cardinalium videtur appellandum esse, quia Regibus æquiparantur, & ideo *in cap.felicis, de pœn.in* 6. inferentes iniuriam Cardinalibus tanquam rei læsæ Maiestatis puniuntur, imò Reges vocantur, vt obseruat Gonzales *in regul* 8. *Cancell glossa* 24. *num.*14. Iason *in l.centurio,ff.de vulgar.& pupill.substit.* & alij, quos citat & sequitur Barbosa *in collect. in Cod.tom.*1 *lib.*1. *tit.*3.*cap.*21.*num.*5. & Bonacina *in tr. de elect. Summi Pont.disp.*1.*qu.*1 *punct.*1.§.2.*n.*2.Sed,vt verum fatear, prima opinio est communis.

RESOL. LXVII.

An quando mandatur causa Cardinali cum clausula appellatione remota, *censeatur exclusa etiam appellatio iusta?*

Et notatur, quod causa semel commissa Cardinali, & ab eo non decisa, non committitur alteri inferiori à

Cardinali

Cardinali propter eius reuerentiam , &c ? Ex part.5. tr.2.Ref.37.

Sup. hoc superius in tr. 1.Ref.118.§. vnde, & in tom.6. tr.1. Ref.120. signanter §. Limitatur, & seq.

§.1. SVppono in rescriptis dictam clausulam apponi potius de stylo generali, quàm de ministerio speciali, sonat etiam potiùs in quamdam monitionem, videlicet vt non deferatur appellationi frustatoriæ, quàm quòd in aliquo deroget iuri communi ? vnde talis clausula tollit solùm friuolas, non autem legitimas appellationes. Ita Cenedus *in quæst. can.q 45.num.43.*& Lancellot. *de anthent.part.2.c.12. limit.8.n.39.& 40.* & ideo ex Bartolo & Ripa docet Anton.Rippol. *variar.resol.cap.2. de recus. omn. indicum,num.222.* quòd prohibita appellatione, intelligitur solùm de friuola, non autem de vera & reali.Hoc tamen supposito, & non obstante, respondeo ad quæstionem propositam affirmatiuè, & ita docet Farinacius *in fragmen.crim.part.2.ver.index.n.963.* Tuschus *conclus.400.num.11.*Barbosa *claus.9.num.17.* Cucchus *in instit.canon.lib.2.tit.4.num.103.*Zechius *de Republica Christiana,tit.3.de Cardin.num.9.* vbi sic ait.Quando Cardinali causa mandatur appellatione remota, non friuola tantùm , sed quæcumque appellatio vetita censetur iusta, vel iniusta. Ita ille, & ante illum Iacobatius *de Concilijs lib.1.fol.38.col.1.lit.B.* Lotichius *in Thesaur.ver. Cardinalis* §.7. *priuil.9.* Manfredus *de Cardinal. decis.156.* & Albanus *de Cardinal. quæst.42.priuileg.4.* vbi sic ait. Clausula, *Appellatione remota*, in commissionibus apposita friuolas tantummodo appellationes reiicere videtur, secus tamen est, quando in commissione Cardinali apposita esset.

2. Notandum est etiam hîc obiter pro præstantia Cardinalitiæ dignitatis, quòd causa semel commissa Cardinali, & ab eo non decisa, non committitur alteri inferiori à Cardinali, propter illius honorem. Ita Manfredus *vbi suprà decis.199.* & Iacobatius *loco cit.* Item in signaturis, & iudiciis cùm Papa eis causas delegat, non solere apponere clausulam, vt iustitiam faciant, sed tantùm vt audiant & decidant ne eis cum his verbis iniuriam inferre videatur. Ita Zechius *de Republic.Christ.tit.3.de Cardin.n.9.priuil.11.*Cucchus *in instit.can.lib.2.tit.4. num.77.*

RESOL. LXVIII.

An Cardinales veniant in appellatione Clericorum, & in appellatione Curialium vrbis Romanæ? Ex part.5. tract.2.Ref.69.

§.1. REspondeo in materia fauorabili venire. Ita Duardus *in Bull. Cœna,lib 2.can.11.q.6.n.11.* Alterius *de censuris, tom.1.lib.5.disp.12.cap.3.* Trott. *de verò & perfecto Clerico c.7.n.3.* Belletus *in disquis. Cleric.p.1.tit.de discipl.Clericali*, §.2.n.8. Calderinus *in c.in nostra,de rescript.*Secus autem dicendum est in materia odiosa, nam tunc appellatione Clericorum minimè Cardinales comprehendi tradit Iason.*vol.4. cons.117.*Ruinus *vol.5.cons.4.n.6.*Cephalus *vol.1.cons. 1.n.40.42.& seq.* Gigas *de pension.q.9.n.7.* Romanus *cons.498.* Ferretus *lib.2.cons.315.n.7.* & alij,quos citant & sequuntur amicissimi Sanctarellus & Barbosa, Ille *in var.resol.p.1.q.38.num.13.* hic autem *in tract.de appell.verbor.&c.appellat 51.n.6.* Notandum est etiam hîc Cardinales appellatione Curialium vrbis Romanæ in fauorabilibus contineri, secus autem in odiosis, & ita docet Manfredus *de Cardin.decis.148.* Laudensis *de Cardin.quæst.24.* & alij.

RESOL. LXIX.

An credendum sit Cardinali testanti de re aliqua, etiam sine iuramento?

Et notatur, quod assertioni Cardinalis confirmanti statutum de mandato speciali Sedis Apostolicæ creditur?

Et quid, si dicat factum esse à Papa Viuæ Vocis oraculo?

Et Cardinali se esse Legatum dicenti creditur circa ordinariam potestatem, etiam si literas Legationis non exhibeat. Ex part.5.tract.2.Ref.31.

§.1. NEgatiuam sententiam, quando agitur de præiudicio tertij, docet cum multis Doctoribus Gloritius *respon.12. num.84.* Barbosa *in decretum Gratiani part.1.distinct.97.cap.3. num.1.* Riccius *part.4. collect.1459.* & Zechius *de Republ. Christiana tit.3.de Cardin.n.9.* Sed quidquid sit de iure, de consuetudine Romanæ Curiæ credendum esse Cardinali aliquid asserenti etiam in præiudicium tertij, testatur Decios *in c.constitutus, n.9.de appellat.* Ancharanus *in Clem.1.n.2. & ibid.* Bonifacius *n 53.de probat.* & alij. Verùm has sententias concordat & limitat Farinacius *q.63. à n.58.* Tuschus *lit. C.concl.103.* & Mascardus *cons.140. & 269.* & ideo in casu contingenti vide illos. Nec etiam desetas videre Decisionem Rotæ coram R. P. D. Damasceno *die 5. Martij* 1618. apud posthumas Farinacij *tom.2. decis.630.* & coram Seraphino *die 15. Octobris* 1571. *tom.1. decis.142. & decis.133.p.1.n.1.& decis.293.n.1.& p.2.*diuersorum Auditorum.

2. Nota tamen quòd Laudensis *tr.de Card.q.56.* docet quòd creditur testimonio Cardinalium sine iuramento, & Manfredus *de Cardinal. decis.158.* firmat credendum Cardinali de eo, quod dicit factum à Papa viuæ vocis oraculo, etiamsi agatur de præiudicio tertij. Ita Puteus *lib.1.decis.2.* Caputaquen.*p.1. decis.95.*Riccius *in collect. part.4. collect.1459.* Lapus *allegat.33.n.4.*& alij cum Germonio *de sacra immun. lib.3.c.6.n.43.* Suprà hoc præiudicio in tom.1. tr. 5.Ref.20. §. Nec obstat, ad lin.4.

3. Nota etiam quòd assertioni Cardinali confirmanti statutum de speciali mandato Sedis Apostolicæ creditur. Ita sacra Rota *die 15. April.*1611. coram Marzanedo apud Farinacium *p.2.decis.339.num.1.* & Cardinali asserenti se esse Legatum creditur circa ordinariam potestatem, etiamsi literas legationis non exhibeat, vt tradunt Doctores, quos citat & sequitur Barbosa *collect.in Cod. tom.1.lib.1.tit.15.num.5.*

RESOL. LXX.

Quam fidem faciat Cardinalis deponens de facto proprio, vel ad fauorem sui familaris? Ex p.5.tr.2.Ref.93.

§.1. REspondeo quòd Cardinalis deponens in facto proprio facit plusquam semiplenam probationem. Ita sacra Rota *die 29.Ian.*1601. coram Illustrissimo Domino meo Coccino, litteris & virtute Vrbi & Orbi noto *decis.19.n.1.* Respondeo secundò quòd attestatio Cardinalis ad fauorem sui familiaris, quamuis non plenè probet, facit tamen magnum adminiculum. Ita etiam sacra Rota *die.11. Martij* 1615.coram eodem Coccino apud Farinacium *tom.4. decis.556.n.9.* & apud Ludouisium *decis.166. num.11.* vbi etiam docet, quòd ad effectum iustificationis plenè probat, quicquid sit ad effectum reseruationis. Notandum est etiam hîc quòd fides simplex extraiudicialis & sine iuramento facta per Cardinalem,

licèt non probet concludenter, multum illi tribuitur, vt dictum est in Rota *die 26. Ian. 1600.* coram eodem Coccino *decis. 4. num. 3.*

RESOL. LXXI.

A quo lites, & causæ inter Cardinales vertentes sint decidendæ? Ex part. 5. tract. 2. Res. 23.

§. 1. Respondeo per Summum Pontificem tantùm, priuatiuè quo ad alios, appellatione remota ex Bulla Pauli IV. *sub die 9. Ian. an.* 1556. & ita obseruat Barbosa *de iure Eccles. lib. 1. cap. 4. num.* 79. cui ego addo Lotherium *de benef. tom. 1. lib. 1. quæst. 8. num. 48.*

RESOL. LXXII.

An familiares Cardinalium in eorum causis sint testes idonei?

Idem dicendum est de familiaribus Episcoporum? Ex part. 5. tract. 2. Res. 56.

§. 1. Videtur negatiuè respondendum, quia testes à iure repelluntur, ex multis capitibus, & inter illa, vt notat Lessius *lib. 2. c. 30. dub. 5. n.* 38. quando testis est domesticus ipsius producentis.

2. Sed ab hac doctrina excipiuntur Cardinales, & ideo Albanus, *de Cardinal. q. 42. priuil.* 11. si ait. Iure optimo dicendum est Cardinalium familiares, qui ob dominorum dignitatem, ac de ipsis præsumptam integritatem boni & honesti interpretatione iuris existimantur ad perhibendum pro suis dominis testimonium non prohiberi, licèt regulariter id vetitum sit. Ita ille, & reuera, si Felinus *in c. in literis, n. 7. de testib.* hanc opinionem tenet quoad familiares Episcoporum, quantò magis hoc dicendum est de familiaribus Dominorum Cardinalium?

RESOL. LXXIII.

An in pari causa sententia sit deferenda in fauorem Cardinalium? Ex part. 5. tr. 2. Res. 78.

§. 1. Affirmatiuè respondeo cum Cuccho *in inst. Canon lib. 2. tit. 4. num.* 104. vbi sic ait. Vbi partium iura sunt ambigua, nec satis liquet pro quo ferenda sit sententia, in pari causa pro Cardinale potiùs sententia ferenda est. Ita ille, qui citat Romesium, & Manfredum.

RESOL. LXXIV.

Quot testes requirantur ad damnandum Cardinalem de crimine?

Et quot testes, &c. quando Cardinalis est Episcopus: & quot quando sunt Presbyteri; & quot, quando sunt Diaconi?

Et an Cardinales possint conuinci, aut damnari de delictis commissis ante Cardinalatum?

Et an Papa in puniendo, & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, vt simul cognoscat, & iudicet? Ex part. 5. tract. 2. Res. 24.

§. 1. Respondeo ex text. *cap. Præsul 2. quæst. 4.* quoad Cardinales non possunt damnari nisi fuerint conuicti per 72. testes, si sunt Episcopi, & per 64. si sint Presbyteri, ac tandem per 17. si fuerint Diaconi. Ita Lorichius *in Thes. Theolog. ver. Cardinalis,* §. 10. Manfredus *de Cardinal. dec.* 142. Sebast. Cæsar *relect. de Eccles. Hierarch. part. 1. disput. 2.* §. 5. *num.* 2. Iulius Clarus *in practica crimin. quæst. 66. num.* 5. & Zechius *de Republ. Eccles. tit. 3. de Cardinal. num. 9. priuileg.* 10. licèt obsistunt hodie hoc non esse in praxi, quando Papa procedit contra Cardinales, quod etiam notauit Borrellus *in summa omnium decisionum tom. 2. tit. 5 num.* 78. & Antonius Scappa *de iure non scripto lib. 1. quæst. 10. num.* 14. Sed quidquid sit de tali obseruantia, notandum est quod Zechius *vbi supra*, Manfredus *de Cardin. decis.* 181. & Barbatia *de Cardin. quæst. 11. n. 2. & 10.* asserunt Cardinales gaudere dicto priuilegio *c. præsul.* neque conuinci, aut damnari de delictis commissis ante Cardinalatum, licèt contrarium videtur asserere Laudensis *de Cardinal. q.* 72. Sed an Papa in puniendo & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, vt simul cognoscat & iudicet, respondet negatiuè Iulius Clarus *in praxi criminali, q. 34. n.* 11.

RESOL. LXXV.

An condemnatus, si obuiam habeat Cardinalem sit liberandus?

Et docetur hoc procedere, quando Cardinalis casu, & non data opera in reum incidit, cui sine iuramento in hac re credendum sit? Ex part. 5. tractat. 2. Resolut. 29.

§. 1. Negatiuè respondet Corsettus *in suis singul. verb. Cardinalis.* Barbatia *tr. de Cardin. q. 9. n. 1. & seq.* & Farinacius *in frag. crimin. part. 1. n.* 631. vbi, quod valde miror, mordicus contendit hoc priuilegium Cardinales minimè habere, sed ipsos ex consuetudine hoc habere priuilegium, vt si obuij facti sint condemnato, possint eum à morte liberare, tradit Baldus *in l. adductos C. de appellat.* & communiter Iurisconsulti, quod affert Iul. Clarus *in pract. crim. lib. 5. §. fin. q. 98. n.* 5. Licèt ipse, si casus contingeret, si in sententia, vt posset pœnas mortis mitigari, & reus ad triremes transmitti, & hoc nisi crimen, pro quo ille fuisset condemnatus, esset de atrocissimis, vt crimen falsi, læsæ Maiestatis diuinæ, & humanæ, proditionis patriæ, & huiusmodi. Quod etiam docet Decianus *tom. 2. lib. 7. c. 37. n. 24.* & Villadiego *tract. de Cardin. q. 13. n. 64.* Lorichius *in Thesaur. ver. Cardinales*, §. 7. Cucchus *de institut. can. lib. 2. titul. 4. num.* 85. Laucellott. *in Templo iud. lib. 2. c. 2. de Cardin. §. 3. n.* 30. Zechius *de Republ. Christiana tit. 3. de Cardin. num. 9. priuileg.* 7. & Farinacius *loco cit.* Si, ait ipse, opinio esset tenenda in fauorem Cardinalium, quam omnino tenendam esse puto cum Doctoribus, quos citat & sequitur Barbosa *de iure Eccles. lib. 1. c. 4. num.* 61. quibus ego addo Anastasium Germonium *de sacra immun. lib. 3. c. 6. n.* 52. qui hanc sententiam tenet, quando Cardinalis casu, non data opera, in reum incidit, cui sine iuramento in hac re credendum esse docet. Non est igitur audiendus Farinacius, apud quem minimè esse deberent deterioris conditionis S. R. E. Cardinales, quàm olim apud Romanos fuerint Flamines Diales, & Virgines Vestales, quarum auctoritas tanta fuit quòd si aliquis ad verberandum traheretur, & supplex ad Flaminem procumberet, eo die verberari piaculum esset, auctore Gellio *lib. 10. c.* 15. vel si ad capitale supplicium aliquis duceretur, & casu transisset aliqua Virgo Vestalis, is necari non posset. Et ita hanc sententiam docet Danza *in pugna Doctorum, de qualitate officialium, cap. 1. num.* 16. Et ego absolutè

teneo

teneo in fauorem dominorum Cardinalium, atque illam præter Doctores citatos tenet etiam Albanus *de Cardinalibus*, *quæst*.47. in casu contingenti omnino videndus, qui respondet ad argumenta quæ pro contraria sententia docet Corsettus *vbi suprà*. Nec de finam hic apponere exemplum Cardinalis Ximenij Archiep. Toletani, qui, teste Gomezio *de rebus gestis Ximenij lib*.3. & Rousellio *in histor. Pontif. iur. lib*.2.*cap*.10.*num*.18. cum audiret strepitum trahentium quemdam ad furcas, iussit illum exolui, id permitti suæ dignitati asseren.

RESOL. LXXVI.

An si quis eijcat Cardinales à terris, in quibus nati sunt, aut domicilium habent, incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ, si non exerceant Legationem aliquam?

Et quid, si solis verbis comminatoriis, quis eijciat supradictos Cardinales, si ob minas illi relinquant loca?

Idem dicendum est in prædictis casibus de iussa exequentibus, quia huiusmodi censentur vna persona cum mandante.

Et an idem dicendum sit de Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Legatis Sedis Apostolicæ, & Nunciis? Ex part.5. tract.2.Res.82.

§.1. NEgatiuam sententiam docet ex Vgolino Duardus *in Bulla Cœn.lib*.2. *can*.11.*q*.6.*n*.6. vbi sic ait. Ad contrahendam prædictam excommunicationem oportet, vt dicti Antistites eiiciantur à prædictis locis, dummodo sua sint, id est, in eis iurisdictionem habeant ratione suarum dignitatum, siue iurisdictio spiritualis sit, siue temporalis. Nam quamuis pronomen illud *suum* sit æquiuocum, vt habetur ex Bart. *locum in testamento*, *ff.de aur. & argent. leg.* & Iason *in l.pecunia n*.2 *ff. si.cer.pet.* atque adeò aliquando significet dominum & proprietatem, vt *in l*.2.*ff.de relig. & sump.funer.* aliquando id, quod de facto tenetur, vt ait Bart.*in rub.C.de verb.sign.n*.5. & aliquando id, quod sub cura & administratione habetur, vt per gloss. *in c*.2.*ver.rebus suis.* vbi etiam Felin. *de iureiur.* nihilominus hoc loco per ly *sua*, significantur diœceses, territoria, & terræ, seu dominia, in quibus Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi Apostolicæ Sedis Legati, & Nuncij iurisdictionem ratione suarum dignitatum obtinent, siue iurisdictio sit temporalis, siue spiritualis simul, qualis est quam habet Episcopus Imolensis Bagnariæ, siue spiritualis tantùm, vt Episcopi in suis Diœcesibus, quas habent in locis aliorum Principum, & Legati ac Nuncij in suis locis. Vbi eorum munera obeunt Archiepiscopi & Patriarchæ in suis Prouinciis, & Cardinales in suis Ecclesiis titularibus, quoniam hoc priuilegium ob eas dignitates ipsis concessum est. Ita Duardus, cui adde Sousam *in Bulla c*. 12. *ante disputat*.60. *numer*.3. Cotiolanum *in Bulla Cœnæ excommunic*.4. & Filliucium *tomo* 1. *tractat*.16. *cap*.9. *num*.248. & Reginaldum *tom*.1. *lib*.9. *cap*.20. *num*.225

2. Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Scortia *in Bulla Pontif. epit*.166. *theorem*.410. Naldus *in sum. ver. Bulla Cœnæ*, *num*.46. Alterius *de cens.tom*.1.*lib*.5.*disput*.12.*c*.4.& Bonacina *in Bull.Cœn. disp*.1 *q*.12 *punct*.1 *num*.17. & ratio est, quia in hoc casu verificantur verba Canonis absolutè excommunicantis eiicientem præfatos Cardinales, vel Prælatos à terris suis, terra enim quæ alicui titolo patrimonij, hæreditatis, originis, vel domicilij competit, iuxta communem & vulgarem loquendi modum dicitur sua.

3. Sed obiicies, Papa istam excommunicationem imposuit fauore dignitatum, alioquin ipsarum mentio frustrà hic facta fuisset; ergo vt quis excommunicationem contrahat, debet expellere Prælatum à loco, in quo spiritualem, vel temporalem iurisdictionem habeat ratione dignitatis, non titulo patrimonij, aut alia ratione. Resp. etiamsi Papa in gratiam dignitatis hoc priuilegium concesserit, nihilominus cùm absolutè & indistinctè loquatur, par non est vt nos hoc priuilegium ad terras ratione dignitatis subiectas restringamus, & in hoc casu non solùm iudices & Principes, sed etiam iussa exequentes in dictam excommunicationem incidunt, quia huiusmodi censentur vna persona cum mandante Cardinales eiici, & idem est vtriusque delictum, vt patet ex ipso Sousa *vbi sup.n*.4.*& c*.10 *disp*.58.*conclus*.3.

4. Notandum est etiam hic obiter incidere in dictam excommunicationem si quis eiicat Cardinales modo quo supra, solis verbis comminatoriis, requiritur tamen effectus, id est, vt Cardinalis ob minas actu relinquat loca, vbi moratur, & recedat. Ita Alterius *de cens.tom*.1.*lib*.5.*c*.4 *in fine*. Scortia, Duardus & Bonacina *vbi suprà* quibus adde Filliucium *tom*.2. *tr*.16.*cap*.19.*num*.249.

RESOL. LXXVII.

An si quis insultum faciat ad domum Cardinalis, vt ex hoc ei verecundiam tantum inferat, incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part.5.trat.2.Res.81.

§.1. NEgatiuè respondet Acosta *in Bulla Cruc.q*. 65.Sayrus *lib*.3.*c*.15. *num*.6. Filliucius *tom*. 1. *tract*.16 *cap*.9.*n*.245. Duardus *in Bulla Cœna, lib*. 2.*can*.11.*q*7.*n*.3. Barbosa *in Collectan. Doct. in* 6. *Decretal.lib*.5.*tit*.9.*c*.5.*num*.7. & alij, quia in tali casu sic facientes non dicuntur Cardinales hostiliter insequi, contra quos Bulla infert excommunicationem, & *cap.felicis* alias pœnas.

2. Verùm semper mihi magis placuit opinio Altij *de cens.tom*.1.*lib*.5. *disputat*.12. *cap*.4.*col*.4.*fol*.6 6. vbi ex multis validis rationibus probat sic facientes in censuram Bullæ incurrere, quæ verba legis iuxta finem, propter quem edita est, intelligi debent, ex *l. in agris*, *de acquir.rer. dom.& cap.finali, de prob.*Sed finis Summi Pontificis in Bulla fuit prouidere dignitati Cardinalium, vt ab omnibus debito honore afficerentur, & à nemine læderentur. Verùm huic fini non satis prospectum fuisset, si censura lata esset solùm in eos, qui Cardinales insequerentur dum fugerent, vt euitarent manus insequentium, nisi comprehenderet etiam illos, qui insultum facerent in eorum domos, nam quamuis illa obsessio non ordinaretur ad pœnam, vel actum iudicialem contra illos, tamen reuera est ignominiosa ipsi Cardinali, neque fieret sine graui eiusdem Cardinalis iniuria. ergo, &c. Reliquas rationes videbis apud Alterium *loc.cit.*

RESOL LXXVIII.

An offendentes Cardinales incurrant crimen læsæ Maiestatis, & quid, si contra illos tantum verba iniuriosa protulerint?

Et an ipse Imperator offendens Cardinalem aliquo modo expressè, sit reus læsæ Maiestatis?

Et in textu huius Resolutionis proponuntur 37. *pœnæ,*

quæ supradictis infliguntur; & quod offendentibus familiaris Papæ, vel Cardinalis pœna imponitur pro qualitate culpæ? Ex part.5. tractat.2. Resolut.80.

§.1. OFfendentes Cardinales eos esse reos læsæ Maiestatis, patet ex *c.felicis, de pœnis, in 6.* vbi supradictis plurimæ infliguntur pœnæ, nempe 37. vt obseruat Manfredus *de Cardin.cap.*8. & Lancellot. *in Templo iud. lib.2.c.2. de Cardin.§.3.n.26.in d.cap.* Cardinalem S. R. E. qui fuerit hostiliter insequutus, vel percusserit, aut ceperit, vel socius fuerit facienti, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut consilium, auxilium, vel fauorem dederit, vel postea receptauerit, aut scienter defensauerit, sit reus læsæ Maiestatis, perpetuò infamis, diffidatus, & bannitus, non potest testari, nec succedere, etiam ab intestato, eius ædificia dari debent in ruinam nullo tempore reparanda, nullus ei obligatur reddere debitum, vel respondere in iudicio, eiusque bona applicantur fisco; fit ipso facto priuatus omni feudo, gubernatione, beneficio Ecclesiastico, de quibus Rector Ecclesiæ disponere poterit. Eius filij, nepotes, vel pronepotes per rectam lineam priuantur beneficiis, sine spe ascensionis ad dignitates, regimen, honores etiam mundanos; non sunt apti ad Ordines, nec ad testificandum, nec ad actus legitimos; & prædictus atque alij tanti mali participes sunt excommunicati, & singulis diebus festiuis vt tales publicari debent, dum sunt contumaces, nec absolui possunt nisi à Papa, præmissis fustigationibus in nudo ad cautelam, & vltra mare ad triremes relegari debent. Illum autem qui fuit simpliciter Consiliarius, vel fautor, iudex pro qualitate culpæ castigare poterit. Prædictæ item pœnæ per Papam extendi poterunt ad collaterales fratres, videlicet nepotes & pronepotes talium. Contrà verò offendentes familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponi poterit pro qualitate culpæ. Tandem contra occidentes Cardinalem, vel dantes causam mortis, acrius etiam à laicis & secularibus insurgi debet, qui si non fecerint hæc obseruari intra mensem, sunt excommunicati, & eorum ciuitas priuatur Pontificialibus, & est interdicta.

Sed de istis pœnis, & de tota hac materia videbis Farinacium *in Praxi crim. q.112. à n.75. vsque ad n.131.* Barbosam *in Collect. Doctor. tom.3. in 6. Decret. lib.5.tit.9.c.5.per totum.* Azeuedum *in recopil. lib.8.leg.1.tit.18.n.7.* & expositores Bullæ Cœnæ *in Can.11.*

2. Verùm difficultas est, an qui iniuriam verbalem in Cardinalem protulit, incidat in pœnas *d.c.felicis,* ita vt dicatur incidisse in crimen læsæ Maiestatis? Hanc quæstionem latè discutit Albanus de *Cardin.q.42. priuil.7.* & licèt pro affirmatiua sententia multas adducat rationes, tamen ipse in negatiua persistit, quam etiam tenet Couarr.*lib.1.var.cap.11.n.5.* Plazza *de delictis lib.1.cap.2.num.5.* Diaz *in pract.crimin. cap.69.num.3.* Naldus *in sum.ver. Bulla Cœna, n.45.* Alterius *de Censuris, tom.1.lib.5.disp.12.cap.4. quæst.2.* Zechius *de Republ.Christ.tit.5. de Cardinal.num.9. priuileg.3.*

3. Non desunt tamen Doctores (tanta est dignitas Dominorum Cardinalium) asserentes in tali casu Cardinalem iniuriantes pœnas dicti *cap.felicis*, non effugere & reos læsæ Maiestatis effici. & ita præter Ioannem Ananiam *in cap.1. de maledictis, col.4.* & Felin. *in c.non dubium, num.5. de sentent.excomm.* tenet hanc sententiam Hieronymus Manfredus *tract. de Cardinal. decis.205.* & Iacobatius *de Conciliis lib.2.fol.39.col.1. lit. B.* quia verbum *percussit* in d. cap. *felicis* positum duplicem sensum habet, verificari enim potest & in percussione verbali, & actuali: vnde ista constitutio licèt pœnalis sit, attamen simul fauorabilis est, cùm præcipuè in fauorem Cardinalium edita sit, debet ergo hanc percussionem verbalem complecti.

4. Notandum est etiam hîc obiter, quia *in d.cap. felicis*, nullus omninò excipitur, & ideò notat Gigas *de crimine læsæ Maiestatis lib.1.q.5.num.10.* & Gambacurta *de immunit. lib.5.c.40.num.5.* etiam Imperatorem ipsum offendendo Cardinalem aliquo modo *in c. d.felicis*, expresso, esse reum læsæ Maiestatis, quod etiam tenet glossa *in cap. Apostolica, de sent. & re iudicata, ver. Cardinales.*

RESOL. LXXIX.

An si quis percutiat Cardinalem percussione leuissima, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et quid, si ictus solummodo vestes tetigit, aut eleuauit manum ad percutiendum Cardinalem, quamuis postea non percutiat? Ex part.5.tract.2. Resolut.91.

§.1. AFfirmatiuè respondeo cum Scortia *in Bull. Pont. epit.166.theor.420.* vbi sic ait. Actiones principales quæ excommunicationi subiiciuntur contra offendentes Cardinales, sunt hæ: Interfectio, mutilatio, &c. Percussio iniusta etiamsi physicé sit leuissima, dummodo existimetur secundùm moralem opinionem grauis iniuria ratione honoris & dignitatis: vt si Cardinalis percutiatur chirotheca. Ita ille. Vide etiam circa præsentem quæstionem Megalam *in 3.p.lib.3.c.9.q.2. n.5.* qui *n.6.* notat incurrere censuram Bullæ, si quis habet animum percutiendi Cardinalem, si ictus solummodò vestes tetigit, nam qui percutit vestem, qua est indutus Cardinalis, formaliter illum percutit, & per accidens est, si ictus personam non tetigit. Adde quòd est Alterio *de cens.tom.1.lib.5.disp.12. cap.5. dub.1.* posset quis dicere incurrere etiam excommunicationem Bullæ Cœnæ eleuantem manum ad percutiendum Cardinalem, quamuis postea non percutiat.

RESOL. LXXX.

An qui offensionem in Cardinalem, cum possit, non impedit, incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et an idem dicendum est de illo, qui sine vitæ periculo clamando poterat eiusmodi Prælatis opem ferre, & non clamauit aut pecunia eos redimere, & non redemit? Ex part.5.tract.2.Res.88.

§.1. NEgatiuam sententiam docet Bonacina *in Bulla Cœnæ, disput.1.q.12. punct.3.n.14.* vbi putat eum, qui non prohibet delicta, de quibus loquitur Bulla, non affici excommunicatione huius Canonis, non prohibendo præcisè, nisi forte consentiat cooperando, & auctoritatem præstando. Ratio est, tum quia communiter approbari solet regul. *iur. in l.culpa caret, ff.de reg. iur.* in qua dicitur neminem ex sola scientia & notitia criminis teneri; tum quia in hoc Canone, excommunicantur patrantes delictum, vel præstantes auxilium, consilium, & fauorem ad illud patrandum, qui autem non impedit, propriè loquendo, non præstat auxilium, consilium, vel fauorem, cùm negatiuè se habeat: auxilium verò, consilium & fauor positiuum

positiuum influxum importare videntur, tum quia versamur in materia pœnali, & odiosa, in qua strictè interpretatio facienda est, tum quia dum Sum. Pontif. vinculo excommunicationis ligare intendit non impedientes; solet eos exprimere, vt *in c. quanta, de sent. excom.*

2. Verùm omnino contrariam sententiam rencendam esse puto, quam tuetur Alterius *de cens. tom. 1. lib. 5. disput. 12. cap. 6. col. 10.* Duardus *lib. 2. can. 11. q. 19. num. 1.* & Vgolinus *part 2. cap. 11. ver. vel fauorem, num. 3.* & ratio est, quia fauere proculdubiò is dicitur, quod vi dicti Canonis expresse prohibetur, quòd verè percutienti faueat. Probatur ex text. *in c. quanta, de sent. excommunic.* vbi habetur quòd hi delinquentibus fauere dicuntur, qui, cùm possint, manifesto facinori desinunt obuiare: si ergo fauere illi dicuntur, qui cùm possint manifestè facinori non obuiant, idem proculdubio dicendum est de non prohibente percuti Cardinalem, aut alium Antistitem cùm possit, atque adeò in supradictam excommunicationem incidat. Amplatur hæc conclusio, vt non solùm locum sibi vendicet in iudicibus ac Potestatibus, qui ad id ex officio tenentur, sed etiam in iis, qui iurisdictionem non habent. nam si possunt prohibere ne Antistites offendantur, & non prohibent, prædictam excommunicationem contrahunt, eo quòd text. *in d. cap. quanta*, generaliter loquitur, vt benè declarat Vgolinus *loc. cit.* vbi etiam *num. 45. & 6.* hoc idem dicendum esse ait, si quis sine suæ vitæ periculo clamando, poterat huiusmodi Prælatis opem ferre, & non clamauit: aut pecunia eos redimere, & non redemit, quia tunc in excommunicationem incideret, per ea, quæ docet Socinus *in cap. ad audientiam, num 355. q. 98. de homicidio.*

RESOL. LXXXI.

An si quis tantum sciens aliquos contra Cardinalem conspiraſſe, & illos non denunciet, & patefaciat, incidat in excommunicationem?

Et an illos teneatur reuelare, etiam si per fraternam correctionem speratur emendatio? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 89.

§. 1 QVicquid sit de censura Bullæ Cœnæ, certum est, vt notat Peregrinus *de immun. cap. 11. num. 4* & alij, incidere in excommunicationem latam à Pio V. 14. *Kal. Ianuar. anno* 1569. occasione mortis attentatæ contra S. Carolū Borromæum, in qua Bulla præscribitur, vt quisquis quouis modo cognouerit; siue ex literis, scripturis, cœtu, conatu, concursu, insidiisque, aliisque signis, & indiciis, qualemcumque scientiam habuerit, vel etiam coniecerit, vel intellexerit quempiam auctorum, administrorum, vel conscriorum coniurationis, seu conspirationis, aut commissi, committendive criminis in personam Cardinalis, teneatur quamprimum id Romano Pontifici, si in Curia fuerit, sin autem, Ordinario loci, vel si Cardinalis ipse Ordinarius extiterit, propinquiori Episcopo, & si crimen noudum commissum fuerit, etiamsi ipsi Cardinali quanto citiùs reuelare, & quicumque etiam non subditus, & omninò extraneus hac in re defecerit, cuiuscumque dignitatis fuerit, excommunicationis laqueo innodatus remaneat, paritérque maiestatis reus infamiam, & omnes pœnas *in cap. felicis, de pœnis in 6.* inflictas eo ipso incurrat. De supradictis verò pœnis, & de tota materia huius Bullæ, vide Scortiam *in Constit. Pontif. epit. 109. theorem. 297.*

2. Sed difficultas est, an in tali casu sit adhuc reus reuelandus, si spectetur per correctionem fraternam eius emendatio, & periculum non sit in mora? Negatiuam sententiam docet Duardus *in Bulla Cœna, lib. 2. can. 11. q. 19. num. 11.* vbi sic ait. Benè verum est, quòd si quis sciat aliquem parare insidias huiusmodi Prælatis, & probabiliter credat per secretam admonitionem illum recessurum à tali facinore, tunc debet præmittere secretam correctionem, cùm hæc iure diuino præcipiatur, vt *in cap. si peccauerint. 2. q. 1. & cap. nouit, de iudic.* quod verum puto nisi ex dilatione denunciationis talis criminis immineret periculum multorum, quia tunc sine dilatione facienda est denunciatio, quia bonum commune id postulat, & qui sic occultè peccat, non solùm in te peccat, sed etiam in alios, iuxta ea, quæ docet D. Thom. *2. 2. q. 33. art. 7. in corp.* dum inquit, quòd si aliquis occultè tractet quomodo ciuitas tradatur hostibus, vel si hæreticus priuatim homines à fide auertat, oportet statim procedere ad denunciationem, vt huiusmodi nocumentum impediatur nisi fortè aliquis existimaret, quòd statim per secretam admonitionem posset huiusmodi mala impedire; ex quibus patet satis rigorosam esse Alterij sententiam, dicentis quòd si sciat contra Cardinalem, vel alios Prælatos hic recensitos per aliquem machinari malum, quamuis enim monuerit, & speret emendationem, tamen à reuelatione desistere non debet. Ita Duardus. Sup. hoc in Ref. not. seq.

3. Verùm sententiam affirmatiuam Alterij, quam docet *tom. 1. de cens. lib. 5. disp. 12. cap. 6. col. 20. fol. 629.* tenet etiam nouissimè Martinus Bonacina *in Bull. Cœn. disp. 1. q. 22. punct. 3. num. 15.* quia quoties denunciatio, vel accusatio præcipitur in pœnam delinquentis, & ob commune bonum facienda est, siue delinquens priuata correctione emendetur, siue non. In hac autem constit. Pij V. præscripta videtur reuelatio in pœnam delinquentis, & ob commune bonum, quod offensione Cardinalium violatur, vt colligitur ex verbis constit. quibus præcipiuntur delinquentes reuelari non solùm ante patratum crimen, etiam crimine perpetrato. ergo, &c. ex quibus à fortiori, amice Lector, hic aduerte, quàm verè ego in *4. part. tract. 5. resol. 24.* docui, in delictis pertinentibus ad nostrum Tribunal S. Officij esse reos denunciandos, etiamsi de illis speretur per correctionem emendatio, nam talis denunciatio præcipitur in eorum pœnam, & ob publicum Reipubbcæ bonum. Non nego igitur supradictis minimè adhibendam esse correctionem, si speretur; id quod constanter nego, est vt non sint post correctionem Tribunali denunciandi. Vide meipsum, *vbi suprà.* Quæ nunc tractantur in tom. 5. tr. 9. Ref. 4. & in aliis eius primæ not.

RESOL. LXXXII.

An Cardinales percutientes se ipsos incurrant in censuram Bulla Cœna?

Idem dicendum est de Clericis percutientibus se ipsos quoad censuram cap. Si quis, &c? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 84.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam tenet Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. cap. 11. q. 22. num. 2.* & Vgolinus *in Bull. Cœnæ cap. 11. §. 1. num. 2.* ex Tabiena *ver. excommunicatio 1. cas. 1. num. 31.* & ratio est, quia Clericus se ipsum percutiens incidit in excommunicationem latam *in cap. si quis suadente diabolo 17. q. 4.* ergo neque Cardinalis immunis erit ab hac excommunicatione Bullæ, si seipsum percutiat. Deinde hæc Bulla lata est in fauorem status Cardinalium. Ergo non potest Cardinalis cedere priuilegio huius Bullæ, quia est priuileg. concessū dignitati, & non personæ.

2. Verùm

2. Verùm ego probabiliter contra Duardum contrariam sententiam doceo *in 5. part. tract. 5. resol.* 81. & docet Bonacina *in Bulla Cœnæ, disp.* 1. *quæst.* 12. *punct* 3. *num.* 3. & ratio est, quia volenti, & consentienti, non fit iniuria, ex *l. nemo præsumitur ff. de reg. iur.* Deinde quod fauore alicuius inductum est, non debet in ipsius damnum retorqueri, ex *l. nulla iuris ratio, ff. de legibus*, & tandem, quia plures ex actionibus prohibitis in Bulla, & similiter *in cap. felicis, & in Clem. si quis suadente*, nullo modo aptari possunt personæ iniuriã patienti; sed necessariò requirunt causam efficientẽ extrinseca, vt capere, carcerare, detinere, hostiliter insequi, à Diœcesibus & terris eiicere. Nemo enim se ipsũ eiicit, vel insequitur, & ergo eodẽ modo accipiendæ sunt aliæ actiones, vt scilicet, intelligantur sub excommunicatione prohibitæ, quatenus ab aliis inferuntur aduersùs dictas personas Ecclesiasticas. Item si Cardinalis se ipsum percutiens incideret in hanc excommunicationem Bullæ; ergo idem dicendum esset *in Canone* 9. *de his qui vea unt ad Sedem Apostolicam, & in* 10. *de peregrinis ad Vrbem accedentibus*, si quis eorum in se ipsum manus iniceret contra dispositionem Bullæ. Est enim eadem & par ratio, & tamen nemo id affirmat. Adde quòd ego ipse satis etiam probabiliter vbi suprà firmaui, Clericum percutientem se ipsum non incurrere excommunicationem *cap. si quis suadente.* & ita hanc sententiam loquens in specie de Cardinalibus se ipsos percutientibus, docet etiam esse probabilem Alterius *de censuris, tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 12. *cap.* 3. *dub.* 2.

Quæ hic reperentur in tom. 5. tr. 2. Ref. 7. §. vlt.

Vbi supra in Ref. nor. prætereæ à principio. & in alia eius primæ annot.

RESOL. LXXXIII.

An offendentes Clericos familiares Cardinalium eorum intuitu incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part. 5. tract. 2. Res 83.

§. 1. NEgatiuè respondet Acosta *in Bulla Cruc.* q 65. Sousa *in Bulla Cœnæ, cap.* 12. *disput.* 66. *num.* 3. Duardus *lib.* 2. *can.* 11. *q.* 10. *anm.* 1. Barbosa *in Collect. Doll. tom.* 3. *in* 6. *Decr. lib.* 5 *tit.* 9. *cap.* 5 *n.* 35. Alterius *de cens. tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 3. *dub.* 7. & alij asserentes tales non incurrere dictam excommunicationẽ, etiamsi offendant dictos familiares coram Cardinalibus, ex ipsorum intuitu, & in contemptum, quia censura non ligat vltra mentem conditoris verbis expressam; sed in Bulla exprimuntur tantùm Cardinales, & non eorum familiares, ergo, &c.

2. Sed est tanta dignitas Dominorum Cardinalium, vt propterea contrariam sententiam docuerit ex Armilla & Viualdo, Greg. Sayrus *de cens. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 3. Sed quicquid sit de hoc, certum est, offendentes Cardinalium familiares incurrere excommunicationem reseruatam Summo Pontifici *in cap. felicis, de pœnis, in* 6. & in Bulla Pij V. edita 14. *Kal. Ian. ann.* 1569. Ita Sousa *vbi suprà.* & Alterius *de cens. tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 12. *cap.* 3.

RESOL. LXXXIV.

An Cardinales Religiosi statim saluantur à voto paupertatis, & efficiantur Domini redditurum Ecclesiasticorum instar Cardinalium secularium: & ideo superuacaneè consumpta, & in vsus illicitos non teneantur restituere ab ipsis recipientes?

Idem infertur de Religiosis Episcopis.

Et an Cardinales Religiosi recuperent facultatem testandi de rebus suis, quas ex professione Religionis amiserant? Ex part. 5. tract. 2. Res. 64.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Barbosa *in iure Eccles. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 24. & alij penes ipsum, quibus ego addo Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 3. *c.* 19. vbi docet eandem esse rationem de Episcopo ac de Cardinali; sed Episcopus Religiosos non liberatur à voto paupertatis, vt communiter asserunt Doctores, & nouissimè Lopez de Texeda *tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 1. *contr.* 2. *num* 3. ergo neque Cardinalis. Et ita hanc sententiam docet etiam Sanchez *in summa tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 34. & amicissimus & doctus Lezana *in qq. regul. cap.* 17. *num.* 5. vide etiam Manfredum *de Cardin. decis.* 154.

2. Verùm ego contrariã sententiam probabilem esse existimo, secundùm quam dicendum est Religiosum creatum Cardinalem eximi à voto paupertatis, & effici verum dominum redditũum Ecclesiasticorum instar Cardinalium secularium; & ideo superuacaneè consumpta, & in vsus illicitos non teneri restituere, atque ab ipsis accipientes, neque ad restitutionem astrictos esse, & ratio horum omnium est, quia etiam Regulares Episcopi non tenentur ampliùs ad votum paupertatis; ergo neque etiam effecti Cardinales, quòd aut Religiosi ad Episcopatum assumpti soluantur paupertatis voto, ego alibi probabiliter docui, & nunc etiam doceo cum Soto *de iust. lib.* 7. *q.* 4. *art.* 2. Vasquez *in part.* 2. *q.* 96. *art.* 4. *disp.* 165. *cap.* 8. *num.* 91. *ad finem & num.* 104. *& in tract. de eleemosyna.* Pro hac sententia adduxi P. Petrum Hurtadum de Mendoza, & alios, quibus nunc addo Michaelem de Palatio, insignem Theologum Salmaticensem, *in* 4. *sentent. dist.* 38. *disp.* 1. & hanc sententiam quoad Episcopos & etiam Cardinales probabilem esse fatentur ipsimet aduersarij, vt Sanchez *loco cit.*

Alibi in tom. 7. tr. 2. Res. 26. & 27. & in tom. 5. tr. 2. Res. 66. §. Et idem ad medium à versu quando. & seqq. & in tom. 4. tr. 7. Res. 26. §. Verum difficultas. & ibi in tr. 6. late cum multis DD. in Res. 106. & in tom. 6. tr. 7. Res. 9. à lin. 4.

3. Notandum est tamen quòd stando in prima opinione, Cardinalis & Episcopus Religiosus licèt non sit dominus redditũum Ecclesiasticorum, potest tamen de dictis bonis facere id, quoad facere possunt alij Cardinales & Episcopi seculares, neque alia obligatione tenetur; nam quamuis careat dominio illorum, habet liberam & absolutam administrationem, & dominium, quod manet penes Ecclesiam, ita impositum est eius voluntati, vt quicquid fecerit, ratum habeatur, & validum, quoad dominij translationem, siue peccet in erogando, siue non, nisi fortè expressa aliqua limitatio, aut conditio in ipsa collatione Episcopatus imponatur, & ita docet Lorca *in* 2. 2. *D. Thom. q.* 32. *art.* 9. *sect.* 4. *disp.* 4. *mem.* 1. *num.* 31. Granadus *in* 2. 2. *contr.* 3. *tract.* 11. *disp.* 5. *num.* 2. & nouissimè Andreas Duodlius *in* 2. 2. *tr. de eleem. q.* 8. *ar.* 5. *in fine.* Vnde apparet ex his nimis rigidè contra me & alios viros doctos insurrexisse eruditum Yañez Faiardo *in resol. de Episc. Regular. vt in tract. de eleem.* dicetur.

4. Non desinam etiam hic apponere id quod docet Laudensis *de Card. q.* 22. & Cucchus *in inst. Can. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 11. Cardinales Religiosos recuperare facultatem testandi, & dispensandi de rebus suis, quam ex professione Religionis amiserant.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 7. Res. 26. §. Verum post hæc. & in alijs eius primæ not. & lege eiũ §§. eius not. 2.

RESOL. LXXXV.

An Cardinales Religiosi teneantur ad vota quæ præter tria substantialia emittuntur in Religionibus iuxta eorum statuta? Ex part. 5. tr. 2. Res. 65.

§. 1. VT, v. g. in Religione Minimorum emittitur quartum votum de seruanda vita quadragesimali,

simali, & in Societate IESV Professi emittunt votum, quo promittunt se obedientia Pontificis coactos ad Episcopatum admittendum non detracturos audire consilium generalis Societatis, vel eius, qui ad id substituerit. Et affirmatiuam sententiam docet Vasquez *in 1.2.disput.165.cap.8.num.89.in fine*, & quoad Episcopos docet Laurentius de Peyrinis *in priuil. Minim. tom.3.cap.14. num.3.* ergo idem dicendum est de Cardinalibus.

2. Sed ego contrariā sententiam probabilem esse puto, quam tuetur Sanchez *in summa tom. 2. lib.6. cap. 6. num.34. iuncto num.15.* quia ad ista vota non tenentur Religiosi ad Episcopatum assumpti; ergo neque ad Cardinalatum promoti. Vide me ipsum *in tract. Miscell.* vbi hanc sententiam contra Peyrinum quoad Episcopos tenui, & nunc idem quoad Cardinales sentio, quos ex Minimorum Ordine assumptos probabiliter puto statim esse solutos à voto vitæ quadragesimalis.

Sup. hoc in tom.7. tr.1. Ref.28. 29. & 27. §. vlt. cursim ad fin. 6.

RESOL. LXXXVI.

An Cardinales Religiosi, si deponant habitum suæ Religionis, incurrant excommunicationem?
Idem infertur de Episcopis Religiosis? Ex part.5. tr.2. Ref.66.

§.1. RESpondeo Cardinales teneri portare habitum suæ Religionis, vt ex multis tenet Suarez *de Relig. tom.4. lib.3. cap.19. num.4.* & Pacianus *vol.1.consil.132.num.39.& 40.* Difficultas est, an si illum dimittant, incurrant excommunicationem latam *in cap.ne Clerici, vel Monachi in 6.* & videtur affirmatiuè respondendum ex principio sæpiùs dicto, quia Episcopi id facientes in excommunicationem incurrerent, vt tradit Riminaldus *vol.1.cons.6.num.7.* Pacianus *vbi suprà num.42.* Maiolus *de irregular. lib.2. cap.1.n.13.* Surdus *de aliment.tit.8. priuileg.79. n.10.* & alij. Ergo idem dicendum est de Cardinalibus.

Sup. hoc in tom.4. tr.8. Ref.106. §. vlt. ad medium, à vers. Secundo talis. & in tom.7. tr.1. Ref. 27. §. vlt. à medio vsque in finem.

2. Sed ego contrariæ adhæreo, quam docet Sanchez *in summa tom.2.lib.6.cap.6. num.54.iuncto n.23.* & Barbosa *de iure Eccles.lib.1.cap.3.num.25.* & Lezzana *in qq.canon.cap.17.num.9.* quia Religiosi Episcopi id facientes non incurrunt in excommunicationem; ergo neque Cardinales; quod Episcopi verò habitum suæ Religionis deponentes non incurrant dictam excommunicationem, probatur, quia nullo iure est excommunicatio indicta Monacho, qui prætextu Episcopalis dignitatis habitum dimittit, & Episcopalem induit, quia textus ille excommunicans clarè loquitur de Religioso sub Abbatis obedientia manente, eiúsque regulis astricto, atque ita eam rationem reddit, ne detur Monachis materia vagandi demisso habitu, eo quòd à nemine cognoscentur, quæ in Episcopo Religioso deficiunt, vt potè qui non est sub regulæ obedientia, & induens Episcopalem habitum minùs aptus erit ad euagandum, & ita hanc sententiam loquens de Episcopis tenet etiam Rodriquez *in qq. regul.tom.2.q.58. art.3.* Tappia *in auth.ingressi, ver.sua, cap.6.num.61.C.de sacros. Eccles.* Lopez de Texeda *tom.1. lib.2. tract. 1. contr. 2. num. 14.* & alij.

RESOL. LXXXVII.

An Cardinalis Religiosus possit esse compater in Baptismo, & Confirmatione?
Idem dicendum est de Episcopis Religiosis? Ex part.5. tract.2. Ref.67.

§.1. QVamuis Imola *in Clem. 1. n.2. de statu Monach.* dicat posse licere Episcopis hanc compaternitatem non suscipiendo, sed baptizando: vnde idem videtur dicendum de Cardinalibus: tamen ego puto absolutè posse Episcopos & Cardinales tenere in Baptismo, & sic eam compaternitatem contrahere, & patet exemplo Gregorij, qui ea Religione promotus ad Cardinalatum factus est Mauritij Imperatoris compater, & ita de Episcopis docet Rodriquez *in qq.regul.tom.2.quæst 58.art.3.* Barbosa *de officio Parochi, cap.18.num.32.* & de Cardinalibus idem Barbosa *in iure Ecclesf.lib.1.cap.3. num.26.* Sanchez *in summa, tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 34.* & ratio est, quia in Episcopis, & Cardinalibus non subest familiaritatis nimiæ periculum, & inde incontinentiæ, ex quo Canones hoc officium facere Religiosis prohibuerunt.

Sup. contento in hac Ref. in tom. 1. tr. 2. Ref. 21. §. vlt. in fine, & in Ref. 23. §. 1. prope finē. & §. penult.

RESOL. LXXXVIII.

An Cardinales ex licētia Summi Pontificis possint testari de bonis perceptis Cardinalitii Galleri? Ex part.5. tract.2. Ref.50.

§.1. NEgat Barbaria *de Card. q 4.num.7.* vbi sic ait. Si quæritur vtrùm Papa possit concedere potestatem testandi Cardinalibus de rebus quæsitis intuitu Cardinalatus, & videtur dicendum, quod potest haberi, habet enim potestatem supra ius positiuum *c. innotuit, de elect. cap. proposuit, de concess prab.* cum simil. Sed iura positiua prohibuerunt Clericos, Sacerdotes, Episcopos, Cardinales, & similes posse testari de rebus quæsitis ab Ecclesia: ergo Papa potuit circa illa iura dispositiua dispensare, & propter hoc seruatur communis moderna obseruantia, in quo videmus Summum Pontificem concedere huiusmodi potestatem. Aut quæritur, vtrùm Papa possit concedere potestatem Cardinalibus testandi super rebus quæsitis ex Cardinalatu, relinquendo illas extraneis, & præferendo eos Ecclesiæ, & tunc si hoc facere potest, ipse Deus iudex, qui omnia nouit, iuxta illud: Nouit ille, qui nihil ignorat. *c. nouit, de iudic.* subiicio tamen me decisioni sanctæ matris Ecclesiæ, & pondera etiam, quia licèt Papa cōcedat facultatem testandi Cardinalibus de rebus quæsitis intuitu Cardinalatus, debet restringi, & limitari illa potestas, videlicet ad benè meritos; vt superiùs in præcedenti quæstione dixi, vel ad pias causas, seu ad eleemosynas.

Sup. doctrina contenta in hac Ref. in tom. 4. tr. 7 Ref. 20. & 27. §. 1. & lege etiam §. 1. & alios eius primæ not. & hic sup. in tr. 2. in Ref. 14. vide §. 9. Non desinam.

2. Verùm his non obstantibus affirmatiuam sententiam docet Azorius *tom. 2. lib.4. cap. 3. quæst. 6.* quia hæc bona Cardinalibus non dantur ratione Ecclesiæ vel beneficij Ecclesiastici, sed simpliciter ratione muneris & officij, quo apud Pontificem funguntur. Sed in hoc attendenda est consuetudo Romanæ Curiæ.

RESOL. LXXXIX.

An Cardinales in testamentis gaudeant priuilegio Militum? Ex part. 5. tract.2. Ref.51.

§.1. SVppono priuilegium militum consistere primò circa formam & solemnitatem testamenti, vt septem testes non requirantur, sed duo solùm, vel ad validandam dispositionem, si miles testetur in castris extra conflictum belli, vel ad verificandum scripturam militis testamentum facientis in conflictu belli, vt superiùs dictum est. Secundò circa substantiam & efficaciam dispositionis, quia miles potest

decedere

decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, *l. miles ita, ff. de milit testam.* quod paganis non permittitur. Tertiò circa personam hæredis instituti, quia potest instituere etiam personam incapacem, vt est deportatus, *l. neque, §. & deportati, ff. de milit test.* & ita docet Molfesius *in sum tom. 2. tract. 13. cap. 2. num. 59.* & alij communiter. Hoc supposito negatiuè respondet ad propositam quæstionem. Iason *in l. quamquam, C. de test. mil.* qui ait ideo hoc priuilegium militibus concedi, quia simplices & ignari interpretatione iuris existimantur, quæ quidem ratio in Cardinalibus non viget. ergo, &c.

2. Sed his minimè suffragantibus asserũt Doctores, Cardinales habere priuilegium testandi iure militari, & ita docet Albanus *de Cardinal. quæst. 42. § secundò principaliter*; vbi pro hac sententia citat Baldum. Idem docet Manfredus *de Cardinal. decis. 221.* & Zechius *de Republ. Christ. tit. 3. de Cardin. num. 9. priuil. 11.* cum Gratiano *in disceptat. tom. 2. cap. 312. num. 11.* Germonio *de sacra immun. lib. 3. cap 6. num. 66.* & Bagno *de S.R.E. dignitatibus, tract. 11. fol. 182.*

RESOL. XC.

An Cardinales testantes ex facultate Pontificis teneantur adhibere formam iuris Ciuilis, aut Canonici? Ex part. 5. tract. 2. Res. 52.

§. 1. AD hoc dubium respondet Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 7.* facultatem dictam intelligi, vt testari queat seruatis, quæ Canonico iure, non ciuili, præscribuntur, & quia ius Canonicum, vt patet ex *cap. cum esses, & cap. relatum, de testam.* solùm requirit duos, aut tres testes, ideo testamentum subsistit factum à Cardinali duobus, aut tribus testibus adhibitis, quamuis iure ciuili septem requirantur. Testamenta Cardinalium Romani Pontificis consensu facta iuxta Canones, non leges ciuiles metiri debemus. Hæc Azorius, qui male pro contraria sententia citat Barbatiam *de Cardin. quæst. 4. num. 9.* vt legenti patet apertè docet Cardinales testantes ex facultate Papæ validè testari cum formulis iuris Canonici quod etiam nouissimè docet Bagnus *de dignitatibus Cardinalium S.R.E. tract. 11. fol. 180.*

2. Non desinam tamen hic adnotare ea, quæ circa præsens dubium notat Germonius *tract. de indult. Cardinal. §. quod tu Romanum, n. 22.* vbi sic ait. Inanis redditur illa quæstio, an si Papa concedat Cardinali testandi facultatem, hæc facultas accipi debeat, prout ius ciuile disponit, aut prout Pontificium. In qua sanè controuersia mihi tempus conterere videntur interpretes nostri, quos citat & sequitur Andreas Barbatia *in dicta quæst. 4. num. 7. ver. sed potest quispiam, vsque ad finem*, nam si verum est, vt est verò verum, Cardinales posse de rebus propriis, patrimonialibus inquam, & ex propria acquisitis, vel ab amicis, & affinibus intuitu personæ, non æquè dignitatis relictis liberè disponere, si verum quoque est, prout est, Principem concedendo testandi facultatem alicui videri concedere, quod ille non habet, videtur Pontifex maximus Cardinali concedere, vt testari possit de acquisitis ex fructibus rerum Ecclesiasticarum, quæ sanè bona regulantur, vt nemo nescit, secundùm Pontificias dispositiones, non autem Cæsareas constitutiones. Atqui iure Pontificio cautum est, vt videas *in cap. cùm esset, cap. relatum 1.* vbi omnes notant, *de testam.* subsistere testamentum, in quo tantùm, vel tres fuerint adhibiti testes, cùm septem iure ciuili esse debeant. Vnde in ea sum sententia, vt existimem facultatem testandi Cardinali concessam, non de solemnitatibus intelligi debere, sed de dispositione bonorum, de quibus aliàs ipse testari non poterat, etsi idem Barbatius parum cautè post Sabcetum putauerit *in d. quæst. 4. num. 9.* Cardinalem hac facultate habita quoad solemnitatem testamenti non teneri testes adhibere, licèt teneatur quoad probationem, quæ quidem solutio absurda non videtur in eo, qui cùm liberã habeat testamenti factionẽ, facultatem testandi à Principe obtinet, quia licèt tunc possit omittere solemnitates, præcipuè quoad numerum testium de iure communi necessariorum, rectius tamen fecerit si propter pleniorem probationem eos adhibuerit, ne in falsitatis discrimen veniat testamentum. Hucusque Germonius.

RESOL. XCI.

An facultas concessa Cardinalibus testandi intelligatur pro prima vice? Ex part. 5. tract. 2. Res. 53.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Cucchus *in inst. Can. lib. 2. tit. 4. num. 90.* & Zechius *de Republ. Christ. tit. 3. de Card. num. 9. priuil. 8.* vbi sic ait. Solet à Pontificibus Cardinalibus concedi, vt de fructibus ex beneficiis quæsitis testari possint, quæ tamen licentia facto primo testamento extinguitur. Ita ille, qui pro sua sententia citat Decium *cons. 52.* & Socinum iuniorem *lib. 1. consil. 89.* & ita licentia vel alicuius in monasterium Monialium ingrediatur, vel vt ad vrbem accedat, intelligenda est vt semel tantùm introeat, vel in Vrbem veniat.

Quoad hoc pro Ex tomis in tom. 5. tr. 1. ex doctrina Res. 89. signanter in in fine.

2. Verùm mihi contraria sententia placet, quam loquens in terminis de Cardinalibus docet Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæs. 10.* vbi ex multis docet facultatem testandi est primum testamentum non expirare, non enim est idem iuris de testamento quod de aliis rebus, nam testamentum non nisi morte testatoris confirmatur, & hominis voluntas vltima non est ante mortem, vt cætera primo actu perficiuntur.

RESOL. XCII.

An licentia concessa Cardinalibus testandi expiret mortuo Pontifice, qui illam concessit?

Et an Pontifex possit concedere facultatem testandi non solum in pios vsus, sed etiam in quoslibet, dummodo liciti sint, & honesti? Ex part. 5. tract. 2. Res. 54.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Cucchus *in instit. can. lib. 1. tit. 4. n. 90.* & Zechius *de Rep. Christ. tit. 3. de Cardinal. num. 9 priuil. 8.* vbi sic ait. Solet à Pontificibus concedi Cardinalibus vt de fructibus ex beneficiis quæsitis testari possint, quæ tamen licentia extinguitur mortuo concedente testamento non facto. Sic ille, qui citat pro hac sententia iuniorem *lib. 1. cons. 89. num. 33.* & ratio est, quia est facultas ad actum odiosum, & iuri communi repugnantem.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 2. lege doctrinam §. 1. & 2. Res. 145.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo, quia cùm testamentum vim non habeat, nisi post testantis mortem, illi, cui testandi licentia concessa est, imputari nequit concedente superstite eum testatum non fuisse, si quidem longiorem vitam adeptus est, quàm is, qui facultatem concessit, & ea facultas pro tempore mortis, à quo debet testamentum vim habere, deseruit potissimùm, & ita docet mutans sententiã Couarruuias *in §. cùm in officiis, n. 8. de testam. in 2. edit.*

Gutierrez

Guttierez *in qq. pract. lib.2. q.75.n.1.& seq.* Bursatus *vol.1. conf.30.* Henriquez *lib.7. cap.21. n.6.* Molina *de iustitia, tom.1. tr.2. disp.141.* & alij, quos citat & sequitur Sanchez *de matrim. tom.2.lib.8.disp.28.n.82.* & hanc sententiam loquens in terminis de licentia data Cardinalibus testandi, tenet Megalius *in promptuar.ver. Cardinalis, n.10.*

3. Notandum est tamen hîc obiter contra Barbatiam *de Cardin.q.4.* & Nauarrum *de reddit.Eccles. q.3.* posse Pontificem concedere facultatem testandi Cardinalibus, non solùm in pios vsus, sed etiam in quoslibet, dummodo liciti sint, & honesti, & Pontifex tales licentias sic concedere consueuit.Ita Azorius *tom.2. lib.4. c.3.q.12.* & Bagnus *de S.R.E. dignitatibus, tract.11.fol.180.*

RESOL. XCIII.

Notabilia quædam de Cardinalibus ex Sacra Rota Decisionibus, in quibus suse tractantur collecta? Ex p.5. tr.2. Ref.97.

I. AN vniri possint beneficia reseruata de tempore vnionis, si fiat vnio à Cardinali habente, Indultum, Rota coram Caualerio *decis.628. num.3.*

II. Indulta Cardinali concessa, an capiant beneficia electiua? Rota coram Puteo *lib.3.decis.190.*

III. Indultum Cardinalis quando non capiat vacationem? *ibidem lib.3. decis.13.*

IV. Indulta Cardinalium an respiciant beneficia de nouo erecta? *ibidem lib.2. decis.194.*

V. Indultum Cardinalis quòd cessantibus commendis & vnionibus prouidere possit, quomodo intelligatur? *ibidem lib 3.decis.31.*

VI. An Cardinales subiaceant Regulæ de publicandis resignationibus? *ibidem lib.1. decis.189.*

VII. Derogatio Indulti Cardinalis ordinarij non datur nisi expressè dicatur, *ibidem lib.2.decis.412.*

VIII. Derogatio Indulti Cardinalis an intelligatur de Indulto Cardinalis extraordinario,non autem Cardinali concesso? *ibidem lib.3. decis.93.*

IX. Auditores Cardinalium quando & quomodo possint seruare terminos? *ibidem lib.2.decis.17.*

X. Cardinalium dicto quando credatur? Rota coram Seraphino *tom.1.decis.354.n.1 2. & decis.142. num.1.*

XI. Cardinales non ligantur dispositione Extrauag. *Iniunctæ*, & possunt etiam ante adeptam possessionem, Episcopatus beneficia conferre. *ibid. tom.2. decis.1144.n.3.*

XII. Cardinalis Vicecancellarius, vel Camerarius vel Pœnitentiarius non sortiuntur aliquam prærogatiuam in iis, quæ spectant ad officium Cardinalium in eorum Collegio. *ibidem decis. 716. num.6.*

XIII. Cardinales sunt familiares Papæ, & non commensales, non veniunt appellatione Officialium, nec in generali dispositione, veniunt tamen in fauorabilibus, etiam in præiudicium concedentis. Rota coram Crescentio *decis.3.n.1.2.& 3.*

XIV. Cardinales milites Religionis Ierosolymitanæ non sunt exempti ab oneribus impositis Commendis ab ea traditis. Rota coram Mantica *decis.230. n.8.*

XV. Cardinales sunt exempti ab oneribus imponitis & imponendis pensionibus, quæ eis à Pontifice conceduntur. *ibidem n.7.*

XVI. Cardinalium literæ priuatæ non probant, Rota coram Cæsare de Grassis *decis.172.n.12.*

XVII. Literæ missiuæ Cardinalis nepotis Papæ, & Superintendentis loquentes de omnibus beneficiis extenduntur ad Canonicatus in Collegiata,& quare & quando derogent Breui Pontificio. *ibidem decis.112.*

XVIII. Cardinalis potest nolle vti Indolto,sed magis vti mensibus Ordinariorum. Rota coram Achille de Grassis *decis.407.*

XIX. Cardinalibus sex menses dati ad resignandum beneficium minoris valoris 200. currunt à die prouisionis, non autem à die habitæ possessionis *ibid. decis.1.*

XX. Regula modificatoria Indultorum Cardinalium absentium durantibus expectatiuis,vt habeant tantùm alternatos menses,procedit tam in Cardinalibus, qui semper fuissent absentes, quàm in his, qui à principio præsentes, postea cœperunt abesse.*ibidem decis.410.*

XXI. Cardinalis non inhibet alteri Cardinali. Rota *in antiquis decision.31. de dolo & contum.*

XXII. Cardinalibus ob reuerentiam non inhibetur.*ibidem decis.25.*

XXIII. Cardinales non gaudent Indulto, qui nunquam fuerunt in Curia. Rota *in decisionibus nouissimis part.3. lib.3. decision.953.*

XXIV. Cardinalis acceptans beneficium ita vt gratia familiaris non possint canonizari, cui ex fauore fuit postea beneficium collatum, non nocet per gesta à se ante præstitum consensum dicto familiari; *ibid. decis.538. n.2.*

XXV. Cardinalis gratia obtenta ius suum à se sine consensu Papæ abdicare non potest. *ibid. decis. 358. n.3.*

XXVI. Cardinalium familiares descripti in matricula,si inter eos non reperiatur descriptus, qui se dicit familiarem, an ob id non sit habendus pro familiari. *ibidem decision.416. n.2.*

XXVII. Cardinalis titularis habet de iure ius conferendi in sua Ecclesia? hæc tamen iuris assistentia non sufficit ad manutentionem, quando probatur alium esse in possessione. Rota apud Fatinacium *decis.423.n.3.*

XXVIII. Indultum conferendi in mensibus reseruatis non suffragatur vbi Episcopus est Cardinalis, quia tunc nulli sunt menses reseruati. Rota coram Ludouisio *decision.91. num.1.*

XXIX. Indultum concessum alieni Cardinali intra alienam diœcesim, non comprehendit beneficia spectantia ad collationem ordinarij.*ibidem decis.291. n.8.* & hoc est ita verum, vt etiamsi sedes Episcopalis vacaret, dum vacat beneficium in mense Ordinarij, non potest Cardinalis illud conferre. *ibidem,* & Rota *decis.442.diuers.* Alia etiam priuilegia Cardinaliũ ex sacra Rota decerpta videbis apud Riccium *part.1.collect.120.* Et ne desceas in casu contingenti etiam videre duas magistrales decisiones Rotæ apud posthumas Farinacij *tom.2. decision.403. & tom.1. decision. 464.* vbi exactè explicatur, quando, quomodo, & ex quibus consetur probata familiaritas Cardinalium ad effectum reseruationis. Et hæc dicta sufficiant circa præsentem tractatum de sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus.

***

Subsequuntur omnes Resolutiones de Collocutionibus & Scriptionibus vetitis tempore Conclauis, Ex duodecima parte R.P. Dianæ in eius secundo Tractatu.

RESOL. XCIV.

An Cardinales loquentes cum aliis existentibus extra Conclaue de rebus ad electionem pertinentibus, incidant in censuram Papæ reseruatam?

Et negatiue respondetur?

Et notatur, quòd contra colloquentes palam Cardinalibus nulla est pœna latæ sententia, sed contra secreto loquentes. Ex part. 12. tract. 2. Resol. 1.

§. 1. RESPONDENT aliqui negatiuè, quia in *Cap. vbi periculū de elect. in 6.* sic habetur. *Nulli fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel scripturam: qui verò contra fecerit scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo illorum secretè loquendo, ipso facto, sententiam excommunicationis incurrat*: ita ibi. In quibus verbis vt patet, solum excommunicantur ad Cardinales in Conclaui existentes scripturam, vel nuncium mittentes. Ergo mittentes à Cardinalibus distinguuntur: maximè cum in verbis antecedentibus dixerit Pontifex *nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat.* Ergò personæ extra Conclaue existentes, sunt quæ huic excommunicationi subiiciuntur, non autem qui intra Conclaue existunt. Itaque hæc excommunicatio non comprehendit ipsos Cardinales, sed nuncium, vel scripturas mittentes, vel secretò alloquentes. Ita docet Caiet. *verb. Excommunicatio cap. 55.* Sayrus *lib. 3. capite 35. numero 3.* Filliucius *tractatu 14. cap. 4. quæstione 2. numero 54.* Suar. *disp. 23. sect. 4. num. 2.* Bonacina *tom. 3. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 34 num. 6.* Castrus Palaus *tom. 6. disp. 3. punct. 31. num. 1.* Sed quid dicendum in terminis Bullæ Pij IV. Respondeo etiam negatiuè; nam Pontifex ibi sic ait. *Clauso Conclaui, nulli ad colloquium, etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, nisi ex magna, & vrgenti causa à maiori parte Collegij approbanda admittantur.* In quibus verbis, vt patet, nulla imponitur excommunicatio Cardinalibus propter locutionem, Vndè Castrus Palaus *vbi suprà num. 1. in fine*, sic ait. *Aduerte in fine huius Constitutionis Gregorij, Pium IV. in in Bulla eiusdem incipiente. In eligendis Ecclesiarum Prælatis, excommunicationem sibi reseruatam profert aduersus quoscunque etiam Cardinales, qui litteras, aut cuiusuis generis scripta nuncium vel notam, aut signum miserint ad eos, qui in Conclaui fuerint, vel è contra è Conclaui ad eos, qui foris fuerint, & aduersus quoscunque has litteras, scripta, nuncium, vel notam recipientes. Ex quo iam dubitare non licet quocunque modo littera, vel nuncius mittatur, siue secretè siue publicè, sub hac excommunicatione comprehendi; neque etiam dubitare licet comprehendi Cardinales.* Ob locutionem autem præsenti Constitutione Pij IV. excommunicatio non iniungitur; benè tamen in dicto *cap. vbi periculum.* Ita ille. *Et punct. 29. numero 6.* Sic etiam asserit. In Bulla Pij IV. in ordine 63. edita. Anno 1662. cuius initium est, *In eligendis Ecclesiarum Prælatis, Pontifex sub excommunicatione ipsi reseruata prohibet litteras aut cuiusuis generis scripta ad eos qui in Conclaui erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, aut recipere, aut è contra è Conclaui ad eos qui foris erunt. Insuperque prohibet, & si non sub excommunicatione, vt clauso Conclaui ad colloquia etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, nisi ex magna, & vrgenti causa à maiori parte Collegij approbanda admittantur.* Hæc Palaus Itaque dicendum est Pium IV. confirmationem eorum, quæ disposuerat Gregor. X. in d. cap. *Vbi periculum* addidisse excommunicationem Papæ reseruatam, non solum contra scribentes extra Conclaue, intra Conclaue, vt fecerat Gregorius, sed etiam Cardinales recipientes litteras, & illas scribentes ex Conclaui ad alios extra Conclaue. Prohibuit etiam Collocutiones, sed non cum pœna excommunicationis; & ita hanc sententiam præter Palaum *vbi suprà* in terminis Bullæ Pij IV. docet Bonacina *tom. 3. disputatione 2. quæstione 2. punct. 34. numero 9.* vbi loquendo de differentia inter Constitutionem Pij IV. *& cap. vbi periculum*, sic asserit; *Patet differentia inter istam, & præcedentem Excommunicationem. Primo, quod ista est reseruata Summo Pontifici, illa nequaquam. Secundo, in ista non solum prohibitum est mittere litteras, scripta, & signa, verum etiam illa recipere: illa verò non imponitur excommunicatio recipientibus. Tertio in illa prohibitum est sub excommunicatione secretè loqui*, in hac verò *Constitutione prohibitum quidem est, sed non sub censura.* Hæc Bonacina, *cui etiam adde Iosephum Gibalinum in Synopsi censurarum verbo electio numero 6.*

2. Itaque dicendum est, in dicta Constitutione non inueniri censuram latam reseruatam contra colloquentes, sed contra scribentes ex Conclaui ad alios existentes extra Conclaue, vel scribentes Cardinalibus, vel aliis existentibus in Conclaui.

3. Et tandem non deseram hic apponere verba Patris Thesauri *in praxi de pœnis par. 2. verb.* Conclaue, *cap. 2. §. Item Pius.* vbi sic ait, *Nota quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla est pœna lata sententia, ex prædictis; Itaque solum ij, qui secretè loquuntur cum Cardinalibus in conclaui existentibus incurrunt excommunicationem non reseruatam: ipsi autem Cardinales secretè loquentes cum aduenientibus, non incurrunt vllam censuram.* Ita Thesaurus.

RESOL. XCV.

Rationes pro affirmatiua sententiā adducuntur, sed negatiua firmatur?

Et docetur, quod mens legis magis est attendenda, quam verba?

Et explanatur legem pœnalem extendendam esse ad alium casum.

Et quod in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extensiua, sed comprehensiua? Ex part. 12. tractat. 2. Resolut. 2.

§. 1. SEd his non obstantibus affirmatiuam sententiam aliqui satis probabilem existimabunt, nempe Cardinales non solum mittentes literas, & nuncium ad alios extra Conclaue existentes, sed etiam cum ipsis colloquentes in censuram reseruatam Pij IV. Incidere.

2. Probatur

Sup. hoc late supra in tr. 1. Ref. 128. §. 2. à lin. 4. & in tom. 3. tr. 4. Ref. 3. §. vlt. ante mediũ. à vers. vnde in casu & in tom. 5. tr. 1. Ref. 87. §. Sed ego. post mediũ. à vers. Et ideo legis mens. & in tom. 6. tr. 1. Ref. 32. §. Sed in casibus. prope finem, & in tom. 7. tr. 1. Ref. 3. §. Nec obstat. & in Ref. 308. §. 1. ante medium. vers. tunc.

2. Probatur Primò hæc opinio, quia legis mens magis est attendenda, quam verba, vt patet ex *l. scire*, *ff. de legib. l. non aliter*, *ff. de legat.* 3. *l. non inis*, *& rei*, *§. verbum ex legibus*, *ff. de verb. signific.* & tenet Surdo *decis.* 35. *num.* 14. Ferret. in *Consiit. Catal. Gloss.* 4. *num.* 66. vnde Bartholomæus Humada *in schol. ad Glossam*, Lopez *l.* 57. *tit.* 5. *part.* 1. *gloss.* 2. *num.* 7. docet ex Baldo in dicta *l. scire*, quod non solum recedere debemus à verbis legis, & seruare mentem, vbi est expressa, sed etiam vbi mens, seu ratio non est expressa. Sed certum est Summum Pontificem Pium IV. in dicta Constitutione aliam non habuisse mentem ac finem, quam ob solam Pontificis electionem Cardinales ab omni communicatione cum aliis extra Conclaue se abstinerent, vnde prohibuit sub censura sibi reseruata ad eos mittere litteras, nuncium, &c. Ergo quanto magis dicendum voluisse Cardinalibus prohibere collocutionem cum supradictis, cum lingua magis vigeat, & vim habeat, quam calamus.

3. Deinde probatur, & confirmatur hæc opinio, quia in Bulla Pij IV. §. *Clauso* & §. *litteras* versantur, & respiciunt vnam eandemque materiam, videlicet remotionem ab omni communicatione cum existentibus extra Conclaue, prohibendo collocutiones, litteras, mandata, notas, signa, ergo licèt materialiter videantur duo §§. distincti; sunt tamen formaliter vnus, & idem, & ideò *in Rubr. §. litteras* dicitur *Clauso Conclaui litteræ, & signa similiter prohibentur.* Nota dictionem *similiter*, quæ est repetitiua, vt obseruat Ruinus *cons.* 169. *num.* 2. *vol.* 2. & Surdus *decis.* 88. *num.* 15. Vnde inducere dispositionem similem præcedenti, dixit Sacra Rota coram Seraphino *tom.* 2. *decis.* 1384. *num.* 1. Ergo censura lata in dicto §. *literas* cadit etiam, & includit antecedentem §. *Clauso*, & ideo non solum mittentes, & recipientes litteras, vel scripturas, sed etiam colloquentes cum his qui extra Conclaue existunt de rebus pertinentibus ad Electionem, in excommunicationem incidere dicendum erit, cum vtrobique par sit ratio, vt statim videbimus, & alioquin contra Regulam *cum quis de regulis Iuris in* 6. quod vna via denegatur, altera concederetur, vnde Petr. Peckius in dictam Regulam sic ait. *Quoniam in omnibus dispositionibus, & publicis, & priuatis scriptum sententiæ, & menti cedere aequum est, cum ratio legis lex sit, & non legis verba captanda sint, sed legislatoris intentio spectari debeat, optima sanè ratione constitutum fuit; quod cum quid alicui vna via per legem prohibetur ad id alia via, sub velamento, & prætextu verborum, contra legis mentem admitti non debet.* Ita ille. Cui adde Varnesium *vol.* 2. *consil.* 459. *num.* 2. Vela *dissert.* 10. *num.* 59. Sesse *decis.* 28. *num.* 11. Larra *Decis. Granat.* 1. *num.* 45. *lib.* 1. Sanchez *de matrim. lib.* 10. *disp.* 8. *num.* 20. & alij asserentes absurdum esse, quod vna via denegatur altera concedere: Sed hoc eueniret in caso nostro, nam ad euitandam omnimodam communicationem cum aliis extra Conclaue denegarentur sub censura latæ sententiæ scriptiones, & mandata per nuncium, sed concederentur sine incursu censurarum colloquia.

Sup. hoc latissime sup. in tr. 2. Ref. 128. §. Probatur tertio. & in tom. 1. tr. 5. ex lata doctrina

4. Probatur tertio, quia non pauci, nec contemnendi, imò magni nominis Doctores asserunt etiam legem pœnalem extendendam esse ad alium casum, quando militat eadem ratio & ita per Textum in *l.* 2. *vers. si Curatorem*, *ff. ad Tertull.* & *in cap. si postquam*, *cum gloss. de elect. in* 6. docet Alphonsus Moditius *in §. lex est instit. de iur. gent. dub.* 54. *num.* 1. Quia, vbi est eadem ratio, & omnimoda similitudo, debet esse eadem iuris dispositio, etiam in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extensio, sed quædam declaratio, vt notat *Gloss. singularis in cap.* 1. *in verb. Italia de temp. ordinand. lib.* 6. quam pro singulari commendat Panormitanus *in cap. nihil column. antepenult. de elect.* & *in cap. fin. column.* 2. *de rescript.* Et hæc omnia latè firmat ex Neotericis Guttierrez *pract. qq. lib.* 3. *quæst.* 17. *num.* 83. vbi probat, quod in quacunque materia simus, vbi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipsa lex *l. illud*, *ff. ad l. Aquiliam. l. à Titio, cum similibus, ff. de verb. obligationibus.* Mantic. *de coniecturis vltimarum voluntatum lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 20. Tiraquell. *de causis cessantib. part.* 1. *num.* 151. Becc. *cons.* 89. *num.* 10. Decian. *cons.* 76. *num.* 10. *lib.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1162. *num.* 4. & *prius conclus.* 312. *num.* 9. Adde Barb. *consil.* 10. *numero* 11. 12. & 19. *lib.* 2. Hinc est, quod in his quæ per rationem legis comprehenduntur non dicitur fieri interpretatio extensiua, sed comprehensiua. Rolandus à Valle *cons.* 27. *num.* 6. *cum seqq. lib.* 1. Molina *lib.* 1. *de Hispan. primogen. cap.* 5. *num.* 12. Vnde in tali casu non dicitur lex extendi, sed includi ille casus sub eiusdem legis dispositione, latè Crauet. *de Antiquit. temp.* 4. *part. princip. in princip. num.* 91. cum sequentibus & Parisius *consil.* 22. *numero* 20. *lib.* 2. quibus adde Antonium Frances in *Pastor. Regul. part.* 2. *quæst.* 10. *num.* 52. Ergo cum ex supradictis pateat ex identitate rationis legem pœnalem esse extendendam, à fortiori dicendum est in casu nostro Constitutionem Pij IV. contra Cardinales, mittentes, litteras, & nuncium extra Conclaue ad alios, extendendam esse ad Cardinales cum ipsis colloquentes, nam in hoc casu militat eadem, imò maior ratio: vnde ex superius allatis patet opinionem hanc affirmatiuam cui ego adhærere Eminentissimis DD. Cardinalibus consulerem, esse satis probabilem. Illa tamen non obstante, existimo opinionem negatiuam Castri Palai, & Bonacinæ non carere probabilitate, & ideo illam sequentes non damnarem. Nam in materia censurarum respuitur communiter à Doctoribus argumentum à simili, vt notat Amicus in *Curs. Theologic. tom.* 7. *disputatione* 31. *sect.* 3. *numero* 58. & *alij*, imo & à fortiori, vnde verba interpretanda sunt, vt iacent, & sonant. Pœnæ etenim ad alios casus non sunt extendendæ, sed restringendæ, *l. factum cuique*, *§. in pœnalibus*, *ff. de Reg. Iur. capite in pœnis eodem tit. in* 6. docet Surdus *de Alimen. tit.* 1. *quæstione* 51. *numero* 12. Burgos *de Paz*, *cons.* 8. *numero* 2. etiamsi extensio efficeretur ex similitudine rationis, vt docet Gironda *de Priuileg. explicat. numero* 540. Dueñas *Regul.* 281. cum aliis communiter. Ergo, cum Pius IV. fulminauerit sententiam excommunicationis contra Cardinales mittentes, & recipientes litteras, nuncium, &c. non est extendenda ad colloquentes: nam si istos voluisset comprehendere, expressisset, vt fecit, contra mittentes, & recipientes litteras. Ergo dum non expressit, comprehendere non voluit, quia vt diximus, si voluisset expressisset *l. vnica*, *cap. fin. autem*, *C. de caduc. collen. cap.* 2. *de transf. Prælat.* Tiraquellus *in l. si vnquam*, *verb. libertis*, *numero* 3. *C. de reuocan. donat.* Surdus *cons.* 88. *numero* 4. Guttierrez *Pract. qq. lib.* 3. *quæst.* 12. *numero* 7. & *alij*. Sed si aliquis vellet stare in hac opinione quod Cardinales loquentes de rebus pertinentibus ad Electionem non incidant in censuram Papæ reseruatam; restat videre an saltem Cardinales in tali casu peccent mortaliter.

Ref. 62. §. 1. in fine & in aliis eius annotat. & in tom. 5. tr. 1. Ref. 90. §. 2. & vlt. & ibi in tr. 3. Ref. 34. §. Nec valet. ad medium. & ibidem in tr. 9. Ref. 35. §. 1. & in Ref. 55. §. Adde. & in Ref. 78. §. 1. & 2. & ibi in tr. 10. Resol. 122. §. 2. ad medium. vers. Vnde. & in tom. 6. tr. 1. Ref. 79. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 1. §. Hæc. paulo post initium, à vers. tamen lex. Et pro interpretatione comprehensiua, & non extẽsiua cõtenta in hoc textu late sup. in tr. 1. Ref. 128. §. Probatur tertio. ad medium, à vers. Hinc est. & in to. 2. tr. 1. Ref. 179. §. 2. ante medium. & in tom. 3. tr. 2. Ref. 47. §. Et hanc. ante mediũ. vers. nec dicitur extensio. & in to. 7. tr. 1. Ref. 1. §. Nec obstat primo. ad medium. à vers. Et in tali casu. in Ref. 3. § 1. prope finẽ. & in Resol. 304. §. Confirmatur. & in Ref. 313. §. Sed hæc. à lin. 5. Sup. hac pœna in omnibus Ref. & §§. not. primæ huius §.

RESOL. XCVI.

An Cardinales loquentes cum aliis existentibus extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem peccent saltem mortaliter?

Et deducitur, quod si necessitate vrgente Sacerdos absque praeuia confessione celebrauerit, Quam primum confiteatur, *& quia sunt verba imperatiua non important praeceptum ad mortale, sed consilium, & adhortationem?*

Et docetur, quod consuetudo, & obseruantia subsequens est optima legum interpres? Ex p.5.tr.2.Ref.3.

Sup. hoc latissime in to. 6.tr. 1. Ref. 29. & in multis aliis eius primæ annot.

§.1. NEgatiuè prima facie videtur respondendum: nam Pius IV. sic ait. *Clauso Conclaui nulli ad colloquium admittantur*: Quæ quidem verba cum sint imperatiua, non inducunt præceptum aliquod, quia sunt simplicia quædam verba; Et quando Ius, vel Superior aliquid sub culpa præcipere volunt, fortioribus terminis vti solent. Et ita hanc sententiam generaliter, & absque vlla limitatione docet Bordonus *in conf. regul. tom.2. resol.61. quæst. 9. num.*27. Patrum Thomistarum decus Cardinalis Caietanus 2.2. *quæst.* 186. *art.9. circa solut. ad* 2. Castro *lib.1. de leg. pœn. cap.5. docum.*4. Salon. 2.2. *quæst.77. art.2. controuers.*8. *col.*3. vers. *Ex his sequitur.* Carbon. *de legib. lib.7. disp.4. ad fin.* Confirmatur hæc opinio auctoritate Petri de Ledesma *in Summa Tom.1. de Eucharist.c.11.ante 9.conclus.* Villalobos *in Summa tom. 1. tract.7. diffic.37. num.*7. Tamburin. *opusculo de Commun. cap.*1. §.6. *num.* 49. Lud. de S. Ioanne *quæst.7. de Eucharist. art.7. dub.1. in fin. pag.* 264. Mutin. de S. Ioseph. *lib.* 1. *tract.* 7. *de Eucharist. num.*19. asserentium verba Concilij Tridentini *sess.13.cap* 5. Quod si necessitate vrgente Sacerdos absque præuia confessione celebrauerit, quamprimum confiteatur, quia sunt verba imperatiua, non important præceptum ad mortale, sed consilium & adhortationem. Et ad plurimum verba imperatiua, non important tantum præceptum sub veniali, tradunt Nauarrus *cap.*22. *num.*49. Emanuel Sà *verb. lex, num.*6. Sayrus *in Claui Regia lib.3. cap.7.num.*2. & alij.

Sup. hoc infrà in §. vlt. huius Ref. & in aliis eius annot.

2. His tamen non obstantibus puto affirmatiuam sententiam tenendam esse. Probatur primò, quia supradicta opinio Caietani, & aliorum procedit quando materia non est grauis, sed quando verba imperatiua versantur circa materiam grauem, & quæ plurimum interest Reipublicæ, tum dicta verba important præceptum sub mortali, tradunt communiter Doctores, vt Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *disp.*1. *punct.9. num.*2. Vasquez *in* 1. 2. *tom.* 2. *disp.* 178. *cap.3.num.*21. Sanchez *de matrim. lib.4.disp.*23. *num.*12. & in Summa *tom.2. lib. 6. cap. 4. num.* 26. Merolla. *tom.2. disp.4. cap.3. diffic.1.num.*110. & alij. Quod patet ex Clement. *Exiui*, §. *item quia, vers. nos itaque de verb. significat.* vbi Pontifex expresse dicit, verba imperatiui nec continere præceptum, nec ei æquipollere, & statim ex materiæ grauitate præceptum colligit. Sed in nostro casu materia præcepti est in re grauissima, quæ importat, & conducit ad bonum vniuersale totius Ecclesiæ, videlicet ad liberam, & rectam electionem Summi Pontificis. Ergo verba supradicta Pij IV. licèt imperatiua, præceptum sub mortali continere omnino dicendum est. Et ita interpretata est dicta verba Pij IV. consuetudo, & obseruantia subsequens, quæ est optima legum interpres *l. minimè, ff. de legibus l. si de interpretatione, ff. eod. tit. cap. cum de consuetud.* Syluan. *cons.* 88. *numero* 27. Tiraq. *de nobil. capite* 10. *num.*9. Afflict. Neap. *decis.* 166. *num.9. & decis.* 173. *num.*3. Menoch. *cons.*32. *num* 44. *& cons.*390. *num.*21. *& cons.* 577. *num.2. & 3. vol.*3. Mascard. *de probat. conclus.* 1415.*num.*10. Bruitor. à Sole *in locis communi. verb. consuetudo* 6. Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. eod. verb. num.* 3. Cald. Pereira *in l. si curatorem, C. de in integr. restit. minor. verb. contractum num.* 29. Beller. *disquis. cleric. p.* 1. *tit. de Clerico debitore*, §.12. Mendez à Castro *in praxi Lusit. lib. 2. cap.* 1. *numero* 12. Camill. Borell. *in Summa omnium decis. tit.* 14. *numero* 88. Cened. *practic. & canon. qq. lib.* 1. *quæstione* 3. *numero* 11. cum aliis, quibus adde Ioannem Præpositum *in cap.2.num.*14. & Amicum *in Cursu Theolog. tom.5. disp.5. sect.8. num.* 204. asserentes, obligationem ad mortale solo verbo imperatiuo declarare praxim, & consuetudinem. Et ideò loquentes de verbis imperatiuis asserunt plures standum esse consuetudini acceptanti, & intelligenti ea verba. Si enim ita explicuit tanquam verba præcepti, continebunt præceptum; si verò tanquam verba consilij continebunt consilium. Vbi autem consuetudo nihil explicuit, spectandam esse materiam, & si ea magni ponderis, & necessitatis sit, & ita verisimile sit, eam sic à superiore ponderatam, continebunt præceptum; secus autem si non. Sic Anton. *in cap. nam concupiscentiam in fin. de constit.* & ibi Panorm. *num.*4. Imol. *num.*10. Felin. *numero* 8. *vers. De aliquibus autem verb.* Alex. de Neuo *numero* 26. Angel. *verb. lex, num. 3. & ibi* Tab. *quæst.28.num.*29. Armilla *num.*4. Syluest. *verb. Præceptum quæst.* 2. Euerard. *in suis topicis loco ab æquipollentib. num.*11. Sanchez *tomo* 2. *Summa lib.6. cap.4.num.39. & alij.* Sed in casu de quo loquimur, etiamsi non adesset, consuetudo, quod negamus, tamen materia est ita grauis, vt grauior esse non possit, videlicet, vt diximus, media ad rectam electionem Pontificis. Ergo in dictis verbis imperatiuis præceptum sub mortali Pium IV. imposuisse, manifestè apparet, nec aliter sentiendum puto.

Aduerte obsecro, quod hæc duo nomina cõsuetudo, & obseruãtia authore hic cõiunxit & in Ref. quæ est in to.2.tr.1. Ref. 88. §. Et tandem. In reliquis verò Resolutionibus hæc prædicta nomina separauit. Lice pro hoc nomine consuetudo lege in to.2. tr.1. ex Ref. 14.§. Sed nõ carens. paulo post initium, & in to.3 tr.6. ex Ref. 94. §. Deinde. & ex Ref.132. §. Quod ad medium, & in to.4. tr.2. ex Ref.3 §. Sed pace. post mediũ, cursim à vers. quod cõfirmatur, & ibi in to. 6. ex Resol. 158.§. Hinc dictus. cursim in fine, vers. quia consuetudo. & in tom.5. tr.1. Ref.87. §. Sed hic ad lin. 3. & in tom.6. tr.2. quãuis breuiter vnum pro mille valet. in Resol. 21. §.1. in fine. Et pro hoc verò nomine obseruãtia in to.3. tr.3. Ref.86. §. penult. ad medium, à vers. Quod cõfirmatur. & in multis alijs eius annot. Alibi tom. 5. tr.3. Resol. 169.& 170. à lin.4. & in tom.3. tr.1. Resol. 9. §. Hoc supposito. signanter ante medium, à vers. Tunc etiã. & in to.6. tr.1. Ref.28. §. Verum ad medium, à vers. Confirmatur.

3. Ad autoritatem desumptam ex verbis Concilij Tridentini vbi suprà, Respondeo contra Ledesmam, & alios, verba illa imperatiua, vt ego alibi probaui, inducere obligationem sub mortali, quia versantur, vt est in casu nostro circa materiam grauem, ita etiam interpretante consuetudine. Et ita docet Amicus *loco citato n.* 204. Et me citato Dicastillus *de Sacram. tom.1. tract.4. disp.9. dub.9.n.*176. & me citato Leandrus *de Sacram. tom.2. trat.7. disp.* 7. *quæst.*46. & me citato Eminentiss. Card. Lugo *de Euchar. disp.*14. *sect.*7. & me citato Auersa *de Sacram. Eucharistiæ quæst.8. sec.*7. & me citato Francisc. de Lugo *de Sacram. l.4. c.6. q.8. n.*61. & me citato Paulus Maria Quartus, *in Rubricas Missalis Romani p.3. tit.8. sect.3. dub.*6. & me citato Trollench, *de Sacram. l.3. c.6. dub.4. q.4. n.*16. & me citato Eligius Bassæus *verbo Communio sacra n.*59. & me citato Caspensis *in Curs. Theolog. tom.3. tract.22. disp.9. sec.2. n.*26. cum aliis communiter.

RESOL. XCVII.

An Collocutiones, & Scriptiones, quæ ordinantur ad bonam electionem futuri Pontificis, prohibeantur in Bulla Pij IV. in eligendis, &c. Et opinio negatiua affertur.

Et docetur, quod mens Legislatoris, & finis legis colligitur ex eius procemio.

Et probatur, quod quando cessat finis adæquatus, & fundamentalis legis etiam in particulari, lex non obligat.

Et

Et quod lex fundata in præsumptione, ipsa deficiente, non adstringit. Ex part. 1. tract. 2. Rel. 4.

§. 1. IN Bulla sic habetur, *Clausto Conclaui nulli ad colloquium etiam extra portam Conclaui, etiam Principum Oratores, nisi ex magna, & vrgenti causa à maiori parte Collegij approbanda admittantur, Litteras verò, aut cuiusuis generis scripta ad eos qui in Conclaui erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, seu recipere, aut contra, è Conclaui ad eos qui foris erunt, nullo modo liceat, qui contra fecerint, quacunque dignitate, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeant, pœnæ excommunicationis latæ sententiæ subiaceant, absoluendi facultate, præterquam in mortis articulo, soli Pontifici Maximo reseruata, à quo nihilominus pro qualitate delicti vltra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.*

2. Ad dubium propositum negatiuè videtur respondendum, quia in hoc casu cessat finis legis scriptionis prohibentis.

Suprà hoc proœmio in tom. 2. tract. 2. Ref. 81. §. Quatto gratia & in Resolut. 88. §. Confirmatur secundo, & in tom. 4. tract. 3. Resf. 28. §. 2. prope finem, à Vers. Nã ex proœmio. & in tom. 9. tr. 3. Ref. 60. §. vlt. à lin. 8. & in Resol. 180. §. 2. ad lin. 8.

3. Probatur eo quod mens Legislatoris, & finis legis colligitur ex eius proœmio, vt patet ex *l. fin. ff. de Heredibus instit.* & ibi Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Idem habetur in *l. 1. de orig. Iuris*, & docent Molina *de primogen. lib. 1. cap. 5. num. 34. & 35.* Guttierrez *pract. lib. 1. quæst. 27. num. 90. & 91.* Hurtados *tom. 1. tract. 2. cap. 2. resol. 3. num. 30.* Seccin. *de confess. sollicit. tract. 1. cap. 7. num. 4.* Panormitanus *in cap. adnersus de immun. Eccles. num. 2.* Nauarrus *in cap. si quando de rescrip. except. 8. num. 1.* Oldradus *consil. 103.* Tiraquellus *tit. cessante causa limit. 1. n. 90. & 91.* Paz *consil. 2. num. 6.* Quintana Dueñas *tom. 1. tract. 3. singul. 18. num. 8.* Salas *de legib. disput. 17. sec. 9. num. 13.* & alij. Sed vt patet in §. 1. Bullæ Pij I V. finis suæ Constitutionis fuit, tollere abusus qui liberæ, rectæ, & maturæ Electioni Pontificis obstare poterant: & ideo Bonacina *tom. 3. disput. 2. quæst. 2. punct. 35. num. 13.* & Castrus Palaus *num. 6. disput. 3. punct. 18. num. 6.* cum Ioseph Gibalino *in Synopsi Censurarum ver. Electio num. 6.* docent finem dictæ Bullæ Pij I V. esse, vt electio summi Pont ficis libera omnino fit. Et Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 3. num. 2.* ait, materiam Canonis *vbi periculum in 6.* esse occasionem differendi, vel turbandi electionem Summi Pontificis. Ergo quando collocutiones cum Cardinalibus, vel scripturæ ad eos missæ nullum continent abusum, nullam occasionem differendi, vel turbandi electionem Pontificis, imò conducunt, & ordinantur, & efficiunt, vt actu sequatur subita, recta, libera, & matura electio ipsius Pontificis, vt est finis, & voluntas dictarum Constitutionum, in tali casu dicendum videtur ita colloquentes, & scribentes neque peccare mortaliter, nec incidere in censuras.

Sup. hoc in Ref. seq. & in omnibus alijs annot. seq. Et pro lege fundata in præsumptione, io tom. 6. tr. 1. Ref. 69. & in multis alijs eius annot.

4. Probatur hæc opinio, quia quando cessat finis adæquatus, & fundamentalis legis etiam in particulari, lex non obligat, & lex fundata in præsumptione, ipsa deficiente non adstringit.

5. Probatur primo ex iure Canonico, vt patet *in cap. miramur, de seruis non ordinandis, iuncto cap. multis, de ætat. & qualit. cap. cum cessante de appellationib. cap. quorundam de iudic. cap. Marchion. 1. quæst. 2. cap. fin. de Reg. iuris*, & glossa *verf. seruorum in cap. ita quorundam de Iudæis.*

6. Probatur, ex iure ciuili, vt patet *ex l. quod dictum 32. ff. de pactis, l. adigere 6. §. quamuis de iurepatronatus l. illud 9. ff. ad legem Aquiliam, l. ita demum, ff. de administr. tutor. l. quod ait lex, ff. de diuortijs, l. 1. §. vltim. ff. de alimentis legatis*, & gloss. *verb. proueniens, & verbo filio procedente lib. 2. verf. & si extraneum, ff. de vulgari.*

7. Et tandem probatur auctoritate Doctorum, ita Granadus *in 1. 2. contr. 7. tract. 3. p. 2. disp. 15. sect. 2.* & alij quos alibi adduxi, & ad satietatem adducit Franciscus Sousa in Bullam Clementis V I I I. *de largitione munerum fundam. 2. n. 14.* quibus nunc addo Mattinum de S. Ioseph *post Regulam S. Francisci fol. 437. num. 7.* & me citato Roccaful. *tom. 1. p. 3. lib. 6. de lege humana in communi cap. 15.* & me citato Crescent. *in Præsidio Romano lib. 3. num. 28.* & me citato Bertrand. Loth. *in Resol. Theol. tract. 2. art. 8.* & Tamburin. vir doct. & amiciss. *in decal. tom. 1. lib. 2. cap. 1. §. 10. n. 3.* & me citato Pollachus *in vacat. epidem. p. 1. n. 65.* & me citato Caramuel *in Theologia regulari disp. 5. n. 50.* & me citato Possentium *verb. lex, in collect. responsionum moralium tit. de Monialibus, inquis. 2. n. 52.* Et nota quod Granadus addit supra *sect. 3. num. 24. Satis esse probabiliter cognosci cessare adæquatam rationem legis, vt licitè possit non seruari?* dummodo, vt obseruat Roccaful. *vbi sup. Absit scandalum, & rectè procedatur in rei veritate, non verò fictione, fingendo deficere, & cessare finem legis in particulari, cum minime deficiat.* Vnde ex his aliqui non possunt intelligere, quomodo Pius I V. & Gregorius X. qui nihil aliud intendunt in suis Constitutionibus, quam optimam Pontificis electionem, quod postea velint eos excommunicationis nexu vinciri qui scriptiones adhibent tanquam media probabilia opportuna, imò, & forsan necessaria ad adiuuandam, & efficiendam dictam electionem, ideo putant in dictis Constitutionibus solum prohiberi litteras, quæ tanquam abusus tendere possunt ad differendam, turbandam, & impediendam liberam, rectam, & maturam Pontificis assumptionem, non autem collocutiones, litteras &c. quæ illam adiuuare possunt, & ad hunc finem adhibentur.

Alibi in to 6. tr. 1. Ref 70. 71 & 72. & ibi in tr. 5. Ref. 16. §. vlt. ad lin. 5. & ibid. in tr. 8. ex doctrina R. f. 57. §. vlt. & in tom. 1. tract. 4. Resol. 65. à lin. 4. & verf. Proinde. & in to. 5. tr. 8. ex doctrina ref. 10. & in to. 7. tr. 3. Ref. 13. prope finem, à verf. Et satis. & hic.

RESOL. XCVIII.

Opinio affirmatiua firmatur.

Et explanatur, quod aliquando lex fundatur in periculo facti, vel delicti, & vtrumque explicatur, quomodo debeat intelligi.

Et additur, quod opinio, quæ docet, cessante fine legis, cessare, obligationem legis etiam in casu particulari, est contra communem? Ex part. 1. tract. 2. Resolut. 5.

§. 1. VErum supradicta opinio, licèt prima fronte speciosa videatur, quam ego olim speculatiuè loquendo, probabilem censui, asserendo cessante legis fine, non obligare legem etiam in particulari, nunc tamen omnino existimo practicè in nostro casu non esse hanc sententiam consulendam. Durum enim mihi videtur in re tam graui relinquere iudicium de cessatione legis, non solum omnibus Eminentissimis Cardinalibus, sed etiam secularibus, itaut possint impunè scribere, & colloqui cum ipsis, quoties probabiliter dictas collocutiones, vel litteras existimarent conducere ad bonam electionem Pontificis; atque ideo non adesse in illis abusum, sed cessare finem legis. Et vnus scriberet contrarium, quod scriberet alter, & ideo vnusquisque diceret, quod cessat finis legis in suo casu. Vnde si hæc opinio esset admittenda, dubitarem quod Sacrum Conclaue, & eius Rotæ magis frequentarentur, quam Posta Pasenini, & Constitutiones Pontificiæ tam arctæ, deseruirent de vento, & in fumum transirent, & electio Summi Pontificis vsque ad Kalendas Græcas differretur. Ideo negatiuæ sententiæ, quam cer-

tam existimo, adhærendum puto prorsus affirmatiuam eefellendo.

Sup. doctrina comenta in hoc. & duob. seqq. §§. lege in tom.7. n.1. ex Ref.308. §. Nec. ad lin.12. & in tom 6. tr.1. Ref. 69. & alias eius primæ not. & si placet etiam alias eius annotas.

2. Dico igitur, quod lex aliquando fundatur in periculo facti, vel delicti, quando enim lex, seu præceptum fundatur præsumptione facti, vel delicti, si factum, vel delictum cessat, cessat etiam obligatio legis, vt fuisti institutus hæres alicuius, non fecisti inuentarium, præsumitur, quod bona hæreditatis abscondisti, & propterea es condemnatus vltra vires: si reuera non abscondisti, non teneris in conscientia. At quando lex, seu præceptum fundatur in periculo facti, vel delicti, etsi delictum, seu factum, cesset in aliquo casu speciali; quia non cessat generaliter, & absolutè, id est non cessat ab entitate præcepta in se, ideo non cessat lex, neque præceptum. Ideo contractus minoris, vel pupilli sine auctoritate tutoris, & aliis conditionibus requisitis non valet, & si cesset omnis fraus; Sic obligatio dotis, renunciatio illius, donatio vxoris facta marito renunciatio legitimæ, confectio Sacramenti, electio, & alia similia, si fiant sine solemnitatibus, etiamsi fraude, non valent; etsi alia viget lex, quia non fundatur in facto, seu delicto præsumpto, sed in periculo facti, id est quod factum, seu delictum in ea re esse potuit, & si actu non sit. Ita ex Pontio, Suarex, Salas, Bonacina, & aliis, docet hæc omnia Ferdinand. à Castro Palao *tom. 1. tractatu. 3. disp. 1. punct.* 14. *num.* 13. Quibus adde Ianuarium *de Casibus reseruatis resolut.* 34. *num.* 14. & nouissimè Angelum Bossium *Var. tom.* 3. *tit.* 16. §. *vnic. numero* 11. & 12.

3. Hoc supposito, sic argumentor. Quando lex præsumitur, & fundatur non in delicto, sed in periculo delicti, illo deficiente adhuc lex obligat, sed in nostro casu, constitutiones Pontificiæ non fundantur, nec præsumunt factum, vel delictum, sed periculum facti, & delicti: ergo etiam deficiente præsumptione, & delicto obligabunt.

4. Probo minorem ex verbis Bullæ Pij IV. §.2. ibi, *Nos quantum cum Deo possumus futuris periculis occurrere volentes &c.* Et ideo dixit Bonacina vbi infra *num.*10. *quod Summus Pontifex ad præcauenda pericula prohibet mitti scripta cuiusuis generis, &c.* Quod confirmatur ex illis verbis Greg. X. *in cap. vbi periculum, pro his tantum, quæ ad electionis negocium pertinent vocaretur, &c.* videlicet, ait Glossa, Aduocati, & Religiosi. *Ergo non prohibentur tantùm collocutiones quæ continent abusum & delictum, sed etiam locutiones absque abusu, & delicto, imò licita in ordine ad rectam electionem Pontificis.* Itaque axioma illud Iurisconsultorum, ac Theologorum, legem fundatam in præsumptione, si præsumptio deficit non obligare, & cessante fine legis, legem non arctare, intelligenda sunt, vt diximus de fine legis, & præsumptione, quæ fundantur in delicto, non autem in periculo delicti, vt accidit in casu nostro circa prohibitiones Colloquentium, vel scribentium ad conclaue, seu existentes in Conclaui.

5. Ad argumentum verò desumptum ex verbis Pij IV. appositis in procemio seu §. 1. suæ Constitutionis patet responsio ex dictis, videlicet Pontificem ibi non loqui de abusibus continentibus delictum, sed tantum periculum. Ergo.

Sup. hoc in omnibus Ref. & §§. positis in annot.§. Et tandé, præcedentis Ref.

6. Adde, quod illa opinio, in qua fundatur contraria sententia, videlicet cessante fine legis, cessare obligationem legis, etiam in casu particulari, est contra communem, vt me citato obseruat Bassæus *verb. lex.* 5. *num.* 3. & mè citato Merolla *tom.*2. *cap.*8. *dub.*2. *difficult.*1.& me citato Verticell. *in qq. Moral. tract.*3. *quæst.* 13. *num.* 13. & me citato Pellizzarios in *Manual. Regul. tom.*2. *tract.* 6. *cap.* 4. *num.*22.& me citato Hurtadus *var.tom.*1.*tract.*3. *cap.* 6.*resol.* 35. *num.* 223. & me citatn Caspensis *in Curs. Theol. tom.* 1. *disp.* 6. *sect.*1. *num.* 4. Araujo *in* 1.2.*D. Thom. quæst.*97. *disp.*3.*sect.*7. *diffic.*3. *num.*45. & hæc opinio communiter recipitur in Schola Societatis, & ita præter Suarez, Vasquez, Salas Baldellum, Azotium, Filliuceum, & alios à me alibi adductos tenet nouissimè Escobar *in Theol. Mor. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.*9. *num* .66. Vnde practicè ego negatiuæ sententiæ adhæreo. Alibi ibidē

RESOL. CXIX.

An in prohibitione colloquendi, & scribendi contenta in Bulla Pij IV. detur paruitas materiæ, excusans à peccato mortali, & ab incursione censurarum? Exp.12. tt.2.Ref.6.

§.1. NEgatiuam sententiam mordicus sustinet Bonacina *tom.*3. *disp.*2. *q.*2. *punct.* 34.*n.*13. vbi sic ait. *Dubium est vtrum mittens, vel recipiens modicum chirographum, & valde breuem scripturam, vinculo huius censuræ obstringatur. Ratio dubitandi est, tum quia paruitas materiæ semper excusat à mortali, consequenter etiam ab excommunicatione, qua pecccatum mortale incurritur, tum quia legens octo, vel decem lineas libri ob hæresim damnati, non afficitur excommunicatione lata contra legentes libros hæreticorum, etiam si in illis paucis lineis insertus sit error, cuius causa liber ille damnatus fuit*: ergo *multo minus in præfatis casibus incurrit excommunicationem mittens, vel accipiens breuissimum chyrographum.* Et ideo post hæc dicta sic subdit Bonacina.

2. *Eis non obstantibus omnino sustinendum est, tam recipientem, quam mittentem breue chirographum in præfatis casibus vinculo excommunicationis ligari; Ratio est, tum quia prohibitio generalis est, non solùm enim prohibentur litteræ, verum etiam scriptura cuiusuis generis, notæ & signa; huiusmodi autem chirographum comprehenditur sub nomine scripti cuiusuis generis, vel saltem sub nomine notæ, aut signi, tum quia vbi est eadem ratio, debet etiam esse eadem iuris dispositio* l. Illud, ff. ad leg. Aquil. l. illud, C. de Sacrosanct. Eccles. & l. à Titio, ff. de furtis. *Ratio autem ob quam ista excommunicatio lata est, militat eam in breui chirographo, quàm in longiori, cum inde arripi possit occasio impediendi liberam futuri Pontificis electionem. Ad primam rationem dubitandi, Respondeo, in hoc casu non adesse paruitatem materiæ, sed materiam ipsam sufficientem ad mortale, & ad censuram incurrendam, vt patet ex rationibus à me allatis. Ad secundam, negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia illa excommunicatio lata est contra legentes libros hæreticorum; qui autem paucas lineas legit, non dicitur, moraliter loquendo librum legere, consequenter ratione paruitatis materiæ à mortal, & à cēsura excusetur. Qui verò breue chirographum in Conclaue mittit, vel recipit, dicitur recipere aliquod scriptum, notam, vel signum, quod est materia istius excommunicationis: consequenter non excusatur à mortali, & ab excommunicatione.* Hucusque Bonacina, cuius opinio terrere quidem debet illos, qui forsitan folia integra extra Conclaue scriberent, vel reciperent.

3. Sed licèt hæc opinio sit satis probabilis, tamen ego puto aduersus illam, dandam esse paruitatem

tem materiæ in prohibitione colloquendi, & scribendi contenta in Bulla Pij IV. Et ita hanc sententiam sustinet Castrus Palaus *tom.6. disp.3. punct.29. num.6.* vbi ita asserit. *Ex eodem etiam fine desumendum est, an litterarum missio grauitatem peccato mortali requisitam attingat: si enim ex se leniter nocere possit, & non grauiter intentioni Pontificis, à peccato mortali & consequenter à censura excusabitur. Nihilominus, consultum est à qualibet litterarum missione, & secreta locutione omninò abstinere, tum ab scandalum, tum quia saltem in foro exteriori dum veritas non manifestatur, sic litteras mittens recipiens, & secretè colloquens excommunicationi subiectus erit.* Ita ille, & ego. Vnde ex his ego interrogatus respondi non esse paruitatem materiæ, sed peccatum mortale si aliquis ex Conclaui diceret alicui his paucis verbis: Vade, & dic Oratori Hispano, vel Gallo, vt impediat electionem eam faciendam Cardinalis N. nam licèt verba prolata quoad materiale sint pauca, formaliter tamen sunt multa, & grauiter nocent intentioni Bullæ prohibentis colloquia, & scriptiones, ne turbetur electio Pontificis: Secus autem dicendum est, vt obseruat Palaus, si aliqua pauca verba etiam circa electionem leuiter nocere possint intentioni Pontificis, vt si quis diceret alicui: *Cardin. N. habuit decem vota*, maximè si in hoc nõ sequeretur turbatio, vel aliud inconueniens in Conclaui.

4. Itaque paruitas materiæ in hoc casu non solum metienda venit ex quantitate, vel paucitate verborum, sed ex leui, vel magno nocumento, quod verba illa afferre possunt electioni Pontificis: Id verò, quod diximus in ordine ad Colloquia, dicendum etiam in ordine ad scriptiones.

RESOL. C.

An peccet mortaliter Cardinalis, si in Rota audiat aliquem eum ipso loquente, ipso tamen nihil respondente, vel contra?

Ex quo deducitur, quid est dicendum de excommunicatione lata contra colloquentes cum Monialibus, si quis cum aliqua loquitur, ipsa verò nihil respondente? Ex part. 12. tractat. 2. Resolut. 7.

§.1. DIfficultas oritur ex verbis Pij IV. appositis in Bulla, vbi sic habetur *Clauso Conclaui nulli ad colloquium admittantur*, Nota verbum *Colloquium*, quod importat duorum locutio: Sed in nostro casu tantum vnus loquitur, & alter nihil respondet; ergo non dicitur colloquium, & ideò non adest transgressio præcepti. Vnde in casu simili Pelizzarius *de Monialibus cap.5. sect.5. quæst.17. n.217.* Sic ait. *Probabile videtur non incurrere excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus eum, qui cum Moniali loquitur ipsa nihil respondente, siquidem in tali casu non interuenit propria collocutio, qua sola prohibetur sub censura; qua opinio fortè non est improbabilis, attenta communi doctrina ad incurrendam censuram prærequiri effectum completum, & consummatum, sub ea prohibitum.* Ita ille.

Albi in tom.5. tr.1. Ref. 84. in principio. & in Ref. 87. etiam in principio.

2. Sed ego alibi hanc sententiam impugnaui & impugnat Ioseph Demarius *in Praxi Cas. Reseru. Disquis. 3. quæstione 5. numer.* 100. nam relictis rigoribus grammaticalibus, idem est loqui, ac colloqui, quod probaui in terminis casus nostri: nam vbi Pius IV. in sua Bulla prohibet *Colloquia*, antea Gregorius X. prohibuerat *loquutiones*. Et in decretis Pontificum eorum mens est attendenda. Adde, quod in casu nostro videntur supradicti peccare, & incurrere excommunicationem: nam licèt non respondeant, certum est, quod in tali casu contra probibitionem Pij IV. recipiunt, vel mittunt nuncium, vel recipiunt, & præbent notas, & signa: nam quæ maiora signa, & notæ, quam verba, & ideò sunt comprehensæ *in §. litteras* dictæ Bullæ Pij IV. Sed probabiliter contrarium dici potest: nam verba censuratum, vt sonant, & strictè debent intelligi: Ergo in casu nostro isti tales non incurrunt in censuram. Probatur, quia certum est non recipere, nec mittere litteras, non recipiunt nuncium, quia nuncius mittitur ab alio, & loquitur nomine alterius. Non recipiunt signa, & notas, quia signa, & notæ significant aliquid ex conuentione, & intelliguntur tantum mittenti, & illi à quo mittuntur. Vt notat Bonacina *tom.3. disp.2. quæst.2. punct.35. num.*10. verba autem non ita, sed ea à primæua institutione eandem rem omnibus significant, & manifestant, & ab omnibus æqualiter intelliguntur. Ergo in nostro casu non est locus censuræ? Casus est curiosus, ideò tu cogita.

3. Quod tamen intellige, quoad Censuras, per ea quæ dicta sunt in *resol.* 2. nam quoad peccatum, vt diximus *resolut.* 3. propter cooperationem cum locutione alterius circa res pertinentes ad electionem, vt suppono, aliter philosophandum erit.

Quæ hic sunt supra Ref. 95. & 96.

RESOL. CI.

An ad incurrendam censuram latam in cap. Cum periculum, *requiratur, quod missio scriptura, vel nuncij sit secreta, vt requiritur pro collocutione?*

Et quid quoad Bullam Pij IV? Ex part. 12. tract. 2. Ref. 8.

§.1. SVppono, quod in dicto cap. excommunicantur omnes qui mittunt scripturam aut nuncium, vel loquuntur occultè Cardinalibus aut alicui eorum existentibus in Conclaui pro electione Papæ. Difficultas est. An ad incurrendam dictam censuram requiratur, missionem litterarum, vel nuncij esse secretam, sicut requiritur in locutione.

2. Et quidem Geminianus, Ioan. Andreas, & Archidiaconus *in dicto cap.* Syluester verbo *Excommunicatio 9. num.34.* Angelus *eodem 7. casu* 23. Tabiena 5. *casu* 16. & alij, existimant nuncium, & scripturam secretè mitti debere, vt huic excommunicationi locus sit, quia nulla est specialis ratio, quare potius in locutione requiratur secretum, quam in scriptura, & nuncio, præterquam quod ad verbum illud, *secretè*, positum in fine clausulæ, ad omnia antecedentia referri debet. Nihilominus contraria sententia communior est.

3. Dicendum est itaque solam locutionem secretam excommunicationi subiici, nuncij, vel scripturæ missionem quæcunque sit, siue secreta, siue publica excommunicatione affici. Ratio est; quia Pontifex non absque mysterio scorsim loquutus est de nuncio, & scriptura, eaque nulla apposita restrictione generaliter prohibuit dicens; *Nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel scripturam*, statimque subiungit. *Qui verò contra fecerit scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secretè loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.* Non igitur aduerbium illud *secretè* ad nuncium,

vel scripturam referendum est, sed solum ad locutionem. Præterquam quod communicatio per scripturam, vel nuncium ex se secreta est, ideóque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimere. Et ita docet Toletus *lib.1. summæ, cap.38. num.1.* vbi ex Caiet. notat particulam illam, *secretè*, non esse coniungendam cum *scriptura*, aut *nuntio*, sed cum vltima particula, scilicet, cum *locutione*. Ita etiam Suarius *disputat.23. sect.4. num.1.* qui etiam notant ex eodem Caietano, quod hæc excommunicatio non ligat ipsos Cardinales, etiamsi has actiones inter se, vel cum aliis faciant, nec etiam Cardinales, qui colloquuntur, vel recipiunt scripturam, vel nuncium, sed eos, qui mittunt, vel secretè colloquuntur, & in Conclaui non existunt. Itaque certum est licere Cardinalibus in Conclaui existentibus inter se loqui secretè, vel nuncium mittere, aliquem scilicet famulum, quem vnusquisque intus habet, & eadem ratione licere scriptum inter se dare, vel mittere quantum est ex vi huius legis. Ita Suar. Vide etiam circa præsentem difficultatem Sayrum *de cens. lib.2. cap.35. num.3.* Et Filliucium *tom.1. tract.14. cap.2. quæst.2. punct.34. num.4.* Castrum Palaum *tom.6. disp.3. punct.31. num.1.* & nouissimè Marcum Serium *de Censur. tom.5. disp.3. diffic. 3. quæst.2. num.1.* & Gibalinum *in Synopsi censurarum verb. electio num.6.* Sed quicquid sit de intelligentia Censuræ latæ à Gregorio X. *in d. cap. vbi periculum.* Certum est hodie per Bullam Pij. IV. absolutè, & generaliter omnes mittentes litteras, scripturas, &c. extra Conclaue, vel illas recipiendo, incurrere in censuram latæ sententiæ, summo Pontifici reseruatam.

RESOL. CII.

An Collocutiones, & Scripturæ præter materiam electionis sint in dicta Bulla interdictæ? Ex part.12. tract.2. Res.9.

§.1. SEd ne videar nimis rigidus obseruo Martin. Bonacinam *tom.3. disp.2. q.2. punct.35. num.10.* etiam docere in dicta Constitutione Pij IV. prohiberi non solum litteras, &c. de rebus pertinentibus ad electionem, sed ad quæscunque alias materias: sic enim ait, *Sed modo dubium est Primò, vtrum ad istam excommunicationem incurrendam opus sit, vt scriptura tractet de re ad Pontificis electionem pertinente. Respondeo, id non requiri, sed sufficere quamlibet scripturam. Ratio est, tum quia Summus Pontifex ad præcauenda pericula prohibet mitti, vel recipi scripta cuiusuis generis*, ibi, litteras verò, aut cuiusuis generis scripta, *tum quia sicut prohibetur qualibet locutio cum Cardinalibus, ita etiam cuiuslibet scripturæ transmissio. Addo sub eadem excommunicationis pœna prohibitum esse nuncium notam, aut signa mittere, etiam si illa signa nota sint tantummodo mittenti, & illi ad quem mittuntur, vt si quis cum aliquo qui Conclaue ingressus est confingat quosdam Characteres, aut signa, vt alter intelligat illud significari, quoties talis signum dederit.* Ita ille.

2. Verum hæc opinio mihi non placet, sed magis adhæreo sententiæ Iosephi Gibalini *in Synopsi Censurarum ver. electio num.6.* Castri Palai *tom.6. disputat.3. punct.18. num.6.* & Iulij Lauorij *in suis elucubrationibus titul. 3. capit. 2. numer.10. & 11.* qui rectè docent Pontifices in dictis Constitutionibus loqui tantum de collocutionibus, & scripturis tractantibus de electione summi Pontificis, & non de aliis pertinentibus ad alia negotia. Nec obstat ratio à Bonacina adducta, Bullam Pij IV. generaliter, & indistinctè cuiusuis generis scripta, interdicere, quia illa verba *cuiusuis generis* non ad materiam in scriptura contentam, sed ad modum scripturæ referri debent. Itaque dicendum est, illa verba intelligenda esse de negotiis deuiantibus ab electione, prout videtur intelligi Pius IV. de scripturis pertinentibus ad electionem. Ideo *in cap. Vbi periculum §. hoc sacro verb. nullo*, adducuntur verba *secreta loquuntur*; & in Bulla Pij IV. *in dicto §. literas*, dicitur *nota* aut *signum*: alia enim negotia, & scripturæ non tangentes negotium electionis, vel Conclauis, parum refert, quod secreto, vel per signum, aut notam tractentur.

RESOL. CIII.

De deferentibus literas, & loquentibus cum famulis Cardinalium, an incurrant in censuram?

Et quid, si sciunt postea famulos omnia referre suo Cardinali?

Et notatur, quod dicti famuli, Conclauistæ, & Magister Cæremoniarum, & alij existentes in Conclaui, licèt non incurrant censuram Pij IV. loquendo cum alijs extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui dum illis loquentur, etiam letaliter peccabunt?

Et aduertitur secretam locutionem tametsi ad electionem non pertineat, excommunicationi subijci? Ex part.12. tr.2 Res.10.

§.1. AFfirmatiuè respondet Thesaurus *in praxi de pœnis par. 1. ver. Conclaue, cap.2. §. Nota quod*, vbi sic ait, *An autem pœna ibi contra dictos deferentes litteras, notas, & signa furtiuè, sit latæ sententiæ; Respondeo secundum communem opinionem esse latæ sententiæ, quia verbum* incurrant, *est latæ sententiæ.* Sed ego ex sola delatione litterarum non video vbi sit lata talis censura: nam Gregorius X. loquitur de mittentibus litteras, & scripturas, non de deferentibus, & ideo assero, quod deferentes litteras, seu scripta, etiam si sciant, continere aliqua circa electionem, non incurrunt excommunicationem, latam etiam in Constitutione Pij IV. quia Bulla de illis non loquitur, sed tantùm de mittentibus, & verba excommunicationis sunt, vt iacent, & strictè interpretanda, cum pœnam contineant: incurrunt tamen isti deferentes censuram Gregorij X. in *capite vbi periculum de electione in 6.* si loquantur secretò cum illis ad quos litteræ mittuntur, ita Marc. Serius *de censuris tom.5. disputat.3. difficult.3. quæst.2. num.1.* & Barbosa *de potestat. Episcopi par.3. allegat.50. num.201.* Item loquentes cum famulis Cardinalium de rebus pertinentibus ad electionem, nullam incurrunt censuram, quia de his nulla mentio efficitur in Bulla Pij IV. nec in *cap. vbi periculum*

2. Sed quid si sciunt postea famulos omnia referre suo Cardinali, videtur affirmatiuè respondendum, quia tunc ille famulus habetur tanquam nuncius ab ipso missus ad Cardinalem. Sed ego puto non incurrere in censuram, si ipse loquatur cum famulo Conclauista absque tali intentione: nam in tali casu non dicitur propriè mittere nuncium iuxta strictam verborum significationem vltra quam in pœnalibus non debet fieri extensio. Ita Bonacina *vbi suprà numero 8.* Nota verò quod dicti famuli Conclauistæ, Magistri Cæremoniarum, & alij existentes in Conclaui, licèt non incurrant censuram

Sup. hoc peccato infra in fine Ref.107.

furam Pij IV. loquendo cum aliis extra Conclaue de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui cum ipsis loquentur peccabunt etiã mortaliter propter cooperationem, ad quod idem dicendum est de loquentibus cum Dominis Cardinalibus. Nota etiam secretam locutionem de qua sermo habetur *in cap. vbi periculum*, tametsi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina *disp. 2. q. 2. p. 34. num.10.* huic excommunicationi subiici. Quod in foro externo verissimum est; at in foro conscientiæ difficultate non caret, cum nequaquam obstet, neque obstare possit fini per hanc legem intento. Ita Palaus *tom. 6 disp. 3. punct. 31. num. 1.* verum si secreta locutio non pertineat ad electionem, censura afficientur non tamen Papæ reseruata.

RESOL. CIV.

An quis incurrat in censuram, si litera ad Cardinalem scripta ad illum non perueniant?

Et casus nouus apponitur, videlicet si quis daret in Rota literam Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & postea literam perderet, an inquam, in tali casu vterque incideret in censuram?

Ex quo deducitur assassinum, si vulnerauit animo occidendi, & vt occideret, fecit, quantum potuit, non sequuta morte, ordinaria pœna non esse puniendum? Ex part.2.tr.2.Ref.11.

§.1. OBseruandum est hic cum Serio vbi supra, eum non affici excommunicatione præfati capitis, qui literas alicui Cardinali scripsit, sed illæ ad Cardinalem non peruenerunt, etiam si forte is, qui eas intercepit, eidem Cardinali significauerit, quid in ipsis contineatur, quia effectus ex parte mittentis non est consummatus.

2. Sed difficultas est, An si quis daret in Rota litteram Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & posteà litteram perderet, an inquam in tali casu vterque incideret in censuram.

3. Videtur affirmatiuè respondendum, quia deuentum est ad actum proximum, & per ipsos non stetit; quod autem littera non fuerit lecta, per accidens euenit. Ergo delictum fuit ex parte vtriusque consummatum.

4. Respondeo distinguendo delictum fuisse consummatum, materialiter, concedo, fuisse consummatum formaliter, nego. Ergo cum simus in materia odiosa, strictè interpretanda; non debemus in hoc casu attendere consummationem delicti materialem, sed formalem. Probatur, quia iam scribens, quam Cardinalis non assequutus est finem propter quem missa est illa litera, quia lecta non fuit, & ideo in ea contenta scita non fuerunt. Confirmatur hæc opinio quia non desunt Doctores asserentes probabiliter assassinum si vulnerauit animo occidendi, & vt occideret fecit quantum potuit, non sequuta morte, ordinaria pœna non esse puniendum: at in isto casu gaudet immunitate Ecclesiæ, vt determinauit Sacra Congregatio in vna Bononiens. die 10 Aprilis 1628. & in vna Florentina 10. Iunij 1636. & docet Donatus de Asylia *resol. 109. num.3.* & alij. Sic, & in casu nostro, licèt deuentum sit ad actum proximum, & per supradictos nõ steterit quin litteræ legerentur, tamen quia tenera lectæ non fuerunt, res permansit in eo statu, ac si litteræ non peruenissent in manus Cardinalis, &c. Et ideo delictum non fuit cum effectu consummatum. Non habeo pro hac sententia Doctorem in terminis: sed omnis opinio in principio sine auctore incepit, verum remitto me iudicio doctorum virorum. Et quidem video Bonacinam *num.8. & 9.* constituere hoc delictum eo ipso, quòd litteræ recipiantur, & ad Cardinales peruenerint, dummodo ipsi sciant dictas litteras continere materiam electionis, & ideo Thesaurus *part.2. verb. Conclaue cap.2.* sic ait: *Mittentes nuncium, vel litteras non incurrunt censuras istas, nisi nuncij, vel littera peruenerint ad quos mittuntur, quia actus nondum est consummatus.* Ita ille, sed magis clarè iterum Bonacina *num. 11.* vbi docet illum affici excommunicatione, qui aliquid scriptura inuoluit, illudque in Conclaue mittit, etiam si putet fore, vt illa scriptura non legatur, adhuc enim dicitur mittere aliquod scriptum ad eos qui in Conclaui existunt. Et ad exemplum adductum de assassino, contraria sententia videtur esse communior, & illam tenet Couarruuias, Carerius, Corneus, Decianus, & alij, quos citat, & sequitur Megala *in 3. part. Inst. lib. 4. cap. 2. quæst. 1. num. 20.* asserentes assassinum esse puniendum pœna ordinaria, si deuenit ad actum proximum, licèt mors sequuta non fuerit, & adducunt rationem, quia per ipsum non stetit.

Sup. hoc in fine huius Ref.

Sup. hoc superius in tr. 1. Ref. 87. à principio. & signanter in §. Sed deueniendo. & seqq. & in Ref. 88. §. vlt. in principio.

RESOL. CV.

An si Cardinalis, qui propter infirmitatem egressus est è Conclaui, scribat literas ad alios Cardinales in Conclaui, incurrat excommunicationem?

Et aduertitur, quod dictus Cardinalis debet quamprimum ad Conclaue redire?

Ex quo sequitur Siculum, v.g. posse virtute Cruciatæ edere lacticinia in Regno Neapolitano, si sit in Siciliam statim rediturus?

Et notatur Cardinales exeuntes è Conclaui præbere iuramentum acta in Conclaui circa electionem nemini manifestandi? Ex part.5.tract.2.Ref.12.

§.1. AFfirmatiuè videtur respondere Castrus Palaus *tom.6. disp. 3. punct. 35. num.1.* vbi sic ait. *Verum si contigerit aliquem Cardinalem extra Conclaue existere, & nuncium, vel scripturam ad existentes in Conclaui mittere, credo huic excommunicationi subiectum esse, quia nulla est ratio ob quam excusari possit, siquidem sub generali prohibitione mittendi nuncium, vel scripturam ad existentes in Conclaui comprehensus sit.* Ita ille, cui adde nouissimè eruditum Iosephum Gibalinum *in Synopsi censurarum ver. electio num.6.* Sed ego probabiliter saluo aliorum iudicio existimo, Pontifices in dictis Bullis non loqui de Cardinalibus in ordine ad hunc casum; & ideo sicut possunt scribere literas sibi inuicem intra Conclaue, sic etiam extra, nam ipsi inter se hic, & nunc quoad electionem Pontificis constituunt vnum corpus. Adde, quod cum dictus Cardinalis ex iusta causa non est in Conclaui, & debet quam primum ad Conclaue redire; ideo non dicitur absens à Conclaui, nam statim rediturus, non dicitur à loco abesse, sed præsens esse. Et ideò dixit Amicus in *Curs. Theol. tom.5. disp.5. sect.16. num.359.* quod moraliter censentur loco præsentes, & vt præsentes in ipso iure habentur, qui mox sunt reuersuri. Vnde ego satis probabiliter docui Siculum verbi gratia posse virtute Bullæ Cruciatæ edere lacticinia in Regno Neapolitano, dum absit scandalum si sit in Siciliam statim rediturus, quia non dicitur absens; Et ita me citato, tenet nouissimè Marcus Serius *tom.2. in Bullam Cruciatæ disp. 1. diffic. 7. §. 5. quæst. 10. num.2.*

Docuit in tom.4. tr.5. Ref. 161. & in aliis eius primæ, & secundæ not.

2. Confirmantur superius dicta authoritate *leg. Postliminij § captiuus, & leg. nihil ff. de captiuis & postliminio.*

limin.reuerſ.ex l.3.ff.de diuor.ex c. diuortium de pœnis diſt.1. cum aggregatis per Rebuffum *de priuil. ſchol. priuil.13.per tot.* & per Gonzales *in regul.8.Cancellariæ,gloſſ.34.num.3.* quod etiam clarè probatur *ex Concilio Tridentino ſeſſ.23.cap.5.de reform.* vbi hæc verba habentur. *Quoniam autem aliquantiſper tantùm abſunt, ex veterum canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reuerſuri ſunt, ſacroſancta Synodus &c.* Cum igitur in noſtro caſu Cardinalis citò ſit in Conclaue reuerſurus ſecundum leges & Canones, vt Tridentinum obſeruat; dicitur in Conclaui præſens & non abſens.

3. Obſerua tamen contrarium aſſerendum eſſe ſi Cardinalis v.g. Cueua, Sandoual, vel Mazarinus ſcriberent ad Cardinales in Conclaui, vel è conuerſo iſti ſcriberent ad illos; omnes in cenſuram Pontifici reſeruatam incurrerent. Probatur, nam doctrina ſuperius firmata non poteſt applicari, nec militari in hoc caſu; illi enim Cardinales voluntariè è Conclaui abſunt, nec poſſunt dici moraliter præſentes, quia non ſunt ſtatim reuerſuri.

4. Sed ſtando in hac opinione, dicendum videtur, dictos Cardinales, ſi cum aliis loquerentur de rebus pertinentibus ad Conclaue in ordine ad electionem peccare mortaliter, & ſecundum opinionem aliquorum incidere in Cenſuram reſeruatam, quia vt diximus, habentur moraliter, ac ſi adeſſent loco Conclauis, in quo non eſt licitum eis ſupradicta facere.

5. Verum ſi aliquis ſtatet in opinione Caſtri Palai; præſertim ſi citra fraudem exeant è Conclaui, contrarium erit, quia præceptum peccati mortalis, & pœna cenſuræ imponitur Cardinalibus exiſtentibus in Conclaui. Ergo non comprehenduntur in dictis prohibitionibus; niſi quis dicat opinionem Caſtri Palai procedere in caſu, quo Cardinales non exiſterent Romæ mox redituri, de quibus non loquimur, ſed de Cardinalibus nimis longè abſentibus, vt Cardinalis Cueua, & alij. Ergo opinio Caſtri Palai non facit contra nos.

5. Nota tamen hic obiter, Cardinales exeuntes è Conclaui præbere iuramentum, acta in Conclaui circa electionem nemini manifeſtandi.

RESOL. CVI.

An Cardinalis, qui propter infirmitatem exiuit è Conclaui, teneatur poſtea, ſi conualeat, redire?

Et an talis Cardinalis, ſi nolit redire poſt adeptam ſalutem intra Conclaue, poſſit compelli intrare?

Et infertur, an in Religione poſſit in electione aliquis Religioſus ſuffragium ſuum negare? Ex p.12 tract.2. Reſ.13.

Sup. hoc ſupra lege doctrinam Reſ.18.& in tom.7. tr.5. Reſ.215.per totam, & ibi in tr.6. Reſ. 28. Et quamuis non plene ſup. hoc ſed pro aliis diuerſis caſibus, qui contingere

§.1. AFfirmatiuè videtur reſpondendum ex his, quæ affert nouiſſimè loquens de electionibus Religionum Pater Hieronymus Garzias *in Republica Regul.tom.2. tract.9.difficul.3.dub.8.n.2.& 3.* vbi citans Sigiſmundum, Samuellium, Bonacinam, & Lezanam, ſic aſſerit. *Los electores no pueden con buena conciencia renunciar el voto, y ſi lo hazen ſin cauſa legitima, y muy iuſta, pecaran mortalmente, aſſi lo tienen los DD. citado a los quales, nado el Cardenal Tuſeo* litt. Z. concluſ.17.num.21. *Prueba ſe lo primero con muchas deciſiones de la Rota, que refiere Samuelio vbi ſupra num. 3. y la razon es porque como ſe dize en vna deciſion de la Rota, que trae Tamburino* tom. 1. y es la 81.num.8. *puede vno renunciar a ſu derecho, quando es ſolo en ſu fauor; pero quando es mixto, que es fauor proprio, y fauor publico, no puede, de que trae la deciſion en a quel lugar muchos Autores, ſed ſic eſt, que el derecho de elegir que les da la Religion, no ſe les da para ſu proprio fauor, y vtilidad; ſino* in gratiam officij, & boni publici; *como el priuilegio del Canon; que da la Igleſia al Clerigo, el qual no le puede renunciar, luego haziendolo ſin cauſa legitima haza agrauio a la Religion, y a los que le dieron el tal officio, y poder luego peca grauemente, Cuya doctrina ſe ha de eſtender a los electos para votar en Cortes; y en otras coſas graues de la Republica.* Ita ille, quæ à fortiori procedunt in Dominis Cardinalibus, nam fateor, quod à iure diſpoſitum eſt neminem ad electionem inuitum compelli, *cap.in cauſas cap.ad Apoſtolicam de Regul.* tamen hoc tutum in Cardinalibus non videtur, nam ius eligendi Pontificem, qualitatem eſſe à Cardinalibus inſeparabilem docet Laudenſis *de Cardinal. tr.2.q. 37.* Dicendum eſt itaque quod licèt quilibet poſſit fauori proprio renunciare. *l. ſi quis in conſcribendo C. de Epiſcop. & Cleric. l. penult. C. de pact. cum ſimilibus*; non poteſt tamen renunciare fauori mixto, hoc eſt quando id, quod renunciatur, non ſolum proprium fauorem ipſius renunciantis; ſed etiam fauorem alterius, ſeu publicam vtilitatem concernit, Felin. *in cap.ſi diligenti, num.16.de foro competen.& in cap.Cum acceſſiſſent ſub num. 29.* & ibidem Dec. *num.23.& 24. de conſtit.* Caſtrenſ. *in l. penult. num. fin.* & ibi Iaſ. *num.14.C.de pact.* Calderin. *conſ.1. in fin.verſ.Si verò de pact.* Gozad. *conſ.88. num. 20.* Caſtrenſ. *conſ.259. ante num.6. lib.1.* vbi adducit ſimile in Clerico, qui non poteſt renunciare priuilegio Clericali, vt conueniatur coram Iudice ſeculari, vt notatur in cap. *ſi diligenti de foro compet.* Quæ omnia videntur à fortiori procedere in caſu noſtro, nempe Cardinalem, qui ex Conclaui exiuit propter infirmitatẽ, ſi poſtea conualuit, non poſſe abſque iuſta cauſa remanere extra Conclaue, & renunciare proprio fauori eligendi Pontificem; & hanc opinionem ſine vlla trepidatione ego ſequor. Quia ibi agitur de re grauiſſima, & concernente totam Eccleſiam: ergo cum Cardinales ſint Eccleſiæ Cardinales, non poſſunt ſe abſentare, cum poſſint commodè adeſſe. Et ita in terminis terminantibus docet nouiſſimè Thomas Hurtadus *variarum Reſolut. tom.2. tract.12. cap.1.§.4. num. 1435.* qui citat Garziam, Villadiego, Platum, & Paleotum.

poſſunt circa hoc lege ſomen omnes Reſ. & 55. omnetur. prædictam Reſol. & ſi gnantes in tom.6. tr.1. ex Reſ.136. quamuis recitatiue lege quatuor vlt. lin.§.1.

2. Sed difficultas eſt, an talis Cardinalis, ſi nollet redire poſt adeptam ſalutem intra Conclaue, poſſet compelli intrare, & quæſtionem hinc inde eruditè pertractat Albanus de Cardinalibus *q. 28. per totam,* & in ſententiam negatiuam figit pedes, vbi ſic ait. *Nec obſtat Clem. ne Romani, non excuſare niſi eum, qui malæ valetudinis cauſam afferre poſſit, quin iterum Conclaue ingredi compellatur, quia illud procedit ibi propoſita re, videlicet, quando omnes penitus exiuiſſent, ſed hoc ad caſum in quo eorum ſola pars exierit ad correctionem alterius iuris dilatandum non eſt, maximè cum illud* cap. priuationis pœnam iniungat, *vt prædixi. Non obſtat, quod iſti redeuntes alios quoque in ſuam ſententiam trahere potuiſſent, ac de meliori Paſtore prouidere, quia reſpondeo in caſu noſtro quanto pauciores eſſent, eos tanto faciliùs conuenturos, nam ſi eorum aliqui inuiti, & nolentes Conclaue ingredi cogerentur, aut ſcandalum, aut ſchiſma facillimè concitarent, quod maximè præcauendum eſt, vt in dictis iuribus euidenter apparet; minor enim hoc modo erit diſſentiendi facultas, ideo ſententia iſta amplectenda eſt.* arg. d. Clem.§.Cæterùm; *nam ob hoc voluit textus* in d.cap. Vbi periculum §. Sanè, *tales amplius admitti non debere, ſed ad illos tantùm, qui in Conclaui remanent, eligendi ius deuolutum eſſe,* arg.cap.Gratum, *cum concord. de poſtu. Prælat. aliàs dicendum eſſet illud, quod ad celebrandam*

Pontificis

Pontificis electionem conditum fuisset, facilè contrarium effectum operari posse contra l. l. gata muriliter, ff. de admin. leg. *Non obstat quemadmodum omnibus egressis omnes ad redeundum compellendi sunt ita, & quando pars tantùm exierit, indicandum esse*, arg. d. l. Quæ de rota,*quia respondeo legem illam procedere non posse, vbicumque eadem ratio non subest, vt per* gloss. in Clem. 11. in ver. defensor de reb. Eccles. non alien. & gl. in l. Qui hominem in princ. ff. de solu. & *per Ias.* in l. Serui electione §. cum fundus, ff. de leg. 1. *cum multis simil. sed in casu isto non subest eadem ratio: ergo &c. Patet, quia omnibus exeuntibus tunc sine Pastore Ecclesia relinqueretur, quod quidem maximi momenti, infinitique ponderis esse nouimus, vt* gloss. in Clem. Ne Romani §. Cæterùm. *Secus est, quando aliqui tantùm exeunt, quia ad alios eligendi facultas recidit, qui vt dixi, faciliùs etiam in concordiam adducentur. Non obstat pœnalem Constitutionem ob vtilitatem publicam extendi posse per text. vbi* Bar. in d. §. Exercitium, *respondetur enim id locum habere, quando, nisi fieret extensio, publica vtilitas læderetur, vt ibi per* Bar *dicentem, ideo demisso ab exercitu admissum à coborte extensionem fieri, quia aliàs delictum contra publicam vtilitatem impunitum remaneret, contra* l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. *Sed in proposita difficultate quamuis isti non cogerentur, nihilominus Ecclesia sine Pastore non remaneret, quia ab aliis faciliùs electio fieret, vt diximus.* Ita ille, qui tamen pro affirmatiua sententia affert Angelum cum rationibus minimè contemnendis, adi illum, & non pigebit.

R E S O L. C V I I.

An Cardinalis, v.g. qui mandauit Clauista, vt scribat extra Conclaue circa materiam electionis, in censuram Pij IV. incurrat?

Ex quo deducitur, quod censura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes.

Ideo si quis mandaret famulo, vt legeret librum hæreticum & ipsum audiret, non incideret in censuram latam contra legentes libros Hæreticorum.

Etiam infertur non incurrere censuram latam contra colloquentes cum Monialibus, si quis loquatur cum ipsis per intermediam personam.

Et notatur in primo casu supra posito Cardinalem in tali casu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli? Ex part. 12. tract. 2. Res. 14.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendũ, nã qui per alios facit per se ipsum facere videtur, vt asserit Regula 72. *Qui facit*, &c. in 6. Vnde qui mandat solui, ipse videtur soluere, vt ait *Etsi de offic. eius cui mandat. est iurisdictio.* Et ideo is, qui alienam iurisdictionem exequitur, non pro suo imperio agit, sed pro eo cuius mandato ius dicit, *l. Et si, de offic. eius cui mandat. est iurisdictio* confessionique eius cui fides datur, qui vel per se, vel per Aduocatum suum, in libello supplice porrecto, aliquid asserit, quod contra se est, *l. Cum precum, cap. de liberal. caus.* Et valet dictum testis dicentis. Titium ligna amputasse, etiamsi ipse alium, vt *consilio suo* 135. *lib.* 2. ait Marianus Socinus nepos. Sic & in testamentis, atque vltimis eulogiis, qui sepulturam per alium eligit, perinde est ac si eligeret per seipsum, Anchar *consil.* 214. Et qui alieno annulo tabulas testamenti signat; perinde est atque si proprio annulo signasset. §. *possent Inst. de Testam.*

2. Sed ego puto in tali casu non incidere in censuram, quia censura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes, ita Sanchez *tom. 1. de matrim, lib. 4. disp. 49. num. 1. & 2.* Henriquez *lib. 13. cap. 17. num. 2.* & alij.

Sup. hoc magis late in tom. 5. tr. 1. Res. 75. & in aliis eius primæ not.

3. Dices in hoc casu Cardinalis operatur in fraudem legis ne in censuram incurrat. Respondeo, quid inde? censura enim non fertur contra eum qui aliquid operatur fraudulenter ne incidat in ipsam, sed contra facientes actiones sub censura prohibitas; & ideò si quis ne incideret in censuram Bullæ Cœnæ, mandaret famulo vt legeret librum hæreticum & ipsum audiret, non incideret contra legentes libros hæreticorum, quia in tali casu Dominus non legit, sed facit legere. Ita Fagundez *in Decalog. tom. 1. cap. 14. num. 27. art.* 8. Trullench. *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 9. §. 3. num.* 24. Coninch *de fide disp.* 18. *dub.* 11. *num.* 178. & alij. Ergo & in casu nostro Cardinalis non incidit in censuram, quia non scribit litteras extra Conclaue, sed mandauit, vel consuluit, vt scriberentur. Nec obstat authoritas Bonacinæ adducta supra in *Resol.* 10. nam distinguendum est inter Collocutionem, & scripturam, & in ista materia non est facienda extensio, sed strictè verba sunt interpretanda.

Sup. hoc præter doctrinã Res. not. prætermissæ, singulariter in tom. 4. tr. 3. Res. 44. §. Sed hanc ad lin. 6. Sed lege eam per totam.

Quæ hic est supra Res. 103.

4. Ad argumentum pro contraria sententia adductum, quod qui per alium facit, per seipsum facere videtur. Respondeo primo, hoc procedere forsitan in nostro casu, si Cardinalis mandaret famulo, vt nomine ipsius Cardinalis litteram scriberet. Secundo illud axioma intelligendum est stante fictione Iuris, quæ quidem non sufficit, vt quis in censuram incurrat, & sic probabiliter aliqui asserunt non incurrere in censuram contra colloquentes cum Monialibus, si quis loquatur cum ipsis per intermediam personam. Et ita me citato docet Tamburinus de iure Abbatissarum disp. 25. *quæst.* 8. *num.* 2. & 3. & me citato Pellizarius *de Monialibus cap.* 5. *sect.* 5. *num.* 215. & me citato Ianuarius *de Casibus reseruatis resol.* 134. *num.* 49. cum aliis notat dictum Cardinalem in tali caso peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli.

Sup. hoc. in tom. 5. tr. 1. Res. 84. §. 2. ad medium, & in Res. 88. §. Sed in fine. & in tom. 7. tr. 1. Res. 306. in fine.

Et pro mãdato contento in penult. lin. huius Res. sup. in Res. 103. §. vlt. ante mediũ. à vers. Nota vero.

R E S O L. C V I I I.

Quæ diligentia vti debeant Prælati in perscrutandis epulis in Conclaui intrantibus?

Et docetur in isto casu, & aliis, quod iuramenta de obseruandis statutis, legibus, & constitutionibus sæcularibus, vel Ecclesiasticis, intelligenda sunt, quatenus sunt in vsu, & obseruantur?

Et aduertitur præceptum sub pœna suspensionis non inducere peccatum mortale, nisi expressè, & verbis æquiualentibus id significetur.

Et notatur, quod si supradictus Prælatus adhibendo diligentiam moralem in perscrutandis epulis alicuius Cardinalis timeret ab ipso inferendum graue damnum, tunc equidem ab nullam diligentiam tenetur? Ex part. 12. tr. 2. Res. 15.

§. 1. IN Bulla præfati Pij IV. sic habetur; *Prælati quoque ad Custodiam Conclauis deputati, sub pœna periurij, & suspensionis à diuinis, maxima, & exquisita diligentia vtantur in inspiciendis, ac perscrutandis epulis, & aliis rebus, ac personis in Conclaue intrantibus, & de eo exeuntibus, ne sub earum rerum velamine, litteræ, aut nota, vel signa aliqua transmittantur*, ita ibi: Et quidem illa verba: *maximæ*

&

& exquisita diligentia videntur importare plusquam diligentiam moralem. Verum quia statuta è praxi, & obseruantia ipsorum, atque ita prout retro practicata, & obseruata fuerunt, interpretanda, & vel restringenda, vel extendenda veniunt, vt probat Cratteta *cons.* 735. *num* 14. *par.* 4. Decianus *Respons.* 32. *numer* 17. *vol.* 2. & alij, quos citat, & sequitur Hulrius Hunnius *in Encyclopedia Iuris part.* 1. *titulo* 3. *cap.* 7. *numero* 71. Vnde interpretatio Statutorum è consuetudine, praxi, & obseruantia desumi debet, etiamsi proprietas verborum Statuti repugnet. Ioann. de Amicis *cons.* 42. *num.* 16 *&* 17. Ernest. Corbmann. *Respons.* 48. *num.* 24. *vol.* Alderan. Mascard. *de general. Statutorum interpretat. concl.* 2. *num.* 156. Et hæc omnia procedunt tam in legibus Ciuilibus, quam Ecclesiasticis, ex his dicendum videtur sufficere diligentiam moralem, vt quis non incurrat periurium & suspensionem in videndis, & perscrutandis epulis, quæ in Conclaui pro Eminentissimis Cardinalibus introducuntur. Et hoc stante praxi, & consuetudine post dictam Bullam Pij IV. (non illam derogante, *obserua hoc*, sed illam declarante, & interpretante) quam obseruarunt Prælati, qui postea Summi Pontifices fuere, & hodie ex hoc alij Prælati obseruant. Quanta esse debet hæc diligentia moralis, remittendum puto arbitrio docti, & timoratæ conscientiæ viri, vt suppono esse Prælatos, qui assistunt in Rotis. Nec sufficit dicere, quod sit impossibile, vt si quis velit, non introducat litteras in epulis supradictis, quia potest litteras apponere intra panem, & intra fundum artocrearum vulgo *Pastons pasticci*, vel in fundo Cornutarum aut in fundo tuberis frigidarij vulgo *Cantenplori*, seu *Rinfrescatori*, Respondeo hoc non obstare vt ipsi liberentur à perscrutandis epulis, vt Bulla præcipit: sufficit tamen, vt dixi, & praxis ostendit adhibere diligentiam moralem arbitrio boni viri, non obstantibus illis verbis Bullæ *maximam & exquisitam diligentiam.* Et in particulari de dicta diligentia morali, sic loquitur Lauorius *in var. Elucubr.* 3. *cap.* 3. *numero* 23. *Perscrutentur cibaria, & vasa, quæ intromittuntur omni solertia, & fide introspiciendo epulas, & fercula, ne forsan laterent aliquæ litteræ, nec non vinum, & aquam in vitreis vasis exportare faciant.* Itaque rigidam cuiusdam Prælati diligentiam non puto necessariam, aliquorum verò socordiam damno, si forsitan adesset, quod non puto. Sed si aliquis quærat an dictos Prælatos comprehendat excommunicatio lata in cap. *vbi periculum.* Respondeo negatiuè, quia ibi tantùm efficitur mentio de Magistratibus, & Rectoribus Ergo non est extendenda ad Prælatos Custodes Rotarum, strictè enim verba in hac materia sunt interpretanda.

Sup. his sup. in Ref. 96. §. His tamen. ante mediũ. à vers. Et ita. & in aliis eius annot. & in tom. 3. tr. 3. ex Ref. 86. §. Nec obstat. ad medium. vers. Quod confirmatur. & in alus eius not.

2. Nota tamen hic obiter ad sedandos scrupulos cuiusdam Prælati nimis timoratæ, ac delicatæ conscientiæ me tria illi respondisse. Primo suspensionem in isto casu latam à Pio IV. non esse latæ sententiæ, & ideo in eius fractione quem non esse verè suspensum, sed suspendendum. Ita Thesaurus *in praxi de pœnis part.* 2. *Verb. Conclaue, cap.* 2.

3. Secundo me non posse tanquam improbabilem damnare opinionem asserentium, præceptum sub pœna suspensionis non inducere peccatum mortale nisi expresse, vel verbis æquiualentibus id significetur. Ita Magister Marcus Serra Dominicanus *tom.* 2. *in* 1. 2. *D. Thomæ quæst.* 96. *art.* 4. & ex Societate IESV Pater Tamburinus *opuscul. de Sacram. Missa lib.* 3. *cap.* 1. § 8. *num.* 4. *&* 7. Caietanus 2. 2. *quæst.* 186. *art.* 9. *circa solut. ad.* 2. *& in summ. verb. Præcepti transgressio vers. Pœna præceptorum.* Nauarr. *in summ. cap.* 23. *num.* 53. Corduba *in Reg. D. Francisci cap.* 10. *quæst.* 3. *punct.* 1. in 4. modo cognoscendi, quando lex obligat sub mortali, Valen. 1. 2. *disp.* 7. *q.* 5. *punct.* 6. *in* 4. *Signo.* Saion. 2. 1. *quæst.* 77. *art.* 1. *controu.* 8. *reg.* 3. *in fin.* Vide etiam à fortiori Escobar *in Theolog. Moral. tom.* 1. *lib.* 5. *sect.* 2. *pro.* 31. *num.* 165. Remigium *in summ. tract.* 2. *cap.* 4. §. 12. *num.* 7. Azorium *tom.* 1. *lib.* 5. *capite* 6. *quæst.* 5. & Sayrum *in in Claui regia lib.* 3. *capite* 7. *num.* 25. cum aliis.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 42. §. vlt. & in Ref. 43. & 57. §. 2. propter finem vers. vel mesmo, y Salon. & in tom. 5. tr. 1. Ref. 15. & 18.

Sup. hoc sig̃nantes & iare in tom. 6. tr. 1. Ref. 58. & lege etiam Ref. 57. 73. 74. & 75. & in tom. 5. tr. 1. vide Ref. 12. prope finem, vers. assi las leyes ciuiles.

4. Et quia dictus angebatur iuramento præstito, dixi quod iuramenta de obseruandis Statutis, Legibus, & Constitutionibus sæcularibus, vt Ecclesiasticis intelligenda sunt *quatenus sunt in vsu, & obseruantur.* Ita Gomez *in leg. Taurin.* 365. *&* 366. Guttierres *de iure confirmat. part.* 1. *cap.* 37. *num.* 14. Malderus *in* 2. 2. *D. Thom. tract.* 10. *cap.* 6. *dub.* 9. Sanchez *in Summa tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. & alij, quos ego adduxi in *part.* 3. *tract.* 6. *resol.* 39. Verum relinquendo supradicta, tantùm scrupulosis applicanda, dico absolutè Prælatos custodes Rotarum satisfacere suo muneri, & iuramento, si in proscrutandis epulis & personis intra Conclaue intrantibus adhibeant diligentiam moralem arbitrio viri prudentis, ac timoratæ conscientiæ mensurandam; alioquin peccarent mortaliter; agitur enim de re nimis graui, ordinata ad bonum totius Ecclesiæ, videlicet electionem liberam Pontificis, & ideo tali transgressioni imponitur pœna suspensionis, quæ contra allatos Doctores inducere peccatum mortale communis fert sententia, quam nouissimè docet Vrbanus ab Ascensione *in Theol. Moral. tract.* 1. *cap.* 6. Malletus *in Theol. Mor. tom.* 2. Malleatio. 1. Bractea 11. *quæst.* 4.

Quæ nota inuenientur in tom. 8. tr. 4. Ref. 59.

5. Nota verò hic obiter, quod si aliquis Prælatus adhibendo diligentiam moralem in præscrutandis epulis alicuius Cardinalis timeret ab ipso inferendum graue damnum in honore, & bonis temporalibus, tunc equidem ad nullam diligentiam teneretur, quia præcepta positiua non obligant cum tanto discrimine, vt tradunt Doctores, quos citat, & sequitur Ioann. à Trinitate *de confess. solicit. sect.* 7. *dub.* 4. *num.* 3. 4. Leander *de Sacr. tom.* 1 *tract.* 5. *disp.* 13. *quæst.* 44. Lupus *in Edict. Inquis. part.* 1. *lib.* 5. *dist.* 3. *art.* 2. *difficul.* 2. Verum hoc probabiliter non potest timeri, stante pietate, & prudentia Eminentissimorum Cardinalium.

RESOL. CIX.

An sit prohibitus ingressus per Rotam alicuius infantis non attingentis vsum rationis intra Conclaue?

Et exponitur cap. vbi pericul[illegible]?

Et infertur esse prohibitum ingressum infantium intra septa Monialium?

Et quæritur, an si quis clam in Conclaui ingrediatur, incidat in censuram?

Et notatur, quod si post ingressum in Conclaui iste talis loqueretur secretè cum aliquo Cardinali, tunc incurreret in excommunicationem?

Et quid de priuatione officij, & beneficij, quam in cap. vbi periculum *imponit Pontifex ipso facto, teneatur ne ante iudicis declarationem?*

Et an vero intrantes in Conclaui subiiciantur tantùm supradictis pœnis, vel etiam peccent mortaliter?

Et tandem aduertitur Sacram Congregationem Cardinalium declarasse Decretum ab ipsa additum, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monasteria Monialium sub pœna priuationis officij, ac vocis actiuæ, & passiuæ, obligare ad mortale? Ex part. 12. tract. 2. Ref. 16.

§. 1. His

§.1. HIs diebus de hoc casu in pluribus ego bis interrogatus fui, & prima facie, videtur affirmatiuè respondendum, per verba Gregorij X. *in cap. vbi periculum, de elect. in 6.* vbi generaliter loquendo sic ait. *In Conclaui tamen prædicto aliqua fenestra competens dimittatur per quam eisdem Cardinalibus ad victum commodè necessaria ministrentur, sed per eam nulli ad ipsos patere possit ingressus,* sic ibi; Vnde lex generaliter, & absolutè loquendo, generaliter, & absolutè est intelligenda, vt patet *ex leg. præst. l. quamuis ff. de in ius vocando, l. si seruum §. non dixit ff. de acquir. hæred. l. 1. §. quod autem,* & ibi glos. *verb. simpliciter ff. de alcator. l. vnic. Cod. qui pro sua iurisd. l. illam C. de collationibus Cap. Romanorum 9. dist. cap. consuluisti 2. q. 5. cap. soluta, de maior. & obed. cap. quia circa 22. de priuileg.* Clement. vlt. *de rescript.* & docet Sutd. *cons. 271. n. 28.* Valascus *cons. 113. n. 21.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum par. 1. num. 12.* & alij. Quod confirmatur indiuidualiter pro casu nostro, quia lex generaliter interdicendo ingressum intrà monasteria Monialium, vt patet *in cap. periculoso de Statu Regular. in 6.* & ex Concil. Trident. *in sess. 25. de Regular. c. 15.* ex hoc à *Scortia* in Bullas Pontificias *Theor. 336.* Paulus Comitolus Societatis Iesu *in Respon. Moral. lib. 6. quæst. 39. numero 6.* & ex nostris Antonius Naldus *in Summa vers. Clausura num. 4.* Constanter asserunt esse prohibitum ingressum infantum intra septa Monialium, etiamsi non attingant vsum rationis, quod etiam firmauit Sacr. Congregatio die 12. Februarij 1585. His non obstantibus ad casum propositum ego respondeo negatiuè.

Sup. hoc inf. in §. Ad cōfirmationē. huius Ref. in to. 5. tr. 1. Resol. 91. §. vlt.

2. Moueor ad sic tenendum, quia infantes ante vsum rationis non sunt capaces alicuius præcepti, seu prohibitionis; & in ipsis in isto casu cessat non ex parte, sed adæquatè, & fundamentaliter tota ratio, & finis legis, & abest omne periculum, nam supradicti infantes non possunt se miscere in negotio electionis Papæ, & illam turbare, ergo non comprehenduntur in dicta prohibitione; neque etiam admittentes illos intra Conclaue. Notandum est tamen adhibendam esse diligentiam moralem à Prælatis Rotarum ne dictus infans secum asportaret in Conclaue aliquas scripturas prohibitas. Restat modo respondere ad argumenta contraria. Ad cap. *vbi periculum*, respondeo, quod licèt lex generaliter loquatur, verba eius sunt distinguenda videlicet, *nulli pateat ingressus, &c.* si ingrediens habeat vsum rationis, concedo; nam in istis adest periculum electionem turbandi; non autem in illis.

3. Ad Confirmationem argumenti respondeo sententiam illam Comitoli; & aliorum plures sepsuere, & probabiliter contrarium tenere; & ita docet Pellizzarius *de monial. c. 5. sect. 3. q. 25. num. 105.* cui adde alios, quos ad satietatem adducit, & sequitur Gibalin. *de clausura, disquis. 1. cap. 4. §. 2. const. 4. num. 5.* & Garzias *in Polit. Reg. tom. 2. tract. 13. difficult. 2. punct. 10. num. 5.* Adde, quod aliquis posset dicere, esse disparem rationem, inter vtrumque casum; nam quoad infantes intrantes in monasteria Monialium, non videtur cessare tota ratio legis, possunt enim sequi ex tali ingressu aliqua inconuenientia, quæ accidere non possunt ingressu infantium intra Conclaue in ordine ad electionem, Ergo, &c. Vnde ex his, Ego sum in voto, quod adhibita prius morali diligentia, & etiam posteà ne dicti infantes secum deferant, vel asportent litteras posse Prælatos Custodes Rotarum permittere absque scrupulis vt intra Conclaue per Rotam dicti infantes ingrediantur, nisi tamen ex Superioribus aliquid in contrarium ordinatum fuerit.

Sup. hoc suprà post medium §. 1. huius Resol. à vers. Quod. & in alio §. eius not.

4. Sed quia hic sermo incidit de ingressu intra Conclaue, quæro, an si aliquis clam in illo ingrediatur, incidat in Censuram. Et respondeo negatiuè, sed in pœnas impositas à Pio IV. qui in §. *Clauso.* sic ait. *Et si quis fortè, quod absit, clam ipsum Conclaue, & aliunde quam per ostium ingrediatur, omni honore, gradu, & officio, beneficio ipso facto priuatus existat, & tradatur Curiæ seculari acerrimis pœnis puniendus*, ita ibi. Nota verò, quod si post ingressum intra Conclaue iste talis loqueretur secretè cum aliquo Cardinali, tunc incurreret excommunicationem latam, & nemini reseruatam in cap. *vbi periculum de elect. in 6.*

5. Sed quid dicendum de priuatione officij, & beneficij, quam vbi suprà imponit Pontifex ipso facto incurrendæ tenetur ne iste talis officium, & Beneficium dimittere ante Iudicis declarationem: Et negatiuè respondeo; quia nullus ante aliquod Iudicis decretum tenetur subire pœnam; ipso facto, ipso iure, eo ipso, & absque aliqua declaratione impositam pro crimine, etiam si Hæreticus, aut Sodomita, aut quodlibet aliud, si quod est maius. Ita communis opinio, quam sequuntur plures, quos vidi, sunt Thom. Sanch. *lib. 2. in Decalog. cap. 22. numero 2.* Sotus *lib. 1. de iust. & iur. quæst. 6. art. 6. con. 1. & 3.* Molina *tom. 1. disp. 65. vers. contrariam sententiam.* Salon. *2. 2. quæst. 62. art. 3. controu. 1. ante solut. argument.* vbi D. Caiet. §. *Ad hoc dicitur.* Bañez *quæstione 12. art. 2. dub. vnico, ad tertium principale.* Aragon. *quæstione 11. art. 3. §. His suppositis.* Lessius *lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 64.* Layman *in theolog. morali tract. 4. cap. 15. num. 3.* Granado *1. 2. contr. 7. tract. 3. part. 1. disp. 3. sect. 2. num. 3.* Vasquez *disp. 166. cap. 3.* Montesinos *disp. 16. quæst. 24. num. 5.* Martinez *quæst. 94. art. 3. dub. 3.* Araojo *ibid. dub. 4.* Valentia *disp. 7. quæstione 5. punct. 6. quæstiunc. 3.* Sayrus *in Claui. lib. 3. cap. 9. num. 30.* Quibus omnibus adde omnino videndos Thomam Hurtadum *Var. to. 2. tract. vlt. resol. 12. per totam.* Angelum Bossium *tract. de effect. matrim. cap. 5. num. 31. cum seq.* & Quintanadueñas *in theolog. moral. tom. 2. tr. 14. singul. 8. n. 3. cum* Fagundez *in Decal. tom. 2. lib. 8. cap. 29. num. 15. cum seqq.*

Sup. hoc in tom. 1. tr. 5. lege doctrinam Resol. 63. per totā, & aliarum eius primæ not. & in to. 3. tract. 3. ex Ref. 69. §. Notandū & in tom. 4. tr. 8. ex Resol. 56. §. Ex quibus. & in tom. 5. tr. 6. Resol. 14. à lin. 6. & in Ref. 15. & in tom. 6. tr. 1. Resol. 34. §. vlt. & in Resol. 35. 36. & 78. & vide in tom. 7. tr. 1. Ref. 246. & 247.

6. Vnde Emanuel Sà *verb.* Pœna *n. 1.* sic ait. *Pœna imposita ipso iure, vel facto non incurritur, sine sententia Iudicis, & executione per ipsum, etiamsi lex dicat non requiri sententiam, aut declarationem, aut etiam soluendam in foro conscientiæ.* Intelligitur enim Iudice exequente; nisi pœna esset huiusmodi; quæ secum traheret executionem, vt excommunicatio, suspensio, Interdictum, & Irregularitas, aut lex dicat, sit incapax; inhabilis. Quidam tamen hic sententiam requirunt; aut dicat non faciat alioqui fructus suos. Est enim conditio, quæ seruanda est, vt quæ ponitur à testatore. Quod egregiè explicat D. Caietanus *in summ. verb.* Pœna.

7. An verò clam intrantes in Conclaui subiiciantur tantùm his pœnis, sed etiam peccent mortaliter, posset quis dubitare, nam Pontifex non vtitur verbis præceptiuis, sed imperatiuis pœnalibus. Pro affirmatiua sententia aliquis posset dicere quia agitur de re graui, quod patet etiam ex pœnis impositis. Vnde videmus Sacram Congregationem Cardinalium declarasse Decretum * ab ipsa editum, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monasteria Regularium sub pœna priuationis officij, & vocis actiuæ, ac passiuæ obligare ad mortale.

* Sup. hoc decreto late in to. 7. tr. 1. Resol. 305. 306. 307. 308. & 172. cursim propè finē. vers. Et ad exemplum & in tom. 6. n. 1. Resol. 43. §. De aliis, ad medium, & cursim in fine alterius Ref. illarum annotationum.

8. Sed aliquis posset respondere cum Serra *in p. 2. D. Thomæ quæstione 96. art. 4. dub. 2.* Quod per dictam Declarationem Sacræ Congregationis constat

volontatem præcipientis esse obligare ad mortale, quod non constat in casu nostro de quo loquimur. Ideo tu cogita.

RESOL. CX.

Vtrum Cardinales peccent mortaliter, cum pluribus ferculis in Conclaui vescuntur?

Et explanatur hoc verbum Debent, *quid importet.* Ex part.12.tr.2.Ref.17.

§.1. SVppono in Bulla Pij IV. sic haberi. *Cardinales autem primo ipso die quo Conclaue ingressi fuerint, tam in prandio, quam in cœna vno solo ferculo vnius speciei tantùm coque moderato, & aliàs iuxta constitutionem præfati Clementis VI. qualificato contenti sint, & esse debeant, nec quisquam in alterius cella, vel de alterius ferculo vescatur.* Ita ibi. Hoc supposito posset aliquis affirmatiuam sententiam docere; nam licèt Pius IV. vbi suprà, videatur vti blandis illis verbis, *contenti sint*, tamen statim subdit, *& esse debeant.* Quod verbum, vt in terminis obseruit scientia, & dignitate Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de Sacr. Euchar. disp.* 14. *sect.*7. exprimit grauem obligationem. Idem docet frater eius germanus Franciscus Lugo *de Sacr. lib.*4.*c.*6. *q.*8.*n.*61. Et verbum, *debeo*, etiam Amicus *in Curs. Theol. tom.*5. *disp.*4. *sect.*8. *n.*20. & Badell. *in Theol. moral. tom.*1. *lib.*5. *disp.*21. *n.* 1. inter verba præceptiua apponunt.

Suprà hoc verb. Debent, latius inf. in §. seq. huius Ref. inter principiū, & medium, à vers. Imo stando. & in tom. 1. tr. 1. Resol. 142. signanter in fine §. & quidem. & in tom. 5. tract. 6. Ref. 129. §. Ad responsioné. cursim ad lin. 6. & in tom. 6. tr. 1. ex doctrina Ref. 58. prope finē §. 1. à vers. æquipolléntia veto. & in to. 7. tr. 1. Ref. 106. §. sed. cursim, & recitatiue ad lin. 7. & in tom. 5. tr. 5. ex Ref. 119. § Sed diffic. à lin. 5. Superius in Ref. quæ hic est sup. 96. §. His tamen. ante mediū, vers. & ita. & in aliis multis eius not. Sup. hoc in Ref. 55. & vers. not. 2. huius Ref.

2. Sed licèt superius dicta nimium vrgere videantur; ego tamen negatiuæ sententiæ adhæreo: existimo enim verba Pij IV. de quibus est quæstio, continere consilium, & exhortationem, cum enim potuerit Pontifex vti grauioribus verbis imperium explicantibus v. g. *Iubemus, Præcipimus*, &c. tamen ab huiusmodi præcipiendi rigore temperauit, & mollibus verbis vsus est. Ergo signum est verè non imposuisse præceptum, quod patet ex obseruantia subsequenti, non abrogatiua legis, sed interpretatiua, & declaratiua eius verborum. Vndè vt superius diximus obseruantia subsequens declarat legem, & illustrandum est, *leg. si de interpretatione ff. de legibus & cap. cum contingit de transact.* & docet Mastrillus *Decis.* 52. *num.* 14. Parisius *cons.*36. *num.*8. Carena. *de S. Officio part.* 3. *tit.* 1. *num.* 72. *& alij.* Imo stando in rigore iuris, nego Eminentissimo Domino meo Cardinali Lugo, Vasquetio, Sanchez, & Castro Palao verbum, *debeo*, importare semper præceptum, & contra supradictos adducam ex eadem Societate Patrem Tamburinum *opusc. de commun. cap.* 1. §. 6. *num.* 52. vbi sic ait. *Quamuis aliqui doceant per illud verbum, debet, importari in legibus necessitatem præcepti mortalis; tamen alij qui negant, & solum per illud concedunt importari debitum conuenientiæ, & honestatis.* Ita ille probabiliter quidem, cui adde etiam Lezanam. *tom.*5. *part.* 2. *in Mari magno Seruitarum* §. 13. *num.* 42. & Barbosam *dictione* 77. *num.*9. quod probatur *ex Can. ad eius dist.*5. in quo dicitur. *Mulier nisi purgationis dies transeat, viro suo admisceri non debet*, vbi non nisi consilium, seu debitum eiusdem conuenientiæ, & honestatis, & non præcepti significatur, vt ipsemet Sanchez *lib.*9. *de matrim. disp.* 22. *numero* 11. Rursus *ex dist.*1. *cap. vestimenta*, vbi Pontifex de vestibus Ecclesiasticis sic dicit. *Quæ neque ab aliis debent contingi, aut ferri nisi à Sacris hominibus. Quem textum* expendens Suarez *de Euchar. disp.*81. *sect.*8. §. *tertium exemplum*, sic habet. *Quæ verba, aut præceptum non continent, quia illud verbum*, non debent, *non videtur in rigore significare obligationem; sed decentiam quandam, aut non intelliguntur, &c.* Et in Sacris quidem litteris per idem verbum, *debet*, conuenientiam, decentiamque notari solemne est. Matth. *cap.*3. *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me.* Ioan.13. *Et vos debetis alter alterius lauare pedes.* Tobiæ 10. *Te non debuimus dimittere ire à nobis.* Et similia passim. Deinde Præpositus 1. 2. *D. Thom. quæst.* 95. *disp.*3. *dub.*2. *num.*15. Vasquez, & Sanchez, quos citat Castrus Palaus *tom.*1. *tract.*3. *disp.*1. *punct.*9. *num.*2. asserunt verbum *oportet, non inducere obligationem ad mortale*: ergo nec inducere dicendum est verbum *debeo*, quænam enim differentia est inter *me oportere facere & me debere hoc facere.*

3. Itaque dicendum est DD. Cardinales non peccare mortaliter, si dum exsistunt in Conclaui vescantur pluribus ferculis, non obstantibus verbis Bullæ Pij IV. tamquam non continentibus præceptum, sed exhortationem, Et dicta verba ita etiam consuetudo subsequens intellexit, declarauit, & interpretata est.

RESOL. CXI.

An Eminentissimi Cardinales in Feria sexta Parasceues possint deuenire ad scrutinium, non audito Officio fieri solito in illa die, non obstante §. Similiter. *Bulla Greg. XV.*

Et firmatur, quod Feria sexta Parasceues nemini licitum est sacrificare ob prohibitionē factam ab Innocentio I.

Et deducitur, an officium fieri solitum à Sacerdote, extracto Sacramento è sepulchro, sit verè Sacrificium, & Missa dici possit?

Et an populus Christianus teneatur illud officium audire, si in die Parasceues incidat dies festus de præcepto?

Et discutitur, an consumptio Sacerdotis pertineat ad essentiam Sacrificij Missæ, vel sit tantum pars illius integralis?

Et tandem quæritur, an Cardinales inciderent in excommunicationem, si aliis diebus omitterent solitam Missam & procedant ad scrutinium? Ex part.12.tr.2. Resol.18.

§.1. IN dicto §. sic habetur. *Similiter ne electio protrahatur, statuimus, & ordinamus, sub simili excommunicationis pœna eo ipso incurrenda scrutinium bis singulis diebus peragatur, itaut etiam perficiatur, manè scilicet post solitam missam, &c.* Deinde firmandum est, quod Feria sexta Parasceues omnes Doctores testantur; nemini licitum esse sacrificare ob prohibitionem factam ab Innocentio I. *Epist.* 1. *ad Decent. cap.*4. & refertur *cap. Sabbato de consecrat. dist.*3. Rationem congruentiæ reddit Diuus Thomas *quæst.*83. *artic.*2. *ad* 2. quia eo die Ecclesia recolit realem Christi Passionem, & mortem. Non igitur expedit mysticam, & incruentam mortem exhibere. Vnde male opinati sunt aliqui, quos tacito nomine affert Emanuel Sà *verb.* Missa *num.* 17. asserentes in illa die posse Missam dici, contra quos inuehitur Eminentissimus Cardinalis Lugo *de Eucharist. disp.* 20. *sect.*1. *num.*15. & Dicastillus *de Sacr. to.*1. *tr.*5. *disp.*4. *dub.*2. *n.*30.

2. His positis resolutio præsentis difficultatis pendet ex illa quæstione, An Officium fieri solitum à Sacerdote extracto Sacramento è Sepulchro, sit verè Sacrificium, & Missa dici possit. Et prima opinio affirmat. Ita docet Ledesma 1. *part.*4. *quæstione* 23. *art.*4. citans Albertum Magnum *in* 4. *disputatio.*13. *art.*24. & videtur asserere Scotus *in eodem* 4. *dist.*13. *quæst.*2. Gabriel *ibidem quæst.*1. & D. August.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 3. Ref. 19. §. 2. à lin. 4. & vers. Ratio.

lib.20

lib.20.contra Faustum Manichaeum cap.18. vbi ita: *Vnde iam Christiani peracti eiusdem Sacrificij memoriam celebrant Sacro sancta oblatione & participatione corporis, & Sanguinis Christi.* Probatur hæc opinio ex variis Argumentis, quæ adducit Fagnndez *de Praeceptis Ecclef. pr. 1. lib. 3. cap. 4. num. 3.* ideo tenent quod in sexta Feria maioris Hebdomadæ offertur verum Sacrificinm, & tamen non consecratur Hostia, sed offertur Hostia consecrata die antecedenti: ergo consecratio ipsa non est de essentia Sacrificij: ergo tota essentia illins consistit in oblatione Hostiæ consecratæ. Ita dicunt omnes Doctores citati *num.2.* Quod autem eo die offeratur in Ecclesia verum Sacrificinm, patet in primis ex D. Augustino *lib.10. de Ciuitate Dei cap. 20.* vbi hoc Sacrificium Missæ appellat quotidianum, quod quotidie in Ecclesia celebretur, & nullus sit dies in quo non celebretur, ibi: *Christus IESVS in forma Dei Sacrificium cum quo vnus est Deus, in forma serui sacrificium maluit esse, quam sumere, ne vel hac occasione quisquam existimaret cuilibet sacrificandum esse creatura, per hoc, & Sacerdos est ipse offerens, ipse est oblatio, cuius rei Sacramentum quotidianum esse voluit Ecclesia sacrificium, cum ipsius rei ipse sit caput, & ipsius capitis ipse sit corpus, tam ipsa per ipsum, quam ipse per ipsam suetus offerri.* Patet secundo ex Oratione quam Ecclesia in Officio illins diei profert, quæ sic habet. *In Spiritu humilitatis, & in animo contrito suscipiamur à te Domine, & sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, vt placeat tibi Domine Deus.* Et postea ait Sacerdos: *Orate fratres, vt meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat, &c.*

Sup. hoc in tom.2. tr. 3. Resol.24. à lin. 2. & ibi in tr.1. Res. 53. §. Verum. ante mediũ, vers. Item nõ desunt. Sed lege eã à principio, & si placet etiam §§. eius primæ not.

3. Aliqui verò putant non solùm ad essentiam illins pertinere, sed etiam totam illius essentiam in consumptione esse positam Sacerdotis, non in consecratione, nec in oblatione, nec in alia actione illius. Ita docet Albertus Magnus *in 4.dist.13. art.24.* Ledesma *1.p.4. quæst. 23. art.4. ad finem.* Angles *in floribus, tit. de Missa, pag.185.* & Concilium Toletanum citatum *in cap. Relatum. de consecrat. disp.2.* & quidam alij recentiores, veluti Victoria, Peña, & Bañes, quos refert Henriquez *lib.9. de Missa c.8. num.5.* Putant enim per consumptionem tantum Sacerdotis conferri fructum sacrificij ex opere operato iis, pro qnibus Sacerdotes specialiter sacrificium offerunt, & Missam applicant. Probatur; qnia olim in lege veteri immolatio, & sacrificatio animalis, erat occisio, & consumptio illius, vt patet in sacrificio holocansti, quod totum ardebat flammis, & cuius nullam partem Sacerdotes comedebant, & quamuis nullam partem illins comederent: tamen in omnibns sacrificiis legis veteris fiebat consumptio animalis sacrificati; partim per ignem, & flammas, quasi eo signo sensibili ignis per Sacerdotes applicati, acceptaret Deus per illos, tanquam per suos ministros, præsentem donationem Sacrificij, partim à Sacerdotibus deuorantibus eam partem reliquorum Sacrificiornm, quæ sibi contingebat. Probatur secundo, quia Christus Dominus in Cruce moriens dixit: *consummatum est.* Matth.27. quasi in consummatione, & consumptione consisteret essentia sacrificij; & ideo aiunt, Sacrificinm Missæ Græcè dicitur *Thysia, & Teleti,* id est mactatio, & consummatio, vel consumptio. Addunt præterea huiusmodi Doctores in sexta feria Hebdomadæ sanctæ, fieri vnum Sacrificium Missæ, & teneri populum Christianum illi assistere, si incidat in diem festum, de præcepto, huiusmodi sexta Feria Parasceues: quia ibi datur vera consumptio Sacerdotis, in qua tota essentia Sacrificij sita est, hostiæ præconsecratæ in vna tantùm specie, dispensante Ecclesiæ consuetudine, in consecratione, quæ consuetudo durat in Ecclesia à plus mille annis iuxta Rabanum *l. 2. Instit. Clericorum cap.37.* & alios. Et ideo secundum hanc opinionem tenetur populus audire Missam in sexta feria Parasceues, si in ea incidat dies Annunciationis Beatæ Virginis, & tenentur Prælati iubere, vt Missa dicatur, vt populus illam audiat & si id ita fit in aliqua Prouincia, aut Diœcesi, iustè, fit, & sanctè fit, & ideo fit, quia sequuntur Prælati ibi eam opinionem, quæ docet totam essentiam sacrificij in sola consumptione consistere, quæ opinio est probabilis, & quia adhuc illis non constat, an consecratio sit de essentia sacrificij, necnè. Ita Doctores citati & ex *Neotericis* Araujo *ad 3. par. D. Thomæ q.83. ar.6.n.35.*

Sup. hoc in Resol. not. seq. à principio, & cursim in aliis vers. eius primæ not.

4. Sed his non obstantibus ego puto Consumptionem Sacerdotis non pertinere ad essentiam Sacrificij Missæ, sed esse partem integralem illius, & perfectionem tantummodo extrinsecam, & totam illins essentiam positam esse in consecratione, & ideò pro hac sententia *in par.2. tract.14. Resol.62.* adduxi plures Doctores, & declarationem Sacræ Congregationis Rituum asserentis, quod si Festum Annunciationis accideret in Feria Parasceues, non adsit præceptum audiendi Missam, quia in illa die non adest Missa, cum non adsit consecratio. Probatur hæc opinio, quia in consecratione reperiuntur omnes conditiones requisitæ ad Sacrificium Missæ. In primis per eam repræsentatur mors Christi; deinde in ea fit mutatio panis, & vini in Corpus Christi: tertiò, quia est res visibilis: fit enim hæc mutatio in speciebus visibilibus, ac signis sensibilibus; quarto quia fit in cultum, & honorem Dei auctoris rerum omnium, & hæ sunt conditiones requisitæ ad Sacrificium Missæ. Et ita hanc sententiam me citato tenet Leandrus *de Sacram.tom.2.tr.8.disp.5.q.23.* cum aliis penes ipsum.

Quæ hic est in to.2. tr.3. Res. 19. signãter à lin. 4.§.1 à vers. Ratio. & seq.

5. Stando igitur in hac vltima opinione ego ex Sacro-Conclaui consultus ab Eminentiss. Cardinali N. respondi, ad casum propositum in rigore, & seclnso scandalo, & contemptu, posse Dominos Cardinales ad Scrutinium deuenire in Feria Parasceues non audiendo Officium in illa fieri solitum, quia verba, §. *Similiter*, Gregorij X V. non possunt verificari pro illa die, cum non adsit solita Missa, Missa enim in illa die non offertur, neque adest. Verum quia contrariæ sententiæ suam habent probabilitatem, ego consului Dominis Cardinalibus debere prius officium illud, seu Missam, vt dicitur, audire, & posteà Scrutinium incipere, & ità factum fuisse postea mihi dixerunt.

6. Sed an Cardinales inciderent in Excommunicationem si aliis diebus omitterent solitam Missam; & procederent ad Scrutinium. Affirmatiuè respondent aliqui, vt patet ex dicto §. *similiter*; & videtur res grauis sine implorato diuino auxilio deuenire ad electionem Pontificis. Alij negatiuè respondent, putant enim durum esse ex omissione *Veni Creator Spiritus, &c.* in censuram incurri, vndè putant Excommunicationem respicere tantùm Scrutinium bis in die faciendum, vt demonstrant verba dicti §. *similiter*, Auditionem item Missæ, ac *Veni, Creator, &c.* pertinere solum ad directionem, & ad circumstantiam accidentalem. Ideò tu cogita. Et quidem videtur res grauis procedere ad electionem Pontificis absque implorato diuino auxilio, præsertim in Missa.

RESOL. CXII.

An Summus Pœnitentiarius possit absoluere ab excommunicatione

municatione lata à Pio IV. in §. Literas, &c.

Et asseritur, quod si Pontifex in aliquo Iubilæo concederet absolutionem ab omnibus casibus Bulla Cœna, hæresim tamen non excludendo, videri vbique illam concedere. Ex parte 12. tractatu 2. Resolutione 19.

§.1. SVpPono in dicto §. sic haberi. *Litteras verò, aut cuiusuis generis scripta ad eos, qui in Conclaui erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, seu recipere, aut contra, è Conclaui ad eos qui foris erunt, nullo modo licet: qui contrafecerint, quacunque dignitate, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeant, pœna excommunicationis lata sententia subiaceant, absoluendi facultate, præterquam in mortis articulo, soli Pontifici Maximo reseruata à quo nihilominus pro qualitate delicti vltrà dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.* In Cæremoniale verò Gregorij X V. sic habetur *Clausa Conclaui seruari debent omnia, quæ de colloquiis, litteris, & cibis, & quæ de non ingredientibus Cardinalibus aut iisdem, aut eorum familiaribus postquam ingressi sunt exeuntibus in Constitutione Pij I V. sancita sunt, &c.* ita ibi. His suppositis ad dubium propositum affirmatiuè aliqui respondent, nam Gregorius X V. in sua Bulla nihil aliud facit, nisi confirmare id, quod disposuerat Pius I V. in §. *Litteras*; & nihil plus addit, Sed Pius I V. *in dicto* §. vt patet legentibus auctoritatem quam habebat Summus Pœnitentiarius absoluendi à Casibus Papalibus, ei non abstulit, sed tantùm sibi reseruauit excommunicationem ibi datam. Ergo potest illam absoluere summus Pœnitentiarius. Probatur Primo, nam in dicta Bulla *fol.*61. vt obseruat etiam Lælius Zechius *de Republica Ecclesiastica cap.*3.*numero* 2. Pius I V. concedit Summo Pœnitentiario ea expedire tempore Conclauis, quæ pertinent ad forum conscientiæ, & non aufert ab ipso auctoritatem absoluendi in foro conscientiæ à censura quam paulo infra *in* §. *litteras*, debebant fulminare. Ergo, &c. Hinc Azorius *to.*2.*l.*5. *cap.*37. sic ait, *Nec Summi Pœnitentiarij, nec Minorum Pœnitentiariorum officium finitur Romani Pontificis obitu.* Clem. *Ne Romani, de Elect. ne sede Romana vacante deessent, qui, pœnitentium Confessiones audirent, & à censuris, pœnis, & peccatis absoluerent.* Confirmatur secundo ex *Bulla* 67. eiusdem Pij I V. quam adducit Zecchius vbi supra, in qua enumerantur facultates quas habet, & non habet Summus Pœnitentiarius, & inter has, Pontifex non enumerat, nec asserit, ipsum non habere facultatem absoluendi ab hac censura de qua loquimur. Ergo, &c. Confirmatur tertiò, nam Gregorius X V. in sua Bulla *Æterni Patris, &c. in* §. *Quod si electio*, fulminauit censuram contra eligentes, & electos contra formam dictæ Constitutionis, & absolutionem dictæ censuræ sibi reseruat, & nominatim auctoritatem Summo Pœnitentiario ne illam absoluat. Ergo dum Pius I V. in censura fulminata in §. *litteras*, & confirmata à Gregorio X V. non exprimunt Summum Pœnitentiarium ne absoluere possit à dicta censura, sequitur auctoritatem absoluendi ipsi reliquisse; nam hic intrat illud vulgatum iuris axioma. *Quando voluit, expressit*, ergo quando non expressit, non voluit, nam si voluisset expressisset, quod exornat ex pluribus Larrea *in Allegat. casibus Fiscalibus tom.* 2. *Allegat.*54. *num.*26. Quod etiam probatur ex doctrina Georgij Gobat. *de duplici Iubilæo c.* 33. *q.*91. *n.*548. Lorcæ *in* 2.2. *D. Theo. q.*11. *art.*4. *disp.*4. *num.*12. Bossij *tract. de Iubilæo sect.*1. *cas.* 8. *num.*2. & aliorum asserentium, quod si Pontifices in aliquo Iubilæo concederent absolutionem ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ, Casum Hæresim tamen excludendo; si postea in aliis Iubilæis concedant dictam absolutionem, & casum hæresim non excludant, videtur illum vtique concedere, nam si noluissent, id explicarent in aliis Iubilæis, vt fecerant.

Sup. hoc inf. in Ref. 118.

§.2. à lin. 5. & in cæteris aliis eius nos.

2. Sic & in casu nostro dicendum videtur, cum Gregorius X V. voluit excludere Summum Pœnitentiarium, nominatim exclusit. Ergò dum Pius I V. hoc non fecit, dicendum est illum excludere noluisse.

3. Videtur itaque posse Summum Pœnitentiarium absoluere à censura occulta lata in §. *litteras* extra, vel intra Conclaue, tangentes materiam electionis, vt patet ex superius dictis, & malè aliquos confundere excommunicationem latam in §. *Quod si*, & excommunicationem latam in §. *litteras*, in illa enim non potest Summus Pœnitentiarius se intromittere; in ista verò potest, nam in §. *quòd*, Gregorius illum exclusit, quod minimè fecit Pius Quartus in §. *litteras*. Ergo, &c. Et ita quidam testis fidedignissimus dixit mihi in quadam Congregatione Theologorum, & Canonistarum Sacræ Pœnitentiariæ fuisse conclusum. Et ita etiam sentire plures Theologos inclitæ Societatis Iesu, & inter illos amicissimum, & doctissimum P. Valentinum Mangionium hodie vnum ex Assistentibus Reuerendissimi P. Generalis, SS. D. N. Theologorum in Sacra Pœnitentiaria. Verum ego circa præsentem difficultatem volo magis doceri, quam docere, & ideo eius finalem resolutionem à SS. D.N. expectandam esse puto; de meo nihil ponendo, & asserendo.

RESOL. CXIII.

*An excommunicatio contracta ex fractione Bulla Pij I V. & Greg. X V. si sit occulta, possit absolui ab Episcopo vigore Concilij Tridentini sess.*24. *cap.*6. *de Reformat.*

Et quid virtute priuilegiorum Regularium, aut ex vi Cruciata Bulla?

Et docetur absolutionem ab hac censura impendi posse, dum Summus Pontifex de nouo creatus dicit aliquibus Clauistis: Do Vobis facultatem, qua absolui possitis ab omnibus excommunicationibus contractis occasione Conclauis, seu creationis Pontificis. Ex part. 12. tract. 2. Resol. 20.

§.1. NEgatiuè respondet Bonacina *tom.* 3. *de elect. Pontific. disp.*2. *quæst.*7. *num.*3. vbi sic ait. *Absolutio istius excommunicationis reseruata est Summo Pontifici, nec vllus excepto mortis articulo, etiam virtute alicuius priuilegij potest ab ea absoluere: nam in præfata Bulla dicitur, à qua sicut ab alia quacumque in hac Constitutione imposita, & irrogata, seu infra imponenda, & irroganda pœna excommunicationis, tam ipsi quam quilibet alius, siue Sancta Ecclesia Cardinalis, siue alia persona, cuiuscunque gradus, condiditionis dignitatis, & præeminentia à nullo, neque etiam à Maiori Pœnitentiario cuiuscumque facultatis vigore, præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolui possit.*

Sup. hoc lege infrà doctrinam Resolut. 115. à principio, & etiã Ref. 114. & 116. à principio.

2. Hinc sequitur Primo Episcopum non posse absolutionem impedire etiamsi delictum sit occultum: quamuis enim Episcopus possit à censuris Summo Pontifici reseruatis, & ob delictum occultum contractis absoluere ex Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. nihilominus ab ista non potest, quia

Summus

Summus Pontifex absoluendi facultatem absolutè ademit, etiam Maiori Pœnitentiario post editionem Tridentini.

3. Neque obstat dicere in hac reseruatione non fieri mentionem Concilij Tridentini, consequenter non censeri derogatum priuilegiis Episcoporum in Tridentino concessis; Respondeo enim,

4. Primò, iuxta communiorem sententiam, non requiri mentionem Concilij Tridentini in concessionibus Summi Pontificis, vt patet ex dictis de censuris in particulari *disp.1. quæst.22.* dum loquerer de absolutione ab excommunicationibus in Bulla Cœnæ.

5. Responderi potest secundò in hac Bulla derogari omnibus Constitutionibus, & Decretis etiam Conciliorum huic Bullæ contrariis, *ibi non obstantibus quatenus opus est &c.* Quæ derogatio extendi etiam videtur ad reseruationem huius censuræ, cum derogatio sit generalis, quatenus opus est.

Sup. hoc pro Religiosis infra lege Ref. 119. & etiam 122. Sup. hoc pro Cruciata lege infra Ref. fol. 122.

6. Secundò sequitur Religiosos non posse hoc tempore virtute suorum priuilegiorum ante istius Bullæ constitutionem concessorum ab hac censura absoluere, vt patet ex allata ratione; An autem absolutio virtute Cruciatæ impendi possit, patet ex dictis de legibus, de cessatione priuilegiorum, & ex dictis de absolutione ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ.

7. Tertiò sequitur absolutionem ab hac censura impendi posse dum Summus Pontifex de nouo creatus dicit aliquibus Conclauistis: do vobis facultatem qua absolui possitis ab omnibus excommunicationibus contractis occasione Conclauis, seu Creationis Pontificis; tunc enim censetur data facultas Confessario. Hucusque Bonacina.

RESOL. CXIV.

Proponitur sententia affirmatiua; nempe Episcopos à dicta censura posse absoluere, & noua opinio circa intelligentiam Tridentini affertur, sed non approbatur. Et quæritur quando verè ista excommunicatio dicenda sit occulta? Ex p.12.tract.2.Ref.21.

Sup. hoc lege doctrinā præcedentis Ref. & infra ex Ref. 116. inter mediū. & fin. §.1. à vers. Verum his.

§.1. SEd his non obstantibus affirmatiuam sententiam docet ex inclyta Societate IESV præstantissimus Theologus Castrus Palaus *tom.6.disp. 3. punct.28. num.3.* sic asserens. Tertia excommunicatio continetur in Extrauag. Gregorij XV. quam Vrbanus confirmauit in Bulla, quæ incipit *Æterni Patris, &c.* vbi Cardinalib. sub pœna excommunicationis reseruatæ præscribitur forma erigendi Summum Pontificem sede vacante, & aliter facta electio irrita decernitur, complicesque, & fautores huius irritæ electionis, tametsi Cardinales non sint, eidem excommunicationi subiiciuntur, à qua excommunicatione censet Bonacina *tract.3. de censuris, disp.2. q.7. punct.1 num.8.* Absoluere non posse Episcopos virtute Tridentini, neque Religiosos Mendicantes virtute suorum priuilegiorum, eo quod Summo Pœnitentiario hæc potestas adempta sit ibi, *A nullo, neque etiam à Maiori Pœnitentiario cuiuscunque facultatis vigore præterquam à Summo Pontifice, nisi in mortis articulo absolui possit.* Sed hoc mihi durum videtur, quia priuilegia Concilij generalis non sunt censenda derogata, nisi manifestis verbis derogatio fiat. At superiore clausula non est censenda derogata facultas Episcopis concessa in Tridentino, quia si id vellet Pontifex expressisset, sicut expressit, summum Pœnitentiarium, maximè cum facultas concessa Episcopis absoluendi à reseruatis solum forum conscientiæ spectet, qua cum compati potest absoluta huius censuræ reseruatio. Hæc omnia Castrus Palaus, qui vt vides contra Bonacinam putat clausulam Bullæ Gregorij XV. non includere Episcopos, nec derogare eorum priuilegio absoluendi à supradicta censura vigore Concilij Tridentini, & quidem eius opinio confirmatur ex opinione Doctorum asserentium, cum Decreta Concilij generalis matura deliberatione sancita sint, videntur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora, nisi de illis specificam faciant mentionem, imò si Concilium generale sit modernum, quale est Tridentinum, oportet etiam illius mentionem facere: nec sufficeret generalis derogatio cuiuscunque Concilij, vt docet, me citato Thomas Hurtado *var.tom.2. tract.5.cap.4.§.2. num.139.* Moneta *de commut. vlt. volunt. cap.7. num.277. cum seq.* Conar. *var. lib. 4. cap.16. num.6.* Guttierrez *in l. nemo potest de legat.1. num.173.* Henriquez *lib.5. de indulgentiis, cap.26. num.16.* Vinald. *in candelabro part.3. cap.52. num.14.* Sanchez *lib.3. de Matrim. disp.26. num.7.* & nouissimè Vincentius Candidus Magister Sacri Palatij *tom. . disquisit. Moral. disp.3. art.28.*

Sup. hac assertione to. 3. tract.3.ex doctrina resol. 31. §.2. ad medium. à vers. quia Decreta. & hic infra vide doctrinā Ref. 116. signanter §. eius vlt.

Tom. IX.

2. Quando verò excommunicatio de qua loquimur dicenda sit occulta, respondent aliqui dum non est deducta ad forum contentiosum, mirabilis doctrina si esset amplectenda; & ideo nouissimè Ludouicus Bail. Doctor Parisiensis *de triplici examine in Appendice de censuris §.23. fol.693.* sic ait, *Dubitatur verò quodnam debeat dici occultum crimen ex quo nata irregularitas dispensationi Ordinarij subijcitur.*

Sup. hoc late in tom.3. tr.3. Ref.19. & 20. & lege etiam alios §§.positos in annot.1.Ref.1. huius annot.

3. Lucius III. in Epistola ad Magistratum; & Fratres S. Iacobi, quæ habetur in Appendice Concilij Lateranensis 1 t. t.7. *Conciliorum* ita dicit, Aliud crimen est notorium, aliud occultum. Notorium definitur, de quo Presbyter canonicè condemnatur; occultum, quod adhuc ab Ecclesia toleratur. Sine dubitatione itaque teneatis, quod à Clericis, & Presbyteris, quamdiu ab Ecclesia tolerantur, & nec est crimen euidens; licitè audiuntur diuina officia, & alia recipiuntur diuina Sacramenta. Hæc resolutio innumeras eluit difficultates de notorio facti Bail. Ita *vbi supra* Hinc sententiam tenet etiam Ioannes de Thoma Professor Sac. Thologiæ in Inclyta Academia Complutensi, & Confessarius Magni Regis nostri Philippi IV. *in 2. 2. D. Thomæ qui 64. disputat.23. artic.2. §. Dico igitur, fol.224.* vbi probat in terminis Concilij Tridentini occultum delictum esse illud, quod non est deductum ad forum contentiosum, etiamsi notorium sit in Ciuitate & possit probari in iudicio, & ideo super omni irregularitate proueniente ex illo possunt Episcopi dispensare, & supradictis Auctoribus adde nouissimè Doctorem Petrum de Abella Canonicum Magistralem Ecclesiæ Cæsaraugustanæ in Consultatione lingua Hispanica conscripta circà quandam percussionem Clericis §. 2. *num.88. fol.41.* qui citat Basilium Pontium *de Matrim. lib.8. cap.21. num. 19.* & tandem Brunus Casainen. *de priuileg. regul. tract.4. cap.1. pro.17.* asserit irregularitates censeri semper occultas, & secretas, ad effectum dispensationis impetrandæ ab Episcopo, donec deductæ fuerunt ad forum contentiosum.

4. Sed opinio supradictorum Auctorum est contra communem; Dico igitur, in Concilio Tridentino accipi delictum occultum, non solum vt distinguitur à delicto deducto ad forum contentiosum,

Nn 3 sed

sed etiam vt distinguitur contra publicum, & famosum. Quapropter, etiamsi delictum ab aliquibus sciatur, modo non sciatur à maiori parte viciniæ, vel Collegij, in quo sint ad minus decem personæ, neque ad iudicium sit deductum, occultum dici debet. Ita Sanchez *lib. 2. de matrim. disputat. 38. num. 11. & lib. 8. disputat. 34. num. 55. & lib. 2. in decal. cap. 11. num. 19.* Azor. 1. *part. lib. 8. cap. 10. quæst. 9.* Bonacina *de Censuris disputat. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 5.* Barbosa plurimos referens *de Potestate Episcopi 2. part. allegat. 39. num. 14.* Palao *part. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 3. §. 1. num. 14.*

Sup. hoc in Resol. not. præteritæ.

RESOL. CXV.

Stante supradicta opinione Castri Palai, quæritur, quomodo possint Cardinales Episcopi, vel alij Episcopi absoluere à dicta censura Piana, & Gregoriana?

Et difficultas est, quid operetur illa particula Concilij Tridentini in Diœcesi sua?

Et concluditur non posse Episcopos vigore Concilij absoluere à censuris, & aliis casibus reseruatis extra suam Diœcesim.

Et tandem quæritur, an possit Cardinalis Episcopus, vel alij Episcopi, si inciderint in censuras, de quibus est quæstio, absolui à suo Confessario vigore Concilij Tridentini? Ex parte 12. tractatu 2. Resolutione 22.

§. 1. PRo intelligentia difficultatis notandum est Tridentinum in cōcessione absoluendi, quam præbet Episcopis apponi, illas clausulas *In foro conscientiæ, & in Diœcesi sua.* Et nota vtramque restrictionem non fuisse appositam in facultate concessa ad dispensandum, sed solum ad absoluendum à casibus; quia facultas dispensandi exerceri potest erga subditos suos ab Episcopo in absentia, & siue Episcopus, siue subditi, siue ambo sint extra Diœcesim. Eaque dispensatio pro vtroque foro proderit; quia Tridentinum absolutè, & sine vlla limitatione eam potestatem concedit. Et quia iurisdictio voluntaria ad quam dispensatio pertinet, potest extra territorium exerceri, vt ex communi sententia docet Couarruuias *lib. 3. variar. cap. 20. num. 8.* quia hæc Iurisdictio nullam causæ cognitionem, nec iudicem pro tribunali sedentem petit, sicut iurisdictio contentiosa, quæ nequit exerceri à iudice extra proprium territorium, ne iudici illius iniuriam inferat.

Sup. hoc in med. §. seq. & infra in §. Neque ante med. & in aliis positis in annot. 2. dicti §.

2. Est itaque vtraque illa particula apposita pro facultate absoluendi à reseruatis, vt benè aduertit Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 41. sect. 2. num. 10. & 12.* quare non benè dixerunt Henriquez *lib. 14. de irregular. cap. 20. num. 5.* Auila *de Censuris p. 7. disp. 10. dub. 6.* Episcopum non posse dispensare, in suspensione extra suam Diœcesim virtute illius decreti, non aduertentes, eam limitationem non apponi in priori illius parte.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 3. Res. 11. & in aliis eius not. pro hac quæst.

His suppositis difficultas est, quid operetur illa particula *in Diœcesi sua.*

Sup. hoc in Res. not. seq.

3. Prima opinio est Patris Sanchez, quia *in summa, tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 27.* putat hæc verba non esse restrictiua facultatis Episcopo concessæ, sed potius quasi illius extensiua, siquidem comprehendunt subditos, qui vere subditi sunt ratione domicilij, siue existant in Diœcesi, siue extra, & etiam subditos, solum ratione transitus in Diœcesi commorantur. Quapropter dicit posse Episcopum virtute huius facultatis absoluere ab hæresi, reliquisque censuris subditum existentem in aliena Diœcesi, etiamsi ipse Episcopus extra Diœcesim existat. Probatur hoc; nam primo requiri non potest, vt vterque, Episcopus scilicet, & subditus in Diœcesi existant: esset enim coarctare nimis priuilegium Concilij. Deinde requiri non potest, vt Episcopus in Diœcesi propria existat, & subditum à Censuris absoluat, quia hæc absolutio est voluntariæ iurisdictionis exercitium, quod vbilibet fieri potest circa subditos; Vt ergo intelligeremus Concilium hanc iurisdictionem voluntariam limitasse verbis clarioribus vti debebat, Sicut fecit *sessio. 6. cap. 5. de reform.* cum dixit, *nulli Episcopo liceat Pontificalia in alterius Diœcesi exercere.* Tandem requiri non potest, vt subditus in Diœcesi propria existat, quia verba illa; *in diœcesi sua* non possunt ad subditos referri, aliàs non diceret *in diœcesi sua*, sed in eorum Diœcesi. Item Concilium apposuit virgulam diuidentem subditos à Diœcesi sua, dixit enim, *Liceat Episcopis, quoscumque sibi subditos in Diœcesi sua absoluere*, quasi nolens Diœcesim ad subditos referre. Vide Coninch. *de sacram. disp. 14. dub. 16. num. 252.* Bonacinam *de censur. disp. 1. q. 3. punct. 2. part. 1. n. 1. in fin.* & Caraffam *de duello tract. 5. sect. 2. q. 2. n. 3.*

4. Secunda opinio est Patris Suarez, qui dicta verba *tom. 5. de cens. disp. 41. sect. 2. num. 10. & 11.* dicit limitanda esse ad subditos, quia paci, & recto regimini conuenientius est, si potestas absoluendi non solum ad personas, sed etiam ad territoria limitetur.

5. Tertiam opinionem tenet Castro Palao 1. *p. tractat. 4. disp. 4. punct. 3. §. 1. num. 13.* Henriquez *lib. 14. de Irregular. cap. 20. num. 5.* & alij asserentes illa verba, *in diœcesi sua* referenda esse ad Episcopos absoluentes, & ex illis limitanda esse, itaut Episcopus extra propriam Diœcesim existens non possit vti hac facultate sibi concessa, sed necessariò debere existere in sua Diœcesi, vt illa vti possit.

6. Probatur quia, vt dictum est, illa verba, *in diœcesi sua*, non possunt commodè ad subditos referri, & ratio congruentiæ efficacius in Prælatis, quàm in subditis procedit: magis enim pax & concordia inter Prælatos offendi potest ex eo, quod vtatur extra propriam Diœcesim existens, potestate absoluendi sibi concessa, quam ex eo, quod existens in propria Diœcesi, subditum alibi existentem absoluat.

7. Neque hoc est derogare iuri communi, & exercitio voluntariæ iurisdictionis, quæ vbilibet exerceri potest; sicut non est derogatio iuris communis, & facultatis absoluendi, quod absolutio solum pro foro conscientiæ prosit. Quia cum Episcopus in his reseruatis nullam haberet potestatem, potuit Pontifex in concessione illius conditiones apponere absque iuris communis derogatione, quibus seruatis facultatem concedit, & illis omissis negat; vna autem ex conditionibus est vt absolutio detur ab Episcopo existente in sua Diœcesi: sicut est, vt solum pro foro interno, & conscientiæ prosit. Et hæc tertia opinio magis mihi placet contra Sanchez. Dico igitur non posse Episcopos vigore Concilij absoluere à Censuris, & aliis Casibus reseruatis extra suam Diœcesim, vt ex pluribus obseruat Garzias *in politica regulari tom. 2. tract. 10. diffic. 7. dub. 6. punct. 2. num. 19.* & ideo non deferam hic apponere verba Martini de S. Ioseph *Mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 2. de Pœnit. num. 10* sic asserentis: *Dize tambien el Concilio que puedan los obispos absoluer, y dispensar, dentro de su Diocesi, y los Do*-

Sup. hoc in tom. 3. tr. 3. Res. 15. & lege doctrinam aliarū Res. & §. eius not.

ctores

Etores communemente son vniformes con razon, en que esta restriction, no es para la primera parte del Decreto, que toca a dispensacion de irregularidades, Censura, sino quanto a la segu da parte, que toca la absolucion de la heregia, y casos reseruados; porque para poder dispensar en Censuras y irregularidades, conforme à Derecho por ser acto de iurisdicion voluntaria, le puede exercer el Obispo con su subdito, aunque el vno, ò el otro esten fuera de la Diocesi, ò ambos juntos, L. mancipium, Cod. de adoptionibus, l.a. ff.de offic. Proconf. Doctor. ibi, & cap. nouit.de offic. leg.Barbosa *de potest. Episcop.1.part. allegat.39. num.7.* Fagundez *precept.2. lib.8. cap.8. num.35.* Suarez *tom.3. disputat.4. sect.2. num.10. & 12.* Diana 4. *part.tract.4. resolut.116. y aun*, Sanchez lib.2.in decalog.cap.11.num.17. *defiende latamente, que por este priuilegio puedo absoluer, aun de la heregia, y dispensar absolutamente el Obispo a sus subditos, aunque el y ellos esten fuera de la Diocesi, porque para limitar la iurisdicion voluntaria, que le compete de Derecho comun, auia de vsar de palabras mas claras Pero en esto no sigue a Sanchez porque si fuera verdadera su opinion, no seruirian de nadas las palabras*, In Diœcesi sua, *& verba debent intelligi vt aliquid operentur*, cap. si Papa in fine de priuilegiis, lib.7. cap. si à Iudice de appellationib. eodem lib. l.3. in principio, ff. de iurejurand. l.fin. ff. ne quis in loco publico, l. si quando 112. & ibi gloss. sinistra, ff.de legatis 1. *como ni tam poco sigue la opinion de Henriquez*, lib. 14. cap. 20. num.5. *Y de otros, que apretadamente sintieron, que en ningun caso, ni manera podia vsar el Obispo desta autoridad, fuera de sua Diœcesi.* Hucusque Martinus de S.Ioseph. Vnde ex dictis patet Cardinalem Episcopum, vel alium Episcopum Romæ morantem tempore Conclauis posse ex doctrina Sanchez absoluere suum subditum à Censura lata in Bulla Pij I V. & Gregor. X V. virtute Concilij Tridentini, & ideo hanc sententiam præter Sanchez tenet ex Puente Hundado doctissimus Franciscus Quiedo *de Fide contr.11.punct.3. num.57.* sed ego magis adhæreo negatiuæ sententiæ stante particula apposita in Concilio *in Diœcesi sua*, quæ superfluè poneretur, quod concedendum non est. Vide etiam Cardinalem Lugo *de fide, disputat.23. sect.3. num.73.*

Quæ nunc est in to. 3. Resol.11. & in aliis eius not.

An vero possit Cardinalis Episcopus, vel alij Episcopi, si inciderent in Censuras, de quibus est quæstio, absolui à suo Confessario virtute Concilij Tridentini, respondent communiter affirmatiuè, si enim possit hanc facultatem alteri committere, vt suum subditum absoluat, quare non poterit respectu suiipsius? aliàs deterioris conditionis esset, quam sui subditi. Et hoc, siue dicamus, Confessorem illum habere iurisdictionem ab ipso Episcopo delegatum, quod sustinet Sanchez *lib.8. de matrimon. disputat.3.* siue dicamus eam habere immediatè à Summo Pontifice, ex vi Iuris communis, quod tanquam probabile sustinet Suarez *tomo quinto, disputat.41.sect.2. numero decimoquinto*, quia ex vi decreti Tridentini reseruatio ablata est ab illis casibus occultis, & ideo respectu Episcopi, non reputatur, vt casus reseruati, sed vt comprehensi sub eligendi Confessoris facultate sibi iure communi concessa. Vide etiam Dicastillum *de Sacram.tom.2.tract.8.disputat.11.dub.16. num.237.*

Sup. hoc in tom. 3. tr.3. Ref.17.& in tom. 11. tr. 5. Ref. 67. §.2. à lin. 5. & vers. Nam Episcopus

8. Verùm hæc omnia procederent in Casu nostro, si esset standum in sententia Castri Palai putantis, non esse ablatam potestatem Episcopis à Pio I V. & Gregorio X V. absoluendi à Censura illata in eorum Bullis, sed de hac opinione in sequenti Resolutione iudicium meum premam.

R E S O L. CXVI.

Iudicium Authoris de supradictis sententiis Bonacinæ, & Castri Palai. Ex part.12.tract.2.Ref.23.

§.1. SEd circa præsentem quæstionem dicam breuiter quid sentio; Sententia Bonacinæ negantis posse Episcopos virtute Concilij Tridentin.absoluere à Censuris, de quibus est quæstio, omnino mihi placet, propter clausulas nimis vrgentes, quibus vtuntur Pontifices Pius Quartus, Gregorius X V. videlicet, Non obstantibus, &c. quæ quidem clausola tollit omnia, quæ dispositioni, in qua est apposita obstare possunt, Iason *consil.110. col. 4. in fine, versic.3.lib.4.* Bero. *consil.147.num.28. versic.& licet lib.3.* Rol. *consil.67.num.62.lib. 3.* Mart. *de claus. part.1. claus. 79. num....* Secundum Rom. impress. & fuit dictum in Hispalen. præeminentiarum 17. *Iulij* 1613. coram D.Patriarcha Pamphilio impressa per Farin. *decis.106.num.5.part.1.recent.* Censius *de Cens. part.3.cap.1.quæst.3.artic.8.num.14.* Mar.Anton. *dict. lib.1. resolut.46. num.7. & 11.* Deinde adest alia clausula, *Quatenus opus sit, Quorum tenores, &c.* Quæ quidem clausula ex obseruantia Curiæ derogat quibuscumque priuilegiis, & constitutionibus habentibus derogatoriarum derogatorias, & operatur expressam, & indiuiduam mentionem vt latè per Gonzal *ad reg.8.Cancell.gloss.36.n.29.* Put. *decis.104.lib.1. & 503.lib.3.in Correct.* Rota *decis.113.num.1.part.1. & in decis.161. num.etiam 1. part.2. diuers. vbi & decis.460.num.4.part.1.recent.*Gregorius X V.*decis.109. num.10. & ibi Adden. num.14.* cum aliis pluribus per Barbos. *de claus.127. num. 3. & 4.* Ferentill. *ad d.decis.704.* Buratt.*num.15.* Quibus adde Tamburinum *de Iure Abbatum, tom.1.disput.15.quæst.18.num.45.* Verum his non obstantibus sententiam Castri Palai putant aliqui suam habere probabilitatem ex ratione ab ipso adducta, quam tuetur præter Doctores citatos *in resolut. 21.* ex Dominicanorum Familia Magister Ludouicus Bertrandus Loth.*in Resolutionib.Theolog. Belgicis, tract.1.quæst.2.artic.1. in fine*, vbi sic ait: *Decreta Concilij Generalis matura deliberatione sancita sint, videntur continere vim clausula derogatoria ad alia decreta posteriora, nisi de illis specificam faciant mentionem; imo si Concilium Generale sit modernum, quale est Tridentinum, oportet etiam illius mentionem facere, nec sufficeret generalis derogatio cuiuscunque Concilij.* Ita ille, cui adde Leandrum *de conf. tom.4. tradit.11.disp.17.quæst.45.* doctum Episcopum Barbastrensem Antonium Frances *in pastor. Inter. tract. 4. q.20.n.12.* & Salgadum de Præsent. Bull.*part.2.cap.1. num.59. cum seq.* qui citat Sanchez, Garziam, Valenzuelam & Sacram Rotam.

Sup. hac sententia Bonacinæ lege illam supra in Ref. 113. & vide etiã Ref. not. seq.

Quæ hic est sup. ref. 114. & lege etiã Resol. not. præterit.

2. Sed ego puto non esse recedendum à sententia negatiua Bonacinæ, & doctrinam allatam pro Castro Palao puto non esse admittendam in ordine ad Concilium Tridentinum, nam sufficit, quod Papa contra decreta illius rescribat; nec requiritur specialis, vel generalis derogatio. Ratio autem cur non sit necessaria derogatio dicti Concilij, neque specialis, neque generalis est propter decretum vltimum eiusdem Trident. *sess.25. de reform.* in quo declaratur omnia in dicto Sacro Concilio statuta ita decreta fuisse, vt in his, salua semper auctoritate Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur. Et sic Papa potius videtur vti facultate sibi tributa à Concilio, quam aliquid facere contra Concilium. Sic docet doctissimus, & amicissimus P.Lezana *in p.2.D.Thom.tract.6. disp.12.quæst.2.in fine.* Anastasius Hermon. *de indult.*

Card. §. *Per quæ sublatis*, *num.* 74. Eman. Rodriq. *qq. reg. tom.* 3. *quæst.* 57. *art.* 4. §. *circa quam*, Hieron. Rodriq. *in compend. qq. regul. resolut.* 116. *num.* 17. Et Merolla *tom.* 3. *disputat.* 6. *cap.* 5. *num.* 49. quibus adde ex Iurisconsultis Marescottum *var. resol. lib.* 19. *num.* 55. contra Castrum Palaum. Et quidem durum mihi videtur Greg. X V. voluisse Episcopis concedere quod denegauit suo Summo Pœnitentiario.

RESOL. CXVII.

An in aliquo casu possit Episcopus absoluere à censuris Bullarum Pij I V. & Greg. X V.

Et in §. 1. huius Resolutionis proponitur curiosus casus pro supradicta quæstione.

Et affirmatur Episcopum posse absolutè impeditos, siue ad tempus longum abducere a censuris Pontifici reseruatis.

Nec in tali casu impeditus Romanum Pontificem adire, tenetur mittere Procuratorem, nec scribere ad Sacram Pœnitentiariam.

Ex quo sequitur, an impeditus adire Romanum Pontificem pro absolutione, teneatur adire legatum, aut alium habentem priuilegium absoluendi à casibus Papalibus, vel possit in tali casu absolui ab Episcopo?

Et an supradicta procedant etiam in casu hæresis?

Sed explanatur, quod Bulla Cœnæ aufert ab Episcopis potestatem absoluendi circa hæresim illis collatam in Concilio Tridentino.

Et tandem quæritur, an impeditus adire Pontificem possit à quocumque Confessario absolui à casibus Papalibus, etiam ab hæresi? Ex part. 12. tract. 2. Resolut. 24.

§. 1. SVpponamus aliquem Romæ incidisse in dictas excommunicationes, & postea reuersum in patriam non posse adire Summum Pontificem propter impedimentum superueniens, infirmitatis v. g. paupertatis, inimicitiæ periculosæ, &c. an inquam, in tali casu possit illum Episcopus à censuris absoluere. Et negatiuè videtur respondendum; impeditus enim adire Pontificem, solum absoluendus venit in casu percussionis Clerici, quia de hoc tantùm casu loquuntur Iura, vt in *cap. eo noscitur*, & *cap. de his, de sent. excom. in* 6. Ita Innocentius *in cap. quamuis, de sentent. excommunic.* vbi Butrius *in fine*, Abbas *num.* 5. Anchoranus *num.* 1. Cardinalis *quæst. penult.* Henricus *in fin.* Idem responderet in hoc casu Syluester *verb. Absolutio* 4. *quæst.* 4. *num.* 7. & Cordub. *in Summ. quæst.* 18. *punct.* 1. *dict.* 2. *post* 3. *notab.* asserunt enim non permitti absolui impeditos Romam adire, quando tantùm articulus mortis exceptus est in reseruatione, sed in Bullis Pij I V. & Gregorij X V. excipitur tantùm articulus mortis, ergo &c.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 2. lege doctrinam rel. 63. & à Res. 66. vsque ad 72 inclusiue.

2. Verum communiter Doctores affirmant Episcopum posse absolutè impeditos, siue ad tempus longum absoluere à censuris Pontifici reseruatis; & ita tenent 30. Doctores, quos etiam me citato adducit, & sequitur noster Doctus Pater Vericelli in suo erudito opere de Missionariis *tract.* 9. *quæst.* 146. *num.* 2. quia illud impedimentum perpetuum reputatur tanquam verus articulus seu periculum mortis in ordine ad impetrandam ab alio, quam à superiore legitimo absolutionem.

Sup. hoc vt melius hanc quæstionem terminare possis lege Resol. & §§. not. seq. & signanter ex Res. seq. vide à hu. 5. § 1. & vers. Assero igitur primo. & alium §. eius annot. & ibi etiam §. Assero tertiò. & Res. eius annot.

3. Probatur, nam sic impeditus moraliter est certus non posse ante mortem absolui à legitimo superiore: Ergo est iam constitutus in necessitate impetrandi ab alio absolutionem, ne sine illa decedat. Quod autem illa necessitas non sit ita vrgens, vt statim obliget, sed latitudinem habeat, non tollit quo minus sit vera necessitas, verùmque sit sic impeditum necessitatem habere impetrandi ab alio, quam à legitimo superiore absolutionem.

4. Confirmatur, si moraliter constat hunc impeditum nunquam habiturum esse occasionem obtinendi à superiore legitimo absolutionem decedat, quia ab illo tempore est illi necessarium tale priuilegium; & inutiliter expectabit verum articulum mortis, cum necessitas eadem sit. Colligitur hæc doctrina ex *cap. eos, de sentent. excommunicat. in* 6. vbi absolutis ob periculum mortis, vel ob aliud impedimentum à censura Pontifici reseruata, iniungitur onus comparendi coram legitimo superiore. Ecce quomodo non solum periculum mortis, sed impedimentum adeundi superiorem, absolutionis beneficium concedit. Item text. *in cap. ea noscitur*, & *cap. quod de his, de sentent. excommunic.* decidunt sic impeditos absolui posse, ac si in periculo mortis essent constituti. Et licèt specialiter de percussione Clerici loquantur, eadem est ratio in omnibus excommunicationibus reseruatis, vt tradunt communiter Doctores. Felinus *cap. quamuis, de sent. excommun.* Abbas *cap. de cætero, num.* 1. *eod. tit.*

5. Itaque licèt Canones loquantur de Censura reseruata ob Clerici percussionem; tamen ratio, ob quam concedunt posse absolui impeditum, procedit in quacunque censura Papæ reseruata ob quamcunque causam etiam in Bulla Cœnæ, nam id concedunt, ne excommunicatione moriens incurrat periculum salutis æternæ. At iura ob identitatem rationis præsertim cum contineant fauorem, extenduntur ad casus similes, in quibus militat eadem ratio, *cap. cum dilecta*, vbi Abbas & Decius *de Confirmatione vtili, vel inutili, cap. ad audientiam de Clericis non residentibus.*

6. Nec in tali casu impeditus Romanum Pontificem adire, tenetur mittere procuratorem, nec scribere ad sacram Pœnitentiariam. Et ita tradunt Castrus Palaus, Bertrandus, Loth. Verticelli, & Tamburinus vbi infra, quibus Adde Carassam *de Duello, tract.* 5. *sect.* 2. *quæst.* 4. *n.* 4. Hurtadum *de excom. disp.* 15. *diffic.* 3. *num.* 10. Calaingh *de priuileg. Reg. tract.* 5. *c.* 3. *prop.* 5. Bassæum *verb. Absolutio*, *num.* 30. Barbos. *de potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 45. *num.* 7. Constantinum de Castro, Mortar. *in Collectan. Theolog. Moral. tract.* 4. *sect.* 1. *cap.* 4. *art.* 3. §. 1. *punct.* 2. *quæst.*..... Probatur hæc opinio, quia Iura solum exigunt, vt personaliter tenus erat ad Papam si potest cessante impedimento, vt benè aduertit Nauarrus *cap.* 27. *num.* 90. *ad* 5. his verbis; *Ad quintam, quod iustum habet impedimentum, qui ire non potest, licet pro absolutione mittere possit: non enim ad id ius eum obligat, sed vult, vt si possit vadat.* Sic ille. Cui adde præter Auctores citatos Cornelio *in* 3. *part. tract.* 5. *disput.* 21. *de excommunic. dist.* 2. Coninch. *de Sacram. disp.* 14. *dub.* 16. *num.* 241. Aulam *de censur. part.* 2. *disp.* 1. *dub.* 6. *punct.* 3. *Concl.* Bonacinam *in Theol. Moral. tom.* 2. *tract.* 2. *disp.* 3. *quæst.* 21. Vgolinum *de censur. dub.* 1. *cap.* 4. §. 2. *num.* 13. Sayrum *de cens. lib.* 2. *c.* 16. *num.* 13. & Leandrum *de Cens. tom.* 4. *tract.* 2. *disput.* 17. *quæst.* 69. Nouissimè Carolum Mallerum *in auro Theol. Mor. tom.* 1. *Malleatione* 39. *bractea* 29. vbi sic ait; Non tenetur laborans impedimento, ob quod Papam non potest adire, mittere Procuratorem, vel Epistolam, quia vbi lex non aggrauat, nec nos aggrauare debemus, etiam si in sententia excommunicationis dicatur neminem ab ea posse absoluere, nisi in mortis articulo, Episcopus stante impedimento potest absoluere. Ita ille.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 3. Res. 28. & in tom. 2. tr. 5. Resol. 16. & lege doctrinam aliarū Res. & §§. eius primæ annot. & si ibi perlegis etiam §. Seclusa. dictæ Resol. facilius hanc quæst. terminare poteris.

7. Sed hîc oritur dubium, an impeditus adire Romanum Pontificem pro absolutione teneatur adire Legatum, aut alium habentem priuilegium absoluendi

Sup. hoc in tom. 5. tr. 2.

Ref. 195. §. 1. ad mediũ. à ver. Hi autem. & in Ref. 196. §. vlt. & in Ref. 197. §. Sed magis. & ibi in tr. 2. Ref. 79. lege §. Aduerte. & in tom. 1. tr. 5. Ref. 16. § Seclusa. & seq. & in tom. 5. tr. 3. Ref. 18. §. 2. in fine.

uendi à casibus Papalibus, vel possit in tali casu absolui ab Episcopo; Negat Leander *de censur. tom.* 4. *tract.* 2. *cap.* 17. *quæst.* 6. qui citat Cardinalem Lugo, Candidum, Coninch. Bausium, & alios, quibus ego addo Perez *de matrimonio disp.* 44. *sect.* 6. *num.* 9. Dicastillum *de sacram, to.* 3. *tract.* 10. *disp.* 8. *dub.* 4. *num.* 61. Et ratio est, quia facultas absoluendi à reseruatis censoris, iure communi facta Episcopis, ortum habuit à necessitate, vt ea dictis nuper constat: at hæc cessat, quando adest, qui ordinaria, aut delegata facultate absoluendi à reseruatis est instructus. Ergo &c.

8. At his non obstantibus affirmatiuam sententiam tenet Malletus in Auro Theologiæ moralis *tom.* 1. *malleatione* 39. *bractea* 29. & Hurtadus *de excom. disp.* 15. *diff.* 3. *num.* 11. vbi sic asserit. Id vero quod addit Nauarrus *cap.* 27. *num.* 89. Nempè excommunicatum aliquo modo, ex dictis impeditum non posse absolui ab Episcopo, quandu potest adire Legatũ Pontificis, aut alium habentem priuilegium absoluendi, dicitur absque fundamento; quia nullibi adhuc in dicto capite. Quamuis amplius requiratur vt possit Episcopus, nisi quod possit adiri Pontifex. Ita Hurtadus, cui adde Auilam *de cens. p.* 2. *cap.* 9. *disp.* 1. *dub.* 6. *conclus.* 3. & alios penes Leandrum vbi supra, quia extrodinaria potestas concessa Legato, aut Religiosi, non tollit extraordinario Episcoporum, quibus ius commune, vt vidimus potestatem in necessitate circa censuras Papæ reseruatas tribuit. Et omnia superius dicta ita esse vera aliqui existimant, vt putent etiam procedere in casu hæresis. Et ita mordicus tenet ex Dominicanorum familia Magister Ludouicus Bertrandus Loth. *in Resolutionibus Theologicis Belgicis quæst.* 1. *artic.* 4. ea Societate Iesu Pater Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 4. *pun.* 3. §. 4. *num.* 5. & doctus, ac amicissimus Pater Thomas Tamburinus *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 1. §. 8. *num.* 8. ex nostra Religione Pater Pellicionus *in Quinquagena quæstionum illustrium quæst.* 6. *cap.* 4. *per totum*, Alphonsus de Leone *Recoll.* 2. *de censuris num.* 392. *verb. Ampliatur*, Duardus *in Bull. Cœna lib.* 3. §. 2. *quæst.* 8. *num.* 45. Et Verricelli vbi supra *quæst.* 147. *num.* 5. Et idem docet Ascanius Tamburinus de iure Abbatissarum *disp.* 16. *quæst.* 8 *n.* 7. Alterius *de Censuris tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 6. *c.* 8. & *lib.* 5. *disp.* 22. *cap.* 2. Freitas *de confess. sollicit.* q. 21. *num.* 15. & alij.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 8. Ref. 17. & in Ref. 15. §. Sed his. in fine, & in Ref. 16. §. 1. inter mediũ & finem, & in Ref. 36. §. Tertium. & in tom. 3. o. 5. Ref. 21. 6. vlt. à lin. 3.

9. Nec obstat dicere, quod Bulla Cœnæ aufert ab Episcopis potestatem absoluendi circa hæresim eis collatam in Concilio Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de reform.* Nam respondent hoc esse certum, & contrariam sententiam esse satis probabilem, vt obseruat Hurtadus *de excomm. disp.* 15. *difficul.* 3. *num.* 12. vbi sic ait. Sed an nunc possit Episcopus vti dicta concessione Tridentini, quoad casus Bullæ Cœnæ Domini etiam hæresis, & quoad excommunicationes eis annexas, non conuenit inter Doctores, quia Henriquez *lib.* 6. *de pœnitentia cap.* 14. Petrus Ledesma, Rodriquez, Lorca *disput.* 54. *sect.* 2. & plures alij docent, quod possit, in quod inclinat Auila 2. *parte cap.* 7. *disputat.* 1. *dub.* 6. & approbat Ægidius *num.* 243. quoad omnes casus, excepto hæresis. Toletus verò in *summa in Bulla Cœna excommunic.* 14. *ad finem.* Azor. Molina, Suarez *disput.* 11. *sect.* 4. & plures alij docent, quod non possit vti dicta concessione, quia ei videtur derogari in vltima clausula Bullæ Cœnæ. Vtraqoe tamen pars non caret probabilitate, & non minus pars affirmatiua, etiam quoad casum hæresis, quam negatiua. Ita Hurtadus. Vide me ipsum *part.* 1. *tract.* 5. *resol.* 2. & ideò nouissimè doctissimus, & amicissimus Episcopus Barbastrensis Antonius Frances in sua Pastoral. *trac.* 4. *quæst.* 2. *per tot.* neruosè defendit

Quæ nunc est in tom. 3. tr. 8. Ref. 15. & ibi in

Ref. 16. & in fine Ref. 15. & in Ref. 30. §. vlt. & in Ref. 31. §. 1. ante medium, vers. Tertioquia

hodie non obstante Bulla Cœnæ posse Episcopos absoluere ab hæresi occulta, quod etiam nouissimè docet Malletus *in Auro Theol.* sed stando in opinione, per Bullam Cœnæ, fuisse ablatam Episcopis authoritatem absoluendi ab Hæresi virtute Concilij Trid. posse ipsos adhuc absoluere ab hæresi impeditus adire pro eius absolutione Summum Pontificem, ex vi Iuris communis, & ideo obseruat Pellicionus, quod aliud est quando agimus de concessione, vel reuocatione Priuilegij, aliud quando agimus de concessione, vel reuocatione Iuris communis. Nam priuilegiis facilè derogatur, & quando Priuilegium deuenit ad non causam, vel ex eius executione nasceretur aliquod absurdum reuocatur priuilegium *cap. suggestum de Decimis.* Imò quando Priuilegium continet idem, quod Ius commune, reuocato priuilegio, non reuocatur Ius commune. Idcircò licèt decretum Tridentini concedentis facultatem Episcopis absoluendi ab Hæresi sit correctum, non tamen cessat dispositio Iuris communis; vide etiam Verricellum de Apostolic. missionibus *quæst.* 147. *num.* 11. Itaque dicendum est quod Bulla Cœnæ derogat priuilegiis absoluendi, quale erat priuilegium concessum à Tridentino, at non derogat Iuri communi, quo perpetuò impeditus ab Episcopo, aut à proprio Sacerdote absolui potest à quacumque Censura reseruata. Vndè maximum discrimen est inter absolutionem datam ab Hæresi occulta ex Tridentino, & datam ob impedimentum, ea conceditur ex necessitate, ne perpetuò in excommunicatione permaneat, & contingat in absolutum decedere. At quæ datur virtute Tridentini, non datur ex necessitate, sed, vel ex priuilegio dignitatis Episcopalis, vel quia delictum minori pœna censetur dignum. Ergo quamuis Bulla Cœnæ reuocet facultatem absoluendi ab hæresi ratione cuiuscunque Priuilegij, & quamuis comprehendat casus occultos, tamen reuocat facultatem absoluendi ratione necessitatis, nempe perpetui, aut diuturni impedimenti.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 8. Ref. 22. 23. & 24. & hic infra in Ref. seq. §. Assero secundò.

10. Sed hic oritur alia difficultas: An impeditus adire Pontificem possit à quocunque Confessario absolui à Casibus Papalibus, etiam ab Hæresi. Affirmatiuè respondet ex Castro Palao, Bertrand. Loth. *in resol. quæst.* 1. *art.* 9. nouissimè noster pater Verricelli *de missionariis tract.* 9. *quæst.* 148. *num.* 2. qui ait: In iure æquiparantur impedimentum perpetuum, aut diuturnum, & articulus mortis *text. est. in cap. eos sent. excomm. in* 6. ibi: eos, qui à sententia Canonis, vel hominis, cum ad illum à quo aliàs de Iure fuerant absoluendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud legitimum impedimentum pro absolutionis beneficio habere recursum, ab alio absoluuntur &c. sed in mortis articulo Sacerdos absoluit ab excommunicatione ob Hæresim incursa, ergo etiam stante legitimo impedimento absoluere potest, & alias rationes penes Verricellum inuenies.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 5. Ref. 35. §. Non nego

11. Nec obstat dicere, quod Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 7. *de pœniten.* asserat Sacerdotes extra articulum mortis nil posse in casibus reseruatis. Nam cum Amico *in Cur. Theolog. tom.* 8. *disp.* 13. *sect.* 8. *num.* 225. Card. Lugo *de Sacr. Euchar. disp.* 14. *sect.* 5. *num.* 97. & aliis, respondere quis posset Tridentinum intelligi debere, nihil posse in casibus reseruatis absoluendo directè ab illis, non autem cum ex iusta causa, prout legitimi impedimenti absoluunt indirectè, & cum onere se præsentandi. Tum quia, vt ait Alterius *tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 22. *cap.* 2. *fol.* 772. Tridentin excipit tantum articulum mortis, non quia non sit idem permissum occurentibus aliis; sed quia in articulo mortis nulla est reseruatio.

12. Respondetur

12. Respondetur secundo, Tridentinum non loqui in casu nostro, nam supponit pœnitentem non habere aliquod legitimum impedimentum, sed posse faciliter adire Superiorem; nam ait extra mortis articulum Sacerdotes, cum nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentibus persuadere nitantur, vt ad Superiores, & legitimus Iudices pro beneficio absolutionis accedant. Quare supponit non esse impedimentum legitimum adeundi, si enim tale impedimentum perpetuum adsit, frustratoria, & ridicula esset ea persuasio.

RESOL. CXVIII.

Indicium Authoris circa ea, quæ dicta sunt in superiori Resolutione.

Et non approbatur impeditū Pontificem adire, posse absolui ab Episcopo in casu hæresis.

Et docetur, quod in concessione Iubilæi, etiam anni Sancti concedente facultatem absoluendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ non comprehenditur casus hæresis.

Et asseritur à fortiori impeditum adire Pontificem, & Episcopum non posse absolui præsertim ab hæresi, à quocumque Sacerdote?

Et quæritur, an stylus Curiæ obliget tantum in foro exteriori?

Et tandem docetur ea, quæ in corpore iuris inserta sunt, non censeri reuocata, nisi fiat de ipsis expressa mentio? Ex p.12 tract.2.Res.25.

§.1. VErum his omnium minimè suffragantibus, nè in aliquas tricas, me inuoluam circa superius dicta secundum mentem tuorum Authorum ego Iudicium meum promam. Assero igitur primo, me non approbare impeditum Pontificem adire, posse absolui ab Episcopo in casu Hæresis, & ita mecum docet Sotus *in 4.distinct.22.q.2.art.3.*ad finem, Viualdus *in addit.anni 1502.ad Candelab. aureum. part. 1. tit.11.de absolutione n.14.*Sanchez *lib.2.Summa ca.13. num.37.* Suarez de fide *disput.21.sect.4.in fine*, Vgolinus *de censuris reseru.part.3.cap.2.§.3.num.2.* Bonacina *tom.3.de Censur. Bulla Cœna disput.1.q.22. punct.2. num. 23.* Sanctarel *de Hæres. cap 6. dub.3.* Trullench *lib.1.in Decal.cap.3.d.6. num.10.* Ricciull.de Stat.reprobo *lib.5.cap.14.num.25.* & alij.

Sup. hoc impedimento, & casu hæresis lege doctrinā præcedentis Ref. & signanter §. eius 2. & in tem, 1.tr.5. Res. 16. §. verum.alin. 6. & in alus eius not. & in tom. 5.tr. 8. vide Res. 23. & alias eius not. Olim, si per ordinem scire velis omnem doctrinam Doctorum ante sequētē declarationē huius Res. & aliā positam in Res. vlt. & §§.vlt.huius annot. lege puta supra hoc, & non pigebit, in tom.5.tr. 8. ex Res. 29 doctrinā §. Respondent aliqui. & ex Res.

2. Probatur hæc opinio ex Suarez propter grauitatem, & rigorosam reseruationem hæresis; Vndè non venit in generali concessione absoluendi, cum sit speciali nota digna. Hinc ego olim quod in concessione Iubilæi etiam anni Sancti concedens facultatem absoluendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ non comprehendi casus hæresis, vt docet Suarez *de Cens.disp.7.sect.5. num. 12. & de fide disp.21.sect.4.n. 21.* Vasquez *tract. de excom. dub. 19. num. 5.* Henriquez *lib.8. cap.16. §.3.* Sanch.*lib.2. cap.12. num. 10.* Azor. *part.1. lib.8. cap.10.quæst.12.* Barbos.*de potest. Episcop. alleg.40. num.33.* & *alleg. 50. num.178.* Ricciul. *de Iur. person. lib.5. cap.14.num.7.* & Ego *in p.1. tract. 5. resol.1.* Sanctarellus *de hæresi cap. 6. dub. 4.* Farinac.*de hæresi quæst. 192. num.63.* Nauar. *cap. 27. num.275.* Ragucius *in Lucerna Parochor. quæst. 125. num.5.* Auila *de Censuris part. 2. cap.7. disput.1.dub.7. concl.1.* Flutonus *de cas.reseruat.par.1. cap.4.§.22.n.4.* Siluius *2. 2. q.11. art. 3.* Torreblanca *de magia lib. 6. cap..num.3.* Lezana *verbo casus reseruat.num.28.* Portel. *verbo Hæresis num. 22.* Garzia *de Beneficiis part. 11. cap.10. num.109.* Trullenc.*in Decalog lib.1.cap.3.dub. 6.num.2 & in Bullam Cruciata lib. .§.7. cap.2.dub.7.* Castrus Palaus *tom.1.tract.4. punct.3. §.4. num.5.* Et alij, qui etiam obseruant sic declarasse Greg.XIII.& Pium V. vnde, & ego in gratiam lectorum, & pro hac veritate firmanda adducam aliud Decretum fel. record. Innocentij X. tenoris sequentis. *Feria V. die 23. Maij 1651.in Congregatione Generali Sanctæ Romana, & vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram SS.D.N.Innocentio Diuina prouidentia Papa X.Ac Eminentiss.& Reuerendiss. DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hæreticam prauitatem Inquisitoribus Generalibus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis. Lecto memoriali tenoris infra scripti videlicet, Beatissime Pater. Cum nuper in Diœcesibus Toletana, Hispalensi, Salmantina, & forsan aliis publicatum sit Iubilæum anni Sancti à Sanctitate Vestra concessum, cum facultate, vt quilibet Confessor ab Ordinario approbatus possit absoluere à quibuslibet Censuris, & Casibus reseruatis, etiam in Bulla Cœna. Ab aliquibus dubitatum est. An in dicta generali concessione absoluendi à reseruatis comprehendatur facultas ab hæresi. Et quia ex hoc magna possunt oriri incommoda in graue fidei damnum, quibus vt occurrerent aliqui Sanctitatis Vestræ prædecessores declararunt in Iubilæis à se concessis noluisse comprehendere huiusmodi facultatem. Gregorius enim XIII. die 22.Septembris anni 1576. declarauit non fuisse suæ intentionis, nec Pij V. prædecessoris sui in iubilæis concessis, tam à se, quam à prædicto suo prædecessore concedere facultatem absoluendi à Crimine hæresis, & clemens VIII. idem declarauit pro iubilæis à se concessis anni 1592. & 1597. & Vrbanus VIII. in iubilæis annorum 1630. & 1634. Quamuis concessit facultatem absoluendi à censuris, & casibus reseruatis, etiam in Bulla Cœna excepit crimen Hæresis, idcircò D. Franciscus de Cabrera Inquisitor Toletanus humiliter orat Sanctitatem Vestram, vt dignetur declarare in dicto iubilæo à Sanctitate Vestra concesso, vel in aliis in posterum concedendis, non censeri comprehensam facultatem absoluendi à crimine Hæresis, nisi expressè, & specificè declararetur, cum quo prædicta cessabunt dubitationes, & Orator magnam recipiet gratiam à S.V. Quam Deus, &c. Quo memoriali audito SS. D.N.Innocentius Papa X. prædictus mandauit rescribi, prout fuit rescriptum, videlicet sub die 18. Octobris 1628.per D.Cardinalem Millinum Inquisitori Toletano Ho veduto quello che V. S. Illustrissimi hà scritto intorno alla facoltà del Giubileo, se viene eccettuato il caso del l'Heresià, intorno à che mi occorre dirle, che il caso è eccettuato, è non compreso in detta facoltà, e così è dichiarato.* Hoc decretum in forma authentica mihi legendum præbuit dictus Illustrissimus Inquisitor D. Franciscus Diez hodie vnus ex Consiliariis nostræ supremæ Inquisitionis Hispanicæ Vir, scientia, eruditione, ac morum probitate conspicuus, & quidem nunquam satis dilaudatus, Dominus meus amantissimus, & cui profiteor me nimis propter eius merita addictissimum esse.

28.§. Sed si ad lin. 6. & vers. Ratio est. & ibi in tr. 10. Res. 81. & in tom. 7.tr.1. ex Res.288. §. Cōfirmatur.in principio, & quamuis nō plene sup. hoc lege tamen in tom. 4. tr. 4. doctrinam §. vlt. Res. 29. & hic supra ex Res.112. §.2.prope finem, à vers. quod etiam probatur. & cum alio distinctio, & simili huic Decreto Alexandri 7.in tom. 5. tr.2. ex Res. 64.§ 2. prope finem. vers & ideo in confessione. & late ibi in §. Ad argumentum. & seqq.

3. Assero secundò à fortiori, & impeditum adire Pontificem, & Episcopum, non posse absolui præsertim ab hæresi à quocunque Sacerdote. Ita tenet Vasquez *1.p. quæst.91. articulo 3. dub.8. num.4. dub.9. num.23* Vgolinus *de Censuris reseruatis p.3.cap.2.§.4. num.1. vers. verum*, Bonacina *tom.3.disput.1. de Censuris Bullæ Cœnæ q.22.pun.2. num.12.* Lezana *verb.Casus reseruati num.24.* Granado *2.2. contro.1. tract.15. disp. 16. sect.4. num.18.* Carolus de Grassis *de effect. Cleric.effect.9.num. 181.* Hieronymus de Monte *q.13. num.29.& 30.* Barbosa *de potest.Episcopi alleg.21.n.32.* & nullo casu ratione impedimenti posse Sacerdotem Episcopo inferiorem absoluere ab hæresi, ait Trullenchus in Decalog. *lib.1. cap. 3. dub.4. in fine*, & hoc apertè probatur, quia Clemens VIII. in Decreto anni 1601. ait, *Sacerdotes siue sæculares, siue Regulares*

Sup. contento in hoc §. in Resol. præterita. §. Sed sic ostur. & in tom.1. tr.5. Res. 17. & cursim in alus §§.eius annot. & melius ad rem, in tom. 5.tr. 8. Res. 21. 23. & 24.

nulle

nullo casu posse absoluere etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in articulo mortis. Vnde saltem in Italia hanc opinionem omnino veram, & certam, ac penitus sequendam omnino existimo. Vide Duardum *in Bulla Cœna lib. 3. §. 2. q. 8. n. 53.*

Alibi signāter in tom. 3. tr. 3. Res. 28. & in tom. 5. tr. 1. Res. 195. à principio, & à §. Ex his. & in Res. 196. §. 2. à lin. 4. & in Res. 197. & lege hic infra §. Verum ego. huius Res. & quãuis non satis clare vide tamen ex Res. præterita à 6. eius s. & duobus seqq.

4. Assero tertio in casibus Bullæ Cœnæ, & aliis Papalibus impeditum adire Romanum Pontificem posse stando in rigore Iuris absolui ab Episcopo, dixi in rigore Iuris, quia Thesaurus à me alibi adductus *de Pœnis part. 1. cap. 24. ampliat. 3.* obseruat Praxim esse in contrarium. Vnde noster pater Alphonsus de Leone *recollect. 5. de cens. num. 424.* sic ait. *Quæ omnia, & si vera sint in Theorica tamen in praxi contrarium est verius, cum enim talis casu suppetat tempus ab Episcopo, tales non absoluuntur, sed rescribitur S. Pœnitentiaria pro absolutione.* Ita ille, sed aduersus dictos Authores insurgit nouissimè Pater Verricelli *de missionibus tract. 9. quæst. 151. num. 7.* vbi sic ait. *Immerito oppositam docent Thesaur. & Leo dicentes teneri scribere ad sacram Pœnitentiariam; & ita obseruari in praxi, sed hoc nullum habere solidum fundamentum in Iure. Sacri Canones enim præcipiũt eũ præsentare se debere Apostolico conspectui, nullibi autem præcipitur illum adire debere sacram Pœnitentiariam per epistolam neque id implicitè in illo priori præcepto comprehenditur, neque pœnæ extendendæ sunt de casu ad casum, ergo si nequit ob quodcunque impedimentum personaliter adire Apostolicam Sedem, non tenetur mittere Epistolam ad sacram Pœnitentiariam, quousque durat impedimentum. Præterea nullum Ecclesiasticum præceptum, si nequeat obseruari in specifica forma, obligat vt impleatur æquiualenter; sic qui nequit confiteri, non tenetur eo anni elicere actum contritionis, qui nequit recitare diuinum officium, ob carentiam Breuiarij non tenetur alias preces recitare. Neque obstat contraria praxis recurrendi per epistolam ad S. Pœnitentiariam; nam ea non est introducta, quasi ex consuetudine obligante; sed ad maiorem quietem, & serenitatem, conscientiæ; neque est ea consuetudo vniuersalis, sed tantùm in locis ab Vrbe parum distantibus, neque eam omnes obseruant, præsertim pauperes, qui non habent vnde dent Procuratori pro expeditione litterarum sacræ Pœnitentiariæ.* Hucusque Verricelli.

5. Imo aliqui putant etiamsi dicta praxis adesset fundata in stylo Curiæ, nihil tamen obstaret in foro conscientiæ, nam stylus Curiæ obligat tantùm in foro exteriori, & fundatur in probabilitate vnius opinionis, & forsitan probabilioris, sed non tollit probabilitatem alterius sententiæ pro foro conscientiæ, quæ quidem sufficit, vt sit tantùm probabilis, ita tenet Fagundez *de præcept. Eccles. part. 2. lib. 8. cap. 8. num. 138.* Granadus *in 1. 2. contron. 7. tract. 3. part. 1. disp. 11.* Marcus Serra Dominicanus *tom. 1. in part. 2. quæst. 90. art. 4.* & ex ead. Relig. Ludou. Berteandus Loth. *in resol. theo. tract. 2. art. 1. ad primum Argumentum*, Leand. *de cens. tom. 4. tr. 2. disp. 17. quæst. 10. & de Sacram. tom. 2. tr. 9. d. 24. q. 31. & 48.* Proposit. *in 3. part. quæst. 8. de dispens. matr. dub. 6. num. 6.* Villalobos *tom. 1. tract. 2. diffic 43. num. 4.* Pontius *de matrim. lib. 8. cap. 17. §. 6. num. 33.* Escobar *in theol. mor. tom. 1. lib. 5. sect. 3. pro. 2. & 46.* Martin. de S. Ioseph. *in mon. confess. tom. 3. lib. 1. tract. 46. de matrim. n. 1.* Hurtad. *in 2. 2. disp. 170. sect. 1. §. aut.* Vidal. *in arca theol. moral. tit. de duello in quæst. 3. num. 22.* Perez *de matr. disp. 46. sect. 6. num. 4. & 8.* Castrus Palaus *tom. 3. de Simonia disp. 3. punct. vlt. num. 4.* Vasquez *in part. 2. tom. 2. disp. 177. cap. vlt. num. 75.* Portel. *in respon. tom. 1. part. 3. cap. 5. num. 3.* Bauuius *tom. 2. tract. 1. c. quæst. 40.* Hurt. *var. tom. 2. disp. 170. sect. 1. n. 197.* Pellit. *tom. 2. tract. 8. c. 5. num. 195.* Cassingh *de priuil. regul. tract. 1. c. 2. proposit. 5.* Fagund. *in decal. tom. 2. lib. 8. c. 10. num. 8.* Amicus *tom. 5. disp. 5. sect. 3. n. 79.* Gibalinus *de irregular. c. 2. q. 3. p. 4. n. 10. fol. 33.* Mazuchel. *de casibus reseruatis sect. 1. q. 4. difficult. 6. n. 13.* Hurtadus *vol. 2. disputat. 170. sec. 1. §. 28.* Carass. *de duello tr. 2. sect. 13. q. 63. n. 11.* Vidisti amice Lector quot viri sapientissimi asserant stylum Curiæ non facere ius in foro conscientiæ, ex quorum doctrina sequeretur resolutio benigna multorum casuum.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 5. ex Res. 138. cum multis DD. in §. vnde, à lin. 6. & vers. Addendo. & in tom. 6. tr. 1. Res. 91. §. Sed quid. & in tom. 3. tr. 2. Res. 63. §. Difficultas. & in Res. 90. §. 1. à lin. 2. & in Res. 91. §. Itaque, & in Res. 201. §. Dico secundo. & in Res. 111. §. 1. in fine, & §. 2. etiam in fine, & in Res. 116. in fine, à vers. & ad stylũ.

6. Verum ego omnino praxim Romanam sequendam esse puto, & assero cum opinione aliorum Doctorum stylum Curiæ obligare in foro conscientiæ, vt ex Sanchez docet noster celeberrimus Canonista P. D. Thomas Pelliccionius in quinquagena illustrium quæstionum, *q. 26. c. 3.* cum Vrbano ab Ascensione *in theolog. moral. tr. 3. tit. 17. §. examinatur natura pensionis*, vide etiam Doctores, quos citat, & sequitur doctus Episcopus Didacus Frances in Pastorali *tr. 4. q. 6. n. 9.* & ideò pro nostro casu indiuidualiter Hieronym. Garzias *in Politica regul. tom. 2. tr. 16. diffic. 5. dub. 6. p. 5. n. 37.* sic ait. *Pero preguntarà alguno el impedido de yr a Roma deue imbiar a la Sacra Penitentiaria por letras para azerse absolner, ò podria sin imbiar absoluerle el Obispo pues an puede yr en persona Bosio, y otros respondenque non està obligado, y que puede el Obispo absoluerle, y lo confirma Diana* par. 9. tr. 7. resol. 9. seclusa praxi, *la qual teste Thesauro in praxi de pœnis* p. 1 c. 24. ampliat. 3. *està en contrario, y como esta haze le y hase de saber el estilo, y seguir esse.* Ita ille, & iterum ego, quicquid aliqui cõtra me non desinent mussitari.

Quæ nunc est in tom. 1. tr. 5. Res. 26. & in aliis eius primæ not. & supra in §. Asserto Tertio. huius Res. & in alia eius annot.

7. Verùm si aliquis supposita practica, & stylo Curiæ si adessent, vellet stare in opinione Doctorum asserentium, sine vlla limitatione, impeditum adire Pontificem posse absolui ab Episcopo, hæc Doctrina non videtur applicari posse ad casum nostrum, nam clausulæ reuocatoriæ appositæ, vt supra visum est in Bullis Pij I V. & Gregorij X V. obstant ne Episcopi possint vti facultate sibi concessa in cap. *eos qui de sent. excom. in 6.* & aliis iuribus adductis. Sed quis respondere posset, ea, quæ inserta sunt in corpore iuris non censeri reuocata, nisi fiat de ipsis expressa mentio. Ita habetur *ex l. eius militis §. militia missus de testament. militis*, & docet Glossa *in lib. 2. §. Legatus verbo* non compelluntur, *ff. de re iudic.* & in Authen. *Qua in Prouincia verbo* illico omni priuilegio *Cod. vbi de crim. agi opor.* Doctores ibid. Felin. *in c. 2. n. 12. & in cap. nonnulli num. 9. & 26. de rescript. in 6.* Ruin. *cons. 228. num. 13. vol. 1.* Ias. *cap. 1. num. 16. de Constit.* Lother. *lib. 1. de re benef. quæst. 7. num. 23.* Suarez *lib. 8. de Legibus cap. 38. num. 12.* Miranda *tom. 1. Manual. q. 25. art. 5.* Palaus *p. 1. oper. mor. tr. 3. disp. 4. de priuileg. punct. 2. §. 4. n. 5.* Et ideo dixit Pellicionus in quinquagena illust. Quæst. *q. 6. c. 4.* Quod licèt fuerit per Bullam Cœnæ reuocatum Concil. Triden. *sess. 26. cap. 6. de reform.* in fauorem Episcoporum, quoad absoluendum &c. Tamen hoc non obstante non censeri reuocata dispositio iuris communis. Quare ait dictus Pelliccionius ex Henriquez *lib. 3. de Sacram. cap. 1. num. 2.* quod in qualibet strictissima reseruatione, cum qualibet amplissima derogatione semper Episcopus poterit absoluere perpetuò impeditos. Vel dici posset Pius I V. in sua Bulla concedere facultatem, vt ex Censura in ipsa fulminata possit quis absolui in articulo mortis. Ergo Episcopus potest dictam absolutionem absoluere in casu nostro. Probo consequentiam, nam impedimentum perpetuum adeundi Pontificem constituit Censuratũ, tanquam si esset in articulo mortis, & tale impedimentum censetur tanquam verum, mortis articulum, vt tradit Dicastillus, Bertrandus, Loth, & alij Doctores vbi supra citati. Ergo sic impeditus potest ab Episcopo absolui vigore cap. *& noscitur de sent. excom.* & aliis iuribus. At vt supra

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Res. 90. §. Sed contrariam. à lin. 2. & in Res. 91. §. Ex his. ad lin. 9. & in Res. 92. §. 1. cursim in fine, & in Res. 175. lege doctrinã §. Accedit. & §. vlt. & in tom. 2. tr. 5. Res. 79. §. Verum. & hic infra in tr. 5. Res. 5. prope finẽ, à vers. adde quod.

fupra diximus ftylus Curiæ eft in contrarium, quem ego fequendum effe puto, & ideo cen uratos ita impeditos ftante practica ad Sacram Pœnitentiariam recurrant, vel ad Summum Pontificem.

RESOL. CXIX.

An cenfura ex fractione Bullæ Pij IV. & Greg. XV. poffit à Regularibus hodie abfolui?

Et probatur, quod confirmatio priuilegiorum Regularium ex certa fcientia, & fine claufulis reftrictiuis operatur, v priuilegia reuocata reftituantur, & reualidentur?

Et docetur, quod confirmatio facta vni Religioni valet pro omnibus aliis? Ex part. 1 2. tract. 2. Ref. 26.

Sup. hoc fupra in Ref. 113. recitatiue in §. Secundo.

§. 1. NEgatiuè refpondet Bonacina *de elect. Pontif. difp. 2. quæft. 7. num. 3.* cum aliis, & patet ex claufulis derogatoriis appofitis in dictis Bullis. Verum difficultas eft ftante aliqua confirmatione Pontificia dictorum Priuilegiorum poft Gregorium XV. & ideo aliqui refpondent affirmatiuè, nam Vrbanus VIII. poft dictas Conftitutiones, & fuam confirmauit ann. 1636. ex certa fcientia, plenitudine poteftatis, & motu proprio omnia priuilegia Patrum Difcalceatorum Sanctiffimæ Trinitatis abfque claufulis reftrictiuis, dummodo fint in vfu vel dummodo non fuerint reuocata. Ergo hodie Regulares virtute dictæ Confirmationis Vrbani VIII. poffunt abfoluere ab excommunicatione contracta ex fractione Bullæ Pij IV. & Gregorij XV.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. late in Ref. 253. & in Ref. 249 ad medium §. 2. & in Ref. 250. ad medium etiam §. 1. & feq. & in Ref. 252. §. vlt. & in Ref. 268. §. 2. ad mediū. verf. Maior argumenti. & hic infra in Ref. 121. paulo poft initium, verf. Et ad doctrinam.

2. Probatur, quia confirmatio ex certa fcientia, & fine claufulis reftrictiuis operatur, vt priuilegia reuocata reftituantur, & reualidentur. Vnde dicta confirmatio per dictam claufulam habet vim nouæ conceffionis; & ita cum Baptifta de Salis Panormitano, Gloff. Oldrado, Rodriquez, Thufco, Marchefano, & Suarez, tenet Sebaftianus à Bonacina *de elect. part. 2. cap. 4. dub. 63. n. 7.* quibus ego addo Thomam Hurtado *ver. Refol. tom. 2. tract. 8. c. 6. Refol. 54. n. 557.* Cardinalem Lugo *lib. 3. Refpon. dub. 18. num. 8.* Samuelem *de elect. tract. 3. difp. 3. controuerf. 18. conclus. 4.* Lezanam *in fumm. tom. 3. verb.* claufula *num. 29. & t. 4. verb.* priuilegia Regularium *num. 23.* Sanctorium *in Conft. min. cap. 8. fect. 18.* Hieron, Rodriqoez *in compend. Refolut. 52. num. 41.* Villalobos *tom. 1. tract. 13. diffic. 60. num. 10.* Garciam *in Pol. regul. tom. 1. tract. 8. diffic. 1. dub. 7.* Peyrinum *in formul. litt. C, cap. 18. n. 4.* Naldum *in Summ. verb.* Priuilegium 14. Megala *tom. 2. variar. refol. 199. n. 8.* Palaum *to. 1. tr. 3. difp. 4. punct. 2. §. 10. n. 5.* Pelliazarium *tom. 2. tract. 8. cap. 3. num. 145.* Baffæum *verb.* Priuilegium 4. *n. 4.* Bordonum *tom. 2. refolut. 52. num. 137.* & alios penes ipfos, afferentes, quod confirmatio ex certa fcientia, habet vim nouæ conceffionis, & omnia ad priftinum ftatum reducit, ac reuocata reualidat. Vnde Leandrus à Murcia *in Regul. S. Francifci cap. 6. quæft. 18. num. 8.* fic ait. *De todo lo dicho fe faca, que quando la confirmacion fe haze ex certa fcientia, renalida el Papa con ella el priuilegio reuocado de fu Predeceffor, ò priuilegio por el reuocador, aunque fea por fpecial Bulla, ò por fpecial reuocacion.* Ita ille. Quibus omnibus adde Merollam *tom. 3. difp. 6. dub. 2. diffic. 2. num. 55.* qui *dub. 3.* quærit, *An confirmatis priuilegiis vnius Religionis, cenfeantur etiam confirmata priuilegia omnium aliarum Religionum, quæ habent communicationem priuilegiorum illius, & affirmatiuè refpondet, quod etiam docent* Peregrinus *in comp nd noftrorū priuilegiorum in introductione §. 7. in fcholio verf. prætereà,* Donatus *in praxi Regularium to. 1. tr. 11. q. 9.* Baffæus *verb.* Priuilegium *4. n. 3.* Portel. *verb.* Priuilegiū *n. 34.* Rodriquez *tom. 1. q. 8. art. 2.* Mirāda *tom. 2. q. 42. art. 5.* Antonius Via *in collect. priuileg. Mendic. verb.* Communicatio priuilegiorum *fol. 74 §. Notandum,* vbi citat Suarez, & Confettū. Quibus etiā adde Bordonum *tom. 2. Refol. 52. n. 320.* Rodriquez *in compend. Refol. 116. n. 10.* Ctelecentium *in Praf. Bem. lib. 3. n. 38.* & Pellizarium *in Man. tom. 2. artic. 8. cap. 1. num. 100.*

3. Ex quibus fic concludunt dicti Neoterici. Suppofito primo, quod Vrbanus VIII. confirmauit priuilegia PP. Sanctif. Trinit. *ex certa fcientia* abfque claufulis reftrictiuis.

4. Suppofito fecundo, quod confirmatio facta ex certa fcientia habeat vim nouæ conceffionis, & reualidet priuilegia reuocata.

5. Suppofito tertio, quod confirmatio facta vni Religioni, valeat pro omnibus aliis. His fuppofitis, fequitur euidenter, hodie Regulares vigore fuorum priuilegiorum poffe abfoluere excommunicationem contractam ex fractione Bullæ Gregorij XV. Nam dato, quod in ipfa fuiffent reuocata Regularium priuilegia, poftea per confirmationem factam ab Vrbano VIII. fuerunt reualidata, & iterum de nouo eis conceffa.

RESOL. CXX.

Infertur Corollarium in ordine ad Eminentiffimos Cardinales Regulares?

Et difcutitur, an Epifcopus Regularis amittat, nec poffit vti priuilegijs, quibus antea cum Religiofis vtebatur; quod idem eft de Religiofo ad Cardinalatum affumpto? Ex part. 12. tract. 2. Ref. 27.

§. 1. SI opinio affirmatiua effet admittenda, fequeretur poffe Cardinalem Regularem exiftentem in Conclaui abfoluere à cenfura Pij IV. alium Cardinalem, vel Conclauiftam & hoc etiam extra Conclaue, & hoc ex mente Patris Pafqualigi *decif. 130. n. 4.* vbi docet Epifcopum affumptum ex ordine Regulari non amittere priuilegia Religionis, & poffe abfoluere ab omnibus peccatis referuatis, è quibus antea poterat, & difpenfare, & commutare, ficut prius. Si itaque fecundum illum talem poteftatem habet Epifcopus Regularis, ita & habebit Cardinalis Regularis; nam pari paffu procedunt in hoc Cardinales, & Epifcopi, vt patet ex Pellizario vbi infra.

2. Dixi fecundum illum, nam, vt verum fatear, communiter Doctores afferunt, Epifcopum Regularem, nec poffe vti priuilegiis quibus antea cum Religiofis vtebatur: ergo idem dicendū erit de Religiofo ad Cardinalatum affumpto. His tamen non obftantibus inuenio fententiam Pafqualigi docere etiā Pellizarium *in Manual. regularium tom. 2. tr. 8. c. 1. fect. 4. n. 65.* & Cefpedes *de exempt. regul. c. 24. dub. 389. n. 2.* Et ratio eft, nam vt obferuat Corbier. *de iurifdict. tom. 2. p. 2. q 59. art. 9.* ex permutatione ftatus nō amittitur priuilegium compatibile cum ftatu. Tum quia non eft tanta vis, atque poteftas tranflationis, vt res, & tranflati loci priuilegia adimat; imo rem, & locum in eadem conditione relinquit, *leg. 1. ff. de priu. credit. l. tempus ff. de iudic.* Felin. *c. quia iudicāda fub fin. de præfcript.* quia tū Ecclefia Regularis ad fecularem ftatum redacta, nō amittit exemptionē, & priuilegia antea ipfi cōceffa, nifi exprefsè fint fublata. Vnde Abbatia Regularis exempta, fi fiat fecularis, manet exempta, Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. difp. 15. q. 12.* aliique. Et facit tex. *in Clem. 1. de fupplem. neglig. Prælatorum,* aliafque rationes adducit Cefpedes, vbi fupra, & refpondet ad argumenta contraria.

RESOL.

RESOL. CXXI.

Iudicium de supradictis opinionibus.

Ex quibus sequeretur, posse Regulares hodie absoluere a casibus Episcopis reseruatis, non obstantibus Decretis Clem.VIII.& Vrbani VIII.quod non approbatur.

Et respondetur ad aliqua argumenta pro priuilegio Societatis Iesu concesso ab Greg. XIII. in Bulla, qua incipit Decet Romanum Pontificem, *& adducitur Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Vrbani VIII. reuocans tale priuilegium, &c.*

Et arguitur, quod casus Papales occulti. Vigore Concilij Trid. desinunt esse Papales & efficiuntur Episcopales, ex quibus Regulares possunt absoluere toties, quoties. Ex part.12.tract.2. Resol.28.

§.1. QVæ in postremis his Resolutionibus dicta sunt, satis grata fuisse Regularibus non dubito, sed bona eorum venia, ego illa non approbo,& improbabilem puto sententiam ipsis fauentem, etiamsi mihi constaret authentice de adducta confirmatione priuilegiorum facta ab Vrbano VIII. de qua tantùm testatus est mihi, vir quidam doctus ex Hispania, & ideo puto cum Bonacina priuilegia Regularium fuisse reuocata ex Bulla Greg. X V. vnde non posse illos à censura fulminata in dicta Bulla absolui. Et ad doctrinam superius allatam de confirmatione priuilegiorum ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, & sine clausulis restrictiuis, respondeo me latè hanc sententiam impugnasse *in part.*11. *tract.*2. *resol.*7. contra Brunum Cassaingh, ideo me remitto ad ea, quæ ibi adduxi. Vide etiam ea, quæ adducit Iuniparus *in defens. iur. Pontif.q.*4.*c.*2.*n.*11.*cum seqq.*& Americus *de officio Datarij, lib.*1.*c.*15.§.1.*n.*73. Et si hæc doctrina esset admittenda, sequitur hodie posse Regulares absoluere à casibus Episcopo specialiter reseruatis, non obstantibus Decretis Clem. VIII. & Vrbani VIII. & hoc quia post dicta decreta ipsemet Vrbanus VIII. confirmauit priuilegia Regularium cum clausula ex certa scientia. Et hanc sententiam tenet ex hoc principio ex Dominicanorum familia Magister Hinoiosa *in directorio decisionum Regularium verb.*Confessarius *fol.*109.à tergo, vbi loquens de decretis Pontificiis circa casus reseruatos Episcoporum, sic ait. *Sed predicta statuta, & declarationes nihil impedire, quo minus Fratres Ordinis absoluere possint à predictis casibus reseruatis, ex eo constat, quia licet per vtrumque Statutum reuocentur nostra priuilegia, quoad ea, quæ in huiusmodi declarationibus continentur; iam verò nunc eadem nobis priuilegia restituta sunt per Sanctissimum Dominum nostrum, Vrbanum VIII.* (*vt dicemus verbo*, Confirmatio priuilegiorum) *consequenter eorum facultate poterunt Prelati Regulares in subditos, & Sacerdotes Regulares expositi in fratres, & seculares sibi concessa potiri. Ne tamen cæcus in præcipitium deturberis, expedit maximè, attentè considerare quid possis per priuilegia, quid per illa concedatur, quid negetur, quid restringatur.* Hucusque Hinoiosa, quem postea ex aliis etiam rationibus sequuti sunt ex Societate Iesu Andreas Mendo *in Bullam Cruciata disp.*23.*c.*4.*n.*49. *cum seqq.*Anton. Quintanaduenas *in theol. moral. tom.*1. *tr.*3. *sing.*15. & 16. Ex Franciscanis Brunus Cassaingh *de priuileg. Regul. tract.*5. *c.*2. *prop.*2. Ex Carmelitanis Vrbanus ab Ascensione *in Theol. moral. tract.*2. *dist.*2.*c.*1.*regula* 7. Ex Discalceatis Sanctiss. Trinit. Leander *de cens.to.*4.*tr.*2.§.2.*q.*79. Ex Clericis Regularibus Marcus Vidal. *in Arca theol. moral. tit. de Casibus reseru. inquis.*1.*n.*118.*cum seqq.* asserentes posse hodie Regulares absoluere à casibus Episcopis reseruatis.

Quæ hic est in to.7.tr.1. Res. 253. & in aliis eius primæ not. & hoc sup. in Res.319. §. Probatur. & in aliis eius not. Sup. hoc & doctrina cōtēta ab hinc in hoc & seq. latè in tom.7. tr. 1. Res. 268. & in aliis eius annotationib. & in Res. 271.272. & 273. & lege eam per totam. & in tom.5. tr. 2. Res.74. §.1. ante mediū, vers. Quæres.

2. Sed cautè in his materiis procedendum est, nec sapere plus, quam oportet sapere, ideo hanc sententiam ego non approbo, stante Decreto Sacræ Congregationis emanato anno 1628.tenoris sequētis. Sacra Congregatio S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, censuit, per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica obtinuerunt post sacrosanctum Concil. Trid. nequaquam reuixisse priuilegia, prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant absoluenda à casibus Ordinario loci reseruatis. Quemadmodum nec indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, vt potè sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisiuisse ex subsequentibus priuilegiorum confirmationibus. Ac proinde Regulares cuiuuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti, etiam necessario exprimendi, nec intra, nec extra Italiam, in vim priuilegiorum, aut confirmationum eiusmodi, quas, vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, posse quempiam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruatis, ac si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, ac fore. Quod approbauit Vrb.VIII. 17. Nouemb.1628. Sed Merolla *tom.*3.*disp.*6.*c.*5.*dub.*2.*n.*61. asserit hoc decretum S.Congregat. supposito, quod sit authenticum, nihil aliud responderi posset, nisi, quod intelligatur de confirmatione simplici, seu in forma communi; non autem de illa, quæ est ex certa scientia. Ita Merolla, sed hoc est eludere mentem S.Congregationis. Et ideo ne deseras nostram sententiam negatiuam tenere tanquam veram, & certam, quam nouissimè cit. tenet Garcias *in Politica Regul. to.*2. *tr.*10. *diffic.*5. *dub.*2. *punct.*4.*n.*27. *in fine*, & me cit. Gallegus de Vera *in Bull. Cruc. cap.*12. *claus.*12. *dub.*174. Vide etiam Trullenc. *in Bull. Cruc.lib* 1 §.9. *dub.*3. *n.*11. Peyrin. *de Priuileg. Regul.Constit.*1. *Iulij II. n.*63.& *to.*3. *in Addit.ad Const.Sixt.I V.c.*2.*n.*38. Lezan. *in summ.tom.*1.*c.*13.*n.*17. Nouarium *in Lucerna Regul.v.* Regulares quoad confessiones *n.*17.& 21.

3. Restat modo respondere ad aliqua argumenta, quæ in contrarium adduci possunt, quia Greg.XIII. in Bulla, quæ incipit; *Decet Romanum Pontificem,&c.* concessit Patribus Societatis Iesu, quod eorum Priuilegia ex qualibet derogatione minimè censeantur reuocata, nisi de illis fieret expressa mentio vt obseruat Hurtadus de Mendoza *tom.*2. *de Spe, & Charit.disp.*107. *sect.*21. §.201. Cassaingh *de priuilegiis Regular. tract.*5.*cap.*3.*prop.*1. & Martinus de San Ioseph post Regulam S. Francisci *in comp. Confess. verb.* Absolutio *num.* 566. vbi sic ait. *Tambien se puede absolner de la descomunion de los duelos por nuestros priuilegios, porque participamos de la Compagnia de IESVS, v. Gregorio XIII. en la Bula, que comienca,* Decet Romanum Pontificem, &c. *concede que no queden gerogados per qualquiera reuocacion si expressamente no se hiziere mencion dellos, y aunque Bonacina* disp. 2. de contract. quæst.6. punct.2. num.15. *dize, que Clemente VIII. en la Bula que comienca.* Sac. Congregatio, &c. *reuoco todos los priuilegios de las Religiones, para la absolucion de la descomunion por el duelo solenne (que para los de sasios priuados bien confiessa, que non estan reuocados nuestros priuilegios) mas desta Bula no-segue ayamas noticia, ni la he visto autentica, y quando le estè; no obsterà si no reuoca en particular los priuilegios de la Compania de IESVS, como queda dicho.* Ita ille, cui etiam adde Bertrandum Loth *in resol. theol. tract.* 6. *art.*7. Sed in Constitutione Gregorij XV. de qua loquimur nulla fit expressa mentio

Sup. hoc pro duellis in to. 7. tr. 1. Res. 265. & in aliis eius primæ ann. not.

de reocatione priuilegiorum Societatis Iesu : ergo dicendum est non esse reuocata.

Sup. hoc Decreto melius in to. 7. n. 1. Ref. 271. §. vlt. per totum.

4. Respondeo, extare Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Vrbani VIII. tenoris sequentis. Occasione accepta, quod multæ Religiones haberent priuilegia, quod in Constitutionibus generalibus à Sede Apostolica editis, vel edendis non comprehenderentur nisi de eis specialis, specifica, indiuidua, seu expressa mentio fieret, declarauit, quod Constitutiones Apostolicæ editæ in concernentibus fidem Catholicam, & sanctæ Inquisitionis officium; ac Constitutiones, dispositiones, & ordinationes edendæ, tam per ipsum, quam per Romanos Pontifices Successores tam circa prædictam materiam, quam super quacunque alia re, negotio, seu materia comprehendat omnes Regulares, quomodolibet priuilegiatos, nisi specialiter, & expressè excipiantur, etiamsi ipsi forent magis speciali nota, & expressione digni eisque priuilegia, gratiæ, & indulta à Sede Apostolica præfata etiam sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, alijsque efficacioribos, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, scientia, ac de potestatis plenitudine similibus, & consistorialiter etiam contemplatione, vel ad instantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, tam per viam meræ concessionis, quam communicationis, & aliàs quomodolibet concessa respectiue sint. Ita decretum sub die 5. Nouembris 1635. Sed aliqui respondent, hoc decretum non officere pro casu nostro; nam loquitur de Bullis Pontificiis edendis, non editis. Alij obseruant etiam post dictum decretum Pontifices quando volunt reuocare priuilegia Societatis, illa nominatim exprimere, vt fecit nouissimè Innocentius X. sub die 14. 1638. in caosa Anginopolitana. Vnde in casu nostro dicendum est cum Bonacina, vbi suprà, clausulas in fine Constitutionis Gregorij XV. *Quatenus opus est, &c. Quorum tenores, &c.* includere quæcumque priuilegia necessariò exprimenda, ideo non obstat priuilegium adductum pro Societate Iesu.

Sup. hoc in Ref. not. seq.

5. Arguitur secundo ex alio amplo priuilegio concesso etiam inclytæ Societati Iesu, de quo me citato sic asserit Andreas Mendo *in Bull. Cruciata disp. 23. c. 4. n. 50.* Accedit pro Societate Iesu priuilegium quoddam omnes scrupulos in hac parte tollens. Scilicet Gregorius XIII. in Bulla prima ipsius; quæ incipit. *Æquum reputamus*: concessit Societati, vt nullius priuilegij, aut indulti reuocatio præiudicet iuribus ipsius Societatis, nisi sit illi insinuata, & intimata per trinas distinctas litteras eumdem tenorem continentes, tribus distinctis vicibus. Vnde hi docent, derogationem priuilegiorum in amplissima forma non præiudicare priuilegiis Societatis, quia non censetur reuocatum priuilegium, dum non seruatur forma, quæ ad eius reuocationem requiritur, & sic decisum fuisse in Rota Prouinciæ Marchiæ, affirmant.

6. Intimatio autem fieri debet vel immediatè ipsi Præposito Generali Societatis, qui eam reuocationem per totam Religionem euulget; vel nomine Pontificis facienda est ab Ordinariis ad Superiores Societatis. Nec sufficit, si fiat in locis publicis, vt in Ecclesiis Cathedralibus, quia ea intimatio non fit Societati, vt Bulla exprimit; nec sufficit, si fiat per verba, aut vna vice; cum requiratur fieri per litteras, & tribus vicibus. Et quamuis Gregorius XIII. non potuerit limitare potestatem Successorum, ideoque hi valeant eius Bullam reuocare, dum verò per externa signa sufficienter manifestatiua reuocationis, id non præstent, non censenda sunt reuocata Societatis priuilegia, sic verò, si sufficientibus verbis denotetur derogari huic Gregorij concessioni. Ita Mendo. Quod quidem priuilegium comprehendere alios Regulares per communicationem tradit ex Dominicanorum familia me citato Magister Donatus *tom. 1. tract. 13. q. 22.* Et de tali priuilegio testatur etiam me citato Samuèl *de sepult. tract. 1. contr. 15. num. 16.* Martinus de San Ioseph *post Reg. S. Francisci fol. 599. n. 13.* & me cit. Crescentius *in Præsidio Romano lib. 3. n. 35.* & me cit. Marcus Vidal. *in Arca Theol. moral. tit. de Duello Inquis. 6. num. 17.* Cassiungh *de priuileg. Regul. par. 1. tract. 1. cap. 5. prop. 5.* Baunius *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 5. quæst. 19.* præter Amicum, Amarum, & Cherubinum alibi à me citatos: Scio charissimum Patrem Lezanam asserere hoc priuilegium concessum Societati, non esse absolutum, sed pro casu particulari nempè Iudicum, Conseruatorum, at supradicti Doctores loquuntur de tali priuilegio, vt priuilegium absolutum. Verùm quicquid sit de hoc, sciat doctissimus, & amicissimus Lezana Paulum III. tale priuilegium genericè, & absolutè concessisse Patribus Benedictinis sub die 5. Nouemb. 1537. vt patet in Bullario Cassinensi *Constit. 156. num. 8. fol. 157.* sic enim in dicta Constitutione habetur. *Nec decernentes eisdem priuilegiis, indultis, ac præsentibus litteris, & in eis contentis clausulis quibuscunque; etiam per quascunque litteras Apostolicas, etiam quasuis generales, vel speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaces, & insolitas clausulas, ac irritantia decreta. Sub quacunque verborum concessione in se continentia, nullatenus derogari posse, nec derogatum censeri, nisi de illarum, ac præsentium litterarum tenoribus de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, ac specifica data specialis, & expressa mentio, facta fuerit, ac huiusmodi derogationes per tres distinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus similiter distinctis vicibus pro tempore existentibus Præsidenti, Definitoribus, & Visitatoribus prædictis legitimè intimata, & insinuata fuerint, ac ipsorum Præsidentis, Definitorum, & Visitatorum ad id expressus accedat assensus, & aliter facta derogationes nemini suffragari.* Vide etiam amice Lector amplissimum priuilegium ex quo ferè semper priuilegia Regularium minimè reuocata remanerent, quid ergo dicendum?

Alibi in to. 7. tr. 1. signāter in Ref. 261. & 262. & in Resol. 268. §. Nec obstat. & in Ref. 271. §. Accedit. & in to. 2. tr. 2. ex lata doctrina Ref. 20. §. Obijciunt. & ea Ref. 23. §. vlt. ad medium.

7. Respondeo, me olim acriter pugnasse pro Priuilegio concesso Societati à Gregorio VIII. Sed postea propter Romanum incolatum mutasse sententiam, vidi enim stylum Curiæ, & Praxim Romanorum Pontificum esse in contrarium, nam in reuocatione priuilegiorum Regularium contenti sunt apponere tantùm aliquas clausulas, nec vnquam solent intimare per dictas reuocationes priuilegiorum Superioribus Regularium eo modo, & forma, quæ præscribitur in dictis priuilegiis Pauli III. & Gregor. XIII. sed ad summum apponunt clausulam; *Ac si fuerint personaliter intimatæ*; vt fecit Gregorius XV. in Bulla de qua loquimur: ergo, &c. Et ita me citato tenet Episcopus Barbastrensis Antonius Frances vir doctissimos, & amicissimus *in Pastorali Regularium p. 2. q. 13. num. 18.* & etiam me citato moribus & scientia conspicuus Episcopus Ioannes Palafox *in sua Defensione Canonica ad Regem part. 3. n. 93.* quam perhumaniter ex Hispania ad me misit. Et me etiam citato idem docet Thomas Hurtado *de Vero Martyrio Fidei Resol. 67.*

Olim in Resolutionibus nos. præteritæ signanter in prima.

8. Arguitur tertiò, secundum Castrum Palaum virum quidem doctum, vt diximus. Gregorius XV. in hac Bulla non reuocauit facultatē concessam Episcopis in Concilio Tridentino *sess. 24. c. 6. de Reform.* Ergo hodie Regulares etiam possunt absoluere ab excommunicatione lata à Gregorio XV. si sit occulta. Probo consequentiam, quia casus Papales occulti vigore dicti Concilij Tridentini, desinunt esse

Papales,

Papales, & efficiuntur Episcopales, ex quibus Regulares possunt absoluere toties quoties. Et ita præter Sanchez, Leonardum, & alios à me alibi adductos, tenet nouissimè Vrbanus *in Theolog. moral. tract.2. dist.1. cap.1. Regula* 8. Cassiungh *de Priuileg. Regul. tract.5. cap.3. prop.3.* Pellizarus *in Man.tom.2. tract.8. cap. 3. n.68.* Didacus Frances *in Pastorali tract.4. quæst.2. num.* 11. & Pasqualigus *in qq. Can. Conc.2. quæst.* 146. *num.* 6. Delbene *de Parlament. dub. 4. subsect. 32. conf.* 1. & me citato Vidal. *in Arca Theol. mor. de Cas. reseru. Inquis. 1. numero* 81. & me citato Quintanaducñas *in theol. moral. tom.2. tract.4. singul.2. num.2.* & me citato Leandrus *de cens. tom. 4. tractatu 2. disputatione 17. quæstione* 78. & me citato Trullench *in Bull. Cruciata lib. 1. §. 7. cap.2. dub.6. numero* 4. & me citato Carassa *de Duello tract.5. sect.2. quæstione* 6. & me citato Andreas Mendo *in Bullam Cruciata disputatione 23. cap. 5. numero* 60. & me citato Martinus de San. Ioseph *in Mon. Confessar. tom. 1. lib.1. tractatu 20. de Pænit. numero* 16. & me citato Garzias *in Politica Regulari tom. 2. tractatu 10. diffic. 5. dub. 3. punct. 4. numero* 6. & me citato Bertrandus Loth *in resol. Belgicis tractatu 1. quæstione 1. art. 5.* & me citato Bassæus *verb. Casus reseruati num.* 39. Itaque in hoc casu Regulares non absoluunt excommunicationem Gregorij X V. vigore priuilegiorum, & vt est Papalis, sed vigore Tridentini, vt effecta iam Episcopalis.

Alibi in to. 4. tr.3. Ref. 38. 39. & 40. & in to. 5. tr.8. Ref. 31. §. 2. ad hoc. & seq. & lege etiā ibi doctrinā Ref. 39. & aliarum eius primæ annot.

9. Dices, hanc doctrinam non approbare Suarez *3. part. tom.5. de Censuris, disputatione 25. sect. 5. numero* 27. Henriquez *lib.6. de Pænitentia cap.14. num.7.* Bañez *2.2. quæstione 64. art. vlt. in fine*, Bonacina *disputatione 1. de Censuris in commum, quæstione 3. punct.2. numero* 4. quibus adde nouissimè Antonium Brauum *in suo docto tractatu Monastico cap. 13. numero* 14. *ex errore num.* 16. Quia in concessione talis facultatis facta Episcopis, censetur electa industria personæ; ergo non valet inferri ex eo, quod possint Episcopi absoluere, posse etiam Priuilegiatos Regulares. Sed respondetur cum Leandro *in Regul. Sancti Francisci quæst 8. super cap.7. num. 63. &* 64. & aliis vbi supra, quibus adde Bassæum *verb. Hæresis num.* 18. & me citato Martinum de San. Ioseph. post *Regul. S.Francisci in Compend. Confess. secul. verb. Absoluere n.4.* Carassa *de Duello tract. 5. sect. 2. q.6. n.3.* qui citat Bartolum, Baldum, Imolam, Ioan. Andream, Iasonem, Couarruuiam, Syluestrum, Angelum, Henriquez, & alios, hos casus occultos, non iure speciali id est ex delegatione competere Episcopo, sed iure ordinario annecti perpetuo dignitati Episcopali: nec exigitur industria personæ Episcopi, alias ita essent personales, vt eos delegare non posset.

10. Confirmatur, quia etsi casus Episcopales non desinant esse tales per concessionem peculiarem factam ab Episcopo: at desinerent esse, si Constitutione Synodali concederentur Parochis, & solis illis essent reseruati. Ergo similiter, etsi casus Papales, non desinant esse tales, eò quod Pontifex illos semel, atque iterum concedat Episcopo, imò etsi semper eos concedat Episcopo speciali, at desinunt esse tales per generalem Constitutionem concedentem eos in perpetuum cuicunque Episcopo, prout conceditur in decreto Tridentini.

11. Verùm hæc opinio mihi non placet, per ea, quæ alibi notaui, & ego assero hanc doctrinam non posse applicari in casu nostro, quia puto cum Bonacina contra Castrum Palaum, Gregorium X V: in hac Constitutione reuocasse Concil. Trident. vbi supra. Itaque dicendum est, neque Summum Pœnitentiarium, neque Episcopos, neque Regulares posse absoluere ab excommunicatione incurla propter fractionem dictæ Bullæ Pij I V. & Gregorij X V.

Alibi in Resolutionibus not. præteritis.

RESOL. CXXII.

An innodatus censura Pij I V. & Greg. X V. possit absolui virtute Bullæ Cruciatæ?

Et asseritur priuilegia Bullæ Cruciatæ nunquam censeri reuocata, etiam per Iubilæum anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ?

Et additur Bullam prodesse Siculis, v. g. & Hispanis extra Siciliam, & Hispaniam existentibus, si alius pro ipsis Bullam suscipiat. Ex part.12. tract.2. Resol.29.

§.1. CONstanter, & sine vlla trepidatione affirmatiue respondeo, nam post dictas Bullas, fuit à Summis Pontificibus concessum priuilegium Bullæ Cruciatæ, ex qua Confessarij facultatem excipiunt absoluendi à quibuscumque Censuris Pontifici reseruatis eo modo, vt in dicta Bulla continetur. Imò absolute dicendum est priuilegia Bullæ Cruciatæ nunquam censeri reuocata etiam per Iubileum Anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ, vt ego olim sustinui contra doctissimum, & amicissimum Clementem Merlinum S. Rotæ Decanum, & probat nouissimè Andreas Mendo *in Bullam Cruc. disp.2. cap.7. per totum*, & me citato Serius *tom. 2. in Bullam Cruc. disp.1. difficult. 3. §.1. q.9. n.1.* Fagondez, Bardo, Trullench, & aliis, quibus adde me citato Leandrum *de Cens. to.4. tract.2. disp.15. q.7.* Vercellis *de Apos. Mission. tr.4. q.93. n.3.*

Sup. hoc supra in Ref. 113. recitãter ad medium §. Secundo.

Suprà his duobus in tom. 4. tr.1. Ref. 35. 36. & 37. & in tom.7. tr. 1. Ref. 251. §. vlt. cursim ad lin.4. Sed lege eã per totam.

2. Vnde si aliquis Siculus, verbi gratia, inueniretur tempore Conclauis Romæ, si incidisset in censuras latas à Pio I V. & Gregorio X V. mittendo, vel recipiendo literas intra, & extra Conclaue, vtique in tali casu posset virtute Bullæ quam supponimus in Sicilia sumpsisse absolui à supradictis excommunicationibus incursis; nam priuilegia Bullæ quoad absolutionem censurarum valent pro illo anno vbique locorum inueniatur, qui sumpsit Bullam, excepto priuilegio comedendi oua, & lacticinia, vt me citato tradit Andreas Mendo *in Bull. Cruc. disp. 3. cap. 2. num.6.* Villalobos *tract.27. in tit. à num.2.* Rodriguez *§.1. dub.1.* Vega *tom.1. summ. cap.43. cas. 8. & c.14. cas.15. & tom.2. cap. 7. cas.* 17. Ferdinand. *in exam. Theolog. mor. part.3. cap.9. §.2.* Anton. Gomez *in explicat. Bull. cap.3.* Trullench *lib.1. §.1. dubitat.5.* Pater Suarez *lib.8. de legib. cap.26. n.4.* Moure *in sum. p.3. c.19. §.2.* Basil. Legionens. *in manuscript. expos. Bul. c.2. num.*16. Probatur primo, quia priuilegium personale adhæret personæ, igitur, vbicunque sit, eo vti valet. Secundo, quia priuilegium Bullæ extinguitur, vbicunque extincta persona, quod in priuilegio personali est onerosum; ergo manet vbicunque, persona permanente, quod in eo est fauorabile, alioqui sustineret onus, & non commodum priuilegij personalis. Tertiò priuilegium sine temporis limitatione concessum, in quonis tempore tenet, & concessum indefinite sumitur vniuersaliter, vt de infinitis iuris locutionibus docent Interpretes; at Bullæ priuilegium non conceditur cum limitatione loci ad permanentiam; ergo vbicumque eo vti licebit, vbi etenim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, nisi inde aliqua turpitudo sequatur.

Sup. hoc in tom. 4. tr.3. late in Ref. 159. & 160. §.1.

3. Imò aliqui plus addunt, Bullam prodesse Si-

Sup. hoc in

Ref. 1. not. præteritæ à principio, vsque ad §. vlt.

culia, v.g. & Hispanis extra Siciliam, & Hispaniam existentibus, si alius pro ipsis Bullam suscipiat: quia finis principalis Bullæ est subsidium pecuniarum factū nostro Regi pro expensis belli contra infideles. Quod verò fiat personaliter, & præsentialiter in illis Regnis, vel interposita persona, parum videtur referri. Et hanc sententiam non esse improbabilem censuerunt ex Societ. I e s v doctissimi viri P. Ioannea Charon, & P. Ioannes Salas *in manuscriptis*, teste Castro Palao *tom.4. tract. 25. punct. 2. num. 4.* & illa docuit Quintanaduenas *in theol. mor. tom.1. tract. 8. singul. 4. num.8.* vbi firmat probabile esse quemlibet Sacerdotem, vel adstrictum horis Canonicis, subditum Regis Hispaniæ vti posse prædicta compositione, & gaudere Bullæ priuilegiis, excepto lacticiniorum, & ouorum vsu, etiamsi existat extra Hispaniæ Regna, & extra illa commoretur, dummodo alius pro prædicto Bullam in Hispania accipiat. Imò plus addit *singul. 5.* quod Italus, Gallus, aut Anglus, aliiue exteri habentes Ecclesiasticum beneficium, aut Capellaniam in Hispania, & extra illam commorantes; dummodo alius pro ipsis Bullam in Hispania sumat, ad bellique subsidium eleemosynam impendant, possint compositione præfata gaudere. Ita ille, qui tamen postea *tom.2. tract. 4. singular. 5. num. 5. in fin.* magis cautè, & trepidanter loquutus est, testatur tamen, quod est valde notandum ornamentum Theologiæ moralis Patrem Thomam Sanchez sententiam Ioannis Salas, & Ioannis Cachon docuisse in explicatione Bullæ, quam Granatæ legit *dub. 8. num. 2.* sic asserentem. *At dubium graue est, an exteri, seu Hispani, qui non sunt in Hispania, sed mittunt aliquem in Hispaniam suo nomine Bullam accepturum; vel aliquis amicus existens in Hispania eis mittet Bullam, gaudeant Bulla? Et quidem licèt probabile sit non gaudere: quoniam Bulla dicit consistentibus, vel declinantibus in Hispaniam; at probabilius reputo gaudere Bulla. Ratio est, quoniam finis Bullæ est contribuere Regi Philippo in subsidium belli, ad quem nihil refert, siue accipiens sit in Hispania, siue non, modò eleemosynam Bullæ conferat in Hispania Regi Philippo, & ad clausulam Bullæ respondeo, intelligi consistentibus, vel declinantibus per se, vel per alium: quod enim per amicos facimus, per nos ipsos dicimus facere, &, sic tenuit Pater Franciscus Gomez in expositione Bullæ. Vnde iuxta hanc sententiam omnibus fidelibus contribuentibus stipendium in subsidium belli in Regnis Philippi Hispaniarum Regis prodest Bulla.* Hucusque Sanchez apud Quintanam, vbi supra *num.3.* Et quidem hanc opinionem Sanchez, Salas, & aliorum nimis plausibilem esse non dubito, & ab omnibus vlnis expansis accipiendam, sed ego, practicè puto non esse consulendam, neque sequendam. Et ideo illam olim reprobaui cum Castro Palao, & nunc illam refello cum Andrea Mendo *in Bull. disp. 3. cap. 2. num. 11.*

R E S O L. CXXIII.

An si aliquis tempore Conclauis irretitus censura Pij IV. & Greg. XV. possit ante obtentam absolutionem ad vitandum scandalum celebrare, & Eucharistiam sumere?

Quod à fortiori idem dicendum est de Hæretico, qui non potest obtinere licentiam, vt ab heresi absoluatur.

Idem est etiam de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne se prodeat, & crimen eius fiat manifestum, celebrat.

Et in supradictis casibus, si tales non possint excitari ad perfectam contritionem, an teneantur alia peccata, & etiam hæc seruata confiteri, absoluens illum Confessor directè de aliis, & indirectè de reseruatis? Ex part. 12. tract. 2. Resol. 30.

§. 1. SVpponamus aliquem tempore Conclauis non potuisse absolutionem obtinere, an inquam in tali casu, si non celebrando, vel communicando oritur scandalum, possit Missam dicere, & Communionem sumere. Dico igitur Cardinalem, vel alium existentem intra, vel extra Conclaue, si ex omissione Communionis, vel sacrificij Missæ oriretur magnum scandalum, in tali casu eliciendo actum contritionis ad tuendam suam famam potest celebrare, & postea quam primum absolutionem quærere. Et ita Doctores asseruerunt de Sacerdote excommunicato, vel irregulari, qui potest ante obtentam absolutionem, & dispensationem Missam dicere, si omittendo illam contra ipsum scandalum oriretur. Ita Fragosus *tom.2. lib.8. disp. 18. §. 9. num. 20.* & Guttierrez *lib.1. can.99. cap.13. à num.21.* cum aliis penes ipsos; quia datum est cuilibet seruare suam famam. Et ita tenetur facere ne crimen à se commissum prodeat. Imò in tali casu aliqui putant, quod si non potest se existimare contritionem habere perfectam, posse confiteri, & à Confessario absolutionem obtinere ex doctrina probabili Valerij Reginaldi *tom.1. lib.8. cap.7. num.87.* quem nouissimè sequitur ex eadem Societate Quintanaduenas *tom.2. tract.4. singular.4. num.4.5. & 6.* & à fortiori idem docet ex Dominicanorum familia magister Serra loquens de hæretico, qui non potest obtinere licentiam, vt ab ipsa absoluatur, & adsit scandalum si non sumat Eucharistiam: sic itaque asserit in *2. 2. D. Thomæ quæst.11. art.4. quod si non possit facere, nec Romam ire, & instat tempus implendi præceptum annuæ confessionis, & communionis, quam sine graui scandalo, aut infamia non potest omittere, poterit cuilibet Confessario approbato confiteri, qui illum directè absoluens à peccatis non reseruatis, indirectè absoluat à crimine heresis. Et idem est de eo, qui misit ad Summum Pontificem, vt sui absolutionem alicui committat, & interim si non communicet, aut celebret, grauem infamiam incurrat, & scandalum magnum oriatur. Nec obstat excommunicatio, qua hæreticus pœnitens innodatus est, & à qua nec in ipso casu potest confessarius absoluere: nam sicut si prædictus hæreticus naturaliter & inuincibiliter oblitus peccati heresis, quam post consensum occultè protulit, bona fide, & cum debita aliàs dispositione accederet ad sacramentum pœnitentiæ, & confiteretur peccata non reseruata, & absolueretur, maneret in foro conscientiæ absolutus à crimine heresis reseruato, non obstante excommunicatione, qua est innodatus; ita & in casu prædicto, indirectè absolutus manebit à peccato heresis cum onere tamen illud iterum confitendi; cum copiam Confessarij authoritatem habentis habuerit. Est & huius rei aliud exemplum de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne se prodat, & crimen eius fiat manifestum, celebrat, & confitetur sua peccata Confessario, qui non potest illum absoluere ab excommunicatione. Hucusque Magister Serra.* Nec deseram hic apponere verba Hieronymi Garziæ, qui in Politica Regularium *tom.2. tract.10. diffic.5. dub.6. punct.4. n.23.* sic ait. *Si es Sacerdote, y teme infamia, ò escandalo, si no celebra, puede hazer acto de contricion, y con esto celebrar, pero si piensa que no podrà, puede confessarse de todas, absoluiēdole el Confessor directè de los ordinarios, & indirectè de la Heregia, y entonces en probable opinion*

Sup. hoc in tom.7. tr. 1. ex lata doctrina Ref. 294. §. Sed Pater. inter medium & finem, verſ. tū quia excommunicatus. & in to. 5. tr. 1. Ref. 171. §. vlt. & ibi in tr. 3. Resol. 31. §. Ratio est. post medium; verſ. Si verò. & hic infra in Ref. seq. §. 1. & sigon[illegible] §. Sed difficultas. propè parte diffic. posita in verſ. Imo in tali casu huius textus.

Et pro Hæretico contento in hoc textu in to. 5. tr. 2. Ref. 17. §. vlt. & in fine Ref. 19. & in Resol. 22. & in tom. 4. tr. 8. Ref. 41. paulo post initium. à verſ. Quod patet. cum eodem Serra hic citato, & hic infrà in Ref. seq. lege doctrinam §. Sed difficultas. & aliasū eius not.

opinion serà buena la confession, pues la censura esta de parte del penitente que esta tal no irrita la absolucion, como lo prueban con muchos Suarez 4. tom. in 3. part. disput. 31. sect. 3. num. 9. disput. 10. sect. 3. num. 9. *Iuan Sanchez* in selectis disput. 32. num. 11. *Ægidius Coninch* tom. 1. quæst. 80. art. 4. dub. 2. num. 21. *Fagundez* in 3. præcept. Eccles. lib. 3. cap. 9. num. 17. *Petrinus* tom. de Prælato quæst. 3. cap. 2. num. 16. & 17. *Reginaldus* tom. 1. lib. 8. cap. 6. num. 87. *Lugo* disput. 16. de Pœnitentia sect. 15. num. 614. *Vasco* sup. §. Notandum: *Lo uno porque la necessidad haze licito lo que alias era ilicito*, iuxta cap. 4. de regul. Iuris. *Lo otro porque no es de tal manera intrinsecamente malo, dar la absolucion à un escomulgado, que ne se pueda cohonestar en algun caso, y el presente lo es bastante, pues no se ha de presumir la de piedad de Nuestra Santa Madre la Yglesia, que con tanta trata sus hyos, querer les negar en este caso cosa tan necessaria como es l'absolucion, a mas de que come dize Angelus* verb. Confessio 5. num. 10. *La escomunion non haze de tal fuerte incapaz de absolucion al hombre, que totalmente la anule, como lo prueba el mismo Reginaldo* lib. 6. cap. 5. sect. 6. num. 172. propos. 3. 4. & 5. *y como el escomulgado puede recibir los demas Sacramentos, como lo aduierte Vasquez* tomo de pœnit. tract. de excommunic. dub. 4. num. 7. *pero con todo esso no dexa de ser muy probable lo dicho.* Hæc ille. Quæ quidem omnia militant, & procedunt à fortiori in casu nostro, non enim sumus in casu hæresis, de quo ego alibi.

Alibi in Resolutionibus & §§. annot. præteritæ.

RESOL. CXXIV.

Magis firmatur, & declaratur doctrina superius adducta.

Et adducitur aliquos negare etiam excommunicatum occultum posse extra mortis articulum communicare, etiam si vrgeat scandalum, infamia, &c.

Sed difficultas est in eo casu, an possit etiam confiteri?

Et explanatur, quod Sacerdos celebrans saltem post consecrationem, si recordetur excommunicationis, & non possit ab ea liberari, debet prosequi.

Imo in dicto casu, etiam ante consecrationem potest pergere, si timeatur graue damnum. Ex part. 12. tr. 2. Res. 31

§. 1. Sed vt magis clarescant ea, quæ in Resolutione Superiori à nobis dicta sunt, sciat amicus Lector aliquos negare etiam excommunicatum occultum posse extra mortis articulum communicare etiam si vrgeat scandalum, infamia, ita Sotus *in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 4.* Sylvest. *verb. excommunic. 3. casu 3.* Rosella & Couarru. apud Henriq. *lib. 8. de Euchar. cap. 47. §. 4. lit. Q.* Ipse tamen putat posse in casu grauis infamiæ, & scandali semel, aut bis cum contritione, & tremore: Sed, qui semel admittit pro eo casu non video, cur non possit toties quoties eadem necessitas vrgeat. Vnde ego puto cum communi sententia posse vrgente necessitate communicare, & celebrare absque absolutione à censura (an vero possit, aut debeat confiteri postea videbimus.) Ratio est, quia præceptum Ecclesiæ, quæ censuram imponit, non censetur cum tanto dispendio obligare. Ita Suar. *tom. 4. disput. 3. sect. 3. num. 6. & de censuris, disp. 10. sect. 3. num. 9.* Coninch. *disp. 8. n. 107.* & alij apud ipsos. Confirmatur à simili de audienda Missa, à qua etiam priuat excommunicatio, & tamen excommunicatus occultus, qui non potest obtinere absolutionem potest audire Sacrum in prædicta necessitate vitandi scandali aut infamiæ. Confirmatur vlterius, quia Sacerdos celebrans saltem post cōsecrationē, si recordetur excommunicationis, & non possit ab ea liberari debet prosequi, vt docet D. Thom. *3. p. quæst. 38. art. 6. add. 2. & in 4. dist. 17.* & alij; Imò & ante consecrationem posse pergere si timeatur graue damnum, ex hoc autem constat celebrare, aut communicare cum excommunicatione non esse intrinsecè malum, vt notauit Lugo supra *num.* 100. atque adeo etiam poterit, licèt recordetur ante inceptionem Missæ si similis necessitas vrgeat.

Supr. hoc in Res. præterita & in alijs eius primæ not. & si placet lege etiam Resolutiones eius secundæ annot.

Sup. his seq. in hoc §. in tom. 1. tr. 3. Resol. 162. cursim cum eod. D. Th. hic citato, prope finem §. 1. vers. Si quis ante, &c.

2. Sed difficultas est, an in eo casu possit etiam confiteri? Ad hoc dubium me citato sic respondet, heù quondam dimidium animæ meæ Sapientissimus Pater Ioannes de Dicastillo inter præstantissimus inclitæ Societatis Iesu Theologos nemini secundus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 9. post dub. 7. in dub. Incidenti num.* 128 vbi sic ait. *Qui enim putant excommunicatum nō præmissa absolutione à censura non posse valide absolui à peccato, consequenter dicunt illum hominem communicare cum contritione, non tamen posse confiteri. Ita Vasq.* tom. 4. q. 9. art. 3. dub. 9. num. 8. *& alij apud Suarium* sect. illa 3. num. 1. *Sylvius* Addit. ad 3. p. q. 20. art. 2. *& alij apud Dianam supra*, & tract. 4 tertiæ partis resolut. 78. *vbi plures refert negantes valere absolutionem à peccatis non præmissa absolutione à censura, si quam habeat pœnitens, putant enim deficere Iurisdictionem in Confessario, quia ob censuram subtrahitur excommunicatus ab eius Iurisdictione, qui verò putant valere absolutionem à peccato sine absolutione à censura, consequenter affirmant. Ita Suarez* supra numer. 61. *Diana supra cum aliis, Lugo supra* num. 102. *Sanchez* lib. 2. Decalogi cap. 8. num. 5.

Sup. hac diffic. in Res. non. seq.

3. *Obiicit sibi Lugo* num. 103. *excommunicationem per se prohibere receptionem cuiuslibet Sacramenti, per accidens autem homo excusatur ratione necessitatis; cum sufficienter occurratur per communionem non erit necessarium, atque adeò erit illicitum confiteri. Respondet rectè eo ipso quod licita sit Communio, fere etiam licitam Confessionem, imò debitam si adsit conscientia mortalis non reseruati, (nisi ex alio capite exensetur vt ea ratione quoad fieri possit seruetur præceptum diuinum præmittendi Confessionem mortalium ante communionem. Quia vero contraria opinio Vasquij, & aliorum probabilis est, poterit excusari qui sequitur eam opinionem, & communicare sine Confessione, vt etiam fatetur Lugo, verum hoc generale est pro casibus in quibus sunt diuersæ opiniones probabiles. Persistendo vero in nostris principiis si forte in nostro casu non sint alia peccata non reseruata eaque propter cessaret obligatio confitendi adhuc existimo cum eodem Lugone probabile quod possit fieri confessio venialium, vel mortalium in alia Confessione olim legitimè dictorum, vt ea ratione indirectè absolueretur à reseruatis, atque hoc puto habere locum non solum quando quis post adhibitam diligentiam, vel difficilè excitaretur ad contritionem, vel valdè dubitat, an eam sit executus; tunc enim etiam puto teneri per accidens (sicut in casu quo non orat censura dictum est) sed etiam Lugonem locum habere etiam si speret posse vti, & vtatur contritione. Non enim credendum est quod vrgente necessitate communicandi velit adhuc Ecclesia obligare, ne confiteatur; Sed quod maneat cum onere habendi contritionem perfectam, quam non ita facile habebit homo non ità pridem propter delicta excommunicatus.* Hucvusque Dicastillus.

Quæ nunc inuenietur in tom. 1. tr. 4. Res. 38. & in Res. 25. & ibi in tr. 5. in ref. 14. §. Sed quid. & seq. & in fin. resol. 27. & in Res. 34. & in tom. 5. tr. 1. Res. 128. per totam, & vt melius terminare possis hanc quæst. lege in to. 1. o. 5. doctrinam Res. 32. & aliarū Res. & §. eius annot. & vide etiā hic supra doctrinā præcedentis ref. & si placet etiā aliarum eius secundæ not.

4. Itaque dicendum est in tali casu censurarum posse absolui indirectè à reseruatis, & directè à non reseruatis, maximè quando excommunicatio est tolerata: tunc enim absoluitur ab habente Iurisdictionem, ac proinde validè, si cætera adsint requisita, sicut, quando quis absoluitur à non reseruatis directè

& indirectè à reseruatis, ob inculpabilem obliuionem omissis. Ratio est quia pro tali casu impedire, loquimur enim in casu maximæ necessitatis; cumque excommunicatio solum impediat susceptionem Sacramentorum ex lege, & institutione humana Ecclesiastica. Leges autem humanæ etiam Ecclesiasticæ non censeantur obligare in casibus vrgentissimis, & maximæ necessitatis; ita lex hæc excommunicationis probabiliter censeri potest in tali casu non obligare. Atque est doctrina Suarij *disp.31. sect.3. num.6.* vbi expresse docet quoties excommunicatus, qui non potest absolui ab excommunicatione, accipere potest licitè Sacramentum Eucharistiæ, posse etiam licitè recipere Sacramentũ pœnitentiæ, quantum est ex parte excommunicationis, nec enim minus potest in vno, quam in alio Sacramento: Supposita verò necessitate, quæ honestat susceptionem Eucharistiæ, non obstante excommunicatione etiam honestare potest Confessionem. Imò hic ordo est maxime consentaneus Iuri naturali diuino præmittendi Confessionem antè Communionem. Vndè si Ecclesia pro eo articulo necessitatis, vel non potuit, vel noluit prohibere excommunicato Eucharistiam, nec etiam Confessionem censetur prohibuisse.

5. Et ideo non deferam hic apponere verba Martini Perez *de Sacram. matrim. disput.50. se.8. rem.4.* sic asserentis. Dico tertio etiam licere in tali euentu, prædictam absolutionem dare, tametsi casus reseruatus habeat excommunicationem annexam, ita communiter Doctores. Ratio est, quia excommunicatio non facit incapacem absolutionis ipsum pœnitentem, si bona fides intercedat, sed tantùm efficit, vt non possit licitè absolui à peccatis, quin prius absoluatur ab excommunicatione, Quando autem adest necessitas, sicut posset tunc communicare, & recipere Eucharistiam, ita etiam poterit confiteri, quia eodem præcepto vtrumque est prohibitum. Tunc ergo melius erit, seruare ordinarium modum de Iure diuino, præmittendo videlicet Confessionem antè Communionem. Necessitas autem, & rationabilis causa esset confitendi in Paschate; vel communicandi, itaut si omitteretur, periculum esset infamiæ, propriæ, vel scandali aliorum. Quod totum intellige quoque, si Superior non possit adiri, quia si potest, debet prius adiri; alioqui esset illicita talis absolutio. Vnde ex his omnibus patet Cardinalem vel alium Conclauistam censuratos ex fractione Bullarum Pij Quarti, & Gregorij XV. si timeant scandalum, & infamiam non celebrando, vel communicando, posse confiteri cum Confessario Sacri Conclauis vel cum alio: & ab illo à peccatis absolui, dummodo postea absolutionem à Summo Pontifice obtineat à Censuris incursis.

RESOL. CXXV.

An in casu supradicto Cardinalis, vel Conclauista censuratus possint ad vitandum scandalum confiteri aliqua peccata, non expressa fractione Bullæ Pij IV. & Greg. XV. vel teneantur confiteri inferiori omnia peccata tam non reseruata, quam hanc censuram reseruatam?

Et alius similis casus proponitur in textu, & à linea secunda huius Resolutionis. Ex p.12.tr.2. Res.32.

Sup. hac diffic. in tom.1. tr.5. Res.32.

§.1. RESolutio huius difficultatis pendet ex alia, an quando ad vitandum scandalum pœnitens innodatus aliqua Censura, & casu reseruato confiteatur inferiori Sacerdoti, teneatur confiteri omnia peccata tam reseruata, quam non reseruata.

§.1. & 2. & signanter §. vlt. & in Resol.33 §. vlt. & in res. 35. §. Ex his. & seq. & in to. 5. tr. 1. Resol. 127. post med. à vers. Tertius si esset. & vt melius hanc quæst. dissolutas lege in tom. 1. tr. 5. doctrinã resolut. 34. & aliarum eius primæ not. & hic supra vide §. Sed difficultas. præcedenti Res. & alias Res. eius annot.

2. Et affirmatiuè respondit Siluester *verb.* confess. *num.* 26. Toletus *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 3. Suarez *disputat.* 31. *sect.* 2. *num.* 4. & 6. Angel. *verb.* confess. 5. *num.* 5. Nauarr. *in cap. consideret, de pœnit. num.* 10. & Medina *Cap. de pœnit. quæst.* 13. quos omnes sic refert, & sequitur Fagundez de *præc.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 13. dicens, oppositum esse omninò improbabile.

3. Sed contra Fagundez existimo negatiuam sententiam satis probabilem esse. Et ideò Cardinalis Lugo *de Sacram. pœnit. disputat.* 10. *sect.* 6. *num.* 74. *sic ait.* Dupliciter potest contingere hic casus Primo quod pœnitens adeat prius Confessarium inferiorem, qui non potest absoluere à reseruatis, & tunc certum est non posse inferiorem absoluere ab aliis, nisi quando pœnitens est in necessitate confitendi, vel sumendi Eucharistiam: tunc autem an possit, & debeat confiteri inferiori, & an debeat confiteri etiam reseruata, an vero sola non reseruata, & an id locum habeat etiam quando peccatum reseruatum habeat excommunicationem reseruatam: diximus latè *d.* 14. *de Euch. sect.* 5. vbi probabile dixi, quod posset & deberet confiteri inferiori ante Communicationem, & sola non reseruata, & hoc licèt haberet excommunicationem reseruatam. Ita Lugo, quem omninò videbis loco de Eucharistia à *num.* 86. vbi doctè respondet ad omnia argumenta contrariæ sententiæ, & adducit me etiam citato plures Doctores tam veteres quam recentiores, hanc sententiam tenentes, quibus ego nunc addo doctum Patrem Andream Mendo, *in Bullam Cruciatæ, disputat.* 23. *cap.* 31. *num.* 24. vbi sic ait, Probabilius esse subditum habentem reseruata, & ex necessitate confitentem cum Sacerdote inferiori non teneri propalare in Confessione reseruata peccata, quorum ille Iudex non est, sed dumtaxat non reseruata à quibus directè absoluatur, & à reseruatis indirectè, sic ille. Idem etiam docet Torreblanca *in pract. lib.* 14. *cap.* 11. *num.* 42. per hæc verba *Habens casum reseruatum vrgente necessitate communicandi, vel celebrandi ad vitandum infamiam grauem ad summum solum tenetur confiteri peccata non reseruata confessario non habenti potestatem ad reseruata Nam cum certum sit pœnitentem non absolui posse à reseruato, ad aliud non erit vtilis Confessio reseruati quam ad se diffamandum coram Confessore, & non leue onus erit pœnitenti ad confitendum bis idem peccatum.* Hucvsque Torreblanca, & nouissime Doctus Pater Leander *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *disputat.* 12. *quæst.* 73. & tandem Ioannes de Sonia in *Epilogo summarum, p.* 2. *tract.* 1. *sect.* 6. *p. dub. circa casus reseruatos in fin.* sic ait. *Habens casus reseruatos vrgente necessitate communicandi scilicet, ad vitandam grauem infamiam potest confiteri tantùm peccata non reseruata, vel potest elicere actum contritionis. Et sic communicare absque præuia confessione, si peccata reseruata habeant excommunicationem annexam, potest conteri, & sic communicare, vel si est tantùm attritus, potest confiteri inferiori Sacerdoti peccata non reseruata.* Hæc ille, rationes verò pro hac sententia inuenies apud Cardinalem Lugo vbi supra loco cit. *de Eucharist. in responsionibus ad Argumenta contraria*, itaque in casu nostro Cardinalis vel Conclauista censuratus ex fractura Bullarum Pij Quarti, & Gregorij XV. si ad vitandum scandalum deberet celebrare, vel communicare, posset probabiliter confiteri solum alia peccata absque expressione fractionis, & incursionis censuræ dict. Bullarum, & à Confessario S. Conclauis, vel

vel alio absolutionem Sacramentalem obtinere. Et hanc sententiam ipsi mei aduersatij probabilem putant, vt Amicus *in Curs. Theolog. tom.* 8. *disp.* 13. *sect.* 10. *num.* 221.

RESOL. CXXVI.

An excommunicatio lata à Pio IV. & Greg. XV. possit absolui non solum, vt ipsi asserunt in articulo, sed etiam in periculo mortis?

Et explanatur, quod necessitas periculi mortis existimatur moraliter tanquam extrema.

Et docetur omnibus parturientibus, aut proficientibus ad bellum posse tempore interdicti ministrari Eucharistiam, & absolui à quocumque Sacerdote etiam non approbato ab omnibus casibus, & censuris, &c. Ex part. 12. tract. 2. Res. 33.

§. 1. EXistimant Doctores plures distingui articulum mortis à periculo, ita vt putent articulum mortis strictè intelligi, & sumi pro solo vero mortis articulo, qui tunc tantùm contingit, quando mors est in fieri, & ita certa sit, & ferè incuitabilis; siue hoc proueniat ex causa naturali, vt morbo, siue ex causa violenta, vt si quis sit morte plectendus? periculum verò mortis dici, quando in tali casu mors hominibus solet frequenter contingere. Vnde est, vt dicant, facultatem eam, quam diximus in articulo mortis competere cuilibet Sacerdoti, vt possit ab omnibus censuris, & casibus reseruatis absoluere, valere tantùm pro ipso mortis articulo; non verò pro periculo. Quorum ratio est, quia videlicet iura ipsa, ex quibus colligimus hanc facultatem, loquantur de solo articulo, vt proinde non videatur extendenda ad mortis periculum. Ita Sotus *in 4. dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 4. *col.* 4. *vers. Quæris autem.* Canon. *part.* 5. *de Pœnit.* Valentia 4. *tom. disp.* 7. *q.* 10. *punct.* 2. *col.* 6. Mandos. *in praxi Signaturæ, tit. Confessionale, fol.* 55. *n.* 1.

Alibi in to. 1. tr. 5. Res. 1. 2. & 7. cursim in eius primis lin. & tom. 3. tr. 1. res. 41. §. Verum si aliquis. & in tom. 5. tr. 1. Resol. 206. §. vlt. in principio, & pro omni contento in hac Resol. vsque ad not. seq. In to. 1. tr. 4. Res. 39. & in aliis eius primæ & secundæ not.

2. Sed ego alibi *in p.* 3. & 8. affirmatiuæ sententiæ adhæsi, & nunc adhæreo. Dico itaque in nostro casu non solum in articulo, sed etiam in periculo, mortis posse Sacerdotem absoluere, & ratio est, quia licèt in rigore articulus mortis, aliquo modo distinguatur à periculo mortis; cum articulus mortis solum detur, quando ex ægritudine prudenter timetur mors: periculum verò mortis, cum datur occasio, in qua frequenter homines pereunt; & quam non possunt commodè vitare, qualis est pugna campalis, seu naualis, in præsenti tamen materia, idem est articulus mortis, & periculum illius; vt habetur *in cap. Eos, qui de sent. excommun.* Et ratio ipsa dictat: nam mortale periculum perinde existimari debet; & in malis ita caueri sicut euentus ipse: nam propterea dictum est; *Qui amat periculum peribit in illo*: ergo necessitas periculi moritis existimatur moraliter, tanquam extrema. Et ita hanc sententiam tenent Doctores, quos me citato affert & sequitur Leander *de Sacramentis, tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 11. *quæst.* 17. Lezana *tom.* 5. *in Mari Magno Minorum*, §. 24. *num.* 58. Quintanaduenas *in Theol. moral. tom.* 2. *tract.* 8. *singul.* 3. Martinus Perez *de Sacram. Pœnit.* 43. *sect.* 3. *num.* 4. Cardinalis Lugo *de Sacrament. Pœnit. disputat.* 18. *sect.* 2. *num.* 21. Hurtadus *disputat.* 10. *difficult.* 9. Coninch. *de Sacram. disput.* 8. *num.* 16. Tancredi *in qq. moral. tract.* 5. *disp.* 2. *quæst.* 57. Tamburinus *in Decal. lib.* 2. *cap.* 1. §. 8. *num.* 7. Bertrandus Loth *in Resol. Theol.* 1. *quæst.* 1. *art.* 9. Garzias *in Polit. Regul. tom.* 2. *tract.* 10. *diffic.* 5. *dub.* 6. *punct.* 5. *num.* 26. Mazuchellus *de cens. reseru. disp.* 1. *quæst.* 3. *difficult.* 25. *n.* 88. Andreas Mendo *in Bull. Cruc. disp.* 27. *cap.* 3. *n.* 24. Suarez *tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 4. *n.* 3. Henriquez *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 11. *num.* 3. *in Gloss. lit. Q.* Bardi *in Bull. Cruciata, part.* 1. *tract.* 6. *cap.* 6. *sect.* 2. *num.* 10. Gallego de Vera *in Bull. Cruc. c.* 9. *dub.* 105. & me citato Verricelli *de Apost. mission. tract.* 9. *quæst.* 158. *num.* 1. & Machadus *tom.* 1. *lib.* 1. *part.* 1. *tract.* 1. *docum.* 3. *num.* 2. vbi sic ait: *Llamase articulo verdadero de la muerte el tiempo en que la enfermedad aprieta de manera, que prudencialmente se puede iuzgar, que el enfermo està ya cercano a la muerte. Y segun la mas comun, mas piadosa, y recebida dotrina, aunque impugnada por algunos Dotores, se entiende tambien del articulo moral de la muerte, que es quando alguno se halla en ocasion, que traiga consigo peligro probable de muerte, como sucede en el parto de la muger, entrar en alguna battalla, nauegar por mares tempestuosos, passar algun rio caudaloso, y otros casos semejantes, en que prudencialmente se puede temer algun peligro de muerte.* Ita ille, & communiter DD. quibus nouissimè adde Gibalin. *de Cens. disquis.* 7. *q.* 14. *Consect.* 4. & 5. vbi *n.* 3. docet tẽpore interdicti posse ministrari Eucharistiam omnibus parturientibus, aut proficiscentibus ad bellum, quia licèt non sint in articulo, sunt tamen in periculo mortis, Et ideo Hinojosa *in Dir. decis. Regul. verb. infirm.* 4. §. *circa absolutionem, fol.* 306. docet absque vlla distinctione omnes parturientes posse absolui à quocunque Sacerdote, etiam non approbato ab omnibus casibus censuris, &c. sed hæc opinio circa parturientes ibi absolutè prolata olim mihi non placuit, nec placet doctissimo Patri Mendo *vbi sup. n.* 34.

Olim in to. 1. tr. 5. res. 5. & in aliis eius annot.

RESOL. CXXVII.

An qui in periculo, vel articulo mortis fuit absolutus à censura incursa propter violationem Bullæ Pij IV. Greger. XV. teneatur postea si conualuerit, se præsentare coram Pontifice?

Et noua opinio affertur, sed non approbatur.

Et quid si virtute Cruciatæ quis absolutus fuisset, in supradicto casu?

Et difficultas adhuc superest, si in supradicto primo casu postea conualuerit, intra quod tempus tenetur se præsentare coram Pontifice? Ex part. 12. tract. 2. Resolut. 34.

Sup. hac assertione in tom. 5. tr. 1. Resol. 196. §. 1. ante medium, & in Res. 201. & 202. §. 1. & signanter §. 2. & in Res. 204. ante mediũ §. 1. vers. insuper. & ibi in tr. 8. res. 26. §. penult. & in to. 1. tr. 4. Res. 44. §. vltim. paulo post initiũ, vers. Solum aduerte. & ibi in tr. 5. Res. 13. §. 1. post mediũ, vers. Notandum est. & in Resol. 39. §. penult. & vlt.

§. 1. AFfirmatiuè respondeo ex doctrina communi Doctorum asserentium, quod absolutus in articulo mortis ab aliqua censura Papali, si conualescat, teneatur se Pontifici præsentare, nàm aliàs in eadem excommunicatione reincideret. Probatur ex *cap. eos, qui de sent. excomm in* 6. & ita docet Vasquez *in* 1. *par. tom.* 4. *quæst.* 93. *art.* 1. *dub.* 6. *num.* 15. Hurtadus *de cens. disput.* 11. *difficul.* 13. Martinus Perez *de Sacram. Pœnit. disput.* 43. *sect.* 4. *num.* 7. Cardinalis Lugo *de Sacram. Pœnit. disput.* 20. *num.* 201. Sanchez *in Summa tom.* 5. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 31. & Granadus *in* 3. *par. tom.* 2. *controu.* 7. *tract.* 10. *disput.* 7. *num.* 14. vbi sic asserit *Petes aliquis, ad quem finem se debeat præsentare pœnitens, qui iam absolutionem obtinuit.* Respondetur, si peccatum à quo quis est absolutus ratione periculi mortis, aut alterius impedimenti, habeat annexam excommunicationem à iure, vel ab homine; à Papa, vel Episcopo, teneri, cessante impedimento, se præsentare superiori, vt constat *ex cap. Eos, qui de sent. excom. in* 6. non quidem, vt ab illa absoluatur iterum, & colligitur planè *ex cap. Quamuis, & cap. de cætero, de sent. excommun.* sed vt conuenientem medicinam adhibeat Superior, & si oportuerit, satisfactionem

imponat. Et alioqui incidet in excommunicationem, non in præteritam, sed in aliam, ob nouam inobedientiam. Ita Granadus.

Alibi in Resol. vlt. not. præterita, & in eod. §.

2. Sed his non obstantibus ego alibi pro negatiua sententia adduxit Nauarrum, Millardum, Cœlestinum, & Texedam, quorum sententiam probabilem putat Garxias *in Polit. Regul. tom. 2. tract. 10. difficult. 5. dub. 5. punct. 6. num.* 38. quibus adde Carolum Lambertum *in Decisionibus Bononiensibus ann.* 1640. *mensis Augusti cas.* 28. me citato Tancred. *qq. moral. tract.* 1. *disput.* 2. *quæst.* 58. & me citato Iosephum Ianuatium *de cas. res. Resolut.* 12. Probatur ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 7. vbi hæc habet: *In eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis. Atque ideò omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes, à quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt, & c.* Si ergò absolutus à casibus reseruatis, non tenetur adire Superiorem secundum communissimam sententiam: ergò neque absolutus à censura reseruata: sicut enim cessat reseruatio à casu, ita à censura per hæc verba Conc.

3. Confirmatur, nam si alicui delicto esset excommunicatio annexa, & nulli esset reseruata; absolueretur à confessario inferiori, talis excommunicatus non teneretur se præsentare superiori, vt patet; sed in articulo, vel periculo mortis nulla est reseruatio, ex Trident. ergò absolutus à tali Censura, est absolutus à censura sine vlla reseruatione: & consequenter non tenetur se præsentare. Nec obstat *cap. Eos qui*, superius adductum, nam texus ille loquitur cum excommunicatis deductis in foro fori, non vero de non denunciatis. Verba text. hæc sunt. Eos qui à sententia Canonis, vel hominis (cum ad illum, à quo alia de iure fuerant absoluendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum, pro absolutionis beneficio habere recursum) ab alio absoluuntur, &c. Si cessante posteà periculo, vel impedimento huiusmodi, se illi, à quo his cessantibus, absolui debeant, quam citò commodè poterunt, contempserint præsentare, mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerunt, humiliter recepturi, & satisfactum prout iustitia suadebit: Decernimus (ne sic censuræ illudantur Ecclesiasticæ) in eandem sententiam recidere, ipso iure, &c. Vbi nota illa verba: *Se illi à quo his cessantibus absolui debebant.* Non dixit sine his neque ante hæc, sed his cessantibus; ergo loquitur cum illis tantùm, qui absoluti in mortis articulo, debent à Superiore excommunicatore absolui; sed hi sunt tantùm deducti, seu denunciati excommunicati, hi enim absoluti ratione periculi in foro conscientiæ debent à Superiore absolui transacto periculo, in foro fori, vt patet, ergò cum his tantùm loquitur, & non cum excommunicatis, & non deductis. Nisi velis dicere cum Millardo loco citat. hoc onus se præsentandi coram superiore, non amplius habere locum post Concilium Tridentinum, & sic cessare ex vi verborum Concilij, cum nulla sit reseruatio. Cæteræ rationes, & responsiones ad plures alios Canones, videbis apud Ianuarium, *vbi sup.*

4. Verum licèt hanc sententiam non audeam tanquam improbabilem damnare, tamen, quia difficiliter recedo à sententiis communiter receptis non discedo ab opinione affirmatiua, quam præter Doctores cit. tenet Pater Leander *de Sacram. tom.* 1 *tract.* 5. *disput.* 13. *quæst.* 70. & me citato Marcus Serius *tom.* 2. *de Bull. Cruc. disput.* 1. *difficult.* 10. §. 8. *quæst.* 33. *ad num.* 7. & me citato Garzias *in Polit. Regul. tom.* 2. *tract.* 10. *difficult.* 5. *dub.* 6. *punct.* 6. *numer.* 34. In vno tamen casu sententiæ negatiuæ adhærerem, videlicèt, quando in nostro casu absolutio in articulo mortis fuisset largita vigore Bullæ Cruciatæ, vt superiùs probatum est, posse fieri, nam absolutus cum Bulla Cruciatæ à casibus Papalibus in articulo mortis nullam obligationem habet se præsentandi coram Pontifice, vt optimè obseruat Leander, & Serius *num.* 8. *vbi supra*, Andreas Mendo *in Bulla Cruciata, disp.* 22. *cap.* 1. *num.* 20. Garzias *vbi supra num.* 38. Bardi *in Bulla Cruciata part.* 2. *tract.* 6. *cap.* 6. *sect.* 1. *num.* 3. Trullench *in Bulla Cruciata lib.* 1. §. 8. *cap.* 2. *dub.* 5. Ludouicus à Cruce *de Bulla Cruciata disp.* 5. *cap.* 3. *dub.* 14. Et alij communiter, & idem dicendum esset si in nostro casu pœnitens absolueretur virtute Iubilei, vel virtute priuilegiorum Regularium, sed nos supra firmauimus cum Bonacina, Regulares non posse absoluere à censura lata in constitutione Pij IV. & Gregorij XV. de quibus loquimur.

Superius in Res. quæ hic est sup. 122. & pro hac absolutione data virtute Cruciatæ in articulo mortis in tom. 5. tr. 1. Resol. 202. §. vl. in princip. & in to. 1. tr. 4. Res. 44. §. vlt. post med. à versic. qui optimè.

Sup. in Res. quæ hic est 119. & lege etiam Res. 120. & 121.

5. Itaque vt dictum est, qui ab hac excommunicatione Pij IV. & Gregorij XV. absolueretur in articulo mortis, difficultas est, si postea conualuerit intra quod tempus teneatur se præsentare coram Pontifice, Martinus Perez *de Sacram. Pœnit. disp.* 24. *sect.* 4. *n.* 6. putat intrà triduum, sic enim ait. *Non displicet, quod graues Doctores dicunt, non fore dilationem grauem, quando intrà triduum Sacerdos confitetur. Nàm modo præcipitur* cap. Eos qui, de sententia excommunicationis in 6. *quod illi, qui in articulo mortis absoluuntur ab excommunicatione reseruata postea si conualuerint, debeant cum primum commodè possint, recurrere ad Superiorem, alioquin reincidant in censuram: & tamen non iudicabuntur reincidere, qui intrà triduum data commoditatis recurrerint. Et ratio est in nostro casu, quia non videtur magis strictè explicanda illa dictio*, quamprimum; *quia non videtur illa breuis dilatio grauiter opponi fini, aut præcepto Tridentini.* Ita Perez.

Sup. hoc, & seq. doctrinam in to. 7. tr. 3. ex Res. 170. lege doctrinam, §. Sed stando. & seqq. & aliarum Res. & §. not. primæ & secundæ dictæ Res.

6. Sed mihi videtur magis strictè, & rigorosè receptum esse illud *Quamprimùm*. Concilij Tridentini, quam *dicti capit. Eos qui*; Et ideò puto hoc casu prudentis arbitrio remittendum esse, intrà quod tempus vt verificentur illa verba, *Quamprimùm absolutus à censura reseruata debeat se coram Superiore præsentare*, consideratis & prudenter perpensis omnibus circumstantiis, personæ, valetudinis absentiæ à Romana Curia, &c. Et ita docet ex Nauarro Auila *de Cens. part.* 2. *cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 4. & Leander *de Cens. tom.* 4. *tract.* 2. *disput.* 17. *quæst.* 68. Sanchez *in summ. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 25. & Henriquez *lib.* 13. *cap.* 29. *num.* 2. Sayrus *de Cens. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 28. *in fine*, & sufficiet quidem non adesse negligentiam, vel fraudem.

TRACTATVS

TRACTATVS OCTAVVS, SEV APOLOGETICA DISCEPTATIO DE FAMILIA LAICA NVNCIORVM APOSTOLICORVM:

Quod idem intelligitur de Familia Laica Episcoporum.

RESOLVTIO PRIMA.

An familia laica Nuntij Apostolici gaudeat priuilegio fori?

Idem dicendum est de familia laica Episcopi?

Et pro negatiua sententia adducuntur septem diuersæ assertiones? Ex p.6 tract.2.Ref.1.

Sup. hoc infra in Ref. 5. & in Ref. eius secundæ annot.

§. 1. NEGATIVAM sententiam tenet nouissimè Christophorus, de Moscoso cuius laudes & merita, meritò enumerat eruditus Amaia *in Codicem, lib.*10.*titul.*39.*n.*12. Probat hanc suam sententiam nominatim contra me *in Allegatione Hispano idiomate conscripta*, primò quia Episcopi familiam armatam habere non possunt *ex Gloss. in cap. dilecto, de sent. excomm. in* 6. & docet Hostien. Abbas, Felinus; ita *à num.* 22. Secundò, quia licèt Ministri Curiæ Episcopalis gaudere debeant priuilegio fori; hoc tamen intelligendum est in delictis communibus: neque ex Ministris Curiæ facienda est extensio ad familiam domesticorum; cùm nullus extet Canon, qui hoc priuilegium eis concedat, vnde ait: [Aunque fuera cierta la opinion fauorable a los Obispos, y necessaria para conseruar la iurisdicion, y castigar los excessos de sus ministros cometidos en los officio: ne se puede estender est priuilegio a que los Criados gozen de el fuero; porque para esto no ay texto en todo el derecho; que lo decida, y farece de razon, que tengan tal priuilegio los Criados seglares de los Obispos, y fuera di graue inconueniente para el gouierno politico de los Principes, y buena administracion di insticia.] Ita *à num.* 25. *vsque ad* 39. Tertiò, quia hoc priuilegium Papa non potest concedere inuitis Principibus, cùm non possit Laicos à seculari iurisdictione eximere. & ideò Laici non possunt se submittere Ecclesiasticæ iurisdictioni. Ita *à num.* 30. *vsque ad* 41. vbi citat Pontium, Barbosam & alios. Quartò, quia ex auctoritate Patris Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*29. *num.* 9. Familia Episcopi post Concilium [ea euidente, que no gozar del fuero, porque en la *sess.*13.*cap.*6. se da forma, y ponen la calidades de ordenes, y otros requisitos che han de tener, con que quando fuere cierto tal priuilegio oy esta derogado respecto de que las palebras con que se decide son vniuersales, y comprehensiuas de todos los què han de ser exemptos; porque el derecho dize: Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere. Is etiam priuilegio fori non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat; aut Clericalem habitum ac tonsuram deferens alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiat; vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur. Ninguno goze del priuilegio de el fuero sin tener ordines, o beneficio; o traer habito decente, ò assignado, a el seruicio de alguna Yglesia por mandado del Obispo.] Ita ille *num.* 47. *& sequent.* vbi pro hac opinione præter Suarez citat Cenallos, Pereiram. Cutellium & Vegam. Quintò, [que fuera absurdo grande, y contra derecho hazer Iuez a el Obispo in los delitos de sus familiares *ex l. qui iurisditioni, ff. de iudiciis*,] vbi Vlpianus ait. Qui iurisdictioni præest, neque sibi ius dicere debet; neque vxori, neque liberis suis, neque cæteris, quos secum habet; ita *num.* 42. Sextò affert *numer.* 43. cedulam Regis Ferdinandi & Isabellæ, in qua clarè statuitur familiares Prælatorum esse subiectos potestati sæculari. Et tandem septimò asserit *in n.* 29. si familia Laica Episcoporum gauderet priuilegio fori; diminueretur quàm plurimùm potestas Regis, & esset contra bonum & pacem publicam propter delicta supradictorum. Vnde ex his præcipuè fundamentis Moscosus negat mordicus familiam Laicam Episcopi gaudere priuilegio fori; & per consequens infert (nam de hoc erat tunc quæstio) neque familiam Nuntij Apostolici tali debere priuilegio frui.

Sup. hoc in Ref. not. 3 præteritæ.

Sup. hoc secundo infra in Ref. 6. & in Ref. eius secundæ annot.

Sup. hoc tertio infra in Ref. 7. & lege etiam alias Ref. eius annotat.

Sup. hoc quarto infra in Ref. 8. & in aliis eius secundæ annot.

Sup. hoc quinto infrà

Sup. hoc sexto infrà in Ref. 9. §. Ad sextum.

Sup. hoc septimo infrà in Ref. 10.

RESOL. II.

Proponuntur fundamenta affirmatiuæ sententiæ?

Et docetur, quod quidquid potest Episcopus in sua Diœcesi respectu iurisdictionis, potest Legatus in sua Prouincia?

Imo, Legatus est super omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens?

Et explanatur ex authoritate plurimorum Doctorum familiam laicam Episcoporũ gaudere priuilegio fori, & nullatenus posse à iudice sæculari iudicari tam in Ciuilibus, quam in criminalibus? Ex p.6.tr.2.ref. etiam 2.

§. 1. SEd his non obstantibus ego puto familiam Laicam Nuntij Apostolici gaudere priuilegio

Sup. hoc supra in tr. 2. Ref. 23. §. vlt.

gio fori, quia in Prouincia sua habet iurisdictionem ordinariam, quam habet Episcopus in sua Diœcesi, probat Fagundez *in Decalog.tom.1.lib.2.cap* 41.*n*.22. Suarez *de Relig.tom.2.lib.6.de voto, cap.* 10. *num*.10. Gomez *in Bullam Cruciata,clausul*.10.*num*.61.Merolla *in Theolog. Moral.tom.3. disputat.7.cap.5.difficult*.8. *dub*.21.*num*.491.Molina *de iustitia,tractat.5.disput*.9. *num*.7.Gutierez *in Can.quæst.lib.1.cap.11.num*.5.Gonzales *in Regul*.8.*Cancellar.gloss*.21. *numer*.36. Azorius *part.2.lib.2.c.27. quæst*.5. Gratianus *in disceptat.forens. cap*.226. *num*.2.*&* 3. Sanchez *de Matrimonio, lib*.1. *disput*.28.*num*.27.*& lib*.8.*disput*.28.*numer*.4.Abbas *in cap*.1. *de offic.legat. num*.2.*&* 3. Ancharanus *cap*. 1 *in fine, num*.5.*de transact*. Barbatius *de Cardinal. Legat. quæst*.5. *num*.17. & alij communiter: & ideò exercet omnia quæ per Ordinarios exercētur ratione ordinariæ potestatis, vt patet ex Abbate *in cap.quod translationem, de offic.legat.numer*.9.& aliis quos citat & sequitur Fragosus *in Regim.Christ.Reipublica, p.1.lib*. 5. *disput*.13.*num*.67. Vnde Calderinus *consil*. 11. docet, quòd quicquid potest Episcopus in Diœcesi respectu iurisdictionis, potest Legatus in sua Prouincia. Imò Legatus est super omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens *ex cap. 2.de legat. in* 6. & *ibi* Doctores communiter. Ergo sicut familia Laica Episcopi gaudet priuilegio fori, ita & à fortiori Nuncij Apostolici gaudere debet. Et ideò tota difficultas est. An familia Episcopi tali gaudeat priuilegio: nam Moscosus negat, vt visum est. Sed prorsùs contrariam sententiam amplectendum esse existimo, quam Cardinalis Tuschus *tom.3.litera E,conclus.27.num*.21. Iulius Clarus *in prax.criminal.§.finali,quæst*.35.*n*.18. Ioannes de Monte Sperello *penes calcaneum consil*.72. Gratianus *decis.Mar*.233.*numer*.2. Capiceius *decis*.22. *numer*.1.Suarez *in Thesauro recept.sentent.ver.Clericus, num*.129. & Farinacius *quæst*.8. *num*.40. communem vocant; & ita recepta est, vt patet tam inter recentiores, quàm veteres: vnde visum est mihi hic per extensum apponere omnes Doctores qui illam tenent. Et hi sunt præter suprà dictos.

(Sup. hoc infra in Res.8. paulo post initium, & in aliis eius secundæ annot.& lege etiam infra doctrinā & declarationes Res.4.)

Abbas *in dicto cap.final,de offic.Archid num*.5.*& in cap.cum non ab homine,de indic. num*.2.*& cap.2.de for. compet.num*.6.

Hostiensis *in dicto c.final.n*.14.

Ioannes Andreas *num*.55.

Burrius *num*.2.

Ioannes Antonius de Nigris *in Extrauag.vnic. n*. 89 *de vit. & honest. Cleric.*

Calcaneus *consil*.71.*num*.4.

Bursatus *cons*.25.*n*.13.*lib*.1.

Natta *cons*.576.*n*.5.*in fin.lib*.3.

Bombinus *cons*.10.*num*.10.

Viuius *decis*.116.*num*.1.

Ambrosius Machin. Archiepiscopus Caliguritanus *in resolut.pro iurisdict.Ordin.Milit.art.6.n*.58.

Bossius *tit.de for.compet.num*.127.

Decianus *in tract.criminal.tom.1.lib.4.c.4. num*.47. *&* 57.

Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, q*. 65.*num*.77.

Marsilius *consil*.67.*num*.60.

Sbrosius *de Vicario Episcop.lib.2 q*.147.*n*.2.

Alosius Leo *in Authent. Cassa mem*. 23. *C.de sacrosanct. Eccles.*

Franciscus Leo *in Thesaur.for.Ecclesiastic.p.1.c*.11. *num*.17.*&* 18.

Belluga *in Spec.Princ.rubr*.11.*§.videndum.n*.6.

Villalobos *in commun.opinion.littera E,n*.33.

Menochius *de arbitr.cas*.561.*n*.13.

Aldetanus Mascardus *de stat.inter.concl.1.n*.135.

Carolus de Grassis *de effect.Cler.1.n*.128.

Barbosa *de potest.Episc p.2.allegat*.107.*n*.9.

Antonius de Marinis *Quotidian.res.lib.1.c*.117.*n*.1. me citato.

Mauricius Alzedo *in prax. Episcop. part*.1. *cap*.12. *num*.77.

Gauantus *in Enchirid. Episcop.ver.familiares Episcop.num*.2.

Hermanus Stamno *de seruit.person.c.7.n*.6.

Marius Antonius *variar. resolut. lib*.1. *resolut*. 75. *num*.1.

Bellettus *in disquis.Cler.p.1.tit.de fauore cler.real.§*. 1.*num*.15.

Guazzinus *in defens. reorum,tom.1.defens*.20. *cap*.9. *num*.23.*&* 24.

Trentacinquius *variar.resolut.lib.2.tit.de for.compet. resol.1.num*.1.

Giurba *consil*.70.*n*.21.*& consil*.88.*n*.1.

Campanili *in diuers. iur. Canon. rubric*. 9. *cap*. 9. *num*.12.

Riccius *part.2. decis*.192.*& part.1. decis*.69.*& p*.4. *decis* 292.*& in prax.tom.1.resol*.451.*n*.5.

Graffius *in decis.aur.part.2.lib.3.c.5.n*.26.

Calernalius *de iudic.disput.2. quæst.6.sect.3. n*.427. *&* 509.

Curia Philippica *tom.1.p.1.§.1.n*.15.

Monte Allegro *in Praxi ciuili,lib.1.c.9.n*.249.

Genuensis *in Praxi,cap.8.n*.3.

Cenedus *in Quæst.Canon.q.4 n*.26.

Ciarlinius *in controuers.forens.c.20.n*.14.

Duardus *in Bull.Cœna,lib.2.Can.15.q.8.n*.2.

Thesaurus *decis*.22.

Narbona *in Recopil. lib. 4. titul.1. leg.20. gloss*.22. *num*.9.

Simeon Rao *in dubiis de immunit.Eccles.fol*.64.

Reginaldus *tom.1.lib.9.c.23.n*.354.

Torreblanca *in pract.iur.spir.lib.15.c.6.n*.56.

Baiardus *in additionibus ad Iulium Clarum,§. finali, quæst*.36 *num*.2.

Angelus *in summa,ver.famulus n*.6.

Bellouis. *in pract.crim.tit.de iniur.num*.43.

Squillante *de priuileg.Cleric.c.7.n*.54.

Bonacina *in Bullar.Cœn.disput.1.quæst.16. punct.3. num*.7.

Paramus *in respons.2 pro iuris.Sancti Officij.*

Carolus Episcopus Nouariensis *in comment.ad c.de offic.Archidiac.penes Gatticum in allegat. pro Ecclesia, fol*.339.

Megalius *in prompt.tom.2.ver.familia,n*.10.

Scacia *de iudiciis,lib.1.c.11.n*.22.

Suarez *in commun.opinion.ver.Clericus,n*.4.

Zambellus *in Reper. Mor. ver. Ecclesia quo ad eius libertatem,num*.10.

Et tandem claudam hoc agmen Doctorum cum Hispano Roderico Acugna dignissimo Archiepiscopo Bracarensi *in Decretum Gratiani, part*. 1. *dist*.32. *cap*.10.*num*.14.vbi sic ait. Notabis famulos Episcoporum, etiamsi sæculares sint, nullatenus posse à sæculari iudice iudicari tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & est communis opinio. Ita ille.

RESOL. III.

Confirmatur ex aliis rationibus affirmatiua sententia?
Et etiam in fauorem familia laica Episcoporum?
Ex quo infertur,quid est sentiendum de famulis Clericorum, & Scholasticorum, qui ad tempus seruiunt, & de priuilegio concesso domino, & marito pro illorum seruis, vxoribus, &c. Ex part. 6. tract. 2. Resol. etiam 3.

§.1.Probant

§.1. PRobant suprà citati Doctores hanc opinionem ex cap.fin. *de offic.Arc.hidiaconi*, in quo prætendebat Archidiaconus aliquos Diœcesis Senonensis debere priùs conuenire coram ipso, quàm coram officiali Archiepiscopi, tum de iure communi ratione proprij Territorij, cum de consuetudine: & sicut à iurisdictione inferioris nouerat esse exemptum Episcopum, cuius respectu & illius homines & familiares gaudent eodem priuilegio; propterea Archidiaconus excepit à sua iurisdictione cognitionem causarum Episcopi: vnde ex hoc concludenter contra Moscosum inferunt omnes Doctores citati, familiares Episcopi gaudere priuilegio fori. Probatur secundò ex text. *in cap. Ecclesiarum seruos*, qui licèt loquatur de seruis perpetuis & ascriptitiis; Doctores tamen citati ex connexione materiæ docent & inferunt familiares Episcoporũ fori priuilegio gaudere.

2. Probatur tertio hæc opinio, præter alia iura à suprà citatis Doctoribus adducta, ex rationibus. Quia, vt optimè obseruat Gratianus *tom.3. cap.340. num.1.* & alij priuilegium, quod habet Episcopus, tanquam principalis & caput, trahi debet etiam ad eius membra accessoria & appendices, cùm igitur famuli Episcoporum, vt quid accessorium ad ipsos Episcopos habeantur, itaut sine eis stare nequeant: meritò hac ratione ad eos hoc priuilegium fori protrahi debet, *ex cap. quamuis.de priuileg. & cap. liceat, eod.tit. in 6.* Vnde *in Authent. habita. Cod. ne filius pro patre*, priuilegium fori concessum scholasticis, comprehendit etiam eorum famulos & seruos, qui ad tempus seruiunt, vt obseruat *ibidem.* Baldus & Salicetus. Et quòd priuilegium Domini extendatur ad eius famulos tradit Albericus *in leg.1.Cod.de Episcop.& Cleric. num.4.* persona enim exempta ab alicuius foro, videtur etiam exempta tota eius familia *ex cap.1.de priuileg.in 6. ex leg. non aliter, ff.de iudic. & leg.2. Cod. de Episc.& Cleric.* maximè, vt docet Oldradus *consil.293. num.5.* quando Dominis redderetur incommodior vsus familiarium. Ergo,&c.

Sup. hoc supra in tr. 2. Resol. 161. §. 5. inter principium, & medium, à vers. Famulos. & in aliò §. & vers. eius annot.

3. Nec valet dicere, quòd priuilegia tanquam stricti iuris non debent extendi, vt patet *ex cap.priuilegia, de regul.iur. in 6.* Priuilegium ergo concessum Episcopo non debet extendi ad famulos Laicos. Nam respondeo primò priuilegium extendi seu comprehendere personas connexas ipsi priuilegiato: sicuti videmus priuilegium concessum exemptori, dici concessum & venditori; cùm vnum sine altero esse non possit, ex quò sunt duo correlatiua, vt obseruat Romanus *consil.180. num.4.* & Iason. *in l.non tantùm. num.12.ff.de re indic.* Sic etiam de priuilegio concesso merito intelligitur comphehendere vxorem; quæ ipsi marito connexa esse dicitur, vt in specie tradit Baldus *in sua Margarita, in ver. priuilegium.* Respondeo secundò quòd priuilegium immunitatis Ecclesiasticæ est fauorabile, vt tradit Gratianus *tom. 2. disput. 340. num. 21.* & ideò extendeodum, vt docet Gambacurta *de immunitat. lib.4.cap.3. n.7.* Decianus *consil.80. num.19.& 21. lib.3.* Ambrosinus *de immunitat.cap.10. num.7.* & alij quos citat & sequitur Farinacius *in append.de immunitate, cap.2. num. 21.* & Sperellus *decis.63. num. 10.* Adde quòd licèt priuilegium personale non egrediatur personam *ex leg. sordidorum, Cod.de excusãt.mun.* Tamen ad hoc rectè respondet Megalitis *tom.2.variar.resolut.122.num.8.* priuilegium fori in nostro casu per se & principaliter esse personale quoad Episcopos; sed accessoriè propter eius fauorem pertinere etiam ad familiares commensales ex Baldo *in l.2.not.3. Cod.de Episc. & Cler.* Grammatico *voto crimin.33. n. 10.*& aliis. Ergo,&c.

Sup.hoc supra in tr. 2. Res. 157. §. Sed prolixiori. & lege etiã doctrinam Res. 154. & aliarum eius primæ not.

4. Nec obstat, quòd ex hac doctrina sequeretur famulos etiam Clericorum gaudere priuilegio fori: sed hoc dicere est absurdum secundùm Moscosum *num.38.* Ergo, &c. Nam respondeo primo hanc sequelam apud plures Doctores non esse absurdam, quos videre poteris apud me ipsum *in part.3 tract.1. resol. 47.* Vel etiam respondeo secundò cùm Menochio *de arbitrar. lib.2. cent.4.cas.562.n.13.* hoc tantùm procedere in famulis Episcoporum: quibus multa conceduntur, quæ aliis non sunt permissa: vt etiam obseruat Guazinus *tom.1.defens.20. cap.9.n.23.* & ex Calcaneo *consil. 72.* Cardinalis Tuschus *tom. 3. litt.E, conclus.27.num.31.* Antonius Capicius *in decis. 12.num.1.* Gratianus *decis. Mar.133. n.2.* Thesaurus *decis. 22.* & tradit Aufrerius *tract. de potesta. secul. in Eccles.reg.2. num.36.* & alij: patétque *ex cap. fin. de sent. & re iudicat. in 6.cap.fin.de priuilegiis, & c. quia periculosum, de sentent. excomm.*

Quæ hic est sup. in tr. 2. Res. 160. §. 2.& in alio eius annot.

RESOL. IV.

Ex declaratione Sacræ Congregationis approbata à S. D. N. Vrbano VIII. etiam affirmatiua sententia confirmatur?

Et hoc etiam non solum pro familia laica Episcoporum Diœcesanorum, sed etiam pro familia Episcopi Titularis?

Et in §.vlt.huius Resolutionis deciditur, quod in conflictu opinionum iudices illam amplecti debent, quæ fauet Ecclesiæ.

Et docetur, quod in dubiis opinionibus Summus Pontifex decernere potest, quæ sit verior, & sequenda? Ex part.6.tract.2.Res.etiam 4.

§.1. ET ideo ex omnibus supradictis nostram sententiam facto verbo cum Sanctissimo canonizauit sacra Congregatio, vt ego aduotaui *in p.4. tract. 1.resol. 30.* Quam etiam militare in Episcopis Titularibus eadem sacra Congregatio determinauit; vt ego obseruaui *in part.5.tr.1. resol.25.* Vnde visum est mihi etiam hîc apponere Epistolam Eminent. Cardinalis Gypsij ad Eminentissimum Cardinalem Columnam in fauorem Illustrissimi Domini mei Comitis D. Alphonsi Gonsagæ Archiepiscopi Rhodiensis tenoris sequentis:

Quæ hic est sup in tr. 2. Res. 182. &c.

Quæ hic est sup. in tr.2. Res. 184. & in tr.1. Res. 16.4. Tertio & annot.

EMINENTIS. ET REVEREND Signor. mio Oss.

DOuendo Monsignore Gonzaga Arciuescouo di Rodi godire l'essentione donata à Vesconi rispetto i beni e coloni, & anco il priuilegio del foro rispetto alli Ministri e familiari di lui, conforme la risolutione altra volta fatta da questa Sacra Congregatione: E perche la detta essentione e priuilegio non vengono manutenute è difese dal Vescono Diocesano, come egli à tenuto. Perciò questi Eminentissimi miei Signori; doppo matura consideratione sono venuti in parere che V. Emin. come Metropolitano si compiaccia supplire con la molta sua pietà, prudenza è zelo, che non segui pregiudicio alcuno alla giurisdittione, & immmunità Ecclesiastica. Et il detto Prelato non resti priuo della sudetta essentione è priuilegio. E le bacio humilmente le mani. Roma li 21. di Agosto 1638.

Di V. Eminentiss. Reuer.

Humiliss.& Affectionatis. Seruitore

FRANCESCO PAVLVCCI Segretario della Congregatione.

Sed

Sed ad magis stabiliendam nostram sententiam apponam etiam hic per extensum litteras Illustrissimi Auditoris Cameræ ex ordine Sanctissimi D. N. Vrbani Papæ VIII. nonc feliciter regnantis emanatas: ex quibus Moscosi sententiam esse contra mentem non solùm sacræ Congregationis; sed etiam contra expressam declarationem supradicti Pontificis manifeste apparet.

Lettere scrite dall'Illustriss. & Reuerendis. Monsignore Roggio Auditore della Camera d'ordine espresso della santita di. N. Signora Papa Vrbano VIII. in sogetto dell' immunità douuta à famigilari, Coloni, Partiary, Bracenti, & Beni dell'Illustriss. & Reuerendis. Signore Conte Alfonso Gonzaga Arciuescouo di Rodi.

ILLVSTRIS. ET REVEREND. Signor mio Oss.

M'*Ordina la santita di Nostro Signoro di rimettere à V.S. Illustr. la qui alligata diretta al Sign. Conte Camillo di Nouellara, e dirle insieme, che facendone les prima est raere copia authemica per registrarla ne gli atti di coresta sua Curia Episcopale (poiche à tal effecto se le manda aperta) la facci poi subito presentare chiusa al Sig. Conte Camillo medesimo per mezzo di publico Notaro, che ne facci rogito. Non dourà V.S. Illustr. sotto protesto qualsinoglia difficoltà ritardare punto l. essecutione, ma l'auuisara con sue prime senze dar occasione di nuoua replica E le bacio affectuosamente le mani. Roma alli* 14. *Maggio* 1639.

Di V.S. Illustriss. & Reuer.

Seruitore Affettionatissimo.

Ottauiano Raggio Auditore della Camera. All'Illustriss. & Reuerendiss. Signor.
Extrà. *mio Osseruatis. Monsignor Vescouo di Reggio.*

Locus † Sigilli.

Tenor † Inclusæ.

ILLVSTRISS. SIGNORE mio Osseru.

L*A Santità di Nostro Signore là sentito consommo dispiacere che V.S. Illustriss. doppoil Monitorio spedito da questo mio Tribunale ad instanza di Monsignore Illustriss. Gonzaga, & intimato à lei personalmente quì in Roma, sin dell' anno passato sotto il di* 15. *di Luglio per osseruanza del Decreto della Sacra Congregatione supra l'immunità douuta à Famigliari de Vescoui anche Titulari; habbi ciò non ostante continuato d'aggrauare, e lasciato aggrauare per mezzo di cotesta sua Curia Laicale, & altri Officiali il medesimo Monsignore, suoi Coloni, & ebeni; mandandoli Sbirri, Soidatasca, Podestà, e Notaro alle case delle proprie possessioni di sua Signoria Illustrissima à far effecutioni d'inuentary, pegni, e sequestri de beni, col far anco carcerare li medesimi suoi Coloni e Bracenti (come di tutto ne hà fatto costare chiaramente à sua Beatitudine) condanno notable de gl'interessi di tanto merito, e maggiore vilipendio dell'immunità Ecclesiastica. Hà però per questa sol volta sua Beatitudine in questo interesse di tanta sua premura voluto vsurare con V.S. Illustriss. gli effetti della solita sua paterna clemenza*; e mi ordinato espressamente la santita sua medesima d'auuertire, e strettamente commandare per sua parte *à V.S. Illustriss. che per l'auuenire non ardisca più in modo veruno molestare direttamente ò indirettamente* li famigliari di Monsignore, *e suoi Coloni, etiamdio Partiary, ne ingerirsi nelle loro cause tanto ciuili quanto criminali, ne commendarli, ò in altra maniera astringerli à qualsi sia funtione ò grauezza tanto reale quanto personale, ó di qualsinoglia altra sorte. Porche conforme la risolutione presa à mesi passati da questa Sacra Congregatione con participatione di Nostro Signore tuttele cause de sudetti famigliari, Coloni e Mezzadri, denono essere conosciute dal Metropolitano di Boloyna, ò suo Vicario Generale deputato in luogo di cotesto Ordinario, che per degni rispetti ne fu remosso. Talo è la mente di sua santità; e tanto dourà lei puntualmente esseguire, guordandosi molto bene da qui auanti di dare causa à Monsignor. Illustriss. Arciuescouo di fare nuoue doglianza in questa materia; poiche tal caso la santità sua medesima si dichiara, chè verrà à rimedy più aspri, e più rigorosi contra di lei: alla quale reste baciando affettuosamente le mani. Roma all.* 14. *di. Maggio* 1639.

Di V.S. Illustriss.

Seruitore Affettionatissimo.

Ottauiano Raggio Auditore della Camera.

Extrà. *All. Illustrissimo Signor mio Osseru. Il Sign. Conte Camillo Gonzaga.*
Nouellara.

Locus † sigili.

ILLVSTRISS. SIGNORE mio Osseru.

H*Auerà V.S. Illustriss. inteso già la mente di N. Sinore intorno alla totale immunita, che la Santità S. V. vole, e commanda vengi inuiolabilmente osseruata V. S. Illustriss. suoi Officiali à famigliari, Coloni Partiary, Bracenti e Beni di Monsignora Illustriss. Gonzaga Arciuescouo di Rodi, donendo tutte le loro cause così ciuili como criminali essere cognosciute dal Metropolitano di Bologna priuatiuamente quanto à contisto Ordinario, rimossone conforme gli Ordi reiterati e precicisi vltimamēte dati sopra di ciò dalla Santé. S. medesima. Onde si bene nella passata non si speciso ch' ella hauesse à scarcerare Pietro Barbarani Colono di deito Monsignore, si crede nulla dimenoche per riuerenza di tanto commando hauerà ciò subito esequito. E perche sua Santita ne vuole la certezza, dourà V.S. Illustriss. alla receuuta di questa auuisarmi l'essecutione rispetto à questo particulari scarcerando incontinenti dicto Barbarano, quando pur hauesse pir qualsinoglia presesto differito sin hora di farlo. E le bacio senza più con ogni affetto le mani. Roma.* 11. *Maggio* 1639.

Di V. S. Illustriss.

Seruitore affettionatissimo.

Ottauiano Raggio Auditore della Camera.

Extra. *All'Illustriss. Sign. mio Oss. Il S. Conte Camillo Gonzaga.* Nouellara.

Locus † Sigilli.

In Roma, nella Stamperia della R. Camera Apostelica 1639.

§. 1. Vnde

§.t. VNde ex his omnibus ſupradictis apparet quàm parui facienda ſit auctoritas Patris Suar. licèt alioquin viri doctiſſimi, & inſignis litteraturæ, aſſerentis familiam Laicam Epiſcopi non gaudere priuilegio fori *ex cap. finali, de offic. Archid.* Nam in hoc etiam ſecluſis declarationibus Cardinalium, & Summorum Pontif. Pauli V. & Vrbani VIII. potiùs ſtandum eſſet auctoritati Abbatis, Oſtienſis, Ioannis Andreæ, Butrij quàm Patris Suarez: cùm in his materiis magis credendum ſit Canoniſtis, quàm Theologis, vt rectè obſeruat Filliucius *tom. 2. tr. 21. cap. 4. num. 141.* Azorius *part. 1. lib. 2. cap. 17. quæſt. 3.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 1. diffic. 4. num. 5.* Baldellus *tom. 1. lib. 4. diſp. 11. c. 11. num. 16.* & alij quos citat Paulus Xammar *lib. de officio iudicis, p. 1. q. 3. n. 42.* & ſequitur.

3. Sed ſilere debent Doctorum interpretationes, vbi Purpuratorum Patrum reſponſa, & Summorum Pontificum oracula adſunt. Verùm adde, quòd etiamſi nobis non conſtaret de mente Pauli V. & Vrbani VIII. nec adeſſent declarationes Cardinalium; tamen adhuc ſententia noſtra eſſet ſequenda: nam in conflictu opinionum iudices illam amplecti debent, quæ fauet Eccleſiæ, vt latè probat Ioannes Solorſanus *de Indiarum iure, lib. 2. cap. 24. num. 39.* Ioannes Beltran de Gueuara *in propugnac. immunitat. Eccleſiaſt. aſſert. 2. §. 2. n. 55.* Valenzuela, Velaſquez *de Menit. Pauli V. part. 1. n. 43.* Boetius Epo *in Heroicis quæſtionibus, lib. 3. ad textum in cap. non minus, de immunit. Eccleſiaſt. num. 59.* Natta *conſil. 249. n. 7. lib. 2.* Gail *pract. obſeru. lib. 2. obſeruat. 94. n. 19.* & alij penes ipſos. Quod probatur ex textu *in cap. fin. de re iudic. & in leg. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. funer. in l. Titia, §. Seia teſtamento. ff. de aur. & argent. legat. in leg. Iulia. ff. de manumiſſ.* & docent etiam Doctores, quos ego citaui *in part. 1. tr. 2. reſolut. 65.* Immò Souſa etiam Doctor Hiſpanus *in Bullar. Cœnæ, cap. 14. diſput. 176. num. 5.* aſſerit in diuerſis opinionibus illam ſequendam eſſe, quæ fauet Eccleſiæ, etiamſi contraria ſit communis: quanto magis dicendum eſt procedere in caſu noſtro ſuprà dictam doctrinam; cùm opinio magis communis & probabilior ſit in fauorem Eccleſiæ, & tamen Moſcoſus vult illam relinquere, & ſequi contra Eccleſiam minùs communem. Vnde valdè miror, quomodo *in num. 64.* potuit dicere ſuam ſententiam, quam impugnamus, eſſe veriorem. Sed quia ipſe *num. 62.* ad hanc ſuam firmandam opinionem citat cap. *Capellanus, de feriis*, ſiſtamus equidem in hoc capite vbi teſte Ioanne Solorſano *de Indiarum iure lib. 2. cap. 24. num. 40.* Calliſtus Tertius decernit poſſe Summum Pontificem in dubiis opinionibus declarare, quæ ſit verior & ſequenda: ſed, vt viſum eſt, teſte ſacra Congregatione, & Auditore Cameræ Apoſtolicæ Paulus V. & Vrbanus VIII. verbis & factis iam determinarunt ſententiam; quòd familia Laica Epiſcopi gaudet priuilegio fori: ergo per dictum cap. *Capellanus* à Moſcoſo adductum ipſe tenetur ſtare huic opinioni, cùm verior & ſequenda à Summis Pontificibus declarata ſit. Pateat igitur ex communi Doctorum ſententia & ex declarationibus ſacræ Congregationis & ea mente Summorum Pontificum familiam Laicam Epiſcopi gaudere priuilegio fori. Reſtat modò reſpondere ad argumenta quæ in contrarium adducit Moſcoſus, ex quorum ſolutionibus magis etiam firmabitur noſtra ſententia.

Sup. hoc in Reſol. nou. ſeq.

Quæ hic eſt ſup. in tr. 2. Reſ. 201. & in Reſ. 162. §. Ad priuilegium. cut. ſim in fine, & in Reſol. 190. §. Sed reſpondeo. prope finē, & in fine Reſ. 195. & in Reſ. 207. §. Igitur. & in Reſ. 214. §. 1. poſt medium, & ſuperius in tr. 1. Reſ. 42 §. 2. prope finē, à verſ. Et hanc. & in Reſ. 118. §. vlt. & in Reſ. 128. §. Sed ne. & ſuprà in tr. 9. Reſ. 11. §. 1. ad mediū, verſ. quod dictum eſt. & in tom. 6. tr. 7. Reſol. 119. §. Igitur. ad medium.

***

RESOL. V.

Proponuntur reſponſiones ad argumenta quæ adducit Moſcoſus; in quibus late explanatur Epiſcopos, etiam ſi in loco non habeant dominium temporale poſſe tenere familiam armatam: & proprios habere miniſtros, & executores ad carcerandum, &c. Ex part. 6. tract. 2. Reſ. etiam 5.

§.1. DIco igitur ad primum. Epiſcopos etiamſi in loco non habeant dominium temporale, poſſe tenere familiam armatam, & proprios habere Miniſtros & exequutores ad carcerandam, & pœnas corporis afflictiuas imponendum, non tamen ſanguinis, & iudicium terminare ſine recurſu ad brachium ſæculare. Et ita determinauit Congregatio facta ad inſtantiam Sancti Caroli Borromæi coram Summo Pontifice Pio V. die 5. Iunij 1567. & docent communiter Doctores. quos ego ipſe citaui *in part. 4. tract. 1. reſolut. 17.* quibus nunc addo quos citat & ſequitur Ciarlinus *controuerſ. forenſ. c. 50. n. 25. & 34.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 107. num. 1.* Mollinus *de Brachio ſæculari, num. 18.* Caualcanus *de Brachio Regio, part. 4. num. 258.* Marius Antoninus *variar. reſolut. lib. 5. reſolut. 14.* Tuſchus *litera M. concluſ. 293. num. 41. & 42.* Probatur primò: quia Epiſcopus habet imperium in ſua Diœceſi; ergo poteſt habere familiam armatam. Antecedens firmatur clarè *per cap. contra idolorum cap. propè vias 26. quæſt. 5. & per cap. attendendum 17. quæſt. 4. & cap. 1. de hæret. in 6. & Clement. 1. eod. tit.* & docet Baldus *in Authent. ea quæ, Cod. de Epiſcop. & Cler. num. 6.* Geminianus *in cap. cum Epiſcopus, de offic. ordinar. in 6.* Anania *in cap. 2. de adulter. & cap. qualiter, §. ad corrigendos, de accuſat.* & alij. Conſequentia verò, quòd ſi Epiſcopus habet imperium poſſit tenere familiam armatam: concludenter patet *ex text. in leg. illicitas, ff. de offic. Præſid. §. qui vniuerſas*, vbi Odofredus & Albericus. Probatur ſecundò. Si Epiſcopi familiam armatam non haberent inutilis eſſet ſpiritualis eorum poteſtas; ergo eſt eis neceſſariò concedenda. Probo antecedens; quia ſi oporteret Epiſcopum requirere Magiſtratum ſæcularem loci, vt ipſe Magiſtratus capiendos delinquentes curaret, facilè poſſet Magiſtratus vel cauſam prætexere, vel interim delinquentibus fugiendi occaſionem præbere, eorumque delicta deluſa Epiſcoporum iuriſdictione remanerent impunita contra leg. *licitatio, §. quod illicitè, ff. de publican. & vectigal.* Ergo, &c. Probatur tertiò Inquiſitores poſſunt habere familiam armatam *ex Clement. 2. §. porrò, de hæret.* Ergo & Epiſcopi. Conſequentia patet, quia Epiſcopi etiam contra hæreticos procedere poſſunt *ex Clement. 1. de hæret.* & ſi aliter diceretur, ſequeretur abſurdum, quòd Inquiſitores poſſent per familiam ſuam hæreticos capere, & Epiſcopi non poſſent: & tamen tam Epiſcopis, quàm Inquiſitoribus datur facultas capiendi hæreticos, vt patet *ex dicta Clement. 1. §. præter quod*; ergo, &c. Probatur quartò: quia conceſſo fine cenſentur media conceſſa, per quæ peruenitur ad finem *ex cap. cùm infirmitas, de pœnit. & c. quoniam, de ſentent. excommun. in 6.* & conceſſa iuriſdictione cenſentur conceſſa omnia, quæ ad eam exercendam ſunt neceſſaria, *ex leg. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic.* Sed per ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.* Epiſcopus ex propria ordinaria iuriſdictione cognoſcit cauſam etiam contra Laicos per bonorum apprehenſionem, vt ibi dicitur, & perſonarum diſtrictionem

Sup. hoc ſupra in Reſ. 1. in principio. verſ. Primò, quia. & in Reſ. nou. ſeq.

Quæ hic eſt ſup. in tr. 2. Reſ. 302. & ex Reſ. 131. lege §. vlt.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 10. Reſol. 20. à principio, & in Reſ. 1. §. 2. à lin.

Pp ergo

ergo necessariò debet habere familiam armatam. Confirmantur suprà dicta ex cap. *perniciosam, de offic. iudic. ordinar.* vbi datur facultas Episcopis inquirendi, vlciscendi, & iudicandi: in quibus verbis comprehenditur totum iudicium; & ita continetur quicquid ad iudicandum & vlciscendum, hoc est, puniendum necesse est, carcer, tortura, lictores, atque adeò familia armata: habet enim Episcopus, vt diximus, imperium, & omnimodam iurisdictionem. Ergo, &c.

Sup. in Resolutionibus not. secundæ huius Ref.

2. Cæteras verò rationes pro hac firmanda sententia videbis penes me ipsum, vbi suprà: & ne deseras omnino, videre Rolandum à Valle *lib.4. consil.* 37. & Lælium Iordanum *de maior. caus. part.2. cap.8.* qui etiam fusè & solidè respondent ad omnia in contrarium. Et hanc sententiam post Concilium Tridentinum negari non posse existimo: nam *in sess.25.c.3. de reform.* hoc supponitur pro certo & indubitabili; & up.. eo tamquam iam determinato disponitur in illis verbis: *Per suos proprios aut alienos executores*, &c. Quæ quidem verba non admittunt violentas interpretationes Iacobi Berettæ *consil.4. & consil. 6.* Et cùm de sensu Concilij agitur, solus Papa, vel sola Congregatio ad id deputata declarat & resoluit; vt patet in eodem Concilio *sess.25. Rubr. de recipiend. & obseruand. Decret. Concil. verb. quòd si his recipiendis aliqua difficultas oriatur*; & in constitutione Pij IV. registrata in calce dicti Concilij, ibi. *Si cui verò aliquid in eis obscurius*, &c. Cùm igitur sacra Congregatio, & Summus Pontifex Pius V. determinauerit ex multis rationibus, & ex dicto loco Concilij Tridentini posse Episcopos habere familiam armatam; sequitur esse refellendum Moscosum, & alios omnes contrarium asserentes. Vnde non benè asseruit Moscosus *num.* 24. suam sententiam esse veriorem & communiorem, cùm contrarium dicendum sit: & ideò Barbatius *in cap. cùm non ab homine, num.* 34. *&* 40. *de iudic.* admiratur Abbatem contrariam sententiam tenere. Et Marta *de iurisdict. part. 1. cap.* 50. *num.*22. obseruat hanc sententiam esse communem; & ideo displicet mihi adhærere non posse doctissimo Domino meo Ioanni Baptistæ Larrea in suis nunquam Domino meo Ioanni Baptistæ Larrea in suis nunquam satis laudatis decisionib. Granatensibus *p.. dec.1. n.16. & sequent.* Et erudito Francisco de Amaia *in lib.10. Codicis*, cum Hyeronymo Leo *in decis. Valent. part.2. decis.154. tit.19. num. 36.* asserentibus Episcopum non habere familiam armatam, quod omnino negandum ex supradictis patet.

RESOL. VI.

Responsio ad secundum argumentum.

Vbi late etiam discutitur; quod non solum familia laica Episcoporum, sed etiam ministri curiæ Episcopalis gaudent priuilegio fori in delictis extra Officium commissis, sed etiam in communibus?

Et tandem quæritur, an necessarium sit standum Declarationibus Cardinalium? Ex part.6. tract.2. Ref. etiam.6.

Sup. hoc suprà in Ref. 1. paulo post initiũ, vers. Secundo. & in Ref. not. seq. Quæ hic est

§.1. AD secundum argumentum, nempe quòd non solùm familia Laica Episcopi, sed etiam Ministri Curiæ Episcopalis non gaudent priuilegio fori in delictis extra officium commissis. Respondeo hanc sententiam non esse admittendam & ego illam reprobaui *in part.5. tr.2. resol.1.* ex multis rationibus & ex pluribus declarationibus sacræ Congregationis facto verbo cum Sanctissimo: vnde nouissimè cùm anno 1637. in Regno Siciliæ emanatæ fuerint aliquæ ordinationes prohibentes Ministros Curiæ Episcopalis gaudere priuilegio fori in delictis communibus: statim sacra Congregatio scripsit ad omnes illius Regni Episcopos, & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Torres Epistolam ad se missam tenoris sequentis mihi dedit.

suprà in tr. 2. Ref. 183. & ibi in Resol. 180. & 181. §. vlt. & in Ref. 182. §. 2. à lin. 6.

EMINENTIS. E REVERENDIS. Sign. mio Ossem.

S'*Intende con marauiglia la nouità che si tenta da Ministri Laici in cotesto Regno*, circa la cognitione de delitti communi, *già che hauendo il foro Ecclesiastico l'assistenza de Sacri Canoni, de Concilij, è della consuetudine immemorabile osseruata inuiolabilmente, ne seguiria da simile nouità pregiudicio manifesto dello giurisdittione & immunità Ecclesiastica: per il che saranno le parti dello pietà di V. E. è dell' obligo pastorale caminare con vnione inseparable nella diffesa di essa giurisdittione & immunità: vsando con efficace, mà prudente zelo li mezzi che da medesimi Sacri Canonici Concilij, & constitutioni Apostoliche si stimano proficui: tanto più ch' ella come Metropolitano hauera da protegere i giusti prouidementi de gli Ordinarij nel caso sudetto per consequire il douuto effetto, con certerla, che da questa santa sede riceuerà sempre la douta assistenza & ogni aiuto. Mentre à V. Eminenza bacio humilmente le mani. Roma 7. Setembre* 1636.

Di V. Eminenza Reuer.

Homiliss. & Affettis. Seru.

Il Cardioale Gessi.

Francesco Paoluccio Segretario della Sacra Congregatione.

Non desinam hîc pro curiosis obseruare hanc prætensionem, quòd Ministri Laici Curiæ Episcopalis non gaudeant priuilegio fori in delictis communibus fuisse etiam olim intentatam à Ministris Regiis Siculis, sed in vanum: vt patet ex ordinatione Viceregia infrà scripta, quæ conseruatur in Registro Stephani Macri Secretarij in Regia Cancellaria anno 1460. *fol.*144. & est tenoris seqoentis.

IOANNES, &c.

V*Ice Rex*, &c. *Capitaneo, eiusque Assessori, & aliis Officialibus, ac Commissariis Terræ Castri Ioannis præsentibus & futuris Regiis fidelibus dilectis salutem. Per parti di lu Reuerendo Episcopo di Catania mi è statu supplicatu, chi* exposcentibus priuilegiis suis *tuti persuni & officiali, ac etiam procuratores si diuino conueniri* por quibuscũque causis tam ciuilibus, quàm criminalibus *coram eodem Episcopo & eius Vicariis. Vui non aduertendo alla forma di li ditti priuilegij* indistinctè dittãti *presumiti vuliri constringere lu iudice Notari è Procuratori soi existenti in quisso terra. Volendu vui limitari li ditti priuilegij*, allegando che li ditti priuilegij si diuino intendiri, quoad effectum, & administrationem rerum Ecclesiasticarum, *è comu Procuraturi di omni altra cosa spettanti alla iurisdittioni Episcopali tantùm, si diuino rimeteri à luditto Episcopo, è so Vicario*, è cosili

vuliti

voliti constringeri in quelli cosi, chi sussino inculpati como priuati persuni, quod est contra formam priuilegiorum. *Però volendo nui per indemnitati dicti Reuerendi Episcopi, chei li dutti Priuilegy, como è di nostra intentioni non siano in aliquo derogati, immò, in eorum robore permaneant pro iurisdictione Episcopali seruanda. Hauimo prouisto, per la presenti vi dicimo è comandamo che digiati li predicti Officiali è Procuratori di lo ditto Reuerendo Episcopo ad ipso, oy à so Vicario rimetteri* quibuscunque causis ciuilibus & criminalibus, *como indici competenti; è vui de predictis in cosa alcuna non vi intromettiriti di li prenominati, ne monestarili, ne conueniri à vostra foru tam pro causis motis, quàm mouendis: imò si in aliquo fassi stato contra ipsi, oy alcuna di loro processu inaduertenter, quillo per li presenti reuocamo, & ad pristinum riducimo, quantunque factu sia per quoscunque Officiales Regni huius, aut nos. Insuper perche molti volti li preiudicati è derogati in la iurisditioni di lo ditto Reuerendo Episcopo, è siti sal volta tardi è tepidi, quando riquirino lo bracio vostro per fauuri & exequutioni di loru officiu, vi dicimo è comandamo chi ad omnem eorum requisitionem ei prestati aiutu, è fauuri: & si oporteurit vuoi personaliter aadari pro quacunque causa spettanti alla iurisdittioni di lo ditto Reuerendo Episcopo, & contra quascunque personas, & præmissa omnia exequamini sub pœna vnciarum centum Regio fisco ab vnoquoque applicandarum. Datum in Nobil ciuitate Messanæ die 4. Septembr. 9. Indict.*

IOANNES DE MONCAYO.

Dominus Vice-Rex mandauit mihi Stephano Macri.

2. Dicendum est igitur contra Moscosum Ministros Laicos Curiæ Episcopalis tanquam de familia Episcopi gaudere priuilegio fori; non solùm in delictis in officio commissis; sed etiam in delictis communibus. Nec valet dicere cum Moscoso *num.* 84. quòd de dictis declarationibus Cardinalium per me superiùs adductis non constat nec credendum est mihi: nam respondeo; quòd ex lite habita inter S. Carolum Borromæum, & Ministros Regios Mediolanenses coram Pontifice, & ex responsionibus, quæ à S. Congregatione vbique terrarum missæ sunt authenticæ, & in dies mittuntur ad Episcopos, hoc est ita clarum & notorium, vt non indigeat probatione ex gloss. *in cap. appellanti, de appellat.* Felino & Doctoribus *in cap. super literis, de rescipt.* Abbate & scribentibus *in cap. si de appellation.* & *ex leg. si adulterium, §. idem Pollmioni, ff. de adulter.* & contrarium asserere est in luce meridiana velle cæcutire. Ad id verò quòd asserit Moscosus ibidem, non esse necessariò standum declarationibus Cardinalium; citátque me ipsum & alios Doctores: Respondeo hoc non esse admittendum post decretum Vrbani VIII. die 2. Augusti 1631. & præsertim quando declarationes Cardinalium feruntur ex ordine facto verbo cum Sanctissimo, vt docet Merolla *to.2.disp.4.c.4.dub.12.n.173.* Et ita factum est in casu nostro: ergo, &c. Vnde refellenda est sententia Moscosi asserentis declarationes Cardinaliũ in casu nostro procedere in Terris, vbi Pontifex habet dominiũ temporale: hoc enim falsum est, vt patet ex suprà citatis litteris Auditoris Cameræ directis extra statum Ecclesiæ: Et Congregationes Cardinalium fundatæ sunt à Summo Pontifice pro explanandis difficultatibus vniuersæ Reipublicæ Christianæ, & non pro solo statu Ecclesiæ.

Sup. hoc in tom.6. tr.1. Ref. 21. 22. 23. & 24. & in tom.7.tr. 3.Ref.28. §. vlt.ante medium, & in aliis earum annotatiõ pro hac quæst.

RESOL. VII.

Responsio ad tertium argumentum.

In quo etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; & ideo Summus Pontifex possit eximere laicos à potestate Principis secularis, & per consequens familiam laicam Episcopi, & ministros eius Curiæ?

Et explanatur, quod non pauci eximuntur à iurisdictione Ordinaria, & subduntur Superiori sui officij; & non solum hoc concedebatur ipsis Officialibus, sed etiam eorum vxoribus, filiis, & matribus, & etiam seruis, & colonis.

Et asseritur laicos posse prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici non solum de iure Canonico, sed de iure Ciuili. Ex part.6. tract.2. Resol. etiam.7.

Sup.hac prima diffic. huius tituli sup. in Ref. 1. ante medium, vers. Tertiò quia.

§.1. AD tertium argumentum, quod Papa non potest eximere Laicos à iurisdictione Principum sæcularium. Respondeo, quòd hic esset discutienda quæstio illa. An Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; de qua videndus est Martha *de iurisd. part.1.c.18.& seq.* Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Felinus, & Decius *in c.nouit.de iudic. c.causam, q.2. c. per venerabilem, qui filij sint legitimi, c.solitæ, de maior. & obed c. super his, de vot. c. quoniam, dist.10.* Verùm quoad hoc non remittam Moscosum ad exteros, sed ad Hispanum Ioannem Solorsanum *de Iadiar. iure, lib.2. c.22. n.17. & seqq.* Sed quicquid sit de hoc, mihi verò pro nunc satis erit respondere ad eius argumentum cum verbis Hispani Ioannis Dionysij Portocarreri *in allegat. pro iurisd. S. Officij, n.33. fol.25.* vbi sic ait. [No es inconueniente que los Ministros sean personas legas; porque el Summo Pontifice vsando de la iurisdicion temporal *que tiene saltem in habitu* en todo la Yglesia, de quo puede vsar, à vsa siempre, que ay iusta causa, ò se ordena algun fin espiritual, puede eximir; personas legas de la iurisdicion real.] Ita ille. Si igitur saltem ex iusta causa, vt docet nouissimè Mancinus *Disquisitionum Generalium, cent.3.c.242. n.1.* Merolla *tom.3. disp.6. cap.3. dub.1. n.8.* & etiam notat ex Hispanis Auctoribus Valboa de Magrouejo *in c.1. de for. compet. num.6.* potest Summus Pontifex eximere Laicos à potestate Principis sæcularis; ergo [illegible] potuit eximere familiam Laicam Episcopi; & Ministros eius Curiæ à potestate sæculari. Probo consequentiam: nam id exigebat honor debitus dignitati Episcopali, & recta administratio causarum fori Ecclesiastici. Et quidem habemus in iure plura exempla, in quibus ex suprà dicta ratione non pauci eximuntur à iurisdictione ordinaria, & subduntur Superiori sui officij, vt patet *in l.fin.C.de iurisd.omn.iudic. l. in Officiales, C. de offic. Rect. Prouinc.l.ex eo, C. de Agent in rebus, l. eos, C. de apparit.mag. l.viros,C.de diuers.offic.l.viros,C.de Palatinis.l.fin.C.de veteranis,l.hac lege,C.de priail.schol lib.12.* Et hæc exemptio non solùm concedebatur ipsis Officialibus, sed eorum vxoribus, vt patet *in l. ne ad diuersa,C.de silentiariis,lib.12.* & etiam filiis, *l.eos,C.de Fabricensibus,lib.10. & l.fin.C.de Professor.& Medic. lib.12.* Et non solùm in vxoribus & filiis; sed etiam Matribus; vt habetur *in l.fin.C.de castr.& Ministr.eod. lib.* Et etiam seruis & colonis, vt patet *in l.in sacris,C. de prox.sacr.scrin.lib.11.* Et hoc non solùm si essent rei, sed etiam actores, vt habetur *in l.viros, C.de comitib. consistorian.lib.12.* Ergo à fortiori patet Summum Põtificem habuisse iustam causam eximendi familiam Laicam Episcopi à iurisdictione ordinaria Principis sæcularis, & subdere iurisdictioni Episcopi, hoc

Suprà hac quæst. suprà in tr. 2. Ref. 17.& in Resol.329.§.3. paulo post initiũ, vers. Consequentia. & infrà in tr. 12. ex Ref. vnica §.Sed displicet. & inferius in tr.13. Ref. 7. 8. & 9. per totas.

Quamuis non plenè sup. hoc, ne deseras tamen legere sup. in tr.2. Ref.157.per totam. & Ref.154. & alias earum annotationum.

Et pro vxoribus. & filiis contentis in hoc textu ibidẽ, signanter in §. Sed prolixiori Resol. 157.

hoc exigente, vt diximus, reuerentia tantæ dignitati debita, & recta administratio negotiorum fori spiritualis & Ecclesiastici. Et quidem si *in l. 3. C. de præposit. sacror. cubicul. lib. 12.* habetur, cubicularios tam sacri Cubiculi, mei, quàm Venerabilis Augustæ, quos vtrosque certum est obsequiis occupatos, & Aulæ penetralibus inhærentes diuersa iudicia obire non posse, obseruatione aliorum Tribunalium liberantes, &c. Et *in l. 4. C. de silentiariis, eod. lib.* Ne ad diuersa tracti vidi deuoti Silentiarij iudicia sacris abstrahi videantur obsequiis, &c. Si inquam, propter honorem debitum Regiæ Maiestati eorum familiares per dictas leges ab aliis Tribunalibus eximuntur, iustè quidem Summus Pontifex potuit eximere à sæculari potestate familiares Episcoporum, qui meritò à D. Ambrosio *de dignit. Sacerd. cap. 2.* Chrysostomo *lib. 3. de Sacerd.* Nazianzeno *orat. 17.* Regibus præferuntur. Et ideò Constantinus ille Magnus ingressus locum, in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum, in medio conuentu erectus constitit; & cum parua quædam sella illi esset loco posita, non priùs consedit, quàm Episcopi ad id annuissent, vt eos apud Eusebium *lib. 3. de vita eiusdem. cap. 10.* Vnde valde mihi displicet Moscosum non solùm negare Pontifices exemisse familiam Laicam Episcoporum à potestate sæculari; sed etiam non posse; quod falsum esse existimo: cùm Pontifices id fecisse constet non solùm ex sacris Canonibus, sed etiam nouissimè ex declaratione & facto Sanctissimi PP. nostri Vrbani VIII. vt patet ex suprà citatis Epistolis ad Comitem Nouellaræ. Et factum Papæ dubium vocari non debere text. *in cap. in memoriam 19. dist.* & docet Antonius de Butrio *in cap. 2. num. 6. de translat.* & alij: & declarationes eius esse iustas asserit text. *in cap. cùm inter vos, §. final. de re indic. & cap. absit 11. quest. 3. quoniam ipse est fons iustitia, Clement. 1. de probat.* Ad id verò, quòd Moscosus asserit *num.* 40. Laïcos non posse se submittere Ecclesiasticæ iurisdictioni; assero Laïcos posse prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, non solùm de iure Canonico, vt patet ex *cap. significasti, de for. compet.* Sed & iure Ciuili, vt patet ex *l. si qui ex consensu, & l. Episcopale, C. de Episcop. Audient.* & docet Menochius *vol. 4. consil. 322. n. 29.* Pautmeister *de iurisdictione Imperij Romani, lib. 2. cap. 8. num.* 68. Duarenus *de sacr. Ecclesiast. ministr. & benef. lib. 1. cap. 2.* & Doctores quos ego plena manu citaui, & sequutus sum *in part. 5. tract. 1. resol. 8.* Dicendum est igitur posse Summum Pontificem ex iusta causa eximere Laïcos à potestate sæculari, vt factum est in familia Laïca Episcoporum: Vnde ex his patet, quàm malè asseruerit Moscosus *num. 75.* Pontificem hoc facere posse tantùm in Terris suis, in quibus habet dominium temporale.

Sup. hoc in Res. seq. & sup. in Res. 2. vers. Tertio quia.

Quæ hic est sup. in tr. 2. Res. 182. & in aliis eius primæ, & secundæ annot. & si vacas otio poteris etiam legere alias Res. cæterarũ eius annotationũ, vt ita doctrina repleatis sup. hoc.

RESOL. VIII.

Responsio ad quartum argumentum.

Vbi aduertitur, quod Familia laica Episcopi ratione personæ Episcopalis gaudet priuilegio fori, quamuis non habeat requisita concilij, idest habitum, & Tonsuram.

Et additur, quod priuilegium clausum in corpore iuris nunquam censetur derogatum, nisi de illo specifica fit mentio. Ex part. 6. tr. 2. Res. etiam 8.

Sup. hoc supra in Res. 2. ad medium, vers. Quar-

§. 5. AD quartum argumentum ex authoritate Suarez, Ceuallos, & aliorum asserentium, quòd post Concilium Tridentinum nemo potest gaudere priuilegio fori, si non deferat habitum & tonsuram, &c. Respondeo hanc sententiam me sæpiùs reprobasse; vt *in part. 1. tract. 2. resol. 97. part. 4. tr. 1. resol. 30. & part. 5. tr. 1. resol. 1.* cum multis Doctoribus: quibus nunc addo Alexandrum Ghilinum *in summa, verb. Episcopus, num. 5.* vbi sic ait. Episcopi etiam post Concilium Tridentinum possunt tenere familiam armatam; quæ quidem familia licèt Laïca, gaudet eodem priuilegio fori, sicut ipsi Clerici gaudent. Ita ille. Et ratio est, quia Concilium vt legentibus patet, loquitur de priuilegio fori, quo debent gaudere Clerici vt Clerici; non de priuilegio fori, quod aliis competit ex alio capite; & ideò Concilium asserit. *Nullus prima tonsura initiatus*, &c. Vnde malè hæc verba traduxit Moscosus hoc pacto. [Ninguno goze del priuilegio del fuero sin tener ordines, &c.] hoc enim ibi non dicit Concilium, sed asserit initiatos ordinibus non gaudere priuilegio fori, nisi sub conditionibus ibi appositis: est enim magna differentia inter vtrumque modum loquendi. Cùm igitur familiares, de quibus loquimur, non habeant hoc priuilegium ex se, sed fauore Episcopi, sequitur vt obseruat Megalius *in suis variis resolutionibus, tom. 2. resol. 122. num. 7.* quòd tali priuilegio gaudebunt, etiamsi Laici sint, dum perseuerant in seruitio Episcopi. Et ita docent omnes Doctores, qui post Concilium scripta sua typis mandauerunt, vt visum est suprà, asserentes familiam & ministros Episcoporum Laïcos gaudere priuilegio fori. Quod etiam, vt visum est suprà, Sacra Congregatio & Summi Pontifices declararunt, nempe Laicos Episcoporum familiares priuilegio fori gaudere. Et ita hanc sententiam docet etiam doctus Archiepiscopus Calaguritanus Ambrosius Machin *in allegat. pro iurisdict. Ordinat. Militar. art. 6. num. 58.* vbi sic ait. [Muy diferente razon es en los de la familia del Obispo que guzan del fuero, y no del Canon, porque el fundamento de gozarle no es el mismo, pues no se les dà como à personas Ecclesiasticas, si no como à familiares del Obispo, à quien el derecho le dà habere familiam armatam & exemptam.] Ita ille; & post illum nouissimè me citato hanc sententiam docet etiam Stephanus Baunij *in Theol. Mor. tract. 11. quest. 37.* vbi firmat Concilium dumtaxat de Clericis agere, non de aliis, qui aliunde fori priuilegio fruuntur. Et Petrus Gambacurta qui scripsit post Concilium Tridentinum *de immunit. lib. 4. cap. 3. num. 7.* docet totam familiam Episcopi ratione personæ Episcopalis, quamuis Laica sit, gaudere priuilegio fori, quod etiam post Tridentinum dixerunt Doctores *vbi suprà, in resol. 2.* citati. Vnde ex his patet non benè asseruisse Moscosum *num.* 48. priuilegium familiæ Laicalis Episcoporum fuisse abrogatum à Concilio Tridentino: adde quòd priuilegium clausum in corpore iuris nunquam censetur derogatam, nisi de ipso specifica fiat mentio, vt ego docui cum nouemdecim Doctoribus *in 3. part. tract. 2. resol. 1.* Quibus nunc addo Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. dub. 19. num. 20.* Pontium *de matrim. lib. 8. cap. 19. num. 16.* Castrum Palaum *tom. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 21. §. 4. num. 5.* Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 38. num. 1.* Salas *disp. 17. sect. 14. num. 73.* & Portel *in dubiis Regularium, verb. priuilegium, num. 7. & 67.* Vnde clausula, non obstantibus priuilegiis, non derogat priuilegia in corpore iuris clausa, vt notat Bartolus *in l. 2. §. legatus, de indic.* & Moditius *lib. 2. in §. Principum placita, dub. 140. num. 6.* & alij. Ergo, &c.

***

ro. & in Resolutionibus suc. seq. quæ hic sunt sup. in tr. 2. Resol. 181. 182. & 183. in Res. 133. §. 1. ad medium, & §. Restat, & §. Ad secundum, & hic sup. in Res. 2. §. 1. post medium, à vers. An Familia Episcopi, & seqq. & in Res. 4. lege eius doctrinam, & Declarationes. Et aduerte obsecro, quod tota doctrina omniũ Resol. huius tr. pertinet etiã specialiter pro hac difficultate de familia laica Episcoporũ.

Quæ nunc inuenietur in to. 7. tr. 1. Res. 90. in §. Sed contrarium, à lin. 2. & in aliis eius annot.

RESOL.

RESOL. IX.

Responsio ad quintum & sextum argumentum, vbi confirmantur supradicta, & explanatur, quod quando inter iudicem saecularem & Ecclesiasticum lis adest, ad quem spectet iurisdictio, tunc diffinitio ad iudicem Ecclesiasticum spectat. Ex part.6. tract.2. Resolut. etiam 6.

Sup. hoc sup. in Resol. 1. post mediū. vers. Quinto quia.

§.1. AD quintum argumentum: Quòd esset absurdum Episcopos esse iudices in delictis suorum famulorum. Respondeat mihi quaeso Moscosus; quare hoc non est absurdum in nostris Inquisitoribus Hispaniae, qui secundùm ipsum *in n.75.* ex priuilegio Regis iudicant de delictis suorum famulorum, & erit absurdum in Episcopis ex priuilegio Papae? forsitan priuilegium Regis confirmat in gratia Inquisitores, quòd rectè & iustè iudicabunt de delictis famulorum, quod non potest facere priuilegium Papae erga Episcopos sunt merae nugae: neque lex Vlpiani à Moscoso adducta loquitur in casu nostro, quando iudex ex priuilegio Superioris causa iusta existente exercet iudicium circa suos familiares, vt Imperator Martianus voluit exercere in suos Cubicularios *l.3. C. de Praepos. Sacr. Cubicul. lib.12.* & Imperator Zeno in Silentiarios ex *lib.4. C. de silent. eod. lib.*

Sup. hoc supra in Res.1. prope fine. vers. Sexto.

2. Ad sextum. De Cedula Ferdinandi Regis asserentis familiares Laicos Praelatorum non gaudere priuilegio fori. Respondeo in his materiis magis standum esse ordinationibus Pontificiis quàm Regis. Et si Moscosus in defensionem suae sententiae *n.46.* sic argumentatur. [Reynes Christianissimos, que merecieron el nombre de Catholicos hijos verdaderos de la Yglesia, y summamente attentos a exaltarla sino estuuieran muy ciertos de que los seglares familiares de los Obispos eran de su iurisdicion, no ordenaran en la cedula referida a el Abad de Valladolid, que desistiera de fauorecellos, y alçasse las censuras, con que no hauia podido inhibir a los Alcaldes.] Ego verò in contrarium sic argumentor. Vrbanus VIII. qui sedet in Cathedra Petri, qui à Christo Domino clauem scientiae recipit, qui auctoritatem habet interpretandi Canones & Concilia, si non esset certus, quòd familiares Laici Episcoporum essent de sua iurisdictione non praeciperet sub poena excommunicationis; quòd familia Laica Archiepiscopi Rhodiensis gauderet priuilegio fori, nec id etiam declarasset Paulus V. Esto modo penes te iudicium, Amice Lector, si meum, an Moscosi argumentum praeualere debeat, & cui credendum sit circa intelligentiam Canonum, & Concilij Tridentini, Caesari, an Pontifici? Non est igitur recedendum à nostra sententia, pro qua facit communis opinio Doctorum asserentium, quòd quando inter iudicem saecularem & Ecclesiasticum lis adest, ad quem spectet iurisdictio, tunc diffinitio non ad iudicem saecularem, sed ad Ecclesiasticum spectat; maior enim minori praefertur. Ita docet Felinus, qui ait id memoria perpetuò tenendum *in c. pastoralis, n.4. de rescript.* Iason *in l. quacunque, n.19. ff. si quis in ius vocat.* Ripa *in c. decernimus, n.4. de iudic.* & alij, quos citat Sperellus *decis. 8. n.23.* quibus adde Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 7. n. 6.* Aurelium Augustinum *in consil. per es Barbosam, de iure Ecclesiast. lib.1. c. 39. §.4. num. 13.* Bellum *tit. de foro compet. n.155.* Narbonam *in recopilat. l.20. gloss.23. num.17.* Paramum *in respons.1. pro iurisdictione Sancti Officij, cap.4. num. 1.* Sanchez *in opusc. tom.1. lib. 2. cap.4. dub.52. n.2.* *& dub.55. num.31.* & alios, quos ego ipse citaui *in part.4. tract.1. resol.64.* Ergo, &c.

Sup. hoc supra in tr. 2. res. 251. 5. vlt. ad med. & in Res. 297. 298. & 318. §. 9 ante med. &c.

Quae hic est sup. in tr. 2. Res. 297. & in alus eius annot.

RESOL. X.

Responsio ad septimum argumentum, vbi confirmantur supradicta in praeteritis Resolutionibus, & concluditur familiam laicam Nuntij Apostolici gaudere priuilegio fori, sicut gaudet familia laica Episcopi.

Et cursim explanatur, quod Palatia DD. Cardinalium vbique debent gaudere Immunitate; & quod Episcopi habent priuilegiū, vt in suis aedibus celebretur singulis diebus, sed tamen dū Romae morantur, hoc priuilegio vti non possunt. Ex part.6.tt.2.Res.etiam 10.

Sup. hoc supra in Res. 1. in fine, vers. Septimo.

§.1. ET tandem ad septimum argumentum. Quòd si familiares Laici Episcoporum gauderent priuilegio fori; vtique nimium diminueretur potestas saecularis; & publicum bonum ex grauibus eorum delictis nimium laederetur; quia Ecclesiastici crimina remissius puniunt. Respondeo ad primum cum verbis Ioannis Dionysij Portocarreri *in allegat. pro iurisd. S.Offic. n.6. fol. 3.* vbi ad similem querelam respondēs sic ait. [Gran falta se hezen a vn Vir-rey, a vn Corregidor cincuentas personas entra millares de millares que gouiernan. A todas la demas oluidan pro molestar a estas. Solas ellas viuen escandalosamente, y turban la pazo publica. En solas ellas estian de ver, que se disminuye la iurisdicion real.] Ita ille. Et ad id quod Moscosus asserit *num.27. & 28.* ex Roberto Annaeo, & aliis, quòd Ecclesiastici sunt negligentes, & nimis remissius Clericorum crimina vlciscuntur: & hoc tempore vno omnes hoc vitio laborare, quòd in vindicandis hominum sui ordinis delictis adeò remissè & molliter se gerunt, vt potiùs tanquam conscij conniueant, quàm vt iudices de damnatione; & scelerum poena agant. Videat, inquam, Moscosus; an haec verba supradictorum Auctorum comprehendantur in illa regula apposita in principio indicis librorum prohibitorum à Sacro Concilio Tridentino *in tit. de correctione librorum, lib.2.* vbi sic habetur. *Item, quae famae Ecclesiasticorum detrahunt, expurgentur.* Sed haec parum vrgent ad negandum supradictis famulis priuilegium, quod ex iusta causa eis à Summo Pontifice concessum esse iam satis probatum est.

2. Verùm pro Coronide huius disceptationis aduertendum est Moscosum *num.79.* asserere in Regno Siciliae familiares Episcoporum non gaudere priuilegio foris, nisi clericali charactere sint insigniti: quod ego vt Siculus constanter nego. Et ideò apponam hic litteras Viceregias, in quibus apertè hoc patet.

PHILIPPVS, &c.

VIce-Rex & Generalis Capitaneus in hoc Siciliae Regno, Spectabilibus & magnificis Capitaneis Gubernatoribus, Iudicibus, & omnibus alijs officialibus Regni, & signanter Dioecesis Agrigentinae maiorum & minorum locorum praesentibus & futuris; necnon quibusuis Vicarijs armorum, Capitaneis, Delegatis, Syndicatoribus, Commissarijs, Algozarilijs, & Porterijs destinatis ac destinandis; cui vel quibus praesentes praesentatae fuerint, fidel. Reg. dilectis salutem.

Siamo stati supplicati dal tenore seguente.

Videlicet:

ILLVSTR. ET EXCELLENT. Signor.

Fra Vincenzo Boninecontro dice ch' à tempi dell' Illustr. Vescouo Porretta suo Predecessore supplico à V. E. & ottenne lettere, che li presi Clerici familiari e sudditi alla sua Diocesi, *succedendo la occasione, che si ritrouassero dalla Regia Gran Corte, ò d'altre Corti del Regno per alcuno delitto, ò per cause ciuili costretti, fussero rimessi alla sua iurisditione, si come per quelli meglio si contiene. Supplica per questo à V. E. si degni restare seruita ordinare, che dalle procalendate lettere ottente ad instantia di detto Porretta espedite in Palermo à 11. di Marzo 12. indittione 1564. se ne facciano osseruatorie ad instanza di detto Esponente, si come fossero à sua instanza ottente; ch' oltre d'essere giusto lo riceuerà à gratia di V. E. vt Altissimus*, &c.

Delquale memoriale fattone relatione per lo Sp. Reg. Conf. Vito; si come F. P. prouidde in dorso di quello à 10. del presente. Fiant litteræ, prout conuenit sub visione M.C. per essecutione della quale vi dicemo e comandamo, che succedendo conuenirsi inanti noi Clerici, familiari, Officiali, à Sudditi di esso Illustr. Vescouo di Girgenti, cosi per cause ciuili, come criminali. *Osseruando la forma de Sacri Canoni, Concilio Tridentino, Pragmatici, Capitoli, e Constitutioni del Regno, à quelli pacto aliquo debiate conoscere, ne molestare: mà costandoui sommariamente essere del predetto foro, e giurisdittione di esso Illustr. Vescouo, quelli incontinenti debbiate rimettere ad esso Vescouo, come suo Giudice competente; iuxtà & seruata la forma di detti Sacri Canoni, Concilio Trident. Pragmatici, Capitoli, & Constitutioni del Regno*: & à quelli che sono in Clericalo *seruata detta forma di detto Sacro Concilio Tridentino, Pragmatici, & Constitutioni, costando inanti voi hauer andato in habito, e tonsura, non ci farete pagare ragioni di prouisione, ne candali: & cosi esseguirete ad instanza di qualsiuoglia presentante, e comparente per esso supplicante, etiam senza procura, restituendo li presenti al presentante; non aspettando da noi altro comandamento ne consulta, per quanto la gratia di sua Maestà tenete cara, e sotto pena di ducati mille d'applicarsi al Regio fisco. Datum Panormi die 28. Octobr. 1608. Il Marchese. Vidit F. P. Vid. Marinus, vidit Fabritius, V. Mastrilli, vidit Sicomus F. P. Dominus Vice Rex & Generalis Capitaneus mandauit mihi Lorenzo Montana Secretario; visa per Marinum Trabucco, Mastrilli, & de Sicom. F. P. & registrentur in actis, & notificentur Officialibus temporalibus. Nicolaus Merullus V. G. Balthazar Claues Assessor præsentata Bisbone in decursu visitationis die 12. Nouembris 7. indict. 1608. de mandato dicti V. G. iuxta supradictam decretationem. Vnde, &c. Don Fuluius Magister Notarius*, &c.

Coll. Sals.

3. Ex quibus litteris manifestè apparet, vt legentibus patet, condistingui inter se hæc tria genera personarum, videlicet, *Clericos, familiares, & officiales*; & hos omnes gaudere priuilegio fori Vicerex & iudices Magnæ Curiæ cum fisci Patrono fatentur: & ideò in subsidium, & ad obseruantiam Sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini dictæ litteræ ad petitionem Episcopi emanarunt: quæ quidem satis confirmant id, quod in hac disceptatione satis probatum est, nempe familiares Episcoporum non esse potestati sæculari subiectos, etiamsi sint Laici, contra opinionem Suarez, Moscosi, Ceuallos, & aliorum asserentium post Concilium Tridentinum familiares Episcoporum, nisi Ordinibus initiati sint, non gaudere priuilegio fori. Quam quidem opinionem falsam esse ex dictis litteris apparet; nam vt dictum est, in illis in ordine ad gaudendum priuilegio fori, *familiares, & Officiales Episcopi* distinguuntur *à Clericis*, qui tamen per dictas litteras solùm debent habere requisita Concilij, vt patet in illis verbis. *Et à quelli che sono in Clericato, seruata detta forma del Sacro Concilio Tridentino*, &c. Et hoc etiam patet ex alia ordinatione Vice Regia facta ab Excellentissimo Don Carolo de Aragona in anno 1567. etiam ad instantiam Episcopi Agrigentini, & ex altera facta ab Excellentissimo Comite de Lemos die 25. Aprilis 1621. ad instantiam Archidiaconi Messanensis, visa & subscripta à Magna Curia Regia; in qua ordinatur Ministros Laicos dicti Archidiaconi gaudere priuilegio fori, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & ad ipsum esse remittendos; quæ quidem litteræ conseruantur in Archiuio Magnæ Curiæ Regiæ, & penes Archiuium Curiæ Episcopalis Agrigentinæ. Non est igitur admittendum id, quod pro certo asserit Moscosus in Regno Siciliæ illos tantùm familiares gaudere priuilegio fori, qui ordines habent, & requisita Concilij Trident. obseruant. Et hoc etiam hodie patet ex praxi.

4. Ad id verò, quod Moscosus asserit *n.79.* Romæ familiares Episcoporum non gaudere priuilegio fori. Respondeo non ex hoc rectè inferre; ergo alibi non debent gaudere: quia hoc ibi obseruatur ex aliqua iusta causa benè visa Summo Pontifici. Et ideò Palatia Dominorum Cardinalium vbique debent gaudere immunitate, vt docet Peregrinus *de immunit. c.4. n.75.* Sanchez *in opusc. tom.2. lib.6. c.2. dub.7. n.2.* & me citat. Barbos. *de iur. Eccl. lib.1. c.4. n.80.* cum aliis, quos citaui *in p.5. tr.2. resol.34.* Et tamen Romæ non gaudent dicta immunitate, vt docet Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. Can.15. q.16. n.12.* & alij. Item magis in terminis familiares Cardinalium gaudent priuilegio fori, vt tradit Pereira *de Manu Regia, tom.1. c.10. n.13.* Carleual. *de iudicijs, lib.1. tit.1. disp.2. q.6. sect.6. n.509.* Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib.4. c.4. n.85.* & alij. Et tamen in Vrbe hoc non seruari in praxi testatur Bonaci. *tom. 3. disp.1. q.16. punct.3. n.7.* & Scaccia *de iudic. tom.1. lib. 1. c.11. n.22.* Et hoc forsitan est introductum propter reuerentiam Summo Pontifici debitam. Facit etiam pro suprà dictis, quòd Episcopi habent priuilegium, vt in suis ædibus celebretur singulis diebus; & tamen dum Romæ morantur, hoc priuilegio vti non possunt. Ergo, &c.

Sup. hoc supra in tr. 2. Res. 14. 15. & 16. §. Secundo Palatia. & in Resol. 20. §. vlt.

Sup. hoc supra in tr. 7. Res. 64. ante med. à vers. Scias tamen. vsque in finem dictæ Res.

5. Denique, vt receptui canam, ex omnibus suprà dictis dicendum est familiam Laicam Nuncij Apostolici gaudere priuilegio fori, sicut gaudet familia Laica Episcopi. Et hæc dicta sufficiant circa præsentem quæstionem: in qua vt iam vidisti, amice Lector, opiniones à me adductas in fauorem exemptionis familiæ Laicalis Episcoporum, atque adeò Nunciorum Apostolicorum non solùm pro se habere sacra oracula Romana, quæ omnes controuersias tollunt, sed etiam communi calculo Doctorum tam veterum, quàm recentiorum firmatas esse. Et licèt in supradicta Allegatione *n.77.* Moscosus in me acriter insurgat, asserendo me docere opiniones falsas; vnde meritò poteram lacessitus lacessere: Ego tamen hoc non obstante, illum semper in hac disceptatione, honoris causa nominatum esse volo; scio enim esse virum doctissimum, & de Republica bene merentem.

Nota quod supra in hoc ipsomet tom. 9. in tr. 2. in Res. 22. & 23. *aliquid inuenies pro isto* tract. de Familia Laica Nuntiorum, & pro ipsismet Nuntiis; *& non sunt alia difficultates in toto hoc opere pro isto Tractatu.*

TRACTATVS NONVS, HISTORICO-THEOLOGICVS, DE PRISCO MORE ELIGENDI EPISCOPOS,

contra quosdam Pseudo-Sorbonistas.

RESOLVTIO PRIMA.

De iure diuino Electionem Episcoporum ad Summum Pontificem pertinere probatur. Ex part. 10. tt. 1. Resol. etiam 1.

§. 1. CERTVM est, quod de iure diuino electio Episcopi, neque ad Clerum, neque ad Populum, sed ad Romanum Pontificem spectat; cùm enim inter grauissima Ecclesiæ negotia, quæ ad supremum Ecclesiæ Vniuersalis Pastorem, Iure diuino referri debet, Episcoporum electio censeatur, hinc perspicuum est, ad Romanum Pontificem, qui Ecclesiæ Ordinarius est Pastor, Episcoporum electiones spectare: Soli enim Petro, non Clero, aut Populo à Christo dictum fuisse *Pasce oues meas*: atque eidem Ecclesiam commissam esse nouimus; vt inde colligeremus, eorum electionem, qui in partem sollicitudinis vocantur, ad ipsum quoque Iure diuino pertinere: Itaque, quod Episcoporum electiones absque Romani Pontificis authoritate fieri nequeant, patet per communem illam Scripturarum, atque Ecclesiæ doctrinam, quam Petro, ac ipsius Successori Romano Pontifici, totius Ecclesiæ administrationis summam, à Christo collatam esse non ignoramus: Quo fit, vt grauissima quæque Ecclesiæ negotia, inter quæ Episcoporum ordinationes collocari solent; absque Romano Pontifice peragi nequeant; vt testatur Alexander I. *Epist.* 1. his verbis: *Relatum est ad huius Sanctæ & Apostolicæ Sedis Apicem, cui summarum dispositiones Causarum, & omnia negotia Ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad Caput ipso dicente: Tu es Petrus, & super, &c.* Quod etiam confirmat Concilium Nicænum 1. *Can.* 2. Id quoque præclare affirmant Nicolaus I. *Epistol. ad Lotharium*, in qua illum deterret, ne inconsulto Romano Pontifice Episcopum in Treuerensi Vrbe, & Agrippinæ Coloniæ ordinari permittat. Gregor. *in Regest. lib.* 2. *Epist.* 19. vbi mandat his verbis: *Episcopus, dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti, subscriptionibus omnium roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrandus occurrat.* Id tandem clarissimè testatur *lib.* 6. *Ind.* 11. *Epist.* 30. ita ad Ioannem Subdiaconum scribens: *Quanto Apostolica Sedes, Deo auctore, cunctis prælata esset constat Ecclesiis, tantò, & inter multiplices curas, & illa nos valde sollicitat, vbi ad consecrandum Antistitem nostrum expectatur arbitrium.*

2. Dicendum est igitur, cùm post acceptum Spiritum Sanctum Apostoli in omnem terram ad Euangelium prædicandum missi fuissent: constituebant per singulas ciuitates Episcopos, qui, quasi modo genitis infantibus Christi Fidelibus, lac præberent, illósque regerent, atque gubernarent. Verùm iis Episcopis, qui immediatè ab Apostolis creati fuerant, vita functis; deinceps ius, consuetudóque eligendorum Episcoporum Iure diuino deuoluta est ad Summum Pontificem, qui totius Christianæ Reipublicæ & Ecclesiæ clauum tenebat: At verò fera Imperatorum sæuiente tunc persequutione, locorum vrgente distantia; Summis Pontificibus inter antra, & specus latitantibus, singulorum electiones Episcoporum à Summo Pontifice fieri haud facile, tutoque permittebantur: ideo Summus Pontifex huiusmodi electionis facultatem, Clero, Populo, propinquis item Episcopi relinquebat, atque perinde ac si à se ipso peractæ fuissent, approbabat. Et hæc omnia docent communiter Authores Catholici, quorum nomina possem hîc vsque ad satietatem adducere.

RESOL. II.

De modo olim eligendi Episcopos. Ex part. 10. tract. 1. Resol. etiam 2.

§. 1. DEfuncto Episcopo alicuius Ecclesiæ, admonebatur Metropolitanus, vt Visitatorem Episcopum aliquem ex suis Suffraganeis mitteret, qui futuræ electioni præesset; Populum & Clerum conuocaret, hortaretur, & doceret, quid in electione obseruandum. Vocabatur autem non tantùm Clerus Ecclesiæ Matricis, sed etiam aliarum ciuitatis Parœciarum, imò & aliquando ex aliis Ecclesiis extra ciuitatem: Itemque de Monasteriis quidam seligebantur. Post omnium vota, & suffragia perquisita, componebatur Decretum electionis; quod communi omnium subscriptionum roboratum ad Metropolitanum mittebatur, à quo & confirmatio, consecratio, siue benedictio ordinandi postulanda erat; qui postea in forma electionis, & electi personam sedulò inquirebat; & eam demum confirmabat. Deinde in præsentia, tam eligentium, quàm Episcoporum Comprouincialium, examinabatur. Quòd si idoneus reperiebatur; ante consecrationem Metropolitano suo, professionem tradere tenebatur, quæ fidei suæ declarationem, & subiectionem,

& obedientiam Metropolitanæ Sedi continebat, secundùm sacros Canones Conciliorum, & Decreta Apostolicæ Sedis ex sacris Canonibus, & legibus, quib. authoritas Metrapolitanorum scilicet constituta est. Tertio profitebatur, se seruaturum quædam documenta ex sacris Conciliorum placitis exscripta, quæ ad officium Episcopi ritè administrandum pertinebant; & secundùm Ecclesiasticum morem ab omnibus Episcopis Comprouincialibus subscripta, tradi solebant. Postremò, his omnibus peractis consecrabatur. Post consecrationem, ordinatores, ne obscuritas dubiæ ordinationis incurreret, Canonicas literas dabant ordinatu ad Clerum, & Plebem, à quibus electus fuerat: quibus litteris omnis ordo rei gestæ continebatur: subscriptionibus omnium ordinatorum firmabatur: & dies simul, & Consul adscribendus erat ex Concilio Mileuitano. Quæ hactenus diximus, pluribus confirmantur in *tom. 2. Conciliorum Galliæ part. 633. & seqq. & ex Ord. Romano in lib. de Diuin. offi. part. 1. part. 95. 96. & seqq.* ibi, *Incipit examinatio in ordinatione Epis. secundum Gallorum Institutiones.* Et explicat Albi. Flaccus *in eod. lib. part. 2. pag. 72. & seqq. quibus omnibus adde nouissimè Franciscum Florentium in lib. 1. Decretalium tit. 6. fol. mihi. 127.*

2. Non deseram etiam hic apponere verba eruditissimi Iacobi Pamelij *in Annot. ad Epist. S. Cypriani ep. 68. num. 2.* vbi sic ait: Non negamus itaque, veterem electionis Episcoporum ritum, quo Plebe præsente, immo & suffragijs Plebis eligi solent: Nam in Africa illum obseruatum constat ex electione Eradij, successoris D. Augustini, de qua extat. *Ep. eius. 110.* in Græcia *ætate Chrysost. ex lib. 3. de Sacerd.* in Hispaniis ex hoc Cypriani loco, & ex Isidoro *lib. 2. de officijs*: in Gallis *ex epist. Calestini Papæ I I.* Romæ ex iis, quæ suprà diximus, *epistola ad Antonianum*: vbique etiam alibi *ex epistola Leonis* 87 Et perdurasse eam consuetudinem ad Gregor. I. vsque *ex eius epistolis*, immo, & ad tempora vsque Caroli & Ludouici Imperatorum *ex 1. lib. Capitulorum eorundem* satis constat. Verum Plebi sola suffragia concessa, non electionem, quæ per subscriptionem fieri solet, perspicuum fit, in primis *ex Concilio Laod. Can. 12. & 13.* vbi prohibetur electio Episcoporum per Plebem fieri, & ex D. Hieronymo, qui *ep. ad Euagrium dicit*: Electionem Alexandrini Episcopi à Presbyteris fieri solere: deinde ex dicta *epist. Leonis*: qui singulorum in electione, propriã distinguens officia, vota requirit ciuium, testimonia Populorum, honoratorum arbitrium, electionem Clericorum, & denuò postea, subscriptionem Clericorum, Honoratorum testimonium, Ordinis, & Plebis consensum. Hoc enim potissimùm tunc agebatur, vt inuitæ Plebi non daretur Episcopus. Non tamen sic, vt cogerentur Episcopi admittere quemcumque Plebs postulasset; vti patet ex *Can. 1. & 2. Græcarum Synod. à Martino Bracarensi collectarum, & ex dicta Cœlestini Epistola, & Stephani Papæ decreto 68. dist. cap. Nosse.* Sed si quem petisset contra statuta Canonum: denuò, & sæpius conuocari sollicitos, Clerum, & Plebem, donec concordarent in idoneum quempiam, colligere est *ex epist. Gelasij Papæ ad Philippum, & Gerontium citata à Gratiano, dist. 63. c. Plebs,* Si qua autem contradictio quorumdam oboriretur; discutiebantur primò Personæ contradicentes: & tum demum, si vera non essent, quæ obiicerentur, ordinabatur Episcopus; vti constat *ex Canon. 40. Concil. Carthag. 3.* Si denique nec ita fieret concordia; interponebat suam authoritatem Archiepiscopus; & quem ille probasset, pro Episcopo habebatur. Neque verò hæc sufficiebant; sed accedere præter ea debebat consecratio, siue (quam vocat Cyprianus) manus impositio, per Episcopos, qui conuenerant; quos vt minimum duos esse oportebat; vti ex Canonibus satis superque manifestum est. Hucvsque Pamelius eruditè, vt semper solet. Sed ex dictis verbis oritur difficultas.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 5. Resol. 22. & latissime in tom. 3. tr. 1. Res. 61. §. 2. & seqq. & in aliis eius annot.

RESOL. III.

An populus in electione Episcoporum, olim aliquando habuerit ius eligendi, & suffragandi?

Et secundum aliquos affirmatiuè respondetur? Ex p. 10, tract. 1. Res. etiam 3.

§. 1. PRæter Pamelium, *vbi suprà* affirmatiuè respondet Pater Vasquez *in 3. part. D. Thomæ, tom. 3. disputat. 244. cap. 5. num. 53.* & ex multis magis amplè probat hoc Michaël Rausill. *in hist. Iurisd. Pontif. lib. 2. cap. 1. num. 20.* vbi sic ait: Quidam tamen distinguunt, vt electio esset Cleri, consensus Populi. Quò pertinere videtur, quod dixit D. Cyprianus, vt ordinationes fierent ab Episcopis Plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè nouit, & vniuscuiusque actum de eius conuersatione perspexit; sic coram omni Synagoga iubebatur Pontifex constitui: & D. Paulus præcipiens Timotheo, quos ordinare deberet Episcopos: oportet, inquit, & illos habere bonum testimonium ab his, qui foris sunt, idest Laicis. Quæ videtur innuere, opus esse, vt approbet electum suo testimonio Populus. Quod Stephanus Papa confirmauit, dicens: Sacerdotum est electio, & fidelis Populi consensus est adhibendus, quia docendus est Populus, non sequendus. Et Gaufridus Abbas solis Clericis licitum esse, inquit, eligere, & consecrare Episcopos; cæteris duntaxat petere. Ac Sardicensis Canon, Si Populi conuenerint, & petant sibi Rectorem; satisfaciendum eis esse, ait: vt veniant ex vicina Prouincia Episcopi, & ordinent Episcopum. Sed profectò vbicunque, adhibitus fuit ad electionem populus; plenissima eius fuerunt de creatione Episcopi suffragia; adeò vt etiam præualeret contra Clerum. Quod liquet exemplo Sisinnij, quem populi vox Sedi Constantinopolitanæ præfecit; & obtinuit, vt præferretur Philippo, quem Clerus petebat. Et si aliquando ea forma neglecta est; minus gratè accepti fuerunt Pontifices aliter electi, vel prorsus repudiati atque etiam interfecti: cuiusmodi exemplum est in Historia Nicephori: & Liberatus in Breuiario refert in Ecclesia Alexandrina. Schisma ex eo quòd populus Graianum vellet; Clerus verò, suasu Theodoræ Augustæ, Iustiniani I. vxoris, Theodosium: adeò vt etiam si Graianus in exiliom missus fuerit; eum tamen Episcopum agnouit populus: & coactus fuerit Theodosius Vrbe cedere. Et ante hæc tempora D. Augustinus rescripsit, se operam dedisse seditioni sedandæ in Ecclesia Mileuitana, ob id excitatæ, quòd prædecessor sibi successorem designauerat, de Cleri solummodò sententia, non aduocata Plebe; ac ne id contingeret in Hipponensi Ecclesia curauit, vt Clero, & populo probaretur Eradius, quem post se relinquebat. Denique tantopere probata est ea eligendi ab vniuerso populo, id est Clericis & Laicis, forma, vt pluribus Synodis Prouincialibus, atque etiam Romanis, ac Decretis Summorum Pontificum sancita fuerit, cum clausula etiam irritante; videlicet, vt præponeretur omnibus, quem Cleri, plebisque consensu concorditer postulasset; & nullus, inuitis, ac non petẽtibus, ordinaretur: sin aliter, ordinatio esset irrita: ne ciuitas Episcopũ non optatũ aut cõtemneret aut odiret; sic Leo I. & ante illum Cælestinus I. Nullus,

fus, inquit, detur inuitis Episcopus: Cleri, Plebis, & ordinis consensus, ac desiderium requiratur. Quamobrem Gregorius Magnus noluit confirmare Constantinum, quem Clerus Sedi Mediolanensi præfecerat, antequam populi comitiis approbatus esset. Et Ioannes VIII. innitens sententiæ Leonis, & Cælestini, vt ipse ait, arguit Berdunensem Archiepiscopum, quòd consecrasset eum, qui non erat electus à Clero, nec acceptus Carolo Imperatori. Quibus addere licebit ciuiles leges, nempe Iustiniani I. dicentis, quòd Laici haberent suffragium in eligendo Episcopo: & Caroli Magni in capitularibus. Ideo obseruatum apud Nos, vt inde formula concepta fuerit, quam habemus ex Marculpho. Ac demum sic requirebantur Populi suffragia, vt electio *χειροτονία* dicerentur; quia per manuum porrectionem numerabantur, qui hunc vel illum eligebat; vt refert Zonaras *ad Can. 1. Apost.* Atque hæc satis conuincere videntur, non ad huc solùm, vt eligente Clero consentiret populus, illum interuenire solitum esse electionibus; sed vt reuera vocem electiuam cum illo haberet. Quid quod si consensus post electionem necessarius esset; non eodem propè iure fuisset, ac ipsa electio? Quippe, nisi consentiret Populus; alterum eligi oporteret; ac tandem ipso etiam populo suum calculum dante, vt citius in eum consentiret, cui plurima illius pars sua voce, vel suis digitis, aut scripto suffragatus esset. Vnde disertis verbis Rabanus ad illum Textum Actuum Apostolorum, qui est de Diaconis constituendis: ordo, inquit, seruandus est, eligat populus; ordinet Episcopus. Et hæc omnia docet Raussel. loco citato. Quæ quidem confirmari possunt ex sacris Canonibus, vt ex *cap. Episcopos*, ibi, *post electionem Cleri, & populi cap. lectis*, ibi, *Clerum, & Plebem eiusdem Ecclesiæ elegisse: 63. dist. cap. factus*, ibi, *De Plebis, quæ tunc adfuit Suffragio 7. qu. 1.*

RESOL. IV.

Opinio affirmatiua affertur, probans populum in electionibus Episcoporum non habuisse ius suffragandi, & eligendi, sed tantum postulandi, & testimonium ferendi? Ex part. 10. tract. 1. Res. etiam 4.

§. 1. HAne Sententiam mordicùs sustinet Andreas Duuallius *tract. de Potestate Pontif. par. 3. quæst. 6.* probans multis sæculis penes populum fidelem viguisse, & etiam nunc in plerisque locis adhoc vigere hanc consuetudinem, qua populus præsentationem Ministrorum, & consensum in eorum electionem habuerit, & habeat ad maiorem Ecclesiæ pacem, & promptiorem obedientiam; vt disertè testatur Leo his verbis: Propter pacem, & Deo placitam concordiam consonis omnium studiis, qui doctor pacis futurus est, ordinatur. Sed quòd populus Ministros Ecclesiæ elegerit, aut, ius aliquod spiritale Ministris contulerit; nusquam Caluinus, & Vigorius, ex nouo Testamento, aut vsu primitiuæ Ecclesiæ probabunt. Actuum sexto; septem Diaconi à multitudine Fidelium ante conspectum Apostolorum statuuntur [id est offeruntur, & populi testimonio commendantur nullum tamen inde ius spirituale ipsis Diaconis accessit, donec Apostoli illos acceptassent, elegissent, manusque imposuissent, cùm enim in Ecclesiæ ministro tria desiderentur, fidei integritas, doctrinæ sufficientia, & vitæ probitas: ad huius tertij certitudinem, populi Christiani testimonia postulabantur; imò etiam ipsorum in fidelium: prioris enim, ad Timotheum tertio, vult Apostolus, Episcopum testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt: quod expressè in Concilio Carthaginensi declaratur: Non fuit frustra à Patribus institutum, vt de electione eorum, qui ad regimen Altaris adhibendi sunt, consulatur & populus; quia de vita, & moribus præsentandi, quod non nunquam ignoratur à pluribus, scitur à paucis. Cui consentit Cypr. *l. 1. ep. 3.* Ex diuina authoritate descendit, vt Sacerdos Plebe præsente sub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio comprobetur. Idemque repetat *Ep. 4. eiusdem libri:* vt Plebe præsente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur Leo *Ep.* 87. Sacerdos Ecclesiæ præfuturus, non solum attestatione fidelium, sed etiam illorum, qui foris sunt, testimoniis muniatur, neque vllius scandali relinquatur occasio. Hic viguit mos in antiqua Ecclesia, vt scilicet corã populo testimonium de vitæ probitate ferente, electio ministrorum ab Episcopis fieret. Quod cùm non distinxerit, vel distinguere noluerit Vigorius, impegit in scopulos Caluinianos, quibus tota Ecclesiæ Hierarchia subuertitur. Secundo potestas Episcoporum, & cæterorum Ecclesiæ Ministrorum merè est spiritalis. Populus autem nullam habet potestatem spiritalem, sed si quam habet, tantùm est ciuilis; & humana; ergo non potest alicuiui talem potestatem conferre; nemo enim alteri, quod non habet, dare potest. Ac proinde nullum Ecclesiæ Ministrum poterit eligere; cùm electio Canonica sit spiritalis collatio, qua populus destituitur. Maior argumenti, quod nempè potestas Ministrorum Ecclesiæ sit merè spiritalis, probatur ex triplici capite; ex obiecto nempè, quod est omnino spirituale, vt administratio Sacramentorum, vsus Clauium, Regni Cælorum reseratio, Thesauri Indulgentiarum; & in summa cura animarum non corporum: ex Fine, qui est æterna Beatitudo, ad quã suos filios cupit Ecclesia perducere: ex Modo denique, quo confertur ipsa potestas; infunditur enim supernaturaliter à Deo non minus quàm reliqua Spiritus Sancti dona; non vi alicuius actionis naturalis, sed virtute Sacramenti à Christo instituti; quod tamẽ potiùs de potestate Ordinis quàm iurisdictionis intelligitur. Minor verò notissima est, vel enim potestas spiritualis conueniret populo, quatenus est populus, vel quatenus est fidelis, non prius, quia sic Turcæ & infideles omnem potestatem spiritualem haberent; non posterius, quia etsi populus fidelis characterem Baptismi habeat, hîc tamen non ad eligendos seu instituendos Ecclesiæ Ministros refertur; sed vt à peccato originali liberemur, Christo inseramur, & aliorum Sacramentorum, atque suffragiorum Ecclesiæ capaces, & participes efficiamur.

2. Tertio ad electionem alicuius in officium aliquod graue, & arduum, quale est Ecclesiasticum, maxima requiritur scientia, & prudentia: atqui populus demens est, & præcipitis admodum iudicij, belluaque, vt aiunt, multorum capitum; igitur de personæ eligendæ sufficiẽtia, idoneitate, & capacitate iudicare nõ potest. Quare pessimè cum Ecclesia actum fuisset, si potestas eligendi sacros Ministros iudicio, aut arbitrio Populi relicta fuisset. Et hæc omnia docet Duuallius *vbi suprà*; cui adde Cœllotium *de Hierarchia lib. 4. cap. 17.* & Coëffetteau, ac Bouetium *contra Rempub. M. Antony de Dominis, l. 3. cap. 3. per totum.*

3. Confirmatur supradicta ex Canone, *Nosse dist. 63.* vbi sic habetur: In hoc tuam plurimùm oportet adhibere sollicitudinem, vt conuocato Clero, & populo talis ibi eligatur per Dei misericordiam, cui sacri non obuient Canones. Sacerdotum quippe est electio, & fidelis populi consensus adhibendus est; quia docendus est populus, non sequendus. Plebs ergo

go, etsi ad electionem vocata, debet tantùm electioni consentire, vt infert Ioannes de Fanno, non autem eligere: Hinc *Can. Non licet ead. dist.* Non licet inquit, Populo electionem facere eorum, qui ad Sacerdotium promouentur; sed in iudicio Episcoporum sit, vt ipsi eum probent, si in sermone, & fide, & spiritua li vita edoctus sit. Hinc, & Gratian. ipse, post *Can. Cum longè, ead. dist. §. electiones;* Quòd Populus, inquit, iubetur electioni interesse, non præcipitur aduocati ad electionem faciendam: sed ad consensum electioni adhibendum. Sacerdotum enim est electio, & fidelis populi est humiliter consentire. Desiderium ergo plebis requiritur, vt Clericorum electioni concordet. Tunc enim in Ecclesia Dei rectè præficitur. Antistes, cùm Populus pariter in eum acclamauerit, quem Clerus communi voto elegerit. Et ideo *Can. vota 63. dist.* hæc in Episcoporum electionibus desiderari testatur: vota, inquit ciuium, (id est, ait Glossa *ibid.* conniuentia, & consensus) testimonia Populorum, honoratorum arbitrium, electio Clericorum in Ordinationibus (id est, ait Gloss. *bi.* electionibus) expectantur. Et summopere notanda est hic Glos. *in Can. Sacror. 63. dist.* in Verbo *electionem*. Hoc nomine electio, inquit, propriè, & impropriè sumitur hic cum illis genitiuis Cleri, & Populi. Quid est propriè & impropriè, cum genitiuis Cleri, & Populi? Propriè scilicet, cum genitiuo Cleri, & impropriè cum genitiuo populi: adeo vt, quamuis in istis Canonibus Cleri & populi electio dicatur, & ad Clerum electio propriè pertineat; populo tamen impropriè etiam electio tribuebatur, propter consensum, quem vt paulò antè vidimus, in electionibus præstare tenebatur.

4. Confirmatur secundò ex authoritate Sancti Leon. *Epist.* 87. Quando quidem solis Clericis electionem ipsam tribuit. Expectarentur, inquit, vota ciuium, testimonia populorum, quæreretur honoratorum arbitrium, electio (nota) Clericorum, quæ in Sacerdotum solent Ordinationibus ab his qui norunt Patrum regulas, custodiri. Nec obstat quod de votis ciuium, testimoniis Populorum, & honoratorum arbitrio textus habet; namque paulò pòst ad quid ista requirantur exponens, Apostolicæ, inquit. Idem Leo *ibid.* authoritatis norma præcipitur, vt Sacerdos Ecclesiæ præfuturus, non solùm attestatione fidelium; sed etiam eorum, qui foris sunt, testimonio muniatur. Ad hoc ergo dumtaxat Populus præsens aderat, seu vota, desideria quippe, aut testimonia Populorum expectabantur, vt à Clericis electus, dignus, atque idoneus, inquit S. Cyprianus *lib. 1. ep. 4.* publico iudicio, ac testimonio comprobaretur. Hinc enim, & ex eadem S. Leonis *Epistola* 27. liquet, solos in electionibus subscribere solitos Clericos; Teneatur, inquit subscriptio Clericorum, honoratorum testimonium, Ordinis consensus, & Plebis.

5. Dicendum est itaque, olim quidem in diligendis Ministris ita admissum populum; vt tamen penes solos Episcopos, & Clerum ipsum veri suffragij ius esset: nec Populo, quam de eligendo testimonium reddere, liceret; quo eius consensus significaretur. Id primùm sibi volunt, qua ex parum probatis monumentis profert Anonymus, quem impugnamus. Hoc enim sensu apud Pseudo-Clementem dicit Petrus: Primus igitur ego Petrus dico, Episcopum ordinari debere, ex omni parte reprehensione carentem, ab omni Populo delectum; quo nominato, & approbato, conueniente Populo cum Collegio Presbyterorum, & Episcopis, qui adsint in die Dominico, præcipuus ex omnibus (hoc est Metropolitanus) interroget Presbyteros, & Plebem, quis sit quem petunt in Rectorem. Eodem sensu in illis priorum Pontificum dubiæ fidei Epistolis Anicetus, Oportet, inquit, vt Archiepiscopus qui illis omnibus (Episcopis suæ Prouinciæ) præesse debet, ab omnibus illis, eligatur, & ordinetur. Eodem rursus: Melius est, si, ipse cum omnibus (suis suffraganeis) eum, qui dignus est, elegerit; & cuncti pariter sacrauerint Pontificem. Eodem quoque Antherus, Fœlicem de ciuitate, ait, in qua ordinatus erat, electione ciuium, propter doctrinam, & bonam vitam, quam habebat, communi Episcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac Populorum, consilio translatum fuisse. Siquidem hoc solùm volunt, admissum aliquando, & auditum Populum in sacrorum Ministrorum electionibus; vt scilicet eligendo redderet; quo Ecclesiæ ab Episcopis, & Clero Rector impositus, gratior, & acceptior multitudinis, cui imperare deberet, esse posset. Nec te terreant dicta Sanctorum Patrum ab Anonymo adducta; quibus interdum audis, electiones Episcoporum Cleri, & populi communibus suffragiis peragendas esse; vel eam legitimam electionem esse, in quam tam Clerus, quàm populus pari voto, & voce conuenirunt, ac similia: quibus videtur electionis ius populo conferri. In his enim, electionis vocabulum confunditur, Populi, & Cleri iura distinguenda sunt: vt plebs ius postulandi, atque electioni assensum præbendi habeat; at eligendi ius apud Clerum ex Romani Pontificis priuilegio maneat. Alioquin si absque distinctione nudè hæc intelligenda essent; cùm in Conciliis Carthaginensi IV. & Aruernensi legatur, vt Episcopus cum consensu Cleri, & populi, & Mertopolitani ordinetur; ordinatio etiam ad populum pertineret: quod tamen nemo sanæ mentis dixerit; cùm ordinatio ex Decreto Apostolico ab Episcopis tantùm perfici valeat. Separa igitur pretiosum à vili, Clerum a populo, Ecclesiasticam potestatem à ciuili. Ergo &c.

6. Verùm, vtcumque res se habuerit, vel dicendum est, ius eligendi Episcopos, Populum tunc sibi vsurpasse; vt loquitur Cardinalis Bellarm. *lib. 1. de Clericis, c. 7. vers. Tandem obtinuit in quibusdam locis* vel populum tunc ius eligendi habuisse ex concessione Pontificis, vt putat Vasquez *in 3 part. tom. 3. disp. 244. cap. 5. num. 5.* sic asserens: Ego tamen arbitror ex sententia Cypriani, eo tempore Populum habuisse ius eligendi: id enim aliquando in Ecclesia Dei vsu receptum fuisse, manifestè ostendimus: quarè mihi placet prior responsio, videlicet, vt negari non possit, eo tempore ius eligendi partim etiam ad populum spectasse: id tamen ex concessione Romani Pontificis, & Ecclesiæ; non autem Diuino iure, vt contendunt Hæretici. Ita ille. Et ratio est, quia nulla assignari potest implicantia, tum quia non minus spiritualle est ius accendi aliquem à communione Fidelium, quàm admittendi aliquem ad Ecclesiasticam Dignitatem; tum quia indè præiudicium Ecclesiæ non infertur, cum Laici id non agant proprio iure, seu ex iure ordinario; sed ex commissione, seu facultate delegata, dependenter ab Ecclesia: vt benè Suarez *in de fidei defensione lib. 3. cap. 29. num. 7. & seq.* Sopranus *de elect. Papæ lib. 1. cap. 4.* & alij. ergo, &c.

RESOL. V.

An etiam Principes aliquando in electione Episcoporum partem habuerint?

Et notatur tantam olim fuisse violentiam circa Episcoporum electionem, vt Principes etiam nouos Episcopos instituere consueuerint in locis in quibus antea non fuerunt, & etiam Abbatissas, & Abbates eligebant.

Ex part. 10. tract. 1. Resol. etiam 5.

Affirmatiuè

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Michaël Rouſſel *in Hiſt. Iuriſd. Pontificia lib. 2. cap. 1. num. 21. in fine*, vbi ſic ait: Atque hi fuerunt electionum in prima Eccleſia modi, ſiue à Clero Populoque, ſiue ab Epiſcopis ſolis: vt prior tamen frequentior, & validior fuerit: qua etiam demum Regem & Principes conſtituendorum Antiſtitum authoritatem ſibi arrogauerunt, quaſi lege Regia, quæ Populi iura ad illos tranſtulit. Ita Ille. Sed quidem, quomodo Populus poterat transferre hoc ius in Principes; ſi, vt viſum eſt, ipſe non de iure ad Electionem concurrebat; ſed vel vſurpatione, vel Pontificio Priuilegio: vt ex Vaſquez, & aliis docuimus? Ergo nullo pacto Populus tale ius eligendi in Reges transferre poterat; cùm nemo dare poſſit, quod non habet.

2. Itaque dicendum eſt, Principes Laicos, ſi quando in electionibus Epiſcoporum ſe immiſcuerunt; violenter hoc feciſſe, nec potuiſſe hoc facere ex iure populi in ipſos tranſlato, vt dictum eſt: Vnde meritò Iuo *Epiſt.* 67. recitat illos verſus:

Eligimus puerum, puerorum feſta colentes
Non noſtrum morem, ſed Regis iuſſa ſequentes.

Principes ergo olim elegiſſe Epiſcopos, patet: nam Theodoricus Magni Clodouei filius Appollinarem Aruernis dedit Epiſcopum, oblatis ab eo multis muneribus: Appollinari defuncto, S. Quintinianum ſubrogauit; ſtatimque directi nuntij, conuocatis Pontificibus, & Populo, eum Cathedræ Epiſcopali impoſuerunt. Quintiniano ſucceſſit Gallus, Rege opitulante. Sic Ommatius, iuſſu Regis Clodomeris alterius ex Clodouei filiis, ordinatus eſt Turonenſis Epiſcopus: deindè Theodorus, & Proculus, ordinante Regina Clotilde, iſtorum Matre. Rurſus, cùm inconſulto Rege Theodualdo, Catonem Populus Aruernus elegiſſet; paratis etiam Epiſcopis illum conſecrare; (eò quòd Rex paruulus eſſet, eum ſe aſſerturos promittentes cum Proceribus Regni) hunc Rex improbauit, & Cantinum Archidiaconum promouit. Poſteà Clerici Turonenſes eundem Catonem petierunt Epiſcopum, non ſua voluntate, ſed Regis præceptione, ac repudianti Catoni, vt qui Aruernam Sedem ambiebat, Rex Clotarius Eufronium ſubrogauit. Sulpitius Bituricenſi Eccleſiæ Præpoſitus eſt, fauente Rege Gunteramno; cuius digna vox notatur; atque vtinã eſſet in iſtis occaſionibus aſſueta Regibus. Nam cùm multi munera offerent, fertur reſpondiſſe: *Non eſt principatus noſtri conſuetudo Sacerdotium venundare; ſed nec veſtrum illud præmiis comparare: nè & nos lucri turpis infamiam notemus, & vos Mago Simoni comparemini; ſed iuxtà Dei præſcientiam Sulpitius erit vobis Epiſcopus.* Hæc inuenies apud Gregorium Turonenſem *lib. 3. cap. 2. lib. 4. cap. 5. 11. & 16. lib. 6. cap. 39. lib. 8. cap.* 22. Alia exempla ſunt in *lib. 4. cap.* 15. 18. *lib. 5. cap.* 40. 46. & aliis locis.

3. Vide etiam Danielem de Nobilibus *in Selectis Controuerſis iuris Sacri, & Ciuilis, diſp.* 80. *num.* 5. vbi ponit plures Epiſcopos electos à ſolis Imperatorib. & Principibus. Et Petrus Tholoſanus, *in Syntag. Iur. vniuer. l.* 15. *cap.* 12. *num.* 11. *ex Polydoro Virgilio* tradit, Henricum I. Britanniæ, ſeu Angliæ Regem, clarum victoriis, tantum ſibi iuris ſumere cœpiſſe, vt ſua duntaxat authoritate Epiſcopos faceret, & factis Epiſcopatuum poſſeſſionem daret. Et circiter, inquit, hæc tempora, Principes vbique gentium cœperunt illud ſibi ius declarandorum Epiſcoporum vindicare; quod & hodie mordicùs tenent. Hos tamen Anſelmus Religionis Antiſtites, tanquam abortiuos Religionis filios, conſecrare recuſabat: ſed parùm profecit, donec Paſchalis II. Summus Pontifex conſultus, Regem à ſententia abire coëgit. Hinc patet, quod etiam vſurpatiuè Conſtantius, Conſtantini Magni filius, Euſebium Nicomedienſem in Epiſcopum Conſtantinopolitanum elegit; in cuius locum fuerat electus Paulus ex vna parte ſuffragiorum, & Macedonius ex altera; quibus eiectis, elegit prædictum Euſebium; *Socrat. lib. 2. cap.* 5. Nicephorus Phoca in Oriente Imperator ius conferendi Epiſcopatus, & Sacerdotia ſibi ſumpſit, quo tempore Otho I. in Occidente hoc iure vti cœpit, auctore Zonara *tom. 3. anno Domini* 961. Plura Petr. Greg. Tholoſ. *de elect. cap. 5. ſub. num.* 15. vbi ponit capitulationes Ioannis XII. cum Henrico I. & Othone eius filio; quibus non obſtantibus, Imperatores Inueſtituram Epiſcopatuum aſciuerunt: & inoleuerat iam mos, vt Epiſcopi ab ipſis eligerentur, & annulo, & baculo paſtorali inueſtirentur; vt ſcribit Guillielmus Tyrius, *lib. 1. Belli ſacri cap.* 13. Et tandem ne deſeras recognoſcere Ioannem Filcſacum *de ſacra Epiſc. auctor. cap.* 5. §. 5. vbi obſeruat Principes olim Abbatiſſas, Abbates & Epiſcopos elegiſſe; ſed immeritò, vt probat §. 7.

4. Nota hic etiam, tantam olim fuiſſe violentiam circa electionem Epiſcoporum; vt principes etiam nouos Epiſcopos inſtituere conſueuerint in locis, in quibus anteà non fuerunt: vt narrat Theod. Balſamon *Ad Concilium Carthag. cap. 16. & ad cap.* 12. *Concil. Calcedon. & c.* 38. *Sextæ Synodi in Trullo habitæ.* Ita Iuſtinianus *Nouell.* 11. *de Priuileg. Iuſtinianæ primæ Archiepiſcopi*; creauit Epiſcopum Iuſtinianæ primæ ſuæ ciuitatis Archiepiſcopum, eique prouincias ſubiecit; & B. Rhenanus, *lib. 2. rerum Germanicarum*, refert Dagobertum, qui adeptus fuit Regnum Francorum ſub Honorio III. Summo Pontifice, nouem Diœceſes Epiſcopatuum inſtituiſſe.

RESOL. VI.

Fuiſſe olim à Summis Pontificibus interdictum, ne populi, & Principes in electione Epiſcoporum ſe immiſcerent, demonſtratur? Ex part. 10. tract. 1. Reſol. etiam 6.

§. 1. ITaque, cùm Sancta Sedes Apoſtolica ex violentia populorum, & principum in electione Epiſcoporum peſſum iret; non defuerunt Pontifices, qui ſeuerè interdixerunt, nè in ſacris electionibus populus, & principes manus haberent. Ac in primis Concilium Laodicenum, Can. 13. *Non eſt*, inquit *permittendum turbis electiones eorum facere, qui ſunt ad ſacerdotium prouehendi.* Cui conſentanea ſunt, quæ ſtatuit Martinus Papa *in Concilio, cap. 1. apud Martinum Braccar.* his verbis: *Non licet populo electionem facere eorum, qui ad ſacerdotium promouentur: ſed in iudicio Epiſcoporum ſit.* Idem decretum habetur *in Concil. Pariſienſi I. cap.* 8. & refertur à Gratian. *diſt.* 63. *cap.* 5. & à Nicolao I. *eadem diſt. cap. porrò.* Hoc ipſum decreuit Synodus VII. generalis, his verbis: *Omnis electio Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi à Principibus facta, irrita maneat, ſecundum regulam, quæ dicit. Si quis Epiſcopus, Secularibus Magiſtratibus vſus, per eos Eccleſiam obtinuerit deponatur, & ſegregetur: oportet enim eum, qui eſt promouendus ad Epiſcopatum, ab Epiſcopis eligi; quemadmodum à Sanctis Patribus Nicææ decretum eſt.* Deinde citat *Can. Conc. 1. Nicæni.* Denique, vt alia prætercam, Concilium Conſtantinopolitanum IV. quod eſt octauum generale, de Epiſcoporum electione ità ſanxit: *Sancta & vniuerſalis Synodus definit, neminem Laicorum Principum, ſeu Potentum ſemet inſerere debere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitani, vel cuiuſlibet Epiſcopi:*

præſertim

præsertim cùm nullam in talibus potestatem, quemlibet Potentum, vel cæterorum Laicorum habere conueniat: sed potius silere, & attendere sibi, vsque quo regulariter à collegio Ecclesiæ suscipiat finem electio futuri Pontificis.

3. Itaque, cùm Sæculares Principes vsurpassent sibi ius conferendi Episcopatus, Abbatias, & ferè alia omnia Ecclesiastica Beneficia; Sedes Apostolica diù tolerauit hunc abusum; donec eò progressus esset, vt publica nundinatione passim venderentur plus offerentibus; neque repetitæ prohibitiones contrà Simoniacam hæresim, eliminare huiusmodi pestem valerent. Gregorius VII. miræ constantiæ, fortitudinis, & reliquarum virtutum Pontifex, à Deo perditissimis illis temporibus Ecclesiæ suæ Præpositus, tantum facinus non diutius tolerandum ratus; cùm sæpè aliàs, tum Anno Domini 1078. in Concilio Romano illud prohibuit, edito Canone tenoris sequentis. *Quoniam Inuestituras Ecclesiarum contra Statuta Sanctorum Patrum à Laicis personis in multis partibus cognouimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in Ecclesia oriri, ex quibus Christiana Religio conculcatur decernimus, vt nullus Clericorum Inuestituram Episcopatus, vel Abbatiæ, vel Ecclesiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius Laicæ personæ, Viri, vel Fœminæ suscipiat. Quod si præsumpserit; recognoscat Inuestituram illam Apostolica auctoritate irritam, & se vsque ad condignam satisfactionem Excommunicationi subiacere.* Ita Canon Gregorij de quo Leo Ostien. *Histor. Cassin. lib. 3. c. 41.* & Card. Baronius, *tom. 11. d. Anno Domini* 1078. *num.* 21. Et non solùm tulit legem, sed pro illius exequutione agonizauit vsque ad mortem; quam obiuit in exilio apud Salernum. Ac tùm ipse, tùm successores eius, multo sudore, & sanguine tandem abstraxerunt è manibus laicorum præfatum ius: & Ecclesiæ Dei, cuius erat, reddiderunt, vt obseruat Pax Iordanus Episc. Traguriensis *in Elucubrationibus tom. 1. lib. 1. tit. 1. num. 6.* & alij.

3. Vndè hic obiter refellendum venit somnium Sigiberti, qui in Chronico Auctor est, Hadrianum Papam Carolo Magno ius inuestiturarum, per annulum, & baculum conferendarum, in Synodo frequentissima centum quinquaginta trium Episcoporum, vnà cum priuilegio designandi Pontificem, concessisse. Falsò autem id prodidisse Sigibertum, Baronius *circa annum* 526. & præsertim *ann.* 774. *à n.* 10. & 964. *à n.* 22. conuincit. A quo non dissentiunt Suarez *contra Regem Angliæ lib. 3. cap. 29. num.* 7. Gretserus, *in Apologia Baronij, cap. 1.* & a. Azorius *part. 2. lib. 4. cap. 2. quæst. 3.* Bellarminus *de summo Pontifice, lib. 2. cap. 29.* & *de Clericis, lib. 1. cap. 9.* Cùm nullus, ante ipsum Sigibertum, meminerit tàm memorabilis Indulti, de quo & qui res Caroli per singulos annos gestas exactius recensuere, nullam planè mentionem fecerunt. Et meritò quidem; quî enim fieri potest, vt tam exorbitans ac Ecclesiæ exosum priuilegium, Carolo Magno Hadrianus Papa contulerit? Cùm ipsas inuestituras, seu Episcoporum per potestatem Sæcularem electiones, ac designationes, fuisse constet prohibitas sub eodem Hadriano Pontifice in septimo Concilio generali, Can. 3. quo decreuit Oecumenica Synodus, vt omnis electio Episcoporum, aut Sacerdotum quorumcumque à Principibus facta, irrita maneret. Sequenti etiam sæculo idem, in octauo Concilio generali, lege est constitutum. Actione siquidem decima sancitum est, nè à Principibus, vel eorum fauore eligerentur Episcopi: nec ipsi Antistites indecentia obsequia Magistratibus exhiberent. Postquam tamen à Caroli stirpe Imperium ad Germanos Principes translatum est; Imperatores, nescio cuius, non quidem Priuilegij à Sede Apostolica emanati (quod credulus nimium Gratianus, deceptus à Sigiberto hac in causa Romanæ Ecclesiæ infesto hoste, aliquandò concessum, perperam existimauit, *Can. Adrianus dist.* 63. atque subinde reuocatum, Can. Ego Ludouicus, eadem dist. aliisque sparsim Canonibus insinuare studuit;) sed priscæ, quam prætendebant consuetudinis, iure, hanc sibi potestatem arrogarunt; dirisque modis sibi asserere contenderunt. Repugnantibus toto nisu Pontificibus Romanis inter quos omnes acerrimè Greg. VII. libertatem Ecclesiæ contrà tàm funestos ausus, ad extremum vsque vitæ spiritum, defendit.

4. Hinc Henricus Rex Germaniæ, qui nefariis modis à Paschale II. extorserat priuilegium, quo sibi concedebatur ius inuestiendi per annulum, & baculum, illi posteà expressè renunciauit in Wormatiensi Concilio: cui præerant Labertus Cardinalis Episcopus Ostiensis, & duo alij Cardinales Callisti Papæ Legati, anno 1122. Cuius solemnis renuntiationis hic tenor est, quem legimus ab Wrspergensi memoriæ consignatum. Ego Henricus Dei gratia, Romanorum Imperator Augustus, pro amore Dei, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Domini Papæ Callisti, & remedio animæ meæ, dimitto Deo, & Sanctis eius Apostolis Petro, & Paulo, & Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, omnem Inuestituram per Annulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesiis fieri electionem, & liberam consecrationem. Possessiones, & Regalia Beati Petri, quæ à principio huius discordiæ, vsque ad hodiernum diem, sine tempore Patris mei, siue etiam meo, ablata sunt, quæ habeo etiam, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ restituo: quæ autem non habeo, vt restituantur fideliter adiuuabo. Et do veram pacem Callisto, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & omnibus, qui in parte ipsius sunt, vel fuerunt: & in quibus Sancta Romana Ecclesia auxilium postulauerit, fideliter iuuabo. Subsignarunt Prælati, & Principes Imperij, vt obseruat pius, doctus, & eruditus Andreas Saussay *in Panoplia Episcopali, lib. 2. Digressiuncula de Inuestituris*, de quibus etiam vide Turrerũ *in obseruationibus ad Epist. 190. Iuonis Episcopi*, Boëtiũ Eponen. *de Regalibus n. 217. cum seq. & n. 186. cum seq.* & Franciscum Florentinum, *in lib. 1. Decretal. tit. 6.* qui tamen Auctor cautè legendus est, cùm sit nimis infensus Romanæ Sedi.

RESOL. VII.

Circa superius dicta quoad Episcoporum electionem Authoris iudicium ex sacris Canonibus desumptum breuiter exponitur?

Et notatur, quod hodie solùm in Germania Ecclesiis vetus consuetudo seruatur, in quibus Canonicorum Collegium Episcopum nominat, designat, & eligit; electus verò à Pontifice confirmatur?

Et aduertitur, quo lex, & consuetudo antiqua in modum eligendi Episcopos, Romanorum Pontificum authoritate est abrogata; & ius nominandi, designandi, & offerendi, atque præsentandi Episcopos datum est multis Regibus, eorundem Romanorum Pontificum nutu & assensu? Ex part. 10. tr. 1. Ref. etiam 7.

§. 1. Itaque circa præsentem difficultatem de prisco more eligendi Episcopos, assero, Apostolos, authoritate accepta à Christo Domino, in sui locum Episcopos elegisse, & creasse. Nam singuli eorum idoneos præfecerunt Ecclesiis Pastores, qui *in cap. Quorum vices dist.* 68. dicuntur Apostolorum locum tenere. Deinde verò, primis illis Episcopis, quos creauerunt Apostoli, vita functis; totum ius eligendi, & creandi Episcopos, ad Romanum Pontificem pertinuit,

pertinuit; tanquam ad successorem Petri, cui data est à Christo Domino summa potestas in totam Ecclesiam: & hoc est, quod dicitur *in cap. Omnes, dist. 22.* Omnes, siue Patriarchæ cuiuslibet apicem, siue Metropolim Primatus, aut Episcopatuum Cathedras, vel Ecclesiarum, siue cuiuslibet ordinis Dignitatem instituit Romana Ecclesia. Sic ibi. At verò primis illis Ecclesiæ temporibus post Apostolos, expresso, vel tacito Romanorum Pontificum consensu, Electiones Episcoporum fiebant. Nam, scientibus, & non repugnantibus, nec aliud statuentibus Romanis Pontificibus, cùm iure possent, Clerici cuiusque Ecclesiæ Cathedralis in vnum simul conuenientes, vnū quendam in Episcopum nominabant, designabant, eligebant. In hac porrò nominatione, designatione, vel electione, non semper idem mos; & vius est retentus. Aliquando enim Clerus simul & Populus nominabant, designabant, eligebant, & offerebant *capite factus est 7. quæstione 1. capite Plebs. capite Nosse. capite Episcopos. capite Litteras dist. 63.* Aliquando Populus quidem petebat ac postulabat Episcopum; Clerus verò eligebat. *capite Nulla dist 62.* Aliquando, & ipse Populus non solùm petebat, sed etiam nominabat, & designabat; Clerus verò eligebat. *cap. Nulla cit.* Aliquando etiam Episcopus sibi adiutorem adsciuit, quem postea successorem nominauit; vel morti vicinus Episcopum in sui locum successurum designauit. *cap. Si Petrus 8. quæst. 1.* Aliquando Clerici eligebant, Populus verò nominabat, & Principis requirebatur assensus. *cap. Quia igitur. cap. Lectis, dist. 63. & cap. Quod sicut de elect.* Donec tandem Canonica et Sanctione decretum, vt soli Clerici Episcopum eligerent, Laicis penitus exclusis. *cap. Nullus cap. Adrianus. cap. Non est, cap. Non licet. distinct. 36. cap. Si deinceps 16. quæst. 7.* Et ad extremum, tota Episcopum eligendi facultas, ad Canonicorum Collegium redacta, & deuoluta est; ita vt soli Canonici, exclusis non solum Laicis, sed etiam cæteris Ecclesiæ Clericis, quamuis Beneficiatiis, Episcopum eligerent: quæ Lex, & consuetudo diu in Ecclesia durauit per Germaniam, Galliam, Angliam, Poloniam, Italiam, & Hispaniam. Quæ postea Lex, Romanorum Pontificum authoritate est abrogata, & ius nominandi, designandi, offerendi, & præsentandi Episcopos, datum est multis Regibus eorundem Romanorum Pontificum nutu, & assensu. Vnde nunc Reges Hispaniæ Episcopos nominant, designant, & offerunt Romano Pontifici, vt eos in Ecclesiis instituat. De quo Iure Regis nostri Hispaniarum circa præsentationem Ecclesiarum suorum Regnorum, inter recentissimos Scriptores, materiam latè pertractantes, vide hon quondam nostrum Barbosam, Episcopum Vgentinum, *de Iure Ecclesi. lib. 1. cap. 8. num. 74. & seqq.* & tres inclytos Professores Salmaticenses Ioannem Solorzanum, *de Indiarum Iure, tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 31. & seqq.* Valboam de Magroncjo, *in c. Cum Ecclesia Sutrina de causa possess. & propriet. num. 33. & seqq.* Alphonsum de Escobar Loaisa, *de Pontificia, & Regia Iurisdictione cap. 8. num. 7. & seqq.* quibus adde Petrum Gonzalez Salzedo, *de lege Politica, lib. 2. cap. 11. n. 24. & seqq.* cum amicissimo, & eruditissimo Domino D. Laurentio Ramirez de Prado, *in notis ad Chron. Luitprand. n. 99. quem angor ad manus meas non peruenisse; multa enim ex ipso didicissem.*

2. Ex his non deseram obseruare, falsam esse Ioan. Ignei *in lege Necessarios. §. Non aliàs n. 336. ff. Ad Silanianum* doctrinam, quam secutus est Ioannes Ferraldos *In Tractatu de Insignibus Regum Franciæ I X. Iure*, vbi probare nititur, Reges Hispaniæ ius præsentandi Episcopos, habuisse ratione concessionis Carolo Magno, Gallicano Regi, factæ: nam per centum viginti annos, antequam Carolus Magnus in rebus humanis esset, nostris Hispaniæ Regibus competebat; vt ex Cuuarruuias, Perez, & Salzedo, probat Mauritius de Alzedo, *de præcellentia Episcopatus dignitatis, p. 1. cap. 3. num. 9.* Nota verò, quòd hodie solum in Germaniæ Ecclesiis vetus consuetudo seruatur: in quibus Canonicorum Collegium Episcopum nominat, designat, & eligit; electus verò à Pontifice confirmatur. Ita Azorius *p. 2. lib. 3. c. 28. q. 3.* Germonius *de Sacr. Immun. lib. 3. c. 12. num. 40.* cum aliis.

RESOL. VIII.

Breuis digressio contra responsum falsò, vt puto, adscriptum aliquibus Doctoribus Sorbonistis, in qua describuntur sex diuersa tempora, in quibus concessæ sunt diuersis personis, & statibus electiones Episcoporum, Abbatum & Prioratuum. Ex part. 10. tract. 1. Resol. etiam 8.

§. 1. NOuissimè terebatur manibus aliquorum hic Romæ quidam libellus typis impressus, cui titulus hic erat. Responsum præcipuorum Doctorum Parisiensis Academiæ Sorbonicæ, Potentissimo Portugalliæ Regno. In quo Auctor, professione Caluinista, vt credo, firmat, electionem Episcoporum olim Diuina authoritate spectasse ad Populum; & postea ius illud fuisse translatum in Principes, quorum consensu Pontifices tale ius postea sibi acquisierunt. Probat hoc ex verbis S. Cypriani, *Epist. 68.* in illis verbis. *Propter quod de traditione Diuina, &c.* Et postea coaceruat quamplura loca Veterum Patrum, & Conciliorum, desumpta ex Republica M. Antonij de Dominis. Sed hæc fuit hæresis Caluini, qui locum Cypriani adducit: & ad illum respondet Pamelius *ibidem, in Annotat.* Duuallius *de potest. Pontificis, p. 3. quæst. 6.* Azorius, *p. 2. lib. 3. cap. 28. quæst. 4.* Bellarminus, *lib. 1. de Clericis, cap. 7.* Vasquez *in 3. p. tom. 3. disputat. 244. cap. 5. num. 53.* & alij communiter. Nam, cùm ait Cyprianus id de Diuina authoritate descendere; per authoritatē Diuinam non intelligit præceptum, seu ius diuinum; sed exemplum ex Sacra scriptura deprompum, instar cuius, inquit Cyprianus, fieri debere Electionem nostrorum Ministrorum coram Populo, & ipso etiam consentiente: dicit enim Episcopum esse eligendum coram Populo sicut legimus *num. 20.* electum fuisse Eleazar *Actor. 1.* Matthiam, & septem Diaconos. *Actor. 6.*

2. Ad alias verò authoritates Patrum, ab Anonymo adductas, respondet indiuidualiter Coeffeteau, & Bouerius *contra Rempublicam M. Antonij de Dominis, lib. 3. c. 3. per totum*: adi illos, & non pigebit: Ego verò, ex superius dictis, paucis verbis ad omnes illas Patrum auctoritates respondeo. Dico igitur cum Bonacina *tr. de Summo Pontif. q. 1. punct. 1. n. 10.* & aliis, Laicos nunquam electioni interfuisse, vt verè, & propriè eligerent; modò loquamur de Electione propriè accepta, non verò de facta per vsurpationem: nam ipsis interdicta erat electio in Concilio Laodiceno I. in Concilio Martini Papæ, in Nicæno X I. & in octauo generali Constantinopolitano. Populus enim electioni assistebat, non ad verè, & propriè eligendum; sed ad petendum, ad proponendum, ad testimonium ferendum de vita, & moribus eligendi, ac denique ad præstandum consensum. Et licèt alicubi habeatur elegisse; nihilominus non verè, propriè, & positiuè elegit; cùm electio sit actio Ecclesiastica competens Ecclesiasticis personis: sed negatiuè, quatenus non impediebat electionem suo testimonio,

testimonio, nec quidquam obiiciebat: aut quatenus personam proponebat, in eam consentiebat, & acquiescebat electioni. *cap. Nullus* 61. *c. Clerici, & cap. Vota* 63. *dist.* Ob id, verbum eligere, aliter accipitur de Ecclesiasticis, aliter de populo; etiamsi in eodem verborum contextu adhibeatur. Sicut sanitas aliter accipitur de pulsu, aliter de medicina, aliter de habitu, aliter de homine. Sicut etiam Pilatus, Turbæ, Sacerdotes, & Milites Christum crucifixerunt; sed non omnes eadem ratione. Et hoc dicere voluerunt; & sic interpretanda sunt verba sopradictorum Patrum ab Aduersario coaceruata: quia licèt plerumque electionis nomen genericè vsurpent, ac cum postulatione confundant, vera tamen, ac constans ipsorum sententia est, Plebem ab Episcoporum, atque aliorum Ecclesiasticorum hominum vera electione, quæ vix soli Clero permittitur, excludi. Planè itaque constat, in electionibus Episcoporum nihil, præter assensum, à Plebe postulari, & si quid prætetea ad electionem spectans eidem adscribi contingat, id totum in postulatione concludi. Quare ex auctoritate Patrum adducta, & eorum verbis, assero, nihil aliud olim fuisse Populorum, Ciuium, ac Magistratuum, in eligendo, vel Episcopo, vel Sacerdote, Votum, Suffragium, aut Electionem, quàm consensum animorum, testimonium bonum, & postulationis cuiusdam formam, ac specimen. Adde, quòd, vt suprà dictum est, si aliquando Populus cum Clero strictè, & propriè Episcopum eligebat, hoc factum ex Priuilegio Pontificis, dicendum est.

3. Pergit posteà Anonymus ex sua doctrina præbere Regno Portugalliæ Concilium, & ait. Quia Sanctissimus D N. Innocentius X. ex mala affectione in Lusitanos, (verba ardenti cauterio inurenda) differt in illo Regno Episcopos nominatos constituere, posse, ait ipse, Regem ipsum hoc efficere, quia dicta electio ad illum priùs spectabat. Sed, vt probatum est, de iure diuino ad solum Papam electio Episcoporum pertinet; & si aliquando in illa se immiscenit Plebs, Clerus, vel Principes Laici; hoc totum factum fuit, expresso, vel tacito Summi Pontificis consensu: & contrarium asserere, est hæreticum. Et, vt videat Anonymus, quàm malum consilium Lusitanis præstet; sciat, Reges Lusitanos legitimos, nunquàm Episcopos elegisse, vt patet ex responsione Regis ad Innocentium VIII. Pontificem; quam ponit Pereira, *de manu Regia*, *part.* 1. *Concor.* 28. *num.* 76. vbi sic habetur: Quod Rex in Ecclesiis minoribus à Cathedralibus, quibus est per electionem Prælatis, vel Recturibus prouidendum, si vacent, maiorem sibi authoritatem vindicare, intendens, in eis Clericis familiaribus suis, vel aliis minus dignis, Capitulis Ecclesiarum huiusmodi vniuersaliter, & singulariter singulis litteras suas mittit, precibus exigens, & minis grauibus, & terroribus interiectis, vt nullum omninò in Prælatum eligant, nisi quem ipse in huiusmodi litteris nominat, vel per suos Ministros facit nominari. Responderunt Procuratores, quòd idem Rex, si preces aliquando porrexit, pro aliquibus eligendis in talibus Ecclesiis; pro dignis interposuit preces suas, nullis super hoc minis, vel terroribus interiectis: & quòd super hoc non grauauit, nec intendit grauare Ecclesias, vel Canonicos: & promiserunt, Regem ita perpetuò seruaturum, nec in suis precibus adiecturum, quòd nullus alius eligatur, nisi is, pro quo direxerit preces. Sic ibi. Vndè statim infert Pereira hæc verba: In hoc Regno supponitur, quod Episcoporum electio spectabat ad Capitulum; Reges tamen Hispaniæ à tempore Concilij Toletani; sub Pontifice Leone II. regnante Eruigio, Rege Goto, Episcopos Summo Pontifici præsentant. Ita ille.

Ex quibus verbis apparet mendacium Anonymi, nempe ius Populi eligendi Episcopos, translatum fuisse in Reges Lusitanos: & ideò, nolente Pontifice Episcopos, eligere, ius eligendi iterum ad illus rediie. Nam ipsimet Reges Lusitani, vt patet ex verbis paulò supra adductis, fatentur, nunquam habuisse ius eligendi Episcopos, nec illus vnquam elegisse. Et ideò, vt notat Pereira vbi suprà, Priuilegium tantùm nominandi Episcopos à tempore Alphonsi V. ex Priuilegio Papæ habuerunt; vt notat etiam amicissimus, & sapientissimus *Ioannes Solorzanus*, *de Indiarum Iure tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 31. & tandem rectè à me superiùs dictum fuit responsum, ex cuius occasione hunc Tractatum composui; falsò fuisse adscriptum aliquibus Doctoribus Academiæ Sorbonicæ: nam quis credere potest in illo celebri Musæo Caluinistas existere? Doctrina enim, in dicto Responso, Regno Portugalliæ exhibita, ex penu Caluini desumpta est; cùm sit contra Catholicam doctrinam; quam superius firmauimus; & quam Doctores Sorbonistæ indiuidualiter docuerunt, vt Andreas Duuallius *de Potestate Pontificis p.* 3. *quæst.* 6. *Isambert in* 3. *part.* D. Thomæ *tom.* 3. *de Sacramento Ordinis disp.* 6. *num.* 2. Franciscus Hallier *de Sacris Ordinationibus cap.* 3. §. 1. *&* 2. quibus adde Coeffeteau contra M. Antonium de Dominis *lib.* 3. *cap.* 3. *per totum*. Cœllorium *de Hierarchia Ecclesiastica lib.* 4. *cap.* 17. Saussay *in Panoplia Episcopali lib.* 2. & alios: qui mordicus tenent, Populum nunquam habuisse ius eligendi, & suffragandi ex iure diuino. Videant modò Anonymus, si Doctores Sorbonæ, ipsius, an nostram sententiam doceant. Nostris tantùm temporibus inuenio non Sorbonistam, sed Simeonem Vignrium, Gallum tamen, Consiliarium Regium, in Parlamento Parisiensi sententiam Anonymi docuisse: docet enim *Apologia. de suprema Ecclesia authoritate, titulo de Disciplina Ecclesiastica n.* 38. *fol. mihi* 185. Episcopos à Principibus constitutos fuisse primis Ecclesiæ sæculis, tùm iure suo, tùm lege Regia; qua quicquid iuris Populus habebat, in Regem translatum est. Sed iste Author in dicta Apologia multos errores effudit; & se ostendit contrà sanctam Sedem Apostolicam, & Romanam infensissimum hostem. Contra quem, & contra doctrinam ab ipso paulò antè allatam, se constanter opposuerunt Andreas Duuallius, vbi suprà, & Ioannes le Tau, *tract. de Summi Pontificis authoritat. lib.* 3. quod opus æternitate dignissimum, impressum fuit Ebroicis apud Antonium le Mariæ 1621. Verùm aduersus Anonymum, non solùm Theologos Gallos adductos, sed etiam Gallum Iurisconsultum adducere non desinam. Audiat itaque Rebuffum, *in notat. ad Concordat. tit. de elect10n. derogat. super verb. Et cum ex electionibus in principio*, qui totum responsum Lusitanis ab ipso exhibitum, penitus labefacta. A principio, inquit, ius eligendi erat, prout est, apud Deum; qui suo filio Domino nostro Iesu Christo facultatem eligendi in mundo dedit: quam exercuit, vt patet *Luc.* 6. vocauit Iesus Discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis: quos & Apostolos nominauit. Hanc demum potestatem Christus Papæ, tanquam suo Vicario, concessit; quam ex humilitate Petrus Collegio Apostolorum, & Seniorum exercere permisit. *Act.* 6. *&* 15. secundum tempus subsequens fuit, in quo gens efferata cœpit exerescere, & Clericis nolle obedire, & per consequens neminem velle recipere, nisi ab ipsis approbatus fuisset: quod longo tolerarunt tempore Summi Pontifices, vt fides Christiana augeretur, & per populum tueretur. Ideò aliquoties per Clerum, & populum electio celebrata extitit; saltem de consensu populi, electio à Clero fiebat, *Can. Plebs*, *& Can. sequ.* 63. *dist.* Vndè statuit.

Nicolaus

Nicolaus Papa, Episcopos non esse consecrandos, nisi post electionem, vel consensum Cleri, & populi. *Can. Episcopos 63. dist.* vbi Cleri, Plebisque consensus requiritur; ne Plebs inuita Episcopum non optatum contemnat, aut odiat. *Can. final. ibidem, Can. in nomine 23. dist.* Sed quia Vulgus aliquando per acclamationem ignaros, seu populares, nulla habita ratione probitatis, eligebat; ideò hac vsurpatione fuit priuata, & prohibita, ne deinceps electioni interesset, & sic tertium tempus successit, in quo Reges, & Principes Ecclesiæ grati fuerunt, & erga illam benè meriti. Ideò Papa Carolo Regi Francorum, & Imperatori, facultatem eligendi Summum Pontificem permisit; ac omnes Archiepiscopos, & Episcopos per suas Prouincias ab eodem Inuestituram accipere, definiuit. *Can. Adrianus, & seq. 63. dist.* Et quia plurimas perturbationes in Ecclesia, imò ruinam Sanctæ Religionis oriri cognouit Gregorius, ideò in Synodo generali hoc prohibitum fuit in hæc verba: *Decernimus, vt nullus Clericorum, Inuestituras Episcopatus, vel Abbatiæ, vel Ecclesiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius Laica personæ, Viri, vel Fœminæ suscipiat. Quòd si præsumpserit, recognoscat Inuestituram illam Apostolica authoritate irritam esse; & se vsque ad dignam satisfactionem subiacere. Can. Quoniam Inuestituras 16. q. 7.* Et sic, Quartum tempus aduenit in quo Electio omninò Sæcularibus Principibus fuit prohibita; fuitque statutum, vt quicumque electionem Ecclesiastici ordinis tentauerit, Anathema sit, donec obediat, & consentiat in quidquid Ecclesia de electione proprij Præsulis se velle monstrauerit. *Can. 1. & seq. 63. dist.* Quintum tempus proximum fuit, in quo Canonicis, & Religiosis simul concessæ sunt electiones Episcoporum, & Archiepiscoporum, *Can. Sacrorum 63. dist.* Quod si, exclusis Religiosis electio fieret, irrita haberetur. *Can. Obeuntibus. ibid. & Panormitanus in cap. 1. de Electionib.* Posteà Concilium Basiliense approbauit, vt vnaquæque Ecclesia, aut Collegium, seu Conuentus sibi Prælatum eligeret; vt in *Pragmat. Sanctione* patet, *Rubr. de Electionib.* Verumtamen, quia Canonici, & alij Electores abutebantur, & propter abusum perditur Priuilegium; ideò electionibus fuerunt priuati. Sextum tempus est horum Concordatorum, in quo datur nominatio Regi Franciæ de Archiepiscopatibus, & Episcopatibus, Abbatiis, & Prioratibus vel electiuis, & reditum est ad Tertium tempus suprà descriptum. Cauendum erit tamen nè per abusum Omega aliquandò reuolet ad Alpha. *Can. Ab Exordio. 35. dist.* Hucusque Rebuffus. Quid ad hæc respondebit Anonymus. Vtinam illud Psalmi: *Omnis iniquitas oppilabit os suum.*

TRACTATVS DECIMVS HISTORICO-THEOLOGICVS, DE NVMERO ELECTORVM IMPERATORIS,

Non augendo, vel minuendo, inconsulto Summo Pontifice.

RESOLVTIO PRIMA.

An absque assensu Summi Pontificis, Septem Germaniæ Electoribus possit Octauus addi?

Ex quo infertur, an potestas eligendi Imperatorem sit largita Septem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice? Ex part. 10. tract. 4. Ref. 1.

§. 1. Qui tenetet potestatem eligendi Imperatorem non fuisse largitam septem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice, ad quæstionem propositam affirmatiuè responderet: & ità docent ex hæreticis nostri temporis Theodorus Reinkingk *de Regimine Sæculari, & Ecclesiastico, lib. 1. class. 4. cap. 7. num. 3.* Andreas Kichen *de Saxonico non prouocandi iure cap. 1. num. 8. & 9.* Thomas Pammester, *de iurisdictione, lib. 2. cap. 2. num. 29.* Daniel Ottonus *de iure publico, cap. 10.* & Gitlacus Bexdorffius *in cap. 1. Aurea Bulla Caroli IV. n. 14.* vbi sic asserit: Cùm verò hic dicatur, Electores ad electionem iuxta antiquam consuetudinem debere proficisci: hinc non parùm suspectum redditur, quod vulgò fertur septem Virorum institutionem per aliquam, tempore Ottonis III. & Gregorij V. vel, vt alij Friderici I. & Gregorij X. latam Constitutionem, factam esse: haudque leuis ponderis argumentum pro opinione eorum insurgit, qui existimant, id non tam expressa vel speciali aliqua Constitutione institutum; quàm antiqua, & sensim, tacito vel expresso ordinum consensu, inualere cœpta consuetudine introductum fuisse. Quicquid autem sit, si Principibus Electoribus eligendi Potestas per certam Constitutionem aliquam tributa fuit vnquam; eam non à Gregorio V. Pontifice, sed ab Ottone III. Imperatore factam fuisse necesse est. Ita ille; cui etiam adde nouissimè Carolum Vombagen *de iure publico, lib. 1. cap. 1. n. 9.* sic aientem: Maior inter Doctores dubitatio est, cui primordia, & institutio huius Collegij Electoralis adscribenda veniat? An Imperatori Ottoni III. & Gregorio V. Pontifici tanquam hoc in passu, consiliario, & suasori Imperatoris vt fert communis opinio: An verò, secundùm alios Friderico II. & Gregorio X. Papæ; vel aliis Imperatoribus ab Historicis denominatis? An potius non tam expressa, & specialis alicuius Constitutione illud Collegium, quàm antiqua, & sensim, tacito ordinum consensu, approbata consuetudine introductum; & tandem à Carolo IV. & reliquis Imperij Proceribus Autea Bulla confirmatum sit? Quòd verius videtur; & expressè

espressis probatur verbis *in cap.1. in prin.* & ipse fatetur Pontifex Innocentius III. *in cap. Venerabilem de elect.* Ita Vombagen. Et quidem inter hæreticos opinio magis communis est, hanc potestatem septem Electorum non Constitutione Imperatoria, vel Pontificia introductam esse, sed tacito consensu Principum, ac ordinum Imperij interueniente paulatim, tempore immemoriali, & ita docet, præter Gandorphium, & Vombagen *vbi suprà* Benedictus Crapzonius *in legem Regiam Germanorum c.10.sect.5.n.20. & in Synopsi iuris Feudalis post disp 8.q.1.n.12.* Antonius Colerus *in sectionibus Inaugularibus, sect.1.Thesi* 46. & 47. Limnæus *de iure publico, lib.3.c.1. n.7. & seqq.* Georgius Schotbornetius *in Politica, lib.1.c.32.* Dominicus Arumæus *in auream Bullam Caroli IV. Discursu 6. Thesi* 3. Martinus Rontelinus *eadem Bulla, differ.5.cap.4.Thesi* 19. & Petrus Firtza *de nobilitate, concl.18.lit.D.* Vide etiam de hac materia Iustum Sinolt *in Collegio publico, de statu Rei Romanæ, disp.2. Thesi* 6. Besoldum, quandò erat hæreticus *de Regia successione, lib.2. differ.3. Thesi, & seqq.* Hæmonium *in Disputationibus Politicis, disp.3.n.48.* Matthiam Stephanum *de Iurisdict. tom.1. lib.2. p.1. c.5. n.2. & seqq.* & Petrum Heigium *in QQ. Saxonicis, p.1.q.3. & 4.* cum aliis penes ipsos.

RESOL. II.

Opinio negatiua proponitur, & probatur, tum ex iure Canonico, tum etiam authoritate Historicorum, & Diplomatum ipsorum Electorum septem Electores Germaniæ potestatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepisse. Ex part.10.tr.4.Res.etiam 2.

Sup. hoc & seqq. in hoc §. inf. in tr. 12. ex doctrina Res. vnicæ.§.Verùm. prope finem.

§.1. SEd quicquid supradicti sentiant, & dicant, asserendum est firmiter ex Iure Canonico, & authoritate fere omnium Doctorum Catholicorum, Septem Electores Germaniæ potestatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepisse. Probatur primò, nam Innocentius III. *in cap. Venerabilem, de elect.* apertè testatur: In Germanis Principibus ius, & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus, vt debemus, ad quos de iure, & antiqua consuetudine noscitur pertinere, præsertim cùm ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica Sede proueniat. Et Clemens V. in Concilio generali Viennensi, vt refertur in Clem. Romani, de Iureiurand. Ecclesia, inquit, Romana à Græcis Imperium transtulit in Germanos; & ab eadem ad certos eorum Principes, ius & potestas eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum peruenit. Hoc idem testantur Pontificij Iuris Interpretes, Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Panormitanus, Cardinalis & cæteri partim *in cap. Venerabilem* partim *in Clem. Romani*, citati; S. Thomas *in Opusc. de Regimine Principum, lib.3. cap.19.* Augustinus Triumphus *in Summa de Potestate Ecclesiæ, quæst.35. art.2.* Aluarus Pelagius, *lib.1. de Planctu Ecclesiæ art.13. & 21.37. & 41.* D. Antoninus, *part.2. Historia tit.17. cap.4.* Idipsum quoque, & Historici tradiderunt, Blondus, *Decadis 2. lib.3.* Platina *in vita Gregory V.* Io. Villanus *lib.4. Historia, cap.2.* Æneas Syluius *in Epitome Blondi*, & Martinus Polonus *in vita Gregory V.* Nauclerus *quoque in Chronol. p.2. Generat. 35.* ac cæteri Iuniores. Et certè id ratio videtur ostendere; neque enim verisimile est, Germaniæ Principes id iuris concessisse, cùm ad eos pertineret solùm ius eligendi Germaniæ Regem, non Regem Romanorum. Vndè post Carolum Crassum, & Arnulphum ex familia Caroli Magni Imperatores Romanorum, Germaniæ Proceres Ludouicum Arnulphi filium, & Conradum è Franconia virum, & Henricum cognomento Aucipem, Saxoniæ, & Thuringiæ Ducem, filium Othonis Ducis, & patrem Othonis Magni Imperatoris, Reges Germanorum, non Romanorum elegerunt, teste Sigonio, *lib.6. de Regno Italiæ an.* 911. & 919. Item nullus Germaniæ Rex fuit salutatus, & habitus Rex Romanorum; nisi quem Romani, siue Itali recepissent: & nullus est Imperator salutatus; nisi quem Romanus Pontifex approbasset, vnxisset, consecrasset, & coronasset. Item Imperator eligitur, & creatur ob commune bonum populi Christiani contra Hæreticos, Schismaticos, & Paganos, vt Ecclesiæ Patronus, Tutor, Defensor, & Protector, at Romani Pontificis est talem ministrum seu Patronum deligere; cùm sit Christi Domini Vicarius: ergo Germaniæ Principes non potuerunt sua authoritate decernere, vt penes septem viros esset ius & potestas Imperatorem eligendi.

Sup. hoc in Resol. not. præterita, & in eodem §. fere medium. vers. Quoniam. & hic infrà in Res. seq. prope finem. §. Sed quia. vers. postea verò.

2. Probatur secundò nostra opinio ex his, quæ seruat Nicolaus Bellus *de Pontific. discurs.1.* vbi hæc ait: Sequitur ex hoc vt Pontifex in rebus Imperij, multò magis se immiscere queat, vt pote quæ iuris Pontificij sunt, sedique Apostolicæ immediatè subiectæ. Id autem probatur, quia Gregorius V. numerum Electorum instituit, quibus eligendorum Cæsarum facultatem concessit: Et quamquam authentica exempla Bullæ Aureæ, quam hac de causa edidit, proferri nequeant: nihilominus, cùm magnum susceperim laborem, vt huiusce rei dilucidam veritatem comperirem; pleræque patentes litteræ cum earum exemplaribus ad manus meas deuenere, quibus antiqui multi Electores expressè fatebantur, suam se authoritatem Summis Pontificibus acceptam referre, quemadmodum in Arce Sancti Angeli in Thesauro, & in tribus libris, quibus titulus: *Priuilegia Imperatorum*: videre est: nec non in Bibliotheca Vaticana; vbi, exempla sunt desumpta ex iis: quæ in Arce Sancti Angeli custodiuntur. Ex quibus clarè patet, Electorum authoritatem, eorumque institutionem à Sancta Romana Ecclesia dependere. Quæ, vt magis comprobentur, in medium affero, pro diuersis temporum occasionibus Electores à diuersis Pontificibus eligendi priuilegio spoliatos esse, quemadmodum olim Ioannes XXII. id effecit. Sed & Leo X. Ducem Saxoniæ priuauit Clemens autem VII. electionem Caroli V. validam fuisse etiam absque eiusdē Ducis suffragio, sustentauit, atque asseruit, quemadmodum in libro quodam, qui corio rubeo integitur, cernere est; cui libro titulus, *Capitulationes Principum*: & conseruatur in Pontificio Promptuario. In registris autem Leonis X. & Clementis VII. in Archiuio Cameræ Apostolicæ hæc authoritas lucidius apparet, nam statim atque Rex Romanorum, vel Imperator electus est; Electores à Pontifice confirmationem petunt: sæpiusque cùm Papa consensum non præstitisset, ad nouam electionem deuentum est, quemadmodum in dictis libris, si diligenter attendantur, obseruare est. Ita Bellus *vbi suprà*; cuius verba etiam inuenies per extensum apud Adamum Contzen, *Politicorum lib.7. c.6.*

3. Et tandem probatur tertio nostra sententia Testimonio ipsorummet Imperij Electorum Principum, dum ad Nicolaum III. publicas misère tabulas, quarum hoc initium est. Nos Principes Imperij Vniuersis præsentem paginam inspecturis. Complectens ab olim sibi Romana mater Ecclesia, quadam quasi germana charitate, Germaniam; illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod est super omne nomen; temporaliter tantùm præsidentium super

terram;

terram; plantas in ea Principes tanquam arbores præelectas, & rigans illas gratia singulari, illud eis dedit incrementum mirandæ potentiæ, *vt ipsius Ecclesiæ authoritate suffulti, velut germen electum per ipsorum electionem, illum, qui frana Romani teneret Imperij, germinarent.* Hic est illud luminare minus in firmamento militantis Ecclesiæ: per luminare maius Christi Vicarium illustratum. Hic est, qui materialem gladium ad ipsius nutum excutit, & conuertit; vt eius præsidio Pastorum Pastor adiutus, oues sibi creditas spirituali gladio, protegendo communiat, temporali refrænet, & corrigat, ad vindictam malefactorum, laudem verò credentium, & bonorum. Ita ipsimet Electores; vt obseruat Nicolaus Serarius inclytæ Societatis Iesu eruditissimus Auctor *in Historia Moguntina, lib. 1. cap. 26.* in quo latè firmat Potestatem Septem Electorum Germaniæ eligendi Imperatorem dimanasse ex authoritate Summi Pontificis.

RESOL. III.

Confirmatur eadem opinio negatiua auctoritate Theologorum, & Iurisconsultorum, & ipsorum Hæreticorum. Ex part. 10. tract. 4. Ref. etiam 3.

§. 1. VErùm quia, vt optimè obseruat idem Serarius, hæc difficultas pertinet ad quæstionem facti, ideò magis pendet è testium asseueratione, quàm è rationum, & argumentorum subtilitate, licet itaque pro nostra sententia quam plures adduxerim Authores; hic tamen etiam alios addam à me diligentissimè conquisitos; & hi sunt Azorius *tom. 2. lib. 10. c. 3. q. 5.* Borellus *de præstantia Regis Catholici, cap. 38. num. 6. & & in addit. ad Speculum Principum, Rubr. 14. §. Veniamus, ver. Archiepiscopus Moguntinus.* Martha *de Iurisd. par. 4. cont. 2. cas. 197. num. 4.* Masquardus de Susannis, *tract. de Cœlibat. Sacerdotum, p. 1. cap. 2. num. 20.* Franciscus Vargas *in responso ad Pium IV. Fundam. 10. circa finem.* Fuluius Pacianus, *de probat. lib. 1. cap. 13. num. 39.* Gastaldus, *tract. de Imperatore, quæst. 8. num. 14. cum seq.* Ioannes Capistranus *de Papæ Authoritate in p. 2. 2. partis principalis, num. 118.* Alphonsus Aluarez *in Thesauro Christianæ Religionis, cap. 16. num. 15. & cap. 56. num. 1.* Lancellotus *in templo omnium Iudicum, lib. 1. cap. 1. quæst. 2. num. 9.* Tholosanus, *de Republica, lib. 6. c. 13. & 15.* Besellus *in Corollariis, post tract. de Donatione Constantini, Corollar. 6. & 9.* Polydorus Virgilius *lib. 4. c. 7. alias 10.* Volaterranus *in Anthropologia, lib. 22.* Alciatus *in comment. leg. bona Ciuitas, ff. de verb. significat.* Albertus Crantzius *lib. 4. Saxoniæ cap. 25. & lib. 8. num. 21.* Ferdinandus Waizeneggerus *tract. de Iure Publico, dissert. de Imperatore, & Imperio, c. 4. num. 21.* Bulengerus *de Imperatore Romano, lib. 3.* Thuanus *in princip. lib. 2. Histor.* Gail. *lib. 1. obseruat. c. 2. n. 2.* Michaël Coccinus *de translat. Imperij à Græcis ad Germanos*, Ioannes Balæus *de Vitis, & Gestis Pontificum;* Michaël Schifertner *in dissertat. de origine & Potest. Electorum Thesi 4.* Bordonus *in Sacro Tribunali, c. 5. q. 8. n. 34.* Et tandem omnia superiùs dicta latè, & solidè firmans tres non solùm dignitate, sed etiam scientia Eminentissimi Cardinales Iacobacius *de Conciliis lib. 10. art. 8. n. 12.* Bellarminus *de Translatione Imperij, lib. 3. c. 3. & 4.* & Baronius *annal. tom. 10. anno 996. n. 41. cum seqq.* omninò videndi.

2. Sed quia contrà nostram sententiam plures hæ-
Sup. in ref. 1. reticos suprà adduximus; in eius fauorem etiam plures hæreticos adducere non iniucundum existimaui; & hi sunt Ioannes Carion, *lib. 3. Chron.* Ioan. Cuspinianus *in Othone III.* Magdeburgici Centuriatores *contra suum Concenturiatorem Illyricum, Cent. 10. c. 10.*

quibus adde Sebast. Munsterum *lib. 3. Cosmographiæ*, qui cùm retulisset, quantas & quàm indignas à Romanis iniurias pertulisset; è contrario autem quantam beneuolentiam, quamque præsens auxilium ab Ottone Germano accepisset Pontifex; pergit in verba hæc: Porrò Gregorius vt Cæsari, Germanisque gratificaretur, & acerrimam de accepta à Romanis iniuria vindictam reciperet: nouam fecit vna cum Cæsare de eligendo à Germanis Proceribus Rege sanctionem, formulamque, ac legem creandi Imperatoris; vt hæc electio perpetuò Germanis maneret, & vt è suo corpore Cæsarem designarent. Quæ ad hoc vsque nostrum æuum permanet. Debet autem virtute electionis mox ab electione vocari Cæsar, & Rex Romanorum: & accepta Corona à Romano Pontifice, tum habet titulum Imperatoris Augusti. Et priusquam hæc ordinatio publicaretur, Otto, vocatis Principibus, & Proceribus Germanicæ nationis, indicauit illis, quanta confusione electus fuisset Orbis Monarcha; & quàm multi essent, qui conarentur propinquos suos ad summum illud promouere fastigium. Quæ res ad summum Christianæ Reipublicæ discrimen, posset aliquando fomentum ministrare. Et post nonnulla, refert idem Auctor ordinationem incidisse in annom humanæ Redemptionis 1001. quæ Gallis plurimùm displicuit, eámque graui animo pertulerunt. Verùm, quia Regium Stemma Caroli Magni defecerat in Ludouico Lotharij filio, regia dignitate in Hugonem Capetum translata, contendere cum Germanis operæ pretium non fuit. Hæc ille. Et tandem Petrus Bertius in Descriptione Germaniæ. Othonum, ait, vltimus, quàm intelligeret Romanos Crescentio Consule rursum adfectare Imperij titulum; coacto exercitu Romam cepit; impetrauitque à Gregorio Pontifice, vt ius eligendi Romanum Imperium perpetuò apud Germanos permaneret. Impetrauit autem hac lege, vt electus primùm vocaretur Cæsar, & Rex Romanorum, posteà verò accepta à Pontifice corona, haberet titulum Imperatoris Augusti. Electores constituti sunt Septem: è quibus Archiepiscopi Tres, quos Imperij Archicancellarius vocare placuit, Moguntinus Germaniæ: Coloniensis Italiæ: Treuirensis Galliæ: Quatuor Principes, quos vocant Sæculares Dux Saxoniæ, Ensifer: Marchio Brandeburgensis Camerarius: Comes Palatinus Rheni, Dapifer: Rex Bohemiæ, Pincerna: Ab his, post excessum Ottonis, primus lectus est in Imperatorem Henricus cognomento Sanctus.

Sup. hoc infra in tr. 12. ex Ref. vnic. §. Verùm. vers. Quonam.

3. Itaque nostra sententia firmata remanet non solum authoritate Historicorum, Theologorum, Canonistarum, & Iurisconsultorum, sed etiam ipsorum Hæreticorum; sed confirmatur validissima argumentatione, nam nisi ab vno, qui in omnes, & præ omnibus authoritatem haberet; iuris hoc eligendi Imperatorem emanasset; ægriùs ferrent aliæ Christianorum Nationes, se neque rogatis, neque volentibus, à paucis Germanorum Principibus eum eligi, qui eò ipso, Imperator est, & nominis ipsius Maiestate, & honoris excellentia, primum semper locum teneat, siue per seipsum ille, siue per Legatos suos adsit: Regesque omnes vbique, quantumuis Christianissimos, & potentissimos, antecellat.

4. Concludendum est igitur, potestatem eligendi Imperatorem, Septem Germaniæ Electoribus à Summo Pontifice Gregorio V. largitam fuisse, Imperatore, Imperioque toto cupiente, approbante, & recipiente. Ex quo sequitur necessariò, numerum Electorum, nec minui, nec augeri posse, inscio, & inconsulto Summo Pontifice: nam vt optimè obseruat Cardinalis Baronius, *vbi suprà §. A quonam autem, &c:*

cuius fuit de septem Electoribus legem condere, non alterius quàm ipsius esse potest aliquo modo mutatio, vel moderatio. Ergò cùm Summus Pontifex, vt probatum est, septem Electores instituit; ipso inscio, ab aliis nec minui nec augeri posse, dicendum erit.

RESOL. IV.

Respondetur ad argumenta, quæ pro affirmatiua sententia adduci possunt. Ex part. 10. tract. 4. Res. etiam 4.

§. 1. Restat modò respondere ad aliqua argumenta, quæ in contrarium Aduersarij opponunt. Et ad *cap. Venerabilem de Elect.* adductum contrà nos à Boxdorfio, & aliis *vbi suprà*, in quo habetur, Potestatem septem virorum eligendi Imperatorem, ortum habuisse à consuetudine: respondeo, & contrà ipsos adduco ex eorum Castris, Commilitonem, nempe Iustum Sinnlt *in Collegio publico de statu rei Romanæ, disp. 2. Thesi. 6. lit. B*, vbi asserit, Textum *dicti cap. Venerabilem*, non esse accipiendum de consuetudine legem antecedente; cùm possit etiam de ea, quæ legem est subsecuta, eamque approbauit, intelligi: *ea leg. 31. ff. de legibus.* Quod apertè patet in dicto Textu: nam ibi Pontifex non dixit tantùm de consuetudine, sed de Iure, & consuetudine. Quod confirmatur ex Clementina, Romani Pontificis, Ergo &c.

2. Secundo obseruant aduersarij, olim fuisse Electores Imperij, Archiepiscopum Salburgensem, Ducem Austriæ, Ducem Bauariæ, Ducem Saxoniæ, Ducem Barbantiæ, qui & Louaniæ: sed quid indè deberent namque probare hos fuisse moratos ab aliis, quàm à Pontifice. Verùm nos fatemur supradictos fuisse olim Electores, sed posteà authoritate Innocentij IV. vel Alexandri IV. fuisse mutatos; & eorum loco subrogatos Archiepiscopum Treuirensem, Comitem Palatinum Rheni, Marchionem Brandeburgensem, & Regem Bohemiæ; quæ omnia notat Baronius *tom. 10. ann. 996.*

3. Tertiò, multa ex Historicis opponunt Aduersarij: & Primò Nauclerum *vol. 1. Generat. 35.* dicendum: Hoc in tempore Electores Imperij instituti leguntur, de quo aliqui scribunt, quod Otho III. cùm hæredes ex se descendentes non haberet, constituit ex consilio Principum Germaniæ, vt Imperatore mortuo, in oppido Francofort. perpetuò fieret electio; & Electores constituit septem. Secundò obiciunt Krantzium *lib. 3. metropolis, cap. 40.* vbi sic ait: Ita periit sine prole Otho III. præualuitque electio; quam idem Imperator cum Gregorio V. propinquo suo fecit; quæque durat in hodiernum diem, vt non legitima successione quæratur Imperator, quomodo à memoria Magni Caroli videbatur; sed electio septem primorum Principum assumatur. Tertiò obiciont scriptores alios Germanos, asserentes id esse factum ex communi omnium Germanorum Optimatum consensu; & id tradit etiam Nicolaus Cusanus, *lib. 3. cap. 4. de concordantia Catholica*, vbi dicit, Electores constitutos esse communi consensu totius Imperij. Concurrebat inquit, ad hoc consensus ipsius Gregorij V. tanquam vnius Pontificis Romani, qui iuxta gradum suum in consentiendo, in communem Imperatorem interesse habet rectè; sicut in Conciliis vniuersalibus concurrit in primo gradu authoritas ipsius per consensum eum aliis omnibus ipsum Concilium celebrantibus. Vigòr nihilominus definitionis non ab ipso primo omnium Pontifice, sed ex communi omnium, & ipsius, & aliorum consensu dependet. Et infrà: Ita quod porò in veritate, consensum Romani Pontificis à principio interuenisse, dum isti Electores constituerentur. Vnde ipsi communi fungentes legatione omnium, qui Imperio subsunt, etiam totius Sacerdotij, & Romani Pontificis, eligunt.

4. Quartò, quia B. Antoninus, Martinus Polonus, Leopoldus Bambergensis, de Constitutione Electorum loquuntur, sed eam Summo Pontifici non tribuunt, sed ad hæc omnia obiecta respondeo, ea nihil concludere, quia Authores nominati non negant factum esse decretum de Septem Electoribus Imperatoris authoritate Pontificia; sed significant, id Pontificem Romanum fecisse consensu Othonis III. atque aliorum Principum Germanorum: nam verisimile est, id petiisse Othonem III. Imperatorem, & Germanorum Primates; & sanctionem à Pontifice constitutam laudasse, & comprobasse; vt obseruat Serarius *in Historiâ Moguntina lib. 1. cap. 26.* & alij.

5. Quintò, non obstat, quòd supradictis videantur aduersari monumenta Ecclesiæ Aquilegiensis, in quibus memoriæ prodirum scribitur, sanctionem de septemuiris Electoribus ab Henrico II. Imperatore, & Siluestro II. Papa factam esse; quam traditionem sectantur Marsilios de Menandrino; Paduan. *de Translat. Imper. cap. 11.* Nicolaus Cusanus *lib. 3. de concord. Cathol. cap. 3. & seq.* Matthæus Palmerius *in Chron. anno 1004.* Donatus Bossius *Chronol. anno 1004.* nam contradictionem hanc Ecclesiæ Aquilegiensis, Naucler us *in Chronol. vol. 20. gener. 34.* in hunc modum conciliare molitur: Quòd autem à quibusdam scribitur, sanctionem banc institutam fuisse anno salutis nostræ millesimo, & secundo; hoc ita intelligendum puto, quod eo anno virtute istius sanctionis, prima facta fuerit per Principes designatos electio in persona Henrici Bauari, tunc enim cœpta est moribus vtentium approbari; & sic sub Siluestro II. qui successit Gregorio. Et hoc saluari potest, quod ex monumentis Aquilegiensis Ecclesiæ traditum inuenitur, Sanctionem de Imperatore à Germanis deligendo, Siluestri temporibus factam fuisse. Vnde etsi Gregorius Sanctionem instituerit; ille tamen Siluester electionem primam iuxta Sanctionem factam approbauit. Hactenus Nauclerus. Eamque conciliationem probat Bellarminus, *lib. 3. de Translat. Imper. cap. 3.* & Geuuoldus *de S. Imper. Septem vir. cap. 6. num. 75.*

6. Et tandem non obstat, quod Collegij Electoralis institutionem Ottoni IV. Brunsuigio Imperatori adscribunt, Reinhardus Honig. *in politica. part. 1. c. 30. n. 30.* & alij, ex decreto in Comitiis Francofordianis eadem re facto, apud Goldastum *tom. 3. constit. Imperial. anno 1209.* vel vt opinatur Christophorus Besold. *in disp. de Regia Successione disser. 3. Thesi. 6. Carolo IV.* qui Besoldus ex Beutbero *Animad. Histor. c. 13.* docet, etiam ab eodem Carolo numerum Electorum auctum, & Regem Bohemiæ additum. Non inquam hæc obstant, quia cùm hi Scriptores inter se discordent; non sunt attendendi: & illos refellunt Crapzonius *in leg. Regiam Germanorum c. 10. sect. 5. n. 17.* & alij. Adde, etiam si demus aliquos dissentire à nostra sententia; quid ad rem? negari non potest nostram sententiam esse communem vt post hæc scripta visum latè probatur Bzonius *de Romano Pontifice c. 43.* Nec vnquã sæculum aliquod ita sterile fuit, quod homines dissentiendi studio flagrantes non produxerit; nec in vnaquaque re credenda omniũ consensum requirimus: nec propterea is mentitur, qui mel dulce esse dicit, licet ægrotis aliter videatur. Manet igitur firma nostra conclusio, Electores, tempore Othonis III. anno 996. fuisse à Greg. V. constitutos, ipso Othone, vt sæpius diximus, cupiente, approbante, & recipiente.

TRACTATVS VNDECIMVS, DE IVRE PROTECTIONIS, SEV CLIENTELÆ.

RESOLVTIO PRIMA.

An Subditus irrequisito Domino, possit se subijcere alterius protectioni? & sententia affirmatiua proponitur. Ex part. 10. tract. 7. Res. etiam 1.

§. 1. Sup. omnibus contentis in hac Ref. lege responsiones adductas in Ref. 4. infra, in hoc ipsemet tractatu.

AD propositum dubium affirmatiuè respondet Hieronymus Schurfius, *cent. 3. consil. 23.* Ioannes Otto *de iure publico, cap. 11. vers. fædus clientilare*, Gail. *lib. 2. obseruat. 54. num. 3. & seqq.* Modestus Pistorij, *volum. 1. consil. 19. num. 15.* Tolchus, *Practic. Conclus. littera C, conclus. 628. num. 5. & littera R, conclus. 56.* Reinkinch *de Regimine Sæculari, lib. 1. class. 5. cap. 4. num. 47. cap. 6. §. 4. num. 23.* Erasmus à Cochier, *de Aduocatia feudali, q. 93.* Ioannes Iacobus Draco, *de origine & iure Patriciorum, lib. 1. cap. 6. num. 5.* Castrensis *vol. 1. consil. 313. num. 3.* Bartol. Socinus, *consil. 74. num. 1.* Rolandus à Valle *vol. 2. consil. 1. num. 47.* Natta *consil. 646. n. 1. & 96.* Decianus, *cons. 58. n. 122. vol. 1.* Hondedeus, *consil. 15. num. 57. vol. 1.* Bertazolus *cons. crim. 511. num. 36. vol. 2.* Raudensis *cons. 27. n. 39. & 46. volum. 1.* Sixtinus *consil. Marpurgens. 8. num. 104. vol. 1.* Pruchmannus, *consil. 17. num. 86. vol. 1.* Menoch. *cons. 32. num. 4.* Wesembecius *cons. 48. num. 23. part. 1.* & alij penes ipsos.

2. Probari potest hæc opinio, Primò ex iure Canonico, ex *cap. Recepimus extra de Priuileg.* vbi Sommus Pontifex rescribit, quod licet receptus quis fuerit in protectionem alicuius; eum non propterea esse exemptum à iurisdictione sui Episcopi, nec consequenter iuri protegendi annexam esse subiectionem. Inde libertatem illam Protectores asciscendi asserentes, inferunt, Subditos absque præiudicio Dominorum suorum se posse alterius Tutelæ subricere, eò quòd per eiusmodi subiectionem iuri Magistratus ordinarij, vt verba finalia eiusdem cap. habent, nihil censeatur esse detractum. Quòd ipsum nuncupatim stabiliuit Matth. Wesembec. *cons. 48. n. 30.* asserens, non sequi, quòd per Protectorem alterius iurisdictio imminuatur; cùm defensio sit facultatis naturalis planè à iurisdictione separatæ; nec imminuat iurisdictionem alterius: eòque Episcopis subiecti possint, eiusmodi protectionem sibi parare, per *alleg. Schurff. cons. 23. in princ.* & hoc latiùs paulò infrà probabitur.

3. Probatur secundò ex iure ciuili, *per leg. Desertorem, §. fin. ff. de re militari.* quam hoc allegat. Gail. *lib. 2. obseru. 54. num. 4.* asserens, iuribus illis expressè probari, inferiores posse se, defensionis causa, superioribus, & potentioribus submittere; neque per illam submissionem iurisdictioni ordinariæ quicquam derogari; per *alleg. ibid.* Præterea in comprobationem suæ assertionis adducit *leg. 1. C. de Excusat. mun. lib. 10. & tit. singular. C. de Domest. & Protect.* quarum legum Textus ad hoc adducens Bart. *ad d. leg. 1. num. 2.* dicit, positos sub protectione alicuius non esse sibi subiectos; nec recipientem in tutelam, iurisdictionem in susceptos habere: sed teneri eos defendere cum armis: addens ibidem, se in facti contingentia, cùm dubium circa capitula factæ pacis cum Archiepiscopo Mediolanensi exortum esset, in verbis. Quod omnia Castra occupata per Vbaldinos remaneant sub protectione, & regimine ipsorum: respondisse, per ista verba nullam ipsis competere iurisdictionem.

4. Probatur tertiò, quia ius protectionis nullam iurisdictionem tribuit; sed qui in protectionem sunt, nihilominus sub Superioris sui ordinaria iurisdictione remanent, eique vt antea parere debent. Ita Bart. *in leg. 1. num. 2. Cod. de excus. mun. lib. 10.* Dec. *in cap. Ad audientiam, num. 3. de Appell.* Petr. Anton. de Petr. *de Potest. Princip. cap. 22. num. 9. fol. 293.* Mensochius *de Arbitrar. iudic. cas. 100. num. 9.* Ioann. Baptista Asinius, *tract. de Execut. §. 21. cap. 5. num. 1. & seqq.* Franciscus Zoannet. *in repet. leg. vt vim, part. 1. num. 9. ff. de Iud. & Iur.* Gail. *obseru. 54. n. 4.* Cardin. Mantica *de tacitu & ambig. conu. lib. 27. tit. 7. num. 15.* Alphons. Modit. *§. Principum placita, dubit. a 39. num. 4.* Pruchmannus, *cons. 17. num 86. vol. 1.* Itaque sub nuda protectione, & commendatione esse, non est sub iurisdictione esse, sed sub defensione facti ab iniurijs, & violentiis; vt obseruat Kolkius, *de Contribut. cap. 1. num. 279.* Martinus Rumelinus *ad auream Bullam Caroli IV. p. 2. dissert. 5. §. 9.* & alij penes ipsos. Vndè ex his omnibus præter Doctores citatos, hanc sententiam affirmatiuam docet nouissimè doctus, & amicissimus Nicolaus Ferdinandea de Castro *in Portugal Conuencida, cap. 2. sect. 9.* vbi sic ait: [No ay vna palabra en estas bulas, en que se diga, que Portugal es Feudo de la Yglesia. Dizese bien, que es Censual, y que està de bajo de la proteccion de la Silla Apostolica. Però esto nada tiene commun con el Feudo, ò Vassallaje; compadeziēdose muy bien, que vn Reyno, Estado, Communidad, ò particular seao Vassallos de vn Principe, y en este sentido Clientes de otro Principe, Yglesia, ò Communidad, sin que por esso se preiudique al Señor sobrano y directo, ni se incurra en fellonia, en qoe es excussado hazer discursos largos, auiendo poco ha publicado los doctissimos en esta senteneia Geronymo Magero, explicando egtegiamente la naturaleza de stas clientas, hasta edad y escritos poco sauida.] Ita ille. Et ideò hanc sententiam puto probabilem esse, & secundum illam Don Alphonsus Henriquez, vassallus tune Regis Castellæ Alphonsi VII. potuit sine eius præiudicio se cum Portugallia subiicere protectioni Sanctæ Sedis Apostolicæ, vt fecit.

RESOL. II.

Opinio negatiua Authoris, & aliorum affertur, assentium esse licitum subditos, inconsulto Domino, protectorem aliquem sibi adsciscere. Sed deducitur, quod subditis in praeiudicium Superiorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quidpiam, ex quo iis praiudicium aliquod oriatur. Item, nec Ciuitates, aut populus quidem vniuersus facere aliquid, aut statuere potest in his, quae tangunt ius Superioris in graue ipsius praiudicium.

Nec inferior potest falcem imponere in ius, vel interesse Superioris. Ex part.10. tr.7. Ref.etiam 2.

§.1. HIs tamen non obstantibus, licet, vt dixi supradicta sententia sit satis probabilis: magis mihi placet opinio negatiua, quam tuetur Sigismundus Finkelthanus, *tract. de iure patronatus*, *c.*1. *n.*28.*& seq.*Buxcorff.*ad auream Bullam Caroli IV.Thes.* 99. *littera F*, Clusen *in Sylloge rerum quotidianarum, Thes.*27.*littera F*, Henricus Bocerus, *tract. de iurisdict.cap.*9.*num.*97. Rulandus *de Commission.part.*4.*lib.* 2.*cap.*3.*num.*14. Rolandus à Valle *consil.*29.*num.*6.*volumin.*1. Crauetta, *consil.*933.*num.*33. Boërius *decis.* 304.*num.*6.Arumæus *ad auream Bullam Caroli IV.discurs.*6.*cap.*15. *Thes.*2. Clocchius, *de Contribut.cap.*1. *num.*183. Matthias Stephanus *de Iurisd. lib.*2.*part.*5. *cap.*2.*num.*128. *cum seqq.* Martinus Magerus *de aduocatia Armata*, *cap.*6.*num.*296. Martinus Rumelinus *ad auream Bullam Caroli IV. part.*2. *dissert.*5. *num.*9. Theodorus Reinkingh *de Regimine Seculari, & Ecclesiastico*, *lib.*1.*Class.*5.*cap.*4. *num.*59.*& seqq.* Zasius *cons.*7.*num.*5.*lib.*2.*Alex.cons.*94.*num.*4.*vol.*5. Thomas Michaël *de iurisd. Thes.* 138. Bocerus *de Iurisd. cap.*8. *num.*97. Thomas Maulius, *tract. de Homagio tit.* 1. *num.*5. vbi sic ait: [Subditi non possunt sine consensu domini se subiicere alterius protectioni; nemo enim in alterum transferre potest, quod ipse non habet. *leg. nemo plus, ff. de reg. Iul.* Et non licet subditis contractum vllum facere in praeiudicium domini sui. Baldus *in leg. Debitorum. Cod. de pact.per leg.Si vnus. §.Ante omnia. ff.eod.* Socinus Iunior, *consil.*1. *num.*66. *volumin.*4. Natta *consil.*160. *num.*28. *& consil.*309.*num.*3. Rolandus *consil.*29.*num.*16. *volumin.*1. Quàm autem periculosa sit aliorum protectio; & quantopere Protectores turbent ordinarium Clientum suorum Magistratum, quali ex causa sæpe insectentur subditos contra eum; ibi vbi iustissima animaduertendi, vel mulctandi causa est, sub protectionis specie clientes defendentes, vel alia sibi vendicantes: & protectionis ius itidem respectiuè & subiectionis, & iurisdictionis viam aperuisse, experientia & Historiæ docent. Præter id, in eo ordinarij iurisdictioni aliquid detrahitur, quòd defensionis dignitas, quæ sui natura iurisdictionem comitatur, eùm propter defensionem subditorum, & Iustitia inuenta, & constituta sit; ab Ordinario ad alium transfertur. Vnde à Principe, vel Comite vel alio Magistratu ordinario, suos alterius protectioni, insciis illis, & sine legitima causa sese subiicientes, iniuriarum conuenire posse, per *leg.*1. §.2.*ff. de Iniur.* existimat Frideric. *de Mandat.lib.*2. *cap.*14.*num.*4. Nec obstat, cap. *Recepimus*, & cap. *ex parte, extr.de Priuileg.* nam vtrumque capitulum loquitur de speciali protectione eius, qui aliàs est vniuersalis Protector, & superior. Et ità, cùm Imperator sit vniuersalis Protector, & Superior, *leg.Depræcatio, ff.ad leg. Rhod.leg.benè à Zenone, Codic. de quadrien. præscr.* nihil noui fit, si ipse Imperator aliquem in specialem protectionem recipiat: Vndè Panormitanus *in d.cap.Recipimus, num.*4. *de priuileg.* & Ancharan. *consil.*87. *num.*2. Natta *consil.*237.*num.*2. aiunt, parùm operari tales receptiones in protectionem; imò, quandò Imperator priuatas personas in protectionem specialem recipit, indè nemini præiudicat: Ita Panormitanus *in cap.Ex tenore, el.*1. aliàs ex parte *de priuileg.* quod non est in reliquis Principibus, qui nihil superioritatis habent in alienos subditos; igitur illis se immiscere non debent. Pertinet enim ad proprios, & ordinarios dominos subditos suos tueri atque defendere; vt suprà est dictum. Et nemo debet se in officium alterius intromittere vt notat Bartulus *in leg. Prouinciys*, *num.* 1. *Cod.de mil.alluar.lib.*12.] Huculque Maulius.

2. Itaque rectè iura sanciunt, quod subditis in præiudicium Superiorum suorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quippiam, ex quo iis præiudicium aliquod oriatur. *arg.§.fin.ibi Dominorum.Inst. de his qui sui; leg. Si vnus.*27.§. *Pacta vers.ante omnia. ff.de pact.leg.debitorum* 25.*cum ibi notat.ab Alexandr. in primo notab.num.*2. Baldus, & Wesembecius *n.*4. *Cod.de pact.* Bodinus, *de Republic. lib.* 1. *cap.* 8. vbi scribit, nihil est, quod magis Principum animos commoueat, quàm pacisci per vim cum subditis, vt refert Auctor *in actis pacificat. Coloniens. pagin.* 283. Decius *in leg.*59. *ff.de re iudic. idemque consil.*117. & idem nuncupatim asserunt Socinus Iun.*cons.*1.*num.*66. *volum.* Natta *cons.*160.*num.*28.*& cons.*309.*num.*4.Baldus *in leg. Debitorum. Cod.de pact.* Rolandus à Valle, *consil.*29. *volum.* 1. *num.* 6. vbi tradit Ciuitates recognoscentes Superiorem, non posse aliquid statuere aut facere in præiudicium præeminentiæ Superioris. Nam factum cuique suum nocere debet; nec vnius conditio per alium deterior fieri potest. *leg. Factum. ff.de regul.Iur.leg.Si cui §.ijsdem.ff. de accusat.cap.cum super de re iudic. cap.cum dilect. de fid. Instrument.* Et cùm hoc in quibuslibet aliis personis locum habeat; multò minus licet iis, qui alienus iurisdictioni subiecti sunt, ei per suum factum, & alium defensorem suscipiendo, obesse, & præiudicium parère. *arg. leg.nec ex verb. Cod.de acquir. possess. & arg. cap.licet. vniuersis, & ibi* Gloss. *de testib.* Regner. Sixtin. *cons. Marpurg.vol.*3.*cons.*8.*num.*51. & 52. Sed negari non potest eiusmodi protectionis pactionem præiudicare vero domino; cuius obedientia paulatim minuitur, & defensoris augetur, vt in terminis tradit, Thomas Michaël *de iurisdict.conclus.*13.*& littera E*, allegans in simili Zasium *cons.*7.*num.*5.*lib.*2. M. Stephan. *de Iurisd. lib.*2. *part.*2. *cap.*2. *num.*132. D. Hupingk *dissert.de Iure potest.conclus.*32. *littera E*, Pautmeist. *de iurisd.lib.*2. *cap.*9. *num.*19. Quamuis enim protectionis ius tenue existimetur & nihil cum superioritate respectu patroni, vel cum subiectione respectu clientum, commune habeat: negari tamen non potest, tale id esse, ex quo constituti patroni, alia sibi paulatim in personis protegendis iura quærendi, & vsurpandi, ea scilicet existente occasionis commoditate, & vnum ex alio in dies pullulet; ansam facilè arripere possint: vnde non leue ordinario Magistratui præiudicium generari queat; vt rectè perpenderunt Thomas Michaël *d.conclus.*138.*lit.E.*

3. Et tandem certum est, inferiorem non posse falcem imponere in ius, vel interesse Superioris *leg. si constit.*4. *Cod. fin. regund.* vel eidem in aliquo derogare *leg.* 3. *in princ. ff. de alienation. Iudicy mutand. leg. nam Magistratum ff. de arbitrio leg. ille à quo* 4. §. *tempestiuum. ff.ad Trebell. leg. non autem Magistratus.ff.de Minorib.leg.formam.*2.*Cod.de Officio Præfect. Prætor Orient.* Beccina *consil.*56.*num.*18.*ad fin.& seq.* Et ne populus quidem vniuersus facere aliquid, aut

statuere

statuere potest in his, quæ tangunt ius Superioris in graue ipsius præiudicium Baldus *leg. 3. §. Illud quoque num. 2. ff. quod quisque iuris.* Andr. Knich. *de Sax. non prouoc. Iure verb. Ius, cap. 2. num. 63.* Verùm si, inscio domino, subditi cum alio potentiori ineant protectionis vnionem, id absque præiudicio ipsius domini fieri nequaquam potest; vt accumulatis argumentis non ineleganter deducit Petr. Frider. Mindan. *d. cap. 14. quæst. 1. per discursum.* Thomas Michael. *d. disput. de iurisdict. conclus. 138. lit. E.* Quia Subditi eiusmodi clientes, cùm se uiri sciunt potentioris aduocati viribus auxiliaribus, cum iactura publicæ quietis, quæ tamen vel maximè promouenda est *leg. 13. princ. de offic. præsid.* aduersus dominum sæpiusculè cristas erigunt; Arum. *ad auream Bullam disc. 6. cap. 15. §. 2.* Quare eiusmodi, inuito Magistratu proprio, facta à subditis cum potentioribus patronis aduocatiæ conuentio; dum illi ad ordinariæ iurisdictionis excussionem, & mouendam contra proprium dominum rebellionem, & detrectanda onera consueta, patrocinio abutuntur; nihil aliud sapere videtur, quàm occultam quandam aduersus Magistratum ordinarium conspirationem, & confœderationem. *arg. cap. Constitut. §. Cæterum de verbor. signif. in 6.* Et publicis eiusmodi pactionibus subditi reddi videntur audaciores aduersus dominos suos ordinarios; quibus faciliùs resistent adiuti protectorum auxilio; id quod repugnat publicæ vtilitati; ita considerat Menochius *cons. 28. num. 7.* Adde, quod si subditis liceret, dominis ordinariis inuitis, protectionem pacisci, contingeret, facto ipsorum ius defensionis illorum dominorum præter voluntatem eorum in alium transferri, vt per se patet. Sed consequens repugnat iure naturali, & scriptis, ex doctrina Natta *cons. 367. num. 2. & 3. vol. 2.* Tum quòd subditi nec dominorum possessionem interuertere possunt, Decianus *in Tract. crim. lib. 4. capit. 32. num. 13.* Nec iurisdictionem in alios prorogare, Sola *in Constitut. Sabaud. Rubr. de for. compet. verb. Subditos nostros Gloss. 1. n. 9.* Surdus *consil. 47. num. 25. & 34.* Laudens. *de Princip. quæst. 33.* Thesaur. *decis. 266. num. 6.* Baldus *consil. 121. volum. 3.* ergo se submittere absque dominorum suorum voluntate, ac præcognitione subditis non licet.

4. Item, si licitum esset subditis, inconsulto Magistratu ordinario, alienæ se tutelæ subiicere; non rarò contingeret; dum fortè opponendi sese occasionem vndecunque captarent, subditos contra dominos defendi; sed hoc ipsum iura prohibent, attestante Wesembec. *consil. 48. num. 8. part. 1.* vbi vetitum esse, ait, in territorium dominis alterum alterius impedire iurisdictionem, Bartolus *in leg. qui iurisdictioni, num. 7. de Iurisdict.* Baldus *in lect. testamenta, num. 1. Cod. de testament.* Geminian. *in cap. r. num. 2. & 4. in cap. 2. de Offic. ord. in 6. per §. Non habeat in authent. de defens. Ciuitat. §. Iubemus de collat. capit. Duo 9. capit. Pastoralis 11. de Offic. ord. cap. 1. de Offic. Legat. cap. 1. capit. vt litigantes, de Offic. ordin. in 6.* Vel alterius subditos contra dominum defendere, aut in tutelam recipere *leg. 2. vbi* Cuiac. *Cod. vt nemo ad suum patroc. lib. 11. & in leg. quidam 132. de verbor. oblig. &* Cod. Theodos. *lib. 11. titul. 24. de patrim. vic.* Ergo, &c.

RESOL. III.

Adducuntur aliqua limitationes supradictæ negatiuæ sententiæ? Ex part. 10. tract. 7. Res. etiam. 3.

§. 1. Licet, vt probatum est, absolutè loquendo, non liceat subditis, inconsulto domino, se subiicere protectioni, aut clientelæ alterius potestatis fallit tamen necessitate vrgente, vt obseruat Kolkius *de Contribut. cap. 1. num. 283.* & alij Doctores in superiori Resolutione citati. Et ratio est, quia necessitas est ingens telum, nulli subiectum legi, *leg. 1. de Offic. Proconsl. leg. 7. §. 5. ff quod vi, aut clam.* sed ipsa facit legem, *Remissionem 1. quæst. 1.* ac nulla curat priuilegia, latè Tiraquellus *in tractat. Lignag. §. 26. gloss. 1. n. 19. & seqq.* Ideoque factum necessitate vrgente, culpabile non est, *cap. Ad limina causa 30. quæstione 1.* Hieronymus de Cæuall. *in spec. commun. opin. quæst. 906. num. 50.* Et propter imminens periculum receditur non solùm à regulis iuris communis, sed etiam prohibitiuis. Iason. *ad leg. de pupillo §. præterea, ff. de nou oper. nunciat.* vbi allegat, *leg. Si quis filio exheredato §. Hi autem in fin. de iniust. rupt. irrit. fact. testam.* Zasius *1. consil. 21. num. 11.* vbi exemplo id illustrat. Et vrgente durissimo necessitatis telo, quæ iniusta sunt, iustissima censentur, vt declarat Bodinus *5. de Republ. capite 5. pag. mihi 896.* adde Neuizanum, *in Syluæ nupt. lib. 5. sub titul. quomodo iudicandum, num. 48.* Itaque nostra opinio fallit, quoties subditi, ob iustam, & necessariam causam, alterius patrocinium implorare coguntur: quod fit, quando dominus territorij ordinarius illos vel propter negligentiam, defendere noluit, vel propter absentiam, impotentiam, aut alias causas defendere non possit, Fac. *leg. 23. ff. quod met. caus.* Et ita docet Nicolaus Myllerus *in addit. ad Rumelinum super auream Bullam Caroli IV. part. 2. dissert. 5. num. 9.* Sigismundus Fincheltaus *de iure patronatus, cap. 1. num. 27.* Reinkingk *de Regimine Seculari, & Ecclesiastico, lib. 1. class. 5. cap. 4. num. 80.* cum aliis penes ipsos.

2. Obserua tamen in occurrentibus casibus, quod cautio erit adhibenda ab his, qui extranei Principis auxilio vltrò se munire, & defendere satagunt, vt ita protectionis capitula moderentur, & componant, ne quidquam potestati domini proprij detrahatur; & ne ex illis occasio subiectionis potius, quàm protectionis suboriatur. Calamitas namque æui nostri suggerit, multoties euenire, vt quos opis causa euocauimus, metuamus; & exempla in promptu sunt, ac Historiarum monumenta communstrant, plurimos ex officio protectionis transiisse in vsurpationem potestatis; Petr. Gregor. Tholos. *lib. 11. de Republ. c. 1 r. num. 6. & lib. 23. cap. 3. num. 9.* vbi, vt gradus fiat ad nouum Principatum sæpè solere alterius subditorum protectionem suscipi, verissimè tradidit. Itaque cautelas aliquot prudenter initæ protectionis tradit Bodinus, quarum inter alias hæ sunt. Prima vt patrocinia sint gratuita; quia officio merces non debetur, *leg. 1. ff. mand.* Secunda, vt æquissimis conditionibus vterque vtrique teneatur. Tertia, vt patrocinij tabulis, quas Nostri protectionis literas appellant, testatum sit clientibus iura salua, & integra futura; quæ tabulæ à nouis successoribus ratæ habendæ sunt; alioquin patrocinium, vt morte clientis, & ita & patroni, dissoluitur. Quarta vt patrocinia breuiore temporum interuallo circumscribantur, & terminentur; vt si clientibus grauiora videantur, mutari; si honesta, continuari possint; quod exemplis illustrat. Quinta; omnium optimam, & maximam cautionem dicit, ne patroni clientum arces vel oppida præsidio militari teneant. Hinc à Bruto tribuno Plebis, velut ab Oraculo, in concione populi Romani dictum est, vnam esse tenuium aduersus potentiores securitatis cautionem; vt scilicet potentes, si nocere velint, non possint: cùm nocendi voluntas ambitiosis hominibus, & imperandi cupidis numquam sit defutura; de quibus vide Bodinum *5. de Republica, dict. c. 6.* cui Adde Kolkium, & alios, vbi supra.

RESOL.

RESOL. IV.

Respondetur ad argumenta adducta pro affirmatiua sententia. Et quæritur, an per solutionem census, qua fit Romana Ecclesiæ, probetur exemptio à iurisdictione Episcoporum? Ex p.10 tract.7.Res.etiam.4.

Sup. omnibus responsionibus adductis in hac Res. lege fundamenta posita in prima Res. huius tract. quæ hic est supra Res. etiam prima.

§. 1. EX his omnibus patet responsio ad omnia fundamenta, quæ pro stabilienda affirmatiua sententia apposita sunt suprà in *Resolut.*1. Quamuis enim protectio iurisdictionem non tribuat, nec dominium probet, aut à iurisdictione ordinarij eximat, per suprà allegat. non tamen indè deduci potest, quòd temere subditis licear protectorem euocare vel suscipere, cùm id multis aliis in rebus, vt liquet ex supradictis rationibus, propriis dominis præindicare possit. Qua propter, quoniam sub huiusmodi titulis periculosè peccari solet, & sub vmbra protectionis clientes in seruitutem trahi (cuius non aliquid redolet *lex 7. in fin.ff.de capt.* fiunt, inquit, apud nos rei ex ciuitatibus Fœderatis, & in eos damnatos animaduertimus) visum est Summis Pontificibus necessariũ in Ecclesiasticis exscindere radices, vnde fraudes, Ecclesiarum præiudicio nasci possunt: adeóque Præsulibus, aliisque Ecclesiasticis diserte vetitum est, ne transeant, Ecclesiamque suam in clientelam alicuius, protectionem aut aduocatiam concedant *cap.2.de reb. Eccles.non alien. in 6.*

2. Itaque nunc tantùm restat respondere ad iura Canonica, & Leges ciuiles in contrarium adductas. *Et ad cap. Recepimus extra de priuileg.* quod præcipuè allegari ad hanc rem solet, dico quòd illud nostram non stringit sententiam, quæ de non requisito domini consensu disputat; allegatum autem capitulum strictè loquitur in casu, quo ipse Papa protector electus fuerat; & quæsitum in eo principaliter fuerat. An per solutionem census, quæ fit Romanæ Ecclesiæ, probetur exemptio à iurisdictione Episcoporum? Et rescripsit Alexander Pontifex, quòd sicut non omnes specialiter Beati Petri iuris existentes, annuarim Apostolicæ Sedi censum exsoluunt; ita non omnes Consulares ab Episcoporum subiectione habeantur immunes. Inspicienda ergo priuilegia Ecclesiarum, & ipsorum tenoré diligentius attendendum: vt si fuerit deprehensum, quòd Ecclesia, quæ censum soluit, specialiter B.Petri iuris existat, & ad indicium perceptæ libertatis census annuus conferatur; non immeritò speciali possit prærogatiua gaudere; si verò ad indicium perceptæ protectionis Census persoluatur Ecclesiæ Romanæ; non ex hoc iuri diœcesani Episcopi aliquid videri subtractum. Itaque nihil reperitur in allegato *cap. Recepimus*; quod pro affirmantium opinione fulcienda, facere possit. Et ita ad hunc Textum respondet Dominicus Arumæus *ad auream Bullam Caroli IV.discur.6.cap.15.n.2.* vbi sic ait: Quod enim ad *cap.Recepimus extr.de Priuil.* attinet, nihil id aliud innuit, quàm per persolutionem census annui, quæ fieri Romanæ Ecclesiæ solet, non probari exemptionem à iurisdictione Episcopi, quod sanè nostram non afficit sententiam, quæ an inscio, imò inuito domino, census honorarij annui loco persolui aliquid alteri possit, collimat. Qua de re oppositum *cap.non agit*, si quidem an census ille pro patrocinio, vel qua alia de causa, & an inuito Episcopo Ecclesiæ Romanæ persolutus sit, non insinuat, similiter non obstat *cap. Ex parte eod.* Loquitur enim de iis, qui recepti sunt sub protectione Papæ, dicitque eos per hoc ab Episcoporum suorum potestate minimè extrahi. Nam etiam sine speciali receptione vniuersalis potestatis intuitu eidem subiecti sunt. Hucusque Arumæus.

3. Ad leges verò ciuiles adductas respondeo cum Magero *de aduocatia armata, cap.6.num.389.* quòd *ad §. finalem in l. Desertorem ff.de re milit.* attinet, clarum esse illum loqui de desertoribus militiæ capite puniendis, qui Præfectum, vel Magistratum militiæ, cùm possent, non protexerant: nec vllam ibi fieri mentionem de libertate Subditorum in eligendis protectoribus: palàm est. Prætereà protectores, quorum fit mentio *leg.1.C de excus.mun.lib.10.& tit.singulari. Cod.de domest. & protectoribus lib.12.* erant ex armata militia delecti, qui defendendi, & protegendi causa Principi semper erant à latere; quique, vt ipse Imperator ait, *leg.9.* Cod.Theod. *eod.tit.* protegendi lateris nostri sollicitudinem patiuntur. Vide Cuiac. *titul.de Domest.& protect.*

RESOL. V.

An opinio superior obstet Eminentissimis Cardinalibus, vel Romanis Baronibus; qui cum stigmatibus Imperatoris, Regis Hispaniæ, Galliæ, &c. appositis in eorum Palatiis videntur profiteri, stare se sub protectione dictorum Principum?

Et quid, si in rigore hæc insignium appositio in Palatiis Cardinalium, & Baronum demonstraret ipsos sub stricta protectione illorum Regum stare, & non tantum ad ostendendum animi propensionem in talem, vel talem Regem?

Et docetur prohibitum esse, ne Prælati Ecclesiarum sibi commissarum bona immobilia, aut iura Laicis submittant, aut subiiciant, nec etiam ex ipsis in Patronos, vel Aduocatos perpetuo, vel ad tempus non modicum constituant, &c? Ex part. 10. tract. 7. Res. etiam 5.

§.1. QVi negatiuam sententiam superiùs adductam tenent, hæc non approbant: nam vt diximus, potant, quòd ex hoc authoritas, & obedientia veri domini, non parum minuatur: imò iniuria quodammodo afficiatur dominus dum, pro tali reputatur, qui tanti non sit animi, ac potentiæ, vt suos tueri possit. Licet enim protectio à iurisdictione non eximat; est tamen plerumque Politicis adstipulantibus, initium iurisdictionis. Adde, quòd de Eminentissimis Cardinalibus adest maior difficultas, stante Bulla Gregorij X. vt obseruat Gregorius Becht. *in Tract.de securitate, & saluo conductu.c.10.* Quod probatur, vt suprà cursim tetigimus, *ex cap.Hoc consultissimo de rebus Ecclesiæ nõ alienandis in 6.* vbi ad literam prohibetur, ne Prælati Ecclesiarũ sibi commissarum bona immobilia, vel iura Laicis submittant, aut subiiciant; nec etiam ipsos in patronos, vel aduocatos perpetuò, vel ad tempus non modicum constituant; nisi vltra Capituli consensum, Apostolicæ quoque Sedis licentia specialis accedat. Quod quidem adeò strictè prohibetur, vt si contractus aliter factus fuerit; tametsi iurisiurandi accessione, aut pœnæ adiectione vallatus fuerit; is tamen viribus omninò carere, nec vllum ius præscribendi triboere intelligatur. Quem textum ita simpliciter intellexisse videtur Zasius *in Compend.feud.part.10. de feud.amiss. post n.55.* dicens, huiusmodi aduocatos non esse perpetuos, sed reuocabiles; nisi Summi Pontificis, in paciscenda protectionis vnione, consensus accesserit; per *Text. in cap. Hoc consultissimo.* Vide etiam Henricum Rosenthal *in Synops.de feudis, cap.4.concl.14.num.5.* expressè asseuerantem, hodie ob prohibitionem iuris Canonici, Prælatos non posse assumere Laicos in aduocatos, & protectores per *Textum in cap.1.de rebus Ecclesiæ non alienand.*

2. Verùm

2. Verùm qui tenent partem affirmatiuam, omnia hæc negabunt; quia nec aduocatus, vt dictum est, vel protector per ius protectionis nanciscitur aliquod dominium per *capit. Praterea 23. de iur. patronat. cap. In singul, Regnis de statu monach.* Baldus *in leg. fin. C. de exhib. diu. Adr. tollend.* Butrius *in cap. Eximmata de indic. num. 11.* Panormitanus *in cap. Quia Clerici de iur. patron.* Hostiensis *in Summa de iur. patron. §. Quid competat*, Duarenus *de Sacr. Eccles. ministr. lib. 5. cap. 4. post princ.* Sed ius protectionis secum adfert, vt Clientes contra vim, & violentiam aliorum defendantur, *leg. non dubito. §. 1. ff. de capti. & postlim. reu.* Bud. *in leg. Herennius ff. de euict.* Modest. Pist. *consil. 43. num. 20.* Nec videtur obstare, quòd Episcopis, & Prælatis, absque consensu Papæ sæcularem protectorem suscipere non liceat: nam, vt obseruat Mageius *de aduocatia armata, capite 6. n. 416.* qui attente considerat, videbit textum illum non loqui de simplici iure aduocatiæ, seu protectionis, quale hoc est, de quo nos tractamus; sed de quadam alienatione rerum immobilium seu iurium Ecclesiæ, quæ fit sub prætextu aduocatiæ intelligendum esse; & in effectu dumtaxat Summum Pontificem ibi prohibere, ne Prælati bona immobilia, vel iura Ecclesiarum, Laicis submittant, aut subiiciant; constituendo illos perpetuos aduocatos, vel ad tempus non modicum; recognoscendo talia bona ab ipsis, tanquam aduocatis; siue profitendo se ab illis ea, tanquam à superioribus, tenere. Cùm omnibus hisce modis, ratione tecta, inducatur alienatio quædam, & seruitus; vt post Gloss. Archidiac. Gemin. Ancharan. & Fran. *loco infra alleg. consulendo* docuit Georg. Euerh. *consil. 56. num. 4. 6. & 7.* Ex qua declaratione satis colligitur, simplex, & citra rerum Ecclesiasticarum alienationem; constitutum aduocatiæ ius à Gregorio Papa *in d. cap. 2.* non improbari? nec ab eodem prohiberi, quominus Ecclesiastici Antistites, rebus Ecclesiæ ita ferentibus, protectores absque licentia Papæ constituere, ac suscipere possint; prout in hunc sensum ibi declarat Glossa *in verb. speciali, & in verb. Aduocando.* Archidiaconus *ibi num. 4.* Dominicus de S. Gemin. *col. 2. ad fin.* Petr. de Ancbar. *num. 1.* Phil. Franc. *num. 4.* & scit, quòd etiam sine vlla Summi Pontificis requisitione ius protectionis Ecclesiasticarum personarum & rerum, vt plurimum conferatur Laicis, non refragantibus ipsis Canonibus: vt patet *in cap. Generali 13. de Elect. in 6. item in capit. Pen. extr. de pœnis.* vbi Textus rotundus; *ibique* Abbas *col. fin.* bis hoc notat, & in multis aliis.

3. At, vt verum fatear, ego puto omnia supradicta nihil obstare, nec officere contra Eminentissimos Cardinales, neque contra Barones Romanos: quia appositio illa stemmatum Regis Hispaniæ, Galliæ &c. in suis palatiis, non constituit protectionem, de qua est quæstio inter Doctores, & de qua nos loquuti sumus in hoc Tractatu: sed est quædam extrinseca demonstratio se benè affectos esse huic, vel alteri Regi. Confirmatur; quia sicuti plures alii hic Romæ apponunt in eorum dominibus insignia dictorum Cardinalium, & Baronum; & tamen non ex hoc sequitur ipsos se subiicere illis tanquam clientes, & recipere eos in protectores ea subiectione, de qua in hoc Tractatu loquuti sumus: ita idem dicendum est de Cardinalibus, & Baronibus erga Reges. Quod etiam confirmatur secundo, nam ius protectionis, de quo loquimur, perficitur scriptura instrumentis clientulatibus, cum pactis, & cum quibusdam obligationibus inter patronos, & clientes, &c. vt videre est apud citatos Doctores pro sententia negatiua, & affirmatiua: quæ quidem omnia non intersunt in casu nostro inter Cardinales, & Barones cum Regibus. Ergo &c.

4. Verùm etiamsi in rigore hæc Insignium appositio in palatiis Cardinalium, & Baronum demonstraret ipsos sub stricta protectione illorum Regum stare; adhuc aliqui putant nostram sententiam contra illos non obstare; quia, vt obseruat Mageius *de Aduocat. armata, cap. 6. num. 574.* in terminis casus nostri subditus patroni electio eo etiam casu permissa censetur, quo ij, scientibus tacentibus, & non contradicentibus dominis suis ordinariis, tutelam alicuius potentioris efflagitant: eò quod scientes actum, quem contradicendo impedire poterant; si taceant, pro consentientibus habeantur; per *text. in leg. final. ff quod cum eo, gloss. capit. Is qui tacet, de regul. iur. lib. 6. gloss. Caius 39. ff. Pignor. act. gloss. leg. Fideiussor. 26. §. Pater. verb. manifestum ff. de pignor. gloss. capite 2. verb. tacuerit. dist. 26. gloss. capite 8. ext. de his qua fiunt à Pralat. sine consens. Capituli.* Ias. *leg. qua dotis 33. num. 76. ff. solut. matr.* Tiraquellus, *in tract. de vtroque retractu §. 9. gloss 3. num. 16.* Vnde regula communis est, quando geritur actus pertinens ad alicuius partis commodum, incommodum, vel præiudicium, & sciens illum non improbat; videtur eum tacitè approbare, secundùm Bartolum *in leg. quo enim ff. rem ratam haberi per leg. si absente. Cod. si cert. pet.* Et loquitur ibi Bartolus, quandò actus est gestus in absentia partis, quæ posteà habuit notitiam; nam si non contradicit, approbare videtur. Ergo, vt patet, cùm Summus Pontifex hæc omnia sciat, & non prohibeat; videtur illa concedere, & consentire.

5. Sed ego prorsus existimo, Pontificem nunquam consentire, & concedere, vt talia facientes se constituant sub stricta protectione Regum, de qua loquuti sumus. Solum ergo permittit illos talia facere ad ostendendam animi propensionem in talem, vel talem Regem; quatenus vel tales Cardinales sunt nati in eorum Regnis; vel exercent aliqua munia spectantia ad dicta Regna, vel sunt Cardinales, aut Barones de dictis Regibus benemeriti. Et quidem nemo cordatus potest credere, quod Rex Hispanus permitteret aliquem suum Dynastam se subiicere protectioni, & clientelæ Regis Galliæ, & è contra. Ergo neque credendum est, quòd Summus Pontifex vnquam esset permissurus Cardinales, & Barones Romanos in aduocatiam aliorum Principum se constituere.

TRACTATVS

TRACTATVS XII.

DE

POTESTATE PONTIFICIS:

ORNANDI PRINCIPES LAICOS

titulo Regio.

RESOL. VNICA.

An Pontifices Principibus de Ecclesia bene meritis possint Titulum, & Insignia Regia concedere?
Ex quo sequitur, an Pontifices habeant potestatem indirectam in temporalibus? Ex part.10.tract.6.

§.1. EGATIVE respondet nouissimè Io. Caramuel *in suo Philipp.disp.11.l.5.a.7. concl.* 2. Loquens enim de Alphonso Rege, sic ait: Alphonsus & reliqui Lusitanorum Reges qua creati, & electi, confirmati à Pontifice, sunt Reges Portugalenses; verùm non temporaliter, sed spiritualiter. Ratio est, quia authoritas Pontificis est spiritualis, & ad spirituale solummodò directè se potest extendere. Ambis doceri, quid sit esse Reges Lusitanorum spiritualiter? Respondeo esse participare gratias, indulgentias, iubilea, indulta, & reliquos fauores Ecclesiasticos, qui authoritate Apostolica aliis quà Regibus concedi possunt.

2. Dicis; in Pontifice considerare possumus personas duas, spiritualem, & temporalem; est enim simul Episcopus Romanus, & Rex: ergo quà Rex potest Reges creare temporales. Respondeo primò, non esse liberum cuique Principi Reges, aut supremos Principes creare: quia nemo potest alteri subditum eximere, in causa sit, & superfit vtrique. Ideò Rex Galliæ non potest eximere Ducem de Lerma ab obedientia, quam debet, & quam fideliter præstitit Hispano Regi: non enim est vtriusque Dominus; bene tamen Monarcha Catholicus, si iusta causa postularet. Lermæ enim Dux Regi Catholico, non Christianissimo subest. Atqui Alphonsus Infans erat subditus Monarchiæ Legionensis, neutri supererat Innocentius, quà Romaniæ Rex, & iusta causa deerat: ergo ex duplici capite non recepit, nec recipere potuit ab Innocentio Alphonsus titulum Regis secularis. Prætereà iniurios esse crediderò summo Pontifici omnes illos Authores, qui asserunt eum titulos Regiæ temporales posse concedere; quia, cùm iurisdictio ipsius sit spiritualis, quà Pontifex non potest ea attingere, quæ fuerint merè temporalia. Hucusque Caramuel.

3. Sed displicet mihi sapientissimum & amicissimum virum hæc scripsisse: & vtinam obliuioni traderentur. Dico igitur, Sum. Pontifices posse aliquos Principes de Ecclesia benemeritos, temporaliter Reges creare: Probatur, quia Pontifex, licèt secundùm aliquos non habeat potestatem directam; tamen secundum omnes, tam Canonistas, quàm Theologos, habet potestatem indirectam in temporalibus: de qua doctrina inter Catholicos non est disputandum, ex his, quæ adducunt DD. quos ego citaui *in p.1.tr.2. resol.121.* & alij, quos me citato etiam adducit Carena *in Prax.S.Offic.p.1.tit.1.n.67.* & ad satietatem Solorz. *de Indiar.iur.t.1.l.2.cap.22.n.45.* & Bellarm. *tot. Tract. de potest. Pontif.* cum Sculk. *tota apolog. in eius fauorem contra Bocer.* Quorum sententia placuit etiam Christoph. Besoldo *in dissert. Politico iuridica de Maiest. in genere cap.3. num.9.* dum erat hæreticus; nam postea ex Lutheranismo ad Ecclesiam Roman. feliciter conuolauit. Vide etiam ex Iuristis Hispanis, præter citatum Solorz. Bobadill. *in Polit.to.1.l.2. cap.5.* Pereir. *de manu Reg.t.1. Prel.2.num.4.* Ceuall. *tr.de cognit. per viam viol. in Prol.n.9.* Ramir. *de lege Reg.§.2.num.30.* Morlam *in Empor.iur.p.1.tit.2.q.4. num.9.* Param. *de Orig. inquisit.l.3. q.1. opin.4. per tot.* Aquian. *de legib. l.2.contr.17.per tot.* & duos celeberrimos Canonistas Valb. de Magron. & Feliciano à Vega *in cap.nouit. de iudicijs, ille à num.48. hic à num.4.*

Quæ hic est superius in tr.2.Res.17. & in Resol. 329. § 3. paulo post initium, à vers.Consequentia. & sup. in tr. 8. Resol. 7. in principio, & infrà in tr. 23. Res.7.8. & 9.

4. Itaque hoc fundamento supposito, nempè Pontifices habere potestatem indirectam in temporalibus rectè statuitur, posse titulum Regium temporalem Principibus de Ecclesia benemeritis præbere. Et ita in terminis docet Seraph. Freitas *l. de Imp. iusto Asiat. cap.6. num. 33.* vbi sic ait: Infertur ex eadem potestate (indirecta videlicet) posse Summum Pontificem Principibus Catholicis, & benemeritis titulos & insignia Regia concedere, quod multis exemplis illustrari potest. Gotrifredus enim Buglio, an. Domin. 1099. Regis Ierusalem titulum, quem gloriosè ab Infidelium dominatu & tyrannide vindicauerat, impetrauit; ita refert D. Antonin. *de Excom.cap.72.* Martha *de Iur.l.1.cap.26.n.33.* Alphonsus VIII. vocatur Imperator Hispaniarum de consensu Innocentij II. an. 1135. vt testatur Marian. *l.10. Hist. Hispan.c.16.* quod tamen Gelasij seculo tribuit Genebr. an. 1118. Rogerius. Siciliæ Rex ab Vrbano II. quem defenderat, creatur, idem Marian. *d.l.10.c.5.* Martha *d.26.c.à n.6.* Henricus I. ab Alexandro III. an. 1179. Regiam Lusitaniæ dignitatem sibi, & Successoribus impetrauit, ita Eduar. Non. & alij *in eius vit.* Baron. *to.12.* Azor. *t.2.l.4.c.34.* Illustriss. D. Rodor. Acunha, Episcopus Portugalensis, *no Cathalogo dos Bispos de Porte 2.p. c.6.ad fin.* Pater Anton. de Vasconscell. *in descript. Lusitaniæ in princip. n. 4.* vbi refert Alexandri diploma. Idque summa cum ratione. Cum enim Principes Catholici defensores sint Ecclesiæ, & ad id constituti, & necessarij. *cap. Principes 23. quæst. 5.* condecens est, vt honoribus, & præmiis promeritis à supremo Ecclesiæ Principe condecorentur. Hucvsque Freitas.

5. Sed alia exempla ex aliis Scriptoribus ad hanc sententiam firmandam adducamus, Gregorius VII. Demetrium, Regem Croatiæ instituit, sceptrumque, coronam, & vexillum dono misit: ita Card. Baron. *an.1173. tom.11.* Stephanus Hungariæ Princeps an. 980. Legatos ad Pontificem Benedictum VII. misit,

vt

vt ab eo Regium nomen acciperet, quod ei datum est, Micciſlao Polonorum Duci flagitanti negatum, ita Cromer. *lib.3. Polit.* & Card. Bar. *tom.10. ſub eodem an.* Et quidem, quomodò Rex Hiſpaniæ vocatur Rex Sardiniæ; niſi ex conceſſione Pontificis, facta Iacobo. II. Aragoniæ Regi? vt patet ex diplomate Bonifacij VIII. Item hoc etiam patet in Guilielmo IV. Rogerij Tertij Filio, vtriuſque Siciliæ Rege, ab Adriano IV. ex Poloniæ Duce in Regem ſublimato: ita Cranc. in Vandalia *lib.8.c.2.* & de Iacoldo, Regio titulo priuato, & rurſus reſtituto à Ioanne XXII. vt refert Bodin. *de Rep.lib.1.cap.9.* Martha *de iuriſ. p.1. cap.26.* Idem de Friderico ex Illuſtri Feltrenſium, Familia, in Ducem Vrbini à Sixto IV. erecto, ab eodem Martha refertur *d. tract. de iuriſd. p.1. cap.33. num.93. ſub verbo VMBRIA*; & olim de Roberto Guiſcardo Normanno à Nicolao II. an. 1060. Apuliæ, & Calabriæ Duce conſtituto *cap.26. n.10.* & de Duce Ferrariæ à Paulo II. creato. Vt poſt Cæpoll. *conſ.17.* & Card. *conſ.2.* Ioan. Baptiſt.de S. Seuerino *in l. cunctos Populos de ſum. Trinit. & fide Cathol.* & alios refert Tiber. Decian, *conſil. 19. vol. 3. num.114.*

6. De Polonorum Principe Micciſlao Cromerus refert, quod is Lambertum Archiepiſcopum Cracouienſem ad Benedictum VII. Pontificem Romanum, miſit, vt Regium diadema ſibi concederet; Regemque Polonorum ſe, & poſteros ſuos eſſe iuberet; Bzouius *de Romano Pontifice cap.44.* Innocentius etiam IV. Ruſſorum Principi Regiam dignitatem præbuit, ſicuti & Lithuaoo; vt obſeruat Odericus *Annal. Eccleſia tom.13. Anno 1246.n.28.& Anno 1254.n.27.* Paulus IV. Hiberniam Regni titulo decorauit, vt notat Hiſtoria Concilij Trid. *lib. 5. pag. mihi 1318.*

7. Patet igitur ex his omnibus, poſſe Pontifices titulum Regium temporalem Principibus præbere, non ſpiritualem vt perperam putat Caramuel. Quod quidem tanquam certũ ſupponunt Theologi, vt Eminentiſſimus Dominus meus Card. de Lugo *de iuſt. tom.2. diſp.36.ſect.1.n.4.* Vaſquez *opuſ.de Reſtit.c.6.§.1. dub.1.n.14.& 15.* Dicaſtillus *de Iuſt.lib.2.tr.20.diſp.1. dub.3.n.68.* Turrianus *in 2.2.tom.2.diſp.44.dub.1.n.8.* Salas *de legibus diſp.7 ſect.4.n.31.* Bzouius *de Romano Pontifice cap.44.* Schunek-nius *in Apologia pro Bellarmino c.6.n.121.* Boſſius *de authoritate in Reges impios c.8. n.7.* Balthaſar Nardius *in expunctionibus ad librum de Papatu.c.9.* quibus adde Maſtrillum *de Magiſtr. lib.1. cap.2. num.6.* Rudolphinum *tract. de Poteſtate Ducum Italia num.3.* Matthiam Stephanum *de iuriſ. tom.2. lib.3. p.1. c.3. n.66.* Torreblanca *in praxi iuris ſpiritualis lib.15.cap.2. num.90.* & alios penes ipſos. Quicquid in contrarium doceat Ioachimus Elſten. *in Sylloge rerum quotidianarum Theſi 8.in gloſſ.lit: E.* Daniel Ottonius *in Diſceptatione iuridico-Politica cap.11.* Henricus Bocerus *tract. de Regalibus c. 1.* & Ioſias Nodler *in tractatione Synoptica de ſtatu Nobilium cap.2. num.29.* Quos tamen parum prodeſt noſtro Caramueli, commilitones habere; ſunt enim hæretici, ac proinde in Pontificiam authoritatem hoſtes iurati.

8. Non eſt igitur recedendum à vera & communi ſententia omnium Doctorum: & ideò rectè contra Caramuelem nouiſſimè inſurgit Anton.de Soſa *in libello impreſſo Londini an.1642.cui titulus Iuan Caramuel conuencido p.1.n.7.* Et quia codex non ita facilè inuenitur, apponam per extenſum eius verba. Los miſmos Pontifices Innocencio II. ann.1142. Alexandr. III. an.1179. y otros deſpues deſtos, concedieron y confirmaron el titulo de Rey à D. Alfonſo Henriquez, y ſus Succeſſores. Y es aueriguado, que el Pontifice, aunque derechamente non tiene poder en lo temporal de los Reynos; lo tiene indirectamente en orden al eſpiritual. No ſe atreuiò nueſtro Caramuel à negar eſta doctrina; forçando la confieſſa en el preludio de ſu Phelippe; mas procura en el caſo preſente darle varias ſalidas; que eſtranas concluſiones ſe dexo eſcriuir en todo el libro a. ſobre eſto llega à decir en la quæſt.1.art.3.y 6.y l 5.q.2.art.6.en n.15. que ay Reyno temporal, el qual tiene ſuprema iuriſdiction en las coſas politicas, y ciuiles; y que no le puede dar el Papa, y Regno Eccleſiaſtico, ò Pontificio, que conſiſte en vn titulo ſpiritual, y incorporeo, al qual non ſe concede mas que las indulgencias, priuilegios, gracias, y indultos, que ſuelem concederſe alos Reyes verdaderos; y que eſte fue ſolamente el que los Papas dieron y confirmaron à los Principes Portugueſes; donoſa manera de hablar! haçe el titulo de Rey cofradia para ganar indulgencias: y ſi no era mas deſto lo que daua el Summo Pontifice à D. Alfonſo Henriquez: proque embiauan los Reyes de Leon Embaxadores à Roma à impedirlo; come cuenta en el dicho tercero Artigo? bien claras ſon las palabras en la Bula de Innoc.II. *Et Regem Portugalia redintegritate honoris, regnique dignitate, qua ad Reges pertinet, & alia loca, Excellentia tua concedimus, & authoritate Apoſtolica confirmamus.* En la Bulla de Alexand. III. *Proinde nos attendentes perſonam tuam prudentia ornatam, iuſtitia præditam, atque ad populi regimen idoneam, &c.* y luego: *Regnum Portugallenſe cum integritate honoris, Regni dignitate, qua ad Reges pertinet, nec non omnia loca, qua cum auxilio cœleſtis gratia de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus ſibi non poſſunt Chriſtiani principes circumpoſiti ius vendicare, Excellentia tua concedimus, & authoritate Apoſtolica confirmamus.* y mas à bazo. *Decernimus, ergo, vt nulli omninò hominum, liceat perſonam tuam, aut haredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare.* Lo miſmo continen las confirmaciones de otros Summos Pontifices: y es coſa laſtimoſa, que eſte buen monge eſcriuieſſe de ſuerte, que para conuencerle; non ſean meneſter mas argumentos que las miſmas palabras de las Bulas, que el trae: las quales eſtan deciendo que dan, y confirman titulo, y dignitad de Rey con las honras, tierras, y gobierno; que todo es temporal. Del miſmo genero es la inſtancia que hace fundamento, en que dicen àquellas Bulas: *Super his, que conceſſa ſunt, Deo propitio pro iniuncti nobis Apoſtolatus officio defendemus. Argumenta defendit Apoſtolatus officio non gladio. Ergo Pontifici Luſitania ſubditur Eccleſiaſticè, non ſeculariter; hoc eſt orationibus tueri, non gladio.* Haſe viſto tal gloſa? no aduierte, que el Pontifice para dar eſtos titulos tiene ſolamente la iuriſdiccion in indirecta en ordem al ſpiritual, que ya le ba confeſſando; y eſta es claro, no partenecerle, ſino como à Pontifice, y como talle exercita no con eſpada de ſeglar, ſino con cenſuras, y otras armas Eccleſiaſticas; conforme al officio del Apoſtolado; mas eſſe no quita, antes mueſtra que dio dignidad temporal como Summo Pontifice, y que ſegun el proprio officio, la ha de defender porque ſecularmente no tiene iuriſdiccion en las terras agenas. Y ſi toda via perſiſte ſu Paternidad, en que el Papa dando titulos de Rey, no ſe extende à mas, que à ſpiritualidades; perſuada con eſto al Rey Catholico, que tengo ſolamente las indulgencias de Rey de Nauarra (pues no la poſſee ſino por el derecho, que le dio Iulio II.) que yo confio acabar con el Rey Chriſtianiſſimo, que ſe contente lo temporal de aquel Reyno; pues tiene baſtantes Indulgencias de Francia; Hæc Souſa. Et quidem contra Caramuelem non ſolùm aduerſarij, ſed etiam noſtri Authores inſurgunt; vt fecit nouiſſimè erudi-

tus Nicolaus Fernandez *de Castro in Portugal conuencido p.4.cap.2. sect.9.* sic asserens. [Tubo desgracia el Padre Caramuel, co nu hauer caydo en ellos, conque excusara gran parte de lus deuaneos, à que se arrojò, soñando para defensa de la iustitia del señot Rey Phelippe I I. que ay feudus espirituales que coosisten en la communicacino de oraciones, sactificios, y Indulgencias; y de sacreditando con estas nouedades, y con la crudelidad, que facilmeote dan las escrituras inuentadas de Brito, y Brandao la iusta causa, que tomò à su defensa achaque ordinariu de los Theologus (que nos son de la primeta Hietarchia) que sin estudios solidos de la Iurisprudencia piensan en fuerza de sutilezas metaphisicas apas las difficuldades del derecho con los prineipios desnudos dela Ethica, y sophismas de la Logica; creyendo, que todo es razunnatura.] Ita ille.

9. Quæ omnia satis nostram sententiam contra Caramuelem confirmant. Et quidem speculatio illa, ab ipso adducta de titulo Regio spirituali, est contra mentem omnium Doctorum, vbi suprà; qui vt legentibus patet, loquuntur de titulo Regio temporali: Et hoc manifestè appatet ex his, quæ obseruat Tobias Paurmeistet *de iurisd. l.2.cap.3.n.29.* Matthias Stephanus, *etiam de iurisd. l.3.p.1.c.3.n.17.* Daniel Ottoous *in Dissertatione politico-iuridica de iure publico Imperij Romani, c.11.* & Heoricus Bocerus *tr. de regalibus c.1.n.9.* Theodorus Reinkinqk *tr. de regimine seculari & Ecclesiastico lib.1. Classe 2.c.4.n.30.* & Sixtinus *de regalibus l.1.c.4. n.157.* asserunt enim, quòd, cùm Pius V. creasset Ducem Florentinum in magnum Hetruriæ Ducem ortam fuisse contentionem inter Pontificem & Maximilianum Imperatorem, asseuerantem non à Papa, sed à se Regios titulos esse petendos. Ergo necessariò contra Caramuelem sequitur, titulum Regium à Pontificibus concedi solitum non esse spiritualem, sed temporalem, nam alioquin Maximilianus non diceret eius concessionem pertinere Imperatori. Imperatos enim non potest concedere indulgentias, iubilea, indulta & reliquos fauores Ecclesiasticos, in quibus Caramuel asserit consistere titulum Regium, quem solent Pontifices concedere. Concedebat itaque tunc Pius D. Duci Hetruriæ non titulum spiritualem, sed temporalem.

10. Verùm, vt hæc omnia magis clarè, pateant, apponam hic ea, quæ acciderunt in coronatione dicti Ducis Hetruriæ: nam in vita Pij V. conscripta à Io. Ant. Gabutio *l.3.c.16.* Sic habetur, Cosmum ergo Romam ad suscipienda insignia diadematis euocatum honorificentissimè in aula Regia Pius excepit. Mox in sacello Pontificio inter sacrorum solemnia, die Dominica, Lætare, quæ incidit in tertio nonas Martias an. 1570. suis ipse manibus eius capiti eximij pretij coronam imposuit, atque Sceptrum illi dedit in manus, Cosmo prius pro more sese iure iurando obstricto, ad fidem & obedientiam Pio ipsi, ac cæteris deinceps Romanis Pontificibus, eius successoribus, Ecclesiæque præstandam, eumque, inter hæc sacra Rosa ipso die de more ab se consecrata condonauit. Neque verò passus est Pius, vt ille vel de itinere Romam suscepto, vel de diademate recipiendo Cæsarem, aut Hispaniarum Regem commonefaceret; Prouidebat enim fore vt nonnulli alij Principes viri, quantùm in ipsis esset, eam rem impedire conarentur: quæ tamen res ad Sedem Apostolicam bene de se meritos eum in modum remunerare cupientem omnino pertineret. Sed antequam Sacellum Pius iniret, Cæsaris Orator, illi neutiquàm licere Cosmum ita redimere, supplex denunciauit, quòd is non Pontificis Beneficiarius esset, sed Cæsaris, cuius essent partes huiusmodi. Cui mox Pius, Quoniam, inquit iure, Imperatores ipsi, vel sunt vel appellantur Imperato-

Sup. hoc supra in tr. 10.

res, nisi ex Apostolicæ Sedis authoritate? subinde ad se fisci Procuratorem accitum, vti ipsius Sedis, rationibus caueret, admonuit. Qui iussa faciens, Oratori Cæsareo respondit: Pontificem nequaquam accipere denunciationem eiusmodi; sed eam, veluti legibus aduersam, repudiare. At verò Maximilianus identidem instigatus à suis, Florentiam Ciuitatem ad Imperium pertinere dicentibus, dari Pio curauit quædam scripta, quibus iura sua confirmare conabatur, vt id tituli omninò desereretur. Secùs enim multa se, quæ indè proficiscerentur, incommoda minitari. Demùm haud quaquam licere Romano Pontifici de rebus humanis in locis sibi non subiectis quicquam statuere. At Pius, vti potestatem in terris gerens Christi Domini, cuius sunt cœli, terrarumque ambitus, vltrò citroque agi ea de re ampliùs noluit; ratus ad minimè conuenire ei, qui pro sua amplissima authoritate posset hæc, & alia in hoc genere longè maiora, ad communem Christianæ Reipublicæ salutem efficere. Neque tamen passus est, vt in eiusmodi opinione Cæsar diutius inhæreset. Nam per Cardinalem Commendonum Legatum, quàm graui errore eum Consiliarij sui impliuissent, ei curam referendum imperauit. Ac proinde rationibus, quibus Cæsar ipse de ea mente deduci maximè poterat, adiunxit etiam exempla, & Imperij in Occidentem per Apostolicam Sedem translati & Septemuirûm in Germania creatorum, & eius quam ab ipsa Sacrosancta Sede iidem habent authoritatis: & illa demum quæ passim Pontifices Summi Regnorum iura commutarunt, ac varios Principes nouis & amplissimis titulis olim decorauerunt. Hucusque Author vitæ S. Pontificis. Ex quibus satis remanet labefactata noua speculatio Caramuelis *de tit. Regio spirituali.* Nam si talis esset, ad quid Maximilianus tot suscitauit rumores; sed quid protestationem Pontifici porrexit? quid ei nocerent indulgentiæ, & in illæ Cosmo Mediceo concedenda? Nec Pius V. Oratori Cæsareo in sui fauorem adduceret exemplum Leonis I I I. de translatione Imperij à Græcis ad Francos, & Germanos.

late per totum, & signanter in Resol. §.1. prope fine, à vers. Item. & in Resol. 3. §. Sed quia. prope fine. Vers. Postea verò.

Sup. hoc supra in tr. 10. latè in Resol. 2.

11. Deinde in illa concessione tituli Magni Ducis, nullas agnosco Bullas, & rescripta indulgentiarum; sed solùm video scepta, & diademata. Quod etiam manifestè apparet, quando Innocentius I I I. creauit Principem Bulgarorum in Regem; & ideò apponam verba amicissimi Patris Oderici *in tom. 12. Annalium Ecclesiasticorum, vbi ann. 1204. n. 34.* ita asserit: Prosequuntur gesta, Innocentium, vt piis Bulgarorum principis votis morem generet, Leonem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem misisse, qui ipsum, Romani Pontificis nomine, Regio diademate insigniset. Cùm autem Episcopus & Capellanos prædicti ad Sedem Apostolicam peruenissent; Dominus Papa eos benignè suscepit; & super petitionibus sæpè dicti Ioannis per eundem Episcopum præsentatis, habito diligenti tractatu, constituit eum Regem Blachorum, & Bulgarorum; mittens ad eum Leonem tituli sanctæ Crucis Presbyterum Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum, & per ipsum, sceptrũ Regni, & Regium diadema; vt eundem vice Summi Pontificis vngeret, & coronaret in Regem; transmisso Apostolico priuilegio, cuius tenor talis est. Caloioanni illustri Bulgarorum & Blachorum Regi, eiusque Posteris, ei tàm in Regno, quàm in deuotione Sedis Apostolicæ Successoribus in perpetuum, &c. Sic ibi.

12. Concludendum est igitur ex omnibus supradictis, posse Pontifices condecorare Principes de Ecclesia benemeritos titulis Regiis non spiritualibus, sed temporalibus. Et ideò opinio Caramuelis est contra communem sententiam Doctorum, & contra omnes

Pontifices

Pontifices & Reges, qui concesserunt, & acceperunt titulum Regium: nam isti non petierant à Pontifice titulum Regium spiritualem; sed temporalem; & ipsi hunc non illum concessere, vt patet, apud Scriptores, qui narrarunt exempla superiùs allata.

13. Et quidem, vt obseruat Schulcken *in Apologia pro Bellarm. c. 6 fol. mihi* 273. multi, qui antea Duces, & Comites erant, fuerunt postea à Pontificibus Reges creati; vt Reges Poloniæ, Bohemiæ, Siciliæ, & alij. Ergo titulus ille Regius, temporalis & non spiritualis; nam transire faciebat Comites & Duces in Reges.

14. Et quidem Veneti, teste Petro Iustiniano *lib. 7. de reb. Venetis*, cùm Tribunitia ad Ducalem dignitatem Rempublicam transferre voluerunt; certum est, quòd non intenderunt petere, & accipere à Deodato Pontifice Anno 613. indulgentias, & iubilæa, vt vult Caramuel; sed titulum Ducalem temporalem, quem à Pontifice obtinuerunt, & possident. Et quando Innocentius IV. vt obseruat Matth. Paris *anno* 1248. per Legatos suos missos in Norvegiã pro auxilio habendo contra Fredericum: Hacconi eius Prouinciæ Principi titulum misit Regium, dicendum est contulisse ei titulum Regium temporalem, & non spiritualem, nam aloquin opinor quod ab illo Principe nulla auxilia militaria pro indulgentiis obtinuisset. Itaque, si obseruantia subsequuta declarat, quid in concessione veniat; & omnem tollit dubitatem; vt latè ex aliis probat Surdus *cons.* 349. per totum; cùm in Ecclesia semper fuerit visus, vt Pontifices per indirectam, quam habent potestatem in temporalibus, titulum Regium temporalem Principibus benè meritis concedant: sequitur eiiciendam prorsus esse Caramuelis sententiam. Et licèt alioquin ego venerer doctrinam & ingenium amicissimi viri; tamen magis debeo veritati, ac Summorum Pontificum authoritati.

15. Sed quia in hoc tractatu incidit sermo de titulo Regi Alphonso Portugalliæ Duci concesso à Sede Apostolica, obiter non deseram adnotare, doctissimum & amicissimum Nicolaum Fernandes de Castro *in Portugal conuencida c. 2. sect. 1. & seqq.* probare, dictum Alphonsum Henriquez ab Alphonso Septimo Rege Leonis Castellæ, ac Imperatoris totius Hispaniæ, tanquam eius Vassallum, & Feudatarium Regium titulũ prius impetrasse, vt testatur Rodericus Sancius *Hist. p. 1. c.* 14. Genuit, inquit, ex ea filium, Aphonsum Henriquez nomine, quem [Rex Castellæ primo Ducem Portugalliæ creauit; mox volente Rege titulum Regis assumpsit. Et Horatius Tursellinus *in Epitome Historiarum ab orbe condito lib. 8. in Conrado IV.* sic asserit. Alphonsus Dux Lusitaniæ, Eboram Vrbem Regiam, Vlysiponem, aliaque Lusitaniæ oppida de Saracenis recepit: inde cælesti viso, oblataque Crucifixi specie erectus, & ab Exercitu Rex salutatus, cum Ismaële, aliisque Sarracenis Regibus acie conflixit, diuinaque ope hostem profligauit. Itaque victoriis ingens, ab Alphonso Rege Castellæ, cuius Beneficiarius erat, Rex Lusitaniæ appellatur. Ita ille; qui laté & solidè vt semper solet, probat per recognitionẽ Alphonsi Henriquez erga Sedem Apostolicam, & huius patrocinium erga eundem Alphonsum, non ablatum fuisse directum dominium, neque ius vassalagij, quod Alphonsus Septimus Rex Leonis, & Castellæ habebat in dictum Alphonsum & Lusitaniam. Potuit igitur Alphonsus titulum Regium obtinere, & à Rege Leonis & Castellæ, & simul à Summo Pontifice.

TRACTATVS XIII.

DE PRINCIPVM CHRISTIANORVM

Fœderibus cum Turcis, vel Hæreticis.

RESOLVTIO PRIMA.

An supposita iustitia belli, licitum sit Principibus Christianis inire fœdus cum Infidelibus, vel Hæreticis, pro mutuo auxilio exhibendo? Et opinio affirmatiua proponitur. Ex part 10. tr. 2. addit.

§. 1.

Prima opinio affirmat. Ità Oldradus *cons.* 71. Decianus *vol. 3. cons.* 20. Panormitanus *in c. Quod super de voto.* Matthæus de Afflictis de fæudis, *tit.* de Pace iure firmanda, *ver. Conuenticula, n.* 32. Corsetus *de Potestate Regia, p. 4. quæst.* 53. & alij quos citat, & sequitur Aponte, *vol. 2. cons.* 31. *n.* 69. Valenzuela, *tom. 1. cons.* 99. *n.* 10. Fabius de Anna, *cons.* 17. *n.* 17. Farinacius *Prax. q.* 125. *n.* 90. Salzedus *de leg. Politic. lib. 3. cap. 3. num.* 23. Christianus Hiebenthal *in Collegio politico, Exercit.* 14. 6. Emanuel Themudo *tom. 1. decis.* 89. *n.* 20. *& seqq.*

2 Probatur Primò, hæc opinio: nam quod quisque ad tutelam sui corporis facit, iustè fecisse existimatur, *leg. vt vim. 3 ff. de Iust. & Iur.* Sed Princeps ad sui tutelam Infidelium, & Hæreticorum opera vtitur; ergo iustè ab illo fieri dicendum erit. Secundò ità arguunt. Quouis modo virtute, dolo & insidiis inimicos repellere, ac propulsare possumus, *cap. Vilem* 22. *q.* 2. *& cap. Dominus* 23. *q.* 2. Ergo Infidelium, & Hæreticorum quoque opera vti concessum erit. Tertium argumentum est: fideles possunt in iusto bello Infidelibus suppetias ferre, *caus.* 11. *quæst.* 3. *cap. Iulianus*, *quæst.* 4. *& cap. Imperatores.* Igitur pari iure Infideles possunt à fidelibus in auxilium vocari, vbi bellum iustum extiterit: Hucque trahunt factum Pauli, qui à Tribuno milites petiit, quorum auxilio seruatetur illæsus. *Act.* 23. Quin ipsius. Dei exemplum proponunt, qui in vlciscendis Iudæorum peccatis Gentium ministerio vsus est, *cap. dimittuntur, §. Hine notandum est* 23. *quæst* 5. Quarto loco adducunt exemplum Sacræ Scripturæ, Abrahami scilicet

scilicet, qui cum Aner, Eschol, & Mambre Gentilibus fædus sanciuit, eosque secũ duxit in bellum, *Gen.* 14. *v.*13. Dauidis qui cum Hiram Rege Tyri amicitiam contraxit, 5. *Reg.*5.*v.*1. Salomonis cum eodem Hiram pacem, & fœdus iniit *cap.*5.*v.*12. & affinitate coniunctus fuit Pharaoni Regi Ægypti. 1.*Reg.*1.*v.*5. Idque fœdus cum Romanis, & Spartiatis Simon Summus Sacerdos renouauit, 1. *Machab.* 14. *v.*18. *cum seqq.* His addunt Iustiniani Imperatoris, qui cum Persis fœdus peti iussit, *leg.* 2. *Cod. de offic. Prefectus Pretor Africæ*, *& leg.*4. *Cod. de Commer.& mercat.*

3. Nec obstat, vt ita Bocerus, tract. de Bello, *c.*6. *n.*16. quod Christianis consortium, & communio cum Infidelibus vlla esse non debeat, *cap. sapè* 28. *q.*1. Hoc enim intelligendum est, partim de consortio spirituali, non politico, & ciuili, vt arguit perspicue, *cap. Ecce* 23.*q.*4. *& cap. non licèt.*1.*q.*1. partim de non necessaria communione, & conuersatione, & minimè de consortio necessario, quale est quod belli necessitas extorquet, argumento exempli Machabæorum, cum infidelibus Romanis fœdus constituentium, 1.*Machab.cap.*8.

RESOL. II.

Proponitur Secunda Opinio negatiua, videlicet non posse Principes Christianos inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis. Ex part. 10. tract. 2. addit.

Sup.contentis in hac Ref. magis late infrà in Ref.4.§. Dico secundo. vers. Vnde, & seq. & in Ref. 5. per totam.

§.1. SEcunda opinio negat, & illam latè defendit Cacheranus *in particulari disputatione, impressa post suas decisiones Pedemontanas num.*11.*& seqq. Fernandus Pizzarrus in vita Ioannis Pizzarri cap.* 7. *obser.*2. *quibus adde Reinaardum Honnig. in Theatro Politico par.*1. *cap.*5. *n.*100. Pettinum Bellum de re milit. *p.*2. *tit.*17. Magerum de Adouat armata *cap.*7. *num.*100. *& seqq.* Theodorum Reinkingk *tract. de Regimine sæculari, & Ecclesiast. lib.*3. *clas.* 3. *cap.* 2. *num.*63. *& seqq. Albericum Gentilem de iure Belli lib.*3. *cap.*19. Arumæum in auream *Bullam*, *disc.* 6. *Thesi* 7. *Cochier in Thesaur. Polit. aphor. lib.*2. *cap.*11. *Mancinum de iure Principatuum lib.*6.*c.*18. Calistum Ramirez *de lege Regia.* §.20. *n.*65. Hermanuum Hohausen de iure publico, & priuato *p.*3. *per.*2. *q.*10. Io. Althusius *in polit. cap.* 34. *n.*51. & alios penes Nicolaum Myserum *in addit. in Rumelinum ad auream Bullam p.*2. *dissert.*4. *Thesi* 35. Probatur hæc opinio ex Dei prohibitione, *Exod.*23.*v.*32. *& cap.*34.*v.*32. *& c.*34.*v.*12. Caue, inquit, ne vnquam cum habitatoribus terræ istius iungas amicitias, ne sint offendiculum in medio tui. Non feries cum eis pactum, *Deuter.* 7. *v.*3. Nec Iudæorum vllum fuit cum Samaritanis commercium. *Io.* 4. *vers.*9. & Paulus 2. *Corint.*6. *vers.* 14. *& seq.* ita præcipit. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate, aut quæ societas lucis ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? In ipso fœdere inter eos, cum quibus initur societas quædam amoris, & voluntatis communicatio est. At quis amor in eos, qui ipsius Christi, & membrorum eius iurati sunt hostes? Adde quod reprehendantur à Prophetis Dei, qui cum impiis percusserunt fœdera. Ita Asa Rex Iuda ob fœdus initum cum Benbadado Rege Syriæ corripitur 2. *Paralip.*16. *cent.*7. & Iosaphat ob contractam amicitiam cum impio Achabo; 2. *Paralip.*19. *v.*2. itemque cum Ochoxia. 2. *Paralip.* 20. *v.*37. Aconiti ea natura est, *teste Plinio*, *lib.*2. *cap.*2. vt etiam contactu noceat; ità infidelium, & Hæreticorum conuictus protinus inficit, si vel tantillum cum illis commertij habere incipias. Serpunt namque vitia, & in proximum quemque transiliunt: & contactu nocent, vt inquit Seneca *de tranquillitate animi cap.*7. Ergo huius periculi euitandi causa, prorsus ab eiusmodi auxilio abstinendum est: præsertim cum hoc periculum, concernens animæ salutem, maius sit altero, concernente res temporales. Et ideo de Hæreticis loquens D. Cyprianus in Epistola ad Cornelium, sic ait: Nullam cum talibus commertia, nulla conuiuia, nulla colloquia misceantur; simusque ab illis tam separati, quam sunt illi ab Ecclesia.

RESOL. III.

Tertia opinio affertur, concedens Principibus Christianis inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis, in summa necessitate. Ex part.50.tt.2.addit.

§.1. TErtia opinio, vt obseruat Dominicus Pueronus in Bulla Cœnæ *c.*7.*ver. ad Saracenos. Turcas, &c. num.*17.*& seq.* & Daniel Otterus *in disser. Politico. Iuridica de iure publico c.*11. aliud temperamentum, ac medium quodam inuenit; asserit enim tunc ineunda esse fœdera cum infidelibus, ac Hæreticis; cum summa ingruit necessitas, hostiumque crudelitas; nec alia ratio euadendi se offert, ità tamen vt caueatur, ne, vel nobis, vel hostibus nostris periculum affetatur in Religione, & quantùm denique fieri potest, citò, & bono modo dimittantur. Ita tenet, & ex multis probat Doctus Iurisconsultus Petrus Gonzalez de Salzedo *tract. de lege polit. lib.*3.*cap.*3. *num.*23. cui adde Melchior Iunium *quæstione politica* 74. Henricum Hænonium *disputatione politica* 13. *num.*5. & Christophorum Besoldum *in Dissertat.* de iure *fœderorum cap.* 4. *num.* 3. Felinum, Ioannem Andream, & alios, quos citat Mancinus *de Iuribus Principatuum*, *lib.*6.*cap.* 17. Confirmatur hæc opinio ex vi, & efficacia necessitatis: nam neque iure diuino, neque humano, necessitati lex ferri potest. *Tiraquel. de retr. lignag.* §.26. *gloss. num.* 19. *& seqq.* vbi id multis, more suo, prosequitur, Hieronymus *de Ceuall. in spec. Opinion. commun. q.* 906. *num.*50. *& sequentib.* Geilius 1. *obseru.* 102. *num.*6. 7.8. Crauetta *cons.*1. *pro gener. num.*8. *& seqq.* Vesembecius *cons.*40.*n.*28. Nam de iure diuino occidere aliquem fas non est. Si tamen aliquis in necessitate constitutus cum moderamine inculpatæ tutelæ agressorem interficiat; in legem diuinam delinquere non putatur. Sic videmus, Dauidem, famis necessitate ductum, comedisse panes propositionis; quos non nisi Sacerdotibus comedere fas erat 1. *Sam.* 21. *vers.* 6. *Marc.*2. *vers.*25. Vbi ipse Saluator id rei censet, & approbat. Pariter in Sacri legibus, Iudæos, quibus belligare non licebat die Sabbati, eadem die bella gessisse, vt se defenderent 1. *Machab. capit.*2. *vers.*41. De iure humano communis est traditio, necessitatem facere licitum quod aliàs erat illicitum, *argum. cap. si nulla, eiusd.*23. *q.*8. Huc pertinent rationes, & axiomata Doctorum, quæ de necessitate adducuntur quod necessitas sit ingens telum, nulli subiectum legi, ipsa legem faciens, *cap. remissionem vers. sed Notandum causa* 1.*q.*1.*c.situr.c.quando de consecrat.dist.*7. Ideoque quod necessitate vrgente fit, culpabile non est, *c. ad limina causa* 30.*q.*1. Cuius rationem inquirit, & reddit D. Thomas, & ex eo Hieronymus de Cæuall. *in specul. commun. opin. quæst.* 906. *num.*53. quia lex debet esse de possibili, *cap. erit autem dist.*4. vbi dicitur: Erit autem lex honesta, iusta, possibilis. Necessitas verò supponit impossibile

quoddam;

quoddam; & ideò semper habet dispensationem annexam, propter quam non subditur legi, maximè quando tractamus de periculo vitæ vitando, & patriæ salute conseruanda. Hoc autem casu, illud dicitur impossibile, quod sine interitu Reipublicæ, aut vitæ periculo fieri non potest, *leg. Nepos proculo. ff. de verb. signif. leg. Auus, ff. de Iur. Dot.* Cum verò impossibile sit impossibilitate iuris Patriam deserere, vitam suam, suorumque periculo, & crudelitati hostis exponere; ideò, ne ad hoc cogatur Magistratus, licitum erit cum infideli fœdus ferire; quod extra necessitatis casum, esset illicitum. Nam propter necessitatem ea conceduntur, quæ ipsa quodammodo natura negauit, per ea, quæ notat *Tasius in Paratit. ff. de Commun. diuid.*

RESOL. IV.

Auctoris, & Theologorum opinio firmatur; nempè ex sui natura non esse illicitum inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis; tamen ratione circumstantiarum in praxi vix vnquam talia fœdera esse ineunda? Ex p. 10 tract. 2. addit. Res. 4.

§. 1. QVæ hucusque retuli, sunt placita Iurisconsultorum circa præsentem quæstionem, sed ego Theologorum vestigiis inhærendo, quid sentiam, sequentibus assertionibus demonstrabo.

Dico igitur primò, per se, & ex natura rei licitum est inire fœdus cum infidelibus, & Hæreticis, implorando eorum auxilium, in bello iusto, etiam contra fideles. Ratio est, quia infideles possunt ex se suscipere iustum bellum contra quoscumque hostes: ergo possunt etiam alios iuuare in iusto bello contra quoscumque hostes: ergo licitum est ab iis petere, vt nos iuuent in iusto bello. Et confirmatur primò, quia actus iustitiæ loquendo præcisè ex natura rei, potest ab omnibus tam fidelibus, quàm infidelibus exerceri: at gerere iustum bellum, vel iuuare in iusto bello est actus iustitiæ: ergo potest ab omnibus exerceri. Secundò, quia in iusto bello licitum est vti subsidio equorum, elephantorum, & aliorum brutorum animalium; ergo etiam hominum infidelium. Tertio licitum est in iusto bello præbere auxilium infidelibus contra fideles; ergo licitum est etiam ab eis petere auxilium, cùm sit par ratio. Antecedens patet exemplo Dauidis, qui auxilium, præbuit Achis Regi Philistinorum contra populum Israël. 1. *Reg.* 28. & 29. Videatur *ibid.* Abulensis, *cap.* 18. *quæst.* 5.

2. Dicendum est itaque licitum esse Principi Catholico conuocare infideles, & Hæreticos, & illorum opera vti ad debellandos Hostes, aduersus quos gerit bellum iustum. Probatur. Quia actio illa debellandi Hostes, iusta est, ergo iustum erit illi cooperari: ergo vocare alios, vt cooperentur non est illicitum. Quod verò, qui vocantur, infideles sint, & Hæretici, non reddit per se loquendo cooperationem inhonestam: nam infidelitas non deprauat omnes actiones: adhuc enim possunt infideles operari benè, aut certè non malè in iis, quæ ad infidelitatem non spectant, aut cum illa non annectuntur, vt non connectitur bellum.

Sup. sequentibus in hoc §. infra in hoc tract. in Res. 9. §. 1. ante mediũ. à vers. Cæterum. & in 3. Sed dices hæretici sunt excommunicati; ergo non licet Catholicis cum illis agere. Si autem ad eorum exercitum vocarentur; necessariò, verbis, & actionibus communicarent. Respondeo primò, hæreticos) excepto vno, vel altero) non esse excommunicatos nominatim, sed in generali: non teneri autem nos ad vitandum excommunicatos in generali post Concilium Constantiense, de quo in materia de Excommunicatione. Secundò, licèt teneremur vitare illos, tamquam excommunicatos; id solum haberet locum, quando non esset nobis necessaria, aut vtilis communicatio: vt affirmant Doctores in eadem materia. 55. seqq. quæ hic est i. ita Res. etiam 9. Quare eo ipso, quòd Principi Catholico necessarium, aut vtile esset vti opera hæreticorum ad bellum: non obstaret excommunicatio. Et ita omnia supradicta docent Martinus Becanus *in Apologia veteris testamenti cap.* 17. *quæst.* 6. Valentia *tom.* 3. *disp.* 3. *quæst.* 16. *punct.* 2. Petrus Binsfeldius *de iniuriis, & damno dat. cap.* 8. *concl.* 17. Molanus *de fide Hæret. seruan. lib.* 1. *cap.* 20. & 21. Zipæus *de iudice lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 2. Laymann *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. *num.* 6. Binnez *in* 2. 2. *D. Thoma q.* 40. *ar.* 1. *dub.* 3. Suarez *de Bello, disp.* 3. *sect.* 7. *num.* 25 Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *disp.* 90. *n.* 2. Coninch. *de Bello disp.* 31. *dub.* 7. *n.* 102. Calpensis *in cursu Theologico, tom.* 2. *tract.* 17. *disp.* 7. *sect.* 1. *num.* 19. Sylmus *in* 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 1. Quæritur 2. & alij statim citandi. Vndè in hoc sensu puro locutos fuisse Auctores primæ opinionis affirmatiuæ in principio positæ.

4. Dico Secundò, licèt, vt probatum est non sit illicitum per se, & absolutè inire fœdus, & aduocare in auxilium belli iusti milites infideles, & hæreticos; tamen per accidens, & ratione circumstantiarum ordinariè, & generaliter hoc est illicitum, & grauissimum peccatum; nam suboriri solet maximum scandalum in Republica Christiana ex aduocatione infidelium, & hæreticorum ad castra Christianorum. Deinde etiam ipsis, qui infideles, & hæreticos vocant in auxilium, regulariter cedit in malum; non enim seruant iura belli, nec reuerentiam exhibent locis Sacris; sed omnia prophanant; & captiuos ducunt infantes, vt eos apostatare faciant; & aliis plurimis calamitatibus omnia perdunt. Et in hoc sensu explicandi sunt DD. secundæ sententiæ negatiuæ quos supra adduximus. [Vndè ego constanter assero, quod Sup. in Res. si bellum sit inter Principes Christianos, vix vn- 2. huius tra- quam contingere poterit, vt iustè infideles in eorum ctatus. auxilium admittant, præsertim eos, qui sunt manifesti Catholici nominis, hostes: quales sunt Turcæ, & hæretici, quoniam semper timeri debet nimia horum crudelitas, & prophanatio Templorum, ac rerum Sacrarum, & Virginum violatio.] Et ita docet Lorca *in* 2. 2. *D. Thoma sect.* 3. *disp* 51. *num.* 4. Granado *in* 2. 2. *controuersia* 3. *tract.* 12. *quæst.* 4 *sect.* 6. *num.* 56. Molina de Iustitia *tom.* 1. *tract.* 2. *disput.* 102. *n.* 5. Malderus *in* 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 1. *dub.* 6. Villalobos *in summa tom.* 2. *tract.* 5. *difficult.* 9. *n.* 3. Becanus *opusc. de fide Hæreticis seruanda, lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 4. Gordonus *in summa lib.* 6. *quæst.* 19. *cap.* 9. *num.* 19. Freytas *de Imperio iusto Asiatico c.* 13. *n.* 52. Coninch. & Sylmus *vbi suprà, cum aliis.* Et vtinam hoc experientia miserabilis non patefaceret.

5. Vndè ad terrorem Principum Christianorum, non desinam hic apponere exemplum Francisci Primi, Regis Galliæ, de quo Georgius Schonborner *in Politica lib.* 4. *cap.* 34. sic ait: [Franciscus Galliarum Rex sic potens, vt cum potentissimo Orbis Imperatore dimicaret de Orbe, & vna vtraque cura sit complexus vniuersos suos, vt iis fuerit in Gallia, debeat nè illi plus Mars, aut Minerua; nobilitas, an plebs, miles, an Mercator. Tantus Heros videtur summæ fælicitatis apicem attigisse, nisi moriens exclamasset: Petij, heu perij, quod volui esse fœderatus ei, qui hostis est Christiani nominis. Cardinalis Guisio suggerenti consolatione ex Sacris litteris. Omnis, inquit, misericordia mihi clausa est, qui vt Æmuli mei, vel gloriam infuscarem, vel vindicarem iniuriam, fœdus pepigi cum Turca, & Christianorum capita, tamquam armenta ad Mahometanam seruitutem vinus, vidensque

videnſque paſſus ſumabigi. Non puto has voces eſſe deſperantis ſed extremè potius dolentis Sanè præter bellum, quod florentiſſimam Galliam exercuit, alijs etiam modis ad pœnam tractus eſt Franciſcus. Poſteritatem illius videmus extinctam. Henricus filius in publico ſpectaculo factus eſt Orbis ſpectaculum; Nepotes, dolor, Bellum, venenum, cultellus, ita breui abſumpſit omnes, vt vna eademque ætas Valeſiam gentem viderit, & ſummam, & propter fœdus Turcicum nullam.] Hucuſque Schonborner. Quod etiam notarunt poſt illum *Philippus Hœnonius diſp. polit. 13. num. 5. litter. A* Melchior Iunius *in quæſt. polit.74. Arumæus ad auream Bullam diſcurſ.6. Theſ.7.* Reinhardus Koningh *in Theſ. polit. part.1. cap.5. num.*82. Carpzouius *in legem Regiam Germanorum cap.6. ſect.3. num.*8. Daniel Ottonus *in Diſſertatione Iuridico Politica de Iure publico cap.*11. Chriſtophorus Beſoldus *in Synopſi Politica doctrina lib.2.p.1. cap.*11. *num.*7. Andreas Migerus de Aduocatia Armata *cap.7. num.*121. & Martinus Rumelinus ad auream Bullam Caroli IV. *p.2.diſſ.4.n.*35. Et de dicto fœdere Franciſci cum Solimano faciunt mentionem Bannez *in 2.q.40.ar.1.dub.3.* Theodorus Reinkingk de Regimine ſæculari, & Eccleſiaſtico *lib.2.claſſ.3. cap.3.num.*65. Hermannus *Goehauſen. de iure publico, & priuato p. 2.* Per.2. *quæſt.*10. Genebrardus *in Chro. lib.14.an.*15. Beſcarius *in Com. Rer. Gallic. libr.* 23. *num.*22. Bulengerius *in Hiſtor. lib. 2. fol.* 53. & alij vbi ſupra; quos hic ad ſatietatem omnes adducere volui; nam Auctor Anonymus *Vindiciarum Galliæ num.*23. auſus eſt negare fœdus Franciſci Galliarum Regis cum Solimano; ô impudentiam!

6. Sed mira res, quòd mors Franciſci tam terrifica non terrefecerit Henricum II. eius filium: nam poſt eius obitum ſtatim ipſe fœdus cum Solimano Turcarum Imperatore etiam contraxit contra Carolum V. vt obſeruat Arumeus ad auream Bullam *diſcur.6. cap.*15. *Theſi.*8. Ex huius fœderis tranſumptum per extenſum apponit Euerardus a Weihein Penniculum fœderum *libr.1. cap.2. fol. mihi.* 230. & Georgius Praudlaches in Hiſtoria Pacificationum Auſtro Hiſpano Gallicarum *cap.9. fol.mihi.*51. Quod quidem ego ſine ſtomacho legere non potui: & ideò rectè, vt teſtatur *Arumæus vbi ſupra*, & Carpzouius vbi ſupra in legem Regiam Germanorum, *cap.6. ſect.3. num.*22. Cancellarius Galliæ, *Henrico quantumuis petente, fœdus illud conſignare noluit; ſigillum non in hunc vſum ſibi creditum aſſerens.* Itaque cùm Carolus Galliæ Rex, cognomento Simplex, velle ſe cum Nortmannis ethnicis inire fœdus; eorumque auxilio bellum gerere in conſilio haberet, rectè Fulco Archiepiſcopus Rhemenſis Sacerdotali conſtantia ei reſtitit, grauiſſima epiſtola ſcripta, quam recitat Frodoardus *lib. 4. cap.5.* vbi inter alia ſcribit. *Quis non expaueſcat, vos inimicorum Dei amicitiam velle, ac in cladem, & ruinam Chriſtiani nominis Pagana arma, & fœdera ſuſcipere deteſtanda? Nihil enim diſtat vnum, quis ſe Paganis ſociet, an, abnegato Deo, Idola colat?* Et ſane Carolum quandiu Fulconis conſilia ſecutus eſt, Deum habuiſſe adiutorem; è contra poſt aliquot annos infidelium opera vtentem, vna cum libertate Regnum perdidiſſet, teſtatur Baronius *ſub anno.*923. Quod etiam obſeruauit Beſoldus in Diſſertatione *de fœderum Iure, cap.4. num.*1. Et ideo Vgo Grotius *de Iure Belli lib. 2. cap.* 15. *num.* 11. aſſerit, quod eſſet optandum hodie, vt Principes in animum admitterent liberam, & piam vocem dicti Archiepiſcopi Fulconis, Carolum Simplicem admonentis.

***

RESOL. V.

Magis explicatur noſtra ſententia, & Doctorum auctoritate fulcitur? Ex part 10. tract. 2. addit.

§.1. VErùm ex ſuperius dictis apertè patet, ea non ſolum procedere quando infideles, & hæretici aduocantur in auxilium fidelium; ſed etiam, è conuerſo, quando fideles militarent in auxilium infidelium, & hæreticorum, etiam ſupponendo iuſtitiam belli; Et ideo rectè, ſtantibus his, quæ ſuperius probata ſunt, Petrus Marchant. in ſuo Tribunali *Sacram. tom.2. tract.6. tit. 3. quæſt. 1. dub. 4. fol.*343. ſtatuit has duas propoſitiones: Quod vbicumque periculum imminet ſalutis, aut peccati mortalis in fide, & moribus, ſiue obſeruantia mandatorum Dei in militibus; vel communis ruinæ fidei Catholicæ, Templorum, &c. non liceat Catholicis Regibus, & Principibus ſubſidium mittere Principibus infidelibus, nec militi Catholico in talibus caſtris militari. Similiter non licere Regi Catholico, ſiue Principibus Hæreticum militem auxiliarem adhibere, ſi per iſtos Eccleſiæ aliquod damnum inferatur, & credant ſe id prohibere non poſſe; non enim facienda ſunt mala, vt eueniant quæ opinamur bona. Pericula autem, ait Marchant. quæ in huiuſmodi militia ferè ex natura infidelitatis, vel hæreſeos ſequuntur, ſunt. Quod apud infideles, vel hæreticos exercitium Religionis Catholicæ non ſit liberum; ita vt Sacerdos, Capella ordinaria Religionis Catholicæ exercitia, ne quidem inter legiones Catholicas habeantur, aut permittantur: vt modò in Holandia, in qua, etſi Legati Regum, & Principum domi, Religionis ſuæ exercicium habeant; nihilominus in exercitu, vbi ſunt Gallorum Regimina, & Legiones, nullus Sacerdos, aut Capella, aut exercitium Religionis Catholicæ admittitur. Vnde neſcio quid excuſare poſſit Reges Catholicos, vt cum certo animarum periculo poſſint humanum ſubſidium præferre ſaluti ſubditorum; vbi Sacramentorũ Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, extremæ Vnctionis, & aliorum mediorum, quæ tum neceſſaria; tum multũ vtilia ſunt, omnis illis copia deeſt.

2. Imminet periculum reſpectu fidelium, contra quos bellum geritur; dum ipſi ſubſidiis armorum Catholicorum opprimuntur in exercitio fidei Catholicæ, & Religionis, & in ſalutaribus operibus: templa non modo vaſtantur, ſed ſacrilegis operibus addicuntur; ſacra violantur; Sacerdotes exulant, Virgines Deo ſacræ vi opprimuntur; in Oppidis, & Ciuitatibus, in quibus à principio Chriſtus, & fides Catholica floruit, plantatur Synagoga Satanæ. Nec excuſatio illa prophana aliquid concludit; quod Catholicus miles id non intendat, quod per accidens id fiat, quod ſtatus politicus id attendere non debeat. Quis enim poteſt intentionem diuertere ab eo, quod data victoria certò, & infallibiliter fit, & fiet Principe, aut Republica hæretica vincente etſi non neceſſario phyſica neceſſitate; neque enim per accidens in re morali fieri dicuntur, quæ certo fiunt, & conſequuntur? Minus ſtatus politicus ſalutis ſtatum, & Dei aras euertere, aut anteire debet, cum omnis poteſtas, ſicuti à Deo eſt ſic Deo ſubijci neceſſario debeat.

3. Imminet periculum ratione prauæ conuerſationis, & permixtionis perfidiæ hæreticæ cum vera Religione: Vnde, ſi non hæretici, qui tamen ſic conuerſatur, vt plurimum fiunt Athei. Quæ pericula, & ſi non tot, nec tam magna; frequenter tamen eueniunt; ſiue cum Regum infidelium aduerſus infideles eſt bellum, ſi Catholici milites ſeu Religionis exercitiis vacare publicis in caſtris non permittantur: Siue, cùm

cum Principes Catholici milites hæreticos, & infideles ad sua castra admittunt: nisi enim certa disciplina eos coërceat, etiam quæ fidei Catholicæ sunt non rarò conculcant, & hæc omnia docet Marchant. vbi suprà. Et quia Codex huius viri docti non ità facile inuenitur, ponam etiam id, quod asserit in *Tractat.2.tit.2.sect.6. quæst.5.dub.1. fol.*105. sic itaque ait. Dicant quicquid volunt in hac Politici huius temporis, qui materiam status à materia fidei separare tentant. Vbi enim actiones ex circumstantiis certò concomitantibus hæresi coniunguntur, speculationes suas mihi suppeditabunt, sed Praxis illos coram Deo, & Christo Iesu condemnat: Deus enim non irridetur. Explico exemplo, quod ipso experimento vidimus: Præstamus, inquiunt auxilium, & arma hæreticis in materia ciuili, & status, seu Politiæ, Hæresi non fauemus. Hæresis enim à materia status secernitur. Propositio speculatiuè concludit, si cum vniuersalibus, & Ideis Platonicis in cornu Lunæ remaneat: Dic, agedum, mihi: Hæretico contra Catholicum auxilium præbes in materia status, & Politiæ, quem scis, & experiris, quocumque suis armis, & tuis auxiliaribus Copiis pertingit, Christum, Ecclesiam, Fidem Catholicam aut expellere, aut perdere; Synagogam Satanæ introducere, Templa Sacra profanare, Sacerdotes fugare, aut opprimere: quin imò in tuis propriis Copiis auxiliaribus, Sacerdos, & Exercitium Catholicæ Religionis non permittere. Separa mihi ista in praxi: & cum illa sic certò, & infallibiliter contingant; vnum ab alio actu remouere, & intentionem tuam salua, si potest, coram Deo, & hominibus. Quod si philosophari velis, agnosce: Quod qui scienter, & deliberatè ignem in domum inicit quo scit infallibiliter arsuram. Incendiarij culpam etiam coram iudice quolibet non euadet, & si allegaret millies se non intendisse domum comburere. Agnosce, quòd qui scienter applicat causam, ex qua infallibiliter, & certò, & si non necessario effectus sequitur: effectus illi imputandus sit. Aut permitte, vt ardentem facem tuæ barbæ applicem cum intentione non comburendi. Si Theologos consulas, qui aliter fortè respondeant; Arioli sunt, & Pythones è ventre loquentes, non Theologi. Hæc Marchant. Frustrà igitur asserimus causas dari, ob quas Reges fœdera cum hæreticis contrahant, illisque faueant; auxiliaque mittant Principibus, non qua hæreticis, sed quà Principibus bellum, vt credunt, aliàs iustum gerentibus; in quo gerendo, si quid aduersus Religionem committatur; esse id extra suam intentionem asseruit, atque contingere per accidens. Hoc argumentum ex superius dictis reiicitur: & solide refellit illud nouissime doctus, & amicissimus Zipæus in Indice *lib.4. cap.*51. & in hiatu Cassani obstructo *lib.3.cap.3.*

RESOL. VI.

An Principes, ineundo fœdera cum Turcis, vel Hæreticis, incidant in censuram Bullæ Cœna, *vel saltem peccent mortaliter?* Ex part.10.tr.2.addit.

§ 1. NEc aduersus superius dicta valet dicere posse aliquos Principes fauere hæreticis, non vt hæretici sunt, sed tantum in materia ciuili, & & politica; & ideò in censuram Bullæ Cœnæ non incidere si quis eorum faueat Hæretico, non tanquam Hæretico, sed affectu aliquo humano, aut temporali, vt docet Toletus *lib.1. cap.19.* Sayrus *de Censur. libr.3.cap.5. num.3.* Farinacius *de Hæresi, quæst.*182. *n.*132. Sanchez *in Summa lib.2.c.10.n.5.* Bonacina *disp.*2. *de Censuris, q.5. punct.3. n.2.* Non inquam hoc valet dicere: sed contrarium sentiendum est; quia si auxilium impendis hæretico, cedens necessariò in hæresis fauorem, absolutè vis in executione hæresi illius fauere, quia fauor hæresis omninò consistit in illo auxilio præstito; neque impeditur ex alia vniuersaliori intentione, si eam fortè habeas: ergo verè dicendus es fauere hæretico, vt hæreticus est, quoties faues illius hæresi. Secundò probatur ex variis textibus in tit. de Hæreticis in 6. in quibus solus fauor hæretico factus, cedens in fauorem hæreticæ prauitatis, attenditur, vt fautoriam Hæresis constituat; neque alia intentio formalis requiritur. Cõstat hoc *ex cap. accusatus, §. Sacerdotes de Hæreticis in 6.* Vbi Sacerdotes, & alij Clerici impedientes Inquisitionis officium, compesci possunt tanquam fautores hæretici; cum non sit dubium, inquit textus, eos, ipsa facere in fauorem hæreticæ prauitatis. Item *ex cap. commissi,* vbi conferens beneficium hæretico cognito, etiam si consanguineus sit; priuatur beneficiis, & alias pænas incurrit. Et idem est de recipiente ab hæretico, *ex cap. Quicumque.* Quia in his fauor hæresi præstatur, etiamsi non animo vltimarè, & formaliter illi fauendi fiant. Neque Doctores, quos allegat Sanchez, intentionem ipsius probant: solùm enim dicunt necessarium esse ad fautoriam, vt hæretico faueas, vt hæreticus est: quod abundè præstas, quoties vis auxilium cedens in fauorem hæresis, illi præstare, vis enim tunc illi fauere, vt hæreticus est, etiamsi non faueas illi, quia est hæreticus; sed quia est consanguineus. Et hæc omnia tenet, & docet Suarez *de fide disp. 24. sect.1. num.9.* & post illum Castrus Palaus *tom.1. tract. 4. disput. 3. punct.5. num.9.*

Sup. hæc infra in Res. 7. §. Et non deseram. & in tom. 5. tr. 12. Res. 21. §. Notandũ est, prope finem à vers. Ex his infertur.

2. [Sed dato, & non concesso quod in casu, de quo loquimur, Principes non inciderent in censuras Bullæ, firmiter tamen dicendum est peccare contra præceptum naturale: nam ad peccandum contra id, quod debeo Religioni Catholicæ, parum refert quod ego agam ex affectu contra fidem; si tamen ago id quod cedit contra fidem. Sicut ad peccatum iniustitiæ parum refert, quod non auferam alienam pecuniam ex affectu iniustitiæ, si tamen ex alio fine, v.g. gulæ, vel auaritiæ eam aufero, idem enim nocumentum infero Catholicæ Ecclesiæ, quando faueo, & conseruo hæreticos ex affectu lucri, Amicitiæ, ac quando ex affectu erga hæresim: ergo in vtroque casu pecco grauiter contra præceptum naturale, quo debeo protegere Catholicam Religionem.]

3. Nec obstat, si dicant se defendere, & fouere hæreticos, vt hac ratione caueant sibi, & tueantur se à Principe aliquo Catholico potentiori: hoc, inquam, non satisfacit, quia bonum commune Religionis; est ordinis valdè superioris: ratio autem politica est multò inferior: quæ cum tanto Ecclesiæ Catholicæ detrimento non debet attendi. Docent enim Lessius *libr.2. de Iustitia cap.9. dub.8. numer.41.* Marquez *in Gubern. Christ. lib.1. cap.8.* Coenca de sui defensione *lib.4. quæst.1. num.13.* & Theologi communiter hominem priuatum qui à Principe iniustè inuaditur; non posse in sui defensionem Principem occidere, si ex morte Principis sequatur magnum Reipublicæ detrimentum; quia damnum illud publicum debet præferri iacturæ propriæ vitæ. Docent etiam Lessius *ibid. 9. num. 60.* & alij passim, non posse aliquem defendere se ab iniusto aggressore, si non potest aliter occidere aggressorem, nisi occidendo simul obiter infantem non baptizatum; quia salus spiritualis illius pueri debet anteponi iacturæ meæ vitæ corporalis. Videant nunc Principes, an debeat præferri ratio quædam politica, & timor humanus, quem fingimus, iacturæ temporalis futuræ, detrimento

Sup. hoc in tom. 7. tr. 5. Res. 17.

Et sup. hac occisione aggressoris in tom. 8. tr. 5. ex doctrina Res. 18. signanter §. Sed ego, cursim insinu[...]

detrimento præsenti, certo, & communi Religionis Catholicæ: cuius bonum est adeò superiùs, vt debeat etiam cum iactura nostræ vitæ procurari.

4. Nec est iusta causa excusationis, si quis iudicet id expedire ad suum statum augendum, aut conseruandum; eò quod ea ratione minuat Æmuli sui potentiam: nisi prius probat suum statum pluris esse Religione Christiana, ac salute, tot millium animarum, atque adeo Christi sanguine, quo illæ emptæ sūt. Quod optime obseruauit indiuidualiter Coninch. *disp. 31. de bello dub. 7. num.* 102. Hurtadus de Mendoza *vol. 2. disp.* 169. *sect. 9.* §. 78. Caspensis *in cursu Theologico tom. 2. tract.* 17. *disp.* 7. *sect. 1. num.* 13. ergo, &c.

RESOL. VII.

An Summus Pontifex possit sub censuris prohibere Principibus, ne bellando supradicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis contrahant?

Idem est si bono spirituali Ecclesiæ expediat, Principes desistere ab aliquo bello. Ex part. 10. tract. 2. addit. Resol. 7.

§. 1. VErum, si pro coronide huius disceptationis aliquis curiosus inquirat, an possit Pontifex Principibus prohibere, ne bella gerant, de quibus supradictum est illicita esse; & illi teneantur obedire? Respondeo cum *Dunallio in 2. 2. tract. de Charitate quæst. 16. art. 2.* & alijs: quòd licet absolutè in materia bellorum dicendum sit Principes Christianos non posse ex iustitia ad Tribunal Pontificis vocari, cùm in eos Pontifex potestatem temporalem non habeat, sed tantùm spiritualem: & posse quidem inuitare, & monere ipsos Principes ad pacem; & aliquando se benignè tamquam Arbitrum, seu potius amicabilem Compositorem, vt aiunt, offerre, aut se interponere, non autem vt Iudicem se in ipsos constituere; adeo vt si se ipsum, iudicem constituere: non teneretur Princeps à bello, quod iam est aggressus, aut quod paratus est aggredi, abstinere: Tamen hoc non obstante, firmandum est, si bellum, de quo loquimur, vergeret in damnum Catholicæ Religionis,
Sup. hoc in posse Pontificem inhibere Principibus, ne ampliùs
Ref. not. seq. illud gerant. Et ità nouissimè firmat Columbus de Hierarchia Angelica, & humana Bossius *in moral. lib. tom. 1. part. 1.* §. 30. *nu.* 1068. & idem docet Dicastillus de Iustitia *lib. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 16.* §. 4. *num.* 329. vbi sic ait: [Non licebit Bellum, imo erit contrà charitatem debitam bono communi, si quis putet minuendum esse Religionem Christianam, & inde euasuros, superiores, & potentiores Ecclesiæ hostes; timeaturque nostra inuasuros, & occupaturos, in his enim casibus debet Princeps Christianus læsus cedere suis commodis, ne Religio ita grauiter patiatur; ad idque præstandum compellere potest Pontifex etiam sublata iuris bellandi facultate.] Ità ille. Vide etiam Angutanum de legibus *lib. 2. cap.* 17. *nu.* 79. & me citato Bordonum *in Consil. Regul. tom. 2. resol.* 66. *nu.* 34. Sotum *in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 1. concl.* 4. Et ideo Ioannes Wigers *in 2. 2. D. Thomæ quæst. 40. art. 1. dub. 1. nu.* 22. optimè sic ait: Dicendum Principes Christianos absolutè non teneri saltem ex iustitia ad Pontificis Iudicium causas suas referre, quamdiu ipse non interposuerit authoritatem suam, exigente hoc spirituali bono fidelium: & Ecclesiæ, non enim directè in temporalibus, vel in temporalium administratione, aut gubernatione subiiciuntur Pontifici; sed tantum indirectè, quatenus id necessarium est ad spirituale bonum Ecclesiæ, & ad fidei, ac Religionis conseruationem. Quod si in vim indirectæ huius potestatis Pontifex ex iusta consideratione malorum, quæ in spiritualibus impendent Ecclesiæ, & fidelibus, interponat se se, & causam ad se reuocet, inhibendo, bellum; tenebuntur Partes audire, & obedire; alioquin non tantùm peccabunt, sed etiam iniuste bellabunt aggressores, qui noluerint acquiescere, atque adeo ad reparationem damnorum, quæ ex bello sequutura sunt, obligabuntur. Hæc Wigers; cui adde Castrum Palaum, Suarez, Valentiam, Coninch, Hurtadum, & Lorcam, quos ego citaui in *part. 6. tract. 4. resol. 2.* asserentes, quod si bono Quæ nunc
spirituali Ecclesiæ expediat Principes desistere ab ali- est in tom.
quo bello, posse Papam præcipere, & illos per ex- 7. tr. 7. Ref.
communicationem terrere, vt à bellando desistant; etiam 2. &
licèt ad euitanda maiora mala necesse sit, vt Pontifi- ne prætermittas lege-
ces in hoc aliquando prudenter dissimulent, vt ob- re etiam ref.
seruat Bossius in *mor. tom. 1. p. 2. tract.* 1. §. 30. *num.* eius not.
1044. Freytas de Imperio Asiatico, *cap. 7. num.* 5. Cunus de Indis *Relect. 5. num. 3. prop.* 3. Villalobos *in Summa tom. 2. tract. 5. diffic. 4. num.* 7. & Molina *de Iustitia tom. 1. tract. 2. disp.* 102. Itaque, vt recaptui canam ex omnibus superiùs dictis in hac disceptatione, concludendum est. Primo, quod licet secundum se non sit illicitum Principibus Christianis inire fœdera cum infidelibus, & hæreticis, vocando illos in bello iusto etiam contra Christianos; tamen in praxi hæc sententia vix deduci potest propter scandala euentura, experientia teste. Secundò, grauiter peccare Principes, qui sine affectu ad hæresim, sed propter alios fines politicos, & humanos præstant auxilium Reipublicæ, vel Principibus hæreticis, ijs circumstantijs, quibus ea de causa necesse est Hæresim maiores vires accipere cum grauissimo Catholicæ Religionis detrimento.

2. Vtrùm in fine huius Tractatus, pro reuerentia & affectu quem debeo erga Catholicos Reges meos, in eorum defensionem non grauabor apponere id quod posset aliquis dicere, Inuictissimum scilicet Carolum V. fuisse vsum in suo exercitu Germanis hæreticis, & fœdus contraxisse cum Henrico V I I I. Anglorum Rege hæretico, & Ecclesiæ hoste infensissimo. Deinde nostris temporibus visum est Catholicis exercitibus Philippi I I I. & I V. ac Ferdinandi I I. Imperatoris adiunctas fuisse hæreticorum copias. Respondeo enim breuiter, Carolum V. Philippum I I I. & I V. cum Ferdinando I I. licitè exercitibus suis hæreticos coniunxisse, quia non est reprehendendus Princeps Christianus, qui sibi subditis infidelibus, aut hæreticis in bello vtitur. Quandoquidem, & illi ratione subiectionis tenentur pro Republica tuenda pugnare, & Princeps iure Dominij eorum operam valet expetere: alioquin multi hodiè pijssimi Principes, quia ditionem hæresibus inquinatissimam habent, reprehendendi essent, quod in exercitibus suis hæreticos tolerarent, cùm tamen nequeant aliter pugnare. Et ità ex his rationibus optimè asserit Dominicus Puetonus in *Comment. ad Bullam Cœnæ cap. 7. §. ad Saracenos, Turcas, &c. num. 17. fol. mihi* 393. non esse reprehendendum Carol. V. & alios vbi supra, quod hæreticis Germanis sæpius in bello vsi fuerint. De fœdere autem inito à Carolo D. cum Henrico V I I I. libet mihi apponere hic verba Patris Hurtadi de Mendoza sic asserentis, *vol. 1. de fide disp. 76. sect.* 4. §. 159. Ad exemplum Caroli V. Regis Hispaniæ, qui Cæsarianas Aquilas adiunxit Anglico Leoni, inito fœdere cum Henrico Octauo hæretico, tunc publicè denuntiato, respondeo, id effectum Numine prouidente, vt qui Turcico gladio ciderat baptizatos, hæretico puniretur flagro. Nec Hispanus

opem

opem tulit Anglo, sed cum ipse bellum iustum gereret cum Francisc. fœderato cum Turca; Carolus in auxilium vocauit hæreticum, quia tunc nihil curabat de hæresi prædicanda in Gallia, sed de fruendis voluptatibus in Anglia. Ita Hurtadus. Adde etiam supradictis, quod Imperatores, & Reges Austriaci semper vsi sunt auxilio hæreticorum, sed non in magnu numero, & ea lege, ne quid in Catholicorum Religionem molirentur: & poterant supplicio compesci; Vnde hac ratione Iulius Secundus, cum Bononiæ anno 1571. obsideretur ab exercitu Gallorum & Ferrariensium; excepit paucas cohortes Turcici equitatus, missas à Venetis; quia ope, & exercitu Ferdinandi Regis Catholici, & aliorum poterant cohiberi.

3. Nota quod post hæc scripta peruenerunt ad manus meas Disputationes Theologicæ *in* 2. 2. *D. Thomæ*, seu *tom.* 5. Cursus Theologici Patris Roderici Arriaga, qui à nobis superius dicta breuiter confirmat: sic itaque asserit *disp.* 48. *sect.* 2. *num* 45. Tertia circumstantia est, vt Princeps fidelis non iuuet infidelem, v. g. Turcam, hæreticosve pugnantes contra fideles; etiam si illi infideles, & hæretici habeant politicè iustum bellum contra Catholicos. Ratio huius est manifesta: nam eo casu non agunt causa adiuuanti nisi valdè remotè: aliunde autem per illud subsidium cooperatur Princeps Catholicus ad euersionem fidei, ad Templorum, Virginum, Monialium profanationem; ad innumera mala aliaque scelera patranda, qualia Turcæ, & hæretici in Christianos exercent. O vtinam nostris oculis, auribusque tam multa eiusmodi exempla his temporibus non occurrerent! Qui autem ex Principibus sic iuuantibus hæreticos autem ex Consiliariis id suggerentibus præsumet se coram æquissimo, & rigidissimo Dei Iudicio sufficientem excusationem exhibiturum, si dicat, feci id, ne ille Princeps Catholicus esset me gloriosior, aut ne fortè vnam miseram aliquando Ciuitatulam mihi eripere posset, aut vi Coronam Imperij mihi alioquin non debitam (esto debitam) meo capiti imponerem? Hucusque Arriaga.

4. Et non desetam etiam hic apponere verba Eminentiss. Cardinalis Lugo, qui nostram sententiam superius firmatam, more suo, doctè, & solidè defendit *Tract. de fide disp.* 25. *sect.* 1. *num.* 12. *cum seq.* vbi sic ait: Ego nunquam credere potui, nomine fautoris hæretici ab Ecclesia in his decretis intelligi solùm eum, qui fauet hæretico quia hæreticus est: hoc enim esset confundere hæreticos, & fautores hæreticorum. Quis enim nisi sit hæreticus, faueat hæretico, quia hæreticus est: Aut quomodo potest esse motiuum fauendi hæresi, quando hæresis ipsa non placet, sed reprobatur? Quod etiam docent expressè Toletus Vgolinus, Sayrus, & Farinacius cum aliis apud Suarez dicta *sect.* 1. *num.* 8. Et videtur colligi satis clarè ex verbis Martini V. in Bulla contra errores Wickeffi, & Ioannis Hus, & habetur post vltimam sess. Concilij Constantiensis, vbi postquam de credentibus eos errores dixit, subiungit de fautoribus eorum, his verbis: Receptatores quoque fautoribus, & defensores huiusmodi pestiferarum personarum, quæ erroribus ipsis crediderint, nec fauore, aut contemplatione errorum ipsorum, sed forte carnalis amoris causa, vel occasione alias huiusmodi personas receptauerint, præter pœnas ab vtroq; iure talibus inflictas per Iudices competentes, tanta seueritate pœnarum, in tam enormi scelere vltionem accipiant, quod cedat cæteris in exemplum. Vbi non solùm pœnas auget, sed supponit vtroque Iure pœnas impositas iam esse huiusmodi receptatoribus, & fautoribus, licèt non errorum contemplatione, sed carnalis amoris causa, vel alia occasione id faciant.

Sup. hoc supra in Resol. 6. cursim in fine §. 1. & in to. 5. tr. 12. Resol. 21. §. Notandum est, prope finè, à vers. Ex his infertur.

Communis etiam loquendi, & sentiendi modus id suadet; quia quando leges prohibent sub graui pœna Bannitorum, vel Assassionorum receptionem; non loquuntur certè de iis solis, qui eos ideò recipiunt, quia banniti, vel scelerati sunt, & quia eis scelera placent, sed de iis qui scelera recipiendo fouent, quacumque alia intentione id faciant: idem ergo est sensus huius prohibitionis, ne faueant hæresi; quacumque intentione id fiat. Ratio verò à posteriori esse potest, quia lex ad casus, qui communiter contingunt, ordinatur, non ad casum metaphysicum, & rarissimè contingentem. Quòd autem Catholicus hæretico faueat, quia hæreticus est, vix vnquam contingere potest, nec aduocatus Catholicus defendet hæreticum, quia hæreticus est, sed propter lucrum, quod ex patrocinio spetat, & sic de aliis. Contra hæreticos verò, qui hæreticis fauent quia hæretici sunt, parum necessaria erat ea lex, & extensio censuræ ad fautores hæreticorum, cùm ij, iam excommunicatione, & aliis pœnis tenerentur ob hæresim propriam. Extensa ergo est hæc censura ad fautores, etiam si non sint hæretici, ad fautores; inquam, quales communiter esse solent, qui fauent hæreticis, vt hæreticis, non tamen quia hæretici sunt. Confirmarique potest, quia eodem tenore, & eadem clausula excommunicantur in eadem Bulla Cœnæ fautores hæreticorum, & eorum libros legentes, qui de religione tractent, vel hæresim contineant. Certum autem est, ad incurrendam hanc censuram, non requiri, quod Catholicus legat librum hæretici, quia Auctor est hæreticus; rarissimè enim id contingit; sed sufficit si curiositatis causa, vel ob eruditionem, vel ex alia causa librum legat, ergo in eodem sensu intelligi debet fauor hæreticorum prohibitus. A priori verò ratio esse potest ex dictis, quia ille qui fauet hæretico, ita vt id redundet in hæresis ipsius fauorem, verè fauet hæretico, vt hæretico, cum fauor reduplicetur suprà ipsam hæresim, cui fauetur, & quæ ex illo fauore robur ac vitam accipit: ergo in sensu formalissimo est fautor hæreticorum: Sicut illa est formalissima causa calidi, quæ producit in subiecto calorem, & ille est auctor, & causa Sanctorum, qui causat in illis sanctitatem, & iustitiam: ille ergo est proprissimè fautor hæreticorum, qui fauet hæresi, à qua dicuntur hæretici. Hæc omnia *Card. de Lugo*, qui postea *n.* 17. ponit hanc regulam vniuersalem, quod quando ex fauore hæreticis dato resultat graue damnum religioni, & fidei, quatenus hæresis, & hæretici potentiores redduntur vt Ecclesiæ resistant, & alios peruertant, etiamsi illud hæresis incrementum non intendatur, sed permittatur, non excusatur à peccato mortali, atque adeo nec à censura. Vndè ex his omnibus vides, Amice Lector, nostra sententia quàm sit validissimis rationibus firmata, ac Doctorum Virorum auctoritate fulcita.

APPENDIX
AD SVPERIOREM
Tractatum.

In qua agitur de quibusdam fœderibus ciuilibus cum Turcis, vel Hæreticis.

RESOL. VIII.

An dicta in Superiori Tractatu obstent, ne possint licitè Principes inire fœdera, vt vocant, ciuilia cum Turcis;

cis, vel alijs Infidelibus circa Inducias, & Treugas, aut Commerciorum causa, vel propter securitatem navigationum, itinerum, &c?

Et an talia fædera possint iniri à Principibus laicis, inconsulto Summo Pontifice?

Et an Principes laici non possint inire fædera cum Turcis vel Hæreticis permittentibus libertatẽ conscientiæ, vel exercitium falsæ sectæ etiam in causis vrgentibus absque licentia Pontificis? Ea patt. 10. tr. a. addit.

Sectio. §. 1. PRo elucidatione, & resolutione huius dubij, assero, Primò cum Granado *in 2.2. contr. 1. tract. 25. disp. 10. num. 1.* & aliis vbi infrà, communicationem ciuilem, & mere humanam cum infidelibus non baptizatis, & non subditis specialiter potestati Ecclesiæ, certum esse non esse per se malam, aut prohibitam iure naturæ vel Diuino; nam quantum est ea iure Diuinu, permittit S. Paulus 1. Cor. 7. omnem communicationem ciuilem, & mere humanam vnius coniugis fidelis cum alio infideli, dummodo sit ex omni alio capite sine iniuria fidei: permittit etiam conuersati cum idolatris, & cum illis manducare, quicquid apponitur: dummodo non sciatur immolatum esse Idolis, vt etiam ibi notat D. Chrysostomus hom. 25. & in epist. ad Hæbreos similiter hom. 25. to. 4. qui, & refert cap. ad mensam 11. qu. 3. & quamuis Deut. 7. prohibeantur Iudæi inire fœdus cum iis gentibus, quarum terram ingressuri erant, & inire cum eis coniugia, id tamen non erat, quòd id esset intrinsece malum, & iure Diuino per se prohibitum: sed quia cum Iudæi essent proni ad idolatriam, periculum erat, ne ex continua conuersatione cum iis gentibus auerterentur à culti Dei, & traherentur ad idola; vt bene D. Thomas 2. 2. *qu. 10. art. 9.* Vnde etiam subditur eodem cap. 7. ratio talis prohibitionis: Quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & vt magis seruiat Dijs alienis: irasceturque furor Domini, & delebit te cito. Et sic indicatur, quod si alioquin abesset periculum peruersionis; id non esset prohibitum. Itaque per se communicatio cum infidelibus eatenus est mala, & iure naturali prohibita; quatenus affert, vel fidelibus periculum, vel aliis scandalum, vel sacramentis iniuriam. Ergo, cessantibus huiusmodi circunstantiis, licita manet secundum se.

2. Assero secundò, cum Tannero *tom. 4. disp. 1. qu 9. dub. 5. num. 133.* & aliis vbi infra, quod quamuis communicatio cum infidelibus non sit per se mala; rectè tamen docet D. Thomas 2. 2. *qu. 10. ar. 9.* quod ex duplici capite potest Ecclesia prohibere fidelibus communicationem ciuilem cum infidelibus; id est in pœnam ipsorum Infidelium; quibus subtrahit, talem communicationem, & præterea ad securitatem, & cautelam ipsorum fidelium, quibus facile potest impendere, & imminere periculum spiritualis ruinæ ex tali communicatione. Et primo modo prohibet communicationem cum hæreticis, & Apostatis à fide dum in pœnam sui criminis illos excommunicat, & pænitentia omnem communicationem fidelium. Et secundo modo pro securitate fidelium simplicium, & infirmorum in fide, multa prohibet, specialiter circa nimiam familiaritatem cum infidelibus, præsertim extra casum necessitatis, & denique ea vtroque capite simul multa præcipit, specialiter circa communicationem cum Iudæis, qui reuera in multis sunt iniuriosi Religioni, & fidei Christianæ; & merito possunt puniri: & præterea sunt dolosi, & facile possunt, ac solent conari, vt seducant simplices: & ideò meritò possunt, ac debent caueri.

3. Assero tertiò, casus, in quibus Iure Ecclesiastico prohibita est cum Infidelibus cõmunicatio specialiter, vndecim numerantur à Doctoribus infra citandis. Primò prohibetur Christianos cum Iudæis habitare. Secundò eorum azymis vesci. Tertiò iis medicis vti. Quartò ab eis medicinas accipere. Quintò simul cum eis in balneum ingredi. Si casus habentur *in cap. Nullus 28. qu. 1.* quod desumptum est ex *Can. 51. Conc. Trullani.* Et transgredientibus imponitur pœna depositionis, si Clericus sit; & excommunicationis si Laicus non ipso facto, sed ferenda. Sextò prohibetur fideli iudæos inuitare, vel ad eorum conuiuia accedere, *cap. omnes. 28. quæst. 1.* qui est ex Concilio Agathensi *c. ap. 40.* septimo esse obstetrices, aut nutrices eorum filiorum in eorum domibus. Octauo eis famulari. Nono ne iudæis in testamento aliquid relinquant, vel legatarios faciant, *cap. si quis Epis. de Hæreticis, cap. sane: el. 1. 24. q. 1.* Decimo seruitutis vinculo subijci. Hi tres casus habentur *in cap. ad hæc de Iudæis.* Vndecimo ne publica officia illis committantur *cap. Constituit, 17. quæst. 4.* vbi permittentes excommunicandi sunt. Addendum tamen his omnibus, prohibitum esse Christianis deferre arma, &c. Turcis Saracenis, & cæteris Reipublicæ Christianæ inimicis, sub pœna excommunicationis reseruatæ in Bulla Cœnæ; quod etiam traditur *in cap. Ita quorundam de Iudæis, cap. quod olim eodem titulo.* Item prohibetur famulari Iudæis, & Saracenis *in cap. Iudæi, el. 2. de Iudæis*; & preponere Iudæum atque paganum publicis officiis *in c. cum sit*, &c. *speciali de Iudæis.* Item prohibetur inire matrimonia cum Infidelibus, & cum Hæreticis; non tamen cum istis, vbi impunè permittuntur, vt in Germania, &c.

4. His suppositis, Respondeo ad quæstionem propositam vnica conclusione, nempè licitum esse Principibus Christianis ex aliqua iusta causa inire fœdera cum Turcis, vel aliis Infidelibus circa Inducias, & treguas de finibus tuendis, de commerciis, & rebus necessariis ad vitam, vel importandis, vel asportandis, & de communicationibus quoad alios contractus emptionis, & venditionis, mutui, pignoris, &c. cum duabus tamen conditionibus. Prima vt absit scandalum, & periculum peruersionis, quæ quidem cum necessariis conditionibus, & limitationibus facilè cauari possunt: quod vix potest euenire in aliis fœderibus de quibus egimus supra in resol. 4. Secunda conditio vt dicta communicatio Politica non fit in casibus prohibitis à Iure Ecclesiastico, quos paulò supra notauimus. Vnde cum his cautionibus supradicta fœdera innoxia sunt, & ex illis nullam recipit religio læsionem, sed vtilitas Reipublicæ affertur.

5. Et ideo ad confirmationem supradictorum præter DD. citatos, vide celeberrimæ Academiæ Salmanticensis, & Complutensis clarissimos Professores Arauium, & Loream: illum *in 2. 2. D. Thom. q. 10. ar. 9. dub. 7. num. 30.* Hunc etiam *in 2. 2. disp. 36. num. 3. & seqq.* Vide Baldellum in Theog. morali *tom. 2. lib. 5. disp. 30. num. 1.* Sanch. in summa *to. 1. lib. 2. cap 31. n. 23.* Duualium *in 2. 2. quæst. 10. ar. 9. §. Quoad mercium genus*, & ibidem Wiagers *num. 53.* & alios Doctores vbi infra, asserentes vt diximus politicam, & humanam communicationem cum infidelibus non esse illicitam per se, nec iure Ecclesiastico; nisi in casibus in ipso iure capressis. Et hanc sententiam indiuidualiter firmant in terminis casus nostri Christophorus Pesoldus *in differt. de fœderum Iure, cap. 4. n. 5.* Martinus Rumelinus *ad Auream Bullam Caroli IV. par. 2. differt. 4. thesi 35.* & eius Additionator Nicolaus Millerus, Theodorus Keinkink de Regimine sæculari, & Ecclesiastico *lib. 2. clas. 3. cap. 3. num. 8 2.* & Hermannus Gaessen *de Iure Publico, & Priuato part. 3. pericul. 2. quæst. 9.* Quibus omnibus adde etiam in terminis

minis casus nostri Franciscum Zipæum inhiaru Cassani obstructo *lib.3.cap.3.fol.*257. vbi approbat, & admittit fædera politica, seu ciuilia, de quibus loquimur.

6. Rectè itaque Hurtadus de Mendoza *vol.*1. *disp.*76.*sect.*2.§.29. sic ait. Iure humano non est interdicta omnis communicatio ciuilis cum Iudæis, aut Paganis; quia iure interdictæ sunt nonnullæ communicationes, non tamen omnes. Secundò quia Romæ licitè agunt fideles cum Iudæis exercentibus mercaturam, artesque viles. Idem Marsiliæ cernitur; & ante illorum ex Hispania expulsionem, frequentia erant cum illis commercia. Cum Saracenis nostri agunt, interdum; tum cum Mancipiis, quibus abundant Hispani; tum Orani, & in aliis Hispaniæ Regum præsidiis. Ratio à priori est negatio legum id interdicentium; cùm enim illa communicatio sit apta per se ad fines honestos naturales, nec sit per se occasio ruinæ; sed apprimè necessaria vitæ ciuili; non oportuit eam esse interdictam. Cum Ethnicis agunt passim Lusitani in Sina, & Iaponia; item, & Castellani apud aliquos Indos nondum baptizatos. Ita Hurtadus. Et nota hic obiter contra Aræuium vbi supra, & Suarez de fide *disp.*18.*sect.*6.*num.*10. Probabiliter docere ex Sanchez, Castrum Palaum *tom.* 1.*tractat.*4.*disp.*2.*punct.*9.*num.*18. Prohibitiones contra Iudæos latas in iure, de quibus supra diximus non esse intelligendas de aliis infidelibus etiam Saracenis, & Mahometanis; quia cum prohibitio extra verba legis extendenda non sit; & prohibitiones ferè omnes loquantur de solis Iudæis; existimat alios Infideles comprehendi. Sed quia aliqui casus sunt, in quibus extenditur prohibitio, tum ad Saracenos, tum ad Paganos; solum illi casus in quibus reperiatur talis extensio, admittendi sunt, non alij. Nota etiam quod in Bulla Cœnæ sub nomine armorum, &c. non comprehenduntur secundum aliquos, vestimenta, pecuniæ, merces, victualia, si hæc Turcis transferantur, & vendantur: & ita ex Toleto & aliis, docet nouissimè. Castrus Palaus, *to* 6.*disp.*3.*punct.*8.*n.*6. quicquid antea in contrarium dixerat *in to.*1.*tr.*4.*disp.*1.*punct.*9.*num.*16. & docet Suarez *tom.*5.*disp.*21.*sect.*2.*num.*56. cum aliis. Deinde non desunt Doctores asserentes, quod non infringitur prohibitio Bullæ Cœnæ, si prohibita transferri ad Turcas, Saracenos, &c. deferentur in Christianorum vtilitatem, vt si commutentur, vel vendantur pro iis, quibus indigent magis Christiani, ita vt maior sit eorum commoditas, quàm damnum inde proueniens. Et ita ex Tabiena, Nauarro, Sayro, & Vgolino docet Antonius Sousa in Bullam Cœnæ *cap.*8.*disp.*51.*num.*2. licet contra Reginaldum contrarium mordicus teneat Hurtadus §.130. Vnde vide: an ex dictis excusentur. Toletani, qui transferunt, & vendunt ad Oranum magnam copiam pileorum rubeorum, quibus vtuntur Alarabes; sed quia supra dictos casus non admittunt plures Doctores: recurrit Hurtadus loco citato ad alias rationes.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Ref. 45. & in alia Ref. & §. eius not.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Ref. 46. & in Resol. 49. à §. 1.

7. Sed redeundo ad nostram conclusionem, assero, posse Principem inire fœdera politica cum Turcis, & infidelibus modo, quo supra explicatum est. Et ita hanc sententiam, præter DD. citatos, tenet doctus Iurisconsultus Andreas Magerus in suo tractatu historico politico iuridico de Aduocatia armata *cap.*7.*num.*143. vbi licet antea damnauerit absolutè omnia fœdera cum Turcis, vel infidelibus, tamen hæc fœdera politica comprobat, & admittit vt fœdera pacis, (ait ipse) de non offendendo inita, fœdera de limitibus, de mercimoniis importandis & exportandis, &c. Habent talia fœdera Poloni cum Scythis, quos vocant Tartaros, & Imperator, & olim Respublica Veneta cum Turcis. Simile fœdus, dum hæc scribo à Catholico Rege Philippo IV. per Oratorem Turcarum Imperator enixè poscit: sed an absolutè negandum, vel præscriptis cancellis concedendum, sapientissimi Consiliarij, & Doctissimi Theologi, quibus augustissimus Rex noster abundat, certus sum quod maturè discutient, & examinabunt.

8. Sed si aliquis curiosus inquirat, an talia fœdera possint iniri à Principibus Laicis inconsulto Summo Pontifice? respondeo, quòd quidam vir doctus hìc Romæ negatiuæ sententiæ, licet cum formidine adhærebat, ex Concilio Viennensi, de quo in *Clement.* 1. §. *Porro de Iur.* vbi Imperatori confœderatio cum Paganis, & Saracenis prohibetur. Cuius constitutionis dispositionem ad omnes Christianos Principes Cardinalis in dicto. §. *Porro in 2. notabili extendit.* Sed respondeo, quod in dicto textu Pontifex loquitur de confœderatione in damnum Ecclesiæ, sicut fuit illa Athanasij Episcopi Neapolitani, de qua tractat Baronius ann. 887. Et ita explicat verba illius Canonis Masquardus de Susanis *tr. de Iudæis cap.*6.*num.*4. & Besoldus *de fœderibus cap.* 4.*num.*5. cum aliis; vnde non militat in nostro casu argumentum ex dicta Clementina. Et ideo ego sentio non esse necessariá Pontificis licentiam in his fœderibus incundis; nam licèt Principes laici non possint inire fœdera cum Turcis, vel hæreticis permittendo eis libertatem conscientiæ, vel exercitium falsæ sectæ, etiam in causis vrgentissimis absque licentia Pontificis, vt obseruat Hurtadus *de fid. vol.*1.*disput.*78.§.8. & *disp.*79.*sect.*5.§.32. Cardinalis Lugo *de fide disp.*19.*sect.*2.§.4.*num.*124. Tanner. *tom.*3.*disp.*1.*quæst.*9.*dub.*3.*num.*101. & alij: nec possint inire fœdera cum Turcis, vel infidelibus in casibus à iure prohibitis, de quibus supra actum, vt obseruat Hurtadus *disp.*76.*sect.*3 *subsect.*7. per totam, Gesualdus *in Theolog. mor. tom.*2.*tract.*14.*cap.*7.*num.*32. & alij tamen in fœderibus, de quibus loquimur, hæc minimè adesse tanquam certum suppono: nam tantum agitur de fœderibus merè politicis, circa Pacem, Inducias, Treugam, circa mercimonia, & similia: & vt ait Hurtadus *d. disp.*76.*sect.*3.§.88. Par Laicorum non est contra iura Ecclesiæ. Ergo possint Principes Laici dicta fœdera contrahere absque sedis Apostolicæ licentia, cum res merè politica sit, & temporalis. Vnde hanc sententiam tenet Besoldus de fœderum Iure *cap.*4.*num.*5. & ante illum Masquardus de Susanis *tr. de Iudæis cap.*6.*num.*4. vbi docet, licitum esse Christianis Principibus inire pacem, seu inducias; & Treugas cum Infidelibus inconsulto Summo Pontifice. Quare supponamus ex hypothesi probabiliter timeri Gallum sollicitare Turcas aduersus Hispanum; si ex hoc Rex noster Hispanus iniret tantùm fœdus pacificum cum Turcis, non video qua ratione licentia Pontificis egeret. Quod dicendum videtur in quocumque alio casu similiter cùm in dictis fœderibus nihil includatur à Iure Ecclesiastico prohibitum, nec aliquid agatur circa Religionem, aut permissionem falsorum rituum. Ergo, &c.

Sup. his fœderibus latissime in tr. seq. per tot.

RESOL. IX.

An quæ in Superiori Resolutione dicta sunt de fœderibus Politicis cum Turcis, vel aliis infidelib., procedant etiam cum Hæreticis?

Et deducitur Catholicos non peccare contra leges excommunicationis in conuictu ciuili cum Hæreticis, aut in mercatura, bello, aut in aliis negotiis politicis; maximè quādo excommunicatio est generalis aduersus Hæreticos, vt est in Bulla Cœnæ, quamuis in ea excommunicentur nominatim quidam Hæretici?

Et

Et quid, si adest periculum peruersionis, scandalum, aut alia huiusmodi?

Et notatur, quod vt Catholicus possit habitare in terris Hæreticorum aliqua requiruntur pro praxi.

Et tantum quæritur, an cum damnatis in Tribunali. S. Inquisitionis non sit etiam illicitum communicare? Ex part.10.tract.2.addit.

§.1. RESpondeo affirmatiuè. Dico igitur cum Tannero *tom.3.disp.1. quæst.7. dub.5. num.* 132. Valentia *tom.3.disp.1.quæst.*10.*punct.*1. Suarez *de fide disp.*21.*sect.*3.*num.*4. Azoria *to.*1.*lib.*8.*cap.*13.*quæst.*7. Sanctarello *de Hæresi cap. 7. dub.*1. *num.*2. Sanchez, Hurtado, Palao, & aliis, quod communicare cum Hæreticis, & Apostatis, qui à fide defecerunt, Ecclesiastico Iure in pœnam ipsorum probibitum est. Probatur, quia vtrique per Ecclesiam excommunicati sunt, cum quibus illicitum est communicare. Cæterum hæc conclusio procedit quidem in antiquo Iure: at vero post Bullam Martini Quinti editam in Concilio Constantiensi, quæ incipit, *Ad euitanda*, communicare cum excommunicatis, adeoque etiam cum hæreticis, siue Apostatis communicatione politica per se non est illicitum, nisi in duobus casibus. Si quis videlicet nominatim sit excommunicatus, & denuntiatos, aut notorius percussor clerici; vt nunc post Antoninum, Victoria, Sotum, ex communi docent Henrìquez *libr.*13. *cap.*5. *num.*1. Suarez *3.part.tom.*5.*disput.*9.*sect.*2. & Toletus *libr.*1. *Summæ cap.*9. licèt eam Bullam aliter legant Nauarrus in Manuali *cap.* 27. *n.*35. & Couarruuias in *capit. Alma mater* 1. *part.* §. 2. *num.*2. Isa nimirum vt extendatur interdictum communicandi, tam ad quosuis notorios, quàm ad nominatim excommunicatos, & renunciatos: vbi tamen ipsemet Nauarrus mouet casum notorij non esse vsu receptum, nisi quoad percussionem clerici.

Sup. hoc in Resolutionibus & §§. not. seq.

2. Vnde ea his infertur cum Hurtado de fide, *vol.* 5.*disp.*76.*sect.*1.§.11. Catholicos non peccare contra leges excommunicationis in conuictu ciuili cum hæreticis, aut in mercatura, aut in aliis negotiis politicis: Quare in prouinciis permittentibus hæreticos, possunt conciues mutuo degere. Item in prouinciis penitùs Catholicis, permittentibus mercaturam Hæreticis, possunt fideles cum illis negotiari & confabulari, non secus ac cum aliis non excommunicatis. Ratio est; quia sola lex excommunicationis interdicit eam communicationem cum speciatim, & publicè denunciatis tantùm. Hinc, licet in foro exteriori præsumatur fauere hæretico, qui sciens illum esse talem negotiatur cum illo: multæ tamen in hoc etiam foro sunt circumstantiæ, quæ excusant à tali præsumptione, vt timor, necessitas, cognatio, vel vtilitas in pace, militia, & bello. Vnde Carolus V. cuius virtutum memoriam nulla vnquam delebit obliuio, & Philippus II. omnium Regum in fide tuenda, & hæreticis extirpandis vigilantissimus, qui vere Catholici Regis titulum merito sibi promeruit, multos in occurrentibus Bellis elegit in Duces, & milites Lutheranos, eosque donis fouerunt. Et quos amore prosequebatur, quatenus erant homines ad pugnandum strenui; odio autem habebant, prout erant Hæretici, fidemque reliquerunt. Et hac ea causa vt obseruat Hurtadus loc.cit.§.5. nunc in Hispania exercētur commercia cum Anglis, è quibus complures hæretici notorij mercaturam agunt. Quod si ante specialem denuntiat idem essent vitandi, complures essent scrupulorum occasiones.

Sup. hoc supra in Ref. 4.§. Sed dices, & in tom. §.11.1. lege doctrinā Ref. 148. 149. & 150. quamuis in Ref. 148. quæstio sit pro excommunicatis toleratis.

3. Nec supradictis obstat, quod *in c. sicut de ret. & in c. si quem forte* 24.q.1. dicitur; omnes scilicet Hæreticos esse vitandos; & præterea in prima excōmunicatione Bullæ Cœnæ nominatim excommunicantur Lutherani, & quidam alij: ergo saltem isti sunt vitandi. Respondeo, vt sæpius dictum est olim omnes excommunicatos fuisse vitandos, non verò post Concilij Constantiensis decretum. Quod verò in prima excommunicatione Bullæ, quidam hæretici nominatim excommunicentur; hoc non facit, vt eos teneamur vitare; quia illa Denuntiatio est generalis, vt docet Sayrus *lib.3. de Censuris c.*4.*n.*32. Vgolinus de Censuris Papæ reseruatis, 1.*par.c.*14.*in fine.* Verùm omnia supradicta intelligi debent ex sola vi excommunicationis, nam si adesset scandalum, periculum peruersionis, aut alia huiusmodi communicatio cum hæreticis esset illicita, non tamen ab excommunicatione.

4. Sed circa communicationem cum Hæreticis seruanda sunt ea, quæ statuit Clemēs Octauus in Bulla, Cum sicut, die 26. Iulij 1596. & Gregorius XV. in alia Bulla incipiente, Romani Pontificis, die 2. Iu ij 1622. per Bullam Clementis vt Catholicus possit habitare in terris hæreticorum, aliqua requiruntur, quæ in illa videbis. Per Bullam verò Gregorij statuitur, ne hæretici apud Italos morati possint; & Catholici eos receptantes, aut fauorem, aut auxilium præstantes, puniendi sint vti fautores, & receptores hæreticorum, siue sint Ecclesiastici, siue laici. Vnde miror, stante supradicta Bulla Gregoriana, quo pacto permittatur in quadam Italiæ ciuitate habitare hæreticos, ad studendum in eius vniuersitate, & tamen, vt obseruat Abbas *in c.1. de Iudæis. n.*1. Ananias *n.*3. Decius *in c. Consultus el.*3. *n.*4. de appellat. in Scholis contrahitur intrinseca familiaritas, & amicitia. Videant igitur cum dictis hæreticis conuersantes, quid faciant, si nolunt in suspicionem hæresis incidere.

5. Notandum tamen est hic, supradicta verba Gregorij XV. non comprehendere, vt notat Bordonus vbi *n.*13. hæreticos milites, quorum multi his nostris temporibus militant in diuersis exercitibus hic in Italia: quia Bulla loquitur tantum de hæreticis domicilium, seu habitationem in Italia habentibus. Milites autem qui sunt in exercitu, nō propriè domiciliū, aut habitationem dicuntur habere; cùm sequantur exercitum vagando huc, vel illuc iuxta exigentiam belli, & imperium ducis exercitus, domicilium autem tunc acquiritur ab aliquo, quādo animum habet perpetuò manendi in loco electo. Nec hospitio receptans hæreticum transeuntem includitur in Bulla Gregoriana; quia illi domum non dicitur locare, aut quouis modo gratis domicilium, aut habitationem propriè dictam concedere; sed tantùm hospitio transeunter recipere; vnde non dicitur propriè fautor, aut receptator formaliter & in causa hæresis. Idem dicendum est de aliquibus mercatoribus hæreticis Anglis, qui in Siciliam solent venire cum multis mercibus, quia Siculi cum ipsis non tractant, tanquam cum hæreticis formaliter, cùm nihil agant cum illis spectans ad Religionem, sed cum eisdem negotiantur tanquam mercatoribus, & sibi paribus in materia mercaturæ: Cōfirmatur, quia sicut possunt habitare in eorum terris iuxta Bullam Clementis superius adductam, & cum iisdem tractare, exceptis illis quatuor casibus in dicta Bulla expressis; ita à fortiori contrahere, & negotiari transeunter causa mercaturæ.

6. Nec obstat dicere, huiusmodi conuersationem titulo mercaturæ, aut belli non esse admittendam; quia conuersatio cum hæreticis est prohibita non solùm iure Ecclesiastico, sed etiam naturali & diuino, cui nullus potest derogare, neque in eo dispensare: nam Respondeo cum Bordono *in Sacro Tribunali c.* 24.*q.*11.*n.*22. Quod in conuersatione cum hæretico duo considerari possunt, participatio in rebus diuinis, & in rebus temporalibus: ratione primi

prohibitio

prohibitio est naturalis & diuina, in qua dispensatio, & derogatio locum habere non potest; ratione secundi prohibitio est solùm positiua & Ecclesiastica: quæ habet locum, quando adest periculum subuersionis, & timetur scandalum. Et cùm negotia temporalia de se non ordinentur ad scandalum, neque subuersionem, sed sint indifferentia; propter bonum commune permittuntur cum hæreticis; nam aliquandò hac occasione conuertuntur ad Catholicam fidem, conuersando cum Catholicis. Mente tamen tenendum est, cum dictis hæreticis solùm occasionaliter agendum esse; nam si præter necessitatem in ordine ad militiam, & mercaturam cum ipsis nimia familiaritas, visitatio, munerum oblatio, &c. habetur, ex his oritetur contra Catholicos suspicio de hæresi, per ea quæ adducit Carena in tract. de officio Sanctæ Inquisitionis *part. 2. tit. 4. §. 7. per totum*, & Palaus *tom. 1. tr. 4. disp. 2. punct. 9. n. 5.* vbi sic ait. Verùm & si ratione excommunicationis, quam hæreticus contrahit, eius familiaritatem non teneatis vitare, quousque denuntiatus sit; tamen si inde hæreticus occasionem sumit perseuerandi in hæresi, vel alij præsumunt te illius erroribus consentire; omnino illum vitare debes. Qua propter in foro externo ex nimia cùm hæretico familiaritate, conuersatione, munerum oblatione hæresis suspectus redderis, & fautor hæretici iudicaris ex text. in cap. Inter solicitudines, vers. in pœnam, de Purgat. Canon. vbi indicitur purgatio sic cum hæretico conuersanti ob suspicionem, & ab officio suspenditur: suspicio autem modò leuis, modò grauis iudicanda est pro qualitate circumstantiarum. Ita ille. Et ita in Regno Siciliæ, quando naues ex Anglia ibi cum mercimoniis aduentant; relinquimus Siculos cum dictis Anglis negotiari in ordine tantùm ad mercaturam. At si extra illam nimia familiaritate, cùm ipsis vterentur, Inquisitores contra illos procederent, consideratis circumstantiis loci, temporis; personarum, & prout moris est in nostro Sacro Tribunali. Vnde ego his diebus interrogatus, quid faciendum cum multis hæreticis hic Romæ existentibus; stante Iubilæo anni Sancti; Respondi conuersantes cum ipsis non incurrere in censuram ex superius dictis, quia non sunt hæretici nominatim denunciati; tamen cum ipsis putaui tantùm transeunter, occasionaliter, & parcè loquendum, & conuersandum esse, & à frequenti familiaritate cauendum: nam alioquin ex illa posset oriri suspicio, scandalum, periculum, &c.

7. Sed post hæc scripta inuenio omnia à me superius firmata, confirmare etiam Magistrum Texedam Dominicanum in Theolog. mor. *tom. 2. lib. 3. tract. 1. dub. 1. n. 31.* vbi docet Principes posse inire fœdera, & celebrare contractus cum hæreticis, nec obstare quòd sint excommunicati: quia, ait ipse, cum hæretico non nominatim excommunicato; dummodo toleratus sit, bene possumus participare in omnibus actionibus, tam spiritualibus, quàm ciuilibus, excepto peruersionis periculo, & scandalo. Ita Texeda, qui citat Caietanum in 2. 2. *quæst. 10. art. 9.* Et tandem nota ex hac Doctrina aliquos etiam asserere non esse illicitum communicare cum hæreticis damnatis in nostro Tribunali Sanctæ Inquisitionis à Quæsitoribus fidei; vt obseruat Hurtadus, *vol. 1. de fide disputatione 76. sect. 1. §. 10.* & ita docet Sanchez in Summa *Tom. 1. lib. 2. cap. 9. num. 4.* licèt contrarium asserat Suarez *in 3. par tom. 5. disp. 9. sect. 2. num. 10.* & de fide *disp. 21. sect. 3. num. 7.*

Quoad hoc lege res. & §. annotationis præteritæ, & totam doctrinam huius res.

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem quæstionem, quam ita clarè, & practicè, ac minutatim discussam apud alios Auctores non inuenies. Et ego illam composui iussu eruditissimi, & nunquam satis laudati viri D. Laurentij Ramirez de Prado, in supremo consilio Castellæ Senatoris dignissimi, indissolubili amicitiæ vinculo mihi coniuncti.

TRACTATVS XIV.

DE LIBERTATE CONSCIENTIÆ,

An possint illam Principes Laïci, inconsulto Pontifice hæreticis concedere.

RESOLVTIO PRIMA.

An liceat Principibus concedere libertatem conscientiæ sine consensu Summi Pontificis?

Et affirmatiua sententia affertur?

Et infertur non posse Principes, inconsulto Pontifice ex causa necessitatis publicæ dare licentiam Iudæis exercendi vsuras, & possunt in hac re per Ecclesiam impediri. Ex parte 10. tractatu 3. Resolut. etiam 1.

Suprà hoc ex latissima

§. 1. AFFIRMATIVE respondent hæretici. Vnde Benedictus Carpzouius *in legem Regiam Germanorum cap. 3. sect. 6. num. 1.* sic ait. Vti saniores, & concordes, pacificationem Religionis amant; eamque seù singulare Dei beneficium agnoscunt atque deprædicant; ita è contra Pontificij discordes illam odio prosequuntur, eamque nobis eripere omnibus modis student. Hac, vt eò facilius efficere queant nonnulli ex ordine Iesuitico Pacificationem Religiosam ab initio statim parùm habuisse authoritatis, contendunt; quòd nempe consensus Pontificis ad validitatem huius actus non accesserit, qui tamen maximè fuit necessarius; cùm Pacificatio hæc non minus tangat Papam, quam reliquos imperij status: præsertim, quòd in ea agatur de minuenda ipsius authoritate & iurisdictione;

doctrina totius præcedentis tract. signanter in Ref. 8. §. Sed si. ante medium, vers. nam licet Principes.

risdictione, quæ per illam suspensa est. Et quoties de Religione disceptatur, cùm omne iudicium referri debeat ad Ecclesiam Romanam; ecquis inficias ibit in hoc pacto Religionis contra ritum & normam Conciliorum fuisse peccatum? Ita ille, cui adde Christophorum Chiebentas *in Collegio Politico exercit.* 13. *quæst.*7. Martinum Rumelinum *ad auream Bullam Caroli IV. part.* 3. *dissert.* 1. *in Corollar. de pace Religionis* 1. *& ibi* Millerum *in addit.* Christophorum Besoldum *in opere Politico dissert.* 1. *de educatione, & studiis litterarum, &c. cap.*10. *num.*11. Hanc sententiam videtur etiam docere ex Catholicis Petrus Wadingus *ex Societate tract. de contract. disp.* 5. *dub.* 13. *n.*1. vbi asserit, posse Principes, inconsulto Pontifice, ex causa necessitatis publicæ dare licentiam Iudæis exercendi vsuras, nec posse in hac re per Ecclesiam impediri; & putat in hoc pari passu procedere tolerantiam, & permissionem exercitij vsurarum, & libertatis conscientiæ: vnde *in disp.*3. *dub.*4. §.2. *num.*6. videtur aperte sentire, Principes inire posse pacta cum hæreticis, inconsulto Pontifice. Nam dicit, quod in hoc Iudex Ecclesiasticus debeat stare iudicio Principis sæcularis, posset etiam pro hac sententia aliquis adducere Petrum Gudelinum Iurisconsultum, & Professorem Regium Academiæ Louaniensis *in Commentariis de iure Pacis c.*9. vbi loquens de pactionibus initis in Germania, & Gallia cum hæreticis, sic asserit: censeo Principis esse officium, Religionem cunctis viribus tueri, nec pati vt minimum de ea detrahatur. Sin multitudo hæreticorum, eorumque potentia iam sit tanta, vt nequaquam videatur victoria; pacem cum eis quæri posse, concedo, extrema ista necessitate vrgente, potius quàm pax fieri desinat (modò hæc nihil habitura sit insidiarum) & etiam de Religione nonnihil remitti posse. Nam visa est alia ratio componendorum dissidiorum in Germania, & aliquoties Francia alisque Regnis, adhibito prius iudicio doctissimorum tam Theologorum, quam Iurisconsultorum; qui asseruerunt in tam infesto Reipublicæ statu eiusmodi pactionem licitam esse. Ita ille. Ex cuius verbis apparet, Principes in casu, de quo loquimur, posse omnia determinare ex consilio Theologorum, & Iurisconsultorum; nam ipse nullam facit mentionem de consultatione cum summo Pontifice.

Sup. hoc infrà in Res.5. ante mediū, & superius in tr.1. Res. 311.

RESOL. II.

Opinio negatiua authoris proponitur, negans Principibus laicis hanc potestatem independenter à Summo Pontifice, & rationibus stabilitur. Ex part. 10. tract. 3. Res. etiam 2.

§.1. Verùm, his non obstantibus, ego prorsus existimo, quod si periculum non sit in mora, Principes sæculares in grauissima necessitate Reipublicæ, cui aliter succurri non possit, nisi concedendo hæreticis libertatem conscientiæ, necessarium esse de hoc ac de pactis & conuentis cum ipsis initis, summum Pontificem consulere. Et ratio duplex est. Prima, quia cùm in eiusmodi pactis & conuentis tractetur non solum de rebus temporalibus, sed de Religione, rebusque spiritualibus; ac simul per ea saltem ex consequenti derogetur communibus iuribus & legibus Ecclesiæ, ad quæ alioquin tuenda Principes ipsi, velut Ecclesiæ protectores obligantur; necessarium videtur, per se loquendo, vt ea, inconsulto Pontifice, ad quem eiusmodi causæ pertinent, non ineantur, cuius est statuere & iudicare, quid præsenti Ecclesiæ statui expediens sit. Altera causa est, vt pacta eiusmodi & conuenta firmiùs sistant; ne forte, si postea Pontificis authoritate ex causa nonnunquam irritentur, noua scandala perturbationesque in Ecclesia subsequantur.

2. Confirmatur hæc sententia primò; quia certum est circa fidem Catholicam nihil Principes sæculares posse disponere, ergo nihil etiam possunt disponere de opposita hæresi; an videlicet, vt est in casu nostro, vrgente necessitate sit toleranda, necne: nam oppositorū eadem est ratio; & Iurisconsulti docent, ex oppositis validum esse argumentum, vt obseruat Menochius, *cons.*97.*n.*67. Hyppoli. Rimin. *vol.*6. *cons.*977. *n.*31. Mascardus *cons.*450.*n.*40. & alij, Itaque cum huiusmodi pacta ratione ipsius materiæ, quæ est permissio hæresis, propriè summo Pontifici, & Ecclesiasticæ potestati subiiciantur; quo pacto dici potest posse à Principibus iniri, ipso Pontifice non approbante?

3. Probatur secundò: nam Pontifici sub persona Petri dictum fuit, Io.21. *Pasces Oues meas*, sed ab ouili Ecclesiæ arcere lupos, id est hæreticos, aut reducere, vel tolerare, pertinet ad ius pascendi; vt de se patet, & probat Suarez *de fide, disputatione* 20. *sect.* 3. *n.*21. & alij: ergo à nemine hoc fieri potest sine summi Pontificis consensu. Vnde quo pacto tractandi sint hæretici in hoc ouili, non pertinet ad Principes laicos, quia ipsi sunt etiam oues, vt cæteri; sed ad supremum omnis Christiani Pastorem; qui est summus Pontifex, ad illum enim pertinet de hæreticis disponere in ordine ad Religionem, circa quos habet ius acquisitum ratione Baptismi, cùm eius characterem hæretici retineant: *cap. Quod quidam* 1.*q.*1. *c. non in nobis de conse. dist.*4. Et licet hæretici à fide defecerint, Pontifex retinet adhuc ius in illos, sicut pastor in oues errantes, *cap. Maiores de Baptismo*; *cap.*1. *de sponsalibus*, & ibi gloss. *verb. non debet, & in aliis iuribus*. Ergo. Probatur tertio ex parabola *Matt.* 13. in qua iudicium de Zizania eradicanda, vel non eradicanda (quæ quidem Zizania sunt hæretici, teste Augustino, Hieronymo, Chrysostomo, Cypriano *libro* 3. *Epist.*3. & ex scholasticis Lotea *in* 2.2. *Diui Thomæ quæst.*11.*art.*4. *disp.*43. *num.* 4.) præbetur à Christo Domino Patrifamilias, qui est summus Pontifex; vt obseruat Cardinalis Bellarminus *tractatu de potestate Papali cap.*9.§.16. ergo hoc iudicium de tolerandis, vel non tolerandis hæreticis, non potest pertinere ad Principes Sæculares; quia ipsi in domo Ecclesiæ sunt subditi, & non paterfamilias. Et ideo non deseram hîc apponere aurea verba Maldonati *in citatum cap. Matth. num.*26. sic asserentis: non verò hæc dico, quod non malim hæreticis conuicti, quàm occidi, sed tantum, quia Principes ista lecturi non sunt; eos qui Principes monere possunt, admoneo, non licere illis, istas, quas vocant conscientiæ libertates, nimium nostro tempore vsitatas, hæreticis dare nisi prius Ecclesia, aut is, qui Ecclesiæ caput est, Romanus Pontifex, Christi persona, & tanquam Paterfamilias iudicauerit non posse euelli Zizania, nisi simul & Triticum euellatur, & è re Ecclesiæ esse, vt vsque ad messem permittantur vtraque excrescere. Huius enim rei, non Principum, qui patris familias serui sunt, sed ipsius patrisfamilias, id est Ecclesiæ gubernatoris iudicium esse debet. Ita Maldonatus. Quid respondebunt aduersarij ad tanti, & tam incomparabilis Viri authoritatem.

RESOL. III.

Probatur etiam opinio negatiua ex pactis, quæ in dictis

Fœderibus

fœderibus cum Hæreticis apponuntur circa res & bona Ecclesiæ.

Et infertur non habere potestatem Principes extinguendi beneficia, sed hoc spectare ad Summum Pontificem, neque ineundi fœdera cum Hæreticis, maxime perpetua, quia in nullo casu possunt esse licita, nec valida. Ex part. 10. tract. 3. Res. etiam 3.

§. 1. ADde, quòd Principes in casibus, quibus libertatem conscientiæ hæreticis concedunt, solent pacisci cum ipsis de bonis Ecclesiarum, quorum Dominium propriè ad solùm Deum siue Christum spectat secundùm aliquos, vsus verò, & administratio, ad Prælatos, seu communitatem cuiusque Ecclesiæ ex probabiliori: Ita Maior 4. *dist.* 24. *q.* 16. Azorius *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *q.* 4. Nauarrus *Comment.* 2. *de Regular. n.* 34. *& quæst.* 1. *de Reditib. monitio* 40. *& in cap. non liceat* §. 9. *num.* 4. vbi etiam de fide censet, sed non rectè; quia contraria sententia est probabilis, asserens, eiusmodi dominium esse penes cœtum Ecclesiasticum (quamuis Religiosorum) cuiusque Ecclesiæ, quam sequitur Fragosus *de Baptismate tom.* 2. *lib.* 3. *disp.* 9. §. 4. *num.* 116. Waldensis *lib.* 4. *doctrinalis, art.* 3. *c.* 43. Colnmna, *de Reditibus c.* 23. *n.* 105. Lessius *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. *&* 7. & alij quos citat & sequitur Romanus Hay *in Astro In instructo q.* 3. *n.* 5. *fol.* 157. & à fortiori Sarmientus *p.* 4. *Redituum Ecclesiasticorum cap.* 6. malè tamen asserens, id dominium etiam esse penes singulos, ad quos ius prouentuum Ecclesiæ pertinet.

2. Probatur assertio primæ sententiæ ex iure canonico, in quo sæpissime res eiusmodi vocantur res Dei, aut Deo donatæ, vel traditæ vt videre est in Can. *Apostolorum* 39. & Can. *Nulli liceat*, & Can. *Prædia* 12. *q.* 2. & Can. *Videntes causa* 16. *q.* 1. *& in Concilio Tridentino, sess.* 25. *c.* 21. *de Reformat.* Et idem colligitur ex iure Cæsareo; *Institutione de rerum diuisione, &* §. *Vniuersitatis, & l.* 6. §. *Sacra, ff. eod. tit.* Et ratio est, tum quia antiquitus hæc oblata sunt Deo ab ipsis fundatoribus, & quidem persæpè solemni formula, quam ex *capitularibus Francorum l.* 6. *cap.* 286. descripsit Tannerus *l.* 1. *Ecclesiasticæ defensionis cap.* 9. vbi inter alia dicitur. Quisquis nostrum suas res Ecclesiæ tradit, Domino Deo illas offert, atque dedicat, suisque Sanctis, & non alteri, dicendo talia, & agendo ità. Facit enim scripturam coram Altari, aut suprà; tenet in manu, dicens eiusmodi loci Sacerdotibus, atque custodibus: offero Deo, atque dico omnes res quæ in hac cartula tenentur insertæ pro remissione peccatorum meorum, ac parentum, & filiorum, aut pro quocunque illas Deo deliberare voluerit, ad seruiendum ex his Deo in sacrificiis, Missarumque solemniis, orationibus, luminariis, pauperum ac clericorum alimoniis, & cæteris diuinis cultibus, atque Ecclesiæ vtilitatibus; &c. Tum quia iuxtà Canones, & ipsam offerentium dispositionem Conuentus Ecclesiasticus cuiusuis loci tenetur illa ad Pastores transmittere, nec potest ea vendere, vel extinguere pro arbitrio: licèt interim Summus Pontifex in his omnibus habeat supremam administrationem; vt docet D. Thomas *in* 2. 2. *q.* 108. *art.* 1. *ad* 7. & ibi Caietanus, & cæteri expositores cum Sanchez *in Summ. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *n.* 96. His itaque stantibus, quo pacto dici potest, Principes seculares posse pacisci cum hæreticis de bonis Ecclesiasticis, inconsulto eius plenario, & supremo administratore, qui est.

3. Nec obstat dicere cum quodam Theologo neoterico, hæc bona prius extitisse sæcularia, & altum Dominium semper remansisse apud Principes, qui dicta bona Ecclesiæ cum conditione tacita concesserunt, si eorum exemptio non esset nociua Reipublicæ. Nam Respondeo, bona concessa Ecclesiæ censeri concessa pure, absolutè, & sine vlla conditione; vt tradunt Wamesius *tom.* 1. *consil.* 174. *n.* 7. Cochier *de libertate Ecclesiastica l.* 1. *c.* 20. *n.* 9. & alij. Vnde optimè dixit Salon. *in* 2. 2. *q.* 65. *art.* 1. *contr.* 1. *concl.* 2. quod hæreditates, redditus, & bona temporalia Ecclesiæ concessa, donatione Regum, postquam semel ipsi concessa sunt, habet in illis Ecclesia ius acquisitum; & ideò à Principibus nec repeti, nec reuocari possunt. Hinc, dato, & non concesso, quod priuilegium fori, Ecclesiæ concessum pro Clericis, fuerit ex donatione, & largitione Imperatorum; vt voluerunt Molina, Sotus, Victoria & alij: tamen non possunt ampliùs Principes illud reuocare, vel limitare: vt docet Amicus *in curs. Theologico, tom.* 5. *disp.* 9. *sect.* 5. *n.* 140. Hurtadus *de Iust. & Iure disp.* 14. *diff.* 13. & alij, quos ad satietatem adduxi contra Rabardeum *in part.* 7. *Tract.* 1. *resolut.* 8. Et ideò ex hypothesi, si talia priuilegia inciperent esse nociua; deberent Principes recurrere ad Pontificem pro remedio opportuno; quia dictum priuilegium semel concessum non possent ampliùs reuocare, restringere, aut limitare. Itaque in casu nostro, dato, quòd deuentum esset ad talem statum, quod bonorum Ecclesiasticorum exemptio esset bono publico nociua, non ex hoc sequitur, posse Principes sæculares de dictis bonis propria authoritate disponere & de illis cū Hæreticis pacisci: sed hoc faciendum esset à Pontifice, qui limitare, suspendere, & dicta bona alienare ex iusta causa potest. Nam alioquin, ex doctrina in contrarium allata, Principes possent collectare bona Ecclesiastica in extrema necessitate labentis Reipub. sine beneplacito Pontificis, quod omninò negandum est; vt patet ex *cap. non minus, cap. Aduersus de Immun. Ecclesiarum, & ex Bulla Cœnæ*: docentque communiter Doctores. Ergo si non possunt Principes, etiam in statu labentis Reipublicæ collectare sine consensu Pontificis bona Ecclesiastica tantùm in parte; quantò magis dicendum est in casu nostro? Nam non solùm collectarent in parte Bona Ecclesiastica, sed etiam de illis, inconsulto Pontifice, disponerent, se hæreticis traderent; confirmantur etiam suprà dicta ex his quæ doctè obseruat Pater Laymann. *in iusta Defensione Pontificis cap.* 4. *fol.* 255. §. *Eadem neque cum sequent.* Quod à fortiori procederent, si Principes inirent pacta cum hæreticis, ex quibus non solùm reditus cum bonis & ditionibus Ecclesiasticis illis transcriberentur; verùm etiam ipsi tituli spirituales Episcopatuum, Canonicatuum, Præbendarum, tam re, quàm nomine extinguerentur, Præbendarum, tam re, quàm nomine extinguerentur, & in sæculares Marchionatus, Ducatus, Principatus transmutarentur; nec sciente, nec approbante Pontifice, qui solus omnimodam potestatem habet super Beneficia, vt Canonistæ communiter asserunt in *cap. Per venerabilem, qui filij sunt legitimi*, quos citat & sequitur Lotherius *de beneficiis lib.* 2. *quæst.* 22. *num.* 9. nec Principes habent potestatem extinguendi beneficia, vt obseruat Nauarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 13. Sed hoc solùm spectat ad Summum Pontificem: vt præclaris verbis demonstrat D. Bernardus *epist.* 131. *ad ciues Mediolanenses*, & notat nouissimè Michaël Tarrede *in sua amplitudine Beneficiaria disp.* 1. *q.* 2. *n.* 1. Ergo, &c.

Quæ hic est suprà in tr. 2. Ref. 325. & in cæteris alijs eius primæ non

4. Et hæc omnia superiùs dicta magis absurda essent, si tolerantia libertatis conscientiæ, & fœdera cum hæreticis inita non essent ad tempus, sed perpetua; quod moraliter, & practicè, vt docet Tannerus *tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 9. *dub.* 3. *num.* 94. vix vnquam licitè fieri potest; quia omnis eiusmodi absoluta & indefinita pactio seu conuentio, per se loquendo, & quantum est ex natura rei, omnem Principi, etiam in perpetuum

perpetuum adimit facultatem permissam hæresim ex sua Prouincia exterminandi; etiamsi mutatis rerum circumstantiis, id quandoque opportunum esset futurum. Semper enim vi sui pacti inhibetur, ne id vnquam audeat facere, si modò violatæ fidei reus haberi non velit. Et idcò obseruandum est hic, quòd Iosaphat initio regni permisit idololatriam, cui populus erat addictus; quia non poterat eam impedire: vt habetur 3. *Reg.* 23. at postea, confirmato iam Regno, cùm & potentior & audacior factus esset; non amplius permisit sed impediuit; vt patet 2. *Paralip.* 22. Vnde si Iosaphat iniisset fœdus perpetuum de Idololatria toleranda; non potuisset postea mutatis rerum circumstantiis, illam ex vi pacti impedire; & sic idololatria perpetuo in regno suo extitisset, & impunita remansisset. Ergo non sunt ineunda fœdera cum hæreticis perpetua: nam Princeps adimeret sibi ius, cum postea opportunum esset, puniendi, & exterminandi hæreticos a suis Regnis & Prouinciis; contra id, quod determinat Concilium Lateranense *cap. Excommunicamus §. moneantur de Hæret.* vbi sic habetur; *teneatur quicunque Princeps, etiam supremus, terram suam expurgare ab hæreticis sub pœna amissionis sui principatus: & mandatur omnibus Principibus, vt iurent, se hæreticos non toleraturos.* Et idem statuitur in iure ciuili *Cod. de Hæret. Auth. si verò Dominus; & in constitut. Frederici de statu & consuet. §. 6. & 7.* Ergo &c.

5. Et licet aliquando talia pacta à Principibus fieri posse, docere videatur Petrus Vuadingus *de contract. disp. 3. dub. 4. n. 6.* vbi sic ait: Hic discursus videtur satis probare perpetua libertatis pacta nullo casu esse licita & valida: pro contraria verò excusabiles videntur Principes Catholici, qui cum hæreticis ita contraxerunt; ex vna enim parte premebantur Principes importuno furore hæreticorum exposcentium libertatem; quibus nulla alia ratione satisfieri potuit, quàm pacto perpetuo liberi exercitij suæ Religionis; & ex altera parte magnus erat in Catholicis plurimis tepor, qui pacem quibuscunque conditionibus cum hæreticis fieri optabant, modò ipsi quieti, saltem ad tempus, essent; de futuro Reipublicæ statu parum solliciti, nec fortunarum iacturam, aut splendoris sui imminutionem pro fidei defensione volebant sustinere: cum tamen hæretici omnes suas fortunas pro suæ sectæ, aut propugnatione aut conseruatione libenter profuderint. Vnde factum, vt supremi Principes viribus essent longè inferiores: proindeque iudicauerint, ista pacta iure perpetua, expedire. Iustitia huius pacti ex hoc capite posset defendi, quod nisi pacta inirentur, sit periculum ne tota fides, & ipse Catholicus Princeps pereat; minus igitur sit mali, abiicere suorum curam, quoad salutem æternam; quàm pertinaciter eam retinendo, omnium Religionem veram in perpetuum perdere, & omnem iurisdictionem. Si pacta non ineat; verisimiliter nulli erunt Catholici, si ineat; saltem in aliquibus fides conseruabitur. Teneri ergo videtur Princeps: quando totius Reipublicæ curam non potest habere; saltem illam, quam potest, partem conseruare. Hucusque Vuadingus. Sed tamē postea subdit, se hunc casum non definitiuè, sed disputatiuè pertractasse.

Sup. hac in Res. seq. in §. Quiquidem.

6. Verùm, non obstante, quod iste casus à Wandingo positus, in praxi possit accidere, non ex hoc sequitur, Principes, inconsulto Pontifice, tale fœdus cum hæreticis inire posse: non enim pertinet ad illos in re tam graui iudicare, num tanta sit necessitas, & talis rerum status, vt sancito fœdere, Religionis libertatem concedere oporteat, maximè perpetuam; cùm tale fœdus indirectè versatur circa materiam spiritualem, videlicet circa permissionem Religionis falsæ. Ergo à Principibus nihil decerni potest, Summo Pontifice non consentiente. Vnde non grauabor hic apponere verba Ioannis Molani *de fide Hæretic. serm lib. 1. cap. 23.* sic asserentis: Quamuis libera Religio non sit ab vno Principe admittenda; cogitur tamen aliquando Catholicus Princeps in quibusdam locis, quæ hæretici violenta manu retinent, non quidem omnibus, sed vnius tantùm, aut alterius generis sectariis, libertatem sub certis conditionibus admittere; aut potiùs non tam eis dare, quàm permittere, quod iam eo nolente, occuparunt; ne si minus malum tolerare nolit; maiora in Republica sua perpeti cogatur. Sed in his rebus maxima opus est prudentia; eò quòd res longè omnium grauissima, & periculosissima tractetur: cùm enim primo loco præ omnibus aliis, ab omnibus & singulis Christianis Religio sit conseruanda; & secularis Principatus, atque potestas nullum fœdus inire, aut saluum conductum dare possit in præiudicium Ecclesiæ, aut Ecclesiasticæ Potestatatis, facilè hic, aut per ignorantiam, aut per tepiditatem, aut per timorem, vbi non foret timor, aut per imperitiam, aut inaduertentiam quædam tractarentur, quæ postea nullius roboris esse iudicauerint. Itaque nihil tutius est, quàm si furore hæreticorum Respublica aliqua cogatur ad aliquas iniquas, & bonis hominibus prædura conditiones; vt omnia, antequam fœdus perficiatur, diligentissimè & prudentissimè sint examinata, & discussa. Atque in re tam ardua, ad securè conquiescendum, etiam Apostolicæ Sedis interueniat authoritas. Ita Molanus vbi suprà.

RESOL. IV.

Authoritate Doctorum opinio negatiua fulcitur.

Et deducitur Principem laicum non posse præstare saluum conductum Hæretico cum damno Ecclesiasticæ iurisdictionis.

Et firmatur libertatem conscientiæ Hæreticis concessam, inconsulto Pontifice, non solum esse illicitam, sed inualidam. Ex part. 10. tract. 3. Res. etiam 4.

§. 1. CONcludendum est igitur ex omnibus superius dictis, semper, & in quocumque casu in fœderibus Principum secularium cum hæreticis, quoad libertatem Religionis, consulendum esse Summum Pontificem; nec illo inconsulto talia fœdera esse ineunda. Et ita nostram sententiam in terminis docet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de fide disput. 19. sect. 2. 3. 4. num. 124.* Suuertius *de fide hæret. ser. sect. 9.* Tannerus *tom. 3. disp. 1. quæst. 9. dub. 3. num. 101.* & Authores compositionis Pacis, *cap. 5. quæst. 28. num. 46.* quibus adde Maldonatum *vbi suprà in Matth. cap. 3. num. 26.* cuius verba superius adduxi: & ex eadem Societate Petrum Hurtadum de Mendoza *vol. 1. de fide, disp. 79. sect. 5. & 6. §. 32. 33. & 36.* Vnde piaculum existimarem, si per extensum ea omnia, quæ ipse firmat circa hoc dubium, hîc non apponerem; sic itaque asserit: Dico, non licere Principi Laïco permittere Synagogas, nisi ex facultate Romani Pontificis; idem dicendum est de conscientiæ libertate. Igitur, quoties agitur de Religione, consulendus est Pontifex, cui Deus adest speciali prouidentia, Petro ob singularem fidem promissa. Ad permittendam in non baptizatis conscientiæ libertatem, non est necessaria facultas Ecclesiæ, nihil iudicantis de iis, qui foris sunt, cum hæreticis est diuersa ratio: libertas permissiua non potest licitè permitti inconsulto Pontifice; tum quia Laïci tenentur seuerè agere cum hæreticis ab Ecclesia damnatis; cedit verò in fidei detrimentum eos non punire. Vnde

de

de iure paſtoratus ad Pontificem ſpectat, qua ratione ſit cum hæreticis agendum ſtatuere, tum quia ſpiritualis adminiſtratio baptizatorum directè pertinet ad Pontificem; eadémque ratione ad Principes laïcos ſpectat parere Pontifici imploranti eorum opem ad animaduertendum in hæreticos. De libertate expreſſa conſcientiæ affirmandum eſt, eam nullam habere vim, niſi ex Papæ conſenſu. Itaque hæretici omnibus pœnis ſubiacent, quæ ab Eccleſia ſunt decretæ; & quas Principes tenentur infligere hæretico relaxato, & ad cuius ſupplicium ſeculare brachium (vt aiunt) petit Eccleſia. Quæ doctrina eſt de fide ex Concilio Conſtantienſi, vbi ſtatuitur, Principem laicum non poſſe præſtare ſaluum conductum hæretico cum damno eccleſiaſticæ iuriſdictionis; ita vt nihil illi valeat, ſi ſolùm à Principe laïco præſtetur. At eadem eſt omninò, & maior ratio in conſcientiæ libertate, quia ſaluus conductus eſt immunitas à pœnis debitis hæretico ob hæreſim, & ſponſio de non impediendo reſtitutione ad patriam: libertas autem conſcientiæ eſt immunitas ab iiſdem pœnis, vt ergo hæreticus non eſt immunis à pœnis ſaluo conducto Principis laïci, ita nec libertate conſcientiæ. Ratio à priori, quia Eccleſia habet ſuperiorem iuriſdictionem in hæreticum, eſtque omninò independens à Principe laïco: Ergo hic ſua lege non reddit hæreticos immunes à Pontificia lege. Probo conſequentiam: quia inferior Princeps non habet vim in iuriſdictionem, & leges ſuperioris. Quòd ſi nullam habet in alios Principes ſibi non ſubiectos; qui eam habebit in Principes ſuperiores? Poterit Princeps laïcus dare immunitatem ab iis pœnis, quæ in ſuo Regno infliguntur ſolo iure ciuili. Ex quibus deduco, non teneri Principem ad permittendam libertatem conſcientiæ, niſi confirmatam aut datam etiam à Pontifice; quia non potuit eam ſpondere inconſulto Papa: totaque libertas eſt nulla in iis omnibus, quibus eget Eccleſia ad exequendas canonicas pœnas in hæreticos. Imò tota libertatis facultas eſt abroganda, quia tota eſt nulla; eſt enim abſque legitima iuriſdictione. Nec Princeps tenetur ad abſtinendum à ſupplicio ciuili; quia eſt hæc abſimilis cauſa à ſaluo conductu, cui Princeps laïcus tenetur ſtare in iis, quæ ab ipſo ſolo pendent, quia ſaluus conductus non eſt perniciosus, nec ſpectat ad ſpiritualem iuriſdictionem. Poteſt enim Princeps multis de cauſis egere hæretici præſentia. At verò conſcientiæ libertas directè ſpectat ad ſpiritualem adminiſtrationem. Quapropter tota eſt nulla, niſi Papæ conſenſus accedat. Hucuſque Hurtadus de Mendoza, inter Theologos Hiſpanos noſtri temporis acutiſſimus & ſapientiſſimus.

Sup. hoc in Reſ. præterita. §. Et hoc. in princ.

2. Qui quidem non ſolùm ſentit, & firmat libertatem conſcientiæ hæreticis conceſſam, inconſulto Pontifice, eſſe illicitam; ſed plus addit quod eſt valdè notandum, videlicet eſſe inualidam. Quod ante ipſum, ex eadem Societate Ieſu docuerat Suarez *vbi ſuprà, de fide Hæreticor. ſeruand. ſect. 9*. Verùm huic opinioni non adhæret Adamus Tannerus *loco citato dub. 4. n. 104*. Sed in omnium opinione certum eſt, eiuſmodi pacta, & fœdera de libertate conſcientiæ inita cum hæreticis Principibus, ſine conſenſu Pontificis, intelligenda eſſe, ſaluis iuribus Pontificis, & Eccleſiæ; & Eccleſiaſticæ iuriſdictionis. Ita Tannerus *n. 121. & ante illum* Sebaſtianus Heiſſ. *in Refutatione Aphoriſmorum c. 2. Aphor. 1. n. 47.* ſic aſſerens. Cùm crimen hæreſis directè ad ſacra Tribunalia ſpectet, eis præiudicare nequeunt, ſeu priuatorum, ſeu Principum facta in quibus ſemper hæc latet conditio, ſaluis aliorum, & in primis vniuerſalis Eccleſiæ iuribus: Hæc ille. Et ratio eſt, quia ſuperior legibus aut pactis inferiorum non ligatur: ac proinde iuribus ſuperiorum præiudicare inferiores non poſſunt, vt patet *ex c. Inferior, de maior. & obedien.* & *ibi* Doctores communiter.

3. Nec aduerſus ſuperiùs dicta obſtat dicere cum quodam recentiore Theologo, quòd, taciti & expreſſi idem eſt iudicium, ex *leg. cum quid, ff. ſi certum petat leg. vltima ff. de Legatis. leg. cum quia, ff. de Pactis*, & aliis vulgatis iuribus, quæ adducit Menoch. *conſ. 108. n. 54.* cum aliis communiter; & ideò Principes non petere expreſſum conſenſum Pontificis, quia ſupponunt ipſum tacitè conſentire in his pacificationibus in ſuis cum libertate Religionis ad euitandum maius malum. Quod videtur docere Layman *Theol. moral. l. 2. tr. 2. c. 16. §. 5. n. 4.* vbi ſic ait: Sed hæ, & aliæ huiuſmodi pœnæ locum non habent in Lutheranis Confeſſioniſtis; qui licèt ab Eccleſia Romana receſſerit, tamen ſtatim ac fœdus cum illis initum eſt, Summo Pontifice permittente, & tacitè conſentiente, libros ſuos in poteſtate retinent, aliiſque iuribus & immunitatibus ciuilibus, non item Eccleſiaſticis vnà cum Catholicis pacificè gaudent. Ita ille. Sed Laymann non loquitur de ſubſtantia fœderis ipſius initi cum hæreticis, & pacti in eo contenti, ſed de ſola ceſſatione pœnarum. Dicendum eſt itaque, quod licèt Pontifices tolerent, & tacitè conſentiant in ſuſpenſionem pœnarum, de quibus ſolis loquitur Laymann; non conſentiunt tamen in dictam ſuſpenſionem vigore pacificationis, vel pacti initi cum hæreticis à Principibus ſecularibus, & prout in eis ſanciunt; abſolutam & inconditionatam perpetuitatē, aut alia pacta, quaſi tacitè, vel implicitè approbantes; ſed pro circumſtantiis neceſſitatis, aut maioris periculi, vel boni, per quas eiuſmodi ſuſpenſionem pœnarum, cùm per ſe mala non ſit, cohoneſtari clarum eſt. Ergo non ſequitur ex hoc, vt diximus, Pontificem tacitè approbare ipſas pacificationes, & pacta abſque ſuo expreſſo conſenſu cum hæreticis inita; licet poſtea toleret pœnas eis debitas non irrogari. Et quidem quo modo poſſunt in his Pacificationibus, & fœderibus Principes ſupponere tacitum Pontificis conſenſum, ſi Pontifices ſemper contra dictas Pacificationes & fœdera expreſſe proteſtati ſunt per ſuos Nuncios, & Legatos, & per Breuia particularia, vt patet de Paulo III. & Clemente VIII. quod etiam alij Pontifices recentiores fecerunt? Quomodo ſupponi poteſt tacitus conſenſus Pontificis circa rem tam grauem, ita vt illius iudicium relinquere velit Conſiliariis, aut paucis Theologis Principum ſecularium? Agitur de cauſa Religionis, de bonis Eccleſiaſticis, de extinctione Canonicatuum, & Epiſcopatuum, de impunitate, & perpetuitate hæreſis, imò de eius extenſione & amplificatione, de æquiparatione hæreticorum cum Catholicis &c. Et hæc omnia ſupponendum eſt, ſummum Pontificem velle iudicio ſecularium committere? Quis hoc ſibi perſuadere poteſt?

RESOL. V.

Reſpondetur ad argumenta ſuperius adducta pro ſententia affirmatiua? Ex part. 10. tr. 3. Reſ. etiam 5.

§. 1. Reſtat modò reſpondere ad authoritates Doctorum ſuperiùs in contrarium adductas, & ad Crapzonium reſpondeo, nihil valere, cùm ſit Author hæreticus, & pluſquam alij Romano Pontifici nimis infenſus; vt patet in ſuis operibus: ſed multum mihi prodeſt, nam teſtatur noſtram ſententiam docere Patres Societatis Ieſu. Idem dicendum eſt de Chriſtophoro Chiebenthal eiuſdem farinæ viro. Ad Beſoldum reſpondeo, illam diſſertationem compoſuiſſe,

quando erat Lutheranus; fed quia poftea feliciter ad Romanæ Ecclefiæ gremium rediit, & piè Ingolftadij obiit; puto, fi iterum illam quæftionem pertractaffet, quòd mutaffet fententiam: & ideò, quando Catholicus denuò recuffit Ingolftadij 1637. fuam Synopfim Politicæ doctrinæ *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. exiftimauit, Fœdera cum hæreticis plerumque perniciofa effe. Ad authoritatem Petri Vuadingi refpondeo, id quod ipfe afferit de Iudæis in *difput.* 3. *dub.* 13. me non concedere; ficuti non admittit Epifcopus Antuerpienfis, Ioannes Malderus *de Iuft. tract.* 5. *cap.* 3. *dub.* 24. §. 7. vbi docet, Iudæos ad vfuras exercendas inter Chriftianos admitti non poffe per Principem fecularem fine anthoritate Papæ. Quod etiam docet Ioan. Wigers *de Iuft. tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 23. *num.* 111. Syluefter. *verb. vfura* 9. *q.* 12. & alij. Vnde contra Nauarrum *conf.* 33. *de vfura*, eius Additionator teftatur; inter omnes ferè Doctores conftare, nullum Principem extra Pontificem maximum poffe Hæbræis publicè fœnerandi poteftatem, etiamfi Populi vtilitas, aut neceffitas id poftulet, facere: & citat Petrum Ruyz *in decifionibus Lituanicis decif.* 5. *num.* 308. *& feqq.* Quibus etiam adhærent Ancharan. *conf.* 263.

Sup. hoc fupra in ref. 1. ad medium. verf. vbi afferit. & fuperius in rr. 2. Ref. 311.

Decius *confil.* 170. Mafquardus de Sufannis *tract. de Iudæ. part.* 1. *cap.* 11. *num.* 11. & alij penes ipfis. Adde quod dictus Pater Wadingus; de eo quod afferuit *in difputat.* 3. *dub.* 4. §. 2. de hæreticis in ordine ad cafum noftrum, proteftatur, fe illam difficultatem nolle docere, fed tantùm difputare: Ergo nihil contra noftram fententiam operatur. Ad Authoritatem P. Gudelini refpondeo, illam non officere; nam argumentum negatiuum nihil probat. Rectè itaque dixit in noftro cafu, debere Principes adire Iurifconfultos & Theologos; fed ex hoc non fequitur, ipfis auditis, non effe recurrendum ad Summum Pontificem, caufas, & rationes ab ipfis excogitatas ei proponendo, vt poftcà de illis iudicet; & fuum proferat beneplacitum: Itaque Authoritas Gudelini intelligenda eft, feruatis feruandis: ficut etiam intelligendus eft Malderus *in* 2. 2. *quæft.* 10. *artic.* 11. Becanus *de fide hæreticorum feru. cap.* 10. *num.* 13. & alij. Dicendum eft itaque, neceffarium effe Principibus Sæcularibus, quando agitur de pacifcendo cum hæreticis, libertatem eis confcientiæ & Religionis concedendo Apoftolicam fedem adire, & fuam expectare determinationem.

DECLARATIONES
SACRARM CONGREGATIONVM, ROTÆQVE ROMANÆ DECISIONES.
IN QVIBVS PLVRES CASVS IN MATERIA Immunitatis deciduntur.

AVCTOR LECTORI.

CVM *fuprà* in tract. de Immunitate Ecclefiaftica, *aliqua Sacrarum Congregationum Declarationes, necnon Romanæ Rotæ Decifiones, aduocatæ fuerint; vifum eft mihi in tui commodum illas, aliáfque plures circa eandem materiam, hîc fimul collectas, ac per extenfum apponere. Ab his puris fontibus,* Amice Lector, *petenda eft tibi aqua, non ex turbidis aliquorum recentiorum lacunis. Vale, méque in tui gratiam laborantem ama.*

1. FAMILIARES Epifcopi etiam laici, fori priuilegio gaudent. Sacra Congreg. Epifcop. in vna Regienfi *die* 14. *Feb.* 1581. & in vna Turritana *die* 18. *Maij* 1603.

In fine, num. 1. hæc addantur. Idem dicendum eft de familiaribus Epifcoporum, Titularium, & ita declarauit facra Congreg. 17. *Ian.* 1628. in vna Regienfi, his verbis. Sacra Congreg. Cardinalium controuerfiis iurifdictionalibus Præpofitorum cenfuit, familiares etiam Epifcopi titularis gaudere debere priuilegio fori, ita tamen vt conuenirj debeant, & fint puniendi ab Ordinario loci, vbi degunt, non ab ipfo Epifcopo, feu Archiepifcopo titulari.

Octauius Cardinalis Bandinus.

2. Immunitate Ecclefiaftica gaudent, qui cum armis prohibitis in Ecclefia fe recipiunt. Sacra Congregatio Epifc. in vna Salern. *die* 30. *Sept.* 1616.

In fine, num. 2. hæc addantur. Et laicos non poffe in Ecclefia fpoliare reum armis prohibitis, determinauit

facra

sacra Congregatio immunitatis, vt apparet per subsequentem epistolam. [Illustre e molto Reuerendo Monsignore come fratello. Non e permesso alla Corte laicale tenare le armi à i confugiti in luoghi immuni conforme l'opinione vera, e seguitata da Tribunali di questa santa Sede, che è quanto occorre in risposta dalla sua, & in questa conformità si potrà gouernare, mentre à V. S. mi offero. Roma 24. di Luglio. 1634. Come fratello. *Il. Cardinali Gessi. Francesco Paolucci* Secretario. Extra, All' Illustre e molto Reuerendo Monsignore come fratello il Vescouo di Regio.].

3. Immunitate Ecclesiastica gaudent pro debito ciuili ad Ecclesias confugientes. sacra Congregatio Episc. in vna Cotronensi *die* 21. *Iuly* 1617. & in vna Beneuentana *die* 10. *May* 1619.

4. Immunitate Ecclesiastica non gaudent Capellæ priuatorum Palatiorum. Sacra Congregatio Episcop. in vna Misicensi *die* 17. *Nouembr.* 1617. & sacra Congregatio immunitatis in vna Perusina *die* 9. *Decembris* 1631. Sed hæc declaratio non comprehendit Capellam S. Annæ sitæ in Palatio domini mei amantissimi Marchionis Hieracensis in terra Castelboni. nam pro Ecclesia communi reputatur, & ibi confugientes semper immunitate Ecclesiæ gauisi sunt.

5. Immunitate ab omnibus exactionibus, & tributis secularibus gaudet Clerici patrimonium, ad cuius titulum quis fuit ordinatus. Sacra Congregatio Episc. in vna Catacensi *die* 3. *Aug.* 1592.

6. Immunitate Ecclesiæ non gaudet mater occidens filium infantem. Sacra Congregatio Concilij *sub die* 3. *Decembr.* 632.

7. Immunitate Ecclesiastica non gaudet qui committit homicidium veneno. Sacra Congreg. Concilij *die* 3. *Decemb.* 1632.

8. Immunitate non gaudet mulier, quæ malis medicamentis procurat abortum. Sacra Congregatio Concilij *die* 3. *Decembr.* 1632.

9. Immunitate Ecclesiastica gaudent furantes in Ecclesia. Sacra Congreg. immunitatis in vna Squillacensi *die* 18. *Martij* 1631.

10. Immunitate gaudet atriga, siue Campana Ecclesiæ, ab ea tamen distans, sed intra 30. passus, quæ solummodo inseruit pro seruitio Ecclesiæ. Sacra Congregatio immunitatis *die* 7. *Decemb.* 1632.

11. Debitores fraudulenti ad Ecclesiam cum bonis confugientes non debent ibi multo tempore tolerari, sed ab Ecclesia sunt eiiciendi. Ita sacra Congregatio Episc. in vna Barensi *die* 12. *Martij* 1600.

12. Decoctores res & bona in creditorum præiudicium ad Ecclesias transportare non debent, sed iudici seculari consignanda sunt, vt illas, & illa, cui de iure adiudicet. Ita sacra Congreg. Episc. *die* 1. *Decembr.* 1617.

13. Milites hospitari facere non potest Magistratus secularis in domibus Ecclesiasticarum personarum, quamquam laicis locatis, cùm per indirectum in damnum bonorum Ecclesiasticorum redundet. Sacra Congregatio Episc. *in vna Nouarien. die* 9. *Iunij* 1617.

14. Delinquentes qui ab Ecclesiis aliisque locis immunibus extrahuntur, dum articulus, an immunitate Ecclesiastica gaudere debeant, discutitur, per Ecclesiasticos ministros sub custodia, iuxta Bullam Gregorij XIV. retineri debent. Sacra Congregatio Episc. in vna Neapol. *die* 30. *Septembr.* 1616.

15. Immunitate Ecclesiastica gaudere debent Clerici, qui post delicta patrata ad Ecclesias confugiunt extra casus in Bulla Gregor. XIV. comprehensos, cùm in hoc casu opinio Abbatis sit reprobata. Sacra Congregatio Episc. in vna Tropiensi *die* 14. *Ianuary* 1617. Neque possunt inde extrahi, præterquam in casibus degradatione dignis si fiat, secus restituantur. Sacra Congregatio Episc. *die* 17. *Augusti* 1618.

16. Coloni, aut affictuarij, vel partiarij bonorum Ecclesiasticorum exemptione collectarum, tam ordinariarum, quàm extraordinariarum proportione colonica gaudent. Sacra Congregatio Episc. in vna Oppidensi *die* 18. *Septembr.* 1618.

17. Coloni partiarij Episcoporum durante Colonia gaudent fori priuilegio. Sacra Congregatio immunitatis *die* 6. *Decembris* 1627.

18. Immunitate a gabellis, & aliis oneribus laicalibus priuare non potest Episcopus inseruientes Ecclesiis, sed iidem Clerici, nisi, vt *suprà*, inseruiant, ac habitũ & tonsuram Clericalem deferant, aut beneficiũ Ecclesiasticum obtineant, priuilegio fori non gaudent. Sacra Congregatio Episc. *die* 24. *Ianuary* 1631.

19. Causa damnorum datorũ per Clericos, & Ecclesiasticos, seu per eorum animalia, necnon per familiares, ministros, & colonos Episcoporum, & mensæ Episcopalis etiam laicos, seu eorum animalia in bonis quibuscumque tam Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticaruum, quam etiam laicorum, spectat ad Curiam Episcopalem priuatiuè. Si verò laici eorúmve ministri animalia damnificent, & bona Ecclesiarum, ac personarum Ecclesiasticarum, Curia Episcopalis procedere potest tamquam in causis mixti fori. At quando coloni, & ministri Ecclesiarum Clericorum, & Ecclesiasticorum cum animalibus propriis, bona laicorum damnificant, cognitio tam quoad bona, quàm quoad personas laicorum, & eorum animalia spectat ad iudicem laicum priuatiuè Sed si cum animalibus Ecclesiasticorum, vel Ecclesiarum, quoad personas spectat ad laicum, quo verò ad animalia spectat ad Curiam Ecclesiasticam. Ita sacra Congregatio immunitatis in vna Terracinensi, teste Aldano *in compend. Can. resol. tit.* 8. *num.* 21. & Barbosa *in collect. Doct. sup. Concil. Trid. sess.* 25. *cap.* 20. *num.* 13.

20. Fori priuilegio gaudet Subdiaconus, qui Apostolicæ Sedis dispensatione cum vidua matrimonium contraxit, & pensiones Ecclesiasticas obtinet: Sacra Congr. Concil. *die* 24. *Martij, &* 17. *Sept.* 1618.

21. Clericus in minoribus constitutus Ecclesiæ deseruiens, non tamen ex mandatu Episcopi habitum, & tonsuram deferens, gaudet priuilegio fori. Sacra Congregatio Concilij in vna Valentina *die.* 29. *Iuly* 1628. & iterum in vna illius 28. *Martij eiusdem anni.*

22. Promotus ad Ordines cum collatione vnius beneficij redditus duorum scutorum annuorum gaudet priuilegio fori. Sacra Congregatio Concilij in vna Ianuensi *die* 18. *Martij.* 1628.

23. Habitum dimittens Clericalem potest illum iterum reassumere, vt gaudeat priuilegio fori, non obstante irregularitate superueniente, & Episcopi prohibitione. Sacra Congregatio Concilij in vna Mazariens. *die* 17. *Iuny* 1630. & Sacra Congregatio immunitatis in vna Bossanensi *die* 18. *Martij* 1631. declarauit fori priuilegio gaudere Clericum, qui ante carcerationem reassumpsit habitum.

24. Clerici in minoribus Ordinibus constituti si recusauerint frequentare scholas, & Ecclesiam, sed esset probabilis spes profectus, non possunt priuilegio fori priuari. Sacra Congregatio Concilij in vna Maioranensi *die* 12. *Augusti* 1631.

25. Qui solùm in accendendis lampadibus, & aperiendis portis Ecclesiæ deseruiunt, non gaudent priuilegio Cleric. Sacra Cõgr. Episc. *die* 28. *Ian.* 1603.

26. Protonotarij non participantes fori priuilegio gaudent, etiamsi Ecclesiæ non inseruiant, si in habitu Clericali incedunt. Sacra Congregatio Concilij in vna Tolet. *die* 27. *Martij* 1632. *&* *die* 9. *July* 1626.

27. Clericus primæ Tonsuræ qui post dimissum habitum

habitum, & Tonsuram Clericalem deliquit, & pro delicto in Curia sæculari citatus fuit, deinde reassumpto habitu cum Tonsura Ecclesiæ inseruire cœpit, non potest à iudice sæculari quoad personam puniri, nec talis iudex potest processui finem imponere. Sacra Congregatio Concilij *die* 10. *Decemb.* 1599.

28. Clericum, qui characterem, & habitum Clericalem assumpsit, post delictum, processum, & fideiussionem de se repræsentando coram iudice laico, gaudere priuilegio fori, & à iurisdictione iudicis laici esse liberatum quoad personam, quòd si fraus absit (quam iudex Ecclesiasticus inspicere debet) posse iudicem laicum processui finem imponere contra illum quoad bona procedendo, determinauit sacra Congregatio Concilij in vna Papiensi *die* 23. *May* 1626. & sacra Congregatio immunitatis in vna ciuitatis Castellanæ *die* 18. *Februar.* 1631.

29. Sacra Congregatio Episc. *die* 25. *April.* 1624. dum fuisset processum ad nõnullos actus in causa Capitanei, vel Bariselli Episcopi Sorani carceribus mancipati per Viceducem ciuitatis Soræ de mandato sanctiss. Pauli V. attento quòd Barisellus existit de familia armata Episcopi, & propterea non potest, nec debet de iure per laicum capturari, ordinauit Auditori Cameræ, vt capturam, & acta nulla declararet. Rursus petente Episc. Vasionensi, vtrùm iudex Camerarius & fiscalis tanquam eius familiares, deberent frui priuilegio fori, & immunitate ab omnibus personalibus. Sacra eadem Congreg. *die* 11. *Decemb.* 1614. officiales prædictos vti familiares Episc. fori priuilegio gaudere & ad personalia ciuitatis munia subeunda minimè teneri censuit. Mandauit insuper Episc. Otrunensi *die* 6. *Aug.* 1602. ne suspenderet censuras latas contra Gubernatorem Lanciani, nisi priùs relaxato è carceribus eius Notario Regiis hortatoriis, ac aliis quibuscumque non obstantibus. Item Archiepiscopo Turritano *die* 18. *Maij* 1603. prædicta sacra Congreg. respondit priuilegia concessa per sacros Canones ministris, officialibus, vel familiaribus Episc. esset ita clara, vt in dubium reuocari, non valeant, iniungendo illi strictè, vt prædicta faciat obseruari.

30. Fiscalis quem Episcopus habet in Ciuitate, seu in aliquo Castro, in quo temporalem, spiritualémque iurisdictionem exercet, tanquam ipsius Episcop. familiaris, gaudet priuilegio fori, & ad personalia Ciuitatis munia minimè tenetur. Sacra Congreg. Episc. *die* 11. *Decemb.* 1615.

31. Episcopus potest habere satellites quot voluerit. Sacra Congr. Episc. *die* 14. *April.* 1615. debet tamen in hoc prudentialiter se habere. Vide sacra Congreg. Concilij in vna Agrigentinen. *die* 4. *Decembr.* 1627. declarauit familiam suam armatam licere Episc. augere, dum tamen circa numerum, & qualitatem eorum, quos sibi duxerit assumendos, prudenter, & moderatè se gerat.

32. Satellites, Magister, Notarius, Fiscalis, & cæteri Ministri Curiæ Episcopalis gaudent priuilegio fori etiam in delictis extra officium commissis. Ita sacra Congreg. Episc. facto verbo cum Sanctissimo, vt patet ex infrascripta epist. quam adducit Raps *de immun. fol.* 69. & ego originalem vidi. [Illustr. & Reuerend. Signor mio osseruantissimo il Vescouo di Lipari ha mandato alla sacra Congr. vna hortatoria speditali contro da V. S. Illustriss. ad instanza delli Deputati di quell' Isola, per auer scommunicato il Capitano, e sbirri, ch'haueano estratto vn delinquente da vna Chiesa di quell' Isola; e se bene auuisa esserli poi stato cõsignato il detto priggione, acciò possit cognoscere se deue godere, o no del l'immunità ecclesiastica, no dimeno si è auuertito ch'indetta Hortatoria à vna clausula, que le si dichiara espressamente che gli officiali, e famigliari del Vescouo, quando sono laici, non deuono godere del priuilegio del foro Ecclesiastico ne delitti communi, ma solo in quelli che sono commessi sotto pretesto dell'officio, essendosene trattato con N. S. sua Santità ha comandato che si scriua à V. S. Illustr. che si contenti di riuocare la detta Hortatoria, non potendosi credere che detta clausula vi sia posta di sua saputa, essendo manifestamente contra la dispositione di sacri Canoni, e della raggion commune, e così pregiudiciale alla giurisditione Ecclesiastica, di cui si stima che la sua bontà, e pietà sempre partialissima protettrice, si degnerà percio di dare il rimedio, che bisogna, & io in tanto le bacio hum.liss. le mani, di Roma li 2. di Marzo 1611. Di V. S. Illustr. e Reuerend. humilissimo seruitore,]

Il Cardinale Gallo.

32. Præuentione Episcopi attenta in delicto laici contra Clericum ad Episcopũ spectat causa, Sacra Congregatio Episc. *die* 16. *Ian.* 1615.

33. Fori priuilegio non gaudet ille, cui reseruata fuit pensio, vt Clerico, si non incedat in habitu & Tonsura. Sacra Congregatio Concilij *die* 19. *Iunij* 1586.

34. Fori priuilegio gaudent Clerici In Sacris constituti Beneficiarij, Pensionarij, Protonotarij, & alia similia officia habentes illi, qui per modicum tempus habitum dimiserunt, etiamsi tempore capturæ fuerint reperti in habitu sæculari, & illi Clerici in minoribus constituti non habentes qualitates Concilij *cap.* 6. *sess.* 23. *de reform.* quando iudex Ecclesiasticus præuenit. Sacra Congr. Concilij in vna Leodiensi *die* 9. *Nouembr.* 1630.

35. Fori priuilegio gaudet Clericus incedens in habitu, & tonsura descriptus in Catalogo Clericorũ, qui in Synodo diœcesana obedientiam præstitit Ordinario, & per paucas vices in Choro, & in processionibus interfuit, attentis circumstantiis, quamuis alicui Ecclesiæ de mandato Episc. non inseruiat, vel beneficium Ecclesiasticum non habeat. S. Congr. Concilij *die* 13. *Martij* 1628.

36. Fori priuilegio gaudet filius legitimus Clerici ante Clericatum susceptus durante vita eius patris. Sacra Congregatio immunitatis in vna Callensi *die* 18. *Mart.* 1631.

37. Fori priuilegio gaudet de præsenti laicus pro tempore, quo fuit Clericus. S. Congregat. immun. in nullius. Garopoli *die* 9. *Septembr.* 1631.

Num. 38. vbi agitur de Clericis coniugatis, deleatur totum, & apponatur. Clerici coniugati habentes requisita sacrorum Canonum, gaudent priuilegio fori etiam in ciuilibus, ita determinauit sacra Congregatio immunitatis, vt patet ex infrascripta epistola, [Intus, Illustre e molto Reuerendo Monsignore come fratello. Sè il Clerico coniugato Giacomo Gioan Masetti dalla Mirandola ha tutti li requisiti di Clerico coniugato espressi da sacri Canoni, senza dubio egli deue poder godere il priuilegio del foro in tutte le sue cause, ancor che ciuili, conforme l'opinione di questa sacra Congregatione sopra le controuersie giurisditionali, che è quanto accorredine à V. S. in questo particulare, alla quale mi offero, e prego ogni prosperità. Roma 17. di Giugno 1631. Di V. S. come fratello. *Il Cardinal Gessi. Francisco Paolucci* Secretario. Extra, Al l'Illustre e multo Reuerendo Monsignore come fratello, il Vescouo di Regio.] Vnde apparet, quicquid aliqui mussitauerint, me rectè hanc sententiam nouissimè mordicus tuetur Ioannes Baptista Ciarlinius *in controuers. forens. cap.* 53. *num.* 34. *& seq.*

39. Iudæis

39. Iudæi infideles gaudent immunitate Ecclesiarum. S. Congr. immun. *de mense Febr.* 1631.

40. Dubitatum fuit per Archiepiscopum Ianuensem an intereuntes strigia in Ecclesia, eius immunitate gaudere debeant? & S. Congregatio Episcop. affirmatiuè respondit *die* 16. *Nouembr.* 1618.

41. Ad extrahendum delinquentem à loco immuni, & Curiæ seculari consignandum, non sufficit sententia contumacialis, quia non probat delictum, sed plenior probatio requiritur. S. Congregatio Episc. in vna Cremonensi *die* 27. *Iulij* 1618.

42. Statutum, siue edictum generale à laicis publicatum possunt ipsi cogi declarare quòd sub ea lege neque Ecclesia, neque Clerici ligantur. S. Congreg. immun. *die* 7. *Decemb.* 1632.

43. Non tenentur Clerici ad solutionem onerum impositorum pro Physico, Chirurgo, & Ludimagistro. S. Congreg Episcop. *die* 2. *Aug.* 1619.

44. Clerici cultores agrorum suorum, seu conductores agrorũ Ecclesiasticorum, nõ debent molestari titulo negotiationis illicitæ. Sacra Congreg. Episc. *die* 19. *Ianuarij.* 1593.

45. Clerici in causis ciuilibus in foro seculari examinari possunt, sed iuramentum priùs præstetur in tribunali Episcopi. S. Congregatio Episcop. *die* 14. *Aprilis* 1615. & ideo licèt possint ciuiliter denunciare, aut querelare in officio damni dati occasione damnorum datorum in suis prædiis, iuramentum tamen detur in foro Ecclesiastico. Eadem sacra Congreg. *ibi.*

46. Diaconi Saluatici in Regno Neapolitano ad summum quatuor possunt dari Cathedralibus, seu Ecclesiis superiobus Collegiatis & Parochialibus, duo; aliis Ecclesiis, in quibus diuina celebrantur, si Episcopo videbitur, vnus; qui gratis & per se ipsos seruiant, non criminosi, neque malæ famæ, hi non gaudent priuilegio canonis: fori autem in criminalibus omnino, in ciuilibus quoad districtionem corporis tantùm, & immunitate ab oneribus personalibus, non ab aliis durante seruitio gaudent. Sine præiudicio maioris priuilegij, & immunitatis legitimæ, si alicubi habent Ordinarij in præmissis sint iudices, præterquam si agatur de maiori priuilegio, Papæ enim reseruatur. S. Congreg. negotiis Regni Neapolitani præposita *die* 10. *Kal. Iunij.* 1623.

47. Cùm in sacra Congregatione Concilij propositum esset infrà scriptum dubium, An oblati alicuius Religionis iudicandi sint personæ Ecclesiasticæ, adeò vt fori priuilegio & immunitate à vectigalibus gaudeant? Respondit sacra Congregatio oblatos priuilegio ac exemptione ita demum debere potiri, si in forma iuris valida perpetuò & irreuocabiliter plenè, & cum effectu se ipsos, & bona sua omnia præsentia & futura, nulla prorsus quamis minima eorum portione, neque in proprietatem, neque in vsumfructum sibi seruata Religioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutauerint. quod si omnia prædicta simul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à secularibus exactionibus frui posse, vt in sequentibus casibus. Primò cum quis obtulit personam cum reseruatione bonorũ. Secundò cùm obtulit personã nulla bonorũ facta mentione, quippe non includuntur in simplici oblatione personæ. Tertiò cùm obtulit personam, & aliquam tantùm partem bonorum, quamuis maiorem. Quartò cum obtulit bona omnia præsentia & personam reseruato vsufructu. Quintò cùm obtulit personam & bona omnia præsentia tantùm. Sextò cùm obtulit personam & bona omnia præsentia & futura, sed postea à Superiore Religionis aliquam earum partem, quamuis minimam, in emphyteusim recepit. Septimò cùm obtulit bona vel omnia, vel partem eorum absque persona, quo casu personam offerentem fori priuilegio non gaudere, sed bona in Religione cum effectu translata esse immunia à vectigalibus, dummodo offerens vsumfructum eorum sibi non retineat, eo namque casu bona immunia non esse etiam quoad proprietatem. His tamen omnibus casibus, quibus oblati à priuilegio & exemptione, à iure communi excluduntur, seruandam esse cuiusque Religionis consuetudinem cuius vigore ipsi tale ius priuilegij, vel exemptionis acquisiuissent. His positis fuerunt propositæ deinde in sacra Congregatione aliæ dubitationes. Primò an oblati, qui omnia supradicta adimpleuerint, fori priuilegio, & supradicta exemptione gaudeant, quamuis matrimonio copulati sint, siue ante, siue post oblationem contraxerint. Secundò an tales oblati fori priuilegio gaudeant, etiam quoad delictum ante huiusmodi oblationem commissum, cuius ratione a iudice laico erant puniendi. Tertiò an iurisdictio quæ vigore Concilij Tridentini *cap.* 11. *sess.* 24. competit Ordinario in oblatos carentes qualitatibus expressis *ibidem in ver. exceptis*, intelligatur tributa Ordinario in oblatos cumulatiuè, vel priuatiue ad Superiores regulares. Quartò an iurisdictio ex eodem Concilij Decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantùm, an verò etiam in ciuilibus? Ad has posteriores dubitationes S. Congregatio sic respondit. Ad primum gaudere siue ante, siue pòst, licentia Superioris Religionis matrimonium contraxerit. Ad secundum gaudere priuilegio fori, & iurisdictione iudicis laici liberatos esse, puniríque debere à iudice Ecclesiastico, si modò absque fraude, idest non animo effugiendi seculares iudices punitionem se, & sua obtulerit, quòd si fraus subsit, posse à iudice laico puniri pœna confiscationis bonorum, & alia pecuniaria, sed non corporali, illique remanere subiectos quoad causam & bona, sed non quoad personam, debere tamen iudicem Ecclesiasticum, si delicti qualitas id exposcat, tradere tales oblatos seculari corporaliter puniendos. Ad tertium respondit in oblatos carentes qualitatibus expressis *in ver. exceptis*, tributam esse ordinario iurisdictionem cumulatiuè, non priuatiuè ad Superiores Regulares. Ad quartum huiusmodi iurisdictionem Ordinario tributum esse in criminalibus tantùm, non autem in ciuilibus. A *Cardin. Vicecomes.* IOAN. FRANCISCVS FAGNANVS, *S. Congreg. Concilij Secretarius.*

48. Ecclesiæ molendina non comprehenduntur sub prohibitione facta à laicis ne asportetur frumentum ad molendinum, &c. Sacra Congregatio Immun. *die* 7. *Decemb.* 1632. vide Ancharanum *consil.* 115. & 13.

49. Gubernator & Magistratus recusantes contra solitum accedere ad Ecclesiam Cathedralem, debitis remediis cogendi sunt vt accedant. S. Congreg. Rituum in vna Fanensi *die* 1. *Septemb.* 1607.

50. Ea quæ sunt *in num.* 50. apponantur sub *n.* 53. & *in n.* 50. hæc apponantur. Clerici non tenentur denunciare sua frumenta, & blada Iudici laico, sed Episcopo. Ita sacra Congregatio rescripsit Episcopo Ferrariensi *sub die* 19. *Iunij* 1592. in hæc verba. [Li Ecclesiastici non sono obligati per gli bandi de Giudici secolari dare l'assegna delli loro grani, e blade; deuono bene i Prelati fare loro Editti sopra ciò, e riceuere essi gli reueli dalle Ecclesiastici, e poi darne nota al Magistrato secolare, senza però che da essi gli Chierici siano molestati.]

51. Addatur *num.* 51. Pro, bona stabilia concessa, donata, vendita Ecclesiis, seu locis piis, non potest imponi collecta cessionario, venditori, aut donatori. Ita sacra Congregatio Episcoporum, vt paret per subsequentẽ epistolam scriptam Episcopo Cagliensi.

[Si

[Si è dato conto à questi miei Sign. Illustriss. di quello V.S. mi scriue intorno alli trattati di con esta Cità, & essendosi fatto lungho, è maturo discorso supra di quel decreto del quale mi ha mandato copia, e col quele si ordinaua, che delli beni stabili in qual si voglia modo si aquisteranno per l'auuenire dalla Chiese, o altri luoghi pij, si obleghi il donatore, venditore, o cedente di pagare perpetuamente le collette, & altre impositioni. Hanno giudicato loro Signorie Illustrissime che questo sia direttamente contra l'immunità Ecclesiastica, e contra la Bolla Cœnæ, e per ciò sentono che alla riceuuta di questa, non manchi di fare che quel decreto sia cassato, & abrogato, quanto tocca alle Chiese, e luoghi pij. da Roma 18. di Ottobre 1582.]

52. Apponatur *num.* 52. Possunt Episcopi in causis etiam mixti fori contra laicos facere executiones personales, & reales, absque requisitione Iudicis secularis, & pœnis temporalibus, punire. Ita instante S. Carolo Borromeo determinauit sacra Congregatio Cardinalium deputatorum per S. D. N. Pium V. facta coram ipso *sub die 5. Iuny* 1567.

53. Apponantur ea quæ sunt *in n.* 50. quòd modò erit 53.

Beneficiarius gaudet priuilegio fori ante adeptam possessionem. S. Congregatio Concilij *die 16. Iuly* 1587. teste Parisio *de resignat. benef. lib. 7. cap. 1. num. 47.* & Castro Palao *tom. 2. tr. 12. disp. vnic. punct. 2. num. 5.* & Cenedo *in qq. Canon. quæst. 4. num. 22. in fine*, & quia de hoc casu his diebus dubitatum fuit, dico præter dictam declarationem docere etiam hanc sententiam citatos Doctores, quibus adde alios, quos ego addnxi *in 1. part. tract. 2. resolut.* 29. & me citato Barbosam *de iurisdict. Eccles. lib. 1. cap. 39. § 2. num. 14.* & Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 1. num. 16.* quia titulos beneficij confert ius verum in beneficium, & beneficiarius habet ius in eo, & qui actionem habet, videtur, ex *c. qui actionem, de reg. iuris in 6.* & id ad quod actionem habemus in bonis nostris esse dicitur, vt patet ex *l. rem in bonis, ff. de aquirendo rerum dom.* Hinc est decisio Rotæ 572. in antiquis, quæ incipit, *Quidam Cardinalis*, vbi dicitur faciendam esse mentionem in impetratione beneficij de iure, quod quis habet in alio beneficio, licèt illud non possideat. & ita hanc sententiam mordicus sustinet ex Iurisconsultis Hispanis Hieronymus Portoles *in schol. ad Molin. in tit. de competen. per totum*, vbi *num.* 9. refert ita fuisse decisum in Prætorio Regni Aragoniæ *die 13. May anno* 1586. Vnde ex his ego infero officiales nostri sacri Tribunalis Inquisitionis Hispaniæ collato in eis officio, gaudere priuilegio fori etiam ante adeptam possessionem. Non est igitur audiendus Farinacius *quæst. 8. n. 45.* Mastrilli *decis.* 113. Tuschus *tom. 1. lit. B. concl. 78. num. 8.* Baiardus *in Iul. Clar. quæst. 36. num. 14.* Menochius *cons. 150. num. 6. & seq.* Carolus de Grassis *de effect. Cler. effect. 1. num.* 1187. & alij penes ipsos, asserentes vt quis gaudeat priuilegio fori non sufficere solùm titulum beneficij, sed necessariam esse possessionem.

DECISIONES
Sacræ Rotæ Romanæ.
In materia Immunitatis.
In antiquis, *tit. de Consuetudine.*

Vtrùm valeat consuetudò Anglicana, quòd Rex possit cognoscere & habere iurisdictionem in Clericos solutos in actionibus ciuilibus etiam personalibus merè, vel criminalibus vbi agitur ciuiliter? Et videtur quòd non; per ea quæ Innocent *de foro compet. cap. postulasti, vltra medium*, per Archid. *in cap. Romana in secunda gloss. eod. tit. lib 6.* præsertim, quia est contra libertatem Ecclesiasticam & sanctorum Patrum instituta. ergo, &c. argument. *extrà de his, quæ fiunt à maiori parte capit. cap. 1. iun. cap. 2. extrà de foro comp.* Item quia talis consuetudo est contra præceptum prohibitiuum, & negatiuum, vt *in d. c. 2.* cui renunciari expresè non potest, vt *ibi* notatur, & probatur *eodem tit. cap. si diligenti, & argument. notatorum C. ne fideiussores dotium dentur, l. 2. in fin.* ergo multò fortiùs nec tacitè. Præcepta enim negatiua obligant semper, & ad semper, vt, furtum non facias, & similia, licèt affirmatiua obligent semper, sed non ad semper, secundùm Theologos. Item quia talis consuetudo est contra generale statutum Ecclesiæ, præsertim introductum in honorem totius Ordinis Clericalis, ne dum Clerici Anglicani, imò & vniuersalis. ergo Clericus Anglicanus tacitè consentiendo, aut assentiendo tali abusui non poterit prætextu talis consuetudinis ei derogare, argument. 25. *quæst. 2. cap. sunt quidam.* & argument. nos Innoc. *de consuet. sup. rubr. circa medium.* Item quia talis consuetudo est contra legem diuinam, per quam exempti sunt Clerici à iurisdictione Principum secularium, iuxta ea, quæ notat Innocent. *de maior. & obed. cap. si quis.* Item quia est contra institutionem Ecclesiæ. ergo, &c. argument. *extrà de temp. ordin. cap. 2.* Item hæc consuetudo videtur expresse reprobata *extrà de consuet. cap. ad nostram.* Item pro hoc bene faciunt not. per Archid. *de Cler. coniug. cap. 1. lib 6. super ver. condemnari.* & per Hostien. & Ioan. Andr. *in nouella extrà de obligat. ad ratiocinia, cap. 1.* Item contra præcepta non potest induci consetudo, præsertim per eum; qui non potest contrariam legem, vel præceptum statuere, vt notat Innocent. *de consuet. in rubr. circa fin.* Nec obstat si dicatur, quòd Ecclesia Anglicana nec Rex obseruauerunt illud statutum, & sic non videntur ligari, nec ex hoc transgressores illius, arg. 4. *dist. c. leges*, iuncta nota *de treuga & pace, cap. 1. in fino, in gloss.* Item quia Papa hoc sciuit, & semper tolerauit, quia cùm fuerit ius prohibitiuum, & ab exemptione diuina procedens, vt notat Innocent. *de maior. & obed. cap. si quis*, & per consequens contrarium esset peccatum, non possint dici ex hoc esse excusati, quantocunque etiam tempore in contrarium sint abusi, quia tantò sunt grauiora peccata, &c. vt *extrà de consuetud. cap. fin.* cum concordantiis. Nec hoc casu videtur sufficere tolerantiam Papæ. arg. *de prabend. & cap. cùm iam dudum, in fin.* not. per Innoc. *in rubrica de consuet.* & dato quòd propter scandalum, quia aliàs prohiberi poterat, tolerauit, non propter hoc approbasse censetur, nec consuetudinem voluisse introduci, argument. not. per Innoc. *in rubr. de consuet. & de præscr. cap. nihil.* Nec obstat etiam si dicatur quòd Papa non potuit Clerum Anglicanum priuilegiare in præiudicium Regis Angliæ, cui omnis antequam Christus veniret, iurisdictio competebat, quia istud priuilegium, & hæc libertas concessa est Clericis à Christo, in quem omne imperium fuit transmissum, & in temporalibus, & spiritualibus, iuxta not. *in cap. nouit. de iudic.* & per Innoc. *de voto, & voti redempt. cap. quod super his. & de foro competen. cap. licèt*, & quia Clerici sunt spirituales, & in spiritualibus Papam solùm, seu iudices Ecclesiasticos posse intromittere, priuilegium generale fuit datum à à Deo, iuxta *cap. quando, de iudic.* & notata per Innoc. *de sententia excomm. cap. nouerint, circà princ.* Nec per consequens obstat, quod dicebat per allegantem pro parte ista, quòd Papa expresè protestatur in iure,

quòd

quòd non vult derogare iurisdictioni Regis Angliæ, *extrà qui filij sint legitimi, cap. causam*, cum similibus, quia, vt in præmissis patet, in Clericos nullam iurisdictionem habet, nec habere potest.

In nouis, *tit. de sententia excommunicationis.*

SI Clericus coniugatus à iudice seculari propter aliquod crimen captus & detentus allegat se Clericum, & doceat de Clericatu per litteras Ordinatoris, & propterea petat se remitti ad forum Ecclesiasticum, non est statim remittendus, nisi doceat se contraxisse cum vnica & virgine, & portasse habitum, & tonsuram Clericalem, quia aliàs non gaudet priuilegio fori Ecclesiastici, vt legitur, & not. *in cap. vnic. de Cleric. coniug. lib. 6.* & de his cognoscit iudex Eccles. & non secularis. arg. eorum, quæ habentur & not. *in c. si iudex, de sent. excommunic. lib. 6.*

In antiquis, *tit. de foro competenti.*

OBligatus est laicus Auenione in certa quantitate pecuniæ ad Curiam sigilli Montispessulani, quæ obligatio habet vim rei iudicatæ, & absque alia cognitione mandatur executioni, nec admitterentur nisi certæ exceptione, scil. solutionis, & rei iudicatæ, &c. Modò mortuo debitore successit sibi Clericus creditor contra bona, & in omnibus dicti debitoris bonis exposito clamore dicti sigilli procurat fieri executionem per illam Curiam, requirendo officialem in administrando iure in subsidium, vt faciat bona distrahi opponit se dictus Clericus successor, & vult opponere debitas exceptiones; quare executio non debeat fieri, & coram eo petit se admitti ad eas probandas, officialis remittit eum ad Curiam sigilli, vt ille opponat illas exceptiones & ob hoc debitor prædictus appellat; quæritur an benè officiali grauauerit? Videtur quòd non, quia laicus prædecessor huius Clerici fuerat præuentus, imò & condemnatus, cùm obligatio habeat vim condemnationis. ergo videtur quod idem iudex debuit facere executionem, non obstante quòd personæ conditio sit mutata, imò & cognoscere propter præuationem, arg. not. per Host. *de oblig. cap. ad ratioc. cap. 1. & cap. postulasti, de foro compet. & ff. de iudic. l. si quis postea.* Sed posset dici quòd illa verba, *cùm eadem persona esset præuenta*; hic autem sunt diuersæ personæ debitoris, laici videlicet, & Clerici. quare videtur aliquibus contra, quòd imò Clericus debet audiri super oppositione sua in foro Ecclesiastico, quia Clericus etiam in reali debet gaudere priuilegio Clericali, & conueniri in foro Ecclesiastico, iuxta not. *in authen. vt omnes obed. iud. prouin. §. hoc considerantes*, & per Archid. *de Cler. coniug. cap. 1. lib. 6.* & per Ioan. Andr. *in nouell. in tit. de duell.* & præsertim, quia vbi contra hæredem debet fieri executio, oportet præmitti vocationem, & aliquam causæ cognitionem, quam in Clericis iudex secularis non potest præmittere; arg. ad hoc hoc not. per Innocen. *de iudic. cap. quia vero, in fine.*

In nouis, *tit. de Iudiciis.*

EMancipatio facta de Clerico per partem coram iudice laico, & ipso authorizante, est valida, & licet lex dicat, quòd emancipatio debeat fieri per iudicem competentem, *C. de emancip. liber. l. 1.* iudex competens in hoc casu censetur iudex ipsius patris agentis & emancipantis, quæ quidem emancipatio est actus ipsius patris, & non filij, vt *in d. l. 1.* ergo est solemnizandus à iudice patris, & non à iudice filij. Facit quia ius patriæ potestatis est à potestate seculari, & non Ecclesiastica introductum, vt *Instit. de patr. potest. in princ.* & quia actus huiusmodi ex sola voluntate patris procedit, pro qua explenda, siue authorizanda, adhibet iudicē suum proprium, & nō filij: sicut dicitur in simili de alienatione, siue vnione fienda alicuius Ecclesiæ, siue rei Ecclesiasticæ alicui Prælato subiectæ alteri Ecclesiæ, vel personæ extra ciuitatē, vel diœcesim rei alienandæ, siue Ecclesiæ vniendæ constituta, quia huiusmodi alienationem, seu vnionem authorizabit ille, vtique sub cuius potestate, & iurisdictione res alienandæ, vel vniendæ consistunt, prout legitur & not. *de reb. Eccle[...]alien. c. dudum. lib. 6. & in Clemen. cap. si vna, eod. tit.* & meliùs 17. q. 4. *can. in venditionibus, in gloss.* Sic in proposito iudex illius volentis liberare filium suum de patria potestate, huic liberationi auctoritatem præstabit. Nec obstat illud generale, quòd actor debet sequi forum Rei, *de foro compet. cap. cùm sit.* quia illud procedit in contentiosis, & quā lo iudicium redditur in inuitū, secus in voluntariis, & extra iudicialibus actibus, vt hic. Pro quo facit optimè dictum Innocentij *de renunciat. cap. quod in dubiis.* quòd ille recipit renunciationem beneficij à volente renunciare, qui posset ipsum inuitum destituere; sed vbi filius posset petere iudicem patrem compelli ad emancipandum, in casibus apud iudicem patris agendum foret, vt *l. iuris ordinem, C. de iur. omn. iud. & de foro compet. cap. si Clericus laicum.* ergo, &c. Si dicas è contra quòd posset apud iudicem filij in casibus, dic vtrumque posse, per not. Cyn. *in l. si prædium, C. de præd. minor.* quæ optimè facit ad hanc conclusionem Nec obstat *cap. si annum, de iudic.* vbi quando agitur de beneficio per minorem 14. annis, iudex Ecclesiasticus dabit curatorem ad litem, & non secularis, quia hoc euenit ne dum ratione personæ, sed etiam rei Ecclesiasticæ, super qua laicus nullam habet dispositionem, *de consuet. cap. Ecclesia S. Mariæ. de reb. Eccles. non alienan. cap. final.* Præterea ibi etiam filius sine consensu patris, & etiam in patria potestate constitutus agere potest. Ad quid ergo haberetur recursus ad iudicem patris, cùm sine eo iudicium, siue actus expleri possit; secus autem in proposito casu. ergo, &c. Nec obstat *cap. si iudex, de sent. excom.* vbi iudex Eccles. cognoscit an captus, vel detentus per iudicem laicum sit Clericus, vel nequia hoc euenit ratione possessionis Clericatus, in qua captus reperitur, licèt negetur, vel quia hæc est merè Ecclesiastica, videl. cognoscere de Clericatu, sicut cognoscere de legitimatione filiorum, cuius cognitio duntaxat spectat ad iudicem Ecclesiasticum & non secularem, *de ord. cognit. cap. tua, & qui filij sint legitimi, cap. causam, & cap. lator.* Præterea exceptio Clericorum tendit ad libertatem eorum, *de foro comp. cap. nullus.* Sed huiusmodi emencipario non derogat huic libertati, si coram laico fiat, imò etiam auget. ergo.

In antiquis, *tit. de Iudiciis.*

CLericus minor 25. annis agit pro debito, vel actione alia personali, vel reali contra laicum, & coram iudice seculari, iuxta *cap. si Clericus, de foro competenti*, quæritur an tali Clerico ille iudex secularis, coram quo agitur, possit dare curatorem ad litem, vel an sit sibi dandus curator ad litem per iudicem Ecclesiasticum? Quidam dicebant, quòd non possit sibi dari curator nisi per iudicem Ecclesiasticum suum argum. *cap. si diligenti, de foro competent.* tamen maior pars tenuit, quòd imò possit dari per iudicem secularem, & quòd esset dandus ab eo, coram quo agebatur, per *l. fin. C. de administrat. tut.* quia ex quo ille habet iurisdictionem in causa principali, etiam habebit in incidenti,

denti,& accessoriis,sine quibus causa dici non potest. arg. *l.ad rem.& l.ad legatum,ff.de procur.l.quoties,C.de iudiciis lib.1.& 2.C.de ord.iudic.cum concord.* Sed primi qui tenent, quòd non possit dari per iudicem laicum, coram quo agebatur, sed per iudicem Ecclesiasticum, respondebant, quòd quia in isto accidenti, seu accessorio tangebatur subiectio personæ Clericalis, seu spiritualis,& Ecclesiasticæ,quæ per dationem curatoris subiiciebatur in hoc iudici sæculari,& etiam curatori, & eius liberum arbitrium restringebatur, vt *l. si curatorem habens, C. de in integrum restitutione minorum.* quo[illegible]ebat adeò spirituale & Ecclesiasticum reputari, [illegible]òd non debebat terminari per iudicem secularem causæ, sed potiùs per iudicem Ecclesiasticum, arg. *cap.suum,de ord.cognit.cum concord.* Sed aliqui replicabant quòd non erat spirituale incidens, nec Ecclesiasticum, sed potiùs ciuile & temporale,ex quo solùm causæ,& non personæ erat dandus tutor, & præsertim quia curator non datur personæ, sed rebus *Instit. de curator. §.curatorem.* Nec obstat quòd in hoc Clericus subiicitur iudici seculari, quia etiam subiiciebatur sibi in causa principali, in qua contra eum per illum poterit sententiari, & condemnari in expensis. ergo etiam eodem modo subiiciebatur sibi in causa principali, & in isto casu accessorio causam ipsam concernente, argumento *reg. iur. accessorium.* præsertim, quia non videtur aliud posse dici. quia cùm curator sit dandus ad litem præsentem,non potest dari nisi per eum coram quo est lis, quia si ante litem dari debet per iudicem Ecclesiasticum, tunc potiùs daretur ad litem futuram, quod esse non potest,arg. *l.qui habet,§.fin.cum l.seq.ff.de tutel.& l.item eorum. §.si decuriones, verb. sed si ita,ff. quod cuiusque vniuer. nomin.* necesse autem esset, quòd ante litem motam sibi daretur, cùm non ante possessionem litem mouere, nec esse in iudicio possit, cum non haberet personam legitimam standi in iudicio. *C. qui dari tut.pos.l. in vniuersis,* ergo,&c.

Cam.obl. part.2. quæst.2.ad 2.part.form. num. 1. neque opus est, quòd compareat ad declinandam iurisdictionem,quia nihilominus processus est nullus. Felin. *in cap.cum ordinem, n.15.de rescript. & in cap. si duob. de appell.* quod maximè dicendum in casu isto, cùm Clericatus D.Ioan. Rotæ Auditoris esset notorius,& iudicium tractaretur contra absentes citatos per edictum. Felin, *in d.cap. cum ordinem, num.8.& 13.* Dec. *in consil. 125.num.7.* Non obstat quòd citatio fuerit facta quatenus sua putauerit interesse, quo casu Clericus comparens efficitur actor voluntarius, & processus sustinetur: vt per Bald. *in l.testam.C.de testam.* cum aliis, quos allegat Rolan. *in consil. 28. lib. 2.* tum, quia non applicatur in casu isto, in quo iudicium principaliter dirigebatur contra Aldobrandinos citatos: tum etiam, quia non est verum,quòd citentur tanquam habentes primam causam successionis, si sunt & esse volunt hæredes Domini Syluestri, creditores verò citantur pro eorum interesse. Præterea in hoc iudicio citati non comparuerunt, & fuit processum per edictum,vnde cessat ratio Bald. Nec potest dici contumaces haberi pro consentientibus, cùm non dicatur contumax ille,qui non arctatur ad comparendum. Neque obstat quòd instantia cœpta contra defunctum laicum transeat etiam in hæredem Clericum,vt per Felin. *in cap.quia C.de iudic.* quia hoc non subsistit neque in facto,neque in iure, quia in facto non est verum quòd fuerit cœptum iudicium contra bonæ me. D.Syluestrum,& in iure contrarium tenet. Boër. *decis. 69.* cum aliis quos adducunt Couarr. & Gales. cit. Neque obstat iuramentum in contractu appositum, quia non habet vim litis contestatæ, nisi res sit in iudicium deducta. Iason *in l.pecun.C.de . ond. caus.* Neque etiam respectu laicorum potest sustineri subhastatio, quia cùm ageretur de re communi cum Clericis, iudicium erat Ecclesiasticum. Bart. *in d. l. præcipimus*, maximè cùm esset intentata actio hypothecaria, quæ est indiuidua, quo casu sententia non potest pro parte valere, & pro parte non. Affl. *decis. 213.* Pur. 315. *num. 3.lib.1.* Quod dicitur de præscriptione, obstat, quia de nullitate dici potest vsque ad 30. annos. Aym. *in consil. 108. num. 4.* præsertim stante nullitatis euidentia. Balb. *de præscript.4.p.4. parte princ. quæst. 32.* & ita conclusum.

DECISIO ROTÆ

coram R. P. D. Seraphino.

In vna Florentina domus die 10. Iunij 1595.

FVit resolutum sententiam Auditoris Reuerendiss. Nuncij in ea parte, quæ est contra Illustrissimos Dominos Aldobrandinos, esse reuocandam, cùm per eam approbata fuerit subhastatio nulliter facta per iudices laicos ciuitatis Florentiæ, cùm enim procederetur contra plures fratres,quorum aliqui erant Clerici, nempe bonæ me. Illustriss. Ioan. Aldobrandinus Rotæ tunc temporis Auditor, iudicium erat agitandum in foro Ecclesiastico, etiam quòd alij essent laici. Bart. *in l.præcipimus,C.de appellat.* Felin. *in rubr. cod.tit.num.9.* Iason *in l.si emancipati,num.13.C.de collat.* cum aliis allegatis. Neque obstat quòd versemur in patrim.ex not.per Dec. *in cap. Episcopus, num.18.de præben.* Rimin.iun. *in consil.2. num.12.* cum aliis,quia dictum eorum procedit respectu immunitatum & exemptionum, & eorum,in quibus non reperiuntur specialiter priuilegiati,non autem respectu fori. *cap.si diligenti, & cap.significasti, de foro compet.* adeò quòd neque etiam volens potest conueniri coram iudice laico, cùm sit incapax huius iurisdictionis. Dec. *in consil.150.num.4.& 241.num.2.* & in Clerico hærede Clerici conuento pro debito defuncti,tradit Couarr. *pract. qq. c.8.* Dec. *in consil. 700. num.6.* Gales. *ad for.*

DECISIO ROTÆ

coram R.P.D. Blanchetto.

In vna Oscen. Pænitentiariæ die 10. Aprilis 1595.

DOMINI dixerunt sententiam absolutoriam vltimo loco latam in iudicio criminali ad fauorem Pauli, sustineri non posse. Nam & de iure communi & ex Bulla in Cœna Domini recursus in causis Ecclesiasticis ad iudices laicos est prohibitus. *cap.qualiter & quando.* vbi DD. omnes, *de iudic.* & recurrens est ipso iure excommunicatus, *cap.nouerit.& cap.graue,de sent.excommunic.*& in d. Bull. §. 16. & committit sacrilegium. Caietan. *in summ.in ver.excommunicatio,c.3. & sequent.*

Nec excusari potest,ex traditis per Couarr. *practic. quæst.cap.35. num.3.* nam etsi iudex Ecclesiasticus male procedat, non potest iudex secularis,cuius est minor potestas, supplere negligentiam Ecclesiastică qui ipso potestate & auctoritate est maior, vt declarant omnes DD. *in cap.qualiter & quando,de iudic.* videlicet Ioan.Andr.& Abb.antiq. *n.1.* Imol. *num.7.* Barbat. *num.23.*

num. 23. sed illius negligentiam Ecclesiasticus supplet, *cap. ex transmissa, cap. licet, cum seq. de foro compet.* superioritatem autem iurisdictionis probant *cap. solitæ, de maior. & obed. cap. denique, 96. distinct. & Clem. Romani, de iureiur.*

Quæ licet de plano procedant, multò magis applicantur proposito casui, in quo Paulus habuit recursum ad iudices laicos, non solùm semel, sed pluries ad effectum impediendi mandatum de manutenendo ad fauorem Capituli, ritè & rectè decretum 31. *Octobr.* 1587. & 18. *Nouembr.* & 11. *Decembr. eod. ann.* & *mense Febr.* 1589. etiam postquam obtulerat se paratum parere mandatis Archiepisc. Cæsar august.

Nec excusari potest Paulus à tali recursu ex eo quòd posset voluerit prosequi grauaminis causam coram Ecclesiastico, quia talis excusatio non habet locum, quando recurri potest ad Ecclesiasticum, qui tale grauamen impediat, prout poterat Paulus adeundo Metropolitanum, vel Nuncium Apost. & illum ad istum effectum recurrisse euentus docuit, quia neutrum adiuit, & prouisiones Regiæ multo magis hoc declarant, quia non solùm inhibetur iudice Ecclesiastico, ne ad viteriora procedat, sed illi mandatur, vt quæ decreuerat reuocet, & coram ipso iudice seculari cõpareat ad allegandas causas, ex quibus parere non teneatur.

Ex quibus nihil aliud inferri potest, nisi quòd ipsi iudices nolunt de causa Ecclesiastica cognoscere, quod est admodum absurdum, cùm iudex laicus sit incapax iurisdictionis in personas Ecclesiasticas, & eorum causas. Nec immemorabilis hoc casu suffragatur Doctor *in c. causam. de præscript.* Felin. *in cap. 2. de maior. & obed.* Rot. *decis.* 10. *de consuet in ant.* & Bisinger. 2. *eod. tit.* præcipuè cùm in dicta Bulla in Cœna Domini derogetur consuetudinibus & immemorabilibus.

Non obstant quæ allegantur ex defectu iurisdictionis, & quòd Rota non cognoscit de iustitia sententiarum, quæ sunt extra Rotam latæ, quando de illarum excusatione non agitur, quia in casu proposito Hieron. Pinos habet fundatam intentionem super recursibus, & claram iuris dispositionem, per quam Paulus propter excommunicationem incursam redditur incapax beneficiorum, & cùm ipse Paulus excipiat de absolutoria, quam transmisit in rem iudic. prætendit, licitum est Hieronymo replicare de illius notoria iniustitia. Propterea vltra recursus prædictos coram locum tenente criminali A. C. adsunt alij producti, ex quibus ipsum incidisse in pœnas in Bulla in Cœna Domini contentas negari non potest.

DECISIO ROTÆ in Oscen. Canonicatus

Coram R. P. D. Pegna die 1. Decembr. 1595.

CVm Paulus quidam Lezanus Archidiacon. Ecclesiæ Oscen. super controuersia, quam habebat cum Capitulo eiusdem Ecclesiæ super quodam Vestuario, bis recurrisset ad Tribunal seculare, iustitia Aragonum pro obtinenda inhibitione, quam iuris firmam vocant, & in alia causa, super qua idem Paulus litigabat in Rota, sibi opponeretur de prædictis recursibus, vt consequenter tanquam excommunicatus, non esset audiendus, ac die 10. April. anni 1595. coram R. P. D. Blanchetto fuisset decisum Paulum in excommunicationem incidisse, agentésque pro Paulo coram me conquererentur, dicentes cum fuisse valde grauatum, quia recursus ad iudices seculares, qui non negabantur, fuerat in casu licito, & sacris canonibus permisso, ideo dato dubio, an Paulus esset excommunicatus ad effectum vt veniret, vel non veniret audiendus, Rota vtraque parte informante, vno tantùm excepto, illum in censuras à sacr. canonibus, & à Bulla in Cœna Domini latas contra illos, in causis Ecclesiasticis, quæ aguntur coram iudicibus Ecclesiasticis, recurrunt ad iudices laicos, & ad Tribunalia, & Parlamenta laicorum incidisse pronunciauit, quia explotatum est per multa Concilia ab Ecclesia Romana approbata, & perpetuo vsu recepta prohibitum esse laicis Clericos trahere ad iudicia secularia. Concilium Carthaginense III. *cap.* 9. Concil. Tolet. III. *cap.* 11. vbi talis ausus vocatus indisciplinatio, & licentiæ insolitæ præsumptio. Concilium Chalcedonense *cap.* 9. quæ refert Gratianus *in cap. inol. ta, & cap. placuit, & c. si Clericus* 11. *q.* 1.

Extant præterea in eamdem sententiam multa Romanorum Pontificum decreta *in cap. nemo, in cap. Clericum, in cap. si quis, in cap. Christianis, in cap. nullus Clericus, in cap. peruenit, in cap. fratris, & in cap. Sacerdotibus* 11. *q.* 1. quibus per omnia consentitur recentiorum Pontificum constitutiones, Innocentij III. *in cap. qualiter & quando, de* Honorij III. *in cap. noverit, & in cap. grauem, de sententia excomm.* quibus duobus postremis decretis in sententiam excommunicationis incurrunt omnes iudices violantes Ecclesiasticã libertatem, & iuxta tenorem suorum statutorum, & consuetudinum introductarum Clericos iudicare præsumentes.

Atque istis tandem accessit grauis & meritò timenda censura Rom. Ecclesiæ in processu Bullæ Cœnæ Domini singulis annis renouata *in* §. 16. vbi Papalem excommunicationis sententiam incurrunt omnes, qui Prælatos Ecclesiæ impediunt, quominus sua iurisdictione vtantur, quique illorum & delegatorum iudicia eludentes ad Cancellarias, & Curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata contra iudices Ecclesiasticos obtinent, & aduersùs eosdẽ exequi procurant, aut id vt fiat, dant auxilium, consilium, patrocinium & fauorem.

Vnde cùm Paulus Lezanus recursum habuerit ad iudicem secularem, & iuris firmam, seu inhibitionem contra Capitulum obtinere curauerit, eáque reuera vsus fuerit, meritò in censuras à sacris canonibus constitutas incidisse iudicabatur.

Cæterùm, quia vnus ex dominis Paulum excusare nitebatur, & informantes pro illo ex multis ostendere conabantur, illum in casu licito, & à iure permisso habuisse recursum illum ad iudicem secularem, quia articulus est magni momenti, & in Republica Christianã frequenter contingit, propterea visum fuit paulo diligentiùs singula argumenta discutere, & explorare quid de singulis sentiendum videatur, ne Clerici fallantur, & iudices dum aliis remedium se afferre arbitrantur, & in discrimen peccati, & periculosi anathematis labantur.

Prima ergo excusatio deducebatur ex eo, quòd Paulus non adiuit iudicem secularem vt de causa cognosceret, sed vt prohiberet, ne appellatione pendente iudex Ecclesiasticus aliquid in suum præiudicium innouaret, & præsertim cùm ageretur de possessorio, de quo etiam iudex laicus potest cognoscere, vt patet ex traditis per Crauett. *cons.* 258. *in ip. Efficaciora visa sunt.* & Couarr. *in pract. quæst. capite.* 35. *numero.* 1. & tenuit nouissimè Anton. Thesaur. *de q. f.* 82. *incip. Iudex laicus.* qui loquitur de iudicio possessorio beneficiorum Ecclesiasticorum inter Clericos, & concludit nedum super possessorio retinendæ, siue reintegrandæ, aut recuperandæ possessionis,

possessionis, sed etiam super possessorio adipiscendæ, posse cognoscere. multo ergo magis in casu proposito potuit interponere partes suas in hoc iudicio, in quo neque tractabatur de possessorio beneficij, neq; iudex laicus volebat cognoscere, sed solùm interposuit simplicem inhibitionem super possessorio non beneficiali, sed cuiusdam vestiarij, quod magis sapiebat profanitatem, idque donec Superior Ecclesiasticus cognosceret de iustitia causæ.

Sed respondebatur quòd tametsi multi Doctores, quos *præcitato loco* recenset Cranett. & Thesaur. tenuerint causas possessorias rei spiritualis, vel quasi spiritualis, per iudices seculares cognosci & decidi posse, Romana tamen Curia, & supremum Rotæ Tribunal eam sententiã veluti periculosam semper respicit, censuitque causas possessorias beneficiorum, & aliarum rerum Ecclesiasticarum ad forum Ecclesiasticum pertinere, *Clem. 1. de caus. possess. & propriet.* & ita sæpe Rota iudicauit coram Puteo *decis. 361. incip. Fuit dubitatum, lib. 1.* & in vna Oueten. Sacristiæ coram Reuerendissimo D. Neapolione Comitulo Romæ Auditore, & nunc Episcopo Perusino.

Et licèt multa Christianorum Principum Tribunalia & Parlamenta eamdem affirmatiuam sententiam secuta, vt ex præfata Thesauri decisione patet, super possessoriis rerum Ecclesiasticarum cognoscere se posse arbitrentur, postquam Romani Pontifices per Bullam Cœnæ sub graui anathemate constituerunt, ne prætextu violentiæ, aut aliarum prætensionum iudices laici in causis Ecclesiasticis se quomodolibet interponant; non videtur ampliùs dubitationi relictus locus, quin si contra fecerint in excommunicationem incurrunt.

Præterea ad excusandum adducebatur multorum DD. opinio, & authoritas, qui censent similes recursus ad iudices laicos non esse à sacris canonibus prohibitos. Matth. de Afflict. *decis. 24.* vbi latè Visill. Stephan. Aufrer. *in Clem. 2. de offic. ordinar.* Menoch. *tract. de retinen. possess. remed. 3. n. 356. & seq.* Rebuff. *tom. 3. tit. de appellat. abus.* Gulielm. Bened. *in cap. Raynutius, in ver. Adelasiam, num. 54. de testam.* Carolus de Grass. *lib. 2. Regalium Franciæ, iure 7.* Conar. *in pract. qq. c. 35.* Gregor. Lopez *partita 2. tit. 13. l. 23. in ver. non fuerça.* Petr. Auend. *pars. 1. cap. 1. num. 32. de exequen. mand. Regum, & part. 2. cap. 6. num. 12.* Franc. Auiles *in cap. Pret. cap. 1. in ver. mandamos, num. 8.* Didacus Castellus *in l. 44. Tauri in 3. addit. in vers. hinc est quòd Reges Hispaniæ.* Alphon. de Azeuedo *in lib. 3. tit. 6. l. 1. legum nouæ recopilationis.* Didacus Perez *l. 5. tit. 1. lib. 2. ordin. in verb.* pueden conocer. Gonsalus Suarez *in praxi Ecclesiastica, tom. 1. num. 23. & 24.* Nauarr. *in cap. cùm contingat, de rescript. remed. 1.* in antiqua impressione. Octau. Cacheranus *decis. 30. Pedemont. incip. Proposita fuit quæstio.* Ignatius Lopez de Salzedo *in addition. ad pract. crimin. Bernardini Diaz sup. c. 102.* Michaël Molinus *in Repert. foror. Aragoniæ, in ver. firma iuris, vers. die 21. Febr.* Hieron. Portoles *in 2. part. scholior. ad Repert. Molini. §. firma iuris, num. 101. & in §. appellatio, num. 30. & 31.* Barthol. Homada *in lib. 13. Tauri, tit. 13. part. 2. gloss. 4.* Alph. Viuald. *in candel. aureo Eccles. part. 2. in explanatione Bullæ Cœnæ Domini casu 14.* P. Cenedus *in Collectan. iuris Canonici, sup. Decretal. collectaneo 17.* Gabriel de Monterosso *in practica ciuili & criminali, tract. 5. vers. Siguese el tercero processo que es Ecclesiastico, que viene por via de fuerça. fol. 92. & eadem tract. cap. 2. fol. 93. pag. 2.* vbi docet praxim ponendi hanc querelam coram Regio consilio. Domin. Sotus *in relectione de ratione tegendi secretum, membr. 2. quæst. 5. paulo post principium, vers. quando iudex secularis.* Dominicus Bañez primarius Theologiæ Professor in Gymnasio Salmanticensi *ad 2. 2 S. Thom. quæst. 62. art. 1. conclus. 6. pag. 269.* ex impressione Veneta anno 1595. Michaël Salon *super 2. 2. S. Thom. q. 6. art. 1. controuers. 1. in fine, vers. ad 5. de Paulo, & controuers. 2. vers. ad alia argumenta hæresis.* ibi, *ad confirmationem dico.* Fr. Anton de Cordoua *tr. de casib. conscien. q. 35. ver. à lo segundo digo, pag. 83.* ex impressione Complutensi anno 1592. & alij, ex quibus apparebat tam Ecclesiasticos, quàm seculares oppressos violentia iudicum Ecclesiasticorũ posse adire iudices seculares, vt eos à violentia, & oppressione liberent, donec vel à iudice Ecclesiastico superiore, vel à Romano Pontifice debitum iure præstetur auxilium.

Ad horum tamen omnium opinionem vno verbo respondebatur eam esse periculosam, & contra sacrorum canonum authoritatem, cùm enim sacri canones indistinctè prohibeant huiusmodi recursus ad iudices seculares, ideo ad solos Romanos Pontifices, quorum est canones condere, & conditis tribuere auctoritatem, pertinebat ac pertinet docere casus, in quibus licitus sit talis recursus, non autem ad priuatos auctores, quibus obediendi necessitas, non declarandi facultas incumbebat.

Quamquam adderetur in hac re antiquiores Doctores magis excusabiles esse propter quosdam canones, qui eam licentiam tribuere videntur, de quibus paulo pòst dicetur; recentiores tamen, qui post prohibitionem factam in Bulla Cœnæ Domini id asserere ausi sunt, minus excusabiles videri. nam *in §. 15. eiusdem Bullæ,* Romani Pontifices recursus etiam prætextu violentiæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi recurrentes ad Pontificem informandum supplicauerint, aut supplicari fecerint, sub graui anathemate prohibitos esse decreuerunt.

Rursus prætendebant informantes pro Paulo illum excusandum auctoritate quorumdam antiquorum decretorum *in c. filiis,* & *ibi* gloss. *in ver. Regis, 16. q. 7.* ibi, *quod si talia Episc. agere tentet, Metropolitano eius hæc insinuare procurent; si autem Metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimare non differat.* Hæc ibi. quo loco glossa Regem adire permittit, vt corrigat iudicẽ Ecclesiasticum quando per Ecclesiasticum cogi non potest. Item quãdo iudex Ecclesiasticus est negligens, quod ipsum probare videtur decreta quædã *in c. Principes, & in c. Regum, & in c. administratores, 23. q. 5.* quibus decretis passim vtuntur, qui recursus licitos esse arbitrantur.

Ad illa tamen multis modis respondebatur. Primùm ex sententia Ioan. Andreæ & Abbatis *in cap. qualiter & quando, num. 7. ver. nam illa, de iudiciis.* per recentiora decreta fuisse reuocata. Glossam verò *in d. cap. filiis non benè loqui.* Vel ista omnia decreta intelligi secundùm antiqua tempora, vel denique iudice Ecclesiastico negligente, aut vim inferente Reges, & maiores magistratus adire licere, non vt iudicent, neque vt inhibeant, sed vt admoneant, vel instent, aut intercedant coram superiori Ecclesiastico, vel vt adiuuent. Abbas *in d. cap. qualiter & quando, num. 7. versic. nec obstat.* Quæ tamen sic fieri debent, vt nullum penitus imperium, nullam iurisdictionem, aut potestatem seculares iudices per Ecclesiasticos vsurpent.

Considerabatur præterea quòd omnia illa decreta nec erant alicuius Concilij generalis, neque alicuius Romani Pontificis. Nam decretum *in c. filiis,* est Concilij Toletani IX. *cap. 1.* text. *in cap. Principes 23. q. 5.* est Isidori *lib. 3. sentent. de summo bono, cap. 53.* text. *in cap. Regum,* est S. Hieronymi *in cap. 22. super Hierem. cap. administratores.* licèt à Gratiano tribuatur Ioanni Papæ VIII. nondum tamen patuit, an eius

Pontificis

Pontificis sit, & quamuis fuerit, longè aliam sententiam habet, vt eius series indicat. Et denique ista decreta, & si quæ sunt alia similia, inspectis conditoribus generalium legum vim non habent, & quamquam propter autorum dignitatem & sanctitatem venerabiliter sint interpretandi, non tamen sunt omnino pro legibus canonicis accipienda: habent autem omnino sanam interpretationem, sed non longè diuersam ab illa, quam inde eruere conantur, qui pro tuendo se istis recursibus opinionem suam istis decretis munire conantur.

Nec refert illos canones recenseri in Decreto à Gratiano compilato, quia cùm Gratianus non publica, sed priuata auctoritate, infinita prope illa canonum Ecclesiasticorum, & legum etiam secularium capitula in suum librum contulerit, nec leges condendæ auctoritatem habuerit, nec ab aliquo Romano Pontifice liber ille tanquam authenticus & legalis approbatus fuerit, inde fit vt quilibet Canon ibi relatus ex eo tantùm, quòd ibi referatur, non habeat maiorem auctoritatem, quàm in proprio loco consistens de sui natura esset habiturus, vt rectè docuit Baptista de S. Blasio *in repet. rubr. Decreti Gratiani, quæst. 5. & 6.* Hoc Gregor XIII. Gratiani librum tanquam legalem authenticauit, cùm solùm emendare iusserit, & emendationes sine additionibus, aut detractionibus mandauerit obseruari.

Quartò pro excusando Paulo allegatur antiquissima consuetudo Hispaniæ, per quam isti recursus vsu frequenti videntur esse recepti, de qua consuetudine testatur Menochius *tract. de retinend. possess. remed. 3. num. 356. & 357.* vbi postquam retulit decreta *in c. Principes, & in cap. Regem, & in cap. Administratores 23. q. 5.* addit inde inualuisse optimam illam obseruantiam Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ Pontificum, deinde priuilegiis confirmatam, vt Clerici, vel bonorum Ecclesiarum dissipatores, vel infirmorem oppressores ob negligentiam iudicis Ecclesiastici cogi valeant iudicibus laicis à dissipatione & oppressione desistere.

Eiusdem obseruantiæ meminit Couarr. *in pract. qq. d. cap. 35. num. 3.* & Nauarr. *in man. d. cap. 27. num. 70.* & alij paulo antè relati *vers. præterea ad excusandum Paulum.* Sed respectu istius consuetudinis primùm respondebatur parum subsistere quod asserebat Menoch. de illa confirmata per Romanorum Pontificum priuilegia, quæ si extarent, aut aliquando à Sede Apostolica concessa fuissent in grauibus controuersiis, quæ frequenter oriuntur propter istorum recursus, non dubium quin vel iudices seculares, vel Clerici ad eos recurrentes, vt se se excusarent, ista priuilegia Apostolica produxissent, qood tamen nusquam factum apparet, nec Doctores asserentes licitos esse istos recursus, sententiam suam muniunt priuilegiis Papalibus, sed iuribus & decretis paulo ante citatis. Rursus dicebatur talem obseruantiam, cui tot Conciliorum & Romanorum Pontificum decreta obsistunt, non posse vocari optimam, sed corruptelam potiùs, tantùque grauiorem, quanto magis inordinatum continet processum, ac magis perturbatum iudiciorum ac iurisdictionum exercitium; cùm enim iudices seculares, vt rectè sensit Abb *in d. cap. qualiter & quando, num. 7. sed iudex secularis, de iudiciis,* nec actu, nec habitu habeant iurisdictionem in Clericos; imò potiùs talis iurisdictionis sint penitus incapaces. arg. *c. ausum, de præscr. & c. Sacerdotibus 11. q. 1.* & sint inferiores iudices Ecclesiasticis, *c. denique, 96. & Clemen. Romani, de iur. eius* propterea nullo modo possunt corrigere iudices Ecclesiasticos, aut illorum supplere negligentiam, aut eis inhibere, nisi in casibus à iure expressis, cùm, vt ait Innoc. *in c. quia diuersitatem, de concess. preb.* nunquam minor maioris negligentiam suppleat: supradictis accedat, quia istas consuetudines & obseruantias, quæ immunitati & libertati Ecclesiasticæ iniuriam inferunt, expressè damnauit Honorius III. *in cap. nouerit, de sent. excom.* & Bulla in Cœna Domini, quæ dum omnem prætextum recurrendi ad iudices seculares prohibet, consuetudines etiam quascumque sustulisse censetur, vt paulo pòst in specie consuetudines etiam immemorabiles aufert.

Quintò ad Paulum excusandum, & ad prædictam consuetudinem Hispaniæ tanquam licitam, & legitimam defendendam, allegabantur aliquot leges Regni Castellæ, quibus cauetur licere recurrere ad tribunal laicorum pro auferendis violentiis illatis à iudicibus Ecclasiasticis. Præcipuæ autem leges sunt sequentes.

Prima est *lib. 2. ordinam. Regij, tit. 1. l. 5. incip. los Reyes, pag. 296.* fuit lata à Rege Ioannes eius nominis primo Segouiæ, & ibi notat Didacus Perez *in gloss. in ver. pueden conoçer,* quòd in ea lege fundatur hodierna practica, qua vtitur Consilium Regium. quoniam autem ab ista lege videntur cæteræ similes processisse, ideo placuit eius verba referre; quæ sic habent. *Los Reyes de Castilla de antigua costumbre, y aprouada, vsada y guardada, pueden conocer, y proueer de las iniurias, violencias, y fuerças que acaecen entre los Prelados, y Clerigos, y personas Ecclesiasticas sobre las Iglesias, y beneficios.* Hæc eadem lex sub eodem tenore verborum refertur in noua recopilatione *lib. 1. tit. 6. l. 2. incip. los Reyes, pag. 10.* vbi Alphonsus Azeuedo latè conatur probare iustitiam huius legis.

Alteràm legem idem disponentem tulerunt Imperator Carolus, & Regina Ioanna Toleti *die 11. Aug. anno 1525.* incip. *Por quanto,* & habetur *lib. 2. recopil. tit. 5. l. 36. pag. 62.* vbi dicitur ad Regem pertinere de iure, & de immemorabili consuetudine tollere violentias quas faciunt iudices Ecclesiastici.

Tertia eiusdem argumenti lata Montisoni per eosdē Reges *anno 1542.* habetur *eodem lib. 2. noua recop. tit. 5. l. 37. incip. Porque somos informados.*

Quartam eiusdem argumenti tulerunt iidem Reges *anno 1536. incip. Madamos.* & habetur *eodem lib. 2. tit. 5. l. 38.*

Quintam tulerunt iidem Reges *an. 1555.* & habetur *eod. lib. 2. tit. 5. l. 39. incip. Otrosi.* & istæ sunt præcipuæ leges disponentes de violentiis auferendis, & in prioribus legibus Reges affirmant, se posse cognoscere de iniuriis & violentiis, quæ accidunt inter Prælatos Ecclesiasticos & Clericos super Ecclesiis & beneficiis, idque ex consuetudine antiqua approbata, & vsitata, & obseruata *l. 4. eiusdem noua recopil. tit. 1. de iurisd. regia, pag. 223. & seq.* Habentur multæ aliæ leges, quibus Ecclesiastici multa facere iubentur, vel prohibentur, illæ tamen leges non loquuntur de violentiis auferendis.

Ad istas omnes leges & alias similes vnico verbò respondebatur. Primò esse penitus inualidas, quia regula est nemine discrepante constituta & approbata, quòd quando leges Principum secularium disponunt aliquid circa personas, vel res Ecclesiasticas, tunc tales leges non valent, neque ligant propter manifestum defectum potestatis, siue iurisdictionis. Ita Canonistæ communiter *in cap. Ecclesi. S. Mariæ,* vbi Felin. *num. 40. vers. prima est, vt non procedas, de const.* Gratus *cons. 100. n. 36. lib. 1.* Iul. Clar. *in §. emphyteusis, q. 28. n. 7. ver. nec dicatur.* & ista regula est vera, licèt tales leges continerent fauorem Clericorum, vel Ecclesiarum. Anton. de Butrio, Imola, Abbas, & alij *in cap. quod Clericis, de foro compet.* quos refert & sequitur Surd. *cons. 301. num. 13. & seq.* Nec refert quòd istæ leges potuerint ferri ex Apostolica concessione, quoniam neque Reges, qui eas tulerunt, fundarunt se in

Apostolica concessione, vt patet ex ipsarum legum serie. & consequenter firma remanet conclusio suprà posita, ex qua vlteriùs inferunt præcit. Doctores, leges contentas *in C.Iustinianeo,tit.de sacros.Eccles.& de Episc. & Cleric.* licèt non sint in damnum Ecclesiarum, nec repugnent sacris Canonibus, etiam de honestate non esse seruandas propter notorium defectum potestatis, seu iurisdictionis in statuenta, vt prædictum est.

Sexta excusatio proponebatur ex eo quòd Reges Hispaniæ vigore priuilegiorum à Rom. Pontificibus concessorum possunt cognoscere de violentiis illatis à Prælatis Ecclesiarum Clericis suis subditis. Ita testatur Menoch. *tract. de retin. remed.* 3. *num.* 356. & 357. & Domin. Bañes *de iustit. & iure, quæst.* 62. *art.* 1. *conclus.* 6. quorum auctoritas muniebatur ex his quæ scribunt Carolus de Grassis *lib.* 2. *Regalium Franciæ, iure* 5. & 7. & Ioannes Feraldus *de insign. priuileg. Regum Franciæ, iure* 11. vbi dicunt Reges Franciæ ex antiqua consuetudine & priuilegiis Apostolicis iudicare de articulis possessoriis rerum spiritualium, & spiritualibus annexarum, & de violentiis & oppressionibus Clericorum. Item ex his quæ scribit Octauianus Cacheranus *decis. Pedemon.* 30. *incip. Proposita fuit quæstio, num.* 4. & 15. *vers. sed per priuilegium.* vbi affirmat Duces Sabaudiæ tam de iure communi, quàm ex forma priuilegiorum Imperialium à Sede Apostolica confirmatorum habere eam potestatem in Episcopos & Clericos in suo statu degentes, quam habet Imperator in eos, qui eius imperium incolunt; & licèt hæc inspectio iustum volumen postularet, nihilominus tamen ex mente Dominorum sequentia breuiter colligebantur.

Primum erat, potuisse quidem olim, ac posse nunc Romanos Pontifices ex causa rationabili concedere Principibus secularibus similia priuilegia. Gratus *consil.* 61. *num.* 22. & 23. *lib.* 1. Aufrer. *de potest. secul. reg.* 1. *fallen.* 22. & ratio est, quia quæ sunt iurisdictionis, laicis possunt committi & delegari. Alterum erat, priuilegia ista, quæ sunt exorbitantia à sacris canonibus, non esse præsumenda, neque credendum fuisse concessa, nisi tenor priuilegiorum exhibeatur. nam cùm priuilegium sit quid facti, non præsumitur nisi probetur. *l. in bello.* §. *facti ff. de captiuis, & postlimin. reuers.* Tertium erat, assertionibus duorum, trium, aut etiam plurimorum Doctorum affirmantium de ista concessione Apostolica non esse facilè credendum, præsertim cùm non referant à quibus Pontificibus, quibus Regibus, quo tempore, & quo tenore fuerint concessa. nam esto quòd fuerint concessa, videndum erat an priuilegia essent perpetua, vel temporalia. Item an essent vni tantùm Regi & respectu vnius tantùm prouinciæ concessa. Item an respicerent particulares personas aliquorum Episcoporum & Clericorum. Item an essent concessa respectu vnius, vel alterius articuli tantùm. Denique data concessione videndum erat an essent concessa sub aliqua modificatione, seu limitatione, quod ex eo fit verisimile, limitatè, & modificatè fuisse concessa, quoniam non videtur prudentis cuiusquam fuisse Pontificis generaliter voluisse constituere Principes seculares, vel eorum Tribunalia, aut Parlamenta, iudices in causis quibusdam, seu articulis Clericorum, qui secundùm Canonicas sanctiones solùm tractari possunt, & solent in curiis iudicum Ecclesiasticorum, & maximè considerata natura Principum secularium, qui & tenaciter solent retinere semel sibi concessa, & liberiùs quàm decet se extendere ad casus in concessione non comprehensos.

Ex his autem quæ proponebantur, verisimilius videbatur non adesse aliqua priuilegia Pontificia, quoniam iidem Hispaniæ Reges, qui super istis recursibus, & violentiis inter Ecclesiasticos cognoscendis leges tulerunt, nullam fecerunt mentionem Apostolicorum priuilegiorum, aut Apostolicæ concessionis. nam Ioannes Castellæ Rex eius nominis primus, *lib.* 2. *ordinamenti Regij tit.* 1. *l.* 5. solùm se fundauit in antiqua consuetudine approbata, & vsitata, & obseruata. Imperator verò Carolus & Ioanna Regina in simili lege lata *anno* 1525. solùm se fundarunt in iure & immemorabili consuetudine, vt videre est *lib.* 2. *nouæ recopilat. tit.* 5. *l.* 36. *pag.* 62.

Septima excusatio deducebatur ex lege lata Toleti à Carolo V. & Ioanna Regina *die* 11. *Aug.* 1525. & habetur *l.* 2. *nouæ recopil. tit.* 5. *l.* 36. *pag.* 62. vbi Imperator asserit tam de iure communi, quàm de immemorabili consuetudine ad se pertinere tollere violentias, quas inferunt iudices Ecclesiastici, & aliæ personæ in causis, quas cognoscunt, non admittendo appellationes legitimè interpositas. nam si, vt lex ait, Reges Hispaniæ habent pro se immemorabilem consuetudinem, consequenter possunt allegare quemcumque titulum voluerint, in primis verò Apostolicum priuilegium.

Sed respondebatur primò in casu proposito nullam immemorabilem consuetudinem apparuisse probatam, quam tamen plenè & concludenter probare oportebat, iuxta requisita per gloss. *in cap.* 1. *de præscr. lib.* 6. quam semper Rota fuit sequuta. Secundò dicebatur ex vnica enunciatiua contenta in lege lata à Principe seculari super materia, cuius laicus ex natura sua est incapax, nullo pacto probari immemorabilem ad fauorem Principum secularium, quia si per similes enunciatiuas prolatas à personis interessatis probarentur consuetudines immemorabiles, facilè totius Reipublicæ Ecclesiasticæ status perturbaretur, & omnis iurisdictio Ecclesiastica vsurparetur. Postremò dicebatur quòd licèt talia adessent priuilegia, & consuetudines, adhuc non suffragarentur, cùm per Bullam in Cœna Domini omnia sint sublata.

Octaua excusatio proponebatur ob peculiarem consuetudinem, illámque antiquissimã Regni Aragoniæ, de qua testatur Michaël Molinus *in repert. foror. Aragon. in ver. firma iuris, vers. die* 21. *Febr. anno* 1427. & Hieron. Portoles. *in* 2. *part. schol. in repert. Molini, in* §. *firma, num.* 101. vbi asserunt, quòd Clerici Aragoniæ possunt habere recursum ad Curiam iustitiæ Aragonum, & ab illa obtinere inhibitionem contra alios Clericos etiã Episcopos proprios eorũ Superiores, si ipsi illos indebitè grauent, quod etiã post Concil. Trident. & Bullam Cœnæ fieri posse cẽsuit Petrus Cenedus *in Collectan. iuris Canon. part.* 2. *collect. n.* 17. Cæterùm respectu personarum Ecclesiasticarum Dominis valde displicuit hæc firma iuris, considerabant enim quòd in firma obtenta à Procuratore Pauli, dicebatur quòd firma iuris vigore fori locum habebat in omni casu, cùm tamen nullus ex Doctoribus allegatis pro defensione istorum recursuum auderet asserere tam generalem facultatem, sed eam restringeret, vel ad casum negligentiæ iudicis Ecclesiastici, vel ad casum violentiæ & oppressionis. Quamobrem Rota censuit istam fori obseruantiam respectu Ecclesiasticorum non esse tolerabilem, quam damnabant decreta Conciliorum, Romanorum Pontificum responsa, & nouissimè quoque Bulla in Cœna Domini excommunicatione coërcebat.

Sed neque auctoritas DD. quos allegabat pro ea Hieron. Portoles contrarium suadebat, cùm solùm adducerentur. Nauarr. *in c. cùm contingat, remed.* 1. *de rescript. & in Man. c.* 27. *n.* 70. & Couarr. *in p. qq. c.* 35. *n.* 3. Octauian. Cacheran. *decis.* 30. *Pedem. num.* 13. & Carolus Grassis *de Regalib. lib.* 2. *in* 7. *iure.* & Aufrer.

de

de potest. secul. sub. Eccles. pers. reg. 2. *fallen*. 30. quibus paulo antea satis videbatur responsum.

Nonò & postremò insormantes pro Panlo per decisione. Rotales eam excusare nitebantur, quibus hoc Tribunal, recurrentes ad Regia Prætoria, & iudices secuiares, vt vim iudicum Ecclesiasticorum coërcerent, sæpè excusatos habuit. Achill. *decis*. 36. *de appell. in impress.* & fuit decisum coram R. P. D. Seraphino Rallaiio, Rotæ Decano in vna Tarracon. villæ de Reus *die* 4. *Decembr*. 1592. & nuper in vna Salmantina Canonicatus coram R. P. D. Laurentio Blanchetto *die* 14. *Maij præsentis* 1595. Achilles enim ait Rotam censuisse non attentasse quemdam, qui post inhibitionem Rotalem iuit ad Consilium Regium pro manutentione suæ possessionis, quam poterat propria authoritate defendere, quia vrbanitùs egit ex deductis per Parisium *consil. vlt. lib*. 4. quod in Salmantina apertiùs explicabatur suis verbis, quoniam iste recursus ad defensionem propriæ possessionis, & appellationis admissionem non est improbatus.

Has tamen decisiones Domini intellexerunt habere locum, quando quis recurreret ad simplex auxilium laicorum, vt de facto defenderetur à grauamine & vi illata, per quam quis de facto expellebatur à sua possessione, nō secus ac si quis inuocaret auxilium cuiuslibet transeuntis per vicos, vel plateas, si fortè de facto ab aliquo potentiori pelleretur de propria domo, non autem vt posset à iudicibus laicis defendi per citationes, inhibitiones, & iuris firmas, & comminationes pœnarum emanatas à dictis iudicibus contra Prælatos, & iudices Ecclesiasticos, quia tales recursus tamquam illicitos, nunquam tolerandos censuerunt, iu eàque re grauissimè lapsum Couarruuiam *in practic. quæst. cap*. 35. *num*. 3. & cæteros idem opinantes vno consensu affirmatum fuit.

Decisio in causa Tarraconens. non poterat Paulo suffragari, quia præterquam quòd Archiepiscopus vigore Papalis rescripti poterat propria auctoritate possessionem oppidi de Reus apprehendere, & in capienda etiam possessione interuenerat consensus totius Vniuersitatis, quæ spontè consenserat, vt possessio caperetur, propter quam excludebantur attentata. Crescen. *decis*. 17. *in fine l*. 1. *tit. vt lite penden*. Peregrin. *decision*. 93. *incip. In causa Pampilonensis l. t.* difficultatem tollebat, quia in eo casu Archiepiscopus vigore eiusdem rescripti Pontificis poterat inuocare auxilium brachij secularis, vt securiùs & tutiùs caperet possessionem, & reliqua conficeret, quæ ad eumdem finem pertinebant: manifestum est autem iudices delegatos de iure communi posse recurrere ad iudices seculares, & inuocare illorum brachium, siue auxilium pro exequendis rebus sibi commissis, *cap. præterea, de offic. deleg.* Nauarr. *in d. cap. cùm contingat, de rescript. remed*. 1. *num*. 2. 3. *& seq.* Idémque posse facere quemlibet alium, cui hoc esset rescripto Pontificio specialiter concessum, explorati iuris erat.

Dicebant insuper Domini, quòd licèt prædictæ decisiones Rotales, & aliæ similes veræ sint, nihilominus consilia Regia, & alij iudices laici nihil aliud facere debent, præter exhibere nudum auxilium ad manutentionem. nam si ad alia procederent, recursus esset illicitus, & causaret attentata. Lancell. *de attentatis, cap*. 4. *limit*. 1. *num*. 37. *&* 38. vbi allegat aliquas decisiones Rotales, & Mandos. *in tract. commiss. in formula* 14. *in ver. reuocandi, vers. quartò quæro*, quamuis fateatur prædictas decisiones esse iuri, & rationi conformes; timet tamen, ne ansam præbeant Regibus, & quibusuis dominis temporalibus intromittendi se in causis beneficialibus, & rebus & personis Ecclesiasticis.

Ex supradictis tandem inferebatur istas decisiones non potuisse paulo Lezani suffragari, qui si prætendebat se grauatum, debuerat omisso tribunali sæculari recurrere ad immediatum Superiorem Ecclesiasticum, vel ad Nuncium Apostolicum. *cap. si Clericus* 11. *q*. 1. *cap. filijs* 16. *quæst*. 7. vbi de Episcopo grauante recurritur ad Metropolitanum. Quod verò inibi additur de adeundo Rege, si Metropolitanus etiam remedium adhibere negligat, nec poterit istos recurrentes tueri, cùm ille recursus nec possit, nec debeat fieri ad effectum obtinendi inhibitiones, aut comminationes pœnales contra Ecclesiasticos, vt *supra* dictum est; qui neque ratione personarum, neque rerum suarum subiiciuntur iurisdictioni laicorum, Mariam Socin. *in cap. si quis Clericus, num*. 28. *& in cap. sanè, num*. 10. vbi reprobat Hostien. *de foro compet.*

Et ad omnium supradictorum corroborationem dicebant Domini optimè facere decisionem Rotæ 10. *de consuet. in antiq.* vbi reprobatur consuetudo Anglicana, quòd Rex possit cognoscere & habere iurisdictionem in Clericos. Meritò itaque pronunciatum fuit Paulum propter talem firmam à iustitia Aragonum obtentam, & vsum illius in sententiam excommunicationis ipso iure incurrisse. Recensere autem casus particulares à iure permissos, in quibus liceat adire Magistratus seculares, non erat præsentis speculationis. nam licèt nonnulli sint in iure expressi, in quibus nedum licet, sed etiam oportet iudices adire seculares, vt *in cap. cæterum, de iudic. & in cap. præsidentes, & in cap. vt officium*, §. *compescendi, ver. denique, & vers. statuimus, de hæret. in* 6. in proposita facti specie satis fuit docuisse Paulum non habuisse recursum in casu à iure Canonico permissum; quæ autem nota censenda esset opinio Doctorum defendentium istos recursus tanquam licitos, non erat huius tribunalis, nec iudicij, cùm censum super doctrinarum & opinionum ad res præsertim Ecclesiasticas pertinentium approbatione, vel reprobatione ad Romanum Pontificem pertinere noscatur. Turrecremata *in summa, de Ecclesia, lib*. 2. *cap*. 107.

DECISIO ROTÆ coram R. P. D. Pegna.

In Brundusina Gabellæ die 13. Februarij 1604.

COmmunitas & homines terræ Mennæ Brundusin. Diœcesis, vt subuenirent vrgentibus necessitatibus census super datiis panis, vini, & olei, & aliis redditibus, imposuerunt in totum pro summa 57000. ducatorum, cum promissione, quam simul congregati tam cōmuni, quàm proprio nomine fecerunt, quòd prædictos census, tanquam de propriis pecuniis emptos defenderent, & de euictione sub hypotheca omnium bonorum obligari voluerunt. Anno 1544. eadem Vniuersitas datia prædicta super quibus census fuerat impositus, ac omnes alios redditus & prouentus publica citatione præcedente arrendarunt, seu locarunt Donato Antonio & Bernardino Domino ad 14. annos, cum pacto, quòd intra dictum tempus prædictum debitum 57000. ducatorum extinguerent, quolibet scil. anno certam partem; interim verò soluerent annuos fructus partis non extinctæ, & vlteriùs persoluerent etiam annuatim debita fiscalia, & alia annua onera eiusdem Vniuersitatis. Interim cùm Donatus Anton. & Bernardinus maiorem partem prædictorū ducatorum 57000. extinxissent, & annua onera soluissent, & multa de prædictis bonis hypothecatis

pothecatis in potestatem Clericorum deuenissent, à quibus prædicti arrendatores exigere volebant eam partem & portionem, quam exigebant, antequam bona ad Clericos peruenissent, & Clerici contribuere alicui solutioni debitorum fiscalium, vel extinctionis debiti censuum recusarant, moto iudicio coram Archiepisc. Brundusino, eius Vicarius pronunciauit quòd Clerici per decennium præteritum pro tribus tertiis soluere in rebus emptis & donatis tenerentur, & in futurum quòd possiderent, excepto ad titulum Ordinis sacri, non tamen in fraudem, & pro debitis contractis bona empta & donata & patrimonialia transiuissent cum oneribus suis, & Clericos teneri contribuere, non tamen si donatores & venditores fuissent soluendo. Rursus eosdem Clericos teneri pro bonis tenentibus contribuere, donec peruenirent ad Ordines sacros de bonis donatis ad titulum ordinationis. Causa in partibus sic diffinita in gradu appellationis introducta in Rota, dubitaui an sententia Brundusina esset confirmanda, vel infirmanda. Et quia articulus erat clarus & exemplaris, proposita causa *die 5. Martij, & 7. Nouembr.* 1603. solis arrendatariis informantibus non fuit capta aliqua resolutio, quia Domini mature considerare & intelligere voluerunt naturam bonorum, super quibus imponuntur hæc onera, & similiter naturam onerum fiscalium. Denique in hac vltima propositione Rota contra arrendatores informantes respondendum censuit sententiam Brundusini non fuisse confirmandam. Clara est enim conclusio, Ecclesiasticas personas non teneri ad gabellas, collectas, impositione, datia, & quælibet alia onera à laicis imposita, *c. non minus, & cap. aduersus, de immun. Ecclesf. c. 1. eod. tit. lib. 6.* Buro. latè *consf. 31. incip. Consultationibus lib.* 1. & fuit in Rota sæpe decisum, & signanter in causa Valent. gabellæ 4. *Nouembr.* 1595. *& die* 29. *Ianuar.* 1595. coram Dom. meo Pamphil. & *die* 9. *Decembr.* 1598. coram bon. mem. Orano, & in causa Corduben. gabellæ coram me *die Vener.* 19. *Ianuar.* 1607. & ista conclusio adeò vera est, vt laici cogentes Clericos ad istas contributiones sint excommunicati, ad effectum enim vt Clerici, seu personæ Ecclesiasticæ legitimè possint subire ista onera, & ad ea persoluenda compelli, inspecto iure Canonico sequentia copulatiuè requiruntur. Primò vt adsit magna necessitas, cui alias facilè subueniri non possit, tunc Clerici cum laicis contribuant. probatur *in d. cap. non minus,* vbi expressè notat Abbas *num 5. vers. secundò requiritur, & d. cap. aduersus, de immun. Ecclesf.* vbi Abbas *num.* 4. & clariùs apparet per *Extrauag. Benedicti X I.* substitutio de immunitate Ecclesiastica. Secundò debet concurrere communis vtilitas, vel saltem pietas, vt *in d. c. non minus, & c. aduersus,* & de pietate considerauit text. *in l. ad extractiones, C. de sacrosf. Ecclesf.* Tertiò oportet quòd onus illud sit tale, vt ad illud sustinendum laici non sufficiant, quia Clerici & Ecclesiæ solùm tenentur cum laicis contribuere in subsidium, & vbi laicorum non supersunt facultates, vt *in d. c. non minus, & c. aduersus,* quas conditiones considerauit Benedictus *in d. Extrauag. de immun. Ecclesf.* ibi, *Ceterùm attendant sollicitè Ecclesiarum Prelati & Clerici Lateran. Concilij,* quòd in huiusmodi subuentionibus solum casum necessitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id non supersunt facultates, deliberatione prouida noscitur expressisse. Quartò requiritur quòd ad onus huiusmodi imponendum vocetur, & consentiat Clerus, nec sufficeret Episcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, *cap. cùm omnes, de constit. cap. quod omnes, de reg. iur. in 6.* & probatur *in cap. aduersus.* ibi, *verùm si quando fortè Episcopus simul cum Clericis,* & consideret Abbas *in d. cap. non minus, n. 4. & 5.* Quintò & vltimò in istis oneribus imponendis ad effectum vt Clericus teneatur, potissimum requiritur, vt Papa consulatur, & ipso consulto, & non aliàs, Clerici contribuant, *d. cap. aduersus,* vbi notat Abbas, *nu. 5. vers. 4. requiritur.* & sic fuit expressè cautum per Benedictum X I. *in dicta Extrauag. de immunitate Ecclesiarum,* & meritò, quia si arbitrio Episcopi & Cleri hoc relinqueret, facile contingerent huiusmodi impositiones & onera per ambitum & preces Principum, & ministrorum laicorum, quibus occurrere solent Romani Pontifices, qui non aliter, quàm causa cognita ipsas facultates vt Clerici contribuant, concedere solent. Postremò requiritur quòd ad hæc onera, & impositiones soluendas postquam prædictis requisitis concurrentibus imposita fuerint, Clerici, & personæ Ecclesiasticæ non à ministris laicis, sed ab Episcopo superiore Ecclesiastico compellantur; Princeps enim, & potestates seculares non possunt se in his intromittere. Ita Innocen. *in d. cap. non minus, num. 6. vers. quamuis ad ea.* Iasun. *in l. ad institutiones, num. 4. vers. ad hoc tamen. & num. 6. vers. quod verum credo. cap. de sacrosan. Ecclesiis.* & Innocen. & Bald. communiter sequuntur Doctores, & signanter Abbas *in d. cap. non minus, num.* 18. *vers. dicitur tamen, de immunitate Ecclesiarum,* & Guido-pap. *decis.* 87. *in fine, versic. si tamen dicti viri.* & quamuis ista non videantur pertinere ad istum casum, in quo agebatur de soluendis oneribus rebus ipsis, seu bonis impositis, antequam peruenissent ad manus Clericorum, adhuc remanebat periculum saltim ratione illorum onerum, quæ arbitrio Principum imponuntur, quòd possent Clerici & Ecclesiæ tractu temporis grauari ad ista onera persoluenda.

Ad istud periculum euitandum informantes pro arrendatariis deducebantur primò, quòd bona de quibus agebatur, transire debuerant cum oneribus suis, præsertim cùm essent hypothecata. glossa *in cap. 1. in ver. senioribus, de cons.* Bald. *consil.* 280. *col. 2. ver. Nam cùm. & c. sicut si peruenisset, l. 2.* Anchoran. *consil. 303. n. 3. in fine, vers. ad hoc respondeo, & n. 4. vers. & confirmatur.* Bellon. *cons. 40. num* 5. Thesaur. *decis. 234. n. 9.* vbi affirmat ita bis fuisse iudicatum; sed hoc motiuum non placuit Dominis, quia licèt possit procedere respectu onerum realium impositorum antea, quàm bona peruenirent ad Ecclesiam: secus autem esse dicebant, quando onera, non essent merè realia, quia tunc si deueniant ad Ecclesiam, vel personas Ecclesiasticas, non durant talia onera, quod vt manifestiùs intelligeretur, Domini distinguebant aliquos casus.

Primus est quando possessionibus, prædiis, seu bonis propter bona ipsa inducuntur, siue imponuntur onera, vt *l. Rescripto, §. fin. & l. minus, §. matrimoniorum, de mun. & honorib.* & hoc casu res onerata ad quemcumque perueniat, cum illo onere transit, & consequenter Clericus ad quem peruenit, pro illis soluere tenetur, est enim onus illud certum, reale, & perpetuum. Ita tenuit Innocent. *in cap. non minus.* Calder. *consf. 7. num. 2. vers. subdit tamen, de constit.* Archidiaconus *in cap. 2. de immunitate Eclesf. lib. 6.* quem sequuntur *ibidem* Ioannes Andreas *num. 5. in princ.* & Geminianus *num. 9.* Abbas *consf. 53. num. 2. vers. certum est, lib. 1.* Anebar. *consf. 96. num. 6. vers. cessat autem,* Ang. *consf. 24.* Bartol. *in d. l. rescripto, §. vltimo, num. 5. ff. de mun. & honor. & in l. placet, num. 59. C. de sacrosf. Ecclesf.* quem refert Alphonsus Aluarez *in speculo iuris Pontificij, c. 24. §. & quoad principalem, vers. nam si dictum.*

Secundus casus est quando impositio onerum non est perpetua & certa, sed pro varietate negotiorum imminentium, & immutatur illa impositio, quæ fit, vt dicunt

dicunt præcitati Doctores, pro solido & libra, & tunc si res tali modo grauata perueniat ad Ecclesias, desinit durare illud onus, *cap. noneris* 10. *quæst.* 1. *cap.* 1. *de iure patronatus lib.* 6. Archidiaconus *d. cap.* 1. *de immunitate Eccles. lib.* 6. quem refert, & sequitur Ioannes Andreas *num.* 5. *in fine.* & Geminianus *ibidem, n.* 9. *vers. tamen subdebat*, & Calder. *d. cons.* 7. *de constit. num.* 2. *circa finem. vers. subdit tamen.* & licèt paulo pòst *vers. ista quidem*, idem Calderin. considerata rei grauitate addebat, quòd ista indigerent declaratione Summorum Pontificum, quoniam in Ecclesiarum læsionem possent talia statuta emanare, ipse tamen statim inhærendo opinioni Iacobi Buttrigar. & Bartol. supradictam destructionem amplectitur.

Tertius casus, est quando ista onera, seu collectæ & impositiones imponuntur ratione personæ tantùm propter bona, & isto casu, cùm non inhæreant rebus, sed ratione personarum potissimum imponuntur, consequenter non possunt imponi nisi subditis, hoc est, ciuibus, & incolis *l. scriptum*, §. vbi glossa, *ff. de mun. & honor.* Vnde cùm Clerici non sint subiecti, non possunt talia onera imponi, nec ipsis, nec Ecclesiæ, siue antea, quàm peruenirent ad Ecclesiam, fuerint imposita, siue postea. Ita præcitati Doctores, & signanter Geminianus in *d. cap.* 1. *de immunitate Eccles. num.* 9. *in fine.* vbi concluditur ex hoc patere responsum ad omnia iura, quæ in contrarium possent allegari, quia loquuntur in prædiis tributariis, & sic quando onera sunt annexa rebus, & non personis.

Cùm ergo impositiones censuum, de quibus agebatur, non essent onera certa & ordinaria ac perpetua, nec propriè realia Clerici, & Ecclesiæ ad quas ista bona peruenerunt, non tenebantur ad eorum solutionem. Idem iudicium fuit de solutionibus fiscalibus, nam licèt informantes pro arrendatoribus contenderent esse onera perpetua, conformia, & consueta solui ab habitatoribus pro tuitione maritimarum nauium, & militum stipendiis iuxta æstimationem, & descriptionem antiquitus in catastis factam, quia tamen præcitati Doctores affirmabant tales descriptiones, quæ sunt pro solido & libra, non esse perpetuas, sed mutari pro varietate negotiorum imminentium, ita Ecclesiæ, & personæ Ecclesiasticæ ad istas solutiones non teneri, licèt ad illas peruenerint bona huiusmodi solutionibus grauata. *cap.* 1. *de immunitate Ecclesiarum, lib.* 6. vbi Archid. Ioannes Andreas & Geminianus *n.* 9. *Clementin... de censibus*, & est communis opinio. Et ex his meritò fuit conclusum contra arrendatarios, & sententiam Brundusinifuisse reuocandam.

DECISIO ROTÆ

coram doctiss. Domino meo Coccino Decano.

In vna Romana domus de Scapucciis die 19. Ianuarij 1611.

DOMINI post maturam causæ discussionem censuerunt non esse locum Ægidianæ, quia ex defectu potestatis statuentis non comprehendit personas Ecclesiasticas, & earum bona, vt sæpe censuit Rota, vt in decision. allegatis per modernum Eugobinum *in consil.* 20. *num* 8. *vol.* 2. bona enim Ecclesiæ dicuntur sancta Sanctorum, *cap. nulli liceat, & c. quicumque* 12. *quæst.* 2. & dicuntur patrimonium Christi, *cap. cum ex eo, de elect. in* 6. latè Felin. *in cap. constitutus, num.* 19. *de rescript.* & propterea habens iurisdictionem laicalem tantùm, in illis nullam habet potestatem, *cap. quæ in Ecclesiarum. & cap. Ecclesia S. Mariæ, de const.* & vtrobique notant Doctores omnes, qui defectus potestatis intrat etiam in casu, de quo agitur, quia licèt agatur de vtili dominio inter laicos, tamen cùm sit connexum, & dependens à dominio directo, quod est magis dignum, & effectus ac qualitas quædam ipsius, quæ non potest esse sine subiecto, vt post Bart. *in Extrauag. qui sint rebelles, in ver. rebellando, num.* 17. dicit Ias. *in consil.* 76. *n.* 14. *lib.* 1. & latè probat Bero. *in c. quæ in Ecclesiar. num.* 10. *de const.* & ideo ratione connexitatis, tale iudicari debet, quale est directum, *cap. translato, de const. cap. præterea*, & *ibi* gloss. *de officio deleg. l.* 2. *ff. de iurisd. omn. iud.* latè Catelian. Cotta *in ver. connexorum.* & in specie quòd cognitio causæ annexæ spiritualibus spectet ad iudices Ecclesiasticos, est text. expressus *in cap. quanto.* & ibi latè gloss. *in ver. connexa.* & DD. omnes, *de iudic.* & propterea videmus quòd ratione connexitatis illud, quod est radicatum in pupillo, extenditur ad maiorem *l. si communem, ff. quemadmodum seruit. amit.* & quòd eadem ratione, si causa est communis inter laicum & Clericum, forus Clerici extenditur ad laicum. Bart. *in l. præcipimus. in* §. *eod. num.* 1. *C. de appell.* & si res est communis Episcopo & Capitulo, si Episcopus moritur, non currit præscriptio contra Capitulum. Abb. *in c.* 1. *de præscript. num.* 4. & priuilegium illius, qui habet vacationem munerum, extenditur ad socium, gloss. *in l. fin. C. de muner. & honor. lib.* 10. & alia quamplura exempla adducit Andreas Siculus *in cons.* 1. *num.* 38. *& seq. lib.* 2. & prædicta tanto magis procedunt in casu, de quo agitur, quia omnes causæ istius dominij vtilis spirituales sunt, & propterea ab eis recipit iudicium. Cardin. *in Clem. per litteras, num.* 12. *quæst.* 15. *de præben.* Efficiens enim est Ecclesia materialis bona ipsa Deo dicata, finalis verò vtilitas ipsius Ecclesiæ. Ita arguunt, & concludunt Bero. *in cap. quæ in Ecclesiarum. n.* 9. *& seq.* & præsertim *n.* 12. *de const.* Saluian. *cons.* 9. *num.* 23. & pro ista sententia videtur bonus text. *in c. cæterum.* vbi Abb. *in princ. de iudic.* quem allegat Bero. *loco præcitato*, vbi lis inter vassallos terminanda est per dominum feudi, etiam quòd sit Ecclesiasticus, & hanc quoque sententiam secuti sunt Fulgos. *in cons.* 166. *num.* 3. *vers. quintò quia*, & *col. penult. in princ. vers. rursus.* vbi quòd iudex laicus nullo pacto potest se intromittere, etiam quòd agatur de vtili dominio inter laicos. Cardin. *in cons.* 92. *num.* 8. *in fine, vers. insuper.* Calder. *cons.* 15. *num.* 1. *de iudic.* Rebuff. *de decim.* *q.* 10. *num.* 1. Cuman. *cons.* 41. *num.* 2. *vers. Sed his non obstantibus.* Campeg. *inter consil. Bruni, cons.* 2. *num.* 35. *vers. & hoc, quia feudatarius vol.* 1. Ægid. *con.* 40. *num.* 3. *in fin. vers. & est ratio*, & hæc videtur esse opinio Francisci de Tigrino, & Huberti de Bobio, vt colligitur ex traditis per Ioan. Andr. *in cap. quoniam frequenter, num.* 34. per Butr. *in* §. *quòd si super, num.* 19. *vers. si autem venit*, & per Abb. *in* §. *in aliis, n.* 28. *vt lite non contest.* pro qua possunt etiam allegari, quia in effectu hoc sentiunt, Federic. de Sen. *cons.* 245. *num.* 3. *vers. sine præiudicio veritatis.* Gemin. *in cap. fin. num.* 14. *de foro compet. in* 6. Anchatan. *in cap. ea, quæ, n.* 12. *de reg. iur. in* 6. Bologn. *in addit. ad cons. Ioan. de Anan.* 84. *num.* 7. Aluar. Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 39. *num.* 14. *vers. & idem si durante emphyteusi.*

Et prædicta corroborantur etiam alia optima ratione, quia paria sunt forum sortiri, & statutis ligari, *cap.* 2. *de const. in* 6. quod argumentum ponderat Bero. *in d. cap. quæ in Ecclesiarum num.* 12. Sed sic est quòd laicus nullo pacto potest statuere super vtili dominio rei emphyteoticæ Ecclesiæ, vt ex textus cla-

tius *in d.cap. quæ in Ecclesiarum, de const.* & iste est germanus intellectus illius textus, ex allegatis per Riminald.iun. *ibid. num.2. vers. secundus verò fuit, cum pluribus sequen. usque ad n.13.* & quamuis dici posset hoc esse verum, quando agitur de mutatione vasalli, quia tunc agitur de præiudicio Ecclesiæ, tamen considerabant Domini, quòd circa validitatem statuti inter alia duo possunt considerari, scilicet defectus potestatis statuentis, & præiudicium Ecclesiæ: vt *in d. cap. quæ in Ecclesiarum*, & habetur etiam *in cap. Ecclesia sancta Mariæ, de const.* & considerat Bero. *in d. cap. quæ in Ecclesiarum, num.9.* in statuto autem disponente super vtili dominio laici, concurrit præiudicium Ecclesiæ, propter mutationē vassalli. Campeg. *inter consil. Bruni, consil.2.n.36. vers. & ideo non possunt statuere.* Riminal.iun. qui latè hoc probat, & multos allegat *in d.cap. quæ in Ecclesiarum, num.12. de const.* & dicit *ibid.* Bero. *d. num.9.* concurrit etiam defectus potestatis statuentis ratione connexitatis, quam habet, dominium vtile cum directo, vt *suprà* dictum fuit, & probat Bero. *loco proximè citato, ver. alia quoque ratione*, & in specie, quòd statuta laicorum non comprehendant vtile dominium in bonis emphyteoticis, tenuerunt Card. *consil.2.num.1. vers. Item in hæreditate.* Bald. *in authen. si quas ruinas, num.9. C. de sacros. Eccles.* Campeg. *inter consil. Bruni, consil.2.num.34.* vbi quòd ista opinio est verior. Abb. *consil. 72. in princ. lib.1. & in cap. quæ in Ecclesiarum, num.2. in 3. not.* vbi etiam Bero. *num.8.* & Dec. *num.6. de constit.* Saluian. *consil.9.num.25.* Bald. *consil.300. num.1. & 4. lib.2.* Ial. *consil.152. num.9. lib.4.* Cuman. *consil.41 n.2. vers. sed his non obstantibus*, & est de mente Castren. *in consil. 146. ibid princ. & consil. 30c. col.2. in fine, vers. & idem si tenor, lib.2.* dum dicit in successione feudi emphyteusis non esse attendendum statutum loci, sed tcoonum inuestituræ.

Non obstant in contrarium adducta, & primò, quòd dominium vtile non est Ecclesiæ, sed laici inuestiti, & ideò iudex laicus est iudex competens, quia connexitas quam habent ista dominia inter se, non efficit, quin vtile dicatur proprium laici, non autem Ecclesiæ, & licèt inseparabile videatur à directo, tamen potest diuerso iure censeri eo modo, quo vna & eadem res potest diuerso respectu, imò ratione diuersarum personarum diuersimodè iudicari, vt in puncto dicit Surd. *in consil. 358. num.19. vers. nec mouet. lib.3.* Nam fuit responsum quòd licet sit verum, quòd aliquando vna & cadem res possit diuerso iure censeri, hoc tamen procedit, quando respectu diuersæ personæ, vel diuerso respectu concurrit diuersitatis ratio; secus autem, quando eadem ratio concurrit, vt declarat. *in cap. cùm in tua, num.7. vers. solmto ex diuersitatis rationibus, de decim.* Dominium autem vtile non potest diuersimodè considerari respectu Ecclesiæ, & laici, cùm semper remaneat annexum cum directo. nam per concessionem factam laico actualiter non separatur à directo, sed per quamdam fictionem intellectus, vt dicitur de iure patronatus, *glossa 1. in cap. pia mentis, 16. quæst.7.* quam sequitur Andr. Siculus *in cap. quanto, num.16. vers. & ita dicitur, de indic.* quæ operatur, vt dominij vtilis capax sit laicus, non autem quòd ita efficiatur laicale, vt iudex laicus sit iudex competens, imò cognitio præfectuatur iudici Ecclesiastico. Alex. *consil.58. in fine, lib.1.* & in propriis terminis Bero. *in d.cap. quæ in Ecclesiarum, num.9. vers. alia quoque, de constit.* & sic cessat argumentum Surdi *in d.consil.358.num.9.* quòd bona sunt personarum accessoria, quia hoc est verum, quando res omnino transfertur: secus autem quando solùm dominium vtile, quod remanet connexum cum directo, & ideò non potest diuerso iure censeri, vt dictum est.

Nec prædicta responsio potest elidi, ex quo aliqui voluerunt causam possessorij beneficij posse tractari coram iudice seculari, & tamen possessio est connexa cum proprietate spirituali, quo argumento vtitur Surd. *vbi suprà num. 25.* quia nedum tollitur obiectum, ex rationibus prædictis, & ex adductis per Bero. *in d. cap. quæ in Ecclesiarum, num. 12. in fine*, sed ex quo communis sententia est in contrarium, vt testatur Aufrer. *in addit. ad decis. Capellæ Tolosanæ 471. incip. Item fuit quæsitum*, & de communi etiam testatur Aluar. Valasc. *consultatione 93. num. 3.* eam sequitur etiam Gulielmus de Bened. *in cap. Raynutius in vir. & vxorem, decis.1. num.38.* & infiniti, qui possent allegari, & semper etiam approbauit Rota, vt *in decis.4. de lit. contest. in antiq.* quam ad punctum allegat Aufrer. *vbi suprà*, & est etiam decis. Putei *361. in fin. lib.1.* & fuit sæpissimè resolutum, & signanter in causa Oscen. Canonicatus 1. *Decembr.* 1595. coram Reuerendissimo Domino meo Decano.

Non obstat quòd etiam in puncto plures Doctores videantur tenere contrarium, scilicet quòd iudex laicus possit cognoscere super tali dominio vtili inter ipsos laicos, quia istorum Doctorum auctoritates facile tolluntur. Nam Albert. Brun. *de stat. art. 8. ante num.107. vers & facium hec*, qui pro ista opinione allegatur, nihil firmat, sed solùm refert opinionem Vberti de Bobio, & Francisci de Tigro, quos male intellexit, quia ipsi pro contraria sententia possunt allegari, vt ex Butrio, & Io. Andr. & Abb. *suprà* dictum est, & propterea Surd. *in d.consil.358. num.17.* dum allegat. Brun. decipitur. Abbas verò *in c. quoniam frequenter, §. in aliis, num.28. lit. non contest.* licèt videatur dicere quòd Clericus veniens ad causam pro defensione emphyteoseos, non possit declinare iurisdictionem, tamen est aduertendum, quòd impressio est mendosa, quia Spec. *de primo decreto. §. restat videre, n.24. & 25.* quem ipse allegat, expressè tenet quòd iudex laicus non est iudex competens Clerici venientis ad causam, etiam quòd renunciet priuilegio fori, & in omnem euentum dictum Abbatis esset contra gloss. *in cap. Clericus nullum 11. quæst.1. in ver. secularem.* Cumanus autem *in consil. 84.* est sibi contrarius *in d.consil. 41. num.2. versic. sed his non obstantibus*, & in eode n causu Cumani contrarium consuluit Fulgos. *in consil. 166. locus præcitatis.* Decisio verò in causa Auximana bonorum 19. *Ian.* 1604. licet in terminis dicat, quòd est locus Ægidianæ, quando agitur de vtili dominio inter laicos, quia personæ sunt sæculares, nec agitur de bonis, sed super possessione inter ipsos laicos, non firmat quòd causa possit cognosci coram iudice laico, sed firmat potiùs, quod Ægidiana habeat locum coram iudice Ecclesiastico quando agitur inter laicos, quod non est verum, quia Ægidiana respicit ordinatoria iudicij, & ideo seruandum est ius fori. Conrad. de Ægid. *limit.4. art. e.an. reintegranda num.11. & 12.* In foro autem Ecclesiastico, vt dictum est, non habet locum Ægidiana, & propterea cùm prima vice illa decisio fuerit allegata in causa Sabin. Villettarum 9. *Iunij* 1606. coram me, in qua agebatur de vtili dominio inter laicos, & dubitabatur an esset locus Ægidianæ, Rota voluit videre de iustitia mandati de manutenendo, vt in positionibus, & diariis dominorum fuit annotatum, quia cùm Rota habeat vtramque iurisdictionem, nempe Ecclesiasticam & laicalem, cùm ageretur de vtili dominio, sustinebamus vices iudicum Ecclesiasticorum, & propterea erat seruandum ius fori Ecclesiastici.

Neque facit alia ponderatio, nempe quòd si paria sunt forum sortiri, & statutis ligari, multi Doctores tenent, quòd Princeps laicus potest statuere super vtili dominio, dummodo non lædatur Ecclesia, & absque

absque illius præiudicio, quos allegant Tiraquel. *de retract. lignag. gloſ.* 13. *num.* 8. Surd. *d. conſil.* 338. *num.* 14. *in fin. ver. quarto, quod ſtatuta laicorum.* & Aluar. Valasc. *de iure emphyt. quæſt.* 17. *num.* 12. & hoc etiam reperitur ſcriptum in quadam annot. bonæ me. Orani in cauſa Mediol. bonorum 13. *Nouembr.* 1596. Nam dixerunt Domini quòd Anchar. *in conſil.* 525. *num.* 7. *& in conſil.* 443. *num.* 2. & 3. fuit auctor iſtius opinionis, & ideo reſolutio pendet ab intellectu Anchar. qui verè loquitur in caſu, quo emphyteuſis fuerat acquiſita pro hæredibus, & mouetur primò, quia aderat ſtatutum per quod fœminæ excludebantur, vnde ſubdit, quòd ex eo, quòd fœminæ non poterant eſſe hæredes, non erant ſucceſſibiles in emphyteuſi acquiſita pro hæredibus; & ſecundò mouetur, quia pater acquirendo pro filiis, vel liberis, non cenſetur acquiſiuiſſe pro fœminis, quia cenſetur ſe conformaſſe cum diſpoſitione ſtatuti, & eodem modo acquirere, & ita intelligit & declarat Anchar. Socin. iun. *in conſil.* 71. *n.* 43. *vſque ad fin. lib.* & Brun. *de ſtat. art.* 8. *num.* 106. *in princ.* & ita illum etiam intellexit Rota in cauſa Romana domus S. Ludouici 27. *Nouembris* 1601. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, & coram me in cauſa Romana emphyteuſis 18. *Maij eiuſdem anni, &* 28. *Nouembris* 1603. & aliàs ſæpiùs, & quamuis Anchar. ſubdat, quòd ſtatutum non diſponit ſuper rebus Eccl.ſiæ, ſed ſuper vtili dominio, quod eſt laicorum; tamen eſt aduertendum, quòd non loquitur de ſtatuto in ordine ad vtile dominium, ſed de ſtatuto in ordine ad intentionem acquirentis, quæ intentio acquirentis vt maſculis extantibus fœminæ non ſuccedant, non lædit Eccleſiam, cùm ipſius non interſit, vt patet magis acquirat vni, quàm alteri ex filiis; ſed non propterea dicitur, quòd ſi pater acquirat pro filiis maſculis, & fœminis, ita vt omnes in ſimul ſuccedant ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, fœminæ non poſſint ſuccedere, quia hoc eſſet contra iuris communis regulas, ſecundùm quas tenor inueſtituræ eſt ſeruandus, & non ſtatuta loci, vt per Caſtrenſ. *locis ſuprà allegatis*, & Dnct. qui generalitet ponunt iſtam concluſionem quòd ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, fœminæ in emphyteuſi cenſeantur excluſæ, non fundant ſe in ſtatuto, ſed in intentione acquirentis, qui præſumitur in acquirendo ſe conformare cum ſtatuto, vt per Bart. *in l. vt iuriſiurandi*, *§. ſi liberi, num.* 5. *ff. de oper. libert* Clar. *in §. emphyteuſis, quæſt.* 32. *ver. ſed pone*, qui alios allegat. Decian. *conſil.* 30. *num.* 40. *& ſeq.* Curt. iun. qui de communi teſtatur *in conſil.* 31. *num.* 3. & dixit Rota in præcit. deciſ. Romana domus S. Ludouici, & Rom. emphyteuſis.

Et ſecundùm ſententiam Anchar. ſunt intelligendi DD. qui allatis præfatis rationibus ipſum ſimpliciter ſequuntur, nempe Alexand. *conſ.* 9. *num.* 1. *lib.* 5. *& conſ.* 27. *num.* 4. *in fin. vol.* 6. & Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 95. *de conſtit.* Dec. *in auth. Caſſa. num.* 9. *C. de ſacroſ. Eccl. & conſ.* 139. *num.* 2. *verſ. nec obſtat. & in cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 20. *de conſti.* Paril. *conſ.* 22. *n.* 86. *vol.* 2. & addit. ad Dec. *in cap. quæ in Eccleſiarum, n.* 20. *in verbo Eccleſia, de conſt.* & meritò quidem, nam vltra quòd hoc colligitur ex verbis ipſorum Doctorum, inſtat quoque alia ratio, quòd Doctor eſt intelligendus ſecundùm ea, quæ allegat Ruman. *conſ.* 211. *num.* 5. *verſ. quo ad vlt.*

Alij verò Doctores, aliqui vel tacquent Anchar. vel & ſecundùm ipſum intelligi poſſunt; alij verò loquuntur in caſibus particularibus, in quibus ſunt reprobati, alij poſtremò non tangunt iſtam difficultatem, & in primo genere ſunt Barbat. *in conſil.* 14. *col. fin. verſ. ad hoc reſpondeo, lib.* 1. Brun. *de ſtat. loc. ſup. alleg. verſ. item illam ampliant.* Ruin. *conſ.* 70. *num.* 11. *vol.* 5. Marcabrun. *conſ.* 26. *num.* 113. Burſat. *co ſ.* 56. *num.* 12. *vol.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 18. *num.* 9.

In ſecundo verò genere ſunt Caſtrenſ. *in conſ.* 194. *lib.* 1. qui tenet quòd ſtatutum Florentiæ de prohibita alienatione ſet communis iure quæſito conſorte habeat etiam locum in donatione iuriſpatronatus; ſed nihil probat, cùm res ipſa demonſtret auctoritatem huius conſilij, contra quod in ſpecie eſt conſ. Gemin. 67. *per tot.* in quo concludit contrariũ, tam ex defectu voluntatis, quàm poteſtatis ſtatuentium, Socin. *in conſ.* 99. *num.* 2. *vol.* 2. qui dicit, quòd circa ſolutionem canonis eſt attendendam ſtatutum, & conſuetudo loci, in quo debet fieri ſolutio, nihil etiam probat, quia non valet ſtatutum, & conſuetudo in præiudicium Eccleſiæ, *cap. cùm cauſam, de re iud. cap.* 1. *de conſuet. cap. Clericus laicus, de immun. Eccl. in* 6. & iſta conſuetudo dicitur proxima ſacrilegio. Bald. *conſ.* 91. *num.* 6. *verſic. non valeret l.* 1. Ritin. *conſ.* 156. *num.* 8. *lib.* 4. vbi quòd conſuetudo non valet ex cauſa efficienti, quia ſicuti laici non poſſunt ſtatuere, ita nec conſuetudinem inducere onéroſam Eccleſiis. Purpuratus verò *in conſ.* 332. *num.* 9. *verſ. tertiò contingit*, qui loquitur ad effectum, quòd vtile dominium poſſit collectari, nec etiam facit, quia in contrarium eſt doctrina Bart. *in l. priuati, num.* 2. *C. de excuſ. muner. lib.* 10. vbi etiam poſt Angel. Ioan. de Platea *circa med. verſ. dicit etiam hic Angel.* Caſſan. *in conſuet. Burgund. §.* 4. *gloſſ.* 6. *ſup. ver. text. & ſupporter le moiſie. verſ. & intellige prædicta, num.* 6. Thomas Patpalla *in repet. in l. placet, num.* 73. *& ſeq. C. de ſacroſ. Eccl.* Ægid. de Thomaris *de collectis in §. Pauperes an aliquib. n.* 29. *& ſeq.* Iaſ. *in l.* 1. *n.* 31. *C. de iure emphyt.* & habetur ponderoſiſſimum conſ. Syluani 9. *per tot.* vbi latè & doctè, & etiam in caſu Purpurati loquuntur Surd. & Aluar. Valaſc. qui fuerunt quodammodo nouatores iſtius opinionis, & propterea conantur fundare intentionem ſuam defendendo prædictas concluſiones.

In tertio verò genere ſunt Afflictus *in cap. Imperialem, præterea inter num.* 9. *de prohib. feud. alienat.* per Frider. qui dicit conſuetudinem eſſe ſeruandam, quòd dominus feudi Eccleſiaſticus cognoſcat de feudo Eccleſiæ tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, quia iſta conſuetudo eſt ſecundùm diſpoſitionem iuris, & propterea Afflict. non facit ad punctum. Socin. iun. *in conſ.* 71. *num.* 13. *vol.* 1. qui facit motiuum, ſed concludit cum Anchar. quem etiam declarat, vt ſuprà dictum eſt, & ideo non debuiſſet allegari. Caſtrenſ. *in conſ.* 290. *in fine lib.* 3. loquitur in terminis illius quæſtionis de his, quæ competunt Clericis, non vti Clericis, ſed vt cuilibet, de qua per Bart. *in l. cunctos populos, q.* 5. *num.* 18 *& ſeq. C. de ſum. Trin. & fid. Cath.* de qua quicquid dicendum ſit, non facit ad propoſitum. Riminald. ſen. 447. *num.* 20. *vol.* 3. & Alba *conſ.* 28. *n.* 6. abſoluté non tangunt iſtam difficultatem.

Non obſtat annotatio bo.me. Orani in cauſa Mediolanen. bonorum, quia illa non eſt deciſio Rotæ, vt patet ex eius initio ibi. Domini per viam inclinationis amplexi ſunt deciſionem factam *ſub die* 20. *Maij*, ad fauorem domini Commendatarij, Rota enim non facit deciſiones per viam inclinationis; ſed in iſtis caſibus eſt in arbitrio ponentis, ſi aliquid annotare velit, memoriæ ſuæ cauſa, & tanto magis, quia in priori deciſione huiuſmodi concluſio non repetitur firmata. Præterea vnus ex dominis, qui tunc temporis erat in Rota, affirmabat quòd viſa huiuſmodi annotatione Rota illam non agnoſcit pro ſua.

DECISIO

DECISIO ROTÆ coram D.meo Merlino.

In vna Albanensis Gabella die 28. Iunij 1630.

IVdex Taurinensis condemnauerat Archipresbyterum Ecclesiæ Gorzenij ad onera realia ordinaria certa, & inuariabilia in fauorem communitatis dicti loci pro prædiis eiusdem Ecclesiæ, quam sententiam in hac parte omninò reuocandam esse Domini censuerunt. Certa est enim Theologorum, Canonistarum, & Iurisconsultorum propositio, quam & nemo ex Catholicis audet impugnare, bona Ecclesiastica immunia esse, & libera ab oneribus, & tributis impositis per Communitates, & Principes laicos. Ita definitum est in Concilio Lateranensi sub Alex. III. *p.1. cap.19.* sub Innoc. III. *cap.46.* & habetur *in cap. non minus.* vbi Consules, & alij Magistratus, Ecclesiasticis, & eorum bonis collectas, & pedagia imponentes anathemate feriuntur, *& in cap. aduersus, de immun. Eccl. & in cap.1. & 3. eod. tit. in 6. & in cap. quamquam, de censib. in 6. & in Clement. vnic. de immun. Eccles.* quæ sanctiones innouatæ fuerunt per sacrum Concil. Trid. *sess.25. cap. 20. de reform.* Romanique Pontifices, quotannis in Bulla Cœnæ §.18. huiusmodi pedagia imponentes, & exigentes censuris coërcent, & Constant. primus Imperatorum palàm Christianis immunitatem hanc Ecclesiasticam, siue potius illius vsum exhibuit, vt apud Euseb. *lib.10. hist. Eccles. cap. & in orat. de laudib. Constan.* sublatisque Ethnicis neminem ex Orthodoxis, & illibatæ Religionis Imperatoribus tributum, de bonis Ecclesiarum exegisse, obseruat Cardin. Baron. *tom.3. annal sub anno 387. num.13.* & Iustinianus etiam hanc Clericorum immunitatem, vel respectu bonorum edicto sancit; vt *in lib. sancimus 20. C. de sacros. Eccles.* & Feder. *in auth. Item nulla communitas, C. de sanctiss. Episc.* Nec à iure positiuo, & Imperatorum liberalitate, sed immediatè à iure diuino ortum habuisse huiusmodi immunitatem respectu etiam bonorum, fatendum est, vt disertis verbis asseritur *in cap. quamquam, de cens.* ibi, *Ecclesia Ecclesiastica quę personę, & res ipsorum non solum iure humano, quinimo & diuino à secularium personarum exactionibus sint immunes,* & in Concil. Trid. *d. sess.25. cap. 20. de reform* dicitur, *Immunitas hæc Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus instituta est.* quibus verbis apertè diluitur callida quorumdam interpretatio, qui putarunt verba, de quibus *in d. cap. quamquam*, ibi, *de iure diuino, & humano intelligi posse de iure positiuo, scilicet canonico, & ciuili.* Nihilque refert hanc immunitatem respectu bonorum ocularitet non legi scriptum in sacris Scripturis, quia vt iuris diuini dicatur, sat est, quòd ex testimoniis, vel exemplis ex ipsa sacra pagina depromptis, vel traditione Ecclesiæ deducatur, prout egregiè hæc immunitas deducitur *ex Genes. cap.47.* vbi Ioseph Prorex Pharaonis, Sacerdotes, & eorum agros, etiam eis à Rege traditos in primæua libertate dimisit, quamuis reliquos totius populi seruituti Regis subegerit, & meminit etiam Ioseph. *de antiq. Iud. lib.2. cap4.* & Diodor. Sicul. *in 2. lib. histor.* & Herodotus *in Euterp. lib.2.* Hinc appositè in dicto Concil. Lateran. de quo *in cap. non mirum, ne immunit. Eccles. in 6.* infertur, non decere Ecclesiam Dei minus liberam esse tempore Principum Christianorum, quàm fuerit tempore Pharaonis. imò & addi potest tempore etiam Ethnicorum, qui Flamines, Augures, Salios, Fæciales, aliósque Sacerdotes vnà cum bonis ipsorum immunes, & liberos à tributis reddebant, vt obseruat, & inde ad propositum nostrum arguit Præpositus *in cap. si tributum, num. 5. & ibid.* Cardin. *11. quæst.1.* & sequitur Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. Extrauag. vnica num.243. de vita, & honest. Cleric.* Plot. *in addit. ad vlt. cons. Laudens. sub num.8.* Aliaque exempla deduci possunt ex *1. Esdr. cap.7. & Numer. cap. 3.* & luculentius testimonium paret apud *Matth. cap. 17.* vbi filius Regis, qualis est Christus, qui est filius Regis regum, eximitur à tributo Principis, Ecclesiam autem, & Ecclesiasticas personas, tamquam sponsam, familiaréSque, & domesticos Christi eadem prærogatiua inserunt D.Hieron. *ibid.* & D. August. *lib.1. qq. Euangel q.23.* Ioan. Anton. Niger *in repet. extrauag. vnic. num.223. de vita, & honest. Cleric.* & doctè Suarez *ad Regem Angliæ de immun. Eccles. lib.4. cap. 5. num.12. & cap.8. num. 16.* quæ testimonia, & exempla ad hanc rem rectè perpendunt Card. Bellarm. *controuers. tom. 2. lib.1. de Cleric. cap. 28. in 4. & 5. propositione.* vbi pluribus comprobat hanc immunitatem esse de iure diuino, & idem firmarunt Ioan. Montaig. *de collat. Parlam. p.2. num.11.* Bursat. *cons.42. num.1. lib.1. & cons.186. num.8. lib.2.* Borell. *cons.44. num.1.* Plot. *in add. ad vlt. consil. Laudens. num.8.* Euerard. *cons.30. num.23. ad fin.* Cèual. *comm. contra commun. quæst.899. num.39. & 42.* Cabed. *decis.83. num.19. p.2.* Thom. Bozz. *de iure stat. Eccl. libert. lib. 4. cap.8.* plenè Palaus Comitol. *respons. moral. lib.1. cap. 97. num.6. & seq.* Suarez. *ad Regem Angliæ, d. lib.4. cap.8. num.9.* qui alios plures enumerat, & bona dum Ecclesiis traduntur eo ipso eximuntur à domino, & potestate laicorum, & ex speciali iure sub domino Christi Domini constituuntur. Nec per metaphoram, sed per omnimodam proprietatem, ita vt tale dominium Christi in his bonis Ecclesiarum sit proximum, & immediatum, illíque dicatur acquisitum tamquam principali domino, vt per Innoc. *in cap. cùm super, num. 3. de caus. possess. & propr. & in cap. verum, num.2. de for. compet.* Afflict. *decis.361. num.22. & seq.* & post Suarez *d. lib.4. cap.17. num.9. & cap.18. num.5. & 7. & cap. 21. num. 5.* pluribus comprobat Comitolus *respons. moral. lib.1. cap.70. & 71.*

Vnde si Christus Dominus omninò immunis fuit à tributis, vt ad literam habetur apud *Matth. 17.* & *ibi* notant S S. Hieron. Chrys. & Ambros. atque alij per Suar. *d. lib. 4. cap.5. num.1. in fine.* Consequens est etiam bona Ecclesiarum, quæ subsunt immediato, & proximo dominio Christi Domini, immunia esse ab omnibus tributis, vt per eumdem Suarez *lib. 4. cap.18. num.5. & 7. cap.21. num.5.* vbi quòd hoc est valdè consentaneum diuinitati, & excellentiæ personæ suæ. Præterea si bona patrimonialia Clericorum etiam laicalia sunt immunia ab oneribus laicalibus, ob dignitatem personarum, quæ dignitas personæ influit immunitatem in ipsa bona, illa enim adhærent personæ Clerici, nec persona dici potest plenè, ac perfectè exempta, nisi etiam illius bona exempta sint. Ita Abb. Dec. Felin. & alij Canonistæ communiter *in cap. Ecclesia S. Maria, & in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit.* Bald. *in lib.2. C. de Episc. & Cleric.* & alios refert, ac sequitur Suarez *d. lib.4. c.25. num.4. & seq.* Ergo multos magis idem erit in bonis Ecclesiarum, tum, quia perpetuò sunt Ecclesiastica, & in diuinum cultum per se ordinantur. tum, quia non Clericorum, qui Christi famulatum agunt, sed ipsius Domini patrimonium sunt, & vt dictum est, sub immediato dominio Dei; patrimonialia verò bona Clericorum sunt quidem sub eorum dominio, sed hoc dominium illis competit vti ciuibus, non autem vti Clericis, & tamen propter sacram qualitatem

cohærentem

cohærentem personæ bona sunt immunia, quæ ratio fortiùs vrgetsin bonis Ecclesiarum, vt perpendit Suar. *vbi sup. cap.16. num.11. & cap.17. num.1.*

Nec quicquam verò facit, antiquitus aliquando Clericos soluisse tributa Principibus laicis, hàncque exactionem cessasse iisdem Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore quo nondum Principes Euangelij iugo ceruices subegerant, & facultas ipsa, seu immunitas a collectis, & tributis Clero competebat quidem de iure, sed adhuc de facto & male exigebatur, & sic immunitas à iure diuino profecta est, immunitatis autem vsus, sea exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus, qui Principes Christiani non verè, & propriè Ecclesiasticis bonis exemptionem concesserunt, sed potiùs detexerunt, & in eam à Deo concessam consenserunt, illiúsque exercitium iussere, & hoc benè agnouit Iustin. *in dict. leg. sancimus* 20. *C. de sacros. Eccl.* ibi, *cur enim non facimus discrimen inter res diuinas, & humanas*? & cur competens prærogatiua cœlesti fauori non conseruetur? & sic annuit hanc immunitatem non sua munificentia, quam aliis in rebus, & locis sæpiùs gloriosus commemorat: sed à dictamine diuino, & a natura affluaisse, & benè ratiocinatur Comitolus *respons. moral. lib. 1. d. cap.97. num.11.* vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenset, & ita pariter respondet Suarez contra Regem Angliæ *d. lib. 4. de immunit. Eccles. cap. 6. num. 4. & cap.* 21. *num.3. &* 8.

Nec obstat potissimum fundamentum Communitatis, quòd hæc onera olim imposita essent istis prædiis, quæ postea in Ecclesiam peruenerunt, & ideo transiuisse affecta tributaria, & cum eodem onere ad quoscumque quamuis priuilegiatos successores, atque etiam in ipsas Ecclesias, iuxta *can. tributum* 23. *quest.8.*

Quoniam pro responsione duo firmanda sunt, vnum in facto, alterum in iure: in facto quòd antiquitus hæc prædia erant eiusdem Ecclesiæ Archipresbyteri Gnrzem, & paucis solummodo ab hinc annis distracta in laicos, à quibus in Catastro communitatis redacta sunt, detecta autem nullitate alienationis, iure merito Ecclesia, & pro ea Archipresbyter modernus in iudicio spolij fuit reintegratus, propterea, vt reintegratio suum plenarium consequatur effectum, opus est quòd Ecclesia recuperet prædia libera, & immunia à quibuscumque oneribus, prout erant antequam ab Antecessore distraherentur, & consequenter reuocanda sunt, & descriptio in Catastros, & impositio onerum, quæ tempore vsurpationis laicorum sequuta sunt, tantum enim restituere debet reintegratio, quantum abstulit distractio. *lib. fin. §. fin.* & *ibi* Bart. & alij, *C. de sentent. pass. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor.* & notat. Odd. *de restitut. in integr. p.1. quæst.44. art.3. num.23. & seq.* & retrotrahenda est hæc reintegratio, perinde ac si semper penes Ecclesiam prædia permansissent, ad *l. 1. §. vltim. ff. de quæst. lib.1. C. de sent. pass.* Bald. *in l. post editam, num.1. C. de impuber. & aliis subst.* Costa *de retrotract. cap.8. cas.17. num.2. & seq.* quæ si permansissent, neque relata in Catastro, neque onera fuissent imposita.

In iure autem illud notandum est, quòd bona semel à laicis etiam legitimè possessa non semper cum onere tributi, & vectigalis transeunt ad Ecclesiam, sed cum distinctione trium specierum bonorum.

Prima est species bonorum, quæ habet, & possidet Ecclesia iure spirituali, & diuino, vt decimæ & oblationes, & hæc semper, ac perpetuò immunia sunt à quibuscumque oneribus secularibus tam præteritis, quàm futuris, quia immediatè habet à Deo, nec commiscenda cum laicis, vt *in Numer. cap.* 18. & notant Canonistæ communiter *cap. si tributum* 11. *quæst.1. & in cap. secundum* 23. *quæst.8.*

Alia sunt bona, quæ à priuatis quidem habuit Ecclesia, sed ad cultum diuinum, & Officium spirituale sunt destinata, vt situs Ecclesiarum, & Cœmeterium pro sepulturis, hortus iuxta Ecclesiam; & sunt hæc pariter immunia semper ab omnibus tributis, & oneribus ne dum publicis, & Regiis, sed quod magis est, etiam priuatis, & præexistentibus ob eorum specialem sanctitatem, vt habetur *in d. cap. secundum* 23. *quest.8.* & per Baldum *in l. omnes, num.12. C. de sacros. Eccles.* & doctè tradit Turrecrem. *in cap. si tributum* 11. *quæst. 1. & in summa de Eccles. lib. 1. cap.98. in respons. ad 7. argum.* Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. extrauag. vnic. num.242. de vita, & honest. Cleric.* Suar. *ad Reg. Angl. de immun. Eccles. lib. 4. cap. 17. num. 6. & 7. cap. 19. num. 2. & 8.* & latiùs *cap.20. num.17.*

Tertia est species bonorum, quæ possidet Ecclesia forte temporali, & iure ciuili, vt titulo venditionis, legati, vel alio simili, &c. Et in his etiam subdistinguendum est, & quoad onera imposita de tempore quo penes Ecclesiam bona reperiuntur, certum est ipsi omnino suffragari immunitatem, ex superiùs deductis, & Bart. *in lib. rescripto, §. fi. num.5. vers. videte, ff. de minor.* ingenuè fatetur nullum dari remedium, seu cautelam, quòd Clericis, seu Ecclesiis pro eorum prædiis imponatur collecta, cùm laici non possint edere legem per quam libertas Ecclesiastica infringatur, & Scriptores omnes Catholicos sine dissensione hoc admittere monet Suarez *ad Reg. Angl. dist. lib.4. cap. 20. num.* 2. Fallitur autem idem Bart. *dicto loco*, dum subdit posse laicos à principio efficere tributaria, & effecta oneribus omnia prædia eorum Territorij, ita vt agri, qui postea ad Ecclesias peruenerint, obnoxij sint collectis imponendis, quia indirectè permitteretur contra libertatem Ecclesiasticam quod directè omninò prohibitum est. *cap. quæ in Ecclesiarum, de const. auth. Cassa. C. de sacros. Eccles.* & alibi. Et licèt eo tempore quo vniuersum territorium efficitur tributarium, prædia sint sub iurisdictione laicorum: attamen hoc tempus inspici non debet, sed illud, quo ipsæ collectæ imponuntur, tunc enim formam habent, & solummodo radicem aliquam causalem, & remotam habuerunt à statuto, quod etiam dum facit territorium tributarium pro collectis imponendis, habet tacitam conditionem, scilicet si imponantur, quæ conditio cùm sit potestatiua, non retrotrahitur in præiudicium Ecclesiæ, quæ medio tempore acquisiuit, nec tunc subiacent iurisdictioni laicorum, ita eleganter Bartolum impugnandu arguit Bald. *in lib. omnes num.12.13. & 14. cum seq. C. sine cons. vel. reliq. fund. compar. non poss. & in lib. placet, num.* 10. vbi quòd Bart. in casu quam posuit, non dicit verum, *C. de sacros.* & *in lib. neminem*, requiritur ad effectum vt ad Ecclesiam transeant prædia cum suis oneribus, & infrà dicetur, *& cons.112. num.7. lib.* 2. vbi quòd Bartol. contra omnes, & non benè loquitur, neque dicit verum, & quòd illius cautela non valet vnam festucam, quia non potest considerari tributum nisi post indictionem, & specificationem, quæ fieri nequit postquam res fecit transitum ad Ecclesiam. Abb. *in cap. fin. num.13. de vita, & honestate Cleric.* Ias. *in dict. lib. placet, num.21.* vbi quòd dictum Bartoli est falsum, & damnatum per omnes, & idem testatur Guido Pap. *quæst.381.* Ruin. *cons.117. num.8. lib.4.* Felin. *in cap. Ecclesia sancta Maria, num.76. de constit.* Pict. *in addit. ad consil. vltim. Lauden. num.* 0. & 13. qui testatur ita fuisse declaratum à Senatu Mediolani

pro

pro Monialibus sanctæ Claræ Nouariæ, Alba *conf.* 8. *num.* 4. *& seq.* vbi quòd huiusmodi statutum volens prouidere oneribus, quæ adhuc non sunt in rerum natura, & volens fingere id, quod non est, non caret suspicione fraudis. Syluanus *conf.* 9. *n.* 29. *& conf.* 32. *num.* 11. Marcambrun. *conf.* 40. *num.* 29. vbi dicit communem esse hanc opinionem. Pascal. *conf.* 31. *num.* 8. Vegg. *consil.* 7. *num.* 11. Grass. *commun. opin. lib.* 1. *cap.* 18. *quæst.* 2. qui pariter de communi testatur Remig. Gony *de charitate subsid. quæst.* 62. *num.* 16. vbi quòd hæc est tutior opinio Cardin. Alban. *de immunit. Eccles. n.* 92. asserens hanc esse opinionem Legistarum validissimis rationibus confirmatam, & quòd graue piaculum committeret quicumque contrarium sentiret. Ceual. *commun. contra commun. q.* 899. *num.* 72. *&* 106. qui plures alios cumulat. Rimin. iun. *conf.* 25. *num.* 23. Azor. *Instit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *quæst.* 1. Thesaur. *decis.* 234. *num.* 5. Ioan. Anton. Niger *in repet. extrauagan. vnic. de vita, & honest. Clericor. num.* 190. Alphonsus de Montalu. *in foro leg. Castell. lib.* 1. *leg.* 2. *vers. in contrarium*, Mitmen. qui alios congerit, *ad l. Hispan. l.* 5. *l.* 1. *c. glos.* 5. *num.* 5. Guttier. *pract. qq. lib.* 2. *quæst.* 132. *num.* 5. vbi de veriori, & communiori opinione testatur.

Nec potest dici statuentes tunc vinculum iniecisse, dum territorium effecerunt tributarium, quo tempore iurisdictionem habebant in prædiis, quæ postea ad Ecclesiam peruenerunt, & sic transire cum suo onere, quoniam vinculum propriè iniectum est, dum collecta imponitur, tunc enim declaratio illa de toto territorio tributario suum sortitur effectum, cùm tributum imponitur, & res non dicitur esse tributaria, nisi quando re vera, & ipso facto debita est solutio suis singulis temporibus, & contributio, vt post alios tradit Alba *conf.* 8. *num.* 5. *& seq.* & tunc solùm dicitur actus perfectus, & consummatus, vt declarat Cardin. Albanus *de immunit. Eccles. num.* 70. *&* 71. hoc autem tempore bona sunt extra iurisdictionem laicalem, & subiectum est inhabile ad recipienda onera laicalia, résque dicitur deuenisse ad casum, à quo non posset incipere, & conferunt tradita per Bald. *conf.* 112. *num.* 7. *lib.* 2. Alex. *conf.* 210. *num.* 11. *& conf.* 211. *num.* 4. *lib.* 2. Ruin. *conf.* 204. *num.* 11. *lib.* 1. Surd. *decis.* 20. *num.* 8. Alba *d. conf.* 8. *num.* 4. Cardin. Alban. *vbi suprà num.* 70.

Quòd autem ad onera imposita, priusquam prædia ad Ecclesiam peruenerint, ad hæc tunc solummodò tenetur Ecclesia quando copulatiuè hæc omnia concurrunt, quòd scilicet onera sint vera realia ipsis fundis infixa, imposita sint bonis propter bona, non autem personis propter bona, quòd sint perpetua, certa, & inuariabilia, non autem ex aliquibus causis vrgentibus, & illis cessantibus remouenda. Ita docent Canonistæ *in d. cap.* 1. *de immun. Eccles. in* 6. vbi præcipuè Geminian. *num.* 9. Abb. *in cap. fin. num.* 12. *de vita, & honestat. Clericor.* Turrecrem. *in c. si tributum* 11. *q.* 1. *vers. alia verò.* Barbat. plenè *conf.* 1. *per tot. lib.* 3. Felin. plenissimè *conf.* 46. *in* 4. *dub.* Niger. *in repet. extrauag. vnic. de vita, & honest. Cleric. num.* 247. cum pluribus sequent. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *cap.* 94. *num.* 3. vbi omnia ista recenset requisita, & sat est allegare magistralem decisionem in Brundusina Gabellæ 13. *Februar.* 1604. coram bon. mem. Penia, quam & passim sequitur sacra Congregatio *super controuers. iurisdictionalibus* per sanctissimum D. N. Vrbanum VIII. magno Reipublicæ Christianæ bono instituta, & in his terminis loquitur text. *in cap. tributum* 23. *quæst.* 8. ibi, *de exterioribus Ecclesiæ*, quod constitutum est antiquitus (nempe illud quod antequam ad Ecclesiam peruenerint prædia) persoluendum est; *& in cap. si tributum* 11. *quæst.* 1. vt ibi per Turrecrematam, & per Comitolum *responsor. moral. lib.* 1. *quæst.* 93. *num.* 16. Ceual. *commun. contra commun. quæst.* 899. *num.* 106. Alphons. de Montalu. *in for. leg. Castell. l.* 1. *dict. l.* 2. *vers. ad quorum corroborationem*, *fol.* 13. *col.* 3. & Suarez *ad Reg. Angliæ, d. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 13. qui etiam obseruat ibi Vrbanum I. loqui iuxta morem sui temporis, quo Imperatores erant Ethnici, & Ecclesia nondũ sibi libertatẽ actu vindicauerat ab huiusmodi tributis, & in hoc casu dum Ecclesia soluit collectas, non soluit vti tributum, & in recognitionem dominij, vel superioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio, vt ex *c.* 2. *de censibus.* Sed ob conditionem inhærentem rei, & inseparabilem, & quemadmodum erga priuatas personas solueret census, & teneretur ad hypothecas, quæ ab eius authoribus laicis priùs impositæ essent, ita pari ratione tenebitur Ecclesia ad tributa, quæ vel ex pacto, vel alia ex causa, & conuentione Principes, dum prædia possessa à laicis sub eius erant potestate, infixit iisdem prædiis, vt bene per Fratrem Ioan. de Neapol. Ordin. Prædic. *in qq. Parisiens. q.* 39. *p.* 3. *ad* 4. *argumentum.*

Imò Cardinalis Albanus *de immunit. Eccles.* Guttierr. *pract. qq. lib.* 1. *quæst.* 3. *num.* 15. *vers. præterea*, & fusius Suarez *dict. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 6. *quæst.* 11. *& seq. vsque ad fin.* asseuerant tunc demum bona translata in Ecclesias retinere onus, & obligationem soluendi tributum, quatenus hoc tributum à Principe priùs impositum fuerit expresso pacto inter ipsum, & priuatos inito, vel ex peculiari dominio illius prædij, itave ipse in priuatos transtulerit, hac sibi reseruata pensione, censu, seu collecta, non autem si exegisset ex sola vi Regiæ potestatis, & iurisdictionis, hæc enim tunc penitus expirat, cùm bona ad Ecclesiam perueniunt, & res deuenit ad statum, qui incapax est illius subiectionis tributi erga Principem laicum, quod secus est in pactis, & conuentionibus per viam contractus initis, quia vis illorum transit, & continuat in quibuscumque personis quomodocumque exemptis, & priuilegiatis. Felin. *in cap. Eccl. S. Mariæ, num.* 77. *de constit.* Vegg. *conf.* 7. *num.* 5. *& seq.* Bellon. *conf.* 40. *n.* 4. *&* 5. Festus *de collect. part.* 4. *cap.* 2. *num.* 31. Alderan. Mascard. *de gen. interpr. stat. conclus.* 1. *num.* 100. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *quæst.* 1. *vers. secundò sciendum est*, vbi quòd ratione pacti, vel conditione adiecta in legato, siue contractu Ecclesia tenetur ad collectas bonorum, ad quas alias non teneretur, & per Suarez *vbi supra num.* 6. *&* 15. *in fin. num.* 28. vbi respondet ad motiuum, quò res transit cum suo onere; & *num.* 9. prudenter indicat, quomodo probari possit prædia fuisse sub particulari dominio Principis, vel tributum solui ex conuentione, non autem ex solo iure vniuersali principatus, quibus consequens est, vt cùm onera, de quibus agitur, non sint antiqua, nec infixa essent, dum ad Ecclesiam primò hæc bona transierunt, & conuentio omnino excludatur, nullatenus Ecclesia ad illa onera teneatur.

Non obstat hæc prædia descripta esse in Catastro laicorum, ex quo regulatur taxa onerum, & inde Archipresbyterum teneri ad collectas, iuxta doctrinam Baldi *in Authentic. sed & periculum, num.* 2. *vers. hoc verum nisi Ecclesia, C. sine censu, vel reliq.* &c. vbi quòd si Ecclesia facit æstimum, tenetur ad collectas in vim sui consensus, non ex vi iurisdictionis laicorũ, quoniam hæc descriptio in Catastro non fuit facta de consensu Rectoris, sed illorum laicorum, qui Ecclesiam hisce bonis spoliarunt, vt *suprà* dictum fuit. Imò etiam si facta fuisset de Rectoris consensu, hoc non præiudicaret Ecclesiæ, sed opus fuisset auctoritate, & assensu Summi Pontificis, cuius interest communibus Ecclesiarum vtilitatibus prouidere, vt *in dict. c. aduersus, de immunit. Eccles.* & in puncto. Abb.

ibi.

ibi num. 1. *& 4. & in cap. non minus, num.* 18. *eodem tit. & conf.* 13. *num.* 1. *&* 5. *lib.* 2. Marant. *conf.* 99. 203. *num.* 4. *& seq.* vbi declarat doctrinam Baldi procedere da a legitima descriptione in æstimn, seu Catastro, nempe quòd accesserit auctoritas Sedis Apostolicæ.

Non obstant solutiones factæ, quoniam aut processerunt à laicis, & tunc non præiudicant Ecclesiæ, laici quippe tanquam subiecti tenebantur ad collectas; dum verò extat persona immunis, cessat ratio subiectionis, & sic etiam obligatio, mutata enim persona, mutatur status rei. *l.* 1. *C. de impon. lucr. descr. lib.* 10. Gemin. *in dict. cap.* 1. *num.* 9. *de immun. Eccles. in* 6. Anchar. *conf.* 129. *sub num.* 2. Niger. *in repetit. extrauag. vnic. de vita, & honestate Cleric. num.* 124. Marant. *dict. conf* 99. *num.* 3. *&* 4. Gutier. *pract. quest. lib.* 1. *quæst.* 3. *num.* 15. vbi post Mattiens. dicit hunc esse casum mirabilem, quo res non transit cum suo onere, atque, vt *suprà* dictum fuit, reintegratio concessa Rectori debet abolere quicquid post alienationem gestum est præiudicium Ecclesiæ.

Aut verò solutiones prætenduntur factæ à Rectore, & tunc nec etiam præiudicant, cùm Rector non potuerit tollere priuilegium libertatis Ecclesiæ, non enim est personale beneficium, sed ipsi Ordini Ecclesiastico, & ipsis bonis Ecclesiarum concessum, cui gesta priuatorum præiudicare non possunt; & in hoc casu opus fuisset assensu Summi Pontificis, vt dictum fuit, & notatur à Castr. *conf.* 423. *n.* 2. *lib.* 2. Cenal. *commun. contra commun. quest.* 899. *num.* 107. *ad fin.* & Modernus Rector quatenus soluisset, non inde tamen priuatus censetur sua immunitate ab hisce collectis, & oneribus, quæ de iure sibi competit, ad text. *in l. voluntariè, C. de excus. tutor.* Alex. *conf.* 33. *num.* 2. *vers. sed ea mihi. lib.* 5. Castr. *dict. conf.* 423. *num.* 2. Natt. *consil.* 447. *num.* 16.

Et ita bis diligenter examinato articulo resolutum fuit.

DECISIO ROTÆ coram eodem domino meo Merlino,

Die 28. *Maij* 1631. & est Decisio magistralis, & menti tenenda.

SEntentiam latam extra Curiam, Domini dixerunt vitio nullitatis ex defectu iurisdictionis laborare, promulgata enim fuit in foro, & tribunali laicali, & tamen cùm ageretur de bonis ratione directi dominij spectantibus ad Eccl. S. Mariæ in Cosmedin. causa erat omninò Ecclesiastica, & ab Ecclesiastico iudice, non autem à laico definienda. *cap. decernimus, extrà de iudic. cap. bene quidem, cap. denique dist.* 96. *cap. continua, cap. relatum, cap. si qua causa, cap. placuit* 21. *quæst.* 1. In qua quæst. per tot. Gratianus congerit decreta ad hoc spectantia ex sacris Conciliis, & Summorum Pontificum rescriptis desumpta, & *in dict. cap. placuit*, desumpto ex Concilio Carthag. III. habetur, quòd etiam Apostolus huiusmodi causas ad Ecclesiam deferri, atque ibi determinari præcepit, & de veritate huius conclusionis nullus vnquam orthodoxus dubitauit, & si qui ausi sunt impugnare, meritò semper ab Ecclesia fuerunt damnati, prout de Marsilio illo Paduano sub Paschali II. tradit Cardin. Turrecr. *in sum. Eccles. lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 37. qui super hoc refert extare extrauag. Ioan. XXII. quæ incip. *Licet.* Azor. *inst. mor. par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 52. *vers. in hoc proculdubio.* Bannez *in* 2. 2. *quæst.* 65. *art.* 1. *& verb. item Christus.* Card. Bellar. *controu. tom.* 2. *tit. Cler. cap.* 24. *ante vers. quinta propositio.* Quemadmodum enim laici quidquam statuere non possunt circa bona Ecclesiastica ex defectu iurisdictionis, & potestatis, *dict. cap. bene quidem, cap. si Imperator, distinct.* 96. *cap. laicis* 16. *quæst.* 7. *cap. cum laicis, extrà de reb. Eccl. alien. vel non*, in quibus locis habetur, quòd laicis etiam religiosis obsequendi necessitas relicta est, non auctoritas imperandi, nullaque de rebus Ecclesiæ disponendi attributa est potestas, & in his quæ ad Ecclesiam spectant, discere debent, non docere. *cap. Clericus, & cap. fin. de immun. Eccles. in* 6. vbi statuentes ipsi anathematis pœna feriuntur, *cap. Ecclesia sancta Maria, de constit.* ita nec etiam super illis ius dicere, & sententiam proferre posse non est ambigendum; paria enim sunt forum sortiri, & statutis ligari, gloss. *in cap. quod Clericus, de foro compet.* Dec. *in d. cap. Eccles. S. Maria, num.* 18. Alexand. *conf.* 211. *num.* 5. *in fin. lib.* 2. Rimin. sen. *conf.* 268. *num.* 13. *lib.* 2. Berous *conf.* 65. *num.* 99. *lib.* 1. Surd. *conf.* 2. *num.* 14. *in fin. & conf.* 338. *num.* 16. *ad fin.* ad propositum Thesaur. iun. *quæst. forens. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 12. *in fine.*

Idque procedit etiamsi causa inter solos emphyteotas agatur, & super solo dominio vtili, quod penes laicos existit, quoniam dominium Ecclesiæ cùm sit connexum, & complicatum cum vtili, imò & eidem prædominans, sicque dominium vtile, verè & propriè vna, ac eadem res, cum dominio directo, & eius naturæ vt directæ, an semper sequatur, sicuti incrementum alluuionis, & insulæ, vt dixit Oldrad. *con.* 440. *num.* 7. *vers. & ideo tacitè*, quem sequitur Surd. *conf.* 57. *num.* 24. *vers. & propterea.* & subiectum bonorum materialiter sit semper perpetuóque Ecclesiasticum, non potest ab ipso dominio directè saltem actualiter separari dominium vtile, nec ideo indirectè bona Ecclesiarum subiici iurisdictioni, & iudicio laicorum. *cap. quanto, cap. cæterùm*, & *ibi* Canonistæ, *de iudiciis.* Cardin. *conf.* 2. *num.* 2. *vers. item in hereditate.* Campeg. *inter cons. Albert. Brun. conf.* 2. *num.* 34. *sub vers. præmitto tertiò*, & alios congessit, & sequuta est Rota acerrimo examinato articulo, sublatisque contrariis argumentis in Romana Domus de Scapuccii 19. *Ian.* 1614. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & quoties casus contingit, semper eam postea sequuta est vt *in decis.* 475. *part.* 2. *recent.* & penes Pacific. *de Salniano, decis.* 239. *num.* 6. & in Romana de Schianchis 28. *April.* 1617. coram Eminent. D. Card. Pamphilio impress. post modern. Mantusni *controu. forens. cap.* 12. *num.* 67. & aliàs sæpiùs, & ab hac opinione difficile esse recedere, admonet Grat. *discept. forens. cap.* 447. *num.* 21. Ita ratione huiusmodi connexionis licèt Iuspatronatus laicorum non sit propriè spiritnale, attamen quia est annexum spiritualitati, ideo super illo iudicat solùm iudex Ecclesiast. *cap. quanto de iudic.* & possessio rei spiritualis licèt sit merè temporalis, & laicalis, attamen etiam de possessione solùm cognoscit iudex Ecclesiast. quemadmodum de ipsa proprietate, non autem laicus, cùm qualitas spiritualitatis qualitatem temporalitatis absorbeat, & ad se trahat. Berous *in rub. de iud. num.* 51. Cranet. *conf.* 258. *num.* 8. Roland. *conf.* 12. *num.* 35. *& seq. lib.* 2. Valasc. *consul.* 93. *num.* 3. Menoch. *de recup. remed.* 15. *num.* 205. *& seq.* Couarr. *pract. qq. cap.* 35. *num.* 5. Guttier. *can. qq. cap.* 34. *n.* 26. *& seq.* latè Azor. *inst. mor. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæst.* 1. Duard. *ad Bullam Cœnæ, lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 19. *n.* 47. Put. *decis.* 361. *lib.* 1. *in antiqu.* Certum est autem maiorem connexitatem, & complicationem esse inter dominium directum, & vtile, quàm sit inter proprietatem,

tatem, & possessionem, vt per Berouum *in dict. cap. quæ in Ecclesiarum, num. 13. de const.*

Iudem causa decimatum quæ datæ sint in feodum secolaribus, discutienda est coram iudice Ecclesiastico: licèt enim dominium huiusmodi decimarum, scilicet fructuum illorum omninò spectet ad laicos, & feudum censeatur seculare, tamen quia oritur, & dependet à iure spirituali, & Ecclesiastico, non potest iudex laicus de illis cognoscere. Fed r. de Sen. *cons.245. num.1.* Azor. *inst. mor. p.1. lib.7. cap.39 q.3.* Moneta *de decim. cap 8. quæst.1. num.15.* Fagund. *sup. pr. Eccl. pr 5. lib.3. cap.5. num.5.* vbi Couarr. Rupell. & alios contrarium sentientes refellit. Prout & possessorium matrimonij, quamuis agatur inter personas merè laicas, quia habet admixtam causam, & titulum spiritualitatis, definiendum est à iudice Ecclesiastico. Couar. *de spons. p.2. cap.7. § 6. num. 8. & c. 8. § 12. num.3.* Valasc. *dict. cons.93. num.2. ad med. vers. & in causa matr.* latè Molina *de ritu nupt. lib.2. diffic.10. num.19. & seq.*

Et demum, quod fortius etiam videtur ratione pariter connexitatis dominij vtilis cum directo, emphyteutas Ecclesiæ non teneri ad collectas, & onera realia per statuta laicorum super rebus, & bonis imposita, censuerunt grauiss. DD. & originaliter dixit Bartol. *in l. priuata, num. 2. C. de excus. mun. lib. 10.* Ias. *in authent. quas actiones, num. 42. C. de sacr. Eccl.* Rip. *in tr. de post. tit. de priuil. ad confer. vber. n. 124.* latè Petr. de Vbald. *in cons.2. post tr. de collect. per tot.* Sylu. *cons 9. per tot.* M. Ant. Eugen. *cons 96. num. 23. lib.1.* D. Fachin. *con rou. iur. cap. 91. lib. 1.* Menoch. *cons. 44. num. 27.* Ruin. *cons. 111. num. 10. vers. item nota quodl. 5.* Remig. Gunny *de charit. subsid. q. 61. num.29. & q.59. num.31.* Odd. *cons.70. per tot.* & præsertim *num.31.* vbi testatur hanc opinionem esse veriorem, solidioribúsque rationibus fundatam, necnon magis æquam, & securam, & *num.40.* ait hanc dici posse communem opinionem, cùm Bartolum, & alios grauissimos iuris sectatores habeat, Bursat. *cons. 42. num. 12. lib. 1.* & videtur etiam admisisse Rota *in d. Romana domus de Scapucciis,* coram Reuerendissimo Domino meo Decano.

Et præter mutuum connexionis concurrit etiam prærogatiua qualitatis, & subiecti Ecclesiastici, huic enim dominium vtile vasalli subiicitur, & famulatur directo dominio domini principalis Alc. *in l. si quis, in §. differentia, n. 12. verb. aliud est. & ibid.* Zas. *num.22. ff. de acquir. poss.* & bene per Surd. *cons.47. n.23. vers. & propterea.* & in proprietate tanquam in prima causa inseparabiliter inhæret, sine qua nec subsistere potest, vnde meritò dominium directum cùm sit Ecclesiasticum tanquam dignius, & potentius debet trahere ad suum iudicem, & forum discussionem super dominio vtili, quia semper, vt dictum est *suprà*, hoc dominium vtile residet in materia, & in re Ecclesiastica, veluti in suo subiecto, quemadmodum hac eadem ratione prærogatiuæ circa competentiam fori compertum est, quòd laicus socius Clerici sequitur forum eiusdem Clerici. Bart. *in l. fin. num. 15. ad fin. ff. de colleg. illic.* Aret. *cons.29. num.2 4. vers. secundum esset dubium, in fin.* Surd. *cons. 222. num. 5. & cons. 396. num.16. & 18.*

Et maior itidem consors pupilli, aut minoris ratione iuris consortij gaudet priuilegiis ipsius pupilli, & minoris. *l. si communem, ff. quemadmodum seruitut. amitt.* Afflict. *decis. 213.* Franch. *decis. 269. num. 1.* Odd. *de restit. in integr. par. 1. quæst.46. art.10. num.35.* Sique aliter in hoc casu, vbi agitur etiam solùm de dominio vtili emphyteotæ, diceremus, sequeretur præiudicium ipsius Ecclesiæ, cui expedit habere magis vnum emphyteutam, quàm alium. Ita Berous *in dict. c. quæ in Ecclesiarum, n. 9. de const.* & Rimin. ion. *n.12.* Bec. *cons.3. n.61. & 62. lib.1.* & in dicta decisione Romana de Scapucciis coram Reuerendissimo Domino meo Decano luculenter, & doctè ponderatum fuit. Et ita vtraque parte informante pro nullitate resolutum fuit.

INDEX

INDEX

Rerum Notabilium huius Tomi Noni.

Litera prima Tractatum designat, Secunda Resolutionem, Tertia Paragraphum, Quarta Paginam.

aliquid

cum

Et

diam

Collatio.

Collecta. Collectare.

Collegium.

Collegium Cardinalium.

Colligere.

Collocutio vetita tempore Conclauis.

Collocutio cum Monialibus.

Colonus.

An

Familia.

Rerum Notabilium.

I

Instrumentum.

dicem

M

Mandans,

Rerum Notabilium.

Monasterium.

Obseruantes,

P

Ad

Et

te,

Reges

Solemnitas.

Rerum Notabilium.

FINIS.

Ì *IS.*

